DICTIONNAIRE

THIBÉTAIN-LATIN-FRANÇAIS

DICTIONNAIRE

THIBÉTAIN-LATIN-FRANÇAIS

PAR

LES MISSIONNAIRES CATHOLIQUES

DU THIBET.

HONGKONG

Imprimerie de la Société des Missions Étrangères

1899

PRÉFACE.

I. — *Comment ce Dictionnaire a été composé.*

Ce Dictionnaire fut commencé en 1852 par M. Renou, le fondateur de la mission du Thibet. Admis comme marchand chinois dans la lamaserie de Teun-djrou-ling, qui est dans la vallée du Fleuve Bleu, il y reçut pendant dix mois les leçons dévouées du chef, devenu son maître de langue thibétaine. L'année suivante, il continuait ses études près du lama de Tcha-mou-tong, dans la vallée de la Salouen, puis à Bonga, au Thibet proprement dit, où il s'était établi en septembre 1854. C'est là que M. Fage vint le rejoindre en 1856. Un docteur lama qui s'était converti s'attacha aux deux missionnaires, et fut leur seule ressource pour l'étude de la langue jusqu'en 1859. Alors seulement, ils reçurent le Dictionnaire de Csoma de Körös, si longtemps attendu. Comparaison faite de leurs nombreuses notes avec l'ouvrage du savant Hongrois, ils furent enchantés de trouver une correspondance presque parfaite, ce qui les encouragea grandement à poursuivre leurs études avec encore plus d'ardeur: aussi, à sa mort, arrivée en 1863, M. Renou avait-il pu composer les ouvrages les plus nécessaires à l'œuvre de l'évangélisation du Thibet.

En 1862-63, M. Fage réunit en un seul manuscrit le Dictionnaire de Csoma et les nombreuses gerbes linguistiques, que les missionnaires avaient recueillies avec tant de patience et de soin; mais il changea complétement l'ordre alphabétique, pour adopter celui des auteurs thibétains, qui est le seul rationnel. C'est le même plan que suivit, mais sans avoir connaissance du travail de M. Fage, le Rev[d]. H. A. Jæschké, dans son savant Dictionnaire, publié à Londres en 1882. M. Fage adopta aussi l'usage de la langue latine, comme langue savante de l'Europe, et pour faciliter l'étude à ses confrères qui ne savaient pas l'anglais. Le français ne fut ajouté que plus tard, au moment de l'impression.

Profitant de ce premier travail, les nouveaux missionnaires se livrèrent avec courage et ardeur à l'étude du thibétain, et chacun de son côté fit des découvertes. Toutes les fois que l'occasion s'en présentait, ces notes étaient discutées, comparées avec les auteurs classiques, ou au moins contrôlées par les rares savants que l'on pouvait rencontrer au Thibet. Aussi pouvons-nous affirmer que pas un seul mot nouveau de ce Dictionnaire n'y a été inséré, sans avoir passé maintes fois au creuset d'une sévère critique.

En 1880, un des plus anciens missionnaires du Thibet oriental, M. Desgodins, fut envoyé dans le nord de l'Inde, pour chercher à établir une nouvelle mission catholique dans les pays thibétains au sud des provinces centrales. Il emporta avec lui un exemplaire du Dictionnaire de M. Fage, toutes ses notes et celles de ses confrères. En 1883, il avait fondé un premier établissement au petit village de Padong, dans le Bouthang anglais. C'est là qu'il mit en ordre tous ses matériaux, ajoutant encore ce qu'il trouva de neuf dans le Dictionnaire du Rev[d]. Jæschké, qui venait de paraître. Ces emprunts, il les a toujours indiqués par la lettre (J.) pour en laisser l'honneur et la responsabilité au véritable auteur. De plus, il eut la bonne fortune de trouver une dizaine de Diction-

naires thibétains, qui furent soigneusement collationnés avec la première rédaction. Ce fut encore l'occasion de récolter une gerbe de nouveaux mots, et d'indiquer quelques variantes de sens.

Quand l'œuvre de coordination fut terminée, après dix ans de travail, M. Desgodins envoya une copie de son manuscrit à M.—maintenant Monseigneur Giraudeau, dont la science en thibétain écrit et parlé est tout à fait remarquable. Celui-ci revisa le manuscrit, y fit un certain nombre de corrections, et envoya une ample provision d'additions qui furent fidèlement incorporées au texte.

Enfin, la Société des Missions-Etrangères dont le centre est à Paris, rue du Bac, 128, possédant à Hong-Kong une imprimerie parfaitement outillée, le directeur de cette imprimerie, M. Rousseille, accepta généreusement la charge considérable d'imprimer ce nouveau Dictionnaire thibétain-latin-français. M. Desgodins vint à Hong-Kong pour surveiller la partie thibétaine de l'impression, tandis que plusieurs de ses confrères l'aidaient à corriger la partie latine et française. A tous ces messieurs nos plus sincères remerciements. Des types furent d'abord fondus dans l'établissement même, et le travail de composition typographique, commencé le 21 novembre 1894, s'achève à la fin d'août 1899.

C'est donc pendant près d'un demi-siècle que les missionnaires français, vivant au Thibet, ont travaillé à ce Dictionnaire qu'ils offrent aujourd'hui au public. Puisse l'accueil qui lui sera fait, les récompenser de leur rude labeur, et des continuelles persécutions qu'ils ont eues à endurer!

II. — *Le but que nous nous sommes proposé.*

En composant ce Dictionnaire, nous nous sommes efforcés de le rendre le plus usuel possible, sans cependant négliger la partie scientifique.

Quand on ouvre un Dictionnaire de langue européenne, tous les mots étant connus et employés dans le langage, on peut facilement choisir celui qui exprime le mieux sa pensée. Il n'en est pas ainsi d'un Dictionnaire thibétain, qui contient outre un grand nombre de mots employés seulement dans la langue sacrée écrite, et hors d'usage, d'autres mots connus des lettrés, mais réservés aux compositions littéraires, et enfin d'autres employés dans l'écriture et dans le langage vulgaire. Parmi ces derniers, certains mots, usuels dans un pays, sont presque inconnus dans un autre, ou passent pour des mots relevés et extraordinaires. On le voit, il y a beaucoup à choisir dans un Dictionnaire thibétain; et encore faut-il choisir selon le pays où l'on se trouve et selon le dialecte que l'on doit parler, si l'on veut être compris. C'est pour aider, autant que possible, à faire ce choix, que dans notre Dictionnaire, en suivant les indications d'un lexique thibétain, nous indiquons par (A. = R. *ancien* égale *récent*), les mots qui ne se trouvent guère que dans la langue sacrée ancienne, et par (*vulg.*) les mots employés usuellement dans le langage; et que nous laissons sans indication les mots connus des lettrés, mais employés seulement dans les livres. Parmi ces derniers mots, il y en a probablement qui sont vulgaires dans des lieux et des dialectes que nous ne connaissons pas. Personne ne nous reprochera de ne les avoir pas indiqués par un signe.

Les verbes ont généralement cinq temps ou modes le présent; le passé, le futur, l'infinitif et l'impératif, qui sont marqués dans le Dictionnaire. Les auteurs se conforment à ces règles; mais, en parlant, le vulgaire, même les plus savants, adoptent

généralement, selon les pays, un temps du verbe qui sert en toute circonstance; c'est ce que nous indiquons par ces mots: *vulg. in omni casu.*

Nous avons indiqué les prononciations les plus générales, non-seulement des lettres simples, mais encore des lettres composées ou plutôt groupées. Ces indications sont indispensables à ceux qui n'ont que des livres pour apprendre la langue thibétaine; elles seront très utiles, nous l'espérons, à ceux qui voudront apprendre le thibétain parlé sur les lieux. Nous ne prétendons pas, cependant, avoir indiqué toutes les nuances de prononciation, ni même toutes les expressions particulières aux divers dialectes que nous n'avons pu étudier.

Assez souvent on rencontre le même mot, ayant le même sens, mais écrit de différentes manières, qui donnent cependant le même son ou à peu près. Les savants ont fait bien des suppositions sur ces divergences. Elles viennent peut-être uniquement de ce que les premiers maîtres hindous de l'écriture thibétaine ont fait leur travail chacun à part, et leurs œuvres auront été ensuite compilées sans modification. Les auteurs donnant ces mots comme synonymes, nous les avons généralement répétés tous, avec le signe =, quand l'un de ces mots vient dans l'ordre alphabétique.

Quand un mot a plusieurs sens différents, chaque sens forme un paragraphe distinct et commence à la marge; mais si c'est un dérivé du mot précédent, il est en retrait de la ligne, vers la droite.

Pour ce qui est de la partie scientifique, les principaux détails nous ont été fournis par deux *Dictionnaires des Synonymes*, espèce de *Gradus ad Parnassum*, contenant des appréciations fort curieuses sur les principaux personnages du bouddhisme, sur les divinités brahmaniques et sur les principaux mots de la langue. Nous avons utilisé ces deux ouvrages sous la formule: *Synon. sunt.* Ce sont donc les auteurs bouddhiques qui peignent eux-même leurs doctrines et leurs héros. Nous n'ajoutons ni ne retranchons un seul trait à leurs tableaux. Peut-être serviront-ils à corriger un peu les caricatures que certains auteurs ont faites de la religion de Bouddha, en donnant leurs idées européennes préconçues pour du pur bouddhisme?

Qui ne serait en effet surpris de voir le Panthéon brahmanique si largement doté d'épithètes flatteuses, tandis que les personnages bouddhiques proprement dits le sont avec beaucoup plus de parcimonie? Ne serait-ce pas un indice que cette religion était déjà bien corrompue, quand elle fut prêchée au Thibet? Et la complaisance avec laquelle sont décrites toutes les impudicités, prouve-t-elle que le bouddhisme soit aussi pur qu'on veut bien l'affirmer?

Les autres synonymes, si utiles pour l'intelligence de la haute littérature thibétaine, rappellent parfois les épithètes d'Homère, plus souvent le style ampoulé des *Précieuses ridicules*, très souvent la métaphysique nuageuse de l'Inde. Il ne faut pas s'en étonner, le texte original de ces Dictionnaires ayant été apporté de l'Inde; et les auteurs qui les ont traduits n'y ayant ajouté qu'un petit nombre de particularités propres au Thibet.

Ces dictionnaires et autres citent souvent le mot *sanscrit* équivalent à celui qu'ils viennent d'expliquer. Ce sanscrit est écrit en lettres thibétaines superposées et sans points intersyllabiques. Ici se présentaient pour nous deux grandes difficultés. La première est que nous ne savons pas le sanscrit, nous l'avouons humblement. La seconde est que l'imprimerie ne nous permettait pas de laisser les lettres superposées. En les plaçant sur une même ligne, avons-nous toujours rencontré l'ordre voulu?

Nous n'oserions le prétendre; cependant il nous a semblé préférable de rendre ce sanscrit, même d'une manière imparfaite, plutôt que de l'omettre, dans l'espoir que les savants, en le corrigeant, pourront encore tirer parti de ces indications.

Nous avons donné un soin particulier aux noms géographiques de la grande *Terra incognita* de l'Asie centrale, citant tous les noms dont nous avons pu trouver l'orthographe, ou les diverses orthographes officiellement reçues. Outre les indications de la position géographique, nous avons donné encore, toutes les fois que c'était possible, le nom chinois et le nom européen, dans l'espoir d'être de quelque secours aux futurs explorateurs.

Nous avons aussi ajouté un certain nombre de noms scientifiques à la flore et à la faune du Thibet, qui réservent une si riche moisson aux savants de profession.

Nous avions pensé mettre à la fin de cette préface, des notes sur le langage vulgaire comparé à la langue grammaticale des compositions littéraires; mais ce Dictionnaire est déjà si volumineux, que nous préférons en faire une publication à part, à laquelle nous pourrons donner plus de développement, et même, si Dieu nous donne encore assez de vie, ajouter un petit Vocabulaire français-thibétain usuel.

Voilà ce que nous avons fait, et ce que nous nous proposons de faire. Nous avons travaillé consciencieusement; que Dieu daigne accepter notre œuvre, la bénir, et la faire servir à sa gloire et au salut des pauvres Thibétains!

Abbréviations spéciales à ce Dictionnaire.

¶ remplace le mot principal du paragraphe.

= égal. mot donné comme équivalent.

— séparent plusieurs exemples.

( ) un mot ou lettre entre parenthèses, peut s'omettre à volonté.

A=R mot du style *ancien* = celui du style *récent*.

(Cs.) Csoma de Körös.

Ep. pro. épithète pour.

(F.) Foucaux.

(Gir.) Mgr Giraudeau.

hon. terme respectueux.

(J.) le révd H. A. Jæschke (Dictionnaire).

(Lexic.) Lexiques, dictionnaires thibétains.

(Ren.) Renou.

(S.) Sanscrit.

(Schl.) Schlageintweit.

(Sch.) Schmidt.

(Sik.) Sikim et pays voisins.

(Syn.) synonyme.

(Syn. sunt). Dictionn. des synonymes.

(term. cath.) terme catholique.

v. *(vel)*, ou, un mot ou l'autre.

vulg. vulgaire, usuel.

vulg. in omni casu. temps d'un verbe employé en toute circonstance.

vulg. E. vulgaire dans l'Est.

vulg. Sik. vulgaire au Sikim et pays voisins.

Table Alphabétique.

	Prononciation.	page.
ཀ་	*ka*, toujours bref.	1
ཀྱ་	*kya*.	13
ཀྲ་	*tchra*, à l'E.; *tra*, à l'O.	16
ཀླ་	*la*.	17
དཀའ་	*ka*.	20
དཀྱ་	*kya*.	25
དཀྲ་	*tchra*, à l'E., *tra*, à l'O.	26
བཀའ་	*ka*.	27
བཀྱ་	*kya*.	32
བཀྲ་	*tchra*, à l'E., *tra*, à l'O.	33
བཀླ་	*la*.	36
རྐ་	*ka*.	36
རྐྱ་	*kya*.	40
ལྐ་	*ka*.	42
སྐ་	*ka*.	43
སྐྱ་	*kya*, ou *chia*.	56
སྐྲ་	*tchra*, à l'E., *tra*, à l'O.	71
བརྐ་	*ka*.	74
བརྐྱ་	*kya*.	74
བསྐ་	*ka*.	74
བསྐྱ་	*kya*, ou *chia*.	78
བསྐྲ་	*tchra*, à l'E., *tra* à l'O	79
ཁ་	*kha*, toujours aspiré.	80
ཁྱ་	*khya*,	103
ཁྲ་	*tchra*, à l'E., *tra*, à l'O.	113
མཁའ་	*kha*.	122
མཁྱ་	*khya*.	125
མཁྲ་	*tchra*, à l'E., *tra*, à l'O.	126
འཁའ་	*kha*.	127
འཁྱ་	*khya*.	132
འཁྲ་	*tchra*, à l'E., *tra*, à l'O.	135
ག་	*ka*, long et doux toujours.	140
གྱ་	*kya*. id.	159
གྲ་	*tchra*, à l'E., *tra*, à l'O. id.	163
གླ་	*la*.	173
དགའ་	*ga*. (à cause de la préfixe.)	181
དགྱ་	*gya*. (*g* dur toujours.)	189
དགྲ་	*djra* ou *dra*.	190
བགའ་	*ga*.	191
བགྱ་	*gya*.	192
བགྲ་	*djra* ou *dra*.	192
མགའ་	*ga*.	194
མགྱ་	*gya*.	197
མགྲ་	*djra* ou *dra*.	198
འགའ་	*ga*.	199
འགྱ་	*gya*.	206
འགྲ་	*djra* ou *dra*.	209
རྒ་	*ga*. à cause de la lettre superposée.	218
རྒྱ་	*gya*.	221
ལྒ་	*ga*.	238
སྒ་	*ga*.	238
སྒྱ་	*gya*.	246

སྒྲ	*djra* ou *dra*.	249
བརྒ	*ga*.	257
བརྒྱ	*gya*.	257
བསྒ	*ga*.	262
བསྒྱ	*gya*.	263
བསྒྲ	*djra* ou *dra*.	263
ང	*nga*.	265
དངའ	id.	275
མངའ	id.	278
རྔ	id.	280
ལྔ	id.	284
སྔ	id.	284
བརྔ	id.	289
བལྔ	id.	290
ཅ	*kya*, bref dans l'E., *tcha*, à l'O.	291
གཅའ	id.	296
བཅའ	id.	301
ལྕ	id.	306
ཆ	*khya*. aspiré.	311.
མཆའ	id.	334
འཆའ	id.	340
ཇ	*kya*, doux et long à l'E., *tcha* à l'O.	347
མཇའ	*gya*. à l'E, *dja*, à l'O.	350
འཇའ	id.	351
རྗ	id.	362
ལྗ	id.	364
བརྗ	id.	366
ཉ	*nya*. (en français *gna*.)	368
གཉའ	id.	383
མཉའ	id.	387
རྙ	id.	389
སྙ	id.	391
བརྙ	id.	398
བསྙ	id.	399
ཏ	*ta*, toujours bref.	401
ཏྲ	*tchra* ou *tra*.	406
གཏའ	*ta*.	407
བཏའ	*ta*.	413
རྟ	*ta*.	415
ལྟ	*ta*.	421
སྟ	*ta*.	427
བརྟ	*ta*.	435
བསྟ	*ta*.	438
ཐ	*tha*. toujours aspiré.	441
ཐྲ	*tchra*. id.	464
མཐའ	*tha*. id.	464
འཐའ	*tha*. id.	470
ད	*ta*, doux et long.	475
དྲ	*tchra*. id.	493
གདའ	*da*. à cause la préfixe.	502
བདའ	*da*.	508
མདའ	*da*.	515
འདའ	*da*.	519

འདྲ་	*djra* ou *dra.*	531
རྡ་	*da*, à cause de la lettre superposée.	534
ལྡ་	*da.*	540
སྡ་	*da.*	545
བརྡ་	*da.*	552
བལྡ་	*da.*	554
བསྡ་	*da.*	554
ན་	*na.*	555
གནའ་	id.	568
མནའ་	id.	572
རྣ་	id.	574
སྣ་	id.	577
སྣྲ་	id.	583
བརྣ་	id.	583
བསྣ་	id.	584
པ་	*pa*, toujours bref.	586
པྲ་	*tchra* ou *tra.*	591
དཔའ་	*pa.*	594
དཔྱ་	*chia, tchia, tya.*	600
རྤ་	*pa.*	602
སྤ་	*pa.*	602
སྤྱ་	*chia, tchia, tya.*	610
སྤྲ་	*tchra* ou *tra.*	614
ཕ་	*p'a*, toujours aspiré.	619
ཕྱ་	*ch'ia*, à l'E., *tch'ia*, à l'O.	634
ཕྲ་	*tch'ra* ou *tr'a* (guttural.)	642
འཕའ་	*p'a.* aspiré.	646
འཕྱ་	*ch'ia*, à l'E., *tch'ia* à l'O.	650
འཕྲ་	*tch'ra* ou *tr'a.*	653
བ་	*pa* (doux et long), *wa*, *ba.*	657
བྱ་	*chia*, à l'E., *tchia, kia, pia.*	674
བྲ་	*tchra* ou *tra.*	686
བླ་	*la.*	692
བྷ་	*bha.* (mots sanscrits).	696
དབའ་	*wa* ou *ba.*	697
དབྱ་	*ya.*	703
དབྲ་	*djra* ou *dra.*	706
འབའ་	*ba.* à cause de la préfixe.	707
འབྱ་	*gya* ou *chia.*	716
འབྲ་	*djra* ou *dra.*	719
རྦ་	*ba.* à cause de la lettre superposée.	726
ལྦ་	*ba.*	727
སྦ་	*ba.*	728
སྦྱ་	*ja* à l'E., *chia* ou *kia* à l'O.	732
སྦྲ་	*djra* ou *dra.*	734
མ་	*ma.*	738
མྱ་	*nya.*	759
རྨ་	*ma.*	761
དམའ་	*ma.*	761
དམྱ་	*nya.*	763
སྨ་	*ma.*	764
སྨྲ་	*ma.*	768

སྙ་	*nya*. (comme ཉ)	774
སྨ་	*ma*.	776
ཙ་	*tsa*. bref.	777
གཙད་	id.	780
བཙད་	id.	783
རྩ	id.	786
སྩ་	id.	795
བརྩ	id.	795
བསྩ་	id.	796
ཚ་	*tsa* toujours aspiré.	796
མཚད་	id.	816
འཚད་	id.	821
ཛ་	*dza*.	827
མཛད་	id.	829
འཛད་	id.	831
རྫ	id.	836
བརྫ	id.	840
ཝ	*wa*.	841
ཞ	sans préfixe, *cha*.	842
གཞད་	avec préfixe, *ja*.	854
བཞད་	id.	860
ཟ	*sa*, doux.	864
ཟླ	*la* ou *da*.	874
གཟད་	*za*, à cause de la préfixe.	881
བཟད་	*za*, id.	889
བཟླ	*la* uo *da*.	892
འ་	radical, *ha*.	893
ཡ	*ya*.	901
གཡད་	*ya*.	919
ར་	*ra*.	927
རླ་	*la*.	952
བརླ་	*la*.	956
ལ	radicale, *la*.	958
ཤ	*cha*, à l'E., *chia*, à l'O., *ha*, à Bathang.	980
གཤད་	id.	997
བཤད་	id.	1003
ས	radicale, *sa* dur.	1007
སྲ	*sa*, un peu guttural.	1031
སླ	*la*.	1041
གསད་	*sa*, dur.	1045
བསད་	*sa*. id.	1052
བསྲ	*ia*, id.	1057
བསླ	*la*.	1059
ཧ་	*ha*, très aspiré.	1059
ཧ་	*ha*, id.	1060
ལྷ	*lha*, et *ha*, id.	1067
ཨ	*a*, bref.	1077

DICTIONNAIRE

THIBÉTAIN-LATIN-FRANÇAIS.

ཀ་

1ª *Littera alphabeti; quando est simplex, semper pronunciatur kă.*
1ère Lettre de l'alphabet; quand elle est simple, elle se prononce toujours kă.

ཀ 1° *In seriis, quando adhibetur ut numerale, valet unum; et est idem ac* ཀ་པ་ 1um; *v. g.: volumen inscriptum* ཀ་ *est vol.* 1^{m} *operis*, employé comme nombre dans les séries égale 1 et 1er.

2° *Post priores numeros, est quasi artic. definit. significans: ipsi, omnes simul;* après les premiers nombres est comme un artic. défini, signifiant: les, eux-mêmes, tous; v.g.: གཉིས་ཀ་ *duo, ambo,* deux, les deux; གསུམ་ཀ་ *tres simul*, les trois ensemble.

3° *Post quædam verba, indicat tempus*, aprés quelques mots, indique le temps, v. g.: དབྱར་ཀ་ *æstas*, été; སྟོན་ཀ་ *autumnus*, automne; ཞོགས་ཀ་ *mane*, matin.

4° *Est etiam syllaba inhærens multis verbis dissyllabis, sine sensu proprio*, s'ajoute à quelques mots sans avoir de sens propre, et forme un dissyllabe; v. g.: བེར་ཀ་ *baculus*, bâton; ལས་ཀ་ *opus*, ouvrage; སྐྱ་ཀ་ *avis pica*, pie.

ཀཱ་ A=R ཀྱེ་ *Vocandi modus: Hé! Ho!* manière d'appeler.

ཀཱ་ཀ་ *Cornix*, corneille.

ཀཱ་ཀ་ཎི་ *Parva moneta in antiqua India, valet* 20 *parvas conchas, (cowries)*, petite monnaie valant 20 coquilles.

ཀ་ཀ་ལྦ་ད་ *Corvus magnus*, gros corbeau, *cujus syn. est:* ཀ་གཉིས་པ་, *i. e. habens duo* ཀ་ *(in suo nomine)*, ayant deux K (dans son nom); vulg. ཕྱ་རོག

ཀ་ཀ་རང་ *Species cucumeris*, espèce de concombre.

ཀ་ཀུ་ནྡ་ཡ་ (S) = Thib. སྨོ་སྦུང་ *Clematis sinensis, planta medicinalis.*

ཀ་ཀོ་ལ་ ཀ་ཀོ་ལ་ (S) *Amomum medium, plan-*

ta medic. curans venenum serpentium; est etiam condimentum pro cibo; vocatur Ts'ào kŏ a Sinensibus, plante médic. qui guérit le poison des serpents; condiment. — *Est etiam syn. pro pudendo muliebre*, synon. de vulve. — *Ejus syn. est:* བྱ་རོག་སྐྱུག་འདུ་ *munus corvi, quia parum veneni continet.*

ཀ་ཀ་ཏ *Carabus*, crabe; ཀ་ཁྱིམ་ *constellatio Canceri*, constel. du Cancer.

ཀ་ཀ་ཊ (S) = Thib. སྦལ་པ་ *Bufo, et forsan rana*, crapaud, et probab. grenouille.

ཀ་ཁ *Alphabetum*; ཀ་ཁའི་ *alphabeticus*; ཀ་ཁའི་དཔེ་ v. ཐོ་ *abecedarium, alph. register, etc.*; ཀ་ཁ་པ་ *alphab. studens puer*, écolier; ཀ་ཁ་ཀློག་སློབ་ *alphab. studere*, étudier l'alphabet.

ཀ་ཊ་ ཀ་ལ (S) *Syn. pro* ནག་པོ་ *niger, species veneni violenti*, noir, espèce de poison violent.

ཀ་ཙ = ནོར་ = དངོས་ *Objectum, res, bona mobilia*, objet, chose, biens meubles; ཀ་ཀུན་ *res materiales omnes*, tous les objets matériels.

ཀ་ཏྲ་ཡ་ ཀ་ཏྲ *Loci nom. in antiq. Ind.*, nom de lieu; ཀ་ཏྲའི་བུ་མོ་ ཀ་ཏྲ་ན་ *Syn. pro* ཨུ་མ་ *uxore dii* དབང་ཕྱུག་; femme du Dieu *Siwa.*

ཀ་ཏ་ཀུ (S) *Syn. pro* ཟུར་མིག་ *luscus*, louche.

ཀ་ཏུ་ ཀེ་ཏུ *Cometa, astra errantia.* comète.

ཀ་ཏོར་ *Pelvis metallica magna*, grand bassin de métal.

ཀ་ཏི་ཀ *Nom. pro 10a luna.*

ཀ་སྟུ་རི་ ཀསྟཱུ་རི་ (S) = Thib. གླ་བ་ *Moschus moscifera*, daim musqué.

ཀ་ཀྵཱནྟི (S) = Thib. བཟོད་པ་ *patientia, sufferentia*, patience, support des peines.

ཀ་ཐུར་ *Species persicæ*, espèce de pêche.

ཀ་ཐོག་ ཀ་ཏོ་རྡོ་རྗེ་གདན་ *Nom. monasterii in principatu* སྡེ་དགེ་ *ad or. provinciæ* ཁམས་

ཀ་ད་མྦ (S) = མེ་ཏོག་ཁ་འབྱེས་ *Flores dehiscunt, aperiuntur*, les fleurs s'épanouissent.

ཀ་དག་ *Olim, a principio*, autrefois, depuis le commencement; ཀ་ཀློང་ *a princ. immensus, vel, æternitatis abyssus*, immense dès le principe, ou, abîme de l'éternité; ཀ་ནས་དག་ *a princ. purus, sanctus*, pur, saint dès le principe.

ཀ་དན་ *Species telæ*, espèce de toile.

ཀ་དམ་པ *Nom. aquatilis avis*, nom d'oiseau aquatique; ཀ་སྐྱེས་ *ab ista natus*, né de cet oiseau; ཀ་ཅན་ 2 *epith. pro nubibus*, épithètes des nuages.

ཀ་དྲུའི་བུ *Syn. pro* ཀླུ་ *tellurus*, serpent démon, *Naga.*

ཀ་ན་ཀ་ ཀཉྩན་ (S) *Duo syn. pro* གསེར་ *aurum*, or.

ཀ་པ་ལ་ (S) *Calvaria*, crâne; ཀ་རི་ *Calvarius mons.* (T. cath.). — *In poësi est etiam epith. pro floribus in genere*, epith. poétique pour les fleurs.

ཀ་པིཉྫ་ལ་ (S) = སྲེག་པ་ *Perdix, vel forte coturnix*, perdrix, peut-être caille.

ཀ་ཕིད་ *Species gummis, resinæ,* espèce de gomme, de résine.

ཀ་ཕི་དང་མ་ཀྲང་ *Syn. pr.* སྤྲེའུ་ *simius,* singe.

ཀ་བུམ་ (S) *Syn. pro floribus in gen.* syn. des fleurs en général.

ཀ་བེད་ ཀ་བི་ *Species cucurbitæ lagenæ similis, fructus medic.,* courge en forme de bouteille, fruit médicinal.

ཀ་བ་ *In comp.* ཀ་ *Columna, fulcimen perpendiculare,* colonne, poutre perpendic. *(In Sik. Buth. dicitur* གདུང་མ་)—ཀ་བའི་ཆ་ཤས་ནི་ *Partes col. sunt:* les parties d'une col. sont: ཀ་གདན་ *v.* སྟན་ *v.* སྟེགས་ *v.* ཞབས་ *v.* རྩ་ *col. basis,* la base; ཀ་སྐེད་ *renes, i. e. pars media col.,* le fût; ཀ་རྩེ་ *v.* མགོ་ *caput col.,* le chapiteau; ཀ་གཞུ་ *arcus, fulcimen trabis principalis supra caput col. positum,* la voûte; གཞི་ཀ་ *(physice et moral.) col. principalis, sustentaculum principale rei negotii,* soutien principal;—ཀ་བའི་རིགས་ནི་ *Col. variæ species,* diversese spèces de col.; ཀ་ (བ་) རིང་ (པོ་) *col. longa,* col. longue; ཀ་ (བ་) ཐུང་ (བ་) *v.* ཐུང་ཐུང་ *col. brevis,* col. courte; ཀ་ (བ་) ཆེན་ (པོ་) *v.* སྦོམ་པོ་ *col. magna, crassa,* grande, grosse col.; ཀ་ (བ་) ཆུང་བ་ *v.* ཆུང་ཆུང་ *v.* ཕྲ་མོ་ *col. parva, tenuis,* petite col.; ཀ་བྲ་ཅན་ *v.* སྦུལ་ཅན་ *col. canaliculata,* col. cannelée; ཀ་བ་ཅན་ *v.* ཡོད་ཀྱི་ *col. habens,* qui a des col.; ཀ་བ་མེད་ཀྱི་ མེད་མཁན་ *v.* དང་བྲལ་ *absque col.,* sans col.; ཀ་བ་མི་འདུག་ *v.* མི་སྣང་ *col. non habet, non est,* il n'y a pas de col.; ཀ་གཅིག་པ་ *v.* ཀྱང་བ་ *unam tantum col. habens,* qui n'a qu'une col.; ཀ་མང་བ་ *multas col. habens,* qui a beaucoup de col.; ཀ་སྤུངས་ (པོ་) *aggregatio col.,* groupe de col.; ཀ་བ་གཅིག་བཙུག་ *col. erigere, plantare,* élever une col.; ཁང་པ་ཀ་བ་ག་ཚོད་ཡོད་ ཀ་མལ་ག་ཚོད་ཡོད་ *quot col. habet domus? pro quot col. sufficit iste locus?* ocmbien cette maison a-t-elle de col.? ce lieu suffit pour (une maison de) combien de c.? — *In poësi syn. pro* ཀ་བ་ *sunt:* བརྟན་པ་ *vulg.* སྲ་མོ་ སྙིང་མོ་ *firma,* solide, ferme; འགྱུར་མེད་ *immutabilis;* སྟེང་འཛིན་ *tectum capiens, sustinens,* qui soutient le toit; གདུང་འདེགས་བྱེད་ *trabes sustinens,* qui soutient les poutres.

ཀ་བེད ཀ་པེད་ *Species cucurbitæ,* espèce de courge.

ཀ་མ་ཏ་ ཀ་ན་ (S) *Nomen avis, cucullus,* nom d'oiseau, coucou.

ཀ་མ་རུ་ 1° *Species alabastri;* 2° *nom. regionis;* 1° espèce d'albâtre; 2° n. de pays.

ཀ་མ་ལ་ (S) *Nymphæa, lotus,* nénuphar;

¶པདྨ *inter lotus habitans; epith. pro uxore dii Wishnu* དབང་ཕྱུག

ཀམལཤཱིལ *Nomen alicujus doctoris Brahmanistarum*, nom d'un docteur Brahmane.

ཀ་མེ *(Probabilius* ཁ་མེ་*) Lampas*, lampe; ¶སྦར་ *l. accendere*, allumer la l.; ¶་བསད་ *l. extinguere*, éteindre la l.; (*Sik*), མེ་སྦར་ས་ *v.* སྨུས་ལྷུག་ *ché.*

ཀམུད (S) *Planeta Pallas vel Minerva.*

ཀཱུརྨ་ས (S) *Testudo*, tortue.

ཀ་ཙ་ (J.) ཀ་ཙ་ཞིན་དེ་ *Species panni serici valde tenuis*, espèce d'étoffe de soie très fine.

ཀ་གཙང་མ་ *Purus*, pur; ཀ་མ་གཙང་ *impurus*, impur.

ཀ་ཙམ་ *Species avenæ*, espèce d'avoine.

ཀ་ཏིགས་ཆེན་པོ་ *Nom. libri*, n. d'un livre.

ཀ་ཧྗ་ (S) *Nom. fructus medic.*, nom d'un fruit médicinal.

ཀཧླ་བ་ལ་ (S) *Nom. floris*, nom d'une fleur, *cujus syn. est:* སའི་གདུ་བུ་ *armilla terræ*, le bracelet de la terre, *(sicut pro Nymphæa cærulea.)*

ཀྱེ་ ཀྱ་ *Vocandi modus, oh! eh!* manière d'appeler.

ཀར་ *Saccharum*, sucre; ¶་ཤིང་ *S. officinarum*, canne à s.; ཤལ་¶་ རྒྱལ་མོ་¶་ ཕྱེ་མ་¶ *s. cristallisatum, pulvereum, s.* cristallisé, en poudre; *(in* ཁམས་ *s. crassum dicitur*, སྦུ་རམ་ s. grossier, jaune; *—in Sik. Buth. Ko-ram.)*

ཀཱར་ (S) *Carcer*, prison.

ཀ་ར་ *In Bathang* = ཀོ་ལ་ *materia pro fuco, pigmento*, fard.

ཀ་ར་བ་ར་ (S) *Nom. floris*, n. de fleur, *cujus syn. est:* མེ་ཏོག་བརྒྱར་གདུམ་འགྲོ་ *flos in* 100 *divisus omnia involvens*, fleur à 100 divisions enveloppant tout.

ཀ་ར་བྷ་ (S) *Syn. pro* ཛེ་བུ་ *pullus cameli*, petit du chameau.

ཀ་ར་བི་ར་ ཀ་ར་བཱི་ར་ *Nerium odorum*, laurier-rose; *oleander flower.*

ཀ་རུ་ *Cuneus*, coin; ཀ་རུའི་དབྱིབས་ཅན་ *formam c. habens*, ayant la forme d'un c.

ཀ་རུ་ *Hordeum*, orge.—*In locis ubi h. vocatur* ནས་, *tunc* ཀ་རུ་ *est species h. flavi et præcocis*, orge jaune et précoce.

ཀ་རུ་ཁ་ (S) *Crux*, croix; *vulg. Thib.* རྒྱ་གྲམ་

ཀ་ལ་ (S) *Niger*, noir; *designat etiam*, བཅུ་དྲུག་ཆ་ཤས་ 16ª *pars lunæ decrescentis, i. e.* 1ª *dies mensis in qua luna non lucet et cælum est nigrum; — Est syn. pro aliquo genio; — Nom. vulg. in India pro hominibus.*

ཀ་ལ་པ་ *Nom. regionis et civitatis in Asia sept.* n. de pays et de ville en Asie sept.; ¶ཡིས་ཀླ་ཀློ་བཅོམ་ *Isti homines vicerunt La-lo*, ils vainquirent les La-lo.

ཀ་ལ་པ་ *Nom. operis de grammatica*, nom d'un ouvrage sur la grammaire.

ཀ་ལ་པིང་ཀ་ ཀ་ལ་པི་ཀ་ *Sec. Thib. turtur viridis*, tourterelle verte; *sec. Cs. cucullus*, coucou; *sec. Wilson, pavo*, paon; *hujus syn. est:* སྐད་སྙན་སྒྲོགས་ *dulciter cantans*, au chant mélodieux.

ཀ་ལ་ཙ་ ཀ་ལཱ་ཙཀྲ་ (S) = དུས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་ *Rota, successio temporis*, roue, succession du temps.

ཀ་ལ་ཤ་ (S) *Amphora*, jarre.

ཀ་ལག་ = *Vulg.* འཇིམ་པ་ *lutum, luti arenatum*, boue, mortier d'argile.

ཀ་ལན་ད་ཀ་ *Nomen avis*, n. d'oiseau.

ཀ་ལི་ *Calvaria*, crâne.

ཀ་ལི་ ཀ་ཕྲེང་ *Series consonantium in alph.*, la série des consonnes de l'alphabet.

ཀཱ་ལཱི་ (S) = *Dea* ནག་མོ་ ཨུ་མ་ *Siwæ uxor = Durga et Kali*, Déesse, femme de Siwa.

ཀ་ལི་ཀ་ལ་ *Cocos nuciferæ fructus*, coco.

ཀ་ལིང་ཀ་ ཡུལ་ *Nom. region. in Ind. orient.*, nom de pays dans l'Inde orientale; ཡུ་རྒྱལ་པོ་ *rex hujus reg.*, le roi de ce pays; *sec. Sch.* Corée?

ཀ་ལིན་དའི་བུ་མོ་ *Filia Kalinda*, fille de K., *(prob. nom. regionis vel montis); syn. pro flum.* ཟ་ཀུ་

ཀ་ལུམ་པ་གསུམ་ *Nom. libri*, n. d'un livre.

ཀ་ལེ་ *Epith. pro flum.* ཟ་ཀུ་

ཀ་ལེ་ཀ་ཏ་ *Nom. civitatis Calcutta, uti generaliter scribitur a Thib.*, Calcutta.

ཀཱ་ཤ་ *Nom. plantæ*, n. de plante; *sec. J. Saccharum spontaneum.*

ཀཱ་ཤི་ཀ་ (S) *Nom. civitatis Benares;* ཀཱ་ཤི་པ་ *civis urbis B.*, citoyen de Bénarès; ཤ་ཀའི་རས་ *tela ex B.*, toile de B.

ཀ་ས་ *Urbis Indicæ nom.*, nom de ville dans l'Inde.

ཀ་དྲི་ (S) = ཕྱོགས་གང་ན་བྱོན་ *Forsan nom. sectæ*, n. de la secte ཀུན་དུ་རྒྱུག་ *in omni loco euntes*, vagabonds.

ཀག་ *Astrorum conversio*, cours des astres.

ཀག་ *Species cæpæ sylvestris*, oignon sauvage.

ཀག་ ཤ་མ་ *Infelicitas, damnum*, malheur, dommage.

ཀག་གིས་ (J.) *Subito*, soudainement.

ཀང་ཀ་ *Nom. avis*, n. d'oiseau, *cujus syn. sunt:* རྒྱབ་དམར་ *dorsum rubrum*, dos rouge; རྒྱབ་མཁྲེགས་ *dorsum forte*, dos fort; ཀད་སྐད་ཅན་ *cujus vox est* ཀད་, dont le cri est ké; ངར་བྱ་ *avis grunniens*, oiseau grognant; (*sec. J. ardea*, héron.)

ཀང་དང་ཀེང་ *Nom. terribilis deitatis, Rahula*, n. d'une divinité terrible, Rahu.

ཀཎྜ་ (S) = རྣ་བ་ *Auris*, oreille.

ཀན་ད་ (S) *Nom. floris*, nom de fleur.

ཀན་ད་ཀ་རི་ *Sec. Wilson, solanum jacquini, planta medic.*

ཀན་མ་ *Digitus medius*, doigt du milieu; ཀན་འོག་ *sub dig. med., i. e. arteriam*

tangere, sous le doigt, i. e. tâter le pouls, *vulg.* ཙ་ལྟ་.

ཀཔ་ཟ་ (J.) *Ensis manubrium*, poignée de sabre.

ཀཔལི་ ཀ་པ་ལ་ *Calvaria*, crâne, *cujus syn. sunt:* ཐོད་ཕོར་ *frontis poculum*, tasse du front; ཐོད་རུས་ *os frontis*, os du front; ཐོད་པ་བདེ་སྐྱོང་ *frontem bene protegens*, qui protége bien le front.

ཀམ་བོ་ཛ་ *Nom. regionis in India occident.*, nom de pays dans l'Inde occid.

ཀརྦུ་ (J.) *Cucurbita citrullus*, pastèque, melon d'eau.

ཀརྦུ་ར་ (S) = *Syn. in Thib.* ནག་པོ་བརྩེགས་ *qui nigrum superimponit, species veneni*, poison qui rend livide.

ཀར་ ཀར་ཀར་ *Magnus, acutus dolor*, grande, poignante douleur.

ཀཪྟི་ཀ་ (S) = གདོང་དྲུག་ *Habens 6 facies, filius minor Dii* དབང་ཕྱུག་, ayant 6 faces, fils du Dieu Wishnou ou Siwa.

ཀརྞ་པཱུ་ (S)=རྣ་རྒྱན་ *Inauris*, boucle d'oreille.

ཀརྨ་ (S)=ལས་ *Opus*, œuvre; ཀ་བ་ *v.* ཀར་མ་པ་ *nom. sectæ buddh. in Thib.*, nom de secte bouddhiste.

ཀར་ཡོལ་ དཀར་ཡོལ་ *Porcellanea materia, et nom. gener. vasorum ex porc.*, kaolin et n. général des vases de porcelaine.

ཀར་ཥ་པ་ཎ་ *v.* ཀ་ཉི་ (S) *Nom. monetæ vel ponderis*=1600 *conchas*, n. d'une monnaie ou poids = 1600 coquilles.

ཀལྤ་ A = R བསྐལ་པ་ *Temporis periodus immensa et indefinita, ætas mundi*, période immense et indéfinie, âge du monde.

ཀསྟུ་རི་ (S) = གླ་བ་ *Moschus*, musc.

ཀི *In seriis numer. pro* 31, 31 dans les séries.

ཀི་ཀང་ *Allium porrum*, poireau.

ཀི་ཀུ་ *Nom. vocalis* ི, *scribitur supra litteras et pronunc. i vel é*, n. de la voyelle ི, se prononce i ou é.

ཀི་སྒྲོག་ *Clamans* ཀི; *epith. pro* ནེ་ཙོ་ *psittacus*, perroquet.

ཀི་ཏ་ཀ་ (S) *Nom. vermis vel insecti*, n. de ver ou d'insecte.

ཀི་ཟུ་ *Nux vomica*, noix vomique.

ཀི་རུ་ (S)= རྒྱལ་མཚན་ *Vexillum*, étendard.

ཀི་ཀེ་རི་ཏི་ (S) = རུས་པ་ *Ossa*, les os.

ཀི་ས་ *v.* ཀ་པ་ལ་ (S) *Sec. Cs. cymbalum*, cymbale; *sec. J. lyra cum 7 chordis*, lyre à 7 cordes, *(prob. vox sinica k'in.)*

ཀི་ལ་ཡ་ (S)= ཕུར་པ་ *Clavus, paxillus*, clou, piquet.

ཀི་ལཛྙེ་ (S) *Syn. pro* ཕྱུར་ *saccus ex panno rudi*, sac de toile grossière, *(in India gunni bag.)*

ཀིམ་པ་ (S) *Nom. fructus*, n. de fruit.

ཀིཙུ་ = ཀན་ཏོང་ *Cæpa*, oignon.

ཀུ་ *In seriis num. pro* 61, 61 dans les séries.

ཀུ་ཀུ་ཀྵ་ (S) *Passer*, passereau; ཀ་སྒྲ་སྒྲོག་ *sonum* ཀུ་ཀུ་ *emittens*, qui crie koukkou.

ཀུ་ཀུ་ར་ཙ་ (S) *Qui canem docet*, dresseur de chien.

ཀུ་ཅོ་ ཀུ་སྒྲ *Clamor, sonus magnus*, cri, grand bruit; ¶་ཅན་ *clamorosus, fragosus*, bruyant, *(vulg. Sik. Buth.)*

ཀུ་ཊ (S)= བརྩེགས་པ་ *Superpositio, contignatio, structio*, pile, étage, construction.

ཀུ་ན་ ཀུ་ན་ལ་ 1° *Nom. avis; 2° nom. floris*, 1° n. d'oiseau; 2° n. de fleur.

ཀུཎྜ་ (S) = རིལ་བ་ཆུ་སྐྱིང་ཅན་ *Lagena aqua plena*, jarre pleine d'eau.

ཀུ་བྲམ་ *Nom. floris*, n. de fleur.

ཀུ་བ་ *(In Sik.* ཀུ་ཟ་*) Cucurbita lagenæ similis*, courge en forme de bouteille, gourde.

ཀུ་བེ་ར་ (S) = རྣམ་སྲས *v.* རྣམ་ཐོས་སྲས་ *v.* ལག་ན་རྡོ་རྗེ་ *Deus divitiarum, Kuvera*, dieu des richesses.

ཀུམྦྷི་ར་ (S) *Forsan verb. Indic. koumir, crocodilus; sed sec. Lx. ejus syn. est:* ཆུ་མཚོ་ཁམས་ཟས་ཅན་ *vivens in mare.*

ཀུ་མུ་ད་ ཀུ་མུ་དག་ ཀུ་མུན་ད་ ཀུན་ད་ *Nymphæa alba*, nénuphar blanc; ¶་ཕན་ *ad n. alb. utile*, utile au n. bl., *syn. pro* འོད་ཟེར་ *lux lunæ*, lumière lunaire; ¶་དའི་བདུད་རྩིའི་ཟག་པ་ *stillatio n. alb.* nectar= འོད་ཟེར་ *lux lunæ*; ཀུ་མུར་ཟས་ *de n. alb. vivens*, qui se nourrit du n. bl.; ¶་བཙུད་འཐུང་ *bibens ejus nectarem*, qui boit son nectar; ¶་དགའ་ *n. alb. amans*, qui aime le n. bl. *His tribus epith. utuntur pro ave* ཙ་ཀོ་ར་ *oculos pulcherrimos habente*, aux yeux très beaux. *Syn. pro* ཀུ་མུ་ད *sunt:* ཨུཏྤལ་དཀར་པོ་ *nymphæa alb.;* ས་མཆོས་ *terram honorans, honor terræ*, l'honneur de la terre; ཟླ་བའི་དྲི་ *odor lunæ*, odeur de la lune; ཟླ་བར་དགའ་ *lunam amans, lætificans*, qui aime la lune; མཚན་མོ་བཞད་ *noctu ridens, ludens*, souriant la nuit.

ཀུ་སུ་ཏ་ (S) = དབུ་བརྒྱན་ *Capitis ornamentum*, ornement de tête.

ཀུརྨ་ (S) *Testudo*, tortue; *Thib.*= རུས་སྦལ་

ཀུ་ཡ་ *Color et fæces urinæ in morbo*, couleur et dépôt de l'urine des malades.

ཀུ་ར་བ་ཀ་ *Bartheria, species amaranthis*, espèce d'amaranthe.

ཀུ་རུ་ཀུལླེ་ *Nom. deitatis femin.*, nom de déesse.

ཀུ་རུག་ སྦོ་རུ་ *Asinus*, âne, *vulg. in E.; in Sik. vulg.* བོང་བུ་¶་འདྲ་འདྲ་ *ut asinus (stupidus)*, stupide comme un âne; ¶་ཚདག་པོ་ *parvi mercatores, semper e loco ad locum euntes et as. tantum habentes, qui quasi mendicantes æstimantur*, petits marchands ayant seulement des ânes.

ཀུ་རེ་ ཀུ་རེས་ *Scurriles joci, facetiæ*, jeux badins, plaisanteries; ¶་བྱེད་"་བཟོ་ *jo-*

cari, ludere, s'amuser, plaisanter; ཡག་ ¶ *mirabilis jocus!* que c'est plaisant!

ཀུ་ཡེ་ཏ (S) = སྦལ་བ་ *Bufo, et forsan etiam rana*, crapaud, et prob. grenouille.

ཀུ་ཤ (S) *Nom. herbæ*, n. d'herbe; *(sec. J.* Poa cynosuroïdes*); sæpe adhibetur in cæremoniis religiosis*, s'emploie dans le culte.

ཀུ་ཤུ *Pomum*, pomme; ¶་ཤིང་ *pomus arbor*, pommier.

ཀུ་སུ་མ (S) *Nom. floris*, n. de fleur.

ཀུ་ཧུ *Cucullus*, coucou. (J. ring dove?); ¶་འི་ མགྲིན་སྐད་ *Guttur, vox harmoniosa c.*, voix douce du c.; ¶་འི་འདོན་ *loquela c.*, chant du coucou.

ཀུག ¶་བར་ *Curvare, inclinare*, courber, incliner; *(vulg. in E et Sik.)* ཀུག་པ་ *v.* ཀུག་ཀུག་པ་ *Inclinatus, valde curvus*, incliné, très courbé; ¶་ཚུག་... ཐུབ་ *curvare vel curvari potest*, peut être courbé; ¶་དུ *et vulg.* ¶་¶ *curvatim, inclinato modo*, d'une manière courbée, inclinée; ¶་དུ་འགྲོ་, *vulg.* ¶་¶་འགྲོ་ *curvatim ire, incedere*, marcher courbé; ¶་¶་སྡོད་ *inclinatus manere*, demeurer coubé; མགོ་¶ *caput inclinare*, incliner la tête; ས་ཁ་¶་སྡོད་འདུག་ *inclinatus usque ad terram manere (Sik.)*, rester courbé jusqu'à terre.

ཀུན *Omnis, omnes, integer*, tout, entier; ¶་དུ *omnino*, entièrement; ¶་ན་ *v.* ལ་ *in omni loco, parte*, en tout lieu; ¶་ནས་ *ab omni loco, parte*, de tous côtés; ¶་ལས་ *plus omnibus*, plus que tous; མི་¶་གྱིས་ *v. vulg.* མི་ཐམས་ཅད་བཤད་ *dicitur ab omnib.*, tous disent; གཟུགས་ ¶་དུ *v. vulg.* ཚང་མ་ན་ཝོ་ *totum corpus ægrotat*, le corps entier fait mal; ཕྱོགས་¶་ན་ *v.* ལ་ཡོད་ *ubique esse*, être partout; ཕྱོགས་¶་ནས་འོངས་ *v.* བྱོན་ *ab omni parte venerunt*, ils vinrent de tous côtés; གོང་མ་¶་ལས་ཆེ་ *imperator omnibus major*, l'empereur est plus grand que tous.—*In comp. verbis* ཀུན་ indicat *aliquam universalitatem*, désigne une sorte d'universalité; v. g.: ¶་མཁྱེན་ *v.* ཤེས་ *v.* རིག་ *omnisciens*, sachant tout; ¶་དཀྲིས་ *v.* སློང་ = ཉོན་མོངས་ *omnia involvens*, qui enveloppe tout; *miseria naturalis*, la corruption naturelle; ¶་ཁྱབ་ *omnia includens, comprehendens*, contenant tout; *et* ¶་ཁྱབ་ལུས་མེད་ *id. incorporale*, id. incorporel, *epith. pro cælo*, ciel; ¶་ཁེབས་ *om. cooperiens*, qui couvre tout, *ep. pro cælo et tenebris*, ciel et tenèbres; ¶་ཁྱབ་འཕྲོ་བྱེད་ *omnia includens et spargens*, répandu partout, *epith. pro locis in gen.*, lieu; ¶་ལྡན་ *omnia possidens*, possédant tout; ¶་སྣང་ *v.* གསལ་ *omnia ostendens, illuminans*,

éclairant tout, *ep. pro* ནམ་མཁ་ *cælum*, ciel; ཀ་ནུས་ *v.* དབང་ *v.* བྱེད་ *omnipotens, omnia gubernans, faciens*, tout-puissant; ཀ་གཟིགས་ *omnia videns*, qui voit tout; ཀ་ཕན་ *utile ad omn.*, bon à tout, *ep. pro luna;* ཀ་དུ་རྟོག་པ་ *omnia judicans, ponderans, judicium. (Vulgo utuntur* ཐམས་ཅད་ *quando de numero, et* ཚང་མ་ *quando de integritate agitur. (In Sik.* kélé *est etiam vulg.)*

ཀ་དགའ་བོ་ ཀ་དགའ་སྙིང་པོ་ ས་ཆེན་ཀ་དགའ་སྙིང་པོ་ *Nom. idoli mascul. et fem. sexus habentis.— Nom. doctoris celebris, discipuli* ཤཱ་ཀྱའི་ Ananda ; ཀ་དགའ་ *est etiam nom. pro hominibus et feminis.*

ཀུན་དགའ་ཚོར་བུ་ *Magnus modius, saccus ad cerealia mensuranda*, grand boisseau, sac à mesurer les céréales.

ཀ་དགའ་ར་བ་ ཀ་ར་ *Omnis felicitatis, lætitiæ ambitus, schola, bibliotheca*, rendez-vous de toute félicité, école, bibliothèque; ཀ་པ་ *studens in schola*, étudiant.

ཀ་འཇོམས་ *v.* བཅོམས་ *Omnia vincens, despiciens*, qui vainc, méprise tout, *epith. pro deo* བརྒྱ་བྱིན་ Indra.

ཀ་བདགས་ *Omnia ligans, error eorum qui in realitatem rerum credunt (Schl.)*, liant tout, erreur des réalistes.

ཀ་དུ་རྒྱུག་ *Ubique currens, nom. sectæ religiosorum errantium; epith. pro vento et deo venti*, vagabonds, nom de secte; épith. pour le vent et le dieu du vent.

ཀ་དུ་བཟང་པོ་ *Omnino bonus, deitas principalis sectæ* བོན་པོ་, le très bon, principale divinité des Peun-bo; ཀ་དུ་བཟང་མོ་ཡུམ་ *mater omnino bona, ejusdem principium fem.*, la très bonne mère, principe féminin de ce dieu.

ཀུན་བྱེད་ *Omn. faciens, epith. pro vento et deo venti*, qui fait tout, épith. pour le vent et le dieu du vent.

ཀུན་བྱེད་གཞོན་ནུ་ *Juvenis omnia faciens, epith. pro medico geniorum* ལྷ་, le jeune homme faisant tout, médecin des génies.

ཀུན་རྫབ་ཀྱི་བདེན་པ་ *Sec. Schl., veritas relativa*, vérité relative; *sec. J. veritas subjectiva Buddhismi*, vérité subjective du Bouddhisme.

ཀུན་གཞི་ *Principium universale*, principe universel. *Istud verbum sumitur :* 1° *pro spiritu et anima*, l'esprit, l'âme; 2° *pro Adibuddha, et in isto casu dicitur etiam* ཀུན་གཞིའི་སངས་རྒྱས་

ཀུནྡུ་ལ་ (S) *Syn. pro crinibus, capillis*, cheveux.

ཀུན་དུ་རུ་ A = R པོ་མོའི་འཁྲིག་སྦྱོར་ཡིན་ *Copula carnalis, coitus*, union sexuelle.

ཀུནྠ་ཧཱ་ར་ (S) = མགུར་རྒྱན་ *Colli ornamentum, torques*, collier.

ཀུན་ད་ ཀུནྡ་ ཀུནྡ་ཀ་ ཀུ་མུན་ད་ (S) = ཀུ་མུ་ད་ *(Vid. supr.) nymphæa alba, flos valde albus*, nénuphar blanc, *cujus syn. sunt* ས་གཡུས་པ་སྲིན་མཚོ་ཟླ་སྐྱེས་ *et* ཀུམ་ཏ་ཀ་

ཀུནྡུ་ (S) *Boswellia, incensum,* encens.

ཀུན་དོང་ v. དོངས་ (*Vid.* ཀིཙྪ་) *Cæpa,* oignon. *Vulgo dicitur* བཙོང་བུ་ v. བོ་

ཀུམ་ ¶·བར་ *Contrahere, plicare, sese contrahere,* contracter et se c., plier; ¶·བ་ *contractus, plicatus,* contracté, plié; ¶·བ·ཉིད་ *contractio, plicatio,* pli, contraction; ཀུམ·པོ་ v. པོར་ v. པར་ ཀུམ·ཀུམ་ *adv. contracte, demisse,* d'une manière c., humblement; ¶·¶·སྡོད་ v. འདུག་ *complicatus, curvato modo sedere,* se tenir accroupi; རས་¶·བྱེད་ v. བཞག་ *telam plicare,* plier une toile; རི་བྲི·¶· *anachoreta, qui se contrahit seu subtrahit a sæculo,* anachorète, qui se sépare du monde; ¶·ཐུབ་ v. ཚོག་ *flexibilis, plicabilis, contractibilis,* flexible, pliable, etc.

ཀུམཊ་ཀ་ (S) = ཀུནྡ་ *Vid. supra.*

ཀུམ་བྷ་ (S) *Magnum vas argillaceum,* grand vase de terre.

ཀུ་མི་ར་ (S) *Crocodilus, alligator, verbum indic.* koumir.

ཀུར་ཀུམ་ ཀུ་ཀྲུམ་ *Nom. floris, cnicus,* safran bâtard; *(vocatur* hông-hōa *a Sinens.) In usu pro tinctura, ad adjuvandum menstruas, et etiam ad procurandum abortum,* employé en teinture, et pour faire avorter. *(In usu vulg. dicitur tantum* དྲི་ཞིམ་ *odor dulcis,* parfum, *sed nom. proprium plantæ est ut supra.)*

ཀེ *In seriis, numer. pro* 91, égale 91 comme nombre dans les séries.

ཀེ་ཀེའི་སྒྲ་ཅན་ *Cujus vox est,* ké ké; *epith. pro pavone,* paon.

ཀེ་དར་ *Nom. montis in Himalaya;* n. de montagne dans les Himalayas.

ཀེ་ཏུ་ *Cometa,* comète. *Sec. J. firy meteor, shooting stars,* étoiles filantes.

ཀེ་བར་ *Mimus obselengii,* n. de plante.

ཀེ་ལ་ཤ་ (S) *Syn. pro nivosis montibus in genere (Lex.); nom. prop. alicujus montis,* syn. pour les mont. en gén., n. de montagne.

ཀེ་ལན་ (J.) *Nom. associationis seu fraternitatis religiosæ et politicæ,* n. de société religieuse et politique; *(forsan* ཁས་ལེན་ *promissio, contractus?)*

ཀེ་ཤ་ *Maledictio,* malédiction, imprécation. *Vulg.* ཚོག་ v. ཁ་ཟུབ་རྒྱབ་ *et* བྱད་རྒྱབ་

ཀེ་ཤུ་ཀ་ *Colocasia esculenta,* le taro, (en chinois, *iú t'eoû.)*

ཀེ་ས་ར་ ཀེ་སར་ (S) *Syn. pro stipite florum in genere, et specialim floris* པད་མ་; *etiam syn. pro capillis,* syn. pour les fleurs, le nénuphar, et les cheveux.

ཀེག་མ་ ཀག་མ་ ཀག་ *Infortunium,* malheur, accident.

ཀེང་རུས་ *Ossea larva, sceletus,* squelette; ¶·ཅན་=རུས་བུབས་ཚང་མ་ *ep. pro valde macilento, vero sceleto,* très maigre, qui n'a que la peau et les os.

ཀེང་ཤུ་ཀ་ *Nom. floris rubri,* n. de fleur rouge; *sec. J. nomen arboris.*

ཀེའུ་ ཀེའུ་ A = R རི་སྒོག Allium sylvestre, ail sauvage.

ཀེའུ་རྩེ་ *Species vestimenti*, espèce d'habit.

ཀེའུ་ཚང་ ཀེའུ་ *Caverna*, *antrum*, *abditamentum in eod.*, caverne, abri dans un antre.

ཀེའུ་རི་ *Terribilis dea*, terrible déesse.

ཀེར་བ་ ཀེར་ལངས་ *Surgere*, *elevare*, se lever, élever; *vid.* ལང་བར་

ཀོ *In seriis numer. pro* 121, dans les séries égale 121.

ཀོ *Partic. expletiva*, *idipsum*, *ipsemet*, particule additive, cela, lui-même, v. g., འདི་ཀོ་ དེ་ཀོ་ *iste*, *ille*, *ipse*, lui, lui-même. *(In Sik. et Buth. sæpe est syllaba additiva quando in E ponitur* བ་ *v.* བ་, *v. g.:* ལག་ཀོ་ *manus*, main; སྡིག་ཀོ་ *peccatum*, péché, etc.)

ཀོ་ཀ་ (S) *Syn. pro* ངང་སེར་ *Anas flava*, canard jaune.

ཀོ་ཀི་ལ་ (S) *Syn. pro cucullo*, épith. pour le coucou.

ཀོ་ཀོ་ ཀོ་སྐོ་ *Mentum*, menton.

ཀོ་ཀོ་བྲང་ཀ་ *Nom. regionis prope Ceylan*, n. de pays près de Ceylan.

ཀོ་ཉིན་ཚེ་ ཀོ་ཉེལ་ཚེ་ ཀོ་ལོན་ཚེ་ *Nucleus Bromeliæ ananas*, cœur d'ananas. *Sec. J. grana esculenta fructus Neosa pine.*

ཀོ་བདབ་ *Adversus aliquem explodere*, *collatrare*, s'emporter en injures contre quelqu'un; ང་ལ་ཀོ་ཅི་ཡིན་ *cur mihi explodis, exsibilas?* pourquoi m'insulter?

ཀོ་བྲ་ (S) *Species lepræ*, sorte de lèpre.

ཀོ་ཌིན་ཉ་ Kaundinya (S), *nom. proprium alicujus hominis.*

ཀོ་པང་ཚེ་ (J.) *Species thei*, sorte de thé.

ཀོ་པངས་ (J.) *Species cytharæ*, sorte de guitare.

ཀོ་བན་ *Species ludi*, espece de jeu de dominos; ཀོ་རྒྱབ་ *id. ludere*, jouer à ce jeu; ཀོ་སྤུབ་ *tesseram apponere*, placer le jeton.

ཀོ་བ་ *Vulg. in E. (in Sik. vulg.* ཀོམ་པོ་; *in comp. verbis* ཀོ *tantum.) Corium, præsertim c. subactum*, cuir surtout tanné. *Adhibetur etiam pro pelle non subacta magnorum animalium domesticorum, (nunquam ferarum). Quandoque etiam dicitur* ཀོ་ལྷགས་ *pellis subacta*, peau tannée; ཀོའི་ *v.* ཀོ་བའི་ *v.* ཀོ་ལྷགས་ཀྱི་ *corii, ex corio*, de cuir. *Ista forma adjectiva præsertim efformatur ponendo verbum* ཀོ *simpliciter post aliud substantivum, v. g.:* མཛོ་...གཡག་...གླང་...རྟ་ཀོ *corium subactum vel pellis non subacta bovis dzo, yak, bovis communis, equi, etc.*, cuir de dzo, de yak, de bœuf, de cheval; *vel ponendo* ཀོ *ante aliud subst. quando indicat materiam ex qua, v. g.:* ཀོ་སྒམ་ *E.*, *v.* སྒྲོམ་ *W.*, *capsa ex corio facta*, caisse de cuir; ཀོ་གྲུ་ *pellicea navicula*, barque de cuir; ཀོ་ལྷམ་ *pelliceæ ocreæ*, bottes de cuir; ཀོ་ཁྲད་

sandalia ex corio, sandales de cuir; ཀོ་དྲི་ *pell. involucrum*, enveloppe de cuir; ཀོ་ཐག་ *corrigia*, courroie; ཀོ་ལྕག་ *flagellum ex corio*, fouet de cuir; ཀོ་ལྕག་རྒྱབ་ *cum eod. verberare*; ཀོ་བྲུ་ *et forsan melius* ཀོ་བྲུབས་ *unum corium integrum*, un cuir entier; མཛོ་ཀོ་གཅིག་ *unum integrum corium bovis dzo*, une peau entière de dzo; ཀོ་(ལྐོགས་)མཁན་ *coriarius, c. subactarius*, corroyeur; ཀོ་བ་མཉེད་ *corium subigere*, tanner le cuir; ཀོ་ལྐོགས་ཀྱིས་ཇ་སྒམ་འཐུམ་ *corio capsam thei involvere*, envelopper une caisse de thé avec du cuir; ཀོ་གདན་ *vulg.* ཁྲམ་པོ་ *stragulum ex corio, infra clitellas*, tapis de cuir sous la selle; ཀོ་གཟར་ *tapes corii ornati infra ephippium loco* ཀོམ་པོ་ *usitati*, tapis de cuir orné pour selle. (N. B. Pour les fourrures on ne se sert jamais du mot ཀོ mais de པགས་)

ཀོད་ *pro* ཀོ་གདང་ *Ascopera pellicea*, besace de cuir.

ཀོ་བོ་ *Nom. regionis*, n. de pays.

ཀོ་ས་ *Nom. avis*, nom d'oiseau.

ཀོ་ལྐག་ *Sonus vocem corvi imitans*, son imitant le cri du corbeau.

ཀཽ་ཏུ་མ་ ཀོ་ཏུ་མ་ *Nom. Buddhæ*, nom de Bouddha.

ཀཽ་ཤི་དར་ ཀོ་ཤི་དར་ (S) *Syn. pro sylva spirituum* ལྷ་, forêt des génies, bois sacré.

ཀཽ་ཤི་ཀ ཀོ་ཤི་ཀ་ (S) *Syn. pro* བརྒྱ་བྱིན་ *Indra.*

ཀོར་ ཀོ་རས་ *Nondum lota tela*, toile écrue.

ཀོ་རེ་ *In comp. verbis* ཀོར་ *Poculum ad edendum et bibendum*, vase pour boire et manger, *(vulg. dicitur* ཕོར་); ཤིང་... རྫ... དངུལ་... ཤེལ་ཀོར་ *poculum ligneum, testaceum, argenteum, vitreum*, vase de bois, de terre, d'argent, de verre. *Vid.* ཀོར་

ཀོ་རེ་ = མགར་བའི་ལུགས་ཀོང་ *(Sic. Lx. sed prob. pro* ཟླུགས་ཀོང་*) Poculum, vas in quo liquefacta sunt metalla*, creuset.

ཀོ་རེ་ཙ་ན་ (S) = ཀླད་པ་ *Cerebrum*, cervelle.

ཀོ་ལོང་(བ་) *Ira, despectus*, colère, mépris; ཀོ་བྱེད་ *v.* མཛད་ *irasci, despicere*, se fâcher, mépriser. *(Vulg. in E*, ཚིག་པ་ *v.* ཐུགས་ཁ་ *v.* སྙིང་ཁ་; *in Sik.* ཞེ་སྡང་*)*

ཀོ་ཤམ་བྷ་ ཀོ་ཤམ་བྷི་ ཀོ་ཤམ་བི་ *Nom. urbis in India ad ripas Gangis, in Doab*, n. de ville.

ཀོ་ས་ ཀོ་ལ་ *Nom. urbis in Oude*, n. de ville. *(J. = Ayodhya.)*

ཀོག་གིས་ *Adv. subito*, subitement.

ཀོག་པ་ སྐོག་ སྐོགས་པ་ *Putamen, siliqua, involucrum crassum*, cosse, coque, carapace, écorce; སྲན་ཀོ་ *fabarum siliqua*, cosse des fèves; སྟར་ཀོ་ *nucis cortex*,

coque de noix; ཤུན་ v. ཕྱི་¶· *cortex arborum*, écorce d'arbre; *cutis fructuum*, pelure; ¶·པ་¶· v. ཤིན་ v. བཤུ *excorticare*, écosser, peler, etc.

ཀོག་མོ་ *Prob. aquæ ductus in hortis et domibus, forsan quia sæpe ex corticibus conficitur*, probabl. conduit d'eau en écorce.

ཀོང་ ¶·¶· *(Vulg.) Concavus*, concave; ¶·པ ཉིད་ *concavitas*, creux; ¶·རུས་ *os concavum, pars interna vacua ossium*, le creux des os; ལག་¶· *concavitas palmæ manus*, creux de la main; ལག་¶·གཅིག་ *pugillus*, une poignée.

ཀོང་པོ་ v. བུ་ སྐོང་པོ་ *In comp. verbis* ¶· *Poculum, pyxis*, bol, coupe; རག··གསེར་ ¶· *pocul. ex cupro flavo, ex auro*, coupe de cuivre jaune, d'or; མཆོད་¶· *vulg.* ¶·ཕོར་ *poc. pro libaminibus*, coupe des libations; སྣག་¶· *atramentarium*, encrier; བྱེ་¶· *pyxis pro pulvere arenario*, sablier; ལྷུགས་¶· *typus pro fundendis metallis*, moule.

ཀོང་ཀོང་མེ་ཏོག་ *Nom. floris, callistephus hortensis*, reine-marguerite. *(In Sik.* ཀོང་ཏོག་མེ་ཏོག་ *dianthus*, œillet.)

ཀོང་ཇོ་ *Nom. unius uxoris regis* སྲོང་བཙན་ སྒམ་པོ་ n. d'une des femmes du roi...

ཀོང་པོ་ *Nom. magni districtus ad or. urbis Lhassa*, n. d'un grand district à l'E. de Lhassa; ¶·རྒྱ་མདའ་ *Guiamda, urbs principalis hujus districtus*, n. du chef-lieu de ce district.

ཀོར་ ¶·¶· *Verbum indicans aliquid rotundum et planum, vel leviter concavum*, objet rond, plat et concave; v. g.: ཀླད་¶· སྟོད་¶· *signum* o *supra litteras inscriptum*, o placé sur les lettres; ཉེན་¶· *vicinus, in circuitu*, voisin, autour; གདུབ་¶· *armilla*, bracelet; པད་¶· *dispositio digitorum in circuitu instar floris lotus*, doigts disposés en rond comme le lotus; ལོ་¶· ཟངས་¶· *olla magna ex cupro, in itineribus usitata ad decoquendum theum, etc.*, grande marmite de cuivre.—*In E.*, ལོ་¶· *est etiam sporta rotunda, plana et magna ad siccandum grana*, corbeille ronde et plate pour sécher les céréales; འོད་¶· *circulus luminosus circa astra, vel ex gyrata titione ardente*, halo des astres, cercle lumineux; ཉི་¶···ཟླ་¶· halo solaire, lunaire. *(vid. sup.* ཀོ་རེ་ *et inf.* འཁོར་ *et* སྐོར་*)*

ཀོས་སྣོ་ *v.* ཀོ་ *vid.* ཀོ་ཀོ་ *et* ཀོ་སྣོ་ *Mentum*, menton.

ཀྱ་ *Pronunciatur ubique* kia *brevis, sed non quasi dissyllaba* ki-a, *sed quasi in uno sono* kia, se prononce *kia* en une seule syllabe.

ཀྱག་ ¶·¶· *Spissus, coagulatus*, épais, coagulé; ¶·པ་ཉིད་ *coagulatio, densitas*; ཁྲག··འོ་¶·¶· *sanguis, lac coagulatum*, sang, lait coagulé.

ཀུག་ཀྱོག ཀྱོག་ཀྱོག *Flexuosus, curvus, sinuosus, tortuosus*, courbe, sinueux; tortueux; *vid.* ཀྱོག

ཀུང = ཡང *Ponitur post consonas finales* ག་ད་བ་ས *et significat: etiam, quamvis, iterum*, même, quoique, de nouveau; v. g.: ཁྱོད་ཀུང་སློབ་དགོས *tu etiam discere debes*, toi aussi tu dois apprendre; ནོར་ཡོད་ཀ་སྤྱད་མི་ཐུབ *quamvis divitias habeat, illis uti non potest*, quoiqu'il ait des richesses, il ne peut en user; ང་ཅག་སང་ཕོད་ཀ་འགྲོ *nos anno sequenti iterum ibimus*, nous irons encore l'an prochain.

ཀུང ཀ་པོ ཀ་ཀ *(De rebus physicis dicitur.) Rectus*, droit; ཀ་བ(ཉིད) *rectitudo, status rectus*, rectitude, état d'être droit; ཀ་པོར *recto modo*, tout droit.

ཀུར ཀ་པོ ཀ་ཀ *(In usu pro physicis rebus) planus*, plan, plat; ཀ་བ་ཉིད *status planitiei*, l'état d'être plat; ཀ་པོར *plano modo*, d'une manière plane.

ཀུར་ཀྱུར(ཅན) *Debilis*, faible, débile.

ཀུལ(པོ) ཀ་ཀ *Longus et tenuis*, long et fin; ཀན་འཛོག་རྩ་ཀ *arteriam tangendo pulsum longum et tenuem invenire*, sentir un pouls lent et faible.

ཀུལ ཀ་ཀ ཀ་བ བཀུལ་བ *Vanus, absque sensu, scurrilitas*, vain, non-sens, paroles vaines; ཀ་ཀར་བཤད *sine sensu loqui*, parler à tort et à travers, sans raison; བསམ་པ་ཀ་ཀ *vana cogitatio*, pensée vaine.

ཀུལ་ཀ A = R ནོར *v.* དཀོར *v.* ཀ་ཅ་ཀན *Divitiæ, bona in genere*, richesses, fortune, biens en général.

ཀུལ་ཀྱོལ ཀུར་ཀྱོལ *Debilis, miserabilis*, débile, misérable; དུད་འགྲོ་ཀ *animal debile*, animal faible, bon à rien.

ཀྱི *Signum genitivi casus post finales* ད་བ་ས, *et sic efformatur adjectivum*, signe du génitif et forme adjective, *(rarissime habetur in lingua vulg.*, très rare dans le langage vulg.), v. g.: ཁྱོད་ཀྱི *tui, tuus*, ton, de toi, tien; ཤེས་རབ་ཀྱི *sapientiæ*, de la sagesse; སེམས་ཀྱི *spiritus, spiritualis*, de l'esprit, spirituel.

ཀྱི་ལྕེ *Gentiana decumbens*; ཀ་དཀར་པོ *ead. cum floribus albis*, gentiane à fleurs blanches.

ཀྱི་ཡོལ 6ª *Luna sinensis*, 6ᵉ lune chinoise.

ཀྱི་ཧུད = ཀྱེ་ཧེ *v.* ཧུད *Interj. dolorem indicans, ha! eheu! proh dolor!* interj. de douleur, hélas! ho!

ཀྱིང་སིར་རླུང *Ventus flans, vel potius imitatio fragoris venti*, vent qui souffle, son bruit.

ཀྱིན *Partic. finalis*, particule finale qui se met après ད་བ་ས *efformans particip. præsens*, signe du participe présent; v. g.: བཤད་ཀ *dicens*, disant; སློབ་ཀ

docens, vel discens, enseignant, ou étudiant; ཆགས་¶· *concupiscens*, désirant. *(Vulg. dicitur* ཁྱིང་*)*

ཀྱིར་ ¶·¶· *Circularis, rotundus, discus*, circulaire, rond, disque; ¶·བ·(ཉིད་) *status circularis, rotunditas, discus*, l'état d'être rond, rondeur; ཉི·"" ཟླ·¶· *solis, lunæ discus, rotunditas*, disque du soleil, de la lune; *(in Ladak* ¶·མོ· *rupia, quia rotunda est*, une roupie.)

ཀྱིས· *Una ex notis instrumentativi casus post finales* ད·བ·ས·; *efformat vel nominativum agentem vel ablat.*, signe du sujet agissant ou de l'ablatif; v. g.: ཁྱོད·ཀྱིས·བཤད· *tu dicis* vel *a te dictum est;* ཡབ·¶· *pater* vel *a patre*, le père, par le père; ལས·¶· *ab opere*, par l'ouvrage; ངེད·¶·བསམ·པ·གཏོང· *ego cogito*, je pense; *et cum* བདང·, *a me cogitatum est*, par moi pensé, inventé; ཁྱོད·¶·བྱེད· *tu facis*, tu fais; *et cum* བྱས·, *a te factum est*, fait par toi. *(Raro habetur in lingua vulg.*, dans le langage vulg. on emploie surtout གིས·)

ཀྱུ· *Uncinus, uncus*, crochet; ལྕགས·¶· *unc. ferreus*, crochet de fer, *(in poesi, syn. pro verendis viri.);* ཉ·¶· ཁབ·¶· *(vulg.* ཉ·ཁབ·*) uncus ad piscandum*, hameçon; ཞབས·¶· *unc. ad pedem*, n. 2ᵉ *vocalis infrascriptæ sic* ུ, voyelle *ou* qui s'écrit sous une autre lettre.

ཀྱུ· ཀྱུར·ཀྱུར·སྐད· *Sonus tibiæ, et cantus avis* ཀ·ལ·བིང·ཀ· son de la clarinette et chant de la tourterelle verte.

ཀྱུར·རིང· = ཆུ·རིང· = སྦྱིད·རིང· *Species vestis longæ, pallium*, manteau.

ཀྱུ·ཙ· A = R ཞ·ཉེ· *Plumbum*, plomb. = (S) ཟེནད

ཀྱེ· ¶·¶· *Signum vocativi casus, et vox apellativa*, signe du vocatif, mot pour appeler; ¶·བདག·པོ· *o domine*, ô seigneur; ¶·ཀྱ· *he! veni!* hé! viens!

ཀྱེ·མ· ཀྱེ·ཧུ· ཀྱེ·ཧུད· ཀྱེ·མ·མ·ལ· *Vox dolentis, ha! proh dolor!* hélas! ha! malheur! exclam. douloureuse.

ཀྱེ·ག· *Nom. avis*, n. d'oiseau.

ཀྱེ·རྡོར· ཀྱེ·རྡོ·རྗེ· *Nom. divinitatis, et quorumdam tractatuum*, n. de divinité, et de certains ouvrages. *Syn. sunt:* དགྱེས·རྡོ·རྗེ· *lætitiæ sceptrum*, sceptre du bonheur; རོལ·རྡོ·རྗེ· *musices sceptrum*, sceptre de la musique; ཧེ·བཛྲ· (S?)

ཀྱེ·ཡང·བ· *Nom. idoli in Ladak*, n. d'une idole au Ladak. (J.)

ཀྱེ·རེ· ཀྱེར· ཀྱེར·ཀྱེར· *Stans, erectus*, debout, levé; ¶·བ·(ཉིད·) *status standi*, état d'être debout; ¶·སྡོད· *erecto modo, stando*, se tenant debout; ¶·བཞག *erecto modo ponere*, placer debout. *(Vulg. Sik.* ལང·སྡོད·*)*

ཀྱི་ཧུ་ ཀྱི་ཧུད་ *Vox dolentis*, exclam. de douleur. *Vid.* ཀྱི་མ་

ཀྱི་ཧུ་ཀ་ *Cantilena*, chanson.

ཀྱིར་ *Vid.* ཀྱི་རི་

ཀྱོག ¶་པོ་ ¶་¶་ *(physice et moraliter) Curvus, flexuosus, inclinatus, fallax*, courbe, tortueux, incliné, faux; ¶་པ་ཉིད་ *status id.*, l'état d'être c.; ¶་བར་ *v.* པོར་ *et vulg.* ¶་¶་ *adv. curve, fallaciter, etc.*, d'une manière courbée, etc.; ¶་བྱེད་ *curvum etc. facere, fallere, etc.*, rendre courbe, etc.; མགོ་¶་¶་བྱེད་ *caput movere, inclinare*, remuer, incliner la tête; ཆུ་པོ་¶་¶་རྒྱུན་ *flumen sinuose fluit*, le fleuve est tortueux; ཤིང་¶་ *lignum flexuosum*, bois flexible; ངན་¶་ *fallere, decipere*, tromper; མི་ཀྱོག་¶་ *homo fallax, sine rectitudine*, homme faux; སེམས་¶་པོ་ *animus duplex, fallax*, âme double, trompeuse. *Syn. pro* ཀྱོག་ *sunt:* ཡོན་པོ་ འཁྱོག་པོ་ འཁྱུས་པ་ ཀུག་ཀྱོག་ མི་དྲང་པོ་ དཀྱུ་དག་ཅན་, (S) ཨ་རའ་ལ་ *quæ eumdem sensum habent.*

ཀྱོང་ ¶་¶་ *Convexus, oblongus*, convexe, oblong; ¶་པ་ཉིད་ *convexitas, oblongitudo*, l'état d'être oblong.

ཀྱོང་ (S) *Durus, obstinatus*, dur, obstiné.

ཀྱུང་ (S) *Parvum batillum, scalprum*, petite pelle, grattoir.

ཀྱོམ ¶་¶་ *Flexibilis, tractabilis*, flexible, mou; ¶་པ(ཉིད་) *flexibilitas.—J. addit: irregularis in forma.*

ཀྱོར་ ¶་¶་ *v.* ¶་¶་ཅན་ *v.* ཀྱར་¶་ *Debilis, infirmus*, faible, infirme.

ཀྱོལ་ ¶་¶་ = ཀྱོར་

ཀྲ་ *Nullibi pronunciatur* kra, *sed* tra, *cum* r *gutturale; in quibusdam locis pronunciatur quasi* tchra, *sed* ch *vix auditur;* prononcez *tra*, ou *tchra*.

ཀྲང་ ¶་ངེ་ ཀྲོང་ *Stans, erectus*, debout, levé; ¶་ངེ་བ་(ཉིད་) *status standi, manendi erectus*, l'état d'être debout; ¶་ངེ་ *v.* ¶་¶་བཙུགས་ *erecto modo erigere, plantare*, lever, élever, planter; ¶ ¶་སྡོད་ *vulg.* ལང་སྡོད་ *erecto modo stare*, rester droit, debout.

ཀྲད་པ་ *Sandalia*, sandales; ¶་རྒྱུད་ *v.* ཐག་ *corrigia ad ligandum sand.*, courroie des sandales; ¶་ལྷན་ *resarsimentum pro iisd.*, pièce pour les raccommoder.

ཀྲབ་ ¶་¶་ *Saltare*, danser; དྲེ་¶་ *saltationes plebis*, danses du peuple. *Vid.* འཁྲབ་

ཀྲམ་ *Brassica*, chou; ¶་མངར་ *br. dulcis, recens*, chou frais; ¶་སྐྱུར་ *ead. acida, fermentata*, choucroute. *In Sik. Bûth. dicitur* kobi, *verb. indicum.*

ཀྲི་ཀྲི་ (J.) *Nom. alicujus regis in India*, n. d'un roi indien.

ཀྲི་ཏི་ཀ་ (S)= སྨིན་དྲུག་ *Pleiades, vel, filius dei Siwa*, les Pleiades, n. du fils de Siwa.

ཀྲི་ཤན་ས་ར་ (S) (J.) *Antilops maculatus*, antilope tachetée.

ཀྲུ་ཟཙ (S) = ཁྲུང་ཁྲུང་ *Ciconia, vel potius grus cinerei coloris*, cigogne ou grue cendrée.

ཀྲུང་ *Sedere*, être assis; སྐྱིལ་¶་ *plicatis cruribus sedens, thibetano modo*, assis sur ses talons. — *J. recto modo stare?*

ཀྲུས་ ཅག་ཀྲུས་ *Cartilago*, cartilage.

ཀྲོ་ཏི་ (S)=ཁྲོ་མོ་ *Nom. plantæ*, n. de plante.

ཀྲོག་ཀྲོག *vulg.* ཀྲི་ཀྲོག་ཀྲི་ཀྲོག *Sonus rerum quæ agitantur in capsa*, son d'objets ballottant dans une caisse.

ཀྲོང་ *Bene valere*, se bien porter.

ཀྲོང་ ¶་¶་ ཀྲོང་¶་(བྱེད་) *Stare, erecto modo stare*, se tenir debout.

ཀྲོལ་ *Excitare, causare*, exciter, être cause de; འཐབ་¶་ *querelas excitare*, causer une querelle; ཟུང་¶་ A = R དོན་མེད་ *sine causa, futilis*, sans raison, futile.

ཀླ་ *Pronunciatur* la *tantum*, k *non auditur*, prononcez *la* sans faire sentir le *k*.

ཀླ་ཀློ་ *(vulg.) Stultus, insanus, idiota, et ideo quandoque ebrius*, sot, insensé, idiot, ivre; *(in libris) barbarus, hæreticus*, barbare, hérétique; *et (recenter:) Mahumetanus;* ¶་སྐད་ *verba vesana, sine sensu*, paroles vaines, non-sens; ཁོ་¶་ ཡིན་རྫུན་ལབ་མི་ཤེས་ *stultus est, decipere nescit, (sic vulg.)* c'est un imbécile, il ne sait pas tromper; ¶་ཆོས་ *religio hæreticorum*, religion des hérétiques, des Mahométans; ¶་ཆོས་པ་ *hæreticus, mahumetanus.*

ཀླ་ཆུ་ ཟླ་ཆུ་ *Nomen fluminis in provincia*, ཁམས་, *ab Europæis* Mékong, *et a Sinensibus* Lan-tsang-kiang *vocati*, n. de fleuve.

ཀླག་ *fut. et* ཀླགས་ *præt. verbi* ཀློག་ *Legere*, lire; ¶་བྱ་ *legendus*, à lire; ¶་ཟིན་ *lectus*, lu. *Vid.* ཀློག་

ཀླག་ཅོར་ A = R ཅ་ཅོ་ *Strepitus, clamor*, bruit, cri; ¶་ཅན་ *strepens, clamorosus*, bruyant; ¶་ཆེ་ *magnus strepit.*, grand bruit; ¶་བྱེད་ *strepitare*, faire du bruit.

ཀླད་ = ལར་རྒྱ་ *Adj. adv., unanimis, unanimiter*, à l'unanimité, unanime.

ཀླད་ ¶་མ་ A = R གོང་ = སྔོན་ = ཐོགས་ *Super, prior, anterior*, sur, antérieur; ཀླད་དུ་ *supra, olim*, autrefois, ci-dessus; ¶་དོན་ *olim, prior*, antique; ཀླད་ = བསྟན་བཅོད་ཀྱི་དབུ་མི་ *qui prius, olim doctrinæ duces fuerunt*, les anciens docteurs; ¶་ཀོར་ = སྟོད་ཀོར་ *signum* o *super litteras*, le signe *o* placé sur les lettres.

ཀླད་ *vulg.* ¶་པ་ *(Sik.* ¶་པོ་*) Cerebrum*, cervelle; ¶་ཆུང་ *cerebellum*, cervelet; ¶་ཤུབས་ ¶་རྒྱ་ *involucrum, rete cereb., pia mater;* ¶་སྒོ་ *porta cerebri, i. e.*

fontanella ; ¶་གཞུང་ *medula spinalis,* moëlle épinière; ¶་པ་ཅན་ *cerebr. continens, epith. pro capite,* qui contient le cerveau, tête; ¶་པ་ལོག་སྨྱོན་ *cerebr. eversum est, insanus factus est, (vulg. E.,)* il a la cervelle tournée, il est fou.

ཀླན་ཀ *v.* པ *v.* ཁག *(vulg.) Vituperatio, censura, et etiam culpa,* reproche, censure, faute; མི་ལ་¶་པ་བྱེད་ *aliquem vituperare, reprehendere,* gronder quelqu'un; ངས་¶་ཀ་མེད་ *ego sine culpa sum,* je ne suis pas coupable; ¶་པ་འཚོལ་ *querelam, causam reprehensionis quærere,* chercher querelle.

ཀླན་པ སྐློན་པ ལྷན་པ *(vulg.) Resarcimentum,* pièce, raccommodage; ¶་རྒྱབ་ *v.* ལྷན་ *resarcire,* raccommoder.

ཀླབ་བ A = R ལ་བ་ *Pannus laneus communis thibetanus,* étoffe commune de laine thibétaine.

ཀླས་ *Postposita partic. significans: excedens, plusquam,* plus, plus que; མཐའ··· འབྱམས་¶་ *limites excedens, infinitus, nimis misericors,* sans limite, trop miséricordieux; ཚད་¶་ *sine mensura,* sans mesure.

ཀླུ = ས་བདག (S) ནཱ་ག་ *Tellurus, deus terræ, draco cum capite hominis et corpore serpentis, Naga,* dragon à tête d'homme et à corps de serpent; ཀླུ་མོ···ཕྲུག··· གདེངས···མཇུག་ *ejusd. femina, pullus, squama, cauda,* sa femelle, son petit, ses écailles, sa queue; ¶་ནད་ = ¶འི་གནོད་པ་ *morbus, nocumentum ab illis causatum,* maladie, mal causé par eux; ¶འི་འཇིག་རྟེན་ *Syn. pro* ས་འོག་ *loci inferiores, mundus istorum dæmoniorum,* lieux souterrains où ils demeurent; ¶་མཐའ་ཡས་ *immensus serpens, Naga,* serpent immense. *Synon. sunt:* རི་གནས་ *in montibus habitans,* habitant les montagnes; ཀ་དྲུའི་བུ་ *filius ka djrou?*

ཀླུ་ *Sumitur etiam pro serpente cobra de capello, et aliis serpentibus nocivis,* s'emploie aussi pour le cobra et autres serpents venimeux, *et in isto casu, ejus syn. sunt:* ལག་འགྲོ་ ལྟོ་འགྲོ་ བྲང་འགྲོ་ ལྟོ་སྦྱེ་ *repens,* rampant; གདེངས་ཅན་ *squamosus,* qui a des écailles; དུག་འཛིན་ *veneni receptaculum,* vénéneux; དུག་གི་མཚོན་ཆ་ཅན་ *venenata arma habens,* aux armes empoisonnées; ¶་མཐར་བྱེད་ *serpentes destruens,* qui détruit les serpents, *epith. pro aquila,* aigle.

ཀླུ་ *Omnino ornare, decorare,* orner, décorer; རྣམ་པར་¶་བརྒྱན་ *omnino, valde ornatus,* très orné.

ཀླུ་སྒྲུབ་ *Nomen doctoris buddhistæ, Nagarjuna, in 2° vel 1° sæc. ante Xtum viventis,* n. d'un grand docteur.

ཀླུ་མདུད་ *Codonopsis ovata.*

ཀླུ་དབང་རྒྱལ་པོ = ཀླུ་ཆེན = སྤྱལ་རྒྱལ = ནོར་རྒྱས་བུ *Rex tellurum, unus ex comitibus dii divitiarum, (Schl.);* un des compagnons du dieu des richesses.

ཀླུའི་སྐད *Loquela Prakrita*, le language Pr.; ཀླུའི་ཡི་གེ *Scriptura Nagari*, l'écriture Nagri.

ཀླུང ~་མ *Deus aquarum et flumen*, dieu des eaux, fleuve; ཆུ་~ *flumen*, cours d'eau; ~་འབབ *aqua profluens*, eau courante; ~་ལྡན *fluens*, coulant; *epith. pro* ཆུ་བོ *flumen*, fleuve.

ཀླུངས *Ager, et aggregatio agrorum*, champ, réunion de champs. *(Lex.* ~་ནི་ཀླུངས་དུ་ སྤྱང་ཀླུངས་དུ་*?)*

ཀླུབ་པ *præt.* ཀླུབས *Amplus, sumptuosus*, vaste, somptueux; གཡང་~ *v.* གོས་~ ~་གྱོན *ampla et splendida vestimenta induere*, revêtir des habits amples et magnifiques.

ཀློག ~་པར, *præt.* ཀློགས *v.* བཀླགས, *fut.* ཀླག *v.* བཀླག *v.* ཀླག་བྱ, *imp.* ~ *v.* ~་ཅིག *v.* ཀློགས *v.* ཀློགས་ཤིག *Legere, recitare*, lire, réciter; *(est vulg. in Sik. Both. et sæpe adhibetur in E., sed in loquela vulg. in omni casu dicitur* ཀློག*);* ཡི་གེ་~ *libros, epistolam legere*, lire les livres, une lettre; ~་པར་བྱེད་པར *v.* འཇུག *vulg.* ~་བྱེད *v.* སློབ *facere ut quis legat*, faire lire; ~་པ་པོ *v.* མཁན *v.* མི *lector, qui legit*, lecteur; ~་གྲྭ *schola ad lectioni studendum*, école de lecture; ~་དཔོན *magister hujus scholæ, vel dux lectorum*, maître de cette école, chef lecteur; ཡི་གེ་ཀློག་ཤེས་སམ, *v. vulg. Sik.* ཤེས་ག *et E.* ཡས་ཤེས *scisne legere libros?* savez-vous lire les livres? ཕྱིན་ཡིག་འདི་ང་ལ་~་རོགས *hanc epistolam mihi legas quæso*, veuillez me lire cette lettre; ~་དཀའ་མོ""སླ་མོ་ཡིན *difficile, facile lectu*, difficile, facile à lire.

ཀློང *Sinus (corporis)*, le sein.

ཀློང ~་པ *v.* མ *Moles, amplitudo, extensio*, masse, étendue, amplitude; ~་ཡངས *amplus, vastus, largus*, ample, vaste, large; ནམ་མཁའི""རྒྱ་མཚོའི""སའི་~ *firmamenti, maris, terræ ampl.*, ampl. du ciel, de la mer, de la terre; རང་བྱུང་~ ཡངས་བརྗོད་མེད (J.) *modo inenarrabili vastum, increatum spatium*, d'une étendue indescriptible, l'espace incréé.

ཀློང *Dicitur etiam de aquis et fluctibus*, se dit des flots *(vid.* ཀླུང*);* ཀློང་འཁོར *v.* འཁྱིལ = ཆུའི་འཁོར *(Lex.) aquæ vorago*, tourbillon d'eau; དབའ *v.* རྦ་~ *fluctus*, flot.

ཀློང་དུ A = R དབང་དུ *Sui juris, liber*, maître de sa volonté, libre; ཀ་དག *v.*

ཀླུ་དབང་རྒྱལ་པོ་ = ཀླུ་ཆེན་ = སྤྲུལ་རྒྱལ་ = ནོར་རྒྱས་བུ་ *Rex tellurum, unus ex comitibus dii divitiarum, (Schl.);* un des compagnons du dieu des richesses.

ཀླུའི་སྐད་ *Loquela Prakrita*, le language Pr.; ཀླུའི་ཡི་གེ་ *Scriptura Nagari*, l'écriture Nagri.

ཀླུང་ ¶་མ་ *Deus aquarum et flumen*, dieu des eaux, fleuve; ཆུ་¶་ *flumen*, cours d'eau; ¶་འབབ་ *aqua profluens*, eau courante; ¶་ལྡན་ *fluens*, coulant; *epith. pro* ཆུ་བོ་ *flumen*, fleuve.

ཀླུངས་ *Ager, et aggregatio agrorum*, champ, réunion de champs. *(Lex.* ¶་ནི་ཀླུངས་དུ་ སྤུང་ཀླུངས་དུ་*?)*

ཀླུབ་པ་ *præt.* ཀླུབས་ *Amplus, sumptuosus*, vaste, somptueux; གཡང་¶་ *v.* གོས་¶་ ¶་གྱོན་ *ampla et splendida vestimenta induere*, revêtir des habits amples et magnifiques.

ཀློག ¶་པར་, *præt.* ཀླགས་ *v.* བཀླགས་, *fut.* ཀླག་ *v.* བཀླག་ *v.* ཀླག་བྱ་, *imp.* ¶་ *v.* ¶་ཅིག་ *v.* ཀློགས་ *v.* ཀློགས་ཤིག་ *Legere, recitare*, lire, réciter; *(est vulg. in Sik. Bcth. et sæpe adhibetur in E., sed in loquela vulg. in omni casu dicitur* ཀློག་*)*; ཡི་གེ་¶་ *libros, epistolam legere*, lire les livres, une lettre; ¶་པར་བྱེད་པར་ *v.* འཇུག *vulg.* ¶་བྱེད་ *v.* སློབ་ *facere ut quis legat*, faire lire; ¶་པ་པོ་ *v.* མཁན་ *v.* མི་ *lector, qui legit*, lecteur; ¶་གྲྭ་ *schola ad lectioni studendum*, école de lecture; ¶་དཔོན་ *magister hujus scholæ, vel dux lectorum*, maître de cette école, chef lecteur; ཡི་གེ་ཀློག་ཤེས་སམ་, *v. vulg. Sik.* ཤེས་ག་ *et E.* ཡས་ཤེས་ *scisne legere libros?* savez-vous lire les livres? ཁྱེད་ཡིག་འདི་ང་ལ་¶་རོག་ *hanc epistolam mihi legas quæso*, veuillez me lire cette lettre; ¶་དཀའ་མོ་... སླ་མོ་ཡིན་ *difficile, facile lectu*, difficile, facile à lire.

ཀློང་ *Sinus (corporis)*, le sein.

ཀློང་ ¶་པ་ *v.* མ་ *Moles, amplitudo, extensio*, masse, étendue, amplitude; ¶་ཡངས་ *amplus, vastus, largus*, ample, vaste, large; ནམ་མཁའི་... རྒྱ་མཚོའི་... སའི་¶་ *firmamenti, maris, terræ ampl.*, ampl. du ciel, de la mer, de la terre; རང་བྱུང་¶་ ཡངས་བརྗོད་མེད་ (J.) *modo inenarrabili vastum, increatum spatium*, d'une étendue indescriptible, l'espace incréé.

ཀློང་ *Dicitur etiam de aquis et fluctibus*, se dit des flots *(vid.* ཀླུང་*)*; ཀློང་འཁོར་ *v.* འཁྱིལ་ = ཆུའི་འཁོར་ *(Lex.) aquæ vorago*, tourbillon d'eau; དབའ་ *v.* རྦ་¶་ *fluctus*, flot.

ཀློང་དུ་ A = R དབང་དུ་ *Sui juris, liber*, maître de sa volonté, libre; ཀ་དག་ *v.*

ཡང་ནས་ཁ་ *a principio prorsus liber*, libre dès le commencement; ཁ་དབྱར་ *liber factus, manu missus, liberatus, libertus*, affranchi. *(Lex.)*

སྒོན་ བྲན་ ལྷན་པར་ *(vulg.) Resarcire*, raccommoder; ཁ་པ་ *resarcimentum*, pièce pour raccommoder; ཁ་པ་ལྷན་ *v.* བྲན་ *v.* རྒྱབ་ *scissuram reficere*, faire un raccommodage; ཁ་པ་པོ་ *v.* མཁན་ *resarcitor*, raccommodeur; ལྷམ་ལ་...གོས་ལ་...གདན་ལ་ཁ་པ་རྒྱབ་ *calceamenta, vestes, tapetem resarcire*, raccommoder des bottes, des habits, un tapis.

དཀན་ ཀན་ *(vulg.) Palatum oris*, le palais de la bouche; ཡ་ཁ་ *pal. superius*, p. supérieur; མ་ཁ་ *pal. inferius*, p. inférieur; ཁ་གཉེར་ *rugæ pal.*, les rides du palais; ཁ་ནད་ *pal. morbus*, maladie du palais; ཁ་འབབ་ *tumor palati ex æstu interiori*, enflure du palais causée par l'échauffement; ཁ་ཁྲག་རྒྱབ་ *equi pal. pungere ad sanguinem dimittendum*, saigner un cheval au palais; ཁ་གྱི་ཡི་གེ་ *palatales litteræ*, lettres palatales; *quandoque etiam* དཀན་ *sumitur pro* སོ་ཤ་ *et* རྐིལ་ *gingivæ*, gencives.

དཀན་པོ་ *Res magni momenti, pretiosa*, chose importante, précieuse; *vid. vulg.* དཀོན་པོ་ *rarus et carus*, rare, cher.

དཀན་གཟར་པོ་ *(vulg.) Ascensus et descensus*, montée, descente; *vel descensus abruptus, vel ascens. et desc. abrupti*, pente abrupte. *In Sik. significat: ascensus rapidus, præceps*, montée rapide; v. g.: ཁ་མང་པོ་ *v.* སྤྲས་པོ་འདུག་ *ascensus rapidus est*, la montée est rapide.

དཀའ་ ཁ་པ་ *v.* པོ་ *v.* མོ་ *(vulg. ubique) Difficilis*, difficile; ཁ་པ་(ཉིད་) *difficultas*, difficulté; ཁ་(པ་)བོ་ ཁ་མོ་ཡིན་ *v.* འདུག་ *difficilis est*, il est difficile; ཁ་འགྲེལ་ *explicatu diffic.*, diff. à expliquer; སྡིག་པ་...ལུགས་སྲོལ་ངན་པ་གཅོད་ *v. vulg.* བཅད་ཁ་མོ་ཡིན་ *v.* འདུག་ *diffic. est corrigere peccata, malas consuetudines*, il est diffic. de corriger ses péchés, ses mauvaises habitudes; ལས་ཀ་ *v. Sik.* གཡོག་འདི་མ་ཁ་དོ་ *hoc opus non est difficile*, ce travail n'est pas difficile.

དཀའ་ ཁ་ཚད་ ཁ་ལས་ *Fatigatus*, fatigué; ཨ་ཁ་དོ་ *v.* ཁ་ལས་ཁ་ལས་ *esne fatigatus?* êtes-vous fatigué? *Salutatio frequens in E. viam vel opus facientibus*, salut ordinaire aux travailleurs et aux voyageurs, qui répondent: མ་ཁ་མ་ཁ་ *v.* ཁ་ལས་མེད་ *non sum fatigatus*, je ne suis pas fatigué; ཟ་འགོ་རག་ *v.* ཐོབ་ ས་དཀའ་ལས་རྒྱབ་དགོས་ *ad lucrandum suum victum magno labore et cura opus est*, pour gagner sa vie il faut bien des peines; དཀའ་ལས་ཆེ་ *v.* དཀའ་ཐུབ་

དཀའ་ཐལ་ *hoc dicit. ad gratias agendas pro bono officio et etiam pro munere accepto; quasi diceretur: Difficilia pro me fecisti!* manière de remercier d'un service: Vous vous êtes donné bien de la peine!

དཀའ་ *v.* ¶·ཐུག *Cura magna, anxietas,* préoccupation, anxiété, grand soin; ¶·¶·མང་པོ་བྱེད་ *v.* དཀའ་ལས་རྒྱབ་ *cum anxietate magna curare de,* s'occuper avec grand soin; དཀའ་ལས་ཆེ་ *opus valde intricatum,* affaire très embrouillée; *et (vulg.) gratias ago,* merci; དཀའ་བཟློག་ས་ *anxietates, curas evertens,* qui délivre des anxiétés, *epith. pro uxore dii* དབང་ཕྱུག

དཀའ་ ¶·སྤྱོད་ *v.* སྤྱད་ *v.* ཐུབ་ *v.* ལས་ *Opera pœnitentiæ, mortificationis,* œuvres de pénitence, de mortification; *id. cum* པ་ *v.* མཁན་ *homo qui istis operibus addictus est,* un pénitent, anachorète; ¶·ཐུབ་གནས་ *locus mortif.,* lieu de pénitence, *epith. pro sylva, solitudine,* forêt, solitude; ¶·ཐུབ་ཟླ་བ་ *mortificationis mensis,* mois des mortifications, *epith. pro 1a luna;* ཟས་གོས་ཕྱུང་བསྐུར་བ་ དཀའ་སྤྱོད་ཡིན་ *cibos, vestes, tactum (coitum) despicere, sunt mortificationes corporales,* mépriser la nourriture, les habits, le toucher, sont des pénitences corporelles.

དཀར་ ¶·པོ་ *v.* མོ་ ¶·¶· *Sumitur vulgo et in libris in sensu physico et morali,* s'emploie au physique et au moral:

1° *In sensu physico,* དཀར་ *significat: albus,* blanc; ¶·བ་(ཉིད་) *albedo,* blancheur; ¶·པོ་ཡིན་ *v.* རེད་ *v.* སྣང་ *v.* འདུག་ *album est,* c'est blanc; ¶·པོ་འགྱུར་ *v.* འགྲོ་ *albescere,* devenir blanc; *et cum* འོང་ *v.* འགྱུར་ *albescet,* deviendra blanc; *et cum* གྱུར་ *v.* སོང་ *v.* བྱིན་ *dealbatus,* devenu blanc; ¶·པོ་བཟོ་ *v.* བྱེད་ *v.* མཛད་ *alb. facere, reddere,* rendre bl.; རས་····ཚོན་····ཁ་བ་¶·པོ་ *tela, tinctura, nix laba,* toile, teinture, neige blanches; ¶· *v.* སྐར་ *v. vulg. E.* སྐྱས་མ་ཁྲོང་ *apertura in tecto pro lumine, fumo, et ad ascendendum,* ouverture dans le toit pour la lumière, la fumée, et le passage; ¶·སྐྱ་ *subpallidus, cinereus color,* couleur grise; དམར་¶· *rosaceus,* rose; མགོ་¶· *caput alb., et Mahumetani,* tête blanc., Mahométans, *(vulg.);* ¶·ཕྱུགས་ ¶·ཕྱུགས་འཕེལ་བ་ *pars illuminata lunæ, et luna crescens,* partie lumineuse de la lune, lune croissante; ¶·འཛིན་ *albedinem continens,* qui contient du blanc, *epith. pro mammis,* les mamelles; ¶·འབབ་ *albus in suo cursu descendente,* au cours blanc, *epith. pro flumine* སེ་ར་; ¶·མེ་ *ignis albus, pro vulg.* ཀ་ *v.* ཁ་མེ་

lampas, lampe. — *Syn. pro* དཀར་ *sunt:* ¶གསལ་ *albedo fulgens*, blanc brillant; ¶དྭངས་ *alb. pura*, blanc pur; ¶་སྤུས་ *alb. abundans*, bl. abondant; སྐྱ་བོ་ *pallidus*, pâle; སྐྲ་གསང་ *crines puri, canities*, cheveux purs, c.-à-d. blancs.

2° *In sensu morali* དཀར་ *significat: purus, bonus, primæ qualitatis*, pur, bon, de 1ère qualité. *(Per opposit. ad* ནག་ *niger, malus, impurus, infer. qualitatis*, noir, impur, de qualité inférieure.) — ལས་¶ *v. vulg.* ལས་བཟང་པོ་ *bonum opus, opus virtutis*, œuvre bonne, vertueuse; སེམས་... ཐུགས་¶ *anima bona, cor purum*, bonne âme, bon cœur; ཨ་ནེ་¶་མོ་ *virgo pura, monialis*, vierge pure, religieuse; ¶་མོ་རི་ *albedinis, puritatis, perfectionum mons*, montagne de pureté, de perfections, *epith. pro uxore dii* དབང་ཕྱུག་ Wishnu ou Siwa; ¶་ཟས་ *cibus bonus, purus*, bonne nourriture; ¶་ཐོག་ *(vulg.) cerealia primæ qualitatis*, céréales de 1ère qualité; *hæc sunt* ནས་ *hordeum*, orge; གྲོ་ *frumentum*, blé; འབྲས་ *oriza*, riz; སེམས་¶་པོ་¶་པོ་ལ་དགའ་ *animus bonus, purus, res albas, puras amat*, une âme bonne aime le blanc, le bon.

དཀར་ཆག(ས་) *Index libri, codex*, table des matières, code, registre.

དཀར་མདའ་ *Nom. loci*, n. de lieu, *in districtu* དཔའ་པོ་རོང་ Po-yul, *in parte S.-E. Thibeti*.

དཀར་ཕོ་ 3us *annus cycli* 60 *annorum*, 3e année du cycle de 60 ans.

དཀར་ཚག་ *pro* སྒ་ཀྲ་ *Tapes pro ephippio*, tapis de selle; ¶་¶་དྲུབ་ *v.* འཚེམས་ *tap. suere*, coudre un tapis.

དཀར་རྩི་ *Calx, lavacrum ex diluta calce*, chaux, blanc de chaux; ཁང་པ་ལ་¶ རྒྱབ་ *domum cum diluta calce dealbare*, blanchir une maison à la chaux. *(N. B. Thibetani non utuntur calce ad) ædificandum, nec calce proprie dicta ad dealbandas domos; sed utuntur* རྡོ་དཀར་ *petra alba, creta combusta et diluta*, les Thib. ne se servent pas de chaux pour bâtir, ni pour blanchir les maisons, mais de craie cuite et délayée.

དཀར་ཡོལ་ *Velum album, i. e. porcellana, et materia ex qua porcell. conficitur*, matière à porcelaine, kaolin, quartz; དཀར་ཡོལ་ *vulg. et* དཀར་ཕོར་ *v.* ཀོང་ *scutella ex porcell.*, écuelle de porcelaine; ¶་སྡེར་ *catinus ex porcell.*, plat de porcel.; ¶་ཡོལ་སྦྱར་ *v.* སྦྲིག་བྱེད་ *vasa porcellanea reficere*, réparer la porcelaine.—*(N. B. Sæpe Thibetani vocant* དཀར་ཡོལ་ *etiam fictilia, sed nunquam utuntur hoc verbo pro vasis ligneis*, souvent les Thib. nomment *ka-yu* même les vases de faïence, mais non pas les vases de bois.)

དཀར་གཡའ་ (*vulg.* ཞ་དཀར་) *Stannum*, étain; དཀར་ཤོག *folium stanni*, feuille d'étain.

དཀུ A = R དྲི་མི་ཞིམ་ *Fœtidus odor*, mauvaise odeur. *(Cs. odor suavis??)*

དཀུ A = R ལུས་ཀྱི་སྟ་ཟུར་ *Os coxendicis*, os de la hanche, *vel* = དཔྱི་ *latus*, le côté; དཀུ་བ་རྡོལ་བ་ *a latere (matris) exiens, nascens*, né du côté de sa mère; ¶་ལ་རྡེན་ *supra latus vel coxend. imponere et ferre*, porter sur la hanche; ¶་ནད་ *dolor in latere*, douleur de côté; ¶་རྐྱང་ *crura extendere*, étendre les jambes.

དཀུ་ ¶་མ་ A = R གྲོད་པ་ *Venter, abdomen*, ventre; ¶་སྦོམ་ *v.* ལྷེས་ *venter proeminens*, obésité; ¶་ལྕི་ *v.* ལྕིད་ *sensatio gravedinis in ventre, sicut tempore prægnationis*, sensation de pesanteur du ventre des femmes enceintes; ¶་མ་ཆེན་པ་ *vulg.* གྲོད་པ་ཆེན་པོ་ *figurative significat: patiens, qui parum loquitur, vel non dicit quid cogitat, illud servans in ventre, i. e. in corde*, patient, qui garde dans son ventre, ne dit pas ce qu'il pense.

དཀུ་ལྟོ་ *Artificium, fraus, stratagema*, ruse, fraude, stratagème; ¶་བྱེད་པ་ *artificio uti*, agir artificieusement.

དཀུ་སྟེ་ A = ལྷག་སྟེ་ *Magis, amplius*, de plus; ¶་སྐབས་ *sectio suppletiva, appendix*, supplément.

དཀུ་ཚོད་ *Propositum, intentio*, projet, intention; v. g.: ང་ལ་¶་གཅིག་ཡོད་ *propositum, intentionem habeo*, j'ai un projet; ¶་པ་བཤགས་ *suas cogitationes dicere*, dire sa pensée; ¶་རྔབ་བྱེད་ *iram vultu ostendere*, montrer de la colère sur son visage.

དཀོན་ ¶་པོ་ *v.* མོ་ *v.* པ་ *vulg. Rarus, et ideo magni pretii*, rare, de grand prix; ¶་པ་(ཉིད་) *raritas, magni pretii, qualitatis*, rareté, de grand prix; འབྲས་¶་པོ་ཡིན་ནམ་ *Sik., vulg. in E.* ཨ་ཡིན་ *oriza estne rara, cara?* le riz est-il cher? ¶་ནོ་ ¶་པོ་ཡིན་ *v.* རེད་ *v.* སྣང་ *in E, v.* འདུག་ *Sik. rara, cara est*, il est cher; ད་ལོ་ཐོག་¶་པོ་འདང་ *vulg. v.* འགྱུར་ *hoc anno cerealia rara, cara erunt*, cette année les céréales seront rares, chères; ¶་ནོར་ *divitiæ, res pretiosæ*, richesses, choses précieuses; གཏམ་¶་པོ་ *verba rara, pretiosa*, paroles rares, précieuses.

དཀོན་ཅག་ *v.* མཆོག་ *Excellens, nobilis, præstans, in gradu eminenti*, excellent, noble, éminent; ¶་¶་ཉིད་ *iste status*, l'état d'être ém.; ¶་¶་གི་ *adj. pertinens ad istud statum.* — *(Istud verbum adhibetur loquendo de magnatibus hujus mundi, et præsertim de nominibus deorum seu entium supernaturalium; sed non designat aliquod ens infinitum,*

lampas, lampe. — *Syn. pro* དཀར་ *sunt:* ¶་གསལ་ *albedo fulgens*, blanc brillant; ¶་དྭངས་ *alb. pura*, blanc pur; ¶་སྦུམ་ *alb. abundans*, bl. abondant; སྐྱ་བོ་ *pallidus*, pâle; སྐྲ་གསང་ *crines puri, canities*, cheveux purs, c.-à-d. blancs.

2° *In sensu morali* དཀར་ *significat: purus, bonus, primæ qualitatis*, pur, bon, de 1ere qualité. *(Per opposit. ad* ནག་ *niger, malus, impurus, infer. qualitatis*, noir, impur, de qualité inférieure.) — ལས་¶ *v. vulg.* ལས་བཟང་པོ་ *bonum opus, opus virtutis*, œuvre bonne, vertueuse; སེམས་‴ ཐུགས་¶་ *anima bona, cor purum*, bonne âme, bon cœur; ཨ་ནེ་¶་མོ་ *virgo pura, monialis*, vierge pure, religieuse; ¶་མོ་རི་ *albedinis, puritatis, perfectionum mons*, montagne de pureté, de perfections, *epith. pro uxore dii* དབྱ་ཕྱུག་ Wishnu ou Siwa; ¶་ཟས་ *cibus bonus, purus*, bonne nourriture; ¶་ཐོག་ *(vulg.) cerealia primæ qualitatis*, céréales de 1ere qualité; *hæc sunt* ནས་ *hordeum*, orge; གྲོ་ *frumentum*, blé; འབྲས་ *oriza*, riz; སེམས་¶་པོ་¶་པོ་ལ་དགའ་ *animus bonus, purus, res albas, puras amat*, une âme bonne aime le blanc, le bon.

དཀར་ཆག(སུ་) *Index libri, codex*, table des matières, code, registre.

དཀར་མདའ་ *Nom. loci*, n. de lieu, *in dit. strictu* དཔའ་བོ་རོང་ Po-yul, *in parte S.-E. Thibeti.*

དཀར་པོ་ 3us *annus cycli* 60 *annorum*, 3e année du cycle de 60 ans.

དཀར་ཅག *pro* སྒ་ཀ་ *Tapes pro ephippio*, tapis de selle; ¶་¶་དྲུབ་ *v.* འཚེམ་ *tap. suere*, coudre un tapis.

དཀར་རྩི་ *Calx, lavacrum ex diluta calce*, chaux, blanc de chaux; ཁང་པ་ལ་¶ རྒྱབ་ *domum cum diluta calce dealbare*, blanchir une maison à la chaux. *(N. B. Thibetani non utuntur calce ad) ædificandum, nec calce proprie dicta ad dealbandas domos; sed utuntur* རྡོ་དཀར་ *petra alba, creta combusta et diluta*, les Thib. ne se servent pas de chaux pour bâtir, ni pour blanchir les maisons, mais de craie cuite et délayée.

དཀར་ཡོལ་ *Velum album, i. e. porcellana, et materia ex qua porcell. conficitur*, matière à porcelaine, kaolin, quartz; དཀར་ཡོལ་ *vulg. et* དཀར་ཕོར་ *v.* ཀོང་ *scutella ex porcell.*, écuelle de porcelaine; ¶་ལྡེར་ *catinus ex porcell.*, plat de porcel.; ¶་ཡོལ་སྦྱར་ *v.* སྨིག་བྱེད་ *vasa porcellanea reficere*, réparer la porcelaine.—*(N. B. Sæpe Thibetani vocant* དཀར་ཡོལ་ *etiam fictilia, sed nunquam utuntur hoc verbo pro vasis ligneis*, souvent les Thib. nomment *ka-yu* même les vases de faïence, mais non pas les vases de bois.)

དཀར་གཡའ་ (*vulg.* ཞ་དཀར་) *Stannum*, étain; དཀར་ཤོག་ *folium stanni*, feuille d'étain.

དཀུ A = R དྲི་མི་ཞིམ་ *Fœtidus odor*, mauvaise odeur. (*Cs. odor suavis??*)

དཀུ A = R ལུས་ཀྱི་སྟ་ཟུར་ *Os coxendicis*, os de la hanche, *vel* = དཔྱི་ *latus*, le côté; དཀུ་བ་རྡལ་བ་ *a latere (matris) exiens, nascens*, né du côté de sa mère; ¶་ལ་ རྟེན་ *supra latus vel coxend. imponere et ferre*, porter sur la hanche; ¶་ནད་ *dolor in latere*, douleur de côté; ¶་རྐྱང་ *crura extendere*, étendre les jambes.

དཀུ་ ¶་མ་ A = R གྲོད་པ་ *Venter, abdomen*, ventre; ¶་སྦོམ་ *v.* ཟླུམ་ *venter proeminens*, obésité; ¶་ལྕི་ *v.* ལྡིད་ *sensatio gravedinis in ventre, sicut tempore prægnationis*, sensation de pesanteur du ventre des femmes enceintes; ¶་མ་ ཆེན་པ་ *vulg.* གྲོད་པ་ཆེན་པོ་ *figurative significat: patiens, qui parum loquitur, vel non dicit quid cogitat, illud servans in ventre, i. e. in corde*, patient, qui garde dans son ventre, ne dit pas ce qu'il pense.

དཀུ་སྒྲོ་ *Artificium, fraus, stratagema*, ruse, fraude, stratagème; ¶་བྱེད་པ་ *artificio uti*, agir artificieusement.

དཀུ་སྟེ་ A = ལྷག་སྟེ་ *Magis, amplius*, de plus; ¶་སྐབས་ *sectio suppletiva, appendix*, supplément.

དཀུ་ཚོད་ *Propositum, intentio*, projet, intention; v. g.: ང་ལ་¶་གཅིག་ཡོད་ *propositum, intentionem habeo*, j'ai un projet; ¶་པ་བཤགས་ *suas cogitationes dicere*, dire sa pensée; ¶་རྫབ་བྱེད་ *iram vultu ostendere*, montrer de la colère sur son visage.

དཀོན་ ¶་པོ་ *v.* མོ་ *v.* པ་ *vulg. Rarus, et ideo magni pretii*, rare, de grand prix; ¶་པ་(ཉིད་) *raritas, magni pretii, qualitatis*, rareté, de grand prix; འབྲས་¶་པོ་ཡིན་ནམ་ *Sik., vulg. in E.* ཨ་ཡིན་ *oriza estne rara, cara?* le riz est-il cher? ¶་ནོ་ ¶་པོ་ཡིན་ *v.* རེད་ *v.* སྣང་ *in E, v.* འདུག་ *Sik. rara, cara est*, il est cher; ད་ལོ་ གྲོག་¶་པོ་འོང་ *vulg. v.* འགྱུར་ *hoc anno cerealia rara, cara erunt*, cette année les céréales seront rares, chères; ¶་ནོར་ *divitiæ, res pretiosæ*, richesses, choses précieuses; གཏམ་¶་པོ་ *verba rara, pretiosa*, paroles rares, précieuses.

དཀོན་ཅག་ *v.* མཆོག་ *Excellens, nobilis, præstans, in gradu eminenti*, excellent, noble, éminent; ¶་¶་ཉིད་ *iste status*, l'état d'être ém.; ¶་¶་གི་ *adj. pertinens ad istud statum.* — (*Istud verbum adhibetur loquendo de magnatibus hujus mundi, et præsertim de nominibus deorum seu entium supernaturalium; sed non designat aliquod ens infinitum*,

personale, omnibus aliis superius, potius vero attributum entibus supernaturalibus conveniens. (Vid. J. Diction. pag. 10 11*??) Ideo missionarii catholici non utuntur hoc verbo ad designandum Deum unicum et creatorem, sed utuntur verbo* གནམ་གྱི་བདག་པོ་ *Dominus cæli,* Seigneur du ciel, *ab Ecclesia approbato.)*

དཀོན་མཆོག་གསུམ་ *Tria entia excellentia,* les trois excellences. *(Vid. J. Diction. pag.* 10 11*??) Potuit istud verbum esse in principio aliqua reminiscentia Sanctissimæ Trinitatis, sed in libris et vulgo nunquam sic intelligitur; sic explicatur:* 1° སངས་རྒྱས་དཀོན་མཆོག *qui pervenerunt ad dignitatem et statum Buddhæ (in Nirvana) et eorum congregatio,* les Bouddhas et leur assemblée. 2° ཆོས་¶་¶་ *Excellens religio et libri sacri illam continentes,* la religion et les livres qui la renferment. 3° ¶་¶་ དབངས་ *sectatores Buddharum et buddhistæ religionis (religiosi et laici,)* les sectateurs de Bouddha, et les religieux. — *Quod ita reipsa sit, melius apparebit ex Syn. pro* ¶་¶་གསུམ་གྱི་གནས་ *habitat. trium excell.,* la demeure des 3 excell. (S) ཀོན་དད་ལ་ *fanum,* temple; དྲིའི་ཁང་བཟང་ *odoramentorum palatium,* palais des parfums; དྲི་འཛོན་ *odorum receptaculum,* le trésor des parfums; བྱང་ཆུབ་ཆེན་པོའི་གནས་ *habitatio eorum qui ad principalem gradum inter* བྱང་ཆུབ་ *pervenerunt. (vid.* བྱང་ཆུབ་*),* demeure de ceux qui ont obtenu le 1er grade parmi les purifiés; གཙུག་ལག་ཁང་ et དཀོན་དགའ་ར་བ་ *schola, bibliotheca,* école, bibliothèque; ལྷའི་ཁང་པ་ *domus spirituum* ལྷ་ *vel idolorum,* demeure des esprits, des idoles; འདུ་ཁང་ *conventuum domus,* lieu de réunion.

དཀོན་མཆོག་གསུམ་ *Formula exclamationis vel juramenti, per deos!* exclamation, jurement, par les esprits!

དཀོན་མཆོག་ཏ་ལ་ལ་ཡི་མདོ་ *Nobilis, excellens Fax, nomen libri habili ut profundissimæ doctrinæ,* གཏིན་ཕྱིན་ *ad imum perveniens,* le noble Flambeau, nom de livre réputé très profond.

དཀོན་བརྩེགས་ *Superstructio pretiosa,* la précieuse construction; 4e *pars libri* བཀའ་འགྱུར་, 4e partie du *Ka guieur.*

དཀར་ *abbrev. rara pro* དཀར་པོ་ *Albus,* blanc, (abbrév. très rare.)

དཀོར་ ¶་ནོར་ *cuj. syn. sunt:* ཀ་ཅ་ *v.* ནོར་ *v.* ཀུལ་ཀ་ *Bona, divitiæ,* biens, richesses; ¶་མཛོད་ *thesauri locus,* le trésor; ¶་པ་ *v.* སྡེ་ *rector eorumd.,* trésorier, administrateur des biens; ¶་རྫས་ *v.* ཟས་ = དགེ་འདུན་དཀོར་ *bona ecclesiastica, sacra,* biens ecclésiastiques, sacrés; ¶་གཉེར་ *vulg.* ཕྱག་མཛོད་ *procurator, administrator bonorum eccles.,* économe de couvent, *cuj. syn. sunt:*

ལྷ་ཡིས་འཚོ་བ་ *de geniis, idolis vivens*, qui vit des biens sacrés, des idoles; ལྷ་གཉེར་ *deorum procurator, de idolis curans*, procureur, curateur des idoles. (S) དེ་བ་ཛོ་ལྷ་

དཀོར་རྫོགས་ *Divitiæ perfectæ*, la richesse parfaite, *nom. monasterii in Ladak merid.* (J.)

དཀོས་ཐག་ A = R ཉམས་ཐག་ *et* ཉམས་ག་ *Pauper*, pauvre, misérable.

དཀྱིལ་ *vulg.* ¶་དཀྱུ་ *Medium, centrum*, le milieu, le centre; ¶་ན་ *v.* དུ་ *in medio*, au milieu; ¶་ནས་ *e medio*, du milieu; ལོའི་... ཟླ་བའི་... དུས་ཀྱི་¶་ན་ *v.* དུ་ *v.* དཀྱུ་ *in medio anno, mense, tempore*, au milieu de l'année, du mois, du temps; ཁྱིམ་ཁྱི་... ཆུའི་¶་དཀྱུ་ *domus centrum, aquæ medium*, le centre de la maison, de l'eau; ¶་མ་ *res in med. posita, centralis*, objet, point central; ཁང་པའི་ཀ་བ་¶་མ་ *columna centralis domus*, la colonne centrale de la maison.

དཀྱིལ་འཁོར་ *Circulus, orbis, discus, sphæra*, cercle, globe, disque; སའི་¶་¶་ *orbis terræ*, la sphère terrestre; ནམ་ཁའི་¶་¶་ *orbis cœlestis*, sphère céleste; ནྡང་གི་¶་¶་ *firmamenti extensio*, étendue du ciel; ཆུའི་¶་¶་ *Oceanus, immensitas aquarum*, l'Océan, immensité des eaux; མེའི་¶་¶་ *circulus igneus, sphæra ignea*, cercle igné; འོད་ཀྱི་¶་¶་ *circulus luminosus*, halo, cercle lumineux; ¶་¶་བཅུ་གཉིས་བདག་པོ་ *dominus 12 mansionum zodiaci*, le maître du zodiaque, *epith. pro sole. — In magia et mystica doctrina istud verbum varie explicatur, sed fere semper implicat aliquam notionem universalitatis, comprehensionis perfectæ, etc.*

དཀྱིལ་དྲུང་ *vid.* སྐྱིལ་དྲུང་ *Complicatis cruribus sedere*, être assis les jambes croisées.

དཀྱུ་བ་ A — R མགྱོགས་རྒྱུག་ *Celeriter currere*, courir rapidement; ¶་ས་ *locus cursuum, hippodromus*, champ de courses; ¶་སར་ *v.* ས་ལ་ *in hipp.*, dans l'hippodrome; ¶་ཐག་ A = R རྒྱུག་པའི་ཐག་ *funis ad circumscribendum cursuum campum*, corde pour délimiter le champ de courses; ¶འི་རྟ་ *equus pro cursibus*, cheval de course; *præt. hujus v.* དཀྱུས་

དཀྱུས་ ¶་རིང་ *Longus*, long; ¶་སུ་ *in longitudine*, en longueur. *(vulg.* རིང་པོ་*)*

དཀྱུས་མ་ *Vulgaris, mediocris, communis*, vulgaire, médiocre, commun; ¶་མའི་དཀོར་ *v.* ནོར་ *bona communia, vulgaria*, biens communs, qui appartiennent à tous.

དཀྱེལ་ A = R ཆེ་ *v.* ཆེན་ *Magnus, amplus, spatiosus, magnus ambitus*, grand, ample, spacieux; གནམ་ཁའི་... རྒྱ་མཚོའི་¶་ *cœli, maris extensio, immensitas*, l'im-

mensité des cieux, de la mer; བློ་¶་ A = R བློ་ཆེན་ = སྤོབས་ཡངས་ *mens magna, capax*, un esprit grand, capable.

དཀྲིར་འཛིན་ A = R གཡོ་སྒྱུ་ཀུན་ལས་བསྲུང་བ་ *Ab omni fallacia servans, custodiens*, qui préserve de toute fausseté.

དཀྲི ¶་བར་ *prat.* དཀྲིས་ *vulg. Involvere, circumvolvere*, envelopper; ཐུབས་ *v.* འཐོག་¶་ *unum involucrum vestium*, un paquet d'habits; གོས་ཀྱིས་དཀྲིས་ *vestibus involutus*, enveloppé d'habits; ཀུན་དཀྲི(ས་) = ཉོན་མོངས་ *cuncta involvens, i. e. miseria naturalis*, qui enveloppe tout, la corruption native; མཛུབ་... མགོ་...ལག་¶་ *digitum, caput, brachium circumdans, i. e. annulus, corona, armilla*, anneau, turban, bracelet.

དཀྲིགས ¶་བར་ *vulg. Coalescere, et obnubilare*, s'amasser, se condenser, obscurcir; སྤྲིན་པ་...དུ་བ་...མུན་པ་¶་ *nubes, fumus, tenebræ coalescunt, obnubilant*; les nuages, la fumée, les ténebres se condensent; གནམ་¶་བར་གྱུར་ *v.* ¶་པ་སོང་ *cœlum obnubilatum est*, le ciel s'obscurcit; མུན་པ་ས་ལ་¶་འདུག *tenebræ terram cooperiunt*, les ténèbres couvrent la terre. *(vid.* འཁྲིག་པར་*)*

དཀྲིགས་ཕྲག་ 100000 *billiones? (Cs. 10000 bill.?) numerus indefinitus et immensus*, nombre indéfini et immense.

དཀྲུག ¶་བར་ *prat.* དཀྲུགས་ *vulg. (vid.* དཀྲོག *et* འཁྲུག*) Miscere, agitare, turbare*, mêler, agiter, troubler en agitant; ¶་པ་ *turbatio commotione causata*, trouble causé par une secousse; ནགས་པ་...རྒྱ་མཚོ་...རྡུལ་རླུང་གིས་དཀྲུགས་ *sylva, mare, pulvis a vento agitantur, moventur*, la forêt, la mer, la poussière sont agitées par le vent; བག་ཆགས་ཀྱིས་དཀྲུགས་པའི་སེམས་ *anima a passionibus turbata*, âme troublée par les passions; པན་རྩོད་¶་ *simultates, inimicitias agere*, se quereller; ཕོར་¶་བྱས་ *v.* བྱེད་ *scutellam agitare (more mendicantium)*, agiter son écuelle (comme font les mendiants).

དཀྲུམ་ *vulg. et æquivalet* ཆག་ *Fractus, mutilatus*, brisé, mutilé; ལག་...རྐང་¶་ *mancus, claudus*, manchot, boiteux. *(vid.* གྲུམ་ *et* འགྲུམ་*)*

དཀྲོག ¶་བར་ *vulg. (vid. etiam* དཀྲུག *et* འཁྲུག*) Agitare, turbare, agitando miscere*, agiter, troubler, mêler en agitant; ཞོ་ *v.* འོ་མ་...ཇ་...ཆུ་¶་ *lac, theum, aquam agitare, turbare*, battre le lait, le thé, troubler l'eau en l'agitant; རྔ་མ་¶་ *caudam agitare et erigere*, remuer et élever la queue; རྣ་ཅོ་དཀྲོག དཀྲོག་ཉན་ *erectis auribus audire*, tendre les oreilles pour écouter.

དཀྲུག *Expellere, et terrendo abigere, excitare*, chasser en effrayant, exciter; སྦྲང་དཀྲུག་¶ (བྱེད་ *v.* བྱེས) *abige muscas*, chasse les mouches; རི་དྭགས་...ཆུ་བྱ *feras, anates terrendo abigere*, chasser les bêtes sauvages, les canards en les effrayant; རྟ་¶ *equum excitare*, exciter un cheval en le fouettant.

དཀྲུང *Erigere*, élever, lever.

དཀྲོལ *Cs. præt. verbi* འཁྲོལ *Instrum. musica pulsare*, jouer des instr. de musique; སིལ་སྙན་...དྲིལ་བུ་...ཀོ་ཕོངས་¶ *cymbala, campana, sambuca pulsata, vel ea pulsare*, cymbales, cloche, guitare agitées, ou, jouer de... *(dicitur de instrum. chordatis vel agitatis*, s'emploie pour les instr. à cordes, ou que l'on agite. *Vid.* འཁྲོལ *vulg.)*

བཀག *præt. verbi* འགེགས *(in loquela vulg.* བཀག *dicitur in omnibus casibus.) In sensu physico, obstruere*, obstruer; *in sensu morali: impedire, prohibere, reprehendere*, empêcher, défendre, réprimander; ལམ་...ཆུ་ཀ་...སྒོ་¶ *viam, canalem, portam obstruere*, obstruer la route, un canal, la porte; རྣ་ཅོ་¶ *aures claudere, non audire, non obedire*, se boucher les oreilles, désobéir; མ་¶ *noli obstare, impedire*, ne mets pas d'obstacle, n'empêche pas; ངས་ཁོ་ལ་¶་ཐོན *ego illum impedivi, prohibui ne,...* je l'ai empêché, je lui ai défendu; ཁྲིམས་ཀྱིས་¶ *a lege prohibitum*, défendu par la loi; རི་མ་ *v.* ར་བ་¶ *septo impedire, circumdare*, mettre une clôture, parquer.

བཀང ¶་ཐོན *v.* ཟིན *v.* ཚར་ *præt. verbi* འགེངས *(in lingua vulg.* ¶ *dicitur in omni casu.) Impletus, adimpletus*, empli, accompli; ¶་བར་ *v. act. implere, adimplere*, emplir, accomplir; སྣོད་ལ་¶ *vasa implere*, remplir un vase; གཞུ་¶ *arcus plenus, et arcum tendere*, arc tendu, tendre un arc; སེམས་ *v.* ཐུགས་¶ *vulg.* སྙིང་དགུ་¶ *animus, cor plenum, contentum*, cœur, âme satisfaits; དམ་བཅའ་¶ *vota adimpleta, vel adimplere*, désirs, vœux accomplis, ou, acc. ses vœux, etc.; སྟོ་¶ *vis adimpl., i. e. exhausta, consternatus, stupefactus*, force épuisée, être consterné. *(Vid.* གང་ *)*

བཀད ཐགས་ཀྱི་ *v.* རས་¶ *Telæ trama*, la trame d'une toile; མགོ་¶ *crines intexti*, cheveux tressés.

བཀད ¶་པར་ *v.* འཁད་པར་ *Detentus, impeditus esse*, être retenu, empêché.

བཀད་ས A = R གཡོ་ *v.* གཡོས་ཁང་ *Culina, victualium apotheca, et etiam temporaria habitatio, diversorium*, cuisine, boutique où l'on vend des vivres; hôtel, auberge.

བཀན ¶་པར་ = *vulg.* རྐྱང་ *Extendere contra vel supra*, étendre contre ou sur;

ལག་པ་¶ *manum ext.*, étendre la main; རྐང་པ་ཙིག་པ་ལ་¶་ *pedem contra murum fulcire*, appuyer le pied contre un mur.

བཀབ་ ¶་ཐོན་ *v.* ཟིན་ *v.* ཆར་ *præt. verb.* འགེབས་ *(in lingua vulg.* བཀབ་ *dicitur in omni casu.) Coopertus*, couvert; ¶་བར་ *v. act., cooperire, operire*, couvrir; ¶་ས་ *res vel locus ad coop., suffugium, coopertorium*, abri, lieu de refuge, couvercle; ལུས་པོ་ *v.* གཟུགས་¶་ *corpus coop.*, couvrir le corps; ཁང་པ་¶་ *domum coop. et ædificare*, couvrir et bâtir une maison. *Syn. pro* བཀབ་ *sunt:* བསྒྲིབ་ *obumbrare, obnubilare*, faire ombre; གཡོགས་ *involutus*, enveloppé; སྒྲིབ་པ་ *absconditus*, caché; ཁེབ་རྒྱབ་ ཟིན་པ་ *cooperculum positum est*, le couvercle est placé.

བཀའ་ *(Sik.* ¶་ཀོ་*) vulg. proprie significat: Mandatum, præceptum, jussum*, ordre, précepte, loi; ¶་ཁྲིམས་ *v.* ཐང་ *lex*, loi; ¶་ལུང་ *præceptum morale, instructio*, instruction, leçon; ¶་ཁྲ་ *codex*, code; རྒྱལ་པོའི་…དཔོན་གྱི་…ཕ་མའི་¶་ *regis, ducis, parentum mand.*, ordre du roi, du chef, des parents; ¶་བཀོད་ *v.* གནང་ *v.* སྩལ་, *vulg.* ¶་བཀོད་གཏོང་ *jubere*, ordonner; ¶་བདག་ *v.* གནང་མི་ *v.* སྩལ་མི་ ¶་བཀོད་གཏོང་མཁན་ *qui mandat, jubet*, celui qui ordonne; ¶་ཤོག *v.* རྒྱ་ *v.* ཡིག *mand. scriptum*, ordre écrit; ¶་རྟགས་ *verbi vel mandati signum, sigillum, nota*, sceau, signe; ¶་སྒྲོག *v.* བདགས་ *legem publicare*, publier une loi; ¶་ཤོག་སྦྱར་ *edictum proscribere*, afficher un édit; ¶་དབངས་ *mandatis subjectus, plebs*, qui est soumis aux lois, peuple; ¶་སྡོད་ *mandatum expectare*, attendre des ordres.

བཀའ་འགྱུར་ *Nom. libri* 108 *vol. constantis, explicatio mand. Buddhæ*, nom du principal livre bouddhique, contenant les préceptes mêmes de Bouddha.

བཀའ་རྒྱུད་ *Series præceptorum, traditio*, la suite des préceptes, tradition; ¶་¶་པ་ *qui traditiones sequitur*, celui qui suit les traditions.

བཀའ་གཅོག *v.* གཅག *v.* འགལ་ *v.* མི་སྲུང་ *v.* ལོག *vulg. Mand. violare, non obedire*, violer les lois, ne pas obéir; བླ་མ་¶་ལོག་ *monachus qui ad sæcularem vitam rediit*, lama qui viole la loi, qui rentre dans la vie séculière. *Syn. sunt:* བསྙོ་བ་རྣར་གཟན་ *mand. in aure deperditum*, ordre qui se perd dans l'oreille; བཀོལ་མི་བཏུབ་ *v. vulg.* ཐུབ་ *qui subjici non potest*, qu'on ne peut soumettre.

བཀའ་ཆད་ *vulg. Secundum legem punire*, punir (selon la loi); ¶·¶·གཏོང་ *v.* གནང་ *pœnam irrogare, imponere*, punir, imposer une punition. *(Vid.* ཆད་པ་*)*

བཀའ་ཉན་ *v.* ཉེན་ *v* ཉེ་ *v.* འཁུར་ *v.* སྲུང་ *Mandatis obedire, legem custodire*, obéir, observer une loi; ¶·¶·པ་ *v.* མི་ *vir obediens*, une personne obéissante. *Syn. sunt:* བཀོལ་གཏུབ་ *v. vulg.* ཐུབ་ *qui subjici potest*, qui peut être soumis; ངག་གནས་ *mandato adhærens*, qui s'en tient aux paroles; བསྒོ་བ་རྣར་མི་གཟེན་ *mandat. in aure non vanum*, ordre non perdu dans l'oreille; *(Sik.* བཀའ་ཀྱི་འཁུར་ *v.* ཉན་ *obedire*, obéir; ¶·¶·མ་འཁུར་ *v.* ཉན་ *non obedire*, désobéir.)

བཀའ་འབུམ་ *Centum millia Præcepta (nom. libri)*, les 100000 Préceptes.

བཀའ་བློན་ *Doctor mandatorum, titulus 4 ministrorum regis Lhassæ*, titre des 4 ministres d'état; ¶·¶·ཁྲི་པ་ *præses inter eos*, leur président; *dicuntur etiam:* ¶·ལ་དབང་ *mandata regentes*, ceux qui gouvernent les lois; ¶·ལ་གཏོག་པ་ *mandata colligentes*, ceux qui les recueillent; ནང་བློན་ *domestici doctores*, docteurs de l'intérieur; དབང་བློན་ *gubernii doctores*, docteurs du royaume; ཞང་བློན་ *forsan melius* གཞུངས་བློན་, *quia* སྡེ་བ་གཞུངས་ *est titulus regis Lhassæ.*

བཀའ་ *In sensu latiori et vulg. significat: verbum, loquela, conversatio, quia verba magni viri reputantur mandata relative ad inferiorem*, dans un sens plus large, paroles, conversation d'un supérieur avec ses inférieurs; v. g.: ¶·གནང་ ཅུང་རེད་ ¶·གནང་རེད་ལགས་ *tua mand. convenientia, bona sunt, id est, etiam*, vos ordres sont bien, c.-à-d. oui; ¶·བློ་བདེ་ *verba et mens pacifica sunt, i. e. tranquillitas mentis, facilitas elocutionis*, tranquillité d'esprit, facilité d'élocution.

བཀའ་བཀྱོན་ *vulg. Verbis reprehendere*, réprimander; མིའི་ *v.* གཞན་ཀྱི་སྡིག་པ་ ¶·¶· *aliorum peccata, defectus reprehendere*, critiquer les péchés, les défauts des autres; བཀའ་མ་བཀྱོན་ *noli repreh.*, ne réprimandez, ne critiquez pas.

བཀའ་མཆིས་ A = R བཀའ་གྲོས་ *v.* འདུ་ = ཁ་འདུ་ *vulg. Verba congregare, i. e. consilium agere, confabulatio*, réunir les paroles, c.-à-d. faire conseil; ¶·¶·པ་ *v.* མཁན་ *consiliarius, confabulator*, conseiller, celui qui s'entretient avec; ¶·¶·བྱེད་ *v.* གྲོས་ *v.* མཛད་ *consilium agere, confabulari*, faire conseil, s'entretenir ensemble; ¶·¶·མཁས་པ་ཡིན་ *peritus in consiliis agendis, capax, et etiam astutus*, habile à donner conseil, capable, et aussi, rusé.

བཀའ་ཆེམས་ ཞལ་ཆེམས་ ཤི་ཁའི་གདམས་

= ཁ་ཆེམས་ *Ultima voluntas, testamentum*, dernières volontés, testament.

བཀའ་གདམས་(པ) *v.* བསྟན་པ *v.* སློབ་པ *Monitum, et monitor*, conseil, conseiller; ¶¶་བྱེད་ *v.* གནང་ *monitum dare*, donner conseil.—*Est etiam nom. sectæ fundatæ a* འབྲོམ་སྟོན་ *in* 11° *sæculo post* X^tum^.

བཀའ་དྲིན་ *vulg. Gratia, beneficium*, grâce, bienfait; ¶¶་གནང་ *v.* མཛད་ *gratiam præstare*, accorder une grâce; ¶¶་ཞུ་ ལེན་ *gr. petere, recipere*, demander, recevoir une grâce; ¶¶་ལན་ *gr. pro gr. rependere*, rendre un bienfait pour un bienfait; ¶¶་གནང་རོགས་ *gratiam, beneficium dare velis*, veuillez accorder une faveur; ¶¶་ཅན་ *v.* གནང་མི་—མི་¶ ¶་ཆེན་པོ་ *homo beneficus, misericors*, homme bienfaisant; ¶¶་ཆེ་ *v.* ཀྲུང་ *beneficium vestrum magnum est, i. e. gratias ago*, votre bienfait est grand, c.-à-d. merci!

བཀའ་དྲིན་ *vulg. Adhibetur apud Catholicos pro gratia seu dono supernaturali a Deo*, grâce, don surnaturel de Dieu; དག་བྱེད་པའི་¶¶ *gratia sanctificans, habitualis*, grâce sanctifiante, habituelle; ད་ལྟ་བའི་¶¶ *gr. actualis*, gr. actuelle; ཚོག་པའི་¶¶ *gr. sufficiens*, gr. suffisante; དགོས་པའི་¶¶ *gr. necessaria*, gr. nécessaire; ¶¶་གནམ་གྱི་བདག་པོའི་གཏོང་བ་ *v.* བྱིན་པ་ཡིན་ *gr. est donum, beneficium a Deo*, la grâce est un don, un bienfait de Dieu; ¶¶་ལ་ཐོབ་ *gr. obtinere*, obtenir la gr.; ¶¶་ལ་བརླག་ *v. vulg.* བརླགས་ *v.* སྤང་ *gr. perdere, rejicere*, perdre, rejeter la grâce.

བཀའ་བློན་སྲམ་ = སྲུ་ལ་ཁ (J.) *Mustella zibellina*.

བཀར་ *pro* བཀའ་རུ་ *In lege, legaliter*, dans la loi, légalement; *vel accusativ. pro* བཀའ་ལ་ *v. g.:* ¶་སྒྲོགས་པར་ *legem publicare*, publier une loi; *vel ablativ.* ¶་ནས་བཅིངས་ *v.* བཀྱིགས་དེ་ *cum a lege ligatus esset*, comme il était lié par la loi.

བཀར་ *præt. verb.* དགར་ *Expulsus, segregatus*, chassé, séparé; གནས་ *v.* ཡུལ་ནས་ ¶་བ་ *a regione, domo expulsus*, chassé de son pays, de sa maison.

བཀལ་ *vulg. præt. verb.* འཁལ་, *et* ¶་བར་ *verb. act. Onus imponere*, charger; ཁལ་ ¶་ *v.* རྒྱབ་ *onus imponere*, mettre une charge; ཁྲལ་¶་ *tributum imponere*, imposer un tribut; ཆད་པ་¶་ *pœnam imp., punire*, punir; བྲེལ་བ་ *v.* ལས་ཀ་¶་ *opus alicui imp.*, charger quelqu'un d'un travail; ངོ་ཚ་¶་ *aliquem ad erubescendum cogere*, forcer à rougir.

བཀས་ *pro* བཀའ་ཡིས་ *A lege, mandato*, par la loi, l'ordre.

བཀས་ *præt. verb.* འགེས་ *Fissus, sectus*, fendu, coupé; ¶་བྱེད་ *findens, secans*, fendant, coupant; ¶་བའི་སྣོད་ *vas fissum*, vase fêlé.

བཀུ ¶་བར་ *præt.* བཀུས་ *Premendo exprimere*, exprimer en pressant; ¶་འབྱིན་ *v.* འཚིར་ *premendo succum extrahere*, exprimer le jus; ¶་ཁུ་ *succus pressus, extractus*, elixir, suc extrait.

བཀུ ¶་བར་ *præt.* བཀུས་ *(vulg. E., in Sik. vulg.* འབྱུག་*) Ungere, linire*, oindre, enduire; ¶་བ་ *unctio, actio liniendi*, onction et l'acte d'enduire; *et unguentum, linimen*, onguent; ¶་བ་མཉེ་ *unguentum manu fricando extendere*, étendre un onguent avec la main; ཚོན་(གྱིས་)¶་ *coloribus ungere, pingere*, enduire de peinture, peindre; ཡི་གེ་¶་ འབྲི་མཁན་ *scriba qui litteras pingit, (Sik.)* écrivain qui moule ses lettres; ¶་བའི་སྨན་སྦྱོར་ *unguentum præparare*, composer un liniment; སྨན་…སྣུམ་… མར་¶་དགོས་ *medicina, oleo, butyro ung. oportet*, il faut oindre avec de la médecine, de l'huile, du beurre; ཐ་མའི་¶་བ་ *extrema unctio*, extrême-onction *(term. cath.)*; ཐ་མའི་¶་བ་ཞུ་ *extr. unc. petere*, demander l'extrême-onction; ཐ་མའི་¶་བ་སློང་ *v.* ལེན་…གཏད་ *v.* བྱིན་ *extr. unct. recipere, dare*, la recevoir, la donner; ཐ་མའི་¶་བའི་རབ་རྗེས་ *Sacramentum extrem. unct.*, sacrement de l'extrême-onction.

བཀུབ་ = དཀུ་ = དྲི་ངན་ *v.* མི་ཞིམ་ *Odor fœtidus*, odeur fétide.

བཀུག་ *præt. verbi* འགུག་ *(uulg.) Incurvatus, retractus*, courbé, contracté; གཞུ་…ཤིང་¶་ *arcus, lignum curvatum*, arc, bois courbé; ¶་ཤིང་ *lignum curvum*, bois, arbre courbé, incliné; མགོ་¶་ *caput inclinatum*, tête baissée.

བཀུམ་ A. *præt. verb.* འགུམ་ = R. བསད་ *Occisus*, tué; དགྲ་བོ་ལ་¶་ *inimicum occidi*, j'ai tué un ennemi; གོར་མ་¶་ = ཐེ་ཚོམ་མེད་ *dubium occidere, i. e. sine dubio*, tuer le doute, c.-à-d. indubitablement.

བཀུར་ ¶་བ་ ¶་སྟི་ ¶་བསྟི་ *Honor, reverentia, obsequium*, honneur, révérence, service; མཆོད་¶་སྟི་ *honor religiosus, adoratio*, honneur religieux, adoration; མཆོད་¶་¶་བྱེད་ *adorare*, adorer; ¶་འོས་ *hon. dignus*, digne d'honneur; ¶་བྱ་ *honorandus*, qu'il faut honorer; ¶་བར་ (བྱེད་པར་) བསྙེན་¶་ ¶་སྟི་བྱེད་པར་ གོང་དུ་¶་ *honorare*, honorer.

བཀྱུས་ *præt. verb.* བཀྱུ ¶·དེ་ A = R ཕྱིར་བ *Perditus*, perdu; = ཚུ་བཏོན་ *a cœtu expulsus*, chassé de l'assemblée; = སྐྱིགས་ *degener*, dégénéré. *(Lx.)*

བཀོག་ *præt. verb.* འགོག་ *Evulsus, violenter extractus*, violemment arraché; རྩ་བ··· གཟེར་¶ *radices, clavum extraxi*, j'ai arraché les racines, un clou.

བཀོང་ *præt. verbi* འགོང་ *Terrui, térritus*, épouvanté, j'ai effrayé.

བཀོད་ *(vulg.) præt. verbi* འགོད་ *(vid. etiam* འཀོད་*), et* ¶(བར་) *verb. act. Instituere, fundare*, établir, fonder; ཁྲིམས···ཁྲལ··· དགོན་པ་¶ *legem, tributum, monasterium instituere, fundare*, établir une loi, un tribut, fonder un couvent; བདེ་ལེགས་¶ *bene disponere*, disposer bien; ¶·ལེགས་ *bona dispositio rerum*, bon arrangement; བདེར་¶ *in pace, felicitate statuere*, établir en paix, rendre heureux; བདེན་པ་ལ་¶ *in veritate manere, ambulare*, demeurer, marcher dans la vérité; ¶·ཐང་ *sors, vocatio, fortuna*, destin, fortune, vocation, chance; ཁྱོད་རང་¶·ཐང་ཡག་པོ་ཡིན་ *sors, fortuna tua bona est*, tu as une bonne chance, une fortune heureuse.

བཀོད་པ་ *(vulg.) Mandatum*, ordre, commandement; ¶·¶·གཏོང་ *v.* གནང་ *mandare*, ordonner; རྒྱལ་པོས—ལྷས་¶·ཞིན་ *a rege, a geniis mandatum, statutum*, loi établie par le roi, par les génies; ¶·ས་ = འདུ་ས་ *locus conventus*, lieu fixé pour une réunion.

བཀོན་ *præt. verb.* འཁོན་ *Odivi, odio habitus*, j'ai haï, haï; འཁོན་དུ་¶ *odio odivi, odio habitus*, pris en haine; ¶·པ་ A = R ཁྲོ་བོ་ *odium*, haine.

བཀོན་ བསྐོན་ *præt. verb.* གོན་ *et* སྐོན་ *vulg. Vestibus aliquem induere*, revêtir quelqu'un d'habits.

བཀོན་ = ཐོགས་ = འཁྱེར་ *Ferre*, porter.

བཀོལ་ *præt. verbi* འཁོལ་ *Subjici*, être soumis; ¶·བྱ་ *et Sik.* ¶·པོ་ *subjiciendus, servus, famulus*, à soumettre, esclave; གཡོག་དུ་¶ *in servitutem subjici, vel subjicere*, être réduit, ou réduire en esclavage; ¶·མི་ཐུབ་ *qui subj. non potest*, qu'on ne peut subjuguer.

བཀོལ་ *præt. verb.* འཁོལ་ *Parce uti*, user avec parcimonie; ཟུར་¶ *separatim, secreto adhibitus*, mis de côté, épargne; ¶·ཐང་ *parcimonia*, économie.

བཀོལ་ *Explicare, obsequi*, expliquer.

བཀུག་ *vulg. In altum tollere, ponderare*, lever en l'air, soulever, peser; ཀ་བ་ ཡར་¶ *columnam sublevare*, soulever une colonne; ལག་པ་ཡར་¶ *manum*

levare, lever la main; སྲང་ལ་¶ *stateram elevare, i. e. in statera ponderare*, peser avec une balance (en la soutenant en l'air).

བཀྲལ་ ཀྲལ་ འཁྲལ་ *Absque sensu, ratione, vanus*, non-sens, vain; ངག་¶ *verba sine sensu, vana*, paroles vaines, absurdes.

བཀྲིག་ *præt. verb.* འཁྲིག = བསྡམས་པ་ *et* བཅིངས་པ—¶་བར་ *verb. act. Ligare, vincire*, lier, attacher; *præt.* བཀྲིགས་པ *ligatus*, lié; མི་བཀྲིགས་པ་ *non ligatus, liber, et celer*, qui n'est pas lié, libre, prompt; གཟུ་¶ *funis ad ligandum*, cordon pour lier.

བཀྲེ་ = བཀྲེད་ *fut. verb.* འཁྲེ་བར་ *et* ¶་བ་ *Effusio, emissio, præparatio*, l'acte de répandre, d'émettre, préparation; ¶་བར་ *effundere, emittere, spargere*, répandre, émettre, disséminer.

བཀྲེད་ ¶་བར་ *Distendere, expandere*, étirer, étendre. (*J. retrorsum inclinare*, incliner en arrière.)

བཀྲོན་ བཀའ་¶ *vulg. Reprehendere*, réprimander; ཟྲ་ཆོ་ལ་¶ *servum reprehend.*, gronder un domestique. (*J. addit: verberare*, frapper?) ང་ལ་བཀའ་མ་¶་རོག་ *v.* མ་ཟེད *v.* མ་མཛད་རོག་ *ne me reprehendas quæso*, veuillez ne pas me gronder.

བཀྲ་ བཀྲག་ ¶་བར་ *Splendescere, lucere, ornare*, resplendir, briller, orner; ¶་བ་ཉིད་ *elegantia, fulgor, ornamentum*, élégance, lustre, ornement; ¶་བ་ཅན་ *fulgens, ornans*, brillant, luisant, qui orne; ¶་རི་ རིན་¶ *pictura fulgens*, peinture brillante; རིན་བྲིས་¶ *pictura ornare*, peindre; ཤ་¶ *cutis morbus* (J.), maladie de peau.

བཀྲ་ཤིས་ *et abbrev.* བཀྲིས་ *vulg. Felicitas, honor, gratia, benedictio*, félicité, gloire, bonheur; ¶་¶་པར་གྱུར་ཅིག་ *vulg.* ¶་¶་ཤོག་ *esto felix*, soyez heureux; ¶་¶་བརྗོད་ *alicui benedicere, bene precari*, souhaiter le bonheur, bénir quelqu'un; ¶་¶་ཀྱི་མལ་ཁྲི་ *felicitatis lectus, thalamus*, lit de la félicité, lit nuptial; ¶་¶་ཁ་བཏགས་ *felicitatis pannus sericus*, écharpe de félicité offerte dans les visites; ¶་¶་རྟགས་བརྒྱད་ 8 *signa felicitatis*, les 8 signes de bonheur; ¶་¶་ཆུ་ *aqua lustralis, benedicta*, eau lustrale, bénite; ¶་མ་ཤིས་ *infelix*, malheureux; ¶་¶་ *v.* ¶་¶་བསོད་ནམས་ *v.* བསོད་ནམས་ ¶་¶་ *Felix, sunt nom. propr. valde communia*, noms propres fréquents.—*Syn. pro* བཀྲ་ཤིས་ *sunt:* བསོད་ནམས་ བདེ་ལེགས་ ཞི་བ་ བཟང་པོ་ ངན་སེལ་ ལེགས་ དགེ་བ་ དགེ་ལེགས་ སྐལ་བཟང་ (*vid. in propr. locis.*)

བཀྲ་ཤིས་ཆོས་གྲོང་ *v.* རྫོང་ *Pagus vel arx felicitatis, nom. urbis princip. regionis Buthang*, Citadelle du bonheur, n. de la capitale du Boutang.

བཀྲ་ཤིས་ཚིག་མཛོད་ *Felicitatis verborum Thesaurus, nom. libri*, n. de livre, le Trésor des mots de félicité.

བཀྲ་ཤིས་ལྷུན་པོ་ *Cumulus felicitatis, nom. 2[i] monasterii Thibeti, in provincia* གཙང་ le Comble du bonheur, nom du 2e monastère du Thibet.

བཀྲག *vid.* བཀྲ *Fulgor, splendor*, éclat, splendeur; ¶་ཅན་ *splendens, fulgens*, resplendissant, brillant; ¶་མདངས་ *gloria, fastus*, gloire, faste; འོད་... ཚོན་...ངོ་...འཁོར་བ་¶་ཅན་ *lumen, color, vultus, comitatus splendens*, lumière, couleur, visage, cortége splendide.

བཀྲག་རྩི་ *Vernix*, vernis; ¶་¶་ཤིང་ *rhus vernicifera*, arbre à vernis; ¶་¶་རྒྱབ་ *vernice pingere*, vernir.

བཀྲན་ནད་ *Nom. morbi*, n. de maladie. *(Vid.* སྐྲན་ནད་ *suntne idem?)*

བཀྲབ་ ¶་པར་ *præt.* བཀྲབས་ *Seligere*, choisir, trier.

བཀྲབས་ A = R ཁྲུ་ནས་ཕྱུང་ = མང་པོ་ནས་འདོན་ *E medio multorum expellere*, chasser, expulser; རྒྱལ་པོས་¶་ *a rege expulsus*, exilé par le roi.

བཀྲམ་ *præt. verbi* འགྲེམ་པར་ *et vulg.* ¶ (བར་) *verb. act. Spargere, disseminare*, répandre, disséminer; ནད་གཞི་ཕྱོགས་ཐམས་ཅད་ལ་¶་གྲོན་ *v.* ཟིན་ *v.* ཚར་ *morbus in omni loco spargitur*, la maladie se répand partout; མི་...དམག་མི་¶་ *populum, milites dispergere*, disperser, renvoyer le peuple, les soldats; སྤྲིན་པ་¶་འགྲོ་ *nubes disperguntur*, les nuages se dissipent; ཆུ་...ས་བོན་¶་ *aquam, semina spargere*, répandre de l'eau, des semences.

བཀྲལ་ *præt. verbi* འགྲེལ་ *Explicavi, interpretatus sum*, j'ai expliqué, interprété; ཆོས་ཀྱི་¶་པ་ *explicatio, commentarium factum de religione*, explication de la religion, sermon, commentaire; ཡི་གེ་¶་ *libros explicavi, commentariis illustravi*, j'ai expliqué, commenté les livres, les textes.

བཀྲལ་ *Statuere, imponere*, établir, imposer; ཁྲལ་...ཁྲིམས་¶ *vectigal, legem imponere*, établir, imposer un tribut, une loi.

བཀྲས་ *pro* བཀྲ་ཤིས་ *(Cs. sed dubium est.) (Vid.* བཀྲིས་ *)*

བཀྲས་ *pro* བཀྲ་ཡིས་ *a splendore, fulgore*, par la splendeur; ¶་ནོན་པ་ *a fulgore oppressus*, opprimé par la majesté. *(Vid.* བཀྲ *)*

བཀྲི་ *Flexuosus, tortus*, flexible, tortueux.

བཀྲི་ ¶་བར་ A=R འཁྲིད་ *Ducere,* conduire; ¶་པ་ *ductor,* guide; *præt.* བཀྲིས་ *ductus,* conduit, guidé; ¶་བྱ་ *ducendus,* à conduire, qu'il faut guider.

བཀྲི་ *Inquirere,* chercher.

བཀྲིས་ *præt. verbi* བཀྲི་བར་ A = R འཁྲིད་ *Ductus,* conduit.

བཀྲིས་ *abbr. pro* བཀྲ་ཤིས་ ¶་ཙེབ(ས་)ལྡན་ *Radios felicitatis habens,* qui a les rayons de la félicité, *epith. pro* སྐར་དམར་ *planeta Mars, quia fausta creditur,* planète Mars, regardée comme signe de bonheur.

བཀྲུ་ *fut. verbi* འཁྲུད་ *et verb. act. (Cs. Lex.) vulg. (in Sik. pronunciatur* kiou*)* ¶་བར་ *præt.* བཀྲུས་ *Lavare, balneo uti,* laver, se baigner; དྲི་མ་¶་ *v.* འཁྲུད་ *(Lex.) sordes lavare,* laver les taches; ¶་བྱ་ *v.* ཀྲུ་ *v.* སུ་ *lavandus,* à laver; ¶་བྱའི་ གོས་ཡོད་དམ་, *vulg. E* གོས་འཁྲུད་རྒྱུ་ཨེ་ཡོད་, *vulg. Sik.* གོས་ལ་¶་ *ché* ཡོད་དམ་ *habesne vestimenta lavanda,* avez-vous des habits à laver; ལག་པ་ཁ་ངོ་¶་སོང་ *vade et lava manus et faciem,* va te laver les mains et la figure; སང་ཉིན་ ¶་འོང་ *cras lavabo,* je laverai demain; ¶་ *v.* འཁྲུད་མཁན་ *lautor,* laveur, blanchisseur.

བཀྲུབ་ ¶་བའི་རབ་རྫས་ *Baptisma, Bapt. sacramentum,* sacrement de Baptême *(term. cath.);* ¶་བའི་བཀའ་དྲིན་ *gratia baptismi,* la grâce du baptême; ¶་¶་ ལ་སྦྱིན་ *v.* གནང་ *v.* ཞེན་ *v.* གཏད་ *bapt. conferre,* donner le baptême; ¶་¶་ལ་ ཞེན་ *v.* བླང་ *bapt. recipere,* le recevoir; ང་ལ་¶་¶་གནང་རོག་ *bapt. mihi dare velis,* veuillez me donner le bapt. *(In locis ubi* འཁྲུད་ *est verbum vulg. v. g. in E, melius est uti hoc verbo, præsertim pro formula Baptismi, sed nihil refert quoad validitatem sacramenti.)*

བཀྲུག་ = དཀྲུག་ *vulg. Agitare, movere, agitando miscere,* remuer, mêler en agitant; གྲུ་སྐྱ་¶་ *remum agitare, remigare,* ramer, agiter les rames. *(Vid.* དཀྲུག་ *)*

བཀྲུས་ *præt. verbi* བཀྲུ་ *et verb.* འཁྲུད་ *Lavare,* laver. *Vulg.*

བཀྲེན་པ་ *v.* པོ་ *m. v. f.* མོ་ *v.* མི་ *Pauper, paupercula,* un pauvre, une pauvresse; ¶་པར་འགྱུར་བར་ *v.* འགྲོ་ *pauper fieri,* devenir pauvre; ¶་¶་ཅན་ *adj. pauper,* adj. pauvre; ¶་¶་ལ་སྦྱིན་པ་གཏོང་ *pauperi eleemosynam da,* donne l'aumône au pauvre.—*Syn. sunt* དབུལ་པོ་ *pauper,* pauvre; *et* ངན་རབས་ *vilis,* vil *(quia paupertas est status vilis pro Buddhistis.)*

བཀྲེས་ *Esurire,* avoir faim; ¶་སོ་ *esurio,*

j'ai faim; ¶་བ་ v. མི་ v. མཁན་ v. པོ་ m. v. མོ་ f. *homo, mulier esuriens*, un affamé; ¶་སྐོམ་ *esuries et sitis*, faim et soif; ¶་སྐོམ་ལ་འཚོ་དགེ་བ་ཡོད་ *esurientes et sitientes nutrire est virtus, est meritum*, c'est une vertu, c'est un mérite de nourrir ceux qui ont faim et soif.

བཀྲས་སོས་ *Nom. loci in Thibet*, n. de lieu au Thibet.

བཀྲོངས་ *præt. verbi* འཁྲོངས་ A = R སྐྲངས་ སྤྲོང་བ་ *Rejectus*, rejeté, abandonné.

བཀྲོལ *præt. verbi* འཀྲོལ་ *et* ¶་བར་ *verb. act. Solvere, dimittere, condonare*, délier, renvoyer, céder; ¶་བ་ *solutio, dimissio, condonatio*, l'acte de délier, renvoi, condonation; ཁལ་མ་¶་ *animalia solvere*, lâcher les animaux, *et cum finali* ཐོན་ v. ཟིན་ v. ཚར་ v. སོང་ *animalia soluta sunt*, les animaux sont lâchés; ཁྲལ་¶་ *tributum condonare*, concéder le tribut, la rente; མདུད་པ་¶་ *nodum solvere*, dénouer; ང་ལ་¶་རོགས་ *dimitte me, quæso*, veuillez me renvoyer; དགོངས་པ་¶་ *veniam dare*, pardonner; སྡིག་པ་¶་ *peccata dimittere, absolvere*, absoudre, pardonner; *(vid.* འཀྲོལ་ *)*

བཀླག *fut. et* བཀླགས་(ཟིན་) *præt. verbi* ཀློག་ *et* ¶་བར་ *verb. act. Legere, recitare*, lire, réciter; ¶་བ་ *lectio, recitatio*, lecture, récitation; ¶་བྱ་ ¶་བར་བྱ་ *legendus*, à lire; ¶་བྱའི་གླེགས་བམ་ *volumen legendum*, volume à lire; ཡི་གེ་… གསོལ་བ་¶་ *libros, preces legere*, lire les livres, les prières; བཀླགས་པའི་ཡི་གེ་ *liber lectus*, livre qui a été lu.

བཀླུབས་ *præt. verbi* ཀླུབ་; ¶་པའི་ན་བཟའ་ རྒྱན་ནས་ *Sumptuosis vestibus cum indutus esset*, comme il était revêtu d'habits somptueux.

རྐ་ ཆུ་¶་ ཡུར་¶་ *vulg. Rivulus, aquæductus, canalis*, ruisseau, canal, conduit d'eau; ¶་¶་རྐོ་ *eumd. fodere*, le creuser; ¶་¶་རྩིག་ *eumd. construere*, le construire; ¶་¶་བཀག་ཐོན་ v. ཟིན་ v. ཚར་ *id. obstructus est*, le canal est obstrué; ལ་ཁ་ནས་ཞིང་ནང་¶་འཁྲིད་ *e monte ad agros can. ducere*, par un canal amener l'eau de la montagne dans les champs.

རྐ་ཞེང་ *Macilentus*, maigre.

རྐང་ ¶་མར་ *vulg. Medulla*, moëlle; དཔུང་… བརླ་¶་ *humeri, femoris medull., et etiam humerus, femur*, moëlle du fémur, de l'humérus, et ces os eux-mêmes; ¶་རྡབ་ R = A གར་མོ་ v. བུ་ *massa sine vacuo*, masse compacte; རུས་¶་ *medull. ossium*, moëlle des os; ཤིང་¶་ *medull. ligni*, moëlle du bois; ཤ་(བའི་)¶་ *medulla in novis cervi cornibus*, l'inté-

rieur des nouvelles cornes de cerf; ¶་ *est syn. pro* ཞག *pinguedo, et etiam pro Buddha,* syn. pour graisse et pour Bouddha.

རྐང་ ¶་པ *vulg. in Sik.* ¶་ཊོ, *hon.* ཞབས *Pes,* pied; ¶་པའི་ཆ་ཤས *partes pedis sunt,* les parties du pied sont: ¶་མཐིལ *v.* འོག *planta ped.* la plante du pied; ¶་སྟེང *v.* འཕྱོལ *pars superior ped.* le cou-de-pied; ¶་སོར *digiti ped.* les doigts du pied; ལོང་བ ¶་ལོང *malleoli ped.* les chevilles; ¶་རྟིང རྟིང་པ *talus,* le talon. ¶་གཉིས *bipes, epith. pro homine,* bipède, épith. pour l'homme; ¶་བཞི(པ) *quadrupes;* ¶་བརྒྱ་པ *centipes, epith. pro animali* ཐད, animal à 100 pieds; ¶་མང *multipes,* qui a beaucoup de pieds; ¶་ཐང་འགྲོ *v.* རྒྱུ *pedibus ire,* aller à pied; ¶་ཐང་པ ¶་ཐང་པའི་དཔུང་ཚོགས ¶(ཐང)དམག་མི=དཔུང་ཟུ་ཚང *pedestris exercitus,* l'infanterie; ¶་མགྱོགས....དལ *incessus celer, lentus,* marche rapide, lente; ¶་རྗེན་འགྲོ *v.* རྒྱུ *nudis pedibus ire,* aller pieds nus; ¶་འདུད་འཛིར་བྱེད *pulsare humum pedibus, ped. terram tundere,* frapper, presser la terre avec les pieds; ¶་རྡུམ *v.* ཞ *pes mutilatus,* pied mutilé, boiteux; ¶་འཁོར *v.* ཀྱོག *ped. intra curvatus,* pied bot; ¶་འབལ *morbus pedum,* maladie des pieds; ¶་པ *v.* པས་རྡུང *ped. verberare, calcitrare,* frapper du pied, ruer; ¶་པས་བརྡལ *ped. calcare,* fouler aux pieds; ¶་དམར *ped. rubri,* pieds rouges, *epith. pro ansere et quibusdam aliis avibus;* ¶་མཚོན *cujus pedes arma sunt, epith. pro passere,* à qui les pattes servent de défense (le passereau); ¶་འདྲེད *lubrico labi, et figurative, culpam committere,* glisser du pied, c.-à-d. commettre une faute.

རྐང་ ¶་པ *vulg. Sumitur etiam pro crure,* jambe; ¶་ལག་བཞི *crura et brachia sunt* 4, jambes et bras font 4; ¶་མེད་པ ¶་མེ་འགྲོ *sine pedibus incedens,* apode; *epith. pro serpentibus,* les serpents; ¶་པའི་ཆ་ཤས *partes cruris sunt,* les parties de la jambe sont: བརླ *femora, clunes,* les cuisses, les fesses; པུས་མོ *genu,* le genou; ¶་ངར *v.* གཞོང *crus,* l'avant-jambe; བྱིན་པ *sura,* le mollet. ¶་ཞབས *vulg.* སྣམ་བུ *femoralia,* pantalon; ཕག....གླང....རྟ་¶་པ *porci, bovis, equi crus,* une cuisse de porc, de bœuf, de cheval.

རྐང་པ *Sumitur etiam pro ima parte alicujus rei,* le bas d'un objet; ཡི་གེ་¶་པ

ཅན་ *litteræ pedes habentes, i. e. infra lineam productæ*, lettres qui ont des pieds, c.-à-d. qui descendent; ལོ་¶་ *folii pediculum*, pédicelle de la feuille; ལྕོག་ཙེ་¶་བ་ *mensæ pedes*, pieds de table; རྫུ་འཕྲུལ་གྱི་¶་བ་བཞི་ 4 *bases, principia artis magicæ*, les 4 pieds, bases de la magie; རྩིག་¶་ *parietis ima pars, fundamentum*, le bas, le fondement d'un mur.

ཀོང་བུ་རོང་ *Nom. magni districtus ad orient. Lhassæ*, n. d'un grand district à l'E. de Lhassa; (*vocatur* Kōng pèn *a Sinensibus.*)

ཀན་པ་ = དཀན་པ་ *Oris palatum*, le palais de la bouche.

ཀམ་པ་ བཀམ་པ་ སྐམ་པ་ A = R འདོད་པ་ *Desiderium, concupiscentia*, désir, concupiscence; ¶་བར་(བྱེད་) *desiderare, appetere*, désirer vivement; ¶་པ་པོ་ *v.* མཁན་ *qui desiderat*, celui qui désire; ¶་རེ་ *desiderium et spes*, désir et espérance; འགའ་རེ་¶་ *aliquid desiderare*, désirer quelque chose; ¶་སྐང་ *desiderium impletum*, désir comblé, satisfait.

ཀམ་པ་ *et rectius* སྐམ་པ་ *Forceps, id. sclopeti igniarium tenens*, pince, le support de la mêche d'un fusil.

ཀུ་ ¶་བར་(བྱེད་) *vulg. præt.* ཀུས་ བཀུས་, *fut.* བཀུ་ ¶་བུ་ ¶་འོང་ ¶་རབ་འགྱུར་, *imp.* ཀུས་(ཤིག) *Furari*, voler un objet; ¶་བ་པོ་ *v.* མཁན་, *vulg. E.* ཀུན་མ་ *et vulg. Sik. kom* ཀུབ་མཁན་ *fur, latro*, voleur; ¶་འཕྲོག་(བྱེད་པར་) *cum violentia furari*, voler de force; ཀུ་མི་ཉན་ *non licet furari*, il n'est pas permis de voler; མ་ཀུས་ ཀུ་བར་མ་བྱེས་ ཀུན་མ་ མ་བཟོ་ *v.* བྱེད་ *noli furari*, ne vole pas; ¶་གསོད་ *v. vulg.* བསད་ *furari et occidere*, voler et tuer; གཞན་གྱི་ *v.* མིའི་ ནོར་¶་བྱེད་ *aliorum bona furari*, voler le bien d'autrui; ¶་ཐབས་སུ་གནས་པར་ *vulg.* ¶་བས་འཚོ་ *de furto vivere*, vivre de vol.

ཀུན་མ་ *v.* བུ་ *v.* པོ་ *m. v.* མོ་ *f. v.* མི་ *m. f.* (*vulg.*) *Fur*, voleur; ¶་མ་བཟོ་ *v.* བྱེད་ *furari*, voler; ¶་དཔོན་ *dux furum*, chef de voleurs; ¶་ཟླ་ *comes in furto*, complice du vol; ནོར་....དངུལ་....དུར་¶་ *pecorum, argenti, sepulchrorum fur*, voleur de troupeaux, d'argent, des tombeaux; ¶་སྒྲིག་ *sacculus, pera*, petit sac, besace; ¶་མ་མང་པོ་ཡོད་ *v.* འདུག་ *fures multi sunt*, il y a beaucoup de voleurs; ¶་མ་འཛིན་ *v. vulg.* གཟུང་ *fures capere*, saisir les voleurs; ¶་མ་བྱས་ནས་ནོར་ཕྱིར་གསོབ་དགོས་ *si furatus fueris, restituere oportet*, si vous avez volé, il faut restituer.

ཀུབ་ = འཕོངས་ = ¶་ཚོས་ = འཕོངས་ཚོས་ = ཡོད་པ་ *vulg. Clunes, anus,* fesses; ¶་ལ་རྡུང་ *clunes percutere,* fesser; ¶་སྟེགས་ *scabellum ad sedendum,* escabeau; ¶་ལ་འགྲོ་ *ire ad anum, (sodomiæ crimen,)* sodomie. *Syn. sunt:* འོག་སྒོ་ *inferior porta, apertura, anus,* porte, ouverture inférieure, anus; སྲིན་ཞལ་ *os vermium,* la bouche aux vers; སྲི་བདུའི་སྒོ་ *diaboli ostium,* porte du diable; འདོམས་དང་གཞང་ལམ་ *verendorum et excrementorum via,* voie des parties naturelles, des excréments.

ཀེ་བ་ *pro* སྐམ་པ་ *et* རིད་པ་ *Macer,* maigre; ¶་བར་འགྱུར་ *v.* འོང་...སོང་ *macer fieri, factus,* maigrir, devenu maigre.

ཀེད་ ¶་པ་ སྐེད་པ་ *vulg. Renes, et præsertim renum locus, corporis habitus,* les reins, la taille; ཀེད་རགས་ *cingulum,* ceinture; ¶་རྒྱན་ *renum, cinguli ornamentum,* ornement des reins, de la ceinture; ¶་པ་སྲིང་ *v.* རྐྱང་ *renes extendere,* s'étendre les reins; ¶་པ་ན་ ཀེད་ནད་ *lumbago,* mal de reins; ཀེད་སྒྱག་ *gibber,* bosse; ¶་པ་བབ་ *renes ceciderunt, i. e. graves facti sunt, epith. pro menstruis,* les reins sont lourds, c.-à-d. les menstrues.

ཀེད་པ་ *vulg. Sumitur pro media parte rei altæ,* la partie moyenne d'une chose longue; རི་¶་ལ་ཐེབས་ *v.* སླེབས་ *ad mediam ascensionem montis pervenit,* il est arrivé à moitié de la montée. ཀ་(བའི་)¶་ *columnæ stipes,* le fût d'une colonne; ཁྱིམ་¶་ *media contignatio domus,* étage moyen.

ཀེད་པ་ *Metaphorice significat: vis,* par métaphore signifie: force; ¶་¶་བཟང་ པོ་འདུག་ *v.* ལེགས་སོ་བས་ *renes sunt boni, i. e. magnam vim habet,* il a les reins forts, il a de la force.

ཀོ་ ¶་བར་ *præt. imp.* ཀོས་ བཀོས་, *fut.* བཀོ་ ¶་བྱ་ *v.* འོང་ ¶་བར་འགྱུར་ *vulg. Fodere,* creuser; ས་¶་ *terram fodere,* creuser la terre; ཁུང་རྡོང་¶་ *forare,* forer, perforer; ས་རྡོང་¶་ *foveam fod.,* creuser une fosse; མིག་¶་ *oculos fod., excæcare,* arracher les yeux; ¶་བྱེད་ *v.* མ་ *v.* ལྕགས་ *quod fodit, v. g. ligo,* ce qui creuse, v. g. une houe.

ཀོ་ *vulg. Sculpere,* sculpter; རི་མོ་ *v.* སྐུ་¶་ *statuam, imagines sculpere,* sculpter une statue, des images; ཡིག་དཔེ་¶་ *litteras sculpere (in tabula lignea, pro impressione librorum),* graver les types sur une planche; ¶་གཟུང་ *sculptoris scalptorium,* ciseau du sculpteur; རི་མོ་ ¶་མཁན་ *sculptor,* sculpteur.

ཀོམ་ *Nom. avis,* n. d'oiseau.

ཀོག་མ་ v. མི་ = སྐོག་མ་ *Guttur, collum vasis*, gosier, cou d'un vase; ¶་ནད་ *gutturis morbus*, maladie du gosier; ¶ མནར་མིད་ *sorbere*, avaler.

ཀོང ¶་བ་ ¶་ནད་ *(vulg. Sik.) Morbus pellis, scabies*, maladie de peau, gale; ¶་ཅན་ ¶་ཐོག་མི་ *qui scabie laborat*, galeux; ¶་སྨན་ *medicina contra scabiem*, médecine pour guérir la gale.

ཀོང་བུ་ *v.* ཕོར་ སྐོང་བུ་ = ཀོང་པོ་ *vulg. Lampadis vasculum, patella pro oblationibus, etc.*, godet de lampe, lampion, etc.

ཀོན་པ་ སྐོན་པ་ *vulg. Rete*, filet; ཀྱུ་¶་ *nassa ex vimine ad piscandum*, panier pour la pêche; ¶་¶་འཛུག་ *v. vulg.* བཙུག་ *eamd. ponere in aquam*, placer ces paniers dans l'eau.

ཀྲོན་པ་ *Species canistri, et in Yunnan NW. canister ad deferendum supra dorsum*, espèce de hotte.

ཀྱུ་ ¶་བར་ *v.* བར་ *vulg. Equitare*, aller à cheval; རྟ····དྲེལ་¶་ *in equo, mulo equitare*, monter un cheval, une mule; ¶་རྟ····དྲེལ་ *equus, mulus ad equit.*, cheval, mulet de selle; གཞི་ཀྱུང་¶་ *sine sella equitare*, aller à poil; རྟ་¶་མི་ *eques*, cavalier; རྟ་¶་དམག་དཔུང་ *equitatus*, la cavalerie; ¶་སྒྲིགས་ *equitum decursus*, parade.

ཀྱུབ་བ་ *et vulg.* སྐྱག་པ་ *Excrementum*, excrément; ¶་ཀྱུ་ *excr. liquidum*, excr. liquide; ¶་¶་གཏོང་ *excr. emittere*, aller à la selle; ¶་¶་གཏོང་ས་, *hon.* (ཆབ་) སྲིད་ཁང་ *latrina*, latrines; ¶་ཟན་ *excr. manducans, epith. pro porcis*, qui mange les excréments, c.-à-d. les porcs; བ···ཁྱི···མི་¶་ *vaccæ, canis, hominis excr.*, excr. de vache, de chien, d'homme; ¶་¶་རློན་པ····སྐམ་པོ་ *excr. recens, siccum*, excr. nouveau, sec; ¶་ཀྱུ་འཐུང་ སོང་ *vade et bibe (liquidum) excr. (species injuriæ freq.)*, va et avale tes excr.! (injure fréq. employée.)

ཀྱུག་ ¶་པ་ *Sæpe dicitur pro: Residuo, fæcibus*, résidus, déchets; མིག····རྣ···· སེན་¶་ *oculorum, aurium, unguium sordes*, pus des yeux, cire des oreilles, ordures des ongles; ཆང་¶་ *fæces vini*, lie de vin; ཉི་¶་ *solis sordes, vulg. pro lapide speculari mica*, ordure du soleil, c.-à-d. mica.

ཀྱུང་ *Onager*, hémione, *vulg.* ¶་དཀར་ ཕོ་¶་ *onag. masculus*, âne sauvage mâle; ¶་མོ་ མོ་¶་ *onag. fem.*, sa femel.; ¶་དར་ *v.* ཕྲུག་ *pullus onag.*, son petit; ¶་རྒན་ *onag. senex*, âne sauvage vieux.

ཀྱུང་ཚུ་ *Nom. loci in merid. Ladak, ubi* ཀྱུང་ *onagri abundant*, n. de lieu au Ladak sud, où les ânes sauvages abondent.

རྐྱང་ = (S) རོ་ཧི་ཏ *Species piscis ad gustandum jucundi*, espèce de poisson bon à manger.

རྐྱང་ ¶་བ་ ¶་རྐྱང་ *vulg. in quibusdam locis. Simplex (non compositus), solus, tantum*, simple, seul, seulement; ཡི་གེ་¶་བ་ *litteræ simplices, v. g.* པ་ མ་ lettres simples, non composées; སེམས་¶་པ་ *spiritus simplex, (sine corpore)*, pur esprit; ལུས་¶་པ་ *corpus simpl. (sine spiritu)*, corps brut; མི་¶་ *homo solus, sine socio, sine uxore*, un homme seul, sans compagnon, non marié; ཁོ་གཅིག་¶་བསླེབས་ *ipse solus advenit*, il est arrivé seul; དངུལ་¶་བསམས་ *de pecunia tantum cogitat*, il ne pense qu'à l'argent; དཔེ་ཆ་འདི་སྔགས་¶་འདུག *in isto volumine incantationes tantum sunt*, il n'y a dans ce livre que des formules magiques; གཅིག་¶་འདུག *v.* སྣང་ *v.* ཡོད་ *unus solummodo adest*, il n'y en a qu'un.

རྐྱང་ ¶་བར་ *vulg. præt. fut.* བརྐྱང་ = རྐྱོང་ *Extendere, porrigere*, étendre, livrer en main; ལག་པ་…རྐང་པ་¶ *manum, pedem extendere*, étendre la main, le pied; བརྐྱང་ཤིང་ *lignum ad extendendum, supplicii instrumentum, equuleus*, chevalet, instrument de supplice.

རྐྱང་མ་ *Nom. venæ*, n. d'une veine. *(Vid. J. Diction. pag.* 436.)

རྐྱན་ *Cucumella pro theo, etc.*, bouilloire; རག་…ཟངས་…དངུལ་¶ *cucum. ex cupro flavo, ex cupro rubro, ex argento*, bouil. de cuivre jaune ou rouge, d'argent; ཆུ་…ཇ་…ཆང་¶ *cuc. pro aqua, theo, vino*, bouilloire pour l'eau, le thé, le vin.

རྐྱལ་ *in comp.*, གཉན་¶ *Piger, supinus*, paresseux, couché sur le dos; ¶་¶་དུ་ཉལ་ *supine jacere*, être couché sur le dos.

རྐྱལ་ ¶་པ་ *v.* ཁོ་ *Saccus*, sac; ¶་བུ་ *v.* ཆུང་ *sac. parvus*, petit sac; ཀོ་…ར་…སྤུ་¶ *sac. ex corio, pelle caprina, pilis*, sac de peau de chèvre; ཕྱེ་…འབྲུ་¶ *id. pro farina, granis*, sac pour la farine, les grains; ཆུ་…ཆང་¶ *uter pro aqua, vino*, outre; ¶(ལ་)སྐོང་ *sac. implere*, remplir un sac; ¶(ལ)བླུག *v. vulg.* བླུག *sacc. effundere*, verser un sac; ¶་གཅིག་འབག *sac. ferre*, le porter; མགོ་འི་¶་རྩེ་ *species petasi*, espèce de chapeau.

རྐྱལ་ ¶་(བར་)བྱེད་ *vulg. Natare, aquam transmeare*, nager, naviguer; གྲུ་ན་ཆུ་¶ *in navicula trajicere*, passer un fleuve en barque; རྒྱ་མཚོ་བར་¶ *mare transmeare*, naviguer sur mer; ¶་རྩེ་(བ་) *natatio recreationis causa*, natation pour s'amuser; ཆུ་¶་མི་ *v.* མཁན་ *v.* བ་པོ་ *qui natat, transfretat*, nageur, navigateur.

ཀྱལ་ཀ = ཀུལ་ཀ = ཀ་རེ་ *Scurrilitas, scurriles joci, vaniloquium,* plaisanteries, paroles vaines, inutiles.

ཀྱེན་ *(Sec. Cs.) Effectus, consequentia,* effet, conséquence; རྒྱུ་¶ *causa et effectus,* cause et effet; ¶་ཅན་ *eff., cons. habens,* qui a des conséquences; ¶་མེད་ *sine effect., cons.,* sans conséquence; *(Sec. Wils. Schr. J.) causa concomitans,* cause concomitante; ¶་གྱིས་ *v.* ཚད་ ¶་གང་(གིས) *propter hoc,* c'est pourquoi.

ཀྱེན་ *Eventus, accidens, circumstantia,* événement, accident, circonstance; ¶་ངན་པ་ ངན་ *v.* འགལ་¶ *casus, accidens malum,* accident fâcheux; མ་བྲན་¶ ¶་བཟང་(པོ) *bonus eventus, casus,* bonne chance; གློ་ *v.* གློ་བུར་¶ *improvisus eventus,* événement fortuit; ནད་ གྱི་¶ *morbi occasio,* cause, occasion d'une maladie; ¶་སྨན་ *Syn. pro* སྨན་ *et pro* རྩི་ *medicina efficax,* médecine efficace, elixir.

ཀྱོང་ ¶་བར་ = ཀྱང་ *præt. fut.* བཀྱང་ *vulg. Extendere, sese extendere, porrigere,* étendre, s'étendre, livrer en main; ¶་བ་ *extensio, actus sese extendendi, porrectio,* extension, l'acte de s'étendre, livraison; གནམ་ལ་ལག་པ་¶ *manum ad cælum extend.,* lever la main au ciel; འདི་ང་ལ་¶ *porrige istud ad me,* livre-moi cela; བཀའ་དྲིན་¶ *gratiam, beneficium extendis, i. e. vulg. gratias ago,* vous étendez votre bienfait, c.-à-d. merci; ¶་ཤིང་ *equuleus, supplicii instrumentum,* chevalet, instrument de supplice. *(N. B. Protestantes utuntur hoc verbo pro cruce, sed valde improprium est; proprium et vulg. verbum est* རྒྱ་གྲམ་)

ཀྱོལ་ *? pro* སྐྱོལ་ *imp. verbi* སྐྱེལ་ *Deduc, fer, et in Sik. tene,* conduis, porte, tiens. *(Vid. vulg.* སྐྱོལ་)

ལྐུག ལྐུགས་པ་ ཁ་ *v.* ངག་¶་¶ *vulg. Mutus, subst. et adj.,* muet; མི་¶་¶་སྨྲ་མི་ཤེས་ *mutus loqui nescit,* un muet ne sait pas parler; ¶་¶་ཉིད་ *mutismus,* mutisme; ¶་¶་ཡིན་ *mutus est,* il est muet; ¶་¶་ འགྱུར་སོང་(ཟིན) *mutescere, mutus factus,* devenir, devenu muet; ¶་བར་ *v.* ¶ ལྐུག་འདུག *silenter manere,* rester en silence.

ལྐུག་པ་ *Moraliter: stupidus, idiota, qui loqui nescit,* au moral, signifie stupide, qui ne sait pas parler; ཉ་འདྲ་ འདྲ་¶་¶་ཡིན་ *mutus, stupidus sicut piscis,* muet, stupide comme un poisson.

ལྐོག ལྐོགས་ ¶་བ་ *vulg. Secretum, et consequenter, segregatum,* secret, séparé; ¶་བར་ *v.* དུ་ *v.* སུ་ ¶་ལྐོག *secreto, se-*

paratim, secrètement, à part; ¶་ཡིག་… ཕྲིན་… ནོར་ *epistola, nuntium, bona, secreta, privata*, lettre, nouvelle, biens, secrets, privés; ¶་མི་ཆུན་ *v.* ཆུང་མ་ *secreta mulier, i. e. concubina*, femme secrète, concubine; ¶་(དུ་)སྡོད་ *secreto, seorsim commorari*, demeurer à part; ¶་(དུ་)ལབ་…བཤད་ *v.* ཁ་འདུ་ *secreto loqui, confabulari, et susurrare*, parler secrètement, à part, murmurer; ¶་བྱེད་ *secreto agere, et euphem. pro sodomia*, agir secrètement, et euphem. pour la sodomie; ¶་རྫན་ *munus secretum ad corrumpendum*, pot-de-vin; ¶་འགྲོ་…འཛབ་ *secreto ire, explorare*, espionner en secret.

སྐོགས་ = གྲེ་བ་ = མགྲིན་ *vulg. Guttur*, gorge; ¶་ནད་ *guttur. morbus*, maladie de gorge; ¶་ཞལ་ *v.* ཤལ་ A = R ཐང་ཤོལ་ = ¶་འཕྱང་ = *vulg.* ¶་ཉག་ *palear animalium*, fanon des animaux; གླང་¶་ ཉག་རིང་པོ་ཡིན་ *palear bovis est longum*, le fanon du bœuf est grand; ¶་སྨོག་ *ingluvies avium*, jabot des oiseaux; ¶་དཀར་ *gutt. album, nom. parvi quadrupedis (mus sylvestris)*.

སྐོགས་ *metaph. sumitur pro Voce*, la voix; ¶་¶་ལེགས་པོ་ *v.* བཟང་པོ་ *vox bona*, bonne voix; ¶་འགག་ *v.* བཀག་ *vox impedita, rauca*, voix rauque.

སྐ་ = ཀོ་ = ཡུར་བ་ *vulg. Canalis*, canal; ཆུ་¶་ *id., aquæ ductus*, conduit d'eau; ¶་ལྡན་ཤིང་རྟ་ *vehiculum canalibus plenum, epith. pro Gangete*, véhicule consistant en canaux, le Gange.

སྐ་ *in comp. verbis, et vulg.* ¶་མོ་ = རྡང་ *Spissus, densus*, liquide épais, dense; ¶་བ་ཉིད་ *densitas*, densité; ¶་སླ་ *spissus, subtilis*, épais, clair; ཤ་ཁུ་¶་བ་ *carnis jusculum spissum*, bouillon de viande épais; རོ་¶་ *gustus spissus*, goût pâteux; ཐུག་པ་¶་མོ་ *pulmentum spissum*, bouillie épaisse.

སྐ་ཅིག་ = སྐད་ཅིག་ *vulg. Unum momentum*, un moment; ¶་¶་ལ་ *v.* དུ་ *in uno momento*, dans un moment.

སྐ་ཅིག་ (J. སྐ་ཅོག་) *Nom. alicujus grammatici*, n. d'un grammairien.

སྐ་རགས་ སྐེད་རགས་ *vulg. (et hon.* སྐུ་རགས་) = ཀྲུ་ཅང་ = ཤད་བུ་ *Cingulum*, ceinture; ¶་¶་འཆིང་ *cing. ligare, cingere*, mettre, lier la ceinture; ¶་¶་འགྲོལ་ *cingul. solvere*, la délier; ཟླ་བའི་¶་¶་ *lunam pro cing. habens*, ayant la lune pour ceinture; *epith. pro monte* རི་རབ་

སྐག་ *vulg. Tinctura rubro-violacea*, laque rouge-violet. *Conficitur ex cera alicujus insecti viventis in Himalaya;* ¶་ཚོན་ བཏབ་ *cum* ka *tingere*, teindre au *ka;*

ཀ་སྣག་ཚོ་བ་ *vestis thibetana cum* ka *tincta*, habit teint au *ka*. — *Sec. Lex. Syn. sunt* རྒྱ་སྐྱེགས་ *et* རྒྱ་ཚོས་; *sed vulg.* ཚོས་ *rubia*, garance, *et* རྒྱ་ཚོས་ *purpurismum*, vermillon, *nunquam dicuntur* སྣག

སྐག་ *vid.* ཀག་ *et* གེགས་ *Infortunium, infelix casus*, malheur, accident.

སྐག་ *Nom. 8ae stellæ in Cancro*, 8e étoile du Cancer, *cujus syn. sunt* ལྒ་གདེངས་ཅན་ ཀླུ་མོ་ *dea canalibus profundis plena*, déesse pleine de canaux profonds.

སྐག་ *(Lex. forsan pro* ཁག་ *) Divisio*, part, division; ལོ་ཟླའི་ཀ་ *divisiones anni et mensis*, divisions de l'année et du mois.

སྐང་ *et* བསྐངས་ *præt. verbi* སྐོང་བར་ *vulg. Impletus, adimplevi*, rempli, accompli; ཀ་བ་ *plenitudo, impletio*, plénitude, l'acte de remplir; སྣོད་ཀ་ཐོན་ *v.* ཟིན་ *v.* ཚར་ *vas impletum est*, le vase est rempli, plein; རེ···བ་གས་འདོད་ཀ་ *spes, desiderium impletum*, espoir, désir satisfait.

སྐང་བ་ *et* སྐང་གསོ་བ་ *vulg. Satisfactio, pœnitentia pro peccatis remissis*, satisfaction, pénitence pour les péchés pardonnés. — *Sec. J. satisfactio pro opere non adimpleto*, offrande pour compenser une œuvre omise (?)

སྐད་ *vulg. Vox, sonus*, voix, son; ཀ་སྙན་··· འཇེར་···འབགས་ *v.* བགག་ *sonus, vox dulcis, dolens, rauca*, son, voix douce, dolente, rauque; ཀ་གསང་ *et* འབྲུག་གི ཀ་གསང་ *tonitru fragor*, bruit du tonnerre; ཀ་ཆེན་པོ་···ཕྲ་མོ་ *sonus magnus, tenuis*, grand, petit bruit; ཀ་རིང་ *vox longa, continua, epith. pro passere*, voix longue, continue, épith. pour le passereau; ཀ་སྒྲ་རྒྱབ་ *v.* བཏབ་ *clamor, v. g. ad vocandum*, jeter un cri; ཀ་རྒྱབ་ *v.* བཏབ་མཁན་ *qui clamat*, crieur; ཀ་མཉམ་དབྱངས་འདོན་ *æquali voce cantare*, chanter à l'unisson; ཀ་རྒྱུང་ *v.* འགྱུར་ *cantando vocem prolongare*, traîner la fin du chant; ཀ་འཚང་ *vocis extensio*, l'étendue de la voix.

སྐད་ *vulg. Loquela*, langage; རྒྱ···རྒྱ་གར··· བོད་ཀ་ *lingua sinensis, indica, thibetana*, langue chinoise, indienne, thibétaine; ཆོས་ *v.* དམ་ཀ་ *lingua sacra*, langue sacrée; ཡུལ་ *v.* ཕལ་ཀ་ *lingua vulgaris*, langue vulgaire; ལོག་ཀ་ *lingua corrupta*, patois; ཀ་དག་པོ་ *v.* ཕོ་ *v.* མ་ *v. ling. pura*, langage pur; ཀ་མ་དག lang. incorrect; ཡིག་ཀ་ཁ་ཀ་ *ling. librorum, ling. vulgaris*, style des livres, style parlé; སྐད་གཉིས་ *duæ linguæ, i.e. sacra et profana*, les deux langues.

c.-à-d.. la sacrée et la profane; ¶་གཉིས་དབང་ཕྱུག་ *princeps duarum linguarum*, prince des deux langues, syn. pour les bons orateurs; བོད་¶་ད་···རྒྱ་གར་¶་ད་ *in lingua thibetana, indica*, en langage thibétain, indien.

སྐད་ ¶་ཙ་ *v.* ཆ་ *vulg. Conversatio, colloquium*, conversation, causerie; ¶་¶་བཤད་ *v.* ལབ་ *confabulari*, causer, s'entretenir; ¶་གཅིག་གོ་བ་གཉིས་ *unum verbum duplicem sensum habens, ambiguum*, parole à deux sens; ¶་མ་ཆམས་ *v.* མི་མཚུངས་ *non concordant verba*, les paroles se contredisent; ཁོ་གཉིས་ཀྱི་ ¶་ཆ་མི་ཆམས་ *istorum duorum hominum verba non concordant*, ces deux hommes se contredisent.—*Syn. pro* སྐད་ཆ་ *sunt:* ལོ་རྒྱུད་ *annales;* ཁ་སྐད་ *oris verba*, parole; བཀའ་མཛད་ *verba, mandata facere*, parler, ordonner; གཏམ་ *verbum, loqui*, parole, parler; གླེང་མོ་ *sermo*, discours; འབེལ་གཏམ་ *confabulatio*, conversation.

སྐད་ *verb. Dicere*, dire; ཇི་¶་ *quid dicis?* que dis-tu? ¶་ཀྱི་ *dicitur*, on dit.

སྐད་ཅིག་ *vid.* སྐྲ་ཅིག་ *Momentum temporis*, un moment; ¶་¶་སྒུག་ *paululum expecta*, attends un moment; ¶་¶་ལ་ *v.* ད་འགྲོ་འོང་ *mox proficiscar*, je vais partir à l'instant, *vulg. (Vid.* ཡུད་ཙམ་*)*

སྐབས་ *vulg. Tempus, occasio, circumstantia, modus*, temps, occasion, circonstance, mode; འདི་···དེ་¶་སུ་ *in isto, in illo tempore*, en ce temps-ci, en ce temps-là; གནས་¶་འགར་ *v. vulg.* འགའ་རེ་ལ་ *in quibusdam circumstantiis*, en quelques circonstances; རྒྱ་གར་འདུག་པའི་ ¶་སུ་ *quando in India morabar*, quand j'habitais dans l'Inde; ¶་འཚོལ་འགྲོ་ *opportunitatem quærere*, chercher l'occasion; ¶་རྙེད་ *eamd. invenire*, la trouver; དུས་ *v.* ཚེ་ *v.* གནས་¶་ *circumstantia (temporis vel loci)*, circonstance de temps ou de lieu; ¶་ལང་བྱེད་ *subito suscitare a somno*, réveiller subitement.

སྐབས་ *Sectio, caput, divisio*, section, chapitre, division; ནང་ཆོས་ཀྱི་¶་བཅུ་ 10 *divisiones theologiæ buddhistæ*, les 10 divisions de la théologie bouddhiste; ¶་བཞི་རུ་བྱེ་ *in* 4 *sectiones divisus*, divisé en 4 sections.

སྐབས་གསུམ་ *Species superlativi, ter*, espèce de superlatif, trois fois; ¶་¶་བདག་ *ter dominus*, trois fois seigneur, *epith. pro deo* བརྒྱ་བྱིན་ *Indra;* ¶་¶་མཚོན་ཆ་ *arma ter bona, epith. pro ejusdem armis*, armes trois fois bonnes,

excellentes; ཀ་ཀ་འཇིགས་བྱེད་ *metum ter incutiens, valde terribilis*, trois fois terrible, *epith. pro* སྒྲ་གཅན་ *Rahu*.

སྐམ་ སྐམ་པ་ *v.* པོ་ *v.* མོ་ *vulg. Siccus*, sec; སྐམ་པ་ཉིད་ *siccitas*, sécheresse; སྐམ་རློན་ *siccitas et humiditas*, sécheresse et humidité; སྐམ་པོ་ཡིན་ *v.* འདུག་ *et Sik.* བས་ *siccum est*, c'est sec; སྐམ་པོ་འགྱུ་ *v.* འགྱུར་ *siccum fieri*, devenir sec; སྐམ་རན་ *fere siccus*, presque sec; སྐམ་འབྲས་ *oriza in agris non inundatis crescens*, riz qui croît sur les montagnes; འབྲས་སྐམ་འཚོད་ *v.* བཙོ་, *vulg.* འབྲས་སྨུག་ *orizam ad vaporem coquere*, cuire le riz à la vapeur; ཤིང་སྐམ་པོ་ *lignum siccum*, bois sec.

སྐམ་ ཀ་པོ་བཟོ་ *v.* བྱེད་ *v.* མཛོད་ *vulg. Siccare*, sécher; གྲོ་སྐམ་དགོས་ *frumentum siccare oportet*, il faut sécher le blé; ངའི་གོས་གཟན་ཀ་པོ་བཟོ་ *v.* བྱེད་ *meas vestes siccari facias*, sèche mes habits; མེ་ལ་ཉི་མ་ལ་སྐམ་ *ad ignem, solem siccare*, sécher au feu, au soleil.

སྐམ་ *Arida, terra, ripa*, l'aride, la terre, la rive; ཀ་པར་ *v.* པ་ལ་ཐྱིན་ *v.* སླེབ་ *ad aridam, terram, ripam appellere*, aborder à terre; ཀ་ལམ་ *via terrestris*, voie de terre.

སྐམ་ སྐམ་པ་ ཀམ་ *Forceps, forc. sclopeti igniarium tenens*, pince, chien de fusil; སྐམ་(པ་)ཆེན་(པོ་) *forc. magna*, grosse pince; སྐམ་ཆུང་ *forc. parva*, petite pince; སྐམ་པས་འཛིན་ *v. vulg.* གཟུང་ *cum forc. capere*, prendre avec une pince; མེ་མདའ་སྐམ་པ་རྒྱབ་ *sclopeti igniarium ad pulverem demittere*, baisser le chien du fusil.—*Syn. est:* སྐམ་ཏུ་; བའི་འཛིན་བྱེད་ *ferrarii instrum. ad sumendum*, instrum. de forgeron pour saisir.

སྐམ་ = ཀམ་ = སྐེམ་ = བསྐམ་ = འདོད་པ་ *et* རེད་རན་ *Desiderium, appetitus*, désir, souhait; གོ་ས་ཆེན་པོ་སྐམ་ *magnam dignitatem appetere*, désirer une grande dignité.

སྐམ་སྒྲུད་ *Per aversionem opus facere*, travailler à forfait; ཁང་པ་ལས་ས་སྐམ་སྒྲུད་བྱེད་ *ad ædificandum domum, per aversionem contractum facere*, prendre à forfait la bâtisse d'une maison.

སྐར་མ་ *vulg. Proprie designat stellas, sed vulgo adhibetur etiam pro planetis, quarum nom. pr. est* གཟའ་ *seu* རྒྱུ་སྐར་ signifie proprement étoile, mais vulg. s'emploie aussi pour les planètes; སྐར་མ་ *est etiam nom. pr. unius stellæ seu constellationis*, n. pr. d'une étoile particulière; སྐར་ཆེན་ ནམ་སེལ་གྱི་སྐར་

མ་ *stella matutina, Venus*, étoile du matin, Vénus; སྙུན་རྡུབ་(ཀྱི)སྐར་མ་ *stel. vespertina, Venus*, étoile du soir, Vénus; སྐར་མདའ་ *astra errantia*, étoiles filantes; སྐར་མཁན་ *v.* རྩི་པ་ *v.* རྩིས་མཁན་ *astronomus et astrologus*, astronome et astrologue; སྐར་དཔྱད་ *v.* རྩིས་རིག་ *v.* བལྟ་ལུགས་ *astronomia et astrologia;* སྐར་གྲོངས་ *distantia angularis astrorum*, distance angulaire des astres; སྐར་མིག་བུ་ *oculos sicut stellas habens, epith. pro aquila*, dont les yeux sont des étoiles, l'aigle.—*Syn. pro* སྐར་མ་ *in genere sunt:* འཕྱོར་བྱེད་ *volans*, qui vole; འགྲོལ་བྱེད་ *solvens, liberans*, qui délivre; འོད་ཅན་ *lucens*, brillant; རྒྱུ་སྐར་ *constellatio.*

སྐར་མ་ *metaph. vulg. Fatum*, destin; སྐར་མ་བཟང་ངན་ *sidus bonum, malum, fatum bonum, malum*, bonne et mauvaise étoile, malheureux et heureux destin; གཡང་སྐར་ སྐར་མ་བཟང་པོ་ *bona stella, faustum fatum*, bonne étoile, bon destin; སྐར་མ་ངན་པ་ *v.* སྐེ་ལེགས་ *stel. mala, infaustum fatum*, mauvaise étoile; སྐར་མ་ལྟ་ *stellas, astra considerare (si fausta sint vel non)*, consulter les astres; བཙས་སྐར་ *stel. nativitatis*, étoile de la naissance; ལས་'''འདེན་ བའི་སྐར་ *stella (propitia) pro opere, itinere incipiendo*, étoile favorable pour commencer un travail, un voyage; སྐར་འཛིན་ *stellam, diem faustum sumere, vel saltem simulando initium operis in die fausto a sortibus designato*, prendre l'étoile, c.-à-d. commencer au jour faste fixé par les sorts.

སྐར་ཁུང་ *v.* མིག་ རྒྱ་སྐར་ = རླུང་ལམ་ *vulg. Apertura ad stellas, i. e. fenestra*, ouverture pour les astres, c.-à-d. fenêtre; སྐར་ཁུང་དྲ་བ་ཅན་ *fen. chlatrata*, fenêtre grillée; སྐར་ཁུང་གི་སྒོ་ (ལྕགས་) *porta ad claudendam fenest.*, volets pour fermer une fenêtre; སྐར་ཁུང་འབྱེད་ *v. vulg.* ཕྱེ་ *fenestram aperire*, ouvrir la fenêtre; སྐར་ཁུང་འདེན་ *v.* འདེབས་ *v.* རྒྱབ་ *fen. claudere*, fermer la fenêtre; སྐར་མ་ཁུང་ *et vulg.* སྐྲས་མ་ཁུང་ *apertura in tecto pro lumine, fumo et transitu*, trou dans le toit pour la lumière, la fumée et le passage; སྐར་ཁུང་ *est etiam syn. pro* སྒོ་ཆུང་ *parva porta*, petite porte.

སྐར་ར་ *pro* སྐར་ར་བ་ *Septum non tectum, (sub stellis)*, parc en plein air pour les animaux.

སྐར་མ་ *vulg.* $\frac{1}{160}$ *pars unius unciæ*, $\frac{1}{160}$ d'once; དངུལ་སྐར་མ་བཅུ་ཞོ་གང་ཡིན་ 10 karma *faciunt* 1 cho, 10 *karma* font 1 *cho.*

སྐལ་ ~་བ་ *vulg. Portio, pars, hæreditas,* part, héritage; ཟས་ཀྱི···ནོར་གྱི···ཞིང་གི་ ~་~་ *portio cibi, animalium vel divitiarum, agrorum,* une portion de nourriture, des animaux, des richesses, des champs ; ང་ལ་ ~་ ~་ག ཅིག་བཞག་ *v.* གནང་ *v.* གཏད་ *v.* ཟེན་ *v.* སྦྲད་ *da mihi unam portionem,* donnez-moi une part; ~་~་འཛིན་པ་ *portionem sumens, hæres,* qui prend sa part, héritier.

སྐལ་བ་ *Sumitur etiam pro sorte, fortuna, fato,* se prend aussi dans le sens de destin, sort, fortune; ~་~་བཟང་པོ་ *v.* ལེགས་སོ་ *bona sors, fort.,* bonne fortune; ~་~་ངན་པ་ *mala fort.,* mauvaise fortune; ~་ལྡན་ ~་བཟང་ *fortunatus, nom. pr. vulgare,* fortuné; nom pr. vulg.; ~་མེད་(པ་) *infortunatus, infelix,* infortuné; ~་~་བཟང་དྲགས་ *ejus sors est nimis felix,* sa part, son destin est très bon.

སྐབ་ *vid.* བསྐལ་པ་ *vulg. Indefinita temporis periodus, ætas longissima,* période de temps indéfinie, âge du monde.

སྐས་ ~་ཀ་ *v.* ཁ་ *vulg. Scala, gradatio,* échelle, escalier; རྡོ···ཤིང་~་ *scala lapidea, lignea,* échelle de pierre, de bois; ཐེམ་~་ *scala gradata,* échelle à gradins; ~་ཐེམ་ *scalæ gradus,* gradins, échelons; ~་གྲམ་ *ligna quæ gradus scalæ suscipiunt,* les montants d'une échelle; ~་ཀྱི་རིམ་པ་ *successio graduum,* une suite de gradins; ~་ལག་འཛུ་ *sc. cancelli,* la rampe; རྒྱག་~་ ~་གདུམ་བུ་ཅན་ = རྒྱ་~་ *sc. ex fragmentis unitis, sinico et europæo modo,* échelle de bois à la méthode chinoise et européenne; བོད་~་ *sc. thibetana ex uno ligno secto facta,* échelle thibétaine faite d'un seul tronc entaillé; ~་འཛུག་ *v. vulg.* བཙུག་ *scalam erigere,* dresser une échelle; ~་ལ་(ཡར་)འགྲོ···མར་འབབ་ *scal. ascendere, descendere,* monter, descendre une échelle.

སྐྱིག་གསལ་ *Subitus splendor, epith. pro fulgure,* éclat subit, la foudre.

སྐུ་ *hon. pro* ལུས་ ~་ལུས་ ~་གསུགས་ *vulg. et hon. Corpus,* corps humain; སྐུ་སྟོད··· སྨད་ *pars superior, inferior corporis,* le haut, le bas du corps; གསོ་~་ *et vulg.* ~་གསོན་པོ་ *corp. vivum,* corps vivant; ~་གདུང་ *cadaver,* cadavre; ~་གཟུགས་ སྦོམ་པོ···རིང་པོ་ *corp. crassum, longum,* corps gros, long; ~་གཟུགས་ *v.* ཁམས་ བདེ་མོ་ཨེ་ཡིན་ *v.* ཡིན་ནམ *quomodo vales?* comment vous portez-vous?

སྐུ་ ~་གཞོགས་ ~་གཟུགས་ *vulg. Persona, vestra nobilis persona, vestra reverentia, etc.,* personne, votre noble per-

sonne, votre excellence; སྐུ་མཁྱེན། སྐུ་མཁྱེན་གསུང་མཁྱེན་ *vestra excellentia scit, (modus frequens insistendi in postulatione)*, votre excellence sait, (manière d'insister dans une requête); སྐུ་འདྲ་ སྐུ་ཚབ་ *personæ vices gerens*, agent pour un autre, vice-gérant; སྐུ་མདུན་ *in vestra præsentia, (alloquendo ducem)*, en votre présence; སྤྲུལ་སྐུ་ *persona transformata, id est, Buddha incarnatus*, Bouddha incarné; སྐུ་ཛ་མཁན་པོ་ *Dalaï-lamæ cubicularii*, les chambellans du Dalaï-lama.

སྐུ་ སྐུ་བརྙན་ སྐུ་གཟུགས་ སྐུ་འདྲ་ *vulg. Repræsentatio corporis vel personæ, statua, idolum*, représentation d'une personne, statue, idole; སྐུ་རྒྱུ་ *materia ex qua conficitur idolum*, matière première d'une idole, *cujus Syn. sunt:* ཟླིར་སོ་ *et* འདམ་ཟ་ *lutum, luti later (sic Lex.!)* boue, brique; གསེར་…དངུལ་…འདམ་ *v.* ཛ་སྐུ་ *idolum ex auro, argento, luto*, idole d'or, d'argent, de terre; འབྲི་…འབུར་ *v.* ཀོ་…བླུགས་…ཐགས་སྐུ་ *idolum pictum, cælatum, fusum, textum*, idole peinte, sculptée, fondue, tissée; སྐུ་རྟེན་ *symbolum, typus Buddhæ, qui tres sunt*, les types de Bouddha, au nombre de trois: 1° སྐུ་གསུང་ *verba, libri doctrinam Buddhæ continentes*, les paroles, les livres de la doctrine; 2° སྐུ་འབུམ་ *fana et reliquiarum thecæ*, les temples et les reliquaires; 3° སྐུ་གཟུགས *v.* ལྷན་ *Buddhæ imagines*, les images de Bouddha; སྐུ་ལྔ་རྒྱལ་པོ་ 5 *spiritus vel reges spirituales hominum protectores*, les 5 génies ou rois protecteurs des hommes; སྐུ་ལྔ་རྒྱལ་པོའི་བཤང་བཤགས་ *confiteri coram istis 5 spir., (Schl.)*, confesser ses péchés à ces cinq génies.

སྐུ་ *vulg. Præficitur multis verbis honoris causa tantum, i. e. nobilis, honorabilis*, donne un sens honorifique; སྐུ་ཞབས་…མཚལ་…གདུང་…རགས་ *nobilis pes, sanguis, nobile cadaver, cingulum*, noble pied, sang, cadavre, ceinture; སྐུ་ཚེ་ སྐུ་ཚེ་རིང་ *nobil. vita longa*, votre noble longue vie; སྐུ་རིམ་ = ཐོ་རིམ་ = རིམ་གྲོ་ *solemnes religiosæ cæremoniæ*, solennelles cérémonies religieuses; སྐུ་རིམ་བཛེ་ *illas celebrare*, les célébrer; སྐུ་རུས་ *ossa (reliquiæ) Sanctorum*, les os reliques des Saints; སྐུ་ཛྲས་དམ་པ་ སྐེ་དམ་པ་སྐུ་ཛྲས་ *reliquiæ Sanctorum*, reliques des Saints en général.

སྐུ་ *In sensu lato sumitur pro toto, substantia*, dans un sens large signifie le tout, la substance; སྨན་སྐུ་ *substantia medicinæ*, la substance d'une médicine: རིག་པའི་སྐུ་ *scientiæ substantia,*

totum, la substance, le tout de la science; ¶་གསུམ་ 3 *substantiæ sunt*, les 3 substances sont: 1° ཆོས་ཀྱི་¶ སྟོན་པའི་¶་གཟུགས་ *corpus religionis, doctrinæ*, le corps de la doctrine; 2° ལོངས་སྤྱོད་རྫོགས་པའི་¶ *bona sacra, ad monachos pertinentia*, les biens ecclésiastiques; 3° སྤྲུལ་པའི་¶ *personæ transformatæ, viventes Buddhæ*, les Bouddhas incarnés et vivants.

སྐུ་རུ་ཁ *vid.* ཀ་རུ་ཁ *Crux*, croix. *Vulg.* རྒྱ་གྲམ་

སྐུགས་ = *vulg.* རྒྱན་ *Pignus ludi*, enjeu; ¶་བཞག་ *id. deponere*, le mettre; ¶་རྒྱལ་ *v.* ཁྱེ་ *id. lucrari*, le gagner; ¶་ཤོར་ *id. perdere*, le perdre.

སྐུང་ ¶་བར་(བྱེད) སྦ་¶ *Abscondere, sepelire*, cacher, ensevelir; ¶་ས་ *locus absconsionis*, cachette; རོ་¶ *cadaver involvere ante combustionem*, envelopper un cadavre.

སྐུད་ ¶་པ་ *vulg. Filum*, fil; དར་ *v.* སྲོང་''''གསེར་''''དངུལ་''''རག་''''ལྕགས་''''བལ་''''རས་¶ *filum ex serico, auro, argento, cupro, ferro, lana, gossypio*, fil de soie, d'or, d'argent, de cuivre, de laine, de coton; ¶་¶་འཁལ་ *fil. nere*, filer; ¶་¶་སྒྲིལ་ *v.* སྒྲོལ་ *v.* སྒྲིས་ *v.* ཞུད་ *filum contorquere*, tordre le fil; ¶་¶་གཅོད་ *v. vulg.* བཅད་ *fil. secare, rumpere*, rompre, couper un fil; ¶་¶་བཅད་མི་དགོས་ *filum omnino rumpere non oportet, alleg. pro negotium omnino terminare non oportet, (proverb.)* il ne faut pas entièrement briser le fil, (proverbe,) c.-à-d. il ne faut pas rompre, terminer une affaire entièrement; རས་¶་བཅུ་བ་ *v.* ལྷུ་བ་གཅིག་ *fili ex gossypio unus glomus*, un écheveau de fil.

སྐུད་པ་ *(vulg. E) Laqueus*, lacet; བྱ་¶་¶་ *id. ad capiendas aves*, lacet pour prendre les oiseaux; ¶་¶་བཙུག་ *laq. ponere, in terram figere*, mettre des lacets, les planter.

སྐུད་ ¶་པར་(བྱེད), *præt.* བསྐུས་, *fut.* བསྐུ་ (བྱ) ¶་པར་འགྱུར་, *imp.* སྐུས་(ཤིག) *(vid.* བཀུ་ *et* བསྐུ་*) Linire, ungere, polluere sordibus*, oindre, enduire, salir d'ordures; སྣུམ་གྱིས་¶ *oleo ungere* oindre d'huile; སྐུ་ *v.* ལྷ་ཚོན་གྱིས་¶ *idolum pingere*, peindre une idole; གོས་གཟན་དྲི་མས་¶ *v.* སྐུག་ *vestes sordibus polluere*, souiller ses habits avec des ordures.

སྐུད་པོ་ *Sec. Lex.* = མནའ་མའི་མིང་པོ་ *Frater uxoris, levir*, beau-frère du mari. (J. *socer*, beau-père?)

སྐུན་བུ་ *(Sec. Lex.)* = གཞོང་པ་ *Pelvis*, bassin. *(Sec. Cs.* = ཀོང་བུ་ *et* སྐོང་བུ་ *lampadis poculum*, godet de lampe.)

སྐུབས་སྲུ་ཆུད་ *Difficile factu*, difficile à faire.

སྐུམ་ ¶་པར་, *præt.* བསྐུམས་. *fut.* བསྐུམ་(བྱ) ¶་པར་འགྱུར་, *imp.* ¶ སྐུམས་(ཤིག་) *vulg. Contrahi et contrahere, in arctum redigere*, contracter, réduire à l'extrémité. *(Vid.* ཀུམ་ *et* འཁུམ་*)*

སྐུར་ ¶་པ་ *v.* བ་, *hon.* ¶་ཞུས་ *Maledictio, vituperatio, irrisio*, malédiction, blâme, moquerie; སྟོ་ *v.* བསྟོད་¶་ *laus et vituperatio*, louange et blâme; ¶་¶་རྒྱབ་ *v.* འདེབས་ *v.* བྱེད་ *v.* བཤད་ *maledicere, vituperare, etc.*, maudire, vilipender; ¶་པའི་སྡིག་པ་ *sacrilegii peccatum*, sacrilége; ¶་པའི་ཚིག་ *blasphemia*, blasphème *(termini cathol.)*; དམ་རྫས་ལ་¶་¶་རྒྱབ་ *res sacras profanare*, profaner les choses saintes.

སྐུར་ ¶་བར་, *præt. fut. imp.* བསྐུར་ *(vid.* འཁུར་*) vulg. Ferre, conferre, committere, mittere*, porter, confier à, commettre, envoyer; ¶་བ་ *gestatio, commissio, etc.*, l'acte de porter, etc.; དབང་¶་ *munus alicui conferre*, confier un emploi: འཕྲིན་¶་ *nuntium mittere*, envoyer la nouvelle; ཁག་ལེགས་སོ་¶་ *curam, responsabilitatem bene ferre*, s'acquitter bien d'une charge; ངའི་དངུལ་ཁུག་ཁྱོད་ལ་¶་(བཞག་) *meum marsupium tibi committo*, je te confie ma bourse; ལག་དུ་¶་ *in manu ferre, et de re, negotio curare, disponere*, porter en main, et s'occuper d'une affaire.

སྐུལ་ ¶་བར་, *præt.* བསྐུལ་(ཟིན་), *fut.* བསྐུལ་(བྱ) ¶་བར་འགྱུར་, *vulg.* ¶་འདོང་, *imp.* ¶་(ཞིག་) *vulg. Incitare, adhortari*, exciter à, exhorter; ¶་ཚིག་ *modus imperativus et ejus signa*, l'impératif et ses signes, qui sont: ཅིག་ ཞིག་ ཤིག་ *et etiam* ཤོག་ *sign. optativ.*, signe de l'optatif; དགེ་བ་ལ་(བྱེད་པར་)¶་ *ad virtutem incitare*, exciter à la vertu; ¶་མཁན་ *v.* བ་པོ་ *promotor, qui excitat, inducit*, promoteur, celui qui excite: ¶་ལྕུག་ *flagellum, aculeus ad incitandum*, fouet pour exciter, presser, cravache; aiguillon.

སྐུལ་ = འཕེན་ *Projicere, vi emittere*, jeter, lancer avec force; མདའ་¶་ *sagittas jaculari, emittere*, lancer des flèches.

སྐེ་ = མགུལ་ = མགྲིན་ = མཇིང་ *vulg. Collum*, cou; ¶་ཅན་ ¶་ཡོད་མི་ *col. habens*, qui a un cou; ¶་མདུན་ = ཨོལ་པ་ = གོང་ *pars anterior colli, guttur*, la gorge, partie antérieure du cou; ¶་རིང་··· ཐུང་ *col. longum, breve*, cou long, court; ¶་རྒྱན་ *et Sik.* ¶་སྐུང་ *col. ornamentum, torques*, collier, ornement du cou;

ཀ་ཐག *funis circa col. animalium*, corde au cou des animaux; སྣོད་ཀྱི་ཀ་ *col. vasis*, cou d'un vase; ཀ་གཅོད་པར་ *vulg.* ཀ་བཅད་ *col. præcidere, decollare*, couper le cou, décapiter; ཀ་བཙུ་ *col. torquere (ad occidendum)*, tordre le cou. —*Syn. sunt:* མགོ་སྐྱོགས་ *v.* འཛིན་ *caput sustinens*, qui soutient la tête; དུང་ལྟར་ *sicut concha*, semblable à une conque; འཁྱིལ་བ་ *in spiram volutus*, qui s'élève en spirale; རི་མོ་གསུམ་ 3 *imagines habens?* qui a 3 images, signes?

སྐེ་ཚེ་ (J.) *Sinapis ramosa, sed dicitur:* ཁ་ཚ་ *in Bathang, et in Sik.* ཁ་ཚ་ *designat pimentum. (?)*

སྐེག་ཚོས་ (J. Sch.) *Pigmentum, fucus pro facie.—(Lex. habet* རྒྱ་སྐྱེགས་ རྒྱ་ཚོས་ = སྐྱག vermillon, laque.) (?)

སྐེགས་ *vid.* སྐག་ ཀག་ ཀེག་ *Infortunium, infelix casus*, malheur, accident.

སྐེངས་ ཀ་བར་ *Erubescere*, rougir de hante.

སྐེད་(པ) *hon.* སྐུ་ཀ་ (*vid.* རྐེད་པ་) *vulg. Renes, media pars corporis*, les reins, la taille; ཀ་ནད་ *lumbago;* ཀ་ན་རེད་ *Sik.* ཀ་ན་པོ་མནད་ *ren. dolent*, les reins font mal; ཀ་ཕྲམ་ *v.* མོ...སྦོམ་པོ་ *renes tenues, spissi*, taille fine, grosse; ཀ་རགས་ ཀ་འཆིང་ས་ *cingulum*, ceinture; ཀ་རྒྱན་ *renum ornamentum*, ornement des reins, ceinture; བུད་མེད་རྣམས་ཀྱི་ཀ་རྒྱན་ *ornamentum cinguli mulierum*, ceinture des femmes; *quorum Syn. sunt:* གསང་ཁེབ་ *verenda cooperiens*, qui couvre les parties secrètes; མདུན་འཆིང་ *ante ligatus*, lié par devant; འོག་ཐག་ tablier.—*Syn. pro* སྐེད་ *sunt:* འཆིང་བའི་ བར་མ་ *media pars (corporis) ligata*, la taille liée; སྐ་རགས་ཡུལ་ *locus cinguli*, la place de la ceinture.

སྐེད་ *vulg. Designat mediam partem rei longæ*, la partie moyenne d'un objet long; རི་ཀ་ *med. pars montis*, le milieu de la montagne; ཀ་ཀ་ *med. pars columnæ*, le fût d'une colonne.

སྐེད་པ་, *Sik.* ཀ་ཀོ་ *vulg. Moraliter designat: vim, fortitudinem*, force; ཀ་པ་བཟང་པོ་ སྟང་ ཀ་ཀ་ཤེད་ཆེན་པོ་འདུག་ *renes sun boni, magnam vim habent, (renes sup ponuntur esse sedes virium)*, les rein: sont forts, c.-à-d. il a une grand(force.

སྐེམ་ ཀ་པ་ = (*vulg.* སྐམ་པོ་) *Macer*, maigre; སྐ་ *vel* ལུས་ཀ་ སྐམ་ནད་ *macies* maladie de la maigreur, *cujus Syn sunt:* ཤ་མེད་ *sine carne*, sans chair; ཉམ་ཆུང་ *corpulentia parva*, petite corpulence; རིད་པ་ ལུས་རིད་ སྐེམ་ལུས་ *corpus macerum*, corps maigre; ཀེང་

རུས་ཅན་ *ossibus plenus*, un vrai squelette; ¶་བར་འགྱུར་ *v.* འགྲོ་ *macescere*, devenir maigre; བསྐམས་གྱུར་ *v.* སོང་ (ཟིན་) *macilentus factus*, amaigri.

སྐེམ་ *vulg.* སྐམ་པོ་ *Siccus*, sec; ¶་པ་(ཉིད་) *siccitas*, sécheresse; ¶་(བར་)བྱེད་(པར་) *siccare*, sécher; གནམ་སྐེམས་སོང་འདུག་ *cælum siccitatem denotat*, le ciel est à la sécheresse; ཤིང་¶་པ་ *lignum siccum*, bois sec; ¶་ས་ *terra sicca*, terre sèche, aride; ¶་ལམ་ *via terrestris*, route de terre; ¶་ལ་སླེབ་ *ad aridam, ad ripam appellere, pervenire*, aborder à terre, à la rive. *(Voy.* སྐམ་*)*

སྐོ་ ¶་བར་, *præt.* བསྐོས་, *fut.* བསྐོ་ ¶་བྱ་ ¶་བར་འགྱུར་ ¶་འོང་, *imp.* བསྐོས་(ཤིག་) *Eligere*, choisir; ¶་བ་(ཉིད་) *electio*, choix; ¶་བ་པོ་ *v.* མཁན་ *v.* མི་ *elector*, celui qui choisit; བཟང་ངན་¶་ *inter bonum et malum eligere*, choisir entre le bien et le mal; འཚོ་བའི་ལུགས་¶་ *modum vivendi, vocationem eligere*, choisir un état, une vocation.

སྐོ་ ¶་བར་ ལས་ལ་¶་ *Instituere, ad opus destinare*, établir, instituer, nommer à un emploi; རྒྱལ་སར་བསྐོས་པ་ *ad dignitatem regiam evectus*, élevé à la dignité royale; མ་བསྐོས་ཤིང་ *sine mandato*, sans mandat; ངེད་ཆོས་ལ་བསྐོས་ *ego ad religionem destinatus, consecratus*, je suis consacré, destiné à la vie religieuse. *(Vid.* བཀོད་*)*

སྐོ་ཙེ་ *Species cæpæ, et condimentum ex illa factum*, espèce d'oignon, et le condiment qu'on en fait.

སྐོ་རྡུ་ *v.* རྡུག་ *vulg. in E, (J.* ཀུ་རྡུག་ *pullus asini?) asinus*, âne; ¶་སྡུག་ ¶་རྡེའུ་ *pullus asini*, ânon; ¶་¶་འདྲ་འདྲ་ *(stupidus) ut asinus*, (stupide) comme un âne; ¶་རྒན་ *asin. senex*, vieil âne! *(maledictio contra personas.)—(N. B. Asinus admissarius ad mulos generandos dicitur:* རྡེ་ཟླ་ âne étalon pour obtenir des mulets.— *In Sik. vox vulg. pro asino est* བོང་པོ་ *)*

སྐོགས་ *Tegumentum crassum, squama, cortex, putamen, siliqua*, enveloppe épaisse, écaille, écorce, cosse; སྒང་¶་ *ovi calix*, coque d'œuf; སྟར་¶་ *nucis putamen*, coque de noix; གོར་¶་ *cortex quorumdam animalium*, carapace; སྦལ་¶་ *crocodili vel squali pellis, qua ornantur ephippia thibetana*, peau de crocodile ou de requin; ¶་ཅན་ *squamosus, corticem, etc., habens*, écailleux, qui a une écorce, etc.—*Lex. habet* ¶་པ་ = འབྲུའི་ཤུན་ *cortex vel siliqua granorum*, écorce des grains, son.

སྐོང་ སྐང་ ¶་བར་, *præt.* བསྐངས་, *fut.* བསྐང་ (ཏུ) ¶་བར་འགྱུར་. *imp.* སྐོང་ སྐངས་ (ཤིག) *vulg. Implere, adimplere,* emplir, accomplir; ¶་བ་ *repletio, perfectio,* réplétion, accomplissement; ¶་བ་ཉིད་ *doctrina eorum qui in realitatem credunt,* doctrine de ceux qui croient à la réalité des êtres, *(per oppositionem ad* སྟོང་བ་ཉིད་ *doctrina contraria,* la doctrine contraire); སྣོད་¶་ *vas implere,* བསྐངས་སྒྲོན་ *impl. est,* c'est rempli; རེ་…ཐུགས་འདོད་བསྐངས་ *spes, desideria adimpleta,* espoir réalisé, désir satisfait; ཁ་¶་ *os, aperturam implere,* remplir la bouche, une ouverture, *(et sec. J. supplementum, appendix,* supplément.)

སྐོང་ = ¶་བུ་ = ཀོང་ = ཀོང་བུ་ *vulg. Concavus, poculum,* concave, coupe, petit godet; མར་མེ་¶་¶་ *poc. lampadis,* godet de lampe; སྣག་¶་ *atramentarium,* encrier.

སྐོན་བ་ = ཀོན་བ་ *vulg. Species canistri,* espèce de panier; བྱ་¶་ *id. ad capiendas vel nutriendas aves,* piége, cage pour les oiseaux; ཉ་¶་ *id. ad piscandum,* nasse pour la pêche.

སྐོན་ ¶་པར་, *præt. fut.* བསྐོན་, *imp.* ¶་(ཤིག) *verb. act. vulg. Aliquem vestibus induere,* revêtir quelqu'un; *(vid.* གྱོན་ *seipsum vestibus induere,* se revêtir;) བུད་མེད་ དེ་ལ་¶་ *hanc mulierem vestibus indue, da illi vestem,* habillez cette femme; མི་ལ་གོས་¶་སྦྱིན་ *alteri vestem induendam dare,* donner des habits à un autre; རྟ་ལ་སྲབ་…སྒ་¶་ *v.* རྒྱབ་ *equo habenas, ephippium imponere,* mettre la bride, la selle à un cheval; ཁྲབ་ཀྱིས་བསྐོན་པའི་དམག་མི་ *miles lorica indutus,* soldat revêtu d'une cuirasse; གོ་ཆ་…ཞྭ་…ལྷམ་ང་ལ་¶་(ཤིག) *indue me armis, pileo, calceamentis,* mettez-moi mes armes, mon chapeau, mes bottes.

སྐོམ་ ¶་པར་ ཁ་¶་ *vulg. Sitire,* avoir soif; ཁ་¶་དྲགས་ རྒྱས་པ་¶་ *multum sitio,* j'ai très soif; ¶་ཚོར་བྱུང་ *sitis advenit,* je deviens altéré; ¶་སེལ་མི་ཐུབ་ *sitim extinguere non posse,* ne pouvoir étancher sa soif; ¶་དུ་འཛུགས་པར་ ¶་བྱེད་ *sitim causare,* causer la soif; ¶་སེལ་ *sitim dissipans, epith. pro aqua,* qui dissipe la soif, par ex. l'eau.

སྐོར་ ¶་དུ་ *v.* ལ་ *Quoad, de,* འདི་¶་(ལ་ *v.* དུ་) *quoad istud,* quant à ce, concernant; ཆོས་…རིག་པ་…བཟོ་ལུགས་¶་(དུ་ *v.* ལ་) *de religione, scientia, artibus,* touchant la religion, la science, les arts; ཡི་གེ་འབྲི་བའི་¶་ *quod attinet ad scripturam,* quant à l'écriture; དམག་དཔུང་¶་གླབས་སྐྱིགས་བྱེད་ *v.* བཟོ་ *v.* བཞག་ *quæ*

ad exercitum (pertinent) præparationes facere, faire des préparatifs pour l'armée.

སྐོར་ ¶་བ་ *Circulus, circuitus, actus circumeundi*, cercle, tour, acte de tourner; ¶་ར་སྐོར་ *in gyro circuire, peregrinationem facere*, aller, faire un pèlerinage autour; གནས་···རྒྱལ་ཁམས་¶་ *fana circuire, per regiones circuire, iter facere*, tourner autour des pagodes, voyager dans un pays; གྲོང་ཁྱེར་¶་དུ་ *in circuitu civitatis*, autour de la ville; ¶་ཐིག་ *linea circularis, et circinus*, cercle et compas; མགོ་¶་ *caput vertigine laborat*, avoir le vertige.

སྐོར་པ་ *v.* མཁན་ *Cs. Tornator*, tourneur; ¶་ཤིང་ *torn. instrumentum*, un tour; ¶་ཐག་ *corrigia torn.*, la courroie du tour; ¶་¶་བྱེ་ལག་ཆ་ *torn. instrumenta*, les outils du tourneur; ཤིང་···ཕོར་···སྡོར་¶་ *lignum, poculum, vas magnum tornare*, tourner un bois, une tasse, un grand bol. (*Istud verbum non adhibetur in isto sensu in E, sed dicitur:* སྐུག་མཁན་ *tornator*, tourneur. *Vid.* སྐུག་)

སྐོར་ ¶་ཚོ་ *Conventus, societas, concilium, (quia in circuitu conveniunt et sedent)*, assemblée, conseil qui se tient en cercle.

སྐོར་ཐང་ *Cambium*, change; བཅུ་གཉིས་¶་¶་ *camb.* 12 *pro uno*, change à 12 pour 1.

སྐོར་ཟས་ (*vid.* དཀོར་ཟས་) *Bona ecclesiastica*, biens sacrés, ecclésiastiques. (*J. cibus monachis præparatus*, nourriture préparée pour les religieux.)

སྐོར་གཡེངས་ *Inconstantia*, inconstance; ¶་¶་བྱེད་ *v.* བཟོ་ *v.* མཛད་ *inconstanter agere*, agir sans suite; ¶་¶་འདུག་ *inc. manere, sedere*, s'agiter sur place.

སྐོལ་ ¶་བར་, *præt. fut.* བསྐོལ་, *imp.* ཁོལ་ (*vid.* འཁོལ་) *vulg. Ebullire*, bouillir; ¶་བ་ *ebullitio;* ཆུ་ཁོལ་ *aquam fervefac*, fais bouillir l'eau; ཆུ་¶་ *aqua ebulliens*, eau bouillante; ཆུ་བསྐོལ་མ་ *aqua quæ ebullivit*, eau bouillie; ཆུ་¶་དགོས་ *aquam ad ebullitionem calefacere oportet*, il faut faire bouillir l'eau.

སྐོལ་ *In sensu figurato*, au sens figuré: མགོ་¶. *caput ebullit, i. e. magno dolore et calore dolet*, la tête est en ébullition, fait très mal; སེམས་ཁྲོ་¶་ *mens ira ebullit, exardescit*, l'âme est bouillante de colère.

སྐོས་ *præt. verbi* སྐོ་བར་ *Institutus, stabilitus*, établi, institué; ¶་པའི་ཁྲིམས་···ཁྲལ་ *lex, tributum institutum*, loi, tribut établi; དཔོན་དུ་¶་ནས་ *cum in ducem institutus fuisset*, quand il fut établi chef; དགེ་¶་ *in virtute stabilitus, (titulus apud monachos,) superior spiritualis monasterii alios ad virtutem informans*, affermi dans la vertu, ou affermissant

sager du printemps; འདོད་པའི་ཕོ་ཉ་ *nuntius desideratus*, messager désiré; ངག་སྙན་ཅན་ དབྱངས་སྙན་ *dulcis vox, harmonia*, voix douce, harmonie; སྦྲང་རྩིའི་མགྲིན་ *guttur mellifluum*, à la gorge de miel; སྦྲང་རྩིའི་སྒྲ་སྙན་ *mellifluum instrument. music.*, instrum. de musique doux comme le miel; དཔྱིད་ཀྱི་དབྱངས་སྙན་ *veris dulcis harmonia*, douce harmonie du printemps; གཞན་གྱིས་གསོས་ *ab alio nutritus*, nourri, élevé par un autre; འཕྲོག་བྱེད་གདངས་ *vox alliciens*, voix ravissante; ཀུ་ཧུའི་མགྲིན་སྙན་ *cuculli collum dulce*, gorge douce du couc.; ཀུ་ཧུའི་འདོན་ *dicens kouhou*, qui dit *kouhou;* ནགས་ན་འབོད་ v. དགའ་ *in sylvis vocans, lætatus*, qui crie, se réjcuit dans les forêts; ཟངས་མིག་ *cuprei oculi*, aux yeux de cuivre; བྱ་རོག་གསོས་ *a corvo nutritus*, nourri par le corbeau; (S) ཀོ་ཀི་ལ་ ཀའ་ས་ད་ན་

ཁྲ་བྲུག་རྩ་ *Herba medic.*, plante médicinale.

ཁྲ་སོ་ ཁང་པ་ཁུ་ཁུ་ *Quoddam culinæ instrumentum*, un instrument de cuisine.

ཁྲ་ཚུར་ *Manus clausa, pugnus, (vulg. E.)*, le poing; ཁུ་ཁུ་རྒྱབ་ v. འཛིང་ v. གདོད་ *pugno verberare*, frapper du poing; ཁུ་ཁུ་འཁྲུམ་ *pugnum claudere*, fermer le poing; ཁུ་ཁུ་རྐྱང་ *pugn. aperire*, ouvrir le poing.

ཁྲ་ར་ (S) = རྟའི་རྨིག་པ་ *Equi ungulæ*, les sabots du cheval.

ཁྲ་ལྷུ་ *Lanugo bovis yak*, duvet du yak.

ཁྲ་ལེ་ *Catinus bilancis in quo pondera ponuntur*, le plateau qui reçoit les poids d'une balance.

ཁྲ་ཤུག་ *Stercus, sordes*, excrément, ordure.

ཁྲག་ *vulg. Concavus, concavitas, recessus*, concave, concavité; ཆུ་ཁུ་ *aquæ, ripa recessus, sinus*, les sinuosités de la rive; རི་ཁུ་ *montis recessus, parva vallis*, petit vallon; རྣ་ཁུ་ *auris concha, et longæ inaures*, la conque de l'oreille, et longues boucles d'oreille.

ཁྲག་ ཁྲགས་ *Obtinere, invenire*, obtenir, trouver; ནོར་ཁུ་ *opes obtinere, acquirere*, acquérir la fortune; གཉིད་ཁུ་བ་ *somnum invenire, somno se dare*, se livrer au sommeil; སྲང་གསུམ་ཁུ་ *ad tres uncias pervenit (J.)*, il y a jusqu'à trois onces.

ཁྲག་ ཁུ་ཅིག་ *imp. verbi* འཁྲག་ *Voca, coge, in jus voca*, appelle, cite en justice, oblige; ཁང་པར་ཁུ་ *in domum voca*, invite à la maison.

ཁྲག་ ཁུ་བྱ་ = སྤྱི་སིག་(བྱ་ v. ས་) *Sera d*

craindre; མ་¶ *noli timere*, ne crains pas; ¶་རྒྱུ་མེད་ *non est timendum*, il n'y a rien à craindre; ¶་བར་བྱེད་ *v.* འཇྲག་ *timorem incutere, causare*, causer de la crainte; ¶་བྱེད་ *quod terret*, ce qui effraie; ¶་བྱེད་མི་ *v.* མཁན་ *qui terret*, celui qui effraie; ལྷ་འདྲེ་....གནོད་པ་.... དཔོན་....ཤི་བ་ལ་¶ *dæmonem, nocumentum, ducem, mortem timere*, craindre le démon, un malheur, le chef, la mort.

སྐྲང་ ¶་བར་, *præt.* སྐྲངས་ *vulg. Tumescere*, s'enfler; ¶་བ་ *v.* ཟོ་ *inflatio, tumor*, enflure, tumeur; སྐྲངས་འབུར་ རྣག་འབུར་ *pustula nondum aperta, sanie plena*, pustule non crevée, pleine de pus; ལག་པ་....མགོ་....རྐང་པ་....གཟུགས་ཚང་མ་ སྐྲངས་ཐོན་ *v.* ཟིན་ *v.* ཚར་ *manus, caput, pes, totum corpus tumescunt*, la main, la la tête, le pied, tout le corps enflent; ¶་ས་ *locus tumefactus*, l'endroit de l'enflure; སྐྲངས་འབུར་ལ་གཅོད་....འཚིར་.... འབྱུག་ *pustulam secare, premere, linire*, ouvrir, presser, oindre une pustule.

སྐྲན་ ¶་ནད་ བཀྲན་ནད་ = སྙན་(¶) *Stomachi morbus, excrescentia carnea in visceribus et variis organis interioribus*, excroissance charnue dans les entrailles et

སྐྲན་ *in comp.* ཛོ་¶ བད་¶ *Duæ species lapidum, steatitæ*, deux espèces de pierres, stéatites.

སྐྲབ་ ¶་པར་ འཁྲབ་ *vulg. Terram pedibus pulsare, saltare*, danser; བྲོ་¶ = བྲོ་འཁྲམ་ *saltationes populi*, les danses populaires; བྲོ་¶་བྱེད་ ¶་བྱེད་ བྲོ་¶ *saltare (modo plebis)*, danser; ¶་སྐད་ *cantilena saltationes concomitans*, chanson pour les danses; ¶་སྐད་གླུ་ལེན་ *saltando cantilenas cantare*, chanter en dansant.

སྐྲི་བ་ བཀྲི་བ་ འཁྲིད་པར་ *Ducere*, conduire, mener, guider.

སྐྲུ་བར་ *(sec. Ren. Petere*, demander*)*; *(sec. J. expectare*, attendre*)*. *(Vid.* བསྐྲུ་བར་ *)*

སྐྲུན་པར་ *Fructus producere*, produire des fruits; *fut. præt.* བསྐྲུན་ A = R བཙའ་ = བསྐྱེད་ = འཁྲུང་ *gignere, producere, (Lex.)* engendrer, produire.

སྐྲུམ་ *hon. pro* ཤ་ *Caro*, chair, viande; *(J. cibus carneus*, nourriture de viande.)

སྐྲུས་པ་ A=R གཅོད་པ་ *Secare*, couper: ཤིང་¶ *ligna secare*, couper du bois.

སྐྲིད་ རྨ་¶ *Cicatrix*, cicatrice.

སྐྲོག་ ¶་པར་ *(vid.* འཁྲོལ་ *et* དཀྲོལ་*) vulg.*

lum, lieu de refuge, forteresse; ¶་འཚོལ་ ***v.*** ཞུ་ *auxilium petere*, demander du secours; ¶་སུ་མཆི་ *v.* འགྲོ་ *v.* བྱེས་ *ire ad protectionem petendam*, chercher du secours. *(Vid.* སྐྱབ་ *)*

སྐྱར་ = *et vid.* སྐྱོར་ *Fulcire*, *iterare*, appuyer, répéter.

སྐྱར་ ¶་ཏི་ ཆུ་¶་ *Nom. avis aquaticæ*, n. d'oiseau aquatique; *cujus syn. sunt:* ཆུ་སྲེག་ *perdix aquatica*, perdrix d'eau; ཀུ་དྲས་པ་ *corvus nobilis, sanctus*, noble, saint corbeau; ཉ་ཤེས་ཟས་ཅན་ *piscibus vescens*, vivant de poissons. — *(Sec. Fouc. grus; sec. Sch. rusticula vel ardea; sec. Cs. anas.)*

སྐྱས་ *præt. verbi* སྐྱ་བར་ *Migratus, translātus*, émigré, transporté; ¶་ཆེན་ *magna migratio, translatio, hon. pro morte*, la grande migration, la mort; ཡུལ་འཕོ་ ¶་ནས་ *cum e patria migrasset*, quand il eut émigré.

སྐྱས་ ¶་མ་ = རྫོངས་མ་ *Munus, donum*, présent, don; ¶་འབྱར་ *v.* འབུལ་(བར་) *munus offerre*, offrir un présent; ¶་གཏོང་…ལེན་ *mun. mittere, recipere*, envoyer, recevoir un présent; བག་ལེབ་… ཁ་ *v.* ཟས་…ཆང་¶་ *panis, cibi, vini mun.*, présent de pain, de nourriture, de vin.

སྐྱས་མ་ (J.) *Filices*, fougères, *(in Sik. pronunciatur* kyem.*)*

སྐྱི་ *Pars exterior pellis*, partie extérieure d'une peau; ¶་ཤ་ *ead. et pars interior*, l'extérieur et l'intérieur; ¶་དཀར་ ¶་དཀར་གྱི་པགས་པ་ *pellis subacta*, peau tannée; ¶་དཀར་གྱི་ཤོག་ *membrana præparata ad scribendum*, parchemin.

སྐྱི་གཡའ་བར་ *Pellis horrescit, et pellis horror, unde: timere, contremiscere*, horripilation.

སྐྱི་བ་ *Nom. plantæ medic.*, n. de plante médic.; སྐྱིའུ་ *In Sik. patata, et etiam reptans planta cum radice crassa et esculenta*, patate, et plante rampante à grosse racine succulente, une dioscorée, (le *Chān yŏ*, des Chinois.)

སྐྱི་ ¶་བར་, *præt.* སྐྱིས་ བསྐྱིས་, *fut.* བསྐྱི་, *imp.* སྐྱིས་(ཤིག་) *vulg. Commodare, et mutuo accipere*, prêter et emprunter; ¶་བ་ *commodum*, prêt, emprunt; ¶་གཏད་ *v.* གཏོང་ *alicui commodare*, prêter à quelqu'un; ¶་བླང་ *v.* ལེན་ *ab alic mutuo accipere*, emprunter d'un autre; ¶་འཇལ་ *rem mutuatam reddere*, rendre une chose prêtée; ¶འི་སྐྱེད་ *lucrum, usura ex commodo proveniens*, lucre du prêt, intérêt, usure; ¶་གཏད་ *v.* གཏོང་པ་ *v.* གཏོང་མི་ *commodator*, prêteur; ¶་བླང་ *v.* ལེན་པ་ *v.* ལེན་མི་ *qui mutuo accipit*,

emprunteur. (*Vulg. in E. dicitur* གཡར་)

སྐྱི་གྲོད་ *Nom. pagi in Thibeto*, n. de village thibétain.

སྐྱིག་ ¶་བ་ *v.* ཟླུ་ *v.* ཁྱུག་ *Singultus*, hoquet; ¶་¶འི་ནད་ *Sing. morbus*, le hoquet; ¶་བར་ ¶་སྐྱིག་བར་ *v.* རྒྱབ་ ¶་¶་རྟེག་ བར་ *frequenter singultire*, avoir un hoquet fréquent; *(vulg.* ཨེ་ཁྱུག་ *)*

སྐྱིང་སེར་ (J.) *Aquila, vultur?* aigle, vautour?

སྐྱིད་ ¶་པོ་ *vulg. Beatus, felix, jucundus, amœnus, placens, tranquillus*, heureux, beau, tranquille; ¶་བ་(ཉིད་) བདེ་¶ *felicitas, etc.*, bonheur, etc.; ¶་པོ་ཡིན་ *v.* འདུག་ *v.* རེད་ *beatus est, etc.*, il est heureux, etc.; ཁང་པ་...ས་ཆ་ *v.* ལུལ་... ལམ་¶་¶ *domus, regio, via jucunda, placens, etc.*, belle maison, contrée, route; ¶་¶་གྱུར་བར་ *v.* འགྲོ་ *beatus, etc. fieri*, devenir heureux, etc.; ¶་¶་འོང་ *beatus, bene erit*, cela ira bien, ce sera bon, etc.; ¶་¶་བྱེད་ *v.* བཟོ་ *v.* མཛད་ *beatum, etc. reddere, felicitati, etc. indulgere, lætari*, rendre heureux, et jouir, se réjouir; ¶་¶་མི་འདུག་ *v.* མ་རེད་ *injucundus, infelix est*, il est malheureux; ¶་སྡུག་ *felicitas et miseria, lætitia et dolor*, bonheur et misère, joie et douleur; ¶་སྡུག་བཟོད་ *v.* རྒྱབ་ *bonum et malum sufferre, constanter tolerare*, supporter le bien et le mal, etc.; ད་རིང་ཕ་ མ་ལ་¶་སྡུག་བ་ཤད་དགོས་ *hodie patri et matri meam lætitiam et pœnas dicere volo*, aujourd'hui je veux dire mes joies et mes peines à mes parents; ¶་སྡུག་གཅིག་བྱེད་ *bona et mala in communi ponere*, mettre en commun ses joies et ses peines.

སྐྱིད་གྲོང་ ཁྱི་རོང *Nom. vallis in Thib. prope Nepal*, n. d'une vallée thibétaine près du Népal.

སྐྱིད་ཆུ་ *Nom. fluminis fluentis prope* ལྷ་ས་ *et affluens magni fluminis* ཡར་ཆུ་གཙང་པོ་

སྐྱིན་ *Sec. J. capra sylvestris, Ibex. Sec. Lex.* མི་མོ་¶་གདོང་ *mulier cum vultu* chin, femme à visage de *chin;* སྐྱིན་གཡག་ མགོ་ཅན་ཟེ་མ་དང་རི་ཞིག་བརྗོད་ *vacca cum capite bovis* གཡག་, vache à tête de yak. — *Vulg.* སྐྱིན་ *designat aliquam speciem bovis sylvestris vesicam moschi habentis*, bœuf musqué. — *Invenitur in altis montibus provinciæ Yun-nan N.-W.*

སྐྱིན་གོར་ A=R གངས་སྤྲལ་ལས་རྫངས་པ་ *Species bufonis vel lacertæ in nive viventis*, espece de crapaud ou de lézard qui vit dans les neiges.

སྐྱིན་ ¶་བ་ *v.* པོ་ = བསྐྱིན་ *hon.* གར་¶་ *vulg. Mutuum in eadem specie reddendum*, prêt à rendre en même nature; ནོར་... གོས་...དངུལ་¶་¶ *animalia, vestes, argentum mutuata et in iisdem speciebus*

reddenda, animal pro animali, etc., animaux, habits, argent prêtés et à rendre en même nature; ¶་¶་སྐྱིད་ *v.* གདད་ *v.* གཏོང་ *v.* རྒྱབ་ *alteri mut. dare*, prêter à quelqu'un; ¶་¶་སྐྱི་བར་ *v.* ལེན་ *mut. accipere*, emprunter; ¶་ཚབ་ *v.* གཏའ་མ་ *pignus pro hujusmodi mutuo*, gage déposé pour ce genre de prêt; ¶་¶་འཇལ་ *v.* བསབ་ *m. in eadem specie reddere*, rendre en même nature; དངུལ་སྲང་གང་ང་ལ་¶་¶་གཏོང་རོགས་ *unam argenti unciam mihi comm. velis (subauditur: quam in argento reddam)*, prêtez-moi une once d'argent (que je vous rendrai en argent); དཔོན་པོ་དངུལ་གྱི་¶་¶་བཞེས་ *v.* ལེན་རོག་མཛད་ན་ *si dux argentum recipere vellet, loco alterius rei specificatæ in contractu*, si le chef voulait bien recevoir de l'argent, au lieu de ce qui était convenu; ¶་ཅིག་རྟོག་ *commodum unicum cogitans, epith. pro gradu* རང་བྱང་རྩུབ་ *(i. e. a se sanctificatus)*, qui ne songe qu'à un intérêt, epith. pour ceux qui sont parvenus à la dignité de *rang chiong*, (les sanctifiés par eux-mêmes.)

སྐྱབས་ *Suffugium, locus coopertus*, abri; ¶་ཅན་ *istiusmodi locus*, lieu couvert, abrité; བྱ་¶་ *aviarium*, cage, poulailler; ¶་སྐྱུ་ *v.* ན་ *v.* ནང་འཇུག་ *v. vulg.* བཙུག་ *sub suffugium secedere, in aviario ponere*, se réfugier sous un abri, mettre en cage.

སྐྱིམ་ཙེ་ *vulg. Forfices (vox sinica)*, ciseaux de tailleur.

སྐྱིལ་ ¶་བར་ *Complicare*, plier, croiser; ¶་བ་ *complicatio, actus complicandi*, pli, l'acte de plier, de croiser; ¶་བྱང་ ¶་སྨོ་བྱང་(ཟེད་པར་) ¶་བྱང་ད་བཞུགས་ *complicatis cruribus sedere, (thib. modo)*, assis les jambes croisées; ¶་སྨོ་བྱང་ཟེད་ ཟེད་¶་ད་ *uno tantum crure complicato sedere*, être assis une jambe pliée, l'autre étendue.

སྐྱིལ་ A = R བདར་ *(Sed quid eligendum inter omnes* བདར་?)

སྐྱིལ་ (J.) *In septis concludere, colligere*, parquer, rassembler; རྟར་¶་ *pecora coll.*, parquer les troupeaux; ཆུ་རྫིང་ད་¶་ *aquam in piscinam congregare*, rassembler l'eau dans un réservoir; རྫིང་བུ་¶་ *aquarium claudere*, fermer le réservoir. *(J. addit etiam: prohibere, impedire*, défendre, empêcher.)

སྐྱིས་ *præt. verbi* སྐྱི་བར་ *Mutuo acceptus*, reçu en prêt.

སྐྱུ་གང་ *Paululum cibi*, un peu de nourriture.—*J. unus haustus*, une gorgée de boisson.

སྐྱུ་རུ་ར་ *Nom. medicinæ*, sang-dragon. *(J. addit: oliva*, olive?)

སྐྱུ་རུམ་ *vulg.* སྤགས་ *Condimenta pro cibo*, condiments pour la nourriture; ¶·¶· སྦྱོར་ *ead. præparare*, les préparer; ཤའི་ ¶·¶· *cond. ex carne factum*, cond. fait de viande; ཚོད་མའི་¶·¶· *cond. ex leguminibus præparatum*, cond. fait de légumes.

སྐྱུག་ ¶·པར་ ཡར་¶·, *præt.* སྐྱུགས་ *vulg. Evomere*, vomir; ¶·པ· *vomitus, actus vomendi*, vomissement; ¶·བྱེད་ ¶·(བྱེད་)སྨན་ émétique; ¶·གཅོད་ *v. vulg.* བཅད་སྨན་ *medic. ad sedandum vomitum*, médecine pour arrêter le vom.; ¶·བྲོ་ *nausea*, nausée; སྐྲར་¶· *vomitus quassatio*, le spasme du vomissement; ¶·པ·པོ· *v.* མཁན་ *vulg.* ཡར་¶·མི· *v.* མཁན་ *qui vomit*, celui qui vomit; དུག་ཟ་ན་ ཡར་¶·དགོས་ *si venenum sumpseris, vomere oportet*, si vous avez avalé du poison, il faut vomir.

སྐྱུག་ལྡད་ ལྡོག་¶· *Ruminare, remandere, et etiam vomitum lambere*, ruminer, lécher le vomissement; ¶·¶·པའི་སེམས་ཅན་གྱི་རིགས་ *genus animalium ruminantium*, les ruminants.

སྐྱུག་མོ་ = ཁྲི་དར་ཚང་མ་ *(Lex.) Nurus*, bru.

སྐྱུང་ཀ་ ཁྱུང་ཀ་ *vulg. Cornix cujus pedes et rostrum sunt rubri*, corneille à pieds et bec rouges; ¶·ཚང་···སྒོང་···ཕྲུག་ *ejusdem nidus, ova, pullus*, son nid, ses œufs, ses petits.

སྐྱུང་ ¶·བར་, *præt.* བསྐྱུངས་, *fut.* བསྐྱུང་, *imp.* སྐྱུང་ སྐྱུངས་ཤིག་ *vulg. Derelinquere, projicere, rejicere*, abandonner, jeter, rejeter; ¶·སྐྱུང་ *rejicere, projicere*, jeter, rejeter; ¶·ལྷུང་ *cadere*, tomber; རྡོ་¶· སྐྱུང་ *lapides projicere*, jeter des pierres; ཆོས་¶· *religionem derelinquere*, abandonner la religion; སྡིག་པ་ལ་¶·(སྐྱུང་) *peccata, viam peccatorum rejicere, derel.*, quitter le péché; བུ་རྣམས་¶· *filios derelinquere*, abandonner ses enfants; ¶·བ·པོ· *v.* མཁན་ *v.* མི· *qui derelinquit, projicit*, celui qui abandonne, jette, etc.

སྐྱུད་ *Bibere et iterum bibere desiderare*, boire et désirer boire encore.

སྐྱུད་ ¶·པར་, *præt. fut.* བསྐྱུད་ A = R རྗེད་ *Oblivisci*, oublier; ¶·པ· *oblivio*, oubli; ¶·པ·པོ· *qui obliviscitur*, celui qui oublie; ¶·པར་བྱེད་ *quod oblivionem causat*, ce qui cause l'oubli; མ་¶·ཤིག་ *noli oblivisci*, n'oublie pas.

སྐྱུབས་ A=R གྱོན་ *vel* ཕུད་ *Induere vel exuere vestes*, se vêtir, ou se déshabiller.

སྐྱུར་ ¶·པོ· *v.* མོ· *vulg. Acidus*, acide; ¶·བ·(ཉིད་) *aciditas*, acidité; ¶·བར་ *v.* པོར་ *v.* མོར་ *acide*, d'une manière acide;

¶་བར་འགྱུར་ *vulg.* ¶་འགྲོ་ *acidum fieri*, devenir acide; ¶་འོང་ *acid. fiet*, deviendra acide; ¶་འདུག་ *v.* གྲོན་ *v.* སོང་ (བྱེད་) *acid. factum*, devenu acide; ¶་ཁུ་ རང་¶་ *liquor, succus acidus*, liqueur, jus acide: ཚང་¶་ *acetum*, vinaigre; ¶་རོ་ *gustus acid.*, goût acide; ¶་རྫི་ *acid. chimicum*, acide chimique; མུ་ ཟེའི་... ཟེ་ཧྲའི་ *vel* ཕོ་རའི་... རྒྱས་ཧྲའི་...ཚ་ ལའི་¶་རྫི་ *acid. sulphuricum, nitricum, muriaticum, boracicum;* ¶་ལོ་ *rumex acetosa*, oseille.

སྐྱུར་རུ་ *Oliva*, olive: ¶་¶་ཤིང་ *oliva (arbor)*, olivier.

སྐུར་ ¶་བར་, *præt. fut.* བསྐུར་ = སྐྱུང་ *vulg. Projicere, derelinquere, rejicere*, jeter, rejeter, abandonner; ¶་བ་(བྱེད་) *derelictio, rejectio*, rejet, abandon; ཆུ་ལ་ *v.* ནུ་ *v.* ནང་¶་ *In aquam projicere*, jeter dans l'eau; རང་རིགས་¶་སྐྱུང་ *genus suum derel.*, abandonner sa race: གོ་ས་¶་ *dignitatem relinq., abjicere*, quitter une dignité: ¶་བའི་སེམས་ *anima dejecta, depressa*, âme, esprit abattu; ཟླ་ཤག་ག་¶་ *abortum procurare*, faire avorter; ¶་མི་ *homo rejectus, damnatus*, un damné, *et* ¶་བའི་ཆད་པ་ |*damnationis pœna*, la peine du dam. *(2 term. cath.)*

སྐྱུས་ (J.) *Simul*, ensemble; ¶་སྒྲ་གྲོགས་པ་ *simul pronunciatum, lectum*, lu, prononcé ensemble.

སྐྱེ་ ¶་བར་ *verb. neut., præt.* སྐྱེས་ = འཁྲུང་ *et* འབྱུང་, *vulg. Produci, gigni*, être produit, engendré; ¶་བ་ = འཁྲུངས་པ་ *et* འབྱུང་བ་ *productio, ortus*, production, naissance; ¶་ཀ་ *nativitatis anniversarium*, anniversaire de la naissance; ¶་ཀ་བྱེད་ *id. celebrare*, le célébrer; ¶་པོ་ *v.* པ་ *v.* པ་པོ་ *qui producit, gignit, maritus, vir*, producteur, l'homme, le mari. — ¶་བ་ *est etiam periodus unius vitæ*, l'espace d'une vie d'homme; ¶་བའི་འཛིན་ *generationis receptaculum, vulva*, la vulve; ¶་བའི་ལམ་ *generat. via, epith. pro matre*, la voie de génération, la mère; ¶་བོ་ཚོགས་ *v.* དགུ་ *v.* རྒྱུ་ *qui generantur, genus humanum*, ceux qui sont engendrés, les hommes; ¶་བོའི་བདག་ *hominum dominus, epith. pro* ཚངས་པ་ *Brahma, et pro rege*, le maître des hommes, Brahma, le roi; ¶་བོ་ཀུན་འཛོམ་(གནས་) *locus ubi omnes masculi congregantur, prostibulum*, lieu de prostitution; ¶་ཡུལ་ *v.* གནས་ *patria*, patrie.

སྐྱེ་ *In sensu activo, producere*, produire,

être cause de; ནད་ལ་¶· *morbum producere, causare*, causer, engendrer une maladie; དགའ་བའི་སེམས་¶· *actum amoris elicere*, faire un acte de charité; ¶·བ·དང·འཇིག·པ· = ¶·འཇིག· *productio et destructio*, production et destruction; ¶·མེད· མི·¶· *non producens, sterilis*, qui ne produit pas, stérile. *Vid.* སྐྱེད· *v. act.*

སྐྱེ·གནས· *Modi ortus*, modes de naissance; ¶·¶·བཞི· 4 *modi ortus sunt*, les 4 modes de naiss. sont: 1° རྫུས·ཏེ·¶·བ·=རྫུ· *per transformationem nati, nempe spiritus, genii*, nés par transformation, les Esprits; 2° མངལ·ལས·¶·བ· *ex utero nati, homines et animalia*, nés du sein, les hommes et les animaux; 3° སྒོང·ལས· ¶·བ· *ex ovo nati, aves, etc.*, nés des œufs, oiseaux, etc.; 4° དྲོད·གཤེར·ལས· སྐྱེས·བ· *ex calore et humiditate nati, vermes*, nés de la chaleur et de l'humidité, les vers et les insectes.

སྐྱེ· ¶·བ· *Genus, natalitia, origo*, race, origine; ¶·མཐོ· *v.* མཐོན· *v.* ཆེན· *v.* དཀར· *nobile genus*, noble race; ¶· དམའ· *v.* དམན· *v.* ཆུང· *v.* ནག· *origo vilis, et mulier in genere*, origine, race vile, et femme en général.

སྐྱེ· ¶·བར·, *præt.* སྐྱེས· *vulg. Crescere (post ortum)*, croître (après la naissance): (ཆེན·པོར·)¶·འགྲོ· *magnum fieri*, devenir grand: གླང·ཆེན·དང·འདྲ·ཡར·¶· *ad staturam elephantis crescere*, devenir gros comme un éléphant; ཐོག·ཡར·¶· བསྐྱང·རེད· *v.* འདུག· *cerealia crescunt*, les céréales croissent; རྒྱལ·པོའི·སྲས· (ཆེན·པོར·)སྐྱེས·ཏེ· *cum filius regis magnus factus esset*, quand le fils du roi eut grandi; ལོ·ཉི·ཤུ·ནས·ཆད·མིའི· གཟུགས·ཡར·¶·དེ·ནས·¶·རྒྱུ·མེད· *ante 20um annum corpus hominis crescit, postea non crescit amplius*, jusqu'à 20 ans le corps humain grandit, après il ne grandit plus.

སྐྱེ·མཆེད· *Animus et 5 sensus*, l'âme et les 5 sens. (??) — *Sed sic describuntur a Lex.* 1° ནམ·མཁའ·མཐའ·ཡས·¶·¶· *cœli, aeris immensitas*, l'immensité du ciel, de l'air; 2° རྣམ·ཤེས·མཐའ·ཡས·¶·¶· *entium immensitas*, l'immensité des êtres; 3° ཅི·ཡང·མེད·པ·¶·¶· *vacui universalis immensitas*, l'immensité du vide universel; 4° འདུ·ཤེས·མེད·མིན·གཟུགས·¶·¶· *materiale* chié-kié, *i. e. chaos*, le *chié-kié* matériel, c.-à-d. le chaos; སྟེ·བཞི· *isti sunt 4 fines*, ce sont les 4 fins. (c.-à-d. probablement: tels sont les 4 objets sur lesquels s'exercent l'âme et les 5 sens.)

སྐྱེ·གཟུགས· *Forma, figura exterior*, forme

extérieure; ¶·¶·ལེགས་མོ་ *pulchra forma, fig.*, belle forme, figure; ¶·¶·ངན་པ་ *form. mala, horribile visu*, forme horrible à voir.

སྐྱི་བདག་ *Annus* 5us *cycli* 60 *annorum*, 5e année du cycle de 60 ans.

སྐྱི་བུར་བག་ཚ་=¶·གཡའ་ *Timere*, craindre.

སྐྱི་ཚེ་ (J.) *Sinapis*, moutarde. *(Vid.* སྐྱེ་ཚེ་*)*

སྐྱི་སེར་ = སྐྱ་སེར་ = སྐྱེང་སེར་ལྷུང་ *Ventus frigidus*, vent froid.

སྐྱེག་ *Color violaceus*, couleur violette.

སྐྱེག = སྐྱེག་ ཀེག་ ཀག་ *Infortunium*, malheur; ¶·ཅན་ *infelix*, *infaustus*, malheureux, néfaste; རྟེས·¶· *sortes infausti*, mauvais sorts.

སྐྱེགས་ *in comp. verbis:* རྒྱ·¶· = སྐྱག་ *Color rubro-violaceus*, rouge-violet, (*vid.* སྐྱག་); ཚུ·¶· *saliva*, salive; ཆུ·¶· *species gallinæ aquaticæ*, espèce de poule aquatique; རི·¶· *nom. avis tetrao*, l'oiseau tétrao.

སྐྱེང་ ¶·བར་, *præt.* སྐྱེངས་ *Erubescere, pudere*, avoir honte, rougir; ¶·¶·འཚེར་ *erubescentia*, honte, rougeur.

སྐྱེང་སེར་ལྷུང་ *(vid.* སེར་*) Ventus frigidus*, vent froid.

སྐྱེད་ ¶·བར་, *præt. fut.* བསྐྱེད་ *vulg., v. act., Gignere*, engendrer; *(vid.* སྐྱེ་བར་ *v. neut.)*; ¶·པ་ *v.* པ་པོ་ *genitor*, celui qui engendre; ¶·མ་ ¶·བྱེད་མ་ *genitrix*, celle qui engendre; ¶ བྱེད་ *generans, epith. pro patre*, le père; བུ·¶· *filium gignere*, engendrer un fils.

སྐྱེད་ *vulg. Præsertim significat: producere in sensu generaliori*, produire en gén.; ཏོག་¶·པའི་ས་ཞིང་ *ager, terra cerealia producens*, champ, terre, produisant des céréales; སེམས་ཁྲོ་¶· *mens irascitur*, s'irriter; སེམས·¶· *animo elicere, mente agere*, produire un acte de l'âme; བདེན་པའི་སེམས·¶· *actum fidei elicere*, faire un acte de foi. *unde:*

སྐྱེད་ *significat vulg.: Augmentum*, croissance, augmentation; ཉིན་རེ་རེ་ཆེ·¶· *quotidie major evadit*, il croît chaque jour; གཟུགས་ཆེ་ཆུང་¶·མེད་ *corpus non augetur, nec minuitur*, le corps n'augmente ni ne diminue; ནོར་མང་པོ་བསྐྱེད་སོང་ *pecora, divitiæ multum augentur*, les troupeaux, les richesses augmentent beaucoup. *unde:*

སྐྱེད་ *vulg. designat: Lucrum, quæstus pecuniæ, usura*, lucre, gain, usure, intérêt: ¶·དུ་གཏོང་བར་ ¶·དགོས་ *v.* ཟ་ *v.* ལེན་ *v.* བླང་ *usuram sumere, velle*, prendre, vouloir un intérêt; ¶·དུ་ལེན་ *usuram exigere*, prendre un intérêt usuraire; ¶·འཇལ་ *usuram solvere*, payer l'intérêt; ¶·ཅན་ *v.* སྣོན་ *v.* ཡོད་ *v.* འདུག

usura adest, avec intérêt; ¶་མེད་པ་ *v.* མི་འདུག *v.* མི་དགོས་ *usura non adest*, sans intérêt; ¶་ཀྱི་སྐྱིད་ *usura de usura*, intérêt des intérêts; ¶་ཀྱི་¶་ཟ་མི་ཉན་ *non licet usur. de usura sumere*, il n'est pas permis de prendre les intérêts des int.; སྲང་བཅུ་ལ་སྲང་གསུམ་¶་ཟ་ *pro* 10 *unciis*, 3 *unciarum usuram sumere*, prendre l'intérêt à 3 pour 10.

སྐྱིད་སྒོ་ = རྒྱལ་ *v.* རྒྱ་སྒོ་ *Porta principalis*, porte principale.

སྐྱིད་ཚལ་ ¶་མོའི་ *v.* ¶་མོས་ཚལ་ = མེ་ཏོག་གི་ཚལ་ *Voluptatis nemus, arboretum, hortus*, bosquet, jardin; ¶་ཤིང་ *arbores plantatæ*, arbres plantés.—*Syn. sunt :* ཁྱིམ་གྱི་ཚལ་ *sylva, hortus domuum*, bosquet de la maison; ཉེ་འཁོར་ *v.* ཉེ་བའི་ *v.* ཉེར་སྤྱོད་ཚལ་ *nemus, hortus in vicinitate plantatus*, bosquet, jardin planté près de la maison; བྱས་པའི་གནས་ *locus arte præparatus*, lieu préparé, disposé; བཟའ་ཤིང་ར་བ་ *frugiferarum arborum clausura*, enceinte d'arbres fruîtiers; ཡིད་སྨོས་ཚལ་ *hortus mentem lætificans*, jardin qui réjouit l'esprit; རྩེ་ *v.* བརྩེ་གནས་ དགའ་བའི་ཚལ་ *ludi, voluptatis nemus*, bosquet de plaisance; རྒྱུ་རྩལ་ཚལ་ *hortus ubi vires exercentur*, jardin ou l'on exerce ses forces; རོལ་གནས་ *musices, ludorum locus*, lieu pour la musique, les jeux; སྐྱོ་བསང་གནས་ *locus tristitiam dissipans*, lieu où se dissipe la tristesse; ཡིད་བདེ་བའི་གནས་ *locus ubi spiritus est tranquillus*, lieu où l'esprit est tranquille; གྲོང་ཁྱེར་མཐའི་¶་¶་ *hortus ad limites civitatis*, jardin aux limites de la ville.

སྐྱེན་ ¶་པར་ *Festinare, conari, diligens esse*, se hâter, s'efforcer, être diligent; ¶་པ་ *celer, diligens*, prompt, diligent, (*vulg.* མགྱོགས་པ་); བྱེད་¶་པ་ བྱ་བ་¶་¶་ *celer, diligens ad opus*, dil. au travail; ཡིད་....ལག་....རྐང་¶་པ་ *mens perspicax, manus, pes celer, i. e. celer operando, iter faciendo*, esprit perspicace, main active, pied rapide; ¶་ཐུབ་ *potens in conatibus, patiens*, patient.

སྐྱེམ་པར་ *Sitire*, avoir soif; སྐྱེམས་ *potus in genere*, boisson en gén.; ¶་ཆུ་....ཆང་ *aqua, vinum ad bibendum*, eau, vin à boire; ¶་འཐུང་ *v.* བཞེས་ *v.* གསོལ་ *potum bibere*, boire; ¶་སྲིང་ *species vini, vel aqua addita vino jam fermentato*, espèce de vin, ou l'eau ajoutée au vin fermenté; གསེར་¶་ *vas aureum ad deferenda libamina*, vase d'or pour porter les libations.

སྐྱེར་པ་ *Crocus indicus*, safran indien (pour teindre en jaune); ¶་ཁ་ *croci color fla-*

vus, couleur jaune-safran. *(Sec. J. curcuma; in W. barberry.)*

སྐྱེལ ¶་བར་, *præt.* བསྐྱེལ་, *imp.* སྐྱོལ་ *vulg. Ducere, comitari*, conduire, accompagner; ལམ་¶་ *per viam ducere*, guider en chemin; ¶་མི་ *v.* མཁན་ *v.* བ་པོ་ *ductor, qui comitatur*, guide, conducteur; ¶་མ་ *præsidium*, escorte; ¶་མ་ཞུ་ *pro præsidio postulare*, demander une escorte; ¶་མ་བཙན་པོ་ *præsidium forte, securum*, escorte forte, sûre; ¶་མ་གཏོང་(བར་) *præsid. mittere*, envoyer une escorte; ¶་བྱེད་ *v.* འགྲོ་ *comitari*, accompagner; ཐག་ཐུང་ཐུང་¶་ *non longe ducere*, conduire à une petite distance; ཐག་རིང་¶་ *longe ducere*, conduire loin; ¶་བདར་གཏོང་ *v.* འབྱུལ་ *munera proficiscenti offerre*, offrir des présents à un partant.

སྐྱེལ *vulg. Ferre, deferre, (et in Sik. tenere,)* porter, tenir; ཡི་གེ་…གཏམ་¶་ *epistolam, nuntium deferre*, porter une lettre, une nouvelle; ¶་ཤོག་ *affer*, apporte; ¶་སོང་ *aufer*, emporte; ཐག་པ་སྲ་མོ་¶་ *funem fortiter tenere*, tenir fortement une corde.

སྐྱེལ *Habet sensum indefinitum in multis verbis compositis, v. g.:* མནའ་¶་ *jurare*, prêter serment; རང་སྲོག་¶་ *vitam periculo exponere*, exposer sa vie; གནོད་པ་¶་ *nocere*, nuire; བརྩེ་བ་¶་ *ludere*, jouer; ཁ་¶་ *osculari*, baiser; འདོད་ཆགས་ལ་དུས་¶་ *in libidine tempus perdere*, perdre son temps en débauches; ལས་ལ་བ་ལང་¶་ *ad opus boves adhibere*, se servir de bœufs pour le travail.

སྐྱེས ¶་བཟང་ གནང་¶་ *Donum, munus*, don, présent; ¶་སྐྱུར་བར ¶་མ་ *v.* ད་སྐྱུར་བར་ *dono offerre*, offrir en cadeau, en présent; ཐྲོན་ *v.* འགྲོན་¶་ *munus proficiscenti oblatum*, présent offert à celui qui part; སླེབ་ *v.* ཕེབས་¶་ *id. advenienti oblatum*, présent offert à celui qui arrive; ཆང་…ཁུར་…ནོར་…དངུལ་¶་ *munus vini, panis, animalium, argenti*, présent en vin, pain, animaux, argent; ¶་ལན་ *donum pro dono reddere*, rendre présent pour présent. *(Vid.* སྐྱས་ *)*

སྐྱེས་ ¶་པ་ *vulg. præt. verbi* སྐྱེ་བར་ *Natus, nasci*, né, naître; ¶་ལྡན་ *epith. pro* སེམས་ཅན་ *entia viventia*, les êtres vivants; ¶་པ་ ¶་པ་པོ་ *vir (masculus)*, l'homme (mâle); ¶་མ་ *v.* དམའ་ *v.* དམན་ *mulier*, la femme; ¶་སྨན་ *v.* དར་ *juvenis*, jeune, adolescent; ¶་མ་ཐག་ *statim post ortum, infans*, nouveau-né; ¶་འཆི་མེད་ *sine ortu nec obitu, æternus*, sans

naissance ni mort, éternel; ¶་(ཆེན་) འཇིགས་(པ) *mors, transmigratio*, mort, transmigration; ¶་རབས་ *generationes per transmigrationem*, les générations par transmigration; ¶་མཆོག་ *nobiliter nati, sapientes*, de noble naissance, les sages; ¶་མ་ *epith. pro meretricibus geniorum* ལྷ་, *et in Sik. meretrix in gen.*, prostituée des génies, .et prostit. en gén; དེ་ལ་བུ་ཞིག་¶་ནས་ *cum filius illi natus fuisset*, un fils lui étant né; ས་གཞི་ལས་མཛེས་པའི་མེ་ཏོག་¶་སོ་ *de terra pulchri flores nati sunt*, de belles fleurs naquirent de la terre.—*Syn. pro* སྐྱེས་པ་ *vir, sunt :* མི་ཕོ་ *homo masculus*, homme mâle; ལྔ་¶་ *quinquies natus*, cinq fois né (?); ¶་བུ་ *filius natus, i. e. homo*, homme; སྟོབས་ལྡན་ *fortis*, fort; རྡུལ་ *v.* བརྡུལ་ཕོད་ *audax*, audacieux; མཚོན་ཆ་ཅན་ *armatus*, armé; སྐྱོང་བྱེད་ *protegens*, protecteur; འཛིན་པོ་ *(vox antiqua) vir*, homme; (S) པུ་རུ་འ་

སྐྱེས་བུ་ *Vir, maritus, persona*, homme, époux, personne; ¶་¶་དམ་པ་ *vir sanctus*, un saint; ¶་¶་ཆེན་པོ་ *v.* མཆོག་ *vir, persona nobilis*, personne noble; ¶་¶་དམ་ཅན་ *unus ex comitibus genii*, ཆོས་སྐྱོང་ *qui est deus astrologorum, supra hædum sedens representatur*, un des compagnons du dieu *Kieu-chion*, on le représente assis sur un bouc.

སྐྱེས་ *præt. vulg.*, ཆེར་¶་ *Crevi, magnus factus*, devenu grand; གཟུགས་ཡར་¶་སོང་ *corpus crevit*, le corps s'est dévéloppé; ཤིང་སྡོང་ཡར་¶་ *arbor crevit*, l'arbre a grandi.

སྐྱེས་སྡོང་ *in Sik.* Banane; ¶་¶་ཤིང་ *musa-paradisiaca*, bananier.

སྐྱེས་མ་ *Filices*, fougère. *(In Sik. prononc.* kiem.)

སྐྱོ་ ¶་བ་ ¶་ཤེས་ *Anxietas, tristitia, fatigatio, mæror, et adj., anxius, etc.*, inquiétude, tristesse, fatigue, chagrin, *et adj.* anxieux, etc.; ¶་བར་ *adv. triste, etc.*, tristement, etc.; ¶་བར་ *verb.* ¶་བ་ ཡིན་ *v.* འདུག་ *tristis esse, etc.*, être triste, etc.; ¶་བར་འགྱུར་ *v.* འགྲོ་ *tristis fieri*, devenir triste; ¶་སེམས་ ཡོད་¶་བ་ *animus tristis, mærens*, cœur triste, chagrin; ¶་མི་ཤེས་ *nunquam tristis, etc.*, jamais triste, etc.; ¶་ནལ་ *v.* དུབ་ *fatigatio*, fatigue; ¶ ངལ་ *magna tristitia, etc.*, grande tristesse, etc.: ¶་སངས་ *tristitiam dissipans, i. e. recreatio*, qui dissipe la tristesse, la récréation; ¶་སངས་གནས་ *recreationis locus*, lieu de récréation; ¶་སངས་འགྲོ་ *recreatum ire*,

aller se récréer; ¶་མེད་གནས་ *locus ubi non est tristitia, cælum*, lieu sans tristesse, etc., le ciel; ¶་མེད་གནས་ཞུགས་མཁན་ *qui cælum ingressus est*, celui qui est entré au ciel; ¶་ཤེས་ངེས་འབྱུང་སེམས་ *animus mærorem certo venturum timens*, esprit craignant un malheur qui arrivera certainement; ¶་ཚེའི་འབྲུ་ *investigatio de mæroribus vitæ*, méditation sur les misères de la vie.

སྐྱོ་ངོགས་ སྐྱོགས་ A=R ཕྲ་མས་འཁྲུག་པ་ *Jurgium, querela a susurratione causata*, dispute causée par les médisances; ¶་¶་ཅན་ *querulosus, jurgiosus*, querelleur; ¶་¶་བྱེད་ *v.* བརྩི་ *rixari, jurgari*, se quereller; ¶་¶་ = *etiam* ¶་ཤེས་ *tristitia, mæror*, tristesse, chagrin.

སྐྱོམ་ A=R ཕྲ་མ་ *Maledictio, vituperatio, susurratio*, malédiction, mépris, médisance; ¶་¶་ཅན་ *maledicus, maledicens, etc.*, qui maudit, etc.

སྐྱོམ་ *Farina pista*, pâte. ¶་ཐང་ *Syn. pro* ཚོད་མ་ *legumina cocta*, légumes cuits.

སྐྱོམ་ *pro* སྐྱག་པ་ *Sordes, pus*, ordures, le pus; མིག་གི་¶་¶་དེ་ = མིག་གི་རྣ་མ་ *pus oculorum*, le pus des yeux.

སྐྱོག་ *pro* ཀྱོག་ = སྐྱར་ *Curvus, inclinatus*, courbé, incliné.

སྐྱོགས་ *vulg. Cochlear magnum*, grande cuiller; ཟངས་...ལྕགས་...ཤིང་¶་ *id. ex cupro, ferro, ligno*, cuiller de cuivre, de fer, de bois; *(ultimum vulgo dicitur in E* གཟར་བུ་ *v.* ཟ་*)*; སྦོ་¶་ *id. majus*, cuil. très grande; ¶་འཛག་པར་ ¶་ཀྱིས་འཆུ་ *cochleari sumere, haurire*, prendre, puiser avec une cuiller; ¶་ཀྱིས་བླུག་ *cum coch. fundere*, verser avec une cuil.; བཞུ་¶་ *coch. ad metalla liquefacta fundendum*, cuil. pour verser un métal fondu.

སྐྱོགས་ ཞལ་¶་ འཐུང་¶་ *Poculum ad bibendum*, vase pour boire; གསེར་¶་ *id. ex auro*, vase d'or; ཁྲག་¶་ *id. ad bibendum sanguinem (ex calvaria factum)*, vase fait d'un crâne humain pour boire le sang.

སྐྱོགས་ ¶་གཟེར་ *Cochlea*, vis; ¶་སྦུ་འབུ་ *vermis cujus corpus in cochl. formam volvitur*, escargot; ཉ་¶་ *piscis cochlea, i. e. ostrea*, huître; སྲབ་¶་ *frenum habenarum*, le mors d'une bride.

སྐྱོགས་ (J.) *verb. Vertere*, tourner; མགྲིན་¶་ *collum, caput vert.*, tourner la tête; རྒྱབ་¶་ *dorsum vertere*, tourner le dos.

སྐྱོང་ ¶་བར་(བྱེད་), *præt.* བསྐྱངས་, *fut.* བསྐྱང་, *imp.* སྐྱོངས་ *Conservare, protegere, curare*, conserver, protéger, prendre soin; ¶་བ་ *protectio, cura*, protection, soin; ¶་བྱེད་(མ་) *quæ protegit, epith. pro matre,*

celle qui protège, prend soin, la mère; ས་¶་ *terram prot., epith. pro rege,* qui protège la terre, le roi; རྒྱལ་སྲིད་¶་ protecteur du royaume, le roi; དབངས་¶་ *subjectos prot., epith. pro duce,* qui prend soin des sujets, le chef; འཇིག་རྟེན་¶་ *protector mundi,* protecteur du monde; འཚོ་ *v.* ཚེ་¶་ *vitam prot.,* qui protège la vie; རྒྱལ་ཆེན་བཞི་ཆོས་¶་ 4 *magni reges religionis protectores,* les 4 grands prot. de la religion; ཆོས་¶་ *nom. divinitatis,* n. d'une divinité.— *Etiam nom. lamæ Pythonis, qui per diabolicos æstus peccata cæterorum revelat (iste adest in omnibus magnis conventibus antiquarum sectarum, et sæpe apud* Guéloukpa,) n. donné au lama obsédé qui révèle les fautes des autres; ¶་ཞལ་ *linimentum parietem protegens,* enduit qui protège un mur.

སྐྱོད་ ¶་བར་, *præt. fut.* བསྐྱོད་ *Movere, agitare,* mouvoir, agiter; ¶་བྱེད་ *quod movet, motator, epith. pro aqua,* moteur, par ex, l'eau; ¶་པ་ *motio, motus,* mouvement; ¶་པ་པོ་ *v.* མཁན་ *qui mov.* celui qui agite; རླུང་གིས་ཡལ་ག་¶་ *ventus ramos agitat,* le vent agite les branches; མར་¶་ལྡན་མ་ *quod se deorsum movet, epith. pro* ཆུ་བོ་ *flumen,* qui se remue en descendant, un fleuve; ¶་

དམེད་པ་ མི་¶་པ་ *immobilis, epith. pro* 2° *Dhiani-Buddha,* immobile, épith. pour le 2e Bouddha à venir.

སྐྱོད་ *In sensu strictiori significat: ire, transire, ambulare,* dans un sens plus restreint: aller, marcher, passer; ནང་དུ་....ཕྱིར་¶་ *introire, exire,* entrer, sortir; ཉི་མ་ནུབ་ཕྱོགས་སུ་¶་ *sol ad occidentem movetur, occidit,* le soleil descend vers le couchant; དུས་¶་ *tempus transit,* le temps passe; ¶་པ་པོ་ *v.* མཁན་ *viator, cursor,* voyageur, courrier.

སྐྱོན་ *vulg. Defectus physicus vel moralis, vitium, culpa,* au physique et au moral, défaut, vice, faute; ལུས་ *vel* གཟུགས་ཀྱི་¶་ *def. corporalis,* défaut corporel; ལོང་བའི་....འོན་པའི་¶་ *cæcitatis, surditatis defect.,* la cécité, la surdité; སེམས་ཀྱི་¶་ *animæ defectus vel vitium,* déf. de l'âme, vice; འདོད་ཆགས་ཀྱི་....ཁྲོ་བའི་¶་ *concupiscentiæ, iræ vitium,* vice de l'impureté, de la colère; ནོར་ *v.* ཕྱུག་གི་¶་ *bonorum defect., calamitates,* manque de biens, calamités; ¶་ལྡན་ *v.* ཅན་ *v.* དང་ལྡན་པ་ *v.* དང་བཅས་པ་, *vulg.* ¶་ཡོད་ *defectuosus, vitiosus,* défectueux, vicieux; ¶་མི་ལྡན་ *v.* བྲལ་ *v. vulg.* མེད་པ་ *sine def.,* sans déf.; གཞན་གྱི་ *v.* མིའི་¶་

རྗོད་ v. བཤད་ *de aliorum vitiis loqui, susurrare,* parler des défauts d'autrui, médire; ¶་མི་ལ་འདེབས་ v. འདོགས་ v. *vulg.* གདག་ v. རྒྱབ་ *alicui culpam imponere, calumniari,* imputer une faute, calomnier; ¶་བྱེད་པར་ v. བཟོ་ *culpam committere,* faire une faute; ¶་སེལ་ v. བཤལ་ *culpam diluere, mundare,* expier une faute; ¶་མེད་གནས་ = ལྷ་གནས་ *locus sine defectu, habitatio geniorum,* lieu sans défaut, demeure des esprits, ciel.

¶ *verb.* = གཁྲིན་པར་ *Criminari, alicui culpam imponere,* accuser d'une faute.

སྐྱོན་ *vulg. Periculum,* danger, péril; འཆི་བའི་¶ *periculum mortis,* danger de mort; མུ་གེའི་¶ *peric. famis,* danger de la faim; དམག་གི་¶ *peric. belli,* péril de guerre; ལམ་ནང་¶་ཡོད་ v. འདུག *in via est peric.,* il y a du danger en route; ¶་མེད་ མི་¶ ¶་མི་འདུག ¶ ཡོད་མ་རེད་ *non est peric.,* il n'y a pas de danger.

སྐྱོན་ ¶་པར་, *præt. fut.* བསྐྱོན་ *Superimponere,* mettre sur; གསལ་ཤིང་ལ་¶ *sontem supra palum imponere,* empaler un coupable; ཏ(ལ་)¶ *pro* ཞོན་ = ཆིབས་¶ *(hon. E.) equum ascendere, equitare,* monter, aller à cheval.

སྐྱོབ་ *vulg.* ¶་པར་, *præt.* སྐྱབས་ བསྐྱབས་, *fut.* བསྐྱབ་, *imp.* ¶ སྐྱོབས་ *Protegere, adjuvare,* aider, protéger, défendre; ¶་¶ *adjuva, quæso, (supplicationis forma vulg.),* veuillez m'aider, me protéger; ¶་པ་ v. པ་པོ་ v. མགོན་ v. སྐྱེ་ *adjutor, protector,* protecteur, aide; ¶་པ་ སྐྱོབས་ *protectio,* protection; ང་ལ་¶་རོག་ *me protegere, adjuv. velis,* veuillez m'aider, me protéger; མི་ལ་སྐྱབས་སུ་འགྲོ་ *ad aliquem ire protectionis causa,* s'adresser à quelqu'un pour obtenir secours; སེམས་ཅན་གྱི་སྲོག་ལ་¶ *animalium vitam prot., salvare,* sauver la vie aux animaux; འཇིགས་པ་... ཟ་ཇིག་པ་ ལས་¶ *contra timorem, ruinam prot.,* protéger contre la crainte, la ruine.

སྐྱོབ་བྱེད་ *Quod protegit, i. e. prohibitio (quatenus inservit ad protegendum),* défense; ¶་པར་བྱེད་ *prohibere,* empêcher, défendre; སྲོག་ལ་གཅོད་པའི་¶་¶ *prohibitio ne occidantur entia viventia,* défense de tuer les êtres vivants.

སྐྱོམ་ ¶་པར་, *præt.* བསྐྱམས་, *fut.* བསྐྱོམ་, *imp.* ¶ སྐྱོམས་(ཤིག) *Agitare, quatere,* remuer, agiter; ¶་པ་ *motus, agitatio,* mouvement; ¶་པ་པོ་ v. མཁན་ *qui agitat,* celui qui meut; སྣོད་... ཆུ་¶ *vas, aquam agitare,* agiter un vase, l'eau;

¶་བར་བྱེད་པ་ = གསིལ་ *propulsare, agitando sonitum promovere*, agiter, sonner; དྲིལ་བུ་¶་ *campanam agitare*, sonner la cloche.

སྐྱོར་ ¶་བར་, *præt. fut.* བསྐྱོར་, *Fulcire*, étayer; ¶་བ་ *v.* བྱེད་ *fulcrum, actus fulciendi*, étai, étançonnage; ¶་བ་པོ་ *v.* མཁན་ *qui fulcit*, celui qui étaie; རྒྱབ་དུ་¶་ *a retro fulcire*, appuyer par derrière; གདུང་མས་རྩིག་པ་¶་ *trabibus parietem fulcire*, étançonner un mur avec des poutres.

སྐྱོར་བ་ *Clausura, septum (ad protegenda pecora)*, clôture.

སྐྱོར་ ¶་བར་ *Repetere, recitare*, répéter, réciter; ¶་བ་ *repetitio;* གསོལ་བ་...དཔེ་ཆ་ཡང་ཡང་¶་ *preces, libros iterum atque iterum recitare, legere*, lire et relire les livres; བློ་ལ་¶་ *memoriter recitare*, réciter de mémoire.

སྐྱོར་ = ཁྱོར་ (J.) *Pugillo liquidum contentum*, liquide contenu dans le creux de la main.

སྐྱོལ་ ¶་ཤིག་ *imp. verbi* སྐྱེལ་ *Duc, fer, tene, etc.*, conduis, porte, tiens.

སྐྱོལ་ ¶་བར་ *Contorquere;* སྐུད་པ་...ཐག་པ་¶་ *filum, funem contorq.*, tordre le fil, une corde.

སྐྱོལ་མ་ *Nom. divinitatis fem.*, nom d'une déesse, *Kouan yin* des Chinois, *cujus syn. sunt:* ཡིད་མཛོད་མ་ *v.* སྒྲོལ་མ་, མྱུར་སྐྱབས་མ་ *celeriter adjuvans*, qui secourt promptement; ཞི་མ་ *dulcis*, douce; འཇིག་རྟེན་དབང་སྲས་མ་ *filia gubernatoris mundi*, fille du maître du monde; དཔལ་ཆེན་མ་ *nobilissima*, la très noble; *(vid.* སྒྲོལ་མ་ *)*

སྐྱོས་ ¶་པར་ *Violare, transgredi*, violer, transgresser; ¶་མ་ *v.* པ་ སྐྲོད་ *transgressorem expellere*, chasser le violateur; སྡང་¶་ *inimicitias excitare*, exciter des inimitiés.

སྐྱོས་མ་ = སྐྱེས་མ་ *Munus, donum*, présent, don.

སྐྲ་ Se prononce *tchra* ou *tra*.

སྐྲ་ *vulg. et hon.* དབུ་¶་ *Capilli*, les cheveux; ¶་ཅན་ *v.* ལྡན་ *v.* དང་ལྡན་པ་ *v.* ཡོད་(མི་) *capil. habens*, chevelu; ¶་ནག་པོ་...དཀར་པོ་ *v.* སངས་...སྐྱ་སྐྱ་ *capilli nigri, albi, cinerei*, cheveux noirs, blancs, gris; ¶་དམར་པོ་ *capil. rubri, (cognomen pro Europæis)*, ch. rouges, (sobriquet pour les Européens); ¶་སྐྱེ་བ་ ¶་ཡར་སྐྱེ་ *capil. crescunt*, les cheveux croissent; ¶་ལྷོག་ *capilli cadunt*, ils tombent; ¶་སླས་ *capil. texere*, tresser les ch.; ¶་འཕྱིངས་ *v.* འབབ་ *v.* རིང་གསོ་ *capil. longos nutrire*, garder les chev. longs; ¶་ཐག་

v. འཕྲེང་ v. ཕྲག་ཕན་ *torti crines a tergo descendentes*, la tresse par derrière; ¶་ཐིག་ *funiculus ad ligandum capil. a retro*, cordon de la tresse; ¶་བཞར་ v. གཞར་ v. ཟེགས་ *capil. radere*, raser les cheveux; ¶་བཞར་ v. ཟེགས་མི་ v. མཁན་ *tonsor*, perruquier; ¶ གྲི་ ¶་བཞར་ *novacula*, rasoir; ¶་གཅོད་ v. *vulg.* བཅད་ *capil. secare*, couper les chev.; ¶་ཤད་ v. བཤད་ v. འཆད་ *capil. pectere*, peigner les ch.; ¶་ཤད་(སོ་མང་) སོ་མང་ ཤད་ མང་ *pecten*, peigne; ¶་རིང་པོ་...ཐུང་ཐུང་ *capil. longi, parvi*, chev. longs, courts.

སྐྲ *vulg. Sumitur pro cæsarie*, chevelure; ¶་ལེགས་པ་ v. མོ་ ¶་མཛེས་པ་ *pulchra cæsaries*, belle chevelure; ¶་བརྙན་A=R ¶་ཚབ་ རྙེགས་ *coma fictitia*, perruque; ¶་འཛིང་པ་ *cæsaries intricata*, chevelure emmêlée; ¶་ལོ་ལྷམས་མ་ *cæsaries intexta*, ch. tressée; ¶་སྐོར་...སྐོར་ ¶་ལན་བུ་ ·¶་འཁྱིལ་པ་ *cæsaries torta*, chev. frisée; ¶་ཐོག་ v. ཐོད་ v. ཐོར་ v. ཏོ་ཀར་ *cæsaries supra caput nodata*, ch. nouée sur la tête, *cuj. syn. est:* རལ་པའི་གདེངས་ཀ་ *columna capillorum*, colonne de cheveux; ཐོར་ཚུགས་ ཐོར་ཅོག་ ཟུར་ཕུད་ *varii modi ejusd.*, diverses manières de nouer les cheveux sur la tête; ¶་འཛིན་ *capillorum receptaculum, epith. pro capite*, qui porte la chevelure, la tête; ¶་རྙེགས་མ་ ¶་འཐྲིས་མ་ *cæsaries incompta, epith. pro meretricibus geniorum* ལྷ་, chevelure non peignée, épith. des prostituées des esprits; ¶་ཡི་ཕྲེང་ *sertum capil., epith. pro fumo*, guirlande de cheveux, c.-à-d. la fumée.—*Syn. pro* སྐྲ *sunt:* སྐྲར་སྐྱེས་ *postea nascentes, crescentes*, qui naissent, croissent après; ཡང་སྐྱིད་ཅན་ *reviviscentes, denuo existentes*, qui repoussent; མགོ་སྐྱེ་ *crines capitis*, les poils de la tête; མགོ་ v. དབུ་སྐྱེས་ *in capite nati*, nés sur la tête; མགོ་ v. མགོར་ཉལ་ *in capite jacentes*, qui demeurent sur la tête; (S) ཀེ་ཤ་ར་ ཙི་ ཏ་ ཀུནྟ་ལ་

སྐྲ་ཅན་མེ་ཏོག *Flos capillaris*, fleur capillaire. (S) བ་ཀུ་ལ་

སྐྲག་ ¶་པར་, *præt.* སྐྲགས་, *imp.* སྐྲོག་, *hon.* = འཇིགས་, *Timere*, (*vulg. E*), craindre: ¶་པ་ *timor*, crainte; ¶་མོ་ *terribilis*, terrible; ¶་པ་ v. མི་ v. མཁན་ v. ཤེས་མི་ *homo perterritus, timens*, personne qui craint, effrayée; ¶་མི་ཤེས་(མི་) *impavidus homo*, impassible; མང་པོ་¶་ ¶་དྲགས་ *multum, nimis timens*, craindre beaucoup; མི་¶་ *non timere*, ne pas

craindre; མ་¶ *noli timere*, ne crains pas; ¶་རྒྱུ་མེད *non est timendum*, il n'y a rien à craindre; ¶་པར་བྱེད *v.* འཇིགས *timorem incutere, causare*, causer de la crainte; ¶་བྱེད *quod terret*, ce qui effraie; ¶་བྱེད་མི *v.* མཁན *qui terret*, celui qui effraie; ལྷ་འདྲེ....གནོད་པ....དཔོན....ཤི་བ་ལ་¶ *dæmonem, nocumentum, ducem, mortem timere*, craindre le démon, un malheur, le chef, la mort.

སྐྲང ¶་བར, *præt.* སྐྲངས *vulg. Tumescere*, s'enfler; ¶་བ *v.* པོ *inflatio, tumor*, enflure, tumeur; སྐྲངས་འབུར རྣག་འབུར *pustula nondum aperta, sanie plena*, pustule non crevée, pleine de pus; ལག་པ....མགོ....རྐང་པ....གཟུགས་ཚང་མ་སྐྲངས་སོང *v.* ཐོན *v.* ཚར *manus, caput, pes, totum corpus tumescunt*, la main, la la tête, le pied, tout le corps enflent; ¶་ས *locus tumefactus*, l'endroit de l'enflure; སྐྲངས་འབུར་ལ་གཅོད....འཚིར.... འབྱུག *pustulam secare, premere, linire*, ouvrir, presser, oindre une pustule.

སྐྲན ¶་ནད བཀྲན་ནད = སྐྲན(¶) *Stomachi morbus, excrescentia carnea in visceribus et variis organis interioribus*, excroissance charnue dans les entrailles et autres organes; ¶་གཟེར *colica*, colique; — *(J. addit: prostratio præ fatigatione*, prostration par suite de fatigue.)

སྐྲན *in comp.* རྡོ་¶ བད་¶ *Duæ species lapidum, steatitæ*, deux espèces de pierres, stéatites.

སྐྲབ ¶་བར འཁྲབ *vulg. Terram pedibus pulsare, saltare*, danser; བྲོ་¶ = བྲོ འཁྲབས *saltationes populi*, les danses populaires; བྲོ་¶་བྱེད ¶་བྱེད བྲོ་¶ *saltare (modo plebis)*, danser; ¶་སྐད *cantilena saltationes concomitans*, chanson pour les danses; ¶་སྐད་གླུ་ལེན *saltando cantilenas cantare*, chanter en dansant.

སྐྲི་བ བཀྲི་བ འཁྲིད་པར *Ducere*, conduire. mener, guider.

སྐྲུ་བར *(sec. Ren. Petere*, demander*)*; *(sec. J. expectare*, attendre*)*. *(Vid.* བསྐྲུ་བར *)*

སྐྲུན་པར *Fructus producere*, produire des fruits; *fut. præt.* བསྐྲུན A = R བཙའ = བསྐྱེད = བཀྲུང *gignere, producere*, *(Lex.)* engendrer, produire.

སྐྲམ *hon. pro* ཤ *Caro*, chair, viande; *(J. cibus carneus*, nourriture de viande.)

སྐྲས་པ A=R གཅོད་པ *Secare*, couper: ཤིང་¶ *ligna secare*, couper du bois.

སྐྲུད རྨ་¶ *Cicatrix*, cicatrice.

སྐྲོག ¶་པར *(vid.* འཁྲོལ *et* དཀྲོལ*) vulg. Instrum. musica pulsare (verberando vel agitando)*, jouer des instruments de musique (en frappant ou en agitant);

རྔ་¶ *tympanum* ཌ་མ་རུ་ *percutere*, battre le tambour *tra-ma-rou;* སིལ་སྙན་¶ *cymbala percutere*, frapper les cymbales; ཀི་ཕོང་¶ *citharam digitibus impellere*, jouer de la guitare.

སྐྲག ¶་ཅིག་ *imp. verbi* སྐྲག་ *Terrefac, time*, effraie, crains; བུ་ལ་མ་¶(ཅིག) *puerum noli terrere*, n'effraie pas l'enfant.

སྐྲོད་ ¶་བར་, *præt. fut.* བསྐྲད་, *imp.* ¶(ཅིག) *vulg. Dimittere, expellere*, chasser, renvoyer; ཉེས་མ·····ང་ལོག་པ་¶ *sontem, rebellem expellere*, expulser un coupable, un rebelle; བསྐྲད་པའི་མི་ *homo expulsus, exul*, un expulsé, exilé; ¶་པ་པོ་ v. མཁན་ *qui expellit*, celui qui expulse; བདུད·····ལྷ་འདྲེ་ལ་¶ *diabolum expell.*, chasser le diable, exorciser; དགོན་པ་ནས་¶ *e monasterio dimit., expel.*, chasser de la lamaserie.

བརྐམས་ = རྐམས་ = སྐམས་ = ཆགས་ = འདོད་པ་ *Concupiscentia, desiderium vehemens*, concupiscence, désir véhément.

བརྐུ་ *fut. verb.* རྐུ་བར་ *Furabor*, je volerai; *et* ¶་བར་ *v. act., præt.* བརྐུས་, *furari*, voler; ¶་བ་ *furtum*, vol; ¶་བར་མ་བྱེད་ *furtum ne facias*, (7^m^ *Decalogi præcept.*), ne vole pas; ¶(བར)མི་ཉན་ *non licet furari*, il n'est pas permis de voler; ¶་བྱ་ *furandus*, à voler; ¶་བར་འགྱུར་ ¶་འོང་ *furabor*, je volerai; བརྐུས་པའི་ནོར་ *res furata*, chose volée; *(in Sik.* kom རྐུ་བ་མཁན་ *fur*, voleur.)

བརྐོན་ = རྐོན་ *vulg. Furari*, voler; ¶་བ་ *furtum*, vol; ¶་མ་ *fur*, voleur.

བརྐོ་ *vulg. fut. verb.* རྐོ་བར་ *Fodiam*, je creuserai; ¶་བར་, *præt.* བརྐོས་ *v. act. fodere, sculpere*, creuser, sculpter; ས་¶ *terram fod.*, creuser la terre; ¶་བར་, འགྱུར་ ¶་འོང་ *fodiam*, je creuserai: བརྐོས་ཟིན་ v. ཟིན་ v. ཚར་ *fossum est*, a été creusé, sculpté.

བརྐྱང་ *vulg. præt. et fut. verbi* རྐྱང་ *Extendi, extendam*, j'ai étendu, j'étendrai; *et* ¶་བར་=རྐྱང་བར་ *v. act., præt.* བརྐྱངས་, *extendere, porrigere*, étendre, livrer en main; ¶་བ་ *extensio, porrectio*, l'acte d'étendre, livraison; ལག་པ·····རྐང་པ····· གཟུགས་¶ *manum, pedem, corpus extendere*, étendre la main, le pied, le corps; རྒྱལ་མཚན་¶ *vexillum tollere*, lever l'étendard; བཀའ་དྲིན་¶ *gratiam, beneficium extendis, i.e. gratias ago*, vous étendez votre grâce, c.-à-d. merci; ཁྲི་¶ *lecti tabulæ*, les planches du lit; ¶་ཤིང་ *equuleus*, chevalet, instrum. de torture.

བསྐ་ ¶་མོ་ *vulg.* = གར་བ་ *Spissus, concretus, (et si de gustu agitur) astringens,*

épais, coagulé, astringent: རོ་¶་མོ་ *gustus astring., asper*, goût astringent, âpre. *(Vid.* སྐ་མོ་*)*

བསྐང་ *fut. et* བསྐངས་ *præt. verb.* སྐོང་བར་ *Implebo, impletum*, j'emplirai, empli; *et* ¶་བར་ *verb. act. implere, adimplere*, remplir, accomplir; སྣོད་¶་ *vas implebo, vel implere*, remplir un vase; ཐུགས་དམ་····ཞལ་བ་¶་ *vota sua, negotium adimplere*, accomplir ses vœux, son office; རེ་བསྐངས་ *spes adimpleta*, espoir réalisé; ¶་རྫས་ ཐུགས་དམ་དང་¶་རྫས་ *oblatio, et cæremoniæ*, offrande et cérémonies *(Schl.)*; དུས་བསྐངས་ནས་ *cum tempus impletum esset*, quand le temps fut accompli.

བསྐུས་པ་ A = R འདོད་ = ཞེན་ *Desiderare, concupiscere*, désirer, convoiter: ¶་ ཆགས་ = *vulg.* འདོད་ཆགས་ *concupiscentia*, luxure; (*vid.* ཀུས་ སྐུས་ བཀུས་)

བསྐམ་ *vulg.* སྐམ་ ¶་པར་. *præt.* བསྐམས་. *Siccare*, sécher; ¶་པ་ཉིད་ *siccitas*, sécheresse; ¶་པོ་ *siccus*, sec; ¶་པོ་ཡིན་ *v.* རེད་ *v.* འདུག་ *sicc. est*, est sec; ¶་པོ་ འགྱུར་ *v.* འགྲོ་ *v.* འོང་ *sicc. fieri, fiet*, devenir sec: བསྐམས་སོང་ *v.* ཟིན་ *v.* ཚར་ *siccatum est*, est séché; ཤིང་¶་པོ་ *lignum siccum*, bois sec: གནམ་བསྐམས་ ན་མུ་གེ་ཡོད་འོང་ *si cælum fuerit sicc., fames erit*, si le ciel est sec, il y aura famine; ལུས་¶་པོ་ *corpus sicc., macilentum*, corps desséché, maigre.

བསྐར་བ་ *præt. verb.* དགར་བར་ *separatus, clausus*, séparé, renfermé.

བསྐལ་ A=R བརྒྱང་ *et* བསྲིང་ *Extendere, extensus, diuturnus*, étendre, étendu, qui dure longtemps.

བསྐལ་པ་ ¶་དུས་ *Longissima et indefinita periodus in duratione mundi vel potius mundorum, (quia mundus actualis efformat tantum unum* kalpa, *ideo istud verbum non adhibetur in computatione chronologica,)* période très longue et indéfinie, âge du monde, durée d'un monde.—*Syn. pro ead. sunt:* རབ་ནུབ་ *perfecte finitus, præteritus*, parfaitement fini, passé; ཟད་པ་ *finitus*, fini; ཟད་པའི་མཐའ་ *finiti limites*, les limites mêmes du fini: འཇིག་དུས་ *tempus destructum*, temps détruit; དུས་མཐའ་ *finis temporis*, fin du temps.—¶་པ་ཆེན་པོ་ ¶་ཆེན་ *magnum* kalpa, un grand *kalpa:* ¶་(པ་)བཟང་(པོ་) *beata* kalpa *in quibus apparuerunt Buddhæ*, l'âge d'or, celui des Bouddhas; ¶་(པ་)ངན་(པ་) k. *mala, in quibus religio declinavit*, âge mauvais et de ruine pour la religion; བར་གྱི་¶་¶་ kal. *media, mediocria*, âges médiocres: སྔག་མའི་¶་¶་ *priora* kal.,

les premiers âges; ཕྱི་མའི་¶་¶་ kalpa *posteriora*, les derniers k.; སྒྲོན་མའི་¶་¶་ kalpa *luminis*, âge de lumiere; མུན་པའི་¶་¶་ kalpa *tenebrarum*, âge de ténèbres; ¶་དོན་ *opus in ævum duraturum*, ouvrage qui durera toujours; ¶་¶་མཆོད་ *oblatio æterna, epith. pro felicitate*, oblation éternelle, le bonheur; ¶་མེས་མཚོ་¶་¶་ *nom. unius* kalpa, *in quo mundus in lacu igneo perpetim comburetur*, nom d'un *kalpa* pendant lequel le monde sera brûlé dans un lac de feu.

བསྐུ་ *fut. verb.* སྐུད་པར་ *Ungam, linibo*, j'oindrai, j'enduirai, *et* ¶་བར་ *v. act.*, *præt.* བསྐུས་, *(vid.* བཀུ་བར་*) vulg. E. ungere, linire*, oindre, enduire; ¶་རྒྱུ་ *linimentum, unctio*, liniment, onction; ¶་བྱ་ *ungendus*, à oindre; བསྐུས་པའི་སྨན་...ཞལ་ *v.* ཤལ་ *medicina uncta, superficies linita*, médecine, plâtrage appliqués en frottant.

བསྐུང་ *fut. et* བསྐུངས་ *præt. verb.* སྐུང་ *Abscondam, absconsus, et* ¶་བར་ *vulg. verb. act. abscondere*, cacher; ¶་བ་ *absconsio*, l'acte de cacher; ¶་བཞག་ *absconde*, cache; ས་ནང་བསྐུངས་པའི་གཏེར་ *thesaurus in terra absconditus*, trésor caché en terre; བསྐུངས་ཤིང་འཇིགས་ *absconsus timere*, craindre étant caché.

བསྐུམ་ *fut. et* བསྐུམས་ *præt. verb.* སྐུམ་པར་ *Comprimam, compressus*, je comprimerai, comprimé; *et* ¶་བར་ *verb. neut. vulg. comprimere, contrahere*, comprimer, contracter; ནང་དུ་¶་ *intra compr., sese contr.*, se contracter au dedans; རྐང་ལག་¶་ *manus, pedes, membra comprimere*, comprimer les mains, les pieds, le corps; ས་...རས་¶་འགྱུ་ *terra, tela contrahitur*, la terre, la toile se contracte.

བསྐུར་ *præt. fut. imp. verb.* སྐུར་བར་ *et* ¶་བར་ *v. act. Despicere, vilipendere*, mépriser, vilipender; ¶་བ་ *despectus, sacrilegium*, mépris, sacrilège; ¶་ཚིག་ *blasphemia*, blasphème; ཟས་གོས་རེག་¶་བ་ *cibi, vestium, tactus (coitus) despectus, (sunt mortificationes)*, le mépris de la nourriture, des habits, du toucher (sont des mortifications).

བསྐུར་ *præt. fut. imp. verb.* སྐུར་བར་ *(vid. etiam* འཁུར་*), et* ¶་བར་ *verb. act. vulg. Ferre, mittere, conferre*, porter, envoyer, conférer; འཕྲིན་¶་ *nuntium mittere, afferre*, envoyer, porter nouvelle; དབང་¶་ *potestatem conferre et exercere*, conférer et exercer le pouvoir; གཉེན་¶་ *sponsor, cautio in contractu*, le répondant, la caution d'un contrat; ¶་ཤོག་...སོང་ *affer, aufer*, apporte, emporte.

བསྐུལ་ *fut. verb.* སྐུལ་ *Movebo, hortabor,* je remuerai, exhorterai; *et* ¶་བར་ = འགུལ་བར་ *vulg. movere, adhortari,* remuer, exhorter; ཡུན་རིང་¶་བ་ *diu movere, hortari,* longue agitation, exhortation; = གདུས་པ་ *congregatus,* rassemblé; གཉེན་ *v.* དྲན་¶་ = *vulg.* དྲན་གསོ་ *consolari,* consoler.

བསྐུས་ *præt. verb.* བསྐུ་བར་ *vulg. Linitus, unctus,* oint, enduit.

བསྐོ་ *fut. verb.* སྐོ་བར་ *Statuam, eligam,* j'établirai, je choisirai; *et* ¶་བར་ *verb. act., præt.* བསྐོས་, *statuere, eligere,* établir, choisir; བཀའ་ *v.* ཁྲིམས་¶་ *legem instituere, mandare,* faire une loi, ordonner; བླ་མས་…ལྷས་བསྐོས་པ་ *a lamis, geniis statutus,* ordonné par les lamas, par les esprits; དཔོན་དུ་¶་ *in ducem eligere, statuere,* choisir, établir comme chef; འཚོ་ལུགས་¶་ *vocationem eligere,* choisir un état.

བསྐོན་ *fut. verb.* སྐོན་པར་ *Induam (aliquem),* je vêtirai quelqu'un; *et* ¶་པར་ *v. neut.* = གོན་ *vestire aliquem,* habiller quelqu'un; གོས་…ལྷམ་… ཞྭ…གོ་ཆ་¶་ *(alium) vestibus, calceamentis, pileo, armis induere,* revêtir un autre d'habits, de bottes, d'un chapeau, d'armes.

བསྐོར་ ¶་བར་ *(vid.* སྐོར་ ཀོར་ འཁོར་*)* *vulg. Circuire, circumdare,* aller autour, entourer; ¶་བ་ *v.* ར་ *circulus, clausura, circuitus,* cercle, clôture, circuit: *unde: mœnia et peregrinatio (in circuitu),* remparts, pèlerinage autour; ལན་གསུམ་¶་བ་བྱས་ནས་ *cum ter circuivisset,* après avoir tourné 3 fois; ¶་དུ་ ¶་བསྐོར་ *in circuitu,* autour; ཁྱིམ་གྱི་¶་དུ་ *in circ. domus,* autour de la maison; ཆུ་¶་ *moletrina ab aqua mota,* meule à eau; ལག་གང་དེར་¶་ *manus ad omnia circuiens, i. e. dexteritas manualis ad omne opus,* bon à tout faire; ཐུགས་ལ་… སེམས་ན་¶་ *in mente revolvere,* tourner dans son esprit; ཕྱག་འཚལ་¶་¶་བསགས་ *salutationes in circuitu, vel circumeundo multiplicare,* tourner en saluant souvent.

བསྐོལ་ *fut. verb.* སྐོལ་བར་ *vulg. Ebulliam,* je ferai bouillir; ¶་བ་ *ebullitio;* ཆུ་¶་ *aqua ebulliens,* eau bouillante; མགོ་¶་ *caput ebullit, multum dolet,* la tête bout, fait très mal; *(vid. etiam* འཁོལ་*)*

བསྐོས་ *præt. verb.* བསྐོ་བར་ *Electus, constitutus,* choisi, établi: ལས་གང་ཡིན་པར་¶་པ་ = ཤེས་བྱ་བཙུག་ *v.* བསྐོས་ *ad omne opus electus, constitutus, epith. pro sapiente, viro docto,* choisi, établi pour tout faire, le sage, le savant.

བསྐྱག *fut. verb.* སྐྱག་པར *Expendam,* je dépenserai; ¶་བ་ *expensæ,* dépenses, frais.

བསྐྱག *fut. præt. verb.* སྐྱག་པར་ *vulg. Sublevabo, in altum tollam, ponderabo,* je lèverai, soulèverai, peserai.

བསྐྱང་ *præt. verb.* སྐྱོང་བར་ *Protegam, defendam,* je protégerai, défendrai; *præt.* བསྐྱངས་ *protexi, defendi,* j'ai défendu, protégé.

བསྐྱུར་བ་ *Actus mensurandi, mensuratio,* l'acte de mesurer; ¶་དུ་མེད་པ་ *immensurabilis,* qui ne peut être mesuré.

བསྐྱུར་བ་ A = R བསད་པ་ *Occisus,* tué; = འགྲན་ *æmulari, contendere,* lutter, s'opposer à.

བསྐྱབ་ *fut. et* བསྐྱབས་ *præt. verb.* སྐྱོབ་པར་ *vulg. Protegam, auxiliabor, protexi, auxiliatus sum,* je protégerai, j'ai protégé; ¶་བ་ *protector, protectio,* protecteur, protection; བསྐྱབས་སུ་འགྲོ་ *ire ad obtinendam protect.,* chercher du secours; ¶་བསྐྱབ་ *auxiliare, quæso,* aidez, je vous prie.

བསྐྱོད་ས *præt. verb.* སྐྱོད་པར་ *Agitatus, motus,* agité, mû: སྣོད་... ཆུ་¶་ *vas, aqua agitata,* vase, eau remués; སྔོན་¶་བའི་དོན་ *negotium antea agitatum, i. e. discussum,* affaire déjà discutée; = བསྒྲིགས་པ་ *discussus,* discuté; འདོད་ ཆགས་ཀྱིས་¶་བའི་སེམས་ *mens libidine turbata,* esprit troublé par la luxure.

བསྐྱར་ *præt. verb.* སྐྱོར་ *Repetivi, iteravi,* répété; *et* ¶་བར་ *v. act. iterare,* répéter: ¶་བ་ *repetitio;* ¶་ཟླབ་ ཡང་ཡང་¶་ *iterum atque iterum dicere,* dire et redire: ཡང་¶་ *post-scriptum;* ¶་ནས་བསྐྲད་ *sæpe expellere,* chasser souvent.

བསྐྱལ་ *præt. verb.* སྐྱེལ་ *Ductus, missus, datus, traditus,* conduit, envoyé, donné, livré: *et* ¶་བར་ *verb. act.*

བསྐྱས་ = སྐྱས་ *præt. verb.* སྐྱ་བར་, འཕོ་¶ *Migratus,* émigré; ¶་བའི་ས་ *terra translata,* terre transportée.

བསྐྱི་ *fut. verb.* སྐྱི་བར་ *Commodabo, mutuo accipiam,* je prêterai, emprunterai; *præt.* བསྐྱིས་ *commodatus,* prêté, emprunté: *sed adhibetur etiam pro* སྐྱི་ *v. act. commodare,* prêter; རྫས་¶་ *rem mutuo accipere,* emprunter; ¶་ལན་བསབ་ *mutuum restituere,* rendre une chose prêtée.

བསྐྱིན་ ¶་བ་ *Res mutuata et in eadem specie reddenda,* chose prêtée à rendre en même nature. = སྐྱིན་པ་ *vid. supr.*

བསྐྱུང་ *fut. verb.* སྐྱུང་བར་ *vulg. Rejiciam, derelinquam,* je rejetterai, abandonnerai: ¶་བར་ *est etiam v. act. rejicere, derelinquere,* rejeter, laisser; ཁུར་པོ་¶་སྐྱུང་ *onus rejicere,* jeter un fardeau; བྱ་བ་...

ཁེངས་པ་…གཙོམ་ཀ་བར་ *opus, fastum, arrogantiam derel.*, abandonner l'ouvrage, le faste, l'arrogance.

བསྣུད་ *fut. verb.* སྣུད་ A=R བརྗེད་ *Obliviscar*, j'oublierai.

བསྐྱུར་ *præt. fut. verb.* སྐྱུར་བར་ *vulg. Rejectus, rejiciam, derelictus, derelinquam*, je rejetterai, rejeté; *sed adhibetur etiam ut verb. act.* རྒྱབ་ཏུ་ཀ་ *retrorsum projicere*, jeter derrière; རྒྱང་ཀ་ *longe proj.*, jeter au loin; ཀ་བའི་མི་ *damnatus homo*, un damné.

བསྐྱེད་ *præt. et fut. verb.* སྐྱེད་ *Genitus, gignam, productus, producam, auctus, augebo, lucratus, lucrabor*, engendré et j'engendrerai, etc.; ཀ་བར་ *adhibetur ut v. act.*; སེམས་ཀ་ *actio mentis*, un acte de l'âme; བུ་ཀ་ *filium gignere*, engendrer un fils; ཀ་ཀྱི་ཀ་ *usura de usura*, intérêt des intérêts; རྒྱ་ཀ་ = སྙིང་ཆུང་ = ཉམས་སེམས་ = ཤིན་ཏུ་ཐང་ཆད་ *pusillanimis, valde fatigatus*, pusillanime, très fatigué.

བསྐྱེལ་བ་ = བསྐྱལ་ *præt. verb.* སྐྱེལ་བར་ *vulg. Ductus, delatus, missus, elicitus*, conduit, porté, envoyé, émis.

བསྐྱོད་ *præt. fut. verb.* སྐྱོད་བར་ *Motus, agitatus, ivi, ambulavi, movebo, agitabo, ibo, ambulabo*, agité, mû, je suis allé, j'irai, etc., au fut.; ཀ་ཏུ་རུང་བ་ *mobilis*; ཀ་ཏུ་མེད་པ་ *immobilis*, immobile; མ་ཀ་ *noli agitare, ire*, ne remue, ne va pas etc.

བསྐྱོན་ *fut. verb.* སྐྱོན་བར་ *Superimponam, vestes induam*, je vêtirai; *sumitur quoque ut v. act. et* = གོན་ *et* གྱོན་ *induere vestibus*, revêtir; ཞྭ་མགོ་ལ་ཏུ་ཀ་ *petaso caput cooperire*, mettre son chapeau; རྟ་ལ་ཀ་ *equo clitellas imponere*, mettre la selle; གསལ་ཤིང་ལ་མི་ཞིག་ཀ་ *hominem supra palum imponere*, empaler quelqu'un.

བསྐྲད་ *præt. fut. verb.* སྐྲོད་བར་ *Dimisi, dimittam, expuli, expellam*, j'ai renvoyé, chassé, je renverrai, chasserai; *sed adhibetur etiam ut v. act.* = *dimittere, expellere*, renvoyer, chasser; འདྲེ་ཀ་བར་ *diabolum expellere*, chasser le diable, exorciser; ཡུལ་ནས་ཀ་བར་ *a patria expellere*, chasser du pays, exiler; ཕྱིར་ཀ་ = ཕྱིར་བསྐྱིལ་ *v.* བསྐྲགས་ *extra pellere, pulsus*, chasser et chassé dehors.

བསྐུ་ *prob. fut. et* བསྐུས་ *præt. verb.* སྐུ་བར་ *Petam, petivi, expectabo, expectavi*, je demanderai, demandé, attendrai, attendu; *petere, expectare*, demander, attendre; ཟས་ཀ་ *cibum petere, expect.*, demander, attendre de la nourriture; བསྐུ་བ་ A = R གནའ་ལ་ཁྲིམས་ཀྱི་འབྲང་བ་ *coram judice instare*, faire une instance devant le juge.

ངསྐྱུན་ *fut. præt. verb.* སྐྱུན་པར་ A=R བཙའ་ = འཁྲུངས་=བསྐྱེད་ *(Lexic.) Procreare, nasci, augere, nutrire,* engendrer, naître, croître, nourrir; ¶་བ་ *procreatio, augmentum,* procréation, croissance; ¶་ཟིན་ *v.* ཐོན་ *generatus, productus,* engendré, produit.

བསྒྲུག་ = སྒྲུག་པར་ *Instrumenta musica pulsare, impellere,* jouer des instruments de musique.

ཁ

Semper pronunciatur ka *cum aspiratione.*
Se prononce toujours *ka* aspiré.

ཁ་ 2ª *littera alphabeti, adhibita ut numer. in seriebus* = 2, 2ᵉ lettre de l'alphabet, employée comme nombre, vaut 2.

ཁ་ *Sæpe ut syllaba adjungitur, et designat:*

1° *Speciem articuli definiti, ipse, totum,* espèce d'article, lui-même, tout; v. g.: ལ་ཁ་ *mons,* la montagne; ལ་ཁ་ ལ་འགྲོ་ *ad montem ire,* aller à la montagne; ཁ་མིན་དེ་སྨོས་ *quod non est, illud desiderare,* ce qui n'existe pas, le désirer.

2° *Designat aliquod tempus propinquum,* indique un temps rapproché; v. g.: ཁ་ཉེར་ *nudius-tertius,* avant-hier; ཁ་རྩང་ *v.* སང་ *heri,* hier; ཁ་ནུབ་ *heri vespere,* hier soir; ཉལ་...ཤི་ཁ་ *mox dormiturus, moriturus,* au moment de dormir, de mourir; འགྲོ་རན་ཁ་ *mox profecturus,* sur le point de partir; ཁ་གསར་ *novus, recens,* nouveau; ཁ་ཚོད་གང་ *in uno momento, subito,* subitement, en un moment.

3° *Designat aliquem locum propinquum,* désigne un lieu rapproché; v. g.: ཨ་ཁ་ *hic,* ici; ཚུར་ག་...ཕར་ཁ་ *in ista, in illa parte,* de ce côté-ci, de ce côté-là; སྒོ་...ཁང་པ་...ཆུ་ཁ་ *ad januam, prope domum, ad ripas,* près de la porte, de la maison, de la rive; ངའི་ཁ་བཞག་ *prope me repone,* mets-le près de moi: ལམ་¶་ *supra viam,* sur la route; ས་¶་ *ad vel supra terram,* sur terre; ¶་སྟོད་... ¶་སྨད་ *pars superior, inferior loci,* le haut, le bas d'un lieu.

4° ***Locum ubi aliquid existit, fodinam,*** le lieu où une chose existe, mine; ལྕགས་ གསེར་ ཟངས་ཁ་ *fodina ferri, auri, cupri,* mine de fer, d'or, de cuivre; གྲུ་ v. གྲུ་ཁ་ *locus ubi stant naves, portus,* port où sont les navires; ཁ་མེ་ *locus ignis, lampas,* lieu où est le feu, la lampe; ཐབ་ཁ་ *fornax,* fourneau.

5° *Vulgo designat modum existendi,* manière d'être; v. g.: ལངས་(ལངས་)ཁ་ *stans, recte,* debout; རྒྱུག་རྒྱུག་ཁ་ *currens, cursu,* à la course; བྱ་ལྡིང་(ལྡིང་) ཁ་མེ་མདའ་རྒྱབ་ *avem excipere,* tirer un oiseau au vol; གོས་བཟོ་བཟོ་ཁ་ཉོ་ *vestes præparatas emere,* acheter des habits tout faits.

6° *Designat aliquam amplitudinem, partem, (vulg.); v. g.:* ཁ་ཆེན་ ཆུང་ འབྲིང་ *magna, parva, mediocris amplitudo,* grande, petite, moyenne ampleur; ཁ་དབྲི་བ་ *ampl. minuere,* diminuer l'amplitude; ཞེང་ཁ་ *latitudo,* largeur; རས་ཁ་གང་ དོ་ 1. 2 *quadrata telæ,* 1. 2 carrés de toile; ཁ་གཉིས་སུ་འབྱེད་ *in duas partes dividere,* diviser en deux; ཁ་ཅིག་ *una pars,* une partie.

ཁ་ ཁ་སྐོ་ ཁ་ར་ v. Sik. ཁ་ཀོ་ *vulg. Amarus,* amer; ཁ་ཁ་སྐོ་ v. ར་ v. ཀོ་ *os amarum,* bouche amère; སྨན་འདི་ཁ་དྲགས་ཡིན་ *ista medicina est nimis, valde amara,* cette médecine est très-amère; ཁ་བ་ (ཉིད་) *amaritudo,* amertume; ཁ་མོ་ཡིན་ v. འདུག་ v. རེད་ v. འགྱུར་ v. འོང་ v. འགྱོ་ བྱེད་ v. བཟོ་ v. མཛད་ *amarus esse, fieri, amaricare,* être, devenir, rendre amer.

ཁ་ ཁ་དོག་ མདོག་ཁ་ ཚོན་ཁ་ *vulg. Color, tinctura,* couleur, teinture, peinture; ཁ་ཁ་སྣ་ཚོགས་ *omnicolor,* de toute coul.; ཤ(འི་མདོག་)ཁ་ *color carneus,* coul. de chair; ཁ་ཁ་དཀར་པོ་ དམར་པོ་ *color albus, ruber,* couleur blanche, rouge; ཁ་ཁ་ཅན་ v. ལྡན་ v. ཡོད་ *coloratus,* coloré; ཚོན་ཁ་རྒྱབ་ v. བདབ་ v. འབྱུག་ *colorare, pingere,* colorer, peindre, teindre; ཁ་འགྱུར་བ་ ཁ་ལོག་ *col. mutatur,* la coul. change, se ternit; ཁ་ཁྲ་ *versicolor, polymitus,* de plusieurs couleurs.

ཁ་ *vulg. Acies,* tranchant, et au Sik. lame; གྲི་ཁ་ *cultri acies,* tranchant, lame de couteau; གྲི་འདི་ཁ་གཉིས་འདུག་ *iste culter duas laminas habet,* ce couteau a deux lames; ཁ་རྣོ་བ་ རྟུལ་བ་ *acies acuta, obtusa,* tranchant aiguisé, émoussé; ཁ་དྲགས་ *acies dura,* lame fortement trempée; རལ་གྲིའི་ཁ་བརྡར་ *ensem acuere,* aiguiser une épée; ཁ་མེ་འདུག་ v. མི་སྣང་ *acies non adest,* ce

n'est pas tranchant; མེའི་...རླུང་གི་ཁ་ *ignis, venti vis, acuitas,* la force du feu, du vent.

ཁ ཁ་བ་ *v.* ཁོ་ *vulg. Nix,* neige; ཁ་ཁ་འབབ་ *nix cadit,* la neige tombe; ཁ་ཁ་འཇུ་ *v.* ཞུ་ *nix liquefit,* la neige se fond; ཁ་(བའི་)ཆུ་ *aqua ex nive proveniens,* eau de neige; ཁ་རླུང་ *procella nivis,* tempête de neige; ཁ་རུད་ *nix e monte corruens,* avalanche de neige; ཁ་ཁ་ཅན་ *nivosus,* neigeux; ཁ་བ་ཅན་གྱི་ཡུལ་ *regio nivosa,* pays des neiges, epith. pour le Thibet; ཁ་ཁ་ཅན་པ་ *istarum regionum incola,* habitant de ces pays, Thibétain; ཁ་ཁ་རིངས་པ་ ཁ་བའི་རི་ ཁ་ ཁ་རྡུལ་རྟེགས་ = *vulg.* གངས་རི་ *montes perpetuis nivibus cooperti,* montagnes de neiges perpétuelles, glaciers; ཁ་ཁ་དཀར་པོ་ *nix alba, nom. unius montis niv. et genii istius montis, prope transitum* རྡོ་སྨས་ལ་, *in districtu* ཚ་རོང་, *ad partem meridio-orientalem Thibeti,* nom d'une montagne de neige au S.-E. du Thibet; ཁ་ཁ་དཀར་པོ་ཚང་དཔོན་ *alius mons niv. in eodem districtu, et alius genius,* n. d'une autre mont. et de son génie; ཁ་ཁ་དཀར་པོའི་རྟ་ *equi, i. e. cervi hujus montis et genii,* les cerfs de ces montagnes; ཁ་བའི་བྱེ་མ་ *pulvis nivosus,* poussière de neige, épith. du camphre.

ཁ ཁ་པོ་ *vulg., hon.* ཞལ་ *Os, oris,* la bouche; ཁ་སྒོ་ *apertura oris,* l'ouverture de la bouche; ཁ་འཁོར་ *v.* སྐོར་ *circuitus oris,* le tour de la bouche; ཁ་གྲུ་ *v.* ཟུར་གཉིས་ *duo anguli oris,* les deux angles de la bouche; ཁ་ཆེ་...ཆུང་ *os magnum, parvum, et si de animalibus agatur, significat: animal senex, juvenis,* grande, petite bouche, vieil, jeune animal; ཁ་འབྱེད་ *v.* གདང་ *v. vulg.* བྱེ་ *os aperire,* ouvrir la bouche; ཁ་འཛུམས་ *v. vulg.* བཙུམས་ *os claudere,* fermer la bouche; ཁ་བཙུམས་སྡོད་ *ore clauso sedere, tacere,* être assis la bouche fermée, se taire; ཁ་གདང་ *ore aperto sedere, i. e. nihil facere,* se tenir la bouche ouverte, c.-à-d. ne rien faire; འདི་ན་ཁ་གདང་མ་འདུག་ *hic ne permaneas nihil faciens,* ne reste pas ici sans rien faire; ཁ་ཚ་རྨིག་ཚ་ *os et ungula calida, tumefacta, (morbus equorum),* bouche et pieds échauffés, (maladie des chevaux); ཁ་སྦོམ་པོ་ *v.* ཆེན་པོ་གདང་ *os magnum aperire, i. e. multum exigere,* ouvrir une grande bouche, c.-à-d. se montrer exigeant; ཁ་འབུས་ *dehiscere,* s'épanouir; མེ་ཏོག་ཁ་འབུ་ *flores dehiscunt,* les fleurs s'épanouissent; ཁ་མཆུ་ *v.* ལྤགས་ *labium,* lèvre; ཁ་སོ་ *dentes,* les

dents; ཁ་ཆུ་ v. ལུད་ *saliva*, salive; ཁ་སྤུ་ *pili oris*, moustache; ཁ་སྤུ་འཆང་ *barbam mordere*, se mordre la barbe de dépit; ཁ་ཤུ་ *labium fissum*, bec-de-lièvre; ཁ་ཧོ་ v. ཧྥང་ *buccella*, bouchée; ཁ་ཟས་ v. ཟ་ *cibus*, nourriture; ཁ་རྗད་ *victus ratio, dieta*, diete; ཁ་ཆེན་སྦོགས་ *animal os magnum habens, bufo*, animal à grande bouche, crapaud. — *Syn. pro ore sunt:* གསུང་ v. སྨྲ་བྱེད་ *quod loquitur*, ce qui parle; གདམ་གྱི་འབྱུང་གནས་ *origo loquelæ*, la source du langage; ཟ་བྱེད་ *quod manducat*, ce qui mange.

ཁ་ ཁ་ངོ་ v. སྣ་ *vulg. Figura, facies*, figure, face; ཁ་ཁ་མཛེས་པོ་ *facies pulchra*, belle fig.; ཁྲོ་བའི་ཁ་ *fac. irata*, fig. irritée; ཁ་ཁ་འཁྲུད་ v. བཀྲུ་ *fac. lavare*, se laver la fig.; ཁ་བུབ་ v. སྦུབ་པ་ *in fac. prosternere se*, se prosterner la face contre terre; ཁ་བུབ་ཏུ་ v. བར་ *adv. facie ad terram versa*, la face contre terre; ཡར་མར་ཁ་བྱེད་ ཕར་ཚུར་ཁ་བྱེད་ *sursum et deorsum sese vertere*, se tourner et retourner sens dessus dessous; (ཁ་)ངོ་ཚ་མི་ཤེས་ *fac. erubescere nescit*, il ne sait pas rougir; ཁ་ཡོ་མིག་ཡོ་ ཁ་ཁྱོག་མིག་ཁྱོག་ *os et oculi distorti, fac. mutilata*, fig. contrefaite; ཁ་ཁྲ་ *fac. notis præsignata*, fig. tatouée; ཁ་ལྔ་པ་ 5 *fac. habens, epith. pro leone*, qui a 5 faces, le lion.

ཁ་ *Per extensionem accipitur pro loquela*, langage, *vulg.* ཁ་བཤད་ v. ལབ་ v. ཟེར་ v. སྨྲ་བྱེད་ *loqui*, parler; ཁ་འཇམ་པོ་... དྲག་པོ་... བཙན་པོ་... བཟང་པོ་... ངན་པ་ *loquela dulcis, terribilis, austera, bona, mala*, parole douce, terrible, austère, bonne, mauvaise; ཁ་བཟང་པོ་ v. ཡག་པོ་ v. ལེགས་སོ་བཤད་ *bona verba dicere, commendare*, dire de bonnes paroles, recommander : ཁ་རྩུབ་པོ་... མི་གཙང་ *verba rustica, impura*, paroles grossieres, obscenes; ཁ་མཁས་པ་ v. ཐབས་པ་ *peritus in loquendo*, habile à parler; ཁ་དྲག་ *potens verbo*, puissant en paroles; ཁ་སློང་ *de re præterita reclamare*, vouloir traiter encore d'une affaire passée; ཨེ་དེ་དོན་དག་ཁ་མ་སློང་ *noli reclamare de isto negotio*, ne parle plus de cette affaire; ཁ་སོ་བྱེད་ ཁ་འབོལ་སོ་ བརྒྱ་ཁ་ ཁ་རང་པོ་ v. མང་དྲགས་ ཁ་ ལྷབ་ ཁ་ལྷབ་ཆེ་དྲགས་ ཁ་ཡངས་དྲགས་ ཁ་བཤབས་བཤད་ས་ཁར་ *loquax*, bavard; ཁ་མི་འགྲགས་ *qui non loquitur*, qui ne parle pas; ནད་པ་ཁ་མི་འགྲགས་ *ægrotus non amplius loquitur*, le malade ne parle plus; ཁ་མ་མང་ *ne tam multa*

verba loquaris, ne parle pas tant; ཁ་བཟང་པོ་དྲག་འོང་ *mox bene loqueris*, bientôt vous parlerez correctement; ཁ་དཔེ་ *adagium*, proverbe, exemple; ཁ་གདམས་ *traditio oralis*, tradition orale; ཁ་ཚ་ *nuntium verbale*, nouvelle orale; ཁ་ *v.* ཁས་ལེན་ *promissio, promittere*, promesse, promettre; ཁ་ཐལ་ *verba sine sensu, parva deceptio*, paroles vaines, petite tromperie. *(In antiquo stylo* ཁ་ཐལ་ *significat:* promesse;) ཁ་གཅིག་ལྕེ་གཉིས་ *os unum duæ linguæ, deceptor*, une bouche deux langues, c.-à-d. trompeur; ཁ་རེག་ *balbus*, bègue; ཁ་སྡུད་ *v.* འདུད་ *v.* སྡེབ་ *verba congregare i. e. consilium agere*, faire conseil; ཁ་ལོག་བྱེད་ ཁ་ཊིགས་ *verba retorquere*, répliquer; ཁ་དོན་འགྲུག་ *v.* གཅོད་ *v.* བཟོ་ *de re convenire*, s'accorder après une discussion; ཁ་བརྡར་ *v.* ཀྱལ་ *v.* རྐྱལ་བཤད་ *verba acuere, verba inutilia dicere*, dire des paroles mordantes, inutiles; ཁ་ངར་ཆེ་ *verbum durum, acerbum*, parole dure, acerbe; ཁ་གཡོབ་བཤད་ *reprehendere, decipere*, critiquer, tromper; ཁ་ཚ་སྨག་ཚ་བཤད་ *de aliis detrahere*, médire; ཁ་ལོག་ལྕེ་ལོག་བཤད་ *in verbis suis non stans*, infidèle à sa parole; ཁ་དགའ་ངོ་སྟོད་བཤད་ *alicui adulari*, flatter quelqu'un; ཁ་རྩེད་བྱེད་ *jocari*, plaisanter; ཁ་འཇམ་པོ་ *v.* གཙང་ *v.* གསག་བྱེད་ *verba adulatoria dicere*, dire des paroles flatteuses; ཁ་ཟེར་, *vulg.* སྐྱིང་ *v.* ཐུགས་ཁ་ *irasci*, se fâcher; སྐྱིང་མ་ཁ་རོག་ *noli irasci quæso*, veuillez ne pas vous fâcher; ཁ་ཟད་(བྱེད་) *sese jactare*, se vanter; ཁ་འཐབ་ ཁ་རྩོད་རྒྱབ་ *altercari*, se quereller; ཁ་འདོན་ *v.* དོན་ *v.* དོང་ élocution; ཁ་གདོང་བཤད་ *sermonem pronunciare*, débiter un discours; ཁ་ད་ *v.* བརྡ་བྱེད་ *jubere, præcipere*, ordonner; ཁ་འཛིན་ *verba, mandata suscipiens, secretarius*, qui reçoit des ordres, secrétaire; ཁ་འོག་ *sub ore, mandato, i. e. servus*, qui est soumis aux ordres, serviteur.

ཁ་ *Per analogiam vulg. significat apertura*, ouverture; སྣོད་···དམ་བུ་···རྫིང་···འབོ་ཁ་ *vasis, lagenæ, stagni, modii apertura, os*, l'ouverture d'un vase, d'une bouteille, d'un étang, d'un boisseau; ཁ་ཡིག་ *litteræ in apertura libri, titulus*, titre d'un livre; མེ་ཏོག་ཁ་འབྱེད་ *v.* འབུ་ *v. vulg.* བྱེ་ *v.* འབུས་ *flores dehiscunt*, les fleurs s'ouvrent; ཁ་ལེབ་ *v.* བཙུམས་ *res plana pro apertura, cooperculum*, couvercle; ཁ་བཙུམས་འབྱེད་ *discooperire, cooperculum auferre*, découvrir, ôter le

couvercle; ཡར་མར་ v. ཐུར་ཚུར་¶་ལེབ་སྒྱུར་ *cooperculum invertere*, retourner le couvercle; ¶་ལེབ་གཡོག་ v. གཅོད་ v. རྒྱབ་ v. བཞག་ *cooperculo munire*, mettre un couvercle; ¶་སྐྱང་ *usque ad aperturam implere*, remplir jusqu'à l'ouverture.

ཁྭ་ A=R རྭ་ *et* རོང་རྭ་ *Cornu, nova cornua cervi*, cornes, nouvelles cornes du cerf. *Sic Lex., sed vulg.* ཁྭ་ *et* ཁྭ་རུའ་ *designant tantum ramos cornuum cervi, truncus ipse dicitur* རུའ་ཅོ་ *cornu*, corne; ཁྭ་རུའ་ལྔ་པའི་ཤ་བ་ *cervus cujus cornua 5 ramos habent*, cerf dont le bois a 5 rameaux; ཤ་བ་ཕོ་ཆུང་ལ་ཁྭ་རུའ་མེད་ *cervus juvenis non habet ramos in cornibus*, le jeune cerf n'a pas de rameaux au bois.

ཁ་སྐོར་ ག་གྲངས་ *Numerus approximativus*, nombre approximatif; མི་ཉི་ཤུ་¶་¶་ཡོད་ *circiter 20 homines adsunt*, il y a environ 20 personnes; ཚེས་པ་བཅོ་ལྔ་¶་¶་འགྲོ་རྒྱུ་ཡིན་ *circa diem 15^m proficiscetur*, il partira vers le 15 du mois.

ཁ་ཁ་ *vulg. Alter, differens*, autre, différent; འདི་¶་¶་ཡིན་ *istud differens est*, c'est autre chose, c'est différent; ལམ་¶་¶་འགྲོ་ v. རྒྱུ་ *per alteram viam ire*, aller par un autre chemin; ང་¶་¶་སེམས་ v. *vulg.* བསམ་ *ego aliter cogito*, je pense autrement; ¶་¶་སོ་སོ་ *unicuique suum*, à chacun sa part.

ཁ་ཁྲལ་ *(Oris, faciei tributum) i. e. reverentia, obsequium*, hommage de respect; ¶་¶་བྱེད་ v. མཛད་ *reverentiam alicui præstare*, prêter hommage.

ཁ་གྲངས་ = ཁ་སྐོར་ *Numerus approximativus. (Vid. sup.)*

ཁ་ཅིག་ ཁ་ཤེས་ ཁ་ཤས་ = *vulg.* འགའ་རེ་ *Aliqui*, quelques; མི་¶་¶་ ¶་¶་དག་ *aliqui homines*, quelques personnes. — *Vulgo* ¶་¶་ = མཉམ་ *simul*, avec, ensemble; ང་གསུམ་¶་¶་འགྲོ་ *nos tres simul imus*, nous allons tous trois ensemble; ¶་¶་བཞག་ *simul repone*, mets avec, ensemble.

ཁ་ཆ་ ཁ་ཚད་ *Fimbria, ora panni*, frange, bord d'une étoffe.

ཁ་ཆེ་ *vulg. Nom. pro Cachemire*; ¶་¶་ཡུལ་ *Cach. regio*, le pays de Cach.; ¶་¶་པ་ *m.*, མོ་ *f. homo, mulier ex Cach.*, Cachemirien, Cachemirienne; ¶་¶་སྐྱེས་ *in Cach. natus, epith. pro* གུ་ཀུམ་ *crocus sativus*, safran qui croît au Cachemire.

ཁ་མཆུ་ *vulg. (Os et labium) i. e. litis*, procès; ¶་¶་བཤད་ *litigare, litem discutere*, plaider; ¶་¶་གཅོད་ v. *vulg.* བཅད་ *lit. præcidere, judicare*, juger un procès;

¶་¶་རྒྱལ་ v. ཁྲི་ *lit. lucrari*, gagner un procès; ¶་¶་ཕམ་ *lit. perdere*, perdre un procès; (S) ཁ་དྲའུ་

ཁཆེམས བཀའ་ v. ཞལ་ཆེམས་ མི་ཁའི་ གདམས་ *Ultima voluntas, testamentum*, dernière volonté, testament.

ཁྭད་ = *vulg.* ཟ་རོག *Corvus*, corbeau; *cuj. syn. sunt:* འཇིགས་སྐྲག *terribiliter clamans*, au cri terrible; གཏོར་མས་རྒྱས་ *ad sacrificia numerosi*, nombreux aux sacrifices; གཏོར་ཟ་ *sacrificia manducans*, qui mange les sacrifices; འཆི་མེད་ *immortalis*, immortel; གཞན་གསོ་ *alios nutriens*, qui nourrit les autres; ལན་ཅིག་སྐྱེས་ *semel natus*, né une seule fois; བདག་སྒྲོག *clamans* བདག, qui crie *dag;* མདོག་གཅིག་པ་ *unius coloris*, d'une seule couleur; ཚེར་མའི་ཚང་ཅན་ *cujus nidus ex spinis factus est*, dont le nid est fait d'épines; ན་ཚོད་ཅན་ *longævus*, qui vit longtemps; གྲོང་ཁྱེར་སྤྱོད་ *civitates frequentans*, fréquentant les villes; འཁྲིག་པ་སྦེད་ *coitum abscondens.*

ཁབཏག(ས་) ཁ་བཏགས་ བཀྲ་ཤིས་¶་¶་ *unus Lex. habet etiam* ཁ་ཐག *vulg. Fragmentum panni serici albi urbanitatis causa usitati*, écharpe de félicité en soie blanche, offerte par politesse; ¶་¶་འབུལ་ *v. vulg.* ཕུལ་ *v.* སྐྱོང་ *id. offerre*, l'offrir; ¶་¶་འཇལ་ *v.* ལེན་ *id. permutare*, l'échanger mutuellement; ¶་¶་འཆིང་ *id. collo nectere*, la nouer au cou; ¶་¶་འགྲོལ་ *illud solvere*, = གསོད་ *occidere, quia sic ad collum nectitur ad procurandum longam vitam*, la délier, par métaphore, tuer, parce qu'elle est le signe d'une vie longue.

ཁ་དྲའུ་ (S) = ཁ་མཆུ་ *Litis*, procès.

ཁ་འདའ་ = (S) ཁ་ནུ་ན་ *Saccharum crassum, sirupus*, sucre grossier, mélasse; (*vulg. E* བུ་རམ་. *Sik.* kouram.)

ཁ་ན་མ་ཐོ་བ་ A = R སྡིག་ལས་ མི་དགེ་ཀུན་ *Malum morale, peccatum in genere*, mal moral, péché en gén.; ¶་མེད་པ་ *v.* དང་བྲལ་བ་ *innocens, justus*, innocent, juste; ¶་བཅས་པ་ *v.* དང་ལྡན་པ་ *sons, peccator*, coupable, pécheur.

ཁ་པད་ ཁ་བད་ = ཕུ་ཤུ་ = ལན་ཀན་ = *vulg. E* རབ་གསལ་ = (S) ཤི་ར་ *Peribolus, crepido*, parapet, balustrade; *cujus syn. sunt:* དྲ་མ་ མདའ་ཡབ་ *clathri*, treillis; སྨྱོས་སྲུང་ *insanos protegens*, garde-fou; ཕུ་རོན་སྲུངས་ *columbarum tutamen*, colombier (sous le toit.)

ཁ་སྤྲོ་ *(Os lætatur), vulg.* ¶་¶་ཁ་སྤྲོ་ *optime! gratias ago*, très-bien! merci! ཁ་མི་སྤྲོ་ *non bene, male!* c'est mal! ça ne va pas!

ཁ་ཤིའུ་ *Alauda*, alouette.

ཁ་སྙེ་ *vulg. Lampas*, lampe. *(Vid.* ཀ་སྙེ་*)*

ཁ་སྒོ་ *Fascinatio, impulsio insuperabilis*, entrainement violent, fascination.

ཁ་ཚ་ *In Bathang est: Sinapis, et in Sik. pimentum, proprie: urens orem*, qui brûle la bouche, moutarde, piment.

ཁ་ཚད་ ཁ་ཚ་ *Fimbriæ in ora panni*, franges aux bords d'une étoffe.

ཁ་ཞུར་ (J.) *Gallina aquatica*, poule d'eau.

ཁ་ཟུར་ *Palmæ fructus, dactylus*, datte; ¶·¶· ཤིང་ *phœnix dactylifera*, dattier.

ཁ་ཡ་ ཨ་ཡ་ ཡ་ *vulg. Dimidia pars unius paris*, l'une des deux parties d'une chose naturellement double, v. g.: མིག་‥ལག་པ་‥ཀམ་པ་‥ཁུར་¶·¶·གཅིག་ *oculorum, manuum, forcipum, oneris ½ pars, i. e. unus oculus, etc., ½ onus jumenti*, la moitié des yeux, des mains, d'une pincette, d'une charge, c.-à-d. un œil, etc.: ཁ་ཡར་འགའ་རེ་ *in quibusdam partibus*, en quelques parts égales; ¶·¶·འབྱེད་དགོས་ *in dimidiis dividere oportet*, il faut diviser par moitié.

ཁ་ཡ་ *Cum aliquo contendere posse, ejus æqualis esse*, pouvoir rivaliser avec quelqu'un; ང་དཔོན་པོའི་¶·¶·མ་འོང་བཤད་ག་ལ་ཐོད་ *ego non sum æqualis cum duce, quomodo loqui auderem?* je ne puis rivaliser avec le chef, comment oserai-je parler?

ཁ་ར་ ཀ་ར་ *Saccharum. vulg. (Vid. supr.)*

ཁ་རུ་ ཁ་རོག་ *vulg. Secreto, abscondite*, secrètement, en cachette; ¶·¶·བཤད་ *v.* ལབ་ *secreto dicere*, dire secrètement; ¶·¶·ཀུན་མ་བྱེད་ *v.* བརྐུ་ *secreto, abscondite furari*, voler en cachette; ¶·¶·འདུག་ *v.* སྡོད་ *in occulto sedere*, demeurer caché; ¶·¶·འགྲོ་ *v.* རྒྱུ་‥འཛབ་ *secire, explorare*, aller en secr., espionner.

ཁ་ལིན་ (S) = སྲབ་ *Habenæ*, bride.

ཁ་ལོ་ *Administratio, directio;* ¶·¶·པ་ *administrator, ductor*, conducteur; གྲུའི་ ¶·¶·པ་ *navis ductor, nauta*, pilote; གྲྭའི་¶·¶·པ་ *ludimagister*, maître d'école. *Syn. sunt:* སྣ་ཁྲིད་ *ductor, administrator;* སྐྱོར་བྱེད་ *regens*, qui gouverne; (S) ས་རི་བུ་—¶·¶·པ་ *est epith. pro* བཀའ་བློན་ *ministro status*, ministre d'état, *et pro deo* བརྒྱ་བྱིན་ Indra.

ཁ་ལྤོ་ *vulg.* མཇེ་མགོ་ *Glans penis*, le gland du pénis.

ཁ་ཤ་ *vulg. Dama latrans*, daim aboyeur; ¶·¶·ཕོ་ *m.* མོ་ *f. dam. masc. fem.;* ¶·¶· ཤུག་ *v.* ཙུང་ཙུང་ *v.* གཞོན་པོ་ *ejusd. pullus*, son petit; ¶·¶·ལྤགས་པ་ *ejus pellis*, sa peau. *Syn. sunt:* སྐད་སྒྲོག་ *vocem emittens*, qui crie; (S) རྡུ་རྡུ་

ཁ་ཤ *Nom. montuosæ regionis in N.-E. Indiæ, forsan* "Kashia hills" *in Assam*, n. de pays.

ཁ་ཤེས་ ཁ་ཤས་ ཁ་ཅིག་ *Lex.* = འགའ་རེ་ *Aliqui*, quelques, *et vulg.* = མཉམ་ *simul*, ensemble.

ཁ་གསར་ = གསར་པ་ *Novus, recens*, nouveau, récent.

ཁ་སྲུས་ = ཁ་ཟུར་ *Dactylus* datte; ¶་¶་ཤིང་ *phœnix dactylifera*, dattier. *In Bathang* = *glycyrrhiza*, réglisse.

ཁག་ *vulg. Negotium, munus, jurisdictio, res magni momenti*, emploi, juridiction, affaire de grande importance; ¶་ཅན་ *magni momenti*, important; ¶་མེད་ *sine momento, et sine medio*, sans importance, sans moyens; *in isto ultimo sensu* = ཐབས་མེད་ v. g.: ཁོ་ལ་¶་མེད་ *nihil opum habet, ad extremum ductus est*, sans ressource, réduit à l'extrémité; དཔོན་པོ་ལ་ཐབས་¶་མེད་ *ducis voluntati nihil superest, ad extrema pervenit*, le chef est réduit aux abois, pas moyen de s'en tirer; ཁག་ ¶་འཁྲི་ *v.* འཁུར་ *v.* ཁུར་ *v.* ཐེག་ *curam agere, regere*, régir, prendre soin de; རྒྱལ་སྲིད་¶་ *regnum gubernare*, gouverner le royaume; ¶་འགེལ་ *v. vulg.* འཆོལ་(བར་) *negotii curam alicui committere*, confier le soin d'une affaire à quelqu'un; ངའི་དོན་ངས་¶་འཁྲི་ཁྱོད་མ་¶་ *v.* འཁྲི་ *ego propria negotia curo, tu noli curare*, je m'occupe de mes affaires, ne t'en occupe pas; ཁྱོད་¶་ཁུར་མེད་ *non est tuum negotium*, ce n'est pas ta besogne; ¶་ཁྱག་ *(curam sublevans) sponsor, cautio*, caution, répondant; ¶་ཁྱག་བཙུག་ *sponsorem statuere*, donner caution; ¶་ཁྱག་འདུག་ *in sponsorem stare*, servir de répondant.

ཁག་ *vulg. Divisio, districtus, locus jurisdictionis, dux ipse*, division, district, lieu de la juridiction, le chef lui-même; ཡུལ་ *v.* རྒྱལ་¶་ *natio, regnum*, royaume; སྡེ་¶་ *v.* ཚན་ *jurisdict. unius* སྡེ་པ་ *præfecti, præfectura*, préfecture; ཞལ་¶་ *divis. unius sub-præfecti*, sous-préfecture; རྫོང་¶་ *ead. unius* ding-peun, canton; ¶་གཉིས་འོང་ *duo duces veniunt*, deux chefs viennent; འབའ་¶་ *jurisd. principatus* འབའ་, territoire de Bathang; ཧོ་ཟེར་¶་ལྔ་ *nom. regionis ad N.-E. Thibeti sinensis, in* 5 *districtus divisæ*, n. du pays divisé en 5 districts au N.-E. du Thibet chinois; བཀའ་འགྱུར་¶་འདུལ་བ་ *Dulwa est pars libri Kaguieur*, le Deulwa est une partie du Kaguieur; ¶་གཉིས་སུ་འབྱེད་ *in* 2 *partes dividere*, diviser en deux parts; བཅུ་¶་ *decima pars, decimæ*, la dixième partie, dîme.

ཁག་ *Claudere*, fermer; སྒོ་¶་ *portam claud.*, fermer la porte. *(Vid.* བཀག་*)*

ཁགགས་ (S)= བསེ་རུ་ *Unicornis*, licorne.

ཁང་བ་ *vulg. E* = ཁྱིམ་ *vulg. Sik., Domus, habitaculum*, maison, demeure; ¶་¶་ རྩིག་ *v.* བཀབ་(བྱེད་) *domum ædificare*, bâtir une maison; ¶་¶་འཇིག་(པར་ བྱེད་) *domum destruere*, la détruire; ¶་¶་ལོག་འགྲོ་ *domus evertitur (naturaliter)*, la maison s'écroule; ¶་པར་འགྲོ་ བར་ *vulg.* ¶་¶་ལ་འགྲོ་…འདུག་ *v.* སྡོད་ *ad domum ire, domi manere*, aller à la maison, y demeurer; ¶་¶་ནས་འདོན་ *v.* འཐོན་ *v.* ཕྱིར་འགྲོ་ *e domo exire*, sortir de la maison; ¶་བདག ཁྱིམ་བདག *vulg.* གནས་པོ་ *m.* མོ་ *f. domus magister, dominus*, maître, maîtresse de maison; ¶་གི་མི་རྣམས་ = ནང་མི་ *domestici, familiares*, gens de la maison; ¶་གཉེར་ *administrator domus*, majordome; ¶་ བྱིའུ་ *avis domus, passer*, le moineau; ¶་གེ་ *v.* ¶་པའི་སེམས་ཅན་ *animalia domestica, mansuefacta*, animaux domestiques, apprivoisés; ¶་བྱ་ *gallus, gallina*, coq, poule.

ཁང་པའི་ཆ་ཤས་ནི་ *Partes domus sunt*, les parties d'une maison sont: ¶་རྨང་ *v.* གདན་ *v.* གདིང་ *v.* ཞབས་ *dom. fundamentum*, les fondations; ¶་རྩེགས་ *v.* ཐོག་ *contignationes*, les étages; ¶་སྟེང་ ཐོག་ *tectum*, le toit; ¶་མིག་ *v.* ཁོགས་ མཛོད་ *cubiculum*, chambre; ཉལ་ *v. hon.* གཟིམ་¶་ *dormitorium*, chambre à coucher; རང་ *v.* གཡོས་ *v.* ཟ་ *v.* གསོལ་ ¶་ *refectorium*, salle à manger; ཇ་ *v.* མ་ *v.* གཡོས་¶་ *culina*, cuisine; སྒོ་¶་ *vestibulum*, vestibule; ཕྱི་…ནང་…སྟེང་…བར་… འོག་¶་ *cubiculum exterius, interius, superius, medium, inferius*, chambres extérieures, intérieures, supérieures, moyennes, inférieures; བསིལ་¶་ *dom. refrigerii, lavacrum*, chambre de bain; དཀོར་¶་ མཛོད་ བང་མཛོད་ *horreum, ærarium*, grenier, trésor.

ཁང་པའི་སྣ་ཁ་ནི་ *Variæ species domorum*, diverses espèces de maisons; ¶་བཟང་ *dom. bona, palatium*, grande maison, palais; གཞལ་ཡས་ *v.* མེད་¶་ *dom. ampla, sine mensura*, très-vaste maison; ¶་མཆོག་ *dom. nobilis*, noble maison; ¶་ཆེན་ *domus magna*, grande maison; ¶་བརྩེགས་ *v.* ཐོག་ཅན་ *dom. contignationes habens*, maison à étages; རྒྱ་ ཕུབས་ཅན་ *domus tholum habens*, maison à dôme; ཟུ་འདབ་ཅན་ *alas habens*, maison à ailes;. རྒྱལ་མཚན་ཅན་ *vexillis*

ornata, maison ornée de drapeaux; རྟ་བབས་ཅན་ *lapidem ad descendendum ab equo habens*, maison ayant une pierre à l'entrée pour descendre de cheval. *Hæc omnia nomina = vulg.* ཕོ་བྲང་ *palatium*, tous ces noms désignent un palais; གཙུག་ལག་ཁ་ *schola*, école; དཔེ་ཁ་ *officina librorum et bibliotheca*, boutique de livres et bibliothèque; འདུ་ *v.* འདུན་ཁ་ = ཚོགས་ *v.* འདུན་གནས་ *congregationis, concilii aula*, salle du conseil; བཙོན་ཁ་ *v.* ར་ ནག་ཁ་ *carcer*, prison; འཚོང་ཁ་ *v.* ར་ *apotheca*, boutique; སྨན་ཁ་ *pharmacopolium*, pharmacie; ནད་ཁ་ *nosocomium*, hôpital; རྩིས་ཁ་ *ærarii aula, turris astronomica, speculatoria*, le trésor, observatoire astronomique; བང་ཁ་ *v.* ང་ *horreum*, grenier; གར་ཁ་ *saltationis aula*, salle de danse; ལྟད་མོ་ཁ་ *theatrum*, théâtre; འཁྲུད་ཁ་ *balnei*, bains; བསྲོ་ *v.* སྲོད་ *v.* ཚ་ཆུ་ཁ་ *thermæ*, thermes; ལྷ་ཁ་ དེ་ གཙང་ཁ་ *fana, templa*, temples; ཆོས་ *v.* མཆོད་ཁ་ (*term. cath.*) *ecclesia*, église; དབྱར་…དགུན་ཁ་ *dom. pro æstate, hieme*, maison d'été, d'hiver; མཚོན་(ཆ་)ཁ་ *armamentarium*, arsenal; ལས་ *v.* བཟོ་ ཁ་ *v.* ར་ *officina*, atelier; ལག་ཆ་ཁ་ *locus ubi instrumenta recunduntur*, dépôt d'instruments.

ཁང་པའི་མིང་གཞན་མ་ནི་ *Alia nomina, synonyma pro domo sunt*, les autres noms ou synonymes pour maison sont: ཁྱིམ་ ཁ་ཁྱིམ་ གནས་ གནས་ཁ་ གནས་གཞི་ ཁ་ འདུག་གནས་ *ista omnia verba domum vel locum habitationis designant*, tous ces mots signifient maison ou lieu d'habitation; འཛིན་གནས་ *receptaculum pro habitatione*, lieu où l'on se retire pour demeurer; སྐྱབས་འོག་ *qua sunt infra protegens*, qui protège ce qui est dessous; ཕེབས་འོག་ *inferiora ad quæ pervenitur*, lieu inférieur où l'on arrive; ཁ་གབ་ཅན་ *tectum habens*, qui a un toit.

ཁང་བུ་ (J.) *Nom. alicujus (fabulosæ) regionis*, nom de pays fabuleux.

ཁང་འཛིན་སྡིང་ *Mons et pagus inter* འབའ་ *Bathang et* སྨར་ཁུག་ *Kiang-kha*, nom de montagne et de village.

ཁང་ཡོངས་ཀྱི་བསྐོར་ *Circulus omnium domorum (cœlestium)*, cercle des demeures célestes, le zodiaque.

ཁད་ ཁ་པ་ *præt. verbi* འཁད་པར་ *Detentus, impeditus*, retenu, empêché; ཁ་པར་ བྱེད་ *impediens, detinens*, empêchant, retenant; ཁ་པར་འགྱུར་ *v.* འགྲོ་ *v.* འོང་ *detineri, impedietur*, être empêché, sera empêché; ཀྲིད་པས་ཁ་ *rete impeditus*, arrêté par un filet.

ཁད་ ¶་ཀྱིས་ ¶་པར་ = དལ་བུས་ *Fere, gradatim, lente,* presque, graduellement, lentement; ཤི་ལ་¶་པར་ *fere mortuus,* presque mort; བུ་སྐྱེས་མ་¶་གཅིག་ *puer recens natus,* nouveau-né. (=མ་ཐག་)

ཁད་ = ལྟར་ *Sicut, similis,* comme, semblable à.

ཁད་ག་ (S) = དགྲ་སྟ་ *Bellatoria securis,* hache de guerre; = དམག་དཔོན་ *dux militaris,* chef militaire.

ཁན་པ་ *vulg. Augmentum, supplementum,* augmentation; ¶་¶་རྒྱབ་ *augere, aliquid addere,* ajouter en plus; ¶་¶་གནང་ *v.* གཏད་ *v.* བྱིན་རོགས་ *aliquid addere velis,* veuillez ajouter quelque chose; གྲངས་ཀ་¶་ *numeros addere,* faire une addition de nombres.

ཁབ་ *vulg. Acus,* aiguille; ¶་མིག་...རྩེ་ *acus foramen, acumen,* le chas, la pointe d'une aiguille; ཕྲ་¶་, *vulg.* ¶་ཕྲ་མོ་ *acus tenuis,* aiguille fine; སྦོམ་¶་, *vulg.* ¶་སྦོམ་པོ་ *acus crassa,* grosse aiguille; བར་¶་ *vulg.* ¶་འབྲིང་འབྲིང་ *acus mediæ magnitudinis,* aiguil. de moyenne grosseur; ལྕགས་...རག་...དངུལ་¶་ *acus ferrea, cuprea, argentea,* aiguille de fer, de cuivre, d'argent; རྒྱ་...བོད་...ཧོར་¶་ *acus sinica, thibetana, Heur,* aig. chinoise, thibétaine, des Heurs; ¶་ཤུབས་ *theca acuum,* étui à aiguille; ¶་མིག་འཛུད་ *v.* རྒྱུད་ *filum in acum injicere,* enfiler une aig.; ¶་ཀྱིས་གཙག་ *acu pungere,* piquer avec une aiguille; ¶་ཀྱིས་རི་མོ་འབྲི་ *acu pingere,* broder à l'aig.; ¶་ལེན་རྡོ་ *petra acum capiens, magnes,* aimant qui attire les aiguilles.

ཁབ་ *vulg. Quandoque designat aliquid longum, durum et tenue,* désigne un objet long, dur et fin; v. g.: ¶་སྤུ་ཅན་ *cujus pili sunt (sicut) acus, epith. pro porcis et herinaciis,* dont les poils sont (comme) des aiguilles, le porc, le hérisson; ¶་སྦྲེ་ *(vel potius* ཟྲེ་*) acus ad manducandum, i. e. cochlear (vulg. E.),* cuiller; ཉ་¶་ *hamus,* hameçon.

ཁབ་ *vulg. Præstantis viri habitatio, palatium,* grande maison, palais; རྒྱལ་¶་ *palat. regium, et urbs principalis regni,* palais royal et capitale d'un royaume; རྒྱལ་¶་ལ་འགྲོ་ *v.* ཕྱིན་ *ad pal. ire,* aller au palais, à la capitale; ཡར་¶་ *ascendere ad superiorem dignitatem,* monter en grade; ¶་ཀྱི་ཞབས་ཕྱི་ *aulici,* courtisans.

ཁབ་ *Uxor præstantis viri,* l'épouse d'un grand personnage; ¶་ཆེན་མ་...ཆུང་བ་ *ux. primaria, secundaria,* épouse principale, secondaire; ¶་བཞེས་ *v.* ལེན་ *ux. sumere,* prendre femme; ཆུང་མར་

¶་བ་ ¶་དུ་བཞེས་ *in ux. ducere*, prendre comme épouse.

ཁབས་ *Nom. morbi*, nom de maladie.

ཁམ་ *(Schl.) In magicis artibus sumitur pro aqua et Meridie*, en magie, désigne l'eau et le Sud.

ཁམ་ ¶་ཚུང་ *Particula, fragmentum*, petit morceau, fragment; ¶་དུ་གཅོད་ ¶་བཅད་ *in fragm. secare, sectus*, couper, coupé en morceaux.

ཁམ་ ¶་བར་ = ཀམ་ = སྐམ་ = འདོད་ *Desiderare*, désirer; ¶་ལོག་པ་ *aversio*, dégoût; ལྟོ་¶་ལོག་སྐྱོན་ *stomachus nauseam sensit*, l'estomac a éprouvé des nausées; ¶་ཧྲིག་ *repugnantia*, dégoût; སྨན་འཐུང་¶་ཧྲིག་ཡོད་ *ad bibendam medicinam repugnantiam sentio*, je sens du dégoût à boire cette médecine.

ཁམ་པ་ (J.) *Tanacetum tomentosum, artemisia*, armoise.

ཁམ་པ་ (J.) "*Porcelain-clay*", kaolin; ¶་ཕོར་ *poculum ex farina factum, loco lampadis in sacrificiis usitatum; sed (Lexic.)*=རྫ་ཕོར་ *v.* ཀ་ར་ *poculum ex argilla*, lampion de farine employé dans les sacrifices, (Lexiq.) lampion d'argile.

ཁམ་པ་ *Fulvus color*, couleur fauve, brune.

ཁམ་བུ་ *vulg. Persicæ fructus*, pêche; ¶་ཤིང་ *pers. arbor*, pêcher; སེར་¶་ *pers. flavum, pers. duracinum*, pêche jaune; ¶་སེར་ མངར་¶་ མངའ་རིས་¶་¶་ *armeniacæ fructus*, abricot; ¶་སྐྱུར་ *pers. vel arm. acidum*, pêche ou abricot acide.

ཁམས་ *vulg. hon.* སྐུ་¶་ *Corpus, valetudo*, corps, santé; ¶་བདེ་ *v.* བཟང་ *bona val.*, bonne santé; ¶་མི་བདེ་ *ægritudo*, maladie; ¶་(བདེ་)འདྲི་ *de val. interrogare*, interroger sur la santé; ¶་བཟང་བདེ་ མོ་ཡིན་ནམ་ *v.* ལམ་ཡིན་ *num benevales?* vous portez-vous bien? ¶་གསོ་ *curare*, guérir.

ཁམས་ *Materia, elementum*, matière, élément; ཁམས་དྲུག་ 6 *elementa (vid.* འབྱུང་གནས་*)*, les 6 éléments; ¶་དཀར་པོ་ *materia alba, epith. pro semine virili*, matière blanche, le sperme.

ཁམས་ *Classis, series entium*, classe, série d'êtres, espèce; ¶་ *v.* འཁོར་གསུམ་སོ་སོ་ཕྱེ་ *v.* འབྱེད་ *v.* བགོ་ *entia dividuntur in 3 classes*, les êtres sont divisés en 3 classes; འདོད་¶་ *desideriorum classis*, celle des désirs; གཟུགས་¶་ *entium corporalium*, celle des corps; གཟུགས་མེད་¶་ *ent. incorporalium*, celle des êtres incorporels; *(istæ 3 classes pertinent ad* སྡུག་བསྔལ་གྱི་བདེན་པ་ *veritas, dogma doloris, miseriæ*, le dog-

me de la douleur;) རིག་པའི་¶་ལྔ་ *v.* བཅོ་བརྒྱད་ 5 *vel* 18 *classes scientiarum*, les 5 ou 18 classes de sciences; རིག་གནས་ *v.* ¶ *scientiæ objectum*, l'objet d'une science; གསོ་¶ *medicinæ classis*, la classe des sciences médicales.

ཁམས་ *vulg. Regio, locus, regnum*, lieu, pays, royaume; རྒྱལ་¶ *regnum*, royaume; ཡུལ་¶ *regio*, pays, région, contrée; ¶་¶་ཀྱི་ཁྲིམས་ *regni, regionis leges*, lois du pays; བར་སྣང་གི་¶ *aer, et locus ubi animæ transmigrationem expectant*, l'athmosphère, et le lieu où les âmes attendent la transmigration; མཁྲིས་པའི་...ཁྲག་གི་...ཀླད་པའི་¶ *bilis, sanguinis, cerebri locus seu regio*, le lieu où est la bile, le sang, le cerveau.

ཁམས་ *Nom. propr. provinciæ orientalis Thibeti prope Sinas*, n. de la province E. du Thibet; ¶་པ་(བ་) *incola hujus provinciæ*, habitant de cette province; ¶་མོ་ *mulier ejusd.*, une femme du K.; ¶་སྐད་ *hujus provinciæ idioma*, le dialecte de cette prov. *(Urbs principalis est* སྒར་ཐོག་ *v.* རྫོང་ སྒར་¶ རྒྱ་མཁར་ *Ex isto ultimo nom. Sinenses fecerunt* Kiäng-khá, *ubi habitat* ཁྲིག་ *v.* ཁྲི་རྗེ་ *gubernator hujus provin.*, ¶་གཡོག་ *ejus præcipui nobiles, comitatus.)*

ཁར་ *pro* ཁ་ལ་ *v.* ཏུ་ ***In ore, prope,*** auprès.

ཁར་ *pro* མཁར་ *Æs*, airain; ¶་བའི་འོད་ *æris lumen, epith. pro lumine lunæ*, lumière d'airain, c.-à-d. lunaire.

ཁར་བ་=འཁར་བ་ *Baculus ad ambulandum*, bâton, canne de voyage.

ཁར་རྫང་ *pro vulg. E.* ཁ་རྫང་ *v.* སང་ *Heri*, hier.

ཁ་སར་པ་ཎ་ *Nom. alicujus divinitatis*, nom de divinité.

ཁལ་ སྐལ་ *vulg.* ཁུར་ *Onus pro jumento*, charge d'animal; གཡག་...རྟ་...དྲེལ་...ལུག་¶ *onus pro yak, equo, mulo, ove*, charge pour yak, cheval, mulet, mouton; ¶་འགེལ་ *v.* ཁུར་ *(vulg.) onus imponere*, charger; ¶་འབེབས་ *v. vulg.* ཕབ་ *onus deponere*, décharger; ¶་རྩིག་ *onera parietis instar cumulare*, ranger les charges comme un mur.

ཁལ་ *pro* སྐལ་ *verb. Onera deferre (in E. dicitur unice de jumentis, in Sik. quandoque adhibetur etiam pro hominibus, et in sensu generaliori, ferre):* ཚྭ...ཇ་ཁུར་¶ *salis, thei onus deferre;* རོ་¶་མ་ *res ad deferendum cadavera, animal vile, inutile, maledictio frequens.*

ཁལ་མ་ *vulg. Jumentum*, bête de somme; ¶་¶་འདའ་ *jument. emittere in pascuis*, lâcher les bêtes; ¶་¶་འཁྲིད་ *jument. ducere*, les conduire; ¶་¶་འགྲོལ་ *v.*

ཁྲོལ *jum. solvere*, les détacher; ¶ ¶ མང་པོ་འདུག་ *jumenta multa sunt*, il y a beaucoup d'animaux; ¶་¶་འཚོ་ *jum. pascere*, les faire paître, les nourrir; ¶་མའི་ཕྲུ་ཁ་ *color jument.*, leur couleur; ¶་¶་བརྒྱ་གླ་དགོས་ 100 *jumenta locare oportet*, il faut louer 100 bêtes de somme; ¶་¶་གླ་ *v.* རྟ་གླ་ *salarium pro jumento*, salaire pour les bêtes de somme.

ཁལ་ *vulg. Proprie significat viginti*, une vingtaine; *adhibetur hoc verbum pro cerealibus et fasciculis*, བྲེ་ཉི་ཤུ་¶་གཅིག་ 20 *modioli faciunt unum* ཁལ་, *quod mensuratur in* འབོ་ *modio*, 20 *tchré* font un *kè*, qui se mesure dans le *bo*, boisseau; ནས… གྲོ་¶་གཅིག་ 1 khé *hordei, frumenti*, 20 mesures d'orge, de blé, c.-à-d. un *kè* ou boisseau; སྔོན་ཚ་ཉི་ཤུ་=སྔོན་ཚ་¶་གཅིག་ 20 *fasciculi dant unum* khé *fasciculorum*, 20 poignées de paille font une botte; སོག་མ་¶་བཞི་=སོག་མ་སྔོས་ཚ་བརྒྱད་ཅུ་ *palearum* 4 khé = 80 *fascic. earumd.*, 4 bottes de paille font 80 poignées; གཞོང་¶་ *viginti in modio*, une vingtaine au boisseau; འདེགས་¶་ 20 *in pondere*, une vingtaine en poids; རྩིས་¶་ 20 *in numero*, une vingtaine en nombre.

ཁལ་ཁ་ *Nom. unius tribus mongolicæ*, Khal-kha, les *Khal-kha*, tribu mongole.

ཁལ་ཁྲོལ་ (J.) *Stupefactus, insensibilis factus*, tombé en défaillance, pâmé.

ཁལ་ཅག་ *Optima species lanæ ad conficienda scapularia, provenit ex* བྱང་ཐང་ *in N.*, laine très-fine pour tisser les écharpes, provenant des pâturages septentrionaux.

ཁལ་བ་ (J.) *Hædus castratus*, bouc châtré.

ཁལ་བ་ (J.) *Sonchus, species cardui*, espèce de chardon.

ཁས་ *pro* ཁ་ཡིས་ *Ab ore, a verbo*, par la bouche, par la parole.

ཁས་ལེན་ *v.* ཁྱང་ ¶་འཆེས་A=Rདམ་བཅའ་ *vulg. Promissio, votum*, promesse, vœu: ¶་ལེན་(པར་) ¶་བྱུགས་ *promittere, vovere*, le faire; ¶་མི་ལེན་ *non promitt.*, ne pas promettre; ¶་མ་ལེན་ *noli promit.. vovere*, ne promets pas. — *Syn. pro* ཁས་ལེན་ *sunt:* ངེས་བྱས་ *certus factus*, rendu certain; དམ་བཅའ་བཟུང་ *votum sumptum*, vœu fait; ལེགས་བཟུང་ *bene captus*, bien pris; ཞལ་བཞེས་ *ore sumere*, prendre par la bouche; གལ་བཟུང་ *pro magni momenti negotio spectatus*, regardé comme important; བདག་གིས་བྱས་པ་ *a me factus*, fait par moi: ཕྱོགས་བཟུང་ *partes susceptæ*, le parti

embrassé; ཁོ་ཁོར་མཉན་ *sese invicem perfecte audire, concordare*, s'accorder; གཙོགས་བཏང་ *pro re magni momenti sumptus*, d'importance; གཡར་དམ་ (བཅས་) *promissio*, promesse, etc.

ཁས **Crusta**, croûte; ཁུར་བའི་ཁུ ཁུར་རྒྱག་ཁུ་ *crusta panis*, cr. de pain; ཁུ་འཚོ་ཞེང་ *crustis enutritus*, nourri de croûtes, mal nourri.

ཁས་ *pro* ཁ་ *quando de tempore agitur*, s'emploie pour ཁ་ quand il s'agit du temps, v. g.: ཁ་ཉིན་ *v.* ཟང་ *heri, his diebus præteritis*, hier, ces jours passés.

ཁི་ *In seriis numer. pro* 32, dans les séries, vaut 32.

ཁི་དལ་ *(Schl.) Media editio dictionarii a* ཐུ་མི་སམ་བྷོ་ཊ་ *compositi*, édition moyenne du dictionnaire composé par *Thou-mé-sam-bho-djra*.

ཁུ་ *In seriis numer. pro* 62, dans les séries vaut 62.

ཁུ་ ཁུ་ཁུ་ ཁུ་བོ་ ཨ་ཁུ་ *vulg. Patruus*, oncle; ཨ་ཁུ་ *est etiam modus interpellandi hominem honorabilem et jam ætatis provectæ*, manière de s'adresser à un homme respectable et plus âgé.

ཁུ་ ཁུ་བ་ *vulg. Jusculum, liquor, succus arborum*, jus, liqueur, sève; ཤ་ཁུ་ *vulg. carnis jusc.*, bouillon de viande; འབྲས་ཁུ་ *aqua ex oriza cocta*, eau de riz; ཚོད་ཁུ་ *jusc. leguminum*, bouillon de légumes; ཚོན་ཁུ་ *tinctura liquida*, teinture liquide; ཐལ་ཁུ་ *lixivia*, lessive; ཤིང་ཁུ་ *succus arborum*, suc, sève; མར་ཁུ་ *butyrum liquefactum*, beurre fondu, *et in E. oleum*, huile; ཇ་ཁུ་རྡེག་ *jusc. thei lapide (ignito) turbare*, jeter une pierre ardente dans le thé.

ཁུ་བ་ *vulg.* ཆུ་ངན་པ་ *Semen virile, sperma*, semence humaine, sperme; ཁུ་བའི་འཐེན་པ་ ཁུ་ཁུ་བྱུང་ *v.* བབ་ *emissio seminis humani*, son émission. *Syn. sunt:* ཐིག་ལེ་ *macula*, tache; ས་བོན་ *semen*, semence; བྱང་སེམས་ *spiritus purus*, esprit pur; སེམས་དཀར་ ཁམས་དཀར་པོ་ *spiritus, materia alba*, esprit, matiere blanche; དབང་པོར་འགྲོ་ *in membrum procedens*, qui va dans le membre; ཤུ་ཀྲ་སྐྱེས་པ་ *a* chou-tra, *generatus*, engendré par *chou-tra*.

ཁུ་བ་སྣ་ཚོགས་མཛེས་ *epith. pro* པ་སངས་ *Venus planeta*; ཁུ་བའི་ཟླ་ *epith. pro* 5ª *luna*.

ཁུ་ནུ་ *Regio ad ripas superioris Sulleje*, "Kunawar", nom de pays.

ཁུ་བྱུག་ *vulg. Cucullus*, coucou: *cujus syn. sunt:* དཔྱིད་ཀྱི་པོ་ཉ་ *veris nuntius*, mes-

sager du printemps; འཕྲོད་པའི་ཕོ་ཉ་ *nuntius desideratus*, messager désiré; ངག་སྙན་ཅན་ དབྱངས་སྙན་ *dulcis vox, harmonia*, voix douce, harmonie; སྦྲང་རྩིའི་མགྲིན་ *guttur mellifluum*, à la gorge de miel; སྦྲང་རྩིའི་སྒྲ་སྙན་ *mellifluum instrument. music.*, instrum. de musique doux comme le miel; དཔྱིད་ཀྱི་དབྱངས་སྙན་ *veris dulcis harmonia*, douce harmonie du printemps; གཞན་གྱིས་གསོས་ *ab alio nutritus*, nourri, élevé par un autre; འཕྲོག་བྱེད་གདངས་ *vox alliciens*, voix ravissante; ཀུ་ཧུའི་མགྲིན་སྙན་ *cuculli collum dulce*, gorge douce du couc.; ཀུ་ཧུའི་འདོན་ *dicens kouhou*, qui dit *kouhou*; ནགས་ན་འབོད་ v. དགའ་ *in sylvis vocans, lætatus*, qui crie, se réjouit dans les forêts; ཟངས་མིག་ *cuprei oculi*, aux yeux de cuivre; བྱ་རོག་གསོས་ *a corvo nutritus*, nourri par le corbeau; (S) ཀོ་ཀི་ལ་ ཀའ་མ་དྷ་ན

ཁྲ་བྱུག་རྩ་ *Herba medic.*, plante médicinale.

ཁྲ་མོ་ ཀྲང་པ་¶་¶་ *Quoddam culinæ instrumentum*, un instrument de cuisine.

ཁྲ་ཚུར་ *Manus clausa, pugnus, (vulg. E.)*, le poing; ¶་¶་རྒྱབ་ v. འཛིང་ v. གདོན་ *pugno verberare*, frapper du poing; ¶་¶་འཁྲུམས་ *pugnum claudere*, fermer le poing; ¶་¶་རྐྱང་ *pugn. aperire*, ouvrir le poing.

ཁྲ་ར་ (S) = རྟའི་རྨིག་པ་ *Equi ungulæ*, les sabots du cheval.

ཁྲ་ལྤུ་ *Lanugo bovis yak*, duvet du yak.

ཁྲ་ལེ་ *Catinus bilancis in quo pondera ponuntur*, le plateau qui reçoit les poids d'une balance.

ཁྲ་ཤུག་ *Stercus, sordes*, excrément, ordure.

ཁྲག་ *vulg. Concavus, concavitas, recessus*, concave, concavité; ཆུ་¶་ *aquæ, ripa recessus, sinus*, les sinuosités de la rive; རི་¶་ *montis recessus, parva vallis*, petit vallon; རྣ་¶་ *auris concha, et longæ inaures*, la conque de l'oreille, et longues boucles d'oreille.

ཁྲག་ ཁྲགས་ *Obtinere, invenire*, obtenir. trouver; ནོར་¶་ *opes obtinere, acquirere*, acquérir la fortune; གཉིད་¶་བ་ *somnum invenire, somno se dare*, se livrer au sommeil; སྲང་གསུམ་¶་ *ad tres uncias pervenit (J.)*, il y a jusqu'à trois onces.

ཁྲག་ ¶་ཅིག་ *imp. verbi* འགུག་ *Voca, coge. in jus voca*, appelle, cite en justice. oblige; ཁང་པར་¶་ *in domum voca*, invite à la maison.

ཁྲག་ ¶་བྱ་ = སྒོ་མིག་(བྱ་ v. མ་) *Sera et*

clavis, cadenas et clef; སྒོ་¶ *clav. portæ*, clef de la porte; བང་¶ *ead. horrei*, clef de grenier; བང་¶་རྒྱབ་ *sera claudere*, fermer à clef; བང་¶་འབྱེད་ *seram aperire*, ouvrir un cadenas, *vulg. E.*

ཁྲག་ ¶་མ་ *vulg. E. Sacculus*, petit sac; ཇ····རྩམ····ཚྭ····དངུལ་¶ *Sacc. pro theo, farina, sale, argento*, sachet pour le thé, la farine, le sel, l'argent.

ཁྲག་ ¶་མ་=སྨོ་བུར་ *Nebula*, brume. *(sec. J.* ¶་རྣ་ *v.* སྣ་*)*

ཁྲག་རྡ་ *Hirundo*, hirondelle; *cuj. syn. sunt:* ཆར་འདོད་ *v.* སྡོད་བྱ་ *(vulg. E.) Avis pluviam vocans, vel in pluvia manens*, oiseau qui appelle la pluie, ou qui demeure dans la pluie; ཆུ་ཉུང་ *aquam vocans, tangens*, qui appelle, touche l'eau; (S) ར་ཙ་ཀ་

ཁྲག་པ་ = དབུགས་གཅིག་ *Unius respirationis tempus*, le temps d'une respiration; ¶་¶་དྲུག་ལ་ཆུ་སྲང་གཅིག་ 6 kougpa *faciunt unum* kiousong, *i. e. unum minutum*, 6 respirations font une minute. *(Quidam putant* ¶་¶་ *magnam esse periodum temporis?)*

ཁྲང་ ¶་དོང་ ¶་བ་ *v.* ཁོ་ *vulg. Foramen*, trou; ¶་བུ་ བུ་¶་ *id. parvum*, petit trou; སྣ་····རྣ་····མཆན་¶་ *narium, aurium, axillarum foramen*, trou du nez, des oreilles, des aisselles; བྱི་¶་ *muris for.*, trou de rat; གཏོར་ *v.* ཏོར་¶་ *cloaca*, cloaque; ¶་གཅིག་ཕྱུག་ *forare*, forer, faire un trou.

ཁྲངས་ *Origo, principium, fodina*, origine, principe, mine; གཏམ་¶་ *monumenta originalia operis, historiæ*, les sources d'un ouvrage, de l'histoire; འབྱུང་¶་ *origo, fons, principium*, origine, source, principe.

ཁྲངས་ *Quando agitur de natalitiis*, ¶་ཅན་ *v.* བཙུན་ *nobilis origo, nobilia natalitia*, noble origine, race; ¶་མེད་ *ex vili genere*, de vile naissance, race.

ཁྲིད་པ་ A = R སྐྱེལ་ *Ducere*, conduire; = རྫོང་ *ejicere, in exilium mittere*, rejeter, exiler; = ལེགས་སྐྱེས་ *bene natus, productus*, bien né; ¶ བ་ *ductus, ejectus*, rejeté, conduit; ¶་དུ་བྱེད་པར་ *ducere, gubernare*, guider, régir.

ཁྲད་ ¶་མ་ *Latus, ora*, côté, bord; ¶་དུ་འཇོག་ *scorsum ponere*, mettre à part; ¶་དུ་འཁྲིད་ *scorsum reponere*, mettre de côté.

ཁྲམས་ ¶་ཞིག་ *imp. verbi* འགྲུས་ *Mori, occidere*, mourir, tuer; དགྲ་བོ་¶་ *inimicum occide*, tue l'ennemi, ou ton ennemi.

ཁྲམས་པ་ *Repens, contractus*, rampant, contracté. *(Vid.* སྐྲུས་*)*

ཁྱནས་པ་ *epith. pro Viro docto, sapiente, famoso*, épith. pour les sages, savants.

ཁྱར་ ¶་པ་ *v.* དོ་ *præt. et imp. verbi* འཁྱར་བར་ *vulg. Delatus, defer*, porté, porte; ¶་ཤོག *affer*, apporte; ¶་སོང་ *aufer*, emporte; ¶་བའི་ཕྲིན་ *nuntium allatum*, nouvelle apportée; ¶་བ་ *v.* པོ་ *v.* རྒྱ་ *onus pro homine*, fardeau pour un homme; ¶་བུ་ ¶་བ་ *v.* རྒྱ་ཆུང་ཆུང་ *parvum onus*, petit fardeau; ¶་པ་ *v.* མཁན་ ¶་རྒྱ་པ་ ¶་རྒྱ་འབག་མི་ *v.* མཁན་ *bajulator*, portefaix; ¶་འཁྱར་བར་ ¶་པོ་འཁྱར་ *v.* འབག་ *onus deferre*, porter une charge; སྡིག་པ་¶་ *peccatum ferre (species juramenti)*, en porter le péché; ཁག་ལེགས་པོ་¶་ *curam bene sustinuit*, il a bien rempli son office; ཁྲིམས་¶་ *leges adimplere*, observer la loi; ¶་སྒ་ *species unci ad vestes, etc. sustinendas*, portemanteau. *(Vid.* འཁྱར་ *et* སྐར་*)*

ཁྱར་བ་ འཁྱར་བ་ *vulg. Panis, scriblita*, pain, miche, crêpe; ¶་ལེབ་ *cad. plana*, pain plat; ¶་བའི་ཁས་ ¶་ཀྱི་ཁས་ *crusta panis*, croûte de pain.

ཁྱར་ཚོས་ *Genæ, color genarum*, les joues, leur couleur. *Vulg.* འགྲམ་

ཁྱལ་ *(sec. Schl.) Lana vel pluma tenuissima*, duvet de laine ou de plume. *(J. addit: terræ sinus, districtus, provincia*, vallon, district, province. *Forsan* རྐྱལ་?)

ཁྱལ་ ¶་སྣ་ *Ima pars, latus alicujus rei*, le fond, le côté d'un object; སེམས་¶་སྣ་ སྣ་ཉམས་ *mens naturaliter inconstans, versatilis est*, l'âme est naturellement inconstante.

ཁྱས་ A = R ཐོས་ *v.* ཤེས་པ་ *v.* མཐོང་བ་ *Audiens, sciens, videns*, entendant, sachant, voyant.

ཁེ་ *In seriebus, numer. pro* 92, dans les séries égale 92.

ཁེ་ ¶་ཕྱོགས་ ¶་ཀ་ *vulg. Lucrum, victoria*, lucre, victoire; ¶་པ་ *v.* མི་ *v.* ཐོབ་མཁན་ *qui lucratur, vincit*, celui qui gagne, vainqueur; ¶་ཟ་ *v.* ཐོབ་ *v.* རྙིང་ *v.* རྙེད་ *lucrum, victoriam accipere*, avoir du lucre, vaincre; ¶་ཅན་ *v.* ལྡན་ *v.* ཡོད་ *lucrum afferens, proficuus*, avantageux; ¶་མེད་ *sine lucro, commodo*, sans profit; ¶་ཆེན་པོ་...ཆུང་ཆུང་...འབྲིང་འབྲིང་ *quæstus magnus, parvus, mediocris*, grand, petit, médiocre profit; ཚོང་¶་བ་ *v.* ཅན་ *commercium lucrativum*, commerce lucratif; ངས་¶་ཡིན་ *v.* རེད་ *ego vici, lucratus sum*, j'ai vaincu, gagné; སུས་¶་ཡིན་ *quis vicit, lucratus est?* qui a gagné? ཁ་མཆུ་...རྩེད་...དམག་¶་ *in lite, ludo, bello vincere*, vaincre dans un

procès, au jeu, à la guerre; ཤོ་རྒྱབ་¶ *tesseris ludendo lucrari, vincere,* gagner au jeu de dés; ¶ *v.* སྐལ་བཞག *pignus ludi deponere,* mettre l'enjeu; ངས་དངུལ་སྲང་བརྒྱ་¶ *v.* སྐལ་བཞག *ego* 100 *uncias argenti quasi pignus ludi depono,* je mets 100 onces d'argent comme enjeu.

ཁྲི་ལེ *vulg. Solus,* seul; = རྐྱང་རྐྱང་ ང་¶་¶ ཡིན *ego solus sum,* je suis seul; ཁྱོད་¶ ¶་ཤོག *tu solus veni,* viens seul.

ཁྲི་ལེན་དུ (S) = གཞོང་པོ *Pelvis,* bassin.

ཁྲིགས *præt. verbi* འཁྲིགས *Detentus, impeditus, prohibitus, cessavi, steti,* arrêté, empêché, défendu, j'ai cessé, arrêté.

ཁྲིངས *præt. verbi* འཁྲིངས *Impletus, impleri,* rempli, être plein; ཆུ་¶ *aqua impletus,* rempli d'eau; ཚོང་¶ *commercium perfeci,* j'ai fait du commerce.

ཁྲིངས *Superbus, fastu inflatus,* orgueilleux, fastueux: ཁྲིག་ཆེ་བས་¶་དེ *cum de magna dignitate inflatus esset,* rempli d'orgueil à cause de sa dignité; = ལྟ་བ་མཐོ *visus altus, superciliosus,* regardant de haut; ¶་མེད *v.* བྲལ *v.* ཟེད་ཟེ *sine superbia, humilis,* humble; ¶་སེམས་ཆེ་བས་བཅིངས *a magno superbiæ spiritu illaqueatus,* enlacé par un grand orgueil.

ཁྲིངས *in sensu physico: Inflatus, tumefactus,* enflé, tuméfié; ཆུ་""ཁྱགས་རོམ་¶ *aqua (gelu) tumefacta, glacies,* eau congelée, glace: གོས་¶ *vestes gelu rigidæ,* habits raidis par la gelée; ¶་ནད *inflationis morbus,* enflure, maladie.

ཁྲིན (Schl.) *In magia est symbolum cæli, et N.-E.,* en magie est le symbole du ciel, et du N.-E.

ཁྲིབས ¶་པར *Cooperire,* couvrir; ¶(མ) *coopercultum,* couvercle; ཁང་པ་¶ *domum cooperire,* couvrir, bâtir une maison: སྟེགས *v.* ལྕོག་¶ *mensæ cooperc.,* nappe de table; རྟ་¶ *stragulum equi,* tapis de cheval; ཆར་¶ *coop. contra pluviam,* abri contre la pluie; སྦ་¶ *matta ex* ba *facta, ad cooper. domum etc.,* natte de rotin ou bambou pour couvrir la maison; ¶་ཅན *v.* ལྡན *v.* ཡོད་སེ *coop. habens,* qui a un couvercle: ¶་མེད(པ *v.* མི) *v.* བྲལ *sine coop.,* sans couvercle. *(Vid. vulg.* བཀབ*)*

གཅེར ¶་ཀ *Singularis, solus,* singulier, seul; *(J.* ¶་རྒྱག་པ *defraudare,* faire du tort.)

ཁྲིལ = གནད་ལ་¶ *v.* བསྣུན *v.* གཙིར *Materiam, substantiam sugere, exprimere,* sucer, exprimer une subtance; བློ་¶ *mentem exprimere,* exprimer sa pensée. *(Adhibetur pro armis, loquela, consiliis.)*

ཁེལ་བ་ (J.) *Attingere*, atteindre; མཚམས་ལ་¶་ *ad metam attingere*, toucher le but; གནད་ལ་¶་ *in vitali parte vulnerare*, blesser une partie vitale.

ཁོ་ *In seriebus, numer. pro* 122, dans les séries égale 122.

ཁོ་ ¶་རང་ *m. f.* ¶་པ་ *m.* ¶་མ་ *f. vulg. Pron.* 3 *pers. sing.*, *ille*, lui, il, elle; ཁོའི་ ¶་རང་གི་ *illius*, de lui, son; ¶་ལ་ *v.* རང་ལ་ *dat.*, *illi*, à lui; *accus. eum*, lui; ¶་(རང་)ནས་ *ab illo*, par lui; ¶་ཉིད་ *ipsemet*, lui-même; ¶་ཅག་ *v.* རྣམས་ *v.* རང་ཚོ་ *pl. illi, ipsi*, eux, eux-mêmes.

ཁོ་བོ་ *m.* ¶་མོ་ *f.* ¶་¶་ཉིད་ *v.* རང་ *ego ipse*, moi-même; ¶་¶་ཅག་ *nos*, nous.

ཁོ་ན་ ¶་ནར་ ¶་ནས་ *syn. pro* རྐྱང་པ་ *Solus, tantummodo*, seul, seulement; ཉིད་གཅིག་¶་¶་སྒུག་ *unum tantum diem expecta*, attends un seul jour; ལོ་གཉིས་¶་¶་སླེབས་ *a biennio tantum pervenit*, il n'est arrivé que depuis 2 ans; སེམས་ཅན་¶་¶་སྲོག་ཡོད་ *sola animalia vita donantur*, les animaux seuls ont la vie.

ཁོ་ན་ ¶་ནས་ *Ipsemet, juste, præcise*, cela même, juste, précisément; ཚུལ་དེ་¶་¶་བཞིན་ *isto præcise modo*, juste de cette manière; ད་¶་¶་སོང་ *nunc in ipsomet momento mortuus est*, il vient de mourir à l'instant; ¶་¶་ཡིན་ *præcise istud*, c'est juste cela; དེ་¶་¶་ཉིད་ *veritas essentialis, Nirvana*, vérité essentielle, le Nirvana.

ཁོ་ཐོམ་ *Nom. civitatis capitalis regni Nepal, Katmandu*, n. thibétain de Katmandou, la capitale du Népal.

ཁོ་རེ་ *vulg. Vox appellativa, vocandi modus, hé! ho! quisquis!* manière d'appeler, hé! qui que ce soit. *In E.* ¶་¶་ *significat etiam: aliquando*, quelquefois; ¶་¶་ཨ་ན་བྱུང་ *quandoq. huc venit*, il est venu ici quelquefois; ¶་¶་བཟང་¶་¶་ངན་པ་ *quandoq. bonus, quandoq. malus*, quelquefois bon; parfois mauvais.

ཁོ་ལག་ A = R ཞེང་ སྦོམ་ རྒྱ་ཁྱོན་ *Largus, crassus, extensus*, large, gros, étendu: ¶་¶་ཆེན་པོ་ *Magna extensio, massa*, une grande étendue ou masse. *(J. membra præcipua, sed prob. requirit aliud verbum præcedens.) (Cs. robur, vigor.)*

ཁོག་ ¶་པ་ ཤ་¶་ *Corpus*, corps; ¶་སྟོད་ *pars superior corp.*, le haut du corps; སྨད་¶་ *pars inferior corp.*, le bas du corps; ¶་ཚད་ལེན་(པ་) *corporis mensuram sumere*, mesurer un corps; ཤ་¶་གཅོད་ *v. vulg.* བཅད་ *animalis occisi carnem secare, in partes dividere*, découper en morceaux le corps d'un ani-

mal; ¶་བཤལ་ *corp. purgatur, nomen morbi, diarrhœa*, diarrhée.

ཁོག་ *imp. verbi* འགོག་ *Impedi, prohibe*, empêche, défends; ¶་ཁོག་ཅན་ *præpeditus, epith. pro testudine*, empêchée, la tortue; ¶་བར་ཛེམས་ *multum impedi, præpedi, prohibe*, empêche, prohibe-le beaucoup; སེམས་¶་ཡངས་ *spiritus valde impeditus, stupidus*, esprit borné, stupide.

ཁོག་མ་ *Vas fictile*, vase de terre.

ཁོགས་ *præt. verbi* འཁོགས་ *Curvus, sinuosus, curvatus*, courbe, sinueux, courbé; ¶་བའི་འགྲམ་ འགྲམ་¶་བ་ *ripa sinuosa*, rive sinueuse; རྒན་¶་ *senio curvatus, confectus*, courbé, accablé de vieillesse.

ཁོགས་ *Tussis*, toux; ¶་བར་ ¶་རྒྱབ་ *tussitare*, tousser.

ཁོང་ ¶་རྣམ་པ་ *hon. et vulg. pro* ཁོ་ *Ille, ipse*, lui, elle; ¶་རྣམས་ *v.* ཅག་ *v.* དག་ *v.* རང་ཚོ་ *ipsi*, eux; ¶་(རང་)ཉིད་ *ipsemet*, lui-même; ¶་གི་ *ipsius*, de lui; ¶་རྣམ་པ་སུ་ཡིན་ *quis est iste? (hon.)*, quelle est cette personne? ¶་རྣམ་པ་ག་བྱོན་ *quo vadit?* où va-t-il?

ཁོང་ ¶་པ་ *vulg. Interior, (physice et moraliter)*, intérieur.

1° *Physice, v. g.:* ¶་ཁྲག་ *sanguis interior, venarum*, sang des veines; ¶་ཤིང་ *lignum, arbor cujus interior pars est vacua*, bois, arbre creux; ¶་ཤིང་ *pars interior ligni*, le cœur du bois; ཁྱིམ་¶་དུ་འདུག་ *in int. domo manet*, il est dans la maison; ¶་སྟོང་ *vacuum, non solidum*, creux; གཟུགས་བརྙན་¶་སྟོང་ *statua vacua*, statue creuse; ལོ་ངོས་གཅིག་¶་ད་ *intra unum annum*, en un an; ¶་འབྱིར་ A = R འབྱིན་ = ¶་ནས་འཐེན་ *ab intra extrahere*, retirer de l'intérieur.

2° *Moraliter* ¶་དུ་འཁྲོ་བ་ ¶་ནས་འཁྲུགས་པ་ *intus, in corde iratus, turbatus*, irrité, troublé dans son cœur; མི་ལ་¶་ཁྲོ་འཁྲོག་ *aliquem irritare*, irriter quelqu'un; ¶་དུ་ཚུད་ = ནང་དུ་ཚུད་ = ¶་དུ་གཏོགས་ *in mente concipere, judicare*, concevoir dans son esprit, juger; ¶་སྐྱོམས་ A = R ཡིད་སྐྱི་བདེ་ཞེང་ སྒྱིད་ལུས་པ་ *præ mœrore piger, indolens manere*, rester inerte à cause de son chagrin; ¶་རང་ A = R ཆབ་མི་འཚལ་ = ཆུད་མི་ཟ་བ་ *inexhaustibilis*, qu'on ne peut épuiser; ¶་དུ་ཟུན་ *v.* ཟླ་བ་ *in mente tenere, recordari*, garder en mémoire.

ཁོང་ *vulg. Sumitur etiam pro parte superiori corporis, pectus*, le haut du corps, la poitrine; ¶་ཐག་ *antilena equi*, courroie

du poitrail; ¶་བསྐོར་ *vestis collum*, collet d'habit.

ཁོང་ ¶་ཞིག ཁོངས་ཤིག *imp. verbi* འགེངས་བར་ *Imple, adimple*, remplis, accomplis.

ཁོང་ཁོང་ *Vacuus*, vide.

ཁོངས་ ¶་མ་ *Medium*, le centre, le milieu; ¶་ན་ *v.* སུ་ *in medio, per, inter*, au milieu, entre, parmi; ¶་སུ་གཏོགས་པ་ *adjunctus cum*, ajouté à; ཟླ་བ་གཅིག་ ¶་སུ་ *in medio mense, per unum mensem*, au milieu du mois, pendant un mois; *(magnam habet affinitatem cum* ཁོང་ *interior.)*

ཁོད་ ¶་ཅིག *imp. verbi* འཁོད་པར་ *Stabili, sede*, établis, demeure; ¶་པ་ *præt. stabilitus*, établi.

ཁོན་ ¶་པ་=འཁོན་པ་ *Odium*, haine; སེམས་ ¶་ *animus iratus*, âme irritée; ¶་(དུ་) འཛིན་ *odio habere, odisse*, prendre en haine; ¶་གཙུག་ *v.* འཛུག་ *inimicitias excitare*, exciter des haines. *(Vid.* འཁོན་*)*

ཁོབ་ ¶་ཅིག་ *imp. verbi* འགེབས་ *Cooperi*, couvre.

ཁོབ་ = མཐའ་ *Finis, limes*, terme, limite; མཐའ་¶་ *v.* འཁོབ་ *fines, limites, qui extra limites sunt, extranei*, frontières, les étrangers qui sont hors des frontières; *(habet sensum contemptus*, terme de mépris.*)*

ཁོམ་ ¶་པོ་ *vulg. Tapes ex corio, (in Sik. vulg. pro corio in genere)*, tapis de cuir; གཟིམས་¶་ *vulg.* ཉལ་¶་ *id. ad dormiendum*, tapis de peau pour le lit; སྒ་¶་ཁྲི་ *id. qui ponitur intra tapetes et clitellam*, tapis de cuir sous la selle; ¶་འཁོག་ *involucrum ex corio pro vestibus, etc.*, valise, portemanteau, etc.

ཁོམ་ ¶་པར་ *vulg. (de personis et rebus) Vacare, inoccupatus esse, facultatem, libertatem habere*, être inoccupé, libre de, pouvant faire; ¶་མ་ཁོམ་ *vacasne?* êtes-vous libre? ད་རིང་ང་མ་¶་སང་ཉིན་ བཟོ་འོང་ *hodie non vaco, non possum, cras faciam*, aujourd'hui je ne puis, demain je le ferai; ང་ལ་ཐོས་¶་མས་ *v.* ཨས་¶་ *ut me audias vacasne?* avez-vous le loisir de m'entendre? མ་འགྲོ་ མ་¶་མེད་ *non possum non ire, necessario ire debeo*, je ne puis ne pas aller, je dois aller; ཁང་པ་¶་དང་ལུ་སྡོད་ ཆོག་ *domus vacua est, in ea manere potes*, la maison est inoccupée, tu peux y rester; ཁལ་མ་མ་¶་ *jumenta non sunt absque labore, non vacant*, les animaux ne sont pas libres, ils sont employés; མི་¶་པ་བརྒྱད་ *(Schl.)* 8 *obstacula felicitati, et* 8 *punitiones, apud bonzios*, les 8 obstacles au bonheur et les 8 punitions dans les lamaseries.

ཁོར་ཐུག A = R ¶་ཡུག = ཁོ་ར་ *Ambitus, circuitus, mœnia*, enceinte, circuit, remparts.

ཁོལ་ *præt. verbi* འཁོལ་ *vulg. Ebullitus*, bouilli; ¶་བ་ *v.* ཕྱིན་ *v.* ཟིན་ *ebullivi, ebull. est*, j'ai fait bouillir, c'est bouilli; ཆུ་¶་ *aqua ebullita*, eau bouillie; ¶་འགྲོ་ *v.* འགྱུར་ *v.* འོང་ *ebulliet*, bouillira; ¶་མ་ *aliquid ebullitum*, chose bouillie. *(Vid.* འཁོལ་ *et* སྐོལ་*)*

ཁོལ་* ¶་པོ་ *m.* མོ་ *f. Servus, ancilla, (vulg. Sik.)*, serviteur, esclave; ¶་¶་གཟུང་ *v.* ལེན་ *v.* བཟུང་ *in serv. sumere*, prendre comme serviteur; ¶་¶་གཏོང་ *servum mittere, dimittere*, renvoyer un serv., affranchir un esclave; ལུས་ *v.* གཟུགས་ དེ་སེམས་ཀྱི་¶་¶་གནད་ *v.* ཡིན་ *corpus spiritui servit*, le corps est l'esclave de l'esprit.

ཁོལ་བུ་ *Fragmentum*, morceau, fragment; ¶་དུ་གཅོད་ *in fragm. secare*, couper en morceaux; ¶་དུ་བཅད་ *in fragm. sectus*, coupé en morceaux; ¶་དུ་བྱུང་བ་ *in fragm. redactus, factus, i. e. epitome, compendium*, réduit en fragments, résumé.

ཁོལ་ས་ A=R སྐར་ཁུང་ = བ་ལང་མིག *Parva fenestra*, œil-de-bœuf, petite fenêtre.

ཁོལ་མོ་ *vulg. Follis*, soufflet; ¶་མོས་འབུད་ *folle sufflare*, souffler avec un soufflet.

ཁོས་ ¶་ཤིག་ *imp. verbi* འགས་ *Finde*, fends; ཤིང་¶་ *lignum finde*, fends du bois.

ཁོས་པ་ A = R འདུན་ = འདོད་པ་ *Desiderium, velle*, désir, le vouloir.

ཁྱ་ *Pronunciatur* kiâ, se prononce *kiâ* aspiré.

ཁྱ་ཁ་ *Species parvi animalis carnivori*, nom d'un petit carnivore.

ཁྱ་ལེ་ *Pugillus, quod in palma manus contineri potest*, une poignée.

ཁྱག་པ ཁྱགས་པ་ *præt. verbi* འཁྱགས་པར་ *vulg. Gelatus, frigidus*, gelé, froid; ¶་དོ་ *v.* དྲགས་ *frigus est*, il fait froid; ¶་རོམ་ ཆབ་རོམ་ *glacies*, glace; ¶་རོམ་ བཞུས་སོང་ *glacies liquefacta est*, la glace est fondue; ཆུ་¶་སོང་ *v.* ཐོན་ *aqua congelata est*, l'eau est gelée.

ཁྱག་པ་ *præt. verbi* འཁྱོག་པར་ *Sublevare*, soulever, *(vid.* བཀག་*)*; ཁྱག་¶་ *curam sublevans, adjuvans, i. e. sponsor, securitas*, aide, répondant, caution; ཁྱག་¶་བཙུག་ *sponsorem statuere*, présenter un répondant; ཁྱག་¶་འདུག་ *sponsor esse*, être caution.

ཁྱད་ ¶་པ་ *vulg. Differentia, distinctio*, différence, distinction; ¶་པར་དུ་ *specialim, differenter*, spécialement, en particulier; ¶ པར་ཅན་ *v.* པ་ ¶་པ་ཡོད་ *diff. est*, c'est différent; ¶་པ་མེད་ *sine*

differentia, idem est, sans diff., c'est la même chose; ¶་དུ་གསོད་པ་ *cædens speciali modo i. e. contemptus, irrisio,* mépris, sarcasme.

ཁྱད་པ་ *Excellens præ aliis, præcipuus,* éminent; = ནང་གསེལ་ *inter alios eminet,* qui surpasse les autres; ནོར་¶་པ་ ¶་ནོར་ *opes præcipue constituens,* le capital; ¶་པར་གནས་ *excellenter existens, epith. pro* བྱང་ཆུབ་ཤིང་ *ficu religiosa,* qui existe d'une manière excellente; ¶་འཕགས་ ¶་པར་ཕགས་=ཕྱུལ་དུ་བྱུང་ = རབ་བསྔགས་ = མཆོག་ = རབ་གྲུབ་ *specialiter nobilis, sanctus, qui ad perfectionem pervenit,* saint parvenu à la perfection.

ཁྱབ་ ¶་པར་ *Comprehendere, manifestare, implere,* comprendre, contenir, manifester; ¶་པ་ *comprehensio, manifestatio, impletio,* l'acte de contenir, etc.; ¶་ཆེ་བ་ *magna comprehensio,* grande portée; ཀུན་(ལ་)¶་ *omnia implens, comprehendens, manif.,* qui contient, etc. tout; ¶་གསལ་ *lumen, splendor manif., extensus, epith. pro sole,* lumière éclatante, le soleil; ¶་བྱེད་ *quod comprehend. implet, manifestat, epith. pro* ལུས་ཀྱི་རླུང་ *elementum venti a quo totum corpus impletur et vita manifestatur,* qui remplit, manifeste la vie, c.-à-d. l'air comme élément du corps; ཐམས་ཅད་ལ་དྲིན་གྱིས་¶་པ་ *omnia entia misericordia sua complectens,* qui manifeste sa miséricorde à tous les êtres; ¶་སྟོབས་ *vis manifesta, epith. pro* བརྒྱ་བྱིན་ *Indra,* la puissance manifeste, Indra: ¶་གནས་ *locus manifestus vel impletus (sanguine), epith. pro menstruis,* les menstrues; ¶་གདལ་ *spargere, sternere (J. comprehensive, extensive),* répandre, étendre; ར་བས་¶་པའི་ས་ཞིང་ *ager clausura circumseptus,* champ fermé d'une clôture.

ཁྱབ་ *Intercalare,* intercaler; གདུང་མ་ཆེ་ཆུང་¶་ *trabes magnas et parvas intercalare,* intercaler les grosses et les petites poutres.

ཁྱབ་འཇུག་ (S) विष्णु *Nomen dii Vishnu, a quo victus est dæmon Rahu solem et lunam devorans tempore eclipsis,* n. de Vishnou; ¶་¶་ཀྱི་མིང་གཞན་ *alia nomina, synonyma pro Vishnu sunt:* ses synonymes sont: འཁོར་ལོའི་བདག་པོ་ *mundi dominus,* seigneur du monde: སྲེད་མེད་བུ་ (S) ནཱ་ར་ཡ་ཎ་ *filius non amatus, improbatus,* fils détesté, désavoué; སྟོབས་ལྡན་དགྲ་བོ་ *hostis fortis,* ennemi puissant; ལག་པ་བཞི་པ་ *quadrimanus,* qui a 4 mains; གོས་སེར་ཅན་ *vestes flavas gerens,* vêtu d'habits jau-

nes; ར་གཞུ་ཅན་ *arcum corneum tenens*, tenant l'arc de corne; རྒྱལ་མཚན་ཅན་ *vexillum regium gerens*, portant l'étendard royal; སྒྲ་གཅན་གསོད་ *a quo occisus Rahu*, qui a tué Rahou; ནོར་ལྷའི་བུ་ *dei divitiarum filius*, fils du dieu des richesses; དབང་པོའི་དབང་ཕྱུག་ *principum princeps*, roi des rois; བདེ་བྱེད་ *lætificans, pacificans*, qui réjouit, pacifie; ལྷ་མིན་དགྲ་ *gigantum inimicus*, ennemi des géants; མ་ཕམ་པ་ *non victus*, invaincu; དམྱལ་འཇོམས་པ་ *victor inferi*, vainqueur de l'enfer; སྐྱེས་མཆོག་ *creaturarum nobilissima*, la plus noble des créatures; ཟླ་བའི་སྙིང་པོ་ *essentia lunæ*, essence de la lune; འགྲོ་མགོན་ *vivorum protector*, protecteur des vivants; དུས་ཀྱི་སྲུ་ཁུད་ *temporis cardo*, le pivot du temps; མུན་འཇོམས་ *qui tenebras vicit*, qui a vaincu les ténèbres; བདུད་ལས་རྒྱལ་ *dæmonum victor*, vainqueur des démons; དཔུང་བཞི་པ་ 4 *brachia habens*, ayant 4 bras; འཛིན་པ་བཅུ་པ་ *decies incarnatus*, 10 fois incarné; དལ་སོའི་བུ་ *Veneris filius*, fils de Vénus; ཐ་གུའི་ལྟོ་ཅན་ པད་མའི་ལྟོ་བ་ *cujus venter est* ཐ་གུ་ *vel* པད་མ་, dont le ventre est un *thagou?* ou un nénuphar; ཉི་དབང་ *solem regens*, gouvernant le soleil; སྡེ་ཅན་ *subjectos habens*, ayant des sujets; མཁར་བའི་དགྲ་ *arcium inimicus*, l'ennemi des forteresses; འོག་དབང་སྐྱེས་ *ex potestatibus inferioribus natus*, né des puissances inférieures; (དཔལ་)བེ་ཅུའི་མཚན་ཅན་ *nobilis vituli signum habens*, ayant un veau pour signe; སེར་སྐྱ་ཞི་བ་ *in pace firmans urbem* Serkia, qui assure la paix de la ville de *Kapila;* ཉེ་དབང་དཔལ་ *recentiorum principum nobilissimus*, le plus noble des princes modernes; དཔལ་མའི་དཔལ་ *nobilium nobilissimus*, le noble parmi les nobles; དཔལ་གྱི་བདག་ *nobilis dominus*, noble seigneur; མིའུ་ཐུང་ *nanus*, le nain; ཐིག་ལེ་དྲུག་པ་ 6 *notas habens*, qui a 6 caractères distinctifs; འགྲོ་བའི་ཏོག་ *viventium summus*, le plus sublime des êtres vivants; དཔའི་ལག་པ་ *manu potens vel nobilis*, à la main puissante, noble; གཡུང་དྲུང་ཅན་ *perpetuus*, perpétuel; གསེར་གྱི་ཐིག་ལེ་ *auri nota*, marque d'or; སྣ་ཚོགས་གཟུགས་ *corpus universale*, corps universel; སྦྲང་རྩིའི་བུ་ *nectaris filius*, fils du nectar; འཁྱིལ་པ་བརྒྱ་པ་ *spiras vel serpentes* 100 *habens*, ayant 100 spirales ou serpents; ཟེ་

ཅོན་ཅན་ *clavam gerens*, portant une massue; སྔོན་གྱི་སྐྱེས་བུ་ *primogenitus*, premier-né; སྐྱེས་བུ་མཆོག *ens nobile*, être noble; དང་པོའི་ལྷ་ *primarius genius*, génie primitif; འདམ་བུའི་དབང་ *luti, terræ gubernator*, qui gouverne la boue, la terre; དབྱིག་གི་ལྟོ་བ་ *venter divitiis plenus*, au ventre rempli de richesses; ནམ་སོ་སྐྱེས་ *ex Namso natus*, né de l'étoile Namso; འབྱོར་བ་བཅུ་པ་ 10 *divitiæ*, ayant les 10 richesses; རང་ལས་སྐྱེས་ *a se natus*, né de soi-même; གོམ་གསུམ་གནོན་ *tribus passibus, ter calcans*, broyant en 3 pas; མཁའ་ལྡིང་རྒྱལ་མཚན་ *aquilam pro vexillo habens*, dont l'aigle est le signe; པད་དཀར་མིག *cujus oculi sunt lotus albus*, dont les yeux sont le lotus blanc; མི་འཛག་ *hominem stillans*, འཕྲོག་བྱེད་ *raptor*, ravisseur; ཁྱུ་མཆོག་ལྟོ་ *hominum nobilium venter*, ventre des hommes nobles; དགའ་བ་བརྒྱ་པ་ 100 *lætitias, amores possidens*, possédant 100 félicités; སྲིན་སྐྱེས་དགྲ་ *inimicus spirituum* སྲིན་སྐྱེས་, ennemi des esprits *jincchié;* མེ་ཏོག་ལྟོ་ *venter floridus*, au ventre fleuri; མིའི་སེང་གེ་ *humanus leo, hominum leo*, le lion des hommes; (S) ཀཻ་ཤེ་ད་ཝི་

ཁྱབ་འཇུག་གི་ཕུ་བོའི་མིང་ *Syn. pro fratre majori dii Vishnu sunt:* les syn. pour le frère ainé de Vishnou sont: སྔོན་སྐྱེས་ *primogenitus*, premier-né; སྟོབས་ལྡན་ *potens*, puissant; མི་འཇིགས་ *impavidus*, གཤོལ་མདའ་འཛིན་ *aratri temonem tenens*, qui tient le timon de la charrue: (S) *Balarama;* གདུང་ཤིང་ཅན་ *pilum tenens*, tenant un pilon à la main; ཏྭ་ལས་མཚན་ *pro signo* ཏྭ་ལ་ *habens*, ayant la jusquiame pour emblème; འདོད་སྐྱོང་ *desideria protegens*, protecteur des désirs.

ཁྱབ་འཇུག་གི་ཆུང་མའི་མིང་ *Syn. pro uxore dii Vishnu (vid. ad* དཔལ་མོ་*)*, syn. pour l'épouse de Vishnou.

ཁྱབ་འཇུག་གི་བུའི་མིང་ *Syn. pro filio dii Vishnu (Cupido)*, syn. pour le fils de Vishnou; དགའ་རབ་དབང་ཕྱུག *princeps perfecti amoris*, roi de l'amour parfait; དགའ་མའི་བདག་པོ་ *Lætitiæ maritus*, le mari de la joie; མེ་ཏོག་གཞུ་ཅན་ *arcum ex floribus habens*, qui a un arc de fleurs; སྡོམ་པའི་དགྲ་ *coactionis vel præceptorum inimicus*, ennemi de la contrainte, des lois; མདའ་ལྔ་པ་ 5 *sagittas tenens*, tenant 5 flèches; རབ་སྟོབས་ *valde fortis*, très-fort; ལུས་མེད་ *incorporeus*, incorporel; ཡིད་ལས་

སྐྱེས་ *a spiritu natus*, né de l'esprit; གསོད་བྱེད་ *occidens*, qui tue; ཡིད་སྡུག་དབང་པོ་ *membrum turbans spiritum*, membre qui trouble l'esprit; ཆུ་སྲིན་རྒྱལ་མཚན་ཅན་ *draconem pro vexillo habens*, ayant un dragon pour étendard; སྨྱོས་བྱེད་ *insanum reddens*, qui rend insensé; དགའ་བྱེད་ *lætificans*, qui réjouit; རྟོག་བྱེད་ *tentans, mente cogitans*, tentant, pensant; ཚངས་འཇོམས་ *Brahmam vincens*, vainqueur de Brahma; སྦྲང་རྩིའི་ཁ་ལོ་ *nectareus ductor*, guide doux comme le nectar; མ་ཟད་མཚན་ *signum perpetuum*, signe perpétuel; རྩེ་དགའི་ཁྲི་ *sedes ludi et amoris*, siége du jeu et de l'amour; སྟོབས་འཕེལ་དགྲ་ *inimicus vires augens*, ennemi qui augmente les forces; དྲན་པའི་ཤིང་རྟ་ *memoriæ, vel potius conceptionis vehiculum*, véhicule de la mémoire, ou de la conception (charnelle). *(Vid. alia syn. ad* བདུད་*)*

ཁྱབ་འཇུག་གི་ཤིང་རྟ་ *v.* གཞོན་པ་ *v.* ཞོན་པ་ མཁའ་ལྡིང་ *Currus dii Vishnu, aquila*, le char, c.-à-d. l'aigle de Vishnou. *Syn. sunt:* ནམ་མཁའ་ལྡིང་ *in aere volans, aquila*, volant dans l'air, l'aigle; མཁའ་འགྲོའི་དབང་ཕྱུག་ *princeps avium*, roi des oiseaux; འདབ་ལྡན་ *alatus*, ailé; འདབ་བཟང་ *bene alatus*, aux bonnes ailes; ལྟོ་འགྲོ་ཟ་ *serpentes edens*, qui mange les serpents; ཀླུ་མཐར་བྱེད་ *Nagas destruens*, qui détruit les Nagas; སྐར་མིག་བུ་ *stellas pro oculis habens*, dont les yeux sont des étoiles; གསེར་འདབ་ *aureæ pennæ*, aux plumes d'or; དུག་འཇོམས་པ་ *venenum vincens*, qui vainc le poison; སྐྱ་རེངས་ནུ་བོ་ *auroræ frater natu minor*, jeune frère de l'aurore; གསེར་གྱི་ལུས་ཅན་ *corpus aureum*, au corps d'or; འདབ་ཆགས་སེང་གེ་འདུལ་བྱེད་ *avium et leonum domitor*, qui dompte les oiseaux et les lions; རྡོ་རྗེའི་མཆུ་ *adamantinum rostrum*, bec de diamant; ཤལ་ས་མི་གནས་ *litt. in gypsatis locis non manens*, qui ne demeure pas dans les lieux habités; ཉི་དབང་ཤིང་རྟ་ *solis principis currus*, char du prince du soleil; ནམ་འདུལ་སྐྱེས་ *a mansuefacto natus*, né de *Namdeul*; འདུལ་སྐྱེས་ཁྱུང་ *Garuda a nativitate cicurata*, Garuda né apprivoisé; འོད་སྲུང་བདག་སྐྱེས་ *a custode luminis natus*, né de *Eu-song;* ཀླུའི་དགྲ་ *Nagarum inimicus*, ennemi des Nagas.

ཁྱམ་པ་ ཁྱམས་ *præt. verbi* འཁྱམས་ *vulg. Ambulavi, saltavi*, j'ai marché, dansé.

ཁྱམས ¶་ས་ ¶་འགྲོ་ས་ ¶་ར་ *vulg. Solarium, ambulacrum, saltationum locus,* terrasse pour se promener, lieu des danses; ¶་སྟོད་ *ambul. superius,* terr. supérieure; ¶་སྨད་ *id. inferius,* terr. inférieure; ¶་མ་ཐོང་ *vulg.* ཐྱམས་མ་ཐོང་ *in tecto apertura,* trou dans le toit pour y monter.

ཁྱམས་མདོ་ ཆབ་མདོ་ *Nom. principatus, et civitatis ad Or. Thibeti, in prov.* ཁམས་, *ad confluentem rivorum* ཟ་ཆུ་ *et* ངོམ་ཆུ་ *qui efformant flumen* རྫ་ *v.* རྫ་ཆུ་ *(Mè-kong Europ., et Lan-tsang-kiang Sinens.),* nom de principauté et de ville. *(Sinenses hanc civitatem vocant* Tchang-tou *vel* Tcha-mou-tc, *et Europæi* Tsiam-do.)

ཁྱར་ ¶་པ་ *præt. verbi* འཁྱར་ *A via declinatus, erratum,* qui est hors de la voie, erreur; ཁ་¶་ = ལན་ཀན་ *peribolus (in latere positus),* balustrade.

ཁྱི་ ཕོ་¶་ *m.,* མོ་¶་ *f. vulg. Canis,* chien; ཁྱི་ཕྲུ་, *vulg.* ¶་གུ་ *catulus,* petit de chien; ཁྱིའི་རིགས་ནི་ *species canum sunt,* espèces de chiens; ཤིངས་ *v.* ཤ་¶་ ¶་ཤ་ སྐྱགས་ཁྱི་ *canis venatorius,* chien de chasse; བཟང་¶་ *molossus,* bouledogue; འབྲོག་¶་ *v.* ཧྲེ་ ཀྱ་སེར་ *canis pascualis flavi coloris,* chien de berger jaune; ངོམ་ནག *v.* ནུ་ *canis pascualis niger,* chien de berger noir; ཀྱ་དཀར་ *can. cum maculis albis,* chien à taches blanches; ཀྱ···བོད་¶་ *canis sinensis, thibetanus,* chien chinois, thibétain; ¶་སྤྱལ་ *v.* ཁང་ *v. Sik.* ཁྱིམ་ *casa canis,* chenil; ¶་ཟུག་ *canis latrat,* le chien aboie; ¶་སྨུག་ *v. vulg.* སོ་བཏབ་ *canis mordet,* le chien mord; ¶་གསོ་ *v.* འཚོ་ *v.* བཟན་ *canes nutrire,* nourrir les ch.; ¶་ཐུག་པ་ *v.* བཟན་ *cibus canum,* nourriture des chiens; ¶་རྫི་(བོ་) *custos canis,* gardien de chiens; ¶་སྨྲ་ར་བ་ *v. vulg.* འཛིང་ *canes rixantur,* les chiens se battent; ¶་སྨྱོན་ *v.* སྨྱོས་ *v.* སྨྱང་ *canis rabidus,* chien enragé; ¶་རྫ་ *scabies canum* gale des chiens; ¶་ཤིག···སྦྲང་ *pediculus, musca canum,* pou, mouche de chien. *Syn. pro cane sunt :* རི་དྭགས་ཟ་བྱེད་ *feras manducans vel manducare faciens,* qui mange ou fait manger le gibier; ནོར་སྲུང་ *pecora protegens,* gardien de troupeaux; (S) ས་ར་མའི་བུ་ ཀུ་ཀུ་ར་ ཤུ་ན་ཀ་

ཁྱི་ར་ *Venatio,* chasse; ¶་¶་པ་ *venator,* chasseur; *cujus syn. sunt :* ཤིངས་པ་ རྔོན་པ་ *venator,* chasseur; ཀྱ་འཛུག་མཁན་ *retia ponens,* qui place des

lacets; *(vulg. venator dicitur* ཤ་སྐྱགས་མི་ *v.* མཁན་*)*

ཁྱིའི་ཟླ་ *vulg. Canis mensis, 7ª luna,* mois du Chien, 7e lune; ཁྱི་ལོ་ *annus canis, 11us cycli duodenarii,* année du Chien, 11e année du cycle duodénaire; ཁྱི་དུས་ *hora 8ª matutina,* 8 heures du matin.

ཁྱིའུ་ ཁྱི་གུ་ *Catulus,* petit chien, petit d'animal; *sed etiam* = སྦྲལ་སྨིག་ *prima germinatio,* bourgeon de plantes.

ཁྱི་རོང་ (J. སྐྱིད་ཆུ་) *Rivus, flumen prope* ལྷ་ས་ nom de la rivière qui coule près de Lhassa.

ཁྱི་ལ་ཁྲ་རི་ (J.) *Species theriacæ, ex acacia catechu confectæ,* espèce de thériaque préparée avec le cachou.

ཁྱིག་ ཁྱིགས་ཤིག་ *imp. verbi* འཁྱིག་པར་ *Liga, noda,* lie, noue; *præt.* ཁྱིགས་ *ligatus, nodatus,* lié, noué; ཡས་¶་བྱུང་ *ligatumne est?* est-ce lié?

ཁྱིད་ =*vulg.* མཐོ་ *Spithama, mensura manus cum pollice extento,* un empan; ¶་གང་....དོ་ 1.2 *spithamæ,* 1.2 empans.

ཁྱིམ་ *vulg. in Sik.* = ཁང་པ་ *vulg. in E. Domus,* maison; ¶་བཟང་ *palatium,* palais; རྟ་....ནོར་¶་ *(Sik.) equorum, boum stabulum,* étable à chevaux, à bœufs; ཕྱི་ *v.* ཕྱི་¶་ *domus exterior,* maison extérieure; ནང་¶་*(Sik.) cubiculum,* chambre; ¶་གཅིག་རྩིག་ *v.* བཀབ་ *dom. ædificare,* construire une maison; ¶་འཇིག་ *dom. destruere,* détruire une maison; ¶་ལོག་འགྲོ་ *dom. evertitur (naturaliter),* la maison tombe en ruines; ¶་དུ་ *v.* ན་འདུག་ *est domi,* il est à la maison; ¶་ནས་¶་དུ་ *v.* ལ་རྒྱུ་ *e domo in dom. ire,* aller de maison en maison; ¶་གསར་པོ་བཟོ་ *dom. reparare,* réparer une maison; ¶་ཚལ་ *sylvula propre dom.,* bosquet; ¶་གྱི་སེམས་ཅན་ *animalia domestica,* animaux domestiques; ¶་བྱ་ *vulg.* བྱ་ཕོ་ *m.,* མོ་ *f. gallus, gallina,* coq, poule; ¶་བྱ་འཚོ་ *v.* ཚགས་ *gallinas nutrire,* nourrir les poules; ¶་བྱིའུ་ = *E.* ཁང་བྱིའུ་ *passer,* oiseau de la maison, passereau.

ཁྱིམ་ *vulg. Familia,* famille; ¶་པ་ *v.* བདག་ *v.* ཁྱོབ་ *magister domus, familiæ, et cum* མོ་ *domina, materfamilias, matrona,* maître, maîtresse de maison; ¶་འཛིན་མ་ *v.* ཁྱོབ་མ་ *v.* གནས་མ་ *v.* འདས་བྱན་མོ་ *uxor,* épouse; ¶་གསར་ *uxor nuper nupta,* nouvelle mariée; ¶་མི་ *v.* ཚང་ *v.* ནང་པ་ *domestici, familiares domus,* les domestiques, familiers; ¶་བཟའ་བ་ *m.* མ་ *f. amici famil.,*

les amis, habitués d'une maison; ¶ གཅིག་བྱེད་ *v.* བཅོས་ *famil. constituere,* faire une famil.; ¶་ཀྱི་བྱ་བ་ *v.* བྱེལ་བ་ *v.* ལས་ཀ་ *domestica negotia,* affaires de famil.; གྲོང་བ་འདི་ལ་¶་ག་ཚད་ཡོད་ *in isto pago quot sunt famil.?* combien de fam. dans ce village? ¶་མཚེས་ *vicinus,* voisin; ¶་མཚེས་མ་ *vicina,* voisine.

ཁྱིམ་ *Mansiones, constellationes zodiaci,* les demeures, constellations du zodiaque; ¶་ཀྱི་འཁོར་ལོ་ *zodiaci rota, zod. integer,* le cercle du zod.; ¶་ཞག་ *v.* ཉིན···ཟླ···ལོ་ *zod. dies, mensis, annus,* jour, mois, année zodiacale; ¶་བཅུ་གཉིས་བདག་པོ་ 12 *mansionum zodiac. dominus, epith. pro sole,* le maître des 12 demeures, le soleil; ¶་བཅུ་གཉིས་ནི་ 12 *mansiones zod. sunt:* les 12 constellations du zod. sont: 1° ལུག་ *ovis,* le Mouton; 2° གླང་ *bos,* le Bœuf; 3° འཁྲིག་པ་ *coitus (gemelli),* l'union sexuelle (Gémeaux); 4° ཀ་ཀ་ཊ་ *carabus (cancer),* le Cancer; 5° སེང་གེ་ *leo,* le Lion; 6° བུ་མོ་ *virgo,* la Vierge; 7° སྲང་ *bilanx,* la Balance; 8° སྡིག་པ་ *scorpio,* le Scorpion; 9° གཞུ་ *arcus (sagittarius),* l'Arc (Sagittaire); 10° ཆུ་སྲིན་ *crocodilus, draco (capricornus),* le Dragon (Capricorne); 11° བུམ་པ་ *amphora,* la Jarre (Verseau); 12° ཉ་ *pisces,* les Poissons; ཁྱིམ་ *sumitur etiam pro tempore 2 horarum, per quod unum signum zod. transit per lineam meridianam,* l'espace de deux heures. — ཁྱིམ་ *est etiam symbolum pro numero* 12, symbole du nombre 12.

ཁྱིམ་ ཉི་¶ ཟླ་¶ *Circulus luminosus circa solem vel lunam, halo, corona,* halo. couronne solaire, lunaire; *cujus syn. sunt:* འོད་ཀྱི་དཀྱིལ་འཁོར་ *orbis luminosus,* cercle lumineux; འོད་¶ *domus luminosa,* maison lumineuse; འོད་ཀྱི་གུར་ *luminis tentorium,* tente de lumière; ཁང་ཡངས་ཀྱི་བསྐོར་ *circulus circa magnam domum,* cercle autour de la grande maison; འོད་ཀྱི་ལྡིང་ཁང་ *domus luminosa volans,* maison lumineuse qui vole; འཇའི་གུར་ *tentorium sicut iris,* tente comme l'arc-en-ciel; ཉི་བའི་ཉི་མ་ *sol solis,* soleil du soleil; ཉི་མའི་སྤྲིན་ *solis emanatio,* émanation du soleil; ཉི་མའི་རྣ་ཆ་ *solis inauris,* boucle d'oreille du soleil.

ཁྱུ་ ¶་བོ་ *v.* ཚོ་ *vulg. Congregatio, turma, grex,* foule, troupe, troupeau; མི··· དམག···གྲྭ་¶ *hominum, militum, monachorum turma, caterva,* troupe d'hommes, de soldats, de moines; རྟ···གླང···

ར་'''ལུག་'''ཕག་ཁ་ *equorum, boum, caprarum, ovium, porcorum grex*, troupeau de chevaux, de bœufs, de chèvres, de moutons, de porcs; བྱ་ཁ་ཆེན་ ཕྱོ་ལྡིང་ལྡིང་ *avium magna turma volitat*, une grande bande d'oiseaux vole; ཁ་མཆོག *dux gregis, turmæ, etc., est etiam epith. pro felicitate et pro 8ª luna*, chef de troupe, épith. pour bonheur, et pour la 8e lune; ཁའི་མགོན་ *v.* བདག *protector turmæ, etc. epith. pro elephante*, protecteur d'une foule, l'éléphant.

ཁྱུག་པ་ *præt. verbi* འཁྱུག་པར་ *Cucurri, cursus*, j'ai couru, la course.

ཁྱུང་ ཁ་ཆེན་ བ་ཁ་ *Nom. avis Garudæ*, nom de l'aigle, oiseau de Vishnou; ཁ་སྔོན་སྐྱེས་ *ante avem Gar. nata, epith. pro* སྐྱ་རེངས་ *aurora*, née avant l'aigle, i. e. l'aurore; ཁ་གི་མཇུག་མའི་མདོག་བཙོད་ *v.* བཙོད་མདོག་ *color caudæ avis Gar. est* བཙོད་ *rubiæ color*, la couleur de la queue de cet aigle est la couleur garance; (བཙོད་ = ཙ་ = ཙ་ཟ་ A=R བཙོད་ མདོག་ *rubiæ color. (Attamen aliud Lex. habet:* ལྗང་ཁུ་ *viridis ?)* ཁ་སྒྲོར་ཅན་ *cristam ex pennis avis Gar. habens, epith. pro galea*, ayant un panache de plumes d'aigle, le casque.

ཁྱུང་སྣར་ *Radix medicin. curcuma zedoaria, gingiber sylvestris*, nom de plante médic., zédoaire ou gingembre sauvage.

ཁྱུང་དཔྱད་ ཁ་རིལ་ *Sportella arundinea*, petite corbeille de bambou.

ཁྱུད་ ཁ་ཅིག་ *imp. verbi* འཁྱུད་ *Include, comprehende*, renferme, comprends; ཁ་མ་ *circuitus, extensio*, circuit, étendue; ཁ་སྣོ་ *vasis circuitus*, le tour d'un vase; མི་ཁ་ *homines circumdans, comprehendens, epith. pro mæniis*, qui enferme les hommes, les remparts.

ཁྱུར་ *pro* ཁྱུ་རུ་ *v.* ལ་ *in cætu, turma*, dans la foule; ཁ་སྲིད་དུ་སོང་སྟེ་ *cum in cætu absorptus esset*, étant confondu dans l'assemblée.

ཁྱི་མ་ (J.) *Nom. morbi*, nom de maladie.

ཁྱིའུ་ *dimin. pro* ཁྱོ་བོ་ *Homunculus, parvulus*, enfant, mon petit.

ཁྱེད་ *hon. pro* ཁྱོད་ *Tu*, toi; ཁ་ཉིད་ *v.* རང་ *v.* ཁོ་ན་ *tu ipse*, toi-même; ཁ་ཀྱི་ *tui, tuus*, de toi, ton, tien; ཁ་ཅག་ *v.* རྣམས་ *v.* དག་ *v.* ཚོ་ *vos*, vous; ཁ་ཅག་གི་ *vester*, votre.

ཁྱེད་པ་ *præt. verbi* འཁྱེད་པར་ *Diffusus, datus, dispersus*, répandu, donné, dispersé.

ཁྱེམས་ *Instrumenta longa, lata et plana*, instruments longs, larges et plats; ཁ་ཀྱི་ འདབ་མ་'''ཡུ་བ་ *corumd. lamina, manubrium*, la lame, le manche de ces instruments; ལྕགས་'''ཤིང་ཁ་ *ead. ex ferro,*

ligno, les mêmes en fer, en bois; ཁྱ་ *v.* ཁྱུ་ *v.* རྒྱ་ཁྱ་ *remus*, rame; མེ་ཁྱ་ *pala pro igne*, pelle à feu; ཁྱ་ཟུ་ *cochlear*, cuiller.

ཁྱེར་ ཁྱེར་པ་ *præt. verbi* འཁྱེར་ *Tuli, oblatus,* j'ai ôté, emporté; ཁྱེར་ཤོག་ *affer,* apporte; ཁྱེར་སོང་ *aufer,* emporte; ཁྱེར་རེ་ *pugillus tantum,* seulement une poignée; གྲོང་ཁྱེར་ *civitas,* ville.

ཁྱོ་ ཁྱོ་བོ་ ཁྱོ་ག་ *Vir, maritus,* mari, époux; ཁྱོ་མོ་ ཁྱོ་ག་སྐྱེས་དམན་ *uxor,* épouse; ཁྱོ་ཤུག་ A = *vulg.* བཟའ་ཚང་ *v.* ཚོ་ *v.* ཟླ་ *ejusdem cibi participes, conjuges,* qui partagent la même nourriture, époux; = ནང་ཚང་ *familia interna, maritus et uxor,* famille intérieure, mari et femme; ཁྱོ་མང་མ་ *mulier plures maritos habens ex polyandriæ consuetudine, etiam epith. pro meretrice,* femme qui a plusieurs maris, f. prostituée; ཁྱོ་མེད་ *sine marito, puella innupta,* femme non mariée; *quandoq. per emphasim,* ཁྱོ་ *significat homo, et etiam heros,* homme, héros.

ཁྱོག་ *imp. verbi* འཁྱོག་ *Subleva, fer,* soulève, porte.

ཁྱོག་པ་ ཁྱོག་ ཁྱོ་བོ་ འཁྱོག་པོ་ *v.* ཅན་ *vulg. Curvus, flexus, flexuosus (physice et moraliter),* courbe, penché, tortueux; ཁྱོ་བ་(ཉིད་) *flexura, ambiguitas, fraus,* courbure, ambiguité, fraude; ཁྱོ་བྱེད་ *v.* བཅོ་ *v.* མཛོད་ *curvare, fraudulenter agere,* courber, agir frauduleusement; མ་ཁྱོ་ = དྲང་པོ་ *rectus,* droit; ཁྱོ་ལག་ ལག་ཁྱོ་བ་ *manus distorta, mancus,* manchot. (*Vid.* འཁྱོག་)

ཁྱོགས་ འཁྱོགས་ཁྲི་ འཁྱོགས་ཀྱང་ *in E* ཁྱོགས་ཁྲི་ = (S) དོ་ལི་ *sella gestatoria,* chaise à porteurs; ཁྱོ་འདེགས་མི་ *v.* མཁན་ *gest. sel. bajulator,* porteur de chaise; ཁྱོ་ཁྲི་ འདེགས་ *eamd. deferre,* porter un palanquin.

ཁྱོང་ ཁྱོ་ཤོག་ *imp. et* ཁྱོངས་ *præt. verbi* འཁྱོང་ *Defer, tuli,* porte, j'ai porté.

ཁྱོད་ ཁྱེ་རང་ *hon.* ཁྱེད་ ཁྱོ་ནམ་པ་ *vulg. Tu,* toi; ཁྱོད་ཉིད་ ཁྱེ་རང་ཉིད་ *tu ipse,* toi-même; ཁྱོད་ཀྱི་ ཁྱེ་རང་གི་ *tui, tuus,* ton, tien, de toi; ཁྱོ་ཅག་ *v.* རྣམས་ *v.* དག་ *v.* ཚོ་ *v.* རང་ཚོ་ *vos,* vous; ཁྱོ་ཅག་གི་ *vester,* votre, vos; ཁྱེ་རྣམ་པ་ནམ་ཕེབས་ བྱུང་ *hon. quandonam vestra honorabilis persona venit?* quand êtes-vous arrivé? ཁྱོད་ངའི་རྒྱ་ཤོག་ *tu coram me veni,* viens devant moi; ཁྱོད་ཀྱི་མིང་ཅི་ཡིན་ *quodnam est tuum nomen?* quel est ton nom? ཁྱོད་ཀྱིས་བཤད་ *tu dicis, a te dictum,* tu dis, c'est toi qui l'as dit; ཁྱོད་ལ་བྱིན་ *tibi do,* je te donne.

ཁྱོན་ *Extensio, comprehensio, massa,* étendue,

masse; རྒྱ་ཁ་ ཁ་ཡངས་(པ་) *magna ext., etc.*, grande étendue, etc.; ཁ་སྐྱུམ་ *v.* ཆུང་ཆུང་ *parva ext., fauces, locus angustus*, petite étendue, défilé. *Syn. pro* རྒྱ་ཁྲོད་ *sunt:* རླབ་པ་བརྒྱང་པ་ རབ་འབྱམས་ *valde extensus*, très-étendu; ཡངས་ རབ་ཏུ་ཡངས་ ཤ་རྒྱ་ཡངས་ *largus, valde amplus*, large, ample; དབྱིབས་ཆེ་བ་ *forma magna*, grande forme.

ཁྲོད་ *Totum, summa*, total, somme; ཁ་ནས་ *ab extenso, totaliter, omnino*, totalement; ཁ་ནས་བཟང་ *omnino bonus*, tout bon; ཁ་སྐྱུམ་ *totus contractus, in globo, summa*, résumé, en somme; ཁ་འཚམས་ གཅོད་ *summam, totum statuere*, faire le total.

ཁྲོམ་ཁྲོམ་ (J.) *Obliquus, formæ irregularis*, oblique, de forme irrégulière.

ཁྲོམ་པ་ *præt. verbi* འཁྲོམ་པར་ *Agitatus*, agité.

ཁྲོར་ ཁ་པ་ *præt. verbi* འཁྲོར་བར་ *Curvatus, titubans*, courbé, chancelant.

ཁྲོར་བ་ *Palma manus, vola, et manipulus*, la paume de la main, poignée, faisceau; ཁ་གང་དོ་གསུམ་ 1.2.3 *manipuli*, 1.2.3 poignées; ཁ་རེ་ *unusquisque manipulus*, chaque faisceau; ཁ་བ་ཁ་སྦྱར་ *palmas manuum jungere*, joindre les mains.

ཁྲོལ་ ཁ་བ་ *præt. verbi* འཁྲོལ་བར་ *Profectus, perveni, attactus*, parti, je suis arrivé, être atteint.

ཁྲོས་ས་ *Donum*, don, présent.

ཁྲ *Pronunciatur* Trá *vel* Tchrà *cum aspiratione*, se prononce *trà* ou *tchrà* aspiré.

ཁྲ་ ཁྲམ་ ཁྲ་བོ་ *vulg. Falco vel accipiter*, faucon ou épervier; *cuj. syn. sunt:* རྒྱ་ཁ་ *falco magnus*, grand fauc. ou ép.; རི་བོང་ཟ་ *lepores manducans*, qui mange les lièvres; ཁ་ནག་ *falco niger, vel species aquilæ*, espèce d'aigle. (S) ཤ་ ཤན་དན་

ཁྲ་ ཁ་བོ་ ཁ་ཁྲ་ *vulg. Versicolor, multicolor*, de couleurs variées; འབྲུག་ཁ་ཁ་ *pannus laneus thib. versic.*, étoffe fleurie; མིག་ཁ་ཁ་ *oculi quorum pupilla non est nigra nec fulva*, yeux à couleur claire; ཁ་ཁ་ *os pictum*, tatoué; སྤྲེའུ་ཁ་ *simius magnus niger et albus cum longa cauda*, espèce de singe. *Syn. pro* ཁྲ་ཁྲ་ *sunt:* སྣ་ཚོགས་བཀྲ་སྣང་ *omnem splendorem manifestans*, étalant toute sorte de splendeur: སྣེ་བ་ *mixtura*, mélange; སྟག་རིས་འདྲེས་པ་ *tigridis maculis mixtus, maculatus*, tacheté comme une peau de tigre.

ཁྲ་ *vulg. Moraliter sumitur pro vanitate, affectatione præsertim in vestimentis et*

ornamentis, luxu, vanité, luxe, faste; མི་འདི་ཁ་ཁ་ཆེན་པོ་འདུག་ *iste homo multum vanus, fastuosus est*, cet homme est très-vain, fastueux.

ཁྲམ་ *Rerum vel nominum codex*, recueil de choses ou de noms.

ཁྲ་ཙེ་ *(verb. sinic.) Statera*, balance; ཁྲ་ཁ་ ཡར་ཆད་བཀོལ་དེ་ *st. paululum deficit in pondere*, la balance est un peu faible. *(vulg. E.)*

ཁྲའི་ཟླ་བ་ *Epith. pro 2a luna*, épith. pour la 2e lune.

ཁྲག་ *vulg. et hon.* སྐུ་ཁྲག་ ཁོང་ཁྲག་ སྐུ་མཚལ་ *Sanguis*, sang; བཟང་ཁྲག་ ཁྲག་བཟང་པོ་ *sang. bonus corpus nutriens*, sang généreux; ནད་ཁྲག་ ཁྲག་ངན་ *sang. corruptus, morbidus*, s. morbide; ཁྲག་ལྡན་ *v.* ཅན་ *sanguine plenus, maculatus*, taché de sang; ཁྲག་ལྡན་མ་ *mulier mentruas habens*, femme qui a ses règles; ཁྲག་ནད་ *v.* ནད་ *morbus sang.*, maladie du sang; ཁྲག་འཛག་ *v.* འབབ་ *v.* འབྱུང་ *sang. fluit, et cum* བ་ *v.* བ་ *fluxus sanguinis, epith. pro menstruis*, le sang coule, flux de sang, les menstrues; ཁྲག་རྒྱབ་ ཁྲག་ཆད་ *v.* བཅད་ ཁྲག་རྩ་གཏོད་ *v. vulg.* བཅད་, *sang. incisione extrahere*, saigner quelqu'un; ཁྲག་ཆགས་པ་ *v.* གོང་ *sang. coagulatus*, sang coagulé, caillot de sang; ཁྲག་འཐུང་ *sang. bibere, sanguisuga, epith. pro* སྲིན་པོ་ *harpia, monstrum nocivum*, boire du sang, sangsue, harpie, vampire; བང་ཁྲག་འབྱུང་ *menstruæ veniunt*, les règles se déclarent; བང་ཁྲག་ཆད་ *menstruas impedire*, arrêter les règles. *Syn. pro* ཁྲག་ *sunt:* རྨ་སྐྱེས་ *e vulnere productus*, sortant d'une blessure; མཚོན་བརྣུན་སྐྱེས་ *e nocumento armorum productus*, produit par les armes; (S) རཀྟ་ རུ་དྷི་ར་

ཁྲག་ཁྲིག་ 100000 *milliones, (numerus maximus, indefinitus)*, nombre immense et indéfini.

ཁྲག་ཁྲུག་ *Confusus, intricatus*, confus, embrouillé.

ཁྲག་གཅོད་ *Nomen plantæ medicinalis (quia forte adhibetur ad impediendum fluxum sanguinis)*, nom d'une plante médicinale.

ཁྲང་ མཁྲང་ ཁྲ་པོ་ *v.* བ་ *vulg. Durus, difficilis, cedere nescius, induratus ad pœnam, ad laborem*, dur, difficile, obstiné, dur au travail; ཁྲང་པོར་ *difficile, rude, etc.*, difficilement, etc.; ཁྲང་བ་(ཉིད་) *durities, difficultas, induratio*, dureté, obstination, etc.; ལས་ལ་ཁྲང་བ་ མི་ལས་ཀ་ ཁྲང་བ་ *laboriosus, induratus ad laborem*, homme laborieux; ཁྲང་མཁན་ *vulg. Sik. operarius*, manœuvre, *coolie;* ཁྲང་བྱེད་ པར་ ཁྲང་པོ་བཟོ་ *durum facere*, rendre

dur. *Moraliter* མི་ཀ་བ་ *homo indole durus*, homme au caractère dur.

ཁྲང་ཁ་ ཁྲམ་ཁ་ = *et vid.* ཏང་ཁ་ *Moneta*, monnaie en général.

ཁྲད་ ཀ་པ་ *Extensus, dilatatus*, étendu, dilaté; ཀ་བོར་ *modo extenso*, d'une manière étendue; ཀ་བོར་སྡོད་ *extensis cruribus sedere*, assis les jambes étendues; བོཀ་ར་སྐྱེ་བ་ *extensio, augmentum*, extension, augmentation.

ཁྲབ་ ཀམ་ *Lorica, tunica ferrea, squamæ piscium*, cuirasse, cotte de mailles, écailles des poissons; ཀ་ཀྱིས་ལུས་ལ་ གྱོན་ *v.* སྐོན་ *loricam induere, lorica vestire*, mettre sa cuirasse, la mettre à un autre; ཀ་མཁན་ *loric. faber*, fabricant de cuirasses. *Syn. sunt:* ལུས་ སྐྱབས་ *corpus protegens*, qui protège le corps; ལྕགས་ཀྱི་འཁྲུགས་གོས་ *vestimentum ferreum pro bello*, habit de fer pour la guerre. ཡ་ལད་? (S) བྲམ་ཀོ་

ཁྲམ་ ཀ་ཁ་ *vulg. (in Bathang vocatur* འཐེལ་ གཞི་ *vel* ཐུ་ག་ *) Incisio facta ligno ad computandum vel rememorandum*, entaille faite à un bois pour compter ou pour se souvenir; ཀ་ཤིང་ ཤིང་ཀ་ *lignum sic incisum*, le bois ainsi entaillé; *quandoq. adhibetur ad nuntia mittenda, et tunc alia symbola ligno alligantur*, s'emploie avec d'autres signes pour donner une nouvelle.

ཁྲམ་ *vulg. Deceptio, dolus, hypocrisis*, fourberie, dol, hypocrisie; ཀ་པ་ *deceptor, hypocrita, hariolus*, trompeur, hypocrite, devin; རྫུན་གྱི་བསླུས་མཁན་ *et* = བདད་ཀ་ཁྲོད་ *doli, deceptionum acervus, vel hariolorum cœtus*, un amas de tromperies, les sorciers; ཁོ་རང་ཁ་ གཅིག་འགྲོ་ས་ཉན་མི་ཀ་པ་ཡིན་ *cum eo ire non licet, deceptor est*, il ne faut pas aller avec lui, c'est un trompeur.

ཁྲམ་ = *etiam* རྟོད་པོ་ *Lascivus, animatus, turbulentus, adhibetur etiam pro animalibus*, espiègle, pétulant, vif, s'emploie aussi pour les animaux.

ཁྲམ་ཁ་ *vulg.* ཁྲང་ཁ་=དམ་ཁ་ *Moneta*, pièce de monnaie.

ཁྲམ་པ་ *Meles*, blaireau.

ཁྲལ་ *vulg. Vectigal, tributum, opus perficiendum pro domino*, tribut, revenu, devoir imposé; དངུལ་...ལག་...འབྲུ་ *v.* ཞྭག་ ... གཡར་ *v.* ཁ་ཀ་ *id. præstandum in argento, opere, cerealibus, reverentiis*, tribut, prestation en argent, en travail, en céréales, en respects; ཀ་བཀོད་ *v.* བཞག་ *trib. instituere*, l'établir; ཀ་འདུ་ *v.* སྡུད་ *v.* འཁྲི་ *trib. colligere*, le recueillir; ཀ་འཇལ་ *tribut. solvere*, le payer; ཀ་བ་ *qui trib. solvere debet*, celui qui y est soumis; གྲོང་པ་འདི་ན་ཀ་པ་བཅུ་ས་ ཚད་མི་འདུག་ *v.* མེད་བས་ *in isto pago*

10 *familiæ tantum trib. solvere debent*, dans ce village 10 familles seulement paient le tribut; གོང་མའི་ ... སྡེ་¶་ *trib. imperatori, præfecto solvendum*, tribut pour l'empereur, pour le chef indigene; ལམ་¶་ *portorium pro via, transitu*, péage, = ཤོ་གམ་ = རྒྱལ་པོའི་ལམ་¶་ *Syn. pro* ཁྲལ་ *sunt:* དཔྱ་ དཔྱ་¶་ དཔྱ་ སྐང་

ཁྲལ་ *vulg.* ཕོག་¶་ *(in Bathang dicitur* སྟེར་ *v.* དེར་*) Reditus agrorum domino solvendus a villico*, revenu du fermage; ¶་¶་འཇལ་ *eumd. reddere*, le payer; ¶་¶་ ལེན་ *eumd. recipere*, le recevoir; ¶་¶་ག་ ཚད་ཡིན་ *quantum red. adest?* quel est le revenu? *(olim* ཁྲལ་ *etiam significabat: punitio.)*

ཁྲལ་ཁྲལ་ *Sparsus, disseminatus*, éparpillé, disséminé; = ཚགས་མེ་དམ་པ་ *series non completa, non densa*, série non complète, non réunie.

ཁྲས་ = ཁྲ *Falco vel species aquilæ*, faucon ou espèce d'aigle.

ཁྲི་ ¶་ས་ ¶་ཕྲག་ *vulg. Myrias*, 10000; ¶་ཚོ་ ¶་ཕོ་དག་ *plures myr.*, plusieurs fois 10000; ¶་ཞིག་ ¶་ཕྲག་གཅིག་ *una myrias;* མི་¶་ཚོ་གཉིས་ 20000 *homines;* ¶་ དངུལ་གསུམ་ 30000 *unciæ argenti.*

ཁྲི་ *vulg. et hon.* བཞུགས་¶་ *proprie: Sedes, cathedra ad sedendum, vel reclinandum*, siège pour s'asseoir ou se coucher. *Syn. sunt:* གདན་ བཞུགས་གདན་ *tapes, culcitra*, tapis, coussin; ¶་ནང་ཚངས་ ཅན་ = *vulg.* འབོལ་གདན་ *sedes cum culcitris*, coussins rembourrés; གཟིམས་ ¶་ *hon.* = *vulg.* ཉལ་¶་ *sedes ad jacendum, lectus*, lit; ¶་འཕང་ = རྒྱལ་¶་ *sedes alta, regia, thronus*, siège élevé, trône; བ་སོས་བརྒྱན་པའི་¶་ *sedes ebore ornata*, siège orné d'ivoire; ¶་སྐས་ *scala ad thronum ascendendum*, degrés d'un trône; ¶་གདུགས་ *sedes cum conopæo, epith. pro throno et (J. sole)*, trône surmonté d'un dais; ¶་ཁེབས་ *coopertorium sedis, lecti*, couverture de siège, de lit; ¶་གདན་ *v.* སྟན་ *tapes, culcitra ad sedendum*, tapis, coussins pour s'asseoir; ¶་སྟོང་གཅིག་ 1000 *sedes habens, epith. pro* དབང་ཕྱུག་ *Iswara*, ayant 1000 sièges.

ཁྲི་ *vulg. Instrumentum ad deponendum varias res*, étagère, placard; དཔེ་¶་ *repositorium librorum, bibliotheca*, bois de bibliothèque; ཟས་¶་ *id. pro cibo, mensa*, table à manger; ¶་སྒམ་ *vulg.* ལག་སྒམ་ *ductiles capsulæ mensæ*, tiroirs de table; འབུལ་¶་ *mensa pro oblationibus*,

autel; མཆོད་¶ *sacrificii mensa, altare*, autel; མཆོད་¶་བཤམས་ *altare parare, disponere*, parer l'autel.

ཁྲི་ *vulg. Sumitur pro signo præeminentiæ*, présidence; ¶་པ་ *v.* ལྡན་ *qui sedem occupat, præses*, président, *cuj. syn. sunt:* ཞི་ལྡན་ *mansuetus*, doux; དལ་ལྡན་ འདུལ་ཁྲིམས་ལྡན་ བདུལ་བཞུགས་ཅན་ *moderatus vel moderans*, modéré ou modérateur; ཉེར་བཞི་སྡོམ་པ་ 24 *vices ligans, obligans*, imposant sa volonté 24 fois; དབང་པོ་སྡོམ་ *membra ligans*, qui lie les membres; ཚངས་སྤྱོད་ཅན་ *juste agens*, agissant justement; སྡོམ་བརྩོན་ *legum zelator*, zélateur des lois; སློབ་ལྡན་ *doctus, docens*, instruit, enseignant.

ཁྲི་ ¶་སྣན་ = ནག་ཁྲ་ *et* (S) ཁྲི་ནའ་ས་ར་ *cuj. syn. est* ཆུ་སྲིན་རིང་འཛིན་ *magnos serpentes aquatiles capiens. Ergo avis rapax ex specie* ཁྲ་ *falco vel aquila*, faucon ou aigle qui mange les serpents d'eau.

ཁྲི་བཙུན་ *Sedes nobilis, nom. uxoris nepalensis et primariæ regis* སྲོང་བཙན་སྒམ་པོ་ (627 *post* Xm), nom de la principale épouse népalienne du roi *Song-tsen-gam-po*.

ཁྲི་སྲོང་ལྡེ(འུ་)བཙན་ *Rex celebris Thibeti*, 728-786 *post* Xm, *qui multum egit ad propagandum literaturam, et Buddhismum*, n. d'un roi thib., qui de 728 à 786 après J.-C. développa la littérature et le Bouddhisme.

ཁྲིག་ཁྲིག་ (J.) *Dentibus stridere*, grincer des dents.

ཁྲིགས་ ¶་ཁྲིགས་ *Abundans, abundanter*, abondant, abondamment; དངུལ་¶་¶་ཡོད་ = *vulg.* དངུལ་མང་པོ་ཡོད་ *multum argenti possidet*, il a beaucoup d'argent; མི་¶་¶་བཟང་ *vir optimus*, excellent homme.

ཁྲིགས་ཁྲིགས་ *Strictus*, strict, absolu; ཁ་རྡོན་¶་¶་ *conventio stricta*, convention stricte, immuable.

ཁྲིད་ ¶་པ་ *præt. verbi* འཁྲིད་པར་ *vulg. Ductus*, conduit, guidé; ཁྲིད་ ¶་ཅིག་ *imp. duc, deduc*, conduis, mène; ཕར་¶་ *abductus*, emmené, ravi; ཚུར་¶་ *reductus*, ramené; ཐག་པས་¶་ *fune ductus*, conduit à la corde; སྣ་¶་ ¶་མཁན་ *viæ ductor*, guide; ང་ལ་ལམ་¶་ཤོག་ *veni, et deduc me in via*, viens et conduis-moi; ཕར་¶་པའི་མི་ *homo abductus*, personne enlevée.

ཁྲིད་ *vulg. In sensu morali: docere, impellere ad*, exciter, engager à; ¶་པ་ *instructio et doctor, monitor*, instruction et maître, moniteur; ¶་བཤད་པ་ *instructio verbalis*, enseignement oral;

སྡིག་ངན་¶་ *spiritus ad malum ductus, tentatio,* âme poussée au mal, tentation; དགེ་བ་ལ་¶་བའི་སེམས་ *anima ad virtutem ducta, inclinata,* âme disposée à la vertu; *(vid.* འཁྲིད་*)*

ཁྲིམས *vulg. Lex, mandatum, consuetudo,* loi, précepte, ordre, coutume; ཚུལ་¶་ *regula morum, præcepta moralia,* préceptes moraux; ཡུལ་ *v.* སྡེ་¶་ *regionis leges, usus,* lois, coutumes du pays; དམག་…ཆོས་¶་ *lex militaris,, religiosa,* lois militaires, religieuses; གནམ་གྱི་བདག་པོའི་¶་བཅུ་ 10 *Dei mandata,* les 10 commandements de Dieu *(term. cath.)*; ¶་འགོད་ *v. vulg.* བཀོད་ *v.* འཛུགས་ *v.* བཞག་ *legem instituere,* faire une loi; ¶་སྒྲོག་ *v.* བསྒྲོ་ *v.* སྒྲག་ *v. vulg.* འགྲགས་ *leg. publicare,* la publier; ¶་ཉན་ *v.* སྲུང་ *v.* འཁུར་ *leg. observare,* l'observer; *et addendo* པ་ *v.* མཁན་ *qui leg. custodit, observat,* observateur de la loi: ¶་འགལ་ *v.* མི་ཉན་ *v.* མི་སྲུང་ *v.* མི་འཁུར་ *leg. violare,* violer une loi; *et addendo* པ་ *v.* མི་ *v.* མཁན་ *transgressor leg.,* violateur de la loi; ¶་གཞིགས་ *v.* ཆད་ *v.* སྨྲས་ བཀའ་¶་གཏོང་ *leg. applicare. punire,* appliquer la loi, punir; ¶་པ་ *v.* དཔོན་…¶་གཙོ་ *advocatus. judex, apparitor,* avocat, juge, huissier; ¶་ཁང་ *v.* ར་ *justitiæ aula, prætorium,* cour de justice, prétoire; ¶་གྲྭ་ *schola legum,* école de droit; ¶་བམ་ བཀའ་བམ་ ¶་ཡིག་ *legum codex,* code de lois; ¶་ཆས་ *instrumenta supplicii in genere. — Syn. pro* ཁྲིམས་ *sunt:* ¶་གཙང་ *lex pura,* loi pure; རབ་བསྡམས་ *valde ligans, stricta,* très-stricte; གཙང་བ་ དག་པ་ *pura,* pure; ཚངས་སྤྱོད་ *purificans,* qui purifie, corrige; བསླབས་པ་ *tradenda,* qu'il faut enseigner; སྡོམ་ཚུལ་ *regulæ ligantes, obligatoriæ,* règles obligatoires.

ཁྲིམས་ སྒྲིག་¶་ *vulg. Sik.,* = སྒྲིག་ལམ་ *vulg. E. Urbanitates, bonæ consuetudines,* politesses, bonnes manières; ཡུལ་གྱི་¶་¶་ *regionis civilitates,* manières, coutumes du pays; བོད་…རྒྱ་¶་¶་ *civilit. thibetanæ, sinenses,* coutumes thibétaines, chinoises; ¶་¶་སློབ་ *civ. discere vel docere,* apprendre, enseigner la politesse, les usages; ¶་¶་ལེགས་པོ་ཤེས་ *civ. bene noscit, politus,* poli, qui connait les bonnes manieres; ¶་¶་མི་ཤེས་ *civ. nescit, impolitus,* impoli.

ཁྲིལ་ *præt. verbi* འཁྲིལ་ *Tortus, contortus,* tortueux, contourné.

ཁྲུ་ ¶་མ་ *v.* པོ་ *vulg. Cubitus (mensura* 1½

pes.), coudée; ¶་¶་གང་དོ་གསུམ་ 1.2.3 *cubiti*, 1.2.3 coudées; ¶་ཤིང་ *mensura lignea unius cubit.*, mesure en bois d'une coudée; ¶་ཚད་ *cum cubito mensurare*, mesurer à la coudée.

ཁྲུ་གཞོང་ ¶་གཟར་ *Species quædam instrumenti*, espèce d'instrument; *(J. species sartaginis, forsan* ཁྲོ་ *requiritur?)*

ཁྲུ་བ་ཤལ་(བྱེད་) *Quod avertit mala signa vel prognostica, (Lex.)* ce qui détourne les mauvais présages.

ཁྲུ་སློག་ (J.) *Terram fodere (?)* creuser la terre(?)

ཁྲུང་ཁྲུང་ *vulg. Grus cinerea*, grue cendrée; *cujus syn. sunt:* མགྲིན་རིང་ *collum longum*, au long cou; སྙིག་སྔོན་མཇུག་མ་ *cauda cærulea*, à queue bleue.

ཁྲུང་ *Species vini*, espèce de vin; ¶་ར་ *caupona*, auberge; *(forsan verbum* ཆང་ *pronunciatum et scriptum sinico modo).*

ཁྲུད་ ཁྲུས་ *vulg. præt. verbi* འཁྲུ་ *Lotus, qui balneo usus est*, lavé, baigné.

ཁྲུན་ A = R འཕང་ *Altitudo*, altitude; = སྲིད་ *extensio, dominium*, extension, domaine; = དཔུངས་སུ་ *in globo, conglobatim*, en résumé, en masse; ¶་དུ་ *in altitudine, extensive, etc.*, en hauteur, en étendue; ¶་རིང་ *magna extensio*, grande étendue.

ཁྲུམས་སྟོད་ *Nom. pro 8a luna*, 8e lune; ¶་སྟོད་ 24a *stella zodiaci (in Aquario)*, la 24e étoile du zodiaque dans le Verseau; *cuj. syn. sunt:* བྱ་མཆུ་ *avis rostrum*, bec d'oiseau; གནས་མ་ *manens*, qui demeure; ¶་སྨད་ 25a *stella zodiaci (in Aquario)*, 25e étoile du zodiaque dans le Verseau; *cuj. syn. sunt:* བ་ལང་ཀང་ *pes bovis*, pied de bœuf; (S) སྟོད་ཐྲབ་པའ་དའ་

ཁྲུས་ ¶་བ་ ཁྲུད་ *vulg. præt. verbi* འཁྲུ་བར་ *Lotus, balneo usus*, lavé, baigné; ¶་རས་་་གཞོང་་་བུམ་ *linteum, pelvis, lagena pro balneo*, linge, bassin, cruche pour le bain; གཟུགས་¶་བྱས་ཏེ་ *cum corpus lavisset, balneo usus esset*, après s'être baigné.

ཁྲུས་མཁན་ *Species piscis*, espèce de poisson. (S) ག་ཊ་ཀ་

ཁྲེ་ ¶་ཁྲེ་ ¶་ས་ ¶་ཙེ་ *vulg. Milium sativum*, millet; ¶་རྒོད་ རི་¶་ *mil. sylvestre*, mil. sauvage; ¶་(མ་)རྡུང་ *mil. contundere, excorticare*, piler le millet; ¶་ཐུག་པ་འཐུང་ *pulmentum ex mil. bibere (manducare)*, manger une bouillie de mil.; ¶་བྲུར་ *panis ex mil.*, pain de millet; ¶་ཁྲིར་བ་ *v. vulg.* སྔོན་ཚ་སྡོམ་ *mil. manipulos ligare*, lier les bottes de millet.

ཁྲེགས་པ་ མཁྲེགས་པ་ *Durus, solidus, densus, concretus*, dur, solide, dense, coagulé; ~་བྱེད་ *v.* བཟོ་ *durum, etc., reddere*, rendre dur, etc. *(Vid.* མཁྲེགས་*)*

ཁྲེམས་ *(vid.* འཁྲེམས་ *et* འགྲེམས་*) Durescere, indurari*, durcir, se durcir; ཚིག་~་པོ་ ཡིན་ *verbum durum, severum est*, cette parole est dure, sévère.

ཁྲེལ་ ~་མ་ *Verecundia, pudor, modestia*, modestie, retenue, pudeur; ~་ཅན་ *v.* ལྡན་ *v.* ཡོད་ *verecundus, etc.*, modeste, etc.; ~་མེད་(པ་) ~་དང་བྲལ་བ་ ~་ངོ་ཚ་མེད་ *immodestus, impudens*, immodeste, impudent; ~་ལྡུམ་ *v.* ལྡུ་བ་ *modestia oculorum*, modestie des yeux.

ཁྲེས་པོ་ = ཁུར་ *Onus*, fardeau, charge.

ཁྲོ་ *vulg. Æs*, airain; ~་ཞུ་ བཞུས་པའི་~ *æs liquefactum*, airain fondu; ~་རྩས་ སྦྱམ་ *ære ferruminare*, souder à l'airain.

ཁྲོ་ *vulg. Per extensionem dicitur de vasibus æneis (et etiam ferreis), olla, lebes*, marmite d'airain (et même de fer); ~་ནང་ཇ་འཁོལ་ *in olla theum decoquere*, faire bouillir le thé dans la marmite.

ཁྲོ་ འཁྲོ་ ~་བ་ *Ira*, colère; ཁོང་~་ *ira interior*, col. intérieure; ~་གདུས་ *furor*, fureur; ~་བ་ཅན་ *v.* ལྡན་ ཁྲོས་པ་ *iratus*, irrité, *epith. pro* དཔའ་བོ་ *heros*, héros; ~་བར་འགྱུར་…བྱེད་…འདུག་ *irasci, iratum reddere, esse*, s'irriter, irriter, être irrité; ~་བྱེད་ *quod irritat*, ce qui irrite; ~་ལང་བྱེད་ *alicujus iram movere*, irriter quelqu'un; ~་གཉེར་ *rugæ faciei in ira*, contractions d'un visage irrité; ~་བྱེད་མ་ *mulier irritans, epith. pro nobilibus feminis*, femme qui irrite, fem. noble, *(J. nomen deæ.)*; ~་བྲལ་ *v.* མེད་=བཟང་པོ་ *sine ira, mansuetus*, pacifique; *(vid.* འཁྲོ་*). Syn. pro* ཁྲོ་བ་ *sunt:* ཞེ་འཁོན་ *v.* སྡང་ *ira, odium*, colère, haine; ཁོང་ནས་འཁྲུག་ *intus turbans*, qui trouble l'intérieur; གདུང་སེམས་ *animus dolens*, esprit peiné; གནོད་སེམས་ *nocendi animus*, désir de nuire; མི་བཟོད་ *impatiens*, impatient; སྡང་སེམས་ *odii sensus*, sentiment de haine; བཞིན་བསྡུས་ *facies contracta*, visage contracté; མིག་ གཡོག་ *oculus fallax*, œil faux; སྨིན་ འཁྱོག་ *supercilia curvare*, froncer le sourcil.

ཁྲོལ་ *(J.* ཁྲོལ་མོ་*) Fragilis*, fragile; ཤིང་~་ *lignum fragile*, bois fragile.

ཁྲོལ་ ~་མོ་ = (S) ཀྱུ་རི་ *Nom. plantæ*, nom de plante.

ཁྲོག་ རྡུག་ *vulg. Damnum, ruina*, perte, ruine; ~་~་རེད་ *dam. est*, il y a du dom-

mage; རྒྱལ་སྲིད་¶་¶་གཏོང་ *regni ruinam causare*, causer la ruine du pays; དངུལ་¶་¶་མ་བཏོ་ *noli argentum dissipare*, ne dissipe pas l'argent.

ཁྲོང་ཏེ་ *(prob. A pro R* ཀྲང་ཏེ་*) Rectus, erectus*, droit, dressé.

ཁྲོད་ ¶་བ་ *Cœtus, turba, conglobatio*, rassemblement, troupe, amas; མི་....རི་.... གངས་....ནགས་....དུར་¶་ *hominum, montium, nivium perpetuarum, sylvarum, tumulorum conglobatio*, groupe de montagnes, glaciers, forêts, tombeaux; རི་¶་པ་ *aliquis in montibus vivens, anachoreta*, solitaire, anachorète; དུར་¶་པ་ *aliquis in tumulis vivens*, qui vit au milieu des tombeaux; ¶་བའི་ ནང་དུ་....ནང་ནས་ *in medio, e medio cœtus*, au milieu, du milieu d'une assemblée.

ཁྲོད་ *Acervus*, amas; ཤིང་....རྩྭ་....སོག་.... འདམ་¶་ *ac. ligni, herbarum, palearum, luti*, tas de bois, d'herbes, de pailles, de boue; *(= vulg.* སྤུང་པོ་*)*

ཁྲོན་ (J.) *Adunci ungues avium*, serres, griffes des oiseaux; ¶་གྱིས་རྐོ་བའི་སྡེ་ *familia avium unguibus fodientium, gallinacei*, famille des gallinacés.

ཁྲོན་ ¶་པ་ *(=Syn.* ཟམ་ཆུ་ དོང་ཆུ་ *Sic Lex.), Puteus*, puits; ¶་བུ་ *puteus parvus, et fons, nom. medicinæ*, petit puits, fontaine, n. de médecine; ¶་ཆུ་ *aqua ex puteo*, eau de puits; ¶་ར་ *putei margo*, margelle de puits; ¶་ནས་ཆུ་འཆུ་ *v.* ཡར་འཐེན་ *e put. aquam haurire*, puiser l'eau d'un puits; ཧྣན་པའི་¶་ *conceptionis puteus, epith. pro vulva (Lex.)*, le puits de la conception, vulve.

ཁྲོམ་ *Forum, nundinæ*, marché; ¶་སྲང་ *v.* ལམ་ *fori via*, rue du marché; ¶་ཐང་ *fori area*, place du marché: དཔེ་....ཤ་.... ཚོད་....རྟ་¶་ *forum pro libris, carne, leguminibus, equis*, marché aux livres, à viande, aux legumes, aux chevaux; ¶་དཔོན་ *fori dux*, chef de marché; ¶་ལ་འགྲོ་ *ire ad nundinas*, aller au m.; ¶་སྐོར་མ་ *mulier forum circuiens, meretrix*, coureuse de marché, prostituée.

ཁྲོམ་ *Cœtus, conventus*, assemblée, réunion; སྤྲིན་པ་¶་ཚོགས་ *nubium aggregatio*, amas de nuages; རྒྱལ་¶་ *cœtus, conv. regum*, assemblée de rois; མི་¶་ *id. populi*, assemb. du peuple; ¶་དམར་ནག་འཁྲིལ་བ་ *cœtus confusus (ubi ruber et niger miscentur)*, assemblée confuse, où le rouge et le noir sont mêlés.

ཁྲོམ་ ཁྲོམས་ཤིག་ *imp. verbi* འགྲེམ་པར་ *Sparge, disperge*, répands, disperse; འོད་¶་ *lumen sparge*, répands la lumière; (¶་སེ་ (J.) *diffusio, aspersio*,

diffusion; ཟིལ་པའི་¶་མེ་ *aspersio roris*, chute de rosée. *(Prob. provinc. loquela.)*

ཁྲོལ་ *imp. verbi* འཁྲོལ་བར་ *vulg. Solve, dimitte*, délie, renvoie.

ཁྲོལ་ འཁྲོལ་ དཀྲོལ་བར་ *vulg. Instrumenta musica pulsare*, jouer des instrum. de musique; སིལ་... མཁར་རྔ་... དྲིལ་བུ་... རོལ་མོ་¶་ *cymbala, æreum discum, campanam, instr. musica pulsare*, frapper les cymbales, le tamtam, la cloche, les instruments de musique à cordes; ¶་རྡུང་ *species instrumenti musici*, espèce d'instr. de musique.

ཁྲོལ་ ¶་བར་ *Cribrare*, tamiser; ¶་མ་ *v.* པ་ *v.* མ་ *v.* ཚགས་ *cribrum cum magnis foraminibus*, tamis à larges trous; ནང་¶་ *crib. interius, i. e. intestina*, tamis intérieur, c.-à-d. intestins.

ཁྲོལ་པོ་ ¶་ཁྲོལ་ *Splendens*, resplendissant.

ཁྲོས་ *præt. verbi* འཁྲོ་བར་ *Iratus*, irrité.

མཁན་ *Particula adjectiva indicans agentem, valde freq. in Sik. etc., non tam freq. in E.*, particule adjective indiquant l'agent; ཆོས་སྟོན་¶་ *religionis doctor, prædicator*, prédicateur, docteur de la religion; ཉན་¶་ *auditor*, auditeur; ཡིག་... ཀློག་... འབྲི་... སྙན་སྦྱོར་¶་ *scriptor, lector, scriba, poeta*, écrivain, lecteur, poète; སྙན་སྨྲགས་¶་ *rhetor*, rhéteur; སྒྲ་¶་ *grammaticus*, grammairien; རྩིས་¶་ *mathematicus, astrologus*, mathématicien, astronome, astrologue; སློབ་¶་ *ludi magister*, maître d'école, et au Sik. disciple; གླུ་¶་ *cantor*, chanteur; རོལ་མོ་¶་ *musicus*, musicien; གར་¶་ *saltator*, danseur; ཤིང་¶་ *v.* བཟོ་ *lignorum faber*, menuisier; རྩིག་¶་ *structor*, maçon; རྫ་¶་ *figulus*, potier; འཚོང་¶་ *v.* པ་ *mercator*, marchand; ཉོ་¶་ *emptor*, acheteur; ཟ་¶་ *edax*, glouton; འཐུང་¶་ *potator*, buveur; ལྷམ་¶་ *calceamentorum sutor*, cordonnier, etc.

མཁན་ *vulg. Indicat etiam statum*, indique l'état d'être; སྡོད་¶་ *qui habitat*, habitant; ན་¶་ *æger, ægrotus*, un malade; ལམ་འགྲོ་ *v.* རྒྱུ་¶་ *viator*, voyageur; ལམ་ནང་འདུག་¶་ *qui stat, sedet in via*, qui s'arrête en route; ཤི་¶་, *(Sik.)* ཤི་སོང་¶་ *defunctus, qui mortuus est*, un mort.

མཁན་ ¶་པོ་ *m.* མོ་ *f. vulg. Doctus, sapiens, magister, superior monasterii in E.*, instruit, sage, maître, supérieur de monastère; ¶་ཆེན་ *id. magnus, eminens, Buddha*, le grand docteur, Bouddha; ¶་རབས་ *v.* བརྒྱུད་ *v.* རིམས་ *series, successio superiorum monasterii*, la succession des supérieurs d'une lamaserie; ¶་སློབ་ *ludi magister*, professeur; ¶་¶་

གདམ་བྱེད་ *sup. eligere*, élire un sup.; ཁ་ཁ་བཀོད་ *in sup. constituere*, établir pour sup.; ཁ་ཁ་རྗེ་ *sup. mutare*, changer un supérieur.

མཁན་པ་ *Mendicus*, mendiant.

མཁན་པ་ *vulg. Herba aromatica, artemisia*, armoise, n. de plante.

མཁའ་ ནམ་ཁ་ ནམམཁའ་ *(vulg.) Spatium inane, vacuum, cœlum, aer*, l'espace vide, le ciel, l'atmosphère, l'air; ཁ་ལ་ འཕུར་ *v.* ལྡིང་ *in aere volans, avis*, volant dans l'air, oiseau; ཁ་འགྲོ་...ཉལ་... སྤྱོད་ *in aerem ascendens, jacens, vivens, epith. pro avibus*, qui monte, demeure, vit dans l'air, l'oiseau; ཁ་འགྲོ་དབང་ ཕྱུག་ *avium princeps, aquila*, le roi des oiseaux, l'aigle; ཁ་ལྡིང་རྒྱལ་མཚན་ *aquilam in vexillo gerens, epith. pro* ཁྱབ་ འཇུག་, qui a un aigle sur son étendard; ཁ་ལམ་ *via aerea*, voie aérienne; ཁ་གསོ་ཅན་ *in aere vivens, epith. pro nubibus*, vivant dans l'air, les nuages; ཁ་ལྡིང་དཀར་པོ་ *aquila alba, epith. pro ansere*, l'aigle blanc, l'oie; ཁ་བདག་ *aeris dominus, epith. pro vento et deo venti*, le vent, et le dieu du vent; ཁ་འགྲོ་མ་ (S) ཌཱ་ཀི་ནི་ *nom. deæ faustæ*, déesses propices, les fées.

མཁའ་ *vulg. Cœlum, paradisus*, ciel, paradis; ཁ་དབྱིངས་ *v.* ཀློང་ *v.* ཁྱབ་ *v.* ཁྱོན་ *cœli extensio, immensitas*, l'immensité du ciel; ཁ་མཉམ་ *cœlo æqualis, similis*, comme le ciel; ཁ་འགྲོ་ *v.* གནས་ *v.* སྤྱོད་ *v.* ཉལ་ *vivens in cœlo, epith. pro* ལྷ་, qui vit au ciel, les esprits; ཁ་སྤྱོད་དུ་ གཤེགས་པ་ = *vulg.* གནམ་འགྲོ་ *ad cœl. ire, transmigrare, euphem. pro mori*, aller au ciel, transmigrer, c.-à-d. mourir.

མཁའ་ *In arithmetica* = o, le zéro parmi les chiffres.

མཁར་ *abbrev. pro* མཁའ་རུ་ *v.* ལ་ *Ad* vel *in cœlum*, au ciel, dans le ciel.

མཁར་ *hon.* སྐུ་ཁ་, *vulg.* རྫོང་ *Arx, turris militaris*, forteresse, citadelle; ཁ་སྟོད་... སྨད་ *v.* བར་... སྨད་ *pars superior, media, ima arcis, turris*, le haut, le milieu, le bas d'une citadelle; ཁ་གྱི་ར་བ་ *v.* ར་བོ་ *v.* ལྕགས་རི་ *mœnia arcis*, les remparts; ཁ་གྱི་དོང་ས་ *arc. fossæ*, ses fossés; ཁ་གྱི་ རྒྱ་སྒོ་ *porta principalis*, sa porte principale; ཁ་གྱང་ *arx ex muris terreis*, cit. dont les murs sont en terre; ཁ་བཙན་ པ་ *v.* པོ་ *arx fortis, secura, et etiam præsidium*, cit. forte, sûre, un fort; ཁ་ གཅིག་རྩིག་...གཟུང་ *v.* བདག་...འཇིག་ (པར་) *arcem ædificare, expugnare, destruere*, bâtir, prendre, détruire une

cit.; ¶་དཔོན་…གཡོག་ *arcis dux, milites custodes*, officier, soldats d'une cit.; ¶་བའི་དགྲ་ *arcium inimicus, epith. pro* ཁྱབ་འཇུག་ ennemi des forteresses; རྒྱ་¶་ = སྨར་གྲོག་ *arx magna, nom. civitatis princip. prov.* ཁམས་ *(vocatur,* Kiāng-kha *a Sinens.)*, chef-lieu de la province de *Kham;* ¶་ར་ལ་ *nom. transitus montis inter Lytang et Bathang, quoniam arx olim ibi aderat*, n. d'un passage de montagne.

མཁར་བ་ འཁར་བ་ ཐུག་¶་ *vulg.* ཞིར་ཀ་ *Baculus (ad ambulandum)*, canne, bâton de voyage; ¶་གསིལ་ *bac. mendicantium*, bâton des mendiants; ¶་བའི་མཛའ་བོ་ *bac. amicus, epith. pro sene*, ami de la canne, vieillard; ¶་བས་རྡུང་ *bac. ferire*, frapper avec un bâton.

མཁར་བ་ *vid.* འཁར་བ་ *Æs*, bronze.

མཁལ་ ¶་མ་ *v.* ཁོག་ *vulg. Renes (membrum)*, les reins; ¶་མ་གཡས་པ་…གཡོན་པ་ *ren. dexter, sinister*, le rein droit, gauche; ¶་ཚིལ་ *renum pinguedo*, graisse des reins; ¶་རྩ་ *vena ren.*, la veine des reins; ¶་ནད་ *morbus ren.*, maladie des reins; ¶་མ་ན་རིད་ *v.* ན་བོ་མད་ *(Sik.) renes dolent*, lumbago; ¶་མདོག་ *color rubro-niger*, couleur des reins, rouge-noir.

མཁས་པ་ *v.* ཧོ་ *vulg.* (S) པཎ་ཌི་ཏ་ *subst. et adj. Doctus, sapiens, capax*, savant, habile, capable; ¶་པར་, *vulg.* ¶་པ་ *sapienter*, sagement, doctement; ¶་སོ་ *v. vulg.* ¶་པ་ཡིན་ *doctus, capax, habilis est*, il est habile, etc.; ¶་པ་ཚོ་ *v.* རྣམས་ *v.* ཚོགས་ *sapientes, congregatio doctorum*, les sages, etc.; ལག་པ་¶་པ་ *dexteritas manualis in agendo*, habileté au travail; ཐབས་¶་པ་ *peritus in mediis seligendis*, habile à trouver des moyens; སློབ་དཔོན་…སློབ་མ་¶་པ་ *ludi magister, discipulus capax, peritus*, maître, élève capable; ¶་བཙུན་ *nobilis doctor, i. e. monachus doctus*, noble savant, moine; བཟོ་བོ་…མགར་བ་…ཞིང་པ་¶་པ་ *carpentarius, ferrarius, agricola peritus*, charpentier, forgeron, agriculteur habile; ¶་གྲུབ་བ་ཐུག་རྡོར་རྒྱ་མཚོ་ ¶་གྲུབ་མང་ས་རྒྱས་ *socii dei divitiarum*, compagnons du dieu des richesses.— *Syn. pro* མཁས་པ་ *sunt:* རིག་ལྡན་ རིག་པས་སྨྲ་ *scientiam habens*, qui possède la science, et l'explique; རྣམ་གསལ་ *perfecte illuminatus vel illuminans*, très éclairé ou éclairant; མཉེས་བར་ཤེས་ *cum jucunditate sciens*, dont la science fait la joie; བློ་བཟང་ *intellectus bonus*, bon esprit; བློ་ཆེན་ *v.* ལྡན་ *intellectus*

magnus, intelligens, grand esprit; བློ་གྲོས་ཅན་ *v.* ཆེན་པོ་ *v.* མིག་ཅན་ གྲོས་ཐོབ་ *consiliarius egregius*, bon conseiller; ཀུན་རིག་ *omnisciens*, sachant tout; སྨྲ་¶ སྨྲ་བའི་རྒྱལ་ *peritus loquendi, rex verbi*, habile à parler, roi de la parole; རྟོག་ *v.* སྤྱོད་ *v.* ཤེས་ལྡན་ *judicio et scientia plenus*, plein de jugement et de science; ཐོས་མང་ *qui multum audivit' vel multos auditores habet*, qui a beaucoup entendu, beaucoup d'auditeurs; ཆོས་ལྡན་ *religiosus*, pieux; མཁྱེན་བཟང་ ¶་པ་ཡངས་ *v.* རབ་ཅན་ *cognitionem bonam, abundantem possidens*, doué d'une connaissance étendue; བསྟན་བཅོས་རིག་ *doctrinam sciens*, sachant la doctrine; གནས་ལྔ་པ་ 5 *gradibus ornatus, vel* 5 *scientiarum species possidens*, qui possède 5 sciences, qui a obtenu 5 grades; རིང་མཐོང་ *a longe videns*, qui voit de loin; གཞུང་ལུགས་སྨྲ་ *bonos mores prædicans*, qui prêche les bonnes mœurs; སྙན་ངག་མཁན་ *litteraturæ peritus, orator*, habile en littérature, orateur.

མཁས་པ་ *Quandoq. in lingua vulg. significat astutus*, rusé.

མཁུར་ ¶་བ་ ¶་ཚོས་ *(vid.* ཁུར་བ་*) Genæ et earum color*, les joues et leur couleur; ¶་འཛུམ་ *genæ hilares, subridentes*, joues souriantes.

མཁོ་ ¶་བ་, *præt.* མཁོས་ *Utile, jucundum, necessarium*, utile, agréable, nécessaire; ¶་བོ་ ¶་བ་ཡིན་ *v.* ཡོད་ *utile, etc. est*, c'est utile, etc.; ¶་བ་ཉིད་ *utilitas, etc.*, utilité, etc.; ¶་བའི་ནོར་ *bona utilia, necessaria*, biens utiles, marchandises; མཁོས་ཕབ་ *jucunde jacens, tranquillus, vel bene, jucunde advenit*, qui est en paix, arrivé en paix; བདེ་¶ = བདེ་¶་བཞིན་དུ་ = སྔར་བཞིན་ *sicut antea (placens, etc.)*, utile etc. comme auparavant; མཁོས་ཀའི་སྐད་རྙིང་ *verba antiqua utilia*, recueil de mots anciens utiles; དག་ཡིག་ཉེར་¶་བསྡུས་པ་ *lexicon complectens verba utilia*, dictionnaire abrégé des mots utiles. (Titres de 2 dictionnaires.)

མཁུད་ ¶་པར་ *Abscondere, secretum custodire*, cacher, garder en secret; ¶་པ་ *absconsio, secretum*, cachette, secret; དཔེ་¶་ *(Sec. Cs. J.) libros abscondere, commodare nolle*, cacher ses livres pour ne pas les prêter; *(Sec. Lex.)* = མན་ངག་གསང་བ་ *consilium abscondere, et* ¶་ཕྱུད་ = གསང་ནས་འཆད་པ་ *illud manifestare postea; ergo* དཔེ་¶་ *significat: exemplis, parabolis sensum abscondere, et* ¶་ཕྱུད་ *significat: sensum absconditum manifestare*, cacher le sens sous des figures et l'expliquer ensuite.

མཁྱུད་སྣོད་ *(Cs.) Species peræ ad aliquid servandum vel deferendum (?)* espèce de besace, pour garder ou porter qq. chose (?) *(Sch.) veneficium*, maléfice (?) *(vid. sup.)*

མཁྱེན་ ~་པར་ *hon. vulg.* = ཤེས་པ་ རིག་པ་ *vulg. Scire, cognoscere, intelligere*, savoir, connaître, comprendre; ~་ནོ་ *scio*, je sais; ཀུན་ *v.* ཐམས་ཅད་~་ *omnisciens*, sachant tout; ཡེ་~་ *ab æterno sciens*, sachant de tout éternité; རྣམ་~་ *valde sciens, epith. pro Buddha*, très savant, Bouddha; ~་པ་ = ཤེས་པ་ རིག་པ་ *scientia*, science; ~་ལྡན་ *v.* བཟང་ *v.* པ་ཅན་ *v.* པ་ཡངས་ *v.* རིག་ཅན་ = བློ་གྲོས་ *sciens, doctus, prudens in consilio*, savant, prudent dans ses conseils; ~་བརྩེ་ = ཐུགས་རྗེ་ *misericordia, misericors*, connaissance du cœur, c.-à-d. miséricorde; ~་གཟིགས་ *sciens et videns, propheta*, sachant et voyant, prophète; འཇིག་རྟེན་~་ *mundum vel res mundi sciens*, connaissant le monde; སྙན་~་ གསུང་~་ ཐུགས་~་ ~་~་ *ista verba vulgo adhibentur ad enixe petendum, ut si quis diceret: scis quam bonum, necessarium sit;* སྙན་~་གནང་ *petitionem concedere*, accorder une demande; *in epistolis* ~་~་ *scribitur post unamquamque postulationem vel sententiam*, dans les lettres, manière d'insister sur une demande; བླ་མ་~་ *lama scit! freq. exclamatio admirationis*, ah, vraiment! c'est admirable!

མཁྲང་ = ཁྲང་ = *vulg.* སྲ་མོ་ *et* དཀའ་མོ་ *Durus, difficilis, firmus*, dur, difficile, ferme; ~་པ་འགྲོ་ *v.* འགྱུར་ *durum fieri*, le devenir; ~་པར་བྱེད་ *v.* བཟོ་ *id. efficere, reddere*, rendre dur, etc.; ~་མཁན་ *(vulg. Sik.) opera difficil. faciens*, manœuvre, portefaix; ~་པ་ (J.) *designat* 4 *incrementa fœtus*, les 4 développements du fœtus.

མཁྲིག་མ་ *Junctura manus et brachii, carpus*, le poignet.

མཁྲིས་ ~་པ་ *vulg. Fel, bilis*, fiel, bile: ~་སྣོད་ *bilis vesica*, vessie de la bile: ~་ནད་ *morbus biliosus*, maladie bilieuse: ~་པས་ཐེབ་ *morbo bil. laborans*, qui a une maladie de bile; ~་པའི་སྨན་ *medic. contra bilem*, médecine antibil.; *(Thibetani præsertim utuntur* དོམ་~་ *fel ursi*, fiel d'ours;) ~་པ་ཡར་སྐྱུག་ *bil. evomere*, vomir de la bile; གྲང་~་ *frigus a bile productus*, froid produit par la bile: མཁྲིགས་~་ *fel concretum, spissum*, fiel épais; ཆུ་~་ *fel aquosum, morbidum*, fiel aqueux, morbide; *est etiam syn. pro* རྡ་མ་དོང་རི་ *mons ignivomus*, volcan, sa lave.

མཁྲེགས་པ་ v. ཐོ་ = *vulg.* སྲ་མོ་ *Durus, concretus, densus,* dur, coagulé, dense; ཆུ་ཀ་ *aqua congelata, glacies,* eau gelée, glace; འོ་མ་ཀ་འགྲོ་ *lac coagulatur,* le lait se coagule; མགོ་ཀ་པ་ *caput durum, obstinatum,* tête dure, obstinée.

མཁྲེན་ = མཁྲེགས་ *Durus,* dur. *(Vid. supr.)*

མཁྲེ་ = (S) ནཱ་ཎིད་མཁྲེ་ *Nux palmæ,* noix de coco.

འཁང་ *Desiderare, appetere,* désirer, convoiter; ཟས་…ནོར་ཀ་བར་ *cibos, divitias app.,* désirer la nourrit., les richesses.

འཁང་ ཀ་བར་ *Objurgare, reprehendere,* gronder, réprimander; གཞན་ལ་ཀ་ *alium repr.,* gr. quelqu'un; *(Cs. alicui crimen imputare,* accuser d'un crime; *J. offendere, vexare,* offenser, vexer.) ཀ་ཞེང་ འཁྲེ་ *præ odio reprehendere,* gronder par haine.

འཁད་ ཀ་བར་ *præt.* ཁད་པ་ *Impediri,* être arrêté; བྱ་རྐོན་བས་ཁད་འདུག་ *avis rete impedita manet,* l'oiseau reste arrêté dans le filet.

འཁན་པ་ *Artemisia aromatica,* armoise; *(vid.* མཁན་པ་ *)*

འཁམས་ ཀ་བར་ *Animo deficere,* s'évanouir; *præt.* འཁམས་ས་ *animo relictus,* évanoui; འཁམས་ནས་ཡར་སད་ *animum recipere,* recouvrer ses sens.

འཁབ་ A = R ངན་པ་ *Malus,* mauvais.

འཁར་བ་ ཀ་ར་ ཟུག་ཀ་=མཁར་བ་ *Baculus (ad ambulandum),* canne, bâton de voyage; ཀ་བ་ལ་རྟེན་ *baculo inniti,* s'appuyer sur un bâton; ཀ་བ་ཅན་ *bac. tenens,* tenant un bâton; ཀ་གསིལ་ *bac. resonans, bac. mendicantium,* canne qui résonne comme celle des mendiants. *Ejus syn. sunt:* གསེག་ག་ཤང་ *tintinnabula agitans,* agitant les clochettes; གསིལ་བྱེད་ *sonans,* résonnant.

འཁར་ མཁར་ *vulg. Æs,* airain; ཀ་བའི་མེ་ལོང་ *æneum speculum,* miroir en airain; ཀ་གཞོང་ *pelvis ænea,* bassin d'airain; ཀ་བའི་འོད་ *lumen sicut æs fulgens, epith. pro luna,* lumière comme celle de l'airain, lumière lunaire; ཀ་རྔ་ *tympanum æneum,* gong, tam-tam.

འཁར་ *Jungere, unire,* joindre, unir; (J. ཀ་འཁྲེ་བ་ *resistere,* résister?)

འཁལ་ *vulg. Nere,* filer; ཀ་བ་ *actus nendi,* l'action de filer; ཀ་བ་པོ་ ཀ་མཁན་ *v.* མོ་ *netrix,* fileuse; བལ་…རྫེད་པ་…སྐུད་བུ་ *v. vulg.* སྐུད་པ་ཀ་ *lanam, crines, filum nere,* filer la laine, les poils, du fil.

འཁྲེ་ ཀ་བར་ A = R ཞེ་སྡང་=འཁྲོ་=སྨྲ་གྲང་ *odisse, aversionem sentire,* haïr, sentir de la répugnance pour; ཀ་སེམས་ *odii, aversionis animus,* esprit de haine, de

répulsion; *(J. offendere, injuriare,* offenser, injurier.)

འཁུན་ *Suspirare, gemere,* soupirer, gémir; ¶་བ་ དབུགས་¶་བ་ *suspirium, gemitus,* soupir, gémissement; ¶་འཚོར་ *v.* ཤོར་ *v.* སྒྲོག་ *susp., gemit. emittere,* pousser des soupirs, etc.; ¶་བས་ནགས་ལ་སྒྲོག་བྱས་ *sylvam suspiriis personare fecit,* il fit retentir la forêt de ses gémissements.

འཁུམ་ ¶་པར་, *præt.* ཁུམས་པ་ *vulg. Contrahi,* se contracter; ¶་པ་ *contractio,* contraction; རྐང་¶་ *pes contractus, pedibus distortus,* pied-bot, estropié des pieds; སར་ *v.* ས་ལ་ཁུམས་པ་སྡོད་ *in terra sidere,* s'accroupir; སྣ་¶་ *hon. pro* འཁོན་ *odisse,* haïr.

འཁུམས་ ¶་པར་ *Audire, scire, intelligere,* entendre, savoir, comprendre.

འཁུར་ ¶་བར་, *præt.* བཀུར་, *imp.* ཁུར་(ཞིག་) *vulg. E. Ferre, deferre (physice et moraliter),* porter; ¶་བ་པོ་ ¶་མཁན་ *v.* མི་ *qui defert, bajulator,* porteur; ¶་པོ་ *v.* རྫ་ *onus,* fardeau; རྒྱབ་དུ་¶་ སྒང་སྟེང་¶་ *supra dorsum ferre,* porter sur le dos; ངའི་ལྷམ་¶་ཤོག་ *mea calceamenta affer,* apporte mes bottes; ཁུར་སོང་ *aufer,* emporte; ཁྲིམས་¶་ *leges observare,* observer la loi; གཞན་གྱི་ཁག་¶་ *aliorum curam, responsabilitatem gerere,* porter la responsabilité, le soin des autres; ¶་ཐག་ *funis ad deferendum onus,* corde pour porter une charge. *(Istud verbum frequenter adhibetur in lingua vulg. E. In Sik. etc. præsertim dicitur* འབག་ *)*

འཁུར་བ་ ཁུར་བ་ *v.* ཞེབ་ *vulg. Panis, scriblita,* pain, crêpe; སྣུམ་¶་ *panis cum adipe,* pain à la graisse; སྐམ་¶་ *id. siccus,* pain sec; སྦབ་་་འཐུག་¶་ *id. planus, spissus,* pain plat, épais; སྐྱུར་¶་ *id. acidus, fermentatus,* pain fermenté: ¶་(གཡོས་)མཁན་ *pistor,* boulanger: ¶་འཚོང་པ་ *panum mercator,* marchand de pain; གྲོ་ཙམ་ *v.* གྲོ་ཕྱེ་¶་ཞེབ་ *scriblita ex farina tritici,* pain plat de farine de blé.

འཁུར་ཚོས་ ཁུར་ཚོས་ མཁུར་ཚོས་ *Genæ et earum color,* les joues et leur couleur.

འཁུལ་ ¶་བར་, *præt., imp.* ཁུལ་ *Subjicere, in servitutem redigere, servire,* soumettre à sa puissance, servir; རང་གི་དབང་དུ་¶་ *in sua potestate redigere,* mettre sous son pouvoir; གཡོག་དུ་¶་ *in servitutem agere,* réduire en servitude; ¶་པོ་ *servus, (vulg. Sik.)* esclave; ¶་པོ་བྱེད་ *v.* བཀོ་ *servire;* ཁྲལ་¶་ *tributum imponere,* imposer un tribut.

འཁེགས་ ¶·བར་, *præt.* ཁེགས་ *Detineri, impedire, prohibere,* être empêché, et empêcher, défendre; ལམ་¶· *viam obstruere,* obstruer la route; མི་ལ་གསོད་བར་¶ *homines ne occidantur prohibet,* il défend de tuer les hommes. *(Vulg.* བཀག་ *)*

འཁེངས་ ¶·བར་, *præt.* ཁེངས་ *Implere, implevi, satiari,* remplir, être rempli, satisfait; སྣོད་ཆུས་¶·བར་ *vas aqua implere,* remplir un vase d'eau; ཐུགས་དམ་¶·བ་ *vota adimpleta,* vœux accomplis, désirs satisfaits; ལྟོ་¶·བ་ *venter impletus, satiatus,* rassasié; *(vulg. dicitur* སྐོང་བར་ *)*

འཁེབ་ *præt.* ཁེབས་ *Cooperire,* couvrir; ¶·མ་ *v.* མ་ *coopertorium,* couverture, couvercle; སྤྲིན་པ་གནམ་ལ་¶· *nubes cælum cooperiunt,* les nuages couvrent le ciel; ཁ་ཚང་མ་ཁེབས་ཏེ་ *cum tota facies coperta esset,* la figure étant toute couverte. *(Vulg.* བཀབ་ *)*

འཁེལ་ (J.), *præt.* ཁེལ་ = འཁལ་ *Onus imponere, deferre,* mettre, porter une charge. (?)

འཁེལ་ (J.) = འཁལ་ *Nere,* coudre. (?)

འཁོ་ = མཁོ་བ་ *Desiderabilis, utilis, necessarius,* utile, nécessaire, désirable.

འཁོགས་ ¶·པ་ = ཁོགས་པ་ *vulg. Curvatus, inclinatus,* courbé, incliné; རྒན་¶· *senio inclinatus, confectus,* accablé de vieillesse; ¶·བར་འགྱུར་ ¶·འགྲོ་ *curvari,* devenir courbe, etc.; ¶·པ་ཡིན་ ¶·སོ་ *curvatum est,* est courbé, etc.

འཁོང་ ¶·བ་ (J.) *Sidere,* s'accroupir; དཔའ་¶·བ་ *animo linqui, consternatus,* découragé.

འཁོད་ ¶·པར་, *imp.* ཁོད་ *Manere, sedere,* demeurer, rester; གནས་གཅིག་ཏུ་¶· *in eodem loco manere,* demeurer dans le même lieu; འདིར་¶· *hic sede, mane,* reste, demeure ici.

འཁོད་པར་ *vulg. Instituere, stabilire,* établir, instituer; རྒྱལ་སར་¶· *super thronum instituere,* placer sur le trône; ཁྲིམས་སུ་¶· *in legem inst.,* établir comme loi; *(vid.* འགོད་ *)*

འཁོར་ *vulg. Mola,* meule; ཡ་""མ་¶· *mola superior, inferior,* meule supérieure, inférieure; ཆུ་¶· *ope aquæ mola mota,* meule à eau.

འཁོད་ ཁོད་ *Superficies,* surface; ¶·མཉམ་པ་ *sup. levigata,* surf. polie; བདེ ¶·མཉམ་ *superficiem levigare,* polir une surface.

འཁོན་ ¶·བར་ ཁོན་ *Odisse,* haïr; ¶·པ་ *odium,* haine; ¶·དུ་འཛིན་ *in odium sumere,* prendre en haine; ¶·ཅན་ *v.* ལྡན་

odio plenus, plein de haine; ¶་མི་ *qui odit*, celui qui hait; ¶་མེད་པར་ མ་¶་ན་ *sine odio*, sans haine; དགྲ་བོ་ལ་¶་ *inimicum od.*, haïr un ennemi; རྣམ་ཀྱི་¶་ *genus* Sakia, (qui hait sa race), race de *Sakia*.

འཁོབ་ ¶་བར་ *vulg. Circumdare*, entourer; ར་བ་ *v.* ར་བོ་¶་ *clausura circ.*, faire une clôture; མཐའ་¶་ *qui ad limites regionis habitant, extranei*, les étrangers qui demeurent au delà des frontières; མཐའ་¶་ཁ་བ་ཅན་ *Thibetum (relative ad Indiam)*, le Thibet (relativement à l'Inde.)

འཁོར་ ¶་བ་ *(vid.* སྐོར་*) vulg. Circulus, discus, circumferentia*, cercle, disque, tour; ¶་བར་ *circuire*, tourner autour; ¶་དུ་ *v.* ལ་ *in circ.*, autour; ཁྱིམ་གྱི་¶་དུ་འཛོམ་ *in circ. domus convenire*, s'assembler autour de la maison; ཡུལ་ལ་...རི་ལ་¶་ *regionem, montes circuire*, parcourir le pays, tourner autour des montagnes; ¶་བ་སྐོར་ *circuire, peregrinationem (in circuitu) facere*, faire un pèlerinage, (toujours en cercle); ཉི་མའི་...ཟླ་བའི་དཀྱིལ་¶་ *solis, lunæ discus*, disque du soleil, de la lune; ¶་སྲུམ་ *ter circumdans, species vestis*, habit qui enveloppe 3 fois; ¶་གསུམ་ (S) *trimandala, 3 circuli, quidquid denotat anarchiam, v. g.: sagitta, ensis, lancea*, les 3 cercles, tout ce qui indique l'anarchie.

འཁོར་ ¶་བཅས་ ¶་གཡོག་ ¶་འདུས་ ¶་མ་ *vulg. Qui aliquem circumdant, comitatus, domestici*, cortège, entourage; ¶་པ་ *v.* ཕོ་ *m.* མོ་ *f. famuli et famulæ, domestici*, les serviteurs; ¶་འབངས་ *subjecti principis*, sujets d'un prince; དྲུང་¶་པ་ *m.* མ་ *f. cubicularius, cubicularia*, valet, femme de chambre; དྲུང་¶་ *regis Lhassæ custodes*, gardes du corps du roi Thibétain.

འཁོར་པ་ *v.* ཡུག་ = ལྕགས་རི་ = ར་བ་ *v.* རོ་ *Mœnia, clausura*, remparts, clôture; གྲོང་ཁྱེར་གྱི་¶་ ¶་རྩིག་...འཇིག་...གཟུང་ *civitatis mœnia struere, destruere, expugnare*, construire, détruire, prendre les remparts d'une ville.

འཁོར་བ་ *vulg. Successio existentiarum transmigratio*, la transmigration des âmes; ¶་འདས་ = མྱ་ངན་འདས་ཆོས་ *doctrina liberationis a miseriis, transmigrationis*, cette doctrine; *cujus syn. sunt:* སྲིད་པ་ *existentia præsens*, l'existence; འཇིག་རྟེན་ཡང་སྲིད་ཅན་ *in mundo iterum vivens, quod consideratur quasi* སྡུག་བསྔལ་འབྱུང་གནས་ *miseriarum origo*, revivre en ce monde, ce qui est l'origine de tout mal; ¶་བཞི་པོ་ 4 *transmigrat.*, les 4 transmigr.; ¶་བའི་ལམ་

དྲུག 6 *modi transm.*, les 6 modes de transmig.; ~་བའི་མཐར་ཕྱིན་པར་གྱུར་ ~་འདས ~་~་དང་མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་ *qui e transm. liberati sunt*, ceux qui en sont délivrés; ~་~་བ་ *qui adhuc transm. obnoxii sunt*, ceux qui y sont encore soumis; ~་བའི་~་ལོ་ *rota, successio transm.*, la roue, la succession des transmig.; ~་གྱི་དཀྱིལ་~་ *ep. pro* ཚོགས་ *omnia entia, quia transmig. subjiciuntur*, tous les êtres, parce qu'ils y sont soumis; ~་བའི་འདམས་ *electio transm. epith. pro vulva*, choix de transmig., la vulve; ~་རྟེན་ *transm. adjuvans, epith. pro cylindris precatoriis*, les cylindres à prières; ~་བ་འཇིག་ *transm. destruens*, qui détruit la transmigr., *epith. pro quodam deo, uno ex prædecessoribus Buddhæ* ཤཱ་ཀྱ་ (J.)

འཁོར་ལོ་ *vulg.*, འཁང་ལོ་ 1° *proprie significat: Rota*, roue; ~་~འི་སྒྲོག་ཤིང་..... རྩིབ་མ..... མུ་ཁྱུད..... ལྟེ་བ་ *rotæ axis, radii, circumferentia, modiolus*, l'axe, les rayons, la circonférence, le moyeu d'une roue; ཤིང་རྟའི་~་~་ *currus rota*, roue d'un char; རྫ་མཁན་གྱི་~་~་ *rota figuli*, roue de potier; ཆུ་ཚོད་~་~་ *horologium cum rotis*, horloge à roues, montre.

2° *Per extensionem signific. sphera, cylindrus, orbis*, sphère, cylindre, orbe; ~་~འི་དབྱིབས་ཅན་ *formam rotæ, spheræ, etc. habens*, en forme de sphère, rond; གསེར་གྱི་~་~་ *circulus, discus aureus, symbol. dii Amithaba*, cercle, disque d'or; ~་~འི་ལག་ *manus in forma rotæ, circuli, vel rota, discus in manu, epith. pro* ཁྱབ་འཇུག་ ayant la main en forme de roue, tenant une roue; ~་~་སྐོར་ *cylindrum precatorium volvere*, tourner le cylindre à prières; ~་~འི་ཕན་ཡོན་ *liber de utilitate cylind. precatoriorum*, livre sur l'utilité de ces cylindres.

3° *In sensu metaphorico significat : Totum, successio integra*, un tout, une série entière; དུས་ཀྱི་~་~་ *totum tempus, successio temporum*, la suite des temps; ཆོས་ཀྱི་~་~་ *tota religio, successio integra tractatuum de religione*, toute la religion, l'ensemble des livres de religion.

4° *Quandoq. sumitur pro toto mundo*, le monde entier; ~་~་སྒྱུར་བར་ *v.* དབང་བསྒྱུར་བར་ *totum orbem mundi regere*, gouverner le monde entier.

འཁོལ་ ~་བར་, *præt., imp.* ཁོལ་ *vulg. Ebullire*, bouillir; ཆུ་~་ *aquam ad ebullit. adducere*, faire bouil. l'eau; ཆུ་~་མ་ *aqua ebulliens*, eau bouillie, bouillante; ཆུ་~་ཐོན་ *v. Sik.* སོང་ཟིན་ *aqua ebull. est*, l'eau est bouillante; ཇ་~་འགྲོ་ *theum mox ebulliet*, le thé va bouillir; ཆུ་~་

མ་ཉེས་ཡས་ *cura ut aqua ebulliat, (Sik.),* aie soin que l'eau bouille.

འཁོལ་ *vulg. figurate: Dolor, passio vehemens,* douleur, violente passion; མགོ་¶་ *caput ebullit, i. e. multum dolet,* la tête est en feu; སེམས་¶་ *anima passione ebulliens, agitata,* âme troublée par la passion. *(Vid.* སྐོལ་ *verb. act.)*

འཁོལ་ ¶་བར་ *Subjicere, servire,* soumettre, servir; ¶་པོ་ *m.* མོ་ *f. (vulg. Sik.), famulus, servus,* esclave; བཙན་དུ་¶་ *in servitutem redigere,* réduire en servitude; ¶་པོ་བྱེད་ *v.* བཟོ་ *servire,* servir; བག་ཆགས་ལ་¶་ *passionibus suis servire,* servir ses passions; ནད་ཀྱིས་...ངལ་གྱིས་ ¶་ *morbo, fatigatione oppressus,* accablé par la maladie, par la fatigue.

འཁྱོལ་ *Parce uti,* user avec parcimonie; ¶་བ་ *parcimonia;* ཟུར་དུ་¶་བ་ *quod seorsum depositum est,* épargne.

འཁོས་ ¶་ཀ་ *Pretium, valor,* prix, valeur; ¶་ཅན་ *magni pretii, momenti,* de grand prix, d'importance; ¶་ཆུང་ *parvi pretii, momenti,* de peu de valeur, sans importance.

འཁྱག་ ཁྱགས་པར་, *præt.* ཁྱགས་ *vulg, Frigescere, congelare,* se refroidir, geler; ¶་(བར་)བྱེད་ *frigidum, congelatum reddere,* rendre froid, faire geler; ¶་པ་ *frigus, gelu,* le froid, la gelée; ¶་པོ་ *frigidus (Sik.)* ¶་པོ་འདུག་ *frigidus est,* c'est froid, il fait froid; ¶་དྲགས་ *frigus magnum est,* il fait très froid; སа་ ¶་བ་ *terra congelata,* terre gelée; ཆུ་ཁྱགས་ ¶་རོམ་ *glacies,* glace; ཤ་¶་ *carnem congelare,* faire geler la viande.

འཁྲུགས་པ་ *Altercatio, querela,* querelle, dispute; ¶་¶་ལོང་ *querela exsurgit,* une querelle surgit; ¶་ནས་ *cum altercatus esset,* s'étant disputé.

འཁྱམས་ ¶་བར་, *præt.* ཁྱམ་ ཁྱམས་ སེམས་ གཡེངས་¶་འགྲོ་ *vulg. Otii causa deambulare,* se promener par récréation; ¶་བ་ *deambulatio*=སྐྱངས་ཀྱི་བ་ *per loca ire,* promenade; ¶་བ་པོ་ *v.* མི་ *v.* མཁན་ *deambulator,* celui qui se prom.; ¶་ས་ *v.* ར་ *ambulacrum,* lieu de promen.; ¶་ འགྲོ་ *v.* རྒྱུ་ *v.* ཐོན་ *ire deambulatum,* aller se promener; མི་¶་(པོ་) *et Sik.* ¶་འཁྱམས་པོ་ vagabond; ¶་སོང་དེ་ *ambulans est,* il se promène.

འཁྲབ་(བྱེད་) *vulg. Saltare,* danser; མི་... གར་¶་ *saltatio populi, lamarum,* danse du peuple, des lamas; མི་¶་མཁན་ *v.* པ་ *m.* མ་ *f. saltator,* danseur; ¶་ས་ *salt. locus,* lieu pour les danses; འཁྲབས་ *saltatio,* danse; མོ་...སྐྱེ་¶་ *mulieris, ge-*

nii partes saltando agere, en dansant, jouer le rôle d'une femme, d'un génie; བར་¶ *ambulacrum interius*, galerie intérieure.

འཁྱམས་ཤིང་ *Tigillum, trabs parva*, petite poutre, chevron; *(vulg.* གྲལ་བུ་*)*

འཁྱར་ ¶་བར་ *Exire, transmigrare, errare a via*, sortir, émigrer, se tromper de route; ཡུལ་གཞན་ལ་¶་བར་ *in aliam regionem migrare*, émigrer en un autre pays; ལམ་ནས་¶ *a via errare, exire*, sortir du bon chemin; ¶་གཡེངས་ *inconstanter mutare*, être inconstant; ¶་དར་ *vexillum delatum*, étendard porté; ཚིག་¶་པོ་ *verbum non proprium, a sensu alienum*, mot détourné du sens propre; ¶་དོགས་ *dubium, timor errandi*, crainte de se tromper.

འཁྱལ་ ཀྱལ་ཀ་ ཁྱལ་ཀ་ བཀྱལ་ *Vaniloquium*, paroles vaines; ངག་¶ ¶་གཏམ་སྨྲ་བ་ *v.* བཤད་ *v.* ལབ་ *sine sensu loqui*, parler à tort et à travers; ངག་¶་བ་ *subst., et* ངག་¶་ཅན་ *adj. garrulus*, bavard; ¶་བའི་ཉེས་པ་ *v.* སྐྱོན་ *defectus loquacitatis*, défaut d'être bavard.

འཁྱིག་ ¶་བར་(བྱེད་), *præt.* བཀྱིགས་, *fut.* བཀྱིག་ *Ligare*, lier; ཐག་པས་¶ *fune ligare*, lier avec une corde; ¶་བྱེད་ *quod ligat, v. g. funis, catena, etc.*, lien, chaîne, corde, etc.; བཙོན་པ་…ཤིང་… སོག་མ་¶ *captivum, ligna, paleas ligare*, lier un captif, des bois, des pailles. *(Vulg.* འཆིང་ *et* སྡོམ་*)*

འཁྱིགས་ (J.) *Comprehendere, includere*, renfermer, comprendre.

འཁྱིམས འོད་¶ *(vid.* ཁྱིམ་*) Halo, circulus circa solem vel lunam*, halo solaire ou lunaire; འཇའ་འོད་¶ *id. arcus cœli colores habens*, halo aux couleurs de l'arc-en-ciel; *(J. addit: fog, smoke, etc. comes floating on.)*

འཁྱིར་ *Expandere, rotare*, étendre, faire tourner; གདུགས་¶ *umbellam exp.*, étendre son parapluie; འཁོར་ལོ་¶ *cylindrum precatorium volvere*, faire tourner le cylindre à prières.

འཁྱིལ་ ¶་བར་ *In spiras convolvere*, tourner en spirales; སྦྲུལ་¶ *serpentis orbes*, spirales d'un serpent; ¶་བ་ *sinuosus, ep. pro serpente, collo, capillis, velis*, sinueux; དུང་དཀར་གཡས་¶ *concha ad dexteram voluta*, conque aux spirales tournées à droite; སྐྲ་¶་བ་ *crines torti*, cheveux frisés; དུ་བ་¶་འཁྱུ་ *fumus in orbes fluitat*, la fumée plane en spirales.

འཁྱིལ་ ¶་བར་ *In unum congregari vel congregare*, rassembler; ཆུ་¶་བ་ *aqua, rivi in unum confluunt*, les eaux, les cours d'eau confluent; དམག་མི་¶ *milites*

congregare, vel congregantur, rassembler des soldats, ils se rassemblent.

འཁྱིམས་པ་ A = R བཀྲུལ་བ་ *Fatigatus, vel oblivisci*, fatigué, ou oublier?

འཁྱུ་ ¶་བར, *præt.* འཁྱུས་ *Currere, aufugere*, courir, s'enfuir.

འཁྱུག་ ¶་པར་(བྱེད་), *præt.* ཁྱུག་ *Currere, celeriter ire*, courir, aller très vite; ¶་པ་པོ་ *v.* མཁན་ *v.* མི་ *cursor*, courrier, coureur; ¶་བྱེད་ *quod currit, epith. pro fulgure et flamma*, ce qui court, la foudre, la flamme; ¶་ཡིག་ *scriptura cursiva*, écriture cursive; གློག་¶་པ་ *fulgurat*, il fait des éclairs. (*Vulg.* རྒྱུག་པར་)

འཁྱུང་ (*Schl.*) *Avis, signum magicum vomitans* རླུང་རྟ་ oiseau, signe magique du *cheval du vent* (longue perche soutenant une étoffe couverte de prières imprimées).

འཁྱུད་ ¶་བར་ *Amplecti, comprehendere, includere*, embrasser, comprendre, renfermer; མགུལ་ནས་¶་པ་ *a collo amplexus*, embrassé par le cou; མངལ་དུ་¶་པ་ *in utero comprehensus, conceptus*, renfermé dans le sein, conçu; ¶་སྤྱོད་ A = R འབྱུང་བ་གཞི་ *ortus principium*, principe de la naissance; *distinguitur in* ¶་སྤྱོད་དཀར་ནག་ཁྲ་གསུམ་ *albus, niger, versicolor, tres species*, se distingue en 3 espèces, blanche, noire, de diverses couleurs? དཔེ་¶ A = R ཆོས་སྟོན་འོས་པ་ཡང་སྦ་ *quamvis doctrinam docere possit, illam abscondit, (in se servans)*, quoiqu'il sache la doctrine, il la cache en lui-même; པུས་¶་ A = R བསྒོམ་ཐག་ *funis ad colliganda genua, tempore meditationis, ad omnem motum impediendum*, corde qui lie les genoux pendant la méditation, pour empêcher tout mouvement.

འཁྱུར་ ¶་བར, *vulg.* སྐྱུར་ *Ejici, separari, repudiari*, être rejeté, répudié, séparé.

འཁྱུས་ *præt. verb.* འཁྱུ་བར་ *Derelictus, profugus, errans*, abandonné, fuyard, errant.

འཁྱེད་ ¶་པར, *præt.* བཀྱེས, *fut.* བཀྱེ་ *Disseminare, distribuere*, disséminer, distribuer; དབུལ་པོ་རྣམས་ལ་ཟས་¶་ *pauperibus cibos distribuere*, distribuer des aumônes; དགྲ་ཚོགས་¶་ *inimicos fugare*, mettre les ennemis en fuite; ཁོང་¶་ A=R ཁོང་འཐེན་ *animus effusus*, esprit dissipé; ཐེར་¶་བ་ (J.) *inclinatione tantum, capite cooperto salutare, minus reverens salutatio*, saluer d'une simple inclination, sans se découvrir(?)

འཁྱེར་ *Ferre, auferre, rapere*, porter, emporter, ravir; ¶་བ་ *actus ferendi, ablatio*, l'acte de porter, etc.; ¶་ཤོག་...སོང་ *affer, aufer*, apporte, emporte; ཁྱིན་¶་

nuntium ferre, porter nouvelle; བག་ཆགས་ཀྱིས་¶་བའི་སེམས་ *a passionibus mens rapta*, âme entraînée par les passions; ནད་ཀྱིས་¶་ *morbo sublatus, mortuus*, enlévé par maladie, mort; རྐུན་མས་¶་བའི་ནོར་ *pecora a latronibus rapta*, bétail enlevé par les voleurs. *(Vid. vulg.* འཇུར་ *)*

འཁྱེག་ ¶་པར་, *præt.* ཁྱག་, *imp.* ཁྱེག་ *Sublevare, ferre*, soulever, porter. *(Vid. vulg.* བཀྱག་ *)*

འཁྱོག་ ¶་པོ་ ཁྱོག་པོ་ ¶་ཅན་ *vulg. Curvus, curvatus, flexuosus*, courbe, tortueux; ¶་པ་(ཉིད་) *flexura*, courbure; རྐང་¶་¶་ *pes distortus*, pied-bot; ¶་འགྲོ་ *curvatim, per sinus ire, epith. pro igne, vento, serpentibus, navibus*, aller en *zig-zag* comme le feu, le vent, les serpents, les navires; ¶་བཤད་ *v.* ལབ་ *ambigue loqui*, parler d'une manière ambiguë; ¶་¶་སྤྱོད་པ་ *modus agendi non rectus, fraudulentus*, manière d'agir équivoque, trompeuse.

འཁྱོགས་ ¶་ཁྲི་ ¶་དབྱུང་ ¶་ཀྱང་ མགྱོགས་ གྲུམ་ ཁྱོགས་ གྲུམ་, (S) ཌོ་ལི་ *Sella gestatoria*, chaise à porteurs; ¶་ལ་འཇར་ *v.* འབྱག་ *eamd. deferre*, la porter; ¶་ལ་སྡོད་ *in ead. sedere*, voyager en palanquin.

འཁྱོང་ ¶་བར་, *præt.* ཁྱོངས་, *imp.* ཁྱོང་ *Ferre*, ¶་བ་པོ་ *v.* མཁན་ *bajulator*, porteur.

འཁྱོམ་ ¶་པར་, *præt.* འཁྱོམས་ ¶་པ་ *Moveri, agitari, instabilis esse*, être agité, instable; ¶་པ་ *agitatus, motus*, mouvement; ཆུའི་""མཚོའི་¶་པ་ *aquæ, lacus motus*, mouv. de l'eau, du lac; ཆང་གིས་¶་པ་འདུག་ *a vino titubans est*, pris de vin il chancelle; མགོ་འཁོར་¶་པ་ *vertigo*, vertige.

འཁྱོར་ ¶་བར་ *Non attingere, titubare*, ne pas atteindre, chanceler; པན་ཚུན་¶་བ་ = ལུས་ཚུགས་མི་ཐུབ་ *corpus stabilire non posse, titubare*, ne pouvoir reprendre l'équilibre; = ལུས་འཆི་མི་ཟིན་ *corpus nondum vitam amisit, palpitare*, palpiter.

འཁྱོལ་ ¶་བར་, *præt.* ཁྱོལ་ *Pervenire, attingere*, parvenir, atteindre; གནོད་པས་¶་བ་ *aliquo nocumento percussus*, atteint par un malheur; འཆི་ཁར་¶་ *ad mortem, agoniam pervenire*, être entré en agonie.

འཁྱོས་པ་ ཁྱོས་མ་ སྐྱེས་མ་ *Donum*, don, présent.

འཁྲ་བར་ = རྟན་པར་ *Inniti*, s'appuyer sur; ¶་བར་ *adv. fortiter*, fortement.

འཁྲབ་ སྐྲབ་ *Pedibus terram pulsare, saltare*,

danser; བྲོ་¶ ¶་འཁྲབས་ *populi saltationes*, danses du peuple.

འཁྲུལ་འཁྲོལ *Confusio, perturbatio*, confusion, trouble; ¶་¶་ཅན་ *perturbatus, confusus*, troublé, confus.

འཁྲི་ ¶་བར་ *Desiderare, amare*, désirer, aimer; བུ་ལ་¶་ *filium desider., amare*, désirer un fils, l'aimer; ཁྱིམ་ཐབ་ཀྱི་¶་¶་ *amor conjugalis*, amour conjugal.

འཁྲི་ ¶་བར་, *præt.* འཁྲིས་ *vulg. Curare, incumbere alicui (rei)*, prendre soin, s'appliquer à; རང་དོན་ *v.* ཁག་¶་ *propria negotia curare*, s'occuper de ses affaires; ཁག་¶་ *districtus, provinciæ curam agere*, avoir le soin d'un district, d'une province; ཁྲལ་¶་ *tributis (colligendis) dare operam*, être employé à lever le tribut; ¶་སྒྲུབ་ *officium perficere*, remplir son office.

འཁྲི་ཤིང་ *Cooperculum nubi simile*, couvercle semblable à un nuage.

འཁྲི་ཤིང་ = ཤིང་ཕྲན་ *in genere: Reptantes plantæ*, plantes grimpantes en gén.; = *vulg.* ཤིང་ཐག་, *et speciatim hædera*, lierre; ཆུ་¶་¶་ *ead. aquatilis*, lierre d'eau; ¶་¶་མ་ *epith. pro uxore dii* བདུད་ *Cupido*; ¶་¶་རྡོ་རྗེ་ *epith. pro virilibus, Lexic. syn. pro* ཤིང་ཕྲན་ *arbuscula*, arbuste.

འཁྲིག་པ་, *præt.* འཁྲིགས་པ་ *vulg. Cohærere, coire*, joindre, s'unir sexuellement; ¶་དུས་ *coitus tempus, epith. pro nocte*, le temps de l'union sex., la nuit; ¶་ནད་ *menstruæ*, les menstrues; ¶་ཚིག *verba impura*, paroles obscènes; ¶་ཐབས་ *coitionis modus, scientia*, les modes de coïtion; ¶་བ་སྦེད་ *coit. abscondens, epith. pro corvo*, qui cache son union, le corbeau; ¶་ཁྱིམ་ *coitus mansio zodiacalis, Gemelli*, les Gemeaux du zodiaque.

འཁྲིག་པ་ *Condensari, accumulari, congregari*, être condensé, accumulé; གནམ་ ¶་ *cælum nubibus coopertum*, ciel couvert de nuages; སྤྲིན་པ་....དུ་བ་....ན་བུན་¶་ *nubes, fumus, nebulæ condensantur*, les nuages, la fumée, la brume s'épaississent; ཁྲོམ་ཚོགས་¶་ *in foro multitudo congregatur*, la multitude encombre le marché. *Syn. sunt:* གདིབས་པ་ དཀྲིགས་པ་ *accumulatus*, accumulé; མི་འབྱེད་པ་ *non divisus*, non divisé.

འཁྲིད་ ¶་བར་, *præt.* ཁྲིད་ བཀྲིས་ *vulg. Ducere*, conduire; ལམ་¶་མཁན་ *viæ ductor*, guide; དམག་མི་གྲོང་ཁྱེར་སྐོར་དུ་¶་ *milites circa urbem ducere*, conduire les soldats autour de la ville; བྲོས་འགྲོ་མཁན་ཚུར་¶་ *profugum reducere*,

ramener un fuyard; ཁྲིས་ལ་ཕར་¶་ *ad domum perducere,* mener à la maison; དགེ་བའི་ལམ་དུ་¶་ *in viam virtutis ducere,* conduire dans les voies de la vertu; བློ་ངན་¶་ *mentem ad malum ducens, tentatio,* qui conduit l'âme au mal, tentation; བློ་ངན་¶་པ་ *v.* མཁན་ *tentator,* tentateur.

འཁྲིམས་ ཟེད¶ ¶་ཤིང་?

འཁྲིལ་, *præt.* ཁྲིལ་ *(vid. vulg.* བཀྲིལ་*) Contorquere, complecti,* tordre, embrasser; ¶་བ་ *contortus, complexus, vel contorquens, complexans,* tordu, embrassé, tordant, embrassant; སྦྲུལ་¶་འདུག་ *serpens in spiras convolvitur,* le serpent est roulé; མ་བྱམས་བུ་ལ་¶་ *mater filium complectitur,* la mère embrasse son fils; འཁྲིལ་ *limax,* escargot; ¶་གཟེར་ *cochlea,* vis; ¶་རིམ་ *cochleæ spira,* pas de vis; ¶་ཤིང་ *v.* མཁན་ *vulg.* ཤིང་ཐག་ *reptantes plantæ,* plantes rampantes.

འཁྲིས་ *præt. verbi* འཁྲི་བར་ *Curatus, intentus ad,* soigné, qui s'est occupé de.

འཁྲིས་ ¶་ན་ *v.* སུ་ *Prope, ad,* près de; རྨ་ཆུའི་¶་ན་ཡོད་པའི་མཁར་ *arx ad ripas fluminis* Houang-ho *sita,* citadelle sur les bords du Fleuve Jaune; བླ་མའི་སྐུ་¶་སུ་ *prope personam lamæ,* près du lama.

འཁྲིས་འཁྲིས་ *(vulg.) Communis, nec bonus nec malus,* de qualité commune; ད་ལོ་ཐོག་¶་¶་ཡིན་ *hoc anno cerealia nec bona nec mala, nec abundantia nec rara sunt,* cette année la récolte est médiocre; ¶་¶་ཡིན་ *communis, vulgaris est,* c'est commun, vulgaire, médiocre. *Habet etiam sensum: præcise, exacte, ad unguem,* précisément, juste, c'est ainsi; ¶་¶་སྐབས་བྱུང་ *præcise opportuno tempore pervenit,* arrivé juste à temps.

འཁྲུ་ ¶་བར་, *præt.* ཁྲུས་ ཁྲུད་ *(vid.* འཁྲུད་ *et* བཀྲུ་*) vulg. (in Sik. pronunt.* kiou*). Lavare, balneo uti, purgare,* laver, purger, se baigner; ¶་བ་ *lotio, balneum, purgatio,* lavage, bain, purge; ¶་བ་པོ་ *v.* མཁན་ *qui lavat,* laveur; ¶་ཆུ་ *aqua ad lav.,* eau pour laver; གོས་གཟན་¶་ *vestes lavare,* laver des habits; ལུས་ལ་¶་ *corpus lav., balneo uti,* prendre un bain; ¶་དང་སྦྱོང་བ་ = ¶་ནད་ *Syn. pro* ཤལ་བ་ *diarrhæa,* diarrhée.

འཁྲུག་ ¶་པར་, *præt.* འཁྲུགས་ *(vid.* དཀྲུག་*) vulg. Perturbare, agitare, tumultuari,* troubler, agiter, faire du tumulte; ¶་པ་ *perturbatio,* trouble; དམག་¶་ *perturb. belli,* les troubles de la guerre; ¶་པ་བཟོ་ *v.* བྱེད་ *tumultuari, perturbare,* faire du trouble; ལུས་¶་པ་ *corpus per-*

turbatum, morbidum, corps maladif; སེམས་ v. ཐུགས་~པ་ *mens, cor perturb.,* âme troublée; ~པའི་དུས་སུ་ *tempore perturbationis,* en temps de trouble; ~ཤིང་བྱེད་མི་ *perturbator,* perturbateur; མི་~པ་ *non turbatus, quietus,* en repos, tranquille.

འཁྲུང་ ~བར་, *præt.* འཁྲུངས་ *vulg. Nasci, oriri,* naître, être produit; ~བ་ *ortus, nativitas,* origine, naissance; ~ཡུལ་ v. ས་ v. བའི་གནས་ *locus nativitatis, patria,* patrie, lieu de naissance; བུ་གཅིག་~ནས་ *cum filius natus esset,* un fils étant né; རྒྱལ་པོ་ལ་སྲས་གསུམ་~སོ་ 3 *filii regi nati sunt,* le roi a trois fils; ~བའི་སྐར་མ་བཟང་ *hujus nativitatis stella fausta est,* son étoile est bonne; ~བའི་ཉིན་མཆོད་ *dies Nativitatis D.-N. J.-C.,* Noël; ཁྲོ་བོ་… ཐུགས་རྗེ་སེམས་སུ་~ *ira, misericordia in corde oriuntur;* la colère, la pitié naissent dans son cœur.

འཁྲུད་ ~བར་(བྱེད་), *fut.* བཀྲུ་, *præt.* བཀྲུས་ *(vid.* འཁྲུ་ *et* བཀྲུ་*) vulg. E. Lavare,* laver; ཁ་སྣ་… ལག་པ་… གོས་གཟན་~ *faciem, manus, vestes lavare,* se laver la face, les mains, laver ses habits; ལུས་ v. གཟུགས་~ *corpus lav., balneo uti,* prendre un bain; ~པ་པོ་ v. མཁན་ v. མི་ *lautor,* laveur; ~ཁང་ v. ཁྲུས་ *balnei domus, cubiculum,* chambre de bains; ~བྱེད་ *quod lavat, aqua,* ce qui lave, l'eau; ~ལྡུད་ *aqua turbida post lotionem, balneum,* eaux sales après le lavage.

འཁྲུན་ = ཁྲུན་ *Extensio, latitudo, profundum,* étendue, largeur, profondeur; ~རིང་ *longus,* long.

འཁྲུལ་ ནོར་~ *vulg. Errare,* errer; ~པ་ v. བ་ *error, et per euphem. culpa,* erreur, faute; ~པ་མེད་(པ་) v. མི་འདུག་ v. མི་སྣང་ v. མི་མངའ་བ་ *sine errore, infallibilis,* infaillible; *et addendo* བར་ *adv. infallibiliter,* infailliblement; ~བྱེད་ *quod errare facit, v. g.:* ཆང་ *vinum,* ce qui porte à l'erreur, v. g.: le vin; བག་ཆགས་ *passio, etc.,* la passion; སྒྱུ་~ *illusio,* illusion; རྣམ་~ *transformatio, præstigiæ,* prestige, transformation; ནོར་མ་~ *noli errare,* ne te trompe pas; ~འཁོར་ *machina, artificium ad decipiendum,* prestige pour tromper; *(vid. vulg.* ནོར་ *)*

འཁྲིལ་ ~བར་ *vulg. Deviare,* dévier; ལམ་~ *a via errare, declinare,* s'écarter du chemin, se perdre; ~མེད་ལམ་ *via lata, a qua dev. quis non potest,* grand'-route; ~དམན་ལམ་ *via parva, semita,*

de qua deviare facile est, petit sentier; རྐང་ཚིགས་¶་སོང་ *articulatio pedis deviata est*, luxation du pied, entorse.

འཁྲིན་ ¶་པར་ *Vehementer desiderare*, désirer avec passion; ¶་པ་ *desiderium*, désir; ཁྱིམ་ལ་¶་པ་ *v. vulg.* ཚགས་པ་ *pro domo, familia vehem. desider.*, désirer revoir sa maison, sa famille; འཁར་བར་¶་ *baculum desiderans, epith. pro sene*, qui désire un bâton, le vieillard; ནོར་…གོ་ས་…ཟས་¶་ *divitias, dignitates, cibos desid.*, désirer les richesses, des dignités, de la nourriture.

འཁྲིམ་ ¶་པར་ *(vid.* འགྲིམ་པར་ *Spargere, disseminare*, semer, disperser.

འཁྲིས་ *Firmus, solidus*, ferme, solide; ¶་ཤིང་འཁར་ *baculus ex ligno firmo, duro*, bâton de bois solide, dur; ¶་པའི་སེམས་ *mens firma, stabilis*, esprit ferme, stable.

འཁྲོ་ ¶་བར་, *præt.* ཁྲོས་ *Irasci*, se mettre en colère; ¶་བ་ *ira*, colère; ¶་བར་མི་རིགས་སོ་ *v.* མི་རུང་ངོ་ *v.* མི་ཉན་ *non decet, non licet irasci*, il n'est pas convenable, pas permis de s'irriter; ཁྲོས་ཟིན་ *v.* སྡོད་ *iratus est*, il est en colère; (གལ་ཏེ་)ཁྲོས་ན་ *si iratus fueris*, si vous êtes irrité; ¶་བའི་སེམས་ *mens irata, irascibilis animus*, esprit irrité, irascible; *(vid.* ཁྲོ་ *)*

ཁྲ་ཤིང་ *Nom. arbustæ*, nom d'arbuste; *(forsan =* མཁྲི་ *palma nucifera*, coco.*)*

འཁྲོག (J.) *Strepitus, murmur*, bruit, murmure; རྣ་བ་ཛར་ལ་¶་ *murmurans in aure sonus*, bourdonnement d'oreille; རྒྱུ་ལོང་¶་ཅིང་ *crepitantia intestina*, bruit dans les intestins; *(vid.* ཀྲུག་ཀྲུག་ *)*

འཁྲོལ་ ¶་བར་, *præt. fut.* དཀྲོལ་, *imp.* ཁྲོལ་ *vulg. Instrum. musica pulsare*, jouer des instrum. de musique; འཁར་རྔ་…རྔ་…དྲིལ་བུ་…སྒྲ་སྙན་…ཁོ་སྤོང་ས་¶་ *metallicum discum, tympanum, campanam, organum, citharam pulsare*, frapper le tamtam, le tambour, sonner la cloche, jouer de l'orgue, de la guitare; ¶་བ་པོ་ *v.* མཁན་ *musicus, qui ista instrummenta pulsat*, musicien.

ག

3° Lettre de l'alphabet. — Quand elle est radicale et initiale, elle se prononce *ka* doux et long. — Quand elle est radicale mais avec une préfixe ou une lettre écrite au dessus, prononcez *ga*. — Si elle n'est que préfixe, elle est muette. — Si elle est ajoutée à la fin d'un mot, ou bien elle est muette, ou bien elle se prononce *k* doux, donnant un son plus long à la radicale qui la précède.

ག་ *In seriebus numerale pro* 3, dans les séries de nombres vaut 3.

ག་ *Partic. additiva, vel est quasi artic. defin., vel indicat tempus, vel efformat disyllabum*, particule ajoutée soit comme article défini, soit comme indication du temps, soit formant un dissyllabe. *(Vid.* ག་ *et* ཁ་ *)*

ག་ ཀ་རེ་ ཀ་དེ་ *vulg. Quis, quæ, quod, quid,* qui, quelle, que; ག་མོ་ *quid sit?* qu'est-ce? མི་འདི་ཀ་མོ་ *quis est iste homo?* quel est cet homme? ཀ་ཀ་བཟང་ *quisnam sit melior?* quel est le meilleur? ཁྱོད་ཀ་ཀ་ཟེར་ *quid dicis?* que dis-tu? ཟ་མ་ཀ་དེ་བཟོ་ *quales cibos præparabo? (Sik.)*, quelle nourriture préparerai-je?

ག་ ཀ་རེ་ *v.* དེ་ *Quidquid*, quoi que ce soit; ག་མི་དགོས་ *quidquid sit, nolo, nihil volo*, je ne veux absolument rien; ཀ་ཀ་མི་ཐོབ་ *v.* མི་ཟ་ *quidquid sit, nihil obtinui, nihil manducavi*, je n'ai rien obtenu, rien mangé.

ག་གེ་མོ་ *Talis persona*, telle personne.

ག་ *Adv. loci*, adverbe de lieu.

1° ག་ ཀ་ན་ *v.* ལ་ *v.* རུ་ *vulg. Ubi*, où; *(interrog. vel non)* ཁྱོད་ཀ་ *v.* ཀ་ན་ སྡོད་ *ubi habitas?* où habitez vous? ང་ཀ་ཡོད་ཁྱོད་འོང་མ་ཉན་ *ubi sum, tibi venire non licet*, où je suis, tu ne dois pas venir; དཔོན་ཀ་ལ་བ་དེར་སྐྱིད་ *ubi est dux, ibi felicitas*, où est le chef, là est le bonheur; ག་འདྲ་ *quidquid sit*, quoi que ce soit; v. g.: ཀ་ཀ་མི་དགོས་ *nihil volo*, je ne veux rien du tout.

2° *Cum motu: ad, quo*, où, vers; ག་འགྲོ་ *v.* རྒྱུ་ *v.* ཐེན་ *vulg. quo vadis*, où vas-tu? སློབ་དཔོན་ག་ *v.* ཀ་ལ་ཐེན་ *quo vadit magister?* où va le maître?

3° ག་ ཀ་ནས་ *v.* ལས་ ཀ་བ་ *vulg. Cum motu: e, ex, unde*, d'où; ཀ་བྱིབས་ ཀ་ནས་སླེབས་ *unde venis*, d'où venez-vous? ཛ་འདི་ཀ་ཀ་བྱུང་ *unde venit istud*

theum? d'où vient ce thé? ཁོ་ཀ་བ་ཡིན་ *unde est iste homo?* d'où est cet homme?

ཀ ¶་ལ་ *vulg. Quomodo?* comment? ¶་¶་ཐོད་ *quomodo auderem, possem?* comment pourrais-je?

ཀ = A ཁྭ་ *et prob.* = ཀྱ་ *Vox appellativa, he! ho!* mot pour appeler, eh! ho!

ཀ *vulg. Cornu,* corne; ར་¶་ *capræ cornu,* corne de chèvre; ¶་དོར་ *nova cervi cornua,* nouveau bois de cerf. *(Vid.* ཁྭ་*)*

ཀ་ དགོ་བ་ རྒོ་བ་ *vulg. Procapra picticauda, species dami in superioribus pascuis viventis,* espèce de daim vivant dans les hauts pâturages.

ཀཀ་ *Titulus honoris in Ladak,* titre honorifique au Ladak.

ཀ་ཀ་ཚིལ་ *Titillatio,* chatouillement; ¶་¶་ ¶་བྱེད་ *titillare,* chatouiller.

ཀ་གོན་ A = R ཉུང་མ་ *Napus,* navet. *(Cs. et alii, melo, cucurbita, hordeum?)*

ཀ་ངར་ *Aliquid relationem habens ad sagittationem, sed quid?*

ཀ་ཆད་ *Valde, multum,* très, beaucoup; ¶་ ¶་བརྒྱལ་ = ཤིན་ཏུ་ཐང་ཆད་ *valde fatigatus,* très fatigué. *(J. sine causa, nolens.)*

ཀ་ཏ་ (S) *Species scripturæ in India,* espèce d'écriture dans l'Inde.

ཀ་ཏ་ཀ་ (S) = ཁྲམ་མཁན་ *Species piscis,* espece de poisson.

ཀ་ད་ *Baculus, clava,* bâton, massue.

ཀ་དོར་ = ཀྱ་དོར་ *Nova cornua cervi,* nouvelles cornes de cerf. *(Vid.* ཁྭ་*)*

ཀ་པུར་ *v.* གུར་ *v.* གུར་ *vulg. Camphora,* camphre; ¶་¶་ཤིང་ *camph. arbor,* camphrier; ¶་¶་འཛག་ *camp. stillans, epith. pro luna,* qui distille le camphre, la lune; ¶་¶་རྡུལ་རྩིགས་ *ex camph. pulvere ædificatus, epith. pro* གངས་རི་ *nivosus mons,* contruit avec du camphre en poudre, glacier; *Syn. pro camph. sunt:* སྤྲིན་པའི་སྙིང་པོ་ *essentia nubium,* essence des nuages; ཁ་བའི་ཕྱེ་མ་ *pulvis nivosus,* poudre neigeuse; འོད་དཀར་ཅན་ *lumine albo fulgens,* brillant d'une lumière blanche; རྡུལ་གྱི་སྙིང་པོ་ *essentia pulverulenta,* essence en poudre; ཤིང་གི་སྙིང་པོ་ *succus arboris,* suc d'arbre; སྙིང་པོ་མཁྲེགས་ *essentia coagulata,* essence coagulée; ཟླ་བའི་ཐལ་ *lunæ pulvis,* poussière de la lune; ཟླ་བའི་མིང་ཅན་ *a luna vocatus,* nommé d'après la lune. (S) ཀརྤུར་ར་ སི་ཏའ་ཀྲ་

ཀ་བ་ཡ་ (S) = བ་མེན་ *Species bovis cornua longa habentis,* espece de bœuf à longues cornes.

ཀ་མ་ཏ་ (S) *Instrumentum musicum,* instrument de musique.

ཀཙྪ་པ་ (S) = རུས་སྦལ་ *Testudo,* tortue.

ག་ཙམ་ v. ཚོད་ v. Sik. ཚོད་ vulg. pro ཅི་ཙམ་ *Quot, tot,* combien? autant; ¶·¶· ན·¶·¶·ཤི· *quot ægrotant tot moriuntur,* autant sont malades, autant meurent; ཁྱུ་འདི་ན་ལུག་¶·¶·ཡོད་ *in isto grege quot sunt oves?* combien de moutons dans ce troupeau? ཁོ་ལོ་¶·¶·ཡོད་ *quot annos ætatis habet,* quel âge a-t-il?

ག་ཞ་ v. གཞད་ v. ཀྱ་ A=R བཞད་ ¶·¶·བྱེད་ *Ridere, jocari,* rire, plaisanter; ¶·¶· དང་རྩེ་མོ་རྩེ་ *ridere et ludere, risus et ludus,* rire et jouer, le rire et le jeu.

ག་རུ་ཌ་ *Garuda* (S) *avis Wishnu, Thib.* ཁྱུང་ཁྱུང་ *vid. supr.*

ག་ལམ་གཡོ་ ? *epith. pro* དབང་ཕྱུག

ག་ལེ་ ག་ལེ་ *vulg. E. (Sik.* Ko lu*), Lente, facile,* lentement, facilement; ¶·¶·ག་ལེ་བཟོ···འགྲོ···འདོན···ཟ· *lente fac, vade, lege, manduca,* fais, vas, lis, mange lentement; ¶·¶·འགྲོ· *v.* ཕྱིན· *v.* ཕྱིས· *vade in pace, (salutatio proficiscenti),* allez en paix, (salut à un partant); ¶·¶·སྡོད་ *v.* བཞུགས་ *v.* འདུག་ *mane in pace, (salutatio remanenti),* restez en paix, (salut à celui qui reste); ¶·¶· བསམ་བློ་གཏོང་ *facile, sine præcipitatione cogita,* pensez y à loisir.

ག་ཀོ A=R དོ་ཤལ་ *Syn. pro* རྒྱན་ *in genere, Sertum, torques, etc.,* guirlande, collier.

གག་ བྱ་¶· ¶·ཅོ· *Species gallinæ aquaticæ,* espèce de poule d'eau; ¶·¶·རྒྱལ་མཚན· *eamd. in vexillo habens, epith. pro* ལྷ་སྦྱིན་ དམག qui a' cet oiseau sur son étendard.

གག་ ¶·པ· A. *præt. verbi* འགག *Impeditus, obstructus,* empêché, obstrué; ལམ་¶· *via obstructa,* route obstruée; མགྲིན·¶·པ· *guttur obstruct. inflammatione, vox rauca,* voix enrouée.

གག་དང་གང་ཐག A = R གང་དང་གང་ཐག *Quidquid, quisquis sit,* quoi que ce soit, n'importe qui.

གང་ ¶·བ· *v.* པ· *vulg. Plenus, adimpletus, satiatus,* plein, accompli, satisfait; ¶·བ·(ཉིད·) *plenitudo, etc.,* plénitude, etc.; སྣོད·¶·(བར·)བྱེད· *v.* བཟོ· *vas implere,* remplir un vase; ¶·བར·འགྱུར· *v.* འོང· *v.* འགྲོ· *impl. fieri,* se remplir; ¶·ཟིན· *v.* ཐོན· *v.* ཚར· *impl. est,* c'est plein: ཕྱེད·¶· ཕྱེད་ཀ་¶·ཐོན· *usque ad medium impletum est,* à moitié plein: ཁྲིམས··· དམ་བཅའ་¶·ཟིན· *lex, vota adimpleta sunt,* la loi, les vœux sont accomplis; སེམས··· ཐུགས་འདོད་¶·བ· *mens contenta,* esprit satisfait. *(Vid.* འགེང· དགང· བཀང· སྐོང·*)*

གང· ¶·སྐུ· *hon. pro* ཅི· *v.* ཇི· *v.* ག *vulg.*

Quis, quæ, qui, quelle; མི་འདི་¶་ཡིན་ *quisnam sit?* qui est-ce? ¶་ཡིན་ན་ ¶་ (དང་)གང་ ¶་ཡང་ ¶་ཅི་ཡང་ ¶་ཇི་ཉིད་ *quisquis sit*, qui que ce soit; ¶་ཡོད་ *omnes*, tous; ¶་གི་ ¶་སུའི་ ¶་ལ་ལའི་ *cujuscumque*, de quiconque; ¶་དག་ *quinam?* les quels? ¶་དག་གི་ *quorumnam?* des quels; ¶་གི་དུས་ *v.* ཚེ་ *in quo, in illo tempore*, en quel, en ce temps; ཁྱིམ་འདི་¶་གི་ཡིན་ *cujus sit ista domus?* à qui appartient cette maison?

གང་དུ་ *v.* ན་ *v.* ལ་ *In quo loco, ubi*, où, en quel lieu? là où.

གང་དུ་ *v.* ལ་ *Cum motu ad, quo, ad quod locum, cui*, vers, où, à quelle.

གང་ནས་ *v.* ལས་ *A quo loco, unde, a qua persona*, de quel lieu, de quelle personne.

གང་ག་ *vulg. Nom. fluminis*, Gange; ¶་¶འི་ རྫིང་ *receptaculum Gang. ep. pro* རྒྱ་མཚོ་ *mare*, réservoir du Gange, la mer; ¶་¶་ སྐྱེས་ *ex Gang. natus, epith. pro* སྨིན་དྲུག་ né du Gange; ¶་¶་འཛིན་ *Gang. rapiens, recipiens, epith. pro* དབང་ཕྱུག་ qui reçoit le Gange; *Syn. pro Gang. sunt:* ཁྱབ་འཇུག་རྐང་པ་བཀྲུ་ *dii Wishnu pedes lavans*, qui lave les pieds de Wishnou; ལྷའི་ཆུ་བོ་ *flumen divinum*, fleuve divin; སྐ་ལྡན་ཤིང་རྟ(བུ་མོ) *(filia) currus habentis canales?* fille du char formé de canaux; ལམ་གསུམ་འགྲོ་ *per tres vias procedens*, qui s'écoule par 3 affluents; ཛ་རུའི་བུ་མོ་ *filia Dza-ru*, fille de Dza-rou; ཛ་རུ་གསུམ་འབབ་ རྒྱུན་གསུམ་པ་ *triplex fluens*, ayant trois cours; ནམ་མཁའི་ཆུ་བོ་ *flum. cœleste*, fleuve céleste; འཇིགས་སྡེ་སྐྱེད་མ་ འཇིགས་པའི་མ་ *timorem generans*, terrible; མཐོ་རིས་ཀླུང་ *flumen cœleste*, fleuve céleste; བཙོད་ལྡན་རིང་པོ་ *liquidum cursum longum habens*, ayant un long cours; ལྷའི་རྫིང་རིང་ *longum stagnum divinum*, long réservoir d'eau divin; དལ་འབབ་ *lente fluens*, qui coule lentement; གླང་ཆེན་ཁ་འབབ་ *ab ore elephantis descendens*, sortant de la bouche de l'éléphant.

གང་ག་ཆུང་ *Nom. plantæ medic.*, nom de plante médicinale.

གང་བུ་ སྐང་བུ་ *vulg. Siliqua, putamen, furfur*, cosse, pelure, son; ¶་¶་ཅན་ *siliquatus*, qui a une cosse etc.; འབྲུའི་¶་¶་ *granorum sil. furf.*, son, menue paille des grains; ¶་¶་ཅན་གྱི་འབྲུ་ *grana siliquata*, grains à cosses; ¶་¶་ཟ་ *sil. furf. manducans, epith. pro porcis*, qui mange les cosses, les sons, c.-à-d. le porc.

གང་ཟག་ *Homo, persona, talis persona*, homme, personne; ¶·¶·ནམས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་ *hominum rex, epith. pro Buddha*, roi des hommes, Bouddha; ¶·¶·དཔལ་པོ་...སྨམ་ལ་བ་ *homines nobiles, plebei*, les nobles, les roturiers; དམ་བྱིས་ཀྱི་ ¶·¶· *posteri*, les descendants. — *Quandoque vocando aliquem, omisso nomine dicitur* ¶·¶· *talis persona*, un tel, telle personne.

གང་ཟག་ གང་ཙ་ ད་ཙ་ *vulg. Fumigatorius tubus*, pipe; ¶·མགོ་ *v.* པོར་ *receptaculum pro tabaco*, le fourneau de pipe; ¶·སྦུར་ *v.* དོང་ *tubus pipæ*, le tube; ¶·མཛུག་ (J.) *ligula pipæ*, embouchure de pipe; ¶·¶·གཅིག་འཐུང་ ད(བ)ཙ་ གང་འཐུང་ *unam pipam fumigare*, fumer une pipe; ད་བ་¶·¶·གང་གཏད་ *v.* གནང་ *v.* ཞིན་རོག་ *da mihi quæso tabacum pro una pipa*, veuillez me donner une pipe de tabac; *Sik.* ང་རང་¶·¶·གཅིག་འཐུང་ དགོས་བས་ *volo fumigare unam pipam*, je veux fumer une pipe.

གངས་ *vulg.* ¶·རི་ *Nix congelata, perpetua, mons perpetuis nivibus coopertus*, neiges perpétuelles, glaciers; ¶·¶འི་ཁྲོད་ *congregatio montium niv.*, groupe de gl.; ¶·ཅན་ ¶·¶འི་ཡུལ་ *nivalium jugarum regio, epith. pro Thibeto*, pays de glac., le Thibet; ¶·¶འི་བདག་པོ་ *montium niv. dominus, epith. pro* དབང་ཕྱུག་, seigneur des neiges perpet., Wishnou; ¶·ལྷན་བུ་མོ་ *epith. pro ejusd. uxore*, l'épouse de Wishnou; ཀ་ལ་ཤ་ ཏི་ས་ལ་ ཡ་ 2 *nom. prop. mont. niv.*, n. propres de 2 glaciers; ¶·ཆེན་ཛེ་ལྔ་ 5 *nobiles niv. montes magni, (ad N.-W. Sikkim)*, groupe des 5 nobles glac., n. propr.; ¶·ཆེན་མཛོད་ལྔ་ 5 *repositoria magnarum niv.*, les 5 réservoirs de neiges, autre n. pr.; *Syn. pro* གངས་ *sunt:* ཁ་བའི་རི་ *mons nivosus*, montagne de neige; བསིལ་བའི་རི་ *mons frigidus*, monts froids; ག་བུར་རྡུལ་རྩིགས་ *camphora pulvere ædificatus*, construit avec du camphre en poudre.

གངས་བྱ་ *Magnus montium columbus cum torque albo*, gros pigeon de montagne.

གད་ A = R སྐས་ *Scala*, échelle; ཡ་¶· = སྐང་རྟེན་ *gradus scalæ*, échelon.

གད་ ¶·པ་ ¶·རྒྱལ་ ¶·བརྒྱངས་ *Locus abruptus, præcipitium*, lieu abrupte, précipice; ¶·ཕུག་ *caverna in loco abrupto*, caverne.

གད་ད་ *vulg. Pera*, besace; ཀོ(བའི)¶·¶· *ead. ex corio*, (p'i tá liên tsè, *Sinensium)*, besace de cuir.

གད་བྱེད་ *Mundare, verrere*, nettoyer, balayer. *Syn. sunt :* ཕྱག(དར) ཕྱི་ཕྱིད

verrere, balayer; གད་བདར་བྱེད་ *limando, fricando mundare*, fourbir; གཙང་བྱེད་ *mundare*, nettoyer; གད་སྙིགས་ཕྱག *sordes verrere*, balayer les ordures.

གད་མོ་ བཞད་མོ་ བཞད་གད་ = *vulg.* དགའ་ཧྲོར་ *Risus, risus lenis*, le rire, sourire; ཀ་ཀ་ཧྲོར་ *v.* བྱེད་ *ridere*, rire; ཀ་ཀ་རྒྱབ་ *aliquem irridere*, se moquer; ཀ་རྫེད་ག་ལ་ ཀ་ལས་གད་རྫེད་བྱེད་ *titillare ad provocandum risum*, chatouiller pour faire rire.

གན་ ཀ་དུ་ གམ་ *Prope, ad, in præsentia*, près, en présence; དེའི་ཀ་དུ་ *coram eo*, devant lui; ཀ་ནས་ *a conspectu, e præsentia*, loin de; ངའི་ཀ་ནས་སོང་ *recede a me*, retirez-vous de moi; ཀ་དུ་ཐབས་འཐབ་ *coram (judice) negotium prosequi*, faire une instance judiciaire.

གན་རྐྱལ་ *v.* རྐྱལ་ *Supinus, piger*, couché sur le dos, paresseux; ཀ་ཀ་དུ་ *supine, negligenter*, adv.; ཀ་ཀ་འདུག་ *v.* ཉལ་, *vulg.* ཐེ་ཀ་ཉལ་ *supine jacere*, être couché sur le dos; ཀ་ཀ་ལོག་པ་ (J.) *sese vertere et invertere*, se tourner et se retourner; *(E)* ཐེ་ *v.* ཐེར་ཀ་འགྲོ་ *retrorsum incedere*, marcher à reculons.

གན་རྒྱ་ གམ་རྒྱ་ *vulg. Contractus*, contrat; ཀ་ཀ་བཟོ་…འབྲི་…ཐེབ་རྒྱབ་ *contr. facere, scribere, subsignare*, faire, écrire, signer un contrat; ཀ་ཀ་འདྲ་གཉིས་ *contractus duplex ejusdem tenoris*, contrat en double; གན་ལེན་ *promittere*, promettre; ཨ་འདྲ་བཟོ་འོང་ངས་ཀ་ལེན་ *sic facturum me promitto*, je promets de le faire; བཀྲུ་བའི་རབ་རྗེས་ཀྱི་ཀ་ལེན་ *v.* ཁས་ལེན་ *Baptismi promissiones (term. cath.)*, promesses du Baptême.

གན་དར་ *(J. Sch.)=vulg.* ཁ་བཏགས་ *Serici panni fragmentum urbanitatis causa oblatum*, morceau de soie présenté par politesse, (le *kata.)*

གན་དྲག་ = སེམས་སྡུག་ རྣ་ཚ་ *Tædere, mæstus esse, vexari*, s'ennuyer, être vexé.

གན་པ་ *Syn. pro vulg.* གཉེར་པ་ *Curator, curam agens*, curateur, économe, agent; མཛོད་ལ་ཀ་ མཛོད་པར་ཀ་པ་ *qui de ærario, horreo curat*, trésorier, économe; ཀ་གོས་ ཀ་དར་ ཀ་དཀོར་ *vestium, kata vel sericorum, divitiarum curator*, chargé du vestiaire, des étoffes de soie, de l'argent; *unde* གན་ *etiam sumitur pro verbo curare*, prendre soin de.

གན་དྷ་ལ་ (S) *Celebre templum in Gaya et ejus imitationes*, temple célèbre de Gaya et ses représentations.

གནྡི་ གནད་ གཎྜ་ཏེ་ (S) *Æneus discus, loco campanæ adhibitus=Thib.* འཁར་རྔ་ disque d'airain, tam-tam.

གཏྲི་ར (S. J.) *Ornamentum architecturæ, turricula in angulo tecti,* tourelle à l'angle des toits.

གབ ཁ་བར་ = ཕིབ་ = སྦ = སྦད་ *vulg. Abscondere,* cacher; ཁ་ས་ *locus absconditus, abditamentum,* abri, cachette; ཁ་འགྲོ་ *v.* གྱུ་ *sese absconditum ire,* aller se cacher; ཁ་སྡོད་ *occultatus manere,* demeurer caché; ཁ་ས་གཅིག་སྟོན་རོགས་ *aliquod abditamentum ostendas quæso,* montrez-moi un abri, je vous prie.

གབ་ *Secretus, absconditus,* secret, caché; ཁ་ཡིག་ *scriptura secreta, arcana,* écriture secrete, mystérieuse; ཁ་ཚིག་ *verba occulta,* paroles mystérieuses, formule magique; *cujus syn. sunt:* བྲིས་ *v.* རྟགས་ *v.* གོ་དཀའ་ *scitu, intellectu difficile,* difficile à comprendre; བརྡའ་ བསྡུས་ *v.* ཚིག་ *signa contracta, abbreviata, symbolica,* signes symboliques, contractés.

གབ་གབ་བྱེད *Succutere,* cahoter; ཁ་ཁ་འགྲོ་ *succutando ire, tolutim currere,* aller au trot.

གབ་སྣང་ *Ornamenta sculpta et picta in superiore parte portæ majoris,* ornements de sculpture et peinture au-dessus de la porte d'entrée.

གབ་ཙེ་ *v.* ཙེ་ *Pictura in magicis artibus adhibita,* tableau employé dans l'exercice de la magie.

གབ་རྩིས་ *(Schl.) Perfecta astrologia, sed potius astrol. abscondita, occulta,* astrologie parfaite, ou mystérieuse.

གབ་ཚད་ གབ་པའི་ཚ་བ་ *Calor absconditus, interior, morbus consumptionis, phthisis,* phthisie.

གམ་ = གཉ་ *prope ad,* proche, près de; ཁ་ཕྱོ *flexus ad,* = ཉེ་འཁོར་ *vicinus, comitatus,* tourné vers, voisin, cortège; ཁ་འབྲོག *pascua non longe a pagis distantia,* pâturages près des villages.

གམ་ *Signum interrog. vel dubii, post finalem* ག་ *(vulg. Sik. in multis circumstantiis, sed littera* མ་ *non pronuntiatur);* འདུག ཁ་ *adestne?* signe d'interrog. après la lettre ག་

གམ་རྒྱུ་ = *vid. sup.* གཉ་རྒྱུ་ *Contractus,* contrat.

གཙྪ་ (S) = སོང་ཅིག་ *Vade,* va-t-en.

གའུ་ དགའུ་ *vulg. Theca pro amuletis,* boîte, ornement pour les amulettes; མཚོན་ སྲུང་ཁ་ *cad. contra arma,* autre espece en cuivre, protégeant contre les armes.

གའུ་ཡོལ་ 7a *luna sinica,* 7e lune chinoise.

གར་ *pro* ག་རུ་ *v.* ལ་ *v.* ན་ *Ubi, quo,* où; ཁ་འདུག་ *ubinam est, habitat?* où habite-t-il? ཁ་འགྲོ་ *quo vadis?* où vas-tu? ཁ་ཡང་ *ubicumque,* partout; ཁ་ཡང་སྐྱེ་བ

ubicumque crescens, croissant partout; *et cum negatione* མི་ *nullibi*, nulle part; ¶་ཡང་མི་འགྲོ་ *nusquam vado*, je ne vais nulle part.

གར་ ¶་མ་ *Saltationes, choreæ, (præsertim lamarum)*. danses des lamas; = ¶་འཆམས་ *per opposit. ad* སྣབ་ *v.* བྲོ་འཆམས་ *salt. populi*, danses du peuple; ¶་བྱེད་ *saltare*, danser; ¶་མཁན་ *saltator*, danseur; ¶་¶་མོ་ ¶་གར་ཤུག་ *saltatrix*, danseuse; *cuj. syn. est:* རོལ་སྒེག་མོ་ *cantando sese jactitans*, qui se dandine en chantant; ¶་སླབ་བགྱིད་ *leviter, eleganter saltare, (exercitatio principum)*, danser légèrement, avec grâce; ¶་རྟེད་ = བྲོ་གར་ *ludus saltat. Cuj. syn. sunt:* བྲོས་¶་ ¶་བྲོ་ རྟེད་བྲོ་ འཆམས་ *variæ species salt.*, diverses espèces de danses; ¶་མཁན་མཆོག་ *nobilis saltator, ep. pro aliquo genio*, noble danseur, nom d'un génie; ¶་གྱི་ཉམས་བརྒྱད་ 8 *qualita'es saltat.*, les 8 qualités de la danse; *quæ sunt:* སྒེག་པ་ *jactantia*, l'affectation; དཔའ་བ་ *audacia*, l'audace: མི་སྡུག་ *tranquillitas*, la tranquillité; སྙིང་རྗེ་ *misericordia*, la miséricorde; རྨད་བྱུང་ *exhibitio mirabilium*, faire apparaître des merveilles; དགོད་པ་ *risus*, le rire; མི་སྡུག་དང་དྲག་ཤུལ་ *severus et ferox*, sévère et cruel.

གར་ *Per extensionem sumitur pro exercitatione scientiarum*, l'exercice des sciences; ¶་ལྔ་ = རིག་གནས་ཆུང་བ་ལྔ་ 5 *classes minorum scientiarum*, les 5 petites sciences sont: སྐར་རྩིས་ *astronomia, astrologia*, l'astronomie et l'astrologie; སྙན་ངག་ *ars oratoria*, l'art oratoire; མངོན་བརྗོད་ *elocutio*, l'élocution; སྡེབ་སྦྱོར་ *poesis*, la poésie; བྲོས་ *saltatio*, la danse.

གར་ཅིག་ A = R གང་ཞིག་ *Aliquis, aliqui*, quelqu'un, quelques-uns.

གར་ནག་ *Nom. medicinæ*, n. de médecine.

གར་བུ་ A = R ཀྲང་རྫབ་ *Medulla plenus, i. e. plenus, non vacuus, solidus, densus*, plein, solide, compacte; བདག་གི་སྙིང་ལྕགས་ཀྱི་¶་¶་ཆེན་པོ་ *cor meum est plenum quasi magna moles ferrea*, mon cœur est plein comme une grosse masse de fer.

གར་མོ་ A=R བསྐ་ *Concretus, durus, coagulatus*, concret, dur, coagulé.

གར་ཞ་ *Nom. districtus in Lahul ad W. fluminis Sutleje*, nom de district.

གར་ལོག་ *Nom. tribus ad N.-E. Thibeti, (Huc*, Kia mo golo), n. de tribu.

གལ་ *Venationis instrumentum*, piège pour prendre le gibier.

གལ་A=Rབཟང་ ¶་ཅན་ *v.* ཆེ་ *v.* ཆེན་ *Magni momenti*, de grande importance; ¶་ཆུང་ *parvi mom.*, de peu d'importance; ¶་བཟུང་=ཁས་ལེན་ *promittere*, promettre; ¶་གྲེས་A=Rནན་གྲེས་ *sæpe repetere, factitare*, faire souvent, répéter.

གལ་ད་ (J.) *Ferri massa; (Lex.)* ¶་¶་སྒྲེ་མོ་ *nudus*, nu, dénudé.

གལ་ཏེ་ གལ་སྲིད་ *conj. Post* གལ་ཏེ་ *ponitur* ན་ *ad finem sententiæ, sed in lingua vulgari ponitur tantum* ན་ *in fine sine* ¶་¶་; *v. g.* གལ་ཏེ་ཁྱོད་ཀྱིས་བཤད་ན་ = *vulg.* ཁྱོད་བཤད་ན་ *si dixeris*, si vous dites; ¶་¶་ན་ *forsan*, peut-être; ¶་¶་(ན་)ཡང་ *quamvis*, quoique.

གལ་ ¶་བ་ (J.) *Cogere*, forcer; མི་བཙོན་ལ་¶་ *cogere aliquem in carcerem*, mettre de force en prison.

གལ་མདོ་ (J.) *Nom. libri*, n. de livre.

གལ་བ་ (J. གེལ་བ་) *pro* ཡལ་བ་ *Ramus*, rameau.

གས་ *præt. verbi* འགས་ *vulg. Fissus*, fendu, fêlé; ¶་བ་ ¶་ས་ ¶་ཁ་ ¶་སྲུབས་ *fissura*, fente; གསུམ་¶་ *trifidus*, fendu en 3; སྣོད་...ཤིང་སྡོང་...ཤིང་ལེབ་...དྲིལ་བུ་¶་སོང་ *vas, arbor, tabula, campana fissa est*, le vase, l'arbre, la planche, la cloche est fendue; རྒན་མགོ་མགོ་¶་ *caput senis, caput fissum (rugis faciei)*, tête de vieillard, tête ridée.

གད་སྙེར་ A=R གདན་འཛེར་ གད་མི་ར་ (S) = ཕྱི་མི་ *extraneus*, étranger; གད་རྡུ་ = ཡོན་ཏན་ *scientia, bonæ qualitates*, science, bonnes qualités.

གི་ *Numerale pro* 33, s'emploie dans les séries pour 33.

གི་ *Signum genitivi casus post finales* ག་ *et* ང་; *in lingua vulg. adhibetur fere in omni casu speciatim post consonantes*, signe du génitif, presque toujours employé dans le langage vulgaire surtout après les consonnes.

གི་གུ་ གུ་གུ་ 1ª *vocalis, scribitur supra radicales sic* ◌ི, *et pronunciatur* I *vel* E, 1ère voyelle, se prononce *I* ou *E*.

གི་གུ་ཞལ་ ¶་¶་ཞ་ *Macula alba (sicut* kékou*) supra oculum equi*, tache blanche sur l'œil d'un cheval.

གི་བ་ *Citrus chirocarpus*, (foŭ cheoù kün *Sinensium*), citron main-de-Bouddha.

གི་ཝང་ ག་བས་ ཞེད་ཝམ་ (J. ག་ཝང་) *Bezoar, seu concretio flava in jecore boum morbidorum, medicina efficax ad dissipandam bilem, vocatur* Nieoû houâng *a Sinensibus*, médecine chinoise tirée du foie des bœufs malades, et qui s'emploie contre la bile. (La quantité à prendre est de 1 gramme dans un peu d'eau-de-vie: cette médecine sèche se vend au poids de l'or.)

གི་ཡོ་=གམ་ཡོ་=ཉེ་འཁོར་ *Vicinus, comitatus*, voisin, cortège.

གི་རི་ཕོང་བ་ *Aliquod officium coram principibus, probab. scurra,* bouffon. (?) *(forsan pro* གོ་རི་ཕོང་*)?*

གི་ཕིང་ གྱི་ཕིང་ *Equus fortis,* cheval vigoureux.

གི་ཝིན་ (J.) *Animal fabulosum,* animal fabuleux.

གིང་ (J.) *Prob. species parvi tympani,* petit tambour.

གིང་བདུད་ *Species diaboli,* espèce de démon; གིང་ཕོ་མོ་ *prob. id. masc. fem.*

གིང་ཀ་བུ་ *Syn. pro* གདོང་དྲུག་ *filius minor dii* དབང་ཕྱུག་

གིན་ *partic. addita post finales* ག་ *et* ང་ *tantum, post verba indicat part. præs. v. g.:* རྒྱུག་གིན་ *Currens,* courant; རྡུང་གིན་ *verberans,* frappant.

གིན་ *(Schl.) Signum magicum pro monte,* signe magique pour montagne.

གིའུ་ = དམར་སེར་ *Rubro-flavus, fulvus,* couleur brune, fauve.

གིར་སོ་ (J.) *Rupia indica,* roupie indienne; *In E. vocatur* ཟི་ལིང་གོར་མོ་ *v.* ཁྲང་ཁ་; *In Sik. vocatur,* tiroup *vel* matang.

གིས་ *vulg. Signum agentis casus, ponitur post finales* ག་ *et* ང་ *tantum in scriptura, sed in lingua vulg. adhibetur fere in omni casu, præsertim post conson., efformat nominativum agentem vel ablativ.,* particule indiquant le sujet agissant au nominatif ou à l'ablatif, *v. g.:* བདག་གིས་བཤད་ *ego dico, vel a me dictum est,* je dis, dit par moi; ངང་གིས་བཟོ་ *ego facio, vel a me factum est,* je fais, fait par moi.

གུ་ *Numer. pro* 63, employé comme nombre dans les séries, égale 63.

གུ་ = བུ་ *vulg. Signum diminutionis in multis verbis, parvus, parvulus,* signe du diminutif; *v. g.:* ཕྲུག་གུ་ *parvulus infans, vel catulus animalis,* petit enfant ou petit d'animal; ལུག་གུ་ ལུ་གུ་ *agnus,* agneau; ཁྱི་གུ་ *catulus,* jeune chien; ར་གུ་ ར་རྒུ་ *hædulus,* chevreau.

གུ་=གདངས་ ས་ *Extensio,* étendue; གུ་དོག་ *extensus et angustus,* étendu et étroit; གུ་དོག་པ་ *spatium angustum,* espace resserré; གུ་ཡངས་པ་ *spatium latum,* espace large.

གུ་གུ་ = *vulg.* གི་གུ་ 1ª *vocalis* ི, *scribitur supra radicales et pronunciatur* I *vel* É, 1ᵉ voyelle, se prononce *I* ou *É*.

གུ་གུ་ཞུ་ Porcelaine; (J.) *catinus,* bassin.

གུ་གུལ་ *vulg. Aquilaria agallocha, adhibetur quasi incensum,* bois d'aigle employé comme encens.

གུ་གེ་ *Nom. districtus et civitatis in provincia* མངའ་རིས་ *ad Occid. Thib.,* nom de ville et de district.

གུ་བའི་ཟླ་ 5ª *luna vel mensis,* 5ᵉ lune.

ཀུ་ཤུ་ *Avellana indica*, noisette; *in Bathang* ¶·¶·སྟར་ཀ *vel* བྱི་བ་སྟར་ཀ

ཀུ་རུ་ (S) = བླ་མ་ *Magister, doctor, dux spiritualis*, maître spirituel, docteur.

ཀུ་ཡང་ *Deitas invocata ad obtinendos liberos*, divinité invoquée pour avoir des enfants. *(Schl. Siwa.)*

ཀུ་ཡོང་ = *et vid.* གོང་ཡོང་ *Nom. avis attagena, (Pline)*, gelinotte.

ཀུ་ལེ་=ཀ་ལེ་ *vulg. Lentus, tarde*, lent, lentement. *(In Sik.* ko lü.*)*

ཀུག་ ¶·པ་ ¶·ཀྱོག་ ¶·གེ་བ་ *vulg. Curvatus, inclinatus*, courbé, incliné; ¶·རུས་ *gibber, os curvum, contortum*, bossu, os courbé.

ཀུང་ དཀུང་ *vulg. Species parvi tigridis cum maculis nigris*, ocelot; ¶·ལྤགས་ *ejus pellis*, sa fourrure. *(In Thib. valet* 1-2 *uncias argenti)*; ¶·ཟ་ *id. edens, epith. pro leone*, qui mange le kong, le lion.

ཀུང་ དཀུང་ *vulg. Medius, medietas*, moyen, milieu; ¶·དུ་ *v.* ན་ *in med.*, au milieu; ¶·ནས་ *e med.*, du milieu; ཉིན····ནས་ *v.* མཚན་¶· *meridies, media nox*, midi, minuit; ¶·ཚོགས་ ¶·གཉིས་ *meridies et media nox*, le midi et minuit; ¶·མོ་ ¶·མཐེབ་ *digitus medius*, doigt du milieu; དགུན་གྱི་¶·ལ་ *in media hieme*; ¶·དམར་ལ་ཕུག *in med. ruber, i. e. raphanus*, carotte.

ཀུང་ཐང་ *Nom. monasterii in* མང་ཡུལ་ *prope Nepal*, nom d'une lamaserie.

ཀུང་པོ་ *Capax*, habile, capable; ¶·¶·འབོད་ *peritos vocans, epith. pro* བརྒྱ་བྱིན་ qui appelle les savants, Indra.

ཀུད་ ¶·པ་ *præt. verbi* འགུད་པར་ *Decidi, declinavi, et subst. degener, degeneratio, declivitas*, dégénéré, déchu, déclin, pente; ¶·དུ་བོར་བར་ *v.* བཞག *inclinato modo ponere*, placer en pente; ¶·དུ་ *v.* ལ་རྐོ་ *eodem modo fodere*, creuser en talus; ¶·མེད་ *sine defectu*, sans défaut; *(Lex.)* ཀུད་ *est syn. pro* ཞན་པ་ *malus, vilis*, mauvais, vil.

ཀུན་པ་ *Damnum, jactura*, dommage, perte: ¶·¶·ང་ལ་ཐོག་ *damnum mihi advenit*, j'ai éprouvé du dommage.

ཀུམ་ A = R འཆི་ *Mori*, mourir. *(Cs. præt. verbi* འགུམ་པར་*)*; ཉ·¶·པར་གྱུར་དོ་ *pisces mortui sunt*, les poissons sont morts.

ཀུར་ *In E. tentorium quadratum, domui simile*, tente carrée; *in Sik. etc. tentorium in genere*, tente en gén.; བཞུགས···གཟིམས་¶· *tentor. ad manendum vel dormiendum*, tente pour loger, dormir: ¶·ཆེན་ *v.* མཆོག་ *tent. splendidum*, tente somptueuse; ¶·དཀར་ རས་¶· *id. ex tela alba*, tente de toile blanche; ¶·ནག་ རི་¶· སྣ་¶· སྣ་ནག་ རྫིང་¶· *tent.*

nigrum pascuale, tente noire des pâturages; རྒྱལ་¶་ *tent. regium*, tente royale; དམག་¶་ *tent. militare*, tente militaire; ¶་མཁན་ *scenofactor*, faiseur de tentes; ¶་ཐོག་ *tectum tent.*, le toit de la tente; ¶་སྒྲུབ་ *tent. erigere*, dresser la tente; ¶་མར་བབ་ *tent. deponere*, abattre la tente; ¶་སྡུད་ *tent. colligere*, plier la tente; ¶་ཀ་…ཤིང་ *tent. columnæ, et alia ligna*, colonnes et bois de tente; ¶་མཆོག་ *tabernaculum (altaris cath.)*, tabernacle. *(In E. tent. habens tantum tectum vocatur* གཡབ་, *nunquam* གུར་*)*

གུར་གུམ་ ¶་གུམ་ ཀ་ཀུམ་ *Crocus*, safran; *adhibetur in tinctura, et ad procurandum fluxum sanguinis et abortum. — Ejus syn. sunt:* ཧ་རི་ཙན་དན་ *sandalum ex* ཧ་རི་, sandal de hari; ཁ་ཆེ་སྐྱེས་ *in Cachemire crescens*, qui croit au Cachemire; མེ་ཡི་རྩེ་མོ་ *igneus apex*, tête ignée; བདེ་བྱེད་ *sanans*, qui guérit; འགོང་བྱེད་ *fascinans*, qui fascine; ཡང་དག་ཁྱམས་ *valde occidens (per abortum)*, qui tue; དྲི་ཞིམ་ *bonus odor*, parfum; སྨོས་དམར་ *ruber honorabilis, jucundus*, rouge agréable; མེ་ན་ཆེམས་བྱེད་ *in igne lætificans*, brûlé il réjouit; དམར་པོ་ *ruber*, rouge; ཙན་དན་དམར་ *sandalum rubrum*, sandal rouge. (S) ཀ་ཤི་མ་ར་ ཛ་གུང་གུམ་

གུར་གུམ་ཕལ་པ་ *Nom. floris*, nom de fleur; *cuj. syn. sunt:* མེ་ཏོག་མཆོག་ *flos nobilis*, noble fleur; ལི་བཀན་རྫེས་ *(sec. quosdam) croci, (juxta alios) papaveris succus*, jus soit du safran, soit du pavot; ཚོས་ཆེན་ *magna tinctura*, teinture-précieuse; *(inde videtur quod supra agatur de croco.)*

གུར་ཆུ་ *Aqua per canalem ducta*, eau amenée par un canal. *Syn. sunt:* བཅོལ་མའི་ཆུ་བོ་ *flumen, rivus artificiose ductus*, cours d'eau fait de main d'homme; དྲངས་ཆུ་ *aqua ducta*, eau dirigée; ཀྭ་ཆུ་ *canalis aqua*, eau de canal; འབབ་སྟོན་ *fluens*, coulant. *(Prob. A pro R* ཡུར་ཆུ་*)*

གུལ་ནག་ (J.) *Nom. medicinæ*, n. de médecine.

གུས་ ¶་བར་(བྱེད་པར་) *vulg. Honorare, venerari*, honorer, respecter; ¶་པ་ *honor, etc.*, honneur; ¶་པ་ཅན་ *honorans, venerans*, respectueux; མ་¶་པ་ *sine rev., rudis, impolitus*, impoli, grossier; ཕ་མ་ལ་¶་ *patrem et matrem honora* (4^m *Decalogi præceptum)*, honore père et mère; སེམས་¶་པར་ *v.* བས་གསོལ་བ་ འདེབས་ *v. vulg.* བདབ་ *reverenter precari*, prier avec dévotion, respect;

¶་བས་ཕྱག་འཚལ་ལོ་ *rever. saluto*, je vous salue respectueusement. *Syn. sunt:* རབ་ *perfectus, valde*, parfait, très; རབ་¶་ *v.* མོས *v.* དད་ *v.* སེམས་ *valde honorans, amans, venerans, cogitans*, très respectueux, aimant, *etc.;* ཉིང་སེམས་ གཅིག་ཏུ་སེམས་ སྙིང་ནས་སེམས་ *intimo corde cogitans*, se souvenant de cœur; སྤྲག *v.* སྤྲེས་བྱེད་ *lætificans*, qui réjouit.

གི *In seriebus, numerale pro* 93, employé comme nombre, égale 93.

གི་ཆག *Morari, quiescere*, tarder, se reposer; ཞག་གསུམ་¶་¶་ *tres noctes (dies) morari*, rester pendant 3 jours; ཆང་འཐུང་¶་¶་ *mane ad bibendum vinum*, reste pour boire du vin; དེ་རིང་¶་¶་ས་མ་རྐོ་ *hodie quiesce, noli fodere terram*, aujourd'hui repose-toi, ne creuse pas la terre.

གི་སེར་ *Stamina florum*, étamines; *(Schl. pistil), (J. nom. floris.)* ¶་¶་ཅན་ ¶་¶་བཞད་ *staminatus*, qui a des étamines; épith. pour པད་མ་ *lotus;* ¶་¶་རྩི་བཅུད་ *nectareus succus florum, epith. pro melle*, suc des fleurs, le miel.

གེ་སར་=དམག་གི་རྒྱལ་པོ་ *Nom. regis fabul. in septentr. India, rex bellator;* ¶་¶་སྒྲུང་ *ejus historia fabulosa;* གླིང་གེ་¶་¶་ *rex bellicosus regionis olim vocatæ* གླིང་ *cujus urbs principalis est* སྨར་ཁམས་ *v.* སྨར་ཕྱོག *v.* རྒྱ་མཁར་ *(sinice* Kiāng k'à*)*, noms de plusieurs rois fabuleux.

གེགས་ *vid.* འགེགས་ *et* འགག་ *Impedire, obstare, obstruere*, empêcher, s'opposer à, obstruer; ¶་པ་ *obstaculum, etc.*, obstacle; དགྲ་...གདོན་ *v.* བདུད་¶་ *imped. ab inimico, a diabolo causatum*, obstacle causé par un ennemi, par les démons; ངའི་ལམ་ནུ་¶་མ་བཞག་ ངའི་ལམ་མ་བཀག་ *vulg. noli obstruere, impedire meam viam*, n'obstrue pas ma route, n'empêche pas mon voyage; ¶་མེད་ *v.* བྲལ་ *sine imped.*, sans encombre; ¶་སེལ་ *imped. removere*, écarter les obstacles.

གེན་ད་ *Instrumentum musicum*, instrum. de musique.

གེར་མ་ A=R རང་མ་ *Mulier sola, innupta*, femme non mariée.

གེ་ར་མ་ *Rupia*, roupie, monnaie indienne; *in E. vocatur* དྲི་གླིང་གོར་མོ་ *v.* ཁྲམ་ཁ: *in Sik. vocatur* tiroup *vel* matang.

གེར་ཤིང་ *(J.* གི་ཤིང་*) Syn. pro* རྟ་མཆོག *Equus excellens*, cheval excellent.

གེལ་བ་ གལ་བ་ A = R ཡལ་ག་ *Ramus*, rameau.

གོ *Numer. pro* 123, employé comme nombre, égale 123.

གོ *post final.* ག་ *ponitur pro puncto, v. g.:* ཨ་ཧྲིག་ངོ་ *Videsne?* vois-tu? ཧྲིག་གོ་ *v.* ངོ་ *video,* je vois; སྒྲིག་གོ་ *consentio, unitur,* je suis d'accord, c'est uni.

གོ *pro* དགུ་བཅུ་ ༩༠; *adhibetur a* ~་གཅིག 91 *usque ad* གོ་དགུ་ 99.

གོ་ ~་བར ཧ་~་ *vulg. Intelligere, sensum percipere, comprehendere,* comprendre; ~་བ་ *sensus,* sens; ཧ་ཨ་~་ *intelligisne?* comprends-tu? ཧ་~་ *v.* ~་ངོ་ *intelligo,* je compr.; ~་བ་བཤད་ *sensum explicare,* expliquer le sens; ~་ཆ་གཏོང་ *sensum emittere, dictare,* dicter; ~་བྲེད་བརྡའ་ *signum, symbolum dans intelligentiam,* signe, symbole; ~་བ་པོ་ *v.* མཁན་ *v.* མི་ *qui intelligit,* celui qui comprend; ~་(བ་)ཅན་ ~་བ་ཡོད་(མི་) *habens sensum,* sensé; ~་(བ་)མེད་(པ་) *v.* མེད་མི་ *v.* མི་འདུག་ *sine sensu,* non-sens; ~་(བ་)དཀའ་(མོ་) *sensus difficilis,* sens difficile à saisir; ~་(བ་)སླ་(མོ་) *sensus facilis intellectu,* facile à comprendre; ~་བ་མ་~་ *sensum non intelligere, non percipere,* ne pas compr.; ~་བ་ནོར་ *de sensu errare,* se tromper sur le sens; ~་(བ་)སྦྱོད་(པར་) *sens. probare, experiri,* essayer un sens; = ཤེས་རབ་ *sapiens, sapientia,* sagesse.

གོ་ *in sensu physico: Locus, spatium,* lieu, espace; ~་ཁ་ *foci locus,* foyer; ~་ཁར་ *prope, ad focum,* près du foyer; ~་སྤོག *locum mutare, migrare,* émigrer; ~་མཚམས་ *limites,* limites; ~་མཚམས་མེད་པ་ *sine limite vel intervallo,* sans limite ou intervalle; ཁྱིམ་གྱི་~་ན་ *ad, prope domum,* près de la maison.

In sensu morali: Loco, pro, au lieu de, pour, comme; v. g.: ཨ་མའི་~་ན་ *loco matris, pro matre,* comme mère; ~་ཆོད་ *locus sectus, i. e. non est locus, ratio pro,* il n'y a pas lieu, raison de; ~་མི་ཆོད་ *locus, ratio adhuc est pro,* il y a encore lieu de; ~་སྐབས་ *locus, tempus propitium, occasio, opportunitas,* lieu, occasion propice.

གོ་ ~་གྲལ་ ~་གྲས་ ~་ཐེས་, *vulg.* ~་ས་ *Proprius locus, i. e. negotium, status vitæ, dignitas,* dignité, état de vie, office; ~་~་ཅན་ *statum, etc. habens,* qui a une dignité, etc.; ~་~་ཐོབ་ *statum, dignitat. obtinere,* obtenir une dignité; ~་~་ལ་འཛུག་ *v.* བཀོད་པར་ *stat. conferre, ad dignit. promovere,* donner une dignité, un grade; ~་~་ནས་འབུད་པར་ *a dignit. spoliare,* en dépouiller; ~་~་ཕར་བཞག་ *v.* སྤང་ *dignit., stat. derelinquere,* quitter une dignité; ~་~་ཆེ་ *v.* ཆེན་པོ་

magna dign., grande dign.; ¶¶ཆུང་བ་ *dign. parva*, petite dign.; རྒྱལ་པོའི་... ཇོ་དཔོན་གྱི་... བླ་མའི་¶¶ *dignitas regis, magistratus, lamæ*, dignité royale, de magistrat, de lama; ¶¶འདོད་མཁན་ *v.* ཆགས་མི་ *appetitor dign., ambitiosus*, ambitieux; ¶འཕང་ *dignit. alta*, haute dignité.

གོ་རིམ་ *v.* རིམས་ *vulg. Locorum, dignitatum ordo, symmetria*, symétrie; གནམ་ལ་¶¶ཡོད་ *in cœlo est ordo, symmetria*, il y a de la sym. au ciel; ¶¶འཁྲུག་པར་ *ordin., symmetr. turbare*, troubler l'ordre; ¶¶ *sumitur etiam pro solemnioribus cæremoniis, processionibus, etc.*, cérémonies solennelles; ¶¶བཟོ་ *v.* བྱེད་ *casd. celebrare*, les solenniser. *(Vid.* སྒྲ་རིམ་*)*

གོ་ ¶ཆ་ ¶མཚོན་ *vulg. Pro armis in genere, præsertim defensivis*, armes en gén.; ¶¶གཟུང་ *arma sumere*, prendre les armes; ¶¶གྱོན་ *arma induere*, revêtir ses armes; ¶¶འགྲོལ་ *v. vulg.* ཕུད་ *arma deponere, exuere*, déposer les armes; ¶རྟོགས་ *arm. inspectio*, inspection des armes; ¶རྟོ་བྱེད་ *arma inspectare*, inspecter les armes; ¶¶པ་ ¶ ¶གྱོན་པའི་མི་ *vir armatus, arm. indutus*, homme armé; ¶ཁྲབ་ ཡ་ལད་ ཁྲབ ¶ཞུག་ *lorica*, cuirasse. *Syn. sunt:* ལྕགས་གོས་ *ferrea vestis*, vêtement de fer; ལུས་སྐྱབ་ *corpus protegens*, qui protège le corps; བྲང་གཡོགས་ *involucrum pectoris*, enveloppant la poitrine; མཚོན་སྒྲིབ་ *arma obumbrans, scutum*, bouclier; ¶ཆ་སྒྲ་གྲགས་ *armorum strepitus*, le bruit des armes.

གོ་མཆོད་ *Meritum morale, fructus bonorum operum (term. cath. pro merito)*, fruit des bonnes œuvres, mérite; ¶¶ཡོད་ *merit. adest*, il y a du mérite; ¶¶ཡོད་ན་བདག་རྒྱན་ཡོད་པར་བུ་ *v. vulg.* ཡོད་འདིང་ *si adest merit., remuneratio erit*, là où il y a mérite, il y aura récompense; ¶¶ *v. vulg.* དགེ་བ་བཟོ་ *v.* བྱེད་ *actus virtutis, merita perficere*, faire des actes de vertu; *et addendo*, མི་ *v.* མཁན་ *qui opera meritoria perficit*, homme de bonnes œuvres.

གོ་མཆོད་ *Capacitas;* མི་¶¶ *vulg. E. homo capax*, homme capable; གྲོད་བ་ཤོད་ སང་ལ་མི་¶¶མངག *v.* གཏོང་རོགས་ *ad litem discutiendam mitte mihi, quæso, hominem capacem*, pour discuter ce procès envoyez un homme capable.

གོ་སྙོན་ *(In Sik.* Ka-niun.*) Cucumis sativus*, concombre.

གོ་དམ་ གོཙ་དམ་ *Unum ex nominibus* ཤཱཀྱ, un des noms de *Sha-kia*.

གོཁྲཔ༔ (S) *Pascua*, pâturages.

གོ་དན་ *Nom. alicuj. regni. (forsan* Hò-t'iēn *Sinensium)*, nom de royaume.

གོ་བདན་ A = R སྣ་ཚོགས་ = གང་སོས་ *Omnimodus, plurimæ speciei*, de toute façon, de toute espèce.

གོ་པོ་ *Species quædam animalis, cuj. syn. sunt:*

ཁྲིན་ཟའི་སྤྱོ་བ་ འཕྱེ་བའི་དུ་ རྔྲ་འོད་སྨྲ་ཅན་ *probab. equus cinerei coloris (vulg. in E.* Gongbé*)*, espèce d'animal, (prob. cheval gris-pommelé.)

གོ་བི་དྷ་ར་ (S) = *Hortus dii* བརྒྱ་བྱིན་, jardin d'Indra.

གོ་བྲི་ལ་ *Nom. fructus venenosi et medic.* n. de fruit vénéneux et médicinal.

གོ་ཁ་ཉི་ (S) *pro vulg.* འབྲོག་པ་ *Pascua*, pâturages.

གོ་ཀློག་ = ངོ་ལོག་ *vulg. Rebellio, rebellis*, révolte, rebelle.

གོ་ཕྱུ་ *Nom. floris*, n. de fleur; = སོ་པ་རི་ *nom. baccæ pro dentibus curandis usitatæ*, n. d'une baie qui sert à nettoyer les dents.

གོ་ར་A=Rབཙོན་ར་ ཁྲི་སྲུན་ *Carcer*, prison: ¶་རར་ *v.* ར་ལ་འཇུག་ *v.* བཙུག་ *in carc. detrudere*, mettre en prison.

གོ་རིམ་ *v.* རིམས་ *Ordo, dignitas, cæremonia (vid. supr. ad* གོ་*)*, symétrie, ordre, cérémonies solennelles.

གོ་རེ་ A = R རྫོགས་པ་ *Perfectus, vel potius completus in suo genere bono vel malo*, complet, parfait en bien ou mal; ཆགས་པ་¶་¶་ཆེ་བ་ *(Lex.) concupiscentia est magnum malum*, la concupiscence est un tres grand mal. *(In E. vulg. adhibetur in pravo sensu; v. g.:* ¶་¶་བསམ་....བཤད་....ལྟ་....བཟོ་ *impure, male cogitare, loqui, aspicere, facere*, penser, parler, voir, faire des choses mauvaises, impures; གོས་...ཁང་པ་¶་¶་ *vestis, domus detrita*, habit usé, mauvaise maison; ཡོ་¶་ *nom. propr., malus, turpis*, le mauvais, le vilain.)

གོ་རེ་ལོང་ *Puer honorarius*, page, favori; ¶་¶་¶་བྱེད་(པར་) *id. esse*, être le page de. *(Vid.* གེ་རེ་ལོང་ *estne id.?)*

གོ་ལ་ གཽ་ལ་ (S) *Globus, sphæra*, globe, sphère; *(J. ball, bullet*, balle.*)*

གོ་ལ་ *Cerussa*, céruse; ¶་¶་འཚོང་པ་ *cerussæ mercator*, marchand de céruse.

གོ་ལ་ན་ལ་ *Nom. plantæ*, n. de plante.

གོ་ལག་ཅེས་པ་ *Vastus, amplus*, vaste, ample.

གོ་ཤི་ཊའ་ (S) *Species ligni sandali*, espèce de bois de sandal.

གོ་ས་ *vulg. Dignitas*, dignité. *(Vid. supr. ad* གོ་*)*

གོག་ ¶་པ་ *v.* རོ་ *Usu detritus, dilapsus*, usé, en ruine; གོས་¶་¶་ *vestis detrita*, haillons; ཁྱིམ་¶་(པར་)འགྲོ་ *domus vetustate diruitur*, la maison tombe en ruines; ¶་གོག་ *fissi vasis sonus*, son d'un vase fêlé.

གོག་ཐལ་ *Cineres*, cendres; ¶·¶·འཐྲམ་ *cin. spargere*, répandre des cendres.

གོག་པ་ *vulg.* ¶·ཤིང་¶·ཤིང་འགྲོ་ *Actus incedendi supra manus et pedes*, marchant à 4 pattes.

གོང་ ¶·ཐང་=རིན་ *vulg. Pretium (in abstracto consideratum)*, le prix en gén.; ¶·བཤད་ *pr. discutere*, discuter le prix; ¶·གཅོད་ *v. vulg.* བཅད་ *pret. secare, i. e. determinare*, fixer le prix; ¶·ག་ཚད་ དགོས་ *quantum pret. postulas?* quel prix voulez-vous? ¶·ཆེ་དྲགས་ *pret. valde, nimis magnum*, prix trop élevé; ¶· དཀོན་པོ་...འཐོལ་པོ་ཡིན་ *pret. est carum, est vile*, cher, bon marché; ¶·ཡར་ཁྱན་, *vulg.* ¶·འཕག་ *pret. augere*, augmenter le prix; ¶·མར་འགྲིབ་, *vulg.* ¶·ཕབ་ *pret. minuere*, diminuer le prix; ¶·སྒྲིག་ *de pretio convenire*, s'accorder sur le prix; ¶·མཉམ *v.* གཅིག་པ་ *ejusdem valoris, pretii*, de même valeur; ¶·སླ་མོ་ *v.* བདེ་མོ་ *pret. facile, parvum*, prix faible; ཁྱོད་རྟ་ཉོ་དགོས་ན་ངས་¶·སླ་མོ་བཟོ་ *si vis equum emere, ego pret. facile faciam*, si vous voulez acheter un cheval, je serai coulant sur le prix. *(Vid.* རིན་ *pro pretio concreto.)*

གོང་ *In E. est signum vulg. comparat.*, signe du comparatif, v. g.: ང་¶·ཁྱོད་བཟང་ *melior es me*, vous êtes meilleur que moi; བོད་ཡུལ་¶·རྒྱ་ནག་ཆེ་ *Sinarum regio major Thibeto*, la Chine est plus grande que le Thibet; རྒྱལ་པོ་¶·གོང་ མ་མཐོན་པོ་ *imperator rege superior est*, l'empereur est plus grand qu'un roi; *(in Sik. vulg. dicitur* ལས་*).*

གོང་ *vulg. Sive agatur de loco sive de tempore, signif. superior, anterior*, supérieur, antérieur; v. g.: ¶·ཐག་ *antilena*, courroie du poitrail; ¶·མེད་ *sine superiore*, qui n'a pas de supérieur; ¶·ན་ *v.* དུ་ *supra*, sur, au dessus; ¶·ནས་ *e superiori parte*, de dessus; ¶·ནས་¶·དུ་ *superius et superius*, de plus en plus haut; ¶·བཞིན་ ¶·འདྲ་(བར) ¶·ནས་ བཞིན་ ¶·ནི་མཐོལ་ *ut supra (dictum est)*, comme ci-dessus; ¶·ཕབ་ཐུག་ *dignitatem perdere*, perdre sa place; ¶·ཕབ་ *v.* ཕར་གཏོང་ *dignitatem ab aliquo auferre*, enlever sa dignité a quelqu'un.

གོང་མ་ *vulg. In genere designat aliquem superiorem; v. g.:* ¶·སྐུ་གཞོག་=སྐུ་གཞོག་ *vestra excellentia (titulus)*, Votre Excellence. *Sed vulgo* གོང་མ་ *intelligitur de Imperatore, et* རྒྱ་ནག་¶·¶· *de sinensi Imper. speciatim, quia fingitur a multis unicus imperator in hoc mundo.* གོང་མ་

habet sub se རྒྱལ་པོ་ *seu reges tributarios, ipse tributum etiam honorarium nemini præstat. Ergo quando agitur de principibus Europæis cujuscumque tituli, vocari debent* གོང་མ་ *quia nemini tributum solvunt,* empereur, roi, chef d'état indépendant.

གོང་མ་སྲེག་ *Perdix imperialis,* perdrix impériale.

གོང་བུ་ *Aliquid in globuli formam coagulatum,* tout ce qui a la forme de globule; v. g. སའི་¶་¶=ས་རྡོག་ *terræ glob.,* le globe terrestre, et motte de terre; སྤྲིན་གྱི་¶་¶ *nubium concretio, syn. pro* སེར་བ་ *grando,* grêle; ¶་¶་ཅན་ *argilla fissa, in glob. separata,* terre crevassée, en mottes.

གོང་མོ་ *Avis pulchra, cinerei coloris, cum maculis albis, habens gallinæ magnitudinem, phasianus vel perdix nivium,* faisan ou perdrix des neiges. *(J.) Ptarmigan, white grouse, (Schl.) Wood grouse, tetrao urogallus.*

གོང་ཁོང་ *Species attagenæ,* gelinotte; *in quibusdam locis vocatur etiam* བྱ་ནག་ བྱ་ཀུ་ཀུ་ ག་ཁོང་

གོད་ ¶་མ་ ¶་ཁ་ *Detrimentum, damnum,* dommage, perte; ¶་འདྲེ་ *dæmon nocivus,* démon nuisible; འདྲེ་¶་ *damnum a dæmone,* mal causé par un démon; ནོར་¶་ *divitias perdere,* perdre ses richesses.

གོན་ *Cucurbita lagenæ formam habens,* courge en forme de bouteille.

གོན་ ¶་པར་=གྱོན་ *v. n. Induere,* se revêtir; གོས་ག་ཟན་...ལྷམ་...ཞྭ་¶་ *vestes, calceamenta, pileum ind.,* mettre ses habits, ses bottes, son chapeau. *(Vid.* སྐོན་ *v. a., alium induere,* revêtir un autre; *sed in lingua vulg. sæpe non distinguuntur.)*

གོནད་པ་ (S) *Templum,* temple, pagode.

གོམ་ ¶་པ་ *vulg. Passus,* pas; ¶་¶་གང་དེ་ གསུམ་ 1.2.3 *passus,* 1.2.3 pas; ¶་¶་འདོར་བ་ *mensurato pede incedere,* marcher au pas; ¶་འཁྱོར་ *v.* མི་ཏེན་ *pass. incertus,* pas incertain; ¶་ཆེན་ *magnus passus,* grand pas, distingué; *cuj. syn. sunt:* གར་འགྲོས་ འགྲོས་ཆེན་ *saltando, magno impetu, currendo ire,* galop; ¶་¶་རྒྱབ་ *passus equi thibetani, tolutim ire,* pas d'amble; ¶་¶་རྒྱབ་ཤེས་ ¶་¶་ ཡོད་མཁན་ *(equus) qui tolutim currere scit,* sait courir au pas d'amble; ¶་¶་ རིང་པོ་ ¶་¶་མགྱོགས་པ་ *longus, citatus pass.,* pas précipité; ¶་ཚོགས་ཀྱིས་འགྲོ་ *perfecto gressu incedens, epith. pro elephante,* dont la marche est parfaite, l'éléphant.

གོམས་པ་ *vulg. Assuetus,* accoutumé à; ¶་(པར་)འགྱུར་ *v.* འགྲོ་ *v.* འོང་ *assuescere,* s'acc.; ¶་(པར་)བྱེད་ *assuetum reddere,*

acc. quelqu'un; ཀློག་པར་¶་ཤེད་=*vulg.* ཀློག *v.* འདོན་ཤེས་བྱང་ *legendo ass.*, acc., habile à lire; སྨྲ་བའི་¶་¶་=*vulg.* བཤད་ *v.* ལབ་ཤེས་བྱང་ *dicendi peritus*, habitué, habile à parler; མདའ་འཕང་ཅིང་ ¶་¶་ *sagittando assuetus*, acc. à tirer de l'arc; *cujus syn. sunt:* འཕང་སྐྱིན་ *sagittando festinus*, rapide au tir; ཕྱོང་¶་ *ad sagittas ass.*, accoutumé aux flèches; ལག་¶་པ་ *manus assueta*, main habile. (*Vid. etiam* སྨོས་པ་)

གོབ་ A=R ལབ་བྱ་སླ་ *Facile dictu*, facile à dire.

གོབ་འདུན་ A = R ཚོགས་འདུ་ *Omnes, multitudinem congregare*, rassembler la multitude.

གོར་ ¶་ཁ་ *Nom. tribus dominantis in Nepal*, n. de la principale tribu du Népal; ¶་(ཁ་)ཡུལ་ *Nepal*; ¶་¶་དམག་མི་ *miles nep.*, soldat népalien. (*Vid.* བལ་པོ་)

གོར་བུ་ A=R གྲུ་བཞི་ *Quadrangulus*, quadrangulaire.

གོར་མ་ A=R རྡོ་ *Lapis, petra*, pierre; ¶་¶་ རའི་ཚང་བྱེད་ *nidificans in parietibus, ep. pro corvo*, qui fait son nid dans les murs, le corbeau.

གོར་མ་ཆག་ ¶་¶་བཀུམ་ A = R ཐེ་ཚོམ་མེད་ *Sine dubitatione, certus*, sans doute, certain; ¶་¶་¶་པར་ *certo, sine dubio*, certainement. *Syn. pro* ཤེས་པ་ *cognitio, scientia*, science.

གོར་མོ་ གོར་གོར་ *vulg. Rotundus*, rond; དྲིལ་བུ་¶་¶་ *campanula rot., tintinnabulum*, grelot; རིལ་བུ་¶་¶་ *pilula rot.*, pilule ronde; ¶་སྐོགས *cortex durus quorumdam animalium*, carapace; སྒང་ ¶་¶་=*in Batang* ཀག་རུས་ *dorsum rot., gibber*, bossu; ཕྱི་གླིང་¶་མོ་ *rupia, moneta indica*, roupie indienne.

གོར་མོ་ A = R སྡང་བའི་སེམས་ *Mens irata*, colère.

གོལ་ ¶་པ་ *præt. verbi* འགོལ་ *phys. et moral.: Erravit, separatus*, séparé, qui a erré; ལམ་¶་ *a via erravit*, a perdu sa route; ས་¶་ *terra separata, locus solitarius* terre, lieu séparé, solitaire.

གོས་ *vulg. E.* ¶་གཟན་, *Sik. vulg.* ¶་ལ་, *hor* ན་བཟའ་ *vestimentum*, vêtement; ¶ ལུགས་ *modus se vestiendi*, manière de s'habiller; ཡུལ་རེ་རེ་¶་ལུགས་ཁ་ཁ་ཡིན *cujusque regionis modus se vestiendi est differens*, chaque pays a une manière différente de s'habiller; ¶་¶་གོན་ *v.* གྱོན་ *vest. induere*, s'habiller; ¶ ¶་འབུད་ *v. vulg.* བུད་ *vest. exuere*, se déshabiller; ¶་¶་འདྲུབ་ *v.* འཚེམ་ *vest. suere*, coudre des habits; སྟོད་ *v.* སྟག་ ¶་གོང་ *vest. superior*, habit pour le haut du corps

མཐང་ v. སྨད་¶་ *vest. inferior*, habit pour le bas du corps; ནང་¶་ *vest. interior, indusium*, chemise; ཕྱི་¶་ *vest. exterior*, habit extérieur; ¶་མེད་པ་ v. མེད་མི་ *sine veste, nudus*, nu; ¶་¶་འཇམ་པོ་ *vestis tactui lenis*, habit doux au toucher; ¶་རྩུབ་པོ་ *vest. rudis*, habit rude, grossier; ¶་བཟང་(པོ་) ¶་མཆོག་ *vestis bona, pretiosa*, bons, précieux vêtem.; *cuj. syn. sunt:* ནང་གསལ་ རས་ཕྲན་ *tela tenuis intus fulgens*, toile fine qui brille à l'intérieur; ནང་¶་མི་སྒྲིབ་ *vest. interior hominem cooperiens*, habit intérieur qui couvre le corps; ¶་ངན་ v. རྙིང་ v. རྡུལ་ *vulg. E.* གོ་རི་ *vest. vetusta, detrita*, habit usé; ¶་གསར་ *vest. nova*, habit neuf; ¶་ཚེམས་ v. ཚེམས་ *sutura vest.*, couture d'un habit; ¶་¶་འདྲུབ་ v. འཚེམ་མཁན་, *vulg. E.* བཟོ་པོ་ v. འདྲུབ་པ་ *vest. sutor*, couturier, tailleur d'habit; ¶་ལྟེབ་ v. ལྟེབ་ཆ་རྒྱབ་ *vest. plicare*, plier des habits; ¶་¶་ལྷན་ v. ལྷན་པ་རྒྱབ་ *vest. resarcire*, raccommoder des habits; ¶་ལྕུག་ *virga ad percutiendas, mundandas vestes*, baguette pour battre les habits; ¶་སྔོན་ཅན་ *vestibus cæruleis indutus, ep. pro* སྤེན་པ་, revêtu d'habits bleus, Saturne; ¶་སེར་ཅན་ *vest. flavis indutus, epith. pro* འུག་པ་ *noctua*, aux habits jaunes, le hibou. *Syn. pro veste in genere sunt:* བགོ་བ་ *coopertorium*, ce qui couvre; གཡོགས་ *involucrum*, enveloppe; གཅེར་སྒྲིབ་ *nuditatem protegens*, qui couvre la nudité; ན་བཟའ་ *vestis, (hon.)*, vêtement, (hon.)

གོས་ ¶་ཆེན་ དར་¶་ *vulg. Vestis serica, pannus ser.*, habit, étoffe de soie; ¶་སྐུད་ དར་སྐུད་, *vulg. E.* སྲིང་སྐུད་ *filum ser.*, fil de soie.

གྱ *Pronuntiatur* gia, *(g dur).*

གྱ *Abbrev. pro* བརྒྱད་བཅུ 80, *adhibetur a* གྱ་གཅིག་ 81, *usque ad* གྱ་དགུ་ 89.

གྱ་ *Præficitur multis vocibus, et sæpe importat sensum aliquomodo malum*, préfixe indiquant souvent un sens mauvais.

གྱ་གྱུ་ *Astutia, fraus, curvatura*, ruse, fraude, courbure; གྱ་གྱུར་ *astute, curvatim*, d'une maniere rusée, etc.; ¶་¶་ཅན་ *astutus, curvatus*, rusé, tortueux; ¶་གྱུར་བྱེད་ v. བཟོ་ v. གྱིས་ *astute agere*, agir par ruse; ¶་¶་འགྲོ་ v. རྒྱུ་ *sinuose ire, repens, epith. pro serpente, flumine, flamma, fumo*, qui s'avance d'une manière tortueuse, comme le serpent, un fleuve, la flamme, la fumée, etc.; ¶་¶་འདྲེ་(རི་)མོ་ *fatidica mulier, et phantasma,*

fée, fantôme. *Syn. pro* སྨིག་རྒྱུ་ *illusio optica*, illusion d'optique.

གྱ་གོ་ A = R རྣ་བའི་རྒྱན་ *Inauris*, boucle d'oreille.

གྱ་ནོམ་ A=R ལེགས་པ་ *Bonus, delectatio, fortuna*, bonheur, bonne fortune; ¶་¶་ཅན་ *bonus, felix, fortunatus*, heureux, qui a une bonne chance. — *Sic explicatur:* ཕན་ཚོགས་སྒྲིབ་རྟོག་པ་ *qui judicat omnia evanescere (ille bonus, beatus est)*, celui qui croit que tout s'évanouit (est bon, heureux).

གྱབ་ A=R ཉེས་པ་ *Malus, deformis, fædo aspectu*, mauvais, vilain; ¶་བར་འགྱུར་ (བར་) *id. fieri*, le devenir; ¶་¶་བྱེད་ (པར་) *id. facere*, rendre mauvais, etc.

གྱ་ཚོམ(ས་) གྱ་ཙོམ་ *dubitare, diffidere*, douter, se défier; ¶་ཚོམ་=མ་བརྟག་པ་ *inconsideratus*, étourdi.

གྱག་པ་ R=A བརྣག་པ་ *Imminutus, depressus*, diminué, abattu; མར་¶་ *deprimere, opprimere*, diminuer, opprimer; ཆུ་ མར་¶་ *aqua (fluminis) decrescit*, l'eau baisse; ནད་¶་ *morbus minuitur*, la maladie diminue; མངའུ་མར་¶་ *subditos opprimere*, opprimer ses inférieurs.

གྱང་ *vulg. Murus terreus*, mur de terre battue; ¶་ར་ *clausura ex eod.*, mur d'enceinte; ¶་རྡུང་ *eumd. contundere*, battre un mur de terre; ¶་གླགས་ v. སྦྱང་ v. སྦོར་ *magnæ tabulæ ligneæ ad contundendum murum terr.*, madriers entre lesquels on le construit; ¶ གྲོ་ v. གདུན་ གདུན་པོ་ *massa lignea ad eumd. contun.*, le pilon en bois dont on se sert pour le battre; ¶་རིམ་ *strata terræ contusæ*, les assises du mur; ¶་ལྡེབས་ v. ངོས་ *superficies muri terrei*, la surface du mur; ¶་རིས་ *picturæ supra parietem, fresco*, peintures à fresques; *(murus lapideus dicitur* རྩིག་པ་ *)*

གྱད་ ¶་པ་ *Certantes in stadio, athleta*, lutteurs, athlète; ¶་ཀྱི་འཛིང་སྟངས་ *modus certandi;* ¶་འགྲན་པ་ *colluctatio*, lutte: ¶་ཡུལ་ *athlet. regio, regionis nomen.* pays des athlètes, nom propre.

གྱམ་ ¶་ཁྲི་ མགྲོགས་¶་ *vid.* ཁྲོགས་, (S) དོ་ལི་ *Sella gestatoria*, chaise à porteurs: ¶་¶་བཀུག་ *v. Sik.* འབག་ *eamd. deferre*, la porter; ¶་¶་ལ་ *v.* ན་ *v.* དུ་བཞུགས་ *v.* འདུག་ *in ead. sedere*, voyager en palanquin.

གྱམ་ ¶་བུ་ *Suffugium, ambulacrum*, abri. galerie couverte; གད་¶་ *id. in loco abrupto*, abri sous un précipice: བྲག་¶་, *vulg.* བྲག་དོང་ *id. infra rupem. caverna*, grotte, caverne; སྦོང་¶་ *id. infra magnum lapidem*, abri sous roche

གྱར་དགྱེས་ *Deceptionum amans, epith. pro flumine* སྟོ་ར་

གྱི *Signum genitivi post final.* ན་མ་ར་ལ་ *(raro adhibetur in lingua vulg.)*, un des signes du génitif.

གྱི་ན་ གྱི་འདས་ A=R དམན་=དོན་མེད་=ཕྲ་=ཆུང་ *vilis, sine ratione vel sensu, parvus*, petit, vil, sans raison; ¶་¶་ཟས་ *vilis cibus*, nourriture grossière; ¶་¶་གོས་ *vilis, rudis vestis*, habits grossiers; ¶་¶་བ་ *homo vilis*, homme vil.

གྱི་ལིང་ *vid.* གི་ལིང་ *Equus optimus*, cheval excellent.

གྱིག་ (J.) *Species gummis*, caoutchouc; ¶་ཤིང་ *v.* སྡོང་ *arbor ead.*, arbre à caoutchouc.

གྱིང་ (J.) *Nom. cujusdam deitatis*, nom de divinité.

གྱིང་མོ་ (J.) *Declivitas, clivus*, pente, déclivité. (?)

གྱིན་ *post final.* ན་མ་ར་ལ་ *efformat part. præs.*, signe du participe présent; གསལ་¶་ *lucens*, brillant.

གྱིས་བག་ *Mixtura*, mélange, onguent; ¶་¶་ གིས་འབྱུག་པ་ *cum mixt. ungere*, oindre avec un onguent.

གྱིས་ཤིང་ A=R རོལ་མོ་ *Instrumentum musicum*, instrument de musique.

གྱིལ་ *Statera*, balance.

གྱིལ་གསོལ་ *Tabacum fumigare*, fumer le tabac.

གྱིས་ *Signum nomin. agentis vel ablat., ponitur post final.* ན་མ་ར་ལ་ *tantum*, signe du sujet agissant et de l'ablatif; གནམ་¶་ *cælum, a cælo*, le ciel, par le ciel; གཞན་¶་ *alius, ab alio*, un autre, par un autre; མར་¶་ *cum butyro*, avec du beurre; ཞལ་¶་ *os, ab ore*, la bouche, par la bouche. *(Vulg. dicitur* གིས་*)*

གྱིས་ *vulg. imp. verbi* བགྱིད་པར་ *Fac, age*, fais, agis; ལེགས་མོ་¶་ *fac bene*, agissez bien; བདེ་མོ་¶་ *bene valeas*, portez-vous bien; བདེ་མོ་བྱོན་¶་ *vade in pace*, allez en paix.

གྱུ་ ¶་བ་ གྱུ་¶་ *Fraus, deceptio, flexura*, fraude, déception, courbure. *(Vid.* གྱུ་གྱུ་ *et* སྒྱུ་*)*

གྱུ་བ་ *præt. verbi* འགྱུ་ *Cucurrit*, a couru; *(vid.* རྒྱུག་*)*

གྱུ་བ་A=Rབཀུར་བ་ *Reverentia, vel gestatio?* respect, ou l'acte de porter?

གྱུར་ *præt. verbi* འགྱུར་ *Factus, mutatus*, fait, devenu, changé; ལྷར་¶་ *in spiritum mutatus*, devenu esprit; ཇི་ལྟར་¶་ *quomodo factum est, advenit?* comment cela est-il arrivé? དམར་པོར་¶་ *rubefactus*, devenu rouge.—*In ling. vulg.*

dicitur in E. རེད་ཚར་ *v.* ཐལ་ *v.* ཐོན་ *v. g.:* ནག་ནག་རེད་ཚར་ *v. etc., niger effectus*, devenu noir; *in Sik. dicitur* སོང་ སོང་བྱིན་ *v. g.:* སེར་པོ་སོང་བྱིན་ *flavus factus*, devenu jaune.

གྱུར་ཅིག *imp. verbi* འགྱུར་ *Fac, fiat*, fais, qu'il devienne; བདེ་མོར་¶་¶་ *vulg.* བདེ་མོ་གྱིས་ *v.* འདུག *v.* བཞུགས་ *bene valeas, valeat*, portez-vous bien; *in ling. vulg. adhibetur* ཤོག་ *v.* གྱིས་ *vel verb. propr. v. g.:* བཀྲ་ཤིས་ཤོག་ *esto felix*, soyez heureux; ཆེན་པོ་འོང་ཤོག་ *magnus fias*, devenez grand; ག་ལེ་བྱོན་ *v.* བྱོན་ གྱིས་ *vade in pace*, allez en paix.

གྱུར་ *abbrev. pro* གྱུ་རུ་ *contorquendus, decipiendus*, à tordre, à tromper.

གྱེག ¶་¶་ཅན་ *Flexuosus, tortuosus*, flexible, tortueux.

གྱེ་གོང་ *Nom. alicujus idoli sectæ* བོན་པོ་ *(J.)*, nom d'une idole.

གྱེན་ ¶་མ་ *Ascensus*, montée; ¶་ལ་ *v.* དུ་ *in altum ascendendo*, en montant; ¶་ཐུར་ *asc. et descensus*, montée et descente; ¶་ལ་ *v.* དུ་འགྲོ་ *in altum ascendere*, s'élever en haut; ¶་ནས་འགྲོ་ *v.* མར་འོང་ *descendere*, descendre; ¶་ལ་ཡར་=དང་པོ་ཡར་ *erigere*, élever; ¶་¶་བརྩེགས་པ་ *in altum superpositus, epith. pro montibus* = ¶་འབུར་ *in alt. surgens*, construit en montant, qui s'élève, les montagnes; ¶་མིག་ཅན་ *oculos erectos vel in capitis vertice habens, epith. pro bestia* སྟ་ *et pro leone cum* 8 *pedibus*, ayant les yeux sur le sommet de la tête.

གྱེལ་ *præt. verbi* འགྱེལ་ *Volutus cecidit*, tombé en roulant.

གྱེས་ ¶་པ་ *præt. verbi* འགྱེ་བར་ *Divisus, sparsus, separatus*, divisé, disséminé, séparé; ཡན་ལག་ལུས་ལས་¶་པ་སྟེ་ *cum membra a corpore separata fuissent*, les membres ayant été séparés du corps; ཆ་གཉིས་སུ་¶་ *in duas partes divisus*, divisé en deux.

གྱོ་ ¶་མོ་=རྫ་མ་ཆག་ *Vasis argillacei fragmenta, testæ, dicitur etiam de glarea, lapillis*, têts, gravier.

གྱོག་པ་ *Curvus, curvatus*, courbe, courbé; *(J. addit: scæva, qui sinistro manu utitur*, gaucher.*)*

གྱོང་ (J.) *Penuria*, manque, pénurie; ལྟོས་གོས་ཀྱི་¶་ཐེག་པ་ *penur. vestium et cibi laborans*, souffrant du manque d'habits et de nourriture; ¶་འཛུར་བ་ *penuriam ferre*, supporter la pénurie.

གྱོང་ ¶་པོ་ *Inurbanus, rudis, injucundus*, impoli, désagréable; ¶་བ་(ཉིད་) *inurbanitas*, impolitesse; ཚིག་¶་ *verba dura* paroles dures; ཁ་¶་ཆེ་ *verba valde impudentia*, paroles très impudentes.

གྱོང་རལ་ A=R ས་ཞག་ *Terra fertilis*, terre fertile.

གྱོད་=ཁ་མཆུ་ *(ambo vulg.) Lis*, procès; ¶་རྒྱབ་ *litem alicui suscitare*, faire un procès; ¶་ཐུག v. གདུག་ *lit. habere, subire*, avoir, subir un procès; ¶་བཤད་ *litem discutere*, plaider; ¶་བཅད་ ¶་མཚམས་གཅོད་ *lit. dirimere, judicare*, juger un procès; ¶་པ་ v. མཁན་ *litigator*, plaideur; ¶་དགའ་ *litium amator*, amateur de pr.; ¶་རྟེན་ = ཁྲིམས་རྟེན་ *munus post lit. judici offerendum*, présent qu'on offre au juge après un procès.

གྱོན་ ¶་པར་=གོན་= *hon.* མནབ་ *vulg. v. n. (Seipsum) induere*, se revêtir; གོས་གཟན་ *v. Sik.* གོས་ལ་ *v. hon.* ན་མཟའ་¶་ *vestes ind.*, mettre ses habits; ལྷམ་···ཞྭ་མོ་···གོ་ཆ་¶་ *calceamenta, pileum, arma, ind.*, revêtir ses bottes, son chapeau, ses armes; ¶་པ་པོ་ *v.* མཁན་ *v.* མི་ *qui induit, indutus est*, celui qui se revêt, qui est vêtu; ¶་རྒྱུ་ *v.* ས་ *materia, panni ex quibus vestes conficiuntur*, ce dont les habits sont faits; *(vid.* སྐོན་ *v. act., alium vestire*, revêtir quelqu'un; *sed in ling. vulg. unum pro alio sæpe adhibetur.)*

གྱོན་རྒྱུ་ *epith. pro* ལུས་ཀྱི་རླུང་ *Ventus in quantum est corporis elementum*, vent en tant qu'élément du corps.

གྱོས་པོ་ = ཁྱོ་གའི་ཨ་པ་ *Socer*, beau-père; ¶་མོ་ *socrus*, belle-mère; ¶་སྐྱུག་ *socer et socrus*, beau-père et belle-mère.

གྲ་ *Pronunciatur* tchra *vel* tra *(longa et dulcis) quando est simplex, et* djra *vel* dra *quando adest præfixa vel superposita littera*, se prononce *tchra* ou *tra* quand la lettre est simple, *djra* ou *dra*, quand il y a préfixe ou lettre superposée.

གྲྭ་ *proprie et in sensu particulari signif.: Schola monasterii*, école; ཆོས་¶་ *schola theologiæ*, école de théologie; སྔགས་¶་ *sch. magiæ*, éc. de magie; སྨན་¶་ *sch. medicinæ*, éc. de médecine; ཀློག་¶་ *sch. pro lectione*, éc. de lecture; རྩིས་¶་ *sch. pro mathematicis et astronomia*, éc. pour les mathématiques et l'astronomie; ཡིག་ *v.* འབྲི་¶་ *sch. pro scriptura*, école d'écriture.

གྲྭ་ ¶་པ་ *vulg.* (S) ཐེན་དེ་ *Qui in scholis, monasteriis degent, monachus in genere, et speciatim qui nullum obtinuit gradum*, écoliers, moines en général, et spécialement ceux qui n'ont aucun grade; ¶་ཚང་ *v.* ཚོགས་ *familia seu congregatio monachorum*, ordre monastique, monastère; ¶་ཤག་ *v.* ཁང་ *proprie: cellæ, sed potius domus monach.*, cellule, maison de moine; ¶་དཔོན་, *vulg. E.* མཁན་པོ་, *et Sik.* དབུ་མཛད་ *superior monasterii*, supérieur d'un

couvent; ¶་ཕྲུག བན་ཆུང *puer novitius*, novice; ¶་ས *terra ad monast. pertinens*, terres d'un monastère; ¶་དཀོར *bona monast., ecclesiastica*, biens ecclésiastiques; ཆོས་གོས་སྒྲིགས་བྱའི་¶ = ཆོས་རྫས་མཛོད *cella pro vestibus sacris, sacristia*, sacristie.

གྲྭ *Fimbriæ togæ*, franges d'habit; ¶་ཐག *funiculus ad ligandam vestem*, cordon pour lier l'habit; ¶་གྲི *sartoris culter*, ciseaux de tailleur; ¶་ཚོང་པ *vestium mercator*, marchand d'habits.

གྲྭ=སྙིང་བརྩེས *Amor, misericordia*, amour, miséricorde; མི་ཐམས་ཅད་ལ་¶ *omnes homines amare*, aimer tous les hommes.

གྲྭ་ཤུབ *Siliqua*, cosse.

གྲྭ་བྲེ་བཞིན 21ª *stella zodiaci, in Capro*, 21ᵉ étoile du zodiaque, dans le Bélier.

གྲྭ་མ=སྙེ་མའི་རྩེ་མོ *vulg. Barbæ spicarum*, barbes des épis; ¶་¶་ཅན *v.* ཡོད་མི *spicæ barbatæ*, épis barbus.

གྲྭ་མ *Dicitur etiam de ossibus piscium*, arêtes de poisson.

གྲག ¶་པ *vulg. Rumor*, rumeur; ཟེར་¶ *dicitur*, on dit; འབོད་¶ *aliquis vocat*, on appelle; ཡོད་¶ *dicitur quod sit, quod adsit*, on dit qu'il y a; *(implicat quoddam dubium)*.

གྲགས *in poesi ponitur pro* གྲག *et pro* སྒྲག *sonitus, rumor*, bruit, rumeur.

གྲགས ¶་པ *Fama, celebritas, nomen*, réputation, renommée; ¶་ཅན *v.* ལྡན *v.* ཡོད་མི *famosus, celebris*, fameux, célèbre; ཀུན་¶ *in omni loco celebris*, célèbre en tout lieu; སྙན་¶ ¶་སྙན ¶་བཟང = *vulg.* མིང་བཟང་པོ *bona fama*, bonne réputation; ¶་ངན *v.* ཞན་པ *v.* ཉམས = *vulg.* མིང་ངན་པ *mala fama*, mauvaise réput.; ¶་པར་འགྱུར = *vulg.* མིང་ཆེན་པོ་ཐོབ *famosus fieri*, devenir célèbre; ¶་པར་བྱེད=*vulg.* མིང་བཟང་པོ་གཏོང=སྟོད *famosum reddere, laudare*, rendre célèbre, louer; ¶་འཛིན་མ *mulier celebris, una ex uxoribus* ཤཱཀྱ, femme célèbre, une des épouses de Shakia; ཕོ···མོ་¶ *homines, mulieres præstantes*, hommes, femmes célèbres.

གྲགས *signif. etiam: Nuntium*, nouvelle; ¶་བཟང་པོ་གཏོང *bonum nunt. mittere*, envoyer une bonne nouv.; ¶་ངན་པ ལེན *v.* ཐོབ *malum nunt. accipere*, recevoir une mauvaise nouvelle.

གྲང ¶་བར *v. n. præt.* གྲངས *vulg. Frigescere*, se refroidir; ¶་བར་འགྱུར, *vulg* ¶་འགྲོ *v.* འོང *frigescet*, deviendra froid;

vulg. E. ཆུ་གྲངས་གྲོན་ *v.* ཚོར་, *Sik.* ཆུ་གྲངས་སོང་ཞེན་ *aqua friguit*, l'eau est refroidie; ~་བར་བྱེད་པར་, *vulg.* ~་མོ་བཟོ་ *v.* བྱེད་ *v.* གྲིས་ *refrigerare*, rendre froid; ~་བ་(ཉིད་) *frigus*, le froid; ~་བ་ཅན་, *vulg.* ~་མོ་ *adj. frigidus*, froid, adj.; ཡུལ་...ཆུ...ཟས་~་མོ་ *regio, aqua, cibus frig.*, pays, eau, nourriture froide; ~་བའི་དུས་ *tempus frig., hiems*, temps froid, hiver; ~་ནད་ *frig. morbus, sed in Thib. vulgo designat: rhumatismum, gonorrhæam, vesicæ et urinarum morbos, etiam herniam;* ས་ཞིང་~་མོ་ *ager non stercoratus, sterilis*, terre froide, stérile, non fumée.

གྲང་མོ་ *vulg. In sensu morali, sumitur pro defectu amoris, fervoris*, le manque d'amour, de ferveur; སེམས་ *v.* སྙིང་ ~་~་ *animus, cor frig., sine amore, indifferens*, cœur froid, sans amour; ཆོས་~་མོར་མ་སྤྱོད་, *vulg.* ཆོས་བཟོ་ཞིང་ སེམས་~་~་མ་བཞག་ *religionem noli frigide agere, noli tepidus esse*, en pratiquant la religion, n'ayez pas l'âme froide.

གྲང་ *Postposit. forsitan*, peut-être; ཡིན་~་ *forsan est*, c'est peut-être; མིན་~་ *forsan non est*, peut-être que non; མི་~་ *estne vel non?* est-ce, ou n'est-ce pas? མི་སྤྱོད་~་ *dummodo non adhibeatur*, pourvu qu'on n'en use pas. *(Vulg.* ཨ་ཡིན་ *in E., et* ཡིན་ན་(མ་) *in Sik.* est-ce?)

གྲང་བ་ *pro* བགྲང་ *v.* འགྲང་ *Numerare, computare*, compter; *(probab. antiqua et obsoleta forma.)*

གྲངས་ ~་ཀ་ *vulg. Numerus, ratio*, nombre, chiffre; ~་འདེབས་ *v. vulg.* རྩིས་ ~་ཀ་ རྒྱབ་ *numerare, rationem ponere*, compter, faire les comptes; ~་ཅན་ *v.* ལྡན་ *v. vulg.* ཚོག་ *v.* ཐུབ་ *numerabilis*, qui peut être compté; ~་མེད་ *v.* མི་ཚོག་ *v.* མི་ཐུབ་ *innumerabile;* ~་མེད་པར་ *innumerabiliter*, d'une manière innombrable; ~་བརྡ་ *signum vel symbolum pro num. adhibitum*, chiffre; རྣམ་~་ཡིན་ *bene computatur, i. e. æquivalens, synonymus, v. g.* མིག་སྤྱན་རྣམ་གྲངས་ *i. e.* mig *et* shen *sunt æquiv., synon.*

གྲངས་ *In seriebus = computatur inter, v. g.:* སྟན་~་ཁྲི་ *tapes computatur inter sedes*, le tapis passe pour un siège.

གྲངས་དག་ = *vulg.* གཡལ་བ་ = གླལ་བ་ *Oscitare, oscitatio*, bâiller, bâillement.

གྲབ་ ~་བྱེད་པ་ = གྲོགས་ = ཉེར་བསྡོགས་ = སྔ་གོན་ *Consarcinare, aggregare, præparare*, préparer, arranger, rassembler; *(prob. antiqua forma et radix verbi seq.)*

གྲབས་ ~་སྒྲིག་ ~་ཤོམས་ *vulg. Præparatio, dispositio, methodus*, méthode, arrange-

ment, préparation; ~་བྱེད་ ~་སྒྲིག་བྱེད་ v. བཞག *vulg. eam facere*, faire des préparatifs; གཡུལ་འཐབ་སར་~་~་བྱེད་ *ad pugnam se præp., prælium disponere*, se préparer à la guerre, l'organiser; ལམ་གྱི་~་~་ *præparatio itineris*, préparatifs de voyage.

གྲམ་ *fut. pro* དགྲམ་, *et* གྲམས་, *præt. pro* བགྲམས་ *verbi* འགྲེམས་པར་ *Dispergam, dispersus*, je disperserai, disséminé.

གྲམ་པ་ *Palus*, marais; = མའི་ཆུ་སྦྲག་ *vallis aquosa*, = ~་ཐང་ *planities palustris*, vallée, plaine marécageuse; འབྲོག་པ་~་ ~་ཅན་ *pascua paludosa*, pâturages marécageux. — *In Lythang, Ta-tsien-lou* གྲམ་ག་=རྩ་བ་ *pascua*, pâturages.

གྲལ་ *Ordo, series*, ordre, série, rang; ~་དུ་ v. ལ་ *in ord. serie*, en ord., etc.; ~་(དུ་) སྒྲིག་ v. རྒྱུད་ *ordinate disponere*, mettre en ordre, etc.; ~་གྱི་ མགོ་ v. འགོ་ v. གོང་ v. ཐོག་མ་ *superior pars in serie, primus seriei*, le premier de la série; ~་འོག་ v. སྨད་ v. དམའ་ v. ཐ་མ་ v. མཇུག་ *pars inferior ser., ultimus seriei*, le dernier d'une série; ~་གཡས་"'གཡོན་ *ord. dexter, sinister*, le rang droit, gauche; ~་ཚེས་ *ordo dierum et quota dies mensis*, l'ordre des jours, le quantième du mois; རྒན་གཞོན་~་རིམ་ *ordo servandus inter seniores et adolescentes*, l'ordre de préséance entre les vieillards et les jeunes gens; གོ་སའི་~་རིམ་ གོ་~་ *gradus in dignitatibus*, les divers grades d'une dignité; ~་མེད་(དུ་) *sine ord., confuse*, sans ordre, confus; ~་མེད་ པར་ཤིང་བཙུགས་ *sine ord. arbores plantare*, planter des arbres sans ordre.

གྲལ་ *Sedile longum, matta, lectus*, siège long, natte, lit; སྡོད་ v. བཞུགས་ v. འདུག་~་ *id. ad sedendum*, sopha, canapé; ཉལ་ v. གཟིམས་~་ *id. ad dormiendum*, lit.

གྲལ་མ་ ~་མོ་ ~་བུ་ *Tigillum in E., (in quibusdam locis dicitur etiam* གདུང་མ་ *trabs*, chevron, poutre); ~་བུ་ v. ཤུར་ *ligna secta ad cooperiendas domos*, bois fendus soutenant la terrasse des maisons.

གྲས་ *intr. pro* གྲུ་ཡིས་=གོས་ *Vestis, fimbria vestis*, habit, bordure d'habit. (*Vid.* གྲུ)

གྲས་ *Classis, ordo, gradus, dignitas*, classe, ordre, grade, dignité; ཞབས་ v. འཁོར་ ~་ *vulg. comitatus*, cortège.

གྲས་མ་ *Nom. plantæ medicin.*, n. de plante médicinale.

གྲི་ *vulg. Culter, ensis, forfices*, couteau, sabre, ciseaux; ~་ལེབ་ v. ལྕེ་ v. ལྕེབས་ *lamina cultri*, la lame; ~་སོ་ v. ཁ་ v.

རྡོང་ *acies cult.*, le tranchant; ¶་སྒལ *cultri dorsum*, le dos; ¶་རྩེ་(མོ) *cult. acumen*, la pointe; ¶་ཡུ་ *cult. manubrium*, le manche; ¶་ཤུབས *cult. vagina*, le fourreau; ¶་རྣོན་པ་ *v.* རྟོ··· རྟུལ་བ་ *c. acutus, obtusus*, couteau aiguisé, émoussé; ¶་གུ་ ¶ཆུ་ ¶་ཆུང་ སྦྲོ་¶་ *cult. parvus*, petit couteau; ¶་རིང་(པོ་) རལ་¶་, *vulg.* དཔའ་ཐངས་ *ensis, (in Sik. cult. longus)*, sabre, couteau long; ¶་ཐངས་འདོགས་, *vulg.* ¶་བདགས་ *ensem cingere, ferre*, porter un sabre; ¶་(ཡིས་)རྒྱབ་ *v.* རྡུང་ *cultro verberare*, frapper du cout.; ¶་ཡིས་གཙོད་པར་, *vulg.* ¶་བཅད་ *v.* འཐུབ་ *v.* ཙབ་ *v.* ང་ *cult. secare*, couper avec un couteau; ¶འི་བྱེ་བྲག་ *v.* སྣ་ཀ་ *variæ species cult.*, diverses espèces de cout.; སྨྱུག་¶་ *cult. ad secandum calamos*, canif; སྤུ་ *v.* སྤྲ་ *v.* བཞར་¶་ *cult. ad tundendum, radendum, novacula*, rasoir; ཆན་ *v.* ཟུབས་ *v.* ཟྭ་¶་, *in Sik.* ཀྲིས་ཚེ་ *forfices*, ciseaux; སེན་¶་ *cult. ad secandos ungues*, cout. pour couper les ongles; ¶་སྡྲེད་ *cult. rectus, ad secanda ligna*, cout. droit, pour couper le bois; བརྒྱུགས་ས་ *E.*, *ensis mediocris longitudinis in cingulo decussim fixus*, petit sabre porté à la ceinture; ¶་གུག་ *culter curvus*, sabre courbé, *signum dii* འཛམ་བྷ་ལ་ *divitias largientis. Syn. pro* དཔའ་ཐངས་ *ense*, *sunt:* བརྡེག་ཆ་ *arma ad verberandum*, arme offensive; ལག་པ་སྐྱོང་ *manum protegens*, qui protège la main; ཤང་ ལང་ ¶་བདགས་ *cult. ligatus*, lié (au côté).

གྲི་བ་ A=R ཁྲི་བ་ *Guttur*, gorge.

གྲི་ཧྲེད་ (S) = རྒོད་ *Vultur*, vautour.

གྲིབ་ ¶་པ་ *præt. verbi* འགྲིབ་ *vulg. Minui, detritus, pollutus*, être détérioré, dégénéré, souillé; ¶་མ་ *minutio, corruptio, spoliatio*, diminution, etc.; ¶་གྲིས་ ཐོག་སོང་ *v.* ཉོན་པ་ *v.* སྨགས་པ་ *(physice et moraliter) pollutus*, souillé; ¶་ནོན་གྱི་ གདོན་ ¶་གནོད་གདོན་ *malus spiritus cibos polluens*, démon qui souille la nourriture; རྣམ་ *v.* སྙིང་གྲིབས་ *apoplexia*, ¶་¶་ཐོག་ *apoplexia percuti*, frappé d'apoplexie.

གྲིབ་ ¶་མ་ ¶་ནག་ *vulg. Umbra*, ombre; ¶་¶་ཅན་ *umbrosus*, ombreux; ¶་ཕྱོགས་ *locus obumbratus*, lieu ombragé; ¶་ནག་ལ་སྡོད་ *v.* འདུག་ *v.* བཞུགས་ *sub umb. sedere*, s'asseoir à l'omb.; རིའི··· ཤིང་གི···སྤྲིན་གྱི་¶་¶་ *montis, arboris, nubium umb.*, l'omb. de la montagne, d'un arbre, des nuages; ¶་¶་འགྲམ་

v. འགྲིབ་ *umbram spargere*, répandre de l'ombre; *(pro verbo umbrare vid.* གྲིབ་*)*

གྲིམས་ རིག་པ་~་པ་ *Sagax, intelligens*, perspicace, intelligent; གྲུང་ཞིང་~་ *moderatus et capax, cap. sine ostentatione*, modéré et capable, intelligent sans ostentation.

གྲིལ་ *præt. verbi* འགྲིལ་བར་ *vulg. Involutus, volutus*, enveloppé, roulé; ཤོག་གུ··· གོས···རས་~་པ་ *papyro, vestibus, tela inv.*, enveloppé de papier, d'habits, de toile; ~་པ་ *v.* ཀ་ *involucrum*, enveloppe; ~་བས་འགྲིལ་ *involvere*, envelopper; ~་པའི་ཤོག་གུ་ *papyrus voluta*, rouleau de papier.

གྲིལ་པོ་=གྲུང་པོ་ *Capax*, capable, habile.

གྲིས་ *instr. pro* གྲི་ཡིས་ *vulg. Cum cultro*, avec un couteau; ~་བ་རྡུང་···བཅད་ *cum cult. verberatus, sectus, vel culter verberavit, secuit*, frappé, coupé avec un couteau.

གྲུ་ ~་བ་ *v.* ཧོ་ ཟྭ་ ཟྭ་~ *vulg. Navis, cymba*, barque, navire *(magna dicitur* བཞིན་*)*; ~་བདག་ *v.* དཔོན་ ~་བའི་ཁ་ལོ་པ་ *dux navis*, chef de barque; ~་པ་ ~འི་སྐྱེ་བོ་ མཉན་པ་, *vulg.* ཟྭ་སྐྱ་མི་ *nauta*, pilote, batelier, *hujus syn. sunt:* ~་མཉན་ *curans de nav.*, qui s'occupe de barques; དབུགས་པ་འཕེལ་ *motum augens*, qui augmente le mouvement; གདོང་པ་ *v.* སྐྱ་བ་འཛིན་ *(velum), remum capiens*, qui saisit la rame; རྣ་བ་འཛིན་ *aures cymbæ capiens*, qui saisit les anses de la barque. — ~་བཙས་ A=R ~འི་རྩུག་པ་, *vulg.* ~ *v.* ཆུ་གླ་ *naulum*, prix de passage; ~་ཁ་ *portus*, port; ~་འཛིན་ *v.* ཛྙིང་ *portus (perfectionis)*, port, épith. pour *Potala;* ~་འཛིན་དཀྱིལ་ *centrum portus, epith. pro* སྟོན་རས་གཟིགས་, le centre du port, Bouddha; ~་ལྷའི་ཆུ་བོ་ *flumen divinum, epith. pro Gangete*, le fleuve divin, le Gange; ~་ཤུན་ *cymbæ cortex vel cym. ex cortice*, coque de barque, ou barque d'écorce; ཀོ་~ *cym. ex corio*, barque de cuir. *Syn. pro* གྲུ་ *sunt:* ~་ཆེན་ *magna nav.*, grand navire; གཟིང་ ~་གཟིང་ གཟིང་ཆེན་ *nav. magna*, grande barque; སྒྲོལ་བྱེད་ *v.* སྣ་ *v.* འགྲོ་ *solvens, liberans*, qu'on délie, qui délivre; ཆུ་གཏེར་ལམ་ *via maris*, voie maritime; འཕྱོས་འགྲོ་ *supernatando procedens*, qui s'avance en surnageant; ཕ་ *v.* ཕར་མཐར་སྒྲོལ་བྱེད་ *ad alteram partem, ripam solvens*, qui va vers l'autre rive; འཁྱོགས་འགྲོ་ *curvo modo procedens*, s'avançant en lignes courbes; སེང་གེ་ཅན་ *leonem ha-*

bens, ornée d'un lion; རྟ་མགོ་ཅན་ *equi caput habens*, ayant une tête de cheval; ཆུའི་ཤིང་རྟ་ *vehiculum pro aqua*, véhicule allant sur l'eau.

གྲུ ¶་མ་ *vulg. Angulus*, angle; ¶་ཅན་ *angulosus*, anguleux; ¶་མེད་ *sine ang.*, sans angle; ¶་མང་ *polygonon;* ¶་བཞི་ *vulg.*, བཞི་སྡིང་ བཞི་སྒྲིང་ *quadrang.;* ¶་གསུམ་ གསུམ་ཟུར་ *triang.;* ¶་དྲང་(པོ་) *rectang.;* ¶་གྱེལ་ *ang. obliquus*, angle oblique; ¶་རྩེ་ *ang. summitas*, sommet de l'ang.; ¶་ཡངས་ *ang. obtusus*, a. obtus; ¶་ཞེང་ཁ་ཚུང་ *ang. acutus*, ang. aigu.

གྲུ་ ཡུལ་¶་ *Locus habitationis, quasi quis dicere vellet: in tali angulo (regionis) vivit*, un coin, angle (d'un lieu); ¶་མི་ *regionis cives*, les habitants de tel lieu.

གྲུ་ ¶་མོ་ *(vulg. E.)*, ¶་ཚིགས་ བར་ཚིགས་ *in Sik.* Kiling. *Angulus (corporis), articulus angularis, medius articulus, i. e., cubitus*, le coude; ¶་མོས་རྡུང་ *cub. verberare*, frapper du coude; ¶་མོ་འཆིང་ *cub. ligare*, lier les coudes; *(pro mensura, vid.* ཁྲུ་*)*

གྲུ་གུ་ ¶་¶འི་ཡུལ་ *Nom. loci et populi*, nom de pays et de peuple.

གྲུ་གུ་ གྲུ་བུ་ (J. གྲུ་གུ་) *vulg. Glomus*, peloton; རས་སྐུད་'''བལ་'''རྫེད་པའི་¶་¶་ *fili, lanæ, pilorum glom.*, peloton de fil, de laine, de poils.

གྲུ་ཆར་ *Pluvia lenis, fœcundans*, pluie douce, fertilisante.

གྲུ་ཤ་ (J.) *Nom. regionis*, nom de pays.

གྲུག་པ་ (J.) *Per fragmenta confringi, dilabi*, se briser, tomber en morceaux; ¶་པའི་འབྲས་ *oryza contusa*, riz écossé; རུས་པ་ཆག་གྲུགས་ *os fractum*, os brisé; གྲུགས་བུ་ *fragmentum*, fragment.

གྲུང་=ཞི་=སྤྲུང་ ¶་པོ་ *m.* མོ་ *f. Mansuetus, sapiens, solers*, doux, sage, modéré; སྤྱོད་¶་ *agendi ratio moderata, prudens*, manière d'agir sage, prudente; སྤྲུང་¶་ *capax*, capable; ¶་བ་(ཉིད་) *moderatio, capacitas*, modération, capacité.

གྲུབ་ ¶་པ་ གྲུབས་ *præt. verbi* འགྲུབ་པར་ *vulg. Perfectus, completus*, parfait, complet; ¶་པར་འགྱུར་, *vulg.* ¶་འགྲོ་ *v.* འོང་ *perfect., compl. fieri*, se perfectionner, se compléter; ¶་སོང་ *E., Sik.* ¶་ཟིན་ *v.* སོང་ཟིན་ *perfectum, completum est*, c'est parfait, complet; གྲུབ་ཐོབ་=རྣམ་གྲོལ་ *perfectionem consecutus, perfecte liberatus, sanctus*, un saint, un parfait; ¶་པའི་གནས་=ལྷ་གནས་ *perfectionis habitatio, hab. spirituum, cœlum Buddhistarum*, demeure parfaite, le ciel; ¶་རྩིས་ *astrologia perfecta*, astrologie; རྩིས་¶་ *perfect. computare, rationem omnino ponere*, faire les comptes et les

clore; ཀ་ཆེན་ཁྲིམས་ ཀ་ཚུལ་རྒྱ་མཚོ་ *oceanus perfectorum mandatorum, nom. unius ex Buddharum confessionib.*, océan de perfection (Schl.); ཀ་བདེ་རང་བྱུང་ *a seipso perfectus, epith. pro* སྤྱན་རས་གཟིགས་ *Buddha*; དོན་ཀ་ དོན་ཐམས་ཅད་གྲུབས་པ་ *qui omnia perfecit, epith. pro Buddha*, qui a parfait toutes ses œuvres; དོན་ཀ་ *est etiam nom. propr. vulgare*, œuvres parf., nom pr. vulg.

གྲུབ་མཐའ་ ཀ་དེའི་ལྟ་བ་ *Scopus perfectus, i. e. doctrinæ systema*, système de doctrine; བསྒྲུབས་པའི་མཐའ་ *perfectionis meta, finis*, le but, la fin de la perf.

གྲུམ་ ཀ་པ་ *præt. verbi* འགྲུམ་པར་ *vulg. Mutilatus, distortus*, mutilé, estropié; ལག་ ‘ཀང་ཀ་ *mancus, claudus*, manchot, boiteux; ཀ་པོ་ *homo mutil.*, un estropié; ཀ་ནད་ = ཚིགས་ནད་ *articulorum morbus*, maladie des articulations, rhumatisme; དྲག་ཀ་ *id. terribilis, podagra*, la goutte.

གྲུམ་ཙེ=བར་དང་ A=R དེའུ་རྫིག་=སྣན་རིང་ ཕྱ་མོ་ *tapes longus et tenuis*, tapis long et fin. *(J. thick woolen blancket?)*

གྲུལ་བུམ་ *Nom. morbi et cujusdam monstri fictitii*, nom de maladie et d'un monstre fabuleux.

གྲུས་ *Decorticare, subigere*, écosser, tanner; འབྲས་ཀ་མ་ *oriza decorticata vel subacta*, riz écossé.

གྲུས་པོ་ *v.* པ་ *vulg. E., Bos* གཡག་ *vel* མཛོ་ *in tertio anno ætatis*, bœuf yak ou dzo de 3 ans. — *A pastoribus istorum animalium ætas sic computatur: In 1° anno dicuntur* མ་ཞབས་ *(infra matrem); in 2° anno* བྱེས་པ་ *(adolescens); in 3° anno* གྲུས་པ་—*Deinde* ཀ་གཉིས་ 4us *annus*, ཀ་གསུམ་ 5us *annus, etc.; v. g.:* ཁྱོད་ཀྱི་མཛོ་ ཀ་ག་ཚོད་ཡིན་ *quota est tui bovis ætas?* quel âge a votre bœuf? ཀ་གཉིས་པ་ ཡིན་ 4 *annos habet*, il a 4 ans. *(Alii computant* ཀ་གཅིག་ *a 1° anno, sed rarum est.)*

གྲེ་ *Nom. 10^{ae} stellæ zodiaci, in Leone*, nom d'étoile; *ejus syn. sunt:* རྟ་ཆུང་ *equulus*, le poulain; *et* འཚོ་བ་སྐྱེས་མ་ (?)

གྲེ་ག་ ཤོག་གང་, *vulg.* ཤོག་ཁ་གང་ *Unum folium papyri*, une feuille de papier.

གྲེ་བ་ སྐྲག་མ་ ཨོག་མ་ *Guttur, fauces, vox*, gorge, voix; ཀ་ཀ་བདེ་བ་ *vox jucunda*, voix agréable; ཀ་ཀ་འགགས་ *v.* བཀག་པ་ *vox impedita, rauca*, voix rauque, enrouée; ཀ་བའི་སྒྲོག་ *gutturis clamor, i. e., rhonchus*, ronflement; ཀ་བའི་ནད་ ཀ་ཆམ་ *vulg.* གློ་སྣུད་རྒྱབ་ ཆམ་པ་ *epiphora gutturis*, coryza, rhume de cerveau.

གྲེ་པོ་ *m.*, ཀ་མོ་ *f. Species dæmonum*, espèce de démons, *(forsan pro* འདྲེ་*?)*

གྲེའུ་ *Nom. parvi ciceris*, n. d'un petit pois.

གྲེད་ = འཁྱིལ་ *Invertere, retrorsum cadere*, retourner, tomber à la renverse.

གྲེས་མ་ *Eleusina indica. (Schr. coruscatio, splendor.)*

གྲོ་ *(in Sik. pronunciatur* kio*) vulg. Triticum, frumentum*, blé, froment; ¶་འབྲུ་ *grana frumenti*, grains de blé; ¶་དམར་ བོད་¶་ *frument. rubrum, thibetanum, cujus flores sunt rubri*, blé à fleurs rouges; རྒྱ་¶་ *fr. magnum seu sinicum*, gros blé chinois; ¶་ཕྱེ་ *v.* ཕྱེ་ བག་ཕྱེ་ *fr. farina*, farine de blé; ¶་ཞིབ་འཚིར་ བ་ ¶་འཚིར་ལེབ་ *panis, scriblita triticea*, pain, crêpe de farine de blé; ¶་ཞིབ་ ཐུ་བ་ ¶་ཕྱེ་ཐུག་པ་ *puls ex farina trit.*, bouillie de farine de blé; ¶་ཞིང་རྔ་ *tritici agrum metere*, moissonner un champ de blé; ¶་སོག་ *trit. palea*, paille de blé; ¶་ཤུལ་ *ager in quo trit. crevit anno præcedenti*, champ ensemencé de blé l'année précédente.

གྲོ་བ་ གྲོ་ག་ *vulg.* ¶་བ་ཤིང་ *Betula arbor, et ejus cortex*, bouleau, son écorce.

གྲོ་མ་ *Potentilla anserina*; སྨུག་¶་ *id. species magna*; གཡུང་¶་ *species parva*, espèces d'argentine (potentille). *Sic vocantur etiam uvularia cirrhosa et streptopus, a Sinensibus* peï moù *vocati, ambo edibiles et medicinales plantæ*, espèces de liliacées.

གྲོ་མ་ = ཁ་ཟས་ *Jentaculum, vulg.* ཞོགས་ཇ་ déjeûner; ¶་མའི་ལམ་ ¶་ལམ་ *iter unius matutini ante jentaculum*, voyage d'une matinée.

གྲོ་དམར་ (J. གྲུ་དམར་) *Species lapidis pretiosi, (forsan* = དྲུག་དམར་) (J. གྲོ་བོ་ *v.* སྒོ་ *reddish gray)*, espèce de pierre précieuse.

གྲོ་བཞིན་ 21ª *stella zodiaci, in Capro*, nom d'étoile; ¶་¶་(ཅན་གྱི་)ཟླ་ *epith. pro* 7ª *luna*, 7ᵉ lune. — *Ejus syn. sunt:* (S) [illegible]་བ་ན་ བོན་པོ་ འཕྲོག་བྱེད་བྱ་པོ་ *gallus rapiens*, le coq voleur.

གྲོག་ [illegible]་རྒྱུག་ *Vallis angusta*, vallée étroite; ¶་པོར་ *v.* གཟར་ *præcipitium, sumitur etiam pro rivulo in istis vallibus*, précipice, torrent; ¶་ཕྲན་ *rivulus tenuis*, petit ruisseau; ¶་ཆུ་ *aqua rivuli, torrentis*, eau de ruisseau.

གྲོག་ *Bibere*, boire (?)

གྲོག་ ¶་མ་ *v.* སྒོ་ *vulg. Formica*, fourmi; ¶་དམར་ ་ནག་ *for. rubra, nigra*, fourmi rouge, noire; ¶་ཚང་ *vulg., v.* མཁར་ ¶་མའི་ཁྲིམ་ སྲིན་བུའི་རི་བརྒྱ་བྱིན་བརྩུག་ *nidus, arx, domus form., vermium mons a deo* Guia-jine *ædificatus*, fourmillière; ¶་མ་སོ་བཏབ་ *for. momordit*, la fourmi a mordu; ¶་སྦུར་ *v.* སྦུར་ *species form.*, espèce de fourmi.

གྲོག་སྦུར་ *Scarabeus lucanus*, cerf-volant (insecte).

གྲོག་ཞིང་ (J.) *Nomen medicinæ*, nom de médecine.

གྲོགས་ ¶་པོ་ *m.* མོ་ *f. vulg. Sik.* ཟླ་¶་, *vulg. E.* རོགས་, *Syn.* ཟློས་འདྲེན་ *socius, amicus*, compagnon, ami; མཛའ་¶་ *amicus*, ami; མིག་¶་ *amasius*, amant; མལ་ *v.* གཟིམས་¶་ *lecti socia, uxor vel concubina*, épouse, concubine; ལས་ *v.* བྱ་ *v.* གཡོག་¶་ *soc. operis*, associé pour un ouvrage; ¶་བྱེད་ *v.* བགྱི་ *v.* བྱེས་ *v. hon.* མཛད་ *adjuvare*, aider; ¶་སུ་སྦྲོན་ *v.* འབོད་ *v.* ཞུ་ *in adjutor. vocare*, appeler au secours; ¶་འཆོལ་ *in alicujus fidem tradere*, confier à quelqu'un; དཔུང་¶་ ¶་དཔུང་ *copiæ auxiliares*, troupes auxiliaires.

གྲོང་ ¶་པ་ *(vulg. E) Habitatus locus, pagus*, village, lieu habité; ¶་རྡལ་ *v.* བརྡལ་ ¶་ཆུང་ཉུ་ *v.* ཆུང་བ་ *parvus pagus*, hameau; ¶་དཔོན་, *vulg. E.* འབས་སྲུས་, *in Sik.* རྒ་པོ་ *dux, major pagi*, maire de village; ¶་རོགས་ *vicinus in pago*, voisin; ¶་གྲངས་ *vulg.* ¶་པའི་དུད་ཀ་ *familiæ in pago, earum numerus*, nombre de feux, de familles; ¶་གསེབ་ *rus, domus ruralis*, maison de campagne ou à la camp.; ¶་ཚིག་ ཕལ་སྐད་, *vulg.* ཡུལ་སྐད་ *lingua vulgaris*, patois; ¶ གསུམ་མཐར་བྱེད་ ¶་འཇོམས་ 3 *pagos destruens, vincens, epith. pro* དབང་ཕྱུག་, qui détruit 3 villages; ¶་པའི་མནའ་མོ་ *uxor totius pagi, meretrix, (maledictio communis in E.)*, prostituée.

གྲོང་ཁྱེར་ ¶་པ་ཆེན་པོ་ *vulg. Urbs, civitas*, ville; ¶་¶་སྐྱེད་ཚལ་ *lucus, sylvula prope urbem*, bosquet près des villes; ¶་¶་སྤྱོད་ *urbes frequentans, epith. pro corvo*, qui fréquente les villes, le corbeau; ¶་¶་མ་ *v.* སྤྱོད་མ་ *mulier urbes frequentans, meretrix*, prostituée.—*Syn. pro* གྲོང་ཁྱེར་ *sunt:* ཕོ་བྲང་འཁོར་ *palatiorum congregatio*, assemblage de palais; ཀུན་འབབ་ *quo omnes descendunt*, lieu de réunion pour tous.

གྲོངས་ *præt. verbi* འགྲོང་བར་ *Mortuus*, mort; ¶་པའི་མི་ མི་¶་སོང་ *v.* ཟིན་ *v.* ཚར་ *homo mortuus, defunctus est*, un mort, il est mort.

གྲོད་པ་ *(in Sik. pronunt.* kieu-bo*) vulg.* = གསུས་པ་ ལྟོ་བ་ *vulg. E.*, ཕོ་(བ་) *vulg. Sik.*, དཀུ་ བྲང་ཞོལ་ *(infra pectus), et hon.* སྦུལ་ *Venter, stomachus*, ventre, estomac; ཤ་མེད་¶་པ་ *vent. sine carne, macilentus*, maigre; ར་¶་པ་ *stomach. capræ, et saccus ex eo factus*, estomac de

chèvre, et le sac qu'on en fait; ¶·བ· v. གསུས་པ་ཆེ་བ་ *venter pinguis*, gros ventre, *cuj. syn. sunt :* ལྟོ་འཕྱང་ *venter pendulus*, ventre pendant; ལྟོ་ཧྲིར་ *venter saturatus*, ventre rassasié; དཀྱུ་ v. ལུས་སྦོམ་ *latus, corpus crassum*, corps gros; གསུས་རྫིང་ཅན་ *venter sicut stagnum*, réservoir (de nourriture); ཟ་ཕུབ་ v. ནུས་ *edax*, qui mange beaucoup.

གློན་ཅན་ *Parum durabilis, versatilis*, peu durable, sujet au changement; ¶·མེད་ *parum durans, parum intelligens, innocuus*, peu durable, peu intelligent, qui ne nuit pas; གྲིབ་མར་གློས་གླིང་རེ་ ¶·མེད་ *sub umbra consilium agere non durabile est*, faire conseil à l'ombre ne dure pas.

གློལ ¶·བ་ *præt. verbi* འགློལ་བར་ *vulg. Solutus, liberatus*, délié, délivré; རྣམ་¶· = གྲུབ་ཐོབ་, *vulg.* = ཐར་བ་ *perfecte solutus, liberatus, salvatus*, tout à fait délivré, sauvé; འཁོར་ལས་¶· *a transmigratione lib.*, délivré de la transmigration; ¶·ཟིན་ v. ཐོན་ *lib. est*, est libre; ¶·ལམ་ *via lib., sine impedimento, magna via*, voie libre, grand'route; རྒྱ་¶· *a rete lib., epith. pro prima germinatione florum*, délivré du filet, c.-à-d. bouton de fleur; ¶·བ་ཅན་ *liberata, epith. pro unione, margarita*, perle sortie de l'huître.

གློས་ བློ་¶· *vulg. Facultas mentis, prudentia, sagacitas in consiliis*, faculté, prudence, bon conseil; ¶·ཅན་ བློ་¶· བློ་¶·བཟང་པོ་ v. དང་ལྡན་པ་ *prudens, sagax in consiliis*, prudent, de bon conseil, sage; ¶·མེད་ ¶·དང་བྲལ་ *inconsultus*, inconsidéré, étourdi.—*Syn. sunt:* བགྲོ་བ་ *ratiocinatio*, raisonnement; མོས་པ་ *honor*, honneur.

གློས་ བཀའ་¶· ¶·ཁ་ *(vulg.) Actus hujus facultatis, concilium, deliberatio*, conseil, délibération; ¶·བཏབ་ v. བྱེད་ v. འདེབས་ v. རྒྱབ་ ¶·ཁ་བྱེད་ v. བས་ v. *etc., concilium agere*, faire conseil; ¶·འགྲིག་ v. སྒྲིག་ v. མཐུན་ *concordare in concilio*, s'accorder en conseil; ¶·སྒྲིག་མི་ཐུབ་ ¶·མི་སྒྲིག་ v. མི་མཐུན་ *consilia non concordant*, les avis ne sont pas d'accord; ¶·དབང་ཅན་པ་ *potestatem in concilio habens, epith. pro ministro status*, puissant au conseil, ministre d'état; ¶·འདྲི་ v. ཞུ་ *pro conc. petere*, demander conseil; ¶·ས་ ཁ་¶·ས་ *aula vel ratio concilii*, salle ou motif du conseil.

ཀླ *Semper pronuntiatur* la, se prononce toujours *la*.

ཀླ=ངན་ ¶·ངན་ ལས་¶·, *hon.* ¶·ཡོན་=ཡོན་ *vulg. Salarium et conductionis pretium*, salaire pour les travaux serviles. —*(Pro officiis publicis dicitur* ཐོགས་*)*

གླ་བ་ v. མི་ v. པོ་ *operarius salariarius,* manœuvre, ouvrier; ཉིན་... ཟླ་... ལོ་གླ་ *sal. quotidianum, menstruale, annuum,* sal. quotidien, par mois, par an; གླ་ཟ་བ་ v. ཟ་མཁན་ *qui de suo sal. vivit,* qui vit de son salaire; གླའི་རིན་ v. *vulg.* ཚབ་ *sal. æquivalens,* équivalent d'un sal.; *v. g.:* གོས་གླ་ *sal. in vestibus,* sal. en habits; ཟན་གླ་ *sal. in cibis,* sal. en nourriture; ཁང་... ཞིང་... རྟ་... ཆུ་གླ་ *sal. pro locatione domus, agri, animalium, pro transfretatione,* salaire pour une location, etc.; ད་ལོ་གླ་ཆིང་འགྲོ་ *hoc anno contractus conductionis finitur,* cette année le contrat de location est à son terme.

གླ་ *In eodem sensu adhibetur ut verbum, v. g.:* མི་གཉིས་གླ་དགོས་ *duos homines conducere oportet (cum salario),* il faut louer deux ouvriers.

གླ་གོར་ཞོ་ཤ་ *Nom. medicinæ,* nom de médecine.

གླ་ཆུ་ ཟླ་ཆུ་ *Nom. fluminis* Mê-kong (Lan-tsang-kiang, *Sinens.) Ad urbem* ཁམས་ v. ཆབ་མདོ་ *efformatur a confluentibus* ཛ་ཆུ་ *et* ངོམ་ཆུ་, nom du fleuve *Mê-kong,* formé des rivieres *Dza-kio* et *Ngom-kio* réunies à *Kiam-do.*

གླ་པེ་ *Nom. loci* La pou *a Sinens. vocati, in prov.* Yunnan, *ad E. urbis* Ouï si, nom de ville.

གླ་བ་ *vulg. Dama moschifera,* daim musqué; གླ་ཕོ་མཆེ་བ་དང་གླ་རྫེ་ཡོད་གླ་མོ་ཡོད་མི་འདུག་ *masculus falcatos dentes et moschi vesicam habet, femina non habet,* le mâle a des défenses et une vessie de musc, la femelle n'en a pas; གླ་ཕྲུག་ *damæ pullus,* leur petit; གླ་ནག་ *parva species damæ moschatæ nigræ,* autre espèce petite et noire; གླ་བའི་ལྤེ་བ་ རི་དྭགས་ལྤེ་བ་, *vulg.* གླ་ཤུབས་ *moschi vesica vel bursa,* vessie de musc; གླ་རྩི་ *vulg. substantia aromatica mosch.,* le musc; *cujus syn. sunt:* རི་དྭགས་ཆང་ *feræ vinum,* vin provenant d'un animal; རི་དྭགས་སྨྱོས་བྱེད་ *bestias inebrians,* qui enivre les animaux; རི་དྭགས་རྩི་ *feræ liquor,* liqueur provenant d'un animal; སྦྲུལ་སྐྲག་བྱེད་ *serpentes terrefaciens,* qui épouvante les serpents; དྲི་ཡི་ཐུན་ *globulus odorum,* globule odorant; རི་དྭགས་སྐྱེས་ *a fera productus,* produit d'un animal; (S) ཀ་སྟུ་རི་ སྲིག་མི་

གླ་དར་ *Delphinium moschatum, planta.*

གླ་སླད་ *Nom. arboris,* nom d'arbre.

གླ་སྒང་ *Nom. radicis medic.,* n. de plante médicinale.—*Est etiam nom. pagi in districtu* མོན་ལུག་ nom de village.

གླ་རྩི་མེ་ཏོག *Pedicularis megalantha*, n. de plante.

གླག བྱ་¶་ རྒྱལ་¶་ *Nom. avis rapacis, aquila minor*, espèce d'aigle; ¶་ནག *aquila major, nigra*, aigle noir, de grande taille; ¶་གཤོག *ejus alæ, pennæ*, ses ailes; ¶་སྡེར་ *ejus ungues*, ses serres.

གླགས་ སྐབས་ *Occasio, opportunitas, possibilitas*, occasion, opportunité, possibilité; ¶་རྙེད་(པ་) *occ. invenire*, trouver l'occasion; ¶་བཟང་པོ་ *bona occas., opp.*, bonne occasion; གསོ་...བྱེད་...བཟོད་¶་མེད་ *non est possibile curare, facere, sufferre*, il n'est pas possible de guérir, de faire, de souffrir; ¶་ལྟ་ *occ. considerare*, envisager l'occasion.

གླང་ *vulg. Bos (communis), taurus*, bœuf, taureau; ¶་བུ་, *vulg.* བེའུ་ བུ་ལི་ *vitulus*, veau; བ་¶་ བ་ལང་ *vacca et bos, i. e., armenta*, troupeaux de bœufs et de vaches, bétail; རྫ་¶་, (S) མ་ཧེ་ *bubalus*, buffle; ¶་ཤེད་ *v.* སྟོབ་ *vis, fortitudo bovis*, la force du bœuf; ¶་དོར་ *par boum*, une paire de bœufs; ¶་འོག་ཅན་ *bos palearia habens, taurus*, bœuf ayant un fanon, taureau; བ་¶་འདྲ་འདྲ་ *bovis instar stupidus*, stupide comme un bœuf.—*Syn. pro* གླང་ *sunt :* སྟོབས་འཕེལ་ *vires augens*, qui déploie de la force; ཁྱུ་མཆོག *grex nobilis*, noble troupeau; ཤིང་རྟ་འདྲེན་ *currum trahens*, qui traîne les chars; དྲི་བཟང་བུ་ *benee olens*, qui a une bonne odeur; (S) རི་ཥ་བྷ

གླང་གི་ཟླ་བ་ ¶་ཟླ་ *Bovis luna, mensis*, le mois du Bœuf; ¶་ཁྲིམས་ *constell. Bovis*, constellation du Taureau; ¶་ལོ་ *annus Tauri*, 2us *annus cycli duodenarii*, l'année du Bœuf, la 2e du cycle duodénaire; ¶་དུས་ *hora* 2^{a} *matut.*, 2 heures du matin.

གླང་མིག་ ¶་པོའི་སྣུན་ བ་ལང་མིག་ ¶་རྒྱབ་ *sunt syn. pro* སྒོ་ *Fenestrella, parva porta*, œil de bœuf.

གླང་ལྕང་ *vulg. E.* རྒྱ་ལྕང་ *Salix babylonica*, saule pleureur.

གླང་གཉན་ (*vid.* ¶་ཤུ་) *Lepra*, lèpre.

གླང་དར་མ་ *Rex Thibeti (861-900 post* X^{um}*), qui monasteria abolere voluit*, nom d'un roi qui voulut détruire les monastères.

གླང་པོ་ ¶་ཆེ་ *v.* ཆེན་, *vulg.* ¶་པོ་ཆེ་ *vulg. Elephas*, éléphant; ¶་མོ་ *ejusd. fem.*, sa femelle; ¶་ཕྲུག་ *ejusd. pullus*, son petit; ¶་པོའི་སྣ་ *proboscis eleph.*, sa trompe; ¶་མཆེ་ *eleph. falcati dentes*, ses défenses; ¶་ཆེན་རྐང་པ་ *ungula eleph.*, ses pieds; ¶་ཆེན་ཐལ་དཀར་ *eleph. cinerei coloris*, éléph. gris; ¶་རྫི་ *ductor eleph., (mahot)*,

conducteur d'éléph.; ཀ་པོ་འདུལ་བའི་ ལྕགས་ཀྱུ་=མཆེལ་བ་, (S) ཨང་ཀུ་ཤ་ *uncus ferreus ad ducendum eleph.*, crochet de fer pour le conduire; ཀ་པོའི་གདོང་ *vultus eleph., epith. pro* དབང་ཕྱུག་ qui a un visage d'éléph., Wishnou; ཀ་ཁྲུང་འཇོམས་ *qui vicit* Long tchrong, qui a vaincu *Long tchrong, ep. pro* སྤྲིན་དྲག་; ཀ་པོའི་ཟས་ *eleph. cibus, epith. pro ficu indica*, nourriture de l'éléph.; ཀ་ཆེན་ལྡེ་ *eleph. lingua, cactus opuntia*. (siēn jên tchàng, *Sinens.*); གླང་པོ་ཆེན་ *nomen thibetan. monasterii sinensis in* O mei chan, *quia ibi est magnus elephas æneus*; ཀ་ཀ་ཀ་ལ་སྐོར་བ་འགྲོ་ *ire ad hanc peregrinationem*. — *Syn. pro elephante sunt*: སྟོབས་ལྡན་ *fortis*, fort; སོ་(གཉིས་) ལྡན་ མཆེ་གཉིས་པ་ མཆེ་བ་ལྡན་ *falcatos dentes habens*, qui a des défenses; ལག་ལྡན་ *brachia, manus habens*, ayant des mains, des bras; མང་པོ་སྐྱོང་ *multum protegens*, grand protecteur; ཆང་དགའ་པོ་ ཆང་མི་རྒྱས་ *multum vinum bibens*, qui boit beaucoup de vin; གོམ་ཚུགས་ཀྱིས་འགྲོ་ *forante gradu incedens*, qui marche en laissant des traces profondes; དབྱུག་ཆེན་ *motus magnus*, grand mouvement; ས་ལྡང་ཉལ་ *stando dormiens*, dormant debout; ནགས་ཚལ་དགའ་ *sylvarum amans*, amateur des forêts; ཐིག་ལེ་ཅན་ ཐིག་ལེའི་དྲ་བ་ཅན་ *maculatus*, tacheté; སྣ་ཞགས་ཅན་ *nasus sicut laqueus (capiens)*, dont le nez saisit comme un lacet; གཉིས་འཐུང་ *bino haustu bibens*, buvant en deux fois; འགྲམ་ལེགས་ *maxillæ bonæ, fortes*, fortes mâchoires; རྒྱན་པོ་ར་རྩེ་ *ornamentorum apex*, faisceau d'ornements; མྱོས་བུམ་ཅན་ *inebriantem lagenam habens*, portant une bouteille enivrante.

གླང་པོ་མཆོག་ གླང་པོའི་རྒྱལ་པོ་ ཁྲིའི་གཙོ་ *v.* བདག་ *Dux, rex, nobilis inter elephantes*, le roi des éléphants; *cuj. syn. sunt*: སྤོས་ཀྱི་གླང་པོ་ *thymiamatum eleph.*, éléph. des parfums; མཆེ་བ་དྲུག་ལྡན་ *sex falcatos dentes habens*, qui a six défenses.

གླང་པོ་=ཕྱོགས་བརྒྱད་ ཕྱོགས་ཀྱི་ཀ་ཀ་བརྒྱད་ *Octo puncta pyxidis nauticæ*, les 8 points de la boussole, qui sont: 1° མཚོ་སྐྱེས་ *a mare natus* = ཤར་ *oriens*, né de la mer, l'E.; 2° པད་དཀར་ *lotus albus* = ཤར་ལྷོ་, lotus blanc, le S.-E.; 3° གཡོན་ཕྱོགས་ *locus ad sinistram*=ལྷོ་ *meridies*, les régions à gauche, le S.; 4° པད་མོ་ *nelumbium*,=ལྷོ་ནུབ་ le lotus, le S.-O.; 5° གསལ་བྱེད་མེ་ *ignis fulgens* = ནུབ་

occidens, feu brillant, l'O.; 6° ནུ་རོག་ གོས་ *vestis nigra*, habit noir = ནུབ་ བྱང་ le N.-O.; 7° ས་སྟེང་གྲགས་ *celebris super terram* = བྱང་ *Septentrio*, célèbre sur terre, le N.; 8° ཆ་མ་མཛེས་རྣམས་ *pulchræ partes* = བྱང་ཤར་, les beaux pays, le N.-E.

གླང་ཤུ *Ulcus*, ulcère, (*forsan* = གླང་གཉན་ *lepra.*) (*J.* གླང་ཐབས་ *viscerum spasmus.*)

གླད་པ་ A=R འཛུག་ *Intrare*, entrer, *et* འགྲོ་ *ire*, aller.

གླན་ *pro vulg.* ལན་ *Restituere, respondere*, restituer, répondre; རྙེད་¶་ *res inventas restituere*, restituer ce qu'on a trouvé; ལན་¶་ *vulg.* ལན་བཏབ་ *respondere*, répondre.

གླན་ *vulg. Resarcire*, raccommoder; ལྷན་པ་ ¶་ *resarcimento resarcire*, mettre une pièce.

གླལ་ ¶་ཐེར་ ¶་བ་ཐེར་ *Oscitare*, bâiller; ¶་བ་ ཁའི་¶་བ་ ཁ་གདངས་པ་ *oscitatio*, bâillement.

གླིང་ *In genere, signif. Locus, regio*, pays, lieu en gén.; ¶་ལྡན་ *regiones habens, epith. pro* ཆུ་བོ་ *flumen*, qui parcourt des pays, fleuve; ¶་ཕྲན་...ཡངས་ *parva, ampla regio*, petit, grand pays; ཆུ་ དབུས་¶་=གླི་བ་ *reg. in medio aquarum, insula*, terre au milieu des eaux, île; རིན་པོ་ཆེའི་¶་ *gemmarum reg.*, pays des joyaux. — *Sæpissime ponitur post nom. propr.; v. g.:* ཕྱི་¶་ *extraneorum reg., Europæi*, les étrangers, les Européens; གསེར་¶་ *auri reg., Chersonesa aurea (forsan Malacca)*; དོན་གྲུབ་¶་ *operum perfectorum reg., nom. monasterii in Yunnan* N.-O., les œuvres parfaites, nom de monastère; བདེ་སྐྱིད་¶་ *felicitatis locus, nom. monasterii in Sikim*, lieu de félicité, autre monast.; ¶་དྲུག་ 6 *loca, cunei, hexagonon*, hexagone.

གླིང་ *In sensu particulari, Continens*, un continent; ¶་བཞི་ནི་ 4 *cont.*, les cont. sont: 1° ཤར་ ལུས་འཕགས་པོ་ *ad Orientem*, Leu-p'a-po, à l'Orient; 2° ལྷོ་ འཛམ་བུ་¶་ *ad Meridiem*, Dzam-bou-ling, au Sud; 3° ནུབ་ བ་ལང་སྤྱོད་ *ad Occidentem*, Pa-lang-chieu, à l'Occident; 4° བྱང་ སྒྲ་མི་སྙན་ *ad Sept.*, Djra-mi-gnien, au Nord. — གླིང་ཕྲན་བརྒྱད་ 8 *parvæ contin.*, les 8 petits contin. sont: 1° *et* 2° ཤར་དུ་ ལུས་དང་ལུས་འཕགས་ *ad Orient.*, Leu *et* Leu-p'a; 3° *et* 4° ལྷོ་རུ་ རྔ་ཡབ་ དང་རྔ་ཡབ་གཞན་ *ad Merid.*, Nga-yop, *et* Nga-yop-jen; 5° *et* 6° ནུབ་དུ་ གཡོ་ལྡན་དང་ལམ་མཆོག་འགྲོ་ *ad Occid.*, Yo-din, *et* Lam-kiou-djro; 7° *et* 8° བྱང་དུ་

སྒྲ་མི་སྙན་དང་སྒྲ་མི་སྙན་གྱི་ཟླ *ad Sept.*, Djra-mi-gnien, *et* Djra-mi-gnien-ki-da. ¶་བཞིའི་ལྟེ་བ་ *v.* ལྟེ་ 4 *cont. apex, umbilicus, epith. pro monte* རི་རབ་ le gond des contin., le mont *Ré-rop*.

སླིང་བུ་ ¶་བུ་ *vulg.*, ¶་དུང་ *Fistula*, flûte, clarinette; རྒྱ་¶་ *fist. sinica*, (sâ lâ tsè, *sinen.*) fl. chinoise; ཤིང་…རག་…རྐང་¶་ *fist. ex ligno, cupro, femore facta*, flûte faite de bois, de cuivre, d'un fémur; ཕྱེད་¶་ *dimidia fist., i. e. quæ in latere insufflatur*, fl. qu'on joue sur le côté; ¶་བུ་འབུད་ *tibia, fistula ludere*, jouer de la clarinette, de la flûte; ¶་བུ་པ་ *v.* མཁན་ *v.* འབུད་མི་ *tibicen*, joueur de flûte.

སླུ ¶་མ་ ¶་སྒྲ་ *(vulg.) Cantus, cantilena, melodia*, chanson, chant, mélodie; ¶་ལེན་ *v.* རྒྱབ་ ¶་དབྱངས་ *cantare*, chanter; ¶་དབྱངས་ *v.* སྙན་ *harmonia;* ¶་པ་ *v.* མཁན་ ¶་དབྱངས་ *v.* སྙན་པ་ *cantator*, chanteur; ¶་གར་ *cantus et saltatio*, chant et danses; གར་ *v.* འཆམས་¶་ *saltationum cant.*, chant de danses; དགའ་ *v.* སྙིང་¶་ *amoris, lætitiæ cant.*, chant érotique; ཆང་¶་ *cant. in potatione vini*, chant bacchique; སྟོད་…སྨད་¶་ *laudis, vituperationis cantus*, ch. de louange, de blâme; ¶་སྙན་དབྱངས་ *harmoniose cantans, epith. pro* དྲི་ཟ *musico deorum*, qui chante bien, le musicien des génies.

སླུད་ ¶་ཚབ་ *(vid.* བླུད་*) Pretium redemptionis*, rançon; ¶་འབྱུང་བཞི་ 4 *elementa redemptionis, species oblationis, in qua aliqua effigies substituitur personæ redimendæ ;* མི་…རྟ་…སྲོག་¶་ *redempt. pro homine, equo, vita*, rançon pour un homme, un cheval, la vie.

སླུམ་ *Grana cocta ad edendum, vel ad vinum conficiendum*, grains bouillis pour la nourriture, ou bien pour faire le vin; འབྲས་…ནས་…གྲོ་…ཁྲེ་¶་ *oriza, hordeum, frumentum, milium, ad usum eumd.*, riz, orge, blé, millet ainsi préparés.

སླི་=ཆུ་དབུས་གླིང་ *Regio in medio aquarum, insula*, île.

སླི་འདམས་ *Nomen morbi*, n. de maladie.

སླེགས་ *Tabula, folium, catinus*, planche, feuille, bassin; སྒོ་¶་ *tab. portæ*, les panneaux de porte; ¶་བུ་ *fol. libri*, feuillet de livre; ཟངས་ཀྱི་¶་བུ་ *catinus ex cupro rubro*, bassin de cuivre rouge; ¶་བུམ་ *volumen*, volume; ¶་ཤིང་ *tabulæ ligneæ volumina continentes*, les planches entre lesquelles le volume est lié; ¶་ཐག་ *corrigia ad ligandum volumina*, la courroie qui lie un volume; རྡུལ་¶་ *oleares pugillares*, tablettes à écrire; ཆོས་གོས་¶་བུའི་གྲ་ *cella ubi reconduntur vestimenta sacra*, sacristie.

གླེང་ ¶་མོ་ *Sermo, colloquium,* discours, conversation; གླེང་ ¶་(མོ་)བརྗོད་ *conversari, prædicare,* causer, prêcher; ¶་མོ་ འདྲི་ *verbum interrogare,* interroger; གདམ་སློགས་¶་ *verbum, etc., proferre, explicare,* prononcer, expliquer; ¶་གཞི་ *principium sermonis, exordium, præfatio,* préface, introduction; ཆོས་ཀྱི་¶་གཞི་ *introductio ad religionem,* introduction à la religion; ¶་འབུམ་ 100000 *historiæ, (nom. libri),* les 100000 Histoires; ¶་མོ་ མཁན་ ¶་བ་པོ་ *m.* ¶་མོ་ *f. qui sermocinat, historicus,* prédicateur, historien.

གླེངས་ *præt. verbi* གླེང་བར་ *Dictus, sermone prolatus est,* a été dit, prêché.

གླེན་ ¶་པ་ ¶་ལྐུགས་ *Idiota, stultus,* idiot, sot; ¶་པ་(ཉིད་) *stupiditas,* stupidité; ¶་པོ་ *m.* ¶་མོ་ *stult. homo, mulier,* une personne stupide; ¶་པ་གཏི་མུག་ཅན་ *stultitia et ignorantia plenus,* très sot et ignorant; ཁྱེད་རྣམས་རེ་¶་ *o vos insensati!* oh, que vous êtes insensés!

གླེབ་ A = R མནན་ *Premendo complanare, et moral.: opprimere,* aplanir en pressant, opprimer; གླེབས་པ་ *complanatus, oppressus,* aplani, opprimé. — *In Batang adhuc adhibetur pro* ནོན་ *(vid.* ལེབ་ *et* ནོན་*)*

གློ་ *vulg. Latus,* le côté; ¶་ཕབ་པ་ *in lat. reclinari,* être couché sur le côté; ¶་གྲི་ *cultellus a lat. pendens,* petit couteau pendu au côté; ¶་གྲི་བདགས་ནས་ ཐེང་གྱོན་མི་མདའ་སྐྱར་ *omnia arma sumere,* prendre toutes ses armes; ¶་ཆ་ *v.* ཆས་ *ornamenta a cingulo pendula,* ornements pendus à la ceinture; ¶་ ¶་ལན་ *v.* ཐག་ *v.* ནན་ *ventrale equi,* ventrière de cheval; ¶་ལྷོད་(གྲོན་) *ventrale remissum est,* la ventrière est relâchée; ¶་དཀར་ *v.* སྐར་ *v.* བུག་ *Syn. sunt pro* སྒོའུ་ *et* ཐ་ལང་སྐེག་ *parva porta, fenestra, apertura in latere,* petite porte, fenêtre ou ouverture dans un mur; གྱང་གི་¶་ *muri terrei lat.,* surface d'un mur de terre; ¶་འབུར་ *superficies non levigata,* surface non polie; སྲང་གི་¶་ *viæ latera, i. e. domus, parietes,* les côtés d'une rue, c.-à-d. les murs des maisons; *in latere viæ,* au bord de la route; *in E.* ¶་གང་ *ad latus,* au côté; ཁང་པའི་¶་གང་ *ad latus domus,* pres de la maison; ངའི་¶་གང་འདུག་ *ad meum latus permane,* reste à mon côté.

གློ་ ¶་བ་ *vulg. Pulmo et tussis e pulm.,* poumon, toux; ¶་དོང་ *arteria aspera,* trachée-artère; ¶་ནད་ *consumptionis mor-*

bus, phthisie; ཁ་ཆམ་ *epiphora, tussis*, rhume de cerveau, toux; ཁ་ཆམ་སྨན་ *medicina contra tuss.*, médecine contre la toux; ཁ་ལུ་བ་ ཁ་རྡོལ་ ལུ་བ་ *tussis*, toux; ཁ་(བ་)བྱེད་ *v.* རྒྱབ་ ཁ་སྐྱུད་རྒྱབ་ *v.* བྱེད་ ལུ་བར་ *tussitare*, tousser; ཁ་དགག *impedimentum pulmonum, sputum, phlegma*, glaires, phlegme.

གློ་བུར་ གློ་རྡིག = བདུད་པ་ *Subito*, tout à coup, subitement; ཁ་ཁ་ན་...ཤི་...བྱེབས་ *sub. ægrotavit, mortuus est, advenit*, il est tombé malade, il est mort, il est venu subitement; ཁ་རྡིག་གློག *fulgur subitum, instantaneum*, éclair subit, instantané.

གློག ཁ་མ་ *vulg. Fulgur*, foudre, éclair; ཁ་རྒྱབ་ *v.* དྲག་ *v.* ཁྱུག *fulgurat*, il fait des éclairs; ཁ་རྒྱུ་བ་ *coruscatio fulguris*, l'éclat de la foudre; ཁ་འོད་ *fulguris lumen, epith. pro concubinis geniorum*, lumière de la foudre, les concubines des génies; ཁ་ལྡན་ *fulgurans, epith. pro nubibus*, qui lance des éclairs, les nuages.—*Syn. pro* གློག *sunt:* སྤྲིན་ལྕེ་ *nubium lingua*, la langue des nuages; འཁྱུག་བྱེད་ *lineas multangulas faciens*, qui fait des zigzags; སྐད་གསལ་ སེ་གོལ་འོད་ *lumen instantaneum*, lumière instantanée; རྣམ་གསལ་ *v.* བཀྲག *valde fulgens*, très brillant; གཡོ་བའི་ *v.* ཐུག་མའི་འོད་ *lumen mobile*, lumière mouvante; སྤྲིན་གྱི་ལྷུགས་ *flexura nubium*, inflexion des nuages; འཇུག་པ་བརྒྱ་པ་ *centies vertens, intrans*, qui tourne, qui entre 100 fois.

གློག=སྐད་ཅིག *Unum momentum, unum instans*, un instant.

གློག་པ་ སློག་པ་ *Carbonis morbus*, maladie du charbon.

གློད་ སློད་ *vulg. Remissus, laxus*, non serré, relâché; ཁ་ཟར་ *verb.: remissus, lax. esse*, être relâché; *adv.: remisse, laxe*, lâchement; ཁ་ཟབ་ *otiari, sine occupatione esse*, être oisif, sans occupation; སྐ་ *v.* སྐེ་རགས་ཁ་ *cingulum relaxare*, desserrer la ceinture; གློ་ཁ་གྲོན་ *ventrale laxatum est*, la ventriere est lâche.

གློན་པར གླན་པར་ *Respondere, retorquere*, répondre, rétorquer. *(vid. vulg.* ལན་*)*

གློས་ *instr. verb.* གློ་ *Ad latus*, au côté; ཁ་གཉོགས་ *(hon.) ad latus personæ, vicinus*, près d'une personne, voisin.

གདུ་མི་ (S)= མགོ་ *Caput*, tête.

གདན་དཀོལ་ གན་དཀོལ་ *Nom. montis famosi in* Ladak, nom de montagne au *Ladak*.

N. B.—Littera ག་ *cum præfixa vel superposita littera, pronuntiatur* ga.

དགག *fut. verbi* འགེགས་པར་, *etiam* ཁ་པར་

བྱེད་ *v. act. Impedire, obstruere, prohibere,* empêcher, obstruer, défendre; ¶་པ་ *obstaculum, prohibitio,* obstacle, défense; ¶་པའི་ཚིག་ *prohib. verbum, negatio,* négation, particule prohibitive; ལམ་ མ་¶་ *viam noli obstr.,* n'obstrue pas la route; ¶་སྒྲུབ་ *prohibitio et actio, vel adimplere quod prohibitum est,* faire ce qui est défendu; ངས་ཁོ་ལ་¶་ཟིན་ *v.* བྱིན་ *ego illum prohibui,* je lui ai défendu; སྐད་¶་ *vox obstructa, impedita,* voix enrouée. *(Vid.* འགག་ *et* འགེགས་པར་*)* *(vulg. dicitur* བཀག་ *præt. in omni casu.)*

དགང་ *fut. verbi* འགེངས་པར་ *et etiam* ¶་པར་ *v. act. vulg. Implere,* remplir; སྣོད་¶་པར་ *vas implere,* remplir un vase; གཞུ་¶་ (པར་) *arcum impl., i. e. intendere,* tendre un arc; ¶་ཟིན་ *impletum est,* c'est plein; ¶་གཟར་ *cochlear ad implendum vas,* cuiller pour remplir un vase; *(vid.* གང་ *et* འགེངས་*)*

དགབ་ *fut. verbi* འགེབས་པར་ *et etiam* ¶་པར་ *v. act. Cooperire,* couvrir; ¶་པ་ *actio cooper.,* l'action de couvrir; ¶་ས་ *locus cooperiens, vel res ad cooper.,* lieu ou chose qui couvre; ཁང་པ་¶་ *domum coop., et vulg. ædificare,* couvrir et bâtir une maison; གོས་ལྷན་པ་¶་ *vestem novo panno coop.,* recouvrir un habit; གཏེར་ ས་ལ་¶་ *thesaurum in terram abscondere,* cacher un trésor en terre; *(vid.* བཀབ་ *vulg. in omni casu, et* འགེབས་ གབ་*)*

དགའ་ ¶་བར་ *vulg. Thibetani vulg. utuntur hoc verbo pro amare, lætari, felix esse, ridere, bonus vel melior esse,* aimer, se réjouir, être heureux, rire, être bon ou meilleur; ¶་བ་ *amor, felicitas, lætitia, risus, bonum,* amour, bonheur, joie, rire, bien, bon; ¶་བར་འགྱུར་, *vulg.* ¶་འགྲོ་ *v.* འོང་ *amans, etc. fieri,* devenir amoureux, etc.; ¶་(བར་)བྱེད་ *amantem, etc. reddere,* rendre heureux, etc. *Syn. sunt:* ཀུན་ *v.* རབ་¶་ *omnino amare, etc.,* aimer, etc., parfaitement; ཡིད་དངས་ *menti placens,* agréable à l'esprit; དགྱེས་ མཉེས་ *amare,* aimer; བདེ་སྐྱིད་ *felix,* heureux; ཚིམས་ *contentus,* content, satisfait; ཡིད་ལ་འབབ་ *menti conveniens,* qui plaît à l'âme; མགུ་ *lætus,* joyeux; སྤྲོ་ དངས་ སེམས་ སྤྲུས་ *(vid. ista verba.)*

1° *Amare,* aimer: དགའ་གྲོགས་ *v.* རོགས་ *socius amoris, amasius,* amant; ཕ་མས་བུ་སྡིང་ལ་¶་ *parentes liberos amant,* les parents aiment leurs enfants; ཕར་¶་ ཚུར་¶་ *mutuus amor,* amour mutuel; ¶་འདུན་ *v.* མཐུན་ *con-*

cordes amici, amis qui s'accordent bien; ¶་མགུ་ *lætitia et speciatim amor carnalis*, plaisir et amour charnel; ¶་མགུར་སྤྱོད་ *libidini indulgere*, se livrer à la débauche; ¶་མགུར་སྤྱོད་གནས་ *prostibulum*, lieu de prostitution; ¶་(བྱེད་)མ་ *nom. deæ amoris, epith. pro nobilibus feminis*, déesse de l'amour, épith. pour les femmes nobles; ¶་བྱེད་མའི་བདག་ ¶་བྱེད་ *Cupido, maritus hujus deæ, (cujus syn. vid. ad* བྱེད་*)* l'époux de cette déesse, Cupidon; རང་ཡུལ་ལ་¶་ *patriam am.*, aimer sa patrie; དགེ་བ་... ཆོས་... མི་ལ་¶་ *virtutem, religionem, homines amare*, aimer la vertu, la religion, les hommes; ¶་དགའ་བྱེད་ *fovere, melius habere*, favoriser, patronner.

2° *Felix esse*, être heureux: སེམས་¶་ ¶་བའི་སེམས་ ¶་བ་ཅན་ ཉམས་¶་ *felix, beatus*, heureux; ¶་ལྡན་ *felix, nom. habitationis geniorum, nomen magni monasterii in Lhassa a* གཙོང་ཁ་པ་ *anno* 1407 *post X*[um] *ædificati*, — *nom. propr. vulg.*, paradis bouddhique, — nom de monastere, nom propre de personnes; ངས་སེམས་¶་ *v.* ¶་དགས་ *ego felix, valde felix sum*, je suis heureux, très heureux.

3° *Lætari*, se réjouir: དགའ་(བའི་) ཚལ་ *lucus, nemus amœnum, ubi læt.*, bosquet de plaisance; ¶་སྟོན་ *prandium jucundum, ad lætandum*, festin de réjouissance; སེམས་མི་¶་བ་ *tristis, dejectus*, triste, abattu; ནད་དྲག་ན་¶་ *lætus sum de tua salute*, je suis content de votre guérison; གྲོང་ཁྱེར་འགྲོ་ན་¶་ *lætarer si ad civitatem ierim*, si j'allais en ville, je serais content; ¶་སྒྲ་བཏབ་ *lætitiæ clamores emittere*, pousser des cris de joie.

4° *Ridere*, rire: དགའ་ ¶་ཁྲོར་ même sens; ཅི་¶་ *quid rides?* pourquoi riez-vous? ¶་འོ་ *rideo, ridet*, je ris, il rit; འདི་¶་བྱེད་ ¶་ཁྲོར་ས་ *istud risum provocat*, cela fait rire; ¶་ཁྲོར་སྐད་ *v.* གཏམ་ *verba jocosa*, paroles joyeuses.

5° *Bonum, melius est*, c'est bien, meilleur: ཁྱོད་མ་བཤད་དཔོན་པོ་གསུང་ན་¶་ *tu, ne loquaris, melius est si dux loquatur*, ne dis rien, il vaut mieux que le chef parle; དེ་རིང་འགྲོ་ན་¶་ *v.* ¶་ཆེ་ *melius est hodie proficisci*, il vaut mieux partir aujourd'hui; ཅི་¶་མི་ཤེས་ *quid sit melius nescio*, lequel est préférable, je ne sais.

དགར་ *pro* དགའ་རུ་, *vulg.* རང་དབང་ *Ad libitum*, à votre volonté.

དགུ་ *vulg. Theca pro amuletis ante pectus suspensa*, boîte-ornement pour porter les amulettes; མཆོད་སྒྲུང་¶་ *ead. contra*

armorum vulnera (geritur decussatim supra pectus), autre espèce protégeant contre les armes.

དགར་ ~་བར་ *Separare, intra septa includere*, séparer, parquer; ~་བ་ *separatio*, séparation; ~་བའི་ཕྱུགས་ *pecora in sepibus inclusa*, troupeaux parqués; གནས་ནས་~་བར་ *ab habitatione expellere*, chasser de la maison; ~་དུ་ ~་བའི་དོན་དུ་ *separatim, in speciali sensu*, séparément, en un sens spécial.

དགལ་ *fut. verbi* འགེལ་བར་ ཁལ་ *v.* རྒྱབ་~་ ~་བར་ *v. act. Onus jumento imponere*, charger un animal; ~་བ་ *actio onus imp.*, l'acte de charger; *(vid.* ཁལ་ *et* སྒལ་*)*

དགས་ *fut. verbi* འགེས་པར་ *et* ~་བར་ *v. act. Findere*, fendre, *vulg. E.; (in Sik. vulg.* གཟེར་*)*; ~་པ་ *v.* ས་ *fissura*, fente; ~་ཐོན་ *fissum*, est fendu; ~་འགྲོ་ *actu finditur*, se fend.

དགུ་ *vulg. Novem*, neuf; ~་པ་ 9us, neuvième; ~་བཅུ་ 90; གོ་གཅིག་ 91, *usque ad* གོ་དགུ་ 99; ~་བརྒྱ་ 900; ~་མཐའ་ *multiplicatio (operatio arith.)*.

དགུ་ *Aliquando est signum pluralitatis, universalitatis, v. g.:* སྐྱེ་~་ *omnes homines*, tous les hommes; སྐྱེ་~འི་བདག་པོ་ *hominum Dominus*, le Seigneur de tous les hommes; ཡོད་~་ *omnes, multi, quotquot sunt*, tous, beaucoup, quel qu'en soit le nombre; ~་ཐུབ་ *omnipotens, nom. alicujus plantæ*, omnipotent, et nom de plante.

དགུ་ *præt.* དགུས་ *Curvare*, courber; ~་པོ་ *m.* མོ་ *f. aliquid curvum*, chose courbe; ~་བ་(ཉིད་) *curvamen*, courbure; ལུས་ *v.* དབྱུགས་~་དགུ་ *corpus inclinatum*, corps penché; སྒང་ཀ་~་དགུ *gibbus*, bossu; ཤིང་~་དགུ་བྱེད་ *v.* བཅོ་ *lignum inflectere, curvare*, plier, courber un bois.

དགུ་སྟོར་ (J. དགུ་གཏོར་) *Saltationes monachorum in diebus* 29-30 2æ *lunæ*, danses des lamas. *(Vid.* གཏོར་*)*

དགུ་སྣུག་ (J.) *Species meditationis*, espèce de méditation.

དགུ་ཚིགས་ *Nom. floris flavi, etiam Via lactea*, nom d'une fleur jaune, et la Voie lactée. *Syn. pro Via lactea sunt:* གཟའི་སྨུ་ཁྱུད་ *planetarum circumferentia*, circonférence des planètes; གྲིབ་མའི་ལམ་ *umbræ via, vel via umbrata*, voie d'ombre; ནམ་ཁའི་སྐ་རགས་ *cingulum cœli*, ceinture céleste; དབང་པོའི་ལམ་ *entium via*, voie des êtres; ས་སྲུང་ལམ་ *via custodis terræ*, voie du gardien de la terre.

དགུག་ *fut. verbi* འགུག་པར་, *et* ~་པར་

v. act. Unco suspendere, suspendre à un crochet; དགུག(པ་) = ཀྱུ་ *uncus, uncinus*, crochet; ཉ་¶་ *vulg. E., hamo piscari*, pêcher à l'hameçon; ¶་འདྲེན་ *unco extractus, epith. pro* ཐར་པ་ *liberatio, salus*, tiré au crochet, syn. pour salut.

དགུག་ *fut. verbi* འགུགས་པར་ ¶་པར་ *v. act. Vocare, invitare, in jus vocare, mandare*, appeler, inviter, app. en justice, mander.

དགུང་ མཁའི་¶་ *Cælum*, ciel; ¶་སྔོན་པོ་ *cæl. cæruleum*, ciel bleu; ¶་ལ་གཤེགས་ *v.* བྱོན་ *ad cæl. ire*, aller au ciel; ¶་ལ་རེག་ *v.* རག་ *v.* སླེབ་ *v.* ཕེབས་ *ad cæl. pervenire*, arriver au ciel; ¶་ཆར་ *pluvia*, pluie.

དགུང་ *vulg. Medium*, milieu; ཉིན་¶་ *meridies*, midi; ནམ་ *v.* མཚན་¶་ *media nox*, minuit; ¶་ཐིག་ *linea meridiana*, le méridien.

དགུང་ *Præp. indicans periodum completam*, prépos. indiquant une période complète; ¶་ཞག་ *dies integra (dies et nox)*, un jour entier; ¶་ཟླ་ ... ལོ་ *mensis, annus compl.*, mois, année complète; ¶་ལོ་ ཉི་ཤུ་ 20 *anni compl.*, 20 ans révolus; ¶་བདུན་ 7 *dies compl., una hebdomada*, une semaine.

དགུང་ *In E. partic. honor., quæ præponitur ætati et nomini personæ*, particule honorifique; *v. g.*: དཔོན་པོ་¶་ལོ་ཆེན་པོ་ཡིན་ *dux est senex*, le chef est vieux; དཔོན་པོ་¶་ལོ་ག་ཚོད་རེད་ *quot annos ætatis complevit dux?* quel est l'âge du chef? ངས་དཔོན་པོའི་¶་མཚན་ཧ་མ་གོ་ *nescio nobile nomen ducis*, je ne sais pas le nom du chef.

དགུང་ = *et vid.* གུང་ *Species parvi tigridis*, tigre ocelot.

དགུན་ ¶་ཀ་ *v.* ཁ་ *v.* དུས་ *vulg. Hiems*, hiver; ¶་སྟོད་ 1^a *pars hiemis, quæ comprehendit menses* མགོ་ 11^a *luna, et* རྒྱལ་ 12^a *luna*; ¶་སྨད་ 2^a *pars hiemis, quæ compreh. menses* མཆུ་ 1^a *luna, et* བོ་ 2^a *luna*; ¶་དཀྱིལ་ *v.* དབུས་ *media pars hiemis*; ¶་ཀ་ཚང་མ་ ¶་ཁྲིག་ཁྲིག་ *per totam h.*, hiver entier; ¶་ཟླ་རར་བ་ 1^a *luna hiemis*, $= 11^a$ *luna*; ¶་ཟླ་འབྲིང་པོ་ *media luna h.*, $= 12^a$ *luna*; ¶་ཐ་ཆུང་ *ultima luna h.*, $= 1^a$ *luna*; ¶་ནམ་ཟླ་ *menses hiemis quando noctes sunt longiores*; ¶་ས་ *v.* གནས་ *v.* ཁང་ *v.* ཁྱིམ་ *hibernacula*, habitation d'hiver; ¶་གོས་ *vestes pro hieme*, habits d'hiver, chauds; ¶་ཉི་(ལར་)ལྡོག་ *v.* ལོག་ *solstitium hiemale*, solstice d'hiver; ¶་ཉི་ལྡོག་གི་ཐིག་ འཁོར་ཐིག་ *tropicus hiem., Capricornis.*

tropique d'hiver. — *Syn. pro hieme sunt:* ཁ་བའི་དུས་ *nivium tempus*, temps des neiges; གྲང་བའི་དུས་ གྲང་རེག་ཅན་ *frigoris tempus*, temps du froid.

དགུམ་ A=R བསད་ *fut. verbi* འགུམ་པར་ *et* ¶་པར་ *v. act. Occidere, destruere*, tuer, détruire; མི་ལ་¶་ *hominem occ.*, tuer un homme; མེ་ལ་¶་ *ignem extinguere*, éteindre le feu; ¶་སོང་ *v.* ཚར་ *occisus est*, est tué.

དགུར་ *pro* དགུ་རུ་ *Modo inclinato*, d'une manière penchée.

དགུར་ སྒུར་ ¶་བར་ *vulg. Curvare, inclinare, contorquere*, courber, tordre; ¶་བ་ (ཉིད་) *curvamen*, courbure; ¶་པོ་ *m.* མོ་ *f.* ¶་དགུར་ *homo, res curva, distorta*, chose tordue, courbe; ལག་...རྐང་... སྒང་ཀ་ *v.* རྒྱབ་...ལམ་...ཤིང་¶་བ་ *v.* ¶་¶་ *manus, pes, dorsum, via, lignum contort.*, estropié de la main, du pied, etc., bois, route courbes; ¶་འགྲོ་ *curvo modo incedens*, qui marche courbé, *epith. pro* དུད་འགྲོ་ *animal, quadrupes*, animal, quadrupède; མགོ་¶་ཞིག་ *caput inclina*, incline la tête; ¶་དབྱིབས་ *forma curva*, forme courbe.

དགེ་ ¶་བ་, *Sik.* ¶་བོ་ *vulg. Sumitur pro virtute morali, bonis moribus et qualitatibus, actibus virtutis, merito*, vertu, bonnes mœurs, bonnes qualités, actes de vertu, mérite.—*Syn. pro virtute in gen. sunt:* རབ་ཞི་ *perfecte tranquillus, mitis*, parfaitement tranquille, doux; ཞི་བ་ *pax, mansuetudo*, paix, douceur; བདེ་ལེགས་ *pax bona, bonus*, bonne paix, bon; བདེ་རྒྱུ་ *causa pacis*, cause de la paix; བདེ་སྦྱེར་ *pacem dans*, donnant la paix; ལེགས་བྱེད་ *benefaciens*, faisant le bien; རབ་བསྔགས་འཛིན་ *perfectas laudes accipiens*, recevant des louanges parfaites; མཐོ་རིས་བྱེད་ *cœlum faciens, præparans*, préparant le ciel; ཕན་ཕྲོབ་ལས་དཀར་ *utile opus bonum*, bonne œuvre utile; མཆོག་བྱིན་བྱེད་ *nobilem adventum parans*, préparant une noble arrivée; བདེ་བའི་འབྱུང་གནས་ *pacis principium, origo*, origine de la paix.

1° *Virtus moralis:* བཟོད་པའི་...དད་པའི་...ཐུགས་རྗེའི་དགེ་བ་ *patientiæ, devotionis, misericordiæ virtus*, vertu de patience, de piété, de miséricorde; ¶་བ་ཅན་ *v.* ཡོད་མི་ ¶་ལེགས་པ་ *homo virtuosus*, homme vertueux; ¶་བའི་རྩ་བ་ *v.* འབྱུང་གནས་ *v.* རྒྱུ་ *radix, origo virt.*, racine, principe de la vertu; ¶་བའི་འབྲས་བུ་ *virt. fructus*, ses fruits; ¶་བ་ཚོགས་ *omnes virt.*, toutes les vertus;

¶་བ་བཟོ་ v. བྱེད་ v. སྒྲུབ་ v. སྲུང་ v. སྤྱོང་ v. སྤྱང་ *virt. exercere*, pratiquer la v.— *Vocabulum* དགེ་ *virtus, datur ut titulus præsertim monachis qui gradum obtinuerunt*, s'emploie comme titre honorifique; *v. g.:* ¶་སྦྱང་ *virt. colens*, qui s'applique à la vertu; ¶་སྦྱང་ཆེན་པོ་ *épith. pro* ཤཱ་ཀྱ་, le grand Religieux, *Sha-kia;* ¶་འདུན་ *virt. desiderans, vir vel mulier qui ordini religioso nomen dederunt*, qui désire la vertu, moine, religieuse; ¶་བསྙེན་པ་ *m.*, མ་ *f. ad virt. appropinquantes, qui* 253 *regulas voverunt*, qui approche de la v. en vouant les 253 règles; ¶་ཚུལ་ ¶་ཚུལ་མ་ *f.*, ¶་ཕྲུག་ ¶་སློབ་མ་ *novitii in virt., in ordine religioso*, novices; ¶་བསྐོས་ *virt. stabiliens vel in virt. stabilitus, præfectus disciplinæ*, préfet de discipline; ¶་བཤེས་(གཉེན་) *virt. amicus, director spiritualis*, ami de la vertu; ¶་སློང་ *m.*, མ་ *f. qui virt. adeptus est (viri sacrificio* གཏོར་མ་ *præsunt)*, qui a acquis la v.; ¶་ལུགས་པ་ *sectator regularum v., nom. sectæ a* གཙོང་ཁ་པ་ *institutæ, quæ nunc est officialis et dominans*, sectateur des lois de la vertu, nom de secte; ¶་རྒན་ *senex in v., magister relative ad* ¶་ཕྲུག་ *discipulum*, religieux ancien, et maître relativement à ses disciples; ¶་བསགས་ *dicuntur etiam* རང་འབྱུང་ *virtutes congregans (iste est inferior gradus in hierarchia monachorum)*, qui amasse des vertus. — *(N. B. Qui nullum habent gradum vocantur* གྲྭ་པ་, *et qui summum gradum, et illi soli, vocantur* བླ་མ་*)*

2° *Opera virtutis:* དགེ་བའི་ལས་ *Sik.* བྱ་ *v.* གཡོག་དགེ་བོ་ *sic vocantur omnes actus* དད་པའི་ *devotionis, et* དཀའ་བའི་ *v.* ཐུགས་རྗེའི་ལས་ *misericordiæ, et specialim* 10 *præcepta moralia*, ainsi sont appelés tous les actes de dévotion, de miséricorde, et les 10 préceptes.—Ces derniers sont: 1° སྲོག་མི་གཅོད་པ་ *non occidere*, ne pas tuer; 2° མི་བྱིན་པ་མི་ལེན་ *non furari*, ne pas voler; 3° ལོག་པར་མི་གཡེམ་པར་ *non mæchari*, ne pas faire d'impuretés; 4° རྫུན་མི་སྨྲ་བ་ *non fallere*, ne pas tromper; 5° ཚིག་རྩུབ་མི་སྨྲ་བ་ *verba obscena, quærulosa non loqui*, ne pas dire de paroles grossières; 6° ངག་ཀྱལ་མི་སྨྲ་བ་ *verba inutilia non dicere*, ne pas dire de paroles inutiles; 7° ཕྲ་མ་མི་བྱེད་པ་ *aliis non detrahere*, ne pas médire; 8° བརྣབ་སེམས་མི་བྱེད་པ་ *cupidus non esse*, ne pas être cupide; 9° གནོད་སེམས་མི་བྱེད་པ་ *non habere animum nocendi*, ne pas cher-

cher à nuire; 10° མིག་ལྟ་མི་བྱེད་པ་ *impura non aspicere*, ne pas regarder les choses obscènes.—མི་དགེ་བའི་ལས་ = *vulg.* སྡིག་པ་ *peccata, actiones non virtuosæ*, actions contraires à la vertu; *sunt etiam* 10° *ut supra de virtutibus, abstrahendo negationem;* དགེ་སྡིག་ *virtus et peccatum*, vertu et péché.

3° *Meritum:* = དགེ་བའི་འབྲས་བུ་ *fructus virtutis vel actionis virtuosæ*, les fruits de la v. ou des actes vertueux; སྦྱིན་པ་གཏོང་ན་ཀ་བ་ཡོད་ *si eleemosynam dederis adest meritum*, il y a du mérite à donner l'aumône; ཀ་བ་བསགས་ *merita congregare*, amasser des mérites; ཚེ་འདིར་ཡོད་པའི་ཀ་སྡིག་བཞིན་འཁོར་བ་བཟང་ངན་ཡོད་པར་བྱ་ *secundum hujus vitæ merita, transmigratio bona vel mala erit*, suivant les mérites de cette vie, la transmigration sera bonne ou mauvaise.

4° *Bonæ qualitates morales:* = ཡོན་ཏན་ *v.g.* བླ་མའི་ཀ་བ་རྣམས་ནི་ *qualitates boni lamæ*, les qualités d'un bon lama; སློབ་དཔོན་གྱི་ཀ་བ་ *doctoris, magistri qualitates*, qualités d'un docteur, d'un professeur.

5° *Gratis: sæpe vocabulum* དགེ་ *adhibetur in isto sensu, v. g.:* ཀ་སྨན་གཏོང་ *medicinas gratis dare*, donner des médecines gratuitement; ཀ་གཡོག་ *servus ducis sine salario (sed salarium compensant premendo populum)*, serviteur sans salaire.

དགེ་ ཀ་ཞེང་ *Erigere*, lever; ལུས་ཡར་ཀ་ *corpus erigere*, redresser son corps.

དགེང་ *(vulg.) Mordicus sententiam tenere*, tenir obstinément à son sens. — *(J. on, upon, in, at.)*

དགོ་དགོ་ *Nomen cujusdam animalis*, nom d'animal.

དགོ་བ་ ཀ་མོ་ *Procapra picticaudata*, espèce d'antilope; ཀ་ཕྲུག་ *ejusd. pullus*, son petit. *(In altioribus pascuis vivit*, elle vit dans les hauts pâturages.*)*

དགོག་ *Discerpere, dissipare*, déchirer, dissiper; དགོགས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་ *rex discerptus, epith. pro filio majori dii* དབང་ཕྱུག་, roi mis en pièces.

དགོང་ དགོངས་ *Mens et mentis actus*, l'âme et ses actes; ཐེམ་ཀ་ = ཀྱག་པར་ཀ་པ་ *mens curvo modo agitata, i. e. incerta*, esprit troublé, incertain; ཀ་པ་སྡུག་ངན་ལས་འདས་སོ་ *mens a miseriis liberata*, âme délivrée des misères de la vie; ཀ་འགྲེལ་ *mentem explicare, et commentarii librorum*, expliquer sa pensée, commentaire.

དགོངས་(པར་) *Cogitare, intendere*, penser à, se proposer de; ཀ་པ་ལ་འཛུག་ *cogitare, meditari incipere*, penser, commencer à méditer; ཐུགས་ཀ་གཏོང་བ་ *in corde cogitare, intendere*, avoir à

cœur, se proposer de; ཁ་བ་དེ་བཞིན་རྫོགས་སོ་ *sicut intendit ita advenit*, il est advenu comme il désirait.

དགོངས་ *Præsertim et vulg. adhibetur pro actibus misericordiæ, misereri, permittere, veniam dare*, avoir pitié, permettre, pardonner; ཁ་སྲུ་གསོལ་, *vulg.* ཁ་བ་གནང་རོགས་ *veniam, permissionem dare velis*, veuillez permettre, pardonner; ཁ་བའི་སེམས་ *v.* ཐུགས་ *v.* སྙིང་ *mens misericors*, âme miséricordieuse; ཁ་བ་འཚོང་ *v.* བཙུམ་ *veniam vendere, veniam claudere, i. e. irasci*, vendre ou fermer sa miséricorde, c.-à-d. se fâcher; ཁ་བས་འཚོང་ *v.* བཙུམ་རོགས་, *in Sik.* ཁ་བ་མ་འགྲུས་ *noli irasci*, ne vous fâchez pas.

དགོང་བ་ A = R སྨད་པ་ *Inferior pars*, la partie inférieure. — *(Sine dubio est radix verbi seq.)*

དགོངས་ ཁ་སོ་ *v.* ག་ *v.* ཐུན་ *vulg. Vespere*, le soir; ཁ་སྲུ་ *v.* ལ་ ཁ་གི་དུས་སུ་ *ad vesp.*, au soir; ཁ་ཟན་ *v.* ཇ་ *v.* ཟ་ *prandium vesp., cœna*, souper du soir; དེ་ཁ་ *hodie sero*, ce soir; ཁ་སང་ *nox præterita*, la nuit dernière; ཁ་སོལ་སླེབ་ *v.* ཐེབས་ *sub vesp. advenire*, arriver le soir. — *Syn. pro* དགོངས་ *sunt:* ཉི་རྒས་ *sol senuit (vulg. Sik.)*, le soleil vieillit; ཁ་ཐུན་ *vigiliæ noctis*, les veilles de nuit; ཉི་མའི་མཇུག་ *v.* མཐའ་ *finis diei*, la fin du jour.

དགོད་ ཁ་པར་, *(vulg.)* དགའ་(ཕྲར་) *Ridere, jocari*, rire, plaisanter; ཁ་སྒྲོ་སྒྲོང་བ་ *syn. pro* རྩེད་ *jocari, ludere*, plaisanter, jouer; ཙང་ཟད་ཁ་ = འཛུམ་ *subridere*, sourire.—*Syn. pro* དགོད་ *sunt:* བཞད་མོ་ གད་མོ་ ད་ཞ་ *quæ omnia ridere, risus, jocari significant.*

དགོད་ *fut. verbi* འགོད་ *et* ཁ་པར་ *v. act. Instituere, disponere, componere*, établir, disposer, composer; ཡི་གེ་ཁ་བྱ་ *libri conficiendi*, livres à composer.

དགོན་ *vulg. Locus solitarius, et specialim* ཁ་པ་ *v. Sik.* དཔོ་ *monasterium*, lieu solitaire, et surtout monastère; ཁ་ཁང་ ཁ་གནས་ *parva monast. separata in solit.*, petits couvents, solitudes pour les moines; ཁ་པ་ཆེན་པོ་...ཆུང་ཆུང་ *monast. magnum, parvum*, grand, petit monast.; ཁ་པ་རྙིག་ *v.* འདེབས་ *v.* བཞེང་ *monast. ædificare*, bâtir un monast., ཁ་པར་ *v. vulg.* ཁ་པ་ལ་འགྲོ་ *v.* རྒྱུ་ *ire ad monast.*, aller au mon.; ཁ་པ་ཞུགས་ *monast., ordinem relig. intrare*, entrer dans un monast., se faire moine; ཁ་པ་ལ་སྡོད་མཁན་ *in monast. degens*, habitant un monast.; ཁ་པའི་ལྕགས་རི་ *murus monast. circuiens*, mur de clô-

ture d'un mon.; འབྲོག·¶· *locus solit., pascua,* lieux solitaires, pâturages; ¶·དང· A=R ཆུ·མེད·པ· lieu sans eau, désert, *et* ཆུ·མྒོ·ཅན· *locus ubi sunt fontes (fluminum),* lieu où est la source des fleuves.

དགོས· ¶·པར· *vulg. Velle, desiderare,* vouloir, désirer; ང·ཡི·གེ·སློབ·¶· *ego volo, desid. litteris studere,* je veux étudier; ཅི· *v.* ག·¶· *quid vis, desid.?* que voulez-vous? ཨ·¶·(མི·¶)· *Sik.* ¶·ག(མ·) *visne annon?* voulez-vous, oui ou non? ¶·པ·སྣ·ཚོགས·བགྲེད·པར·བྱེད·, *vulg.* ¶·པ· ཐམས ཅད·གང·ཐོན· *omnia desid. impleta sunt,* tous les désirs sont accomplis; ¶·མེད· *sine desid., voluntate, indifferentia in sensu buddhistico,* sans désir ni volonté, indifférence bouddhique; = སྙིང·སྟོབས *animi firmitas,* fermeté d'âme; ¶·ཚད·ཆེན·པོ· ¶·འདོད·ཆེན·པོ· *cupidus,* cupide, avare; ¶·འདོད· *res utiles quæ sunt in usu habituali,* les nécessités de la vie; ¶·འདོད·མང·པོ· ཡོད· *res multas habet, dives est,* il a tout ce qu'il désire, il est riche.

དགོས· *vulg. Oportet, necesse est,* il faut, il est nécessaire; ¶·(པ·)ཅན· *necessarium,* nécessaire; ¶·(པ·)མེད· མི·¶·པ· *non necess.,* inutile; འགྲོ· *v.* རྒྱུ····བཟོ· *v.* བྱེད····བཤད· *v.* ལབ·¶· *ire, facere, dicere oportet,* il faut aller, faire, dire; དངུལ· སྲང·གསུམ·ང·ལ·¶·པ·ཡིན· 3 *unciæ argenti mihi necess. sunt,* il me faut 3 onces d'argent; ¶·འདོད· *impensæ necess.,* dépenses nécessaires.

དགྱེ·བ· *Inclinatio (materialis),* pente, penchant; ¶·བར· *inclin. modo,* d'une manière penchée; ¶·(དགུ·)ཅན· *inclinatus,* incliné; ¶·དགྱེ·ལ·ཕྱོགས·སུ·འཚོལ· *inclinatus quærere,* chercher en s'inclinant; ¶·ན·ཕྱོགས·བཙུ·=ཕྱོགས·རེས· *inclin. locum irrigare, i. e. partes alicujus fovere,* prendre le parti, les intérêts de quelqu'un.

དགྱེ·རྡོ·རྗེ· = ཀྱེ·རྡོར· *Nom. divinitatis,* nom de divinité.

དགྱེས·པ· = *vulg.* དགའ·བ· *Amor, felicitas, hilaritas; et adj. amatus, felix, hilaris,* amour, félicité, gaité, aimé, heureux, joyeux; ཡིད·མི·¶·པ· *mens tristis, infelix,* esprit triste, malheureux; ¶·པར·འགྱུར· *id. fieri,* devenir heureux, etc.; ¶·བྱེད· *felicem, etc. reddere,* rendre heur.; ¶·སོ· *felix est,* il est heureux, gai; ཆོས····ཕ· མ····བུ·སྡིང·ལ·¶· *religionem, parentes, filios amare,* aimer la religion, ses parents, ses enfants; ¶·པའི·མཛའ·བོ· *dilectus amicus,* ami de cœur.

དགྲ་ ¶་བོ(བཟོ་མི) *vulg.*, སྡང་བྱེད་¶་ ¶་ཡ་=རྩོལ་མ་ ཕས་རྒོལ་ *Inimicus, adversarius*, ennemi, adversaire; ¶་(བོ་)ཅན་ *inim. adj.* ennemi, adj.; ¶་(བོ་)བྱེད་ *v.* བཟོ་ *inim. esse*, être enn., ¶་བོ་འགྱུར་ *v. vulg.* ¶་འགྲོ་ *v.* འོང་ *inim. fieri*, devenir enn.; སྔ་....ད་....ཕྱི་¶་ *inim. antea, nunc, postea*, enn. d'autrefois, maintenant, futur; འཆི་ *v.* ཤི་¶་ *inim. ad mortem*, ennemi à mort; ¶་འཇོམས་ *v.* འདུལ་ *inim. vincere, domare (dignitas apud monachos)*, vaincre les ennemis, (dignité lamaïque); ¶་ལས་རྒྱལ་ *inim. victor, epith. pro* དཔའ་བོ་ *heros*, vainqueur des enn., héros; ¶་ལྷ་ *genius præliantes protegens (equitat super equum flavum)*, génie protecteur dans les combats; ¶་ལྷ་རྒྱལ་པོ་ *unus ex* 5 *regibus homines adversus malignos spiritus protegentibus (Schl.)*, un des 5 rois protecteurs contre les démons; ¶་གཅན་ *inim. ferox, epith. pro Rahu*, ennemi féroce, Rahou; ¶་བཤན་ *inim. carnifex, (boni spiritus adversus malos pugnantes pro hominibus)*, enn., bourreau des mauvais esprits qui attaquent les hommes; ¶་སྟ་ *securis bellica*, hache de guerre. — *Syn. pro* དགྲ་བོ་ *sunt:* མི་ཕན་པ་ *non utilis*, non utile; ཞེ་འགྲས་ *odiens*, haïssant; གནོད་བྱེད་ *nocens*, nuisible; མི་མཛའ་བ་ མི་དགའ་བ་ *non amans*, qui n'aime pas; རྒོལ་བྱེད་ ཕས་རྒོལ་ ཕྱིར་རྒོལ་ *adversarius*, adversaire; མངོན་པར་འཚེ་ *aperte nocens*, qui nuit ouvertement; འཚེ་བྱེད་ *nocens*, nuisible; འགལ་ཟླ་ *v.* བྱེད་ *adversarius, æmulus*, opposant, émule; མི་མཐུན་ཕྱོགས་ *partes discordes*, parti en discorde; འཛིན་བྱེད་ སྡང་འཛིན་ *in odium sumens*, qui hait.

དགྲ་ཟླ་ *vulg. Æmulus, contendens cum aliquo*, émule, compétiteur; ¶་¶་བྱེད་ *æmulari, contra aliquem contendere.* — *Syn.* འགྲན་རྒྱལ་ *adversarium vincere, vel æmulando vincere*, qui vainc son adversaire.

དགྲམ་ *fut. verbi* འགྲེམ་པར་ *et* ¶་པར་ *v. act. vulg. Spargere, disseminare, propalare*, répandre, disséminer, étaler; ཚོང་ *v.* ཚོང་¶་ *merces sparg.*, étaler des marchandises; དམག་མི་¶་ *inimicos dispergere*, faire fuir les ennemis; ས་བོན་¶་ *seminare*, semer; ཉལ་ཁྲི་....ལྕོག་ཙེ་....མཆོད་ཁྲི་¶་ *lectum, mensam, altare disponere*, préparer le lit, la table, l'autel; མེ་ཏོག་....རྡོ་....ཆུ་¶་ *flores, lapides, aquam sparg.*, répandre des fleurs, des pierres, de l'eau; *(vid.* འགྲམ་*)*

དགྲོང་ *prob. fut. verbi* འགྲོང་བར་ *et* ¶་བར་ *v. act. Occidere, mori,* tuer, mourir.

དགྲོལ་ *fut. verbi* འགྲོལ་བར་ *et* ¶་བར་ *v. act. vulg. Solvere, salvare, dimittere, permittere,* délier, délivrer, renvoyer, permettre ; མདུད་པ་¶་ *nodum solv.,* dénouer ; ང་ལ་¶་རོགས་ *dimitte me, quæso,* veuillez me renvoyer ; སྡུག་ངན་ལས་¶་བ་ *a miseriis liberatus,* délivré des misères.

བགག་ ¶་པར་=འགེགས་=འགག་=འགོག་པར་ *vulg. Impedire, obstare, prohibere,* empêcher, s'opposer, défendre de ; ¶་པ་ *v.* ས་ *impedimentum,* obstacle ; ལམ་¶་...མི་¶་ *viam obstruere, non obstr.,* obstruer, ne pas obstr. la route ; ཁོ་ལ་¶་དགོས་ *illum impedire oportet,* il faut l'empêcher. *(Vid.* འགག་*)*

བགད་ བཞད་¶་ གད་མོ་¶་ *(vid.* དགོད་*) Ridere, jocari,* rire, plaisanter ; ¶་པ་ *risus, jocus,* le rire, la plaisanterie.

བགམས་ *fut. verbi* འགམས་པར་ *et* ¶་པར་ *v. act. præt.* གམས་ A=R ཉམས་པར་ *Examinare, probare, tentare,* examiner, essayer ; ¶་པ་ *experimentum, examen,* épreuve, examen ; ཚད་¶་ *cum mensura, regula prob., conferre,* comparer à une mesure.

བགེགས་ འགེགས་ འགག་ *Impedire, obstruere, obstare,* empêcher, mettre obstacle. *(Vid.* འགག་ *vulg.)*

བགེགས་ *Genius malus obstacula ante homines ponens,* mauvais génie créant des obstacles aux hommes ; ¶་ཀྱིས་ཟིན་ *v.* འཛིན་པ་ *v.* ཟིན་ *ab isto captus, possessus,* possédé par lui ; ¶་སྐྲོད་ *illum expellere,* l'expulser ; ¶་སྲུང་ *amuletum contra eum protegens,* amulette qui protège contre lui ; ¶་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་ *rex istorum, deus Ganesha,* le roi de ces génies, Ganesha.

བགོ་ ¶་བར་ *præt.* བགོས་, *imp.* བགོས་(ཤིག་) *vulg. Dividere, partiri,* diviser, partager ; ¶་བཤད་ ¶་སྐལ་ *portio, et epith. pro felicitate,* portion, part de fortune ; ¶་བཤའ་(གཏོང་ *v.* རྒྱབ་ *v.* བཟོ་) *vulg.* ¶་སྐལ་བྱེད་, *vulg.* སྐལ་བ་¶་ *partes divid.,* faire les parts ; ས་ཁྱིམ་དུམ་བུ་གསུམ་དུ་¶་ *agrum, territorium in* 3 *partes divid.,* diviser une terre en trois parts ; དྲང་པོ་¶་ *juste partiri,* partager avec justice ; གྲངས་¶་ *numerum div.,* division arithmétique ; སོ་སོར་བགོས་ *unicuique suum,* à chacun sa part.

བགོ་ ¶་བར་, *præt.* བགོས་, *imper.* བགོས་ (ཤིག་) *Vestes induere,* revêtir des habits ; ¶་བ་=གོས་ *vestis,* habit ; གོས་¶་བར་ *vestes ind.,* revêtir ses habits ;

གོ་ཆ་བགོས་(ཤིག) *arma indue, sume,* prends tes armes; ཀ་བ་ངན་པ་ *vestis trita,* habit usé; ན་བཟའ་བགོས་ *vestes induit,* il a mis ses habits.

བགོད་ ཀ་པར་ = བགོ་བར་ *Partiri, dividere,* partager, diviser; ཀ་མཁན་ *v.* པ་པོ་ *qui divid.,* celui qui partage.

བགོམ་ ཀ་པར་ *præt.* བགོམས་ *Saltare, saltum edere,* sauter. *(Sec. J.) Ambulare, mensurato passu incedere,* marcher, aller au pas; *vulg. transilire,* traverser; ཆུ་ཕར་ཀ་ *aquam transilire,* traverser l'eau, un fleuve.

བགོར་ *pro* བགོ་རུ་ *Dividendus,* à diviser.

བགོར་ ཀ་བར་ = འགོར་བར་ *Tardare, procrastinare,* retarder, tarder; ལམ་དུ་ཀ་ *in via tard.,* tarder en voyage. *(Vulg.* ཐོགས་*)*

བགོས་ *præt. et imp. verbi* བགོ་བར་ *Dividere, et vestes inducre,* diviser, et revêtir ses habits.

བགྱང(ས་) = རྒྱང་ *et* བརྒྱང་ *vulg. Extendere, prolongare, procrastinare,* étendre, prolonger, tarder; *(*བགྱང་ *relationem habet ad tempus,* རྒྱང་ *ad spatium;)* ཀ་བ་ དུས་ཀ་ ཐེར་ཀ་ *cunctatio, mora,* retard; ཀ་རིང་ *diu,* longtemps; ཀ་རིང་མ་ཐོགས་ *diu noli morari,* ne tarde pas longtemps; ཀ་རིང་ནས་རྒྱལ་བྱེད་ *a longo tempore regnat,* il règne depuis longtemps.

བགྱི་ *fut. verbi* བགྱིད་, *præt.* བགྱིས་, *imp.* གྱིས་ (ཤིག་) *vulg. Facere, agere,* faire, agir *(est quasi verbum auxiliare actionem indicans);* ཀ་བ་ ཀ་བྱ་ *actio,* action; ལས་ཀ་ཀ་ *opus facere,* travailler; གཞན་ལ་གནོད་པ་ཀ་ *aliis nocere,* nuire; བདེ་མོ་གྱིས་ *mane in pace, (salutatio proficiscentis ad remanentem),* demeurez en paix; བདེ་མོ་བྱོན་ཀ་ *bene fac eundo, vade in pace, (salutatio remanentis ad proficiscentem),* allez en paix.

བགྲང་ ཀ་བར་, *præt.* བགྲངས་ *(vid.* འགྲང་ *et* གྲངས་*) vulg. Numerare, computare,* compter; ཀ་བ་ *numeratio, actus comp.,* compte; ཀ་གཞི་ *v.* བྱ་ *quod numerat. est, epith. pro* དུས་ *tempore et pro* ལོ་ *anno,* ce qui est compté, les mois, les années; ནགས་ཚལ་གྱི་ལོ་མ་དང་འདྲ་ཀ་མེད་པ་ཡིན་ *Innumer. sicut folia sylvæ,* innombrable comme les feuilles des forêts; ཀ་པར་ནུས་ ཀ་དུ་ཡོད་, *vulg.* ཀ་ཆོག་ *numerabilis,* qu'on peut compter; བགྲངས་ཀྱི་ཐིའུ་ཡི་ *liber computationum,* livre de comptes.

བགྲད་ ཀ་པར་ *Omnino aperire,* ouvrir entièrement; མིག་....ཁ་....སྒོ་ཀ་ *oculos, os, portam penitus ap.,* ouvrir entièrement les yeux, la porte.

བགྲིལ་ ཀ་བར་ *vid. (*འགྲིལ་ སྒྲིལ་*) Convolvere, revolvere, involvere,* rouler, enrouler.

བགྲུ་ *fut. verbi* བགྲོད་པར་ *mundabo*, je nettoierai.

བགྲུང་ ཀ་བར་, *præt.* བགྲུངས་ *Colando defæcare*, tamiser, filtrer; བགྲུངས་པ་ *colatio, mundatio*, l'acte de filtrer; ཆུ་ཀ་བར་ *aquam colare*, filtrer de l'eau; ཆུ་བགྲུངས་ བགྲུངས་པའི་ཆུ་ *aqua colata, purificata*, eau filtrée; རྙོག་མ་ཀ་ *turbida percolare*, décanter ce qui est trouble. *(Vulg. dicitur* འཚག་*)*

བགྲུད་ ཀ་པར་, *præt.* བགྲུས་, *fut.* བགྲུ་ *(vulg.* རྡུང་*) Contundendo purgare*, piler, écosser en frappant; འབྲས་...ཁྲེ་ཙི་ཀ་ *orizam, milium purg., decorticare*, piler, écosser le riz, le millet; བགྲུས་པའི་ འབྲས་ *decorticata oriza*, riz écossé.

བགྲེ་ ཀ་བར་, *præt.* བགྲེས་ *hon. Senescere*, devenir vieux; *(vulg.* རྒས་ *et* རྒན་*)* བགྲེས་པ་ *v.* པོ་ *m. v.* མོ་ *f. homo, mulier senex*, vieux, vieille; ཀ་བར་འགྱུར་ *senescere*, vieillir; བགྲེས་ཟིན་ *v.* ཚར་ *v.* ཟིན་ *sen. factus*, vieilli; ཀ་བརྒྱུད་ *dispositiones, infirmitates senectutis*, les dispositions, les infirmités de la vieillesse; ཀ་བའི་སྡུག་ངན་ *miseriæ sen.*, ses misères; ཀ་བའི་དུས་ལ་ཐུག་ *tempus senectutis ingressus*, arrivé à la vieillesse.

བགྲེང་ ཀ་བར་ *(vid.* འགྲེང་ *et* སྒྲེང་*) Erigere, ædificare, fundare*, élever, bâtir, fonder.

བགྲེས་ *præt. verbi* བགྲེ་བར་ *Senui, senex factus*, devenu vieux.

བགྲོ་ ཀ་བར་, *præt.* བགྲོས་ *Ratiocinari, discutere, consilium agere*, raisonner, discuter, faire conseil; ཀ་བ་ *consilium, ratiocinatio*, conseil, raisonnement; བཀའ་ཀ་བར་ *v.* མཛད་ *v.* བྱེད་ *in consilio discutere*, discuter en conseil; ཆོས་ སྒྲོགས་ཀ་ *religionem, etc., explicare*, expliquer la religion, prêcher; ཀ་གླིངས་ A = R བགྲོངས་པ་ *cogitare, examinare*, penser, examiner. *(Vid. vulg.* གྲོས་ ཀ་ཁ་*)*

བགྲོང་ *vid.* གྲངས་ *et* བགྲང་ *Computare*, compter.

བགྲོད་ *vulg. E.* འགྲོ་ *et Sik.* གྱུ་ *Ire, ambulare*, marcher, se promener; ཀ་པ་ *v.* མི་ *v.* མཁན་ *viator, qui ambulat*, voyageur; ལམ་ཀ་ *iter facere*, voyager; ཡར་(དུ་) *v.* སྟེང་ དུ་ཀ་ *ascendere*, monter; མར་ *v.* འོག་(དུ་)ཀ་ *descendere*, descendre; གནམ་ལ་ཀ་ *ad cœlum ire*, aller au ciel; ཉི་མ་ལྷོ་(ཕྱོགས་)ཀ་ *sol ad meridiem descendit (post solstitium æstivale)*, le soleil descend au sud; ཉི་མ་བྱང་ལ་ཀ་ *sol ad septentrionem ascendit (post solstitium hiemale)*, le soleil monte vers le nord; བུད་མེད་ལ...བུ་མོ་ལ་ཀ་

cum muliere, virgine ire, eam stuprare, aller avec une femme, une fille, la violer.

བགྲོས་ *præt. verbi* བགྲོ་བར་ *Discussus, explicatus,* discuté, expliqué.

མགར་ ¶་བ *vulg. Faber metallorum,* ouvrier en métaux; ལྕགས་¶་ *ferrarius,* forgeron; དངུལ་... གསེར་... ཟངས་¶་ *faber in argento, auro, cupro,* ouvrier en argent, en or, en cuivre; ¶་ཁང་ *v.* ར་ *v.* ཁྱིམ་ *fabri officina,* forge; ¶་ས་ *terra qua utuntur ferrarii ad jungendum ferrum,* terre pour souder le fer; ¶་བའི་ལག་ཆ་ *instrumenta fabri metall.,* instruments du forgeron; ¶་ཚང་ *familia ferrarii, etc.,* famille de forgeron, *(generaliter reputatur vilis.)*

མགས་ཅན་ *(vid.* གམ་ཡོ་*) Prob. constructiones domui adjacentes,* (probablement) ailes d'un bâtiment.

མགལ་ *vulg.* སོ་¶་ *vulg. Gingiva vel maxilla,* gencive ou mâchoire; ཡ་...མ་¶་ *superior, inferior max.,* la supérieure, l'inférieure; ¶་ཆག་ *max. fracta,* mâchoire fracturée; ¶་བུད་ *max. luxata,* mâch. luxée; སོ་¶་ན་ *v.* ཟུག་ *gengiv. dolent, morbidæ sunt,* les gencives font mal, espèce de scorbut.

མགལ་ ¶་བ་ *v.* བ་ *v.* དུམ་ *Stipes ligni ad comburendum,* bûche à brûler; ¶་མེ་ *titio,* tison ardent; ¶་མེའི་འཁོར་ལོ་ *circulus igneus per titionem gyratum productus,* cercle igné produit par un tison qu'on fait tourner.

མགུ་ ¶་བར་ *(vulg.* དགའ་*) Amare, felix esse, lætari, placere,* aimer, être heureux, se réjouir, plaire; ¶་བ་ *amor, felicitas, lætitia, voluptas,* amour, bonheur, joie, volupté; ¶་བ་པོ་ *m.* མོ་ *f.* ¶་མཁན་ *v.* མི་ *qui amat, etc.,* amant, personne heureuse, etc.; ¶་བྱེད་ *amans, amabilis, syn. pro* གུས་བ་ *honore, et pro 4ª luna,* aimant, joyeux, qui honore, le 4ª mois; དགའ་¶་སྤྱོད་ *amori, libidini indulgere,* se livrer à l'amour, à la luxure; ¶་རོགས་ *v.* གྲོགས་ *amasius, a,* amant, amante; ཁྱོད་ལ་¶་ན་མི་¶་ན་གཅིག་ཡིན་ *quod tibi placeat vel non, nil refert,* que cela vous plaise ou non, c'est tout un.

མགུ་ ཕྱུགས་¶་ ཟངས་¶་ *Pars aliqua supellectilis domus, (sed quid?),* meuble ou ustensile de ménage (?)

མགུར་ *pro* མགུ་རུ་ *Ex amore, lætitia, læt. causa,* par amour, pour s'amuser.

མགུར་ ¶་མ *Guttur, collum, et figur. vox, cantus,* gorge, cou, voix, chant; སྐྱིང་བར་¶་ལ་བསྐོར་ *torque collum circumdedit,* il mit un collier au cou; ¶་བུམ་པ་འདྲ་བ་ *gutt., coll. lagenæ simile,* cou

semblable à une bouteille; ¶་དབྱངས་ v. སྙན་ vox dulcis, melos, voix douce, harmonie; གསུང་¶་ cantus jucundus, chant agréable; ¶་མ་གསུང་བར་ canticum cantare, chanter; ¶་འབུམ་ 100000 Cantus (tit. libri), les 100000 Chants.

མགུལ་ *(vulg.) Collum, et speciatim guttur,* cou, et surtout la gorge; ¶་གྲི་ལྦ་བ་ ༄ལྦ་བ་ *gutturis surcoma,* bronchocelle, goître; ¶་ནས་འཁྱུད་པར་ v. འཁྱུད་ v. *vulg.* བཟུང་ *collo amplecti,* embrasser par le cou; ¶་དུ་ v. ལ་ཐག་པ་འཆིང་ ཐག་པས་¶་འཆིང་ *fune coll. ligare,* lier une corde au cou; ¶་འགགས་ཏེ་བཀྲངས་ *v. vulg.* ཤི་སོང་ *strangulatus obiit,* mort étranglé; ¶་ནད་ *gutt. morbus,* mal de gorge; ¶་ཟེར་ *torques cum ornamento pro cane,* collier de chien; ¶་རྒྱན་ *gutt. ornamentum, torques,* collier; *cuj. syn. sunt:* སྐེ་ v. མགྲིན་རྒྱན་ *torques,* collier; མགུལ་ན་སྡུ་ *in coll. pulcher,* beau sur le cou; (S) ཀཎྛ་བྷཱུ་ཤ་

མགུལ་ (J.) *Montis clivus,* penchant de montagne; གཡོན་¶་ན་ *in sinistro latere montis,* sur le côté gauche de la montagne. *(Vulg.* སྐེ་*)*

མགོ་ ¶་བོ, *hon.* དབུ་ སྤྱི་བོ, *vulg. Caput,* tête; མགོའུ་ མགོའུ་ཅུང་ མགོའུ་, *vulg.* མགོ་ཅུང་ཅུང་ *parvum cap.,* petite tête; ¶་གཞུང་ v. དབུས་ *medium caput,* le milieu de la tête; ¶འི་ཟུར་བཞི་ 4 *anguli cap.,* les 4 angles; ¶འི་མདུན་ *pars anterior cap., facies,* le devant, la face; ¶འི་རྒྱབ་ *pars posterior cap.,* l'occiput; ¶འི་ལོགས་ *latera cap.,* les côtés; ¶་ལེབ་...འཇོང་...རིལ་ v. ཟླུམ་...ཉག་...སྦོམ་པོ་ *cap. planum, oblongum, rotundum, depressum, crassum,* tête plate, allongée, ronde, déprimée, grosse; ¶་དཀར་ v. དམར་ *caput purum, rubrum, i. e. homo calvus,* chauve; ¶་རྡུང་སླ་མོ་ *homo simplex, qui facile decipi potest,* homme simple qu'on peut tromper facilement; ¶་ཡོངས་གཏོང་ ¶་སྐྲོད་ *servum emancipare,* émanciper un esclave; ¶་ཀླད་ *vulg.* ཀླད་པ་ *cerebrum,* cervelle; ¶་སྐྱ་སྐྱ *cap. cinerei coloris,* tête grise; ¶་ཕྲོས་ v. རེག་ v. བྲེག་པ་ *cap. abrasum (tenuis injuria contra monachos),* tête rasée; ¶་འབྲད་ *cap. scabere, et figur. piger esse,* se gratter la tête, être paresseux; ¶་སྐྲ་, *vulg.* སྐྲ་ *capilli,* cheveux; ¶་ན་...སྐོལ་...སྐོར་ v. གཡོ་སྐོར་ *caput dolet, ebullit, vertiginat,* la tête fait mal, tourne; ¶་འཐུམས་འཁོག་ *cap. ter-*

turbatum, nescire cui attendendum vel respondendum, ne savoir où donner de la tête; ¶་རྒྱན་ *v.* ཆ་ *capit. ornamenta*, ornement de tête; ¶་རྒྱན་སེར་པོ་ *ornamentum cap. flavum, i. e. persona tragica*, masque; ¶་ཟླུམ་ *caput rotundum, epith. pro Rahu*, tête ronde, Rahou; ¶་ཁེབས་ *v. vulg.* བཀབ་ས་ *cooperculum pro cap., epith. pro galea*, casque; ¶་སྐྱེས་ *ex cap. natus, epith. pro deo* བརྒྱ་བྱིན་ *et capillis*, né de la tête, Indra, les cheveux; ¶་སྐྱེགས་ *v.* འཛིན་ *cap. ferens, capiens, ep. pro collo*, support de la tête, le cou. —*Syn. pro* མགོ་ *sunt:* ཡན་ལག་དང་པོ་ 1um *membrum*, membre principal; ཡན་ལག་མཆོག་ *membrum nobile*, membre noble; རུས་པའི་རྒྱལ་པོ་ *rex ossium*, le roi des os; སྐྲ་འཛིན་ *crinium receptaculum*, séjour des cheveux; མིག་འཛིན་ *oculos continens*, qui contient les yeux; ཀླད་པ་ཅན་ *cerebro plenum*, rempli par le cerveau; དུང་ཆེན་ *magna concha*, grande conque; (S) ཤི་ར་

མགོ་ *vulgo sumitur pro: Summitas, apex*, le sommet; རི་¶་ *montis ap.*, cime de montagne; ཤིང་¶་ *arboris summ.*, cime d'arbre; ¶་མིང་ཅན་ *apices vocati, epith. pro arboribus*, appelés cimes, les arbres; ཐོག་¶་འཐུ་ *cerealium ap., spicas colligere*, glaner les têtes de céréales, les épis; ¶་ཅན་ *litteræ majores*, lettres majuscules.

མགོ་ *significat vulgo: Initium, origo*, commencement, origine; ཆུ་¶་ *fons*, source; ལོ་... ཟླ་... ཚེ་¶་ *anni, mensis, vitæ principium*, le commencement de l'année, du mois, de la vie; ཡི་གེ་¶་ཅན་ ¶་ཡིག་ *initium, titulus libri*, titre d'un livre; ¶་མཇུག་ *princip. et finis*, commencement et fin; ¶་ནས་ *a principio*, depuis le commencement; མགོ་ཐུག་ *caput attingere, i. e. a principio ad finem pervenire*, d'un bout à l'autre; ད་ལོ་ཟ་འགོ་¶་ཐུག་མེད་ *hoc anno cibaria non sufficient*, cette année les vivres ne suffiront pas.

མགོ་ *In sensu morali, designat præcedentiam, auctoritatem*, dans un sens moral, désigne préséance, autorité; གྲོས་¶ *vulg.* ཁྲི་པ་ *concilii præses*, président du conseil; ¶་བྱེད་ *præesse*, présider; ལས་ལ་ *v.* གཡོག་ལ་¶་བྱེད་ *operi præesse*, surveiller un ouvrage; ¶་ལེན་ *primus facere, præoccupare*, prendre l'initiative; ¶་ལེན་མཁན་སུ་མེད་ *nemo est qui incipiat, ductum capiat*, personne ne prend l'initiative; ¶་སྡིང་དེ་བཞག་ *(vulg.) su-*

pra caput alicujus ponere, i. e. alicui opus imponere, mettre sur la tête, c.-à-d. imposer un devoir.

མགོ་བ་ =རྒོ་བ་ = དགོ་བ་ *Procapra picticaudata, (species dami in altioribus pascuis viventis),* daim des hauts pâturages.

མགོ 4ª *stella Zodiaci, in Tauro prope Geminos,* nom d'une étoile; ¶་ཟླ་ 11ª *luna,* 11ª lune.

མགོ་དཀར་ *v.* གར་ *Mahumetani,* mahométans; ¶་¶་གྱི་ཆོས་ལུགས་ *religio Mahumetis,* mahométisme.

མགོན་ ¶་པ་ *Auxilium, protectio,* secours, protection; ¶་པར་ ¶་བྱེད་ *v.* མཛད་ *v.* སྐྱབས་ སྐྱབས་¶་ *protegere, patrocinari, vulg.* འགོ་འདྲེན་ protéger, patronner; ¶་པོ་ (S) ནའཐ་ *patronus, protector,* patron, protecteur; *titulus hon., nom. dii* སྤྱན་ རས་ གཟིགས་, Avalokiteswara; འགྲོ་བའི་¶་པོ་ *viventium protect.,* prot. des êtres vivants; ལྷའི་¶་པོ་ *geniorum prot.,* protect. des génies; འཇིག་རྟེན་གྱི་ ¶་པོ་ *mundi prot.,* protect. du monde; འཇིག་རྟེན་གསུམ་¶་ 3 *mundorum protector,* prot. de 3 mondes; བདུད་ཀྱི་¶་པོ་ *dæmonum prot.,* protect. des démons; གཤིན་རྗེའི་¶་པོ་ *mortuorum prot.,* prot. des morts; ¶་མངས་ *nom. plurimorum religionis prot. et pyramidum sacrarum,* nom de plusieurs protecteurs de la religion, et des pyramides sacrées; ¶་མཆོག་མཆོད་པ་ *sacrificium iisdem protector. oblatum,* sacrifice qu'on leur offre; ¶་པོ་བསྟོད་པ་ *hymnus laudis in eorum honorem,* hymne en leur honneur; ¶་པོ་སྣད་པ་ *v.* འབོད་པ་ *v.* ཞུ་བ་ *invocatio dii prot.,* invocation du génie protecteur; ང་¶་ག་རེ་མེད་པ་ *v.* ག་དེ་མི་འདུག་ *ego nullum habeo auxil.,* je n'ai aucun secours; ¶་པ་གནང་ *v.* བྱེད་ *v.* བཟོ་ *v.* མཛད་རོག་ *me protegere, mihi auxiliari velis,* veuillez me protéger, m'aider.

མགོར་ *pro* མགོ་རུ་ *In capite, ad caput, in duce, in initio, etc.,* sur, à la tête, comme chef, au commencement, etc.

མགོས་ *pro* མགོ་ཡིས་ *Caput, vel a capite,* la tête, ou, par la tête.

མགྱོགས་ ¶་པ་ *(vulg.) Celer, agilis, promptus,* rapide, prompt, agile; ¶་པ་(ཉིད་) *celeritas, etc.,* célérité, etc.; ¶་པར་ *celeriter, etc.,* promptement; ¶་¶་ *celerrime,* très vite; ¶་ཤོག་...སོང་...བཟོ་ *v.* བྱོས་ *festinus veni, vade, fac,* viens, va, fais vite; ¶་ཀློག་ *v.* འདོན་...འགྲོ་ *v.* བྲུ་...ཟ་ *v.* གསོལ་ *v.* བཞེས་...སློབ་(པར་) *cel. legere, ire, manducare, discere,* lire, aller, manger, apprendre rapidement; རྟ་¶་པ་ *equus celer cursu,* cheval à la course rapide; རིག་པ་¶་པ་ཡིན་ *intel-*

ligentia vivida, perspicax, esprit vif, perspicace; རྐང་¶ *pes agilis eundo*, pied agile; ལག་¶་ *manus agilis operando*, main habile; ལམ་¶་པ་ *via directa qua celeriter pervenitur*, route directe; གང་¶་བྱེད་ *quis celerior in opere faciendo?* qui le fera plus promptement?

མགྲོགས་གྲམ་ *Gestatorium, sella gest.*, chaise à porteurs.

མགྲན་ཟླ་ འགྲན་ཟླ་ *Æmulus, competitor*, émule, compétiteur.

མགྲིན་ ¶་པ་ *hon. pro vulg.* སྐེ་ *(vid. etiam* མགུར་ མགུལ་ གྲེ་བ་*) Collum, guttur*, cou, gorge; ¶་རིང་(པོ་)… ཐུང་(ཐུང་)… ཕྲ་(མོ་) *collum longum, breve, tenue*, cou long, court, mince; ¶་མཛེས་ *collum pulchrum*, belle gorge; ¶་སྔོན་(ཅན་) *col. cæruleum habens, epith. pro pavone*, au cou bleu, le paon; ¶་སྐྱེས་ *e gutture nata, producta, epith. pro voce*, née de la gorge, la voix; ¶་པ་ཅན་ *faucibus (montium) plenus, epith. pro montibus*, rempli de gorges, les montagnes; ¶་རྒྱན་ *ornamentum col., torques*, collier. — *Syn. pro collo est :* རི་མོ་གསུམ་པ་ *tres imagines habens*, orné de trois signes.

མགྲིན་ *Vox*, voix; ¶་སྙན་ *vox jucunda, epith. pro* དྲི་ཟ་ *musico geniorum*, voix douce, le musicien des génies; ¶་བཟང་ *v.* ཅན་ *guttur bonum, vox bona*, bonne voix; ¶་བགག་ *vox impedita, rauca*, voix enrouée; ¶་པའི་ཛ་ཛ་ ¶་ཛ་ཅན་ *guttur, vox ut tympanum sonans, epith. pro* ངང་པ་ *anate flavo*, voix qui résonne comme un tambour, celle du canard jaune; དུང་འདྲའི་¶་ *gutt. vox sicut concha (sonans)*, voix comme une conque.

མགྲིན་བཅུ་ 10 *colla habens, hydra*, hydre à 10 cous, = སྲིན་པོ་ *cujus syn. sunt:* ལངྐའི་བདག་པོ་ *dominus insulæ Ceylan*, le maître de Ceylan; འོད་ཡངས་བྲ་ *valde lucens*, très brillant; ནོར་སྦྱིན་ *divitias dans*, qui donne les richesses; གཅུང་པོ་ *frater natu minor*, frère puiné; དགའ་བྱེད་དགྲ་ *inimicus lætificans*, ennemi qui réjouit; གདོང་བཅུ་ 10 *facies habens*, à 10 faces; བདེན་བྲལ་གཙོ་ *dux sine veritate*, chef trompeur; སྒྲ་སྒྲོག་རྒྱལ་ *fragoris rex*, roi du bruit; ལྷོ་ནུབ་ཕྱོགས་སྐྱོང་ *S.-W. protegens*, protecteur de l'Occident; སྲིན་པོའི་རྒྱལ་སྐུང་ *monstrorum rex absconditus*, roi caché des monstres; (S) རའ་བ་ན་

མགྲོན་ ཟས་¶་ *Epulæ, convivium*, repas;

~་བཟང་"་ངན་ *epulæ bonæ, abundantes, malæ, parcæ,* bon, mauvais repas; ཇ་"་ཆང་~་ *epulæ thei, vini,* banquet où l'on sert du thé, du vin; ~་གཏོང་ *epul. facere,* faire un repas; ~་ལ་འབོད་ *v.* གཉེར་ *v.* སྤྱན་འདྲེན་ *ad ep. invitare,* inviter à un repas; ~་ལ་འགྲོ་ *ad conv. ire,* aller à un repas; ~་ཁང་ *refectorium,* salle à manger. *(Vulg.* ཟ་མ་ *et hon.* སྟོན་མོ་*)*

མགྲོན་ ~་པོ་ *vulg. Hospes,* hôte; ~་~་བསུ་ *hosp. obviare,* aller à la rencontre des hôtes; ~་ལ་སྟོན་མོ་འབུལ་ *v.* བཟོ་ *hosp. prandium offerre,* leur offrir un repas; ~་གཉེར་ *qui hospitum curam habet, sed vulgo, procurator, domui præpositus,* qui a soin des hôtes, homme d'affaires; ~་ཁང *cubiculum pro hosp.,* chambre pour les hôtes.

མགྲོན་ཟུ་ *Pannus sericus,* étoffe de soie; *(vulg.* གོས་ཆེན་*)*

མགྲོན་ཏྲེད་མིག་ *ep. pro* སྦལ་པ་ *Bufo, rana,* crapaud, grenouille.

འགག་ ~་པར་, *præt.* འགགས་ *(vid. etiam* འགེགས་ *et vulg.* བཀག་*) Impedire, obstruere, prohibere,* obstruer, prohiber; ~་པ་ གཉོད་~་ *impedimentum, obstructio, prohibitio,* empêchement, défense; ན་~་ ~་པ་མ་བཞག་ *noli impedire, etc.,* n'empêche pas; ~་མེད་ *v.* མི་འདུག་ *sine impedim.,* sans obstacle; ལམ་~་ *viam obstr., iter impedire,* obstruer la route, empêcher un voyage; སྒོ་~་ *portam claudere,* fermer la porte; གཅིན་~་ *stranguria,* rétention d'urine; སྐད་འགགས་ *vox imp., rauca, extinctio vocis,* voix rauque, extinction de voix; ~་ཐོན་ *v.* ཟིན་ *imp., prohibitum est,* c'est empêché, défendu; ཐར་ལམ་གྱི་གནད་~་ *obstaculum principale ad salvationem,* le principal obstacle au salut; ཁ་~་ *os obstructum,* engorgement; གནད་~་ག་ན་ཡོད་ཧ་མ་གོ་ *ubinam sit obstaculum, nescio,* j'ignore où est l'obstacle.—*(J. habet: locus per quem cunctis transeundum, transitus unicus; sed valde improbabile.)*

འགགས་རིང་ *Vestis longa manicis carens,* habit long sans manches.

འགན་པོ་ (J. འགང་པོ་?) *Onus, officium,* charge, emploi; འཛིན་~་=དབང་བསྐྱར་ *off., potestatem exercere,* exercer un emploi; ~་ཅན་ *munus habens,* qui a une charge; ~་མེད་ *sine officio,* sans emploi; ~་དཀར་བ་ *alicui munus conferre,* confier un emploi à quelqu'un; ~་འཛིན་མི་ *v.* མཁན་ *qui officium tenet,* celui qui est en charge.

འགན་ལེན་ ཁས་ལེན་ *vulg. Officium assumens, i. e. spondere, promittere*, promettre, être caution; ¶་འཛིན་པ་ ¶་ལེན་པ་ *qui spondet, sponsor*, répondant; ¶་མི་ལེན་ *non spond., non promittere*, ne pas répondre de, ne pas promettre; ¶་ལེན་ཡིག་ *promissi, cautionis scriptum*, caution, promesse écrite; ¶་ལེན་ *v.* ཁྱངས་ཐོན་ *promissum est, promisi*, c'est promis, j'ai promis. *(Vid.* གན་རྒྱ་ *et* གན་ལེན་*)*

འགབ་=མཐའ་མ་=ཐ་མ་=མཇུག་མ་ *Finis, extremitas*, fin, extrémité.

འགམ་ ¶་པར་, *præt.* འགམས་ གམས་, *fut.* བགམ་, *imp.* གོམས་ A = R ཉམས་པར་ *Examinare, tentare, gustare*, examiner, éprouver, goûter; ཚོད་ *v.* ཚོད་¶་ *mensurare*, mesurer; ཟས་¶་པར་ *cibum gustare*, goûter la nourriture; མིའི་རྒྱུད་ ¶་པར་ *hominis indolem tentare, probare*, éprouver le caractère de quelqu'un.

འགའ་ ¶་རེ་ ¶་ཤིག་ རེ་¶་ *vulg. Aliqui, aliquot*, quelques, plusieurs; ¶་རེ་ཡོད་ ¶་¶་མི་འདུག་ *v.* མི་སྣང་ *quidam sunt, adsunt, habent, quidam vero non*, les uns sont, ont, les autres non; གོས་¶་¶་གྱོན་ *aliquot vestes induere*, revêtir plusieurs habits; ལན་¶་, *vulg.* ལན་མ་¶་རེ་ *aliquoties*, quelquefois; ལན་¶་ཡང་མི་ *nunquam, nullus*, jamais, personne; ¶་ཡང་མི་འདུག་ *nemo est*, il n'y a personne, il n'y en a pas; རེས་¶་ *(bis)* ལན་¶་ *(bis) raro*, rarement; ¶་ཆེན་ *plerumque*, le plus souvent.

འགའ་ ¶་དེ་ *Nom. loci in Thibet. E., inter* བྲག་གཡབ་ *et* ཁྲ་མས་མདོ་, *(vocatur Ganti a Sinensibus)*, nom d'un bourg.

འགར་ *pro* འགའ་རུ་ *v.* ལ་ *v.* ན་ *Aliquibus, in aliquibus*, à, dans quelques.

འགར་ *Vitulus ex vacca* མཛོ་མོ་ *et* གཡག་ *proveniens*, veau de la vache *dzo mo* et du *yak*.

འགར་ཐར་ *Nom. loci prope* དར་རྩེ་མདོ་, nom de lieu près de *Tà-tsién-loû*.

འགར་ ¶་བར་, *fut.* དགར་ *Secedere, separare*, se retirer, séparer; ¶་བ་ *secessio, separatio*, retrait, séparation; ཁྱུ་ནས་¶ *a grege sep.*, séparer du troupeau; ར་བ་ *v.* རི་མ་ནང་¶་ *in septis separare, includere*, enfermer dans une clôture, parquer.

འགལ་ ¶་བར་ *(vulg.) Transgredi, contradicere, adversari*, violer, contredire, s'opposer à; ¶་བ་ *transgressio, etc.*, violation, opposition; ¶་མི་ *v.* མཁན་ *transgressor, etc.*, celui qui transgresse, etc.; རྒྱབ་¶་=ངོ་ལོག་ *v.* རློག་ *rebellare,*

se révolter; ཁྲིམས་....དམ་བཅའ་ཀ་ *leges, vota violare*, violer les lois, ses vœux; ཀ་ཆབས་ *crimen*, crime; ཀ་བརྗོད་ *v.* བཤད་ *verbis contradicere*, contredire en paroles; མི་མཐུན་ཀ་ཚིག་ *discordiæ verba*, dispute; ཕུན་ཚུན་ནང་ཀ་ཚིག་ *verba querulosa*, paroles de dispute; ཀ་རྐྱེན་ *eventus contrarius, accidens malum*, malheur, accident; ཀ་རེས་བྱེད་ *cum aliquo non convenire, contradicere*, être en désaccord, contredire.

འགུལ་དམ་ *(vid.* མགུལ་དམ་*) Stipes ligni ad comburendum*, bûche; ཀ་མེ་ *titio ignitus*, tison enflammé.

འགས་ ཀ་པར་, *præt.* གས་ *vulg. in E. Findere (in Sik. vulg.* འཇེར་*)*, fendre; གས་པ་ *v.* ས་ ཀ་སྒྲུབ་ *fissura*, fente; སྣོད་གས་སོང་ *E. v. Sik.* གས་སོང་ཞིན་ *vas fissum est*, le vase est fendu; གཉིས་(སུ་)ཀ་ *in duas partes findere*, fendre en deux.

འགིཝ. ཝང་ ཝམ་ = གི་ཝང་ *Concretio flava in jecore animalium morbidorum (sinice vocatur* nieòu houâng, *est medicina efficax ad dissipandam bilem)*, le bézoard, médecine contre la bile.

འགུག་པའི་ཟླ་ *epith. pro* 8ª *luna*, lune qui incline (vers la fin de l'année), la 8me.

འགུག་ འགུགས་པར་, *præt.* བགུག་ གུག, *fut.* དགུག་ *imp.* ཁུག་ *vulg. Incurvare, inclinare*, courber, incliner; ཤིང་གི་ ཡལ་ག་ཀ་འགྲོ་ *rami arboris incurvantur*, les branches plient; མགོ་ཀ་འགུག་ སྡོད་ *demisso capite sedere*, être assis la tête baissée; རྒས་པའི་གཟུགས་ཀ་ཀ་ *senis corpus inclinatum*, le corps du vieillard est courbé.

འགུག་ *Inclinare ad, convocare, revocare*, incliner, convoquer, rappeler; རྗེང་པའི་མི་ལ་ཀ་ *exulem revocare*, rappeler un exilé; བློ་ལ་ཀ་ *ad memoriam revoc., reminisci*, se ressouvenir; ཀ་པ་པོ་ *v.* མཁན་ *qui inclinat ad, revocat*, celui qui incline à, qui rappelle.

འགུད་ ཀ་པར་, *præt.* གུད་ *(vid.* རྒུད་*) Concidere, declinare, exinaniri*, diminuer, s'évanouir; ཀ་པ་ *imminutio, etc.*, diminution; ཀ་དུ་འགྲོ་ *ad ruinam pergere*, tendre à sa ruine; ཁྱིམ་ཀ་བྱེད་ *domus ruinam causare*, causer la ruine d'une maison.

འགུམ་ འགུམས་པར་, *præt.* གུམ་ བགུམ་ (ཞིན་), *fut.* དགུམ་, *imp.* ཁུམས་ (ཤིག་) *Occidere*, tuer; རང་ཉིད་ *v.* རང་སྲོག་ཀ་ *se ipsum occidere*, se suicider; མི་ལ་ཀ་ (པར་)བྱེད་(པར་) *aliquem occidi facere*, faire tuer; དགྲ་བོ་མང་པོ་ཀ་ཞིན་ *multi hostes occisi fuerunt*, beaucoup d'ennemis furent tués; མགྲོགས་པར་ཀ་བྱ་ *v.*

འོང་ ***mox occidetur,*** il sera bientôt mis à mort; རྒྱལ་པོ་¶་པའི་ལོ་ན་ ***in anno quo rex mortuus est,*** en l'année de la mort du roi.

འགུལ་ *pro* མགུལ་ *Collum, guttur,* cou, gorge.

འགུལ་ ¶་བར་ *(vid.* སྒུལ་*) ambo vulg. Movere, moveri,* mouvoir, être mû; ¶་བ་ *motio,* mouvement; ¶་དཀའ་ (མོ)... སླ (མོ) *difficile, facile motu,* difficile, facile à remuer; མི་¶་ = རྟེན་པ་ *quod non mov., firmus,* qui ne remue pas, ferme; ས་¶་ *terra mov., tremit, et terræmotus,* la terre tremble, et tremblement de terre; ས་¶་འདུག་ *v.* བསྐྱང་རེད་ *terra nunc quatitur,* la terre tremble en ce moment.—*Moraliter:* སེམས་ ¶་(དུ་)དཀའ་ *animus difficile movetur, insensibilis,* âme insensible, imperturbable; དགེ་བ་ལ་ (བྱེད་པར་)¶་ *v.* སྐུལ་ *ad virtutem movere, excitare,* exciter à la vertu.

འགེགས་ ¶་པར་, *præt.* བཀག་, *(vulg.) fut.* དགག་ ¶་པར་འགྱུར་, *imp.* ཁོག་(ཅིག་) *Impedire, obstruere, prohibere,* empêcher, obstruer, défendre; ¶་པ་ *impedimentum, etc.,* empêchement, etc.; ¶་བྱེད་ *quod impedit,* obstacle, défense; ¶་བྱེད་མ་ *quæ impedit, epith. pro uxore,* celle qui empêche, l'épouse; སྒོ་... ལམ་... ཆུ་ཀ་¶་ *portam, viam, canalem obstruere,* obstruer la porte, la route, un canal; བཙོན་པ་ལ་¶་ བཙོན་ཁང་དུ་¶་ *captivum in carcerem detrudere,* enfermer en prison; སྡིག་པ་ལ་¶་ *prohib. peccatum,* défendre le péché. *(N. B. In lingua vulg. semper adhibetur* བཀག *et quandoq.* དགག་ *in omni casu.)*

འགེགས་ A=R འཛེམ་ *Domare, subjicere,* dompter, soumettre; = གཅོད་ *secare, id est, terminare,* couper, terminer; མཐའ་¶་=ལ་བཟློ་ *v.* བཟློས་=ཐག་གཅོད་ =མཐར་སྐྱེལ་བ་ *determinare, controversiam solvere,* déterminer, juger une controverse.

འགེངས་ ¶་པར་, *præt.* བཀང་, *fut.* དགང་ ¶་པར་འགྱུར་, *imp.* ཁོང་(ཤིག་) *(vid.* སྐོང་*) Implere, adimplere,* remplir, accomplir; ¶་བ་ *impletio, etc.,* l'acte de remplir, accomplissement; ¶་བྱེད་ *quod impleri facit,* ce qui fait remplir, etc. *(N. B. In lingua vulg., semper dicitur* བཀང་ *præt., vel fut.* དགང་, *vel adj.* གང་, *in omni casu.)*

འགེད་པར་=འགྱེད་པར་ *Spargere, dimittere, dare, distribuere,* répandre, renvoyer, donner, distribuer.

འགེབས་ ¶་པར་, *præt.* བཀབ་, *fut.* དགབ་ ¶་པར་ འགྱུར་, *imp.* ཁོབ་(ཅིག) *Cooperire, velare,* couvrir, voiler; ¶་པ་ *actus*

coop., l'acte de couvrir; ¶་ས་ *cooperculum*, couvercle; ¶་ཚུང་ *Sik. parvum involucrum*, petit paquet enveloppé; ཁང་པ *v.* ཁྱིམ་¶་ *domum coop. et vulg. ædificare*, couvrir, bâtir une maison; ཁང་པའི་¶་པ་ *v.* ས་ *tectum domus*, toit de maison, *cujus syn. sunt :* ཐོག་ཕིབས་ *fastigium*, faîte; ཆུ་སྐྱབས་ *v.* སྐྱོབ་ *contra pluviam protegens*, protégeant contre la pluie; སླ་གབ་ *superius cooperculum*, couverture supérieure; ཐོག་ *tectum*, toit.—ལུས་ *v.* གཟུགས་གོས་ཀྱིས་¶་ *corpus vestibus coop.*, se couvrir le corps d'habits; ¶་སུ་སྨྲ་བར་...སྡོད་པར་ *modo occulto loqui, abscondite manere*, parler en secret, demeurer caché. — *(In loquela vulg. semper dicitur* བཀབ་ *in omni casu, v. g.:* བཀབ་ *v.* གབ་འགྲོ་ *ire ad sese abscond.*, aller se cacher; ཁང་པ་བཀབ་ *domum cooperire, ædificare*, bâtir une maison.)

འགེམ་ · ¶་པར་=འགུམ་པར་ *Destruere, occidere, perire*, détruire, tuer, périr; འགེམས་ *fissura, fractura*, fente, fracture; མགོ་¶་ *caput frangere*, briser la tête; མགོ་འགེམས་པ་ *caput fractum, non sanum*, tête fêlée, peu saine.

དགེལ་ ¶་བར་, *præt.* བཀལ་, *fut.* དགལ་ ¶་བར་འགྱུར་, *imp.* ཁོལ་(ཞིག་) *Onus imponere, constituere, suspendere*, charger, instituer, suspendre; ཁལ་¶་ *onera jumentis impon.*, charger les animaux; ཁྲལ་¶་ *tributum imp.*, imposer un tribut; དཔོན་¶་ *ducem constituere*, établir chef; གདུང་མ་¶་ *trabem superimp.*, superposer une poutre; གོས་¶་ *vestes suspendere*, suspendre des habits; གོས་¶་གདང་ གདང་ཁ་ *vestiarium*, vestiaire. —*(In lingua vulg. semper dicitur* བཀལ་ *v.* སྐལ་ *v.* ཁལ་)

འགེས་ ¶་པར་, *præt.* བཀས་, *fut.* དགེས་ ¶་པར་འགྱུར་, *imp.* ཁོས་(ཤིག་) *Findere, separare, dividere*, fendre, séparer, diviser; ¶་བྱེད་ *quod findit, dividit, v. g.:* སྟ་རེ་ *securis*, ce qui fend, v. g. une hache; ¶་བྱེད་ *facere, causare ut res find., etc.*, faire fendre, etc.; ཤིང་སྡོང་¶་འགྲོ་ *arbor finditur*, l'arbre se fend; སྒོ་¶་འདུག་ *porta paululum aperitur*, la porte est entr'ouverte; ས་¶་འགེས་ *terra rimis plena*, terre fendillée; སྨྱིག་མ་བཞི་¶་ *bambusam in 4 partes divid., find.*, fendre un bambou en quatre. *(Hoc verb. est vulg. in E., in Sik. præsertim dicitur* གཞེར་ *verb. activ., sed etiam* འགེས་ *v. n.)*

འགོ་ ¶་མ་ *(vulg.) Importat sensum princi-*

pii, originis, præminentiæ (temporis vel loci), a le sens général de principe, prééminence; ཆུ་¶ *fons,* fontaine; ¶མ་ *olim,* autrefois; དུས་ཀྱི་¶མ་ལ་ *in antiquis temporibus,* dans les premiers temps; འགོ་ ¶པ་ *qui alicui operi præest, invigilat,* surveillant; ལས་¶ *operi invigilans,* surveillant d'ouvrage; སྐར་¶ *qui telonio invigilat ne fraudetur,* inspecteur de douane; དམག་...རྫོང་¶ *dux belli, arcis,* chef militaire, d'un fort; ¶པའི་གོ་ས་ *dignitas ducis* སྡེ་པ་, *præfectus,* dignité de *déba,* préfet; ¶བདགས་ *vulg. qui alicui sese donant protectionis causa, et designat etiam protectorem,* un protégé et un protecteur; བླ་མ་ངའི་¶བདགས་ཡིན་ *iste lama meus protector est,* ce lama est mon protecteur; ¶གཞོག་ལོག་ ¶མཐུན་བརྗེ་ *sese vertere et revertere,* se tourner et retourner en tous sens.

འགོ་འདྲེན་ *(vulg.) Ducem attrahere, i. e. protegere, protectio, auxiliari, auxilium,* protéger, protection; ¶¶ཞུ་ *auxil. postulare,* demander aide ou protection; ¶¶གནང་ *v.* བྱེད་ *v.* མཛད་ *v.* བས་ *prot., auxil. concedere, dare,* protéger, secourir; ¶¶གནང་རོགས་ *me protegere velis,* veuillez me protéger, m'aider; ¶¶གནང་མི་ *v.* མཛད་པ་ *v.* བྱེད་པ་ *v.* བས་མི་ *v.* མཁན་ *protector, defensor,* protecteur, défenseur.

འགོ་ ¶བར་, *præt.* གོས་ *v.* བགོས་ *Contaminare, fœdari, infici,* souiller, être infecté; འགོ་ *v.* ¶ནད་ *morbus inficiens,* maladie contagieuse, épidémie, (*vulg.*) ནད་འདི་¶ *v.* བགོས་མི་ཤེས་ *nescio an iste morbus sit contagiosus,* j'ignore si la maladie est contagieuse.

འགོ་གཡོ་ *(vulg.)* ཁྲམ་པ་ *(vulg.) Contaminans fallacia, i. e. hypocrita, hypocrisis, fallax, et v. act. decipere,* hypocrite et hypocrisie, faux et trompeur, tromper; ¶མ་གཡོ་ *noli decipere,* ne trompe pas; ¶ ¶ མི་ ཉན་ *non licet decipere,* il n'est pas permis de tromper; ¶¶མི་ *v.* མཁན་ *deceptor,* trompeur.

འགོག ¶པར་, *præt.* བཀག་, *fut.* དགག་, *imp.* ཁོག་ *Impedire, obstruere, prohibere* = (འགག་ *et* འགེགས་), empêcher, obstruer, défendre; ¶པ་ *impedimentum, etc.,* empêchement, etc.; ¶བྱེད་ *quod impedit, v. g. ripa, septum, etc.,* obstacle, par ex. rive, clôture; ཀོ་¶ *corrigia ad ligandum vel portandum,* courroie pour lier ou porter; ¶་དུ་མེད་ *quod impediri nequit, syn. pro* སྙིང་སྟོབས་ *constantia, vigor animi,* ce qu'on ne peut empêcher, constance, force d'âme; ¶བྱེ་མ་ *arenæ fluminis cursum*

imped., ep. pro flumine ཕྱག, sable qui obstrue le cours d'un fleuve. — *(In lingua vulg. utuntur* བཀག་ *et* འཁག)

འགོག ¶་པར་ *(t. prim. id.) Vi evellere, retrahere, furari (Sec. J., vulg. W.)*, arracher, retirer de force, voler; རྩ་བ་¶ *radices evellere*, arracher les racines; སོ་¶་ *dentes evell.*, arracher les dents; ཁ་ལེབ་¶་ *cooperculum retrah.*, ôter un couvercle; ¶་དེ་ཁྲིད *rem furto sublatam auferre*, emporter un objet volé.

འགོང་ ¶་བར་ *Fascinare, incantare, metum incutere, timere*, fasciner, enchanter, épouvanter, craindre; ¶་བ་ *fascinatio, etc.*, enchantement, etc.; ¶་བ་པོ་ *m.* མོ་ *f. incantator*, enchanteur; ¶་པའི་ འགོ་ནད་ *terribilis epidemia*, terrible épidémie; མ་¶་ *noli timere*, ne crains rien.

འགོང་པོ་ *v.* པོ་ *m.* མོ་ *f. Quidam malus genius*, n. d'un mauvais génie; ¶་རྒྱུད་ *ejusd. proles*, son fils; ¶་¶་སྤུན་དགུ་ *novem fratres ejusd.*, ses frères.

འགོད་ ¶་པར་, *præt.* བཀོད་ *(vulg.), fut.* དགོད་, *imp.* ཁོད་(ཅིག) *Condere, statuere, instituere, disponere*, instituer, établir, disposer; ¶་པ་པོ་ *m.* མོ་ *f.* མཁན་ *v.* མི་ *m. f. conditor, etc.*, celui qui fonde, etc.; ¶་བྱེད་ *quod stabilit, etc.*, ce qui établit; ཁྲིམས་... ཁྲལ་¶་ *legem, tributum instit.*, établir une loi, un tribut; རྒྱལ་པོ་(ར་)¶་ *in regem inst.*, établir roi; དགོན་པ་¶་ *monasterium fundare*, fonder un couvent; རྒྱན་ཆ་¶་ *ornamenta dispon.*, arranger des ornements; དུས་ཚོད་... ཕྱོགས་གཅིག་¶་ *tempus, locum determinare*, fixer le lieu, le temps; བདེ་ལ་¶་ བདེར་¶་པར་ *in pace constit.*, mettre en paix; ལོ་རྒྱུད་དུ་¶་པར་ *annalibus committere*, inscrire dans les annales; ¶་པ་མཛེས་པ་ *pulchra ordinatio*, belle ordonnance; རིམ་དུ་ *v.* གྲལ་དུ་¶་ *in ordine, seriebus disp.*, mettre en ordre, en séries; བཀའ་¶་ *jubere, mandare*, ordonner. *(N. B., In lingua vulg. dicitur tantum* བཀོད་ *in omni casu.)*

འགོམ་ ¶་པར་, *præt.* གོམས་པ་ *vulg. Assuefieri, exercitari*, être accoutumé à; ལས་ *v.* གཡོག་ལ་... སློབ་པ་ལ་... དགེ་བ་ལ་ གོམས་པ་ *ad laborem, studium, virtutem assuetus*, accoutumé au travail, à l'étude, à la vertu; རང་ཉེ་དཀའ་བ་ལ་¶་ *in difficultatibus sese exercere*, s'habituer aux difficultés; ¶་པ་ *consuetudo*, coutume, habitude; ¶་སྦྱོར་ *inserere unum cum alio*, joindre deux objets; གདུང་ མ་མིག་ནང་¶་སྦྱོར་ *trabem in foramine*

inserere, introduire une poutre dans la mortaise.

འགོར་ ¶·བར་ = ཡུན་རིང་ཐོགས་ *Tardare, procrastinare*, tarder, retarder; ¶·བ· *procrastinatio*, retard; ལམ·དུ·¶· *in via tardare*, tarder en route; ལོ·གཅིག·¶· *per unum annum tard.*, tarder pendant un an; མ·¶·(ཅིག·) *noli tard.*, ne tarde pas; ¶·མཁན་ *v.* མི· *qui moratur*, celui qui tarde.

འགོར་ *pro* འགོ་རུ་ *v.* ལ· *In principio, duce*, dans le principe, comme chef; ¶·གཏད་ *in alicujus fidem ponere, commendare*, confier à quelqu'un.

འགོལ་ འཛག·¶· *Tegula*, tuile.

འགོལ་ ¶·བར་, *præt.* གོལ· *Separare, vitam segregatam ducere*, séparer, vivre solitaire; ¶·བ· *solitudo*, solitude; ¶·ས· ¶·བའི·གནས· = གསར·བྲིས·པའི·གནས· *habitatio recenter excogitata, i. e. locus solitarius, tranquillus*, lieu solitaire; ¶·བ·པོ· *m.* མོ· *f.* མཁན· *v.* མི· *m. f. eremita (vulg.* རི·ཁྲོད·པ·*)* ermite; ¶·སར· གནས·སུ· *in loco seorsim ponere*, mettre à part; ¶·ལམ· *via separata ab alia*, route détournée; ¶·ཆུ· *aqua derivata*, eau dérivée.

འགོས་ *præt. verbi* འགོ·བར· *Contaminatus*, souillé; ¶·པའི·གོས·…སེམས· *vestis, animus contam.*, habit, esprit contaminé.

འགོས་ (J.) *Nom. monasterii*, n. d'un convent.

འགྱག·པར· སྒྱག·པར· *vulg. Impendi*, être dépensé; ནོར·…ཟ·འགོ·ཐམས·ཅད·¶·ཐོན *fortuna, cibaria expensa sunt*, la fortune, les provisions sont épuisées.

འགྱང· ¶·བར·, *præt.* འགྱངས· *vulg. (vid.* བགྱང· *et* རྒྱང·*) Tardare, procrastinare*, tarder; ¶·བ· *tempus longum*, un long temps; ¶·རིང· འགྱངས·སུ· *diu*, longtemps; ¶·རིང·མ·ཐོགས· *noli multum tard.*, ne tarde pas beaucoup; ལོ·མང· པོ·མི·¶·(བར·བྱ) *anni multi non prateribunt*, il ne s'écoulera pas bien des années; ལག·¶· *quod brachium retardat, i. e. armilla*, bracelet; སྐད·¶· *vocem cantando producere*, prolonger la voix en chantant; ¶·ཆ· *prorogatio*, prorogation, prolongation; ¶·ཆ·ཞུ· *inducias petere*, demander une prol.; ¶·ཆ·གནང· *v.* སྩོལ· *eas concedere*, l'accorder.

འགྱིང· ¶·བར· *Superbia tumescere, sese ostentare*, se gonfler d'orgueil, se pavaner; ¶·བ· *affectatio, luxus*, affectation, luxe; ¶·ཚུལ· *v.* ལུགས· *mores fastuosi*, manières fastueuses; ¶·ཅན· *luxuosus, fastum amans*, qui aime le luxe; ¶ བྱེད·…ལྟ· *cum fastu, superbia agere, aspicere*, agir, regarder avec orgueil;

¶·བ·ཆེན·པོ· *valde superbus, arrogans,* très arrogant.

འགྱིང་ *Pandiculari, sese extendere,* s'étendre; ¶·རྒལ་ *cum conatu salire,* prendre son élan pour sauter.

འགྱིང་ ཤེལ·གྱི·¶·འཁར་ *Species sceptri ex cristallo (insigne divinitatum),* sceptre de cristal qui caractérise les divinités.

འགྱུ ¶·བར་, *præt.* འགྱུས་ *(vid. vulg.* རྒྱུག་*)* *Currere, celeriter moveri,* courir, aller vite; གློག·བཞིན·དུ·¶· *sicut fulgur irruere et evanescere,* tomber et s'évanouir comme la foudre; ¶·བྱེད་ = རྐང·པ· *quod currere facit, pes, vel quod evanescit,* ce qui fait courir, le pied, et ce qui s'évanouit; *v. g.:* དུ·བ· *fumus,* la fumée; སྤྲིན·པ· *nubes,* les nuages; ¶·འགྲོ· *currere, evanescere,* courir, s'évanouir.

འགྱུར་ ¶·བར་, *præt.* གྱུར་, *imp.* གྱུར·(ཅིག) *Fieri, mutari,* devenir, être changé; ¶·མེད་ ¶·བ·མེད·པ· ¶·ལྡོག·མེད· *v.* མི·ཐུབ· *immutabilis,* immuable; *et addendo* ཉིད་ *immutabilitas,* repos perpétuel; ¶·ཚིག· *v.* ཐུབ· ¶·བ· *v.* དུ·ཡོད· *mutabilis,* changeant; ལོང·བར·¶· *vulg.* ལོང· བ·འགྲོ· *cæcutire,* devenir aveugle; མདོག·ཁ·¶·སོང་ *color mutatur,* la couleur change, se passe. — *(N. B. In lingua vulg. pro* འགྱུར་ *dicitur* འགྲོ· *in præs., et* འོང· *in fut.; in Sik.* Ché?)

འགྱུར་ སྒྱུར་ *in speciali sensu vulg. Scripturam de lingua in ling. vertere,* traduire; བོད·སྐད·དུ·¶·བྱའི·བམ· *volumen in ling. thibetanam vertendum,* livre à traduire en thibétain; བཀའ·¶· *præceptorum (Buddhæ) translatio,* traduction des préceptes; བསྟན·¶· *doctrinæ translatio,* traduction de la doctrine de Boudha; *(nomina duorum operum principalium religionis buddhistæ.)*

འགྱུར་ *cum infinitivo efformat futurum,* signe du futur; *v. g.:* བཤད·པར·¶· *dicam,* je dirai; འགྲོ·བར·¶· *ibo,* j'irai; ཟ·བར·¶· *manducabo,* je mangerai. *(Vid. N. B. supra.)*

འགྱུར་ *Post numerum = vices,* après un nombre, signifie fois; བརྒྱ·¶· *centies,* 100 fois; སྟོང·¶· *millies,* 1000 fois. — *Sed in ling. vulg. dicitur:* ཐངས· *v.* ལན·ས· *v.* རྒ·བརྒྱ···སྟོང·ཕྲག· *cent., mill.,* 100 ou 1000 fois; ཉིས·¶·རྫེ· *duplum reddere,* rendre au double; བརྒྱ·¶·རྫེ· 100 *pro* 1 *reddere,* rendre au centuple.

འགྱུས· *præt. verbi* འགྱུ·བར· *Celeriter motus, animo relictus,* mû rapidement, évanoui.

འགྱེ ¶·བར་, *præt.* གྱེས་ བགྱེས་, *fut.* བགྱེ *Dando cedere, dividere, spargere,* céder,

diviser, distribuer; ¶་བ་ *cessio, divisio, sparsio*, cession, etc.; ནོར་¶་ *v.* བགྱེད་ *bona relinquere*, céder ses biens; ནམ་པ་ *v.* ཆ་གཉིས་སུ་¶་ *in duas partes divid.*, diviser en deux parts; ནད་གཞི་ ¶་འགྲོ་ *morbus spargitur*, la maladie se propage; རང་རང་སོ་སོར་¶་ རང་ས་རང་ ས་¶་ *separatim secedere, ab invicem dividi*, se retirer, se séparer de; སྐལ་ བ་གཅིག་¶་ *unam partem dare*, donner une part; འོད་¶་བར་ *lumen spargere*, répandre la lumière; གཡུལ་ *v.* འཐབ་ མོ་¶་ *in prælio (inimicos) fugare, dispergere*, mettre en fuite les ennemis; སྦྱིན་པ་¶་ *eleemosynas distribuere*, distribuer des aumônes; ཞེ་སྡང་¶་ *inimicitias excitare*, exciter des inimitiés.

འགྲེད་ ¶་བར་=འགྲེ་བར་

འགྲེར་ A=R སྤྲང་ *Abjicere, rejicere*, rejeter, renoncer à.

འགྲེལ་ ¶་བར་, *præt. et imp.* གྲེལ་ = *vulg.* འདྲིལ་ *(vid. etiam* སྒྲིལ་*) Volvi cadendo*, tomber en roulant; ¶་བ་ *inversio, revolutio*, chute, révolution; ལུས་ས་ ལ་¶་ *corpus cadendo volvitur*, le corps roule par terre; དགོངས་¶་ = དགོངས་ འགྲོལ་ *veniam reddere, dare*, rendre une faveur.

འགྲེས་ *præt. verbi* འགྲེ་བར་ *Sparsus, datus*, répandu, donné.

འགྱོགས་=འདེགས *Erigere, in altum tollere*, ériger, élever; ¶་ཁྲི་ *v.* གྲམ་= ཁྱོགས་ *et* འཁྱོགས་, *vulg.* གྲམ་ཁྲི་ *sella gestatoria*, chaise à porteurs.

འགྱོད་ ¶་བར་ *(vulg.) Mente dolere, pœnitere*, se repentir, être peiné de; ¶་པ་ *animi dolor, contritio*, repentir; ¶་པ་པོ་ *v.* མཁན་ ¶་པ་ཡོད་མི་ *qui animo dolet, pœnitens*, celui qui est peiné, qui se repent; ¶་(པ་)ཅན་ *adj. dolens, pœnitens*, peiné, pénitent; སེམས་¶་ *animus dolet, corde conteri*, être contrit; ¶་པ་ ལ་སྐུལ་ ¶་པ་སྐྱེད་པར་འབྱུག་ *ad dolorem, pœnitentiam excitare*, exciter à la douleur, à la contrition; ¶་ཟའི་སེམས་ མེད་པར་ངས་ཁྱོད་ལ་སྦྱིན་ *sine dolore, repugnantia tibi do*, je te donne sans regret; མི་¶་བར་མཛད་ *v.* བྱེད་ *v.* བཟོ་ *sine dolore, repugnantia facere, agere*, agir sans répugnance; ¶་གདུང་ = བྱེ་ནས་གདུང་=གདུང་བ་ *dolor urens*, douleur poignante. — *(In lingua vulg. multo melius dicitur* སེམས་སྡུག་ *v.* མི་ དགའ་*)*

འགྱོད་པ་ *Adhibent Catholici pro contritione de peccatis commissis*, contrition;

¶·¶·རྫོགས་པ་ *contrit. perfecta,* contr. parfaite; ¶·¶·མི་རྫོགས་པ་ *contr. imperfecta, attritio,* contr. imparfaite, attrition; ¶·¶·ཚང་མ་ *contr. integra,* contr. entière; ¶·¶·ནང་པ་ *v.* ནང་པའི་¶·¶· *contr. interior,* contr. intérieure; རང་བཞིན་ལས་འདས་པའི་¶·¶· *contr. supernaturalis,* contr. surnaturelle; སེམས་¶· སེམས་སྡུག་ སེམས་མི་དགའ་ *animo pœnitere, conteri,* être repentant, contrit; སྡིག་པ་ཐམས་ཅད་ལ་¶·དགོས་ *de omnibus peccatis dolere oportet,* il faut se repentir de tous ses péchés; ¶·¶·མེད་ན་སྡིག་པ་འགྲོལ་མི་འོང་ *si contritio desit, peccata non remittentur,* sans la contrition, les péchés ne seront pas pardonnés.

འགྲག་ འགྲགས་, *præt.* གྲགས་ *(vid.* གྲག་ སྒྲ་ སྒྲོག་*) vulg. Sonare, dicitur,* résonner, on dit; ¶·བྲག་ *v.* རྡོ་ *rupes, petra sonans,* phonolithe; རླུང་གི···མཚོའི··· རོལ་མོའི་¶· *venti, maris, musices sonus, fragor,* bruit du vent, de la mer, de la musique; བཤད་ *v.* ཟེར་¶· *dicitur,* dit-on; མི་གཅིག་འབོད་¶· *aliquis vocat,* on appelle.

འགྲང་ *vid.* བགྲང་བར་ *et* གྲངས་ *(vulg.) Numerare, supputare,* compter; ¶·འདའ་ *v.* འདས་ *v.* མེད་པ་ *v.* མི་ཚོག་ *v.* མི་ཐུབ་ *numerum excedens, i. e. innumerabilis,* innombrable.

འགྲང་བ་ འགྲངས་པ་ *vulg. Saturitas, satietas,* satiété; ¶·ཟ་ *v. hon.* གསོལ་ *ad sat. manducare,* manger à sat.; ¶·གྲོན་ *saturatus sum,* je suis rassasié; སེམས་¶· *animus contentus,* esprit satisfait; ནོར་གྱིས་¶· *divitiis plenus,* comblé de richesses; ¶·སྒྲ་བྱེད་ *eructare præ saturitate,* roter pour avoir trop mangé.— *Syn. pro* འགྲང་ *sunt:* ཚོག་ *satis est, sufficit,* c'est assez, il suffit; ཚིམ་ *saturatus, contentus,* rassasié, content; ངོམས་པ་ *sese jactans,* qui se vante.

འགྲད་ ¶·པར་ *Expandere, extendere,* étendre; ¶·པ་ *actus extendendi,* extension.

འགྲན་ པར་ ¶(པར་)བྱེད་ *vulg. Æmulari, contendere,* être émule, lutter; ¶·པ་ *æmulatio, contentio,* émulation, lutte; ¶·པ་པོ་ *m.* མོ་ *f.* མཁན་ *m. f. æmulator,* émule; ¶·ཟླ ¶·དོ་ *æmulus, competitor, similis, æqualis,* émule, compétiteur, égal, semblable; ¶·ཟླ་དང་ལྡན་པ་ *v.* ཡོད་མི་ *similem, æqualem habens,* qui a son égal, son semblable; ¶·ཟླ་མེད་པ་ *sine æmulo, simili, æquali, incomparabilis,* sans égal, incomparable; ¶·སེམས་ཡོད་ *contentionis animum habere,* avoir l'esprit de contention; དབང་ལ་

ཐོབ་པར་¶་ *ad obtinendam potestatem contendere,* lutter pour obtenir le pouvoir; རྒྱལ་བར་¶་ *de victoria contend.,* lutter pour la victoire; ¶་ཚིག་བཤད་ *v.* ལབ་ *v.* རྒྱབ་, *vulg.* འཐབ་ *verbis contend.,* disputer en paroles; མངོན་རྟགས་ཀྱིས་¶་ *argumentis cont., discussio philosophica,* discussion philosophique, argumentation; གསོལ་རས་ལ་¶་རྒྱ་བྱེད་ *de remuneratione contendere cum aliis,* lutter pour obtenir le prix.

འགྲམ་ ¶་པ་ *vulg. Genæ, maxillæ,* joues, mâchoire; ཟ་¶་ ཡ་…མ་¶་ *maxilla,* mâch. supérieure, inférieure; ¶་རུས་ *os maxill.,* os maxillaire; ¶་ཤ་ *caro genar.,* la chair des joues; ¶་སོ་ *dentes molares,* dents molaires; ¶་མཛེས་ *gen. pulchræ,* belles joues; ¶་རྒྱ་ *barba gen.,* favoris; ¶་སྐྱོང་ *gen. protegens, epith. pro testudine,* qui protège ses joues, la tortue; ¶་ལྕག་ *alapa,* soufflet; ¶་ལྕག་རྒྱབ་ *alapam dare,* donner un soufflet.

འགྲམ་ *(vulg.) Ripa,* rive; ཆུ(འི)¶་ ཆུ་ངོགས་ ¶་ངོགས་ *ripa,* rive du fleuve, bord de l'eau; ¶་ནས་འགྲོལ་ *a ripa solvere,* quitter la rive; ¶་སྐྱོར་ *ripam fulcire, aggerem facere,* faire une digue; ¶་མཐོན་པོ་ *ripa alta,* berge élevée; ¶་དམའ་ *ripa demissa,* berge basse; ཆུས་¶་ལ་འཁྱུར་ *aqua, flumen ripam corrodit, aufert,* l'eau ronge la rive.— *Syn. pro* འགྲམ་ *sunt:* འགོག་བྱེད་ *impediens,* qui empêche; ཕ་རོལ་ཚུར་རོལ་ ཆུ་ངོགས་ *ripa in utraque parte fluminis,* talus de chaque côté du fleuve; འཛུག་¶་ *ingressus ad flumen,* embarcadère.

འགྲམ་ *vulg. Latus,* le côté; ལམ་གྱི་¶, *vulg.* ལམ་ཁ་ *viæ ora,* bord de la route; རི་¶་, *vulg.* རི་སྐེད་ *montis latus,* le côté d'une montagne; བྲག་¶་ གད་¶་ *rupis, præcipitii ora, superficies,* bord, surface d'un rocher, d'un précipice; ¶་དུ་, *vulg.* ཁ་ ཟུ་ *ad latus, prope,* près, proche; ཁང་པའི་¶་དུ་ *prope domum,* près de la maison.

འགྲམ་ *Fundamentum, basis, superficies,* base, superficie; རྩིག་(པའི་)¶་ *muri fundam.,* fondation d'un mur; ཁྱིམ་¶ *domus fund.,* fondement de maison.

འགྲམ་ ¶་པར་ *vulg.*=འགྲེམ་པར་ *Spargere, propalare,* disperser, étaler; དམག་མི་¶ *milites spargere, dispergere, dimittere,* disperser les soldats, les mettre en fuite, les renvoyer; ཆ་ *v.* གྲེན་¶་(པར་) *nuntium spargere,* répandre une nouvelle; ནད་གཞི་¶་འགྲོ་ *morbus spargitur,* l'épidémie se propage; རྡོ་ས་ལ་¶་ *la-*

pides in terram disseminare, répandre, disséminer des pierres; ས་བོན་ *v.* སོན་ ¶ *v.* བཏབ་ *seminare,* semer; ཉལ་ཁྲི···ལྕོག་ཙེ···ཟོག་¶ *v.* བཀྲམ་ *lectum, mensam disponere, merces propalare,* préparer le lit, la table, étaler des marchandises; ¶་ཡིག་ *edictum propalatum,* édit affiché.

འགྲམས་ *Offendere, lædere,* offenser, blesser; ¶་ཚད་ *morbus e nimio labore productus (J.),* maladie causée par l'excès de travail.

འགྲས་ ¶་པར་ *Odisse,* haïr, ཕན་ཚུན་¶ *sese mutuo odisse,* se haïr mutuellement.

འགྲིག ¶་པར་ *v. neut. (vid. v. act.* སྒྲིག་*) vulg. Consentire, concordare, unire,* consentir, accorder, unir; ¶་པ་ *concordia, unio,* concorde, union; ¶་པོ་ *amicus, consociati,* ami, associés; ཚུར་¶ *reconciliatio,* réconciliation; སེམས་¶ བྱེད་ *mentes coadunare,* faire accorder; བསམ་པ་¶་ན་བདེ་སྐྱིད་ཡོད་ *si mentes consentiant, pax erit,* si l'on s'accorde, il y aura paix; ¶་སླ་མི་ *homo facilis ad concordiam,* homme conciliant.

འགྲིབ་ ¶་པར་, *præt.* གྲིབ་ *vulg. Minui, decrescere,* diminuer; འཕེལ་¶ *incrementum et diminutio,* augmentation et diminution; ¶་བྱེད་ *quod min., v. g. luna decrescens,* ce qui diminue, v. g. la lune; ¶་ཕྱོགས་ *luna decr., 2a pars lunæ,* lune décroissante; ཆུ་¶་འགྲོ་ *aqua decr., minuitur,* l'eau baisse; ཆར་པ་¶ ཐོན་ *v. Sik.* སོང་ཟིན་ *pluvia min.,* la pluie diminue; མར་¶་པའི་འཁོར་བ་ *transmigratio in gradum inferiorem,* transmigration à un degré inférieur; སྒྲིགས་¶ *unita dissolvere, unionem min.,* relâcher l'union; ཉིན་···འོད་¶ *dies inclinatur, lux minuitur,* le jour baisse, la lumière diminue; ¶་དུས་དག་ *syn. pro* གསུམ་ལྡན་དུས་ *et* དུས་པའི་སྙིགས་ལྡན་ *corruptæ, obscuratæ ætates,* les âges de ténèbres. *(Vid.* འབྲི་བར་ *)*

འགྲིམ་ ¶་པར་, *præt.* འགྲིམས་ *Ire, ambulare, transire,* aller, marcher, passer; ¶་པ་ ¶་རྒྱུན་ ¶་འགྲུལ་ *deambulatio,* promenade, marche; ¶་པ་པོ་ *m.* མོ་ *f.* མཁན་ *v.* མི་ *m. f. deambulator,* promeneur; རྒྱལ་ཁམས་ *v.* སྲིད་¶ *regnum, regiones perambul.,* voyager en un pays; རི་ཁྲོད་¶ *solitudines montium peramb.,* parcourir les montagnes; རི་དྭགས་¶་ས་ *ferarum transeuntium vestigia,* piste des bêtes sauvages; ལག་ནས་ལག་ཏུ་¶ *de manu in manum transire,* passer de main en main.

འགྲིལ་ ¶་བར་, *præt.* གྲིལ་ *(vid.* འདྲིལ་ *et* སྒྲིལ་*) vulg. Volvere, labi,* rouler, tom-

ber; ¶་བ་ *casus*, chute; ཐུར་ཀྱུར་ *v.* མར་¶་ *deorsum volvi*, rouler en bas; ལོ་མ་¶་ *folia cadunt*, les feuilles tombent; རི་རྩེ་ནས་རྡོ་¶་ *lapides a summo monte cadunt, ruunt*, les pierres roulent de la montagne; ཤོག་གུ་...གོས་གཟན་...ཐག་པ་¶་ *folium papyri, vestes, funem volv.*, rouler du papier, envelopper des habits, tordre une corde.

འགྲུ་ ¶་བར་, *præt.* འགྲུས་ *Conari, diligenter se habere*, s'efforcer, être diligent; ¶་བ་ *conatus, diligentia*, effort, diligence; ལས་ལ་¶་ *operi incumbere*, travailler avec ardeur; ཆུའི་¶་བ་ *aquæ, fluminis conatus, vis*, force de l'eau, impétuosité d'un fleuve. *(Vid.* བརྩོན་འགྲུས་*)*

འགྲུབ་ ¶་པར་, *præt.* གྲུབ་ *(vid. v. act.* སྒྲུབ་*) vulg. Perfici, finiri*, être parfait, fini; ¶་པ་ *perfectio, finis*, achèvement, fin; ¶་པར་ *adv. perfecte, omnino*, parfaitement, tout à fait; ལས་མགྱོགས་པར་¶་འོང་ *opus mox finietur, perficietur*, ce sera bientôt fini; ཁང་པ་¶་ཚར་ *domus perfecta est*, la maison est achevée; བསམ་གྲུབ་ *mens perfecta, nomen propr. vulg.*, esprit parfait, nom pr.; དོན་གྲུབ་ *opera perfect., nom. propr. vulg.*, œuvres parfaites, n. pr.; ཐུགས་དམ་མི་¶་ *desideria, vota non adimpleta*, désirs, vœux non accomplis; ཡོན་ཏན་གྲུབ་པ་ *bonis qualitatibus præditus*, doué de bonnes qualités; ཤིང་...ལྕགས་...རྫ་ནས་གྲུབ་པ་ *ex ligno, ferro, argilla confectus*, fait de bois, de fer, d'argile; གྲུབ་མཐའ་ *perfectionis finis, i. e. systema, schema, opinio, (vid. ad* གྲུབ་*)*, systéme, opinion.

འགྲུམ་ ¶་པར་, *præt.* གྲུམ་ *vulg. Mutilare*, mutiler; གྲུམ་པ་ *mutilatus*, estropié; ¶་པོ་ *m.* མོ་ *f.* མཁན་ *v.* མི་ *homo mutil., mulier mutila*, personne mutilée; ལག་...རྐང་¶་ *mancus, claudus*, manchot, boiteux. *(J. habet putare, amputare?)* *(Vid.* རྡུམ་ *sensus id. vulg.)*

འགྲུལ་ ¶་བར་ *(vid.* འགྲོ་ *vulg.,* འགྲོད་ འགྲིམ་*) Ire, ambulare, transire*, aller, marcher, passer; ¶་བ་ *(vulg.* འཁྱམས་*) deambulatio*, promenade, voyage; ¶ བྱེད་ *incedere faciens, i. e., pes*, ce qui fait marcher, c.-à-d. le pied; ¶་མི་ནུས་ *v.* མི་ཐུབ་ *v.* མི་ཐར་ *ire non posse*, ne pouvoir aller; ¶་ས་ཐར་ *via patet, transitus liber est*, le passage est libre; ཁྲིམས་དང་ལྡན་པའི་ལམ་¶་ *per viam mandatorum ire*, marcher dans la voie des commandements.

འགྲུས་ ¶་པར་ བརྩོན་¶་ *(vulg.) Conari, diligenter agere, zelari*, s'efforcer,

avoir du zèle; ¶་པ་ *conatus, diligentia, zelus*, effort, zèle; ¶་པར་ *diligenter*, diligemment; ¶་¶་བྱེད་ དག་¶་ཅན་ ལས་ལ་¶་ *dilig. in opere*, diligent au travail; ཁྲིམས་སྲུང་(བར་)བརྩོན་¶་ *cum zelo, conatu mandata servare*, garder les commandements avec soin; ཡི་གེ་ སློབ་ས་བརྩོན་¶་བྱེད་ *in studio diligentem se præbere*, étudier avec zèle.

འགྲེ་ རིགས་¶་ *Sicut, similis*, comme, semblable; རིགས་¶་སྦྱོར་བ་ *species similes uniens, i. e. medius*, ce qui unit les espèces semblables, c.-à-d. moyen.

འགྲེ་ ¶་བར་ ¶་ལྡོག་ *v.* ལོག་ སྒྲེ་ *Volvere, sese volvere*, se tourner et retourner; ས་ལ་¶་བར་ *in terram sese volvere*, se rouler à terre; རྟ་¶་ལོག་རྒྱབ་ *equus sese volutat (vulg.)*, le cheval se roule; འཛིན་¶་ *capiens volvitur, epith. pro* ཆུ་སྲིན་ *draco. (Unum Lex. habet* ¶་རི་སྦས་ *i. e.* འགྲེ་ = སྦས་ *absconditus, unde* འཛིན་¶་ *potest signif.: absconditus prædam capit, vel abscondens quod capit.)*

འགྲེ་ ¶་བར་ *Repetere, iterum dicere*, redire; ¶་བ་ *repetitio*, redite; ¶་འགྲེ་བ་ *frequens repet.*, répétition fréquente.

འགྲེ་བུ་ *pro vulg.* འགྲེང་བུ་ *Tertia vocalis* ◌ེ, la 3e voyelle (se prononce Í ou É.)

འགྲེང་ ¶་བར་ *(v. act.* སྒྲེང་*) Stare, erigere*, se tenir debout, élever; ¶་བ་ *actus standi, erectio*, l'acte de se tenir debout, élevé; ¶་སྡོད་ *erectus, stans manere*, se tenir debout; སྒོ་ཁར་¶་སྐབས་ *cum ad ostium staret*, quand il se tenait debout à la porte; ¶་ས་ *locus ubi aliquis stat, erigit*, lieu où l'on se tient debout, où l'on élève; ཀ་བ་¶་ *columnam levare, erigere*, élever une colonne; དགོན་པ་¶་ *monasterium fundare*, fonder un couvent.

འགྲེང་བུ་ 3a *vocalis* ◌ེ, 3e voyelle, = *é vel í.*

འགྲེད་ ¶་པར་ = འདྲེད་ *Labi*, glisser et tomber; རྐང་པ་¶་ *pes labitur*, le pied glisse; ས་ལ་¶་ *in terram labi*, glisser et tomber à terre; ས་¶་ *terræ lapsus*, éboulement.

འགྲེམས་ ¶་པར་, *præt.* བཀྲམས་, *fut.* དགྲམས་, *imp.* ཁྲོམས་(ཤིག་); *(vid. vulg.* འགྲམས་*) Propalare, disseminare, dimittere*, étaler, disperser, renvoyer; ¶་པ་ *propalatio, etc.*, étalage, etc.; ཚོང་¶་(པར་) *merces prop.*, étaler des marchandises; ཉལ་ཁྲི་...ལྕོག་ཙེ་¶་ *lectum, mensam parare*, préparer le lit, la table; འཛོམས་པའི་ཚོགས་¶་(པར་) *congregatam multitudinem dimittere*, renvoyer l'assemblée; ཆུ་¶་ *aquam spargere*, asperger d'eau.

འགྲིམས་ *(vulg.* འཛུལ་ ལྟ་*) Visitare, circumire, inspectare,* visiter, aller autour, inspecter; སྡེ་¶་ *subditos visit.,* visiter ses sujets; འགོ་མའི་ཆུ་¶་ *fontes, capita fluminum visitare, circuire,* visiter les fontaines, les sources des fleuves.

འགྲིམས་ A = R འབྲེད་ སྦྱིན་ གཏོང་ *Dare,* donner.

འགྲེལ་ ¶་བར་(བྱེད་) *Explicare, commentari,* expliquer, commenter; ¶་བ་ *explicatio, commentarium,* explication, etc.; ¶་བ་པོ་ ¶་བྱེད་པ་ *qui explic., commentator,* commentateur; གཞུང་ *v.* རྩ་ *v.* མ་ཡིག་ ¶་ *textum explicare,* commenter le texte; ¶་དཀའ་མོ་...སླ་མོ་ *difficile, facile explicatu,* difficile, facile à expl.; དོན་¶་ *sensum explanare, aperire,* expl. le sens; ཚིག་¶་ *expl. verborum, de verbo ad verbum,* expl. mot à mot; ¶་པ་ལུང་འདྲེན་ *explic. doctrinam,* expliq. la doctrine; ཆོས་ཀྱི་¶་བ་ *doctrinæ explic., elucidatio, sermo, (vulg.* ཆོས་བཤད་*),* sermon sur la religion; ¶་བྱེད་སྔ་མ་རྣམས་ *antiqui commentatores,* les commentateurs anciens; ¶་བྱེད་ཕྱི་མ་རྣམས་ *recentiores comm.,* les modernes comm.; ཡིག་¶་ *liber amplificans,* glose, *per oppositionem cum* ཡིག་བསྡུས་ *compendium, epitome,* abrégé, résumé.

འགྲོ་ ¶་བར་, *præt.* སོང་ འགྲོས་, *imp.* སོང་ (ཤོག་) *Ire, incedere,* aller, marcher.—*(Hoc verbum est vulg. in E., in Sik. adhibetur tantum in præt.)* ཕར་¶་ཚུར་འོང་ *ire et redire,* aller et revenir; ཕར་ *v.* ཕ་རོལ་དུ་¶་ *ad alteram partem ire,* aller de l'autre côté; ལམ་ནང་¶་བཞིན་པ་ *v. E.* བསྐྱོད་རེད་ *v.* ཡིན་འདུག་ *nunc in via ambulat, iter facit,* il est en route, il marche; ཁས་ཉིན་སོང་ *v.* ¶་ཐོན་ *v. Sik.* སོང་ཟིན་ *his diebus profectus est,* il est parti dernièrement; སང་ཕོད་¶་བར་འགྱུར་ *v. vulg.* ¶་འོང་ *anno proximo ibo,* j'irai l'an prochain; ¶་ཉན་ *v.* ཆོག་...མི་ཉན་ *v.* མི་ཆོག་ *licet, non licet ire,* il est permis, il n'est pas permis d'aller; ¶་ཐུབ་ *v.* བཏུབ་ *v.* ནུས་...མི་ཐུབ་ *ire non posse,* ne pouvoir aller; ¶་(བར་) སེམས་པར་ *vulg.* ¶་བསམས་ *de itinere, profectu cogitare,* penser aller, partir; ¶་བ་པོ་ *m.* མོ་ *f.* མཁན་ *v.* མི་ *m. f. qui procedit, viator,* marcheur, voyageur; ¶་ས་ *via,* route; ¶་ས་ཡོད་མི་འདུག་ *estne via, necne?* y a-t-il, ou non, une route? ¶་དོན་ *v.* རྒྱུ་ *v.* ས་ *causa eundi,* le motif pour aller; རིངས་པར་གོད་¶ A = R མགྱོགས་(པར་)¶་ *celeriter ire,* aller vite; དལ་ *v.* ག་ལེ་¶་ *lente ire (sa-*

lutatio proficiscenti), aller lentement; ¶་མེད་ ¶་ས་མེད་ ¶་འགྲོག་ *ire non possum,* je ne puis aller; ¶་ཆས་ *itineris præparationes, necessaria,* préparatifs, choses nécessaires pour un voyage; ¶་བྱེད་ *quod ire facit, pes,* ce qui fait marcher, le pied; ¶་ངར་ཆེན་པོ་ *fortis ambulator,* bon marcheur; ¶་རྒྱུ་སང་པོ་ཡོད་ *longum iter est faciend.,* il y a un long voyage à faire.

འགྲོ་བའི་རིགས་ *Eundi varii modi,* diverses manières de marcher; ལངས་¶་ *erectus ire (homo),* marchant droit, l'homme; དུད་¶་ དགུར་ *v.* སྒུར་¶་ *pronum incedere, animal,* marchant courbé, l'animal; འཕུར་ *v.* ལྡིང་¶་ *volando ire, avis,* aller en volant, les oiseaux; རྐྱལ་¶་ རྐྱལ་ལྡན་རྣམས་ཀྱི་ *natando ire, pisces,* aller en nageant, les poissons; ཉལ་ *v.* ཁྱག་¶་ *jacendo inced., reptile,* aller étant couché, les reptiles; ལྟོ་ *v.* བྲང་ *v.* འབྲེ་¶་ *supra ventrem, pectus inced., serpens,* aller sur son ventre, les serpents; འཆང་ *v.* འཕྱགས་¶་ *saltando incedens, rana, etc.,* aller en sautant, les grenouilles, etc.; འདུར་¶་ *tolutim ire,* aller au trot; རྒྱུག་¶་ *currere,* courir. — *Multa alia composita inveniuntur, quorum sensus a præposito adverbio declaratur, v. g.:* སྟེང་¶་ *ascendere,* monter; མར་¶་ *descendere, etc.,* descendre, etc.

འགྲོ་ *vulg. Fieri, fit,* devenir, devient; མཁས་(པར་ *v.* པ་)¶་ *peritus fieri, fit,* devenir habile; ཆེ་བ་ *v.* ཆེན་པོ་¶་ *magnus, amplus fieri,* dev. grand; ཚ་(ཚོ་)¶་ *calefieri,* être chauffé; ཕན་ *v.* དྲག་¶་ *nunc fit sanatio,* se guérir; ཤི་¶་ *moriturus,* se meurt; བཤད་¶་ *mox dicet,* il va dire; *(et ideo est etiam signum futuri proximi.)*

འགྲོ་ *signif. vulg. Continere, comprehendere,* contenir, comprendre; བང་ང་འདི་ནི་ཁལ་ལྔ་བཅུ་¶་ *in isto horreo* 50 *modii continentur,* ce grenier contient 50 boisseaux; ཞིང་དུས་ལ་ས་བོན་ཁལ་གཅིག་¶་ *in isto agro quantitas unius modii seminari potest,* on peut semer un boisseau dans ce champ; ཟླ་བ་གཅིག་ལ་ཞག་སུམ་ཅུ་¶་ *unus mensis continet* 30 *dies,* un mois comprend 30 jours.

འགྲོ་ *vulg. Expendere, insumere,* dépenser, employer; ཁྱིམ་རྩིག་ས་ལོ་གཅིག་དང་དངུལ་སྲང་བཞི་བརྒྱ་¶་འོང་ *ad ædificandam domum, unus annus et* 400 *unciæ argenti expendentur,* pour bâtir cette maison, il faudra employer un an et 400 onces d'argent; སྐྱབས་ནས་པོ་

གསུམ་ཁ་སོང་ v. sik. སོང་ཚེན་ ab adventu meo tres elapsi sunt anni, il s'est écoulé 3 ans depuis mon arrivée.

འགྲོ་བ་ Incedens, syn. pro སེམས་ཅན་ entia viventia, animalia, homo, les êtres vivants, les animaux, les hommes; ཁ་ཁ་རིན་ཆེན་ pretiosus viator, i. e. homo, le précieux, le noble voyageur, c.-à-d. l'homme; ཁ་བའི་མགོན་པོ་ = དེད་དཔོན་ protector viventium, dux, rex, protecteur des hommes, un chef, un roi; ཁ་བའི་སྲོག་ vita viventium, epith. pro vento, aere et deo venti, la vie des êtres, c.-à-d., le vent et le dieu du vent; ཁ་བའི་སྒྲོན་ lumen vivorum, epith. pro sole, la lumière des vivants, c.-à-d. le soleil.

འགྲོ་བ་ = འཁོར་བ་ Via transmigrationis, voie de transmigration; བདེ་ v. གནས་ཁ་ ad felicitatem, cœlum ire, via bona, bonne voie, aller au ciel. Tres sunt viæ bonæ, il y a 3 bonnes transmig.: 1° ལྷ་ genii, dii (S. Deva vel sura), les esprits, les génies; 2° ལྷ་མ་ཡིན་ qui ad statum ལྷ་ proxime pervenient, gigantes, heroes, (S. Asura Daytia), les héros, les géants qui deviendront esprits à la prochaine transmig.; 3° མི་ homines, (S. Manushya), les hommes.—ངན་ཁ་ malæ viæ transmigr. tres sunt, les mauvaises transmigrations sont au nombre de 3: 1° དུད་ཁ་ bestiæ, (S. Tiryak), les animaux; 2° ཡི་དྭགས་ (S. Preta) typus miseriæ (os et venter maxima, et guttur tenuissimum), les Yda; 3° དམྱལ་བ་ infernus, (S. Naraka), l'enfer; ཁ་བའི་རིགས་དྲུག་ ཁ་དྲུག་ཅེས་ཡིན་ sex viæ transmigrat. sic sunt, telles sont les six voies de transmigration.

འགྲོ་ལྡིང་ (J.) Dramila, regio in merid. India, vel Dravida, Coromandel. ora, nom de pays dans l'Inde.

འགྲོགས་ ཁ་པར་ Sociari, amicitia vel utilitate conjungi, s'associer par amitié ou intérêt; ཁ་པོ་ ཟླ་ཁ་ = རོགས་(པོ) socius, amicus, ami, compagnon, associé; ཁ་མོ་ socia, amica, amasia, amie, compagne, amante; ཁ་པོ་ socius, amator, amasius, compagnon, ami, amant; ཁ་ག་ཚོད་ཡོད་ quot sunt socii, amici? combien avez-vous d'amis, de compagnons? ཁ་མེད་ v. མི་འདུག་ v. མི་སྣང་ socii, amici non sunt, je n'en ai point; ང་ལ་ཁ་བྱེད་ v. བཙོ་རོག་ meus amicus, socius sis, quæso, veuillez être mon ami, mon associé; མི་ཚེ་གཅིག་གི་ཟླ་ཁ་ totius vitæ amici, socii, amis, compagn. pour la vie. (In E. verbum vulg. est རོགས་, in Sik. ཟླ་ཁ་ est vulg.)

འགྲོང་ ཁ་བར་ འགྲོངས་, præt. གྲོངས་ བགྲོངས་ hon. Mori, perire, mourir,

périr; ¶་བ་ འགྲོངས་པ་ *mors*, la mort; ¶་ཁ་ *momentum mortis, agonia*, près de mourir, l'agonie; ¶་ཁར་འོང་བའི་ *v.* ཐེབས་པའི་ཚེ་ *quando ad momentum mortis venerit*, quand il sera près de mourir; གྲོངས་ཟིན་ *mortuus est*, il est mort. *(Vulg.* ཤི་*)*

འགྲོང་བ་ A=R སྐྱེའི་སྒོ་ *Vulva, menstruarum porta, sed etiam verenda viri et mulieris*, la vulve, et les parties naturelles de l'homme et de la femme; ¶་གྲིས་¶་ལ་སྦྱར་ *coire*, avoir le commerce charnel. *(Vulg. in Spiti, Kunawar.)*

འགྲོད་=*vulg.* འགྲོ་ *Ire, iter facere, ambulare*, aller, voyager, marcher.

འགྲོད་པ་=དུས་ཚིགས་གསུམ་ *sex menses seu dimidius annus*, espace de six mois; བྱང་¶་ *a solstitio hiemali ad solst. æstivum, quando sol ad Sept. ascendit;* ལྷོ་¶་ *a solstitio æstivo ad solst. hiemale, quando sol descendit ad Meridiem.*

འགྲོན་ ¶་པར་=འགྲོད་=འགྲོ་ *Ire, ambulare, iter facere*, aller, marcher, voyager; ¶་པ་ *viator, (et quandoque hospes pro* མགྲོན་*) honor. pro extraneo*, voyageur, hôte, étranger; ¶་པ་ *v.* པོ་ འབོད་ *v.* བསུ་ *viatorem, extraneum, in hospitem vocare, invitare, ei obviare*, inviter un hôte; ¶་གཉེར་ *qui viatores et hospites curat, sed vulgo præpositus domus*, majordome, homme d'affaires; གཞིས་ *v.* ཡུལ་¶་ *viator, hospes indigena*, hôte indigène; བྱེས་ *v.* ཕྱི་¶་ *viator, hospes extraneus*, hôte étranger; ¶་ལ་འགྲོལ་ *v.* གཏོང་ *viatorem, hospitem dimittere*, laisser partir un hôte, un voyageur.

འགྲོན་བུ་ *Parva concha* (cowrie), *in India usitata pro moneta, alibi pro ornamento*, petite coquille servant de monnaie et d'ornement; ¶ སྤྲད་ *ornamentum pro vertice capitis ex eisd. factum*, ornement de tête en coquilles; ¶་བུའི་ཐལ་ *cinis, calx ex istis conchyliis, adhibetur ut medicina, et præsertim ad masticandum "betel" cum areca*, chaux de ces coquilles. — *Syn. sunt:* ཟ་མ་ཏོག་ཅན་ *in canistris contenta*, contenues dans des paniers; རུས་པའི་ཟོང་ *ossea merx*, marchandise osseuse; ཆོ་ལོའི་ས་བོན་ *tesserarum semen, (quia ponuntur pro pignore ludi)*, coquilles mises en enjeu aux dés.

འགྲོར་ *pro* འགྲོ་རུ་ *Eundo, itu*, en allant, pour aller; ¶་དཀའ་ *via difficilis*, difficile à parcourir.

འགྲོལ་ ¶་བར་, *præt.* བཀྲོལ་ *v.* གྲོལ་(ཟིན་ *v.* ཐོན་), *fut.* དགྲོལ་(བྱ་ *v.* འོང་) ¶་བར་ འགྱུར་, *imp.* ཁྲོལ་(ཤིག) *vulg. v. ac., v. n., Solvi, liberari, dimitti, et solvere, li-*

berare, dimittere, être délié, délivré, renvoyé, et, délier, délivrer, renvoyer; མདུད་པ་¶ *nodum solv.*, dénouer; ཁལ་མ་¶ *jumenta solv. et dimittere,* délier, lâcher les animaux; འཆིངས་པ་¶ *quæ sunt ligata solv.*, délier ce qui était lié; སྐ་རགས་¶ *cingulum solv.*, délier sa ceinture; སྡིག་པ་¶ *a peccatis absolvere,* absoudre des péchés.

འགྲོལ་ *Liberare, salvare,* délivrer, sauver; ¶བ་ = ཐར་བ་ *liberatio, salus,* libération, salut; ནད་ལས་‴སྡུ་ངན་ནས་‴འཁོར་བ་ནས་¶ *a morbo, miseriis, transmigratione liberare,* délivrer de la maladie, des misères, de la transmigration; *et cum* བཀྲོལ་ *v.* གྲོལ་ *ab iisd. liberatus,* en être délivré; རང་¶བ་ *a semetipso liberat.*, délivré par soi-même; སེམས་རྣམ་པར་གྲོལ་པ་ *anima omnino liberata, salvata, libera,* âme tout à fait délivrée, sauvée.

འཀྲོལ་ *vulg. Dimittere,* renvoyer, donner congé; ང་ལ་¶་རོགས་ *dimitte me, quæso,* veuillez me laisser partir; ལས་ཀ་བཟོ་མི་ *v.* གླ་པ་¶ *operarium dimitt.*, renvoyer un ouvrier; དགོངས་པ་¶ *veniam dare,* donner permission; ཁྲིམས་ལ་¶ *legem dimitt., i. e. violare,* violer la loi.

འགྲོས་ *præt. verbi* འགྲོ་ *et* ¶་པར་ *v. act. Ire, incedere, iter facere,* aller, marcher, voyager; རྐང་ཐང་‴རྟ་རྒྱུ་ *v.* བཞོན་‴ཤིང་རྟ་ལ་¶ *pedibus incedere, equitare, curru sedere,* aller à pied, à cheval, en voiture; ¶་པ་ *gressus, incessus,* marche; སྒྲོད་¶ ¶་ལུགས་ *incedendi modus,* manière de marcher; སེང་གེའི་¶་ལུགས་ *leonis inced. modus,* manière de marcher du lion; སྙོམས་པར་¶=མཉམ་¶=དལ་¶ *passu æquali, mensurato ire,* aller au pas; གར་¶ ¶་ཆེན་ གྱོས་ཆེན་ *cursu citissimo ferri, currere,* courir.

རྒ་ *Semper pronunciatur* ga.

རྒ་ རྒད་ རྒན་ རྒས་ *vulg. Senex, et senectus,* vieillard, vieillesse; ¶་བ་(ཉིད་) *senectus,* vieillesse; རྒ་བོ་ རྒད་ *v.* རྒན་ *v.* རྒས་པོ་ *m.* རྒོ་ *f. homo, mulier senex,* un vieux, une vieille; ¶་བར་འགྱུར་, *vulg.* ¶་འགྲོ་ *senescere,* vieillir; ¶་ཐོན་ *v. Sik.* སོང་ཟིན་ *senex factus,* vieilli; ¶་བའི་སྡུག་བསྔལ་ *senii miseriæ,* infirmités de la vieill.; ¶་བའི་དུས་ ¶་ཁ་ *tempus senect.*, le temps de la vieill.; པ་རྒན་ *vetulus,* vieux père, vieux; མ་རྒན་ རྒས་མོ་ *vetula,* vieille mère, v. femme; མི་རྒས་པོ་འདུག་ *(Sik.) senex est,* il est vieux; ཁོ་རྒན་པོ་སོང་ཟིན་ *(Sik.) senex factus est,* il a vieilli; སྨྲ་ *v.* མགོ་གས་རྒན་ *senect.*

præmatura, vieillesse prématurée; རྒན་རབ་འདོད་ *bonam senect. adprecari*, souhaiter une heureuse vieill.; རྒ་ *v.* སྔ་སྐྱེ་ *senior natus*, aîné; རྒས་མེད་ *sine senectute, epith. pro* ལྷ་ *genii*, qui ne vieillit pas, v. g. les génies; ཉི་(མ་) རྒས་(སོང་) *sol senuit, ad occasum inclinavit*, le soleil vieillit, c.-à-d. baisse. — *Syn. pro sene et senectute sunt:* སྨིན་པ་ ཡངས་སྨིན་ *(ætas) matura*, (âge) mûr; ན་ཚོད་ཡོལ་ ལང་ཚོད་ཡོལ་ ན་ཡོལ་ *qui ætatem (juventutis) transiit*, qui a passé la jeunesse; ལོའི་ཁུར་ཅན་ *annis onustus*, chargé d'ans; མགོ་སྐྱ་ *caput cinereum, album*, tête grise, blanche; འདར་ཐུན་ *tremens*, qui tremble; གཉེར་མ་ཅན་ *rugatus*, ridé; འཁྱོག་པ་ *curvatus*, courbé; རྙིང་པ་ *vetus*, ancien; འཁར་བའི་མཛའ་བོ་ *baculi amicus*, ami de son bâton; གནས་བརྟན་ *firmus, constans in domo*, sédentaire; རྒན་མངས་ *multum senex*, très vieux. (རྒ་ *vulg. Sik.*, རྒས་ རྒན་ *vulg. E.)*

རྒ་པོ་ རྒན་པོ་ *In multis locis et Sik. Dux, major pagi*, maire de village; རྒ་ཕྲུང་ *Sik. filius ejusdem*, son fils.

རྒལ་ ¶་བར་, *præt.* བརྒལ་(ཟིན་ *v.* སོང་ *v.* ཚར་), *fut.* བརྒལ་(བྱ་ *v.* འདང་) ¶་བར་འགྱུར་, *imp.* རྒོལ་(ཤིག་) *vulg. Navigare, transmeare*, naviguer, passer l'eau; ¶་བ་ *v.* མ་ *vadum*, gué; ¶་དུ་ཡོད་པ་ *vulg.* ¶་མ་ཡོད་ *vadosus est*, guéable; ¶་བ་པོ་ ¶་མཁན་ *v.* མི་ *navigator*, navigateur; ཆུ་བོ་.... རྒྱ་མཚོ་¶་ *flumen, mare transfretare*, passer un fleuve, la mer; ¶་གླ་, *vulg.* ཆུ་གླ་ *naulum*, prix de passage en barque.

རྒལ་ *Pertransire, transire (etiam quando non agitur de aqua)*, passer, traverser; རི་¶་ *montem pertr.*, passer une montagne; ལྕགས་རི་.... ར་བ་.... འགག་པ་¶་ *murum, clausuram, obstaculum pertr.*, passer par-dessus un mur, une clôture, un obstacle; རྐུན་མ་ཡ་ན་¶་བྱོལ་ *latrones per istum locum transierunt*, les voleurs sont passés par ici; ཉིན་ཕྱེད་བརྒལ་ཚར་ *meridies præteriit*, il est plus de midi.

རྒལ་རྟ་ *Media transeundi, i. e. expensæ*, dépenses; སྲང་བཅུ་¶་¶་ཡིན་ 10 *unciarum expensæ erunt*, ce sera une dépense de 10 onces d'argent.

རྒས་ *Senex, senectus*, vieillard, vieillesse. *Vid.* རྒ་

རྒྱ་=དག་ *Nota pluralitatis*, un des signes du pluriel; སྐྱེ་¶་ *homines, creaturæ*, les hommes, les créatures.

རྒུད་པ་ ¶་ཀ་ *Damnum, ruina, et adj. imminutus, pejor factus*, dommage, perte, ruine, amoindri, dégénéré ; ¶་པར་ འགྱུར་བར་ *pejor fieri*, se ruiner, s'user; དར་¶་ *augmentatio et diminutio*, augmentation et diminution; ¶་པ་ *v.* ཀ་ ཆེན་པོ་ *magnum detrimentum, magna ruina*, grand dommage, etc.; འཆི་¶་ *mortalis diminutio, epith. pro senectute*, affaiblissement mortel, la vieillesse; ནོར་¶་འགྲོ····སོང་ *divitiæ minuuntur, dissipatæ sunt*, la richesse diminue, est dissipée.

རྒུན་ ¶་འབྲུམ་ *vulg. Uva, racemus*, raisin; ¶་ཤིང་ *vinea (arbor)*, vigne (arbre); ¶་ཚས་ *v.* ཚལ་ *v.* ར་ *vinetum*, vigne, (plantation); ¶་ཆང་ *v.* སྐྱམས་ *vinum ex uvis*, vin de raisin; ¶་(ཨ་)རག་ *aqua vitæ ex uv.*, eau-de-vie de raisins; ¶་དཀར་····ནག་ *uva alba, nigra*, raisin blanc, noir ; ¶་ར་ *nom. duo pagorum in ditione* འབའ་, nom de deux villages au pays de Bathang.

རྒོ་བ་=དགོ་བ་ *Procapra picticaudata (species dami in altioribus pascuis viventis)*, espèce de daim des hauts pâturages.

རྒོད་ *vulg.*, (S) གྲི་དྭ་ *Vultur*, vautour; *cuj. syn. sunt:* མྱུར་བྱེད་ *celer*, rapide; རྒོད་པོ་ *callidus*, rusé; མཁའ་ལ་འཁོར་ *in aere circuiens*, tournant en l'air; སྲེད་བྱེད་ *cupidus, vorax*, vorace.

རྒོད་ ¶་པ་ *Agrestis, sylvestris (de animalibus et plantis)*, sauvage; གཡག····ཕག···· བོང་····རྟ····བྱ་¶་ *bos* yak, *porcus, asinus, equus, avis sylv.*, yak, porc, âne, cheval, oiseau sauvage ; བྲ····ནས····སྔོད་¶་ *polygonum fagopyrum, hordeum, legumina sylv.*, sarrasin, orge, légumes sauvages ; *(vulg. potius dicitur* རི་ *montanus, ante nom. propr.; v. g.:* རི་ ཕག····བྱ་ *porcus, avis montis, sylvestr. (non domestic.)*, porc, oiseau de montagne, c.-à-d. sauvage. — *(N. B. In quibusdam locis dicuntur esse* མི་རྒོད་ *homines sylv. proprie dicti, sed valde dubium est.)*

རྒོད་ ¶་པོ་ *vulg. Capax (in bono vel malo sensu, sæpius malo)*, capable; བློ་¶་ *mens capax, perspicax*, esprit capable; མགུ་¶་ *passione motus, detrectator*, passionné, malicieux ; མི་¶་པོ་ *vulg. homo astutus, ferox (sed non sylvestris)*, personne rusée, féroce.

རྒོད་པ་=བཞད་གད་ (*vulg.* དགའ་ཤོར་) *Risus, jocus*, le rire, jeu; ¶་བག་ *ridendi, joc. passio*, la passion de rire, de jouer.— *(J. indolens?)*

རྒོད་མ་ *vulg.* = རྟ་མ་ *v.* རྒོ་ *Equa*, jument; ¶་¶་སྐམ་པ་ *eq. sterilis, vel quæ nondum genuit, vel non amplius gignere potest,*

jum. stérile, qui n'a pas encore produit ou ne peut plus produire de petit; ¶·¶·གཅོད་ *equam cooperire, euphem. pro coitu equæ,* saillir une jum.; ¶·¶·བུ་ *filius eq., epith. pro medico geniorum;* ¶·¶·ཁ་ *os equæ, et* ¶·¶·སྐྱེས་ *ab equa natus, epith. pro* རྟ་གདོང་མེ་ *ignis vultum equæ habens,* bouche de la jument, né de la jum., épith. pour volcan.

རྐྱལ་ ¶·བ་ར་ *præt. fut.* བརྐྱལ་ *Contendere, pugnare, adversari,* lutter, s'opposer à; སྔ་¶་ *aggressor,* agresseur; ཕྱི་¶་ *qui se defendit,* celui qui se défend; ཕྱིར་¶་བའི་དམག་མི་ *hostes extranei,* ennemis étrangers; ནང་¶་བའི་ངོ་ལོག་པ་ *cives rebelles,* citoyens rebelles; ངེས་¶་= སྨད་ *vere contendere, advers. contemnere, vilipendere,* s'opposer à, lutter, vilipender; ¶·བའི་ཚིག་ *v.* གཏམ་ *verba querulosa,* dispute de paroles; དགྲ་བོ་ལ་¶་ *inimico resistere, contra eum pugnare,* combattre un ennemi, lui résister. *(Vid.* འགལ་*)*

རྐྱོལ་ *In litibus, discussionibus contendere,* discuter; ཕར་ *v.* ¶·སྔ་ *disput. incipere,* commencer la discussion; ཕྱི་ *v.* རྒྱར་¶་ *eamd. sustinere,* soutenir une discuss.; ¶·མི་ *v.* མཁན་ *contendentes,* les parties qui discutent.

རྒྱ་ *Vulg. præp. indicans aliquam magnitudinem, multum, valde,* beaucoup, nombre de, grand; ¶·ལམ་···སྒོ་···ཡུལ་ *magna via, porta, regio,* grande route, porte, contrée; ¶·ཆེ་ *v.* ཆེན་ *v.* དགུས་ *valde magnus, amplus,* très grand, ample; ¶·ཆད་ *valde fatigatus,* très fatigué, ¶·མཚར་, *vulg.* ཡ་མཚན་ *valde mirabilis,* admirable; ¶·ཤུག་=ཆེན་མ་ *uxor primaria,* épouse principale; ¶·ཆེར་རོལ་པ་ *de magna ad majorem festivitatem,* de plus en plus grand, *(pars libri* བཀའ་འགྱུར་ *a D. Foucaux translati,* Développement des jeux;) ¶·ཆེ་བྱེད་ *v.* བསྐྱེ་ *v.* སྐྱེད་ *verb. neut. augere, dilatare,* augmenter, dilater; ¶·སྐུམ་ *multum contrahere, magna contractio,* grande contraction; ཁྱིམ་འདི་¶·ཆེར་གྱུར་བ་, *v. vulg.* ¶·ཆེ་དགུས་སོང་ (ཟིན་) *ista domus magna nimis facta est,* cette maison est devenue trop vaste.

རྒྱ་ ¶·བོ་ *v.* བ་(ཉིད་) ¶·ཁྱོན་ *vulg. Amplitudo, dimensio, extensio,* amplitude; ¶·¶·ཆེ་···ཆུང་ *magna, parva dimens., largus et angustus,* large, étroit; རྒྱར་ *pro* རྒྱ་རུ་ *v.* དཔག་ཏུ་མེད་པ་ *vulg.* ཚད་ *v.* དཔག་མེད་ *non mensurabilis,* incommensurable; ¶·ཁྱོན་ཡངས་པའི་ཡུལ་ *re-*

gio vasta, vaste pays; གནམ་གྱི་...སའི་... རྒྱ་མཚོའི་...ནགས་པའི་¶་¶ *cœli, terræ, maris, sylvæ, etc., immensitas,* l'étendue du ciel, de la terre, d'une forêt; རིག་པ་ *v.* མཁྱེན་¶་ཅན་ *scientiæ amplit. habens, valde doctus, sapiens,* qui possède les sciences, savant.

རྒྱ་གར་ ¶་དཀར་ ¶་གར་ཡུལ་ *(vulg.),* འཕགས་པའི་ཡུལ་ *India, Buddhæ regio,* l'Inde, patrie de Bouddha; ¶་¶་གྱི་ *indicus,* indien; ¶་¶་སྐད་ རྒྱ་སྐད་ *loquela indica, sanscrutana,* language indien, le sanscrit; ¶་¶་སྐད་དུ་ *in lingua indica, i. e. (sanscrutana),* en langue indienne; ¶་¶་གྱི་དཔེ་ རྒྱ་དཔེ་ཆ་ *volumen sanscr.,* volume sanscrit; ¶་སྐད་ཀློག་ཐབས་ *modus legendi sanscr.,* manière de lire le sanscrit; ¶་¶་བ་ *v.* མི་ *m.* མོ་ *homo, mulier indica,* un Indien, une Indienne.

རྒྱ་ནག་ ¶་¶་ཡུལ་ རྒྱ་ཡུལ་, (S) མ་ཧཱ་ཙི་ན་ *vulg. Sinæ,* la Chine; ¶་¶་གི་ *sinicus,* chinois; རྒྱ་མི་ ¶་¶་པ་ *v.* པོ་ *m.* མོ་ *f. et in E.* རྒྱ་ *simpliciter, homo, mulier sin.,* un Chinois, une Chin.; ¶་¶་སྐད་ རྒྱ་སྐད་ *lingua sinica,* langue chin.; ¶་(ནག)ཡི་གེ་...ལུགས་སྲོལ་ ཁྲིམས་...དཔོན་...སྡེ་ *sinica scriptura, consuetudo, lex, dux, gens,* écriture, coutume, loi, chef, peuple chin.; ¶་¶་གོང་མ་ *Sinar. imperator (a multis adhuc putatur solus imper. in mundo),* l'empereur de la Chine; རྒྱ་བོད་གཉིས་ *Sinenses et Thibetani simul,* Chinois et Thibétains; རྒྱ་མགོ་ *Sinensis caput (parva irrisio),* tête de Chinois; ¶་¶་རྟ་ནག་ *equus niger sinicus (alia parva maledictio),* cheval noir de Chine!

རྒྱ་ཕི་གླིང་ ཕི་གླིང་ ཕྱི་གླིང་ *vulg. Angli in India (quia extranæi sunt), nunc nom. gener. pro omnibus Europæis,* Anglais de l'Inde et Européens en gén.; ¶་¶་གི་ *Europæus,* d'Europe; ¶་¶་པ་ *m.* མ་ *v.* མོ་ *homo, mulier Europ.,* un Européen, une Europ.; ¶་¶་ཊམ་ཁ་ *v.* སྒོར་མོ་ *Rupia (moneta indica),* la roupie, monnaie indienne.

རྒྱ་སེར་ (J.) *Russia* ¶་¶་པ་ *m.* མ་ *f. Russus. — In E. vulg. dicuntur* ཧོར་སོག་ *vel* ཧོར་རི་སོག་

རྒྱ་ ¶་དམགས་ *Sigillum,* sceau, cachet; ¶་ལྡན་ *sig. habens, signatus,* contresigné; ¶་རྒྱབ་ *v.* འདེབས་ *v.* མནོན་ *v.* ནོན་ *sig. apponere,* mettre son sceau; བཀའ་ཤོག་...གསར་རྒྱ་ལ་¶་རྒྱབ་ *edictum, contractum sigill.,* contresigner un édit, un contrat; ¶་གཅོག་ *v.* ཆག་ *sigill. frangere,* briser un sceau; རི་¶་ལུང་¶

ཛོགས་པར་ *montes et valles sigillare (prohibendo venationem et piscationem),* mettre son sceau sur les montagnes et les vallées, en défendant la pêche et la chasse.

རྒྱ་ ¶་མོ་ *vulg. Rete, laqueus,* filet, lacet; རི་དྭགས་....བྱ་....ཉ་¶་ *rete ad capiendum feras, aves, pisces,* filet pour prendre les bêtes sauvages, les oiseaux, les poissons; ཉ་¶་རྒྱབ་ *retia tendere,* tendre des filets; ཉ་¶་གཅིག་རྒྱབ་ *uno ictu ret. mittere,* jeter un coup de filet; ¶་ *v. vulg. E.* སྐྱིད་པ་བཙུག་ *v.* འཛུག་ *laqueos tendere,* tendre des lacets; *et cum* མཁན་, *qui eosd. ponit, venator,* chasseur; ¶་གྲོལ་ *a rete liberatus, epith. pro germinatione florum,* délivré du réseau, bouton de fleur; ¶་ཡིས་ *v.* རྒྱས་འཚོ་ *de retibus vivere, venator, piscator,* chasseur, pêcheur de profession.

རྒྱ་ ¶་རོ་ *vulg. (in Sik. pronuntiatur* ya ro*) Barba,* barbe; ¶་¶་ཅན་ *v.* ཨོད་མི་ *barbatus,* barbu; འགྲམ་¶་ *genarum barba,* favoris; ཁ་¶་¶་ *moustaches.*

རྒྱ་ཀ་ར་ *vulg. E.,* འབུ་¶་¶་¶་ *Aranea,* araignée.

རྒྱ་སྐར་ ¶་མཐོང་ ¶་མདོངས་ སྐར་ཁུང་ སྣང་ལམ་, *vulg.* ཐུས་མཐོང་ *Apertura in tecto vel pariete, ad lumen admittendum, impluvium, fenestra,* trou dans le toit ou dans un mur, fenêtre ou passage.

རྒྱ་སྐྱེགས་ རྒྱ་སྐེགས་ = *vulg.* སྐག་ *Cera producens tincturam rubro-violaceam,* laque pour teindre en violet; ¶་¶་ལྤུ་བྱ་ པགས་འདབ་ཅན་=ཕ་བང་ *vespertilio, cujus alæ pelliceæ sunt sicut* ¶་¶་ *(quoad colorem),* espèce de chauve-souris.

རྒྱ་བསྐྱེད་=སྣོ་ཆུང་=ཉམས་སེམས་ *Pusillanimis, timidus,* timide, craintif.

རྒྱ་མཁར་ *Arx magna, nom. civitatis* སྨར་གྲོག་ *seu* སྨར་ཁམས་ *in provincia Orient.* གསུམ་, *vocatur Kiang khă a Sinens.,* nom de viile.

རྒྱ་གྲམ་ *(vulg.) Crux,* croix; རྡོའི་...ཤིང་གི་... དངུལ་གྱི་¶་¶་ *crux lapidea, lignea, argentea,* croix de pierre, de bois, d'argent; ¶་¶་གྲིས་བརྒྱན་པའི་འཕྲུག་ *pannus laneus optimus, crucibus ornatus,* étoffe de laine ornée de croix; ལམ་¶་¶་= ལམ་མདོ་ *crux e bivio efformata,* carrefour. — *(N. B. Ista vox* རྒྱ་གྲམ་ *cum sit omnino et ubique vulg. ad designandam crucem, sic adhibetur a Catholicis:* ¶་¶་གྱི་རྟགས་ *signum crucis,* signe de la croix; ¶་¶་སྟེང་དུ་ *v.* ལ་གཟར་ *v.* བཞག་ *crucifigere,* crucifier. — *Nescio cur pro cruce protestantes adhibeant vocem* རྐྱང་ཤིང་ *lignum ad extendendum, proprie instrumentum supplici: equuleus.)*

རྒྱ་འགྲིམ་ *Diversorium*, auberge, lieu de repos pour les voyageurs.

རྒྱ་སྦྱར་ *Nom. libri*, nom de livre.

རྒྱ་ཅང་ = སྐ་ *v.* སྐེད་རགས་ *Cingulum*, ceinture.

རྒྱ་མདའ་ *Nom. urbis principalis districtus* ཀོང་པོ་ *ad Orient. urbis* ལྷ་ས་, nom de ville.

རྒྱ་ཕིབས་ རྒྱ་ཕུབས་=བ་གམ་=ཐོག་ཕུབ་ *Tholus*, dôme; ¶·¶·ཅན་ *thol. habens, epith. pro* ཁང་བཟང་ *palatium*, ayant un dôme, palais.

རྒྱ་བ་ *vulg. et in quibusdam locis* རྒྱ་ཀ་ར་ *antilops*, antilope; ¶·ལྤགས་ *ejus pellis*, sa peau.

རྒྱ་བ་=ཤིན་ཏུ་ཐང་ཆད་ *Valde fatigatus, animo despondens*, très fatigué, démoralisé. — *(Vid etiam* རྒྱ་བསྐྱེད་ *timidus*, timide.*)*

རྒྱ་བྲན་ *Species supplicii, forsan : servitudo ?* espèce de supplice, la servitude (?)

རྒྱ་བྲུག *Species piri*, espèce de poire.

རྒྱ་མ་ *vulg. Statera et libra thibetana*, balance et livre thibétaine; ¶·རྡོ་ *ejus pondus*, son poids; ¶·མདའ་ *v.* ཤིང་ *ejus stylus*, son bras; ¶·¶·བཀུག་ *in statera ponderare*, peser à la bal.; ¶·¶·གང་... དོ་...གསུམ་ 1.2.3 *libræ*, 1.2.3 livres.

རྒྱ་ཚྭ་ *Sal ammoniacum*, borax.

རྒྱ་ཚོགས་ ས་ *v.* ལམ་ཚོགས་ རྒྱ་ཚུག *Iter unius diei*, une journée de chemin; ¶·¶·གང་...དོ་...གསུམ་ 1.2.3 *stationes*, 1.2.3 étapes; མདོ་ལ་འགྲོ་ས་¶·¶·རིང་པོ་གཉིས་ཡོད་ *usque ad* Tà-tsién-loû *duæ sunt longæ stationes*, il y a 2 longues étapes jusqu'à *Tà-tsién-lou.*

རྒྱ་མཚོ་ *vulg. Mare, oceanus*, mer, océan; ¶·¶·འི་ *marinus, maritimus*, marin, maritime; ¶·¶·འི་ཀློང་ *v.* རྒྱ་ཁྱོན་ *extensio, immensitas, profundum maris*, l'immensité des mers; ¶·¶·ཟབ་མོ་ *mare profundum*, mer profonde; ¶·¶·རྒལ་ *transmeare, navigare*, naviguer; ¶·¶·འི་བཞོན་ *v.* གཟིངས་ *magna navis pro mari*, grand navire; ¶·¶·འི་རླབས་ *fluctus m.*, les flots; ¶·¶·འི་སྐ་རགས་ ¶·¶·འི་གོས་ཅན་ *habens mare pro cingulo, vestimento, insula*, ceint par la mer, île; ¶·¶·སྐྱེས་ *e mare natus, epith. pro* རྟ་ *equus*, né de la mer, le cheval; ¶·¶·འི་མར་སེར་ *butyrum flavum maris, epith. pro luna*, beurre jaune de la mer, c.-à-d. la lune; ¶·¶·འི་ལྷ་མོ་ *dea maris, epith. pro* དབྱངས་ཅན་ *Harmonia*, déesse de la mer, l'Harmonie; ¶·¶·འཐུང་ *mare bibens, epith. pro sole*, qui boit la mer, soleil.—*Syn. pro mari sunt:* རྒྱ་བཙས

ཆུ་རྫིང་ ***stagnum magnarum rerum***, réservoir des grandes choses; ཟླ་བའི་འཕེལ་ *cum luna tumescens*, qui croît avec la lune; ཕ་རོལ་འགྲིབ་ *in altera parte (in longinquo) decrescens*, disparaissant au loin; ཆུ་ཀླུང་བདག་ *fluminum dominus*, maître des fleuves; ཆུ་བདག་ *aquarum dominus*, maître des eaux; ཆུ་གཏེར་ *aquæ thesaurus*, trésor des eaux; ཆུའི་ཕུང་པོ་ *moles aquæ*, masse d'eau; ཆུ་དབང་མཚོ་ *regis aquarum lacus*, lac du dieu des eaux; དུག་ཅན་གནས་ *locus venenatus*, lieu empoisonné; རིན་ཆེན་འབྱུང་གནས་ *origo gemmarum*, origine des choses précieuses; ཆུ་སྲིན་འབྱུང་གནས་ *v.* བདག་ *monstrorum origo, dominus*, lieu d'origine des monstres, leur maître; རི་མོའི་མཛོད་ *imaginum factor*, qui produit des images; ཟླ་བའི་མ་མ་ *lunæ nutrix*, nourrice de la lune; རོ་ལྡན་མ་ *sapida (salsa)*, qui a du goût, salée; གང་གཱ་འཛིན་ *Gangetis receptaculum*, qui reçoit le Gange; སིནྡྷུའི་བདག་ *fluminis, cui nomen Indus, dominus*, maître de l'Indus; མཚོ་ཆེན་ *magnus lacus*, grand lac; རུ་ *v.* རུས་སྦལ་ཆེ་ལྡན་ *magnis testudinibus plenus*, plein de grandes tortues; རིའི་ཁྲོད་ཅན་ *cujus frons sunt montes*, dont le front sont les montagnes; རི་ལའི་གྲོང་ *v.* ཁྲོད་ཅན་ *montium et transituum pagus vel frons*, village, ou front de montagnes; ཆུ་སྲིན་རྒྱལ་མཚན་ *cujus vexillum est monstrum*, dont l'étendard est un monstre; ཆུ་སྲེལ་ *aquas custodiens vel nutriens*, qui nourrit, conserve les eaux; ཉ་མའི་མཛོད་ *v.* གྲོང་ *cubiculum vel pagus piscium* ཉ་མ་, demeure des poissons *ti-ma;* གསེར་ལྡན་མ་ *aurum continens*, qui contient de l'or.

རྒྱ་རི་ *Cibus*, nourriture.

རྒྱ་སེ་ *vulg. Malum aureum*, orange; ¶་¶་ཤིང་ *mal. aur. arbor*, oranger; *(in Sik.* tsa-loum.)

རྒྱག་ བགག་¶་ *Gluten, glutinare*, colle, coller.

རྒྱག་ ¶་པར་ *Projicere*, jeter, lancer; མདའ་¶་(པར་) *sagittas jaculari*, lancer des flèches.

རྒྱག་ *Fundare*, fonder, établir; དགོན་པ་ཁྱིག་¶་ *monasterium fund.*, fonder une lamaserie.

རྒྱག་ མར་¶་ *(vulg.) Premere, deprimere*, presser, déprimer, oppresser; གདུང་མ་¶་¶་ *trabem premendo deponere*, abaisser une poutre en pressant dessus; མི་ལ་¶་¶་ *populum, subditos oppr.*, opprimer le peuple; དབུལ་···གསེར་¶་

argentum, aurum premendo applicare, dorer, argenter en pressant.

རྒྱགས་ བརྒྱགས་ ལམ་¶་ ཟ་འགྲོ་ *vulg. Cibaria, viaticum,* provisions de bouche, viatique; ¶་རྐྱལ་ *v.* ཧྲུག་ *saccus pro viatic.,* sac pour le viatique; ཟྱེ་ *v.* ཙམ་པ་¶་ *farina pro viat.,* farine pour le viatique; དགུན་...དབྱར་¶་ *cibi pro hieme, æstate,* vivres pour l'hiver, l'été; ¶་ཟོང་ *v.* ཟོག་ *merces ad emendum viat. in itinere,* marchandises pour acheter des vivres en voyage.

རྒྱགས་པ་ ཤ་¶་¶་ *vulg. Pinguis,* gras; ཕག་...གླང་¶་¶་ *porcus, bos pinguis,* porc, bœuf gras; མི་འདི་ཤ་¶་¶་ཡིན་ *iste homo est pinguis,* cet homme est gras; ¶་དྲགས་ *valde ping.,* très gras; ¶་¶་ འགྱུར་བར་ *v. vulg.* འགྲོ་ *pinguescere,* devenir gras; ས་ཞིང་¶་¶: *v.* ནོར་སོ་ *terra ping., fertilis,* terre grasse, fertile; ལྟོག་¶་¶་ *segetes abundantes,* moissons abondantes; ¶་ཟ་...འཐུང་ *ad satietatem manducare, bibere,* manger, boire à satiété.

རྒྱགས་པ་ *Superbus, potens,* orgueilleux, puissant; *(J.* ¶་ཟླུག་ *spurius,* bâtard (?) *prob.* རྒྱ་ཟླུག་ *filius Sinensis et Thibetanæ mulieris.)*

རྒྱང་ ¶་མ་ *v.* རིང་ ཐག་རིང་ *vulg. Distantia magna,* grande distance; ¶་ཐུང་(ཐུང་) *dist. parva,* petite dist.; ¶་¶་ནས་འོངས་ *v.* སླེབས་ *v.* ཐེབས་ *a longe venit, advenit,* il est venu de loin; ¶་དུ་ *v.* ལ་རྫོང་ *in longinquum exilium agere,* exiler au loin; ¶་¶་བཞག་ *v.* བྱེད་ *elongare,* éloigner; ¶་ཐུང་འཁྱེར་ *prope afferre,* apporter auprès; ¶་¶་དྲགས་ *nimis, valde longe,* très ou trop loin; ¶་འབོད་ *a longe vocare,* appeler de loin; ¶་གྲགས་ *fama longe diffusa,* réputation répandue au loin; ¶་རི་...ཆུ་བོ་ *mons, flumen procul distans, epith. pro* སྨིག་རྒྱུ་ montagne, fleuve très distants, mirage; ¶་¶་ཟས་ *a longe nutritus, epith. pro serpentibus,* qui se nourrit de loin, le serpent.

རྒྱང་ ¶་བར་ *vulg. Suspendere, extendere,* suspendre, étendre; ཐང་ཀ་...གོས་གཟན་ ¶་ *imagines, vestes suspendere,* suspendre des images, des habits; གདུགས་ ¶་ *umbellam ext., expandere,* ouvrir un parapluie; རྐང་པ་...ལག་པ་¶་ *pedem, manum ext.,* étendre le pied, la main; ¶་ཤིང་ *equuleus, patibulum ad extend. vel suspendendum sontem,* chevalet pour torturer.

རྒྱང་གྲགས་ *Mensura* 500 *orgyarum,* mesure de 500 brasses.

རྒྱང་ཕན་པ་ ¶་འཕེན་པ་ *Nom. sectæ in antiqua India*, nom de secte.

རྒྱང་མོ་རོང་ *Nom. principatus thibetani in N.-W. provinciæ* Sé-tch'ouan (Kīn-tch'ouān, *Sin.*), n. d'une principauté thib.

རྒྱང་རྩེ་ *Civitas, monasterium et statio militaris sinensis ad N. regni* Sikkim *(vocatur* Kiāng-tsè *a Sin.)*, nom de ville.

རྒྱན་ ¶་ཆ་ ¶་ཆས་ *vulg. Ornamentum*, ornement, *et verb.* ¶་(པར་) ¶་རྒྱབ་ *v.* བྱེད་ *v.* བཀོད་ *ornare*, orner; *præt.* བརྒྱན་ *ornavi, ornatus*, orné; ¶་ཅན་ ¶་གྱིས་བརྒྱན་པ་ *ornatus*, orné; ¶་མེད་(པ་) *sine ornatu*, sans ornem.; སྐུ་(ལུས་) *v.* གཟུགས་ *v.* ལུས་པོ་¶་¶་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་¶་ *corpus omnibus ornam. ornare*, couvrir son corps de toutes sortes d'ornem.; ¶་པ་འབུད་ *v. vulg.* ཕུད་ *v.* ཧོར་བཞག་ *orn. deponere*, ôter les ornem.; ¶་གྱི་སྒྲ་ *sonitus orn.*, bruit des ornem., = སིལ་སིལ་ *et* སིལ་སྒྲ་ *tintinnabula, et eorum sonitus*, grelots et leur son; དབུ་ *v.* མགོ་... སྙན་ *v.* རྣ་... མགུལ་ *v.* མགྲིན་ *v.* སྐེ་¶་ *capitis, aurium, colli orn.*, ornem. de tête, des oreilles, du cou; སྐེད་¶་ = སྐ་རགས་ *cingulum*, ceinture; ¶་ངག་ *elocutio ornata, eloquentia*, ornem. du style, éloquence; (ངག་)¶་མཁན་ *peritus in oratione, eloquens orator*, habile orateur; སྨིག་རྒྱུའི་¶་ *orn. in illusionibus opticis*, mirage. — *Syn. pro* རྒྱན་པ་ *sunt:* ལེགས་བྱེད་ *bene, bonum, pulchrum faciens*, qui rend beau, bon; མཛེས་བྱེད་ *pulchrum faciens*, qui rend beau; མཛེས་¶་ *pulchrum orn.*, bel ornement.

རྐྱན་ ¶་པོ་ *v.* སྐྱགས་ *vulg. Pignus ludi*, enjeu; ¶་¶་འཇོད་ *v.* བཞག་ *id. deponere*, le mettre; ¶་¶་རྒྱལ་ *v.* ཁྲེ་ *id. lucrari*, le gagner; ¶་པོ་ *tabula ludi latrunculorum*, espèce de jeu de dames.

རྐྱན་ *vulg. Designat etiam varias res diversis personis pertinentes, et mixtas ad mittendum sortes*, objets mêlés pour tirer les sorts; ¶་རྒྱག་ *sortes mittere (objecta singula separando, et unicuique attribuendo)*, tirer ainsi les sorts.

རྒྱབ་ *vulg. Pars posterior rei, dorsum (physice et moraliter)*, le dos, l'envers d'un objet; ¶་མཐོ་ *dorsum proeminens, epith. pro piscibus*, dos proéminent, les poissons; ¶་དུ་འཇར་ ¶་སྟེང་དེ་འབག་ *supra dors. ferre*, porter sur le dos; ¶་ལོག་ *v.* རྫོགས་པར་ *tergum vertere, fugere*, tourner le dos, fuir; ¶་འགལ་ *dorsum opponere, i. e. rebellare, cum aliquo inimicitia habere, non concordare*, tourner le dos à quelqu'un, se révolter, être

ennemi; ཁྱོད་ཀྱི་སྐད་ཆ་ལས་¶་འགལ *tuæ actiones tuis contradicunt verbis*, tes actions contredisent tes paroles; ¶་རྟེན་ *v.* རྒྱ་བྱེད་ *a tergo fulcire, et aliquem vel aliquod negotium secreto tueri, adjuvare, fulcire*, étayer, appuyer quelqu'un, une affaire; ¶་རྒྱ་བྱེད་མཁན་མེད་ན་ཁོ་འདི་འདྲ་བ་ཙོག་ལ་སྤྲོད་ *si quis eum secreto non tueretur, quomodo sic agere auderet?* si quelqu'un ne le soutenait en secret, comment oserait-il agir ainsi?

རྒྱབ ¶་ཕྱོགས་ *v.* དུ་ *v.* ན་ *v.* མ་ལ་ *v. Sik.* ལས་ *adv. vulg. Retro, post*, derrière, après; ¶་སྒོ་ *porta a retro sita*, porte dérobée; ¶་ཡོལ་ *velum quod post, retro imagines suspenditur*, voile suspendu derrière les idoles; ངའི་¶་¶་ཤོག་ *veni post me*, viens après moi; ཁྱིམ་¶་¶་འདུག་ *retro domum adest, degit*, il est, il demeure derrière la maison; ¶་¶་བཤད་ *post tergum dicere, i. e. susurrare*, parler derrière le dos, médire.

རྒྱབ ¶་པར་, *præt. fut.* བརྒྱབ་ *Vulg. adhibetur in multis circumstantiis aliquod motum ad extra exprimentibus, projicere, emittere, etc.*, indique un mouvement au dehors; རྡོ་¶་ *lapides projic.*, jeter des pierres; དམག་¶་ *pugnare*, combattre; མེ་མདའ་¶་ *sclopetum explodere*, tirer du fusil; གྲི་¶་ *cultro verberare*, frapper avec un couteau; ཨུར་¶་ *ululare*, crier, hurler; རྒྱན་¶་ *ornare, sortes mittere*, orner, jeter les sorts; ཚོན་¶་ *pingere*, peindre; དངུལ་... གསེར་¶་ *argentare, deaurare*, argenter, dorer; པར་¶་ *libros imprimere*, imprimer des livres; རེ་བ་¶་ *spem emittere, sperare*, espérer; སྨོན་ལམ་¶་ *v.* བཏབ་ *vota emittere, etc.*, faire des vœux, etc.

རྒྱབ *vulg. Onus pro jumento*, charge d'animal; གཡག་...རྟ་...དྲེལ་...ལུག་¶་ *onus pro bove* yak, *equo, mulo, ove*, charge pour un yak, un cheval, un mulet, un mouton; ¶་སྒ་ *clitellæ pro onere*, bât; ¶་ཁལ་ *v.* བཀལ་ *on. jumentis imponere*, charger les animaux; ¶་མར་འབབ *onus deponere*, décharger; ¶་འཆིང་ *v.* བཅིངས་ *onera alligare*, attacher les charges; ¶་ལོག་འགྲོ་ *onus volvitur*, la charge tourne, penche; ཇ་... བལ་¶་ *thei, lanæ onus*, une charge de thé, de laine; ¶་ཁལ་ *v.* སྐྱལ་ *onus deferre (dicit. de animalibus)*, porter des charges.

རྒྱབ *Vestimenta*, habits; ཟས་¶་ *cibus et vest.*, nourriture et habits.

རྒྱབ་རེ་བགྱོ་ *(vulg. E.)* = འཛིང་ *(vulg. Sik.) Rixari*, lutter, se battre.

རྒྱམ་ཚྭ་ = རྒྱ་ཚྭ་ *Sal crystallisatum*, borax.

རྒྱར་ *pro* རྒྱ་རྡ་ *In, sicut rete,* dans le filet, comme un filet; ཕྱག་¶་སྦྱར་, *vulg.* ཕྱག་རྒྱ་རྒྱབ་ *manus jungere digitis extensis,* joindre les mains étendues.

རྒྱལ་ ¶་བ་ *vulg. Victoria, victor,* victoire, vainqueur; རྒྱལ་(བར་)བྱེད་ *vincere,* vaincre; ¶་བ་རིན་པོ་ཆེ་ *pretiosus victor (titulus vulg. Dalai-lamæ),* précieux vainqueur; ¶་བ་མཆོག་གྱུར་ *nobilis victor factus (titulus pro rege),* devenu noble vainqueur; ¶་(བ་)སྟོད་ *cantus laudis in honorem victoris,* chant pour louer un vainqueur; ¶་བྱེད་དཔའ་ *heros victor, (titulus pro duce sectæ* ཀར་མ་པ་*),* héros vainqueur; དགྲ་ལས་¶་བ་ *inimicorum victor,* vainqueur des ennemis; ¶་བའི་གཞི་ *v.* ཕྱུ་གུ་ *v.* རྒྱུ་ *principium, germen, causa victoriæ, epith. pro* བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ *Bohdisatwa,* cause, principe de victoire; ¶་བ་རིང་ཚེ་སྐྱེལ་བ་རག་བྱེད་པར་ *victori longam vitam adprecari,* souhaiter une longue vie au vainq.; སྒྲག་ལ་ *v.* རྩེ་མོ་ལ་¶་ *in ludo vincere,* gagner au jeu; ང་¶་ *ego vici, superbia,* j'ai vaincu, orgueil. —*Syn. sunt:* (S) ཇི་ཛ་ཡ་ རྣམ་པར་¶་ *omnino vincere,* vaincre entièrement; དུས་ལེགས་པ་ *tempus faustum,* temps propice.

རྒྱལ་མཚན་ *vulg. Signum victoriæ, vexillum,* étendard; ¶་¶་ཅན་ *vexill. habens, epith. pro* ཁང་བཟང་ *palatium,* qui a des étend., un palais; ¶་¶་དཔུང་བརྒྱན་ *magnum vexill. supra domos erectum,* grand étend. dressé sur les maisons; དམག་གི་¶་¶་ *vexill. bellicum,* drapeau militaire; ¶་¶་ཡར་འབྱིན་ *v.* གདེང་ *vex. erigere,* lever l'étend.; ཆུ་སྲིན་གྱི་¶་¶་ *vexill. in quo est monstrum,* étend. orné d'un dragon.

རྒྱལ་པོ་ *proprie: victor; vulgo: rex tributarius,* au sens propre, signifie vainqueur; vulg., signifie roi tributaire; ¶་¶་གོང་མ་ལ་རྟེན་འཇལ་ *v.* འབུལ་དགོས་ *rex imperatori tributum solvere, offerre debet,* le roi doit offrir des présents à l'empereur; ¶་མོ་ *regina,* reine; ¶་བུ་ *v.* སྲས་ *filius regis, princeps,* fils de roi, prince; ¶་སྲས་ཆེན་པོ་ *filius major natu et hæres regis,* prince héritier; ¶་བརྒྱུད་ *stirps regia,* famille royale; ¶་རབས་ *genealogia regia,* généalogie des rois; ¶་རབས་གསལ་བའི་མེ་ལོང་ *speculum regias genealogias illustrans, (titulus libri),* miroir des généalogies royales; ¶་ཕྲན་ *parvus rex,* roitelet; ¶་ཚབ་ *prorex, epith. pro* བྱམས་པ་ *qui futuri sunt Buddha,* vice-roi, les futurs Bouddhas; ¶་ཁང་ *v.* ཁབ་ *v.* ས་ *palatium regis,*

palais royal; ¶་ཁབ་ *urbs regia*, capitale; ¶་ས་ *thronus*, trône; ¶་སར་གཤེགས་ *ad thronum ascendere*, monter sur le trône; བོད་¶་¶་ *rex Thibeti*, roi du Thibet; ¶་པོའི་རྟགས་ལྔ་ནི་ 5 *insignia regia sunt*, les 5 insignes de la dignité royale sont, 1° གཙུག་ཏོར་ *capitis ornamentum, corona*, la couronne; 2° གདུགས་ *umbella*, le parasol; 3° རལ་གྲི་ *ensis*, l'épée; 4° རྔ་ཡབ་ནོར་བུའི་ཡུ་བ་ཅན་ *flabellum ex cauda bovis* གཡག་ *cum manubrio pretiosis lapidibus ornato*, l'éventail fait d'une queue de yak, au manche orné de pierres précieuses; 5° ལྷམ་ཁྲ་བ་ *calceamenta polymita*, les chaussures de diverses couleurs.—*Syn. pro rege sunt:* མི་དབང་ (གཙུག་ *v.* རྗེ་ *v.* བདག་ *v.* ལྷ་) *hominum rector, dux, dominus, deus*, le gouverneur, chef, seigneur, dieu des hommes; མི་...ས་གཞི་སྐྱོང་ *homines, terram protegens*, protecteur des hommes, de la terre; ས་སྐྱོང་ *v.* འཛིན་ *v.* བདག་ *v.* དབང་ *v.* སྐྱོད་ *v.* འཚོ་ *v.* ཚངས་པ་ *v.* བརྒྱ་བྱིན་ *mundum custodiens, capiens, dominans, lucrifaciens, nutriens, Brahma et Indra terræ*, celui qui garde, saisit, domine, utilise à son profit, nourrit la terre, le Brahma et l'Indra de la terre; གནམ་བསྐོས་ *a cœlo institutus*, institué par le ciel; གནམ་གྱི་ལྷ་ *genius cœlestis*, génie céleste; འཇིགས་པ་སེལ་བྱེད་ *timorem dissipans*, qui dissipe la crainte; སྐྱེ་དགུའི་བདག *hominum dominus*, maître des hommes. — རྒྱལ་ཕྲན་སྲིད་ *Syn. pro regulo sunt*, les syn. pour un roitelet sont: ¶་རིགས་ཆ་ཤས་ *pars stirpis regiæ*, portion de la race royale; ཡུལ་འཁོར་དབང་ *unam regionem gubernans*, qui ne gouverne qu'un pays; ཡུལ་གྱི་བདག་པོ་ *regionis dominus*, maître d'un pays; གྲོང་ཁྱེར་རྗེ་ *urbis dux, princeps*, chef de ville; སྡེ་དཔོན་ *dux populi*, chef du peuple; ཁམས་ཀྱི་¶་པོ་ *unius regionis rex*, roi d'un seul pays; སའི་ཐིག་ལེ་འཛིན་ *regionis vestimenta florida induens (?)* qui se revêt des habits fleuris du pays (?)

རྒྱལ་བྱེད་ *v.* སྲིད་ ¶་པོ་བྱེད་ *v.* བགྱི་ *v.* བཟོ *vulg. Regnare, gubernare*, régner, gouverner; ¶་ཁམས་ *v.* ཁབ་ *v.* སྲིད་ *regnum*, royaume; ¶་¶་ཐོབ་ *reg. obtinere*, obtenir la dignité royale; ¶་¶་བདག *reg. subjicere*, soumettre un royaume; ¶་¶་ན་སྡེ་ཚན་བཞི་ཡོད་ *in regno 4 sunt provinciæ*, le royaume est divisé en 4 provinces.

རྒྱལ་ཆེན་བཞི་=འཇིག་རྟེན་སྐྱོང་བ་བཞི་ *quatuor magni reges, 4 mundi protectores.*

supra montem རི་རབ་ *habitantes*, les 4 rois ou protecteurs du monde, qui habitent sur le mont Ré-rop· *Dicuntur etiam:* ནམ་ཐོས་སྲས་བཞི་ 4 *filii dii* ནམ་ཐོས་, les 4 fils du dieu *Nam-theu;* ཉི་དབང་བཞི་ 4 *principes solares*, les 4 princes solaires. *Eorum syn. sunt:* ཡུལ་འཁོར་བསྲུངས་ *qui regiones custodierunt*, qui ont gardé les régions du monde; འཕགས་སྐྱེ་པ་ *nobiles creaturæ*, nobles créatures; སྤྱན་མིག་བཟང་ *bonis oculis præditi*, doués de bons yeux.

རྒྱལ་ *Nom. stellarum* 7ae *et* 8ae *zodiaci*, nom de deux étoiles; ¶·སྟོད་ *stel. superior*, la supérieure; ¶·སྨད་ *stel. inferior*, l'inférieure, *quarum syn. sunt:* ལྷ་མའི་ལྷ་ལྡན་ *genios superiores possidentes*, peuplées de génies supérieurs; སྦྱོར་ལྡན་མ་ *conjunctiones habentes*, ayant des conjonctions; སྐྱབ་པ་ཆོས་བྱེད་ *perfectam felicitatem procurantes*, procurant un bonheur parfait; ¶·ཟླ་ 12a *luna*, la 12e lune.

རྒྱལ་ཐང་ *Nom. regionis et civitatis ad orient. flumin.* འབྲི་ཆུ་ *seu* Kin-cha-kiang, *in* Yun-nan N.-W., *vocatur* Tchōng-t'iên *a Sinens.*, nom de pays.

རྒྱལ་རོང་ རྒྱང་མོ་རོང་ *Nom. principatus thibetani in N.-W. provinciæ* Sé-tch'oüan, *vocatur* Kīn-tch'oüan *a Sinens.*, n. de pays.

རྒྱས་ ¶·པ་ ཚོན་¶་ *vulg. Extensus, multus, abundans*, vaste, étendu, nombreux, abondant; རྒྱས ¶·བྱེད་ *v.* བཟོ་ *v.* བགྱི་ *v. hon.* མཛད་ *extensum reddere*, rendre vaste, etc.; ཚོན་¶·སྣང་ *omnis generis, valde multi sunt*, de toutes sortes, très nombreux; ལོ་ཏོག་¶·པ་འདུག་ *v.* ཡོད་ *v.* སྣང་ *cerealia sunt copiosa*, la moisson est abondante; ཞིང་¶·པ་ *ager fertilis*, champ fertile; ལོ་¶·པའི་མི་ *homo multorum annorum, senex*, vieillard; ¶·བཤད་ *multum loqui*, parler beaucoup; *et addendo* མི་ *v.* མཁན་ *loquax*, bavard; ཟླ་བ་¶·པ་ *luna plena*, pleine lune; དོན་¶·པར་བསམས་ *multis negotiis attentus*, occupé de beaucoup d'affaires; ¶·འཛིན་ *multos capiens, ep. pro* གཤིན་རྗེ་ *deo mortuorum*, qui saisit beaucoup (de monde), le dieu des morts; ¶·བྱེད་ པར་སྣང་ *ad multum agendum illuminans, epith. pro* གནམ་ *et* ནམ་མཁའ་ *cœlum, aer*, qui éclaire pour beaucoup travailler, le ciel, l'air; ¶·པར་བྱེད་ *adaugens, epith. pro* ཆུ་ *aqua, flumen*, qui augmente, l'eau, un fleuve.

རྒྱས་ *est etiam adv. (vulg.)* ¶·པ་ན་ *Multum ægrotat*, il est très malade; ཁྱོད་ ངས་ཁ་གཅིག་རག་ཐུབ་ན་¶·པ་ཡིན་ *si*

unam tantum rupiam obtinere potes, est multum, c'est beaucoup si tu peux seulement obtenir une roupie.

རྒྱུ་ *vulg. Causa, motivum,* cause, motif; དང་པོའི་¶་ = གཞི་ = སྙིང་གཞི་ *causa prima,* cause première; ཉེ་(བའི་)¶་ *causa proxima,* cause prochaine; རིང་(བའི་)¶་ *causa remota,* cause éloignée; བྱེད་(པའི་)¶་ *c. efficiens,* c. efficiente; ལྷན་ཅིག་འབྱུང་(བའི་)¶་ *causa concomitans,* cause concomitante; ¶་འབྲས་ *causa et effectus,* cause et effet; ¶་གང་གིས་ *pro quacumque causa,* n'importe pour quelle cause; ¶་ཅི་ལགས་ ཅི་¶་ཡིན་ *qua de causa,* pourquoi; ཅི་འགྲོ་... བཤད་¶་ཡིན་ *qua de causa, cur venis, dicis?* pourquoi venez-vous, dites-vous? ¶་མེད་ *sine causa,* sans raison; འཚོང་¶་མེད་ *non est causa vendendi, nolo vendere,* je ne veux pas vendre; འཚོང་¶་ཅིག་ཡོད་ *habesne aliquid vendendum?* avez-vous quelque chose à vendre? ལས་ཀ་ *v.* གཡོག་ལས་¶་ཡོད་ མ་རེད་ *v.* མི་འདུག་ *non est opus faciendum,* il n'y a pas de travail.

རྒྱུ་ *Post unum verbum et ante* ཡིན་ *v.* རེད་ *sæpe indicat futurum,* signe du futur, vulg.; ཤི་¶་ཡིན་ *v.* རེད་ *morietur,* il mourra; བྱེད་... འགྲོ་... བཤད་... ཟ་¶་ཡིན་ *v.* རེད་ *faciam, ibo, dicam, manducabo,* je ferai, j'irai, je dirai, je mangerai. — *Attamen istud fut. implicat aliquod dubium;* ཡིན་¶་རེད་ *probabile est,* c'est probable.

རྒྱུ་ *Quandoque = pronom. relat. qui, qua, quod, (vulg. E.)* ད་རིང་ང་གྱོན་¶་གོས་ཟད་སོན་ *vestis quam indui hodie lacerata est,* l'habit que j'ai aujourd'hui est déchiré; དཔོན་པོས་གསུང་¶་བདེན་པ་ཡིན་ *quod dux dicit verum est,* ce que le chef dit est vrai.

རྒྱུ་ ¶་རྫས་ *Substantia, materia, bona,* choses, objets, biens, fortune; *cujus syn. sunt:* ཀ་ཅ་ ཡོ་བྱད་ *objecta, supellex,* objets, mobilier; དངོས་པོ་ *res in genere,* choses en gén.; ནོར་རྫས་ དཀོར་ (ནོར་) འབྱོར་པ་ ནོར་ ལོངས་སྤྱོད་ དབྱིག་ *divitiæ,* richesses; ཆ་ལག་ དངོས་ཆས་ *supellex, utensilia,* mobilier, ustensiles.

རྒྱུ་ བཟོ་¶་ ¶་རྩ་ *vulg. Materia operis, vel ex qua aliquid conficitur,* objet d'un acte, matière première; ཟ་¶་ = *vulg.* ཟ་འཁག་ *cibus,* chose à manger, nourriture; མིག་¶་ *objectum oculorum, res quæ oculis subsunt,* objet qui tombe sous la vue; རས་¶་ *stamen panni,* chaîne d'une étoffe; ¶་གུ་ཅན་ A=R གཅེར་

ཟླ་ *parvam materiam habens, i. e. nudus,* employant peu de chose, c.-à-d. nu.

རྒྱུ་ ¶་དག་ *(de personis) vulg. Natura, indoles,* nature, caractère; ¶་དལ་ ¶་¶་ གཡེ་དྲགས་ *nat. tarda, segnis,* nature lente, indolente; ¶་¶་མགྱོགས་པ་ *ind. vivax, acris,* caractère vif, prompt; ¶་¶་བཟང་པོ་....ངན་པ་ *bona, mala ind.,* bonne, mauvaise nat.; *(de rebus) qualitas,* qualité, v. g.: གླ་རྩི་¶་¶་ཡག་པོ་ *v.* ལེགས་མོ་ཡིན་ *iste moschus bonæ qual. est,* ce musc est de bonne qualité; གོས་¶་¶་ཡག་པོ་ *vestis bonæ qual.,* habit de bonne qualité; ¶་¶་ཐབས་རྡུག་ *malæ qual.,* de mauvaise qualité.

རྒྱུ་ ¶་བ་ར་, *præt.* བརྒྱུས་, *fut.* བརྒྱུ་, *imp.* རྒྱུས་(ཤིག་) *vid.* རྒྱུད་ *(hoc verb. est vulg. in Sik.* = འགྲོ་ *in E.) Ire, ambulare, moveri,* aller, marcher, se mouvoir; ¶་བ *actus eundi, ambulatio,* marche; ཨེ་¶་ ¶་ག(ས)་ *(Sik.) ambulantne?* marchent-ils? vont-ils? ¶་མཁན་ *v.* མི་ *v.* བ་པོ་ *ambulator, qui procedit,* marcheur; ¶་བྱེད་ *quod ire facit, pes,* ce qui fait marcher, le pied; ¶་ས་ *via,* route; ག་¶་ *quo vadis?* où vas-tu? འཁྱམ་¶་ *ambulatum ire,* aller se promener; སྔོན་དུ་¶་ སྔ་¶་ མདུན་¶་ *anteire, præire, præcedere,* aller devant; རྒྱབ་ལ་ *v.* ལས་¶་ རྗེས་སུ་ *v.* མ་ལ་¶་ *ire post, sequi,* suivre; མགྱོགས་¶་སོང་ *celeriter abi,* va-t-en vite; ཕྱིར་ *v.* ཚུར་ *v.* ལྡོག་ *v.* ལོག་¶་ *redire,* revenir; ¶་ཡིན་འདུག་ *nunc procedens est,* il va en ce moment; ¶་ས་ *locus vel causa eundi,* le lieu où, la cause pour laquelle on va; ¶་ཚལ་ ཚལ་ *sylvula ad deamb.,* bosquet pour la promenade; ཀུན་དུ་¶་ *errabundi, (nom. sectæ),* les Vagabonds, nom de secte.

རྒྱུ་ ¶་བར་ *In ordine, per series disponere, ordinare,* mettre en ordre, en séries; ¶་བ་ *actus disponendi, ordinatio, series,* mise en ordre, en séries; ¶་འཁྱུལ་ སྨས་ *qui transmigrationis ordines, series peregrinantur,* ceux qui parcourent les degrés de transmigration.

རྒྱུ་སྐར་ *vulg.* སྐར་མ་ *Constellatio,* constellation, *vulg. stella,* étoile; ¶་¶་ལམ་ *via constell., epith. pro* ནམ་མཁའ་ *cœlum, aer,* la voie des constellat., le ciel, l'air; ¶་¶་བཟང་པོའི་ཟླ་བ་ *mensis faustarum constell., epith. pro* 12ª *luna,* mois des constell. heureuses, la 12ᵉ lune; ¶་¶་བདག་ *constellat. domina,* la reine des constell.; ¶་¶་སུ་ཁྲུད་ཅ་ཤས་ *constell. circumferentia cum partitionibus, epith.*

pro luna, mense, la circonférence divisée des const., une lune, le mois.

~་~་ཉེར་བརྒྱད་ 28. *constell. sunt:* les 28 constell. sont: 1° སྨིན་དྲུག་ (S) *Karttika*, Pleïades; 2° བེ་ཧྲི་ (S) Rohini, 3° མགོ་ (S) Marigasira, 4° ལྷག་ (S) Ardra, 5° ནབས་སོ་ (S) Punarvasu, 6° རྒྱལ་ (S) Pushya, 7° སྐག་ (S) Ashlesha, 8° མཆུ་ (S) Magha, 9° གྲེ་ (S) Purva-palguni, 10 དབོ་ (S) Uttara-palguni, 11° མེ་བཞི་ (S) Hasta, 12° ནག་པ་ (S) Chitra, 13° ས་རི་ (S) Swati, 14° ས་ག་ (S) Vishakha, 15° ལྷ་མཚམས་ (S) Anuradha, 16° སྣྲོན་ (S) Iyestha, 17° སྣྲུབས་ (S) Mula *vel* Niriti, 18° ཆུ་སྟོད་ (S) Purva Ashadha, *vel* Shravana, 19° ཆུ་སྨད་ (S) Uttara Ashadha, 20° གྲོ་བཞིན་ (S) Shravana, 21° བྱི་བཞིན་ (S) Abhigit, 22° མོན་གྲེ་ (S) Shatabhisha, 23° མོན་གྲུ་ (S) Danishtha, 24° ཁྲུམས་སྟོད་ (S) Purva Badrapadha, 25° ཁྲུམས་སྨད་ (S) Uttara Bhadrapadha, 26° ནམ་གྲུ་ (S) Revati, 27° ཐ་སྐར་ (S) Ashwini, 28° བྲ་ཉེ་ *cujus syn. est* གསལ་བའི་བུ་མོ་ *virgo lucens*, vierge brillante, (S) Bharani.

རྒྱུ་སྡེ་ རྒྱུད་སྡེ་ *Nom. libri*, nom de livre.

རྒྱུ་མ་, *Sik.* རྒྱུ་ཏོ་ *vulg. Intestina, viscera*, intestins, entrailles; ~་སྟོད་ *visc. superiora*, les intest. supérieurs; ~་སྨད་ *visc. inferiora*, les inférieurs; ~་སྦྲོག་ *v.* ཚིལ་ *visc. pinguedo*, graisse des int.; ~་ནད་ *morbus visc.*, maladie d'entrail.; ~་མ་གཟེར་ *v.* ཟུག་ *dolor viscer., colica*, colique; ~་སྐམ་གཟེར་ *colica sicca*, colique sèche; ~་~་བཀྲུ་ *v.* འཁྲུད་ *visc. purgare*, se purger; ཤ་~་(མ་) *caro in visceribus inclusa, hilla*, saucisse.

རྒྱུ་མཚན་ *Criterium, argumentum, causa*, preuve, cause; ~་~་རྗོད་པར་ *v.* བཤད་ *arg. proponere*, faire un argument; ~ ~་རྟོག་པར་ *illud examinare, ponderare*, peser une preuve; ~་~་འགལ་བར་ *v.* འགལ་བ་བཤད་ *arg. retorquere*, répliquer, répondre à un argum.; ~་~་ཅན་ *v.* ཡོད་ *causas, criteria habens, rationabilis*, raisonnable, appuyé de preuves; ~་~་མེད་པ་ *v.* དང་བྲལ་ *sine argumento, irrationabilis*, déraisonnable, sans preuves.

རྒྱུག་ ~་པར་ ~་འགྲོ་, *præt.* བརྒྱུགས་, *fut.* བརྒྱུག་ *vulg. Currere*, courir; ~་བ་ *actus currendi, cursus*, course; ~་པ་པོ་ *v.* མཁན་ *cursor*, coureur; ~་བྱེད་ *quod curr. facit, pes*, ce qui fait courir, les

pieds; ¶་ཤོག་ *currendo veni*, viens en courant; ¶་སོང་ *curr. vade*, va en courant; ¶་ཅིང་ *currendo*, en courant; ¶་རྒྱུག(འགྲོ) *sæpe vel celerrime curr.*, courir souvent ou très vite; ¶་འཆོང་ *saltando currere, epith. pro simio*, qui court en sautant, le singe; རྟ་མགྱོགས་པ(ར་)¶་ཤེས་ *equus celeriter currendi peritus est*, le cheval est habile à courir; ¶་ས་ *hippodromos, causa cursus*, champ de courses, motif de courir.

རྒྱུག *Differentia pretii quæ occurrit, æstimatio pretii*, différence de prix, cours de l'argent; *v. g.*: རྟ་གཉིས་བར་ལ་དངུལ་སྲང་བཅུ་¶་རྒྱུ་རེད་ *inter istos duos equos occurrit differentia* 10 *unciarum argenti*, il y a une différence de 10 onces d'argent entre le prix de ces deux chevaux; བོད་ཊམ་ཀ་ཡུལ་ན་མི་¶་ *v.* འགྲོ་ *moneta thibetana hic non est in usu, non recipitur*, la monnaie thibétaine n'a pas cours en ce pays.

རྒྱུག ¶་ཟོག་ *Bona in genere, præsertim mobilia*, biens en gén., biens meubles en particulier; ཁོ་¶་ཕྱུག་པོ་ཡིན་ *dives est in bonis*, il a beaucoup de biens, il est riche; ཁོ་ལ་¶་ཅི་མེད་ *nulla habet bona*, il n'a pas de biens.

རྒྱུད་ རྒྱུ(དག) *vulg. E. Indoles, dispositio mentis, dos*, caractère, disposition d'esprit, qualité; ¶་བཟང་…ངན་…འཇམ་…རྩུབ་ *indoles bona, mala, mitis, polita, rudis*, caractère bon, mauvais, doux, poli, rude; ཤེས་ *v.* སེམས་¶་ *intelligentia, mens*, l'intelligence, l'esprit; ¶་ལ་སྐྱེ་ *in mente oriri*, venir à l'esprit; ¶་སྨིན་…མ་སྨིན་ *mens, indoles formata, non efformata*, esprit mûr, caractère formé, non formé; རང་¶་ལ་རྟོག་པ་ *seipsum vel in semetipso considerare*, s'examiner, considérer en soi-même; གཞན་གྱི་¶་ལ་སྒྲིག་ *v.* མཐུན་ *cum alterius mente convenire*, s'accorder de caractère, de pensée avec quelqu'un.

རྒྱུད་ *Funis, catena*, corde, chaîne; ¶་གསུམ་པ་ *tres funes habens (instrumentum musicum)*, (instrument de musique) à trois cordes; ¶་མང་ *v.* མངས་ *multichordatum, lyra*, lyre, qui a beaucoup de cordes; ¶་མང་པ་ *lyricen*, joueur de harpe; ཕྲེང་¶་ *serti, rosarii funis*, la ficelle d'une guirlande, d'un rosaire; ལྕུ་ག་¶་ *catenula*, chaînette. *(Vulg. pro fune dicitur* ཐག་པ་, *et pro catena* ལྕགས་ཐག་*)*

རྒྱུད་ *vulg. Series, aliquid continuum*, série, choses qui se suivent naturellement; རི་¶་ *tractus montium*, chaîne de montagnes; ལོ་¶་ *series annorum, annales*, série d'années, annales (écrites); གདམས་¶་ *series verborum, traditio*, tra-

dition orale; ¶་པར་ v. དུ་ *in ordine, serie, prope*, en série, en ordre, près; དེའི་¶་དུ་ *prope illum*, près de lui; ¶་དུ་བཞག་ v. བཀོད་ *in ordine, seriebus disponere*, mettre en ordre; ¶་(པར་) *classificare*, collationner; ¶་མཁན་ *compilator, classificator*, compilateur, collationneur; ¶་སྒྲུང་བཤད་ *historias, fabulas narrare*, raconter des histoires; ¶་¶་=སྦྲིགས་སྦྲིགས་ *connexus, contiguus*, connexe, contigu; ཁང་པ་གཉིས་¶་¶་ *duæ domus contiguæ*, maisons contiguës; དོན་དག་གཉིས་¶་¶་ *negotia connexa*, deux affaires connexes; ཞིང་དུམ་ཐམས་ཅད་¶་¶་ཡིན་ *omnes agri in eadem linea sunt*, tous les champs sont sur une même ligne; ལེགས་པར་བརྒྱུད་པའི་ཚལ་ *sylvula bene plantata*, bosquet planté avec symétrie; ¶་པར་བྱའི་དཔེ་ཆ་ *volumina in ordine disponenda*, volumes à mettre en ordre; ¶་མར་རྒྱན་ *ornare*, décorer.

རྒྱུད་པ་ ¶་སྡེ་ རྒྱུད་སྡེ་ *Compilatio, tractatus, (nomen libri)*, compilation, traité; ¶་(སྡེ་)བཞི་ 4 *tractatus seu divisiones (hujus libri sunt)*, les 4 divisions (de ce livre sont sont): 1° བྱ་བའི་¶་ *tractatus de Actionibus*, (S) Kriya-tantra, traité des Actions; 2° སྤྱོད་པའི་¶་ *de Moribus, Actionibus moralibus tract.*, (S) Ashara-tantra, traité des Actes moraux; རྣལ་འབྱོར་¶་ *de Sapientia tract.*, (S) Yoga-tantra, traité de la Sagesse; 4° རྣལ་འབྱོར་བླ་ན་མེད་པའི་¶་ *de superemi nenti Sapientia tractatus*, (S) Onuttara-tantra, traité de la Sagesse transcendante; བཀའི་¶་ *præceptorum collectio*, recueil de préceptes, de lois.

རྒྱུན་ ¶་པ་ *Continuitas, perpetuitas*, continuité, perpétuité; ¶་ལྡན་ *continuus, perpetuus, epith. pro rivis*, continu, perpétuel, comme les cours d'eau; ¶་གཏོར་ *sacrificium perpet.*, sacrifice perpét.; ¶་འབར་ *semper lucens, comburens*, toujours luisant, brûlant; དུས་¶་(དུ་) ¶་དུ་ ¶་མི་ཆད་པ་ དུས་¶་ *tempus non interruptum, perpet.*, toujours, éternel; དུས་¶་མི་ *nunquam*, jamais; ¶་མི་ཆད་པའི་ཚེ་ *vita æterna (term. cath.)*, vie éternelle; ¶་རིང་ *diu*, longtemps; ¶་མི་རིང་ *breve tempus*, peu de temps; ¶་གོས་....ཟས་ *vestis, esca consueta*, habits, nourriture habituelle; ¶་ལུགས་ A = R རྒྱུ་འགྲུལ་ *semper incedere, modus eundi*, aller toujours, manière de marcher. — *Syn. pro* རྒྱུན་ *sunt:* རྟག་ཏུ་ *continuus*, coutinu; ཀུན་ཏུ་ *omnino, semper*, entièrement, toujours; བར་མེད་ *sine intervallo*, sans intervalle;

རི་འགག་མེད་ *sine partitione*, sans division; ཡུན་ *longum tempus*, longtemps; རྒྱུད་པ་ *continuitas*, continuité; སྐྱགས་ སྲུ་ *v.* རིང་ *in duratione, duratio longa*, longue durée, en durée.

རྒྱུན་ ¶་པ་ *In sensu partic., signif. profluens, flumen*, cours d'eau; གང་གའི་¶་ *Gangetis profluv.*, le cours du Gange; ¶་གསུམ་པ་ *tres affluentes habens, epith. pro Gangete*, qui a 3 affluents; ¶་ལྡན་ *fluens, epith. pro fluminibus*, qui coule; ¶་འཛིན་ *fluminum origo, epith. pro nubibus*, l'origine des fleuves, les nuages; སྨིག་རྒྱུ་ *v.* སྒྱུའི་¶་ *falsorum phænomenorum cursus, vel flumen fictitium*, mirage, fleuve factice; ཆུ་¶་ *aqua fluens*, eau courante.

རྒྱུན་བུ་=འབྲིང་པ་=ཀོ་ཐག་ *Corrigia (quia continua)*, courroie.

རྒྱུས་ *præt. verbi* རྒྱུ་བར་ *Profectus, motus, ivit*, parti, mû; ལམ་¶་ *bivium*, embranchement de routes.

རྒྱུས་ *Notitia, recordatio*, connaissance, souvenir; ལོ་¶་ *annorum record., annales*, annales; ལོ་¶་པ་ *v.* མཁན་ *v.* འབྲི་མཁན་ *annalista, historicus*, historien; རྒྱལ་པོའི་ལོ་¶་ *annales regum*, histoire des rois; ང་ལམ་¶་ཡོད་ *ego viam scio*, je connais la route; ཨ་དེ་དོན་དག་ང་¶་མེད་ *hoc negotium ego nescio*, je ne connais pas cette affaire; ས་ཆ་ཅི་ཡིན་ན་ཁོ་¶་ཡོད་ *omnes regiones cognoscit*, il connaît tous les pays.

རྒྱུས་ ¶་པ་ *v.* མ་ རྩ་¶་ *Fibræ, nervi*, fibres, nerfs; ¶་ཅན་ *fibris, ner. plenus*, fibreux, nerveux; ¶་སྐུད་ *cordula, funiculus ex pluribus fibr. facta*, corde faite de plusieurs fibres; ཤིང་¶་ *ligni fibræ*, fibres du bois; ལུས་ཀྱི་རྩ་¶་ *nervi corporis*, nerfs du corps.

རྒྱུས་ *Figur. designat aliquod in ordine, serie dispositum (quasi nervi, fibræ)*, quelque chose de continu, dont les parties se tiennent; ¶་དུ་བཀོད་ *v.* བཤད་ *v.* ཟླབ་ *in ordine narrare*, raconter avec ordre, méthode; ¶་ཀྱིས་བཞག་ *in ord. disponere*, mettre en ordre, en rang; ¶་མེད་པར་རྒྱུ་བར་ *sine ord. ambulare, ire, vagari*, aller à l'aventure.

རྒྱོ་ ¶་བར་(བྱེད་), *præt.* རྒྱོས་ བརྒྱོས་, *fut.* བརྒྱོ་(བ) ¶་བར་འགྱུར་ ¶་འོང་, *imp.* རྒྱོས་(ཤིག) *Cum muliere coire, sive licite (J.), sive illicite (Cs.)*, avoir le commerce charnel; ¶་བ་པོ་ *m.* མོ་ *f.* མཁན་ *v.* མི་ *m. f. copulator.*

རྒྱོང་ ¶་བར་, *præt.* བརྒྱངས་, *fut.* བརྒྱང་ *(vide* རྒྱང་བར་*) vulg. Extendere, dilatare, spargere*, étendre, dilater, répandre;

¶་པ་ *extensio, dilatatio,* extension, etc.; སྐད་¶་ *vocem cantando dilatare, producere,* développer, prolonger la voix en chantant.

སྐྱོང་ ¶་བར *(t. prim. id.) Projicere,* jeter; རྡོ་¶་ *lapides proj.,* jeter des pierres; ཁལ་མ་ལ་ཟན་སོ་¶་ *jumentis pabulum præbere,* donner la nourriture aux animaux.

སྐྱོངས་ *Remus,* rame de navire; ¶་བསྒྱུག *remos agitare, remigare,* ramer.

སྐྱོབ་ ¶་པར་=རྒྱབ་ *Ferire, projicere, etc.,* frapper, jeter, etc.; མགོ་¶་ *caput fer.,* frapper la tête; ¶་པ་ *actus fer., percussio,* percussion.

སྒ ¶་སྐྱོན་ *Species radicis, crocus albus,* safran blanc; ¶་སེར་ *croc. flavus,* safran jaune. *(Cs. Turmerik, in E. Kari. — Sec. J.=* སྒ *zingiber,* gingembre; ¶་རློན་ *zingiber recens,* ging. frais.)

སྒག་པ་ *v.* ངེ་=གཅིག་པུར་=ངེས་ *Tantummodo, unice, omnino, vere,* seulement, tout à fait, très; དཀར་…ནག་¶་¶་ *unice, tantummodo, omnino albus, niger,* entièrement blanc, noir.

སྒང་བུ་ གང་བུ་ *vulg. Siliqua,* cosse; ¶་¶་ཅན་ *v.* ཡོད་ *siliquosus,* qui a des cosses.

སྒེའུ་གི་ཐེར་ *(J.* སྒའུ་གི་ཐེར་*) Nom. radicis aromaticæ,* n. de plante aromatique. =སྒ(སྐྱོན་ *v.* རློན་ *vid. supr. et* སྒ་)

སྒོ་ པ་བ་སྒོ་སྒོ་ *Fungus in pratis et sterquilinio crescens,* espèce de champignon. *(J. puff-ball?)*

སྒ་ བཅའ་¶་ *vulg. Zingiber,* gingembre; ¶་སེར *zing. flavus, (in E. Kari),* ging. jaune; ¶་རློན་ *id. recens,* ging. frais; སྒེའུ་གཤེར་, ཤ་སྨན་སྒ་ *condimentum ex zing.,* ging. employé comme épice; སྒ་སྨན་ *adhibitus in medicina,* ging. médicinal.

སྒ་ *vulg. Ephippium, clitellæ,* selle, bât; སྒལ་¶་ *clit. pro oneribus,* bât; གཞོན་ *v.* རྒྱ་¶་ *ephip. ad equitandum,* selle pour aller à cheval; རྟ་…གཡག་¶་ *eph., clit. pro equo, bove* yak, selle de cheval, de yak; ཀོ་…ཤིང་¶་ *id. ex corio, ligno,* selle de cuir, de bois; ¶་ལྕག *v.* ཤིང་ *v.* ར་ *ligna clit.,* les bois d'une selle; ¶་སྟན་ *v.* གདན་ *tapetes pro iisd.,* tapis de selle; ནང་སྟན་ ¶་རྩ་ དཀར་རྩ་ *tapetes interiores,* tapis sous la selle; ¶་འབོལ་ *v.* འབལ་ *tapes fartus, mollis supra eph.,* tapis rembourré sur la selle; ¶་ཁེབས་ *v.* བཀབ་སྐ་ *tapes ad cooperiendum sellam,* housse de selle; ¶་ཤུབས་ *coperculum, tela ad protegendum illud contra pulverem, etc.,* housse de selle; ¶་སྟོད་ *v. vulg.* རྒྱབ་ *ephip., clit. imponere,* met-

tre la selle; ¶·འབབ· *id. deponere*, ôter la selle; རྟ·¶·ཅན· *v.* སྒམས· *equus cum ephip.*, cheval sellé; ¶·བརྒྱབ·གྲོན· *ephip., clitell. impositæ sunt*, la selle est mise; ¶·མདུན····རྒྱབ· *pars anterior, posterior earumd.*, l'avant, l'arrière d'une selle; ¶·བཟོ·པ· *v.* མཁན· *faber clit.*, sellier; ¶·འཚོང·པ· *earum mercator*, marchand de selles.

སྒ·ཕོང· (J.) *Vespertilio*, chauve-souris. *In E. dicitur* Guié-pong.

སྒང· (S)=དགེ·འདུན· *Titulus apud monachos*, titre de dignité parmi les lamas.

སྒང· *vulg. Locus excelsus et proeminens, promontorium, collis*, promontoire, colline; ས·¶· *id. terreus*, coll. argilleuse; བྲག·¶· *id. saxosus*, colline rocheuse; ¶·ཏོག· *vertex ejusd.*, le sommet d'une coll.; ¶·གཤོང· *collis et vallis*, colline et vallée; ¶·གཤོང·ཅན· *collibus et vallibus plenus, locus inæqualis*, terrain ondulé. — *Sæpe* སྒང· *ad nom. proprium efformandum concurrit, tunc iste locus aliquo colle constat sicut terminatio* dun *in antiqua Galliæ lingua, v. g.:* ¶·དྲུག *sex colles*, les 6 collines; ལྷ·¶·དགོན· *monasterium Collis geniorum*, couvent de la Colline des esprits; རིན·ཆེན·¶· *collis Gemmarum, nom. monasterii*, la colline (couvent) des Pierres précieuses.

སྒང· *Per extent. signif. aliquid protuberans: v. g.:* ¶·(ཀ·) *dorsum*, le dos; ¶·སྦྲུད·འདུག· *dorso contra dorsum sedere*, assis dos à dos; ཁང·བུ·གཉིས·¶·སྦྲུད·བཀབ· 2 *domos unam contra aliam struere*, bâtir deux maisons qui se touchent; ¶·ཀ·ན·རེད· *v. Sik.* ན·བོ·མནད· *dorsum dolet*, lumbago; ¶·སྒྱིང·ལ· *v.* རེ·འབབ· *supra dorsum ferre*, porter sur le dos; སྣ·¶· *nasi pars superior*, la bosse du nez; རྐང·¶· *id. pedis*, le cou-de-pied; ཆུ·¶· *pustulæ aquosæ*, ampoules; ¶·སྒང· *convexus*, convexe.

སྒང· ¶·བར·, *præt.* བསྒངས·, *fut.* བསྒང· *(vid.* སྒོང· *et* གང·*) vulg. Adimpleri*, être plein, accompli; ¶·བ· *impletio*, plénitude, accomplissement; དར·བའི·ལོ· བསྒང·རན· *anni juventutis mox implebuntur*, il aura bientôt accompli les années de la jeunesse; ཐུགས·དམ· བསྒངས·(གྲོན· *v.* ཟིན·) *vota adimpleta sunt*, ses vœux sont accomplis.

སྒང· རྒང· འགང· *Echinus, erinaceus*, hérisson; ¶·གྲིར· *v.* དར· *v.* མདའ· *hystrix*, porc-épic.

སྒང·བུ· རྒང·བུ· གང·བུ· *Siliqua*, cosse; འབྲུའི·¶·¶· *granorum siliq.*, balle des grains; སྲན·མ·¶·¶· *sil. pisorum*, cosse

de pois; རྒྱ་ཀ་ཀ་ཅན་ *planta siliq. producens*, plante à cosses.

སྐབ་ ཀ་པར་=འགེབས་ *vulg.* བཀབ་ *Cooperire*, couvrir; གོས་ཀ་ *vestibus coop., vestire*, couvrir d'habits, revêtir; ཁང་པ་ཀ་ *domum cooper. et vulg. ædificare*, couvrir, bâtir une maison; ཀ་ས་ གབ་ས་ *suffugium*, abri; (*vid. vulg.* བཀབ་)

སྐམ་ *vulg. E.*=སྒྲོམ་ *vulg. Sik. Capsa, arca*, boîte, coffre; ཀ་ཆུང་ = སྒྲོམ་བུ་ *capsa parva*, petite boîte; ཀ་ཆེན་ *magna cap.*, grande boîte; བང་པ་ *v.* ང་ = བང་སྒྲོམ་ *magna arca*, coffre; ཀ་སྒོ་མང་ ཀ་ཆོད་ *vulg., caps. per partes divisa*, ཀ་ཆོད་མང་པོ་ *capsa cum multis divisionibus*, placards, tiroirs; ལྕགས་...ཤིང་...ཀོ་ཀ་ *capsa ex ferro, ligno, corio facta*, (*ista ultima vulgo dicitur* ཟབ་ཀྲོང་ *in E.*), caisse de fer, de bois, de cuir; རོ་ *v.* སྤུར་ཀ་ *feretrum*, cercueil; ཇ་ཀ་ *capsa thei efformata ex* 12 བག་ཀ་ *lateribus, involutis in corio*, caisse de 12 briques de thé; ཀ་ཕྱེ་ *v.* འབྱེད་ *caps. aperire*, ouvrir une boîte; ཀ་སྒོམ་ *v.* ཆད་ *v.* འཛུམ་ *capsam claudere*, la fermer.

སྐམ་ ཀ་པ་(ཉིད་) *Profunditas, altitudo*, profondeur; ཀ་པོ་ A = R གཏིང་ = ཟབ་མོ་ *profundus*, profond; ཀ་པོར་ *profunde*, profondément.

སྐར་ དམག་ཀ་ *Castra, mœnia*, forteresse, camp; ཀ་དཔོན་ *dux arcis, castrorum*, chef de fort; ཀ་འདེབས་ *v.* རྡེབ་ *v.* བཀོད་ *castrametari, arcem struere*, camper, bâtir un fort; ཀ་སྐད་ *custodiarum verbum*, mot d'ordre; ཀ་གཡོག་ *in cast., arce servientes*, serviteurs d'un camp, d'un fort; ཀ་སྡིག་ *v.* རྫོང་ *nom. urbis in prov. orient.* ཁམས་ (*vocatur* Kiāng-khá *a Sinens.*), nom thibétain de la ville de *Kiang-ka*.

སྐར་ *vulg. Telonium*, douane; ཀ་དཔོན་ *dux telonii, et etiam teloniarius, etiam dux principalis mercatorum*, chef de douane, douanier, chef marchand; ཀ་ཁང་ *domus tel.*, bureau de douane; ཀ་ཁྲལ་ *vectigal telon. solvendum*, prix à payer à la douane; ཚྭ་(ཀ་)ཁྲལ་ *vulg., vectigal pro sale*, taxe du sel; ཇ་(ཀ་) ཁྲལ་ *vulg., vect. pro theo*, taxe du thé; ཀ་ཁྲལ་འཇལ་ *v.* གཏད་ *tel. vect. solvere*, payer la douane; ཀ་ཁྲལ་སྡུད་ *v.* ལེན་ *v.* འདུད་ *id. percipere*, recevoir la douane.

སྐྱལ་ ཀ་པ་ ཁལ་ *vulg. Onus pro jumento*. charge d'animal; ཀ་པ་བཅོས་ *v.* གྲབས་ བྱེད་ *v.* བཞག་ *on. præparare*, préparer les charges; ཀ་བཀལ་ *onus imponere*,

charger; ¶་འབབ་ *on. deponere,* décharger; ¶་རྨ་ *vulnus oneribus causatum,* blessure causée par les charges; ¶་རྟ་...རྡེལ་...གཡག་ *equus, mulus,* yak *ad deferendum on.,* cheval, mulet, yak de ch.; རྟ་...རྡེལ་...གཡག་...ལུག་¶་ *on. pro equo, mulo,* yak, *ove,* charge pour un cheval, un mulet, un yak, un mouton.

སྒལ་ *verb. Onera deferre,* porter des fardeaux.—*(In E. dicitur tantum pro animalibus, in Sik. quandoque etiam pro hominibus)*; རྒྱ་བ་....ཇ་....ཚྭ་¶་ *onus, theum, sal deferre,* porter une charge de thé, de sel.

སྒལ་ ¶་པ་ *Dorsum,* le dos; ¶་ཚིགས་ *v.* རུས་ *spina dorsalis,* l'épine dorsale; ¶་གཞུང་ *media pars dorsi,* le milieu du dos; ¶་འབུར་ *hydratides, gibber,* bosse.

སྒུ *Postea,* ensuite (?)

སྒུ་དོག་གཅིག *Omnes,* tous (?)

སྒུ་ཚིགས (J.) *Cubitus, angulus,* coude, angle (?)

སྒུག *vulg.* ¶་པར་, *præt.* བསྒུགས་, *fut.* བསྒུག་, *imp.* སྒུགས་(ཤིག་) *Expectare,* attendre; སུ་ཞིག་ལ་¶་ཅིང་སྡོད་པར་, *vulg.* མི་ལ་¶་ *aliquem expect.,* attendre quelqu'un; ¶་དུ་འཇུག་པར་བྱེད་, *vulg.* ¶་བྱེད་ *facere ut quis expect.,* faire attendre; ང་ལ་ཡ་ ཙོད་ *v.* བྱིན་ཙོད་ *v.* ཙོད་ཙོད་ ¶་ *me paululum exp. velis,* veuillez m'att. un peu; ཅི་¶, *Sik.* ¶་གི་སྒོ་ *quid expectas?* qu'attendez-vous? ¶་ས་ *locus ubi quis expect.,* lieu d'attente; ¶་ནི་རབ་ *expect. bonum est,* il est bon d'attendre.

སྒུར་ ¶་པོ་ དགུར་པོ་ *vulg. Curvus, inclinatus,* courbe, incliné; ¶་བ་(ཉིད་) *curvamen, inclinatio,* courbure, inclination; ¶་འགྲོ་ *pronus incedere,* marcher courbé.

སྒུལ་ ¶་བར་ འགུལ་, *fut. imp.* བསྒུལ་ *vulg. Movere et moveri,* mouvoir, être mû; ¶་སྒུལ་བྱེད་ *v.* བསྒོ་ *quatere, tremere,* secouer, trembler; ¶་བ་(ཉིད་) ¶་སྦྱོད་ *motus,* mouvement; ¶་བ་པོ་ *m.* མོ་ *f.* མཁན་ *m. f. motor, qui movet, quatit,* moteur; ¶་སྦྱོད་པ་ *qui movet, motor, quod movetur,* moteur, ce qui est mû; ས་¶་ *terræ motus, terra quatitur,* la terre tremble, tremblement de terre; མི་¶་ ¶་མི་ཐུབ་ *v.* མི་ཚོག་ *v.* མི་འགྱུར་ *immobilis,* immobile; མ་¶་ *noli movere,* ne remue pas.—*In sensu morali, mov., excitare,* émouvoir, exciter; མི་¶་རིང་ ¶་སླུན་རིང་ *motu difficilis,* difficile à émouvoir; ཡི་གེ་སློབ་ས་¶་ *mov., excitare ad studium,* exciter à l'étude; དགེ

བ་ལ་(བྱེད་པར་)ཀ་ *excitare ad virtutem*, exhorter à la vertu.

སྐེའུ་ ཀ་ཆུང་, *vulg.* སྒོ་ཆུང་ *Parva porta vel apertura*, petite porte ou ouverture. *Ejus syn. sunt :* སྣང་གསལ་དཀར་པོ་ *locus albus et lucens*, place blanche et claire; སྐར་ཁུང་ *apertura ad (vidend.) stellas, i. e. fenestra*, ouverture pour (voir) les étoiles, c.-à-d. fenêtre; སྒྲོ་དཀར་ *albedo in latere (parietis)*, place blanche sur la surface du mur; སྒྲོ་ཐུག་ *foramen in latere (parietis)*, trou dans le mur; སྣང་བའི་ཁུང་ *foramen lucens*, trou brillant; རྟ་མིག་ *equi oculus*, œil de cheval, (œil-de-bœuf.)

སྐེའུ་ ཀ་གཞེར་ *v.* རློན་ = སྒ་ བཅའ་ *v.* ཅ་སྒ་ *Zingiber recens*, gingembre frais.

སྐེའུ་ཡོལ་ 2ª *luna sinensis*, 2ᵉ lune chinoise.

སྐེག་ ཀ་པར་ *v.* བྱེད་ *Sese jactare, superbire (præsertim actibus)*, se vanter, se pavaner; ཀ་པ་(ཅན་) *jactantia, vanitas*, jactance, vanité; ཀ་པ་པོ་ *m.* མོ་ *f.* མཁན་ *v.* མི་ *qui, quæ se jactat*, celui, celle qui se pavane; ཀ་ལྡན་ *jactans, superbus, inflatus, epith. pro pavone*, orgueilleux, pimpant, le paon; མཛེས་པའི་ཀ་ *superbiens de pulchritudine*, fier de sa beauté; ཀ་མོ་ *elegans mulier, nomen cujusdam deæ*, femme élégante, nom d'une déesse.

སྒྱེར་ *Tentoria plurima, castrametatio*, campement de tentes; *(J. differens?)*

སྐྱེས་སུ་ ད་སྐྱེས་ *Postea*, ensuite, après. *(Forsan vulg. pronuntiatio pro* རྗེས་སུ་*?)*

སྒོ་ *vulg.*, ཀ་མ་ *v.* སོ་ གསང་ཀ་ ཅབ་ཀ་ *Porta*, porte; *(in Sik. pronunt.* gom.*)* ཀ་ངེ་ *v.* འཕར་ *v.* གླིགས་ *v. vulg.* སྤང་ *v.* ཐམས་ ཀའི་སེ་ལོང་ *tabulæ portæ*, les panneaux de la p.; ཀ་འཁོར་ *v.* གདན་ *v.* གདན་ *cardines portæ*, les gonds; ཀ་ལྕེབ་ *v.* ཆྭིབས་ *pessulus portæ*, le loquet; ཀ་ལྕགས་ *v.* ཁྲག་ *sera portæ*, le cadenas; ཀ་རི་བཞི་ 4 *postes portæ*, l'encadrement; ཀ་ཐེམ་ *limen portæ*, le seuil; ཀ་རྒྱན་ *ornamenta portæ*, les ornements; ཀ་ར་ *crates portæ*, p. grillée; ཕྱི་ཀ་=རྟ་བབས་ *porta exterior*, p. extérieure; ཕྱི་ཀ་ཕོགས་ཀྱི་སྒྲིགས་བུ་ = ཡན་ཀན་ *et* སྣམ་བུ་ *porticus, velamen portæ*, portique, voile de porte; *forsan etiam* =ཀ་ཡོ་ *murus ante portam ducis*, mur devant la porte d'un chef; རྒྱལ་ཀ་= ཀ་མོ་ཆེ་ *fornix*, porte cochère; ལྟེག་ཀ་ *plicatilis p.*, p. pliante; ཀ་ཁང་ *parva domus ad ostium, forte etiam porticus*, loge de portier ou portique; ཀ་ཡིག་ *inscriptio in p.*, inscription, enseigne au-dessus d'une porte; ཀ་ཡིག་སྦྱར་

eam agglutinare, coller cette inscript.; ཀ་དཔོན་ *v.* སྲུང་(མི་) *janitor,* portier; ཀ་དྲུང་ *v.* ཁ་ *v.* རྩ་ *v.* རྒྱབ་ *ad portam,* près de la porte; ཀ་འབྱེད་ *p. aperire,* ouvrir la porte; ཀ་བཀག་ *v.* འཛུག་ *v.* བཀམ་ *v.* གཅོད་ *v.* བཙན་ *v.* འདན་ *v.* རྒྱབ་ *v.* ལྕུགས་ *p. claudere, in gen., et pessuli, seræ, etc., ope,* fermer la porte. —*Syn. pro porta sunt:* འཛུམ་བྱེད་ *quod claudit,* ce qui ferme; རྫོང་བྱེད་ *quod exitum præstat,* sortie; འཛུག་བྱེད་ *quod introitum dat,* entrée; གླང་རྒྱབ་ *elephantis dorsum,* dos d'éléphant; གླང་པོའི་སྤྱན་ *elephantis oculus,* œil d'éléphant; རྟ་བབས་འཛིན་ *recipiens illos qui ab equo descendunt,* qui reçoit ceux qui descendent de cheval.

སྒོ་ ཀའི་བུ་ག་ *Portæ apertura, i. e. apertura in genere, introitus,* ouverture, entrée; ཀ་ཀུན་འགྲོ་ *per apert. intrans, ep. pro aqua,* qui entre par toutes les ouvertures, l'eau; བྲག་ཀ་སྒྲིང་ *apertura rupium, nomen loci in ditione* འབའ་, entrée des rochers, nom d'un défilé. — *Syn. sunt:* གླང་བུ་ག་ *apert. boum,* passage des bœufs; སྐར་ཁུང་ *fenestra,* fenêtre; ཁུང་བུ་བུ་ *parva apert.,* petite ouverture; ག་པར་སྐེག་ *oculus (apert.) ad hortum,* trou donnant entrée au jardin; དོང་པོ་བུ་ག་ *foramen sicut tubus,* trou comme un tube; གསལ་མཐོང་ *clare vel claritatem videns,* par où l'on voit clair; རླུང་འབྱུང་ *introitus pro vento,* passage du vent; སའི་མཐོང་ས་ *locus ad spectandam regionem,* lieu d'où l'on voit le pays. — *(Ex istis syn. apparet quod* སྒོ་ *designat etiam fenestram, cujus nom. vulg. est* སྐར་ཁུང་, *et Sik.* guié kha.*)*

སྒོ་ *in sensu figurato signif. Introitus, causa,* entrée, cause; སྡིག་པའི་ཀ་གསུམ་ *tres peccati introitus, causæ,* les trois voies, causes du péché *(corpus, verba, cogitationes)*; བདག་ཆོས་ཀ་ལ་འཛུག་པར་ཞུ་ *postulo ut portam religionis transgrediar, i. e. ut in ordinem religiosum intrare possim,* je demande à passer la porte de la religion, c.-à-d. à entrer dans l'ordre religieux; ལུས་ངག་ཡིད་ཀ་ནས་བྱུང་ *a corpore, verbis, intellectu venit,* cela provient du corps, des paroles, de l'esprit; ཕྲག་དོག་གི་ཀ་ནས་བྱུང་ *ab invidia procedit,* provenant de l'envie; འགྲོ་ཀ་ *(eundi, expendendi causa) expensæ,* les dépenses; ད་ལོ་ང་ལ་འགྲོ་ཀ་ཆེན་པོ་ཡོད་ *hoc anno magnas expensas facere debeo,* cette année je dois faire de grandes dépenses; འོང་ *v.*

ཡོང་¶་ (*causa veniendi*) *i. e. redditus*, revenus; ཡོང་¶་ཆུང་ཆུང་མ་ཚོད་མི་འདུག *exiguos redditus tantum habeo*, je n'ai que de petits revenus.

སྒོ=སྒེ་འདུན་ *Instrumentum supplicii portæ simile*, cangue; ¶་ *v.* སྒེ་གདན་སྒོན་ *aliquem hoc instr. induere*, mettre quelqu'un à la cangue.

སྒོ་ ¶་བར་=བསྒོ་བར་ *Præcipere, promulgare*, ordonner, promulguer; ¶་བ་ *publicatio*, publication (d'un ordre). (*Vid.* བསྒོ་)

སྒོང་ སྒོང་ང་ ཟུ་སྒོང་, *Sik.* ¶་ཏོག་ *vulg. Ovum*, œuf; སྒོང་ཀུན་ *v.* ལྤགས་པ་ *ovi putamen*, coque d'œuf; ¶་དཀྲིས་ *interior pellicula*, la pellicule intérieure; ¶་སེར་ *flava pars ovi*, le jaune; ¶་དཀར་ *alba pars ejusd.*, le blanc; ¶་¶་ལས་སྐྱེས་ *ex ovo natus, epith. pro avibus, piscibus, etc.*, né de l'œuf, les oiseaux, poissons, etc.; ¶་¶་སྒོང *ova gignere*, pondre; ¶་¶་ཉམ་ *v.* རྡོད་ *vulg. v.* འཟུབ་ *ova incubare*, couver; ¶་སྐྱོང་ *ova protegens, epith. pro nido*, qui protège les œufs, le nid; ¶་ཏོག་གཅིག་...གསུམ་ 1.3 *ova* (ཏོག་ *est numeral. rerum rotundarum*), 1.3 œufs; ¶་འཛུག་ *v.* དཔེ་ *v.* དབྱིབས་ ¶་¶འི་འཛུག་ཀ་ *ovi forma, ovalis*, forme ovale.—*Syn. sunt :* གཉིས་སྐྱེས་ *bis natus*, deux fois né; ས་བོན་ *semen*, semence.

སྒོ་ཙན་ *Nitrum*, salpêtre.

སྒོ་པོ་ ¶་ཕོ་ (J.) *Corpus, facies*, face, corps. —*Sed probabilius* ངོ་ *v.* དངོས་

སྒོག་ ¶་པ་ *v. Sik.* ཀོ་ *vulg. Allium*, ail; རི་¶་¶་ *all. sylvestre*, ail sauvage; ¶་སྐྱ་ བྲེ་ག་¶་¶་ *all. album*, ail blanc; ¶་སྔོན་ *allium cæruleum*, ail; ¶་ར་, *Sik.* ¶་ཁ་ *septum pro alliis, i. e. hortus*, jardin; ¶་ར་པ་ *hortulanus*, jardinier; ཚོད་(མ་) ¶་¶་ *hortus pro leguminibus*, potager; མེ་ཏོག་¶་ར་ *hortus pro floribus*, parterre.

སྒྲོག ¶་པར་, *præt.* བསྒྲགས་, *fut.* བསྒྲག་(ཟུ་ *v.* འོང་) ¶་པར་འགྱུར་, *imp.* ¶་(ཅིག་) སྒྲོགས་(ཤིག་), མནའ་¶་ *Jurare*, prêter serment; ¶་མཁན་ *qui jurat*, celui qui prête serment.

སྒོང་ སྒོང་ *Sik.* ¶་ཏོག་ *Ovum*, œuf. (*Vid.* སྒོང་)

སྒྲོང་ ¶་བར་, *præt.* བསྒྲངས་, *fut.* བསྒྲང་ *Rotundare*, arrondir; སྒྲང་ *rotundus*, rond. (*Prob. est origo* 2[ae] *formæ*, སྒོང་ *pro ovibus.*)

སྒོང་ཐོག *Nom. plantæ medic.*, nom de plante medicinale.

སྒྲོང་བར་ (J.) *Abscondere*, cacher (?)

སྒྲོམ་ ¶་པར་, *præt.* བསྒྲམས་, *fut.* བསྒྲམ་

imp. སྒོམ་ སྒོམས་(ཤིག) *Mente fingere, excogitare*, imaginer, penser, inventer; ¶་དུ་ཡོད་པ་, *vulg.* ¶་ཚོག་ *excogitabilis*, imaginable; ¶་དུ་མི་ཐུབ་ *v.* མེད་པ་ *inexcogitabilis*, inimaginable; ཡི་གེ་བརྩམས་(པར་)¶་ *cogitare de componendo libro*, penser à composer un livre; རྨི་ལམ་སྒྱུ་མ་¶་ *cogitare de quadam re utpote somnio*, penser que c'est comme un rêve. *(In lingua vulg., in isto casu, vulgo dicitur* བསམས་*), unde:*

སྒོམ་ ¶་པར་ ¶་པ་བྱེད་ *v.* བསྒོ་ *v.* རྒྱབ་ *vulgo signific. Meditari*, méditer; ¶་པ་ *meditatio*, méditation; བཟོད་པ་…ཞི་བ་…ཐུགས་རྗེ་¶་ *v.* ¶་པ་བྱེད་ *etc., de patientia, mansuetudine, misericordia medit.*, méditer sur la patience, la douceur, la miséricorde; ¶་སྦྱོང་ *v.* བདབ་ *qui med. sese exercet*, celui qui médite; བློ་¶་ *mente cogitare, ponderare*, penser, peser en son esprit; ¶་པའི་ངག་སྙན་ *medit. argument. jucundum*, sujet agréable de médit.; ལྷ་¶་ *contemplatio, extasis*, extase; ¶་པ་ *medit. proprie dicta*, la méditation proprement dite; སྤྱོད་པ་ *actus (post medit.)*, les actes (quila suivent); ¶་ཐག་ = སྒུས་མཐུད་ *funis ad ligandum genua tempore meditat., ita ut corpus moveri non possit*, corde pour se lier les genoux pendant la méditation; ¶་ཆེན་ *qui ad medit. valde addicti sunt*, les grands contemplatifs, *quorum syn. sunt:* དབེན་པ་ལ་དགའ་ *solitudinis amator*, amateur de la solitude; རི་ཁྲོད་པ་ *eremita*, ermite; སྤོང་བ་པ་ *(mundo) renuntians*, qui renonce (au monde); ཞལ་སྦྱོར་བ་ *qui tranquillitate mentis fruitur*, qui jouit de la tranquillité d'âme; བྱ་བ་བྲལ་ *v.* བཏང་ *qui operibus renuntiaverunt*, qui renoncent aux occupations; ཡོ་བྱད་སྐྱུང་ *supellectile minuentes*, qui diminuent leurs biens meubles; དྲང་སྲོང་ *recte agentes*, (S) Rishi, qui agissent avec droiture; བསམ་གཏན་པ་ *animus firmus*, âme ferme.

སྒོམ་ གོམས་པ་ *vulg. Assuetus, exercitatus esse*, être accoutumé à; ¶་ཆེན་ *v.* གྲུབ་ *medit. et aliis operibus assuefactus*, habitué à la méditation et autres œuvres.

སྒོམ་ཆེན་ *Lagomys badius. In E. dicitur* ཨབྲ་ར་

སྒོར་ *pro* སྒོ་རུ་ *Ad portam*, à la porte.

སྒོར་ ¶་བར་ *Ebullitione condensare, coagulare*, coaguler, condenser; ¶་བ་ *coagulatio*, coagulation; བུ་རམ་¶་བར་ *sacchari coagulatio*, coaguler le sucre; སྣག་¶་བ་ *tincturam* སྣག་ *coagul., ad*

conficiendam ལ་ཇ་ *v.* ཚ་ *ceram sigillariam*, condenser la laque *ka*, pour en faire de la cire à cacheter.

སྒོར་ ¶་བར་, *præt. fut. imp.* བསྒོར་ *vulg.* *Circuire, circumdare*, tourner autour, entourer; ¶་སྒོར་(དུ་) *in circuitu*, autour; རི་¶་(བར་) *montes circ.*, tourner autour des montagnes; ལྷ་ཁང་¶་(བར་བྱེད་) *templa circ. (peregrinatio)*, faire le tour des pagodes; ར་བས་ཞིང་དམ་¶་ *sepibus agrum circumdare*, entourer un champ d'une clôture; དབྱིབས་¶་སྒོ་ *forma rotunda*, forme ronde; ¶་སྒོ་ *in W. sic vocatur rupia*, la roupie (monnaie) indienne; ¶་དཀྱིལ་ *v.* དབུས་ *centrum circuli*, centre d'un cercle; ¶་ཐིག་ *linea circularis*, cercle; ལྕགས་...ཟངས་...བུ་རམ་...ས་¶་(སྒོ་) *v.* ¶་སྒོར་ *ferri, cupri, sacchari, terræ globulus*, globule de fer, de cuivre, de sucre, motte de terre; ¶་དུད་ ¶་¶་འགྲོ་ *inclinatus, curvatus incedere*, marcher incliné, courbé; ཉི་...ཟླ་¶་ *circulus luminosus circa solem, lunam*, halo solaire, lunaire; ཟླ་...ལོ་¶་སྒོར་ *mensis, annus (rotundus) completus*, un mois, un an révolu, complet; ཟོར་¶་བར་, *vulg.* ཟོར་སྒྲུག་ *poculum tornare*, tourner une tasse (au tour).

སྒོས་ *Specialis, differens*, spécial, différent, *(per opposit. ad* སྤྱི་ *universalis*, universel); ¶་སུ་ *specialim*, spécialement; ¶་དཔོན་ *dux pro speciali officio*, chef destiné à un office spécial; ¶་ཁྱིམ་ *domus privata*, maison privée; ¶་ནོར་ *bona privata*, biens particuliers.

སྒྱིའུ་ སྒྱི་གུ་ (J. སྒྱིག་གུ་) *Sacculus, marsupium*, petit sac, bourse; དངུལ་¶, *in E.* དངུལ་ཁུག་ *marsupium*, bourse; ཇ... ཚྭ་¶ *v. E.* ཁུག་ *sacculus pro theo, sale*, petit sac pour le thé, le sel.

སྒྱིང་ ¶་བར་, *præt.* བསྒྱིངས་, *fut.* བསྒྱིང་ *(vid.* འགྱིང་*) Hiare, oscitare*, bâiller; ¶་བ་ *hiatus*, bâillement; ¶་བ་པོ་ *m.* མོ་ *f.* མཁན་ *m. f. qui oscitat, sese extendit*, celui, celle qui bâille, qui s'étend.

སྒྱིད་པ་ = བྱིན་པ་ *Crus, sura*, jambe; ¶་རྒྱུ་ *nervi crur.*, nerfs de la jambe; ¶་ཁུང་ *pars concava cruris infra genu*, fossette sous le genou; ¶་འཁྱོལ་, *vulg.* ཀང་ཞུ་ *alterutro, utroque crure captus*, estropié des jambes.

སྒྱིད་ལུགས་ A=R ཡིད་སྐྱུག་པ་ *Animus tædio, mærore confectus*, esprit ennuyé, accablé de chagrin; ¶་པ་སྒྲུང་བ་=སྙོམ་པ་ =ཚང་སྙོམ་ ¶་སྙོམས་ *animus indolens, piger, dejectus*, caractère indolent, paresseux, abattu; ལུས་ཀྱི་¶་པ་ *corpo-*

ris fatigatio, debilitas, fatigue, faiblesse corporelle.

སྒྱེད་ ¶་བུ་ སྒྱེད་བུ་ *v.* པོ་ *in E. vulg.* ཡོག་པོ་ *Focus transitorius*, foyer transitoire; རྡོ་¶་ *id. ex tribus lapidibus in itinere confectus*, foyer fait de 3 pierres, en voyage; ལྕགས་¶་ *id. ex ferro, tripus*, trépied de fer.

སྒྱུ *in se signific. Dexteritas, capacitas (in malo vel bono sensu)*, habileté (en bon ou mauvais sens).

1° *malo sensu:* སྒྱུ ¶་གཡོ་ གཡོ་¶་ = *vulg.* འགོ་གཡོ་ *subst. artificium, deceptio, calliditas, et verb. decipere*, ruse, tromperie, tromper; ¶་ཅན་ *v.* ངང་ལྡན་པ་ *v.* ཡོད་ *fallax, decipiens, callidus*, trompeur, rusé; ¶་མ་ *illusio, repræsentatio falsa, fictio*, fantasmagorie; སྨིག་¶་ *visio decipiens*, mirage; ¶་མ་མཁན་ *præstidigitator*, faiseur de tours d'adresse; ¶་མའི་མཆན་བུ་ *v.* སློབ་མ་ *v.* རོགས་ *discipulus, socius ejusd.*, compagnon qui l'aide à faire des tours; ¶་མའི་ལྟད་མོ་ ¶་མའི་སྤྲུལ་ *v.* འབུལ་བ་ *exhibitio ab eod. facta*, spectacle de prestidigitation; ¶་མའི་ནོར་ ''དངོས་པོ་ *divitiæ, res falsæ*, fausses richesses, choses trompeuses; ¶་ལུས་ = ཡིད་ཀྱི་ལུས་ *corpus quod in mente tantum existit, v. g. substantia corporis in* བར་དོ་, corps existant seulement dans la pensée, par ex. la substance du corps pendant l'intervalle de temps qui sépare la mort de la renaissance, ou *Bardo;* ¶་འཕྲུལ་ *illusio, nomen matris* ཤཱ་ཀྱ་, illusion, nom de la mère de *Sha-kia-mouni.*

2° *In bono sensu:* སྒྱུ་རྩལ་ *vulg. Dexteritas, peritia*, habileté; ¶་མེད་ = དྲང་པོ་ *rectus, sincerus, sine dolo*, droit, sincère, sans malice; ¶་¶་ཅན་ *v.* མཁན་ *dexter, capax, epith. pro* དཔའ་བོ་ *heros*, adroit, capable, héros; ལག་¶་མཁན་ *homo peritus artium manualium*, habile ouvrier; ¶་¶་དྲུག་བཅུ་རྩ་བཞི་ 64 *artes*, les 64 arts. *(Vid. eorum enumerationem in opere* གཡའ་སེལ་ *rubiginem mundans*, qui ôte la rouille); ¶་རྩལ་བཞག་ *v.* བྱེད་ *dexter. exhibere*, montrer son adresse; བསྟན་བཅོས་འགྲེལ་བས་¶་¶་སྟོན་ *in explicandis libris doctrinalibus peritiam exhibere*, montrer son habileté à expliquer les livres de religion.

སྒྱུག་མོ་ *Socrus*, belle-mère; མནའ་¶་ *nurus et socrus*, bru et belle-mère.

སྒྱུར་ ¶་བར་(བྱེད་), *præt. fut.* བསྒྱུར་ *vulg. Vertere, mutare*, tourner, changer; ¶་བ་ *mutatio*, changement; འཁོར་ལོ་¶་ *rotam vert.*, tourn. une roue; མགོ་

¶ *caput vert.*, tourn. la tête; སེམས་¶ *animum mutare (in bonum vel malum)*, changer de sentiment; མདོག་ག་¶ *v. vulg.* ཁོག་ *colorem mut.*, changer de couleur; དཔེ་(ཆ་)¶་(བར་) *vulg. librum de lingua in linguam vertere*, traduire un livre; སྐད་¶ *vocem mut. (cantando)*, changer de voix; ཆོས་¶ *religionem mutare, adulterare, vel aliam religionem amplecti*, changer la religion ou de religion; ལུས་¶ *corpus mutatur (de morbo ad sanitatem vel per tranformationem)*, le corps change; ¶་བསྒྱུར་མེད་ *incorruptibilis*, incorruptible; གྲངས་¶ *numeros mutare (mutiplicando)*, faire une multiplication; ¶་བྱའི་གྲངས་ *numerus multiplicandus*, le multiplicande.

སྒྱུར་ ¶་བར་ *(t. prim. ut supr.) Moderari, gubernare*, régler, gouverner; ¶་བྱེད་ *v.* མཁན་ *qui regit, gub.*, régent, gouverneur; འཁོར་ལོ་¶་བར་ *mundum reg., gub.*, gouverner le monde; བག་ཆགས་ཀྱིས་བསྒྱུར་བའི་མི་ *homo a passionibus ductus*, homme dominé par les passions; མི་ལ་དབང་¶ *populum gub.*, gouv. le peuple; རྟ་...ཤིང་རྟ་¶ *equum, currum ducere*, conduire un cheval, un char; ཁྱིམ་གྱི་རང་དོན་ལེགས་སོ་¶ *domestica negotia bene reg.*, bien régler une maison.

སྒྱེ་ ¶་པོ་ ¶་མ་ *v.* མོ་ སྒྱེའུ་ཆུང་=ཁུག་ *vulg. E.* = པད་བུ་ *v.* པད་ཆེ་ *vulg. Sik. Sacculus*, petit sac; ¶་ནག་...དཀར་...ཁྲ་ཁྲ་ *sacc. niger, albus, polymitus*, petit sac noir, blanc, bariolé; ཚྭ་...ཇ་¶་ *id. pro sale, theo*, sac pour le sel, le thé; ར་¶་ *sacculus ex pelle caprina*, sac de peau de chèvre.

སྒྱེད་པོ་ *vid.* སྒྱིད་པོ་ *Focus*, foyer. — *Syn. sunt:* ཐབ་ ཐབ་ཀ་ *(vulg.) fornax*, fourneau; མེ་ཐབ་ *ignis locus*, place pour le feu; གཡོས་ས་ *culina*, cuisine.

སྒྱེལ་ ¶་བར་(བྱེད་) = འགྱེལ་ *v. n., vulg.* འདིག་, *præt. fut.* བསྒྱེལ་ *Evertere, diruere*, renverser, détruire; ¶་བ་ *eversio, destructio*, destruction; ¶་བ་པོ་ *v.* མཁན་ *v.* མི་ *destructor*, destructeur: ཁྱིམ་...ལྕགས་རི་¶ *domum, mœnia, evertere*, détruire une maison, les remparts; སྤྲུགས་ངན་པ་¶ *veneficia evertere, avertere*, conjurer les maléfices; མི་...རི་དྭགས་¶ *homines, feras destr., occidere (vulg.* བསད་*)*, détruire, tuer les hommes, les bêtes sauvages.

སྒྱོ་ ¶་བ ¶་བའི་བརྒྱུད་ བརྒྱུད་ A = R སྐྱོད་ *Contemnere*, mépriser; = བཀྲོན་ *reprehendere*, gronder; *ergo*, སྒྱོ་བ་ = *contemptus et præsertim reprehensio, et forte jurgium*, mépris, réprimande, dispute;

¶་པོ་ m. མོ་ f. probab. *homo, mulier querulosi (domi)*, personne acariâtre.

སྒྲོགས་ རྡོ་¶་ *Machina bellica ad lapides projiciendos*, pierrier; མེ་¶་ *vulg. tormentum bellicum*, canon.

སྒྲོགས་ *Instrumentum chirurgicum ad reficiendum membra fracta*, éclisses.

སྒྲོང་ ¶་བར་, *præt.* བསྒྲངས་, *fut.* བསྒྲང་ = *vulg.* གསང་བར་ *et* སྦ་ *Abscondere*, cacher; ¶་བ་ *secretum, arcanum*, un secret. *(J. addit: in vulg. lingua in W. intraponere, retinere, servare*, mettre dedans, garder.)

སྒྲིང་ *(prob. =* གྱང་*)* ¶་འདེབས་ ¶་ཐོག་ *(Relationem habens ad domos) signific. potest: murum terreum ædificare, vel muri terrei summitas, vel tectum planum terreum; sed incertum est.)*

སྒྲོད་ ¶་པར་ *(Cs. =* སྒྲུད་པར་*) Movere, agitare*, mouvoir, agiter.

སྒྲ་ གྲག་ *(vulg.) Sonus*, son, bruit; ¶་ཅན་ *v.* ལྡན་ *resonans, ep. pro tonitru*, sonore, bruyant; ¶་སྙན་ *sonus jucundus, organum, instrument. music. in genere*, son agréable, instrument de musique en gén.; ¶་དབྱངས་ *harmonia, dea harm.*, harmonie, déesse de l'harm.; ¶་བརྙན་ *v.* ཅོ་ *v.* ཆོ་ ལན་¶་ *sonus repercussus*, écho; ¶་འཛིན་ *v.* ལེན་ *v.* གནས་ *sonum capiens, sonorum locus, epith. pro aure*, ce qui perçoit les sons, l'oreille; ¶་སྒྲོག་ ¶་སྒྲ་རྒྱབ་ *strepens, crepitare*, bruyant, faire du bruit; ¶་འབྱིན་ *v.* སྒྲོག་ *strepens, epith. pro tonitru, et pro armis deorum* བརྒྱ་བྱིན་ *et* སྤྲིན་པོ་, bruyant; ¶་བརྒྱ་ 100 *soni, epith. pro tonitru*, son 100 fois répété, le tonnerre; ¶་མེད་ཆོས་སྟོན་ *sine strepitu doctrinam docens, ep. pro* བྱང་ཆུབ་, qui enseigne sans bruit, un *Chiang-kioup;* ¶་ཆེན་པོ་ འགྲོར་ *clamor magnus emittitur, eumd. emittere*, qui rend un grand bruit.— *Syn. pro* སྒྲ་ *sunt:* ཅ་ཅོ་ *vulg. Sik.*, ཀུ་ཅོ་ གྲག་ *sonus, clamor*, son, cri; སྒྲོག་ ཅོར་ *tonitru fragor*, éclat de tonnerre; དབྱངས་ *harmonia*, harmonie; རེང་ཅུར་ རིང་ཅུར་ ཅུར་སྒྲ་ *ululatio, ululare*, grand cri, hurlement, crier, hurler; ཀླུ་¶་ སྐད་¶་ ¶་སྐད་ *sonus a voce productus*, son de la voix; ངེས་¶་ *vere, valde sonans*, très retentissant.

སྒྲ *Sonus vocis, lingua, loquela*, son de la voix, parole, langage; ¶་རིག་ = བརྡ་སྤྲོད་རིག་པ་ *scientia verborum, grammatica*, la grammaire; བདག་¶་ *articulus definitus*, article défini; དགག་¶་ *particula prohibitiva vel negativa*, particule prohibitive ou négative; ¶་སྐད་ *verbum*, le verbe; ཆོས་¶་ *v.* སྒྲོག་ *religio-*

nem proclamare, prædicare, prêcher; སྒྲ་བཟང་པོ་ = གྲགས་ = སྒྲ་ཆེ་ *bona, magna fama*, bonne, grande réputation; སྒྲ་ཚད་ *pro* སྒྲ་དང་ཚད་མ་ *grammatica et logica*, grammaire et logique; སྒྲ་ཚད་ཡི་གེ་ *liber de grammatic. et logic., philologia*, livre de philologie.

སྒྲ་གཅན་ *Draco, monstrum quod fingitur devorans solem vel lunam tempore eclipsis,* (S) Rahu *vel* Rahula, *filius* ཤཱཀྱ, *Rahu*, fils de *Sha-kia*, monstre, qui dévore la lune ou le soleil au temps des éclipses; སྒྲ་གཅན་འཛིན་ *a* Rahu *captus, eclipsis*, saisi par *Rahu* c.-à-d. éclipse; = *est etiam nom. pro* ཕྱག་རྡོར་ *qui pugnat contra* Rahu, nom de *Chia-deur*, qui combat *Rahu;* སྒྲ་གཅན་ཟ་བྱེད་ *qui manducat* Rahu *vel* Rahu *manducans;* སྒྲ་གཅན་ *est etiam epith. pro armis dii* བརྒྱ་བྱིན་ *i. e. terribilis sicut* Rahu, armes terribles comme *Rahu*. — *Syn. pro eclipsi et* སྒྲ་གཅན་ Rahu *sunt:* མཐོ་རིས་གསལ་ *v.* སྣང་བྱེད་ *in altissimis apparens*, apparaissant au ciel; སེང་གེ་ཅན་ *leonibus plenus*, rempli de lions; སེང་གེ་མོའི་བུ་ *filius leænæ*, fils de la lionne; སྐྲབས་གསུམ་འཇིགས་བྱེད་ *ter, valde terrificus*, très effrayant; དྲག་པོའི་གཟུགས་ཅན་ *habens corpus terribile*, au corps terrible: སྨིན་མདོག་ *color subobscurus, fulvus*, couleur fauve; ཁམས་ *v.* སྲིད་གསུམ་རྒྱལ་ *tres regiones vincens*, vainqueur de trois pays; བདུད་རྩི་ཟ་ *nectare vescens*, qui se nourrit de nectar; ལམ་ནག་ *via nigra*, voie noire; ཟླ་བ་འཇོམས་ *qui lunam subjecit*, vainqueur de la lune; མུན་པ་ཅན་ *tenebrosus*, ténébreux; གཟའི་རྣ་བ་འཛིན་ *planetas auribus capiens*, qui saisit les planètes par les oreilles; སྤྲིན་ལས་རྣམ་རྒྱལ་ *nubes omnino vincens*, qui surpasse les nuages (en obscurité ?) བྱེ་བྲག་ཉེས་སྐྱེས་ *speciali perversitate natus*, né d'une manière tout à fait perverse; ཉི་ཟླ་ཟ་ *solem et lunam manducans*, qui mange le soleil et la lune; ཉི་བར་འཕར་འགྲོ་ *ad solem saliens*, s'élançant contre le soleil; བསོད་ནམས་ལེན་ *felicitatem auferens*, qui ôte le bonheur; སྣ་ཚོགས་མདོག་ཅན་ *omnes colores habens*, de toutes couleurs; དུས་མེད་སྤྱང་ཁྱི་ *lupus sine tempore (statuto)*, loup (qui vient) sans époque (déterminée)?

སྒྲ་མི་སྙན་ *Nom. continentis in W. montis* རི་རབ་, *cui adjacent duæ* གླིང་ཕྲན་ *parva regiones vel insulæ, vocatæ* སྒྲ་མི་སྙན་ *et* སྒྲ་མི་སྙན་གྱི་ཟླ་, nom d'un continent (fabuleux) et de ses deux îles.

སྒྲང་ ¶་བར་, *præt.* བསྒྲངས་, *fut.* བསྒྲང་, *imp.* སྒྲོང་(ཤིག) *vulg. Enumerare, computare,* compter; ¶་བ་ *enumeratio, specificatio,* compte, classification. — *(Vid. vulg.* གྲངས་*)*

སྒྲང་ ¶་བར་ *(t. prim. ut supra) Vituperare, reprehendere,* mépriser, réprimander.

སྒྲིག ¶་པར་, *præt.* བསྒྲིགས་, *fut.* བསྒྲིག, *imp.* སྒྲིགས་(ཤིག) *vulg. Aptare, jungere, concordare,* unir, joindre, accorder; ¶་པ་ *unio, etc.,* union, accord; ¶་བྱེད་ *v.* བས་ *v.* མཛད་ *unire, coadunare, disponere,* faire joindre, etc.; གྲབས་ ¶་(བྱེད་ *v.* བཞག) *præparationes, dispositiones facere,* faire des préparatifs; སྔོན་¶་ *præparationes, cursor præmissus ad disponendum,* préparations, courrier envoyé d'avance pour les faire; ཤ་པོ་གཉིས་ལེགས་སོ་¶་ *v.* མཐུན་ *duo amici bene concordant,* ces deux amis s'accordent bien; དགྲ་བོ་རྣམས་¶་བྱེད་ *inimicos reconciliare,* réconcilier des ennemis; བུད་མེད་ལ་¶་ *cum muliere uniri, coire,* s'unir à une femme; ¶་འགྲིབས་ *unio, concordia minuitur,* la concorde diminue; སྒྲིགས་¶་ *connexus, contiguus,* connexe, contigu; ཁང་པ་ ¶་¶་ *domus contiguæ,* deux maisons contiguës; དོན་དག་¶་¶་ *negotia connexa,* affaires connexes.

སྒྲིག་ལམ་, *Sik.* ¶་ཁྲིམས་ *vulg. Concordandi via, lex, modus, i. e. urbanitas, consuetudines,* usages de politesse, coutumes; ¶་¶་བཟང་པོ་ *v.* ལེགས་མོ་ *bonæ consuet.,* bonnes coutumes; ¶་¶་ངན་པ་ *malæ consuet.,* mauvaises coutumes; ཡུལ་གྱི་ *v.* ལུང་པའི་¶་¶་ *regionis cons., usus,* les usages d'un pays; ¶་¶་ཤེས་ ...མི་ཤེས་ *eosd. scire, nescire, urbanus, rudis,* savoir, ne pas savoir les usages, poli, impoli.

སྒྲིན་པོ་ *Capax, prudens,* capable, prudent; བློ་¶་པོ་ *mens perspicax,* esprit perspicace; ¶་པོར་སྒྲུན་ *prudenter comparare, æmulari,* peser avec maturité, rivaliser.

སྒྲིབ་ ¶་པར་, *præt.* བསྒྲིབས་, *fut.* བསྒྲིབ་, *imp.* སྒྲིབས་(ཤིག *vulg. Obumbrare,* faire ombre; ¶་མ་ ¶་ནག་ *umbra,* ombre; ¶་བྱེད་ *quod adumbr., epith. pro tenebris, foliis, nubibus,* ce qui fait ombre, v. g. les ténèbres, les feuilles, les nuages; ¶་ས་ *tugurium,* un abri; མི་¶་ *non obscurus, epith. pro mane,* non obscur, le matin; མ་¶་ *vulg.* མ་ནག་ *noli adumbrare, noli lumen prohibere,* ne fais pas ombre; ཉི་མའི་འོད་ཟེར་སྤྲིན་པས་ བསྒྲིབས་ནས་ *cum radii solis nubibus*

obscurarentur, comme les rayons du soleil étaient obscurcis par les nuages.

སྐྱིབ་ ¶་པ་ *in sensu morali: Obcæcatio mentis, animæ, peccatum*, obscurcissement de l'esprit, péché; ¶་ཅན་ *defectuosus, peccaminosus*, défectueux, coupable; ¶་པ་རྣམ་སེལ་ *peccata perfecte purificans, nomen cujusdam dii*, qui purifie parfaitement des péchés, nom de divinité; ¶་པ་ལྔ་ 5 *peccata, defectus*, les cinq péchés, défauts.

སྐྱིམ་ ¶་པར་, *præt.* བསྐྱིམས་, *fut.* བསྐྱིམ་, *imp.* སྐྱིམ་ སྐྱིམས་(ཤིག)=སྐྱིལ་བར་ *Intexere, intorquere*, tordre, embrouiller; ¶་པ་ *actio intricandi, contorsio*, acte de tordre, mêler; ¶་པ་ *v.* མཁན་ *v.* མི་ *peritus in intric. negotiis*, habile à embrouiller les affaires; བསྐྱིམས་པ་སྐྱོལ་ *intric. solvere*, débrouiller; སྐྱོར་སྐྱོར་¶་ *(filum) in globulum volvere*, mettre en peloton; སྐུད་པ་¶་ *filum torquere (vulg.)*, tordre le fil.

སྐྱིལ་ ¶་བར་(བྱེད), *præt. fut.* བསྐྱིལ་ *vulg. Convolvere, involvere, torquere*, rouler, envelopper, tordre; ¶་བ་ *actus convolv., res convolutæ*, l'acte de rouler, etc., et les choses roulées, etc.; སྐུད་པ་.... ཐག་པ་¶་ *filum, funem torq.*, tordre le fil, une corde; ཐུམས་གཅིག་¶་ *involucrum facere*, faire un paquet; ¶་ཤིང་ *lignum rotundum ad circumvolvendum aliquid*, rouleau pour y rouler quelque chose; བསྐྱིལ་ཤོག་ *papyrus voluta*, un rouleau de papier; མཇུག་མ་ *v.* རྔ་མ་¶་(ལས་བྱེད་) *caudam agitare*, remuer la queue; ལག་པ་¶་ *manus fricare, torquere*, se frotter, se tordre les mains.

སྐྱིལ་ ¶་བར་ *(t. prim. id. supr.) Congregare, coadunare*, rassembler, se rassembler; འདུན་པ་ཅིག་¶་ *voluntates consociare*, réunir les volontés; ཚོགས་གཅིག་ཏུ་ *v.* ལ་¶་ *in uno loco congr.*, rassembler en un lieu; སྐྱོ་ཁ་ཅིག་¶་ *mens et os in unum conveniunt, i. e. secundum mentem loqui, non decipere*, parler selon sa pensée, ne pas tromper.

སྐྱུག་ ¶་པར་, *præt.* བསྐྱུགས་, *fut.* བསྐྱུག *Colligere*, recueillir; སྙེ་མ་¶་ *spicas coll.*, glaner les épis; ཐོག་¶་ *cerealia metere*, moissonner. — *Syn. sunt:* སྡུས་ *contrahere*, contracter; འདུ་ *vulg. colligere*, recueillir. — *(Syn. etiam*=ས་ལ་ འཐོར་ *in terram spargere*, répandre à terre.)

སྐྱུང་ ¶་བར་ *Miscere*, mêler.—*(Forte radix verbi seq., miscendo vera et falsa?)*

སྐྱུང་ ¶་བར་ *Fingere, falsa excogitare*, feindre, inventer des choses fausses;

¶་བ་ v. བརྗོད་ v. གཏམ་ སྒྲུངས་ *fictitia historia, fabula*, fable, conte; ¶་མཁན་ *inventor vel narrator ejusd.*, conteur de fables; སྔོན་ v. སྔ་¶་ *antiquæ fabulæ, historiæ*, légendes anciennes; ¶་བཤད་ *easd. narrare*, les raconter; ¶་ཡིག *fab. liber*, livre de fables, roman; *titulus libri manuscripti tres partes continentis, scilicet:* 1° རྒྱ་གླིང་ *bella Thibeti contra Sinenses;* 2° ཧོར་གླིང་ *ead. adversus tribus* ཧོར་ *in Septentr.*, 3° འཇངས་གླིང་ *ead. adversus tribum* Mosso *in provincia* Yunnan, *(historia proprie dicta dicitur* རྣམ་ཐར་ *et annales* ལོ་རྒྱུད་*)*

སྒྲན་ A = R འགྲན་ *Comparare, æmulari*, mettre aux prises, rivaliser; ¶་པ་པོ་ *m.* མོ་ *f.* མཁན་ *v.* མི་ *m. f. æmulator, competitor*, concurrent, émule.

སྒྲུབ་ ¶་པར་, *præt.* བསྒྲུབས་, *fut.* བསྒྲུབ་, *imp.* ¶་(ཅིག་) སྒྲུབས་(ཤིག་) *(vid.* འགྲུབ་པར་*), vulg. Facere, perficere, perfectum reddere*, faire, parfaire; ¶་ཐབ་ *peritia, perfectio*, habileté, perfection; ལས་ *v.* གཡོག་ལ་¶་ *opus facere, perficere*, faire, achever un ouvrage; དགེ་བའི་ལས་¶་(པར་) *opera virtutis facere, peragere*, accomplir des bonnes œuvres; ངའི་བསམ་དོན་¶་རོགས་ *mea desideria adimple, quæso*, veuillez satisfaire mes désirs; དོན་¶་ *opera perf., nom. propr. vulg.*, œuvres parfaites, nom propre; ཀླུ་¶་ *nom. doctoris celebris*, 482 p. Xum, nom d'un célèbre docteur; ¶་ཆེན་ *magna perfectio (quæ meditatione obtinetur)*, la grande perfection; ནོར་...གོ་མཆོད་... དགེ་བ་¶་ *divitias, merita, virtutes parare, acquirere*, acquérir des richesses, des mérites, des vertus; དོན་¶་གླིང་ *locus operum perfectorum, nom. monasterii in* Yunnan N.-W., le lieu des œuvres parfaites, nom d'une lamaserie.

སྒྲུབ་ཐབས་ *Modus aliquem genium propitiandi, et ad perfectionem perveniendi*, manière de se rendre propice un génie, et de parvenir à la perfection; *cujus syn. sunt:* ཆོ་ག་ *cæremoniæ*, cérémonies; རྟོག་པ་ *judicium*, jugement; རིམ་པ་ *cæremoniæ solemnes*, fêtes solennelles; སྔོན་ལས་བྱང་བ་ *ab antiquis operibus purificatus*, purifié par les œuvres anciennes; ལྷ་¶་ *genium propitium reddere*, rendre propice un génie. *(Vid. J. Dict. pag. 121.)*

སྒྲི་བ་ A = R རྗེན་ *Nudus*, nu; ¶་བ་(ཉིད་) *nuditas*, nudité; ¶་བ་ *v.* པོ་ *v.* མོ་ ¶་བོ་ *aliquis nudus, a*, nu, nue; ས་¶་བ་ *terra nuda, inculta, sterilis*, sol nu, inculte; སྒྲིས་ནི་བྲིས་ *nudatus, munda-*

tus, dénudé; ཆུས་¶་སྒྲེག་ *terra ab aquis nudata*, terre dénudée par l'eau.

སྒྲེ་བར་, *præt.* བསྒྲེས་, *fut.* བསྒྲེ་ (*vid.* འགྲེ་བར་) *Volvere, involvere*, tourner, envelopper.

སྒྲེ་བར་ *Iterum dicere, iterare*, recommencer, redire. (*Vid.* འགྲེ་ *et* བསྒྲེ་)

སྒྲེག ¶་པར་, *præt.* སྒྲེགས་ གསུད་པ་¶་ ¶་པ་རྒྱབ་ *v.* འདོན་ *v.* འབྱིན་ *Eructare*, roter.

སྒྲེགས་ *A longe, magna voce clamare*, crier de loin.

སྒྲེང་ བར་, *præt.* བསྒྲེངས་, *fut.* བསྒྲེང་, *imp.* སྒྲེངས་(ཤིག) *Elevare, extendere*, (*vid.* འགྲེང་བར་) élever, étendre; ¶་བ་ *actus levandi, elevatio*, l'acte d'élever; ལག་པ་…ཀ་བ་…དགོན་པ་¶་ *manum, columnam, monasterium erigere*, lever la main, une colonne, ériger un couvent; རྒྱལ་སར་¶་ *ad thronum promovere*, élever sur le trône.

སྒྲེན་ ¶་པོ་ *m.* མོ་ *v.* མ་ *f.* ¶་མ་ཁན་ *vulg.* *Nudus, a*, nu, nue; ¶་མོ(ར་)འགྲོ་…སྡོད་…ཉལ་ *nudo corpore ambulare, manere, jacere*, marcher, demeurer, être couché nu.

སྒྲོ་ ཟེ་¶་ ¶་གཤོག་=གཤོག་པ་ *Pennæ, ala*, grosses plumes, aile; ¶་ཅན་ *pennatus, alatus, avis*, emplumé, qui a des ailes, oiseau. (*Dicitur etiam de sagittis pennatis, et de præfectis gerentibus* ¶་མ་དོངས་ *pennam maculatam pavonis*, se dit aussi des flèches, et des mandarins qui portent la plume de paon.)— *Syn. sunt:* གཤོག་¶་ འདབ་¶་ *ala*, aile; ལུས་འདེབས་ *v.* སྐྱེས་ *a corpore nata*, nées sur le corps; འགེབས་བྱེད་ *cooperiens*, qui couvre.

སྒྲོ་ ¶་བར་, *præt.* བསྒྲོས་, *fut.* བསྒྲོ་, *imp.* སྒྲོས་(ཤིག) *De re disputare*, discuter une affaire; ¶་བ་=གླེང་བ་ *disputatio*, discussion; ¶་འདོགས་=སྙན་ངག་ *sermo*, discours; ¶་འདོགས་ཆོད་པ་=ངེས་པ་ *sermones secans, i. e. certitudo*, la certitude qui met fin aux discours; ཐོས་¶་པ་=ཉན་ཐོས་ *auditor, discipulus*, auditeur, disciple.

སྒྲོ་ ¶་བཏགས་ *Excessus laudis, hyperbolæ*, louange exagérée, hyperbole; ¶་ཅན་ *exaggeratus, exaltatus*, exagéré, exalté; ¶་སྐུར་=བསྟོད་སྨད་ *laus et vituperatio*, louange et blâme; ¶་སྐུར་ འདེབས་ *v.* རྒྱབ་ *laudem et vituperationem elicere*, louer et blâmer.

སྒྲོ་གུ་ སྒྲོག་གུ་ སྒྲོ་སྒྲོག་ གོས་སྒྲོ་ སྒྲོག་སྐུད་ *v.* ཐག་ (*vulg.*) *Funiculus ad ligandam togam*, cordon pour lier l'habit; ¶ གུས་སྒྲོག་ *funiculo vestem ligare*, nouer

ce cordon; ཐག་སྒྲོག་ *funis*, corde; ལྕགས་¶་ *catena*, chaîne; གསེར་གྱི་ ལྕགས་¶་ *catena aurea*, chaîne d'or; ཤིང་¶་ *fun. ex viminibus contortis*, corde de lianes, de bambou; རྟ་¶་ *funis ad ligandos equi pedes*, corde pour attacher les chevaux par les pieds; ¶་དུ་འཛུག་པར་ *v.* འཆིང་ *v.* བཞག་ *in catenas conjicere, catena ligare*, mettre aux fers, enchaîner.

སྒྲོག སྒྲོག་ *(vulg.) Ex eo tempore quo introducti fuerunt globuli, sic etiam vocati fuerunt*, boutons; ¶་ཁུང་ *foramen ad recipiendum glob.*, boutonnière; ¶་ག་འདོགས་ *v. vulg.* བཏགས་ *glob. suere*, coudre des boutons.

སྒྲོག་ *(vulg.)* ¶་པར་, *præt.* བསྒྲགས་ *fut.* བསྒྲག་ སྒྲོགས་(ཤིག་), *Sonum edere, resonare*, retentir; ¶་བྱེད་ *strepitans, epith. pro nubibus*, bruyant; ¶་ལྡན་མ་ *strepens, ep. pro fluminibus*, bruyant; ¶་ཞུམས་ *strep. tristem mittens, ep. pro armis dii* བརྒྱ་བྱིན་, qui rend un son triste, les armes d'Indra; སྙན་¶་ *sonus jucundus*, son agréable; འབྲུག་¶་ *fragor tonitru*, bruit du tonnerre; དྲིལ་¶་ *campanæ sonitus, et per sonitum camp. nuntiare*, son de la cloche, et publier à ce son.

སྒྲོག *(vulg.)* ¶་པར་(བྱེད་) *Proclamare, promulgare, alta voce dicere, clamare*, publier, dire à haute voix, crier; ཁྲིམས་¶་ *legem prom.*, publier une loi; ཆོས་¶་ *religionem prædicare*, prêcher; གཏམ་སྙན་¶་ *bona nuntia dare*, donner une bonne nouvelle; ངུ་སྐད་¶་ *dolentem vocem emittere*, gémir; མཚར་བསྒྲགས་ *qui mirus dicitur, epith. pro* མིའུ་ *nanus*, que l'on dit extraordinaire, v. g. un nain.

སྒྲོག་སྟོད་=སྨོན་གྲུ་ 22ª *stella zodiaci in Capra*, ¶་སྨད་ = སྨོན་དྲུག་ 22ª *stella zodiaci in Amphora*, noms de deux étoiles.

སྒྲོག་མ་=སྒྲོམ་བུ་ *et* སྒམ་ *Capsa*, boîte, coffre; ཆུ་¶་ *aquarum capsa, epith. pro* ནམ་མཁའ་ *aer*, coffre à eau, l'air.

སྒྲོག་རུས་ = ནས་ཆེན་ *Quoddam os corporis*, un os du corps (?)

སྒྲོད་ ¶་པར་=འགྲོ་བར་ *et* བགྲོད་པར་ *Ire, ambulare, progredi*, aller, marcher; ¶་པ་ *actus eundi, ambulatio*, marche.

སྒྲོན་ *(vulg.)*, ¶་མ་ *Resinæ lignum*, bois résineux; ¶་ཤིང་ མཚན་ཤིང་ *arbor pinus (pinus longifolia præsertim)*, pin; ¶་མེ་ ¶་ཆ་ *proprie: fax, et per extensionem lampas*, torche, lampe; ¶་འོད་ *lumen facis*, sa lumière; ¶་སྦར་ *facem, lampadem accendere*, allumer la torche, la lampe; ¶་དྲེག་ *v.* སྣག་ *fuligo*, suie; ¶་བསྐལ་ *ætas lucida*, âge de lumières.

སྒྲོན་ ཀ་པར་, præt. བསྒྲོན་ *Ædificare, disponere, ornare*, construire, disposer, orner; རྩིག་པ་ཀ་ *murum construere*, bâtir un mur; བསྒྲོན་པའི་ཁྱིམ་ *domus ornata, ædificata*, maison ornée, bâtie.

སྒྲོབ་ *Superbia, arrogantia*, orgueil; ཀ་ཅན་ *v.* ལྡན་ *v.* ཡོད་ *arrogans*, arrogant; ཀ་བྱེད་(པར་) *superbe, arroganter agere*, agir avec arrogance.

སྒྲོམ་ *(vulg. Sik.)*, སྒྲོག་མ་ = *vulg. E.* སྒམ་ *Arca, capsa*, boîte, caisse, coffre; ཀ་ཆེན་ *v.* སྒྲོམ་པོ་ *capsa magna*, grande caisse; ཀ་བུ་ *v.* ཆུང་ *caps. parva*, petite caisse; ལྕགས····ཤིང་····སྨྱུག *v.* གཟེབ་ཀ་ *capsa ferrea, lignea, arundinea*, caisse de fer, de bois, de bambou; ཀ་ན་འཇུག་ *v.* བཅུག་ *in capsa deponere*, mettre en caisse; ཀ་འབྱེད་ *v. vulg.* ཕྱེ་ *caps. aperire*, ouvrir une caisse; ཀ་ཆད་ *v.* རྒྱབ་ *v.* བཙུམ་ *capsam claudere*, la fermer.

སྒྲོལ་ ཀ་བར་, *præt. fut.* བསྒྲལ་ *vulg. Solvere, liberare*, délier, délivrer; ཀ་བ་ *solutio, liberatio*, l'acte de délier, délivrance; ཁལ་མ་ཀ་ *animalia solvere*, délier, lâcher les animaux; རྨོ་བའི་མཛོ་ཀ་ *arantes boves solvere*, détacher les bœufs de labour; བཙོན་པ་ལ་ཀ་ *captivum liberare*, délivrer un captif; ང་ལ་ཀ་རོགས་ *libera me, quæso, dimitte me*, délivrez, renvoyez-moi, je vous prie; སྡུག་ངན་ལས་ཀ་བ་ལ་ཕྱོག་ *libertatem e miseriis consecutus, salvus*, parvenu à la délivrance des misères, sauvé; འཁོར་བ་བསྒྲལ་བའི་གྲུ་གཟིངས་ཡིན་ *transmigratio est (sicut) navis soluta*, la transmigration est (comme) un navire qui a appareillé; སྡིག་པ་ཀ་ *peccatis ignoscere, a peccatis liberare*, pardonner, effacer les péchés.

སྒྲོལ་ *Pertransire, transmeare*, traverser, passer outre; ཆུ་(བོ་)····རྒྱ་མཚོ་····ལ་ *v.* རི་ཀ་ *flumen, mare, montem pertrans.*, passer un fleuve, la mer, une montagne; ཀ་བ་ ཀ་བྱེད་ *quod transit et transire facit, epith. pro navibus et etiam pro sole*, ce qui passe, qui aide à passer; བསྒྲལ་བའི་དུས་ན་ *præterito tempore*, au temps passé.

སྒྲོལ་ *Removere, expellere, dimittere*, éloigner, chasser, renvoyer; བདུད་ *v.* འདྲེ་ ལ་ཀ་ *dæmonium expell.*, chasser le démon; འགེགས་པ་ *v. vulg.* ཨགག་པ་ *v.* འགག་པ་ཀ་ *obstaculum removere*, éloigner un obstacle; སྡིག་ཅན་དཔོན་ཀ་ (ཞིག་) *dux perversus removeatur, euphem. pro occidatur*, que le chef pervers soit éloigné, c.-à-d. tué.

སྒྲོལ་ ཀ་ཡུམ་ *Nom. deæ*, (Kouân-yin, *Sinens.*), nom d'une déesse, *cuj. syn.*

sunt: ཡོན་མ་མཛེད་མ་ ལེགས་སྒྲིན་མ་ *bonis dotibus prædita*, douée de bonnes qualités; དཔལ་མོ་ *nobilis*, noble; འཇིག་རྟེན་དབང་ཕྱུག་མོ་ *filia rectoris mundi*, fille du maitre du monde; མཁའ་ལ་རིང་དུ་བཞུགས་མ་ *in cælo diu commorans*, demeurant longtemps au ciel; མྱུར་སྐྱབས་ *celeriter adjuvans*, qui secourt promptement; ཞི་མ་ *dulcis*, douce; ཕོངས་སྐྱབས་མ་ *quæ pauperes, miseros adjuvat*, qui aide les malheureux; འཇིགས་བརྒྱད་སྐྱོབ་མ་ *timore oppressos adjuvans*, qui aide ceux qui sont effrayés; དཔལ་ཆེན་མ་ *nobilissima*, très noble; ཆོས་ཀྱི་དཔལ་མོ་ *religionis honor*, honneur de la religion.

སྒྲོལ་མ་ *Nom. duarum uxorum regis thibetani* སྲོང་བཙན་སྒམ་པོ་ (A.D. 627), *una dicitur* ¶་ལྗང་ *viridis; altera* ¶་དཀར་ *alba. (Istud nom. est vulg. pro mulieribus)*, nom de deux reines thibétaines, et nom vulgaire.

སྒྲོས་ = *vulg.* ཚུལ་ སྒྲོལ་ ལུགས་ *Modus, methodus, via*, mode, méthode, manière; བཤད་…བཟོ་…འཚོ་¶ *dicendi, faciendi, vivendi modus*, manière de dire, de faire, de vivre; གདམས་¶ *elocutio*, élocution.

སྒྲོས་=*vulg.* མཆུ་ *Labia*, lèvres; ¶་མཛེས་…དམར་ *labia pulchra, rubra*, lèvres belles, rouges; ¶་སྙན་ *lab., vox jucunda*, lèvres, c.-à-d. voix agréable.

སྒྲོས་ *In sensu latiori signif.: ora, fimbria, extremitas*, bord, frange, extrémité; རྨའི་¶ *vulneris ora*, lèvres, bord d'une plaie; གོས་ཀྱི་¶ *fimb. vestis*, bord, franges, d'un habit.

བགད་ (J.)= དགད་ *Ridere*, rire. *(Vid.* གད་ རྒོད་ *forte præt. v. fut?)*

བརྒལ་ *præt. fut. verbi* རྒལ་ *Pertransibo, navigabo*, je passerai, naviguerai.

བཀལ་=རྐོལ་ *(vid. etiam* འགལ་*) Contendere, disputare, accusare*, contester, discuter, accuser.

བརྒྱ་ ¶་ཐམ་པ་ *vulg.* 100; རྒྱ་ཕྲག་ *v.* ཚོ་ *pluries* 100, plusieurs centaines; ¶་པོ་ *ex* 100 *compositum*, 100 *simul*, composé de 100; རྒྱ་པ་ 100us; རྒྱ་པར་ 100°; ལན་མ་ *v.* ཐང་མ་ *v.* འོ་མ་ *v.* རྩ་ ¶ *centies*, 100 fois; ¶་ལྷག་ 100 *et amplius*, cent et plus; ¶་དཔོན་ *dux* 100 *militum vel potius familiarum (valde incertum in praxi)*, centurion; ¶་མ་ལོན་ ¶་ལས་ན་ *non attingit* 100, n'arrive pas à 100.

བརྒྱ་བྱིན་ 100 *benedictionibus, qualitatibus præditus, (J. 100 sacrificiis honoratus), nom. dii Indra*, doué de 100 qualités, nom thib. d'Indra.—*Hujus syn. sunt:* ལེགས་བྱིས་ *bonus adolescens*, bon jeune homme; ལྷ་དབང་པོ་ *v.* གཙོ་བོ་ *v.*

རྒྱལ་པོ་ *geniorum dominus, dux, rex,* le maître, chef, roi des génies; སྐྱབས་གསུམ་བདག་ v. དབང་ *ter dominus, rex,* trois fois seigneur, roi; བདེ་ལེགས་བདག་པོ་ *felicitatis dominus,* maître du bonheur; མིག་སྲང་ཅན་ *oculos horizontales habens,* aux yeux horizontaux; དབང་པོ་སྨྲོག་བྱེད་ *sensus alliciens,* qui ravit les sens; རྡོ་རྗེ་འཆང་ v. ཅན་ *sceptrum adamantinum tenens,* qui tient le sceptre de diamant; མཆོད་སྦྱིན་བརྒྱ་པ་ 100 *sacrificiis, oblationibus honorandus,* qu'il faut honorer par 100 offrandes; སྟོབས་ལྡན་དགྲ་བོ་ *inimicus fortis,* ennemi puissant; གཙང་བྱེད་མགོན་པོ་ *protector purificans,* protecteur qui purifie; མཐོ་རིས་རྒྱལ་ v. འདྲེན་ *in altissimis regnans, in eaque ducens,* qui règne, qui conduit au haut du ciel; ཉེས་བཟོད་ཉན་ *felicem et patientem audiens,* qui écoute les heureux et les patients; གཞན་སྙེམས་བཟོད་ *aliorum jactantiam sufferens,* qui supporte la jactance des autres; སྤྲིན་ལ་ཉལ་ *in nubibus sedens,* assis sur les nuages; གུང་པོ་འབོད་ *peritos vocans,* qui appelle les sages; རྒན་ཐོས་ *senes audiens, i. e. sapiens,* sage qui écoute les vieillards; རྒན་ལས་ཉན་ *qui plus senibus audivit,* qui a plus appris que les vieillards; རྟ་ལྗང་ཅན་ *super equum viridem equitans,* chevauchant sur un cheval vert; རི་འཇོམས་ *qui vicit montes,* qui a dompté les montagnes; ལས་སྐྱབས་ *operis auxilium,* secourant dans le travail; དབྱིག་ལྡན་ *dives,* riche; ཁྱབ་སྟོབས་ཀུན་འཇོམས་ *qui vicit omnes potentes,* qui a vaincu tous les puissants; བཟོད་དཀའ་ *patiens, longanimis,* patient; པོ་ལོ་མཐི་དགྲ་ *inimicus* Po-li-thi, ennemi de *Po-li-thi;* བཙོད་ལྡན་དགྲ་ *inimicus spirituum,* ennemi des génies; ཧ་རི་རྟ་ཅན་ *possessor equi* ཧ་རི་ *i. e. super psittacum sedens, equitans,* possesseur du cheval *ha-ri,* c.-à-d. assis sur un perroquet; ལེགས་བརྗོད་བདག་ *eloquentiæ, oratorum dominus,* maître de l'éloquence, des orateurs; གྲོས་མེད་འཇོམས་ *insensatos vincens,* domptant les insensés; འཆི་མེད་རྒྱལ་པོ་ *rex immortalis,* roi immortel; སྒྲགས་པའི་སྐུ་ཁྱུད་ *famosa circumferentia,* c.-à-d. dont la réputation est répandue partout; ལྷའི་རྔ་ཅན་ *tympanum divinum habens,* qui tient le tambour divin; ལེགས་སྐྱབས་ *bene adjuvans,* qui aide bien; གྲོང་འཇོམས་ *pagos vincens,* vainqueur des

lieux habités; གྲོལ་བྱེད་ *liberans*, libérateur; འཇོམས་བཟོད་ *vincendo patiens*, patient dans la victoire; དཀས་རིངས་ *robur in difficultatibus*, force dans les difficultés; འཕེལ་འཇོམས་ *ea quæ augentur domans*, domptant ce qui croît; ནུས་ལྡན་ *potens*, puissant.

བརྒྱ་བྱིན་གྱི་ཆུང་མའི་མིང་ *Nomina uxoris dii* བརྒྱ་བྱིན་, épith. pour l'épouse d'Indra; འཆི་མེད་དབང་མོ་ *v.* གཙོ་མོ་ *regina immortalis*, reine immortelle; བདེ་སོགས་དང་ཤ་རྗེ་ *totius pacis et carnis essentia*, essence de la paix et de la chair; ལེགས་བརྗོད་མ་ *eloquens*, éloquente; ནོར་སྦྱིན་ *divitias dans*, qui donne les richesses; ལྷའི་བཙུན་མོ་ *regina spirituum, vel divina*, reine divine ou des esprits; པོ་ལོའི་སྲས་མོ་ *filia* པོ་ལོ་, fille de Po-lo; མཐོང་ལེགས་སྐྱེས་ *pulchra visu*, belle; མཐོ་རིས་དབང་མོ་ *in altissimis regina*, reine des cieux; མཆོག་རྒྱལ་མ་ *nobilis regina, victrix*, noble reine, victorieuse; དབང་མོ་ *potens, regnans*, puissante, régnant; བརྒྱ་བྱིན་མ་ *centies bene prædita, vel Indra feminea*, ayant 100 bonnes qualités, ou l'Indra féminin.

བརྒྱ་བྱིན་གྱི་གྲོང་གི་མིང་ *Syn. pro pago hujus dii*, épith. pour le village d'Indra; སུམ་ཅུ་རྩ་གསུམ་ལྟ་ན་སྡུག་ *si 33 vicibus videatur, (semper) pulcher apparet*, c.-à-d. toujours beau; འཆི་བ་མེད་ལྡན་ *immortalis*, immortel.

བརྒྱ་བྱིན་གྱི་ཕོ་བྲང་གི་མིང་ *Syn. pro ejus palatio*, syn. pour son palais; རྣམ་པར་རྒྱལ་བའི་ཁང་བཟང་ *vere regium palatium*, palais vraiment royal; རྣམ་པར་རྒྱལ་བྱེད་བ་དན་ཅན་ *vexillis valde ornatum*, très orné d'étendards.

བརྒྱ་བྱིན་གྱི་ཚལ་གྱི་མིང་ *Syn. pro ejus horto, nemore*, synon. pour son jardin; ལྷའི་མདུན་ས་ཚོགས་བཟང་ *locus bonus ad congregandum* ལྷ་, lieu propice à la réunion des génies; དགའ་ཚལ་ *hortus amœnus, voluptatis*, jardin, bosquet de plaisance; ཤིང་རྟ་སྣ་ཚོགས་ཚལ་ *vehiculorum omnium hortus, nemus*, jardin où se trouvent réunis tous les véhicules; རྩུབ་འགྱུར་ཚལ་ *hortus aspera mutans*, jardin qui change les peines (en joies); འདྲེས་མ་ཚལ་ *hortus mixtus, variegatus*, jardin plein de variétés; དཔག་བསམ་ལྗོན་ཤིང་ *arbore* pa-sam *consitus*, planté d'arbres *pa-sam*; རྒྱ་མཚོ་སྐྱེས་ *e mari natus*, né de l'océan; ཧ་རི་ཙན་དན་ *sandalum* ཧ་རི་, sandal *ha-ri*; དབང་པོ་ཆོས་ *sensus lætificans*, qui réjouit les sens; ཡོངས་འདུ་ *con-*

gregatio completa, grand rassemblement; ཡོངས་འདུ་ས་བརྟུལ་ *cætu magno pressus,* où se presse une grande réunion; ང་ཡབ་ཅན་ *flabellis plenus,* orné d'éventails; ཕུན་ཚོགས་འཕེལ་ *abundantiam augens,* qui augmente l'abondance. (S) ཀོ་བི་ད་ར་ མན་ད་ར་

བརྒྱ་བྱིན་བཞོན་པའི་གླང་པོའི་མིང་ *Syn. pro elephante ejusdem,* syn. pour son éléphant; མགོ་སྐྱེས་ *ex capite natus,* né de la tête; ས་སྲུང་བུ་ *custodis terræ filius,* fils du gardien de la terre; སྤྲིན་སྒྲོལ་མའི་ཁྱོ་ *maritus deæ Djreul ma,* mari de la Vénus des nuages; སྤྲིན་གྱི་གླང་པོ་ *nubium elephas,* éléphant des nuages; སྒྲ་སྒྲོག་ *v.* འབྱིན་ *ululans,* hurlant; རབ་བརྟན་ *firmissimus,* très ferme; མཚོ་སྐྱེས་ *v.* བྱུང་ *e mari natus,* né de l'océan.

བརྒྱ་བྱིན་རྟའི་མིང་ *Syn. pro equo ejusd.,* syn. pour son cheval; མགྲིན་རིང་ *collum longum,* au long cou; ཁ་ལོ་པ་ *ductor,* conducteur; མཐོར་ཐོས་ *alte audiens,* qui entend de haut.

བརྒྱ་བྱིན་མཚོན་ཆ་རྡོ་རྗེའི་མིང་ *Syn. pro armis adamantinis ejusd.,* syn. pour ses armes de diamant; འབིགས་བྱེད་ *perforans,* perforant; ལག་ཉལ་ *in manu posita,* tenues en main; རྩེ་བ་བརྒྱ་པ་ *centies acuminata,* aux 100 pointes; སྒྲ་གཅན་ཟ་བྱེད་ Rahu *manducans, occidens,* tuant, mangeant *Rahu;* གནམ་ལྕགས་ *fulgur,* foudre; བདེ་བྱེད་ *pacem faciens,* pacifiant; རི་བོ་འཇོམས་ *v.* འགེམས་ *quod montes domuit,* domptant les montagnes; སྐབས་གསུམ་མཚོན་ཆ་ *arma ter bona,* armes trois fois bonnes; རྡོ་རྗེ་ཐོག་ *fulgur adamantinum,* foudre de diamant; སྒྲ་སྒྲོག་ *v.* ལྡན་ *(arma) strepentia,* (arm.) bruyantes; སྒྲོག་ཞེས་ *strepitum superans,* surpassant tous les bruits; རིའི་ཆོར་ *montium strepitus,* bruit des montagnes.

བརྒྱ་ *Strepitus,* bruit; སྨྲ་བའི་¶ *conversationis strep.,* bruit de la conversation.

བརྒྱགས་ ལམ་¶ རྒྱགས་ *(vulg.) Cibaria, viaticum pro itinere,* provisions de voyage, viatique; ¶་འཁུར་ *v.* འབག *id. deferre,* le porter; ¶་མི་འདུག་གསར་པ་ཉོ་དགོས་ *viatic. non est, aliud emere oportet,* il n'y a plus de viatique, il faut en acheter de nouveau; ¶་ཟོག *merces ad emenda cibaria,* marchandises pour acheter du viatique.

བརྒྱང་ ¶་བར་ *(vid.* རྒྱང་ *et* ཀྱང་*) Extendere, dilatare,* étendre, dilater; ¶་ནས་འབོད་ *a longe vocare,* appeler de loin.

བརྒྱངས་ *Verbum malum, perversum,* mauvaise parole.

བརྒྱད་ *vulg. Octo,* huit; ¶་པོ་ 8 *comprehendens, octo simul,* consistant en 8, les 8; ¶་པ་ 8us; ¶་པར་ 8°; ལན་མ་ *v.* ཐང་མ་ *v.* འོ་མ་ *v. Sik.* རྟ་¶་ *ocies,* 8 fois; ¶་ཅུ་(ཐམ་པ་) 80; གྱ་གཅིག་ 81 *usque ad* གྱ་དགུ་ 89; ¶་བརྒྱ་ 800; ¶་སྟོང་ སྟོང་ཕྲག་¶་ 8000; ¶་སྟོང་པོ་ 8000 *historias continens (nom. libri),* les 8000 Histoires.

བརྒྱོད་དང་བཀག་ *A*=R སྨོད་ *Contemnere,* mépriser; *v.* = བཀྱོན་ *reprehendere,* gourmander; ¶་ཀག་ *verbum contemptus, reprehensio,* parole de mépris, de reproche; ¶་ཀག་བྱེད་པར་ *verbis humiliare, reprehendere,* dire des paroles de mépris, de reproche.

བརྒྱན་ *præt. verbi* རྒྱན་པར་ *Ornatus, et v. act. ornare,* orné, orner; ¶་པ་ *v.* ཆ་ *ornamentum,* ornement; རྒྱན་གྱིས་¶་ *ornamentis tectus, ornare,* couvert d'ornements; རབ་¶་པའི་བུ་མོ་ *puella valde ornata,* jeune fille très parée; ལུས་'''མགོ་''' ཁྱིམ་'''དེབ་ཆ་¶་ *corpus, caput, domum, volumen ornare,* orner le corps, la tête, la maison, les livres; མར་¶་ *oblatio, expositio florum ex butyro, die 15^a 1^i mensis,* exposition des fleurs faites de beurre, le 15 de la 1e lune.

བརྒྱབ་ *fut. verbi* རྒྱབ་པར་ *et verb. act.* ¶་པར་ *Ferire, emittere, etc.,* frapper, lancer, etc. *(Vid.* རྒྱབ་*)*

བརྒྱར་བྱེས་ *pro* བརྒྱ་རུ་བྱེས་ *in* 100 *divisus, Nomen fluminis in India,* nom d'un fleuve indien; *cuj. syn. sunt:* རྣོ་ཕྱུར་ ¶་¶་ *in* 100 *acumina rapida divisum,* divisé en 100 pointes (sources) rapides; མཚོད་གཟེར་?

བརྒྱལ་ *Fatigatus,* fatigué; འོ་¶་འོ་¶་ འོ་¶་ཆེ་ *multum fatig. es? (salutatio ordinaria viatori honorabili),* vous êtes fatigué? (salut à un voyageur distingué); *(ipse) respondere debet* མ་དཀའ་ *v.* མ་ཆད་ *non sum fatigatus,* je ne suis pas fatigué.

བརྒྱལ་བ་ *Omnino deficere,* s'évanouir; *cujus syn. sunt:* དྲན་མེད་ *v.* ཉམས་ *sine memoria, animus imminutus,* privé de mémoire, défaillance; འཁམས་ *(animo) defecit,* évanoui; བོག་པ་ *dejectus animo,* privé de sentiment.

བརྒྱུ་བ་=བརྒྱུད་པ་ *vid. infra; vid. etiam* རྒྱུ་བ་ *cujus est fut. Ordinabo, per series disponam,* je mettrai en ordre.

བརྒྱུག་ *fut. et* བརྒྱུགས་ *præt. verbi* རྒྱུག་པར་ *Currere,* courir.

བརྒྱུངས་ *Medulla spinæ dorsalis, et quandoque spina dorsalis et scapulæ,* moëlle épinière, épine dorsale, les épaules.

བརྒྱུད་ *fut. verbi* རྒྱུད་པར་ *Per series dispo-*

nam, ordinabo, je mettrai en ordre; རིམ་པར་¶ *in ord. disponam*, je disposerai; ¶་མ་ར་ *successive, in ordine*, successivement, en ordre.

བརྒྱུད *Series, ordo, series generationum, stirps*, série, rang, généalogie, race; མི་¶ *genus humanum*, le genre humain; རིགས་¶ *v.* གདུང *series gener. in eadem familia, familia*, arbre généal. d'une famille; རྒྱལ་¶ *stirps, familia regia*, race royale; བླ་¶ *successio lamaica*, suite des lamas; ¶་ནས་¶་དུ *a generatione in generat.*, de génér. en génér.; ¶་ཅན *stirpem habens, nobilis*, de noble race; ¶་མེད *sine stirpe, vili origine*, de race vile; ¶་འཛིན *qui successionem familiæ suscipit, hæres*, héritier; ¶་ཆད *success. interrupta, familia extincta*, famille éteinte; གདུང་¶ ཉམས *dignitates hæreditariæ*, dignités héréditaires.

བརྒྱུས *præt. verbi* བརྒྱུ་བར *In ordine dispositus*, mis en ordre.

བསྐག *fut. et* བསྐགས *præt. verbi* སྐོག་པར *Juratus, jurabo, juramento firmatus, firmabo*, juré, je prêterai serment.

བསྐང *vulg. fut. et* བསྐངས *præt. verbi* སྐང་བར *Implebo, impletus*, je remplirai, rempli.

བསྐང *vulg. Tempus præsens, et cum genit., gerundium in* di, indique le temps actuel, et, avec le génitif, indique le gérondif en *di*; v. g.: ཀློག་པའི···འབྲི་བའི···ཟ་བའི···འགྲོ་བའི་¶, *quod vulgo dicitur :* ཀློག··· *etc.* ¶་ཡིན *v.* རེད *v.* འདུག *nunc, hoc ipso tempore legit, scribit, manducat, ambulat, vel est in actu legendi, etc.*, en ce moment il lit, écrit, mange, marche; ནས་རྔ་¶་ཡིན *nunc hordeum metens est*, il est à récolter l'orge.

བསྐབ *Plenus, affluens, abundans*, plein, comblé de, abondant; ནོར་གྱིས་¶ *divitiis affluens*, comblé de richesses.

བསྐར ¶་བར *Densum, spissum per ebullitionem reddere*, épaissir par ébullition.

བསྐུག *fut. et* བསྐུགས *præt. verbi* སྐུག་པར *vulg. Expectabo, expectavi*, j'attendrai, j'ai attendu; ང་ལམ་ན་¶་གྱི *v.* དགོས *me in via expectabis*, tu m'attendras sur la route; ཨ་ཙོད་¶ *paululum expecta*, attends un peu.

བསྐུལ *fut. et imp. verbi* སྐུལ་བར *Movebo, moveas, agitabo, agita*, je remuerai, remue; ས་¶ *terræmotus*, tremblement de terre; ¶་འགྲོ *motus procedere, epith. pro navibus*, qui avance en se remuant, les navires.

བསྐྱོ ¶་བར *præt.* བསྐྱོས *(vid. etiam* སྐྱོ

བར་) *Præcipere, promulgare,* ordonner, promulguer; བཀའ་ *v.* ཁྲིམས་¶་ *edictum, legem prom.,* publier un décret; ¶་བ་ *mandatum,* ordre, précepte; རྣ་བ་རྣར་གཞོན་ A=R ¶་¶་མ་ཉན་ *mand. in aure perditum, non obedire,* ordre qui se perd dans l'oreille, c.-à-d. ne pas obéir.

བསྒོ་ ¶་བར་ *vulg. E. Inquinare, linire,* souiller, oindre; བག་ཆགས་ཀྱིས་བསྒོས་ *passionibus pollutus,* souillé par les passions; ཚོན་¶་ *pingere,* peindre.

བསྒོང་ *fut. et* བསྒོངས་ *præt. verbi* སྒོང་ *Congregabo, congregatus,* j'agglomérerai, aggloméré.

བསྒོམ་ *fut. et* བསྒོམས་ *præt. verbi* སྒོམ་པར་ *Excogitare, meditari,* penser, méditer.

བསྒོར་ *Retinere, detinere,* retenir, garder; *et pro* བསྒོ་རུ་ *præcipiendus, promulgandus,* à ordonner, à promulguer.

བསྒོས་ *præt. verbi* བསྒོ་ *Imperatus, promulgatus,* commandé, publié.

བསྒྱིང་ *fut. et* བསྒྱིངས་ *præt. verbi* སྒྱིང་ *Oscitabo, oscitavi, hiabo, pandiculatus sum,* bâiller, s'étendre en bâillant.

བསྒྱུར་ *fut. verbi* སྒྱུར་ *vulg. Mutabo, vertam,* je changerai, traduirai; སམ་ཀྲྀ་ཏའི་སྐད་བོད་སྐད་དུ་¶་ *sanscrutana lingua in thibetanam vertenda,* le sanscrit à traduire en thibétain; སེམས་¶་ *animum mutabit, convertetur,* il changera son esprit, il se convertira; མདོག་ཁ་¶་ *v.* ཚོག་ *color mutabitur,* la couleur changera; ¶་ལོ་བརྗེས་ *funditus eversus,* renversé de fond en comble; ཆུ་¶་ *aquam (ripam) mutabo, transfretabo,* je passerai sur l'autre rive; སྒིང་¶་ *verborum sensum mutare, amphibologia, in figuris loqui,* parler en figure, amphibologie.

བསྒྱུར་ *fut. verbi* སྒྱུར་=མང་དུ་གཏོང་ *Numerum multiplicare,* multiplier un nombre.

བསྒྲག་ *fut. et* བསྒྲགས་ *præt. verbi* སྒྲོག་པར་ *Proclamabo, prædicavi,* je publierai, j'ai prêché; ཁྲིམས་ཀྱི་བཙོད་རྒྱ་¶་ *legis violationem valde proclamavit,* il a beaucoup protesté contre la violation de la loi; = བཀའ་ལ་ *v.* དམ་ལ་བཏགས་ *mandato ligare, mandati observationem exigere,* exiger l'observation de la loi.

བསྒྲང་ *fut. verbi* སྒྲང་ *et præt.* བསྒྲངས་ *Numerabo, numeravi, enumeratus,* comptera, a compté.

བསྒྲང་ ¶་བར་(བྱེད་) *præt.* བསྒྲངས་ *Refrigerare, frigidus effectus,* refroidir, devenu froid.

བསྒྲད་པ་ = བཀྲད་པར་ *Omnino aperire,* ouvrir au large.

བསྒྲན་ ¶ པར་=འགྲན་པར་ *vulg. Contendere, comparare, similis, æqualis esse,* rivaliser, être semblable, égal; ¶་མི་ཟོད་

contendere non possum, non audeo, je n'ose rivaliser, lutter; ¶་པ་མེད་ *sine simili, æquali (cui comparetur)*, qui n'a pas son semblable.

བསྒྲལ་ *præt. et fut. verbi* སྒྲོལ་བར་ *(vid. etiam* འགྲོལ་*) Solvam, liberabo, dimittam, solutus, etc.*, délivrerai, renverrai, délivré, délié; ¶་བ་ *solutio, liberatio, dimissio*, délivrance, renvoi; ཆུ་¶་ *aquam transfretabo, transfretavi*, je passerai, j'ai passé l'eau.

བསྒྲིག་ *fut. et* བསྒྲིགས་ *præt. verbi* སྒྲིག་པར་ *(vid. etiam* འགྲིག་*) et* ¶་པར་ *verb. act. Unire, concordare*, unir, être d'accord, accorder; ཚོགས་གཅིག་(དུ་ *v.* ལ་)¶་ *in unum locum convenire, congregare*, rassembler en un lieu. *Syn. sunt:* འཁྲིགས་ ཆགས་ *copulatio*, union charnelle; གཤིབས་པ་ *ordinatio*, mise en ordre; འགྲིགས་བཤིབས་པ་ *res in ordine collocare*, ranger les objets; བར་མེད་ *sine intervallo, medio*, qui ne laisse pas d'intervalle, de vide.

བསྒྲིག་ལམ་ = སྒྲིག་ལམ་ *vulg. Urbanitatis signa, consuetudines*, politesses, coutumes.

བསྒྲིབ་ *fut. et* བསྒྲིབས་ *præt. verbi* སྒྲིབ་པར་ *vulg. Obumbrabo, adumbratus*, faire ombre, ombragé; ¶་ནག་ *umbra*, ombre.

བསྒྲིམ་ *fut. et* བསྒྲིམས་ *præt. verbi* སྒྲིམ་པར་ *Intorquebo, intortus*, je torderai, tordu; སྐུད་བུ་¶་ *filum torquebo*, je torderai le fil.—*Et in sensu morali: multum cogitabo, cogitatus, conabor, conatus sum*, je réfléchirai, je me suis efforcé; སྙིང་¶་ *mente cogitare*, penser à, s'efforcer de.

བསྒྲིལ་ *præt. et fut. verbi* སྒྲིལ་ *(vid. etiam* འགྲིལ་*) Intortus, volvam*, roulé, tordu; ¶་བ་ *torsio, involucrum*, torsion, enveloppe.

བསྒྲུག་ *fut. et* བསྒྲུགས་ *præt. verbi* སྒྲུག *Colligam, collegi*, je recueillerai, j'ai recueilli.

བསྒྲུང་ *fut. et* བསྒྲུངས་ *præt. verbi* སྒྲུང་ *Miscebo, miscui, fabulas componam, composui, etc.*, je mêlerai, j'ai mêlé, je composerai des fables.

བསྒྲན་ = སྒྲན་ A=R འགྲན་ *Æmulari, contendere, comparare*, rivaliser, lutter, comparer à.

བསྒྲུབ་ *fut. et* བསྒྲུབས་ *præt. verbi* སྒྲུབ་ *Perficiam, perfeci, finiam, finivi*, j'achèverai, j'ai fini.

བསྒྲེ་ *fut. et* བསྒྲེས་ *præt. verbi* སྒྲེ་བར་ *Repetam, repetitus, enumerabo, enumeratus, etc.*, je réciterai, j'ai récité; རིགས་¶ *classes, series in ordine disponendæ, dispositæ*, séries à établir, établies. *(Vid. etiam* འགྲེ་*)*

བསྒྲེ་ = སྒྲེ་ *vel præt.* བསྒྲེས་ མགོ་¶་ *Caput nudatum*, tête chauve, nue.

བསྒྲེང་ *fut. et* བསྒྲེངས་ *præt. verbi* སྒྲེང་ *(vid. etiam* འགྲེང་*) Erigam, erectus, fundabo, fundatus,* j'élèverai, j'ai élevé; རྒྱལ་མཚན་ཀ་ *vexillum erigam, erexi,* je lèverai, j'ai levé l'étendard.

བསྒྲོད་ *prob. fut. verbi* སྒྲོད་ = འགྲོ་ = འགྲོད་ *Ire, ambulare, iter facere,* aller, marcher, voyager.

བསྒྲོན་ *præt. et fut. verbi* སྒྲོན་ *Ædificavi, ædificabo, disposui, disponam, ornavi, ornabo,* j'ai construit, disposé, orné, je construirai, etc.

ང་

La prononciation de cette lettre est propre au Thibétain, c'est un son intermédiaire entre *na* et *nga*. Si l'on fait peu sentir le *g*, c'est cette dernière qui est la meilleure prononciation. Employée comme finale, cette lettre donne à la radicale simple précédente le son final de *ong* ou de *ang*, suivant les pays; et partout le son final de *ong* après les voyelles ོ et ུ, le son de *ing* ou *eng* après ི ou ེ.

ང་ 4° *littera alphab., in seriebus est numerale pro* 4, dans les séries de nombres vaut 4.

ང་ *Syllaba addititia in quibusdam nominibus efficiens disyllabum,* syllabe additionnelle formant un dissyllabe, *v. g.:* བང་ང་ *horreum,* grenier; སྨ་ང་ *rotula genu,* rotule; རྐྱ་ང་ *tibia,* jambe, *etc.*

ང་ *pro* ལྔ་བཅུ་རྩ་ 50, *adhibetur a* ང་གཅིག་ 51 *usque ad* ང་དགུ་ 59, *pro* ང་བཅུ་རྩ་ གཅིག *etc.*

ང་ *(vulg.),* ངོ་ ཀ་ནི་ ཀ་བདག་ ཀ་ཉིད་ ཀ་རང་ *(vulg.),* ཀ་ཁོ་ན་ *Pronom. pers.* 1ae *pers. sing. ego, ego ipse,* pronom pers. 1e pers. sing., je, moi. *Cum signo agentis casus, fit* ངས་ *et designat agentem in præsenti, v. g.:* ངས་བྱེད་ *ego facio,* je fais; *vel cum præt. designat passivum, v. g.:* ངས་བྱས་ *a me factum est,* fait par moi. *Cum uno ex signis pluralis* ཅག་ དག་ རྣམས་ ཚོ་ *nos,* avec un des signes du pluriel, nous; *et cum signo genitivi, noster,* avec le génitif=nôtre, *et cum uno ex signis agentis casus = nos, a nobis,* nous, par nous.

ང་ ང་བ་(ཉིད་) = *vulg.* ངན་བ་ *(præfixa vel affixa) Malus,* mauvais; ཀ་སེར་…དམར་

color haud satis flavus, ruber, couleur jaune, rouge pâle; ཤིང་~་བཅད་ *arbores malas secare,* couper les mauvais arbres; ཉམས་~་ *ægra valetudo,* mauvaise santé; ཡ་~་ *timor,* crainte.

ང་རྒྱལ་ *(vulg.) Mala victoria i. e. superbia,* orgueil; ~~་ཅན་ *v.* ལྡན་ *superbus,* orgueilleux; ~~་ཆེ་དྲགས་ *magna sup.,* orgueil excessif; ~~་ཆུང་ *v.* མེད་ ~་མེ་རྒྱལ་ *sine sup., humilis, simplex,* sans org., humble; ~~་བྱེད་ *v.* བཟོ་ *superbire,* s'enorgueillir; ~~་གཅོད་ *v. vulg.* བཅད་ *sup. secare, i. e. corrigere, humiliare,* corriger l'org., humilier. — *Syn. pro* ང་རྒྱལ་ *sunt:* མངོན་པའི་~~ *superb. manifesta,* orgueil manifeste; ངར་བྱེད་ *dure, severe agens,* qui agit durement; རྒྱགས་པ་ *potens, pinguis,* puissant, gras; སྙེམས་པ་ *jactantia,* jactance; ཁེངས་པ་ *inflatio (moralis),* enflure (morale); དྲེགས་ *arrogans,* arrogant; སེམས་མཐོ་བ་ *spiritus altus,* esprit altier.

ང་དུར་ *Avis ex genere anserum vel anatum (J. forte anas-casarca),* espèce d'oie ou de canard.

ངར་ *Aer,* l'air; ང་གངས་ཀྱི་~~་མི་འཇིགས་ *ego aerem montium nivosorum non timeo,* je ne crains pas l'air des glaciers; ~~་གྲང་མོ་…འཇམས་པོ་…ཚ་མོ་ *aer frigidus, tepidus, calidus (J.),* air froid, tiède, chaud.

ང་རོ་ *Sonus, vox,* son, voix; ~~་ཅན་ *sonorus,* sonore; ~~་འབོད་ *v.* འདོན་ *vocem emittere, clamare, sonare,* crier, résonner; སྐད་ཀྱི་~~་དྲག་ཞན་ *vox alta, vox demissa,* voix haute, basse; སེང་གེའི་~~ *leonis rugitus,* rugissement du lion; སྡུག་པའི་~~ *vox dolens,* voix plaintive.

ངོ་ཀོ་ (S)=མཁའ་འགྲོ་ *Ad cælum ire, mori, forte etiam in aerem ire, avis (?)* aller au ciel, ou voler en l'air.

ངག་ ~་ཚིག་ = *vulg.* སྐད་=གདམས་ *Verbum, loquela, conversatio, sermo,* parole, discours; ~་གི་ *vocis, loquelæ, etc.,* de la parole; ~་འཁྱལ་ A = R བྲེལ་མེད་ཚིག་ *verba sine sensu,* paroles légères, nonsens; ~་རྩུབ་པ་ *verba inurbana,* parole grossière; ~་སྙན་ སྙན་~ *jucunde loquens, cantans, epith. pro cucullo, et laudans, adulans, adulatio,* à la douce voix, le coucou, flatteur; ~་སྦྱོར་ *verba unire, componere, eloquentia, compositio oratoria,* éloquence, style, composition oratoire; ~་རྒྱུན་ *verba fluentia, continua, traditio oralis,* flux de paroles, et tradition orale; མན་~ *consilium, monitio,* conseil; ~་གི་མཚན་ཆ་ *verbi, loquelæ signum, exemplar, epith. pro* རྫུ་

modèle d'éloquence, les génies; ཀ་གི་ འཁོར་ལོ་ *loquelæ rota, cujus vox est sicut rota, murmur, epith. pro cucullo*, roucoulement, murmure; ཀ་སྒྲོན་ *Fax sermonis (titulus libri de grammatica)*, le Flambeau du langage.—*Syn. pro* ངག་ *sunt:* སྨྲ་བ་ བརྗོད་པ་ སྨྲེང་མོ་ གཏམ་ སྨྲེང་བརྗོད་ སྨྲ་བརྗོད་ མངོན་བརྗོད་ བརྗོད་བྱེད་ *loquela, loqui*, parole, parler; མགྲིན་སྐྱེས་ *a gutture ortus*, né du gosier.

ངག་དབང་ ཀ་གི་དབང་ཕྱུག་ *Peritus dicendi, princeps eloquentiæ, epith. pro oratoribus, et pro* འཇམ་དབྱངས་ *Manjusri*, habile à parler, prince de l'éloquence, bon orateur, le génie *Guiam-yong;* ཀ་ཀ་ལྷ་མོ་ ཀ་གི་ལྷ་མོ་ *dea eloquentiæ, musa Saraswati*, la déesse de l'éloquence; ཀ་ཀ་བློ་བཟང་རྒྱ་མཚོ་ *nom.* 5[i] *ex* Dalaï-lama (1617-1682 p. X[um]), nom du 5e *Dalaï-lama.*

ངག་ཞུས་ *Testimonium juridicum*, témoignage en justice; ཀ་ཀ་བྱེད་ *testificari*, rendre témoig.; ཀ་ཀ་ལེན་ *testim. accipere*, recevoir un témoign.; ཀ་ཀ་ལྟ་ *testim. dijudicare*, l'examiner.

ངང་ ཀ་པ་ *v.* ཀོ་ *m. v.* མོ་ *f. vulg. Anas flava*, canard jaune; ཀ་ཕྲུག་ *ejusd. pullus*, son petit; ཀ་སྒོང་ ཀ་མོའི་སྒོང་ *ejusd. ova*, ses œufs; ཀ་(པའི་)སྤུ་ *ejusd. plumæ parvæ*, ses petites plumes; ཀ་གཤོག་ *ejusd. pennæ alarum*, ses grosses plumes; ཀ་གཡུང་ ཁྱིམ་གྱི་ཀ་པ་ *anas cicurata (vulg.* ཆུ་བྱ་*)*, canard privé; ཀ་རྒོད་ རི་ཀ་ *anas sylvestris*, canard sauvage; ཀ་པ་གསོ་ *an. nutrire*, nourrir des can.; རྟ་ཀ་པ་ *equus flavus sicut an.*, cheval au pelage jaune.—*Syn. pro* ངང་པ་ *in genere sunt:* འཁོར་ལོའི་ཡན་ལག་ཅན་ *membra sicut rotam, rotunda habens*, aux membres arrondis; རྐང་དམར་ *pedes rubri*, pieds rouges; སྨྲ་སྒྲོག་ *clamitans*, au cri répété; ཆུར་སྒྲོག་ *in aqua clamans*, criant sur l'eau; མ་དྲོད་གནས་ *in frigidis locis vivens*, vivant dans les pays froids; མཁའ་ལྡིང་དཀར་པོ་ *aquila alba*, aigle blanc; ཡུལ་འཁོར་འཛིན་ *circuiens regiones*, qui émigre en divers pays; མགྲིན་པའི་རྫ་རྔ་ *cujus guttur sonat sicut tympanum testaceum*, dont la voix résonne comme un tambour d'argile; ལུས་དཀར་ *corpus album*, au corps blanc; འགྲོས་མཛེས་ *incessu pulcher*, à la marche belle; དལ་འགྲོ་ ཞི་འགྲོས་ཅན་ *lente procedens*, qui marche lentement; སྨྲ་འབྱིན་ཆེན་པོ་ཀུ་རེ་ *jocosus, impudicus quando multum clamitat*, joyeux, impudique quand il crie beau-

coup; བྱ་ཁྱུང་དཀར་པོ་ *avis Vishnu alba*, oiseau blanc de Vishnou; མགྲིན་རྔ་ཅན་ *cujus guttur est (sonans) sicut tympanum*, dont la gorge est un tambour; སྟོན་གྱི་དབྱངས་སྙན་ *autumni dulcis harmonia*, douce harmonie de l'automne; མཚོར་གནས་ *in lacu degens*, demeurant sur les lacs; གཤོག་དཀར་ *ala alba*, aile blanche; མཚོའི་བྱ་རོག་ *lacuum corvus*, corbeau des lacs; (S) ས་ལ་ཧེ་ཀྭ་ཀྭ

ངང་སེར་ *vulg. Anas flava, anas lama*, canard lama; *cuj. syn. sunt:* བྱ་ཁྱུང་དམར་ *avis Vishnu rubra*, oiseau rouge de Vishnou; དབྱངས་སྙན་ *harmonia dulcis*, douce harmonie; ངུར་པ་ *mugiens, et nom. pro an. casarca*, qui mugit; ངག་གི་འཁོར་ལོ་ *rota vocis, cantus*, voix, chant roucoulant; ཤིང་རྟའི་ལུས་ *v.* ཡན་ལག་ *corpus, membra sicut currus (navis)*, ayant les membres comme un navire; ཐོད་པ་ཅན་ *frontem habens*, ayant un front; འདབ་ཆགས་གསེར་ལྡན་ *avis aurata*, oiseau doré; མཚན་མོ་འབྲལ་ *noctem separans, (emissione vocis?)* qui divise les nuits; འཁོར་ལོ་ཅན་ *circuiens*, faisant des cercles; ཤིང་རྟ་འགྲོ་བྱེད་ *(sicut) navis procedens*, s'avançant comme un navire.

ངང་ ¶་མ་ ¶་ཚུལ་ *Natura propria rei, indoles*, nature, caractère; ¶་¶་བཟང་པོ་ …ངན་པ་ *bona, mala nat., indoles*, bonne, mauvaise nature; ¶་གིས་ *a seipso, naturaliter*, par soi, naturellement; ¶་གིས་ཞི་ *per se mitis, pacificus*, pacifique par nature; སྟོང་པའི་¶་ཉིད་ *vacui essentia*, l'essence du vide; ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་¶་ལ་ཞུགས་པ་ *in essentiam meditationis ingressus*, entré dans le fond de la méditation; ཀླགས་ཆང་¶་མ་འཐུང་ *sapiens vini substant. non bibit, i. e. a vino omnino abstinet*, le sage ne boit pas la substance du vin, n'en boit pas du tout.

ངད་ *Odor, fragrantia, vis, efficacia*, senteur, efficacité; སྤོས་ཀྱི་¶་ལྡན་པ་ *fragrans sicut thymiama*, ayant un parfum d'encens; ¶་ལྡང་ *v.* འཐོ་ *odorem spargere*, répandre une odeur; ¶་ཡལ་ *odor dissipatur*, l'odeur se dissipe; ¶་ཅན་ *v.* ལྡན་ *fragrans, efficax*, odorant, efficace; སྤོ་¶་ *legumen, planta odorans*, plante odorante; *(J.* ཁ་¶་ ཆུ་¶་ *vapor nivium, aquæ*, vapeur des neiges, de l'eau.)

ངད་ *vulg. Sese calefacere, siccare*, se chauffer, se sécher; ཉི་མ་ལ་…མེ་ལ་¶་ *ad solem, ignem sese calefacere, siccare*, se chauffer, se sécher au soleil, au feu.

ངན ཀ་པ་(ཉིད་) *vulg. Malum, malitia, infelicitas*, mal, malice, malheur; ཀ་འདེབས་ *v.* རྒྱབ་ *mala projicere, imprecari*, souhaiter du mal, faire des imprécations; ཀ་འགྲོ་བ་ *ad malum ire, i. e. status damnationis, infernus*, aller au mal, c.-à-d. en enfer; ཀ་འགྲོའི་ལམ་ *via ad malum, infernum, epith. pro vitiis et peccato*, voie du mal, les vices, l'enfer; ཀ་སོང་ *qui ad infernum damnatus est*, condamné à l'enfer; ཀ་འགྲོ་ གསུམ་ནི་དུད་འགྲོ་ ཡི་དྭགས་ དམྱལ་བ་ *tres malæ viæ (transmigrationis) sunt: bestiæ*, yida *(typus miseriæ), et infernus*, les 3 mauvaises transmigrations sont: les bêtes, les Ida, l'enfer.

ངན་པ་ *vulg. adj. Malus, perversus, et etiam detritus, malæ qualitatis, (sed in isto ultimo sensu magis adhibetur* ཞན་པ་ *et in E.* རྡུག་པོ་ *v.* ཐབས་རྡུག་ *et* གོ་རེ་*)*, mauvais, pervers, usé, de mauvaise qualité; མི་ངན་པ་ *mal., perversus homo*, homme mauvais, pervers; སེམས་ཀ་ཀ་བྱེད་ *v.* བཞག་ *animum malum exhibere, inimicus esse*, montrer de mauvaises dispositions, se montrer ennemi; ཀ་ཀ་འོང་, *in Sik.* མ་འོང་ངས་ *male eveniet*, cela tournera mal; ཀ་ཐབས་ *media perversa, decipere*, moyens pervers, tromper, nuire; ཀ་སྤོང་བ་ *malum rejiciens, epith. pro* པ་སངས་, qui repousse le mal, épith. pour Vénus; ཀ་ཁང་དུ་ཉལ་ *in detritis domibus vivens, epith. pro serpente*, vivant dans les maisons en ruines; *(vulg. diceretur* ཁང་པ་ཞན་པ་ *v.* ཐབས་རྡུག་ *v.* གོ་རེ་ཉལ་*)*; ཡུལ་ཀ་ཀ་ *perversa, mala regio*, mauvais, méchant pays; ཡུལ་ཞན་པ་ *etc., regio malæ qualitatis, misera*, pauvre pays; ཀ་རྡུགས་བྱེད་ *aliquem verbis vilipendere*, vilipender quelqu'un.

ངན་ལན་ ཀ་ཀ་སྦྱིན་ *vulg. Malum pro malo reddere, ulcisci*, rendre mal pour mal, se venger; ཀ་ཀ་པ་ *ultio*, vengeance; ཀ་ཀ་མི་ཉན་ *non licet ulcisci*, il n'est pas permis de se venger; ཀ་ཀ་པའི་སེམས་ཡོད་ *ulciscendi animum habere*, avoir le désir de se venger.

ངན་པ་, (S) དར་ *In composit. verbis æquivalet negativis particulis in, im, il, ir, v. g.: inconstans*, dans les mots composés vaut les négations in, im, il, ir.

ངམ་ *Signum interrogationis et dubitationis post finalem* ང་ signe d'interrogation après la lettre ང་; *v. g.:* བཟང་ཀ་ *estne bonum?* est-ce bon?

ངམ་གྲོག *Torrens, ripa abrupta*, torrent, falaise; ཀ་ཀ་ཆེ་ *locus multis et profundis voraginibus sectus*, pays où les précipices abondent.

ངམ་དུར་ཅན་ (J.) *Gulæ addictus*, glouton.

ངམ་རྡུ་ (J.) *Nom. morbi*, nom de maladie.

ངར་ ¶་གདོང་ *vulg. Facies, pars anterior, superficies*, l'endroit, la partie antérieure, la surface; ལག་¶་ *pars exterior manus, brachium*, dessus de la main, avant-bras; རྐང་¶་ *crus*, jambe; ¶་གདོང་ *tibia.*

ངར་ *pro* ང་རུ་ *v.* ལ་ *In seipso*, en soi, soi-même; ¶་འཛིན་ *seipsum apprehendens (i. e. diligens)*, égoïsme; ¶་འཛིན་ཅན་ égoïste.

ངར་ ¶་བ་(ཉིད་) *vulg. Robur, vis, virtus, severitas*, force, énergie, sévérité; ¶་ཅན་ *fortis, severus, immitis*, fort, sévère, violent; ¶་མེད་ *virtutis expers*, sans force; འགྲོ་¶་ཆེན་པོ་ *robustus ambulator*, grand marcheur; སེམས་¶་ལྡན་ *v.* ཆེ་ *animus firmus, tenax, virtute præditus*, caractère ferme, tenace, énergique; ¶་བྱེད་ *v.* བཟོ་ *aspere agere, superbire, epith. pro* ང་རྒྱལ་ *superbia*, agir durement, avec orgueil; ¶་ཆེན་ *magnam vim habens, epith. pro leone*, qui a une grande force, le lion; ¶་སྐད་ སྐད་¶་ངར་པོ་ *vox terribilis, severa, rauca*, voix terrible, sévère, rauque; ཉམས་¶་ *indoles dura, immitis*, caractère dur, cruel; ¶་པ་ *v.* སྡོང་ *stipes, struncu, pars dura et fortis arborum*, la tige, le tronc des arbres.

ངར་ *vulg. Acies, et verb., ferrum temperare*, acier, tremper le fer; ¶་ཅན་དུ་བྱེད་པར་, *vulg.* ¶་རྒྱབ་ *ferrum temperare*, tremper le fer; ¶་མེད་པར་བྱེད་པར་, *vulg.* ¶་མ་ཉེན་མོ་བཟོ་ *ferrum molle reddere*, détremper le fer; ¶་ཆེ་དྲགས་ ཆུང་དྲགས *acies (ferri) nimis dura, nimis mollis est*, la trempe est trop forte, trop douce; ¶་ཤོར་(བར་) *v.* སྣང་ *temperatio apparet*, la trempe commence; གྲི་འདི་¶་མེད་(པ་) *iste culter aciem non habet*, ce couteau n'est pas trempé.

ངལ་ *vulg.* སྐུ་¶་ སྐུ་མཉལ་ *hon. Fatigatio, lassitudo*, fatigue; ¶་བར་འགྱུར་བར་ *vulg.* ¶་འགྲོ་ *in E.*, ¶་སོང་འདུག་ *Sik., fatigari*, se fatiguer; ¶་ཆེ་དྲགས་ *valde fatigatus sum*, je suis très fatigué; (སྐུ་)¶་གསོ་ མཉལ་གསོ་ *fatig. curare, i. e. quiescere*, se reposer; ¶་བ་མེད་པ་ ¶་མི་ཤེས་ *indefessus*, infatig.; ¶་གསོས་པོ་ ¶་གསོལ་བྱ་ *requiem dans, fatigat. dans, ep. pro* ནོར་སྲས་ *deus divitiarum*, qui donne le repos, la fatigue, *Nam-sé* le dieu des richesses.

ངས་ *vulg.* ང་ཡིས་ *Ego, vel a me*, moi, par moi; ¶་བསམས་ *ego cogito, a me cogita-*

tum, je pense; ¶་བྱས་ *ego feci, a me factum est*, j'ai fait, fait par moi.

ངི་ *In seriebus numerale*=34, dans les séries de nombres vaut 34.

ངུ་ *In seriebus numerale*=64, dans les séries de nombres vaut 64.

ངུ་ ངུ་བར་ *vulg., præt.* ངུས་ *Flere*, pleurer; ངུ་བ་, *hon.* ཤུམ་པ་ *ploratus, lamentatio*, pleurs, lamentation; ¶་མཁན་ *v.* མི་ *v.* པོ་ *homo flens*, pleureur; ངུ་ཞིང་ *lacrymans*, pleurant; ངུ་རུ་འཇུག་པར་, *vulg.* ངུ་བྱེད་ *ad fletum provocare*, exciter les pleurs; མ་ངུ་ *noli flere*, ne pleure pas; ངུ་ཐོན་ *v.* ཟིན་ *ploravi*, j'ai pleuré; སྙིང་རྗེའི་སྐད་དུ་ངུ་, *vulg.* སྙིང་རྗེ་བཟོ་ཞིང་ངུ་ *voce lacrymabili plorare*, pleurer en se lamentant; ངུ་འབོད་ *singultus, (est pars inferni calidi)*, sanglot, (un des enfers chauds); ངུ་འབོད་ཆེན་པོ་ *magnus singultus (est alia pars ejusd.)*, grands sanglots, (autre partie du même enfer.)

ངུ་ *Partic. diminutiva post finalem* ང་, partic. diminutive après la lettre ང་ *v. g.*: ཉུང་ངུ་ *paululum*, peu; ཆུང་ངུ་ *parvulus*, petit; ཉུང་ངུར་ *paululum*, un peu; ཆུང་ངུར་ *parum*, petitement.

ངུ་ཎྜ་རི་ཀ་ (S)= ཨུད་པ་ལ་དཀར་པོ་ *Nymphæa alba, lotus alba*, lotus blanc.

ངུད་སྒོ་ *Singultus*, sanglot; ངུད་ *verb.* ¶་སྒོ་ བྱེད་པར་ *singultire*, sangloter.

ངར་ ¶་བར་ *vulg. Mugire, grunnire, stertere*, mugir, grogner, ronfler; ¶་བ་ *mugitus, etc.*, mugissement, etc.; ¶ ཟེར་བ་ *grunniens, stertens*, mugissant, ¶་སྒྲ་ཅན་ *sonum mugitus instar emittens*, qui a un son mugissant, etc.; གླང་... ཕག་... སྟག་གི་¶་བ་ *clamor bovis, porci, tigridis*, mugissement du bœuf, cri du porc, du tigre; ཉལ་ཞིང་¶་ *per somnum stertere*, ronfler en dormant; སྦལ་པ་¶་ *rana caxat*, la grenouille coasse.

ངུར་སྨྲིག་ = ཆོས་མདོག་དམར་སེར་ *Color vestium monachorum, rubeo-flavus, fulvus*, couleur brune comme celle des habits des lamas; ¶་¶་འཆང་ *hunc colorem gerens*, qui porte cette couleur; ¶་¶་ རྒྱལ་ཅན་ *color prædominans*, couleur prédominante. — *Sic explicatur:* ཆོས་ཀྱི་སྙིགས་མས་བཅོས་ *a degeneri religione (color) introductus*, couleur introduite par la religion dégénérée. *(Quia antea color monachorum omnino rubeus erat.)*

ངུར་པ་ *Anas casarca, species anatis flavæ*, espèce de canard jaune.

ངུས་ *præt. verbi* ངུ་བར་ *Flevi*, j'ai pleuré.

ངེ་ *In seriebus numerale*=94, dans les séries de nombres vaut 94.

ངེ་ *Syllaba addititia in verbis compositis; v. g.:* ལྷང་¶་ = མཛེས་ *pulcher*, beau; ཏིང་¶་ *altitudo, profundum*, hauteur, profondeur.

ངེ་ངུར་ *Vox tigridis et felis*, miaulement du tigre et du chat.

ངེད་ ¶་ཀྱིས་ ¶་རང་(ཉིད་) ¶་ཁོ་ན་ *vulg., Ego, ego ipse*, moi, moi-même; ¶་ཀྱི་ *mei, meus*, mon, ma, mien; ¶་ཀྱི་བུ་ *meus filius*, mon fils; ¶་ཀྱིས་བཤད་ *ego dico, a me dictum est*, je dis, dit par moi; ¶་ཅག་ *v.* རྣམས་ *nos*, nous; ¶་རྣམས་ཀྱི་ *nostri*, nôtre.

ངེས་ ¶་པ(ཉིད་) ¶་ངེས་ *vulg. Realitas, certitudo, evidentia, firmitas*, réalité, certitude, évidence, fermeté; ¶་པར་ *realiter, etc.*, réellement, etc.; ¶་པ་ *certus, etc.*, certain, etc.; ¶་པ་ *v.* ¶་ངེས་ཡིན་ *certum est, etc.*, c'est certain, etc.; ¶་པ་མེད་ *incertum est, etc.*, c'est incertain, etc.; སྙིང་མི་¶་པ་, *pro vulg.* བློ་ལ་¶་པ་མ་ཡིན་ *in mente incertum, non clare reminisci*, ne pas se souvenir clairement; ¶་ཤེས་ = ཡིད་ཆེས་ *certo scire, credere*, savoir clairement, croire; ¶་བརྗོད་ *verbum certum, verum dicens, nom. primi Veda*, paroles certaines, enseignement évident, le 1er des Védas; ཁ་ཕྱོགས་གཅིག་ལ་¶་པར་མི་སྡོད་ *non in certo et fixo loco ille habitat*, il n'habite pas en un lieu fixe; ངས་བཟོ་འོང་¶་¶་ཡིན་ *faciam, omnino certum est*, je le ferai, c'est très certain.

ངེས་ *Quando præficitur alicui adject. vel verbo, fit quædam species superlat.*, espèce de superlatif; ¶་ལེགས་ *vere, valde bonus*, très bon; ¶་རྒོལ་ *multum, valde adversatus*, qui s'oppose tout à fait; ¶་འབྱུང་ *vere liber*, parfaitement libre, = ཐར་པ་ *salus, liberatio*, le salut; ¶་སྨོད་ *multum contemnens*, très méprisant; ¶་སྒྲ་ *multum clamans, valde strepitans*, très bruyant.

ངོ་ *In seriebus numerale* = 124, dans les séries de nombres vaut 124.

ངོ་ *Post final.* ང་ *ponitur pro puncto finali et tempore præsenti, v. g.:* བཟང་¶་ *bonum est*, c'est bon; གནང་¶་ *do*, je donne.

ངོ་ ¶་བོ་(ཉིད་) *vulg. Natura, essentia*, nature, essence, substance; ¶་ཅན་ ¶་བོའི་ *naturalis*, naturel; ¶་བོས་ ¶་བོ་ཉིད་ཀྱིས་ *a nat., naturaliter*, naturellement; སེམས་ཀྱི་¶་(བོ་ཉིད་) *natura spiritus, spiritualis*, nature, subst. spirituelle; གཟུགས་ཀྱི་¶་(བོ་) *natura corporis, corporea*, substance corporelle; ངོ་ཆེན་ *vulg. res magni momenti, sup-*

plicatio, chose importante, supplication; ¶་ཆེན་ཞུ་ *hanc supplicationem habere*, faire une supplique; ¶་ཆེན་གནང་ *petitionem concedere*, l'accorder; ¶་ཐོག་ཡིན་ *naturale, non factum*, naturel, non fabriqué; ¶་མཚར་ ཡ་མཚར་ *v.* མཚན་ *res mirabilis, prodigium*, chose admirable, prodige; ¶་མཚར་ཅན་, *vulg.* ཡ་མཚར་ *v.* མཚན་(པོ་) *mirabile!* ô merveille! ¶་མཚར་དུ་གྱུར་དེ་ *cum miratus esset*, étant plein d'étonnement; —*Syn. pro* ངོ་མཚར་ *est* སྨད་བྱུང་ *admirans effectus*, devenu admirateur.

ངེས་ *v.* སོ་ *v.* ཐོག *v.* ཚོད་ *vulg. Certitudo*, certitude; ¶་¶་ཨེ་ཡིན་ *v.* ཡིན་ནམ་ *estne certum?* est-ce certain? ¶་¶་ཡིན་ *v.* རེད་ *v.* འདུག་ *certum est*, c'est certain; ¶་¶་མེད་པ་ *v.* མི་འདུག་ *non est certum*, ce n'est pas certain; ངེ་མ་ཐོན་ A=R ནན་གྱིས་ *necessario*, nécessairement.

ངེ་ལེན་ *vulg. (Certitudinem sumere) i. e. agnoscere, fateri*, avouer; ¶་མི་ལེན་ *non agn., non fateri*, ne pas avouer; ཆོས་ལ་¶་¶་ *religionem agn., profiteri*, professer la religion; སྡིག་པ ¶་¶་ *culpam agn., confiteri*, avouer sa faute; བཀའ་དྲིན་ཞིག་¶་¶ *gratiam agnosc.*, reconnaître un bienfait.

ངོ་ ¶་མ་ ཁ་¶་ *vulg., hon.* ངོས་གདོང་ *Facies, vultus*, face, visage; ¶་¶་མ་ཛེས་པོ་ *fac. pulchra*, beau visage; ¶་དམན་ *fac. demissa, modesta*, visage modeste; ¶་དཀར་པོ་ *fac. alba, bona, læta*, bonne, agréable figure; ¶་ནག་པོ་ *nigra, mala, severa, tristis*, visage noir, sévère, triste; ¶་མ་དོག་ལོག་ *faciem, faciei colorem mutare*, changer de visage; ¶་འཛིན་ *v. vulg.* ལྟ་ *fac. aspicere, inspicere*, inspecter la face, considérer; ཞལ་ངོ་ *os et facies, i. e. aspectus, (in E. est etiam titulus sub-præfectorum)*, bouche et face, c.-à-d. aspect, titre des s.-préfets dans l'E.; ¶་བསྟོད་ *in facie laudare, adulari*, louer en face, flatter; ¶་སྟོད་མཁན་ *adulator*, flatteur; ¶་འབུལ་ *alicui bonam faciem ostendere*, montrer bon visage; ¶་མི་འབུལ་ *faciem non ostendere, i. e. faciem malam ostendere*, faire mauvais visage; ངོ་རྒྱབ་མི་མཚུངས་ ¶་རྒྱབ་བྱེད་ *faciem et dorsum ostendere, i. e. faciem duplicem ostendere, decipere*, faire double visage, tromper; མིའི་¶་ཅན་ཡིན་མིའི་ལས་ཀ་མ་ཡིན *faciem habet hominis, sed ejus opera non sunt hominis*, il a une figure d'homme, mais ses actions ne sont pas (dignes) d'un homme..

ངོ་ཚ་ *vulg.*, ངོ་དམན་ ¶་ཁྲོལ་ *Vultus calet, i. e. est demissus, modestus, erubescit*, la figure chauffe, c.-à-d. est modeste, rougit de honte; ¶་¶་དྲགས་ *multum erubescere*, rougir beaucoup; ¶་¶་མི་ཤེས་ *erubescere nescit, impudens*, qui ne sait pas rougir, impudent; ¶་¶་ཤེས་ *v.* ཡོད་ *v.* བྱེད་ *erubescit, verecundus*, qui sait rougir, modeste; ¶་¶་སླུལ་ *aliquem ad erubesc. cogere*, forcer à rougir de honte; ང་ལ་¶་¶་བཀལ་ས་ཡིན་ *istud me cogit ad erubescendum*, cela me fait rougir; ¶་¶་མེད་ *sine verecundia, impudens*, sans vergogne, impudent; ¶་ཚའི་གཏམ་ *verba quæ ad erub. provocant, verb. obscœna*, paroles qui font rougir, obscènes; = འཁྲིག་ *v.* ཆགས་ཚིག = འདོད་པའི་གཏམ་ *libidinosa verba*, paroles sales, impures; *et* གྲོང་ཚིག *verba ruricolarum, inculta*, paroles grossières, impolies.—*Syn. pro* ངོ་ཚ་ *sunt:* མིག་ *v.* ངོ་དམན་ *v.* དམའ་ *oculus, vultus demissus*, yeux, visage baissé; སྙིང་པའི་འཚེར་ *humilis dolor*, douleur humble; བཞིན་སྨོད་ *naturam, faciem humilians*, humiliant la nature, la face; ཞུམ་བྱེད་ *timorem incutiens*, faisant craindre; འཛེམས་པ་ *abstinentia*, abstinence, modération. — ངོ་ཚ་མེད་པའི་མིང་ *impudentiæ syn. sunt*, les syn. de l'impudence sont: སྤང་པ་ཅན་ *parcus, avarus*, parcimonieux, avare; སྤྱི་བདལ་ཅན་ *caput vel omnes opprimens*, opprimant les têtes, tout le monde; ཁྲེལ་མེད་ སྙིང་བྲལ་ *sine verecundia*, sans retenue; དཔྲལ་ཀོ་མཐུག་ *frons spissa sicut corium*, front épais comme le cuir; འཚེར་མེད་ *insensibilis*, que rien n'émeut.

ངོ་ལོག་ *vulg. Faciem avertere, rebellare*, détourner la face, se révolter; ¶་¶་མི་ *v.* མཁན་ *rebellis*, rebelle; ¶་¶་པ་ *rebellio*, révolte; རྒྱལ་པོ་ལ་···ཕ་མ་ལ་¶་¶ *contra regem, parentes reb.*, se révolter contre le roi, les parents.

ངོ་ཤེས་ མི་ལ་¶་¶་ *vulg. Faciem scire, aliquem agnoscere, cognoscere*, connaître le visage, reconnaitre; *E.* ངོ་ཨ་ཤེས, *Sik.* ¶་¶་ག་ *agnoscisne?* connais-tu? ¶་¶་(སོ་) *cognosco*, je connais; ངོ་ གནོད་མེད་པ་ = མ་ངོ་མི་གདའ་བ་ *periculum non agnoscens, imprudens*, qui ne connaît pas le danger, imprudent.

ངོག་ A = R ནན་གྱིས་ *Sæpe, cum virtute*, souvent, avec énergie.

ངོག་ན་ A=R སོང་ན་ *Si profectus sit, si abierit*, s'il est parti.

ངོགས་=སྨྲོག *Contemnere, reprehendere,* mépriser, gourmander; སྨྲ་¶་ *reprehensio, jurgium,* reproche, dispute; མཚང་ནས་¶་ *defectus repreh.,* reprendre les défauts.

ངོགས་ ¶་མ་ = *vulg.* འགྲམ་ *Ripa, ora, latus,* rive, bord, côté; ཆུའི་¶་ *v.* འགྲམ་ *aquæ, fluminis ripa,* rive d'un fleuve; རི་བོའི་¶་, *vulg.* རི་སྐེད་ *latus montis,* le penchant d'une montagne; ཟེ་མ་ཡོད་ ནས་¶་ཟེར་ *si adsit corona (muri), i. e. podium, vocatur* ངོགས་, corniche d'un mur; རྒྱ་མཚོའི་¶་ *littus maris,* littoral; ཆུའི་¶་སྲུ་བདེར་ཕྱིན་, *vulg.* ཆུ་ཁ་ལ་ *v.* འགྲམ་ལ་བདེ་མོ་སླེབས་ *v.* ཐེབས་ *ad ripam fluminis in pace pervenire,* aborder en paix au rivage.

ངོམ་, *præt.* ངོམས་ *vulg. Contentus, saturatus,* content, satisfait, rassasié; ¶་པ་(ཉིད་), *vulg.* ¶་ཚད་ *sufficientia, etc.,* contentement, suffisance; ¶་བར་ *sufficienter,* suffisamment, assez; ¶་པར་ ཟ་འཐུང་ ཟ་འཐུང་ངོམས་ཕྱིན་ *v.* ཞིན་ *ad saturit. manducare, manducando et bibendo saturatus sum,* manger et boire à satiété; ¶་ཚད་མེད་པ་ *insatiabilis,* insatiable.

ངོམ་ ¶་པར་ = རང་སྤྲོད་ = སྒྲུམ་པ་ *Sese jactare, superbia, seipso contentus esse,* se vanter, être content de soi; གཞན་ལ་¶་ *alios jactare,* vanter les autres; ¶་པ་(ཉིད་) *jactantia,* jactance.

ངོམ་ཆུ་ *Unus ex duobus affluentibus fluminis* རྫ་ *v.* རྫ་ཆུ་ (Mè-kong, Lan-tsang-kiang) *ad civitatem* ཁམས་མདོ་ *v.* ཆབ་མདོ་ (Tchang-tu *vel* Tcha-mou-to, *Sinens. et* Tsiamdo *Europ.*), nom de rivière.

ངོར་ *pro* ངོ་རུ་ *In facie, in natura, essentia,* à la face, dans la nature, l'essence.

ངོར་ *Nom. monasterii sectæ* ས་སྐྱ་, n. d'une lamaserie.

ངོས་ *pro* ངོ་ཡིས་ *Natura, essentia, naturaliter,* par nature, essence, naturellement; ¶་འཛིན་ *suiipsius amans,* égoïste; ¶་སུ་ འཛིན་ *v.* ཆུད་ *in mente ponere, cogitare, ponderare,* se mettre dans l'esprit, penser, peser.

ངོས་ *In facie, i. e. superficies,* surface, superficie; ¶་ལ་ *v.* སྟེ་ *in superf.,* en surface; སའི་···རྩིག་པའི་¶་ *terræ, parietis superficies,* superficie de la terre, d'un mur; རིའི་ལྷོ་¶་ལ་ *in meridionali superf. montis,* sur le penchant méridional de la montagne; ཕར་¶་ཚུར་¶་ *illa et ista superficies, utraque facies, utrumque latus, v. g. montis, parietis, etc.,* les deux faces d'un objet.

དངག A = R ངག་ = སྐྲགས་ *Vox, loquela, sermo, laus,* voix, parole, louange; སྙན་

¶=སྙན་ངག v. སྟགས་ *vox, sermo jucundus, laus,* belles paroles, louanges.

དངང་ = *vulg.* སྐྲག འཇིགས་ = འཚྲུལ་ *Tremor, formido,* terreur, épouvante; དངངས་པ་ *territus,* effrayé; ¶་པར་ འགྱུར་ *v.* འགྱུ་ *terrefieri,* s'effrayer; ¶་ ¶་བྱེད་ *terrere,* effrayer quelqu'un; འཆི་ བས་¶་པ་ *a morte territus,* effrayé par la mort.

དངན་བསྐང་ A = R སྨྲན་བརྗོད་ *Detrahere de aliis,* médire.

དངན་འཐེན་ A=R གཞན་ནོར་བཟུང་ *Aliorum bona sumere, vel servare,* prendre le bien d'autrui. *(Cs. J. tardare, procrastinare.)*

དངར་ མངར་ ¶་མོ་ *Gustui dulcis,* doux, agréable au goût; ཐྱེལ་¶་ *ros dulcis,* c.-à-d. nectar.

དངར་ A=R གྲལ་བསྒྲིག་ *(sic Lex.) Ordinare, per series disponere,* mettre en ordre, en rang; བྲིང་ *v.* གྲལ་ *v.* ཚར་དུ་¶་ *in seriebus ordinare,* mettre en rang.

དངུལ *vulg. Argentum,* argent; ¶་ཁ་ *arg. fodina,* mine d'arg.; ¶་རྡོ་ *lapis argentiferus,* minerai d'arg.; ¶་མགར་ *vulg. argentarius,* argentier; ¶་བྲི་སྣོད་....རྒྱན་ ཆ་ *arg. vas, ornamentum,* vase, ornement d'arg.; ¶་མདོག *arg. color,* couleur d'argent; ¶་དུལ་མ་ བཅོས་ངའི་¶་ ¶་དྭངས་མ་ *arg. purificatum,* arg. purifié; ¶་བདབ་ *v.* རྒྱག *v.* རྒྱབ་ *deargentare,* argenter; ¶་སྲང་གང་ལ་ཞོ་དོ་སྐར་མ་གསུམ་ 1 *uncia cum* $\frac{2}{10}$ *et* $\frac{3}{100}$ *arg.,* une once plus $\frac{2}{10}$ et $\frac{3}{100}$ d'arg.; ¶་ཊམ་(ཁ་) *v.* ཏང་ཀ་ *moneta arg.,* monnaie d'arg.; ¶་ཁུག་ *v.* སྒྱིག *sacculus pro arg., marsupium,* bourse; ¶་སྒྲིལ ¶་རྟ་སྒྲིལ་ས་, *vulg.* ¶་རྡོ་ཚད་ *globulus arg.* 50 *unciarum,* globule d'argent de 50 onces.— *Syn. pro* དངུལ་ *sunt :* རིན་ཆེན་གཉིས་པ་ *secunda res pretiosa,* la seconde des choses précieuses; མདོག་དཀར་ *color albus,* de couleur blanche. (S) དཙོཙན

དངུལ་ཆུ་ *vulg. Argentum liquidum, i. e. hydrargyrus,* vif-argent, mercure. *Cuj. syn. sunt :* ཞུའི་དབང་པོ་ *liquidorum princeps,* le principal des liquides; ལྟག བྱེད་ *abortum procurans,* qui procure l'avortement.

དང་ *Manubrium,* manche (d'outil); གྲིའི་¶ *manubr. cultri,* manche de couteau; བ་སོའི་¶་ *man. eburneum,* m. d'ivoire; རུས''''རུ་¶་ *manubr. osseum, ex cornu factum,* man. d'os, de corne. *(J. acies v. g. cultri,* tranchant, v. g. d'un couteau (?)

དང་=ངོགས *Ripa, ora,* rive, bord; འབབ ཆུའི་¶་ *ripa fluminis,* rive d'un fleuve.

དངོས་ ¶་པ་ ¶་བརྗིད་ *Splendor, lux, gloria*, splendeur, lumière, gloire; ¶་ཅན་ *splendens, micans, etc.*, resplendissant, etc.; ¶་ཆེ་ *valde splendens, etc.*, très brillant, etc.; ¶་པོ་ *homo gloriosus, fastuosus*, personne glorieuse, fastueuse.

དངོས་ཆེ་ *Multus, numerosus*, nombreux, beaucoup.

དངོས་ ¶་པོ་ *vulg. Res materiales in genere, realitas, substantia*, les choses matérielles en gén., substance; ¶་ཅན་ *realis, materialis*, réel, matériel; ¶་མེད་ *sine materia, forma, realitate*, sans matière, sans réalité; ¶་སྤྱད་ *v.* སྤྱོད་ *res pro usu, utensilia*, ustensiles en gén.; ¶་ངན་= རིད་པ་ *macilentus*, qui a peu de matière, maigre; ¶་མིང་ *nom. proprium rei*, nom propre d'une chose; ཀུན་¶, *vulg.* ¶་པོ་ཐམས་ཅད་ *omnia entia, omnes res*, tous les êtres, toutes choses; ཀུན་¶་མཛད་ *omnia entia facere, creare*, créer tous les êtres; ཀུན་¶་མཛད་པ་པོ་ *creator omnium*, créateur de toutes choses; ¶་བཤམས་ *res propalare*, étaler des objets; ¶་སྟོན་ *et vulg.* བསྟན་ *rem ostendere*, montrer quelque chose; ¶་མ་ ¶་རྐྱང་ བཅོས་མ་ *res naturalis, non fabricata*, chose naturelle (non fabriquée); ¶་སུ་ *realiter, secundum rei naturam*, selon la nature d'une chose; ¶་སུ་ཐིམ་པ་ *in natura rerum absorptus, epith. pro viro docto*; absorbé par la nature des choses, le savant; ¶་སུ་སྨྲ་བ་ = བཤོལ་ *secundum realitatem loqui, confiteri*, parler selon la réalité, avouer; ¶་སུ་གྲུབ་པ་མེད་པ་ *non secundum naturam factus, fabricatus, fictitius*, pas naturel, fabriqué; ¶་གཞི་ *substantia, proprietas, etiam 3ª dies jejunii*, substance, propriété, le 3ᵉ jour du jeûne.

དངོས་གྲུབ་ *Quoddam bonum, quædam excellentia perficiens naturam, i. e. beneficium, gratificatio*, un bien ajouté à la nature, c.-à-d. un bienfait, un don.

དངོས་འགལ་ *Quod naturæ adversatur, discordia, perturbatio*, ce qui s'oppose à la nature, c.-à-d. trouble, discorde; ལུས་ལ་¶་¶་ཆེན་པོ་འདུག་ *in corpore est magna perturbatio*, il y a un grand trouble dans le corps.

དངོས་འཛིན་ 1° *Propriæ naturæ attendere, suiipsius amor*, qui ne pense qu'à soi, égoïsme; ¶་¶་ཅན་ *suiipsius amans*, égoïste; ¶་¶་མ་བྱེས་ *v.* བཟེ་ *noli teipsum (solum) diligere*, ne sois pas égoïste. 2° *Aliorum naturam cognoscere, inspicere*, examiner la nature des autres; སྨན་པས་ནད་¶་¶་བྱེད་དགོས་ *medicus morbi naturam agnoscere debet*, le médecin doit diagnostiquer la maladie; ཆོས་སྐྱོང་གིས་བསམས་པ་བཟང་ངན་¶་¶་

ཤེས་ Kieu-chiong *bonas et malas cogitationes cognoscit, Kieu-chiong* sait distinguer les bonnes et les mauvaises pensées.

ངོས་སོ་ *Annus 8us cycli 60 annorum*, 8e année du cycle de 60 ans.

མངག་ ཀ་པར་, *præt.* མངགས་ *vulg. Mittere, delegare*, envoyer, déléguer; ཀ་གཞུག་ A = R པོ་ཉ་(བ་) *homo missus, cursor*, un envoyé, légat, courrier; ཀ་གཞུག་པ་ *m.* མ་ *f.* = *vulg.* ཀ་ཞབས་ *famulus*, serviteur; ཀ་ཞབས་བྱེད་ *servire*, servir; སྡེ་དཔོན་དུ་ཀ་ *in præfectum delegare*, envoyer comme préfet; ཀ་བཙུན་པ་ བཅུ་གཉིས་ 12 *nobiles missi, Apostoli*, les 12 nobles Envoyés, c.-à-d. les Apôtres.

མངན་ *(vid.* མནྲ་ *maleficium) Maledicere*, maudire; ཀ་པ་ *maledictio*, malédiction, imprécation; ཀ་བགྲང་བ་ *enumeratio maledic., i. e. omnes maledic. alicui imprecari*, faire toutes sortes d'impréc. contre quelqu'un; ཀ་མི་བགྲང་ ཀ་པ་མ་ བྱེས་ *noli maledicere*, ne maudis pas; *quandoque accipitur pro increpatione de beneficio accepto, et pro reprehensione in genere;* ང་ལ་ཀ་མ་རྒྱབ་ *noli me reprehendere*, ne me grondez pas; ཆད་ཀ་ *anathema:* ཆད་ཀ་རྒྱབ་ *anathematizare.*

མངའ་ ཀ་བར་ *vulg. Habere, possidere*, avoir, posséder; ཀ་བ་ *possessio*, possession; ཀ་ལགས་པ་ *esse, existentia*, l'être, l'existence; ཐུགས་ལ་ཀ་ *in mente (corde) habere*, avoir, garder dans le cœur; ཀ་བརྙེས་པ་ *qui sui juris esse obtinuit, libertus*, qui a obtenu la liberté, affranchi; ཀ་མཛད་ *v.* བདག་ *suas poss. regens, i. e. proprietarius*, propriétaire; ཀ་ཐང་ *divitiæ, opulentia*, richesse; ཀ་ ཐང་ཅན་ *opulentus*, riche; ཀ་ཐང་མེད་པ་ *sine divitiis, pauper*, pauvre.

མངའ་ *vulg. (in sensu partic.), Habere potestatem, regere*, exercer le pouvoir, régir; ཀ་བདག་ *v.* མཛད་ *v.* འཛིན་ *v.* བྱེད་ *gubernare*, gouverner; ཀ་ཞབས་ *v.* བཞུགས་ *v.* འབངས་ *v.* འོག་ *v.* ཁོལ་ *qui sub potestate sunt, i. e. subditi, servi*, les sujets, les serviteurs; ཀ་གསོལ་བ་ *instituere et congratulari*, instituer, féliciter; རྒྱལ་པོར་ཀ་གསོལ་བ་ *in regem instituere*, établir roi; ཀ་གསོལ་གྱི་ཡི་གེ་ *epistola congratulatoria*, lettre de congratulation.

མངའ་རིས་ *v.* རི་ *Nom. provinciæ Occident. Thibeti, quæ a lacu* མཚོ་མ་ཕམ་ (Mansorawar) *usque ad fines* ལ་དྭགས་ *et* ཁ་ཆེ་ (Cachemire) *extenditur*, nom de la province Occidentale du Thibet; ཀ་ཀ་

སྐོར་བཞི་ 4 *districtus hujus prov. sunt:* ses quatre divisions sont: ཟངས་དཀར་ *(nunc in* Ladak*)*, Song-kar; སྤུ་རངས་ གུ་གེ་ *et* Tamo, Pou-rang, Gou-gué et Tamo; ¶་¶་བ་ *m.* མོ་ *f. incola hujus prov.*, habitant de cette prov.; ¶་¶་ཆུ་ *v.* གཙང་པོ་ *flumen huj. prov. (Indus? Sutledje?)*, fleuve de cette prov.; ¶་¶་ཁམ་བུ་ *persicum vel armeniacum hujus prov.*, pêche ou abricot de cette prov. *Syn. pro ista prov. sunt:* (S) ཛ་ན་པ་ད་ སྐྱེ་བོའི་ལྗོངས་ *virorum robustorum regio*, pays des hommes robustes. *(N. B. Nunc* རུ་ཐོག་ *v.* རུ་རྟོག་ *est caput provinciæ, sunt aurifodinæ in* Nna-ré.*)*

མངར་ ¶་བ་ ¶་མོ་ *vulg. Gustui dulcis*, doux au goût; ¶་བ་(ཉིད་) *dulcedo*, douceur; ¶་ཟས་ ¶་རིགས་ *cibus dulcis in genere*, douceurs, sucreries en gén.; རོ་¶་ *gustus dulcis*, goût doux; ¶་གསུམ་ 3 *dulcia, i. e. saccharum, aqua mulsa, mel*, les trois douceurs, c.-à-d. le sucre, l'hydromel, le miel; ¶་བའི་རྡུལ་ *pulvis dulcis, epith. pro melle*, poudre douce, le miel; རྒྱ་ལོག་¶་ ¶་ལོག་ *brassica*, espèce de chou.

མངལ་ *(vulg. sed indecens), hon.* ལྷུམས་ *Uterus, vulva*, vulve, matrice; ¶་སྒོ་ *v.* ཁ་ *vagina, apertura uteri*, son orifice; ¶་གྲིབ་ *ut. inquinamenta, (Cs. peccatum originale)*, ses déjections; ¶་ཁྲག་, *hon. vulg.* པང་ཁྲག་ *menstruæ*, règles des fem.; ¶་ནད་, *vulg. hon.* པང་ནད་ *morbus ut.*, maladie de la matrice; ¶་ཆགས་པ་, *vulg.* ཆགས་(ཐོན་) *conceptus in utero*, conçu; ¶་གནས་ *v.* སྲིད་, *vulg.* སྦྲུམ་ སྦྲུག་གུ་ *in utero degens*, fœtus; ¶་རུ་ *v.* ལྷུམས་སུ་བཞུགས་པ་ *in utero ingressus, (conceptio Buddhista, per latus in uterum)*, entré dans le sein (par le côté); ལྷུམས་སུ་གྲུབ་པ་ *in ut. perfectus, conceptus, (term. cathol.)*, devenu parfait dans le sein; ¶་ཆགས་མ་ *v.* འཛིན་མ་ ¶་གཙང་མ་མ་ཡིན་ *vel* མི་འདུག་ *vulg.* ལུས་པོ་ *v.* གཟུགས་མི་བདེ་ *mulier prægnans, cujus corpus ægrotat, non bene valet*, femme enceinte, dont le corps est malade; ¶་རྙོགས་པ་ *abortus*, avortement; ¶་ལྷུག་བྱེད་ ¶་ཐུར་ *abortum procurare*, faire avorter. — *Syn. sunt:* རུམ་ *sinus*, le sein; ས་འོག་ *locus inferior*, la partie inférieure; ལྟོ་བ་ *venter*, le ventre.

མངོན་ ¶་པ་ *v.* མ་ *vulg. Evidens, clarus, eminens*, évident, clair, éminent; ¶་མ་(ཉིད་) *evidentia, etc.*, évidence, etc.; ¶་(པར་) ¶་སུམ་(གྱིས་) *evidenter, etc.*, évidemment, etc.; ¶་མ་བཤད་ *clare*

loqui, epith. pro ངག་ *sermo*, parler clairement; ཀ་མ་ཡིན་ ཀ་ནོ་ *evidens est, patet, etc.*, c'est évident, clair, éminent; ཀ་མ་མི་འདུག་ *v.* མེད་ *non est certum, etc.*, ce n'est pas clair, certain; ཀ་མཐོ་…གཙང་ *eminenter, valde altus, purus*, très haut, pur; ཀ་རྟག་ *cæremonia laudis ad genium invocatum (Schl.)*, cérémonie pour louer un génie qu'on invoque; ཀ་སྤྱོད་ *actiones claræ, (nom. libri)*, les Actions éminentes (titre de livre); ཀ་པའི་སྤྱི་སྤྱོད་ ཀ་མ་མཛོད་ *sunt partes libri* བཀའ་འགྱུར་, vase de l'évidence, trésor éminent, (divisions du Kaguieur).

རྔ་ *vulg.*, ཀ་མ་ ཀ་བོ་ *Tympanum*, tambour; ཀ་(བོ་)ཆེན་ *v.* ཆེ་ *magnum tymp.*, gros tamb.; ཀ་(བོ་)ཆུང་ ཌམ་ཆུང་ *parvum tymp.*, petit tamb.; ཀ་ཤིང་…པགས་…དབྱུག་…ལྕུ་ *tymp. lignum, pellis, bacillum, manubrium*, le cercle en bois, la peau, la baguette, le manche d'un tamb.; ཀ་རྡུང་ *tymp. percutere*, jouer du tamb.; ཀ་པ་ ཀ་རྡུང་མི་ *tympanista*, celui qui joue du tamb.; ཀ་སྒྲ་ *sonus tymp.*, le son du tamb.; ཟངས་…རག་…འཁར་…རྫ་ཀ་ *tymp. ex cupro rubro, cupro flavo, ære, argilla*, tamb. de cuivre rouge, de cuivre jaune, d'airain, d'argile; རྒྱལ་ཁྲིམས་…ཆོས་…འཐབ་…རྩེད་…ལམ་…བག་…རོ་ཀ་ *tympan. percussum in victoria, publicatione legum, cæremoniis religiosis, bello, ludis, itinere, nuptiis, sepulturis*, tamb. joué pour une victoire, la publication d'une loi, dans les cérémonies religieuses, à la guerre, dans les jeux, les voyages, aux noces, aux sépultures; ཀ་བརྡ་བྱེད་ *tymp. signum dare*, donner le signal au son du tamb.; ཀ་གསང་ *tympan. absconditum, epith. pro tonitru*, tambour caché, le tonnerre.

རྔ་ ཀ་བར་(བྱེད་)*, præt.* རྔས་*, fut.* བརྔ་*, imp.* རྔོས་ *(vulg.) Metere*, moissonner; ཀ་བ་ *actus met., messis*, la moisson; ཀ་བྱེད་ *quod metit, falcula (vulg.* ཟོར་བ་*)*, ce qui moissonne, la faucille; ལོ་ཏོག་…རྩྭ་ཀ་ *segetes, herbas met.*, moissonner; ལོ་ཏོག་ཀ་བའི་དུས་ *tempus metendi, autumnus*, le temps des moissons, l'automne; ཀ་པོ་ *v. vulg.* མཁན་ *v.* མི་ *messor*, moissonneur; ལོ་ཏོག་ཐམས་ཅད་རྔས་ནས་རྡུང་ *postquam omnes segetes messæ sunt, verberantur*, quand toutes les céréales sont coupées, on les bat.

རྔ་མ་ *vulg. E.*, མཇུག་མ་*, Sik.* གཞུག་ *Cauda*, queue; ཀ་(མ་)ཅན་ *v.* ཡོད་མི་ *caudam habens*, ayant une queue; ཀ་(མ་)མེད་(པ་) *v.* མེད་མི་ *qui sine cauda est*, sans queue; ཀ་བཏྲམས་ *v.* བཅད་ *cauda secta,*

queue coupée; རྔ་(མ་)དཀར་(པོ་) *cauda alba,* queue blanche; རྟ་…གཡག་རྔ་ *equi, bovis* yak *cauda,* queue de cheval, de yak; རྔ་རྔ་དབྱུག་ *caudam movere,* remuer la queue; རྔ་ཡབ་ *flabellum ex cauda bovis* yak, éventail de queue de yak; *cuj. syn. sunt :* ཡུའི་ལྷག་པོན་ *fasciculus cum manubrio,* faisceau ayant un manche; སྣ་བསིལ་ཡབ་ *flabellum ex crinibus refrigerans,* éventail de crins rafraîchissant; རྔ་ཡབ་ཅན་ *istud flab. habens, epith. pro curru,* orné de cet éventail, un char.

རྔ་མ་ *metaphorice=vulg. Finis, extremitas,* fin, extrémité; ཉིན་གྱི་…ཟླའི་…ལོའི་རྔ་རྔ་ *finis diei, mensis, anni,* fin du jour, du mois, de l'année; གྲོད་ཀྱི་རྔ་རྔ་གདུག་རྒྱུ་མེད་ *ad litis finem perveniri non potest,* on ne peut en finir avec ce proces.

རྔ་མོ་ *vulg.,* རྔ་མོང་ *vulg. Camelus,* chameau; རྔེའུ་ རྔེ་ཕྲུག་ *cameli pullus,* son petit; རྔ་མོའི་ཟེ་བ་ *gibbus cameli,* sa bosse; རྔ་རྒོད་ *camelus sylvestris,* ch. sauvage; རྔ་བལ་ *pili, lana camel.,* poils de ch.— *Syn. pro camelo sunt :* ལུས་ཆེན་ *corpus magnum,* corps grand; མཆུ་འཕྱང་ *labia pendentia,* lèvres pendantes; འཁོར་ལོའི་མགྲིན་ *collum sicut rota,* ayant le cou en roue, courbe; འཆག་བྱེད་ *itinerantes ferens,* qui porte les voyageurs; (S) ཨུཥྚྲ་

རྔ་ཡབ་གླིང་ལྷན་ *Insulæ ad Meridiem montis* རི་རབ་, *duæ sunt,* རྔ་ཡབ་ *et* རྔ་རྔ་གཞན་ îles (supposées) au Sud du mont Rérop.

རྔན་ རྔ་པ་=*vulg.* གླ་ *Salarium, remuneratio,* salaire, rente, récompense; གླིང་གི་ *v.* སའི་རྔ་, *vulg.* ས་གླ་ *redditus pro locatione terræ, agrorum,* rente des champs; ཁང་ *v.* ཁྱིམ་རྔ་, *vulg.* ཁང་གླ་ *id. pro domo,* d'une maison; ལས་རྔ་=གླ་ *stipendium operis,* salaire pour un travail; རྔ་པར་ རྔ་པ་སྦྱིན་ *v.* གཏང་ *v.* གཏོང་ *v.* གཏད་ *salar. solvere,* donner un salaire; = བརྔན་ *remunerari,* récompenser; རྔ་པ་པོ་ *v.* གཏང་མི་ *qui salar. solvit,* celui qui paie un salaire; རྔ་པ་ *v.* མཁན་ ལེན་མི་ *qui salarium, mercedem recipit,* salarié.

རྔན་ རྔ་ཆེན་ *Contemptus,* mépris; རྔ་བྱེད་ *v.* ཐར་ རྔ་ཆེན་བྱེད་པར་ *contemnere,* mépriser.

རྔབ་ རྔ་པ་ *vulg. Desiderium vehemens,* grand désir; རྔ་པར་ *vehem. desiderare,* désirer vivement; བཟའ་བཏུང་རྔ་ *desider. cibi et potus,* désir de nourriture, de boisson; རྔ་ཚད་ཆེན་པོ་ *magna avi-*

ditas, grande avidité; ཟ་¶་བྱེད་ *cum avid. manducare*, manger avec avidité; འཇིག་རྟེན་ནོར་གྱི་¶་ཆད་ཆེན་པོ་ *magna cupid. divitiarum mundi*, grand désir des biens de ce monde.

ངམ་ འཕྲུག་¶་ ངམས་ *Profundus, altus*, profond, haut; ¶་སུ་ *in profund., altit.*, en profondeur, hauteur.

ངམ་ ¶་པ་(ཉིད་) ¶་བརྗིད་ *Fulgor, splendor, decorum*, lustre, splendeur, magnifique; ¶་པོ་ ¶་ཅན་ *splendens, etc.*, resplendissant, etc.; ¶་པའི་འཁོར་བཅས་ *v.* གྲས་ *comitatus splendid., majestuosus*, cortége splendide.

ངམ་པ་ ངམས་པ་ ཉམ་པ་ *Passio vehemens, et mala*, mauvaise et ardente passion; ¶་འཇིགས་ ཚམ་¶་ *terror*, terreur; ཁྲོས་¶་པར་ *ira accendi, furiosus esse*, être furieux de colère; ¶་པའི་ཞལ་ *facies passione contracta*, figure contractée par la passion; ནོར་¶་པས་ *divitias anhelans, avarus*, avide de richesses, avare; ཟས་¶་པ་ *gulosus*, glouton; མི་ཕལ་ཆེར་གྲིས་ངམས་ *plerique homines gladio vorati sunt*, la plupart furent dévorés par le glaive.

ངམས་པ་, *præt.* བངམས་ *Respirare, respiratio*, respirer, respiration; ¶་པ་ཐུང་… རིང་… བདེ་ *resp. brevis, longa, æqualis*, respiration courte, longue, égale; ¶ ལེན་ *animum sumere*, prendre haleine.

ངས་ བངས་ *præt. verbi* ངུ་བར་ *Messus, messui*, moissonné.

ངས་ *(vid.* སྔས་*)* (J) *Pulvinus*, coussin.

ངུ་ ཟུག་¶་ *vulg. Pœna, dolor, et verb. dolere, ægrotare*, peine, douleur, souffrir, être malade; ¶་¶་ཅན་ *dolens*, souffrant; སེམས་ཀྱི་¶་¶་ *animi dolor*, peine morale; ¶་མ་, *vulg.* མིག་ནད་ *oculorum humores, ophthalmia*, maladie d'yeux.

ངུབ་ ¶་པར་(བྱེད་), *præter.* བངུབས་, *futur.* བངུབ་, *imperf.* ངུབས་(ཤིག་) *Anhelare, aspirare*, haleter, respirer; དབུགས་(ཧོར་)¶་ *aspirare*, aspirer; དུ་བ་¶་ *fumum (tabaci) aspir.*, fumer le tabac; ¶་བྱེད་ *quod asp., pulmo*, ce qui aspire, le poumon; དབུགས་¶་མི་འཐོན་ *suspensa respiratio*, respiration suspendue.

ངུབས་ *Haustus*, gorgée; ཆང་གཅིག་¶་ *vini unus haustus*, une gorgée de vin; ཆུ་ཐིགས་ཀྱང་¶་མི་ཐོབ་ *nec unam aquæ guttam ad deglutiendum obtinet*, il n'obtient pas même une goutte d'eau.

ངུལ་ ¶་ཆུ་ *(vulg.) (Sik.* Tsé-po.*) Sudor*, sueur; ¶་བ་ *exsudatio*, une sueur; ¶ བར་ ¶་ཐིག་ཟག་ ¶་ཆུ་འབབ་ *v.* འདོན་ *sudare*, suer; ¶་(བར་)བྱེད་ ¶་(བྱེད་) སྨན་ *medicina sud. provocans*, un sudo-

rifique; ¶་(ཕྱིས་)རས་ *linteum ad abstergendum sudorem*, serviette pour essuyer la sueur; ¶་གྱི་སྙིང་པོ་ *sud. essentia, epith. pro camphora*, essence de la sueur, le camphre.

རྔུ་ ¶་ཆུང་ *Parvum tympanum*, petit tambour.

རྔུ་ ང་རྨུག *Parvus camelus*, jeune chameau.

རྔོ་ *vulg. Scabies animalium (in E. nunquam dicitur pro scabiē hominum)*, la gale des animaux; ¶་ཅན་ ¶་ཐོག་ཐོན་ *scab. laborat*, il est galeux; ¶་སྨན་ *medicina contra scab.*, médecine contre la gale; ¶་སྨག་དགོས་ *scab. nimis prurit*, la gale démange trop.

རྔོ་ ¶་བར་, *præt.* བརྔོས་ *(vulg. E.) (in Sik.* སྣུག་*) Assare*, rôtir, griller; ཤ་¶་དགོས་ *carnem assare oportet*, il faut rôtir la viande; ཡོས་¶་ *cerealia, et præsertim hordeum assare*, griller les grains, surtout l'orge.

རྔོ་བ=ནུས་པ་ *Capacitas*, capacité, pouvoir; ¶་ཐོག་པ་ *capax*, capable; ¶་མ་ཐོག་ A = R བྱེད་མི་ནུས་ *facere non posse, incapax*, incapable de faire; ལུས་ཀྱི་¶་ *corporis vires vel decus*, force ou beauté du corps; ཁྱོད་ཉོ་དགོས་ན་ངས་གོང་སླ་མོ་བཟོ་¶་ *si vis emere, ego facile pretium statuere possum*, si vous voulez acheter je puis vous céder pour un prix léger.

རྔོ་བག་ རྔམ་བག་ རྔམ་བརྗིད་ = *vulg.* གཟི་བརྗིད་ *Gloria, splendor, reverentia*, gloire, magnificence, respect; ¶་¶་ཅན་ *gloriosus, rever. dignus*, glorieux, digne de respect.

རྔོག་ *Juba*, crinière; ¶་ཅན་ *v.* ལྡན་ *v.* ཡོད་མི་ *jubatus*, qui a une crinière; ¶་མེད་པ་ *v.* མེད་མི་ *sine juba*, sans crinière; ¶་ཆགས་ *animalia jubata*, animaux à crinière; རྟ····དྲེལ····སེང་གེའི་¶་ *equi, muli, leonis juba*, crinière du cheval, du mulet, du lion; ¶་ལ་དྲ་ *v.* བཅད་ *jubam secare*, couper la crinière.

རྔོག་ ཟེ་¶་ = *vulg.* ཟེ་བ་ *Crista, gibber*, crête, bosse; ཚིལ་¶་ *pinguedo gibberis et renum*, graisse de la bosse et des reins; རུས་ཀྱི་¶་ *ossium excrescentia*, exostose.

རྔོག་ *Nom. hominis*, nom d'homme.

རྔོག་ རྔུ་¶་ = གྲུམ་ཙེ་ *et* པད་དང་ *Species tapetis longi et tenuis*, tapis long et fin.

རྔོད་ ¶་པར་, *præt.* བརྔོས་ *et* རྔོས་, *fut.* བརྔོད་, *imp.* རྔོད་ རྔོས་(ཤོག)=རྔོ་བར་ *Assare, frigere*, rôtir, griller; ¶་པ་ *actus assandi*, rôtissage; ཡོས་¶་ *grana ass.*, grains grillés; ¶་འཐག་, *vulg.* ཡོས་འཐག་ *grana assata molere*, moudre les grains

grillés; སོལ་བ་སྡིང་ལ་...སླང་ན་ཤ་¶་ supra carbones, in sartagine assare, griller sur les charbons, dans la poêle. (*In Sik. vulg.* སྲེག ¶་¶་བྱ་)

རྔོད རྔོན ¶་པར་ *vulg. Decipere, astutia uti, seducere,* tromper, ruser, séduire; ¶་པ་ རྔོན་པ་ *deceptio, seductio,* tromperie, séduction; བུད་མེད་ *v.* བུ་མོ་ལ་¶་(པར་) *mulierem, virginem seducere,* séduire une femme, une vierge; མི་¶་པོ་ཡིན་ *iste homo deceptor est,* c'est un trompeur, un rusé.

རྔོན་པ་ 1° *vid.* རྔོད་ 2° = ཁྱི་ར་པ་ *Venator, piscator,* chasseur, pêcheur; རྔོན་ ¶ པར་(བྱེད་) *venari, piscari,* chasser, pêcher; ¶་པར་བརྔོན་པ་ *in venatione captus,* pris à la chasse; རི་དྭགས་...བྱ་...ཉ་¶་(པར་) *feras, aves ven., pisces capere,* chasser les fauves, les oiseaux, pêcher les poissons. (*Vulgo dicitur:* རི་དྭགས་ *v.* བྱ་འདེད་ *et* ཤ་སྙགས་ *feras, aves persequi,* poursuivre les fauves, les oiseaux; *et* ཉ་བསད་ *pisces occidere,* tuer les poissons.)

རྔོམ་བག་ = རྔམ་བག་ *Fulgor, decus,* éclat, splendeur, beauté.

རྔོས་ *agens casus pro* རྔོ་ཡིས་ *A scabie,* par la gale; ¶་ཐོག་ *scabie captus,* attaqué de la gale; ¶་ཁྱེར་ *scab. sublatus, mortuus,* mort de la gale.

རྔོས་ *imp. verbi* རྔ་བར་ *Mete, seca segetes,* moissonne.

ལྔ་ *vulg. Quinque,* cinq; ¶་པོ་ *ex 5 consistens, 5 simul,* les 5 ensemble; ¶་པ་ 5me; ལན་མ་ *v.* ཐང་མ་ *v.* འོ་མ་ *v.* རྩ་¶་ *quinquies,* 5 fois; ¶་བཅུ་ 50; *pro* ¶་བཅུ་རྩ་གཅིག་, *scribitur* ང་གཅིག་ 51 *usque ad* ང་དགུ་ 59; ¶་བརྒྱ་ 500; ¶་སྟོང་ *v. vulg.* སྟོང་ཕྲག་¶་ 5000; ¶་ཁྲི་, *vulg.* ཁྲི་ཕྲག་¶ 50000; ¶་འབུམ་, *vulg.* འབུམ་ཕྲག་¶་ 500000; ལྔ་པའི་བདག་ *quinquies dominus, epith. pro* གཤིན་རྗེ་ *deus mortuorum,* 5 fois seigneur, le dieu des morts; ¶་རྗེས་ *v.* ཚོ་ 5 *abhinc dies,* dans 5 jours.

ལྔ་རི་གྲུ་ཁ་ *Nom. pagi et transitus fluminis* Lan-tsang-kiang (Mê-kong) *in provin.* Yun-nan N.-W., nom de village.

ལྔ་ལེན་ *Nom. regionis in antiqua India Sept.,* nom de pays; ¶་¶་གྱི་རྒྱལ་པོའི་བུ་མོ་ ཛྲཾཔའ་དི་ Djrampadi, *filia regis hujus regionis,* la fille du roi de *Ngalen.*

སྔ་ *vulg. Ante, prior,* devant, antérieur.

1° *Quoad tempus:* དུས་¶་སྨད་ *v.* ཕྱི་ *tempora antiqua et recentiora, mane et vespere,* les temps anciens et modernes, matin et soir; ¶་དྲོ་ *v.* ཚོ་ *v.* མོ་ *v.* སྨད་ *mane,* le matin; ¶་¶་ཡར་ལང་ *mane surgere,* se lever matin; ¶་དྲོ་

~་དྲོ་ ~་གའི་དུས་སུ་ v. ལ་ *tempore matutino,* dans la matinée; ~་ལོ་ཤི་སོང་ *in E.,* ~་ལོ་ཤི་སོང་ཟེར་ *Sik., anno præterito mortuus est,* il est mort l'année dernière; ~་དུས་སུ་ ~་རབས་དུ་ *v.* ནི་ གནའ་~་མོ་ *vulg. in antiquis diebus, temporibus,* dans les temps anciens; ~་ནས་ *ab antiquo,* depuis l'antiquité; ~་མཁོ་ A = R ~་བཞིན་ *sicut antea,* comme auparavant; ~་མ་ *prior, antecedens,* antérieur; བསྟན་པ་~་དར་བར་དར་ ཕྱི་དར་ *prior, media, recentior propagatio doctrinæ,* la prédication ancienne, moyenne, moderne; ~་ལྟས་ *prima visio, prognosticon,* première vue, pronostic; ~་ལྟས་བཟང་པོ་ *v.* ལེགས་མོ་... ངན་པ་ *prognosticon bonum, malum,* bon, mauvais pronostic; ~་ཐོག་ ~་སྨོ་ *segetes, legumina prima,* moissons, légumes hâtifs.—*Syn. pro* ~་དྲོ་ *mane sunt:* པད་དུས་ *nymphea, florum tempus,* le temps des lotus, des fleurs; མ་སྒྲིབ་ *non obscuratus,* non obscurci; རབ་རིབ་སེལ་ *obscuritatem dissipans,* dissipant l'obscurité; ཉིན་མོའི་ཐོག་མ་ *v.* སྒོ་ *principium, porta diei,* le commencement, la porte du jour.

2° *Quoad locum: ante,* devant; ~་འགྲོ་ *v.* རྒྱུ་ *ante ire,* aller en avant, devant, *(in E. vulg.* Hana, *in Sik.* Henle, *ante);* ཞལ་ *v.* སྤྱན་~, *vulg.* ཧ་ ཁ་ *in præsentia, coram,* en présence; ཁྱིམ་སྒོ་~་སྡོད་ *præ foribus sedere,* être assis devant la porte; ~་ཤ་ *pars anterior ephippii,* partie antérieure de la selle; ཕྱི་ཤ་ *pars posterior ejusd.,* sa partie postérieure.

སྔག་ ~་པར་ སྔགས་པར་, *præt.* བསྔགས་, *fut.* བསྔག་, *imp.* སྔོག་ *(vulg.* སྔོད་*) Laudare,* louer; ~་པ་ *laus,* louange; ~་པ་པོ་ *v.* མཁན་ *v.* མི་ *laudator,* flatteur; ~་འོས་(པ་) *v.* ལྡན་ *dignus laude,* digne d'éloge; ~་ལྡན་ = *etiam* རྟ་མཆོག་ *equus* ཤཱཀྱ་, épith. pour le cheval de *Shakia.*

སྔགས་ *Commendare,* recommander; ཡི་གེ་སློབ་པར་~ *studium comm.,* recomm. l'étude; དགེ་བ་བྱེད་པར་~ *virtutis exercitium commend.,* recomm. la pratique de la vertu.

སྔགས་ (S) Tantra, *Incantatio, sententia magica,* incantation, sentence magique; གསང་~ རིག་~ གཟུངས་~ *nomen tractatuum efformantium* ~་ཀྱི་རྒྱུད་ (S) Vidia-Tantra, *liber de Incantationibus,* noms de trois traités sur les enchantements; ~་བདུ་ *collectio incant.,* collection de charmes; ~་ཀྱི་ཐེག་པ་ *series*

incant., (S) Tantrayana - mantrayana, la série des sentences magiques; ¶་ཀློག་པ་ *v.* བཟློད་པ་ *inc. legere, recitare,* les lire, les réciter; ¶་བགྲངས་ *incant. computare,* les compter; ¶་བཟང་ *inc. ad bonum effectum obtinendum,* incant. pour obtenir un bien; *et* ¶་ངན་ *ead. ad malum effectum,* pour obtenir un mal; ཞི་བའི་‥‥རྒྱས་པའི་‥‥དབང་གི་‥‥དྲག་པོའི་¶་ *inc. ad levamen, abundantiam, potestatem, victoriam de inimicis procurandum,* incant. pour soulager, pour procurer l'abondance, la puissance, la victoire; ¶་པ་ *v.* མཁན་ *homo peritus incantat.*, enchanteur habile; ¶་འཆང་ *amuleta deferre,* porter des amulettes; *cujus syn. est :* གོས་དཀར་འཆང་ *vestem albam deferre,* porter un habit blanc; གསང་¶་འཆང་ *mystica amuleta deferre,* porter des talismans mystérieux; ལྕང་ལོའི་ཐྲེང་འཛིན་ *sertum capiens capillos,* bandelette qui unit les cheveux sur la tête; བརྟུལ་ཞུགས་གྲུབ་པ་ *perficiens illum qui ingressus est ordinem religiosum,* rendant parfait celui qui a embrassé la profession de moine; རྡོ་རྗེ་འཛིན་ *sceptrum tenens, capiens,* qui tient le sceptre; རིག་འཛིན་ *scientiam capiens,* qui embrasse la science.

སྔགས ¶་པར་ *(t. prim. ut supr.) Recitare, legere,* réciter, lire; སྔགས་‥‥གསོལ་བ་‥‥སྟོད་པ་¶་ *incantationes, preces, laudes recitare, legere,* lire, réciter des charmes, des prières, des louanges; = ཀློག་ཐོབ་ *legendi (potestatem) obtinere,* pouvoir de lire les livres.

སྔངས *præt. verbi* དངངས་པར་ *Terreri, territus,* être effrayé.

སྔན ¶་ཆད་ *v.* ལ་=སྔ་ *Tempus vel locus anterior,* temps ou lieu précédent, antérieur; ¶་ཆད་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་ *rex præcedens vel antiquus,* roi précédent, des anciens temps; ¶་གྱི་ལོ་ *annus præcedens,* l'année précédente. *(Vid. vulg.* སྔོན་*)*

སྔན་བུ (J.) *Herba medicinalis,* plante médicinale.

སྔར *pro* སྔ་རུ་ *v.* ལ་ *Olim, antea, prior,* autrefois, précédent; ¶་གྱི་བྱ་བ་ *v.* ལས་ *opera præced.*, les œuvres précédentes; ¶་ཡོད་ *prius extitit,* il a existé avant; ¶་སྐྱེས་ *prior, ante natus,* né, produit avant; ¶་མེད་(པ་) *quod ante non erat, recens,* qui n'était pas avant, récent; ¶་ལྟར་ *v.* བཞིན་ R=A མཚུངས་ *sicut antea,* comme auparavant; ¶་ནས་ *ab antiquo, a principio,* dès le principe; ¶་སྨྲས་ *v.* བརྗོད་ *antea dictum,* déjà dit; སྤྱན་¶་ *ante oculos, in præsentia,* en présence; ¶་འོས་ *antea dignus, epith. pro felicitate,* digne auparavant, le bonheur.

སྔས་ ཇས་ *Pulvinus, cervical,* coussin, oreiller; མལ་གྱི་ཀ་ ཀ་སྟན་ ཀ་འབོལ་ འབོལ་ སྟན་ *vulg. pulvinus præfultus,* coussin rembourré; ཀ་འབྱངས་ *pulv. altus, thronus,* coussin d'un trône, le trône; ཀ་ འཕྱངས་སྟེ་འཇོག་པར་ *supra pulv., thronum ponere,* mettre sur le trône.

སྔས་ *pro* སྔ་ཡིས་ *Prior, antiquus,* antérieur, ancien.

སྔུན་ ཀ་དུ་ *v.* ལ་ *v.* མ་ལ་ *(vid.* སྔ་ *et* སྔོན་*)* *Antea, prior (de tempore et spatio),* antérieur, avant; ཀ་(མ་ལ་)འགྲོ་ *ante ire, præcedere,* aller devant, précéder; ཀ་ ཤེས་....བཤད་ *præsciens, loquens, propheta,* qui sait, annonce d'avance, prophète; ཀ་རྗེང་ *ante et post,* avant et après.

སྔུར་ ཀ་བར་=དུར་ *Stertere, mugire,* ronfler, mugir; ཀ་བ་ *ronchus, mugitus,* ronflement, mugissement; ཀ་སྒྲ་ *sonus ronchi, mugitus,* leur bruit; གླང་....སྟག་.... རླུང་གི་ཀ་སྒྲ་བྱུང་ *bovis, tigridis, venti mug. venit,* le mugissement du bœuf, du tigre, du vent approche; ཉལ་ཁྲིང་ ཀ་འཕྱེར་ *dormiendo ronchos emittere,* ronfler en dormant.

སྔེའུ་ སྲན་སྔར་ *Parvum cicer,* espèce de petit pois.

སྔོ ཀ་སྔོ་ *(vulg.) Color cæruleus (et viridis, quando agitur de plantis),* couleur bleue, (verte, quand il s'agit des plantes); ཀ་མདོག་ *lividus,* livide; ཀ་སྐྱས་ ཀ་ སངས་ *v.* བསངས་ཀ་སྐྱ་ *vulg. cær. pallidus (dicitur etiam* གནམ་མདོག་ *cæli color,* bleu pâle, bleu de ciel); ཀ་དམར་ *v.* སྨུག་ *purpureus, violaceus,* violet, rouge foncé; ཀ་ནག་ *cærul. nigrescens,* bleu foncé; གནམ་ཀ་ཀ་ *per cælum cær. (species levis juramenti),* par le ciel bleu! ཀ་སངས་ *v.* བསངས་མ་ *res cujus color cær. abiit, epith. pro nocte,* chose qui n'est plus bleue, la nuit; ཀ་བསང་ ལུས་ *cujus corpus est cærul. pallidum, epith. pro* ལྷག་པ་, *Mercurii planeta,* au corps bleu pâle, la planète Mercure.

སྔོ་ ཀ་ཚོད་ *v.* ལོ་ *Legumina, qualiacumque virentia,* végétaux, légumes, plantes verdoyantes en gén.; ཀ་སྨན་ *medicina ex plantis facta,* médecine composée de simples; ཀ་འཐོར་ *v.* འཚར་ *v. vulg.* རྫོལ་ *plantæ germinant,* les plantes germent; ཀ་(ཚོད་ *v.* ལོ་)ཟ་ *olera, etc., manducare,* se nourrir de végétaux.

སྔོ་བར་ སྔོན་པར་ ཀ་འགྲོ་ ཀ་བར་འགྱུར་ *Virescere (de plantis),* verdir.

སྔོ་ ཀ་བར་ སྔོད་པར་, *præt.* བསྔོས་, *fut.* བསྔོ་, *imp.* སྔོས་(ཤིག་) *Benedicere, laudare,* bénir, louer; དགེ་བ་ཀ་བར་ *virtutem*

laudare, louer la vertu; ཀ་བ་རྒྱབ་ *v.* གཏོང་ *v.* རྗོད་ *v.* སྒྲོག་ *benedictiones proferre, legere,* réciter, lire des bénédictions; ཀ་བ་ཞུ་ *benedictionem postulare,* demander la bénédiction. *(vulg.* བྱིན་རླབས་*)*

སྔོ་བར་ *Dedicare, consecrare,* dédier, consacrer; རང་ནོར་དགོན་པ་ལ་ཀ་ *suas divitias monasterio dicare, vovère,* dédier, vouer ses richesses à la lamaserie; རང་སྲོག་དཀའ་སྤྱོད་ལ་ཀ་ *suam vitam ad mortificationem consecrare,* consacrer sa vie à la mortification.

སྔོ་མཆོག་ *Stibium,* antimoine.

སྔོད་ *vid.* སྔོ་བར་ *Virescere, benedicere,* verdir, bénir.

སྔོག(ས) A = R སྔོ་ངོགས་ *Contentio, jurgium,* dispute, querelle; མཚང་ནས་ཀ་ *propter vitia objurgare, reprehendere,* gronder à cause des vices;=བྲྭ་མས་འཁྲུག་པ་ *maledictionibus turbare,* troubler par des malédictions.

སྔོན་ ཀ་མ=སྔ་ *et* སྔུན་ *(De tempore et loco) vulg.*

1° *De tempore: ante, anterior, prior,* avant, antérieur, précédent; ཀ་དུས་ *v.* ཆེ་ *v.* ཆད་ *v.* ལ་ *v.* མ་ལ་ *antea, olim,* autrefois; ཀ་སྐར་ *intervallum temporis,* intervalle de temps; ཀ་སྐར་ཟླ་བ་གཉིས་ རྒྱུག་སོང་ *2 menses elapsi sunt:* deux mois se sont écoulés; ཀ་མ་(ཉིད་) *antiquitas,* antiquité; ཀ་རབས་ *v.* འབྱུང་ ཀ་གྱི་མི་རྣམས་ *antiquæ generationes,* les anciennes générations; ཀ་གྱི་རིག་པ་ *antiqua historia et paleontologia,* histoire ancienne, paléontologie; ཀ་བྱུང་བ་ འདས་པའི་དུས་ན་ ཁ་ཀ་=ཀ་ལ་ *antea, in antiquis diebus,* dans les anciens temps; ཀ་ཙམ་(ད་) *paulo ante (vulg.* ཉེ་ཉེ་ཀ་ལ་*),* peu auparavant; ཀ་(རོལ་)ནས་ *ab antiquo,* dès l'antiquité; ཀ་བསམས་ *conjicere, conjectura,* conjecture, prévision; ཀ་བཤད་པ་ *qui antea dicit, prænuntiat, propheta,* prophète; ཀ་བཞུགས་ *prædecessor,* prédécesseur; ཀ་གྱི་གླུ་དབྱངས་ལོན་པ་ *qui antiquos cantus obtinuit, epith. pro* དྲི་ཟ་ *musico genior.,* qui connaît les chants antiques, *Tchré-sa,* céleste musicien; ཀ་བསགས་ *antea congregata (merita), epith. pro felicitate,* mérites réunis avant, la félicité; ཀ་གྱི་གཏེར་སྲིན་གཏེར་འཆང་ *antiquorum* Neujin *thesaurum tenens, epith. pro* འཇམ་དབྱངས་, *Guianyon,* qui possède le trésor des anciens *Neujines;* ཀ་གྱི་ལྷ་ *antiqui genii,* génies anciens; ཀ་གྱི་བསྐལ་པ་ *priores ætates mundi,* les premiers âges du monde; ཀ་རྟེས་ *pri-*

mogenitus, Brahmæ sectator, premier-né, Brahmane.

2° *De loco: ante, præ,* devant, en avant; ¶་(ད་འགྲོ་བའི་)གཏམ་ *exordium sermonis, præfatio,* exorde, préface; ¶་(མ་ *v.* ལ་)འགྲོ་ *præire,* aller devant, précéder; ¶་(ད་)འགྲོ་མཁན་ *v.* མི་ ¶་སྙེག་ *qui præcedit, præcursor, cursor,* précurseur, courrier; *cuj. syn. sunt:* མདུན་འགྲོ་ *v.* རྒྱུ་ *præcedens, et* གདོང་མ་ ¶་ད་རྒྱུ་ *ante faciem procedens,* qui précède; ¶་འཇུག་ *litteræ præpositæ,* les lettres préfixes; ¶་འཇུག་རྗེས་འཇུག་མི་ཆས་ *(figurat.), illogicus, inconsequens,* illogique, inconséquent; སྒོ་¶་ལ་སྡོད་ *sedere ante portam,* se tenir à la porte; ངའི་¶་ཕྱོགས་བཞག་ *pone ante me,* place devant moi. *(In lingua vulg. sæpius adhibetur* ཧུ་ *et* ཁ་ *ante, prope.)*

སྔོན་ ¶་པོ་ *(vulg.)*=སྔོ་པོ་ *et* སྔོ་སྔོ་ *Cæruleus,* bleu; *(et Sik. etiam viridis,* vert*)*; གནམ་¶་¶་ *cælum cærul. (etiam leve juramentum),* ciel bleu; མདོག་ཁ་¶་¶་ *color cær.,* couleur bleue; རས···ཚོན་¶་¶་ *tela, pictura cærul.,* toile, peinture bleue; ¶་པའི་སྤུང་པོ་ *cumulus cærul., epith. pro tenebris,* amas de bleu, les ténèbres; ¶་སངས་ *cærul. purus,* bleu pur; ¶་སྐྱ་ *cærul. pallidus,* bleu pâle. *Syn. pro cærul. sunt:* དཀར་མིན་ནག་ལྡང་ *non albus et niger pallidus,* ni blanc ni noir; སྨིག་སྨན་མདོག་ མཐོན་ཀ་ མཐིང་ཀ་ *cæruleus,* bleu.

སྔོན་བུ་ *Nom. plantæ medic. (Cs. venenosæ), (J. in Lad. Delphinium cachmirianum),* nom de plante.

སྔོན་ *pro* སྔོ་ *Plantæ, etc.,* végétaux en gén.; ¶་འབུམ་ 100000 *Plantæ, nom. libri de botanica,* les 100000 Plantes, nom d'un livre de botanique.

བརྔ་ *fut. verbi* རྔ་བར་ *et* བརྔ་བར་ *v. act. Metere,* moissonner; ¶་བྱའི་བཙས་མ་ *v.* ཐོག་ *messis metenda,* moisson à couper.

བརྔན་ *Species sacrificii,* espèce de sacrifice.

བརྔན་པ་=རྔན་པ་ *Remuneratio, salarium,* récompense, salaire; རྔན་པས་བརྔན་པར་ *remun., stipendium solvere,* les donner.

བརྔབ་=རྔབ་ *Vehemens passio, desiderium, deglutire, vorare,* passion ardente, grand désir, dévorer, avaler.

བརྔམ་=རྔམ་ *præt.* བརྔམས་ *Mirabilis,* admirable.

བརྔས་ *præt. verbi* རྔ་བར་ *Sectus, messus,* coupé, moissonné.

བརྔུབ་ *futur. et* བརྔུབས་ *præt. verbi* རྔུབ་པར་ *Aspirabo, deglutiam, aspiratus, absorptus,* j'aspirerai, j'avalerai, aspiré, avalé; ཆང་¶་ *vinum haustum, hausi, hauriam,* j'ai bu, je boirai du vin;

དབུགས་¶ *aspirabo, aspiratus*, j'aspirerai, j'ai aspiré.

བརྔབ་དང་ A=R བཏེག *Elevare*, élever; = སྐྱག *levare, ferre*, lever, porter; = སྔར་སྦུར་ *in concreto*, d'une manière concrète; = སྣམ་སྒྱུར་ *nom. stellæ*, nom d'une étoile.

བརྫོད་པ་ A = R འདྲིད་པ་ *Labi, seducere*, tomber en glissant, séduire.

བརྔོད་ *fut. verbi* རྔོད་ = རྔོ་བར་ *Assabo*, je rôtirai, grillerai.

བརྔོན་ ¶་པར་ = རྔོན་པར་ *Venari, piscari*, aller à la chasse, à la pêche.

བརྔམས་པ་ = རྔམ་ *Mirabilis*, admirable.

བརྔོས་ *præt. verbi* རྔོ་བར་ *Assatus*, grillé, rôti; སྔོ་¶་ *legumina assavi*, j'ai rôti les légumes; ¶་པའི་ཤ་ *caro assata*, viande rôtie; ཡོས་¶་ *grana assata sunt*, les grains sont grillés.

བསྔག་ *fut. et* བསྔགས་ *præt. verbi* སྔག་པར་ *Laudabo, laudavi*, je louerai, j'ai loué; མི་¶་ *non laudabo*, je ne louerai pas.

བསྔལ་ སྡུག་¶་ *(vulg.) Dolor, ærumna, miseria*, douleur, chagrin, misère; ¶་¶་ སྐྱོང་ *dolere, mis. sufferre*, les supporter; ¶་¶་ལས་ *v.* ནས་གྲོལ་བ་ *e miseriis liberatus*, délivré des misères; ¶་¶་གྱིས་ ཐེག་ *dolore, miseria affectus*, accablé de douleur, de misère.

བསྔོ་ *Sacrificium defunctis oblatum*, sacrifice offert aux morts; ¶་ཟས་འབུལ་ ཚོ་ འདས་པ་ལ་¶་ཟས་འབུལ་ *ante tumulos mortuis cibos offerre*, offrir des vivres sur les tombeaux.

བསྔོ་ ¶་བར་ *Promittere*, promettre; ¶་བ་ *promissio*, promesse; དགེ་བ་¶་ *actum virtutis promittere, vovere*, s'engager à faire un acte de vertu.

བསྔོ་ ¶་བར་, *præt.* བསྔོས་ *(hon.) Putrefieri*, se pourrir; ཤ་རྣམ་པར་བསྔོས་སོང་ *caro omnino putrida*, viande entièrement corrompue; བདེའི་སྒྱུར་¶་མེད་ *pax incorruptibilis*, paix inaltérable; ཕུང་པོ་ ¶་ཐོན་ *cadaver putrefact. est*, le cadavre est putréfié.

བསྔོག(ས་) *imp. verbi* སྔག་པར་ *Lauda, recita, incanta*, loue, récite, fais des enchantements.

བསྔོག་ *fut. verbi* སྔོག་ *Vexabo, vituperabo, contendam*, je vexerai, reprocherai, lutterai.

བསྔོས་ *præt. verbi* བསྔོ་བར་ *Laudatus, benedictus, dedicatus, viridis factus, putrefactus (vid. supr.)*, loué, béni, dédié, devenu vert, pourri; བསྔོ་རྔས་¶་ *benedictus*, béni; རབ་¶་ *omnino benedictus, etc.*, entièrement béni, etc.

Ista littera pronunciatur kiá *(brevis) in E., et* Tchá *(brevis) in W., et quandoq.* Tiá.
Cette lettre se prononce *kiă* bref dans l'E., *Tchă* bref dans l'Ouest, et *Tiă* bref en certains lieux.

ཅ 5ª *littera alphab., in seriebus numerale* = 5, 5ᵉ lettre de l'alphabet, dans les séries de nombres vaut 5.

ཅ (J.) *pro* ལྕི་ *Excrementa*, excréments.

ཅ་ཅོ་ *(vulg. Sik.) Strepitus, fragor, clamor,* grand bruit, cri; ¶་¶་ཅན་ *strepens, etc.,* bruyant, etc.; ¶་¶་སྒྲོག་ *strep. emittere, syn. pro* ཙབ་ *festinatio*, faire du bruit, précipitation; བྲག་ཅ་(ཅོ་) *rupium sonus, echo,* bruit des rochers, écho; སྐྱིད་ཆོས་ཀྱི་¶་¶་ *lætitiæ clamor, jubilum,* cri de joie; དམངས་མས་¶་¶་རྒྱབ་ *multitudo clamorem magnum emittit,* la multitude pousse un grand cri.

ཅམ་རི་ (S)=འབྲི་མ་ *Bovis* yak *vacca*, vache du bœuf yak.

ཅར་ ཅན་རི་ ཅན་ཅར་ *Continue, sine intermissione*, d'une manière continue, sans interruption.

ཅ་ལག་ *(vulg.) Res materiales in usu, v. g. vestes, supellex, etc.*, choses d'usage habituel, comme habits, meubles, etc.; ¶་¶་མང་པོ་ཡོད་ *res multas habens, dives,* qui possède beaucoup de choses, riche; ¶་¶་འབག་ཤོག··ཁྱེར་སོང··ཞིགས་སོ་བཞག་ *res affer, aufer, bene dispone,* apporte, emporte, dispose les objets; ¶་¶ གི་བདག་པོ་ *rerum dominus, proprietarius*, propriétaire.

ཅག་ *(vulg. Sik.) Terminatio pluralis pro pron. pers.*, terminaison plurielle des pronoms personnels; ང་¶་ *nos*, nous; ཁྱོད་¶་གི་ *vester, vestri*, vos, votre; ཁོ་¶་(རྣམས་)ལ་ *illos, illis*, eux, à eux; ང་¶་གིས་ *nos, a nobis*, nous, par nous.

ཅག་གྲུམ་ *Cartilago*, cartilage.

ཅག་ག་ *vulg. Cura*, soin; *(vid.* བཅད་ *et* འཆད་*)* ¶་¶་གཉེར་ *v.* བྱེད་ *v.* བཟོ་ *curare, (vid.* ཚགས་ར་*)* prendre soin de; ཅག་བཞག་ *accurate attendere, magni momenti æstimare*, s'occuper de, regarder comme chose importante; ངས་ཇོད་ལ་བཤད་ཀྱི་¶་བཞག་རོག་ *quod dico, attende, magni momenti teneas, quæso,* je te prie de bien faire attention à ce que je dis; རང་ཁ་བཤད་རེད་ཁོ་རང་

གི་སྐད་ཆ་ཁ་བཤག་དགོས་རྒྱུ་མ་རེད་ *perperam loquitur, de ejus verbis non est curandum (vulg. E.)*, il parle à tort et à travers, il n'y a pas à s'occuper de ce qu'il dit.

ཅག་པ་ ཅག་ཅག་ *Sonus comedentium*, bruit que l'on fait en mangeant.

ཅག་པོ་ *Spissus (de liquido)*, épais. (J. ཅག་ཅེར་རེ་ *densus, cumulatus*, dense, entassé.)

ཅང་ ཅིའང་ ཅི་ཡང་ *Quidquid sit, omnis*, quoi que ce soit, quiconque, tout; *et ante negativ. particulam signif. nihil omnino*, absolument rien; ¶་ཤེས་ *omniscius*, sachant tout; ¶་མི་ཤེས་ *nihil scit*, il ne sait rien; ད་¶་ *valde, multum*, très, beaucoup; ད་¶་བསླབས་ *multum didicit*, il a beaucoup appris.

ཅང་ *Instrum. music. apud monachos* བོན་པོ་ *usitatum*, instrum. de musique des lamas *Peun-bo;* ¶་(ཅང་)ཏེའུ་, (S) ཌ་མ་རུ་ *nom. parvi tympani ex duobus hemispheris et manubrio compositi (adhibetur ab omnibus sectis et speciatim a mendicantibus)*, nom d'un tambourin à double hémisphère; ¶་དྲིལ་ *campanula*, clochette; ¶་དྲིལ་འཁྲོལ་ *campan. pulsare, agitare*, sonner la clochette.

ཅང་རུ་ *vulg. Rheum*, rhubarbe.

ཅན་ = ཙན་ = *vulg.* ཡོད་པ་ *v.* མི་ *Istæ duæ partic. idem sonant, et indicant aliquam possessionem, et faciunt adj. ex nomine præced.*, deux particules adjectives; v. g.: སེམས་¶་ *spiritum habens, viventia*, qui a un esprit, les êtres vivants; རིག་¶་ *scientiam habens, doctus*, qui a la science, savant; ཆུ་མིག་¶་ *locus multos habens fontes*, lieu plein de sources; བློ་ལྡན་ *v.* ཅན་ *intellectum habens, sagax, perspicax*, intelligent; ¶་གྱི་ *genit., habentis*, ayant; ¶་དང་ *cum*, avec; ཁོང་¶་དང་མི་འགྲོ་ *cum eo non vado*, je ne vais pas avec lui.

ཅན་ཅེར་ ¶་ནེ་ *v.* རེ་ *Continue, sine interruptione*, continuellement, sans interruption.

ཅབ་ཅོབ་ A = R དོན་མེད་གཏམ་ *Verba sine sensu*, paroles futiles; ¶་¶་སྨྲ་བ་ *vaniloquium*, bavardage.

ཅམ་ *Lentus, tardus*, lent, tardif; ¶་གྱིས་ *lente, tarde*, lentement, tardivement: ¶་གྱིས་འཛུག་ *lent. intrare*, entrer lentement; སེམས་¶་མེ་ *spiritus tardus*, esprit lent, lourd. *(Sec. Schl. tres mundi in imaginatione existentes*, les trois mondes qui n'existent qu'en imagination.)

ཅར་ ཅ་རེ་ ཅན་ཅེར་ ཅར་རེ་ *Semper, continue*, toujours, continuellement. *(Sec. J. post numer. = simul, eodem tempore, subito*, ensemble, en même temps, tout-à-coup.)

ཙམ་ ¶·¶· ¶·ཅོལ་ *Rumor*, bruit, nouvelle; ¶·¶·གཏམ་ *falsus rumor, delatio*, faux bruit, rapport; ¶·རྒྱུག་ *rumor spargitur*, la rumeur se répand.

ཅས་ཅུས་ *Non attentus*, inattentif.

ཅུ་ *vulg. E. pro* འཆའ་ *Mandere, masticare*, mâcher.

ཅི་ *In seriebus numerale* = 35, dans les séries, comme nombre, vaut 35.

ཅི་=ཅྀ་ *Quid (demonstr.), quid? (interrog.) (vulg. E.)* qui, quel?

1° *Demonstrativus:* ¶·འང་ *v.* (ལ་)ཡང་ *vulg.* ¶·ཡིན་ན་ *quidquid sit*, quoi que ce soit; ¶·ཡིན་ན་བཟོ་ཤེས་ *quidquid facere potest (scit)*, il peut, sait tout faire; ཁྱོད་¶·དང་¶·འདོད་པ་ *quidquid desideras*, quoi que vous désiriez; ¶·ཙམ་(དུ་) *circiter*, environ; ¶·བགྱིས་ = གཡོག་པོ་ *omnia faciens, servus*, qui fait n'importe quel ouvrage, serviteur; ¶·ཅེར་ = ¶·དང་¶· *quidquid sit*, n'importe quoi; ¶·ཆེབ་ A=R མཐར་ཕྱིན་ *ad finem pervenire, finire*, finir, terminer; ¶·ཕྱི་ *ideo, vulg.* ཨ་འདྲ་ཡིར་ན་, c'est pourquoi.

2° *Interrogativus:* ཅི(འི་)ཙད་(དུ་) ¶·(འི་)དོན་(དུ་), *vulg.* ¶·དོན་དག་ ¶·(འི་) སླད་(དུ་) ¶·འི་ཕྱིར་(དུ་ *v.* ཞིན་) *cur, quare?* pourquoi? ¶·གར་ A = R ¶·ལྟར་(ན་) ¶·འདྲ་ ¶·ལྟ་བུ(ར་) ¶·ལྟ་བ་ (འདྲ་), *vulg.* ཅི་འདྲ་ *quomodo?* comment? ¶·སྡོ་ A=R ¶·སྐྱོན་ *quid periculi?* quel danger? *(Sic Lex. sed* ¶·སྡོ་ *adhuc vulg. in quibusdam locis in E.):* ¶·སྡོང་ A = R ¶·ཕན་ *quid commodi?* quel avantage? ¶·ཐུག་ *quid interest, refert?* qu'importe? ཁྱོད་ལ་¶·ཐུག་ *v.* ¶·བབ་ *quid tua refert?* en quoi cela vous regarde-t-il? ¶·ག་ A = R ¶·སྐད་ཅེས་ *sicne dixit?* l'a-t-il dit? ¶·ཉོག་ *quid mali?* quel mal y a-t-il? ¶·ཞིག་བུ་ *qualis?* quel? ¶·བཟོས་, *in* Tsarong ¶·བྱས་ས་, *in Sik.* གས་བུ་ *ad quid faciendum?* pour quoi faire?

ཅི་རྗེབ་ *Postea (vid. supr.)*, ensuite.

ཅི་ཆེག་ A=R ¶·ཡོད་ ¶·(ནས་)ཀྱང་ *Omnis, magis, multoties*, tout, plus, souvent; *vulg.* ཐམས་ཅད་ *omnes*, tous.

ཅེ་ཅེ་ ཅེ་ཅེ་ (J. ཅེ་ཚེ་) *Milium sinense (sinice* Choù-tsè), millet de Chine.

ཅེ་རེ་=ཅེག་ ཅེག་¶·¶· *Oculis videre, aspicere*, voir, regarder.

ཅིག *pro* གཅིག *pronomen indef. Unus*, un; *(ponitur post finales* ག་ད་བ་, *sed sunt quædam exceptiones, quando olim verbo præcedenti addebatur* ད་ *pro 2ª affixa);* སྐད་¶· *unum momentum*, un moment;

ཐ་མ་ཏོག་¶ *una theca*, une boîte; འདབ་¶ *una pagina*, une page; *(sæpe vulg. scribitur* གཅིག་*)*

ཅིག *(regula sicut in art. præc.) In verbis est signum imperativi; v. g.:* བཤད་¶ *loquere*, parle, dis; རྡབ་¶ *percute*, frappe; གྱུར་¶ *fiat*, qu'il arrive, devienne. *(In lingua vulg., imper. ordinarie efformatur solo radicali verbi, sine addito.)*

ཅིང་ *(vulg.)* 1° *Signum gerundii in* o, *et participii præsentis; ponitur post finales* ག་ད་བ་ *v. g.* སློབ་¶ *studendo, studens*, en étudiant; མཛད་¶ *faciendo, faciens*, en faisant; སྒུག་¶ *expectando, expectans*, en attendant.—2° *Conjunctio pro* དང་ *et; v.g.:* བཤད་¶་སོང་ *dixit et abiit*, il dit, et partit.

ཅིན་ཅེར་ ཅེན་ཅེ་ *Patera*, coupe évasée.

ཅིཝ་རི་ *Nom. cujusdam dæmonis fem.*, nom d'un démon femelle.

ཅིར་ *pro* ཅི་རུ་ *v.* ལ་ ཅི་ཅེར་ A=R ཅི་དང་ཅི་ *Quidquid, quare?* quoi que ce soit, pourquoi? ¶་མི་རྟོག་ *ne quidquam cogitat, nihil cogitat*, il ne pense à rien, à quoi que ce soit.

ཅིས་ *pro* ཅི་ཡིས་ *A quo? quomodo?* par qui? comment? ¶་ཐབས་བྱས་ *quomodo factum est?* comment cela s'est-il fait? ¶་(ནས་)ཀྱང་, *vulg.* མི་གང་གིས་ *a quocumque*, par n'importe qui; ¶་(ནས་) ཀྱང་འགྲོ་འོང་ *quoquo modo ibo*, *vulg.* ཐབས་གང་གིས་འགྲོ་འོང་ n'importe comment, j'irai; *et cum negatione, nullo modo, a nemine*, nullement, par personne; ¶་ཀྱང་མ་བཤད་ *vulg.* གང་ཡང་མ་བཤད་ *nullo modo, nunquam dicas illud*, ne le dis jamais.

ཅུ་ *In seriebus numerale* = 65, dans les séries, comme nombre, vaut 65.

ཅུ་ *pro* བཅུ་ 10; *sic scribitur quando numerus præced., neque per vocalem expressam terminatur, neque per vocalem* འ *inhærentem, ideo tantum in* སུམ་ཅུ་ 30, དྲུག་ཅུ་ 60, བདུན་ཅུ་ 70 *et* བརྒྱད་ཅུ་ 80.

ཅུ་གང་ *Species calcis medicinalis*, chaux médicinale.

ཅུ་ལི་ ཅོ་ལི་ *Armeniacum malum*, abricot;

ཅུང་ཁེ་ ཅུང་ཁུ་ *v.* ཁེ་ *Species lapidis albi medicinalis*, pierre blanche employée en médecine.

ཅུང་ཞིག་ *v.* ཟད་ *v.* ཙམ་ *v.* ཟད་ཙམ་ = *vulg.* ཉུང་ཉུང་ *Paululum*, un peu, peu; ¶¶ ཏུ་ *aliquantillum*, un tant soit peu; ¶་¶་འདུག་ *v.* ཡོད་ *v.* སྣང་ *pauci sunt*, il y en a peu; ¶་¶་མི་འདུག་ *non sunt pauci, i. e. multi sunt*, il y en a beaucoup; ¶་¶་ཕྱུག་པོ་ཡིན་ *paululum, non valde dives est*, il n'est pas bien riche.

ཅུར་ *Vorare,* dévorer; ¶་སེང་ཟ་ *vorare sicut leo,* dévorer comme un lion.

ཅུར་ཞིམ་ *Medicina in pulverem redacta, suavis gustui,* médecine en poudre, d'un goût agréable; ¶་¶་ཟ་ *istam medic. manducare, vel cibos suaves manducare,* manger cette médecine, manger des mets délicats.

ཅེ *In seriebus numerale* = 95, dans les séries, comme nombre, vaut 95.

ཅེ་ན་=ཞེ་ན་ ཤེ་ན་ ཅེ་སྐད་ *(ponitur post finale* ག་ད་བ་*) Quidquid sit, quare, sic dicitur,* quoi que ce soit, c'est pourquoi, dit-on; ཇེད་ *v.* ལབ་¶་¶་ *sic dicitur,* dit-on; སྒྲིག་¶་¶་ *quidquid concordat,* tout ce qui s'accorde.

ཅེ་རེར་ ཅེ་རེ་ ཅེར་རེ་ *Invidus, zelotypus,* envieux, jaloux; མིག་¶་¶་ལྟ་ *invidis oculis aspicere,* regarder avec envie; ¶་¶་ལོང་བ་ *myops, lusciosus,* myope, louche.

ཅེ་སྤྱང་ *(forte pro* ཁྲ་སྤྱང་*) Species lupi,* espèce de loup. *(J.* Chacal, *sed ignotus est in Thibet.)*

ཅེའུ་ *Clyster, vulg.* རྒྱ་མདའ་, seringue. *(J. parvus calamus ad bibendum theum,* petit tube pour boire le thé.)

ཅེམ་སེ་བ་ *Politus, lævigatus, (dicitur de metallis),* poli, fourbi.

ཅེས་ *ponitur post finales* ག་ད་བ་ *Sic,* ainsi; འདི་སྐད་¶་གསོལ་ལོ་ *hac voce sic dixit,* il dit ainsi; གསོད་ཅིག་¶་སྨྲས་སོ་ *occide, sic dixit,* tue-le, dit-il. *(In ling. vulg. pro* ཅེས་ *etc. dicitur* འདི་འདྲ་ *v.* ཨ་འདྲ་*)*

ཅེས་ *post infinit., efformat particip. præs.;* བཤད་¶་ *dicens,* disant; *(vulg.* ཅེང་ *v.* ཤིང་ *vid. supr.)*

ཅོ *In seriebus numerale*=125, dans les séries, comme nombre, vaut 25.

ཅོ་ག་ ¶་ཀ་ *v.* བ་ (J. ཅོ་ག་) *Alauda,* alouette.

ཅོ་ངེ་=སྡུག་ངན་སྐད་ *Vox, exclamatio doloris,* cri de douleur; ¶་¶་བྱེད་ *clamores emittere,* pousser des cris de douleur.

ཅོ་ལྔ་ *pro* བཅོ་ལྔ་ 15, quinze.

ཅོ་དེ་ ཅོ་ཏོ་ *Syn. pro* མགོ་སྐྲ་ *Capilli,* cheveux; ¶་¶འི་ཐོར་ཅོག་ *capilli supra caput nexi,* cheveux noués sur la tête.

ཅོ་འདྲི་(བ་) *Provocare, excitare,* provoquer, exciter; ཅོ་འདྲིར་བྱེད་=ནུས་པ་ལ་འཇུག་ *ad possibile excitare,* exciter à faire le possible.

ཅོ་འདྲི་ A=R ཁྱད་འཚམས་ *Contemnere,* mépriser.

ཅོ་འདྲེད་ A=R མགོ་བསྐོར་ *Vertigo,* vertige.

ཅོ་རེ་ *Aspectus,* aspect, apparence; ཆང་¶་¶་ *ebrii aspectus,* vue, aspect d'un ivrogne.

ཅོ་ལི་=ཙུ་ལི་ *Armeniacum malum,* abricot.

ཅོ་ལོ་ (J.) *Parvulorum loquacitas,* babil des petits enfants.

ཙག་ *pro* ཅག་ *Nota pluralis*, signe du pluriel; ཡོད་¶་ *qui sunt*, ceux qui existent; སྐུ་འདྲ་¶་ *imagines, idola*, les images, les idoles.

ཙོག *pro* མཆོག་ *Nobilis*, *excellens*, noble, excellent.

ཙོག་པོ་ *Syn. pro* སྲ་མཁྲེགས་ *Dura concretio*, dur, concret, coagulé.

ཙོག་ཐུ་ *Parvum tentorium*, petite tente.

ཙོག་ཙེ་ ཅོག་ཙེ་, *hon.* གསོལ་ *v.* མདུན་ཙོག་ *Mensa alta*, table élevée *(Europæorum et Sinensium modo). (vulg. E.)*

ཙོག་ལ་ས་ *Nom. medicinæ mineralis*, nom d'une médecine minérale.

ཙོང་ *Instrumentum music., vid.* ཙང་, instrument de musique.

ཙོང་ *Præcipitium*, précipice, abîme; ¶་རི་ *id. et rupium circuitus*, précip., et enceinte de rochers; ¶་ལ་རྒྱུར་(བར་) *in præc. projicere*, jeter dans un précip.; ¶་ཚགས་ཕོག་ *clade, calamitate percuti*, être frappé par un désastre.

ཙོང་ཙོང་ *Acuminatus, acutus*, aiguisé, pointu.

ཙོང་ནད་ *Phthysis morbus*, phthisie.

ཙོང་རྩ་=ཙང་རྩ་ *Rheum*, rhubarbe.

ཙོད་པཎ་ ཙོད་པགས་ *Corona, ornamentum capitis*, couronne *(J. addit: crista*, crête.); མེ་ཏོག་གི····མུ་ཏིག་གི····ཚེར་མའི་ ¶་¶་ *florum, margaritarum, spinarum cor.*, couronne de fleurs, de perles, d'épines; ¶་¶་ཐོགས་པ་ *coronam gerens*, portant une couronne.

ཙོལ་ *Verba insana, inutilia*, paroles insensées, inutiles; བབ་¶་=མ་བརྟགས་པ་ *inconsideratus*, inconsidéré, étourdi; =¶་མང་ *multum incons.*, très étourdi; ཧ་ཅང་ཅམ་ཧུས་བབ་ཙོལ་སྐང་ *qui multum inattentus est, inconsideratus valde fit*, celui qui est très inattentif devient très étourdi; བློ་¶་ *mens stulta*, stupide; ¶་ཆུང་ *loquacitas parvulorum*, babil des petits enfants.

གཙག་ ¶་པ་ གཙགས་ ཡིད་ལ་¶་ *vulg. In mente concipere, servare*, concevoir dans l'esprit, garder en pensée; སྙོལ *v.* གོ་¶་གཏོང་ *mentis conceptus emittere, i. e. dictare*, dicter ce que l'on a pensé; ¶་བྱའི་བཀའ་ *mandatum in mente ponderandum*, ordre qu'il faut peser. *(J. in mente imprimere*, imprimer dans l'esprit.)

གཙང་ ¶་པོ་ *v.* མ་ *Solers, dexter, industrius*, adroit, habile; ¶་བ་(ཉིད་) *solertia, dexteritas*, habileté; ཁ་¶་པོ་ *loquendi peritus, verba adulatoria*, habile à parler, paroles flatteuses; ¶་པོ་དྲང་པོ་ ¶་དྲང་ *dexter, solers, justus, rectus*, habile, juste, droit; ལག་པ་¶་མ་ *manuum peritia in operando*, habileté des mains; མི་¶་མ་ *artifex*, artiste; རི་མོ་འབྲི་¶་མ་ *pictor*, peintre.

གཅད་ (vulg. in omni casu,) fut. verbi གཅོད་པར་ *Secabo, amputabo*, je couperai, *(signif. etiam rumpere, quando agitur de rebus continuis, v. g. de fune)*; ཤིང་¶་འགྲོ་ *ligna sectum ire*, aller couper du bois; ཁྲོད་¶་འོང་ *litem solvet, judicabit*, il jugera le procès; སྐེ་¶་དགོས་ *collum præcidere oportebit*, il faudra couper le cou; ཐག་པ་.....ལྕགས་ཐག་¶་འོང་ *funis, catena rumpetur*, la corde, la chaîne se rompra.

གཅན་ *In verbis comp. indicat aliquid terribile*; སྒྲ་¶་ *monstrum Rahu eclipsim causante*, Rahou, qui cause les éclipses; ལ་¶་ (པ་) *transitus terrib. montium, collector vectigalium in transitu mont.*, passage terrible de montagne, douanier au passage des monts.

གཅན་གཟན་ ¶་སྐྱུང་ *Fera carnivora feræ, in gen.*, animaux carnivores, anim. féroces en gén.; ¶་¶་རྒྱལ་པོ་ v. དབང་པོ་ *rex ferarum carn., epith. pro leone*, le roi des carniv., le lion; ¶་¶་ཐ་མ་ *ultima, vilissima fera carniv., epith. pro fele*, le plus vil des carnivores, le chat.

གཅམ་བུ་ A = R བཅོས་མ་ *Arte factus (non naturalis)*, artificiel, fabriqué; *et in sensu morali* = གཡོ་ *fallacia*, tromperie; ¶་བུའི་ངག་ *verba fallacia, adulationis*, paroles trompeuses, flatteuses.

གཅལ་ སྨོ་¶་ སྟེང་¶་ *Tabulatum inferius cubiculi*, plancher; ནམ་¶་ *id. superius*, plafond; སྐྱང་¶་བཞི་བདག་ 4 *trabes tab. circumdantes*, les 4 poutres qui entourent un plancher; ཤིང་¶་ *tabula lignea*, planche de bois; རྡོ་¶་ *lapis tabulatus, tabula lapidea*, dalle de pierre.

གཅལ་ ¶་བ་ *Spargere, propalare, separatim disponere*, étendre, étaler, disposer les objets séparément; གཅིག་ཏུ་¶་= བཀྲམ་ *propalare*, étaler.

གཅི་བ་ *futur. verbi* གཅིད་པར་ *præt. et imp.* གཅིས་ ¶་¶་གཏོང་ *Mingere*, uriner; *vulg.* གཅིན་ *urina*, urine.

གཅིའུ་ ཅིའུ་ *Clyster, vulg.* ཆུ་མདའ་ seringue.

གཅིའུ་ *Herba medicin.*, plante médic.

གཅིག་ *vulg. (numerus) Unus*, un; ¶་དེ་ *iste, ille, unus*, l'un; ¶་གཅིག་ = རེ་རེ་ *unusquisque*, chacun; ¶་པོ་ *simplex, non compositus*, simple, non composé; ¶་པ་ = *etiam* དང་པོ་ 1us, premier; ¶་བུ་ ¶་རྐྱང་=ཁོ་ན་ *unicus*, unique; ¶་པོར་ v. ལྷུར་ *unice, singulatim*, uniquement, un à un; ¶་ཏུ་ v. ལ་ *coadunati, simul*, ensemble; ¶་གིས་¶་ལ་རྡུང་ *alter alterum verberat*, se frapper mutuellement; ¶་གླུ་དབྱངས་¶་ངུ་ *unus cantat, alter lacrymatur*, l'un chante, l'autre pleure;

ལན་ས་ *v.* ཐང་ས་ *v.* འོ་ས་ *v.* ཟླ་¶ *semel,* une fois; ¶་བྱེད་ *societatem facere, in communi ponere,* mettre en commun; *v. g.:* སྐྱིད་སྡུག་¶་བྱེད་ *bona et mala in communi ponere,* mettre les biens et les maux en commun.

གཅིག་ ¶་པ་ *vulg. Similis, æqualis,* semblable, égal; སེམས་¶་¶་ཡིན་ *spiritus similes, æquales conveniunt,* les esprits s'accordent; མཐོ་སྨད་¶་¶་ *altitudo et demissio æquales sunt,* égal en hauteur; མི་¶་(པ་) *vulg.,* ¶་ཤོས་ *absimilis, etc., alter, differens,* dissemblable, différent; ཆོས་མི་¶་པ་ *non ejusdem religionis, religione differens,* de différente religion.

གཅིད་=གཅི་བ་ *Vid. seq. vulg.*

གཅིན་ *vulg. Urina,* urine; = དྲི་ཆུང་ *sordes parvæ,* les petites ordures; ¶་གཏོང་ *vulg.,* ¶་གཅི་བ་ ཆུ་འཚག་ དྲི་ཆུང་བསིལ་ *mingere,* uriner; ¶་བཏང་བ་ *v.* ཤོར་ *emissio ur.,* émission d'ur.; ¶་གཏོང་ས་ = མཇེ་ *urethra,* urèthre; ¶་འགག་ *v.* བཀག་པ་ *disuria, difficultas mingendi,* rétention d'urine. *(Vulg. hon. dicitur* ཆུ་ *aqua pro* གཅིན་ *urina.)*

གཅིས་ *præt. verbi* གཅི་བར་ *Mingere,* uriner.

གཅུ་ ¶་བར་, *præt.* བཅུས་ *vulg. Torquere,* tordre; ¶་བ་ ¶་ལ་ ¶་གཅུ་ *tor,uis,* tortis; རྩྭ་¶་བ་ཁལ་གཅིག་ 20 *torq. herbarum,* 20 tortis d'herbe; རས་སྐུད་¶་ལ་ *tortum fili,* écheveau de fil; ¶་བཀྱིག་ *fibula ad ligandum,* corde pour lier; ¶་འཁོར་ *cochlea,* vis; ¶་དོང་ *striatura concava pro cochlea,* écrou; རྩྭ་…ཐག་པ་…སྐུད་པ་¶་ *herbas, funem, filum torquere,* tordre des herbes, une corde, du fil.

གཅུ་གལ་ *Momentum, magni momenti,* de grande importance.

གཅུག་ *Inimicus,* ennemi; ཁོན་¶་ *inim. esse,* être enn.; ¶་མེད་གཅེས་ *qui sine inimicitiis est, amicus,* sans inimitié, ami.

གཅུག་ གཅུགས་པ་ *Disponere, dispositio mentis,* disposer, disposition d'esprit; ཡིད་ལ་¶་ *in mente disp.,* arranger dans sa pensée.

གཅུང་པོ་ *Frater natu minor,* jeune frère; *cuj. syn. sunt* སྤུན་ཡ་ *vulg. E. et* སྤུན་པོ་ *Sik.,* ནུ་བོ་ རྗེས་སྐྱེས་ *postea natus,* né après.

གཅུད་ (J.) = གཅུ་བར་ *Torquere, intexere,* tordre, tresser.

གཅུད་ = ཕོར་ *Rejicere, retorquere,* rejeter, rétorquer; མེད་པོ་¶་ *annihilare,* réduire à rien; རྨ་¶་ *vulnerare,* blesser.

གཅུན་ ¶་པ་ *Subigere, mollem, tractabilem, mansuetum reddere,* tanner, rendre mou, doux. *(Vid.* འཇུན་*)*

གཅུར་ ¶་བར་ *Comprimere, opprimere,* comprimer, oppresser; ¶་ཞིང་གཅུན་ *premendo subigere, opprimendo subjicere,* presser, opprimer, soumettre de force.

གཅུས་ *præt. verbi* གཅུ་བ་ *Tortus, intextus,* tordu, tressé; ལག་¶་ *manibus junctis,* les mains jointes.

གཅེའུ་ ཅེའུ་ གཅིའུ་, *vulg.* རྩ་མདའ་ *Clyster,* seringue. *Explic.* རྗེ་དཔའི་ཆ་བྱད་ *medicorũm instrumentum,* instrument médical.—*Etiam parvus calamus ad sumendum vinum,* petit tube pour boire le vin.

གཅེན་ ¶་པོ་ *Frater natu major,* frère ainé; *ejus syn. sunt:* སྔོན་སྐྱེས་ *prior natus,* né avant; ཇོ་ཇོ་ *vulg. Sik. parvus dominus,* petit seigneur; ¶་གཅུང་ *frater major et minor,* frère ainé et fr. cadet.

གཅེར་ ¶་རོལ་ ¶་བུ་ = རྗེན་པོ་ = སྦྲིད་པོ་ *vulg. Nudus,* nu; ལུས་¶་རོལ་ *v.* བུ་ *corpus nud.,* corps nu; ¶་སྐྱབས་ *nuditatem protegens, adjuvans, epith. pro vestibus,* qui protège la nudité, les habits; ¶་ཉལ་མཁན་ *gymnosophist;* ས་ཞིང་¶་¶་ *terra nuda, arida,* terre nue, aride; ཆོས་སྐུ་¶་མཐོང་དུ་གྲོལ་བས་ *ita liberatus, ut nude substantiam doctrinæ videre possit,* tellement délivré qu'il peut voir à nu la sustance de la doctrine.

གཅེས་ ¶་པ་ *v.* པོ་ *m.* མོ་ *f. Dilectus, diligere,* chéri, aimer; ¶་པའི་བུ་"" ཕ་མ་ *filius, parentes dilecti,* enfants, parents chéris; ¶་འཛིན་མ་ *amasia,* amante; རང་ཡུལ་ལ་¶་ *patriam amare,* aimer son pays; ཕ་མས་བུ་སྲིང་ལ་¶་གཅེས་བྱེད་ *v.* བཟོ་ *parentes filios multum diligunt,* les parents aiment beaucoup leurs enfants; ¶་¶་བྱེད་ *fovere, melius habere,* aimer, favoriser d'une manière particulière.

གཅེས་ ¶་པ་ *Pretiosus, excellens,* précieux, excellent; ¶་ནོར་ *res pretiosa, divitiæ,* objet précieux, richesse; ¶་བསྡུས་ *v.* བཏུས་ ¶་པོ་ *v.* རྣམས་ *res selecta, præ cæteris habita,* objet de choix, préféré; ཤིན་ཏུ་¶་པའི་ལྔ་ 5 *(litteræ præfixæ) maximi momenti,* les 5 (lettres préfixes) tres importantes; ¶་མེད་ *nullius vel vilis pretii,* sans valeur, sans importance; ང་ལ་རབ་¶་པ་ཡིན་ *mihi valde necessarium est,* cela m'est très nécessaire.

གཅོ་ ¶་བ་ ཤི་¶་¶་ *vulg. Sik. Homo pauper, miserabilis, vilis,* un pauvre misérable, personne vile.

གཅག་ ¶་པར་(བྱེད་), *præt.* བཅག་, *fut.* གཅག་ (བྱ་), *imp.* ཆོག་ *vulg. Frangere,* briser; ཤིང་"" རྡོ་"" རྫ་མ་¶་ *lignum, petram, vas*

argillaceum frangere, briser un bois, une pierre, un vase; ལག་པ་...རྐང་པ་ ¶་བྲོད་ *E.*, ¶་སོང་འདུག *(Sik.) manus, pes fractus est,* main, pied brisé.

གཅག་ *Violare (legem, etc.),* violer, transgresser; ཁྲིམས་...གདམས་བཅའ་...བཀའ་¶་ *legem, votum, mandatum viol.*, violer une loi, un vœu, un ordre.

གཅོང་ ¶་ནད་ ནད་¶་ *Morbus chronicus (J. phthysis),* maladie chronique; ¶་སྐད་ *vox dolens,* voix plaintive. *Syn. sunt:* སྡོ་ འཚལ་ གདུང་བ་ ཟུག་རྔུ་ ཉམས་ ཁམས་མི་བདེ་ མཉལ་ སྙུན་ སྙུང་བ་ ན་ ནད་གཞི་ མནར་ *Ista verba omnia indicant morbum in genere,* maladie en général.

གཅོང་ ¶་བར་, *præt.* བཤངས་ *(J.) Excavare,* creuser, fouir; ཐུར་དུ་¶་བར་མི་འགྱུར་རོ་ *inclinato modo non excavetur,* on ne creusera pas en pente; ¶་རོང་ *fauces in montibus,* défilé.

གཅོང་ཞི་=ཅོང་ཞི་=ཙོང་ཞི་ (J.) *Species lapidis albi,* espèce de pierre blanche.

གཅོད་ ¶་པར་, *præt.* བཅད་, *fut.* གཅད་, *imp.* ཆོད་(ཅིག) *Secare, (et rumpere, quando agitur de rebus continuis),* couper, rompre. *(In ling. vulg. semper et ubique dicitur* བཅད་ *v.* གཅད་ *in omni casu.)* ཤིང་...རས་...དངུལ་...ཤ་...སྐེ་¶་ *(vulg.* གཅད་*) lignum, pannum, argentum, carnem, collum cædere,* couper du bois, une étoffe, de l'argent, de la viande, le cou; ཐག་པ་...སྐུད་པ་...ལྕགས་ཐག་¶་ *funem, filum, catenam rumpere,* rompre une corde, un fil, une chaîne; རང་སྲོག་¶་ *propriam vitam, seipsum cædere,* se suicider; དུམ་བུ་(ར་)བཅད་ *in fragmenta sectus,* coupé en morceaux; སྐུད་པ་¶་འགྲོ་ *filum nunc frangitur,* le fil se brise; ཐག་པ་གཅད་འོང་ *funis frangetur,* la corde se brisera.

གཅོད་ *Terminare, determinare, supprimere,* terminer, juger, supprimer; ཞལ་ལྕེ་ *v. vulg.* ཁ་མཆུ་ *v.* ཁྲོད་¶་ *(vulg.* བཅད་*) litem secare, i. e. judicare, terminare,* juger un procès; ཁ་ *v.* ཟན་ *v.* ཟས་¶་ *os, i. e. cibos supprimere, abstinere, jejunare,* s'abstenir de nourriture, jeûner; ནད་¶་ *morbum suppr., curare,* guérir une maladie; ཆུ་¶་ *v.* བཀག་ *aquam impedire ne fluat,* empêcher l'eau de couler; སྡིག་པ་...ལུགས་སྤྱོད་ངན་པ་¶་ *peccata, malas consuetudines supprim., emendare,* quitter, corriger ses péchés, ses défauts; བར་¶་ = གེགས་བྱེད་ *impedire, obstaculum ponere,* empêcher, mettre obstacle; ཆད་པས་¶་ *pœna impedire, punire,* punir; རྣམ་¶་ ཡོངས་¶་ *quod terminat, punctum finale,* point final.

གཅོད་ *Violare, transgredi*, violer, transgresser; ཁྲིམས་""བཀའ་""དམ་བཅའ་¶་ *legem, mandatum, votum transgr.*, violer une loi, un ordre, un vœu.

གཅོམ་བུ་ A=R ཛུན་གྱི་ངོ་བསྟོད་ *Laus falsa, adulatio, etiam superbia, arrogantia*, flatterie, orgueil, arrogance; ¶་སྤྱང་བ་ *superbiam deponere*, rejeter l'orgueil.

གཅོར་ ¶་བར་ *Extendere, spargere*, étendre, répandre.

བཅ་ *pro* བཅུ་ *et* བཅོ་ *in* བཅ་ལྔ་ 15, *et* བཅ་བརྒྱད་ 18. *vulg.*

བཅག་ *præt. verbi* གཅོག་ *Fregi, fractus, violavi, violatus*, brisé, transgressé; བཀའ་¶་ *mandata violavi*, j'ai violé les préceptes.

བཅག་ *(ut supra) Claudere, clausus*, fermer, fermé; སྒོ་""སྐར་ཁུང་¶་ *portam, fenestram clausi*, j'ai fermé la porte, la fenêtre. *(Sed in lingua vulg. adhibetur in omni casu.)*

བཅག་, *fut. et* བཅགས་, *præt. verbi* འཆགས་པར་ *Ibo, ivi, ambulabo, ambulavi*, j'irai, je suis allé; མར་¶་ *pedibus calcatus*, foulé aux pieds; སྡེ་ *v.* ཞབས་¶་ *plebem, subditos visitare (vel opprimere)*, visiter ses sujets.

བཅང་, *fut. verbi* བཅངས་, *præt. verbi* འཆང་བར་ *Feram, tuli, tenebo, tenui, curabo, curavi*, je porterai, tiendrai, soignerai, j'ai porté, etc.; ལག་(ཏུ་ *v.* ན་) ¶་ *in manu tuli, feram*, j'ai porté, je porterai en main; ལུས་¶་བ་ *supra corpus gerens*, portant sur le corps; རྡོ་རྗེ་¶་ *sceptrum adamantinum gerens*, portant le sceptre de diamant; ¶་རྒྱ་ཆེན་པོ་ *magni momenti, magna cura conari*, de grande importance, prendre grand soin.

བཅད་ ¶་པ་ *præt. verbi* གཅོད་པ་ *(sed in lingua vulg. adhibetur ubique in omni casu.) Sectus, fractus, violatus, impeditus, etc.*, coupé, brisé, violé, empêché, etc.; ¶་སྦྲ་ *(v.* སྦྲག་*?) libellus accusationem confutans, et vulgo, scriptum indicans quomodo lis judicata et terminata fuit*, réfutation d'une accusation, et vulg. minute de la fin d'un procès; ཚིགས་སུ་¶་ *per articulationes secta, i. e. poetica compositio*, composition versifiée; ཞལ་ལྕེ་¶་ *v.* གཅོད་ *judicium in lite ferre*, juger un procès; སྤྱིའི་ཞལ་ལྕེ་¶་ *judicium universale*, jugement universel; ¶་བའི་ལམ་""ཆུ་ *via, aqua intersecta, obstructa*, route, cours d'eau obstrué.

བཅབ་ *fut. et* བཅབས་ *præt. verbi* འཆབ་པར་ A = R སྦས་ *Absconditus*, caché; རང་ལ་¶་ *latere*, se cacher; ¶་བྱའི་ཉེས་པ་ *vitium, peccatum abscondendum*, vice

qu'il faut cacher; ¶་ས་, *vulg.* གབ་ས་ *suffugium*, cachette.

བཅས་ *præt. verbi* འཆས་པར་ 1° *compositus, egi*, composé, fait; 2° *saltavi*, j'ai dansé.

བཅའ་ *fut. verbi* འཆའ་བར་ *vulg. Faciam, disponam*, je ferai, disposerai; ¶་གཞི་ *v.* ¶ *dispositio, præparatio*, disposition, préparatif; གནས་¶་ *habitationis locum parabo*, je disposerai un logement; ཁྲིམས་¶་ *legem instituam*, j'établirai une loi; དམ་¶་ *ad sanctitatem disponens, i. e. votum*, qui dispose à la sainteté, c.-à-d. un vœu; ¶་ཁ་(ཟིན་ *v.* བཟོ་) *curare de*, prendre soin de; ¶་ཡིག་ *mandatum, promissio scripta*, édit, promesse écrite; ¶་ཁ་ཟིན་ *curare, est etiam euphem. vulg. pro* རླིག་པ་གཅོད་ *castrare*, prendre soin de, châtrer.

བཅའ་ ¶་བ་ *Cibus*, nourriture. (*J. potus*, boisson;) ¶་ཡོས་བཙབ་ *scriblitam, grana assata arrodere*, grignoter une crêpe, des grains grillés; བཟའ་¶་ *cibus et potus*, nourriture et boisson; བཟའ་¶འི་བཅུད་ *cibi et potus essentia, jusculum*, quintessence de la nourriture, suc.

བཅའ་སྒ་ *v.* བསྒ་ *vulg. Zingiber*, gingembre.

བཅའ་འཕྲང་ (J.) *Declivitas, præcipitium*, pente, précipice.

བཅར་ *Ad latus, prope*, auprès; སྐུ་¶་ཕྱོགས་¶་ *hon. ad latus personæ honorabilis*, près de quelqu'un.

བཅར་ ¶་བར་ *Impellere, vi pellere*, presser, pousser par force; མིག་¶་ *oculos huc et illuc volvere*, tourner les yeux de tous côtés; ¶་བ་ཞུགས་ *multi in eumdem locum confluunt*, on se presse dans le même lieu; ¶་བའི་རྟ་འཆིབས་ *celeriter equitare*, presser son cheval.

བཅལ་ *præt. verbi* འཇལ་ (*in lingua vulg. præsens tempus semper adhibetur.*) *Ponderare, mensurare, solvere*, peser, mesurer, payer, rendre; བློས་¶་ *in mente ponderatus*, considéré, pesé dans l'esprit.

བཅོལ་ ¶་བ་ *v.* མ་ *vulg. E.*, (*vid.* བཅོལ་ *et* འཆོལ་) *Depositum*, dépôt; ནོར་¶་མ་ *divitiæ fidei alicujus creditæ*, richesses confiées à quelqu'un; ¶་མ་སྤྲོད་ *deposit. alicui tradere*, livrer en dépôt; ¶་མ་ཧྲུར་ལེན་ *dep. resumere*, reprendre un dépôt.

བཅས་ *præt. verbi* འཆའ་ *Dispositus, paratus*, disposé, préparé; བློས་¶་ *in mente disp.*, déterminé dans la pensée; བརྟན་¶་ *firmiter statutus*, fermement établi.

བཅས་ *Nota generalitatis, omnes, et cætera*, signe de la généralité, tous, et le reste; ¶་པ་ *simul, cum*, avec; བདག་

གཡོག་དང་¶་(པ་) *ego et servi omnes*, moi et mes serviteurs; ལྷ་དང་¶་པ་ *simul cum geniis*, avec les génies; འཁོར་¶ *comitatus, simul cum comit.*, cortége, avec un cortége; དགེ་བ་དང་¶ *cum virtutibus, virtuosus*, orné de vertus; མི་དང་ལྷ་དང་¶ *homines, genii et cætera*, les hommes, les génies et le reste.

བཅིང་ *fut. et* བཅིངས་ *præt. verbi* འཆིང་ *vulg. Ligabo, ligatus*, je lierai, lié; ¶་བ་ *v.* ས་ *ligatura*, lien; སྐ་རགས་··· སྒྲོག་པ་··· སྒྲོ་བ་··· སེམས་ཅན་¶ *cingulum, funem, saccum, animalia ligabo*, je lierai la ceinture, la corde, le sac, les animaux; *et cum* བཅིངས་ *ista ligavi*, je les ai liés; བཅིངས་པ་འགྲོལ་ *ligata solvere*, délier ce qui était lié.

བཅིབ་ *fut. et* བཅིབས་ *præt. verbi* འཆིབ་ *Equitabo, equitavi*, j'irai, je suis allé à cheval; ¶་པ་ *vehiculum, v. g. equus, currus, navis, etc.*, véhicule en gén., v. g. un cheval, un char, un navire; ¶་བྱའི་རྟ་···ཤིང་རྟ་ *equus, currus cui insidendum est*, cheval, char sur lequel on doit monter.

བཅིར་ *præt. verbi* འཆིར་ *et* ¶་བར་ *verb. act. Premere, premendo elicere*, presser, exprimer par pression; ཆང་¶ *vinum premere*, pressurer la vendange; ནུ་མ་¶ *mammam premere, mulgere*, traire.

བཅིལ་ *præt. verbi* འཛིལ་ *Depositus, ejectus, expulsus*, déposé, rejeté, chassé; ཕྱིར་¶ *ejectus*, chassé dehors; ཡུལ་ནས་¶་བ་ *regione rejectus, exul*, exilé du pays.

བཅུ་ ¶་ཐམ་པ་ 10 *(vulg.)*; བཅུས་ *pro* ¶་ཡིས་ *a* 10, par 10; བཅུར་ *pro* ¶་རུ་ *v.* ལ་ *ad* 10, *in* 10, en 10; ¶་ཕྲག་ *una decas*, dizaine; བཅུ་བཅུ་ *decies* 10, 10 fois 10; ¶་རེ་ *unaquæque decas*, chaque dizaine; ¶་པ་ 10us, dixième; ¶་པར་ 10°, dixièmement; ཚར་¶ *decies*, 10 fois; ¶་ཁག་ 10^{a} *pars*, la dixième partie; ¶་ཁག་པ་ *qui decimas colligit*, collecteur des dîmes; ¶་ཁག་འདོན་པར་ *decimas exigere*, exiger la dîme; ¶་ཁག་བདོན་པ་ *ille a quo decima exigitur*, celui dont on exige la dîme; ¶་དཔོན་ *decurio, dux* 10 *militum vel potius familiarum*, décurion, chef de 10 familles; ¶་གཉིས་བདག་ 12 *constellationum vel horarum dominus, epith. pro sole*, le maître des 12 constellations, ou des 12 heures, le soleil; ¶་གཅིག་ཞལ་ 11 *facies habens, epith. pro* Avalokiteswara, ayant 11 visages; ¶འི་དབང་ཕྱུག་ 10 *(scientiarum) Princeps, ep. pro* བྱམས་པ་. Chiampa, le maître des 10 (sciences).

བཅུ་ *futur. et* བཅུས་ *præt. verbi* འཆུ་ *vulg. Aquam hauriam, hausi, adaquabo, adaquavi, irrigabo, irrigavi,* futur, et passé des verbes puiser, abreuver, arroser; ¶་བཅུའི་ཆུ་ *aqua haurienda,* eau à puiser; སྐྱལ་མ་བཅུས་སོན་ *animalia adaquavi,* j'ai fait boire les animaux; ཞིང་¶་དགོས་ *agrum irrigare oportet,* il faut arroser le champ.

བཅུག་ *præt. verbi* འཇུག་པར་ *et* ¶་པར་ *v. act. (vulg. in omni casu) Intraponere, injicere,* mettre dedans, injecter; ཆུར་ *v.* ཆུ་ནང་¶་ *in aqua ponere, in aquam projicere,* mettre, jeter dans l'eau; དངུལ་¶་ *argentum recondere,* mettre de l'argent de côté; ¶་ས་ *locus ubi aliquid ponitur,* lieu où l'on place; རུམ་ན་ *v.* ནང་¶་ *in sinu recondere,* mettre dans son sein.

བཅུག་ *præt. verbi* འཇུག་ *Jussus, incitatus, causatus,* ordonné, excité, causé; སྐྲག་...དགའ་...ངུ་...བྱེད་¶་ *timorem, gaudium, fletum, actum causatus sum, excitavi,* j'ai été cause de la crainte, de la joie, des pleurs, de l'action; ¶་པའི་ལས་བྱེད་ *opus injunctum facere,* accomplir une œuvre prescrite.

བཅུད་ *Humor, succus, natura, sapor jucundus,* humeur, suc, élixir, saveur agréable; ¶་ལྡན་ *humidus sapidus, etc., ep. pro* ས་གཞི་ *terra, pro* བརྒྱ་བྱིན་ *et pro* ལྷ་ *in genere,* substantiel, la terre, Indra, les génies; ¶་ལྡན་རིང་པོ་ *longum fluxum habens, ep. pro flumine geniorum in cœlo,* qui a un long cours, le fleuve céleste; ¶་མེད་ *sine humore, sapore, efficacia,* sans humeur, sans suc, sans efficacité; ¶་ཀྱི་མ་ *gustus et saporis mater, epith. pro lingua,* la mère du goût, des saveurs, la langue; ¶་འོག་=ས་འོག་ *loci inferiores terræ,* les régions inférieures de la terre; ¶་འཛིན་ *humorem continens, epith. pro mamma,* qui contient un suc, la mamelle; ནང་གི་¶་=བརྟེན་པ་ *quod intus sustinet, i. e. principium vitale,* le principe vital; ཆོས་ཐམས་ཅད་བསྡུས་པའི་¶་ *omnium rerum vel religionum coadunata essentia,* l'essence réunie de tous les êtres ou de toutes les religions.

བཅུད་ལེན་ *Essentiam (cibi tantum) capiens, i. e. jejunare,* ne prendre que l'essence (de la nourriture), jeûner; ¶་¶་བྱེད་པ་ *jejunans,* jeûneur. *(J. an elixir of life.)*

བཅུམ་ *præt. verbi* འཇུམ་པར་ *Contractus,* contracté; ¶་པ་ *contractio, jurgium, cavillatio,* contraction, dispute, moquerie; *(J. addit: decipere, vexare,* tromper, vexer.)

བཅུམ་ *Frustum, frustulum,* bouchée, petit morceau.

བཅུར་ *pro* བཅུ་རུ་ *v.* ལ་ *Ad hauriendum, adaquandum, irrigandum,* pour puiser, abreuver, arroser; ཆུ་ཀ་སོང་ *vade haustum, etc.,* va puiser, etc. (J. to flatten down, *planare, impedire,* aplanir, empêcher (?)

བཅུར་ *pro* བཅུ་རུ་ *v.* ལ་ *In* 10, en 10; ཆ་ཤས་ཀ་བགོ་ *in* 10 *partes dividere,* diviser en dix parts.

བཅེ་ *fut. et* བཅེས་ *præt. verbi* འཆེ་ *Affirmabo, promittam, judicabo, affirmavi, etc.,* j'affirmerai, promettrai, jugerai, j'ai affirmé, etc.

བཅེམ་ *futur. et* བཅེམས་ *præt. verbi* འཆེམ་ *Rodam, dentibus comminuam, rosus, etc.,* je rongerai, rongé.

བཅེར་ ཀ་བར་ *Acervare,* empiler; ཤིང་ཀ་ *ligna acervare,* entasser des bois. *(J. addit* =' བཙེར་ *comprimere,* comprimer. (?)

བཅེས་ *præt. verbi* འཆེ་ *Promissus, affirmatus,* promis, affirmé.

བཅོ་ ཀ་བར་ *v. act., fut. verbi* འཆོ་ *Facere, præparare,* faire, préparer; ཀ་བ་ *fabricatio,* acte de faire, fabrication; ཀ་མཁན་ *operator,* celui qui agit, fait. *(Sec. J. est vulg. W.)*

བཅོ་ *pro* བཅུ་ 10, *adhibetur in* ཀ་ལྔ་ 15, *et* ཀ་བརྒྱད་ 18, manière d'écrire 15 et 18. *(Vid.* བཅུ་*)*

བཅོམ་ བཅོམས་ *præt. verbi* འཇོམས་ *Victus, subjectus, vici, subjeci,* vaincu, sujet, j'ai soumis, vaincu, etc.; ཉོན་མོངས་'''བདུད་''དགྲ་ཀ་ *perversitatem, dæmonium, inimicum vicit,* il a vaincu la corruption naturelle, le démon, l'ennemi; ཁེངས་པ་ཀ་པ་ *qui superbiam vicit,* vainqueur de l'orgueil; ཀ་ལྡན་ *victor,* vainqueur; ཀ་ལྡན་འདས་ *victor factus, epith. pro Buddha,* devenu vainqueur, Bouddha; ཀ་ལྡན་འདས་མ་ *victrix, epith. pro Buddha fem.* (S) Bahagawan, victorieuse, femmes devenues Bouddha; ཀ་བྲལ་ལག་ *v.* བཅྲག་ *nom. antiquæ civitatis* Mathura, *prope* Agra, nom de ville.

བཅོམ་ A=R སྐྱངས་པ་ *Rejectus, projectus, agitatus,* rejeté, agité; ཇ་ཀ་ *v.* རྒྱབ་ *theum agitavi, miscui,* j'ai agité le thé.

བཅོལ་ *præt. et fut. verbi* འཆོལ་ *vulg. Alicui commisi, committam,* j'ai confié, je confierai; དངུལ་'''ནོར་'''དོན་ཀ་བཞག་ *argentum, divitias, negotium committam, commisi,* j'ai confié, je confierai de l'argent, des richesses, une affaire; ཀ་བཞག་ཡོད་ *in fidem deposuit,* il a confié; གང་ཀ་ཁས་བླང་ *de omni deposito spondere, securum facere,* garantir tout dépôt; ཀ་གདམས་ *de re commissa monere,* avertir qu'une chose est confiée; གདམས་ *monefactus,* averti; གཉེར་གཏད་ *in curam dare,* donner en garde.

བཙོས་ ཀ་པ་ *præt. verbi* འཚོ་ *(vid. བཙོ་)* *Factus, feci*, fait, j'ai fait; ཀ་པའི་རས་ རས་ཀ་བུ་ *tela e gossipio facta*, toile de coton confectionnée; སྣན་ཀ་ *doctrina scripta, liber doctrinæ*, doctrine rédigée, livre de doctrine.

བཙོས་པ་ *v.* སུ་ *Artificio factus (non naturalis), fictio*, fabriqué, fiction; ཀ་མའི་རྣམ་ཐར་ *historia fictitia, (vulg.* སྒྲུངས་*)*, conte, fable; ཀ་པའི་ནགས་ *sylva plantata (non naturalis)*, forêt, bosquet artificiel; ཀ་མ་ *v.* མངན་ = གཡོ་ *falsitas, deceptio*, fausseté, tromperie; སྤྱོད་པ་ཀ་མ་ *agendi ratio falsa, simulata*, manière d'agir fourbe; ཀ་མ་མ་ཡིན་ *non est falsum, verum est*, ce n'est pas faux, c'est vrai.

བཙོས་ *Morbum tractare, curare*, soigner, guérir une maladie; ཀ་ཐབས་ *modus curandi*, manière de guérir, ནད་ཀ་པ་ *curatio morbi*, guérison.

ཕྱུ་ ཀ་བ་ ལྕི་བ་ *vulg. Stercus (animalium), fimus*, fiente, fumier; བ""ཕག""རྟ་ཀ་ *sterc. vaccæ, porci, equi*, fiente de vache, de porc, de cheval. *(Vid. etiam vulg. E.* སྐྱག་པ་*)*

ཕྱུ་སྨ=བཙབ་སྨ་ *vulg. Zingiber*, gingembre.

ཕྱུ་བ་ *Species dauci sylvestris*, espèce de carotte sauvage.

ཕྱུག་ *pro* རི་ཀ་པ་ རི་བྱི་ཀ་ = ཤོག་རྩ་ *vulg. Species daphne, ex cortice cujus conficitur papyrus, est etiam medicinalis*, arbuste de la famille des daphnés, dont on fait le papier, il est aussi médicinal.

ཕྱུག་ ཀ་རྩེ་ ཀ་ཤིང་=ཤིང་ལྡན་ *Virga, et per extensionem, flagellum et alapa*, verge, fouet, soufflet; རྟ་ཀ་ *flagellum pro equo*, cravache; འགྲམ་ *v.* རྣ་ཀ་ *alapa supra genas vel aures*, soufflet sur la joue ou sur les oreilles; རྟ་ཀ་རྒྱབ་ *equum flag. verberare*, cravacher un cheval; སྨྱུ་ཀ་ *flag. ex calamo rotang*, fouet de rotin; གོས་ཀ་ *flag. ad verberandas et ita mundandas vestes*, baguette pour épousseter les habits; ཀ་སློད་ ཀ་གིས་ཡར་སད་ *per alapam a somno excitare*, réveiller en donnant un soufflet.

ཕྱུག་ སྐྱས་ཀ་=*vulg.* ཡོས་རྔོ་ *Grana assare*, griller les grains.

ཕྱུག་སོ་མགོ་ཁོ་ *Regionis et tribus nom., ad ripas lacus* Kou-kou-nor, nom de pays et de tribu.

ཕྱུགས་ *vulg. Ferrum*, fer; ཀ་ཀྱི་ *ferri, ferreus*, de fer; ཀ་རྡོ་ *v.* སུ་ *v.* ནག་ *ferri primitiæ, strictura*, minerai de fer; ཀ་ཁ་ *ferri fodina*, mine de fer; ཀ་ཀྱི་ཐ་ལྷམ་ *v.* གར་བུ་ *massa ferri rudis*, gueuse de fer; ཀ་བཙའ་ *rubigo ferri*, rouille; ཀ་ཕྱེ་ *scobis ferri*, limaille; ཀ་སྙིག་ *scoriæ fer.*,

scories; ལྕ་མགར་ *ferrarius*, forgeron; ལྕ་རྡུང་ *ferr. percutere*, forger; ལྕ་ཁང་ *v.* ར་ *officina ferrarii*, forge (boutique); ལྕ་ཐབ་ *fornax ferrarii*, forge (instrument); ལྕ་མ་ཐོ་(བ་) *malleus ferr.*, marteau; ལྕ་སྡེར་…ཟངས་…བུམ་…སྐྱིད་ *ferr. pelvis, lebes, lagena, tripus*, bassin, marmite, bouteille, trépied en fer; ལྕ་ལུང་ *ferr. annulus*, anneau en fer; གནམ་ལྕ་ *ferrum cœli, fulgur cadens*, fer de ciel, c.-à-d. foudre. — *Syn. pro* ལྕ་ནག་ *primitiæ ferri sunt:* རིའི་སྙིང་པོ་ *essentia montis*, essence des montagnes; མཚོན་ཆ་བྱེད་ *arma faciens*, ce dont on fait des armes; རྡོ་སྙིང་ *cor, essentia petræ*, essence des pierres; གསེར་དགྲ་ *auri inimicus*, ennemi de l'or.

ལྕགས་ནག་བརྒྱད་ 8 *mineralia*, les 8 minéraux; *scilicet:* གསེར་ *aurum*, l'or; དངུལ་ *argentum*, l'argent; ཟངས་ *cuprum rubrum*, le cuivre rouge; རག་ *cuprum flavum*, le cuivre jaune; འཁར་ *æs*, l'airain; གཤའ་ཚེ་ *stannum*, l'étain; ཞ་ཉེ་ *plumbum*, le plomb; *et* ལྕགས་ *ferrum*, le fer.

ལྕགས་དཀར་ *vulg. (Ferrum album) stannum*, fer-blanc, c.-à-d. étain.

ལྕགས་ཐག་ *v.* སྒྲོག་ *vulg. (Ferreus funis) catena*, (corde de fer), c.-à-d. chaîne; རྐང་…ལག་ལྕ་ *compedes, manicæ*, ceps, menottes; ལྕ་སྒྲུ་ *v.* ལྕ་ཐག་དུ་འཛུག་ *v.* བཞག་ *in cat. ponere*, mettre aux ceps, aux fers; ལྕ་ནས་འགྲོལ་ *a cat. liberare, solvere*, ôter les chaînes; ལྕ་ལྕ་གཅད་འགྲོ་ *catena mox frangetur*, la chaîne va se briser; ལྕ་ལྕ་གིས་འཆིང་ *v.* སྡོམ་ *v.* བདག་ *catenare*, enchaîner.

ལྕགས་ཐག་ *Nom. pagi ad salinas, in ditione* འབའ་ *ad ripas fluminis* བྲ་ཆུ་, nom de village aux salines de Bathang.

ལྕགས་མདུད་ = ཉག་རོང་ *Nom. regionis (ad ripas flum.* ཉག་ཆུ་ *sinice* Ya-long-kiang), nom de pays.

ལྕགས་ཐོད་ A=R སྐེ་རགས་རྒྱན་ *Ornamentum cinguli*, ornement de la ceinture.

ལྕགས་བྱི་ *Species insecti*, nom d'insecte.

ལྕགས་མ་ *v.* མག་ མེ་ལྕ་ *vulg. Ferrum ad excutiendum ignem*, briquet; ལྕ་ལྕ་རྡབ་ *ignem e lapide excutere*, battre le briquet; ལྕ་ལྕ་མེ་ཁུག་ *sacculus ad igniarium continendum*, sac pour l'amadou.

ལྕགས་ཞྭ་ *vulg. Ferreus petasus, epith. pro galea*, casque; ལྕ་འདབ་མ་ *præfectorum thib. petasus*, chapeau des chefs thib.; ལྕ་ཀྱི་འཁྲུག་གོས་ *vestimentum ferreum pro bello, epith. pro lorica*, cuirasse.

ལྕགས་རི་ *vulg. (mons ferri) Mœnia*, remparts, *cuj. syn. sunt:* ར་བ་ *clausura*,

clôture; བསྐོར་བ *ambitus, circuitus,* entourage; མཐའི་སྐོར་ཁྱུད *finium circumferentia,* enceinte des limites; བསོད་ར *fortunæ ambitus,* enceinte des fortunes; ཚལ་ར *hortus clausura,* clôture de jardin; འཁོར་ཡུག ཁོར་ཡུག *clausura, mœnia,* enceinte, clôture; སྐོར་ཁྱུད *circumferentia,* circonférence.

ལྕགས་ལ *Nom. principatus prov.* ཁམས *ad Sinas, cujus urbs principalis est* དར་རྩེ་མདོ (*sinice* Tà-tsién-loû), n. d'une principauté; ¶་¶་རྒྱལ་པོ *rex tributarius hujus principatus (vocatur* Min-tchen-se *a Sinens.),* le roi de cette principauté.

ལྕགས་ཤིག *(ferri pulex) Teredo,* poux de bois. *(In sylvis et præsertim in bambusæ plantationibus vivit.)*

ལྕང ¶་མ ¶་(མ་)ཤིང *vulg. Salix viminalis,* saule, osier; རྒྱལ་¶ རོང་¶ སེར་¶ ¶་དཀར ¶་སྲིལ ¶་རྩིད *variæ species sal.,* diverses espèces de saule; ¶་སྡལ *assula saligna,* planchette de saule; ¶་གདུང *trabs saligna,* poutre de saule; ¶་ར *clausura ex sal., locus sal. plantatus,* lieu planté de saules; *(locus ordinarius pro deambulatione et jocis)*; ¶་མའི་ལྕག *virga, flagellum ex salice,* baguette de saule.

ལྕང་ཀི *Nom. animalis,* nom d'animal.

ལྕང་ལྡོང = གཡང་ལྡོང *Locus abruptus;* ¶་སྡིང *id. et nom. avis,* précipice, nom d'oiseau.

ལྕང་ལོ *Capilli longi et incompti, vel intexti,* cheveux longs en désordre, ou tressés; ¶་¶་པ *v.* ཅན *qui capillos isto modo defert,* celui qui porte les cheveux de cette manière; བོད་¶་¶་པ་རྣམས་ཀྱི ཡུལ *Thibetum est regio cujus incola longos et incomptos capillos habent.*

ལྕང་ལོ་ཅན *Epith. pro palatio dii* རྣམ་སྲས; *nom. loci in antiqua India Sept.; nom. loci in summitate montis* རི་རབ (S) Atakawati; ¶་¶་¶་ཀྱི་ལྕགས་རིའི་ལྟག *turres mœnium civitatis* ¶་¶་¶, tours des remparts de la ville *Kiong-lo-kien.*

ལྕབ་མ *v.* མོ སྤལ་¶ *vulg. Digitale ferreum ad suendum,* dé à coudre.

ལྕམ ཏམ་¶ *Trabs parva, tignum,* soliveau.

ལྕམ་པ *(vulg.) Malva,* mauve; ¶་¶་མེ་ཏོག *althæa rosea,* grande mauve; ཟྭག་¶ *malva parva, planta medicinalis,* petite mauve médicinale.

ལྕམ་མེ་བ = *vulg. E.* ཁྲ་ཁྲ (J.) *Polymitus, fulgens,* de plusieurs couleurs, brillant; འགྱུར་¶ *nom. piscis fulgentis et celeris,* nom d'un poisson brillant et agile.

ལྕམ་(མོ) *Regis, magnatis uxor vel soror, vel puella,* épouse, sœur ou fille d'un grand personnage; ¶་དྲུང *nobilis pul-*

la, noble demoiselle; ¶་སྐུ་གཞོགས་ *appellatio hon. pro iisd.*, titre honorifique de ces personnes; ལྕམ་ A = R སྲིང་མོ་*soror*, sœur; ¶་དྲལ་ = མིང་སྲིང་ *fratres et sorores*, frères et sœurs.

ལྕི་ ¶་བ་ ལྕིད་པ་, *vulg.* ལྕིད་པ་ *v.* པོ་ *Gravis, ponderosus, magni momenti*, pesant, d'importance; ¶་བ་(ཉིད) *gravitas, momentum*, pesanteur, importance; ¶་བར་ *graviter, tarde, languide, obtuse*, lourdement, lentement, d'une manière obtuse; ཁུར་ཚ་¶་པོ་ *onus grave*, un lourd fardeau; བཀའ་¶་བ་ *mandatum magni mom., urgens*, ordre important, pressant.

ལྕི ¶་བ=ལྕུ་བ=སྐྱག་པ=རྐྱག་ *vulg. Stercus, excrementa*, excrément; རྟ་...གཡག་...བ་¶་ *sterc. equi, bovis* yak, *vaccæ*, excr. de cheval, de yak, de vache; ཆེས་¶་ *sterc. magnum, i. e. humanum*, excr. humain; ¶་སྐམ་ *sterc. siccum (pro igne)*, bouse de vache sèche; ¶་ཁྲིམ་ *murus vel acervus st. siccatorum*, mur, tas de bouse de vache sèche; ¶་རློན་ = རྙེ་བ་ *st. recens*, excr. nouveau; ¶་བས་གཞལ་ གཞལ་བྱེད་(པར་) *dilutis stercorib. oblinire*, enduire de bouse de vache délayée.

ལྕིད་ ¶་པ་=ལྕི་བ་ *Ponderosus, gravis*, lourd, pesant. *(Vid.* ལྕི་ *et* ལྕིད་པོ་*)*

ལྕིབ་ ལྕིབས་ *Quidquid protegit*, tout objet protecteur; *v. g.:* སྒོ་¶་ *pessulus vel limen portæ*, le loquet, le seuil d'une porte; སྒོ་ཡ་...མ་¶་ *limen superius, inferius*, le linteau supérieur, inférieur; མིག་ *v.* སྤྱན་¶་ *quod prot. oculos, palpebræ*, les paupières qui protègent les yeux; ལག་ *v.* ཕྱག་¶་ ¶་མོ་ *quod prot. manus, manicæ*, gants, *ensis capulus*, garde d'une épée; ཚ་¶་ *quod prot. a calore, sudarium, umbella, ansa et manubrium vasorum*, ce qui protège contre la chaleur, comme une chemise, un parasol, l'anse des vases.

ལྕིབ་ ཉ་¶་ *Pisces et branchiæ piscium*, les poissons, leurs branchies; ¶་ལྡན་ *piscibus abundans, epith. pro fluminibus*, abondant en poissons, les fleuves.

ལྕུ་ ¶་བར་ = གཅུ་བར་ *vulg. Contorquere*, tordre; ¶་བ་ *torsio, res contorta, et revolutio astrorum*, torsion, chose tordue, révolution des astres; རྩྭ་¶་བ་ *herba contorta*, foin tordu en cordes; རས་སྐུད་¶་བ་གཅིག་ *unus fili tortis*, un écheveau de fil; ལྕུ་ *v.* ལྕུད་ *v.* ལྕུགས་ འཁོར་ *cochlea*, vis; ¶་རོང་ *ejusdem cavum striatum*, écrou de vis; ཤིང་གི་ ¶་བ་ *cochlea lignea*, vis de bois.

ལྕུག་ ¶་པ་ མཉེན་¶་ *vulg. Flexibilis*, flexible; ¶་མ་ *v.* ཟུར་ *ramus flex.*, baguette flex.; ལྕང་¶་ *ramus salicis*, baguette de saule; ¶་ཟམ་ *pons ex cannis, vimi-*

nibus, pont de rotin, de lianes; ¶་མའི་འོད་ *lumen flexib., epith. pro fulgure*, lumière flex., la foudre; ཟུར་གྱི་¶་ *anguli flexura*, le sommet d'un angle; ¶་¶་བྱེད་པར་ *frequenter inclinare*, plier, incliner souvent.

ལྕུང་ཀ་ སྐྱུང་ཀ་ *Avis pica*, pie; *(in E. cornix nigra cum collo albo*, corneille à col blanc.*)*

ལྕུང་མོ་ (J.) = ལྕུབ་མོ་ *Digitale ad suendum*, dé à coudre.

ལྕུད་ ¶་པར་ = གཙུ་བར་ *Contorquere, volvere*, tordre, tourner.

ལྕུམ་ ¶་རྩ་ *v.* རྩ་ *vulg. Planta medic., Rheum*, rhubarbe; ¶་དཀར་ *ejusd. species alba*, rhub. blanche. *(vid.* ཙང་ ཙོང་རྩ་ *)*

ལྕེ་ ¶་ལེ་ *vulg. lingua*, langue; ¶་རྩེ་ ¶་ལེ་རྩེ་མོ་ *ling. apex*, le bout de la langue; ¶་རྩ་ ¶་ལེ་རྩ་བ་ *ling. radix*, sa racine; ¶་རྩེ་ཅན་ *litteræ labiales*, lettres labiales; ¶་རྩ་ཅན་ *litteræ gutturales*, lettres gutturales; ¶་གྱིགས་ *frenum l.*, le filet de la l.; ¶་ནད་ *l. morbus*, maladie de langue; ¶་འབུར་ *tumor supra l.*, aphthe; ¶་འཕྲེབ་ *tumor infra l.* aphthe sous la langue; ¶་སྐྲང་ *ling. tumefacta*, lang. tuméfiée; ¶་གཞར་ *v.* གཞོར་ *radula pro l.*, petit racloir pour la l.; ¶་གཉིས་ *bilinguis, detractor, epith. pro serpentibus*, qui a deux l. (le serpent), qui parle à double sens; ¶་མེད་ *sine l., ep. pro bufone*, sans l., le crapaud; ¶་རྡེན་ A = R བརྗོད་ *dicere*, dire; = སྐྱད་ *accusare*, accuser; = འདོགས་ *contendere verbis*, discuter, se disputer. — *Syn. pro* ལྕེ་ *sunt:* ལྗག་ *(hon.) lingua*, langue; རོ་མྱོང་ *v.* འཛིན་ *v.* ལྡན་ *v.* ཤེས་ *gustum tentans, sumens, habens, sciens*, qui reconnait les goûts; རོ་ལ་བདུད་རྩི་འཛག་ *gustui nectarem stillans*, qui distille le nectar au goût; བདུད་ཀྱི་མ་ *nectaris mater*, la mère du nectar; སྨྲ་བའི་འབབ་སྟེགས་ *sedes loquelæ*, le siége de la parole.

ལྕེ་ *vulg. Flamma, fulgur (quoad formam)*, flamme, foudre; མེ་¶་ *fl. ignis*, flamme; གནམ་¶་ ¶་འབབ་ གནམ་ལྕགས་ = ཐོག་ *fulgur et petra de cælo cadens*, foudre et aérolithe.

ལྕེ་ *vulg. Acies, lamina*, tranchant, lame: གྲི་¶་ *cultri lam.*, lame de couteau.

ལྕེ་མྱང་ཚྭ་ *(sal linguam pungens) Alumen*, alun.

ལྕེབ་ ¶་པར་ *Seipsum occidere*, se suicider.

ལྕེར་ *prob. pro* ལྕེ་རུ་ *Incendium*, incendie.

ལྕོ་ག་ (J.) *Alauda*, alouette.

ལྕོག་ = ཤིང་ཐགས་ *ligna intexta, i. e. turricula*, tourelle; ཟུར་གྱི་¶་ *cad. in angulo*

tecti, tourelle à l'angle d'un toit; ¶་དང་ ཟུན་པའི་ཁང་པ་ *domus turric. habens*, maison ornée de tourelles.

ལྕོག་ཙེ་ *vulg. (prob. vox sinica) Mensa alta (sicut turricula)*, table élevée; ཟ་ *v.* གསོལ་¶་ *mensa ad manducandum*, table à manger; མདུན་¶་ *m. ante idola pro oblationibus*, table pour les offrandes; ཤིང་གི་...རྡོའི་¶་ *mensa lignea, lapidea*, table de bois, de pierre; ¶་¶་ བཤམས་ *m. disponere, parare*, préparer la table; ¶་¶་སྟེང་ཁེབས་ *coopertorium mensæ*, nappe de table.

ལྕུག ལྕུགས་པར་ *movere, agitare*, mouvoir, agiter; ¶་(པར་)བྱེད་(པར་) *movere, facere ut moveatur*, faire mouvoir; མགོ་¶་ *caput mov.*, remuer la tête; ¶་ལྡན་ *v.* མ་ *ramulus (qui facile mov.)*, baguette pliante; དར་¶་ *palus superstitiosus*, mât superstitieux; རས་¶་ *tela huic palo affixa (ut a vento mov.)*, la toile attachée à ce mât: སྨོག ¶་ *stamina florum*, étamines des fleurs; ¶་ག་ = ཤིང་ཐོག་ *fructus arborum*, les fruits des arbres.

ལྕོག་ ལྕོགས་ ¶་པར་, *vulg.* ཆོག་ *Posse, licet facere*, pouvoir, être permis; ¶་ཅན་ *v.* ལྡན་ *possibilis, licitus*, possible, licite; ¶་མེད་ *non licet, non potest facere*, ne doit, ne peut faire; དེ་ལ་¶་ན་ *si istud possibile sit, liceat*, si cela est possible, permis; ཇི་¶་གི་ *in quantum est possibile, licitum*, autant que possible, que permis; བློ་ཡིས་¶་ *a mente factus*, produit par l'esprit.

ལྕོང་ སྦལ་¶་ *Gyrinus*, têtard.

ཆ་

Cette lettre, toujours aspirée, se prononce *Kia* dans l'E., *Tcha* dans l'Ouest, et *Tia* en quelques lieux.

ཆ་ 6ᵉ *littera alphab. — In seriebus est numerale pro* 6, 6ᵉ lettre de l'alph., dans les séries de nombres vaut 6.

ཆ་ ཟུང་¶་ *vulg. Par*, paire; ¶་གཅིག་...གཉིས་ 1, 2 *paria*, 1, 2 paires; ལྷམ་¶་ གཅིག་ *calceamentorum unum par*, une paire de chaussures; ¶་སྒྲིག་པ་ *jungere paria*, apparier; ¶་མེད་ *sine pari, æquali*, sans égal; ¶་མཐུན་ *v.* མཉམ་ *æ-*

qualis, similis, égal, semblable. (*N. B. Dimid. pars unius paris dicitur in E.* ཁལ་ ཀྱབ་ཁལ་གཅིག་ *dimid. onus jumenti*, une demi-charge d'animal.)

ཆ་ ཆ་ཤས་ *vulg. Pars, divisio*, partie, division; ཆ་གསུམ་(དུ་)བགོས་ *v.* དབྱེ་ *in* 3 *partes divisus*, divisé en trois parts; དངུལ་བརྒྱད་ཆ་ *ex* 10 *partibus argenti* 8 *part.*, 8 parties d'argent sur 10; བརྒྱའི་ཆ་ $\frac{1}{100}$; གསུམ་ཆ་གཉིས་ $\frac{2}{3}$; སྦྲོག་བཞི་ཆ་གསུམ་ཡག་ $\frac{3}{4}$ *cerealium sunt bona*, les $\frac{3}{4}$ des céréales sont de bonne qualité; ཆ་ལྡན་ *partes habens, divisibilis*, composé, divisible; ཆ་མེད་ *sine partibus, indivisibilis*, simple, indivisible; ཆ་མཉམ་ *v.* མཐུན་ *v.* རྫོགས་ *v.* ཆོ་ *æqualis ex omni parte, epith pro* 15ª *die mensis*, égal en toutes ses parties, homogène; ནམ་གྱི་ཆ་སྟོད་...སྨད་ 1ª *pars*, 2ª *pars noctis*, 1ère, 2e partie de la nuit; ཆ་ཤས་གཏེར་ *thesaurus divisionum*, le trésor des divisions; *et* ཆ་ཤས་ལྡན་ *divis. habens, epith pro luna, mense*, qui a des divisions, la lune, le mois; ཆ་ཆ་རིམ་རིམ་ *lunæ pars crescens*, lune croissante; ཆ་ཆ་འཇེད་ *lunæ pars decrescens*, lune décroissante; ཆ་མཛེས་ *pars pulchra, epith. pro* བྱང་ཤར་ *N. E.*, la belle partie (du monde), le N.-E; རེ་རེ་ལ་

ཆ་གཅིག་གནང་ *unicuique unam partem da*, donne à chacun une part.

ཆ་ *vulg. Portio, partes*, part, parti; ཆ་འཛིན་པ་ *alicujus partes sumens*, prenant parti pour quelqu'un; ཞིང་ལས་ངའི་ཆ་ཡིན་ *agricultura est mea pars, sors, vocatio*, l'agriculture est ma part, ma vocation; ཆ་བཞག་ *v.* སྒྲིག་ *partes cum aliquo jungere, illi adhærere*, prendre parti pour un autre, lui adhérer; རྒྱལ་པོ་དྲང་པོ་ལ་ཆ་བཞག་ *legitimo regi adhærere*, adhérer au roi légitime; ཆ་མ་སྒྲིག་ *v.* མ་བཞག་ *partes non sumere*, ne pas prendre parti pour.

ཆ་ ཆ་ཀྱེན་ ཆ་ཁ་ ཆ་ལག་ ལག་ཆ་ (*vulg.*) *Supellex, instrumenta*, mobilier, instruments; དགོས་ཆ་ *res necessariæ*, choses nécessaires; མལ་...ལྕོག་ཆ་ *lecti, mensæ supell.*, fournitures de lit, de table; གོ་ *v.* མཚོན་ཆ་ *arma*, armes; ཆ་ཁང་ *receptaculum pro rebus*, dépôt d'objets.

ཆ་ལུགས་ = ཆས་ *Res in genere*, objets en général; = རྒྱན་གོས་བཟང་ངན་སྤྱི་པ་ *ornamenta, vestes bonæ et malæ, omnia*, ornements, habits bons et mauvais, tout; ཆ་ཆ་བསྐྲེར་ *ornamentis decorare*, orner.

ཆ་ལུགས་ *Modus, usus*, manières, coutumes; བོད་ཀྱི་ཆ་ཆ་མི་གཅིག་ *Thibeti et*

Sinarum usus non similes, les usages thibétains et chinois sont différents.

ཚ་ *vulg.* — ¶་རྒྱུས་ *Nuntium*, nouvelle, avis; ¶་སྐུར་ *v.* འཛེར ཁ་¶་འཛེར ངག་¶་ *nunt. ore deferre*, porter une nouv. verbale; — ¶་ཡིག་ *ephemerides;* ¶་གཏོང་ *v.* མངག་ *v.* སྐུར་ *n. mittere*, envoyer une nouv.; དཔོན་པོ་ཕེབས་ན་ང་ལ་¶་གཏོང་རོག་ *quando dux advenerit, nuntium mihi mitte, quæso*, quand le chef sera arrivé, je te prie de m'en envoyer la nouv.; ¶་ལོག་སྐུར་ *v.* སྐུར་ *renuntiare mandatum*, communiquer un ordre.

ཚ་ག *Fimbria*, frange, bordure; ¶་¶་འདེབས་ *v.* རྒྱབ་ *v.* འདྲུབ་ *v.* འཚེམས་ *fimb. assuere*, coudre une frange.

ཚ་གས་ *v.* པ་ ཚ་ག་འབྲུ་ ཚ་འབྲུ་ ཚ་ཚ་འབྲུ་ *vulg. E. Locusta*, sauterelle; ¶་¶་རྒན་པོ་ *v.* རྒན་པོ་ *ead. senex*, vieille sauterelle.

ཚ་བ་ (J.) *Ire, iter facere, fieri, in tempore advenire, intendere*, aller, voyager, devenir, advenir, se proposer de. *(Forte pro* འཚག་ (?)

ཚ་བྱད་ *Supellex, res in genere, instrumentum*, choses, objets, instruments; = ཚ་ ¶་རྐྱེན་ *etc. vid. supr.*

ཚ་ར་ (J.) *Species quercus*, espèce de chêne.

ཚ་རི་ ཚ་ཤི་ ཚ་ཤུ་ (J.) *Species panni rudis ex pilis bovis* yak *facti*, étoffe rude faite de poils de yak.

ཚ་ཧར་ (J.) *nom. tribus mongolicæ, Chakhar*, nom de tribu mongole.

ཚག་ *vulg. Pabulum, grana pro jumentis*, nourriture des animaux, picotin; ¶་གཞོང་ *pelvis vel alveus ad grana danda animalibus*, vase pour donner le picotin; ཚ་སྒྲིད་ ཁ་སྒྲིད་ *sacculus ad eumdem usum*, sac à picotin; ¶་སྦང་དགོས་ *pabul. madefacere oportet*, il faut faire tremper le picotin; རྟ་¶་གཏད་ *equo pab. dare*, donner le picotin au cheval; ¶་ཟ་ *pab. manducare*, manger le picotin.

ཚག་ ¶་པ་ *præt. vi.* འཚག་ *vulg.* — *Fractus, fissus, et de tempore, interruptus*, brisé, fendu, interrompu; ¶་དུམ་ *v.* རོ་ *v.* ཐོ་ *v.* དཀྲུམ་ *fragmentum*, fragment, morceau; སྣོད་¶་པ་ *v.* ཆད་ *v.* གས་ *vas fractum, fissum*, vase brisé, fendu; མ་¶་པ་ *non fract., integer*, non brisé, entier; *et si agatur de tempore, continuus*, (temps) continu; ལག་¶་པ་¶་ཤིང་གིས་ཚུར་སྡོམས་ *brachium fr. assulis religare*, lier avec des éclisses un bras fracturé; ¶་མེད་པར་སྡོད་ *sine interruptione habitare*, demeurer habituellement; ཁྲེ་གསུམ་¶་ *tres modioli facti sunt, i. e. deficiunt*, il manque trois petites mesures; ¶་སླ་སོ་…དཀའ་སོ་ *facile, difficile fractu*, difficile, facile à briser.

ཆག་རྒྱག་པ་ (J.) *Dubitare*, douter; ¶་འདྲིང་ *dubius, incredibilis*, douteux, incroyable.

ཆག་ཆག་(བྱེད་པར་) *Conspergere, aspergere*, asperger; ཆུས་¶་¶་ *aqua asperg.*, asperger d'eau.

ཆག་པ་ *v.* ཁོ་ *v.* ཁྱོ་ *v.* ཟྭ་ *(vulg.) Fasciculus*, faisceau, bouquet, poignée; མེ་ཏོག་¶་¶་ *sertum florum*, bouquet de fleurs; ལྗོག་(གི་)¶་¶་སྡོམ་ *messem in fasc. ligare*, lier les gerbes; རྒུན་འབྲུམ་¶་¶་ *uvarum fasc.*, un faisc. de raisins; ¶་དཀར་ (J.) གར་ཆ་ *summarium, index, catalogus*, sommaire, table des matières, catalogue; འདུ་¶་ཁོ་ *v.* ¶་¶་ *sicut fasc. ornament., i. e. homo excultus in vestitu*, personne habillée avec recherche (comme un écrin d'ornements).

ཆགས་ ¶་པ་ *vulg. Produci, generari, concipi, concipere*, être produit, engendré, conçu, concevoir; སྲོག་¶་ *viventia entia*, les êtres vivants; འདབ་ *v.* གཤོག་....རྨིག་....སྡེར་¶་ *cum alis, ungulis, unguibus producta, genita, i. e. aves, ungulis et unguibus prædita animalia*, nés avec des ailes, des sabots, des ongles, c.-à-d., les oiseaux, les animaux à sabots ou à griffes; མངལ་དུ་¶་ — *vulg.* ¶་ཐོན་ *in utero concepit*, a conçu; (*cuj. syn. sunt:* མངལ་ལྡན་ *in utero habens*, ayant dans le sein; སྦྲུམ་མ་ *fœtosa*, enceinte; སེམས་ཅན་ཞུགས་ *ab ente vivente ingressa*, pénétrée par un être vivant); ¶་པ་ ¶་སྦྲུམ་ *conceptus*, conçu, embryon; འོད་དུ་¶་པ་ *in lumen editus*, produit à la lumière; རབ་དུ་¶་པ་ *aperte productus, manifestatus*, manifesté clairement; (J. to become a cleric.); ¶་རབས་ *generationes, genealogiæ*, les générations, généalogie; ¶་ཚུལ་ བག་¶་ *actiones humanæ, modus agendi*, les actions humaines, manière d'agir.

ཆགས་ ¶་པར་ *vulg. Amare, desiderare, appetere*, aimer, désirer ardemment; ཡིད་ལ་¶་པའི་བུ་མོ་ *puella valde amata*, fille bien-aimée; གཞན་གྱི་ནོར་ལ་¶་ *aliorum bona desid., appet.*, désirer le bien d'autrui; རང་ཡུལ་¶་ *patriam amare*, aimer sa patrie; གྲགས་....ནོར་....རིག་པ་¶་ *famam, divitias, scientiam app.*, convoiter la renommée, les richesses, la science; ལུས་དང་སྲོག་ལ་¶་ *corpus et vitam amare, illis adhærere*, aimer le corps, la vie, s'y attacher; ¶་སྐྱོ་ཆེ་བ་ *desiderium est magnum malum*, le désir est un grand mal.

ཆགས་ འདོད་¶་ *(vulg.) speciatim et vulgo: Concupiscentia, passio impudica*, concupiscence, impudicité; (*unde* ཆགས་

significat: conceptio carnalis, concipere, conception charnelle, concevoir; *et* ¶་སྤྱོད་ *actio concup., copulatio, coitus*, l'acte de la passion charnelle*)*; ¶་(པ་) ལྡན་ *passionibus, desideriis plenus, impudicus*, plein de désirs, de passion, impudique; ¶་ལྡན་མ་ *mulier imp., meretrix*, femme impudique; ¶་ཚིག་ *v.* གཏམ་ *verba, conversatio imp.*, paroles indécentes; ¶་པར་ ¶་ཞེན་བྱེད་ *concupiscere*, avoir de la concupiscence; ¶་ འཇུག་ *quod ad concup. provocat*, ce qui la provoque; ¶་སེམས་ *concup. animus*, esprit porté à la luxure; ¶་སེམས་མེད་ པ་ *sine conc., purus*, sans concup., pur.

ཆགས་སྒོ་ ལན་¶་ *Accidens, malus casus, nocumentum*, accident fâcheux, perte; ཁོ་ ¶་¶་ཐོག་ཆར་ *ipse damnum passus est*, il a éprouvé un accident, une perte.

ཆགས་ཚོགས་ *Pannus cum pilis erectis, non sectis*, étoffe de poils non rasés.

ཆང་ *(vulg.)* སྐྱེམས་(འཐུང་) — *Vinum (non distillatum), cervisia*, vin (non distillé), bière; འབྲས་...ནས་...རྒུན་¶་ *vinum ex oriza, hordeo, uvis*, vin de riz, d'orge, de raisins; ¶་རག་ *vin. non distillatum et distill., vin. in genere*, vin et eau-de-vie, vin en général; ང་¶་རག་ཁ་ལ་ བཞག་མ་མྱོང་ *os meum nullum vin. unquam gustavit*, ma bouche n'a jamais goûté de vin; ¶་ངང་ *vini substantia*, la substance du vin; ¶་འཐུང་ *vin. bibere*, boire du vin; ¶་དད་ཅན་ *vini cultor, et vulg.* ¶་སྣོད་ *vas pro vino, i. e., ebriosus, magnus potator vini*, adorateur du vin, vase à vin, c.-à-d. ivrogne; ¶་ཁང་ *v.* ར་ = ཁྲུང་ར་ *caupona*, cabaret; ¶་ འཚོང་པ་ *vini mercator*, marchand de vin; ¶་འཐུང་མི་ཤེས་ *vin. bibere nescit, abstemius*, qui ne sait pas boire le vin, abstème; ¶་རྒྱག་ *v. vulg.* བཟི་ *v.* རྒྱོས་ *inebriatus*, ivre; ¶་ཐུབ་ *qui vinum bibere potest, homo*, qui peut boire le vin, l'homme; ¶་དྲག་པོ་ ¶་གི་རྒྱས་ *a vino terribilis, qui multum vin. bibere potest, epith. pro elephante*, terrible quand il a bu du vin, qui peut en boire beaucoup, l'éléphant; ¶་གི་སྙིང་ཁུ་ = འབྲུ་ ཚད་ *granorum calor, fermentatio est vini essentia*, (la fermentation est) l'essence du vin; ¶་ཕབས་ *fermentum pro vino*, ferment pour faire le vin; ¶་བཙོ་ *vin. coquere, præparare*, cuire, préparer le vin; ¶་སྐྱོལ་, *vulg.* སྦང་མ་ *fæces, residuum vino facto*, les marcs du vin; ¶་ཙོ་ར་ *v. vulg.* ལྟ་ལུགས་ *modus quo aspicit homo ebrius*, regard d'ivrogne; ¶་གཏམ་ *verba in vin. prolata*, paroles dites pendant l'ivresse; ¶་སྐྱུར་

vin. acidum = *acetum*, vinaigre. *Syn. pro vino sunt:* (S) ཀ་དམ་པ་ སྐྱེས་ *a Kadampa productum*, produit par Kadampa; གཤོག་ལྡན་ *alatum*, ailé; མཉེས་ *lætus*, joyeux; འཁྲུལ་བྱེད་ *errare faciens*, qui induit en erreur; ཁྲུང་ *species vini*, espèce de vin; (S) མ་དྲ་ན་ ཕྲུ་ར་

ཆད་ *vulg. præt. vi.* འཆད་ *Sectus, ruptus*, coupé, rompu; ཤིང་¶་ཐོན་ *v. Sik.* སྡོང་ ཟིན་ *arbor, ligna secta sunt*, l'arbre, le bois est coupé; ཐག་པ་⋯ལྕགས་ཐག་¶་ འགྲོ་ *funis, catena in actu est ut rumpatur*, la corde, le fil, la chaîne se brise; སྐད་པ་¶་ཐོན་ *fig., res omnino secta, determinata*, affaire coupée, c.-à-d. terminée, décidée; རྒྱུན་མི་¶་པའི་དུས་ *v.* ཚོ་ *tempus, vita cujus continuitas non est interrupta, æterna*, temps, vie dont la durée n'est pas interrompue, éternelle; གཏམ་¶་ *sermo sectus, interruptus, a loquendo cessare*, couper la parole, cesser de parler; ¶་པོ་ *aliquid sectum, ruptum*, objet coupé, rompu; ¶་ལུས་ མེད་ *sectus sine reliquo, absolute*, entièrement coupé; ཡར་¶་ *ut supra*, ci-dessus; མར་¶་ *ut infra*, ci-dessous; ཕྱར་¶་ *postea*, ensuite; བར་¶་ *usque ad*, jusqu'à.

ཆད་ ¶་དོན་ ¶་ཡིག་ ¶་ཀ་ *Contractus, conventio*, contrat, convention; ¶་ཡིག་ འབྲི་ *conv. scribere*, l'écrire; ¶་དོན་གྲོས་ འདེབས་ *v. vulg.* བྱེད་ *v.* བདབ་ *discutere*, discuter un contrat; ¶་¶་སྒྲིག་ *de conv. concordare*, s'accorder pour le faire; ¶་¶་ལྟར་བྱེད་པར་, *vulg.* ¶་¶་སྲུང་ *conv. observare, custodire*, observer une convention.

ཆད་ ཐང་¶་ ག་¶་ *vulg. Fatigatus (dicitur principaliter de animalibus)*, fatigué; ¶་དྲགས་ *vulg.* ཤིན་ཏུ་ཐང་¶་ *valde, fat.* très fatigué; དགུན་ཀ་ཁལ་མ་¶་སླ་ *in hieme animalia facile fat.*, en hiver les animaux se fatiguent facilement; རྟ་¶་ ཐོན་ *v.* ཟིན་ *equus fatigatur*, le cheval est fatigué.

ཆད་རྫོ་ ¶་¶་རིང་ *Pyramis, monumentum in memoriam alicujus structum (sinice, pĕi)*, pyramide construite en mémoire de quelqu'un.

ཆད་པ་ *(vulg.)* — བཀའ་¶་ ཉེས་¶་ *Punitio*, punition; ¶་¶་གཏོང་ ¶་པས་གཅོད་ *punire*, châtier; ¶་¶་སྦྱང་ *v.* འགྲོལ་ *v.* དགོངས་པ་གནང་ *pœnam condonare*, dispenser d'une punition; ལུས་⋯ནོར་¶་ ¶་ ལུས་⋯ངོ་¶་གཏོང་ *pœna corporalis, mulcta*, peine corporelle, amende; གྲོད་ ¶་¶་ *pœna post litem inflicta*, peine infligée après un procès; རྒྱལ་པོའི་⋯

དཔོན་གྱི་¶་¶་ *pœna a rege, duce inflicta,* peine infligée par le roi, le chef; ¶་¶་ ཐེབ་ *v.* ཕོག་ *pœn. accipere, puniri,* être puni; ¶་མངན་ *anathema,* anathème; ¶་མངན་བྱེད་ *anathematisare,* anathématiser.

ཆད་པ་ (J.) *Oriundus, ortus,* né de; བོད་ནི་ སྤྲེའུ་དང་སྲིན་མོ་ནས་¶་¶་ *Thibetani a simio et fatidica muliere orti sunt,* les Thibétains sont nés d'un singe et d'une fée; གཤེར་དང་ཚད་ནས་¶་¶་འབྱུ་ *vermes ab humiditate et calore nascuntur,* les vers sont produits par l'humidité et la chaleur. *(prob. pro* (བསྐྱེད་) ?)

ཆད་ *Puls, pulmentum,* bouillie; འབྲུའི་.... འབྲས་....ནས་¶་ *pulm. ex granis, oriza, hordeo,* bouill. de grains, de riz, d'orge.

ཆན་པ་ *Forfices,* ciseaux; ¶་པས་གཅོད་ *v. vulg.* བཅད་ *forf. secare,* couper avec des cis.; ¶་པས་འབྲེག་ *v.* བཞར་ *forfic. radere, capillos secare,* couper les cheveux, raser.

ཆབ་ *hon. pro* ཆུ་ *Aqua,* eau; ¶་མིག་ *v.* མགོ་ *fons,* fontaine; ¶་འཆུ་ *aq. haurire,* puiser de l'eau; ¶་ཀྲུས་འཆུ་ *adaquare, irrigare,* irriguer; ¶་རྒྱུན་ *aq. profluens, rivus, flumen,* cours d'eau, fleuve; ¶་རོམ་ = *vulg.* ཁྱགས་རོམ་ *aq. congelata, glacies,* eau gelée, glace; དྲི་¶་ *essentia liquida et odorans,* eau de senteur; ¶་རི་ *parva lagena pro aq. lustrali,* petit flacon pour l'eau bénite; ¶་མི་ཆལ་ *v.* ཁོང་རོང་ A = R ཆུད་མི་ཟད་པ་ *inexhaustibilis,* inépuisable.

ཆབ་ *hon. Varii humores corporis,* les humeurs du corps; སྨྱན་ *v.* མིག་¶་ *lacrymæ,* larmes; ཞལ་ *v.* ཁ་¶་ *saliva,* salive; གསང་¶་ *aq. abscondita, urina,* urine; ¶་སེར་ *aqua flava, pus ulceris,* eau jaune, pus; ¶་ཁང་ *aquæ domus, latrinæ,* latrines.

ཆབ་སྒོ་ *Porta ad flumen, i. e. exterior,* porte extérieure (vers la rivière); ¶་¶་པ་ *v.* སྲུང་ *janitor,* portier.

ཆབ་མདོ་ = ཁྲམས་མདོ་ *(aquarum confluens) Nom. civitatis et principatus ecclesiastici ad ripas fluminis* ཟླ་ཆུ་ *(Lan-tsang-kiang, Mékong), sic vocata a confluente rivorum* ཛ་ཆུ་ *et* ངོམ་ཆུ་ *(vocatur Tchang-tou vel Tcha-mou-to a Sinens., et Tsiamdo ab Europ.)*; nom de ville et de principauté.

ཆབ་ཚོད་ *v.* ཚོད་ *vulg.* ཆུ་ཚོད་ *Mensura temporis per aquam, i. e. clepsydra, unde: horologium,* clepsydre, horloge; ¶་¶་འཁོར་ལོ་ *horolog. cum rotis,* horloge, montre à roues; ¶་¶་ *significat etiam hora,* heure; ¶་¶་ག་ཚོད་ཡོད་ *quota hora sit?* quelle est l'heure?

ཆབས་ *Cingulum militare ex corio, et cingulum in genere*, ceinture de cuir, et ceinture en général. (J. *fibula*, cordon.)

ཆབ་འོག *Locus jurisdictionis, subditus*, lieu soumis à la juridiction, sujet; ¶· འབངས ¶་འོག་འཇུག *suæ ditioni subjicere*, soumettre à son autorité; ¶· སྲིད་ *regnum, dominium*, royaume, domaine; ¶་འོག་གཏོང་ *v.* མངག་ *subditum mittere*, envoyer un sujet.

ཆབ་ཤོག་ *hon. pro vulg.* བཀའ་ཤོག་ *Diploma, editum scriptum*, diplôme, édit écrit.

ཆབས་གཅིག་ A = R ལྷན་ཅིག་ *Simul*, avec, ensemble.

ཆམ་ *Vincere, subjicere, perficere*, vaincre, soumettre, accomplir.

ཆམ་པ་ *Concordia*, concorde; མི་¶་པ་ ¶་ལ་ ཐབ་ *discordes esse*, être en désaccord; ¶་དུ་ A = R གཏན་དུ་ *firmiter, stabilis*, fermement, stable; སྐད་ཆ་མི་ཆམ་ *verba non concordant*, les paroles ne s'accordent pas.

ཆམ་པ་ ¶་སྣུད་ གློ་¶་ — *(vulg.) Epiphora*, rhume de cerveau, coryza; ¶་རིམས་ *ead. contagiosa*, grippe; སྣ···གྲེ·¶· *epiph. nasi, gutturis*, catharre du nez, de la gorge; ¶་¶་སྨན་ གློ་¶་ *v.* སྣུད་སྨན་ *medicina contra epiph., tussim*, médecine pour guérir le coryza, la toux.

ཆར་ *pro* ཆ་རུ་ *In partes*, en parties; ¶་བགོ་ *v.* འབྱེད་ *in partes dividere*, diviser en parties; ¶་གསིལ་བར་ *partes separare*, diviser les parties. — *Post aliquem numerum* = རེ་རེ་ *quisque*, chaque; གཅིག ¶· *unusquisque*. chacun; གཉིས་¶· *bini et bini*, chaque deux.

ཆར་ ¶་པ་ *vulg. Pluvia*, pluie; ¶་¶་ཟླ་མོ་ *v.* ཞིབ་མོ་ *v.* ཟེལ་ *v.* འཛམ་ *v.* རྡུལ་ = ཆུའི་ཟེགས་མ་ *parva pl.*, petite pluie; ¶་¶་དྲག་པོ་ ¶་རླུང་ ¶་ཆེན་ *magna pl., tempestas*, grande pluie, tempête; ¶· ཅན་ *v.* ལྡན་ *pluviosus*, pluvieux; ¶་མེད་ *v.* བྲལ་ *sine pl., aridus*, sans pluie, aride; ¶་¶་འབབ་ *vulg. v.* འབེབས་པ་ *pluit*, il pleut, la pluie tombe; ¶་འབེབས་ *pluens, epith. pro* ཆུ་ལྷ་ *deus aquarum, et pro sole*, qui fait pleuvoir, c.-à-d. le génie des eaux et le soleil; ¶་¶་དངས་ གྲོན་ གནམ་དངས་གྲོན་ *pluvia cessavit, cælum serenum factum est*, la pluie a cessé, le ciel s'est éclairci; ¶་སྐྱབས་ *protectio contra pl., epith pro* ཁྱིམ་ *tectum*, protection contre la pluie, le toit; ¶· ཁེབས་ *v.* གོས་ *vestis contra pl.*, habit contre la pl.; ¶་སྐྱབས་ *suffugium*, abri; ¶་ལེན་ *pl. recipiens, stillicidia*, gouttières; — *et preces lamarum ad obtinendam pl.*, prières des lamas pour

la pluie; ¶·ཤོག་ *papyrus oleata (contra pl.)*, papier huilé; ¶·གདུགས་ *umbella*, parapluie; ¶·གདུགས·རྐྱང···ཕབ་ *umbellam extendere, claudere*, l'ouvrir, le fermer. — *Syn. pro pluvia sunt:* སྤྲིན་བཅུད་ *nubium humor*, humidité des nuages; སྦྲང·¶· *pl. mellis*, pluie de miel; རླུང·གི·འབྲས་ *fructus venti*, fruit du vent; སྤྲིན·གྱི·ཕྲུ·གུ་ *v.* ཞོ་ *germinatio, lac nubium*, germe, lait des nuages; སྤྲིན·གྱི·མེ·ཏོག་ *flos nubium*, fleurs des nuages; དགུང·ཆར་ *pluvia cæli*, pluie céleste; གྲུ·ཆར་ *pluvia fertilisans*, pluie fertilisante.

ཆར·ཆོད་ *Pluviam secans, impediens, i. e. maleficium*, ce qui arrête la pluie, un maléfice.

ཆར·འདོད་ *v.* སྐྱོད་ ¶·བྱིའུ་ *vulg. E.* — *(in Sik. té pia)* — *In pluvia vivens, pl. desiderans, i. e. hirundo*, qui vit dans la pluie, la désire, nom de l'hirondelle.

ཆར·གཡེངས་ A = R ཆགས·པས·ཀུན་བསླངས·རྩེ·བ་ *Pluvia inconstans, i. e. omnia appetens et petens, ludendi causa, i. e. spiritus inconstans*, pluie variable, c.-à-d. esprit inconstant, qui se fait un jeu de tout désirer et demander.

ཆལ་ *hon.* སྐུ·¶· *Abdomen, inferior pars ventris*, abdomen.

ཆལ་ ¶·པར་ *Propalare*, étaler; ¶·ཆ་ *res propalata, stragulum*, tapis; ¶·ཆ·མར་ གདལ་ *v.* རྡལ་ *stragulum extendere*, étendre un tapis.

ཆལ·ཆིལ་ *Sonus aquarum fluentium*, bruit des eaux courantes. (*J. æstuosus*, confus; ¶·ཆོལ་ *confuse*, confusément.)

ཆས་ ¶·ཀ་ ལག་ *v.* སྒྲུག·¶· *Res, utensilia*, choses, objets, ustensiles; དམག···ལམ་ *v.* འགྲོ···འབྲི···བཟོ·¶· *res necessaria pro bello, itinere, scriptura, opere*, objets nécessaires pour la guerre, un voyage, l'écriture, un ouvrage; ཆ·ལུས·¶· *res necessariæ corpori, vestes, etc.*, choses nécessaires au corps, les habits, etc.; བོད···རྒྱ···སོག·¶· *res thibetanæ, sinicæ, mongolicæ*, choses thibétaines, chinoises, mongoles; མགར·བའི·¶·ཀ་ *ferrarii instrumenta*, outils de forgeron; གཏོར·མའི·¶·ཀ་ *utensilia sacrificii*, objets dont on se sert pour offrir le sacrifice; ཕོ···མོ·¶· *viri, mulieris res, vestes, ornamenta, etc.*, objets dont se sert l'homme, la femme; ཆས་ = རྒྱན་གོས·བཟང·ངན·སྤྱི·བ *i. e.* ཆས་ *designat ornamenta, vestes bonas et malas, omnia*, ornements, habits bons ou mauvais, objets en général; ¶·ཀ·བསྡུས་ *res congregare*, rassembler des objets.

ཆས་ ¶·པར་ *Dispositiones facere*, faire des arrangements; ¶·པ་ *dispositio*, arrangement; ཟ·བར···འགྲོ·བར···བཤད·པར་

¶་ *ad edendum, eundum, dicendum præparationes facere, etc.*, faire des dispositions pour manger, aller, dire; ¶་གཟབས་ *res bene disponere*, bien disposer les choses.

ཆས་ *Proficisci*, partir; བོད་དུ་¶་སོ་ *ad Thibetum profectus*, parti pour le Thibet; ད་¶་དགོས་ *nunc proficiscendum*, maintenant il faut partir.

ཆི་ *In seriebus, numerale* = 36, dans les séries de nombres, vaut 36.

ཆི་ཤི་ཤི་ *Fragrans, odorans*, parfumé; མེ་ཏོག་ ¶་¶་¶་ *florum fragrantia*, le parfum des fleurs.

ཆིག་ *Flos*, fleur; ¶་ཐུབ་ *nom. plantæ medic.*, nom de plante médicinale.

ཆིག་ *pro* གཅིག་ *Unus, præponitur magnis numeris*, un, se met avant les nombres considérables; *v. g.* ¶་བརྒྱ་, *vulg.* བརྒྱ་ཐམ་པ་ 100; ¶་སྟོང་, *vulg.* སྟོང་ཕྲག་ གཅིག་ 1000; *(J. addit: solus*, seul; ¶་ཐུབ་པ་ *qui solus facere potest*, qui peut faire seul; ¶་དྲིལ་ *in uno involuta*, enveloppés ensemble; ¶་ལབ་བྱེད་པ་ *secum loqui*, se parler à soi-même. *)*

ཆིང་(ཞིག) ཆིངས་(ཤིག་) *imp. vi.* འཆིང་— *liga, cinge*, lie, ceins; ¶་བ་ *ligatura*, ligature, lien; སྐ་¶་ *cingulum*, ceinture.

ཆིབ་པ་ A = R ཁྱབ་པ་ *comprehendere, continere*, renfermer, contenir; *(J. æqualis, uniformis, conformis*, égal, uniforme, conforme. *)*

ཆིབས་ A = R རྟ་ *Equus (ad equitandum)*, cheval de selle; ¶་ལ་འཆིབ་ *v.* ཞོན་ *v.* སྐྱོན་ *equitare, hon. E.*, aller à cheval; ¶་ནས་འབབ་ *v.* ཕབ་ *ab equo descendere*, descendre de cheval; ¶་སྒ་ *ephippium*, selle; ¶་ར་ *v.* ཁང་ *stabulum*, étable; ¶་ཆག་ *pabulum pro equo*, picotin.

ཆུ་ *vulg. hon.* ཆབ་ *Aqua*, eau; ¶་གྲང་(མོ) *v.* བསིལ་ *v.* འཁྱགས་(མོ་) *aqua frigida*, eau froide; ¶་ཚན་ *v.* ཚ་མོ་ ཚ་ཆུ་ *aqua calida, thermæ*, eau chaude, thermes; ཆུ་དྲོན་ *v.* འཇམས་ *a. tepida*, eau tiède; ¶་འཁོལ་ *a. ebulliens*, eau bouillante; ¶་སྐོལ་ *a. fervefacere*, faire bouillir de l'eau; ¶་རྗེན་ *a. cruda, i. e. quæ non ebulliit*, eau crue, c.-à-d. non bouillie; ¶་རྙོག་ *a. turbida*, eau trouble; ¶་དྭངས་མ་ *a. pura, limpida*, eau pure, limpide; དོང་ *v.* རྫིང་ *v.* ཁྲོན་ཆུ་ *a. ex puteo, stagno proveniens*, eau de puits, d'étang; ¶་དོང་ *v.* རྫིང་ *v.* གྲོན་ *fossa, puteus pro aqua*, fosse, puits pour l'eau; ¶་ཟོ་ *v.* བཟོས་ *situla, alveus pro a.*, seau pour l'eau; ¶་པ་ *m.* མ་ *f. aqua bajulator*, porteur d'eau; ¶་མིག་ *v.* འགོ་ *fons*, fontaine; ¶་མིག་ཅན་ *locus ubi*

sunt fontes, lieu où sont des sources; ཆུ་བླུག་ *aq. fundere*, verser de l'eau; ཆུ་ཡར་འཐེན་ ཆུ་འཆུ་ *aq. haurire, sumere*, puiser de l'eau; *adaquare, irrigare*, abreuver, arroser; ཆུ་གླང་... བྱ་... འབྲས་ *bubalus, avis, oriza aquatica*, buffle, oiseau, riz d'eau; ཆུ་རྡུད་ *v.* རླབ་ *inundatio, diluvium*, inondation, déluge; ཆུའི་ཕུང་པོ་ *v.* བདག་ *v.* གཏེར་ *v.* སྐྱེལ་ *v.* དབང་ *aquar. cumulus, dominus, thesaurus, rex, epith. pro* རྒྱ་མཚོ་ *mare*, l'amas, le seigneur, le trésor, le roi des eaux, c.-à-d., l'océan, la mer; ཆུ་གུར་ཅན་ *v.* འབེབས་ *v.* འབྱེད་ *a. tentorium, a. emittens, a. dividens*, tente d'eau, qui verse l'eau, divisant l'eau; ཆུ་ལྗིད་ལྡན་ ཆུས་ལྗིད་ *a. pondere gravatus*, appesanti par l'eau; ཆུ་མང་འཛིན་ *multam a. continens*, contenant beaucoup d'eau; ཆུར་ཉལ་ *aquæ incumbens*, couché sur l'eau; *ista omnia sunt epith. pro nubibus*, c.-à.-d. les nuages; ཆུ་གཞོན་ *v.* ཤིང་རྟ་ *vehiculum pro aquis, epith. pro navibus*, véhicule pour l'eau, un navire; ཆུ་འབུར་ *v.* བུར་=*vulg.* ལྦུ་བ་ *bulla, spuma aquæ, et in Sik. pustula aquosa*, bulle, écume d'eau, ampoule; ཆུ་སྐོར་ *molendina aquis mota*, meule mue par l'eau. —*Syn. pro aqua in genere sunt:* གཞི་ཅན་ *principium (omnium rerum)*, principe (des choses); དགུར་འབབ་ ཐུར་དུ་རྒྱུང་ *deorsum cadens, defluens*, descendant, coulant; འདོད་བྱེད་ *desiderium excitans*, qui excite le désir; ནོར་ལྡན་ *divitiis plena*, remplie de richesses; བཏུང་བྱ་(བ་) *bibenda*, à boire; འཆིང་བྱེད་ *ligans*, qui lie; མི་འཆི་ *non moriens, perpetua*, immortelle, perpétuelle; འཚོ་བྱེད་ *nutriens*, qui nourrit; འདྲུང་བྱེད་ *attrahens*, qui attire; ལུས་འཆིང་ *corpora ligans*, liant les corps; འཛག་ལྡན་ *stillans*, dégouttant; གསོ་བྱེད་ *curans*, qui guérit; རྒྱས་པར་བྱེད་ *adaugens*, qui augmente; སྒོ་ཀུན་འགྲོ་ *per omnes aperturas intrans*, entrant par toutes les ouvertures; སྤྲིན་གྱི་མེ་ཏོག་ *nubium flos*, fleur des nuages; སྤྲིན་གྱི་བཅུད་ *nubium humor*, humidité (provenant) des nuages; སྤྲིན་གྱི་སྨྱུ་གུ་ *germinatio nubium*, floraison des nuages; གཞོལ་འགྲོ་ *descendens*, qui descend; སྐྱོད་བྱེད་ *movens*, qui meut; འཇུ་བྱེད་ *adhærere faciens*, qui fait adhérer; མཉེན་བྱེད་ *emolliens*, qui adoucit; སྐོམ་སེལ་ *sitim dissipans*, qui étanche la soif; རང་འགྲོ་ *per se procidens*, coulant naturellement; འབྲུ་ཕན་ *seminibus utilis*, utile aux semences.

ཆུ་ *Per extentionem, vulgo sumitur pro qui-*

busdam humoribus corporis, désigne les humeurs du corps. *(vid.* ཆབ་ *)*

ཆུ་ ¶་བོ་ ¶་ཀླུང་ འབབ་¶་ *vulg. Rivus, flumen,* cours d'eau, fleuve, etc; ¶་རྒྱུང་ *profluens,* le cours de l'eau; ¶་འགྲམ་ *v.* མཐའ་ *v.* ཁ་ *v.* ངོགས་ *ora, ripa flum.,* rive, berge; ¶་དཀྱིལ་ *v.* གཞུང་ དབུས་ *v.* ཚར་ན་ *medium flum.,* le milieu du fleuve; ¶་བྲུབ་ *v.* རྒྱས་ ¶་ཡར་ འཕེལ་ *flum. increscit,* la rivière croit; དབྱར་¶་རྒྱས་ *tempore æstivo aqua crescit, abundans est,* en été l'eau croit; ¶་(མར་)འབྲིབ་ ¶་ཆུང་ཆུང་འགྲོ་ *flumen decrescit,* le fleuve décroît; ¶་ཕྲན་ ¶་ཕྲུག་ ¶་ཆུང་ཆུང་ *rivulus,* ruisseau; ¶་མིག་ *v.* འགོ་ *fons,* fontaine; ལུང་¶་ ¶་ཚོ་རིང་ *cursus aquæ diu non interruptus,* long cours d'eau; ¶་གཏིང་མོ་ *flumen profundum,* riviere profonde; ¶་སྲབ་མོ་ *flum. non profundum,* rivière peu profonde; ¶་རགས་ *v.* ལོན་ *agger flumen impediens,* digue; ¶་(མར་)དེད་ *secundo flumine ire,* suivre le courant; ¶་ཡར་དེད་ *adverso flumine ire,* remonter le courant; ¶་རྡབ་རྒྱབ་ *aquam vadare,* passer à gué; ¶་རྐྱལ་ *flum. transmeare,* passer un fleuve; ¶་གླ་ *naulum,* prix de passage; ¶་གཞོན་ *navis,* navire; — *Syn. pro flumine sunt:* འབབ་ལྡན་ དལ་འབབ་ *lente descendens,* descendant lentement; གླིང་ལྡན་ *insulas continens, regiones occupans,* rempli d'îles, parcourant les pays; ཀླུང་ལྡན་མ་ *amplum,* étendu; ཉལ་འགྲོ་ *supinum procedit,* qui s'avance étant couché; རྒྱུན་ལྡན་ *fluens, continuum,* coulant, continu; ཉ་ཁྱིབས་ཅན་ *piscibus plenum,* rempli de poissons; རབ་རླབས་ཅན་མ་ *fluctus habens,* formant des flots; རྐྱོད་ལྡན་མ་ *mobile,* mobile; སྒྲོག་ལྡན་ *strepens,* bruyant: གཞོལ་འབབ་ *descendens,* qui coule, descend; སྐྱེ་ནར་ལྡན་མ་ སྐྱེ་ནར་བའི་བདག་ *florum* སྐྱེ་ནར་ *dominus, receptaculum,* réceptacle de la fleur Chia-ner; གྱ་འགྱུ་འགྲོ་ *per sinus procedens,* s'avançant d'une manière tortueuse; གཙང་པོ་ *purum, flum. in genere,* pur, fleuve en général; དགེས་ལྡན་ *qualitatibus præditum,* doué de qualités; གཡོ་ལྡན་ *fallax,* trompeur; གསེར་ལྡན་ *aurum continens,* contenant de l'or; ངོགས་ལྡན་ *ripas habens,* ayant des rives; ཧྲང་ཧྲང་སྒྲ་ཅན་ *murmurans,* murmurant.

ཆུ་རླབས་ རླབས་ དབའ་ *v.* ཐ་རླབས་ *(vulg.)* ¶་དབའ་ཆེན་ ཀླུང་ *Fluctus, æstus,* flots. *Cuj. syn. sunt:* ཆུ་དྲག་ *aqua*

terribilis, eau terrible; ཆུ་ཆེན་ *aqua magna*, grande eau; རླབས་ཕྲེང་ *fluctuum series, successio*, flux et reflux; སྟེང་འཕར་ v. འཕྱོ་ *supernatans*, qui surnage; རབ་འཁྲུག་ *valde turbatus*, très troublé; ཆུ་འཁྲུག་མཆིལ་སློལ་ *aqua turbata anchoras solvens*, eau soulevée qui arrache les ancres; ཆུ་གཉེར་ ཁྲོ་གཉེར་ *aquæ furentis rugæ*, rides de l'eau irritée. (S) ཨུ་སྨི་

ཆུ་ལྷ་ ཀ་ཀླུ་ ཀ་བདག་ ཀླུའི་རྒྱལ་པོ་ *Deus, genius aquarum*, le dieu des eaux; *cuj. syn. sunt:* མཆོག་སེམས་ *nobilis spiritus*, noble esprit; མཆོག་སྦྱིན་ *nobile donum*, noble don; ཞགས་པ་ཅན་ *laqueos habens*, qui a des lacets (des dangers); ཆར་འབེབས་ *pluviam emittens*, qui fait tomber la pluie; འབྲུག་སྒྲ་ཅན་ *sicut tonitru fragosus*, bruyant comme le tonnerre; ཆུ་ལྡན་ *aquosus*, aqueux; བསིལ་བ་འཛིན་ *refrigerans*, qui rafraichit; ནོར་ཚལ་ལྡན་ *divitiarum hortum possidens*, possesseur du jardin des richesses; ལྷ་མིན་ལྷ་ *rex geniorum* ལྷ་མིན་, roi des génies *Lha-mine;* ནུབ་ཀྱི་ཕྱོགས་སྐྱོང་ *Occidentis protector*, protecteur de l'Occident; ཆུའི་ཁྲུབ་པ་ = འཛམ་བྷ་ལ་ (S) *aquas regens*, gouvernant les eaux.

ཆུ་སྐྱེས་ (*in* vel *ex aqua nata*) *Lotus*, le lotus; ཀ་ཀ་སྔོན་པོ་ *lotus cærulea*, lotus bleu; ཀ་ཀ་གནས་ *locus ubi lotus manet, epith. pro nubibus*, habitation du lotus; ཀ་ཀ་ཅན་ *lot. possidens, epith. pro* སྤྱན་རས་གཟིགས་ *Buddha*, qui a le lotus, Bouddha: ཀ་རས་ *lot.-indigo, cærulea, epith. pro* ཨུད་པ་ལ་ lotus-indigo, bleu, Eu-pa-la. *Syn. sunt:* ཆུའི་ལང་འཚོ་ *aquæ juventus*, la jeunesse des eaux; ཆུར་ཉལ་ *supra aquam jacens*, surnageant.

ཆུ་གང་དབྱུང་བ་ A = R སྙིང་སྟོབས་དབྱུང་བ་ *Qui vires exerit, audax*, qui déploie ses forces, audacieux.

ཆུ་རིག་སྡོན་པོ་ = ལྟས་ངན་ཅན་གྱི་གཟའ་བཞི་ *Quatuor infaustæ planetæ*, les 4 planètes néfastes; *harum syn. sunt:* ཤར་གྱི་དུ་བ་མཇུག་རིང་ *Orientis cometa*, comète de l'Orient; ལྷོའི་སྟག་མགོ་མེ་འབར་ *in M.-ridie, ignis comburens, Tag et Go*, au Sud, Tag-go, feu brûlant, (incendie?) ནུབ་ཀྱི་གཡག་མགོ་རླུང་འཚུབ་ *ad Occid., yak go procellas causat*, à l'Ouest, la tête du yak cause les tempêtes; བྱང་གི་སྲིན་མོ་ཤ་འགྲོག་གས་ *ad Septent., Sinemo dabitne carnes ad manducandum?* au Nord, Sinemo laissera-t-elle manger de la viande (famine)?

ཆུ་སྟོད་ *Stella 19ª zodiaci, in Sagittario*, 19ᵉ étoile du zodiaque, dans le Sagittaire

cuj. syn. sunt: བྲེ་ ཆུ་སྟ་ལྡན་ (S) བཅུ་ ཙ་འའ་ཏད་

ཆུ་སྨད་ *Stella 20ª zod. in Sagittario, cuj. syn. sunt:* དབུལ་ སྣ་ཚོགས་སྟ་ལྡན་ (S) ཨ་དྲའ་རའ་འའ་ཏད་ 20ᵉ étoile du zodiaque, dans le Sagittaire.

ཆུ་ཐིགས་ ཐིགས་པ་ — *vulg.* ཐིག་པ་ *Aquæ gutta*, goutte d'eau, *cuj. syn. sunt:* ཐིགས་ཕྲེང་ *guttæ in seriebus*, gouttes tombant en séries, en lignes; ཆུ་འཐོར་ *aqua sparsa*, eau éparpillée; ཆུ་ཟེལ་ *aqua minuta*, eau minuscule; ཆུའི་ཟེར་ཉེར་མ་ *aqua radiis similis*, eau semblable à des rayons.

ཆུ་མདོ་ལྷ་ཁང་ར་ *Nom. pagodæ ad confl. rivi descendentis a monte nivoso* རྡོ་མེ་ *v.* དཀར་ལ་ *cum flum.* རྫོང་ཆུ་ *(Lou Kiang, Salouenne), in districtu* ཚ་རོང་ *Thibeti SE*, nom d'une pagode.

ཆུ་པ་ *(sic Lexic.), vid.* ཚུ་པ་, Vêtement commun thibétain.

ཆུ་སྤོད་ *vulg. Mentha piperita*, menthe poivrée.

ཆུ་བ་ ཉ་ཆུ་ རྒྱུས་ *Nervi et tendones*, nerfs et tendons; ¶·¶·ཅན་ *nervosus*, nerveux; ¶·¶·འཁོག་པ་ *contractio nerv.*, contraction des nerfs.

ཆུ་བུར་ *Bulla aquæ (nom. unius ex infernis frigidis)*, bulles d'eau (nom de l'un des enfers froids); ¶·¶·རྡུལ་བ་ཅན་ *bullæ aquæ pulvere plenæ (nom. alterius inferni frigidi)*, bulles d'eau pleines de poussière (nom d'un autre enfer froid).

ཆུ་བོ་རབ་མེད་ *Flumen de quo nihil omnino bibere possunt damnati, (1ª pars inferni)*, fleuve dont les damnés ne peuvent boire.

ཆུ་བྱ་ *Avis aquatica in genere, et vulgo, anas*, oiseau aquatique en général, et vulg. canard. *Variæ species avium aquat.* ཆུ་སྲེག་ *perdix aqua.*, perdrix d'eau; ¶·སྐྱར་ *gallina aquat.*, poule d'eau; ¶·སྐྱེགས་ *alia species, etc.*, ¶·བྱ་ *na rong, truo*, cormoran. — *Syn.* ཆུ་སྐྱོག་ *in aqua cantans*, qui chante sur l'eau.

ཆུ་མ་རྩི་ *Planta medicin.*, plante médicinale.

ཆུ་ཚོད་ *Mensura temporis ab aqua*, clepsydre; *etiam, vulgo hora*, heure; ¶·¶·དྲུག་ཅུ་ཉིན་ཞག་གཅིག་ 60 ཆུ་ཚོད་ *faciunt unam diem integram, diem et noctem — ergo = 24 nostrarum minutarum = hora thibetana*, 60 *Kio-tseu* font un jour et une nuit, donc 1 vaut 24 minutes, c'est l'heure thibétaine; ¶·¶·གཅིག་ལ་ཆུ་སྲང་དྲུག་ཅུ་ཡོད་ *in uno* ཆུ་ཚོད་ *sunt* 60 ཆུ་སྲང་ *ergo = 24 sec.*, dans un *kio-tseu* il y a 60 *kio-srong*, chacun de 24 secondes; དབུགས་ *v.* ངག་པ་དྲུག་ལ་ཆུ་སྲང་གཅིག་ *in uno* ཆུ་

སྐང་ *sunt sex respirationes*, dans un *kio-srong* il y a six respirations; ¶·¶ འཁོར་ལོ་ *horologium cum rotis*, horloge à roues, montre; ¶·¶·འཁོར་ལོ་མགྱོགས་(དགས་) *horlog. nimis celerum*, l'horl. est en avance; ¶·¶·¶·¶·དལ་མོ་ཡིན་ *horol. retardat*, l'horl. retarde; ¶·¶·¶·¶·ཚད་ལྡན་ *v.* དྲང་མོ་ *horol. justum est*, l'horl. est juste.

ཆུ་ཤེང་ ཆུ་སྐྱར་ ཆུ་བོ་ལྔ་ལྡན་ *v.* ཞིན་ *Nom. regionis in India, ultimum indicat Panjab*, nom de pays indien, le Panjab.

ཆུ་ཟླ་ ཆུ་ཅན་གྱི་ཟླ་བ་ *Menses pluviosi*, mois pluvieux; ཆུ་སྟོད་ཟླ་ *mensis* 1us *hujus tempestatis* = 6us *mensis*, le 1e mois de cette saison, la 6e lune; *et* ཆུ་འཛག་ཟླ་བ་ 7^{a} *luna*, 7e lune.

ཆུ་ཡིག་ *Scriptura cursiva*, écriture cursive.

ཆུ་ར་ *vulg. Species casei, (butyro extracto, reliquiæ lactis ebullitione coagulantur)* espèce de fromage.

ཆུ་ཤིང་ *Musa sapientum vel, Pistia stratiotes*, bananier ou pistia,—*etiam epith. pro meretricibus geniorum;* ¶·¶·ལྷ་ཅན་མ་ *epith. pro iisdem.*

ཆུ་ཤེལ་ *vulg. Crystallina rupes*, cristal de roche; *cujus syn. est* ཟླ་འོད་པན་ཤེལ་ *crystall. sicut lumen lunæ*, cristal ayant l'éclat de la lune.

ཆུ་སྐང་ *Minuta thibetana* = 24 s^{ec}, une minute, *vid.* ཆུ་ཚོད་

ཆུ་སྲིན་ *Monstrum marinum*, monstre marin; ¶·¶·རིང་པོ་ *id. longum*, le même de grande taille; *cuj. syn. sunt:* ཆུའི་ཕག *porcus aquarum*, le porc des eaux; ཆུའི་ཟས་ཅན་ *in aqua vivens*, vivant dans l'eau; བུམ་པའི་མགོ་ *caput sicut lagena*, qui a la tête comme une jarre; ཉ་མིད་ *pisces degluticns*, mangeur de poissons; འཛིན་འགྲི་ *captus volvitur*, qui se roule quand il est pris.—*Alia syn. ex eo sumpta:* ¶·¶·གནས་ *monstrorum habitatio, epith. pro* ཤིང་རྟ་སྣ་ཚོགས་ *mare*, habitat. des monstres, la mer; ¶·¶·བདག་ *monstror. dominus, mare*, le seigneur des monstres, la mer; (S) ནཀྲ་ མ་ཀ་ར་ ཀུམྦྷི་ར་ *crocodilus*, le crocodile.

ཆུ་སྲིན་ཁྱིམ་ *Astacus, constell. Cancris*, le Cancer.

ཆུག་ ¶·ཅིག་ *imp. vi.* འཇུག་ *Pone, intra, causa*, place, entre, cause.

ཆུང་ ¶·བ་ ¶·¶·(*vulg.*)—*Parvus*, petit: ¶·ཟད་ ཅུང་ཟད་ ¶·ངུ་ *paululum, parum*, un peu; ¶·ངུར་འགྱུར་བར་ *v.* འགྱུར་བར་, *vulg.* ¶·¶·འགྲོ་ *decrescere*, décroître; ¶·¶·བྱེད་ *v.* བ་ཟེ་ *minuere*, diminuer, rendre plus petit.—*Syn. sunt:* ¶·ངུ· ཉུང་ངུ་ ཕྲ་བ་ *v.* མོ་ ཕྲན་

ཆུང་ཟད་ བག་ཙམ་ ཉུང་ཤས་ ཉུང་ཟད་ ཟེགས་ཙམ་ ཆུང་ཙམ་ ཆ་ཕྲ་ (*N. B.* ཉུང་ *adhibetur quando de numero, et* ཆུང་ *quando de volumine, dignitate, etc. agitur.*)

ཆུང་ *vulg. Parvus ætate,* jeune; = ནུ་¶ *parvus filius, parva filia,* petit enfant; མ་¶ *parva mater, i. e. soror minor matris, vel 2ª uxor patris in polygamia,* petite mère, c.-à-d. jeune tante maternelle, ou seconde femme du père; ཕ་¶ *parvus pater, i. e. 2us maritus in polyandria,* petit père, c.-à-d. 2d mari de la mère; སྤུན་¶ སྤུན་ཡ་ *frater minor,* frère cadet: དཔོན་¶་བ་ 2us *dux, quando sunt duo ejusdem tituli in eodem loco,* deuxième chef.

ཆུང་མ་ = ཆེན་མ་ *Uxor primaria, hon.* བཙུན་མོ་ *matrona,* épouse principale, matrone; ¶་¶་ལེན་ *uxorem prim. sumere,* épouser la 1e femme.—*Syn. sunt:* བག་མ་ མནའ་མ་ *sponsa, uxor,* fiancée, épouse; བདག་ལྡན་ *dominum habens,* qui a un maître; བདག་པོའི་བརྩལ་ཞུགས་མ་ *quæ venit sub potestate domini,* qui est sous puissance d'homme; ལག་པ་ ཁྱིམ་འཛིན་མ་ *manum dans, domum capiens, accipiens,* qui donne sa main, reçoit une maison; གཉེན་འདུན་མ་ *propinquos congregans,* qui réunit les proches parents; འགེགས་བྱེད་མ་ *impedimentum faciens,* qui cause un empêchement: ཕྱིད་བྱེད་མ་ *lucrum, augmentum faciens,* qui fait progresser; བདེན་མ་ *vera, fidelis,* fidèle; གཉེན་ཁྱིམ་ *propinqua extranea,* parente venue d'ailleurs; ཁྱིམ་ v. བག་གསར་ *nova sponsa,* fiancée; རིགས་སྐྱོང་ *progeniem, familiam protegens,* protégeant la race, la famille; ཟླ་ཚན་མ་ *menstruas habens,* ayant les règles; ཁྱིམ་བདག་མོ་ v. གནས་མོ་ (*vulg.*) *domus magistra,* maîtresse de maison; གདན་གྱི་མཛའ་ན་མོ་ *culcitra comes,* qui partage le même coussin; ཆེས་ཅན་མ་ *fidelis,* fidèle; དབང་བསྒྱུར་མ་ *magistra, regens,* qui gouverne, maitresse; བྲན་མོ་ *serva,* servante; ཁྱིམ་འདམ་བྲན་མོ་ *serva domum eligens,* servante choisissant sa maison; མཆེས་འབྲང་ A = R ཆུང་མ་ *uxor,* épouse; *et* བྲན་མོ་ *famula,* domestique.

ཆུད་ *Intraponere, intrare, deponere,* mettre dedans, entrer, déposer; ཁོང་དུ་ v. ཐུགས་སུ་ v. མནོ་ཆུ་¶ *in mente, corde ponere,* mettre dans son cœur; བསྟར་བ་ཆོས་ཐམས་ཅད་ཐུགས་སུ་¶ *doctrinas omnes in corde ponere,* mettre toutes les doctrines en son cœur; འོག་དུ་¶

infraponere, subjicere, mettre dessous, soumettre; དངོས་སུ་¶་པ་ *in substantia (rerum) absorptus, epith. pro viro docto, sapiente,* absorbé dans la substance des choses, le savant; སྐབས་སུ་¶་ *secundum occasionem providere sibi,* se pourvoir selon l'occasion.

ཆུད་ རྣམ་¶་བཅོ་ *Destruere,* détruire; ཁང་པ་རྣམ་¶་དགོས་ *domum destruere oportet,* il faut détruire la maison.

ཆུད་གསོན་ *v.* གསན་ *v.* ཟ་ *v.* གཟོན་ *v.* ཟས *v.* འཛད་ *Impendi, destrui,* être usé, détruit; སེམས་ཁོང་¶་པ་=ཡིད་མི་བདེ་ *animo linqui,* être découragé; ཆུད་མ་གསོན་ *noli impendi, dejici,* ne te décourage pas; ¶་ཟ་བར་ *v.* ཟད་པར་ *destrui, perire,* périr; ¶་མི་ཟ་བ་ *quod destrui non potest, (J. inexhaustibilis),* indestructible. — *Syn. pro* ¶་ཟོས་ *sunt:* སྦྱུག་པ་ *terminatus, finitus,* fini, terminé; ཞིག་ *destrue,* détruis; བཞིག་ *destruam,* je détruirai; རྒྱལ་པ་ A = R བཅོམ་པ་ *victus,* vaincu; ཉམས་ཟིག་ *macilentus,* maigre; ཕྲག་པ་ ཟྭི་ *minutus,* diminué.

ཆུད་(པོ་)—*vulg. Fasciculus, manipulus,* faisceau, poignée; རྩ···སོག···མེ་ཏོག་¶་¶་ *herbarum, palearum, florum fasciculus,* botte d'herbe, de paille, bouquet de fleurs; དར་གྱི···མུ་ཏིག་གི་¶་¶་ *fili serici, margaritarum fasciculus,* écheveau de fil de soie, écrin de perles.

ཆུན་མ་ (*vulg.* མནའ་མོ་ཆུང་བ་) *Uxor secundaria,* épouse secondaire; ¶ ¶་ལེན་ *camd. sumere,* en prendre une; ¶་¶་བླངས་ཏེ་ *cum uxorem secund. accepisset,* ayant pris une seconde femme.

ཆུབ་ ¶་པར་ *Comprehendere, includere,* contenir, renfermer, posséder; ཀུན་¶་པ་ *omnia comprehend., epith. pro sapiente,* qui comprend, possède tout, le sage; བྱང་¶་ *purificationem, sanctitatem possidens, (dignitas Buddhistica)* qui possède la sainteté; དབང་པོ་ཐམས་ཅད་¶་པ་ *omnes sensus penetrans,* qui pénètre tous les sens.

ཆུབ་པོ་ A — R རྟོགས་པ་ *Intelligens, judicans,* qui comprend, juge; ¶་པ་ = ཆུད་པ་ *intelligere, mente raptus,* comprendre, être ravi en esprit.

ཆུར་ *pro* ཆུ་རུ་ *In aqua,* dans l'eau; ¶་ཉལ་ *in ead. jacens, epith. pro pisce et nube,* couché dans l'eau, le poisson, le nuage; ¶་འགྲོ་ *v.* རྐྱལ་ *per aquæ viam ire, navigare,* aller par eau, naviguer; ¶་སྦང་ *aqua madefacere, macerare,* faire macérer, tremper.

ཆུར་བ་ *v.* ར་ = ཆུ་ར་ *Species casei,* espèce de fromage.

ཆུས་ *pro* ཆུ་ཡིས་ *Ab aqua,* par l'eau; ¶་བཀྲུས་བ་ *aqua lotus,* lavé à l'eau; ¶་ཁྱེར་སོང་ *ab aqua ablatus,* emporté par

l'eau; གསེར་¶་བཏོབ་ *deauratus*, doré.

ཆུས་ ¶་ཤིག་ *imp. vi.* འཆུ་—*Adaqua, irriga*, abreuve, arrose; ནོར་¶་ *animalia adaquare*, abreuver, les animaux; ཞིང་¶་ *agrum irriga*, arrose le champ.

ཆེ་ *In seriebus numerale* = 96, dans les séries de nombres, vaut 96.

ཆེ་ ¶་བ་ = ཆེན་(པོ་) *(omnes vulg.) Magnus (physice et moraliter)*, grand; ¶་བ་(ཉིད་) *magnitudo*, grandeur; ¶་ཆུང་ *mag. et parvus, i. e. amplitudo*, grand et petit, c.-à-d. amplitude; ¶་ཆུང་མེད་ *neque magnus, n.que parvus, medius*, ni grand ni petit, moyen; ¶་དྲགས་ *nimis, valde mag.*, très ou trop grand; རིན་པོ་¶་ *pretiosus, mag. momenti*, précieux, de grande importance; རིང་¶་དྲགས་ *nimis, valde longus*, très ou trop long; ཐམས་ཅད་ལས་¶་ *omnibus major, maximus*, le plus grand; མི···གོ་ས···དགེ་བ་¶་བ་ *mag. homo, dignitas, virtus*, grand homme, dignité, vertu; ཐུགས་རྗེ་¶་ བཀའ་དྲིན་¶་ *misericordia, gratia magna, i. e. gratias ago*, votre miséricorde, votre grâce est grande, c.-à-d. merci; ¶་དོན་ *magni momenti*, de grande importance; ¶་སྐྱང་ལྟ་ *magnitudinem examinare*, mesurer la grandeur.

ཆེ་ཐབས་(ཅན་) *Magna media, magnus in mediis (utendis), i. e. arrogantia, affectatio, arrogans, etc.*, arrogance, emphase; ¶་¶་མེད་ *sine arrogantia, affectatione, simplex*, sans arrogance, simple; ¶་འདོད་ *magna desiderans, ambitiosus*, ambitieux; ¶་འགྲན་ *æmulator*, émule, adversaire.

ཆེ་ཞེ་ ཨ་ཆེ་, *vulg.* ཨ་ཞེ་ = སྲིང་མོ་ *Soror natu major.—(modus frequens interpellandi mulieres)*, sœur aînée.

ཆེ་གེ་(མོ་) A = R སྤྱི་ *Omnes, universalis*, tout, universel; *(cs. J. talis*, tel.*)* ¶་གེའི་ཆ་ *pars alicujus totius*, partie d'un tout; ¶་¶་མོར་ *in toto*, en somme, en tout.

ཆེ་བཞི་ *Testis*, témoin; ¶་¶་དྲིས་ཏེ་ *quasi testis interrogatus, teste interrogato*, interrogé comme témoin, le témoin étant interrogé.

ཆེད་ = དོན་ *Negotium*, affaire; ¶་ཆེན་པོ···ཆུང་ཆུང་ *negot. magnum, parvum*, grande, petite affaire.

ཆེད་དུ་ *affix.* = དོན་དུ་ *Ut, ad, propter, quia*, pour, afin de, parce que; དྲོ་བའི་¶་¶་གོས་གྱོན་ *ad calefaciendum se vestes induere*, mettre des habits pour se réchauffer; དུག་ཟ་¶་¶་ཤི་སོང་ *quia venenum sumpsit, mortuus est*, parce qu'il a pris du poison, il est mort.

ཆེད་ A = R འགའ་རེ་ *Aliqui, quidam*, quelques-uns.

ཆེན་ ¶་པོ་ = ཆེ་བ་ = རྒྱ་¶་ = གདོས་¶་ = *(vulgo, physice et moraliter) Magnus, largus, amplus*, grand, large, vaste; མི་¶་པ་ *homo mag. (dignitate, merito)*, grand homme; ཆུ་...ལམ་...ཁྱིམ་...དོན་...གྲོས་¶་¶་ *flumen, via, domus, negotium, dignitas mag.*, grande rivière, route, maison, affaire, dignité; རིན་¶་ *magni pretii, pretiosus*, précieux, important; ལོ་¶་¶་ *ætate provectus, senex*, grand âge, vieillard; ¶་ཆུང་གཉིས་ 1ª *et* 2ª *uxores*, épouse principale et ép. secondaire; མིང་¶་¶་ཡོད་ *mag. nomen, famam habet*, il a une grande renommée; སྡིག་པ་...དགེ་བ་¶་¶་ *peccatum, virtus magnus*, péché grave, grande vertu.

ཆེམ་ ཆེམས་ ཁ་ *v.* བཀའ་ *v.* ཞལ་¶་ *Testamentum, ultima voluntas*, testament, dernières volontés; སྲས་ལ་¶་¶་བཞག་ *pro filio test. facere*, faire un test. pour son fils. *(N. B. Testamentum non est generaliter in usu in Thib., propter defectum juris proprietatis quoad fundum, exceptis quibusdam casibus de ducum proprietatibus. Apud populum, filius major, vel unus tantum filius est hæres.)*

ཆེམ་ཆེམ་ *Sonitus terræmotus, fluctuum, tonitru*, bruit d'un tremblement de terre, des flots, du tonnerre, etc.; འབྲུག་སྒྲ་¶་¶་ *tonitru intonat*, le tonnerre gronde.

ཆེམ་མེ་བ་ *Silentium, quietudo*, silence, repos; ¶་མེར་འཁོད་ *v.* འདུག་པར་ *in sil. manere, sedere*, se tenir en silence, en repos.

ཆེམས་ A=R ཕྲིན་དུ་སྐུར་ *Nuntium dare, mittere*, donner, envoyer nouvelle.

ཆེམས་ *Peccatum*, péché; ཆང་¶་ *vini pecc., ebrietas*, ivrognerie.

ཆེར་ *pro* ཆེ་རུ་ *Major, magis, plus, amplius*, plus, plus grand; ¶་འགྱུར་(བར་) *major fieri*, croître; ¶་མཆོག་ཏུ་ ཆེས་¶་ *maximus*, très ou le plus grand; ¶་ན་ *amplius*, de plus; ཕལ་¶་ *plerique, major pars*, la plupart; ¶་མང་ ཆེས་མང་ *plurimi*, beaucoup; ¶ ཟིན་ *fere finitus, destructus*, presque entièrement fini, détruit; རྒྱ་¶་རོལ་པ་ *eventus magni et majores, pars libri*, བཀའ་འགྱུར་ développement des jeux, (Fouc.)

ཆེས་ *pro* ཆེ་ཡིས་ *A magno*, par un grand; བཀའ་དྲིན་¶་ *tua magna gratia*, par votre grande faveur; དབང་¶་པས་ *cum magna potestate*, avec une grande puissance; ¶་དར་བར་གྱུར་རོ་ *valde diffusus est*, il est très répandu.

ཆེས་ *imp. vi.* འཆེ་བར་ *Crede*, crois; ¶་ཙན་མ་ *fide, fiducia digna, fidelis, epith. pro uxore*, digne de confiance, l'épouse.

ཆོ་ *In seriebus, numerale* = 126, dans les séries de nombres, vaut 126.

ཚ་ *Parentela, origo,* parenté; ¶་འབྲང་ *matris parentela,* parenté maternelle; ¶་རིགས་ *patris parent.,* parenté paternelle; ¶་རིས་ *nobilis origo,* noble origine, race; ¶་སྨད་ *ex humili origine,* de race vulgaire.

ཚ་ག་ *vulg. Methodus aliquid faciendi, cæremonia, ritus,* méthode, maniere de faire, vulg. E. cérémonie; ¶་¶་པ་ *v.* མཁན་ *qui religiosos ritus exequitur,* celui qui accomplit les rites religieux; ¶་¶་སྲུང་ *v.* བཟེ་ *eosd. servare,* les observer; གསོ་བའི་¶་¶་ *v. vulg.* ལུགས་ *modus curandi morbos,* maniere de guérir; སྔགས་ཀྱི་¶་¶་ *incantationum ritus,* rites pour faire des charmes; ¶་གའི་ཆད་ *rituum fractio, violatio rituum,* faute contre les rites.

ཚ་ངེ་ ¶་ངེས་ *Singultus, gemitus, proh dolor!* sanglot, gémissement, hélas! ¶་¶་འདོན་ *v.* འདེབས་ *v.* བྱེད་ *singultire,* sangloter, etc.

ཚ་པ་ ཚུ་པ་ *(Lexic.) vulg. Longa vestis thibetana,* habit thibétain; འབྲུག་...ལྭ་བ་...རས་...གོས་ཆེན་¶་¶་ *ead. ex panno laneo, ex tela gossypii, ex serico,* le même en étoffe de laine, de coton, de soie.

ཚ་འཕྲུལ་ *Sui ipsius vel alterius rei transformatio, portentum,* transformation étonnante, prodige; འདྲེའི་¶་¶་ *ead. a diabolo producta,* prodige diabolique; རྫུ་འཕྲུལ་ *magica transformatio, operatio,* opération magique.

ཚ་བར་ *Excitare, incitare,* exciter.

ཚ་བོ་ *Tessera, alea* = ཤོ་ *et* (S) ཨཀ་ཀ་, dé; ¶་¶་མཁན་ *aleator,* joueur de dés; ¶་¶་རྩེ་བར་ *v.* རྩེ་མོ་རྩེད་ ¶་¶་རྒྱབ་ *vulg. aleis ludere,* jouer aux dés; ¶་ལས་ *ludus alearum,* jeu de dés; ¶་¶་རིས་ *cubi alear.,* les dés (cubiques); རུས་...ཤིང་¶་¶་ *al. ex ossibus, ligno factis,* dés faits d'os, de bois; ¶་¶་མིག་ *maculæ, puncta al.,* les points des dés; ¶་¶འི་ས་བོན་ = འགྲོན་བུ་ *conchæ,* cowries *loco tesser. usitatæ,* petites coquilles employées comme dés; ¶་¶་ A = R རྒྱན་ *pignus ludi,* enjeu.

ཚག་ *pro* ཚོ་ག་ *Ritus,* rite, cérémonie; བོན་¶་ *ritus sectæ* བོན་པོ་, rites de la secte des Peunbo.

ཚག་ *imp. verbi* གཚོག་ *Frange,* brise.

ཚག་ *(in Sik. vulg.* འོང་བས་*) vulg. Sufficiens, contentus,* suffisant, satisfait; ¶་གོ་ *sufficit,* il suffit, assez; ¶་ཤེས་པ་ *qui sufficientiam cognoscit, qui scit contentus esse,* qui sait se contenter de; ལོངས་སྤྱོད་¶་གོ་ *divitiæ sufficiunt,* ses

richesses suffisent; དམག་མི་སྟོང་ཕྲག་གཅིག་¶ 1000 *milites suffic.*, mille soldats suffisent; ¶་ཟ་ཐོན་ *v.* ཟིན་ *satis manducavi*, j'ai assez mangé; ¶་¶་ཡིན་ *præsto esse*, être juste à point; ཞིང་རྨོ་ས་¶་¶་ཡིན་ *in congruo tempore arandi est ager*, le champ est prêt à être labouré.

ཚོག་ *vulg. Licet, et moraliter, posse*, il est permis, pouvoir; ཟ···བཤད···བཟོ···འོང···འགྲོ¶ *manducare, dicere, facere, venire, ire licet*, on peut manger, dire, faire, venir, aller; འབུལ་¶ *offerre licet, possum*, je puis offrir; འབག་མི་¶ *non licet ferre*, il n'est pas permis de porter; མི་¶ A = R མི་ནོད་ *non audeo, non possum*, je n'ose, je ne puis. *(In hoc sensu* ཚོག་=ཉན་ *ambo vulg., licet*, il est permis, loisible; *sed non est idem ac* ཐུབ་ *possibilitas materialis, physica*, possibilité matérielle, physique.)

ཚོགས་ *(forte imp. verbi* འཚོགས་*) Ire, frangere, dividere, confiteri*, aller, briser, diviser, avouer; ཆིབས་ལ་¶ *equitare*, aller à cheval.

ཚོང་ *quandoque adhibetur pro* མཚོང་ *Salire, saltare*, sauter.

ཚོང་ *(J.* མཚོང་*) Species lapidis pretiosi flavo-pallidi coloris, non magni pretii (J. cornelian or sardonix)*, nom d'une pierre précieuse.

ཚོད་ ¶་ཅིག་ *imp. verbi* གཅོད་ *Præcide, frange, judica*, coupe, brise, juge; རྩོད་ *v.* གྲོད་¶ *litem judica*, juge un procès; ལྕགས་ཐག་ལ་མ་¶ *catenam noli frangere*, ne brise pas la chaîne; འདས་བཅའ་¶ *vota frange, viola*, brise, viole les vœux; ཐག་¶ *distantiam secans, i. e. certum*, coupant la distance, c.-à-d. certain; ཐག་¶་ཡིན་ *certum est*, c'est certain; ཡག་ *v.* ཡར་ཐག་¶ *excellens (dicitur de personis et rebus)*, certainement très bon, excellent; ཆད་པས་¶ *puni eum*, punis-le.

ཚོད་བཅད་ *In loculos, areas dividere*, diviser en compartiments; ཁང་པ་ནང་¶་ག་ཚོད་བཅད་དགོས་ *in quot cubicula oportet domum dividere?* en combien de chambres faut-il diviser la maison?

ཚོབ་ ¶་ཅིག་ *imp. verbi* འཆབ་ *Absconde*, cache.

ཚོམ་ ¶་ཞིག་ ཚོམས་ཤིག་ *imp. verbi* འཇོམས་པར་ *Vince, subige*, vainc, soumets.

ཚོམ་ ¶་རྐུན་(བྱེད་པར་) ཚོམས་ *Furari*, voler, piller; ¶་པོ་ *v.* མཁན་ *v.* རྐུན་ *fur*, voleur; ¶་རྐུན་ཚོགས་ *caterva latronum*, troupe de voleurs. *(In Sik. vulg. di-*

cunt: Kom རྐུབ་ *furari, et* Kom རྐུབ་ མཁན་ *fur.)*

ཆོམ་ *Nom. lapidis pretiosi cærulei,* pierre précieuse bleue.

ཆོལ་ *imp. verbi* འཇོལ་ *Alicui in fidem da,* confie à quelqu'un; ཟ་¶་ *penes,* au pouvoir de; དཔོན་པོ་ཟ་¶་ *ad beneplacitum ducis,* au bon plaisir du chef.

ཆོལ་ *Varius, instabilis, inconstans,* variable; དཔྱིད་¶་ *ver inconstans,* printemps variable.

ཆོལ་ *pro* ཆོ་ལོ་ *Tesseræ,* les dés.

ཆོས་ ¶་ཞིག་ *imp. verbi* འཆའ་ *Præpara, dispone, institue, fac,* prépare, dispose, institue, fais.

ཆོས་ *Substantia, ens, res materiales,* êtres, choses matérielles en général; ¶་ ཐམས་ཅད་མི་རྟག་པ་ཡིན་. *res omnes non sunt durabiles,* les êtres ne sont pas durables; ཆུའི་¶་ཆར་ *pluvia est aquæ substant.,* la pluie est la substance de l'eau; ¶་མང་པོ་ཡོད་ *multas res habet, dives est,* il a beaucoup d'objets, il est riche.

ཆོས་ *Consuetudo, mos, usus, natura,* coutume, nature; ཡུལ་¶་ *patriæ usus, mores,* coutumes d'un pays; ¶་ལྡན་མ་ *mulier suas consuetudines, i. e. menstruas habens,* femme qui a ses règles; འཇིག་པའི་¶་ཅན་ཡིན་ *naturaliter destructibilis,* naturellement destructible.

ཆོས་ *vulg. Religio (in genere),* religion en général; དམ་པའི་¶་ *rel. sancta,* sainte religion; ལོག་པའི་...བདེན་པའི་¶་ *relig. perversa, vera,* relig. perverse, bonne; ¶་སེམས་ཅན་ *v.* ལྡན་ *religiosus, pius,* religieux, pieux; ¶་མེད་(པ་) *sine relig. impius,* sans relig., impie; ¶་ཁང་ *rel. domus, templum, ecclesia (materialis), (pagani dicunt* ལྷ་ཁང་*)*, église, temple (matériel); ¶་གྲྭ་ ¶་སློབ་ཁང་ *schola pro relig., theologia,* école de théologie; ¶་གདམ་ *v.* འཆད་ *v.* བཤད་ *v.* སྟོན་ *v.* སྨྲ་ *v.* རྫོད་ *v.* སྒྲོག་ *relig. explicare, prædicare,* expliquer la relig., prêcher; ¶་བཤད་མཁན་ *prædicator,* prédicateur; ¶་ཁྲི་ *Cathedra,* chaire; ¶་ལུགས་ *doctrina moralis, mores, ritus,* doctrine morale, mœurs, rites; ¶་རྒྱུད་ *traditio religiosa,* tradition religieuse; ¶་བརྡབ་པ་ *rel. contemnere,* mépriser la relig., *cuj. syn. sunt:* མ་གུས་ *sine reverentia,* sans respect; ཡོངས་སྨོད་ ཡི་མོས་ མི་སེམས་པ་ དམན་པར་སེམས་ མ་དད་ བཞུང་བ་ ཁྱེལ་ནོན་ མ་རྗི་བ་ *relig. despicere, parvipendere,* mépriser la relig., en faire peu de cas; ངན་བྱེད་ *despectus,* mépris.

ཆོས་ *vulg. in sensu partic. designat: Aliqua veritas religiosa, dogma,* dogme, vérité religieuse en particulier; འཛིན་

བའི་¶ *dogma transmigrationis animarum*, dogme de la métempsychose; སྡིག་བཤགས་ཀྱི་¶ *confessionis peccatorum doctrina*, doctrine de la confession des péchés; ¶་ཀྱི་སྐུ་ *(Schl.) corpus doctrinæ, idea supremi entis moralis*, Nirwana, corps de doctrine, idée de l'être suprême moral, le *Nirwana.*

ཆོས་ ¶་ལུགས་ *vulg. in alio sensu partic. designat: Aliqua religio, secta, ordo monasticus*, secte, ordre monastique; ལྷ་¶ *relig. spirituum, geniorum, Buddhismus*, religion des esprits, le Bouddhisme; མུ་སྟེགས་(པའི་)¶ *rel. Brahmanista infidelium*, relig. des infidèles, des Brahmanistes; བོན་པོའི་¶ *secta* Peun-bo, secte des *Peun-bo;* རྙིང་མ་པའི་¶ *secta antiquorum*, secte des *Gning-ma-pa;* གནམ་གྱི་བདག་པོའི་¶ *Domini cælorum relig., Relig. christiana (t. cath.)*, le Catholicisme; ¶་ཞུགས་ *sectam amplecti, ordinem relig. ingredi*, embrasser une secte, entrer dans un ordre religieux; ¶་སྡེ་ *congregatio monachorum*, les moines en général; ཁྱོད་ ¶་ལུགས་རེ་ཡིན་ *cujusnam sectæ es tu?* de quelle secte êtes-vous? ང་གཉིས་¶ ལུགས་མི་འདྲ་ *ambo non pertinemus ad eamdem relig., sectam*, nous ne sommes pas de la même secte; ¶་གོས་ *vestimentum relig. monasticum*, habit relig., monastique; ¶་པོ་ *Sik.*, ཨ་¶་པ་ *in E., monachus, præsertim mendicans*, moine, surtout les moin. mendiants; ¶་མཛོད་ *aliqua dignitas apud monachos*, dignité lamaïque; ¶་ཁྲིམས་པ་ *alia dignitas, ejus qui invigilat observationi regularum*, autre dignité, préfet de discipline; ¶་བདག་ *episcopus*, évêque; ¶་བདག་གི་དབུ་ཞྭ་ *mitra*, mitre; ¶ བདག་ཚོགས་འདུས་ *concilium*, concile; ¶་བདག་སྤྱི་བའི་ཚོགས་འདུས་ *concilium generale (t. cath.)*, concile général.

ཆོས་ *vulg. Designat libros de religione*, livres de religion: ¶་སྐད་ *loquela sacra, librorum*, langue sacrée, des livres; བོན་པོའི་...དགེ་ལུགས་པའི་¶ *libri sectæ* Peun-bo, *sectæ* Gué-louk-pa, livres des *Peun-bo*, des *Gué-louk-pa.*

ཆོས་རྒྱལ་ ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་ *Reges qui (Buddhæ) religionem propagaverunt (Schl.), epith. pro* བརྒྱ་བྱིན་ rois qui ont propagé le Bouddhisme, Indra; ¶་¶་གྱི་ ཤེད་འདུལ་ *istorum regum potestatem superans*, qui vainc la puissance de ces rois.

ཆོས་སྐྱོང་ *Religionis protectores celeberrimi, astrologi in monasterio Garmakia educati, (Schl.); unus ex 5 geniis hominum protectoribus, (supra leonem equitat)*, protecteurs de la religion, célèbres

astrologues, un des cinq génies protecteurs des hommes, qui est assis sur un lion.

མཆད་ ¶་པ་ = *vulg.* རོ་ཁང་ *Sepulchrum*, sépulcre.

མཆད་ (S) *Pramarita, occisus, trucidatus*, tué, massacré; ¶་པ་མེད་པ་ *non occisus, integer, qui occidi non potest*, non tué, entier, qui ne peut être tué.

མཆད་ (S) *Mahiman, potestas magica agendi rem ad libitum*, pouvoir magique de faire quelque chose à volonté.

མཆན་ *Proprie signif. latus, ad latus, prope*, le côté, à côté, auprès; ¶་དུ་འཇོག་པ་ *ad lat. ponere*, mettre à côté; ¶་གྱི་བུ་ *filius lateris, (cordis dilectus)*, fils du côté, c.-à-d. du cœur; ¶་གྱི་མཆེས་བྲང་ *uxor lateris, (cordis, amata)*, épouse du côté, c.-à-d. bien-aimée. *In sensu particulari vulg., axilla*, aisselle: ¶་འོག་ *v.* ཁུང་ *fossa lateris, axilla*, la cavité; ¶་སྤུ་ *pili axillæ*, les poils; ¶་ཁུང་གཡས་པའི་རྩིབ་མའི་བར་ནས་འཁྲུངས་ *natus ex costis infra axillam dexteram, Buddha*, né du milieu des côtes, sous l'aisselle droite, Bouddha.

མཆན་བུ་ *Discipulus*, disciple; རིག་པའི་ ¶་ ¶་ *disc. in scientiis*, élève; བཟོ་བའི་ ¶་ ¶་ *discipulus in artibus manualibus*, apprenti: ¶་བུའི་གནས་ *a discip. circumdatus, epith. pro oratoribus*, entouré de disciples, un orateur; ཡི་གེའི་ ¶་ ¶་ ཡིག་ཆུང་ *parvæ litteræ ad latus textus, nota*, note ajoutée au texte. *(Discip. vulgo dicitur*, སློབ་མ་ *in E. et in Sik.* སློབ་མཁན་)

མཆི་ ¶་བར་. *præt.* མཆིས་ *Ire, confugere ad*, aller, se réfugier; ¶་བ་ *actus eundi, confug.*, l'acte d'aller, de se réfugier: སྐྱབས་སུ་ ¶་ *ad refugium ire*, aller se réfugier; སྔ་རྟ་....སྔོན་དུ་ ¶་ *præire, sequi*, précéder, suivre.

མཆི་ ¶་བར་, *præt.* མཆིས་ *Dicere*, dire: ཞེས་ ¶་སོ་ *sic dixit*, il a dit ainsi.

མཆི་མ་ *vulg. et* མིག་ཆུ་, *hon.* སྤྱན་ཆབ་ *Lacryma*, larme; ¶་ ¶་ གཏོང་ *v.* འབབ་ *v.* འཛག་ *v.* ཟག་ *v.* རྒྱུ་ *lacry. fluunt, lacrymari*, pleurer; ¶་ ¶་ འཕྱི་ *v.* སྐམ་ *lacry. tergere, siccare*, essuyer les larmes; ¶་ ¶་ བླག་ *v.* སླ་ (S) ཨ་ཤུ་ *lacry. faciles*, pleurant facilement; ¶་མས་མིག་གང་སྟེ་ *cum oculi lacry. pleni essent*, les yeux étant pleins de larmes.

མཆིག་ A = R གདན་ *Mortarium et mola superior*, mortier, meule supérieure; ¶་ གུ་ *mola inferior et pilum*, meule inférieure, pilon.

མཆིང་ = སྐྱང་ *Moles, extensio, amplitudo,*

masse, étendue, amplitude; རྒྱ་མཚོའི་ ¶་ *maris extensio, profundum*, étendue de la mer.

མཆིང་བུ་ འཆིང་བུ་ *Lapis pretiosus arte factus*, pierre précieuse fausse.

མཆིད་ བཀའ་¶་ གསུང་¶་ ¶་ཚིག་ སོས་¶་ *hon. Verba egregia in se, vel quia a viro præclaro dicta sunt*, paroles remarquables en elles-mêmes, ou proférées par une personne célèbre: ཞུ་¶་ ¶་གསོལ་བ་ *petitio inferioris ad superiorem*, supplique; ¶་ནན་རི་ ¶་ལན་ *responsio huic petitioni, colloquium*, réponse à cette supplique, conversation.

མཆིན་(པ་) *vulg., hon.* སྐུ་¶་ *Jecur*, le foie; ¶་ནད་ *jec. morbus*, maladie de foie; ¶་རི་ *diaphragma*, le diaphragme; ¶་ཁ་ *stomachi cavum*, le creux de l'estomac; ¶་ཁ་ན་ *stomachi cavum dolet*, mal au creux de l'estomac; ¶་ཁ་ = དམར་ནག་ *jecoris color, rubro-niger*, couleur du foie, c.-à-d. rouge-foncé; ¶་ནན་ (J.) *jecur deprimens, jentaculum*, qui déprime le foie, le déjeûner.

མཆིམ་(པ་) *Matris parentela*, parenté maternelle.

མཆིལ་བ་ A = R ཉ་འཛིན་ལྕགས་ཀྱུ་, *vulg.* ཉ་ཁབ་ *Uncus, hamus ad capiendos pisces*, hameçon; ¶་པས་ཉ་གཟུང་, *vulg.* ཉ་བསད་ *piscari, pisces hamo capere, occidere*, pêcher à la ligne.

མཆིལ་པ་ = *vulg. E.* ཁང་བྱིའུ་ *et Sik. gnazem, passer*, moineau; ¶་ཁྲ་ *accipiter*, petit épervier; ¶་མགོ་ *lapis fabulosus avis capiti similis*, pierre fabuleuse qui a la forme d'une tête d'oiseau.

མཆིལ་མ་ *vulg.*, ཞལ་ཆུ་¶་ *r.* ཆབ་ = *vulg.* ཁ་ཆུ་ *saliva*, salive; ¶་¶་བཏབ་ *spuere (est etiam signum contemptus)*, cracher, et terme de mépris; ¶་སྣོད་, *hon.* ཞལ་བཟེད་ *vas ad spuendum*, crachoir.

མཆིལ་མལ་ A = R གཟིམ་མལ་ *Stragulum, lecti, supellex*, fourniture de lit.

མཆིལ་ལྷམ་ *hon. pro vulg.* ལྷམ་ *Calceamenta, ocreæ*, bottes; ¶་¶་གྱོན་ *r.* གོན་ *ead. induere*, mettre ses bottes; *et cum* སྐོན་ *alteri calc. inducere*, mettre les bottes à quelqu'un; ¶་¶་འབུད་ *v. vulg.* ཕུད་ *calceam. exuere*, ôter ses bottes; ¶་མཁན་ *ocrear. artifex, mercator*, cordonnier; ¶་ཡུ་བ་""མཐིལ་ *calceam. tubus, solea*, tige, semelle de botte.

མཆིས་ A = R ཡོད་ *Esse, existere, habere*, être, exister, avoir; ¶་སོ་ *est, adest, habet*, il est, existe, a; མི་¶་ *non est, non adest*, n'est, n'existe, n'a pas; ¶་དུ་ *quot sunt?* combien y a-t-il? ¶་པར་གྱུར་ཅིག་ *fiat*, que cela soit; ¶་ལགས་པར་ *esse*, être; བདག་ལ་¶་ *mihi est*,

habeo, j'ai; བལ་གླང་ཀ་དྲུག་འཕྲན་ *elephas sex existentias vivit, seu* 300 *annos*, l'éléphant vit le temps de six existences, c.-à-d. 300 ans; ཁྱོད་སྲས་ཡིད་དུ་འོང་བ་ཀ་ *tu filium amabilem habes*, vous avez un aimable fils.

མཆིས་ *Habitare, existere*, demeurer, vivre; ས་ལ་ཀ་པ་ *in terra habitantes, incolæ terræ*, les habitants d'un pays; ཀ་འབྲང་ *v.* བྲང་ A = R ཙུང་མ་ *uxor primaria*, épouse principale; = *etiam domus magna, palatium*, palais.

མཆིས་མལ་ *v.* མས་ = མཆིལ་མལ་ *Dormitorium*, dortoir.

མཆིས་ *præt. vi.* མཆི་བར་ *Venit, vivit, confugit*, est venu, allé, s'est réfugié; བོད་ཡུལ་ནས་ཀ་སོ་ *a Thibeto venit*, il est venu du Thibet; ཞེས་ཀ་སོ་ *sic dixit*, il a dit ainsi.

མཆུ་ 9e *stella zodiaci, in Leone*, 9e étoile du zodiaque, dans le Lion; *cuj. syn. sunt:* ཕ་མས་ལྷ་སྐྱེས་ *cujus parentes sunt spiritus*, dont les parents sont les esprits; སྨྲ་ངག་མཁན་ *eloquens*, disert, éloquent; རྟ་ཆེན་ *equus magnus*, grand cheval.

མཆུ་ *vulg. Labium, rostrum*, lèvre, bec; ཡ་ *v.* ཡས་ཀ་ *labium superius*, lèvre supérieure; མ་ *v.* མས་ཀ་ *lab. inferius*, lèvre inférieure; ཀ་ཅན་ *v.* ལྡན་ *labiata*, *epith. pro vulva*, qui a des lèvres, la vulve; ཀ་རིངས་ *nom. avis longum rostrum habentis*, nom d'un oiseau au long bec; ལྕགས་ཀྱི་ཀ་ཅན་ *labia ferrea habens*, aux lèvres, au bec de fer; ཀ་ཤྲུ་ *lab. fissum*, bec-de-lièvre; ཀ་འགྲམ་ *genæ*, les joues; ཀ་རྡོ་ *dentes*, les dents; ཀ་དམར་པོ་ *labia rubra*, lèvres, bec rouge. — *Syn. pro labiis sunt:* ཀ་སྨྲ་ *labia loquuntur*, la bouche parle; ཞལ་གཡོགས་ *oris coopertorium*, couvercle de la bouche; སོ་གོས་ *dentium vestimentum*, vêtement des dents. (S) ཨོཊྚ་

ཁ་མཆུ་ *vulg. Os et labia, i. e. vulg. contentio, lis*, bouche et lèvre, c.-à-d. procès; ཁ་མཆུ་ *v.* ཞལ་མཆུ་བྱེད་པར་ *v.* བཤད་ *litem facere, discutere*, faire, discuter un procès; ཀ་ཀ་གཅོད་ *v.* བཅད་ *litem judicare*, juger un procès.

མཆེ་ ཀ་བ་ ཀ་སོ་ *vulg. Dentes canini, et longiores dentes canini quorumdam animalium*, dents canines, défenses de certains animaux; (*vulg.* མཆེ་(བ་) *dicitur de longioribus*, défenses: *et* མཆེ་སོ་ *de ordinariis dentibus caninis*, dents canines); ཀ་གཙིགས་ *dentibus stridere*, grincer des dents; ཀ་བ་ཅན་གྱི་སྡེ་ *v.* རིགས་ *classis animalium canin. dent.*

longiores habentium, classe des animaux ayant des défenses; ¶·བ·གཉིས· *duos dentes can. habens, elephas*, qui a deux défenses, l'éléphant; ¶·བ·གཅིག·པ· *unum tantum dentem canin. habens, epith. pro filio majori dii* དབང·ཕྱུག·, qui n'a qu'une dent canine, le fils aîné de Wishnou; ¶·བ·དུག·ཅན· *cujus dentes canini sunt venenosi, serpens*, dont les crochets sont venimeux, les serpents; ¶·མང· *multos dentes canin. habens, species piscis*, qui a beaucoup de dents canines, une espèce de poisson, *cujus syn. sunt:* ¶·སྟོང·ལྡན· 1000 *dentes habens*, qui a 1000 dents; *et* རྒྱབ·མཐོ· *dorsum elevatum*, dos élevé.

མཆེད· *Syn. pro* ལུས·པོ· *Corpus*, corps; སྙི·¶· *mens et* 5 *sensus*, l'esprit et les cinq sens.

མཆེད· *hon.* སྐུ·¶·=དཔོན·པོ· *Proximi, parentes*, parents, proches; ¶·ལྕམ· *frater et soror*, frère et sœur; ¶·བཞི· 4 *fratres (genii)*, les quatre frères.

¶·གྲོགས· གྲོགས·¶· *fratres in religione*, frères en religion; ¶·གྲོགས·མང·པོ· འཛོམས·དེ· *cum multi fratres (religiosi) congregati fuissent*, beaucoup de frères (religieux) s'étant rassemblés; སྐ·¶· *titulus*, titre; ཁོ·ས·¶·ཆེན·པོ·ཡིན· *honorabiles habet titulos*, il a des titres honorifiques.

མཆེད· ¶·པར· *Pervadere, diffundi*, pénétrer, se répandre; ¶·པ· *diffusio*, diffusion; མེ·¶· *ignis diffunditur, incendium*, le feu, l'incendie se propage; འོད·¶· *lumen spargere*, répandre la lumiere; ཕྲིན·¶· *nuntium sparg.*, propager une nouvelle; ཁ·མེ·¶· *lampadem ex alia lampade accendere (et sic ignem, lumen spargere)*, allumer une lampe avec une autre lampe.

མཆེར·པ· *Splen*, la rate; =མཁྲིས·སྣོད· *(Lex.) vesica bilem continens*, vessie de la bile; ¶·ནད· *splenis morbus*, maladie de la rate.

མཆོག· *Optimus, excellens, primus, nobilis, dux*, excellent, premier, noble, chef; ¶·དམན· *excell. et vilis*, excellent et vil; ¶·གསུང· *verbum, doctrina excellens*, excellente parole, doctrine; ¶·ལྡན·མ· *nobil. mulieres*, femmes nobles; སྐྱེ·བུ·¶· མིའི·¶· རྐང·གཉིས·རྣམས·ཀྱི·¶· *nobilissimus inter homines*, le plus noble parmi les hommes; ¶·སེམས· *opt., excell. spiritus*, excellent esprit; ¶·བརྙེས· *qui summitatem obtinuit (aliquis gradus sanctitatis)*, qui a obtenu le suprême degré; ¶·སྦྱིན· *donum excell., epith. pro* ཆུ·ལྷ· *deus aquarum*, don parfait, le dieu des eaux; ¶·བྱང· *par excell., i. e.*

duo præcipui Buddhæ discipuli, (S) Sariibu et Mandgaryibu, l'excell. paire, les deux principaux disciples de Bouddha; ཀ་དགའ་ *lætitia, amor supremus, ep. pro* དབང་ཕྱུག་, la joie, l'amour suprême, Wishnou; ཀ་གི་དང་པོའི་སངས་རྒྱས་ *primi nobiles Buddhæ qui religionem prædicavere (Schl.)*, les premiers Bouddhas qui prêchèrent la religion; རབ་ *v.* དཀོན་ཀ་ *valde excellens*, très excellent; དཀོན་ཀ་གསུམ་ *tria excellentia*, les trois excellences; *quæ sunt:* 1° ལྷ་ *spiritus, genii*, les esprits, les génies; 2° ཆོས་ *religio*, la religion; 3° དགེ་འདུན་ *monachi omnes*, tous les religieux. གསུམ་གཅིག་རབ་ཀ་ *Sanctissima Trinitas, (t. cath.)*, la très sainte Trinité.—*Syn. pro* མཆོག་ *sunt:* དམ་པ་ *sanctus*, saint; གཙོ་བོ་ *dux*, chef; བླ་ན་མེད་ *sine superiore*, qui n'a pas de supérieur; ཕུལ་བྱུང་ *perfectus*, parfait; རྩེར་ཐུག་ *v.* སོན་ *qui ad apicem pervenit*, arrivé au sommet; རྩེ་མོ་ཀ་ *apex supremus*, le sommet le plus élevé; གོང་མ་ *supremus, imperator*, suprême, empereur.

མཆོག་ཏུ་ *adv. Valde, præcipue*, très, principalement; ཀ་ཀ་འགྱུར་བར་ *præcipue fieri*, parvenir au sommet; ཀ་ཀ་འཕེལ་བར་ *valde augeri*, être très augmenté; རོ་ཀ་ཀ་མངར་བ་ *gustus dulcissimus*, goût très doux; ཀ་ཀ་རིང་ *valde longus*, très long.

མཆོག་ *Summitas, extremitas*, pointe, extrémité; རྩྭ་ཀ་ *extremæ herbæ*, pointe d'herbe; གཞུ་ཀ་ ཀ་ལྕང་ *arcus alveolus*, l'alvéole pour fixer la corde d'arc; ཀ་པ་ A = R རྩེ་མོ་ རྩེ་ཀ་ *extremitas, summitas*, extrémité, sommet.

མཆོང་ མཆོངས་ ཆོང་ =*vulg.* འཕྱག་ *Salire, saltum edere*, sauter; ཀ་བ་ *saltus*, saut; གཡང་ས་ནས་ཀ་ *e loco abrupto in præceps ire*, sauter d'un lieu élevé en bas; གྱེན་དུ་ཀ་བར་ = ཡར་འཕྱག་ *in altum salt.*, sauter en l'air; ཐུར་དུ་ཀ་ = མར་འཕྱག་ *deorsum salt.*, sauter en bas; ཟུར་དུ་ཀ་ = ཟུར་འཕྱག་ *obliquo modo salt.*, sauter de côté; རྒྱང་དུ་ཀ་ *longe salt.*, sauter loin; རྟ་ལུ་གསྤང་སྟེང་ཀ་རྩེད་བྱེད་ *equi et agni in prato lasciviunt*, les chevaux et les agneaux gambadent sur la prairie; གཟིག་རྔོན་པ་ལ་ཀ་ *leopardus in venatorem exsilit*, le léopard bondit sur le chasseur.

མཆོང་ (J.)=ཆོང་ *Lapis pretiosus, (vid.* ཆོང་ *supr.)*, pierre précieuse.

མཆོད་ *vulg. Honorare, colere*, honorer,

vénérer; ལྷ་ལ་¶་ *spiritus, genios honor.*, honorer les esprits; ¶་འོས་ *honore dignus*, digne d'honneur; ¶་ལྡན་མ་ *mulier honorata, nobilis*, femme honorable, noble; ¶་མ་ *honorata, epith. pro matre*, celle qu'on honore, la mère.

མཆོད་(པ་) *vulg. Oblatio, sacrificium*, offrande, sacrifice; ¶་པ་འབུལ་བ་ *sacrificii oblatio (vulg. apud Catholic. pro sacrificio)*, offrande du sacrifice; *(pagani dicunt* གཏོར་མ་ *et* གཏོར་མ་རྒྱབ་*;)* ¶་ཁང་ *v.* གནས་ *oblationum locus, templum*, lieu où se font les oblations, temple; ¶་ཁྲི་ *v.* སྟེགས་ *v.* སྟོག་ *mensa obl., altare*, table des offrandes, autel; ¶་ཁྲི་བཤམས་ *mensam, altare parare*, préparer l'autel; ¶་དཔོན་ ¶་པ་པོ་ *sacrificator*, sacrificateur; ¶་གཡོག་ *qui sacrific. inserviunt*, assistants du sacrificateur; ལྷ་...ཀླུ་...གཞི་བདག་¶་པ་ *sacr. spiritibus, serpentibus, geniis tutelaribus oblatum*, sacrif. offert aux esprits, aux serpents, aux génies tutélaires; འབྲུ་...ཆུ་...ཇ་...ཆང་...ཟས་¶་པ་ *oblatio cerealium, aquæ, thei, vini, cibi*, offrande de céréales, d'eau, de thé, de vin, de nourriture; སྐུད་བསགས་ཀྱི་¶་¶་ *sacr. Missæ (t. cath.)*, sacrifice de la Messe; དུས་¶་ *sacrif. statis temporibus offerendum*, sacrifice fixé à certains jours; ¶་རྒྱུན་ *sacrific. perpetuum*, sacrif. perpétuel; ¶་སྦྱིན་ *oblat. et eleemosynæ, 2us Veda*, offrandes et aumônes, le 2e Vêda; ¶་སྦྱིན་ཟ་ *oblat. manducans, epith. pro* ལྷ་, qui mange les offrandes, les génies; ¶་སྦྱིན་འཇོམས་ *ab oblat., sacrif. victus, epith. pro* དབང་ཕྱུག་, vaincu par les sacrifices, Vishnou; ¶་སྦྱིན་བརྒྱ་པ་ *cui 100 sacrific. debentur, epith. pro* བརྒྱ་བྱིན་, auquel 100 offrandes sont dues, Indra; ¶་སྦྱིན་ལོ་མ་ ¶་རྟེན་ཤིང་ *duæ epith. pro ficu indica*, le ficus indica; ¶་ཡོན་ *stipendium, remuneratio pro sacrificio*, honoraire pour celui qui a offert un sacrifice.

མཆོད་རྫས་ *vulg. Utensilia in sacrificiis adhibita*, instruments servant au sacrifice; གདུགས་ *umbella, conopæum*, le baldaquin; རྒྱལ་མཚན་ *vexillum*, l'étendard; བ་དན་ ཕྱེ་འཕུར་ ལྡ་རི་ ཐ་ བ་ཐ་ཕྱེད་ *variæ species tapetum et velorum*, diverses espèces de tapis et de voiles; དྲིལ་བུ་ *campanula*, la clochette; དྲིལ་ཆེན་ *campana*, la cloche; དུང་དཀར་ *concha marina*, la conque marine; ཆོས་རྔ་ *tympanum religiosum*, le tambour; སྦུབ་ཆོས་ *majora cymbala*, les grandes cymbales; བསིལ་སྙན་ *minora*

cymbala, les petites cymbales; ¶་སྒྲོན་ *lampas coram idolis suspensa*, la lampe suspendue devant les idoles; ¶་རྟེན་ *pyramis*, la pyramide; ¶་ཕོར་ *calix*, la coupe.

མཆོད་ཁྲ *Scriptum a judice datum in fine litis*, écrit donné par le juge à la fin d'un procès.

མཆོར་ ¶་བར་ *E manibus effluere, labi, perdere*, glisser des mains, tomber, faire une chute, perdre; ¶་བ་ *casus, perditio*, chute, perte.

འཆག, *præt.* བཅགས་, *fut.* བཅག *Ire, ambulare cum majestate*, aller, marcher solennellement; ¶་པ་ ཞབས་¶་པ་ *deambulatio, nobilis incessus*, promenade, marche; ¶་ས་ *deambulacrum*, lieu de promenade; གཞོན་ལ་¶་པ་ *per vehiculum ire*, aller en voiture; ཆུའི་སྟེང་¶་ *supra aquas incedere*, marcher sur l'eau; ¶་པ་པོ་ *v.* མཁན་ *qui ambulat, iter facit*, marcheur, voyageur; ལམ་བཅགས་ *v.* ཆག་པ་ *via trita*, chemin, route frayée; ལྭ་བ་···འདེར་པ་¶་ *pannum laneum, lutum conculcare*, fouler les étoffes de laine, le mortier.

འཆག་ ¶་པར་ = གཅོག་པར་, *præt.* ཆག, *imp.* ཆོག ཆོགས་ *vulg. Frangere*, briser; ¶་གི་ *frango*, je brise; ཆག་སོང་ *fractum est*, est brisé; ¶་འགྲོ་ *in actu frangendi, mox frangetur*, se romp; ¶་སླ་མོ་···དཀའ་མོ་ *facile, difficile fractu*, facile, difficile à briser; སྣོད་ཆག་པ་ *vas fractum, fissum*, vase brisé, fendu; ཆག་ས་ *fragmentum*, fragment, morceau.

འཆག་ *moraliter, Violare*, violer, transgresser; ཁྲིམས་···དམ་བཅའ་¶་ *legem, vota violare*, violer la loi, les vœux.

འཆགས་པར་ = འཆེགས་ *et vulg.* བཤགས་པར་ *Dividere, findere, aperire*, diviser, fendre, ouvrir; ཤིང་···རྡོ་¶་ *lignum lapidem findere*, fendre du bois, une pierre; སྒོ་མ་¶་ *portam noli aperire*, n'ouvre pas la porte; མེ་ཏོག་¶་ *flores aperiuntur*, les fleurs s'épanouissent.

འཆགས་=*vulg.* བཤགས་ *Confiteri, fateri (quia mens vel conscientia quasi aperitur)*, avouer, confesser; སྡིག་པ་¶་ *v.* བཤགས་ *peccata confiteri*, confesser ses péchés; ¶་པ་པོ་ *v.* མཁན་ *qui confitetur*, celui qui avoue, confesse; *(vid. vulg.* བཤགས་*)*.

འཆང་ ¶་བར་(བྱེད་), *præt.* བཅངས་, *futur* བཅང་, *imp.* ཆོང་ *In manu tenere, ferre*, tenir en main, porter; ¶་བ་ *actus tenendi, ferendi*, l'acte de tenir, de porter; རྡོ་རྗེ་¶་ *sceptrum tenens*, (S) Vaijradhara, qui tient le sceptre; ཡིད་ལ་¶་

mente tenere, recordari, se souvenir; ¶་པོ་ *v.* བུ་ *amuletum, (præservans, custodiens, Schl.),* amulette; ¶་པ་ *v.* གཟུང་ *id quo tenetur, manubrium,* ce par quoi l'on tient, le manche; རི་དྭགས་¶་ *feras tenens, stupefaciens, epith. pro* གླ་རྩི་ *moschus,* ce qui arrête les bêtes sauvages, le musc; ཡིས་¶་ *scripta continens, bibliotheca, capsa,* bibliothèque, coffre qui contient les livres.

འཆད ¶་པར་, *præt.* ཆད་ *(vid.* གཅོད་*) vulg. Secare, cessare, determinare,* couper, finir, déterminer; དུམ་བུར་¶་ *in fragmentis secare,* couper en morceaux; ནད་¶་ *morbum sec., cessare facere,* faire cesser, enrayer une maladie; རིགས་ཆད་ *genus sectum, familia destructa,* famille, race éteinte; ཁྲོད་¶་ *litem sec., terminare, judicare,* terminer, juger un procès; སྲོག་¶་ *vitam sec., occidere,* tuer; འགྲོ་བའི་ཉིན་¶་ *proficiscendi diem determinare,* fixer le jour du départ.

འཆད་ ¶་པར་, *præt.* བཤད་ *(præt. vulgo in E. adhibetur in omni casu), Dicere, explicare, prædicare,* dire, expliquer, prêcher; ¶་པ་ *explicatio,* explication; ཆོས་¶་ *religionem explic., prædic.,* prêcher la religion; འོག་ཏུ་¶་པར་བྱ་, *vulg.* འོག་ཏུ་བཤད་འོང་ *infra explicabitur,* ce sera expliqué plus loin.

འཆད་བ་ A = R བང་སོ་ = དུར་ *Sepulchrum (sic Lex.),* sépulcre.

འཆབ ¶་པར་(བྱེད་)A=Rགསང་=སྦ་, *præt.* བཅབས་, *fut.* བཅབ་, *imp.* ཆོབ་ *Occultare, dissimulare,* cacher, dissimuler; ¶་པ་ *occultatio, dissimulatio, hypocrisis,* l'action de cacher, etc., hypocrisie; ¶་པ་མེད་པའི་སེམས་ *animus non dissimulatus, simplex, candidus,* âme candide, simple; ¶་བྱེད་ *quod abscond., v. g. velum, etc.,* ce qui cache, v. g. un voile, etc.; དགེ་བ་¶་པར་ *virtutes abscond.,* cacher ses vertus. *(Vulg.* བཀབ་*)*

འཆམ་ ¶་པར་ *vulg. Saltare,* danser; ¶་ *saltatio,* danse; བྲོ་ *v.* སྐྱབ་¶་ *salt. populi,* danse populaire; གར་¶་ *salt. lamarum,* danse des lamas; འབག་¶་ *salt. personata, cum larvis,* bal masqué: ¶་པ་ ¶་པ་པོ་ ¶་མཁན་ ¶་མི་ *saltator.* danseur; ¶་ས་ *v.* ར་ བྲོ་ར་ *salt. locus,* salle de danse; ¶་འགྲོ་ *ad salt. ire, per saltum incedere, ep. pro bufone et rana,* aller danser, et s'avancer en sautant comme la grenouille.

འཆམ་ ¶་པར་ *Concordare,* être d'accord; ¶་¶་བྱེད་ *reconciliare,* réconcilier; ཁ་ *v.* གྲོས་¶་ *concord. in verbis, in concilio. de sententia conc.,* s'accorder en conseil; ཁ་¶་གྲོས་ཐོན་ *concordes in discus-*

sione facti, on s'est accordé après discussion. *(Vid.* ཆམ་པ་*)*

འཆའ་ ¶་བར་(བྱེད་), *præt.* བཅམ་, *fut.* བཅའ་, *imp.* ཆོམ་ *Facere, præparare, instituere,* faire, disposer, instituer; ¶་བ་ *actus faciendi, etc., et subst. actio, operatio, etc.,* acte, opération ; ཁྲིམས་ *v.* ལུགས་སྲོལ་ ¶་ *leges, consuetudines instituere,* établir des lois, des coutumes; དམ་¶་ *vulg. vovere et votum,* vouer et vœu; གནས་ *v.* ཁྱིམ་ *v.* ཁང་པ་¶་ *domum ædificare, disponere,* bâtir, arranger une maison; བྱ་བྱིའུ་ཚང་¶་ *aves nidum faciunt,* les oiseaux font un nid; གཏོར་སྒྲོགས་¶་ *mensam oblationum, altare disponere,* préparer l'autel; ¶་བྱེད་ *quod facit, agens, instrumentum,* agent, instrum.; ལས་¶་མཁན་ *v.* མི་ *operarius,* ouvrier.

འཆའ་ སོས་¶་ *(vulg.) Mandere, dentibus masticare,* mâcher; ང་སོ་ན་རེད་ཟས་¶་ མི་ཐུབ་ *meæ dentes dolent, non possum mandere cibum,* j'ai mal aux dents, je ne puis bien mâcher; ཤིང་···རུས་པ་¶་ *lignum, ossa rodere,* ronger du bois, des os.

འཆར་ ¶་བར་, *præt.* ཤར་ *(vulg. adhibetur in omni casu), Oriri, (physice et moraliter),* se lever, être produit; ཉི་མ་ཤར་ *sol oritur,* le soleil se lève; ¶་རན་ *mox orietur,* la nuit commence; སེམས་ཀྱི་ *v.* བློའི་¶་སྣང་ *mentis illuminatio,* illumination de l'esprit; སེམས་སུ་ *v.* ཡིད་ལ་ *v.* བློ་ལ་¶་ *in mente oriri,* s'élever dans l'esprit; ¶་ཀ་ *v.* ག་ *ortus,* origine, production; དབྱངས་¶་ *harmoniam producens,* qui produit l'harmonie, *epith. pro* རྩིས་རིག *mathematica,* les mathématiques.

འཆལ་བ་ *Fluctuatio, incertitudo, astutia,* fluctuation, incertitude, ruse; ¶་ཚོལ་ *confuse, inordinate,* confusément, sans ordre; སེམས་¶་བ་ *mens fluct. incerta,* esprit incertain; ¶་ཚོལ་བ་ཤོད་ *inordinate, inconsiderate loqui,* parler à tort et à travers; སྤྱོད་ལམ་¶་བ་ *agendi ratio inconsiderata, astuta,* manière d'agir inconsidérée, rusée.

འཆལ་པ་ *Fornicatio,* fornication; ངག་¶་ ¶་ཚིག་ *verba obscœna, impura,* paroles sales, impures; ¶་པའི་འཆར་ *concupiscentiæ ortus,* premier mouvement de concupiscence; ¶་མོ་ བུད་མེད་¶་སྤྱོད་བྱེད་པ་ *meretrix,* prostituée; ¶་བ་པོ་ *v.* མཁན་ *v.* མི་ *fornicator,* libertin.

འཆི་ ¶་བར་, *præt.* ཤི་ *(vulg. præt. adhibetur in omni casu) Mori,* mourir; ¶་བར་ བྱེད་(པར་), *vulg.* བསད་ *mortem causare,*

occidere, causer la mort, tuer; ¶་བ་ *mors,* la mort ; ¶་ཁ་ *momentum mort., agonia,* l'agonie; ¶་ཁ(ར་)ཐོག་ *ad momentum mort. pervenire,* arriver au moment de la mort; ¶་བའི་སྒོ་འཇུག་ *mort. portam ingredi,* entrer dans la porte de la mort; ཤི་ཐོན་ *E.,* ཤི་སོང་ཟིན་ *Sik. mortuus est,* il est mort; ཤི་ནས་ཅི་ལྟར་འགྱུར་ *post mort. quid fies, fiet?* qu'arrivera-t-il après la mort? ¶་ནས་སླར་སོས་པ་ ¶་ནས་ཡང་གསོན་པོར་གྱུར་,*vulg.* ཤི་ *v.* འདས་ལོག་ *a mortuis resurgere,* ressusciter ; མི་འདས་པ་གཅིག་ཤི་ལོག་མཛད་ *v.* བྱེད་ *verb. act. resuscitare mortuum,* ressusciter un mort; ¶་མེད་ ¶་བ་མེད་པ་ *v.* མེད་ལྡན་ མི་¶་ *immortalis, epith. pro* ལྷ་ *et* ཆུ་, *pro corvo,* immortel, v. g. les génies, l'eau, le corbeau; ¶་མེད་དབང་མོ་ *immortalis regina, epith. pro uxore dii* དབང་ཕྱུག, reine immortelle, l'épouse de Vishnou ; ¶་མེད་བཏུང་བ་ *v.* བཅུད་ *potus immort., epith. pro nectare deorum,* breuvage d'immortalité, le nectar des dieux; ¶་བདག་ *mortis vel mortuorum dominus*= གཤིན་རྗེ་, Chine-guié, le dieu des morts; ¶་ལས་རྒྱལ་ *victor mort., epith. pro* དབང་ཕྱུག་, Vishnou, vainqueur de la mort; ¶་མེད་མཛོད་ *immort. thesaurus (titulus dictionarii),* (S) Amaracocha, trésor d'immortalité (titre d'un dictionnaire); ¶་རྒྱགས་ *cibus mortuis oblatus,* nourriture offerte aux morts.

— *Syn. pro* འཆི་བ་ *sunt:* ཕྱི་མའི་ལྟད་མོ་འཆར་ *spectaculum postremum oritur,* le dernier spectacle commence; འཚོ་བའི་མཐའ་མ་ *vitæ finis,* fin de la vie; དུས་ཀྱི་མཐར་འགྱུར་ *ad finem temporis pervenire,* arriver au terme du temps ; སྲོག་འདོར་བ་ *rejectio, vitæ,* rejet de la vie; ཚེ་འདིའི་སྣང་བ་ནུབ་ *hujus vitæ apparentia occidit,* les apparences de cette vie disparaissent; ཚེ་འདའ་ སྲོག་འགྲོ་ *vita transit,* la vie passe; ཚེ་འཕོ་ *vitam mutare, e vita migrare,* changer de vie, émigrer; གནམ་འགྲོ་ *ad cælum ire (vulg.),* aller au ciel.

འཆིག་པ་ A=R འཇིག་པ་ *Destructio, ruina,* destruction, ruine.

འཆིང་ ¶་བར་, *præt.* བཅིངས་, *fut.* བཅིང་, *imp.* ཆིང་(ཤིག) ཆིངས་(ཤིག) *(vulg.) Ligare,* lier; ¶་བ་ འཆིངས་པ་ *ligatura, actus lig.,* lien, action de lier; མགོ་¶་ *capitis ligam.,* turban; ཁས་¶་ *ore lig., promittere,* promettre; = ¶་ཡོ་ *promissio,* promesse; ངས་དངུལ་སྲང་བརྒྱ་སྤྲོད་ ¶་ཡོ་བྱས་ཡོད་ *ego me* 100 *uncias argenti*

daturum promisi, j'ai promis de donner 100 onces d'argent; ¶་ཞགས་ *laqueus*, lacet; ¶་གནས་ *ligaturæ locus, carcer, locus cinguli*, endroit où on lie, prison, ceinture; ¶་བྱེད་ *quod lig., v. g. funis, catena*, ce qui lie, corde, chaîne; བཅིངས་པ་འགྲོལ་ *ligata, ligaturam solvere*, délier.

འཆིང་ ¶་བ་ *Impedire, impedimentum*, arrêter, empêchement; སྔགས་ཀྱིས་ བདུད་ལ་¶་ *incantationibus dæmonem impedire*, arrêter le démon par des charmes; འདོད་ཆགས་¶་ *concupiscentiam imped., frenare*, refréner la concupiscence.

འཆིང་བ་ མཆིང་བུ་ *Lapis pretiosus arte factus*, pierre précieuse artificielle.

འཆིབ་ ¶་པར་, *præt.* བཅིབས་, *fut.* བཅིབ་, *imp.* ཆིབས་ *Equitare, vehiculo sedere*, aller à cheval, en voiture; ¶་(པ་) *equus ad equitandum, vehiculum, currus, navis, etc.*, cheval de selle, char, navire; རྟ་ལ་…ཤིང་རྟ་ལ་¶་ *equitare, in curru sedere*, aller à cheval, en voiture.

འཆིར་ ¶་བར་, *fut.* བཅིར་ *Premere, premendo exprimere*, presser, exprimer; ¶་ འཛུག = སྨིག་སྒྱུག་ *pressuram mentis causans, i. e. phantasma*, qui cause une dépression mentale, un fantôme.

འཆུ་ ¶་བར་(བྱེད་), *præt.* བཅུས་, *fut.* བཅུ་, *imp.* ཆུས་ *(vulg.) Adaquare, irrigare, aquam haurire*, abreuver, arroser, puiser de l'eau; ¶་བྱེད་ *quod irrigat, etc., canalis, machina, etc., irrigationem, etc., causare*, ce qui arrose, un canal, une machine, faire arroser, etc.; ཞིང་¶་ ཞིང་ལ་ཆུ་བཏབ་ *vulg. agrum irrigare*, arroser un champ; དོར་ *v.* ཁལ་མ་¶་ *animalia adaquare*, abreuver les animaux; ཆུ་¶་སོང་ *vade haustum aquam*, va puiser de l'eau; *(vid.* བཅུ་*)*

འཆུ་ ¶་བར་, *præt.* འཆུས་ *Contorquere*, tordre; ¶་འགྱུ་ *contorqueri*, se tordre; ¶་བ་ *curvamen*, courbure; ¶་མེད་ལམ་ *via sine curvamine, recta*, route droite; ཁ་¶་ *os distortum*, bouche de travers.

འཆུན་ ¶་པར་ *Subjici, mansuefieri, stringi*, être soumis, apprivoisé, serré; སྟོབས་ཀྱིས་¶་པ་ *vi subjectus*, soumis par force; ལས་ཀྱིས་¶་པ་ *opere fractus*, épuisé par le travail.

འཆུམ་པ་ *Desiderium, voluntas*, désir, volonté; འཆུམས་པ་ A=R གདུང་བ་ *combustio, i. e. concupiscentia*, la concupiscence.

འཆུམ་པར་ *In arctum cogere, contrahi*, forcer, être pressé; བག་¶་པ་ *timore, tristitia coactus, contractus*, forcé, contraint par la crainte, par la tristesse.

འཆུས་ *præt. verbi* འཆུ་བར་ *Curvus, contortus*, courbé, tordu; ཀ་པར་ *curvo modo*, d'une manière courbée.

འཆེ་ ཀ་བར་ ཁས་ཀ་, *hon.* ཞལ་ཀ་, *præt.* བཅེས་, *fut.* བཅེ་, *imp.* ཆེས་ *Promittere, affirmare*, promettre, affirmer; ཀ་བ་ *promissio, affirmatio*, promesse, etc.; ཀ་བ་པོ་ *v.* མཁན་ *v.* མི་ *qui promittit, etc.*, celui qui promet, etc.

འཆེག་ ཀ་པར་(བྱེད), *præt.* བཤགས་ *(vulg. adhibetur in omni casu). fut.* བཤག་, *imp.* ཤོག་ *v.* ཤོགས་ *Findere, fateri*, fendre, avouer; ཤིང་ཀ་པར་ *lignum find.*, fendre du bois; ཉེས་པ་ཀ་ *culpam confiteri*, avouer une faute; ཀ་བྱེད་ *quod findit, v. g. cuneus, securis*, ce qui fend, v. g. un coin, une hache; *(vid.* བཤགས་ *vulg.)*

འཆེམས་ ཀ་པར་, *præt.* བཅེམས་, *fut.* བཅེམ་ *Mordere, dentibus secare, rodere*, mordre, mâcher, ronger.

འཆེཔ *Fulcimentum*, appui, étai.

འཆེལ་ *Syn. pro* འོས་པ་ *(dignus) Desiderium*, désir.

འཆེལ་བ་ *Fides*, foi; ཀ་བར་ *credere*, croire.

འཆེལ་ A = R འཇམས། *Mitis, dulcis*, doux, indulgent; ཀ་པར་འཆུན་ *mitem facere*, rendre doux.

འཆེས་ *pro* འཆེ་ཡིས་ *Promissione, affirmatione*, par la promesse, l'affirmation.

འཚོ་བ་=འཚོས་ *Præparare, disponere*, préparer; disposer; ནད་ཀ་ *morbum curare*, soigner une maladie.

འཚོང་ = འཆང་ *Capere, tenere*, prendre, tenir. *(Vid.* འཆང་*)*

འཚོང་རྒལ་=མཆང་ *Salire*, sauter.

འཚོབས་ ཀ་ཤིག་ *imp. verbi* འཆབ་ *Abscon-de*, cache.

འཚོས་པ་ *Species supplicii*, sorte de supplice.

འཚོམས་ *imp. verbi* འཆམ་ *Statue, fac ut concordent*, établis, fais concorder; གྲོས་ཀ་ *consilia consonent*, que les avis soient d'accord; ཀ་ཤིག་A=Rགསོང་ས་ཤིག་ *absconde*, cache.

འཚོར་ ཀ་བར་, *præt.* ཤོར་ *(vulg. adhibetur in omni casu), Exire, deficere, fluere*, sortir, manquer, couler; རྩ་ཁྲག་ཀ་ *sanguis e vena fluit*, le sang coule de la veine: ནོར་ཀ་ *divitiæ deficiunt*, les richesses manquent; ཆུ་ཀ་ *aqua fluit*, l'eau coule; ཆུས་ཤོར་ *ab aqua ablatus*, emporté par l'eau; འཁྲུག་པ་ཤོར་ *perturbatio, rebellio orta est*, une révolte s'est élevée; སྐད་ཤོར་ *vocem emittere*, émettre un son, une voix.

འཚོར་ ཀ་བར་ *præt.* ཤོར་ *Expellere, prosequi*, chasser, poursuivre; རི་དྭགས་རྒྱུས་

¶་བར་ *lepores retibus venari,* chasser les lièvres au filet; ཉ་¶་ *pisces prosequi, piscari,* pêcher.

འཆོལ་ ¶་བར་, *præt.* བཅོལ་, *fut.* གཉོལ་ *et* བཅོལ་, *imp.* ཆོལ་ *(vulg.) Committere rem alicui, in fidem ponere, commendare,* confier, recommander; ¶་བ་ *commendatio, depositum,* recommandation, dépôt; ¶་མ་ *res deposita, commissa,* chose confiée, etc.; ¶་ཡིག་ *commendatitiæ litteræ,* lettres de recommandation; དོན་འདི་ང་ལ་ཆོལ་རོག་ *istud negotium mihi committe, quæso,* veuillez me confier cette affaire; ལས་སོགས་¶་ *opera, etc., alicui committere, fidere, disponere,* confier, préparer un travail à quelqu'un; ¶་མཁན་ *qui in fidem tradit, committit,* celui qui confie; ¶་མ་ལེན་ *in fidem accipere,* recevoir en charge; ¶་མ་བརྫེ་ *rem commissam reddere,* rendre un dépôt.

འཆོལ་ ¶་བར་ *Errare, mutare, permiscere,* errer, changer, mélanger; ¶་བ་ *error, peccatum,* erreur, péché; ¶་མ་ *mulier subdola, astuta,* femme rusée, trompeuse; ¶་བ་སྣ་ཚོགས་སྤྱོད་པ་ *peccata, errores omnimodos committens,* commettant toutes sortes de péchés, d'erreurs; ¶་ལེ་ (J.) *inordinate, confuse,* sans ordre, confusément; ¶་བ་ A=R གོ་རིམ་བཞིན་ *cæremoniæ ad instar, in ordine (Lex.),* en ordre, comme une cérémonie.

འཆོས་ ¶་པར་, *præt.* བཅོས་, *fut.* བཅོ་, *imp.* ཆོས་ *Præparare, disponere,* préparer, disposer. *(Vid.* འཆོ་བ་*)*

འཆོས་ *Violare, transgredi,* violer, transgresser; རྩོལ་ *v.* ཁྲིམས་¶་ *consuetudinem, legem violare,* violer une coutume, une loi; དམ་འཆའ་ *v.* བཅའ་¶་ *votum violare,* violer un vœu.

ཇ་

Dans l'Est, cette lettre se dit *kia*, doux et long, quand elle est initiale et simple, *gula* quand elle a une préfixe ou une lettre superposée.—Dans l'Ouest, dans le 1e cas, elle se prononce *tchā* ou *tiā;* dans le 2e cas *dja.*

ཇ་ 7^{a} *littera alphab., in seriebus, ut numerale,* =7, 7e lettre de l'alphabet, dans les séries de nombres, vaut 7.

ཇ་ *vulg. hon.,* གསོལ་ཇ་ *Theum,* thé; ཇ་ཤིང་ *arbor thei,* l'arbre à thé; ཇ་ཞིང་ *plantatio thei,* plantation de thé; ཇ་ཁ་ *v.* དམ་ *th. purum,* infusion de thé (seul); སྲུབས་ཇ་ *theum cum butyro et sale,* thé beurré et salé; ཇ་སྲུབས་ *v.* དཀྲུག་ *th. cum butyro et sale miscere agitando,* battre le thé; ཇ་རོ་ *fæces thei post ebullitionem,* résidus du thé (après ébullition); ཇ་འཐུང་ *v. hon.* གསོལ་ *th. bibere,* boire le thé; ཇ་འཐུང་ཤོག་, *hon.* ཇ་གསོལ་ཕེབས་རོག་ *v.* ཕྱིན་རོག་ *veni et bibe th.,* venez boire le thé; ཇ་(ཡར་)དྲངས་ *th. apponere,* servir le thé; ཇ་བླུགས་ *th. infundere,* verser le thé; ཇ་ཟུ་ = ཏིབ་རིལ་ *et hon.* གསོལ་ཏིབ་ *vas pro th. fundendo in poculis,* théière; ཇ་ཁྲོ་ *cucumella ad præparandum th.,* bouilloire pour le thé; ཇ་ཚགས་ *colum pro th.,* passoire à thé; ཞོགས་ཇ་ *th. mane potatum,* thé bu le matin; འཛའ་ *v.* འཛར་ ཇ་ སྐབས་ཇ་ *theum quod bibitur circa* 10^{am} *et* 3^{am} *horam,* thé bu à 10 et à 3 heures; དགོངས་ཇ་ *th. vespertinum,* thé bu le soir; ཐབ་ཇ་ *quantitas thei sufficiens ad ebulliendum semel,* une petite poignée de feuilles de thé; ཇ་ཐེབས་ *paululum th., vel dies festus in quo multum theum bibitur,* un peu de thé, ou, jour de fête pendant lequel on boit beaucoup de thé (?); ཇ་མ་ *qui th. præparat, coquus,* cuisinier, qui prépare le thé; ཇ་མཆོད་ *oblatio guttulæ thei ante potationem,* offrande d'une goutte de thé avant de le boire.

ཇ་རིགས་ *Species thei,* diverses espèces de thé; འབྲུ་ཐང་ *v.* དང་ *v.* དྭངས་ *th. tenue,* 1^{ae} *qualitatis,* thé fin, de 1e qualité; ཇ་བཅུ་པ་ གོང་མར་བཅུ་པ་ *th. cum* 10 *foliis aureis,* 1^{ae} *qualitatis inter th. in lateribus,* thé dont les briques sont marquées de 10 feuilles d'or, (1e qual. de briques); ཇ་བརྒྱད་པ་ *th. cum* 8 *foliis aureis,* 2^{ae} *qual.,* briques

avec 8 feuilles d'or, (2e qualité); ཚུང་ཇ་ ཇ་ཚུང་ཚུང་ *th. infimæ qual.*, thé de la dernière qual.; བཟང་ཇ་ ཀོ་རྗེ་ *th. commune*, thé ordinaire; རྗེ་ཀོ་ *alia th. species*, autre espèce ordinaire; ཇ་རིལ་ *th. in globulis (ex prov. Yun-nan)*, thé en boules de *Pou-eul* dans le Yun-nan; ཟི་ལིང་སྤུ་ཇ་ *th. pilosum ex regione* Si-ling *prope Kou-kou-nor*, thé à feuilles velues, de *Si-ling;* ཇ་བག་ཀ་གཅིག་ *unus later thei*, une brique de thé; ཇ་འཁོར་དྲུག་གཅིག་ 1 *involucrum thei (4 lateres continet)*, un ballot de 4 briques; ཇ་སྒམ་གཅིག་ 1 *capsa th. (continet 3 involucra)*, une caisse de trois ballots; ཇ་ཁྱབ་གཅིག་ 1 *sarcina thei (efformatur ex 2 capsis)*, une charge de deux caisses.

ཇ་ཁྲོང་ = དམར་སེར་ *Color thei præparati, rubeo-fulvus*, couleur du thé bouilli, rouge-brun.

ཇ་ཁ(ཆེ) ཇ་ཁག(ཆེ) ཉེར་ *(vid. vulg.* ཅག་ག་ *et* བཅའ་*) Cura*, soin, attention; ཇ་ཇ་བྱེད་ *v.* བཞག་ *v.* བས་ *v.* ཡག་པོ་ ཡོད་ *v.* ཡག་པོ་ཆེ་ *bene curare*, prendre grand soin.

ཇ་རིལ་, *vulg.* ཐོད་པ་ *Calvaria, frons*, crâne, front. *(Forsan cognomen alludit globulis thei ex provincia Yun-nan.)*

ཇག་པ་ *vulg. Latro, prædo*, brigand; ཇ་ཇ་བཟི་ *v.* རྐུག་ *latrocinari*, faire le voleur de grand chemin; ཇ་དཔོན་ *dux latr.*, chef de brigands; ཇ་ཚོགས་ *caterva latr.*, troupe de brig.; *(in E. dicunt: Torou, cuj. scriptura forsan est* བྲབས་རོགས་?*)* ཇ་(པ་)ཚང་ *v.* སྤ་ *caverna, recessus latronum*, caverne, retraite de brigands. *Syn. sunt:* ཆོམ་རྐུན་ *v.* རྐུ་ *fur*, voleur; མི་རྒོད་ *homo ferox*, homme féroce; ཨེར་བ་ *latro*, brigand; རྐུན་མ་ *fur*, voleur.

ཇེ་ *Numerale pro 37 in seriebus*, dans les séries de nombres, vaut 37.

ཇི་=ཅི་ *Pronom. relat. et interrog. qui, quæ, quod, quid*, qui, que, quel; ཇི་འདྲ་ *sicut, quomodo?* comme, comment? ཇ་འོས་ A = R ཇ་འཚམས་ *conveniens, aptus*, convenable, apte. *(Vid.* ཅི་*)*

ཇུ་ *In seriebus numerale pro* 67, dans les séries de nombres, vaut 67.

ཇུ་ཕྱིག་ (J.) *Sortes mittere per diversi coloris fascias*, manière de jeter les sorts, *unde quidam monachi sectæ* Peun-bo, *vocantur* ཇུ་བོན་ཇ་ཇ་ཅན་ *(In E. ista methodus mittendi sortes per fascias vocatur* རྒྱུད་རྒྱབ་ *vid. supra.)*

ཇུ་བོ་ *v.* རྡོ་ A=R ཇེ་ *Lapis in genere*, pierre en général; *lapis ad contundendum condimenta*, pierre pour broyer les épices.

ཛྭས་མ་ *Species panni serici*, espèce d'étoffe de soie.

ཛྭས་ལེགས་ (J.) *Urbanitas*, politesse; མཚན་¶་ *species vexilli, urbanitatis et honoris causa erecti*, étendard élevé pour honorer quelqu'un; ཞིང་གི་...དམག་གི་¶་¶་ *peritia in agricultura, bello*, habileté en agriculture, à la guerre.

ཛེ་ *In seriebus numerale pro* 97, dans les séries de nombres, vaut 97.

ཛེ་ A=R དང་པོ་ *Primus, prior, excellentior*, premier, meilleur; *et*=རེ་ཞིག་ *quisque*, chaque *(Lex.). Part. augmentum quodd. denotans*, partic. indiquant une augmentation; ¶་དང་པོ་ *vere primus, antiquior*, le tout premier, le plus ancien; ¶་དང་པོ་ཁོ་ན་ནས་ *a vero principio*, depuis le premier commencement; ¶་ཆེར་ *eo majus*, de plus, d'autant plus; ¶་སྨ་¶་སྨར་ *eo minus et minus*, de moins en moins; ¶་མཐོ་¶་མཐོར་སོང་ *magis ac magis elevatus*, de plus en plus élevé; གནམ་ཁའི་¶་མཐོ་མཐོ་ *cœli altitudines magis et magis altæ*, les hauteurs du ciel de plus en plus élevées; ¶་ཞིག *paulo plus*, un peu plus; ¶་ཞིག་ཏུ་ *pro aliquo tempore*, pour quelque temps. *(Vid. J. Diction. pag. 173.)*

ཛེ་ *Quædam species soni*, une espèce de bruit.

ཛེང་ A = R དབྱངས་ *Harmonia*, harmonie; *et*=རྒྱུད་མང་ *lyra, cithara*, lyre, harpe.

ཇོ་ *In seriebus numerale pro* 127, dans les séries de nombres, vaut 127.

ཇོ་བོ་ = ཛེ་བ་ = ཛེ་རིགས་ = བཙུན་སྐྱེས་ *vulg. Titulus honoris pro nobilibus personis, dominus*, monsieur, seigneur; ¶་མོ་ *id. pro feminis, domina*, madame. *In E. speciatim designat moniales*, les religieuses. —*Quandoque etiam adhibetur erga divinitates, v. g.:* ¶་བོ་ཤཱ་ཀྱ་ ¶་བོ་རིན་པོ་ཆེ་ *nobilis, pretiosus* Sha-kia, le noble, le précieux *Sha-kia;* ¶་¶་མི་སྐྱོད་རྡོ་རྗེ་ ¶་¶་ཅན་གྱི་ཇོ་བོ་ *duæ famosæ personæ in historia Buddhæ*, noms de deux fameux Bouddhistes; ¶་མོ་སྤྲུལ་མ་ *uxores regis* སྲོང་བཙན་སྒམ་པོ་, nom des épouses d'un roi thibétain.

ཇོ་བོ་ ཇོ་ཇོ་ ཨ་ཇོ་ *Frater natu major*, frère aîné; ¶་¶་མིང་པོ་ *fratres honorabiles*, honorables frères. *(Istud verbum sæpe adhibetur, honoris causa, erga personas ætate provectas vel dignitate præditas*, titre honorifique.)

ཇོ་མོ་ཁ་ན་ *Nom. montis nivosi in Thibeto Merid.*, nom d'un glacier.

ཇོ་མོ་ལྷ་རི་ *Nom. montis nivosi in N.-W. provinciæ Butang*, nom d'un glacier au N.-O. du Boutang.

ཇོར་པ་=གཞིས་ཁ་ = *vulg.* ཞིང་པ་ *Fundi conductor, villicus*, fermier; ¶་ཐོག་ *fundi redditus*, rente d'un terrain.

མཇལ་ ¶་ཕྲད་ *vulg. Occurrere, visitare,* rencontrer, visiter; ¶་(དུ་)འགྲོ་ *visitatum ire,* aller faire visite; ལམ་ན་མི་¶་ *v.* ཕྲད་ *In via non occurri,* je n'ai pas rencontré en route; ¶་ཁ་ *visitatio, audientia,* visite, audience; ¶་ཁ་ཞུ་... གནང་...བཀག་ *v.* མི་གནང་ *audient. petere, concedere, recusare,* demander une audience, l'accorder, la refuser; ¶་མང་ས་ *visitatio collective facta,* visite en corps, audience générale; ¶་སྣ་བོ་ =*vulg.* མགྲོན་གཉེར་ *hospitum introductor (nunc, vulg. præpositus domus),* introducteur des hôtes, majordome; ཕྱག་¶་ *salutatio cum manibus tempore introductionis,* salut d'un visiteur à son entrée; ¶་དར་ = *vulg.* ཁ་དགས་ *pannus sericus a visitante oblatus,* pièce de soie offerte en entrant; *et* ¶་དར་ འཁྱེར་ *v.* འབུལ་ *hunc pann. offerre,* l'offrir; ¶་དར་རྗེ་ *illum vel alium similem reddere,* les échanger; གནས་ *v.* ལྷ་ཁང་¶་ *monasteria, pagodas visit., peregrinationis causa,* faire le pèlerinage des lamaseries, des pagodes; ¶་རྒྱུའི་རྒྱལ་པོ་ *rex visitandus,* roi qu'il faut visiter; དོན་ *v.* གོ་བ་¶་ *sensui occurrere, i. e. sensum capere, intelligere,* rencontrer, saisir le sens.

མཇིང་ ¶་པ་=འཇིང་པ་ *et hon.* སྐུ་¶་ *Collum,* le cou; ¶་རིང་... ཐུང་...ཀྱུག་ *coll. longum, breve, distortum,* cou long, court, tordu; ¶་ཧྲང་...སྐྱག་ *colli fossa, pars posterior,* la partie postérieure du cou; ¶་ཀྱུག་ བྱེད་པར་ *coll. huc et illuc vertere,* tourner le cou de côté et d'autre.

མཇུག་ ¶་མ་, *hon.* སྐུ་¶་ = *vulg. E.* ཇུ་མ་, *vulg. Sik.* གཞུག་ *Cauda,* queue; ¶་སྒྲོ་ *pennæ caudæ,* les pennes de la queue; ¶་སྒྲོ་ཅན་ *pennatam caud. habens, epith. pro pavone,* ayant une queue à longues pennes, le paon; ཕྱག་¶་ *posterior cauda,* tresse de cheveux derrière la tête; ¶་སློར་བ་ *caud. vertere, dorsum vertere,* tourner la queue, le dos; སྐར་མ་¶་རིང་ *vulg. stella cum longa cauda, cometa,* étoile à longue queue, comète.

མཇུག་ *Finis, consequentia,* fin, conséquence; མགོ་¶་ *principium et finis,* principe et fin; ཟླ་བའི་...ལོའི་...ཚེའི་¶་ *mensis, anni, vitæ finis,* fin du mois, de l'année, de la vie; ¶་ལ་ *v.* དུ་ *ad, in finem, tandem,* enfin.

མཇེ་ ¶་བ་ གསང་¶་ *Urethra,* l'urèthre; ¶་མགོ་ *v.* ཏོ་ *glans ureth.,* le gland du pénis; ¶་རླིག་ *ureth. et testiculi,* urèthre et testicules; ¶་སྤུ་ *verendorum pili,* poils des parties naturelles; ¶་ཤུབས་ *sacculus verend.,* la bourse.

མཇེད་ *(Cs.) Subjectus*, sujet; *(Rën.) timere*, craindre; *(J.) sufferre*, souffrir, supporter; མི་¶་ཞིང་ *non subjici, non tim., non suff.*, ne pas être soumis, ne pas craindre, ne pas souffrir. (?)

མཇེད་ = འཇིག་རྟེན་ *Mundus*, le monde.

འཇག་ ¶་པར་ འཇགས་ *Instituere, facere*, instituer, établir, faire; ཁྲིམས་¶་(པར་) *legem instit.*, faire une loi; རྒྱལ་པོའི་ཁྲིམས་ཡུན་རིང་དུ་འཇགས་ *lex regis pro longo tempore instituta est*, la loi du roi est instituée pour longtemps; བདེ་¶་ *pacem facere, stabilire*, faire, établir la paix; (J.) ཁྲིས་¶་ ¶་ཁྲིས་ *tempus prosperitatis et pacis*, temps de prospérité et de paix; *(*ཁྲིས་ *est forsan error pro* བཀྲིས་ *abbrev. pro* བཀྲ་ཤིས་ *felicitas?)* ¶་བཀོད་བཏང་ *jubere*, ordonner.

འཇག་པོ་ *Nom. alicujus fabulosi serpentis*, nom d'un certain serpent fabuleux.

འཇག་པོ་ *pro vulg. E.* ཡག་པོ་ *Bonus*, bon.

འཇག་མ་ *v.* པ་ *vulg. Fasciculus, manipulus*, faisceau, botte, poignée; རྩྭའི་¶་པ་ གཅིག་ *unus fasc. herbarum*, une botte de foin. *(J. herbæ folium vel stipes*, feuille ou tige d'herbe; ¶་¶་རེའི་སྟེང་ན་ *supra unamquamq. herbam*, sur chaque brin d'herbe.*)*

འཇག་མ་ (J.) *Andropodon muricatum*, ¶་སྒོད་ *equisetum*, prêle, *etiam herba crassa ad cooperiendas domos (in Sik. vocatur* pi*)*, herbe dure et longue pour couvrir les maisons.

འཇང་ *Sonus in gutture potando productus*, bruit produit dans la gorge en buvant; *(J.) devorare, sorbere*, dévorer, avaler; ¶་བ་ A = R ཟད་འཐུང་ངོ་ *penitus bibere*, boire jusqu'à la dernière goutte. (Lex.)

འཇང་ འཇངས་ *Tribus et regionis nom. in N.-W. provinciæ Sinar. Yun-nan, cuj. urbs principalis est* ས་ཐམས་ *seu* Ly-kiang-fou. *Tribus vocatur* Mosso *a Sinensibus et* Nashi *ab ipsismet incolis*, nom de tribu et de pays au N.-O. du Yun-nan.

འཇན་པོ་ *Maritus*, mari; ¶་མོ་ *uxor*, épouse.

འཇབ་ ¶་སྦར་ འཇབས་ *vulg. Attente examinare, figere oculos, speculari, explorare*, fixer (des yeux), espionner, explorer; ¶་པ་ *insidiæ, examen furtivum*, embûches, espionnage; ¶་པ་པོ་ *v.* མི་ *v.* མཁན་ *insidiator, speculator*, espion, explorateur; ཚེ་ལ་¶་(པར་) *vitæ alicuj. insid.*, tendre des embûches à quelqu'un; ¶་དུ་ *insidiose, clandestine examinare*, examiner en cachette, pour surprendre; ཅི་¶་ *quid consideras?* que fixes-tu? གཟབས་གཟབས་¶་ *cum cautela examin., speculari*, observer avec attention.

འཇམ་ ¶་པ་ v. པོ་ v. མོ་ *(vulg. in sensu physico et morali), Politus et levigatus, lenis et mollis, demissus, pacificus,* poli, uni, doux, mou, soumis, pacifique; ¶་པ་(ཉིད་) *urbanitas, etc.,* politesse, etc.; ¶་པོར་ v. པར་ v. vulg. པོ་ *leniter, etc.,* doucement, etc.; ¶་པོ་ཡིན་ v. འདུག་ *mollis est, etc.,* c'est doux, poli, etc.; ¶་པའི་ཁྲིམས་ *lex mitis, facilis, et mansuetudinis lex,* loi douce, facile, loi de la mansuétude; སེམས་རྒྱུད་ v. རྒྱུད་ ངག་¶་པོ་ *animus mitis,* âme douce; ཁ་¶་སེམས་ཙན་ *verba dulcia, sed cor durum (prov.),* paroles douces, mais cœur dur; ¶་པའི་མལ་སྟན་ ཉལ་ས་¶་པོ་ *lectus mollis,* lit mollet; བལ་···དར་··· ངག་···ཤིང་ལེབ་¶་¶་ *lana, sericum, verba dulcia, tabula levigata, polita,* laine, soie, parole douce, planche polie; ¶་ རྩུབ་ *mollis et rudis,* doux et rude; ¶་ མཉེན་ *mollis et tener,* doux et tendre; ནད་གཞི་ཉུང་ཉུང་¶་ *morbus paululum remittitur, decrescit,* la maladie s'apaise un peu; ཤིང་ལེབ་¶་¶་བཏོག་ *tabulam ligneam levigare et polire,* équarrir et polir une planche; ནང་¶་ *tapes interior et inferior clitellæ,* tapis intérieur sous la selle.

འཇམ་(པའི་)དབྱངས་ *Dulcis harmonia,* douce harmonie; *nom. divinitatis, unius ex personis trinitatis Buddhisticæ, incarnatæ in imperatore sinico,* une des personnes de la trinité bouddhique, incarnée dans l'Empereur de Chine; *nomen cujusdam qui Buddhismum in Nepal propagavit,* nom du propagateur du Boudd. au Népal; *typus et vexillum sapientiæ,* type et étendard de la sagesse; *nom. vulg. propr. in Thib.,* nom propre vulg. au Thibet. *Ista divinitas vocatur* Manjusri *in* (S), *et ejus syn. sunt:* ¶་དཔལ་ *dulcis et nobilis,* doux et noble; ¶་མགོན་ *dulcis protector* (S) Manjunatha, aimable protecteur; ¶་པའི་རྡོ་རྗེ་ རྡོ་རྗེ་རྣོན་པོ་ *sceptrum dulce, acuminatum,* sceptre doux, pointu; ¶་དཔལ་གཞོན་ནུར་གྱུར་ *nobilis juvenis factus,* (S) Kumar-Butha, Manjusri, devenu noble jeune homme; སྔོན་གྱི་རྒྱལ་བ་ *antiquus victor,* (S) Jina, vainqueur antique; དང་པོའི་སངས་རྒྱས་ *primus Buddha,* (S) Adhi, le premier Bouddha; རལ་གྲི་ཅན་ *ensem gerens,* qui porte l'épée; ཡེ་ཤེས་མེ་ལོང་ v. ཕུང་པོ་ v. མཛོད་ *sapientiæ speculum, cumulus, thesaurus,* miroir, comble, trésor de sagesse; བློའི་བདག་ v. གཏེར་ *intellectus dominus, thesaurus,* seigneur, trésor de l'intelligence; ངག་གི་དབང་ཕྱུག་ *princeps eloquentiæ,* prince de l'é-

loquence; སྨྲ་བའི་རྒྱལ་པོ་ v. སྨྲིས་མཆོག་ v. ལྷ་ v. ཁྱུ་མཆོག་ *rex, nobilissimus, deus, præses sermonis*, le roi, le dieu de l'éloquence, le plus noble des orateurs; ཤེས་རབ་ཀྱི་རང་གཟུགས་ v. སྐུ་ v. ལྷ་ v. མཆོག་ v. རང་བཞིན་ v. འཁོར་ལོ་ *sapientiæ corpus, genius, dux, natura, rota*, le corps, le génie, le chef, la nature, la roue de la sagesse; རྒྱལ་ཀུན་མཁྱེན་པའི་རང་གཟུགས་ *verum corpus intelligentiæ omnium Buddha*, le vrai corps de l'intelligence de tous les Bouddhas; བརྟན་པའི་འཁོར་ལོ་ *firma rota (transmigrationis)*, la roue solide de la transmig.; སེང་གེའི་བཞིན་པ་ཅན་ སེང་གེ་སྟེན་ *leoni insidens*, qui est assis sur un lion; ཨུད་པ་ལ་སྔོན་པོའི་ཕྱག་ *habens manum sicut lotum cæruleam*, ayant la main comme un lotus bleu; ཟུར་ v. ཐོར་ཚུད་ལྔ་པ་ 5 *diademata habens*, portant cinq diadèmes; འཇམ་དཔལ་བློ་གཏེར་ *nobilis thesaurus intellectus*, noble trésor de l'intelligence; གཞོན་ནུའི་སར་གནས་ *in terra juventutis habitans*, qui habite la terre de la jeunesse.

འཇམ་ ¶་མ་ རྫེ་¶་=*vulg.* ཐུག་པ་ *Offa, pulmentum*, bouillie.

འཇའ་ ¶་ཚོན་ གནམ་¶་ཚོན་ *vulg. Iris*, arc-en-ciel; ¶་མདོག་ *iridis color*, sa couleur;= ཁ་སེར་དམའ་ལྗང་ *in ora flavus, et infra viridis*, jaune sur le bord, vert en bas; ¶་འོད་ *ejusd. lumen*, sa lumière; ¶་འཁོར་ v. འཁྱིལ་ *circulus iridis*, le cercle qu'il forme; ¶འི་གུར་ *iridis tentorium, zodiacus*, la tente de l'arc-en-ciel, le zodiaque; ¶་ཚོན་ཁྱོག་པ་ *iris curva*, arc-en-ciel courbe; ¶་གདན་ *tapes versicolor*, tapis de diverses couleurs; ¶་བྱ་ *phasianus versicolor*, faisan (doré). *Syn. sunt:* དབང་པོའི་མཚོན་ཆ་ དབང་པོའི་གཞུ་ *arma ex elementis facta*, arc, arme formée par les éléments.

འཇའ་ཚོན་དྲང་པོ་ *Iris recta*, arc-en-ciel droit, (?) *cujus syn. sunt:* རླུང་གི་རྒྱལ་མཚན་ *vexillum venti*, étendard du vent; རླུང་གི་བལ་ *lana venti*, laine (produite par) le vent; གཞའ་ཚོན་ *iris*, arc-en-ciel; འཇའ་རིས་ *pars iridis*, partie de l'arc-en-ciel (?); རྙིང་པོའི་ཐིག་ *linea antiqua*, ligne ancienne; ལྷ་རྒྱལ་མཚོན་ཆ་ *arma victoris spirituum*, arme du vainqueur des esprits; སོས་ཀ་བཞད་ *risus veris*, sourire du printemps. *(Ex istis nominibus videtur quod iris recta signif. nubes cirros vel stratos nuncupatas.)*

འཇའ་ ¶་པ་ *Stultus, stupidus*, sot, stupide;

ཧི་ཀ་ *homo stultus*, un sot. *(Est nom. thibetanum parvæ tribus ad ripas fluminis* རྫོང་ཆུ་ Lou-tse-kiang, Salwen. *Vocantur* Lou-tse *a Sinens. et* Anong *a semetipsis; locus principalis est monasterium* Tcha-mou-tong.*)* *(J. habet:* འཛའ་བ་ *claudus*, boiteux; ཀ་ཀ་བྱེད་པར་ *claudum reddere*, rendre boiteux (?)

འཛའ་བ་ *Eligere*, choisir; *(J.) concertare, confœderare*, concerter, confédérer.

འཛའ་ས་ ཀ་མོ་ *Sigillum aureum usitatum a* Dalai-lama, *ab imperatore Sinarum acceptum*, sceau du *Dalai-lama*.

འཛར་ *Repere, scandere*, ramper, grimper; ཀ་ནས་འཛབ་ *rependo examinare, speculari*, espionner en rampant; ཤིང་སྡོང་ལ་ཡར་ཀ་ *arborem ascendere*, grimper sur un arbre. *(J. Cs. cohærere, adhærere*, adhérer.*)*

འཛལ་ ཀ་བར་(བྱེད་), *præt.* བཅལ་, *fut.* གཞལ་, *imp.* འཇོལ་ *vulg. Mensurare (præsertim quando agitur de capacitate), ponderare*, mesurer la capacité, peser; ཀ་བྱེད་ *v.* ཚད་ *mensura (instrumentum)*, instrument pour mesurer, peser; འབོ་...བྲེ་ཀ་ *modio, modiolo mensur.*, mesurer au boisseau, à la petite mesure; རྒྱ་མ་....སྡང་ཀ་ *v.* བཀྱག་ *statera ponderare*, peser à la balance; ཤ་ཀ་དགོས་བས་ *carnem ponderare oportet*, il faut peser la viande *(Sik.)*; རིང་ཐུང་ཀ་ *v. vulg.* ཚད་ *longitudinem mensur.*, mesurer la longueur; ཀ་བྱེད་དུས་ *tempus mensurans, epith. pro* ཟླ་བ་ *mensis*, mesure de temps, le mois; ཉེར་ཀ་ *juxtaponendo mensurare, comparare*, comparer.

འཛལ་ བློས་ཀ་ *Mente ponderare, examinare*, peser, examiner dans son esprit; ཆོས་ཀྱི་བདེན་པ་ལ་ཀ་རོག་ *religionis veritatem expendere, examin. velis*, veuillez examiner la vérité de la religion; ཀ་བྱེད་ = རྟོགས་པ་ *judicium (facultas)*, le jugement.

འཇལ་ *vulg. Refundere, reddere, solvere*, restituer, rendre, payer; བུ་ལོན་ཀ་ *debita reddere, solvere*, payer ses dettes; ཁྲལ་ཀ་ *tributum solvere*, payer le tribut; སྐྱིན་པ་ཀ་ *in eadem natura reddere*, rendre en nature, de même espèce; དྲིན་ཉེས་པས་ཀ་ *v.* ལན་ *pro gratia malitiam rependere*, rendre le mal pour le bien; བཅུ་ཀ་ 10 *pro uno reddere*, restituer 10 pour un; བཞི་ཀ་ 4 *pro* 1 *redd.*, rendre 4 pour un; ཐོབ་ཀྱི་ཀ་ *quod inventum est reddere*, rendre une chose trouvée.

འཛི་བ་ ལྗི་བ་ (ལྗི་བ་) འཇུ་བ་, *Sik.* འཛི་ཤིག་ *vulg. Pulex*, puce; ཀ་ཀ་སོ་བཏབ་ *pulex pungit*, la puce pique; ཀ་ཀ་བསད་ *pul. occidere*, tuer une puce.

འདི་བ་ *pro* འཇམ་པ་ *Mollis, lenis, politus,* mou, doux, poli.

འདིག ¶ པར་(བྱེད་), *prat.* བཤིག, *fut.* ཤིག་ གཤིག་, *imp.* ཤིག བཤིག *Destruere, abolere, perire,* détruire, abolir, périr; *(in E.* བཤིག་ *et in Sik.* འདིག་ *sunt vulg. in omni casu)* ¶་པ་ *destructio, ruina,* destruction, ruine; ¶་པ་ཅན་ *v.* ལྡན་ ¶་རུང་བ་, *vulg.* ¶་ཐུབ་ *destructioni obnoxius,* soumis à la destruc.; མི་¶་པ་ *indestructibilis,* indestructible; ¶་པའི་ཆོས་ཅན་ *res destructibilis,* chose destructible; ལུས་ཀྱི་¶་པ་ *corporis solutio,* destruct. du corps; ཁང་པ་...རྩིག་པ་¶་བྱེད་ *domum, parietem destr.,* détruire une maison, un mur; ཁྲིམས་...ཁྲལ་¶་ *legem, tributum abolere,* abolir une loi, un tribut.

འདིག་རྟེན་ *vulg. (destruendorum sustentaculum) i. e. Mundus (adhibetur in sensu physico et morali),* le monde (au physique et au moral); ¶་¶་ཀྱི་ *mundi, mundanus,* du monde, mondain; ¶་¶་ཀྱི་ཁམས་ *mundi regiones,* les régions du monde; ¶་¶་འདི་ *iste mund., ista vita,* ce monde, la vie présente; ¶་¶་དེར་ *v.* ཕ་རོལ་ *alter mund., vita altera,* l'autre monde, l'autre vie; ¶་¶་ཀྱི་ལུགས་ *v.* ལས་ཀ་ *mundanæ consuetudines, opera (non recta),* les coutumes, les œuvres mondaines; ¶་¶་ཀྱི་མི་ *homo mundanus,* un homme mondain; ¶་¶་ཆགས་པ་ *corruptio vel amor mundi,* la corruption ou l'amour du monde; ¶་¶་གསུམ་ *tres mundi, i. e. cœlum, terra, infernus,* les trois mondes, c.-à-d. le ciel, la terre et l'enfer; ¶་¶་ཀྱི་ལྷ་ *genius mundi (sec. sectam* Punbo*),* le génie du monde; ¶་¶་སྐྱོང་བ་ *custos mundi,* le gardien du monde; ¶་¶་ལས་འདས་པ་ *qui transiit a mundo, mortuus,* qui a quitté le monde, mort; ¶་¶་གསུམ་མགོན་ ¶་¶་མགོན་པོ་ *protector mundi, (titulus pro* Dharma lama *in* Buthan, *pro* སྤྱན་རས་གཟིགས་ *Buddha),* protecteur du monde; ¶་¶་འདྲེན་པ་ *mundi rector,* gouverneur du monde; ¶་¶་སྐྱོང་བཞི་ 4 *rectores mundi,* les quatre recteurs du monde; ¶་¶་དབང་ཕྱུག་ *regens mund., ep. pro* ཚངས་པ་ Brahma, qui gouverne le monde; ¶་¶་འདྲེན་ *mund. disponens et* ¶་¶་མིག་ *oculus mundi, duo epith. pro oratoribus,* qui dispose du monde, œil du monde, les orateurs.

འདིགས་ ¶་པར་ *hon. pro vulg.* སྐྲག་ *Timere,* craindre; ¶་པ་ *timor,* crainte; ¶་(པར་)

མེད་(པར་) ¶་དུ་འཛུག་པར་ *timor. inculere, terrere,* effrayer; ¶་བྱེད་ *v.* མཛད་ = མི་བཟད་ = *vulg.* སྐྲག་བྱེད་ = སྔངས་བྱེད་=ཧྲོམ་པ་=¶་སུ་རུང་བ་ *quod timere facit, terribilis, epith. pro* སྲིན་པོ་, ce qui effraie, un dragon; ¶་བྱེད་གནས་ *locus terribilis,* lieu terrible; ¶་ཅན་ *v.* ཞུམ་ *v.* པ་ *v.* མི་ *v.* མཁན་ *timidus,* timide; ¶་(པ་)མེད་(པ་) *v.* ཟྲལ་ མི་¶་ *impavidus,* hardi, intrépide; ¶་པ་ཐམས་ཅད་ བསལ་དེ་ *cum tim. omnes dissipati fuissent,* quand toutes les craintes furent dissipées; མ་¶་(ཞིག་) *noli timere,* ne crains pas; ¶་རྒྱུ་ *v.* ས་མེད་ *non est locus tim.,* il n'y a rien à craindre; ¶་པ་བརྒྱད་ *octo timores, qui sunt,* les huit craintes, qui sont: མེའི་¶་¶་ *tim. ignis,* la crainte du feu; ཆུའི་¶་¶་ *tim. aquæ,* la crainte de l'eau; དུག་གི་¶་¶་ *tim. veneni,* la cr. du poison; མཚོན་གྱི་¶་¶་ *tim. armorum,* la crainte des armes; དམག་གི་¶་¶་ *tim. belli,* la crainte de la guerre; དགྲའི་¶་¶་ *timor inimicorum,* la cr. des ennemis; མུ་གེའི་¶་¶་ *tim. famis,* la cr. de la famine; འཆི་བའི་¶་¶་ *timor mortis,* la cr. de la mort. *(N. B. nihil spirituale !H)—Syn. sunt:* དངངས་ སྐྲག་ *(vulg. E.),* ཉམ་ང་ བག་ ཚ་ཞེད་ སྐྱི་བུར་བག་ཚ་ སྐྱི་གཡའ་བ་ བསྐྱེད་པ་བྱེད་པ་ བཅོམ་བསྐྱངས་ཞུས་ *(vid. propr. loco).*

འདིང་ འདིངས་ A=R གཏིངས་ = གཏིང་ *Profundum, amplitudo,* profondeur, amplitude; རྒྱ་མཚོའི་¶་ *prof. maris,* profondeur, étendue de la mer.

འདིང་ *Medius,* milieu; མཚོ་¶་ *pars media lacus,* le milieu du lac; ནམ་ *v.* སྐྱོད་¶་ *media nox,* minuit.

འདིང་ *pro* སྐྱོད་=ནམ་བྱེད་ *Crepusculum,* crépuscule.

འདིང་པ་, *hon.* སྐུ་¶་ *Collum,* le cou. *(Vid.* མདིང་*)*

འདིབ་ ¶་པར་(བྱེད་), *præt.* བཞིབས་, *futur.* བཞིབ་ *v.* གཞིབ་ *vulg. Sugere, succum aspirare,* sucer, aspirer un liquide; ¶་པ་ *suctus. (part. et nom.),* sucé, succion; ¶་བྱེད་ *quod sugit, aspirat, os, labia,* ce qui suce, la bouche, les lèvres; ¶་མི་ *v.* མཁན་ *ille qui sugit,* suceur; ཁྲག་¶་ *sanguisuga, harpyia,* sangsue, harpie; ¶་རྫ་ *succus sugendus,* suc à sucer; རྨ་ཁྲག་¶་ *de vulnere sanguinem sug.,* sucer le sang d'une plaie; འབྲས་བུ་¶་ *fructum (mollem) sugere,* sucer un fruit mou.

འདིམ་པ་ *v.* རྫབ་=རྫ་ *vulg. Argilla, lutum, mortariolum,* argile, boue, mortier; ¶

ཕོང་ v. ཕུང་ *acervus luti*, tas de boue; ¶་སྣོད་ *poculum testaceum*, vase de terre; ¶་གཟུགས་=ས་སྐུ་ *statua, idolum luteum*, statue, idole faite d'argile; ¶་བཟོ་པ་ v. མཁན་ *figulus, statuarius, lutipistor*, potier, statuaire, boueur; ¶་པ་འཆམ་ *lutum pedibus conculcare*, fouler le mortier avec les pieds; ¶་པ་ མཉེད་ *lut. manibus subigere*, le fouler à la main; ¶་པས་འབྱུག་ *luto linire*, enduire de boue, etc.

འཇིལ་ ¶་བར་(བྱེད་), *præt.* བཅིལ་, *fut.* གཞིལ་ *Expellere, ejicere*, chasser, expulser; ¶་བ་ *expulsio*, expulsion; བཅིལ་པ་ *expulsus*, expulsé; རྒྱལ་ཁམས་ནས་···གོ་ས་ནས་¶་ *e regione, dignitate expellere*, chasser du pays, enlever une dignité.

འཇུ་ ¶་བར་(བྱེད་པར་), *præt.* འཇུས་ *Corripere, arripere*, saisir, arrêter; ¶་བ་ *actus corripiendi*, l'acte de saisir; རྐུན་མ···བྱི་བ་¶་ *fures, mures arripere*, saisir les voleurs, les rats; ལག་¶་ *quod manus capit, manubrium, crates*, ce que la main prend, un manche, une balustrade; གཅིག་གིས་གཅིག་ལ་¶་དེ་ *cum invicem firmiter arripuissent*, s'étant saisis fortement l'un l'autre.

འཇུ་ ¶་བར་(བྱེད་), *præt.* འཇུས་ བཞུས་, *fut.* བཞུ་ *(ista duo ultima verba vulgo adhibentur in omni casu) Liquefacere, digerere*, liquéfier, digérer; ¶་བ་ *liquefactio, digestio*, liquéfaction, digestion; ཇས་ v. ཟ་མ་བཞུས་ནས་ *post cibi digestionem*, après la digestion; ལྕགས···གསེར་¶་དཀའ་བོ་ཡིན་ *ferrum, aurum difficile liquefiunt*, le fer et l'or se fondent difficilement; ཟ་མ་¶་མི་ཐུབ་ *cibus non potest digeri, indigestio*, la nourriture ne peut digérer, indigestion; ¶་བྱེད་ *quod dissolvit, epith. pro aqua*, ce qui dissout, l'eau.

འཇུ་བ་=འཇི་བ་ *Pulex*, puce. *(Vid. supr.)*

འཇུག་ ¶་པར་, *præt. imp.* ཞུགས་ *(vulg. adhibetur in omni casu) Intrare*, entrer; ¶་པ་ v. ཞོགས་ *ingressus*, entrée; ¶་ས་ *locus quo intr.*, lieu par où l'on entre; ལྷུམས་སུ་¶་པར་ *sinum intrare, concipi (buddhistico modo)*, entrer dans le sein, (conception bouddhique); ཁྱབ་འཇུག་གི་¶་པ་བཅུ་ 10 *ingressus, incarnationes dii Vishnu*, les dix incarnations de Vishnou; ཆོས་ལ་¶་ v. ཞུགས་ *ordinem religiosum intrare, religionem amplecti*, entrer dans un ordre religieux, embrasser la religion; ཁྱིམ་¶་ *domum intr.*, entrer dans la maison.

འཇུག་པར་ *Opus ingredi, i. e. incipere*, commencer; ལམ་¶་ *viam ingredi, iter incipere*, entreprendre un voyage:

ལས་¶་ *opus incipere,* commencer un ouvrage; རྟོག་པར་¶་ *cogitare incip.,* commencer à penser; ¶་གདུགས་= ཉིན་མོ་ *principium diei,* le commencement du jour.

འཛུག་ = སྐུལ་བར་ *Causa esse, incitare, mandare,* être cause de, exciter à, ordonner; བྱེད་དུ་¶་ *incit. ad agendum,* exciter à agir; བཤད་¶་པར་ *facere ut quis dicat,* faire dire; ཡི་གེ་འདོན་ *v.* ཀློག་དུ་¶་ *facere ut quis legat,* faire lire; རང་¶་ *per se, a se, naturaliter,* par soi, naturellement; རང་¶་དཀའ་...བཟང་ *per se, natura difficilis, bonus,* naturellement difficile, bon.

འཇུག་ (J.) *Permittere, concedere,* permettre, accorder; སྨོན་ལམ་འདེབས་སུ་¶་ *concede mihi ut vota (non preces) emittam,* laissez-moi faire des souhaits; རྩིག་དུ་མི་¶་ *ædificationem non permitt., prohibere,* ne pas permettre de bâtir.

འཛུག་པར་(བྱེད་)· *præt.* བཙུགས་ *(vulg. dicitur in omni casu), fut.* གཟུག་, *imp.* ཙུག་ *Ponere, instituere,* placer, établir; སྒམ་...ཙུམ་...ཁྱིམ་ནང་¶་ *in capsa, sinu, domo ponere,* mettre dans la boîte, le sein, la maison; སྙིང་རུས་¶་ *v.* བཞག་ *fortitudine uti,* déployer de la force; མངོན་དུ་ *v.* ཕྱར་¶་ *palam ponere,* mettre en évidence; སྔོན་¶་ *anteposita,* qui se place avant; *dicitur de 5 litteris* ག་ད་བ་མ་འ་ *quæ radicalibus anteponi possunt,* se dit des cinq lettres qui peuvent être préfixes; རྗེས་¶་ *postposita,* les affixes, *sic vocantur 10 litteræ* ག་ང་ད་ན་བ་མ་འ་ར་ལ་ས་ *quæ post radicales poni possunt,* se dit des dix lettres qui peuvent suivre les radicales; ཡང་¶་ *dicitur de secunda affixa* ས་, se dit de la seconde affixe s; མི་¶་ *litteræ quæ nec præfixæ nec affixæ esse possunt, et ideo sunt essentialiter radicales,* désigne les lettres qui ne peuvent être que radicales; རྒྱལ་པོར་...དཔོན་དུ་...ཁྲིམས་ལ་¶་ *in regem, ducem, legem instituere,* établir comme roi, chef, loi.

འཛུངས་ A = R སེར་སྣ་ *Avaritia,* avarice; ¶་པ་ཅན་ *v.* ལྡན་ ¶་མཁན་ *v.* འཛུད་ *avarus,* avare; འཛུང་ = འཛིན་ *capere, tenere (sicut avarus),* prendre, retenir.

འཛུད་ ¶་པར་ = འཛོད་པར་ = འཛུག་པར་ *Intraponere, instituere,* mettre dans, établir. *(Vid. supr.)*

འཛུད་འདུན་(མ་) *v.* མཐུན་མ་ *Intrantes congregans, i. e. meretrix,* qui rassemble ceux qui entrent, c.-à-d. une prostituée; ¶་¶་བྱེད་པར་ *meretr. vitam agere,* mener la vie d'une prost.; ¶་དང་ མཐུན་ *intrare et coire,* entrer et s'unir

A = R འདོད་འགྲོ་ *secundum desideria agens*, agir selon ses (mauvais) désirs; *et* སྨད་ཚོང་མ་ *vulg. meretrix*, prostituée.

འཛུན་ ¶་པར་(བྱེད་), *præt.* བཙུན་, *fut.* གཞུན་ *Cogere, subjicere*, forcer, soumettre; ¶་བྱེད་ *quod cogit, subjicit, v. g. supplicium*, ce qui force, v. g. le supplice; རྗོད་པར་¶་ *cogere ad dicendum, fatendum*, forcer à dire, à avouer; ཆོས་སྒོ་ ¶་པར་ *cogere, determinare aliquem ad ingrediendum ordinem religiosum*, forcer, déterminer quelqu'un à entrer en religion.

འཛུམ་ ¶་པར་, *præter.* བཙུམ་, *fut.* གཞུམ་, *imp.* ཚུམ་ *(vid.* འཚུམ་པར་*) Horrescere*, frissonner, frémir; ¶་པ་ *contractio, horror*, contraction, frisson; ཤ་འཛུམས་ *caro dolore contracta*, chair contractée par la douleur.

འཛུར་ ¶་བར་ *Intricare, contorquere*, méler, tordre; ¶་བ་ *intricatio, contorsio*, mélange, torsion; ¶་ཞིང་འཛུན་ *torquendo cogere, subjicere*, forcer, soumettre par la torture; ¶་བྲུ་ *filum textum*, fils tissus, mêlés; སྐུད་བྲུའི་¶་པ་ *globus fili*, peloton de fil. (J.) = འཛུར་ ¶་མེད་ *intricatio de qua liberari non est possibile, inevitabilis*, embarras dont on ne peut se tirer, inextricable.

འཛུས་ *præt. verbi* འཛུ་བར་ *Liquefactus, digestus, arreptus*, fondu, digéré, saisi.

འཛེད་ = མཛེད་ *Timere*, craindre; མི་¶་ A = R སྡུག་བསྔལ་བཟོད་ *miserias pati, sufferre*, supporter les misères; = མ་སྐྲག་ *non timere*, ne pas craindre; = སྐྱེ་བ་ *producere*, produire. (Lex.)

འཛེབས་པ་ *v.* པོ་ = ཡིད་དང་རྣ་བ་འོང་བ་ *Spiritui vel auri jucundus*, agréable à l'esprit ou à l'oreille; ¶་པ་ *jucundus, harmoniosus*, harmonieux; ¶་པར་ *jucunde*, agréablement; ¶་མི་འདུག་ *injucundum est*, c'est désagréable; སྙན་¶་ *sonus jucundus*, euphonie.

འཛེམ་ ¶་པ་ *v.* པོ་ *Peritia, dexteritas*, habileté, adresse; ¶་ལྡན་ *v.* ཅན་ *peritus, dexter*, habile, adroit; མི་¶་པོ་ *homo peritus*, personne habile.

འཛོ་ ¶་བར་, *præt.* བཞོས་, *fut.* བཞོ་, *imp.* འཛོས་ *(vulg. adhibetur præt. vel fut. in omni casu) Mulgere, elicere, exprimere*, traire, exprimer, émettre; འོ་མ་¶་ *lac mulgere*, traire le lait; བ···མཛོ་མོ་བཞོས་ *vacca, vacca* dzomo *quæ mulgetur*, vache à lait; ¶་བ་པོ་ *v.* མི་ *v.* མཁན་ *qui mulget*, celui qui trait; འདོད་པ་···བསམས་པ་¶་ *desideria, cogitationes elicere*, émettre des désirs, ses

pensées; ཀ་བྱེད་ *quod exprimit, exprimere facere*, ce qui exprime, faire exprimer.

འཇོ་སྒེག་ A=R འདོད་པས་ཀུན་བསླངས་= རྩེ་མོ་ *(Lex.) A desideriis omnino raptus, ludus*, emporté par ses désirs, le jeu; *(J. Cs.) habitus corporis illecebrosus, placens, jocularis*, posture attrayante, plaisante; ཀ་ཀ་བྱེད་པར་ *a desideriis rapi, desideriis indulgere, hunc habitum assumere*, emporté par ses désirs, prendre cette habitude; རྫ་འཇོའི་ ཆུ་བོ་ = སིནྡྷུ་ *Indus, flumen cursum allicientem habens*, fleuve au cours capricieux, agréable, l'Indus.

འཇོག ཀ་པར་, *præt.* བཞག་ *(vulg. adhibetur in omni casu), fut.* གཞག་, *imp.* ཞོག་ *Ponere, disponere*, placer, disposer; མ་ *v.* འོག་ཏུ་ *v.* འོག་ཏེ་ *v.* ཞབས་ཀ་ *depone, infrapone*, dépose, mets dessous; ཕོར་ ཀ་ *v.* བཞག་ *v.* ཞོག་ *rejice*, rejette; སེམས་ནང་ཀ་ *in mente ponere*, mettre dans son esprit; ཟང་ *v.* ནོར་ཁ་ཁ་ཀ་ *v.* བཞག་ *divitias seponere*, mettre à part des richesses; མཉམ་པོར་ཀ་ *simul ponere, congregare*, rassembler; གནས་ སུ་ *v.* ཁྱིམ་ནང་ཀ་ *intra domum reponere*, mettre dans la maison.

འཇོག, *vulg.* བཞག་ *Alicui confidere, imponere*, confier, imposer un devoir; མགོ་སྤྱིང་ལ་ཀ་ ལག་པ་ནང་ཀ་ *capiti, manui imponere, i. e. alicui opus imponere*, mettre sur la tête, sur les mains, c.-à-d. imposer un devoir; ངོན་འདི་ང་ལ་མ་ཀ་རོག་ *noli, quæso, mihi imponere hoc onus, hoc officium*, veuillez ne pas me charger de cela; ཉེས་པ་ *v.* སྡིག་པ་གཞན་ལ་ཀ་ *alium criminis accusare, criminari*, accuser quelqu'un d'un crime.

འཇོག, *vulg.* བཞག་ *Derelinquere, cessare, deponere*, abandonner, cesser, déposer; བཞག་བཞག་ *desine, derelinque*, cesse, abandonne (cette affaire); གོ་ས་ཀ་ *officium deponere*, quitter un emploi; ཤ་རུས་པ་མི་ཟ་ནས་མ་བཞག་ *quandiu carnem (tuam) et ossa non manducavero, non cessabo, non relinquam hoc negotium*, tant que je n'aurai pas mangé ta chair et tes os, je ne laisserai pas cette affaire; ངའི་རྟ་འབའ་ལ་བཞག་ཡོད་ *meum equum reliqui in Batang (in custodiam alicujus)*, j'ai laissé mon cheval à Bathang.

འཇོག་ ཀ་པར་, *præt.* བཞོགས་ ཞོགས་, *fut.* གཞོག་, *imp.* ཞོག་(ཅིག་) *(præsens tempus non adhibetur in ling. vulg.), Levigare, dolare, polire, et in Sik. radere, vel capillos secare*, équarrir, raboter, et au Sik. raser, couper les cheveux; ཀ་པ་ *actus levigandi, etc.*, l'acte de polir, etc.; ཀ་པ་པོ་ *v.* མི་ *v.* མཁན་ *levigator*,

etc., celui qui équarrit, etc.; བཞོགས་མོ་ *dolabra, instrument. ad levig.*, doloire, plane, rabot; ཞོང་ *v.* སྐྱང་ལེབ་ཀ་ *tabulam ligneam levig., polire*, raboter une planche; *(Sik.)* སྐྲ་ *v.* མགོ་ཀ་ *capillos secare, radere*, couper les cheveux, raser la tête.

འཇོག་པ་ *v.* འོ་ *Draco, nom. alicuj.* ཀླུ་, nom d'un dragon.

འཇོང་ *Carens pulchritudine, deformis*, vilain, hideux, *(J.) tadpole*, têtard.

འཇོང་བ་ ཀ་འཇོང་ *Oblongus, ellipticus*, oblong, elliptique; ཀ་དབྱིབས་ *ead. forma*, cette forme; ལོ་མ་ཀ་བ་ *folium obl.*, feuille oblongue.

འཇོང་ཙེ་ *v.* ཙེ་ ལྕོག་ཙེ་ *vulg. Mensa alta*, table élevée.

འཇོམས་ ཀ་པར་(བྱེད་). *præter.* བཅོམ་(ས་). *futur.* གཞོམ་, *imp.* ཆོམ་ ཆོམས་(ཤིག) *Subjicere, domare*, soumettre, dompter; ཀ་པ་ *subjectio*, l'acte de soumettre; ཀ་པ་པོ་ *v.* མཁན་ *victor, domitor*, vainqueur, dompteur: བཅོམ་སོ་ *domitus, exhaustus sum*, je suis dompté, épuisé; ནད་གཞོམ་ *morbos domans (In Sik. sic vocantur qui sortes mittunt ad sanandum morbos)*, sorciers qui (soi-disant) conjurent les maladies.

འཇོམས་ *Destruere*, détruire; ཁྱིམ་…རྩིག་པ་…ཁྲིམས་ཀ་ *domum, parietem, destruere, legem abolere, violare*, détruire une maison, un mur, abolir, violer une loi.

འཇོམས་ *Prædari, vi furari*, voler avec violence.

འཇོར་པ་ ཀ་བྲུ་ *vulg. in E.*, ཏོག་ཙེ་ *vulg. Sik. Ligo*, houe, pioche; ཀ་ཆེ་ *ligo largus*, grosse pioche; ཡུར་ཀ་ *ligo parvus ad sarculandum*, sarcloir; ཀ་ལྕགས་…ཡུ་ *ligonis ferrum, manubrium*, le fer, le manche d'une pioche; ཀ་ཡིས་ས་རྐོ་ *ligone terram fodere*, piocher la terre; ཀ་མཁན་ *syn. pro* ཤིང་བཟོ་ *(sic Lex.) faber*, menuisier; *(qui lignum fodit cum dolabra; sed forte error pro* ཞིང་བཟོ་ *villicus, agricola* fermier, agriculteur.)

འཇོལ་ *Civitatis nom. in N.-W. prov. Yunnan, ad ripas flum.* Lan-tsang-kiang, Mékong *(vocatur* A-ten-tse *a Sinens.)*, nom de ville.

འཇོལ་ ཀ་བར་ *Pendere*, être pendant; *(dicitur de crinibus, juba, cauda, etc.)* ཀ་ལེ་ =ལྷང་ངེ་ *pendulus*, pendant; སྐྲ་…མཇུག་…ལྟོ་ཀ་ *crines, cauda, venter pend.*, cheveux, queue, ventre pendants.

འཇོལ་བ་ གཞོལ་བ་ *Comitatus, vestis longæ cauda*, cortége, traîne de robe; ཀ་ཅན་ *v.* ལྡན་ ཀ་འཇོལ་ *comit., caudam habens*, ayant un cortége, une traîne;

¶་མེད་ *sine comit., cauda*, sans cortége, sans traine; ¶་གོས་ *vestis cum longa cauda*, robe à traine.

འཇོལ་མོ་ *Cs. Gallina indica*, dindon; *(J.) species merulæ vel lusciniæ*, merle ou rossignol; *in E. merula fulva*, merle brun.

འཇོལ་ཕོ་ *At Bathang sic vocatur* Motacilla, bergeronnette; ¶་ཁྲ ¶་སྔོ་ *duæ species ejusd.*, deux variétés de bergeronnette.

རྗོང་ ¶་ས་ *Thesaurus, repositorium, statio*, le trésor, magasin, station; ཏིལ་གྱི་¶་ *cesamæ olei reposit., apotheca*, dépôt, magasin d'huile de sésame.

རྗིག་པ་ *pro vulg.* རླིག་པ་ *Testiculi*, testicules.

རྗིད་ *Cs. J.* = རིད་པ་ *Macilentus*, maigre.

རྗུད་པ་ = ཀྲུད་པ་ *Imminutio, dejectio, deterioratio*, diminution, abattement, dépérissement; ¶་པར་ *minuere, etc.*, diminuer, etc.

རྗུན་ ནད་¶་ (J.) *Nom. morbi*, n. de maladie.

རྗུབ་པ་=འདུས་པ་ *Collectus, intra positus*,= འཇུག་, rassemblé, mis dedans.

རྗེ་ ¶་བོ་ ¶་རིགས་ ¶་ལུ་=བརྣ་སྐྱེས་, *vulg. Nobile genus, titulus honoris, v. g. dominus, princeps, magister*, noble, seigneur, maitre; ¶་དཔོན་ *titulus majoris dignitatis, princeps*, titre de haute dignité; ¶་རྒྱལ་ *dignitas regia*, dignité royale; ¶་བློན་ *rex et minister, vel nobilis minister status*, roi et ses ministres, ministre d'Etat; ¶་བྲན་ *dominus et servi*, maitre et serviteurs; ¶་བཙུན་ *m.* ¶་¶་མ *f. nobilis vir, matrona*, personne noble; ¶་མ་ གཅེ་མ་ ཞེ་མ་ *nobilis femina*, femme noble; ¶་ཚུང་ གཅེ་ཚུང་ ཞེ་ཚུང་ *nobil. puella*, noble jeune fille; ¶་ས་ ཞེ་ས་ *reverentia, honor*, respect, honneur; ¶་ས་བྱེད་ *revereri*, respecter; ¶་སྲས་ རྗེའུ་སྲས་ *nobilis juvenis, (titulus superioris lamæ in secta* ཀླིང་མ་, *habitat in valle* ས་ངན་ *inter* འབའ་ *et* བྲག་གཡབ་*)*, noble jeune homme, titre du chef de la secte *Gningma.*

རྗེ་ *Adhibetur in multis composit., honoris causa*, particule honorifique; རྡོ་¶་ *lapis nobilis, adamas* (S) Vajra, noble pierre, le diamant; ལྷ་¶་ *nobil. genius, epith. pro medico*, noble génie, le médecin; སྙིང་ *v.* ཐུགས་¶་ *cor nobile, misericordia*, noble cœur, miséricorde; ཐུགས་¶་ཆེ་ *tuum cor est valde nobile, misericors, (modus gratias agendi, verbum vulg.)*, votre cœur est très miséricordieux, c.-à-d. grand merci; གྲོ་¶་ *nob. frumentum, i. e. farina tritici*, noble froment, c.-à-d. farine de blé; ¶་ངུས་ *magnus ploratus, luctus*, grand deuil, etc.

ཛེ་ ¶་བར་, *præt.* བཛེས་, *fut.* བཛེ་, *imp.* བཛེ་ (ཞིག་) ཛེས་(ཤིག་) *vulg. Cambire, permutare,* brocanter, échanger; ¶་བྱེད་ *quod camb. mutatur,* ce qui est échangé; རྟ་དྲེལ་¶་ *equum pro mulo camb., mut.,* échanger un cheval contre un mulet; ཊམ་ཁ་གཅིག་ *paisa* ཛེ་¶་ག་ *Sik. visne mutare rupiam pro assibus?* voulez-vous changer une roupie pour des sous? ཚེ་¶་བར་ *vitam mutare, mori, transmigrare,* changer de vie, mourir, transmigrer; མིང་... གོས་... གནས་¶་ *nomen, vestes, habitationem mutare,* changer de nom, d'habit, de logement; ཉིས་འགྱུར་¶་ *duplum reddere,* rendre au double; བརྒྱ་འགྱུར་¶་ 100 *pro uno reddere,* rendre cent pour un.

ཛེ་ངར་ *Femur, coxa,* le fémur; *(J. the shank, lower part of the leg.)*

ཛེ་བ་ = ཛྱེ་བ་ = འཛེ་བ་. *Sik.* ཛྱེ་ཤིག་ *Pulex,* puce.

ཛེད་ ¶་པར་(བྱེད་) *præt. fut.* བཛེད་ *Honorare, revereri,* honorer, respecter; ¶་པ་ *reverentia, honor,* respect, honneur; ¶་གཞི་ *munus (non cibi) honoris causa oblatum,* présent fait pour honorer; ¶་དར་=*vulg.* ཁ་བཏགས་ *pannus sericus in visitationibus usitatus,* écharpe de félicité, présentée dans les visites; མཆོད་ཅིང་¶་པ་ *honorando honorare,* honorer; ¶་པའི་ལུགས་ *honorandi modus,* manière d'honorer.

ཛེད་ *pro* བཛེད་ *Oblivisci,* oublier.

ཛེད་པ་, *Sik.* ¶་པོ་ *vulg. Crudus, non maturus,* cru, non mûr; ཤ་¶་པ་ཟ་ *carnem crud. manducare,* manger de la viande crue; ¶་ཟས་ *v.* ཟ་མ་ *v.* རིགས་ *res quæ crudæ manducantur,* ce que l'on mange cru; མར་¶་པ་ *butyrum non liquefactum,* beurre non fondu; *(butyr. recens dicitur* མར་གསར་པ་, beurre frais); ནས་¶་ *hordeum crud., non assatum,* orge non grillée; ཏོག་...འབྲས་བུ་¶་པ་ *cerealia, fructus nondum maturi,* céréales, fruits non mûrs; *(in Sik. signif. etiam non siccus, v. g.:* ཤིང་¶་པ་ *lignum non siccum,* bois vert, non sec); བོད་ཡུལ་ལ་ མར་མི་¶་པ་ཟ་ལུགས་ཚུལ་མེད་ *in Thibeto non est consuetudo manducandi butyrum liquefactum,* au Thibet ce n'est pas la coutume de manger le beurre fondu.

ཛེས་ *pro* ཛེ་ཡིས་ *Nobilis, misericors, a nobili, misericordia,* le noble, par le noble, etc.

ཛེས་ *vulg.*, ¶་མ་=མལ་རྟགས་ *Vestigium, stigma, signum,* trace, vestige, signe; སྐུ་¶་ ¶་སྐུ་ *forma corporis impressa,* trace de la forme du corps; ¶་སྐུ་འབུམ་

100000 *vestigia corporis Buddhæ, nom. monasterii in* ཨ་མདོ, les 100000 vestiges de Bouddha, nom d'une lamaserie; ལག་...རྐང་...གཟིག་...མི་¶་ *manus, pedis, leopardi, hominis vest.*, trace de la main, du pied, d'un léopard, d'un homme; རྨ་¶་ *vulneris vest., cicatrix*, cicatrice; བྱས་¶་ *facti signum*, signe d'un fait; རབ་¶་ *signum perfectum, sacramentum (t. cath.)*, signe parfait, sacrement.

རྗེས་ ¶་མ་ *vulg. Pars posterior (de loco et tempore)*, la partie postérieure; ¶་འཇུག་ *litteræ affixæ*, les lettres affixes *(vid.* འཇུག་*)*; ¶་(སུ་)འགྲོ་ *v.* འབྲང་ *post ire, sequi*, suivre; ¶་(སུ་) ¶་མ་ལ་ ¶་ར་ *post, postea*, derrière, ensuite; ¶་སྐྱེས་ *postea natus*, puîné; ¶་སུ་སྨྲ་ = ཡང་དག་མཚུངས་ *verbo ad verb. repetere*, répéter m. à m.; ¶་སྒྱུར་ *retorquere*, répondre, rétorquer; ¶་མ་ལ་འོང་ཆོག་ *postea venire potest, licet*, il peut venir après.

རྗོད་ ¶་པར་, *præt. fut.* བརྗོད་ *Dicere, loqui, pronuntiare, prædicare (de sermone et scriptura)*, dire, parler, prononcer, prêcher; ངས་ཁྱོད་ལ་¶་དོ་ *ego dico tibi*, je vous dis; གཏམ་¶་ *locutio, historia narrata, traditio (vulg.)*, discours, narration, tradition; རེ་རེའི་མིང་¶་ *unumquemque nom. dicere, pronunt., vocare*, prononcer, appeler chacun par son nom; དཔེ་¶་བཤད་ *exemplum, parabolam dicere*, parler en figure, dire des paraboles, citer des exemples; ¶་རུ་ཡོད་ ¶་ཆོག་ *quod dici, narrari potest*, ce qu'on peut dire, raconter, etc.; ¶་དུ་མེད་པ་ ¶་མི་ཆོག་ *dici non potest, inenarrabilis*, inénarrable; ཆོས་¶་མཁན་ *religionis prædicator*, prédicateur de la religion; སློབ་དཔོན་ཞེས་བརྗོད་སོང་ *magister sic dixit*, le maître a parlé ainsi; ¶་སྟངས་ *modus dicendi, pronuntiandi*, manière de dire, de parler; *(vulg. E. dicitur* བཤད་ *et Sik.* ལབ་*)*

ལྗགས་ *hon. pro* ལྕེ་ལེ་ *Lingua (membrum)*, langue; ¶་ཆབ་ *saliva, pro vulg.* མཆིལ་མ་, salive; ¶་ཆབ་འདེབས་ *v.* ཐུབ་ *spuere*, cracher; ¶་རྐྱང་ *linguam extendere*, tirer la langue; ¶་གྱིས་ལྡག་ *lingua lambere*, lécher.

ལྗང་ ¶་ཁུ་ *v.* གུ་ *v.* ཁ་ ཁ་དོག་¶་ཁུ་ *vulg. Color viridis*, vert; = ལོ་མའི་ཁ་མདོག, (S) པ་ལ་ཤ་ *color foliorum*, la couleur des feuilles; ¶་བ་(ཉིད་) *viriditas*, verdure (couleur); ¶་སྐྱ་ *virid.-pallidus*, vert pâle; ¶་སེར་ *flavo-viridis*, vert jaunâtre; ¶་དམར་ *rubro-virid.*, vert-rouge; ¶་ནག་ *nigr.-virid.*, vert-foncé;

¶་པ་སྐྱེ་བ་, *vulg.* ¶་ཁུ་འགྲོ་ *virescere*, verdir.

ལྗང་ ¶་པ་ *v.* ཟུ་ *v.* རྩ་ རྩ་¶་ཁུ་ *Virentia, (plantæ virides)*, verdure (plantes); སྤང་¶་ རྩ་¶་ཅན་ *pratum*, un pré; ¶་ཕོན་ *v.* སྤུང་ *accumulatio virentium, sylva, pratum, etc.*, masse de verdure, v. g. une forêt, un pré, etc.

ལྗང་སོ་ (J.) 1° *nom. districtus in prov.* དབུས་ *cujus urbs præcip. est* ¶་རྩེ་ (Kiang-tse *Sinens.) (N. B.* Kiang-tse *est in prov.* གཙང་*)* 2° *nom. district. in prov.* ཁམས་ *(sed vide* འཇངས་*)*, noms de deux districts.

ལྗང་བོ་ཙོ་ *Methodus purificandi aurum*, maniere de purifier l'or.

ལྗན་ལྗིན་ *Sordes, purgamenta*, ordures; ཕྱག་དར་གྱི་¶་¶་ *ead. (verrendo)*, balayures; ཕུད་པ་¶་¶་མང་ (J.) *copiosa expectoratio*, expectoration très abondante.

ལྗིབ་ འཇེབ་ འཇུབ་ ལྗེ་བ་, *Sik.* ལྗི་ཤིག་ *Pulex*, puce; ¶་¶་ཡར་འཕགས་ *pulex saliit (vulg.)*, la puce a sauté.

ལྗིད་ ¶་པོ་ *vulg.*, ¶་ཅན་ *v.* རྗིད་ *Ponderosus, onerosus (physice et moraliter)*, pesant, lourd; ¶་པ་(ཉིད་) *gravitas, pondus*, poids, lourdeur; དོས་པོ་ *v. Sik.* གྲོགས་ ¶་པོ་ཡིན་ *onus grave est*, la charge est pesante; ཁྲལ་¶་¶་ *tributum grave*, tribut, taxe onéreuse; ཁྲིམས་…བཀའ་…གསུང་¶་པོས་ནོན་ *lege, mandato, verbo gravi opprimere*, opprimer par des lois, des ordres, des paroles sévères; མཉམ་མཉམ་¶་¶་ ¶་ཡང་མཉམ་ *æquilibrium*, équilibre.

ལྗིན་པར་ *Penetrare*, pénétrer, être imbibé; བློ་ལ་¶་¶་ *in mente penetr., intelligere*, pénétrer dans l'esprit, comprendre; ཚོན་¶་འདུག་ *tinctura penetrat*, la teinture pénètre.

ལྗོངས་ ཡུལ་¶་ *Ampla vallis, regio, districtus*, grande vallée, pays, district; ནགས་…རྩ་…སྨན་¶་ *regio sylvosa, herbosa, ubi sunt multæ plantæ medicinales*, pays boisé, de prairies, où il y a beaucoup de plantes médicinales; གངས་¶་ *reg. montium nivosorum, Thibetum*, pays de glaciers, le Thibet; འབྲས་(སྟང་)¶་ *vallis fructuosa*, Sikim, vallée à fruits, le *Sikim;* ¶་རི་ཡི་བུད་ *epith. pro quibusdam montibus*, épith. pour certaines montagnes; ¶་མི་རྣམས་ *incola regionis*, habitant d'un pays; ¶་གྲོ་ *v.* འགྲོ་ *in locum ire, locum mutare*, aller en un lieu, changer de pays. —*(J. ad finem jejunii, quando monachi egredi possunt*, la fin du jeûne, quand les lamas peuvent sortir.)

ལྗོན་ ¶་པ་ ¶་ཤིང་ ཤིང་¶་པ་ *Arbor viridis et extensa*, grand arbre vert; ¶་ཤིང་ཅན་

v. ལྗོན་ *(locus) nemorosus*, boisé; ¶་ཤིང་ གར་སྟབས་ *species saltationis (agitatur corpus quasi arbor a vento agitata)*, nom d'une espèce de danse; ལྷའི་¶་(ཤིང་) *nemus sacrum*, forêt sacrée, *cujus syn. sunt:* (S) དེ་བ་རྒྱ་དྲུ་ *v.* རྟོལ་མན་དར་ར་ *et* ཀོ་བི་དཱ་ར་ དཔག་བསམ་ཡིད་སོས་ *arbor* Pasam *lætificans spiritum*, l'arbre *Pasam* qui réjouit; རྒྱ་མཚོ་སྐྱེས་ *ex mari ortus*, sorti de la mer; ཡོངས་འདུ་ས་ *locus congregationis magnæ*, lieu de grand rassemblement.

བརྗིད་ གཟི་ *v.* དཔལ་¶་ *vulg. Lux, splendor, gloria, majestas*, lumière, éclat, gloire, majesté: ¶་¶་ཅན་ *lucens, splendens, etc.*, brillant, etc.; ¶་¶་བདེ་སྐྱིད་ *gloria et felicitas*, gloire et bonheur; ལྷུན་པོ་ ལྟ་བུར་¶་ *quasi mundus refulgens*, glorieux, brillant comme le monde; ¶་ པའི་སྒྲ་ *sonitus, vox splendens*, bruit éclatant, voix splendide; ¶་¶་མེད་པ་ *sine splendore, gloria*, terne, sans gloire; གནམ་གྱི་¶་¶་ *cæli gloria*, la gloire, splendeur du ciel; འཇིག་རྟེན་གྱི་¶་¶་ *gloria mundi*, gloire du monde.

བརྗེ་ *fut. verbi* རྗེ་བར་ *et (Sec. Lex.)* ¶་བར་, *præt.* བརྗེས་ *vulg. Cambire, mutare*, échanger, changer; ¶་བ་ *cambium, mutatio*, échange, mutation; ཚེ་¶་ *vitam mutare, mori, transmigrare, etiam nom. propr.*, mourir, transmigrer, nom propre; དངུལ་གསེར་¶་ *argentum pro auro cambire*, échanger de l'argent pour de l'or; སྐྱིན་པ་¶་ *unum pro alio ejusdem naturæ mutare*, échanger, mais en même nature; ཕན་ཚུན་¶་ *permutare*, permuter; སེམས་¶་ *animum mutare (in bonum vel malum)*, changer de dispositions, en gén.; སྦྲུལ་བཞིན་ཤུབས་ ¶་བར་ *sicut serpens pellem mut.*, changer de peau comme le serpent; མགོ་ མཐའ་ *v.* མགོ་མཇུག་¶་ *invertere (principium et finem, caput et caudam mutare)*, tourner sens dessus dessous.

བརྗེད་ རྗེད་ ¶་པར་(བྱེད་པར་) *vulg. Oblivisci*, oublier; ¶་པ་ *oblivio*, oubli; ¶་ བྱེད་ ¶་དུ་འཇུག་པར་ *quod oblivionem causat*, ce qui fait oublier; ¶་པར་འགྱུར་ བར་, *vulg.* ¶་འགྲོ་ *in obliv. ire*, tomber dans l'oubli; ¶་སེ་དགོས་ *vulg.*, མ་¶་ (ཅིག་) ¶་པར་མ་བྱེད་(ཤིག་) *noli obl.*, n'oublie pas; ¶་སོང་ *v.* ཟིན་ *v.* སོང་ *oblitus sum*, j'ai oublié; ¶་ཟས་····ཆུ་ *cibus, potus obliv. causans*, nourriture, boisson qui fait perdre la mémoire; ¶་བྱེད་ ནད་····གདོན་ *morbus, dæmon obliv. caus.*, maladie, démon qui cause l'oubli; ¶་སྒོག་ཡང་གེ་ཟ་མ་དོག་ *nom. libri de*

sortibus cum tesseris, (Schl.,) nom d'un livre sur les sorts qu'on tire avec les dés.

བརྗེད་ *futur. verbi* རྗེད་པར་ *Honorabo,* j'honorerai.

བརྗེས་ *præt. verbi* རྗེ་བར་ *Cambio mutatus,* échangé.

བརྗོད་ *præt. et fut. verbi* རྗོད་, *et Sec. Lex.* བརྗོད་པར་ *v. act. Dicere, loqui, explicare,* dire, parler, expliquer; ¶་དུ་ཡོད་ ¶་ཆོག་ *explicabilis, quod dicere licet,* explicable, qu'il est permis de dire; ¶་དུ་མེད་པ་ ¶་མི་ཆོག་ ¶་མི་ཐུབ་ *inenarrabilis,* inénarrable; ¶་བྱ་ *dicenda, verba,* à dire, parole, = ངག་ *sermo,* discours; མཆོག་¶་ *verba honorabilia, mirabilia,* paroles célèbres; གཏམ་¶་ *traditio oralis,* tradition orale; དཔེ་¶་ *parabola, exemplum,* parabole, exemple; ¶་བདེ་བ་ *euphonia*, euphonie; ¶་མི་བདེ་བ་ *cacophonia*, cacophonie; མངོན་¶་ *clare loqui, synonymia, explicatio litteralis,* parole claire, synonymie, explication littérale; ཤིས་¶་ *pro* བཀྲ་ཤིས་¶་ *fausta adprecari,* faire des souhaits de bonheur; རང་བཞིན་¶་ *verbum proprium,* mot propre.

བརྗོད་ *Causa, ratio,* cause, raison; *(J.) attributum,* attribut; ¶་མེད་ *sine causa, ratione,* sans raison; *(J.) transcendental;* ¶་འདོད་ཙམ་ *suppositio,* supposition; *(J.) consuetudo proponendi suam opinionem,* habitude de dire son opinion (?)—*Syn. pro* བརྗོད་ *sunt :* ཚངས་བྱུང་ *a Brahma productus,* provenant de Brahma; རྒྱས་བྱུང་ *abundanter productus,* abondamment produit; སྙད་ གསུང་སྒྲ་ *verborum sonus,* son de paroles; ཐ་སྙད་སྒྲ་བ་ *sententiæ prolatio,* énoncé d'une sentence; བཤད་ *(vulg. E.) dicere,* dire; འཆད་ལབ་ *explicare,* expliquer *(*ལབ་ *est vulg. in Sik.);* གླེང་བ་ལབ་ *confabulari,* converser; ཚིག་ *verbum,* parole; གཏམ་ *locutio, verbum,* discours, parole.

ཉ་

Se prononce toujours *gna* à la française, ou *ña* à l'espagnole.

ཉ་ 8° *littera alphab., in seriebus est numerale pro* 8, 8ᵉ lettre de l'alphab.; dans les séries de nombres, vaut 8.

ཉ་ *vulg.*, ཉ་བོ་ *Piscis,* poisson; ཉ་པ་ ཉ་བསད་མི་ *v.* མཁན་ *vulg.*=ཉ་བ་འཛིན་= དོལ་པ་ *v.* ཕྱོག་ *piscator,* pêcheur; ཉ་རྒྱ་ *vulg.,* དོལ་ *rete in genere,* filet en gén.; ཉ་ཁབ་ *vulg. v.* ཀྱག་ *v.* འགེགས་ *v.* འཛིན་ = མཆིལ་པ་ *et* ལྕགས་ཀྱུ་ *hamus,* hameçon; ཉ་བསད་ *vulg. piscari,* pêcher; ཉ་ ཤ་...ཚིལ་...སྒོང་ *pisc. caro, pinguedo, ova,* chair, graisse, œufs de poiss.; ཉ་སོག་ *v.* རུས་ *v.* སྲ་མ་ *ossa pisc.,* les arêtes; ཉ་གཤོག་ *pisc. pinnæ,* les nageoires; ཉ་ ཀྲུལ་ *vesica pisc.,* la vessie; ཉ་སྐོགས་ *pisc. squamæ,* les écailles; ཉ་ཟན་ ཉ་ ཡིས་འཚོ་ *ichthyophagus,* ichthyophage; ཉ་ཁྲབ་ཅན་ *carpa,* la carpe; ཉ་ཁྲབ་ཆེན་ *axipenser,* esturgeon; ཉ་(རྣད་)ཁ་ཞེབ་ *barbus,* le barbeau; འདམ་ཉ་ *pisc. sine squamis et longus,* espèce d'anguille; སེར་ *v.* གསེར་ཉ་ *species tineæ cum squamis flavis;* ཉ་རྫེ་ *quæd. species pisc.,* espèces de poiss.; ཉ་སྒྲུལ་ *anguilla,* anguille; ཉ་ཁྲ་ *aquila piscans,* aigle pêcheur; ཉ་མིད་ *pisc. degluticns, ep. pro* ཆུ་སྲིན་, dragon, qui avale les poissons. = *Syn. pro piscibus in genere sunt:* སྒོང་ང་སྐྱེས་ *ab ovis nati,* nés des œufs; ཉམ་ཕྱོ་ *perfecte supernatans,* surnageant parfaitement; གོ་ཆ་ཅན་ *armatus,* armé; འགྲོ་ལྡན་ *procedens,* qui s'avance; ཉམ་རྒྱུ་ *multam viam agens,* qui fait beaucoup de chemin; ཉམ་པར་སྐྱོངས་ *bene protectus,* bien protégé; བྱེ་མ་ལ་ གནས་ *in arena vivens,* vivant dans le sable; ཟུམ་པར་རྒྱུ་ *sicut lagena sese movens,* se mouvant comme une bouteille; གསེར་མིག་ཅན་ *v.* མཛེལ་པ་ *oculis aureos et rotundos habens,* aux yeux d'or et ronds; མིག་མི་འཛུམས་པ་ *oculos non nictans,* ne clignant pas des yeux; རྒྱབ་མཐོ་ *dorsum altum,* au dos élevé; སྤུ་རེངས་ *pili rigidi,* aux poils rigides; ཆུ་མི་འཚུབ་ *aquam non circuiens,* qui ne contourne pas l'eau; ཆུ་ཉལ་ *in aqua*

jacens, couché dans l'eau; ཆུ་རྫི་ *aquis essentialiter (aptum)*, essentiellement fait pour l'eau; ཆུར་ཉག *aquam explorans*, qui explore les eaux.

ཉ་ཁྲིམ་ *Constellatio Piscis*, constellation du Poisson.

ཉ་ཕྱིབས་ *v.* ཕྱིས་ *v.* ཕྱོགས་ *Ostrea*, huître, *cuj. syn. sunt:* མུ་ཏིག་འབྱུང་གནས་ *v.* སྐྱེ་གནས་ *v.* མ་ *margaritas producens*, qui produit les perles.

ཉ་ *Dies* 15[a] *mensis lunaris*, le 15 du mois lunaire; ¶་གང་ *v.* རྒྱས་=ཟླ་བ་ཆ་ཤས་རྫོགས་པ་ *plenilunium*, pleine lune.

ཉ་ ཉ་ཆུ་ ཆུ་བ་ *Tendo, nervus*, tendon, nerf; ¶་ལོག་ *contractio, luxatio nervorum*, contraction, luxation des nerfs; ¶་ཤ་ *membrorum musculi*, les muscles; *et* = རྐང་ལག་ *crus et brachia*, jambe et bras; ¶་ལྷོག་ *species morbi*, nom de maladie.

ཉ་ཕྱོགས་ *vulg.* = ཉ་ཕྱིབས་ *Ostrea*, huître.

ཉ་ག་ *pro* ཉག་ *vulg. Uncia thibetana*, once thibétaine. *(In E. taxatur 3 unciis sinic. seu 120 grammat.)* ¶་¶་གང་དོ་གསུམ་ 1.2.3 *unciæ*, 1.2.3 onces; ཉ་ག་ *designat etiam stateram (romanam) thibetanam*, la balance thibétaine; ཉག་ཤིང་ *v.* མདའ་ *stateræ vectis*, le style de la balance; ཉག་རྡོ་ སྲང་རྡོ་ སྲང་རྡོ་ *pondus ejusd.*, le poids; ཉག་མཐིལ་ *pelvis ejusd.*, le plateau; ཉག་སྒོར་, *vulg.* ཉ་ག་འཇལ་ *in stat. ponderare*, peser dans la balance.

ཉ་ལྷ་པ་ *Species genii*, nom d'un génie.

ཉ་ཕྱིས་=ཉ་ཕྱིབས་ *vid. supr. Ostrea*, huître.

ཉ་མ་ (J.) *Auditor fortuitus alicujus lamæ*, auditeur accidentel d'un lama.

ཉ་མོ་ *Honorabilis mulier*, femme noble.

ཉ་ར་ *vulg. Cura*, soin; ¶་¶་ཡག་པོ་ཆེ་ *v.* བྱེད་ *v.* བས་ *bene curare de*, prendre bien soin, s'occuper de.

ཉག་ *in comp. pro* ཉ་ག *Statera, uncia*, balance et once thibétaines.

ཉག་ ¶་ཐག་ *vulg. Rudens, funis magnus*, grosse corde. *(J.) filum, auri catena, ferri rudens*, fil, chaîne d'or, barre de fer.

ཉག་གཅིག *Unicus*, seul, unique. *Vid. infr.* ཉག་མ་

ཉག་ཉེན་ *Explorare*, explorer, examiner, espionner; ¶་¶་པ་ *explorator*, explorateur, etc., *cujus syn. sunt:* སོ་ས་ལྟུལ་བ་ *terram examinans*, qui espionne le pays; སོ་རྟོག་པ་ ལྷ་སྦྱུལ་མཁན་ འཇབ་ སྦྱུལ་མཁན་ examinateur, juge.

ཉག་པོ་ ཉག་ *Planus, premendo planare*, plat, aplanir en pressant; ¶་པོར་གཉེག, *vulg.* རྐང་པས་¶་ *v.* བརྫིབ་ *pedibus conculcare et planare*, fouler aux pieds pour aplanir; ཁོ་རང་རྡོ་(ཡིས་)¶་ཐེལ་

ipse lapide obrutus fuit, il fut écrasé par une pierre; མགོ་~ *caput planum*, tête plate: ~་སྣ་ *homo nasum collisum habens*, nez camus; ~་ཐིག་ *nom. cujusd. pisciculi*, ablette.

ཉག་ *vulg. Obliqua sectio*, biseau, talus; ~་བཟོ་ *obl. secare, fodere, etc.*, couper, creuser en biseau, en talus, etc.; གདུང་མ་~་བཟོ་ *trabem obl. secare, ut facilius uniatur*, tailler une poutre en biseau; རྩིག་པ་~་བཟོ་ *murum obliq. struere ut strata melius cohæreant*, bâtir en pente les assises d'un mur.

ཉག་ཕྲན་ ནག་ཕྲན་ A = R མདའ་ *Sagitta*, flèche; ཁ་~ *sagitt. aculeus*, sa pointe. *(J. addit: parvus malus, parva trabs*, petit mât, petite poutre.*)*

ཉག་མ ~་གཅིག་ *Solus, unicus*, seul, unique; སྐྲ་~་མ་གཅིག་ *unus, unicus capillus*, un seul cheveu; སངས་རྒྱས་~་~་གཅིག *Buddha solus, tantummodo*, Bouddha seul, Bouddha seulement.

ཉག་རོང་ མི་ཉག་ ཕྱུགས་མདུད་ *Tria nom. pro eadem regione, sita ad ripas fluminis* ~་ཆུ་ *(sinice*, Ya-loung-kiang*)*; *ista regio vocatur* Tchan-toui *a Sinens., pars merid. gubernatur a magistratu* Ta-tsien-lou, *pars sept. pendet a Thibeto ab anno* 1864, nom de pays à l'E. du Thibet chinois; ~་ཆུ་ཁ་ *pagus et vadum (vocatur* Ho-keou *a Sinens.)*, nom du bourg où l'on passe le *Gnia-kio.*

ཉན་ *vulg. Licet, convenit, permittere*, il est permis, il convient, permettre; ཨེ་~་མི་~ *licetne? permittisne?* est-il permis, permettez-vous? བཟོ་…བཤད་…ལྟ་མི་~ *non licet, decet, etc. facere, dicere, videre*, il ne convient pas de faire, de dire, de voir; ང་ལ་~་རོགས་ *sine, permitte mihi*, permettez-moi.

ཉན་ ~་པར་, *imp.* ཉོན་ *vulg. Audire, obedire*, entendre, obéir; ~་བྱེད་ *quod audire facit, auris*, ce qui fait entendre, l'oreille; ~་སླ་མོ་ *obediens facile*, qui obéit facilement; ~་པ་པོ་ *m.* མོ་ *f.* སྙན་ *v.* མི་ *m.f. qui audit, auditor*, auditeur, celui qui obéit; བཀའ་ *v.* ཁ་~ *mandatis obedire*, obéir aux ordres; ཕ་མ་ལ་ ~ *parentibus obed.*, obéir aux parents. *(pro auditu, vulg. E.* ཚོར་ *et Sik.* ཐོས་.

ཉན་ཐོས་ ~་~་མ་ *f., Auditor, discipulus, dignitas apud lamas*, disciple; *cujus syn. sunt:* སངས་རྒྱས་ཆུང་ངུ་ཐོས་ *paululum audiens Buddha*, qui a un peu écouté Bouddha; སྒྲ་དང་གསུང་སྐྱེས *e sonitu verboque genitus*, né du bruit et des paroles; ཉལ་བཞུགས་ སྐྱེས་བུ་ཉལ་བཞུགས་དབང་ *qui probationem ingressus est*, entré dans l'état de probation: དབང་ཐེག་ཆུང་ *parvus gradus in potestate*, petit degré (parmi ceux qui ont

du pouvoir; ཐུབ་དབང་ *potentiam obtinendi capax*, qui peut obtenir du pouvoir; སངས་རྒྱས་འཁོར་ *Buddhæ comitatus*, cortége de Bouddha; སྦྱོང་ཡོན་ལ་གནས་ སྦྱོང་བའི་ཡོན་ཏན་ལ་གནས་ *qui in purificatione facultatum manet*, qui est en voie de purifier ses facultés; ཐོས་སྒྲོ་བ་ *audiens et discutiens*, qui écoute et discute; ཟག་པ་ཟད་པ་ *defectibus finem faciens*, qui extermine ses défauts; ཉོན་མོངས་མེད་ *qui jam sine miseria morali est*, qui n'a plus la misère morale.

ཉམ་ཉ་ *Nuntius*, envoyé, légat, courrier; ¶·¶·གཏོང་ *nuntium mittere*, expédier un courrier, un légat; གནམ་གྱི་¶·¶· *angelus*, ange; གནམ་གྱི་¶·¶·ཆེན་པོ་ *archangelus*, archange; གནམ་གྱི་¶·¶·སྲུང་བ་ *angelus custos*, ange gardien. *(3 term. cath.)*

ཉབ་ *Tangere*, toucher. *(Vid.* ཉུག་ *vulg. Sik.)*

ཉམ(ས་) *vulg. Animus, mens, sensus, dispositio animi*, esprit, l'âme, les sens, disposition de l'âme; ¶·ཆུང་ *timidus, pusillanimis*, timide, craintif; ¶·སྟོབས་ *fortitudo animi*, force d'âme; ¶·ཆེ་དྲགས་ *fortissimo animo*, très courageux; ¶·ང་ *timor*, crainte; ¶·ངར་ *timore*, par crainte; ¶·དགའ་(བ་) *gaudium, lætitia*, joie, bonheur; ¶·བག་ *animalia, viventia*, les êtres vivants, les animaux; ¶·ལེན་ v. རྟོགས་ ¶·སུ་བསམ་ *mente percipere, cogitare*, saisir le sens, penser; ¶·ཤེས་ *intelligentia*, intelligence; ¶·མྱོང་ *experiri (in bono vel malo)*, éprouver, sentir; ¶·སད་ *experientiam facere, tentare, probare*, faire l'épreuve, éprouver.

ཉམ(ས་) *vulg. Status corporis, valetudo*, état de santé; ¶·བཟང་ v. བདེ་མོ་ v. རྒྱགས་པ་ ཤ·¶ *bona valet., pinguis*, bonne santé, gras; *cuj. syn. sunt :* འཚོག་བཟང་ *bene pinguis*, bien gras; ཤ·རྒྱས་ *carne abundans*, ayant beaucoup de chair; ཤ·རྒྱགས་པ་ *caro pinguis (vulg.)*, chair grasse; བརྟས་པ་ *abundans, pinguis*, gras, abondant. — ཉམ་ཞན་ *vulg.* v. ཉེས་ v. ཆུང་ v. ངན་ v. ངམས་ ལུས·¶ ཞན་ *macilentus, æger*, maigre, malade; *cuj. syn. sunt :* རིད་པ་ སྐེམས་པ་ སྐྲོག་ *macer, siccus*, maigre, sec; ཧྲུད་པ་ *imminutus*, diminué; ཤ·མེད་ *sine carne*, sans chair.

ཉམས་ཕྲག་ v. ག·A=R དཀོར་ཕྲག་ *Pauper, imminutus*, pauvre, ruiné.

ཉམས་ ¶·པར་ *Violare, transgredi*, violer, trangresser; ¶·བྱེད་ *quod violat, trans-*

du Sceptre harmonieux; ཚངས་མ་ *pura,* pure; དམ་བུ་རའི་ཆུང་མ་ *uxor dii Tamboura,* épouse de Tamboura; ཙྪེ་ཟའི་བུ་མོ་ *filia dii* Tchrésa, fille de *Tchrésa;* ཟླ་མ་ཛེས་མ་ *socia pulchra,* belle compagne; རྒྱ་མཚོའི་ལྷ་མོ་ *dea maris,* déesse de la mer; མཚོ་ལྡན་མ་ *lacustris,* des lacs; ཟླ་བའི་སྲིང་མོ་ *lunæ soror,* sœur de la lune; མཚོ་བྱུང་མ་ *e lacu exorta,* sortie d'un lac; ངང་པའི་བུ་མོ་ *anatis flavæ filia,* fille du canard jaune; རྒྱས་བྱེད་མ་ *abundanter operans,* agissant beaucoup; ཚངས་བྱུང་ *a Brahma exorta,* née de Brahma; རྒྱས་བྱུང་ *abundanter diffusa,* très répandue; ཤེས་རབ་ལྷ་མོ་ *sapientiæ dea,* déesse de la sagesse; *(S.)* སུ་ར་ སུ་ཏི་

དབྱར་ ¶་ཀ་ *v.* མོ་ *v.* ཁ་ *v.* དུས་ *v.* འདབ་ *vulg. Æstas,* l'été; ¶་ཟླ་ *menses æstatis,* mois d'été; ¶་སྟོད་ *1ª pars, et* ¶་སྨད་ *2ª pars æstatis,* 1re, 2e partie de l'été; ¶་ཟླ་ར་བ་···འབྲིང་པོ་···ཐ་མ་ *1ª, 2ª, 3ª luna æstiva,* 1er, 2e, 3e mois d'été; ¶་གནས་ *v.* ཁང་ *v.* ཁྱིམ་ *habitatio æstatis,* maison d'été; ¶་གནས་ *jejunium æstiv.,* jeûne d'été; ¶་སྐྱེས་ *in æstate natus, ep. panum æst., ep. pro tonitru,* tambour d'été, le tonnerre; ¶་ར་སྟོ་གའི་ཟླ་ *ep. pro 5ª luna,* 5e lune; ¶་འབྲིང་ཟླ་ ཕྱལ་ཟླ་ *6ª luna,* 6e lune; ¶་རྩ་དགུན་འབུ་ *in æst. herba, in hieme vermis,* herbe en été, ver en hiver, c.-à-d. Hypoxilon Robertsii (*sinice:* Tch'ŏng-ts'ào), *planta medic.—Syn. pro æstate sunt:* སྤྲིན་འབྱུང་ *nubium origo,* la cause des nuages; ཆར་ལྡན་ ཆར་པའི་དུས་ *pluviosus, pluviæ tempus,* pluvieux; སྤྲིན་སྐྱེས་ *e nubibus natus,* né des nuages; ཆུ་རྒྱས་ *v.* ལྡན་ *aquosus, aquis abund.,* abondant en eau.

དབྱར་པ་ = གཡོལ་པོ་ *Arbor populus,* peuplier; ¶་པའི་ཚལ་ *sylva pop.,* forêt de peupl.; ¶་ལམ་ *via pop. plantata,* route bordée de peupliers.

དབྱི་ *(vulg.) Cervarius lupus,* lynx; ¶་ཕོ་··· མོ་···ཕྲུག་···ལྤགས་ *ipse masc., fem., ejus pullus, nidus, pellis. (Duæ sunt species in Thibeto, quarum minor multo superior est, et in Sinis venditur pro vestibus pretiosis mandarinorum et divitum, valet circiter 8 francis.)*

དབྱིག་ དབྱིག་པ་ *A = R* བེར་ཀ་ *et* དབྱུག་པ་ *Virga, parvus baculus,* verge, baguette. (*Vid. inf.* དབྱིག་)

དབྱི་བ་ *Erasio,* rature; ¶་བར་ *eradere,* raturer. (*Vid.* བྱི་)

དབྱི་མོང་ *Herba medicin. loco thei adhibita,*

opus facere, travailler; ¶་བ་བཟང་པོ་ *v.* ལེགས་སྤྱོ་ *bonæ actiones*, bonnes actions; ¶་བ་ངན་པ་ *pravæ actiones*, les mauvaises; རས་ཀྱི་...ཞིང་གི་¶་¶་ *opus texendi, arandi, i. e. textura, agricultura* tissage, agriculture; ¶ ¶་གཏོང་ *v.* བོར་ བཞག་ *operi valedicere*, abandonner l'ouvrage; ¶་¶་བྲལ་ *v.* མེད་ *sine opere, negotio*, sans travail, sans occupation. *In sensu morali, mundi negotiis et occupationibus renuntiare, ad asceticam vitam ducendam*, renoncer aux affaires mondaines pour mener une vie ascétique.

vulg. Avis in genere, et gallus in partic., oiseau en géneral, et coq ou poule en particulier; ¶་པོ་ *gallus*, coq; ¶་མོ་ *(in Sik. pron. piam) gallina*, poule; ¶་ཕྲུག་, *vulg.* ཅིའུ་(ག) ཅིའུ་(ཅོ) *pullus avis vel galli, et avicula in genere*, petit oiseau, poussin; ཁྱིམ་ *v.* ཁང་¶་ *avicula domestica*, oiseau privé; རི་¶་ ¶་རྒོད་ *avicula sylvestris in genere*, oiseau sauvage en géneral; ¶་སྤུ་ *parvæ plumæ*, petites plumes; ¶་སྡེར་མ་ *ungues av.*, griffes, serres; ¶་ཚོགས་ *turma av.*, bande d'oiseaux; ¶་ཟེ་ *crista et apex plumeus av.*, crête et huppe; ¶་ཁང་ *v.* ཁྱིམ་ *v.* སྒྲིལ་ *v.* སྒྲོངས་ *avium cavea, tugurium*, cage, volière; ¶་ལམ་ = ནམ་ཁའི་ *avium via, aer*, la voie des oiseaux, l'air; ¶་ཚང་ *nidus avium*, nid, *cuj. syn. sunt:* ཚང་རྫིད་པ་ཅན་ *habitatio pilis plena*, demeure remplie de poils; སྒོ་ང་སྐྱོང་ *ova protegens*, qui protège les œufs; ཚང་མལ་ *nidus*, nid; ¶་ཁྱིམ་ *domus av.*, demeure des oiseaux. — ¶་རྒྱ་ *retia ad capiendas av.*, filets; *cuj. syn. sunt:* ¶་འཛིན་ *aves capiens*, qui prend les oiseaux; ¶་རྐྱོན་(པ་) *v.* རྙ་ *v.* རྙི་ *retia ad venandas aves*, filets pour la chasse aux oiseaux. — *Syn. pro avibus in genere sunt:* མཁའ་འགྲོ་ *v.* སྐྱོད་ *v.* འཕུར་ *v.* ལྡིང་ *v.* རྒྱུ་ *in aere procedens, volans*, volant; འདབ་ *v.* གཤོག་ *v.* སྒྲོ་ལྡན་ འདབ་ཆགས་ *alatus*, ailé; འདབ་སྐྱོད་ *v.* སྐྱོང་ *v.* སྐྱབ་ *alis utens, protectus*, qui se sert d'ailes, qui en est protégé; མཁར་ཉལ་ *in aere jacens*, demeurant dans l'air; འཕུར་ *v.* ལྡིང་འགྲོ་ *volando procedens*, qui s'avance en volant; ཤིང་གནས་ *in arboribus degens*, demeurant dans les arbres; ལུས་མགྱོགས་ *corpus celerum*, corps rapide; ནམ་ཁའི་རྟ་ *equus aereus*, cheval aérien; སྒོང་སྐྱེས་ *ab ovis natus*, né des œufs; གཉིས་སྐྱེས་ *bis natus*, né deux fois; ཚང་སྐྱེས་ *in nido natus*, né dans le nid; ལྡིང་འགྲོ་ *in altum*

chlatros rubros habens, au treillage rouge; ཚ་ཟེར་ཅན་ *radios calidos habens*, aux rayons chauds; སྒྲོལ་བྱེད་ *solvens, liberans*, qui délie, délivre; མཆོད་འོས་ *honore dignus*, digne d'honneur; ཆར་འབེབས་ *pluviam cadere faciens*, qui fait tomber la pluie; བདུད་ལས་རྒྱལ་ *dæmonum victor*, vainqueur de démons; འགྲོ་བའི་སྒྲོན་མེ་ *viventium fax*, flambeau des êtres vivants; དུས་ཀྱི་བྱེད་པོ་ *factor temporis*, qui fait, mesure le temps; འཕྲོ་བྱེད་ *radians, emanans*, rayonnant, qui émane; ཕྱོགས་ཀྱི་མུ་ཐུད་ *locorum circumferentia*, qui borne la circonférence des pays; མི་གཟུགས་ *ens incorporeum*, être incorporel; པད་མ་གཉེན་ *v.* རྒྱ་ལག་ *loto affinis*, parent du lotus. — *Alia syn. de sole desumpta* ཉི་མའི་བུ་མོ་ *filia, solis, ep. pro flumine* པ་ཀྵུ་, fille du soleil, le fleuve *Pakou;* ཉི་མའི་ལོང་ *a sole excæcata, epith. pro noctua*, aveuglé par le soleil, le hibou; ཉི་མས་སྟོན་ *a sole ostensus, epith. pro* ཕྱོགས་ *locus in genere*, montré par le sol., un lieu en gén.; ཉི་མའི་གཉེན་ *propinquus solis, epith. pro* ཤཱཀྱ་ཐུབ་པ་ Sha-kia, parent du soleil; ཉི་ཚེའི་མངས་རྒྱས་ *Buddha solis vitam habens, epith. pro* བྱང་རྒྱལ་, les Chian Lioup, qui ont une vie de soleil; ཉི་དབང་སྡེ་ལྡན་ *solaris rex, subditos habens, ep. pro* ཁྱབ་འཇུག་, Vishnou, roi solaire, ayant des sujets; ཉི་མའི་བུ་ *filius solis, ep. pro* གཤིན་རྗེ་ *deus mortuorum*, le dieu des morts, fils du sol.; *et pro* སྤེན་པ་ *Saturnus*, Saturne; ཉི་མས་བཞད་ *a sole lætificata, epith. pro* པད་མ་ *lotus*, réjoui par le soleil, le lotus; ཉི་ཟླའི་སྐ་རགས་ཅན་ *solem et lunam pro cingulo habens, epith. pro* རི་རབ་ *monte*, ayant le soleil et la lune pour ceinture, mont Rérop; ཉི་བཅས་གདུགས་ *epith. pro* ཉིན་མོ་ *solis, etc. umbrella, dies*, l'ombrelle du soleil, le jour; ཉི་ཟླ་ཁ་སྦྱོར་ *sol et luna invicem osculantur, epith. pro die* 30 *mensis (vulg.* གནམ་གང་*)*, le soleil et la lune s'embrassent, c.-à-d. le 30 du mois.

ཉི་ ཀ་མ་ *Quandoq. adhibetur pro* ཉིན་(མ་) *dies, (sed prob. erronea vox est)*, un jour.

ཉི་ཁྱིམ་ *Solis domus, i. e. zodiacus*, la maison du soleil, c.-à-d. le zodiaque. *Ejus syn. sunt:* འོད་ཀྱི་དཀྱིལ་འཁོར་ *luminis centrum vel circulus*, centre ou cercle lumineux; འོད་ཁྱིམ་ *luminis domus*, demeure de la lumière; འོད་ཀྱི་

གུར་ཁང་ *luminis tabernaculum*, tente de la lumière; ཡོངས་ཀྱི་བསྐོར་ *circulus vastus, completus*, cercle vaste, entier; འོད་ཀྱི་ལྡིང་ཁང་ *domus volans luminosa*, maison lumineuse qui vole; འཇའི་གུར་ *iridis tentorium*, tente de l'arc-en-ciel; ཉི་བའི་ཉི་མ་ *sol solis*, soleil des soleils; ཉི་མའི་ཐོན་ *gradus, via solis*, marche, voie du soleil; ཉི་མའི་རྣ་ཆ་ *solis inauris*, boucle d'oreille du soleil.

ཉི་མའི་ཁ་ *v.* ཐོག་ *v.* སྒོ་ *v.* ཕོ་ཉ་ *Solis apertura, principium, porta, nuntius, i. e. aurora*, l'entrée, le commencement, la porte, le messager du soleil, c.-à-d. l'aurore. *Ejus syn. sunt:* སྲོས་སྐྱེས་ *e crepusculo, nocte natus*, né du crépuscule, de la nuit; འོད་དམར་ *lumen rubrum*, lumière rouge; འོད་སྲུང་ *luminis custos*, gardien de la lumière; སྐྱ་རིང་ *diu pallidus*, pâle pendant longtemps: ནམ་བསལ་ *vulg. noctem dissipans*, qui dissipe la nuit.

ཉི་མ་མེ་ཏོག་ *Flos solis, heliotropion*, l'héliotrope.

ཉི་འཛིན་ *v.* གཟུང་ *v.* ཟ་ *vulg. Eclipsis solaris, et malus genius Rahu eclipsim causans*, éclipse, de soleil, et Rahu qui cause les éclipses.— *Syn. pro eclipsi et Rahu, sunt:* མཐོ་རིས་གསལ་ *in altissimis apparens*, apparaissant au ciel; སེང་གེ་ཅན་ *leonem possidens*, renfermant un lion; སྐབས་གསུམ་འཇིགས་བྱེད་ *ter, valde terrens*, très effrayante; ཉི་ཟླ་ཟ་ *solem et lunam manducans*, qui dévore le soleil et la lune; དྲག་པོ་ *ferox*, cruel; གཟུགས་ཅན་ *corporeus*, corporel; སྨིག་སྨན་མ་ནག་ *color obscurus*, de couleur sombre: སྲོད་གསུམ་རྣམ་རྒྱལ་ *tria crepuscula valde superans*, bien supérieure à trois crépuscules; བདུད་རྩི་ཟ་ *nectar edens*, qui mange le nectar; སྒོ་རྒྱམ་ *caput rotundum*, tête ronde; སེང་གེ་མོའི་བུ་ *filius leænæ*, fils d'une lionne; ཤ་ཟ་ *carnem edens*, carnivore; ལམ་ནག་ *via nigra*, voie noire; ཟླ་བ་འཇོམས་ *qua vicit lunam*, qui triomphe de la lune; མུན་ཅན་ *tenebrosa*, ténébreuse; གཟའ་རྣ་བ་འཛིན་ *planetas auribus capiens*, saisissant les planètes par les oreilles; སྤྲིན་ལས་རྣམ་རྒྱལ་ *longe nubes superans*, bien supérieure aux nuages (en obscurité).

ཉི་འོད་, *vulg.* ཉི་མའི་འོད་ཟེར་ *Lumen solis*, lumière solaire; ཉི་ *v.* གཉི་ཟེར་ *radii solis*, rayons solaires; ཉི་ཟེར་གྱི་རྡུལ་ *pulvis in radio solis, atomi*, atomes dans les rayons solaires.—*Syn. pro lu-*

mine solari sunt: ཚ་ཟེར་ *radii fervidi,* rayons chauds; གདུང་བྱེད་ *comburens,* brûlante; མཚན་མོ་འཇོམས་ *noctem vincens,* vainqueur de la nuit; སྐོམ་བྱེད་ *sitim provocans,* provoquant la soif; ཆུ་འཐུང་ *aquam sorbens, evaporans,* évaporant; གདུང་སྣག་འོད་ *lumen comburens,* lumière brûlante; ཀུ་གསལ་ *v.* སྣང་ *omnia illuminans,* qui éclaire tout; ཉི་འོད་ལྡན་ *solis lumine plenus, epith. pro* 6° *mense,* plein de la lumière solaire, le 6° mois.

ཉི་ཛ་ A = R ནུ་ཛི་ *Custos pueruli, nutrix,* bonne d'enfant, nourrice.

ཉི་ཤུ ¶་¶་ཐམ་པ་ *(in Sik.* ཁལ་གཅིག་*) vulg.* 20, ཉེར་གཅིག་ 21 *usque ad* ཉེར་དགུ་ 29.

ཉིང་ *Laqueus, compedes,* lacet, ceps.

ཉིང་ *Dividere, separare,* diviser, séparer; ¶་མཚམས་སྦྱོར་བ་ *separatos limites (vitæ) jungens, i. e. transmigratio,* qui joint les limites séparées (de la vie), c.-à-d. la transmigration.

ཉིང་ ¶་ཁྲ་ *v.* ཁ་ *Cor, essentia,* cœur, essence; ཉམས་དགའི་¶་དགོས་ *felicitatis essentia,* l'essence du bonheur; ¶་ཐེར་ *(J.* ¶་ཐེ་*)* = ངེས་པར་ *certe, sine dubio,* certainement; *(J. fide dignus, fidelis,* digne de confiance, fidèle); ¶་སྤྲུལ་ *essentialis transformatio,* transformation essentielle.

ཉིང་ལག་ *(Sec. J.) Membra secundi ordinis, vel pars membrorum principalium, et organa interiora,* membres de second ordre, partie des membres principaux, organes intérieurs; ཡན་ལག་¶་¶་རྒྱས་པ་ *ead. recte se habentia, pinguia, valetudo (vid. J. Diction. pag.* 187*),* les mêmes en bon état, bonne santé.

ཉིང་ཤ་=རང་གི་ཤ་ *Propria caro,* sa propre chair; ¶་ཤའི་ཉེར་ *cibus ex propria carne,* sa propre chair en nourriture; ¶་ཤ་གི་ཟས་ *qui suam essentiam, carnem manducat, dicitur* Gning-cha. *(Alii putant* Gning-cha *significare: carnem crudam non manducare,* ne pas manger de la viande crue.)

ཉིད་ *Part. indicans propriam naturam, personam, ipsemet,* même, propre nature, soi-même; བདག་¶་ *ego ipse,* moi-même; དུས་དེ་¶་ལ་ *in illo ipso tempore,* juste en ce temps-là; དེ་¶་དུ་ *pro hac ipsa causa,* pour cette cause, c'est pourquoi; ¶་གྲོལ་ A = R རིགས་ངན་ *a propria natura solutus, homo vilis conditionis,* de condition basse. — *Quandoque pronom. non scribitur quatenus intellectum ex contextu; vel si non intelligitur,* = *pronom. indefin. homo, quis, aliquis, v. g.:* ¶་ཀྱི་ *alicujus,* de quelqu'un; ¶་རང་ *aliquis,* quelqu'un, un tel; ¶་ཅག་ *ipsi,* eux.

ཉིད་ *Partic. postposit., de adject. efformans substantivum abstractum, v.g.:* བཟང་བ་ *bonus,* bon, བཟང་བ་ཉིད་ *bonitas,* bonté; རིང་བ་ *longus,* long, རིང་བ་ཉིད་ *longitudo,* longueur.

ཉིད་ (J.) *Tantum, solus,* seulement, seul; གྲངས་ཀྱི་ལྔ་ཉིད་ *numerus* 5 *tantum,* le nombre 5 seul; ཀ་ཉིད་དོ་ *littera* ཀ་ *sola, i. e. sine præfixa nec affixa,* la lettre ཀ་ seule, c.-à-d. sans préfixe ni affixe.

ཉིན་ *pro* རྨང་ *Fundamentum,* fondement, base.

ཉིན་ ཉིན་མ་ *v.* མོ་ *vulg. (in Sik. pronuntiat.* gnim*), Dies et tempus diurnum,* jour, journée; ཉིན་ཉིན་ ཉིན་རེ་བཞིན་(རེ་) ཉིན་མ་རེ་རེ་ *(vulg.) quotidie (singulatim),* chaque jour (pris séparément); ཉིན་མ་ཐམས་ཅད་ *omnes dies (simul),* tous les jours (pris ensemble); ཉིན་འདི་ *ista dies,* aujourd'hui; ཉིན་ཞག་ *v.* མཚན་གཅིག་ *dies et nox,* jour et nuit, un jour entier; = ཉིན་མགོ་གཞུགས་ *v.* མཇུག་ = ཉིན་གང་ = ཉིན་ཐོག་ཐག་ = ཉིན་ཚང་མ་ *vulg. dies integra,* un jour entier; ཉིན་ལན་གསུམ་ *vulg.* ཉིན་རེ་རེ་ལན་གསུམ་ *ter in die,* trois fois par jour; ཉིན་གླ་ *salarium unius diei,* salaire d'une journée; ཉིན་ལམ་ *iter unius diei,* une journée de chemin; ཉིན་ཆག་ *dieb. fractis, i. e. bini ac bini dies,* à jours interrompus, c.-à d. chaque deux jours; ཉིན་(མོར་)བྱེད་ *diem faciens, ep. pro sole,* qui fait le jour, le soleil; ཉིན་ཞག་ཚོགས་པ་ *dies noctesque congregans, epith. pro* ཟླ་བ་ *mense,* qui réunit les jours, le mois; ཉིན་མཐར་བྱེད་ *et* ཉིན་མོའི་སྒོང་ང་ *diem terminans, diei ovum, epith. pro* མུན་པ་ *tenebræ,* qui termine le jour, l'œuf du jour, c.-à-d. les ténèbres. — *Syn. pro die sunt:* མུན་གསལ་ *illuminans tenebras,* qui éclaire les ténèbres; མུན་བྲལ་ *sine tenebris,* sans ténèbres; བརྩོན་དུས་ *agendi tempus,* le temps d'agir; སྣང་བ་སྟོན་ *manifestans,* qui fait apparaitre; སྐྱབས་ཡོད་ *erectus, elevatus,* élevé; ཉི་བཅས་གནས་ *v.* འདུག་ *v.* བཞུགས་ *(in quo) sol, etc. existunt,* (temps où) le soleil, etc. existent.

Dies thibetana dividitur in དུས་ཚོད་བཅུ་གཉིས་ 12 *horis,* les 12 heures du jour. *Sic disponuntur :*

1° ཡོས་ *lepus,* le lievre, ནམ་ལང་ *ad auroram,* à l'aurore, 6ʰ A. M.

2° འབྲུག་ *draco,* le dragon, ཉི་ཤར་ *ad ortum solis,* au lever du soleil, 8ʰ A. M.

3° སྦྲུལ་ *serpens,* le serpent, ཉི་དྲོས་ *ad horam in qua sol calescit,* quand le soleil chauffe, 10ʰ A. M.

4° རྟ་ *equus*, le cheval, ཉི་ཕྱེད་ *in solis medio cursu, meridies*, quand le soleil est au milieu de sa course, midi.

5° ལུག་ *ovis*, le mouton, ཕྱེད་ཡོལ་ *ad medium cursum solis occidend.*, vers le milieu de la course descend., 2h P. M.

6° སྤྲེ་ *simius*, le singe, ཉི་རྒུར་ *quando solis occasus appropinquat*, près le coucher du soleil, 4h P. M.

7° བྱ་ *gallina*, la poule, ཉི་ནུབ་ *ad occasum solis*, au coucher du sol., 6h P. M.

8° ཁྱི་ *canis*, le chien, ས་སྲོད་ *vers. crepusculum*, à la nuit tombante, 8h P. M.

9° ཕག་ *porcus*, le porc, སྲོད་འཁོར་ *ad ½ partem ante mediam noctem*, 10h P. M.

10° བྱི་ *mus*, le rat, ནམ་གུང་ *ad mediam noctem*, à minuit, 12h P. M.

11° གླང་ *bos*, le bœuf, ཕྱེད་ཡོལ་ *ad ½ partem ante matutinum*, à moitié du temps avant le matin, 2h A. M.

12° སྟག་ *tigris*, le tigre, ཐོ་རངས་ *ad auroram*, à l'aurore, 4h A. M.

ཉིན་པ་ *Vulgo dicitur de die, in qua aliquid evenit vel eveniet*, le jour où se passe un événement; ང་འོངས་¶་¶་ *dies mei adventus*, jour de mon arrivée; ཤི་¶་¶་ *dies mortis*, jour de la mort.

ཉིན་ཕྱེད་ *vulg. Sik.*, ¶་གུང་ *v.* དགུང་ *v.* སྐྱང་ *vulg. E.*, ¶་དཀྱིལ་ *v.* དབུས་ = དགུང་ཚིགས་ *articulatio meridiana, i. e. meridies*, midi.

ཉིན་མོའི་སྒོ་ *v.* ཐོག་མ་ *Porta, principium diei*, le point du jour; ¶་མོར་འགྱུར་ *dies advenit*, le jour vient; *(vulg. dicitur:* སྔ་ཚོ་ *v.* སྔ་དྲོ་ ནམ་སེལ་ *mane*, le matin; བྱ་སྐད་ *ad cantum galli*, au chant du coq.)

ཉིན་མོའི་མཇུག་ *v.* ཇ་མ་ *v.* ཐ་མ་ *v.* མཐའ་ *Finis diei*, la fin du jour; ¶་ཕྱེད་གཟར་ *a meridie descendens*, après-midi; *(vulg. dicitur:* ཕྱི་དྲོ་ *v.* དགོང་མོ་ *vespere*, le soir.)

ཉིན་མཚན་མཉམ་ *v.* མཚུངས་ *Dies et noctes æquales, æquinoxium*, l'équinoxe; *cujus syn. sunt:* ཐུན་མཚམས་ *period. limites*, limite des périodes de temps; མཚུངས་སྐྱེས་ *divisio æqualis noctis et diei*, division égale du jour et de la nuit. *Distinguuntur in* དཔྱིད་¶་¶་¶་ *æquinox. vernum*, équinoxe de printemps; *et* སྟོན་¶་¶་¶་ *æquin. autumnale*, équinoxe d'automne.

ཉིལ་བ་ *Eversio, lapsus*, renversement, chute.

ཉིས་ *pro* ཉི་ཡིས་ *A sole*, par le soleil; ¶་གདངས་ *v.* སྐྱེགས་ *a sole ustus*, brûlé par le soleil.

ཉིས་ *pro* གཉིས་ *Duo, duplex*, deux, double; ¶་བརྩེག་ *v.* བརྩེགས་ *duplicare, duplicatus*, doubler; ¶་བརྒྱ་ 200, ¶་སྟོང་ 2000, ¶་རྫེ་ *duplex*, double; ¶་འགྱུར་རྫེ་ *duplum reddere*, rendre le double.

ཉུ· *In seriebus numerale pro* 68, dans les séries de nombre, vaut 68.

ཉུག· ཀ་པར· *vulg. Sik.*=ནུག་པར· *Tangere, ungere, manu blandiri,* toucher, oindre, caresser; ཀ་པ· *v.* ནུ· *tactus, etc.,* le tact, etc.; མ་ཀ· *noli tangere,* ne touche pas; ལག་པ་ཀ་ཉུག་པ· *manus omnia tangens,* main qui touche à tout; སྤོས་... ཚོན་ཀ· *unguentis, colore ungere,* oindre avec des parfums, de la couleur; ཀ་ཤིང་ཀ་ཤིང་འགྲོ· *iter tentare,* essayer une route, tâtonner.

ཉུག· (J.) *Exire, extendere,* sortir, étendre; ཆུ་ནས་མགོ་ཀ· *ab aquis caput extollere,* sortir la tête de l'eau; དབུ་ཀ་མཛད· *caput tendere,* tendre la tête.

ཉུག་རྩ་མེ་ཏོག· (J.) *Carthusian pink.*

ཉུག་རུམ་(པ) ཉུང་རུམ· *Eunuchus,* eunuque; ཏྲིག་འབྲས་བརྡོན་པའི་མི· ཏྲིག་འབྲུག· *qui testiculos amisit,* qui n'a plus de testicules; བཙུན་མོའི་འཁོར· *alicuj. nobilis feminæ comitatus,* cortége des femmes nobles.

ཉུག་རོགས· *Complicatus, intricatus,* embrouillé, intriqué; དོན་ཀ་ཀ་ཡིན· *negotium intricatum,* affaire embrouillée.

ཉུང· *(vulg. E.) pro* མིང· *Nomen,* nom; ཁྱོད་ཅི་ཀ· *quo nomine vocaris?* comment-vous appelez-vous? ཆུ་ཀ· *aquam, pluviam vocans, hirundo,* qui appelle la pluie, l'hirondelle.

ཉུང· ཀ་བ· *v.* ཌུ· ཀ་ཀ· *vulg. Pauci, paululum,* peu, un peu; ཀ་ད· *v.* ཌར· *v.* ཤས· *v.* ཟད· *paulo, paulisper,* peu, un peu; ཀ་བ་ཉིད· *paucitas,* petit nombre; ཀ་བར་བྱེད་པར·, *vulg.* ཀ་བྱེད· *v.* བསྡོ· *(in numero) minuere,* diminuer (en nombre); ཀ་ཀ་གནང· *v.* གནང *v.* ཞེན་རོག· *paulul. dare velis,* veuillez donner un peu; ཀ་ཀ་མ་ཚད་མི་འདུག· *v.* མེད་བས· *pauci tantum sunt,* il n'y en a que peu; མི་ཀ· *non pauci, multi,* beaucoup, nombreux; ཀ་ཀ· *v.* ཡ་ཚད་སྒུག· *paululum expecta,* attends un peu.

ཉུང· ཀ་མ· *vulg. Species napi,* espèce de navet; ཀ་ལོ· *ejus folia,* ses feuilles; ཀ་ཁུ· *jusculum ex eodem,* bouillon de navet; ཀ་གཞི· *v.* སོན· *v.* མ་བོན· *napi semina,* ses graines; ཀ་ཞིང· *ager napor.,* champ de navets. *(Quandoq. confunditur cum* ཡུང་མ· *rapa,* rave.*)*

ཉུང་རུམ· = *et vid.* ཉུག་རུམ· *Eunuchus,* eunuque.

ཉུལ· ཀ་བ· A = R འགྲོ་བ་བུལ་བའམ་འཁོར· བཤད་སླ· *i. e. Incessus lentus vel curvus, loquela tarda,* marche, parole lente, traînante; ཀ་བར· *verb. repere, explorare,* ramper, espionner; ཀ་བ· *actus rependi, explorandi,* l'acte de ramper, espionnage; ས་ཀ· *regionem furtim ex-*

plor., espionner un pays; ཉ་ཁྲིང་ལྟ་ ཉུག་བྱེད་ *rependo explorare, examinare,* examiner en rampant; ཉ་སྨྲ་ *rependo i. e. tarde, lente, loqui,* parler lentement.

ཉི་ *In seriebus, numerale pro* 98, dans les séries de nombres, vaut 98.

ཉེ་ ཐག་ཉ་ *vulg.*, ཉེར་ *pro* ཉ་ཏུ་ *v.* ལ་ ཉ་བར་ *Prope (de loco et tempore),* près, auprès (s'emploie pour l'espace et pour le temps); ཉ་བ་(ཉིད་) *proximitas,* proximité; ཐག་ཉ་འགྲོ་ *appropinquare (in genere),* approcher; ངའི་ཉ་བར་ཤོག, *vulg.* ང་རྒྱ་ཤོག་ *veni ad me,* viens près de moi; ཉ་འཁོར་ཚལ་ ཉ་བའི་ཚལ་ *sylvula prope (domum), in horto,* bosquet près de la maison; ནད་ཉ་བར་གསོ་འོང་ *morbus mox curabitur,* la maladie sera bientôt guérie; ཤིན་ཏུ་ཉ་བ་ = ཉ་དྭང་བཅར་བ་ = ཆེ་བཅར་བ་ = ཆེས་ཉ་ *densus, creber,* dense, nombreux; ཉ་དྭང་ ཉ་འཁོར་ *comitatus,* cortége, *cujus syn. sunt:* ཉ་ཡོགས་ *ad latus,* au côté; ཐན་ཀོར་ ཐོ་སྐོར་ ཐོ་ཕྱི་དྭང་ ཁྱིམ་བཞུགས་ གམ་ཡོ་ *vicinus, ad latus degens,* voisin, qui demeure auprès.

ཉེ་ ཉ་བ་ ཉ་བོ་ ཤག་ཉ་ ཉ་དག་ ཉ་འབྲེལ (གཉེན) ཉ་མཚན་ གཉེན་མཚན་ ཉ་རིགས་ *omnia vulg. Propinqui, affines,* parents, alliés; ཉ་བ་(ཉིད་) *propinquitas,* parenté; ངའི་ཉ་ཉ་ཡིན་ *meus prop. est,* c'est mon parent; ཁོ་གཉིས་ཉ་ཉ་ *isti duo sunt prop.*, ces deux personnes sont parentes; ཉ་བོ་མི་སྤྲིབ་ག་ *estisne cognati?* êtes-vous parents? ཉ་བོ་མི་སྤྲིབ་ *v.* མེད་ *non sumus propinqui,* nous ne sommes pas parents.

ཉེ་ ཉ་བ་ *Propinquitas moralis, amicitia, disciplina seu relatio discipuli ad magistrum,* parenté spirituelle, amitié, rapports du maître à son disciple; སྙིང་ཉ་བར་ལྟར་བྱེད་ *amice agere,* agir en ami; ཉ་བ་གནས་ *prope degens, discipulus, familiaris,* disciple, familier; ཉ་བའི་སྲས་བརྒྱད་ 8 *præcipui Buddhæ discipuli* (S) *mandhusri,* les huit principaux disciples de Bouddha.

ཉེ་རིང་ *Prope et longe, i. e. iniquus favor,* près et loin, c.-à-d. partialité; *dicitur etiam* ཉ་འཁོན་ *v.* ཁོན་ *amicitia et odium,* amitié et haine; བསྙེན་བསྲིང་ *appropinquare et elongare,* approcher et éloigner); ཉ་ཉ་མེད་པ་(ཉིད) *æquus favor,* impartialité; ཉ་ཉ་མེད་པར་བྱེད་ *seposito favore agere,* agir avec impartialité.

ཉེ་ཚེ་A=Rགཅིག་པུ་ *Unicus,* unique; དམྱལ་བ་ཉ་ཉ་ = སྡུག་བསྔལ་སྣ་གཅིག་ *infernus*

unicus, pœna unica, enfer unique, peine unique.

ཉེ་ཉེ་ A=R སྐྱོན་=དཀའ་ཚོགས་ *Infortunium, accidens*, malheur, accident; ¶་¶་མེད་=ལེགས་པ་=བཀྲ་ཤིས་=སྐྱོན་མེད་ *nihil mali, bene, felicitas*, il n'y a pas de mal, de danger, bonne chance.

ཉེ་རེག་པ་ A=R ཁྲུས་གནས་རེག་ *Locum balnei tangere, i. e. sese lavare*, se baigner.

ཉེ་(བའི་)ཤིང་ (J.) *Arbor medicinalis*, arbre médicinal.

ཉེ་གནས་པ་བརྒྱད་ 1a *series divinitatum post Buddhisticam trinitatem, scilicet:* Tè-chia-pa, Namba-zig, Tchrou-tob-chiop, Lopa, Te-ser, Sertou, Eusom, ཤཀྱ་ཐུབ་པ་, la 1re série de divinités après la Trinité bouddhique.

ཉེགས = *vid.* ཉག་མ་ *Unicus capillus, funis magnus, planus*, un seul cheveu, grosse corde, plat.

ཉེད་པ་ *vid.* མཉེད་ *Fricando emollire*, amollir en frottant, tanner.

ཉེན་ཀར་ *pro* ཉེ་ཀར་ *Vicinus*, voisin; ཉེན་མཚན་ *pro* གཉེན་མཚན་ *propinqui, affines*, parents, alliés.

ཉེན་པ་ A = R འཚེ་བ་ = *vulg.* སྐྱོན་ *Nocere, nocumentum*, nuire, dommage; = སྨྱངས་ལ་རྙིད་པ་རྙེད་ *in torpore nocum. invenire*, trouver sa perte dans la torpeur; ¶་ཅན་ *periculosus*, périlleux. *(J. v. n. to be pained, pressed, to toil hard, to drudge*, être en peine, oppressé, se donner du mal.)

ཉེཙ་ *Vita*, vie; ¶་འདོན་ A = R སྲོག་འདོན་ *vitam perdere*, perdre la vie; ¶་ཀྱི་གཅོད་ཚོར་བ་ *de homicidio audire*, entendre parler d'un assassinat; ¶་ཟླ་ *ejusdem mensis, ætatis*, de même âge.

ཉེར་ *pro* ཉེ་རུ་ *v.* ལ་ *(vid.* ཉེ་*) Prope*, près, auprès; ¶་ཞི་ = བཟོད་པ་ *patiens, fere mansuetus*, patient; ¶་མཁོ་བསྡུས་པ་ *necessarium compendium (titul. vocabularii)*, compendium des mots nécessaires.

ཉེར་ *pro* ཉེ་ཤུ་རྩ་ 20, *adhibetur a* ¶ གཅིག་ 21, *usque ad* ¶་དགུ་ 29.

ཉེར་སྙུག་ *Sonus jucundus, melodia*, son agréable, mélodie.

ཉེར་བསྙོགས་ A = R སྔོན་འགྲོ་ *Præire, præcedere*, aller en avant; *et* = དངས་གཞི་ཙམ་པོར་འདོད་ *principatum ambire*, désirer le premier rang.

ཉེར་མ་ *syn. pro* ཆུའི་ཐིགས་མ་ *Gutta aquæ, tenuis pluvia*, goutte d'eau, petite pluie.

ཉེར་གཞུག་ གཞུག་པ་ཤིང་ *Populus alba*, peuplier blanc.

ཉེར་ལེན་ *syn. pro* ལུས་ *Corpus*, corps. *(J. original cause.)*

ཉེར་སེམས་ *Animo propinquus, amicus, honor*, ami, honneur.

ཉེས་ ~་པ *Malum physicum, calamitas clades, periculum*, mal physique, malheur, danger ; ལོ་~ *annus malus, messis deficiens*, mauvaise année, manque de récoltes, etc.; གནོད་བྱེད་~་པ་གསུམ་ *tria mala nociva (ventus, bilis, phlegma)*, les trois causes de maladies (le vent, la bile, le phlegme); ད་ལོ་~ ~་མང་པོ་བྱུང་ *hoc anno multæ calamitates advenerunt*, cette année il y a eu beaucoup de calamités. *(In hoc sensu vulg. dicitur* སྡུག་པོ་ *et* སྐྱོན་.*)*

ཉེས་ ~་པ ~་སྐྱོན་ *Malum morale, culpa, peccatum*, mal moral, faute, péché; ~་ཅན་ ~(པ་)ཡོད་ *culpabilis, peccati reus*, coupable ; ~་པར་ *culpabiliter*, d'une manière coupable; ~་པ་ *v.* ཉེ་མེད་ *sine culpa, nihil mali*, sans faute, pas de mal; ~་པ་བཤགས་ *peccat. confiteri*, confesser, avouer une faute; ~་སྐྱོན་ *culpa et defectus*, faute et défaut. *(Vulg. dicitur* སྡིག་པ་ *et* ཀྱོན་པ་*) Syn. pro* ཉེས་ *sunt:* འགལ་བ་ *et* ཉོངས་པ་ *transgressio*, opposition, transgression.

ཉོ་ *In seriebus, numerale pro* 128, dans les séries de nombres, vaut 128.

ཉོ་ (S) ཏི་ད་ལ་ *Pastinacea hortensis*, carotte; *(sinice* hong-lo-pou.*)*

ཉོ་ ~་བར་(བྱེད་), *præt. imp.* ཉོས་ *vulg. Emere*, acheter; ~་བ་ *emptio*, achat; ~་བ་པོ་ *v.* མི་ *v.* མཁན་ *v.* བྱེད་པ་ *emptor*, acheteur; ~་བྱའི་རྫས་, *vulg.* ནོར་~་རྒྱུ་ *res emenda*, chose à acheter; འཚོང་~་ *vendere et emere, i. e. mercatura*, vendre et acheter, commerce; དཀོན་པོ་... འཐོལ་པོ་~ *magno, vili pretio emere*, acheter cher, à bon marché; ཁང་པ་... རྟ་... ནོར་~ *domum, equum, animalia em.*, acheter une maison, un cheval, des animaux; ཉོས་པ་ ཉོས་པའི་མི་ *emptus servus*, esclave acheté. *(Quandoq. istud verbum adhibetur pro locatione, sed improprie.)*

ཉོག་ *Primitiæ metallorum*, minerai; ལྕགས་... ཟངས་... གསེར་~ *miner. ferri, cupri, auri*, minerai de fer, de cuivre, d'or. *(vulg.* ས་ *v.* རྡོ་*)*

ཉོག་ *vulg. Turbidus, turbare*, trouble, troubler; ཆུ་~ *aqua turbida*, eau trouble; ཆུ་མ་~ *aquam noli turb.*, ne trouble pas l'eau.

ཉོད་ A=R བཟའ་ *Cibus, manducare*, nourriture, manger; ཟས་ལ་~ *cibum manducare*, manger.

ཉོན་(ཅིག་) *imp. verbi* ཉན་ *Audi, obedi*, écoute, obéis.

ཉོན་མོངས་(པ་) = ཟག་པ་ = ཀུན་དཀྲིས་ *Corruptio naturalis, perversitas, peccatum, miseria a vitiis exortæ*, la corruption

naturelle, suites mauvaises des vices; ¶་¶་ཅན་ *perversus, malus*, pervers, méchant; ¶་¶་མེད་ *innocens*, innocent; རྩ་བའི་¶་¶་ ཉེས་ཉོན་ *corruptio ab origine, defectus, peccatum originale*, péché originel; ¶་¶་པར་བྱེད་(པར་) *perverse agere*, agir d'une manière perverse; ¶་¶་པའི་ནད་ *v.* དྲི་མ་ *morbus, macula a parentibus proveniens, hæreditaria*, maladie, tache originelle; ¶་¶་ལས་འདས་པ་ *v.* གྲོལ་བ་ *e corrup. natur. liberatus, sanctus*, délivré de la corruption naturelle, saint.

ཉོན་མོངས་ (J.) *Significat etiam pœna, turbatio, miseria accidentalis*, peine, misère accidentelle; ཚ་བས་¶་¶་དེ་ *cum a calore oppressus esset*, comme il était accablé par la chaleur; ཉོན་མ་མོངས་སམ་ *turbatus, miserne factus es?* es-tu devenu misérable, troublé ?

ཉོབ་ *Sordes*, ordures; (J.) ¶་ཉོབ་ *debilis, mente debilis*, faible, faible d'esprit.

ཉོར་ *pro* ཉོ་རུ་ *v.* ལ་ *Emendus, ad emendum*, à, pour acheter.

ཉོར་ ¶་བ་ *Quadratum, oblongum, rectangulum*, carré, rectangle, oblong.

ཉོལ་(ཞིག་) *imp. verbi* ཉལ་ *Jace, dormi*, reste couché, dors.

ཉོས་ *præt. et* ¶་ཤིག་ *imp. verbi* ཉོ་ *Emptus, eme*, acheté, achète.

གཉགས་ *Familiæ nomen*, nom de famille.

གཉན་ *Familiæ nomen, unitur etiam cum præc.* ¶་གཉགས་, nom de famille. = *etiam* ས་བདག་ *deus tutelaris loci*, dieu tutélaire local; = ཀླུ་ *draco, serpens*, dragon, serpent; ཤིང་¶་, *vulg.* ལྷ་ཤིང་ *sedes alicujus genii, arbor sacra*, arbre sacré.

གཉན་ *Nom. cujusdam dami, cujus corpus breve et cornua longa sunt*, bouquetin ou élan.—*(J.) Argali, ovis ammon.*

གཉན་ ¶་ནད་ *Plaga, pestis*, épidémie, peste; དཀའ་¶་(དྲག་པོ་) *terribilis, mortifera plaga*, peste terrible, mortelle; མཛེ་དང་འབྲུམ་བུ་¶་ *lepræ et variolæ plaga*, épidémie de lèpre, de variole; ¶་དུག་ *pestis venenum*, le venin de la peste, etc.; *(vulg.* ནད་འགོ་*)*

གཉན་ ¶་པ་ *v.* པོ་ *Severus, ferox, terribilis*, sévère, terrible, féroce; ¶་པ་ཉིད་ *severitas, etc.*, sévérité, etc.; བཀའ་ *v.* ཁྲིམས་¶་¶་ *mandatum, lex terribil., severa*, ordre, loi sévère, terrible; ¶་གཉེར་ *rugæ a severitate, ira productæ*, contractions de la face produites par la sévérité, la colère; ¶་ས་ *terra, locus terribilis*, lieu terrible, effrayant; ¶་ལམ་ *via præcipitiis plena*, route à précipices.

གཉའ་ ~་བ་ *Collum, præsertim pars posterior colli,* le cou, (surtout sa partie postérieure); ~་ལྟག་ *pars posterior colli,* le derrière du cou; ~་ཚིགས་ *v.* རྒྱ་ *vertebræ colli,* vertèbres du cou; ~་རེངས་ཅན་ *coll. rigidum habens, obstinatus,* qui a le cou raide, obstiné; ~་ཁྲབས་ *pars galeæ coll. protegens,* partie du casque qui protége le cou.

གཉའ་ ~་ཤིང་ *vulg. Lignum pro collo, i. e. jugum,* joug; ~་ཐག་ *funis ad jug. ligandum,* corde qui attache le joug; ~་ཐག་འགྲོལ་ *jug. solvere,* ôter le joug; ~་ཐག་གནོན་ *jugo opprimere,* faire peser un joug; ~་ངན་ཚང་ *nom. familiæ* 2[i] *ducis in* འབའ་, nom de famille du 2[d] chef de Bathang.

གཉའ་ཁྲི་བཙན་པོ་ *Nom.* 1[i] *regis thibetani, circa* 250 *ante X*[um], nom du 1er roi thibétain.

གཉའ་ནང་ སྙ་ནང་ *Nom. pagi ad fines regni Nepal,* nom d'un village thibétain près du Népal.

གཉའ་པོ་ A = R *vulg.* དཔང་པོ་ མི་དཔང་ བདེན་དཔང་ *testis, sponsor,* témoin, répondant; *sic Lex., sed* གཉའ་པོ་ *sponsor est vulg. E.* ~་~་བྱེད་(པར་) *sponsor esse,* être caution; ~་~་འདོད་...བཙུག་ *sponsorem vocare, instituere,* appeler comme témoin, caution.

གཉི་(ག) *pro* གཉིས་ཀ་ *Ambo,* les deux; ~་དུ་མནན་པ་ *duplicare,* doubler, plier en deux.

གཉི་ཟེར་ *pro* ཉི་མའི་ཟེར་ *Solis radius,* rayon solaire.

གཉིག་ཏུ་ A = R གཅིག་ཏུ་ *In uno, simul,* ensemble.

གཉིང་=ཕ་ *Pater,* père.

གཉིད་ = གཟིམ་ = མནལ་ *hon. pro vulg.* ཉལ་ *Dormire,* dormir; ~་ཅན་ *sopitus,* endormi; ~་མེད་=~་ཡེར་ ~་ཆག་ *(Lex.) somnus fractus, i. e. sine somno,* sans sommeil; ~་ལོག་ *jacere ad dorm.,* se coucher pour dormir; ~་ཡུར་ *v.* ལོར་ *v.* ཁུགས་ *dormire,* dormir; ~་(ཉུགས་) ཐོ་ *a somno invadi,* être envahi par le sommeil; ~་ཐུན་ *v.* འཐིབས་ *unus somnus,* un somme; མཚན་རེ་ལ་~་འཐིབས་གཉིས་བཏོ་ *in unaquaque nocte bis dormire,* faire deux sommes chaque nuit; ཉིན་གུང་~་འཐིབས་རྒྱབ་ *meridianum somnum agere,* faire la méridienne; ~་སད་ *expergefieri,* se réveiller; ~་སད་བྱེད་(པར་) *a somno expergefacere aliquem,* réveiller quelqu'un; ~་རྡབ་རྡུགས་ *somnus nimis invadit,* le sommeil est trop accablant; ~་ནས་ ལྡང་ *v.* ཡར་ལང་ *a somno surgere,* se lever (après le sommeil); ~་ལྡན་ས་

somno plena, epith. pro nocte, livrée au sommeil, la nuit. *(Vulg. dicitur* ཉལ་ ¶་ལོག་ ¶་ཁུགས་ *dormire,* dormir.)

གཉིས་ *vulg. Duo,* deux; ¶་ཀ་ *ambo,* les deux ensemble; ¶་¶་ *bini et bini,* deux à deux; ¶་རེ་ *quisque secundus,* chaque deuxième; ¶་པ་ 2us, ¶་པར་ 2°, ¶་པོ་ *e duob. constans, duo simul,* formé de deux; ལན་མ་ *v.* ཐང་མ་ *v.* ཏོ་མ་ *v.* རྩེ་¶་ *bis,* deux fois; ¶་ཞིག་ ཆ་¶་ *unum par,* une paire; ¶་སུ་མེད་པ་ *indivisibilis,* indivisible; ¶་བཞག་ *duplicare,* doubler; ¶་ནས་གཅིག་ *e duobus unus,* de deux l'un; ཕ་བུ་¶་ *pater et filius simul,* le père et le fils, tous deux; སེམས་¶་ *animus duplex, anxius, dubius,* esprit double, c.-à-d. doutant, anxieux; ལྕེ་¶་ *bilinguis et lingua falsa, dolosa,* à double langue, à l. astucieuse; སྐད་གཅིག་གོ་བ་¶་ *unum verbum duo sensus, i. e. verbum ambiguum ad decipiendum,* parole à double sens; ¶་འཛིན་ *duo (sensus) capiens, dubius, incertus,* incertain, doutant, anxieux; ¶་སྐྱེས་ *bis natus, epith. pro avibus, dentibus, brahmanis et monachis,* né deux fois, v. g. les oiseaux, les dents, les brahmanes et les religieux; ¶་འཐུང་ *bis bibens, elephas,* qui boit deux fois, l'éléphant; *(quandoq.* གཉིས་ *scribitur* ཉི་ *v.* ཉེར་ *vid. supr.)*

གཉུག་ ¶་མ་=སྟོང་པ་ཉིད་ *Vacuum, (in sensu buddhistico, perfectio),* le vide, (perfection bouddhique.)

གཉུག་མ་ A=R འདོད་མ་ *Species arundinis bambusæ,* espèce de bambou.

གཉུག་མ་ *Olim, quondam,* autrefois; ¶་མའི་དོན་ *negotium antiquum,* affaire antique.

གཉུག་མ་ *Naturalis,* naturel, *per oppos. cum* བཅོས་མ་ *arte factus,* artificiel; ¶་མའི་དོན་ *sensus natural., non figuratus,* sens naturel; སེམས་¶་¶་ ¶་མའི་སེམས་ *anima sine dolo, simplex,* âme simple, sans artifice; ¶་མའི་ཡེ་ཤེས་ *sapientia primordialis, transcendentalis,* sagesse absolue.

གཉུལ་ = ཀྱལ་ = སྒྱུལ་བར་(བྱེད་) *Repere, explorare, reprehendere, censurare,* ramper, espionner, censurer; ¶་བ་པོ་ *v.* མཁན་ *explorator, criminator,* explorateur, censeur.

གཉེ་བ་ ¶་བོ་ (J.) *Amasius,* amant; ¶་མོ་ *amasia,* amante.

གཉེ་མ་ *Pars viscerum,* le colon.

གཉེག་=ཉག་ *Premendo complanare,* aplanir en pressant; ཉག་པོར་¶་ *calcando planare,* aplanir en foulant aux pieds.

གཉེན་ = ཉེ་བ་, *hon.* སྣ་¶་ *vulg. Propinqui,* parents; ཕ་...མ་¶་ *prop. ex parte patris,*

ex parte matris, parents du côté du père, du côté de la mère; ¶་བ་(ཉིད་) *parentela, consanguinitas,* parenté; ¶་འདུན་ *voluntate cognata, et* ¶་བྱས་ *prop. facta, 2 epith. pro uxore,* parente par choix, devenue parente, l'épouse; ¶་འབྲེལ་ *relationes propinquitatis,* relations de parenté; *cuj. syn. sunt:* ཉེ་དུ་ ཚ་ལག་ *proximi parentes,* proches parents; སྣག་གི་¶་མཚམས་ *limites, gradus prop. maternæ,* degrés de parenté maternelle; ¶་འདབ་ཉེ་ *familiares,* familiers; ¶་ཚན་ *series, gradus prop.,* degrés de parenté; *(in Sik. propinqui in genere,* parents en général.*)*

གཉེན་ ¶་པོ་ *Amicus, adjutor, patronus,* aide, protecteur; དཔུང་¶་ *vulg. amicus, protector,* ami, patron; ཁས་¶་ *ore adjuvans, sponsor,* répondant, caution; ¶་བཤེས་ *cognati et amici,* parents et amis; བཤེས་¶་ *ad scientiam adjuvans (dignitas monastica),* précepteur.

གཉེན་ཀ་ R = A སྨྱིན་ཀ་ *vulg. Matrimonium,* mariage; ཨེ་དེ་དུད་ཀ་གཉིས་¶་ཀས་འབྲེལ་སོང་ *istæ duæ familiæ per unum matrimonium uniuntur,* ces deux familles sont unies par mariage; ¶་¶་འབྲེལ་ *v.* བཟོ་ *v.* བྱེད་ *matrimon. contrahere,* contracter un mariage; ¶་ཀའི་རབ་རྗེས་ *sacramentum matrim.,* sacrement de mariage.

གཉེན་པོ་ *Adversarius, antagonista, inimicus,* adversaire, ennemi; ¶་¶་ལ་འགལ་ *adversario resistere,* résister à son adversaire; ¶་པོར་རྟེན་པ་ *cum advers. sociari, illi adhærere,* s'associer avec son adversaire.

གཉེར་ ¶་བ་ *v.* ཀ་ *vulg. Cura, provisio,* soin, approvisionnement; གཉེར་ ¶་ཀ་བྱེད་(པར་) *curare, providere,* avoir soin, pourvoir de; ¶་བ་པོ་ *v. vulg.* པ་ =ལས་སྣ་ *administrator, præpositus operi,* régisseur, surveillant; ནང་¶་ *interioris, domus administrator,* homme d'affaire pour l'intérieur; ཕྱི་¶་ *de rebus externis curans,* qui prend soin de l'extérieur; ཁྱིམ་ནང་¶་བྱེད་མཁན་ *præpositus domus,* majordome; *(sic explicatur in Lex.* གན་གོས་ གན་དར་ གན་དཀོར་ *vestes, serica, fortunam, administrans,* qui prend soin des habits, des soieries, de la fortune; *unde ejus syn. sunt:* མཛོད་ལ་གན་ *de thesauro, horreo. cubiculis curans,* qui gouverne le trésor, les greniers, les chambres); ནོར་¶་ *bonorum, pecorum administrator, curator,* curateur des biens, chef pasteur; སློབ་¶་ *studiorum, scholæ director,* directeur d'école; མགྲོན་¶་ *provisor pro*

hospitibus, vulg. 1° *minister magni præfecti,* économe, majordome; ¶·གདམ· *commissio, designatio ad aliquod officium,* nomination à un emploi; དོན·¶· *de re curare, officium implere,* prendre soin de, remplir son office; དོན·¶·ཆེན·པོ·བཟོ· *de negotio multum curare,* s'occuper activement d'une affaire; ¶·རྣམས· *illi de quibus curatur,* ceux dont on a la charge.

གཉེར·མ· *vulg. Ruga,* ride; ¶·¶·ཅན· *v.* ཡོད· *rugatus, epith. pro sene,* ridé, un vieillard; ¶·མའི·གདོང· *facies rugata, epith. pro simio,* à la figure ridée, le singe; ཁྲོ·¶· *rugæ ex ira,* rides causés par la colère; སྣ·གྲོང·¶· *supercilia contracta,* sourcils froncés; ཆུ·¶· *rugæ in superficie aquæ,* petites vagues à la surface de l'eau.

གཉེལ·=མཉེལ· *Fatigatio,* fatigue; ¶·གསོ· *fatig. curare, requiescere,* se reposer de ses fatigues.

གཉོག·པར·=སྨོག· *et* སྨིག·པར· *Appetere, ardenter desiderare,* désirer ardemment.

གཉོད· ¶·ཤེད· *Vires, robur,* force; ¶·ཅན· *fortis, robustus, durabilis,* fort, robuste, durable; ¶·མེད· *sine vigore, debilis, languidus,* débile, languissant; ¶·ཆུང· *debilis propter ætatem,* âge débile; ལུས·¶· *corporis vires, corpus robustum,* force corporelle.

གཉོད·ཀ· A = R འཇོས·ཀ· *Valor, pretium,* prix, valeur.

གཉོས· *Nom. familiæ,* nom de famille.

མཉན· ¶·པར· *vide vulg.* ཉན· *Auscultari, exaudire, permittere,* écouter, exaucer, permettre; སོ·སོར·¶· *invicem convenire, concordare,* s'entendre, s'accor- ¶·པ·གཅོད· *permissionem concedere,* donner permission.

མཉན·པ·, *vulg.* གྲུ·སྐྱ·མི· *Nauclerus,* batelier; ¶·པའི·གླ·, *vulg.* ཟུ·གླ· *naulum,* péage. — *Syn. pro* མཉན·པ· *sunt :* གྲུ·མཁན· *v.* བདག· *navicularius, magister cymbæ,* maitre de barque; དབུག·པ·འཕེལ· *motum augens,* qui augmente le mouvement; གདོས·པ· *v.* སྐྱ·བ·འཛིན· *remum capiens,* qui tient la rame; རྣ·བ·འཛིན· *aures (navis) capiens,* qui tient les oreilles (du navire); ཁ·ལོ·པ· *ductor,* conducteur.

མཉན·ཡོད· *Nom. civitatis in veteri India, in Oude Sept.,* nom de ville dans l'Inde ancienne.

མཉམ· ¶·པ· *v.* པོ· ¶·མཉམ· *vulg. Similis, æqualis, simul,* semblable, égal, ensemble; ཐིག·གཉིས·¶·¶· *duæ lineæ æquales parallelæ,* lignes égales, parallèles; ནམ·མཁའ·དང·འདྲ·¶· *sicut cælum, cælo æqualis,* égal au ciel; ལོ·¶· *annis,*

ætate æquales, de même âge; ¶་ཟླ་གྲོགས་ *socii ejusdem ætatis*, compagnons de même âge; ¶་པོ་བཟོ་ *simil., æqual. reddere*, rendre semblable, égal; ¶་མེད་པ་ *sine æquali*, sans égal; ¶་གནས་ *simul commorans, ep. pro* ལུས་ཀྱི་རླུང་ *ventus (unum ex elementis) corporis*, qui demeure avec, le vent (élément) du corps; ¶་སྦྲེབས་ *commixti*, mêlés ensemble; ང་¶་པོ་ཤོག་ *veni mecum*, viens avec moi; ¶་བཞག་ *simul ponere*, mettre ensemble; སེམས་¶་བཞག་ *animum æqualem (sine perturbatione) disponere*, mettre son esprit en paix (égalité).

མཉམ་ ¶་པོ་ ¶་མཉམ་ *vulg. Levigatus, politus*, équarri, poli, rabotté; ¶་¶་བཞོག་ *levigare, dolare, polire*, équarrir, etc.; ས་ཞིང་¶་པོ་རྐོ་ *agrum fodiendo planare*, aplanir un champ; ལག་མཐིལ་འདྲ་འདྲ་¶་ *planus sicut palma manus*, plat comme la paume de la main. — *Syn.* ཕྱ་ལེ་བ་ *lævigatus*, équarri, rabotté.

མཉེ་ *fut. verbi seq.*

མཉེད་ *vulg.* ¶་པར་, *præt.* མཉེས་, *fut.* མཉེ་ *Fricando, contundendo emollire*, amollir en frottant en battant, tanner; ཀོ་བ་¶་ *corium subigere*, tanner le cuir; འདམ་པ་¶་ *lutum conculcare*, fouler la boue, le mortier; ཚམ་པ་ *v.* ཕྱེ་¶་ *farinam pinsere*, pétrir la farine; སྙེ་མགོ་¶་ *spicas manu fricare*, broyer des épis dans la main; རྣ་ཅོ་¶་ *aures fricare, pellere*, frotter les oreilles, les tirer; མགོ་¶་ *capiti manu blandiri*, caresser la tête avec la main.

མཉེན་ ¶་མོ་ *vulg. Mollis, flexibilis*, mou, flexible; ¶་པར་བྱེད་, *vulg.* ¶་མོ་བཟོ་ *molle, flexibile reddere*, amollir; ¶་བྱེད་ *moll. faciens, epith. pro aqua*, ce qui rend mou, l'eau; ཤིང་…རས་…ས་¶་མོ་ *lignum, tela, terra mollis, flexib.*, bois flexible, toile, terre molle; སྐད་¶་མོ་ *vox dulcis, flexib.*, voix douce, flexible.

མཉེར་བ་ *Vox tigridis, felis*, cri du tigre, du chat.

མཉེལ་(པ་) *Fatigatus, languidus*, fatigué, languissant; ¶་བ་(ཉེད་) *fatigatio, languor, tarditas*, fatig., langueur, lenteur; ¶་བར་འགྱུར་, *vulg.* ¶་འགྱོ་ *fatigari, etc.*, être fatigué, etc.; ¶་གསོ་ *fatig. curare, quiescere*, guérir la fatigue, se reposer; ¶་གསོ་ས་ *locus requiei*, lieu de repos.

མཉེས་ ¶་པ་ *præt. verbi* མཉེད་ *Fricatus, emollitus, subactus*, frotté, amolli, tanné; ¶་ཀོ་ ¶་པའི་ཀོ་བ་ *corium subactum*, cuir tanné.

མཉེས་ ¶་པར་ ¶་བྱེད་ *hon. pro* དགའ་ མཛའ་ མཐུན་ *(Sed vulg. in Sik. cum sensu desiderare, velle,* désirer, vouloir); *amare, lætari, lætificare,* aimer à, se réjouir de, rendre joyeux; ¶་པ་ *lætus, amatus,* joyeux, aimé; ¶་བཤེས་པ་ *concordes amici,* amis intimes; ¶་པའི་མ"" བུ་མོ""ཡུལ་ *dilecta mater, filia, patria,* mère, fille, patrie aimée; ¶་པར་ཤེས་ *lætanter sciens, epith. pro viro docto,* joyeux de savoir, un savant; ཟ""རྒྱུ"" ཉོ་¶་གག་ *Sik. desiderasne manducare, ire, emere?* aimeriez-vous, désireriez-vous manger, aller, acheter?

མཉེས་གཤེན་(རབས་) *Nom. fundatoris sectæ* བོན་པོ་, nom du fondateur de la secte Peunbo.

རྙ་ རྙ་ལོ་ (J.) *Quædam species sylvestrium polygonorum,* espèces de polygonées sauvages.

རྙག་ *Forficibus secare,* couper avec des ciseaux.

རྙང་ ¶་བར་ *Detergere, purificare,* essuyer, nettoyer; ¶་བ་(ཉིད་) *detersio, purificatio,* nettoyage; ¶་པ་ *v.* མ་ *sordes, lutum,* ordures, boue; ¶་རྙིང་ *vestes detritæ,* haillons; ¶་འོག་ = ས་འོག་ *loca inferiora, forsan etiam inferi),* lieux souterrains, enfer. *(J. addit:* ¶་ནད་ *diarrhæa,* diarrhée; ¶་པ་ *evacuatio cum diarrhæa,* flux de ventre.*)*

རྙན་ (J.) = གཉན་ *Argali, ovis ammon.*

རྙབ་ *Tangere,* toucher; ལག་¶་ *manu tang.,* toucher avec la main; ¶་རྙབ་པ་ *sæpe tangere, capere,* toucher, prendre souvent.

རྙི་ = རྙིང་ *Rete, laqueus,* filet, lacet; ¶་ འཛུགས་ *v.* བཙུགས་པར་ *laq. ponere,* tendre des lacets; ཉ་¶་ བྱ་¶་ རི་དྭགས་¶་ *laq., rete ad capiendum pisces, aves, feras,* lacet, filet pour prendre des poissons, des oiseaux, du gibier.

རྙི་བ་ = སྙི་བ་རློན་པ་ *Stercus recens,* excréments nouveaux.

རྙིག་མ་བ་ *Raro adhibetur pro vulg.* རྙིང་མ་པ་ *nom. antiquæ sectæ Buddhist., sectatores hujus sectæ,* les Anciens, nom de secte bouddhique. *(Superior hujus sectæ vocatur* རྫོགས་ཆེན་བླ་མ་, *vivit in valle* ས་ངན་ *inter* འབའ་ *et* ཟག་གཡབ་*)*

རྙིང་ *vulg.* ¶་པ་ *v.* མ་ *Vetus, antiquus, detritus,* vieux, antique, usé; = སྔར་ཡོད་ *ante existens,* qui existe avant; ཡུན་ རིང་ *diuturnum tempus habens,* qui est depuis longtemps; *et* རྙིས་པ་ *detritus,* usé; རྙིང་པ་(ཉིད་) *vetustas, etc.,* ancienneté; ¶་པ་ཡིན་ *vetus, etc. est,* est vieux, etc.; ¶་པ་འགྱུར་ *v. vulg.* འགྲོ་ *vetus. etc. fieri,* devenir vieux, etc.; གྲོས་

གཟན་"' ཁང་པ་¶་¶་ *vestes, domus veteres, detritæ*, vieux habits, maison délabrée; དཔོན་པོ་¶་¶་ *dux qui prior venit, antiqui duces*, le vieux chef, celui qui est venu le premier; གསར་¶་ *recens et antiquus*, moderne et antique; མར་¶་¶་ *butyrum vetus, non recens*, beurre qui n'est plus frais; ཡུལ་གྱི་ཚུལ་¶་¶་ *antiquæ regionis consuetudines*, vieux usages du pays; ན་¶་ *annus præteritus*, l'an passé.

རྙིད་ ¶་པར་, *præt.* བརྙིད་ རྙིས་ བརྙིས་, *fut.* བརྙིད་, *imp.* རྙིད་ བརྙིད་(ཅིག) *Marcescere, macer esse*, maigrir, être maigre; ཉམས་ *v.* གཟུགས་ *v.* ལུས་¶་པ་ *corpus macrum*, corps maigre; ¶་པར་འགྱུར་ ¶་འགྲོ་ *marcescere*, se flétrir; མེ་ཏོག་ "'རྩ་¶་འགྲོ་ *flores, herbæ marcescunt, languescunt*, les fleurs, les herbes se flétrissent, sechent.

རྙིལ་ ¶་བ་ སོ་¶་ *Gengivæ*, gencives; = སོ་ཤ་ *caro dentium*, chair des dents; = དཀན་ = སོའི་ཉེ་བའི་ཤ་ *caro dentes circumdans*, chair qui enveloppe les dents; ¶་ནད་ *gengiv. morbus*, maladie des gencives.

རྙིལ་ ¶་བར་ *Destruere, perire*, détruire, périr; ¶་བ་ བསྙིལ་བ་ *destructio, ruina*, destruction, ruine; རྩིག་པ་¶་ *murum evertere*, renverser un mur; ཁྱིམ་¶ *vulg.* ཁོག་འགྲོ་ *domus ruit*, la maison croule.

རྙོལ་ ཨཱནྡ་¶་ *Nom. lapidis pretiosi cærulei*, nom d'une pierre précieuse bleue.

རྙིས་ བརྙིས་ *præt. verbi* རྙིད་ *Macer, detritus effectus*, amaigri, usé; *etiam syn. pro* རྙིང་པ་ *vetus*, vieux.

རྙེད་ ¶་པར་, *præt.* བརྙེས་, *fut.* བརྙེད་ *vulg. Invenire, obtinere*, trouver, se procurer; ¶་པ་ *actus inveniendi, et quod inventum est, bona, lucrum*, trouvaille, ce qu'on trouve ou qu'on se procure; བརྙེད་ཟོག་ ཐོབ་ནོར་ *res inventa*, chose trouvée; ¶་གླ་ *merces pro re inventa et reddita*, récompense accordée à celui qui trouve un objet et le rend; བཙལ་ནའང་མི་ ¶་ *quamvis quæsierit, non invenit*, quoiqu'il ait cherché, il n'a pas trouvé; འདི་ག་(ན་)བརྙེས་ *ubinam invenisti, obtinuisti hanc rem?* où vous êtes-vous procuré cela? ལམ་ན་བརྙེས་ *in via inveni*, j'ai rencontré en route; གོ་ས་¶་ *v.* ཐོབ་ *dignitatem invenire, obtinere*, obtenir une dignité; བརྙེད་པའི་ནོར་ འཇལ་ *ɩ.* ཇི་དགོས་ *res inventas restituere oportet*, il faut restituer ce que l'on trouve.

རྙེད་བཀུར་ *Honorare*, honorer. (*J. prob. divitiæ et honor*, richesses et honneur.)

རྙོག ¶་པར་, *præt.* བརྙོགས་, *futur.* བརྙོག *(vid.* ཉོག་*) vulg. Agitando turbare,* troubler en agitant; ¶་པ་ *turbatio,* trouble; ¶་མ་ *res turbida,* chose trouble; ཆུ་…ཆང་…རླུང་¶་པ་ *aqua, vinum, aer turbid.,* eau, vin, air trouble; ཆུ་(ལ་)མ་¶་ *aquam noli turbare,* ne trouble pas l'eau; ¶་མེད་ *v.* བྲལ་ = *vulg.* དྭངས་མ་ *non turbatus, limpidus,* clair, limpide; ཆུ་བོ་¶་པ་ཅན་ *flumen cœnosum,* fleuve boueux.

རྙོག་ *in sensu morali, Turbatus, intricatus,* troublé, perplexe; ¶་འགྲོ་ *(mente) turbari,* se troubler; གཏམ་ *v.* ཁ་¶་བཤད་ *intricato modo loqui,* parler d'une manière embrouillée; སྐུད་པ་མ་¶་ *filum noli intric., et fig. negotium noli intric.,* ne brouille pas les fils, une affaire.

རྙོགས་ ¶་ཚད་ (J.) *Nom. morbi,* nom de maladie.

རྙོང་ རྙི་ *Rete, laqueus, strategema,* filet, lacet, stratagème; ¶་འཛུག་ *v.* བཙུག་ *laqueos, insidias tendere,* tendre des lacets, des embûches; ¶་མས་རྙོག་ *laqueo capere, illaqueare,* prendre au lacet.

རྙོང་ A=R འགལ་ *Adversari,* s'opposer à; *et* འཇལ་ *mensurare, reddere,* mesurer, rendre.

རྙོང་ A=R རྐྱང་ *Extendere,* étendre; རྐང་པ་ ¶་ *pedem ext.,* étendre le pied; ཞལ་¶་ *linimen extend.,* étendre uu onguent.

སྙགས་ ¶་པར་, *præt.* བསྙགས་ *vulg.*= སྙིག་པར་ = སྤྲད་པར་ *expellere, persequi,* chasser, exiler, poursuivre; ཕར་… ཚུར་¶་ *procul amovere, revocare ad se,* chasser au loin, rappeler auprès; ཡུལ་ནས་འཕོ་¶་ *a patria expell.,* exiler de son pays; རྗེས་¶་ *persequi, insequi,* poursuivre, suivre; འཕོ་¶་མི་ *v.* མཁན་ *qui persequitur, in exil. mittit,* celui qui expulse; འཕོས་¶་ཕྱོན་མི་ *qui in exil. mittitur,* celui qui est exilé; ཤ་ *v.* རི་དྭགས་¶་ *feras perseq., venari,* poursuivre le gibier, chasser; ¶་སྙོགས་ =སྙག་སྙག་ *(propositum) persequi, conari,* poursuivre un projet, s'efforcer.

སྙད་ ¶་པར་, *præt. fut.* བསྙད་, *imp.* སྙོད་. གཏམ་¶་ *Dicere, loqui, narrare,* dire, parler, raconter; ¶་འཆལ་ *loquendo quærere, i. e. interrogare,* interroger; ¶་མཁན་ *v.* འདོགས་པ་ *orator, narrator,* orateur, narrateur.

སྙད་ ¶་ཀ་ སྙོན་ *Accusatio, criminatio,* accusation; ¶་འཛུག་ *v.* འཛུག་ *in judicio accusare,* accuser en justice; ¶་བཤད་ *accusat. discutere,* discuter une accus.; མཐ་¶་ *finis accusationis, i. e. sententia*

judicis, sentence du juge; ཁྲ་ཀ་གཅོད་པར་ *sententiam dicere*, porter une sentence; ཀ་བྱེད་མགན་ *accusator*, accusateur; ཀ་འགལ་པ་ *qui accus. respondet*, celui qui combat une accus.; ཀ་སྙོན་མ་ *accus. audiens, querulosa, epith. pro meretricibus geniorum*, qui écoute les accusat., querelleuse, les prostituées des génies; ཀ་མེད་པ་ *accusandi non est locus*, il n'y a pas lieu à accusation.

སྙན་ ཀ་པར་, ཀ་གསན་ *v.* གསོན་ *hon. pro vulg.* ཉན་ *v.* ཚོར་ *Audire, exaudire*, entendre, exaucer; ཀ་གསན་(པར་)ཞུ་ *audias, exaudias quæso*, veuillez exaucer ma prière; ཀ་གསན་འདེབས་(པར་) *aures præbere*, prêter l'oreille; ངའི་གསོལ་བ་ཀ་རོག་ *meam precem exaudire velis*, veuillez exaucer ma prière; གདམས་ཀ་ *verba audire*, entendre les paroles; ཀ་གསང་ *audita abscondere*, garder le secret.

སྙན་ ཀ་བྱེད་ *hon. pro vulg.* རྣ་བ་ *et* རྣ་ཅོ་. *Auris*, oreille; ཀ་ཁུང་....ཞལ་ *auris foramen, concha*, le trou, la conque de l'oreille; ཀ་རྒྱན་, *vulg.* རྣ་ཆ་ *inauris*, boucle d'oreille.

སྙན་(པ་ *v.* པོ་) *vulg. Auditui jucundus, dulcis*, agréable, doux à l'oreille; སྒྲ་ཀ་ *sonus jucund., harmonia, instrumentum music. in gen.*, harmonie, instrument de musique en général; ཀ་སྒྲོག་ *cythara*, guitare; ཀ་གདམས་ *v.* ཚིག་ སྙད་ཀ་ *verba jucunda, vox dulcis*, parole, voix agréable; སྙད་མི་ཀ་ *vox dura*, voix désagréable; ཀ་ངག་ ཀ་ཚིག་མཁན་ *qui verba jucunda loquitur, orator*, orateur, qui parle bien; ཀ་བརྒྱུད་ *laudum litania*, litanies de louanges; ཀ་ངག་ *v.* ཚིག་ *rethorica, eloquentia*, réthorique, éloquence, *(cujus syn. sunt:* བསྟན་ཚིག་ *doctrinæ verba*, enseignement; འཁྱོག་བརྗོད་ *loquela flexibilis*, parole facile; སྒྲ་འདོགས་པ་ *sonum, vocem emittens, magnificans*, qui fait entendre sa voix, la développe; རྒྱན་གསུམ་ལམ་ *via trium ornamentorum*, voie très ornée; དོན་རྒྱན་ *negotia ornans*, embellissant les affaires; སྒྲ་རྒྱན་ *sonum, vocem ornans*, ornem. du son, de la voix; གར་ཚིག་གི་རྒྱན་ *ornamentum cantuum saltationis*, ornem. des chants de danse.— (S) གདུ་དུ་ཡ་) ཤིན་ཏུ་ཀ་པའི་མིང་ *syn. pro sono dulcissimo sunt:* syn. pour un son très doux; རབ་ཀ་ *valde dulcis*, très doux; ཀ་དབྱངས་ *dulcis harmonia*, douce harmonie; ཀ་འཇེབས་ *sonus jucundus*, son agréable; ཉེར་སྒྲོག་ *prope resonans*, qui résonne auprès.

སྙན་པ་ ¶་གྲགས་ ཀུན་གྲགས་ གྲགས་པ་ *Fama, celebritas*, réputation, célébrité; མིའི་¶་¶་ལ་ཚོར་...རྗོད་ *de alterius fama audire, de ea loqui*, entendre parler, parler de la réputation d'autrui; ¶་¶་ཅན་ *v.* ཡོད་ *famosus*, renommé; ¶་¶་དར་བྱུང་ *fama diffusa est*, la renommée s'est répandue.

སྙམ་ པར་ *Cogitare, mente fingere*, penser; ¶་དེ་ *cum cogitasset*, ayant pensé; ¶་ཆང་ངང་མ་འཐུང་ *(si vis) cogitare, vini essentiam ne bibas*, si tu veux penser, ne bois pas de vin; དེང་ངས་ཕྱུག་པོ་ཡིན་¶་ *nunc divitem esse me puto*, je pense que maintenant je suis riche; ¶་པ་ *cogitatio*, pensée; ¶་བསམས་ ¶་དུ་སེམས་(པར་) *intra se cogitare*, penser en soi-même.

སྙམས་ *Deperire, minui*, dépérir, diminuer; ཤེད་¶་འགྲོ་ *vires decrescunt*, les forces diminuent. *(Vid.* ཉམས་*)*

སྙི་=རྙི་ *Rete, laqueus*, filet, lacet.

སྙི་ ¶་མོ་ *vulg., v.* སྙོ་ *v.* སྙོ་ *Mollis tractatu, tener, subtilis*, doux, fin au toucher; ¶་བ་(ཉིད་) *mollities, etc.*, douceur, etc.; དར་¶་¶་ཡིན་ *vestis serica est moll.*, un habit de soie est doux; ཀོ་བ་¶་¶་མ་བྱེད་དགོས་ *istud corium subigere oportet*, il faut amollir, tanner ce cuir; ཤ་¶་¶་བ་ཚོ་ *carnem ad mollit. coquere*, cuire de la viande jusqu'à ce qu'elle soit tendre.

སྙི་བ་ (J.) *Nom. plantæ*, nom de plante.

སྙིགས་ ¶་པ་ *Degener, pejor factus*, dégénéré, usé, dépéri; ¶་མ་ *fæces, residuum*, marc, résidu; ¶་ཕྱག་ *sordes verrere*, balayer; ཆང་གི་¶་མ་ *fæces vini*, marc, lie de vin; ¶་¶་དྭངས་མ་བྱེད་ *v.* འཚག་ *fæces purificare, colare*, décanter, tamiser; ¶་དུས་ *tempora, ætas degener. (ad finem mundi venient)*, les âges mauvais, dégénérés.

སྙིང་ ¶་ག་ *vulg., Sik.* གློགས་¶་ *Cor (materiale)*, le cœur (organe); ¶་ནད་ *cordis morbus*, maladie de cœur; ¶་ཁ་ *pectoris fossa*, creux de l'estomac; ¶་ཁ་ན་ *pectoris fossa dolet*, mal au creux de l'estomac; ¶་རྩ་ *vena cordis*, aorte; ¶་ཤུབས་ *pericardium*, péricarde; ¶་འཕྲུག་ *cor palpitat*, le cœur bat, palpite; ¶་ཆུ་ཞུགས་ *hydrocardia*, pleurésie.

སྙིང་ ¶་ག་ *vulg.,* དོན་¶་ ཚེ་དེ་ *Cor (morale), mens, animus*, cœur (moral), l'esprit, l'âme; ¶་སྟོབས་ *v.* རུས་ *v.* ཆེན་ *v.* ཆེ་(དགས་) *fortitudo animi, et adj. audax*, force d'âme, audacieux; ¶་ཆུང་ (ཆུང་) ¶་ཆུང་དགས་ *pusillanimis*, crain-

tif; སྙིང་གྲག་པ་ནས་ *ex cordis fune, i. e. ex intimo corde*, de tout cœur; སྙིང་ནད་ *cor dolet, i. e. triste est, mærorem persentit*, le cœur est triste, sent de la peine; སྙིང་ནད་བཟུང་ *iram tenacem in corde servare*, conserver de la rancune; སྙིང་ན་བྱེད་ *aliquem irritare, contristare*, constrister, irriter quelqu'un; སྙིང་སྡུག་ v. དགའ་ *cor, mens jucunda, placens, amans*, cœur aimant et aimable; སྙིང་ནས་སེམས་ v. vulg. བསམ་ *ex corde, animo cogitare, honorare*, penser avec amour, honorer; སྙིང་གདམས་ *ex corde loqui*, parler du cœur; སྙིང་རུས་ *cordis ossa, i. e. diligentia*, zèle, diligence; སྙིང་མེད་ *sine corde, affectione*, sans cœur; སྙིང་ཡངས་པ་ v. ཆ་ *cor largum, generosum*, cœur large, généreux; སྙིང་གཙུ་སྨྲས་ *cor torquere et frangere, vel corde frangi*, cœur brisé de douleur.

སྙིང་ v. ཐུགས་ཁྲ་ *(Cor et os) vulg. E. i. e. irasci, ira*, se fâcher, colère; སྙིང་མ་ཁྲ་ *noli irasci*, ne te fâche pas; སྙིང་ཁྲ་བྱེད་ v. བས་ *irasci*, se mettre en colère; སྙིང་ཁྲ་ v. ཆོག་དགས་ *multum irascitur*, il est très irrité; སྙིང་ཁྲ་སླ་མོ་ *facilis ad iram*, facile à se mettre en colère; སྙིང་ཁྲ་ཞི་ *iram sedare*, apaiser la colère. *(Sik.* ཞི་སྐྱང་ *vulg.)*

སྙིང་རྗེ་ v. བརྩེ་ = ཐུགས་རྗེ་ v. བརྩེ་ *ambo vulg. Misericordia, affectus, largitas*, miséricorde, amitié, générosité; སྙིང་རྗེ་ཅན་ *misericors, etc.*, miséricordieux, etc.; སྙིང་རྗེ་མེད་ *expers mis., immitis*, sans pitié; སྙིང་རྗེ་བྱེད་ v. གནང་ *vulg.*, v. ཁྱབ་པ་ *aliis misericord., etc., præbere*, exercer la miséricorde, etc.; དཔོན་གྱི་སྙིང་རྗེ་ཆེས་ *ducis magna miseric.*, par la grande faveur du chef; སྙིང་རྗེ་གཟིགས་ *cum misericord. aspicere, misereri*, avoir pitié.

སྙིང་པོ་ *Cor intimum, essentia, succus, substantia vel momentum rerum*, le suc, l'essence, la substance des choses; སྙིང་ཁུ་ *essentia (liquid.)*, élixir; སྙིང་ཁུ་ཅན་ v. ཡོད་ *succum habens*, succulent; ཆོས་ཀྱི་སྙིང་པོ་ *doctrinæ essentia*, l'essence de la doctrine; སངས་རྒྱས་ཀྱི་སྙིང་པོ་ *ess. Buddhæ*, l'essence de Bouddha; སྙིང་པོ་སེར་ *succus flavus, epith. pro sandalo*, sandal à essence jaune; སྙིང་པོ་མེད་པ་ *sine essentia, valore, succo*, sans essence, valeur, suc, *cujus syn. sunt:* གསོག་ གསོབ་ ཡམ་བརྫུ་ *res vana, futilis, subtilis*, chose vaine, subtile; དོན་སྙིང་པོ་མེད་ *negotium nullius momenti, valoris*, affaire sans importance.

སྙིང་མོ་ སྙིད་མོ་ = ཁྱོའི་སྲིང་མོ་ *Mariti soror*, sœur du mari.

སྨྱིན་པ=པོ་ v. དེ་ = སྙི་མོ་ *Mollis, flexibilis, benevolus*, mou, flexible, bienveillant.

སྨྱིམ་པ་ *Palma manus*, paume de la main; *(J. mensura duarum manuum juxtapositarum)* ¶་¶་གང་ *unus manipulus, fasciculus*, une poignée, un faisceau; ¶་ཕྱེད་ ½ *manipulus*, une demi-poignée; ¶་¶་ཁ་སྦྱར་ *palmas manus jungere*, joindre les mains; སྙིང་རྗེའི་¶་¶་ *misericordiæ manipulus, i. e. paululum misericors*, peu miséricordieux.

སྨྱིལ་ = སྙིལ་ *Gengivæ (vide supr.)*, les gencives.

སྨྱིལ་ ¶་བར་ ཕྱིར་¶་, *præt.* བསྨྱིལ་ *Destruere, expellere*, détruire, chasser; གོས་ བསྨྱིལ་བ བསྨྱིལ་བའི་གོས་ *vestis detrita*, habit usé, déchiré; ཕྱེ་མར་¶་. *in pulverem contundere*, réduire en poudre; *(vid. etiam* སྙིལ་*)*

སྨྱུག་ ¶་པར་, *præt.* བསྨྱུགས་, *futur.* བསྨྱུག་, *imp.* ¶་ཅིག་ བསྨྱུགས་ཤིག་ *Immergere*, tremper.

སྨྱུག་ ¶་མ་ *vulg. Arundo bambusa*, bambou, *(vid. etiam* སྨྱིག་མ་ *et* སྨྱུག་མ་*)* ¶་གུ་ ཡི་གེ་འབྲིའི་¶་གུ་ *calamus ex arund. ad scribendum*, bambou taillé pour écrire; ¶་བཟོ་ *v.* ལས་ *opus ex arund. factum*, ouvrage en bambou; ¶་སྒག་ *pharetra ex arund.*, carquois de bamb.; ¶་ཞྭ་ *petasus ex bamb.*, chapeau de bambou.

སྨྱུགས་ A = R ཡུན་རིང་ = རྒྱུན་མི་ཆད་པ་ = བསྲིངས་ *Duratio, continuitas temporis*, durée continue; ¶་ཅན་ *continuus, durabilis*, continu, durable; ¶་བསྲིང་ *perseverare*, persévérer; ¶་སྨྱུགས་ *diu prosequi*, poursuivre longtemps.

སྨྱུགས་སྦྲུལ་ (J.) *Lacerta*, lézard.

སྨྱུང་ ¶་བར་, *præt.* བསྨྱུངས་, *fut.* བསྨྱུང་, *imp.* སྨྱུང་(ས་ཤིག་) *vulg. Minuere, deperire, vituperare*, diminuer, périr, mépriser; ནོར་¶་འགྲོ་ *pecora, divitiæ minuuntur*, les troupeaux, les richesses diminuent; གཞན་གྱི་གྲགས་¶་(བར་)བྱེད་ *alterius famam minuere*, amoindrir la réputation d'autrui. *(Vid.* ཉུང་*)*

སྨྱུང་གནས་ *vulg. Minuendo (cibum) manere, i. e. jejunare*, jeûner; ¶་¶་བཟོ་ *v.* སྲུང་ *jejun. servare*, observer le jeûne; ¶་¶་(པའི་)ཆོ་ག་ *jejunii cæremonia (consistit in vita seclusa, et non manducando nec bibendo nisi singulis secundis diebus*, cérémonie du jeûne, qui consiste à vivre en retraite, et à ne boire et manger que de deux jours l'un.

སྨྱུང་བ་=གཅོང་ *Infirmitas, morbus*, infirmité, maladie; ¶་ = ནད་གཞི་ *morb. chronicus*, maladie chronique; ¶་བུ་

status ægritudinis, état maladif; ¶་མཛེ་ཕོག་བྱུང་ *lepra percussus fuit,* frappé de la lèpre; སྙུང་ *est etiam verb. hon. in E. pro* ན་ *g. v.* ད་རིང་དཔོན་པོ་ཅི་ཡེ་¶་ *num hodie dux aliquo modo ægrotat?* aujourd'hui le chef a-t-il quelque maladie? ¶་སླ་མོ་ *mollis, delicatæ valetudinis,* mou, de santé délicate.

སྙུང་བུ = འབུགས་ *et* ཀོ་འབིགས་ *Subula,* alène.

སྙུན་ *hon. pro* ན་ *et* ནད་, *præt.* བསྙུན་ *Ægrotare, infirmari, morbus, infirmitas,* être malade, maladie, infirmité; ¶་གཞི་ *causa morbi, morbus chronicus,* cause d'une maladie, maladie chronique; ¶་པ་ *v.* མཁན་ *homo æger,* un malade; ¶་ཅན་ *ægrotus, morbidus,* malade; ¶་གྱིས་བསྙུན་ *v.* ཐོག་ *morbo captus,* pris de maladie; ¶་མེད་པ་ *sine morbo, sanus,* sain; ¶་(པར་)བྱེད་ *morbi causa esse,* être cause d'une maladie. *Quandoq. significat etiam vexare et vexari,* véxer, être véxé; མི་ལ་¶་ *aliquem vexare,* tourmenter quelqu'un; བསྙུན་པའི་སེམས་ *animus inquietus, vexatus,* esprit inquiet, véxé.

སྙེ་ ¶་བར་, *præt.* བསྙེས་, *futur.* བསྙེ་, *imp.* སྙེས་(ཤིག་) *Inniti, incumbere,* s'appuyer sur; ¶་བ་ *actus nitendi, requies,* l'acte de s'appuyer, repos; ཀ་བ་ལ་¶་ *columnæ inniti,* s'appuyer contre une colonne; ཉལ་ཁྲི་ལ་¶་བར་ *supra lectum recumbere,* être couché sur un lit; རྒྱབ་¶་ ¶་འབོལ་ *pulvinus ad dorsum fulciendum,* coussin pour appuyer le dos; ཉལ་མགོ་ *pulvinar,* oreiller.

སྙེ་ཐང་ *Nom. pagi et monasterii ubi mansit* Atisha, nom du village et couvent où demeura *Atisha.*

སྙེ་ནམ་ *Nom. loci in Thibeto,* nom de lieu.

སྙེ་མ་ སྙེ་མགོ་=ཐོག་མགོ་ *vulg. Spica,* épi; ¶་མ་དཀར་པོ་ *spica alba, desiccata,* épi blanc, niellé; ¶་¶་ཅན་ *spicas habens,* à épis; ¶་ཕུང་ *acervus spic.,* tas d'épis; ¶་¶་འཐུ་ *spic. colligere,* glaner; གྲ་མའི་¶་¶་ *spica cum barbis,* épi barbu; ¶་¶་མགོ་ཤིས་ *spica sine barbis,* épi sans barbes; ཐོག་¶་¶་འབྱུང་ *v.* སྐྱེད་ *segetum spicæ germinant,* les épis des céréales poussent.

སྙེག་ ¶་པར་, *præt.* བསྙེགས་, *fut.* བསྙེག་, *imp.* སྙོག་ *Festinare, conari, prosequi,* se hâter, s'efforcer, poursuivre; *(vulg. dicitur* སྙོགས་ *vid. supr.);* ¶་པ་ *festinatio, conatus, prosecutio,* hâte, effort, poursuite; ནོར་ལ་¶་པར་ *ad divitias comparandas conari, pecora insequi,* s'efforcer d'acquérir des richesses, mener

les troupeaux; རྗེས་སུ་ *v.* རྒྱབ ལས་¶ *subsequi, persequi*, suivre, poursuivre; ¶་པ་ *exilii pœna*, exil; ¶་མི་ཐུབ་ *persequendo attingere non possum*, je ne puis atteindre en poursuivant; ¶་པར་རྒྱུག་ *celeriter currere*, courir vite.

སྐྱེགས་ *Extensus*, étendu.

སྐྱེང་ ¶་བར་, *præt.* བསྐྱེངས་, *fut.* བསྐྱེང་, *imp.* སྐྱེངས་(ཤིག་) *Timere*, craindre; ¶་པ་ *timor*, crainte; མ་སྐྱེངས་ *noli timere*, ne crains pas; ¶་པར་བྱེད་ *alicui metum incutere*, effrayer quelqu'un.

སྐྱེད་ *part.*=ཙམ་ *Circiter*, environ, presque; ཅི་¶་ *quot circiter?* environ combien? འདི་¶་ *sic circiter*, environ ceci; བརྒྱ་¶་ *circ.* 100, environ 100; གང་གའི་ཀློང་གི་བྱེ་མ་དང་¶་པ་ *circ. sicut Gangetis arena (in numero)*, (nombreux) presque comme les grains de sable du Gange.

སྐྱེན་ ¶་པར་=བསྐྱེན་=ཉེ་ *Appropinquare*, approcher; ¶་པ་ *actus approp.*, l'acte d'approcher; ¶་ས་ *locus ad quem acceditur*, lieu où l'on approche.

སྐྱེན་ ¶་པར་ *Lucrari, obtinere*, gagner, obtenir, trouver.

སྐྱེམ་ སྐྱེམས་པར་(བྱེད་) *Sese jactare, superbire*, se vanter, s'enorgueillir; ¶་པ་ *jactantia, arrogantia*, orgueil, jactance; ¶་མེད་(པ་) ¶་ཆུང་ *sine superb., humilis, modestus*, sans orgueil, humble.

སྐྱེས་ *præt. verbi* སྐྱེ་ *Innixus*, appuyé sur.

སྐྱོག་ བསྐྱོགས་(ཤོག་) *imp. verbi* སྐྱེག་ *Festina, conare, persequere*, hâte-toi, efforce-toi, poursuis; སར་¶་ *in terra festinare*, se hâter à terre; ཁམས སྐྱོགས་པ་ *corpus fatigatum*, fatigué (par l'effort).

སྐྱོད་ གོ་¶་ *Species cumini (vulg. Sik.)*, espèce de cumin.

སྐྱོད་ *imp. verbi* སྐྱད་ *Dic, narra*, dis, raconte.

སྐྱོད་ ¶་པར་ A = R ཟན་ *Nutrire*, nourrir; ཉོད་པ་ *cibus, actus nutriendi*, nourriture, l'acte de nourrir. *(Vid.* ཉོད་*)*

སྐྱོད་ ¶་པར་, *præt. fut.* བསྐྱོད་ *Torquere*, tordre; ཐག་པ་"'སྐུད་པ་¶་ *funem, filum torq.*, tordre une corde, un fil.

སྐྱོན་(བྱེད་)པར་, *præt. fut.* བསྐྱོན་ *Denegare, improbare, falso asserere*, refuser, désapprouver, affirmer faussement; སྐྱད་ ¶་ *criminatrix, querulosa, epith. pro meretricibus geniorum* ལྷ་, accusatrice, querelleuse, les prostituées des esprits célestes.

སྐྱོན་མོངས་=ཉོན་མོངས་ *Miseria, perversitas naturalis*, corruption naturelle; ¶་¶་ལྔ་ 5 *miseriæ naturales*, les cinq corruptions.

སྐྱོབ་ ¶་པར་, *præt.* བསྐྱབས་, *fut.* བསྐྱབ་, *imp.* སྐྱོབས་(ཤིག་) *Pertingere, attingere, extendere*, attendre, parvenir, étendre;

¶·སྐྱེས་ *se extendendo innixus*, appuyé en s'étendant; ¶·ཡོད་ *extensionem habens, epith. pro* ཉིན་མོ་, *dies*, étendu, le jour.

སྙོམ་ སྙོམས་པར་ = *vulg.* མཉམ་, *præt.* བསྙམས་, *fut.* བསྙམ་, *imp.* སྙོམ་ སྙོམས་ (ཤིག) *Adæquare, complanare, polire, æqualem reddere*, aplanir, polir, rendre égal; གྲོང་ཁྱེར་ས་ལ་¶· *urbem solo æquare*, raser une ville; ཤིང་ལེབ་¶· *tabulam ligneam planare*, équarrir, raboter une planche; སེམས་¶·པ *animus æqualis sibi*, égalité d'âme; ¶·པར་འགྲོ་ *æquali gradu incedere*, marcher au pas; ¶·ཟླ་མེད་ *sine æquali*, sans égal; ¶·རོ་ *absque iniquo favore*, impartial.

སྙོམ་པ་ སྙོམས་པ་ ¶·ལས་ A=R གཡེལ་བ་ =དལ་བྲེལ་ *Lentus in negotio, i. e. incuria, pigritia, indifferentia*, négligence, paresse, indifférence; ¶·¶·ཅན་ *incertus, piger, indifferens*, hésitant, paresseux; ¶·¶·མེད་ *diligens*, diligent; ¶·པ་ ཁོང་¶· A=R ཡིད་མི་བདེ་ཞིང་སྐྱོད་ལུགས་ *spiritu ægre ferenti esse, tædere*, s'ennuyer; ¶·སེམས་ *spiritus indolens*, indolent; བཏང་¶· *indifferentia mystica, medius status*, l'indifférence mystique, le juste milieu; བཏང་¶·སྐྱེག་ *e medio statu degeneratus*, dégénéré de cet état (de perfection); བསོད་སྙོམས་ *circa fortunam, felicitatem indifferens, indolens, i. e. vulg. Sik. mendicitas*, indifférent envers la fortune, le bonheur, mendicité; བསོད་¶·རྒྱབ་ *mendicare*, mendier; *et addendo* མཁན་ *mendicus*, mendiant.

སྙོམ་འཇུག་ *Coitus utriusque sexus*, union sexuelle; ¶·¶·བྱེད་ *coire*, faire cette union.

སྙོལ་ ¶·བར་, *præt. fut.* བསྙལ་ = *vulg.* ཉལ་ *Jacere, deponere in plano*, être couché, déposer par terre; ཉལ་ཁྲི་ལ་¶· *in lecto jacere*, être couché au lit; རྒྱལ་མཚན་ ¶· *vexillum in terra deponere*, déposer l'étendard à terre.

སྙོལ་ *figurative: Placare, cessare a*, apaiser, cesser de; སྐྲ་¶· *capillos (ab ira erectos) sedare, placare aliquem*, caresser les cheveux (pour apaiser); མེ་¶· *ignem sedare*, amortir le feu.

བརྙ་ ¶·བར་, *præt.* བརྙས་ *Mutuo accipere*, emprunter. (*J. addit: accipere, usurpare*, saisir, usurper.)

བརྙང་བ་ = རྙང་ A = R འཁྲུ་ *Lavare, purificare*, laver, nettoyer.

བརྙན་ ¶·པར་, *præt.* བརྙས་ (*vid.* བརྙ་) *Mutuo accipere*, emprunter; ¶·པོ་ *res mutuata*, chose empruntée.

བརྙན་ *figur., vulg. Reflexus, repræsentans*

(*quasi mutuatus a*), réfléchi, ce qui représente; གཟུགས་ *v.* སྐུ་¶་ *corporis repræsentatio, imago, et præsertim statua*, image, statue; འོད་ *v.* སྣང་¶་ *lumen reflexum*, lumière réfléchie; སྒྲ་¶་ *sonus refl.*, écho; སྐྲ་¶་ *coma fictitia*, perruque; ཕྱག་¶་ *famulus, comitatus*, serviteur, cortége; མགོ་¶་ *persona tragica, larva*, masque; ¶་པའི་གོས་ *vestimentum iridis coloribus ornatum*, habit aux couleurs de l'arc-en-ciel (?)

བརྙབས་པ་ (J.) *Diligentia, conatus*, diligence, effort; (*vid.* རྙབ་ *tangere*, toucher.)

བརྙས་ *præt. verbi* བརྙ་ *et* བརྙན་ *Mutuo acceptus*, reçu en prêt.

བརྙས་ ¶་པར་(བྱེད་) = *in Bathang* ¶་ལས་ བྱེད་ *Aliquem contemnere*, mépriser; ¶་པ་ *v.* བཙོས་ *v.* ཚོས་ *contemptus*, mépris.

བརྙིང་(ས་) = རྙིང་ *Vetustus, detritus*, vieux, usé.

བརྙིད་ *præt. fut. verbi* རྙིད་, *et* བརྙིད་པར་ *v. n. Deperire, marcescere, pejor factus, macilentus*, dépérir, se faner, amoindri, maigre.

བརྙེད་ *præt. fut. verbi* རྙེད་, *et* བརྙེད་པར་, *præt.* བརྙེས་ A = R ཐོབ་ *Obtinere*, acquérir; མཆོག་བརྙེས་ *qui summum adeptus est*, arrivé au sommet; གྲུབ་པ་བརྙེས་ *qui perfectionem obtinuit*, saint, parfait.

བརྙོག་ *fut. et* བརྙོགས་ *præt. verbi* རྙོག་པར་ *Turbabo, turbatus, turbidum faciam, turbid. factus*, je troublerai, troublé; ¶་པ་ *turbidus*, trouble; ཁ་¶་ *os turbans, i. e. vilipendere, vituperare verbis*, vilipender.

བསྙ་ ¶་མ་ ¶་མས་ལག་པ་བསྙུལ་ *Cum* gniama (*?*) *manus lavare*, laver les mains avec du *gniama*.

བསྙགས་ *præt. verbi* སྙག་པར་ *Expulsus, prosecutus*, expulsé, poursuivi.

བསྙད་ *præt. fut. verbi* སྙད་ A = R བཤད་ *Dicere, narrare*, dire, raconter; ¶་པ་ གཏམ་¶་ *sermo*, discours.

བསྙན་=སྙན་ *Audire, exaudire, laudare, auditus, laus, honor*, entendre, exaucer, louer, ouïe, louange.

བསྙབ་ *fut. et* བསྙབས་ *præt. verbi* སྙབ་ *Elevabo, extendam, elevatus, extensus*, j'élèverai, étendrai, élevé, étendu; ལག་པ་¶་ *manum levabo*, je lèverai la main; ཕར་བསྙབས་ *in altera parte extensus*, étendu de l'autre côté.

བསྙམ་ *fut. et* བསྙམས་ *præt. verbi* སྙོམ་པར་ *Complanabo, complanatus*, j'aplanirai, aplani.

བསྙམ་ ¶་པར་=སྙམ་པར་ *Cogitare, intendere*, penser, se proposer de.

བསྙལ་ A=R བཀྲུས་ *Lautus*, lavé.

བསྙལ་ A = R ཉལ་ *Jacere, dormire*, être couché, dormir.

བསྙུས་ A=R གཡར་ *Mutuo accipere*, recevoir en prêt. *(Vid.* བརྙ་*)*

བསྙིགས་=སྙིགས་ *Degeneratus, pejor factus, sordes*, dégénéré, ordures. *(J.) to return, restore*, rendre, restituer. (?)

བསྙིལ་ = སྙིལ་བར་ *Destruere, dejicere, expellere*, détruire, renverser, chasser; ཕྱིར་¶ A=R ཕྱིར་བསྐྲད་=བོར་བར་ *expellere, ejicere, in exilium mittere*, expulser, envoyer en exil.

བསྙུག་ *fut. et* བསྙུགས་ *præt. verbi* སྙུག་ *Madefaciam, madefactus*, je tremperai, trempé.

བསྙུང་ *futur. et* བསྙུངས་ *præt. verbi* སྙུང་བར་ *Minuam, decrescam, minutus, minoratus*, je diminuerai, amoindri; ཡོ་བྱད་¶ *supellectilia minuam*, je diminuerai les fournitures; ¶་གནས་ *jejunium*, jeûne *(vulg.)*; བསྙུངས་པ་ A=R ཉུང་དུར་བྱ་ *minuet, diminutio*, diminuera, amoindrissement. *(Vid.* སྙུང་ *et* ཉུང་*)*

བསྙུན་ *præt. et fut. verbi* སྙུན་ *Ægrotare*, être malade; ¶་གསོལ་ A = R ཁམས་བདེ་འདྲི་བ་ *interrogare de valetudine*, interroger sur la santé, êtes-vous malade?

བསྙལ་ ¶་བར་ A = R བཀྲུ་ *v.* འཁྲུ་ *Lavare*, laver.

བསྙེ་ *fut. verbi* སྙེ་བར་ *Innitam*, je m'appuierai sur.

བསྙེག་ *fut. et* བསྙེགས་ *præt. verbi* སྙེག་པར་ *Festinabo, conabor, prosequar, exulabo, vel præt. festinavi, etc.*, je me hâterai, efforcerai, poursuivrai, hâté, etc. *(Vid.* སྙག་ *vulg.)*

བསྙེང་ *fut. et* བསྙེངས་ *præt. verbi* སྙེང་པར་= *vulg.* སྣག་= *hon.* འཇིགས་ *Terrebo, territus*, j'effraierai, effrayé.

བསྙེན་ = སྙེན་ 1° *appropinquare*, approcher; 2° *obtinere*, obtenir.

བསྙེན་བཀུར་(བྱེད་) *Honorare, propitium reddere*, honorer, rendre propice; ¶ པའི་ལྷ་ *spiritus honoratus, propitiandus*, esprit honoré pour être rendu favorable; ¶་གནས་ *species pœnitentiæ vel voti, eorum qui* 8 *regulas se servaturos voverunt*, espèce de vœu; དགེ་¶ *virtutem honorantes, appropinquantes, qui* 253 *regulas voverunt*, autre espèce de vœu; ¶ རྫོགས་ *qui illas regulas perfecte servant, perfecti*, les parfaits qui observent ces règles; ¶་སྒྲུབ་ *qui regulas perficiunt, observant*, observateurs des règles. *(Varii tituli dignitatum apud lamas).*

བསྙེམས་པ་ A = R ང་རྒྱལ་ *(vid.* སྙེམས་*) Superbia, arrogantia*, orgueil, arrogance.

བསྙེར་= *vulg.* གཉེར་ *Rugæ, et faciei contorsiones*, rides, grimaces.

བསྙེལ་ *hon. pro* རྗེད་ *Oblivisci*, oublier.

བསྙེལ་ A=R ངལ་ = མཉེལ་ *Fatigatio*, fatigue.

བསྙེས་ *prӕt. verbi* བསྙེ་བར་ *Innixus*, appuyé sur; གྲུབ་པ་¶་ *qui perfectioni innituntur (titul. dignitatis)*, qui s'appuient sur la perfection, s'y dévouent.

བསྙོག་ = སྙོག་ *imp. verbi* སྙེག་ *Festina, conare, ardenter desidera*, hâte-toi, efforce-toi, désire; ཁ་¶་པར་ *faciem desid.*, désirer (voir) le visage, connaître.

བསྙོད་=སྙོད་ *et* ཉོད་ *Nutrire*, nourrir.

བསྙོད་ *prӕt. et fut. verbi* སྙོད་པར་ *Contortus, contorquebo*, tordu, je tordrai.

བསྙོན་ *prӕt. et fut. verbi* སྙོན་པར་ 1° *Accusatus, accusabo*, accusé, j'accuserai; ¶་དེལ་ *cogere*, forcer. — 2° *Denegatus, denegabo, retortus, retorquebo*, refusé, rétorqué, je refuserai, rétorquerai; ¶་ཚིག་ *verba responsionis, musica alterna, i. e. in choro*, chant en chœur; ¶་ཅན་ *denegans, retorquens*, qui refuse, rétorque.

བསྙིར་ *Evertere, destruere*, renverser, détruire; ཁྲོ་གཉེར་¶་ *irӕ rugas destruere, placare*, apaiser, faire tomber la colère; *(J. cribrare*, cribler*)*; ནས་¶་ *hordeum cribare*, cribler, vanner l'orge.

བསྙིལ་ *prӕt. fut. verbi* སྙིལ་ *Depositus, deponam, cecidi, cadam*, déposé, tombé, je déposerai, tomberai; ཐོང་ལ་¶་ *aratrum deponere*, quitter la charrue.

ཏ

Ista littera semper pronuntiatur ta *(brevis).*
Cette lettre se prononce toujours *ta* (bref).

ཏ་ 9ª *littera alphab.; in seriebus, numerale pro* 9, 9ᵉ lettre de l'alphabet; dans les séries de nombres, vaut 9.

ཏ་ཀ་ *Nom. plantӕ*, nom de plante.

ཏ་ཏ་ ཨ་ཏ་ *Vox puerorum pro* ཕ་ *et* ཨ་པ་ *pater*, père, (famil.)

ཏ་དབེན་ ཏ་རིན་ *(vox sinica pro* tá-jen*) Magnus homo (dignitate)*, grand homme.

ཏ་མ་ལ་ ནམ་ཁའི་ཏ་མོ་ལ་ *Nebula, caligo, bruma*, brouillard, brume.

ཏ་མིང་ *(vox sinica* Tá-mîn*), Nom. familiӕ* Mîn, *imperatorum Sinarum*, nom de famille de la dynastie chinoise des *Min.*

ཏ་ཟིག་ ¶་¶་ཡུལ་ *Nom. regionis, Persis*, la Perse; ¶་¶་པ་ *incola hujus regionis*, un Persan.

ཏ་ར་ཊ (S) = རྟ་འབབ་ *Lapis magnus ad descendendum ab equo, (et ascendendum), ante januam. In E. iste lapis vocatur etiam* རྐྱ་ཁྲི་, grosse pierre à l'entrée des maisons, pour aider à descendre de cheval.

ཏ་རེ་ *partic. expletiva. Certe,* vraiment, certainement.

ཏ་ལ་ *Ambulare,* se promener; ¶་ལའི་རྐང་ *pedes ambulantis, epith. pro viro potente,* vos nobles pieds.

ཏ་ལ་ *Borassus flabelliformis.*

ཏ་ལའི་ཉ་ = འདམ་བུའི་ཉ་ *Piscis vivens in luto,* poisson qui vit dans la vase.

ཏ་ལ་ལ་ A = R སྒྲོན་མེ་ *Fax,* flambeau; *(J. lampas,* lampe*);* ནམ་མཁའི་¶་¶་¶་ *fax aeris, epith. pro fumo,* le flambeau de l'atmosphère, la fumée; དཀོན་མཆོག་¶་¶་¶་ཡི་མདོ་ *liber-fax (genii)* Kun-kiou, le livre-flambeau de *Kun-kiou.*

ཏ་ལའི་བླ་མ་ *(prob. vox tartara) Titulus magni lamæ in Thibeto, Dalai-lama,* titre (tartare) du grand lama du Thibet, =རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེ་ *victor pretiosus, (titulus thibet. vulg.),* le précieux vainqueur (titre vulg. thibétain).

ཏ་ལའི་ལོ་མ་ ཏ་ལེ་ལོ་མ་ *Musa paradisiaca, ficus indica,* bananier; ཏ་ལའི་འབྲུ་ *ejus fructus,* banane. *(In Sik. vocatur* སླེམ་སྤོང་*)*

ཏ་ཤི་རྡ་ *Nom. unius regis Lhassæ,* nom d'un roi de Lhassa.

ཏ་ཏང་ *(vox sinica) Ruber, purpurissum,* rouge, vermillon.

ཏག་སྤག་ = ཏི་སྤག་ *vid. infr. Malus, vilis,* mauvais, vil.

ཏང་ *(in comp.)* འོན་¶ *pro* འོན་ཀྱང་ *Sed, si, quamvis,* mais, si, cependant, quoique.

ཏང་ཀུན་ *Planta medic., species apii, (sinice* tân-koüi*).*

ཏད་ཏད་ལ་ (S) *Momentum præsens,* le moment présent.

ཏན་ *(in comp.)* ནན་¶=ནན་ཏར་ *Omnino, certe, vere,* très, vraiment; ¶་¶་བཟང་ *valde bonus,* très bon; ཡོན་¶ *scientia, bonæ qualitates,* science, bonne qualité; ཏར་ཏན་ *vulg. E. certum,* certain; ¶་ཏར་ཡིན་...མེད་ *certum, incertum est,* c'est certain, incertain.

ཏནྟ (S) = རྒྱུད་ *Funis? series? indoles?* corde? série? caractère?

ཏམ་ *post final.* ན་ར་ལ་ *Est signum interrog. vel dubii,* signe d'interrogation ou de doute.

ཏམ་བུ་ར་ *(Scc. J. =* ཏ་མ་རྡ་ ཏ་རྡ་*?) Aliquod instrum. musicum,* instrument de musique; ¶་¶་རའི་ཆུང་མ་ *cp. pro* དབྱངས་ཅན་མ་ *dea harmoniæ,* déesse de l'harmonie.

དམ་བུ་ལ་ དམ་བུ་ར་ *Areca-catechu (sinice* pĭn-nâng*)*, noix d'arèque.

དར་=རྒྱུས་ *Nervi*, les nerfs. *(J. in Lad.* དར་དར་ *rugas complanare*, aplanir les rides.*) (Vid.* རྙེར་*)*

དར་ *(in comp.)*=དན་ ནན་¶་ *Omnino, certe, vere*, très, vraiment.

དལ་ ཡུ་ *v.* ཙ་ *Unum momentum*, un moment; ¶་ཡུར་ *v.* ཙར་ *in præsenti, vel in uno momento*, en ce, ou en un moment.

དལ་སྐར་ *Ambulandi modus*, manière de marcher.

དལ་ཙམ་=སྒྲོན་མེ་ *Fax ex resina pini*, falot de résine.

དི་ *In seriebus numerale pro* 39. dans les séries de nombres, vaut 39.

དི་ཀ་ (S) *Commentarium*, commentaire.

དི་ད་ལ་=ཧྥོ་ *Pastinaca hortensis*. carotte.

དི་དྲི་གར་? *Merops*, mésange.

དི་བྲུག་ = དག་བྲུག་ *Malus, vilis, ineptus*, mauvais, vil, inepte, *(J. obstinatus*, obstiné.*)*

དི་སྦྱུ་ (J.) *Phasianus*, faisan.

དི་བྲུ་ *Sacrificium, oblatio ciborum*, sacrifice, offrande de nourriture.

དི་མའི་མཛོད་ *v.* རྒྱང་ *Mare, oceanus*, mer, océan.

དི་སྙིང་གི་ལ་ *Species piscis maritimi alios pisces edentis*, poison marin vorace.

དི་ཙ་ དི་ཛ་ *vulg. Incus*, enclume.

དི་ཚ་ དིག་ཚ་ དི་ཟ་ *vulg. Zincum*, zinc; ¶་¶་སེར་པོ་ *cadmia*, oxyde de zinc. *(J. etiam instrum. music. metallicum*, instrum. de musique en métal.*)*

དི་ཛ་ དི་ཙ་ *vulg. Incus*, enclume; ¶་¶་སྟེང་ལ་རྡུང་ *super incudem verberare*, frapper sur l'enclume.

དི་ར་བ་ཤག་ *Oratio ad finem prandii*, prière à la fin du repas (?)

དི་ཕྱོ་ *Nom. plantæ*, nom de plante; ¶་¶་ ངདྲི་ *odor injucundus hujus plantæ*, son odeur désagréable.

དི་ཤི་ དི་ཤྲི་ *Hariolus*, sorcier.

དི་ཤིང་མེ་ཏོག་ *Flos rosæ*, la rose.

དི་སི་སྤུ་ཏི་ *Nom. regionis Spiti, ad Occid. flum. Sutledje*, nom de pays.

དི་སེ་ དི་སེ་ *Nivosi montes circa lacum* མཚོ་མ་ཕམ་ *(Mansarowar), inter provincias* གཙང་ *et* མངའ་རིས་, *supponuntur a Thibetanis esse altissimi montium, sunt locus peregrinationis*, nom de glaciers.

དིག་ ¶་པོ་ *vulg. Qui non errat, justus, rectus*, juste, exact; མི་¶་¶་བཤད་ *homo non errans in sermone*, homme qui parle selon les règles; མོ་བཏབ་¶་¶་ཡིན་ *ille sortes dum mittit, non errat, certe evenit*, quand il jette les sorts il ne se trompe jamais; ¶་དིག་ *in Sik. certus, proprio tempore eveniens*, certain, arrivant

à propos; ¶ ¶ མེད་ v. མི་འདུག་ *incertus, non proprius*, incertain, pas à propos *(prob. vox indica);* བསམ་ཚོད་¶་པོ་ *judicium, mens justa, recta*, jugement, esprit juste, droit.

ཏིག་ཏ་ *Species gentianæ*, espèce de gentiane; ¶ ¶ སྨན་ *medic. ex ead. præparata*, médecine préparée avec cette plante.

ཏིག་ན་ (S) = རལ་གྲི་ *Ensis*, épée.

ཏིག་མེན་ v. ཏོ་ *Vitta, tænia*, ruban.

ཏིག་ཚ་ ཏི་ཚ་ ཏི་ཙ་ *Incus*, enclume.

ཏིང་ *Parvum poculum æneum*, petit vase d'airain; ¶ ཕྱེ་ *id. ex farina*, le même fait de farine.

ཏིང་ ¶ ངེ(འཛིན་) *Meditatio profunda, contemplatio*, méditation profonde, contemplation; ¶ ¶ འཛིན་བྱེད་(པར་) *contemplari*, contempler; ¶ ¶ ¶ ཞུགས་ *intrare, incipere medit.*, entrer en contemplation; ¶ འཛིན་ *nom. vulg. Thib.*, nom propre.

ཏིང་ཏིང་ ¶ ¶ ཤག་ *vulg. Tintinnabula*, grelots; ¶ ¶ ཟེར་ *resonans* ting-ting, son des grelots.

ཏིང་རི་ *vulg. Nom. loci et castri sinensis, ad limites regni Nepal (vocatur* Tin-je *a Sinens.)*, nom d'un fort.

ཏིབ་ ¶ རིལ་, *hon.* གསོལ་¶ *Cucumella, ad theum fundendum*, théière; གསེར་... དངུལ་... ཟངས་... རྫ་¶ *ead. ex auro, argento, cupro, argilla*, théière d'or, d'argent, de cuivre, de terre. *(In E. vulg. dicitur* ཇ་ཐུ་*)*

ཏིམ་ཤི་ (J.) *Capræ corium coloribus viridi et cæruleo tinctum*, cuir de chèvre teint en vert et bleu.

ཏིཀྵ་ (S)=རྣོ་བ་ *Acutus, acuminatus*, pointu, aiguisé.

ཏིཥྛན་ (S) = བཞུགས་སུ་གསོལ་ *Sedeas, quæso*, veuillez vous asseoir.

ཏིལ་ *(prob. verb. Indic.* tel, *oleum), Sesama*, sésame; ¶ སྣུམ་ *oleum sesamæ*, huile de sésame; ¶ སྣུམ་མཛོད་ *repositorium pro oleo*, magasin pour l'huile; ¶ མཆོག་ *oleum nobile, odoramentum*, huile précieuse, parfum; ¶ མཆོག་མ་ *odoramentis olentes, epith. pro concubinis geniorum*, parfumées, les concubines des esprits.

ཏིལ་འདབ་ = (S) ཏི་ལ་པ་རྣ་ཀ་ *Pars ligni sandali exterior, et inferioris qualitatis*, partie extérieure du bois de sandal.

ཏུ་ *In seriebus numerale pro* 69, dans les séries de nombres, vaut 69.

ཏུ་ *Signum dativi, adverbii, directionis, ad, in, ut, ponitur post finales* ག་བ་ན་, signe du datif, du locatif, vers, dans, pour; ལག་¶ *in manu*, dans la main; རབ་¶ *valde*, très; ཤིན་¶ *omnino*, très, en-

tièrement; འབག་¶་སོང་ *vade et fer,* va porter; སྟག་¶་ *tigridi,* au tigre. *(In lingua vulg. raro adhibetur, ejus loco,* ལ་ན་ *adhibentur pro dativ. et locat.)*

ཏུ་རམ་གཏ་ (S) = རྟ་མཆོག་ *Equus excellens, nobilis,* cheval excellent, noble.

ཏུ་རུ་ཀ་ *Turci, Turcomani,* les Turcs, les Turcomans.

ཏུག་ཏུག་ ¶་རེང་ ¶་ཆོས་ *Sonus rei non fixæ contra aliquid jactitatæ*, bruit d'un objet qui ballotte.

ཏུར་རེ་ = བྲལ་ལེ་ (J.) *Clarus, distinctus,* clair, distinct; ¶་¶་འདུག་ *patet, evidens est,* c'est évident; ཞེ་སྡང་ལངས་དོགས་ ¶་¶་གྱིས་ *cave ne ira surgat,* prends garde que la colère ne surgisse; ¶་¶་བ་ *adjectiv. vel nom. abstractum,* adjectif ou nom abstrait.

ཏེ་ *In seriebus numerale pro* 99, dans les séries de nombres, vaut 99.

ཏེ་ *post final.* ན་ར་ལ་ས་ *Indicat. pl. quam perf.,* signe du plus que parfait; བྱོན་¶་ *cum venisset,* quand il fut venu; ཤེས་¶་ *cum cognovisset,* après qu'il eût connu.

ཏེ་ཏེ་ *Nom. instrum. musici,* nom d'un instrum. de musique; ¶་¶་རྡུང་ *id. percutere,* le frapper.

ཏེ་པོར་ *Valde, vere,* très, vraiment.

ཏེ་ཡོན་ལགས་ *Aliquid relatum ad stipendium exercitus,* quelque chose relatif au salaire de l'armée.

ཏེ་སེ་ ཏི་སེ་ *Montes nivosi* Kaïlasha, nom de glaciers.

ཏེའུ་ *Partic. diminut. parvulus,* partic. de diminution, petit; ངང་ངང་¶་ *pullus anseris,* oison; ¶་ཅོང་ཁྲི་ *parva mensa,* petite table.

ཏེར་ སྤྱེར་ *Redditus agrorum a villico solvendus (vulg. E.),* revenus, rente des terrains; ཞིང་དུམ་གཅིག་ལ་¶་ག་ཚད་རྒྱབ་དགོས་ *pro uno agro quantus redditus (in natura) solvendus?* combien de revenu à payer pour un champ? ¶་འཇལ་ *redditum solvere,* payer le revenu; ¶་ལེན་ *eumd. recipere,* le recevoir.

ཏེལ་པ་ *Instrument. causticum,* instrum. de chirurgie pour brûler.

ཏོ་ *In seriebus numerale pro* 129, dans les séries de nombres, vaut 129.

ཏོ་ *post. final.* ན་ར་ལ་ *sed non semper, Punctum finale,* point final.

ཏོག་ = རྩེ་མོ་ *Summitas alicujus rei,* sommet, pointe; ¶་ཅན་ *summ., pinnaculum habens, epith. pro* ཁང་བཟང་ *palatium,* qui a un (ornement au) sommet, un palais; མདུང་¶་ *mucro lanceæ*, pointe de lance.

ཏོག *vulg. Globulus, signum dignitatis præfectorum in Sinis et Thibeto, quia glob. geritur in summ. petasi,* globule distinctif des chefs; ¶་ཡོད་ *hunc glob. habere, dignitatem habere,* porter ce globule, avoir une dignité; ¶་འཕོག་ *glob. ,dignitatem amittere,* perdre son globule, sa dignité.

ཏོག་ *Occurrit in multis comp. et fere semper indicat aliquid rotundum,* partic. indiquant souvent la rondeur; མེ་¶་ *flos,* fleur; ལོ་¶་ *segetes,* moissons; ཤིང་¶་ *fructus arborum,* fruits des arbres; མིག་¶་ *globulus oculorum,* le globe de l'œil; ¶་ལྡན་མེ་¶་ *flos globul. habens, i. e. tagetes,* œillet-d'Inde; ཟ་མ་¶་ *species capsulæ, nom. dictionarii,* Petit Panier, nom d'un dictionnaire; བུལ་¶་ *terra salsa,* natron, carbonate de soude.

ཏོག་ཏོག་ *prob.* = ཊག་ཊག་ ཏོག་སྒྲ་ *Sonus rei jactitatæ vel fractæ,* son d'un objet qui ballotte, ou qui est brisé.

ཏོག་ཙེ་ *(vulg. Sik.) Ligo,* houe, pioche; ¶་ལྕགས་ ¶་ལྕེབ་ *ferrum ejusd.,* son fer; ¶་ཡུ་ *manubrium ejusd.,* son manche; ¶་ཙེས་ས་རྐོ་ *ligone terram fodere,* creuser la terre avec une pioche.

ཏོང་ཏོང་ *Species soni (J. whirling noise),* espèce de son; ཁ་ཏོང་ *sonus a legente productus, legere,* bruit d'une lecture, lire.

ཏོབ་ཙེ་ *Sik. Globulus vestium,* bouton d'habit; ¶་ཁུང་ *apertura pro glob.,* boutonnière.

ཏོར་=ཐོར་ *(in comp.)* སྤྱི་¶་ ཞྭ་¶་ *Species petasi,* espèce de chapeau; *sed probabilius* = ཐོར་ཏོག *et* གཙུག་¶་ *capilli in vertice capitis in nodum coacti,* cheveux noués sur le ommet de la tête.

ཊ་ *et* ཏྲ་ *Pronunt.* tchra *in E. et* tra *in Sik.*

ཊཱ་ཀི་ནི་ (S) *pro* མཁའ་འགྲོ་མ་ *Fatidicæ mulieres,* les fées.

ཊ་མ་རུ་ *Parvum tympanum duabus hemispheris efformatum cum manubrio,* tambourin à deux hémisphères; ¶་¶་ དཀྲོལ་ *idem agitare,* l'agiter. *(Vocatur* palankou *a Sinens.)*

ཏྲམ་ཁ་ *v.* ཀ་ *(quidam scribunt* ཊང་ཁ་ ཁང་ཁ་ ཁམ་ཁ་ *?) Moneta,* pièce de monnaie; བོད་···མི་གླིང་¶་¶་ *moneta Thibeti, indica,* monnaie thibétaine, indienne.

ཏྲམ་པ་ (J.) ཞ་ཏྲམ་ རྡུམ་¶་ རྡུ་¶་ ¶་དཀར་ ¶་ནག་ *Variæ species podagræ,* diverses espèces de goutte (maladie).

ཏྲི་ཤཱུ་ལ་ (J.) (S) *Tridens,* trident.

ཏྲེ་ཏྲེ་ཏྲོ་ (J.) *Nom. morbi in stomacho,* nom d'une maladie d'estomac.

ཏྲེའུ་ *Amuletum,* amulette.

དྲི(ས་)མས་ = སྨན་ཕྱེ་མ་ *Medicina in pulverem redacta,* médecine pulvérisée.

དྲམ་པ་ = གྱོང་, *vulg.* སྲ་མོ་ *Difficile, durus,* difficile, dur. (*Vid. sup.* དྲམ་པ་ *podagra.*)

དྲོན་ = བརྩོན་ *Diligentia, conatus, industria,* diligence, zèle, effort; ¶་བྱེད་པར་ *conari, diligens esse,* s'efforcer, avoir du zèle.

གདང་ *futur. verbi* གཏོང་བར་ *Mittam, dabo, permittam,* j'enverrai, donnerai, permettrai; ¶་བྱ་ *mittendus, etc.,* à expédier, etc.

གདང་མ་ *pro* གདའ་མ་ *vulg. Pignus, obses, securitas,* gage, otage, caution.

གདང་རག་ *Grates, præsertim pro re accepta,* merci pour une chose reçue; ¶་¶་གཏོང་ *v.* འབུལ་ *v.* བྱེད་ *gratias agere,* rendre grâce.

གདང་སྙོམས་ *Indifferentia mentis, (aliqua perfectio buddhistica),* l'indifférence mentale, (perfection bouddhique.)

གདད་ *(vulgo dicitur in omni casu) fut. verbi* གཏོད་, *et* གདད་པར་ *v. act. Dare, committere, tradere,* donner, confier, livrer; ¶་ལེན་ *dare et recipere,* donner et recevoir; ཕར་ *vulg. v.* ཕྱིར་¶་ *reddere alicui,* rendre à quelqu'un; ཚུར་¶་ *redde mihi,* rends-moi; གཡར་¶་ *alicui commodare,* prêter à quelqu'un; ཟ་མ་¶་ *cibum dare,* donner des vivres; རྒྱུ་མི་¶་ *Sik. non concedo, non permitto ire,* ne pas permettre d'aller.

གདད་ *Firmitas, stabilitas,* fermeté, stabilité; ¶་(པ་)མེད་ *instabilis,* instable; ནད་¶་མོ་ *morbus tenax, periculosus,* maladie tenace, dangereuse; གདད་པ་ *sic explicatur in Lexic.* བློ་བུར་གདམ་མོ་ *mulier subito irascens,* femme qui s'irrite tout à coup; གཟུ་ལུམ་མོ་ *mulier inconsiderata,* femme capricieuse.

གདན་ ¶་པ་ *v.* པོ་ *(vulg.) Firmus, stabilis, durabilis,* ferme, stable, durable, = ནམ་བཞག་ *perfecte stabilitus,* bien établi; མི་¶་པོ་ *non firmus, etc.,* instable, chancelant; ¶་དུ་ *v.* པར་ R=A ཅམ་དུ་ *firmiter,* fermement; ཡིད་ *v.* བསམ་¶་ *animus firmus, secundus est nom. propr. vulg.,* âme ferme, nom propre; ¶་གྱི་གྲོགས་....བཟའ་ཚང་ *v.* མནའ་མོ་ *amicus, uxor fidelis,* ami, épouse fidèle; གན་རྒྱ་¶་པོ་འབྲི་ *firmum contractum scribere,* écrire un contrat durable; ཁ་དོན་¶་པོ་ཡོད་ *clausula firma adest,* il y a une clause importante; སྒོ་¶་ *quod portam firmat, pessulus, vectis portæ,* loquet, barre qui assujettit la porte; ¶་ཚིག་ *verbum firm., certum, indubium, diploma,* parole indubitable, diplôme;

¶་ཚིགས་ *connexio (verborum) firma, i.e. argumentum, syllogismus*, syllogisme; ¶་ཚིགས་རིག་པ་ *Logices scientia*, la Logique.

གཏན་ *Ordo, series, systema*, ordre, série, système; ¶་མདུན་འབེབས་ ¶་དུ་དབབ་ v. བཞག་ *ordinare, in systema reducere*, coordonner, faire un système; རང་སེམས་¶་ *propriam mentem ordinare, secundum regulam disponere*, régler son esprit, sa conduite; བྲེ···སྲང་¶་པར་ *modiolum, stateram regulare*, régulariser un boisseau, une balance.

གཏམ་ *vulg. subst. Verbum, sermo, nuntium*, parole, discours, nouvelle; ¶་སྙན་ *verba jucunda*, parole bonne, agréable; ¶་ངན་ v. རྩུབ་ *verba dura, mala, inverecunda*, paroles dures, méchantes, irrespectueuses; ཞིལ་པའི་¶་ *verba modesta*, paroles modestes; ¶་གྱི་སྦྱར་བ་ v. བརྩམས་པ་ *sermonis compositio*, composition du discours; ¶་དཔེ་ *proverbium, adagium, exemplum*, proverbe, adage, exemple; ¶་རྒྱུད་ *traditio oralis*, tradition orale; ¶་རྒྱུ་, *vulg.* རྣམ་ཐར་ *sermo de præterito tempore, historia*, histoire; ¶་སྐྱེལ་ v. འཁྱེར་ *nuntium ferre*, porter la nouvelle; ¶་གཏོང་ *idem mittere*, l'envoyer; ¶་ལེགས་སོ་འདུག་ *verb., nuntium est bonum*, la nouvelle est bonne; དོན་མེད་¶ *verba sine sensu, inutilia*, paroles vaines, inutiles; ¶་འཛིས་པ་ A = R ཕེབ་པར་སྨྲ་བ་ *verba mixta, sine sensu et ordine*, paroles mêlées, dites sans ordre, comme elles arrivent à la bouche. (*Schr. salutare; Sch. urbaniter loqui?* saluer, parler poliment?)

གཏམ་ *vulg. verb. Loqui, sermocinari, nuntiare*, parler, discourir, annoncer; དྲང་¶་བཤད་, *vulg.* ¶་དྲང་པོ་བཤད་ *recte, juste loqui*, parler juste, correctement; ¶་སློང་བ་ v. བཤད་ v. ལབ་ v. ཇོད་ v. གཏོང་ ཚོགས་¶་གཏོང་ *coram multitudine sermocinari*, parler devant une assemblée; དཔོན་པོ་ལ་¶་དགོས་ *duci nuntiare oportet*, il faut le dire au chef; ¶་བྱོན་ v. ཟིན་ *dixi, nuntiavi*, je l'ai dit, annoncé.

གཏམས་པ་=གཉེར་གཏད་ *In curam alicujus dare, committere, et subst. mandatum*, confier à quelqu'un, ordre; ¶་ཡིན་ *mandatum est*, c'est ordonné; དཔོན་པོས་ང་ལ་¶་བཞག་ *dux mihi istud commisit, mandavit*, le chef me l'a confié, ordonné; ¶་སྦོ་ *fideicommissum*, fidéicommis.

གཏམས་པ་ A = R ཁེངས་པ་ *Superbia, arrogantia*, orgueil, arrogance.

གཏམས་པ་ བཏམས་པ་ *Plenus*, *repletus*, plein, rempli; ¶་པ་(ཉིད་) *repletio*, plénitude; ¶་སོ་ *plenum est*, c'est plein.

གཏམས་པ་ *Numerus pro mille billionibus*, mille billions, (nombre immense et indéfini).

གཏའ་ ¶་མ་ *vulg. Pignus, res oppignorata*, gage, chose hypothéquée; ¶་¶་འཇུག་པར་, *vulg.* ¶་¶་བཞག་ *pignus deponere, oppignorare*, mettre en gage; ¶་¶་བླུ་བ་ *v.* འགྲོལ་ *v. vulg.* ཚུར་ལེན་ *rem oppign. redimere*, racheter un gage; དངོས་¶ *securitas pecuniaria*, caution en argent; ཞིང་¶ *ager oppignoratus*, champ hypothéqué; མི་¶་མ་ མི་བཏའ་ *obses*, otage.

གཏར་ ¶་བར་ ཁྲག་¶ ¶་འདེབས་པ་ རྩ་ལ་ ¶ *Venam alicui aperire*, saigner quelqu'un; ¶་ནད་, *vulg.* ཁྲག་འབབ་ *sanguinis fluxus*, flux de sang (naturellement).

གཏི་ཁེ = ཏི་ཕྲུག་ *Malus, vilis, ineptus, (J. insanus)*, mauvais, vil, inepte.

གཏི་བ་ = སྨྲ་བ་ *Loquela, loqui*, parole, parler.

གཏི་མུག་ *Ignorantia, hebetudo, stupiditas*, ignorance, stupidité; ¶་¶་གསུམ་ *triplex insania*, les trois stupidités, *quæ sunt:* འདོད་ཆགས་ *concupiscentia*, la concupiscence; ཞེ་སྡང་ *ira*, la colère; གཏི་མུག་ *ignorantia*, l'ignorance; ¶་¶་ཡོང་ངོ་ *ignor., hebetudo venit*, l'ignorance, etc. commence; ¶་¶་ཟླ་ *luna, mensis obscurus*, 1a *luna*, mois obscur, la 1e lune.

གཏིག(ས་)པ་ *Stillare*, dégoutter; ཆུ་¶་ *aqua stillat*, l'eau coule goutte à goutte. *(Vid. vulg.* ཐིག་པ་ *gutta*, goutte.*)*

གཏིང་ ¶་བ་ ¶་ཟབ་ *vulg. Profunditas, ima pars*, profondeur, le fond; ¶་(ཅན་ *v.* ལྡན་) ¶་ཟབ་(པོ་) ¶་རིང་ *profundus*, profond; ¶་སྟོད་ *v.* མི་ཟབ་ *vulg.*, ¶་ཉེ་ *v.* ས་ལེ་བ་ *non profund.*, peu profond; ¶་དཔག་ *v.* འཇལ་ *v.* ཚད་དཀའ་(པོ་) *difficile mensuratu*, difficile à mesurer, profond; ¶་གཞལ་ *v.* འཇལ་ *v.* ཚད་ཐུབ་ *prof. mensurabilis*, profond. qu'on peut mesurer; ¶་ཚད་སླ་ *vulg. prof. facile mensurabilis*, prof. facile à mesurer; རྒྱ་མཚོའི་¶ *maris prof.*, profondeur de la mer; ¶་རྡེ་ *bolis ad prof. tentandam, vel anchora*, plomb de sonde, ancre; ¶་རིང་ *abyssus prof.*, abîme profond; ¶་ཕྱིན་ A = R དཔྱིས་ *v.* མཐར་ཕྱིན་ *ad terminum (perfectionis) pervenire*, arriver au fond (au terme de la perfection. — *In sensu morali vulg.* ¶་ནས་ དགའ་...འཁོན་ *ex intimo corde amare, odisse*, aimer, haïr du fond du cœur; མི་¶་ཡག་པོ་ཡིན་ *homo natura excellens*

est, homme foncièrement bon; ¶་ངན་ པ་རེད་ *(in fundo) vere malus est*, naturellement mauvais; སྙིང་¶་ནས་གསོལ་ *ex intimo corde precari*, prier de tout cœur.

གདིབ(ས་)པ་ *Spissus, obnubilatus, congregatus*, épais, obscurci, rassemblé; མུན་ པ་¶་ *tenebræ condens.*, les ténèbres s'épaississent; བདུག་སྤོས་སྤྲིན་བཞིན་¶་ *thymiamata sicut nubes obnub.*, la fumée des parfums obscurcit comme les nuages; ¶་སྨྲ་བ་ A = R ལྷུང་ཚུས་ཟེར་ ལྷུང་འབྲལ་ཟེར་ *cum continua virtute, sine depressione loqui*, parler avec une énergie continue, sans faiblir.

གདིམ་པ = ཐིམ་པ་ = ཐྱིམ་པ་ *Penetrare, pervadere*, pénétrer, se répandre.

གདུ་ལུམ་ = *vulg.* བཟི་བ་ *Ebrius*, ivre.

གདུག, *præt.* གདུགས་, *futur.* བདུག་ = ཐུག་ *vulg. Appellere, pervenire ad, occurrere*, arriver à, rencontrer; མཐའ་ *v.* ཟད་པ་ *v.* ཐ་མ་ལ་¶་ *ad finem perven.*, arriver à la fin; ¶་སྦྱངས་ *conatus ad perven.*, s'efforcer d'arriver au terme; རྫ་མ་¶་ རྒྱུ་མེད་ *non est quod ad finem perven.*, il n'y a pas à en voir la fin; ལམ་ན་ཡས་ ¶་ *v. Sik.* ¶་ག(ས་) *occurristine ei in via?* l'avez-vous rencontré en route? མི་ གདུགས་ *non ei occurri*, je ne l'ai pas rencontré.

གདུག ¶་པ་ *vulg. Accusare in lite*, accuser devant la justice; དཔོན་ཟུར་¶་ *coram duce accus.*, accuser auprès du chef; ¶་ས་ *v.* རྒྱུ་མེད་ *non est locus accus.*, il n'y a pas lieu à accuser.

གདུན་ ¶་པོ་ *vulg. Mortarium, petra ad tundendum*, mortier, pierre pour broyer; ¶་བུ་ ¶་ཤིང་ *pilum, pistillum*, pilon, piston; ཆུ་¶་ *mort. aqua motum*, mortier mû par l'eau; རྐང་¶་ *id. pede motum*, mû par le pied; ལག་¶་ *id. manu motum*, mû par la main; ¶་ལ་རྡུང་ *in mortario contundere*, piler dans un mortier.

གདུབ་ = བདུབ་ *et* = *vulg.* ཐུབ་ *Posse, capax esse (physice)*, pouvoir, être capable de; འབག་¶་ *ferre posse*, pouvoir porter; བཤད་¶་ *posse dicere*, pouvoir dire; གཡོག་བྱེད་མི་¶་ *non possum servire*, je ne puis servir. *(Vid.* ཐུབ་*)*

གདུབ་ *fut. verbi* འཐུབ་ *et* ¶་པར་ *v. act. præt.* གདུབས་ *Minutatim secare, (vulg. in Sik., sed pronunt.* tok *vel* touk*)*, couper en petits morceaux; ཤིང་...ཤ་...རས་¶་ *ligna, carnem, telam secare*, couper du bois, de la viande, une toile; དུམ་ བུར་གདུབས་ *in frusta sectus*, coupé en morceaux. *(Vid. vulg.* འཐུབ་*)*

གདུབ་གདུབ་ *(sectus) sæpe dicitur pro* ཉུང་ཉུང་ *quando agitur de exigua statura,* petit de taille; མི་(གཟུགས་)¶་¶་ *homo exiguæ staturæ, nanus,* un nain; གདུབ་ལུ་ *cognomen genericum pro hominibus parvæ stat.,* nain en général; རྟ་¶་¶་ *parvus equus,* cheval de petite taille.

གདེང་པ་ *(J.* གདེ་པ་ *v.* མ་*)=vulg.* གདའ་མ་ *Pignus,* gage.

གདེར་ ¶་མ་ *vulg. Thesaurus,* trésor; ¶་མཛོད་ *Cubiculum, theca ubi thes. reconditur,* le lieu, le coffre du trésor; ¶་ཁ་ *pretiosorum metallorum fodina,* mine de métaux précieux; ¶་བསྡུ་ *v.* འདུ་ *v.* བསག་ *thesaurizare,* thésauriser; ¶་སྦ་(བར་) *thes. abscondere,* cacher un trésor; ¶་གྱི་བདག་པོ་ *thes. dominus, epith. pro* རྣམ་སྲས་ *deus divitiarum,* le maître, le dieu des richesses; ཆུ་¶་(ལམ་) *aquarum thes. via, epith. pro mari et navibus,* trésor voie des eaux; ཡེ་ཤེས་ཀྱི་¶་ *sapientiæ thes., epith. pro viro sapiente,* trésor de science, un érudit.

གདོ་, (J.) ¶་བཅོས་ *Magica cæremonia ad avertendas calamitates,* cérémonie magique pour détourner les malheurs.

གདོག་པ་ སེ་གོལ་¶་བ་ *v.* རྒྱབ་ *Brevissimum sonum emittere, v. g. digitis crepitando,* faire un bruit rapide, v. g. claquer des doigts.

གདོག་ བདོག་ འཐོགས་ *(vulg.* འཐུ་*) Singulatim colligere, colligere in genere,* rassembler, cueillir; ཕྱུགས་སྡུ་¶་ *v. vulg.* འདུ་ *in unum locum coll.,* rassembler en un lieu; ཐོག་མགོ་ *v.* སྙེ་མ་¶་ *spicas singulatim collig.,* glaner; ཁོང་དུ་¶་ *in mente sese colligere,* se recueillir.

གདོགས་པ་ *Pertinere ad, computari in,* appartenir à, être compté parmi; ལྷ་ཆེན་¶་འདོད་ *ad Buddham pertinere desidero,* je désire appartenir à Bouddha; ཁྱོད་མ་¶་གཞན་མ་མི་ཤེས་ *te non computato, excepto te, nemo scit,* sans vous compter, c.-à-d. excepté vous, personne ne sait.

གདོང་ ¶་བར་, *præt.* བདང་ བདངས་, *futur.* གདང་, *imp.* ཐོང་ *vulg. Mittere, dimittere,* envoyer, renvoyer; ཕོ་ཉ་ གཡོག་པོ་གཅིག་¶་ *nuntium, servum mittere,* envoyer un courrier; ནང་དུ་ *v.* ལ་ *v.* ན་¶་ *intra mittere, infundere,* mettre, verser dedans; སྐད་¶་ *vocem emittere,* émettre un son, une voix; ང་ལ་¶་རོགས་ *dimitte me, quæso,* veuillez me renvoyer; ¶་བཞག་ *dimitte, derelinque, cessa,* abandonne, cesse.

གདོང་(བར་) *(t. prim. ut supr.) Dare, tradere, committere,* donner, livrer, confier; ¶་བ་ *donum, munus,* présent, don;

¶·མི· v. མཁན· *m. f. donator*, donateur; ¶·བ·ཆེ·ལྡན·པ ¶·ཕོད·ཅན· སྟེར·ཕོད· *et vulg.* ལག·ཡངས· *largus, liberalis*, généreux, libéral; སྦྱིན·པ·¶· *eleemosynam dare*, donner l'aumône; གོ·ས·¶· *dignitatem conferre*, donner une dignité; ¶·ཆོག· v. ཉན· *licet dare*, il est permis de donner; ¶·བ·དང·ལྡན·པ·, *vulg.* ¶·བ·¶· v. གནང·མི· *benefactor*, bienfaiteur.

གཏོད· ¶·པར·, *præt.* བཏད·, *fut.* གཏད· *(vulg. dicitur in omni casu), imp.* ཐོད· *Dare, tradere, committere (vid.* གཏོང· *2°),* donner, livrer, confier; ལག·ཏུ· v. ན·¶· v. སྤྲོད· *in manu tradere*, livrer en main; རིག·པ···ཆོས·¶· *scientiam, religionem dare, docere*, donner, c.-à-d. instruire dans les sciences, la religion; ང·ལ·དངུལ···འགོ·འདྲེན·¶·རོགས· *argentum, protectionem mihi dare velis*, veuillez donner de l'argent, votre protection; དབང···གོ·ས···དོན·དག·མི·ལ·¶· *potestatem, dignitatem, negotium alicui committere*, confier le pouvoir, une dignité, une affaire à quelqu'un; སྤྲ·ཊེ·¶· *vas in quo thymiamata offeruntur*, vase des offrandes aux esprits.

གཏོད· ¶·པར· *(t. prim. ut supr.) Intendere ad*, tendre vers, s'appliquer à; རྣ·བ·¶· *aurem attentam præbere*, prêter une oreille attentive; གནམ·ལ·ལག·པ·¶· *ad cælum manum tendere*, diriger la main vers le ciel; འབེན·¶· *ad scopum, metam intendere*, viser au but; དམིགས·¶· སེམས·(རྩེ·)¶· *mentem, cogitationem dirigere ad*, diriger, appliquer son esprit à, vers.

གཏོར· *fut. verbi* འཐོར· ¶·བར·=སྟོར· *Spargere, disseminare, projicere, perdere*, répandre, disséminer, jeter, perdre; ཆུ···ཐལ·བ···ས·བོན·¶· *aquam, pulverem, semina spargere*, répandre de l'eau, de la poussière, des semences; ཁྲག·¶· *sanguinem perdere, fluxus sanguinis*, perdre du sang, saigner; སྐྱག·པ··· གཅིན·¶· *cacare, mingere*, lâcher les excréments, l'urine; མེ·ཏོག·ས·ལ·¶· *flores in terram spargere*, répandre des fleurs à terre; དངུལ···རྒྱན·ཆ···ལག·ཆ· ¶·སོང· *argentum, ornamentum, instrumentum perdidi*, j'ai perdu de l'argent, un ornement, un instrument; འཕེན·¶· *projicere*, jeter; ཆུ·ན···ས·ལ···སྟེང·དུ·¶· *in aquam, super terram, per aerem proj.*, jeter dans l'eau, sur terre, en l'air.

གཏོར·མ· *(sparsio, projectio) i. e. Sacrificium ordinarium apud Buddhistas, (oblationes in ignem projiciuntur, et ideo vocari potest holocaustum,)* sacrifice ordinaire des Bouddhistes; ¶·¶·གཏོང· v. རྒྱབ· *sacrific. offerre*, l'offrir; ཏྲེ· v.

ཆབ་¶་ *sacrific. aquæ, libatio,* libation; ཟྲེ་¶་ *sacrific. ex farina,* offrande de farine; ¶་ཆ་ *instrumenta sacrific.,* instruments qui servent au sacrif.; རྒྱུན་¶་ *sacrific. perpetuum,* sacrifice perpétuel; ཟས་¶་ *oblatio ciborum,* offrande de nourriture; ¶་¶་རྒྱས་ *numerosi ad sacrific., epith. pro corvis, (quia comedunt reliquias),* nombreux au sacrifice, les corbeaux; (*pro Sacrificio, Catholici utuntur voce* མཆོད་པ་, sacrifice, terme catholique.)

གདོར་བུ་ གདུར་བུ་ *Saccus pelliceus, pera, qua utuntur monachi ad auferendum reliquias prandiorum sub fine precum,* besace dans laquelle les lamas emportent les restes des repas, à la fin des prières.

གདོལ་ *prob. futur. verbi* འཐོལ་ *Confitebor, exibo,* j'avouerai, sortirai; ཚང་ནས་¶་ *e nido exibit,* il sortira du nid.

གདོལ་མེད་ A=R ཐབས་མེད་ *Sine modo, medio, ad extremum adductus,* à bout de moyens, de ressources; *et* = རྒྱུས་མེད་ *sine nervo, viribus, ordine, incertus,* sans force, sans ordre, indécis; བདག་ལ་¶་¶་ *ad extremitatem redactus sum, incertus sum,* je suis réduit à l'extrémité, sans ressource; ཅི་བྱའི་¶་¶་ *quid faciendum sit? incertum est,* que faut-il faire? je ne sais.

གཏོས་ A=R ཆུ་ཞིང་ཏེ་ཤིན་ཏུ་དངག་ *Si agatur de superficie aquæ, valde terribilis est, sic explicatur moles, quantitas, latitudo, etc.,* masse, quantité, étendue; ¶་ཆེན་ *magna quantitas, moles,* grande quantité, masse énorme; རི་བོ་...རྒྱ་མཚོ་¶་ཙམ་ *circiter sicut moles montis, sicut amplitudo maris,* grand comme une montagne, comme la mer; སྐུ་རིམ་¶་ཆེ་བ་ *solemnis cæremonia cum magno apparatu,* cérémonie célébrée avec grand apparat.

བདག་ *fut. et* བདགས་ *præt. et* འཐག་ *Molere, texere,* moudre, tisser.

བདགས་ *(vulg. adhibetur in omni casu) præt. verbi* འདོགས་པར་ *Ligatus, vinctus,* lié, attaché; ¶་ཤིང་བདུལ་ *ligando domare,* dompter en liant; མགུལ་ལ་ཐག་པ་¶་ནས་ *quum fune collum alligasset,* ayant attaché une corde au cou; ¶་པ་ *v.* ས་ *ligamen,* lien; མིང་¶་ *vulg. pro* མིང་འདོགས་ *nomen allig., dare,* donner un nom; ཁ་¶་ *pannus sericus causa urbanitatis oblatus,* le khata, écharpe de félicité; འབྲས་བུ་¶་ *fructus incipiunt formari,* les fruits se nouent. (Sik.)

བཏང་ *præt. verbi* གཏོང་ *Missus, datus, commissus,* envoyé, donné, confié; བློས་¶་ *a mente rejectus,* rejeté par l'esprit;

གོ་ས་¶་ *dignitatem rejecit, dereliquit*, il a quitté sa dignité; སྤྱིར་ *v.* སྤྱི་ལ་¶་ *pro omnibus datus, missus*, envoyé pour tous; ཐག་རིང་¶་ *longe missus*, envoyé au loin; ¶་སྙོམས་ *v.* སྙོམས་ *indifferentia, medius status*, indifférence, juste milieu bouddhique; ¶་བགོ་གཏོང་ *distributio ciborum a superiore facta suis monachis*, distribution de vivres que fait un supérieur à ses religieux.

བཏང་བཟུང་ *Nom. montis ubi* Sha-kia *docebat*, nom de la montagne où *Sha-kia* enseignait.

བཏང་ *vulg. præt. verbi* གཏོང་ *Datus, traditus, commissus*, donné, livré, confié.

བཏབ་ *(vulg. dicitur in omni casu) præt. verbi* འདེབས་པར་ *Sparsus, emissus, projectus*, répandu, émis, jeté; ས་བོན་¶་ *seminare*, semer; སྐད་¶་ *vocem emittere*, jeter un cri; གསོལ་བ་¶་ *preces fundere*, prier; ཆུ་¶་ *aqua aspergere, irrigare*, asperger, arroser; དགོན་པ་¶་ *monasterium fundare*, fonder un couvent; མོ་¶་ *sortes mittere*, jeter les sorts; མྱུ་¶་ A = R མྱུར་བ་ *celer, rapidus*, prompt, rapide.

བཏབ་སོ་ བཏག་སོ་ *Instrumentum textoris*, le peigne d'un tisserand.

བཏིག *futur. et* བཏིགས་ *præt. verbi* འཐིག་ *Stillare*, dégoutter; ཁང་ཐིང་¶་ *v.* ཐིག་ ཟག་ *tectum stillat*, le toit dégoutte; ¶་¶་ལྷུང་ *guttatim cadere*, tomber goutte à goutte.

བཏིང་ *præt. verbi* འདིང་ *Extensus, stratus*, étendu; གདན་¶་ *tapetem stravit*, il a étendu le tapis.

བཏུ་ *fut. verbi* འཐུ་ *Colligam, compendium faciam*, je rassemblerai, je résumerai; སྔགས་¶་ *v.* བཏུས་ *collect. laudum, incantationum*, collection de louanges, de charmes.

བཏུག་ གཏུག་ ཐུག་ *Attingere, pervenire ad, occurrere*, atteindre, parvenir à, rencontrer. *(Vid.* གཏུག་*)*

བཏུང་ *vulg. fut. verbi* འཐུང་ *Bibam*, je boirai; ¶་བ་ *v.* སྐོམ་ *potus*, boisson; ¶་བ་སྦྱིན་ *potum dare*, donner à boire; ཁ་སྐོམ་ན་¶་བ་འཐུང་ *cum sitieris, potum bibe*, si vous avez soif, buvez.

བཏུངས་པ་=བསད་པ་ *Occisus*, tué.

བཏུད་ ¶་པ་=དུད་ *præt. verbi* འདུད་ *Incurvatus, inclinatus*, courbé, incliné. (¶་མར་ (J.) *in rapid or close succession*, en succession rapide.)

བཏུན་ = གཏུན་ *Mortarium ad tundendum*, mortier.

བཏུབ་=གཏུབ་ *(vid. vulg.* ཐུབ་*) Convenientia, opportunitas, possibilitas*, convenance, opportunité, possibilité; དང

བའི་¶ *conveniens, possibilis,* convenable, possible; ¶་འོ་ *convenit, possib. est,* c'est convenable, etc.; ¶་བམ་ *estne conven., etc.?* est-ce convenable, etc.?

བཏུམ་ *fut. et* བཏུམས་ *præt. verbi* འཐུམ་པར་ *vulg. Cooperire, involvere,* couvrir, envelopper.

བཏུལ་ *præt. verbi* འདུལ་བར་ *vulg. Subditus, victus, cicuratus, educatus,* soumis, vaincu, apprivoisé, éduqué; ཞིབ་མོར་¶ *minutatim contusus,* broyé très fin; ¶་བའི་སེམས་ *mens subjecta, educata,* âme soumise, éduquée; ¶་བའི་རི་དྭགས་ *bestia, fera cicurata,* bête apprivoisée; དགྲ་བོ་¶ *inimicum vicit, subegit,* il a vaincu, soumis son ennemi.

བཏུས་ *præt. verbi* བཏུ་བར་ *Collectus, condensatus, in compendium redactus,* rassemblé, condensé, résumé; ལེགས་པར་¶ *bene condensatus, (v. g. opus litterarium),* bien résumé.

བཏེག་ *præt. verbi* འདེགས་པར་ *In altum erectus,* élevé en l'air; མགྲིན་(པ་)¶ *collum erectum, arrogans,* cou élevé ✦(raide), arrogant; ནུས་སྟུ་¶ *ad opus sese erexit,* il se mit courageusement au travail; *cuj. syn. sunt:* འདེགས་ *et* འགྱོགས་ *elevare, surgere,* élever, se lever; འགྲོལ་ *solvere, liberare,* délier, délivrer; ཤུལ་ལམ་འཛུག་ *iter aggredi,* commencer un voyage.

བཏོགས་ *præt. verbi* འཐོགས་ *Evulsus, collectus,* arraché, assemblé; སྤུ་¶ *pilos evulsit,* il arracha les poils.

བཏོད་ ¶་པར་ *Erigere, statuere,* élever, établir; སྲོལ་¶ *consuetudinem constituere,* établir une coutume.

བཏོད་ (J.) *Ligare, ligamen,* lier, lien; ¶་ཐག་ *funis ad alliganda animalia,* corde pour attacher les animaux.

བཏོན་ *præt. verbi* འདོན་ *Rejectus, evulsus,* rejeté, arraché; རྩ་¶ *herbas eruit, rejecit,* il a arraché, jeté les herbes. *Syn.* བྱུང་ *exivit,* il est sorti; དྲངས་ *extraxit,* il a arraché.

རྟ་ *vulg.* རྟས་, *hon.* ཆིབས་(པ་) *Equus,* cheval; ¶ བསེབ་, *vulg.* ཕོ་¶ ¶་སེ་མ་ *eq. admissarius,* cheval étalon; མོ་¶, *vulg.* རྒོད་མ་ *equa,* jument; ¶རྒྱུ་ ¶་ཕྲུག་ ¶རྒྱུ་ཚེ་ *equulus,* poulain; ¶་རྔོག་ *v.* རྔེ་བ་ *v.* རྔེ་འཛུག་ *v.* sola, *equi juba,* la crinière; ¶་སྒོག་པ་ *eq. mercurius,* le garot; ¶་འཕེལ་མ་, *vulg.* ཐོད་སྤུ་ *crines supra frontem equi,* les crins tombant sur le front; ¶རྨིག་ *eq. ungula (et fig. globulus* 50 *unciarum argenti),* le sabot, (et globule d'argent de 50 onces); ¶འི་སྤུ་ཁ་ *color eq.,* pelage; ¶་དཀར་པོ.

eq. albus, cheval blanc; རྟ་ཝ་ལ་=ནག ནག་ *eq. niger*, chev. noir; རྟ་ཝ་ལེ་ *eq. nigro-pallidus*, ch. gris foncé; རྟ་སྔོན་པོ་ *v.* སྔོ་སྔོ་ *eq. cinereo-pallidus*, chev. gris pâle; རྟ་སྔོ་ནག་ *eq. cinereo-nigrescens*, chev. gris presque noir; རྟ་སྔོ་བྱ་ *v.* iu-jia, *v.* ima, *eq. cinereo-maculatus*, gris pommelé; རྟ་ཟག་པ་ *v.* kamba, *eq. flavo-pallidus*, alezan; རྟ་ངང་པ་ *eq. cum colore anatis*, isabelle; རྟ་རག་པ་ *eq. cinereus*, gris; རྟ་རག་སྐྱ་ *eq. fere albus*, presque blanc; རྟ་རག་སེར་ *eq. rubeo-pallidus*, rouge pâle; རྟ་ཀྱང་ཀྱང་ *fulvus*, bai; ཀྱང་སྨུ་ *eq. ruber*, rouge; ཀྱང་སྨྱོ་ *rubeo-fulvus*, rouge brun, marron; རྟ་ཀྱང་དཀར་ *fulvus cum ventre et cruribus albis*, bai avec le ventre et les jambes blanches; སྨྱོ་དམར་ *ferri color*, gris fer; རྟ་ཁྲ་ཁྲ་ *eq. versicolor*, cheval de diverses couleurs, *etc., etc.* རྟ་སྤྲོད་མདོངས་ཅན་ *eq. maculam albam in fronte habens*, ch. ayant une tache blanche au front; རྟ་རྒོད་ *eq. sylvestris vel indomitus*, chev. sauvage, chev. indompté; རྟ་བདུལ་ *v.* དུལ་པ་ *eq. domitus*, ch. dressé; རྟ་གསྔུང་སོ་ *eq. mansuetus*, cheval doux, paisible; རྟ་འདུལ་ (བར་) *eq. domare*, dompter un chev.; རྟ་འདྲོག་མཁན་ *eq. trepidus*, ch. fringant, peureux; རྟ་མཆོག་ *eq. excellens*, ch. excellent; *(et eq. Buddhæ*, ch. de Bouddha; *cuj. syn. sunt:* སྐྱར་ *hinniens*, hennissant; ལྕང་ཤེས་ *flagellum sciens*, qui connaît le fouet; ལེགས་འགྲོ་ *bene currens*, qui court bien; རླུང་གཤོག་ཅན་ *venti alas habens*, aux ailes (rapides) comme le vent; རིགས་མཆོག་ *nobile genus*, de noble race*)*; ཤིང་རྟ་(འཁོར་ལོ་) *currus*, char; རྟ་འགྲོ་ *v.* བགྲོད་མཁན་ *eq. qui bene currit*, chev. bien dressé à la course; རྟ་གོམས་པ་ཤེས་ *qui tolutim currit*, cheval qui a le pas d'amble; རྒྱུ་རྟ་ བྱ་མ་རྟ་ *eq. avis, i. e. equus pro cursibus*, chev. de course; རྟ་ཁལ་མ་རྡུ་ *eq. ad deferenda onera*, chev. de charge; རྟ་སྒ་ *ephippium, sella pro eq.*, selle de chev.; རྟ་ཀྱ་ *v.* སྒ་ *v. hon.* ཆིབས་ *equitare*, aller à chev.; རྟ་པ་ *eques*, cavalier; རྟ་འབབ་ *v.* བཞོལ་ *ab equo descendere*, descendre de chev.; རྟ་བབས་ *magnus lapis ad descendendum ab eq. (et ad ascendendum)*, pierre pour aider à descendre de ch.; རྟ་ཟམ་(གྱི་ཚོགས་) *statio ad mutandum eq.*, relais; རྟ་ཟམ་པ་ *stationum homines*, les employés aux relais; རྟ་ར་ *v.* ཁང་ *v.* ཁྲིམ་ *equile*,

stabulum eq., étable pour les ch.; ¶་རྫི་ *custos, pastor eq.*, gardien de chev.; ¶་དཔོན་···བཀོལ་ *dux equariorum, communis*, palefrenier chef, palefr. ordinaire; ¶་ལྕག་ *flagellum pro eq.*, cravache; ¶་ཆག་ *pabulum equi*, picotin. *Syn. pro equo sunt:* འདྲེན་བྱེད་ *Trahens*, qui tire; ཆུ་འཐུང *aquam bibens*, qui boit de l'eau; མྱུར་འགྲོ་ ·འགྲོ་མགྱོགས་ ཞེགས་འགྲོ་ རྒྱུག་རྒྱུག་པར་སེག་སྐྱེས་ *velociter currens, natus ad currendum*, qui court vite, né pour courir; འགྲོ་བྱེད་ བཞོན་པ་ *ire, ambulare faciens*, qui aide à voyager; རྒྱ་མཚོ་སྐྱེས་ *e mare oriundus*, né de la mer; ལྕུང་ཤེས་ *sciens virgam*, habitué au fouet; སིན་དུའི་སྐྱེས་ *a flumine "Indus" natus*, né de l'Indus; ཤུགས་ལྡན་ *fortis*, fort; (S) རྟུ་རམ་ག་

Alia syn. ex equo desumpta རྟ་མགྲིན་ *eq. collum, unus ex geniis hominum protectoribus (Schl.)*, le cou du chev., un des génies protecteurs; རྟ་མགྲིན་རྒྱལ་པོའི་སྒྲི་མནན་པ་ *magica formula contra mala præsagia (Schl.)*, formule magique; རྟའི་མདོང་ཅན་ *faciem eq. habens, epith. pro vehiculis in genere*, ayant la face d'un ch., les véhicules en gén.; རྟ་ལྗང་ཅན་ *super eq. virid. equitans, ep. pro sole*, monté sur un chev. vert, le soleil; རྟ་མགོ་ཅན་ *eq. caput habens, ep. pro navibus*, ayant une tête de chev., les navires; རྟ་མིག་ *eq. oculus, epith. pro exigua porta*, œil de cheval, œil-de-bœuf; རྟའི་དགྲ་ *eq. inimicus, epith. pro bubalo*, ennemi du cheval, le buffle.

རྟ་ན་སོ་ *Ætas equi*, âge des chevaux; ¶་རྒན་ ¶་ཁ་ཆེན་པོ་ *eq. senex*, vieux ch.; ཁ་མེད ཁ་འགྲོ་ཐོན་ ཁ་མཚུ་ལོག་ཐོན་ *eq. senex, cujus dentes ætatem non amplius indicant*, cheval dont les dents ne marquent plus l'âge; རྟ་ལོ་ཆུང་ *v.* ཁ་ཆུང་ *eq. juvenis*, jeune chev. *A* 1° *anno usque ad* 4^{m} *inclusive, sic vulg. dicitur:* རྟ་ཡར་གཅིག་ ¶་¶་གཉིས་ ¶་¶་གསུམ་ ¶་¶་བཞི་ *eq.* 1.2.3.4^{i} *anni*, ch. de 1°,2°,3°,4° année. *A* 5° *inclusive et supra, dicitur:* ན་གཅིག་པ་ 5us *annus*, chev. de 5 ans; ན་གཉིས་པ་ 6us *annus*, chev. de 6 ans; ན་གསུམ་པ་ 7us *annus*, chev. de 7 ans, *etc., v. g.:* རྟ་ན་སོ་བཞི་པ་ཡིན་ *eq. habet* 8 *annos ætatis*, le cheval a 8 ans.

རྟ་གདོང་མེ་ *Ignis faciem equi habens, i. e. mons ignivomus*, feu à la face de chev., c.-à-d. volcan, *cuj. syn. sunt:* ཆུ་མཁྲིས་ *fel aquosum, morbidum*, fiel aqueux, morbide; བྲང་སྐྱེས་ *ex pectore (montis vel terræ) natus*, né du sein (de la terre, de la montagne); རྗོད་མ་ཁ་

equa os, cratère; མེའི་རི་བོ་ *mons ignitus*, mont enflammé; ཆུའི་བུད་ཤིང་ *cuj. lignum ad comburendum est aqua*, dont le combustible est l'eau; རྒོད་མ་སྐྱེས་ *ex equa natus*, né de la jument.

རྟའི་ཟླ་ *Luna* 7ª, 7ᵉ mois; རྟ་ལོ་ *annus* 7ᵘˢ *cycli duodenarii*, 7ᵉ année du cycle duodénaire; རྟ་ཁྲིས་ *v.* དུས་ཚོད་ *hora* 11ª A. M., 11 heures du matin.

རྟ་བོས་ *Species mensuræ*, espèce de mesure.

རྟག་པ་ *Perpetuus, continuus, durabilis*, perpétuel, continu, durable; རྟག་རྟག་(ཉིད་) *continuitas, etc.*, continuité, etc.; རྟག་པར་ *v.* དུ་ *perpetuo, etc.*, perpétuellement, etc.; རྟག་ཏུ་བཞུགས་ *semper existens*, toujours existant; རྟག་བརྟན་ *continuitas firma, i. e. æternus*, éternel. *Syn. pro* རྟག་པ་ *sunt:* བརྟན་ གཏན་དུ་བ་ *firmus, permanens*, ferme, permanent; གཡུང་དྲུང་ རྒྱུན་དུ་ *v.* རྒྱུན་ *continuus*, continu; མི་འགྱུར་ *immutabilis*, immuable. *(Vulg. in E.* དུས་རྒྱུན་ *et in Sik.* ནམ་ཡང་*)*

རྟག་རྟབ་ རྟབ་ སྟབ་ *Festinare, terrefieri*, se hâter, être effrayé; རྟབ་རྟབ་སོང་ནས་ *cum cito profectus esset*, étant parti promptement; རྟབ་རྟབ་དུ་ *celeriter*, promptement. *(Vid.* རྟབ་*)*

རྟགས་ *(vulg.) Signum, sigillum*, signe, sceau; ལག་ *v.* ཕྱག་རྟགས་ *sign. manu appositum, vel in manu allatum ad testificandum de missione*, sceau imprimé par la main, testimonial apporté en main; ལག་རྟགས་མེད་པ་ *sine testimoniali, apocryphus*, sans preuve, apocryphe; བཀྲ་ཤིས་རྟགས་ *prognosticon felicitatis*, présage heureux; རྟགས་རྒྱབ་ *v.* བཙུགས་ *sign., sigill. apponere, adnotare*, mettre son sceau, annoter; རྟགས་ཡིག་ *notæ scriptæ ad valorem textus explicandum*, notes ajoutées au texte; ཕོ་ མོ་རྟགས་ *sign. masculini, feminini sexus, verenda*, signes distinctifs des sexes; རྒྱ་གྲམ་གྱི་རྟགས་ *sign., crucis*, signe de la croix; ཆོས་རྟགས་ *sign. Religionis caracteristicum, Symbolum Apostolorum (2 term. cath.)* le Symbole des Apôtres.

རྟགས་ *Argumentum, probatio*, argument, preuve; མངོན་རྟགས་ *prob. evidens*, preuve évidente; རྟགས་མི་འདུག་ *sine prob.*, sans preuve; རྟགས་རྟོག་པ་ *prob. examinare, judicare*, juger de la valeur d'une preuve.

རྟགས་བརྒྱད་ *Octo signa, (prob. nom. constellationis)*, les huit signes.

རྟབ་པོ་ *v.* པོ་ རྟབ་རྟབ་པོ་ རྟབས་ བརྟབས་པ་ *Festinatio, trepidatio, adj. celer, trepidus*, hâte, vite, émotion, prompt, ému; རྟབ་རྟབ་བྲོས་ *celeriter fugere*, fuir lestement; སྤྲོད་པའི་རྟགས་ *læta alacritas, i. e. promptitudo*, empressement.

རྡས་ *instrum. pro* རྡ་ཡིས་ *Equus, ab equo,* le cheval, par le cheval.

རྡས་པ་ བརྡས་ *præt. verbi* བརྡ་=རྒྱས་ *Copiosus, abundans, pinguis, numerosus, densus,* abondant, nombreux, gras, dense; ¶་པར་ *copiose,* abondamment, etc.; རྡུ་བརྡས་ *nom. medicinæ,* nom de médecine.

རྡིང(པ་) རྐང་¶་ *(vulg.) Talus, calcaneum,* talon; ¶་རྩ་ *nervi, tendones calcanei,* les tendons du talon; ¶་ལྕགས་ *calcar,* éperon; ¶་ལྕགས་རྒྱབ་ *calcaribus (equum) premere,* piquer de l'éperon; ¶་སྒྲོར་ *annuli pedum (pro mulieribus in India),* anneaux aux pieds (des femmes dans l'Inde).

རྡེང་ ¶་པ་ *v.* མ་ རྡེངས་ *Pars posterior, postea,* postérieur, ensuite; ¶་དུ་ *v.* ནུ་ *v.* ལ་ *post, retro, postea,* après, derrière, ensuite; ¶་དུ་འབྲང་ *sequi,* suivre; ¶་ནས་ *a retro, a parte posteriori,* de l'arrière; ¶་སྐྱེས་ *post natus, junior,* plus jeune; *syn.* རྗེས་ *post, postea,* après, ensuite.

རྡེང་དཀར་ A = R མཚལ་ལུ་ (?)

རྡེབ་ ¶་པར་, *præt.* བརྡེབས་, *fut.* བརྡེབ་ = རྡེབ་པར་ *Evertere, dejicere, frangere,* renverser, briser; ཁང་པ་¶་ *domum evertere,* détruire une maison. *(Raro adhibetur, in Sik. vulg.* འདེག་)

རྡུག་ ¶་པ་ *vulg. Stercus (præsertim globulosum, v. g. capræ, leporis),* excrément; ར་¶་ *sterc. capræ, (parva maledictio in E., contra Sinenses qui mulieres Thibetanas abducunt),* crotte de chèvre. *Syn. sunt:* བཤང་ དྲི་ཆེན་ སྐྱག་པ་ *excrementa,* excrément; ཕྱི་ས་བྲུན་ *sordes mundandæ,* ordure à nettoyer; སྨད་ཚ་ *mixtura calida,* mélange chaud.

རྡུང་བ་ (J.) = སྡུད་ *Breviare,* raccourcir; མགྲིན་བ་¶་ *collum contractum,* cou court. *(Vid.* སྡུང་*)*

རྡུན་ = གདུན་ *Mortarium,* mortier; ¶་བུ་ *pilum,* pilon.

རྡུན་པ་ བརྡུན་པ་ A=R བརྩོན་པ་ *Diligentia, zelus,* diligence, zèle.

རྡུལ་ ¶་པོ་ *(vulg.) Obtusus, hebes, ignavus, degeneratus,* émoussé, sot, paresseux, dégénéré; ¶་བ་(ཉིད་) *status obtus., hebetudo,* l'état d'être émoussé, sottise, etc.; བློ་¶་བ་ *mens obt., stupida,* esprit obtus, stupide; མཚོན་ཆ་གྲི་¶་པོ་ *ensis, culter obt.,* épée, couteau émoussé.

རྡུལ་པོད་པ་ A=R སྙིང་སྟོབས་ཆེ་བ་ *Fortitudo animi, audacia,* force d'âme, audace; ¶ ¶་པར་ *audacter,* audacieusement.

རྡེཨུ་ ¶་རྡེ་ *vulg.,* ཕོ་རྡུ་ རྡ་ཕྲུག་ *Equulus,* poulain; ¶་འབྲང་བར་ *v. vulg.* སྐྱེ་ *eq. gignere,* mettre bas un poulain; (ཕོ་རྡུ་ *dicitur etiam pro tauro,* taureau).

རྟེན་ *vulg.* ¶པར་, *præt. fut.* བརྟེན་, *imp.* རྟོན་ (ཅིག) *Inniti, fulcire*, s'appuyer sur, étayer; ¶པ་ *fulcimentum, basis*, étai, base, appui; ཀྱང་ *v. hon.* ཞབས་¶ *scabellum*, escabeau; ཀ་¶ *basis columnæ*, base de colonne; ¶ཤིང་ *trabs fulciens*, étançon; འཇིག་¶ *rerum destruendarum fulcim., i. e. mundus*, le monde; བརྟེན་པ་ *v.* བྱ་ *res fulcienda*, chose à étayer; ¶པའི་བླ་མ་ *lama protector*, lama protecteur; མཆོད་¶ *mensa oblationum*, table des offrandes; ཆོས་¶ *turricula religiosa*, tourelle religieuse; གདུང་¶ *theca reliquiarum*, reliquaire; སྐུ་¶ = སྐུ་འདྲ་ *statua idolum*, idole; ཁྱེད་ཀྱི་གསུང་ལ་¶པས་ *in tuo verbo confido*, j'ai confiance en votre parole; ལྷོ་ཕྱོགས་ལ་¶ *ad meridiem inclinare*, tourner vers le sud; ¶འབྲེལ་ *connexio causalis (Schl.), forte prognosticon*, connexion des causes, pronostic; ¶འབྲེལ་ བཅུ་གཉིས་ 12 *probationes systematis Parvi Vehiculi (Schl.), 12 criteria*, les 12 preuves du système appelé le Petit Véhicule.

རྟེན་ *vulg. Munus*, présent; *(quia Thibetani semper munera offerunt, ad firmandam, fulciendam petitionem)* ཞུ་¶ *munus ad commendandam petitionem*, présent offert pour appuyer une pétition; ¶འབུལ་ *v. vulg.* ཕུལ་ *mun. offerre*, offrir un présent; ¶འཇལ་ *mun. (imperatori) reddere (a subditis gentibus)*, payer le tribut d'hommage (à l'Empereur); ¶ཕོར་ = སྣང་ཕོར་ *scutella pro oblationibus*, bol pour les offrandes.

རྟེན་ *in verbis comp.* ¶གནས་ *Casus locativus*, le locatif; *et epith. pro* ས་གཞི་ *orbis, terra*, terre, monde; ¶བྱེད་ *quod firmat, epith. pro domo*, ce qui rend fixe, une maison; ¶མེད་རྣམ་ཤེས་ཟླ་ *luna cujus anima non est stabilis, epith. pro* 1ª *luna*, la 1e lune, dont l'âme n'est pas stable; ¶འབྲེལ་གཟུགས་མེད་ *cujus prognosticon est incorporale, ep. pro* 2ª *luna*, la 2e lune, dont le pronostic est incorporel.

རྟོག་ རྟོགས་ ¶པར་(བྱེད) ¶དཔྱད་ ཞུ་¶ པར་, *præt.* བརྟགས་, *futur.* བརྟག་, *imp.* རྟོགས་ *vulg. Desiderare, mente examinare, probare, judicare de*, considérer, éprouver, juger; ¶པ་ *judicium, consideratio*, jugement, considération; ¶པ་ཅན་ *considerans, etc., vir sapiens*, un sage qui réfléchit; ¶པ་ངན་པ་སྐྱེད་ *malum, falsum judicium emittere*, faire un faux jugement; ¶བྱེད་ *facultas judicandi, etc., mens*, le jugement, l'esprit; མི་¶པ་ *insipiens, inconsid., sine judicio,*

étourdi, sans jugement; ཀ་པ་གཉིས་ *duplex sensus, ambiguitas, hæsitatio, dubium,* double sens, ambigu, doute; རྣམ་(པར་)ཀ་(པ་) *multum cogitans, ratiocinium, nom. sectæ,* qui pense beaucoup, nom de secte; རྣམ་ཀ་སྨྲས་ *sectator hujus sectæ,* sectateur de cette secte; ཀ་པའི་ཤེས་རབ་ཅན་ *intellectus prudens, sapiens,* esprit prudent, sage; སོ་སོར་ཀ་ *in particulari consid., distinctio,* distinction, spécification; མངོན་ཀ་ *cæremonia dans intellectum,* cérémonie qui donne l'intelligence. — *Syn. sunt:* ཡང་དག་ཀ་ *perfecte consideratus,* parfaitement étudié; ཀུན་མཁྱེན་ཀ་ *omnia cognoscibilia consid.,* étudier tout ce qui peut être connu; ཡིད་ *v.* སེམས་(ལ་)བྱེད་(པ་) *mentem efformare,* former l'esprit; རྗེས་སུ་དཔག་ *postea, iterum mensurans,* remesurant; སེམས་ཀྱི་ལོངས་སྤྱོད་ *mentis divitiæ,* richesses de l'âme; འཇལ་བྱེད་ *mensurans,* mesurant; དོན་འདྲི་བ་ *sensum, causam petens,* qui demande le sens, la cause.

རྡོད་པ་ ཀ་ཟུར་ =*vulg.* ཟུར་པ་ *Clavus,* clou; ཀ་ཀ་རྒྱབ་ *cl. figere,* enfoncer un clou; ཀ་ཀ་འདབལ་ *cl. evellere,* arracher un cl.; ཁལ་མ་ཀ་ *animalia ad clavos alligare,* attacher les animaux à des clous.

རྡོན་ *imp. verbi* བརྡོན་ *Innitere, confide,* appuie-toi, confie-toi; རྡོན་ A=R ཡིད་ཆེས་དང་ =འདོད་རྗེས་འབྲང་ *confidere, desiderium sequi,* se fier à, suivre son désir; ཚིག་ ལ་ཀ་ *verbo alicujus fidem habere,* se fier à la parole de quelqu'un.

རྡོལ་ ཀ་རིགས་ *Mixtum genus,* genre mêlé, métis; ཀ་ཕྲུག་ *pullus genere mixtus,* petit métis en gén.; ཀ་ཁོ་ *mulus parvus ex asina cum equo (vulg. E.),* petit mulet provenant d'une ânesse croisée avec un cheval; རྡོལ་ *vitulus in 3ª generatione bovis* yak *mixtus cum* འབྲི་ མོ་ *quæ est vacca mixta in 2ª gener. ejudem, et viceversa (vulg.),* veau métis à la 3ᵉ génération.

རྡོལ་ ཀ་བར་, *fut.* བརྡོལ་ *Comprimere, premendo exprimere,* comprimer, exprimer; ཀ་བ་ *compressio,* compression; (*J. perforare,* percer.)

རྡོལ་ *Advenire, pervenire,* arriver; གནས་ སུ་ཀ་ *ad habitationem pervenire,* arriver au logis.

རྡོལ་མཆོད་ (S)=ལྷའི་སྟོན་ *Lucus,* bois sacré.

ལྟ་ *vulg.* ཀ་བར་, *fut.* བལྟ་, *præt.* བལྟས་, *imp.* ལྟོས་ (=བལྟ་བར་) *Aspicere, videre, considerare, experiri, invigilare,* voir, regarder, expérimenter, veiller sur; ཀ་བ་ *visus, etc.,* vue, etc.; ཀ་ཕྱོགས་ *aspiciendi*

modus, manière de voir; ལྟ་བྱེད་ *quod videt, oculus*, ce qui voit, l'œil; ཡོག་ལྟ་ ལྟ་ཡོག་ *aspectus perversus*, mauvais regard; ལྟ་སྣང་=དོན་མེད་ *visus inanis, phantasma*, fantôme; ལྟ་ཚུགས་ཟིན་པ་སྨིས་ *pravo oculo aspicere desine*, cesse de regarder de travers; ལྟ་ན་སྡུག་ *jucundus visu*, agréable à voir; བདེ་མོ་ལྟ་ *recreationis causa aspicere*, regarder pour s'amuser; ལྟད་མོ་ལྟ་ *spectaculum asp.*, regarder un spectacle; ལྟ་ན་ངོམས་མེད་པ་ ལྟ་ན་ཚོག་མི་ཤེས་ *non satiatur visus*, on ne peut se rassasier de voir; རྩ་ལྟ་ *pulsum tentare*, tâter le pouls; ལྟ་རྟོག་ *consideratio, judicium*, considération, jugement, appréciation; དོན་ལ་གཟབས་གཟབས་ལྟ་ *(pro ལྟོས་) hoc negotium attente considera, examina*, examine bien cette affaire; ལྟ་རྐུལ་(བྱེད་པར་) *furtim examinare, speculari*, espionner; ཁང་པ་…ཁལ་མ་ ལྟ་ *domum, animalia custodire*, garder une maison, des animaux; ཁྱོད་ཡས་ འདྲ་བཟོ་ན་ལྟ་ *si ita feceris, videbis (quid eveniet!)*, si tu le fais, tu verras!

ལྟ་ *Videre, i. e. (euphem. pro) coire*, avoir le commerce charnel; བུ་མོ་ལ་ལྟ་ *cum puella coire*, violer une fille; བསྨོས་ སྒྲང་ལྟ་ཐོན་ *vacca cum tauro coivit*, la vache est allée au taureau.

ལྟ་སྟངས་, *vulg.* ལྟ་ལུགས་ *Visus, aspectus, vultus*, aspect, vue, apparence; ཞི་བའི་…ཁྲོའི་ལྟ་ལྟ་ *aspectus mitis, iratus*, contenance douce, irritée; དཔའ་བོའི་ལྟ་ ལྟ་ *herois species, aspectus*, l'apparence, l'aspect d'un héros; གྲུབ་པ་ཐོབ་པའི་ལྟ་ལྟ་བཞི་ 4 *magici aspectus ejus qui ad perfectionem pervenit*, les 4 aspects ou apparences de celui qui est arrivé à la perfection; 1° འགུགས་པའི་ལྟ་ལྟ་ *aspect. illecebrosus*, aspect qui fascine; 2° སྐྲོད་པའི་ལྟ་ལྟ་ *aspect. excellens, majestuosus*, aspect majestueux; 3° ལྟུང་བའི་ལྟ་ལྟ་ *aspectus prosternens*, aspect qui terrasse; 4° རེངས་པའི་ལྟ་ལྟ་ *asp. exanimem reddens*, aspect qui pétrifie; ལྟ་ལྟ་ཅན་ *qui hunc aspect. magicum possidet*, celui qui possède cet aspect.

ལྟ་བ་ *Theorices, principia philosophica, doctrinæ systema*, théorie, système phylosophique, religieux; གྲུབ་མཐའི་ལྟ་ལྟ་ (S) Siddhanta-dersana, *perfectionis principia*, les principes de la perfection; རྟག་པར་ལྟ་ལྟ་ *perennitatis (animæ) systema*, syst. de la perpétuité de l'âme; ཆད་པར་ལྟ་ལྟ་ *syst. interitus animæ*, syst. de la destruction de l'âme; བྱེ་བྲག་ལྟ་ལྟ་ *syst. distinctionum, particu-*

larismus, (S) Vaibhashika-dersana, syst. des distinctions; མདོ་སྡེའི་¶་¶་ *librorum syst.*, (S) Santratica-dersana, livre des systèmes; སེམས་ཙམ་གྱི་¶་¶་ (S) *Yogachara-dersana*, syst. de l'absolutisme; དབུ་མའི་¶་¶་ (S) *Madhiamica-dersana*, syst. du juste milieu en philosophie; རང་རྒྱུད་པའི་¶་¶་ ཐལ་འགྱུར་བའི་¶་¶་ *duæ varietates in syst.* madhiamica, deux noms de système de philosophie; ¶་མོག་ *hæretici, nom. sectæ*, hérétiques, nom de secte.

ལྟ་ཅི་སྨོས་ *Vide quid dicas, i. e. nihil magis, quanto magis, plus vel minus, (postponitur)*, combien plus, plus ou moins.

ལྟ་བུ་ ལྟ་བུར་ *Sicut, sic, similis, ejusdem modi vel formæ*, comme, ainsi, de même forme; ¶་བུའི་ ¶་¶་ཅན་ *similis*, semblable; ང་¶་¶་བྱེད་ *fac sicut et ego*, fais comme moi; འདི་¶་¶་ ཇི་¶་¶་.... དེ་¶་¶་ *sicut,...sic*, (corrélatifs) comme, ainsi.

ལྟག་ *Pars posterior alicujus rei*, la partie postérieure, le dos, le revers d'un objet; གྲི་¶་ *cultri dorsum*, le dos d'un couteau; མགྲིན་¶་ *pars posterior colli*, le derrière du cou; ¶་གཅོད་པར་ *v. vulg.* བཅད་ *decollare*, couper le cou; ཁྱིམ་¶་ *pars post. domus*, le derr. d'une maison; ¶་ན་མེད་པ་ *sine superiore, altissimus*, sans supérieur; ¶་འོག་ A=R སྔ་ཕྱི་ *ante et post*, avant et après; = གོང་འོག་ *supra et infra*, sur et sous; སྟོང་ཕན་ *vanus, utilis*, vain, utile; *(in genere, oppositio*, en général, contraste); ¶་སྒྲི་ A=R ¶་བྲེར་ *dorsum nudum, firmum*, dos nu, fort.

ལྟང་, *vulg. E.* ཁྱེས་པོ་, *vulg. Sik.* ཁྲགས་ *Onus pro homine, vel ½ onus animalis*, fardeau d'un homme, ½ charge d'animal; ¶་གཉིས་ *unum onus*, une charge d'animal, deux charges d'homme; ¶་གཅིག་ *(vulg. E.* ཁ་ཡ་གཅིག་*) dimidium onus jumenti*, une demi-charge; བུ་རམ་....ཚྭ་....རྡོ་¶་འབག་ *sacchari, salis, lapidum onus ferre*, porter une charge (d'homme) de sucre, de sel, de pierres.

ལྟད་མོ་ *vulg., hon.* གཟིགས་མོ་ *Spectaculum, et visus, recreationis causa, pro* བདེ་མོ་ ལྟ་, spectacle, regarder par distraction; ¶་¶་ལྟ་ཤོག་ *veni ad spect. vel ad videndum rem ex curiositate*, viens au spectacle, voir par curiosité; ¶་¶་ལྟ་ས་ཡོད་ *est aliquid videndum, etc.*, il y a quelque chose de curieux à voir; ¶་¶་ཁང་ *theatrum*, théâtre; ¶་¶་པ་ *v.* མཁན་ *v.* སྟོན་པ་ *comœdiæ actores*, les comédiens; ¶་¶་ལྟ་མི་ *v.* མཁན་ *spectatores*, les spectateurs; ¶་¶་དུས་སྟོན་ *dies festus cum spectac.*, jour de fête accom-

pagné de comédie; ཀ་མོར་ཕྱིན་པར་. *vulg.* ཀ་ཀ་ལྟ་འགྲོ་ *ire visum spectaculum,* aller voir le spectacle.

ལྟབ་ ཀ་མ་ *v.* ཆ་ *v. vulg. Ruga, sinus,* ride, pli; ཀ་པ་ *actus plicandi,* pliage; ཀ་(པར་) *plicare,* plier; *præt.* བལྟབས་ *plicatus,* plié; *fut.* བལྟབ་(བྱ) *plicabo, plicandus,* je plierai, à plier; *imp.* ཀ་(ཅིག) *plica,* plie; གསུམ་...བཞི་ཀ་ *in* 3, 4 *partes plicare,* plier en 3, en 4; རས་ཕྲུབས་...གོས་གཟན་ཀ་ *vulg. v. hon.* ལྭ་བ་ཆ་རྒྱབ་ *telam, vestes plicare,* plier une toile, des habits; ལག་འཕྱི་ཟུར་ཁ་ཀ་ *sudarii oram plic. et suere,* ourler; ནང་ཁ་ཀ་ *illam intus plic. et suere,* ourler à l'intérieur.

ལྟམ་ ཀ་པར་, *præt.* བལྟམས་, *futur.* བལྟམ་ *Gignere et gigni,* engendrer, être engendré; སྐུ་བལྟམས་ནས་ *cum natus esset,* quand il fut né; ལྷའི་ཀ་པ་ *genii nativitas,* naissance d'un génie, (=*vulg.* འཁྲུངས་པ་ *et* སྐྱེས་པ་)

ལྟམ་པ་ = གདམ་པ་ *Plenus,* plein; ཀ་པར་ *implere, adv. plene,* emplir, pleinement.

ལྟར་ *pro* ལྟ་རུ་ *et vulg.* ལྟ་ས་ *Visu, ad videndum,* à, pour voir; ཀ་རུང་བ་ *visibile, ut videatur conveniens,* visible, bon à voir; ལྷ་ཁང་ཀ་འགྲོ་ *ire visum templum,* aller visiter la pagode.

ལྟར་ ལྟ་བུར་ *Sic, sicut, similis, tali modo,* ainsi, comme, semblable; འདི་ཀ་...དེ་ཀ་ *isto, illo modo,* de cette manière-ci, de celle-là; རི་...མི་...མཚོ་ཀ་ *sicut mons, homo, mare,* comme une montagne, un homme, la mer; ཀ་སྣང་བ་ *similitudo,* ressemblance; ཀ་ཀ་(བ) *materia nondum formata, sicut fœtus, embryo,* matière non encore formée, embryon. (*vulg.* འདྲ་ ཡ་འདྲ་)

ལྟས་ ཀ་མ་ མཚན་ཀ་=*vulg.* རྟགས་ *Signum, indicium, prognosticon,* signe, marque, pronostic; ཀ་མ་བརྟགས་ *v.* སྟོན་ *v.* བཤད་ *diagnosticare,* faire le diagnostic; ཀ་ངན་བཟློག་ *mala signa avertere,* détourner les mauvais présages; ཀ་ལེགས་ *v.* བཟང་བྱུང་ *bonum præsagium advenit,* il est arrivé un bon présage; ཀ་མཁན་ *saga, præsagia explicans homo,* diseur de bonne aventure; ཀ་དུས་ *sign., præsagiorum tempus, epith. pro crepusculo,* le temps des présages, le crépuscule.

ལྟིར་ ཀ་བ་ ལྡིར་ *Inflatio, superbia,* enflure, orgueil; ལྟོ་ཀ་སྐྱེས་བཀང་ *venter inflatus,* ventre enflé; ཀ་བའི་སེམས་ *mens inflata,* enflé d'orgueil.

ལྟུ་ *abbrev. pro* ལྟ་བུ་ *Sicut, similis,* comme, semblable.

ལྡང་ ཀ་བར་(བྱེད་), *præt.* ལངས་ (*vulg. in omni*

casu) Cadere, labi, tomber; ¶་བྱེད་ *quod cadit, epith. pro foliis,* ce qui tombe, v. g. les feuilles; མཐོ་ནས་ལྟུང་ *ab alto cecidit, vel vulg. ab alto cadere,* tombé, tomber de haut.

ལྟུང་བ་ *Lapsus, culpa,* chute (morale), faute; ཉེས་¶་ *peccatum, crimen,* péché, crime; ¶་འབྲས་ *fructus, consectaria culpæ,* suites d'une faute; ¶་གིས་གོས་ *v.* སྦགས་པ་ *a peccato maculatus,* entaché de péché; ¶་བཤགས་ *pœnitentia pro peccatis,* pénitence à faire pour les péchés; ¶་བཤགས་ཀྱི་སངས་རྒྱས་སོ་ལྔ་ 35 *Buddhæ confessionis, peccatis ignoscentes,* les 35 Buddhas de confession, qui pardonnent les péchés. (Schl). (?)

ལྟུང་རྡུས་ A = R ¶་འབྲལ་ *Sine casu,* sans faute ni déchet; = གཏེབ་སྨྲ་བ་ *sine intermissione loqui, cum constanti vigore loqui,* parler sans se lasser, sans faiblir.

ལྟེ་བ་ *vulg. Umbilicus,* nombril; ¶་བའི་ཁུང་བུ་ *umb. foramen,* le trou du nomb.; གླ་བའི་¶་¶་=གླ་རྫེ་ *moschi sacculus,* vessie de musc (située au nombr.).

ལྟེ་བ་ = དབུས་ *Centrum, cardo,* centre, gond; དཀྱིལ་འཁོར་གྱི་¶་¶་ *circuli centrum,* centre d'un cercle; རང་འཐག་གི་¶་¶་ *molæ cardo,* le pivot d'une meule; སྒོའི་¶་¶་ *portæ cardo,* gond de porte; སའི་¶་¶་ *centrum terræ,* le centre de la terre. *(J. epith. pro Thibeto, pro Lhassa, pro palatio Dalai-lamæ, et pro quibusdam regibus Thibeti.)*

ལྟེང་ཀ་ *vulg.* རྫིང་. *Stagnum manufactum,* réservoir, étang creusé par l'homme.

ལྟེང་རྒྱས་ *Nom. alicujus Buddhæ,* nom de quelque Bouddha.

ལྟེངས་ *Nom. loci in India,* nom de pays.

ལྟེབ་ ¶་པར་ *Plicare,* plier; ¶་ཚ་ *plicatura, sinus,* pli. *(Vid.* ལྟབ་*)*

ལྟེམས་ ¶་¶་ *Plenus, abundans,* plein, abondant; ¶་པ་ (ཉིད་) *plenitudo, abundantia,* plénitude, abondance; ¶་གྱིས་གང་ *usque ad summum impletus,* rempli jusqu'au bord.

ལྟེམས་རྒྱང་ *Animi inconstantia, humor, morositas,* inconstance, humeur, morosité; ¶་¶་བྱེད་(པར་) *cum inconst. agere,* agir par caprice.

ལྟོ་ ¶་འདོད་ *Cibus, et præsertim oriza (vulg. Sik.),* nourriture, riz cuit; ¶་གཡོག་''' ཟ་ *cibum præparare, manducare,* préparer, manger la nourr.; ¶་གོས་ *v.* རྒྱབ་ *cibi et vestes,* nourriture et vêtements; གླ་¶་ *salarium et cibus,* salaire et nourriture; ¶་འདོད་ཆེ་ *fames, aviditas cibi,* grand besoin de manger; ཞིམ་¶་མཁན་ *eduliorum amator,* gourmet; ¶་རྒྱབ་སྐྱིད་ *cibis et vestibus lætatus, ep. pro magno*

viro, qui prend son plaisir dans la nourriture et les habits, un grand homme; ¶་བཟོ་མི་ཤེས་ *cibum præparare nescit, orizam coquere nescit,* il ne sait pas préparer la nourrit.; ¶་བཅུད་ *substantialis cibus,* nourrit. substantielle; གྲོ་ཕྱེ་¶་བཅུད་ཆེན་པོ་ *tritici farina (panis) est cibus valde substantialis,* le pain est une nourriture très substantielle.

ལྟོ་བ་ *vulg. E., (ཕོ་ vulg. Sik.) Venter, stomachus,* ventre, estomac; ¶་(བ་) སྟོང་(པ་) *vent. vacuus, jejunus,* ventre vide, à jeun; ¶་གང་ *v.* གྲངས་ *venter plenus, satiatus,* ventre plein, rassasié; ¶་བ་ལྟོགས་ *venter esurit,* avoir faim; ¶་བ་གཟེར་ *v.* ཟུག་ *vent. dolet,* le ventre fait mal; ¶་འཕྱང་ *venter pendens, obesissimus,* bedaine; ¶་འགྲོ་ *supra ventr. incedens, repens, epith. pro serpentibus,* rampant sur le ventre, les serpents; ¶་བ་འདྲེན་ *v.* ཤོང་ *v.* བཤལ་ *vent. laxatur, diarrhœa,* avoir la diarrhée; ¶་འཕྱེ་(ཆེན་པོ་) (S) Mahoraga, *dracones vel serpentes hominibus superiores,* dragons, serpents supérieurs aux hommes; ¶་ཕྱེ་འཁོར་ལོ་ཅན་ *iid. cum magnis circulis, epith. pro serpentibus,* les mêmes avec des anneaux; ¶་འགྲོ་དེ་ཟས་ཅན་ *serpentes manducans, epith. pro aquila,* qui mange les serpents, l'aigle; ¶་འཕྱང་ *syn. pro filio majori dii* དབང་ཕྱུག, gros ventre, fils aîné de Vishnou.

ལྟོ་ (J.) *Tragopogon,* espèce de légume, salsifis.

ལྟོགས་ *vulg. Esurire,* avoir faim; ¶་འབྱེད་ *appetitum aperire, excitare,* exciter l'appétit; ཨ་¶་ ཨ་¶་མ་¶་ *esurisne?* avez-vous faim? ¶་དགས་ ཤུགས་པ་¶་བྱུང་ *valde esurio, esurivi,* j'ai très faim; མི་¶་ *non esurio,* je n'ai pas faim; ¶་ཤི་(འགྲོ་) *fame intereo,* je meurs de faim; ¶་ཀྱིས་ཤི་ *fame periit, mortuus est,* il est mort de faim; ¶་པ་ *fames, esuries,* faim. *Syn. sunt:* བྲུ་བ་ཚོ་བ་ བཀྲེས་པ་ *esuries,* faim; ཟས་ལ་བརྐམས་པ་ *cibum appetens,* désirer de la nourriture.

ལྟོང་ ¶་ཁ་ *Incisio, depressio,* entaille, dépression; རི་ *v.* ལ་¶་ *ead. in monte, et in summitate montis,* dentelures du sommet des montagnes; མདའ་¶་ *incisio sagittæ,* coche d'une flèche; ¶་མཁས་ *peritus sagittandi,* habile à tirer des flèches.

ལྟོངས་ (J.) *Summitas, vertex,* sommet.

ལྟོབ་ ¶་ཅིག་ *imp. verbi* ལྟབ་ *Plica,* plie.

སྟོས་ ¶་ཤིག་ *imp. verbi* སྟ་ *Vide, aspice,* vois, regarde; རེ་¶་ *sperans aspice, i. e. eleemosynam pete,* regarde avec espoir, c.-à-d. demande l'aumône.

སྟོས་ *instr. pro* སྟོ་ཡིས་ *Venter, stomachus, a ventre, stomacho,* le ventre, l'estomac; ¶་འགྲོ་ *super ventrem repere,* ramper sur le ventre.

སྟོས་པ་ *Relatio ad,* relatif à; ¶་¶་ཡོད་ *v.* ¶་ཅན་ *relat. habens,* qui a relation à; ¶་ ¶་མེད་ *sine relat.,* sans relation avec, *syn. pro* རྒྱུན་མི་ཆད་ *perpetuus,* perpétuel.

སྟ་ *Femur,* fémur; ¶་ཟུར་ *coxendix,* le col du fémur, hanche; ¶་ཟུར་ཡན་ཆད་ *a coxend. et supra,* depuis la hanche et au-dessus (d'elle).

སྟ་གོན་ ¶་¶་བྱེད་(པར་) *Præparare, disponere opera, etc. dispositio,* préparer, disposer, arrangement.

སྟ་ན་ཀ་ཙ་ (S) *Mamma,* mamelle.

སྟ་རེ་ ¶་རེ་ *vulg.,* ¶་སྟོ་ ¶་གྲི་, *in comp.* སྟར་ *Securis,* hache; སྟར་སོ་ *sec. acies,* son tranchant; སྟར་ལྟག་ *sec. dorsum,* son dos; ¶་མིག་ *sec. foramen,* son œil; ¶་ཡུ་ *sec. manubrium,* son manche; ¶་རེ་རྣོན་པོས་གཅོད་ *v. vulg.* བཙད་ *sec. acuta secare,* couper avec une hache aiguisée; ¶་¶་རྟུལ་པ་ *sec. obtusa,* hache émoussée; དགྲ་སྟ་ *sec. bellica,* hache d'arme.

སྟག་ ¶་ཕོ་ *m.* ¶་མོ་ *f. Tigris,* tigre; ¶་ཕྲུག་ *pullus tigrid.,* son petit; ¶་ལྤགས་ *tigr. pellis,* sa fourrure; ¶་རིས་ ¶་ཐིག་ལེ་ *maculæ pellis tigrid.,* les taches de sa peau; ¶་རིས་འདྲེས་ *versicolor sicut pellis tigr.,* bariolé comme une peau de tigre; ¶་ཟ་ *tigridis comestor, epith. pro leone,* qui dévore le tigre, le lion. — *Syn. pro tigride sunt:* ཏྲ་ཧྲ་ *et* ཤ་ བདུལ་ *feras domans,* qui dompte les bêtes sauvages.

སྟག་དུས་ *Hora* 3^a *matutin.,* 3 heures du matin; ¶་ཟླ་ *luna* 11^a, le 11e mois; ¶་ལོ་ *annus* 3us *cycli duodenarii,* la 3e année du cycle duodénaire.

སྟག་ཆས་ (J.) *Utensilia parva ab hominibus ad cingulum delata,* petits objets attachés à la ceinture.

སྟག་ཚོད་ A = R སྨད་འབྱིན་ *et* སྨོད་པ་ *Contemptus, contemnere,* mépris, mépriser.

སྟག་པ་ ¶་ཤིང་ (Cs.) *Betula arbor,* bouleau. *(In E. betula dicitur* གྲོ་ཤིང་*) (forte est error pro seq.)*

སྟག་མ་ཤིང་ *Rhododendron nivosum,* rhododendron des neiges; ¶་མའི་མེ་ཏོག་... ལོ་མ་ *ejusd. flores, folia,* ses fleurs, ses feuilles.

སྟག་སྡེའི་རྫོང་ *Nom. residentiæ ducis vectigalium in pago* བལ་སྤྱོང་, *in ditione* འབའ་,

ad locum ཚྭ་ཁ *(salis fodina), ad ripas fluminis* སྨྲ་ཆུ་ *(29° 21m lat. N.)*, nom de lieu.

སྟག་ཚང་ *Nom. loci in* གཙང་གཡིས་, *in districtu* སྐར་ཁོག *(Kiang-k'hă)*, nom de lieu.

སྟག་གཟིག་=ད་ཟིག་ *Persia*, la Perse.

སྟག་ཟིལ་ = སྟང་ཟིལ་ *Nom. lapidis argentiferi (color. nigri)*, minerai noir d'argent.

སྟག་ལུང་ *Nom. regionis in Sept., nom. sectæ religiosæ*, nom de lieu, nom de secte.

སྟག་ཤ་ *Herba medicinalis*, herbe médicinale.

སྟག་ཤར་ = དར་བ་ *Adolescens, adolescentia*, jeune homme, adolescence.

སྟག་སོ་ *Instrumentum textoris, radius*, navette du tisserand.

སྟགས་ *Species oblationis farinæ*, offrande de farine.

སྟང་ཟིལ་ སྟག་ཟིལ་ *Lapis niger argentiferus*, minerai noir d'argent; ¶་རི་མོ་བྱེད་ *iste lapis est floridus*, cette pierre est ornée de dessins.

སྟངས་ = ལུགས་ *ambo vulg. (vid. etiam* ལྟ་ ལྟངས་*) Modus, forma*, manière, forme; བཞུགས་ *v.* འདུག་¶་ *sedendi modus*, manière d'être assis; མིག་གིས་ལྟ་¶་བྱས་ནས་ *cum aliquo modo aspexisset*, ayant regardé d'une certaine manière; སྟབས་¶་ ¶་སྟབས་ *mod. agendi, vires exercendi*, manière d'agir, de s'exercer; ¶་ཐབས་ *apparatus*, apparat; མི་¶ ཐབས་ཆེན་པོ་ *homo magni apparatus amans*, amateur de grand apparat.

སྟངས་བྱེད་ *Modum facere, i. e. imitari, mimum facere*, imiter, singer; མི་བཤད་¶་བྱེད་ = ཁ་ལོག་བྱེད་ *alicujus loquendi modum imitari*, imiter la manière de parler; འགྲོ་¶་བྱེད་ *alicujus incedendi modum fingere*, singer quelqu'un dans sa démarche.

སྟད་ ¶་པར་ *præt., futur.* བསྟད་, *imp.* སྟོད་ *Imponere, sternere*, mettre, étendre, étaler; རྟ་ལ་སྒ་¶་ *v. vulg.* ཀྱབ་ *equo ephippium imponere*, mettre la selle à un cheval; ཁལ་མ་ལ་ཀྱབ་¶་ *jumento onus impon.*, charger un animal; སྟན་¶་ *tapetem sternere*, étendre un tapis.

སྟད་མོའི་ཟླ་ *Epith. pro 9a luna*, 9e lune.

སྟན་ བཞུགས་¶་=གདན་ *vulg. Matta, tapes, pulvinus*, natte, tapis, coussin; འབོལ་¶་ *præfultus pulv.*, coussin rembourré; རྩབ་¶་ ¶་རྩབ་པོ་ *tapes, etc. rudis*, tapis grossier; ¶་འདིང་ *tap. sternere*, étendre un tapis; ¶་ལ་བཞུགས་ *v.* འདུག་ *supra pulv. sedere, præsidere*, être assis sur un coussin, présider; ¶་ལ་མཆིས་ *v. vulg.* ཐོབ་ *præsidentiam, potestatem obtinere*, obtenir la présidence, le pouvoir; ¶་ནས་ལང་ *e pulvino surgere*, se lever.

སྟན་ཛྲ་བོ་ *Nom. stellæ vel constellationis*, n. d'étoile ou de constellation.

སྟབ་བ་=ཧབ་པ་ *Festinatio, trepidatio*, hâte, agitation; ¶་པར་ *festinare, festinanter*, se hâter, vitement; ཚིག་¶་ *præcipiti voce loqui*, parler vite; ¶་¶་ *celerrime*, très promptement.

སྟབ་པ་ A = R སྟོབ་པ་བྱེད་ *et* གཏེར་ནས་སྟེར་ *Alicui in fidem dare*, confier à quelqu'un.

སྟབས་ = ཐབས་ = སྟངས་ *v.* ལྟངས་=ཚུལ་= ལུགས་ *Modum, medium, via*, manière, moyen; ¶་ཅིག་ *uno modo, simul*, de la même manière, ensemble; ¶་སུ་ = སྐབས་སུ་ *occasione data, quando*, à l'occasion, quand.

སྟམ་ཟླ་ཡ་ (S)= ནོན་གཅིག་ *Pressio, oppressio*, pression, oppression. (?)

སྟར་ *pro* སྟ་རི་ *v.* རེ་ *Securis*, hache. *(Vid. supr.)*

སྟར་ཀ་ *v.* ཀ་ *v.* ཁ་ *vulg. Nux*, noix; ¶་ཤིང་ *v.* ཐུང་ *v.* ལྡང་ *juglans, nux (arbor)*, noyer; ¶་ཀོག་ *nucis putamen*, coque de noix; ¶་སྙིང་ *nux interior (pars edibilis)*, l'intérieur (la chair) de la noix; ¶་¶་འཆག་ *nucem frangere*, briser une noix; ¶་ཁུ་ *oleum ex nuce*, huile de noix; ¶་འབུ་ *papilio viridis cum maculis fulvis, supra juglantem vivens*, espèce de papillon vert.

སྟར་ ¶་བར་, *præt. futur.* བསྟར་, *imp.* སྟོར་ *Per series disponere, ordinare*, mettre en ordre, en rangs; སྟར་བ་ *series, ordinatio*, série, arrangement; ¶་བརྒྱུས་ *funis, series granorum rosarii, torquis, etc.*, corde, série de grains d'un chapelet, d'un collier, etc.; ¶་ལ་རྒྱུད་ *per series ord., disponere*, disposer en séries.

སྟར་བུ་ ¶་ཞུན་ *Hippophæ Ramnoides, species rubi et baccæ spinosæ.*

སྟར་ཞུན་ *Nom. arboris*, nom d'arbre.

སྟི་ བསྟི་ *(in verbis comp.), Honor, veneratio*, honneur, vénération; བཀུར་¶་བྱེད་ (པར་) *honorare, venerari*, honorer; མཆོད་བཀུར་¶་བྱེད་ *ex religione venerari, adorare*, honneur religieux, adoration.

སྟིའུ་ སྟིའུ་ *Securricula, in quibusdam locis etiam dicitur de ave huppupa*, petite hache, la huppe (oiseau); ཡར་¶་སྣད་ སྟ་ *instrum. fabri ad lignum fodiendum et dolandum*, instrument de menuiserie.

སྟིང་ ¶་བར་, *præt.* བསྟིངས་, *fut.* བསྟིང་ *imp*· སྟིང་(ཅིག་) སྟིངས་(ཤིག་) *Increpare*, réprimander, gronder; ¶་བ་ *increpatio*, réprimande; ¶་བ་པོ་ *v.* མཁན་ *qui reprehendit*, grondeur; ¶་འོས་པ་ *increpat. dignus*, digne de reproche.

སྟིབ(ས་)པ་ (J.) *Sacrificium offerre*, offrir un sacrifice.

སྟིམ་ ¶་པར་, *præt.* བསྟིམས་, *fut.* བསྟིམ་, *imp.* སྟིམ་ཞིག་ སྟིམས་ཤིག *Penetrare, pervadere, inficere,* pénétrer, se répandre, infecter; ¶་པ་ *penetratio, diffusio,* pénétration, diffusion; ¶་བྱེད་ *quod penetrat, etc.,* ce qui pénètre, etc.; ཐུགས་ ཆོས་ཉིད་ཀྱི་ཀློང་དུ་¶་ *mens in immensitate essentiæ religionis absorpta est,* l'esprit est absorbé dans l'immensité de l'essence de la religion.

སྟུ་=མངལ་ *(vulg. indecens) Vulva, pudenda muliebria,* la vulve; ¶་ཆུ་ *v.* ཁྲག་ *menstruæ,* les règles des femmes; ¶་ནད་ *morbus vulvæ,* maladie de la vulve.

སྟུག་པ་ *v.* པོ་=འཐུག་པོ་=ཁྲོད་ *vulg. Densus, aggregatus,* dense, aggloméré; ནགས་(ཚལ་)¶་པོ་ *sylva densa,* forêt épaisse; མུན་¶་(པོ་) *obscuritas profunda,* obscurité profonde; གཉིད་¶་ *somnus prof., gravis,* sommeil lourd, profond; དཔལ་¶་ *magna nobilitas,* grande noblesse; ¶་ཁྲོད་ *aggregatione densus,* nombreux, dru. *(Pro densitate liquidorum dicitur* སྐ་(མོ་)*)*

སྟུང་ ¶་བར་, *præt.* བསྟུངས་, *fut.* བསྟུང་, *imp.* སྟུངས་ *Abbreviare,* abréger; ¶་བ་ *abbreviatio,* résumé, raccourcissement; ཉུང་ཉུང་¶་བྱེད་ *v. vulg.* ཐུང་ཐུང་བྱེད་ *v.* བཙོ་ *breviare,* racc. *(Vid. vulg.* ཐུང་*)*

སྟུད་ ¶་པར་, *præt. fut.* བསྟུད་ *Iterare, repetere,* renouveler, répéter; ¶་དུ་ *v.* པར་ བཟོ་...བཤད་.....ན་ *sæpe, iteratis vicibus facere, dicere, ægrotare,* faire, dire, être malade souvent.

སྟུན་ ¶་པར་, *præt. fut.* བསྟུན་ *Concordare, reconciliari,* être d'accord, reconcilié; ¶་པ་ *concordia,* concorde; ¶་པར་བྱེད་ *concordes reddere,* faire accorder; ¶་པའི་མཛའ་བོ་ *concordes amici,* amis intimes; དུས་ལ་¶་པ་ *tempore opportuno,* au temps opportun. *(Vid.* མཐུན་པར་ *vulg.)*

སྟེ་ *Post* ག་ *et* ང་ *et vocales, indicat pl. perf. tempus,* un des signes du plus-que-parfait; *v.g.:* འདུག་¶་ *cum sedisset,* quand il se fut assis; འགྲེང་¶་ *cum surrexisset, elevasset,* quand il se fut levé, quand il eut élevé; ད་¶་ཞག་བདུན་ན་ *ab hoc momento usque in 7 dies,* dans 7 jours à partir de ce moment.

སྟེ་ ¶་པོ་ སྟེའུ་ སྟེའུ་ *Securricula,* petite hache.

སྟེགས་ ¶་བུ་ *Sustentaculum, repositorium alicujus rei,* support, étagère; འདུག་¶་ *sedes,* siège; ཐོར་...སྣོད་¶་ *tabellæ pro scutellis, vasibus,* rayons pour ranger la vaisselle; གསོལ་ *v.* ཟ་¶་ *mensa ad manducandum,* table à manger; རྐང་ *v. hon.* ཞབས་¶་ *scabellum,* es-

cabeau; ཀ་…གདུང་¶་ *basis columnæ, sustent. trabis*, base de colonne, support d'une poutre; མདུན་¶་ *id cui aliud innititur, ad fulciendam rem inserviens*, support, étai; མཆོད་¶་ *mensa oblationum, altare*, autel; སྣང་རྡོད་¶་ *candelabrum*, chandelier; རྟག་¶་པ་ *qui doctrinam perpetuæ durationis sectantur*, sectateurs de la perpétuité des êtres.

སྟེགསོ་ *quandoq. significat: Clunes, crura, (sustentacula corporis)*, les fesses, les jambes.

སྟེང་ ¶་མ་ *v.* ཀ་ *v.* དེ་ *vulg. Pars superior, apex, superficies*, la partie supérieure, sommet, superficie; ¶འོག་ *pars sup. et inferior, supra et infra*, le dessus, le dessous; ¶་ནས་ *e superiori*, de dessus; ཁང་¶་ *pars super. domus, tectum*, toit; ¶་ཐོག་ *contignatio sup.*, étage supér.; ¶་འཛིན་ *tectum sustinens, columna*, soutien du toit, les colonnes; ¶་(དུ་) བཞག་ *superponere*, superposer; ¶་བཀབ་ *conopæum supra idola, baldaquinum*, baldaquin; ¶་འཕྱོ་ *supernatans, epith. pro fluctibus*, surnageant, c.-à-d. les flots.

སྟེང་རྐང་ *(pedes superni)* = ཐྲ་ *Quoddam animal*, qui a les pieds en haut, un animal (fabuleux).

སྟེན་ *vulg.* ¶་པར་, *præt. fut.* བསྟེན་ *(vid.* རྟེན་*) Inniti, fidere, addici*, s'appuyer sur, se fier à, s'appliquer à; ¶་པ་ *fiducia, addictio*, confiance, application; སློབ་དཔོན་…རྒྱལ་པོ་…རང་ལ་¶་ *doctori, regi, sibi ipsi inniti, fiduciam habere, etc.*, s'appuyer sur, mettre sa confiance en un maître, un roi, soi-même; འདོད་ཆགས་…དགེ་བ་¶་པ་ *libidini, virtuti addici*, être adonné à la licence, à la vertu; གཡོག་པོ་ལ་¶་ *servo fiduciam habere*, mettre sa confiance en un serviteur.

སྟེམ་ ¶་པར་, *præt.* སྟེམས་ (J.) *Sustinere, firmum reddere*, soutenir, rendre ferme, solide.

སྟེམས་ བྱད་¶་ *Maledictio*, malédiction; ¶་¶་རྒྱབ་ *maledicere*, maudire.

སྟེའུ་=སྟེའུ་ *Securricula (vulg.)*, hachette.

སྟེར་ ¶་བར་ *Dare, præsentare*, donner, offrir; ¶་བ་ *donatio*, don; ¶་སྤོད་ *in dando audax, generosus*, généreux, prodigue; ¶་སྐྱེད་ *dona augens, ep. pro matre*, qui multiplie ses dons, une mère; ཟས་…ནོར་¶་ *cibos, divitias dare*, donner des vivres, des richesses.

སྟེར་ དེར་ *vulg. E. Redditus agrorum a villico solvendus*, revenus des terrains; ¶་འཛལ་…ལེན་ *reddit. solvere, accipere*, payer, recevoir ces revenus; ¶་ག་

ཆད་ཡིན་ *quantus sit reddit. agrorum?* quel est la rente à payer?

སྣོར་ *in arithm. Addere, additio,* ajouter, addition.

སྟོབས་ ~་པ་ *Bonus*, bon; ~་དབང་ A=R རང་ཤུགས་ *propria vis, vigor, per se faciens*, énergie propre, agir par ses forces naturelles. *(Sch. power of fate.)*

སྟོ་ ~་བ་ *Momentum*, importance; ཅི་~་ *quid tua refert, importat?* que vous importe? ཅིའང་མི་~་ *nihil refert, importat,* n'importe, peu importe.

སྟོང་ *vulg.* ~་ཕྲག་ 1000, ~་~་གཅིག་གཉིས་ 1000, 2000, *in libris dicitur* ཆིག་~་ 1000, ཉི་ *v.* ཉིས་~་ 2000; ~་དཔོན་ *dux* 1000 *militum*, chef de 1000 soldats ou familles; ~་ནས་གཅིག་ ནས་ཁལ་~་~་གཅིག་ 1000 *modii hordei*, 1000 boisseaux d'orge; ~་སྲེད་~་ནག་ *myriapodi insecti*, les myriapodes.

སྟོང་འཛལ་ *Mulcta pro homicidio*, amende pour l'homicide; ཁོ་རང་གིས་མི་གཅིག་བསད་ཡོད་ད་དངུལ་སྲང་གཉིས་བརྒྱ་~་འཛལ་དགོས་ *ille hominem occidit, nunc 200 uncias argenti in mulctam solvere debet*, il a tué un homme, maintenant il doit payer une amende de 200 onces d'argent.

སྟོང་ *vulg.* སྟོངས་, *præt.* བསྟོངས་ *Vacuatus, vacuus*, vidé, vide; ~་ཉིད་=ཡེ་འབྱམས་ *valde diffusus*, très diffus; *et* ~་ཉུག་མ་ *naturalis, non artefactus*, naturel, non fabriqué; ~་པ་ཉིད་ *doctrina de nihilo et inanitate entium*, doctrine soutenant l'inanité des êtres, et qu'ils ne sont que des apparences, *per oppos. ad* སྣང་ཛབ་ *doctrina realitatem entium admittens*, doctrine qui soutient la réalité des êtres; ས་~་པ་ *terra vacua, inculta*, terre vide, inculte; ལུང་པ་~་པ *vallis deserta*, vallée déserte; བསྟོངས་པའི་མཚོ་=མཚོ་~་པ་ *lacus vacuus*, lac vide, desséché; ཁལ་མ་~་པ་ *animalia sine onere*, animaux à vide, non chargés; དཔོན་པོའི་ཐ་ལག་པ་~་པ་འགྲོ་མི་ཕོད་ *coram duce vacuis manibus (sine munere) adstare non audeo*, je n'ose me présenter les mains vides devant le chef; ལྟོ་~་ *venter vacuus, jejunus*, ventre vide, à jeun; དོན་གྱི་~་པ་=དོན་མེད་ *sine causa, negotio*, sans raison, sans affaire; ཟད་པའི་~་ *finitus*, fini.

སྟོང་སྐུད་ *(vulg. E.)* ~་སྐུད་ *Filum sericum*, fil de soie; ~་~་(གྱིས་)རི་མོ་འབྲི་ *cum filo serico acupingere*, broder en fil de soie; ~་~་གཅུ་ལ་གཅིག་ *fili ser. unus fascis*, un écheveau de fil de soie.

སྟོང་གྲོགས་ *v.* རོགས་ *v.* པ་ *Socius, assistens, auxiliator*, compagnon, assistant, aide; ~་~་མཛད་པར་ *aliquem adjuvare*, aider quelqu'un.

སྟོང་ཐིལ་ (J.) *Coridalis melifolia.*

སྟོད་ ¶་ཅིག་ *imp. verbi* སྟོད་ *Impone, sterne,* mets sur, étends; རྟ་སྒ་¶་ *equo ephippium impone,* selle le cheval.

སྟོད་ *vulg. Pars superior, prior, anterior alicujus rei (per oppos. ad* སྨད་ *pars inferior, etc.),* la partie supérieure, antérieure; ས་¶་ *superior pars vallis, regionis (relative ad decursum aquarum),* le haut d'un pays, d'une vallée (vers les sources des cours d'eau); ¶་པོ་ *v.* པ་ *incola hujus regionis et speciatim Thibeti,* habitant des pays hauts, et spécialement du Thibet; ¶་བོད་ བོད་¶་ *Thibetum superius,* le Thibet supérieur; *(cum istud vocab. ubique pronuntietur* Teu-peu, *hinc prob. invenitur etymologia nominis Thibeti),* ¶་གོས་ *vulg. v.* གཡོགས་ = ཟླ་གོས་ *vestis superior, et pro super. parte corporis,* habit de dessus et pour le haut du corps; ¶་འགག་ *indusium lamarum manicis carens,* gilet sans manches des lamas; ཟླ་""མཚན་¶་ 1a *pars mensis, noctis,* la première partie du mois, de la nuit; ¶་འཚོགས་ *v.* འཛོགས་ *in fastigium pervenit (perfectionis, dignitatis, cœli),* il est parvenu au sommet (de la perfection, des dignités, du ciel).

བསྟོད་ ¶་པར་ *vulg., præt. fut.* བསྟོད་ *Laudare, extollere,* louer, exalter; ¶་པ་ ¶་བསྔགས་ *laus,* louange; རང་¶་གཞན་སྨོད་བྱེད་མཁན་ *sui laudator et aliorum contemptor,* qui se loue et méprise les autres; ¶་རག་གཏོང་ *laudare aliquem,* louer quelqu'un; ¶་(པའི་)གླུ་ *cantus laudis,* chant de louange.

སྟོན་ ¶་ཁ་ *v.* ཀ་ *vulg.,* ¶་དུས་ *Autumni tempestas,* l'automne; ¶་ཐོག་ *messis aut.,* moisson d'aut.; ¶་ཟླ་ར་བ་ 1us *mensis aut.,* le 1er mois de l'aut.; ¶་ཟླ་འབྲིང་པོ་ *medius,* 2us *mensis aut.,* le 2e mois d'aut.; ¶་ཟླ་ཐ་ཆུང་ *ultimus,* 3us *mensis aut.,* le dernier mois d'aut. *Syn. pro autumno sunt:* འབྲས་ལྡན་ *frugifer,* qui donne les fruits; འབྲས་བུ་སྨིན་པའི་དུས་ *tempus maturitatis fructuum,* temps de la maturité des fruits; གསེར་ལྡན་མ་ *auratus,* doré.—*Alia syn. ex aut. sumpta,* ¶་ཀྱི་དབྱངས་སྙན་ *aut. harmonia, epith. pro anate,* l'harmonie de l'aut., le canard; ¶་འབྲིང་དབྱུག་གུའི་ཟླ་ *mensis medii aut. virgas producens,* 9a *luna,* le 9e mois, produisant une forte végétation au milieu de l'aut.; ¶་ར་སྨིན་པའི་ཟླ་ 8a *luna in principio aut.,* la 8e lune au commencement de l'automne.

སྟོན་ ¶་པར་, *præt. fut.* བསྟན་ *(vulg. dicitur in omni casu) Ostendere, docere,* mon-

trer, enseigner; ~་པ་ *instructio, ostensio, et etiam magister, epith. pro* ཤཱཀྱ་, instruction, montre, maître, *Sha-kia;* རྗེན་པ་~་པ་ *doctrina nuda, clara, evidens, axioma,* doctrine évidente, axiome; ~་པ་ *v.* པ་པོ་ *v.* མཁན་ *doctor, magister,* docteur, maître; ལྷ་དང་མི་རྣམས་ཀྱི་~་པ་ *spirituum et hominum doctor,* docteur des génies et des hommes; ཆོས་~་ *v. vulg.* བསྟན་ *religionem docere,* enseigner la religion; རི་མོ་...ཡི་གེ་...དཔེ་ཆ་...མཚོན་ཆ་ང་ལ་~་རོགས་གྱིས་ *ostende mihi, quæso, imagines, libros, arma,* veuillez me montrer les images, les livres, les armes; སྒོ་ལྷོ་ཕྱོགས་ལ་~་ *porta ad meridiem respicit (merid. ostendit),* la porte est tournée vers le sud; ~་པ་ཤེས་རབ་ *doctor sapiens, nom. fundatoris sectæ* བོན་པོ་, docteur savant, nom du fondateur de la secte Peunbo.

སྟོན་ ~་མོ་ *vulg. Festum, epulæ, convivium,* fête, repas; ~་~་བྱེད་ *v.* འབུལ་ *conviv. facere, offerre,* faire un grand repas; དུས་~་ *dies festus, epularum,* jour de fête, de repas; ~་~་བཤམས་ *conv. parare, apponere,* préparer, servir un repas; ~་~་འགྱེད་ *cibos distribuere,* distribuer des vivres; བག་~་ *conviv. nuptiarum,* repas de noces; གཤིན་ *v.* ཤི་~་ *conviv. funebre,* repas de funérailles; ཁང་~་ *conv. occasione domus ædificatæ,* repas à la fin d'une construction de maison; རབ་~་ *conv. post aliquod negotium magni momenti,* à la fin d'une affaire importante; དགའ་~་ *prandium ad lætandum,* repas de réjouissance.

སྟོབ་ ~་པར་, *præt.* བསྟོབས *fut.* བསྟོབ་, *Tradere, dare,* livrer, donner; བསོད་སྙོམས་~་(པར་) *eleemosynam dare,* donner l'aumône; ཟས་~་པར་ *cibum præbere, nutrire,* nourrir; བཀུར་སྟི་~་ *honorem dare,* rendre honneur.

སྟོབས་ ~་པོ་ ~་རྩལ་ *(vulg.) Fortitudo, vis, efficacia, capacitas,* force, énergie, efficacité, capacité; ལུས་~་ *vires corporeæ,* forces corporelles; སྙིང་~་ *animi fort.,* force d'âme; ~་པ་ *v.* ཅན་ *v.* ལྡན་ *fortis, potens, et nom. propr.* (S) Balarama *et* Baladeva, fort, puissant, et nom propr. de divinités; ~་ལྡན་གནས་ *habitatio horum geniorum,* la demeure de ces génies; *et syn. pro* ས་འོག་ *loci inferiores terræ,* l'enfer; ~་ཆུང་ *v.* མེད་ *debilis,* débile; ~་(རྩལ་)བཞག་ *vires elicere, conari,* s'efforcer, montrer sa force; ཞལ་ང་~་ ཁ་~་པོ་ *ore, sermone potens,* puissant en parole; ~་བཅུ་ 10 *vires, attributa (geniorum),* les dix capacités (des génies); ~་འཕེལ་དཀྱ

inimicus cujus vires augescunt, ep. pro ཁྱབ་འཇུག, ennemi dont les forces augmentent, Vishnou; ¶་ལྡན་དགྲ *inimicus potens, epith. pro equo dii* བརྒྱ་བྱིན, ennemi puissant, le cheval d'Indra; ¶་ངན *vis infausta, epith. pro* ཨུད་པ་ལ *lotus*, énergie mauvaise, le lotus; བཞུ་¶ *liquefaciendi, digerendi potestas*, qualité de pouvoir se fondre, digérer; སྨན་གྱི་...གསོལ་བའི་¶ *medicinæ, precum efficacia*, efficacité des prières, d'une médecine.

བརྡོར ¶་བར, *præt.* ¶་སོང *Perdere, errare, projicere*, perdre, errer, rejeter; སེམས་¶ *animo deficere*, tomber en faiblesse; སོ་¶ *dentes perdere*, perdre ses dents; ¶་བཞག *rejice, projice*, rejette; ལམ་¶ *a via errare*, se tromper de route; ཆོས་¶ *a religione recedere, illam relinquere*, abandonner la religion; ¶་ས་མེད *non est locus errandi, derelinquendi*, il n'y a pas à se tromper, à abandonner; ¶་ཁང *locus pro dejectionibus, latrina, cloaca, stillicidium*, latrines, égout, gouttière.

བརྡུས=ལེགས་པ *Bonus*, bon. *(Forte instr. pro* བརྡུ་ཡིས *magni momenti?)*

བརྟས་བ, *præt.* རྟས A=R རྒྱས་པ *Abundans, fortis, magnus, corpulentus*, abondant, fort, grand, replet; ཤམས་¶ *obesus*, obèse, corpulent; ¶་བ་བྱེད་པར *vires, potentiam elicere*, montrer sa force, son pouvoir; བག་ཆགས་¶་བ *passio magna, violenta*, violente passion; འགྱོད་པ་¶་¶ *contritio vehemens*, grand repentir.

བརྟག *futur. et* བརྟགས *præt. verbi* རྟག་པར, *etiam* ¶་པར *v. act.*, ¶་དཔྱད ¶་པ་གྱིས *Considerare, investigare, probare*, examiner, éprouver; ¶་(དཔྱད་)པ་ དཔྱད་པ *consideratio, examen, probatio*, considération, examen, épreuve; མ་¶་པར *absque examine, vel inconsiderate*, sans examen, inconsidérément; *(cuj. syn. sunt:* བབ་ཅོལ *verba inutilia*, paroles vaines; *et* ཀུ་ཆོས *diffidentia*, défiance); ཞིབ་མོར་¶ *minutatim investigare*, examiner en détail; ¶་པ་བརྟུལ *judicium subdere*, soumettre son jugement; རྩ་¶ *v. vulg.* རྩ *arteriam probare, tangere*, tâter le pouls; ¶་དཔྱད་པའི་གྲུབ་པ *judicii, considerationis perfectio, capacissimus*, jugement parfait, très capable.

བརྟགས *vulg.* ¶་བཞག = བཏག *et* འདོགས *Ligare*, lier, attacher; གྲི་...རྣ་ཀྱག...ཐག་པ་¶ *cultrum, inaures, funem ligare*, attacher un couteau, des boucles d'oreille, une corde; མིང་¶ *nomen lig.*,

dare, donner un nom; ཁལ་མ་ཀ་བཞག *animalia allig.*, attacher les animaux; མགོ་ *v.* འགོ་ཀ་ *caput alligare alicui, vel duci alligari, eum in protectorem sumere, et ipse protector (vulg. E.)*, attacher sa tête (à quelqu'un), c.-à-d. le prendre pour protecteur, le protecteur lui-même.

བརྟད་ (J.) *Species imprecationis contra inimicum, ponendo ejus imaginem infra idolum et precando ut occidatur*, malédiction contre un ennemi, consistant à mettre son image sous une idole, en priant qu'il soit tué; ཀ་འཛུག་པར་ *ita agere*, en agir ainsi.

བརྟད་པ་ A = R གློ་བུར་ *Subito, recens*, tout à coup.

བརྟན་ ཀ་པ་ *v.* བོ་=མི་འགྱུར་ *(vulg. physice et moraliter), Firmus, stabilis*, solide, ferme, stable; ཀ་པ་(ཉིད་) *firmitas, stabilitas, est syn. pro* བཟོད་པ་ *patiens*, fermeté, etc., la patience; ཀ་པར་བྱེད་པར་ *vulg.* ཀ་པ་བྱེད་ *v.* བཟོ་ *firmare, stabilire*, affermir; བསམ་ཀ་ *animus firm., stabilis, nom. propr. vulg.*, âme ferme, nom propre vulg.; ཀ་བཅས་ *firmiter dispositus*, fermement disposé; ཀ་བ་ཀ་པ་འདུག་ *v.* སྡང་ *columna stabilis est*, la colonne est solide; གནས་ཀ་བཅུ་དྲུག *v.* བཅུ་བརྒྱད་ 16 *vel* 18 *Sapientes qui Ceylan, Cachemire, etc. visitaverunt (Sch.), sinice vocantur:* Chè pǎ lô hán, les 16 ou 18 Sages qui ont visité Ceylan, le Cachemire, etc.; ཀ་པའི་འཁོར་ལོ་ *stabilis rota, epith. pro doctore* འཇམ་དབྱངས་, la roue solide, le docteur *Guiam-yong*; ཀ་པའི་དུག་འཇོམས་ *violenta venena domans, epith. pro* དུག་གི་སྨན་པ་ *medicus venena curans*, le médecin qui guérit des poisons violents; ཀ་པ་འཛིན་ *firmitatem habens, epith. pro terra*, qui est immobile, la terre; ཀ་པ་ཅན་ *firmus, epith. pro monte*, immuable, une montagne; དུས་ཀ་གྱི་བདེ་བ་ (J.) *æterna felicitas*, félicité éternelle; ཀ་པའི་རབ་རྫས་ *sacramentum Confirmationis (t. cath.)*, sacrement de Confirmation.

བརྟན་=གྲོགས་སོགས་བློ་གདང་རུང་བ་ *Amico, etc. mentem suam aperiens*, ouvrant son cœur à un ami, *(unde videtur quod* བརྟན་=སྟོན་ *v.* བསྟན་ *ostendere?)*

བརྟན་མ་ བསྟན་མ་ ཀ་པ་མ་ *Nom. deæ mundi*, nom de la déesse du monde, *(prob. dea mundum firmans, ei dans stabilitatem.)*

བརྟབ་ ཀ་པ་ བརྟབས་=རྟབ་ *Festinatio, anxietas, confusio*, hâte, empressement, confusion; ཀ་པ་ *festinus, etc.*, empressé; ཆོས་ཀ་པ་ *religionem turbare, contemnere*, troubler, mépriser la reli-

gion; མ་¶་པ་ A=R མི་རིངས་པ་ *lentus, tardus*, lent, tardif; ¶·¶·པོ་ཁྲིམས་གཅོད་པར་ *celerrime, sine prævio examine legem applicare, punire*, appliquer une loi, punir avec précipitation.

བརྟས་པ་=རྟས་པ་ *præt. verbi* བརྟ་བ་=རྒྱས་པ་ *Abundans, magnus, pinguefactus*, devenu abondant, grand, épais.

བརྟེབ་ *fut. verbi* རྟེབ་པར་ *Evertam, dejiciam*, je renverserai, rejetterai.

བརྟུགས་ ཐབས་¶་, *vulg. E.* འོག་¶་ *Ad angustias redactus*, réduit à l'extrémité.

བརྟུན་པ་ A = R བརྩོན་པ་ *Diligentia*, diligence, zèle; ¶·པར་ *diligenter*, diligemment; ¶·ངེས་ A=R བརྩོན་པ་སློད་ *dilig. remissa*, relâchement.

བརྟུལ་ *(vid.* བདུལ་ *et* འདུལ་*) Contundere, subjicere*, broyer, soumettre; ¶·ཕོད་ (ཅན་ *v.* པ་) *qui domare, vincere potest, potens, audax*, puissant, audacieux; ¶·ཞུགས་ *pænitentiam (passiones domantem) ingressus*, entré dans la voie de la pénitence; ¶·ཞུགས་ཅན་ *pænitens*, pénitent; ¶·ཞུགས་བྱེད་ *v.* བཟོ་ *v.* སྲུང་ *v.* སྤྱོད་ *illis exercitiis pænitentiæ vacare, hæc observare*, se livrer aux œuvres de pénitence.—¶·ཞུགས་ *Sic explicat Lex. thib.* ཁྱིམ་པའི་¶·¶· *exire a domo (in qua quis vivebat)*, sortir de la maison (où l'on vivait); *et* རབ་ཏུ་བྱུང་བའི་¶·¶· *pænitentia in ordine religioso*, mortification de vivre de la vie monastique. *(Vid· paulo infr.* བརྟུལ་བ་*)*

བརྟུལ་ A = R བྱིན་ *Ire, advenire*, aller, arriver.

བརྟུལ་བ་ *Mores, agendi ratio*, mœurs, manière d'agir; ¶·ཞུགས་ *qui ingressus est normam, regulam morum*, qui a entrepris de suivre la règle des mœurs; ¶·ཞུགས་ཅན་ *bene morigeratus, ep. pro* ཁྲི་བ་ *præside*, bien réglé, un président; སྦྲང་རྩིའི་¶·ཞུགས་ *mellis artifex, ep. pro* བང་བ་ *apis*, qui compose le miel, l'abeille.

བརྟེན་ *præt., fut. verbi* རྟེན་པར་ *et v. act.* ¶·པར་ *vulg. Inniti, sustinere*, s'appuyer sur, soutenir; ¶·པ་ *actus nitendi, fulciendi, fulcimentum*, cet acte, appui, étai; གཅིག་གིས་གཅིག་ལ་¶་ *sese invicem sustinere, adjuvare, vicaria ope inniti*, se soutenir, s'aider mutuellement; འཁོར་¶་ *transmigrationis sustentaculum (machina precum)*, le soutien de la transmigration (moulin à prières); ¶·པ་ = ནང་གི་བཅོད་ *interior essentia, principium vitale*, principe vital.

བརྟོད་=རྟོད་=ཕུར་བུ་ *vulg. Clavus, paxillus*, clou, piquet; ¶·པར་ *ad clavum alligare*, attacher à un piquet.

བརྡོལ་ *præt., fut. verbi* རྡོལ་བར་ *Premendo excerpam*, j'exprimerai en pressant; དཀྲུ་¶་ *a latere natus, exortus*, né, sorti du côté (de sa mère); འཕགས་པའི་ཡུལ་དུ་¶་ *ad regionem Buddhæ (Indiam) ibo, ivi*, j'irai, je suis allé au pays de Bouddha, (l'Inde).

བལྟ་ *fut. verbi* ལྟ་བར་ *Videbo, invigilabo, etc.*, je verrai, veillerai, etc.; ¶་བ་ *visio, consideratio, theorice*, vue, considération, théorie; ¶་ལུགས་ *aspiciendi modus*, aspect, manière de voir; ¶་ན་སྡུག་ *a.* དགའ་ *jucundus visu*, agréable à voir; ¶་རོག་ *aspice, quæso*, veuillez voir.

བལྟབ་ *fut. verbi* ལྟབ་པར་ *Plicabo, colligam*, je plierai, rassemblerai; གོས་¶་(བར་) *vestes colligere, plicare*, recueillir, plier des habits.

བལྟམ་ *fut. et* བལྟམས་ *præt. verbi* ལྟམ་པར་ A=R སྐྱེས་ *et* འཁྲུངས་ སྐུ་¶་པ་ *Natus*, né; ¶་པ་ *nativitas*, naissance.

བལྟམས་ *(t. prim. ut supr.) Impleri*, être rempli; ¶་སོ་ *plenum est*, est plein; ཡོན་ཏན་དུ་མས་¶་ *omnibus virtutibus impletus*, orné de toutes les vertus.

བལྟར་ *pro* བལྟ་རུ་ *Visu, visendus*, à voir; ¶་རུང་བ་ *visibilis*, visible; ¶་འཚལ *quærere, conari ad videndum vel ut videatur*, chercher à voir, à être vu.

བལྟས་ *præt. verbi* ལྟ་ *Visus, vidi, invigilavi, etc.*, vu, j'ai vu, veillé sur, etc.

བསྟུན་ = སྟུན་པ་ *Relatio ad, comparatio*, ayant du rapport avec, comparaison; ¶་ཆོས་ *res ad invicem referendæ, compatibiles*, objets qui ont du rapport, comparables; ¶་པ་མེད་པར་ *sine relatione, incomparabilis, absimilis*, sans relation, sans égal.

བསྟང་=སྟོང་(ས་) A = R མགོན་ སྐྱོབས་ *Auxiliari*, aider, secourir.

བསྟང་ *futur. et* བསྟངས་ *præt. verbi* སྟོང་བར་ *Vacuabo, vacuavi*, je viderai, j'ai vidé.

བསྟད་ *fut. verbi* སྟད་, *et v. act.* ¶་པར *Imponere*, placer sur; འགྲོ་ཆས་¶་ *necessaria pro itinere imponere, iisdem onerare*, charger le viatique (sur les animaux).

བསྟན་ *futur. et præt. verbi* སྟོན་ *Ostendam, ostensus, docebo, doctus*, je montrerai, instruirai, j'ai montré, instruit; *et* ¶་(པར་) *vulg. v. act. ostendere, docere*, montrer, instruire; ¶་པ་ *actus ostendendi, docendi, et ostensio, instructio, doctrina*, l'acte de montrer, d'instruire, montre,.. instruction, doctrine; ནང་པའི་....ཕྱི་པའི་¶་པ་ *doctrina interior, i. e. buddhistica, exterior, i. e. brahmanistarum*, la doctrine intérieure, c.-à-d. bouddhique, l'extérieure, c.-à-d. la brahmanique; བླ་སྐྱིའི་¶་པ་ མགོ་དཀར་ *v.* གར་གྱི་¶་པ་ *doctrina stultorum, ma-*

humetanorum, doctrine des imbéciles, des mahométans; ཆོས་¶ *v.* བཤད་ *v.* སློབ་ *religionem docere*, enseigner la religion; ཡིད་¶ *mentem ostendere, adaperire*, découvrir sa pensée; ¶་པའི་གནད་ *essentia doctrinæ*, l'essence de la doctrine; ཁ་¶ *instructio oralis*, instruction orale; ལམ་¶ *viam ostendere*, montrer la voie.

བསྟན་བཅོས་ *Explicatio, documentum*, explication, document, acte officiel; རྒྱལ་པོའི་¶་¶ *regia docum.*, les actes des rois; ¶་འགྱུར་ *Explicatio præceptorum, nom. operis 225 vol. complectentis*, Explication des préceptes, nom d'un ouvrage en 225 vol.; ¶་པའི་ཞེས་ *(Schl.) dramata, scenica acta religiosa*, recueil de drames religieux; ལྷ་ཁང་གི་¶་སྲུང་ ལྷ་ས་¶་སྲུང = དཔལ་ལྷ་མོ་ *dea tutelaris Lhassæ*, déesse tutélaire de Lhassa; ལྷ་མོ་¶་མ་ *nom. deæ*, nom d'une déesse, *cujus syn. sunt:* བདེ་བར་གཤེགས་པ་ *ad pacem, cœlum ingressa*, entrée au ciel; དབང་ཕྱུག་མ་ *principissa*, princesse; ཕག་གི་ཞིང་རྟ་ཅན་མ་ *super porcum equitans, sedens*, assise sur un porc; འོག་ཕྱོགས་སྐྱོང་ *loca inferiora protegens*, qui protège l'enfer.

བསྟབ་ *futur. verbi* སྟོབ་པར་ *Dabo, offeram, concedam*, je donnerai, offrirai, accorderai.

བསྟར་ = སྟར་ A = R བྱི་དོར་ = ལེགས་བྱས་ *Decorare, ordinare, per series disponere*, orner, disposer en ordre; གནས་¶ *domum decorare*, orner une demeure.

བསྟི་ = སྟི་ = གནས་སུ་སྡོད་ *Quies, quiescere, domi manere*, repos, se reposer, rester à la maison; ¶་གནས་ *locus ad quiescendum, statio*, lieu de repos, halte.

བསྟི་ ¶་སྟང(ས་) བཀུར་¶ *Honor, reverentia*, honneur, respect; ¶་སྟང་ཅན་ *venerans*, respectueux; ¶་སྟང་བྱེད་ *venerari*, respecter.

བསྟིང་ *fut. verbi* སྟིང་པར་ *Increpabo*, je gronderai, *et* ¶་པར་ *v. act. objurgare, increpare*, gronder, adjurer; ¶་ཚིག་ A = R སྨུན་འབྱིན་ *reprobare*, réprouver; *et* ཟློལ་ བསྟོད་ཚིག་སྨྲ་བ་ *mendosæ laudis verba loqui, i. e. adulari, ironice loqui*, flatter, louer ironiquement.

བསྟིན་འབོལ་ *Species vestis præfultæ*, habit rembourré.

བསྟིམ་ *fut. et* བསྟིམས་ *præt. verbi* སྟིམ་ *(vid. etiam* ཐིམ་པར་*)* 1° *instituere*, établir; 2° *inspirari, aspirari, absorberi*, être aspiré, absorbé; ¶་པས་མི་བསྟུངས་ཀྱང་ *quamvis absorbeatur, non minuitur*, quoiqu'absorbé, il ne diminue pas.

བསྡེར་ *pro* བསྡེ་རུ་ *In requie, quieti vacans*, en repos, inoccupé; ཀ་མེད་ A = R མནར་མེད་ *et* ངལ་གསོ་མེད་པ་ *sine requie*, sans repos; ཀ་མེད་པའི་དམྱལ་བ་ *pars inferi ubi nulla requies*, cette partie de l'enfer où il n'y a point de repos.

བསྡུང་ *futur. et* བསྡུངས་ *præt. verbi* སྡུང་བར་ *Breviabo, breviatus*, j'abrégerai, abrégé; ཐག་ཀ་ *distantia breviata*, courte distance; གོས་ཡར་ཀ་ *vestes succingere (et ideo breviare)*, relever ses habits. *(Vid. vulg.* ཐུང་*)*

བསྡུད་ *futur. verbi* སྡུད་ *Iterabo, repetam*, je ferai de nouveau; ཀ་པའི་བསྡེ་ *honor iterandus, iterum requiescam*, honneur à renouveler, je me reposerai de nouveau.

བསྡུན་ *fut. verbi* སྡུན་ *Concordabo*, je serai d'accord; ཀ་གཞུང་ *concordantia cum textu originali*, conformité avec le texte; གཞུང་ཀ་ *textus translatio, vel commentarium*, traduction, commentaire du texte. *(Vid. etiam* མཐུན་*)*

བསྡེན་ *fut. et præt. verbi* སྡེན་ *Innitar, innixus, fulciam, fultus*, je m'appuierai, je soutiendrai, appuyé, étayé. *(Vid. etiam* རྟེན་པར་*)*

བསྡེར་ *prob. fut. verbi* སྡེར་བར་ *Dabo, tradam, concedam*, je donnerai, livrerai, accorderai.

བསྡོ་འགགས་ *Quædam vestis lamarum*, un habit de lama.

བསྡོངས་ *Utilis*, utile.

བསྡོད་ *vulg. præt., fut. verbi* སྡོད་པར་ *Laudabo, laudatus*, je louerai, loué; *et* ཀ་པར་ *v. act. laudare, extollere*, louer, vanter; ཀ་པ་ *laus*, louange; རང་ལ་ཀ་(པར་)མི་རུང་ *seipsum laud. non oportet, non convenit*, il ne faut pas se louer soi-même; ཀ་འོས་པ་ *laude dignus*, digne de louange; མངོན་པར་ཀ་ ཡག་ཀ་ *coram laudare, adulari*, louer en face, flatter; ཀ་ཚིག་རྒྱབ་ *acclamare*, acclamer. — *Syn. sunt:* (རབ་)བསྔགས་ ཀ་སྔགས་ *laudes, laudare*, louanges, louer; ཡོན་ཏན་བརྗོད་ *bonas qualitates enarrare*, raconter les bonnes qualités; ཤིགས་སྨོགས་ *adprecari*, faire de bons souhaits.

བསྡོར་ *prob. præt. fut. verbi* སྡོར་ *Perdam, perditus, projiciam, projectus*, je perdrai, rejetterai, perdu, rejeté; ཀ་སོང་ *perditus, rejectus*, perdu, rejeté; དགུ་ཀ་ *lamarum saltationes, quæ fiunt diebus* 29-30 *duodecimi mensis*, danses des lamas pendant les deux derniers jours de l'année.

ཐ་

Ista littera semper et ubique pronuntiatur tha *vel* t'á *(cum aspiratione).*
Cette lettre se prononce toujours et partout *tha* (aspiré).

ཐ་ 10ª *littera alphab., in seriebus, numerale pro* 10, 10ᵉ lettre de l'alphabet; dans les séries de nombres, vaut 10.

ཐ་ *(in verbis compos.) Infimus, ultimus,* infime, le dernier; *(vid. etiam* ཐ་མ་*)* ¶་ཆད་ ¶་རམ་=མ་རབས་ *vilis, pessimus,* vil, très mauvais; ¶་ཆུང་ *ultima luna unius tempestatis, ultimus filius, etc.,* le dernier mois d'une saison, dernier fils, etc. *(J. summa, everything, all,* somme, tout.*)*

ཐ་སྐར་ *Nom.* 28ªᵉ *stellæ zodiaci, in Ariete,* 28ᵉ étoile du zodiaque, dans le Bélier, *cujus syn. sunt:* ཁྱད་པར་འགྲོ་ *speciatim procedens,* qui a une marche spéciale; སྐར་ཉེར་བདུན་ལ་རྟ་བདུན་མ་ *inter* 27 *constell.* 7 *equos habens,* parmi les 27 constellations, c'est celle qui est traînée par 7 chevaux; རྒོད་མ་ཅན་ *equæ insidens,* montée sur une jument; དབྱུག་གུ་གཅིག་ *una virga,* une verge; ¶་¶་ཅན་ཟླ་ *mensis huic stellæ corresp.,* 9ᵘˢ *mensis,* le 9ᵉ mois, correspondant à cette étoile; ¶་¶་སྐྱེས་ ¶་¶་གྱི་བུ་ *natus ex ista stella, epith. pro medico geniorum,* né de cette étoile, le médecin des génies.

ཐ་ཁ་=དུད་ *Fumus, vel familia,* fumée, ou famille.

ཐ་ག་པ་ = འཐག་མཁན་ *Telarum textor,* tisserand.

ཐ་གི་ A=R ཞི་བ་ *Placidus, mitis,* pacifique, doux.

ཐ་ག་ *Funiculus, funis,* corde; ¶་གའི་ལྟོ་ (?) *epith. pro* ཁྱབ་འཇུག་ *Vishnou.*

ཐ་གྲུ་(ཆེ་བ་) ¶་¶་ཡངས་ *Magna extensio, regio ampla,* grande étendue, vaste pays; འཛམ་བུ་གླིང་གི་¶་¶་ *continentis Dzambouling extensio,* l'étendue de ce continent.

ཐ་རྒོད་ *Obtusus,* obtus.

ཐ་ཉ་དྲག་ཟླ་ 10ª *luna, mensis* 10ᵘˢ, le 10ᵉ mois.

ཐ་སྙད་ = རྩོད་པའི་དོན་བརྗོད་ ཐ་ཚིག་ *Litis discussæ sententia finalis, i. e. sententia judicis, decretum, etiam pars grammatices, etymologia,* sentence décisive d'un juge, décret, étymologie; ཞེས་¶་¶་དུ་

གྲགས་ *sic determinatur*, qui est ainsi déterminé; ¶·¶·བཅད་ *sententiam ferre*, porter une sentence; ¶·¶·གཅིག་པ་ *ejusdem sententiæ, opinionis*, de même sentiment.

ཐ་དད་ *(quod est) Contrarium, oppositum*, ce qui est contraire, opposé; འདོད་པ་¶·¶·པ་ *desideria contraria*, désirs, volontés contraires, opposées; ཐ་མི་དད་པ་=གཅིག་པ་ *non dissimilis, æqualis*, semblable, égal; རྣམ་¶·¶· = གཞན་ *valde diversus, alter*, très divers, autre; = ཕྱོགས་ *e contra*, au contraire, à l'opposé.

ཐ་དད་པ་ *Multi, plurimi (aliis exceptis)*, beaucoup; = གཞན་ཀློས་ *alii omnes*, tous les autres; = གཅིག་ཀློས་ *omnes uno excepto*, tous à l'exception d'un.

ཐ་ན་ (Cs.) *Non tantum, non quantum*, pas autant; *(J.) etiam tantum, etiam quantum*, même tant, même autant.

ཐ་མ་ *(vulg.) Finis, extremitas, ultimus*, fin, extrémité, dernier; ཐ་མར་, *vulg.* ¶·¶·ལ་ *ultimo, ad finem*, à la fin; ལོའི···ལམ·གྱི···རྒྱོད·ཀྱི···དུས·ཀྱི·¶·¶· *anni, itineris, litis, temporis finis, exitus*, la fin de l'année, d'un voyage, d'un procès, du temps; ¶·མར·བྱེད·པར·, *vulg.* ¶·¶·བྱེད· *v.* བཟོ· *finire*, finir, terminer; ¶·ལ·འགྲོ· *ad finem vergere*, tirer vers la fin; གཅན·གཟན·གྱི·¶·¶· *ultima, vilissima ferarum (felis)*, la dernière, la plus vile des bêtes (le chat); འདབ·ཆགས·ཀྱི·¶·¶· *ultima, vilissima avium (i. e. gallina)*, le dernier des oiseaux (la poule); གསོན·པའི·¶·¶·འཆི·བ· *finis vitæ mors est*, la mort termine la vie; ¶·མའི·བཀུ·བ· *Extrema Unctio (t. cath.)*, l'Extrême Onction.

ཐ་མ་ཁ· *Tabacum, (prob. verb. europæum), (in Sik. pronuntiatur* tamkou*)*, tabac; ¶·¶·འཐུང· *tabac. fumigare*, fumer le tabac.

ཐ་མལ·(པ·) *Vulgaris, ordinarius, mediocris, major pars*, vulgaire, commun, le plus grand nombre; ¶·¶·རིགས· *stirps, genus plebis*, race plébéienne; ¶·¶·པར· *v.* དུ· *vulgo, plerique*, vulgairement, la plupart; མི·¶·¶·པར·ངན· *plerique homines sunt mali*, le plus grand nombre des hommes sont mauvais; ¶·¶·པར· འཚོ· *ad vulgi instar vivere, nutriri*, vivre d'une manière commune.

ཐ·ཚིག· A = R ངེས·ཚིག· = གལ·ཆེན· *Verba certa, magni momenti*, paroles certaines, de grande importance. *(J. quid significat?)*

ཐ·རམ· *Herba medic., plantago major*, plantain.

ཐ་རམ་ A = R སྒོ་ལྕགས་ *Portam sera claudere,* fermer la porte avec un cadenas; སྒོ་འཛུག་ *per portam intrare,* entrer par la porte.

ཐ་རམས་=གཏམས་སྐྱ་པ་ *Depositum,* dépôt.

ཐ་ཤལ་ *syn. pro* ངན་པ་ *Malus, debilis, piger,* mauvais, faible, paresseux; སྐྱེས་བུ་¶་¶་ཉིད་ *malus homo, homo indole malus,* homme mauvais par nature.

ཐག་ *Spatium, distantia,* espace, distance. *Vulg. dicitur de spatio et tempore, sed pro tempore melius dicitur* ཡུན་རིང་

1° *quoad locum :* ¶་རིང་(པོ་ *v.* དྲགས་) *magna distantia, longe,* loin; ཐ་མི་རིང་ ¶་ཉེ(ར་) ¶་ཐུང་ཐུང་ *distantia non longa, prope,* près; ¶་ཅི་ཙམ་ *quantum abest circiter?* quelle est la distance à peu près? ¶་ཚད་རྒྱབ་ *dist. mensurare,* mesurer une dist.; ¶་ཉེ་འགྲོ་ *appropinquare eundo,* approcher en allant; ¶་བསྡུང་ ¶་ཐུང་ཐུང་བཟོ་ *dist. minuere,* diminuer la distance.

2° *quoad tempus :* (དུས་)¶་རིང་ *longum tempus, diu,* longtemps; (དུས་) ¶་མི་རིང་ *v.* ཐུང་ཐུང་ *breve tempus,* peu de temps; ¶་འགྱང་ *tempus producere,* prolonger le temps; མ་¶་ཏུ་ *statim post, continuo,* immédiatement après; ཤི་མ་¶་ *statim post mortem,* aussitôt après la mort.

ཐག་ཆོད་ *vulg. (distantia secta) i. e. Certitudo, certe, indubitanter,* certitude, certainement; ¶་¶་ཡིན་ ཡིན་¶་¶་ *certum est,* c'est certain; ཡར་....ཡག་¶་¶་ *vere altus, bonus, excellens (de personis et rebus dicitur),* très haut, très bon; ¶་¶་བཤད་ *pro certo dicere, affirmare,* donner pour certain, affirmer; ¶་སུས་ཆོད་ *quis affirmat?* qui affirme? ཐྱི་ *v.* སེམས་¶་¶་ *mens determinata, firma, judicium immutabile,* esprit fixé, jugement immuable.

ཐག་ ¶་པ་ *vulg.* = ཐིག་གུ་ *et* ཞག་པ་ *Funis,* corde; ¶་¶་ཕྲ་མོ་ *v.* སྐོ་ *funiculus,* ficelle; ¶་¶་སྦོམ་པོ་ = ཉག་ *et* ཉག་ཐག་ *fun. crassus,* grosse corde; རྩ....བལ....རྩིད་ *v.* རལ་¶་ *funis ex herbis, lana, pilis factus,* corde d'herbes, de laine, de poils; ¶་མཁན་ *restiarius,* cordier; ལྕགས་¶་ *funis ferreus, i. e. catena, compedes,* chaîne, ceps; སྲབ་¶་ *habenæ,* les rênes d'une bride; གོང་¶་ *antilena,* corde du poitrail; སྒྲ་¶་ *cingula equi, ventrale,* ventrière; སྨད་¶་ *postilena,* croupière; སྣ་¶་ *funis ad ducendos boves naso alligatos,* corde pour conduire les bœufs attachés par le nez; ¶་པས་འཆིང་ *fune alligare,* lier avec une corde, *et cum* བཅིང་ *fune alligatus,*

lié avec une corde; ¶་པ་བཅད་འགྲོ་ *funis mox frangetur*, la corde va se briser.

ཐག་ ཤིང་¶་ *(vulg.) Funis ligneus, i. e. vimen*, liane; རྒྱུན་¶་ *sarmentum*, sarment; ཤིང་¶་གིས་བསྡམས་ *vimine ligatus*, attaché avec une liane.

ཐག་ ¶་རན་ A=R བཏགས་ *Textus, et species panni*, tissé, espèce d'étoffe.

ཐགས་ = འཐག་པར་, *vulg. Texere*, tisser; ¶་མ་ *vulg. tela texta, textile*, toile, tissu; ¶་མཁན་ = ཐ་ག་པ་ *textor*, tisserand; ¶་ཆ་ *textoris instrumenta*, instruments de tisserand; ¶་ར་ *v.* ཁང་ *textoris officina et machina*, boutique et métier du tisserand; ¶་(ཀྱི་)བཀད་ *telæ trama*, trame d'une étoffe; རས་¶་ *telam texere*, tisser une toile; ¶་སྒྱུ་ བཏགས་ *in textrino textus*, tissé au métier; ¶་བཟུང་རས་ *unum ex textoris instrumentis*, un des instrument du tisserand; ཤིང་¶་ *sepes ex lignis intextis*, barrière de bois entrelacés.

ཐགས་གུ་འབུ་, *vulg. E.* རྒྱ་ག་ར་, *vulg. Sik.* འབག་རག *Aranea*, araignée; ¶་¶་ འབུའི་ཁ་ཆུ་ *saliva ar.*, sa salive; འབུ་¶་ *tela araneæ*, toile d'araignée.

ཐགས་ཐོགས་ *Impedimentum*, empêchement; ¶་¶་མེད་པར་ *sine imped.*, sans obstacle.

ཐང་ *vulg. Planities*, plaine; བྱང་¶་ *loca deserta et plana in Thibeto sept.*, les plateaux au nord du Thibet; འཕྲུལ་ *v.* སྤང་¶་=སྤང་ *planities herbosa, pratum, pascua*, pré, pâturages; ཤག་¶་ *plan. saxosa*, plaine pierreuse; བྱེ་¶་ *plan. arenosa*, plaine sablonneuse; གྱམ་¶་ *plan. paludosa*, plaine marécageuse; ཤིང་ *v.* ནགས་¶་ *plan. sylvestris*, plaine couverte de forêts; ཞིང་¶་ *planit. agrorum*, plaine livrée à l'agriculture; ¶་ར་ *plan. clausa, i. e. area*, aire, cour fermée; སྐྱ་ངན་¶་ *plan. miserabilis, desertum*, désert.

ཐང་ *Planus, apertus, desertus*, plan, découvert, désert; གནམ་¶་ *cælum apertum, vel planities cæli, cælum sine nubibus*, ciel découvert; ¶་དུ་བྱེད་པར་ *devastare*, dévaster. *(In isto sensu vulg. dicitur* སྟོང་པ་ *vacuus*, vide.*)*

ཐང་གར་ *(planities dura, concreta) Nom. plurium locorum*, nom de plusieurs lieux.

ཐང་འདྲེང་ *Planitiei transitus, nom. loci*, nom de lieu.

ཐང་ རིན་¶་ གོང་¶་ *(vulg.) Pretium*, prix; རིན་¶་ཅན་ *pretiosus*, précieux; ¶་ག་ཚད་དགོས་ *quanti valet? quodnam pretium postulas?* quel prix voulez-vous? ལོ་.... ཟླ་¶་ *pret. annuum, menstruum*, pr

pour un an, un mois; ¶་མང་པོ་འཐེན་དགོས་ *Sik. magnum pret. dare oportet*, il faut donner un prix considérable.

ཐང་ བཀའ་¶་ *Mandatum, edictum*, ordre, édit; ¶་ཡིག་ *id. scriptum*, ordre écrit; པོད་མ་¶་ཡིག་ *titulus libri*, titre d'un livre.

ཐང་ཀ་ ¶་སྐུ་ ཞལ་¶་ *hon. vulg. Imago, pictura*, image, peinture; ¶་¶་སྐྱོང་ *eamd. suspendere*, suspendre une image; ¶་¶་ ཕབ་ *eamd. deponere*, la descendre; ¶་¶་(ཚོན་)འབྲི་ *eamd. delineare, pingere*, dessiner; ལྷའི་¶་¶་ *pictura alicujus genii, sæpe dicitur* ལྷ་ *simpliciter*, tableau représentant un génie, un génie, *figur. fama*, réputation; ¶་¶་བཟང་པོ་...ངན་པ་ *bona, mala fama*, bonne, mauvaise réputation.

ཐང་འཁོར་=གར་བུ་ A = R རྐང་རྡུབ་ *Massa non vacua*, masse compacte.

ཐང་ཆད་(པ་) *Fatigatus*, fatigué; ཤིན་ཏུ་¶་¶་ =ག་ཆད་བརྒྱལ་ *valde fessus*, très fatigué, *et* རབ་ཏུ་ཐུམ་ *valde involutus, implicatus*, très embarrassé, *et* རྒྱུ་བ་ *dejectus*, abattu; རྐང་¶་ *vulg. pedes fatigati, i. e. pedes, itis, pedestre*, à pied; རྐང་¶་འགྲོ་ *iter pedestre facere*, aller à pied. — *Syn. pro* ཐང་ཆད་ *sunt:* མཉེལ་པ་ *et* ངལ་བ་ *fatigatus*, fatigué.

ཐང་སྣམ་ *Species panni europæi fortis (sinice dicitur* kǎ lā*)*, drap européen fort.

ཐང་ཕྲོམ་ *Planta medic.*, datura.

ཐང་མ་=ལན་མ་=ཐོ་མ་ *vulg. E.* = རྟ་ *Sik. Vicis*, fois; ¶་¶་ *v.* རྟ་གཅིག་ *semel*, une fois; (¶་གཅིག་ *est* 30 *pars unius* ཡུད་ཙམ་, *ergo, momentum*, un moment); ¶་¶་ག་ཚོད་ *quoties?* combien de fois? ཉིན་¶་རེ་མཚན་¶་རེ་ *semel diu et semel noctu*, une fois le jour et une fois la nuit; ¶་ཚོད་ = མང་པོ་ *multi*, beaucoup.

ཐང་ལ་ A = R བཀྲམ་ *Sparsus, disseminatus*, dispersé, disséminé.

ཐང་ཤིང་ *vulg. Abies*, sapin; ¶་དམར་ *abies rubra*, espèce à bois rouge; ¶་དཀར་ *abies alba*, espèce à bois blanc; ¶་རྩི་ *resina*, résine; ¶་¶་གི་ནགས་པ་ *abietum sylva*, forêt de sapins; ¶་¶་གི་རྒྱུ་ *nom. libri de magia (Schl.)*, nom d'un ouvrage sur la magie.

ཐད་(ཀ་) (Cs.) *Spatium circumfusum*, les alentours; རི་ངོས་¶་པོའི་ཐང་ *planities montibus circumdata*, plaine entourée de montagnes; ཁང་པ་¶་ཀར་ *in circuitu domus*, autour de la maison; ¶་ཀ་རྒྱུ་མ་ཉེས་ *quo tendere vis? Sik.*, où voulez-vous aller?

ཐད་(ཀ་)=དྲང་ *vulg. Rectus, directus*, droit,

direct; ¶·ཀར་ v. དུ་ *directe ad, versus,* en droite ligne vers; ¶·ཀར·འགྲོད་ *(sol) recte procedens, ep. pro* ཉིན་མཚན་ མཉམས་ *æquinoctium,* l'équinoxe; ཐར་ ¶·ཀར·འགྲོན་ *recta abire,* s'en aller directement; ཚུ·¶·ཀར·འོང་ *recta in hanc partem redire,* revenir directement; ཡར·¶·ཐད·བཙུག་ *recta linea infigendo plantare,* planter perpendiculairement; བྱང·ཕྱོགས·ཀྱི·¶·དུ་ *directe ad septentrionem,* droit au nord.

ཐན་པ་=གདུང་=འབར་ *Comburere,* brûler, dessécher; *et* = ཆོད་གེགས་ *inundationem impediens, et ideo magnus calor et siccitas,* grande chaleur qui dessèche tout; ཟླ་བ·ལྔ·པ·ལ·¶·¶·སྐྱེག་ *v.* སྐྱག་ *sub 5° mense magni erunt calores,* au 5° mois il y aura de grandes chaleurs.

ཐན་པ་ *Malus, perversus homo,* homme méchant, pervers.

ཐན་ཀོར་=ཉེ་འཁོར་ *Vicinus,* voisin. *(J.* ཐན་ སྐོར་ *vicina regio,* pays voisin.*)*

ཐབ་ ¶·ཀ་ མེ·¶· ཇ·¶· ¶·ཚང་, *hon.* གསོལ་¶· *et* གཡོས·ས་ *vulg. Caminus, focus,* fourneau, foyer; ¶·ཀ·བཙུག་ *cam. facere,* le construire; ¶·སྒོ *porta, apertura cam. (ubi lignum comburitur),* l'ouverture du foyer; ¶·སྐྱིག་ *v.* ཚང་ *foramina ad suscip. ollas,* les trous pour mettre les marmites; ¶·ཆས་ *culinæ utensilia,* ustensiles de cuisine; ¶·ཀ·བ་ ¶·གཡོག་ *coquus,* cuisinier; ¶·ལྷ་ *foci genius tutelaris,* esprit tutélaire du foyer; ¶·ཇ་ *parva quantitas thei ad ebulliendum semel,* un peu de thé, ce qu'il en faut pour une décoction; ¶·ཤིང་ *lignum ad comburendum,* bois à brûler; བསྲུང·¶·‖ *caminus pro thymiamatibus,* fourneau pour brûler les parfums. *Syn. pro* ཐབ་ *sunt:* འཚོར·གནས་ *coquendi locus,* lieu où l'on fait cuire; གསོལ་ཁར་ *v.* ཁང་ *refectorium,* réfectoire; ཚང·བང་ *capsa perforata,* coffre à trous; གཡོས·ཁང་ *culina,* cuisine; ཚང·མང་ *multos nidos (loculamenta) habens,* qui a beaucoup de trous; མེ·ཁང་ *domus pro igne,* maison pour le feu; ནང·ཚང་ *interior nidus, habitaculum,* chambre intérieure.

ཐབ·སྒམ་ *vulg. E. Capsa arundinea pelle cooperta (prob. sic vocatur, quia vulgo inservit ad ferenda victualia in foco præparata),* caisse de bambou enveloppée de cuir; ¶·¶·བཞི·པ་ *ead. quadrata,* la même carrée.

ཐབས་ *vulg. Via, medium, modus, propositum,* voie, moyen, manière, dessein; (ཐྲོ) ¶·མཁས·པ་ *peritus in inveniendis et adhibendis mediis, etiam figur. astutus,* habile à trouver et employer des ex-

pédients, rusé; སྒྱུ་¶་ *stratagema*, stratagème, ruse; རྫུན་¶་ *id. ad decipiendum*, ruse pour tromper; ¶་སྨེད་ *v.* རྫོག་ *nullum superest medium*, à bout de moyens, de ressources; ¶་ཡོད་ *aliquod medium subest*, il y a un moyen; གཡོ་ *v.* སྒྱུ་¶་ *fallendi modus*, manière de tromper; དྲང་པོའི་¶་ཀྱིས་ *justis mediis*, par des moyens justes; འཚོ་¶་ *modus vivendi*, manière de vivre; ནོར་ཐོབ་ས་ ¶་བཞག་ *adhibere media ad ditescendum*, prendre les moyens d'acquérir des richesses; བྱ་¶་ *actionum norma, regula, propositum*, règle des actions, dessein; ¶་ཤེས་ *pro* ¶་དང་ཤེས་རབ་ *artes et scientia*, les arts et la science, *(cujus symbolum est: manibus elevatis, index dexter digitos manus lævæ tangit, et ita indicat unitatem sapientiæ et materiæ (Schl.)*; ¶་ལམ་ *magna via*, la grande voie.

ཐབས་གཅིག་(དུ་) *Uno eodem modo, simul*, de la même manière, ensemble; ¶་¶་¶་ བཞུགས་ *v.* གནས་ *v.* སྡོད་ *simul habitare*, habiter ensemble.

ཐམ་ ¶་ཀ་ *v.* ག་ = དམ་ཁ་ *vulg. Sigillum (speciatim magnum)*, grand sceau; གསེར་¶་ *id. aureum*, sceau d'or; ¶་¶་ རྒྱབ་ *v.* འགག་ *sigill. apponere*, mettre son sceau; ¶་¶་འདེབས་…འབྱེད་ *sigilla claudere, aperire, i. e. tribunal claudere, aperire (pro tempore vacationum)*, fermer, ouvrir les sceaux.

ཐམ་ཆུང་ *vulg. E. pro Munere in genere, sed præsertim cibi*, présent, surtout de nourriture; ¶་¶་འབུལ་ *v. vulg.* ཕུལ་ *munus offerre*, l'offrir; ¶་¶་ལེན་ *munus recipere*, le recevoir. *(Quænam sit vera orthographia? nescimus, quia nunquam occurrit hoc verbum in libris impressis, varios autem vidimus scribendi modos, v. g.:* ཐམ་ཆུང་ ཐམས་ཆང་ ཐམས་ བཅུང་ — *In:* པད་མ་ཐང་ཡིག་ *invenitur* དམ་ཆུ་; *hic vero non agitur de munere, sed de juramento.)*

ཐམ་པ་ *vulg. Post decades, centenas, indicat numerum completum*, signe d'un grand nombre complet; *v. g.:* བཅུ་¶་¶་ 10 *completi, una decas*, une dizaine entière; བརྒྱ་¶་¶་ 100 *completa, una centena*, une centaine entière; སྟོང་ཕྲག་ ¶་¶་ *unum mille compl.*, mille.

ཐམ་ལག་ A = R མན་ངག་ *Monitum, consilium*, avis, conseil.

ཐམས་ཅད་ *(vulg.) Omnes*, tous; ¶་¶་དུ་ *in omni*, en tout; མི་…རྒྱལ་ཁམས་…སེམས་ཅན་…ལྷ་¶་¶་ *homines, regna, animalia, genii omnes*, tous les hommes, tous les royaumes, les animaux, les génies;

• ¶·¶·ཀྱི་ཐ་མར་ *post omnia*, après tout; ¶·¶·མཁྱེན་ *v.* ཤེས་··· ནུས་ *v.* ཐུབ་ *omnisciens, omnipotens*, sachant tout, tout-puissant; ¶·¶·དང་སོ་སོ་ *omnes et singuli*, tous et chacun en particulier; ¶·¶·སྐྱོབས་ *omnipotens, adjuvans, (unus ex 7 prædecessoribus Buddhæ* ཤཱཀྱ་*)*, protégeant tout, (l'un des 7 prédécesseurs de Sha-kia); ¶·¶·བྱང་ཆུབ་ *omnino purificatus, ep. pro* ཐར་པ་ *liberatio, salus. (Attamen quando agitur de totalitate, integritate unius rei, rectius ponitur* ཚང་མ་ *integer*, entier; ཚང་མར་ *omnino, integre*, entièrement.*)* — *Syn. pro* ཐམས་ཅད་ *sunt:* མ་ལུས་ ལྷག་མེད་ *sine reliquo*, sans reste; མཐའ་དག མཐའ་དག་ཟད་པར་ མཐའ་དག་རྫོགས་པར་ *ad finem, perfectionem pervenire*, arriver à la fin, à la perfection; ཀུན་ རངས་པོ་ ཚངས་པ་ ཡོ་ག་ ཅག་གེ་ ཡོད་ཚད་ གང་ཡོད་ *vulg. E. omnes*, tous; རིལ་པོ་ *in globo*, en somme.

ཐའི་རྗེ་ *vulg. Titulus præpositorum unius provinciæ*, titre d'un gouverneur de province.

ཐར་ ¶·བར་ *vulg. Liberari, salvari, liber esse*, être délivré, sauvé, libre; ¶·བ་ *libertas, salvatio*, liberté, salut; ནད་··· བཙོན་ར་··· སྡུག་བསྔལ་ནས་¶ *a morbo, carcere, miseriis liberari*, être délivré de la maladie, de la prison, des misères; ¶·མེད་ཀྱི་དམྱལ་བ་ *infernus e quo liberari impossibile est*, enfer dont on ne peut être délivré; ཚེ་¶ *vita condonatus*, grâcié de la vie; *(dicitur de malefactoribus quibus vita conceditur, et præsertim de animalibus quibus vita concessa est ad compensandam vitam ægroti; ea non licet occidere, sed in Sik. occiduntur, et tunc fit vita pro vita)*; གསོན་པོ་¶ *ad vitam liberatus, i. e. redivivus*, ressuscité; ¶·དུ་འཇུག་པར་, *vulg.* ¶·བྱེད་ *v. act. liberare, salvare*, délivrer, sauver.

ཐར་བ་ *v.* པ་ *vulg. Liberatio animæ, salvatio (per virtutem, transmigrationem, etc.)*, délivrance de l'âme, salut; ¶·པའི་ལམ་ *salvationis via*, voie du salut; ¶·པ་ཐོབ་ *lib., salut. obtinere*, obtenir le salut. *Syn. sunt:* གྲོལ་བ་ རྣམ་གྲོལ་ *liberatus*, délivré; རྣམ་བྱང་ བྱང་ཆུབ་ ཐམས་ཅད་བྱང་ཆུབ་ བྱང་གྲོལ་ *purificatus, purificationibus liberatus*, purifié, délivré par les purifications; ཞི་བ་ *tranquillitas*, tranquillité; ངེས་ལེགས་ *certa felicitas*, félicité assurée; མྱ་ངན་འདས་ *miserias transmeavit*, passé au-delà des misères; དཀྲུག་འདྲེན་ *hamo*

extractus, enlevé par l'hameçon; མ་འདྲེས་ *non mixtus*, sans mélange; ཚངས་པ་ *purificatus*, purifié; ངེས་འབྱུང་ *certe exiens*, sortant certainement (du monde); བདུད་རྩི་ *nectar*, nectar; བདུད་རྩིའི་རབ་ཚིམས་ *nectare plene satiatus*, pleinement rassasié de nectar; བསིལ་བ་དངོས་ *refrigerium reale*, raffraîchissement réel; རྡུལ་མེད་ *v.* ཐལ་ *sine pulvere*, sans poussière; རབ་སྤངས་པ་ *qui omnia abjecit*, qui a tout abandonné; མི་གནས་པ་ *non existens*, qui n'existe plus; དགའ་བ་ཆེ་ *magna lætitia*, la grande joie; ཡང་སྲིད་མེད་ *iterum non existet*, qui n'aura plus d'existence; བདེ་ལྡན་ *pace fruens*, jouissant de la paix, du bonheur.

ཐར་ *vulg.* 1° *adj. pervius, liber*, d'un passage libre, non obstrué; ལམ་.... ཆུ་.... རི་¶ *via, flumen, mons pervia sunt*, la route, le fleuve, la montagne sont libres, (on peut les traverser); ལམ་མི་¶ *via non est pervia*, la route n'est pas praticable. 2° *verb. Transire*, passer; ཨ་ན་¶་མི་ཐུབ་ *hac transire non est possibile*, on ne peut passer ici; ཟ་མ་མི་¶ *cibus non transit, indigestio*, la nourriture ne passe pas, indigestion. 3° *Continere*, contenir, renfermer; སྒམ་ང་ནང་ཁལ་ག་ཚོད་¶ *in ista arca quot modii continentur?* combien de boisseaux sont contenus dans ce coffre?

ཐར་ཕྱིར་ A = R ཚགས་མི་དུམ་པ་ *Series non completa*, série incomplète. *(J. to sit asunder, to break.)?*

ཐལ་ ཐེལ་, *vulg. E. Postpos. indicans præteritum*, affixe indiquant le passé, *v. g.:* མང་¶ *nimis factus*, c'est trop; ཡག་པོ་རེད་¶ *bene evenit*, cela a bien tourné. — *Significat etiam transire*, passer, *v. g.:* ད་རིང་ཨ་ན་མི་མང་པོ་¶ *hodie multi homines hac transierunt*, aujourd'hui il est passé beaucoup de monde par ici. — *Significat proficisci, ire*, partir, aller, *v. g.:* ག་¶ *quo ivit? quo profectus est?* où est-il allé? འགྲོ་(ཕྱིན་)¶ *profectus est*, il est parti. — *Aliquando significat expendere*, dépenser, *v. g.:* དངུལ་ག་ཚོད་¶ *quantum argenti expensum a te est?* combien avez-vous dépensé d'argent?

ཐལ་ ¶་བ་ *et Sik.* ¶་ཐོ་ *vulg. Pulvis*, poussière; ¶་བ་རེད་འགྲོ་རེད་ *in pulver. cadere, i. e. in nullo proficere*, tomber dans la poussière, c.-à-d. ne réussir en rien; ¶་ཀར་ = *Sik.* མེ་རྡུལ་ *cineres*, cendres; ¶་ཁུ་ *v.* ཚུ་ *cinerum jus, aqua, lixivium*,

lessive; ཐ་ཀར་དམ་པ་ བྱིན་རླབས་པའི་ ཐ་ཀར་ *cineres benedicti (t. cath.)*, cendres bénites; ཐ་མདོག་ *cinereus color*, couleur de cendre; ཐ་བའི་སྙིང་པོ་ *essentia pulverulenta, ep. pro* ཨ་ཀ་རུ་, essence en poudre, l'akarou; ཐ་ཚྭ་ *species salis, prob. potassium*, espèce de sel; ཐ་བ་སྐད་ *verba pulverulenta, vana*, paroles poudreuses, c.-à-d. vaines.

ཐལ་ཀར་ *Species elephantis*, espèce d'éléphant.

ཐལ་གོང་ A = R དཔང་པོ་བརྗོད་ *Testis esse, quatenus testis loqui*, parler comme témoin.

ཐལ་འགྱུར་ *Secta Buddhismi*, (S) Prasanga, nom de secte.

ཐལ་མོ་ *vulg. Palma manus*, paume de la main; ཐ་ཐ་སྦྱར་ *jungere manus (sicut in oratione)*, joindre les mains; ཐ་ལྕག་ རྒྱབ་ ཐ་བརྡབ་པ་ *alapam palma dare*, donner un soufflet; རང་གི་སྙིང་གར་ཐ་ ཐ་སྦྱར་ *manibus ante pectus elevatis, indice dextro digitos manus sinistræ tangere significat unitatem sapientiæ et materiæ (Schl. vid. etiam* ཐབས་ཤེས་*)*, lever les mains devant la poitrine, et de l'index droit toucher les doigts réunis de la main gauche, c'est le symbole de l'union de la science et de la matière.

ཐི་ *In seriebus numerale pro* 40, dans les séries de nombres, vaut 40.

ཐི་གུ་=ཐིག་གུ་ = *vulg.* ཐག་པ་=ཞགས་པ་ *Funiculus*, ficelle, lacet.

ཐི་བ་ ཐ་པ་ བྱ་ཐིབ་ *vulg. Turtur*, tourterelle. *(J. wood pigeon, stock dove.)*

ཐིག་ *vulg. Sigillum, signum*, sceau, cachet; ཐ་རྒྱབ་(པར་) *sigillare*, cacheter, mettre un sceau; ཐ་རྫུན་རྐོ་ རྫུན་མའི་ཐ་རྐོ་ *falsum sigill. sculpere*, sculpter un faux cachet; ཐ་རྗེ་ ཐའི་རྗེ་ *titulus præfecti provinciæ*, titre d'un gouverneur de province.

ཐིག་ *In arithmetica sumitur pro* o, le zéro.

ཐིག་ *vulg. Linea*, ligne; ཐ་དྲང་པོ་ *lin. recta*, droite; ཐ་སྒོར་སྒོར་ *lin. circularis*, circulaire; དྲང་བའི་ཐ་ *linea recta, et rectitudinis via*, ligne droite, voie de la justice; ཐ་རྒྱབ་ *v.* འདེབས་(པར་) *lin. ducere*, tirer une ligne; ཐ་ཤིང་ *v.* ཚད་ *regula ad ducendum lin.*, règle; ཐ་སྐུད་ *v.* ཀུ་ *v.* རྒྱུས་ *funiculus ad ducendas lin.*, fil pour marquer les lignes; ཐུམ་ཐ་རྒྱབ་ *perpendicularem lineam sumere*, prendre la perpendiculaire; ཐ་ར་ *fabri atramentarium*, encrier d'ouvrier; སྒོར་ཐ་ *cir-*

cinus, compas; གཡའ་¶་ *lapideum graphium*, crayon d'ardoise (?); ཚངས་¶་ *diametros*, le diamètre; གྭང་ *v.* དགྭང་¶་ *lin. meridiana*, le méridien; དཀར་¶་ གཏོར་¶་ *species sacrificiorum*, espèces de sacrifices.

ཐིག་ *Linea, divisio bilancis, unde: pars totius*, une ligne, une division de la balance, d'où: une partie d'un tout., *v. g.:* བཞི་¶་ ¼, བརྒྱད་¶་ ⅛.

ཐིག་ནག་ = བསྲེས་འཇོམས་ *Aliqua pars inferni calidi*, nom d'une partie de l'enfer chaud.

ཐིག་ཚད་ *Regula, proportio, symmetria*, règle, symétrie; ¶་¶་ལྡན་ *bene proportionatus*, bien proportionné.

ཐིག་ ¶་¶་ = *vulg. Sik.* འདངས་ *Satis, ad punctum*, assez, juste à point.

ཐིག་པ་ ཐེགས་པ་ ¶་ལྷེང་ *(vulg.) Gutta*, goutte; ¶་¶་ཟག་ *stillare, guttatim fluere*, dégoutter; ཆར་¶་ *pluviæ guttæ*, gouttes de pluie; གསེར་¶་¶་ *gutt. auri, e. i. tenues globuli auri post separationem ab arena*, très petits globules d'or; ཆུ་¶་ཕྲ་མོ་ *guttulæ aquæ*, goutelettes d'eau, de pluie; *cuj. syn. sunt:* ཆུའི་ཟེར་མ་ *v.* ཉེར་མ་ *v.* ཟེགས་མ་ *radii aquosi*, rayons aqueux.

ཐིག་ལེ་ *vulg. Maculæ vel flores panni, vel pellis quorumdam animalium*, dessins des étoffes, taches sur la fourrure de certains animaux; ཐྭག་¶་¶་ཅན་ *pannus laneus floridus*, étoffe de laine fleurie; གཟིག་ལྤགས་¶་¶་ *maculæ pellis leopardi*, taches d'une peau de léopard; ཆོས་¶་¶་ *variæ religionis sectæ*, diverses sectes d'une religion.

ཐིག་ལེ་ *Species parvi sicuri, cinerei coloris cum parvis maculis nigris*, espèce de petit écureuil.

ཐིག་ལེ་ *Semen virile, sperma*, le sperme; *cuj. syn. sunt:* ཟླ་བ་བདུད་རྩི་¶་¶་ *guttæ (quæ sunt) nectar lunæ vel mensis*, gouttes (qui sont) le nectar de la lune ou du mois; ས་བོན་ *semen*, semence; སྟོབས་ལྡན་ *potens*, puissant; དབང་པོ་འགྲོ *ex membro vel in membrum procedens*, qui procède du membre, ou qui pénètre le membre; རི་བོང་འཛིན་ *leporem (prob. fœtum) capiens*, qui saisit le lièvre (l'embryon).

ཐིང་ ¶་རིག་ *imp. verbi* འཐིང་ *Sterne*, étends.

ཐིབ་ ¶་པ་ *v.* པོ་ *v.* མོ་ *Spissus, densus, concretus*, épais, dense, compact; ¶་བུ་= མུན་པ་ *tenebræ*, les ténèbres; མུན་པ་

སྤྲིན་པ་ཐིབས་ *tenebræ, nubes coacervantur,* les ténèbres, les nuages s'amassent; བྱིན་རླབས་ཐིབས་ཐིབས་ཐིབས་ (J) *benedictiones descendunt, coacervantur (supra personam),* les bénédictions s'accumulent (sur une personne).

ཐིམ་ འཐིམས་ གཏིམ་ ཐིམས་ *Penetrare, absorberi,* pénétrer, être absorbé; ¶་ ཐབས་ *absorb., penetr. modus,* manière de pénétrer, d'absorber; དངོས་སུ་¶་ *in aliquam rem penetr., ab ea absorberi,* pénétrer dans quelque chose et en être absorbé; ནང་དུ་¶་ *intra penetr., diffundi,* se répandre, pénétrer; དྲན་མེད་དུ་¶་ *in oblivionem cadere, animo deficere,* tomber en oubli, s'évanouir.

ཐུ་ *In seriebus, numerale pro* 70, dans les séries de nombres, vaut 70.

ཐུ་མཁན་ *Folium rubrum in tinctura adhibitum,* feuille rouge employée en teinture.

ཐུ་བ་ (J.) *Lacinia,* franges, rubans.

ཐུ་བ་ (J.) *Malus, maliciosus,* mauvais, méchant; ཤིང་¶་¶་ *lignum detritum,* bois pourri; སྡུག་བསྔལ་¶་¶་ *nocivum accidens,* funeste accident; ཐུ་སྐྱོད་ *mala comparans, epith. pro* མཚན་མོ་ *nox,* qui prépare les maux, la nuit.

ཐུ་བ་ *v.* ཐོ་ A=R སེམས་སྐྱེས་ *Cogitans,* pensant; *quod sic explicatur a Lex.* སྔ་མའི་ཀུན་གྱི་མཆོག་ *inter decessores excellentior,* le plus excellent parmi les prédécesseurs; རྒྱལ་བ་ཀུན་གྱི་ ¶་¶་ *regum optimus,* le meilleur des rois. *(Cs.) dominus, princeps,* seigneur; ¶་མོ་ *domina,* dame.

ཐུ་མི་ ¶་¶་སམ་བྷོ་ཊ་ (J. ཐོན་མི་) *Nom. doctoris qui litteras introduxit in Thibeto, in* 6° *sæc. P. X*[m]., nom du docteur qui introduisit l'écriture au Thibet, au 6e siècle de l'ère chrétienne.

ཐུ་ལུམ་ *Moles, massa metalli rudis,* masse de métal brut; ལྕགས་ཀྱི་¶་¶་ *cad. ferrea,* masse de fer.

ཐུག་ ¶་པར་ *(vulg.) Attingere, pervenire ad, occurrere,* atteindre, rencontrer; ལམ་ན་¶་ *in via occurrere,* rencontrer en route; ལག་པས་མི་¶་ *manu non attingere, tangere,* ne pas atteindre, toucher avec la main; འགག་…སྐྱོན་…རྒོད་¶་ *aliquod obstaculum, periculum, litem invenire, illi occurr.,* rencontrer un obstacle, un danger, subir un procès; ¶་མེ་བར་དུ་ *usque ad limites, finem,* jusqu'au bout; ¶་ཡས་ *sine fine, quod attingi non potest,* sans fin, où l'on ne

peut parvenir; ¶་རྡོར་འདེགས་ *perveniendo sceptrum elevare, (aliqua cæremonia)*, en arrivant toucher le sceptre; ངས་ཁྱོད་མ་¶་ཡུན་རིང་རེད་ *a longo tempore non tibi occurri*, depuis longtemps je ne vous ai pas rencontré; ¶་སླ་མོ་ *aditu facilis*, d'un abord facile; མཐར་¶་ *ad finem pervenire, et etiam, finis (moralis)*, arriver au terme, but moral; ཚེའི་མཐར་¶་ *finis, terminus vitæ*, la fin de la vie, la mort; དགེ་བའི་མཐར་¶་གནམ་ལ་རྒྱུ་ *finis virtutis est ire in cælum*, le but de la vertu est le ciel; ཁྱོད་ལ་ཅི་¶་ *quid tua refert, importat?* que vous importe?

ཐུག་ཆེམ་ ¶་སྒྲ་ ¶་ཆེམ་ (J.) *Fragor, strepitus terribilis*, grand, terrible bruit.

ཐུག་པ་ *vulg. Pulticula, pulmentum*, bouillie; འབྲས་'''བག་ *v.* བྲོ་''' ནས་ *v.* ཙམ་¶་ *ead. ex oriza, farina, hordeo*, bouillie de riz, de farine, d'orge; ཕག་'''ཁྱི་¶་ *ead. pro porcis, canibus*, bouillie pour les porcs, pour les chiens; ¶་¶་སླ་མོ་ *ead. non spissa*, bouillie claire; ¶་¶་འཐུང་ *eamd. bibere (manducare)*, boire (manger) la bouillie.

ཐུགས་ ¶་ཀ་ ¶་སྙིང་=སྙིང་ *vulg. Cor (materiale et morale), affectio, amor*, cœur, affection, amour; ¶་འཕྲག་ *cor palpitat*, le cœur palpite; ¶་ཀྱི་ནད་གཞི་ཕོག་ *cordis morbo laborat*, il a une maladie de cœur; ¶་ཁ་ = *vulg.* སྙིང་ཁ་ *stomachi fossa*, le creux de l'estomac; ¶་བཟང་པོ་ *v.* ཞིགས་མོ་ *v.* བྱམས་པ་ *cor bonum, miserans*, cœur bon, miséricordieux; ¶་ངན་པ་'''སྡུ་མོ་ *cor malum, asperum*, mauvais cœur, cœur dur; ¶་མཚུངས་ *corda paria, i. e. amici, (vulg. Sik.)*, cœur égaux, c.-à-d. amis; ¶་བདེ་'''མི་བདེ་ *cor, mens tranquilla, non tranquilla, felix, infelix*, heureux, malheureux; ¶་ཀྱི་སྲས་ *filius, discipulus cordis, dilectus*, fils, disciple du cœur, bien-aimé; ¶་ལ་བཞག་ *in corde, mente revolvere, ponere, considerare*, mettre dans son cœur, considérer.

ཐུགས་ *Ponitur ante quædam verba, honoris causa*, mot additionnel honorifique, *(vulg. E.) v. g.:* དཔོན་གྱི་¶་བྲེལ་ *ducis (hon.) occupatio*, la noble occupation du chef; ¶་ཁོམ་ཁམས་ *vacasne?* avez-vous le loisir? ¶་བདེན་ *verum est*, c'est vrai; ¶་རྩ་ *in (hon.) præsentia*, en votre honorable présence.

ཐུགས་ཁ་=སྙིང་ཁ་ *(ambo vulg. E.) Cor et os, i. e. irasci*, cœur et bouche, c.-à-d.

se fâcher; ~~དྲགས་ *multum irascitur*, il est très en colère; ~མ་ཁྲོ་རོགས་ *noli irasci, quæso*, veuillez ne pas vous fâcher.

ཐུགས་རྗེ་ *v.* བརྩེ་ = སྙིང་རྗེ་ *vulg. Cordis affectio, misericordia, gratia*, amour, amitié, miséricorde, faveur; ~~ཅན་ *misericors, generosus*, miséricordieux, libéral; ~~མཛད་ *v.* གཟིགས་ *miseric. facere, cum miseric. aspicere, misereri*, avoir pitié; ~~གནང་རོགས་ *miserere*, veuillez avoir pitié; ~~ཆེ་ *miseric. tua est magna, i. e. gratias ago*, votre miséricorde est grande, c.-à-d. grand merci; ~~མེད་པ་ *sine mis., immitis*, sans pitié, cruel; ~~བཅུ་གཉིས་ཞལ་ *vultus* 10 *misericordiarum*, visage aux 10 miséricordes; *epith. pro* སྤྱན་རས་གཟིགས *Buddha*, Shin-ré-zi.

ཐུགས་དམ་ ཡི་དམ་ *vulg. Mentis vota, desideria, oratio, devotio*, désirs, vœux, prière, dévotion; ~~བསྐང་གྲོན་ *vota, desideria impleta sunt*, vos désirs sont accomplis; ~~བསྐང་རྫས་ *cæremonia ad vocandum* དགྲ་བཤད་ *in auxilium, ut vota impleantur (Schl.)*, cérémonie pour appeler à son secours le génie Djra-chié, afin que les désirs s'accomplissent.

ཐུང་ ~~ *vulg. Brevis (de spatio et tempore)*, court; ~བ་(ཉིད་) *brevitas*, brièveté; ~བར་ *v.* ཏུ་ *v.* ཏུར་ *breviter*, brièvement; ལམ་~~འགྲོ་ *viam breviorem sequi*, aller par le chemin le plus court; མིག་ལྟ་~ *oculus, visus brevis*, myope, vue courte; ཐག་~~ *distantia brevis*, courte distance; ~བའི་ཕྱིར་ *brevitatis causa*, pour abréger; ~~བྱེད་ *v.* བཙེ་ *breviare, minuere longitudinem*, raccourcir, abréger; ~~འགྲོ་ *v.* འགྱུར་ *breviari*, se raccourcir; གཟུགས་~~ *statura brevis*, petite taille; ཡིད་~བ་ སྙོ་~བ་ *(J.) mens brevis, celeriter passione mota*, esprit court, c.-à-d. qui se passionne vite.

ཐུང་སེ་ *(in E, vox sinica.) Interpres*, interprète; ~~བཙེ་ *int. officium implere*, faire l'interpr.; རྒྱ་~~ *int. pro lingua sinica*, interp. pour le chinois; བོད་~~ *int. pro lingua thibetana*, interp. pour le thibétain.

ཐུད་ མར་~ ~ར་ མར་སྤུད་ *species casei*, espèce de fromage.

ཐུན་ *pro vulg.* འདུད་ *v.* འཐུ་ *colligere*, recueillir, cueillir; ཤིང་....རྩ་....སྙེ་~ *ligna, herbas, spicas coll., et collector eorumdem*, ramasser du bois, des herbes, des épis, et celui qui les ramasse; (ལོ་རི་)~གཉིས་ས་ཆ་ *terra, ager ubi duæ messes colliguntur in anno*, terre où l'on fait deux récoltes par an.

ཐུན་ *certa, determinata quantitas,* une quantité déterminée; སྨན་'''ཟས་'''ལས་¶་གཅིག་ *medicinæ, cibi, operis quantitas fixa,* une dose de médecine, une portion de vivres, une tâche d'ouvrage; དུས་¶་ *fixa temporis quantitas, et speciatim vigiliæ,* un espace fixe de temps, les gardes ou veilles; དགུང་¶་ལ་ *ad vigil. mediæ noctis,* la garde de minuit; ¶་འཛིན་ *v.* བཟུང་ *vig. accipere,* monter la garde; ¶་བབ་ *vig. relinquere,* descendre la garde; ¶་མཚམས་ *divisio diei et noctis, ep. pro* ཉིན་མོ་ཞེས་ la séparation du jour et de la nuit; ¶་ཚོད་ཅན་ ¶་གསུམ་མ་ ¶་སྦྱོར་ *vigil. habens, 3 vig., vig. uniens, sunt 3 ep. pro nocte,* temps des gardes, les trois gardes, qui unit les gardes, la nuit.

ཐུན་ *pro* ཐུན་ *Universalis communis,* universel, commun; ¶་མོང་ *vulg. adj. communis, subst. societas,* commun, société; ¶་མོང་བཟོ་ *soc. inire,* faire société; ¶་མོང་བཅད་ *soc. dissolvere,* la dissoudre; དངོས་གྲུབ་ ¶་མོང་ *bona ad soc. pertinentia, communia,* biens communs.

ཐུན་ *(J.) Res quæ magicam virtutem possidere censetur,* objet qui est censé posséder une vertu magique; ཐུན་རྡོང་ *tubus, foramen ubi reconditur,* tube, trou pour le placer; ¶་རུ་ *cornu ad eam deferendam,* corne pour le porter; ¶་གསོ་བ་ *istam virtutem perditam renovare,* rendre cette vertu à l'objet quand il l'a perdue.

ཐུབ་ ¶་པར་ *(vulg.)* ནུས་པར་ *posse, potentiam, capacitatem habere,* pouvoir, avoir la force, la capacité de faire; *(differt a* ཆོག་ *v.* ཉན་ *posse, licere,* pouvoir, c.-à-d. il est permis); ཡས་¶་མ་¶་ *potesne vel non?* pouvez-vous? འགྲོ་'''བཟོ་'''བསམ་'''འཁྱེར་¶་ *ire, facere, cogitare, ferre possum,* je puis aller, faire, penser, porter; རང་¶་བས་ *Sik.* = *E.* རང་དབང་གིས་ *propria vi, virtute,* par sa propre énergie; གོང་མའི་¶་ *imperatoris potentia,* la puissance impériale; ཤཱཀྱ་¶་པ་ *Sha kia potens,* Sha-kia le puissant; ¶་པ་ ¶་དབང་ *potens, ep. pro* སངས་རྒྱས་ *Buddha,* le puissant, c.-à-d. Bouddha; *et pro* ཉན་ཐོས་ *auditor, discipulus,* disciple.

ཐུབ་ *vulg. vincere, superare,* vaincre, surpasser; ¶་དཀའ་ *ad vincendum difficilis, ep. pro* དཔའ་བོ་ *heros,* difficilement vaincu, un héros; ངས་ཁོ་ལ་¶་རྒྱུ་མེད་ *non possum eum vincere, superare,* je ne puis le dompter.

ཐུམ་ ¶་པར་ ¶་བཞག་ ཐུམས་ འཐུམ་ *(vulg.) involvere,* envelopper; ¶་བ་ *involucrum, et fasciis involutus,* enve-

loppe, paquet; ཀོ་་་རས་་་གསེར་¶ *corii, telæ, auri involucrum, vel corio etc. involvere*, enveloppe de cuir, de toile, d'or, ou, envelopper de cuir, etc.; ཕྱི་་་ནང་¶ *involucrum exterius, interius*, enveloppe extérieure, intérieure; རྒྱ་¶ *rete involutus, captus*, enveloppé, pris dans le filet; ¶་དོམ་ དོམ་དོམ་ *fimbriæ ab equi collo pendentes*, franges pendantes au cou d'un cheval.

ཐུམ་ ¶་བུ་ (ཐོམ་བུ་) *vulg. Sik. cochlear ad manducandum*, cuiller; རག་་་ལྕགས་་་དངུལ་¶ *cupreum, ferreum, argenteum*, cuil. de cuivre, de fer, d'argent; *(cochlear magnum vocatur* གཟར་རུ་ *in Sik. et etiam in E. quando ex ligno.)*

ཐུར་ *Declivitas*, pente, talus; ¶་ལ་ *v.* དུ་ *(Sik. ke lo) deorsum*, en bas; ¶་ལམ་འགྲོ་ *viam descendentem sequi, descendere*, descendre; ¶་དུ་འབབ་་་རྒྱུང་ *deorsum fluere, cadere, ep. pro aqua*, couler, tomber en bas, l'eau; ¶་མ་རྒྱབ་པ་ *deorsum non positum*, qu'on ne met pas en bas; *ep. pro* གདུགས་ *umbella*, le parapluie.

ཐུར་ *pro* ཐུ་རུ་ *ad colligendum*, pour recueillir; ཚང་¶ = གོས་ཤུབས་ *involucrum vel capsa ad colligendas vestes*, enveloppe ou boîte pour serrer les habits.

ཐུར་ *(vulg.) Virga*, baguette, bâton; ཤིང་་་ལྕགས་¶ *virga lignea, ferrea*, baguette de bois, de fer; ཟ་ *v.* ཁ་¶ *bacilli ad manducandum (sinico modo)*, bâtonnets dont on se sert pour manger; འབྲི་¶ *calamus ad scribendum*, bambou taillé pour écrire; ¶་ཤིང་ *gnomon*, style du cadran solaire.

ཐུར་མགོ་ *(vulg.) Habena sine freno, capistrum*, licou; ¶་ཐག་ *habena, funis ejusdem*, la longe; ¶་¶་དུ་འཁྲིད་ *ead. equum ducere*, conduire un cheval en laisse.

ཐུར་བུ་ ¶་རུ་ = ཐོ་རུ་ = རྟེ་བུ་(ཆེ་) *Equulus*, poulain.

ཐུར་མ་ *Species cochlearis*, espèce de cuiller; ¶་མགོ་ *ejusd. pars concava, et quod continetur in ea*, sa partie concave, ce qu'elle contient.

ཐུལ་ ¶་གོས་ ¶་པ་ *v.* ཐུ་ *Vestis longa, pellicea, manicis carens, pallium*, manteau de fourrure; ¶་པ་ཅན་ *eod. indutus*, revêtu de ce manteau; ལུག་་་ར་་་ཝ་ ལྤགས་¶ *Pall. ex pelle ovina, caprina, vulpina*, manteau de peau de mouton, de chèvre, de renard.

ཐུལ་ *imp. vi* འདུལ་ *Subjice, mansuefac, doma, converte*, soumets, apprivoise, dompte, convertis; ¶་བ་ *subjectus*, soumis; སེམས་ཅན་་་འདྲེ་ལ་¶ *animalia, dæmonium subjice, doma*, dompte les animaux, le démon.

ཐེ་ *In seriebus, numerale* = *100*, dans les séries de nombres, vaut 100.

ཐེ་བ་ ཐེ་རེག་ *(J.) Pertinere ad, intentus esse ad*, être l'affaire de, s'appliquer à; འདི་ལ་ཡབ་ཀྱི་¶་¶་མེད་ *istud non est patris negotium*, ce n'est pas l'affaire de mon père.

ཐེ་མོ་ ¶་རྩེ་ (*J.* ¶་ཙེ་) ཐེ་ཙུ་ *Parvum sigillum*, petit sceau, cachet; ¶་¶་རྒྱབ་ *id. apponere*, l'appliquer. (*vid.* ཐེག་)

ཐེ་ཚོམ་ ¶་ཚོམ་ ¶་དོག་ *vulg.* = དོགས་པ་ *Dubium*, doute; ¶་¶་ཅན་ *dubius*, douteux; ¶་¶་ཟ་ *dubius esse*, douter; ¶་¶་མི་ཟ་ *non dubitare, certus esse*, être certain; ¶་¶ གཅོད་ *v. vulg.* བཅད་ *dub. præcidere, i. e. certum facere*, ôter le doute, rendre certain; ¶་¶་མེད་ *v.* ཟླ་ *sine dub., certe*, sans doute, certainement.—*Syn. sunt:* ཡིད་གཉིས་ *spiritus duplex (divisus)*, esprit double, divisé; སོམ་ཉི་ *dubium*, doute; རྣམ་སེམས་ *multum cogitans*, pensant beaucoup; འདྲ་བ་གཅིག་མིན་ *similis vel non*, est ou n'est pas ainsi; སྐྱོམ་སེམས་ *animus indolens, fluctuans*, esprit indécis; བྱ་ཚོམ་ ཉེར་ནར་ འཕྱང་མོ་ཉག་ *dubitans*, doutant.

ཐེག་ ¶་ཅིག་ *imp. v*[i] འདེག་པར་ *Eleva, fer, suffer*, élève, porte, supporte; བཞད་གད་¶་ *risum tolle*, ris aux éclats; སྐྱིད་¶་སྡུག་¶་ *jucunda et mala suffer*, supporte le bien et le mal; ¶་བཞག་ *collisum vas*, vase bosselé; ཟངས་¶་བཞག་ *vas collisum facere*, bossuer un vase.

ཐེག་པ་ *vulg. Quod elevat, gradus, vehiculum, ordo*, ce qui élève, gradin, véhicule, classe; ¶་¶་གསུམ་ *tria vehic., gradus (ad perfectionem)*, les trois degrés vers la perfection; ¶་ཆེན་པོ་ *magnum vehic., doctrina magna*, le grand véhicule, la grande doctrine; ¶་པ་དམན་པ་ *vehic. inferius, parva doctrina*, le petit véhicule, la petite doctrine; ¶་པ་འབྲིང་པོ་ *vehic. medium, media doctrina*, le moyen véhic., la doctrine moyenne; སྔགས་ཀྱི་¶་¶་ *magiæ vehic., (S) Mantra yana*, la doctrine enseignant la magie; ¶་ཆུང་སྐྱེས་བུ་ *inferioris gradus homo, ep. pro* ཉན་ཐོས་ *auditor, discipulus*, homme de degré inférieur, disciple; ¶་འབྲིང་སྐྱེས་བུ་ *medii gradus homo, ep. pro* རང་བྱང་ཆུབ་ homme de moyen degré, un purifié par soi-même; ཆོས་ལ་¶་ *ad religionem, religiosum ordinem ascendere*, entrer dans un ordre religieux; ¶་པར་ཞུགས་ *per gradus ordinis religiosi intrare*, passer par les grades de l'ordre religieux; ¶་པ་རབ་རྫས་

Ordinis sacramentum (t. cath.), sacrement de l'Ordre ; རྟའི་¶་¶་ལ་ཞོན་ *equi vehiculum ascendit, i. e. equitat*, il va à cheval; ¶་¶་བརྒྱ་བ་ཤམས་ *100 vehic. paravit*, il a disposé les 100 degrés.

ཐྲིགས་ *præt verb.* འཐྲིག(ས་)པར་ *Profectus*, parti. (*vid.* ཐྲལ་ *et* ཐྲེལ་)

ཐྲེང་ ¶་རོ་ ཤ་¶་ *(J.) Corpus animalis a feris occisi*, corps d'un animal tué par les bêtes sauvages.

ཐྲེང་པོ་ ཐྲེམ་བུ་ *Claudus, membro captus*, boiteux, estropié,

ཐྲེངས་ *(J.) Vices, plur.*, fois; ¶་ལྔ་ *quinquies*, cinq fois; དབུགས་¶་གཅིག་ལ་ *in unius respirationis momento*, pendant le temps d'une respiration.

ཐྲེན་ *pro* འཐྲེན་ *Trahere*, tirer; ¶་པ་ *tractio*, traction ; ལག་པས་¶་ *manu trahere*, tirer avec la main, ou par la main.

ཐྲེན་ *Momentum, breve tempus*, un moment; ¶་པས་འཚིག་ *v.* སྲེག་ *exiguo mom. comburere*, brûler pour un moment.

ཐྲེབས་ *Frustulum, parva quantitas*, un pèu (en quantité); ཇ་¶་ *paululum thei*, un peu de thé.

ཐྲེབས་ *Dies faustus, felix dies*, jour faste, heureux; ཞག་¶་ཞག་སྡུག་ *dies faustus et dies infelix*, jour heureux et malheureux. *(J. plenus; series, ordo.)*

ཐྲེམ་ ¶་པ་ *(vulg.) Limen, gradus*, seuil, gradin ; ཡ་....མ་¶་ *limen superius, inferius*, linteau, seuil; ¶་རྒལ་ *limen transire*, passer le seuil; སྒོ་¶་ *limen portæ*, seuil de porte; ¶་སྐས་ *scala*, échelle; སྐས་¶་ *gradus scalæ*, échelon; རྡོ་....ཤིང་¶་ *lim., gradus lapideus, ligneus*, seuil, escalier de pierre, de bois; ¶་རིམ་ *series graduum scalæ*, escalier; འཁོར་¶་ *scala in cochleæ forma*, escalier tournant.

ཐྲེམ་པ་ *pro vulg.* ཐམ་པ་ *Completus*, entier, complet; ཞག་གཅིག་མི་¶་¶་ *una die minus*, moins un jour.

ཐྲེམ་བུ་ = ཐྲེང་པོ་ *Claudus, membro captus, (J. impedimentum, obstaculum*, obstacle.)

ཐྲེའུ་རང་ ཐྲེ་བྲང་ ཐྲེ་རང་ *Species dæmonum, larva, lemures*, espèce de démons, de revenants; ཐྲེའུ་རང་ *vulgo dicitur familiariter de puero jocoso et stare loco nesciente, et de homine intemperanti*, se dit d'un enfant espiègle, turbulent, et d'un homme intempérant.

ཐྲེར་ སྐྲི་¶་ *(J) Calvus*, chauve.

ཐྲེར་ ¶་རྡུག་ = *R* འགྱུར་མེད་ *Non mutabilis, firmus, stabilis*, ferme, qui ne change pas; ¶་¶་དུ་ *firmiter*, fermement; ཕྱི་ ¶་ནང་གོག་ *firmus exterius, debilis interius*, ferme en apparence, débile au fond.

ཐྲེར་འབུམ་ *1,000,000,000.* ¶་¶་ཆེན་པོ་ *10,000,000,000. (numeri immensi et indefiniti,* nombres indéfiniment grands.)

ཐྲེར་མ་ *vulg. Pannus laneus subtilis,* étoffe de laine fine; ལོ་¶་ *id. 1ae qualitalis, ex lanugine,* étoffe de duvet de laine; བལ་¶་ *id. 2ae qualit., ex lana communi,* étoffe de laine commune; ¶་གཟན་སློབ་ *vestimentum ex isto panno subtili,* l'habit est fait de cette étoffe mince.

ཐྲེལ་=ཐྲལ་ *vid. etiam* ཐྲེགས་ *Evenit, transivit, profectus est, expensus,* arrivé, parti, dépensé. *(J.* = སླེབ་ *pervenire,* parvenir.*)* གནམ་¶ ས་¶་ བར་¶་ *Nom. trium geniorum, quorum 1us albus, 2us niger, et 3us polymitus,* noms de trois génies, dont l'un est blanc, l'autre noir, le troisième de couleurs variées.

ཐྲེལ་སྡིང་སྣན་ *Ep. pro quibusdam montibus,* épith. pour quelques montagnes.

ཐྲེལ་སེ་ *(J.)*= ཐྲ་ཙེ་ *Parvum sigillum,* petit sceau, cachet.

ཐྲོ་ *In seriebus, numerale = 130,* dans les séries de nombres, vaut 130.

ཐྲོ་ ¶་ཡིག་ *Index, catalogus, regesta, orum,* table, catalogue, registre; ཀ་ཁའི་¶་ *index alphabeticus,* table alphabétique; ལོ་ *v.* ལི་ *v.* ལོ་ *v.* ལེའུ་¶་ *calendarium, ephemerides,* calendrier; སླེབ་ *v.* འབྱུང་ *v.* ལེན་ *v.* སྡངས་¶་ *index rerum acceptarum,* l'actif; སྲོང་ *v.* ཟད་ *v.* སྒྲུག་¶་ *index expensarum,* le passif; བརྡང་¶་ *index rerum commodatarum,* registre des choses prêtées; ཉོ···ཚོང་¶་ *index rerum emptarum, venditarum,* livre de comptes d'un marchand.

ཐྲོ་སྐོར་ ¶་ཁྱི་དྲང་ *Vicinus,* voisin.

ཐྲོ་གར་ *Nom. sectæ religiosæ, in antiqua India,* nom de secte. *(J. Turkomans, Tukhara, Togarma?)*

ཐྲོ་ཙེ་ *(J.) Scurrilitas,* mauvaise plaisanterie.

ཐྲོ་ཙམ་ ཐྲོ་ཚམ་ *Opera multa,* beaucoup de travaux.

ཐྲོ་ཐྲོ་རི་གཉན་བཙན་ *Rex Thibeti, circa 377 P. Xum,* nom d'un roi du Thibet.

ཐྲོ་བ་ མཐྲོ་བ་ *(vulg.) Malleus,* marteau; ལྕགས···རྡོ···ཤིང་¶་ *mall. ferreus, lapideus, ligneus,* mart. de fer, de pierre, de bois; ¶་ཆུང···ཆེན་ *v.* སྦོམ་ *mall. parvus, magnus,* petit, gros mart.; ¶་རིལ་ *mall. rotundus,* mart. rond; ¶་བོ་རྡོག་ *magnus lapis ad verberandum,* gros caillou servant à frapper; ¶་གདན་ *incus,* enclume; ¶་བས་རྡུང་ *malleo percutere,* frapper avec un marteau.

ཐྲོ་ཙམ་ ཐྲོ་རེ་བ་ *Paululum, pauci,* peu.

ཐྲོ་འཚམ་ *v.* བཙམས་པར་ *Contemnere, vexare, irridere, vel, contemni, etc.,* mépriser, vexer, se moquer de, et, être

méprisé, etc.; ཐ་ཐ་པ་ལ་བཟོད་པར་ *irrisionem, etc. patienter sufferre,* supporter avec patience les insultes, etc.

ཐོ་ཡོར་ *(J) Acervus lapidum ex religione erectus, (in E. vocantur* རྡོ་འབུམ་*),* tas de pierres superstitieuses.

ཐོ་རངས་ *in Sik. vulg. pro Cras,* demain. = *in E.* སང་ཉིན་

ཐོ་ཙུ་=རྟ་ཕྲུག=རྟེའུ་(ཙི་) *Equuleus,* poulain.

ཐོ་རེ་བ་=ཐོ་ཙམ་ *Paululum, pauci,* un peu, un petit nombre.

ཐོ་རིངས་ *(J.* ཐོ་རངས་*) (vulg.* ནམ་སེལ་*) Aurora, matutinum,* l'aurore, le matin, *cujus syn. sunt:* ཤང་ཀྱུབ་དུས་ *tempus dii* Shian kioup, le temps de Shian kioup; *vel, tempus purgationis (tenebrarum),* temps pendant lequel (les ténèbres) se dissipent; མཚན་མོའི་མཐའ་ *v.* མཇུག་ *finis noctis,* la fin de la nuit; སྐྱ་རེངས་ ཟླན་པ་ *lumen pallidum,* lumière pâle; ནམ་སྨད་ *inferior, ultima pars noctis,* la dernière partie de la nuit.

ཐོ་སོ་ *vulg. Vomer ex ligno duro,* soc de charrue en bois dur.

ཐོ་ལུམ་ *(J)* = ཐུ་ལུམ *Massa metalli rudis,* masse de fer brut.

ཐོག་ *Indicat aliquam superioritatem loci, temporis vel dignitatis moralis,* indique une supériorité de lieu, de temps ou de dignité morale.

ཐོག་ 1° *quoad spatium. vulg. Pars superior alicujus rei,* la partie supérieure; ཐ་(ཚོད་) *ead. domus, contignatio,* le haut d'une maison, étage; ཐ་གཅིག་...གཉིས་ *1, 2 contignationes,* 1, 2 étages; ཐ་ཅན་ *cont. habens,* qui a des étages, *ep. pro* ཁང་བཟང་ *magna domus, palatium,* palais; འོག་ཐ་ *contig. inferior,* rez-de-chaussée; བར་ཐ་ *contig. media,* étage moyen; སྟེང་ *v.* ཡ་ཐ་ *contig. superior, et etiam tectum,* étage supérieur, et, le toit; ཡ་...མ་ཐ་ *contabulatio superior, inferior,* plafond, plancher; ཐ་འབུབས *v.* བཀབ་ *domum cooperire, ædificare, tectum ponere,* bâtir une maison, la couvrir; ཐ་རྡིབ་ *v.* འཇིག་ *domum, tectum destruere,* détruire une maison, le toit; གཅིག་ཐ་གཉིས་བརྩེགས་ *ubi est una contig., duæ (structuræ) sunt superpositæ,* là où il y a un étage, deux bâtisses sont superposées; ཐ་ཏུ་ *supra* sur; ངའི་ཐ་ཏུ་བྱུང་ *super me venit,* cela est venu sur moi; ཐ་ཏུ་ཁལ་ *onera superimponere,* superposer les charges.

ཐོག་ 2° *quoad tempus* = དང་པོ་ *Principium, primo, olim,* principe, d'abord, autrefois; ཐ་མར་ *v.* མ་ལ་ *in principio,* au

commencement; ཐོག་མ་མེད་པ་ *sine principio*, sans origine; ཐོག་མ་མེད་པའི་དུས་ནས་ *ab æternitate*, de toute éternité; ལམ་...ཉིན་...ལོ་...ལས་ཀྱི་ཐོག་མ་ལ་ *in principio itineris, diei, anni, operis*, au commencement du voyage, du jour, de l'année, du travail; ཐོག་མཐའ་བར་དུ་ *in princ., fine et medio, i. e. semper*, au commencement, au milieu et à la fin, c.-à-d. toujours.

ཐོག་ 3° *in sensu morali. Superioritas*, ཐོག་མའི་སངས་རྒྱས་ *Buddha superior (aliis), Adi Buddha (S)*, Buddha supérieur; ཐོག་འཛིན་པ་ *regimen, gubernium sumere*, prendre la conduite, le gouvernement; དམག་ཐོག་ *dux exercitus*, chef d'armée; གྲལ་གྱི་ཐོག་མ་ལ་འདུག་ *in superiori sede assidere*, être assis à la première place.

ཐོག་ *(vulg.)* ཐོག་མེ་=གནམ་ལྕགས་ *Fulmen*, foudre; ཐོག་འབབ་ *v.* རྒྱབ་ = ལྡེ་འབབ་ *fulm. descendit, cadit*, la foudre tombe; ཐོག་གིས་བསད ཐོག་བབ་སྟེ་ཤི་ *a fulm. occisus*, tué par la foudre; ཐོག་སེར་ *fulm. et grando, procella*, tempête. — *Syn. pro fulmine sunt:* སྤྲིན་གྱི་འོད་ཟེར་ *lumen nubium*, lumière des nuages; མེ་ཆར་ *ignita pluvia*, pluie de feu; རྡོ་རྗེའི་ཆར་པ་ *pluvia adamantina*, pluie de diamant (de foudre); རྡོ་རྗེའི་ཟེགས་མ་ *sordes adamantis*, détritus de diamant; གནམ་ལྕགས་ *cæli ferrum*; འབིགས་བྱེད་ *perforans*, qui perce; རི་འཇོམས་ *montes domuit*, qui a dompté les montagnes.

ཐོག་ *(vulg.) Fructus, messis*, fruit, moisson; ཤིང་ཐོག་ *fructus arborum*, les fruits des arbres; དཀར་ཐོག་ *cerealia alba, i. e. 1ae qualitatis*, céréales blanches, c.-à-d. de 1ère qualité; ནག་ཐོག་ *cer. nigra, i. e. 2ae qualitatis*, céréales noires, c.-à-d. de seconde qualité; ཐོག་མགོ་ *cereal. capita, spicæ*, les épis; ཐོག་མགོ་འཐུ་ *spicas colligere*, glaner; ཐོག་ *v.* ས་བོན་བཏབ་ *cer. seminare*, semer; ཐོག་རྔ་...རྡུང་...གཡབ་...འཚག་ *segetes metere, verberare, ventilare, cribrare*, couper, battre, vanner, cribler la moisson; ལོ་ཐོག་=སྐྱ་དང་སྟོན་ཐོག་ *messis anni*, moisson annuelle; ལོ་རེ་རེ་ཞིང་ལ་ཐོག་གཉིས་ཡོད་ *quotannis in eodem agro duæ sunt messes*, chaque année il y a deux moissons dans un même champ; ཐོག་ཡག་པོ་སྣང་ *v.* རེད་ *E.*, ཐོག་ལེགས་སོ་བས་ *Sik. messis bona est*, le moisson est bonne; ཐོག་ཁྲལ་=སྡེར་ *v.* དེར་ *redditus terræ a villico solvendus*, revenu, rente des terrains; ཐོག་སྤུད་ *redditus pro agris lamarum*, rente des

terres des lamas; ཕྱེད་¶་ *messis inter dominum et villicum dividenda*, moisson à partager par moitié.

ཐོག་ཐག་ *Totus, integer*, un tout, entier; ཉིན་མཚན་¶་¶་ *tota dies et nox*, un jour entier (jour et nuit).

ཐོག་ཐོག་ A=R དང་པོ་ *Primus, primo*, premier, d'abord.

ཐོགས་ *præt. v*[i] འཐོགས་པར་ *Expensus, consarsinatus, bajulatus*, dépensé, chargé, porté; *et in Sik. vulg. pro onere*, charge, fardeau; ¶་འབག་ *onus ferre*, porter une charge; མི་¶་འགྲོ་ *ad expensas populi iter facere*, voyager aux frais du peuple.

ཐོགས་ ¶་ཤིག་ *imp. v.* འདོགས་ *Liga*, lie.

ཐོགས་ ¶་པ་ *Offendiculum, impedimentum*, obstacle, achoppement; ¶་པ་མེད་ (པར་) *sine impedimento, non impedire, non offendere*, sans obstacle, ne pas empêcher; མ་¶་ *noli impedire*, n'empêche pas; རྡོ་རྐང་པ་¶་ *ad lapidem pedem offendit*, il a heurté contre une pierre.

ཐོགས་ *(vulg.) Tardare* tarder; ཅུང་ཅུང་¶་ ཙམ་ཙམ་¶་ *paululum expecta*, attends un peu; ཡུན་རིང་པོ་(ར་) *v.* མང་པོ་མ་¶་ *noli multum tardare*, ne tarde pas beaucoup; ཁྱོད་ལམ་ན་¶་ཅི་ཡིན་ *quare in via tardas?* pourquoi tardez-vous en route?

ཐོང་ *imp. v*[i] གཏོང་ *Mitte, dimitte, concede, da*, envoie, renvoie, accorde, donne.

ཐོང་ཁ་ *v.* ག་=བྲང་ *Pectus*, poitrine; ལག་བར་ *intervallum inter brachia, ergo pectus*, l'intervalle entre les bras, la poitrine; རྟ་འདི་¶་¶་དོག་མོ་...ཡངས་མོ་ *hujus equi pectus angustum, largum est*, le poitrail de ce cheval est étroit, il est large.

ཐོང་ ¶་པ་ *vulg. Aratrum*, charrue; གཤོལ་ ¶་ ¶་གཤོལ་ ¶་ཤིང་ ¶་མདའ་ *aratri temo*, son timon; ¶་ལྕགས་ *at Bathang, thong-se, aratri ferrum*, soc, fer de charrue; ¶་ར་ *aratri manubrium*, la poignée; ¶་པ་འཛིན་=ཞིང་རྨོ་མཁན་ *v.* མི་ *arator*, laboureur; ¶་¶་སྐྱོལ་ *aratr. dirigere, tenere*, diriger, tenir la charrue.

ཐོང་པ་ *Vervex*, mouton châtré; ར་¶་ *caper*, bouc châtré. *(J. agnus vel caper unius anni.)*

ཐོང་པའི་ལོ་ *(J.) Juventutis anni*, les années de la jeunesse.

ཐོད་ ¶་པ་ *(vulg.)*=ག་པལ་ *Calvaria, frons*, crâne, front; ¶་རུས་ *cranium, os frontis*, os frontal; ¶་ཟོར་ *vas ex cranio humano factum et ejus capacitas*, crâne humain servant de vase, et sa capacité; ¶་པ་སྲ་མོ་ *frons dura, i. e. obstinatus*, front dur, c.-à-d. obstiné.

ཐོད་ ¶་པ་ *Ornamentum capitis, corona,* ornement de tête, couronne, turban; ¶་པ་ཅན་ *istud ornam. habens,* qui porte cet ornement, *et epith. pro anate flavo; ergo* ཐོད་ *significat etiam: apex in capite,* huppe; ¶་རྒྱན་ *ornam. capitis pro equo,* ornement pour la tête des chevaux; དྲིའི་¶་ *globulus odorum, i. e. vesica moschi,* globule odorant, c.-à-d. la vessie de musc; ས་ཡིག་¶་ དུ་བཙེངས་པའི་ཀ་ *vulg.* ས་ཀ་བདགས་ *littera* ཀ་ *habens litteram* ས་ *in capite,* la lettre *ka* surmontée d'un *s.*

ཐོད་ཅེས་=བྱ་བ་མགོ་སྐྱེས་ *Opera dirigens, operariis præpositus,* surintendant de travaux.

ཐོད་ལེ་ཀོར་ *Alabaster, creta,* albâtre, craie.

ཐོན་ *(vulg.) imp. v*[i] འདོན་ *Exi, proficiscere, ejice, profer, lege,* sors, pars, rejette, dis, lis.

ཐོན་ *(vulg.) præt. v*[i] འཐོན་ *Profectus,* parti. —*In E.* ཐོན་ *est unum ex signis vulg. præteriti temporis, v. g.* འགྲོ་¶་ *ivit, profectus est,* il est allé, parti; བཤད་¶་ *dixit, dictum est,* a dit, a été dit.

ཐོན་ཀོར་ A=R ཉེ་འཁོར་ *Comitatus, vicinus,* cortége, voisin.

ཐོན་མི་ *(J.)*=ཐུ་མི་ *Doctor qui ex India introduxit scripturam in Thibetum, circa 6*[um] *sæc. P. X*[um], nom du docteur qui introduisit l'écriture au Thibet.

ཐོབ་ *imp. v*[i] འདེབས་པར་ *Projice, elice,* jette, fais. *(vid. præt. vulg.* བཏབ་*)*

ཐོབ་ ¶་པར་ འཐོབ་ *(vulg.) Obtinere, acquirere, invenire, lucrari,* obtenir, acquérir, trouver, gagner; ནོར་¶་ *divitias acq.,* acquérir des richesses; སངས་རྒྱས་ ...རྒྱལ་པོའི་གོ་ས་¶་ *Buddhæ, regis dignitatem obtinere,* obtenir la dignité de Bouddha, de roi; འདི་གང་ན་¶་ *ubinam istud invenisti?* où avez-vous trouvé cela? འགྲོ་མི་¶་ *eundi facultatem non obtinere,* ne pas obtenir la permission d'aller; ¶་(པའི་)ནོར་ *divitiæ acquisitæ, portio, quotitas,* richesses acquises, part; ¶་ཐང་ *redditus proprietatis,* revenu des propriétés; ¶་ཚ་=འོས་བབ་ *conveniens, quod convenit,* convenance; ¶་རྩོར་ *ad obtinend. premere, flagitatio coram judice,* instance en justice; ¶་རིམ་གནང་ *unicuique suum ordinatim reddere,* rendre à chacun son dû; བསྐྱེད་ག་རེ་¶་རྒྱུ་མེད་ *aliquod lucrum percipere est impossibile,* on ne peut gagner aucun intérêt; ¶་ཀྱི་འཇལ་བ་ *redditio rei inventæ, acquisitæ,* restitution d'une chose trouvée ou acquise.

ཐོམས་པ་ *(J.) vid.* འཐོམས་ *et* གདུམས་པ་ *Velare, involvere,* voiler, envelopper; *(J. obscurus, nubilus esse,* obscur, nua-

geux.)

ཐོམས་ཤིག A=R སེམས་ཤིག *Cogita*, pense.

ཐོར་ *imp. v*¹ འཐོར་ *Dissemina, sparge*, dissémine, répands; ¶་བུ་ ཐར་ཐོར་ = ཆགས་མི་དམ་པ་ *series non continua, i.e. sparsus*, disséminé.

ཐོར་ཁོར་ *(J.) Aliqua tribus mongolica*, nom d'une tribu mongole.

ཐོར་མགོ་ ཐུར་མགོ་ *Capistrum, habena sine freno*=¶་མདའ་ licou.

ཐོར་ཅོག་ ¶་ཏོ་ ¶་ཏོག་ ¶་ཙུགས་ ¶་ཏོར་ ཅོ་དོའི་¶་ཅོག་ སྤྱི་དོར་ སྐྲ་¶་ *Capilli in vertice capitis nodati*, cheveux noués sur le sommet de la tête; ¶་¶་དར་སྣ་ ལྔ་བཅིངས་ *iid. cum filis sericis 5 colorum nodati*, noués avec des fils de soie de cinq couleurs.

ཐོར་པ་ *v.* བ་=འབྲུམ་ནད་ *et* བྲག་ནད་ *Variola et ulcus*, variole, ulcère; གཟེར་(¶་) *furunculus*, furoncle; དམར་¶་ *(J.) poa*, rougeole; ¶་བུ་ *(J.) dyspepsia et cutis morbus*, dyspepsie, et maladie de peau.

ཐོལ་ *imp. v*¹ འཐོལ་ *Fatere, confitearis*, avoue, confesse. *(vid.* མཐོལ་*)*

ཐོས་ *(vulg. Sik.)* ¶་པར་ *Audire*, entendre, écouter; ¶་པ་ *auditio, et instructio (quæ auditur)*, ouïe, instruction orale; ¶་བྱེད་ *v.* འཛིན་ *audire faciens, auris*, l'oreille; ¶་པ་ཅན་ ¶་མང་ *qui multa audiit, doctus, sapiens*, un savant, qui a beaucoup entendu; མི་¶་པ་ *de quo nihil aud. est*, dont on n'a rien entendu dire, inconnu; མང་¶་པ་ *de quo multum audit. est, famosus*, qui a une grande réputation, renommé; ཉན་¶་ *auditor, discipulus (dignitas apud monachos)*, auditeur, disciple; ངས་ལབ་ཁྱོད་¶་ *ego loquor, tu audi*, je parle, toi, écoute.

ཐོས་ *in Sik. significat etiam: Comprehendere, intelligere*, comprendre; ¶་བས་ *intelligo*, je comprends; མི་¶་བས་ *non intelligo*, je ne comprends pas.

ཐྲིག་ཐྲིག་ *Strepitus calceamentorum eundo*, bruit que font les chaussures pendant la marche,

མཐུང་=སྨད་ *Pars inferior, infra*, la partie inférieure, le bas; ¶་ག་ཤམ་གཟེད་པ་ *quod infra est levare*, soulever ce qui est en bas; ¶་གོས་ *vulg. vestis pro inferiore parte corporis*, habit pour le bas du corps; ¶་ག་=བུད་མེད་རྐེད་འོག་གི་ མདུན་ཕྱོགས་ *vulva*, les parties naturelles de la femme.

མཐའ་ *vulg. Finis (physice et moraliter)*, fin, terme; ¶་ཅན་ *v*, ལྡན་ *v.* ཡོད་ *finitus*, fini; ¶་མེད་པ་ *v.* ཡས་པ་ *v.* ཀླས་པ་ ¶་ ལས་འདས་པ་ *sine fine, limite, infinitus*,

infini; ¶་ཡས་ཡངས་ལྡན་མ་ *limit. vastos habens, ep. pro* ས་གཞི་ *terra, mundus,* dont les limites sont très-étendues, le monde; ¶་བ་རྟེན་ *ad finem affixæ, litteræ finales quæ sunt* ག་ང་ད་ན་བ་མ་འ་ར་ལ་ས་ les lettres affixes; ¶་གཅིག་=ངེས་པར་ དེ་བོར་ ཡི་ *certe, vere, valde,* certainement, très; འགྲུབ་མཐའ་ *systema, sed forte melius: finis perfectionis,* système, but de la perfection; ཡང་དག་¶་ *verus finis, veritas perfecta,* le vrai but, la vérité parfaite.

མཐའ་ *vulg. Fines, limites,* limites; ¶་སྤྲུད་ བཏང *ad, vel extra limites missus, in exilium missus,* exilé; ¶་འཁོར་ *v.* སྐོར་ *v.* ལྕགས་=*vulg.* ལྕགས་རི་ *mœnia, ad limites civitatis,* les remparts; ¶་གྲུ་ *pervastus, amplus,* vaste; ¶་ཡི་ མཐའི་ *limitum, exterus,* des limites, étranger; ¶་འཁབ་(པ་ *v.* མི་) ¶་མི་ *homo limitum, extraneus,* un étranger. *Syn. pro* ¶་འཁབ་ *sunt:* ཡུལ་གཞན་སྐད་ *(qui loquitur) alterius regionis loquelam,* (qui parle) un langage étranger; ཉན་བཤད་ གཉིས་ཀ་མི་ཤེས་མཁན་ *qui percipere et loqui nescit,* qui ne sait ni entendre ni parler. *(Contumeliæ verbum=barbarus,* cette expression est prise en mauvaise part, et équivaut à: barbare.)

མཐར་ *pro* མཐའ་རུ་ *Ad finem, ad limites,* à la fin, aux limites; ¶་བྱེད་ *v.* སྒྲིལ་ *destruere,* détruire; ¶་བྱེད་པ *destruens, epit. pro* གཤིན་རྗེ་ *deus mortuorum,* qui détruit, le dieu des morts; ¶་ཕྱིན་ *ad finem (operis vel propositi) pervenire,* arriver à ses fins; ¶་ཆགས་ *ultimo conceptus, ultima incarnatio,* dernière incarnation; ¶་གྱིས་=རིམ་གྱིས་ *ordinatim, perfecte,* en ordre, parfaitement; ¶་བ་=ཐར་བ *liberatio, finis transmigrationum,* le salut, ou la fin des transmigrations; ¶་བ་བྱེད་པར་ *liberationem, salutem dare,* donner la erlibté, le salut.

མཐར་ཐུག་ མཐས་གདུགས་ *Finis, et finis intentus,* la fin, le but qu'on se propose; ¶་ཕྱིན་པར་ *v.* བྱུང་ *finem propositum cousecutus est perfecte, omnino,* qui est parvenu entièrement à ses fins; ཆོས་ལ་ཞུགས་པའི་¶་¶་ *finis ingrediendi religionem,* le but qu'on se propose en entrant en religion. *(vulg.* དོན་དག་)

མཐས་ *pro* མཐའ་ཡིས་ *Finis, fine,* la fin, par la fin.

མཐའ་དག་ མང་ཚོག *Pluralitas, omnes,* tous; =*vulg.* ཐམས་ཅད་ *omnes,* tous.

མཐིང་ ¶་ཁ་ *Cæruleus color,* couleur indigo, bleue; ¶་ཁ་ནམ་མཁའ་ལ་ *cæruleus color est in cœlo,* il y a du bleu au ciel.

(substantia tincturæ indigo nuncupatur རམས་*)*

མཐིང་རིལ་ *Nom. avis aquaticæ*, nom d'oiseau aquatique.

མཐིལ་ *(vulg.) Basis, fundus, ima pars*, base, le fond; སྣོད་¶ *imum vas*, le fond d'un vase; ལུང་པའི་¶ *ima vallis*, le fond d'une vallée; ལག་ *v.* ཕྱག་¶ *palma manus*, la paume de la main; ལྷམ་¶ *calceamenti solea*, semelle de botte; ¶་ར་ལོག་ *vasis basim invertere*, tourner un vase le fond en haut.

མཐིལ་ར་ *Pars principalis loci, i. e. forum*, la place du marché; ¶་¶་(ལ་)འགྲོ་ *ad forum ire*, aller au marché.

མཐུ་ ¶་སྟོབས་ *v.* རྩལ་ ནུས་¶ *Fortitudo, vis, potentia, efficacia*, force, puissance, efficacité; མཐུས་ *vi, potentia, efficacia*, par la force, etc.; ¶་ལྡན་ *fortis, potens, efficax*, fort, puissant, efficace; ¶་བོ་ཆེ་ *valde potens homo*, homme très puissant; ¶་མེད་ *impotens, etc.*, impuissant, etc.; ¶་སད་པར་བྱེད་པར་ ¶་བཞག་ *vires probare, tentare, eniti*, essayer ses forces, s'efforcer; སྨན་གྱི་མཐུས་ *medicinæ efficacia*, par l'efficacité d'une médecine; ¶་ཐད་སྣང་ *efficacia apparet*, l'efficacité apparaît.

མཐུ་=ངན་སྔགས་ *Magia, maleficium*, magie, maléfice; ¶་རྒྱབ་ *v.* གཏོང་ *v.* འདེབས *malefic. mittere*, jeter des maléfices; ¶་ཟློག་ *malefic. avertere, destruere*, détruire un maléfice.

མཐུག་=*(vulg.)* འཐུག་ *Spissus, densus*, épais, dense.

མཐུད་= *(vulg.)* མདུད་ *Nectere*, nouer, *et* འཐུད་ *unire, jungere, inserere*, unir, greffer; ¶་ཐུའི་སྐུད་པ་ *filum nodandum*, fil à nouer; ཁམ་སྡོང་¶ *persicam arborem inserere*, greffer un pêcher.

མཐུན་ *(vulg.) Similis, concors*, semblable, d'accord; ¶་པ་(ཉིད་) *concordia, similitudo*, concorde, ressemblance; ¶་པར་ *concorditer, et verb. concordare*, avec accord, s'accorder; འདི་དང་¶་(པར་) *simile huic, secundum istud, cum concord.*, comme cela, s'accorder avec; ¶་པར་བྱེད་པར་, *vulg.* ¶་བྱེད་ *v.* བཟོ་ *reconciliare*, réconcilier; སྐད་མི་¶ *verba non concord.*, les paroles ne sont pas d'accord; ¶་ནས་ *concorditer*, d'accord; ¶་པའི་བཛའ་བོ་ *concordes amici*, amis intimes; ¶་པའི་གཏམ་ *verba conc., vel verba reconciliationis*, paroles qui ne se contredisent pas, paroles de reconciliation. *Syn. pro* མཐུན་པ་ *sunt:* མཉེས་ གཞི་ མཛའ་ དགའ་འདུན་ ཡིད་¶་

སེམས་ཉེ་ མཛའ་ *v.* ཡིད་གཙུགས་ *amici, mente propinqui, addicti*, amis, de même sentiment; མི་ཕྱེད་ *non dimidiatus, i. e. non divisus*, non divisé. *Syn. pro* མི་¶་ *non concordes*, en désaccord, *sunt:* འགྲུས་ འཁོན་ འགལ་ *odisse, adversari*, haïr, s'opposer à.

མཐུར་=ཐུར་ *Declivitas, infra*, pente, en bas; ¶་(ལ་)འགྲོ་ *descendere*, descendre; ལ་¶་ *montis descensus*, la descente de la montagne; ¶་ལམ་ *via descendens*, route en pente.

མཐུར་མགོ་=ཐུར་མགོ་ ཐོར་མགོ་ ¶་རྟ་ ¶་པོ་ *Capistrum, habena sine freno*, licou.

མཐུས་ *pro* མཐུ་ཡིས་ *Vi, potentia, efficacia*, par la force, etc.

མཐེ་བོང་ ¶་མོ་ མཐེབ་ཆེན་ *Pollex (sive manus vel pedis)*, le pouce (de la main ou du pied); ¶་སྐོར་ *annulus pro pollice (ad sagittandum)*, anneau (en os ou en ivoire) du pouce (pour tirer des flèches); ¶་ཆུང་ མཐེའུ་ཆུང་ *parvus digitus*, petit doigt; ¶་ལྕུབ་ *v.* ལྕིབ་ *digitale (ad suendum)*, dé à coudre.

མཐེའུ་ ཐེའུ་=མཐོ་ཆུང་ *Malleolus*, petit marteau.

མཐོ་ *(mensura, vulg.) Spithama, palma*, un empan, un palme; ¶་གང་…ཉིས་ *1, 2 spith.*, 1, 2 empans; ¶་ཆུང་ *parva palma*, un petit empan; ¶་འཇལ་ *v.* གཞལ་ *v.* ཚད་ *spit. mensurare*, mensurer à l'empan; ¶་རེ་ཙམ་ *circiter 1 spith.*, environ un empan.

མཐོ་ མཐོན་པོ་ *(ambo vulg.) Altus, elevatus*, haut, élevé; ¶་བ་(ཉིད་) *altitudo, elevatio*, hauteur, élévation; ཕྱུགས་¶་ *locus altus*, lieu élevé; ¶་དྲགས་ *vere, nimis elev.*, très, ou trop élevé; ¶་དམན་ *altus, demissus*, haut et bas; ¶་སྨད་ལྟ་ས་ *instrumentum ad probandum altitudines et demissiones, (sic dicunt pro) barometro*, le baromètre; ¶་དམའ་མེད་ *sine alt. nec demiss., planus*, ni haut ni bas, plat.

མཐོ་ *verb. Elevare*, élever; ཁང་པ་ཡར་¶་དགོས་ *domum altiorem facere, elevare oportet*, il faut construire la maison plus haute.

མཐོ་ *in sensu moral. Elatus, superbus, audax, nobilis*, altier, audacieux, noble; རིགས་¶་(བ་) *genus excellens, nobile*, grande race noble; ¶་(བར་)སེམས་(པར་) *alte, superbe sapere*, avoir des sentiments hautains; མིག་¶་མཐོང་ *ex alto, superbe aspicere*, regarder de haut, avec mépris; ¶་མཐོ་བྱེད་(པར་) *actiones magnas, superbe operari*, faire des actions d'éclat; རྣམ་¶་ཟ་སྣ་སོ་ · *persona*

quam offensio facile movet, personne qui se pique facilement.

མཐོ་རིས་(གནས་) *(habitatio) In altis, sanctorum, geniorum cælum,* les régions supérieures, le ciel; ཀ་ཀ་རུ་འགྲོ་ *v.* གཤེགས་ *ad cælum ire,* aller au ciel; ཀ་ཀ་གསུམ་ *tres cæli sunt:* ལྷ་དང་ལྷ་མིན་དང་མི་ཀ་ཀ་ *cæl. geniorum,* le ciel des génies; *eorum qui in via sunt ad hunc statum* ལྷ་, le ciel de ceux qui sont dans la voie de devenir génies; *hominum,* le ciel des hommes; ཀ་ཀ་ཀླུང་ *flumen cæli,* fleuve céleste; ཀ་ཀ་ཀློང་ *immensitas cæli,* l'immensité du ciel; ཀ་ཀ་རྒྱལ་ *in cælo regnans,* régnant au ciel, *ep. pro* བརྒྱ་བྱིན་ *Indra;* ཀ་ཀ་སྨན་པ་ *cæli medicus,* médecin céleste; ཀ་ཀ་གསལ་ *in cælo apparens, lucens, ep. pro* སྒྲ་གཅན་ *Rahu, qui eclipsim causat,* qui apparaît au ciel, Rahu, les éclipses. *Syn. pro* མཐོ་རིས་ *sunt:* རབ་བསྔགས་འཛིན་ *perfectam laudem adeptus,* qui a mérité une louange parfaite; ཡང་དག་སྦྱོར་ *perfecte uniens,* unissant parfaitement; བདེ་བྱེད་ *pacem faciens,* procurant la paix; བདེ་སྟེར་ *dans pacem,* donnant la paix; ལེགས་བྱས་ *bene dispositus,* bien arrangé; ལེགས་ལྡན་ *beatus,* heureux; བདེ་ལེགས་ *bonus, felicitas,* bon, bonheur.

མཐོ་ ཀ་བ་ ཐོ་བ་ *vulg. Malleus,* marteau; ཀ་ཀ་འདེགས་ *v.* ཡར་བཀྱག་ *mall. elevare, vibrare,* lever le mart.; ཀ་(བས་)རྒྱབ་ *v.* རྡུང་ *mall. percutere,* frapper avec un mart.; ཀ་གདན་ *incus,* enclume.

མཐོ་བཙམས་ *v.* འཚམས་ *(Cs.* ཀ་མཚམས་*) Contemnere, irridere, injuria afficere,* mépriser, se moquer, injurier; ཀ་ཀ་པ་ *contemptor, etc.,* celui qui méprise, etc. *(vid.* ཐོ་བཙམ་ *v.* འཚམ་*)*

བཐོ་ཡོར་ *Acervus lapidum ad limites agrorum statuendos,* bornes de champs.

མཐོ་ཡོལ་ *Non clare videns, visus caliginosus,* vue trouble.

མཐོང་ ཀ་བར་ མིག་(གིས་)ཀ་ *vulg. Videre, aspicere,* voir, regarder; ཀ་ངོ་ *video,* je vois; མི་ཀ་ *non vid.,* je ne vois pas; ཕར་ཀ་ཚུར་ཀ *in illa et ista parte aspicere,* regarder de côté et d'autre; ཀ་ང(མ་) ཨམ་ཀ་ *videsne?* voyez-vous? ཉེ་ཀ་ *prope videre,* voir de près, myopie; ཐག་རིང་ ཀ་ *a longe videre,* voir de loin, presbyte; ཀ་མཐའ་ ཀ་འཁོར་ *circuitus visionis, horizon,* horizon; ཀ་ལུགས་ ལྟ་སྟངས་ *modus aspiciendi, aspectus,* manière de regarder et d'être vu, aspect; ཀ་བྱེད་ *quod videre facit, oculus,* l'organe de la

vue, l'œil; ཤ་ལམ་ *videndi via, medium, meditatio (Schl.)*, le moyen (de parvenir) à la vue, la méditation.

མཐོང་ཁ་ *v.* སྐར་ *vulg.* ཐམས་མཐོང་(ས་) =ཁང་པའི་རྒྱ་མཐོངས་ *Apertura ad videndum, fenestra et speciatim apertura in tecto (sinice, tien-tsin)*, fenêtre, et surtout l'ouverture dans le toit, *cuj. syn. sunt:* དཀར་ཤ་ *album apparens*, qui paraît blanc; ནྡ་ཤ་ *in altum videns*, qui regarde en haut; སྟེང་སྒོ་ *porta superior (in tecto)*, porte supérieure (dans le toit).

མཐོང(ས་)ག་ *v.* ཁ་ A=R བྲང་ལ་མཐར་གྱིས་ *Pars inferior pectoris*, partie inférieure de la poitrine; ཤ་ཤ་ནས་འཛིན་པ་ *incipiendo ab imo pectore usque deorsum*, à partir du bas de la poitrine jusqu'au bas du corps. *(J. ad pectus arripere (?)*

མཐོངས་ཀ་ *Serica ornamenta supra imagines*, ornements de soie qui recouvrent les images. *(pro imagine ipsa dicitur* ཐང་ཀ་)

མཐོན་ ཤ་པོ་ *v.* མོ་ *(vulg.) Altus, eminens, (physice et moraliter)*, haut, éminent; རི་...ཁང་པ་...གོ་ས་...རིག་པ་ཤ་པོ་ *mons, domus, dignitas, scientia alta, eminens*, montagne, maison, dignité, haute science, sc. éminente; ཤ་པོ་(ར་)འགྱུར་ *v.* འགྲོ་ *altus, emin. fieri*, devenir haut; ཤ་ཤ་འོང་ *alt. fiet*, deviendra élevé. *Syn.* *pro* མཐོན་པོ་ *sunt:* སྲིད་མཐོ་ *existentia, potestas alta, eminens*, existence, puissance élevée; དཔངས་མཐོ་ *altitudo magna*, grande altitude. *(vid.* མཐོ་)

མཐོན་ *pro* འཐོན་ *Proficisci*, partir. *(Vid. etiam* ཐོན་)

མཐོན་ཀ་ *v.* ཁ་ *v.* ག་=མཐིང་ *Color cœruleus*, bleu; ཤ་ཤ་ཆེན་པོ་=ཨ་ན་ད་=ནྱིལ་ *nom. lapidis pretiosi cœrulei*, nom d'une pierre précieuse bleue.

མཐོར་ཐོས་ *pro* མཐོ་རུ་ཐོས་ *Ab alto audiens, ep. pro equo dii* བརྒྱ་བྱིན་ qui entend de haut, le cheval d'Indra.

མཐོལ་=འཐོལ་ ཤ་བར་ ཤ་བཤགས་ *vulg. Fateri, confiteri*, avouer, confesser; ཤ་བ་ *confessio*, aveu; སྡིག་པའི་ཤ་བཤགས་ *peccati confessio*, confession d'un péché; ཤ་བ་པོ་ *v.* མཁན་ ཤ་བཤགས་བཟོ་མི་ *qui sua peccata confitetur, pœnitens*, le pénitent qui se confesse; ཤ་བཤགས་ལ་ཐོས་མི་ *qui alterius confession. audit*, le confesseur; ཤ་བཤགས་རབ་རྟེན་ *sacramentum Pœnitentiœ (t. cath.)*, le sacrement de Pénitence. *Syn. pro* མཐོལ་ *sunt:* སྨྲ་བ་ *dicere*, dire; མི་གསང་ མི་སྦེད་ *v.* སྦ་ *non abscondere*, ne pas cacher; དངོས་སུ་སྨྲ་བ་ *clare dicere*, dire clairement.

འཐག་ ¶་པར་ *(vulg.)*=བཏགས་ *præt.* འདགས་ *fut.* འདག་ *imp.* ཐོག་(ཐིག་) *Molere*, moudre; ¶་ཐུད་ *mola*, meule; ¶་ཁང་ *molendinum*, moulin; རང་¶་ *mola manualis, et epith. pro dentibus molaribus*, meule à main, et, dents molaires; ཆུ་¶་, *vulg.* ཆུ་འཁོར་ *mola ab aquis mota*, meule à eau; ནས་....བྲ་....གྲོ་¶་ *hordeum*, ..., *frumentum mol.*, moudre l'orge, le sarrasin, le blé; ཡོས་¶་ *hordeum assatum mol.*, moudre l'orge grillée; ཞིབ་མོ(ར་)¶་ *in subtili farina molere*, moudre fin; རྩིང་¶་ *crassiori modo mol.*, moudre grossièrement.

འཐག་ ¶་པར་ *vulg. (t. prim. et sup.) Texere*, tisser; ¶་པ་ བཏགས་པ་ *textura*, tissage, texture; ¶་མཁན་ *v.* མི་ *textor*, tisserand; ¶་ཁང་ *v.* ར་ *textoris officina, machina*, boutique, métier de tisserand; སྣམ་བུ་....རས་¶་ *pannum laneum, telam texere*, tisser une étoffe de laine, une toile; འབག་རག་ཚང་¶་ *aranea telam texit*, l'araignée tisse sa toile.

འཐད་ ¶་པ་ *v.* དོ་ (*vulg. E.* ཐྲོ་དོ་ *vulg. Sik.* འོང་བས་) *Convenit, decet*, il est convenable; མི་¶་ *non conv.*, il ne convient pas; ¶་ཚིག་=ཡིད་ལ་འབབ་ *verba jucunda, placentia*, paroles agréables; ¶་མཁན་ *qui libenter facit*, qui agit de bon cœur, avec plaisir.

འཐད་པ་=འཐན་པ་ *(vid. seq.)*

འཐན་པ་ *v.* པོ་=*vulg.* རྟེན་པ་ *Firmus, stabilis, constans*, ferme, stable, constant; མི་¶་པོ་ *homo constans*, un homme constant; སྡོད་གནས་¶་ *v.* འཐད་ *habitatio firma, habitualis*, demeure habituelle; སྒྲ་¶་པ་ *sonus continuus*, son continu.

འཐབ *(vulg.) Altercari, contendere, pugnare*, disputer, lutter, combattre; ¶་པ་ *v.* མོ་ *querela, contentio*, querelle, lutte; ¶་མོ་ འཁྲུག་ *v.* བསྐྱལ་ *v.* འགྱེད་ *rixas, querelas excitare*, susciter des rixes, des querelles; ཁ་¶་ *jurgium*, dispute; ¶་ཡ་ *antagonista*, antagoniste; ¶་རྫོད་ *audax rixando, bellicosus*, querelleur, belliqueux; གཡུལ་¶་ *in pugna contendere, bellare*, batailler; ¶་ཆས་ *requisitæ ad bellandum munitiones, arma*, le matériel de guerre; མ་¶་ *noli querelas agere*, ne te dispute pas.

འཐམ་ ¶་པར་ *Comprehendere, includere, amplecti*, comprendre, renfermer, embrasser; རྐང་པ་¶་པར་ *pedes amplexu tenere*, embrasser les pieds; ཁ་¶་པ་ *ore, dentibus tenere, i. e. mordere*, saisir avec la bouche, les dents, c.-à-d. mordre.

འཕྲམ(ས་) A=R འཕྲམས་པ་ *Supereffluere, magnæ extensionis esse*, déborder, de grande étendue; གྲོགས་སུ་ཀ་ *in amicitia effusi, i. e., concordes amici*, amis dévoués; བྱ་བར་ཀ་ *in opere effusus*, dévoué à l'ouvrage.

འཕྲལ་ ཀ་བར་ *præt.* ཕྲལ་ *Pertransire*, passer; ཀ་བ་ *transitus*, passage; ཕྲལ་(ཟིན་) *pertransiit*, est passé. *(Vid.* ཕྲལ་ *et* ཕྲེལ་*)*

འཕྲས་ ཀ་པ་ A=R སྲ་མོ་ *et* ཁྲིགས་པ་ *Durus, concretus*, dur, concret, dense.

འཕྲིག་ ཀ་པར་ *præt.* ཕྲིགས་ བཏིགས་ *Stillare*, dégoutter; ཆར་ཀ་ *pluviæ gutta*, gouttes de pluie; ཀ་པ་འབབ་ *stillat*, coule goutte à goutte. *(vid.* ཐིག་པ་*)*

འཕྲིང་ ཞ་ཀ་ ཁང་ཀ་ ཀ་འགྲོས་ *Claudicare, claudus factus*, boiter, devenu boiteux.

འཕྲིང་སྐད་ *Verbum contumeliæ*, parole de mépris.

འཕྲིབ(ས་) *Agglomerari, condensari*, s'agglomérer, se condenser; སྤྲིན་པ་་་་མུན་པ་ཀ་ *nubes, tenebræ coacervantur*, les nuages, les ténèbres s'épaississent; ཤེས་པ་ཀ་ *spiritus obtenebratur*, l'esprit s'obscurcit; ཀ་མོ་ *vesper, nox, tenebræ*, le soir, la nuit, les ténèbres.

འཕྲིམ་ ཀ་པར་=ཕྲིམ *et* བཕྲིམ་པར་ *Diffundi*, être répandu.

འཕྲིལ་ *Intra*, entre, *(forte error pro* མཕྲིལ་*)*

འཕྲུ་ *(vulg.)* ཀ་བར་ *præt.* འཕྲུས་ བཏུས་ *fut.* བཏུ་ *imp.* ཕྲུས (ཤོག་)=འཕྲུན་ *Colligere, seligere, singulatim sumere*, recueillir, prendre un à un; ཀ་བ་ *v.* མོ་ *collectio, concilium*, assemblage, réunion; ཀ་བ་པོ་ *v.* མཁན་ *v.* མི་ *qui colligit, collector*, collectionneur, glaneur; ཤིང་་་་རྩ་་་་ཤ་མོང་སྙེ་མ་ཀ་ *ligna, herbas, fungos, spicas coll.*, ramasser des bois, des herbes, des champignons, des épis; མི་ཚོགས་ *v.* མི་ཕྲུམས་ཅན་ཀ་ *multitudinem congr.*, rassembler le peuple; ཀུན་ལས་འཕྲུས་ *selectus inter omnes*, choisi entre tous.

འཕྲུག་ ཀ་པོ་ *(vulg.) Spissus, densus, crassus*, épais, dense, *(pro liquidis dicitur* སྐ་མོ་*)*; སྣམ་བུ་་་་ཤིང་ལེབ་ཀ་ཀ་ *pannus laneus, tabula lignea crassa*, étoffe de laine, planche épaisse; ནགས་པ་་་་ལྟོག་་་་རྔོག་ཀ་ཀ་ *sylva, messis, juba densa, abundans*, forêt, moisson, crinière touffues; གཉིད་་་་བཟི་ཀ་ཀ་ *somnus, ebrietas gravis*, sommeil, ivresse profonde; ཀ་དྲགས་ *valde, nimis densus*, très, ou trop dense.

འཕྲུང་ *(vulg.)* ཀ་བར་ *hon.* གསོལ་ *et* བཞེས་ *præt.* འཕྲུངས་ བཏུངས་, *fut. imp.* བཏུང་ *Bibere (adhibetur pro pulticula et fumigatione tabaci)*, boire (s'emploie aussi pour la bouillie et pour la fumée du

tabac); བཏུང་བ་ ¶་བ་ *potus, potatio,* boisson; ཇ་ ཆང་ ཐུག་པ་¶་ *theum, vinum, pulticulam bibe,* bois du thé, du vin, de la bouillie; ¶་སྣོད་ *vulg.* ཕོར་ *vas ad bib., poculum,* vase à boire; ¶་སུ་རུང་ ¶་ཆོག་ *potabilis,* buvable; དུ་བ་¶་ *tabacum fumigare,* boire c.-à-d. fumer le tabac; དུ་(བ་)ཙ་གང་¶་ *vulg. E., vulg. Sik.* གོང་ཟག་ *v.* གང་ཟག་གཅིག་¶་ *unam pipam fumig.,* fumer une pipe.

འཐུད་ ¶་པར་=མཐུད་ *Unire, nectere, jungere, addere,* unir, nouer, joindre, ajouter; ¶་མ་ *additio,* addition; ལྷན་པ་¶་ *fragmentum addere, resarcire,* ajouter une pièce, raccommoder; དམག་¶་ *copiæ addititiæ, auxiliares,* troupes auxiliaires; སྐྱོག་གི་¶་མ་ *prolongatio vitæ,* prolongement de la vie.

འཐུན་=འཐུ་ *Colligere, seligere,* rassembler, choisir.

འཐུབ་ *(vulg. E.)* ¶་པར་ *præt.* འཐུབས་ བཏུབས་, *fut.* གཏུབ་, *imp.* བཏུབ་ འཐུབ་ ཅིག་ *(in Sik. pronuntiatur* thoug *et* thog) *Secare, frustatim concidere,* couper en morceaux; ཤིང་ རས་ དངུལ་¶་ *lignum, telam, argentum sec.,* couper du bois, une toile, de l'argent; དུམ་བུ(ར་) ¶་ *in frusta sec.,* couper en morceaux; ¶་བྱེད་ *quod secat, culter, etc.,* ce qui coupe, v. g. un couteau, etc.

འཐུམ *(vulg.)* ¶་པར་ *præt.* འཐུམས་ བཏུམས་, *fut.* བཏུམ་, *imp.* འཐུམས བཏུམ་ *Cooperire, involvere,* couvrir, envelopper; ¶་བྱེད་ *v.* མ་ *involucrum, coopertorium,* enveloppe, couverture; ཇ་སྒམ་ཀོ་ལྤགས་ཀྱིས་¶་ *thei capsam corio involv.,* envelopper de cuir une caisse de thé; གསེར་ཤོག་གིས་¶་ *auri laminis inv.,* envelopper de feuilles d'or; ¶་ཕྱི་ *involucra mundare, auferre,* nettoyer, enlever les enveloppes. *(In Sik.* འཐུམ་ *v.* བཏུམ་ *est vulg. pro femoralibus,* pantalon.)

འཐུམ་ ¶་ཀོག་=*vulg. Sik* ཐུམ་ ¶་བུ་ *Cochleare ad manducandum,* cuiller à bouche; ¶་ཀོག་དཀྲུག་ *cochleari agitare,* remuer avec une cuiller.

འཐུར་ *pro* འཐུ་རྒྱུ་ *Colligendus,* à recueillir.

འཐུལ་ ¶་བར་ *Diffundi, spargi,* être répandu, disséminé; དུ་བ་ *v.* དུད་པ་¶་ *fumus spargitur,* la fumée se répand; འདུག་སྤོས་ ག་བུར་ དྲི་མ་¶་ *thymiamata, camphoræ odor, odor spargitur,* les parfums, l'odeur de camphre, l'odeur se répand.

འཐུས་ *præt.* vi འཐུ་ *Collectus,* recueilli,

ramassé; ¶་པའི་ཕྲག་མགོ་སྡོམ་ *collectas spicas ligare*, lier les épis glanés.

འཕྲེག(ས་) ¶་པར་ *præt.* ཕྲེགས་ (ཕྲལ་ ཕྲེལ་) *Proficisci, viam ingredi*, partir; འགྲོ་ ཕྲོན་¶་ *profectus est*, il est parti.

འཕྲེང་ ཕྲེང་ལ་ *(J.) Deorsum*, en bas; ¶་ལ་ འཕེར་བ་ *infra projicere*, jeter en bas.

འཕྲེང་ *vulg.* ¶་པར་ ¶་འགྲོས་=འཕྲེང་ *Claudicare, incessus titubans senum*, boiter, marche tremblante des vieillards; ¶་པོ་ *v.* མཁན་ *homo claudus*, un boiteux; ¶་ཞེང་¶་ཞེང་འགྲོ་ *claudicando ire*, boiter en marchant; ¶་པོ་སོང་ *v.* རིད་ཕྲེན་ *claudus effectus*, devenu boiteux.

འཕྲེད་ *(vulg.)* ¶་པར་(བྱེད་) *Trahere*, tirer; ¶་པ་ *tractio*, traction; ཡར་...མར་¶་ *sursum, deorsum trahere*, tirer en haut, en bas; དབུགས་¶་ *respirationem trah., aspirare cum conatu*, respirer avec effort; ཆུ་ནས་ཡར་¶་ *ab aqua extrahere*, retirer de l'eau; ཐག་པས་¶་ *fune trahere*, tirer avec une corde; བག་ཆགས་ཀྱིས་¶་པའི་སེམས་ *animus passionibus tractus*, âme entraînée par les passions; ¶་བྱེད་ *quod trahit, funis, etc.*, ce qui tire, une corde, etc.

འཕྲེབ་ ¶་པ་ *v.* མ་ *Res superflua, extra*, superflu, en excès; གོས་¶་ *superflua vestis*, habit de surcroît; མལ་གོས་¶་ *lectus multa coopertoria habens*, lit surchargé de couvertures; ལམ་ནང་བསྒོལ་¶་པ་ *in via nimis manere, procrastinare*, tarder trop en route.

འཕྲེབ(ས་) ¶་པར་ *Tenere, prehendere*, tenir, prendre; གོས་¶་ *vestem fibulare*, faufiler un habit; ¶་ཁྲོལ་ *ligata solve*, délie; ¶་རྒྱབ(ས་) *digitale ad suendum*, dé à coudre.

འཕྲེབས་, *præt.* ཕྲེབས་=འདེབས་ *Projicere, disseminare*, émettre, répandre; ས་བོན་...ཆུ་...གསོལ་བ་¶་ *semen, aquam, preces effundere, emittere*, répandre des semences, de l'eau, des prières; ལུས་ནད་ཀྱིས་¶་ *corpus a morbo correptum*, corps attaqué de maladie. *(Vid.* འདེབས་ *et vulg.* བཏབ་)

འཕྲེམས་=འཕྲུམས་པར་ *Includere, claudere, cooperire*, renfermer, fermer, couvrir; *(J. addit: premere, sufficere*, presser, suffire.) ནན་(ཆགས་)¶་ ¶་ནན་ *cum multa cura includere, etc.*, renfermer avec soin.

འཕྲོ་འཚམས་པ་=ཕྲོ་འཚམ་ *v.* བཙམ་པ་= མཕྲོ་འཚམས་ *Vexatio, contumelia, despectus*, vexation, mépris, injure; ¶་¶་བྱེད་ *vexare, irritare, despicere*, vexer,

irriter, mépriser; ¶·¶·མཁན· *qui vexat, etc.*, celui qui véxe, etc.

འཐོག· ¶·པར· *Rodere, dentibus mandere*, ronger, mâcher; མཆུ·ཡིས·ཤ·སོགས·¶· *carnem, etc., mandere*, mâcher de la viande, etc.; ¶·པ· *actus rodendi*, l'action de ronger.

འཐོགས· ¶·པར· *Capere, tenere, ferre*, prendre, tenir, porter; གྲི·¶· *ensem capere, etc.*, saisir une épée. *(vid.* ཐོགས·)

འཐོན· *(vulg.)* ¶·པར· *præt.* ཐོན·=འདོན· *Proficisci, exire, finiri*, partir, sortir, être fini; ¶·པ· *exitus, finis*, sortie, fin; འགྲོ·ཐོན· *vulg. E.*, ¶·སོང·ཟིན· *v.* ཡིན· *vulg. Sik. profectus est*, il est parti; སྙིང·ནས·¶· *ex corde productus*, sorti du cœur; མིང·¶· *nomen, fama exivit*, la réputation s'est répandue. *In E.* ཐོན· *est sign. vulg. præteriti temporis, v. g.* བཤད·ཐོན· *dixi, dictum est*, j'ai dit, est dit; བཟོ·¶· *feci, factum est*, j'ai fait, est fait. *In Sik.* འཐོན· *v.* འདོན· *adhibetur pro rebus exeundo crescentibus, v. g.* སྤུ···རྩ·¶·འདུག· *pili; herbæ exeuntes crescunt*, les poils, les herbes croissent (en sortant); *adhibetur etiam pro advenire, v. g.* ¶·ཟིན·ན(མ·) *adveneruntne?* sont-ils arrivés? ¶·ཟིན· *advenerunt*, ils sont arrivés.

འཐོབ·=*vulg.* ཐོབ· *Obtinere, acquirere, invenire (physice)*, obtenir, acquérir, trouver.

འཐུམ· *vulg.* ¶·པར· འཐུམས·=གཏུམས· *Velare, cooperire, involvere*, voiler, couvrir, envelopper; འཐུམ· *moraliter, obscuratus, dubitans, hebetatus*, obscurci, incertain, hébété; གོས·ཀྱིས·མགོ·¶· *vestibus caput coop., etc.*, se couvrir la tête avec ses habits; མིག···སེམས·¶·འདུག· *oculi caligant, mens obscuratur*, les yeux, l'esprit s'obscurcissent.

འཐོར· ¶·བར·(བྱེད·), *præt.* བཏོར· *fut.* གཏོར·· *imp.* ཐོར·(ཤིག·) *Spargere, projicere*, répandre, jeter; ཆུ···ས·བོན···མེ·ཏོག·¶· *aquam, semina, flores spargere*, répandre des semences, de l'eau, des fleurs; ¶·འཐུང· *libatio*, libation; *(vid.* གཏོར· *et* སྟོར·)

འཐོར·འཐོར·=*(S.)* ཡ·མ·ར·

འཐོལ· ¶·བར· ¶·བཤགས·=*et vid.* མཐོལ· *Declarare, confiteri*, déclarer, avouer.

ད

༄

1° Si cette lettre est radicale et initiale, elle se prononce *ta* doux et long. —
2° Si elle est radicale, mais avec une préfixe ou une lettre superposée,
elle se prononce *da*.
3° Employée comme préfixe, elle ne se prononce pas.
4° Employée comme affixe, elle change souvent le son de la voyelle précédente;
mais comme ce n'est pas partout ni toujours de la même manière,
on l'apprend par l'usage.

ད་ *11ª littera alph.—in seriebus, numerale=11*, 11e lettre de l'alphab., dans les séries de nombres, vaut 11.

ད་ *(vulg.)* ¶་ལྟ་(བ་) ¶་ལྟར་ ¶་རེས་ ¶་སང་ ¶་དེ་ *vulg. Sik.*, ¶་གཟོད་ *Nunc*, maintenant; ¶་ལོ་ ཡ་ལོ་ *præsens annus*, cette année; ¶་རིང་ དེ་རིང་ ཡ་རིང་ *hodie*, aujourd'hui; ¶་ནངས་ *hoc mane*, ce matin; ¶་ནུབ་ *hoc vespere, hodie sero*, ce soir; ¶་ཞག་ ¶་རིང་སང་ ཉིན་ *his diebus*, ces jours-ci; *(cum signo genitivi: hujus diei, anni; cum signo dativi: huic diei, etc.)* ¶་ལྟ་བ་(ཉིད་) *actualitas*, actualité; ¶་ལན་ *præsens, hac vice*, à présent, cette fois; ད་ལྟ་ཡོད་ ¶་ལྟ་མེད་ *nunc est, nunc non est, subito evanescit*, il est, il n'est plus, c.-à-d. il s'évanouit instantanément; ད་རུང་ *nunc, et, adhuc*, maintenant, encore; ¶་ནས་ *vulg. ab isto momento*, à partir de ce moment; ¶་ལམ་ *(in epistolis) nunc, quoad objectum epistolæ*, maintenant, quant à l'objet de la lettre; ¶་བྱུང་=ད་ལྟའི་མི་རྣམས་ *coætanei*, les contemporains.

དྭ་ *Symbolum pro ferro in magia*, symbole du fer en magie.

ད་ཀོ་ ད་ནི་ *Iste, ille*, celui-ci, celui-là.

ད་ཏིག་ *Quædam medicina*, espèce de médecine.

དའ་དན་བུ་ *(S)*=ལྷ་མིན་ *Qui in via sunt ad statum* ལྷ་, ceux qui deviendront génies.

དྭ་ཡིན་=པགས་བཀྲ་ *Pellis elegans, syn. pro* གཟིག་ *leopardo*, belle fourrure, le léopard.

ད་ཕྲུག་ དྭ་ཕྲུག་ ད་ཚོ་ དྭ་བུ་ *vulg. Orphanus*, orphelin. (དྭ་ *lü, parvus orphanus! est maledictio communissima contra pueros in E.*, petit orphelin! malédiction

contre les enfants, très commune dans l'E.)

ད་བ་ ད་ས་ *Tabacum*, tabac; སྣ་ད་ *tab. pulvereum*, tabac à priser; ད་ *v.* དུ་ཐོར་ *pipa*, pipe. *(vid.* དུ་བ་)

ད་བ་ ད་ཚོད་ *Planta medicin. cujus duæ sunt species:* ད་རྒོད་ *et* ད་གཡུང deux variétés d'un plante médicinale.

ད་བུར་=སྲེག་གནས་ *Focus locus combustionis, rogus*, foyer, bûcher.

ད་བྱིད་ *Species medicinæ*, espèce de médecine; *(J. lacertus=* རྫང་པ་, lézard.)

ད་ར་ *(S) Uxor*, épouse.

ད་ར་ *vulg.* ད་ཁོ་ *vulg. Sik.*, ད་ཆུ་ *Serum, (lac butyro extracto)*, lait caillé.

ད་ར་ད་ནི་ *(S)*=འཇོམ་སྦྱིན་དུག *Species veneni*, sorte de poison.

ད་རི་ད་ *(S)*=དབུལ་པོ་ *Pauper*, pauvre.

དའོ་ *(S)*=དཔུང་བརྒྱན་ *Armilla*, bracelet.

དཉ་ར་ཏའ་ *(S) Incantatio*, incantation.

ད་ཡི་ *Rhododendron.*

དག་ ~་རྣམས་ *Una ex notis pluralis*, un des signes du pluriel; ང་...ཁྱོད་...ཁོ་~་ *nos, vos, illi*, nous, vous, ils; འདི་...དེ་~་ *isti, illi*, ceux-ci, ceux-là; *(signum vulg. pluralis est* ཅག་ *in Sik.*, རྣམས་ *et* ཚོ་ *vulg. in E.)*

དག་ ~་པ་ *v.* ~་པོ་ *v.* ~་མོ་ *vulg. Nitidus, purus, sincerus*, propre, pur, sincère; ~་པ་ཉིད་ *mundities, puritas, sanctitas*, propreté, pureté, sainteté; ~་པར་ *pure, etc.*, purement, etc.; རབ་ *v.* ཡངས་(སུ་) *v.* རྣམ་པར་~་(པ་) *vere purus, sanctissimus*, très pur, saint, etc.; ~་པ་ཐོབ་ *qui puritatem, sanctitatem, etc. obtinuit*, qui est parvenu à la pureté, un saint; ~་བྱེད་ *quod purific., ep. pro aqua, igne, et deo venti*, ce qui purifie, l'eau, le feu et le dieu du vent; མི་~་ *non purus, non sanctus, etc.*, impur, non sanctifié; རབ་~་པའི་སེམས་ *Spiritus Sanctus (t. cath.)*, le Saint-Esprit; ཡང་~་ *valde purus, etc.*, très pur, parfait; *(vid.* ཡང་)

དག་ *Quando agitur de loquela et scriptis (vulg.) purus, sine errore*, pur, sans erreur; ~་ཡིག་ *liber emendatus, sine errore, i. e. dictionarium*, dictionnaire; སྡེ་ *v.* མ་~་ *libri emendati*, texte corrigé; ~་རིགས་ བརྡ་~་ *orthographia*, orthographe; ~་ཡིག་པ་ *v.* མཁན་ བརྡ་~་མཁན་ *qui regulas orthographiæ callet et stricte servat*, puriste; སྐད་~་མོ་ཡིན་ *loquela pura*, langage pur; ~་བརྗོད་ བཤད་ ལུགས་~་མོ་ *pronuntiatio pura*, prononciation pure.

དགས་པོ་ *Nom. regionis in Thibeto, ad Sept. Buthang*, nom de pays.

དང་ *vulg. conj.* Et. ས་¶་གཅིག་ ཆུ་¶་གཉིས་ མེ་¶་གསུམ་ རླུང་¶་བཞི་འབྱུང་བ་ཡིན་ *Quatuor elementa sunt: et terra, et aqua, et ignis, et ventus,* les quatre éléments sont: et la terre, et l'eau, et le feu, et le vent; ལྷ་¶་མི་¶་དུད་འགྲོ་གསུམ་ *spiritus et homines et bestiæ, hi tres,* les esprits, les hommes et les bêtes, ces trois.

དང་ *Sæpe adhibetur in sensu: tunc,* alors; ཉི་མ་ཤར་པ་¶་འགྲོ་ *cum sol ortus esset tunc abiit,* quand le soleil fut levé, alors il partit; སློབ་¶་མཁས་པ་འགྱུར་ *stude et doctus fies,* étudie, et tu deviendras savant.

དང་ *Sæpe adhibetur ut præp. cum,* avec; ང་¶་ལྷན་ཅིག་ *mecum,* avec moi; རལ་གྲི་¶་རྡུང་ *ense ferire,* frapper avec une épée.

དང་ *Adhibetur in sensu disjunctivo, v. g* ལོ་¶་ལོ་ *Annus et annus, annus post annum, singularis annus,* chaque année séparément; ཁྱིམ་¶་ཁྱིམ་ནས་སོང་ *de domo in domum ivit,* il est allé de maison en maison.

དང་ *Cum negatione = sed,* mais; ཤེས་¶་མི་བཟོ་ *scit, sed non facit,* il sait, mais ne fait pas; བཤད་¶་རྫུན་མི་ལབ་ *loquere, sed ne decipias,* parle, mais ne mens pas.

དང་ག་ *v.* ཁ་ *(J.) Appetitus, esuries,* appétit, faim; ¶་¶་འགག་ *v.* མི་བདེ་ *cibum non appetere,* n'avoir pas d'appétit.

དང་པོ་ *(vulg.) Primus, principium,* premier, principe *(dicitur de loco, tempore et dignitate);* ཟླ་བ་...ལོ་¶་¶་ *1us mensis, 1us annus,* le 1er mois, la 1ère année; ¶་¶་འགྲོ་ *primus ire, præire,* aller en avant; གོས་¶་¶་གྱོན་ *vestem pro prima vice induere,* mettre un habit pour la 1re fois; ¶་¶་སྤྱོད་ *pro prima vice uti,* se servir d'un objet pour la 1re fois; རྒྱལ་ཁམས་ཀྱི་རིགས་¶་¶་ *prima familia, principale genus regni,* la principale famille du royaume; དུས་¶་པོའི་དུས་སུ་ *in primis, anterioribus temporibus,* dans les temps les plus anciens; འཇིག་རྟེན་གྱི་...ལོའི་ ¶་¶་ལ་ *in principio mundi, anni,* au commencement du monde, de l'année; ¶་¶་བདུན་ནི་ *7 primi,* les 7 premiers; ¶་¶་ནས་ *a principio,* depuis le commencement; ¶་པོ་(ར་) *primo,* d'abord. *Syn. pro* དང་པོ་ *sunt:* གཟོད་མ་ གདོད་མ་ ཐོག་མ་ ཡེ་(མ་) *principium,* principe, commencement; *et* སྔོན་ གནའ་(བོ་) *ante, olim,* avant, autrefois.

དང་བ་(ཉིད་)=དག་=དམ་ *Puritas, sinceritas, sanctitas, et purus, nitidus, etc.,* pureté, sincérité, sainteté, pur, saint, etc.; ¶་བའི་སེམས་ དགེ་སེམས་¶་བ་ *mens*

pura, etc., âme pure, etc.; གནམ་¶་ *v.* དྭངས་ནས་ *cum cœlum serenum factum fuisset*, quand le ciel se fut éclairci; འབྲས་¶་བ་ *v.* དྭངས་མ་ *oryza purific., mundata*, riz écossé. *(vid. vulg.* དྭངས་)

དྭང་ལ་ A=R རྫིང་བུ་ *Aquæ receptaculum, stagnum manufactum*, réservoir d'eau; *(J. palustria*, marais.)

དྭངས་ ¶་བ་ *v.* མོ་ *vulg. Purus, mundatus, limpidus; et moraliter: sincerus, sanctus*, pur, propre, limpide, saint, sincère; ཆུ····གནམ་¶་¶་ *aqua limp., cœlum purum, serenum*, eau limpide, ciel serein; ¶་རྙོགས་ *purus et turbatus, limpiditas et sordes*, pur et trouble; དམར་¶་ *ruber purus, sine mixtura*, rouge pur; =རྒྱ་ཚོས་ *cinnabaris*, vermillon; མི་¶་ *non purus*, impur, mélangé; སྙིང་ *v.* སེམས་¶་པ་ *cor, animus pur., sinc., limpid.*, cœur pur, sincère, franc; དྭངས་ *est etiam verb. n., v. g.* ཆུ····གནམ་¶་སོང་ *aqua limpida, cœlum serenum factum est*, l'eau, le ciel se sont éclaircis.

དྭངས་མ་ *(vulg.) Pure, tantummodo, simpliciter*, seulement, purement, sans mélange; ལོ་གཅིག་¶་¶་སླེབས་བྱུང་ *uno abhinc anno tantum venit*, il n'est venu que depuis un an; གཟུགས་¶་¶་ཡིན་ *corpus pure est (sine spiritu)*, corps brut; སེམས་¶་¶་ཡིན་ *pure, tantum spiritus, spir. simplex (sine corpore)*, pur esprit; *in libris* དྭངས་ *quandoq. sumitur pro ipsa anima*, l'âme.

དྭངས་པ་ *Chymus*, suc gastrique; ¶་¶་མི་བདེ་ *chymus morbidus*, suc gastrique maladif.

དད་པ་=གུས་པ་ *vulg. Honor, cultus, fides, devotio*, honneur, culte, foi, dévotion; ¶་པ(ར་)བྱེད་(པར་) *honorare, etc.*, honorer, etc.; ¶་¶་ཅན་ *v.* ལྡན་ *honorans, devotus, etc.*, respectueux, dévot, etc.; ¶་¶་མེད་(པ་) མི་¶་པ་ *irreverens, etc.*, irrespectueux, indévot, etc.; ¶་པའི་སེམས་བསྐྱེད་ *actum honoris, etc. elicere*, faire des actes de respect, etc.; ¶་བརྩོན་ *devotus, diligens*, dévot, diligent; ¶་ཅིང་གུས་པར་འགྱུར་ *operibus pietatis devotus fieri*, devenir dévot en pratiquant les œuvres de religion; ¶་ཟས་ *syn. pro* རོ་ཟས *convivium funebre*, repas funèbre.

དད་ ¶་པ་=སྲུས་=འདོད་ *Amare, desiderare*, aimer, désirer; ཆང་¶་པ་ *amator vini*, passionné pour le vin; སྐོམ་¶་ *aviditas bibendi ex siti*, désir de boire causé par la soif.

དན་ད་ དན་རོག་ *(J.) Plantæ medicinales*, plantes médicinales; *(Lex.)* སྲན་ནེ་དན་ *species pisi*, espèce de pois.

དམ་ *(vulg.)*=སྡོམ་=སྡམ(ས་) *Ligare, obligatio, impedimentum*, lier, obligation, obstacle; ¶་པོ་ སྡོམ་པ་ *ligatus,, obligatus, strictus*, lié, obligé, empêché; ¶་དུ་ *v.* པོར་ *stricte, accurate*, strictement, avec soin; ཁྲིམས་¶་¶་ *lex stricta, severa*, loi stricte, sévère; ¶་ཚིག *v.* བཅའ་ *v.* བཅས་ *v.* དེམ་=ཐུགས་¶་ *verba (voluntatem ligantia) promissio, votum*, promesse, vœu; ¶་བཅའ་ཡོད་ *votum adest*, il y a un vœu; ¶་ཚིག་སྲུང་ *vota, promissa servare*, garder ses vœux, etc.; ¶་སྲི་ *reverentia obligatoria, tributum rev.*, tribut révérentiel; *(monachi ad sæcularem vitam redeuntes, vulg. dicuntur* བཀའ་ལོག་)

དམ་ག་ *v.* ཁ་ ཕྱག་དམ་ *hon. Sigillum*, sceau; ¶་¶་རྒྱབ་ *sigill. apponere*, mettre son sceau. *(vid.* ཐམ་ཀ་)

དམ་པ་ *(vulg.) Sanctus, purus*, saint, pur; སྐྱེས་བུ་ མི་¶་¶་ *homo sanctus*, un saint; ¶་པའི་ཆོས་ *Religio sancta*, la sainte Religion; ¶་(པའི་)ཆུ་ *aqua lustralis, benedicta, sanctificans*, eau lustrale, bénite; ¶་རྫས་ *objectum sanctum cultui dicatum, amuletum*, objet consacré, amulette; ¶་སྙན་ *v.* གླུ་ *v.* ཆོས་ *liber canticorum, precum*, livre de chant, de prières.

དམ་པ་ *sumitur etiam in sensu: Excellens, nobilis*, excellent, noble; སྐྱེས་བུ་¶་¶་ ¶་ ¶་རྣམས་ *viri sapientes, docti, excellentes*, les sages, les savants; ¶་པའི་ཡོན་ཏན་ *nobiles qualitates*, nobles qualités; ཁྱོད་ ¶་¶་ *Vestra Excellentia*, Votre Excellence.

དམ་པེ་ *in comp.* དམ་ *(vulg.) Lagena, amphora*, bouteille, jarre; ཤེལ་¶་¶་ *lagena vitrea*, bouteille de verre; རྒྱ་¶་ མདོ་ ¶་ *magna amphora*, grande jarre.

དར་ *Sericum*, soie; ¶་གྱི་ *sericus*, de soie; ¶་སྐུད་, *vulg. E.* སྲོང་སྐུད་ *filum ser.*, fil de soie; ¶་ཡུག *v.* ཟླབས་, *vulg. E.* གོས་ཆེན་ *pannus seric.*, étoffe de soie; ¶་བུ་ *seric. crassum*, soie grossière; ¶་མཐན་ *v.* ཤམ་ *v.* ཚར་ *ser. fimbriæ*, franges de soie; ¶་རྒྱན་ *v.* གཟུ་ *glomus fili ser.*, peloton de fil de soie; ¶་ཟབ་ *(J.) ser. tenue*, soie fine; *(Schl.) nom. vestis dii* ཞི་དར་རྒྱལ་པོ་ habit d'une divinité; ¶་དཔྱང་ *ornamenta ser. pendula a cingulo*, ornements de soie suspendus à la ceinture; ¶་བཏག=*vulg.* ཁ་བཏགས་ *pannus seric., honoris causa oblatus*, écharpe de félicité; ¶་(གྱི་སྲིན་)འབུ་ *bombyx*, ver à soie.

དར་ *Vexillum*, étendard; ལྷང་¶་ *parva vex. superstitiosa ramis arborum, etc. suspensa,*

dicuntur སྒང་དུ་ *si magna sint*, morceaux d'étoffe suspendus pour être agités par le vent (superstition); ¶་ཕོ་ཆེ་, *vulg.* ལྡ་¶་ *longus malus cum vexillo longo*, mât supportant un long étendard; ¶་ལྡོག་ བ་དན་ *vexilla supra vel ante domos erecta*, étendards élevés sur ou devant les maisons; ¶་ཤིང་ ¶་ཐེར་ *malus in quo vexill. appenditur*, mât pour élever cet étend.; རུ་¶་ འཁྲར་¶་ མདུང་¶་ ¶་ཆེན་ *varia vex. bellica*, divers étend. militaires; ¶་འཁྲར་ *vex. explicare*, déployer l'étend.; ¶་སྣ་ལྔའི་ བརྒྱན་པའི་མདའ་ *sagitta cum quinque vexillis variis, in cæremoniis usitata (Schl.)*, flèche ornée de cinq étend. de diverses couleurs.

དར་བ་ *Stipes, hastile florum*, tige des fleurs.

དར་ ¶་མ་ *v.* ཆགས་ *Glacies*, glace; ¶་ཆགས་པ་ *congelatio aquæ*, congélation de l'eau; ¶་ཟམ་ *pons glac. efformatus*, pont de glace.

དར་ ¶་བར་ *Propagari, diffundi, vigere*, être propagé, se répandre, être en usage; ཆོས་ *v.* བསྟན་པ་ལ་¶་(བར་)བྱེད་ *religionem, doctrinam propagare*, propager la religion, une doctrine; འགྲོ་ནད་¶་འགྲོ་ *morbus contagiosus diffunditur*, l'épidémie se propage; ཁྲིམས་འདི་ནམ་ཡང་¶་ *ista lex semper viget*, cette loi est toujours en vigueur; ¶་རྒྱས་ =འཕེལ་=བོད་ *augmentatio, exuberantia, nom. propr. vulg.*, augmentation, nom propre vulg.

དར་ཅིག་ ¶་ཙམ་ *Breve tempus, momentum*, un moment; ང་ལ་¶་¶་ཉོན་ *paululum me audi*, écoute-moi un instant.

དར་དིར་ *Species soni, sonus obscurus*, espèce de son. *(J. humming, buzzing.)*

དར་བ་ ¶་མ་ *Juventus*, jeunesse; ¶་¶་ནི་ཉེར་ལྔ་ནས་སོ་ལྔ་བར་ *juventus a 25° anno ad 35m*, la jeunesse dure de 25 à 35 ans; ¶་ཡོལ་བ་ *ætas post juv. i. e. a 35 ad 50 annos*, l'âge mûr, de 35 à 50 ans; ¶་ལ་འབབ་པ་ *m.* མ་ *f.*, *qui ad juv. pervenit*, un jeune homme; དར་སྙིང་ *v.* མ་ *qui ad plenitudinem virium pervenit*, parvenu au plein développement de ses forces. *Syn. sunt* སྐྱེས་གཞོན་ སྐྱེས་ལྡན་ *abhinc paucis annis natus*, né depuis peu d'années; ཞོ་ *v.* སོ་ གཞོན་ ལང་ཚོ་ཅན་ *juvenis homo, mulier*, jeune homme, jeune femme; སྲུག་ཤར་ ཤར་བ་ *oriens (ad vitam)*, qui débute dans la vie.

དར་སྣན་ ¶་ཆོད་ *v.* མཆུར་ *(J.) Alumen*, alun.

དར་རྩེ་མདོ་ *et simpliciter* མདོ་ *Confluens rivorum* དར་ *et* རྩེ་, *nom. thib. urbis vocatæ a Sinens. Tà-tsién-loû, in principatu* ལྕགས་ལ་, *ad Orientem provinciæ* ཁམས་ *prope Sinas,* nom de ville.

དར་ཡ་ཀན་ *(Cs.) Theriaca,* thériaque; *(J.) planta medic.,* plante médicinale.

དལ་ ¶་པོ་ *v.* མོ་ *v.* ཅན་ *Lentus, quietus,* lent, tranquille; ¶་བ་(ཉིད་) *tranquillitas, quietudo,* lenteur, etc.; ¶་བར་ *v.* གྱིས་ *v.* བུར་ *lente, tranquille,* lentement; ¶་ནད་ན་ *otio causatus morbus,* maladie causée par le repos; ¶་(བར་)འགྲོ་ ¶་ དལ་འགྲོ་ *lente procedens, epit. pro testudine et nubibus,* qui s'avance lentement; ¶་འབབ་ *lente fluens, epit. pro* འབབ་ཆུ་ *aqua fluens,* coulant lentement, une eau courante; ¶་སྦྱིན་ *requiem, tranquillitatem dans, ep. pro nocte,* qui donne le repos, la nuit; མི་¶་བར་ *sine requie, turbatus,* sans repos, trouble; ¶་བ་བརྒྱད་ *octo viæ quietis,* les huit voies conduisant au repos; འབྱོར་བ་བཅུ་ *10 beatitudines vitæ,* les 10 béatitudes; འབྱོར་བ་བཅོ་བརྒྱད་ *18 divitiæ,* les 18 richesses. *(Vid. J. Dict. pag. 251-252.)*

དལ་མོ་ *(J.) Spina dorsalis, renes,* l'épine dorsale, les reins.

དལ་ཚོང་ *v.* འཚོང་ *(J.* ¶་བཙོང་*) Venditio coacta,* vente forcée.

དི་ *In seriebus, numerale = 41,* dans les séries de nombres, vaut 41.

དི་རི་རི་ *Susurrus,* bourdonnement.

དིག་པ་ *Balbus, impeditæ linguæ homo,* bègue.

དིང་དིང་ གད་མོ་¶ *Sonus vocis ridentis,* bruit que l'on fait en riant; ¶་ཙེར་=སྒྲ་ *sonus, clamor,* bruit, cri.

དིང་སང་=དེང་སང་ *Nunc,* maintenant; ¶་¶་འགྲོ་ཆོག *nunc ire potest, licet,* maintenant il peut aller.

དུ་ *In seriebus, numerale 71,* dans les séries de nomrbes, vaut 71.

དུ་ *Nota dativi, locativi, et adverbii, ponitur post* ང་ད་ན་མ་ར་ལ་ *ad, in, ut, tunc, quia,* à, pour, alors, parce que. *(Sed in lingua vulg. raro adhibetur; pro dativo dicitur* ལ་, *pro locativo* ན་ *v.* ནང་, *pro adv. ponitur adjectivum simplex.)*

དུ་=ཙམ་ *Circiter,* environ, à peu près; ¶་ཡོད་ *v.* མཆིས་ ¶་ཞིག *quot circiter?* environ combien? ¶ སོང་ *quot transierunt?* combien sont passés? དུ་མ་=མང་པོ་=སྣ་ *multi, universi,* beaucoup, tous; ལན་¶་མར་ *sæpe,* souvent; ¶་མའི་ *multus, multiplex,* nombreux; ཞག་...སོ་¶་¶་སོང་ནས་ *cum multi dies,*

anni præteriissent, bien des jours, des années s'étant écoulées; དུ་མ་=ཡངས་ *largus, abundans*, large, abondant.

དུ་བ་ *vulg. Fumus*, fumée; ¶་¶་འཕྲུལ་ *v.* བཀྲམ་ *fum. spargitur*, la fumée se répand; ¶་¶་ཡར་འཕྱོ་ *v.* འགྲོ་ *fumus surgit;* ¶་རྒྱན་ *fuligo*, suie; ¶་བའི་རོགས་ *comes fum., ep., pro igne*, accompagnant la fumée, le feu; ¶་བའི་སྐྱེས་གནས་ *locus, origo fumi, ep. pro nubibus*, le lieu d'origine de la fumée, les nuages. *Syn. pro fumo sunt:* སྤྲིན་གྱི་གཞོན་པ་ *vehiculum nubium*, véhicule des nuages; མེའི་རྒྱན་པོ་ *ornamentum ignis*, ornement du feu; མེའི་རྒྱལ་མཚན་ *vexillum ignis*, l'étendard du feu; མེའི་སྐྲ་ *coma, capilli ignis*, chevelure du feu; མེ་མང་སྐྱེས་ མེ་འཁྲུངས་ *e multo igne natus*, produite d'un grand feu; གཡོ་བྱེད་ *mobilis* mobile; གྱ་གྱུར་འགྲོ་ *tortuose procedens*, s'avançant irrégulièrement; རླུང་འགྲོ་ *secundum ventum procedens*, poussée par le vent; མེའི་གཙུག་ཕུད་ *ignis crista*, crête du feu; ནམ་མཁའི་ར་མ་མོ་ *dux aeris*, chef de l'air; ནམ་མཁའི་ད་ལ་ལ་ *fax cœli, aeris*, flambeau du ciel, de l'air; ཁ་ནག་ *color niger*, couleur noire.

དུ་བ་ *vulg. Tabacum, tabaci fumus*, tabac, sa fumigation; ¶་ར་ *v.* ཕོར་ *poculum pipæ, pipa*, pipe; ¶་མདའ་ *tubus pipæ*, tuyau de pipe; ¶་¶་འཐུང་ *tabac. fumigare*, fumer le tabac; ¶་(བ་)ཙ་གང་ འཐུང་ *fumigare unam pipam*, fumer une pipe; ¶་¶་འཁྲིལ་མ་གཅིག་ *tortile tabac.*, cigare; ¶་རོ་ *v.* སྙིགས་ *fæces tab.*, résidus du tabac; ¶་ཐུབ་ *tab. durum, opium;* ¶་ཐུབ་འཐུང་ *opium fumigare*, fumer l'opium. (*Tabacum pulvereum pro naso dicitur* སྣ་དུ)

དུ་བ་མཇུག་རིང་ *vulg.* སྐར་མ་མཇུག་རིང་ *Fumi longam caudam habens, cometa*, comète, *cuj. syn. sunt:* སྐག་སྐྱེས་ *e stella* སྐག་ *natus*, née de l'étoile kag; སྟེང་འགྲོ་ *in altum procedens*, ascendante སྦྲུལ་ཅན་ *serpentes habens*, renfermant des serpents; གཙུག་ཕུད་ཅན་ *cristam habens*, ornée d'une crête.

དུ་རུ་ཁ་ *nom. regionis., Turcarum imperium*, les Turcomans, leur pays.

དུག་ *(vulg.)* ¶་མ་ *Venenum*, poison; ¶་ཅན་ *v.* ལྡན་ *v. vulg.* ཡོད་ *venenosus*, vénéneux; ¶་མེད་ *sine ven.*, sans poison; ¶་ནག་ *venen. violentum*, poison violent; ¶་མདའ་....སྦྲུལ་ *sagitta, serpens venen.*, flèche empoisonnée, serpent venimeux; ¶་ནད་ *morbus e ven. productus*, empoi-

sonnement; ¶་ཟ་ *v.* འཐུང *venen. manducare vel bibere*, avaler du poison; ¶་རེག་ *ven. infici*, infecté par le poison; ¶་གཉེན་ *v.* སེལ་ *v.* གསོ་ *v.* ཆད་སྨན་ *ven. curans, antidotum*, antidote; ¶་སྲུང་ *a ven. præservans*, qui préserve du poison; ¶་འཛིན་ ¶་མཚོན་ཆ་ཅན་ *venen. continens, venenata arma habens, ep. pro serpentibus*, empoisonné, armé de poison; ¶་ཅན་གནས་ *locus ven., ep. pro* རྒྱ་མཚོ་ *mare*, lieu empoisonné, la mer; ¶་ནུས་གསོ་ *a ven. curans, ep. pro speciali medico*, qui guérit du poison, le médecin spécialiste; ¶་འཇོམས་ *venenatos serpentes domans, ep. pro aquila*, qui terrasse les serpents venimeux, l'aigle; ¶་སྨོ་ཐང་ ¶་དུ་ར་ *Datura*, jusquiame; ¶་སྣ་ཁྲག་ལས་འཕེལ་ *omnia ven. ex (commixtione) sanguinis augentur*, tous les poisons deviennent plus puissants par leur contact avec le sang.

དུག་ *in sensu morali, Peccatum, vitium*, péché, vice; ¶་གསུམ་ནི་ *tria vitia sunt*, les trois poisons (vices) sont: འདོད་ཆགས་ *concupiscentia*, la concupiscence; གཏི་མུག་ *ignorantia*, l'ignorance; ཁྲོ་བོ་ *ira*, la colère.

དུག་སེལ་=ཤང་ཤང་ཐེའུ་ *Phasianus vel perdix*, faisan ou perdrix.

དུགས་ A=R ཚད་པ་ *Calor*, chaleur; ¶་ཁང་ A=R ཁྲུས་ཁང་ *thermæ, balneum*, eaux thermales; མེ་ལ་¶་ *ad ignem calefieri*, se chauffer au feu; ཁང་པ་མེས་¶་སོང་ *domus igne combusta fuit*, la maison fut incendiée; ¶་དྲི་ *odor combustionis*, odeur de brûlé.

དུགས་ *(J.) Ultio*, vengeance. *(Forte ut sup. moraliter, æstus cordis, animæ.)*

དུགས་པོ=*(S)* སྟོད་ *Superior vestis*, habit de dessus.

དུང་ *Concha*, coquille; སྐེ་¶་ཕྲེང་ *torques ex conc.*, collier de coquilles; ¶་ལྟར་ *sicut conch. ep. pro collo*, semblable à une coquille, le cou; ¶་ཆེན་=*(S)* ཤེ་ར་ *cranium*,le crâne; ¶་རྡོ་ *c. petrificata*, coquille pétrifiée; ¶་ཅན་ *ep. pro* ཤིང་དུ་སྣ་ཚོགས་ *mare*, réceptacle des coquilles,la mer.

དུང་ ¶་དཀར་ དཀར་¶་ *vulg. Concha maritima*, conque marine; *cuj. syn. sunt:* ཁབ་ཀྱི་ཁ་ *ligulam in ore habens*, qui a une anche dans la bouche; ཆུ་སྲིན་གསོད་ *(S)* ཤེ་ཁ་ ཀ་མ་བུ་ *monstra aquatica occidens*, qui tue les monstres aquatiques; ¶་དཀར་གཡས་སུ་འཁྱིལ་པ་ *c. marina ad dexteram convoluta*, conque tournée en spirale vers la droite, *cuj. syn. sunt:* རྒྱལ་པོ་འཁྱིལ་པ་

regalis volutatio, spirale royale; བཀྲིས་¶་ *felicitatis tuba*, trompette du bonheur; སྐྱེ་བ་ལྔ་པ་ *quinquies nata*, née cinq fois; བརྒྱ་བྱིན་¶་ *tuba dii* བརྒྱ་བྱིན་ trompette d'Indra.

དུང་ *vulg. Est nomen gener. pro omnibus instrum. musicis ore insufflatis;* ¶་མཁན་ *buccinator, tibicen*, joueur de trompette, de flûte; ¶་དཔོན་ *dux buccinatorum*, leur chef; ¶་འབུད་ *tuba canere*, sonner de la trompette; ¶་རིགས་ *variæ species tubarum*, diverses espèces de trompettes; ཟངས་''''རག་¶་ *tuba ex cupro rubro, flavo*, tr. de cuivre rouge, jaune; རྭ་¶་ *tuba. cornea, cuj. syn. est* ཚེར་མ་ཅན་ *spinosa*, tr. de corne, épineuse; ཞེངས་¶་ *t. venatorum*, cor de chasse; ཆོས་¶་ *t. in cæremoniis religiosis usitata*, tr. religieuse; རྐང་¶་ *t. ex femore humano facta*, tr. faite avec un fémur humain; དམག་¶་=¶་དམར་ *t. rubra*, tr. rouge, *et* སྨུག་¶་ *t. violacea*, tr. violette, = *(S)* རདྒ་ *t. militaris*, tr. militaire; ¶་རྒྱ་གླིང་ཚང་མ་ *tibia in genere*, instrum. de musique à vent en général.

དུང་ངེ་ *(J.) Constans, continuus*, constant, continu.

དུང་ཕྱུར་ *v.* ཕྱུར་ *100,000,000*, nombre indéfiniment grand.

དུང་མ་ཤིང་ *vulg. Buxus*, buis.

དུངས་པ་ *(J.) pro* གདུངས་པ་ *Amor, affectio*, amour, affection; ཡིད་¶=སྙིང་བརྩེ་བ་ *mens amans, amabilis*, cœur aimable, aimant; དད་པ་དང་¶་པ་ཞིག་བྱས་དེ་ *reverentiam et affectionem cum exhiberet*, comme il montrait du respect et de l'amour.

དུད་ ¶་པ་ *Fumus = vulg.* དུ་བ་ fumée; ¶་ཁུང་ *foramen in tecto pro fumo*, trou dans le toit pour la fumée; ¶་རྫི་ *v.* ཁྱུ་ *fuligo*, suie; ¶་ཁ་ *color fumi*, couleur de fumée, =དམར་ནག་ *violaceus*, violet; དམར་སེར་ *fulvus*, fauve, brun; ¶་ཉི་ཐ་ཁ་ *fumus = tabacum*, fumée, signifie aussi tabac.

དུད་ཀ་ *v.* ཁ་ *v.* ཚང་ *vulg. E. Familia*, famille; ¶་¶་གཅིག་ *una famil.*, une fam.; ¶་¶་རེ་རེ་ *unaquæq. fam.*, chaque famille.

དུད་པ་ *præt. v*[i] འདུད་པར་ *vulg. Incurvatus*, courbé; ¶་འགྲོ་ *curvo modo incedere, animalia in genere, et speciatim quadrupedia*, qui marche courbé, les animaux en gén., et les quadrupèdes spécialement; ལྗོན་ཤིང་¶་¶་འབྲས་བུ་མང་ *si arbor incurvetur, plures fiunt fructus*, si un arbre est courbé, il porte plus de fruits.

དུན་པ་ *Diligentia, assiduitas,* zèle, assiduité; ¶་ཅན་ *diligens, assiduus,* diligent, assidu.

དུབ་པ་ ངལ་¶ སྐྱོ་¶ ལ་¶ ¶་ཅན་ *præt. verb.* འདུབ་ *fatigatus,* fatigué; ¶་མེད་ མི་¶་བོ་ *non fatig.,* non fatigué.

དུབས་ *(J.) Probabiliter,* probablement.

དུམ་ *(vulg.) Fragmentum,* fragment, morceau; ¶་པོ་ *id. magnum,* gros frag.; ¶་བུ་ *id. parvum,* petit morceau; ¶་རས་ *panni fr.,* un morceau d'étoffe; ས་¶ *gleba terræ,* motte de terre; ཞིང་¶ *ager unus,* un champ; ¶་¶་ཟླེག་ *nom. instrumenti musici,* nom d'un instrum. de musique.

དུམ་=འཇག་ *Fasciculus, unde etiam volumen (liber),* faisceau, volume.

དུཐུར་ *(S)* =ཁ་ཆུ་ *Saliva,* salive.

དུར་ ¶་དོང་ ¶་ཁུང་ ¶་ཁང་ *vulg. Sepulchrum,* sépulcre, tombe; ¶་ཁྲོད་ *aggregatio sepulc., cœmeterium,* cimetière; ¶་ཀོ་(བར་) *sepulcr. fodere,* creuser une tombe; ¶་ཞུགས་ *sepeliri,* être enterré; ¶་ཕུང་ *tumulus,* tertre d'une tombe; ¶་བྱང་ *v.* ཡིག་ *inscriptio supra sepulc.,* l'épitaphe; ¶་རྡོ་ *lapis sep.,* pierre tumulaire; ¶་སྤྱང་ *lupus sep.,* chacal; ¶་ཚོད་ *v.* ཚུན་ *v.* ཟས་ *v.* གྱུགས་ *cibus ante sepulcr. oblatus,* nourriture offerte aux mânes. *Syn. pro* དུར་ *sunt:* གཤིན་གྱི་ཚལ་ *hortus mortuorum,* jardin des morts; རོའི་གནས་ རོ་ལྡན་གནས་ *locus plenus cadaveribus,* lieu plein de cadavres.

དུར་བྱེད་ *(Cs. J.* ¶་བྱེད་*) Radix purgativa, (J. prob. ipomæa turpetum),* racine purgative.

དུལ་ ¶་བར་ *(vid.* འདུལ་*) vulg. Subigere, subjicere, mansuefacere, adj. mollis factus, subjectus, humilis, etc.,* amollir, soumettre, apprivoiser, mou, soumis, humble, etc.; ¶་བ་(ཉིད་) *subjectio, etc. humilitas, mortificatio,* soumission, humilité, mollesse, etc.; ¶་ལྡན་ *mansuetus vel dominans, ep. pro* ཁྲི་པ་ *præses,* doux, ou, dominant, un président. *Syn. pro* མ་¶་བ་ *non subjectus,* indompté, *etc. sunt:* མི་སྡུན་ *immitis,* sans pitié; རྒོད་ *sylvestris, ferox,* sauvage, cruel; རྒོད་བག་ཅན་ *indomitus indole,* caractère indompté; གདུལ་དཀའ་ *subjectu difficile,* difficile à soumettre.

དུས་ ¶་ཚོད་ *vulg. Tempus in genere,* temps en général; ¶་ཚོད་ཡག་པོ་མ་རེད་ *temp. non sunt bona,* les temps sont mauvais; ¶་ཅི་ཙམ་ན་ *circiter eo tempore*; ¶་དུས་སུ་ *aliquoties,* quelquefois; ¶་ཀུན་དུ་ *v.* རྒྱུན་དུ་ *v.* རྟག་ཏུ་ *v.* ཐམས་ཅད་ལ་ *in omni temp., semper,* en tout temps, tou-

jours; ¶་མེད་ན་ *fere*, presque; ¶་མེད་ན་ ཤི་ཐོན་ *fere obiit*, il est presque mort; དུས་བཟང་""ངན་ *temp. faustum, infaustum*, temps faste, néfaste; ¶་ལ་འབབ་ *tempus propitium, conveniens*, temps propice, convenable; ¶་ཆེན་ *v.* སྟོན་ *dies festivitatis*, jour de fête; ¶་མེ་ *ignis ad temp. apparens, cometa*, feu passager, comète; ¶་རླབས་ *fluctus ad propitium temp. adveniens*, flot périodique. *Syn. pro tempore in genere sunt:* ལྷའི་བྱུང་ *a spiritibus proveniens*, provenant des génies; བགྲང་བྱ་ *computandum*, que l'on compte; ཡང་དག་འགྲོ་ *continue procedens*, d'une marche continue; བསྟན་བྱ་ *ostendendum*, qu'on doit faire connaître; འདོར་བྱེད་ *mensurato passu incedens*, qui s'avance à pas mesuré; ཉེར་འགྲོ་ *appropinquans*, s'approchant; ཚེ་དང་ གནས་དང་ཚིག་བརྟེན་བྱ་ *quod fulcit vitam, loca, verba, etc.*, qui soutient la vie, les pays, les paroles; འདོད་བྱེད་ *quod desideratur*, qu'on désire.

དུས་ ¶་ཚོད་ *v.* མཚམས་ *v.* ཚིགས་ *(vulg.) Mensura temporis*, mesure du temps; ¶་ཚོད་ *vulg. hora*, heure; ¶་ཚོད་འཁོར་ ལོ་ *horologium*, horloge, montre; ¶་ གསུམ་ *tria temp.*, les trois temps; *quæ sunt:* ད་ལྟའི་ *v.* ད་ལྟར་གྱི་¶་ *temp. præsens*, le présent; འདས་པའི་¶་ *temp. præteritum*, le passé; མ་འོངས་པའི་¶་ *temp. quod nondum adest, i. e. futurum*, le futur; ¶་གསུམ་ *significat etiam: vita præterita, præsens et futura (per transmigr.)*, la vie passée, présente, future; *et etiam mane, meridies, vesper*, le matin, le midi, le soir; ¶་ཚོད་སྨྲ་ *per horas loquens, epith. pro passere*, parlant pendant des heures, le passereau; ¶་བཞི་ (དཔྱིད་ཀ་ དབྱར་ཀ་ སྟོན་ཀ་ དགུན་ཀ་) *quatuor anni tempestates*, les quatre saisons de l'année.

དུས་འཁོར་=¶་ཀྱི་འཁོར་ལོ་ *Periodus integra temporis*, une période entière de temps; *v. g.* ལོ་""ཟླ་""བསྐལ་གྱི་¶་¶་ *annus, mensis, kalpa integer*, une année, un mois, un kalpa entier; *moraliter: designat etiam* དང་པོའི་སངས་རྒྱས་ *primi Buddhæ*, les premiers Bouddhas; རྣམ་ ཀུན་མཆོག་ལྡན་ *omnes nobiliores*, les plus nobles; ཐོག་མའི་མགོན་ *priores protectores*, les premiers protecteurs; ཤེས་ དང་ཤེས་བྱའི་བདག་ཉིད་མཆོག་ *scientiæ magistri*, les maîtres de la science; ཤེས་པ་རྣམས་ *docti*, les savants; དཔལ་ ལྡན་སྐྱུ་སྐར་ *nobiles constellationes*, les grandes constellations; བཅུ་གཉིས་

བདག་ *duodecim mansionum zodiaci dominus, sol,* le soleil, seigneur des 12 demeures du zodiaque; ཕྱི་ནང་གཞན་གསུམ་བདག་ཉིད་ *dominatio exterarum, internarum et aliarum regionum,* la domination sur les (régions) extérieures, intérieures et autres. *(S)* ཀཱ་ལ་ཙ་

དུས་སྦྱོར་ *Tempora uniens,* qui unit les temps, *et* དུས་རྩིས་ *tempora computans,* qui calcule les temps; *astronomia et astrologia,* astronomie et astrologie; ¶་¶་པ་ *v.* མཁན་ *astronomus, astrologus,* astronome, astrologue.

དུས་ཚིགས་ *Mensura fixa temporis, periodus,* un espace fixe de temps, *et etiam* =ཟླ་བ་གཉིས་གཉིས་¶་¶་རེ་ *i. e. duo menses uniti faciunt unum teu-tsig,* deux mois réunis font un teu-tsig.

དེ་ *In seriebus, numerale* = *101,* dans les séries de nombres, vaut 101.

དེ་ *(vulg.)* དེ་ནི་ ¶་བོ་ ¶་ཀ་ ¶་པ་ *m.* མ་ *f.* དོ་¶་ *Pron. demonst. elongationis, ille,* celui-là, *(opponitur pron.* འདི་ *iste,* celui-ci, *pron. propinquitatis.)* དེའི་ཚེ་ན་ *in illo tempore,* en ce temps-là; དེའི་ཕ་མ་ *illius parentes,* ses parents; དེ་དག་ *v.* རྣམས་ *v.* ཅག་ *v.* ཚོ་ *illi,* eux; དེ་དེ་ ¶་རེད་¶་རེད་ *istud vere est,* c'est vraiment cela; ¶་ནས་ *postea, (vulg.),* ensuite; ¶་ལས་བཟང་ *melior illo,* meilleur que lui; ¶་མ་ཐག་(ཏུ་) *immediate post illud,* immédiatement après cela; ¶་ཙམ་ *circiter tot,* environ tant; ¶་ཙུག་ *sic, illo modo,* ainsi, de cette manière; ¶་སྲིད་ *sic diu, tantum temporis,* tant de temps; ¶་རིང་ *hodie,* aujourd'hui; ¶་ཀུན་=མང་པོ་ *multi, omnes,* beaucoup, tous.

དེ་ཉིད་ *Essentia, realitas,* essence, réalité; ¶་¶་བྲལ་ *sine realitate,* sans réalité; ¶ ¶་གྱིས་ *sua essentia,* par soi-même; ¶་¶་པ་ *verus, rectus,* vrai, sincère.

དེ་བཞིན་(དུ་) *Sicut, similis,* comme, semblable; ¶་¶་གཤེགས་པ་ *sicut (antecessores) ambulans,* marchant comme ses prédécesseurs.

དེ་བ་ *(S)*=ལྷ་ *Divinitas, genii,* divinité, génie; ¶་¶་ཛི་བ་=དཀོར་གཉེར་ *administrator bonorum ecclesiasticorum,* régisseur de biens ecclésiastiques; ¶་¶་གྱུད་རུ་ *(S) lucus, hortus geniorum,* bois sacré; *(J.)* དེ་བ་ *herba medic.,* plante médicinale; དེ་བ་དཱ་རུ་ *cedrus deodar,* cèdre.

དེ་མོ་ A=R ཐོགས་པ་ *Dubium,* doute; ¶་

¶་སླུལ་སྐྱ་ *nom. celebris doctoris,* nom d'un docteur célèbre.

དེག་མཉན་=ཕུ་རོན་ *Columbus,* pigeon.

དེང་ དེང་ ¶་དུས་ ¶་སྐབས་ ¶་སང་ *Nunc, tempus præsens,* maintenant; ¶་གི་ *actualis,* actuel; ¶་ཡང་ *nunc etiam,* même maintenant; ¶་ནས་ *abhinc isto momento,* à partir de ce moment.

དེང་ *præt. et* ¶་ཤིག དེངས་ཤིག་ *imp.* *v*¹ འདེང་བར་ *Proficisci,* partir.

དེང་=སྡུག་ *Persequi, expellere,* poursuivre, chasser; ཕྱག་མས་¶་པའི་རྡུལ་ཉག་ *pulvis, sordes scopa propulsatæ,* ordures poussées par un balai.

དེད་ *(vulg.), præt. v*¹ འདེད་ *Ducere, gubernare,* conduire, régir; ¶་དཔོན་=ཚོང་དཔོན་ *dux, principalis mercator,* chef marchand; ཡིག་འབྲུ་¶་ *litteras ducere, i. e. singulas legere,* épeler; ¶་དཔོན་འདྲེན་པ་=བྱང་སེམས་ Bodhisatwa.

དེད་ *Insequi, persequi,* suivre, pousser devant soi; ཁལ་མ་¶་ *jumenta insequi,* conduire les animaux; ལུག་ཚོ་ཚུར་¶་ཤོག་ *oves reduc,* ramène les moutons; ཁྱིས་རི་བོང་¶་ *canis leporem persequitur,* le chien poursuit le lièvre; རྗེས་¶་ *vestigia sequi,* suivre les traces; ཆུ་ ཡར་¶་ *flumen ascendere,* remonter un fleuve; ཆུ་(མར་)¶་ *flum. descendere,* le descendre; གླ་པ་¶་ *operarios inseq. et urgere,* surveiller et presser les ouvriers; ནད་གཞི་འདི་རིགས་¶་ *iste morbus familiam inseq., illi adhæret,* cette maladie s'attache à cette famille.

དེད་ *Urgere, moraliter persequi,* exiger, poursuivre moralement; ཡུལ་གྱི་ལུགས་ཚུལ་¶་ *regionis consuetudines urgere,* exiger l'observance des coutumes; བུ་ལོན་¶་ *debita premere, exigere,* exiger, lever ses dettes.

དེལ་ ¶་མ་ *Quidquid supra vulnus ponitur,* cataplasme, etc.

དེབ་ཐེར་ *v.* གདེར་ *v.* སྡེར་ ¶་ཡིག་=རྟག་ཡིག་ *Register, chartæ, documenta,* registre, diptyques, documents; ¶་¶་ རྙིང་པ་....གསར་པ་ *doc. vetera, recentiora,* les anciens, les nouveaux; ¶་¶་པ་ *v.* མཁན་ *tabularius, cartophilax,* greffier; ¶་ཁང་ *chartarum secretum cubiculum,* greffe.

དེའུ་ *Olim,* autrefois. *(J. in futurum,* à l'avenir.)

དེར་ *in libris pro* དེ་རུ་ *v.* ལ་ *v.* ན་ *Illic, in loco, et tunc,* là, alors; ¶་ཟད་ *v.* བས་ *tunc finis est, illic est finis,* c'est la fin;

¶་མ་ཟད་ *illic nondum finis, adhuc amplius,* de plus; = དེ་མ་གཏོགས་ *v.* མ་ཚད་ *non solum istud, sed,* non-seulement cela, mais encore; འཇིག་རྟེན་…ཚེ་¶ *mundus alter, vita altera,* l'autre monde, la vie future.

ཏོས་ *vulg. agens, casus pro* དེ་ཡིས་ *Ille, ab illo,* lui, par lui; མི་¶་བྱས་ *ille homo fecit, ab illo homine factum est,* cet homme l'a fait; ¶་ན་ ¶་(ལྟ་བས་ན་) *illo modo, idcirco,* de cette manière, c'est pourquoi.

ཏོས་པ་ *Pulcher, fortis, constans, stabilis, castus, (titulus hon. præsertim pro mulieribus),* beau, fort, constant, stable, chaste, (titre honorifique).

ཏོ་ *In seriebus, numerale = 131,* dans les séries, comme nombre, vaut 131.

ཏོ་ *post finalem* ད་= *Punctum, et indicat tempus præsens,* point final, signe du présent; *v. g.* མཛད་¶་ *facio,* je fais; བཤད་¶་ *dico,* je dis; *(in lingua vulg. sæpe adhibetur post alias finales.)*

ཏོ་ *(vulg.) pro* གཉིས་ *(in mensurando, computando) duo,* deux; འབོ་གང་¶་ *1, 2 modii,* 1, 2 boisseaux; ཞོ་¶་ $\frac{1}{10}$ *unciæ,* $\frac{1}{10}$ d'once; ¶་རེ་ *singuli secundi,* chaque deuxième; ¶་ཟླ་ *duo socii, i. e. par, æquales,* une paire, égaux; ¶་ཟླ་མེད་པ་ *sine pari, sine æquali,* sans égal, incomparable.

ཏོ་ *pro* འདི་ *et* དེ་ *(in Sik. vulg.) Iste, ille,* celui-ci, celui-là; ¶་ཞག་ *ista dies, hodie,* aujourd'hui; ¶་ནུབ་ *hoc vespere,* ce soir; ད་¶་ *nunc,* maintenant.

ཏོ་ཀེ་ ཏོ་ཀེར་ A=R ཐོད་ཅོག་ ཐོད་ཙུགས་ *Capilli supra caput nodati,* cheveux noués sur le haut de la tête; ¶་¶་ཅན་ *habens capil. isto modo nodatos,* qui a les cheveux ainsi noués.

ཏོ་གལ་=གལ་ཆེན་ *Magni momenti,* de grande importance; ཏོན་འདི་¶་¶་མེད་ *istud parvi momenti est,* c'est peu important.

ཏོ་དམ་ *Inspectio, cura,* inspection, soin; ¶་¶་པར་ *v.* བྱེད་ *superintendere, inspectare, invigilare,* surveiller, prendre soin; ¶་¶་པ་ *inspector,* inspecteur; ¶་¶་མི་བྱས་ *absque cura egit,* il n'a pas agi avec soin.

ཏོ་བ་ *(cs) Patata,* patate, *(J.) Jerusalem artichoke*; ཏོ་ཏོ་ *(J.) prob. id.,* probab. même sens.

ཏོ་ཟན་ A=R འཆིང་བུ་ *Lapis pretiosus falsus, factus,* imitation de pierres précieuses; ¶་¶་དལ་བུར་སྲེག་གནས་ *conficitur per lentam combustionem,* elle se fabrique par une lente combustion.

ཏོ་རོགས་ *Latronum caterva (vulg. E.),*

troupe de brigands; ལམ་ནང་¶་¶་ཡོད་ *in via est caterva latronum,* il y en a une sur la route; ¶་¶་འཕྲད་ *latronibus occurrere,* rencontrer les brigands.

ཏོ་ལི་ *(S. et vulg. hindi.), Sedes gestatoria,* palanquin.

ཏོ་ཤལ་ A=R ག་ཤོ་=ཕྲེང་ *Sertum, torques,* guirlande, collier; མུ་ཏིག་གི་¶་¶་ *margaritarum torques,* collier de perles; མེ་ཏོག་གི་¶་¶་ *sertum florum,* guirl. de fleurs; *(J. a thick shawl or wrapper, W.)*

ཏོག་ ཏོགས་ *vulg. Fascis, glomus,* faisceau, pelotte; ཤིང་གི་....མེ་ཏོག་གི་¶་ *lignorum, florum fascis,* fagot, bouquet de fleurs; བལ་....སྐུད་¶་ *lanæ, fili gl.,* peloton de laine, de fil; སྙེ་¶་ *manipulus,* gerbe d'épis; ཁ་ར་¶་ཏོག་ *sacchari globulus,* boule de sucre.

ཏོག་པོ་ *v.* ཏོ་ *vulg. in sensu physico: Angustus,* étroit; *in sensu morali: necessitate pressus,* pressé par la nécessité; ལམ་¶་¶་ *via angusta,* route étroite, sentier; རོང་¶་ *saltus ang.,* défilé; ¶་པ་(ཉིད་) *angustia, miseria,* besoin, misère; འཚོག་¶་ *ad angustias redactus (vulg.),* réduit à la dernière nécessité; ཁྲིམས་¶་¶་ *lex, justitia stricta,* loi, justice stricte.

ཏོག་ས་ A=R འདུན་ས་ *Conventus,* assemblée.

ཏོག་ལི་ *Magna sartago cum longo manubrio,* poêle à long manche.

ཏོགས་པ་ *(vulg.) Dubium, suspicio, anxietas,* doute, soupçon, inquiétude; ¶་¶་ བཞག་ *v.* ཟ་ *v.* སྐྱེ་ *Dubitare, anxius esse,* douter, être inquiet; ¶་¶་བཅད་ *dub. præcidere, certum facere,* ôter le doute, rendre certain; ¶་¶་བཞག་མི་དགོས་ *non oportet dub.,* il ne faut pas douter; རྒྱ་¶་¶་ཆེ་བོད་རེ་བ་ཆེ་ *Sinensis valde suspiciosus est, Thibetanus valde confidens,* le Chinois est très défiant, le Thibétain est très confiant (!); ནམ་ཡང་¶་སེམས་ བསྐྱེད་པ་ *semper dub., anxius,* toujours anxieux.

ཏོང་ *(vulg.)* = ཏིང་ = གཏིང་ *Profunditas, fossa, caverna, abyssus,* profondeur, fosse, caverne, abîme; ¶་ཅན་ *profundus, etc.,* profond, etc.; ¶་མེད་ *sine prof., fossis, etc., planus,* surface plane; ས་....བྲག་.... མེ་....ཚྭ་....ཆུ་¶་ *fovea, caverna, ignis vorago, salis puteus, puteus,* fosse, caverne, gouffre de feu, puits d'eau salée, puits; ¶་དུ་ *v.* ནང་ལྷུང་ *in fossam, etc. cadere,* tomber dans une fosse, etc.; ¶་(པོ་)བྲུག་=སྒོ་ཁུང་ *foramen excavatum = apertura portæ, fenestræ,* trou creusé, porte, fenêtre.

ཏོང་ *(vulg.) Vas cylindricum, tubus,* tube;

¶་བུ་ *id. parvus*, petit tube; ཤིང་... ལྕགས་¶་ *tubus ligneus, ferreus*, tube de bois, de fer; མདའ་¶་ *tubus pro sagittis, pharetra*, carquois; སྨྱུ་¶་ *longus tubus ex bambusa ad ferendam aquam*, long tube de bambou pour porter l'eau; ¶་མོ་ *sinus, tubus ad butyrum excutiendum*, baratte; ¶་མདའ་ *ejusdem ambulatilis fundulus*, le piston de la baratte.

དོང་ *præt. et* ¶་ཤིག་ *vel* དོངས་ཤིག་ *imp. v*[i] འདོང་ *Ire, proficisci*, aller, partir; ¶་སྟེ་ A=R སོང་སྟེ་ *cum profectus esset*, quand il fut parti.

དོང་ག་ *Species viminis usitati ad purgandum*, houssine.

དོང་པ་ *Sera*, serrure, cadenas; ¶་¶་རྒྱབ་ *v.* འཛུག་ *s. claudere*, fermer au cadenas; ¶་¶་འགྲོལ་ *v.* འབྱེད་ *s. aperire*, l'ouvrir.

དོང་ཙེ་ *v.* ཙུ་ *v.* ཙེ་= *vulg.* ཊམ་ག་ *Moneta*, monnaie; གསེར་...དངུལ་...ཟངས་¶་¶་ *moneta aurea, argentea, cuprea*, monnaie d'or, d'argent, de cuivre; ¶་¶་(བར་) གཏོད་ *monetam dare, commodare, reddere*, livrer de la monnaie; ¶་¶་(ཚུར་)ལེན་ *mon. recipere*, la recevoir.

དོང་ཟེལ་ *(J.) Corydalis meifolia, W.*

དོང་ཟེ་ *Vespa*, guêpe.

དོད་ *præt. v*[i] འདོད་ *Desideravi, desideratus*, j'ai désiré.

དོད་ ¶་ཚབ་ *Aliquid æquivalens, pretium redemptionis*, équivalent, rançon; བུ་¶་ *filius adoptivus*, fils adoptif, (vulg. E.); སྐད་¶་ *synonymon*, synonyme; མི་ཚེའི་¶་དུ་ *in compensatione pro vita hominis*, rançon pour la vie d'un homme.

དོད་=ཁལ་ *Onus vel viginti in mensura*, fardeau ou une mesure de vingt. *(prob. error pro* དོས་པོ་)

དོད་པ་ *(J.) Prominere, elongari*, s'allonger, surplomber.

དོད་ཟ་པ་ A=R འཛབ་བཟླས་ *Sententias magicas recitare*, réciter des sentences magiques.

དོན་ *in E. signum comparativi. Plus*, plus que; ¶་མཐོ་...བཟང་...ཆེ་ *altior, melior, major*, plus haut, meilleur, plus grand.

དོན་ *(vulg.) Sensus, significatio*, sens, signification; ¶་ཅི་ཡིན་ *E. v.* ག་སོ་ *Sik. quisnam sit sensus?* quel est le sens? ¶་འགྲེལ་ *v.* བཤད་...གོ་ *v.* ཤེས་ *sens. explicare, intelligere*, expliquer, comprendre le sens; ¶་མི་གསལ་ཚིག་ *verbum obscurum*, parole obscure; ¶་མེད་ *v.* མི་འདུག་ *sine sensu*, non-sens; ¶་དམ་ *realis, specifica significatio*, sens propre; ¶་དམ་པའི་བདེན་པ་ *veritas absoluta (Schl.)*, vérité absolue; ¶་སེམས་ *v.* རྟོགས་ *sensum cogitans, judi-*

cans, réfléchissant, se prononçant sur le sens; ¶་རབ་མཐོ་ *sensus valde altus, profundus, syn. pro* ཤེས་རབ་ *sapientia*, sens très profond, la sagesse; ¶་འདྲི་བ་ *de sensu interrogans, ep. pro* རྟོགས་པ་ *judicium*, le jugement, qui interroge sur le sens.

དོན་ ¶་དག་ *(ambo vulg.) Propositum, causa, utilitas*, projet, but, cause, utilité; ¶་དུ་ ¶་དག་ལ་, *Sik.* ¶་ལས་ *propter, pro commodo*, pour, à cause de; ཅི(འི་)¶་(དག་) ¶་ཅི་ལ་, *Sik.* ¶་ག་མོ་ *qua de causa? cur?* pourquoi? ང་འོང་བའི་¶་ *causa mei adventus*, la raison de mon arrivée; ངའི་¶་དག་ལ་སྐད་བཟང་པོ་བཤད་རོགས་ *pro me bona verba loqui velis*, veuillez parler en ma faveur.

དོན་ ¶་དག་ *(ambo vulg.) Res, negotium*, affaire, occupation; ངའི་ *v.* རང་¶་ *propria neg.*, affaires privées; སྤྱི་ *v.* ལས་¶་ *negot. publica*, affaires publiques; ¶་ཀུན་འགྲུབ་པ་ *omnia negot. perficiens, ep. pro* ཤཱཀྱ་ qui accomplit tout, le Bouddha Sha-kia; ¶་མཐུན་ *res, negotia comparans, mercator*, qui traite les affaires, un marchand; ¶་འབྲེལ་ *relatio, societas in negotio*, rapports de société; ང་ཁྱོད་མཉམ་པོར་¶་འབྲེལ་མི་དགོས་ *ego tecum relationem habere nolo*, je ne veux pas avoir de rapports avec vous.

དོབ་དོབ་ ¶་¶་སྨྲ་བ་ *(J.) Sine sensu loquens*, parlant à tort et à travers.

དོམ་ *(vulg.) Ursus niger*, ours noir; *(J. brown bear. (?)* ¶་ལྤགས་...ཚང་ *v.* ཕུག་ ...མཁྲིས་ *ursi pellis, caverna, fel*, peau, caverne, fiel d'ours; ¶་ཕྲུ་ *v.* ཕྲུག་ *catulus ursi*, ourson; ¶་ཟླ་བ་གསུམ་ཉལ་ *ursus tribus mensibus dormit*, l'ours dort pendant 3 mois; ¶་ནག་ *magni canes nigri pascuorum*, gros dogues noirs des pâturages; ¶་ར་ *aliqua (petasi) ora ex pilis, supra frontem gesta præsertim ab hariolis, (sic vocatur propter similitudinem cum pilis in fronte ursi,)* visière de poils noirs tombant sur le front; དོམ་དོམ་ *fimbriæ a collo equi pendentes*, touffe de poils suspendue au cou du cheval.

དོར་ *præt., fut. vi* འདོར་ *Rejectus, rejiciam*, rejeté, je rejetterai; མ་¶་ཞིག་ *ne projicias*, ne rejette pas; མདུད་¶་ *nodus solutus*, nœud défait; ¶་བྱ་ *quod est rejiciendum, malum, peccatum, etc.*, ce qu'on doit rejeter, le mal, le péché.

དོར་=ཟུང་ *Unum par*, une paire; གླང་... མཛོ་... རྟ་¶་ *unum par boum, dzo, equorum*, une paire de bœufs, de dzo, de chevaux; ¶་མ་ *v.* དྲ་ (*J.* དྲ་) *femoralia*,

pantalon; སྣམ་...རས་~་ *femoralia ex panno laneo, ex tela,* pantalon de drap, de toile.

དོར་སྟབས་ *Vis,* force.

དོལ་=ཉ་རྒྱ་ *Rete ad piscandum,* filet de pêche; ~་པ་ *v.* གྲགས་=གདོལ་པ་ *piscator (homo conditionis vilis),* pêcheur.

དོས་ = *vulg. E.* ཨུ་ལག་ *Onera sine salario deferenda,* charges de corvée; ~་པ་ ཨུ་ལག་པ་ *qui ista onera defert,* homme de corvée; ~་དཔོན་ *istis oneribus præfectus,* préposé aux corvées; ~་སྐལ་ *illa jumentis imponere,* charger les bêtes de corvée; ~་འབབ་ *onera deponere,* les décharger.

དོས་པོ་ *vulg. E. (in Sik.* གྲགས་*) Onus pro homine, ½ onus jumenti,* charge d'homme, et ½ charge d'animal; ཇ་...ཙ་...ཚྭ་~་~་གཅིག་འདེགས་ *thei, herbarum, salis onus ferre,* porter une charge de thé, d'herbe, de sel; ~་~་ལྗིད་པོ་...ཡང་མོ་ *onus grave, ponderosum, leve,* charge lourde, légère; ~་~་ཉི་ཤུ་ *v. Sik.* གཡལ་གཅིག་ *20 onera,* 20 charges.

དྲ་ *Quando initialis, pronunt.* tchra; *et cum præfixa vel superposita littera, pronunt.* djra.

དྲ་ *(vulg.)* ~་བར་ *Secare,* couper; *præt.* དྲས་ *sectus,* coupé; ཤིང་ལེབ་སོ་ལེས་~་ *tabulam ligneam serra sec.,* scier une planche; རས་དྲུབས་...གོས་~་ *telam, vestes sec.,* couper une toile, des habits; སྐེ་~་ *decollare,* couper le cou; ~་གྲི་ *cultellus sartoris,* ciseaux; ~་རིས་ *fragmenta secta,* morceaux coupés, pièces.

དྲུག་=ལྟག་ *Dorsum instrumenti,* le dos d'un instrument.

དྲ་བ་ *(vulg.) Clathri, cancelli, reticulum,* balustrade, grille, ouvrage en filet; ཤིང་...ལྕགས་~་ *ead. lignea, ferrea,* ces objets en bois, en fer; སྒོ་~ སྒེའུ་~་ ~་ཅན་...སྒོ་སྐར་ཁུང་~་དྲ་ *porta, fenestra cancellata, cum clathris,* porte, fenêtre grillée; དྲ་མ་ *v.* ལག་=ཤེར་ *cancelli,* balustrade; རུས་པའི་~་~་ *ossium cl., sceletus, ossea larva,* squelette; ~་བདུན་པ་ *septem cl. (radios) habens, ep. pro sole,* orné de 7 rayons, le soleil; འོད་ཟེར་གྱི་~་~་ *fasciculus radiorum, luminis,* faisceau de lumières; དྲ་བ་ ~་དྲ་ཐིད་ *nom. picturæ supra sericum,* nom d'une broderie sur soie; དྲ་མ་ *reticulatum opus, rete,* ouvrage en filet; ~་ཕད་=~་ཚ་ *sacculus, pera (sicut rete intexta),* besace en filet.

དྲ་མ་ A=R ཡ་རབས་ *Nobile genus,* noble race.

དྲ་ཌུ་=ཌ་མ་རུ་=ཅང་ཏེའུ་ *Parvum tympanum*

bis hemisphericum cum manubrio, espèce de tambourin.

དྲག་ *(vulg.) Expediens, utilis, sanatus*, convenable, utile, guéri; ཅི་བྱས་ཀྱང་མི་¶ *quidquid fecerit non proficit*, il ne réussit à rien; ནད་(ཡར་)¶ *v.* བན་ *morbus in actu curationis est*, la maladie se guérit; ཡར་ཚད་¶ *paululum convalescit*, il va un peu mieux; ¶་མི་འོང་ *v.* མི་ཆོག་ *non curabitur, non potest curari*, il ne peut guérir; ¶་སོང་ཟིན་ *(Sik.) curatus est*, il est guéri; ཅི་ *v.* གང་ *v.* ག་¶ *quid prodest?* quel avantage? དྲག་ *exclamatio lætitiæ, bene! ego lucratus sum!* bien! j'ai gagné!

དྲག་པ་ *v.* པོ་ *Nobilis, potens, strenuus*, noble, puissant, fort; ¶་རིགས་ *genus nobile, etc.*, noble race, etc.; མི་¶་¶ *homo nob. etc.*, homme noble; ¶་(པར་) བྱེད་(པར་) *strenue agere*, agir avec énergie; ¶་དུ་ *v.* པོར་ *fortiter, strenue*, fortement, énergiquement; ¶་ཕྲོམ་ *dux gradu inferior*, chef de grade inférieur.

དྲག་པོ་ *vulg. Violentus, crudelis, terribilis*, violent, cruel, terrible; རླུང་ཆེར་¶་¶ *procella magna, violenta*, violente tempête; སྐད་¶་¶ *vox terribilis*, voix terrible; ¶་ཤུལ་ *crudelitas, persecutio violenta*, persécution; ¶་ཤུལ་ཅན་ མི་¶་¶ *homo crudelis, violentus, persecutor*, persécuteur; ¶་རོལ་གྱི་ལྟད་མོ་ *spectaculum terrificum*, spectacle terrible; ¶་གཤེད་ *violenter exterminans, nom. bonorum spirituum contra malos spir. pugnantium ad liberandos homines (Schl.)*, bons génies qui luttent contre les mauvais, pour protéger les hommes; ཁ་¶ *loquela potens, dura, ep. pro* དབང་ཕྱུག་ parole forte, dure, Siwa; ¶་¶་འཕྲོག་བྱེད་ *violenter rapiens, ep. pro* དབང་ཕྱུག་ qui ravit avec violence, Siwa; ¶་འགྲོ་ *violenter incedens, ep. pro vento et deo venti*, qui s'avance avec force, le vent et le dieu du vent; ¶་དུ་འབབ་ *terribiliter descendens, fluens, ep. pro flumine Indo*, l'Indus, qui coule avec impétuosité; ¶་¶་གཟུགས་ཅན་ *terrib. corpus habens, ep. pro* སྒྲ་གཅན་ *eclipsi, et Rahu eclipsim causante*, au corps terrible, Rahu, les éclipses; (དྲག་ = *etiam* ཐུལ་ *subigere*, soumettre, et ཚད་གཅོད་ *investigare*, examiner avec soin.)

དྲགས་ *vulg. Multum, nimis*, très, beaucoup, trop; མང་¶ *nimis multum*, beaucoup trop; ཉུང་¶ *nimis parum*, trop peu; ང་དགའ་¶ *ego valde, nimis lætor*, je suis très content; མང་ཆེ་¶ *nimis multi*,

trop nombreux; ཧམ་པ་ཆེ་¶ *valde, nimis perversus, malevolus*, très ou trop méchant.

དྲང་ ¶་པོ་ *v.* སྲོང་ *(vulg.)* *Rectus, justus (physice et moraliter)*, droit, juste; ¶་ཐིག་ *linea recta, justitia*, ligne droite, justice; ལམ་¶་¶་ *via recta, via justitiæ*, route directe, voie de la justice; ¶་¶་འགྲོ་ *recta (via) ire*, aller en droite ligne; ¶་ཐད་ *directio recta*, direction droite; ཁ་¶་¶་བཤད་ *v.* ལབ་ *os recte loquitur*, parler juste; ལས་¶་¶་ ¶་པའི་ལས་ *opera just.*, bonnes œuvres; སེམས་¶་¶་ *anima justa*, âme juste, sainte; ¶་པོ(ར་)ཁྲོད་བཅད་ *juste litem judicare*, juger un procès avec équité; ¶་བ་(ཉིད་) *justitia, rectitudo*, la justice, rectitude; མ་དྲངས་པར་ A = R མ་དྲལ་བར་རྫོད་ *rustice loqui*, parler grossièrement.

དྲང་ *(figurative)* *Dexter*, (côté) droit; ¶་ལག་ *manus dextra*, main droite; ¶་སྐོར་ *latus, pars dextra, ad dexteram*, à droite.

དྲང་སྲོང་ *(S)* རི་ཥི་ *Quod justum est ponderans, i.e. eremita, sanctus, philosophus*, un ermite, un saint, un philosophe; ལྷའི་¶་¶་ *sanctus, eremita inter genios*, ermite divin; མིའི་¶་¶་ *eremita inter homines*, ermite homme; ¶་¶་ཆེན་པོ་ *magnus eremita, sanctus, ep. pro* ཤཱཀྱ་ le grand ermite, saint, Sha-kia; ¶་¶་གི་སྡི་གནས་ *solitudo, cella eremitæ*, cellule d'ermite; ¶་¶་གི་ལྷག་ *nom. montis (Rishi)*, nom de montagne.

དྲང་ དྲངས་ *præt.* v^{i} འདྲེན་པར་ *Tractus, incitatus, appositus, citatus*, tiré, excité, offert, cité; སྣ་¶་ *naso tractus, ductus*, conduit par le nez; སྤྱན་¶་ *invitatus*, invité; གནས་ནས་¶་པ་ *ex habitatione extractus, exul*, expulsé de son logis.

དྲད་མོ་ A=སྲིན་མོ་ *Quoddam monstrum fem.*, monstre femelle.

དྲན་=འཛོ་ *Conveniens*, convenable.

དྲན་ ¶་པར་ རྗེས་སུ་¶་ སྙོལ་¶་ *(vulg.)* *Recordari*, se souvenir; ¶་པར་བྱེད་ ¶་དུ་འཇུག་པར་ ¶་སྐུལ་བྱེད་པར་ *in memoriam (alterius) revocare*, rappeler à quelqu'un; ¶་རོག་ *record. velis, quæso*, veuillez vous souvenir; ¶་པ་ *v. Sik.* ཊོ་ *memoria*, mémoire; ¶་(པ་)གསལ་(བ་) *mem. clara, lucida*, bonne, fidèle mémoire; ¶་བརྡལ་ *v.* ཉམས་ *m. obtusa*, mémoire paresseuse; ¶་ས་ *ad record., et objectum ad memor. suscitandam*, en souvenir, un souvenir (objet); ¶་རྒྱུ་མང་པོ་ཡོད་ *mem. de multis præoccupata*, esprit préoccupé de beaucoup de

choses; དང་པོ་མེ་མདའ་ལ་¶་མཁན་ *qui primus de sclopeto cogitavit*, le 1er inventeur du fusil.

ཉན་པ་ *sumitur pro Mente ipsa*, l'esprit lui-même; ¶་¶་ལེགས་མོ་ཡོད་ *bonum intellectum habet*, il a une bonne intelligence; ¶་ལྡན་ *intelligens, sensu pollens*, intelligent, doué de bon sens; ¶་མེད་ *sine intellectu, sensu carens*, inintelligent; ¶་¶་ཆེ་མོ་ *mens fecunda in inveniendo*, esprit fécond.

ཉན་པ་ *metaphorice sumitur (in poesi) pro Conceptione carnali*, conception charnelle; ¶་པའི་ཤིང་རྟ་ *vehiculum conceptionis ep. pro filio dii* ཁྱབ་འཇུག་ *Cupido*, le véhicule de la conception, Cupidon; ¶་པའི་ཀ་བ་ *columna con. ep. pro verendis viri*, colonne de la concep., parties naturelles de l'homme; ¶་པའི་ཁྲོན་ *puteus conc. ep. pro vulva*, puits de la concep., la vulve.

ཉན་གསོ་ *vulg. (mentem, memoriam allevians) i. e. consolari*, consoler; ¶་¶་བ་ *consolatio*, consolation; ¶་¶་མི་ v. མཁན་ *consolator*, consolateur; སྡུག་པོ་ལ་¶་¶་ *mœrentes consol.*, consoler les affligés; ¶་ཕན་བ་ཤད་ *sese invicem cons., confortare*, se consoler mutuellement. *Syn. pro* ཉན་གསོ་ *sunt:* གཞེན་འདེབས་ v. བསྐུལ་ *memoriam, mentem movere*, émouvoir l'âme.

ཉལ་ ¶་བ་ *præt. v*[1] འཉལ *Laceratus, destructus, violatus*, lacéré, détruit, violé; སོ་སོར་¶་ *ab invicem lacerati*, déchirés l'un par l'autre; ཁྲིམས་¶་ *lex violata*, loi violée.

ཉལ་ ¶་པོ་ A=R མིང་པོ་ *Frater natu major*, frère aîné; ¶་ལྕམ་ *frater et soror*, frère et sœur; *sic Lexic., sed in E.* ¶་ཕུ་ *v.* བུ་ *signific. filius ducis, princeps*, fils de prince, de roi; ¶་ལྕམ་ ལྕམ་¶་ *in libris, significat, principissa et regia virgo*, fille de prince, de roi, *v. g:* རྒྱལ་པོ་ལ་ལྕམ་¶་གསུམ་ཡོད་དེ་ *rex tres habebat principes filios et filias (2 filias et filium ex contextu)*, le roi avait trois fils et filles; *ista verba valde honorabilia sunt. V. g.* ལྕམ་སྐུ་གཞོགས་ *Vestra Excellentia, (alloquendo uxorem vel filiam magni ducis)* Votre Seigneurie (femme ou fille de grand chef); ལྕམ་¶་མིང་སྲིང་ *frater et soror principis*, frère et sœur d'un prince.

ཉལ་བུ་ *Regula ad ducendas lineas*, règle pour tirer des lignes.

ཉལ་རྟ་ *Species cursoris vel nuntii*, courrier.

ཉས་ *præt. v*[1] ཉ་བར་ *Sectus*, coupé; གོས་¶་པ་ *vestis secta (nondum suta)*, habit coupé (non encore cousu); གྲིས་¶་ *cultro sectus*, coupé avec un couteau.

དྲི་ ¶་མ་ *(vulg.)* *Odor*, odeur; ¶་བཟང་ *v.* ཞིམ་ *bonus od., od. suavis*, odeur suave; *cuj. syn sunt:* ཀུན་སྤོས་ *omnia lætificans*, qui réjouit tout; ཡིད་ཕྲོགས་ *mentem rapiens*, qui ravit l'âme; ཡང་དག་འགོགས་ *valde impediens*, qui arrête beaucoup; སྣ་ཚིམ་ *naso placens*, qui plaît au nez; ¶་ངན་ *v.* མི་ཞིམ་ *v.* ཚ་ *v.* དྲག་ *odor injucundus*, odeur désagréable; ¶་ངད་ *fragrantia odoris*, parfum; ¶་སྣམ་པར་ ¶་མ་སྣམ་ *olfacere*, flairer; ¶་མ་འཐྱོ་ *o. emittere, spargere*, répandre de l'odeur; ¶་ཆབ་ *v.* ཆུ་ *aqua odorans*, eau de senteur.

དྲི་གཙང་ཁང་ *Locus sanctus, sacellum*, temple; ¶་འཛིན་ *v.* སྐྱོང་ *v.* འབབ་ *v.* གནས་ *v.* ལེན་ *odor. organum, nasus*, le nez; ¶་གཞོན་ *v.* དྲིའི་ཤིང་རྟ་ *vehiculum odor. ventus, deus venti*, le véhicule des odeurs, le vent, le dieu du vent; ¶་བཟང་ *v.* སྦྲང་ *ep. pro* ཨུད་པ་ལ་ *lotus*; ¶འི་བྲོད་ ¶་ཅན་སྐྱེ་བ་ *ep. pro moscho*, le musc; དྲིའི་ཤིང་ *lignum odorans, ep. pro agallocho, akarou*, bois d'aigle; དྲིའི་སྙིང་པོ་ *essentia odorans, ep. pro sandalo*, le sandal; ¶་འཛིན་བྱང་ཆུབ་ཆེན་པོའི་གནས་ *ep. pro templis*, les pagodes.

དྲི་ཟ་ ¶་¶་ལྷའི་གླུ་མཁན་ *Odorum comestor, nom. attribut. genio musico deorum*, mangeur de parfums, Tchré-sa, le musicien des génies; ¶་¶་མོ་ *ejusd. fem.*, sa femme; ¶་ཟའི་གྲོང་ཁྱེར་ *eorum civitas*, leur ville, mirage. *Syn. sunt:* སྔོན་གྱི་ལྷ་ *antiquus Tellurus*, antique dieu de la terre; དབྱངས་ལེན་ *cantator*, chanteur; སྨྲ་ངག་ *loquela*, la parole; སྤངས་པའི་ལྷ་ *Tellurus ejectus*, dieu de la terre rejeté; དབྱངས་ཅན་ *modulatus*, harmonieux; གླུ་སྙན་ དབྱངས་སྙན་ *dulcis cantus, harmonia*, harmonie; མགྲིན་སྙན་ *dulce guttur, vox dulcis*, douce voix; སྒྲ་ངན་སྤང་ *sonos discordes rejiciens*, qui évite les sons discordants; དབྱངས་འདེམས་ *harmoniam probans*, qui éprouve l'harmonie; སྣ་ཚོགས་ཤིང་རྟ་ *vehiculum omnium, mare*, l'océan; སྣ་ཚོགས་དབྱིག་ *divitiæ universales*, richesse universelle; རྣམ་མ་གྲོང་ངང་པོ་ *doctorum natura*, nature des sages; མིས་བྱིན་བུ་ *ens ab hominibus benedictum*, être béni par tous les hommes.

དྲི་ *(vulg.)* ¶་བར་ ¶་སྐྱེད་ *præt. et imp.* དྲིས་ (*vid.* འདྲི་) *Interrogare*, interroger; ¶་བ་ *interrogatio*, interrogation, question; ¶་ལན་ *int. et respondere; int. et responsio*,

quæstioni resp. demande et réponse, réponse à une question; ¶་བའི་ཕྱིར་ ¶་རུ་ *ad interrogandum*, pour interroger; དྲིས་སོང་ *vade et interroga*, va demander; ཆོས་སྐོར་¶་ *de religione int.*, interroger sur la religion; ¶་ལན་ཡིག་ ཆེ···འབྲིན···ཆུང་ *catechismus magnus, medius, parvus, (t.cath.)*, grand, moyen, petit catéchisme. *Syn. pro* དྲི་ *sunt:* ཤེས་འདོད་ *sciendi cupidus*, désirer savoir; རྗེས་སྦྱོར་ *postea verba uniuntur*, c.-à-d. qui demande une réponse.

དྲེ་བོ་ *m.* མོ་ *f. Magus, saga*, mage, sorcière; ¶ ཕྱི་ *mala prognostica depellens*, qui dissipe les mauvais présages.

དྲི་མ་ *(vulg.) Spurcitia, sordes, macula, scoria*, ordure, tache, scorie *(adhibetur in sensu physico et morali)*; ¶་མ་མེད་པ་ ¶་ མེད་ཀུན་ལྡན་ ¶་བྲལ་ *sine macula, purus*, sans tache, pur; ¶་མེད་ཤེལ་ཕྲེང་ *Sertum vitreum purum (titulus libri historiam dii* ཐུག་རྗེར་ *narrantis)*, Guirlande de verre pur (titre de livre); ¶་¶་དག་བྱེད་=རྙོག་མེད་པར་བྱེད་ *sordes purgare*, nettoyer les ordures, les taches; ¶་མས་གོས་ *v.* སྦག་ *v.* ཐོག *sordibus maculari*, être souillé, taché; ལུས་སེམས་ ¶་¶་ཅན་ *corpus et anima sordibus plena*, corps et âme remplis d'impuretés; ཉེས་པའི་ *v.* སྡིག་པའི་ *v.* ཉོན་མོངས་ཀྱི་ ¶་¶་ *culpæ, peccati, corruptionis originalis macula*, tache de la faute originelle; ¶་¶་གསུམ་ 3 *inquinamenta (corporis)*, les trois ordures du corps; *quæ sunt:* བཤང་ *v.* དྲི་ཆེན་ *v.* དྲི་མཆོག་ *excrementa*, les excréments; ¶་ཆུ་ *v.* ཆུང་= གཅིན་ *urina*, l'urine; རྔུལ་ཆུ་ *sudor*, la sueur; ¶་¶་གཞན་དེ་ *aliæ impuritates (corporis)*, les autres impuretés du corps; *quæ sunt:* མིག་···རྣ་སྐྱག་ *sordes oculorum, aurium*, pus des yeux, cire des oreilles; སྣབས་ *nasi mucus*, la morve; མཆིལ་མ་ *saliva*, la salive.

དྲིང་=ཤེས་པ་ *Cognitio, scire*, connaissance, savoir; གཞན་¶་མི་འཛེམ་ *alienæ scientiæ non fidens*, ne se fiant pas au savoir des autres.

དྲིང་=དྲིན་ *(vid seq.)*

དྲིན་ བཀའ་¶་ *(vulg.) Benevolentia, favor, gratia*, bienveillance, faveur, grâce; ¶་¶་ཅན་ *v.* ལྡན་ *benevolus, generosus*, bienveillant, généreux; ¶་¶་གནང་ *gratiam, etc. præstare*, accorder un bienfait, etc.; ¶་¶་གནང་མི་ *v.* མཁན་ *benefactor*, bienfaiteur; ¶་¶་མེད་ *v.* བྲལ་ *sine misericord.*, sans pitié, dur, etc.; ¶་དྲན་པར་ *benef. recordari*, se souvenir

d'un bienfait; ¶་ལན་ *benef. retributio*, bienfait rendu; ¶་ལན་མི་ཤེས་ *gr. retribuere nescit, ingratus*, ingrat; ཁྱོད་ཀྱི་ (བཀའ་)¶་ཀྱིས་ *tua gratia, tuo favore*, par votre faveur, etc.; བཀའ་¶་ཆེ་ *v.* ཀྲུང་ *(tua) gratia magna, augens, i. e. gratias ago (inferior ad super.)*, grand merci; ¶་འདྲིལ་སྒོམ་ *de benevol. meditari, ep. pro* རང་བྱང་ཆུབ་ *(sanctus, a se perfectus)*, méditant sur la miséricorde, les sanctifiés par eux-mêmes; ང་ལ་¶་¶་གཅིག་གནང་རོགས་ *mihi unam gratiam dare velis*, veuillez m'accorder une faveur.

དྲིན་མཆོག་ *Nobilis, excellens gratia, Eucharistia*, la grâce par excellence, l'Eucharistie; བཀའ་དྲིན་ *gratia (supernaturalis)*, grâce (surnaturelle); ད་ལྟ་བའི་བཀའ་¶་ *gr. actualis*, grâce actuelle; དག་བྱེད་པའི་བཀའ་¶་ *gratia sanctificans*, grâce sanctifiante; ཆོག་པའི་བཀའ་¶་ *gr. sufficiens*, grâce suffisante. *(t. cath.)*

དྲིལ་ *(vulg.) Campana, tintinnabulum*, cloche, clochette; ¶་ཆེན་(པོ་) *ead. magna*, grosse cl.; ¶་ཆུང་ *v.* བུ་ *ead. parva*, petite cl.; ¶་གཟུགས་''' ལྕེ་''' སྒྲ་''' ཁང་ *v.* ལྕུག་ *v.* སྟེགས་ *camp. corpus, malleolus, sonus, turris vel tabulatio*, le corps, le battant, le son, le support d'une cl.; ¶་¶་དཀྲོལ་ *camp. pulsare*, sonner la cl.; ¶་སྒྲོག་ *per sonitum camp. proclamare*, publier au son de la cloche.

དྲིལ་ *præt. vi* འདྲིལ་ *Volutus, involutus*, roulé, enveloppé.

དྲིས་ *præt. et imp. vi* འདྲི་བར་ *Interrogatus, interroga*, interrogé, demandé; གདམ་¶་ནས་ *cum interrogasset*, ayant questionné; མ་¶་པ་ *non interrogatus*, sans avoir été interrogé.

དྲུ་བུ་ གྲུ་བུ་ *v.* གྲུ་ *(vulg.) Glomus fili, etc.*, peloton de fil, etc.

དྲུག་ *(vulg.) six*, ¶་པ་ 6us, ¶་པར་ 6°, ¶་དང་ ¶་ 6 plus 6, ¶་དྲུག་ 6 fois 6, ¶་བཅུ་ (ཐམ་པ་) 60; ¶་བཅུ་རྩ་གཅིག་=རེ་གཅིག་ *61, usque ad* རེ་དྲུག་ *69;* ¶་བརྒྱ་ *600;* སྨིན་¶་ *Pleïades,* 6^{a} *stella in Ariete, et nom. filii natu minoris dii* དབང་ཕྱུག་ les Pléïades, Cupidon; ¶་བཅུ་སྐོར་ *cyclus 60 annorum* cycle de 60 ans.

དྲུག་དཀར་ *Sapphirus albus*, saphir blanc; ¶་དམར་ *id. ruber, carbunculus*, saphir rouge; *sed lexic.* =གཡུ་ *aerizusa*, turquoise; ¶་སེར་ *topasius*, topase.

དྲུང་ ¶་ས་ *vulg. Præsentia, latus alicujus rei*, la présence, proximité, à côté d'un objet; ¶་དུ་ *v.* ན་ *v.* ལ་ *in præsentia, ad latus*, en présence, à côté; ¶་འཁོར་

(པ་) *qui prope commorantur, familiares,* les familiers; ¶་འཁོར་ *speciatim: cubicularii regis Lhassæ,* gardes du corps du roi de Lhassa; ¶་ཡིག(པ་ *v.* མཁན་) =ཡི་གེ་པ་ *scriba, secretarius,* scribe, secrétaire; ¶་འཚོ་པ་=སྨན་རྗེ་ *specialis medicus,* médecin privé; གཡུང་¶་ *continuus, et nom. figuræ magicæ (S) swastica, est etiam nom. propr.,* continuel, figure magique, nom propre.

དྲུང་པོ་ གཙང་¶་ *Prudens, sapiens,* prudent, sage.

དྲུངས་ A=R རྩ་བ་ *Radix, imum,* racine, la base; ¶་ནས་འབྱིན་ *v.* སྤུང་ *v.* འབལ་ *radicitus evellere,* arracher jusqu'aux racines; ལ་¶་ *montis imum, nom. pagi et monasterii, ad ripas fl.* འབར་ཆུ་ *in districtu* ཚ་རོང་ *S. E. Thibeti,* le bas de la montagne, nom d'un village.

དྲུངས་པ་ *Mundatus, purificatus, nitidus,* nettoyé, propre, purifié; བཏུང་¶་ *potus mundus, syn. pro* ཆང་ *vinum,* boisson pure, le vin.

དྲུད་ *vulg. præt. v*[i] འདྲུད་ *Levigare, planare, trahere per terram,* aplanir, traîner à terre; ཤིང་ལེབ་¶་ *tabulam plan.,* raboter une planche; གདུང་མ་¶་ *trabem plan. vel trahere,* équarrir une poutre, la traîner à terre; རོ་ས་ལ་¶་ *cadaver per terram trahere,* traîner un cadavre.

དྲུབ་ *præt. imp. v*[i] འདྲུབ་ *vulg. E.* =འཚེམ་ *vulg. Sik. Sutus,* cousu; ¶་པ་ *v.* མཁན་ *sutor,* tailleur d'habits; ¶་ལས་ ¶་པ་ *sutura,* couture, ouvrage à l'aiguille.

དྲུམ་པ་ *(J.) Concupiscere, multum desiderare,* désirer avec passion.

དྲུལ་ *præt. v*[i] འདྲུལ་ *Putrefactus,* pourri *(vid. vulg.* རུལ་)

དྲུས་ *præt. v*[i] འདྲུ་ *Excavatus,* creusé.

དྲེ་ དྲེའུ་ དྲེལ་ ཕོང་དྲེ་ *(vulg.) Mulus,* mulet; ¶་ཕོ་ ཕོ་¶་ *mulus,* mulet; མོ་ ¶་ ¶་མོ་ *mula,* mule; ¶་རྒ་ *asinus pater mulorum,* âne étalon pour produire des mulets. *Syn. sunt:* རིགས་གཉིས་པ་ *ex duobus generibus (productus),* métis; རབས་གཅིག་པ་ *unam tantum generationem habens,* qui ne se reproduit pas; སྟོབས་ *v.* ཤུགས་འགྲོ་ *fortiter incedens,* fort marcheur; བཟོད་ལྡན་ *patiens,* patient; ཁྲིག་མའི་དབང་ *(prob. (S) nom.)*

དྲིའུ་ཏོག་=པར་དྲང་=སྣུན་རིང་བྲ་མོ་ *Culcitra, tapes longus et tenuis,* tapis long et fin.

དྲིག་ ¶་པ་ *Sordes alicui rei adhærentes,* ordures adhérentes; སྣོན་ *v.* ཁུང་¶་ *fuligo,* suie; སོ་¶་ *dentium rubigo,* tartre des dents; ཁའི་¶་ *oris sanies,* pus de la bouche; ¶་ནད་ *podagra,*

goutte; རྡོ་ཁྲ་ ¶་ *sordes lapidibus adhærentes*, saletés qui s'attachent aux pierres.

དྲེགས(ས་)པ་ *Arrogantia, superbia*, orgueil; ¶་¶་བྱེད་(པར་) *arrog. agere*, agir d'une manière arrog.; ¶་¶་འདུལ་ *v.* ཉམས་ *superb., arrogantiam domare*, dompter l'orgueil.

དྲེད་ *vulg. Ursus magnus, fulvus, cum macula alba in pectore*, ours brun; ¶་ཚང་ *ejus latibulum, caverna*, sa tanière; ¶་ལྤགས *ejus pellis*, sa peau; ¶་ཟ་ *ursum edens, ep. pro leone*, le lion, qui dévore l'ours; *syn. pro* དྲེད་ *est* སྟག་ཁྱི་ *tigris-canis (forte hyena, sed in libris tantum)*, tigre-chien.

དྲེད་པོ་ *Superbus*, orgueilleux. *(J. Sch., piger*, paresseux, *J. addit: onus*, fardeau. (?)

དྲེད་ས་ *(J.)* = རྩ་¶་ས་ = དྲེས་མ་ = དམ་¶་མ *Species herbæ*, nom de plante.

དྲེལ་ དྲེ་ དྲེའུ་ བོང་དྲེ་ *(vulg,) Mulus*, mulet; ¶་པ་ *mulio*, muletier; ¶་ཕོ་ *asinus pater mul.*, âne étalon pour produire les mulets. *(J. addit: a couch, stuffed seat, long haired cloth. (prob. error pro* གྲལ་)

དྲེབ་ *in quibusdam mensium nominibus:* ¶་རིག་པ་ 3us *mensis*, le 3e mois; ¶་ཚོར་བ་ ཆུ་སྨིན་ཟླ་བ་ 5us *mensis*, le 5e mois; ¶་སྨིད་པའི་ཟླ་བ་ 6us *mensis*, le 6e mois; ¶་ཁྲིན་པ་ 7us *mensis*, 7^{e} mois; ¶་སྨེ་བ་ 9us *mensis*, 9^{e} mois; ¶་སྨ་ 10us *mensis*, 10^{e} mois; ¶་མ་རིག་ 11us *mensis*, 11^{e} mois.

དྲེས་མ་ དྲེད་ས་ *Nom. herbæ usitatæ ad conficienda calceamenta et funes; iris anchusa tinctoria*, nom de plante; *(J.) iris kamaonensis, (sinice: tse-tsao)*: ¶་མའི་གེ་སར་ *v.* རྒྱུས་ *filamenta ejusd.*, ses fibres; ¶་འབྲུ་ *ejus semina*, ses semences.

དྲོ་ *(vulg.)* ¶་བར་)བྱེད་) *præt.* དྲོས་ *Calefacere*, chauffer; ལུས་ལ་¶་ *corpus calefac.*, se chauf.; ¶་བ་(ཉིད་) *calor*, chaleur; ¶་བའི་གནས་ *v.* ཕྱོགས་ *v.* ཡུལ་ *regio calida*, pays chaud.

དྲོ་ *(vulg.) Tempus calidum, ab hora* 9^{a} *ad* 3^{m}, les heures chaudes du jour; སྔ་¶་ *mane*, le matin; ཕྱི་¶་ *vesper*, le soir.

དྲོགས་ *Ligare, consarcinare; etiam, bajulare*, lier, emballer, porter; ཁུར་བའི་¶་ *oneris consarcinatio, bajulatio*, emballage, port d'une charge.

དྲོགས་ *Fugere præ timore*, prendre la fuite par crainte; ¶་བྱེད་ *ep. pro filio dii* ཁྱབ་འཇུག་ *fugiens*, fuyant, le fils de Vishnou.

དྲོང་ དྲོངས *imp. v*[1] འདྲེན་པར་ *Trahe, attrahe, appone*, tire, attire, étale.

དྲོད་ *(vulg.) Calor*, chaleur; ¶་གཤེར་ *calor et humiditas*, chaleur et humidité; ¶་གཤེར་ནས་སྐྱེས་འབུ་ *qui ex calore et humiditate nascuntur sunt vermes*, les vers naissent de la chaleur et de l'humidité; གོས་¶་ *vestis calida, Sik.*, vêtement chaud; ¶་སྡུད་གྱ་ཤི་ *qui calorem colligit, senex moritur*, celui qui amasse de la chaleur meurt âgé.

དྲོན་ ¶་པོ་ *v.* དྲོ་ *vulg. Calidus, tepidus*, chaud, tiède; ཆུ་¶་ *Sik. aqua calida*, eau chaude, *E. aqua tepida*, eau tiède; ཁྲག་¶་¶་ *sanguis calidus*, sang chaud; ¶་ཟ་ *calid. manducans, ep. pro igne*, qui mange chaud, le feu.

དྲོས་ ¶་པ་ *præt. v*[i] དྲོ་བར་ *Calefactus*, chauffé; མི་¶་པ་ *non calef., frigidus*, froid; མ་¶་མཚོ་ *lacus frigidus, ep. pro lacu* མཚོ་མ་ཟམ་ lac froid.

དྷ་ཆེན *(S)* =བསམས་གཏན་ *Animus firmus, nom. idoli*, esprit ferme, nom d'une idole.

དྷ་མན་ *(J.)* =རྔ་མན་ *Tympanum duplex*, tambour double.

དྷརྨ་ *(S)*=ཆོས་ *Religio, doctrina*, religion, doctrine; ¶་ཀ་ཡ་ *(S)*=ཆོས་སྐུ་ *religionis, doctrinæ corpus, essentia*, le corps, l'essence de la doctrine; ¶་པ་ལ་ *(S)*= ཆོས་སྐྱོང་ *religionis protector*, protecteur de la religion.

ད་ཞེན་ད་ *(S)*=སྣ་ *Nasus*, nez.

ཌིའ་བ་ *(S)*=ཡི་དམ་ *Juramentum, meditatio, deus tutelaris*, serment,. méditation, dieu tutélaire.

གདག(ས་) *fut. v*[1] འདོགས་ *Ligabo*, je lierai; མིང་¶་ *vulg.* མིང་བཏགས་ *nomen dare*, donner un nom; ¶་གཞི་ *vulg.* མིང་ *nomen*, nom; ཕན་¶་ *v. vulg.* འདོགས་ *utilis, utilitas*, utile, utilité.

གདགས *vulg.* ཤེས་རབ་ *Sapientia*, sagesse; ¶་པའི་བསྟན(བཅོས་) *Sapientiam docens, (titulus libri)*, Enseignement de la sagesse; ¶་དཔྱས་ *sap. offendere, despicere*, mépriser la sagesse.

གདགས་ *Lux, dies*, lumière, jour; ¶་སྲིབས་ *lumen et tenebræ, dies et nox*, lumière et ténèbres, jour et nuit.

གདང་ *Vestiarium*, vestiaire; གོས་འགེལ་¶་ ¶་ཁྲ་ *instrumentum ad vestes suspendendas*, portemanteau; གདུབ་བུ་¶་ *armillarum repositorium*, cassette pour les bijoux.

གདང་བུ་ *Clavus (ad res, vestes suspendendas)*, clou, crochet pour suspendre les objets; ¶་ཐག་ *clavus et funis, funis longus clavibus affixus, ad alliganda jumenta in itinere (vulg.)*, longue corde

pour attacher les animaux par le pied; སྐས་ཀྱི་¶་ *scalæ (europææ) gradus*, gradins d'escalier.

གདང་ ¶་བར་ *Aperire, manifestare*, ouvrir, montrer; ཁ་···མིག་¶་ *os, oculos aperire*, ouvrir la bouche, les yeux; ཁ་གདངས་པ་=གླལ་བ་ *oscitare*, bâiller; དམ་ལ་¶་ *sanctitatem manifestare*, montrer la sainteté.

གདང་ ¶་བར་ *Minari*, menacer; ¶་བའི་ཁྲོ་ཞལ་ *facies irata et minax*, visage irrité, menaçant.

གདངས་ སྐད་¶་པ་ *Vox dulcisona*, voix harmonieuse; ¶་སྙན་ *vox jucunda*, voix agréable; ¶་ཅན་ཀུན་ར་ *schola harmoniæ, nom. doctoris*, école d'harmonie, nom d'un docteur; ¶་བྱེད་ *concentum facere*, donner un concert.

གདངས་པ། *hon. pro* ཕན་པར་གྱུར་བ་ *Sanatus, convalescens*, guéri, convalescent; བསྐྱང་¶་ *leviter sanatus*, un peu guéri.

གདངས་གསོལ་ *Verus, rectus*, vrai, droit, sincère.

གདན ¶་མ་ སྟན་ འབོལ་¶་ *(vulg.)*, ཀུག་¶་ *Pulvinus, culcitra*, coussin rembourré; འཇའ་¶་ *id. polymitus*, coussin de diverses couleurs; ¶་ཚུར་སྒྲིལ་ *pulvin. convolvere*, rouler un coussin; ¶་ཁྲི་ *sedes, thronus, (S) guddy*, trône; ¶་སྟེང་ལ་བཞུགས་ *throno insidere, et præesse*, être assis sur le trône, régner, présider; འབོལ་¶་ *pulvinus fartus (vulg.)*, coussin rembourré; རྟ་¶་ *tapes pro ephippio*, tapis de selle; ¶་ལ་འབོད་···བཀོད་ *ad sedem, thronum vocare, instituere*, appeler au trône, mettre sur le trône.

གདན་ *vulg. metaphorice: Basis, fundamentum*, base, fondation; ཀ་¶་ *lapis columnæ basim efformans*, base d'une colonne; རྩིག་¶་ *parietis fund.*, fondation d'un mur.

གདན་ས་ *Locus habitationis*, maison, demeure; བླ་མའི་···རྒྱལ་པོའི་¶་¶་ *residentia lamæ, regis*, demeure d'un lama, du roi; ¶་¶་ཞུགས་ *domum intrare*, entrer dans la maison.

གདབ་ *fut. v*ⁱ འདེབས་པར, *et* ¶་པར་ *v. a. Spargere, emittere*, répandre, disséminer. *(vulg. adhibetur præt.* བཏབ་)

གདམ་ ¶་ཀ་ *v.* ང་ *(vulg.) Selectio, electio*, choix; ¶་¶་བྱེད་(པར་) *eligere*, choisir; བཟང་ངན་¶་བྱེད་ *(inter) bonum et malum eligere*, choisir entre le bien et le mal; འཚོ་བའི་ལུགས་¶་བྱེད་ *rationem vivendi elig.*, choisir un état de vie; རབ་བྱུང་ལ་¶་ *ordinem religiosum eligere*, choisir la vie monastique. *(vid.* འདམ་པར་)

གདམ་ *fut. et* གདམས་ *præt. vⁱ* འདོམས་པར་ *vulg. Monere, consilium dare,* conseiller; གདམས་པ་ ¶་ངག་ བཀའ་¶་གཏེར་ཞལ་ *monitio, consilium, præceptum,* conseil, avis, ordre; ¶་¶་ཞུ་ *consil. petere,* demander conseil; ¶་¶་འཚོལ་ *v.* གཏོང *v.* གདུད་ *v.* གསང་ *cons. dare,* le donner; བཏོལ་¶་ *consil. datum,* conseil donné; རྒྱལ་པོ་ལ་¶་པའི་མདོ་ *Liber continens cons. pro regibus,* le Conseiller des rois, (livre); ¶་¶་འདོམས་པའི་ཚིག་ *imperativus modus,* l'impératif, *(term. gram).*

གདའ་ *(vulg.) Esse, adesse,* être, être présent; ཡོད་¶་'''ཡོད་མི་¶་ *adest, est; non adest, non est,* il est présent; il ne l'est pas; བྱིན་ནས་¶་ *advenit,* il est arrivé.

གདར་ *Species casei,* espèce de fromage.

གདལ་=རྡལ་ ཁྲབ་རྡལ་ *Spargere, sternere,* répandre, étendre; ངོམས་¶་ *vacare,* avoir du loisir. *(J. lente.)*

གདས་ A=R སྨྲ་བ་=ཞུ་ *Loqui, petere,* parler, demander; ¶་ལྡན་ *ep. pro montibus nivosis,* épith. pour les glaciers.

གདིང་ *fut. vⁱ* འདིང་ *In terra sternere,* étendre à terre; ¶་བ་ *v.* བ་ *res strata, tapes, pulvinus, etc.,* chose étendue à terre; ¶་བ་འདིང་ *v.* བཞམས་ *pulv., etc. sternere,* étendre un coussin, un tapis.

གཏིང་=གདིང་ ¶་ཟབ་ *vulg. Profunditas, profundus,* profondeur, profond; ཆུ་¶་ཟབ་ *profund. aquæ, fluminis,* la prof. de l'eau, du fleuve; རྨང་¶་པོ་རྐོ་ *fundamenta alta fodere,* creuser des fondations profondes.

གདུ་ ¶་བ་=སྡུ་བ་=*vulg.* འདུ་བར་ *Colligere, congregare,* ramasser, réunir, collectionner.

གདུ་བུ་ *v.* གུ་ གདུབ་བུ་ *Armilla, annulus,* bracelet, anneau; ལག་ *v.* རྐང་¶་¶་ *armilla,* bracelet; སའི་¶་¶་ *terræ annulus,' ep. pro* ཀུ་མུ་ད་ *lotus cærulea,* l'anneau de la terre, le lotus bleu. *Syn. pro* རྐང་པའི་¶་¶་ *sunt:* རྐང་རྒྱན་ *ornamentum pedum,* ornement des pieds; གསེར་ཁ་ཅན་ དྲིལ་ཆུང་ཅན་ *tintinnabula habens,* orné de clochettes.

གདུག་ *pro* དུག་ *Venenum,* poison; ¶་སྦྲུལ་ *serpens venenosus,* serpent venimeux; ¶་གསུམ་ *tria venena,* les trois poisons. (*vid.* དུག་)

གདུག་ *Nocumentum, detrimentum, malum,* dommage, perte, mal; ¶་(པ་)ཅན་ *nocivus,* nuisible; ¶་པའི་སེམས་ *animus perversus, nocendi animus,* âme perverse, désir de nuire; ¶་འདྲེ་ འདྲེ་¶་ཅན་ *dæmonium nociv.,* mauvais esprit; ¶་པའི་གདོལ་ *mali fœditas,* la laideur du mal;

གདུག་=གདོག་ *deterior factus*, détérioré; ¶་ཁང་གི་ཉི་མ་སོགས་པ = བོར་བའི་ཁང་པ་ *domus derelicta, quam sol per foramina penetrat*, maison en ruines, où le soleil pénètre par les trous; སྟར་བུ་¶་པ་ཚོད་མ་ཅན་ *rhamnus tinctorialis, alaternus*, nom de plante.

གདུགས་ དབུ་¶་ *vulg. Conopæum, umbella*, baldaquin, parasol; བསིལ་¶་ ཉི་¶་ *umbella refrigerans, contra solem*, ombrelle; ཆར་¶་ *contra pluviam*, parapluie; ཆར་¶་ཕྱུང་ *v. vulg.* འབྱེད་ (*J. v.* འབྱེདས་) *umb. aperire*, ouvrir le parapluie; ¶་ཕབ་ *umb. claudere, deponere*, le fermer; སྤྱི་¶་ *umb. pro pluribus personis, conopæum*, grand baldaq. pour plusieurs personnes; ¶་དཀར་ཅན་ *umb. albam habens, ep. pro spiritibus nocivis (Schl.)*, ombrelle blanche des mauvais génies; རྒྱལ་པོར་འོས་པའི་¶་དཀར་པོ་= རྒྱལ་པོའི་མཚན་མ་ཅན་ *regium insigne*, l'ombrelle royale; གསེར་གྱི་ཡུ་བ་ཅན་ *manubrium aureum habens*, au manche d'or; ¶་ཅན་ *umb. habens, ep. pro* སྲེག་པ་ *perdix vel hupupa*, la perdrix ou la huppe; ¶་བརྩེགས་ *exstructus sicut umb., ep. pro monte*, montagne qui s'élève en diverses terrasses superposées. *Syn. pro* གདུགས་ *sunt.* ཐུར་མ་རྒྱབ་པ་ *deorsum non invertitur*, qui n'est pas tourné en bas; ཚད་སྐྱོབས་ གདུང་སྐྱོབ་ *contra calorem protegens*, protection contre la chaleur.

གདུགས་ *hon., Meridies*, midi; ¶་ཚོད་ *prandium ad merid.*, dîner (au milieu du jour).

གདུང་ *(vulg.) hon. pro* རུས་པ་ *Os, ossa*, les os; ¶་རྟེན་ *sacellum pro reliquiis Sanctorum*, reliquaire; ¶་རུས་ སྐུ་¶་ *ossa, cadaver*, cadavre; ¶་ཁང་ *v.* སྒྲོམ་ *v.* སྒམ་ *feretrum, sepulchrum*, bière, sépulcre; ¶་ཚྭ་ *sal superstitiosus ex lamæ cadavere salito extractum*, sel superstitieux, provenant de la saumure d'un cadavre de lama; ¶་རུས་སྦ་ *cadaver sepelire*, enterrer un cadavre.

གདུང་ ¶་རུས་ སྐུ་¶་ *hon. vulg. Familia, genus*, famille, race; ¶་རྒྱུད་ *v.* རབས་ *progenies, generationes unius familiæ*, l'arbre généalogique d'une famille; ¶་འཛིན་ *primogenitus, hæres*, premier-né, héritier; རྒྱལ་པོའི་¶་¶་ནས་བྱུང་བ་ *ex genere regio ortus*, de race royale.

གདུང་ *præt.* གདུངས་ *Comburere, ustus*, brûler, brûlé; ¶་བ་ *combustio, calor, una ex pœnis inferni*, combustion, brûlure, une des peines de l'enfer; ཚ་¶་ *calor urens, ep. pro vere*, chaleur brûlante,

le printemps; ¶་སྣག་འོད་ *lumen urens, comburens, ep. pro lumine solis*, lumière brûlante, celle du soleil; ¶་བྱེད་ཟླ་ *mensis urens, 2ª luna*, mois chaud, le 2e; ¶་རྒྱས་ *combustione adjutus, ep. pro sandalo*, développé par la combustion, (l'odeur du) sandal; ¶་ཤིང་ *lignum ad comb.*, bois à brûler; གདུགས་ཀྱིས་ གདུངས་ *a sole meridiano ustus*, brûlé par le soleil de midi.

གདུང་ *in sensu morali: Ardens passio, desiderium (in bono vel malo sensu)*, forte passion en général; སྐོམ་...ལྟོ་¶་ *sitis, fames ardens*, soif ardente, faim dévorante; ¶་བ་ཞི་ ¶་སེལ་ *passionem sedans, dissipans, ep. pro nectare deorum*, qui calme les passions, le nectar des dieux; ¶་ཚིག་ *v.* སྨད་ *verba doloris magni*, parole, cri de douleur; ¶་སེམས་ *animus dolore exagitatus, ep. pro* ཁྲོ་བོ་ *ira*, cœur agité par la douleur, colère; ¶་(བར་)བྱེད་(པར་) *alium affligere, vexare*, vexer quelqu'un; ཤིན་ཏུ་¶་བའི་མ་ *mater valde amata*, mère chérie; སྐོས་ གུས་¶་བ་བྱེད་ *honorare et amare*, honorer et aimer.

གདུང་ ¶་མ་ *(vulg. E., in Sik. columna) Tignum, trabs*, poutre; མ་¶་ *trabs principalis*, poutre principale; བུ་¶་ *trabs secundaria*, poutrelle; ¶་གདེབས་ *v.* རྟེན་ *fulcimentum, columna*, étai; ¶་ཁྲེབས་ *tecti trabes (domum cooperientes) (J. projecting beam)*, chevrons de la toiture; ¶་ཟམ་ *pons ligneus, vulg.* ཤིང་ཟམ་ pont de bois; ¶་མ་བ་ཞོག་ *trab. levigare*, équarrir une poutre; ¶་འདེག་ *trab. levare, erigere*, la lever.

གདུབ་ ¶་བུ་ *v.* ཀོར་ ལག་ *v.* སྡུག་¶་ གདུ་བུ་ ལག་དཀྲིས་ *vulg. Armilla*, bracelet; སོར་¶་=*vulg. E.* མཛུབ་དཀྲིས་ *annulus pro digitis*, bague.

གདུལ་ *fut. v*ⁱ འདུལ་བར་ *Submittam, domabo, mansuefaciam, cicurabo, docebo*, je soumettrai, apprivoiserai, enseignerai.

གདུས་ *præt. v*ⁱ གདུ་བར་ *Collectus*, réuni. ¶་པ་ *syn. pro* ལོ་ *annus et pro* ཡུན་རིང་ *diu*, réuni, v. g. l'année, longtemps.

གདེག(ས་) *fut. v*ⁱ འདེགས་ *Elevabo, ponderabo*, je lèverai, peserai; སྲང་ལ་¶་ *in statera pond.*, peser dans une balance.

གདེང་ ¶་ཚོད་ *Confidentia, securitas*, assurance, sécurité; ¶་ཐོབ་ *syn. pro* ཤེས་པ་ *qui securitatem adeptus est, sciens, certus*, qui a acquis la sécurité; བློ་གདེང་(ས་) *animus fidelis, fiducia dignus, et nom. proprium*, digne de confiance, nom propre; ¶་ཚོད་མེད་ *sine confid.*, sans

espoir; མི་འཛིགས་པའི་¶་ *infracta fiducia*, confiance inébranlable.

གདེང་ ¶་བར་ *præt.* གདེངས་ *Minari*, menacer; མཚོན་···གྲི་¶་ *armis, cultro minari*, menacer avec des armes, avec un couteau.

གདེང་ *præt.* གདེངས་ *Elevare, elevatus*, élever, levé; ལག་¶་ *manum elev.*, lever la main; བྱ་གཤོག་¶་ *avis alas elevat, movet*, l'oiseau remue les ailes.

གདེངས་ཀ་ སྦྲུལ་¶་ *Serpentis caput et collum, vel squamæ*, tête ou écailles de serpent; ¶་¶་ཅན་ *ead. habens, ep. pro serpentibus, et* ཀླུ་ *serpentis caput habens*, qui a une tête ou des écailles de serpent.

གདོང་ ¶་པ་ ཞལ་¶་ *vulg. Vultus, facies*, visage, face; ¶་དམར་ *facies rubra, ep. pro Thibetanis*, visage rouge, les Thibétains; ¶་དཀར་ *facies alba, v. bona*, figure blanche, bonne; ¶་ནག་ *f. nigra, vel irata*, visage noir, irrité; ¶་རྔུང་ *facies tristis, dejecta*, visage triste, abattu; ¶་ཕྱི་ *sudarium*, serviette, mouchoir; ¶་བཞི་པོ་ ¶་བཞི་རྣ་བ་བརྒྱད་ *4 facies et 8 aures habens, ep. pro Brahma*, ayant 4 faces et 8 oreilles, Brahma; ¶་ལྔ་པ་ *5 facies habens, ep. pro leone*, ayant 5 visages, le lion; ¶་བཅུ་པ་ *10 f. habens, ep. pro* སྲིན་པོ་ *draco*, aux 10 visages, un dragon; ¶་དྲུག་པ་ *6 facies habens, ep. pro* སྨིན་དྲུག་ *filius minor dii* དབང་ཕྱུག་ aux 6 visages, Min-djrou, fils cadet de Siwa.

གདོང་ *Superficies, pars anterior*, superficie, le devant; སའི་···ཆུའི་ *terræ, aquæ sup.*, la surface de la terre, de l'eau; ¶་ལ་ *in superf.*, à la surface; ¶་ཐུག་ *in præsentia occurrere*, arriver en présence; ¶་བསུ་ *alicui obviare*, rencontrer quelqu'un.

གདོད་ ¶་མའི་དུས་ *Principium, præteritum tempus, olim*, commencement, le passé, autrefois; ¶་ནས་ དག་པ་ *ab origine purus*, pur dès l'origine; ད་¶་ *nunc et olim*, maintenant et autrefois.

གདོན་ *fut.* vi འདོན་ *vulg. Mittam, exibo, pronuntiabo*, j'enverrai, sortirai, dirai; ཁྱིམ་ནས་ ¶་བྱ་ *domo exibit*, il sortira de la maison; ¶་བྱའི་ཡི་གེ་···གསོལ་བ་ *libri, preces recitandi*, livres, prieres à réciter. *(In Sik., vulgo dicitur de rebus exeundo crescentibus*, au Sikim, s'emploie vulg. pour exprimer la croissance naturelle.)

གདོན་ *Diabolus, spiritus malus*, le diable, mauvais génie; ¶་ལྟར་ *sicut diabol.*, comme un diable; ¶་ནད་བཏབ་པ་ *a morbo quem dæmon emisit captus*, frappé d'une maladie causée par un diable;

¶་སྦྱིན་ *a dæmonio datus (syn. commune multis malis)*, donné par le diable; སྟེང་འོག་གི་¶་ *superiores et inferiores mali genii*, les mauvais génies supérieurs et inférieurs; ¶་འཛུག་ *v.* བཞུགས་པ་ *v.* ཅན་ *a dæm. possessus*, possédé du diable; ¶་བསླབས་པ་ *a dæm. obsessus*, obsédé par un démon; ¶་སྐྲོད་ *v.* སྐྲག་ *dæm. expellere*, chasser le diable; ¶་གེགས་ *nocumentum a dæm. causatum*, mal causé par un diable; ¶་ཅན་བཅོ་ལྔ་ *vel* བཅོ་བརྒྱད་ *15 v. 18 mali spiritus qui pueros morbis afficiunt, (Schl.)*, les 15 ou 18 esprits méchants, qui causent les maladies des enfants.

གདོན་མི་ཟ་བ་ *v.* མི་འཚོལ་ *dæmonium non edens, non quærens, syn. pro* ཤེས་པ་ *sciens, certus*, qui ne mange, ne cherche pas le diable, c.-à-d. certain; ¶་མི་ཟ་བར་ *certo*, certainement.

གདོལ་ *Vilis*, vil; ¶་པ་ *homo vilis conditionis*, homme de condition vile, *v. g.* སྨྱིག་མཁན་ *viminarius (sic Lexic.)*, le vannier; ¶་རིགས་ *genus vile*, race vile.

གདོས་ *(J.) Catena, compedes, et etiam servitus*, chaîne, ceps, servitude.

གདོས་ ¶་བཅས་ *Materialis, corporalis*, matériel, corporel; ¶་¶་ཀྱི་ལུས *corpus mal.*, corps matériel; ¶་མེད་ *immaterialis*, immatériel.

གདོས་པ་ *(Cs) Velum et malus navis*, voile, mât de navire; *sed Lexic.* = སྐྱ་བ་ *remus*, rame, *quia syn. sunt:* གཡབ་བྱེད་ *agitans*, qui agite; འཕེན་བྱེད་ *propellens*, poussant; གྲུ་སྐྱལ་ *v.* དཀྲུག་ *navem movens*, qui remue la barque; (ཕལ་སྐད་དུ་)གྲུ་ཁྲེམ་ *navis remus (in vulgari lingua)*, rame (en langue vulg.); ¶་པ་འཛིན་ *remum capiens, nauclerus*, batelier, qui saisit la rame.

བདག་ *Ego*, je, moi; ¶་གི་ *meus, mei*, mon, mien; ¶་ཅག་ *v.* རྣམས་ *nos*, nous; ¶་ཉིད་ཆེན་པོ་ *sua excellentia*, son excellence; ¶་ཡོད་ *ego sum, in se ipso fidere*, c'est moi, avoir confiance en soi-même; ¶་ཡོད་མེད་ *non sum, in se fiduciam non habere*, ce n'est pas moi, ne pas se fier à soi; ¶་ཏུ་འཛིན་པ་ *se ipsum sumere, i. e. amare;* se rechercher, être égoïste; ¶་གིས་བྱས་པ་= ཁས་ལེན་པ་ *a me factum, i. e. promissio*, c'est fait par moi, c.-à-d. promesse; ¶་སྐྱེས་ *a semet ortus, cp. pro* ཚངས་པ་ *Brahma*, né de soi-même, c.-à-d. Brahma.

བདག་ཉིད་ *Ipsa res, rei essentia*, l'essence d'une chose; ¶་¶་ཆེན་པོ་ ཆེ་བའི་¶་¶

magna essentia, i. e. ཤཱ་ཀྱ་ཐུབ་པ་ la grande essence, Sha-kia; བྱང་ཆུབ་སེམས་ཀྱི་¶་¶་ཡིན་ *ego sum Bodhi essentia,* je suis l'essence de la sagesse; ཆོས་ཀྱི་...སྟོན་པའི་¶་¶་ *religionis, doctrinæ essentia,* l'essence de la religion, de la doctrine.

བདག ¶་བྱེད་ *(vulg.) Regere, dominari, subjicere,* régir, dominer, soumettre; ས་¶་ *terram regens, rex,* qui gouverne la terre, un roi; ཆོས་བདག་ *religionem regens, episcopus (t. cath.),* qui .gouv. la religion, un évêque; ¶་པོ་སྒྲུབ་ *potestatem obtinere, sibi subjicere, possessionem sumere,* obtenir le pouvoir, soumettre, prendre possession; སྡེ་ཁག་གཅིག་¶་སྒྲུབ་ *principatum alicui dare,* livrer une principauté à quelqu'un; ཡུལ་གཅིག་¶་ *regionem subjicere,* soumettre un pays.

བདག་པོ་ *m. Sik.* ¶་ཀོ་ *vulg. Dominus, magister, possessor,* seigneur, maître, possesseur; མི་¶་ *hominum dom.,* seigneur des hommes; ཞིང་...ཁྱིམ་¶་ *agri, domus poss.,* propriétaire d'un champ, d'une maison; སྐྱེས་དགུའི་¶་མོ་ *domina omnium hominum,* la reine des hommes; ¶་ལྡན་ *dominum habens, uxor, servus, etc.,* qui a un maître, l'épouse, le serviteur; ¶་པོའི་བཙུལ་བཞུགས་མ་ *sub potestate domini existens, ep. pro uxore,* qui est sous la puissance d'un maître, l'épouse; ¶་པོའི་སྒྲ་ *articulus definit.,* article défini; གནམ་གྱི་བདག་པོ་ *cœli Dominus, Deus, (term. cath.),* le Seigneur du ciel, Dieu.

བདག་རྔན་ *Remuneratio,* récompense; ¶་¶་གནང་ *eamd. dare,* la donner; ¶་¶་ཡོད་འོང་ *merces erit, i. e. dabo remun.,* je donnerai une récompense.

བདག་འཛིན་ *Se ipsum (tantum) capiens,* qui ne connaît que soi, *syn. pro* མི་ཤེས་པ་ མི་རིག་པ་ *ignorans,* ignorant; ངར་འཛིན་བློ་ *intellectus durus, difficile capiens,* esprit borné, dur.

བདའ་ ¶་བ་=ཁ་ཟ་མཆོག *Sapidus, gustui jucundus,* savoureux; ¶་བའི་ཟས་ *v.* ཟ་མ་ *cibus sapidus,* nourriture savoureuse.

བདའ་ *(vulg.)* ¶་བར་ *præt.* བདས་=འདེད་པར་=¶་བ་དེད་བྱེད་པར་ *Ad pascua (animalia) propellere, ducere,* mener paître, conduire les animaux; ནོར་¶་ *pecora pascere,* paître les troupeaux; ¶་ཞིང་ *pascua,* pâturages; ¶་བཞག་ རྫོང་¶་ *expellere, in exilium mittere,* envoyer en exil, expulser.

བདའ་ *vulg. Auferre,* emporter; ཆུ་བོས་བདས་པའི་ས་ *terra a flumine ablata,* terre, pays emporté par le fleuve.

· བདའ་ *vulg. Urgere et colligere,* exiger pour recueillir; ཁྲལ་···བུ་ལོན་¶ *tributum, debita exigere et collig.,* exiger le tribut, les dettes.

བདར་ *pro* བདའ་བས་ *(vid sup.)*

བདར་ A=R བཅད་ *et* གཞོག་ *Secare, levigare, dolare,* couper, équarrir, raboter; ལྕགས་¶ *ferrum limare, lima,* limer, lime; ཕྱག་¶ གད་¶ *sordes verrere, scopa,* balayer, balai; ཕྱེ་མར་¶ *in pulverem molere, contundere,* réduire en poudre; སོ་¶ *dentibus stridere,* grincer des dents. *(vide vulg.* རྡར་)

བདར་ A=R བསྟོད་ *Laudare,* louer; མདུན་དུ་¶=མདུན་དུ་བསྟོད་ *in præsentia laudare, adulari,* louer en face, flatter; *(J. addit: supplicare,* supplier.)

བདར་ A=R བཤེས་ མདུན་དུ་¶ *In præsentia, coram, dispositus, propalatus,* mis en présence, disposé, étalé; ཀླེལ་¶ *mercedem ductori viæ offerre,* offrir une récompense à un guide.

བདལ་ *(J.=*རྡལ་) *vid.* གདལ་

བདས་ *præt. v.* བདའ་ *Ductus ad pastum, expulsus,* conduit au pâturage, chassé; ཕྱུགས་ སོགས་¶ *pecora, etc. ad pascua emissa,* troupeaux envoyés au pâturage; ¶་པ་ *aliqua punitio, exilium,* une punition, l'exil; ཚོགས་པ་¶ *cœtus, congregatio dimissa,* assemblée licenciée; ངོ་མཐུན་¶ *concordiæ amissio,* perte de l'union; ཞིམ་པ་¶ *saporem amittere,* perdre sa saveur.

བདེཙུདཡ་ *(S) Species lapidis pretiosi,* nom d'une pierre précieuse.

བདུག ¶་པ་ *vulg.* ¶་སྤོས་ *Thymiamata,* parf.; ¶་¶་སྲེག *v.* སྲག་ *thym. comburere,* brûler des parfums; ¶་སྤོས་ *incensi et thym. bacilli,* bâtonnets d'encens, de parfums; ¶་¶་འཕྱུལ་ *v.* འཕྱུ་ *odor thym. diffunditur,* le parfum se répand.

བདུག་ *præt.* བདུགས་ *Bene olere, fragrant. emittere,* sentir bon; ཙན་དན་གྱིས་ བདུགས་པ་ *sandali odore perfusus,* parfumé par le sandal; དུ་¶ *v. act. vulg. fumigare,* enfumer; ཁལ་མ་མུ་ཟེས་¶ *animalia sulfure fumigare, (medic.),* enfumer les animaux avec du soufre.

བདུང་ ¶་བར་ *vulg.* རྡུང་བར་ *Percutere,* frapper; གཞུ་¶་བར་ *arcus chordam percutere ad strepitum,* pincer la corde d'un arc; རོལ་མོ་¶ *instrumenta musica pulsare,* pincer les instrum. de musique à cordes.

བདུངས་ *Plenus,* plein; གཞུ་¶ *arcus pl., i.e. intentus,* arc plein, c.-à-d. tendu.

བདུད་ *Diabolus, dæmonium (v. J. pag: 269 (?) lemures,* diables, démons, esprits

méchants; ¶་མོ་ *iid. fem.*, les mêmes femelles; ¶་ཀྱི་བུ་ ¶་བུག་ *corumd. filii*, leurs fils; ¶་ཀྱི་བུ་མོ་ *corumd. filiæ*, leurs filles; ¶་འགིགས་བབ་ *a diab. obssessus*, obsédé par le diable; ¶་སྦྱིག་ *v.* ཀ་ *maleficium*, maléfice; ¶་ཀ་རྒྱབ་ *malefic. injicere*, jeter des maléfices; ¶་ལས་རྒྱལ་ *dæm. victor, ep. pro sole*, vainqueur des démons, le soleil; ¶་ཤི་ *deo mortis assistentes (Schl.)*, les assistants du dieu des morts; ¶་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་=དགའ་རབ་དབང་ཕྱུག་ *rex dæmonum, princeps voluptatis, Cupido*, roi des démons, prince de la volupté, Cupidon. *Syn. pro* བདུད་ *quasi Cupido sunt:* འདོད་པའི་དབང་ཕྱུག་ *desideriorum princeps*, prince des désirs; ཡིད་ལས་སྐྱེས་ *ab intellectu natus*, né de l'esprit; ལུས་སྐྱེས་ *e corpore natus*, né du corps; ཡོན་ཅན་ *donis præditus*, bien doué; མེ་ཏོག་ཏོག་ *florum fasciculus*, bouquet de fleurs; ནུ་པའི་ཤིང་རྟ་ *conceptionis vehiculum*, véhicule de la conception; སྙིང་ལ་ཉལ་ *in corde, mente jacens*, demeurant dans le cœur; དགའ་བྱེད་ *lætificans*, qui réjouit; ཆུ་སྲིན་རྒྱལ་མཚན་ཅན་ *draconem aquosum pro vexillo habens*, ayant un dragon sur son étendard; འདོད་པའི་ཟམ་པ་ *pons desiderii*, pont des désirs; མཚོན་ཅ་ལྔ་པ་ *5 arma habens*, qui se sert de 5 armes; སྡོམ་པའི་དགྲ་ *ligaminis inimicus*, ennemi des liens, de la contrainte; མེ་ཏོག་གཞུ་ཅན་ *arcum floridum habens*, ayant un arc de fleurs; དགའ་མའི་བདག་ *Lætitiæ maritus*, époux de Lætitia; སྨྱོས་བྱེད་ *inebrians, infatuens*, enivrant, rendant fou; སྦྲང་རྩིའི་ཁ་ལོ་པ་ *mellifluus ductor*, guide doux comme le miel; ཡིད་སྤྲུབས་ *spiritus agitatus, turbatus*, esprit troublé; ཚངས་འཇོམས་ *Brahmæ victor*, vainqueur de Brahma; ཉི་མའི་མདའ་ *solis sagitta*, flèche du soleil; ནག་པོའི་རྒྱ་ལག་ *parentela nigra, mala*, de race noire, mauvaise; བདུད་སྡིག་ཅན་ *diabolicis peccatis plenus*, plein de péchés diaboliques; ཡིད་ཀྱི་སྲུབ་ཤིང་ *spiritus pilum*, le pilon de l'esprit; ཁྱབ་འཇུག་བུ་ *filius dii Vishnu*, fils de Vishnou; འདོད་ལྷ་ *desiderii deus*, dieu du désir, de la concupiscence.

བདུད་ཀྱི་ཆུང་མའི་མིང་ *Cupidinis uxoris syn.*, les synon. pour la femme de Cupidon; *sunt:* བདུད་ཀྱི་དགའ་མ་ *Cupidinis amasia*, amante de Cupidon; སྒེག་འགྲོ་མ་ *arroganter incedens*, marchant avec arrogance; འདོད་འགྲོ་ *sua desideria*

sequens, suivant ses désirs; འདོད་ཆགས་ *concupiscentia*, la concupiscence; འཁྲི་ཤིང་མ་ *hædera*, le lierre (fémin).

བདུད་རྩི་ *Potus geniorum, nectar*, boisson des génies, nectar; ཀ་རྩིའི་བུམ་པ་ *pyxis pro nect.*, flacon de nectar; ཀ་ཀའི་ཆར་པ་ *nect. pluvia*, pluie de nect.; ཀ་ཀའི་ཟས་ཅན་ *de nect. vivens*, se nourrissant de nect.; ཀ་ཀ་སྐྱེས་ *a nect. natus, ep. pro* ལྷ་ né du nect., les génies; ཀ་ཀའི་རབ་ཚིམས་ *nect. satiatus, ep. pro* ཐར་པ་ *liberatio, salvatio*, rassasié de nect., le salut; ཀ་ཀའི་འོད་ ཀ་ཀའི་འབྱུང་གནས་ ཀ་ཀའི་སྤྲོ་ *nect. lumen, origo, emissio, ep. pro luna*, dont la lumière, l'origine, les émanations sont de nect., la lune; ཀ་ཀ་ལྔ་ལུམས་ *balneum ex 5 plantis*, ཤུག་པ་ བ་ལུ་ ཚེ་པ་ ཁམ་པ་ འོམ་བུ་ *præparatum (J.)*, bain préparé avec 5 plantes odoriférantes; ཀ་ཀ་ཟ་ *nect., i. e. lunam manducans, ep. pro* སྒྲ་གཅན་ *Rahu*, Rahou qui dévore la lune. *Syn. pro* བདུད་རྩི་ *sunt:* འཆི་མེད་བཏུང་བ་ *v.* བཙོད་ *immortalitatis potus*, boisson d'immortalité; བཏུང་བྱེད་ *bibere faciens*, qui provoque la soif; ཚིམ་བྱེད་ *satians*, rassasiant; རོ་བརྒྱ་པ་ *100 gustus habens*, qui a 100 goûts; གདུང་སེལ་ *calorem sedans*, qui calme la chaleur; ཟིལ་མངར་ *ros gustui dulcis*, rosée agréable au goût; བདེ་འཐུང་ *pacem bibens*, qui boit la paix.

བདུན་ *(vulg.) 7*, sept; ཀ་པ་ *7us*, ཀ་པོ་ *in 7 consistens, 7 simul*, les sept; ཀ་ཅུ་ *70:* ཀ་ཅུ་རྩ་གཅིག་ *vel* དོན་གཅིག་ *71, usque ad* དོན་དགུ་ *79;* ཀ་བརྒྱ་ *700;* ཀ་སྟོང་ སྟོང་ཕྲག་ཀ་ *7000;* ཀ་ཕྲག་ ཞག་ཀ་རེ་ *hebdomada*, semaine.

བདེ་ ཀ་བ་ *(vulg.) Omnis species felicitatis, pacis, etc.*, ce mot s'emploie pour toute espèce de bonheur, de paix, etc.; ཀ་མོ་ *v.* ལྡན་ *felix, pacificus, etc.*, pacifique, heureux, etc.; ཀ་ལྡན་=ཐར་པ་ *salus, nirwana*, le salut (bouddhique); ཀ་བྱེད་ *lætificans, beatum, etc. reddens*, qui rend heureux, etc., *ep. pro* དགེ་བ་ *virtus, pro* དབང་ཕྱུག་ *Jswara; pro armis dii* བརྒྱ་བྱིན་ les armes d'Indra; *pro* མཐོ་རིས་ *cœlum*, le ciel; *et pro* སྨན་ *medicina*, médecine; ཀ་བའི་རྒྱུ་ *felicitatis, etc. causa est:* དགེ་བ་བཅུ་ *10 virtutes*, la cause du bonheur, les 10 vertus; ཀ་(བའི་)འབྱུང་(གནས་) *felicit., pacis, etc. origo, nom. loci ubi Buddha natus est*, l'origine du bonheur, etc., nom du lieu où naquit Bouddha; ཀ་མོ་ལྷ་འགྲོ

ire ad videndum, recreationis causa, aller voir par curiosité; ¶་སྐོར་འདུག་ *v. hon.* བཞུགས་རོག་ *in pace sedeas, (salutatio proficiscentis ad manentem)*, demeurez en paix; ¶་མོ་བྱོན་ *v.* ཕྱིན་ *v.* འགྲོ་ *v. hon.* བྱོན་བྱེས་ *vade in pace, (salutatio remanentis ad euntem)*, allez en paix; ¶་སོགས་བདག་པོ་ *omnium felic. dominus, ep. pro* བརྒྱ་བྱིན་ le seigneur de toutes les félicités, Indra; ¶་དང་ཤ་རྩི་ལེགས་བརྒྱུད་མ་ *in pace et valetudine optime ordinata, ep. pro uxore dii* བརྒྱ་བྱིན་, douée de paix et de bonne santé, l'épouse d'Indra; ¶་ཆེན་གླིང་ *locus magnæ felic., nomen monast. in* འཇོལ་ nom de la lamaserie d'Atentse; ¶་ཆེན་གླིང་པ་ *nom. alterius monast. in* ཨ་མདོ་ nom d'une autre lamaserie; ¶་ཆེན་རྫོང་ *nom loci 4 diebus a Lhassa distantis*, nom de lieu; ¶་ཆེན་ཚང་ *nom. famil. primi ducis in* འབའ་ nom de famille; ¶་བ་ཅན་གྱི་ཞིང་ཁམས་ *felicitatis locus, suppositus in W., mansio dii Amitaba*, nom d'un pays fabuleux.

བདེ་ ¶་འགྲོ་ ¶་བར་གཤེགས་པ་ *Beatitudo cælestis, ad cælum ire*, bonheur céleste, aller au ciel; =ལྷ་གནས་ *habitatio geniorum*, demeure des génies; ¶་འགྲོ་གསུམ་ *tres bonæ viæ transmig., i. e.* ལྷ་ *genii*, ལྷ་མིན་ *qui sunt in via ad statum geniorum*, མི་ *homines*, les trois transmigrations heureuses, les génies, ceux qui sont près de le devenir, les hommes.

བདེ་མཆོག་ *Suprema felicitas (Schl.), sed Lexic. thib. feminei spiritus, concubinæ geniorum*, la félicité suprême, les concubines des génies; *quarum syn. sunt:* འཁོར་ལོ་སྡོམ་པ་ *transmigrationem ligans*, arrêtant la transmigr.; མཁའ་འགྲོའི་དབང་ *sanctos cælicolas regens*, gouvernant les saints du ciel; དཔའ་བོ་མཁའ་འགྲོའི་དྲ་བ་སྡོམ་ *rete ligans heroas cælestes*, filet enlaçant les héros célestes; ཟླ་བའི་ཐོད་ཅན་ *habens lunam in fronte*, portant la lune sur le front.

བདེ་ ¶་མོ་ *vulg. Sanitas*, santé; གཟུགས་ ¶་¶་འདུག་ག(མ་) *v. E.* ¶་¶་ཡ་ཡིན་ *valesne bene?* vous portez-vous bien? མི་¶་ *non bene valeo*, je ne suis pas bien; བདེ་བདེ་ ¶་བསྐྱང་ *optime valeo*, je vais bien; ལུས་ *v.* མངལ་མི་¶་ *uterus non valet, i. e. prægnans est*, elle est enceinte; ནད་པ་ཡ་ཙོད་¶་¶་འགྲོ་སོང་ *ægrotus paululum convaluit*, le malade va un peu mieux.

བདེ་ ¶་མོ་ ¶་ལྷག་ *vulg. Facilis, peritus*, facile, aisé, habile; ¶་¶་བྱེད་ *v.* བཟོ་

facile facere, faire facilement; ཁ་¶་¶་ བཤད་ *v.* ལབ་ *os facile, fluenter loquitur, peritus loquendi*, habile parleur; ལག་པ་¶་¶་ *manus facile, perite operatur*, main habile au travail; འཁོར་ལོ་¶་¶་ འཁོར་ *rota facile volvitur*, la roue tourne aisément; ལག་ཆ་¶་མོ་ *utensile usu expeditum*, outil d'un usage facile.

བདེན་ ¶་པ་ *(vulg.) Verus, rectus, justus*, vrai, droit, juste; *et verb. verus, etc. esse*, être vrai, etc.; ¶་པ་(ཉིད་) *veritas*, vérité; *sec. Buddhistas, = etiam* སྟོང་པ་ཉིད་ *inanitas rerum, vacuum*, la non-réalité des êtres, le vide absolu; ¶་པོ་ *quod verum, etc. est (subst. abstr.)*, le vrai; ¶་པ་ཡིན་ ¶་བདེན་ ¶་དོ་ *verum, etc. est*, c'est vrai; ¶་མ་ *ep. pro uxore, fidelis*, fidèle, l'épouse; ¶་(པའི་)ཚིག་ *v.* གཏམ་ *verbum verum, affirmatio*, parole vraie, c'est ainsi, affirmation; ¶་མིན་ ¶་པ་མེད་ ¶་བྲལ་ མི་¶ *non ver., falsum*, ce n'est pas vrai; ¶་བྲལ་ *est etiam syn. pro* སྲིན་པོ་ *draco*, dragon; *et pro S.-W.*, le Sud-Ouest; ¶་གཉིས་ ¶་པ་བཞི་ *2, 4 veritates fundamentales Buddhismi, i. e. pœna, pœnæ origo, pœnæ destructio, modus pœnam destruendi*, les deux, les quatre vérités fondamentales du Bouddhisme, c.-à-d. la douleur, son origine, sa destruction et les moyens de la détruire; དོན་དམ་པའི་¶་པ་ ཀུན་རྫོབ་ཀྱི་¶་པ་ *2 veritates philos. Buddhismi, ultima in (S) = mahayana*, les deux principes philosophiques du Bouddhisme; ཁ་¶་པ་བཤད་ *v.* ལབ་ *vera loqui*, dire la vérité; ¶་པ(ར་)འོང་རྒྱུ་ཡིན་ *vere accidet*, cela arrivera certainement; ¶་པའི་ཆོས་ *vera religio*, la vraie religion; ¶་དཔང་ *testis veritatis*, témoin. *Syn. pro* བདེན་པ་ *sunt:* མི་སླུས་ སླུས་མེད་ *sine fallacia, errore*, sans erreur; དེ་བཞིན་པ་ *similis (menti)*, semblable (à la pensée); མདངས་གསལ་ *verbum manifestum*, parole claire; གཟུ་བོའི་ཚིག་ *verbum rectum*, parole juste; གསང་པོ་ *purus*, pur; ཡང་དག་པ་ *purissimus*, très pur; གནམ་པོ A=R ཁྲེལ་བའི་བཞད་གད་གནད་ *substantia verecundi risus, i. e., (rectus, verus) sicut cœlum*, (vrai, juste) comme le ciel (qui provoque un doux sourire.)

བདེན་འཛིན་ *v. vulg.* བཟུང་ ¶་ལ་ཕབ་ *vulg. Veritatem capere, attingere, i. e. credere*, croire; ¶་མི་བཟུང་ *v.* འཛིན་ *non credere*, ne pas croire; ¶་¶་པ་ *fides, et qui credit, fidelis*, la foi, un fidèle qui croit; ¶་¶་པའི་སེམས་སྐྱེད་ *actum fidei elicere*, faire un acte de foi; སེམས་ཚང་མས་¶

¶་ *tota mente credo*, je crois de toute mon âme.

བདེར་ *pro* བདེ་རུ་ *v.* ལ་ *Ad beatitudinem, pacem*, à, vers, dans la paix, etc.; *(J. ad tuum beneplacitum*, selon votre bon plaisir); ¶་བཀོད་ *in pace constituere*, mettre en paix, etc.; ཅི་¶་ *(J.) quid vis? desideras?* que voulez-vous? que désirez-vous?

བདོ་ *Homo virilem ætatem adeptus, vir a 25° anno ad 35m*, homme fait; =དར་བ་ *juvenis*, jeune homme; ལ་¶་ *servus (vulg. E.)*, serviteur.

བདོ་བ *Abundantia, exuberantia*, abondance, excès; ¶་བར་འགྱུར་བར་ *superabundare*, abonder.

བདོ་ལ་ *(J.) Nocere*, nuire; དགྲ་¶་¶་ *inimicis nocere*, nuire à ses ennemis. (?)

བདོག་ A=Rཡོད་ *Habere (vid. vulg.* འདུག་*)*, avoir.

བདོག་ *(J.) Intraponere, colligere*, mettre dedans, recueillir; སྟོན་ཐོག་¶་ *messem congregare*, recueillir la moisson; སྒམ་ ནང་དུ་¶་ *in capsa ponere*, mettre dans une boite.

མདག་པ་=འཇིམ *Lutum, arenatum, species lateris non cocti*, boue, mortier, brique non cuite.

མདག་མ་ མེ་¶་ *Prunæ, cineres calidi*, braise, cendres chaudes; ¶་མའི་དོང་ *fossa ad prunas servandas*, trou pour conserver la braise.

མདང་ ¶་མོ་ ¶་ཞག་ ¶་སང་ མདངས་(སྔམ་) *(vulg.) Heri vespere, nox præcedens, et in Sik., heri*, hier soir, la nuit précédente, (Sik.) hier; ¶་ནུབ་ *nox præcedens*, la nuit précédente; ¶་གི་རྨི་ལམ་ *noctis præcedentis somnium*, songe de la nuit; ¶་སང་ *in Sik.* =¶་ཞག་ *(Cs. hodie et cras) vulg. his diebus præteritis*, ces jours derniers, la nuit dernière.

མདངས་ *Splendor, fulgor, nitor*, splendeur, lustre, éclat; ཉི་མའི་¶་ *solis spl.*, éclat du soleil; ¶་(འོད་)ཟེར་ *lumin. splendor*, lumière éclatante; ¶་ཟེར་ཕྲེང་ *sertum spl. radiorum*, faisceau de rayons brillants, *duo syn. pro lumine in genere;* སྐུ་¶་ *corporis, vultus splendor*, corps, visage splendide; མིག་གི་¶་ *spl. oculorum*, l'éclat des yeux; དམར་¶་ *(color) ruber fulgens*, rouge brillant; ¶་གསལ་ =བདེན་པ་ *verum, veritas*, parole claire, vraie, la vérité.

མདངས་ *Syn. pro* དཔྲལ་པ་ *Frons*, le front.

མདངས་ *(J.) Humor subtilis, vitalis*, humeur subtile, vitale; ¶་བསྐྱུར་ *species bilis*, espèce de bile.

མདབ་ ¶་མ་= *vulg.* འདབ་མ་ *Folium, ala*, feuille, aile.

མདའ (*vulg.*) *Sagitta*, flèche; ¶་(མོ་)ཆེ་ *v.* ཆེན་པོ་ *cad. magna*, grosse flèche; ¶་ཕྲན་ *sag. parva*, petite flèche; དུག་¶་ *s. infecta veneno*, flèche empoisonnée; ¶་དཀར་ དཀར་¶་ *s. sine veneno*, flèche blanche, non empoisonnée; ¶ སྒྲོ་ *pennæ ad s. alligatæ*, plumes de la flèche; ¶་ཁྲང་ *v.* ལྟོང་ *incisura ad funem in arcu (seu) balista figendum*, cran pour fixer la corde de l'arbalète; ¶ ཁྲང་ *apertura in mæniis ad sagit.*, meurtrière; ¶་མཁན་ *v.* པ་ *sagittarius*, sagittaire; ¶་དཔོན་ *dux sagittariorum, et 4 ministri belli in Lhassa*, chef des sagitt., et les 4 grands généraux de Lassa; ¶་འཕེན་ *v.* འཕང་ *v. vulg.* རྒྱབ་ *sagittare*, tirer de l'arc; ¶་རྩེད་བྱེད་(པར་) རྩེད་མོ་རྩེད་¶་རྒྱབ་ *per ludum sagittare*, tirer de l'arc pour s'amuser; ¶་ཡིག་ *scriptum ut sagitta velox (ad annuntiandum magni ducis adventum)* dépêche rapide annonçant l'arrivée d'un chef; མེ་¶་ *ignita sagitta, i. e. sclopetum*, flèc. de feu, c.-à-d. fusil; མེ་¶་རྒྱབ་ *sclopetum explodere*, tirer du fusil; ཆུ་¶་ *clyster*, seringue; ¶་དོང་ *pharetra*, carquois; *cujus syn. sunt:* སྟག་རལ་ *tigridis juba*, crinière de tigre; ཟག་ཐག་ *pharetra*, carquois; མདའི་ཤུབས་ *involucrum sagitt.*, fourreau des flèches; ¶་འཛིན་དོང་པ་ *tubus ad continendas sagittas*, tube pour contenir les flèches. *Syn. pro* མདའ་ *sunt:* རྣོ་ཅན་ *v.* མཛེས་ རྩེ་མོ་ཅན་ *aculeum habens, aculeus pulcher*, pointue, belle pointe; རིང་འགྲོ་ *longe perveniens*, qui va loin; སྒྲོས་ *v.* གཤོག་ལྡན་ *pennata*, emplumée; ཉག་ཕྲན་(མོ་) *sagitta*, flèche; འབེན་བསྣུན་ *metam perforans*, trouant le but; འབེན་ཚོལ་ *metam quærens*, cherchant le but; དྲང་འགྲོ་ *recte procedens*, qui va droit; མཁའ་འགྲོ་ *per aera procedens*, traversant l'air; མྱུར་འགྲོ་ *celeriter procedens*, rapide; *(S)* ཤར་

མདའ་ (*vulg.*) *in sensu metaph. designat: Stylus rectus alicujus machinæ*, le bras d'une machine; *v. g.* ཤིང་རྟའི་¶་ *currus temo*, le timon d'un char; རྒྱ་¶་ *stateræ stylus*, le style d'une balance; ཐོང་¶་ *aratri temo*, l'arbre de couche d'une charrue; ལྕགས་¶་ *ferreus asser*, levier en fer; ¶་ཡབ་ *cancelli, et ambulacrum, et corona domus*, balustrade.

མདའ་ ལུང་¶་ *Pars inferior vallis*, partie basse d'une vallée; ¶་གཏིང་འཚོལ་ *vallem imam quærere*, la chercher; ¶་ཆུ་ *aquæ, rivi in ima valle*, les eaux en aval.

མདུང་ *(vulg.) Lancea, spiculum*, lance, javelot; ¶་ལྕགས་...ཤིང་...རྩེ་ *lanceæ ferrum, manubrium, acumen*, son fer, sa hampe, sa pointe; ¶་རྩེ་གསུམ་པ་ *tridens*, trident; ¶་ཅན་ v. འཐོགས་ *lanceam gerens, ep. pro* དབང་ཕྱུག་ qui porte la lance, Siwa; ¶་ཐུང་ འཐབ་¶་ *lanc. brevis*, javelot; ¶་ཐུང་ཅན་ *lanceam brevem gerens, ep. pro* སྨིན་དྲུག་ armé du javelot, Mindjrou; ¶་དར་ *vexillum lanceæ affixum*, fanon d'une lance; ¶་མཁན་ v. བཟོ་པ་ *lanceæ opifex*, fabriquant de lances; ¶་པ་ *lancearius*, lancier; ¶་སྐོར་...རྒྱབ་ *l. vibrare, l. verberare*, vibrer une lance, en frapper, ཐག་¶་ *species lanceæ*, espèce de lance.

མདུང་ *vulg. Insectorum aculeus*, aiguillon; ¶་རྒྱབ་ *ac. pungere*, piquer.

མདུང་ *(J.)* གསེར་¶་ དངུལ་¶་ *Prob. duo musculi frontis*, muscles du front.

མདུད་ ¶་པ་ *(vulg.) Nodus*, nœud; ¶་པ་ཅན་ v. ཡོད་ *nodosus*, noueux; ¶་¶་མདུད་ v. འཆིང་ v. རྒྱབ་ *nodare*, nouer; ¶་¶་འགྲོལ་ v. སྒྲོལ་ *nod. solvere*, dénouer; ཕྱག་¶་ བསྲུང་¶ སྲུང་¶ *nodi superstitiosi a lama facti ad corpus protegendum*, nœuds superstitieux; ¶་འདྲ་ *morbus urethræ, prob. paraphimosis, (J.)* nom de maladie.

མདུད་དོར་=སྐྱག=རྒྱན་པོ་ *Pignus ludi*, enjeu.

མདུན་ *(vulg.) Pars anterior, præsentia*, le devant, la présence; ¶་(དུ་ v. ལ་ v. ན་ v. གྱིས་) *coram, in præsentia*, devant, en présence; ¶་ནས་ *e præsentia, ab ante*, de devant; ¶་(དུ་ v. ལ་)འགྲོ་ v. རྒྱུ་ *anteire, præcedere*, précéder; སྐུ་¶་ *coram persona stantes, comitatus*, cortége; *dicitur etiam de viro præstantissimo* = སྐུ་གཞོགས་, Votre Excellence; ¶་ཁང་ *domus anterior*, première chambre à l'entrée; ¶་ལྕོག་ v. ཅོག་ *mensa*, table; ¶་ལ་འདོན་ *in præs. legens, recitans* = བཀའ་བློན་ *ministri regis Lhassæ (J. olim, court-chaplain)*, qui lit en présence (du roi), ses ministres d'État.

མདུན་ས་=གྲོས་ *Consilium, dispositio, media*, conseil, arrangement, moyens; ¶་¶་བྱེད་(པར་) *disponere, consilium agere*, tenir conseil, prendre ses dispositions. *(J. things, concerns.)*

མདེའུ་=ཉ་སྨྱུང་ *Jaculum*, javelot; *(Cs. J.) acumen sagittæ*, pointe de flèche; མདེ་སྲུལ་ *sulculi ejusdem*, ses sillons.

མདེའུ་ རྡེའུ་ ལྡེའུ་ *vulg. Sclopeti globulus*, balle de fusil; ¶་དཔེ་ v. སྦོར་ *forma ad fundendos globulos*, moule à balles;

¶་ཁུག་ *sacculus pro glob.*, sac à balles; ¶་བླུག་ *glob. fundere*, fondre des balles; མདེ་ *v.* ¶་འགྲོ་ *sclopeti modulus*, le module d'un fusil.

མདོ་ *(vulg.) Compitum, confluens (viarum, fluminum, vallium, montium)*, carrefour, confluent, embranchement; སུམ་¶་ *trivium*, intersection de trois routes; བཞི་¶་ *quadrivium*, inters. de quatre routes; ལམ་…ཆུ་ *v.* ཆབ་¶་ *viarum, fluminum confl.*, carrefour de routes, confl. de rivières; ཆབ་¶་ ཁམས་¶་ *nom. urbis ad ripas Mekong superioris*, nom thib. de la ville de Tsiam-do; དར་རྩེ་¶་ *et sæpe* མདོ་ *tantum, nom. thib. urbis a Sinens. Tà-tsién-lou vocatæ*, nom thib. de Tà-tsién-lou; ¶་ཐལ་ *pulvis ex Ta-tsién-lou i. e. tabacum pro naso*, tabac à priser (apporté de Chine). *(Ista vox ponitur ad finem multorum nom. locorum.)*

མདོ་ *syn. pro* དཀོན་ *Rarum (quia breviter contractum), compendium, sententia brevis*, rare, abrégé, courte sentence; ¶་རུ་ *v.* ལ་ *v.* ཙམ་ མདོར་ *summatim, compendiose*, en abrégé; ¶་སྡེ་ *collectio sententiarum, pars libri* བཀའ་འགྱུར་ recueil de sentences; ¶་སྡེ་པ་ *v.* འཛིན་ *qui libris studet*, un étudiant; ¶་སྡགས་ *librum recitare*, réciter un livre; མཛོད་ *titulus collectionis legendarum (frequenter invenitur)*, Collection de légendes.

མདོ་ཅན་ *Prudens*, prudent; ¶་མེད་ *imprudens*, imprudent; ¶་མི་མདའ་བ་=ངོ་གནོད་མེད་པ་ *innocuus*, inoffensif.

མདོ་ལི་=དོ་ལི་ *(S) Sella gestatoria*, chaise à porteurs (mot indien).

མདོག་ ¶་ཁ་ ཁ་དོག་ *(vulg.)*, *hon.* སྐུ་¶་ *Color*, couleur; ¶་ཅན་ *v.* ལྡན་ *v.* ཡོད་པ་ *coloratus*, coloré; ¶་མེད་ *sine colore*, incolore; ¶་ལེགས་ *v.* བཟང་…ངན་ *v.* ཞན་པ་ *col. bonus, malus*, bonne, mauvaise coul.; ¶་འགྱོག་ *c. mutatur*, la coul. change; ¶་རིགས་ *variæ species c.*, les espèces de coul.; ¶་མཛེས་ *c. pulcher, rosa*, belle coul., la rose; ¶་མཛེས་ཆེན་པོ་ *flos arboris rhododendron*, fleur du rhododendron; ¶་གསལ་ *medicina ad cutem purific. (J. a kind of gall)*, médecine pour purifier la peau.

མདོངས་=ཐིག་ ཐིག་ལེ་ *Macula*, tache, marque; དཔྲལ་པའི་¶་ *ead. in fronte equi*, tache blanche sur le front des chevaux; རྨ་བྱའི་སྒྲོ་¶་ *pennæ maculatæ caudæ pavonis*, plumes de paon ornées d'yeux; ¶་མོ་ *ista macula caudæ pavonis*, ces yeux; ¶་མཐའ་ཅན་ *macul. habens in*

cauda, pavo, dont la queue est tachetée, le paon.

མདོངས་པ་ = ལོང་བ་ = ལྡོངས་པ་ མིག་¶་¶ *Cæcus,* aveugle; ¶་(བར་)བྱེད་(པར་) *excæcare,* aveugler.

མདངས་གསོལ་ *v.* སོལ་ *Congratulatio,* félicitation; ¶་¶་ཞུ་བར་ *v.* བྱེད་པར་ *bene-precari,* féliciter.

མདོམས་ = འདོམས་ = རྣིག་པ་ = སྦོ་¶ *Testiculi,* les testicules.

མདོར་ *pro* མདོར་ན *Compendiose, summatim,* en abrégé; ¶་བསྡུས་ *compendium, epitome,* résumé; ¶་བསྟན་ རྒྱས་བཤད་¶་ན་ *summatim docere, productum sermonem breviter contrahere,* dire en peu de mots, résumer un discours.

མདོས་ *Quædam imago in sacrificiis offerenda. (J. crux funiculis coloratis circumdata, et in magia adhibita,)* signe magique.

འདག་ ¶་པར་ = ལྡག་ ལྡེས་¶ *vulg. Lambere,* lécher; ¶་ཁྲ་ *pulmentum,* bouillie; ¶་ཁྲ་¶ *pulmentum lambere,* lécher la bouillie (la manger).

འདག་ ¶་པར་, *præt.* འདགས་ *(vid.* དག་པ་*)* *Purus esse, fieri, purum facere,* être, devenir, rendre pur; རྣམ་པར་¶་པར་ *penitus mundare,* purifier entièrement; དྲི་མ་... སྡིག་སྒྲིབ་¶ *sordes, peccati maculas mundare,* nettoyer les taches, effacer les péchés.

འདག་པ་ = མདག་ = *vulg.* འཛིམ་ *Argilla, lutum, arenatum,* argile, boue, mortier; ¶་ཞལ་ *v.* ཤལ་ *linitum pavimentum,* enduit, macadam; ¶་སྐུར་ *v.* འབྱུག་ *luto, etc. linire,* enduire de boue, etc.

འདང *(J. =* འདད *vid. inf.)*

འདང་ཤིང་ = ཐང་ཤིང་ *vid. vulg. Abies,* sapin.

འདད་ འདང་, *hon* སྐུ་¶ *Convivium funebre,* repas funèbre.

འདན་ ¶་བུ་ *vulg. Pessulus,* loquet, verrou; སྒོ་¶ *portam pessulo claudere,* fermer la porte au verrou.

འདབ་ འཁོར་¶ *Comitatus, domestici,* cortége, familiers; ¶་¶་ཅན་ *comit. domesticorum habens,* ayant une suite de familiers.

འདབ་ ¶་མ་ ལོ་¶ *vulg. Folium,* feuille, *et in E. ramus,* rameau; ¶་མ་ནབ་ *folium amittens,* qui perd ses feuilles; *et* ¶་མ་ སྟུག་ *fol. multa habens,* très feuillu, *duo ep. pro ficu indica;* ¶་བརྒྱ་པ་ ¶་སྟོང་པ་ *fol. 100, 1000 habens, ep. pro* པད་མ་ *lotus,* ayant 100, 1000 feuilles, le lotus; ¶་བརྒྱད་མེ་ཏོག ¶་བརྒྱད་པད་མ་ *flos 8 fol. habens, lotus, etiam tapes 8 figuris distinctus, ad vasa ponenda per cæremoniam* སྒྲུབ་བྱེད་, lotus à 8 feuilles, tapis divisé en 8 portions; ཤིང་གི་¶་མ་བཅད་ *v.*

¶་འཕྲུབ་ *arboris ramos secare*, couper les branches d'un arbre.

འདབ་ ¶་མ་ *vulg. E*, = གཤོག་ *et Sik.* གཤོག་ཀོ་ *vulg.* *Ala*, aile; ¶་¶་སྤྲུག་ *v.* གཤོབ་པར་ *alas quatere*, agiter les ailes; ¶་ཆགས་ *animalia alata, aves*, les oiseaux; ¶་ཆགས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་ *rex avium*, roi des oiseaux; ¶་བཟང་ *bene alatus*, bien ailé; ¶་ཆགས་སེང་གེ་རྣམས་འདུལ་བྱེད་ *avis leones domans*, oiseau qui dompte les lions; *3 syn. pro aquila*, l'aigle; ¶་སྤྱོད་ *alis utens*, qui se sert d'ailes; ¶་སྐྱོང་ *v.* སྐྱོབ་ *alis protecta*, protégé par des ailes; ¶་གཤོག་ཅན་ *alata*, ailé; ¶་མའི་ཤིང་རྟ་ *vehiculum alatum*, véhicule ailé; *4 ep. pro avibus in genere*, les oiseaux en gén.; ¶་ལྗང་ *alæ virides, ep. pro psittaco*, aux ailes vertes, la perruche.

འདབ *Metaph. designat appendices in latere rei principalis, v. g: flabellum, vexillum, pinnas rotæ, remos, etc.*, mot générique désignant les appendices placés aux côtés d'un objet principal.

འདབས་ ¶་ངོགས་ ཞོགས་ *Latus vel ima pars alicujus rei*, le côté, le bas d'un objet; ལུས་¶་ *latus corporis*, le côté; ¶་སྐྱེས་ *a lat. nata, ep. pro mamma*, née sur le côté, la mamelle; ནགས་¶་ *ora extrema sylvæ*, le bord d'une forêt; རི་¶་ *clivus vel pes montis*, le penchant, le pied d'une montagne; ¶་ཉེ་བ་ *vicinus*, voisin; མཆིན་¶་ *jecoris superficies*, la superficie du foie; བྱ་¶་ *aviarium (in latere domus)*, cage, colombier; ¶་ན་ *v.* སུ་ *in latere, ad latus*, à côté.

འདམ་ ¶་པ་ ¶་བག་ ¶་(དང་)རྫབ་ *vulg.* *Lutum, palus*, boue, marais; ¶་¶་ཅན་ *lutosus, palustris*, boueux, marécageux; ¶་¶་མ་ཉེད་ *lutum manibus vel pedibus subigere*, pétrir la boue; ¶་¶་ལ་འབྱིན་པ་ *luto inhærere, infigi*, être enfoncé dans la boue; ¶་པས་འབྲུག་ *luto linire*, enduire de mortier; ¶་(བུའི་)ཉ་ = དཔའི་ཉ་ *anguilla, et alia species piscis sine squamis*, espèce d'anguille; ¶་སྐྱེས་ *e lut. natus, ep. pro* པད་མ་ *lotus*, né de la boue, le lotus; ཨ་¶་ *Adam, 1us homo*, le 1er homme, Adam. *Syn. pro* འདམ་པ་ *sunt:* འཛེམ་པ་ *vulg. lutum*, boue; འབྱིན་བྱེད་ *adhærere faciens, glutinans*, agglutinant.

འདམ་བུ་ *in E. Arundo palustris, in aliis locis etiam species arundinis sacchareæ*, espèce de bambou ou de canne à sucre.

འདམ་ *(vulg.)* ¶་པར་, *præt.* འདམས་, *imp.* འདོམ་(ཤིག) འདོམས་(ཤིག) (*vid.* གདམ་) *Eligere, distinguere*, choisir,

faire une distinction; ¶་ག་ *v.* ང་ *selectio*, choix; ¶་དུས་ *tempus propitium eligendi*, temps propice pour choisir; ཆོས་¶་ *religionem, ordinem religiosum eligere*, choisir une religion, une secte; འཚོ་ ཐུགས་¶་བྱེད་ *modum vivendi, vocationem eligere*, choisir un état de vie; ¶་རིང་ *longa consideratio ante electionem*, considération avant l'élection; ¶་དུ་འཛུག་པར་ *electionem promovere*, faire choisir.

འདའ་ ¶་བར་, *præt*, འདས་ *Transire, pertransire*, passer, passer outre; འདས་པའི་དུས་ *tempus præteritum*, le passé; འདས་ལོ་...ཟླ་...ཚེ་ *annus, mensis, vita præt.*, l'année, la lune, la vie passée; ¶་བ་ སྐུ་¶་ འདས་པ་ *hon., defunctus*, mort, décédé; ¶་ཁ་ *v.* ག་ *v.* མ་ *momentum mortis*, l'article de la mort; མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་ *a miseriis transitus, liberatio, transmigratio novissima*, la délivrance des misères, la transmigration finale.

འདའ་ *cum comparativo: Superare, plus, plus quam*, surpasser, plus que; ཚད་ལས་འདས་པ་ *mensuram excedens, immensurabilis*, incommensurable; རང་བཞིན་ལས་འདས་པ་ *naturam superans, supernaturalis*, surnaturel; ང་¶་ཁོ་ གཟུགས་རིང་ *ille statura major me est*, il est plus grand que moi; བརྒྱ་འདས་ གཅིག་ *unum supra 100, etc.*, un de plus que 100; *(est vulg. hon. præsertim in præt. et in numerando).*

འདའ་ *Transgredi, violare*, transgresser, violer; བཀའ་ *v.* ཁྲིམས་¶་(བར་) *mandatum, legem violare*, violer une loi.

འདྲུ་=ཡིདྲུ་=བལ་འདབ་ *In Lexic., ponitur inter metalla*, espèce de métal. (?)

འདར་ ¶་བར་=འགུལ་ *Tremere, trepidare*, trembler; ¶་བ་ *trepidatio*, tremblement; འཇིགས་པས་...གྲང་བས་¶་ *præ timore, frigore trem.*, trembler de crainte, de froid; ས་¶་ *terra quatitur*, la terre tremble; ¶་བུ་, *vulg.* ¶་རིམ་ *febris*, fièvre; ¶་རིམ་རྒྱབ་ *febricitare*, avoir la fièvre; ¶་རིམ་བཅད་སྨན་ *medicina ad fugandam febrim*, fébrifuge; ¶་བསིག་བྱེད་ *horrere*, être saisi d'horreur.

འདལ་ A=R དལ་ *Lentus, tranquillus*, lent, tranquille; ¶་བུར་ *lente*, lentement; ¶་བ་ *tarditas*, nonchalance, retard; ཆུ་¶་ *v.* དལ་ *aqua lente fluens*, eau qui coule lentement.

འདས་ ¶་པ་ *præt. v*[i] འདའ་བར་ *Transire, superare, transgredi, (vid.* འདའ་*)*, passer, surpasser, violer.

འདི་ *(vulg.)* ¶་ནི་ *v.* ག་ *v.* ཀོ་ *v.* ག་ *v.* བོ་ *v*

ངང་ v. ཁོ་ན *pron. demonst. propinquitatis: Iste*, celui-ci; (*opponitur pron.* དེ་ *ille*, celui-là); ¶་དག་ v. རྣམས་ v. ཚོ་ *isti*, ceux-ci; འདིའི་ *istius*, de celui-ci; ཚེ་¶་དང་ཚེ་དེར་ *ista et illa vita, præsens vita et futura*, cette vie et la future; མི་....ཁྱིམ་¶་ *iste homo, domus ista*, cet homme, cette maison; ¶་ཙམ་ *fere sic*, presque ainsi; ¶་བས་ v. ལས *plus isto*, plus que celui-ci; ¶་ལས་ཆེ་ *major isto*, plus grand que celui-ci.

འདིག་ *(J.) Stopper, stopple, obturamentum*, obstacle qui arrête, bouchon.

འདིང་ ¶་བར་, *præt.* བཏིང་, *fut.* གདིང་, *imp.* ཐིང་(ཞིག) ཐིངས་(ཤིག) *Sternere*, étendre, étaler; སྟན་¶་(བྱེད་) *tapetem sternere*, étendre un tapis. (*vid.* བཏིང་)

འདིང་ ¶་བར་ *(t. prim. ut sup.) Considerare, expendere*, considérer, peser dans l'esprit; དོན་འདི་ལ་¶་རྒྱབ་རོགས་ *illud considera, quæso*, veuillez examiner.

འདིས་ *pro* འདི་ཡིས་ *Iste, ab isto*, celui-ci, par celui-ci; ¶་ཀྱང་ *iste etiam*, même celui-ci.

འདུ་ *(vulg.)* ¶་བར་, *præt.* འདུས་ (*vid.* བསྡུ་ *et* སྡུད་) *Convenire, congregare, unire*, se rassembler, réunir, unir; ¶་ v. འདུས་ཁང་ v. ས་ v. གནས་=འདུན་ཁང་=དགོན་ས་ *locus conventuum, ep. pro templo*, lieu de réunion, pagode; ¶་ཚོགས་ *conventus, multitudinis cætus*, assemblée; ཁ་¶་ *ora conv., i. e. consilium agere (vulg. E.)*, tenir conseil; ཁྱོ་ཤུག་ དུ་¶་ *in matrimonium jungere*, unir en mariage.

འདུ་བྱེད་ *præs.* འདུས་བྱས་ *præt. Notio, forma rerum (realium vel fictitiarum) (verb. valde obscurum)*, terme technique indiquant la notion, la forme des choses: ¶་¶་ཀྱི་ཕུང་པོ་ *aggregatio earum notionum (S.) sangskara, et ep. pro 12a luna*, la réunion de ces notions, la 12e lune.

འདུ་བྱེད་ འདུས་བྱས་ *Compositum ex pluribus elementis*, un composé de plusieurs éléments; འདུས་མ་བྱས་ *non compositus, simplex*, non composé, simple, pur; གཉིས་སུ་འདུས་པ་ *ex duobus compositus*, composé de deux éléments; འདུ་བ་ འདུ་ཕུང་=ལུས་ *corpus in genere, quod elementis efformatur*, corps en général.

འདུ་ཤེས་=རྟོག་དཔྱོད་ཀྱི་སེམས་ *Notitia, judicium, sensibilitas (physica), perceptio*, connaissance, jugement, sensibilité, perception; ¶་¶་བསྐྱེད་ *easd. manifestare*, les manifester; ¶་¶་ཚོར་ *percipere, sentire*, percevoir, sentir; ཚེའི་¶་¶་ *vitæ cognitio, perceptiones vitæ*, connaissance, perceptions de la vie; ¶་¶་

ཅན་ *conscius, sensibilis*, conscient, sensible; ¶་¶་མེད་པ་ *inconscius, insensibilis*, inconscient, insensible; ¶་¶་ཚོར་བསྐྱེད་པ་ *sensum, sensibilitatem recuperare*, recouvrer la connaissance, ses sens. *(vid. J. Dictionn. pag. 277.)*

འདུ་བ་ ¶་འཛི་ *Tumultus, perturbatio, clamor*, tumulte, trouble, clameur; ¶་འཁྲུག་ *seditio, tumultus*, sédition, trouble; ¶་ན་=འཁྲུག་ནད་ *morbus violentus*, maladie aiguë; ¶་འཛིར་ *in tumultu*, dans le tumulte; ¶་ཅིང་ v. ཅོང་ *fragor, tumultus ingens*, fracas, grand trouble; ¶་འཁོང་ *id. interior, i. e. anxietas, sollicitudo*, anxiété, sollicitude; ¶་¶་ལ་གནས་ *in curis manere*, vivre dans les soucis; ¶་¶་མེད་པའི་དབེན་པ་ *solitudo sine strepitu*, solitude tranquille.

འདུག་ *(vulg. præsertim Sik.) Esse, habere*, être, avoir; ང་ལ་ཡི་གེ་མང་པོ་¶་ *multos habeo libros*, j'ai beaucoup de livres; མི་¶་ *non habeo, non sunt*, je n'en ai pas, il n'y en a pas; ཕྱུག་པོ་... དབུལ་པོ་¶་ *dives, pauper sum*, je suis riche, pauvre.

འདུག་ *(vulg.) Existere, commorari*, exister, demeurer; ཁྱིམ་ན་... ཞིང་ན་¶་ *domi, ruri habitat, est, vivit*, être, vivre à la maison, à la campagne; ¶་ས་ *(vulg.)* = *hon.* གནས་ v. བཞུགས་ v. གཞིས་ས་ *locus habitationis*, demeure; ག་ v. ག་ན་ ¶་ *ubinam habitat?* où habite-t-il? ¶་རོགས་ *habitationis comes, conjuges, maritus, vel uxor*, compagnons d'habitation, les époux.

འདུག་ *(vulg.)* = *hon.* བཞུགས་ *Sedere*, être assis; ¶་རོག་ *sede, sedeas, quæso*, asseyez-vous; ¶་ཁྲི་ *sedes*, siége; སྐྱིལ་ཀྲུང་ས་ལ་¶་ v. *Sik.* ས་ཁ་¶་ *complicatis cruribus in terra sedere*, être assis à terre les jambes croisées; ¶་མི་ v. མཁན་ *ille qui sedet*, celui qui est assis.

འདུད་ ¶་པར་ *(vulg.) præt.* དུད་ བདུད་, *fut.* གདུད་, *imp.* དུད་(ཅིག་) *Inclinare, procumbere*, incliner, se prosterner; ¶་པ་ *inclinatio, prostratio*, inclination, prostration; = བརྟེན་ *inniti*, s'appuyer sur; *et* བསྟེན་ *revereri*, respecter; བླ་མའི་ཞབས་ལ་¶་ *ad pedes lamæ procumbere*, se prosterner aux pieds du lama; ཤིང་གི་འདབ་མ་¶་ *arboris ramum inclin.*, faire pencher une branche; དུད་འགྲོ་ *pronum incedens, i. e. animal et præsertim quadrupedia*, qui marche courbé, c.-à-d. animal, quadrupède.

འདུན་ གོ་¶ = སྣ་ཚོགས་ *Omnes species, omnia*, tout, quoi que ce soit; ¶་¶་དེ་

མ་འདྲོག་ *nihil omnino timeas*, ne crains absolument rien.

འདུན་པ་=བསྡུམ་པ་ *et* མཐུན་བྱེད་ *Concordes facere, reconciliare*, faire accorder, réconcilier; དགའ་¶ *amare, conc. esse*, aimer, être d'accord; ¶་པར་ *velle, desiderare, amare*, vouloir, désirer, aimer; དགེ་¶ *virtutem desiderans, amans, (dignitas lamaïca)*, qui désire, aime la vertu; ¶་པ་ཚོགས་ལ་སྒྲིལ་ *omnes voluntates congr., omnibus desideriis consentire*, réunir tous les vœux, consentir à tous les désirs.

འདུན་མ་ *Concilium, conventus, dispositio*, conseil, réunion, disposition; ¶་¶་བྱེད་ *consultare, concilium agere*, tenir conseil; ¶་ཁང་ *v.* ས་ *locus, aula concilii*, salle du conseil; ¶་¶་བསྡུས་ *concilio coacto*, ayant réuni le conseil; ¶་¶་ཞུ་...གནང་ *congregationem concilii petere, concedere*, demander, accorder la réunion du conseil.

འདུན་མ་A=R ཕྱུད་མི་ཟ་བ་ *Indestructibilis*, indestructible.

འདུབ་ ¶་པར་, *præt.* དུབ་ *Fatigari, exercitatio corporalis*, être fatigué, exercice corporel; ལུས་པོ་¶ *corporis vires exercere*, exercer ses forces. *(J.* ¶་སྙོམས་ *quietudo, tranquillitas*, quiétude, tranquillité; ¶ འཁྲུགས་ *perturbatio istius status*, trouble apporté à la quiétude.)

འདུམ་ ¶་པར་ *(vulg. vid.* སྡུམ་པར་) ¶་(པར་)བྱེད་(པར་) *Unire, concordare, reconciliare*, unir, s'accorder, réconcilier; ¶་པ་ *concordia, unio, conventus*, concorde, union, réunion; ¶་ར་ *locus conventus*, lieu d'assemblée; དགྲ་དོ་¶་པར་བྱེད་ *inimicos reconc.*, réconcilier. (*vid.* འདུན་)

འདུར་ ¶་བར་(བྱེད་) ¶་འདུར་འགྲོ་ *vulg. Tolutim equitare*, aller au trot; ¶་བ་ ¶་འགྲོས་ བང་¶ le trot; ¶་ཞིང་སྙེབ་ arriver au trot.

འདུར་ ¶་¶ *Lutosus, palustris*, boueux, marécageux; ལུང་¶ *vallis lutosa, palustris*, vallée marécageuse.

འདུལ་ *(vulg.)* ¶་བར་, *præt.* བཏུལ་, *fut.* གདུལ་, *imp.* ཐུལ་(ཞིག་) *vulg. Subjicere, disciplinæ supponere, educare*, soumettre, civiliser; ¶་བྱེད་ *quod subjicit, etc.*, ce qui soumet, etc.; ¶་ལྡན་ *subjugans, regens, etc., ep. pro* ཁྲི་ལྡན་ *præses*, qui régit, un président; ¶་སྤྱོད་ *disciplinæ assuetus, etc.*, accoutumé à la règle; རྟ་...རི་དྭགས་¶ *equum, feras mansuefacere*, dresser un cheval, apprivoiser des bêtes; དགྲ་བོ་¶་བར་ *inimicos vincere, sub.*, vaincre, soumettre ses ennemis;

བག་ཆགས་ལ་¶་ *passiones subj., domare,* dompter ses passions; ¶་བ་ ¶་བའི་སྡེ་སྣོད་ *Educatio, disciplina (pars practica libri* བཀའ་འགྱུར་), l'Éducation.

འདུས་ ¶་པ་ *præt. v.* འདུ་བར་ *vulg. Congregatus, conventus,* rassemblé; ¶་པ་ *congregatio,* rassemblement, réunion; ¶་ཁང་ *v.* ས་ *locus conventus,* lieu de réunion; མི་ཐམས་ཅད་¶་ནས་ *cum omnes homines congregati fuissent,* quand tous furent réunis; ¶་དམ་པ་ *sancta Ecclesia (t. cath.),* la sainte Eglise; ¶་སོ་བྱེད་ faire un pique-nique; ¶་སྐག་ *diem, locum conventus constituere,* fixer le jour, le lieu d'une réunion.

འདུས་ ¶་བྱས་ *Compositus (ex diversis partibus, elementis),* composé de divers éléments; ¶་མ་བྱས་ *non comp., simplex elementum,* non composé, élément simple; ¶་¶་མི་རྟག་པ་ *res compos. non sunt durabiles,* les composés ne sont pas durables; ¶་¶་ཐམས་ཅད་ནི་འཇིག་པའི་ཆོས་ཅན་ཡིན་ *omnes res compos. legi destructionis subjiciuntur,* les composés sont soumis aux lois de la destruction. (*vid.* འདུ་བྱེད་)

འདེ་ག་=ཟླེ་ག་ འདེ་བ་=ཟླེ་བ་ *(J.) Mixtura, unguentum, pulticula crassa adipe mixta,* bouillie épaisse préparée à la graisse.

འདེག་ འདེགས་པར་(བྱེད་), *præt.* བཏེགས་, *fut.* གདེགས་, *imp.* ཐེག་(ཅིག་) *Attollere, sublevare,* lever, soulever; ¶་པ་ *elevatio,* l'acte d'élever; གྱེན་དུ་¶་ ཡར་¶་ *in altum tollere,* lever en l'air; ¶་བྱེད་ *quod elevat, machina elevans,* ce qui élève, une machine; གདུང་¶་ *trabes elevans, columna,* ce qui tient les poutres élevées, une colonne; ར་མདའ་¶་ *socium levare, adjuvare,* aider, soulager un compagnon. *(In Sik. dek vulgo dicitur pro: ponere,* placer,=བཞག་ *estne istud verb.?)*

འདེགས་ སྲང་ *vel.* རྒྱ་མ་ལ་¶་ *In statera elevare, ponderare,* peser à la balance; ¶་ཁལ་ *modius ponderatus, modii pondus,* le poids d'un boisseau.

འདེང་ ¶་བར་, *præt.* དེང་, *imp.* དེང་(ཞིག་) དེངས་(ཤིག་) *Proficisci, ire,* partir, aller; ཕྱིར་¶་ *exire,* sortir; ཚུར་ *v.* ལོག་¶་ *redire,* revenir; མ་¶་པ་ *non pervenit ad, non sufficit,* n'arrive pas, ne suffit pas, manque.

འདེད་ ¶་པར་, *præt. imp.* དེད་ *vulg. Insequi, persequi, propulsare,* suivre, poursuivre, chasser devant soi; རྗེས་¶་ *sequi, insequi,* suivre, poursuivre; ཁལ་མ་¶་ *jumenta insequi, pascere,* conduire les animaux, les faire paître; རླུང་གིས་གྱུ་¶་ *ventus*

cymbam propulsat, le vent pousse la barque; ཀུན་མ་¶ *fures persequi*, poursuivre les voleurs; བུ་ལོན་¶ *debita exigere*, presser la reddition des dettes. (*vid.* འདད་)

འདེབས་ ¶་པར་, *præt.* བཏབ་ (*vulg. adhibetur in omni casu*), *fut.* གདབ་, *imp.* ཐོབ་ (ཅིག་) *in sensu physico: Projicere, spargere*, jeter, répandre; ས་བོན་¶་(པར་) *seminare*, semer; ཆུ་¶་, *vulg.* ཆུ་བཏབ་ *aqua aspergere, irrigare*, asperger d'eau, arroser; ཤ་ལ་ཚྭ་¶ *carnem sale conspergere*, saler la viande; ཚོན་¶་(པར་) *colore linire, pingere*, mettre en couleur, peindre.

འདེབས་ *in sensu morali: Emittere, proferre, actum elicere*, émettre, proférer, faire un acte; གསོལ་བ་¶་ *preces effundere*, dire des prières; སྨོན་ལམ་བཏབ་ *bene vel male precari*, faire des souhaits (bons ou mauvais); ལན་¶་ *respondere*, répondre; ཟྭ་ *v. vulg.* མོ་¶་ *sortes mittere*, jeter les sorts; རྒྱ་ *v.* ཐེལ་ *v.* ཐམ་ཁ་¶་ *v.* རྒྱབ་ *sigillum apponere*, mettre son sceau; རྩིས་¶་ *computare*, compter. (*vulg. dicitur* བཏབ་ *v.* རྒྱབ་)

འདེབས་ *Fundare, statuere*, fonder, établir; དགོན་པ་...ལྷ་ཁང་¶་པར་ *monasterium, templum fund.*, fonder une lamaserie, une pagode; ཁྲིམས་...ལུགས་སྲོལ་ *v.* སྲོལ་¶་ *legem, consuetudinem instituere*, établir une loi, une coutume; དུས་¶་ *tempus statuere*, fixer une époque; ¶་པ་པོ་ *v.* མཁན་ *qui statuit, fundat, etc.*, fondateur.

འདེབས་ ¶་སྐྱོན་ *Subula*, alêne; ¶་མིག་ *sub. foramen*, le trou de l'alêne; ¶་ཁུང་ *foramen subula factum*, trou fait par une alêne.

འདོ་ ¶་བར་ *Implicat ideam iterandi, repetendi = syllab.* re *verbo præfixam*, mot indiquant une répétition, équivaut à la préfixe *re*; གནས་སུ་¶་ *ad domum redire*, revenir à la maison; ཡི་གེ་¶་ *v.* ལན་ *vulg. epistolæ responsum dare*, répondre à une lettre; གདམས་¶་ *v.* ཟློག་ *retorquere verba*, rétorquer, répondre.

འདོ་བ་ ¶་ཏ་ *Species pulchra equi*, belle espèce de cheval.

འདོ་ལྡན་ *Prudens*, prudent; ¶་མེད་ *imprudens*, imprudent.

འདོགས་ ¶་པར་(བྱེད་), *præt.* བཏགས་, *fut.* གདགས་, *imp.* ཐོགས་(ཤིག་) (*vulg. dicitur* བཏགས་ *in omni casu*) *Ligare, vincire*, lier, attacher; ¶་པ་ *alligatio, ligamen*, action de lier, lien; ¶་བྱེད་ *quod ligat, ep. pro capillis*, ce qui lie;

རྒྱན་ཆ་¶་(བཞག་) *ornamenta ligare*, attacher des ornements; ཐག་པས་¶་ *fune ligare*, lier avec une corde; ¶་ཅན་ *litteræ quæ alteri litteræ infraponuntur et ei quasi alligantur, v. g.* ཀྱ་ ཀླ་ *et etiam syllabæ a consonante cum accentu terminatæ. v. g.* ཀོ་ དགུ་ *etc.*, se dit des consonnes réunies et superposées, et des consonnes surmontées d'une voyelle.

འདོགས་ *Alicui imponere, accusare de,* imposer, accuser; བུ་ལ་མིང་¶་ *v. vulg.* བཏགས་ *puero nomen imponere,* donner un nom à un enfant; མི་ལ་སྐྱོན་ *v.* སྡིག་པ་¶་ *v.* བཞག་ *alicui culpam imponere, criminare,* accuser d'un crime; ཁྲིམས་¶་པར་ *legem imponere,* imposer une loi; མགོ་ལ་¶་ *v.* བཞག་ *alicui officium, onus imp.*, imposer une charge, un devoir; ཐུགས་¶་ *cordi habere,* prendre à cœur.

འདོང་ A=R འགྲོ་བར་ *præt. imp.* སོང་ *Ire, ambulare,* aller, marcher; ¶་བ་ *incessus,* marche; ¶་བྱེད་ *quod ire, ambulare facit, pes,* ce qui fait marcher, le pied.

འདོད་ *(vulg.)* ¶་པར་(བྱེད་པར་) *Desiderare, velle,* désirer, vouloir; ¶་པ་ *desiderium, voluntas,* désir, volonté; ¶་པ་ཅན་ *desiderans, volens,* désirant, voulant; ¶་པ་མེད་ *v.* མི་འདུག་ *v.* དང་བྲལ་ *sine desid., voluntate,* sans désir; ¶་པ་ཐོབ་ *desiderata obtinere,* obtenir ce qu'on désire; ¶་པའི་དུས་ *tempus exoptatum, ver,* saison désirée, le printemps; ¶་པའི་ཕོ་ཉ་ *nuntius desideratus, cp. pro cucullo,* messager attendu, le coucou; ¶་པའི་ཁམས་ *facultas, essentia desideriorum,* la faculté qui désire, l'essence des désirs; ¶་ཁམས་ལ་རྒྱལ་ཆེན་སྡེ་བཞི་ *4 regulæ ad regenda desideria,* les quatre règles principales des désirs; ¶་ཡོན་ *res necessariæ vitæ,* choses nécessaires à la vie; ¶་སྲེད་ཅན་ *cupidus, avarus,* cupide, avare; ¶་འཇོའི་བ་མོ་ *vacca omnia desideria tribuens,* vache qui satisfait tous nos vœux; ¶་འཕེལ་དགའ་བྱེད་ཟླ་བ་ *mensis desideria augens et lætificans, 5us mensis,* le 5e mois, qui augmente nos désirs et nous réjouit; ¶་འགྲོ་ *in desideriis procedens, cp. pro una specie* མ་ནིང་ *eunuchorum,* qui suit ses désirs, espèce d'eunuques. *Syn. pro* ¶་སེམས་ *mens desideriis agitata,* esprit troublé par les désirs, *sunt:* ཀྱམ་པ་ *desiderium vehemens,* désir violent; རེ་བ་ *spes,* espoir; ཡིད་ཀྱི་ཤིང་རྟ་ *spiritus vehiculum,* véhicule qui entraîne l'esprit; སྲིད་ཆགས་ *existentiæ, potestatis passio,* passion de l'existence, du pouvoir; ¶་

ཆགས་ *concupiscentia*, concupiscence; (མངོན་)ཞེན་ *desiderare*, désirer; འཆེལ་ *desiderium*, désir; ཐོབ་ཀ་ *v.* སྨོན་ *obtinere desiderans*, désirant obtenir.

འདོད་པ་ *v. vulg.* ཆགས་ *v.* ཡོན་ *v.* ཞེན་ *Concupiscentia*, concupiscence, luxure; ཀ་ཀ་ཅན་ *v.* བཟོ་སྡི་ *impudicus, pravis desider., passionibus plenus*, impudique; ཀ་ལྡན་མ་ ཀ་འགྲོ་མ་ *concupiscens, secundum desideria agens, ep. pro meretrice*, prostituée; ཀ་ཁམས་ *sedes, organa concup.*, les organes de la concupiscence; ཀ་པ་རྡ་བྱེད་ *signa inhonesta facere*, faire des signes indécents; ཀ་ཆགས་ཀྱི་སྡིག་པ་ *peccatum impud.*, péché de luxure, *cuj. syn. sunt:* དབང་པོ་གཉིས་སྦྱོར་ *duo membra unire*, réunir les deux membres; སྦྱོར་བ་ *unio*, union; བསྐྱེས་ *generare*, engendrer; གྲོང་པའི་ཆོས་ *pagan. consuetudo*, coutume de païens; དགའ་མགུར་སྤྱོད་ *amorem (carnalem) facere*, faire l'amour; ལས་མི་གཙང་བ་སྤྱོད་ *opus immundum facere*, faire un acte sale; ཉོན་མོངས་...ཀ་ཆགས་སྤྱོད་ *corruptionem naturalem, concupiscentiam agere*, faire l'œuvre de la corruption naturelle, de la concupiscence.

འདོད་(པའི་)ལྷ་ *Deus amoris, libidinis, cupiditatis, Cupido*, le dieu de l'amour, Cupidon; *cujus syn. sunt:* ཐམས་ཅད་འདུལ་ *omnia domans*, domptant tout; སྨྱོས་ *inebriatus, infatuatus*, enivré, insensé; སྲེག་བྱེད་ *comburens*, brûlant; སྐེམ་བྱེད་ *siccans*, desséchant; རྒས་བྱེད་ *senescere faciens*, faisant vieillir; བདེ་འཇོམས་ *pacem auferens*, ôtant la paix; དགའ་རབ་དབང་ཕྱུག་ *princeps suprema lætitiæ*, prince de la joie suprême; ལྷ་སྐབས་གསུམ་པ་ *ter* ལྷ་, génie supérieur; བྱི་ཐུག་བརྒྱ་བྱིན་...ཚངས་པ་...ཁྱབ་འཇུག་...དབང་ཕྱུག་ཆེན་པོ་ *specialiter Indra, Brahma, Wishnu, Iswara (4 divinitates quibus istud nomen convenit). Vid. alia syn. ad* (བདུད་ལྷ་) *Cupido.*

འདོད་ལྷ་རིགས་དྲུག་ *Sex species Cupidinum*, six espèces de Cupidons; འཐབ་བྲལ་ *sine rixa*, qui ne dispute pas; དགའ་ལྡན་ *amans, lætus*, aimant, joyeux; འཕྲུལ་འགལ་ *transmigrationem impediens*, empêchant la transmigration; གཞན་འཕྲུལ་ *alios transformans*, transformant; དབང་བྱེད་ *regens*, régnant.

འདོད་མ་ *Species arundinis bambusæ, virga*, espèce de bambou, verge; ཀ་ཀ་འཛིན་ *virgam capiens, ep. pro matre*, qui saisit la verge, la mère.

འདོན་ ཀ་པར་, *præt.* བཏོན་, *fut.* གདོན་, *imp.*

ཐོན་(ཅིག་) *(vulg. in E. in præs. temp.) Recitare, proferre, legere,* réciter, prononcer, lire; ¶་ཏ་ *recitatio, lectio, et in E. vulg. preces*, récitation, lecture, prière; ¶་མ་¶་ *hon.* གསོལ་བ་¶་ *v.* བཏབ་ *preces effundere, recitare*, dire des prières; ཁ་དོན་ *v.* ¶་ སྒྲོག་¶་ *alta voce recitare, legere*, réciter, lire à haute voix; ཡི་གེ་ ¶་ *libros legere*, lire des livres; ཐུགས་ལ་ ¶་ *in corde, silendo recitare*, réciter sans prononcer; སྐད་ཆེན་པོ་¶་ *magna voce pronuntiare*, prononcer à haute voix; སྐད་ཞ་མོ་ *v.* ཁ་རོག་ *v.* ལྐུག་ལ་¶་ *demissa voce recitare*, réciter à voix basse; ཡི་གེ་གཉིས་གཉིས་སུ་¶་ *duas consonantes separatim pronuntiare*, prononcer deux consonnes séparément.

འདོན་ ¶་པར་(བྱེད་) *vulg. (vid.* འཐོན་) *Proficisci, ejicere, extrahi, expellere, et in Sik. foras exeundo crescere*, partir, être arraché, chasser, croître; མཆི་མ་¶་ *lacrymari*, pleurer; ལག་ནས་¶་ *e manu rejicere, effluere*, rejeter, couler des mains; ཡུལ་ནས་¶་ *e regione expellere*, chasser du pays; ལྕགས་གཟེར་¶་ *clavum extrahere*, arracher un clou; ཟངས་¶་ས་, *vulg.* ཟངས་ཁ་ *locus unde cuprum extrahitur, fodina cupri*, mine de cuivre; གཤོག་¶་འདུག་ *plumæ crescunt*, les plumes croissent; ཁྲག་མང་པོ་¶་བྱིན་ *copiosus sanguis exivit*, il est sorti beaucoup de sang.

འདོན་ ¶་པར་ *Elevare, promovere*, élever, conférer une dignité; རྒྱལ་ས་ལ་¶ *ad præsidentiam, thronum elevare*, choisir pour président, placer sur le trône; མགོ་¶་ *caput levare*, lever la tête.

འདོན་ ¶་པར་ *hon. Manducare, bibere*, manger, boire; ¶་ཁང་ *culina*, cuisine.

འདོམ་ ¶་པར་ *Convenire, congregare*, se rassembler, réunir; ཚོགས་གཅིག་ཏུ་¶་ *in unum locum conv.*, se rassembler en un lieu.

འདོམ་ *imp.* v^i འདམ་པར་ *Elige*, choisis.

འདོམ་ འདོམས་པར་(བྱེད་), *præt.* གདམས་, *fut.* གདམ་, *imp.* འདོམས་(ཤིག་) *Consilium dare*, conseiller; ¶་པ་ *monitum*, avis; ¶་པ་པོ་ *v.* མཁན་ *consiliarius*, conseiller. *(vid. vulg.* གདམ་)

འདོམ་པ་ འདོམས་པ་ *vulg. Ulna*, aune, brasse; ¶་གང་ཁྲུ་བཞི་ཡིན་ *una ulna continet 4 cubitus*, une aune a quatre coudées; ¶་གྲུས་འཇལ *v.* ཚོད་ *cubito mensurare*, mesurer à la brasse.

འདོམས་ A=R བརླ་གཉིས་བར་ *Spatium inter duo crura*, l'espace entre les deux jambes; *et* ཆུ་སོ་ *urethra*, l'urèthre; *et*=

ལྟེ་འོག་ *infra umbilicum*, le bas ventre; ¶་སྤུ་འཐོག་…བཞར་ *v.* འབྲེག་པར་ *pilos verendorum evellere, radere*, arracher, raser les poils des parties; ¶་རས་ ཅར་རས་ *linteum ad verenda cooperiendà*, linge qui couvre les parties; རྔ་མ་¶་འོག་ཏུ་འཛུག་པ་ *caudam intra crura ponere (J. to take to one's heels, fugere)*, mettre la queue entre les jambes, s'enfuir.

འདོར་ ¶་བར་=གདོར་ སྤོར་ *præt. imp.* དོར་ *Rejicere, projicere*, rejeter, jeter; ¶་ལེན་ *rejicere et accipere*, rejeter et recevoir; དགེ་སྡིག་¶་ལེན་ *virtutem accipere, peccata rejicere*, embrasser la vertu, rejeter le vice; སྲོག་¶་ *v.* དོར་བཞག་ *vitam rej., i. e. periculo committere*, exposer sa vie.

འདོར་ *Contemnere, improbare*, mépriser, désapprouver.

འདོར་ ¶་བར་ གོམ་པ་¶་(བར་) *Mensuratis passibus incedere*, marcher à pas comptés; ¶་བྱེད་ *syn. pro* དུས་ *tempus (quia regulariter incedit)*, le temps. (རི་¶་ *vid.* རིའི་བྱི་ *et* སམ་བླ་"བ་)

འདོལ་ས་ *Terra cum arena mixta (J. terra fertilis)*, terre mêlée de sable.

འདྲ་ *(pronuntiatur* djra*)* ¶་བ་ ¶་མཉམ་ ¶་འདྲ་ *(vulg.) Similis, æqualis*, semblable, égal; ¶་བ་(ཉིད་) *similitudo, æqualitas*, similitude, égalité; ¶་¶་ཡིན་ ¶་འོ་ *similis, æqualis est*, est semblable; མི་¶་(འོ་) *non est similis, æqualis*, n'est pas égal; ཇི་¶་ *quomodo?* comment? ཇི་¶་…དེ་¶་ *sicut, sic*, comme, ainsi; ཇི་¶་ལས་བྱེད་དེ་¶་འབྲས་བུ་ཐོབ་ *qualis labor, talis fructus*, le fruit est tel que le travail; སྐུ་¶་ ¶་ཅིག་ ¶་དབྱིབས་ ¶་འབག་ *personæ similitudo, idolum, statua*, idole, statue; ¶་བ་གཅིག་མིན་ *syn. pro* ཐེ་ཚོམ་ *dubium, quia implicat cogitationes dissimiles*, pensées contradictoires, le doute: ལོ་¶་¶་ *v.* གཅིག་པ་ *æqualis in annis*, de même année; རིང་ཐུང་¶་¶་ཡིན་ *longitudo æqualis est*, égal en longueur; ང་དང་¶་བ་ཟོ་ *sicut et ego fac*, fais comme moi; ¶་ཆག་ཆག་ ¶་ཆག་པོ་ *sicut fasciculus ornamentorum, i. e. bene, accurate vestitus*, orné, vêtu comme un écrin.

འདྲ་དྲང་ *Æquitas*, impartialité; ¶་¶་བགོ་ *æquo jure servato partiri*, partager avec impartialité; =ཕྱོགས་རིས་མེད་མཁན་=སྙོམས་པོ་=¶་¶་བྱེད་མི་ *homo æquus*, homme impartial.

འདྲག་མཐིལ་ A=R ལག་མཐིལ་ *Palma manus*, la paume de la main.

འདྲངས་=དྲངས་ *præt.* vi འདྲེན་ *Tractus, invitatus*, attiré, invité.

འདྲངས་ *pro* འགྲངས་ *Satiatus*, rassasié, satisfait.

འདྲད་=འབྲད་ *vulg. Fricare, scabere, fricando polire,* frotter, gratter, fourbir; དྲ་¶ *strigilis, strigili scabere,* étrille, étriller.

འདྲན་ ¶་པར་=འགྲན་པར་ *Contendere, æmulari,* lutter, rivaliser.

འདྲལ་ ¶་བར་, *vulg. præt.* དྲལ་ *vulg. Lacerare, destruere,* détruire, lacérer; ཁྱིམ་¶ *domum destruere,* détruire une maison; ཁྲིམས་¶ *v.* འགལ་ *legem violare,* violer une loi; གོས་གཟན་¶ *vestes lacerare,* déchirer ses habits; ཡི་གེ་¶ *litteras lacerare, i. e. unam post aliam legere,* écorcher une lecture; ¶་རས་ *tela lacerata,* haillon.

འདྲི་ *pro (sed falso)* འབྲི་ *Scribere,* écrire.

འདྲི་ *vulg.* ¶་བར་(བྱེད་), *præt.* དྲིས་, *imp.* དྲིས (ཤིག་)=གདམས་ *v.* ཆ་¶ *vulg.* = བློང་མོ་¶=སྨྲེད་ *Interrogare,* interroger; ¶་བ་ *interrogatio,* demande; ¶་བའི་ཚིག་ *interrogationis verbum,* particule interrogative; ¶་ལན་ *quæsitum et responsum,* demande et réponse; ¶་སོང་ *vade et interroga,* va demander; ཆོས་¶ *de religione interr.,* interroger sur la religion; ¶་ལན་ཡིག་ *catechismus (l. cath.),* catéchisme.

འདྲིད་ ¶་པར་ A = R སླུ་བར་=འབྲིད་པར་ *præt.* དྲིད་ *Decipere, allicere, (Lexic. parvæ deceptiones),* tromper, séduire, petits mensonges; ངན་པས་ཐོག་མར་ཚིག་གིས་¶ *malus homo primo verbis decipit, allicit,* le méchant commence par tromper.

འདྲིམ་ ¶་པར་=འབྲིམ་པར་ *Dare, distribuere,* donner, distribuer.

འདྲིལ་ *(vulg.),* ¶་བར་, *præt.* དྲིལ་=འགྲིལ་ *Cadere, labi, volvere,* tomber, glisser, rouler; རྐང་པ་¶ *pes labitur,* le pied glisse; ས་ལ་¶ *in terram cadere,* tomber à terre; རང་ས་¶ *opportune, proprio loco cadere,* arriver juste à point, à la bonne place; *Sik.* ¶་ཀྱུ་ *cadet,* tombera; ¶་སོང་འདུག་ *cecidit,* est tombé; རི་མགོ་ནས་མར་¶ *a summo monte in imum volvere,* rouler du haut en bas de la montagne.

འདྲིལ་ ¶་བར་=སྒྲིལ་ *vulg. Involvere, illaqueare,* envelopper, enlacer; རས་ཀྱིས་¶ *panno involv.,* envelopper de toile; གསེར་ཤོག་གིས་¶ *deaurare,* dorer.

འདྲིལ་ *Congregare, simul confluere,* rassembler, se rassembler; ཁ་¶, *vulg.* ཁ་འདུར་ *ora congr., concilium agere,* faire conseil; མེ་ཏོག་ཕུན་པོ་¶ *flores in serta congregare,* réunir des fleurs en bouquet; ¶་བས་ *v.* གྲིས་ *summatim, in globo,* en analyse, en masse.

འདྲིས་ ¶་པོ་ *Amicus, notus,* ami, connais-

sance; སྔ་¶་ཀྱི་མི་ *antea notus homo*, personne déjà connue.

འདྲུ་ ¶་བར་(བྱེད་)=འབྲུ་བར་, *præt.* འདྲུས་ དྲུས་, *imp.* དྲུས་(ཤིག)! *Excavare, fodere, sculpere*, creuser, sculpter; ¶་བ་ *foramen*, trou; ཇུང་བུ་˙˙˙རྫིང་˙˙˙ཁྲོན་པ་¶་ *foramen, stagnum, puteum fod.*, creuser un trou, un étang, un puits; ¶་བྱེད་ *quod fodit, ligo, scalprum*, houe, ciseau; འདྲུས་པའི་སྐུ་འདྲ་ *sculpta statua*, statue sculptée.

འདྲུ་ ¶་བར་ *pro* འབྲུ་བར་ *Vexare, inquietari*, vexer, être vexé; ཚང་¶་བའི་ཚིག་ *vexationis, provocationis verbum*, parole vexante, provoquante; ¶་པ་པོ་ *v.* མཁན་ *vexator, persecutor*, celui qui vexe, un persécuteur.

འདྲུགས་པ་ *(J.) minutatim destrui*, être broyé.

འདྲུད་ *vulg.* ¶་པར་(བྱེད་), *præt. imp.* དྲུད་ (*vid.* འབྲུད་པར་) *Fricando polire, levigare, limare*, fourbir, polir, limer; ལྕགས་¶་ *ferrum lim.*, limer du fer; ལུས་¶་ *corpus fric.*, frictionner le corps; རྐང་པ་ས་ཕག་གིས་¶་ *pedes tegulæ fragmento radere*, se râcler les pieds avec un tesson; ¶་བྱེད་ *instrumentum ad fric., levig., limandum*, doloire, lime, etc.

འདྲུད་ ¶་པར་ *Trahere, pellere*, tirer, traîner, pousser; ¶་བྱེད་ *motor*, moteur; རོ་ས་ལ་¶་ *cadaver in terram pell., sepelire*, enterrer un cadavre.

འདྲུབ་ ¶་པར་ *vulg. E., præt. imp.* དྲུབ་= འཚེམས་ *vulg. Sik. Suere*, coudre; འཚེམས་ དྲུབ་ *opus acufactum*, couture; ¶་པ་ *v.* མཁན་ *sutor*, tailleur; གོས་˙˙˙ལྷམ་¶་ *vestes, calceamenta suere*, coudre des habits, des chaussures; ལྷན་པ་¶་ *resarcire*, raccommoder.

འདྲུལ་ ¶་བར་, *præt.* དྲུལ་=*vulg.* རུལ་ *Putrescere, mucescere*, pourrir, moisir; ¶་བ་ *putrefactio, mucor*, pourriture, moisissure; རློན་གྱིས་¶ *humiditate mucidus*, moisi; ¶་(བར་)བྱེད་˙˙˙འགྱུར་ *v.* འགྱུ་ *putredinem causare, putrescere*, faire pourrir, se pourrir.

འདྲེ་ ལྷ་¶་ *vulg. Diabolus, dæmon*, diable, démon; ¶་ཕོ་˙˙˙མོ་˙˙˙ཕྲུག་ *diab. m. f., junior*, démon mâle, femelle, jeune; ¶་འཛུག་˙˙˙ཞུགས་˙˙˙སྐྲོད་པ་ *diab. obsessio, possessio, ejectio*, obsession, possession, expulsion du diable; ¶་འདུལ་བར་ *dæm. domare, vincere*, dompter, vaincre le démon; ¶་ནན་རྒྱབ་པ་ *a dæm. multum agitatus*, très agité par le diable; ¶འི་གནོད་ *nocumentum a dæm.*, mal causé par un démon; ལྷ་¶་བུ་སྲིང་ *filii dæm.*

(maledictio), fils du diable; ¶་མེ་བུད་ *ignis fatuus*, feu follet; ¶་བརྡུངས་ *a dæm. verberatus, actio mala*, action mauvaise, diabolique.

འདྲེ་ *vulg.* ¶་བར་, *præt., imp.* འདྲེས་ *(vulg.) Miscere*, mêler; ¶་བ་(བྱེད་) *mixtura*, mélange; འདྲེས་པའི་གསེར་''''དངུལ་'''' ས་བོན་ *aurum, argentum, semina mixta*, or, argent ayant de l'alliage, semences mêlées; མ་འདྲེས་པ་ *non mixtus, simplex, purus*, sans mélange, simple, pur; ཆང་ལ་ཆུ་¶་ *vino aquam miscere*, mettre de l'eau dans le vin; གཏམ་¶་པ་ *loquela mixta, i. e. non pura, ambigua, ubi invenitur verum et falsum*, langage incorrect, ambigu; དུད་འགྲོ་འདྲེས་པ་ *animalia mixti generis*, animaux de sang mêlé.

འདྲེ་ཤིག་ *Cimex*, punaise.

འདྲེག་ ¶་པར་(བྱེད)=འབྲེག་=, *vulg.* བཞར་ *et sik.* གཞོག་ *Radere (etiam secando cum forfice)*, raser, tondre; སྐྲ་''''བལ་'''' རྗེད་པ་ *v.* སྤུ་¶་ *capillos, lanam, pilos radere (et secare), tondere*, tondre; ¶་མཁན་ *tonsor*, perruquier, tondeur; ¶་བྱེད་ *v.* གྲི་ *novacula*, rasoir, ciseaux.

འདྲེད་ *vulg.* ¶་པར་=འགྲིལ་བར་=སྐྱང་¶་ *Labi*, glisser, tomber en glissant; རྐང་པ་¶་ *pes labitur*, le pied glisse; ¶་བྱེད་ *quod lapsum causat, v. g. lutum*, ce qui fait glisser, la boue; ¶་ལོག་རྒྱབ་ *in terra volutari*, se rouler à terre.

འདྲེན་མ་ A=R འདྲེས་མ་ *Mixtura (res, loquela, sectæ, etc.)*, mélangé, non pur.

འདྲེན་ ¶་པར་(བྱེད་), *præt.* དྲངས་, *fut.* དྲང་, *imp.* དྲོང་ དྲོངས་(ཤིག) *Trahere, ducere, gubernare*, tirer, conduire, gouverner; ལམ་¶་ *per viam ducere*, guider en route; བདེ་ལ་¶་ *ad felicitatem ducere*, conduire au bonheur; གནས་ནས་¶ *e domo educere*, faire sortir de la maison; དམག་¶་ *exercitum ducere, gubernare*, conduire une armée; ¶་པ་པོ་ *v.* མགན་ *ductor, gubernator*, guide, gouverneur; ¶་མེད་ *sine duce*, sans chef.

འདྲེན་ སྤྱན་¶་ *Invitare, vi trahere*, inviter, attirer; མགྲོན་ལ་¶་¶་ *hospites invitare*, inviter des hôtes; མི་དྲངས་པར་འགྲོ་ *non invitatus ire*, aller sans être invité; འགོ་¶་ *principalem invit., i. e. adjuvare, protegere (vulg.), et subst. protectio, adjutorium*, aider, protéger, aide, protection; འགོ་¶་གནང་རོགས་ *protegere velis*, veuillez protéger; འགོ་¶་མཁན་ *v.* གནང་སྐྱེ་ *adjutor, protector*, aide, protecteur.

འདྲེན་ *vulg. E. Pertransire, fluere*, passer, couler; ¶་ཁ་ *transitus*, passage; ¶་ཟམ་ *pons ex uno fune effectus*, pont cou-

lant (de corde); ¶་བ་ v. ཤད་ *diarrhœa*, diarrhée; ¶་སྨན་ *medicina contra diarrhœam*, médecine contre la diarrhée.

འདྲེན་ *Apponere cibos, etc. (sed vulg., in isto sensu, adhibetur tantum præt.* དྲངས་) mettre devant, servir, étaler; ཟ་མ་¶་ (བར་) *cibos super mensam app.*, servir les mets sur la table; ཞལ་དུ་ v. ཟུར་ v. *vulg.* ཟ་ལ་¶་ *coram ponere*, mettre en présence.

འདྲེས་ *prat. vi* འདྲེ་བར་ *vulg. Mixtus*, mélangé; ¶་པའི་ཁང་པ་ ཁང་¶་ *ædes contiguæ, domus mixtæ sine ordine*, maisons contiguës, ou réunies sans ordre; ¶་པའི་ཚལ་ v. ནགས་ *hortus, sylva mixta omni genere plantarum, ep. pro horto dii* བརྒྱ་བྱིན་, *(S) migwaka*, jardin d'Indra planté de toutes sortes de plantes; མི་¶་ ¶་མེད་པ་ *sine mixtura, ep. pro* ཐར་པ་ *liberatio, salus*, sans mélange, le salut; འདྲེན་མ་ A=R ¶་མའི་སྣ་ཚོགས་=ཁྲ་བོ་ *polymitus*, de toutes couleurs; ¶་ཐོག་…སྐྲ་ *messis, capilli mixti*, céréales, cheveux mêlés; དངུལ་¶་ *argentum mixtum (cum alio metallo)*, argent mêlé d'alliage; ¶་ཆ་ *pulli animalium mixti generis*, petits d'animaux de races mêlées.

འདྲོག་ *vulg. Sik. Timor, commotio subita*, crainte; སྙིང་¶་ *spiritus timidus, facile commotus*, caractère timide; ཡི་¶་ *morbus terrificus, contagiosus*, maladie terrible, contagieuse; མ་¶་ *noli timere*, ne crains pas.

དྲ་ ¶་གླ་ *vulg. Salarium pro jumentis et oneribus*, salaire des bêtes de somme; ¶་བསྐྱོལ་ *species vectigalis supra istud salar.*, taxe à payer sur ce salaire; ¶་ ¶་གཏོང་ v. གཏད་ ¶་དངུལ་གཏད་ *illud dare*, donner ce salaire; ¶་¶་གཡར་ *pro salario jumenta locare*, louer des animaux pour un salaire; ¶་¶་ལེན་ *salar. accipere*, le recevoir; ¶་¶་ཁལ་མ་ *jumenta cum salar.*, les animaux loués.

དྲབ་ དྲབས, *præt. vi* དྲབ་པར་ *vulg. Percutere*, frapper; བལ་¶་ *lanam excutere*, carder la laine; གདན་¶་ *tapetem excutere, percutere*, battre un tapis; ¶་མོ་ *flagellum ad cerealia excutienda*, fléau pour battre la moisson; ¶་འཆལ་ *cadendo terram percutere*, frapper la terre en tombant; ¶་པ་རྒྱབ་ *manus percutiendo alicui maledicere*, maudire quelqu'un en frappant les mains; ¶་ཆུ་སྣུད་ *farinam cum aqua miscere, ad adaquanda animalia*, mêler de la farine à l'eau, pour abreuver les animaux.

རྡར་ *(vulg.)* ¶་བར་, *præt. fut.* བརྡར་, *imp.* རྡོར་ *Acuere,* aiguiser; ¶་རྡོ་ *petra ad ac.,* pierre à aiguiser; གྲི་…སྟ་རེ་¶་ *cultrum, securim ac.,* aiguiser un couteau, une hache; སོ་¶་ *dentibus stridere,* grincer des dents.

རྡལ་ ¶་བར་, *præt. fut.* བརྡལ་, *imp.* རྡོལ་ *Extendere, sternere, spargere,* étendre, répandre; ཁྱབ་¶་ *magna extensio,* grande extension; བྱེ་མ་…རྡོ་…ལྕུད་…ས་བོན་¶་ *arenam, petras, stercora, semina spargere,* répandre du sable, des pierres, du fumier, semer; གདན་¶་ *tapetem sternere,* étendre un tapis; གྲོང་¶་ *pagus sparsus (vid. etiam* གདལ་*),* maisons disséminées d'un village.

རྡིག་ *(J.)* = ཡོ་བྱད་ *Utensilia, supellectile,* instrument, fourniture.

རྡིབ་ *(vulg.)* ¶་པར་ *præt.* རྡིབས་ *(vid* རྡིབ་པར་*)* *(physice et moraliter) Corruere, ruere, pejor fieri,* tomber en ruine, devenir mauvais; ¶་པ *ruina,* ruine; རྡིག་ *v.* ཁང་སྟེང་¶་འགྲོ་ *contignatio domus ruit,* le toit tombe en ruines; བྲག་…འཁྱགས་རོམ་…ཁ་བ་¶་ *rupium, glaciei, nivium lapsus,* chute de roches, de glaces, de neiges; ཤིང་¶་ *arbor cadit,* l'arbre tombe; སྔོན་མ་མི་ཡག་པོ་ཡིན་ད་¶་སོང་ *olim homo bonus erat, nunc pejor factus est,* autrefois cet homme était bon, il est perverti; གྲོགས་རོགས་པོ་ངན་པ་མཉམ་པོ་འགྲོ་ན་¶་འོང་ *si pravos socios frequentaveris, pejor fies,* si tu fréquentes de mauvais compagnons, tu deviendras méchant; ཆུ་ཚོད་འཁོར་ལོ་¶་སོང་ *horologium deterioratum est,* l'horloge est détraquée; མི་འདི་¶་སོང་ *iste homo pervertitur,* cet homme s'est perverti.

རྡུ་བ་ *Carduus,* chardon.

རྡུ་ལི་ A=R རྡུལ་ *Pulvis,* poussière.

རྡུག་ ཐབས་¶་ *(vulg.) (physice et moraliter, de rebus et personis), Malus, pravus, ad extremum redactus,* mauvais, méchant, réduit à toute extrémité; ཐོགས་¶་ *impedimentum,* empêchement; ཁང་པ་ཐབས་¶་ *domus detrita, miserabilis,* maison, famille ruinée; རྒྱུད་དག་¶་¶་ *prava indoles,* mauvais caractère; བློ་¶་¶་ *intellectus malus, infirma memoria,* esprit borné, mémoire ingrate.

རྡུགས་ ¶་པོ་ *Obtusus, stultus,* obtus, idiot; ¶་པ་(ཉིད་) = དུབ་པ་ *obtusio, stupiditas,* stupidité.

རྡུང་ *(vulg.)* ¶་བར་(བྱེད་), *præt.* རྡུངས་ བརྡུངས་, *fut.* བརྡུང་, *imp.* རྡུང་ རྡུངས་ (ཤིག་) *Percutere, verberare,* frapper, battre; ¶་བ་ *percussio,* percussion;

¶་མཁན་ *v.* མི་ *qui percutit,* frappeur; ¶་བྱེད་ *quod percutit,* ce qui frappe; ¶་དུ་རུང་བ་ ¶་ཆོག་ *ductilis,* malléable; ལྕགས་¶་ *ferrum, metalla percutere,* forger; ¶་མགར་ *ferrarius faber,* forgeron; རལ་གྲིས་....བེར་ཀས་....ལྕག་གིས་¶་ *ense, baculo, flagello ferire,* frapper de l'épée, du bâton, du fouet; རྔ་¶་ *tympanum percutere,* frapper le tambour; རྐང་པས་¶་ *pede percutere, calcitrare,* frapper du pied; སྒྲོག་¶་ *messem flagellare,* battre les céréales.

རྡུམ་ *(vulg.)* *Mutilatus,* estropié; ལག་¶་ *mancus,* manchot; ¶་པོ་ *homo mutilus,* un estropié; ¶་པོ(ར་)བཟོ་ *v.* _བྱེད་ *mutilare,* mutiler; རྭ་....རྔ་¶་ *cornu fractum, cauda secta,* corne brisée, queue coupée.

རྡུལ་ *(vulg.),* ¶་བ་ ས་¶་ ¶་ཕྱེ་=A རྡོ་ལེ་ *Pulvis, sordes,* poussière, ordure; ¶་ཕྲ་མོ་ *pulvis tenuis,* poussière fine; མེ་¶་ *pul. ignis, cineres (vulg. Sik.),* cendres; ¶་འཚུབ་ *pulvereus turbo,* tourbillon de poussière; ཉི་ཟེར་¶་ *atomi in radiis solis visibiles,* atomes; ¶་ཚད་མ་ཚད་མེད་ *magnus sicut atomus,* gros comme un atome; གླང་¶་ *vermiculi in stercore boum,* petits vers dans la bouse de vache; ¶་ལྡང་པ་ *v.* ཡར་ལང་ *pulvis in altum surgit,* la pouss. s'élève; ¶་དུ་རློག་ *v.* རྡུང་ *v.* འཐག་ *in pulverem redigere,* pulvériser; རྡོ་རྗེའི་¶་ *pulvis adamantinus,* pouss. de diamant; ¶་ཞིམ་བཅུད་ལྡན་ *pulvis dulcis et esculentus, ep. pro melle,* poudre savoureuse, le miel; ¶་ཡབ་ཀྱི་རྔ་མ་ *flabellum ex cauda bovis yak,* épousette en queue de yak; ¶་བྲལ་ *v.* མེད་པ་ *sine pulv., nitidus, purus,* sans poussière, propre; *ep. pro* ཐར་པ་ *liberatio, salus,* la délivrance, le salut; ¶་ཅན་ *sordibus plena, ep. pro nocte,* pleine d'ordures, la nuit; ¶་ཅན་མ་ ¶་མ་སྤྱོང་མ་ ¶་ལྡན་བུད་མེད་ ¶་འབབ་ *ep. pro muliere menstruata, (sordes) habente,* femme qui a ses règles; ¶་མོའི་བུ་ *ep. pro* ཁྱབ་འཇུག་ *filius menstruatæ, Vishnu,* fils de prostituée.

རྡེ་ རྡེའུ་(རྡུང་) *(vulg.)* རྡེལ་པོ་ *Lapillus, calculus (naturalis, et morbus),* gravier, calcul; ¶་ནད་ རྡེའུའི་ནད་ *calc. morbus,* maladie de la pierre; ¶་ཆགས་ *v.* ཐོག་ *calculo laborare,* souffrir de la gravelle; ¶་དྲུ་འདོན་ *calc. extrahere,* extraire les calculs; ¶་ཞལ་ *pavimentum musivum,* mosaïque; ¶་འགྲིམས་ *v.* གྲངས་ *calcul. computare,* compter avec des graviers.

རྡེའུ་ *vulg. Sclopeti globulus,* balle de fusil;

¶་དཔེ་ *ejusd. forma*, moule à balles; མེ་མདའ་¶་རྒྱབ་ *sclopeto glob. explodere*, tirer du fusil.

རྡེ་བ་ད་རུ་ *(J.) vid.* དེ་བ་དྭ་རུ་ *Cedrus deodar*, cèdre.

རྡེག་ ¶་པར་(བྱེད་)=*(vulg.)*, རྡུང་བར་ *præt.* རྡེགས་ བརྡེགས་, *fut.* བརྡེག་, *imp.* རྡེག་ བརྡེག་ བརྡེགས་(ཤིག་) *Ferire, percutere*, frapper; ¶་མཚོན་ *arma ad percutiendum*, armes offensives; ཁུ་ཚུར་¶་ *pugno ferire*, frapper du poing; གློ་¶་(དུ་) *pro* གློ་བུར་(དུ་) *subito*, tout à coup, à l'improviste.

རྡེབ་(ས་) ¶ པར་, *præt.* བརྡབས་, *fut.* བརྡབ་ *Projicere, percutere cum strepitu, prosternere, occidere, cadere, (vid. J. Dict. pag. 286. (vid.* རྡབ་པར་), jeter, frapper, jeter à terre, tuer, tomber; ¶་ལྕག་ *Sik. flagellum pro equo, flag. excitare*, cravache, exciter avec la cravache.

རྡེལ་ ¶་པོ་ *pro* རྡེའུ་ *Lapillus, calculus*, gravier, calcul.

རྡོ་ *(vulg.)*, ¶་བ་ *Petra*, pierre; ¶འི་རིགས་ *species petrarum*, espèces de pierres; ¶་སྣུམ་ *p. steatita*, stéatite; ¶་ཤེལ་ *p. cristallina*, cristal; མེ་¶་ *pyrites*, silex; ¶་ཐོ་ *p. calcaria*, p. calcaire; ¶་མཉེན་ *(S)* ཀ་མ་རུ་ *p. mollis, alabaster*, albâtre; ¶་བྱ་བ་ *p. nigro-lucida*, p. noire transparente; ¶་སོལ་ *p. carbonifera*, houille; ¶་ཐལ་ *calx*, chaux; ¶་ཤུན་ *v.* ཁུ་ *calx viva*, chaux vive; ¶་ཀླད་ *lapis similis cerebro ovis*, pierre semblable à une cervelle de mouton; ¶་རུལ་ *p. putrida, p. detrita*, p. délitée; སྨིན་¶་=*(S)* ཨ་པར་ཀ་ *species marmoris*, espèce de marbre; ¶་ལེབ་ *p. plana*, dalle; ¶་རིང་ *p. longa, pyramis, columna*, pyramide, colonne; ¶་གཞལ་ *pavimentum lapideum*, pavé, dallage; ¶་བརྩིགས་ *lapidibus structus, ep. pro* རི་ *mons*, construit de p., une montagne; ¶་འབུམ་ *acervus lap. superstitiosorum*, tas de p. superstitieuses; འུར་¶་ *lapis strepens, i. e. pro funda*, p. pour la fronde; ¶་སྒྲོགས་ སྒྲོགས་¶་ *catapulta ad jaculandos lapides*, pierrier; ¶་བཟོ་.*v.* མཁན་=*vulg.* རྡོག་མཁན་ *Syn. pro* རྡོ་ *sunt:* རྡུ་བ་ *v.* ཏོ་ གོར་མོ་ ཅོག་པོ་ *(S)* ཨཤྨ་སྨར་ *petra in genere*, pierre en général; སྦེད་བྱེད་ *abscondens*, qui cache; གཏུན་པོ་ རྡུན་པོ་ *petra ad tundendum*, pierre pour broyer; ས་མཁྲིགས་ *dura concretio*, concrétion dure.

རྡོ་ *v.* ས་ *vulg. Primitiæ metallorum*, minerai; གསེར་…ལྕགས་¶་ *auri, ferri, prim.*, minerai d'or, de fer.

རྡོ་ སྲང་¶་ *vulg. Pondus stateræ*, poids d'une balance.

རྡོ་རྗེ་ ¶·¶·ཕ་ལམ་ *(vulg.) Adamas, et nom. propr. vulg.*, diamant, nom propre; ¶·¶·བྲག *rupes adam., nom. sectæ fere similis* རྙིང་མ་, rocher de diamant, nom de secte; ¶·¶·ཐོག *fulgur adam., ep. pro armis dii* བརྒྱ་བྱིན་ foudre de diamant, les armes d'Indra; ¶·¶·གཅོད་པ་ *Adamas secans, nom. libri*, le Diamant coupant, nom de livre; ¶·¶·ཆར་པ་ *v.* ཟེགས་མ་ *adamantis pluvia, ep. pro* ཐོག *fulgur*, pluie de diam., la foudre.

རྡོ་རྗེ་ *vulg. Sceptrum lamarum (auctoritatis spiritualis emblema)*, sceptre de diam.; ¶·¶·སེམས་དཔའ་ *adamantis heroes, ep. pro prioribus Buddhis*, les héros de diam., les 1ers Bouddhas; ¶·¶·གསོར་བ་ *sceptri agitatio*, l'agitation du sceptre; ¶·¶·གླིང་ *urbs in Anglo-Sikkim*, Darjeeling; ¶·¶·གྲོལ་གནས་འགོ་ *Locus liberationis a sceptro, nom. monast. prope* སྐར་ཐོག, nom de monastère; ¶·¶·དཀྱིལ་དཀྲུང་ *complicatis cruribus sedere et sceptrum tenere, ep. pro Buddha*, assis les jambes croisées et tenant le sceptre, Bouddha; ¶·¶·འཛིན་ *v.* འཆང་ *sceptrum tenens, epith. pro* བརྒྱ་བྱིན་, *pro* ཕྱག་རྡོར་ *et pro prioribus Buddhis*, qui tient le sceptre. *Syn. pro* རྡོ་རྗེ་འཆང་ *sunt:* རིགས་ཀུན་ཁྱབ་བདག *dominus omnes ordines comprehendens*, seigneur de toutes les classes; རིགས་བརྒྱའི་བདག *100 ordinum dominus*, seigneur des 100 classes; ངེས་པ་ལྔ་དང་ལྡན་པ་ *5 realitates habens*, possédant les 5 réalités; འཁོར་ལོའི་མགོན་པོ་ *rotæ (mundi) protector*, protecteur du monde; སྐྱེས་མའི་བདག *sustentaculi (mundi) dominus*, seigneur du monde; ཁ་སྦྱོར་བདུན་ལྡན་ (?)

རྡོ་ཚད་ *vulg. Petræ mensura. i. e. vulg. massa argenti 50 unciarum sinicarum = circiter 1875 gr. (J. = 156 ½ tolas)*; morceau d'argent de 50 onces; *dicitur etiam* རྟ་རྨིག་པ་ *equi ungulus*, sabot de cheval.

རྡོག་ ཐིག་¶ *Nom. alicujus instrum. musici*, nom d'un instrument de musique.

རྡོག་ *(vulg.)* ¶·མ་ ¶·པོ་ *Verbum additilium generaliter res rotundas designans, sed in quibusdam locis, de omni re dicitur*, mot désignant les choses rondes, et en certains lieux, les objets en général; *v. g.* འབྲས···ཕྲེང···བུ་རམ་¶·གཅིག *unum granum orizæ, rosarii, globulus sacchari*, un grain de riz, de chapelet, une boule de sucre; སྒོང་¶·ལྔ་ *5 ova*, cinq œufs; ¶·མ་གཅིག *una res*, une chose.

རྡོག་ *vulg.* ¶'པ་ *Pes, incessus,* pied, marche; ¶'མགྱོ་ *v.* འགོར་ *v.* རྒྱབ་ ¶'སྒྱོང་རྒྱབ་ *vulg. E.*, ¶'མགྱོ་རྒྱབ་ *vulg. Sik.*, ¶'འཛིར་བྱེད་ *calcitrare,* frapper du pied, ruer; ¶'འཛིར་བྱེད་ *pede terram crebro ferire, tripudiare,* trépigner; ¶'སྒྲ་ *strepitus incedentium,* bruit de la marche; ལྷམ་¶' ¶'ཀུང་ *sandalia,* sandales; ¶'པའི་འོག་ཏུ་འཇུག་པར་ *pedibus subjicere, sese ad pedes prosternere,* mettre sous les pieds, se prosterner.

རྡོག་ ¶'པོ་ *Societas pro negot. materialibus,* association, société d'intérêts; ¶'སྤུན་ *fratres, socii,* sociétaires; དངུལ་....ཐོག་¶' སྤུན་ *socii in negotio argenti, cerealium,* associés dans une affaire d'argent, de céréales; ¶'ཕར་བཀུག་ *pretium societatis solvere (sinice, chang houy),* payer l'entrée dans la société; ¶'ཚུར་སྡུ་ *v.* འདུ་ *societatis redditus percipere,* recevoir les dividendes; ¶'བརྗོད་ *societat. discutere, inire,* faire, discuter une société.

རྡོབ་ *vulg. imp. vi* རྡབ་པར་ *Excute, percute,* secoue, frappe; ཆ་ལང་¶' *cymbala percute,* frappe les cymbales; ¶'¶'བརྡེ་ *contundendo destruere,* détruire en broyant; ལུས་པོ་¶'¶'བརྡེ་ *corpus dilaniare,* déchirer le corps de coups.

རྡོར་ *pro* རྡོ་རྗེ་ *Sceptrum religiosum,* sceptre religieux; ལག་¶' *pro* ལག་ན་རྡོ་རྗེ་ *sceptrum tenens,* qui tient le sceptre, Indra.

རྡོར་ *imp. vi* རྡར་ *Acue,* aiguise.

རྡོལ་ *(vulg.) præt. fut.* བརྡོལ་ *Oriri, germinare,* pousser, germer; ཐོག་...ཚོད་མ་....སོ་¶'བསྐྱང་ཡིན་ *v.* རེད་ *segetes, legumina, germin, dentes oriuntur,* les moissons, les légumes, les dents poussent; ¶'ཆོས་ = སྔོན་མེད་ལོག་ཆོས་དར་བ་ *origo novæ hæreseos,* commencement d'une nouvelle hérésie. *(in Sik. vulg. dicitur* འདོན་ *v.* བཏོན་)

རྡོལ་ *Exire, erumpere,* sortir, s'échapper de; དབུ་ *v.* ལྦུ་བ་¶' *spuma ex aqua surgit,* l'écume sort de l'eau; རྣག་¶' *pus (ex ulcere) exit, fluit,* le pus s'écoule; གློ་¶' *pituita e pulmonibus erumpit,* les glaires s'échappent des poumons; ¶'གཉན་ *(J.) fistula, gonorrhæa,* fistule, gonorrhée.

རྡོལ་པ་ *Cerdo, calceamentorum resarcitor, homo vilis conditionis,* savetier.

རྡོལ་པ་ *Res materiales, realitas,* choses matérielles, réalité; ¶'བཅས་ *realis, materialis,* réel, matériel; ¶'པར་ *materialiter, realiter,* matériellement, réellement; ལུས་¶'¶'ཆེ་ *corpus magnum, magna statura,* haute stature, = གཟུགས་རིང་པ་ *corpus præeminens,* grand corps.

ལྡ ¶གུ *Locutio, conversatio*, langage, conversation; ¶་¶་ཅན་ *loquax*, bavard; ¶་¶་གཏོང་ ཁ་¶་བྱེད་ *v.* བཟློ་ *loqui, confabulari*, parler, causer; ¶་སྟངས་ *vulg. modus loquendi*, manière de parler.

ལྡི་ *v.* ལྡེག་ མཆོད་རྫས་¶་¶=དར་གྱི་ *v.* རིན་པོ་ཆེའི་¶་¶་ *Fimbriæ ex serico in sacrificio usitatæ*, franges de soie employées au sacrifice.

ལྡམན་ *(J.) Duo parva tympana, quæ ab uno delata, a duobus percutiuntur*, deux petits tambours, portés par un homme, et frappés par deux.

ལྡག་ *(vulg.)* ¶་པར་(བྱེད), *præt.* བལྡགས་, *fut.* བལྡག་, *imp.* ལྡོག་ = འདག་པར་ *Lambere*, lécher; ¶་བྱེད་ *quod l., lingua*, ce qui lèche, la langue; ¶་དུ་འཇུག་པར་ *efficere ut lambatur*, faire lécher; ཕོར་པ་¶་ *scutellam l.*, lécher son écuelle; ཁྲག་¶་ *sanguinem l.*, lécher le sang; ཀླད་(པ་)¶་ *cerebrum l. (punitio in inferno)*, lécher la cervelle; སྣ་¶་ *(parvuli) nasum l. (ad eum purgandum a muco)*, lécher le nez; ཐུག་པ་¶་ *pulticulam lamb., manducare*, lécher la bouillie.

ལྡང་ ¶་བར་, *præt.* ལྡངས་, *imp.* ལྡོང་=*vulg.* ལང་བར་ *Surgere, stare*, se lever, se tenir debout; ¶་བ་ *erectio, surrectio*, élévation, l'acte de se lever; སྟན་ནས་¶་ *e culcitra surg.*, se lever de dessus le coussin; ཉལ་ལས་ཡར་¶་ *excusso somno surg.*, se lever après le sommeil; ཐོ་རངས་ *v. vulg.* སྔ་དྲོ་ *v.* སྔ་མོ་ཡར་¶་ *summo mane surg.*, se lever matin; རླུང་¶་ *ventus surgit*, le vent s'élève; དཔོན་ཁ་ལ་¶་ *ante ducem stare*, se tenir debout devant un chef.

ལྡང་ *Oriri, spargi*, commencer, se répandre; དྲི་མ···འོད་ཟེར···འཁྲུགས་པ་¶་ *odor, lumen, perturbatio oritur, spargitur*, l'odeur, la lumière, le trouble commence à se répandre; ནད་གཞི་¶་ *morbus oritur, sparg.*, la maladie commence à se répandre. *(In isto sensu, vulg.* ཐུང་ *oritur, et* འཕྲོ་ *spargi adhibentur.)*

ལྡང་ *(J.) Sufficere, satis, completum, integrum*, suffire, assez, complet; གོས་¶་གཅིག་ *unum vestimentum completum*, un habit complet; ཉེའུ་¶་ *v.* ལྡངས་ *ejusdem ætatis*, de même âge.

ལྡང་ཚད་ *(J.) Quantitas*, quantité; *(R.) capitulum, paragraphus*, chapitre, paragraphe.

ལྡང་སྐོ་སྐ་ ལྡང་ཀོ་ཀ་=སེང་གེ་རྐང་པ་བརྒྱད་པ་ *Animal fictum 8 pedes habens, (S) sarabha*, lion qui a huit pieds.

ལྡད་ *vulg.* ¶་པར་(བྱེད), *fut.* བལྡད་, *imp.*

ལྡོད Mandere, mâcher; ¶་པ *actus mandendi*, mastication; ¶་བྱེད *quod mandit, dentes*, les dents; ཤ་་་རུས་པ་¶ *carnem, ossa mand.*, mâcher de la viande, ronger des os; སྐྱུག་¶ *vomitum mand., ruminare*, ruminer *(vulg.)*

ལྡན དང་¶་པ་=ཅན *Partic. adject. possessionem indicans, habens, prædilus*, particule adjective, ayant, doué de; སྟོབས་་་རིག་་་དགའ་་་ནོར་¶ *vim, scientiam, lætitiam, divitias habens, i. e. fortis, doctus, lætus, dives*, fort, savant, joyeux, riche; གྲོག་་་རི་་་ནགས་¶ *rivos, montes, sylvas habens, i. e. aquosus, montanus, sylvosus*, aqueux, montagneux, couvert de forêts; བཙོམ་¶ *victor*, vainqueur.

ལྡན *(J.) Prope*, près; ངའི་¶་ལ་འདུག *sede prope me*, assieds-toi près de moi; ཤིང་གི་¶་དུ *prope arborem*, près de l'arbre.

ལྡན་པ *Genæ*, les joues; ¶་ལྕག *alapa*, soufflet; སོ་¶ *dentes molares*, les dents molaires.

ལྡན་མ *Regionis nom.*, nom de pays.

ལྡབ ¶་པར, *præt.* བལྡབས, *fut.* བལྡབ, *imp.* ལྡོབ (ཅིག) *Repetere, iterare, pluries*, redire, réitérer, plusieurs fois; སྐྱར་¶ *iteratio, multoties*, répétition, souvent; གཉིས་གསུམ་¶ *bis, ter facere*, faire deux, trois fois; ཉིས་¶་=ལྷག *redundantia, duplex*, rédondance, double; ¶་སྟེ་ཟེར་་་མཛད *iterum dicere, facere*, redire, faire de nouveau.

ལྡབ་ལྡིབ ¶་¶་སྨྲ *Scurrilitas, sermo vanus*, plaisanterie, paroles vaines; ¶་¶་ཅན *vaniloquus, etiam balbus*, qui parle à tort et à travers, bègue; ¶་ཤོབ་ཆེན་པོ *homo valde jactabundus, vaniloquus*, vantard.

ལྡབ་ལྡོབ *Socordia, incuria*, paresse, négligence; ¶་¶་ཅན *socors, piger*, négligent, paresseux. *(Quidam addunt: præceps, inconstans,)* précipité, inconstant.

ལྡམ་པ(ཉིད) *Ineptiæ, pigritia*, sottise, paresse; ¶་ལྡམ *valde piger*, très paresseux.

ལྡམ་ལྡམ *Miserabilis, vilis, stolidus*, misérable, vil.

ལྡར ¶་བར *Fatigari, debilitari*, être fatigué, affaibli; ¶་¶་དུ་འགྱུར་བར *fatigari*, se fatiguer.

ལྡི ལྡ་¶ *Nom. ornamenti in cæremoniis usitati*, nom d'un ornement.

ལྡི་རི་རི (*vid.* ལྡིར) *Tonitru fragor*, bruit du tonnerre.

ལྡིང *(vulg, E.)* ¶་བར *Volare, alis librare se, fluitare*, voler, planer; ¶་བ *volatus, fluitare*, vol, l'action de planer; བྱ

མཁའ་ལ་¶་ *avis in aere volat, librat se,* l'oiseau vole, plane; ¶་ལྡིང་མེ་མདའ་ རྒྱབ་ *avem volantem (sagitta v. g.) excipere,* tirer au vol; མཁའ་¶་(དབང་པོ་) *(fortiter) in aere volans, nom. avis garudæ (vocatur etiam* ཁྱུང་) au vol puissant, l'aigle garuda; ¶་ཁང་ *v.* ཀ་ *v.* ཁ་ *domus volans, fluitans, i. e. sylvarum et arborum conopæum,* futaie ondoyante sous le vent.

ལྡིང་དཔོན་ *Titulus, 1° parvi ducis in uno districtu,* maire de canton; *2° 4 magnor. ministror. in gubernio Lhassæ,* les 4 ministres d'Etat à Lhassa; ¶་ཁག་ *territorium sub horum ducum regimine,* territoire gouverné par ces chefs.

ལྡིབ་པ་ *Obscurus, intellectu difficile,* obscur, incompréhensible; ¶་ལྡིབ་ ལྡབ་¶་ *sermo vanus, homo balbus,* discours obscur, homme bègue.

ལྡིར་ ¶་བར་ *Sonum magnum emittere, tonare,* faire grand bruit; འབྲུག་སྒྲ་¶་ *intonat,* il tonne; ¶་སྒྲ་ = སྒྲ་སྐད་ཟབ་མོ་ *sonus profundus,* bruit sourd, voix de basse.

ལྡིར་ ལྟོ་¶་ *Saturatus,* rassasié. *(J. distentus, inflatus venter,* ventre tendu, enflé.)

ལྡུ་གུ་=དུང་ལག་=གདུ་བུ་ *v.* གུ་ *Ornamentum ex conchyliis in brachio, armilla,* ornement de coquilles.

ལྡུག་ ¶་པར་ (*vulg.* བླུག་). *præt.* ལྡུགས་ *Fundere (de liquidis et tenui materia),* verser (de l'eau, du sable); ¶་པ་ *fusio, infusio,* action de verser; ¶་པ་ *v.* མཁན་ *qui fundit, conflator metallorum,* fondeur de métaux; ཆུ་""བྱེ་མ་¶་ *aquam, arenam fund.,* verser de l'eau, du sable.

ལྡུད་ ¶་པར་ (*vulg.* སླུད་) *Potum dare, adaquare,* abreuver; ¶་མ་ *potus,* boisson; ཁལ་མ་¶་ *jumenta adaquare,* faire boire les animaux; ¶་ས་ *v.* ཁྲིང་ *aquarium,* abreuvoir.

ལྡུམ་ ¶་བུ་ *Olera, plantæ excultæ,* légumes, plantes cultivées; ¶་ར་ (*vulg.* སྡོག་ར་ *v.* ཀ་) *hortus, et ep. pro sylvula,* jardin, bosquet; ¶་ར་པ་ *hortulanus,* jardinier; ¶་ནག་ *species lactucæ,* espèce de laitue; ¶་བུ་ *stipata planta,* plante à tiges droites; མེ་ཏོག་¶་ར་ *hortus florum,* parterre; ¶་མདའ་=རྒྱུའི་མདའ་སྨྱུག་ *arundo ex qua sagittæ conficiuntur,* bambou dur, dont on fait les flèches.

ལྡེམ་ ¶་པོ་=*vulg.* ཟློག་ *Rotundus,* rond; ¶་མཛེས་ A=R ཁྱིམ་མཛེས་ *pulchra domus,* belle maison.

ལྡེམ་བུ་=བསོད་སྙོམས་པ་ *Mendicans,* mendiant.

ལྡེར་ *Concretus,* concret, compact; ¶་ལྡེར་ *(J.) rugiens, irruens,* rugissant, qui se précipite contre.

ལྷུས་ *Collectus*, réuni; མ་¶་ *non collectus, sparsus*, désuni, disséminé. *(Vid.* འདུ་ འདུས་)

ལྷེ་ མིང་གི་¶་ *vulg.* ལྷེ་ *v.* སྡེ་གཞུངས་མ་ *Titulus regis Lhassæ*, titre du roi de Lhassa.

ལྷེ་ *(vulg.)* ¶་བར་, *præt.* ལྷེས་ བལྷེས་, *fut.* བལྷེ་, *imp.* ལྷེས་(ཤིག་) *Se calefacere*, se chauffer; ཉི་མ་¶་ *ad solem se calef.*, se chauffer au soleil; མེ་¶་ *ad ignem se calef.*, se chauffer au feu.

ལྷེ་ཀུ་ *Mixtura, unguentum*, liniment, onguent; སྨན་གྱི་¶་¶་ *medicina in forma unguenti*, onguent médicinal.

ལྷེ་དུག་ *Pulticula crassa, ex farina frumenti et adipe*, bouillie épaisse de farine de froment à la graisse.

ལྷེ་མིག་ *(vulg.) Clavis*, clef; ¶་¶་མ་ *sera*, cadenas; ¶་¶་རྒྱབ་ *clave claudere*, fermer à la clef; ¶་¶་གྱིས་འབྱེད་ *clave aperire*, ouvrir avec une clef; ¶་¶་(འཛིན་)པ་ *claviger*, porte-clef; བསྟན་བཅོས་ཀྱི་¶་¶་ *doctrinæ, libri clav., introductio, præparatio*, la clef d'une doctrine, préface.

ལྷེའུ་ སྲེའུ་ *Species pisi*, espèce de pois.

ལྷེག་ ¶་པར་ *Quatere, agitare*, remuer, agiter; ¶་པ་ *quassatio, agitatio*, mouvement; ¶་ལྷེག་བྱེད་པར་ *sæpe quatere, agit.*, remuer souvent; སོ་¶་ *dentes moventur*, les dents branlent.

ལྷེང་ཀ་ *Stagnum, parvus lacus*, petit étang, réservoir.

ལྷེབ་ ¶་པར་ *(Cs.) Vacillare, nutare*, vaciller, broncher; *(J.) inclinare, deorsum incl.*, incliner, s'incliner; ¶་པ་ *titubatio, agitatio*, titubation, tremblement.

ལྷེབས་=ལོགས་ *Latus, prope*, le côté, près; ¶་རི་ *v.* རི་ *picturæ in superficie parietis*, peintures à fresques; གྲི་¶་ *cultri lamina*, lame d'un couteau; གྱང་¶་ *muri terrei superficies*, superficie d'un mur de terre; ¶་ལ་ཡོད་ *ad latus, prope est*, auprès, *cuj. syn. sunt:* ལྷན་ཅིག་ ཆབས་ཅིག་ གྲབས་ཅིག་ *simul*, ensemble.

ལྷེབས་ *pro* འདེབས་ *Projicere, emittere*, jeter, émettre; བཅའི་¶་ *pœnæ mulctatio*, l'application d'une peine.

ལྷེམ་ ¶་པ་=བརྟན་མེད་ *Non firmus, mobilis*, instable, mobile; ¶་ལྷེམ་ *flexibilis, mobilis*, flexible, mobile; ¶་འགྲོ་=གོམས་ འགྲོས་ *incedere*, marcher; གཤོག་¶་ *alas movere, quatere*, remuer, agiter les ailes.

ལྷེམ་ ¶་པོ་=དྲང་མེད་ *Non rectus, flexuosus, tortuosus*, tortueux; ¶་གདམས་ ¶་པོའི་

ངག ཀ་དགོངས་ *verba ænigmatica, allegorica, mendacium,* paroles ambiguës, mensonge; ཀ་ཚོད་ *v.* བཅད་ *v.* འགྲོལ་ *ænigma solvere,* résoudre une énigme; ཀ་བརྗོད་ *ead. proponere,* proposer des énigmes.

ལྡིམ་ *(J.) Statua, idolum stans,* statue, idole en pied.

ལྡེར་ *Lutum figuli,* viscosité, argile de potier; ལྡེར་ ཀ་སྐུ་ *v.* སོ་=སྐུ་འདྲ་ *idolum, statua lutea,* idole, statue de terre; ཀ་བཟོ་ *opera plastica,* céramique; ཀ་བཟོ་པ་ *v.* མཁན་ *figulus,* potier.

ལྡེས་ ཀ་ཟིན་ *præt. v*[1] ལྡེ་བར་ *Calefactus,* chauffé.

ལྡོག་ ཀ་པར་=ཟློག་པར་ *præt. imp.* ལོག *(vulg. adhibetur in omni casu, cum sensu particulæ* re *verbis præfixæ.) Redire, reficere, revolvere, iterum,* revenir, refaire, retourner, de nouveau; ཕྱིར་ཀ་ ཀ་འགྲོ་ *v.* རྒྱུ་ *redire, reverti,* revenir, retourner; མ་ཀ་ *non rediens, ep. pro* ཉིན་མོ་ *dies,* qui ne revient plus, un jour; ཁྱིམ་ན་ཀ་སོང་ *redi domum,* reviens à la maison; འཁྱི་ཀ་ *revolvere,* retourner; ལོག་སོང་ཟིན་ *Sik. reversus est,* il est revenu.

ལྡོག ཀ་པར་ ཀ་འགྱུར་ འགྱུར་ཀ་ *Mutare,* changer; ཀ་འགྱུར་བ་ *mutatio,* changement; མགོ་ཀ་ *caput vertere,* tourner la tête.

ལྡོག་ *Adversari, contrarium,* s'opposer à, être contraire; ངོ་ཀ་, *vulg.* ངོ་ལོག *faciem avertere, i. e. rebellare,* se révolter; དགྲར་ཀ་པར་ *in inimicum mutari,* devenir ennemi.

ལྡོང་ ཀ་བར་ A=R *vulg.* ལོང་བར་, *præt.* ལྡངས་ *v.* ལོང་ *Cæcutire,* être ou devenir aveugle. *(J. infatuari,* être infatué.) མིག་ཀ་ *cæcus,* aveugle; ཀ་བ་ *cæcitas,* cécité; ཀ་པ་ *v.* མི་ *homo cæcus et epith. pro tenebris,* un aveugle, les ténèbres. *(vid.* ལོང་*)*

ལྡོང་རོས་(མ་) *Ochræa flava,* ocre jaune; *etiam nom. floris rubri, vulg.* དེ་ཞིམ་, *(et sinice* ཧོང་ཧྭ་*) crocus,* safran.

ལྡོན་ ཀ་པར་ *(vid.* ནྡན་ གླན་ ལན་ *vulg.) Restituere, retorquere,* restituer, répliquer; བུ་ལོན་ཀ་པར་ *debita restituere,* rendre ses dettes; དྲིས་ཀ་ *quæstioni respondere,* répondre à une question; དྲིན་ཀ་ *gratiam rependere,* rendre une faveur.

ལྡོབ་(ཅིག་) *imp. v*[1] ལྡབ་པར་ *Plica,* plie.

ལྡོབ་པར་ ཀ་ *v.* ལྡོབས་སྐྱེན་ *Facilis intellectu, ingeniosus, festinus in respondendo,* esprit facile, prompt à la réplique.

སྡོམ་བྲུ་ རོ་སྙོམས་¶་¶་ *Eleemosyna*, aumône; ¶་¶་བ་ *v.* པ་ *de eleem. vivens, mendicus*, vivant d'aum., mendiant; ¶་¶་ཁང་ *v.* ས་ *locus ubi eleem. distribuuntur*, lieu où l'on distribue les aum.; ¶་¶་བྱེད་པར་ *v.* ཞུ་ *eleem. petere*, demander l'aumône.

སྡང་བ་ ཞེ་¶་ *vulg. Sik.* ¶་བའི་སེམས་ *Aversa mens, ira, odium*, aversion, colère; ¶་བར་ ཞེ་¶་བྱེད་(པར་) *v.* རྒྱབ་ *irasci, horrescere, minari*, haïr, vaoir horreur, menacer; སྡངས་པ་ *iratus*, irrité, en colère; ཞེ་¶་མ་རྒྱབ་རོག *ne irascaris quæso*, ne vous fâchez pas.

སྡང་བར་ *Omnino adaperire*, ouvrir entièrement.

སྡང་(བར་)=ལྡང་ *et vulg.* ལང་བར་ *Surgere, stare*, se lever, se tenir debout.

སྡད་ *præt. vulg. in E.*, v[i] སྡོད་ *vulg. Sik.*, *Sedere, commorari, morari*, être assis, demeurer, tarder; མ་¶་ཤོག *sine mora veni*, viens sans retard; ག་ལྡད་ཡིན་, *Sik.* ག་སྡོད་མཁན་ཡིན་ *ubi habitas, habitat?* où habitez- vous? ཨ་ན་¶་ *sede, remane hic*, assieds-toi là, reste ici; ཨ་ཙོ་ *v.* ཚོད་ ¶་ *paululum remane, requiesce*, attends un peu, repose-toi un peu.

སྡམ་ ¶པར་= *vulg.* སྡོམ *Ligare*, lier; ¶་པ་ *v.* ས་ *ligamen, fascis, fasciculus*, lien, faisceau; སྡམས་ཚགས་ *matta ad involvendum, involucrum ex matta*, natte pour envelopper. *(vid.* སྡོམ་*)*

སྡམ་ཕྲུད་པ་ *Plantago*, plantain.

སྡར་མ་ *Timidus, tremens*, timide, tremblant; བྱེད་པའི་¶་ *inter agendum timidus*, timide en agissant. *(vid. vulg.* འདར་*)*

སྡིག་ *(J.) Spissus, crassus*, épais, gros; གསོས་པ་¶་ *venter crassus*, gros ventre.

སྡིག་ *(J.) Fundamentum*, fondation; ¶་རྒྱག་པ་ *fund. ponere*, faire les fondations.

སྡིག་པ་ ¶་པའི་ལས་ *Sik.* ¶་ཀོ་ *vulg. Peccatum, culpa, vitium*, péché, faute, vice; ¶་ངོ་ *perversitas, perversus est*, perversité, est pervers; ¶་སེམས་ *mens perversa, animus peccandi*, âme perverse, désir de pécher; ¶་¶་བཟོ་ *v.* བྱེད་ *v.* སྤྱོད་ *v.* བགྱིད་ *pecc., culpam committere*, faire un péché; *et addendo* མི་ *v.* མཁན་ *peccator*, pécheur; ¶་(པ་)མེད་(པ་) *sine pecc., non est culpa*, il n'y a pas de faute, innocent; ¶་¶་ལ་འགྱོད་ *v.* མི་དགའ་ *v.* སེམས་སྐྱག *de peccatis dolere, ea non amare, detestari*, avoir le repentir de ses péchés; ¶་¶་བཤགས་ *pecc. confiteri*, les avouer; ¶་¶་བསལ་ *v.* སེལ་ *v.* འགྲོལ་ *pecc. destruere, ab eis absolvere*, absoudre des péchés; ¶་¶་འཁུར་ *pecc., culp. assumere, (species*

juramenti), j'en porte le péché; ¶་མེད་གནས་ *innocentiæ locus*, lieu où il n'y a pas de péché, *syn. pro* ལྷ་གནས་ *habitatio spirituum bonorum, cœlum*, le séjour des génies, le ciel; ¶་ལྷ་ *pecc. genius, ep. pro peccato*, l'esprit du mal; ¶་¶་ཐམས་ཅད་བཤགས་པར་གཏེར་ཆོས་ *Thesaurus de confessione omnium peccatorum*, Trésor de la confession, *et* ¶་བཤགས་གསེར་གྱི་ཡུ་གྲི་ *Culter cum aureo manubrio de confessione pecc.*, Couteau au manche d'or pour la confession *(2 tituli librorum)*. *Syn. pro* སྡིག་པ་ *sunt:* ཉེས་པ་ ཉེས་སྤྱོད་ *actio vitiosa*, action vicieuse; ནག་ཉོག་ *sordes*, ordures; སྨད་བྱ་ *actio inferior, vilis*, action vile; མུན་པ་ *tenebræ*, ténèbres; ཟུག་རྔུ་ *pœna, dolor*, peine, douleur; རྨས་བྱེད་ *vulnerans*, blessant; ངོས་¶་ *natura perversa*, mauvaise nature; ¶་འདྲེ་ *perversus genius*, génie pervers; ཉམས་བྱེད་ *debilem faciens*, qui affaiblit; རིག་འཕེལ་ *scientiam augens*, qui augmente la science (?); ངན་འགྲོའི་ལམ་ *via ad infernum*, voie qui conduit à l'enfer; གྱོང་བྱེད་ *detrimentum causans*, qui cause une perte; སྤང་བྱ་ *rejiciendum*, qu'il faut rejeter; རྙོག་པ་ *turbidus*, *sordes*, trouble, ordure; སྡིག་ལྟ་ *visus peccaminosus, vitiosum apparens*, mauvais regard, qui paraît mauvais; དགེ་བའི་དགྲ་ *virtutis adversarius*, adversaire de la vertu; ཟླ་ཉེས་བྱས་ *ex complicitate factum*, fait avec complicité; དམྱལ་བའི་ས་བོན་ *inferni semen*, semence d'enfer; སྲིན་བུ་ཚེར་མ་ཅན་ *vermis spinosus (conscientia morderi?)*, ver épineux, (remords?)

སྡིག་པ་ ¶་¶་རྭ་ཙ་ *vulg. (Sik.* ¶་ཀོ་རྭ་ཛེ་) *Scorpio*, scorpion; ¶་¶་དཀར་པོ་ ¨ ནག་པོ་ *scorp. albus, niger*, scorpion blanc, noir; ¶་རྭ་ *scorp. cuspis*, son aiguillon; ¶་དུག་ *sc. venenum*, son poison; ¶་¶་རྭ་ཙ་ *ironice designat etiam supplicium quo quis, pedibus et manibus simul post tergum ligatis, suspenditur et verberatur*, espèce de supplice; ¶་ཁྱིམ་ *mansio Sc. in zodiaco*, le Scorpion du zodiaque.

སྡིག་སྲིན་ ¶་ཉ་ *Carabus*, crabe.

སྡིགས་ ¶་པར་, *præt.* བསྡིགས་, *fut.* བསྡིག, སྡིགས་, *(digito) Monstrare*, montrer au doigt; ¶་མཛུབ་ *digitus index*, l'index de la main; ¶་མཛུབ་གནམ་ལ་གཏད་ *v.* སྟོན་ *digito cœlum ostendere*, montrer le ciel avec le doigt.

སྡིགས་ ¶་པར་ *(t. prim. ut sup.)* ¶་འཛུ་བྱེད་

Minari alicui, menacer quelqu'un; མིག་¶་ *oculus torvus, minax*, regard menaçant; སྲོག་ཆགས་¶་ *animalia terrere*, effrayer le gibier; ¶་པ་པོ་ *v.* མཁན་ *qui minatur*, celui qui menace; ¶་ཚིག་ *minacia verba*, paroles menaçantes, *quorum syn. sunt:* ནན་ཏུར་དང་ ཚར་གཅོད་པའི་ཚིག་ *verba objurgationis sæpe repetita*, reproches souvent répétés; བཀྱད་བཀག་ *irascendo prohibere*, défendre avec colère; འབར་ཤ་ *carnem comburens*, qui brûle la chair.

སྡིགས་ ¶་པར་ *Collineare*, viser; ¶་ས་ *scopa, meta*, but.

སྡིངས་ *(Cs.) Media, interna pars alicujus rei, cor, essentia*, la partie intérieure, le cœur, l'essence de quelque chose; *(J.) depressio, cavitas*, dépression, creux; ཡུལ་གྱི་¶་ *regionis media pars, centrum*, le centre d'un pays; ¶་ཀྱི་སྡོང་པོ་ *interior, medius truncus arboris*, le cœur d'un arbre; སྤང་¶་ *depressio in planitie*, dépression de terrain dans une plaine; རི་¶་ *ead. in montis summitate*, dépress. d'une crête de montagne.

སྡུག་ ¶་པ་ *v.* གུ་ *v.* གུ་བ་ *Jucundus, amabilis, pulcher*, agréable, aimable, beau; ¶་པ་(ཉིད་) *amabilitas, etc.*, amabilité, etc.; ལྟ་ན་¶་པ་ མཛེས་¶་ *pulcher visu*, beau à voir; བུ་...ཆུང་མ་...ནུ་བོ་...ཨ་མ་¶་པ་ *filius, uxor, frater, mater amata*, fils, épouse, frères, mère aimée; སྙིང་དུ་¶་ ¶་པར་འཛིན་ *amare, diligere*, aimer; མི་¶་པ་ *injucundus*, désagréable.

སྡུག་ ¶་པོ་ *vulg. E.*, ¶་ཀོ་ *vulg. Sik. Miserabilis, dolens*, misérable, souffrant; བདེ་¶་ *felicitas et miseria*, félicité et misère; ¶་བསྔལ་ *miseria, pœna*, misère, peine; ¶་བསྔལ་ནི་ངན་འགྲོ་གསུམ་ *miseria consistit in 3 viis malis (transmigrationis)*, la misère consiste dans les 3 mauvaises voies; ¶་བསྔལ་གྱི་རྒྱུ་ནི་མི་དགེ་བ་བཅུ་ *miseriæ causa sunt 10 peccata*, les 10 péchés sont cause de la misère; ¶་བསྔལ་ཅན་ *v.* སྐྱོང་མི་ *homo miserabilis*, un malheureux; ¶་རྒན་ *senex miserab.*, vieillard misérable; ¶་བསྔལ་མྱོང་ *afflictionem, pœnam pati*, souffrir; ¶་སྲན་ *(ferendæ) pœnæ induratus, patiens*, endurci à la douleur, patient; ¶་(བསྔལ་)སྐད་ *v.* གདམས་ *vox dolens*, voix dolente; ¶་སྨྲེ་ *v.* བཤད་ *conqueri*, se plaindre; ¶་བབ་པར་ ¶་སྲུང་བར་ *luctum servare*, garder le deuil; ¶་གོས་ *vestis luctus*, habit de deuil; ¶་ཁང་ *domus luctus*, maison en deuil. *Syn. pro* སྡུག་བསྔལ་ *sunt:* ཟུག་གཟེར་ ཟུག་རྡུ་ *pœna*,

dolor, peine, douleur; སེམས་ནད་ *animæ morbus, afflictio*, affliction d'esprit; དཀའ་ལས་གདུང་ *difficultate combustus*, consumé par les difficultés; འཇིགས་ཞེན་ *territus*, épouvanté.

སྡུད་ ¶་པར་ *(vulg,), præt.* བསྡུས་, *fut.* བསྡུ་, *imp.* སྡུས་(ཤིག་) *Colligere, congregare*, recueillir, rassembler; ¶་པ་ *collectio*, rassemblement; ¶་པ་པོ་ *v.* མི་ *v.* མཁན་ *collector*, collecteur; ཁྲལ་''''དམག་མི་'''' ནོར་¶་ *tributum collig., milites, divitias cong.*, lever le tribut, réunir des soldats, des richesses; དབང་¶་ *in potestatem redigere, gubernare*, soumettre à son obéissance, gouverner. *(Vid.* འདུ་བར་)

སྡུད་ *(T. prim. id.) Unire, condensare, abbreviare*, unir, condenser, abréger; ཁྱོ་ཤུག་ཏུ་¶་ *in matrimonium unire*, unir en mariage; གཅིག་ཏུ་¶་ *coadunare*, assembler; ¶་ཡིག་ *scriptum abbreviatum, compendium*, un abrégé; བསྡུས་སུ་ *breviori modo*, en abrégé; ཡི་གེ་གསུམ་གྱིས་བསྡུས་པའི་ཚིག་ *verbum 3 litteris unitis compositum*, mot composé de 3 lettres réunies.

སྡུམ་ *vulg.* ¶་པར་ ¶་མཛད་, *præt.* བསྡུམས་, *fut.* བསྡུམ་, *imp.* སྡུམ་ སྡུམས་(ཤིག་) *reconciliare, concordes facere, pacificare*, réconcilier, pacifier, faire un accord; ¶་པ་ *reconciliatio, etc.*, réconciliation, etc.; ¶་པ་པོ་ *v.* མི་ *v.* མཁན་ *reconciliator*, pacificateur, médiateur; མི་མཐུན་རྣམས་ལ་¶་(པར་)བྱེད་ *inimicos reconc.*, réconcilier des ennemis; ¶་པར་མཆོད་ *concorditer, in commune honorare*, honorer en corps.

སྡུམ་པ་=ཁང་པ་ *Domus*, maison; ¶་ *v.* ཁྱིམ་ མཆེས་ ¶་ཐོག་ *domus contignationes*, les étages; ¶་པར་ *pro* ¶་པ་ལ་ *in, ad domum*, dans, vers la maison; ¶་པར་ ཐེབས་ *v.* སླེབས་ *ad domum pervenire*, arriver à la maison; ¶་ར་ *hortus*, jardin; གཟིམ་''''གསོལ་¶་ *cubiculum ad dormiendum, cœnaculum*, chambre à coucher, à manger.

སྡུམ་བུ་=ལྡུམ་བུ་ *Mendicus*, mendiant.

སྡུར་ ¶་བར་, *fut.* བསྡུར་ *Conferre*, comparer.

སྡུར་ཞེན་ *v.* སྦང་=སྦུར་ཞེན་ *(J.) Succinus*, ambre.

སྡེ་ *(vulg.) in genere signif., Divisio, pars alicujus totius*, division, partie d'un tout; ¶་བཞི་ *4 divisiones entium*, les quatre classes d'êtres; *quæ sunt:* ཆོས་ *religio*, la religion; ནོར་ *divitiæ*, les richesses; འདོད་ *desideria, voluntas*, les désirs, la volonté; ཐར་བ་ *liberatio, salus*, le salut.

སྡེ་ 1° *Quoad loca:* ¶་ཆེན་ ¶་ཁག་ ཡུལ་¶་ *Regio, districtus, provincia,* pays, district, province; ¶་སྲིད་ *regnum,* royaume; རང་གི་···ཕ་རོལ་གྱི་¶་ *propria, aliena, extera regio,* patrie, pays étranger; ¶་དགེ་ *nom. principatus thibetani, ad oras flum.* ཉག་ཆུ་ *superioris,* nom de principauté sur les bords du Gnia-kiou.

སྡེ་ 2° *Quoad personas:* སྡེ་¶་ *signif. populus, tribus, ordo, classis, genus humanum,* peuple, tribu, classe, le genre humain; བོད་···རྒྱ་¶་ *populus thibetanus, sinicus,* le peuple thibétain, chinois; ལྷ་བརྒྱད་ ལྷ་སྲིན་གྱི་¶་བརྒྱད་ ལྷ་ཀླུ་ལ་སོགས་¶་བརྒྱད་ *octo ordines spirituum, qui, sec. Schl., mortem præmaturam causant,* les huit classes de génies; ¶་དམག་ ¶་དང་དཔུང་ *populus et milites, cives et milites,* les civils et les militaires, *cp. pro* ཚོགས་ *omnes, multitudo,* tous, la multitude; ¶་པ་ *titulus præfectorum et quorumdam principum,* titre des préfets et de quelques autres chefs; ¶་དཔོན་ *dux populi, titulus 4 majorum ministrorum in gubernio Lhassæ,* chefs du peuple, un des titres des quatre ministres d'Etat; ¶་འཛོམས་རྒྱབ་ *populum totum tumultuarie congregare,* réunir le peuple tumultuairement; འདུས་¶་ *populi conventus,* assemblée populaire; ཆོས་···དམངས་···དམག་¶་ *ordo, classis monachorum, plebis, militum,* la classe des religieux, des laïques, des militaires.

སྡེ་ 3° *Quoad libros:* སྡེ་ མདོ་¶་ *Liber, opus litterarium, tractatus,* ouvrage littéraire, livre, traité; ¶་སྣོད་ *vas librorum* = གཙུག་ལག་ཅེས་པ་ *bibliotheca,* bibliothèque; ¶་སྣོད་གསུམ་ *3 magnæ divisiones librorum sacrorum,* les trois grandes divisions des livres sacrés, *quæ sunt: a)* འདུལ་བའི་¶་སྣོད་ *opus de educatione, disciplina religiosorum et monialium (S.) Dulwa,* de l'éducation des religieux; *b)* མདོ་¶་སྡེ་སྣོད་ *(S) Sutras; c)* སྔགས་ཀྱི་¶་སྣོད་ *(S) Tantras; d)* རྒྱུད་¶་ *series tractatuum de pluribus scientiis,* traités sur diverses sciences; སྨན་¶་བཞི་ *4 vol. de pharmaceutica arte,* livres de pharmaceutique; སྡེ་དག་ *libri puri, emendati,* livres purs, corrigés.

སྡེག་ ¶་པར་, *præt.* སྡེགས་ *Conventus, convenire,* réunion, se rassembler; ¶་ར་ *locus conventus,* lieu de réunion; མགྲོན་¶་ *hospites cong., conventus festivalis,* réunir des invités, leur réunion. *(In Sik. dek, dek-ja vulg. dicitur pro: ponere,* placer, = *vulg. E.* བཞག་)

སྡེབ་ ¶་པར་, *præt.* བསྡེབས་, *fut.* བསྡེབ་,

imp. སྡེབས་(ཤིག) *Miscere, simul convenire*, mélanger, se rassembler; ¶་པ་ *unio, conventus*, union, réunion; ཕྱོགས་གཅིག་ལ་¶་ *in unum locum conven.*, se réunir en un lieu; གཉེན་¶་ *amicos congreg.*, réunir des amis; ¶་རོགས་ *comes itineris*, compagnon de route; ང་གཉིས་¶་འོང་ *ambo simul iter faciemus*, nous deux irons ensemble; གྲོགས་ངན་པ་¶་ *malos socios frequentare*, fréquenter de mauvais compagnons.

སྡེབ་པ་ ¶་སྦྱོར་ *Compositio poetica, poëma*, poëme; ¶་¶་དུ་འབྲི་ *poëtice scribere*, écrire des vers; ཡི་གེའི་¶་¶་ *orthographia*, orthographe; ¶་པའོ་ *compositum est*, c'est composé.

སྡེབ་ ¶་པར་ *(T. prim. ut sup.) Permutare, cambire*,[1] échanger, troquer; ¶་པ་ *cambium*, échange, troc; ¶་ཀ་རྒྱབ་ *permutationem facere*, faire un échange; རྟ་¶་ཀ་རྒྱབ *equum pro equo mutare*, changer un cheval pour un autre.

སྡེབ་ *Membrum animalis occisi*, quartier d'animal tué; ¶་བཞི་ཀ་ *quatuor membra divisa*, les quatre quartiers; ལུག་¶་གཅིག་ཉོ་ *ovis occisæ unam partem emere*, acheter un quartier de mouton; སྟོད་¶་གཉིས་ *duo membra anteriora*, les deux quartiers de devant; སྨད་¶་གཉིས་ *duæ partes posteriores*, les deux quart. de derrière.

སྡེར་ ¶་མ་ *(vulg.) Catinus, catillus*, plat, assiette; དངོས་སྤྱོད་¶་¶་ *vasa utensilia*, vaisselle; དཀར་¶་ *porcellaneus catill.*, plat, assiette de porcelaine; ¶་གང་ *unus cat. plenus*, un plat rempli; ¶་སྣ་དགུ་འདྲེན་ *novem catillorum cœnam apponere*, servir un repas de neuf plats.

སྡེར་མོ་ *vulg. v.* ནུ་ *Ungues (animalium)*, serres, griffes; ¶་ཆགས་ *v.* ཅན་ *vulg.* སེམས་ཅན་¶་¶་ཅན་ *ung. habens*, animaux qui ont des serres, des griffes; ¶་གིས་འཛིན་ *v. vulg.* བཟུང་ *unguibus capere*, prendre avec les serres; ¶་¶་རྒྱབ་ *ung. pugnare, lacerare*, combattre, déchirer avec les griffes; སྟག་(གི་)... བྱ(འི་)¶་ *tigridis, avis ungues*, griffes de tigre, d'oiseau; ¶་¶་རྣོ་ *ung. acuti*, griffes aiguës; ¶་¶་བཅད་ *ungues secti*, griffes coupées.

སྡོ་ ¶་བར་, *præt.* བསྡོས་, *fut.* བསྡོ་, *imp.* སྡོས་ *Fortunæ, periculo committere*, exposer à un danger, au hasard; ¶་བ་ *periculum, sors*, danger, hasard; ལུས་... སྲོག་(དང་) ¶་(བར་) *corpus, vitam periculo commit.*, exposer sa vie; ¶་མཁན་ *qui periculo*

sese comm., imprudent qui s'expose au danger.

སྡོ་ ¶་བར་ *(T. prim. id.) (J.) Resistere, sufferre, provocare*, résister, souffrir, supporter, provoquer; སྡུག་བསྔལ་དང་ ¶་བར་ *miserias, dolores sufferre*, supporter la misère; དགྲ་ལ་¶་ *inimicum provocare*, provoquer un ennemi.

སྡོ་ *Justus, rectus*, juste, droit.

སྡོང་ ¶་པོ་ *(vulg.) Truncus arboris, stipes plantæ*, tronc, tige (de plantes); ¶་ཆེན་ *v. vulg.* སྦོམ་པོ་...རྙིང་...གསར་ *truncus, stipes crassus, vetus, recens*, tronc gros, vieux, jeune; ཤིང་(གི་)¶་ *arboris trunc., arbor*, tronc d'arbre, arbre; སྟར་...སྤོས་ ¶་ *juglans, aromatica arbor*, noyer, arbre aromatique; ¶་དུམ་ཚིག་ *v.* སྲེག་ *ligni fragmenta comburere*, brûler des bûches; ཤིང་¶ སློང་བས་བསྐོར་ *arbor a mendicantibus circumdatur*, l'arbre est entouré de mendiants.

སྡོང་ ¶་བུ་ *Parvus truncus, stipes (vulg.)*, tige (herbacée); པད་...ལོ་ཏོག་¶་ *floris nenuphar, cerealium stipes*, tige de lotus, de céréales; *cuj. syn. sunt:* ཡུ་བ་ *manubrium*, manche, རྐང་ *pes*, pied, ངར་བ་ *vigor*, vigueur, force, ¶་རས་ ¶་ཐུར་ *virga*, baguette; ཁ་མེ་¶་¶་ *lampadis igniarium*, mèche de lampe; ཚིལ་¶་ *candela*, chandelle; ཁྱགས་¶་ *incile, glacies stalactita*, stalactites; མཆོད་¶་ =ཆོས་རྟེན་ *turricula religiosa*, tourelle religieuse.

སྡོང་བ་ སྡོངས་པ་, *præt.* བསྡོངས་, *fut.* བསྡོང་ *Unire, consociare*, unir, associer; ¶་ བའི་སེམས་ *mentes concordes*, les esprits sont d'accord; =གོར་མོ་ *rotundus, in globo*, en bloc; ¶་ཟླ་ *socius*, compagnon, associé; ཁྱོད་དང་ང་¶་ *ego et tu societatem faciamus*, faisons ensemble une société.

སྡོད་ *(vulg. Sik.)* ¶་པར་, *præt.* སྡད་ བསྡད་ *(vulg. E.), fut.* བསྡད་, *imp.* སྡོད་(ཅིག་) *Sedere, habitare*, être assis, s'asseoir, demeurer; ¶་པ་ *v.* ས་ *habitatio, locus requiei*, demeure, lieu de repos; ¶་ མཁན་ *v.* མི་ *incola, qui sedet*, habitant, celui qui est assis; ག་¶་མཁན་ཡིན་ *ubinam habitat?* où habite-t-il? ཁྱིམ་ན་... བོད་ཡུལ་ལ་¶་ *domi, in Thibeto habitat*, il est à la maison, demeure au Thibet; ¶་ས་གཡར་། *habitationem locare*, louer un logement.

སྡོད་ *(vulg.) Consistere, expectare, quiescere*, s'arrêter, attendre, se reposer; ས་ལ་ *v.* ཁ་¶་ *humi sedere*, être assis à terre; ཡ་ཙི་¶་ *consiste, paululum quiesce*, attends, repose-toi un peu; ན་¶་

ང་ལ་སྒུག་ *hic remane, me expecta,* reste ici, attends-moi; ལང་¶་འདུག་ *stando expectare,* attendre en restant debout; མ་¶་ཤོག་ *sine mora veni, celeriter veni,* viens sans retard; བཀའ་¶་ *mandatum expectare,* attendre un ordre.

སྡོམ་ *(vulg.)* ¶་པར་, *præt.* སྡོམས་ བསྡམས་, *fut.* བསྡམ་ བསྡོམ་, *imp.* སྡོམས་(ཤོག) *Ligare,* lier, attacher; ¶་པ་ *v.* ས་ *ligamen, actus lig.,* lien, acte de lier; ¶་བྱེད་ *quod ligat, et curare ut lig.,* lien, faire lier; ཐག་པས་…ལྕགས་ཐག་གིས་¶་ *fune, catena lig.,* attacher avec une corde, une chaine; ལག་པས་¶་ *manu stricta tenere,* tenir fortement avec la main; དབང་པོ་¶་ *membra lig.,* lier les membres; ¶་བཙོན་ *compedibus lig.,* mettre aux ceps, 2 *ep. pro* ཁྲི་པ་ *præses,* un président, un chef; ཁྲོན་¶་ *spatium angustum,* lieu étroit, resserré; ཁྲོན་¶་ རྩི་ *v.* བརྩི་ *computando summam facere,* faire le total d'un compte.

སྡོམ་(པར་) *vulg. in sensu morali: Promittere, vovere,* s'engager, faire un vœu; ¶་པ་ *obligatio, votum,* obligation, vœu; ¶་པའི་ཚུལ་ཁྲིམས་ *lex astringens,* loi obligatoire, stricte; ¶་པ་སྲུང་ *vota, promissa servare,* observer ses promesses. ses vœux; ¶་པ་གཅོད་ *v. vulg.* བཙད་ *v.* ཆག་ *vota, promissa frangere,* les violer; ¶་པ་ལེན་ *v.* སྣང་ *promittere, vovere,* faire une promesse, un vœu.

སྡོམ་ ¶་ཚིག་ *Summarium, index,* résumé, table des matières.

སྡོམ་ སྡོམས་ *Aranea,* araignée; *cuj. syn. sunt:* སྤྲེའུ་འདྲ་ *simio similis,* semblable au singe; བལ་གྱི་ལྟེ་བ་ *cujus umbilicus (continet) lanam,* dont le nombril contient de la laine; ཐགས་མཁན་ *textor,* tisserand.

སྡོམ་བུ་ *(J.) Globulus, funiculus rotundus,* bouton, ficelle ronde.

སྡོར་ *Condimentum,* assaisonnement; ཐུག་¶་ *pulmenti condim., i. e. caro,* la viande ajoutée à une bouillie; ཚྭ་¶་ *sal condiens,* sel qui assaisonne; ¶་གྱི་རྐྱལ་པ་ ¶་ཁུག *sacculus pro condim.,* petit sac pour renfermer les épices.

སྡོར་ *pro* སྡོ་ཏུ་ *Stricte, juste,* strictement, justement.

སྡོས་ *præt. imp. v*[i] སྡོ་བར་ *Fortunæ, periculo commissus, committe,* exposé au hazard, au danger.

བརྡ་ *(vulg.) Signum, gesticulatio, indicium,* signe, geste, signal; མིག་…ལག་¶་ *sign. oculis, manu datum,* signal donné par les yeux, par la main; ¶་བྱེད་(པར་) *sign. dare,* faire un signe; ང་¶་རྒྱབ་

tympano significare, donner le signal au son du tambour; སི་¶་བྱེད་ *v.* གཏོང་ *sibilando sig. dare*, en sifflant; དམག་¶་ *vexillum bellicum*, étendard militaire.

བརྡ་ *Verba, orthographia, stylus*, mots, orthographe, style; ¶་ཚིག་ *verba symbolica*, paroles symboliques; ¶་སྦྱོར་ (རིག་པ་) *scientia verborum, grammatica, ars oratoria*, grammaire, art oratoire; གོ་བྱེད་¶་ *verba sensum dantia, i. e. stylus*, le style; ¶་རྙིང་...གསར་ *stylus, verbum antiquum, recens*, vieux style, nouveau; ཁ་¶་བྱེད་ *v.* སློབ་ *jubere, monere*, ordonner, avertir; ¶འི་བསྡུས་ *voces contractæ*, mots abrégés; ¶་སྦྱོར་གྱི་སྨན་བཅོས་ བོད་ཀྱི་¶འི་སྨན་བཅོས་ *tituli 2 dictionar. thibetan.*, titres de deux dictionnaires thibétains.

བརྡ་གག *Spurius*, bâtard. (?)

བརྡབ་ *fut. vi* རྡེབ་པར་ *vulg. Percutiendo excutere*, épousseter; མལ་ཆ་¶་ *lectum excutiam*, j'épousseterai le lit.

བརྡར་ *fut. vi* རྡར་ *Acuam*, j'aiguiserai; ¶་བྱའི་གྲི་...མཚོན་ཆ་, *vulg.* གྲི་མཚོན་ཆ་¶་ འོང་ *culter, arma acuenda*, couteau, armes à aiguiser; ¶་རྡོ་ *lapis ad acuend.*, pierre à aiguiser; ཁ་¶་ *os, verba acuam, verba mordacia dicam*, je dirai des paroles mordantes; སོ་¶་ *dentibus stridebo*, je grincerai des dents. *(Vulg. vid.* རྡར་)

བརྡར་ཤ་ *(J.) Nervi*, les nerfs; ¶་¶་གཅོད་པ་ རྩ་གཅོད་པ་ *nervos secare, i. e. accurate examinare*, couper les nerfs, c.-à-d. examiner avec soin; རང་གི་སེམས་¶་¶་ཆོད་ *studio habere, propriam conscientiam examinare*, s'appliquer à, s'examiner.

བརྡར་ *pro* བརྡ་རུ་ *v.* ལ་ *In signum, pro sig.*, comme signe; ¶་བརྗོད་ *v.* བཤད་ *symbolice, in parabolis loqui*, parler en figures.

བརྡལ་ *fut. vi* རྡལ་བར་ *Spargam, extendam*, je répandrai, étendrai; ཉི་ལ་...མེ་ལ་¶་ *ad solem, ignem extendam*, j'étendrai au soleil, devant le feu; ཆལ་མར་¶་ནས་ བརྡལ་ཞིང་བརྡེག་ *tapetem humi extensum excutere et verberare*, battre un tapis étendu à terre.

བརྡུ་དྲག་ *Spurius*, bâtard. (?)

བརྡུང་ *fut. et* བརྡུངས་ *præt. vi* རྡུང་བར་ *Verberare*, frapper; ¶་བདག་ *mortarium*, mortier.

བརྡུམ་ *præt. vi* རྡུམ་ ལག་...ཀང་¶་ *Manu, pede mutilatus (vulg.)*, estropié du pied, de la main.

བརྡལ་ *Spargere, extendere*, répandre, étendre; *(J.) decipere, vibrare*, tromper, brandir.

བརྡེག་ *fut. et* བརྡེགས་ *præt. vi* རྡེག་པར་ A=R རྒྱབ་ *Verberare*, frapper; ¶་འཆོག་ *verberare et perforare*, transpercer.

བརྡོག་འཆོས་ *Labi*, tomber, glisser.

བརྡོལ་ *fut. vi* རྡོལ་བར་ *et* ¶་བར་ *vulg. Germinare, nasci*, germer, naitre; ཐོག་¶་ བསྐྱང་རིད་ *cerealia germin.*, les céréales poussent; སྨྲ་¶་ *delirium*, délire; ¶་གཏམ་ *deliramenta*, paroles prononcées dans le délire.

བལྡག་ *fut. et* བལྡགས་ *præt. vi* ལྡག་ *vulg. Lambere*, lécher.

བལྡད་ *fut. vi* ལྡད་ *Mandere*, mâcher; ལོག་¶་ *ruminatio, ruminare*, ruminer.

བལྡབ་ *fut. et* བལྡབས་ *præt. vi* ལྡབ་པར་ *Repetere*, répéter; ཡང་ཡང་¶་ *iterum atque iterum repetam*, je le dirai et redirai.

བལྡེག་ *In altum elevare, attollere*, élever en l'air.

བསྡད་ *vulg. fut. præt. vi* སྡོད་པར་ *Sedere, habitare, expectare, manere, quiescere*, êtreassis, habiter, attendre, se reposer; ¶་ཡ་ *cohabitans, consors, uxor*, qui demeure avec, épouse; *(in E.* བསྡད་ *et in Sik.* སྡོད་ *adhibentur in omni casu.)*

བསྡམ་ *fut. et* བསྡམས་ *præt. vi* སྡམ་ *v.* སྡོམ་པར་ *vulg. Ligare, sese obligare*, lier, s'obliger à.

བསྡི་བ་ *pro* བསྡིག་ *(vid. seq.)*

བསྡིག་ བསྡིགས་པ་=སྡིགས་པ་ *Minæ, minitari*, menaces, menacer.

བསྡུ་ ¶་བར་ *vulg. præt.* བསྡུས་ *Colligere, congregare, breviare* (བསྡུ་ *est etiam fut. vi* སྡུད་པར་ = འདུ་བར་) rassembler, abréger; བསྡུས་ཡིག་ *scriptum abbreviatum, compendium*, résumé d'un livre; བསྡུས་པ་ *paululum*, un peu.

བསྡུད་ ¶་པར་=སྡུད་པར་=འདུ་བར་=བསྡུ་བར་ *vulg. Colligere, congregare, unire, condensare*, réunir, rassembler, résumer; དབང་¶་ *potestatem colligere, gubernare (vulg. Sik.)*, réunir le pouvoir, gouverner.

བསྡུམ་ *fut. et* བསྡུམས་ *præt. vi* སྡུམ་པར་ *vulg. Conciliare, concordes facere*, réconcilier, faire accorder; དགྲ་བོ་¶་པར་བྱེད་ *inimicos reconciliare*, réconcilier des ennemis.

བསྡུར་ ¶་བྱ་ *fut. vi* སྡུར་ *vulg. Comparare, comparandus*, comparer; ¶་བྱའི་སྐྱོན་ཡོན་ *defectus et dotes comp.*, comp. les défauts et les qualités; བཟང་ངན་"་དགེ་སྡིག་¶་ *bonum et malum, virtutes et vitia inter se conferre*, comp. le bien et le mal, le vice et la vertu.

བསྡུས་ *præt. vi* བསྡུ་ *vulg. Collectus, breviatus*, réuni, abrégé; ¶་འཛོམས་ *compressione*

obrutus (pars inferni calidi), comprimé, pilé; ཉུང་¶་བྱེད་ *paululum breviare*, abréger un peu.

བསྙེབ་ ¶་པར་ *præt.* བསྙེབས་=སྙེབ་པར་ *Miscere, unire, cambire*, mêler, unir, échanger; ¶་པ་ *mixtio, etc.*, union, etc.; གྲོགས་དང་བསྙོངས་¶་ *cum amicis, sociis uniri, sociari*, s'associer avec des amis; ནོར་¶་ *bona commutare*, échanger des biens.

བསྙོ་ ¶་བར་ *præt.* བསྙོས་=སྙོ་བར་ *cujus est etiam fut. Sortiri, periculo committere*, exposer au péril, au hazard.

བསྙོག་ བསྙོགས་པར་ *Aggregare, componere, præparare*, réunir, composer, préparer; ཉེར་¶་ *aggregare*, réunir. *(Sec. Lexic.* = སྔོན་འགྲོ་ *præire*, précéder; =འགོ་¶་ *ducere*, conduire; སྣ་ཐག་¶་ *fune ad nasum alligato ducere*, conduire avec une corde attachée au nez.)

བསྙོང་ *fut et* བསྙོངས་ *præt.* vi སྙོང་མར་ *Sociare, aptare, unire*, associer, faire joindre, unir.

བསྙོམ་ *fut. et* བསྙོམས་ *præt.* vi སྙོམ་པར་ *vulg. Ligare, sese obligare*, lier, s'obliger à faire; ¶་བྱའི་གྲངས་ *numeri addendi simul*, nombres à additionner; ཚུར་བསྙོམས་པའི་དགྲ་བོ་ *inimicus reconciliatus*, ennemi réconcilié.

བསྙོས་ *præt.* vi སྙོ་བར་ *Sorti, periculo commissus*, exposé au danger.

ན

Cette lettre se prononce *na*.

ན་ *12a littera alphab., in seriebus, numerale = 12*, 12e lettre de l'alphab., dans les séries de nombres, vaut 12.

ན་ *(vulg.) præpos. 1° Locus: ubi, in, hic*, dans, ici; ཁྱིམ་…མདོ་སྡེ་…ཡུལ་¶་ *in domo, libro, regione*. dans la maison, le livre, le pays; ན་ *v.* ཨ་¶་བཞག་…ཤོག་…འདུག་ *hic pone, sede, huc veni*, place, assieds-toi, viens ici; སྒམ་ *v.* སྒྲོམ་¶་བཙུག་ *in capsa ponere*, mettre dans la caisse; སེམས་ *v.* ཐུགས་¶་ *in mente, corde*, dans l'esprit, le cœur.

2° Si agatur de tempore: In, quando, en, quand; དུས་གཅིག་¶་ *in uno, eodem tempore*, en un même temps; དུས་ལ་བབ་¶་ *quando tempus advenerit*, quand

le temps sera venu; ཆི་ཐོས་¶་ *quando mortuus fuit*, quand il fut mort.

5° *vulg. indicat conditionem* =གལ་ཏེ་ *v.g.* ཁྱོད་འོང་ན་ངས་སེམས་དགའ་ *si veneris, lætabor*, si vous venez, je serai content; འདི་འདྲ་བྱས་ན་ *si ita feceris*, si vous le faites. *(In libris conditio sic exprimitur:* གལ་ཏེ་...ན་ *v.g.* གལ་ཏེ་བཤད་ན་ *si dixeris*, si vous le dites.)

4° *Quandoque* ན་ *signif. quia, ut*, parce-que, à cause; རྒྱུ་དེ་¶་ *propter istam causam, propterea*, c'est pourquoi; ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་¶་ *cur, propter quamnam causam?* pourquoi? བཤད་བས་¶་ *quia dixit*, parce qu'il a dit.

ན་ ¶་ཚོད་ ¶་སོ་ *Tempus, ætas*, temps, âge; ¶་མཉམ་ *v.* འདྲ་ *v.* ཟླ་= *vulg.* ལོ་མཉམ་ *ejusdem ætatis, contemporaneus*, de même âge, de même époque; ¶་ཆུང་ *ætas parva, juvenis*, jeune; ¶་ཚོད་ཆེ་ *v.* རྒན་ *ætate provectus, senex*, âgé, vieux; ¶་ཚོད་ཀྱི་རིམ་པ་ *series, ordo ætatum*, la série des âges.

ན་ *(vulg.)* ¶་བར་ ¶་ཟུད་ *vulg. E.*, ¶་བོ་མེ་ *(vulg. Sik.) Ægrotare*, être malade; ¶་བ་, *vulg. E.* ནད་གཞི་ *morbus*, maladie; ¶་མཁན་=ནད་པ་ *ægrotans homo*, un malade; ¶་ཚ་=འཁྲུག་ནད་ *morbus a calore productus, violentus*, maladie de chaleur, violente; ¶་བར་འགྱུར་, *vulg.* ¶་འགྲོ་ *ægrotare*, devenir malade; ¶་འོང་ *ægrotabit*, deviendra malade; མ་¶(འོ་) *non ægroto*, je ne suis pas malade; སོ་...མགོ་...ལྟོ་བ་ *v.* པོ་¶་ *dentes, caput, venter ægrot., dolent*, les dents, la tête, le ventre sont malades; ¶་ཟུག་ *morbus et dolor*, maladie et douleur; གདུང་སོ་¶་ *graviter ægrotare*, être dangereusement malade. *(Vid.* ནད་)

ན་ཀུ་ *(S)*=གྲོག་ཚང་ *Formicarum caverna*, nid de fourmis.

ན་ཀུ་ལ་ *Nom. instrumenti musici*, nom d'un instrument de musique.

ན་ཀྲ་ཉ་མེད་ *ep. pro* ཆུ་སྲིན་ *et pro* ཀུ་མི་རྡ་ར་ *(S) Monstrum marinum pisces edens. crocodilus*, monstre marin, crocodile.

ན་ག་ *(S.)*=ཀླུ་ *Tellurus, serpens naga*, les naga, serpent.

ན་ཏ་ *(S)*=སྡོང་པོ་ *Truncus arboris, stipes plantæ*, tronc d'arbre, tige de plante.

ནཱ་ཐ་ *(S)*=མགོན་པོ་ *Protector, patronus*, protecteur, patron.

ན་ཐང་ *(J.)* ན་ཁ་=ནེ་ ནེ་ཐང་ *Planities herbosa*, prairie.

ན་ནིང་ *pro* ན་སྔིང *Tempus, annus præteritus*, le passé, l'an dernier; ¶་¶་བར་ཚད་ *usque ad annum præteritum*, jusqu'à l'an dernier.

ན་བུན་ ན་ཙུན་ *Nebula atra, nimbus,* gros nuage noir; ¶·¶·ཅན་ *caliginosus, nimbosus,* nuageux; *(J.)* བྱིན་རླབས་ཀྱི་¶·¶· *benedictionum cumulus (a flood, a cloud of blessings),* un amas de bénédictions.

ན་མ་ *v.* མོ་ *(S)* = ཕྱག་འཚལ་ *Salutare, honorare,* saluer, honorer.

ན་ཚོད་ *vid.* ན་ *Tempus, ætas,* temps, âge.

ན་ཞ=དགོད་=གད་མོ་ *Risus,* le rire.

ན་བཟའ་ *vulg. hon. pro* ཀོས་ *Vestimentum,* habit; ¶·¶·གྱོན་ *v.* གསོལ་ *v.* བཞེས་ *vestes induere,* mettre ses habits; ¶·¶·འབུད་ *v. vulg.* ཕུད་ *vestes exuere,* les ôter; ¶·¶·དམ་པ་ ཆོས་¶·¶· *vestes sacræ (vox cath.),* vêtements sacrés.

ན་ཙུན་=*vid. sup.* ན་བུན་ *Nebula atra,* gros nuage noir.

ན་ར་ *(S) syn. pro Homine, viro in genere,* l'homme en général; ན་རི་ *(S) syn. pro muliere in genere,* la femme en général.

ན་ར་ *(S)* = ཡང་མར *Leviter, facile,* légèrement, facilement.

ན་ར་གཉི་ *(S)*=གོས་ *Vestimentum,* habit.

ན་ར་ཛ་ན་ *(S) Nom. urbis in India,* nom d'une ville indienne.

ན་ར་ཡ་ཎ་ *(S) ep. pro* ཁྱབ་འཇུག་, épith. de Vishnou.

ན་རག་ *(S) Infernus,* l'enfer.

ན་རམ་ *Planta medicin.,* (J.) polygonum viviparum.

ན་རི་ཀེ་ལ་ *(S) Nux cacao,* amande de cacao.

ན་རེ་ *postpos.* = *vulg.* ཟེར་རེད་ *Dicitur, sic dixit,* dit-on, a dit; དཔོན་གྱིས་¶·¶· *dux sic dixit,* le chef a dit ainsi.

ན་རོ་ 4us *accentus seu vocalis, superponitur litteris et scribitur* ‿. *Pronunt. o, ou, ö,* voyelle o. ou, eu.

ནཪོ་ *Nom. propr. cujusdam lamæ,* nom propre d'un lama.

ན་རོ་འཛིན་ = ན་རོའི་སེམས་འཛིན་གྱི་ལྕགས་སྒྲག་ *9 circuli ferrei conjuncti (sinice: Kioù-liên-houân),* les 9 cercles de fer unis.

ན་ལི་ *(S) Stipes florum,* tige des fleurs.

ན་ལེ་ཤག་ *Quædam medicina acida,* nom d'une médecine acide.

ན་ལེནྡ་ *Nom. monasterii Magadha,* nom de monastère.

ན་སྦུ་ཤ་ *(S)*=དུང་ *Concha,* conque.

ན་སོ་= *et vid.* ན་ ན་ཚོད་ *Tempus, ætas,* temps, âge.

ནག་ ¶·པོ་ ¶·ནག་ *(E.), Sik.* ¶·ཀོ་ *vulg. (in sensu naturali, physico) Niger, color obscurus,* noir, couleur sombre; ¶·པ་(ཉིད་) *nigredo,* noirceur; ¶·གོ་ ¶·¶·ཡིན་ *niger est,* est noir; ¶·¶·འགྱུར་ *v. vulg.* འགྲོ་ *nigrescere,* noircir; ¶·¶·བྱེད་ *nig.*

facere, rendre noir; ནམ་¶་ *nox*, la nuit; མུན་¶་ *tenebræ*, les ténèbres; རས་¶་ *tela nigra*, toile noire; སྔོ་¶་ *cæruleo-obscurus*, bleu foncé; དམར་¶་ *rubeo-obscurus*, rouge sombre; དམ་¶་ *sic vocantur molossi nigri pascuorum*, gros dogues noirs des pâturages; ¶་ཚགས་ v. ཕྱུགས་ *armenta nigra in genere, et boves yak in particulari*, gros bétail en général; རྒྱ་¶་ *sinensis populus, Sinæ*, le peuple chinois, la Chine; ¶་རྩིས་ *astronomia Sinensium*, astronomie chinoise; ¶་པོ་ *Siwa;* ¶་མོ་ Kali, Uma.

ནག་ *(in sensu morali) Malus, vilis, pravæ qualitatis*, mauvais, vil, de mauvaise qualité; ¶་གྲོག་ *segetes inferioris qualitatis*, céréales de qualité infér. c.-à-d. le sarrasin, le maïs, le millet; *(per oppos. ad* དཀར་གྲོག་ *segetes superioris qualit. i. e. hordeum, frumentum, oriza*, céréales de 1re qualité, c.-à-d. l'orge, le blé, le riz;) ཆེན་པོ་དང་¶་ *patricii et plebeii*, les nobles et les plébéiens; སེམས་¶་¶་ *anima mala, perversa*, âme perverse; ¶་ཆུ་ *aqua mala, insalubris (nom. pr. multorum rivorum et locorum)*, eaux noires, mauvaises; ¶་ནག་ཅན་ *nigerrimus, pessimus*, très noir, très mauvais; ¶་ཕྱོགས་ *pars ultima, obscura lunæ, dæmones*, lune décroissante, les démons; *(per oppos. ad* དཀར་ཕྱོགས་ *1a pars, pars lucida lunæ, boni genii*, lune croissante, les bons génies).

ནག་པ་ *13a Stella zodiaci (in Virgine)*, la 13e étoile du zodiaque, *cuj. syn. est:* བྱིའུ་བརྒྱད་ལྡན་མ་ *8 aviculas continens*, qui contient 8 petits oiseaux.

ནག་ལྡན་ *pro* ཉག་ལྡན་ *Sagitta*, flèche.

ནག་མི་ མི་རྒོད་ *Homo sylvestris, pilis carens, cum facie humana et corpore suillo*, homme sauvage, sans poils, à face humaine et au corps de porc.

ནག་ཚུར་ *v.* མཚུར་ *Substantia mineralis nigra, in tinctura adhibita*, substance minérale noire, en usage dans la teinture.

ནག་ཟླ་ *3a Luna*, 3e lune.

ནག་ཤ་ *(J.) Citrea arbor (in Sik. kieu pé)*, citronnier.

ནག་དང་ *Nom. regionis et tribus, ad occid. districtus* རྫ་ཡུལ་ *et N.-E. provinciæ Assam*, nom de pays et tribu, les Abords, au N.-E. d'Assam.

ནགས་ ¶་པ་ *vulg. E., v.* ས་ *v.* འཛོང་ *v.* ཚལ་ *vulg. Sik., v.* ལྗོང་ *v.* ཚགས་ *Sylva*, forêt; (ནགས་ *quandoq. significat arbor)*, arbre; ¶་ཚལ་ *v.* ལྡིངས་ *arboretum, nemus*, bosquet, petit bois; ¶་ཐུག་པོ་ *v.* སྟུག་པོ་ *magna, densa sylva*, grande

forêt, forêt dense; ¶་སྟུག་ ¶་བོ་གསལ་ སྤོ་ *sylva non densa, sparsa*, forêt en clairières; ¶་སྲུང་(པ་) *custos syl.*, garde forestier; ¶་(གྱི་)ལྷ་ *genius syl.*, génie des bois; ¶་སུ་གནས་པ་ *v.* སྤྱོད་ *in syl. vivens, ep. pro* རི་དྭགས་ *fera*, vivant dans les forêts, les bêtes sauvages; ¶་ན་འབོད་ *in syl. clamans, ep. pro cucullo*, qui crie dans les bois, le coucou; ¶་ཚལ་དགའ་ *syl. amans, ep. pro elephante*, qui aime les forêts, l'éléphant. *Syn. pro* ནགས་པ་ *sunt:* འབྲོག་ དགོན་པ་ དབེན་པ་ *v.* ས་ *v.* འཛེན་ དགོན་པ་ཆེན་པོ་ *solitudo, desertum*, solitude, désert; དྲང་སྲོང་ *v.* དཀའ་ཐུབ་གནས་ *eremitarum, pœnitentium habitatio*, lieu où habitent les ermites, les pénitents; བསྟི་གནས་ *habitatio tranquilla*, demeure tranquille. *(Vid. alia syn. ad* ཚལ་)

ནང་ *(vulg. E.) Pars interior, in*, l'intérieur, dans; ¶་གི་ *adj., interior*, intérieur; ནང་ ¶་ན་ *v.* ལ་ *v.* དུ་ *in, intus*, dans, dedans; ¶་ནས་ *ab intus*, du dedans; ¶་མི་ *v.* ཟ་ *v.* གཟན་ *domestici, familiares*, les gens de la famille; ¶་ཟུན་ A=R བྲན་གཡོག་ *servi*, les domestiques; ¶་གདམས་ཕྱི་ལ་སྤེལ་ *v.* གཏོང་ *verbum interius, i. e. cogitationem, foris proferre*, exprimer sa pensée; ¶་ཆ་ *v.* འཁྲོལ་ *viscera interiora, intestina*, les intestins, les viscères intérieurs; མི་ཐམས་ཅད་¶་ ན་ *v.* ནས་ *inter omnes homines*, entre tous les hommes.

ནང་ *in sensu moral. Intrinsecus, orthodoxus*, intérieur, orthodoxe; *(per oppos. ad* ཕྱི་ ཕྱི་རོལ་ *heterodoxus*, hétérodoxe); ¶་(པའི་)ཆོས་ *religio interior, orthod., buddhistica*, la religion bouddhique; ¶་པ་ *qui sequitur religionem orth., buddhistar.*, un bouddhiste; ¶་དོན་ *sensus inter., abstractus, mysticus*, sens caché, mystique; ¶་དོན་གྱི་རིག་པ་ *theologiæ scientia*, théologie bouddhique; ¶་དོན་པ་ *theologus*, théologien; ¶་དོན་གྱི་གསུང་རབ་ *dogmata sublimia theologiæ*, les principes sublimes de la théologie; ¶་དོན་ལ་མཁས་པ་ *v.* རབ་འབྱམས་པ་ *peritus doctor in theol.*, grand docteur en théologie.

ནང་ ¶་མ་ ¶་མོ་ *vulg. Matutinum*, le matin; ¶་པར་ *mane*, au matin.

ནངས་ ¶་ཉིན་ *E.* ¶་ཚེ་ *Sik.* ¶་པར་ *Perendie*, après-demain; ¶་ཀྱི་ A = R སྔོན་གྱི་ *anterior, prior*, antérieur.

ནངས་ A=R ལངས་ *Elevatus*, élevé.

ནད་ ¶་གཞི་ *vulg.*, ¶་ཟུ་ *v.* གུ་ ན་བ་ *Morbus*,

maladie ; ¶་རིགས་སུམ་བརྒྱ་དྲུག་བཅུ་ *360 species morbor.*, les 360 espèces de maladies ; ¶་འགོ་ *v.* རིམས་ འགོ་¶ *morb. contagiosus*, maladie contagieuse, épidémique ; ¶་ཆེན་= *vulg.* འབྲུམ་པ་ la variole ; རྒྱ་¶་ *syphilis;* ¶་པ་ *Sik.* ན་ པོ་ ན་མཁན་ *homo ægrotus*, un malade ; ¶་མེད་(པ་) *sine morbo, sanus*, bien portant ; ¶་ལོག་རྒྱབ་ *in eumdem morbum incidere*, rechute dans la même maladie ; ¶་(ཀྱི་)རྟགས་ *morbi signa prænuntia*, symptômes d'une maladie ; ¶་རྟགས་ *v. vulg.* ལྟ་ *m. examinare*, l'examiner ; ¶་(གཞི་)གསོ་ *v.* འཚོ་ *v.* སེལ་ *v.* བསལ་ *v.* གཉེན་ *m. curare*, la guérir, *ep. pro* སྨན་ *medicina*, médecine ; ¶་གཞོམ་ *vulg. Sik. v.* འཇོམ་ *incantator vel incantatrix ad domandos morbos sortibus*, sorcier qui conjure les maladies : འབྱུང་འཁྲུག་¶་ *m. violentus, ab elementorum turbatione causatus*, maladie violente causée par le trouble des éléments corporels ; སྙིང་¶་བཟུང་ *ægro corde sumere, odisse*, haïr ; ཤི(འི་)¶་ *morb. lethalis*, maladie mortelle. *Syn. pro* ནད་ *sunt :* འདུ་བ་ སྣོ་¶་ ¶་ཚ་ མི་བདེ་ *(vid. in proprio loco.)*

ནན་ *Pressio, necessitas, urgens, instans*, nécessité, presse, urgent ; ¶་གྱིས་ ¶་ཏུར་ ¶་ཐུར་ ¶་ཏུར་ A=R ¶་ཏན་ *necessario, vi, multum*, nécessairement, d'une manière pressante ; ¶་གྱིས་ཞུ་ *instanter petere*, prier avec instance ; ¶་ཏན་བཟང་ *valde bonus*, très bon ; ¶་ཆགས་ *vulg. E.* ཏན་ཏན་ *certe*, certainement ; ཏན་ཏན་ཡིན་ *certum est*, c'est certain ; ¶་ཆགས་ཟེར་ *ut certum proferre*, dire comme certain.

ནན་ད་ཀ་ཁ་ *(S)*=ཤོག་གུ་ *Papyrus*, papier.

ནབས་སོ་ *6ª Stella zodiaci (in Geminis)*, nom d'une étoile, *cuj. syn. sunt :* སྦྱིན་མའི་ ལྷ་མོ་ *dea data*, déesse donnée ; ཤྲ་ཀུ་ མ་ རྒྱལ་སྟོད་ autres noms de la même étoile.

ནམ་ *vulg. post fin.* ན་ *signum interrog. vel dubii. V. g.* ཡིན་¶་ *estne ?* est-ce ? བདེན་¶་ *estne verum ?* est-ce vrai ? *(In isto casu* ན་ *vix, vel potius, non auditur in loquela vulg. Sik.)*

ནམ་ *vulg. Quando, quando ?* quand, quand ? environ ; ¶་ཙམ་ *v.* ཚོད་ *circiter quando*, environ au temps ; ¶་སླེབས་ *v.* ཕེབས་ བྱུང་ *quando advenit, quandonam advenit ?* quand il arriva, quand est-il arrivé ? ¶་ཤི་སོང་འདུག་ *Sik. quando morietur*, quand il mourra.

ནམ་ཡང་(དུ་) *vulg. Sik.*, ¶་ཞར་ གཞར་ཡང་

Semper, perpetuo, toujours, perpétuellement; ¶་¶་སྡོད་ *semper habitat*, il habite toujours; ¶་ཡང་ཡོད་པ་ *semper existens, æternus*, éternel; ¶་ཡང་འདི་འདྲ་བྱེད་ *v.* བཟོ་ *sic semper fac*, fais toujours ainsi; *et cum negatione signif. nunquam*, jamais; ¶་¶་མི་ཤེས་སོ་ *ne unquam scivi*, je n'ai jamais su; ¶་¶་མ་བཟོ་ *nunquam fac*, ne fais jamais; ¶་བཞུག་ ¶་འཇོག་ *semper durans* = གཏན་ *firmus*, qui dure toujours, stable.

ནམ་ *(vulg.) pro* མཚན་མོ་ ¶་ནག་ *vulg. Sik. Nox*, nuit; ¶་སྲོད་ *1ª pars noctis*, la 1re partie de la nuit; ¶་ཕྱེད་ *Sik.*, ¶་དབུས་ ¶་གུང་ *vulg. E., media nox*, minuit; ¶་སྨད་ *2ª pars noctis*, 2e partie de la nuit; ¶་སེལ་ *v.* བསལ་ *vulg.*, *v.* ལངས་ *nox dissipata, aurora*, l'aurore, *cuj. syn. sunt:* སལ་དུས་ཞོག་པ་ *mane*, le matin; ཉིན་མོའི་སྒོ་ *porta diei*, la porte du jour; རབ་རིབ་སེལ་ *tenebræ dissipantur*, les ténèbres se dissipent; ངང་པོ་གསལ་བ་ *primo lucens*, première lueur; ¶་སེལ་གྱི་སྐར་མ་ *stella matutina, Venus*, l'étoile du matin; ¶་མཚན་ *v.* ནམ་ལ་ཤོག་...སོང་ *ad noctem veni, vade*, viens, va à la nuit; ¶་སྲོད་ *v.* ཇུས་ *crepusculum*, crépuscule; ¶་ཚོད་ *vigiliæ noctis*, les veilles de nuit; ¶ཚོད་འཛིན་ *vigilias noctis assumere, ep. pro passere*, monter les gardes de nuit, le passereau.

ནམ་མཁའ་ ནམཁའ་ *(vulg.) Aer, supernum spatium vel vacuum, firmamentum*, l'air, les espaces supérieurs, le ciel; ¶་མཁར་ *pro* ¶་མཁའ་ལ་ *in aere, cælo*, dans l'air, au ciel; ¶་¶འི་མདོག་ *cæli color, cæruleus*, couleur bleu de ciel; ¶་¶འི་ཀློང་ *v.* དབྱིངས་ *immensitas, vacuum cæli*, l'immensité, le vide céleste; (¶་)¶་ལྡིང་ མཁའ་ལྡིང་ *aquila, avis Vishnu*, l'aigle, oiseau de Vishnou; ¶་¶འི་སྒྲ་ཆེན་ *cæli, aeris magnus sonitus, ep. pro tonitru*, le grand bruit céleste, le tonnerre; ¶་¶འི་ནོར་བུ་ *cæli gemma, ep. pro sole*, la pierre précieuse du ciel, le soleil; ¶་¶འི་ཆུ་བོ་ *v.* གང་ང་ *flumen cæli*, fleuve céleste; ¶་¶འི་རྟ་ *equus cælestis, avis*, cheval de l'air, c.-à-d. l'oiseau; ¶་¶འི་སྐྲ་ཅན་ *capillos aereos habens, ep. pro* དབང་ཕྱུག་, Siwa, aux cheveux aériens; ¶་¶འི་སྲོག་ *vita cæli, ep. pro vento et deo venti*, la vie du ciel, c.-à-d. le vent et le dieu du vent; ¶་¶འི་གླང་པོ་ *elephas cæli*, l'éléphant céleste; *et* ¶་¶འི་རྒྱན་ *ornamentum cæli*, ornement du ciel; *et* ¶་¶འི་གླིང་ *locus cælestis*, pays céleste; *et* ¶་¶འི་དུ་

བ་ *fumus cœli*, fumée du ciel; *et* ཀ་ཀའི་ ད་ལ་ལ་ *fax cœli*, flambeau du ciel, 5 *epith. pro nubibus*, 5 épith. des nuages. *Syn. pro* ནམ་མཁའ་ *sunt:* ལྷ་...ཀླུང་... སྤྲིན་...བྱ་...རྒྱུ་སྐར་ལམ་ *spirituum, venti, nubium, avium, astrorum cœlestis via*, voie céleste des esprits, du vent, des nuages, des oiseaux, des astres; ཁྱབ་ འཇུག་གནས་ *habitatio dii Wishnu*, demeure de Vishnou; རོལ་(མོའི་)གནས་ *harmoniæ locus*, lieu d'harmonie; མྱ་ མེད་གནས་ *habitatio sine tristitia*, demeure exempte de tristesse; མཐའ་མེད་ *absque limite*, sans limite; ཀུན་གསལ་ *omnia illuminans*, qui éclaire tout; སྒྲ་སྒྲོག་ *crepitans*, bruyant; ཀུན་ཁྱབ་ *cuncta complectens*, comprenant tout; ལུས་མེད་ *sine corpore*, incorporel; མྱུར་ ཁྱབ་ *celeriter penetrans*, qui pénètre rapidement; རྒྱས་བྱེད་ *abundantiam faciens*, qui rend abondant; བར་སྣང་ གནས་ *cœlum intermedium*, ciel moyen; ལྷས་བརྩིགས་ *a geniis superstructum*, construit par les génies; ཀུན་ཁེབས་ *omnia cooperiens*, couvrant tout; ལྷའི་རྫིང་རིང་ *geniorum magnum stagnum*, lac des génies; ཤེལ་ལམ་ *via cristallina*, voie de cristal; གནམ་དཀར་ *meridianum*, méridien; ཆུ་སྲོག་ *aquarum vita*, vie des eaux; རྟག་སྡོད་ *semper manens, perpetuus*, perpétuel; ཆུ་མཐོང་ *aquam videns, aspiciens*, regardant l'eau.

ནམ་གྲུ་ 26ᵃ *Stella zodiaci*, nom d'étoil: *cuj. syn. est:* རྒྱས་བྱེད་ *abundantem reddens*, rendant abondant.

ནམ་ཚོད་=སྐྲག་རུས་ *Os quoddam in corpore*, nom d'un os.

ནམ་ཟླ་ *Tempestas*, saison; ཀ་ཀ་དུས་བཞི་ *4 anni tempora*, les quatre saisons; དབྱར་ཀ་ཀ་ *tempus æstivum*, l'été.

ནམ་སོ་=ནབས་སོ་ *(J.)* 6ᵃ *Stella zodiaci*, nom d'étoile.

ནར་མ་ ཀ་ནར་ *(J.) Continuus, sine intermissione (vid. J. dict. p. 304.)* continu, sans interruption.

ནར་མོ་ ཀ་ནར་པོ་ *(J.) Oblongus*, oblong; ཁ་ཀ་ཅན་ *rectangularis forma*, rectangulaire; གྲུ་ཀ་ཅན་ *rhombus*, rhombe.

ནལ་ *Nom. gemmæ*, nom d'une pierre précieuse.

ནལ་ ཀ་མ་ *Incestum*, inceste; ཀ་གྲིབ་ *contaminatio ex incesto*, la souillure de l'inceste; *(J. pollutio)* ཀ་བུག་ *spurius filius*, fils bâtard. *(See. Lexic.* ནལ་= བཅོག་ཀ་ ཁྲི་ཤོག་གཉིས་རུས་པ་གཅིག་པ་ *indicans coitionis actus in genere, et matrimonium inter consanguineos.*

ནབ་ཏྲི་ *(J.) Nom. arboris venenosæ*, nom d'un arbre vénéneux.

ནས་ *(vulg. ubique)* (=ལས་ *vulg. Sik.*) *Postpos. e, ex, a, ab, postquam*, de, d'où, après, ensuite; ལྷ་ས་¶་རྒྱ་ནག་ལ་ *a Lhassa ad Sinas*, de Lhassa en Chine; ཁྱོད་ག་¶་ཡོང་ *unde venis?* d'où viens-tu? དེ་¶་ *deinde*, ensuite; ཞག་བརྒྱད་¶་ *ab 8 noctibus, diebus*, depuis huit nuits, huit jours; བཤད་ *v.* ལབ་¶་ *cum dixisset*, quand il eut dit.

ནས་ *quandoq. sed raro adhibetur pro instrum. casu. v. g.* ལག་པ་¶་རྡུང་ *manu ferire*, frapper avec la main; སོ་སོ་¶་ *ab unoquoque*, par chacun.

ནས་ *(vulg.) Hordeum (sinice tsin ko)*, orge; ¶་ཕྱེ་ *Sik.*, ཙམ་པ་ *E. farina hordei*, farine d'orge; ¶་དཀར་…སྔོ་…ནག་ *hord. album, cæruleum, nigrum*, orge blanche, bleue, noire; དྲུག་ཅུ་¶་ *hord. 60 diebus maturescens*, orge qui mûrit en 60 jours; *alia species flava et præcox vocatur* ཀ་རུ་ autre espèce jaune et précoce; *hordeum comprehenditur inter* དཀར་ཕྲོག་ *cereal. 1æ qualit. et est principalis Thibetanorum cibus*, céréale de 1re qualité, nourriture principale des Thibétains.

ནི་ *In seriebus, numerale = 42*, dans les séries de nombres, vaut 42.

ནི་ *partic. addititia et emphatica nominativi, Quoad, scilicet, ipse*, quant à, à savoir, même; ཁྱོད་¶་ *tu, quoad te*, toi, quant à toi; *(non adhibetur in lingua vulg.)*

ནི་ལ་ ནིའལ་ *(S) = thib.* རམས་ *Indigo*, indigo.

ནིམ་ *Nom. plantæ*, margousier, *(J.) melia azedaracha (sinice hoû-liên)*.

ནིཥྐ་ཀ་ཡ་ *(S)*=ཡོངས་སྐུ་ *abbrev. pro* ཡོངས་སྤྱོད་རྫོགས་པའི་སྐུ་ *Remuneratio pro adimpleta conditione perfectionis*, récompense de ceux qui ont rempli les conditions de la perfection. (Schl.)

ནིའུ་ཡོལ་ *10a luna sinica*, 10e lune chinoise.

ནུ་ *In seriebus, numerale = 72*, dans les séries de nombres, vaut 72.

ནུ་ ¶་མ་ *(vulg.)* ཆབ་¶་ པི་པི་ *Mamma*, mamelle; ¶་སོར་ *v.* རྟེ་ *v.* རྟོག་ *papilla mam.*, son mamelon; ¶་ལྡན་ mammifère; ¶་མེད་ *sine mam.*, sans mamelles; ¶་རྒྱས་ *m. plena, abundans*, mam. pleine; ¶་ཞོ་ *lac*, lait; ¶་མ་འཐུང་ *v.* འཇིབ་ *lac sugere*, sucer le lait; ¶་¶་སྣུན་ *v.* བླུད་ *v.* བཞོ་ *mulgere*, traire; ¶་¶་བླུད་ *lactare*, allaiter; ¶་¶་བཅོད་ *v. vulg.* བཅད་ *ablactare*, sevrer; ཨ་¶་ ¶་བ་པོ་ *m.* མོ་ *f.*, *infans sugens*, enfant à la mamelle. *Syn. pro* ནུ་མ་ *sunt:* བྲང་སྐྱེས་ *in pectore nata*, née sur la poitrine; བཙུད་ *v.* འོ་

མ་འཛིན་ *humorem, lac continens,* contenant le lait; *(S)* ཡོ་དྷཱ་ར་

ཉུ་ ¶་བར་ *præt. imp.* ཉུས་ *Lactare,* allaiter.

ཉུ་བོ་ *Frater natu minor,* frère cadet; ཉུ་མོ་ ནོ་མོ་ *soror natu minor,* jeune sœur; *syn. sunt:* ཕྲུས་ *v.* རྗེས་ *v.* རྟིང་ *v.* གཞོན་སྐྱེས་ *recenter, postea natus,* puîné; གཅུང་པོ་ *frater minor,* jeune frère.

ཉུད་ ¶་པར་=ཉུ་བར་ *Lactare,* allaiter.

ཉུབ་ ¶་ཕྱོགས་ *(vulg.) Occidens,* l'occident; ¶་ཀྱི་ཕྱོགས་སྐྱོང་ *custos, protector regionum occidentis,* protecteur de l'occident; ¶་དུ་ ¶་ཕྱོགས་སུ་ ¶་ལ་ *v.* ན་ *in occid.,* en occid.; ¶་བྱང་(ཕྱོགས་) *N.W.;* ལྷོ་¶་ (མཚམས་) *S.W.;* ¶་གངས་ལ་ *nom. montis nivosi ad occident. montis* ཤར་གངས་ལ་, nom de glacier.

ཉུབ་ *(vulg.)* ¶་པར་=རྒུགས་ *(vid. etiam* སྣུབ་) *Declinare, decrescere, perire,* décliner, décroître, dépérir; ¶་པ་ *occasus, finis,* le déclin, la ruine, la fin; ཉི་མ་¶་ *sol occidit,* le soleil se couche; ཆོས་ཀྱི་¶་པ་ *occasus religionis,* la ruine, le dépérissement de la religion.

ཉུབ་ ¶་མོ་ *vulg. Decrescentia diei, vesper,* le soir; ད་¶་ *hodie vesp.,* ce soir; ཁ་¶་ *heri vesp.,* hier soir; ¶་མོ་ཐུག་ *usque ad vesp.,* jusqu'au soir.

ཉུར་ ཉུར་པོ་ *m.* མོ་ *f. forma fœtus, i. e. Oblongus,* oblong.

ཉུར་བར་ *Appropinquare, gradatim moveri,* approcher, se mouvoir graduellement; ¶་གྱིས་འཐེན་པ་ *gradatim trahere (J. grad. pellere),* tirer graduellement. *(vid.* སྣུར་)

ཉུལ་ *Linimen luti,* enduit de boue, plâtrage; སྲུང་¶་ *linimen (parietem) protegens, conservans,* enduit qui protège (les murs).

ཉུས་ ¶་པར་ ¶་ཐུབ་ = *vulg.* ནུ་ *et* ཐུབ་ *Posse, potestatem, vim, habilitatem habere,* pouvoir, avoir la force, la capacité; ¶་པ་ *potestas, vis, potens,* pouvoir, force, capable; ¶་པ་མེད་ *impotens, inhabilis, inefficax,* impuissant, incapable; བཟོ་···བསམས་¶་ *possum facere, cogitare,* je puis faire, penser; ¶་ལྡན་ *homo potens, habilis,* homme puissant, capable; *cuj. syn. sunt:* ཤེས་བུ་ *v.* བདག་ *potens,* puissant; ཤེས་ *v.* ཡིད་ལས་སྐྱེས་ *a mente natus,* né de l'esprit; ཡིད་ལྡན་ *spiritum habens,* intelligent; མ་ནུའི་བུ་ *filius Manu,* fils de Manou; ཚེ་ལྡན་ *vivens,* vivant; རྐང་གཉིས་པ་ *bipes,* bipède; གང་ཟག་ *persona,* personne.

ནུས་ *præt. v.* ནུ་བར་ *Lactatus*, allaité.

ནེ་ *In seriebus, numerale = 102,* dans les séries de nombres, vaut 102.

ནེ་ཐང་ ན་ཐང་ ནེའུ་ཐང་ ནེ་ས་ ནེའུ་(སེང་ *v.* གསེང་ *v.* གསེང་) *Pratum, planities herbosa, pascua,* pré, pâturage, pelouse.

ནེ་ནེ་མོ་ ཨ་ནེ་ *vulg. Amita, soror patris, etiam appellatio honorific. pro muliere,* tante paternelle, madame.

ནེ་ཙོ་ *(vulg.) Psittacus,* perroquet; ¶་¶་འདྲ་ *sicut psittac. (loquax),* (bavard) comme un perroquet. *Syn. sunt:* སཀྲད་ *v.* སར་ གད་གཤོག་ *v.* འདབ་པ་ གཤོག་ *v.* འདབ་ ལྗང་ *alas virides habens,* aux ailes vertes; གསུམ་ཕྲེང་ཅན་ *triplicem torquem habens,* ayant un triple collier; བྱ་ལྕེ་གཉིས་པ་ *avis bilinguis,* qui a deux langues; མདངས་ཅན་ *splendens,* resplendissant; *(S)* ཤུ་ཀ་ ཀིའ་སྒྲོགས་ *clamans* ཀིའ་ qui crie *ki.*

ནེམ་ནེམ་ *Adhærere,* adhérer. *(J. a nodding, waving, rocking motion);* ¶་¶་བསྙེམས་ un mouvement ondulatoire.

ནེམ་བུ་ A=R ཐེ་ཚོམ་ *Dubium,* doute.

ནེམས་ *(J.) Paululum sedere,* s'asseoir, se reposer un peu.

ནེའུ་ ¶་ཐང་ *Planities herbosa,* pré, pâturage, pelouse. *Vid.* ནེ་ *v.* ན་ཐང་

ནེའུ་ *Ætas,* âge; ¶་ཐང་ *v.* ལོ་པ་ A=R ན་ཚོད་ *ejusdem ætatis, coætaneus,* de même âge.

ནེའུ་ལེ་ *(J.) Ichneumon, herpestes pharaonis, animal fabulosum sicut felis, gemmas vomens,* animal fabuleux qui vomit des joyaux.

ནེར་བ་ *Depressio, immersio,* dépression, immersion; ¶་བར་ *deprimi, immergi,* être déprimé, plongé; ¶་བྱར་དོགས་པར་ *in dubiis immergi,* être accablé de doutes.

ནོ་ *In seriebus numerale = 132,* dans les séries de nombres, vaut 132.

ནོ་ *post finalem* ན་ *ponitur pro puncto;* བདེན་ འཛིན་¶་ *credo,* je crois.

ནོ་ནོ་ *titulus hon. in Ladak. Tit. principalis magistratus in Spiti,* titre honorifique; ¶་¶་ཆེན་མོ་…བར་བ་…ཆུང་བ་ *primus, medius, ultimus (in eodem gradu, familia),* le premier, second, dernier (en grade).

ནོ་མོ་ཧན་ *(vox tartara vel mongolica, sinice: Lo-ma-han)* ¶་¶་¶་ཁྲི་རིན་པོ་ཆེ་ *titulus regis Lhassæ,* titre tartare ou mongol du roi de Lhassa.

ནོག་ *(J.) Cervicalis vertebra, hump of a camel,* vertèbre cervicale, bosse de chameau.

ནོག་ ¶་པ་ *v.* པོ་ *pro* ནག་པོ་ *Niger, obscurus,*

noir, obscur, foncé; ནག་¶་(པོ་) *valde niger*, très noir; རི་¶་ *nom. pagi in english Buttan*, nom d'un village.

ཿ ¶་བར་, *præt.* ནོངས་ *Peccare, offendere, culpam admittere*, pécher, faire une faute; ¶་བ་ ནོངས་པ་ *defectus, culpa*, défaut, faute; ¶་པ་བཟོད་པར་ *culp. tolerare*, souffrir une faute en patience; ཅི་ནོངས་ *quamnam culp. commisisti?* quelle faute avez-vous faite? མ་¶་ *non commisi culpam*, je n'en ai pas commis.

ནོངས་པ་ *Deficere, mori*, manquer, mourir.

ད་ ¶་པར་ A=R ཐོབ་=བཞུག་=བསྣུག་=ལེན་ *(sic Lexic.), præt.* ནོས་ *Recipere, percipere, instructionem, punitionem a superiore recipere*, recevoir, accepter; ནོར་¶་པར་ *bona recipere*, recevoir des biens; ཁྲིམས་ཀྱི་སྡམ་པ་¶་ *legis obligationem assumere*, accepter les obligations d'une loi.

ན་ *(vulg.)* ¶་པར་ *(vid. etiam* གནོན་ གནན་ མནན་) *Comprimere, opprimere, superare, humiliare*, presser, opprimer, soumettre, humilier; ¶་པ་ *pressio, oppressio, etc.*, pression, oppression, etc.; གཟེར་ས་ལག་པས་¶་ *manu locum dolorosum premere*, presser avec la main le lieu douloureux; མི་སེར་ *v.* སྡེ་(ལ་)¶་ *populum oppr.*, opprimer le peuple; སྡུག་བསྔལ་ཆེན་པོས་¶་ནས་ *magna calamitate cum premeretur*, comme il souffrait un grand malheur; དགྲ་བོ་¶་ *inimicum vincere, subjugare*, dompter un ennemi; སྒོ་ང་¶་ *ova incubare*, couver des œufs; རྐང་པས་¶་ *conculcare*, fouler aux pieds; མགོ་¶་ *dominari, imperare*, dominer, commander; ཕ་མས་བུ་སྡིང་མགོ་¶་དགོས་ *parentes pueris dominari debent*, les parents doivent commander aux enfants.

ནོམ་ ¶་པར་, *præt.* ནོམས་=ངོམ་ *Contentus*, satisfait; ¶་སོ་ *contentus sum*, je suis satisfait.

ནོམ་པར་ *(J.) Capere*, prendre; ¶་ཉུག་ བྱེད་ *capere et palpare*, prendre et palper. *(vid.* སྣོམ་པར་)

ནོར་ ¶་བར་ ¶་འཁྲུལ་ *(vulg.) (vid. etiam* སྣོར་བར་) *Errare (in sensu physico et morali)*, se tromper, errer; ¶་པ་ *error*, erreur; མ་¶་ *noli err.*, ne te trompe pas; ¶་འཁྲུལ་མེད་པ་ *infallibilis*, infaillible; ལམ་¶་ *a via err.*, se tromper de route; ¶་ཐོན་ *v.* ཟིན་ *v.* སོང་ *erravi, et quandoq. per euphem. peccavi*, je me suis trompé, j'ai péché; ཁ་¶་ *loquendo err.*, se tromper en parlant; ལག་¶་ *agendo err.*, se tromper en agissant.

ནོར་ ¶་རྫས་ (vulg.) *Divitiæ, opulentia, substantia*, richesses, opulence, biens; ¶་གྱི་རྒྱལ་པོ་=ད་ཟིག་རྒྱལ་པོ་ *rex dives, Persidis rex*, roi riche, roi de Perse; ¶་ལྷ་ *divitiar. deus*, dieu des richesses; ¶་སྐྱི་ *v.* གཡར་ *divitias mutuo accipere*, recevoir des biens à titre de prêt; ¶་རྒྱུན་ སྐྱུན་པའི་¶་ *bona perpetua, æterna*, biens durables, éternels; ¶་རྒྱུན་མ་ *v.* སྦྱིན་མ་ *dea divit. tribuens, uxor dii* བརྒྱ་བྱིན་ déesse qui accorde les richesses, épouse d'Indra; *cuj. syn. sunt:* ལྷ་མོ་¶་གྱི་བློ་གྲོས་ *dea cujus consilium est de divit.*, déesse qui conseille sur l'acquisition des richesses; རིན་ཆེན་ཆར་ལྷུན་ *gemmas pluere faciens*, qui fait pleuvoir les joyaux; ¶་སྦྱིན་བུ་ *filius deæ Neur-jine*, fils de la déesse Neur-jine; *et* ¶་གྱི་རྒྱལ་ *v.* དབང་ཕྱུག་ *rex, princeps div.*, roi, prince des richesses; *2 ep. pro* རྣམ་སྲས་ *deus div.*, Nam-sé le dieu des richesses; ¶་འཛིན་མ་ *div. continens*, qui contient les richesses; *et* ¶་ལྡན་ *div. possidens*, qui les possède; *et* ¶་གྱི་ བློ་གྲོས་ *div. suasor*, qui les conseille; *3 ep. pro* གཞི་ *terra, mundus*, la terre, le monde; ¶་རྒྱས་བུ་ *divitiis abundans*, abondamment riche; *ep. pro* ཀླུ་ཆེན་ *et pro* སྦྲུལ་རྒྱལ་ *serpentium rex*, le roi des nagas; ¶་བསགས་ *divitias congregare*, amasser des richesses; ¶་ཕམ་ *divit. perdere*, les perdre.

ནོར་ ¶་ཕྱུགས་ *Armenta, boves (vulg.)*, gros bétail; གཟན་ *v.* གསོ་ *v.* འཚོ་(བའི་) ¶་ *armenta (domi) nutrita*, bétail domestique; ¶་ར་ *v.* ཁང་ *v.* ཁྱིམ་ *boum stabulum*, étable pour le gros bétail; ¶་རྫི་ *custos, pastor arment.*, pasteur; ¶་དཔོན་ *dux pastorum*, chef pasteur; ¶་འགྲོལ་ *boves solvere*, lâcher les bœufs; ¶་འདེད་ *v.* གཏོང་ *arm. ducere, pascere*, paître le bétail.

ནོར་ལྕེ་ *Bovis lingua, species cactus*, langue de bœuf, espèce de cactus.

ནོར་བུ་ (S) མ་ཎི་ vulg. *Proprie signif. lapis pretiosus, sed metaphorice designat etiam vulgo: res rara, cujus possessio omnium prosperitatum origo est, vel aliquid quod reputatur regionis thesaurus*, pierre précieuse, objet rare réputé la cause de toute prospérité, le trésor d'un pays; ¶་¶འི་ ¶་¶་ཅན་ ¶་¶་ཆེ་ *pretiosus*, précieux; ¶་¶་པ་ *v.* མཁན་ *gemmarum opifex*, joaillier; ¶་¶་ཚོང་དཔོན་ *gemmar. mercator*, marchand de pierres précieuses; ¶་¶་རྟགས་ *v.* ལྟ་ *gem. examinare, tentare*, apprécier des pierres préc.; ཛྲ་ཏི་རའི་ *v.* ཟུས་པའི་¶་¶་

gemm. falsæ, fictitiæ, pierres fausses, fabriquées; ཀ་བྱ་ *sæpe dicitur, quasi exclamatio admirationis, est etiam nom. propr. vulg.*, cri d'admiration, nom propre; ཀ་ཀ་གླིང་ *gemmar. locus, nom. monasterii in* ཨ་མདོ་ nom, d'un monastère.

ནོལ་བ་ *Conciliatio, conventus, concordia*, accord, assemblée, concorde; ཀ་བར་ *conciliare, etc., et adv. concorditer*, faire accorder, d'accord, etc.

ནོས་ *præt. vi* ནོད་ *Recipere, receptus*, recevoir, reçu.

ནྱ་གྲོ་དྷ་ *(S)*=བྱང་ཆུབ་ཤིང་ *Ficus indica.*

གནག་ ཀ་པ་= *vulg.* ནག་པོ་ *Niger*, noir; ཀ་ཕྱུགས་ *armenta nigra, boves et præsertim yak*, gros bétail, surtout les yaks; ཀ་ལྷས་ *septa pro armentis*, leur parc.

གནག་ *in sensu morali: Perversus, miserabilis*, mauvais, pervers. *(Vid.* ནག་པོ་)

གནང་ ཀ་བར་ *præt.* གནང་(ས་), *imp.* གནོང་(ཤིག་) *vulg. Dare, concedere, permittere*, donner, accorder, permettre; ཀ་བ་ *v.* སྦྱིན་ *donum, concessio, permissio*, don, cession, permission; ཀ་བ་པོ་ *v.* མི་ *v.* མཁན་ *donator, etc.*, donateur, etc.; བཀའ་ཀ་ *mandare*, ordonner; བཀའ་ཀ་རང་(རེད་) *tuum mandatum est justum, i. e. hon. etiam*, votre ordre est juste, c.-à-d. oui; བྱིན་པ་... སྦྱིན་པ་... དགོངས་པ་ ཀ་ *gratiam, eleemosynam, permissionem dare*, donner une grâce, l'aumône, une permission; དཔོན་པོས་ཕྱིར་པར་འགྲོ་མི་ཀ་ *dux non concedit te redire*, le chef ne te permet pas de retourner; དཔོན་བྱེད་ཀ་ཞིན་ *concessit ut dux fieret*, il permit d'exercer les fonctions de chef.

གནངས་ ཀ་ཉིན་ *vulg. E.* ཀ་ཚེ་ *Sik., Postridie*, après-demain; ཀ་ནུབ་ *id. sub nocte*, après demain soir; ཀ་བཞེས་ *4a ab hinc die (die præsenti inclusa)*, dans quatre jours.

གནངས་ཆེ་ *(J.) Paulo nimis magnus*, un peu trop grand; ཀ་ཆུང་ *paulo nimis parvus*, un peu trop petit.

གནད་ *Essentia, principale objectum*, l'essence, le principal objet; ཀ་དོན་ *sensus principalis*, le sens principal; ཀ་འགྲེལ་བ་ *sensus explanatio*, explication du sens; ཀ་འཚོད་ *causam maturescere, examinare*, examiner une cause; རྩོད་ཀ་གཅོད་ *litis substantiam judicare*, juger le fond du procès; ཀ་ལ་གཟེར་ *essentiam, jus exprimere*, exprimer le jus, la quintessence; ཀ་ལ་བསྣུན་པ་ *in parte essentiali vulneratus*, blessé dans une partie vitale; ཀ་ཤེས་མཁན་ *qui rerum subst. cognoscit, sapiens, doctus*, le savant qui

sait l'essence des choses; ཆོས་ཀྱི་¶་ *religionis essentia*, l'essence de la religion; ¶་འགག་ *præcipuum obstaculum (vulg.)*, le principal obstacle. (གནད་ *adhibetur quando agitur de* མཚོན་ཆ་ *armis*, armes; གདམས་ *sermone*, discours; མན་ངག་ *monitione*, avis.)

གནན་པ་ *pro* ནོན་པར་ གནོན་པར་ མནན་པར་ *(J.) Premere, opprimere*, presser, opprimer.

གནབ་པར་ *(J.) pro* མནབ་པར་ *Induere*, revêtir.

གནམ་ *(vulg.) Cælum (materiale, et habitatio geniorum et sanctorum)*, ciel, paradis; ¶(དང་)ས་ *cæl. et terra*, ciel et terre; ¶་གྱི་ཀློང་"'མཐོ་ *amplitudo, altitudo cæli*, l'étendue, la hauteur du ciel; ¶་ཀ་ *omnes cæli*, tous les cieux; ¶་ཁྲིགས་ *v.* རྨུགས་ *cæl. nebulosum*, ciel couvert; ¶ ཐང་ *v.* དྭངས་ *cæl. serenum*, ciel serein; ¶་ལྕགས་ *c. ferrum*, ¶་རྡོ་ *c. petra*, ¶་ལྕེ་ *c. lingua, 3 ep. pro fulgure*, fer, pierre, langue du ciel, la foudre; ¶་སྔོ་སྔོ་ *c. cæruleum, et species juramenti*, par le ciel bleu! ¶་ལ་ཡར་ *ad c. elevare*, élever vers le ciel; ¶་སྒོ་ *porta ad c. spectans*, ¶་གཡང་ *c. propitium et* ¶་མཐོང་ *(vulg.* (སྨས་མཐོང་) *c. aspiciens, 3 nom. pro apertura in tecto domus*, ouverture supérieure vers le ciel; ¶་གྱི་ར་སྐྱེས་རྟགས་ *signum a capra cælesti natum*, = གཡག་ *bos yak*, né de la chèvre céleste, le yak; ¶ ལ་གཤེགས་པ་ *ad c. ascendens, dignitas apud Buddhistas*, montant au ciel, dignité bouddhique; ¶་ལ་འགྲོ་སོན་ *v.* ཕྱུ་ཟིན་ *ad cælos ivit, euphem. vulg. hon. pro mortuus est*, il est allé au ciel, c.-à-d. il est mort; ¶་བསྐོས་ *a cæl. electus, institutus, ep. pro rege*, établi par le ciel, un roi; ¶་སྤྱོད་ *de cæl. cogitans, ep. pro* ཤེས་རབ་ *sapientia*, qui pense au ciel, la sagesse; ¶་སྐྱིད་ *paradisus*, paradis; ¶་གྱི་བདག་པོ་ *Dominus c., Deus*, Dieu. *(2 voces cath.)*

གནམ་མཁའ་ *Aer, cælum*, l'air, le ciel. *Vid.* ནམ་མཁའ་

གནམ་གང་ *vulg. v.* སྟོང་ *Cælum plenum, vacuum = dies 30ª mensis, quia c. tenebris plenum vel lumine vacuum est*, le 30ᵉ jour d'un mois; ¶་གང་ *nom. propr. eorum qui die 30ª mensis nati sunt*, nom propre. *Syn. pro* ¶་གང་ *sunt:* མཐོང་མེད་ *invisibile*, ཉིན་ཅིག་གནས་ ཉི་ཟླ་ཕྲད་ *sol et luna simul commorantur, occurrunt*, le ciel et la lune se rencontrent; མར་ ཚེས་རྫོགས་གསུམ་ *num. 3 perficit 2am partem mensis*, le nombre 3 parfait la seconde partie du mois.

གནམ་ཞུ་ *Iris, et hon. arcus*, arc-en-ciel, arc.

གནམ་ཕོ་ A = R ཁྲེལ་བའི་བཞད་གད་གནད་ *Causa risus verecundi*, l'objet d'un rire honnête. (?)

གནའ ¶་བོ་ *(vulg.) Antiquus, olim*, ancien, autrefois; ¶་རབས་…དུས་ *generat., tempora antiqua*, les temps anciens; ¶་སྔོན་ *vulg.* ¶་སྔ་མོ་ *olim*, autrefois; ¶་གཏམ་ *antiqua fabula*, vieille légende.

གནའ་བ་ *prob. argali*, espèce de daim.

གནས་ *vulg. Locus et speciatim habitationis locus*, lieu, demeure; ¶་མཐོ་བ་ *v.* མཐོན་པོ་…སྨད་པ་ *v.* དམའ་བོ་ *l. altus, demissus*, lieu élevé, bas; ¶་བཤད་པ་ *v.* རིག་པ་ *scientia locorum, topographia, geographia*, topographie, géographie; ཞི་¶་ *pacis, quietis locus, paradisus*, séjour de la paix, ciel; ¶་པོ་ *m.* མོ་ *f.* ཚང་ *v.* བདག་ *dominus domus, qui hospitio recipit*, maître de maison; ¶་སྲུང་ *loci, domus custos, ep. pro* རྣམ་སྲས་ *deus divitiarum*, gardien des maisons, le dieu des richesses; ¶་མེད་ *sine habit., vagus homo*, vagabond; མིའི་… ལྷའི་¶་ *hominum, geniorum, habitat.*, séjour des hommes, des génies; ¶་གཏོང་ *domum locare*, louer une maison; ¶་གཡར་ *domum commodare*, emprunter une maison; ¶་འཕོ་ *locum, domum mutare, migrare*, changer de demeure, émigrer; གནས་ *sic etiam speciatim vocantur parva monasteria, solitudines, loca peregrinationis*, solitudes monastiques, lieux de pèlerinages; ¶་གཅིག་འདེབས་ *v.* བཀོད་ *v.* རྩིག་ *monasterium fundare*, fonder un couvent; ¶་མཇལ་ *v.* སྐོར་ *loca peregr. visitare*, visiter les lieux de pèlerinages; ¶་ཤིང་ ས་¶་=ལྷ་ཤིང་ *arbores, rupes, loca et res sacræ*, arbres, rochers, etc. sacrés.

གནས་ *verb. Habitare, manere*, habiter, demeurer; ཡུལ་དུ་¶་པའི་མི་རྣམས་ *in regione habitantes*, les habitants d'un pays; ¶་དུས་ *manendi tempus, ep. pro nocte*, le temps de rester, la nuit; དགོན་པ་ལ་¶་པའི་ཚེ་ *quando in monasterio manet*, quand il demeure au couvent; ཉེར་¶་ *vicinus, discipulus*, voisin, disciple.

གནས་ *verb. Adhærere, continuare, perseverare*, adhérer, persévérer; ཆོས་ལ་… རབ་བྱུང་ལ་¶ *religioni, monastico ordini adhærere, in illis permanere*, adhérer à la religion, à un ordre monastique; ¶་བརྟན་ *v.* རྟེན་ *qui firmiter adhæret, innititur, sectator*, sectateur, adhérent; ¶་ཉན་ཐོས་ *sectatores, adhærentes Buddha*,

les sectateurs de Bouddha; ¶་བརྟན་བྱ་ *diu duraturus, et ep. pro* དུས་ *tempus,* durable, le temps.

གནས་ ¶་ལུགས་ *v.* ཚུལ་ *v.* སྐབས་ *Objectum, modus, conditio, circumstantia,* objet, mode, condition, circonstance; ལུས་ཀྱི····སེམས་ཀྱི་¶་ *status corporis, animæ,* l'état du corps, de l'âme; གསོལ་བའི་¶་ *objectum precum,* l'objet des prières; ¶་ལྔ་པ་ *5 scientiis præditus, doctus, sapiens,* savant qui possède les 5 sciences; ¶་ *v.* དུས་སྐབས་ *circumstantia loci, temporis,* circonstance de lieu, de temps.

གནས་ *Gradus dignitatum lamaicarum,* degrés des dignités lamaïques; ¶་སྦྱིན་ *v.* གཏད་ *v.* གནང་ *illos conferre,* les donner; ¶་ཐར་ *v.* ཡར་ *ad istos gradus ascendere,* monter ces degrés.

གནབས་ མི་¶་ *vulg. Birmania, Awa,* Birmanie; ¶་¶་རྒྱལ་པོ་ *rex Birmaniæ, Awæ,* roi de Birmanie.

གནོག་ཚུང་ A=R ཁེ་ཚུང་ *Parvum commodum,* petit profit.

* གནོང་ A=R མི་བཀུར་བ་ *Non honorare,* ne pas honorer; *et* ཉེས་པ་ཁས་མི་ལེན་ *culpam non fateri,* ne pas avouer une faute (Lexic.), *(J. conciousness of guilt, to feel remorse.)* ཞེ་¶་ *erubescere de culpa,* rougir d'une faute; ¶་ལང་ *verecundia, conscientiæ angor surgit,* la honte, le remords commence; ¶་འགྱོད་ *erubescentia et contritio de culpa,* honte, regret d'une faute.

གནོང་(ཤིག་) *vulg. imp. v*¹ གནང་ *Da, concede, permitte,* donne, accorde, permets.

གནོད་ *(vulg.)* ¶་པར་ ¶་པ་བྱེད་ ¶་འཚེ་ *Nocere, damnum inferre,* nuire; ¶་པ་ *damnum,* dommage; ¶་སེམས་ *animus nocendi,* désir de nuire, *ep. pro* མ་གུས་ *irreverens,* irrespectueux; *et pro* ཁྲོ་བོ་ *ira,* colère; མ་¶་ *noli nocere,* ne nuis pas; ¶་པ་མེད་ *innocuus,* inoffensif; གྲིབ་ ¶་ *v.* གནོན་ *opprimere,* opprimer; ¶་ལན་ *vulg.* ངན་ལན་ *ulcisci,* se venger; མུ་གེའི་ ¶་པ་ *famis nocumentum,* le malheur de la famine; ¶་སྦྱིན་ *nom. idoli nocivi, quod etiam dicit.* ནོར་ལྷས་ *deus divitiarum, et* བྱང་ཕྱོགས་བདག་པོ་ *Septentrionis Dominus,* nom d'idole, le dieu des richesses, le Maître du Nord; ¶་གནས་ *nom. alterius idoli,* non d'une autre idole; ¶་ལྡན་ *nocivus, ep. pro* འཛམ་བྷ་ལ་ nuisible, Dzam-bha-la; ¶་སརྗེས་ *nom. genii* ཕྱམ་མདྷ་ཏེ་ nom d'un génie; ¶་གནོན་ *nom. dæmonis valde deformis,* nom d'un horrible démon. *Syn. pro* ¶་པ་ *sunt:*

འཁོན་ལན་ v. སྣོན་ *odium rependere,* rendre haine pour haine.

གནོན་ ¶·པར་=ནོན་=མནན་པར་ *Premere, opprimere, domare,* presser, opprimer, dompter; རྐང་པས་... ཁྲལ་གྱིས་¶ *pedibus premere, tributis opprimere,* fouler aux pieds, opprimer par des taxes; ཟིལ་¶ *major lux minorem superans,* grande lumière qui éclipse une plus faible. (*Vid.* ནོན་)

གནོབ་ (*J* =མནབ་) *Induere vestes,* se revêtir.

མནགས་པ་=བཟོད་ *v.* བརྟན་པ་ *Patiens, firmus,* patient, ferme, constant. (*J.* =གནག་ *bene consideratus, mente ponderatus,* esprit posé.)

མནངས་ A=R ནོམ་པ་ *Contentus,* content, satisfait; *et* =སྲིད་ *existere, habere, regere,* être, avoir, régir.

མནན་ ¶·པར་=ནོན་ *et* གནོན་ *Premere, opprimere, domare,* presser, opprimer, dompter; སྟེང་ནས་¶·པ་=སྙོམས་པ་ *complanare,* aplanir en pressant; རྒྱ་ *v.* ཐིག་ ¶ *sigillum apponere,* mettre son sceau; རྟ་¶ *equum subigere, domare, et etiam castrare,* dompter, châtrer un cheval; ཚེ་¶ *vitam (regulis) subigere, informare,* régler, former la vie.

མནབ་ ¶·པར་ *præt.* མནབས་ *hon. pro* གྱོན་ *Induere,* se revêtir; ན་བཟའ་¶ *vestes ind.,* mettre ses habits; མནབས་པའི་ཁྲབ་ *lorica assumpta,* cuirasse qu'on a revêtue.

མནབ་རྫལ་ *Modicus, vili pretio, sine valore,* médiocre, de peu de prix, ou sans valeur; ¶·¶·གྱི་བུ་གསོ་ *v.* འཚོ་ *pauperis filium nutrire,* nourrir le fils d'un pauvre; ¶·¶·གྱི་ཁ་ཟས་... གོས་... ཁྱིམ་ *cibus, vestes, domus vilis pretii,* nourriture commune, habits, maison sans valeur.

མནམ་ ¶·པར་ *(vulg.) Redolere, olere,* répandre une odeur; དྲི་མ་ཞིམ་པོ་... ངན་པ་¶ *bene, male olere,* sentir bon, mauvais; ཙན་དན་¶ *sandali odor,* parfum du sandal; (སྣམ་ *v. act. olfacere,* flairer; མེ་ཏོག་སྣམ་ *florem olfac.,* flairer une fleur.)

མནམ་ ལག་པས་¶ *Manu tangere, sentire,* toucher, sentir avec la main.

མནའ་ *(vulg.) Juramentum,* serment; ¶ སྐྱེལ་ *E. v.* རྒྱབ་ *Sik. v.* བྱེད་ *v.* བཞག་ *v.* སྐྱག་ *v.* ཐོར་ *jurare,* prêter serment; ¶·དྲང་པོ་སྐྱེལ་ *jurare ex justitia, veritate,* jurer selon la vérité; ¶·རྫུན་རྒྱབ་ *pejerare,* prêter un faux serment; ¶·བྱེད་བདེན་དཔང་བཙ་ *juramenti testis esse,* être témoin d'un serment; ¶·ཟ་ *jur. manducare, i. e. pejerare,* manger son

serment, c.-à-d. se parjurer. *Syn. pro* མནའ་ *sunt:* སྦྲ་བོར་ *jurare*, jurer; དབུ་བསྐྱུང་ *caput minuere, inclinare, annuere*, incliner la tête.

མནའ་མ་ *vulg.* =བག་མ *(Sik. pronuntiatur nam.) Sponsa in genere, nurus*, fiancée, bru; ¶·¶·ལེན་ *uxorem ducere*, se marier; ¶·¶·གཏད་ *v.* གཏོང་ *in sponsam, uxorem suam filiam dare*, donner sa fille comme fiancée, en mariage; ¶·¶·འཁྲིད་ *sponsam ad domum sponsi ducere*, conduire la fiancée chez son mari; ¶·མོ་ *(E.) uxor*, épouse; ¶·མོ་ཆེན་པོ་ *v.* དང་པོ་= ཆུང་མ་ *primaria ux.*, épouse principale; ¶·མོ་ཆུང་བ་ *uxor secundaria*, ép. secondaire; ¶·གཡོག་ *uxoris serva, i.e. nurus*, servante de l'épouse, c.-à-d. bru; གྲོང་པའི་¶·མོ་ *totius pagi uxor, meretrix (maledictio)*, femme publique.

མནའ་ A=R དམྱལ་བ་ *Infernus*, enfer.

མནར་ ¶·བར་ *Pati, ægrotare*, souffrir, être malade; ¶·བ་ *miseria, dolor*, misère, douleur; ལས་ཀྱིས་¶· *labore fatigatus, exhaustus*, épuisé par le travail; ¶·མེ་ *v.* གནས་ *ignis crucians, locus tormenti, infernus*, torture du feu, enfer; ¶·མེ་གཟིགས་ *infernum considerans, ep. pro* སྤྱན་རས་གཟིགས་ qui voit l'enfer, Bouddha; ¶·སེམས་ *animo dejectus, vel opprimendi animus*, esprit abattu, désir d'opprimer; སེམས་¶·བྱེད་ *mærere, dolere*, être chagrin; ང་¶·མེད་ *non sum mærens*, je ne suis pas triste.

མནལ་ ¶·བར་ *v.* བྱེད་ ¶·བར་མཛད་པར་= *vulg.* ཉལ་ *et* གཉིད་ *Dormire*, dormir; ¶·བ་ ¶·གཟིམ་ *hon. pro* ཉལ་བ་ *et* གཉིད་ལོག་པ་ *dormitio, somnus*, sommeil; ¶·འགྲོ་ *dormitum ire*, aller dormir; ¶·སད་པར་ *vigilare*, veiller; ¶·ལམ་ *pro vulg.* རྨི་ལམ་ *somnium*, rêve; ¶·ལྟས་ *somnii sensus, præsagium*, présage.

མནལ་ *Declinare, extingui, deperire*, décliner, dépérir; མར་མེ་བཞིན་དུ་¶·བར་འགྱུར་ *sicut lampas extingui*, s'éteindre comme une lampe.

མ་ནུར་ *(Lexic.) Quoddam exercitium in educatione principum, (sed quid?)* quelque chose relatif à l'éducation des princes. *(forte lapsus pro seq.* མནོ་*)*

མནོ་ ¶·བར་ *vulg.* བསམ་¶·གཏོང་ ¶·བསམ་གཏོང་ = རྟོགས་ = སེམས་བྱེད་ = དན་པ་སེམས་ *considerare, judicare de*, considérer, juger; *et addendo* པ་ *v.* མཁན་ *qui cogitat, meditatur*, penseur, juge; མནོས་(ཕྱིན་ *v.* ཟིན་) *consideratus, cogitatus, cogitavi*, considéré, j'ai pensé.

རྣ་བ་ རྣ་ཅོ་ *vulg., hon.* སྙན་ *Auris,* oreille; རྣ་ཤལ་ *v.* གཤོག ... ཁུང་ *v.* བུ་ག ... མེ་ལོང་ ... རྩེ་ *v.* རྣེ་ *narium concha, foramen, tympanum, pars posterior, extremitas,* la conque, le trou, le tympan, l'extérieur, le bout de l'oreille; རྣ་ཅོ་འཛིན་ *v.* ཐོས་ *v.* ཉན་ *aure audire, auscultari,* entendre, écouter; རྣ་ལྡགས་ A=R རྣ་གཏོད=ནན་ཏན་ཉན་ *attente audire,* écouter attentivement; རྣ་ཅོ་ན་དྲགས་ རྣ་ཚ་ *auris dolet (importunitate aliqua),* l'oreille fait mal; ང་ལ་རྣ་ཚ་མ་བྱེད་ *noli mihi aures obtundere (loquela., etc.),* ne me brise pas les oreilles; རྣ་ཅོ་བས་ *sonitus aurium,* bourdonnement d'oreilles; རྣ་ཅོ་སང་པ་ *aur. bene aperta, i. e. acuta,* oreille fine; རྣ་རྣ་གྱོག་གྱོག་མཉན་ *v.* བྱེད་ *arrectis auribus audire,* tendre l'oreille; རྣ་རྒྱན་ *v.* ཁྲག་ *v.* ལུང་ *v.* གདབ་ *v.* ཚ་ *ornamentum aurium,* boucle d'oreille; རྣ་ཚ་ཅན་ *inaures habens, ep. pro pavone,* qui a des pendants d'oreilles, le paon; རྣ་རིང་ *aur. longis, ep. pro noctua,* aux longues oreilles, le hibou; རྣ་བཀབ་ *v.* ཁེབས་ *coopertorium pro aur.,* cache-oreilles. *Syn. pro* རྣ་བ་ *sunt:* སྒྲ་འཛིན་ *v.* ལེན་ *soni receptaculum,* qui reçoit les sons; ཐོས་འཛིན་ *auditu capiens,* qui saisit par l'ouïe; སྒྲའི་གནས་ *soni locus, organum,* organe du son; ཉན་ *v.* ཐོས་བྱེད་ *quod audire facit,* ce qui fait entendre *(S)* ཀ་ཎ་

རྣ་བ་ *metaphorice: Ansa, appendix rei principalis,* une anse, les appendices; *v. g.* རྣ་ལུང་ *ansa rotunda vasorum,* l'anse d'un vase; རྣ་བ་འཛིན་པ་ *(navis) aurem, i. e. remum capiens, nauclerus,* qui saisit l'oreille, c.-à-d. la rame, barquier; མེ་མདའ་རྣ་བ་ མེ་མདའ་རྣ་ཅོ་སང་པ་ *sclopeti vasculum ad pulverem deponendum,* platine de fusil.

རྣ་སྲུང་ A=R མདེའུ་ *Jaculum,* javelot.

རྣག་ རྣ་པ་ *(vulg.)*=ཁྲག་རུལ་ *et vulg.* ཆུ་སེར་ *Pus ulceris,* pus des abcès; མིག་རྣ་ *pus oculorum,* pus des yeux; རྣ་སྨིན་པ་ *v.* ཀྲག་ *pus maturum,* pus arrivé à maturité; རྣ་རྫོལ་ *pus surgit,* le pus se forme; རྣ་འབུར་ རྣ་འབྲུམ་ *vulg.* ཤུ་བ་ *ulcus,* abcès; རྣ་ཤུབས་ *pellicula pus continens,* pellicule qui contient le pus; རྣ་ཡོད་ས་ (ཟུགས་)འབུ་བཙུག་ *subulam ubi est pus figere (physice), et (moraliter) digitum vulneri infigere,* enfoncer la lancette dans l'abcès, mettre le doigt sur la plaie; རྣ་འབྱིན་པའི་སྨན་ *medicina ad pus extrahendum,* suppuratif.

རྣང་བ་ *Obstructus, suffocatus*, obstrué, suffoqué; དབུགས་ཀྱིས་¶་བས་ཤི་ཐོན་ *v.* སོང་ *suffocatione mortuus est*, il est mort suffoqué; ཟས་ཀྱིས་¶་ *cibis suff.*, suff. par trop de nourriture; སྡུག་ངན་གྱིས་¶་ཏེ་ *cum dolore oppressus esset*, oppressé par la douleur; ཞིང་¶་བ་ *ager copiosissimus*, champ très-fertile; ¶་སྦས་ *in obstructionibus, ruinis absconditus, ep. pro serpente*, caché dans les décombres, le serpent; ¶་བས་ A=R རྣ་བ་དྲི་མ་ *sordes, aurium*, le cerumen.

རྣམ་ ¶་པ་ *Pars, species, distinctio*, partie, espèce, distinction; ¶་བཞག་ *v.* གཞག་ *ordo, series*, ordre, série; ¶་¶་གཉིས་སུ་འབྱེད་ *in duas partes dividere*, diviser en deux; དཔུང་¶་¶་བཞི་ *4 partes exercitus*, les 4 parties d'une armée; ཤིང་གི་¶་¶་ཐམས་ཅད་ *omnes species arborum*, toutes les espèces d'arbres.

རྣམ་པ་ *vulg. Persona*, personne; ཁྱོད་¶་¶་ *hon. pro* ཁྱོད་ *vestra pers., tu*, vous; ¶་¶་ག་ཚོད་ཡོད་ *quot personæ?* combien de personnes? དཔོན་¶་¶་ཆེན་པོ་ *ducis pers. magna, Vestra Excellentia*, Votre Excellence; གནམ་གྱི་བདག་པོའི་¶་¶་གསུམ་ *3 divinæ pers. (term cath.)*, trois personnes de la Sainte-Trinité.

རྣམ་པ་ ¶་འགྱུར་ *Forma, status*, forme, état; ཟླ་བའི་... ཁྱིམ་གྱི་¶་¶་ *forma lunæ, domus*, forme de la lune, d'une maison; མིའི་¶་¶་འདྲ་སྣང་ *in f. hominis apparere, habet sicut f. hominis*, apparaître sous la forme d'homme; ཡིད་དུ་འོང་བའི་¶་¶་ *forma menti jucunda*, forme agréable; ¶་ཀུན་ *v.* ཐམས་ཅད་དུ་ *omnibus modis*, de toutes manières.

རྣམ་ ¶་པར་ *species superlativi. Valde, maxime*, très, beaucoup; ¶་¶་ཤེས་པ་ *valde cognoscens, sciens, i. e. anima*, qui sait beaucoup, l'âme; ¶་དག་ *purissimus*, très, le plus pur; ¶་གྲོལ་ལམ་ *via valde libera, via salvationis*, voie très libre, voie du salut; ¶་རྟོགས་ *species meditationis altissimæ*, espèce d'extase; ¶་རྒྱལ་བུམ་པ་ *magnum vas ante meditantem positum, ad mentem stabiliendam*, grand vase placé devant celui qui médite, pour fixer son attention; ¶་འཕྲུལ་ *transformatio magica. mirabilis*, transformation magique: ¶་སེམས་ *multum cogitans, cp. pro dubio, anxietate mentis*, qui pense beaucoup, doute, anxiété; ¶་¶་གཟིགས་པ་ *qui perfecte videt, unus ex prædecessoribus* ཤཱ་ཀྱ་ Le grand voyant, un des prédécesseurs de Sha-kia.

རྣམ་གྲངས་ *Perfecte numeratus, i. e. æquivalens, synonymon*, équivalent, synonyme; *v. g.* ཁུག་སྣ་རྡོ་ཟེར་¶་¶་ཡིན་ *nebula*,

bruma sunt syn., æquiv., nuage et brume sont synonymes.

ནམ་ཐར་ *vulg.*, ¶་པར་ཐར་པ་ *Emancipatio, liberatio perfecta, i. e. vulgo: historia*, histoire, biographie; ¶་¶་གྱི་ཡི་གེ་ *historicus liber*, livre d'histoire; འཇམ་དབྱངས་ཀྱི་¶་¶་ *historia doctoris Guiam-yong*, hist. de Guiam-yong; ¶་¶་ལ་འབྲི་ *hist. scribere*, écrire une histoire; ¶་¶་རྙིང་པ་ *hist. antiqua*, hist. ancienne; ¶་¶་གསར་པ་ *hist. moderna, recens*, hist. moderne; ད་ལྟར་གྱི་ *v.* ད་ལྟ་བའི་¶་¶་ *hist. contemporanea*, hist. contemporaine.

ནམ་འབྱུང་ *2us annus cycli 60^{ii}*, ནམ་གནོན་ *14us annus*, ནམ་འགྱུར་ *21us annus*, ནམ་རྒྱལ་ *27us annus*, ནམ་འབྱུངས་ *32e annus ejusd.*; 2e, 14e, 24e, 27e, 32e année du cycle de 60 ans.

ནམ་སྲས་ ནམ་ཐོས་སྲས་ ནམ་ཐོས་ཀྱི་བུ་ (S) *Kuvera, deus divitiarum (in manu sinistra tenet murem lapidem pretiosum in ore tenentem)*, Nam-sé le dieu des richesses; *ejus syn. sunt:* གནོད་སྦྱིན་རྒྱལ་པོ་ *rex geniorum nocivorum Neu jine*, roi des génies nuisibles; གསང་བའི་བདག་ *absconditarum dominus, dominus absconditus*, seigneur des choses cachées, seigneur caché; མིག་གསུམ་གྲོགས་པོ་ *socius 3 oculos habens*, qui a trois yeux; ལུས་ངན་ *malum corpus*, corps mauvais; མིའམ་ཅིའི་དབང་པོ་ *hominum et omnium dominus*, maître des hommes et de tout; ནོར་གྱི་རྒྱལ་ *v.* དབང་ *rex divitiarum*, roi des richesses; མི་ལ་ཞོན་ *supra hominem sedens*, assis sur un homme; རྐང་གསུམ་པ་ *3 pedes habens*, ayant trois pieds; དམར་སེར་མིག་ *oculos rubeo-flavos habens*, aux yeux bruns; བསོད་ནམས་སྐྱེས་ *a felicitate natus*, né du bonheur; ཨེ་ལའི་རྒྱུད་ *ex genere Ela*, de la famille Ela; ངལ་གསོས་བུ་ *homo consolatus*, consolé; ནོར་སྦྱིན་བུ་ *divitias tribuens*, qui donne la richesse; ཕྱུག་གནས་སྲུང་པོ་ *locorum divitum custos*, gardien des pays riches; གཏེར་གྱི་བདག་པོ་ *thesauri dominus*, maître du trésor; དཔལ་གཏེར་ *nobilis thesaurus*, noble trésor; བྱང་ཕྱོགས་སྐྱོང་ *protector Septentrionis*, protecteur du Nord; མིག་སྔོ་ *oculi cærulei*, aux yeux bleus; འོད་ཡངས་ཚ་བོ་ *magni luminis nepos*, neveu de la grande lumière.

ནམས་ *Una ex notis plur.*, un des signes du pluriel; མི་¶་ *homines*, les hommes; ཁྱོད་¶་ *vos*, vous.

ནར་ *pro* ན་བ་ལ་ *v.* ན་བར་ *In aure*, dans

l'oreille; བསྒོ་བ་¶་མི་གཟེན་ *mandatum in aure non deperditum, non vanum, i. e. obedire*, ordre qui ne se perd pas dans l'oreille, c.-à-d. au quel on obéit.

རྣལ་ ¶་མ་ *Tranquillitas præsertim mentis, absentia passionum*, tranquillité d'âme, absence de passions; ¶་དུ་གནས་ *v.* སྡོད་པར་ *tranq., sine passione esse*, être en paix, sans passion; ¶་མའི་དོན་ *negotium facile, non intricatum, sensus clarus*, affaire facile, sens clair; ¶་ཞི་ =ལོགས་སམ་འཁྲིད་ *separatim vivere, contemplari*, vivre à part, contempler; ¶་འབྱོར་ *(S)* ཡོ་ག་ *contemplatio*, art de la contemplation; ¶་འབྱོར་མངོན་གསུམ་ *contemplatio evidens*, contemplation très claire; *et* ¶་འབྱོར་སྤྱོད་པ་ *contempl. addicti*, les contemplatifs, *nom. 2 sectarum antiquarum a* ཀླུ་སྒྲུབ་པ་ ཐོགས་མེད་ *fundatæ*, noms de deux sectes anciennes.

རྣོ་ ¶་བ་ རྣོན་པ་ *v.* ངོ་ *(vulg.) physice et moraliter: Acutus, perspicax*, aiguisé, pointu, perspicace; གྲི་''མདུང་¶་¶་ *culter acutus, lancea acuminata*, couteau aiguisé, lance pointue; བློ་¶་བ་ *spiritus perspicax*, esprit fin, perspic.; རིག་པ་ ¶་¶་ *doctus, sapiens*, savant; ¶་སྒྱུར་ བརྒྱུད་གྱེས་ *in 100 capitibus rapidis divisum, ep. pro flumine*, divisé en 100 cours rapides, un fleuve; ¶་རྟུལ་ *acutus et obtusus*, aigu et obtus; ¶་མེད་ *obtusus*, émoussé; ¶་བྱེད་=རྡར་ *acuere*, aiguiser.

རྣོན་ ¶་པ་ *v.* ངོ་=རྣོ་ *vulg. Acutus, et verb. acuere*, aigu, aiguiser.

སྣ་ *(vulg.), hon.* ཤངས་ *Nasus*, le nez; ཁ་¶་ *os et nasus, i. e. facies*, bouche et nez, c.-à-d. visage; ¶་རྩ་''རྩེ་མོ་''ཁུང་ *v.* བུག་ *v.* སྣུགས་''གཏོག་ *nasi radix, extremitas, foramen, nares*, la racine, la pointe, les narines du nez; ¶་རྟོད་ *n., odoratus subtilis*, nez délicat; ¶་སྒང་ *v.* འཛུར་ *n. aduncus*, nez aquilin; ¶་ལེབ་ *v.* ཉེག་ *v.* རྩེ་སྙིང་བ་ *n. planus, silus*, nez camus; ¶་རྣོན་''རིང་ *n. acutus, longus, ep. pro porcis*, nez long; ¶་ཕྱི་ *nasum mundare*, se moucher; ¶་འཚང་ *coryza laborare*, avoir le coryza; ¶་ཁྲག་འཛག་ *sanguis a naso fluit*, saigner du nez; གླང་¶་ ¶་མཆུ་ *elephantis nasus, labium, proboscis*, trompe d'éléphant; ¶་ཐག་ *funis n. alligata ad ducendum animalia*, corde passée dans le nez pour conduire les animaux; ¶་ཆམ་ *v.* རྟག་ *v.* ལུད་=སྣབས་ *n. sordes, mucus*, morve; ¶་རུས་ *cartilago in n. equorum*, cartilage dans le nez des chevaux; ¶་རྟུལ་ ¶་དུ་ *v.* དུ་ཁ་ *v.* དུ་ག་ *tabacum pulverulentum pro naso*, tabac

à priser. *Syn. pro* སྣ་ *sunt:* དྲི་ཞིམ་ *v.* འཛིན་ *v.* འབབ་ *odorum receptaculum,* réceptacle des odeurs; དྲི་སྐྱོང་ *odores protegens,* qui protège les odeurs; དྲི་ཡི་གནས་ *locus, sensus odoratus,* organe de l'odorat; སྣམ་བྱེད་ *olfaciens,* qui flaire.

སྣ་ *metaphorice: Extremitas, promontorium, aliquid prominens,* bout, promontoire, chose proéminente; བྲག་~་ *rupes extra prom.,* rocher qui surplombe; ཐིག་~་ *extremitas lineæ,* bout d'une ligne; རལ་གྲིའི་~་ *acumen ensis,* pointe d'épée; གོས་ཀྱི་~་ *vestis fimbriæ,* franges d'habit; འོད་ཆེན་པོའི་~་ *radii e lumine magno exeuntes,* rayons de lumière; ~་མ་ཐོང་ཞྭ་ *pileus altus lamarum cum globulo,* chapeau de lama orné d'un globule.

སྣ་ ~་མ་ *in sensu morali* = སྔོན་མ་ *et* དང་མ་ *Prioritas, principalis, primus,* priorité, principal, premier; ~་འདྲེན་ *v.* འཁྲིད་ *ductum sumere,* prendre la conduite; ~་བོ་ *ductor,* conducteur; ལམ་(གྱི་)~་(བོ་) *dux viæ,* guide; སྡུག་བསྔལ་གྱི་~་འདྲེན་ *quod ad miseriam ducit,* ce qui mène à la misère; ~་སྒྲུར་ *ductorem sibi imponere, sese confidere in,* se mettre sous la direction, se fier à quelqu'un; བདག་གི་~་སྒྲུར་ཁྱོད་ལ་རེ་ *meam in te fiduciam pono,* je mets en vous ma confiance; གཉེར་པས་~་ *a præposito domus ductus, administratus,* conduit, dirigé par le majordome.

སྣ་ ~་ཀ་ *(vulg.)* *Species, genus,* espèce, genre; ~་~་མང་པོ་...འགའ་རེ་ *multæ, aliquæ species,* beaucoup, quelques espèces; ཡི་གེ་~་སྦྱངས་ *litteras jungendi modus,* manière de joindre les lettres; ~་ཚོགས་ *omnes species,* tous, toutes sortes; ~་ཚོགས་མདོག་ཅན་ *omnicolor,* de toutes couleurs.

སྣ་ནམ་ *Nom. urbis,* Samarkand.

སྣ་སྐྱེས་ *(J.)* *Sine objecto, motivo,* sans objet, sans motif.

སྣ་མ་ *syn. pro* ཛ་ཏི་མེ་ཏོག་ *Flos nucis aromaticæ,* muscade.

སྣ་རོ་ *v.* ཏུ་ ན་ཏུ་, *vulg.* ན་རོ་, *4us Accentus vocalis, scribitur* ˜, voyelle o, ou, ö.

སྣག་ *(J* སྣགས་*)* ~་དབོན་ = མ་གཉེར་ *Propinquitas ex parte matris,* parenté maternelle; ~་གེ་གཉེན་མཚམས་ A = R མངལ་གཅིག་ནས་སྐྱེས་ *ex eodem utero nati,* nés du même sein; ~་ཚ་ = ཨ་ནེའི་བུའམ་སྲིང་མོའི་བུ་ *amitæ vel filiæ filii (consobrini in 1° et 2° gradu.),* cousins germains et issus de germains.

སྣག་ ~་ཚ་ *(vulg.)* *Atramentum,* encre; ~་ཚའི་རྒྱུ་ = སྣུན་དྲིག་ *materia atramenti, fuligo,* noir de fumée; ~་ཚ་ཞིང་

sait l'essence des choses; ཆོས་ཀྱི་ཁ་ *religionis essentia,* l'essence de la religion; ཁ་འགག་ *præcipuum obstaculum (vulg.),* le principal obstacle. (གནད་ *adhibetur quando agitur de* མཚོན་ཆ་ *armis,* armes; གདམས་ *sermone,* discours; མན་ངག་ *monitione,* avis.)

གནད་པ་ *pro* ནོན་པར་ གནོན་པར་ མནན་པར་ *(J.) Premere, opprimere,* presser, opprimer.

གནབ་པར་ *(J.) pro* སྣབ་པར་ *Induere,* revêtir.

གནམ་ *(vulg.) Cælum (materiale, et habitatio geniorum et sanctorum),* ciel, paradis; ཁ་(དང་)ས་ *cœl. et terra,* ciel et terre; ཁ་གྱི་ཀློང་""མཐོ་ *amplitudo, altitudo cœli,* l'étendue, la hauteur du ciel; 'ཁ་ག་ *omnes cœli,* tous les cieux; ཁ་ཁྲིགས་ *v.* རྨུགས་ *cœl. nebulosum,* ciel couvert; ཁ་ཐང་ *v.* དྭངས་ *cœl. serenum,* ciel serein; ཁ་ལྕགས་ *c. ferrum,* ཁ་རྡོ་ *c. petra,* ཁ་ལྕེ་ *c. lingua, 3 ep. pro fulgure,* fer, pierre, langue du ciel, la foudre; ཁ་སྔོ་སྔོ་ *c. cæruleum, et species juramenti,* par le ciel bleu! ཁ་ལ་ཡར་ *ad c. elevare,* élever vers le ciel; ཁ་སྒོ་ *porta ad c. spectans,* ཁ་གཡང་ *c. propitium et* ཁ་མཐོང་ *(vulg.* (སྨས་མཐོང་) *c. aspiciens, 3 nom. pro apertura in tecto domus,* ouverture supérieure vers le ciel; ཁ་གྱི་ར་སྐྱེས་རྟགས་ *signum a capra cœlesti natum,* =གཡག་ *bos yak,* né de la chèvre céleste, le yak; ཁ་ལ་གཤེགས་པ་ *ad c. ascendens, dignitas apud Buddhistas,* montant au ciel, dignité bouddhique; ཁ་ལ་འགྲོ་གྲོན་ *v.* ཀྲུ་ཟིན་ *ad cœlos ivit, euphem. vulg. hon. pro mortuus est,* il est allé au ciel, c.-à-d. il est mort; ཁ་བསྐོས་ *a cœl. electus, institutus, ep. pro rege,* établi par le ciel, un roi; ཁ་སྙིང་ *de cœl. cogitans, ep. pro* ཤེས་རབ་ *sapientia,* qui pense au ciel, la sagesse; ཁ་ཡུལ་ *paradisus,* paradis; ཁ་གྱི་བདག་པོ་ *Dominus c., Deus,* Dieu. *(2 voces cath.)*

གནམ་མཁའ་ *Aer, cælum,* l'air, le ciel. *Vid.* ནམ་མཁའ་

གནམ་གང་ *vulg. v.* སྟོང་ *Cœlum plenum, vacuum = dies 30ª mensis, quia c. tenebris plenum vel lumine vacuum est,* le 30^{e} jour d'un mois; ཁ་གང་ *nom. propr. eorum qui die 30ª mensis nati sunt,* nom propre. *Syn. pro* ཁ་གང་ *sunt:* མཐོང་མེད་ *invisibile,* ལྷན་ཅིག་གནས་ ཉི་ཟླ་ཕྲད་ *sol et luna simul commorantur, occurrunt,* le ciel et la lune se rencontrent; མར་ཕྱོགས་རྫོགས་གསུམ་ *num. 3 perficit 2^{am} partem mensis,* le nombre 3 parfait la seconde partie du mois.

སྣམ་ ¶་པར་ *(vulg.) præt.* སྣམས་ *Olfacere*, flairer; དྲི་མ་...མེ་ཏོག་¶་ *odorem, florem olf.*, flairer une fleur. *(vid.* སྣོམ་ བསྣམ་ *et* མནམ་*)*

སྣམ་འགྱུར་ = རྣམ་འགྱུར་ *Forma*, forme. *(vid. sup.)*

སྣམ་ ¶་བུ་ *(vulg.) Pannus laneus*, étoffe de laine, drap; ¶་ཡུག་ *v.* བྲབས་ *unus pannus integer*, une pièce de drap; འགྲོ་¶་ *pannus laneus communis*, drap commun; ¶་སྣག་ དབུས་¶་ *1ᵉ qualitatis (ex provincia* དབུས་*)*, drap de 1ʳᵉ qualité; ཐུང་¶་ ¶་བུ་འཐུག་པོ་ *pannus spissus*, drap épais; ¶་བུ་སྤུ་ཅན་ *pilosus, non rasus*, drap non rasé; ¶་བུ་སྲབ་མོ་ *pann. tenuis*, drap fin; ¶་སྦྱར་ *mitella lamarum*, écharpe des lamas; ¶་ཕྲན་ *fragmenta ejusd. longa et angusta simul suta, ornamenti causa*, bandes de drap cousues ensemble; ¶་མ་ *textoris pecten*, peigne de tisserand;

སྣམ་ A=R རྒྱབ་=ལུས་ཀྱི་བྱེ་ ¶་ལོགས་ *v.* གཞོགས་ *v.* བྲག་ *pars posterior corporis, dorsum, (Cs. J. hon. latus)*, le dos, le côté; ¶་ལུགས་=ཟུར་རྒྱབ་སྦྱིལ་ཞི་=ཕན་ཚུན་འཕྲད་ *invicem unire, occurrere*, s'unir, se rencontrer.

སྣམ་སྦྱར་ *Nom. stellæ*, nom d'étoile.

སྣར་ *pro* སྣ་རུ་ *v.* ལ་ *In, ad, supra nasum*, sur, dans le nez; ¶་ཀྱུ་ *uncus ad ducendum camelos naso*, crochet pour conduire les chameaux par le nez; ¶་བ་དུལ་ *naso subjectus, domitus, ductus*, conduit par le nez, dompté.

སྣར་ཐང་ *Nom. monasterii, nom. alicujus scriptoris de grammatica*, nom d'un monastère, nom d'un grammairien.

སྣར་པོ་ *v.* སྨོ་ *Ruber fulgens*, rouge brillant. *(J. white or light red colour.)*

སྣར་པོ་ *v.* སྨོ་ *Longus, oblongus*, long, oblong.

སྣར་མ་ *3ª stella zodiaci (in Tauro.)*, nom d'une étoile; ¶་¶་སྐྱེས་ *a Narma natus, cp. pro* ལྷག་པ་ *Mercurius*, Mercure, né de Narma. *Syn. sunt:* དལ་བའི་ལྷ་ལྡན་མ་ *diis tranquillis plena*, remplie de génies pacifiques; མི་དགུ་བདག་པོ་ *omnium hominum dominus*, maître de tous les hommes. (S) བི་ཛྲི་

སྣལ་མ་ *Filum, trama panni*, fil, trame d'une étoffe; དར་...རས་...བལ་¶་ *filum sericum, gossipinum, laneum*, fil de soie, de coton, de laine; པད་¶་ *radiculæ plantæ nenuphar*, radicelles du nénuphar; *et syn. pr.* པད་མ་རཱ་ག་ *achates lapis*, l'agathe.

སྣད་ ¶་པར་ *præt., fut.* བསྣད་ *Pungere, perforare*, piquer, forer; ¶་པ་ *punctio, perfo-*

ratio, piqûre, trou, action de forer; འདེབས་¶་ *subula*, alêne.

སྣུན་ ¶་པར་ = ནུད་པར་ *et* ནུ་བར་ *sugere, lactare*, sucer, allaiter; ¶་པ་ *suctus, lactatio*, succion, allaitement.

སྣུབ་ ¶་པར་, *præt.* བསྣུབས་, *fut.* བསྣུབ་, *imp.* སྣུབས་(ཤིག་) vulg. *abolere, destruere* (*vid.* ནུབ་), abolir, détruire, ruiner; ¶་པ་ *abolitio, destructio*, destruction, diminution; ¶་བྱེད་ *quod destruit*, ce qui détruit; གླང་དར་གྱིས་ཆོས་བསྣུབས་ནས་ *cum Long-ter destruxisset religionem, ordines relig.*, quand Long-ter eut détruit la religion, les ordres religieux; བསྣུབས་བཏུལ་ *oppressione destructus*, ruiné par la tyrannie, གྲུ་ཆུ་ནང་བསྣུབས་སོང་ *navicula in aqua submersa fuit*, la barque fut submergée,

སྣུམ་ ¶་པར་, *præt.* བསྣུམས་, *fut.* བསྣུམ་, *imp.* སྣུམས་(ཤིག་) = vulg. སྣམ་ = སྣོམ་ = མནམ་ *olfacere* flairer.

སྣུམ་ ¶་པོ་ *hon. vulg. Oleum et pinguedo, Sik. vulg. oleum*, huile, graisse; ¶་ནག་ མར་¶་ འབྲུ་མར་¶་ *oleum ex fructibus, granis in genere*, huile de fruits, de grains; ¶་ཅན་ *pinguis, oleosus*, huileux, gras; ¶་རྫི་ *oleum spissum*, huile épaisse; རྗེན་¶་ *pinguedo cruda, oleum recens*, graisse crue, huile nouvelle; ཞུན་¶་ *pinguedo liquefacta*, graisse fondue; སོལ་¶་ *species bituminis*, naphte; ¶་(གྱིས་)སྐུད་ *v.* འབྱུག་ *oleo ungere*, oindre d'huile.

སྣུམ་པ་ *v.* པོ་ *metaph.: Pinguis, abundans (de pascuis, agris, etc.)*, gras, abondant, fertile; རི་ *v.* རྩ་¶་¶་ *pascua abund.*, gras pâturages; སེམས་¶་ *spiritus satiatus, contentus*, esprit satisfait, content; དཀར་¶་ *valde albus*, très blanc; ¶་འཁྱོག་པ་ *multoties tortus*, très tordu.

སྣུར་ ¶་བར་ *præt., fut.* བསྣུར་ *Minuere*, diminer. 1° *quoad materiam* ཞིབ་མོར་¶་ *minutatim frangere, terere*, broyer très fin; སྣག་ཚ་···སྨན་¶་ *atramentum, medicinam tundere*, broyer de l'encre, une médecine. 2° *quoad spatium: Appropinquare, attrahere*, approcher, attirer vers; མདུན་དུ་¶་ *in præsentiam attrahere, propinq.*, approcher de soi; ཐག་རིང་ནས་¶་ *a longe attrah.*, attirer ce qui etait éloigné. 3° *quoad tempus: Anticipare, breviare*, prévenir, anticiper, ཟླ་གཉིས་བསྣུར་ནས་ *cum duobus mensibus anticipasset tempus*, ayant abrégé le temps de deux mois.

སྣེ་ འཛུ་བའི་¶་ *Res qua aliquid sumitur, v. g. manubrium, ansa, fimbria, extremitas*, accessoire d'un objet, extrémité; ཐག་པའི་¶་ *extremitas funis*, bout d'une cor-

de; ¶་སྐོ་ v. ཆར་འདྲུབ་ *fimbrias suere*, coudre des franges; ¶་ཐེན་ *funiculus ad ligandum*, cordon pour lier.

སྣེའུ་ སྣེ་གོད་ ¶་དམར་ ¶་ཆེད་ མོན་¶་ *Nom. plantarum*, noms de plantes.

སྣེ་ཕན་པ་ *Qui præit in via ad præparandum diversorium, majores*, courrier, ancêtres.

སྣེམ་ *(J.)* ¶་པར་, *præt.* བསྣེམས་ *Paululum movere*, mouvoir légèrement, doucement; ¶་བུའི་ས་གཞི་ *eluvies sub pedibus movens*, fondrière; ¶་¶་བསྣེམས་ *motus frequens*, mouvement lent et fréquent.

སྣེལ་ཞི་=ལྷུལ་ཞི་ *Inclinatus, obliquus, deponere, mediocritas*, incliné, oblique, déposer, médiocrité.

སྣོ་ ¶་བར་ (*vid.* སྣུར་) *Minuere, in fragmentis frangere, etc.*, diminuer, briser en morceaux.

སྣོག་གཟན་ *A=R* འཇུར་བ་ *Bajulator, onus*, portefaix, fardeau.

སྣོད་ ¶་རྡུད་ *v.* ཆ་ *v.* ཀ་ *(vulg.) Nom. genericum pro omni genere vasorum, receptaculum*, vase en général, récipient; ¶་རིགས་ *species vasorum*, espèces de vases; དངུལ་.... གསེར་.... ཤིང་¶་ *vas argenteum, aureum, ligneum*, vase d'argent, d'or, de bois; ཆུ་.... ཕྱེ་¶་ *vas pro aqua, farina*, vase pour l'eau, la farine; ¶་(ཀྱི་)ཁ་ *os, apertura vasis*, l'ouverture d'un vase; ¶་མཐིལ་.... སྣ་ *vasis imum, ansa*, le fond, l'anse d'un vase; ¶་ལ་བཙུག་.... བླུག་ *in vas ponere, fundere*, mettre, verser dans un vase; ¶་ནས་འདོན་ *v.* ལེན་ *a v. extrahere, sumere*, tirer d'un vase; འབྲུ་བླུག་ས་¶་ཀ་མེད་ *ad fundendum cerealia non est vas*, il n'y a pas de vase pour verser les céréales.

སྣོད་ *figurative:* བུ་¶་ *Fœtum recipiens, uterus*, la matrice; ¶་དྲུག་ *6 vasa, i. e. organa corporis humores continentia*, les six organes du corps; ཆོས་ཀྱི་¶་ *religionis vas, liber religionem continens*, livre de religion; ¶་ཡོངས་སུ་དག་པ་ *vas purissimum, i. e. homo sanctus*, homme saint; ¶་ལྡན་སློབ་མ་ *discipulus capax (instructionis)*, disciple capable d'instruction; ¶་དུ་མེད་པ་ *incapax*, incapable; ཕྱི་¶་ཀྱི་འཇིག་རྟེན་ *mundus vasorum (rerum) externorum*, le monde des choses sensibles.

སྣོན་ ¶་པར་ *præt., fut.* བསྣན་ *Augere, amplificare*, augmenter, développer; ¶་པ་ *v.* ཀ་ *v.* ཁ་ *augmentum, additio*, augmentation, addition; གཉིས་¶་ *duplicare*, doubler; མང་པོ་¶་ *multum augere*, augmenter beaucoup; སེར་སྣའི་¶་མར་སྡོལ་ *avaritiæ augmenta comprimere*, réprimer les développements de l'avarice;

བསྣན་པའི་གྲངས་ *numeri additi, i.e. summa*, total, somme; དམག་ཚོགས་¶་མ་ *copiæ additivæ, auxiliares*, troupes auxiliaires; གླ་ལ་གསོལ་རས་¶་། *salario mercedulam addere*, ajouter un pourboire au salaire.

སྣོམ་ ¶་པར་, *præt.* བསྣམས་, *fut.* བསྣམ་, *imp.* སྣོམས་ (ཤིག་) *Olfacere*, sentir, flairer; དྲི་བཟང་¶་པ་ *tymiamata olf.*, flairer les parfums. (*vid. vulg.* སྣམ་ མནམ་)

སྣོམ་ ¶་པར་ (*T. prim. ut sup.*) *manu tangere, capere, tenere*, toucher, tenir à la main. (*vid.* སྣམ་)

སྣོར་ ¶་བར་ *præt., fut.* བསྣོར་ (*vid. vulg.* ནོར་) *Errare, miscere, confundere, turbare*, errer, mêler, brouiller, troubler; ¶་བ *error, etc.*, erreur etc.; བསྣོར་བའི་རྒྱལ་སྲིད་ *regnum divisum, perturbatum*, royaume divisé, troublé.

སྣོལ་ ¶་བར་ *præt., fut.* བསྣོལ་ *Colligere, unire, amplecti*, rassembler, unir, embrasser; འོ་¶་བར་ *sese mutuo amplecti*, s'embrasser mutuellement; ལག་¶་བར་ *manus intexere*, joindre les mains; ཁྱི་... སྟག་¶་ *canes, tigrides inter se pugnant*, les chiens, les tigres se battent; ཡར་¶་ *reparare*, réparer; མར་¶་ *minuere*, diminuer.

སྣྲུམ་ཆེན་ *Species serpentis*, espèce de serpent, *cujus syn. sunt:* པད་མེད་དང་ཉེ་ཉལ་བྱེད་ *inter flores et prata degens*, vivant dans les prés fleuris; རླུང་ཟས་ *ventum edens*, qui se nourrit de vent; སྦྲུལ་གདུག་ *serpens nocivus*, serpent nuisible.

སྣྲུབས་ 18ª *stella zodiaci (in Sagittario), cuj. syn. sunt;* མཉྩ་ལ་ གྲུ་སོག་པ་ ཟ་བ་ nom d'étoile.

སྣྲེལ་ཞི་ *Inclinatus, obliquus, confusus, mediocritas*, incliné, oblique, confus, médiocrité.

སྣྲོན་ 17ª *stella zodiaci (in Scorpione)*, ¶་ཟླ་ 5ª *luna*, 5ᵉ lune. *Syn. sunt:* ལྡེའུ་ *globulus*, globule; གདུ་བུ་ *armilla*, bracelet; ཀླུ་དབང་ལྡན་ *geniorum potestatem habens*, puissante comme les génies.

བརྡུག་ ¶་པར་ *præt.* བརྡུགས་ *Putridus esse, purulentus*, putride, être purulent.

བརྡུག་ ¶་པར་ *præt.* བརྡུགས་ *Attendere ad, in mente revolvere*, s'appliquer, réfléchir à; དོན་གཅིག་ལ་¶་པས་ *ad unum negotium attendens*, s'occupant d'une affaire; སེམས་རྫིའི་ཆོས་གཏམ་¶་དགོས་ *pastoris animarum sermonem in mente revolvere oportet*, il faut réfléchir sur le sermon du pasteur.

བརྡུག་ ¶་པར་ *præt.* བརྡུགས་ *Sufferre, pati*, supporter, souffrir; ¶་དཀའ་ *A = R*

བཟོད་དཀའ་ བསྲན་དཀའ་ *difficilis, pati difficile, dolor vehemens (una ex pænis inferni),* difficile à souffrir, (nom d'une peine de l'enfer); ¶་ནུས་ *v.* ཐུབ་ *qui difficilia patitur, patient,* endurant, patient; ཞི་¶་ *tranquille ferens, patiens,* patient.

བརྡང་ ¶་བར་=རྡང་བར་ *Suffocari pæna, cibo, abundantia, superabundare,* être suffoqué, abonder; ལྟོ་བ་¶་ *venter superplenus,* estomac rempli avec excès; བརྡངས་པའི་ཞིང་ *ager messibus superab.,* champ très abondant en récolte; བརྡང་ ཉེ་དཀྲུག་པ་ *(Lexic.) motus,* mouvement.

བརྣན་ ¶་པར་ *A=R* ངེས་བཟུང་ *vere capiens, i. e. attendere, diligentiam habere, desiderare,* s'emparer d'une affaire, la traiter avec soin, désirer; ¶་པ་ *cura, desiderium, augmentatio,* soin, désir, augmentation; ¶་པའི་ཚིག་ *vox emphatica sensui vim addens. v. g. particula* ནི་, particule emphatique; འབྲི་ཀློག་¶་པར་ *scripturæ, lectioni incumbere, attendere,* s'appliquer à l'écriture, à la lecture; (*vid.* སྣོན་པར་)

བརྣབ་ ¶་པར་ *A=R* བསྙམས་པར་ *sese jactare,* se vanter; *et* བསམས་པ་ *cogitare,* penser; ¶་སེམས་ *cupiditas, aviditas, amor suiipsius,* cupidité, égoisme; ནོར་¶་ཅན་ *divitiarum cupidus, de divitiis superbiens,* avide de richesses, en tirant vanité.

བརྣུར་ *pro* བརྣུ་བར་ *Attrahere,* attirer; མདུན་དུ་¶་ *coram se attr.,* attirer à soi. (*vid.* སྣུར་ 2°)

བསྣོག་ ¶་པར་ *præt.* བསྣོགས་ = བསྣམས་པའམ་སྦས་ *Ligatus, absconditus,* lié, caché; ¶་བྱའི་དངོས་པོ་ *res liganda vel abscondenda,* chose à lier, à cacher.

བསྣང་=རྡང་བར་ *Suffocari cibo, potu, pæna, abundantia,* être suffoqué (au physique ou au moral).

བསྣད་ *præt., fut. v*i སྣད་པར་ *Nocere,* nuire; རྡོས་¶་པ་ *lapide vulneratus,* blessé par une pierre; ¶་པ་བྱེད་ *detriment. facere,* causer un mal.

བསྣན་ *præt., fut. v*i སྣོན་པར་ *Auctus, augebo,* augmenté, j'augmenterai; ¶་པ་ *additio, augmentum,* addition. augmentation; གསར་དུ་¶་པའི་མིང་ *verba recenter addita,* néologisme; བརྡ་¶་ *verba addere,* ajouter des mots.

བསྣམ་ *fut. et* བསྣམས་ *præt. v*i སྣོམ་པར་ *A=R* སྣམ་ *et* ཐོགས་ *Olfacere, tangere manu,* flairer, toucher; (*vid. etiam* མནམས་) མཚོན་¶་ *arma tenere, capere,* prendre les armes; སློང་བཟེད་¶་ *mendicantis scutellam manu tenere,* tenir

l'écuelle à la main; དྲི་མ་¶་ *odores olfacere*, sentir des odeurs.

བསྣལ་ *Filum nere, sicut filum fluere (de liquidis)*, filer, couler comme un fil; སྐོང་ *v.* དར་¶་ *sericum filum nere*, filer la soie; སྣུམ་¶་ན་ཡག་པོ་ཡིན་ *si oleum tanquam filum fluit, bonum est*, si l'huile coule comme un fil, elle est bonne.

བསྣུན་ *præt., fut.* v^{i} སྣུན་པར་ *Sugere, perforare*, sucer, percer; ནུ་མ་¶་ *mammam sug.*, sucer la mamelle; མཚོན་གྱིས་¶་ *armis perforatus*, percé par les armes; གནད་¶་=¶་གཞིར་ *essentiam exprimere premendo*, faire sortir le jus en pressant.

བསྣུབ་ *vulg. fut. et* བསྣུབས་ *præt.* v^{i} སྣུབ་ *Abolere, dertruere, perire*, abolir, détruire, périr; སྲོལ་ *v.* ཚུལ་ *v.* ཁྲིམས་¶་ ཞིང་ *legem, consuetudinem destruet*, il abolira la loi, la coutume; ཆུ་ནང་ བསྣུབས་ *in aqua immersus*, plongé dans l'eau. (*vid.* ནུབ་)

བསྣུར་ *præt., fut.* v^{i} སྣུར་ *Imminuere, breviare*, diminuer, abréger; ཞིབ་མོར་¶་ *in pulverem redactus*, réduit en poussière; དུས་¶་ *tempus breviabo, breviavi*, j'abrégerai, j'ai abrégé le temps; མདུན་དུ་¶་ *coram attractus*, attiré devant.

བསྣེམ་ *vid.* སྣེམ་ *Movere, sese movere, agitare*, mouvoir, se remuer, agiter; བསྣེམས་པ་ *motus, agitatus*, mû, agité.

བསྣོ་ *prob. fut. et* བསྣོས་ *præt.* v^{i} སྣོ་བར *Miscere*, mêler བསྣོས་པའི་འབྲུ་ *grana, cerealia mixta*, céréales mélangées.

བསྣོན་ *præt., fut.* v^{i} སྣོན་པར་ *Addere, augere, supplere*, ajouter, suppléer; གྲངས་¶་ *numeros addere*, faire une addition de nombres; ¶་ཁན་ *additio*, addition.

བསྣོམ་=སྣོམ་ *Olfacere, in manu capere, tenere*, flairer, tenir en main.

བསྣོར་ *præt., fut.* v^{i} སྣོར་ (*vid. vulg.* ནོར་) *Errare, confundere, turbare*, errer, confondre, troubler; གོང་འོག་¶་ཞིང་ *alta et demissa confundens*, brouillant ce qui est haut et bas.

བསྣོལ་ *præt., fut.* v^{i} སྣོལ་བར་ *Congregare, unire, sese invicem amplecti, arripere*, rassembler, unir, s'embrasser, saisir.

བསྣོས་ *præt.* v^{i} སྣོ་བར་ *et* བསྣོ་བར་ *Mixtus, imminutus, contritus*, mêlé, diminué, broyé; འདྲེས་པར་¶་ *miscendo confundere vel conterere*, confondre, broyer ensemble.

Cette lettre qui est toujours radicale, se prononce *pa* bref quand elle est simple.

པ་ 15ᵃ *littera alphab. — in seriebus, numerale = 13*, 13ᵉ lettre de l'alphabet, employée comme nombre, vaut 13.

པ་ པ་པ་ བ་པོ་ པ་མོ་=བ་ *Ponitur post finales* ག་ད་བ་ས་པ་ས་ *1° est species artic. definiti*, espèce d'article défini; *2° partic. indicans personam.* syllabe qui personnifie le mot précedent: *v. g.* བོད་པ་ *thibetanus*, thibétain; ཆོས་(པ་) པོ་ *homo religioni deditus, monachus, religiosus mendicans*, moine, religieux; *3° In numeris, efformat ordinale*, particule des nombres ordinaux; གཉིས་པ་ 2ᵘˢ; གསུམ་པ་ 3ᵘˢ; *4° In verbis indicat participium præs. vel præt.*, signe des participes présent et passé; v. g. ཀློག་པ་ *legens*, lisant; བཅད་པ་ *sectus*, coupé; *5° sæpe tantum efformat verbum polysillabicum*, terminaison de certains mots polysillabiques.

པ་ཀར་ *(S)* = རྒྱ་མཚོ་ *mare, oceanus*, mer, océan.

པ་ཏ་ཀ་ *A=R* བ་དན་ *Vexillum militare*, drapeau militaire.

པ་ཊམ་ཀ་ *A=R* ཕྱེ་མ་ལེབ་ *Papilio*, papillon.

པ་ཊ་ *(J.) Herbæ medicinalis nom.*, nom de plante médicinale.

པ་ཊ་ལ་ *A=R* རྒྱ་ཇར་བ་ *Species panis sinici vel indici*, pain chinois ou indien.

པ་ཊ་བྲིས་ *Pictura, pictus*, peint; *(J. poculum, pelvis*, coupe, bassin.)

པ་ཊ་ལི་པུ་ཏྲ་ *(S) Nom. urbis in Oude, et in thib. vocatæ* སེར་སྐྱའི་གྲོང་ nom ancien de Patna.

པ་ད་ *(S)* = རི་ཕྲན་ རི་ཐུ་ཆུང་ *Collis*, colline.

པ་ཚགས་ *Species vestimenti, in E. vestis pellicea*, vêtement de fourrure.

པ་ཡག་པ་ *Medic. plantæ nom.*, nom de plante médicinale.

པ་ཡོ་དྷ་ར་ *(S) Syn. pro mamma*, mamelle.

པ་ར་ཤུ་ *(S)* = སྟ་རེ་ *Securis*, hache.

པ་ལ་ཤ་ *Nom. arboris*, nom d'arbre.

པ་ཀྵི་ *Nom. 2ⁱ lamæ in secta* ཀར་མ་པ་ nom du second lama de la secte Karma; *(J. monachus thib. qui ad Sinas ivit*, nom d'un religieux qui est allé en

Chine.)

པ་སངས་ *Nom. deæ et planetæ Venus*, déesse et planète Vénus; ¶་¶་ཉིན་མ་ གཟའ་¶་¶་ *(vulg.) dies veneris*, vendredi; ¶་¶་བུ་ *filius V. ep. pro* མིག་དམར་ *Martius*, fils de Venus, Mars; ¶་¶་སློབ་མ་ *discipulus V., nom. alicujus genii*, nom d'un génie, fils de Vénus. *Syn. pro* པ་སངས་ *sunt:* སྦྱིན་བྱེད་ལྷ་མ་ *ens superior dans beneficia*, être supérieur bienfaisant; སྙན་ངག་བུ་ *v.* མཁན་ *eloquens*, éloquente; ང་སྤང་བུ་ *mala abjiciens*, qui repousse les maux; འོད་ཅན་ *lucens*, brillante; ཁྲ་བ་མདོག་མཛེས་ *colore* ཁྲ་བ་ *pulchra*, d'une belle couleur kououa; ལྷ་མིན *nondum* ལྷ་, *sed in via ad hunc statum*, qui n'est pas encore génie, mais en voie de le devenir; བླ་མ་དཀར་པོ་ *lama, persona superior alba*, personne distinguée blanche; བླ་ཅག་འོད་ལྡན་མ་ *lumen* བླ་ཅག་ *possidens*, lumineuse comme *lakia ;* མཆུ་ལས་སྐྱེས་ *a labiis nata*, née des levres; ངག་དང་རྒྱལ་ *sermonem regens*, reine du discours; ཚིག་བརྒྱའི་དབང་ *princeps 100 verborum, loquelarum*, princesse des 100 paroles, ou langages; བཅུ་དྲུག་འོད་ལྡན་ *16 luminibus ornata*, ornée de 16 lumières; *(S)* ཤེ་ཀྲ་

གའི་བུ་

པ་ཀུ་ པཀྲུ་ |*Nom. fluminis in India*, nom d'un fleuve indien; *cujus Syn. sunt:* ཉི་མའི་བུ་ *filius solis*, fils du soleil; ཞི་བའི་སྲིང་མོ་ *soror genii* ཞི་བ་ sœur de Gioua; གཤིན་རྗེའི་སྲིང་མོ་ *soror dii mortuorum*, sœur du dieu des morts; འཕྲོག་བྱེད་མ་ *rapiens*, ravissant; ཀ་ལིན་དའི་བུ་མོ་ *filia (regionis) Kalinda*, fille (du pays) de Kalinda; *(S)* སོ་ཀ་ ཏེ་ ཡ་མུ་ན་ ཡེ་ར་བྷ་ རི་ལོ་ཏི་ར་ *(probab. Jumna.)*

པག་ ¶་ཐུ་ *v.* ག་ *v.* ཀ་ པཙུ་ *vulg.* ས་¶་ *Later ad solem siccatus*, brique séchée au soleil; ཛ་¶་ *lat. ex argilla cocta*, brique d'argile cuite; ¶་ཐུ་པ་ *v.* མཁན་ ¶་བཟོ་མི་ *lat. faber*, babriquant de briques; བྲ་¶་ *colliquiæ*, tuiles, gouttières; ཐེབས་¶་ *tegulæ gibbosæ*, tuiles rondes; ¶་རྩིག་ *structura ex lat.*, construction en briques; ཇ་¶་ཀ་གཅིག་ *unum involucrum thei (in forma lateris)*, une brique de thé.

པག་ ¶་པ་ *Cingulum et ejus ornamenta*, ceinture et ses ornements; ¶་¶་གོས་ཅན་ *cingulo indutus*, ceint; འདོག་¶་ *spirituum, geniorum cingul.*, ceinture des génies.

པག་འདབ་ = འདབ་གཤོག་ *Ala*, aile; cp.

pro པ་ཝང་ *vespertilio*, chauve-souris.

པག་པ་ = ཟན་, *hon.* བཞེས་པ་ ཟས་ ཏོ་ བཟའ་བ་ *Cibus*, nourriture; (*vid.* སྤགས་ *quod additur cibo principali*, ce qu'on ajoute au mets principal.)

པག་ཟ་ *Nom. cujusdam animalis*, nom d'un animal.

པགས་པ་ *v. Sik.* ཀོ་, *in comp.* ལྤགས་ *(vulg.) Pellis (animalium), cortex (arborum, fructuum)*, peau, écorce, pelure; ¶' པའི་གོས་ = *vulg.* པ་ཚགས་ *vestis pellicea*, habit de peau; ¶་པ་བཤུ་ *pellem, corticem detrahere*, écorcher, peler; ¶' ཤུན་ ཤུན་ལྤགས་, *vulg.* ཤིང་ལྤགས་ *cortex arboris*, écorce; ¶་བཀྲ་ ¶་པ་ མཛེས་པ་ *pellis pulchra, syn. pro* གཟིག་ *leopardus*, belle fourrure, le léopard; ¶་ཀོབ་(ཀོབ་). *vulg.* ཀོབ་ *corium*, cuir; ཀོ་ལྤགས་ *pellis magnorum animalium*, peau des gros animaux; མིའི་¶་པ་ མི་ལྤགས་ *pellis humana* (*cuj. syn. sunt:* ཞིང་ཆེན་ གཡང་གཞི་ ཞིང་(ཆེན་)¶་). peau humaine. *Syn. pro pelle sunt:* རུས་པའི་གཞིབ་ *ossium involucrum*, enveloppe des os; ཤ་ཁྲག་འཛིན་ *carnem et sanguinem continens*, ce qui renferme la chair et le sang; ཤུན་ལྤགས་ ཤུན་པ་ *cortex*, écorce.

པང་ *(vulg.)*, སྦྲ་¶་ *hon. Sinus, pectus, gremium*, sein, poitrine, giron; པང་ ¶' དུ་ལེན་ *v.* སྦང་ *sumere, ferre in sinu, in brachiis*, porter sur son sein; ཕྲུག་གུ་ ¶' *puerum in sinu ferre*, porter un enfant, le prendre dans les bras; ¶' བསྐྱོགས་མ་ *nutrix*, nourrice; (*J. obstetrix*, sage-femme); ¶་གནས་ *in sinu degens, ep. pro infantulo*, qui demeure sur le sein, un petit enfant; ¶་ཁྲག ¶་ནད་ *menstrua, et mulierum morbi in genitalibus*, règles et maladies des femmes; ¶་ཁྲག་ཟག་ *menstruæ, etc. fluunt*, les regles coulent; ¶་ཁེབས་ *v.* གདན་ *linteum sinum et genua cooperiens*, tablier; ¶་པ་ *manipulus, (quod brachia amplexu continere possunt)*, une brassée; ཤིང་གི་.... རྩྭའི་¶་གང་ *lignorum, herbarum manipulus*, une brassée de bois, de paille.

པན་ཙ་ *Sericum*, soie; (*J. nom. arboris*, nom d'arbre.)

པད་ས་ན་ཁྲ་ = བཙའི་ཁྲི་ *Species veneni*, espèce de poison.

པད་ ¶་མ་ *Nom. floris lotus*, le lotus; ¶་མ་ དཀར་པོ་ *lotus alba (esculenta), nom. libri*, lotus blanc (mangeable), nom de livre; ¶་དཀར་མ་ *ep. pro concubinis seniorum*, lotus blanc, concubines des

génies; ¶་མ་དམར་པོ་ *lotus rubra*, lotus rouge; *(cuj. syn. sunt:* ངར་པ་ *croci color*, couleur safran; སྐྲ་འབྲེན་ *capillares radiculas emittens*, poussant des radicelles; ཨུད་པ་ལ་དམར་པོ་ *lotus rubra*, lotus rouge.) ¶་མའི་ཟེ་བ་ *v.* སྙ་ *stipes, crista floris lotus*, tige, corolde lotus; ¶་¶་ཅན་ *n. plenus, ep. pro lacu et stagno*, plein de lotus, un lac, un étang; ¶་སྐོར་ *v.* ཀོར་ *digiti in forma nen. dispositi*, doigts disposés en forme de lotus; ¶་ལྟར་གས་པ་ཤིང་ ¶་ལྟ་བུར་ཆད་གས་ *a frigore fissus sicut nen., 2 nom. pro partibus inferni frigidi*, fendu par le froid comme un lotus, (parties de l'enfer); ¶་དུས་ *n. tempus, matutinum*, temps du lotus, le matin; ¶་མ་ཆེན་པ་ ¶་ཅན་ *n. magna, n. ornatum ep. pro* ཤིང་རྟ་ *vehiculum*, grand lotus, orné de lotus, un char; ¶་མིག་ *oculus nen. i. e. foramen, parva fenestra*, petite fenêtre; ¶་མ་འབྱུང་གནས་ *supra n. natus, (S) Sambahwa*, né sur un lotus; ཨུ་རྒྱན་¶་མ་ *celebris lama in 8° sæc. post X^m*, nom d'un célèbre lama; ¶་མའི་ལྟོ་བ་ *cujus cibus est n. ep. pro.* ཁྱབ་འཇུག་, qui se nourrit de lotus, Vishnou; ¶་སྐྱེས་ *ex n. natus, ep. pro* ཚངས་པ་ *Brahma*, Brahma, né du lotus; ¶་མའི་དགྲ་ *loti inimicus, ep. pro. luna*, ennemi du lotus, la lune; ¶་¶་གཉེན་ ¶་མའི་རྩ་ལག་ *n. propinquus, ep. pro sole*, parent du lotus, le soleil. *Syn.. pro* པད་མ་ *sunt:* འདམ""ཆུ""མཚོ་སྐྱེས་ *e luto, aqua, lacu nata*, né dans la boue, l'eau, un lac; འདབ་སྟོང་ འདབ་མ་བརྒྱ་པ་ *1000, 100 folia habens*, aux 1000, aux 100 feuilles; ཆུའི་ལང་ *v.* སྟེང་འབྱོ་ *supernatans*, surnageant; མཚོ་ཆུར་ཉལ་ *supra laci aquâm jacens*, couché sur l'eau des lacs; ཆུ་རྒྱན་ *aquæ ornamentum*, ornement de l'eau; སྦྲང་རྩི་རྒྱལ་མཚན་ *v.* འཛིན་པ་ *mellis causa, receptaculum*, cause, réservoir du miel; དྲི་བཟང་ཁང་པ་ *tymiamatum domus*, maison de parfums; འདབ་ལྡན་ *frondosus*, touffu; ཟེ་སེར་ཅན་ *v.* བཞིན་ *staminis plenus, amœnus*, aux nombreuses et belles étamines; ཟེ་རུ་འབྲུ་ (ཅན་) *seminibus abundans*, abondant en semences; ཉི་མས་བཞད་ *cui sol arridet*, auquel le soleil sourit; དཔལ་གོས་ཅན་ *luxuriose vestitus*, au noble vêtement; ཨུད་པ་ལ་ཆེན་པོ་ *n.n. magna*, grand nénuphar.

པད་ *sumitur etiam pro: Flore in genere,*

fleur en général; ¶་ཚལ་ *flor. hortus* parterre; ¶་སྡོང་ *fl. stipes*, tige de fleur; ¶་ཞྭ་ *pileus fl. ornatus*, chapeau orné de fleurs. *Metaphorice sumitur pro verendis mulieris, vulva*, les parties naturelles de la femme. — *In astronomia* ¶་ཤར་=*S. E.* ¶་ནུབ་=*S. W.* པད་མ་ *est etiam nom. prop. vulgare*, nom propre vulg.

པད་མ་ར་ག་ *(vulg.) Jaspis, achates*, pierre d'agate; *Cuj. Syn. sunt: (S)* ལོ་ཧི་ཏ་ཀ་ རིན་ཆེན་དམར་ *lapis pretiosus ruber*, pierre précieuse rouge.

པཏྲ་ ཅོད་པཏྲ་ *Corona*, couronne; མེ་ཏོག་ ¶་¶་གྱོན་ *coron. florum sibi imponere*, se mettre une couronne de fleurs sur la tête; ཚེར་མའི་¶་¶་ *corona spinea*, couronne d'épines.

པཎ་ཌི་ *vulg.* པཎ་ཌི་ཏ་ *Litteratus*, un lettré, érudit; པཎ་ཌི་ *vulg. dicitur ad designandum monachos in genere*, les religieux en général; ¶་ཆུང་ *discipulus monachus, novitius*, novice; ¶་ཆེན་ *magnus litteratus, doctor*, docteur; ¶་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་ *pretiosus doctor, titulus magni lamæ in* བཀྲ་ཤིས་ལྷུན་པོ་ *(vocatur Panchan-fou, a Sinensibus)*, précieux docteur, titre du grand lama de Tra-chi-lhun-bo.

པར་ *post pos.* = བར་ *Signum infinitivi, adverbii, et per abbrev. pro* པ་ལ་ *sign. dativi et accusativi*, signe de l'infinitif, de l'adverbe, du datif et de l'accusatif; པར་ *ponitur post finales* ག་ད་ན་བ་མ་ས་ *v. g.* ཀློག་...བཤད་...སྦྱིན་¶་ *legere, dicere, dare*, lire, dire, donner; མཛེས་¶་ *pulchre*, d'une belle manière; དྲན་པར་ *pro* དྲན་པ་ལ་ *in memoria*, en mémoire.

པར་ ¶་གཞི་ *v.* དཔེ་ *(vulg.) Typus pro impressione librorum*, type d'imprimerie; ¶་མ་ *liber impressus*, livre imprimé; ¶་ཁང་ *typographiæ officina*, imprimerie; ¶་ཤིང་ *tabula lignea in qua litteræ sculpantur*, planche sur laquelle sont gravées les lettres; ¶་རྐོ་ *typos sculpere*, sculpter les caractères; ¶་རྒྱབ་ ¶་མ་འདེབས་ *v. vulg.* བརྡབ་ *imprimere*, imprimer; ¶་(རྒྱབ་)པ་ *v.* མི་ *v.* མཁན་ *qui libros imprimit*, imprimeur; ¶་ཤོག་...སྣག་ *papyrus, atramentum ad impr.*, papier, encre d'imprimerie; ¶་འབྲི་བ་ ¶་ཡིག་པ་ *qui exemplar scribit*, écrivain du modèle.

པར་དང་ *A=R* དེའུ་ཊིག་ = སྣན་རིང་ཁྲ་བོ་ *Culcitra, tapes longus et polymitus*, tapis long de plusieurs couleurs.

པར་པ་ད་ *(J.) Nom. plantæ medic.*, nom de plante médicinale.

པར་བུ་=སྣན་ནི་པལ་པ་ *tapes in genere, com-*

munis, tapis commun; = སྡོད་གནས་ འཁོད་ *habitatio fixa*, demeure fixe; = ཟ་མ་ཏོག་ *capsa, canister*, boîte, corbeille.

པལ་མ་བ་ *Ramus*, rameau.

པས་ *pro* པ་ཡིས་ *1° Signum agentis in nominibus, et verbis*, signe de l'agent dans les noms et les verbes; *v. g.* ལག··· ཀང་¶ *manu, pede*, par la main, le pied; བཤད···བསམ་¶ *dicens, dicendo; cogitans, cogitando*, disant, pensant; *2° Est signum comparativi*, =, *sed raro*, ལས་ སྒང་, signe du comparatif, rarement employé; v. g. ཁྱོད་¶ང་ཆེ་ *ego major te*, je suis plus grand que toi; སྟག་¶གཟིག་ཆུང་ *leopardus tigride minor*, le léopard est plus petit que le tigre; *3° pro* ནས་ *sign. pl. perf.*, signe u plus-que-parfait; བྱས་¶ *v.* ནས་ *cum fecisset*, quand il eut fait; (ne s'emploie vulg. que dans le 1r cas.)

པི་ *In seriebus, numerale* = 43, employée comme nombre, vaut 43.

པི་ཅིང་ *Nom. thib. urbis regiæ sinensis Pekin*, nom thib. de Péking; ¶¶པོ་བྲང་ *palatium imperatoris*, le palais de l'empereur; ¶¶པ་ *incola urbis Pekin*, habitant de Péking.

པི་ཏི་ *Nom. fluminis in India*, nom. de fleuve, *cuj. syn. sunt:* ལག་པའི་ཆུ་བོ་ *flum. in forma manus*, fleuve (divisé) en forme de main; རྟག་ཏུ་འབབ་ *semper fluens*, toujours coulant.

པི་ཏ་ཀ་ *(S)=vulg.* འབྲུམ་པ་ *Variola*, variole.

པི་པི་ལིང་ *Nom, plantæ medic. et aromaticæ quæ masticatur cum areca*, bétel. *(J.) piper longum*, poivre long. *(vocatur a Sinens. Lou-tse.)*

པི་ཝང་ (*J.* པ་བང་) *Cithara (sinice, fou-eulle-kin)*, instrum. de musique à cordes; ¶¶པ་ *v.* མཁན་ *citharista*, joueur de cithare; ¶¶སྒྲོག་ *citharizare*, en jouer; ¶¶ཤིང་ *cit. lignum*, sa charpente en bois; ¶¶རྒྱུད་ *cit. chordæ*, ses cordes. *Syn. sunt:* སྙན་སྒྲ་ *sonus dulcis*, son doux; ཉམས་སྡུ་ *valde amabilis*, très agréable; པང་འགྲོ་ *supra sinum requiescens*, qui repose sur la poitrine; རྒྱུད་རྡན་ རྒྱུད་མང་ *multichordata*, qui a beaucoup de cordes.

པི་ཤི་=བྱི་ལ་ *Felis*, chat.

པིར་ *Penicillus*, pinceau, brosse; ¶ ཤིང་···ཡུ་ *ejusd. manubrium*, son manche; ¶སྤུ་ *ejusd. pili*, ses poils; བྱག་ ¶ *penic. largus*, gros pinceau; བཙད་ ¶ *penic. parvus*, petite brosse; ¶སྡོང་ *tubus ad includendum illos*, tube pour renfermer les pinceaux; ¶ཐོགས་པ་ *pen. tenens, pictor*, peintre.

པིམ་པ་ལ་=བྱང་ཆབ་ཤིང་ *Ficus (arbor) sylvestris*, figuier sauvage.

པུ *In seriebus numerale = 73*, employé comme nombre, vaut 73.

པུ *post* གཅིག་=རྐྱང་པ་ *Unicus, solus*, seul, unique; *v. g.* སྲས་གཅིག་པུ་ *filius unicus*, fils unique; སེམས་གཅིག་པུ་ *spiritus solus, purus spiritus*, pur esprit.

པུ་དེ་ *Millefolium (planta)*, mille-feuille.

པུསྟི་ པོ་ཏི་ པོ་སྟི་, *(S)* པུསྟག་ གཏེར་ བརྗོད་པ་ *Verborum thesaurus, liber, volumen*, volume. (པོ་ཏི་ *vulg. in Sik: pro parvo volumine*, petit volume.)

པུ་ན་ཀ་ *Urbs in Butang*, ville dans le Boutang.

པུརྣ་ཀ་ *(S)* = གསེར་ *aurum*, or.

པུ་པ་ལ་ *Planta medic., flos in genere*, plante médicinale, fleur en général.

པུ་ས་ན་ ཀ་པུ་ས་ པུཥྤ་ པུའའ་ *(S) Flos*, fleur.

པུ་ཏྲེ་ *(S)* = བསོད་ནམས་ *Felicitas*, bonheur.

པུ་ཙ་ *(S)* = མཆོད་པ་ *Sacrificium, oblatio, honor*, sacrifice, offrande, honneur.

པུ་ཊིའམ་ *(S)* = རྒྱས་པ་ *Abundans, copiosus*, abondant.

པུ་ཚོ་ *Furfur*, son, bale des grains.

པུ་ར་ཧྣི་ *(S) Species ligni sandali*, espèce de sandal.

པུ་རངས་ *Nom. districtus in provincia* མངའ་རིས་, nom d'un district dans la province de Ngaré.

པུ་རི་ *Tubus, aliquid longum et vacuum*, tube, objet long et vide; སྨྱུག་མའི་.... ཤིང་གི་པུ་པུ་ *tubus ex arundine bambusa, ligno*, tube de bambou, de bois. (*vulg.* དོང་)

པུ་རུ་ཙན་དན་ *Species ligni sandali*, espèce de sandal.

པུ་རུ་ཥ་ *Vir, anima*, homme, âme.

པུ་ལིང་ག་ *(S)* = ཕོ་རྟགས་ *Verenda viri*, parties naturelles de l'homme.

པུ་ལུ་ པུལ་=སྤྱིལ་བུ *Casa, casula, tugurium*, hutte; ཁྱི་པུ་ *id. pro cane*, chenil.

པུཥྐར་ *(S) Lotus cærulea*, lotus bleu.

པུ་ཤུ་ པུ་ཤུག་ པུ་ཤུའི་ཤིང་ *Nom. arboris*, nom d'arbre, པུ་པུ་མདའ་ *repacula, sepes*, clôture.

པུ་ཤུད་ *Avis nom., in E. hupupa*, la huppe (oiseau).

པུ་ཤེལ་རྩེ་ *Planta medic.*, plante médicinale.

པུང་པ་ = ཕང་པ་ *Vas, urna*, vase, urne; ལྕགས་པུ་ *vas ferrum pro culina*, marmite de fer.

པུན་ཙ་ཤིང་ *Species ligni ad scutellas conficiendas usitati*, bois employé pour faire les écuelles.

པུན་ད་རི་ཀ་ *(S)* པུན་རིག་ པུན་ *Nymphaa alba*, lotus blanc.

ཕུམ་མནྡ་ཏི་ (*S*) = གནོད་མཛེས་ (མཛེད་?) *aliquis genius nocivus*, nom d'un mauvais génie.

ཕུར་ *pro (vulg.)* འཕུར་ *Volare*, voler (en l'air).

ཕུར་ *(J.) Statera romana*, balance romaine.

ཕུར་ *Cadaver*, cadavre; ¶་ཁང་ *tumulus*, tombeau; ¶་སྒམ་ *v.* སྒྲོམ་ *sarcophagus*, cercueil; ¶་ཐལ་ *cineres cadav. combusti*, cendres (d'un cadavre). (*vid.* ཕུར་)

ཕུལ་=ཕུ་ལུ་ *Parva casa*, hutte.

ཕུས་མོ་ *(vulg.) Genu*, le genou; ¶་མོའི་ལྷ་ང་ *rotula genu*, la rotule; ¶་¶་བཙུག་ *genuflectere*, se mettre à genoux; ¶་¶་ཙམ་དུ་ *v.* པར་ཆད་ *usque ad genua*, jusqu'aux genoux; ¶་འཁྲུད་ *A=R* སྒོམ་ཐག་ *funis ad ligandum genua meditantis ad impediendum omne motum*, corde pour lier les genoux pendant la méditation.

ཕེ་ *In seriebus numerale = 103*, employé comme nombre, vaut 103.

ཕེ་ཀར་ ཕེ་དཀར་ *Nom. alicujus deitatis*, nom d'une divinité.

ཕེ་ཏེ་ཧོར་ *(J.) Nom. populi*, nom de peuple.

ཕེ་བན་ *Insitus*, greffe.

ཕེདམའ་? *ep. pro* བྱང་སེམས་ *Purificatus*, purifié, degré de sainteté bouddhique.

ཕེན་ཙེ་ བན་ཙ་ *Species ligni ex quo conficiuntur scutellæ*, bois dont on fait les écuelles. (*vid.* ཕུན་ཙ་ཤིང་)

ཕོ་ *In seriebus numerale = 133*, employé comme nombre, vaut 133.

ཕོ་ *Species artic. definiti*, article défini; *v. g.* གཉིས་¶་ *ambo, duo simul*, les deux. *Quandoq. signum masc.*, signe du masculin; བྱེད་པ་¶་ *agens homo*, homme qui agit. *Sæpius simplex particula additiva*, partic. additive, *v. g.* བཟང་¶་ *bonus*, bon; མཛེས་¶་ *pulcher*, beau. *Ex verbo præced. facit subst. abstractum*, partic. formant un nom abstrait; *v. g.* འཛིང་ *pugnare*, combattre, འཛིང་¶་ *pugna*, combat; འགྲོ་ *ire*, aller, འགྲོ་¶་ *iter*, chemin.

ཕོ་ཏ་ལ་ ཕོ་ཊ་ལ་ (*S*) = *Thib.* གྲུ་འཛིན་ *proprie: Portus*, port; *olim: nom. civitatis ad ostium fl. Indus*, autrefois, nom d'une ville à l'embouchure de l'Indus; *nunc vero: collis prope Lhassa in qua palatium Dalaï-lamæ ædificatur*, maintenant, colline sur la quelle est bâti le palais du Dalaï-lama, à Lhassa.

ཕོ་ཏི་ ཕུ་ཏི་ *v.* ཕྱི་=ལེགས་བམ་ *Liber, volumen, livre, volume, (Sik. petit volume.)*

ཕོ་མཐོ་ ཕོ་ཟེད་=ཇི་སྟར་ཐོགས་ *Quomodo?* comment?

ཁྲོ་ཟོས་ *(vid. præc.)—De propriis manducare*, manger de son bien. (?)

ཁྲོག་ཕོར་ *A=R* སྤོས་ཕོར་ *Thuribulum*, encensoir, cassolette.

ཁྲོད་ *pro* ཕོད་ *Posse, audere*, pouvoir, oser; ལག་¶་ *adjutor in opere*, aide au travail.

ཁྲོན་པ་=སྐྲས་པ་ *Vox*, voix.

ཁྲོབ་ *(J) Caper castratus*, bouc châtré.

ཁྲོལ་ *(J.)* = ཚ་བའི་ནད་ *Morbus a calore causatus*, maladie causée par la chaleur.

ཀྵ་ *Pronuntiatur tchra (brevis)*, se prononce tchra (bref.)

ཀྵ་ *(J.) Parvæ aerizusæ pro digitorum annulis usitatæ*, petites turquoises pour chatons de bagues. *(sed vulgo scribitur* ཀྵ་*)*

ཀྵ་ ¶་མོ་ ¶་རྟགས་ རྟགས་ *Sortes, fortuna, signum, indicium*, sort, bonne aventure, signe, indice; ¶་འདེབས་པར་ ¶་རྒྱབ་ *sortes mittere*, jeter les sorts; ¶་ཕབ་ *speculum aspiciendo alicui nomen inquirere*, chercher un nom heureux pour quelqu'un en examinant un miroir.

ཀྵ་ཏྲམ་གི་ར་ *(S)* = ཕྱིར་བཟློག་པ་ *Rediens*, revenant, retournant vers. *(lemures?)*

ཀྵ་དེའ་པ་ན་ *(S)* = རབ་གསལ་དཀུ་ *(sic lexic.) Species veneni*, espèce de poison.

(forte error pro མདོག་ *color fulgens*, couleur éclatante.?)

ཀྵ་ཆལ་ *(J.) Scurrilitas*, facétie; ¶་¶་པ་ *v.* མཁན་ *histrio*, histrion; *(forte error pro* ཁྲ་ཆལ་?)

ཀྵ་ཛྙ་ *(S)* = ཤེས་རབ་ *Sapientia*, sagesse.

ཀྵིང་འགོས་ ཨེ་ཕྱིང་ ཀྵི་ཡང་ཀུ་ *Planta medic.*, plante médicinale.

ཀྵིས་རི་དུ་ *(S)* = རབ་འབྱམས་པ་ *Nom. alicujus doctoris theologiæ vel philosophiæ*, nom d'un docteur.

ཀྵི་དུ་ཀ་ *(S)* = ཡི་དྭགས་ *Typus miseriæ, 5us gradus inferior inter transmigrationes*, le 5e rang inférieur parmi les transmigrations.

ཀྵི་ཤ་ན་ *(S)* = རྡིག་པ་, *Testiculi et eorum involucrum*, les testicules et leur bourse.

ཀྵི་ཤུ་ཀ་ *(S)* = ཕྲུ་གུ་ *Pullus, parvulus*, petit, petit enfant.

ཀྵིའན་ས་ར་ *(S)* = ས་འཕེ་ = ཁྲི་སྙན་ *Syn. pro* ཤག་ཁྲ་ *falco*, faucon.

ཀྵོག་ ཟེ་ཀྵོག་ *Crista, cr. pilei lamarum*, crête (de coq), cimier de chapeau de lama; ¶་ཞུ་ ཀྵོག་ཞུ་ སྟུག་ཞུ་ *ornam. pilei lamarum*, ornement de ce chapeau.

དཔག་ *Mensura*, mesure; ¶་དུ་ཡོད་པ་ ¶་ཚོག་ *mensurabilis*, mesurable; ¶་དུ་མེད་པ་ ¶་བྲལ་ ¶་ཡས་, *vulg. E.* ¶་མེད་ *Sine m.*, sans mesure; ཐུག་¶་མེད་

ཡོད་ *oves innumerabiles sunt, valde multæ,* les moutons sont très nombreux; ¶་ཚད་ *m. itineris, leuca (una hora) itineris,* une lieue (heure) de chemin; ¶་ཆེན་ *leuca magna (=4000 ulnæ?),* grande lieue; ¶་ཆུང་ *id. parva (=600 ulnæ?),* petite lieue. (N. B. *valde incertum est.)*

དཔག་ *fut. v*[i] དཔོག་པར་, *et* དཔག་(པར་) *v. ac. Mensurare, in mente ponderare,* mesurer, peser dans son esprit; ¶་པ་ *mensuratio, consideratio,* mesure, considération; ¶་བསམ་ *actus considerandi,* acte de considérer; རྗེས་(སུ་)¶་ *postea considerare, mente pensare de,* réfléchir après.

དཔག་བསམ་ཤིང་ *Nom. arboris, et arboris fictitiæ omnia desideria implentis,* nom d'arbre fabuleux qui satisfait tous les désirs; = ཙན་དན་སྦྲུལ་གྱི་སྙིང་པོ་ *species sandali, essentia contra serpentes,* espèce de sandal; ¶་¶་ཡིད་འོངས་ *Pasam lætificans mentem, ep. pro sylva geniorum,* Pasam qui réjouit le cœur, forêt des génies; *(vulgo: nom. arboris, magnos flores rubros et magnas siliquas plenas granis alatis habentis, sed quid?)*

དཔང་ ¶་པོ་ མི་¶་ བདེན་¶་ *(vulg.) Testis, sponsor, patronus,* témoin, répondant, patron; ¶་བྱེད་པར་, *vulg.* ¶་¶་བཟོ་ *v.* བྱེད་ *testis esse,* être témoin, etc.; ¶་པོར་བཞག་, *vulg.* ¶་¶་བཙུགས་ *v.* བཞག *v.* འདོད་ *in test. vocare,* appeler comme témoin; ལྷ་¶་དུ་འདོད་(པར་) *aliquem genium in test. vocare,* invoquer un génie comme témoin; རྫུན་མའི་¶་¶་ ¶་¶་མི་བདེན་པ་ *falsus test.* faux tém.; ¶་ནི་ གཙོར་བཞག་ *in ducem, protectorem ponere,* placer comme chef ou protecteur; ¶་ཆེ་བཞི་ *4 magni testes, protectores,* les quatre grands protecteurs; གཞེར་¶་ = ཞེར་དཔོན་ *dux investigans (aliquod officium Brahmanorum),* investigateur.

དཔངས་ = *vulg.* མཐོ་ *Altitudo, extensio,* hauteur, étendue; ¶་ཅན་ *altus, extensus,* haut; ¶་སུ་ *in altitud.,* en hauteur.

དཔའ་ ¶་བོ་ *vulg. Fortitudo, vigor, audacia,* force, audace; སེམས་¶་(ཆེ་) *audax, qui passiones domuit (gradus mysticus perfectionis),* courageux, qui a vaincu ses passions, (titre); བྱང་ཆུབ་སེམས་¶་ *titulus Buddhæ, heros perfecte purificatus,* héros purifié, Bouddha; ¶་འཇིགས་ *valde perterritus,* très effrayé; ¶་ཐུལ་ *v.* གདུལ་ *v.* དུལ་ *heros, audacior inter duces,* le plus hardi parmi les chefs; ¶་མཛངས་ *doctissimus,* très doc-

te; ཀ་ཊན་འབྲས་སྤྲུང་ *nom. urbis Cuttak in Orissa*, nom de ville; ཀ་ཐྲངས་ *ensis, in Sik. longus culter*, sabre, long couteau; ཀ་བའི་ཉམས་ *spiritus fortitudinis, audacia*, force d'esprit; *cuj. syn. sunt:* སྤྲོ་བ་ *hilaritas, lætitia*, joie, bonheur; འཕེལ་བ་ *augmentum*, croissance.

· དཔའ་བོ་ ཀ་ཆེན་ *Vir fortis, audax, heros, gigas*, héros, *cuj. syn. sunt:* དཔུང་གི་ཁྲ་མཆོག་ *excellentissimus in exercitu*, le plus brave d'une armée; བརྩལ་ཕྱོད་ *domans, audax*, qui dômpte, audacieux; དཔུང་གི་རུ་འདྲེན་ *ductor unius cornu exercitus*, chef de corps d'armée; དགྲ་ལས་རྒྱལ་ *victor inimicorum*, vainqueur des ennemis; རྒྱལ་བྱེད་ *vincens*, victorieux; འཕྲོག་བྱེད་ *violenter rapiens*, ravisseur; འཇོམས་བྱེད་ *vincens, subjiciens*, qui vainc, soumet; ཕ་རོལ་གནོན་ *adversarios domans, opprimens*, qui dompte ses adversaires; གཡུལ་ན་བརྗིད་ *in prælio fulgens*, splendide pendant la bataille; ཐུབ་དཀའ་ གཞན་གྱིས་མི་ཐུབ་པ་ *ab aliis non victus, difficile victu*, invincible; ཁྲོ་གཏུམ་ *iracundus*, colère; རྩལ་ཆེན་(ལྡན་) *fortissimus*, très fort; སྟོབས་རྩལ་ཅན་ *fortitudine præditus*, doué de force; དཔའ་ཆེན་ *magna vis, magnus heros*, grande force, grand héros; གདུག་ཆེན་ *valde crudelis*, très cruel; ཉམས་པར་གནོན་པ་ *valde opprimens*, grand oppresseur; ཚོམ་མེད་ *sine dubio, hæsitatione*, qui ne sait douter ni hésiter; བསྙིང་ *v.* འཇིགས་མེད་ *sine timore*, imperturbable; བག་ཚ་མེད་ *sine verecundia*, sans honte; སྙིང་ཁམས་ཅན་ *cor habens*, ayant du cœur; སྙིང་སྲན་ཅན་ *cor induratum, pati sciens habens*, au cœur endurci, qui sait souffrir.

དཔའ་བོ་དཀར་ *Nom. herbæ medic.*, nom de plante médicinale.

དཔའ་བོ་རོང་ *Loci nom. in principatu* ཀ་ཀ་ཡུལ་, *ad Sept. tribus Abor et NE. Assam (vocatur Po-mi a Sinens.)*, nom de principauté thibétaine; ཀ་ཀ་ཀ་པ་ ཀ་བོ་མི་ *incolæ hujus regionis*, ses habitants.

དཔར་ *fut. v*[i] དཔོར་བར་ *Dictare quod scribendum est*, dicter; ཀ་བ་ *dictatio*, dictée.

དཔལ་ ཀ་པོ་ *m.* ཀ་མོ་ *f. Nobilis, illustris, magnificus, honorabilis*, noble, illustre, magnifique, honorable; ཀ་བ་(ཉིད་) *nobilitas, etc.*, noblesse, etc.; ཀ་མཆོག *valde illustris, etc.*, très illustre; ཀ་མགོན་ *nobilis protector nom. propr. vulg,*

noble protecteur, nom propre; ¶་གྱི་གནང་བ་ *concessio privilegii, tituli nobil.*, concession d'un titre de noblesse; ¶་དགའ་དག་ *nymphæa cærulea*, lotus bleu; ¶་དབྱངས་ *deus eloquentiæ, harmoniæ*, le dieu de l'éloquence, de l'harmonie; ¶་བེའུ་མཚན་ *vexillum nob. vituli, ep. pro* ཁྱབ་འཇུག་; ayant un noble veau dans son étendard, Vishnou; ¶་ཆེན་ *ep. pro* སྐྱེལ་མ་ *magna nobilitas*, la grande noblesse, Shieulma; ¶་གོས་ཅན་ *nob. vestimentum habens, ep. pro* པད་མ་ au splendide vêtement, le lotus; ¶་མགུལ་ *ep. pro collo*, cou; ¶་ཀྱི་དུམ་བུ་ *nob. fragmentum, ep. pro ligno sandali*, sandal; ¶་ལྡན་ལྷ་མོའི་བསྐང་བཤགས་ *liber de confessione*, livre sur la confession à la noble déesse.

དཔལ་མོ་ ¶་ཆེན་མ་ *Mulier valde nobilis, nom. uxoris dii* དབང་ཕྱུག *vel* ཁྱབ་འཇུག་ nom de l'épouse de Siwa, ou de Vishnou; *ejus syn. sunt :* ¶་མོའི་དཔལ་ *nobilis inter nobiles*, noble parmi les nobles; ¶་མགྲིན་ *nob. collum*, noble cou; ནག་མགྲིན་སྔོན་ཅན་ *collum nigrum cæruleo mixtum*, cou noir et bleu; པད་མ་ཅན་ པད་གནས་ = ཀ་མ་ལ་གནས་ *lotis plena, commorans in lotis*, pleine de lotus, demeurant pami eux; འཕྲོག་བྱེད་དགའ་ *in rapiendo (animas) gaudens*, heureuse de ravir (les cœurs); འཕྲོག་བྱེད་ཡུམ་ *mater rapiens*, mère qui ravit; ལེགས་མཐོང་མ་ *pulchra visu*, belle à voir.

དཔལ་འབར་ *Nom. loci, (a Sinensibus Pien-pa vocati)*, nom de lieu.

དཔལ་འབྱོར་ *Aliquid contra infausta signa, forte, gloria, divitiæ*, gloire, richesse. *(J. addit: fraga*, fraise; *et nom. propr. vulg.)*

དཔལ་ལས་ *Ebenus* bois d'ébène.

དཔུང་ *Turma; multitudo*, foule, multitude; དབངས་ *v.* མི་ཐམས་ཅད་ཀྱི་¶ *plebis, hominum mult.*, foule de peuple; མེ་¶་རྒྱབ་ *multoties ignem applicare, acu punctura*, appliquer le feu, acuponcture; དམག་¶ *vulg.* ¶་ཚོགས་ *exercitus*, armée; ¶་གྲོགས་ *copiæ auxiliares*, troupes auxiliaires; ¶་གི་ཁྲུ་མཆོག་ *principalis dux exercitus*, chef d'armée; ¶་གི་རུ་འདྲེན་ *dux unius cornu exercitus*, chef de corps; ¶་བཞི་ནི་ ¶་ཚོགས་ཡན་ལག་བཞི་ *4 species exercituum*, les 4 sortes d'armées; *sunt : 1°* རྟའི་¶ *equestres*, cavalerie; *2°* གླང་པོའི་¶ *elephantes*, les éléphants; *3°* ཤིང་རྟའི་¶ *currus*, les chariots; *4°* རྐང་ཐང་གི་¶ ¶་བུ་ *v.* ཚུང་

¶་ཚུང་ཚུང་གི་ཚོགས་ *pedestres milites*, l'infanterie.

དཔུང་ ¶་གཉེན་ *v.* གྲོགས་ *v.* རོགས་ *vulg. Adjutor, protector, amicus*, aide, protecteur, ami; ¶་¶་བྱེད་ *v.* བཟོ་ *adjuvare, amicus esse*, aider, être ami; ¶་ཕྱོགས་ འགྲོ་ *alicui auxiliari*, secourir quelqu'un.

དཔུང་ ¶་པ་ *v.* པོ་ *(vulg.) Brachium, humerus, et Sik. scapulæ*, bras, humérus, épaule; ¶་ལག་ *brachium, br. et manus*, bras et main; ¶་རྒྱན་ *v.* གདུབ་ *v.* གདུ་བུ་ *armilla*, bracelet; ¶་གསིག་ *v. vulg.* འགུལ་ *brach. movere*, remuer le bras; ¶་དོང་ *tubus pro brachiis, i. e. manicæ vestis*, manches d'habit; ཉེང་¶་ *nom. vestis religiosæ*, nom d'un habit religieux.

དཔེ་ *(vulg.)*, ¶་ཟླ་ *1° in sensu physico: Typus, forma*, type, forme, moule; ཁང་པའི་¶་ *domus forma*, plan de maison; ཞྭའི་¶་ *pilei forma*, forme de chapeau; རྡེའུ་¶་ *forma ad conflandum sclopeti globulos*, moule à balles; སྐུ་འདྲའི་¶་ *forma, exemplar statuæ*, modèle de statue.

དཔེ་ *2° in sensu morali: vulg.* ¶་སྲོལ་ *v.* ཚུལ་ ལུགས་སྲོལ་ *Mos, consuetudo, regula, exemplum*, coutume, règle, exemple; ¶་བཟང་པོ་ *v.* ལེགས་མོ་བཞག་ *bona exempla dare*, donner de bons exemples; ¶་ངན་པ་ *mala exempla*, mauvais exemples; ¶་(བརྗོད་) ཁ་¶་ གཏམ་¶་ *parabola, allegoria, similitudo, comparatio (in sermone)*, parabole, figure de langage, exemple; ཁ་¶་བཤད་ *v.* ལབ་ *in parabolis, etc. loqui*, parler en figure, etc.; དཔེ་ = ཉེ་བར་འཇལ་ *Comparare*, comparer; ¶་འོས་པ་ ¶་ཚོག་ *v.* ཡོད་ *comparabilis*, comparable; ¶་བླ་མེད་ ¶་མི་འོས་པ་ ¶་མི་ཚོག་ *incomparabilis;* incomparable.

དཔེར་ ¶་ན་ *(vulg.) pro* དཔེ་ལ་ *Verbi gratia*, par exemple; ¶་བརྗོད་ *in parabolis loqui*, parler en paraboles.

དཔེ་བྱད་ མཚན་¶་ *Proportio, ordo, 80 mirabilia corporis Buddhæ*, proportion, symétrie, le 80 merveilles du corps de Bouddha; ¶་¶་ཅན་ *ordinatus, bene proportionatus, 80 mirabilia habens*, symétrique, possédant 80 merveilles; ¶་ ¶་མེད་ *inordinatus*, sans symétrie, désordonné.

དཔེ་ ¶་ཆ་ *(vulg.) Liber, volumen*, livre, volume; ཀ་¶་ ཀ་ཁའི་¶་ *abecedarium*, A. B. C.; མ་¶་ *textus originalis*, texte original; བུ་¶་ *liber transcriptus, abbreviatus*, livre transcrit, abrégé; འདྲ་¶་

fac-simile, imitation exacte; ¶་ཚ་རྩོམ་འབྲི་ *librum componere,* composer, écrire un livre; ¶་བཤུ་ v. ཤུལ་ v. *vulg.* སྒྱུར་ *lib. transcribere, de lingua in ling. vertere,* traduire un livre; ¶ འདབ་གྲངས་ *numerus foliorum libri,* nombre de feuillets; ¶་ཚ་པར་མ་ *vol. impressum,* vol. imprimé; ¶་ཚ་བྲིས་མ་ *vol. manu scriptum,* manuscrit; ¶་ཚ་འཚེམ་པོ་རྒྱབ་ *sutura compaginare librum,* brocher un livre.

དཔེན་པ་ *Pulcher, excellens, utilis, carus, magni momenti,* beau, bon, utile, aimé, important.

དཔོག་ ¶་པར་, *præt.* དཔགས་, *fut.* དཔག་ *(in ling. vulg. fut. adhibetur in omni casu) Mensurare, in mente ponderare,* mesurer, considérer; རྗེས་¶་ *iterum consid.,* considérer de nouveau. (*vid.* དཔག་)

དཔོན་ ¶་པོ་ *(vulg.) Titulus genericus pro omnibus qui aliquam exercent auctoritatem, magnam vel parvam, publicam præsertim sed etiam privatam,* chef en général; སྤྱི་...དམག་...སྡེ་...དེ་ v. གྲུ་¶་ *dux universalis seu gubernator, militaris, civilis, navalis,* gouverneur général, chef militaire, civil, marin; སྟོང་...བརྒྱ་...བཅུ་¶་ *dux 1000, 100, 10 militum vel familiarum,* chef de 1000, 100, 10 soldats ou familles; མཁར་ v. རྫོང་¶་ *dux arcis, et præfectus in genere,* gouverneur d'un fort, officier en général; སློབ་...རྩིག་...ལས་¶་ *ludimagister, architectus, operum superintentor,* professeur, architecte, surveillant d'ouvrages; བཟོ་...ཆིབས་ v. རྟ་...ནོར་¶་ *fabrorum, equorum, pecorum ductor,* chef ouvrier, palefrenier, berger; ཚོང་¶་ *dux mercatorum, qui proprio nomine mercaturam facit (qui alterius nomine facit* ཚོང་པ་ *dicitur),* chef marchand pour son propre compte; སྒར་¶་ *teloniarius et primus mercator præfectorum et monasteriorum,* douanier, principal marchand des chefs civils et des lamas; ¶་གཡོག་ *dux et domestici, servi ducis,* chef et serviteurs, serv. de chef; ¶་གྱི་ཞབས་གྲས་ *comitatus alicujus ducis,* cortège d'un chef; ¶་དབངས་ *dux et plebs,* chef et peuple; ¶་ཁག་ *territorium sub jurisdictione ducis, et dux ipse in officio,* territoire soumis à uu chef, le chef lui même; ¶་ཁག་གཉིས་འོང་ *2 duces veniunt,* les deux chefs viennent; ¶་(པོ་) བྱེད་ v. བཟོ་ *dux esse,* être chef; ¶་པོ་ ཡར་འཕགས་ ¶་གྱི་གོ་ས་ཐོབ་ ¶་གནས་ སྐྱང་ v. བཟུང་ *ducis dignit. obtinere,* ob-

tenir une dignité de chef; ཁ་གནས་ཞུ་ *v.* འཚོལ་ *pro dignit, sollicitare,* solliciter une dignité; ཁ་པོ་མར་ཕབ་ གོང་ཕབ་གྲག་ *dign. perdere,* perdre sa place; ཁ་པོ་མར་ཕབ་གཏོང་ གོང་ཕབ་གཏོང་ *alicui dignit. auferre,* dégrader un chef; ཁ་ཡོད་ *dominum habens. v. g. uxor, servus, discipulus, subditus,* soumis à un maître; ཁ་མེད་, *vulg.* རང་དབང་མི་ *liber, sine domino,* libre, sans maître.

དཔོན་པོ་ *sæpe adhibetur tantum honoris causa: Domine, magister,* titre honorifique, monsieur, maître; ཁ་ཁ་སླེབས་བྱུང་ *dom. advenit,* monsieur est arrivé; ཁ་ཁ་ཁམས་བདེ་མོ་ཡིན་ན(ས་) *dom. bene valesne?* monsieur, vous portez-vous bien?

དཔོན་ལྷ་ ཁ་ཆང་ = སྨན་པ་ *Medicus,* médecin.

དཔོར་ ཁ་བར་, *fut.* དཔར་ *Dictare quod scribendum est,* dicter; ཁ་བ་ *dictatio,* dictée

དཔོས་པ་ *pro* སྤོས་པ་ *Odoramenta* parfum.

དཔྱ་ *In E. pronuntiatur chia (anglico modo shia) in Sik. tchia vel tia.*

དཔྱ་ ཁ་ཁྲལ་ ཁ་ཐང་ = *vulg.* ཁྲལ་ = ཐང་ *Tributum, vectigal,* tribut, taxe, impôt; ཁ་འདེབས་ *v.* བཀོད་ *trib. instituere,* établir un tribut, etc.; ཁ་འཇལ་ *v.* འབུལ་ *trib. solvere,* le payer; ཁ་སྡུད་མཁན་ *trib. collector,* receveur d'impôts; རྒྱལ་པོའི་ ཁ་ཁྲལ་ *trib. regi solvendum,* tribut à payer au roi.

དཔྱ་བ་ *A=R* འཕྱ་བ་ *Contemptus,* mépris.

དཔྱང་ *fut. et* དཔྱངས་ *præt. v*[i] འཕྱང་བར་, *et* དཔྱང་བར་ *(vulg.) v. ac. Suspendere, v. n. pendere de,* suspendre, être pendant; ཁ་ཐག་ = གཟེར་ཐག་ *funis ad susp. aliquid,* corde pour suspendre des objets; དར་ཁ་ *ornamenta serica pendula,* ornements de soie pendants; ཐུགས་རྗེའི་ ཁ་ཐག་གཅོད་པར་ *misericordiæ funem secare, i. e. stulte agere ita ut nemo misereatur amplius,* couper la corde de la pitié, c-à-d. agir follement de manière qu'on n'aie plus de pitié; *(vulg. dicitur* སྐུད་པ་བཅད་ *filum secare, negotium omnino rumpere, terminare,* couper le fil, c-à-d. terminer entièrement une affaire.)

དཔྱད་ *fut. v*[i] དཔྱོད་པར་, *et* ཁ་པར་ རྟོག་ཁ་ *Examinare, tentare, probare,* examiner, essayer, mettre à l'épreuve; གསོ་ཁ་ སྨན་ཁ་ *curationis modum, medicinam considerans, et ideo: medicus,* considerant le moyen de guérir, les médicaments, médecin; ཁ་སྤུ་ *instrumentum chirurgicum,* instrument de chirurgie.

དཔྱས་ ཁ་པོ་ *Defectus, culpa,* défaut, faute;

¶་ཅན་ *vitiosus, culpabilis,* défectueux, coupable; ¶་མེད་ *sine defectu, innocens,* innocent; ¶་འདོགས་པ་ ¶་གདགས་སྐྱོ་ *culpæ arguere, vituperare,* reprocher une faute, mépriser.

དཔྱི་ = དཀུ་ *Latus corporis, coxa,* le côté, la hanche; ¶་མགོ་(ཟླུམ་) *femur, coxendix,* la tête du fémur; ¶་མིག་ *alveola coxendicis,* l'alvéole du fémur.

དཔྱིད་ ¶་ཀ་ *v.* ཁ་ *v.* དུས་ *vulg. Ver, (ista tempestas vix noscitur in Thibeto),* printemps; ¶་ཀྱི་ *vernus,* printanier; ¶་ཉིན་མཚན་མཉམ་ *æquinoxium v.,* équinoxe du print.; ¶་ཟླ་ར་བ་ *1us mensis veris,* le 1er mois; ¶་ཟླ་འབྲིང་པོ་ *2us, medius mensis v.,* le 2e mois; ¶་ཟླ་ཐ་ཆུང་ *3us mensis v.,* le dernier mois; ¶་སྟོད་ *1a pars v. comprehendit:* ནྲ་ཟླ་ *(partem) 3æ lunæ et* ས་ག་ *4m lunam,* la 1re partie du print. comprend une partie de la 3e, et la 4e lune; ¶་སྨད་ *2a pars veris, comprehendit:* སྣྲོན་ཟླ་ *5m lunam et* ཆུ་སྟོད་ *6m lunam (ex parte),* la 2e partie du print. comprend la 5e lune et une partie de la 6e; ¶་ཀྱི་དབྱངས་སྙན་ *veris dulcis harmonia,* harmonie du print.; *et* ¶་ཀྱི་པོ་ཉ་ *veris nuntius,* messager du print.; *duo ep. pro cuculo,* le coucou; ¶་བྱ་ *ver. avis, cuculus,* oiseau du print., le coucou. *Syn. pro vere sunt:* འདོད་པའི་དུས་ *tempus desideratum,* la saison désirée; མཚན་མོའི་དུས་ *tempus noctium (longarum),* saison des nuits; སྐྱེ་གའི་དུས་ *germinationis tempus,* temps de la germination; སྦྲང་ལྡན་ *melleum,* temps du miel; མེ་ཏོག་(ལྡན་)དུས་ *florum tempus,* temps des fleurs; བདེ་བྱེད་དུས་ *tempus pacem, felicitatem afferens,* temps de paix, de bonheur; དྲོད་ལྡན་ *calidum,* chaud; ངས་སྐྱེགས་ ཚ་གདུང་ཅན་ *calore urens,* brûlant; ཚད་ཟླ་ *menses calidi,* mois chauds; སོས་ཀ་ *tempus calidum,* temps chaud; དྲི་ཞིམ་ཟླ་ *menses aromatum,* mois des parfums; དྲོད་འཕེལ་བས་ *calor augens,* chaleur croissante.

དཔྱིས་ *Perficere, clare intelligere,* perfectionner, comprendre clairement; ¶་ཕྱིན་ = ཤེས་པ་ = མཐར་ཕྱིན་ = གཏིང་ཕྱིན་ *scire, perficere, ad finem, perfectionem pervenire,* savoir, parfaire, arriver à la fin, à la perfection.

དཔྱང་ ¶་བར་, *præterit.* དཔྱངས་, *futur.* དབྱང་ *(vulg.) Suspendere, ab alto pendere,* suspendre, être pendant; ¶་བ་ *suspensio, status pendendi,* suspension;

ཐུར་དུ v. མཐོ་ནས་¶ *ab alto deorsum pendere*, pendre de haut en bas; གཟར་མོ་ལ་བྲག་¶་འདུག *rupes supra præcipitium sese projicit*, le rocher surplombe le précipice; གཟེར་ལ་གོས་¶ *ad clavum vestimenta susp.*, suspendre ses habits à un clou; ལྟོ་¶ *venter pendulus, valde crassus, nom. idoli*, ventre pendant, très gras, nom d'idole.

དཔྱོད་ *(vulg.)* ¶་པར་, *præt., fut.* དཔྱད་ རྟོག་ *v.* རྣམ་¶ *Examinare, tentare, probare, judicium ferre* examiner, éprouver, juger ; ¶་པ་ རྟོག་¶་པ་ བརྟག་¶ *examen, judicium*, examen, jugement ; རྣམ་¶་(ཆེན་པོ་) *excellens doctrina, valde doctus*, très savant, judicieux; ཞིབ་¶ *examen strictum*, examen stricte; ཞིབ་¶་པ་ *examinator, judex strictus*, juge, examinateur strict; ¶་པ་པ་ *secta philos. in India*, nom de secte. *Syn. sunt:* རྣམ་¶་རྗེ་ *nobiliter cogitans*, aux nobles pensées; དཔག་རྟོག་¶ *mensurans, ponderans (in mente)*, pesant dans son esprit; དོན་ལ་(བརྟག་) ¶ *sensum, negotium probans, judicans*, considérant une affaire; ལྷ་ཞིག་དོན་ལ་ ¶ རྟོག་གི་ མདོ་བསམ་ ལྷག་པར་¶ *multum cogitare*, considérer en détail.

དཔྲལ་བ་ *v.* པ་ *R=A* འཕྲལ་བ་ = *vulg.* ཐོད་པ་ *Frons*, le front; ¶་མཚམས་ *frontis limites, i. e. supercilia*, sourcils. *Syn.* མིག་འཛོན་ *oculorum receptaculum*, le réceptacle des yeux. — *Moraliter:* ¶་པ་ ¶་སྨོ་ *A=R* སྤོབས་པ་ *vis, robur, audacia*, force, audace; ¶་པ་ཅན་ *audax, strenuus*, audacieux, obstiné.

སྤགས་ *in compositis*, = པགས་པ་ *Pellis*, peau, fourrure, écorce; དོམ་…གཟིག་¶ *pellis ursi, leopardi*, peau d'ours, de léopard; ཤིང་¶ *cortex arboris*, écorce d'arbre; གྲོ་¶ *frumenti furfur*, son de blé. (*Vid.* པགས་པ་)

སྤགས་བྱིའུ་ *Avis cum pelle i. e. vespertilio* = ཕ་ཝམ་ chauve-souris.

སྤ་ *Pulcher*, beau; མགུར་ན་¶ *in collo pulcher, ep. pro torque*, collier.

སྤ་ *Species arundinis*, espèce de bambou; *in Sik.* ¶་ཤིང་ *bambusa arundinea magna cum largis foliis, sed gracilis*, gros bambou à larges feuilles, mais sans force; ¶་སྦྱང་ *v.* དོང་ *in Sik. vas, tubus ex bamb. ad ferendam aquam*, tube de bambou pour porter l'eau; ¶་ཕོར་ *vas, capsula bambusea*, tasse, boite de bamb.; ¶་དྲ་ *repagula fenestræ*, grillage; ¶་དབྱུག

canne de rotin; ¶་ཚགས་ *ligatura ex bamb. fissa*, lien de bambou, de rotin.

སྦ་ ¶་མ་(ཤིང་) ¶་ཤུག་ *Variæ species cupressorum et juniperorum*, espèces de cyprès et de genévriers.

སྦབ ¶་ཡོ་ ¶་བརྟེད་ *A = R* སྦོབས་པ་ *Robur, vigor, et præsertim pertinacia*, force, vigueur, opiniâtreté; ¶་¶་ཅན་ *strenuus, audax, pertinax*, audacieux, opiniâtre; ¶་རྩལ་ *gymnastica ars*, la gymnastique; ¶་ཙལ་བྱེད་ *v.* སྦྱོང་ *eamd. exercere*, s'exercer à la gymnast.; ¶་ཐག་= ཤིང་རྩ་ *radices arboris (funis fortis)*, forte corde, c.-à-d. racine d'arbre; ¶་བཀང་ *vis resoluta, exhausta, i. e. consternatio, dejectio*, épuisement des forces; ¶་ཀྲང་ *pes fortis, ep. pro testudine*, au pied fort, la tortue. (*vid.* དཔའ་)

སྦག *fut. et* སྦགས་ *præt. vi* སྦོག་པར་ *De loco ad locum propellere, trahere*, pousser, tirer d'un lieu à l'autre; གནས་ནས་¶་ *a loco ad locum deferre, exulare, migrare*, porter, exiler, émigrer d'un lieu à un autre; ཡུལ་གཞན་དུ་¶་ *ad aliam regionem migrare*, émigrer; (*vulg.* འཕོ་)

སྦགས་ *Cibus, condimentum*, nourriture, assaisonnement; ¶་བ་ཚོ་ *cibos coquere*, cuire la nourrit.; ཤ་¶་ས་ཚྭ་བཏབ་ *ad condiendum carnem sal spargere*, saler la viande. *Vulgo significat: quod additur principali et communi cibo*, supplément à la nourriture principale et ordinaire; *v.g.* ཨ་ཐོག་¶་ས་ཤ་ཞིག་རོག་ *ad condiendum farinæ globulum, carnem dare velis*, pour assaisonner le pain, veuillez donner de la viande; ཨ་རག་ ¶་ *vinum cibo addere*, en plus de la nourriture, donner du vin.

སྦགས་པ་ *A=R* འཕྱགས་ *Sese erigere, saltare*, se lever, sauter.

སྦང་ *(vulg.)*, ¶་ཡུ་ *v.* ཁ་=ཉེའུ་སེང་ = *vulg.* འཇོན་པ་ *v.* ཁ་=རྡུ་བ་ *Locus herbosus, pratum, pascua*, pré, pâturage; ¶་ལུང་.... གཞིང་.... ཐང་.... རི་ *locus, vallis, planities, mons herbosi*, pays, vallée, plaine, montagne couverte d'herbe; ཆུ་¶་ ¶་ཆུ་ *aqua, stagnum musco coopertum*, eau, étang couvert de mousse; ¶་སྐྱང་ *(J.) lacuna, eluvies, nom. pro valle cum lacu ad limites Ladak et Rudok*, lagune, marécage, nom d'une vallée. *Syn. pro* སྦང་ *sunt :* བརྡར་པ་ གཞེར་བ་ བཞུར་བས་ བརླན་ *v.* གཤེར་བུས་ *humidus, hum. factus*, humide.

སྤང་ ¶་ལེབ་ ཤིང་¶་ *(vulg.) Tabula lignea*, planche; ¶་སྒོ་ སྒོ་¶་ *(vulg.) tab. pro porta, longa*, planche longue, pour porte; ¶་ལེབ་འགོལ་ *parvæ tabulæ ligneæ ad cooperiendas domos (pro tegulis)*, planchettes pour couvrir les maisons; ¶་¶་བཤགས་ *v.* གཤིལ་ *vulg. E.*, ¶་¶་གཞིར་ *vulg. Sik. tabulas findere*, fendre des planches; ¶་ལེབ་འགས་འགྲོ་ *tabula (naturaliter) finditur*, la planche est fendue; ¶་ལེབ་དྲ་ *tab. (serra) secare*, scier des planches; ¶་གཅལ་ *contabulatio lignea*, plancher.

སྤང་ *fut. et* སྤངས་ *præt. vi* སྤོང་བར་ = སྐྱུང་¶་ = ཕར་¶་ *(omnes vulg.) Rejicere, abjicere, deserere, cessare*, rejeter, abandonner, cesser; ཁྱིམ་ཐབས་¶་པ་ = དཀའ་ཐུབ་ *pœnitens, anachoreta*, pénitent, anachorète. *Syn. pro* སྤང་ *sunt:* ཕྱིར་ བསལ་ བསལ་བ་ *abjectus, destructus*, rejeté, détruit; བོར་བ་ *derelictus, perditus*, abandonné, perdu; དོར་ *v.* སྐྱུར་བ་ *rejectus*, rejeté; བཏང་(རིང་) *(procul) missus, exul*, exilé au loin; དུ་མ་ *v.* ཐམས་ཅད་སྤངས་ *qui omnia abjecit*, qui a renoncé à tout.

སྤང་སྐོང་ཕྱག་རྒྱ་པ་ *(J.) Nom. libri de religione*, nom de livre.

སྤང་མ་ *Chalcanthum cæruleum*, vitriol bleu.

སྤང་སྤོས་ *Aromatica planta in altissimis montibus crescens; (J.) waldheimia tridactilites, (Gir.) valeriana*, nom de plante.

སྤད་ ཕ་¶་ = ཕ་བུ་ *Pater et filius*, père et fils.

སྤན་ *Arboris nom.*, nom d'arbre.

སྤན་སྤུན་ = བུ་སྤུན་ *(vulg.) Fratres consanguinei*, frères consanguins.

སྤབས་ *Inquinatus, conspersus*, souillé, couvert de; རྡུལ་…རྔུལ་¶་ *pulvere, sudore conspersus*, couvert de poussière, de sueur; རྣ་¶་ *aurium sordes, cera*, cerumen.

སྤམ་ ¶་ཕར་ *Involvere, in unum ligare, amplecti*, envelopper ensemble, embrasser; ཕྲུག་གུ་¶་ *infantulum (pannis) involv.*, emmaillotter un enfant; ¶་དུ་ *pro* ཕང་དུ་ལེན་ *in sinu sumere, amplecti*, prendre sur son sein, embrasser; ¶་ཚག་ *(vulg.) manipulus, fasciculus*, faisceau; ཤིང་…མེ་ཏོག་¶་ཚག་ *ligni, florum fascic.*, faisceau de bois, de fleurs.

སྤར་ *præt., fut. vi* སྤོར་ (*vid. etiam* འཕར་ *et* སྤུར་), *imp.* སྤོར་ *Exaltare, promovere, erigere*, exalter, exciter à, élever;

གནས་¶་བུ་སྤུར་ *ad domum erigendam excitare*, exciter à construire une maison.

སྤར་ཁ་ ¶་¶་བུག་རྒྱ་བརྒྱད་ *Signum magicum sinense*, signe magique chinois.

སྤར་ ¶་བ་ *v.* སྤོ་ *Palma manus*, paume de la main; ¶་སོ་བསྣམ་ *manus clausa, pugnus*, le poing; ¶་སོམ་འདེབས་ *v.* བཟུང་ *manu capere*, prendre à la main; ¶་བསྡོ་ *manu seligere*, choisir avec la main.

སྤར་བ་ *v.* སྤོ་ *Mensura, quantum manus continere vel capere potest*, ce que peut contenir la main, une poignée; འབྲུ་' དངུལ་¶་བ་གང་ *granorum, argenti unus pugillus*, une poignée de grains, d'argent. *(vulg.)*

སྤུར་མ་ *(J.) Rubus*, buisson.

སྤི་ཏི་ *Nom. districtus thibetani ad ripam occid. fluminis Sutleje*, nom d'un district thibétain sur la rive droite du Sutleje.

སྤུ་ *pro* བུ་ *Filius*, fils; ¶་ཏྲེ་ *f. spurius*, bâtard; ¶་སྤུན་ *fratres*, frères *(vulg. E.)*; ་ཕ་ཁག་¶་སྤུན་ *fr. et sorores germani*, enfants consanguins; མིང་སྲིང་¶་སྤུན་ *fratres et sorores*, frères et sœurs.

སྤུ་ *(vulg.) Pili, crines animalium, plumæ avium*, poils, plumes; བ་¶་ *lanugo, tenuis pluma*, duvet; མགོ་¶་ = *vulg.* སྐྲ་ *capilli*, cheveux; གདོང་ *hon. v.* ཁ་¶་ *vulg.* = སྨ་ར་ = *vulg. Sik.* རྒྱ་བོ་ *barba*, barbe; བྲང་''མཆན་''འདོམས་¶་ *pectoris, axillarum, verendorum pili (ultimus vulg. dicitur* ¶་ངན་ *mali pili)*, poils de la poitrine, des aisselles, des parties; ¶་ནག་ *v.* གནག་ *pili nigri, i. e. boum*, poils noirs des bœufs; ¶་བཅད་ *v.* ཏྲ་ *v. Sik.* བཞྲེག་ *pil. secare, tundere*, couper, tondre les poils; ¶་གྲི་ *novacula, forfices*, rasoir, ciseaux; ¶་གྲིའི་ ལམ་ *pars inferni, in qua damnati novaculis dilaniantur*, partie de l'enfer où les damnés sont coupés avec des rasoirs; ¶་(མདོག་)ཁ་ *color pil.*, pelage; ¶་ག་ *foramina pil.*, pores; ¶་ཉག་ *pil. unicus in fronte Buddhæ*, cheveu unique au milieu du front de Bouddha; ¶་བསྙལ་ *v.* སྙོམ་ *pilos (ab ira erectos) planare, sedare, mitis fieri*, apaiser en caressant les cheveux; = ལུས་ངག་ ཡིད་ཀྱི་ཞི་སྡང་ཞི་བར་བྱེད་པར་ *corporis, verborum, mentis iram sedare*, apaiser la colère. *(N. B. Quando pili animalium secti fuerunt, vocantur* རྩིད་པ་ *et non amplius vocantur* སྤུ་ *v. g.* རྩིད་པ་ འཁལ་''འཐག་ *pilos (sectos) nere, texere*, filer, tresser des poils (coupés).

སྤུ་མ་ *Nom. planetæ*, nom d'une planète.

སྤྲ་རངས་ = སྤྲུ་རངས་ *Nom. districtus in provincia* མངའ་རིས་, nom d'un district.

སྤྲུག་ ¶་དྲ་ *Nom. lapidis pretiosi*, nom de pierre précieuse; ¶་གི་རྒྱན་པ་ *ornamentum ex eod.*, ornement qu'on en fait.

སྤྲུག་ ¶་པར་ *(vulg.) Distillare, ad vaporem coquere*, distiller, cuire à la vapeur; ཨ་རག་¶་ *vinum distillare*, distiller le vin; འབྲས་¶་ *oryzam ad vap. coquere*, cuire le riz à la vapeur.

སྤྲུང་ ¶་བར་ *præt., imp.* སྤྲུངས་ *(vulg.) Coacervare*, entasser (sans ordre); ¶་པོ་= སྤུང་པོ་ *acervus, cumulus*, tas; ཤིང་...རྡོ་ ¶་ *ligna, lapides accumulare*, entasser du bois, des pierres; *(si ordinatim cumulantur, dicitur* རྩིག་ *struere*, construire); རྩྭའི་...བྱེ་མའི་...དགེ་བའི་...རིག་པའི་ ¶་པོ་ *cumulus herbarum, arenarum, virtutum vel meritorum, scientiæ*, amas d'herbes, de sable, de vertus ou mérites, de science; ཅ་ལག་...ནོར་...རིན་ཆེན་ མང་པོ་¶་ *res, divitias, gemmas multas coacervare*, amasser beaucoup de choses, de bijoux. *Syn. est:* མང་མཐུན་ *multæ res congregantur*, beaucoup d'objets sont réunis. *(vid.* སྤུང་)

སྤྲུད་=སྤྲུ་=སྤྲུན་=བུ་ *Filius*, fils; པ་བུ་ *pater et filius*, père et fils.

སྤྲུད་ ¶་པར་ *A=R* རྒྱན་སྤྲུལ་སྤྲུལ་ *Ornare, ornamenta disponere, transformare*, orner, décorer, transformer; གསེར་གྱི་དྲ་བས་¶་ *aureis clathris ornare*, orner d'un grillage d'or.

སྤྲུན་ ¶་ཟླ་ བུ་ *v.* སྤྲུ་¶་ མིང་སྲིང་སྤྲུན་¶་ *vulg. Fratres et sorores*, frères et sœurs; ཕ་མ་སྤྲུ་¶་ ཤ་ཁྲག་¶་¶་ *fratres et sorores ex iisdem parentibus*, frères et sœurs germains; ཕ་¶ *iid. ex parte patris tantum*, frères consanguins; མ་¶་ *iid. ex parte matris tantum*, frères utérins; ¶་ཡ་ *E., Sik.* ¶་བོ་ *frater minor*, jeune frère; ¶་ཟླན་རྒྱས་ *fratres omnes simul*, tous les frères (ensemble); ¶་མ་མོ་ *(?) soror*, sœur; ཆོས་¶་ *fr. in religione, ejusdem sectæ, ordinis*, confrères; བཟའ་¶་ *fr. in mensa, familiares et etiam amici et hospites*, commensaux, familiers, hôtes; གྲོགས་¶་ *socius, comes, condiscipulus*, associé, compagnon, condisciple.

སྤྲུན་ ཐགས་ཀྱི་¶་ *Trama telæ*, trame de la toile. = ཤུན་ *cortex, minuta palea, siliqua, et descriptio stipitis plantæ*, écorce, menue paille, cosse, dessin d'une tige.

སྤྲུན་ ¶་བར་ *A=R* བརྟན་པ་ *Diligenter, accurate dispositus*, disposé avec soin.

སྤྲུབ་ ¶་པར་, *præt.* སྤྲུབས་ *(vid.* འབུབས་) *(vulg.) Invertere*, tourner sens dessus dessous; ཁ་¶་པར་ *faciem inv. i.e. super*

faciem procumbere, se prosterner la face contre terre.

སྤུས་ཤ་ *Nom. plantæ*, nom de plante.

སྤུར་ = སྤུར་ *hon. pro* རོ་ *Cadaver*, cadavre; ¶་ཁང་...སྒམ་...ཚྭ་...ཤིང་ *tumulus, feretrum, sal ad conservandum, lignum ad cremandum cadav.*, tombeau, cercueil, sel pour préserver, bois pour brûler un cadavre; ¶་སྲེག་(པར་) *cadav. cremare*, brûler un cadavre.

སྤུར་ ¶་བར་ (*vid. vulg. Sik.* འཕུར་) *volare, in altum tollere, excitare*, voler, élever, exciter; ནམ་ཁར་¶ *in aerem volare*, voler en l'air; དུས་མགྱོགས་པར་¶ *tempus avolat, aufugit*, le temps s'envole; ¶་བ་ *volatus, exaltatio*, vol, emphase; སྟོང་¶ *vana exaltatio, vaniloquium*, vantardise, paroles vaines.

སྤུས་ ¶་ཀ་ *v.* ཚ་ *Merces*, marchandises; ¶་དང་རྒྱན་སྣ་ཚོགས་ *omnis species mercium et orn.*, marchandises et ornements de toutes sortes; ¶་ལྟ་...འཚོང་...ཉོ་ *merc. examinare, vendere, emere*, examiner, vendre, acheter des marchandises.

སྤུས་ཀ་ *v.* ཚངས་ *adj. bonæ qualitatis, fulgens*, de bonne qualité, brillant; ཚོང་ཟོག་¶་¶ *merces optimæ qualitatis*, marchandises de 1re qualité; ¶་ཅན་ *v.* ལྡན་ *bonus, fulgens*, bon, éclatant; ¶་གཙང་ *purus*, pur; ¶་ལེགས་ *qualitas bona*, bonne qualité.

སྤེའུ་ *Turricula*, tourelle; མཁར་¶ *turr. castri*, tour d'un fort; སྒོའི་¶ *ead. supra portam*, tourelle au-dessus d'une porte. (*vid. vulg.* ལྡེག་)

སྤེག་ཤིང་ *Nom. alicujus partis currus*, nom d'une partie d'un char.

སྤེན་དག་ *Species ornamenti pro corpore*, ornement de corps.

སྤེན་པ་ *(vulg.) Nom. planetæ et idoli Saturni*, planète et dieu Saturne; ¶་¶་ཉིན་མ་=གཟའ་¶་¶ *Saturni dies*, samedi. *Syn. pro Saturno sunt:* དལ་འགྲོ་ *v.* རྒྱུ་ *lente procedens*, qui s'avance lentement; འཁྱོག་འགྲོ་ *tortuose incedens*, à la marche tortueuse; འོད་ཟེར་བདུན་པ་ *sept. rad. lum. habens*, aux sept lumières; གོས་སྔོན་ཅན་ *veste cærulea indutus*, vêtu de bleu; མི་བཟོད་ *v.* བཟད་མིག་ *oculus terribilis*, œil terrible; གཤིན་རྗེའི་བདག་པོ་ *dii mortuorum dominus*, maître du dieu des morts; གཤིན་རྗེའི་བ་དན་ *vexillum dii mortuorum*, étendard du dieu des morts; ཚངས་སྐྱེས་ *e Brahma natus*, né de Brahma; རྗེས་སུ་སྐྱེས་ *post natus*, puîné; ཉི་མའི་བུ་ ཉི་སྐྱེས་ *e sole natus*, fils du soleil; དབྱེ་

བདི་བུ་ *dissentionis filius*, fils de dissention.

སྤེན་མ་=¶་ཤིང་ *Nom. arboris, ricinus communis*, ricin commun; (*J.*) *tamarix*, tamarin; ¶་བད་ཀྱི་རྒྱན་ *species periboli in summitate templorum, ex ejus ramis facti*, parapet au sommet des temples, fait des branches de cet arbre.

སྤེལ་ ¶་བར་ = (*vid. etiam* འཕེལ་) *vulg. Augere, addere, commiscere*, augmenter, ajouter, mêler ensemble; ¶་བ་ *augmentum, additio*, croissance, addition; ནོར་¶་ *divitias augere*, augm. ses richesses; ¶་མ་ *mixtura*, mélange; ¶་(བར་བྱེད་པར་) *augere, miscere*, augmenter, mêler; ¶་འཇལ་ *lucrum, augmentum solvere*, payer l'intérêt; ¶་མི་ཚོད་ *v.* མི་འདུག་ *lucrum, augm. non adest*, il n'y a pas d'augment., de profit; ¶་མདོག་གོས་ *vestes polymitæ*, habits de diverses couleurs; གསེར་གཡུ་¶་མའི་ཁྲི་ *sedes auro et ærizusis mixtis, ornata*, siège enchassé d'or et de turquoises. *Syn. pro* སྤེལ་ *est:* མང་དུ་བཏང་ *multiplicatus*, multiplié.

སྤོ་ *Vertex, summitas*, faîte, sommet; རིའི་¶་ *vert. montis*, sommet de montagne; བྲག་¶་ནས་ལྷུང་ *a sum. rupe cadere*, tomber du haut d'un rocher; ¶་ནས་ལྟ་ *ab alto aspicere*, regarder de haut.

སྤོ་ ¶་བར་ *præt. imp.* སྤོས་ (*vid. vulg.* འཕོ་) *Mutare, migrare*, changer, émigrer; གོས་...སྤྱོད་པ་ *v.* ཆ་ལག་¶་ *vestes, res, utensilia mutare*, changer d'habits, d'objets, d'outils; ཡི་གེ་¶་ *librum de lingua in aliam linguam transferre*, traduire un livre; གནས་...ཁྱིམ་¶་ *habitationem, domum mutare*, changer de demeure; ཡུལ་ནས་¶་ *a regione migr.*, émigrer.

སྤོ་ ¶་ཡུལ་=པོ་ཡུལ་=དཔའ་བོ་རོང་ *Nom. regionis Thibeti ad N. tribus Abor et N.-E. Assam*, nom d'une principauté.

སྤོ་དེ་ (*J.*) *Bullok, et nom. pagi in Pangyul*, nom de village.

སྤོ་སྤོ་=ས་དོག་ *Terræ globulus, gleba*, motte de terre, glèbe.

སྤོ་བོ་ *v.* ཕོ་ = མེས་པོ་ *Avus*, aïeul.

སྤོག་ ¶་པར་ *præt. imp.* སྤོགས་ *Alternis vicibus afferre et auferre*, transporter et rapporter tour à tour.

སྤོགས་ = *vulg.* ཁེ་ *Quæstus, lucrum*, gain, intérêt, profit; ¶་ཅན་ *lucr. afferens*, profitable; ¶་མེད་ *sine luc., inutile*, inutile; བསྐྱེད་¶་ *usuræ lucrum*, usure, intérêt; ¶་སྐྱ་གཏོང་...གཡར་ *v.* ལེན་ *alicui commodare cum usura, ab aliquo commod. cum ead.*, prêter, emprunter à intérêt; ཚོང་¶་ *quæstus commercii*, gain du commerce.

སྤོང་ ¶་བར་ *præt.* སྤངས་, *fut.* སྤང་ (*vulg.*) *Rejicere, abnegare, deserere, projicere,* rejeter, jeter, renoncer, abandonner; ¶་བ་ སྤངས་སྤྱོད་པ་ *renuntiatio, rejectio,* renoncement, rejet; — ¶་བ་པོ་ *qui rejicit, renuntiat (mundo), ep. pro eremitis,* = ཡང་དག *valde purus, sanctus,* qui renonce au monde, saint, ermite; སྤྱང་¶་ *rejicere, projicere,* jeter; ¶་བླང་མེད་ *qui nec rejicit nec recipit, i. e. indifferens,* indifférent; སྡིག་པ་ལ་¶་ *peccata rejicere, relinquere,* renoncer au péché; སྤངས་པའི་སྡིག་པ་ *peccata omissionis,* péchés d'omission.

སྤོང་བྱེད་ *Briji seu Vaisali, antiqua civitas prope recentiorem Allahabad,* nom de ville.

སྤོད་ *A.* = *R.* རྩེ་ས་དང་ལྕེ་¶ — ¶་ཆ་ *Condimenta jocorum et linguæ, i. e. facetiæ et condim. cibi,* sel d'esprit, assaisonnement de la nourriture; ¶་བྱེད་ *v.* འདེབས་ *condire (sermonem vel cibum),* assaisonner; ¶་ཅན་ *conditus,* assaisonné; ¶་མེད་ *insulsus,* insipide.

སྤོབས་པ་ *vulg. Habilitas, robur, potestas, efficacia,* habileté, force, puissance, efficacité; སེམས་ *v.* སྙིང་¶ *animi robur, etc.,* force d'âme; ལུས་(ཀྱི་)¶ *vis corporalis,* force corporelle; ¶་པ་ཅན་ = དཔལ་སྙོ་ཅན་ = སྙ་ཤོ་ཅན་ *strenuus, audax, obstinatus,* ferme, audacieux, obstiné; ¶་པ་ཆེ་ ¶་སྟོ་ *magna vis, habilitas, etc.,* grande force, etc.; ¶་པ་མེད་ *debilis, ignavus,* débile, lâche; ¶་པར་བྱེད་ *v.* བཙོ་ *acriter, etc. agere,* agir avec vigueur.

སྤྲམ་རྩེ་རབ་ *Nomen pagi ad littus et transitum flum. Yâng-tsè, in prov. Yun-nan N.-W. (sinice: Pen-tse-ra),* nom de village.

སྤྲམ་ཡོར་ *adv. Copiose, prolixe, diffuse,* amplement, d'une manière prolixe, diffuse; ¶་¶་བྱེད་པར་ *amplificare, extendere, diffundere,* développer, étendre, répandre; ¶་¶་བཤད་ *v.* ལབ་ *diff. loqui,* parler d'une manière diffuse.

སྤོར་ ¶་བར་, *præt. fut.* སྤར་ *Erigere, promovere, exaltare,* élever, promouvoir, exalter; གོང་དུ་¶ *in altum erigere,* lever en haut; ཛ་རྫེ་¶ *sceptrum levare,* lever le sceptre; གོ་ས་ལ་¶ *ad dignitatem promovere,* promouvoir à une dignité; ¶་བྱང་རྩིས་ *alta Sinensium arithmetica,* arithmétique chinoise.

སྤོས་ བདུག་¶ སྤུར་¶ (*vulg.*), *Aromata, incensum,* parfums, encens; ¶་ཕོར་ *v.* སྣོད་ *v.* གཞོང་ *v.* སྣམ་ *v.* ཊག་ *v.* ཐུམ་ *vasa ad continendum vel comburendum arom.,* vases pour renfermer ou brû-

ler les parfums; སྤོས་(ཀྱི་)རིང་(བུ་) *arom. rigida, i. e. bacilli incensi,* bâtonnets d'encens; སྤོས་ཤིང་ *lignum odoriferum,* bois odoriférant; རང་བྱུང་སྤོས་ ལྷན་སྐྱེས་སྤོས་ *incens. naturale,* parfum naturel; སྦྱར་སྤོས་ བཙོས་(པའི་)སྤོས་ *ar. fabricata, præparata,* parfums composés; སྤོས་ཆབ་ *v.* ཆུ་ *aqua bene olens,* eau de senteur; ལྡིང་སྤོས་ སྤོས་ཡམས་ *fluitatio arom.,* émanation des parfums; སྤོས་དཀར་ = གནོད་སྦྱིན་ *arom. nocivum,* parfum nuisible; = སྤྲ་རྩི་ *succus durus,* essence dure; = གཟུགས་མང་ *multas formas habens,* de formes multiples; *(J.) incensum,* encens; སྤོས་སྦྱོར་ *v.* རྒྱག་ *v.* རྒྱབ་ *v.* སྦྱབ་ (པར་) *arom. præparare,* composer des parfums; སྤོས་གཏོང་ *v.* སྲེག་ *v.* བདུག་ *arom. comburere,* brûler des parf.; སྤོས་འབྱུག་ *unguento ungere,* oindre avec des parf.; བྱུག་སྤོས་ *unguentum,* onguent; ཆུ་སྤོས་ *mentha,* menthe; སྤོས་ཤེལ་ *arom. cristallinum, i. e. succinus,* ambre.

སྤོམས་ *A=R* རྩེ་མོ་དོག་ *Summitatis globulus,* globule au sommet; (*vid.* སྤྱི་ *vertex,* sommet.)

སྤྱད་དངོས་ = ཡོ་བྱད་ = སྤྱོད་རྫས་ = དངོས་སྤྱད་ *et: vulg.* ལག་ཆ་ *Utensilia, instrumenta,* outils, ustensiles, instruments.

སྤྱང་ སྤྱང་ཀི་ *v.* ཀི་ *v.* ཁི་ *v.* ཀྱུ་ *v.* ཁུ་, *(vulg.) Lupus magnus, communis,* loup commun; སྤྱང་སྐད་བ་ *lupi ululatus,* cri du loup; ལྕེ་ *v.* ཅེ་ *v.* དར་སྤྱང་ chacal; ཝ་རྡུ་ཅེ་སྤྱང་ = ཝ་སྣོག་ཞེ་མ་ = *(S)* ཛམ་བུ་ཀ་ *species l. callidissimi,* espèce de loup très rusé; དམ་མེད་སྤྱང་ཀི་ = སྦྲུ་གཅན་མཇུག་མ་ *draconis caudam habens,* loup ayant une queue de dragon; གཟིག་སྤྱང་ ལུག་སྤྱང་ ར་སྤྱང་ *variæ species luporum,* diverses espèces de loups. *Syn. sunt:* སྤྱང་ཁྱི་ *lupus-canis,* loup-chien; རི་ཁྱི་ *montium, sylvestris canis,* chien de montagne, sauvage. (*Vid. aliam speciem* ཕར་བ་ *v.* བོ་)

སྤྱང་ སྤྱང་བར་ *præt.* སྤྱངས་ *Suspendere,* suspendre; སྤྱངས་པའི་པན་ *v.* རྒྱན་ *ornamenta pendula,* ornements suspendus. (*Vid.* དཔྱང་ *et* འཕྱང་, *vulg.*)

སྤྱང་ = དུག་དཀར་ *Sapphirus albus,* saphir blanc.

སྤྱང་དག་པ་ སྤྱང་ཚེར་ *Species cardui,* espèce de chardon.

སྤྱང་བ་(ཉིད་) སྤྱང་གྲུང་ གྲུང་བའི་སྤྱང་ *vulg. Solertia, dexteritas,* habileté, dextérité; སྤྱང་གླེན་ *solertia et stoliditas,* habileté et sottise; སྤྱང་པོའི་སློབས་པས་དགེ་མ་སྤྲོམས་ *hominis periti virtutes noli ostentare,* ne fais pas parade de tes vertus

comme un homme habile; རིག་པ་¶་པས་ཀུན་ལ་ཞུག་ *qui solers est in omnibus succedit,* l'homme habile réussit en tout. *Syn. sunt:* སྙིང་པོ་ སྤྲིས་པོ་ རིག་པ་ཅན་ གཡེར་པོ་ གང་པོ་ *capax, prudens, intelligens,* capable, prudent, intelligent.

སྤྱད་ *præt. fut. v*ⁱ སྤྱོད་པར་, *etiam* ¶་པར་ *vulg. v. a. Frui, uti, adhibere, facere,* jouir, se servir de, employer, faire; ¶་པ་ *actio, usus, etc.,* action, usage; བཟང་ *v.* ལེགས་¶་ *actio bona,* bonne action; ངན་ *v.* ཉེས་¶་ *actio mala,* mauvaise action; དཀའ་¶་ *act. difficilis, i. e. pœnitentia,* action difficile, mortification; ¶་དངོས་ *v.* དགོས་ *res usui necessariæ, supellex,* objets d'un usage ordinaire, fourniture; ཟོར་¶་ *vasa culinæ, fictilia,* ustensiles de cuisine, vaisselle; ནོར་¶་(པར་) *divitiis frui,* jouir des richesses; བདེ་སྐྱིད་¶་ *pace, felicitate frui,* jouir de la paix, du bonheur.

སྤྱན་ ¶་པོ་ *v.* མི་ *hon. pro vulg.* མིག་ *Oculus,* œil; ¶་འབྲས་... རྫེག་... ཁྲུག་ *v.* ཀྱག་... གཟེ་མ་ *v.* གཉོག་ *v.* རྫི་... རྫི་བས་ *v.* ཕྱགས་ *oc. globus, rugæ in palpebris, supercilia, cilia, palpebræ,* globe, rides, sourcils, cils, paupières; ¶ ཆབ་ = *vulg.* མིག་ཆུ་ *lacrymæ,* larmes; ¶་ཆབ་གཏོང་ *v.* འབབ་ *lacrymari,* pleurer; ¶་སྨན་ *medicina pro oculo,* collyre; ¶་གྱིས་གཟིགས་ *v.* མཐོང་ *v.* བལྟ་ *oc. videre, aspicere,* regarder, voir; ¶་པ་ *A = R* ཐུ་ར་བ་ *aspiciens, testis ocularis,* témoin oculaire; ¶་སྔ་ *v.* སྔར་ *v.* ན་ *ante ocul., in præsentia,* en présence.

སྤྱན་འདྲེན་ *fut.* ¶་དྲང་ *præt.* ¶་དྲངས་ *In præsentia attrahere, i. e., invitare,* inviter; སྟོན་མོ་ལ་¶་¶་ *ad epulas invit.,* inviter à un repas; ¶་མ་དྲངས་པ་འགྲོ་ *non invitatus ire,* aller sans être invité; འགྲོན་པ་¶་¶་ *hospites invitare,* inviter des hôtes.

སྤྱན་གསུམ་མ་ *Tres oculos habens, nom. deæ (S) Drilochana,* déesse ayant trois yeux.

སྤྱན་རས་གཟིགས་ *(Fulgidis oculis aspiciens) Nomen dii Avalokita, qui in persona regis* སྲོང་བཙན་སྒམ་པོ་ *incarnatus fuit circa annum 627 post X*ᵘᵐ, *et maxime a Thibetanis colitur,* nom du Bouddha principalement honoré par les Thibétains. *Ejus syn. sunt:* ¶་¶་¶་དབང་ཕྱུག་ *princeps Chin-ré-zi,* le prince Chin-ré-zi; འཇིག་རྟེན་དབང་ཕྱུག་ *princeps mundi,* prince du monde; ཆུ་སྐྱེས་འཛིན་ *v.* ཅན་ ཕྱག་ན་པད་མ་ *lotum manu tenens,* qui tient un lotus à la main; བདེ་ལྡན་ *beatus, pacificus,*

heureux, pacifique; ཐོད་ཅན་ *coronatus*, couronné; གྲུ་འཛིན་བདག་པོ་ *v.* དགྲེས་ *portus (Potalæ) dominus*, seigneur du Potala; འཇིག་རྟེན་གྱི་མགོན་ *protector mundi*, protecteur du monde; ཐུགས་རྗེ་ཆེན་པོ་ *magna misericordia*, la grande miséricorde; སྙིང་རྗེའི་ལྷ་ *misericordiæ genius*, génie de la miséricorde; བརྩེ་བ་ཅན་ *benevolus*, bienveillant; མནར་མེད་གཟིགས་ *quod sine dolore est videns, i. e. felicitatem, pacem videns*, regardant ce qui est sans douleur, c.-à-d. la paix, le bonheur; སྙིང་རྗེའི་གཏེར, *thesaurus misericordiæ*, trésor de bonté; རྡོ་རྗེ་ཉི་མ་ *sol adamantinus*, soleil de diamant; པད་མའི་མཚན་ *pro vexillo, signo lotum habens*, ayant un lotus pour étendard; འོད་དཔག་མེད་པའི་ཐོད་ཅན་ *immenso lumine coronatus*, couronné d'une immense lumière; པད་དཀར་འཆང་ *lotum albam tenens*, tenant un lotus blanc.

སྤྱི་ ¶་ཐུན་ = ཐུན་མོང་བ་ *(vulg.) Omnes simul, universi, communis, universalis*, tous, universel, commun à tous; ¶་པ་ *v.* དཔོན་ *dux universalis, superior omnium*, commandant en chef; ¶་ཁྱབ་དཔོན་ *titulus magni præfecti in Lhassa*, titre d'un grand chef (laïque) à Lhassa; ¶་རྒྱབ་མཁན་པོ་ *titulus lamæ præfecti*, titre d'un grand chef (religieux) à Lhassa; ¶་མི་ མི་¶་བ་ *omnes homines*, tous les hommes; ¶་དབང་སྒྱུར་ *v.* བསྒྱུར་ *potestatem universalem gerens, rex*, ayant un pouvoir universel, le roi; ¶་སྒྲ་ *v.* དོན་ *sensus generalis*, sens général; ¶་དངུལ་....ཟོག་....ཞིང་ *argentum, merces, agri ad omnes pertinentes*, argent, marchandises, champs de la communauté; ¶་མིང་ *nomen commune*, nom commun; ¶འི་འདུས་དམ་པ་ *sancta Ecclesia Catholica*, la sainte Eglise Catholique; *et* ¶འི་འགྱོད་པ་ *contritio universalis* contrition universelle (deux termes catholiques).

སྤྱི་བོ་ *v.* པོ་ *Vertex, corona capitis*, sommet de la tête; ¶་གཅེར་ *v.* སྤྲེར་ *calvus*, chauve; ¶་(ཏོར་)ཅན་ *A = R* གཙུག་ཏོར་ཅན་ *capillos in vert. capitis nodatos habens*, ayant les cheveux noués au sommet de la tête; ¶་བླུགས་ *vas ad fundendam aquam in capite*, vase pour verser de l'eau sur la tête.

སྤྱི་ཏི་ *(J.) Doctrina mystica doctoris Urguien*, système doctrinal du docteur Urguien.

སྤྱི་བརྟོལ་ *Impudentia, protervia*, impudence; ¶་¶་བྲེད་(པར་) *impud. agere*, agir sans vergogne.

སྤྱི་ས་ *pro* དཔྱི་ *vulg. Coxa, coxendix,* hanche; ¶་མིག་ཐུད་ *coxendicem luxare,* se déboîter la hanche.

སྤྱིང་ ¶་བར་ *præt., imp.* སྤྱིངས་ *Desidere, infigi, immergi,* s'accroupir, s'enfoncer, couler à fond; ¶་བ་ *infixio, immersio,* immersion; ཆུར་ *v.* ཆུ་ན་¶་ *in aquam immergere,* plonger dans l'eau; འདམ་པ་ལ་སྤྱིངས་ *in luto infixus,* embourbé.

སྤྱིན་ *(vulg.) Viscum, gluten,* colle, glu; ཀོ་¶་ *visc. ex corio factum,* colle forte; རུ་¶་ *visc. ex cornu,* c. de corne; ཉ་¶་ *visc. ex piscium pelle,* c. de poissons; བག་¶་ *vulg.* བག་ཆུ་ *gluten ex farina,* c. de farine; ¶་སྐོལ་ *gl. conficere,* cuire la colle; ¶་གྱིས་འབྱར་ *v.* སྦྱར་ *agglutinare,* coller.

སྤྱིར་ *pro* སྤྱི་ལ་ *Ab omnibus, generaliter,* par tous, généralement.

སྤྱིལ་ ¶་པོ་ *v.* བུ་ *Casa, casula,* case, hutte. *Syn. sunt:* རྩ་སྤྱིལ་ *herbis confecta,* faite d'herbes; ལོ་མའི་¶་བུ་ *c. ex foliis,* hutte de feuilles; རི་ཁྲོད་པའི་¶་¶་ *eremitæ casa,* hermitage.

སྤྱིལ་བུ་ *Dicitur etiam de capsula in qua recunduntur ea quæ idolis offeruntur,* boîte à offrandes destinées aux idoles.

སྤྱུག་ ¶་པར་ *præt., imp.* སྤྱུགས་ *Expellere, dimittere,* chasser, renvoyer; མཐུན་ལ་¶་ ཡུལ་ནས་¶་ *v.* འདོན་ *in exilium mittere,* exiler; ¶་པ་ *expulsio, exilium,* expulsion, exil; ¶་པ་པོ་ *v.* མཁན་ *qui expellit, in exil. mittit,* celui qui exile; སྤྱུགས་པ་ སྤྱུགས་པའི་མི་ *qui in exilium missus est,* l'exilé.

སྤྱོ་ ¶་བར་, *præt. imp.* སྤྱོས་ *A* = *R.* འཐབ་ *Altercari,* se disputer; *et* སྨད་ *contemnere,* mépriser; *et* གཤེ་ *jurgari,* se disputer; ¶་བ་ *altercatio, reprehensio, vituperatio,* dispute, etc.; ¶་(བར་)འོས་(པ་) *contemptu, reprehensione dignus,* digne de mépris, de reproche; ¶་པ་བརྒྱུད་ *de culpa arguere, vituperare,* reprocher une faute, mépriser; གཡེན་¶་ = ཁོག་ཆོད་ལེན་པ་ *furtim explorare,* espionner en cachette.

སྤྱོང་ ¶་བར་ = སྤྱང་བར་ = དཔྱང་བར་ *vulg. Suspendere, ad alto pendere,* suspendre, être pendant (*vid.* འཕྱང་).

སྤྱོད་ ¶་པར་ *vulg. præt. fut.* སྤྱད་ = སྤྱད་པར་ *Uti, frui, possidere, facere,* se servir de, jouir, posséder, faire; ¶་པ *usus, possessio, actio, praxis,* usage, possession, etc.; ¶་ཞི་ *v.* འཇམ་ *quietudo, tranquillitas,* tranquillité; ¶་བཟང་ *bonam praxim, agendi rationem habens,* ayant une bonne manière d'agir; ¶་

ལམ་ *agendi ratio*, manière d'agir; ¶་ སྤྱངས་ངན་པ་ *usus malus, abusus*, abus; མཁའ་...ས་...ས་འོག་¶་ *ii qui cælum, terram, inferiora loca possident, sancti, homines, damnati*, ceux qui possèdent le ciel, la terre, les enfers; ཆོས་(ལ་)¶་ *officia moralia, religionis præcepta adimplere*, remplir les devoirs moraux, religieux; འཚོངས་¶་ *res in usu, divitiæ, supellex*, choses d'usage, richesses, meubles.

སྤྱོད་པ་(པ་) *Nom. sectæ philos. in veteri India, (S) Minansaka*, nom de secte indienne.

སྤྱོན་ *A=R* ཚུར་འཁོར་བྱུན་ *Revocare ut redeat*, faire revenir; ¶་ཕར་ *venire, redire*, revenir; ཚུར་¶་ = *vulg.* ཚུར་བྱུན་ *redire*, revenir.

སྤྱོས་ ¶་པར་, *præt. imp.* སྤྱོམས་ *A=R.* ངོམས་ པའམ་བསྟོད་ *Ostentare, sese laudare*, se vanter, se louer; ¶་པ་ *ostentatio, gloriatio*, vanterie, gloriole; དགེ་བ་མི་ ¶་པར་སྡིག་པ་མི་བཅབ་པར་ *virtutem non ostentare, peccata non occultare*, ne pas faire parade de la vertu, ne pas cacher les fautes.

སྤྱོས་ *præt. imp. v*¹ སྤྱོ་བར་ *Contemnere*, mépriser; = *etiam* སྤྲག་ *excitare, incitare*, exciter à; *et* ཁྲོ་བ་ *irasci*, s'irriter.

སྦྲ་ *Pronuntiatur* tchra *ex gutture*, se prononce *tchra* guttural.

སྦྲ་ སྦྲེའུ་¶་ ¶་སྦྲེའུ་ *Species simii nigri et albi, longam caudam, faciem fere planam habentis*, espèce de singe, à longue queue et à face presque plate; ¶་ ཕྲུག་ *ejus pullus*, son petit; ¶་ཚོགས་ *alia species nociva*, autre espèce méchante.

སྦྲ་ ¶་བར་, *præt.* སྦྲས་, *imp.* སྦྲོས་ *Ornare, decorare*, orner, décorer; ¶་བ་ *ornatus, ornamentum*, orné, ornement; རྒྱན་གྱིས་ སྦྲས་ *adornatus*, chargé d'ornements; ¶་ཆལ་ = ཉམས་དགའ་ *placens, mirabilis*, plaisant, admirable. (*Vid.* སྤྲ་ *et* སྦྲ་)

སྦྲ་བ་ *(vulg.) Species helichrison, ex qua conficitur igniarium etiam vocatum* སྦྲ་བ་ espèce de petite immortelle dont on fait l'amadou, qui porte le même nom.

སྦྲ་བའི་སྔོག་རྒྱ་ *Planta medic.*, plante médicinale.

སྦྲ་ཆིལ་ = *vulg.* སྦྲང་ཆིལ་ ¶་སྣིང་ ¶་ནད་ *Cera apum*, cire d'abeilles.

སྦྲང་ *(vulg. E.)* ¶་བར་ ¶་(སྦྲང་)བྱེད་ *Mendicare*, mendier; ¶་པོ་ *v.* མཁན་ *v.* བ་ ¶་(སྦྲང་)མི་ *(vulg.) mendicus*, mendiant; ¶་མོ་ *id. fem.*, mendiante; ¶་ཕྲུག་ *juve-*

nis, jeune mend.; ¶་ཟས་ *v.* ཟ་མ་ *mend. cibus, cibus vilis*, nourriture vile, de mend.; ¶་པོ་ཟའི་འགོ་སྐོང་འགྲོ་ *mendicus ad quærendum cibum ivit*, le mend. est allé chercher sa nourriture; ¶་པོ་ལ་ཟ་མ་སྦྱིན་ *v.* གཏད་ *v.* བྱིན་ *mendico cibum dare*, donner des vivres au mend.

སྤྲད་ *præt. fut. vi* སྤྲོད་ *et* སྤྲད་པར་ *v. a. vulg. Tradere, dare*, livrer, donner; ¶་པ་ *traditio*, livraison; ལག་ན་¶་ *in manu tradere*, mettre en main; བུ་ལོན་པར་¶་ *debita solvere*, payer ses dettes; ཡི་གེ་¶་ *epistolam tradere*, remettre une lettre.

སྤྲད་ *Committere, convenire*, en venir aux mains, rassembler; གཡུལ་ *v.* འཐབ་མོ་¶་ *prælium comm.*, engager la bataille; དཔང་པོ་¶་ *testem producere*, produire un témoin.

སྤྲད་ *(vulg.) Assumere*, s'emparer, prendre; བདག་པོ་¶་ *dominatum assumere*, prendre le pouvoir; ཞིང་... ཁང་པ་བདག་པོ་¶་ *agri, domus dominium assum.*, prendre possession d'un champ, d'une maison.

སྤྲབས་ *A = R* ཟས་ *Cibus*, nourriture.

སྤྲས་ *præt. vi* སྤྲ་བར་ *Ornatus*, orné; རྒྱན་གྱིས་¶་ *ornamentis decoratus*, décoré; ¶་མག་ *nurus decorata, et fig. aliquis defectus, prob. vanitas, gloriatio*, bru bien ornée, vanité; གཅེས་¶་ *pretiose ornatus*, orné richement; ¶་ཕྲག་ *prob. sertum*, guirlande.

སྤྲི་ འོ་¶་ = སྤྲིས་ *Spuma lactis, cremor*, crème.

སྤྲི་སྦྱི་མ་ཛ་ཡ་ སེ་ཆེན་ *(J) Nom. imperatoris sinensis Ming-ti, cujus tempore Buddhismus ad Sinas introductus fuit, 68-76 post X^m*, nom de l'empereur chinois Ming-ti, sous le régne duquel le Bouddhisme pénétra en Chine.

སྤྲིང་ ¶་བར་ *præt.* སྤྲིངས་ *Mittere*, envoyer; འཕྲིན་¶་ *nuntium mitt.*, envoyer nouvelle; ¶་བ་ *missio*, envoi.

སྤྲིད་ ¶་པར་ *vulg. Sternuere*, éternuer; ¶་པ་ *v.* ཕོ་ *sternulamentum*, éternuement; ཆམ་པའི་¶་པ་རྒྱབ་ *propter coryzam sternuere*, étern. par suite d'un rhume de cerveau.

སྤྲིན་ ¶་པ་ *(vulg.) Nubes*, nuage; ¶་ཚོགས་ *v.* ཕུང་ *v.* ཁྲོད་ *v.* འཁྲིགས་པ་ *aggregatio nub.*, amas de nuages; ¶་འཐུག་ *v.* རུབ་ *n. densa, atra*, n. noir, nimbus; ¶་སྲབ་ *n. tenuis*, n. léger, cirrus; ¶་བསལ་ *v.* སེལ་ *v.* ཡལ་འགྲོ་ *n. dissipantur*, les nuages se dissipent; ¶་གྱི་ཕོ་ཉ་ *N.-Nuntia, nom. libri (S) Meghaduta*, le N.-Messager (nom d'un livre); ¶་གྱི་སོ་ཅན་ *quorum apices nub. pleni sunt*, dont les

crêtes sont pleines de n.; *et* ¶་འཛིན་ *n. capiens,* saisissant les n., *2 ep. pro summitate montium,* les crêtes de montagnes; ¶་གྱི་གཞོན་པ་ *nub. vehiculum, ep. pr. fumo,* véhicule des n., la fumée; ¶་སྐྱེས་ ¶་གྱི་སྒྲ་ ¶་གྱི་རྔ་ *e n. natus, n. vox, n. tympanum, 3 ep. pro tonitru,* né des nuag., voix, tambour des n., le tonnerre; ¶་ལྕེ་ ¶་གྱི་ལྕགས་མ་ *n. lingua, flagellum, 2 ep. pro fulgure,* langue, fouet des nues, la foudre; ¶་འབྱུང་ *v.* སྐྱེས་ *n. producens, ep. pro æstate,* produisant les n., l'été; ¶་ལས་རྣམ་རྒྱལ་ *n. victor eximius, ep. pro* སྒྲ་གཅན་ *eclipsim et Rahu,* puissant vainqueur des n., une éclipse, Rahu; ¶་བཟང་ *n. bona, ep. pro 8ª luna,* nuage heureux, le 8ᵉ mois; ¶་ལ་ཞོན་ *supra nub. sedens, ep. pro* བརྒྱ་བྱིན་, assis sur les n., Indra; ¶་གྱི་གླང་ ¶་སྐྱོང་ *dii* བརྒྱ་བྱིན་ *elephas,* éléphant des n., d'Indra; ¶་གྱི་མེ་ཏོག་ *v.* བཅུད་ *v.* མྱུ་གུ་ *n. flos, essentia, germinatio, 3 ep. pro aqua,* fleur, essence, germination des n., l'eau; ¶་ ¶་ལམ་ *n. via,* voie des n., = ནམ་མཁའ་ *aer,* l'air; ¶་གྱི་སྙིང་པོ་ *n. essentia, ep. pro camphora,* essence des n., le camphre; ¶་མགྲིན་ *n. collum,* au cou de n.; *et* ¶་སྐྱེས་བུ་ *n. vir, 2 ep. pro viro potente,* homme des nuages, un homme puissant. *Syn. pro nubibus sunt:* ཚད་འཛོམས་ *a calore congregati,* rassemblés par la chaleur; དགའ་བྱེད་ *lætificantes,* réjouissant; ཆུ་གུར་ཅན་ *aquosis tentoriis plenæ,* pleins de tentes d'eau; ཆུ་ཁྱེར་ *aquam ferentes,* portant l'eau; ཆུ་འཛིན་ *aquam continentes,* contenant de l'eau; རྒྱུན་འཛིན་ *fluenta continentes,* contenant ce qui coule (l'eau); རླན་འཛིན་ *humiditatem continentes,* contenant l'humidité; ཆུ་འབེབས་ *aquam fundentes,* qui répandent l'eau; ཆུ་འབྱེད་ *aquam dividentes,* divisant l'eau; རླུང་གི་ཤིང་རྟ་ *vehicula venti,* véhicules du vent; ནམ་མཁའི་རྒྱན་ *ornamenta cœli,* ornements du ciel; ནམ་མཁའི་རྒྱལ་མཚན་ *cœli vexilla,* étendards du ciel; དུ་བའི་སྐྱེས་གནས་ *fumi habitationes,* demeures de la fumée; ནམ་མཁའི་གླིང་ *cœlestes,* célestes; སྒྲོག་བྱེད་ *tonitrua resonantia,* qui tonnent; ཆུའི་གཞོན་པ་ *vehicula aquæ,* véhicules de l'eau; གློག་ལྡན་ *fulgure plenæ,* pleins de foudre; ནམ་མཁའི་ད་ལ་ལ་ *faces cœli,* flambeaux célestes; ཆུའི་ཁྱེར་ལྡན་ *aqua ponderosæ,* pesants d'eau; ཆུ་མང་འཛིན *multum aqua*

continentes, contenant beaucoup d'eau; སྨྱོས་བྱེད་ *inebriantes, infatuentes*, enivrant, charmant; ནམ་ཁའི་དུ་བ་ *cœli fumus*, fumée céleste; ཆར་ལྡན་ *pluviosæ*, pluvieux; ཆུ་སྐྱེས་གནས་ *nymphæarum habitatio*, demeure des lotus; ཚལ་སྐྱེས་ *e sylvis natæ*, produits par les forêts; ནམ་ཁའི་གླང་པོ་ *cœli elephantes*, éléphants célestes; ཆུར་ཉལ་ *aquis jacentes*, couchés sur l'eau; བསིལ་བྱེད་ *refrigerantes*, rafraîchissant; མཁའ་གོས་ཅན་ *cælestem vestem habentes*, au vêtement céleste; ཀ་དམ་པ་ཅན་ *aves continentes*, séjour des (oiseaux) ka-tam-pa.

སྲིན་རྡོ་ = ཨར་ཀ་ *Species marmoris*, espèce de marbre.

སྲིས་ ¶་མ་ སྲི(མ་) འོ་ *v.* འོ་¶་ སྲི་མ་ *Lactis spuma, cremor*, crême du lait.

སྲུ་བ་ *Cicuta*, ciguë.

སྲུ་མ་ *Species hellebori*, espèce d'ellébore; ¶་དཀར་ *species alba*, espèce blanche; ¶་ནག་ *species nigra*, espèce noire.

སྲུག་ *(vulg.)* ¶་པར་ *fræt.* སྲུགས་ (*vid.* དཀྲུག་པར་) *Excutere, excitare*, secouer, exciter; རྡུལ་ཕུ་(པར་) *fulverem excutere*, secouer la poussière; ནུས་ *v.* མཐུ་ *v.* [illegible] *vires excitare, exercere*, développer, exercer ses forces; [illegible] ¶ *muscas abigere*, chasser les mouches.

སྲུག་ ¶་པར་ *Tornare*, tourner; ¶་ཤིང་ *tornus*, tour (instrument); ཕོར་¶་ *scutellam torn.*, tourner une écuelle; ¶་མཁན་ *tornator*, tourneur.

སྲུག་པ་ *A = R* ཟད་པ་ *Finis, terminus, finitus*, fin, terme, fini.

སྲུབས་ (?) = སྲུག་ *Excutere, etc., vid. sup.*, secouer.

སྲུལ་བ་ *v.* པ་ (*vid. etiam* འཕྲུལ་བ་) *(vulg.) Metempsycosis, mira et magica transformatio*, métempsycose, transformation magique; ¶་པའི་སྐུ་, *vulg.* ¶་སྐུ་ *persona in qua aliqua divinitas incarnari fingitur*, Bouddha incarné, vivant; ¶་པའི་རྒྱལ་པོ་ *rex qui putatur Buddhæ incarnatio*, roi censé l'incarnation d'un Bouddha; རང་ལ་ *v.* བདག་ཉིད་¶་བར་ *seipsum transform.*, se transformer; ¶་པ་བྱེད་ *per magiam transf.*, changer par la magie; ¶་པའི་རིག་པ་ *ars magica, transformationum*, art magique; རི་གཉིས་¶་ *duos montes transform., per magiam ostendere*, faire voir deux montagnes; རྫུ་ *v.* རྫུན་¶་ *falsa transf., phantasma*, fantôme; ¶་པའི་ཐབས་ཀྱིས་ *magicis artibus*, par des pouvoirs magiques; (*per oppos. ad* སྐུ་དངོས་ཀྱི་ *v.* རང་བྱུང་གི་[illegible]ཀྱིས་ *propria virtute*, natu-

rellement); ¶·སྐུ·ཆོས·སྐྱོང·ཆེན·པོའི·བསྐང·བཤགས· *confessio protectóri religionis facta*, confession faite au Bouddha Kieu-shiong; ¶·སྐུ·མ·ཐོང·བ·དོན·ལྡན· *nomen celebris discipuli Buddhæ*, nom d'un célèbre disciple de Bouddha; སྨུན·¶· = སྨུན·ཆུང·ངུ· *parvæ tenebræ, (in auroram sese transformantes)*, petites ténèbres; ཡང·¶·པ· *qui iterum incarnatur, transmigrat*, s'incarnant de nouveau.

སྤྲེ སྤྲེའུ· *(vulg.)* ¶·པོ· *m.* མོ· *f. Simius*, singe; ¶·ཕྲུག· *ejus pullus*, son petit; ¶·སྦྲ· *sim. niger et albus, cum longa cauda, et facie fere plana*, singe blanc et noir, à longue queue et face presque plate. — *Syn. sunt:* རྒྱུག·མཆོང· *currendo saltans*, qui court en sautant; ཡལ·གའི·རི·དྭགས· *ramorum bestia*, animal des rameaux; གཉེར·མའི·གདོང· *facies rugata*, face ridée; ནགས·གནས· *in sylvis habitans*, habitant les forêts; མཆོང·བྱེད· *saltans*, sauteur; མི·འདྲ· *similis homini*, semblable à l'homme; གླང·མཇུག· *bovis cauda*, queue de bœuf; བཞིན·ནག· *facies nigra, indoles mala*, figure noire, nature méchante; རླང·བུའི·དབང·པོ· *membra vaporata habens*, aux membres vaporeux; ཀ·པི·དང·མ·རྐང· (?)

སྤྲེ *ad distinguendum tempus.* ¶·ལོ· *Simii annus, i. e. 7ᵘˢ cycli duodenarii*, l'année du singe, c.-à-d. la 7ᵉ du cycle duodénaire; ¶·དུས· *hora 3ᵃ vespertina*, trois heures P. M.; ¶·ཟླ· སྤྲེའུ·ཟླ·བ· *luna vel mensis 4ᵘˢ*, le 4ᵉ mois.

སྤྲོ ¶·བར·, *præt.* སྤྲོས· *Amare, lætari, pronus esse*, aimer, se réjouir, être bien disposé pour; ¶·བ· *amor, lætitia, propensio*, amour, joie, propension; ¶·ཐུང· *amor brevis* = འཁྲོ· *ira, odium*, peu d'amour, c.-à-d. haine; ཁ·¶·ཁ·¶· *os lætatur, i. e. gratias ago (vulg.)*, je suis content, merci; ཁ·མི·¶· *v.* ¶·མེད· *non lætari, tristis esse (vulg.)*, n'être pas content; ¶·དགའ·ཅན·ཟླ·བ· *lætus mensis, ep. pro 10ᵃ luna*, mois joyeux, le 10ᵉ; ¶·ཊར· = སྣུམ·ཊར· *scriblita cum pinguedine*, crêpe à la graisse.

སྤྲོ ¶·བར·, *præt.* སྤྲོས· (*vid.* འཕྲོ·བར·) *(vulg.) Emittere, emanare, diffundi*, émettre, émaner, se répandre; ¶·བ· *emissio, etc.*, émission, etc.; འོད····དྲི·མ····ནད·¶· *lumen, odor, morbus diffunditur*, la lumière, l'odeur, la maladie se répand; སྤྲོས·པའི·ཕྲིན· *nuntium sparsum, diffusum*, rumeur disséminée.

སྤྲོག·མ· སྤོས·ཀྱི·¶·¶· *Capsula pro incenso*, boîte à encens.

སྤྲོད· ¶·པར· *præt.* སྤྲད· *(vulgo præt. dicitur in omni casu, vid. superius.) Tradere,*

convenire, occurrere, concordare, livrer, se rassembler, rencontrer; ལམ་དང་¶ *in via occurrere*, rencontrer en route. གཡུལ་ *v.* འཐབ་མོ་¶ *prælium committere*, engager le combat; ཡི་གེ་ལག་ཏུ་¶ *epistolam in manu trad.*, délivrer une lettre; ཕྱིར་ *v.* ཕར་¶ *reddere alicui*, rendre un objet; ཚུར་¶ *redde mihi*, rends-moi; བུ་ལོན་ང་ལ་ཚུར་¶ *redde mihi debita*, paie-moi tes dettes; མ་¶ = མ་འཛོ་ *contrarium, non concordans*, contraire, ne s'accordant pas; སྨན་གཉིས་མ་¶ *duo remedia inter se non conveniunt*, ces deux remèdes ne vont pas ensemble; ཁྲིགས་ལས་མ་¶ *urbanitati contrarium*, contraire aux usages de la politesse.

སྤྲོད་ བརྡ་¶ *Compositio litteraria*, composition littéraire; བརྡ་¶་ཀྱི་བསྟན་བཅོད····གཞུང་ *liber, textus originalis de grammatica*, texte original d'une grammaire; བརྡ་¶་པ་ *v.* མཁན་ *grammaticus (subst.)*, grammairien.

སྤྲོས་ *Occupatio, munus, officium*, occupation, emploi; ¶་པ་ཅན་ *occupatus, negotium habens*, occupé, ayant un emploi; ¶་པ་མེད་ ¶་བྲལ་ *laboris expers, vacans*, inoccupé; ¶་བྲལ་སྤྲུལ་པ་ *(in statu) vacandi negotiis renatus, transformatus*, transmigré (dans l'état où l'on est,) sans travail; ཆོས་ཀྱི····འཇིག་རྟེན་གྱི་¶་པ་ *occupatio de religione, de mundi negotiis*, occupation religieuse, mondaine.

སྤྲོས་ *imp. v^i* སྤྲོ་བར་ *Orna*, orne; *et præt. v^i* སྤྲོ་བར་ *emissus, emanatus, diffusus*, émané, diffus.

ཕ

Cette lettre, qui est toujours radicale, se prononce *p'a* aspiré quand elle est simple. (N. B. Si l'on écrit *pha*, ne pas prononcer *fa*, mais *p'a*, car l'*f*, manque en Thibétain.)

ཕ *14^a littera alphab., in seriebus, numerale = 14*, 14e lettre de l'alphab.; usitée comme nombre, vaut 14.

ཕ ཕ་རོལ ཕ་གི་ ཕ་ཁེ་ = *vulg.* ཕ་རེ་ ཕར་ ཕན་ *Pars opposita, regio extera, extra, trans,* l'autre côté, pays étranger, au-delà; ཕ་ཕ་དུ་ *v.* ན་ *in altera parte,* de l'autre côté; ཕ་ཕ་ནས་ *ex altera parte,* (venant) de l'autre côté; ཕ་ཕ་གྱི་ཕྱོགས་ ཕ་ཕྱོགས་ *A=R* ཕར་ཁ་ *trans,* au-delà; ཆུ་བོའི་ཕ་ཕ་དུ་ *trans flumen,* au-delà du fleuve; ཕ་ཕ་འགྲིབ་ *in altera parte, i. e. in longinquo minuens, ep. pro* རྒྱ་མཚོ་ *mare,* qui diminue dans le lointain, la mer; ཕ་མཐའ་ *terminus oppositus,* le bout opposé; ཕ་མཐའ་མེད་ *sine termino, infinitus,* infini; ཕའི་བདག་པོ་ *alterius (vitæ) dominus, ep. pro* གཤིན་རྗེ་ *deo mortuorum,* seigneur de l'autre vie, Chin-guié, le dieu des morts; ཕ་ཕ་པ་ *extraneus, adversarius,* étranger, adversaire; ཕ་ཕ་གྱི་དམག་ཚོགས་རྒྱལ་ *vincere inimicos,* vaincre les ennemis; ཕ་ཕ་དུ་ཕྱིན་པ་ *qui ad alteram (vitam) pervenit, sancti a transmigratione liberati,* les saints parvenus à l'autre vie.

ཕ ཨ་བ་ *Sik* ཨ་པོ་ ཨ་དུ་ དུ་དུ་ *(vulg.)* = *hon.* ཡབ་ *Pater,* père; ཕ་ཡི་ ཕའི་ *patris, paternus,* du père, paternel; ཕ་མ་ *pater et mater, parentes,* père et mère, les parents; ཕ་མེས་ *pater et avus, avi,* ancêtres; ཕ་ཡུལ་ *patria,* patrie; ཕ་སྤད་, *vulg.* ཕ་བུ་(གཉིས་) *pater et filius (ambo),* père et fils; ཕ་མར་རིམ་གྲོ་བྱེད་, *vulg.* ཕ་མ་ལ་གུས་ *parentes honorare,* honorer les parents; ཕ་གཡར་ *pater adoptivus,* père adoptif; ཕ་ཚབ་ *patrinus (t. cath.),* parrain; ཕ་རྒྱུད་བུ་རབས་ *a patribus ad filios,* des parents aux enfants.

ཕ་ *Sæpe adhibetur quasi titulus honoris.* སྐྱ་གཙུག་སྐྱིའི་ཕ་མ་ཡིན་ *Vestra Excellentia est pater et mater plebis,* Votre Excellence est le père et la mère du peuple; ཕ་རྒན་ *pater senex, venerande,* vénérable père.

ཕ་ *Dicitur in speciali sensu de animali non castrato.*— ཕ་གླང་ *Taurus,* taureau ཕ་གཡག་ yak non châtré; ཕ་རྟ་ *equus admissarius,* cheval étalon; དྲེལ་ཕ་ *mulorum pater (asinus),* âne étalon pour produire les mulets. *Syn.* སྐྱེ་བྱེད་ *generator,* qui engendre.

ཕ་གི་ ཕ་ཁེ་ = *vulg.* ཕར་ཁ་ *Trans, altera pars,* l'autre côté, au-delà (*vid.* ཕ་)

ཕ་དིང་ *Species armeniaci dulcis,* espèce d'abricot.

ཕ་བ་དགོ་དགོ་ *(J.) Species fungi vacui,* champignon vide.

ཕ་བོང་ *Lapis, rupes magna (J. rock above ground),* pierre, roc.

ཕ་འབབ *Munus,* présent; ~·~ གཏོང་ *v.* གཏད་ *v.* བྱིན་ *m. dare,* le donner; ལོ་གསར་གྱི་ ~·~ *munus pro novo anno,* cadeau de nouvel an.

ཕ་ཝང་ ཕ་ཝམ་ *vulg. Vespertilio,* chauve-souris. *Cuj. syn. sunt:* གཡོན་ཅན་པགས་འདབ་ *ala pellicea astuta,* aux ailes de peau trompeuses; པགས་བྱིའུ་ *avicula cum pilis,* oiseau poilu.

ཕ་ལམ་ རྡོ་རྗེ་~·~ *vulg. adamas,* diamant.

ཕ་ཕི་ *Clypeus longus,* long bouclier.

ཕག ~·པ་ *v.* ཕགས་ *vulg. Porcus,* porc, cochon; ཕ་~ ~·ཕ་ *verres,* porc non châtré; ~·ཕོ་ ཕོ·~ *sus masculus,* porc mâle; མོ·~ ~·མོ་ *porca,* truie; ~·ཕྲུག་ *v.* ~·གུ་ *porcellus,* jeune cochon; ~·རྐྱང་. རི·~ *Sik.* ནགས་~ *p. sylvestris, aper,* sanglier; གྲོང་ *v.* ཁྱིམ་~ *p. domesticus,* cochon privé, *cuj. syn. est* ཀྱག་ཟན་ *stercora manducans,* mangeur d'excréments; ~·ཁྱུ་ *v.* ཚོགས་ *grex porc.,* troupeau de porcs; ~·རྫི་ *custos p.,* gardien de porcs; ~·ར་ *v.* ཁང་ *stabulum pro porcis,* leur soue; ~·ཤ་ ... ཚིལ་ ... སྤུ་ ... *caro, pinguedo, seta porcor.,* viande, graisse, soie de porc; ~·གང་ (?) *porcus integer salitus,* porc entier salé. *Syn. pro* ཕག་ *sunt:* རྡོའི་སྣ་ཅན་ *lapideum nasum habens,* au nez de pierre; ས་སློག་ *v.* རྐོ་ *terram evertens, fodiens,* qui creuse la terre; མཆེ་བ་ཅན་ *falcatos dentes habens,* ayant des défenses; སྣ་རིང་ *nasus longus,* nez long; སྤུ་ལྡངས་ *pili erecti,* aux poils hérissés; ཁབ་སྤུ་ཅན་ *pilos sicut acus habens,* dont les poils sont comme des aiguilles; གཙང་བྱེད་པ་ *qui mundat (sordes manducando),* qui nettoie; འཇོམས་པ་འབྱེད་ *destructa dividens,* divisant les choses ruinées; ངར་སྒྲ་ཅན་ *grunniens,* grognant.

ཕག་ *Ad distinguenda tempora,* comme mesure de temps; ~·དུས་ *hora 9ª vespertina,* 9 heures P. M.; ~·(གི་)ཟླ་བ་ 8ª *luna, mensis,* le 8ᵉ mois; ~·ལོ་ *annus 12ᵘˢ cycli duodenarii,* la 12ᵉ année du cycle duodénaire.

ཕག་ *Pars posterior, post, res secreta, abscondita,* la partie postérieure, après, chose secrète, cachée; ~·ཏུ་ *secreto, seorsum,* en secret, à part; ~·ཏུ་འཇབ་ *v.* ལྟ་ *secreto explorare,* espionner en cachette; ~·སྐྱག་ = ཀླག་སྐྱག་ *(ambo vulg.) munus secreto datum ad corrumpendum,* pot-de-vin; ~·མཇུག་ *circinus caput retro pendens,* tresse de cheveux

pendante sur le dos; ཉི་མ་རིའི་ཕ་རུ་ནུབ་ *sol post montem occidit*, le soleil se couche derrière la montagne; ཕ་རི་རྫོང་ *nom. sub-præfecturæ inter Sikkim et Buthan*, nom d'une s.-préfecture.

ཕག་སྣ་ཆེ་བ་ = སྲན་ཆེ་བ་ *Species pisi magni*, espèce de gros pois.

ཕག་ཕག་ *(J.) Codonopsis ovata, radix esculenta*, nom de plante.

ཕག་མོ་ *Nom. alicujus deæ quæ fingitur incarnari in moniali superiore insulæ lacus* ཡད་མ་མཚོ་ *(Palti)*, nom d'une déesse.

ཕང་ ཕ་པ་ = *et vid.* པང་ *vulg. Sinus, gremium, amplecti*, le sein, giron, embrasser; ཕ་འགྲོ་ *in sinu degens, ep. pro* པི་ཝང་ *cythara*, la guitare, qui repose sur la poitrine.

ཕང་ ཕངས་པ་ *Parce uti*, user avec parcimonie; ཕ་སེམས་ *animus parcus*, parcimonieux; ཕངས་སུ་ *parce*, avec parcimonie; ཕངས་ *signif. etiam carus*, cher.

ཕང་ལོ་ འཕང་ལོ་ *Rota, modiolus rotæ*, roue, son moyeu; ཤིང་རྟའི་ཕ་ཕ་ *rota currus*, oue d'un char; སྒོའི་ཕ་ཕ་ *cardo portæ*, gond de porte; ཕང་ནི་རུ་ *equus*, cheval, (ce qui supporte).

ཕཊ *(S)* = གཏོར་གཅིག་འཇོམས་བྱེད་ *Sacrificium vincens, (quidam sonus, vox magica?) (vid. J. pag. 340)*, espèce de sacrifice pour dompter les mauvais esprits.

ཕད་ *Saccus, pera*, sac, besace; ཕ་བུ་ = སྒྱེའུ་ *sacc. parvus*, sachet; སྣམ་.... རས་.... རྩིད་ ཕ་ *pera ex panno laneo, gossypio, pilis*, besace d'étoffe de laine, de coton, de poils; ཕ་ཁ་.... སྐེད་.... མཐིལ་ *sacci os, medium, imum*, l'ouverture, le corps, le le fond d'un sac.

ཕན་ རྒྱན་ཆ་ *Ornamenta pensilia*, ornements suspendus; ཀ་ཕ་ *ead. columnæ*, suspendus à une colonne; སྒོ་ཕ་ *ead. portæ*, à une porte; ཕ་གདུགས་ *umbella cum iisd.*, ombrelle ainsi ornée.

ཕན་ *pro* ཕ་ ཕ་རོལ་ ཕར་ *vulg. Pars opposita, usque ad*, l'autre côté, jusqu'à; ཕ་ཚད་ *usque ad illam partem*, jusque là; ཆུ་བོ་ཕ་ཚད་འགྲོ་ *ire usque ad flumen*, aller jusqu'au fleuve; ན་ནིང་ནས་ད་རིང་ ཕ་ཚད་ *a biennio usque nunc*, depuis deux ans; ཕ་ཚུན་ *altera et ista pars, i. e. simul*, ensemble; ཕ་ཚུན་མཐུན་པར་སྡོད་ *simul concorditer manere*, demeurer d'accord ensemble; ཕ་ཚུན་རྡུང་.... འཐབ་ *invicem verberare, rixari*, se battre mutuellement.

ཕན་ ཕ་བ་ ཕ་གདོགས་ *v.* གདགས་ *(vulg.)*

utilitas, commodum, utilité, avantage; ~་~་ཅན་ *v.* ཡོད་ *utilis,* utile, avantageux; ~་~་མེད་ མི་~་ *inutilis, sine comm.,* inutile; ཅི་ལ་ *v.* ག་རེ་མི་~་ *omnino inutile est,* tout à fait inutile; ~་ཡོན་ *utilitas, remuneratio,* récompense; ~་~་ཐོབ་ *lucrum, commod., utilitatem percipere,* tirer du profit.

ཕན་ *(vulg.) Curari,* se guérir; ནད་པ་~་འགྲོ་ *ægrotus in via curationis est,* le malade se guérit; ཨ་ཙོད་~་སོང་ *v.* ཐོན་ *paululum curatus,* un peu amélioré; རབ་~་ཐོན་ *optime curatus est,* très bien guéri; ~་དཀའ་མོ་ *difficile curatu,* difficile à guérir. (*In Sik. potius adhibetur* དྲག) — *Syn. pro* ཕན་ *sunt:* ནད་ཀྱི་ *v. hon.* སྙུན་བཏང་ *morbi dimissio,* cessation de la maladie; ནད་བྲལ་ *sine morbo,* sans maladie; འཚོ་སོས་ *vita salva,* vie sauve.

ཕབ་ *præt. v*[1] འབེབས་པར་ *vulg. Depositus, stratus, dimissus,* déposé, étalé, renvoyé; *et* ཕབ་པར་ *v. act. deponere, etc.,* déposer, etc.; ཁལ་ *v.* རྒྱབ་~་ *onera dep.,* décharger; གུར་~་ *tentorium colligere,* plier une tente; ཞིང་ཐོག་~་ *segetes secare et in terram dep., extendere,* couper et étendre à terre les moissons; སྒོང་ང་~་ *ova incubare,* couver; ཁ་~་པར་བཞུགས་ *prostratus in facie manere,* demeurer prosterné.

ཕབས་ *vulg. Fermentum,* ferment; ཆང་~་ *id. pro vino,* ferm. pour faire le vin; ཆང་ལ་~་བཏབ་ *vino ferm. miscere,* mêler le ferm. au vin. *Syn.* ཆང་རྩི་ *essentia vini,* essence du vin.

ཕམ་ *præt. v*[1] འཕམ་ *(vulg.) victus, dejectus, perdidi,* vaincu, abattu, j'ai perdu; ~་ཀ་ *damnum,* dommage, perte; རེ་བ་~་ *spem amisi, sum desperatus,* j'ai perdu tout espoir; སེམས་~་ *animo dejectus,* désespéré, découragé; ངས་~་ཐོན་ *perdidi (in ludo, etc.),* j'ai perdu (au jeu, etc.); གཡུལ་ *v.* འཐབ་མོ་~་ *in prælio victus,* bataille perdue; ~་(པར་)བྱེད་(པར་) *vincere,* vaincre; ~་ཀ་ཆེན་པོ་ཡོད་ *magnum damn. sustinui,* j'ai subi une grande perte; མི་~་མགོན་ *protector non victus, ep. pro Buddha, pro* བྱམས་པ་ *et pro* ལྷ་ *in genere,* protecteur non vaincu, Bouddha, les génies; མི་~་ཚིག་ཟླད་ *conjunctio, verbum affirmationis,* conjonction.

ཕར་ (*opponitur particulæ* ཚུར་) *Indicat aliquam elongationem a loquente, altera pars,* particule indiquant l'éloignement de celui qui parle; *v. g.* ~་སོང་ *vade*

(a me), va-t-en; ཕ་འགྲོ་ *abire*, s'en aller; ཕ་འཇལ་ *alteri restituere*, restituer (à un autre); ཕ་རྡུང་ཚུར་རྡུང་ *sese invicem verberare*, se frapper mutuellement; ཕ་ཁ་ *v.* སྣང་ *v.* ངོས་ *v.* ཕྱོགས་ *v.* རྒྱབ་ *in altera parte (v. g. montis, rivi, domus, etc.)*, de l'autre côté; ཕ་རྒྱུད་ *v.* ཟུར་ *in adverso*, au côté opposé; ཕ་རྒྱུད་ཀྱི་ཁྱིམ *domus quæ in adverso est*, la maison qui est en face; ཕ་ཁ་ཚུར་ཁ་ *in utroque latere*, des deux côtés; ཕ་ཚད་(ལོང་) *recede a via*, écarte-toi de mon chemin; ཕ་ཕྱིན་ = ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་ *qui ad alteram (vitam) pervenit et liberatus est a miseriis*, arrivé à l'autre vie; ཕ་འབེབས་ *vitare, propulsare ictum*, éviter, parer un coup; ངས་གྲི་ཕ་མ་འབེབས་ན་ *si ensis ictum non vitassem*, si je n'avais pas évité, paré le coup d'épée. (*Vid.* ཕ་ *et* ཕན་)

ཕར་ལྟ་ན་ *Visu, secundum apparentiam*, en apparence; ཕ་ཕ་ཕ་དཔོན་པོ་དགུང་ལོ་བཞི་བཅུ་རེད་ཚར་ *secundum aspectum dux complevit 40 annos ætatis*, le chef semble avoir 40 ans d'âge.

ཕར་ *præt. v.* འཕར་ *Salii, saltavi*, j'ai sauté, dansé; ཕ་བ་ *saltatio*, saut, danse.

ཕར་ ***Fructificare, pullulare***, pulluler.

ཕར་བ་ *vulg. Sik.* ཕ་བོ་ *Species feræ, de lupor. genere, parvæ, fulvæ. (Fertur habere ungues rubros, et prædam ad anum aggredi ad devoranda ejus viscera)*, espèce de petit loup de couleur fauve.

ཕལ་ 1° *de qualitate. Vulgaris, communis*, vulgaire, commun; ཕ་པ་ *v.* པོ་ *m.* མོ་ *f. homo, mulier de vulgo, plebeius*, homme du peuple; ཕ་(པའི་)སྐད་ *lingua vulg.*, langage vulgaire (*per oppos. ad* ཆོས་སྐད་ *lingua sacra, librorum*, langage sacré, des livres.)

2° *de numero. Major pars*, la plus grande partie; མི་ཕ་ཆེར་ *plerique homines*, la plupart des hommes; ཕ་ཆེར་ཟུབ་ *pro majori parte finitus*, fini en grande partie.

ཕལ་ཆེན་ ཕ་པོ་ཆེ་ *Philosophorum vel Buddhistarum associatio* (*pars libri* བཀའ་འགྱུར་), la réunion des philosophes, ou des bouddhistes.

ཕལ་ཀ་ *A=R* འཕལ་ཀ་ *v.* ག་ *Incisio*, coupure, incision.

ཕལ་བུ་ཀ་ནམས་ *Epith. pro 2ᵃ luna*, épith. pour la 2ᵉ lune.

ཕས་ *pro* ཕ་ཡིས་ *Pater (agens), a patre*, le père, par le père; *et pro* ཕ་ཡིས་ = ཕ་རོལ་གྱི་? *ab altera parte*, par l'autre côté; ཕ་རྒོལ་ *ab alio impugnatus, i. e. inimicus*, ennemi, adversaire.

ཕས་འཚོ་ = ཤང་ཤང་ཐེའུ་ *Phasianus vel perdix,* faisan ou perdrix.

ཕི་ *In seriebus, numerale = 44,* employée comme nombre, vaut 44.

ཕི་ ཕྱི་ *(vulg.) Pars exterior vel posterior, extra, post,* l'extérieur, dehors, derrière; ¶·ན་ *vulg. Sik.* = ཕྱིར་ *extra, retro,* dehors, derrière; ཁྱིམ་¶·ན་ཡོད་ *extra, retro domum est,* il est derrière la maison; ¶·དྲོ་ = ཕྱི་དྲོ་ *pars post. diei, vespere,* le soir; ¶·པ་ *extraneus,* étranger; ¶·གླིང་ ཕྱི་གླིང་ *Europæi in India degentes,* les Européens de l'Inde; ¶·གླིང་ ཊམ་ཁ་ *moneta indica,* la roupie.

ཕིག་ ཕིགས་ *imp. v¹* འབིགས་ *Perfora,* perce.

ཕིབས་ རྒྱ་¶ མཐོ་¶ *Fastigium, tectum domus,* le faîte, le toit d'une maison; དཀར་¶ *(foramen) album in tecto pro lumine et ascensu, (vulg. E.* སྣས་མཐོང་*)* trou dans le toit, pour la fumée, et servant de passage.

ཕུ་ *In seriebus, numerale = 74,* employée comme nombre, vaut 74.

ཕུ་ *(vulg.) Loci, vallis pars superior,* le haut d'une vallée; ¶·མདའ་ *v.* མདོ་ *pars sup. et inferior vallis,* le haut et le bas, une vallée entière; ¶·ཆུ་ *aquæ ex superiori valle, torrens,* torrent; ¶·རྨོག་ *syn. pro* རྨོས་ *vallis arata,* vallée cultivée; ཕུར་ *pro* ཕུ་ལ་ *in valle sup.,* dans la partie supérieure de la vallée; ཕུར་པ་ *incola istarum vallium,* habitant des hautes vallées; ¶·ལྷགས་ *summitas vallis,* la plus haute partie; ཕུ་ *v.* ལུང་པའི་¶·ལ་ཁལ་མ་བདའ་ *animalia in vallem super. ducere, pellere,* conduire les animaux dans le haut de la vallée.

ཕུ་ = སྤོབས་ *In sensu morali designat quod excellentius est in homine, ejus intellectum, facultates, robur,* ce qu'il y a d'excellent dans l'homme, son intelligence, etc. — *V. g.* ཡི་གེ་¶·ཆད་ *libri sensum intelligere,* comprendre le sens d'un livre; མི་¶·ཆད་ཅན *homo negotiorum expediendor. peritus,* habile à traiter les affaires; ¶·ཐག་ཆོད་ *mens, intellectus firmus,* esprit ferme; ཁྲུལ་བའི་¶·ཐག་ཆོད་ *mens ab errore libera,* âme délivrée de l'erreur.

ཕུ་ ཕུས་ *(vulg.) præt. v¹* འབུད་པར་ *Sufflavi, sufflatus,* j'ai soufflé; ¶·བ་ *halitus,* souffle; ¶·རྒྱབ་ *v.* བཏབ་ *v.* གཏོང་ *sufflare,* souffler; ¶·སྲོག་ *respiratio,* respiration; མེ་¶ *v.* ཕུས་ *(vulg.) ignem conflare, accendere,* souffler le feu pour l'allumer; ཁ་མེ་¶ *v.* འབུད་ *vulg. lampadem insufflando extinguere,* souffler la lampe pour l'éteindre. *(J. addit: vapores liquorum explodentes,* gaz explosible. (?)

ཕུ་ག་ *Species ornamenti*, sorte d'ornement.

ཕུ་དུང ¶་རྡུང་ ¶་དུང་ ¶་གདུང་ = *vulg.* དཔུང་དོང་ *Manica vestis*, manche d'habit.

ཕུ་དུད་ *Honor, veneratio*, honneur, respect; ¶་¶་བྱེད་པ་ *v.* འདུར་བ་ *honorare, venerari*, honorer.

ཕུ་བོ་ *Frater natu major*, frère aîné; ¶་ནུ་ *frater natu minor*, frère cadet.

ཕུ་ཡ་ (*S*) = ཕུར་དུ་ *Celeriter*, promptement.

ཕུ་ལ་ལ་ (*S*) = མེ་ཏོག་ *Flos in genere*, fleur en général.

ཕུ་ལ་ ཕོ་ལ་ (*J.*) *Oryza cocta cum butyro et siccis armeniacis fructibus*, riz cuit avec du beurre et des pêches sèches.

ཕུ་རོན་ ཕུག་རོན་ *vulg.*, ཕུར་གོན་: *Columbus*, pigeon; ¶་¶་སྔོན་པོ་ *c. cæruleus*, pigeon bleu; ¶་¶་སྐྱོང་ *c. protegens, ep. pro cooperto deambulacro*, qui protège les pigeons, une galerie couverte; གངས་ཕུ་ *magnus sylvestris c., cum torque albo*, gros pigeon ramier à collier blanc. — *Syn. sunt:* རེག་མཉན་ *murmurans dulciter, flexibilis*, au doux roucoulement; སྐྱབས་འགྲོ་ *velociter procedens (volitans)*, qui vole rapidement.

ཕུ་ཤུད་ ཕུག་ཤུད་ ཕུ་ཤུབ་ཤེ་ཤེ་ (*J.*) *Upupa (avis)*, la huppe (espèce d'oiseau). *vid.* ཕུ་ཤུད་

ཕུ་སེ་ (*J.*) *Mus montanus, talpa (et alia animalia ejusdem generis)*, taupe, et autres rongeurs.

ཕུག ཕུགས་ (*vulg. dicitur in omni casu*), *præt. v*[1] འབུགས་པར་ *Excavare, terebrare*, creuser, trouer; ¶་པ་ *foramen*, trou, fosse; ¶་སྣ་ *terebra*, tarière; ཁྲུང་¶་ *perforare*, perforer; རྩིག་པ་ལ་བུག་ཁྲུང་¶་ *parietem perf.*, percer un mur; ངའི་གོས་ལ་བུག་ཁྲུང་ཡོད་ *in mea veste est foram., scissura*, mon habit est troué; ས་¶་ *terram fodere*, creuser la terre; བྲག་¶་ *antrum, spelunca*, caverne; ཇག་¶་ *caverna latronum*, caverne de voleurs; དབེན་¶་ *anachoretæ antrum, casa*, ermitage.

ཕུག་ ཕུགས་ *Finis, terminus*, fin, terme; ¶་སུ་ *v.* ན་ *v.* ལ་ *in fine, tandem*, enfin; ¶་ཅི་འདྲ་འོང་ *id quomodo finietur?* comment cela finira-t-il? སེམས་ཀྱི་¶་ཐག་ཆོད་པས་བདེ་ *quia scopus mentis firmatur, in pace sum*, le but de mon âme étant affermi, obtenu, je suis en paix. (*J. habet:* pùgs-tàg còd-pas — *legendum est:* pùgs tàg-còd-pas).

ཕུག་པ་པ་ *Nomen cujusdam astrologi in 15° sæc.*, nom d'un savant astrologue; ¶་རྩིས་ *v.* ལུགས་ *ejus computandi modus*, sa manière de calculer.

ཕུག་རོན་ = ཕུ་རོན་ *Columbus*, pigeon *(vid. supr.)*

ཕུང་ ¶་པོ་ *(vulg.) Acervus, moles, aggregatio (sine ordine, methodo; quando adest ordo dicitur* རྩིག་) *et verb. act. acervare,* tas, masse, assemblage (sans ordre); རྩྭ··· ས··· ལུད་¶་ *acerv. herbæ, terræ, fimi,* tas d'herbe, de terre, de fumier; རྡོ··· ཤིང་¶་དགོས་ *petras, ligna acervare oportet,* il faut entasser les pierres, le bois; སྤྲིན་གྱི··· ཆུའི་¶་¶་ *nubium, aquarum cumulus, aggregatio,* rassemblement de nuages, d'eau; ཆོས་ཀྱི་¶་¶་ *religionis compendium,* résumé de la religion; དགེ་བའི་¶་¶་ *cumulus virtutum, meritorum,* comble de vertus; ¶་བྱེད་ *v.* བརྩེ་ *cumulare,* accumuler; ¶་རྩི་ *cumulus liquoris, i. e. mel,* amas de liqueur, le miel. *Syn. sunt:* སྤུངས་པ་ *res cumulatæ,* choses entassées; བྱུར་བུ་ *superabundans,* surabondant; བརྩེགས་པ་ *superstructus,* construit pardessus.

ཕུང་པོ་ *In sensu speciali sumitur pro aggregatione 5 elementorum corpora efformantium, unde: corpus,* le corps (formé de 5 éléments réunis); ¶་¶་ལྔ་ ལས་གྲུབ་པའི་ལུས་ pong-po *est corpus ex 5 elementis formatum,* corps formé de 5 éléments. *In E. adhibetur pro cadavere, v. g.* ¶་¶་སྲེག་ *v.* སྲེག་ *cadav. cremare,* brûler un cadavre; ¶་¶་ས་ནང་ སྦ་ *cadav. terræ tradere, sepelire,* enterrer un cadavre; ¶་¶་འཕྲུམ་རས་ *sindon,* linceul. *(Dicitur tantum de cadav. humano, et honorabilius est verbo* རོ་ *quod dicitur de quolibet corpore mortuo.)*

ཕུང་ *præt. v*ⁱ འཕུང་ *Perditus, destructus,* usé, détruit, ruiné; ¶་ཀྲོལ་ *A=R* དོན་མེད་ *sine sensu, causa, existentia,* sans raison, cause, existence; ¶་མདུད་ *ruinæ nodi, nodi superstitiosi ad protegenda corpora,* qui lient la ruine, c.-à-d. nœuds superstitieux qui protégent les corps.

ཕུད་ *Primitiæ,* prémices; ¶་མཆོད་ *oblatio primit.,* offrande des prémices; ཟས··· ཆང··· *cibi, vini prim.,* prémices de la nourriture, du vin; *et addendo* མཆོད་ *easd. offerre,* les offrir; ས་¶་ *oblatio luti ante fabricationem idolorum,* offrande de la boue qui va servir à fabriquer une idole.

ཕུད་ *præt. et imp. (vulg. dicitur in omni casu) v*ⁱ འཕུད་ *exuere, deponere, expellere,* ôter ses habits, déposer, chasser; གོས··· ལྷམ་¶་ *vestes, calceamenta exuere,* ôter ses habits, ses bottes; ས་མཐར་ ¶་ *in extremos regionis fines exul,* exilé

aux limites du pays; རྒྱངས་ཀ་རྫོང་ *procul expellere, exulare*, chasser, exiler au loin.

ཕུད་ ཀ་པ་ གཙུག་ཀ་ *Capilli in vertice capit. nodati*, cheveux noués sur le sommet de la tête; ཟར་ཀ་ *fasciæ eorumd.*, rubans qui les lient; གཙུག་ཀ་རྡོར་བུ་ *ornamenta in capillis nodatis*, ornements dans les cheveux noués. *(Vid.* གཙུག)

ཕུད་པ་ *Fusus filo plenus*, fuseau garni de fil.

ཕུན་(སུམ་)ཚོགས་ *Excellens, perfectus, abundans, et subst. perfectio, abundantia, nom. propr. vulg.*, excellent, parfait, abondance, nom propre. *Syn. sunt:* དཔལ་དང་འབྱོར་པ་གཡང་ *nobilitate et divitiis abundans*, noble et riche; སྐྱ་ཚོམ་པ་ *beatus ex abundantia*, heureux de son abondance; བསྙེན་བཀུར་ཀ་ཀ་ *valde honorabilis*, très honorable; གཞན་གྱི་ཀ་ཀ་ཆགས་ *aliorum abundantiam concupiscere*, envier l'abondance des autres; ཀ་ཀ་ཤིང་ *abund. arbor*, arbre d'abondance; ཀ་སུམ་མ་ཚོགས་ = དཔལ་དང་བྲལ་བ་ *nobilitate carens, vilis*, sans noblesse, vil; *et* མ་འབྱོར་པ་ *non dives, pauper*, pauvre.

ཕུབ་ *Scutum, clypeus*, bouclier; ཀོ་...སྨྱ་ཀ་ *scut. ex corio, vimine*, boucl. de cuir, de rotin; ཀ་ཀྱི་མེ་ལོང་ *scuti media pars*, le panneau du bouclier; ཀ་ཤུབས་ *involucrum pro scut.*, son enveloppe; ཀ་ཀྱིས་ལུས་པོ་བཀབ་ *scuto corpus operire, tueri*, se protéger avec un bouclier.

ཕུབ་ *(vulg.)* ཕུབས་ *præt. v*[i] འཕུབ་ *Extensus, propalatus*, étendu, étalé; གུར་ *v.* གཡབ་ཀ་ *tentorium extend.*, tendre la tente; ཐོག་ཀ་ = བ་གམ་ *et* རྒྱ་ཕིབས་ *tecti extensio, pinnaculum supra tectum*, dôme, pinacle; ཁྱིམ་ལ་ཕུབས་ *supra domum extensus*, étendu sur la maison.

ཕུབ་མ་ *vulg. Gluma palearum*, menue paille; = འབྲུའི་ཤུན་ *cortex granorum, furfur*, son des grains; ཀ་ཀ་གཤེར་ *grana ventilare*, vanner.

ཕུར་ *præt. v*[i] འཕུར་ *(vulg.) Volare*, voler (en l'air); ཀ་བ་ *volatus*, vol; ཀ་སོང་ (ཟིན་ *Sik.*) *avolavit*, s'est envolé.

ཕུར་ *pro* ཕུ་ན་ *v.* ལ་ *In, ad partem superiorem vallis*, au haut de la vallée.

ཕུར་ ཀ་པ་ *v.* མོ་ མེ་ཏོག་གི་ཀ་མོ་ *Gemma florum*, bouton de fleur.

ཕུར་ *(J.) Scabere, fricare*, gratter, frotter; མགོ་ཀ་ *caput scabere*, se gratter la tête.

ཕུར་ ཀ་པ་ *(vulg.) Clavus, paxillus*, clou, piquet; ལྕགས་...ཤིང་ཀ་ *cl. ferreus, ligneus*, clou de fer, de bois; ཀ་ཀ་རྒྱབ་

v. རྡུང་ *clav. figere,* enfoncer un clou; ཕ་བུ་ *parvus cl.,* petit clou; རུ་ཕ་ (*Sik.*) *palus pro clausura,* poteau de clôture; ཕ་ཕའབལ་ *cl. evellere,* arracher un clou; ཕ་ཕ་ལ་གཟར་ *v.* འཕྱུང་ *clavo suspendere,* suspendre à un clou. (*Vide etiam* འཛེར་ *vulg. E.*)

ཕུར་བུ་ *vulg. Instrumentum superstitiosum in forma clavi, ad confodiendos malos spiritus (vulg.),* instrument superstitieux en forme de clou, pour transpercer les mauvais esprits; ཕ་བུས་འདེབས་ *v.* རྒྱབ་ *v.* རྡུགས་ *ope peur-bou percutere,* frapper avec le peur-bou; ཕ་རྡུགས་སུ་ *cod. infixo,* le peur-bou étant fiché; མིག་ཕ་རྡུགས་སུ་ལྟ་ *fixis oculis aspicere,* regarder fixement.

ཕུར་བུ་ *Planeta Jupiter,* Jupiter (planète); ཕ་བུའི་ཕྱུགས་ *planetæ J. agendi ratio,* manière de se comporter de Jupiter; ཕ་ཕ་ཉིན་མ་ གཟའ་ཕ་ཕ་ *dies Jovis,* jeudi. — *Syn. pro planeta J. sunt:* ཚིག་བདག་ *verbi dominus,* maître du langage; དབྱངས་བདག་ *harmoniæ, eloquentiæ dominus,* maître de l'harmonie, de l'éloquence; ལྷའི་སློབ་དཔོན་ *spirituum, vel divinus ludi-magister,* professeur des génies, divin professeur; ལྷའི་ སྨྲ་མཁན་ *geniorum doctor,* docteur des génies, divin; སྨྲ་བའི་བདག་ *dominus loquelæ,* maître du langage; གཙུག་ཕུད་ བཀྲ་ *corona capitis fulgens,* à la couronne resplendissante; འཚོ་བྱེད་ *nutriens,* nourrissant, vivant; སྨྲ་མཁན་ *loquens,* parlant; བློ་ལྡན་ *intelligens,* intelligent; མེ་བཞི་སྐྱེས་ *a 4 ignium planeta natus,* né de la planète Mé-jé (aux 4 feux); སྐྲ་ཚོགས་གཙུགས་ཅན་ *omnes capillorum nodatorum species habens,* orné de toutes sortes de toupets; རིག་བྱེད་བདག་ *sapientum dom.,* maître des sages; སྨྲ་ མཁས་ *loquendi peritus,* habile parleur; གཞོན་ནུ་གསལ་བའི་གཙང་ *juvenis lucidissimus,* jeune homme très brillant; ཚིག་ ལྡན་ *verbosus,* verbeux; མིག་ལྡན་ *oculos habens,* ayant des yeux; དཔྱོད་ལྡན་ *judicium habens,* ayant le jugement; བཅུ་གཉིས་འོད་འཕྲོ་ *12 radios emittens,* lançant 12 rayons; ལྷའི་བླ་མ་ *geniis superior,* supérieur aux génies; ཕ་ བདུན་པ་ *septem patres habens,* ayant 7 pères (?)

ཕུར་མ་ (*J.*) *Ornamentum sicut vexillum,* ornement en forme d'étendard.

ཕུར་མོ་ (*J.*) *Nom. medicinæ,* nom de médecine.

ཕུལ་ *præt. et imp.* (*vulgo dicitur in omni*

casu) v¹ འཕུལ་ *Offerre*, offrir; *et* v¹ འཕུལ་ *pellere, expellere*, chasser, pousser.

ཕུལ་ ~་གང་ *(J.) Pugillus*, poignée.

ཕུལ་དུ་, *(S)* ཨ་བ་ *Præcipue, imprimis*, principalement, surtout; ~་~་ཕྱིན་པ་ *qui perfectionem adeptus est*, qui a obtenu la perfection, saint; = མཆོག་ *nobilis*, noble; *et* ཁྱད་འཕགས་ *specialiter eminens*, très éminent; *etiam ep. pro doctore* ཨ་ཏི་ཤ་, le docteur Atisha.

ཕུས་ *pro* ཕུ་ཡིས་ *Flatu*, par le souffle; *præt. imp.* v¹ འབུད་ *sufflare*, souffler.

ཕེ་ *In seriebus, numerale = 104*, employée comme nombre, vaut 104.

ཕེ་ *pro vulg.* ཕྱེ་ *Farina*, farine; ~་ཆུ་བླུད་ *aqua cum farina mixta (animalia) adaquare*, abreuver les animaux avec de l'eau mêlée de farine.

ཕེ་ཀུ་ཤིག་ *(J. W.) Clavis, machina ad portam claudendam*, verrou, loquet de porte.

ཕེ་ན་ = ལྦུ་བ་ *Spuma*, écume.

ཕེ་རུ་ཅེ་སྤྱང་ *Species lupi callidissimi*, espèce de loup très rusé. *Cuj. syn. sunt:* སྤྱུ་མང་ *callidus*, rusé; པེ་སྐྱོག་ཞེ་མ་ *vocem blandam habens*, qui a une voix douce. *(S)* ཛམ་བུ་ཀཾ་

ཕེག *Species cymbalorum*, espèce de cymbales; ~་རྡབ་ *ead. agitare, percutere*, les agiter, les frapper.

ཕེད་ *pro vulg.* ཕྱེད་ *Dimidia pars*, une demie; མི་~་པ་ *non dimidius, non divisus*, non divisé, = སྲ་མོ་ *durus*, dur, compacte.

ཕེབ་ ~་པར་ *præt.* ཕེབས་ *vulg. Ire, advenire, pervenire*, aller, arriver, parvenir; ག་~་ *quo vadis?* où allez-vous; ནམ་ཕེབས་བྱུང་ *quandonam advenisti?* quand êtes-vous arrivé? མར་....ཡར་~་ *descendere, ascendere*, descendre, monter; ~་རོགས་ *veni, quæso*, venez, je vous prie; གལེ་གལེ་~་ *lente procede (salutatio proficiscenti)*, allez lentement (salut à un partant); ~་པར སྨྲ་བ་ *A=R* གཏམ་འདྲེས་པ་ *verba intricata, sine ordine pronuntiata*, galimatias.

ཕེམ་ བྲེན་ *interj. Euge! age!* très bien! courage!

ཕེར་ ~་བ་ *Aptus ad, conveniens (J. to be able)*, apte, capable de; ཟངས་རྡུང་~་ *cuprum malleabile*, cuivre malléable.

ཕོ་ *In seriebus, numerale = 134*, employée comme nombre, vaut 134.

ཕོ་ *(vulg.) Masculus, homo*, mâle, homme; ~་མོ་ *m. et femina, homo et mulier*, mâle et femelle, homme et femme; ~་རྟ་ *equus*, le cheval; ར་~་ *hircus*, le bouc;

¶་རང་ v. རྐྱང་ *homo cælebs*, célibataire; ¶་རབ་ v. འདྲེན་ *vir excellens, perspicax*, homme excellent, perspicace; ¶་ཕྲ་ *homo vilis, parvi ingenii*, homme vil, sot; ¶་རྐྱང་ *homo sine socio, sine onere*, homme sans compagnon, sans charge; ¶་མྱེ་ = མཚན་ = ཕ་མེས་ཤི་བ་ *majores, progenitores (defuncti)*, ancêtres; ¶་གོས་ *vestis pro homine*, habit d'homme; ¶་མིན་ *qui non est masculus, una ex 3 speciebus eunuchorum*, espèce d'eunuque; ¶་མཚན་ *masculinum genus*, genre masculin (grammaire).

ཕོ་མཚན་ v. ཧ་ལས་ v. དབང་ *Membrum virile*, organe sexuel de l'homme. — *Cujus synon. sunt:* བདེ་བྱེད་ *pacificans*, pacifiant; བྱས་བྱེད་ *agens*, agissant; ལྕགས་ཀྱུ་ *uncus ferreus*, crochet de fer; སྨྱོས་བྱེད་ *inebrians, rabidum reddens*, rendant fou, furieux; འཁྲི་ཤིང་རྡོ་རྗེ་(?); དྲག་པོ་ཀ་བ་ *columna terribilis*, colonne terrible; འདོམས་ཀྱི་སྦ་བ་ *quod absconditur inter crura*, ce que l'on cache entre les jambes; འཕར་བྱེད་ *sese erigens*, qui s'élève. *(S)* མི་ནུ་ན་ ལིང་ག

ཕོ་ ¶་བ་ *(vulg.)* = *hon.* སྐུ་གྲོག *Stomachus, venter*, estomac, ventre; *in E. præsertim dicitur* ¶་ཁ་ *quod proprie signif. stomachi apertura, pectoris fossa*, creux de l'estomac; ¶་ཟུག་ v. གཟེར་ ¶་ཁ་ན་ *stomachus dolet*, l'estomac est douloureux; ¶་ནད་ *morbus stom.*, maladie d'estomac; ¶་ནད་སྨན་ *medicina ad curandum stom.*, médecine pour guérir l'estom.; ¶་ཤལ་ v. འཁྲུན་ *diarrhæa*, diarrhée; ¶་བཤལ་ *ventrem purgare*, se purger; ¶་སྡིད་ *stom. cibis onerare, hebetudo stom.*, estomac surchargé de nourriture; ¶་སྐྲང་ *nom. morbi*, nom de maladie.

ཕོ་ *A = R* གཟིག་ཆེ་བ་ཁེངས་ཏེ་ལྟ་བ་མཐོ་ *Propter magnam dignitatem efferri et superbe aspicere*, s'enfler d'orgueil à cause de sa dignité; ¶་རྒོ་ *arrogantia, superbia*, arrogance, orgueil; མི་¶་རྒོ་ཆེན་པོ་རེད་ *vir multum gloriosus*, fanfaron, qui se pavane; ¶་སྒྲགས་ *jactans*, fanfaron; ཁ་¶་རྒོ་ *jactitans (in verbis)*, vantard; ¶་ཚད་ ¶་ཚོད་ *prob.* = དཀྱ་ཚོད་ *propositum*, projet.

ཕོ་བྲང *vulg. Magnifica habitatio, palatium*, superbe maison, palais; དགའ་ལྡན་¶ ¶ *pal. regis Lhassæ*, palais du roi de Lhassa. *Syn. pro palatio sunt:* རྒྱལ་ཁང་ v. ཁབ་ *domus regia*, maison royale; ཁང་བཟང་ *domus bona*, bonne maison.

ཕོ་ཚོས་ *Color ruber fulgidus*, rouge éclatant; ¶¶་བསྐུས་པ་ *pictura rubra fulgenti pictus*, peint en rouge brillant.

ཕོ་ཉ་ = གཉེར་བཅོས་པ་ *Procurator, vulg. nuntius, legatus*, messager, légat; ¶¶་བ་(ཉིད་) *missio, legatio*, mission, légation; ¶¶་གཏོང་ *v.* མངག་ *nunt. mittere*, envoyer un messager; འདོད་པའི་¶¶་ *nunt. desideratus*, messager désiré, *et* དཔྱིད་པའི་¶¶་ *n. veris, 2 epith. pro cuculo*, messager du printemps, le coucou.

ཕོ་བ་རི་ *v.* རེ་ *v.* རིས་ *v.* རིལ་ *Piper*, poivre.

ཕོ་བོ་ *Frater natu major*, frère aîné. *Syn. sunt:* སྔོན་ *v.* རྒན་ *v.* དང་པོ་སྐྱེས་ *senior, ante natus*, plus âgé, né avant; གཅེན་པོ་ དཔལ་པོ་ *frater natu major*, frère aîné.

ཕོ་རོག་ *Magnus corvus*, gros corbeau. *Cuj. syn. sunt:* བྱ་རོག་ཆེན་པོ་ *id.*, gros corbeau; བྱ་རོག་རྒན་པོ་ *corv. senex*, vieux corbeau; འཚེ་བྱེད་ *corv. nocivus*, nuisible.

ཕོ་རོག་མིག་ *Nom. plantæ medic.*, nom de plante médicinale.

ཕོ་ཡོང་ *A = R* ཕྱུག་ག་ཕྱུག་ཕྱུང་ *Puer dives effectus*, enfant devenu riche; = གཞོན་ནུ་ = དར་བྱི་¶¶ *juvenis*, jeune homme.

ཕོ་ཡོང་ *(J.) Nodus complicatus et magicus*, nœud magique.

ཕོ་སོ་ *Superbia, arrogantia*, orgueil, arrogance. (*Vid. supr.* ཕོ་)

ཕོག་ ཕོགས་ *vulg. præt. v[i]* འཕོག་ *Attactus, pervenit*, atteint, est arrivé.

ཕོག་ *(vulg.) Trabs in constructione domus*, grosse poutre de charpente; ཀ་¶་བཙུག་ *columnas et trabes, materiationem domus erigere*, élever une charpente de maison; ཀ་བ་དགུ་ལ་¶་བཅུ་གཉིས་དགོས་ *ad (uniendas) novem columnas, 12 trabes sunt necessariæ*, pour unir 9 colonnes, il faut 12 poutres.

ཕོག་སྐྱག་ཆེ་བ་ *A=R* བསྙན་ཚུག་ཆེ་བ་ *Labor ingens, magna fatigatio ex eo orta*, grand travail, fatigue qui en provient.

ཕོགས་ *vulg. Annona, salarium (præsertim officiale)*, salaire officiel, traitement, paie; ལོ་...ཟླ་¶ *annona annua, mensilis*, paie par année, par mois; དངུལ་...ཟོང་¶ *sal. in argento, mercibus*, paie en argent, en marchandises; ¶་ཟ་ *de stipendio vivere*, vivre de sa solde; ¶་དཔོན་ *dux annonam militibus distribuens*, officier payeur.

ཕོང་ *(vulg.)* ¶(ཤིག་) *imp. v[i]* འཕེན་ *Projice, emitte*, jette, lance; མདའ་¶ *sagittas ejaculare*, lance des flèches; རྡོ་སྐྱང་¶ *projice lapides*, jette des pierres.

ཕོངས་ *Indigens, pauper*, pauvre; ¶་པ་(ཉིད་)

paupertas, misère, pauvreté; ¶་(པར་) བྱེད་(པར་)"" འགྱུར་བར་ *pauper. facere, fieri*, rendre, devenir pauvre; མི་¶་པོ་ ལ་སྦྱིན་པ་གཏོང་ *v.* གཏད་ *v.* བྱིན་ *pauperi eleemosynam dare*, faire l'aumône à un pauvre; ¶་འདྲེ་ *homo indigus, miserabilis (vulg. in E.)*, un pauvre misérable.

ཕོད་ = *vulg.* སྐར་མ་མཇུག་རིང་ *Cometa*, comète.

ཕོད་ཁ་ *(J.) Masquerade garment*, costume de mascarade.

ཕོད་ *(vulg.)* ¶་པར་ *Posse, audere*, pouvoir, oser; ¶་པ་ = ནུས་པ་ = ཐུབ་པ་ *potens, audax, ep. pro* ཤཱ་ཀྱ་, puissant, audacieux, Sha-kia; ལྟ་མི་¶་ *aspicere non audeo, nequeo*, je n'ose, ne puis regarder; འགྲོ་མི་¶་ *ire non audeo, non possum*, je n'ose, je ne puis aller; ག་ལ་¶་ *quomodo auderem, possem?* comment oserais-je, pourrais-je? ཁྱེས་¶་མི་¶་ *potesne?* pouvez-vous? དེའི་བསོད་ནམས་ཙམ་ལ་ ¶་ *ejus felicitatem fere adæquare potest*, il peut presque égaler son bonheur.

ཕོན་པོ་ *(vulg.) Fasciculus*, faisceau, botte; སོག""རྩྭ་¶་¶་གཅིག་ *unus fascic. palearum, herbarum*, botte de foin, de paille; མེ་ཏོག་¶་¶་ *sertum florum*, bouquet de fleurs.

ཕོན་པོ་ *(vulg.) Ornamenta in fasciculis ligata*, ornements liés en faisceaux; དར་གྱི་""མུ་ཏིག་གི་¶་¶་ *fascic. sericus, margaritarum*, touffe de soie, de perles.

ཕོན་པོ་ *A* = *R* ཚོགས་ *Species omnes, in globo*, toutes sortes, en masse.

ཕོབ་ ¶་(ཅིག་ *imp. v*[i] འཇོབས་པར་ *Depone, dispone*, dépose, dispose.

ཕོམ་པ་ *A* = *R* བུམ་པ་ *Lagena, amphora*, bouteille, jarre.

ཕོར་ *(vulg.)* = ཞ་ལུ་ = ཀོ་རེ་ = ཀོར་ = འདོན་ སླགས་ = *hon.* གསོལ་བཞེས་ *Scutella, poculum*, écuelle, tasse, bol; ཤིང་¶་ *scyphus ligneus*, tasse de bois; གསེར་ གསོལ་བཞེས་ *scyph. aureus*, tasse d'or; ཞག་¶་ *parva scutella ad fundendum butyrum (antequam bibatur theum)*, petit vase où l'on verse tout le surplus du beurre; ¶་གང་ *scutella plena*, une écuelle pleine; ¶་ཕྱེད་(ཀ་) *scutella semi-plena*, une demi-tasse; ¶་སྟོང་པ་ *scutella vacua*, tasse vide; ¶་ལྡག་ *scutellam lambere (ad eam mundandam)*, lécher sa tasse (après avoir bu ou mangé); ¶་ཤིང་ *lignum ex quo conficiuntur scut., vulgo* dzop, bois (*dzop*) dont on fait les tasses; ¶་སྐྱུག་ *scutellas tornare*, les tourner.

ཕོར་ *In comp. sic vocantur vasa vel concavitates ad continendum aliquid*, vases ou creux destinés à contenir quelque

chose; *v. g.* སྤོས་¶ *thuribuli species*, encensoir; ཀོང་¶ རྫས་¶ *vasa pro oblationibus*, vases pour les oblations dans les sacrifices; དུ་¶ *receptaculum tabaci fumigandi*, fourneau de pipe; སྒོ་ (ལྕགས་)¶ *cardines (ferrei) portæ*, gonds de porte; མིག་¶ *oculorum foramen*, la cavité des yeux.

ཕྱོར་ = ཕོར་ *præt. imp. v*[1] འཕོར་ *Rejectus, dereliqui*, rejeté, j'ai abandonné.

ཕྱོལ་ = རྟོག་པ་ *Cogitatio, judicium*, pensée, jugement.

ཕྱོལ་ ¶་མིག *A = R* འཁོར་ལོ་ *Rota*, roue; *et per analog. ulcus*, ulcère; ¶་མིག་ཅན་ *ulceribus plenus*, couvert d'ulcères; ¶ ནི་ཀླུས་ *iste morbus a* ཀླུ་ *causatur*, cette maladie est causée par un mauvais esprit.

ཕྱོལ་དེ་ *A = R* ཕན་དེ་ *Cum hoc utile fuisset*, comme cela avait été utile.

ཕྱོས་ འཕོས་ *præt. v*[1] འཕོ་བར་ *(vulg.) Migravi, mutatus*, j'ai émigré, changé; ཚེ་¶ *e vita migravit, mortuus est*, il a changé de vie, est mort; ཆུ་ལ་¶ *transfretavit*, il a traversé le fleuve.

ཕྱ *Pronuntiatur* Chia *(anglice* Shia*) in E. — alibi* Tchia *cum aspiratione*, se prononce *Chia* dans l'É., et ailleurs, *Tchia* aspiré.

ཕྱ *A = R* མོ་ = རྟགས་ *Sortes, signum*, sorts, signe. — *(Sic explicatur* འཇིག་རྟེན་བདེ་སྡུག་བྱེད་པོ་ *mundi felicitatem et miseriam faciens, fatum*, ce qui fait le bonheur et le malheur du monde, le destin); ¶་པ་ *v.* མཁན་ *hariolus, divinator*, sorcier, devin; ¶་འདེབས་པར་ *v.* རྒྱབ་ *sortes mittere*, jeter les sorts; ཁྱིམ་ ¶ *sort. de familia, domo*, sorts concernant la famille; ¶་གཡང་ *sortes abundantiæ, fausti*, sorts heureux, qui procurent l'abondance.

ཕྱ་མཁན་ *(J.) = vulg.* རྫ་མཁན་ *Figulus*, potier.

ཕྱ་ལེ་བ་ *A = R* མཉམ་པ་ *Levigatus, planus*, raboté, poli, plan.

ཕྱག *(vulg.) hon. pro* ལག་པ་ *Manus*, main; ¶་གཡས་....གཡོན་ *manus dextera, læva*, main droite, gauche; ¶་རྐྱང་ *man. extendere*, étendre la main; ¶་བྲིས་ *manuscriptum, et hon. epistola*, manuscrit, épître; ¶ *v.* ལག་ལེན་ *dexteritas manus, praxis*, dextérité, habileté pratique; ¶་ཆབ་....རས་ *aqua ad lavandas, linteum ad tergendas manus*, eau pour se laver les mains, serviette.

ཕྱག་འབུལ་ *v. vulg. E.* ཕྱུལ་ ¶་འཚལ ¶ མཇལ་ *v.* བྱེད་ *manus offerre, i. e. salutare*, offrir les mains, c.-à-d. saluer;

དཔོན་པོ་ལ་ཕྱག་ཕྱག་ *ducem saluto*, je salue le chef; ཕྱག་མ་ཕྱལ་ *noli salut.*, ne salue pas; ཕྱག་འཚལ་ལོ་ *(in princip. librorum) saluto, revereor*, je salue, j'honore; རྐང་པ་ལ་མགོ་ཕྱག་འཚལ་ཏེ་ *cum pedes capite salutasset*, ayant salué les pieds avec la tête, s'étant prosterné aux pieds.

ཕྱག་རྒྱ་ *v.* དམ་ *v.* རྟགས་ *(Signum manus) vulg. sigillum*, sceau, cachet; ཕྱག་ཕྱག་འདེབས་ *v.* རྒྱབ་ *v.* སྣོན་ *sigill. apponere*, mettre son sceau; ཕྱག་རྟགས་ *speciatim est sigill. pollice atramento intincto appositum, vel objectum manu latum ad testificandum de re, missione, etc.*, sceau imprimé avec le pouce trempé dans l'encre, ou objet apporté comme témoignage.

ཕྱག་རྟེན་ *v.* རྟགས་ *vulg. Munus*, présent, cadeau; ཕྱག་ཕྱག་འབུལ་ *v.* ཕུལ་ *m. offerre*, offrir un présent; ཕྱག་ཕྱག་ལེན་ *m. recipere*, le recevoir; ཕྱག་ཕྱག་རྒྱ་ཆེན་ *magnum munus*, présent considérable.

ཕྱག་རྡོར་ ཕྱག་ན་རྡོ་རྗེ་ *Nom. idoli Vajrapani, emblema potestatis, solem et lunam contra Rahulam protegens*, Chia-deur, emblème de la puissance qui protège le soleil et la lune contre Rahou. *Hujus syn. sunt:* རྡོ་རྗེ་འཛིན་ *v.* འཆང་ *sceptrum tenens*, tenant le sceptre; གནོད་སྦྱིན་རྒྱལ་(པོ་) *rex seu victor malignorum spirituum Neu-jin*, vainqueur des mauvais esprits Neu-jine; གསང་བའི་བདག་པོ་ *v.* རྒྱལ་ *v.* འཛིན་ *abscondita regens, vincens, capiens*, qui gouverne, vainc, saisit les choses cachées; རྡོ་རྗེ་དབང་ཕྱུག་ *princeps sceptri*, prince du sceptre; མཐུ་སྟོབས་བདག་ *dominus potens*, seigneur puissant.

ཕྱག་ན་པད་མ་དཀར་པོ་ *Nymphæam albam in manu gerens*, tenant en main un nénuphar blanc; ཕྱག་བཞི་པ་ *quadrimanus*, aux quatre mains; ཕྱག་སྟོང་འཁོར་ལོ་ *circulus 1000 manuum*, cercle de 1000 mains; *ep. pro* སྤྱན་རས་གཟིགས་ c.-à-d. Chin-ré-zi, le principal Bouddha honoré au Thibet.

ཕྱག་ཕྱི་ ཕྱག་བརྙན་ *A=R* མངག་གཞུག་ *Manus ad extra, manus reflexa, i. e. servus*, domestique, serviteur; ཕྱག་ཕྱིད་ ཕྱག་ཕྱིར་སྒྲུབ་ *servire*, servir; ཕྱག་ཚང་(པ་) *domestici, et speciatim coquus*, serviteurs, cuisinier; ཕྱག་གཡོག་ *serv. comitans dominum, pedissequus*, valet de pied.

ཕྱག་དབང་ *Manuum potestas, benedictio lamarum per impositionem manuum*, bénédiction des lamas par l'imposition des mains; ཕྱག་ཕྱག་ཞུ་ *illam petere*, la demander; ཕྱག་ཕྱག་གནང་ *v.* གཏད་ *v.* བཞག *illam dare*, la donner.

ཕྱག . ཕྱགས་ ཕྱག་བདར་ ཕྱག་སྐྱིགས་ *(vulg.)*

Sordes, purgamenta, et verb. verrere, mundare, ordures, balayer, nettoyer; ¶མ་ *Sik.* ¶ཕྱོ་ *v.* ཅོ་ *scopa ad verrend.* balai, brosse; ཕྱག་ ¶བདར་རྒྱབ་ ¶མས་ཕྱགས་ *verrere,* balayer; ¶མཁན་ ¶བ་པ་ *qui sordes purgat, scoparius,* balayeur, brosseur; ¶བདར་གྱི་ཕུང་པོ་ *v.* ཕྲོད་ *sordium cumulus,* tas d'ordures; མགོ་མར་¶ *caput (manu) verrere, i. e. blandiri,* caresser la tête; ཕྱགས་ལྷམ་ *calceamenta,* chaussure.

ཕྱགས་པ་སྒོག་མེད་ *Fundamentum systematis* ནམ་འགྱུར་སྐྱེད་པ་ *circa 150 post Xᵐ,* principe d'un système philosophique.

ཕྱང་ འཕྱང་ *vulg. Ab alto veniens, i. e. pendere,* pendre, *v. n.;* མར་ *v.* ཐུར་དུ་¶ *ab alto pendere,* être suspendu; ¶འཕྱལ་ *v.* འཕྱལ་ *ornamenta pendula,* ornements pendants; ¶ངེ་ *A = R* འཇོལ་ལེ་བ་ *pensile,* suspendu; ¶ཆད *A = R* ཐག་ཆད་པ་ *judicatus, constitutus,* jugé, déterminé.

ཕྱད་པ *A = R* རྒྱུན་ རྒྱུན་དུ་ *Constans, perpetuus, semper,* constant, perpétuel, toujours.

ཕྱད་ཕྱད་ *vulg.* ཐེད་ཐེད་ *(J.) Gestus inepti, indecori,* gestes vilains, maladroits.

ཕྱམ་ = ལྕམ་ *Trabs secundaria in domo,* poutre secondaire; ¶ཛམ་ *v.* སྡིགས་ *v.* རྟེན་ *fulcimentum,* étai.

ཕྱམ་ཕྱད་ *n.* ཆད་ *A = R* མཉམ་(པ་)ཉིད་ *Æqualitas, similitudo; lævitas, politus,* égalité, ressemblance, poli; *unde (J.)* ¶ཕྱམ་པ་ *splendens, fulgens,* brillant; *et* ¶སེ་བ་ *lentus, indifferens,* lent, indifférent. (?)

ཕྱར་ *præt. v¹* འཕྱར་ *Extendere, expandere, erigere,* étendre, étaler, lever; ཕྱག་ གནམ་དུ་¶ *manum ad cælos elevare,* lever la main vers le ciel; ¶དར་ *vexillum explicatum,* étendard déployé.

ཕྱར་བ་ = རྩྭ་སྐུད་ལྷས་པའི་ཕྱར་ *Species telæ ex filis herbarum textæ,* toile de fibres d'herbes. *Cuj. syn. sunt:* རྩྭ་ལྷས་ *herbis texta,* tissue avec des herbes. (*Conficitur in* ལྷོ་ *et* མོན་)

ཕྱར་གཡེངས་ *A = R* ནམ་གཡེངས་ *Valde fluctuans, inconstans,* très flottant, inconstant; ¶¶པས་གཞན་ལ་གདམས་ངག་བྱེད་ *inconstanter (intempestive et frequenter) aliis consilium dare,* donner des conseils à tort et à travers.

ཕྱལ་ *A = R* གྲོད་པ་ = ལྟོ་བ་ *Venter,* ventre; ¶ཕྱང་ངེ་ *venter pendulus, nomen cujusdam idoli,* ventre pendant, nom d'une idole.

ཕྱས་ ¶་གཡེང་ *Piger*, paresseux; ¶་གདགས་ *contemnere*, mépriser. (?)

ཕྱི་ *(vulg.)* 1° *Quoad tempus.* ¶་མ་ *v.* ནས་ *v.* མཐའ་ *v.* བཞིན་ *v.* མའི་དུས་ *in posterum*, ensuite, dans la suite; ¶་མ་རྣམས་ *recentiores*, les modernes; ¶་ནས་སྐྱེས་ *postea natus, junior*, plus jeune; ¶་དྲོ་ ཕྱི་དྲོ་ *(vulg.) post meridiem*, l'après-midi; ¶་དྲོ་ *signif. etiam: tarde*, tardivement; *v. g.* ཐོག་¶་དྲོ་བཏབ་ *cerealia tarde seminare*, semer tard; ¶་མོ་ *noctu*, à la nuit; ¶་ཞོལ་(མཛད་) *procrastinare*, tarder.

ཕྱི་ 2° *Quoad locum. Retro, extra*, derrière, dehors; ¶་ནང་ *extra et intra, externus et internus*, dehors et dedans, indigène et étranger; ¶་ན་འདུག་,*Sik* ཕྱི་ན་འདུག་ *extra manet*, il est dehors; ཁྱིམ་¶་ན་ཡོད་ *retro domum est*, il est derrière la maison; ¶་བ་ ¶་མི་ ¶་རོལ་པ་ *extraneus*, étranger; *et quoad religionem: hæreticus, gentilis, infidelis*, hérétique, hétérodoxe, païen, infidèle; ཆོས་¶་མི་ *hæreticus*, hétérodoxe; ¶་སྣང་བའི་ཡུལ་ *mundus specierum externarum*, le monde des apparences extérieures; ¶་ར་ ¶་ལྕགས་རི་ *murus externus, mænia*, remparts extérieurs.

ཕྱི་ འཕྱི་ *(vulg.)* ¶་བདར་(ཕྱིད་) *præt.* ཕྱིས་ *Verrere, tergere, mundare*, balayer, nettoyer; ¶་པ་ *v.* མ་ *v.* ས་ *sordes*, ordures; ཁྱིམ་¶་ *domum verrere, mundare*, balayer la maison; སྣ་¶་ *emungere (vulg.)*, se moucher; ¶་རས *pannus ad mund.*, torchon.

ཕྱི་ལྤག་ *Alapa (inversa manu data)*, soufflet donné avec le revers de la main.

ཕྱི་ཐན་ *(J.) Minæ*, menaces.

ཕྱི་ཕྱར་ *Species ornamenti similis* པན་ *fimbriæ*, espèce de franges.

ཕྱི་བ་ འཕྱི་བ་ *vulg. Arctomys robustus*, grosse marmotte.

ཕྱི་བི་ *A = R* ཕྱི་རོལ་པ་ *Extraneus (vid.* ཕྱི་ *quoad locum)*, étranger.

ཕྱི་མོ་ *Avia*, aïeule; *et ep. pro stella* དབོ་ surnom de l'étoile *Wo;* ཡི་གེའི་¶་མོ་ *librorum avia, i. e. alphabetum*, aïeule des livres, c.-à-d. l'alphabet.

ཕྱིང་ ¶་པ་ *vulg. Coacta, orum*, feutre; ¶་སྟན་ *v.* གཟར་ *v.* གདན་ *tapes ex c.*, tapis de feutre; ¶་འདེད་ *v. vulg.* མཉེད་ *c. subigere, fabricare*, fouler le feutre; ¶་པ་ *pallium Thibetanorum ex c. confectum*, manteau thibétain de feutre.

ཕྱིང་ *pro* ཕྱིར་ ¶་ལྡོག་ = ཕྱིར་ལོག་ *Redire, reverti*, retourner, revenir.

ཕྱིད་ ཕྱིན ཕྱི་ *Post, immediate post*, immé-

diatement après; ¶་ཉིན་ *perindies, postridie*, ces jours-ci, après-demain.

ཕྱིད་ (*J.*) *Prolongare, sustentare, et congelatus*, prolonger, sustenter, gelé.

ཕྱིན་ *pro* ཕྱི་ *Postea, extra (vid. sup.)*, après, dehors; ད་¶་ཆད་ *postea, abhinc*, ensuite, à partir de ce moment; ¶་དགྲ་ *inimicus extraneus*, ennemi étranger.

ཕྱིན་ = དེ་བོར་ = ཕྱལ་དུ་ = ངེས་པར་ *Idipsum, præcise, præcipue, certe*, cela même, précisément, surtout, certainement; ¶་ཕྱི་ལོག་ *falsus, oppositus, discors*, faux, opposé, discordant; ¶་ཕྱི་མ་ལོག་པའོ་ *certum est*, c'est certain; ཚུར་¶་ = ཤེས་པ་ *cognitio, scientia*, connaissance, science.

ཕྱིན་ ¶་པར་ *Ire, advenire*, aller, arriver, parvenir; ལམ་ཕྱེད་ཙམ་¶་ *circiter ad medium itineris pervenit*, il est arrivé à peu près au milieu de son voyage; ཁྱིམ་ལ་¶་ *ad domum perveniens*, arrivé à la maison.

ཕྱིར་ *pro* ཕྱི་ལ་ (*vid. super.*) *Extra, post*, dehors, après; ¶་ཕྱོགས་ *regiones exteriores*, les pays étrangers; ¶་འགྲོ་ *exire*, sortir; ¶་ལྡོག་ *v.* ལོང་ *redire*, revenir, retourner; ¶་ཡང་དག་རྒྱུག་ *extra vi magna currens, ep. pro vento et deo venti*, qui court dehors avec force, le vent et le dieu du vent.

ཕྱིར་ ¶་དུ་ = *vulg.* དོན་དག་ *v.* དུ་ = སུ་ *vulg. E.* — *Propterea, ut, causa*, c'est pourquoi, afin de, pour, à cause; དེའི་¶་ *propter hoc*, à cause de cela; གནོད་པའི་¶་དུ་ *ad nocendum*, pour nuire; ཅིའི་¶་(ཞེ་ན་) *cur, qua de causa?* pourquoi? ¶་རོ་ *sub fine sententiæ = causa, ratio hæc est*, c'est pour cela.

ཕྱིས་ *pro* ཕྱི་ཡིས་ *Extra, post, postea*, dehors, après, ensuite.

ཕྱིས་ *præt., imp. v*[1] འཕྱི་བར་ *Tergere, verrere*, essuyer, balayer; རྡུལ་མར་¶་ *pulverem terge*, essuie la poussière; ¶་པའི་ཁྱིམ་ *domus mundata*, maison nettoyée; མིག་ཆུ་¶་ནས་ *cum lacrymas tersisset*, ayant essuyé ses larmes.

ཕྱིས་བུ་ *A = R* སྣོད་ *Vas*, vase.

ཕྱུག་ ¶་པོ་ *vulg. E.*, ¶་ཀོ་ *Sik. (pronunt.* piouko), *dives, opulentus*, riche; ¶་པ་ (ཉིད་) *opulentia*, opulence, richesse; ¶་པོ་ཡིན་ *dives est*, il est riche; ¶་དབུལ་ *dives et pauper*, riche et pauvre; ཡོན་ཏན་གྱིས་....དགེ་བས་....ནོར་གྱིས་....ཞིང་གིས་ ¶་¶་ *dives in bonis qualitatibus, virtutibus, divitiis, vel armentis, agris*, riche en bonnes qualités, en vertus, en

biens ou troupeaux, en champs; ¶ གྱིབས་སོང་ *opulentia decrevit*, la richesse a diminué.

ཕྱུགས་ ¶ཆགས་ ནག(ས་)¶ ¶ཆེན་ ནོར་¶, *vulg.* བ་གླང་ *Armenta, (boves et vaccæ)*, gros bétail, bœufs et vaches; ¶ཆུང་, *vulg.* ར་ལུག་ *pecora (capræ et oves)*, petit bétail, chèvres et moutons; རྩྭ་¶ = *vulg.* རྡ་པ་ *pascua, armenta in pascuis (in Lytang, Ta-tsien-lòu vocantur* པ་ཤུལ་ *et* གྲུམ་ག་*)*, troupeaux dans les pâturages; ¶འཚོ་ མཁན་ ¶རྫི་, *vulg.* ནོར་དཔོན་ ནོར་བདའ་ མི་ *pastor*, pasteur, berger; ¶ཀྱི་ཤིང་རྟ་ *currus a bobus tractus*, char à bœufs; ¶དང་འདྲ་ *pecudis instar stupidus*, stupide comme une bête. *Quandoque in libris,* ཕྱུགས་ *sumitur pro animale in genere*, animal en général; *v. g.* ཁ་ཆེན་ ¶ *animal os magnum habens, ep. pro bufone*, animal à large bouche, le crapaud.

ཕྱུང་ *(vulg. in omni casu) præt. et imp. v*[i] འབྱིན་པར་ *Venire, exire, cadere, emittere*, venir, sortir, tomber, émettre; སྐད་¶ *vocem emisit, emitte*, émettre, émettez une voix; ¶གཡང་ *v.* ལྷུང་ *cecidit*, il est tombé; དབུགས་¶ *sufflavit, spiritum emisit*, il a soufflé, il a rendu l'esprit; ཡིད་¶ *animus dejectus*, âme découragée, abattue. (*vid. vulg.* བྱུང་)

ཕྱུར་བུ་ *(J.) Acervus, cumulus*, tas, amas.

ཕྱེ་ ཕྱེད་ ཕྱེས་ *vulg. præt. imp. v*[i] འབྱེད་ *Aperire, dividere*, ouvrir, diviser; ཁ་… སྒོ་¶ *os, portam aperi*, ouvre la bouche, la porte; ¶པའི་དོན་ *sensus divisus, causa separata, analysis*, analyse, division de sens.

ཕྱེ་ ¶མ་ *(vulg.) Pulvis in genere*, poudre, poussière en général; གསེར་¶ *aureus pulvis*, poudre d'or; ¶མ་ རྡེ་¶=*vulg.* བྱེ་ བྱེ་མ་ *arena*, sable; ¶མ་རྡུང་ *in pulv. contundere*, réduire en poudre; ཉ་¶ *arenæ piscis*, poisson qui vit dans le sable; ལྷུག་¶ *v.* ཤིག་ *pediculus sylvarum*, poux de bois; ¶དྲི་ *typus argillaceus ad fundenda metalla*, creuset. (*N. B. Pulvis communis terræ, sordium, vulgo dicitur* རྡུལ་)

ཕྱེ་ *(vulg.)* གསང་¶ ཞིབ་ *hon. Pulvis cerealium, farina*, farine; ནས་¶ *vulg. Sik., in E. vulg.* རྩམ་པ་ *farina hordei*, farine d'orge; ¶པད་ *v.* ཁུག་ *saccus, pera pro farina*, sac, besace pour la farine; ¶ འཐག་ *molere*, moudre; ¶མཉེད་ *far. subigere*, pétrir; ¶འཕྱར་ *linteum ad far-*

cooperiendam in sacrificiis, linge pour couvrir la farine offerte en sacrifice.

ཕྱེ་བོ་ *Quidam defectus corporalis, probab., nanus*, un défaut corporel.

ཕྱེ་བོར་ *Probab., nom. stellæ*, nom d'étoile.

ཕྱེ་མ་ལེབ་ *vulg. Papilio in genere*, papillon en général; ¶་¶་¶་བཟུང་ *v.* བསད་ *p. capere, occidere*, prendre, tuer des papillons. *(in Sik. pronunt.* píem lop.*)*

ཕྱེད་ ཕྱེ་ ཕྱེས་ *præt. v*[1] འབྱེད་ *Divisus, apertus* (*vid. sup.* ཕྱེ་), divisé, ouvert.

ཕྱེད་ ¶་པ་ *v.* མ་ *v.* ཀ་ *(vulg.) Dimidia pars*, la moitié, demie; ¶་གཉིས་ *unum cum dimidio*, un et demi; ¶་ལྔ་ *4 cum dimidio*, 4 ½; ཉིན་¶་ *meridies*, midi; ནམ་ *v.* མཚན་¶་ *media nox*, minuit; ཟླ་བ་¶་ཀ་ ½ *mensis*, ½ mois; ¶་ཅན་ *divisibilis, ep. pro luna per medietates divisa*, divisible; ¶་གླིང་ *peninsula*, péninsule.

ཕྱེད་མ་ *Qui in negotio dimidiam partem sibi assumit, socius*, associé; དོན་འདི་ནང་¶་¶་གཅིག་ཀྱང་ཡོད་ *in isto negotio unum tantum habeo socium*, dans cette entreprise je n'ai qu'un associé.

ཕྱེན་ *(vulg.) Peditum*, pet; ¶་གཏོང་ *v.* འབྱིན་ *v.* རྒྱབ་ *ped. edere, emittęre*, péter; ཕྱེན་ *quandoque sumitur pro* སྒྲ་ *sonitus, crepitatio*, son, bruit; ¶་ཅན་ *crepitus*, bruit.

ཕྱེར་ *pro* ཕྱེ་ལ་ *v.* རུ་ *In pulverem*, en poudre; ཇ་¶་མ་ཉེད་ *v.* རྡུང་ *theum in pulv. fricare, contundere*, broyer, réduire (en pilant) le thé en poudre.

ཕྱེས་ *vulg. præt. v*[1] འབྱེད་ *apertus, divisus*, ouvert, divisé; ཕྲར་¶་པ་ *divisus, sparsus*, divisé, disséminé. (*vid.* ཕྱེ་)

ཕྱོགས་ *(vulg.)* 1° *In genere, locus, regio, directio*, lieu, pays, direction en général; རང་''''གཞན་¶་ *locus proprius, patria, extraneus locus, aliæ regiones*, patrie, pays étrangers; ¶་ཐམས་ཅད་དུ་ *v.* ན་ *v.* ལ་ *in omnibus locis, in omni loco*, en tous lieux; དབེན་(པའི་)¶་ *loc. solitarius*, lieu solitaire; ¶་སུ་རྣམ་རྒྱས་ *in omni loco vere abundans, ep. pro ramis et foliis*, abondant en tous lieux, les rameaux et les feuilles. *Syn. pro* ཕྱོགས་ *in genere sunt :* ཉི་མས་སྟོན་ *a sole manifestatus*, montré par le soleil; ཀུན་ཁྱབ་ *cuncta comprehendens*, comprenant tout; འཕྲོ་བྱེད་ *spargens, diffundens*, se répandant; གསལ་གནས་ *locus lucidus*, place bien éclairée ¶་སྒོ་ *locorum porta*, la porte des pays.

ཕྱོགས་ *(vulg.)* 2° *Quando agitur de certa directione.* ¶་བཞི་ *4 mundi puncta*, les

quatre points cardinaux, *quæ sunt:* ཤར་(¶་) *E.*, ལྷོ་(¶་) *S.*, ནུབ་(¶་) *W.*, བྱང་(¶་) *N.*; — ¶་བརྒྱད་ (*vid. syn. ad* གླིང་པོ་) *8 divisiones*, les 8 divisions, *quæ sunt 4 præcedentes, et insuper* ཤར་ལྷོ་ *S. E.*, ལྷོ་ནུབ་ *S. W.*, ནུབ་བྱང་ *N. W.*, བྱང་ཤར་ *N. E.*; ¶་བཅུ་ *10 directiones locorum*, les 10 directions, *quæ sunt 8 præcedentes, et:* སྟེང་(¶་) *Zenith;* འོག་(¶་) *Nadir;* ¶་ལྟ་སྣ་ *instrumentum ad directionem locorum videndam, pyxis nautica*, boussole; ¶་གསོ་ཅན་ ¶་བདག་ ¶་སྐྱོང་ *mundi partes vivificans, dominans, protegens, ep. pro* དབང་ཕྱུག་ *Iswara*, Iswara, qui vivifie, régit, protège les parties du monde.

ཕྱོགས་ 3° *Quando agitur de certo tempore. Dimidius mensis*, un demi-mois; ཉིན་ཞག་བཅོ་ལྔ་¶་རེ་རེ་ *quisque* ཕྱོགས་ *continet 15 dies et 15 noctes*, dans un *chiou* il y a 15 jours et 15 nuits; འཕེལ་ *v.* གང་ *v.* དཀར་¶་ ¶་སྔ་མ་ ¶་རྫོགས་ལྡན་ *luna crescens, prima pars mensis, etiam boni genii*, la 1ᵉ partie de la lune, les bons génies; ཟད་ *v.* མར་ *v.* ནག་¶་ ¶་ཕྱི་མ་ *luna decrescens, 2ª pars mensis, et etiam mali genii*, la lune décroissante, les mauvais génies; ¶་གཉིས་བསྡོམས་ན་ ཟླ་གཅིག་ *si duo* ཕྱོགས་ *jungantur, mensis erit completus*, si l'on réunit deux *chiou*, on a le mois complet; ¶་དང་པོ་ *v.* ཚེས་ (*vulg.* ཚེས་དང་པོ་) *1ª dies mensis*, le 1ᵉʳ jour du mois; ¶་མཐའ་ *vulg.* ནམ་གང་ *dies 15ª et 30ª mensis*, le 15 et le 30 d'un mois.

ཕྱོགས་ ¶་རིས་ 4° *Figurative. Partes, factio*, parti, faction; དགྲ་¶་ *partes adversæ*, le parti ennemi; གཉེན་¶་ *partes amicæ*, le parti ami; ¶་(རིས་)བྱེད་པ་ *alicujus partes amplecti, tueri*, prendre parti pour quelqu'un; ཕྱིར་¶་པར་ རྒྱབ་ཀྱིས་¶་པར་ *sese avertere a*, quitter un parti; ཆོས་ལ་¶་ *religionem amplecti, tueri*, embrasser la religion, la protéger; འཆི་ཁར་ *v.* ཤི་ཁ་ལ་¶་ *ad mortem inclinare*, pencher vers la mort; ¶་¶་ མེད་མཁན་ *sine iniquo favore*, impartial.

ཕྱོགས་རིམ་བཞིན་ *figur. euphem. pro* དགྲེ་ན་ ¶་བཅུ་ *descendendo seriem (membrorum) decimum, i. e. membrum virile*, le 10ᵉ des membres, c.-à-d. les parties naturelles de l'homme, *cuj. syn. sunt:* ཚངས་པ་ *erectus*, élevé; ལྟོ་འབྱི་ *sub ventre*, au bas du ventre; དབང་པོ་ཆེ་ *magnum organum*, l'organe principal; གཤིན་རྗེ་ *deus mortuorum*, le dieu des

morts; བདེན་བྲལ་ *sine realitate*, sans réalité; ལུས་ངན་ *malum corpus*, corps mauvais; དབང་ལྡན་ *potens*, puissant.

ཕྱོད་པ *Progressus, profectus*, progrès, parti; ¶་¶་ཆེ་བ་ *magnus id.*, grand progrès; ས་¶་ཆེ་ = *(J.)* ས་ཐོད་ཆེ་ *grandem viam facere*, faire un long voyage.

ཕྱོར་ (*J. prob. pro* མཚོར་ *pulcher*, beau.) = ཕྱར་ *extollere, elevare*, élever; ཕྱག་གིས་¶་ *v.* ཕྱར་ *manu erigere*, élever avec la main.

ཕྲ་ *pronuntiatur* tchra *cum aspiratione*, se prononce *tchra* aspiré.

ཕྲ *(vulg)* (*vid.* སྤྲ་) *Ex gemmis ornamentum*, ornement de pierres précieuses; ¶་རགས་ *cingulum gemmis ornatum*, ceinture enrichie de joyaux, de pierreries; ¶་ཚོམ་ *gemm. fascis*, grappe de pierres précieuses; ¶་བཙུག་ *gemm. inserere*, les enchasser; དགུ་ལ་¶་ལེགས་སོ་ འདུག་ *amuletorum capsa gemmis bene ornata est*, le *gaou* est bien orné de pierreries.

ཕྲ་ ¶་བོ་ ¶་མོ་ *(vulg.) Minutus, subtilis*, mince, menu; ཤིན་ཏུ་¶་ *minutissimus*, très mince, très fin; སྐད་¶་¶་ *vox demissa*, voix basse, faible; ཁབ་... སྐད་ པ... རྩ་¶་¶་ *acus, herba tenuis, filum*, aiguille, herbe petite, fil fin; སེམས་ཅན་¶་མོ་ *minuta animalia*, animalcules; རྫུན་སྐད་¶་¶་ *leve mendacium*, léger mensonge; སྟོན་པ་¶་¶་ *doctrina subtilis*, doctrine subtile.

ཕྲ་དོག་ *v.* དོག། ཕྲག་དོག་ *(vulg.) Invidia*, envie; ¶་¶་ཅན་ *invidus*, envieux; ¶་¶་སེམས་ *animus invidus*, esprit envieux; ¶་¶་བསྐྱེད་ *v.* བྱེད་ *invidere*, être envieux. (*sæpius in ling. vulg. dicitur* མིག་ཆེ་)

ཕྲ་མ་ ¶་ཚིམ་ = ཕྲོ་མ་ *Maledictio, detractio, calumnia, verba nociva*, malédiction, médisance, calomnie, paroles nuisibles; ¶་མས་འཁྲུགས་པ་ *calumniis, etc., turbatus*, troublé par des calomnies, etc.; ¶་¶་བཤད་ *v.* ལབ་མཁན་ *maledicus, susurro, etc.*, médisant, etc.

ཕྲ་མ་ ཞུ་¶་ *Libellus accusationis in lite*, acte d'accusation; ¶་¶་ཕྲིད་ *(judici) illum præsentare*, le présenter; བཅད་¶་ ¶་¶་ལན་ *huic accusationi respondere*, répondre à cet acte d'accusation.

ཕྲ་མེན་ *Maleficium*, maléfice; ཕྲ་མེན་ *est nom. etiam idoli nocivi*, nom de divinité nuisible; *cuj. syn. est* ཤ་ཟ་འཁྲི་ *cum carnem manducat, irascitur*, qui s'irrite en mangeant de la chair.

ཕྲ་རྡོག. ¶་ཤགས་ *Calcitratus*, ruade; ¶་¶་རྒྱབ་ *calcitrare sicut equus (vulg.)*, lancer

des ruades comme un cheval. (*vid.* འཕྲ་)

ཕྲག་ *Nota numerorùm completorùm*, mot indiquant un nombre complet; བཅུ་... བརྒྱ་... སྟོང་ཕྲག་གཅིག་ *decas, centum, mille integrum*, une dizaine, un cent, un mille entier; བདུན་ཕྲག་ *7 dies completi, una hebdomada (vix intelligitur in Thib.)* 7 jours entiers, semaine; བརྒྱ་ཕྲག་འགའ་རེ་ *aliquot centenæ*, quelques centaines.

ཕྲག་ *in Sik. est nota pluralis, quando agitur de numero*, signe du pluriel dans les nombres; *v. g.* ང་ཕྲག་གཉིས་ *nos ambo*, nous deux.

ཕྲག་ *Pars media, intervallum*, milieu, intervalle; ཕྲག་དུ་ *in medio, interv.*, au milieu, dans l'intervalle; སྨིན་ཕྲག་ *inter supercilia*, entre les sourcils. (*vulg.* བར་)

ཕྲག་དོག་ ཕྲ་དོག་ *Invidia*, envie. *Syn. pro invidia est* མི་བཟོད་པ་ *impatiens, non sufferens*, impatient.

ཕྲག་པ་ (*vulg.*) (*sed in Sik. pronuntiatur* piang ka, *dicunt etiam* ལག་ང་ *pro* ཕྲག་པ་) *Scapulæ*, épaules; ཕྲག་མགོ་ = དཔུང་མགོ་ *pars superior humeri*, le haut de l'humérus; ཕྲག་པ་སྟེང་དུ་འབག་ *super scapulas ferre, bajulare*, porter sur les épaules; ཕྲག་པ་གཉིས་ཀྱི་ཤ་, *vulg.* ལག་པ་གཉིས་ *caro utriusque brachii*, la viande, la chair des deux membres antérieurs.

ཕྲག་ཐྲིག་སྣང་ *ep. pro* སྨིག་རྒྱུ་ *Error oculorum, phænomenon falsum, apparentia falsa*, prestige, mirage.

ཕྲང་ འཕྲང་ ལམ་ཕྲང་ *Via ardua et angusta*, route étroite et rude; བར་དོའི་ཕྲང་ *via* Pardo, (*i. e. tempus inter mortem et sequentem vitam, in quo animæ valde miseræ sunt*), le *Pardo.*

ཕྲད་ *vulg. præt. et fut. v*[i] འཕྲད་པར་ *Occurri, occurram*, j'ai rencontré, je rencontrerai.

ཕྲད་ ཕྲད་ཀྱི་ཡི་གེ་ ཕྲད་ཚིག་ *Vox grammatica pro omnibus particulis in genere, v. g.* ནི་ནས་ཤིག་, *etc.*, particule en général; མི་ཕམ་ཚིག་ཕྲད་ *qui non errat in una particula*, qui ne se trompe pas d'une particule; = འཇམ་དབྱངས་ *quidam celeber grammaticus*, célèbre grammairien.

ཕྲན་ (*vulg.*) *Parvus, parvi momenti*, petit, de peu de valeur; ཕྲན་ ང་ཕྲན་ *ego parvus homo (inferior sic superiorem alloquitur)*, moi, le petit; ཕྲན་བུ་ *frustulum*, petit morceau; ཕྲན་བུར་ *paululum*, un peu; ཕྲན་ཚེགས་ *res, negotium parvi momenti*, affaire de rien; གླིང་ཕྲན་ *parva regio, insula*, petit pays, île; རི་ཕྲན་ *exiguus mons, collis*, colline.

ཕྲན་བུ་ (*J.*) *Partes secundariæ corporis (non necessariæ vitæ)*, organes secon-

daires, non nécessaires à la vie; ¶་ བུའི་ནད་ *species morbi, et parva instrumenta chirurgica*, espèce de maladie, petits instruments de chirurgie.

ཕྲལ་ *præt. v*[1] འཕྲལ་ *Separatus, divisus, segregatus*, séparé, mis à part; ལོ་འདབ་སྐྱེས་¶་ཕྲ་མོ་ *parva divisio, quando folia nascuntur* = ཞི་ལྡུ་གསར་པོ་ = ལྡུག་གུ་ *1a germinatio plantarum*, commencement de la germination; *syn. sunt:* དེ་འགྲོག་སོང་ *istud est unitum* དེ་མ་འགྲོག་ *istud est separatum*, c'est uni, c'est séparé; དེ་མ་ཕྲག་ *non longe*, non loin.

ཕྲི་ ཕྲིས་ *præt., imp. v*[1] འཕྲི་བར་ *Minutus, minue*, diminué, diminue.

ཕྲིན་ འཕྲིན་, *vulg.* ཚ་ *Nuntium*, nouvelle; ¶་ཡིག་ *n. scriptum, epistola*, épître, lettre; ¶་གཏམ་ *nunt. orale*, nouv. verbale; ལེགས་¶་ *Evangelium (t. cath.)*, Evangile; ¶་གཏོང་...འཛིན་ *v.* སྐྱེལ་ *v.* འཁྱེར་...ལེན་ *n. mittere, ferre, recipere*, envoyer, porter, recevoir une nouv.; ¶་པ་ ¶་འཛིན་མཁན་ *v.* མི་ *qui n. fert, nuntius*, messager; ¶་བཟང་བའི་ཉིན་མཆོད་ *Annuntiationis festum (t. cath.)*, fête de l'Annonciation.

ཕྲིན་ལས་ *(vulg.) Negotium, occupatio, officium (præsertim publicum, officiale)*, charge, office; མི་ལ་¶་(ལས་)འཆོལ་ བྱེད་ *v.* བཞག་ *alicui negotium, etc. committere*, confier une affaire à quelqu'un; ¶་¶་བྱེད་ *v.* འགྲུབ་ *v.* མཛད་ *negot., offic. implere*, remplir son office; ¶་¶་རྣམ་བཞི་ *4 species neg., i. e. perficiendi mirabilia*, les quatre manières d'opérer des merveilles; ¶་¶་རྒྱ་མཚོ་ *Negotiorum oceanus, nom. 12us inter Dalaï-lamas*, nom du 12e Dalaï-lama.

ཕྲིས་ *præt. imp. v*[1] འཕྲི་བར་ *(Vide infra.)* མི་¶་ *inferiores gradu*, les inférieurs.

ཕྲུ་གུ་ = *in comp.* ཕྲུག་ *vulg. Parvulus, infantulus, pullus*, petit enfant, petit d'animal; ¶་¶་ཆགས་ *infant. concipere, prægnans*, être enceinte; ¶་¶འི་དུས་ *tempus infantiæ*, le temps de l'enfance; ¶་¶་མེད་ *sine prole*, sans enfants; ¶་¶་སྐྱེད་ *inf. gignere*, mettre au monde un enfant; ¶་¶་སྐྱུར་ *v.* ཤོར་ *v.* སྡོར་ *v.* རྡབ་ *v.* རྡབ་སྐྱུར་ *abortum procurare*, procurer l'avortement; *et addendo* སྨན་ *medicina ad causandum abortum*, médecine pour faire avorter. *Syn. sunt:* འཐུང་བྱེད་ *bibens*, qui boit; འཕེལ་འགྲོ་ *crescens*, qui croît; བུ་ཕྲུག་ *filius omnino parvus*, fils très petit; *(S)* སྲི་ཕྲུ་ཀ་

ཕྲུ་བ་ *A=R* རྫ་མ་ *Vas argillaceum*, vase de terre.

ཕྲུམ་ *A=R* པོ་བྲང་ *Palatium*, palais; *et* =

དམག་སྒར་ *castra, præsidium*, camp, forteresse; *et* = ཤ་མ་ *et* བུ་རོག་ *fœtus placenta*, arrière-faix.

ཕྲུག་ *in comp.* = ཕྲུ་གུ་ *(ambo vulg.) Parvulus infans, pullus*, petit enfant, petit d'animal; དྭ་¶་ *orphanus*, orphelin; ཐྱི་ *v.* ཐྱུ་ *v.* ཞལ་¶་ *spurius*, bâtard; ¶་ཁྲག་ *matrix*, matrice; གླང་…སྟག་…རྟ་¶་ *bovis, tigridis, equi pullus*, veau, petit de tigre, poulain. (*vid.* ཕྲུ་གུ་)

ཕྲུག་ ཕྲུགས་ *(vulg.) Pannus laneus thibetanus primæ qualitatis, (conficitur in prov.* དབུས་ *et vocatur Poŭ-lŏ a Sinensibus)*, drap thibétain de 1re qualité; ¶་བུབས་གཅིག་ *pannus integer ejusd.*, une pièce de drap; ¶་ཐིག་ལེ་ཅན་, *vulg.*, ¶་ཐིག་མ་ *pannus cum floribus in tinctura*, drap fleuri; ¶་ཁྲ་ཁྲ་ *id. variegatus colore*, le même de couleurs variées; ¶་གོས་ *vestimentum ex eod.*, habit de drap.

ཕྲུགས་ *(J) Quandoq. signific. una dies cum nocte, dies completa*, un jour et une nuit, jour entier.

ཕྲེའུ་ *dimin. pro* ཕྲ་ ཕྲ་མོ་ *Minutissimus*, très menu.

ཕྲེང་ འཕྲེང་ ¶་བ་ *v.* མ་ *(vulg.) Quidquid in continua serie connectitur; v. g. torques, rosarium, sertum, etc.*, tout ce qui est réuni en séries continues; རྡོག་…དུང་…མེ་ཏོག་…ཡིག་¶་ *granorum vel globulorum, conchiliorum, florum, sertum, litterar. linea*, enfilade de grains, de coquilles, guirlande de fleurs, ligne de lettres; ¶་ཐག *v.* སྐུད་ *serti, rosarii funis*, ficelle d'une guirlande, d'un chapelet; ¶་རྡོག་ *grana ejusd.*, ses grains; གངས་རིའི་¶་ *cacumina continuata montium nivosorum*, chaîne de glaciers; ¶་བ་འདོགས་ ¶་དུ་གྲབས་ འཕྲེང་ *in sertis, seriebus disponere*, disposer en rangs; ¶་མ་ *specialiter et vulgo designat rosarium, torquem*, rosaire, collier; ¶་¶་འདོན་ *v.* ཀློག་ *rosar. recitare*, réciter le rosaire; ¶་¶་སྒྲོན་ *torquem induere*, mettre un collier; ནོར་བུའི་¶་¶་ *ex gemmis torques*, collier de pierres précieuses; *est etiam titulus libri*, nom d'un livre.

ཕྲེང་ འཕྲེང་བར་ *(vulg. verb.) in sertis, seriebus continuis disponere*, disposer en rangs; ནགས་ཚལ་¶་(བར་)བྱེད་ *sylvulam secundum ordin. disponere, plantare*, planter les arbres d'un bosquet avec symétrie; ཁབ་མིག་¶་ *per foramen acus (filum) inserere*, enfiler une aiguille; སྐུད་པ་ལ་འབྲུ་ *v.* རྡོག་¶་ *funiculo grana inserere*, enfiler des grains.

ཕྲེད་ *Transversus, obliquus*, transversal, oblique; ¶་དུ་ *transverso, obliquo modo*, d'une manière transversale, oblique.

ཕྲོག་ ཕྲོགས་ *præt. imp. v*[i] འཕྲོག་པར་ *Ereptus, eripe (violenter),* ravi, ravis (avec violence.)

ཕྲོག་ཞུ་ *Ornamentum ex capillis supra caput (Schl.),* ornement de cheveux sur la tête.

ཕྲོད་ *præt., imp. v*[i] འཕྲོད་ *Occurri, occurre, tradidi, trade,* j'ai rencontré, j'ai livré, livre.

ཕྲོལ་ *imp. v*[i] འཕྲོལ་ *Separa, segrega, relinque,* sépare, laisse.

ཕྲོས་ *præt. v*[i] འཕྲོ་ *Emanatus, diffusus,* émané, diffus; འོད་ཕག་ *lumen diffusum,* lumière diffuse.

འཕག་ ཕག་པར་ *præt.* འཕགས་ *(vulg.) Erigere, erigere se, saltare, salire, palpitare,* lever, se lever, sauter, palpiter; ཕག་པ་ *erectio, saltus,* élévation, saut; ཡར་ཕག་ *in altum salire, ascendere,* sauter en l'air, monter; མར་ཕག་ *deorsum salire, descendere,* sauter en bas, descendre; འཕགས་པའི་ཡུལ་ *regio alta, vulg.* ས་སྟོད་, hauts pays; ཕག་འགྲོ་, *vulg.* ཕག་གིང་ཕག་གིང་འགྲོ་ *saltando procedens,* s'avançant en sautant; *ep. pro* སྦལ་པ་ *rana,* la grenouille; *et pro* སྤྲེའུ་ *simio,* le singe; རྩ་ཕག་ *arteria (violenter) palpitat,* l'artère bat violemment; སྙིང་ཕག་ *cor palpitat,* le cœur palpite; ཕག་རྡུ་ *palpitat, convulsiones habet,* il a des convulsions.

འཕགས་(པ་) *Exaltatus, eminens, sanctus,* exalté, éminent, saint, Bouddha; ཕ་ཕ་སྤྱན་རས་གཟིགས་ *eminens, sanctus Buddha Chin-re-zi,* le très éminent, très saint Bouddha Chin-ré-zi; ཕ་པའི་ཡུལ་ *regio sancta, Buddhæ regio, India,* le pays saint, l'Inde, patrie de Bouddha; ཕ་པའི་བདེན་པ་བཞི་ *quatuor Buddhismi fundamentales veritates,* les 4 vérités fondamentales du Bouddhisme; ཕ་པའི་ནོར་བདུན་ *7 principales divitiæ,* les 7 principales richesses; ཕ་མཆོག་ *nobilissimus, ep. pro* བྱང་སེམས་, les génies entièrement purifiés; *(et vox cath. pro Papa,* le Pape); ཕ་པ་ *m.* མ་ *f. titulus honoris pro viris et mulieribus sanctis, etiam nom. propr. vulg.,* titre honorifique des saints, nom propre; ཕ་པར་ *adverb. eminenter,* éminemment; ཁྱད་(པར་)ཕ་(པ་) = ཐལ་དུ་ཕྱིན་ *specialiter eminens, i. e. qui ad perfectionem pervenit,* les saints parvenus à la perfection; ཕ་རྒྱལ་ *nom. antiquæ civitatis in* ཡུལ་རྒྱུད་ nom de ville antique.

འཕང་ *fut. et* འཕངས་ *præt. v*[i] འཕེན་ *et* འཕང་བར་ *v. ac. vulg. Projicere, emittere,* jeter, lancer, émettre; མདའ་ཕག་ *sagittas emitt.,* lancer des flèches; མཆོན་ཆ་ཕ་

arma projicere, jeter, abandonner ses armes.

འཕང་ ¶་མ་ *v.* བུ་ (*vid.* ཕང་) *Fusus*, fuseau; ¶་ལོག་ *rotula fusi*, rondelle de bois qui donne du poids au fuseau; ¶་ལོ་ *gyratio fusi, rota, modiolus rotæ*, mouvement rotatoire du fuseau, roue, moyeu; ཤིང་རྟའི་¶་ལོ་ *rota currus*, roue d'un char.

འཕང་ འཕངས་ *Summitas, altitudo*, sommet, hauteur; ¶་སུ་ *in altum, alte*, en haut; གནམ་¶་ *altitudo cæli*, la hauteur du ciel; ཁྲི་ *v.* སྟན་ *v.* གདན་¶་ *sedes alta, pulvinus altus, thronus*, siège élevé, trône; མགོ་¶་ *dignitas alta*, haute dignité; དབུ་¶་ *vertex capitis, caput elatum, superbum*, le sommet de la tête, tête levée, orgueilleuse; *cujus syn. sunt:* མངའ་ཐང་ *opulentia*, richesses; དབུ་རྨོག་ *galea*, casque; མགོ་¶ མཐོ་བ་ *caput altum, superbum*, tête haute, fière; ¶་གི་ སློབ་དཔོན་ *magister eminens*, maître distingué.

འཕངས་ ཕངས་ *Parce uti, cum cautela agere*, agir avec retenue, avec précaution; ¶་མེད་ *liberalis, imprudens*, libéral, imprudent.

འཕངས་ ཕངས་ *Affectio, dilectio*, amour; ¶་པའི་བུ་ *dilectus filius*, fils chéri.

འཕན་ ཕན་ *Ornamenta longa et angusta, fimbriæ*, franges; ¶་ཟེལ་ *fimb. ex serico*, franges de soie.

འཕན་པ་ *A = R* ཆག་པ་ *Fractus*, brisé; *et* ཉམས་པ་ *degeneratus, debilis*, dégénéré, faible.

འཕན་ཡུལ་ *Nom. vallis ad Sept. Lhassæ*, nom d'une vallée; ¶་པོ་ *incolæ hujus vallis*, ses habitants.

འཕམ་ ¶་པར་ *præt* ཕམ་ (*vulg.*) *Vinci, dejici, damnum sustinere*, être vaincu, abattu, supporter un dommage; ¶་པ་ *damnum, dejectio*, perte, dommage, abattement; (*vid.* ཕམ་)

འཕར་ *In verb. comp. = vulg.* སྤང་ *Tabula*, planche; སྒོ་¶་=སྒོ་སྤང་ *tabula lignea longa, pro porta*, planche longue.

འཕར་ ¶་བར་ = *vulg.* འཕག་པར་ *Salire, trepidare, palpitare*, sauter, se trémousser; ¶་བ་ *saltus, palpitatio, etc.*, saut, etc.; རྩ་¶་ *arteria (violenter) palpitat*, l'artère bat fort; ¶་མ་ *quod superest*, surplus; བརྒྱ་¶་མ་ *100 et amplius*, 100 et plus.

འཕར་བ་=ཕར་བ་ *Species feræ generis lupi*, espèce de loup. *Ejus syn. sunt:* མཚའ་ *et* ནགས་ཁྱི་ *canis sylvestris*, chien sauvage.

འཕལ་ག་ *v.* ག་ *Incisio*, incision, coupure; ¶་¶་འགྲིག་ *incis. concordantes, aliqua*

species sculpturæ, sculptures en zig-zag; ཇ་སྒམ་¶་དགོས་ *thei capsæ corium incidere oportet, (ad videndum quod intus est)*, il faut faire une entaille au cuir de la caisse de thé.

འཕུང་ ¶་བར་ *vulg. præt.* ཕུང་ *Dilabi, infirmari, ad pauperiem adduci*, être usé, affaibli, appauvri; ¶་བ་(ཉིད་) *paupertas*, pauvreté; ¶་པོ་ *homo pauper, miser*, un pauvre, un misérable; ¶་རྣམས་འཚོ··· འགོ་འཛིན···ཐར་ *pauperes nutrire, protegere, liberare*, nourrir, protéger, délivrer les pauvres; ¶་གཞི་ *causa paupertatis, miseriæ*, cause de la pauvreté, de la misère; ¶་པའི་ལས་ *opus detrimentum afferens*, œuvre dommageable; ¶་འདྲེ་ *pauper, homo nihili (contemptus verbum)*, pauvre diable; ¶་(ཀ་) *clades*, défaite, désastre; ¶་(ཀ་)ཐོབ་ *v.* ཐོག་ *cladem sustinere*, éprouver un désastre; ¶་ཅན་ *homo qui multas clades sustinuit*, celui qui a éprouvé bien des malheurs.

འཕུད་=འབུད་ *præt. imp.* ཕུད་ *vulg. Exuere, auferre*, dépouiller, dévêtir; གོས··· ལྷམ་¶་ *vestes, calceamenta exuere*, ôter ses habits, ses bottes (*vid.* འབུད་)

འཕུར་ ¶་བར་ *præt.* ཕུར་ *(vulg.) Volare*, voler (en l'air); ¶་འགྲོ་ *volando incedens, avis*, qui s'avance en volant, les oiseaux; ¶་འོང་ *avolabit*, il s'envolera; ཕུར་སོང་(ཞིན་ *Sik.*) *avolavit*, s'est envolé; ¶་སྣོངས་ *volantis species*, apparence d'une chose qui vole.

འཕུར་ ¶་བར་ *Cooperire*, couvrir; མགོ་གོས་གྱིས་¶་ *v.* འཐུམ་ *caput linteo cooperire*, couvrir la tête avec un linge.

འཕུར་ = *(vulg.)* མཉེད་པར་ *Fricare, subigere, mollem reddere*, frotter, amollir en froissant, tanner.

འཕུལ་ ¶་བར་(བྱེད་) *præt. imp.* ཕུལ་ *Repellere, repercutere*, repousser, répercuter; གྲུ་མོས་¶་ *cubito aliquem percutere, repellere*, pousser du coude; ¶་བྱེད་ *quod repellit*, ce qui repousse; *(et deperire facit*, ce qui fait dépérir, *quia syn. sunt:* མི་ཚེ་བྱེད་ *vitam hominis dividens, ½ vita*, coupant la vie par la moitié; མི་ཚེ་ཡོལ་ *a vita præterivit*, il a quitté la vie; འབྱིན་པར་བྱེད་ *extrahere*, extraire.)

འཕུལ་ ¶་བ་ ¶་ཡིག་ *Litteræ præfixæ, quæ sunt:* ག་ད་བ་མ་འ་, les lettres préfixes; ¶་ཅན་ *præfix. litteram habens*, (mot) qui a une préfixe; ¶་མེད་ *sine præf.*, sans préf.; བས་¶་ཀ་ *littera* k *littera* b *præfigitur*, la lettre *k* est précédée d'un *b*.

འཕེན་ ¶་པར་(བྱེད་) *præt.* འཕངས་, *fut.*

འཕང་, *imp.* ཕོང་ ཕོངས་ *(vulg.) Projicere, emittere,* jeter, lancer; མདའ་''' གཕྲང་¶་ *sagittam, telum jaculari,* lancer une flèche, un trait; ནམཁའ་ལ་རྡུལ་¶་ *pulverem contra cœlum proj.,* lancer de la poussière contre le ciel; དམྱལ་བ་ལ་¶་ *in infernum mittere, detrudere,* jeter, envoyer en enfer; རྡོ་སྐྱུང་¶་ *lapides projic.,* jeter des pierres; མེ་མདའ་¶་ *sclopetum explodere,* tirer du fusil; རྟས་ཁོ་¶་ *equus illum dejecit (ad terram),* le cheval l'a jeté à terre.

འཕེན་གླིང་=ཕེ་གླིང་ ཕྱི་གླིང་ *Bengal, vel Europæi in India, extranei,* le Bengale, ou plutôt, les Européens de l'Inde, étrangers.

འཕེན་ *in compos. v. g.* རི་¶་ = རིའི་བྱི་ *Mus montanus,* rat de montagne,=*(S)* སམ་ཕྱ་བ་

འཕེའུ་ *A=R* གསོལ་བ་ *Preces, vel cibus,* prières ou nourriture (?)

འཕེལ་ ¶་བར་ *præt., fut.* ཕེལ་ (*vid. etiam* སྤེལ་) *v. n. vulg. Augere, crescere, meliorari,* augmenter, croître, s'améliorer; ¶་བ་ *incrementum., etc.,* croissance, etc., *ep. pro* ཚེས་ *quota dies mensis,* le quantième du mois; བསོད་ནམས་¶་ *felicitas crescens, nom. prop. vulg.,* bonheur augmentant, nom propre; ཙམ་པ་¶་རོག་གྲེས་ *farinæ quantitatem augere velis (mendicantis supplicatio freq.),* veuillez me donner plus de farine; བསམ་གཏན་¶་འགྲོ་ *mens, scientia crescit,* l'esprit, la science se développe; ¶་འགྲིབ་ *augmentum et diminutio,* augmentation et diminution.

འཕོ་ ¶་བར་ *præt., imp.* འཕོས་ *et* ཕོས་ *(vulg.) Migrare, locum mutare,* émigrer, changer de place; ¶་བ་ *migratio,* émigration; ¶་ས་ *locus quo migratur,* lieu où l'on émigre; ཁྱིམ་ ''གནས''' ཡུལ་¶་ *domum, habitationem, patriam mutare,* changer de demeure, de pays; ཚེ་¶་(བ་) *e vita migrare, transmigrare, mori,* transmigrer, mourir; འཆི་ *v.* ཤི་ ¶་ *migravit, mortuus est,* il a émigré, c.-à-d. il est mort; ཆུ་¶་ *aquam de vase in aliud transfundere,* verser l'eau d'un vase dans un autre; ¶་མེད་ *quod non mutatur, immutabilis, perpetuus,* immuable, perpétuel.

འཕོག་ ¶་པར་ *præt., imp.* ཕོག་ ཕོགས་ *vulg. Attingere, occurrere,* atteindre, rencontrer; འབེན་ལ་¶་ *metam atting.,* toucher le but; མེ་མདའ་རྒྱབ་མི་¶་ *sclopetum explodendo non atting.,* manquer son coup en tirant du fusil; ནད་ཀྱིས་

¶་ *morbo percussus,* frappé, atteint d'une maladie; གཟའ་¶་ *a planeta percussus, paralyticus, est etiam species maledictionis,* paralytique, frappé par une planète (malédiction); ཆད་པ་¶་ *pœna plecti,* être puni; ལམ་ན་མི་གཅིག་¶་ *per viam homini occurrere,* rencontrer quelqu'un en route. *In Sik.* ¶་ཀོ་ *vulnus ex percussione,* blessure par suite d'un choc; རྡོ་¶་ཀོ་མི་ *est vulnus ex percussione petræ,* blessé par le choc d'une pierre.

འཕོག *Signific. etiam: Fortunam perdidisse,* ruiné; *v. g.* སྔོན་མ་ཕྱུག་པོ་ཡིན་ད་རིང་ ¶་སྡོད་ *olim dives erat, nunc fortunam perdidit,* autrefois il était riche, aujourd'hui il est ruiné.

འཕོང་ *Ars sagittandi,* l'art de tirer de l'arc; མདའ་རྩེད་¶་ *ludi causa sagittare,* tirer de l'arc pour s'amuser; ¶་ས་ *locus sagittandi,* lieu où l'on tire de l'arc; ¶་སྨར་ *v.* མཁར་ *castra, arx,* camp, forteresse; ¶་མཁན་ *v.* སྐྱེན་ *sagittarius,* sagittaire; མིག་¶་ *ad foramen (metæ) sagit.,* viser au milieu du but. (*Vid.* འཕེན་ *cujus sensus fere similis est.*)

འཕོངས་, *vulg.* ཀྲུབ་ *Posterior pars corporis,* le derrière de l'homme; ¶་ཚོས་ *v.* དཔུས་ *clunes,* les fesses; ཕྱིར་¶་འདུག *post equitem sedere,* aller en croupe.

འཕོངས་པ་ ཕོངས་པ་ ཕྱངས་པ་ *Paupertas, pauperari,* pauvreté, s'appauvrir; ¶་པར་བྱེད་ *paup. facere,* appauvrir; སྲས་ཀྱི་....མིང་གི་....ནོར་གྱི་¶་པ་ *paupertas in filiis, fama, divitiis,* manque d'enfants, de réputation, de richesses.

འཕོད་ ¶་པར་ = *vulg.* ཕོད་ *Audere, posse,* oser, pouvoir; ¶་པ་ *audacia, peritia,* audace, habileté; ག་(ལ་)¶་ *quis auderet, posset?* qui oserait, qui pourrait?

འཕོན་པོ་=ཕོན་པོ་ *(J.) Fimbriæ, fasciculus,* franges, faisceau.

འཕོབ་=འབེབས་ *(J) Projicere, emittere, deponere,* jeter, émettre, déposer.

འཕོས་=ཕོས་ *præt. v*[i] འཕོ་ *Migravit, mutavit locum,* a émigré, a changé de lieu.

འཕྱ་ ¶་བར་ *præt.* འཕྱས་ *Vituperare, reprehendere,* mépriser, gronder; ¶་བ་= སྨོད་པ་ *contemptus,* mépris; ཡིད་མ་རུང་བ་ *menti injucundus,* désagréable; ¶་བྱེད་ *vituperare,* blâmer.

འཕྱ་ *(t. prim. id.) vulg. Irridere,* se moquer; ¶་ཀ་ *irrisio,* moquerie; ¶་བྱེད་ ¶་ཀ་རྒྱབ་ *irridere,* se moquer; ¶་ཀ་རྒྱབ་མི་སྣོ་ད་ *non convenit irridere,* il ne convient pas de se moquer.

འཕྱག ¶་པར་(བྱེད) ¶་བདར་ *præt.*

འཕྱགས་=ཕྱག་ *(vulg.) Verrere, mundare*, balayer, nettoyer; ¶·བྱེད་, *vulg.* ¶·མ་ *v.* ཙེ་ *quod verrit, scopa*, brosse, balai.

འཕྱང་ ¶·བར་ *præt.* འཕྱངས་ *v. n. vulg. Ab alto pendere*, être pendu, suspendu; ¶·ཐག་ *funis ad suspendendum*, corde pour suspendre; མགོ་¶· *caput inclinatum*, tête penchée; ལྟོ་¶· *venter crassus et pendulus, nom. idoli*, grosse bedaine, nom d'une idole; ¶·འཕྲུལ་ *A=R* རྒྱན་ནམ་སྤྲུད་པ་སྦྲར་དུ་¶· *ornamenta a retro pendentia*, ornements qui pendent par derrière; ཇོ་བཙུན་གྱི་སྐུ་ལ་¶· *ab aliqua nobili persona pendere, i. e. dependere ab aliquo*, dépendre de quelqu'un, être son parasite.

འཕྱང་མོ་ཉུག་ *v.* ཡུག་ *(Ren.) Dubitare*, douter; *(J.) mirus, insolitus*, admirable, insolite.

འཕྱུད་=ཕྱུད་ *(J) Continuus, perpetuus*, continu, perpétuel.

འཕྱན་ ¶·པར་ *A=R* འཁྱམ་ *Otiando ambulare, vagare*, se promener, aller à l'aventure; =འཁྱམ་ལྡིང་ *volitare*, voltiger; འགྲོ་ལམ་ཉེས་པ་ *a recta via errare*, s'écarter du droit chemin, errer; ¶·པ་ *otiosus, vagans*, oisif, vagabond.

འཕྱར་ ¶·བར་=འཆར་ *Erigere, propalare, manifestare*, élever, étaler, manifester; དར་¶· *vexillum erigere*, lever l'étendard; གྲི་¶· *cultrum vibrare*, brandir un couteau, etc.

འཕྱར་ *Ab alto aliquid suspendere*, suspendre.

འཕྱར འཕྲུ ¶· *Cerealia ventilare, colare (quia elevando et fundendo ventilantur)*, vanner les céréales.

འཕྱར་ ¶·འདོགས་=སྨད་ *Contemnere, vilipendere*, mépriser, vilipender; ¶·ཀ་ *vituperatio, irrisio*, mépris, moquerie.

འཕྱར་གཡེང་ = རྣམ་གཡེང་ = *vulg.* ལེ་ལོ་ *Pigritia*, paresse; ¶·¶· *(sec. J.)* = འཇོག་སྒེགས་ *illecebræ, habitus alliciens*, bagatelles, posture provocante.

འཕྱས་ *præt. v*[1] འཕྱ་ *Vituperatus, irrisus*, méprisé, moqué.

འཕྱི་བ་=ཕྱི་བ་ *vulg. Mus alpinus*, marmotte.

འཕྱི་ ¶·བར་ *præt.* འཕྱིས་ ཕྱིས་ *Tardare, morari*, tarder; ¶·འཕྱར་ *tardare et apparere*, tarder et apparaître; ¶·བ་ *tarditas*, lenteur; སྔ་¶· *mane et vespere*, matin et soir; ཐོག་¶·བཏབ་ *tarde seminare*, semer tard.

འཕྱི་ ¶·བར་ *(vulg.)* = འཕྱིད་པར་ = འཕྱི་བར་ *præt.* འཕྱིས་ ཕྱིས་ *Tergere, eradere*, essuyer, arracher; ¶·བ་ *actus mundandi, etc.*, l'acte de nettoyer; ¶·རས་

=ལག་རས་ *manutergium*, serviette; སྣ་ ¶་ *nasum mundare*, se moucher; ཞབས་ ¶་ *pedes mundans, i. e. servus*, serviteur.

འཕྱི་བའི་རྟ་=གྲོ་པོ་ *(vid. sup.) prob. Equus cinerei coloris*, cheval gris.

དཕྱིང་པ་=ཕྱིང་ *Coacta*, feutre, *(vid. sup.)*

འཕྱིང་པ་གླིང་ *Nom. regionis*, nom de pays.

འཕྱིངས་ སྐྲ་¶་ *Coma longa*, longue chevelure.

འཕྱིད་ ¶་པར་=འཕྱི་ *vulg. Tergere, mundare*, essuyer, nettoyer.

འཕྱིད་སང་ *syn. pro* བློན་པོ་ *Consiliarius, minister*, conseiller, ministre.

འཕྱིལ་བ་=འཆིལ་བ་ *(J.) Contorquere*, tordre.

འཕྱུག་ འཕྱུགས་པར་ *Errare*, se tromper; ¶་པ་ *error*, erreur; ལམ་…དུས་ཚོད་¶་ *a via, quoad horam errare*, se tromper de route, d'heure.

འཕྱུང་ (*vid. vulg.* འབྱུང་ *et* ཕྱུང་) *Extrahere*, extraire; རླིག་པ་¶་ *testiculos extr., castrare*, châtrer.

འཕྱུར་ ¶་བར་ གྱེན་དུ་¶་ *In altum surgere, diffundi*, s'élever, être répandu; དུ་བ་ *v.* དུད་པ་¶་ *fumus ascendit*, la fumée monte; མཚོ་¶་ *æstus maris*, flux de la mer; ཆུ་¶་ *inundatio*, inondation.

འཕྱེ་ ¶་བར་ *præt.* འཕྱེས་ *Repere, lente incedere*, ramper, marcher lentement; ¶་བ་ *reptatio, repens*, rampant; ¶་པོ་ *v.* མཁན་ *qui repens est*, qui rampe; ¶་འགྲོ་ *supra ventrem repens, serpens*, rampant sur le ventre, serpent; ལྟོ་¶་ཆེན་པོ་ *monstrum (S) mahoraga*, grand reptile.

འཕྱེད་=རྣལ་ཞི་ *Meditatio, contemplatio*, méditation profonde; *et* = སོགས་ *seorsim, separatus*, à part, séparé.

འཕྱེན་=ཕྱེན་ *vulg. Peditum*, pet *(vid. sup.)*.

འཕྱོ་ ¶་བར་=ལྡིང་ *vulg. Volitare, fluitare*, voltiger, planer, surnager; *et*=རྐང་མེད་ཞི་ *mutilatus pedibus, claudus, titubans*, boiteux, trébuchant; ཉ་…སོགས་རྩྭ་ལ་ ¶་ *pisces, paleæ supernatant*, les poissons, les pailles surnagent; ནམ་མཁའ་ལྡིང་¶་ *aquila volitat*, l'aigle plane; རི་དྭགས་¶་ *feræ errant in monte*, les bêtes errent sur la montagne; སེམས་ *v.* སྙིང་ ¶་ *animus fluctuans, incertus, tristis*, esprit incertain, triste; ¶་འགྲོ་ *claudicando, titubando incedere*, s'avancer en boitant, en chancelant; ¶་བའི་ཟླ་ *ep. pro 9a luna*, epith. pour la 9e lune.

འཕྱོངས་རྒྱས་ *(J.) Superbia, arrogantia*, orgueil, arrogance.

འཕྱོན་མ་ = གཡེམ་མ་ *Adultera, meretrix,*

femme adultère, prostituée; ཕ་མའི་བུ་ *filius adulterinus*, fils adultérin.

འཕྱོས་མ་ *(J.) Pretium pro sponsa datum*, prix donné pour obtenir une fiancée.

འཕྲུ་ ཕ་བར་ *Calcitrare*, ruer; ཕ་བ་ *calcitratus*, ruade; ཕ་ཤགས་བྱེད་ *v.* རྒྱབ་ *calcitrare*, ruer. (*vid.* ཕྲུ་བ་ *v.* རྡོ་)

འཕྲག་ ཕ་པར་ *Invidere*, envier; ཕ་པ་ = *vulg.* ཕྲག་དོག་ *invidia, zelotypia*, envie, jalousie.

འཕྲང་=ཕྲང་ *Via angusta et periculosa*, route étroite et dangereuse; ཕ་ལ་བགྲོད་ *per eamd. incedere*, y marcher.

འཕྲད་ ཕ་བར་ *vulg. præt. fut.* ཕྲད་ *Occurrere*, rencontrer; ལམ་ན་ཕ་"མི་ཕ་ *in via occur., non occur.*, rencontrer, ne pas rencontr. en route; རྐྱེན་ངན་ཕ་ *infortunium invenire*, être surpris par un malheur; ཕ་མཚམས་ *locus ubi viæ, valles, etc. sibi occurr.* (*vulg.* མདོ་), lieu de rencontre de deux routes, etc.; (འཕྲོད་)

འཕྲབ་ ཕ་(བྱེད་)པར་=འཕྲུ་བར་ *Calcitrare*, ruer. — *(J.) undulare*, onduler.

འཕྲལ་ ཕ་བར་(བྱེད་) *præt.* ཕྲལ་ *fut.* དཕྲལ་ *imp.* ཕྲོལ་ (*vid.* འབྲལ་) *Separare, segregare, derelinquere, privare*, séparer, abandonner, priver; ཕ་བ་ *separatio, etc.*, séparation, etc.; དར་ཕ་ *vexillum deponere, derelinquere*, déposer, abandonner le drapeau; སྲོག་དང་ཕ་ *vitam relinq., mori*, quitter la vie, mourir; ཕ་སྤྲོད་ *relinquere et tradere, i. e. restituere*, restituer.

འཕྲལ་ ཕ་དུ་ *v.* མར་ ཕྲལ་=དེ་མ་ཐག་=ད་འགྲོག་མ་དོ་=དེ་མ་འགྲོག་ *Nunc, proxime, immediate*, maintenant, immédiatement; ཕ་བ་རིང་བ་ ཕ་ཕྱུགས་ *proximitas et longinquitas, nunc et postea*, proximité et éloignement, maintenant et après; སྨན་ཟས་ན་ཕ་དུ་པན་ *postquam medicinam manducavit, statim sanatus est*, aussitôt après avoir pris la médecine, il fut guéri. (*vulg.* ཨ་ད་ ད་ལྟ་ད་)

འཕྲལ་ ཕ་ཕ་ *(vulg.) Communis, vulgaris, usitatus*, commun, vulgaire, usité; ཕ་སྐད་ *lingua vulg.*, le langage vulgaire; ཕ་དུ་ *v.* མར་ *communiter, vulgo*, communément, ordinairement; ལྟོག་ཕ་ཕ་ཡིན་ *messis nec bona nec mala, mediocris qualitatis est*, la moisson est médiocre; ཕ་དུ་དགོས་པའི་ཡོ་བྱད་ ཕ་པའི་ལག་ཆ་ *instrumentum communiter usitatum*, instrument usuel.

འཕྲལ་ *A=R.* དཕྲལ་ *et vulg.* ཐོད་པ་ *Frons*, front; *syn.* མིག་འཛིན་ *receptaculum oculorum*, réceptacle des yeux.

འཕྲུས་ *præt. v*[i] འཕྲུ་ *Calcitravit*, a rué; *et*

instrum. subst., calcitratu, par une ruade; རྐང་¶ *pede percussus,* frappé du pied; འཆི་¶ *ad mortem calcatus, agonizare, convulsiones mortis,* frappé du pied jusqu'à en mourir, mourir dans les convulsions. (*vid.* འཕྲུ་)

འཕྲི་ ¶་བར་(བྱེད་) *præt.* ཕྲིས་ ཕྲི་ཞིན་, *fut.* དཕྲི་, *imp.* ཕྲིས་(ཤིག་) *Minuere, subtrahere,* diminuer, soustraire; ¶་བ་ *imminutio, subtractio,* diminution, soustraction; ཡིད་ཕྲིས་པ་ *spiritus dejectus,* esprit abattu; བརྒྱ་ནས་ཁལ་གཅིག་¶་ *e 100 subtr. 20,* de 100 retrancher 20.

འཕྲིག ¶་པར་ *Palpitare, fluctuare, titubare,* palpiter, être ballotté, tituber; སེམས་¶་པ་ *mens fluctuans, incertus, anceps,* esprit incertain, flottant; སྙིང་¶་ *cor palpitat,* le cœur palpite; (*J. addit: desiderare, suspicari, error,* désirer, soupçonner, erreur.)

འཕྲིན་=ཕྲིན་=*vulg.* ཆ་ *Nuntium,* nouvelle; ¶་གཏོང་ *n. mittere,* l'envoyer; ¶་ཡིག་ *n. scriptum, epistola,* lettre de nouvelles.

འཕྲིན་ལས་=ཕྲིན་ལས་ *Negotium, munus,* affaire, charge, office; ¶་¶་སྒྲུབ་པར་ *munus, etc. adimplere,* remplir son devoir, sa charge. (*vid.* ཕྲིན་)

འཕྲུ་བ་=ཕྲུ་བ་ *v.* མ་=རྫ་མ་ *Vas argillaceum,* vase de terre.

འཕྲུག ¶་པར་ *præt.* ཕྲུགས་ *Seipsum scabere,* se gratter; ¶་པ་ *frictio,* friction. (*vid.* ཕྲུག་པ་)

འཕྲུག འཕྲུགས་=ཕྲུགས་ *Pannus laneus thibetanus,* drap thibétain. (*vid.* ཕྲུགས་).

འཕྲུལ་ རྫུས་¶ ཆོ་¶ རྫུ་¶ སྒྱུ་¶ *vulg. Magica transformatio, magicum prodigium,* transformation, prodige magique; ¶་རིག་ *ars magica,* la magie; མིག་¶་ *error oculorum,* mirage, apparence trompeuse; ¶་(པའི་)འཁོར་(ལོ་) *rota transform. magicarum (attributum geniorum),* roue des transformations magiques (emblême des génies); *forte etiam: machina mirabilis cum rotis,* machine extraordinaire à roues (?) ¶་མཁན་ *v.* ཆེ་བ་ *persona perita artis magicæ,* habile magicien; ¶་གྱི་རྒྱལ་པོ་ *rex transform.,* roi transformé; ¶་གྱི་ཐབས་ཀྱིས་ *magicis mediis,* par des moyens magiques; ¶་སྣང་ *nom. monasterii in Lhassa, anno 651 post X^m ædificati,* nom d'une lamaserie. (*vid.* སྤྲུལ་)

འཕྲེ་ ¶་བར་ *præt.* འཕྲེས་ *Inniti,* s'appuyer sur; ¶་བ་ *actus innitenti,* l'acte de s'appuyer.

འཕྲེང་ ¶་བ་=ཕྲེང་བ་ *v.* མ་ *(ambo vulg.)* (*vid.* ཕྲེང་)

འཕྲིང་ ¶·བར· *(J.) Amare, diligere*, aimer, chérir; སེམས་ལ་¶· *corde dilig.*, aimer de cœur; ཡབ་ཀྱིས་བྲགས་ལ་¶·བར་རྒྱུ *a patre dilectus*, aimé de son père.

འཕྲེད་ *cujus syn. sunt:* ཉལ་ཞི· *Contemplatio, tranquillitas mentis*, contemplation, quiétude d'esprit; *et* ལོགས· *separatim*, séparément; ཡིད་¶· = སེམས་ཤེར་པ· *comparans*, comparant; *et* སེམས་ཆགས· *desiderare, concupiscere*, désirer ardemment; ¶·ལམ་=ཕྲེད་ལམ· *via transversa*, route de traverse.

འཕྲེས་ *præt.* v^i འཕྲེ་བར· *Inniti*, s'appuyer sur; ¶·དེ་འདུག་པར· *innitendo sedere*, assis en s'appuyant contre.

འཕྲོ་ ¶·བར· *præt.* འཕྲོས· ཕྲོས· *(vulg.) Emanare, diffundi, divulgare*, émaner, se répandre, émettre, divulguer; ¶·བ· =སྤྲོ་བ· *emanatio, etc.*, émanation, etc.; འོད····དྲི་མ····ཚ་པ····གྲགས་པ·¶· *lumen, odorem, calorem, famam spargere, emittere*, répandre de la lumière, une odeur, la réputation; འགོ་ནད·¶· *morbus contagiosus spargitur*, l'épidémie se propage; སེམས·¶· *mentem elicere, cogitare*, penser.

འཕྲོ་ *Quod residuum est, quod remanet*, résidu, reste; སླ· *v.* བཤད་¶· *quod superest post locutionem, quod non dicitur sed subauditur*, ce que l'on sous-entend; ¶·ལུས་སོང· *aliquid residuum est, remanet*, il y a un reste.

འཕྲོ་ ¶·ཐུད· *Continuatio*, suite, continuation; ¶·¶·(པར·) *continuare*, continuer; ལེའུ་ལྔ་པའི ¶·¶· *capitis* 5^i *continuatio*, suite du 5^e chapitre.

འཕྲོག་ *(vulg.)* ¶·པར· *præt. imp.* ཕྲོགས· *Rapere, (violenter, physice et moraliter)*, ravir; ¶·པ· *raptus, us.*, rapt, vol avec violence; ནོར····ཁལ་མ····རྒྱལ་ས·¶· *divitias, jumenta, thronum eripere*, voler des richesses, des animaux, le trône; སེམས· *v.* ཡིད་¶· *mentem rapere, mentis excessus*, ravir l'esprit, ravissement de l'âme; ¶·བྱེད· *quod rapit, captivat*, ce qui ravit; *ep. pro Iswara (J. pro Siwa et Indra)*, Iswara; *ep. pro igne, flamma, vento, deo venti, leone*, le feu, la flamme, le vent, le dieu du vent, le lion; གཤིན་རྗེ· *deus mortuorum*, le dieu des morts; ¶·བྱེད་མིག· *oculus rapiens, captivans, epith. pro* རི་དྭགས· *fera, et pro* དཔའ་བོ· *heroe*, œil ravissant, (comme celui des) bêtes sauvages, des héros; ཇག་པ་ངའི་རྟ་ཕྲོགས་སོང· *latrones meum equum rapuerunt*, les brigands ont volé mon cheval; ཕྲོགས་པའི་ནོར་ཉོ་མི་ཉན· *non licet emere res raptas*, il n'est pas permis d'acheter les objets volés; ¶·

, མཁན་ *raptor*, ravisseur, brigand; བུ་མོ་ལ་¶ *puellam vi rapere*, enlever par force une fille.

འཕྲོད་ ¶་པར་, *præt. imp.* ཕྲོད་ (*vid.* འཕྲད་ *ambo vulg.) Occurrere, conveniens esse*, rencontrer, convenir; རྐུན་མ་ལམ་ན་¶ *furibus in via occurrere*, rencontrer les voleurs en chemin; སྡུག་བསྔལ་¶ *infortunium invenire*, éprouver un malheur; ལས་¶ *opus invenire, operi conveniens, occasio*, trouver du travail, propre au travail, occasion; ཟ་¶་ཟས་ *cibus non conveniens*, nourriture qui n'est pas convenable; བློ་ལ་¶ *menti occurrere, convenit*, venir en pensée, il convient.

འཕྲོད་ ¶་པར་, *præt. imp.* ཕྲོད་ *v. n. Tradi*, être livré; (*vid.* སྤྲོད་ *v. act. tradere*, livrer); ལག་ན་¶ *in manu tradi*, être mis en main; ¶་འཛིན་ *traditio et acceptatio, acceptatio rei traditæ*, livraison et acceptation, réception d'une chose livrée; ¶་ལན་ *responsio epistolæ traditæ, redditio rei acceptæ*, réponse à une lettre, reddition d'un objet reçu.

འཕྲོབ་=འཕྲབ་ (*J.*) *Calcitrare, titubare*, ruer, trébucher.

འཕྲོལ་=འཕྲལ་ (*J.*) *Separare, etc.*, séparer, etc.

འཕྲོས་ *præt. vi* འཕྲོ་ *Emanatus, sparsus, emissus*, émané, répandu, émis; ¶་འཕྲོ་ *emissa, emanata, ep. pro scintilla*, chose émise, une étincelle.

འཕྲོས་ *vulg. Ornatus, ars ornandi, sculptura, pictura, etc.*, les arts d'ornementation, sculpture, peinture, etc.; ¶་ཀྱི་ *v.* བརྒྱ་ *decorare*, décorer; ¶་ཤེས་ *hanc artem cognoscere*, connaître cet art.

བ·

Quand cette lettre est préfixe, elle ne se prononce pas. Quand elle est radicale, simple et initiale, elle se prononce *pa*, doux et long.—Si elle a une préfixe ou une lettre superposée, elle se prononce *ba*. Si la préfixe est *d*, elle se prononce *ba* ou *wa*, selon l'usage des divers pays.—Si cette lettre est affixe, elle se fait sentir comme *b* muet. Si c'est une syllabe ajoutée au mot, elle se prononce généralement *wa*, après une voyelle, et *ba*, après une consonne.

བ· *15ª Littera alphabeti, numerale = 15,* 15ᵉ lettre de l'alphabet, employée comme nombre, vaut 15.

བ· *Particula multis verbis addita post finales* ང·ར·ལ· (*vid.* པ·)

བ· *(vulg.)* ¶·མོ· *Vacca,* vache; ¶·སྣམ· *vac. sterilis, vel quæ nondum genuit,* vache stérile, ou bien qui n'a pas encore engendré; ¶·ཕྲུག, *vulg.* བེའུ· བེ· བེ·ལུ· *vitulus,* veau; ¶·རྨིག *v.* སོར·འགས· *ungula fissa vaccæ,* sabots fendus de la vache; ¶·རྨིག·ཆུ· *paululum aquæ, quantum in tractu vaccæ contineri potest,* un peu d'eau, ce qu'un pas de vache peut en contenir (J.); ¶·གླང· *v.* བ·ལང· *vaccæ et boves, armenta in genere,* bœufs et vaches, gros bétail; ¶·ལང·འདྲ·འདྲ· *sicut bos stupidus,* stupide comme un bœuf; ¶·སྲུ· *vacca sine cornibus,* vache sans cornes; ¶·གླང·མིག *fenestra parva,* œil-de-bœuf (petite fenêtre).

བ·ཀུ·ལ· *(S) Nom. floris,* nom de fleur; = སྤྲ·ཅན·མེ·ཏོག· *flos capillatus,* fleur chevelue.

བ·གམ· *A=R* ཐོག·རྩུབ· *et* ཀྱུ·པེབས· *Peribolus (Cs),* parapet; *pinnaculum,* pinacle; ¶·¶·ཅན· *pinn. fastigium ornatum, ep. pro* ཁང·བཟང· *palatium,* orné d'un pinacle, un palais; ¶·¶·བརྩེགས· *cui pinnaculum supereminet, palatium,* surmonté d'un pinacle, un palais.

བ·གླང·སྤྱོད· *Nom. 3ᵉ Continentis ad occid. montis* རི·རབ·, nom du 3ᵉ Continent à l'occid. du mont Rérop.

བ·ཏིཀ· *(S) Parva mensura pro cerealibus,* petite mesure pour les céréales, le *pati* de l'Inde.

བ·ཐག· *syn. pro* ཤིང·རྩ· *Radices arborum,* les racines des arbres; *(J. addit: fructuum pedunculi,* queues des fruits.)

བ·ཌ·བ· *(S)* = རྒོད·མ· *Equa,* jument.

པ་དན་ དར་ལྕོགས་, *vulg.* ལྷིང་རྡ་ *Malus superstitiosus cum ornamentis sericis,* mât superstitieux avec des bandes d'étoffe imprimées; *(J. addit: species mucronis superstitiosi,* espèce de poignard superstittitieux.)

པ་དམ་ *(J.) Windmango, almond,* (?)

པ་སྤུ་ *Tenues pili corporis humani,* les petits poils du corps humain; ཀ་ཀ་མེད་ *pilis carens,* glabre; ཀ་སྤུའི་བུ་ག་ *v.* ཁུང་བུ་ *pori pilorum,* les pores; ཀ་ཀ་ཡང་མེད་ *non tantum adest quantum unus pilus parvus,* il n'y en a pas autant qu'un poil; ཀ་ཀ་ལང་ *pili eriguntur,* horripilation, *cuj. syn. sunt:* སྤུ་ལངས་རྒྱས་ *pili multum erecti,* poils très levés; ཀ་ཀ་ལྡང་ *parvi pili surgunt,* les poils se dressent; ཀ་ཀ་རྒྱས་ *parvi pili abundantes,* poils abondants; སྤུ་ལངས་གཡོ་ *pili surgunt et moventur,* les poils se dressent et s'agitent; ལུས་སྐྱེས་གཡོ་བ་ *motus eorum qui e corpore orti sunt: i. e. pilorum,* mouvement des poils nés du corps.

པ་སྤྱོད་ *Vaccas frequentans,* qui suit les vaches; = ཤང་ཤང་ཏེའུ་ *phasianus vel perdix,* faisan ou perdrix.

པ་ཟླ་ *Lapis flavus in tinctura usitatus,* pierre jaune employée en teinture. *(J. arsenic.)*

པ་སེན་ *(S)* ག་བ་ཡ་ *Species bovis cum magnis cornibus,* espèce de bœuf à longues cornes.

པ་སོ་ *(vulg.) Pruina,* gelée blanche, grésil; ཀ་ཀ་འབབ་ *pruina cadit,* le grésil tombe; ལྟོག་ཀ་སོས་བསད་ *segetes a pruina necantur,* les moissons sont perdues par la gelée. *Syn. sunt:* ནམ་ཁའི་ལྷང་པ་ *aeris vapor,* vapeur d'eau; རྡུལ་གྱི་ཆུ་ *aqua in pulveris speciem redacta,* eau réduite en poussière; ནམ་ཁའི་ཟིལ་པ་ *ros cœli,* rosée céleste.

པ་ཚ་ *(vulg.) Species salis impuri e terra exeuntis,* (*vulg.* བུལ་ཏོག་), carbonate de soude, natron; ཀ་ཀའི་སྐྱུར་རྩི་ *muriatic acide? — (J.) Hydro-chloric-acid.?) — Quandoq.* པ་ཚ་ *sumitur pro nitro,* salpêtre.

པ་ལྷ་ *Nom. stellæ,* nom d'une étoile.

པ་ར་ *(S)=* དངུལ་ཆུ་ *Mercurium, hydrargyrum,* mercure, vif-argent.

པ་ར་ *(vulg.) Vaccæ et capræ, i. e. armenta et pecudes in genere,* vaches et chèvres, c.-à-d. gros et petit bétail.

པའ་ར་ན་སི་ ཝཱ་ར་ཎ་སི་ *Nom. civitatis,* Bénarès.

པ་ཏུ་ར་ *(J.) Medicina astringens,* médecine astringeante.

པ་ལ་རྡེལ་ *Statera cum utraque lance, bilanx, (sinice: pin-tse),* balance à deux plateaux.

བ་ལ་ཉ་ *Nom. cujusdam dæmonis*, nom d'un démon. (*J. vid.* ཉ་མཆོག་)

བ་ལུ་ *(J.) Variæ species rhododendron*, diverses espèces de rhododendrons.

བ་ལེ་ཀ་ *(J.) Planta medicinalis repens*, plante médicinale rampante; བ་ལེ་བ་ *nom. arboris*, nom d'arbre.

བ་ལང་ *v.* གླང་ *(vulg.) Vaccæ et boves, armenta*, vaches et bœufs, gros bétail; *moraliter : stupidus sicut animal*, stupide comme une bête; = ལུང་བོང་ *vallium asini*, ânes des vallées; = སྐྲག་ཞལ་ཅན་ *jubata (animalia)*, animaux à crinières; = ནོག་ཅན་ *nigra*, les (animaux) noirs.

བ་ལང་མིག་ *Parva fenestra*, œil-de-bœuf, lucarne. *Syn. sunt :* འོད་མིག་ *apertura pro lumine*, ouverture pour la lumière; སྒོ་དཀར་ *porta alba*, porte blanche.

བའ་ཁིམ་ *Quæd. species oblationis vel sacrificii*, sorte d'offrande ou de sacrifice.

བ་ལུང་སྤྱོད་ = བ་གླང་སྤྱོད་ *Continens ad occid. montis* རི་རབ་, Continent à l'ouest du mont Rérop.

བ་ཤ་ *(J.) Planta medicin. amara, vel quæd. arbor indica, vel flos radiatus*, plante médicinale amère, ou arbre de l'Inde, ou fleur radiée.

བ་ཤུ་ *(J.) Ulcus virulens*, ulcère rempli de pus.

བ་ཤོ་ *Uvæ parvæ*, petits raisins.

བ་ཤྲ་མ་ཎ་ *(S)* 7ª *Luna*, 7ᵉ lune.

བ་སུ་ད་ *(S)*= རྒྱུ་མ་ *Viscera*, entrailles.

བ་སོ་ *(vulg.) Dens elephantis, i. e. ebur*, dent d'éléphant, c.-à-d. ivoire; ¶་སོས་བརྒྱན་པ་ *ebore ornatus*, orné d'ivoire; ¶་¶འི་སྐུ་འདྲ་ *statua eburnea*, statue d'ivoire; ¶་¶་མཁན་ *faber eborarius*, ouvrier en ivoire.

བག་ ¶་པ་ *vulg. Modestia, verecundia*, modestie, retenue; ¶་ཡོ་ *modestus*, modeste; ¶་ཚ་བ་ *v.* གདན་པ་, *vulg.* ངོ་ཚ་བ་ *vultus rubor, i. e. verecundia*, rougeur du visage, timidité; ¶་མེད་ ¶་ཚ་བ་མི་མངའ་ *v.* མེད་པ་, *vulg.* ངོ་ཚ་མི་ཤེས་ *sine verec., erubescere nescit*, ne sait pas rougir, impudent; ཞེས་བཞིན་མི་བདེན་ *facies c°mposita*, visage composé; ¶་ལ་ཉལ་བ་ *modeste jacens, quiescens, tranquillitas mentis*, couché, reposant modestement, tranquillité d'âme; སྤྱོད་པ་ ¶་ཅན་ *actiones modestæ, castæ*, actions modestes, pures; ¶་(ལྡན་)པའི་བུ་མོ་ *puella modesta, pura*, jeune fille modeste, pure; ¶་པར་བྱོད་ *modeste age*, agis modestement; ¶་ཡོ་ ¶་འགྲུབ་ *decens, modestus*, décent, modeste; གྱོན་ལུགས་··· འདུག་ལུགས་··· སྐད་ཆ་¶་འགྲུབ་ *veste, victu, verbis modestus*, modeste en son vêtement, sa posture, ses paroles.

བག་ ¶་མ་ *(vulg.) Desponsata*, fiancée; ¶་གསར་ *nova sp.*, nouvelle mariée; ¶་པོ་ *v.* གྲོགས་ *v.* རོགས་ *sp. comites honoris causa* (*sponsus dicitur* མག་པ་), garçons d'honneur; ¶་¶་ལེན་ *v.* འཁྲིད་ *sp. sumere*, prendre femme; ¶་¶་གཏོང་ *sp. e domo paterna dimittere*, livrer la fiancée; ¶་¶་འཁྲིད་ *v.* སྐྱེལ་ *sp. ad domum sponsi ducere*, la conduire à la maison de son mari; ¶་སྟོན་(མོ་) *convivium nuptiarum*, repas de noces; ¶་རྩིས་ *sortes mittere pro nuptiis, et (sec. Schl.) tabula astrologica pro nuptiis*, jeter les sorts à l'occasion d'un mariage, la table astrologique des mariages. *Syn. pro* བག་མ་བཏང་ལེན་ *matrimonium contrahere*, se marier, *sunt:* སྙེན་ *v.* གཉེན་ ཀ་བྱེད་ གཉེན་སྒྲེབ་ ཉེ་བྱེད་ *consanguinitatem, propinquitatem contrahere*, contracter parenté.

བག་ཆགས་ *vulg. Passio, inclinatio (in bono vel malo sensu)*, passion, inclination en général; ¶་¶་ངན་པ་...བཟང་པོ་ *pravæ, bonæ passiones*, mauvaises, bonnes passions; ¶་¶་གིས་ཁྲིར་བ་ *a cupiditatibus raptus*, entraîné par ses passions.

བག་(བྱེད་པ་) བག་འཁུམས་པ་ ¶་འཚུམས་པ་ ¶་ཚ་བ་ *Specialiter sumuntur pro passione timoris, timere*, crainte, craindre; ¶་པ་ བགས་པ་ ¶་ཚ་བ་ *timor*, crainte; ¶་མི་ཐེབས་=རང་སེམས་བརྟན་མི་སྡོད་ *anxietas, inconstantia mentis*, anxiété, inconstance d'esprit; ¶་མེད་ ¶་ཚ་བ་མི་མངའ་བ་ *impavidus (et impudens, vid. sup.)* qui ne craint rien, impudent; བགས་ཀྱིས་བྱེད་པ་ *cum timore agere*, agir en tremblant; ¶་འདེབས་པ་ *tim. injicere*, effrayer; ¶་ནོན་ *tim. oppressus*, opprimé par la crainte.

བག་དཀར་ (*J.* བ་དཀར་) *Gypsum*, gypse; (*J. calx*, chaux.)

བག་ཕྱེ་ ¶་ཕྱེ་ *in comp.* བག་ *Farina tritici*, farine de blé; བག་ལེབ་, *hon.* བཞེས་བག་, *vulg.* འཁུར་བ འཁུར་ལེབ་ *scriblita, panis planus non fermentatus*, crêpe, pain plat non fermenté; ¶་རྫུ་ *v.* སྦྱིན་ *(vulg.) gluten ex farina*, colle de farine; ¶་གིས་སྦྱར་ *v.* སྦྱག་ *glutinare*, coller; ¶་སྦྱོར་ *v.* མཉེད་ *farinam subigere*, pétrir la pâte.

བག་ཙམ་ བགས་ *Paululum*, un peu; བགས་ཀྱིས་=རིམ་གྱིས་ *paulatim*, peu à peu; ¶་¶་ལ་བཟོད་པར་མི་ཤེས་ *nec paul. quidem pati novit*, il ne sait pas souffrir même un peu. (*vulg.* ཉུང་ཉུང་)

བང་ ¶་ང་ ¶་ཁང་ ¶་མཛོད་ *(vulg.) Horreum, thesauri locus*, grenier, coffre, le trésor; རྒྱ་¶་ ¶་སྒྲོམ་ *magna capsa pro cerealibus, etc. condendis*, grand coffre; ¶་ཁྲག་ ¶་ངའི་ལྡེ་མིག་ *horrei clavis*

et sera clavis, cadenas, clef de coffre, de grenier; ¶་སྲུང་ *custos horr., thesauri*, gardien de grenier, de trésor; ཚང་¶་ *capsa cum loculis*, coffre à tiroirs, armoire, = ཐབ་ཀ་ *'caminus*, fourneau; ¶་ཧྲུམ་=མངལ་ *vulva, matrix*, la vulve, la matrice.

བང་ *Cursus*, course; ¶་རྒྱུག་ ¶་སྐྱེག་འགྲོ་ *totis viribus currere*, courir de toutes ses forces; རྟ་¶་སྐྱིག་གཏོང་ *equum quam maxima celeritate impellere, stimulare*, piquer des deux; ¶་ཆེན་ *nuntius, cursor*, messager, courrier; ¶་ཆེ་རྒྱུག་ *v.* གཏོང་ *cursorem mittere*, l'envoyer. *Syn. pro cursore sunt:* འཕྲིན་སྐྱེལ་ *nuntia ferens*, qui porte les nouvelles; ཕོ་ཉ་ *missus, legatus*, envoyé, légat; བང་ཕྱིན་ *currendo perveniens*, qui arrive en courant; བྱ་མ་རྟ་ *equus velox sicut avis*, cheval rapide comme l'oiseau; མངགས་པ་ *missus*, envoyé; གདམས་སྐྱེལ་ *v.* འཁྲེར་ *v.* འཁྱེར་ *nuntium verbale deferens*, qui porte des nouvelles verbales. *(S)* ཀིར་ཀ་ར་

བངང་ *Timor*, crainte. (?)

⋄ བང་རིམ་ *(J.) Pars gradata pyramidis religiosæ, separata contignatio domui per scalam conjuncta*, gradins de la pyramide religieuse, étage séparé réuni à la maison par un escalier. *Sed Lexic. thib. habet pro* བང་རིམ་ *hanc notam:* རི་

རོས་ཐད་པོའི་ཐང་ *planities montibus circumdata*, plaine entourée de montagnes.

བང་སོ་ = *vulg.* དུར་(ཁྲོད་) *Sepulcrum, tumulus*, sépulcre, tombeau; ¶་སོར་བཙུག་ *in tumulo deponere*, mettre dans la tombe; ¶་¶་མཆོད་ *tum. honorare*, honorer les tombes.

བཛྙ་ལ་ *(S) syn. pro* མྱ་ངན་མེད་པའི་མེ་ཏོག་ *Flos felicitatis* =ཨ་ཤོ་ཀ་ nom de fleur.

བད་ས་ *(S) syn. pro* བེའུ་ *Vitulus*, veau; *(prob: batcha, pullus*, petit d'animal, en indien.)

བད་ =*vulg.* གཤེར་ *Humiditas*, humidité.

བད་ཀན་ *(vulg.)Pituita, phlegma*, pituite, flegme; ¶་¶་ཅན་ *phlegmaticus, pituitam habens*, flegmatique, qui souffre de la pituite; ¶་རླུང་ *phleg. et ventus*, flegme et vent; ¶་མཁྲིས་ *phleg. et bilis*, flegme et bile; ¶་ཁྲག་ *phleg. et sanguis*, flegme et sang; *(variæ sunt species hujus morbi humorum; sed valde indefinitus ipse et ideo vulgo periculosus censetur.)*

བད་ *(J.) Ora, limbus, fimbria*, bord, frange.

བད་ཀ་ *(J.) Planta oleacea sinapi similis*, nom de plante.

བད་སྣན་ *Species petræ steatitæ*, espèce de stéatite.

བད་བ་,*Sik.*བད་པོ་=ཁྲག་འཐུང་ *Sanguisuga*, sangsue; སྐྲ་¶་ *ead. tenuis sicut capillus*

(in sylvis), petite sangsue filiforme, qui vit dans les forêts. .

བན་ཆུང་ ¶་ཟུན་ *(J.) Pauci, paululum*, peu nombreux, petit; ཁྱོད་ཉམས་¶་¶་ཁྱི་སྟོང་ པ་ *tu qui intellectum parvum ostendis*, toi qui montres peu d'esprit; ¶་ཆེ་ *non pauci, multi*, beaucoup; *(Lexic.)* བན་ བྱེད་ *minuere*, diminuer; ¶་བསྐྱེད་ *minutio et augmentum*, diminution et augmentation.

བན་(དཀ)=མགོ་ཟུད་ *Caput capillis nudatum, calvaria*, crâne.

བན་དེ་ ¶་དེཀ་ *vulg.*, = བཙུན་པ་ = *(S)* ¶་དེཀ་ *Titulus honoris pro monachis in genere, sed speciatim significat: ludimagister*, titre honorifique des lamas en général, et en particulier maître, professeur; ¶་རྒན་ *lama senex*, vieux lama; ¶་ཆུང་ *lama juvenis, novitius*, jeune lama, novice; ¶་སྤྲང་ སྤྲང་¶་ *monachus mendicans, vulg. Sik.* ཆོས་པོ་ *et vulg. E.* ཡས་ཆོས་པ་ *qui dicitur etiam de peregrinis in genere*, lamas mendiants et pèlerins en général; ¶་བོན་ *monachi buddhistæ et mon. Punbo*, lamas bouddhistes et Punbo.

བན་གླང་ *pro vulg.* བ་ལང་ བ་གླང་=ཕྱུགས་ནོར་ *Boves, armenta*, gros bétail; ¶་¶་སྤྱོད་ *pro* བ་གླང་སྤྱོད་ 3e *Continens ad occid. montis* རི་རབ་, le 3e continent à l'ouest du mont Rérop.

བན་དྷ་ཀ་ *Flos valde ruber*, fleur très rouge.

བབ་ བབས་ *(vulg.) præt. vi* འབབ་ *v. n. descendere, advenire, cadere*, descendre, arriver, tomber; ¶་བརྡ་འདོན་ *litteris succedentibus legere, i. e., singulas legere, computare*, épeler; རྟ་ལས་¶་བྱུང་ *ab equo cecidit, descendit*, il est tombé, il est descendu de cheval; ¶་པའི་ཆུ་(བོ་) *fluminis aqua fluxit*, l'eau du fleuve s'est écoulée; ¶་གྲོབ་ཡོད་ *A = R* སྙིང་ཡོད་ *in mente habere*, avoir dans l'esprit, *et* ཤ་ཆགས་པ་ *concupiscentia carnalis*, la concupiscence charnelle.

བབ་ཅོལ་ *A = R* མ་བརྟགས་སྨྲ་ *Sine consideratione loqui, inconsiderantia*, parler à tort et à travers, étourderie; ¶་¶་མང་ *magna temeritas, inconsideratio*, grande témérité; སྡིག་པ་¶་¶་དུ་བྱེད་ *peccatum inconsiderate committere*, commettre le péché sans réflexion.

བབ་ལ་ *Nom. floris*, nom de fleur; ¶་¶འི་ མདོག་ *flavus color hujus floris*, sa couleur jaune.

བབས་ བབ་ *præt. vi* འབབ་ *(vid.* བབ་*)* ¶་ས་ *Locus quo quis pervenit, cecidit, etc.*, lieu où l'on arrive, où l'on tombe.

བམ་ *(vulg.)*, ¶་པ་(ཉིད་) = *fere* རྡུལ་བ་ *Mucedo, mucor, putredo*, moisissure, pourriture; ¶་པ་ *v.* ཅན་ *mucidus, putridus*,

moisi, pourri; ~་པར་འགྱུར་. ~་(པ་) འགྱོ་ *mucescere*, se moisir; ཆུ་~་པ་ *aqua mucida, viridis effecta*, eau verdâtre; ཤ་...འཇང་བ་...རྩིག་~ *caro, panis, paries mucidus*, viande, pain, muraille moisie; རོ་~ ~་རོ་ ~་ཆེན་ = བུར་ *cadaver*, cadavre.

བམ་རིལ་ *(J.) Dejectus, decrepitus ætate vel labore*, usé par l'âge, par le travail.

བམ་ ~་པོ་ *(vulg.) Volumen, liber*, volume, livre; ~་པོ་དང་པོ་...ཐ་མ་ *primum, ultimum vol.*, 1er, dernier vol.; གླེགས་~་ *vol. in tabulis ligneis ligatum (thibetano modo)*, volume lié entre des planches; ~་སྐབས་ *occasio, ratio libri, præfatio*, préface (où l'on explique) l'occasion, le but d'un ouvrage; ~་དམ་པ་ བམ་ *libri sancti, et species juramenti vulg. per libros sanctos!* les saints livres, espèce de serment.

བམ་པ་ *Capsula*, petite boîte; ~་པོ་ *(J.) manipulus, fasciculus*, poignée, faisceau.

བར་ *Particula quæ ponitur post consonantes* ང་འ་ར་ལ་ *et vocales, in signum infinitivi et adverbii; in lingua vulg. fere semper omittitur*, signe de l'infinitif et de l'adverbe, qui s'omet presque toujours dans le langage vulgaire.

བར་ ~་མ་ *(vulg.) Medium, intervallum*, milieu, intervalle; *(adhibetur pro loco et tempore)*, ~་(དུ་ *v.* ལ་ *v.* ན་ *v.* སྣང་ *v.* ཆད་) *si de loco, inter, in medio, usque ad*, parmi, au milieu, jusqu'à; *si de tempore: per, donec*, pendant que, jusqu'à ce que; འབའ་~་རྐང་ཐང་འགྲོ་དགོས་ *oportet peditum modo iter facere usque ad Bathang*, il faut aller à pied jusqu'à Bathang; ཤི་ཕྱི་~་ *usque ad mortem*, jusqu'à la mort; ལོ་ད་ཉིས་~་(དུ་) *per biennium*, pendant deux ans; སྟོད་སྨད་~་ *pars superior, inferior, media*, le haut, le bas, le moyen; ~་མེད་ *sine intervallo spatii vel temporis, aggregatus, immediatus*, sans intervalle, compact, immédiat; ~་མི་ *v.* ལ་ *v.* པ་ *mediator*, médiateur; ~་པ་བཟོ་ *mediator esse*, faire le médiateur; ~་ཟན་ *munus datum mediatori*, présent donné à un médiateur; ~་རྦུགས་ལ་སྒྲོ་ *intervenire negotio*, intervenir dans une affaire; ~་ཡིག་ *scriptum (concordiæ) inter duos litigantes*, écrit d'accord entre deux plaideurs; ~་མི་ཆད་པར་ *sine intermissione*, sans cesse; (*vulg. E.* དུས་རྒྱུན་ *et vulg. Sik.* ནམ་ཡང་)

བར་(མ་)དོ་ *Tempus inter mortem et subsequentem vitam*, le temps qui s'écoule entre la mort et une nouvelle vie; ~• ~་འཕྲང་ *via angusta et difficilis hujus status*, la voie étroite et difficile du *pardo*; ~་~་གཅོད་པ་ *illum statum se-*

cans, terminans (præsertim preces lamarum), ce qui termine ce triste état.

བར་སྣང་ *In medio apparens, i. e. aer,* l'air, l'atmosphère; སྟེང་གི་¶་¶་ལ་འཕུར་ *in superiori aere volare,* voler dans les hautes régions de l'air; ¶་¶་ཆུ་རླབས་ *aeris fluctus, ep. pro* སྨིག་རྒྱུ་ *mira oculorum illusio in aere,* les flots de l'air, c.-à.-d. mirage.

བར་ཤི་ཀ་ *Plantæ medicin. nomen,* nom de plante.

བལ་ *(vulg.) Lana,* laine; ལུག་…ར་…རྔ་¶་ *ovium, caprarum, camelorum lana,* laine de mouton, de chèvre, de chameau, *(sed vulgo dicit. tantum de lana ovium);* ¶་སྨེད་པ་ ¶་རྐྱལ་བ་ ¶་སྟེང་ *lana inferioris, mediæ, superioris qualitatis (J. W.),* laine de dernière, de moyenne, de première qualité; ¶་ཐེར་ *lana tenuis ex qua conficitur* ཐེར་མ་, laine fine, duvet dont on fabrique le *tirma;* ¶་སྣུག་ *lana ex qua conficitur* སྣུག་, laine dont on fabrique le drap; ¶་འཁལ་…འཁྲིལ་…རྡབ་ *lanam nere, torquere, carminare,* filer, tordre, carder la laine; རས་ *v.* ཤིང་¶་ = སྲིན་¶་ *(Lexic.),* སྲིན་¶་ *(J.),* སྲིན་¶་ *(Ren.),* སྲིང་¶་ *(Gir.) gossypium,* coton; *et* ¶་¶་ཤིང་ ཤིང་¶་ *gossypii arbor, planta,* cotonnier); ཆུ་¶་ *species muci, spumæ tenues in facie aquæ,* mousses à la surface des eaux.

བལ་གླང་ *Species elephantis (pilosi?),* espèce d'éléphant.

བལ་སྟེང་ *Nom. pagi in ditione* འབའ་ *ad ripas flum.* རྫ་ཆུ་ *(Mekong),* nom de village.

བལ་འདབ =ཡིབ་=འདབ་ *In Lexic. ponitur inter metalla,* espèce de métal (?)

བལ་ཡུལ་ ¶་པོ་ *Regio Nepal,* Népal; ¶་ཉིང་ *v.* སྙིང་ ¶་ཏམ་ཁ་ *moneta nepal.,* monnaie népalienne; ¶་སྲན་ *pisum ex Nep.,* pois du Népal; ¶་(པོ་)སེའུ་ *malogranatum ex Nep.,* grenade du Népal.

བལ་ལ་བ་ *(S)* = ཕྱུགས་ *Armenta,* gros bétail.

བལ་ལ་རི་ *(S)* = སྙེ་མ་ *Spica,* épi.

བས་ (*Pronunt.* pê) *pro* བ་ཡིས་ *Vacca, a vacca,* la vache, par la vache; ¶་བལྡགས་ *a vacca linctus, i. e. pruritus,* léché par une vache, démangeaison.

བས་ (*Pronunt.* bê *vel* wê) *ponitur post finales* ང་འ་ར་ལ་ *et vocal.* (=པས་ *post alias conson. quandoque* = ལས་ *v.* གོང་) *sign. comparat.,* signe du comparatif; *v. g.* འདི་¶་བཟང་…ཆེ་ *melior, major isto,* meilleur, plus grand que lui; *sæpe signific. est, præsens,* être, être présent; ལེགས་སོ་¶་ *bonum est (vulg. Sik.),* c'est bon; འདི་འདྲ་¶་ *sic faciendo,* en faisant ainsi; ཉལ་¶་ *jacendo, dormiendo,* étant couché, dormant.

བས་པ་ *A=R* ཟད་པ་ *et* མཐའ་དག་ *Finitus, finis, terminus,* fini, fin, terme; = བྱས་ *factus,* fait; = མཐར་ཐུག་ *sequentia,* suite; ¶ *v.* ཟད་པར་འགྱུར་ *finiri,* se terminer.

བི་ *In seriebus, numerale = 45,* employée comme nombre, vaut 45.

བི་པའ་ཤ་ནི་ *(S) Nom. fluvii,* nom de fleuve, *cuj. syn. est:* ཞགས་གྲོལ་ *e laqueis liberatus,* délivré des lacets.

བི་ཛ་པུ་ར་ *(S) Arbor frugifera abundans et pulchri coloris,* arbre fruitier productif et de belle couleur.

བི་ཧྲི་ *(S)* = སྐར་མ་ *Nom. stellæ,* nom d'étoile.

བི་ཕྲ་ *Planta medicin.,* plante médicinale; ¶·¶·དཀར་ *polygonum (J),* polygonée.

བི་ཤྭ་ཀརྨ་ *(S)* = ལྷའི་བཟོ་བོ་ *Idolorum vel geniorum faber (vishwakarma),* fabriquant d'idoles.

བི་ཤྭ་ན་རའི་བུ་ *(S) Syn. pro* མེ་ *igne,* syn. du feu.

བི་ཧར་ *R = A* བི་ཧ་ར་ *Patronus domorum (Schl.),* patron des maisons.

བིག་པག་ *Calchantum,* vitriol.

བིམ་པ་ *A = R* བྱམ་པ་ *Species cucurbitæ monadelphæ et mordacis, colocynthis,* coloquinte.

བིལ་བ་ *(S) (J. wild large agle marmelos, et cocoa nut),* noix de coco.

བིལ་མ་ཏ་ *(S)* = གསར་འགྲོས་ *Novus gressus, i. e. gressus incertus parvulorum,* marche incertaine des petits enfants.

བུ་ *In seriebus, numerale = 75,* employée comme nombre, vaut 75.

བུ་ *(vulg.)* = སྨད་ *Inferior, parvus, signum diminutionis in nominibus,* = ཝུ་ = གུ་ *etc.,* signe de diminution, petit; *v. g.* དྲིལ་བུ་ *campanula,* clochette; རིལ་བུ་ *pilula,* pilule.

བུ་ *(vulg.), hon.* སྲས་ *Filius, puer,* fils, enfant; ¶·ཆེན་པོ་ *v.* ཆེ་ *filius natu major,* fils aîné; ¶·ཆུང་བ་ *f. natu minor, puerulus,* fils cadet, petit enfant; ¶·ཚབ་ *v.* དོད་ *v.* གཡར་ *f. adoptivus,* fils adoptif; ¶·གྲོགས་ *filii collectanei, et uxoris vel mariti fratres,* fils consanguins, et frères du mari ou de l'épouse; ¶·གསོ་ ¶·སོ ¶·སྡོང་ *gener in uxoris domo inhabitans,* gendre qui vit dans la famille de sa femme; ¶·སྤུན་ *vulg.* = གཅེན་བཅུང་ *filii majores et minores, filii in genere,* fils, enfants en général; ¶·སྨིང་ *filii et filiæ, liberi in genere,* enfants en général; (*in Sik., filia tantum,* fille); ¶·¶·སྐྱེད་ *v.* བཙས་ *fil. edere,* le mettre au monde; ¶·སྣོད་ *puerorum vas, i. e. uterus, matrix,* matrice; ¶·ཁྲིད་ *fecunda, et nom. pr. pro mulieribus,* prolifique,

nom pour les femmes; ¶་རྒྱུད་ *progenies*, progéniture; = ¶་ཕྲུག་ *et* ¶་ཚ་ *(Lexic.) filii, liberi*, les fils, les enfants; ཕ་¶་གཉིས་ *pater una cum filio*, le père et le fils, les deux. *Syn. pro* བུ་ *sunt* ཕྲུ་གུ་ བདག་སྐྱེས་ *parvulus, a me natus*, petit, né de moi.

བུ་མོ་ *(vulg.), hon.* སྲས་མོ་ *Filia, puella, virgo*, fille, jeune fille, vierge; ¶་¶་ཆེན་མོ་ *v.* ཆེ་བ་ *filia natu major*, fille aînée; ¶་¶་ཆུང་བ་ *filia natu minor, puellula*, fille cadette, jeune fille; ¶་¶་གཙང་མ་ *v.* གསར་(བ་ *v.* མ་) *v.* དཀར་མོ་ *virgo pura, integra*, vierge pure; ¶་¶་ལ་འདུག་ *v.* རང་ཁ་རག་ *v.* གོ་རི་བཙོ་ *virginem, puellam violare*, violer une fille. *(Sæpe etiam juvenes uxores dicuntur* བུ་མོ་ jeunes femmes mariées.)

བུ་མོའི་ཁྱིམ་ *Constellatio Virginis in Zodiaco*, constellation de la Vierge.

བུ་ བུ་མོ་ *vulg. Metaph. dicitur de re ab alia proveniente*, chose provenant d'une autre; *v. g.* བུ་གདུང་ *trabs secundaria, principali innixa*, poutre secondaire reposant sur une principale; བུ་ཡིག་ *compendium, nota*, abrégé, note; བུ་ཡིག་བཞི་ *4 signa vocalium*, les quatre voyelles; བུ་དངུལ་ *lucrum ex argento*, intérêt de l'argent; དགོན་པ་དེ་མ་ཡིན་འདི་ནི་བུ་མོ་ཡིན་ *istud monasterium est origo, illud est ejus deductio, i. e. ab alio fundatum fuit*, ce couvent est la mère, celui-ci est sa fille, c.-à-d. a été fondé par l'autre.

བུ་ཚ་ *Filius et nepos, filii*, fils, neveu, enfants en général; *in Sik.* བུ་ཚོ་ *filius et puerulus*, fils, petit enfant; *in E.*(Yunnan) *servus*, serviteur, *et* ¶་ཚ་བུ་རོགས་ *socius, amicus*, compagnon, ami.—*Sed sec. Lexic. videtur significari puerulus in genere*, petit enfant en général, *ut patet ex syn. pro* བུ་ཚ་ *quæ sunt:* བཙས་ *v.* སྐྱེས་མ་ཐག་ *recenter genitus*, nouvellement né; ཞུ་ *v.* འུ་ *v.* ནུ་མ་འཕྲུང་ *lactatus, mammam torquens*, qui boit du lait, à la mamelle; ཕྲུ་གུ་ *homunculus*, petit homme; བྱིས་པའི་བྱི་བུ་ *parvulus spurius*, petit bâtard; བྱིས་པ་ *puer*, enfant; སེའུ་ཙན་ *sicut malogranatum ruber*, rouge comme une grenade; ཤེད་མ་པང་གནས་ *supra pectus matris deget*, reposant sur le sein de sa mère; སྒོག་འགྲོ་ *curvatus incedens*, qui marche courbé; གཞོན་ནུ་ *juvenis*, jeune homme; རྩེད་མོས་འཚོ་ *e ludis vivens, semper ludens*, vivant de jeux.

བུ་ག བུ་གུ་ བུག་པ་ *(vulg.) Foramen (naturale)* trou; ¶་¶་དགུ་ *9 foramina, apertura corporis*, les 9 ouvertures du corps;

བ་སྤུའི་¶་¶་ *pilorum foram., pori*, les pores; ཚངས་པའི་¶་¶་ *fontanella in capite infantulorum*, la fontanelle. *Syn. pro* བུ་ག་ *sunt:* ཁུང་(བུ་) འདེབས་ཁུང་ གསལ་ཁུང་ མིག་བུ་ གསལ་མིག་ *parva apertura lucens*, petit trou, trou brillant; པད་མའི་མིག་ *nymphea oculus, germinatio*, œil, germe de lotus.

བུ་སྟོན་ *Nom. celebris doctoris discipuli Adhibuddhæ, qui est auctor libri* ཆོས་འབྱུང་ *circa 1300 post Xm*, nom d'un célèbre docteur.

བུ་རྡོ་ *(J.) Sermo vanus*, vain discours.

བུ་ཛི་ *Mulier pueruli custos*, bonne d'enfant; *et dimin. pro* ཛ་མ་ *testaceum vasculum*, petit vase de terre.

བུ་ཡུག་ *Procella, atra nebula*, tempête, nuage noir; *(J. nivium procella*, tempête de neige); ¶་¶་འཚུབས་ *turbo*, tourbillon.

བུ་རམ་ *vulg. (Sik. kouram) Saccharum*, sucre; བུ་ཐོག་ *globulus sacc.*, boule de sucre; ¶་¶་ཤིང་ *planta, arundo saccharea*, canne à sucre; ¶་¶་ཤིང་པ་ *Ius rex dynastiæ solaris*, 1er roi de la dynastie solaire, *epith. pro* ཤཱ་ཀྱ་ *Shakia-thoubpa.*

བུ་རོག་ = ཤ་མ་ = སྦྲུ་མ་ *Placenta, involucra fœtus in utero, uterus*, arrière-faix, la matrice.

བུ་ལོན་ *per abbrev.* འབུན་ *(vulg.) debitum*, dette; ¶་¶་ཅན་ *v.* ཡོད་མི་ *v.* ཆགས་མི་ *debitor*, débiteur; ¶་¶་བདག་པོ་ *creditor*, créancier; ¶་¶་བཞག་ *pro lucro dare, commodare*, prêter à intérêt; ¶་¶་བྱེད་ *debita contrahere*, contracter des dettes; ¶་¶་འཇལ་ *v.* པར་སྤྲོད་ *v.* སེལ་ *debita solvere*, payer ses dettes; ¶་¶་སྐགས་···ལེན་ *debita urgere, recipere*, presser, recevoir ses dettes; གྲོག་གི་···དངུལ་ཀྱི་¶་¶་ *debita in cerealibus, argento*, dette en céréales, en argent; ¶་¶་དེད་ *v.* སྡུད་ *debita colligere*, recueillir des dettes; ¶་¶་དག་(བྱེད་) *debita purgare*, purger ses dettes; ¶་¶་བཙལ་ *debita contrahere velle*, chercher à faire des dettes.

བུག་པ་ བུ་ག་ བུག་ག་ *Foramen, apertura*, trou, ouverture; བུག་རལ་ *dilaceratus*, déchiré.

བུག་སྨུག་ *in E. Medica*, luzerne; *(J.) melilotus*, mélilot.

བུག་གསེར་ = ས་ལེ་སྦྲང་ *Auri moles, aurum mundatum*, lingot d'or, or purifié.

བུང་བ་ *Apes, apium regina*, abeilles, leur reine; ¶་(མགྲིན་)སྒྲ་ *murmur ap.*, bourdonnement d'abeilles; ¶་(བ་)འཁོར་བ་ *examen ap.*, essaim; ¶་ལྕུག་རྒྱབ་ *spiculo vulnerare, pungere*, piquer avec- l'aiguil

lon. *Syn. sunt:* སྦྲང་རྩིའི་བརྡལ་ཞུགས་ *mellifica,* qui élabore le miel; སྦྲང་རྩི་འཐུང་ *v.* ཟས་ཅན་ *mel bibens, manducans,* buvant, mangeant le miel; མེ་ཏོག་ལ་རྩེད་ *supra flores ludens,* jouant sur les fleurs; གེ་སར་འཛིན་ *v.* སྤྱོད་ *stamina capiens, illis fruens,* qui prend les étamines, qui s'en sert; ར་ཡིག་གཉིས་པ་ *habens duo* ར་ *in suo nomine,* qui a deux *r* dans son nom; མེ་ཏོག་ཟས་ཅན་ *v.* སྤྱོད་ *floribus vescens,* se nourrissant de fleurs; རྐང་དྲུག་ *sextipes,* qui a six pieds; འཁོར་འགྲོ་ *per gyros procedens,* qui s'avance en tournoyant. *(S)* བྷྲ་མ་ར་ བྷྲིངྒ་ ཤི་ལི་མུ་ཁ་ (*vid. vulg.* སྦྲང་)

བུངས་ *(J.) Acervus, magna quantitas,* amas, grande quantité; (*vulg.* ཕུང་པོ་)

བུད་ *(J.) Obscuratio aeris a sicca materia (pulvis, nives, vapor),* obscurcissement de l'air par une matière sèche.

བུདྡྷ་ *(S) Buddha (verbum fere ignotum in Thibeto),* Bouddha, (nom presque inconnu au Thibet.)

བུད་པ་ *præt. v*[i] འབུད་ *E manu lapsus,* tombé de la main.

བུད་མེད་ (*in Sik,* མོ་བུད་ *vulg.*) *Mulier in genere,* femme en général; ཕ་ཕ་ཀྱི་ *muliebris,* de femme. *Syn. pro* བུད་མེད་ *sunt:* སྟོབས་མེད་ *v.* དམན་པ་ *sine vi, viribus debilis,* faible, sans forces; ལུས་ཕྲ་མོ་ *corpus tenue,* corps petit; འཛིན་མ་ *femina,* femelle; ཟུར་མིག་མ་ *oculos aculos habens,* aux yeux en amande; དགའ་སྟོན་ས་གཞི་ *epularum principium,* le principe, (la cause) des festins; སྐྱེ་མོ་ *litt. homo-femina,* le sexe féminin; སྦྱོར་བྱེད་ *uniens,* qui unit; འཆི་བྱེད་ *mortifera (amore),* qui apporte la mort; གཡོ་བྱེད་ འཚམས་ལྡན་མ་ *decipiens,* trompeuse; དགའ་བའི་ས་གཞི་ *lætitiæ, amoris mundus,* monde de joie, d'amour; གཡོན་མ་ *astuta,* rusée; ན་ཆུང་ *juvenis,* jeune; སྐྱེས་དམའ་ *vilis nata,* née dans une condition vile; ནུ་ལྡན་ *mammas habens,* ayant des mamelles. = *(S)* ནཱ་རཱི་

བུད་མེད་མཆོག་ *Mulier nobilis, matrona,* femme noble. *Ejus syn. sunt:* དཔལ་མོ་ *nobilis,* noble; ཡན་ལག་མཆོག་ལྡན་མ་ *membra nobilia habens,* ayant des membres distingués; སྨིན་ལེགས་ *pulchra supercilia,* aux beaux sourcils; སྐེད་མེད་མ་ *sine renibus, renes graciles habens,* à la taille fine; རི་དྭགས་མིག་ཅན་ *fera oculos habens,* aux yeux de bête sauvage; ཡིད་འཕྲོག་མ་ *mentem rapiens,* qui ravit l'esprit; མིག་མཛེས་ *pulchri*

oculi, aux beaux yeux; རྩེ་དགའི་འཁྲི་ཤིང་མ་ *litt. ludorum hædera*, lierre des jeux (?) མིག་ཡངས་མ་ *oculos largos habens*, aux yeux larges; བཞིན་བཟང་མོ་ *bona facies*, au bon visage; འཛིན་ཅན་ *capiens*, qui saisit; འདོད་མ་ *desiderans, volens*, qui désire, veut; གཡོན་ཅན་མ་ *callida*, rusée; རབ་རྨོངས་ *valde infatuata*, très infatuée (d'elle-même); སྙེགས་མ་ *superba*, orgueilleuse; ཡིད་འོང་མ་ *placens*, agréable; མཛེས་མ་ *pulchra*, belle; དགའ་(བྱེད་)མ་ *amans, amabilis*, aimante, aimable; སྨད་རྒྱས་མ་ *multum contemnens*, très méprisante; ཁྲོ་བྱེད་ *irascibilis*, irascible; རབ་སྐྱེས་མ་ *perfecte nata*, très bien née; མཆོག་ལྡན་མ་ *nobilis*, noble; མཚན་དང་ལྡན་མ་ *famam habens*, renommée; མཆོད་ལྡན་མ་ *honorabilis*, honorable; རིགས་ལྡན་མ་ *ex nobili genere*, de noble race; ལངས་འཚོ་མ་བུ་མོ་ *puella*, jeune fille.

བུད་མེད་ཁྲོ་གདུག་ཅན་ *Mulier iracunda, furiosa*, femme colère, furieuse. *Cujus syn. sunt:* གདུག་མོ་ དྲག་མོ་ ཁྲོ་བྱེད་མ་ *terribilis, ferox, iracunda*, terrible, féroce, colère; བརྟུང་མོ་ རྩུབ་མོ་ *rudis*, d'un caractère rude; སྨིན་འཁྲུག་མ་ *supercilia contrahens*, qui fronce les sourcils.

བུད་མེད་ཀྱི་མཚན་མ་ *vulg.* མོ་མཚན་ *v.* རྡགས་ *Muliebria*, parties naturelles de la femme, vulve; ཀ་ཀ་ཟླ་མཚན་ *menstruæ*, les règles, *quarum syn. sunt:* རྨ་སྐྱེས་ *vulnere productæ*, produites par une blessure; རང་སྐྱེས་ *naturaliter productæ*, produites naturellement; ལུས་སྐྱེས་ *a corpore productæ*, produites par le corps; ཤའི་ཁུ་བ་ *carnis jus*, jus de la chair; འཁྲིག་ནད་ *coitus morbus*, maladie du rapport charnel.

བུད་མེད་ཟླ་མཚན་ཅན་ *Mulier habens menstruas*, femme qui a ses règles. *Cujus syn. sunt:* རྡུལ་ལྡན་ *sordida*, sordide; བུད་མེད་ཆོས་ལྡན་མ་ *mulierum res, consuetudines habens*, femme qui a ses choses, ses coutumes; མཁལ་ནད་ཅན་ *renum morbum habens*, ayant la maladie des reins; ཁྲག་ལྡན་མ་ *sanguinolenta*, sanguinolente; རྡུལ་འབབ་ *sordes cadunt, fluunt*, les ordures coulent.

བུད་མོ་འཛེར་ *A = R* སྡུག་ངན་སྐད་ *Vox dolens*, voix dolente, cri de douleur.

བུད་ཤིང་ *(vulg.) lignum ad comburendum*, bois à brûler; ཀ་ཀ་སྣུད་ *v.* འཚོལ་ *quærere ligna ad comburend.*, chercher du bois de chauffage.

བུན་ འབུན་ *abbrev. pro* བུ་ལོན་ *Debitum*, dette; ཀ་ཤིག་ *debitorum liber*, registre des dettes. (*vid.* བུ་ལོན་)

བུན་. ཀ་རེ་ བན་བུན་ *Pauci, parvi momenti,* peu, de peu d'importance.

བུན་ འབུན་པར་ *Prurire,* démanger.

བུན་ལོང་ ཆུ་ཀ་ཀ་ལོང་བྱེད་ *(J.) Sordes in aqua ebullienti submotæ,* ordures soulevées par l'eau bouillante.

བུབ་ *præt. vⁱ* འབུབ་པར་ *Super faciem provolutus,* prosterné la face contre terre.

བུབས་ *vulg. Pannus integer,* pièce d'étoffe entière; ཀ་རིལ་ *pann. circumvolutus,* la même roulée; སྣམ་ཀ་གཅིག་ *pann. integer laneus,* une pièce entière de drap; བུབས་ *totum, integrum,* un tout, entier; རྟ་ཀ་ འཚོང་ *totum equum vendere, i. e. unum equum pro altero absque pecunia valorem perficiente accipere,* échanger un cheval contre un autre sans compensation d'argent; ཀ་གྲི་ *forfices,* ciseaux.

བུམ་པ་ *vulg. Lagena, amphora,* bouteille, cruche, jarre; མཆོད་''' ཆང་''' ཆུ་ཀ་ *lag. pro sacrificiis, vino, aqua,* vase pour les sacrifices, le vin, l'eau; རག་''' ཤེལ་''' རྫ་ཀ་ *lagena cuprea, vitrea, argillacea,* cruche de cuivre, de verre, de terre; སྨེ་ཀ་ *cucurbita medicin.,* ventouse; ཀ་ ཆུ་བླུགས་ *aqua e lagena effusa, (species baptismi apud lamas) (Schl.),* eau répandue, (espèce de baptême); ཀ་པའི་ མགོ་ *caput sicut lag.,* qui a la tête comme une jarre, *ep. pro* ཆུ་སྲིན་ *monstrum marinum, crocodilus,* monstre marin, le crocodile; རྣམ་རྒྱལ་ཀ་པ་ *vas in quibusdam cæremoniis adhibitum (Schl.),* vase sacré; ཀ་པར་རྒྱུ་ *sicut lag. incedens, ep. pro piscibus,* s'avançant comme une bouteille, les poissons.

བུམ་(པ་)ཁྱིམ་ *Constellatio Amphoræ in Zodiaco,* l'Amphore.

བུམ་པ་ *R = A* ཁྱིམ་པ་ *Colocynthis, species cucurbitæ monadelphæ, mordacis,* coloquinte.

བུམ་པ་སྐྱེས་ *E lagena natus, ep. pro* རི་བྱི་ = སམ་བྲུབ་ *species muris,* espèce de rat.

བུར་ *pro vulg.* བུ་རམ་ *Saccharum* sucre; ཀ་ ཤིང་ *saccharea arundo,* canne à sucre; ཀ་ལྷང་ *sarcina (pro homine) sacch.,* une charge de sucre.

བུར་ ལྟ་ཀ་ *in comp. pro* བུ་ལ་ *Sicut,* comme; ཆུ་ཀ་ *aquæ bulla, et unus ex infernis frigidis,* bulle d'eau, nom d'un enfer froid; ཆུ་ཀ་རྡོལ་བ་ཅན་ *bullæ aquæ supereffluentes (alia pars inf.),* autre partie de l'enfer où ces bulles d'eau débordent; ཨུ་ཏྤ་ལ་ལྟར་ཀ་བསིལ་ *loti instar frigidus, (alius infernus frigidus),* froid comme le lotus.

བུལ་(ཏོག་) *vulg. Species salis e terra efflorescentis,* carbonate de soude, natron, *(inserviens ad lavandum, et ad sale condiendum theum).*

བུལ་ ཀ་པོ་ *Lentus, tardus, lente, tarde,* lent,

tardif, lentement; ¶་འགྲོ *lente procedens, epith. pro testudine*, qui s'avance lentement, la tortue; ¶་ན་ཞག་དྲུག་སྲིང་འགྲོ་འོང་ *si tarde, post 6 dies ibit*, si lentement, il partira dans six jours.

བུལ་ཏྲ་རི་ *(J.) Corium cum russia*, cuir de Russie. (?)

བུས་པ་ *præt. v*[1] འབུད་ *Sufflavi, sufflatus*, soufflé, j'ai soufflé.

བེ་ *In seriebus, numerale = 105*, employée comme nombre, vaut 105.

བེ་གེ་ (*J.* བེག་གེ་) *Nom. morbi*, nom de maladie.

བེ་ཅོན་ *Clava (habens tridentem in una extremitate et* Doguie *in altera, ex Schl.)* massue ayant un trident à une extrémité et un sceptre religieux à l'autre; ¶་¶་འཆང་བ་ *illam tenens, ep. pro* གཤིན་རྗེ་ *deus mortuorum*, qui tient la massue, Chin-guié le dieu des morts; ལག་ན་¶་¶་ཅན་ *ep. pro socero* ཤཱ་ཀྱ་ཐབ་པ་ qui tient en main la massue, le beau-père de Sha-kia.

བེ་ཏ་ *(J.) prob. Himalaya*, probabl. l'Himalaya. (?)

བེ་ཏན་ཏ་ བེ་ཤན་ཏ་ *syn. pro* མཚོ་ཆུང་ *Parvus lacus, stagnum*, petit lac, étang.

བཻ་ཌཱུརྱ་ = ནོར་བུ་ཤིན་ཏུ་སྔོན་པོ་ *Lapis lazulli cæruleus*, lapis-lazuli bleu; ¶་¶་¶་དཀར་པོ་ *alia species alba, et titulus libri*, autre espèce blanche, et titre d'un livre.

བེ་སྣོད་ = འཛིན་པ་ *Capiens, continens, receptaculum*, prenant, contenant, réceptacle.

བེ་སྣབས་ *Humores ante vel post partum emissi*, humeurs qui s'écoulent avant et après l'enfantement; ¶་¶་ཟླུག་ *hos humores emittere*, ces humeurs coulent.

བེ་བུམ་ བེའུ་བུམ་ (*J.* བེ་འབུམ་) *Parvus tractus, liber*, petit livre ou traité; (*J. addit: libri sectæ* བོན་པོ་ livres de la secte des Peunbo.)

བེ་འབྲུ་ *Nom. plantæ*, nom de plante. (*Forte* = བེ་འབྲས་ *glans*, gland.)

བེ་ཛ་ཡ་ *(S), Syn. pro* རྒྱལ་བ་ *Victoria*, victoire.

བེ་ཛྲི་ བེའུ་ཛྲི་ *Tertia constell. in orbe lunari. (S) Nakshatra*, nom d'une constellation.

བཻ་རོ་ཙ་ན་ *(S)* = རྣམ་པར་སྣང་མཛད་ *1° Nom. primi inter Dhiani-Buddha*, nom du 1er Dhiani-Bouddha; *2° nom. alicujus interpretis*, nom d'un interprète.

བེ་ཤཱ་ཁ་ *(S) Nom. pro 4ª luna*, nom de la 4e lune.

བེ་ཤིང་ *Ilex, quercus*, chêne; བེ་འབྲས་ *glans, (vulg.)* gland.

བེ་ཤན་ཏ་ *Stagnum*, étang.

བེ་ས་ཊ་ *(S) Ep. pro flumine* སེ་ར་, epith. pour le fleuve Séra.

བེག་གེ་ *(J.) Nom. morbi, pox*, rougeole. (*In E. dicitur* སེའུ་)

བེག་ཙེ་ *(J.) Tunica ferrea abscondita*, tunique de fer cachée.

བེང་ (J.) *Clava, baculus magnus*, massue, gros bâton.

བེད་ (Ren.) *Debitum*, dette; (J.) *lucrum*, lucre; ¶་ཐོབ་པ་ *lucrari*, gagner; ¶་ཚོད་ ཚོད་བཅད་དེ་ *moderatio in desideriis*, modération dans les désirs. (*N. B. inter Syn. pro* བུ་ལོན་ *invenitur* བེད་ *forte quia debita lucrum afferunt.*)

བེན་ (J.) *Lagena magna*, grande jarre.

བེན་ *vulg. In E. dare muneris instar*, donner en présent; *in Sik.*=གཏད་ *dare in genere*, donner en général; ང་ལ་¶་རོགས་ *mihi dare velis*, veuillez me donner; མ་¶་ *noli dare*, ne donnez pas; ¶་པོ་ *Sik. donum*, don, présent; ¶་པོ་གཏད་ *munus dare*, faire un cadeau.

བནད་ (S) = ཞ་ཉེ་ *Plumbum*, plomb.

བེམ་པོ་ (J.) *Pestilentia, capsa, pera*, peste, boîte, besace.

བེམ་པོ་ (J.) *Insensibilis materia*, matière brute, insensible.

བེའུ་ བེ་ལུ་ *vulg. Vitulus*, veau; མ་དྲེ་¶་སྟོར་ *bubalus pullum perdidit*, le buffle a perdu son petit; བེ་མོ་ *vitula*, génisse; ¶་སྐྱེན་ *vitulus recenter natus*, jeune veau; (*In quibusdam locis vitulus dicitur* ouli).

བེའུ་བུམ་ བེ་བུམ་ *Parvus tractatus, libellus* (*vid. sup.*), petit livre ou traité.

བེའུ་རས་ (*prob.* = འབུ་རས་) *Species panni serici rudis*, espèce de filoselle. (*Dicitur in E. pannos hujusmodi confici in Assam, et multum vendi in Thibeto.*)

བེར་ *Gustus ardens, pungens*, goût âcre, piquant.

བེར་ཀ་=དབྱིག་=དབྱུག་ས་ *vulg. Baculus, virga*, bâton, canne; སྨྱུག་... སྨྱུ་¶་¶་ *baculus arundineus, canna*, bâton de bambou, de rotin; roseau; ¶་ཀས་རྡུང་ *bacu- ferire*, frapper avec un bâton; ¶་¶་ གཙུགས་ཤིང་འགྲོ་ *baculo innitendo ambulare*, marcher en s'aidant d'une canne; ¶་¶འི་མཛའ་བོ་ *baculi amicus, ep. pro sene*, ami de sa canne, le vieillard.

བེར་པོ་ *Qui baculo ludit, histrio, mimus*, joueur de bâton, histrion.

བེལ་ *Saccus pelliceus*, sac de peau.

བོ་ *In seriebus, numerale = 135*, employée comme nombre vaut 135.

བོ་ *Partic. multis nom. affixa*, (*post vocalem pronunt.* wo) — *v. g.* མི་¶་ *homo*, homme; ཆུ་¶་ *flumen*, fleuve; རི་¶་ *mons*, montagne; ཁ་¶་ *nix*, neige. *Sed sæpe omittitur sermone, imo in scriptura.*

བོ་ *post* བ་ *ad finem verbi* (*pronunt.* bo) = *punctum finale est signum præsentis temporis, v. g.* སློབ་¶་ *doceo, disco*, j'enseigne, j'étudie.

བོ་དྨག་པ་ བོ་ལོང་བ་ (J.) *Os talare*, os du talon.

བོ་དྷི་ བོདྷི་ བོ་དྷིད་ བྱི་ཀ་ *Arbor Bhodi, symbolum sapientiæ*, l'arbre Bhodi, emblème de la sagesse, *ep. pro* བྱང་ཆུབ་

ཤིང་ *ficus indica*, le figuier d'Inde *(arbor ex cujus fructu conficiuntur grana rosarii.)* — *(J.) in* Lhè, *narcissus albus*, narcisse blanc.

བོག་ ¶་པ་ *præt. v^i* འབོགས་པར་ *Defeci*, épuisé, abattu; སེམས་¶་པ་ *animus dejectus*, esprit affaissé, abattu.

བོགས་ *A = R* བསྐྱེད་ *Lucrum, commodum*, lucre, avantage; ¶་འདོན་པ་ *lucr. afferens*, lucratif; ¶་བཤགས་ *lucr. divisum*, avantage partagé. *(J. in sensu spirituali*, s'emploie dans un sens moral.)

བོང་ ¶་བ་ *Nom. genericum pro lapillis*, graviers en général.

བོང་ བོངས་ *Dimensio, moles, quantitas*, dimension, masse, quantité; ¶་རིམ་ཅན་ *bene proportionatus, ep. pro monte* རི་རབ་ bien proportionné, le mont Rérop; ¶་ཚད་ *v.* ཚོད་ *mensura, quantitas*, mesure, quantité; ¶ཚོད་ཟིན་པ་ *simplici conspectu, approximative mensurare*, mesurer à l'œil, approximativement.

བོང་ ¶་ང་ *Species aconiti*, espèce d'aconite; ¶་དམར་ *nirbisi*, zédoaire; ¶་ནག་ *species nigra (venenosa)*, espèce noire, vénéneuse; ¶་དཀར་ *species alba*, espèce blanche; ¶་ཟེར་ *species flava*, espèce jaune.

བོང་ ¶་ཀུ་ *v.* བུ་ *v.* པོ་ *vulg. Sik. Asinus*, âne; ¶་ཕྲུག་ ཕྲུར་བུ་ *asellus*, ânon; རྟེལ་ ¶ ¶་རྟེ་ རྟེ་པ་ *asinus mulos generans*, âne étalon pour produire les mulets; ¶་བུ་འདྲ་ *asini instar obstinatus*, obstiné comme un âne.

བོང་ཁ་ཞིབ་ *Tussilago, planta medic.*, pas-d'âne.

བོང་ནག་ *Stercoraria insecta*, insectes stercoraires; རྒྱས་པོའི་བོང་བུ་ *(J.) lepisma*, sugar-mite.

བོད་ (*pronunt.* Pëu) ¶་ཡུལ་ ¶ ལྗོང་པ་ Thibet; ¶་པ་ *v.* པོ་ *m.* མོ་ *f. v.* མི་ *m. f. th. homo, femina*, Thibétain, Thibétaine; ¶་ཕྲུག་ *thibetanus puer*, enfant thibet.; ¶་སྐད་ *lingua thibetana*, langage thib.; ¶་ལུགས་(ཁ་) *v.* སྤྱོད་ལམ་ *consuetudines, mores, usus th.*, coutumes, mœurs thib; ¶་མི་ *populus thib.*, peuple thib.; ¶་(མི་) *v.* རིགས་ *v.* མི་རྒྱུད་ *genus thib.*, race thib.; ¶་སྟོད་ སྟོད་¶་ *pars superior Thib.*, Thibet Supérieur; ¶་བར་ *v.* དབུས་ *pars media Thib.*, Moyen; ¶་སྨད་ སྨད་¶ *pars inferior Thib.*, Thib. Inférieur; དང་པོ་ སྟོད་མངའ་རིས་སྐོར་གསུམ་ *1° pars superior*, Ngaré, *3 districtus*, dans la partie supérieure, le *Ngaré*, il y a 3 districts; གཉིས་པ་བར་དབུས་གཙང་རི་བཞི་ *2° media pars*, Eu *et* Tsang, *4 montes*, dans la partie moyenne, le *Tsang* et le *Eu*, il y a 4 montagnes; གསུམ་པ་སྨད་མདོ་ཁམས་སྒང་དྲུག་ *3° pars inferior*, Do *et* Kham, *6 vertices montium*, dans la partie inférieure, *Do* et *Kham*, il y a

6 arêtes de montagnes; ¶·དང·¶·ཆེན· པོ· *Thib. minus (Ladak) et Thib. majus (proprie dictum)*, le (petit) Thibet et le grand Thibet. — *Syn. pro Thibeto sunt:* གངས·ཅན གངས·རིའི·ལྗོངས· *regio montium perpetim nivosorum*, pays de glaciers; བསིལ·ལྡན· *frigidum*, froid; ཁ·བ·ཅན· *nivosum*, neigeux. *(N. B. Ex verbis* སྟོད· བོད· Theu-peu, *regio superior Thibeti, et* སྟོད·པོ· Theupo, *incola regionis superioris, quibus etiam nunc vulgo designantur Thibetum et Thibetani, probabiliter derivatur nomen Europæum* Thibet *vel* Tibet.

བོད· *pro* འབོད·པར· *vocare*, appeler.

བོན· *abbrev. pro* ས·¶· = སོན· *abbrev. pr.* ས· སྒོན· *(ambo vulg.) Semen, et etiam semen virile, sperma*, semence, sperme; ¶·¶·བཏབ *seminare*, semer; ¶·¶·ཡར· རྡོལ· *semen germinat*, la semence germe.

བོན· ¶·པོ· *Nomen antiquioris religionis in Thibeto, (prævaluit usque ad 8ᵐ sæculum post Xᵐ, quando locum dedit Lamaismo; sed jam antea a Buddhismo adulterata fuerat, multo magis nunc; attamen multi sunt hujus sectæ monachi et sectatores præsertim in* དབུས· *et* ཁམས·*)*, Peunbo, nom de la religion primitive du Thibet. *Fundator hujus sectæ vocatur* གཤེན· *v.* མཉེས· *v.* བོན·བཤེན· *vocatur etiam* གཡུང·དྲུང·, nom de son fondateur.

བོན·པོ· = གྲོ·བཞིན· *nom. 21ᵃ stellæ in Capro*, nom d'une étoile.

བོར· *(vulg.) præt. imp. v*[i] འབོར· *Rejectus, rejice, perditus, derelictus*, rejeté, perdu, rejette; ¶·བཞག· *relinque, rejice*, rejette, abandonne; ¶·ཟིན· *v.* ཐོན· *v.* ཚར· *perdidi, rejeci*, j'ai perdu, rejeté.

བོལ· ¶·གོང·=རྐང·མགོ *Pars superior pedis*, cou-de-pied; *(J. addit: calceamenti tubus, et gleba*, tige de botte, motte de terre.)

བོས· ¶·ཤིག· *præt. imp. v*[i] འབོད· *Vocatus, voca*, appelé, appelle; ¶·སྒྲ· *vocativum verbum (gramm.)*, le vocatif; སྙན·པའི· ཚིག·གིས·¶·སོང· *vadens, dulcibus verbis voca*, va appeler avec de douces paroles; མ·¶· *noli vocare*, n'appelle pas.

བྱ· *Pronuntiatur* chia *et* ja *in E., in quibusdam locis* Tchia *vel* tia, *in Sik.* pia.

བྱ· *fut. v*[i] བྱེད·, *Nota futuri et participii fut.*, signe du futur; སློབ·¶· *docebit, docendus*, il enseignera, à enseigner; (*In Sik. vero* བྱ· *adhibetur pro* བྱེད· *in omni casu, v. g.* གཡོག·¶· *opus facere*, travailler; ག(མ·)¶· *ad quid faciendum?* pour quoi faire? ¶·ཟིན· *feci, etc.*, j'ai fait.)

བྱ· ¶·བ·=*vulg. E.* ལས·(ཀ·) *et vulg. Sik.* གཡོག· *Actio, opus, negotium (præsertim morale)*, action, ouvrage, occupation; ¶·(བ·)བྱེད·(པར·) *v.* བཟོ· *v. hon.* མཛད·

opus facere, travailler; བྱ་བ་བཟང་པོ་ *v.* ལེགས་སྤྱོད་ *bonæ actiones*, bonnes actions; བྱ་བ་ངན་པ་ *pravæ actiones*, les mauvaises; རས་ཀྱི་....ཞིང་གི་བྱ་བ་ *opus texendi, arandi, i. e. textura, agricultura* tissage, agriculture; བྱ བྱ་གཏོང་ *v.* བོར་ བཞག་ *operi valedicere*, abandonner l'ouvrage; བྱ་བྱ་བྲལ་ *v.* མེད་ *sine opere, negotio*, sans travail, sans occupation. *In sensu morali, mundi negotiis et occupationibus renuntiare, ad asceticam vitam ducendam*, renoncer aux affaires mondaines pour mener une vie ascétique.

བྱ *vulg. Avis in genere, et gallus in partic.*, oiseau en géneral, et coq ou poule en particulier; བྱ་ཕོ་ *gallus*, coq; བྱ་མོ་ *(in Sik. pron. piam) gallina*, poule; བྱ་ཕྲུག་, *vulg.* བྱིའུ་(ག) ཅིའུ་(ཙེ) *pullus avis vel galli, et avicula in genere*, petit oiseau, poussin; བྲིས་ *v.* ཁང་བྱ་ *avicula domestica*, oiseau privé; རི་བྱ་ བྱ་རྒོད་ *avicula sylvestris in genere*, oiseau sauvage en géneral; བྱ་སྤུ་ *parvæ plumæ*, petites plumes; བྱ་སྡེར་མ་ *ungues av.*, griffes, serres; བྱ་ཚོགས་ *turma av.*, bande d'oiseaux; བྱ་ཟེ་ *crista et apex plumeus av.*, crête et huppe; བྱ་ཁང་ *v.* བྲིས་ *v.* སྐྱིལ་ *v.* སྐྱོངས་ *avium cavea, tugurium*, cage, volière; བྱ་ལམ་ = ནམ་ཁའ་ *avium via, aer*, la voie des oiseaux, l'air; བྱ་ཚང *nidus avium*, nid, *cuj. syn. sunt:* ཚང་རྫིད་པ་ཅན་ *habitatio pilis plena*, demeure remplie de poils; སྒོང་སྐྱོང་ *ova protegens*, qui protège les œufs; ཚང་མལ་ *nidus*, nid; བྱ་ཁྲིམ་ *domus av.*, demeure des oiseaux. — བྱ་རྒྱ་ *retia ad capiendas av.*, filets; *cuj. syn. sunt:* བྱ་འཛིན་ *aves capiens*, qui prend les oiseaux; བྱ་རྙོག་(པ་) *v.* རྣ་ *v.* རྣེ་ *retia ad venandas aves*, filets pour la chasse aux oiseaux. — *Syn. pro avibus in genere sunt:* མཁའ་འགྲོ་ *v.* ལྡིང་ *v.* འཕུར་ *v.* གླིང་ *v.* རྒྱུ་ *in aere procedens, volans*, volant; འདབ་ *v.* གཤོག་ *v.* སྒྲོ་ལྡན་ འདབ་ཆགས་ *alatus*, ailé; འདབ་སྤྱོད་ *v.* སྐྱོང་ *v.* སྐྱབ་ *alis utens, protectus*, qui se sert d'ailes, qui en est protégé; མཁར་ཉལ་ *in aere jacens*, demeurant dans l'air; འཕུར་ *v.* ལྡིང་འགྲོ་ *volando procedens*, qui s'avance en volant; ཤིང་གནས་ *in arboribus degens*, demeurant dans les arbres; ལུས་མགྱོགས་ *corpus celerum*, corps rapide; ནམ་མཁའི་རྟ་ *equus aereus*, cheval aérien; སྒོང་སྐྱེས་ *ab ovis natus*, né des œufs; གཉིས་སྐྱེས་ *bis natus*, né deux fois; ཚང་སྐྱེས་ *in nido natus*, né dans le nid; སྤྱིང་འགྲོ་ *in altum*

procedens, s'élevant en l'air; མེའི་མགྲིན་པ་ *collum ignitum habens*, ayant le cou de feu; ཡན་ལག་དྲུག་པ་ *6 membra habens*, qui a six membres; འདབ་མའི་ཤིང་རྟ་ *vehiculum alatum*, véhicule ailé; སྲིན་བུ་ཟ་ *vermes edens*, mangeur de vers. *(S)* ཤ་ཀུ་—*Syn. pro gallo et gallina sunt:* སྐད་རིང་ *vox producta*, voix prolongée; དུས་ཚོད་སྨྲ་ *horas indicans*, indiquant les heures; ནམ་ཚོད་འཛིན་ *vigilias noctis agens*, montant les veilles de nuit; རྐང་པའི་མཚོན་ཅ་ *cujus pedes sunt arma*, qui se sert de ses pattes comme d'arme; ནོར་བུའི་མགྲིན་ *collum gemmis ornatum*, au cou orné de pierres précieuses; ཟངས་ཀྱི་བཙུག་ཕུད་ཅན་ *cristam ex cupro rubro habens*, ayant une crête de cuivre rouge; ལྐོག་ཤལ་ཅན་ *ingluviem habens*, qui a un jabot; ཀུ་ཀུ་ཀུའི་སྐད་སྒྲོག་ *vocem* ཀུ་ཀུ་ཀུ་ *emittens*, dont le cri est *kou kou kou*.

བྱ་རིགས་ *Variæ species avium (in quorum nomine præficitur* བྱ་, *et etiam quorumdam animalium)*, diverses espèces d'oiseaux et de quelques animaux; ¶་དཀར་ *phasianus crossopliton*, faisan blanc et noir; ¶་ཁྲུང་དཀར་པོ་...དམར་པོ་ *species anatis albæ, rubræ*, espèce de canard blanc, rouge; ཁྲང་ *v.* ཁྲིམ་བྱིའུ་ *passer*, moineau; ¶་ཁྲ་, *(S)* ¶་སྟ་=སྟག་ *tigris*, tigre; ¶་གག་ *species anseris (J.)*, espèce d'oie; ¶་རྒོད་, *vulg.* རྒོད་ *vultur*, vautour; ¶་འདྲེ་ *avis-dæmon, harpia*, harpie; ¶་བང་ *cuj. syn. est* ཁྲ་ཡི་སྨྲ་ཅན་ *perdix rufa*, perdrix brune; ¶་ནག་ ¶་ཀྱུ་ཀྱུ་=གོང་མོང་ *attagen*, gélinotte; ¶་ཟ་མཁན་ *avis rapax in genere*, oiseau de proie; *in Sik.* ¶་གཟིག་=ཝ་ *vulpes*, renard; ¶་མ་བྱིའུ་ *species sicuri volantis nigri*, écureuil volant noir; ¶་དམར་ *(J.) flamingo;* ¶་ཚོ་རིང་ *grus alba*, grue blanche; ¶་བང་ *v.* ངང་ *anser (J.) caprimulgus*, oie; ¶་འུག་ *(J.) prob. noctua, vulg.* འུག་པ་ *est*, hibou.

བྱ་རོག་ *vulg. Magnus corvus*, gros corbeau; ¶་¶་དགྲ་ *corvi inimicus, ep. pro noctua*, ennemi du corbeau, le hibou; ¶་¶་ཉི་མ་ *sol niger sicut corvus, (vulg. dicitur de accumulatione nubium atrarum)*, soleil de corbeau, c.-à-d. amas de nuages très noirs. *Syn. pro corvo sunt:* ཀ་ཀ་ ཝ་ཀ་ *(S)* = གཏོར་མ་རྒྱས་ *ad sacrificia numerosi*, nombreux aux sacrifices; འཆི་མེད་ *immortalis*, immortel; སྒྲ་ལྡན་ *strepitans*, bruyant; གཞན་གསོ་ *alios nutriens*, qui nourrit les autres; སྒྲ་སྒྲོག་པ་ *clamans*, crieur;

འདན་གཅིག་སྐྱེས་ *semel natus*, né une seule fois; གྲོང་ཁྱེར་སྤྱོད་ *civitates frequentans*, fréquentant les villes; འཁྲིག་པ་སྦེད་ *coitum abscondens*, cachant son accouplement; ཀ་གཉིས་པ་ *habens 2* ཀ་ *in suo nomine*, ayant deux K dans son nom; ཚེར་མའི་ཚང་ *conficiens nidum ex spinis*, faisant un nid d'épines; གྲོར་མ་རིའི་ཚད་འཛིན་ *muros lapideos mensurans*, mesurant les murs.

ཐ་ *Ad distinguendum tempora*, ¶་དུས་ *hora 5ª pomeridiana*, 5 heures du soir; ¶་ཟླ་ *luna 6ª*, 6ᵉ lune; ¶་སྤྱིའི་ཟླ་ *luna 7ª*, 7ᵉ lune; ¶་ལོ་ *annus 10ᵘˢ cycli duodenarii*, 10ᵉ année du cycle duodénaire.

ཐ་ཀ་ར་ཎ་ *Grammatica*, grammaire. *(J. explanation*, explication; ལུང་དུ་སྟོན་པ་ *prophetia*, prophétie.)

ཐ་ཀྲི་ *(J.) Nom. medicinæ*, nom de médecine.

ཐ་རྐང་ *(J.) (pes avis) Nomen venæ*, nom d'une veine, *planta medic.*, *blue kind of orobanche*, plante médicinale.

ཐ་དཀའ་, *(vulg.)* གསོལ་རས་ *Remuneratio*, récompense, don; ¶་¶་སྟེར་ *v.* གཏད་ *illam dare*, la donner; ¶་དཀར་ *pro* ¶་དཀའ་རུ་ *in munere*, en don, en récompense; ¶་¶་ཅན་ *de muneribus vivens, ep. pro passere*, vivant de dons, le passereau.

ཐ་སྐབ་ *(J.) Pulmonum globus minor*, le petit lobe des poumons.

ཐ་ན་(མ་) ཐ་ཉན་ཛ་ *Sic explicatur* ཚོད་མ་འདས་ དེའི་ཐུག་ ཤ་ལ་འདང་འདོད་ *legumen vel ejus finis, i. e. legumen vel jusculum ex oleribus*, légume, bouillon de légumes; *in carne etiam desideratur, i. e. condimentum*, condiment; *(J. addit: cibus, caro cocta*, nourriture, viande cuite.)

ཐ་ནེ་ཙེ་ཤ་ *Nom. plantæ*, nom de plante.

ཐ་པོ་ཙེ་ཙེ་ *Nom plantæ*, nom de plante. *(J.) Impatiens Boylei, great balsamine*, grande balsamine.

ཐ་བ་ *1° vid. sup. Opus, negotium*, ouvrage, affaire. *2° Vocatus, dictus*, appelé, nommé ཅེས་ *v.* ཞེས་ *v.* ཤེས་¶་¶་ *sic dictus, sic vocatus*, ainsi dit, appelé. (*In ling. vulg.* ཟེར་རི་)

ཐ་ཟླག་ *(vulg.) Nequitia levis, lascivus, inconsultus*, espièglerie, étourdi; ¶་¶་མང་དྲགས་ *nimis turbulentus*, trop turbulent.

ཐ་འབོད་ *In Sik. vulg. Puerulus (quia ad cantum galli, i. e. recenter natus est)*, petit enfant, (né au chant du coq, c.-à-d. récemment).

ཐ་མ་ *Nom. stellæ 12ᵛ in Virgine*, nom d'étoile; ¶་¶་མེ་བཞི་ *4 ignes, i. e. stellas habens*, (formée de) 4 feux.

ཐ་མ་རྟ་=ཉན་རྣ་ *Nuntius*, messager.

ཐ་མ་ཐམ་ *Vas adhibitum in sacrificiis*, vase employé dans sel sacrifices.

བྱ་མ་བྱུར་སྨུག (*J.*) *Dandelion taraxacum*, pissenlit.

བྱ་སྨྱང་ བྱ་སྨྱིང་བ་ (*J.*) *Oscitare*, bâiller.

བྱ་ར་ (*vulg.*) *Attentio, cura, excubiæ*, soin, attention, veilles; ~ ~ བྱེད་ *v.* བཙོ་ *curam agere, vigilare*, agir avec soin, avec précaution, veiller sur; ~ ~ པ་ *attendens, custos*, gardien, surveillant.

བྱ་གསུས་དམར་ *Eritachus*, rouge-gorge.

བྱག་ ~ པ་ *Agilitas, dexteritas corporis*, agilité, habileté corporelle; ~ མཁན་ *funambulus*, danseur de cordes, faiseur de tours.

བྱང་ ~ ཕྱོགས་ (*vulg.*) *Septentrio*, le Nord; ~ ཤར་(མཚམས་)*NE*; ནུབ་ ~ (མཚམས་) *N.-W.*; ~ ཐང་ = འབྲོག་དགོན་ *deserta, pascua in Thib. sept., et nom. pr. hujus regionis*, nom générique des grands pâturages au nord du Thibet; ~ ཐང་པ་ *incolæ hujus regionis*, les habitants; ~ སྐྱེས་རྒོད་མ་ཁའི་མེ་ *ignis ex ore equæ in sept. natæ, ep. pro* མེ་ *ignis*, feu sorti de la bouche de la jument du Nord, *prob. mons ignivomus*, volcan; ~ རླུང་ *aquilo, sept. ventus*, vent du nord, aquilon.

བྱང་ ~ བུ་ ~ མ་ *Inscriptio, titulus, index*, inscription, titre, index; ~ ཤིང་ ཤིང་ ~, *vulg.* སམ་ཏ་ *pugillaria ad scribendum*, tablettes pour écrire; ~ རྡོ་ *inscr. supra petram*, inscription sur pierre, (*J. monumentum*); ~ ཡིག་ རྟགས་ ~ *signum, inscript. supra aliquod objectum, directio scripta*, enseigne, adresse; མིང་ *v.* མཚན་ *v.* ཁ་ *v.* ཞལ་ ~ *index nominum, personarum*, registre des noms, des personnes.

བྱང་ ~ བར་ (*vid.* འབྱང་) *Purificare*, purifier; ~ བ་ *purificatio (moralis)*, purification morale; ~ གྲོལ་ *a purific. liberatus, ep. pro* ཐར་བ་ *liberatio (a transmigratione), salus*, délivré (de l'état) de purification, de la transmigration, sauvé; ~ ཆུབ་(མཆོག་) *qui perfectionem adeptus est, (dignitas lamaica)*, arrivé à la perfection; རང་ ~ ཆུབ་ = རང་རྒྱལ་ *a seipso purificatus, alia dignitas*, purifié par soi-même, autre dignité; *cujus syn. sunt:* ཉི་ཚོའི་སངས་རྒྱས་ *Buddha ex ætate solari*, Bouddha des temps solaires; སངས་རྒྱས་འབྲིང་ *Buddha mediæ dignitatis, valoris*, Bouddha de dignité moyenne; བསེ་རུ་ལྟ་ *sicut unicornium*, semblable à la licorne; ཞི་ས་སྐྱིད་ *pace fruens*, jouissant de la paix; རང་གི་དོན་གཉེར་ *propria negotia regens*, qui gouverne ses propres affaires; ཞི་བ་འཚོལ་ *pacem quærens*, cherchant la paix; ཐེག་འབྲིང་སྐྱེས་བུ་ *mediæ dignitatis persona*, personne de dignité moyenne; དོན་འབྲེལ་སྨྲས *de unione cum gra-*

tia meditans, méditant sur (son) union avec la grâce; སྨྲ་མེད་ཆོས་སྟོན་རྒྱུན་ཅིག་རྟོགས་ *silenter cogitans toti religioni inesse unum effectum*, pensant en silence que la religion a un seul effet.

བྱང་སེམས་ བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ (S) *Bodhisatwa, qui fere Buddhæ dignitatem obtinuit, sed adhuc vivit inter homines pro eorum beneficio, non pro semetipso*, celui qui est presque parvenu à la dignité de Bouddha, mais qui demeure encore dans le monde, pour le bien des hommes. *Syn. sunt:* བློ་ལྡན་ *intelligens*, intelligent; གསལ་མཆོག་ *splendor illustris*, noble splendeur; པད་མའི་ཚེ་ *nenupharis vita*, vie de lotus; རྒྱལ་བྱེད་ *vincens*, vainquant; རྒྱལ་སྲས་ *filius victoriæ*, fils de la victoire; རྒྱལ་བའི་གཞི་ *v.* སྨྱུ་གུ་ *victoriæ principium, germen*, principe, germe de la victoire; འཕགས་ཆེན་ *v.* མཆོག་ *valde eminens*, très éminent; དེད་དཔོན་ *ductor*, guide; འདུན་པ་ *contendens*, lutteur; སེམས་དཔའ་ཆེ་ *spiritualis heros magnus*, grand héros spirituel.

བྱང་སེམས་དཀར་ *Epith. pro semine virili, sperma*, le sperme.

བྱང་ཆུབ་ཤིང་ *Ficus religiosa*, espèce de figuier, *cuj. syn. sunt:* འདབ་མ་སྟོད་ *frondosa*, feuillu, branchu; གླང་པོའི་ཟས་ *elephantis cibus*, nourriture de l'éléphant; འདབ་མ་སྟུམ་ *foliis abundans*, abondant en feuillage; མཆོད་སྦྱིན་ལོ་མ་ *folium in sacrificiis oblatum*, feuille offerte en sacrifice; ཁྱད་པར་གནས་ *specialiter existens*, qui a une existence toute spéciale. *(S)* བསིལ་པ་

ཐྨེ་རིཏ་དྲུ(ས་) ཡ་ཤྭ་དཔ་ པང་ཛ་ཀྲ་
ཀོ་རིཏ་ཞྲི་ཀ་

བྱངས་ *(vulg. E) Purgatio ventris, diarrhæa*, diarrhée; གྲོད་པ་¶་ *venter diarr. laborat*, avoir la diarrhée; ¶་སྨན་ *purgat. medicina*, purgatif; ¶་བཅད་སྨན་ *medic. astringens*, médecine astringeante.

བྱད་ *Forma, proportio, symetria*, forme, proportion, symétrie; ¶་ཅན་ *bene proportionatus, pulcher*, bien proportionné, beau; ¶་མེད་ *sine proportione, informis*, sans proportion, vilain.

བྱད་ *hon. Vultus, status vel habitus personæ*, visage, port, état de santé; ¶་ཀྱི་བཀྲགས་ *vultus splendor*, beauté du visage; ¶་བཞིན་བཟང་པོ་...ངན་པ་ *bona, mala facies*, bon, mauvais visage; ¶་གཟུགས་ *corporis apparentia, status*, état de santé, apparence corporelle.

བྱད་ ¶་མ་ *Inimicus, et nom. mali genii*, ennemi, nom d'un mauvais génie; ¶་¶་སྨེད་ཤ་ཅན་ *id. cujus caro est putrida*, le même dont la chair est pourrie.

བྱད་ ¶་སྟེམས་ ¶་མ་, *vulg.* ¶་ཁ་ *Maledictio, imprecatio, maleficium,* malédiction, maléfice, reproche; ¶་(སྟེམས་) རྒྱབ་ ¶་ཁ་རྡོད་གཏོང་, *vulg.* ¶་ཁ་རྒྱབ་ ¶་ཚིག་བ་ཤད་ *alicui maledicere,* maudire, etc.

བྱད་ *In quibusdam comp.* ཆ་¶་ = ཆ་ལུགས་ *mos, consuetudo,* coutume; ཡོ་¶་ *supellex,* fourniture.

བྱད་བཞིན་ *Nom. stellæ,* nom d'étoile.

བྱན་པོ་ *Maritus,* mari; *(Sch. vir cælebs, divortio liber,* garçon, homme divorcé et devenu libre); ¶་མོ་ *uxor,* épouse; *(Sch. mulier divortio libera,* femme divorcée et devenue libre); རང་¶་ཆོད་ *(J.) illicere, seducere,* allécher, séduire; *(Ren.) sese gubernans, liber,* se gouvernant soi-même, libre; ¶་མོའི་བྱི་བོར་རང་¶་ཆོད་ *uxoris illecebræ ad adulterandum, vel uxor sese liberans ad adult.,* séduire une épouse pour la corrompre, ou épouse qui se livre à l'adultère; སེམས་སུ་ལ་རང་¶་ཆོད་ *proprium animum liberans, ad suum libitum agens,* qui agit à sa guise.

བྱབ་ ¶་པར་ *Purgare, mundare,* purger, nettoyer; ¶་ཐྲེད་ *scopulæ,* balai, brosse; ¶་ཁྲུས་ *balneum,* bain.

བྱབས་ *(Ren.) Ponere supra,* mettre sur; *(J.) manibus congregare,* rassembler avec les mains; *(Gir.) in E. intermiscere, intertexere,* mélanger, intercaler; *v. g.* ཆེ་ཆུང་¶་ *magna et parva intermiscere,* mêler ce qui est grand avec ce qui est petit.

བྱམས་པ་(ཉིད་) ¶་སེམས་ *vulg. Benignitas, misericordia, dulcedo,* bonté, miséricorde, douceur; ¶་པ་ *v.* ¶་པོ་ *v.* ཅན་ *v.* ལྡན་ *misericors, benignus,* bon, miséricordieux; ¶་པ་མེད་ *v.* བྲལ་ *immisericors, immitis,* cruel, sans pitié; ¶་པའི་གཉེན་… ཡུམ་… ཡབ་ *consanguineus, mater, pater misericors, amabilis, dulcis,* parent, mère, père aimable, tendre, bon; ¶་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་ *meditatio de misericordia, etc.,* méditation sur la miséricorde, etc.; ¶་པ་ *est nomen propr. vulg.,* nom propre.

བྱམས་པ་ ¶་¶་མགོན་པོ་ *(S.) Maitreya, qui in sequenti vita Buddha fient,* ceux qui deviendront Bouddhas dans leur prochaine existence; ¶་བཞུགས་ *sedens sicut* ¶་¶་ *(europæo modo),* assis comme *Chiampa;* ¶་པའི་ཆོས་ལྔ་ *titulus libri de futuro Buddha (Schl.),* titre d'un livre sur le futur Bouddha. *Syn. pro* བྱམས་པ་ *sunt:* མི་ཕམ་མགོན་ *invictus protector,* protecteur invincible; མ་ཕམ་པ་ *invictus,* non vaincu; རྒྱལ་ཚབ་པ་ *victoris vices gerens,* remplaçant le vainqueur; བཅུའི་དབང་ཕྱུག་ *decies princeps,* dix fois prince, seigneur; དགའ་ལྡན་བཞུགས་པ་ *in (monasterio)* དགའ་ལྡན་ *habitans,* habitant

le monastère de Gaden; ལྷའི་བླ་མ་ *superior geniis* ལྷ་, *vel lama-genius*, supérieur aux génies, ou lama-génie; ¶་ཆེན་ *magna misericordia*, grande miséricorde.

བྱར་ *pro* བྱ་བར་ *et pro* བྱ་རུ་ *Ad faciendum*, à faire; ¶་མེད་ *non faciendum, indifferentia Buddhistarum*, qu'il ne faut pas faire, indifférence bouddhique; ¶་མེད་ཀྱི་ངང་ལ་གནས་པར་གྱིས་ *in ipsamet indifferentiæ substantia manere*, demeurer dans la substance de l'indifférence.

བྱས་ ¶་པ་ *(vulg.) præt. vi* བྱེད་པར་ *factus*, fait; ¶་པའི་གནས····ལས····ནོར་བུ་ *habitatio, opus, gemma facta (ab hominibus)*, maison, travail, pierre précieuse faite par les hommes; ཅི་¶་ *quid fecit?* qu'a-t-il fait?

བྱས་ ¶་པ་ *pro* བྱ་བ་ཡིས་ *Dictus, vocatus*, dit, nommé; ཅེས་¶་པ་ *sic dictus*, ainsi dit, appelé; (*vid.* བྱ་བ་)

བྱི་ ¶་བ *vulg. E.*, ¶་ཙེ་ *vulg. Sik.*, ¶་ཙྭང་ *v.* ཙིག་ *Mus in genere*, rat en général; ¶་ཚང་ *ejusd. recessus*, son nid; ¶་ཁུང་ *foramen ab eo factum*, trou de rat; ¶་འཛིན་ *v.* བཟུང་ *v.* ཟིམ་, *vulg.* ¶་ཙེ་གཟུང་ *v.* བསད་ *muscipula*, ratière; *mures occidere*, tuer les rats; ¶་རྡོ་ *petra ad occidendos mures, arsenicum*, arsénic; ¶་ལ་གྲུམ་མཁན་ *mures edens, mutilans, feles*, qui mange, qui tue les rats, le chat; ¶་བ་སྟར་ཀ་ *ad Bathang=avellana indica*, noisette. (*N. B. Istud nom.* བྱི་བ་, *etc. datur multis rodentium animalium generibus.*) — *Syn. est: (S)* ཨཱུ་ཥི་ཀ་

བྱི་ *Ad distinguenda tempora:* ¶་ལོ་ *annus Muris, 1us cycli duodenarii*, l'année du Rat, la 1re du cycle duodénaire; ¶་དུས་ *hora 11a vesp.*, 11 heures du soir; ¶་ཟླ་ *mensis nonus*, le 9e mois.

བྱི་ ¶་བ་ ¶་བོ་ *Adulterium*, adultère; ¶་པོ་ *adulter*, un homme adultère; ¶་མོ་ *adultera*, une femme adultère; ¶་ཕྲུག་ = འཕྱོན་མའི་བུ་ *filius adulterinus, meretricis*, fils adultérin; ¶་བ་བྱེད་(པར་) *adulterare*, commettre l'adultère; ¶་ཆད་ *pœna pro adulterio*, sa punition.

བྱི་ ¶་བ་ *præt. vi* འབྱི་བར་ *(vulg.) Tersus, mundatus*, nettoyé, essuyé; ¶་དར་ (བྱེད་པར་) *verrere, detergere, mundare*, balayer, fourbir, nettoyer; སྐྲ་¶་བ་ ¶་བའི་སྐྲ་ *capilli pecti, mundati*, cheveux peignés; *etiam, calvus*, chauve.

བྱི་ཀ་ *(S)* = སྒོག་པ་ *Allium*, ail.

བྱི་དང་(ག) *(J.) Nom. medicinæ*, nom de médecine.

བྱི་བྲུར་ ¶་དུར་ *Hystrix*, porc-épic. — *Cuj.*

syn. sunt: སྒང་ཐུར་ *v.* མདའ་ *cujus dorsum virgas, sagittas gerit,* dont le dos est couvert de verges, de flèches.

བྱི་དོར་བྱེད་(པར་) ཕྱག་བདར་ *Verrere, tergere,* balayer, essuyer, *syn. pro* མེ་ལོང་ *speculum,* miroir, *(unde forte sec. J. sese ornare, vestes induere,* s'orner, se revêtir.)

བྱི་པོ་=བྱིས་པ་ *Puer,* petit enfant; *sic explic.* ལོ་བཅུ་དྲུག་གི་བར་ *usque ad 16 annum,* jusqu'à la 16e année.

བྱི་མཚོ་ནང་ *Loci nomen,* nom de lieu.

བྱི་བཞིན་ *21a Zodiaci stella,* nom d'étoile, *cuj. syn. sunt:* སྤུར་ *extollere,* se lever; བྱ་གཞུག་ *cauda avis,* queue d'oiseau.

བྱི་ཟེ་ = ཐབས་ *Modus, medium, via,* mode, moyen, voie.

བྱི་རུ་ བྱུ་རུ་ *(vulg.) Coralium,* corail; ¶ རུའི་འཕྲེང་མ་ *torques, rosarium ex coral.,* collier, rosaire de corail. *Syn. sunt* བྲ་ བ་ས་ནི་ (*vid.* བྱུ་རུ་)

བྱི་རུག་ *(J.) Planta medic.,* plante médicinale.

བྱི་ལ་ བྱི་བྲ་ ཨ་ལི་, *(S)* བིལ་ *Feles,* chat; ¶ ལའི་རྒྱལ་མཚན་ *vexillum cum capite felis, (attributum geniorum),* étendard orné d'une tête de chat, emblême des génies; *(J.)* བྱི་ལ་ *est etiam nomen alicujus monstri,* nom d'un certain monstre.

བྱིང་ *præt. imp. vi* འབྱིང་ *Immersus, infixus, lapsus,* immergé, embourbé, tombé; ཆུར་¶ *in aqua immersus,* immergé; སྐྲ་¶་པའི་ནད་ *morbus casum capillorum causans,* maladie qui fait tomber les cheveux; སེམས་¶་བ་ = *vulg.* སེམས་ ཕམ་པ་ *animus dejectus,* esprit abattu.

བྱིང་བྱིང་ཐ་ལུ་ *(J.) Nomen animalis,* nom d'animal; ¶ རྐྱང་ *id. sylvestris,* le même sauvage.

བྱིངས་ ¶ པ་ *Generalis, communis,* général, commun; *(J. addit: absconditus,* caché); ¶ ཀྱིས་ *generaliter, communiter,* généralement, communément.

བྱིན་ *(vulg.) præt. imp. vi* སྦྱིན་ *Datum, et subst. donum,* donné, don; ¶ གཏོང་ *v.* བྱེད་ *dono dare,* faire un don; ¶ ལེན་ *donum accipere,* le recevoir; མ་¶་པ་ལེན་ *quod non est datum sumere, furari,* voler; ¶ རོག་ *dare velis,* veuillez donner; སངས་རྒྱས་ "ཚངས་པས" "ལྷས་¶ *a Buddha, Brahma, genio datum,* donné par Bouddha, par Brahma, par un génie; ¶ ཟ་ *oblata comedens, ep. pro igne,* qui mange les offrandes, le feu; ¶ ཟའི་ལྟོ་ བ་ *venter igneus, ep. pro animali* གྲོ་བོ་ au ventre de feu; བརྒྱ་¶ *100 oblationes (accipiens), Indra,* (qui reçoit) 100 offrandes, c.-à-d. Indra.

བྱིན་ ¶ རླབས་ *(vulg.) benedictio,* bénédiction; ¶ ¶ ཞུ་ *v.* གསོལ་ *bened. petere,* la demander; ¶ ¶ སློབ་ *v.* གཏོང་ *v.* གནང་

v. སྟེར་ v. གཏད་ v. བྱིན་ v. མཛད་ *benedicere*, bénir; ¶་གྱིས་རླབས་པར་ཤོག་ *vulg.* ¶་¶་གནང་རོགས་ *ut benedicas, quæso*, veuillez bénir; ¶ ¶་པ་ *benedictus*, béni; *(et si agatur de inimico, dæmone, = maledictus*, maudit; *v. g.* ལོག་འདྲེན་བདུད་ཀྱིས་¶ གྱིས་རླབས་ *maledicti qui a dæmone ad hæreticam pravitatem abducuntur!* maudits ceux que le démon entraîne à l'hérésie!

བྱིན་རྟེན་ *Benedictarum rerum sustentaculum, i. e. reliquiæ Sanctorum et capsa ubi asservantur*, reliques, reliquaire.

བྱིན་ = *vulg.* གཟི་བརྗིད་ གཟི་¶་ *Splendor, gloria, magnificentia*, splendeur, gloire, magnificence; ¶་མེད་ *sine splend., obscurus, vilis*, sans splendeur, obscur, vil; གཟི་བརྗིད་དང་¶་ཆེ་ *gloria et splendor magnus*, grande gloire; ¶་རློམ་ *gloria inflatus*, enflé par la gloire.

བྱིན་པ་ *Sura cruris*, le mollet; ¶་¶་ན་དོ་ *sura dolet*, le mollet fait mal; ¶་སྐྱབ་ *poples*, le jarret; ¶་དཀྲི་ *annuli crurum ornamenta*, les anneaux (qui ornent) les jambes.

བྱིན་པོ་ *A = R* རིལ་པོ་ ཧྲིལ་པོ་ *In globo, in toto*, en somme, en tout; *et* = རེད་པ་ གོས་ *vestis rigida*, habit raide.

བྱིབ་ ¶་པར་, *præt.* བྱིབས་ (*vid. vulg. Sik.* ཡིབ་) *abscondere, cooperire*, cacher, couvrir; ¶་འགྲོ་ *ire ad delitescendum*, aller se cacher; ཁྱིམ་ན་¶་འདུག་ *in domo latens manet*, il demeure caché à la maison; སྐུ་ཀ་ཡོལ་གྱིས་¶་ *imaginem velo tegere*, couvrir une image avec un voile.

བྱིབས་ *Peniculus, scopa*, pinceau, brosse.

བྱིའུ་ བྱིའུ་ *(vulg.) Nomen generic. pro aviculis*, petits oiseaux en général; ¶་ག་ *in E. pullus gallinæ*, poussin; ཁང་ v. ཁྱིམ་¶་ *passer*, moineau; བྱ་ས་¶་ *species sicuri volantis, color. nigri*, écureuil volant, de couleur noire.

བྱིལ་ ¶་བར་ *Manu blandiri*, caresser avec la main; ¶་བ་ *manus blanditiæ*, caresse; ¶་བྱིལ་བྱེད་ *sæpe manu bland.*, caresser souvent.

བྱིས་པ་ ¶་པའི་བུ་ *Puer*, enfant; མོ་¶་ *puella*, jeune fille; བཅུ་དྲུག་བར་གྱི་¶་པ་ *usque ad annum 16um puer est*, on est enfant jusqu'à 16 ans; ¶་པའི་ནད་ *infantium morbi*, maladies des enfants; ¶་པ་ཟུང་ཞིག་ *unum par puerorum, gemelli*, jumeaux; ¶་¶་བཙའ་ཐབས་ *scientia obstetricis*, l'art des sages-femmes; (*vulg.* བུ་ཆུང་, *Sik.* བུ་ཚོ་)

—*In sensu morali, puerilis*, puéril, enfantin; ¶་¶་སེམས་ས་'''ལུགས་ *mens, spiritus, consuetudo, praxis puerilis*, esprit, coutume digne d'un enfant; ¶་¶་

གཏམ་ *verba puerilia*, paroles puériles; (*vid. syn. ad* བྱ་ཆོ་)

བྱུ་རུ་=བྱི་རུ་ *vulg. Coralium*, corail; ¶་རུའི་ རྡོག་ *globulus coral.*, globule de corail (*signum magnæ dignitatis apud Sinas*).

བྱུག་ཀ་ *A=R* བྱུག་པ་ = བྱུ་ག་ *foramen parvum*, petit trou.

བྱུག་ (*vulg.*) *præt. imp. v[i]* འབྱུག་ *ungere, linire*, oindre, enduire; ¶་པ་ *unctio, linimen, malagma, (dicitur de medicinis et pictura)*, onction, liniment, peinture; ¶་སྤོས་ *thymiamata in unguentum redacta*, parfums préparés en pommades; ¶་པ་སྐ་...སླ་མོ་ *unguentum spissum, liquidum*, onguent épais, liquide. *Syn. sunt:* བསྐུ་ བསྐུས་ *ungere, unctus*, oindre, oint; ཉུགས་པ་ *tactus, frixus*, touché, frictionné.

བྱུག་ཟླ་ *Ep. pro 9a luna*, épith. de la 9e lune.

བྱུག་རིས་ *Ordo, series*, ordre, série; ¶་¶་ བཞག་ *in ord., serieb. disponere*, disposer en ordre, en séries; ¶་¶་སུ་འགྲོ་ *per ordin., series procedere*, s'avancer en ordre, en rangs.

བྱུང་ (*vulg.*) *præt. imp. v[i]* འབྱུང་ *ortus, productus, exitus*, né, produit, sorti. *Sæpe* བྱུང་ *adhibetur quasi signum præt. temp.*, signe du passé; *v. g.* སླེབས་¶་ *perveni*, je suis arrivé; ཟ་¶་ *manducavi*, j'ai mangé.

བྱུང་བ་ *Quod evenit, i. e. eventus*, événement; ¶་རབས་ *generationes quæ fuerunt, i. e. antiqua historia*, histoire ancienne; ད་ལྟར་¶་བ་ *quæ nunc eveniunt, historia ætatis præsentis*, histoire contemporaine; ¶་ཚུལ་ *factorum modi, circumstantiæ*, les modes, circonstances des faits.

བྱུར་ *A = R* མྱུ་ངན་ = སྐེག་ *Damnum, infortunium, calamitas*, perte, dommage, calamité; མི་ལ་¶་རྒྱབ་ *alicui mala deprecari, maleficium injicere*, souhaiter du mal, faire des imprécations; ¶་སེལ་ *maleficia destruere, infortunia reparare*, détruire les maléfices, réparer un malheur; ¶་མྱུ་ངན་ ¶སྐེག་ *magnum damn., infortun.*, grand malheur.

བྱུར་པོ་ *v.* བྱུ་ = *vulg.* ཕྱུང་པོ་ *Cumulus, acervus*, amas, tas; ¶་པོར་ *v.* བྱུར་ *usque ad summum, exuberanter*, jusqu'au sommet, surabondamment.

བྱེ་ བྱེའུ་ བྱིའུ་ = བྱེའུ་ *Avicula*, petit oiseau. *Syn. pro* བྱེའུ་ *sunt:* ཇག་རྟ་ ཆར་ འདོད་ ཆུ་ཁྱུང་ སྦྲང་བྱེད་ *hirundo*, hirondelle; *et* འདབ་ཁྲ་ *alæ diversi coloris*, ailes aux couleurs variées; ཁང་¶་ *passer*, moineau, *cuj. syn. sunt:* རྒྱབ་བཀྲ་ *dorsum elegans*, dos élégant; གྲོང་གི་¶་ *avis pagi*, oiseau du village; འཐོར་བྱེད་ *dispergens*, qui disperse; མཆིལ་པ་ *pas-*

ser, moineau. *(S.)* ཀ་ལན་ཀ་ ཙ་ཏ་ཀ་

བྱེ་མགོ་ *Aviculæ caput. i. e. quoddam minerale officinale*, pierre médicinale.

བྱེ་ ~མ་ *(vulg.) arena*, sable, petit gravier; ~འབྲུ་གཅིག་ *unum granum aren.*, un grain de sable; ~ཐང་...སྒང་...རི་ *planities, regio, mons arenosus*, plaine, région, montagne sablonneuse; ~ཚུབ་ *turbo aren.*, tourbillon de sable; གསེར་~ *arenæ aureæ*, sable d'or; ~~ཀ་ར་ *saccharum cristallisatum, pulvereum*, sucre en poudre; ~~ལ་གནས་ *in arenis vivens, ep. pro piscibus*, vivant dans le sable, les poissons; ~མས་བྲབ་ *v.* བཏབ་ *arenis conspersus*, couvert, aspergé de sable.

བྱེ་ *præt. imp. v*i འབྱེ་ *divisus, divide, separatus, separa*, divisé, divise, séparé, sépare; ~མེད་ *sine divis.*, sans division.

བྱེ་བ་ *10,000,000. Sumitur pro numero indefinitæ magnitudinis*, nombre indéfiniment grand.

བྱེ་བྲག་ *Differentia, distinctio*, différence, distinction; ~ ~མེད་(པ་) *sine dist., diff., similis, æqualis*, sans différ., égal, semblable; ~~དང་སོ་སོར་ *speciatim, distincte*, spécialement, d'une manière différente; ~~པ་ *(S)* བཻ་ཤེ་ཥི་ཀ་ *sectator sectæ Vaishehika, Atomistæ*, sectateurs de la secte des Particularistes.

བྱེ་བྲག་ = *vulg.* རྣ་ཀ་ *Species*, espèce, race; བྱའི་...དུད་འགྲོའི་~~ *avium, quadrupedum species*, espèces des oiseaux, des quadrupèdes.

བྱེད་ *(vulg.)* ~པར་, *præt.* བྱས་, *fut.* བྱ་ *(in Sik. adhibetur in omni casu), imp.* བྱོས་ *facere, causare*, faire, être cause de; ~པ་ *actio, agens*, action, agent, *ep. pro* སེམས་ *spiritus*, l'esprit, l'âme; ~པོ་ *v.* པོ་ *v. vulg.* མཁན་ *v.* མི་ *qui agit, agens, factor*, agent, qui fait; ~ད་, *vulg.* ~ས་ *ad faciendum*, à, pour faire; ~ ལས་ *opus, negotium, occupatio*, travail, ouvrage, emploi; མི་ལ་ལེགས་སོ་~ *erga aliquem bene agere*, bien agir envers quelqu'un; གཡོག་བྱ་...མི་བྱ་ *Sik. laborare, labora, noli laborare*, travailler, ne pas travailler; འགྲོ་...ཀློག་...སློབ་~ *facere ut, causare ut quis eat, legat, studeat*, faire aller, lire, étudier; རྒྱང་~ *in exilium agere*, exiler quelqu'un. *(Istud verb. auxil. multas habet significationes secundum textum, sicut vox gallica* faire, *et anglica* do.*)*

བྱེའུ་ བྱེ་ བྱིའུ་ *Avicula*, petit oiseau.

བྱེར་ *A = R* སོང་ *præt. v*i འབྱེར་ *Profectus, dispersus, evanuit*, parti, dispersé, évanoui.

ཕྱི་ ~པ་ *Extraneus, exterior*, étranger, extérieur; ~རུ་འགྲོ་ *exire*, sortir; ~ནས་སླེབ་ *ab extra venire*, venir du dehors; རས་~ *pars exterior telæ*, l'en-

droit d'une toile; ¶་ནང་མེད་ *sine parte exteriori nec interiori*, sans endroit ni envers; *moraliter:* མི་¶་ནང་མེད་ *homo ingenuus, sine duplicitate*, homme simple, sans duplicité.

ཕྱོ་ ¶་བར་ ་ཉན་པ་¶་ *Audire*, entendre; ¶་བ་ *attentio*, attention; (*vulg.* ཉན་ ཚོར་ ཐོས་)

ཕྱོན་ (*vulg. hon.*) *præt., imp. v*[1] འཕྱོན་པར་, *et v. act.* ཕྱོན་(པར་) *ire, venire*, aller, venir; ག་¶་(ཕྱིས་) *quo vadis?* où allez-vous? *et sæpe etiam, unde venis?* d'où venez-vous? ལེགས་སོ་¶་ཕྱིས་ *bene, feliciter eas, (salutatio proficiscenti)*, allez bien, en paix, (salut); ཕ་ཡུལ་ལ་¶་སོང་ *in patriam ivit*, il est allé dans sa patrie; ¶་པའི་ཚེ་(ན་) *cum iret*, comme il allait.

ཕྱོར་ (?) *prob. præt. v*[1] འཕྱོར་ *ire, advenire*, aller, arriver.

ཕྱོལ་ (*vulg.*) *præt., imp. v*[1] འཕྱོལ་བར་ *Cessit, vitavit, aufugit*, il a cédé, évité, s'est enfui; ¶་སྤྱོད་དགོས་ *vitando manere oportet, i. e. semper vit. oportet*, il faut toujours éviter; གནས་སྐབས་ངན་པ་ལ་¶་ *malas occasiones vita*, évite les mauvaises occasions; དགྲ་བོ་¶་འགྲོ་ཕྱིན་ *inimicus aufugit*, l'ennemi s'est enfui; མགོ་¶་ནས་ *cum caput avertisset*, ayant détourné la tête.

ཕྱོལ་སོང་ (*fugientes*) *i. e. Animalia in genere*, les animaux en général, = དུད་འགྲོ་ *et specialiter quadrupedia*, les quadrupèdes; ¶་¶་རྒྱལ་པོ་ *rex animalium, leo*, le roi des animaux, le lion; ¶་¶་འདྲ་འདྲ་ *sicut bruta (stupidus)*, (stupide) comme une brute.

ཕྱོས་ ¶་ཤིག་ *imp. v*[1] བྱེད་པར་ *Fac*, fais, agis; ¶་བྱེད་ *agens, ep. pro verendis viri*, agent, les parties naturelles de l'homme.

ཕྲ་ *Pronuntiatur* tchrâ *vel* trâ *quando est simplex et initialis; cum præfixa vel superp. pronunt.* djrâ *v.* dra.

ཕྲ་ ¶་བ་ *Mus montanus*, rat de montagne; *(Cs.) talpa*, taupe; *(J.) suslike, earless-marmot*, marmotte sans oreilles; ¶་བྱ་སྣ་ *(J.) alia species*, autre espèce.

ཕྲ་ཉི་ 1* *stella Zodiaci (in Ariete)*, nom d'étoile. *Cuj. syn. sunt:* གཤིན་རྗེའི་མོ་ *dii mortuorum uxor*, l'épouse du dieu des morts; སྙག་མོ་ *superba, jactans*, orgueilleuse, qui se vante.

ཕྲ་ ¶་བོ་ (*vulg.*) Sarrasin doux à fleurs roses; ¶་ཁ་ sarrasin amer, à fleurs jaunes; ¶་ཕྱེ་ *v.* ཙམ་ *farina ex eodem*, farine de sarr.; ¶་འཛར་ *panis, scriblita ex eod.*, crêpe de sarr.; ¶་ཐུག་ *pulmentum ex eod.*, bouillie de sarrasin.

ཕྲ་བ་མ་རེ་ (*S*) = བྱི་རུ་ *Coralium*, corail.

ཕྲ་མ་ = ཚེར་མ་ཅན་ *Spinosus, nomen arboris*, épineux, nom d'arbre.

བྲཧྨ་པུ་ཏྲ་ (S) =ཚངས་པའི་བུ་ *Filius Brahmæ, nom. fluvii Brahmaputra*, le Brahmapoutre.

བྲག་ *(vulg.) Rupes*, rocher; ¶་རྩེ་... སྐེད་... རྩ་ *rup. apex, media pars, basis*, le sommet, la partie moyenne, la base d'un rocher; ¶་རྩེ་གསུམ་པ་ *rup. tres apices habens*, rocher à trois pics; ¶་རི་ *rupium mons, mons petrosus*, montagne rocheuse; ¶་དོང་ *v.* ཕུག་ *caverna in rupe*, caverne sous roche; ¶་ལམ་ *via in rupe secta*, route taillée dans le rocher; ¶་ཆ་ *v.* ཅག་ *echo, (J. addit: fictitius, non realis.)* ¶་འཆད་ *v. vulg.* རུད་ *rupium lapsus;* ¶་སྤུ་ *rup. pili, i. e. muscus*, lichen; ¶་ཞུན་ *rup. bitumen (medicina)*, bitume de roche. *Quandoque sumitur figur. pro sylvestris*, sauvage; *v. g.* ¶་ལེ་ *rup. feles, feles sylvestris*, chat sauvage; ¶་སྲིན་ *monstrum homini simile inter rupes vivens, sylvestris*, monstre sauvage semblable à l'homme.

བྲག་གཡབ་ *Rupium flabellum, nom. monasterii, civitatis, et regionis, in prov.* ཁམས་, *in valle flum.* རྫ་ཆུ་ (Mê kong), *vocatur* Tcha-ya *a Sinens.*, nom de lieu.

བྲག་སྒོ་སྡིང་ *Fauces et templum prope* རྫ་ཁ་, *in principatu* འབའ་ (Bathang,) *ad ripas flum.* རྫ་ཆུ་ (Mêkong), nom d'une pagode et d'un défilé.

བྲག་ *In comp. verbis, indicat aliquam divisionem,* དབྱེ་¶་ *differentia, specificatio*, différence, spécialité; ཁ་¶་ *bifidus, v. g. labium, pes, apex*, fendu, v. g. bec-de-lièvre, pied, sommet; ¶་གྱ་ གྱ་¶་ *furca*, fourche.

བྲང་ *(vulg.) hon.* སྐུ་¶་ *(in Sik. pronuntiatur* biang) *pectus*, poitrine; ¶་རུས་ *v.* ཐེ་ sternum; ¶་དཀྱིལ་ cardiaque; ¶་གཤོལ་ *v.* ལྐོག་ *palearia bovis, etc.*, fanon des bœufs, etc.; ¶་ཞོལ་ *infra pectus, ep. pro ventre*, (ce qui est) sous la poitrine, le ventre; ¶་སྐྱེས་ *e pect. nata, ep. pro mamma*, né de la poitr., la mamelle; ¶་འགྲོ་ *super pect. procedens, repens, ep. pro serpentibus, reptilibus et* སྦྲུལ་ rampant, les serpents, les reptiles, les dragons. *Syn. pro* བྲང་ *sunt:* ལག་བར་སྦྱོང་ཀ་ *intervallum inter brachia*, l'intervalle entre les bras; སྟོད་མདུན་ *pars superior et anter. (corporis)*, la partie supérieure et antérieure (du corps).

བྲང་མ་ *v.* ཐོ་ *vulg. Manipulus, quantum inter brachia sumi potest*, brassée; སོག་མ་... ཤིང་¶ ¶་གང་ཁྱེར་ཤོག་ *palearum, lignorum manipulum unum affer*, apporte une brassée de paille, de bois.

བྲང་ ¶་ཁང་ *Mansio, habitatio*, demeure; བཞུགས་ *v.* གཟིམས་¶་ *statio pro nocte*, logement pour la nuit; ¶་འདེབས་ *v.* བཏབ་ *habitationem ædificare*, bâtir une

habitation; ཕོ་¶་ *habitatio splendida, palatium (vulg.)*, splendide demeure, palais; ལྷ་¶་ *monasterium*, monastère; སྣ་¶་ *diversorium*, demeure transitoire.

གྲང་དེ་ = ཀྲང་དེ་ *Rectus, verticalis*, droit, vertical.

བྲད་ *præt. v*¹ འབྲད་པར་ *Laceratus, unguibus lacer.*, lacéré, griffé.

བྲན་ ¶་གཡོག་ ¶་ཁོལ་ *(vulg.) Servus proprie dictus, qui vendi et emi potest*, esclave; *quandoq. sed raro famulus*, domestique; ¶་ཕོ་ ··· མོ་ *servus, ancilla*, serviteur, servante; ¶་བྱེད་ *servire*, servir; ¶་བཟའ་ཚང་ *syn. pro* མ་བུ་ *mater et filius, etiam domestici*, mère et fils, domestiques; ལུས་ངག་ཡིད་གསུམ་¶་དུ་ཕུལ་ཏེ་ *cum corpus, verba, mentem, ea tria in servitutem obtulisset*, ayant offert son corps, ses paroles, son âme en servitude; རྒྱ་¶་ *quoddam supplicium, prob. servitus*, servitude.

བྲན་ *in comp.* ཐགས་¶་ *Textura*, tissage; ཉེ་ *v.* སྐྱེ་¶་ *quoddam calceamentorum ornamentum*, ornement de bottes; ཆུ་ *v.* མཚོ་¶་ *aquæ, lacus emissarius*, déversoir d'un étang. (*J. aquam fundere*, verser de l'eau?)

བྲན་མོ་ (*J.*) *Digitus*, doigt.

བྲབ་ *præt. v*¹ འབྲབ་ *Raptus, dispersus*, ravi, dispersé; བྱེ་མས་¶་ *arenis conspersus*, couvert de sable.

བྲམ་ཟེ་ (*S*) བྲཱཧྨཎ་ *Brahmani*, les Brahmes; ¶་¶་མོ་ *cor. uxor, vel mulier religionem Brahm. sequens*, femme de Brahmes, ou femme qui suit leur religion; ¶་¶འི་ཁྱེའུ་ *v.* བུ་ *v.* སྲས་ *filius Brahm.*, fils de Brah.; ¶་¶་པ་ *sectator religionis Brahm.*, brahmaniste; ¶་¶་ཆོས་ *v.* གྲུབ་མཐའ་ ··· ཆོ་ག་ ··· ཆ་ལུགས་ ··· རིགས་ ··· འབྱུང་གནས་ *Brahm. religio vel principia, cæremoniæ, consuetudines, origo*, religion, principes, cérémonies, coutumes, origine de la religion brahmanique. *Syn. pro* བྲམ་ཟེ་ *sunt:* གཉིས་སྐྱེས་ *bis nati*, deux fois nés; སྔོན་སྐྱེས་ *ante (Buddhistas) nati*, nés avant (les Bouddhistes); ལྷའི་ལྷ་ *geniorum genius*, génie des génies; ཚངས་པའི་བུ་ *Brahmæ filius*, fils de Brahma; ཚངས་བྱུང་ *v.* རིགས་ *a Brahm. ortus, B. genus*, de la race de Brahma; རིགས་མཆོག་སྐྱེས་ *ex nobili genere natus*, de noble race; རིགས་ཀྱི་ཐུ་བོ་ *genus principale*, la race principale; ཚངས་སྐུད་མགུལ་ *funiculum Br. in collo gerens*, portant le cordon de Brahma sur le cou; སྨྲ་བརྗོད་སྐྱེས་ *e posterioribus verbis natus*, né des dernières paroles. (?)

བྲལ་ *præt. v*¹ འབྲལ་བར་ *Separatus, privatus*, séparé, privé de; བུ་¶་ *a filiis separ., orbatus, carens*, séparé de ses enfants, qui en est privé; ཕ་མ་དང་¶་ནས་ *cum*

a parentibus separ., priv. fuisset, ayant été séparé, privé de ses parents. *Sæpe est præposit. privativa* = མེད་ *sine*, sans ; སྡིག···ནོར་¶ *sine peccato, divitiis, i. e. innocens, pauper*, sans péché, sans richesses ; མགོ་¶ *(vulg.) sine capite, i. e. fatuus (injuria communis)*, sans tête, fou.

བྲི་ *præt. v¹* འབྲི་ *minutus, deterior factus*, diminué, dépéri, (*vid. etiam* འབྲི་བར་)

བྲིད་ ¶·པ་ *præt. v¹* འབྲིད་པར་ *Deceptus, illectus, tentatus*, trompé, alléché, tenté ; ¶·¶·པ་ *(J.) aliquid sæpe ante oculos motum*, ce qui se meut souvent devant les yeux ; *iterata tentatio*, tentation fréquente.

བྲིན་ *syn. pro* ཉོ་ཚོང་སྐྱེན་པ་ *(Lexic.) Commercio intentus, sedulus*, livré, actif au commerce ; གང་དུ་ཕྱིན་པ་དེར་¶ *quocumque pervenit, commercio intentus, sedulus est*, partout où il va, il est tout appliqué au commerce.

བྲིམ་ བྲིམས་ *præt. v¹* འབྲིམ་པར་ *Distributus, partitus, datus*, distribué, partagé, donné ; ཟས་¶ *cibi inter multos partiti*, nourriture partagée entre beaucoup.

བྲིས་ *vulg. præt. v¹* འབྲི་བར་ *Scriptus*, écrit ; ¶·མ་ *manuscriptum*, manuscrit ; ¶·སྐུ་ *imago delineata*, image dessinée ; ¶·འབུར་ *statua, scriptura exsculpta*, statue, écriture sculptée ; ཚོན་¶ *ope picturæ scriptus, i. e. pictus*, peint ; སྐུ་ *v.* ནག་¶ *graphium, delineatio*, crayon, dessin ; ¶·སྨྱུར་ *penicillus, calamus ad scribendum*, pinceau, bambou pour écrire ; ¶·འཆང་ *scripta continens, i. e. capsa, bibliotheca pro scriptis*, coffre, bibliothèque.

བྲུ་ བྲུས་ *præt. v¹* འབྲུ་བར་ *Fodere, sculpere, et præsertim tornare*, creuser, sculpter, tourner ; ཁུང་བུ་¶·བ་ *foramen fossum*, trou creusé ; ཕོར་པ་¶ *scutellam tornavi*, j'ai tourné une écuelle ; མཚང་¶·བ་ *defectuum investigatio*, recherche des défauts ; ¶·བ·ཚ·བ་ *excavatio urens, i. e. fames*, faim (qui creuse l'estomac) ; ¶·བ·ཚ་ *esurire*, avoir faim.

བྲུ·ཤ་ *v.* ཤ་ *prob.* = གྲུ·ཤ་ *v.* ཤ་ འབྲུ·ཤལ་ *v.* ཤལ་ *(J.) Nom. regionis ad occid. Thibeti, prope Persidem*, nom de pays.

བྲུག·པ་ *Rivus*, ruisseau ; ཆུ·¶·པ་ *aqua fluens*, eau courante ; ¶·པར་ *fluere*, couler ; ¶·སྐོར་ = ཤུ·བ་ *ulcus fluens*, ulcère purulent.

བྲུན་ *Stercus*, excrément ; བྱ···བྱི···ཕག·¶ *avis, muris, porci stercora*, excréments d'oiseau, de rat, de porc.

བྲུབ་ བྲུབས་ *(vulg.), præt. v¹* འབྲུབ་ *Superfluus, inundatio crevit*, débordant, l'inondation a crû ; བྲུབས་ *fluctus*, flot ; ཆུ·¶ *inundatio*, inondation, déluge.

བྲུལ་ ¶·བར་ *(J.) Cadere*, tomber ; ལོ·མ·ས་

ལ་¶་ *folia ad terram decidunt*, les feuilles tombent.

བྲུས་ *præt., imp.* v^i འབྲུ་བར་ *Fossus, sculptus, tornatus*, creusé, sculpté, tourné.

བྲེ་ *(vulg.)* ¶་བོ་ *Parva mensura capacitatis pro cerealibus* = $\frac{1}{20}$ *unius* འབོ་ *modii*, petite mesure contenant $\frac{1}{20}$ de boisseau; 20 བྲེ *dicuntur* ཁལ་གཅིག་ *quod continetur in uno modio*, un boisseau; ¶(བོ་)ཆེ་...ཆུང་ *modiolus magnus, parvus*, cette mesure grande, petite; གསེར་...དངུལ་...ཟངས་¶་ *modiol. aureus, argenteus, cupreus, i. e.* 1e, 2e, 3e *magnitudinis*, mesure d'or, d'argent, de cuivre, c.-à-d. de 1re, 2e, 3e grandeur; ¶་གང་...དོ་...གསུམ་ *1, 2, 3 modioli*, 1, 2, 3 petites mesures; ¶་ཕྱེད་ ½ *mod.*, ½ mesure; བྲེས་འདེབས་ *v.* གཞོར་ *vel vulg.* འཇལ་ *modiolo mensurare*, mesurer au *tchré*.

བྲེ་ ¶་སེ་ *(J.) Eremurus spectabilis (planta e familia asphodels)*, nom de plante.

བྲེ་ཀོ་ *(J.) Pelvis*, bassin.

བྲེ་ག་ *v.* གུ་ *(J.) Planta medic.*, plante médicinale.

བྲེ་བ་ བྲེས་ *præt.* v^i འབྲེ་བར་ *Tractus, extensus, explicatus*, tiré, étendu, déployé; བླ་¶་ = སྟེང་གཡོགས་ *supra extensum, i. e. conopæum*, baldaquin; ཀ་¶་ *columnæ caput*, chapiteau de colonne.

བྲེ་བོ་སྨས་ *Frater patris* ཤཀྱ་ *et ideo frater* ཟས་གཙང་མ་, frère de Sé-tsong-ma, oncle de Sha-kia.

བྲེ་མོ་ ¶་¶འི་གཏམ་ བླུས་བྲེ་ *Verba inutilia, insulsa, mendosa*, paroles inutiles, sottes, mensongères.

བྲེ་སྤུང་ *Nomen constellationis*, nom d'une constellation.

བྲེགས་ *vulg. præt., imp.* v^i འབྲེག་པར་ *Rasus*, rasé; མགོ་ *v.* སྐྲ་¶་ *caput abrasum*, tête rasée; ¶་མཁན་ *tonsor*, perruquier.

བྲེང་ *præt.* v^i འབྲེང་ = འབྲང་བར་ *Sequi, imitari*, suivre, imiter; ¶་བྱ་ *sequendus, imitandus, imitatio*, à suivre, imitation.

བྲེད་ ¶་འཇིགས་ *v.* སྐྲག་ *v.* དངངས་ *Perterritus, stupefactus*, épouvanté, stupéfié; ¶་བྲེད་པ་ *terrens*, effrayant; ¶་བོ་ *terribilis*, terrible.

བྲེལ་བ་ *A = R* གཡེངས་པ་ *Inconstans, fluctuans, movens*, inconstant, flottant, mouvant; ལོངས་སྤྱོད་ཀྱིས་¶་བར་ *sec. Lexic. fortuna inconstans, fluctuans*, fortune chancelante, précaire; མི་¶་བར་ *non moveri, non fluctuare, non inconstans esse*, être immobile, stable, constant.

བྲེལ་བ་ *(vulg.) Occupatio, negotium*, affaire, occupation; ¶་བ་ཅན་ *v. vulg.* ཡོད་ *occupatus*, occupé; ¶་བ་མེད་ *v.* མི་འདུག་ *v.* མི་སྣང་ *negotium non habeo, nihil faciendum habeo*, je suis inoccupé, libre; དྲུང་ཡིག་གི་¶་¶་ *scribæ munus*, travail

de scribe; ངལ་¶་ *quies et opus, vel occup. facilis*, repos et travail, occupation facile.

བྲེས་ *(vulg.) pro* བྲེ་ཡིས་ *cum modiolo*, avec le *tchré*.

བྲེས་ ¶་ར་ *vulg. Præsepe*, crèche; རྟ་¶་ *præsepe pro equo*, mangeoire pour un cheval.

བྲེས་ *præt., imp.* v¹ འབྲེ་ *Extensus, propalatus, extende*, étendu, étalé, étends; ¶་ →དཀའ་ *difficile expanditu*, difficile à étendre.

བྲོ་ *A = R* མནའ་ *Juramentum*, serment; ¶་བོར་ *v.* ཆལ་ = མནའ་སྐྱེལ་ *v.* རྒྱབ་ *juramentum elicere, jurare*, prêter serment, jurer.

བྲོ་ *(vulg.) Saltationes plebis* (*salt. lamarum dicuntur* གར་), danses populaires; ¶་འཆམ་ *v.* འཁྲབ་ *v.* སྐབ་ *v.* རྡུང་ *saltare*, danser; ¶་མཁན་ *saltator*, danseur; ¶་སྐད་ *v.* གླུ་ *v.* ངག་ *cantilenæ saltantium*, chants de danses.

བྲོ་(བ་) རོ་¶་ བྲོད་ *(vulg.) Sapor, gustus et etiam odor*, saveur, goût, et même odeur; ¶་བ་ཅན་ *v.* ཡོད་ *sapidus*, savoureux; ¶་¶་མེད་ *insipidus*, insipide; ¶་¶་མྱོང་ *v. vulg.* ལྟ་ *gustare, saporem percipere*, goûter, savourer; སྤོས་¶་བའོ་ *sicut incensum olet*, odoriférant comme de l'encens.

བྲོ་ *moraliter: Propensio ad*, disposition à; *v. g.* ངུ་¶་ *dispositio ad lacrymandum*, propension à pleurer; དགའ་¶་ *eadem ad ridendum*, porté à rire.

བྲོ་ བྲོད་ནད་ = ནད་ *Morbus, sed vulg. nunc dicitur pro morbo contagioso*, maladie, et vulg. maladie contagieuse, épidémique; ¶་ནད་ *pestilentia, morbus late sparsus*, peste, maladie épidémique; ནད་¶་ *morbus spargitur*, la maladie se propage; ¶་འཆལ་ *A = R* ན་བོ་ *ægrotare*, être malade.

བྲོ་མ་ གྲོ་མ་ *Potentilla anserina, et etiam species lilii* (*sinice:* peï-môu), nom de plante, l'argentine, et espèce de lis; གཡར་¶་ *species parva*, espèce petite; སྨོག་¶་ *species magna*, espèce grande, lis.

བྲོད་ ¶་པ་ = བྲོ་བ་ *Gustus, sapor*, goût, saveur.

བྲོད་ *moraliter: Inclinatio, dispositio ad*, disposition, propension à; འཆི་¶་ *inclinatio, disposit. ad mortem*, tendance vers la mort; རྩལ་¶་ *virium, dexteritatis exercitatio*, exercice des forces, de son habileté.

བྲོབ་ ¶་ཅིག་ *imp.* v¹ འབྲབ་ *Sume, aufer*, prends, emporte.

བྲོལ་ ¶་ཞིག་ *imp.* v¹ འབྲལ་ *Carere, deficere, separari a*, manquer de, être séparé de.

བྲོས་ *præt., imp.* v¹ འབྲོས་ *vulg. Fuge, vita*, fuis, évite; ¶་འགྲོ་ *v.* རྒྱུ་ *aufuge*, prends la fuite; = ཞུགས་ཞུར་བྱེད་པ་ *aufugit*, il s'est enfui.

བྲོས་ = གྲེ་བ་ *Guttur*, gorge.

བླ་ *Pronuntiatur* la.

བླ་ = སྟེང་ = གོང་ *Pars superior, quod est in alto, supra*, la partie supérieure, en haut, sur; ¶་འོག་ *A = R* སྟེང་འོག་ *supra et infra*, sur et sous; ¶་མཐུང་ *A = R* སྟོད་སྨད་ *superior et inferior*, supérieur et inférieur; = ཕྱི་ནང་ *extra et intra*, dehors et dedans; ས་¶་ *quod est supra terram, cœlum*, sur terre, le ciel; ¶་ཀབ་ *cooperculum superius, v. g. vestis, tectum, etc.*, ce qui couvre, un habit, le toit, etc.; ¶བརྐྱན་ *A=R* གྲལ་ *sedile longum et altum*, siége long et élevé.

བླ་ ¶་བ་ *moraliter: Melior, anteponendus*, meilleur, préférable; ནོར་ལས་ཚེ་རིང་ ¶འོ་ *longa vita divitiis melior est*, une longue vie est préférable aux richesses; ཤི་ན་ཡང་¶འོ་ *melius est mori*, il vaut mieux mourir; ¶་ཤིང་ = *vulg.* ལྷ་ཤིང་ *arbor sacra*, arbre sacré.

བླ་མ་ *(vulg.) Homo superior, doctor, (titulus apud monachos)*, homme supérieur, docteur (titre). *(N. B. Non datur omnibus monachis buddhistæ religionis, sicut Europæi dant; sed tantum iis paucis qui gradum doctoratus adepti sunt. Monachus in genere vocatur* གྲྭ་པ་ *v.* བན་དེ་ *et alii designantur per gradum dignitatis, quorum graduum* བླ་མ་ *est gradus supremus.)* ¶་རྒན་ *Doctor senex et magister*, vieux maître; ¶་སློབ་ *doctor et discipulus*, maître et disciple; ¶་བྲང་ *habitatio lamarum, monasterium*, lamaserie; ¶་¶་ཆེན་པོ་ *magnus doctor*, grand docteur; ¶་¶་མཁྱེན་ *lama scit (exclamationis modus frequens)*, le lama le sait (exclamation); ¶་(མ་དང་)སློབ་(མ་) *magister et discipulus*, maître et disciple; ¶་ལོག་, *vulg.* ¶་¶་བཀའ་ལོག་ *monachus qui religiosæ vitæ valedixit et ad sæcularem vitam rediit*, religieux défroqué; སྨན་(གྱི་)¶་ *medicorum superior, genius*, le supérieur, le génie des médecins; ¶་¶་སྨྲ་ངག་ཟུ་ *magistra eloquentiæ*, maîtresse de l'éloquence: *ep. pro* པ་སངས་ *Venere*, Vénus.

བླ་ས་འབུ་ *Species cantharidis rubræ cum maculis nigris*, espèce de cantharide.

བླ་ *A = R* སླ་ = རུང་ = ཆོག་ = བཟོད་ *facilis, conveniens, possibilis*, facile, convenable, possible; ལག་གི་¶་ *A = R* ལས་གང་དེར་བསྐོར་ *cuicumque operi convenire, manuum dexteritas*, bon à tout faire.

¶་སྐྲུལ་པ་ *A = R* མི་ཟད་པ་ *Infinitus, indestructibilis*, qui ne finit pas, indestructible.

བླ་ཁྲད་ *A = R* དྲེགས་པ་ *Superbus*, orgueilleux.

བླ་ཆུ་ བླ་ཆུ་ *Nomen fluvii vocati* Lan-tsang *a Sinensibus, et* Mékong *ab Europæis,*

nom thibétain du *Mêkong;* ཟླ་རོང་ *ejus vallis*, vallée du *Mêkong*.

ཟླ་ཐབས་ *Consilium, medium*, conseil, moyen.

ཟླ་ཏ་ = དུགས་པོ་ *Calefactus, combustus*, chauffé, brûlé.

ཟླ་དྭགས་ *Nom. abstractum vel primitivum*, nom abstrait.

ཟླ་བོ་ལབ་ *Loqui, dicere*, parler, dire; ཟླ་རྫོལ་ v. ཅོལ་ *verba insulsa; sine sensu*, non-sens.

ཟླག་ བདེ་¶་ *Facilitas, commoditas*, facilité, commodité; ¶་¶་བྱེད་ *facile facere*, agir facilement; མཆི་མ་¶་ *lacrymæ facile fluunt*, les larmes coulent facilement; གོས་¶་གྱོན་ *vestes amplas induere*, revêtir des habits larges; བྱ་¶་ *vulg. opus facile, et parvæ nequitiæ*, ouvrage facile, espiègleries. (*vulg. dicitur* སླ་མོ་)

ཟླག་ ¶་པར་ རྣ་བ་¶་པར་ *Aures præbere, auscultari*, prêter l'oreille, écouter.

ཟླང་ *vulg. fut. et* ཟླངས་ *præt.* v^i ལེན་ *etiam* ཟླང་བར་ *v. act. vulg. Sumere, accipere*, prendre, recevoir; ¶་(བ་དང་)དོར་(བ་) *sumptio et derelictio, selectio, distinctio*, prise et abandon, choix; ཁས་¶་ *ore capere, captus, vulg. promittere, vovere*, promettre, vouer; ¶་དོར་བློ་ *mens discernens, seligens (bonum a malo)*, esprit qui discerne (le bien du mal).

ཟླད་ ¶་པར་=*vulg.* རྡད་པར་ *Mandere, dentibus molere, stridere dentibus*, mâcher, grincer des dents; ¶་པ་ *masticatio, fremitus dentium*, mastication, grincement de dents.

ཟླན་ ¶་པར་ = གླན་པར་ = ལྷན་པར་ = ¶་པ་ རྒྱབ་ *vulg. Resarcire, reficere*, raccommoder.

ཟླན་ ¶་པར་ = ཟླ་ = *vulg.* ཟེར་ *(sic Lexic.) dicere*, dire; *sed probab. tantum: respondere, retorquere*, répondre; (*vid.* གླན་ *et* ལན་)

ཟླན་ཆད་ = སླར་ཆད་ *Postea*, ensuite.

ཟླས་ *pro* ཟླ་ཡིས་ *In parte superiori*, dans la partie supérieure; ས་¶་ *in superficie terræ*, à la surface de la terre.

ཟླུ་ ¶་བར་ *præt., imp.* ཟླུས་ *v. act. Redimere, salvare, liberare*, racheter, sauver, délivrer; ¶་བ་ *redemptio, liberatio, salus*, libération, salut; ¶་བ་པོ་ *salvator, liberator*, sauveur; ¶་རིན་ ¶་མ་ *pretium redemptionis*, rançon; མིའི་སྲོག་¶་བར་ *homini vitam salvare*, sauver la vie à quelqu'un; འཇིག་རྟེན་གྱི་¶་བ་པོ་ *Salvator mundi (t. cath.)*, Sauveur du monde. (*N. B. Quamvis* ཐར་ *sit verb. n., vulgo adhibetur pro verb. act.* ཟླུ་བར་)

ཟླུག་ *(vulg.)* ¶་པར་ *præt. imp.* ཟླུགས་ = ལྡུག་ = ལྷུག་ *Fundere, infundere, metalla conflare*, verser, couler les métaux; ¶་པ་ v. མཁན་ *qui fundit, et præsertim con-*

flator metallorum, c[e]lui qui verse, fondeur; བླུགས་སྐུ་ v. ཟླུམ་ *statua, res conflatilis*, statue, objet de fonte; ¶་དཔེ་ *typus ad fund.*, moule de fondeur; ¶་གཟར་ v. སྐྱོགས་ *magnum cochlear ad fund.*, grande cuiller pour verser; ¶་ཕོར་ v. ར་ *infundibulum*, entonnoir; ¶་ཐབས་ *metallorum fornax*, fournaise de fondeur; ཆུ་…ཇ་…འབྲུ་…བྱེ་མ་¶་ *aquam, theum, cerealia, arenam fundere*, verser de l'eau, du thé, des céréales, du sable; ཁུགས་རྟ་ལ་¶་དགོས་ *equo pabulum fundere (dare) oportet*, il faut verser (donner) le picotin au cheval.

བླུད་ *(vulg.)* ¶་པར་ = ལྡུད་པར་ *Potum dare, adaquare*, abreuver; ¶་པ་ *actio adaq.*, l'acte d'abreuver; རྟ་ཁལ་མ་ཆུ་¶་སོང་ *vade et adaqua equos, jumenta*, va faire boire les chevaux, les bêtes de somme; ཇ་གཡོག་པོ་ལ་¶་ *servis theum da bibendum (raro adhibetur pro homine)*, fais boire le thé aux serviteurs.

བླུན་ ¶་པ་(ཉིད་) *Stupiditas, inertia, torpor*, stupidité, inertie, torpeur; ¶་པ་ *stupidus*, stupide; ¶་གཏམ ¶་པའི་བརྗོད་ *verba insana*, paroles sottes; ¶་དད་ *devotio vesana, superstitio*, superstition. *Syn. sunt:* གླེན་པ་ སྨྱོངས་པ་ *insanus, idiota*, fou, idiot; མི་ཤེས་པ་ *nescius, ignorans*, ignorant; མང་དུལ་ *multum obtusus*, très obtus; དམུན་པ་ *obscuratus*, obscurci; བློ་མིག་ལྡོངས་ *oculi mentis obcæcati*, esprit aveuglé; མི་རིག་པ་ *ignorans*, ignorant.

བླུས་ *præt., imp. v*[i] བླུ་བར་ *Redemptus, salvatus; redime, salva*, racheté, sauve; ¶་མ་ = རིན་ *pretium redempt.*, rançon.

བློ་ *(vulg.) Mens et ejus facultates, intelligentia, memoria, voluntas*, l'âme et ses facultés, intelligence, mémoire, volonté.

བློ་ ¶་སེམས་ 1° *Anima, mens*, l'âme; ¶་(སེམས་)བདེ་…བཟང་ v. ལེགས་…ངན་ v. ཉེས་ *anima tranquilla, bona, mala*, âme tranquille, bonne, mauvaise; ¶་ངན་འཁྲིད་ *mentem ad malum ducens tentatio*, tentation qui conduit l'âme au mal; ¶་ཁེལ་ = ¶་གཏད་ v. བརྟན་ *animus firmus*, caractère ferme; བློ་སྟོན་ *mentem docens, ep. pro patre*, qui forme l'esprit, l'âme, le père.

བློ་ 2° *Intelligentia*, intelligence; ¶་ལྡན་ *intelligens*, intelligent; ¶་མེད་ *sine intelligentia, stupidus*, sot, stupide; ¶་གསལ་…དམུན་ v. རྨུག་པོ་ *intellectus clarus, obtusus*, esprit clair, obtus; ¶་མྱུར་ v. མགྱོགས་ v. རྣོད་ v. གྲུང་པོ་ v. རྣོ་བ་ *intellect. celer, perspicax*, esprit prompt, perspicace; ¶་བློད་ *intell. tardus*, esprit lent; ¶་ཡི་མིག་ *intell. oculus*, œil de l'in-

telligence; བློ་སྒྲོད་ *v. vulg.* གྲོས་ *intellectus, prudens in consiliis,* esprit sage, prudent; བློ་འདྲི་ *consilium petere,* demander conseil; བློ་སློབ་, *Sik.* སློབ་བྱེད་ *consilium dare,* donner un avis; བློ་གྲོས་ཅན་ *prudens consiliarius,* conseiller prudent; *cujus syn. sunt:* སེམས་མཁྱེན་ *mens cognoscens, sciens,* âme qui connaît; རབ་ཉེ་བར་མིག་ *oculus valde appropinquans (veritati),* œil qui approche de la vérité; སྦྱབ་པ་ *peritus,* habile; སྦྱབས་བྱེད་ *peritum faciens,* rendant habile; ཤེས་རབ་བློ་ *mens sapiens,* esprit sage; རྨོངས་འཇོམས་ *ignorantiam vincens,* qui vainc l'ignorance; རབ་མཐོ་ *valde elevatus,* très élevé; ཤེས་པ་རིག་ *scientiarum scius,* qui connaît les sciences; ལེགས་རྟོག་ *bene judicans,* bon juge; གོ་བ་ *sensum intelligens,* qui comprend le sens; བློའི་བདག་ *intell. dominus, ep. pro doctore* འཇམས་དབྱངས་, Guiam-yong le maître de l'intelligence; བློའི་གཏེར་ *intell. thesaurus,* trésor de science.

བློ་ 3° *Memoria.* བློ་ལ་བཟུང་ *v.* དྲན་ *in mente tenere, recordari,* garder dans son esprit, se souvenir; བློ་སྦྱང་ *intellig. et memoriam exercere,* exercer son esprit, sa mémoire; བློ་ལ་སྦྱོར་ *memoriter repetere,* répéter par cœur, de mémoire.

བློ་ 4° *Voluntas.* བློ་ཆེ་=དཀྱིལ་ཆེན་=སྤོངས་ཡངས་ *Mens magnalium capax,* âme capable de grandes choses; བློ་ཆུང་ *animus pusillanimis,* âme pusillanime; བློ་ཐབས་ *mens perita mediorum inveniendorum et adhibendorum, ingeniosa,* âme ingénieuse à trouver et employer les moyens; བློ་མཐུན་པ་ *animi voluntate concordes,* volontés qui sont d'accord; བློ་གཏོང་ *confidentia, spes,* confiance, espoir; བློ་གཏད་སྐྱིང་ བློ་སེམས་གཏད་ *in aliquo confidere,* donner sa confiance à quelqu'un; བློ་གཏད་རེས་བྱེད་ *vicissim fiduciam dare,* avoir confiance l'un en l'autre.

བློ་ བློ་བ་ *vulg. Bonus, bonæ qualitatis, conveniens,* bon, de bonne qualité, convenable; བློ་རེ་ *bonum est, convenit,* c'est bien; འདི་མི་བློ་རེ་ *istud non est bonum, non conv.,* ce n'est pas bien, pas convenable; བློ་མི་གཅིག་རེད་ *bonus homo est,* c'est un homme bon; (*J.*= ནོད་པ་ *posse, audere,* pouvoir, oser; ཁྱོད་མི་བློ་ན་ *si non potes,* si tu ne peux pas.)

བློ་བུར་(དུ་) *Subito,* subitement, tout à coup; གློག་དང་འདྲ་བློ་བློ་བབ་ *sicut fulgur subito cecidit,* il tomba comme la foudre; བློ་བློ་འོང་""འགྲོ་ *subito venire, proficisci,* arriver, partir subitement.

བློང་ བློ་ཤིག་ བློངས་(ཤིག་) *imp. v*[i] བློང་བར་ *Sume, accipe,* prends, reçois.

བློང་ *A* = *R* རྨུགས་སྙིང་=ཡིད་སྨུག=རིག་པ་མི་གསལ་བ་ *Mens obtusa, obscurata, stupida*, esprit borné, stupide; ¶་¶་ = སྐྱིད་ལུགས་ = ཡིད་སྨུག་ *animus fatigatus, tædio confectus*, esprit fatigué, accablé d'ennui.

བློང་མོ་ *(J.)* = ཤོང་མོ་ *Ossa vel nuclei loco tesserarum usitati*, osselets employés au lieu de dés.

བློན་ གྲོས་ *vulg. Consilium, dispositio*, conseil, arrangement; ¶་འདེབས *v.* བྱེད་ *cons. agere, dare*, faire cons., donner un cons.; ¶་པོ་ *dux, magister*, chef, maître. (*Quandoque iste titulus conceditur homini docto et honorabili, quamvis officialem dignitatem non habeat.)* ¶་མོ་ *Ejus uxor, vel mulier docta*, son épouse, femme savante; ¶་ཆེན་ *v.* ཆེ···ཆུང་ *v.* ཕྲན་ *dux magnus, parvus*, grand, petit chef; ཕྱི···ནང་···བར་གྱི་¶་ *dux pro extraneis, domesticis, mixtis negotiis*, chef pour les affaires extérieures, intérieures, mixtes; སྤྱི་¶་ *dux universalis*, chef universel; བཀའ་¶་ *4 ministri regis Lhassæ*, les 4 ministres d'état; *qui sunt:* 1° ཁྲིམས་¶་ *minister justitiæ*, ministre de la justice; 2° རྫེ་¶་ ཡུལ་¶་ *minist. administrationis civilis*, ministre de l'intérieur; 3° དམག་¶་ *minister belli*, ministre de la guerre; 4° ཁྲལ་ *v.* རྫོ་¶་ *minister tributorum*, ministre des finances. *Syn. pro* བློན་པོ་ *sunt:* བཀར་གཏོགས་པ་ *ad consilia pertinens*, destiné aux conseils; བཀའ་ལ་དབང་ *mandata regens*, qui règle les commandements; གྲོས་དབང་ཅན་པ་ *in consiliis potestatem habens*, ayant pouvoir de donner conseil; མདུན་ན་འདོན་ *in præsentia (regis) legens, loquens*, qui lit, parle en présence (du roi); གཙོ་བོ་ *dux, præses*, chef, président; སྣ་ཆེན་ *magnus ductor*, grand guide; ཁ་ལོ་པ་ *ductor*, guide; ཁྲིམས་ཀྱི་ཁ་ལོ་པ་ *legum rector*, directeur des lois; དབང་¶་ *regis consilium*, conseiller royal; ཞལ་¶་ འཁྱེར་¶་ འབྲེལ་¶་ (divers titres.)

བློན་འདེབས་ *A* = *R* ཟུར་ནས་གྲོས་འདེབས་སམ་ཆོས་སྟོན་ *Secreto consilium dare, vel religionem docere*, donner conseil en secret, ou prêcher la religion.

བློས་ *pro* བློ་ཡིས་ *A mente, intelligentia, memoria, voluntate*, par l'âme, par l'esprit, la mémoire, la volonté.

བྷ་ *Pronuntiatur* bha, *sed notandum est quod fere omnia verba sic scripta ad linguam* sanscrit *pertinent.*

བྷ་ *Nom. cujusdam animalis*, nom d'animal; *cuj. syn. sunt:* སྒང་རྐང་ཅན་ *pedes in superiori corporis parte habens*, ayant les pieds sur le corps; སྒྲ་སྒྲོག་ *strepitum edens, clamans*, bruyant, criant; རྐང་པ་བརྒྱ་པ་ *100 pedes habens*, centipède; གྱེན་མིག་ཅན་ *cujus oculi sursum sunt*, dont

les yeux sont en haut; མདོངས་ཀ་ཀ་ *cujus pellis est maculata*, à la peau tachetée; *(S)* ཏྲི་ཏྲི་ཕུ་ར་ *(N. B.* བྷ་ *et* སེང་གེ་རྐང་པ་བརྒྱད་པ་ *leo octipes*, lion à 8 pattes; *eadem esse debent, quia syn. sunt ead., ergo animal fabulosum*, animal fabuleux.)

བྷ་ཀ་ལ་ *(S)* = སྟན་ *Tapes*, tapis.

བྷ་ག *(S)* = མངལ་ *Verenda mulieris, vulva*, parties naturelles de la femme.

བྷ་ག་ཝ་ *(S)* = བཅོམ་ལྡན་འདས་ *Buddha.*

བྷ་དྲི་ཀ་ *(S)* = བྷ་དྲངས་ *8ª luna*, la 8ᵉ lune.

བྷ་ཊ་ *Nom. regionis, forte Siberia*, nom de pays, peut-être la Sibérie.

བྷ་རི་བྷ་ར་ བྷི་རི་བྷ་ར་ བྷི་ཤྲི་བྷ་བྲ་ *(vulg.) Verba vel res parvi momenti et confusæ*, paroles, choses peu importantes et brouillées.

བྷ་ར་ *(S)* = ཕག་མོ་ *Porca*, truie.

བྷ་ཞིང་ད་ *(S)* = གཏོར་མ་ *Sacrificium*, sacrifice.

བྷན་དྭ་མཁྲི་ *Coco nucifera*, noix de coco.

བྷི་ཀ་ཙུ་ *(S)* = དགེ་སློང་ *Dignitas apud monachos buddh.*, dignité lamaïque.

བྷི་མ་ལ་ *(S)* = དྲི་མེད་ *Sine macula, purus*, sans tache, pur.

བྷམ་ར་ བྷྲེ་ག་ བྷྲི་གང་ *(S)* = བུང་བ *Apis*, abeille.

བྷྲི་གུའི་བུ་ *Ep. pro* པ་སངས་ *Venus*, Vénus.

བྷྲིང་ག་ར་ *Vas aureum in regalibus cæremoniis adhibitum*, vase d'or employé dans les cérémonies royales.

བུད་དྷ་ *(S)* = སངས་རྒྱས་ *Buddha.*

བྷི་རོ་ཙ་ཙ་ *(S)* = རྣམ་པར་རྣང་མཛད་ *Omnino suffocare*, étouffer entièrement.

བྷི་ར་ *(S)* = བརྩོན་འགྲུས་ *Conari, zelum habere*, s'efforcer, avoir du zèle.

བྷོ་དྷི་སཏྭ་ *(S)* = བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ *Bhodhisatwa.*

བྷོ་དྷི་ བོ་དྷི་ *(S) Arbor Bhodi*, l'arbre Bhodi, qui est censé donner la sagesse; ཀ་ཀ་དྲུས་པ་ *ep. pro ficu religiosa*, espèce de figuier.

བྷོ་བྷ་ *(S)* = འབྱུང་གནས་ *Origo*, origine, source.

བྷོང་གེ་ *(J.) Cannabis*, chanvre.

བྷོལ་བྷོལ་ *(S)* = རྒྱུག་རྒྱུག་ *Celeriter currere*, courir vite.

བྷོར་ད་ = རྣ་བ་ *Auris*, oreille.

དབ་ *Littera* བ་ *simplex cum* ད་ *præf. pronunt.* wa, *et in quibusdam locis* ba, *sed non semper.*

དབག་ ཀ་པར་ *præt.* དབགས་ (*vid. vulg.* སྦག་) *Maculare, linire*, tacher, enduire; ཀ་པ་ *contaminatio, linimen*, tache, enduit; སྐྱོན་གྱིས་དབགས་པ་ *defectibus contaminatus*, entaché de défauts. (*J.* = དབོག་ *dare, tradere*, donner, livrer.)

དབང་ *(vulg.)* ཀ་བ་ *Potestas, auctoritas, vis, efficacia*, pouvoir, autorité, force, efficacité; ཀ་བྱེད་ *v.* (ད)སྤྱོད་ *v.* སྐྱོང་ *pot. exercere, gubernare*, gouverner, régir; ཀ་བསྐུར་ *auctoritatem tribuere, commit-*

tere, donner une autorité; ¶་རིག་ *potestate tactus, quidam defectus, ambitio,* un défaut, l'ambition (?); རང་¶་ *adv., ad libitum,* à votre bon plaisir; ངས་རང་¶་བཟོ་མེད་ *non ad meum lib. feci, coacte feci,* je ne l'ai pas fait de mon plein gré; རང་¶་མི་ *qui sui juris est, homo liber,* homme libre, (*cujus syn. sunt:* གཞན་ལ་མ་རོགས་ *v.* རོགས་མ་ལས་པ་ *qui alios in opere non adjuvat,* qui n'aide pas les autres au travail; གཞན་ལ་མ་ལྟོས་ *alios ne respicias,* ne regarde pas les autres; བདག་¶་ཅན་ *suiipsius potestatem habens,* maître de soi.) རང་¶་ཐོབ་པ་ *qui sui dominium obtinuit, manumissus,* affranchi; (*cujus syn. sunt:* ཀློང་དུ་གྱུར་ *qui in profluvio (mundi, societatis) pervenit,* qui est entré dans le cours (de la société); ¶་དུ་གྱུར་ *qui (suiipsius) potens factus est,* qui a reçu pouvoir (sur soi).) རང་¶ མེད་པ་ *qui sui juris non est, servus,* esclave, (*cujus syn. sunt:* གཞན་ལ་རོགས་ *v.* ལྟོས་ *alios adjuvans, respiciens,* qui aide, regarde les autres; ¶་བྲལ་ *sine potestate,* sans autorité; གཞན་¶་ *ab alio gubernatus,* gouverné par un autre.) ཕྱག་¶་ *vulg. manuum potestas, benedictio (lamarum) per impositionem manuum,* bénédiction lamaïque par l'imposition des mains; ཕྱག་¶་ཞུ་ *illam petere,* la demander; ཕྱག་¶ བསྐུར་ *v.* གཏད་ *v.* གནང་ *illam dare,* la donner; ¶་སྦྱིན་སྲེག་ *sacrificium holocausti ad obtinendam potestatem (Schl.),* sacrifice pour obtenir le pouvoir.

དབང་པོ་ *m.* མོ་ *f.* ¶་ཕྱུག་ *vulg. princeps,* prince, seigneur; མི་¶་ *hominum dominus, rex,* seigneur des hommes, un roi; ¶་ཤོག་ *edictum regium,* édit royal; ¶་སྲས་མོ་ *filia regis, ep. pro* རྒྱལ་མ་, fille de roi, princesse; ¶་ལྕམ་མོ་ *regis uxor, vel junior principissa,* femme d'un roi, jeune princesse.

དབང་གི་མེ་ཏོག་ *Flos potestatis, rosa,* fleur emblème de l'autorité, la rose.

དབང་པོ་ *(vulg.) Sensus et eorum organa,* les sens et leurs organes; ¶་¶་ལྔ་ *5 sensus,* les 5 sens; ¶་¶་དྲུག་ *6 sensus, i. e. mens et 5 sensus, alii dicunt 5 sensus et genitalia,* les six sens, c.-à-d. l'âme et les 5 sens, d'autres disent: les 5 sens, et les organes sexuels; ¶་¶འི་སྒོ་དག་ *aperturæ sensuum,* les ouvertures des sens; ¶་¶་འགྲོ་ *e membro exiens, vel in membrum intrans, ep. pro semine virili,* le sperme (qui sort du membre ou y entre); ¶་¶འི་སྐྱེས་ *e membro (virili) natus, ep. pro* ལུས་ *corpus,* le corps, né du membre viril; ¶་¶འི་དགོས་མ་ *sensuum necessitas, ep. pro* མིག་ *oculus,*

l'œil, qui est une nécessité pour les (autres) membres.

དབང་པོ་ *Sensus moralis, intellectualis potentia,* sens moral, pouvoir intellectuel; ¶་¶་སྒོ་ལྔ་ *5 immateriales Buddhæ sensus,* les 5 sens intellectuels de Bouddha; ¶་¶་རྣོན་ *v.* རྣོ་ *intellectus acutus, perspicax,* intelligence vive, perspicace; ¶་¶་རྟུལ་པོ་ *intellectus obtusus,* esprit obtus; ¶་¶་གསོ་ *v.* འཚོ་ *intellect. nutrire, reficere, consolari,* nourrir, réparer, consoler l'esprit.

དབང་ཕྱུག་ *v.* འབྱོར་ *Nom. idoli Iswara, Siwa,* nom de divinité; *cujus syn. sunt:* ལྷ་ *v.* ཁྱུ་མཆོག་རྒྱལ་མཚན་ *pro vexillo habens membrum virile,* ayant pour signe distinctif dans son étendard le membre viril, (le linga des Indous); སྐྱིང་འཕྱུར་དབང་པོ་ *membrum (virile) erectum,* membre qui s'élève; དགྲ་སྟའི་དུམ་བུ་ *fragmentum hastæ (lanceæ ferrum, tridentem acutum, emblema pudendorum viri),* fragment de hache (pointe de lance, trident, emblème des parties viriles); མིའི་ཁུ་བ་ *hominis essentia (semen virile),* sperme; ཨུ་མའི་བདག་ *deæ Ouma dominus, maritus,* maître, mari de Ouma; གངས་རིའི་བདག་པོ་ *montium nivosorum (Thibeti) dominus,* seigneur des glaciers (du Thibet); རལ་ཁྲིར་ཅན་ *ensem gerens,* portant l'épée; དྲག་པོ་འཕྲོག་བྱེད་ *violenter rapiens,* ravisseur violent; བདེ་འབྱུང་ *v.* བྱེད་ *pacis origo, pacificans,* origine de la paix, pacificateur (!!); བཙུག་ན་ཟླ་བ་ *in vertice capitis lunam habens,* ayant la lune sur le sommet de la tête; སྣ་ཚོགས་མིག་ *omnium oculus,* œil universel; མིག་གསུམ་པ་ *3 oculos habens,* qui a trois yeux; ཐོད་པ་འཆང་ *frons ligata,* au front lié; དཔའ་མགྲིན་སྔོན་ *collum forte et cœruleum,* au cou fort et bleu; ནག་མགྲིན་སྔོན *collum nigro-cœruleum,* au cou bleu-foncé; གྲོང་གསུམ་མཐར་བྱེད་ གྲོང་འཇོམས་ *3 pagos destruens,* qui détruit, vainc trois villages; གང་གཱ་འཛིན་ *Gangetem capiens, recipiens,* recevant le Gange; ལྷ་ཆེན་པོ་ *magnus spiritus, genius,* grand génie; རི་ཁྲོད་པ་ *anachoreta,* solitaire; ཕྱོགས་གསོ་ཅན་ *loca servans,* conservant les pays; སྐྱོ་མེད་གཞུ་ཅན་ *arcum lætitiæ tenens,* tenant l'arc de la joie; མང་པོའི་དགྲ་ *multum, multorum inimicus,* très ennemi, ennemi d'un grand nombre; ཕྱུག་ *v.* ཕྱུགས་བདག་ *divitiarum vel armentorum dominus,* seigneur des richesses, du gros bétail; དཔལ་མོའི་དཔལ་ *nobilis inter nobiles,* noble parmi les nobles; ཧ་མིང་ཅན་ *vocatur* ha, se

nomme *ha* (?); ཁྲི་སྟོང་གཅིག་ *1000 sedes*, ayant 1000 siéges; མཆོག་དགའ་ *nobilis, excellens lætitia*, noble, excellente joie; མདུང་འཕྲུག་དབང་ཅན་ *lanceam (tridentem) in manu tenens*, tenant en main la lance; སེམས་བྱེད་ *cogitans*, pensant; འབྱུང་པོའི་དབང་ *entium dominus, entia regens*, maître des êtres, les gouvernant; ཕག་པ(འི་)གོས་ *cingulum habens*, ayant une ceinture; འཆི་ལས་རྒྱལ་ *victor mortis*, vainqueur de la mort; མིག་མི་བཟང་ *oculus malus*, mauvais œil; གཡོན་(གྱི་)ཕྱོགས་ལྷ་ *genius regionum a sinistris*, génie des pays qui sont à gauche (au N.); ནམ་མཁའི་སྐྲ་ཅན་ *capillos aereos habens*, aux cheveux aériens; མཆོད་སྦྱིན་འཇོམས་ *a sacrificiis, vel geniis* Khieu-jin *victus*, vaincu par les *Kieu-jin;* དྲག་པོའི་དགྲ་ *terribilis inimicus*, ennemi terrible; དྲན་པའི་དགྲ་ *memoriæ, conceptionis inimicus*, ennemi de la mémoire, de la conception (charnelle); རྩེ་གསུམ་ཅན་ *tridentem habens*, armé du trident; སྔོ་ *v.* སྔོན་དམར་ཅན་ *violaceus*, violet; ཞི་བདག་ *mansuetus dominus, vel Iswara*, doux seigneur, Iswara; སྣ་ཚོགས་གཟུགས་ *corpus universale*, corps universel; མི་བཟོད་མིག་ *oculus impatiens*, œil impatient; དྲག་པོ་ *terribilis*, terrible; མགུལ་ནག་ *collum nigrum*, cou noir.

དབང་ཕྱུག་བུ་ཆེ་ཚོགས་བདག *Filius major Siwæ est* ཚོགས་བདག་ *omnia regens*, le fils aîné de Siwa est Tsou-da, qui qui gouverne tout.

དབང་ཕྱུག་ཆུང་མ་ཨུ་མ་ *Uxor dii Siwæ est* ཨུ་མ་ *cuj. syn. vid. ad* ཨུ་མ་ *Dourga*, la femme de Siwa est Ouma, Dourga.

དབབ་ *A = R* འབབ་ *et* བཞག་, *et fut. vi* འབེབས་པར་ *Deponere, ponere, descendere*, déposer, placer, descendre; སྨ་མི་¶ *contemptum non deponere*, continuer à mépriser; སྦྱིན་¶ *oblata disponere*, disposer les offrandes; གདན་ལ་¶ *tapetem sternere*, étendre un tapis.

དབའ་ ཞེ་ས་ *Reverentia, honor*, respect, honneur.

དབའ་ *pro vulg.* རྦ་ ¶་རླབས་ ¶་སློང་ ¶་ཆེན་ *Fluctus*, flot; ¶་རྩུབ་ *turbatio fluctuum, æstus maris*, flots agités, mer houleuse; ¶་རླབས་ཅན་ *fluctibus plenus, ep. pro* ཆུ་བོ་ *flumen*, aux flots agités, un fleuve.

དབལ་ *A = R* ཏོག་ = རྩེ་ *Summitas, apex, extremitas*, sommet, pointe, extrémité; ¶་ནི་ཤ་ཉམས་ = དྲོད་ *bona constitutio, calor*, bonne santé, chaleur.

དབིག་ *fut. vi* འབིགས་པར་ *Perforabo*, je percerai.

དབུ་ *(vulg.) hon. pro* མགོ་ *Caput*, tête; ¶་རྒྱན་ *ornamentum capitis*, ornement de tête;

¶་ཅན་ *litteræ cum capite, i. e. pro impressione librorum*, lettres pour l'imprimerie; ¶་མེད་ *litteræ sine capite, i. e. manuscriptæ*, lettres sans tête, c.-à-d. manuscrites; ¶་བསྐུང་ *per caput jurare*, jurer par sa tête.

དབུ་ *Principium*, commencement; ¶་ཕྱོག་ *titulus libri*, titre d'un livre; ¶་ཀྱུ་ *species unci scripti in prin̄c. libri, paginæ*, signes écrits au commenc. des livres, des pages.

དབུ་ *in sensu morali: Præcipuus, præses*, le premier, un président; ¶་ཆེན་'''ཆུང་ *dux magnus, parvus*, grand, petit chef; ¶་མཛད་ *præses, superior, in E. præses chori et cæremoniarum*, supérieur, dans l'E. chef de chœur, maître des cérémonies.

དབུ་སྟེ་ *Securis caput, i. e. ferrum ad levigandas telas*, fer à repasser; ¶་¶་རྒྱབ་ *v.* དབུར་ *cod. levigare telam*, repasser la toile.

དབུ་བ་ *v.* མ་ ལྦུ་བ་ *Spuma*, écume; ¶་རྒྱུང་ *successio fluctuum et spumæ*, rides causées par les flots et l'écume; ¶་དཀར་ *bulla aquæ*, bulle d'eau.

དབུ་མ་ *vid.* ཨུ་མ་ *Nom. deæ Dourga*, Ouma, femme de Siwa.

དབུ་མ་ *Nom. scholæ mediam viam in opinionibus philosophicis tenentis*, école du juste milieu; ¶་¶་པ་ *sectator hujus scholæ*, partisan de cette école; ¶་¶འི་ གཞུང་ *principia hujus scholæ*, ses principes.

དབུག་ *fut. v*[i] འབུག(ས་)པར་ *Perforabo*, je percerai; ¶་པ་ *perforatio*, forage; མཚོན་གྱིས་¶་ *armis transfodere*, transpercer avec une arme. (*Vid. etiam* འབིགས་པར་)

དབུག་སྒོ་ *Utensilia*, ustensiles.

དབུགས་ (*vulg.*) *Respiratio*, respiration; ¶་ཐུང་'''བདེ་ *resp. brevis, facilis*, respir. courte, facile; ¶་མི་བདེ་ *v.* བཀག་ *resp. impedita*, resp. embarrassée; ¶་འཆད་ *v.* བཅད་ *resp. secta, cessatio resp., mors*, resp. arrêtée, la mort; ¶་འཛིངས་ *hon.* ¶་འཛུམ *v.* བཙུམ་ *v.* འཚང་ *resp. exhausta*, respiration fatiguée, haletante; ¶་ཕར་གཏོང་ ¶་འབྱིན་ *v.* བྱུང་ *respirare expellendo aerem e pulmonibus*, expirer l'air; ¶་ཚུར་རྔུབ་ *aspirare aerem in pulm.*, aspirer l'air; ¶་གང་གཅིག་ *unum momentum, una resp.*, une respiration, un moment; ¶་འབྱིན་འགྲོ་ *sufflans, ep. pro vento et deo venti*, soufflant, le vent, le dieu du vent; ཕྱི་¶་ *exterior habitus et* ནང་¶་ *interior habitus (phantasticæ notiones. J.)*, souffle extérieur, intérieur; རྒྱུད་¶་བརྟེགས་ *respirationes ordinatæ, resp. regularis*, resp. régulière; ¶་སྲུབ་ཤི་ *suffocatione mori*, mourir suffoqué; ¶་སྲུབ་བཙོས་ *clauso vase coqui*, être cuit à l'étouffée.

དབུང་ *A* = *R* དཀྱིལ་ = དབུས་ *Medium, centrum*, le milieu, le centre; ¶་ཕྱོགས་ *A* = *R* དབུས་ཕྱོགས་ *locus medius*, lieu central.

དབུབ་ *fut. vi* འབུབས་པར, *et* ¶་པར་ *v. act. expandere, operire, stabilire*, étendre, couvrir, établir; ¶་པ་ *expansio, etc.*, expansion, etc.; དབུ་ལ་¶་ *v.* གདུགས་ *caput cooperire*, couvrir la tête.

དབུར་ *pro* དབུ་རུ་ *In capite, in principio*, en tête, au commencement.

དབུར་ ¶་བར *vulg. Æquare solo, planare*, niveler, aplanir; ¶་བ་ *complanatio*, nivellement, etc.; གཞལ་¶་ *pavimentum plan.*, niveler un pavage; ཤོག་གུ་...རས་¶་ *papyrum, telam plan.*, aplanir du papier, une toile; དབུ་སྒེས་¶་ *ferro levigare, plan.*, repasser avec un fer.

དབུལ་ *fut. vi* འབུལ་ *Offeram, dabo, præsentabo*, j'offrirai, donnerai, présenterai; ¶་བ་ *oblatio*, offrande.

དབུལ་ ¶་པོ་ *m.* མོ་ *f.* ¶་ཕྱངས་ *Homo, mulier pauper, indigens, et adj. pauper*, pauvre, une personne pauvre; ¶་བ་(ཉིད་) *paupertas*, pauvreté; ¶་པོ་ལ་སྦྱིན་པ་ གཏོང་ *v.* གཏད་ *v.* བྱིན་ *pauperi eleemosynam dare*, donner l'aumône au pauv.; ¶་པའི་རིགས་ *genus, familia pauper*, famille pauvre. *Syn. sunt:* ནོར་མེད་ *sine divitiis*, sans richesse; ནོར་ཉམས་ *divitiæ debiles*, faibles richesses; བཀྲེན་པོ་ ཕྱངས་པ་ *pauper*, pauvre. *(S.)* ད་རི་དྲ་

དབུས་ *(vulg. Sik.) Medium, centrum*, milieu, centre; ¶་སུ་ *v.* ན་ *in medio*, au milieu; ¶་ཀྱི་རི་རྒྱལ་ *mons regius in medio (mundi), i. e.* རི་རབ་ *(S.) Sumeru*, le Rérop, roi des monts, supposé au centre du monde; ལུང་གཉིས་ཀྱི་¶་རི་ *mons medius inter duas valles*, montagne entre deux vallées; ¶་བསྡུས་ *in medio collectus, intra se recollectus*, recueilli en soi-même.

དབུས་ *Pars centralis alicujus regionis; in India est Magadha; in Thibeto est nom. provinciæ centralis, cujus* ལྷ་ས་ *est urbs principalis et totius regni*, province centrale du Thibet; ¶་(དང་)གཙང་ Eu, Tsang, *nom. duarum provinciarum centralium Thibeti*, noms des deux prov. centrales du Thibet; བཀྲ་ཤིས་ལྷུན་པོ་ *est urbs principalis secundæ*, Tra-chi-lun-bo est la capitale de la seconde; ¶་པ་ *incola provinciæ* དབུས་, habitant de la province de Eu; ¶་སྣམ *pannus laneus 1a qualitatis ex provinc.* དབུས་, drap fabriqué dans cette province.

དབེན་ ¶་ས་ *v.* གནས་ *v.* འདེན་ *Solitudo, locus solitarius*, lieu solitaire; *et adj. solitarius*, solitaire; ¶་པར་ *v.* པོར་གནས་ *v.* སྡོད་ *v.* བཞུགས་ *solit. habitare*, vivre en solitude; ¶་པ་ལ་དགའ་ *solit. amans, ep. pro eremitis*, ami de la solitude, un ermite.

དབེན་ *verb. n. (J.) Privari, derelinqui,* être privé de, abandonné; མས་¶་ *matre privatus, a matre derelictus,* privé de sa mère, abandonné par elle; སྙིང་སྟོབས་¶་པ་ *fortitudine privatus, pusillanimis,* sans courage, craintif.

དབོ་ *11ª Stella zodiaci (in Leone),* nom d'étoile; སྤྲས་¶་ཟླ་བ་ *2ª luna,* 2e lune. *Syn. hujus stellæ sunt:* ཕྱི་མོ་ *avia,* grand-mère; ཉི་མའི་ལྷ་ལྡན་ *solarem genium habens,* contenant le génie solaire; ཁྲོ་ཕྱི་ *avus iratus,* grand-père irrité.

དབོ་ *fut. vi* འབོ་ *Effundam, supereffluam,* je verserai, déborderai.

དབོག་ *fut. vi* འབོགས་ *Dabo, tradam,* je donnerai, livrerai; ཁུར་¶་ *bajulus,* portefaix.

དབོན་ ¶་པོ་ *m.* ¶་མོ་ *fem. hon. pro* ཚ་བོ་ *nepos, et etiam filius filii,* neveu, petit-fils; མེས་¶་ *majores et nepotes,* les ancêtres et les descendants; *(J. addit: monachus servus alterius monachi,* religieux serviteur d'un autre religieux; *secta monachorum,* nom de secte; *monachus peritus astrologiæ,* religieux bon astrologue.)

དབོལ་ ¶་བར་=ཐྱི་=བརྡོལ་ *Premere, premendo exprimere,* presser, exprimer en pressant; ཆུ་…སྣུམ་¶་ *aquam, oleum exprimere,* exprim. l'eau, l'huile; ཐྱིང་¶་ *aquarium evacuare,* vider un réservoir.

དབྱ་ *Pronuntiatur* ya.

དབྱངས་ *vulg. Harmonia, cantus,* harmonie, chant; གླུ་(ད)¶་ ¶་སྒྲ་ལེན་(པ་) ¶་བྱེད་(པ་) ¶་གཏོང་ *cantare,* chanter; ¶་པ་ *v.* མཁན་ *cantor,* chanteur; བསྟོད་…རྒྱལ་…ངུ་ *v.* སྨྲ་ངན་གྱི་¶་ *cantus laudis, victoriæ, doloris vel luctus,* chant de louange, de victoire, de deuil; ¶་སྙན་ *dulcis concentus, ep. pro* དྲི་ཟ་ *musico deorum,* douce harmonie, Tchrésa le musicien des génies; ¶་ཅན་(ངག་) ¶་ཅན་མགྲིན་བྱེད་པ་ *eloquens, guttur dulcisonum, ep. pro oratoribus,* éloquent, gorge harmonieuse, les orateurs; ¶་(ཡིག་)བཞི་ *notæ 4 vocalium,* les quatre voyelles; འཇམ་¶་ *nom. celebris doctoris Sinensis* (Manju Chosha), *838 ante* X^{um}, nom d'un célèbre docteur chinois.

དབྱངས་ཅན་མ་ *Canora, nom. deæ eloquentiæ et musices,* Harmonieuse, la déesse de l'éloquence et de la musique. *Cujus syn. sunt:* ཚངས་པའི་སྲས་མོ་ *filia Brahmæ,* fille de Brahma; ¶་¶་དཀར་མོ་ *harmonia candida, pura,* harmonie blanche, pure; སྒྲ་¶་ལྷ་མོ་ *dea harmoniæ,* déesse de l'harmonie; ངག་དབང་ལྷ་མོ་ *eloquentiæ dea,* déesse de l'éloquence; བློའི་གཏེར་ *spiritus, intelligentiæ thesaurus,* trésor d'intelligence; རྡོ་རྗེ་¶་ཀྱི་དབང་ཕྱུག་མ་ *Sceptri dulcisoni (nom. pr.) regia virgo,* vierge royale

du Sceptre harmonieux; ཚངས་མ་ *pura*, pure; དམ་བུ་རའི་ཆུང་མ་ *uxor dii Tamboura*, épouse de Tamboura; དྲི་ཟའི་ བུ་མོ་ *filia dii* Tchrésa, fille de *Tchrésa;* ཟླ་མ་ཛེས་མ་ *socia pulchra*, belle compagne; རྒྱ་མཚོའི་ལྷ་མོ་ *dea maris*, déesse de la mer; མཚོ་ལྡན་མ་ *lacustris*, des lacs; ཟླ་བའི་སྲིང་མོ་ *lunæ soror*, sœur de la lune; མཚོ་བྱུང་མ་ *e lacu exorta*, sortie d'un lac; ངང་པའི་བུ་མོ་ *anatis flavæ filia*, fille du canard jaune; རྒྱས་བྱེད་མ་ *abundanter operans*, agissant beaucoup; ཚངས་བྱུང་ *a Brahma exorta*, née de Brahma; རྒྱས་བྱུང་ *abundanter diffusa*, très répandue; ཤེས་རབ་ལྷ་མོ་ *sapientiæ dea*, déesse de la sagesse; *(S.)* སུ་ར་ སུ་ཏི་

དབྱར་ ¶་ཀ་ *v.* མོ་ *v.* ཁ་ *v.* དུས་ *v.* འདབ་ *vulg. Æstas*, l'été; ¶་ཟླ་ *menses æstatis*, mois d'été; ¶་སྟོད་ 1^a *pars, et* ¶་སྨད་ 2^a *pars æstatis*, 1re, 2e partie de l'été; ¶་ཟླ་ར་བ་... འབྲིང་པོ་... ཐ་མ་ 1^a, 2^a, 3^a *luna æstiva*, 1er, 2e, 3e mois d'été; ¶་གནས་ *v.* ཁང་ *v.* ཁྱིམ་ *habitatio æstatis*, maison d'été; ¶་གནས་ *jejunium æstiv.*, jeûne d'été; ¶་སྐྱེས་ *in æstate natus, ep. pro tonitru, bufone, etc.*, né en été, le tonnerre, le crapaud, etc; ¶་རྔ་ *tympanum æst., ep. pro tonitru*, tambour d'été, le tonnerre; ¶་ར་སྔེ་གའི་ཟླ་ *ep. pro* 5^a *luna*, 5e lune; ¶་འབྲིང་བྲི་ཐུལ་ཟླ་ 6^a *luna*, 6e lune; ¶་རྩ་དགུན་འབུ་ *in æst. herba, in hieme vermis*, herbe en été, ver en hiver, c.-à-d. Hypoxilon Robertsii (*sinice:* Tch'ông-ts'ào), *planta medic.—Syn. pro æstate sunt:* སྤྲིན་འབྱུང་ *nubium origo*, la cause des nuages; ཆར་ལྡན་ ཆར་པའི་དུས་ *pluviosus, pluviæ tempus*, pluvieux; སྤྲིན་སྐྱེས་ *e nubibus natus*, né des nuages; ཆུ་རྒྱས་ *v.* ལྡན་ *aquosus, aquis abund.*, abondant en eau.

དབྱར་པ་ = གཞོལ་པོ་ *Arbor populus*, peuplier; ¶་པའི་ཚལ་ *sylva pop.*, forêt de peupl.; ¶་ལམ་ *via pop. plantata*, route bordée de peupliers.

དབྱི་ *(vulg.) Cervarius lupus*, lynx; ¶་ཕོ་... མོ་... ཕྲུག་... ཚང་... ལྤགས་ *ipse masc., fem., ejus pullus, nidus, pellis. (Duæ sunt species in Thibeto, quarum minor multo superior est, et in Sinis venditur pro vestibus pretiosis mandarinorum et divitum, valet circiter 8 francis.)*

དབྱི་ག་ དབྱིག་པ་ *A = R* བེར་ཀ་ *et* དབྱུག་པ *Virga, parvus baculus*, verge, baguette. (*Vid. inf.* དབྱིག་)

དབྱི་བ་ *Erasio*, rature; ¶་བར་ *eradere*, raturer. (*Vid.* ཕྱི་)

དབྱི་མོང་ *Herba medicin. loco thei adhibita*, herbe médicinale employée au lieu de thé. *(J. contra delirium, the potentilla Salesovii, sed de ejus efficacia dubitat.)*

དབྱིག་ = དབྱི་ག་ *vulg.* བེར་ཀ་ *Virga, parvus baculus,* verge, baguette; ¶་ཟུ་ *penicillus, scopula,* pinceau; ཚོན་གྱི་¶་ *penicillus ad pingendum,* pinceau de peintre; ¶་འཟུར་ *baculus, instrumentum ad levigandum et expoliendum,* bois pour polir; ¶་མོར་¶་ *planare, polire,* aplanir, polir; ¶་མོ་ *imago picta,* peinture.

དབྱིག་ ནོར་¶་ *A = R vulg.* ནོར་ *Divitiæ, bona, opulentia,* richesses, biens, opulence; ¶་ལྡན་ *v.* མང་ *valde dives, ep. pro* བརྒྱ་བྱིན་, très riche, Indra; ¶་གཉེན་ *nom. celebris Pandit,* nom d'un docteur des Indes. *(J. lapis pretiosus,* pierre précieuse.)

དབྱིངས་ = ཀློང་ *Extensio, moles, spatium vacuum,* extension, masse, le vide; ¶་སུ་ *in globo,* en masse, au total; ནམ་མཁའི་¶་ *immensitas cœli, firmamentum,* l'immensité du ciel; ཆོས་ཀྱི་¶་ལ་འཇུག་པར་ *profundum, vacuum doctrinæ rimari,* pénétrer jusqu'au fond de la doctrine; ¶་ལ་ཡལ་ *per vacuum evanescere,* s'évanouir dans le vide; གྲགས་དགོངས་¶་སུ་ཐིམ་ *de immenso meditari,* méditer sur l'immensité.

དབྱེན་ = མཐུན་པ་འབྱེད་པའོ་ *Dividens quæ concordant, i. e. excitatio, provocatio, accusatio, dissentio,* provocation, accusation, dissension.

དབྱིབས་ *vulg. Forma, figura, apparentia,* forme, figure, apparence; ¶་རི་ = གནས་སྐབས་ *circumstantia,* circonstance; ¶་རི་ལྟ་དགོས་ *circumstant. pendere oportet,* il faut peser les circonstances; ¶་དང་བྱད་ *forma et proportio,* forme et proportion; ¶་ཚུལ་ལྡན་ *bene proportionatus,* bien proportionné; ¶་མེད་ *informis,* difforme; ཤིང་རྟའི་¶་དང་འདྲ་ *ad formam currus,* ayant la forme d'un char; ¶་ནར་མོ་ *v.* སྒོང་ *forma ovata,* forme ovale; ¶་སྒོར་མོ་ *v.* ཟླུམ་པོ་ *f. rotunda,* ronde; ¶་གྲུ་བཞི *f. quadrata,* carrée; ¶་ཟླ་གམ་ *form. crescentis lunæ,* croissant; ¶་ལྡན་ *v.* འཛིན་མ་ *f. habens, recipiens, ep. pro terra,* qui a, qui reçoit des formes, la terre; བག་ལེབ་དང་རྒྱུན་ཆང་གི་¶་ཀྱི་འོག་ཏུ་ *sub speciebus panis et vini (t. cath.),* sous les apparences du pain et du vin.

དབྱུ་ག་ དབྱུག་གུ་ *v.* པ་ *v.* ཏོ་ = དབྱི་གུ་ དབྱིག་པ་ = *vulg.* བེར་ཀ་ *Virga, parvus baculus,* verge, baguette; ¶་འཛིན་ *virgam tenens, ep. pro* གཤིན་རྗེ་ *deus mortuorum,* qui tient un bâton, Chine-guié, le dieu des morts; སྤུབ་བྱེད་¶་, *vulg.* སྤུབ་ཤིང་ *baculus agitans, ambulatilis fundulus,* piston de machine; ཉི་ཚོད་¶་¶་ *solarii stylus,* style d'un cadran solaire.

དབྱུག་ ¶་པར *præt.* དབྱུགས་ *vulg. Movere,*

vibrare, mouvoir, brandir; ¶་པ་ *motio, vibratio*, motion, vibration; རལ་གྲི་¶ *ensem vibrare*, brandir un sabre; རྔ་མ་ ¶་ *caudam agitare*, remuer la queue; ¶་ཐོད་ *mobile ornamentum*, panache; ¶་ཆེན་ *motus ingens, ep. pro elephante*, au grand mouvement, l'éléphant; ¶་པ་འཕེལ་ *motum augens, ep. pro nauta*, qui augmente le mouvement, batelier; ¶་རྡོ་, *vulg. E.* འུར་རྡོ་ *lapis vibratus, lapis ululans, i. e. funda*, fronde.

དབྱུང་ *fut. v*ⁱ འབྱིན་, *et* ¶་བར *Extrahere, evaginare*, faire sortir; སྡང་¶་ *inimicitias suscitare*, exciter des haines.

དབྱེ་ *(vulg.) fut. v*ⁱ འབྱེད་པར་, *et* ¶་བར *dividere, aperire, distinguere*, diviser, ouvrir, distinguer; ¶་བ་ *v.* ར་ *apertura, divisio, distinctio*, ouverture, division, distinction; བཟང་ངན་¶་བ་བྱེད་ *inter bonum et malum disting.*, distinguer entre le bien et le mal; སྒོ་...སྒམ་...ཁ་ ¶་ *portam, capsam, os aperire*, ouvrir la porte, la boîte, la bouche; ¶་བ་ འབྱེད་ *seligere*, choisir; ¶་རུ་མེད་ *v.* ཟླ་ དབྱེར་མེད་ ¶་མི་ཚུགས *indivisibilis*, indivisible; ¶་དབྱལ་ *separatio, dissensio*, séparation, division; རྣམ་(པར་)¶་(བ་) *specificatio, casus declinationis*, spécification, les cas de la déclinaison des noms.

དབྱེན་བ་ = དབྱེན་པ་ = མཐུན་པ་ལ་འབྱེད་པ་ *Dividens quæ concordant, dissensio, discordia*, dissension, discorde; ¶་པ་བྱེད་ (པར་) *discordias excitare*, exciter la discorde. (*J. discriminare*, distinguer.)

དབྱེར་ *pro* དབྱེ་རུ་ *Dividendus, distinguendus*, à diviser, à distinguer; ¶་མེད་ *inseparabilis, indivisibilis*, inséparable.

དབྱེས་ *A*=*R* མ་ཛེས་སྨས་མཚམས་བྱེད་དང་བ་ བྱེས་བཞིན་ *Pulchra seu conveniens separatio inter frontis supercilia*, sourcils bien séparés; ¶་ཆེ་བ་ དཔྲལ་བའི་རྩེ་ *frons larga*, front large.

བྲ་ *Si simplex est, pronuntiatur* tchra: *si præfixa vel superposita littera adest, pronuntiatur* djra.

དབྲ་ སྦྲ་ *Tentorium*, tente; ¶་ནག་ *tentorium nigrum (ex pilis yak et caprarum, in pascuis)*, tente noire des pâturages.

དབྲག་ *A* = *R* བར་ *Medius, intermedius*, moyen, intermédiaire.

དབྲད་ *(J.)* = འབྲད་ *scabere, fricare*, gratter, frotter.

དབྲབ་ *(J.)* = འབྲབ་ *Apprehendere*, saisir.

དབྲལ་ *fut. v*ⁱ འབྲལ་ (*vid. etiam* འབྲལ་) *Separare, carere; separari, indigere*, séparer, manquer de; ¶་བ་ *separatio, scissura, germinatio plantarum*, séparation, fente, germination.

དབྲི་ *fut. v*ⁱ འབྲི་བར་ (*vid. etiam* འབྲི་བར་) *Imminui, decrescere*, décroître, dépérir; ཆུ་...ཁ་བ་...ནོར་¶་ *aqua, nix, fortuna*

decrescit, l'eau, la neige, la fortune diminue.

དབྲེ་ $A = R$ དྲི་ངན་ *Fætor*, mauvaise odeur; དྲི་ཤྭའི་¶་ *odor injucundus plantæ* དྲི་ཤོ་, l'odeur désagréable de la plante *tilo;* ¶་བཙོག་ *sordes, fætor*, ordures, puanteur.

དབྲེས་ $A = R$ ཟླས་པ་ *Restituere*, restituer; ¶་པ་ *restitutio*, restitution.

དབྲོག་ *fut. v*ⁱ འཕྲོག་པར་ *Rapiam*, je ravirai; ¶་པ་ *raptus, ablatio violenta*, ravi, rapt, (*vid. vulg.* འཕྲོག་)

དབྲལ་ *pro* ཕྲོལ་ *imp. v*ⁱ *vulg.* འབྲལ་ *Separa, divide, lacera*, sépare, divise, déchire; *cujus syn. sunt:* འདྲལ་ དབྲལ་ *(vulg.) lacerare*, lacérer; གཤོག་ གཤེག་ *divide, finde*, divise, fends; གོས་¶་ *vestes lacerabo*, je déchirerai les habits.

འབ་ La lettre བ་ avec la préfixe འ་ se prononce *ba*.

འབག་ *vulg., hon.* སྐུ་ *v.* འདྲ་ *v.* ཞབ་¶་ *persona, larva, jocularis imago*, masque, déguisement; ¶་གྱོན་ *personam, larvam induere*, mettre un masque; ¶་འཆམ་ *personata, larvata saltatio*, bal masqué.

འབག་ ¶་པར་ *In E. (de personis tantum) super dorsum ferre*, porter sur le dos; *in Sik. ferre in genere*, porter en général; འཇུར་པོ་ *v.* ཙ་¶་ དོས་པོ་ *v. Sik.* ཁྲུགས་¶་ *onus ferre*, porter un fardeau; ཁོ་རྒྱ་མ་བརྒྱ་¶་ཐུབ་ *potest ferre 100 libras thibetanas*, il peut porter 100 livres thib.; *in Sik.* ¶་ཤོག་ *affer*, apporte; ཡི་གེ་¶་སོང་ *epistolam defer*, porte une lettre; ¶་འོང་དོ་ *afferens est*, il apporte (en ce moment); ཚ་¶་སོང་ *nuntium defer*, porte la nouvelle; ¶་སོང་ཟིན་ *ablatum est*, c'est emporté.

འབག་ འབགས་པར་ $A = R$ *vid.* སྦག་པར་ *Contaminare, polluere (physice et moraliter)*, tacher, polluer, souiller; ¶་པ་ $A = R$ ཉམས་ *imminutio*, diminution; *et* བཙོག་པ་ *vilis, contaminatio, infamia*, vil, tache, infamie; འདོད་ཆགས་ཀྱིས་ འབགས་པ་ *luxuria exhaustus*, épuisé par la luxure; སྣོད་'''གོས་¶་ *vas, vestes polluere*, salir un vase, les habits; ¶་པའི་ སྡིག་པ་ *aspernationis peccatum*, péché de mépris; ¶་རྫག་ *res pollutæ, inutiles, fæces*, choses souillées, méprisées, inutiles, ordures; ཚོན་གྱིས་¶་ *colore linire, pingere*, oindre, peindre.

འབག་དག་ *in Sik. Aranea*, araignée; ¶་¶་ ཚང་ཐགས་ *aran. telam texit*, l'araignée file sa toile.

འབང་ ¶་བར་ = *vulg.* སྦང་བར་ *Macerare, in aquam immergere*, macérer, tremper; ¶་བ་ *maceratio*, macération.

འབངས་ ¶་མ་ ¶་པོ་ *m.* མོ་ *f.* *Subditus,*

cliens, plebs, sujet, client, plèbe; བཀའ་ *v.* ཞབས་¶ *qui mandatis subjecti sunt, inferiores,* les sujets; རྗེ *v.* སྡོད་ *v.* དཔོན་¶ *duces et subditi,* chefs et sujets; བླ་¶ *lamæ et plebs,* lamas et séculiers; ལྷ་¶ *subditi templorum et monasteriorum,* sujets des lamaseries; ¶་འཁོར་ *comitatus,* cortége; ¶་མི་སེར་ *totus populus,* tout le peuple; ¶་སུ་བྱེད་པར་ *subjicere,* soumettre.

འབད་ ¶་པ་ = རྩོལ་ *Conatus, diligentia, applicatio,* effort, diligence, zèle; ¶་པ་ཅན་ *diligens,* diligent; ¶་(པ་)བྱེད་(པར་) ¶་པ་བཞག *conari, diligens esse,* s'efforcer, avoir du zèle; ཆོས་...ཞིང་ལ་ ¶་(པར་) *religioni, agriculturæ addici,* être adonné à la religion, à l'agriculture.

འབབ་ *(vulg.)* ¶་པར་, *præt.* བབ་ བབས་, *imp.* འབོབ(ས་) *Descendere, fluere, cadere, procumbere,* descendre, couler, tomber, se prosterner; རྟ་ལས་¶ *ab equo descendere,* descendre de cheval; ཐེམ་པ་¶ *per scalam descendere,* descendre un escalier; ¶་སྟེགས་ *res, locus quo pervenitur, descenditur,* lieu d'arrivée, où l'on descend; ཆུ་¶་པ་ *aquæ fluxus,* cours d'eau; ཆར་པ་¶ *pluit,* il pleut; གནམ་¶ *cælum labitur, cadit, i. e. pluit,* le ciel tombe, c.-à-d. il pleut; ཁ་ས་ལ་¶ *facie ad terram procumbere,* se prosterner à terre; རྒྱལ་པོའི་ཞབས་ལ་¶ *ad regis pedes procidere,* se prosterner aux pieds du roi.

འབབ་ *Pervenire, attingere,* arriver, parvenir; ¶་གནས་ *locus quo quis pervenit, statio, ep. pro domo,* station, maison où l'on arrive; སྐབས་ *v.* དུས་ལ་¶ *in tempore opportuno advenire,* arriver en temps opportun; འཆི་ཁ་ལ་¶ *ad momentum mortis pervenire,* être sur le point de mourir; ཁྱོད་ལ་ཅི་¶ *quid tua refert?* que vous importe?

འབབ་ པ་¶ ¶་ཀ་ *Parva munera in visitationibus,* petits présents offerts dans les visites. *(J. vectigal, tributum,* taxe, tribut.)

འབམ་ ¶་པ་ (*vid.* བམ་པ་) *Mucor, putredo,* moisissure, pourriture.

འབམ་ཡིག *Scriptura quadrata thibetana, adhibita pro manuscriptis elegantioribus,* espèce d'écriture employée pour les beaux manuscrits.

འབའ་ *Nom. civitatis Bathang, sinice Pathang, in provincia* ཁམས་, nom de ville; ¶་ཁག་ *ditio gubernata a ducibus hujus principatus, quorum titulus est* ¶ སྡེ་བ་ le pays gouverné par les chefs de Ba.

འབའ་ ¶་ཟེར་ *(vulg.) Balare,* bêler; ¶་བ་ ¶་སྒྲ་ *balatus,* bêlement; ར་...ལུག་¶

capra, ovis balat, la chèvre, le mouton bêle.

འབའ་ (*vulg.*) *Mulcta contractui apposita ad puniendam ejus violationem*, amende ajoutée à un contrat pour en punir la violation; ¶་བཞག་ *illam contractui inscribere*, l'écrire sur le contrat; ¶་གསེར་སྲང་ལྔ་ *5 unciæ auri, in mulctam contractus*, 5 onces d'or comme amende; ¶་ཡིག་ *scriptum complectens istam mulctam*, écrit ayant cette clause.

འབའ་ཆ་ (*J.*) = *vulg.* སྙང་མ་ *Fæces remanentes vino facto, vel post aliam macerationem*, résidus.

འབའ་པོ་ *m.* མོ་ *f. Magus, hariolus*, sorcier. (*Vulg.* སྔོ་མ་)

འབའ་སོ་ = ཕུག་པ་ *Foramen, caverna*, trou, caverne; བྲག་¶་ = *vulg.* བྲག་ཕུག་ *v.* རྡོང་ *caverna sub rupe*, caverne sous roche.

འབའ་ཞིག *Solus, simplex, istud tantummodo*, seul, simple, seulement; ¶་¶་ དུ་ *solummodo, tantummodo*, seulement; ངེད་ག་ ¶་¶་ལ་ཤོད་ *mihi soli refer, loquere, dic*, ne le dis qu'à moi seul; དངུལ་¶་¶་ དགོས་ *nonnisi argentum volo*, je ne veux que de l'argent.

འབའ་ཐུང་ *Nom. thibetanum civitatis sinicæ* Ouï-si, *in Yunnan N. W.*, nom de ville chinoise.

འབར་ (*vulg.*) ¶་བར་ *v. n.* (*vid.* སྦར་ *v. act.*) *Comburi, inflammari*, être brûlé, enflammé; ¶་བ་ *combustio*, combustion, incendie; ཁྱིམ་¶་ *domus comburitur*, la maison brûle; ¶་བའི་མེ་ *ignis accensus*, feu allumé; ¶་དུ་རུང་བ་, *vulg.* ¶་ཚོག་ *combustibilis, inflammabilis*, inflammable; རྒྱུན་¶་ *semper ardens vel lucens*, toujours brûlant ou allumé; *vulgo, adhibetur etiam in sensu activo, v. g.* མེ་ ''ཁ་མེ་¶་ *ignem, lampadem accende*, allume le feu, la lampe.

འབར་ (*vulg.*) *Fulgere, lucere*, briller, luire; འོད་¶་ *lucet*, il fait clair; དཔའ་ *v.* དཔལ་¶་ *famosus, celebris, cujus fama lucet*, fameux, célèbre.

འབར་ *Dehiscere*, s'épanouir; མེ་ཏོག་¶་ *flores dehiscunt*, les fleurs s'épanouissent.

འབར་ (*J.*) *Garrulus, jurgiosus*, bavard, querelleur; ¶་སྐད་ *jurgii vel irrisionis verba*, paroles de dispute, de moquerie.

འབར་འབུར་ (*J.* འབར་འབར་) *Asperitas, inæqualitas superficiei*, aspérité, inégalité d'une surface; ¶་¶་ཅན་ *asper, rugosus*, rude, rugueux; (*J.*) *mons altus et acuminatus*, montagne élevée et crénelée. (*Vid.* འབུར་)

འབལ་ ¶་བར་ (*vulg.*) *Evellere*, arracher; རྩྭ་ ... རྩ་བ་ ... ལྡུར་མ་ ... ཤིང་¶་ *herbas, radices, herbas inutiles, arborem evellere*, arracher les herbes, les racines, les mauvaises herbes, un arbre; རྒྱ་སོ་¶་

barbam evellere, arracher la barbe; མིག་¶་ v. ཀོ་ *oculos eruere*, arracher les yeux; ལྕགས་གཟེར་¶་ *clavum extrahere*, arracher un clou.

འབལ་ *Incomptus*, non peigné; སྐྲ་¶་གསོ་ = སྐྲ་འབྲིངས་གསོ་ *comam longam nutrire, sicut est mos thib. in E.*, garder la chevelure longue; སྐྲ་¶་ཅན་ *habens capillos incomptos seu longos et pendentes, nom. sectæ in India*, ayant les cheveux longs et en désordre, nom de secte indienne. (*J. comam pectere*, se peigner) (?)

འབས་སྣས་ (*vulg. E.*) = ར་མ་མོ་ = བཅུ་དཔོན་ *et* = *Sik.* ཀྲ་པོ་ *Dux pagi*, maire de village.

འབི་འབི་ = *vulg.* ས་ཙ་ v. ཚ་ *Parvæ imagines luteæ ad solem siccatæ*, petites images de terre séchées au soleil.

འབིག་ ¶་པར་ (བྱེད་) (*vid.* འབུགས་པར་), *præt.* ཕིགས་, *fut.* དབྱིག་, *imp.* ཕིག་ ཕིགས་ *Perforare, effringere*, percer, briser; ¶་བྱེད་ *quod perf., frangit, ep. pro* ཐོག་ *fulgure, et pro armis dii* བརྒྱ་བྱིན་, ce qui brise, v. g. la foudre, les armes d'Indra; ཁང་པ་¶་ *domum perfodere*, faire un trou à une maison, la percer; རྡོ་རྗེ་རིན་ཆེན་ལ་¶་ *adamas gemmas perforat*, le diamant perce les pierres précieuses.

འབིགས་བྱེད་(རི་བོ་) *Nom. montium Vindiah in India*, nom de montagnes dans l'Inde.

འབིང་ གསོལ་¶་ (*J., S.*) *Vas pro theo*, théière.

འབུ་ སྲིན་¶་ ¶་སྲིན་ *vulg. Nom. genericum pro vermibus et insectis*, nom générique pour tous les vers et insectes; ¶ རིགས་ *genera vermium et insectorum*, espèces d'insectes; ནས་¶་ *curculio*, charançon; དར་¶་ *bombix*, ver-à-soie; ཆ་ག་¶་ *locusta*, sauterelle; ¶་ཁྲ་ *vespa*, guêpe; ¶་སྐྱོགས་ *cochlea nuda*, limace; ¶་སྲ་གས་ *araneæ tela*, toile d'araignée; ¶་རས་ ཞིབ་རས་ *placium, pannus ex serico crasso*, filoselle; ཉི་མ་ལོག་¶་ = *al Bathang* བྱ་ v. ཤོག(ག་)བྱ་ *insectum solem aspiciens = avis, avis ex papyro*, (jouet du) cerf-volant.

འབུ་ ¶་བར་, *præt.* འབུས་ *vulg. Germinare*, germer; ¶་བ་ འབུས་པ་ *germinatio*, germination; མེ་ཏོག་ཁ་¶་ *flores os aperiunt, dehiscunt*, les fleurs s'ouvrent: (*in ling. vulg. potius dicitur* འབུས་)

འབུ་ ¶་བར་ *præt.* འབུས བུས་ *Accendere*, allumer; མར་མེ་¶་ *lampadem accendere*, allumer la lampe, (*vulg.* འབར་)

འབུ་སུ་ *In E. Medica*, luzerne; ¶་¶་སྔང་ *planta medic.*, (*J.*) plante médicinale.

འབུག་ འབུགས་ ¶་པར་ *præt., imp.* ཕུག་ *fut.* དབུག་ (*vulg.* ཕུག་ *dicitur in omni casu.*) *Perforare, perfodere*, perforer, per-

cer, creuser; ¶་པ་ *perforatio*, forage; ཤིང་''' རྡོ་ལ་¶་ *lignum, petram perforare*, creuser, trouer un bois, une pierre; བུ་མོ་ལ་¶་ *virginem deflorare*, violer une vierge; ལྷུགས་¶་ *vulg. subula*, alène; ཧྲང་¶་ས་ *terebra*, foret, vrille.

འབྱུངས་ ¶་པར་ *Conari, diligens esse*, s'efforcer, avoir du zèle; ¶་པ་ *conatus, diligentia*, effort, diligence; ¶་པ་ཅན་ *diligens*, diligent, zélé; འབད་¶་ *multum conari*, faire des efforts répétés; ཆོས་ལ་''' ལས་ལ་¶་ *religioni, operi, diligenter attendere*, s'appliquer avec zele à la religion, au travail.

འབངས་པར་ *Erigere*, élever; ¶་པའི་གུར་ *v.* སྦྲ་ *tentorium erectum*, tente dressée.

འབུད་ *(vulg.)* ¶་པར་, *præt.* བུ་ བུས་, *imp.* བུས་(ཤིག) (*vid. etiam* སྦུད་) *Flare*, souffler; ¶་པ་ *flatus*, souffle; མེ་¶་ *ignem flando excitare*, souffler le feu; ཁ་མེ་¶་ *lampadem sufflando extinguere*, souffler la lampe; རླུང་¶་ *ventus flat*, le vent souf.; རྒྱ་དུང་¶་ *tuba canere (flando)*, jouer (en soufflant) de la trompette.

འབུད་(པར་) *vulg. Inflari*, être enflé; ལུས་ བུས་སོང་ *corpus intumuit*, le corps est enflé; ¶་འགྱོ་ *inflari*, s'enfler.

འབུད་ ¶་པར་, *præt., imp.* ཕུད་ *v.* ཕུས་ (*quod vulgo dicitur in omni casu*): 1° *Exuere*, se dévêtir; གོས་''' ལྷམ་''' ཞྭ་¶་ *vestes, calceamenta, pileum exuere*, ôter ses habits, ses bottes, son chapeau. 2° *Extricare*, faire sortir, se débarrasser; *v. g.* མགོ་¶་ *caput extrahere, i. e. angustias, periculum evadere*, sortir la tête, c.-à-d. sortir d'embarras; མགོ་ ¶་ས་མ་རེད་ *non est medium evadendi*, pas moyen d'éviter, de sortir d'embarras. 3° *Foras emittere*, pousser dehors; *v. g.* ཐོག་སྙེ་མ་¶་ *cerealia spicas emittunt, spicæ exeunt*, les épis sortent, poussent; བསམ་པ་¶་ *cogitationem exprimere*, exprimer sa pensée. 4° *Extrahere, expellere*, faire sortir, chasser; *v. g.* ཁང་པ་ནས་རྐུན་མ་¶་ *furem e domo extrahere, expellere*, arracher, expulser un voleur de la maison; དྲག་ཤུགས་ *v.* བོར་¶་ *vi expellere*, chasser par force. 5° *Pertransire*, passer outre. *V. g.* ཆུ་''' རི་པར་¶་ཚུར་¶་ *flumen, montem trajicere eundo et redeundo*, passer et repasser un fleuve, une montagne. (*In quibusdam locis ista vox pronuntiatur* p'è, *pro* pèu.)

འབུན་ བུན་པ་ *Pruritus*, démangeaison; ¶་ པར་ *prurire*, démanger.

འབུན་ *pro vulg.* བུ་ལོན་ *Debita*, dettes.

འབུབ་ *(vulg.)* ¶་པར་ (*vid.* ཕུབ་པར་), *præt.* ཕུབ་, *imp.* ཕུབ་ ཕུབས་. *(vulg.)* ཁ་ *Prosterni, in terram deponere*, se prosterner, déposer à terre; ¶་པ་ *prostra-*

tio, prostration; ཚྭ་ཁ་¶་ *sarcinas salis ad terram deponere*, déposer à terre les charges de sel; ཁ་¶་འདེབས་ *cadendo vultu terram percutere*, frapper la terre en tombant; ལག་པ་¶་(འཛེར་) *(equi) pedes anteriores terram offendunt, sternax equus*, cheval qui bronche; སྣོད་¶ *v.* ཕར་¶་ *vas ad terram ore inverso deponere*, poser à terre un vase l'ouverture en bas; ཁྲོ་ཕར་¶་ *iram deponere*, faire cesser la colère.

འབུབས་ ¶་པར་ *præt., imp.* ཕུབ་, *fut.* དབུབ་ *Concamerare, tecto cooperire*, plafonner, couvrir d'un toit; ཁྱིམ་ཐོག་¶་ *domum tecto coop.*, couvrir d'un toit; ¶་པ་ ¶་བྱེད་ *quod coop., tectum*, ce qui couvre, un toit; གུར་ *v.* གཡབ་¶་ *tentorium erigere*, dresser la tente; གྲུ་¶་ *ad angulum domus turricula*, tourelle à l'angle d'un toit; གདུགས་¶་ *umbellam extendere*, étendre le parapluie.

འབུམ་ ¶་ཕྲག་གཅིག་ *vulg. 100000;* ¶་ཚོ་ *aliquot 100000*, plusieurs fois 100000; (གསུང་)¶་ *100000 Verba egregia, (titulus libri)*, Les 100000 belles Paroles; རྡོ་¶་ *100000 lapides, cumuli lapidum superstitiosorum (vulg. E.)*, les 100000 pierres, tas de pierres superstitieuses.

འབུམ་ *Nom. pagi et vallis in territorio* འབའ་ *ad limites Thibeti*, nom de village et de vallon; ¶་སྟོད་... སྨད་ *pars superior, inferior hujus pagi et vallis*, le haut, le bas de ce village et de ce vallon; ¶་མཚོ་ *lacus prope et ad sept. hujus pagi*, lac au N. de ce village.

འབུམ་པ་ སྐུ་ *v.* གདུང་¶་ ¶་རི་ *Species sepulchri, seu potius reliquiarum repositorii in forma turriculæ pyramidalis vulgo dictæ* མཆོད་རྟེན་, tourelle-reliquaire; སྐུ་¶་ *nom. magni monasterii in Mongolia*, nom d'une grande lamaserie mongole.

འབུམ་ཤིན་དུ་ *(S.)* = གསོན་(པའི་གྲུ་མ་)འདྲེན་ *Hominem vivum eviscerare*, éventrer un homme vivant.

འབུར་ *(vulg.)* ¶་བར་ *Eminere, protuberare*, s'élever au-dessus, se projeter; ¶་པ་ *eminentia, protuberantia, germinatio, pustula*, éminence; protubérance, germination, pustule; འབར་¶་ *superficies inæqualis, rugosa*, surface inégale, rugueuse; རྣག་¶་ *pustula sanie plena*, abcès plein de pus; ¶་ rou *variola*, variole; ¶་ rou བཙུག་ *v.* འཛུག་ *vaccinare*, vacciner; ཆུ་¶་ *pustula aquosa*, ampoule; ¶་རོ་ *pustula tumescit*, l'abcès grossit; ¶་སྐུ་ *v.* སྐུ་ *imago sculpta, signata*, image sculptée, en bosse ou relief; ¶་བཟོ་པ་ ¶་རྐོ་མཁན་ *sculptor*, sculpteur; རིས་¶་ *pictura et sculptura*, peinture et sculpture; སྔོ་... མེ་ཏོག་¶་ འདུག་ *olera, flores germinant*, les légumes, les fleurs bourgeonnent.

འབུལ་ *(vulg.)* ¶་བར་, *præt., imp.* ཕུལ་ *(vulg. in omni casu), fut.* དབུལ་ *Offerre, dare (hon.),* offrir, donner; ¶་བ་ *oblatio, donum,* offrande, don; རྟེན་…སྟོན་¶ *munus, convivium offerre,* offrir un présent, un repas; ཕྱག་¶ *manus præsentare, i. e. salutare,* offrir les mains, c.-à-d. saluer; ལྷ་ས་ནས་¶ *e Lhassa oblata, missa (epistola),* (lettre) envoyée de Lhassa; ¶་ཆོག་ *offerre, dare, et etiam (hon.) vendere possum,* je puis offrir, donner, et même (hon.) vendre; མཆོད་པ་¶ *sacrificium off.,* offrir un sacrifice; ¶་བ་བཤམས་…སྡུད་ v. འདུ་ *oblata disponere, colligere,* disposer les offrandes, les recueillir.

འབུས་ *pro* འབུ་ཡིས་ *A verme, ab insecto,* par le ver, l'insecte; ¶་ཟ་ *a vermibus erosus,* vermoulu.

འབུས་ ¶་པ་ *præt. v*[i] འབུ་བར་ *Accensus, dehiscens seu apertus,* allumé, épanoui; མར་མེ་…མེ་¶ *lampadem, ignem accendi,* j'ai allumé le feu, la lampe; མེ་ཏོག་¶ *flores aperti sunt,* les fleurs se sont épanouies.

འབེན་ འབེམ་ *Scopus, meta,* but, cible; ¶་ལ་འཕེན་…ཐོག་…བཙུག་ *ad metam jaculari, eam attingere, configere,* viser, atteindre le but, y ficher la flèche.

འབེན་དག་ *Pannus, dilaceratæ vestes,* haillons; ¶་¶་ཅན་ *iisd. indutus,* vêtu de haillons.

འབེབས་ ¶་པར་ *v. act.* = *vulg.* འབབ་པར་ *v. n., præt.* ཕབ་, *fut.* དབབ་, *imp.* ཕོབ་ *vulg. Deponere, sternere, disponere,* déposer, étendre à terre, disposer; གཟུགས་ས་ལ་¶ *corpus ad terram extendere, procumbere,* s'étendre à terre; གནས་ *v.* ཁྱིམ་¶ *locum habitationis disponere,* disposer une habitation; གདན་¶ *v.* གདིང་ *tapetem sternere,* étendre un tapis; སྒོང་ང་¶ *v.* ཕབ་ *v.* རུམ་ *v.* དྲོད་ *ova incubare,* couver des œufs; ཆར་པ་¶ *pluere,* pleuvoir; ཆུ་¶ *irrigare,* arroser; དྲོད་¶ *calorem spargens, ep. pro* དཔྱིད་ཀ་ *ver,* répandant la chaleur, le printemps; མི་ལ་སྐྱོན་¶ *alicui culpam imponere,* inculper quelqu'un.

འབེམ་ = འབེན *Meta, scopus,* but, cible, *(vid. supr.)*

འབེར་ *Quædam plastica præparatio qua utuntur ferrarii,* terre dont se servent les forgerons pour souder.

འབེལ་ ¶་མ་ *Crines in fronte equi,* crins qui pendent sur le front du cheval; ¶་ཅན་ *istos crines habens,* cheval qui a cette touffe de crins.

འབེལ་ ¶་བར་ *Confabulari, sermocinari,* converser, parler en public; ¶་བ་ ¶་གཏམ་ ¶་བའི་བཀའ་མཆིད་ *confabulatio, sermocinatio,* causerie, discours; ¶་གཏམ་པ་ ¶་བ་པོ་ *orator,* orateur.

འབེལ་གཞི་ ཐུག་ = *vulg.* ཁྲམ་ཤིང་ *Lignum cum incisionibus ad computandum et rememorandum,* bois à coches pour compter et se souvenir; ¶·¶·རྒྱབ་ *istud lignum incidere,* faire les coches à ce bois.

འབྲེལ་པོ་ *(J.) Parcimonia,* épargne.

འབོ་ *Modius (in quantum est instrumentum ad mensurandum), continet unum ཁལ་ seu 20 བྲེ་ modiolos,* boisseau (instrum.) contenant 20 *tchré. Ergo* ནས་....ཚྭ·¶· *Modius (instrument.) ad mensurandum hordeum, salem,* boisseau pour mesurer l'orge, le sel; ནས་....ཚྭ་ཁལ་གཅིག་ *significat: unus modius (contenta quantitas) hordei, salis,* un boisseau (le contenu) d'orge, de sel; ¶·ཁ·ཡག་མོ་ *v.* ལེགས་མོ་འཇལ་ *v.* རྒྱབ་ *os modii bene mensurare,* bien mesurer l'ouverture du boiss. (en passant la règle).

འབོ་ ¶·བར་, *præt.* འབོས་ བོ་ བོ་, *fut.* དབོ་ *tumescere,* s'enfler, se gonfler; ས·¶· འདུག་ *terra tumescit,* la terre se gonfle; སྲན་མ་ཙམ·པ·ཙམ་ *inflatus circiter sicut pisum,* enflé gros comme un pois environ; ¶·དོ་ *v.* མཐོ་ *tumescit,* s'enfle, (*vulg. adhibetur* འབོལ་)

འབོ་བར་ *Effundere, supereffluere,* verser, déborder; ཁྲག་¶·བ་ *sanguinis effusio,* flux de sang; ཆུ་འབོས་སོང་ *aqua supereffluxit,* l'eau a débordé.

འབོག་ *vulg. Vestis superior,* habit de dessus; ཕོ་....མོ་¶· *ead. pro homine, pro muliere,* le même pour homme, pour femme; ¶·དཀྲི་ གོས·¶· *involucrum vestium (sinice:* péï-táo), enveloppe d'habits; ཀོ·¶· *involucrum pelliceum pro vestibus,* portemanteau de cuir *(vulg.).*

འབོག་ *(J.) Parvus collis, tumulus,* petite colline, tertre.

འབོག་ འབོགས་པར་ *præt., imp.* ཕོག་, *fut.* དབོག་ *A = R* བརྒྱལ་ *(Lexic.) vadare, immergere,* passer à gué, tremper; ཆུ་¶· = ཆུ་བརྒལ་ *(Lexic.) vadare, transnatare,* passer à gué, à la nage; ཆུ་ན·¶· *in aquam immergere,* macérer, (*vulg.* སྦང་)

འབོག་ཆོལ་ = སྦུག་ཅོལ་ *(J.) Magnum cymbalum,* grande cymbale.

འབོག་ཞྭ་ *(J.) Species pilei, cujus ora pellibus circumdantur,* chapeau à bordures de fourrure.

འབོགས་པར་ *Concedere, tradere, dare,* accorder, livrer, donner; ¶·པ་ *traditio, datum,* livraison, donation; གདམས་ངག་¶· *consilium dare,* donner un conseil; སློབ་པ·¶· *instructionem dare, docere,* instruire.

འབོགས་(པར་) *(t. prim. ut sup.) Deponere, cadere, deficere,* déposer, tomber, faillir; ¶·ཤིང·བརྒྱལ་བ་ *præ fatigatione animo de-*

ficere, s'évanouir par excès de fatigue; ལོ་མ་¶་ *folia cadunt*, les feuilles tombent; ཁལ་ *v.* རྒྱབ་ཐོག་ *onera depone*, déposez les fardeaux; སྨྱོ་¶་བྱུང་ *delirium venit*, le délire se manifeste; ¶་ཤི་ *mors subita*, mort subite.

འཐོང་བ་ *Rotunditas*, rondeur; འཇུར་བ་¶་¶་ *panis rotundus*, pain rond; ¶་རྡོ་ལ་ *nom. faucium montis prope* ཁྲབ་མདོ་ *(sinice* ouà-hô-chān), nom d'un passage de montagne.

འཐོད་ *imp.* *vi* འབད་པར་ *Conare, diligens esto*, efforce-toi, sois diligent.

འཐོད་ *(vulg.)* ¶་པར་ *præt. imp.* ཐོས་ *Vocare, nominare, interpellare*, appeler, nommer, interpeller; ¶ སྒྲ ¶་པའི་ཚིག་ *vocativus*, le vocatif; ¶་སླགས་ *aliquis vocat*, on appelle; མི་གཅིག་ལ་¶་ *hominem voca*, appelle quelqu'un; མིང་གིས་¶་ *nomine vocare*, donner un nom, appeler par son nom; ཐོས་སོང་ *vade et voca*, va appeler; ཡུལ་སྐད་དུ་¶་པ་ *vulgo sic dicitur*, vulgairement on dit ainsi; ཟ་མ་ཟ''''ཇ་འཐུང་ཐོས་ *ad manducandum, ad bibendum theum voca, invita*, invite à manger, à boire le thé; ¶་པ་གཏོང་ *appellare*, en appeler; ¶་པ་སུ་ལ་རྒྱབ་འདོང་ *cuinam appellare?* à qui en appeler? བྱ་ཐོ་¶་ *gallus vocat, cantat, (Sik.)*, le coq appelle, c.-à-d. chante.

འཐོར་ ¶་བར་ *præt., imp.* ཐོར་ *Ponere, collocare*, placer, mettre; གོམ་པ་¶་ *mensurato passu ire*, aller au pas; ལག་དུ་¶་ *in manu ponere*, mettre en main.

འཐོར་(བར་) *præt., imp.* ཐོར་ *(vulg.) Derelinquere, perdere, projicere*, abandonner, perdre, rejeter; ཡུལ་¶་བར་ *patriam derelinq.*, aband. son pays; མཁྱོག་ *v.* ལས་ཀ་¶་ *opus derel.*, laisser l'ouvrage; ཐོར་བཞག་ *cessa, derelinque*, cesse, abandonne; དངུལ་ཁུག་¶་ཐོན་ *v.* སོང་ *marsupium perdidi*, j'ai perdu ma bourse.

འཐོལ་ ¶་པོ་ *v.* མོ་ *(vulg.) Mollis, dulcis, et moraliter: urbanus, mansuetus*, mou, doux, poli, charitable; ¶་བ་(ཉིད་) *mollities, dulcedo, urbanitas*, mollesse, etc.; མི''''རྟ་¶་¶་ *homo, equus mitis*, homme, cheval doux; པགས་པ་¶་¶་ *pellis mollis*, peau molle; ¶་གདན་ *v.* སྟན་ *tapes præfultus, culcitra*, coussin rembourré; ¶་རྟས་ *pulvinar*, oreiller.

འཐོལ་ ¶་པོ་ *(vulg.) Parvi pretii et ideo copiosus*, de peu de valeur, abondant; གོང་ *v.* རིན་¶་པོ་ཡིན་ *parvi pretii est*, c'est bon marché; ¶་པོ་ཉོ་ཐོན་ *vili pretio emptum, emi*, acheté à vil prix; འབྲུ་ཀ་¶་པོ་ཡིན་ *cerealia sunt parvi pretii, vel abundantia*, les céréales sont à vil prix, donc abondantes. *(Istud verb. oppon. verbo* དཀོན་པོ་ *rarum, et ideo carum (vulg.)*, rare, donc cher.)

འབྱོས་ *vulg. præt. v[i]* འབྱོ་ *Tumefactus*, enflé, gonflé; ལྟོ་...གཟུགས་¶་འདུག་ *venter, corpus tumescit*, le ventre, le corps enfle; ཆུ་¶་ *pustula aquosa*, ampoule.

འབྱ་ *Pronuntiatur* Guia, *vel* chia.

འབྱང་ ¶་བར་, *præt.* བྱང་ (*vid. etiam* སྦྱང་) *Purificari, mundari*, être purifié; རང་¶་ *a se purificatus, (titulus inferior hierarchiæ lamaicæ in E.)*, purifié par soi-même, (petite dignité lamaïque).

འབྱངས་ *Miscere*, mêler, mélanger.

འབྱམས་ ¶་པར་, *præt.* འབྱམས་ *Exundare, magnæ extensionis esse*, dépasser, être de grande étendue, vaste; ¶་ཀླས་པ་ རབ་ *v.* ཡེ་¶་ *valde diffusus, infinitus*, très diffus, infini, = སྟོང་ཉིད་ *vacuitas, (perfectio buddhista)*, le vide (perfection bouddhiste); རབ་¶་པ་ *vir valde doctus, doctor in theologia et philosophia*, un grand savant.

འབྱར་ ¶་བར་, *præt.* བྱར་=འབྱོར་ *et* = སྦྱར་ *Adhærere, unire, glutinare*, adhérer, unir, coller; ¶་བ་ *adhæsio, etc.*, adhésion, etc.

འབྱོར་ ¶་བར་ *Inficere, fœtore implere*, infester, infecter; ¶་ནད་ *morbus contagiosus*, maladie contagieuse.

འབྱི་ ¶་བར་, *præt.* བྱི་ (*vid. etiam* འཕྱི་བར་) *Eradere, delere*, raturer, abolir; ¶་བ་ *erasio*, rature. (*J. addit: cadere, dicitur de crinibus*, tomber (les cheveux).

འབྱིང་ ¶་བར་, *præt., imp.* བྱིང་ *Desidere, mergi, infigi, et moraliter: deprimi, dejici*, s'accroupir, s'enfoncer, être affaissé; ¶་བྱིད་ *illud in quod quid immergitur, ep. pro* འདམ་པ་ *lutum*, ce dans quoi l'on enfonce, *v. g.* la boue; གྲུ་ཆུ་ལ་¶་ *navis aquis submergitur*, le bateau s'enfonce dans l'eau; སེམས་བྱིང་བ་ *animus dejectus*, esprit abattu.

འབྱིད་ ¶་པར་ *præt.* བྱིད་ ཕྱིད་ *Evanescere, effluere, impendi*, s'évanouir, s'échapper, être dépensé; ཚེ་¶་ *vita transit, evanescit*, la vie passe, s'évanouit. (*J. vitæ subsidia quærere*, chercher les moyens de vivre).

འབྱིད་ ¶་པར་ = འཁྲིད་ *Seducere*, séduire; *et* = སླུ་བར་ *decipere*, tromper; (*Ren. timere*, craindre).

འབྱིན་ ¶་པར་ *præt., imp.* བྱུང་ *vulg., fut.* དབྱུང་ *Extrahere, emittere, expellere, proferre*, faire sortir, émettre, chasser, dire; རལ་གྲི་¶་ *ensem evaginare*, tirer l'épée; རྩ་བ་ནས་¶་ *radicitus evellere*, arracher les racines; མཆི་མ་¶་ *lacrymas emittere, fundere*, pleurer; གནས་ *v.* ཡུལ་ནས་¶་ *e regione, patria expellere*, chasser du pays, exiler; སྐད་¶་ *verba proferre*, prononcer des paroles; ཁོང་¶་ = ཁོང་འབྱིད་ *mente effusus, dissipatus*, dissipé, volage; བསྟན་པ་¶་ *doctri-*

nam proferre, docere, enseigner la doctrine.

འབྱུག *(vulg.)* ¶་པར་ ¶་བྱེད་ *præt.* བྱུག་ *(in Sik. pronunt.* pioug) *Ungere, linire,* oindre, enduire; ¶་པ་ *unctio, linimen,* onction, onguent; སྨན་....ཚོན་¶་ *medicina ungere, coloribus pingere,* oindre avec une médecine, des couleurs; གསེར་ཆུ་¶་ *deaurare,* dorer; རྩིག་པ་ལ་འདམ་པ་¶་ *parietem luto linire,* crépir un mur.

འབྱུག་པར་ *(J.) Manu blandiri,* caresser avec la main; མགོ་¶་ *capiti bland.,* caresser la tête.

འབྱུང་ ¶་བར་, *præt., imp.* བྱུང་ (*vulg. præsertim* བྱུང་) *Exire, oriri, produci, fieri,* sortir, avoir son origine, être produit, devenir; ¶་བ་ *origo, exitus, etc.,* origine, etc.; ¶་འཇིག་ *origo et destructio,* origine et destruction, principe et ruine; ¶་བའི་དུས་ *tempus futurum et (t. cath.) tempus Adventus,* le futur, l'Avent; འཁོར་བ་ལས་བྱུང་ *a transmigratione liberatus,* délivré de la transmigration; ཕྱིར་ *v.* རྒྱབ་ཕྱོགས་¶་ *foras exire,* sortir; མངོན་(པར་)¶་(བར་) *manifestus fieri,* devenir évident; འཇིག་རྟེན་དུ་བྱུང་ *in mundum exivit, natus est,* il est venu au monde; ¶་བྱེད་ *quod producit, cp. pro matre,* qui produit, la mère; རང་¶་ *a se nascens,* né par soi; རབ་ཏུ་¶་བ་ *ad perfectionem nascens (per ingressum in ordinem religiosum),* naissant à la perfection (par l'entrée en religion). (*Vid.* བྱུང་ *signum præter.*)

འབྱུང་ ¶་ཁུངས་ *v.* གནས་ *vulg. Locus ex quo quid oritur, origo, fons, fodina,* lieu d'origine, source, mine, etc.; པད་མ་¶་གནས་ *e flore nenuphar oriundus, cp. pro Buddha,* Bouddha né sur une fleur de lotus; ¶་ཁུངས་ཀྱི་ཁམས་ *metallorum fodina, vulg.* ཁ་ *post nom. metalli,* mine (de métaux); དགེ་བའི་....སྡིག་པའི་¶་གནས་ *virtutis, peccati origo, causa,* origine, cause de la vertu, du péché; ནོར་གྱི་¶་གནས་དྲང་པོ་མི་འདུག *(hujus) fortunæ origo non est justa,* l'origine de sa fortune n'est pas juste.

འབྱུང་པོ་ *Ens, creatura,* être, créature; ¶་¶་ཀུན་* = སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ *omnia entia, creaturæ,* tous les êtres, toutes les créatures; ¶་¶འི་དབང་ *gubernator creaturarum, cp. pro* དབང་ཕྱུག་, *Siwa,* le roi des créatures; ¶་¶་ཆེན་པོ་ *Ens magnum, Buddha,* le grand Être, Bouddha.

འབྱུང་བ་ *Origo,* origine: *(vid. sup.) et in sensu partic. elementum,* élément; ¶་¶་ལྔ་ *5 element.,* les 5 éléments; *quæ sunt:* ཤིང་ *lignum,* le bois; མེ་ *ignis,* le feu; ས་ *terra,* la terre; ལྕགས་ *ferrum,* le fer; ཆུ་ *aqua,* l'eau. *Ordinarie 4 tantum nu-*

merantur, ས་ *terra*, la terre: ཆུ་ *aqua*, l'eau; མེ་ *ignis*, le feu; རླུང་ *ventus*, le vent; ¶་¶་བཞིའི་གནོད་པ་ *damnum a (perturbatione) 4 elem. causatum*, dommage causé par les 4 élém.; ¶་¶་འི་ཁམས་ *corpus seu locus elem.*, le corps où sont réunis les 4 élém.; གླུད་¶་བཞི་ *sacrificium 4 elem. oblatum, in redemptionis pretium*, sacrifice aux 4 élém., comme rançon.

འབྱུང་པོ་ *Monstrum, dæmon (qui sec. Schl. immaturam mortem causat)*, monstre, démon qui cause la mort prématurée; ¶་མོ་ *ejus fem.*, sa femelle; ¶་¶་འི་གནོད་པ་ *damnum ab illo causatum*, malheur qu'il cause; ¶་སྲུང་ *amuletum contra illud*, amulette pour s'en préserver; ¶་¶་བྱ་ *avis dæmon, noctua*, hibou.

འབྱེ་ *fut. vi* འབྱེད་, *et* ¶་བར་(བྱེད་), *præt., imp.* བྱེ་ *v. act. vulg. Aperire, separare*, ouvrir, séparer; སྒོ་… ཁ་… སྒམ་¶་ *portam, os, capsam aperire*, ouvrir la porte, la bouche, la boîte; མེ་ཏོག་ཁ་¶་ *flores dehiscunt (os aperiunt)*, les fleurs s'épanouissent; དུམ་བུར་¶་(བར་) *in fragmenta dividere*, diviser en morceaux.

འབྱེད་ ¶་པར་ *præt., imp.* ཕྱེ་, *fut.* དབྱེ་ *(vulg.) Aperire*, ouvrir; སྣོད་ཁ་ཕྱེ་ *os vasis aperi*, ouvre le vase; ¶་བ་ *apertura, et syn. pro* གསལ་པོ་ *lucens*, ouverture, brillant; ལམ་… ཟམ་པ་¶་ *viam, pontem aperire, id est, inaugurare*, ouvrir, c.-à-d. inaugurer une route, un pont.

འབྱེད་ ¶་པར་ *(t. prim. id.) Dividere, analysim facere*, diviser, analyser; སོ་སོར་ *v.* རབ་ཏུ་ *v.* རྣམ་པར་¶་ *omnino separare, dividere, analysi subjicere*, diviser, analyser entièrement; ¶་(པ་དང་)སྡུད་ *dividere et colligere, analysis et synthesis*, analyse et synthèse; རྣམ་¶་བྱ་ *qui perfecte dignoscit, ep. pro medico geniorum*, qui sait parfaitement diagnostiquer, le médecin des génies; ¶་དཔྱད་ *(J.) Forceps, forte instrum. ad aliquid vi aperiendum*, pince.

འབྱེས་པ་ (*vid.* དབྱེས་པ་) = མཚམས་བྱེད་ *cum explicatione*; སངས་རྒྱས་དཔྲལ་བའི་དབྱེབས་¶་པ་ *instar frontis Buddhæ pulcher, bene proportionatus*, beau comme le front de Bouddha, bien proportionné.

འབྱོ་ ¶་བར་(བྱེད་) *præt.* བྱོ་ བྱོས་ *Transfundere*, transvaser.

འབྱོག་ ¶་པར་ *præt.* འབྱོགས་ *Lambere*, lécher.

འབྱོང་ ¶་བར་ *præt.* བྱང་ *Purificari*, être purifié, (*vid.* འབྱང་)

འབྱོང་ ¶་བར་ *præt.* འབྱོངས་པ་ *Præparare, disponere*, préparer, disposer; སྙིང་རྗེ་ ¶་བ་ *ad misericordiam propensus*, porté à la miséricorde.

འབྱོན་ ¶་པར་ *præt., imp.* བྱོན་ (*vulg. hon. pro vulg.* འགྲོ་) *ire, venire, ambulare,* aller, venir, marcher; ག་¶་ *quo vadis?* où allez-vous? ག་ནས་¶་ *unde venis?* d'où venez-vous? བདེ་མོ་¶་གྱིས་ *vade in pace,* allez un paix; ¶་བ་ *profectio, adventus,* arrivée, départ; ¶་དུས་ *tempus futurum,* le futur; མ་¶་པ་ *qui nondum advenit (dicitur de Buddha venturo),* (Bouddha) non encore venu; གནམ་ལ་བྱོན་པའི་ཚེ་ *in tempore ad cœlum eundi, moriendi,* au moment d'aller au ciel, de mourir.

འབྱོར་ ¶་པ་ *Divitiæ, bona,* richesses, biens; ¶་¶་ལྔ་ *v.* དྲུག་ *5 vel 6 divitiæ,* les 5 ou 6 richesses; *quæ sunt:* ཚེ་རིང་ *vita longa,* une longue vie; དབང་ཆེ་བ་ *magna potestas,* une grande puissance; བཀྲ་ཤིས་པ་ *felicitas,* le bonheur; གཟི་མདངས་ཆེ་བ་ *magna gloria,* une grande gloire; འཁོར་མང་བ་ *amplus comitatus,* un cortège nombreux; ལོངས་སྤྱོད་ཆེན་ *divitiarum copia,* de grandes richesses; དཔལ་གྱི་...སྟོབས་ཀྱི་¶་¶་ *nobilitas, fortitudo,* noblesse, force; དལ་¶་ *tranquillitas mentis,* tranquillité d'esprit; རྣལ་¶་ *indifferentia,* indifférence; རབ་¶་ *optimus,* le plus parfait.

འབྱོར་ ¶་བར་=འབྱར་=*vulg.* སྦྱར་=སྦྱོར་ *Adhærere, unire, concordare, glutinare,* adhérer, unir, être d'accord, coller.

འབྱོར་ *(hon.)* ¶་བར་ *Obtinere, advenire, pervenire,* arriver, parvenir; ¶་བ་ *adventus, possessio, et (sec. Schl.) 2us dies præparationis pro jejunio solemni,* arrivée, possession, le 2e jour de préparation au jeûne solennel; གནས་སུ་¶་ *domum pervenire,* arriver à la maison; ཁྱེད་རྣམ་པའི་ཕྱག་བྲིས་འདིར་བྱུང་ *vestræ honorabilis personæ epistola huc pervenit,* la lettre de votre seigneurie est arrivée ici; སྔར་མེད་གསར་དུ་¶་བ་ *quod antea non erat, illud obtinere,* obtenir ce qui n'était pas auparavant.—*Syn. sunt:* རྙེད་ *invenire,* trouver; ཐོབ་ *(vulg.) obtinere,* obtenir; ནོས་ *v.* ནོད་ *recipere,* recevoir.

འབྱོལ་ ¶་བར་(བྱེད་) *præt., imp.* བྱོལ་ *(vulg.) Vitare, aufugere, deviare,* éviter, fuir, se détourner; ¶་འགྲོ་ *declinare a via,* quitter le bon chemin; སྡིག་པ་ལ་¶་འགྲོ་དགོས་ *peccatum vitare oportet,* il faut éviter le péché; དམག་དཔུང་¶་སོང་ *exercitus aufugit,* l'armée a pris la fuite; བྱོལ་སོང་ *animalia, brutæ,* les animaux, surtout les quadrupèdes.

འབྲ་གོ་ *v.* གོར་ *(J.) Nom. medicinæ,* nom de médecine; *(Ren.) nom. loci,* nom de lieu.

འབྱུང་ ¶་བར་ *præt.* འབྱུངས་ *Producere, gi-*

gnere, nasci, produire, engendrer, naître; ¶་བ་ *generatio, ortus*, génération, naissance; བེའུ་... རྟེ་འུ་¶་ *vitulum, equulum gignere*, mettre bas un veau, un poulain; ¶་མོ་ *animal prægnans, vel cum pullo*, femelle pleine, ou qui nourrit; འབྱུང་ས་པའི་ཕྲུའུ་ *pullus natus*, petit d'animal.

འབྲང་ ¶་བར་ རྡེང་ *v.* རྗེས་སུ་ *v.* ཕྱིས་¶་ *Sequi*, suivre; དཔེ་རྗེས་སུ་¶་ *exempla sequi, imitari*, suivre, imiter les exemples.

འབྲང་ས་=བྲང་=བཞུགས་ *v.* གནས་¶་ *Locus habitationis pro brevi tempore, hospitium, statio*, logement temporaire, station; ¶་ས་གཡར་ *hospitium petere, locare*, demander l'hospitalité, louer une maison; ¶་¶་གཏོང་ *hospitium concedere*, donner l'hospitalité; ¶་གླ་ *salarium pro hospitio*, prix de logement, (*vid.* བྲང་)

འབྲད་ (*vulg.*) ¶་པར་(བྱེད་), *præt.* བྲད་, *imp.* བྲོད་ *Scabere, fricare, lacerare*, gratter, frotter, lacérer; སེན་མོས་མགོ་¶་ *unguibus caput scab.*, se gratter la tête avec les ongles; གོས་བྲོད་ *vestem lacera*, déchire l'habit; རྟ་བྲད་ *strigilis*, étrille; རྟ་བྲད་རྒྱབ་ *equum strigili fricare*, étriller un cheval.

འབྲབ་ ¶་པར་ (*J.*) *Verberare*, frapper; ཚེར་ལྕུག་གིས་¶་ *spinis verber.*, fouetter avec des épines.

འབྲབ་ ¶་པར་, *præt.* བྲབ་, *imp.* འབྲོབ་ བྲོབ་ *Arripere*, saisir.

འབྲབ་ ¶་པར་ (*J.*) *Projiciendo disseminare, spargere*, disséminer en jetant.

འབྲལ་ ¶་བར་(བྱེད་), *præt.* བྲལ་, *imp.* བྲོལ་ *Separari, privari, cessare, perdere, secedere*, être séparé, privé, cesser, perdre, se retirer; ¶་བ་ *separatio, privatio, etc.*, séparation, etc.; ¶་(བ་)མེད་(པ་) *inseparabilis, inamissibilis*, inséparable, qu'on ne peut perdre; ཕ་མ་གཉིས་དང་བྲལ་ནས་ *cum patrem et matrem amisisset*, comme il avait perdu ses parents; ང་དང་མ་བྲོལ་ *noli me derelinquere*, ne m'abandonne pas; ཉེས་...འབྱོར་...རིག་པ་དང་བྲལ་བ་ *sine peccato, divitiis, scientia*, = *innocens, pauper, ignorans*, sans péché, sans richesses, sans science, c.-à-d. innocent, etc. (*vid.* བྲལ་)

འབྲས་ (*vulg.*) (*In Sik. pronunt.* bia *et* rê.) *Oryza*, riz; ¶་ཞིང་ *ager oryzæ*, champ de riz; སྐམ་¶་ *oriza in terra sicca (non inundata) plantata*, riz sec, c.-à-d. qu'on n'inonde pas; ཆུ་¶་ *oryza in agro inundato plantata*, riz qu'il faut inonder; ¶་ཡོས་ (*Sik.* Bia so) *oryza assata*, riz grillé; ¶་ཚན་ *v. vulg.* བཙོ་ *oryza cocta in aqua*, riz cuit à l'eau; ¶་རླུག་ *oryza ad vaporem coquere*, cuire le riz à la vapeur; ¶་ཟན་ *cibus oryzæ*,

riz cuit; ¶་ཐུག་པ་འཐུང་ *pulmentum or. bibere*, boire la bouillie de riz; ¶་ཟ་ *v. hon.* གསོལ་ *v.* བཞེས་རོག་ *oryz. manduca, quæso*, veuillez manger le riz; ¶་རྡུང་ *oryzam excutere, excorticare*, écosser le riz; ¶་གྲུས་མ་ *(Sik. tchom) oryza excorticata*, riz décortiqué; ¶་ཇུག *sacculus pro oryz. deferenda in via*, petit sac de riz; ¶་ལྡན་ *abundans oryza, ep. pro* སྟོན་ཀ་ *autumnus*, abondant en riz, l'automne; ¶་ཟླ་ *oryzæ luna*, 7^{a} *luna*, mois du riz, la 7e lune; ¶་རིགས་ *variæ species oryzæ*, diverses espèces de riz; *(S)* འབོ་ཙེ་ཞི་ *et* འབྲས་ས་དེ་, *vulg.* ¶་དཀར་(པོ་) *oryza alba*, 1^{a} *qualitatis*, riz blanc, de 1re qualité; དྭས་ འཇོམ་རྒྱལ་མོ་. *vulg.* གསང་¶་ འཇོན་ འཇོན་ *(J.) oryz.* 2^{a} *qualitatis*, riz de 2e qualite; ¶་དམར་པོ་ *oryz. rubra, inferioris qualitatis*, riz rouge, de qualité inférieure.

འབྲས་(མང་)ལྗོངས་ *Nomen thib. regionis Sikkim*, pays où il y a beaucoup de riz ou de fruits, nom thib. du Sikkim.

འབྲས་སྤུངས་ *Oryzæ cumulus, nom. monasterii in Lhassa, 7700 monachos Guéloukpa continentis*, nom d'une grande lamaserie à Lhassa.

འབྲས་བུ་ *(vulg.)* 1° *in sensu physico, Fructus in genere*, fruit en général; ¶་ལྡན་ ¶་¶་ཅན་ *frugifer, fructuosus*, fruitier, fructueux; ཤིང་གི་¶་¶་ *arborum fructus*, fruit des arbres; ¶་ཐོག་ *v. Sik.* ཀླུམ་ *fruct. rotundi, nom. genericum baccarum*, petits fruits ronds, les baies; ལྟུམས་ཀྱི་¶་¶་ *fructus ventris, filius*, fruit du ventre, fils.

འབྲས་བུ་ *(vulg.)* 2° *in sensu morali, Consequentia, effectus, commodum vel incommodum*, conséquence, effet, profit ou perte; རྒྱུ་¶་ *causa et effectus*, cause et effet; ལས་ཀྱི་¶་¶་གླ་ *fructus operis est salarium*, le fruit du travail est le salaire; ལས་བཟང་ངན་དེ་བཞིན་¶་¶་ཐོབ་ *secundum opera bona vel mala mercedem recipere*, recevoir la récompense ou la punition selon ses œuvres bonnes ou mauvaises; ¶་རྩིས་ *effectus computare, astrologia*, calculer les effets, astrologie; དགེ་བའི་¶་¶་ *virtutis fructus*, les conséquences de la vertu, *sunt:* 1° རྒྱུན་དུ་ཞུགས་པ་ *Qui flumen ingreditur, i. e. qui e mundo ad nirvanæ viam ingreditur*, celui qui entre dans le courant, c.-à-d. qui du monde s'avance vers le nirvana; 2° ལན་གཅིག་ཕྱིར་འོང་བ་ *semel (tantum) redibit (in mundum)*, qui ne renaîtra plus qu'une fois en ce monde; 3° ཕྱིར་མི་འོང་བ་ *qui amplius non redibit (in mundum)*, qui ne reviendra plus en ce monde: 4° དགྲ་བཅོམ་པ་ *qui inimicos vicit*, qui a vaincu les ennemis.

འབྲས་བུ་ *(vulg.)* 3° *per similitudinem,* མིག་གི་¶་¶ *Oculorum globus,* le globe de l'œil; ¶་ཤུབས་ *membrana testiculos involvens,* la bourse des testicules.

འབྲི· *(vulg.)* ¶་བར་(བྲིད), *præt., imp.* བྲིས་ *Scribere,* écrire; ཡི་གེ་¶ *litteras, librum, epistolam scrib.,* écrire des caractères, un livre, une lettre; ¶་པ་པོ, *vulg.* ¶་མཁན་ དྲུང་ཡིག་ *scriba,* écrivain; ¶་བྱེད་ ¶་སྨྱུག, *vulg.* སྨྱུག་གུ་ *calamus ad scribendum,* bambou pour écrire, plume; བྲིས་འཚང་ *scripta continens, bibliotheca,* bois de bibliothèque; བྲིས་མ་ *manuscriptum,* manuscrit; ¶་འཛུག་ *v.* བྲིད་ *ad scrib. incitare,* faire écrire.

འབྲི· ¶་བར་ *vulg. dicitur etiam pro: Delineare, pingere, acupingere,* dessiner, peindre, broder; རི་མོ་¶ *imaginem delineare, pingere,* dessiner, peindre une image; བྲིས་སྐུ་ *pictura et sculptura,* peinture et sculpture; ཚོན་གྱིས་རི་མོ་¶ *imagines pingere,* peindre; ཁབ་ཀྱིས་རི་མོ་¶ *acupingere,* broder.

འབྲི· ¶་བར་ *præt., imp.* བྲི་ *Decrescere, minui (vid.* འབྲི་བར་ *et vulg.* འབྲིབ་) décroître, diminuer; ¶་བྱེད་ *quod decresc. facit,* ce qui fait décroître; མང་ནས་མང་དུ་¶ *magis ac magis decrescit,* il diminue de plus en plus; ཆུ་¶ *fluminis aquæ decresc.,* le fleuve décroît; ཆར་པ་¶ *pluvia minuitur,* la pluie diminue.

འབྲི་ཁུང་ *v.* གྲང་ *Nom. monasterii et sectæ in Thib. orient.,* nom d'une lamaserie et d'une secte; ¶་¶་པ་ *sectator hujus sectæ,* sectateur de cette secte; *(sec. Schl. est schisma inter Gueloukpa).*

འབྲི་ཆུ་ *Nom. thibet. fluminis in provincia* ཁམས་ *a Sinensibus:* Kīn-chā-kiāng *vel* Yâng-tsè-kiāng *vocati,* nom thib. du Fleuve Bleu.

འབྲི་མདའ་ *Nom. loci,* nom de lieu.

འབྲི་མ་ *v.* མོ་ *(vulg.) Vacca bovis* yak, vache du *yak;* ¶་འབྲོང་ *ead. sylvestris,* la même sauvage; ¶་འོ་···མར་···ཀོ··· བེའུ་ *hujus vaccæ lac, butyrum, corium, vitulus,* son lait, son beurre, son cuir, son veau; ¶སྟམས་ *ead. sterilis, vel quæ nondum generavit, djréma* stérile, ou qui n'a pas encore eu de veau. *(S)* ཙ་མ་རི་

འབྲིང་ *(vulg.)* ¶ པ་ *v.* པོ་ *Medius, mediocris,* moyen, médiocre; ཚོང་བཟང་ངན་¶ གསུམ་ *merces bonæ, malæ, mediocres, triplicis speciei,* marchandises bonnes, mauvaises, médiocres, de 3 espèces; རིན་ཆེ་ཆུང་¶ *pretium magnum, parvum, medium,* prix fort, faible, moyen; སྐད་ མྱོས་སྨ་¶ *vox alta, demissa, media,*

voix haute, basse, moyenne; ཟླ་བ་¶ པོ་ *luna media tempestatis*, le mois du milieu d'une saison; སངས་རྒྱས་¶ *ep. pro* བྱང་ཆུབ་ *qui mediam viam ad perfecti Buddhæ dignitatem peragravit*, Chiang kioup, qui est arrivé à moitié du chemin conduisant à la dignité de Bouddha.

འབྲིང་ *pro* འབྲང་ *Sequi*, suivre; ཞབས་ *v.* ཞས་ *v.* ཞ་¶ *pedissequus, discipulus*, suivant, disciple.

འབྲིང་ ¶་བར་ *Allicere*, allécher; ཉ་པ་ཟས་ཀྱིས་ཁ་¶་ནས་ *quum piscator cibo os allexisset*, quand le pêcheur eut amorcé.

འབྲིད་ ¶་པར་ = འབྲི་བར་ *et* = འབྲི་བར་ *Minuere, decrescere*, diminuer, décroître.

འབྲིད་ ¶་པར་ *A* = *R* སླུ་བར་ *Decipere, imponere*, tromper, en imposer; ¶་པ་ *deceptio*, déception; ཁ་མངར་¶་ *lenociniis decipere*, tromper par de douces paroles. (*vid.* འདྲིད་)

འབྲིབ་ ¶་པར་ = འགྲིབ་ = འབྲི་ = འབྲྀ་ *vulg. Minui, decrescere*, diminuer, décroître; ཆུ་¶་ *aqua, flumen decrescit*, le fleuve décroît; ནོར་¶་སོང་ *divitiæ imminutæ sunt*, les richesses sont diminuées.

འབྲིམ་ ¶་པར་ (བྲིད་), *præt.* བྲིམས་, *imp.* བྲིམ་ བྲིམས་ *Distribuere, partiri, unicuique dare*, distribuer, partager, donner les parts; གླ་པ་ལ་ལས་ཀ་¶་ *inter operarios opus distribuere, dividere*, distribuer l'ouvrage entre les ouvriers. (*J. addit: inutilia projicere.*)

འབྲུ་ (*vulg.*) = རྡོག་ ¶་རྡོག་ *proprie: Unum granum, parvum globulum*, un grain, un petit globule; ཏིལ་…གྲོ་…ནས་…ཕྲེང་མའི་¶་ *grana sesamæ, frumenti, hordei, rosarii*, grains de sésame, de blé, d'orge, de rosaire; ཡིག་¶་ *una littera alphabeti*, une lettre de l'alphabet; ¶་ལྡན་ *cerealium abundans, fertilis*, abondant en grains, fertile; ¶་ཆང་ = ཆང་གི་ཉིང་ཁུ་ *grana fermentata pro vino*, grains fermentés pour faire du vin; ¶་འབུ་ *cerealium vermis, curculio*, charançon; ¶་གྲུ་མ་ཅན་ *cerealia spicas barbatas habentia*, céréales ayant des épis barbus; ¶་གང་བུ་ཅན་ *grana siliquata*, grains à cosses; ¶་འཚོང་པ་ *cerealium mercator*, marchand de grains; ¶་མར་ *oleum e granis*, huile de grains; གསེར་¶་བཙོ་ *auri granula excoquere, purificare*, purifier les petits globules d'or.

འབྲུ་སྤང་ *v.* དང་ *Species thei granulati, 1° qualitatis, (vulg. E.)*, thé fin (poudre à canon).

འབྲུ་ ¶་བར་ = འབྲུད་པར་, *præt.* བྲུ་ བྲུས་, *imp.* བྲུས་ *Fodere, sculpere*, creuser, sculpter; ¶་བ་ *excavatio, sculptura*, excavation, sculpture; ཁུང་བུ་…སྐུ་…ཡི་

ཁ་¶ *foramen, statuam, litteras fodere, sculp.*, creuser un trou, sculpter une statue, des lettres; ¶་ཀྲུམ་ཚུགས་ *fodiendo unco nocere, i. e. verba consectari*, éplucher les paroles; མཚང་¶འི་ཚིག་ *verba ad fodiendos defectus, peccata aliorum, i. e. verba reprehensionis, contumeliæ*, paroles de critique, de reproche, de mépris.

འབྲུ་ཙ་ཡིག་ *Species scripturæ quadratæ pro manuscriptis, fere* = འབམ་ཡིག་, espèce d'écriture pour les beaux manuscrits.

འབྲུ་ཤལ་ *v.* ཤ་ བྲུ་ཤ་ *(J.) Nom. regionis ad Persidis limites*, nom de pays voisin de la Perse.

འབྲུག་ *(vulg.) Tonitru*, tonnerre; ¶་སྒྲ་ *v.* སྐད་ *vox, sonus tonit.*, bruit du tonn.; ¶་བསྒྲག་ *v.* སྒྲོག་ *v.* འགོད་ *v.* སྒྲ་རྒྱབ་ *tonat*, il tonne; ¶་སྒྲ་ཅན་ *vocem tonantis habens, ep. pro* ཆུ་ལྷ་ *genius aquarum*, qui a la voix du tonnerre, le dieu des eaux; ¶་སྒྲའི་གར་ *ton. musices, ep. pro pavone*, qui fait une musique de tonn., le paon.

Syn. pro tonitru sunt: སྒྲ་སྒྲོག་ *v.* ལྡན་ *sonorus*, sonore; སྒྲ་བརྒྱ་པ་ *100 voces habens*, aux 100 voix; སྒྲ་འབྱེད་ *sonum dividens*, divisant le son; རྡོ་རྗེའི་སྒྲ་ *sonus adamantinus*, son de diamant; གནམ་ལྕགས་སྒྲ་ *fulguris sonus*, bruit de la foudre; ཐོག་དང་ལྡན་པའི་སྒྲ་ *sonus fulgurans*, bruit qui lance la foudre; སྤྲིན་སྐྱེས་ *e nubibus natus*, né des nuages; ལྷའི་རྔ་(བྱངས་) *geniorum tympanum (purum)*, tambour pur des génies; ནམ་མཁའི་རྔ་ཆེན་ *magnum aeris tympanum*, grand tambour de l'air; རྔ་གསང་ *tympanum absconditum*, tambour caché; སྤྲིན་གྱི་སྒྲ་ *nubium sonus*, bruit des nuages; སྤྲིན་གྱི་རྔ་ *nubium tympanum*, tambour des nuages; དབྱར་གྱི་རྔ་ *tympanum æstivum*, tambour d'été.

འབྲུག་ *(vulg.) Draco*, dragon; གཡུ་¶་སྔོན་པ་ *draco cæruleus*, drag. bleu; ¶་ལོ་ *annus dr., 5us cycli duodenarii*, la 5e année du cycle duodénaire; ¶་དུས་ *hora 7a matutina*, 7 heures du matin; ¶་ཟླ་ *1a luna vel mensis*, le 1er mois de l'année.

འབྲུག་པ་ *Nomen thib. regionis Butang, et sectæ*, nom thib. du Boutang, et de la secte qui y domine; *præses hujus sectæ habitat in* བཀྲ་ཤིས་ཆོས་སྒྲོང་ *v.* རྫོང་ *Tra-chi-kieu-djron* ou *dzong*, capitale religieuse du Boutang. *(N. B. In parte centrali, Butang sæpe vocatur* ལྷོ་ཡུལ་ *nom. generic. regionum ad merid. Thibeti, et incolæ dicuntur* ལྷོ་པ་ *Meridionales*, les Méridionaux, autre nom donné aux peuplades situées au Sud du Thibet.)

འབྲུད་ ¶་པར་=འབྲུ་བར་ *et* འདྲུད་པར་ *Fricare, fodere, sculpere*, frotter, creuser, sculpter; ¶་བ་ *frixio, excavatio*, friction, excavation.

འབྲུབ་ ¶་པར་ *(vulg.) Exundare, crescere,* déborder, croître (les liquides); ཆུ་¶་ *aquarum exundatio, diluvium, aqua, flumen crescit,* inondation, déluge, le fleuve croît; ¶་པོ་ *fluidus, vel potius aquæ æstus, fluctus tumescentes,* fluide, flots soulevés.

འབྲུབ་པར་=འབྲིམ་པར་ *Distribuere, cuique partem dare,* distribuer, donner les parts.

འབྲུམ་ ¶་པ་ *(vulg.) Parva grana vel fructus rotundi (prob. nom. oryzæ in Sik.),* petits grains ou fruits ronds en général; ¶་ཏོག་=འབྲུ་ཏོག་ *unum granum,* un grain; རྒུན་¶་ *uva, grana uvæ,* raisin, ses grains; ¶་པོ་ *magnum gran.,* un gros grain; ¶་བུ་ *parvum gr.,* un petit grain.

འབྲུམ་པ་ *v.* ¶་བུ་ *v.* ནད་ *(vulg.) (per similit.) Variola,* variole; ¶་ནོན་ *variolæ semen,* vaccin; ¶་བཙུག་ *v.* འཛུག་ *vaccinare,* vacciner; ¶་¶་ཕོག་ *variol. laborans,* attaqué de la variole; ¶་དཀར་ *var. alba, benigna,* var. blanche, bénigne; ¶་ནག་ *var. nigra, maligna,* var. noire, dangereuse; ¶་ཁྲ་ *var. varii coloris,* var. de diverses couleurs; ¶་རྗེས་ *cicatrices var.,* ses cicatrices. *Syn. sunt:* རྡོ་རྗེའི་ཚེར་མ་ *spinæ adamantinæ,* épines de diamant; ¶་བུ་སྦོར་པ་ *pustula granulata,* pustule granulée.

འབྲུམ་ལྷ་མོ་ *Nom. deæ parvulorum protectricis,* déesse protectrice des petits enfants; *(prob. quia quandoque* འབྲུམ་ *v.* སྦྲུམ་ *designat fœtum in sinu matris,* l'embryon dans le sein maternel; *v. g.* ¶་དང་ལྡན་མ་ *v.* འཇུར་མ་ *fœtosa, prægnans,* enceinte.)

འབྲུས་ ¶་འགོག་(ས་) *A* = *R* བརྩོན་འགྲུས་ *Conari, diligens esse, conatus, diligentia,* s'efforcer, être diligent, effort, diligence.

འབྲེ་ ¶་བར་, *præt., imp.* བྲེས་ *Expandere, sternere, involvere,* étendre, étaler, envelopper; བླ་བྲེ་¶་བར་ *conopæum expand.,* étendre un baldaquin; སྦུ་སྤྲུག་ *v. vulg.* ས་མཚམས་¶་ *limites, terminos extendere,* étendre les limites; ཡི་གེ་¶་ *librum involvere,* envelopper un livre.

འབྲེག་ ¶་པར་ = འདྲེག་པར་, *præt.* བྲེག་ འབྲེགས་, *imp.* བྲེག་(ས་) *vulg. Radere, amputare,* raser, couper; ¶་མཁན་ *tonsor, qui secat,* perruquier, coupeur; སྨ་···ཁ་སྐྲ་¶་ *barbam radere, capillos tondere,* raser, couper la barbe, les cheveux; བལ་¶་ *lanam tondere,* tondre; ¶་གྲི་ *novacula,* rasoir; ཤིང་ཏ་ལའི་ལོ་མ་ བྲེག་པ་ *(J.) a plantin tree cut off. i. e. ens e proprio statu omnino dejectum,* un bananier coupé, c.-à-d. un être entièrement hors de sa place.

འབྲིང་པ་ ¶་སྒྲག་ ཀོ་¶་ *(vulg.) Corrigia*

courroie; ¶་བུ་ *ead. parva*, petite courr.; ¶་པས་བསྡམས་ v. བཅིངས་ *corrigia ligatus*, lié fortement avec une courroie. *Syn.* རྒྱུད་བུ་ *continuus*, continu.

འབྲིད་ ¶་བར་ = འབྲང་བར་ *Sequi*, suivre; ¶་བ་ *actus insequendi*, poursuite.

འབྲེང་བུ་ 3us *accentus vocalium, scribitur supra litteras et = é, i*, 3e voyelle, se prononce *é*, ou *i*.

འབྲེལ་ ¶་བར་ (*vid.* སྦྲེལ་) (*vulg.*) *Uniri, connecti, relationem habere*, être uni, réuni, avoir rapport à; ¶་བ་(ཉིད་) *unio, connexio, relatio ad*, union, etc.; ¶་བའི་སྒྲ་ *relationis verbum, casus genitivi*, le génitif; ཡི་གེ་གཉིས་གསུམ་¶་ *2, 3 litteræ simul connexæ*, 2, 3 lettres réunies; ¶་(བ་)མེད་(པ་) *sine connexione, solus*, sans relation, seul; ¶་ས་ *locus quo plures conveniunt, junctura, limites, etc.*, lieu de réunion, jointure, limites; རྟེན་¶་ *prognosticon*, présage; བཟང་¶་ *mutuo commodo rem amice componere*, faire un arrangement à l'amiable; སྨོན་ལམ་གྱི་¶་བ་ *votis concors*, d'accord avec les désirs.

འབྲོག་ ¶་པ་ v. ས་ v. སྟོང་ v. དགོན་ v. ཁ་ *vulg. Desertum, pascua, locus non permanenter habitatus*, désert, pâturages, lieu où l'on n'habite pas toujours; ¶་པ་ v. མི་ *incola ejusd.*; ¶་ཡུལ་ v. གནས་ *locus habitatus in deserto*, oasis; གམ་¶་ *pascua a pagis non longe distantia*, pâturages rapprochés des villages; རྒྱང་¶་ *pascua longe distantia*, pâturag. loin des villages. *Syn. sunt:* ཕྱུགས་ལྷས་མཚེར་ས་ *terra tristis pro pecoribus*, lieux tristes pour le bétail; བ་ལང་གནས་ *habitatio boum*, demeure des bœufs.

འབྲོག་པ་ *Nom. districtus pascualis, in S.-E. Thibeti, in ditione præfecturæ* སངས་ངག་ཚོས་རྫོང་, nom d'un district.

འབྲོང་ ¶་གཡག་ གཡག་¶་ *vulg. Yak sylvestris*, yak sauvage; ¶་མོ་ v. འབྲི་ *ejusd. vacca*, sa vache; ¶་ཕྲུག་ v. བེའུ་ *ejusd. vitulus*, son veau; (*S.*) ཙ་མ་ཛ་

འབྲངས་ *imp. v*i འབྲང་བར་ *Sequere, imitare*, suis, imite.

འབྲོམ་ *Nom. alicujus regiæ familiæ in Thib.*, nom d'une famille royale au Thibet; ¶་སྟོན་ *nom. celebris lamæ, nati 1002, discipuli doctoris* ཨ་ཏི་ཤ་ *qui monasterium* ར་སྒྲེང་ *fundavit circa annum 1055*, nom d'un célèbre lama.

འབྲོས་ (*vulg.*) ¶་པར་(བྱེད་). *præt., imp.* བྲོས་ *vulg.* ¶་འགྲོ་ *Fugere*, fuir; ¶་ས་ *locus refugii*, lieu de refuge; ¶་འགྲོ་མི་ v. མཁན་ *profugus*, fuyard; གབ་¶་འགྲོ་ *in abditum fugere*, s'enfuir sous un abri; བྲོས་སོང་ *aufugit*, il s'est enfui.

རྦ་ ¶་རླབས་ ¶་སློང་ དབའ་སློང་ v. རླབས་ (*vulg.*) *Fluctus, aqua tumida*, flot, eau

soulevée; ¶་དོང་ *vortex in flumine,* tourbillon d'eau; ཆུ་¶་ *aquæ erumpunt,* l'eau se précipite. *Syn. sunt:* མཚར་བཀོད་ *mirabilis motus,* mouvement admirable; ཆུའི་ཁྲི་ཤིང་ *hædera aquatica,* lierre d'eau; རྦབས་སྤྱང་ *fluctus in sertis,* flots se succédant; སྟེང་འཕྱོ་ *supernatans,* surnageant; སྟེང་འཕར་ *in altum saliens,* sautant en haut; ཆུ་གཉེར་ *aquæ rugæ,* rides de l'eau; རབ་འཁྲུག་ *valde agitans,* qui agite beaucoup; ཆུ་འཁྲུག་ *aqua agitata,* eau agitée; སྣེའི་ལྕགས་གྲོལ་ *anchoras solvens,* qui détache les ancres; ཁྲོ་གཉེར་ *ex ira rugæ,* rides de colère. *(S)* ཨ་སྨྲེ་

ཐུད་ *(vulg.) Mediæ magnitudinis,* de moyenne grandeur; སྐྲ་"་ཁ་¶་ *capilli, os nec magnum nec parvum,* cheveux, bouche de moyenne grandeur; ¶་པོ་ *bene proportionatus,* bien proportionné; གོས་¶་ པོ་ཡིན་ *vestis corpori bene adaptata,* habit qui s'adapte bien au corps.

ཐུད་ *(vulg.)* ¶་པར་ *Excitare, provocare,* exciter, provoquer; ཁྱི་¶་ *canem excitare,* exciter un chien; ཁ་¶་ཆེ་ *loquax, jurgiosus,* bavard, querelleur; ¶་བཤད་ *v.* ལབ་ *verbis provocare,* provoquer par des paroles; འཐབ་¶་(པར་) *jurgia surgunt,* les querelles s'échauffent; ¶་ཐུད་ =སློད་སློད་ *frequenter provocare,* provoquer souvent; སྒུ་ཡ་¶་ = སྒུར་དུ་སློད་ *qui celeriter moveatur pronus,* très excitable.

ཐུད་ *(vulg.)* ¶་ sé, *Omnino, totus,* tout, entièrement; ལུས་པོ་¶་ན་རེད་ *v.* དོ་ *totum corpus ægrotat,* tout le corps est malade; ལུས་པོ་¶་ sé ཤིག་ཡིན་ *totum corpus pulicibus cooperitur,* le corps est tout couvert de pous.

ཐུད་ = ཐོད་ ¶་ཐོད་ *Spissus, densus,* épais, dense; སྐྲ་"་ནགས་ཚལ་¶་ *v,* ཐོད་ *coma, sylva densa, abundans,* chevelure, forêt touffue; སྦྲང་¶་ *mel spissum i. e. cera apum,* miel épais, c.-à-d. cire; མི་¶་ ཐོད་འཛོམས་ *populus in globo congregatur,* le peuple est rassemblé en masse.

ཐུབ་ སྒུ་¶་ *v.* སྦུབ་ *Species hydropisis,* espèce d'hydropisie.

ཐུབ་ ¶་པར་ ¶་སྒྲིལ་ *Per præceps volvi,* descendre en roulant; རྡོ་"་ས་¶་ *lapidum, terræ lapsus,* avalanche de pierres, de terre. (*vid.* འབབ་)

ཐྲིག་པ་ *A = R* དངོས་ངན་=ཤ་སྐེམ་=རིད་པ་ *Macer,* maigre.

ཐོད་ *vid.* ཐུད་(ཐོད) *Spissus,* épais.

ཐོད་གཏོང་ *v.* སྒྱེལ་ *Execrare, nocere,* maudire, nuire.

ཐྭ་བ་ *(vulg.) Tumidum guttur, et surcoma lignorum,* goître, et nœuds des bois;

ཀ་བའི་ནད་ *gutturis tumidi morbus*, infirmité du goître; ཀ་ཀ་སྨན་ *medicina ad curand. guttur tum.*, médecine contre le goître; *(J.)* ལྤ་ཚྭ་ *sal medicinale contra id.*, sel médicin. contre le goître; ཤིང་གི་ཀ་ཀ་ *sarcoma lignorum, in E. vulg.* dzop, nœuds, excroissance des bois.

ལྦུ་བ་ དབུ་བ་ ཆུ་ཀ་ *(vulg.)*, ཆུ་སྦྲིང་ *Spuma, bulla aquæ*, écume, bulle d'eau; ཀ་ཀ་ ཡར་རྫོལ་ *spuma surgit*, l'écume sort; ཀ་ཀ་བསལ་ *spuma dispergitur, evanescit, vel sp. auferre*, l'écume se dissipe, l'enlever; རྒྱ་མཚོའི་ཀ་ཀ་ *spuma maris*, écume de la mer; ཀ་ཀ་བཞིན་སྙིང་པོ་མེད་ *sine substantia sicut sp.*, sans substance comme l'écume. *Syn. pro spuma sunt:* དབུ་བ་ *v.* མ་ དབུ་སྦྲིང་ *spuma, sp. serta*, écume, écume en guirlandes; ཆུའི་ གད་མོ་ *risus aquæ*, sourire de l'eau; ཆུ་མིག་འཛུམ་ ཆུའི་འཛུམ་དཀར་ *risus albus fontium*, rire blanc des fontaines. *(S)* ཐེ་ན་

སྦ་ *(vulg.)* ཀ་སྨྱུག་ *Species viminis, canna*, rotin; ཀ་ལྕུག་ *flagellum vimineum*, cravache de rotin; ཀ་ཟམ་ *pons ex cannis*, pont de rotin.

སྦ་ *(vulg.) Species arundinis bambusæ magnæ*, gros bambou; ཀ་དོང་ *magnus tubus ex ead. ad ferendam aquam*, grand tube de ce bambou pour porter l'eau; ཀ་དོང་ལ་ *transitus montis in ditione Anglo-Buthanica*, nom d'un passage de montagne (dans le Bouthang anglais).

སྦ་ *(vulg.)* ཀ་བར་ = སྦེད་པར་, *præt.* སྦས་ *Abscondere, secretum tenere*, སྦ་བ་ *occultatio, actus occultandi*, l'acte de cacher. *Unde: verenda corporis (quia absconduntur)*, les parties secrètes du corps; སྡིག་པ་ཀ་(བར་) *peccata abscond.*, cacher ses péchés; དོན་ཀ་བྱེད་ *sensum abscond., dissimulare*, cacher, dissimuler le sens; ཀ་ས་ *locus absconditus*, cachette; ཀ་ནག་ *locus obscurus, caverna*, caverne, (*vid. syn. ad* སྦས་)

སྦ་སྦུག་ *(vulg. E.) Olla*, marmite.

སྦ་མཐིང་ *(S)* = སྙིང་བསྐྱིགས་དུག་ *Species veneni*, espèce de poison.

སྦག་ *(vulg.)* ཀ་པར་, *præt.* སྦགས་, *imp.* སྦོགས་ *Inquinare, polluere, violare*, salir, polluer, violer; ཀ་པ་ *macula, pollutio, etc.*, tache, etc.; འདམ་པས་སྦགས་པ་ *luto maculatus et linitus*, sali, enduit de boue; བུ་མོ་ལ་ཀ་བྱེད་ *virginem violare*, violer une fille. *Syn. sunt:* བསྲེས་པ་ *mixtus*, mélangé; བསྡམས་པ་ *ligatus, congregatus*, lié, réuni; བསླུས་པ་ *deceptus*, trompé, (*vid. etiam* འདག(ས་)པར་)

སྦགས་ *(vulg.) Chartæ lusoriæ*, cartes à jouer; ཀ་རྒྱབ་ *chart. ludere*, jouer aux cartes.

སྦང་ *fut. et* སྦངས་ *præt. v*ⁱ སྦོང་བར་ *etiam*

སྦང་བར་ *v. act. vulg. Macerare, in aquam mergere,* macérer, tremper; ¶་བ་ *immersio, maceratio,* immersion, macération; ཆུ་ནང་¶་ *in aquam cadere, in eadem mergere, macerare,* tomber dans l'eau, tremper, macérer.

སྦང་མ་ *vulg.*, ¶་རྫས་ *Quæ macerata fuerunt, i. e. fæces facto vino, etc.*, résidus de la macération.

སྦངས་ *Fimus,* excréments (d'animal); རྟ་... བོང་... བ་ལང་¶་ *fimus equi, asini, boum,* excrém. de cheval, d'âne, des bœufs; ¶་ལུད་ *fim. ad agros stercorandos paratus,* fumier; ¶་ཕུང་ *acervus fimi,* tas de fumier.

སྦས་ ¶་པར་, *præt.* སྦམས་, *imp.* སྦོམས་ *Congregare, acervare,* rassembler, entasser; ¶་པ་ *congregatio, acervatio,* rassemblement, amas; རྡོ་¶་ *acervus lapidum,* tas de pierres; ཚོགས་གཅིག་ན་¶་ *in unum congregare,* mettre ensemble.

སྦར་ *(vulg.)* ¶་བར་, *præt., imp.* སྦོར་ *(vid. etiam* འབར་ *n.) Accendere, illucere,* allumer, briller; ¶་བ་ *inflammatio, illuminatio,* inflammation, illumination; མེ་...ཁ་མེ་¶་ *ignem, lampadem accendere,* allumer le feu, la lampe.

སྦར་མོ་ *(vulg.)* (*J.* = སྡེར་བ *v.* སོ་) (*in E.* ¶་རི་) *Ungues bestiarum,* les griffes des animaux, les serres des oiseaux; ¶་¶་ རྒྱབ་ *v.* བདབ་ *unguibus pugnare, lacerare,* combattre, déchirer avec les griffes; ཞི་ལམས་¶་¶་རྐོ་ *felis unguibus fodit,* le chat creuse avec les griffes.

སྦལ་ =*vulg.* རོང་ *Fossa, cavitas,* fosse, creux; ལག་ *v.* ཐུག་¶་ *interior, cavitas, palma manus,* le creux, la paume de la main.

སྦལ་པ་ *(vulg.)—(S)* ཀ་ཀ་ཏ་ ཀུ་ཞི་ད་ དུ་དུ་ར་ *Rana, bufo,* grenouille, crapaud; ¶་ཆུང་ *gyrinus,* têtard; ནགས་¶་ *sylvarum rana,* grenouille des forêts; ¶་ དཀར་པོ་ *rana alba,* grenouil. blanche; རུས་¶་ *(litt.) rana ossea, i. e. scutata, testudo,* tortue; ¶་རྒྱབ་ *(J.) testudinis concha,* écaille de tortue. *Syn. pro rana, bufone sunt:* ཁ་ཆེན་ཕྱུགས་ *animal grandi ore,* animal à grande bouche; འཕར་ *v.* འཆོང་འགྲོ་ *saliendo procedens,* qui s'avance en sautant; དབྱར་སྐྱེས་ *tempore æstivo natum,* né en été; ལྕེ་ མེད་ *sine lingua,* sans langue; ཀྱུ་ལ་ཅན་ *v.* ཆེ་ *saccum (ventrem) habens, magnus saccus, venter,* grand sac (ventre); བཤང་སྦས་ *stercora abscondens,* qui cache ses excréments.

སྦལ་བ་ *Larga pustula sine pure,* grosse pustule sans pus; ¶་¶་ རྫོལ་ *ista pust. tumescit,* cette pustule grossit; ¶་¶་ན་ *isto morbo laborare,* avoir cette pustule.

སྦལ་རིག་ =ཁྲི་ག་ *Gemma, germinatio plantarum,* germination; ¶་ཟ་ *germin. men-*

sis, 3ª luna, le 3e mois, celui de la germ. des plantes.

སྦྲུས་ *(vulg.)* ¶་པ་ *præt.* v^{i} སྦྲ་ *et* སྦྲེད་ *Absconditus*, caché. *Syn. sunt:* བཅབས་པ་ *absconditus*, caché; བསྒྲིགས་པ་ *obumbratus*, ombragé; བསྐྱུངས་ *rejectus*, rejeté; གབ་ *coopertus*, couvert.

སྦྲུ་གུ་ *Stipes concavus plantarum*, tige creuse; རྩ་¶་¶་ཅན་ *herba sic stipata*, herbe à tige creuse; སྦྲུ་ *fistula, tubus*, flûte, tube; ལྕགས་¶་ *tubus ferreus*, tube de fer.

སྦྲུ་གུ་ *ad Bathang* = འབེལ་གཞི་ *et* ཁྲམ་ *Lignum incisum ad computandum vel rememorandum*, bois à coches pour compter et se souvenir.

སྦྲུ་ལ་ཁ་=བཀའ་བློན་སྲམ་ *(J.) Mustella zibellina*, zibeline.

སྦྲུག་ ¶་པར་, *præt.* སྦྲུགས་=འབུག་པར་ (*vid. etiam* སྦུག་ *vulg.*) *Perforare*, perforer; ¶་པོ་ *perforata res, concava, cava*, chose creuse, forée; ¶་དུ་ སྦྲུགས་སུ་ *in interiori parte, intra*, au dedans; སྦྲུགས་ས་ *cavitas, caverna*, creux, caverne; (ཁང་པའི་)¶་ *(vulg. Sik.) cubiculum*, chambre; ས་ཁྲུང་¶་ *caverna subterranea*, caverne souterraine; ལྕུགས་ ¶་ *subula*, alène.

སྦྲུང་ ¶་སྦྱེད་ *Pinguis, crassus*, gras, gros; ¶་ཆུང་ *A* = *R* ཉམས་ཆུང་ *macilentus*, maigre; ¶་སྐྱེས་ *R* = *A* སག་ཙ་སྐྱེས་པ་ *pinguis, crassus homo*, un homme gras, gros.

སྦྲུད་ ¶་པར་=འབུད་པར་ *(ambo vulg.) Sufflare*, souffler; ¶་པ་ *flans, flatus, follis*, soufflant, souffle, soufflet; ¶་ཀྱལ་ *follis ex pelle integra (quasi saccus)*, soufflet fait d'une peau de chèvre entière; ¶་པས་¶་ ¶་པ་རྒྱབ་ *folle sufflare*, souffler avec un soufflet; མེ་¶་ *ignem sufflare (ad accendendum)*, souffler le feu; ཁ་མེ་¶་ *lampadem sufflare (ad extinguendum)*, souffler la lampe, l'éteindre; རག་དུང་¶་ *tibiam sufflare (ad ludendum)* jouer de la flûte.

སྦྲུན་པ་=འབྲུའི་ཤོན་པ་ *Palea, siliqua, cortex*, menue paille, cosse, écorce; ¶་¶་འཚོར་ *v.* གཤར་ *ventilare*, vanner, (*vid. vulg.* སྦུབ་མ་)

སྦྲུན་གདེར་ *(J.) Parva constructio in qua reliquiæ vel sacræ scripturæ reconduntur*, espèce de reliquaire.

སྦྲུབ་ ¶་པར་ ཁ་¶་ = འབུབ་ *(vulg.) Procumbere*, se prosterner la face contre terre; སྒོང་ང་¶་ *ova incubare*, couver des œufs; ¶་གྲོལ་ (?) *cp. pro floribus in genere*, épith. pour les fleurs.

སྦྲུབ་ཆས་ *v.* ཆོས་ *Cymbalum magnum (sinice* jâo-pŏ), grandes cymbales; ¶་¶་རྡུང་ *id. invicem percutere*, les frapper.

སྦུབས་ ཁུང་བུའི་¶་=སྦུགས་=སུབས་=ཁུང་ *Foramen, cavum, tubus*, trou, creux, tube; ཤངས་ཀྱི་¶་གཉིས་ *nasi duo foramina*, les narines; ¶་སུ་བཙུག་ *in antro, etc. ponere*, mettre dans un trou; ¶་སྦོང་ = ཁོང་གསེང་ *v.* སྦོང་ *tubulatus*, tubuleux.

སྦུར་ གྲོག་¶་ = *vulg.* གྲོག་མ་ *Species formicæ*, espèce de fourmi.

སྦུར་པ་ *Scarabeus niger*, scarabée noir; ¶་དམར་ *scar. ruber*, espèce rouge; ¶་ཆེན་ *v.* སྦུམ་པོ་ *id. magnus*, grande espèce; ¶་ཆུང་ *v.* བུ་མོ་ *id. parvus*, petite espèce; ¶ མགྱོགས་ *id. celer*, espèce agile, *(variæ species seu varietates.)*

སྦུར་ ¶་མ་ = སྦུན་མ་ *Palea, siliqua, furfur*, menue paille, cosse, son; ¶་ལེན་ *v.* སྤོང་ *(J.) succinus*, ambre, (*vulg.* སྦུས་ཤེལ་)

སྦུལ་ཆལ་ *Species tympani ænei*, tam tam (*vulg.* འཁར་ང་)

སྦེག་ *v.* བ་ *Actio pugnandi, luctatio*, lutte; ¶་¶་སྦྱོང་ *ad luctandum assuetus*, lutteur exercé.

སྦེག་པ་ = རིད་པ་ *Macer, exilis*, maigre, mince.

སྦེད་ ¶་པར་, *præt.* སྦས་, *imp.* སྦོད་ སྦོས་= *vulg.* སྦ་བར་ *Abscondere*, cacher; ¶་ས་ *locus abscond.*, cachette; ¶་དུ་ *abscondite*, en cachette; ¶་བྱེད་ *quod absconditur, ep. pro lapidibus*, chose cachée, *v. g.* les pierres; སྦས་ལྕགས་ *metalla (in terra) abscondita*, métaux cachés, minerais; ¶་མ་ *abscondens (faciem) (una ex uxoribus Sha-kiæ)*, qui cache sa face, (une des épouses de Sha-kia).

སྦེད་ *(vulg.) Inflatus, tumefactus, (et præsertim) dissilire, disrumpi præ inflatione*, enflé, tuméfié, (surtout) se rompre, crever par trop d'enflure; ¶་འགྲོ་ *v.* རན་ *mox rumpetur præ inflat.*, il va crever d'enflure; རྐྱལ་¶་སྦོན *uter rumpitur*, l'outre se rompt.

སྦེད་པ་ *Felis*, chat.

སྦོ་ *Abdomen, stomachus*, estomac.

སྦོ་ ¶་བར་=འབོ་བར་, *præt.* སྦོས་ *Tumefieri*, être enflé; ¶་བ་ *tumor*, tumeur; ལྟོ་བ་'' ལུས་པོ་ཚང་མ་སྦོས་སོང་ *venter, totum corpus tumescit*, le ventre, tout le corps enfle; ¶་སྙེག་ ¶་མཐོ་ *moraliter inflatus, superbus, arrogans*, orgueilleux, arrogant, (*vulg. adhibetur præt.* སྦོས་)

སྦོག་ སྦོགས་ *imp.* *v*ⁱ སྦག་ *Inquina, pollue, viola, lini*, souille, viole, oins.

སྦོང་ ¶་བར་, *præt.* སྦངས་, *fut.* སྦང་ *Immergere, macerare*, tremper, macérer, (*vid.* སྦང་)

སྦོད་ *(vulg.)* ¶་པ་ ¶་¶་ *Dicitur de ornamentis in fasciculis*, ornements en touffe, en faisceau.

སྦོན་པ་ *A* = *R* ཟ་བ་ *Cibus*, nourriture.

སྦོམ་ ¶་པོ་ *vulg. Magnus, crassus, adultus,* grand, gros, adulte; རྟ་¶་¶་ *equus statura magnus,* gros cheval; རྡོ་¶་¶་ *lapis mole gravis,* grosse pierre; ¶་ཆུང་ *crassitudo, massa parva,* petitesse (en volume); ¶་དྲགས་ *valde, nimis crassus, amplus,* très, trop gros; ¶་ཕྲ་ *crassitudo et tenuitas,* grosseur et ténuité; ¶་ཕྲ་མཉམ་ *æqualis amplitudine,* égal en grosseur.

In sensu morali: མི་¶་¶་ *Homo magnus (dignitate),* un grand homme; སྡིག་པ་¶་¶་ *grave peccatum,* un péché grave; ནག་¶་¶་ *valde niger,* très noir. *(Frequenter adhibetur in Sik. etiam in sensu morali.)*

སྦོམ་ ¶་པར་ *vulg. Sik. Congregare, acervare, crescere, crassus fieri,* rassembler, entasser, croître, grossir; ཕྱོགས་གཅིག་ཏུ་¶་ *in uno loco cong., acerv.,* rassembler, entasser en un lieu; ཤིང་....རྡོ་¶་ *ligna, lapides acervare,* entasser du bois, des pierres; བུ་འདི་མི་¶་ *puer iste non crescit,* cet enfant ne croît pas.

སྦོར་ *imp. v*[i] སྦར་, *et* ¶་བར་ *v. act. præt., fut.* སྦར་ *accendere, inflammare,* allumer, enflammer, (*vid.* སྦར་)

སྦོར་ཕོ་ *(J.) Anemone polyantha,* nom de plante.

སྦོས་ *imp. v*[i] སྦེད་ *v.* སྦ་ *Absconde,* cache; *et præt. v*[i] སྦོ་བར་ *inflatus,* enflé.

སྦྱ་ *Pronuntiatur* ja.

སྦྱག་ཚེ་ *(Ren.) Macer,* maigre.

སྦྱང་ *fut. v*[i] སྦྱོང་བར་, *præt.* སྦྱངས་ *Subtraham, mundabo, exercebo,* je soustrairai, purifierai, exercerai, (*vid.* སྦྱོང་)

སྦྱར་ *vulg. præt. v*[i] སྦྱོར་བར་, *et* སྦྱར་བར *v. act.* — 1° *Unire, jungere,* unir, joindre; 2° *componere,* composer; 3° *coire,* avoir le rapport sexuel; 4° *præparare, disponere,* préparer, disposer; ལེགས་པར་¶ *Rhetorica,* Rhétorique; ¶་མ་ *probab. instrumentum superstitiosum,* instrument de superstition, (*vid.* སྦྱོར་བར)

སྦྱིག་པ་ *v.* སྦོ་ *Nom. vestis,* nom d'un habit; ¶་གོན་¶་ *illam induere,* s'en revêtir; ཀྲུན་¶་ *sacculus,* petit sac.

སྦྱིན་ *(vulg.), præt.* བྱིན་ *Dare, largiri, tradere,* donner, livrer; ¶་པ་ *donum, eleemosyna,* don, aumône; ཕར་¶་ *alteri dare,* donner à quelqu'un; ཚུར་¶་ *mihi redde, recipere,* rends-moi, recevoir; ¶་པ་གཏོང་ *eleemosynam dare,* donner l'aumône; ¶་གནས་ *eleemosynæ objectum, pauper, et locus ubi eleemos. dantur,* un pauvre, le lieu où l'on donne l'aumône; ¶་པ་གསུམ་ *3 eleemosynæ species,* trois sortes d'aumône: 1° ཟང་ཟིང་གི་

¶་པ་ *de bonis eleem.*, don de ses biens; 2° མི་འཇིགས་པའི་¶་པ་ *securitatis (per protectionem) eleem.*, don de protection; 3° ཆོས་ཀྱི་¶་པ་ *instructionis religiosæ eleem.*, don d'instruction religieuse; མཆོད་¶་ *sacrificium offerre*, offrir un sacrifice; ¶་སྲེག(པ་) *holocaustum*, holocauste; ¶་བདག་ ¶་པ་གཏོང་མི་ *donator*, donateur; ¶་སྲེག་ཟ་ *holocaustum manducans, ep. pro* ལྷ་, qui mange les holocaustes, les génies; ¶་བྱེད་ *dator, ep. pro* པ་སངས་ *Venus*, donatrice, Vénus; ¶་མའི་བུ་ ¶་སྐྱེས་ *epith. pro sole*, épith. pour le soleil; གཏེར་¶་ *nomen idoli* = རྣམ་སྲས་ *quod est divitiarum genius*, Neu-jine ou Nam-sé, le dieu des richesses.

སྦྱོང་ ¶་བར་, *præt.* སྦྱངས་, *fut.* སྦྱང་, *imp.* སྦྱོང་ སྦྱོངས་(ཤིག) *Minuere, subtrahere*, diminuer, soustraire; ¶་བྱའི་ གྲངས་ *numerus subtrahendus*, nombre à soustraire; ནད་ *v.* གསོ་¶་ *morbum removere, curare*, débarrasser d'une maladie, la guérir.

སྦྱོང་བར་ *(t. prim. id.) Purificare, mundare*, purifier, nettoyer; ¶་བྱེད་ *v.* སྦྱལ་ *lavare*, laver; ¶་སྨན་ *medicina purif., purgatio*, purgatif; རང་¶་བྱེད་ཀྱི་ཤེས་རབ་ *sapientia ejus qui propriis actibus purificatur*, sagesse de celui qui est purifié par ses propres actes; སྡིག་པ་···དྲི་མ་¶་ *a peccatis, maculis mundare*, purifier des péchés, des taches.

སྦྱོང་ *(vulg.)* ¶་བར་ *fut., præt.* སྦྱང་ *Sese exercere, artem exercere, arti addici*, s'exercer, s'appliquer, pratiquer un art; དགེ་¶་ *ad virtutem sese exercens, addictus, monachus*, qui s'exerce à la vertu, un moine; བློ་···ཁ་···ལག་¶་ *mentem, os, manum exerc., assuefacere ad*, accoutumer son esprit, sa bouche, sa main; ཡི་གེ་¶་ *studio attentus esse*, s'appliquer à l'étude; ¶་ཡོན་ལ་གནས་ *in diligentia manens, ep. pro* ཉན་ཐོས་ *discipulus*, le disciple, qui est diligent, *(comp.* གཞུང་)

སྦྱོན་ ¶་པར་ *et vid.* འགྲོན་པར་ *ire, venire*, aller, venir.

སྦྱོར་ ¶་བར་, *præt.* སྦྱར་ (*vulg. præsertim* སྦྱར་) *Unire, jungere*, unir, assembler: རུས་པ་ཆགས་པ་¶་ *ossis fracti partes jungere*, rejoindre un os brisé; ཀོ་སྤྱིན་ཀྱིས་ཤིང་ལེབ་གཉིས་¶་ *xylocolla duas tabulas ligneas unire*, coller deux planches; གྲངས་¶་ *numeros jungere, addere*, faire une addition (de nombres); ཐལ་ *v.* མཐེ་མོ་¶་ *manus jungere*, joindre les mains.

སྦྱོར་བར་ *Præparare, disponere, temperare*, préparer, disposer, composer; ཟ་མ···

སྨན་...སྤོས་¶་(བར་) *cibos, medicinas, thymiamata præparare*, préparer la nourriture, composer des médecines, des parfums.

སྦྱོར་ སེམས་སུ་¶་ *Mente componere*, composer dans son esprit; ཡི་གེ་¶་ *librum componere*, composer un livre; གདམས་ཀྱི་¶་བ་ *orationis compositio*, composition d'un discours; ཚིག་བཅད་དུ་ཡི་གེ་ ¶་ *versiculos componere*, comp. des vers.

སྦྲ་ (*vulg.*) ¶་གུར་ དབྱུ་ *Tentorium ex coactili vel pilis*, tente de feutre ou de poils; ¶་འཕྱར་ *id. erigere*, la dresser; ¶་བསྡུ་ *id. colligere*, la plier; ¶་ཐག་...ཤིང་...ཀ་ *tent. funes, ligna, columnæ*, les cordes, les bois, les colonnes d'une tente; ¶་ནག་ *tent. nigrum*, tente noire.

སྦྲ་ (*vulg.*) *Purus (moraliter)*, pur; གཙང་ ¶་ *puritas*, pureté.

སྦྲག་ ¶་མ་ *Furca*, fourche.

སྦྲང་ (*vulg.*, *in Sik. pronunt.* biang.) *Musca in genere*, mouche en général; ¶་ནག་ *v.* ཆུང་ *musca nigra, parva (communis)*, petite mouche noire, commune; ཤ་¶་ ནགས་¶་ *musca carnium*, mouche à viande; ¶་བུ་མཆུ་རིང་ *musca cum longo rostro*, mouche à long suçoir; ¶་ཡབ་ *flabellum ad abigendas muscas*, chasse-mouche; ¶་དཀྲུག་ *abigere muscas*, chasser les mouches.

སྦྲང་ ¶་མ་ *v.* བུ་ (*vulg.*) *specialiter: Apis*, abeille; ¶་ཟང་ *v.* ཁང་ *v.* ཁྱིམ་ *alveus ap.*, ruche; ¶་ཚང་ *v.* རྡོང་ *cellæ pro melle*, les alvéoles; ¶་ཤིང་ *favus mellis*, les rayons; ¶་ཚིལ་ *v.* རོ་མ་ *v.* སྤྲད་ *v.* སྤྲོད་ *cera*, cire; ¶་གཅོད་ *apum favos secare*, *colligere*, recueillir le miel; ¶་སྒྲ་ *murmur apum*, bourdonnement d'abeilles; ¶་དཔུང་ *v.* ཚོགས་ *examen ap.*, essaim; ཤིང་¶་ *apes in arboribus mellificantes*, (*mel dulce*), abeilles d'arbres; བྲག་¶་ *ap. favos contra rupes construentes (mel venenosum)*, abeil. de rochers; ¶་རྒྱལ་མོ་ *rex (regina) apum*, reine d'abeilles; ¶་ལྡན་ *mellifluus*, *ep. pro vere*, la saison du miel, le printemps; ¶་ལྡན་ཟླ་ *luna melliflua*, 4^a *luna*, mois du miel, le 4e; ¶་ཤིང་ *mellis arbor*, *ep. pro* ཨ་སྨྲ་ (*vid. inf.*), arbre à miel. *Syn. pro apibus*, *vid. ad* བང་བ་, *insuper:* ¶་བྱེད་ *mellificus*, qui fait le miel; ¶་རྩི་སྦྱོང་ *mel purificans*, qui purifie le miel; ¶་རྩི་སྐྱེས་ *e melle nata*, née du miel. (*S*) ཤ་ས་ར་ ཤ་ས་ག་ མེ་ཏོག་རྩི་

སྦྲང་རྩི་ ¶་ཁུ་ འབྲུ་¶་ (*vulg.*) *Mel*, miel; ¶་ཀྱི་རོ་མ་ *fæces mellis*, *cera*, la cire; ¶་ཟན་ *dulciaria*, sucreries; ¶་¶་བསྲེ་ མཁན་ *mel destruens*, *prob. crabro*, qui

détruit le miel, le frelon; ~་~འི་ཁ་ *os mellifluum, eloquens, seducens, ep. pro filio dii* ཁྱབ་འཇུག་, à la bouche mielleuse, éloquente; ~་~འི་རྒྱལ་མཚན་ ~་~འི་འཛིན་པ་ *receptaculum mellis, ep. pro nymphæa*, réservoir de miel, le lotus; ~་ཆར་ *pluvia mellis, epith. pro* ཆར་པ་ *pluvia*, pluie de miel, la pluie. *Syn. pro melle sunt:* མེ་ཏོག་རྡུལ་ *pulvis florum*, pollen des fleurs; མེ་ཏོག་བཅུད་ *v.* རྩི་ *jus, essentia florum*, suc des fleurs; མངར་བའི་རྡུལ་ *pulvis dulcis, sacchareus*, poussière sucrée; ~་མའི་སྲས་ *apum filius*, fils des abeilles; ~་ཆང་ *vinum apum*, vin des abeilles; རྡུལ་ཞིམ་ *pulvis gustui jucundus*, poussière savoureuse; བཅུད་ལྡན་ *sapidus*, savoureux.

སྦྲད་ ~་པ་=འབྲད་པར་ *(J.) Scabere*, gratter.

སྦྲན་ *præt. fut. v^i* སྒྲོན་པར་ *et* ~་པར་ *v. act. Convocare, obsecrare, notificare, maculare, aspergere*, convoquer, appeler, notifier, tacher, asperger; གྲོགས་སུ་~་ *in auxilium vocare*, appeler au secours.

སྦྲས་ *(Ren.) Alimenta præparata*, aliments préparés. (?)

སྦྲས་བུ་ *Aurum non fabrefactum*, or brut; གསེར་~་ *aurum optimum*, or purifié; ས་ལེ་~་=ཟངས་ *cuprum rubrum*, cuivre rouge.

སྦྲིད་ ~་པར་ *Sternuere*, éternuer; ~་པ་བྱུང་ *sternutavi*, j'ai éternué.

སྦྲིད་པར་ *Torpescere*, être engourdi; ~་པ་ (ཉིད་) *torpor*, torpeur; ལུས་~་ *torpor totius corporis*, engourdissement général du corps.

སྦྲིམས་པ་ *A = R* ལྟོགས་པ་ *Esuries*, faim.

སྦྲིབས་ *A = R* སྐམས་པ་ *Siccus, macer*, sec, maigre.

སྦྲུ་ ~་བར་ *præt., imp.* སྦྲུས་=སྦྲུད་པར་ *Farinam subigere*, pétrir la farine.

སྦྲུམ་ *(vulg.)* ~་མ་ *prægnans*, qui est enceinte; ~་པ་ཡོད་ *gravida est*, est enceinte. *Syn. sunt:* མངལ་ཆགས་མ་ *in utero habens*, ayant (un enfant) dans le sein; ཕྲུག་གུ་ཆགས་ *puerum concepit*, a conçu; མི་བློ་ལངས་ *hominis spiritus surrexit*, un esprit d'homme s'est levé; བུ་རྟེ་ *gravida cum prole*, grosse d'enfant; བུ་ཆགས་ *filium concipere*, concevoir un fils; ལུས་མི་བདེ་ *(vulg.) corpus non bene valet*, le corps ne se porte pas bien.

སྦྲུམ་ *(vulg.) Fœtus*, embryon, *cuj. syn. sunt:* མངལ་སྐྱིད་ *v.* གནས་ *in utero existens*, qui existe dans le sein; སྲོག་ཅན་ *ens vivens (in utero humano)*, être vivant (dans le sein de la femme.)

སྦྲུལ་ *(vulg.) Serpens*, serpent; ~་དུག་ *serp. venenum*, venin de serp.; ~་མགོ་གཉིས་

དག་མེད་ *serpens biceps absque veneno est*, le serpent à deux têtes est sans venin, (*cuj. syn. sunt:* ཁྲིག་ལེ་དཀར་ལྡན་ *maculas albas habens*, tacheté de blanc; ཆུ་ཀླུ་ *serp. aquaticus*, serp. d'eau; = མྱུར་འགྲོ *celer*, rapide); རྐང་པ་བཞི་ཡོད་པའི་ཀླུ་ཁྲ་བ་ = རང་མཚངས་ཀླུ་ = (S) མའ་ཀྱི་འཛིན་ *serp. versicolor 4 pedibus incedens*, serpent de couleurs variées ayant 4 pieds; འདོར་བའི་ཀླུ་ = ངེས་འདོར་ = མཚོ་ཆ་ཀླུ་ *serp. armatus*, serp. armé; ཉ་ཀླུ་ ཀླུ་ཉ་ *anguilla*, anguille; ཀླུ་ཁམས་སྡིག་ *v.* འཚོ་ = སློང་མོའི་དོན་དུ་ཀླུ་འཛིན་ *ad eleemosynas colligendas serpentes capiens, nutriens homo*, homme qui prend, nourrit des serp. pour gagner sa vie; ཀླུ་འཛོམས་པ་ *serpentes domans, antidotum*, antidote, *ep. pro* དག་གི་སྨན་པ་ *deus epotum venenum expellens*, génie qui guérit du poison; ཀླུ་སྐྲག་བྱེད་ *serpentes terrens, ep. pro moscho*, qui terrifie les serp., le musc; ཀླུ་གྲི་སྙིང་པོ་ *essentia contra serp., ep. pro sandalo* ཀླུ་མིག་ *serp. oculus, et (J.) quadam vena in corpore*, œil de serp., nom d'une veine; ཀླུ་རྒྱལ་ *rex serp.*, le roi des serp.; = ལྟོ་ཆེན་ *magnus tellurus*, grand dragon; = ནོར་རྒྱས་བུ་ *divitiis abundans*, très riche. — *Syn. pro serpentibus sunt:* བ་ལང་སྣ་ *elephantis nasus*, trompe d'éléphant; ཁྲིག་ལེའི་ལུས་ *corpus maculis coopertum*, corps tacheté; དོང་ན་ཉལ་བྱེད་ ཁུང་དུ་ཉལ་ *in foraminibus jacens*, vivant dans les trous; རླུང་ཟས་ཅན་ *de vento vivens*, se nourrissant de vent; གླེན་པ་བརྗོད་ *stulte loquens*, parlant d'une manière insensée; མཚོན་ཆ་གྲོལ་ *arma solvens*, qui fait tomber les armes; ས་ལ་འཁྱོག་ *v.* འགྱུ་ *in terram pronus repens*, penché, rampant à terre; ལག་འགྲོ་ *manibus incedens*, marchant sur ses mains; མྱུར་འགྲོ་ *celer*, rapide; ཀྱ་ཀྱུར་འགྲོ་ *per sinus incedens*, qui s'avance d'une manière tortueuse; བྲང་ *v.* ལྟོ་འགྲོ་ *supra pectus, ventrem incedens*, s'avançant sur la poitrine, sur le ventre; དག་འཛིན་ *v.* ཅན་ *venenosus*, venimeux; རྒྱབ་རིང་ *dorsum longum*, au dos long; རྒྱང་རིང་ *longus*, long; ཀྱོག་པ་ *uncus*, crochet; རྐང་ *v.* རྐང་སྦྲད་ *pedes impediti, absconditi*, aux pieds embarrassés, cachés; མིག་གིས་ཐོས་ *oculis audiens*, entendant avec les yeux; མཆེ་བ་ *falcatos dentes (habens)*, (ayant des) défenses; གཟེར་བུའི་མགོ་ *caput in formam clavi*, ayant la tête en forme de clou (triangulaire); ཟས་ངན་ *cibus malus*, mauvaise nourriture; གདེངས་ཅན་ *squamosus*, écailleux; ལྕེ་གཉིས་ *bilinguis*, ayant deux langues; རྐང་མི་

བགྲོད་ *sine pedibus incedens*, allant sans pieds; སྣམ་སྣ་ཅན་ *nasus trifidus vel putridus*, au nez fendu en trois, ou putride; འཕེལ་ཀ་ཅན་ *augens*, augmentant.

སྦྲུལ་ལོ་ *Annus 6us cycli duodenarii*, 6e année du cycle duodénaire; ¶་དུས་ *hora 9a matutina*, 9h du matin; ¶་ཟླ་ *mensis 2us*, le 2e mois. (*In magia est symbol. pro num. 8*, dans la magie, représente le nombre 8.)

སྦྲུས་ *præt. vi* འབྲུ་བར་ *Subactus*, massé, pétri; ཆུས་¶་ *cum aqua subactum*, pétri avec de l'eau; ཟས་¶་ *cibi subacti*, nourriture pétrie.

སྦྲེ་ སྦྲེད་ *Species vulpis*, espèce de renard.

སྦྲེ་བོ་ རེ་བོ་ རེ་བ་ *Pannus rudis pro tentoriis ex pilis* yak *factus (J.)*, étoffe grossière de poils pour tentes, (*vid.* རེ་བ་)

སྦྲེང་བ་ *Fistula psallere*, jouer du chalumeau.

སྦྲེབས་པ་ *hon. pro* ལྟོགས་པ་ *(Cs.) Famelicus*, affamé (*vid.* བཀྲེས་པ་)

སྦྲེལ་ ¶་བར་ (*vid.* འབྲེལ་བར་) *Unire, jungere, reficere*, unir, joindre, raccommoder; ¶་བ་ *unio, connexio*, union, etc.; གཉིས་གསུམ་¶་ *2, 3 litteræ simul conjunctæ*, 2, 3 lettres réunies; ལག་པ་¶་ *manus jungere*, joindre les mains; ལྷན་པ་¶་ *resarcire*, raccommoder; ཤིང་ལེབ་གཉིས་¶་བྱེད་ *duas tabulas ligneas unire, glutine conjungere*, unir, coller deux planches.

སྦྲེས་ *Frigus*, froid; ¶་པ་ *frigore concretus*, gelé.

སྦྲོག་མ་ *Species capsæ*, espèce de boite.

སྦྲོད་ ¶་པར་=སྦྲན་པར་, *præt., fut.* སྦྲན་ *vocare, convocare, obsecrare*, appeler, convoquer, invoquer; རོགས་སུ་¶་ *in adjutorium vocare*, appeler au secours.

སྦྲོན་ ¶་པར་ *(J.) Nuntiare*, annoncer; མི་ཞིག་¶་དུ་གཏོང་ *aliquem mittere ad nuntiandum*, envoyer quelqu'un porter nouvelle.

སྦྲོན་ ¶་པར་ *Aspergendo maculare*, tacher en aspergeant; ཐིག་ལེས་སྦྲན་པ་ *maculis pollutus, insignitus*, taché, tacheté.

མ་

Cette lettre en tant que radicale, se prononce *ma;*
préfixe, elle ne se prononce pas;
affixe: elle a le son de *m* muet.

མ་ *16e Littera alphabeti. — In seriebus, numerale = 16,* 16e lettre de l'alphab., employée comme nombre, vaut 16.

མ་ *Particula additiva, sæpe etsi non semper indicans genus fem.*, particule indiquant souvent, mais pas toujours, le genre féminin; *v.g.* ཏ་མ་ *equa*, jument; ཁྱི་མ་ *canis fem.*, chienne; སློབ་མ་ *discipulus, a*, disciple, *m. f.*; མོ་མ་ *hariolus, a, seu saga*, sorcier, sorcière; འདབ་མ་ *ala, ramus, etc.*, aile, rameau, etc.

མ་ *vulg. Particula negativa et prohibitiva. In scriptura, adhibetur cum præterito et imperativo; cum præsenti vero tempore tantum quando adhibetur pro imperat.; et ante verb. auxiliar.* ཡིན་ རེད་ ལགས མཆི་; *et ante quædam substantiva et adjectiva sensum negativum habentia.* dans la composition, partic. négative employée avec le passé et l'impératif, avec le présent remplaçant l'impérat.; avec les verbes auxiliaires; avec certains noms et adjectifs ayant un sens négatif. *Sed in lingua vulgari.* མ་ *sæpe dicitur pro* མི་ མེད་ མིན་ *præfixa verbis etiam in præsenti, et semper cum imperativis et substantivis, consulendus est usus*, dans le langage vulg., s'emploie souvent au présent, toujours à l'impérat., et devant les substantifs et adjectifs comme négation ordinaire. *V. g.* མ་རྨོས་ལོ་ཐོག *seges non arata, zea turcica*, céréale non labourée, le maïs; མ་བྱས་ *non feci (præt.)*, je ne l'ai pas fait; མ་བྱོས་ *noli facere (imp.)*, ne fais pas; མ་ཡིན་ *v.* རེད་ *v.* ལགས་ *v.* མཆི་ *non est (verb. auxiliar.)*, ce n'est pas; མ་འགྲོ་ *noli ire (præs. pro imp.)*, ne va pas; མ་ཐག་ཏུ་ *statim, immediate*, immédiatement; མ་འོངས་པ་ *quod nondum advenit, futurum*, non arrivé, futur; མ་རབས་པ་ *vilis*, vil, etc.; མ་སོ་མ་མཆོད་ *ad nihilum bonus (de homin. et rebus)*, bon à rien; མ་...དང་ *cum verbo repetito, nihilominus*, néanmoins; *v. g.* མ་འགྲོ་དང་འགྲོ་ *nihilominus procedit*, néanmoins il va; མ་སྒྲིག་དང་སྒྲིག་ *nihilominus concordare*, s'accorder néanmoins.

མ་ *(vulg.)* མན་ མ་ཐོ་ *v.* འོག་ *vulg.* (*per oppos. ad* ཡ་ ཡར་ ཡན་) *pars inferior (parti superiori correspondens)*, le bas; ¶་ཐེམ་ *limen inferius*, le seuil; ¶་མཆུ་ *labium inferius*, lèvre inférieure; ¶་ཐོ་ཐུ་ *descendere*, descendre; ¶་འོག་སོང་ ཐེན་...སྡོད་ *infra ivit, commoratur*, il est descendu, il demeure en bas.

མ་ *(vulg.)* ཨ་མ་, *hon.* ཡུམ་ *Mater*, mère; ¶འི་ *matris, maternus*, de la mère, maternel; ¶་རིགས་ *v.* རུས་ *v.* རྒྱུད་ *matris genus, parentela*, parenté maternelle; ¶་ཆེན་ *primaria uxor patris (relative ad liberos)*, mère principale; ¶་ཆུང་བ་ 2^{a} *uxor patris*, mère secondaire; ¶་གཡར་ *socrus*, belle-mère; ¶་ཆབ་ *matrina (t. cath.)*, marraine; ¶་བུ་ *mater et filius*, mère et fils; མབུ་ *mater et filia*, mère et fille; ¶་སྨད་ *mater et inferiores, (filii et filiæ)*, mère et enfants; ¶་རྒན་ *vetula (quandoque verbum contemptus, licet non semper)*, vieille femme; མ་ *quandoque verbum honorificum alloquendo mulierem satis provectæ ætatis*, titre honorif. pour les femmes déjà âgées; ¶་གཉིས་པ་ *duas matres habens, ep. pro filio dii* དབང་ཕྱུག་, ayant deux mères, le fils de Siwa: ¶འི་ཁྱོ་ *maritus matris, ep. pro elephante dii* བརྒྱ་བྱིན་, mari de sa mère, l'éléphant d'Indra, (*vid. syn. ad* ཨ་མ་)

མ་ *In sensu figurato: designat aliquid principale, causale, relative ad aliud cujus est quasi mater*, mère, c.-à-d. cause, principe d'une autre chose; *v. g.* ¶་ཡིག ¶་མོ་ *textus principalis, originalis*, texte original, *per oppos. ad* བུ་ཡིག་ *translatio, annotatio, etc.*, traduction, annotation; ¶་དངུལ་ *sors argenti* (*generans* བསྐྱེད་ *lucrum*), capital (produisant intérêt); ¶་ཁལ་ *modii cerealium commodati* (*quæ producunt* གྲོག་ཁྲལ་ *redditus cerealium*), boisseaux de céréales prêtées produisant un revenu; ¶་གདན་ *solum (relative ad ædificationes)*, fondement, qui porte les constructions; ¶་གདན་རི་མོ་ plan horizontal d'un édifice.

མ་ཀ་ར *(S)* = ཆུ་སྲིན་ *Monstrum marinum, crocodilus*, monstre marin, crocodile.

མ་ཀུ་ར་ *(S)* = མེ་ལོང་ *Speculum*, miroir.

མཀྐ་ཊ་ *(S) Syn. pro simio*, singe.

མ་ཁ་ *Nom. urbis*, La Mecque.

མ་མཁལ་ མ་ནེ་ *v.* ནེ་ *v.* ཞི་ *Mentum*, menton.

མ་ག་ *Ep. pro* 3^{a} *luna*, épith. pour la 3e lune; ¶་¶་ནམས་ *ep. pro 1° mense*, epith. pour le 1er mois.

མ་གཡལ་ *(J.) Populus (arbor)*, peuplier.

མ་རྒད་ *(J.) Smaragdus*, émeraude; = ནོར་བུ་ལྗང་ཁུ་ *lapis pretiosus viridis*, pierre précieuse verte.

མ་ཆེན་ *(vulg. E.) Coquus*, cuisinier.

མ་ཏི་ *(S)* = བློ་གྲོས་ *Consilium, prudens*, conseil, prudent.

མ་དན་ *(S)* = ཆང་ *Vinum non distillatum*, vin doux.

མ་ཏྲི་ *(S)* = གཉེན་བཤེས་ *Parentes et amici*, parents et amis.

མ་ཏྲི་མུ་ཏྲི་ས་ལེ་འདུ་ *(J.) Formula precum sectæ Peunbo.* — In E., *ma tchré mou mé sa lé-gou*, formule de prière des Peunbo.

མ་དྲོས་པ་ *Non calidus, frigidus, ep. pro* མཚོ་མ་ཕམ་ *lacus Manasorawar*, lieu froid, le lac Tso-ma-pam.

མ་ན་ཧོ་ *Species jaspidis*, espèce de jaspe.

མ་ཎི་ *(S)* = ནོར་བུ་ *Lapis pretiosus, res pretiosa*, pierre, chose précieuse; *sæpe adhibetur quasi abbrev. formulæ* ཨོཾ་མ་ཎི་པད་མེ་ཧཱུྃ་, abrégé de la formule *om-ma-ni-pe-mé-hom; et ad designandos acervos lapidum superstitiosorum*, désigne les tas de pierres superstitieuses; *additur quoque nominibus quarumdam rerum sacrarum*, s'ajoute aux noms d'objets sacrés; *v. g.* ¶་¶་ཆོས་འཁོར་ *cylindrum precatorium*, cylindre à prières; ¶་¶་རིལ་བུ་ *pillulæ superstitiosæ*, pilules superstitieuses; ¶་¶་གཏོང་ *per formulam* ཨོཾ་¶་¶་པད་མེ་ཧཱུྃ་ *jurare*, prêter serment par la formule *om-ma-ni-pé-mé-hom.*

མ་ནིང་ *Genus dubium, neutrum (in scriptis tantum)*, genre neutre (dans les écrits). — *In entibus animatis: hermaphrodites*, hermaphrodite; *sic distinguuntur:* 1° འགྱུར་བའི་¶་¶་ *ens cujus sexus mutátur*, être dont le sexe change; 2° མཚན་གཉིས་¶་¶་ *ens habens signa utriusque sexus*, être ayant les organes des deux sexes; 3° མཚན་མེད་¶་¶་ *ens nullum habens signum sexus*, être qui n'a aucun organe sexuel.

མ་ནུ་ *(S) Nom. legislatoris Indorum*, Manou, législateur des Indiens; *in lingua thib. = pretiosus, sanctus*, précieux, saint; ¶་¶་འི་བུ་ *filius dii Manu, vir sanctus, potens, ep. pro hominibus præclaris*, fils de Manou, homme puissant, saint.

མ་ཎེ་ *v.* ཎེ་ *v.* ལེ་ མ་མཁལ་ *Mentum*, menton.

མ་ཕང་ མ་ཕམ མཚོ་མ་ཕམ་ *Nom. thib. lacus Manasorawar, inter provincias* མངའ་རིས་ *et* གཙང་, nom d'un lac.

མ་བུ་ *Mater et filius (vid. sup.)*, mère et fils; *species lapidis*, espèce de pierre (?).

མ་མ་ *Mater (vid. supr.)*, mère; *nutrix*, nourrice; ནུ་མ་བསྣུན་པའི་¶་¶་ *nutrix lactans infantem*, nourr. qui allaite un enfant; དྲི་མ་འཕྱི་བའི་¶་¶་ *nutrix mundans infant.*, nourr. qui le nettoie; པང་དུ་འཛིར་བའི་¶་¶་ *nutrix gerens in-*

fantem, nourr. qui le porte; རྩེད་གྲོགས་ཀྱི་¶·¶·*nutrix ludens cum infante*, nourr. qui l'amuse.

མའ་(མའ་) *In E. interj. admirationis*, interjection indiquant l'étonnement. *V. g.* མའ་ངས་དཔོན་པོ་ལ་རྫུན་ལབ་ག་ལ་ཕོད་ *quomodo ducem decipere auderem!* hé! comment oserais-je tromper le chef!

མ་ཡ་ *(S)* = སྒྱུ་འཕྲུལ་ ¶·¶·མ་ *Illusio, phantasia, præstigium, nom. matris* ཤཱཀྱ་ཐུབ་པ་, illusion, image vaine, prestige, nom de la mère de Sha-kia.

མ་ར་ཏ་ *(S)* = བློན་པོ་ *Doctor, minister status*, docteur, ministre d'état.

མ་ར་པ་ *(S) ep. pro equo dii* བརྒྱ་བྱིན་ epith. pour le cheval d'Indra.

མ་ར་ཙ་ *(S)* = ནག་པོ་ *Krishna.*

མ་རུ་རྩེ་ *(J.) Nom. medicinæ et regionis*, nom de médecine et de pays.

མ་ལ་ = ཀྱེ་མ་ ཀྱེ་ཧུད་ *Heu!* hélas! (*J. excellenter! bene!* très bien!)

མ་ལ་ཡ་ *Nomen montium (J. Gahtes occid.)*, nom de montagnes; ¶·¶·¶འི་གྲོང་ཁྱེར་ *urbs Malaya*, la ville de Malaya; ¶·¶·¶འི་ཙན་དན་ ¶·¶·¶·སྐྱེས་ *sandal ex istis montibus proveniens*, sandal des monts Malaya; ¶·¶·¶·གངས་རི་ *montes Malaya nivosi*, les monts Malaya neigeux, (*vid.* རི་མ་ལ་ཡ་, *vid.* རིམ་)

མ་ལ་ལ་ཙེ་ *Species parvi lacerti*, espèce de petit lézard.

མ་ལི་ *(S)* = འཕྲེང་བ་ *Sertum, torquis*, guirlande, collier.

མ་ལི་ལ་ཀ་ཀ་ *(S)* = ངང་པ་ *Anas flava*, canard jaune.

མ་ལུ་ *Nom. cujusdam viminis*, nom d'une liane; ¶·¶·འཛིན་ *nom. cujusd. reptilis quadrupedis*, nom d'un reptile.

མ་ཞི མ་ནེ་ མ་མཁལ་ *Mentum*, menton.

མཧཱུ་ཏྲ་ཏི་ *(S) Epith. pro fructibus in genere*, épith. pour les fruits en général.

མ་ཤ་ *Species pisi (J. phaseolus radiatus)*, espèce de pois.

མ་སི་ *(S)* = སྣག་ཚ་ *Atramentum*, encre.

མ་ཧཱ་ *(S) Magnus, præclarus*, grand, distingué, célèbre; ¶·¶·ཙཱི་ན་ = རྒྱ་ནག་ *Sinæ*, la Chine; ¶·¶·ཀ་རུ་ *(S)* = ཐུགས་རྗེ་ཆེ་ *multas gratias!* grand merci! ¶·¶·རྙི་ཙ་ *species panni*, espèce d'étoffe.

མ་ཧེ་ *(S)* = *vulg.* ཆུ་གླང་ *Bubalus*, buffle; ¶·¶འི་རྒྱལ་མཚན་ *habens bubalum pro vexillo, ep. pro* གཤིན་རྗེ་ *deus mortuorum*, ayant le buffle dans son étendard, Shin-guié, le dieu des morts. *Syn. sunt:* ཆུ་འདྲེ་ *aquæ dæmon*, démon de l'eau; ས་ཉལ་ *in terra jacens*, couchant à terre; རྟའི་དགྲ་ *equi inimicus*, ennemi du cheval; གཡོལ་ཅན་ *arans*, labourant; རྟེན་བྱེད་ *sustinens*, qui supporte.

མག་པ་ *(vulg.) Sponsus, gener*, fiancé, gendre; = བུ་མོ་རྫོངས་པའི་ཁྱོ་ག་ *maritus*

virginis dimissæ (a domo paterna ad domum sponsi), le mari d'une fille envoyée (par ses parents, à la maison de son époux); ¶་¶་ལེན་་འཁྲིད་ *generum sumere, sponsum (ad uxor.) ducere*, prendre un gendre, lui faire la conduite; ¶་ཞུམ་བྱེད་ = ངོ་ཚ་ *erubescere (sicut sponsus)*, avoir honte, rougir.

མང་ ¶་པོ་ *(vulg.) Multum, multi, valde, plus*, beaucoup, très, plus; ¶་བ་(ཉིད་) *multiplicitas*, multiplicité; ¶་(ཆེ་)དྲགས་ *nimis, nimis multi*, trop; ¶་པོ་ཡོད་ *multi sunt*, il y en a beaucoup; ¶་ཉུང་ *quantitas, plus minusve*, plus ou moins, quantité; ¶་ཚིག་ *pluralitatis signa, v. g.* ཅག་ དག་ རྣམས་ ཚོ་, signes du pluriel; ¶་¶་དགའ་ *multum amare*, aimer beaucoup; ཁ་ཀོ་¶་¶་འདུག་ *Sik., valde amarum est*, c'est très amer; ལན་¶་¶་ *multoties*, souvent; ¶་བའི་དགྲ་ *multum inimicus, ep. pro* དབང་ཕྱུག་, très ennemi, Siwa; ¶་¶་སྐྱེས་ *sæpe incarnatus, ep. pro* སྨིན་དྲུག་, souvent incarné, Mindjrou, fils de Siwa, le dieu de la guerre.

མང་ག་ལམ་ = བཀྲ་ཤིས་ *Felicitas, gloria*, bonheur, gloire.

མང་ཡུལ་ *Nom. districtus thibetani prope Nepal*, nom de district; *in quo est civitas* སྐྱིད་གྲོང ¶་¶་གང་ཐང་ nom de ville.

མཛྙ་རི་ *(S)* = སྙེ་མ་ *Spica*, épi.

མད་ ¶་པ་=བདེན་པ་ *Verum, veritas*, vrai, vérité; ¶་རེ་ *verum est*, c'est vrai. *(In Sik. adhibetur pro* ཡིན་ *esse, v. g.* ན་པོ་¶་ *ægrotus sum*, je suis malade; ཕྱུག་པོ་¶་ *dives est*, il est riche.)

མན་ *(vulg.)* ¶་པ་ *v.* མ་ *v.* ཆད་=འོག་=མར་=མ་འོག་ *infra, inferior, post, ultimus (opponitur verbis* ཡ་ ཡན ཡར གོང་), sous, inférieur, après, dernier; ¶་ཡན་ *inferior et superior, infra et supra*, haut et bas, avant et après; ¶་¶་སྡོད་ མཁན་ *qui infra habitat*, celui qui habite en bas; ད་ལོ་¶་¶་ *abhinc isto anno*, à partir de cette année; ¶་¶་བརྗོད་ *infra dicetur*, sera dit ensuite.

མན་ངག་ *Consilium, monitum, instructio*, conseil, avis, instruction.

མན་ད་ར་བ་ *(S) Nom. idoli*, nom d'idole.

མན་ད་ལ་=མན་འཛམ་=དཀྱིལ་འཁོར་ *Species sacrificii in quo oblationes in circuli forma disponuntur*, espèce de sacrifice pour lequel on dispose les offrandes en cercle.

མན ཛི་ར་ *(S) Medicina mineralis*, médecine minérale; *(J) forte margarita*, perle.

མན་ད་ཀ་ *(S) Syn. pro ovo*, œuf.

མ་དཱ་ར་བ་ *(S) Nom. floris*, nom de fleur.

མན་ཤེལ་ *Lapis pretiosus crystallo similis*, pierre précieuse semblable au cristal.

མམ་ *(vulg.) Nota interrogationis vel dubii*

post finalem མ་ (*in pronunt.* མ་ *finalis vix auditur*), signe d'interrogation ou de doute.

མཱཾ་ས་ (*S*) = ཤ་ *Caro*, chair.

མར་ *pro* མ་རུ་ *v.* ལ་ *In matrem, matri*, comme mère, à la mère.

མར་ ¶་ཆད་ ¶་སྣང་ མ་ མ་འོག་ *v.* བོ་ འོག་དུ་ མན་ (*vulg.*) *Infra, sub*, sous; ¶་ཕྱོགས་ *inferior pars*, le dessous; ¶་ཡར་ *infra et supra*, sous et sur; ¶་བཞག་ *v.* བཙུག་ *deponere, infra ponere*, déposer, mettre dessous; ¶་འགྲོ་ *v.* རྒྱུ་ *descendere*, descendre; ¶་འགྲིབ་ *v.* ཆུང་ *minuere, decrescere*, diminuer, décroitre; ¶་ངོ་ *ultima, decrescens pars lunæ*, la dernière partie de la lune; ¶་ཡུལ་ *regio inferior*, = ལ་དགས་ *Thibetum minus, seu Ladak*, le pays inférieur, le Ladak.

མར་ (*vulg.*) *Butyrum*, beurre; ¶་གསར་པོ་ *butyrum recens*, beurre frais; ¶་རྙིང་པ་ *butyrum vetus, rancidum*, beurre vieux, rance; ཞུན་¶་ ¶་ཁུ་ *butyrum liquefactum*, beurre fondu; ལུག་¶་ *butyrum ovis*, beurre de brebis; ¶་སྒམ་ *capsula pro butyro*, boîte à beurre; ¶་རིལ་ *butyri globulus*, un pain de beurre.

མར་ཁུ་ *v.* ནག་ (*vulg. E.*) = སྣུམ་ (*vulg. Sik.*) *Oleum*, huile; འབྲུ་¶་ *oleum ex granis, seminibus*, huile de graines; རྩི་¶་ *oleum ex nucleis fructuum*, huile de noyaux de fruits; ¶་ཁུ་སྐོལ་ *oleum ebullitione extrahere*, extraire l'huile par ébullition; ¶་¶་ཚིར་ *oleum premendo extrahere*, l'extraire par pression.

མར་མེ་ *vulg. Lampas, lucerna*, lampe entretenue avec du beurre, de l'huile; ¶་¶་ཀོང་ *v.* ཀྲོང་ *v.* སྐོང་བུ་ *lampadis poculum*, la coupe de la lampe; སྡོང་བུ་ *lampadis ellychnium*, la mèche; ¶་¶་སྦར་ *lampadem accendere*, allumer la lampe; ¶་¶་བསད་ *v.* འབུད་ *lampadem extinguere*, l'éteindre; ¶་¶ སྡོང་བུར་སེལ་ *ellychnium mundare*, moucher la mèche; ¶་¶་མཛད་ *nom. alicujus Buddhæ, (J.) Buddha Dipangkara*, nom d'un Bouddha.

མར་གད་གཤོག་པ་ *v.* འདབ་ *ep. pro psittaco viridi*, aux ailes vertes, la perruche.

མར་པ་ *Nom. alicujus genii*, nom d'un génie; *(J.) nom. præceptoris doctoris Milarepa*, nom d'un docteur.

མལ་ (*vulg.*) *Situs, locus commorationis*, site, emplacement; ཁང་¶་ *locus, situs pro domo*, emplacement d'une maison; ¶་ཆེ་བྱ་ར་ *vitæ situm, statum curare, considerare*, considérer, prendre soin de son état; རང་¶་དུ་བཞག་ *in proprio loco ponere*, mettre à sa place; ཀྲང་པའི····

ཤིང་རྟའི་¶་ *vel vulg.* རྗེས་ *pedis, currus vestigium*, trace du pied, d'un char; ¶་ཁྲི་ = གཟིམས་ *v.* ཉལ་ཁྲི་ *lectus*, lit; ¶་ཆ་ *v.* གོས་ *v.* སྟན་ *supellex lecti*, fourniture de lit; ¶་ཡོལ་ *velum circa lectum*, rideaux de lit.

སྨལ་ལི་ཀ་ *(S) (J.) Jasminum champaca*, jasmin.

མས་ *pro* མ་ཡིས་ *Mater, a matre*, la mère.

མས་ (*vid.* མ་ མར་ མན་) *Infra*, sous, dessous; ¶་ནས་ཡར་འཛིན་པ་ *ab imo ad summum*, de bas en haut; ¶་གྱི་ཡི་གེ་ *littera finalis*, lettre finale.

མི་ *Numerale* = *46*, employée comme nombre, vaut 46.

མི་ *(vulg.) Partic. negativa, in verbis adhibetur cum præsenti et futuro, cum adjectivis et substantivis, sed in lingua vulg. istæ regulæ non semper observantur*, partic. négative qui, dans les livres, s'emploie avec le présent, le futur, les adjectifs et les substantifs; mais, dans le langage, s'emploie presque indifféremment, excepté avec l'impér. ¶་འདུག་ *non est, non adest*, n'est pas, n'est pas présent; ¶་ཤེས་ *nescio*, je ne sais; ¶་གནས་ *non manens, ep. pro* ཐར་པ་ *liberatio, salus*, qui ne demeure plus, la délivrance, le salut.

མི་ *(vulg.), Homo (in genere)*, l'homme en général; ¶་ཕོ་ *vir*, l'homme; ¶་མོ་ *mulier*, la femme; ¶འི་ *hominis, humanus*, de l'homme, humain; ¶་རྣམས་ *v.* ཅག་ *v.* དག་ *v.* ཚོ་ *homines*, les hommes; ¶་ཚེ་གཅིག་ *una vita hominis*, une vie d'homme; ¶་ཚེ་¶་རབས་ *generationes hum., a generatione in generationem*, les générations; ¶་རབས་གཅིག་ *una generatio hominum*, une génération; ¶་དབང་ *v.* རྗེ་ *v.* དཔོན་ *rex, protector, dux hominum*, roi, protecteur, chef des hommes; ¶་སེར་ *plebs, subditi*, sujets; ¶་ནག་ *v.* སྐྱ་ *homines nigri, mali, i. e. laici (relative ad monachos)*, les hommes noirs, les laïques; ནང་¶་ *homines interiores, domestici, familiares*, les familiers; ཕྱི་¶་ *extranei*, les étrangers; ¶འུ་(ཐུང་) *pumilus, nanus*, nain, (*cujus syn. sunt:* དམན་འགྲོ་ *demisse procedens*, qui marche bas; མཚར་སྒྲགས་ *mirabilis dictus*, que l'on proclame admirable); ¶་ཀྲུང་ *homo solus, et cursor sine onere*, hom. seul, courrier sans charge; ¶་ཀྲུང་རྟ་ཀྲུང་འགྲོ་ *homo solus cum equo*, un homme et son cheval seuls; ¶་ཟླ་ *persona, socius*, personne, compagnon; ¶་རྒྱུད་ *v.* རིགས་ *genus humanum*, le genre humain; ¶་མ་ཡིན་ *non homo, entia intermedia inter homines et bestias, lemures*, non-homme, êtres intermédiaires entre les hommes et les bêtes; ¶འི་ཞལ་ *os hom., ep. pro geniis,*

bouche de l'hom., les génies; ¶འི་ཁུ་བ་ *essentia hominis, ep. pro* དབང་ཕྱུག་ *et pro semine virili,* essence humaine, le sperme, Siwa; ¶་གསུམ་གྲོགས་པོ་ *3 hom. adjuvans,* aidant 3 hom.; ¶་རྗེ་དབང་ *hom. gubernans,* gouvernant les hom.; ¶་ལ་ཞོན་ *in hominibus equitans,* à cheval sur un hom.; *3 ep. pro* རྣམ་སྲས་ *deus divitiarum,* 3 épith. pour Nam-sé, le dieu des richesses. — *Syn. pro homine in genere sunt:* རྐང་གཉིས་པ་ *bipes,* bipède; ལངས་འགྲོ་ *erectus procedens,* qui marche droit; དོན་ཤེས་ *intelligens sensum,* qui comprend le sens; ཁམས་དྲུག་ལྡན་ *sex sensibus præditus,* doué de six sens; འགྲོ་བ་རིན་ཆེན་ *creatura pretiosa,* la précieuse créature; ལྔ་སྐྱེས་ *quinquies natus,* né 5 fois; སྐྱེས་བུ་ *filius, homo,* fils, homme; སྟོབས་ལྡན་ *fortis, potens,* fort, puissant; དུལ་ཕོད་ *audax, dominans,* audacieux, qui domine; མཚོན་ཆ་ཅན་ *armatus,* armé; སྐྱོང་བྱེད་ *protegens,* protégeant; ཡིད་སྐྱེས་ *ex intelligentia natus,* né de l'intelligence (de Brahma); གང་ཟག་ *persona,* personne; ཤེད་ལས་སྐྱེས་ *ex fortitudine natus,* né de la force; མ་ནུའི་བུ་ *filius Manou, vir excellens,* fis de Manou, homme excellent. *(S)* ནུ་ར་

མི་ *in E. adhibetur pro vulg. Sik.* མཁན་ *ille qui,* celui qui; བཤད་'''འགྲོ་'''ཟ་¶་ *ille qui dicit, graditur, manducat,* celui qui dit, va, mange; རྟ་རྒྱུག་¶་ *equus qui currit,* le cheval qui court; སྐར་མ་ཤར་¶་འདི་ *ista stella quæ surgit,* cette étoile qui se lève.

མི་ཀ་ར་ནི་ *Species* ཆུའི་སྲིན་པོ་ *monstri marini, qui* མི་ལ་འཚེ་ *hominibus nocet,* monstre qui nuit aux hommes.

མི་ཉག་ *Nom. regionis et populi, ad ripas fluminis* ཉག་ཆུ་ *(a Sinensibus vocatur* Ya loung kiang), *in parte N.-E, provinciæ* ཁམས་ nom de pays à l'E. de la province de Kham.

མི་དྲ་ *(S)* = བཤེས་གཉེན་ *Parentes et amici,* parents et amis.

མི་གནྭབ་ *Nomen regni Birmaniæ,* Awa, Birmanie; ¶་¶་རྒྱལ་པོ་ *rex Birmaniæ,* son roi.

མི་ལ་རས་པ་ *Nom. celebris doctoris qui 11° sæculo vixit,* nom d'un docteur.

མིའམ་ཅི་དབང་ *Species divinitatis monstruosæ, epith. pro* རྣམ་སྲས་ *deus divitiarum,* nom d'une divinité, épith. pour Nam-sé, le dieu des richesses.

མིག་ *(vulg.), hon.* སྤྱན་ *Oculus,* œil; ¶་གི་ཆ་ཤས་ནི་ *partes oculi sunt:* les parties de l'œil sont: ¶་འབྲས་ *v.* རྡོག་ *globus oculi,* le globe; ¶་རྡུས་ *orbiculus oculi,*

les os qui l'enferment; ¶་ཆོལ་ v. གངས་ *pars alba oculi*, le blanc de l'œil; ¶་རྒྱལ་མོ་ iris; ¶་སྣུག་ཚ་ v. མཆེ་ *pupilla*, la pupille; ¶་ཧྲེག་ *rugæ palpebrarum*, les rides des paupières; ¶་ལྤགས *palpebræ*, les paupières; ¶་གཤོག་ v. སྤུ་ *cilia*, les cils; ¶་རིས་ *supercilia*, les sourcils; ¶་མཚམས་ *intercilia*, l'intervalle entre les sourcils; ¶་ཟུར་ *anguli oculi*, les angles des yeux; ¶་ལྟོས་ v. ལྟ་ *visus*, vue; ¶་ལྟ་ཐུང་ *visus brevis*, myopie; ¶་ལྟ་རྒྱང་ ¶་རིང་ཅན་ *visus longus*, presbytie; ¶་གསལ་པོ་ *visus clarus, limpidus*, vue claire; ¶་ཉམས་ *visus debilis*, vue faible; ¶་ནག་ = ཛུ་མ་ = ¶་ནད་ *dolor oculorum*, maladie des yeux; ¶་མ་བཀག་ *visum noli obstruere*, ne cache pas la vue; ཟུར་¶་ = ཟུར་གྱིས་ལྟ་ = གཡོན་¶་ ཟུར་ལྟས་ = *(S)* ཀ་ཊ་ཀ་ *luscus*, louche; ¶་གིས་ལྟ་ v. མཐུང་ v. ཧྲིག v. ཅེ་རེ་ *aspicere*, regarder; ¶་བཙུམ་ v. གཟུམ་ v. འཛུམ་ *oculos claudere*, fermer les yeux; ¶་མི་འཛུམ་ *oculos non claudens, ep. pro* ལྷ་ *geniis, et pro* ཉ་ *piscibus*, qui ne ferment pas les yeux, les génies, les poissons; ¶་ཡོག་ལྟ་ *torvis oculis aspicere*, regarder de travers; ¶་ཕབ་ *oculi demissi, modestia ocul.*, modestie des yeux; ¶་ཀོ་ v. འདོན་ v. འབྱིན་ *ocul. effodere*, crever les yeux; ¶་སྨན་ *medicina pro oculis*, collyre; ¶་སྐྱག་ v. རྫུ་མ་ v. སྐྱོ་མ་དྲི་ *sordes, pus ocul.*, chassie des yeux; ¶་ཆུ་ *lacrymæ*, larmes; ¶་ཆུ་འབབ་ v. གཏོང་ *lacrymari*, pleurer; ¶་སེར་ *zelotypia*, jaunisse, jalousie; ¶་འཁྲུལ་ *error, illusio ocul.*, fantasmagorie; ¶་ར་ *tela ex crinibus ad cooperiendos oculos contra lumen, nivem, etc.*, espèce de lunettes de crins; ¶་ར་ ཤེལ་¶་ *conspicilla*, lunettes; ¶་གསུམ་པ་ *3 ocul. habens*, qui a trois yeux; *et* ¶་མི་བཟང་ *oculus malus*, mauvais œil; *ep. pro* དབང་ཕྱུག་, *Siwa*; ¶་སྟོང་ཅན་ *1000 ocul. habens, ep. pro* བརྒྱ་བྱིན་, Indra aux 1000 yeux; ¶་གིས་ ཐོས་ *oculis audiens, ep. pro serpente*, qui entend avec les yeux, le serpent; ¶་གི་གཉེན་ *ocul. amicus, ep. pro nymphæa*, ami des yeux, le lotus; ¶་འཛེམ་ *oculos refrenans, timidus, ep. pro* རི་དྭགས་ *feræ*, timide, les bêtes sauvages; ¶་སྔོན་ *oculus cæruleus, ep. pro noctua*, œil bleu, le hibou; ¶་འཛིན་ *ocul. receptaculum, frons, caput*, le front, la tête, qui contient les yeux; ¶་གཡོན་ *oculus sinister, ep. pro* ཁྲོ་བོ་ *ira*, œil gauche, la colère.—*Syn. pro* མིག་ *sunt:* ལྟ་ v. མཐོང་ v. གཟིགས་

v. ཏྲིག་བྱེད་ *videre faciens*, qui fait voir; འདྲེན་བྱེད་ *quod ducit*, ce qui conduit; དབང་པོའི་དགོས་མ་ *membris necessarius*, nécessaire aux membres; ལྷའི་བསྒྲན་མ་ *qui geniis comparari potest*, qui peut être comparé aux génies; གསལ་བྱེད་ *lucens, illuminans*, brillant, éclairant; ལྟའི་སྒྲོན་མ་ *fax visionis*, flambeau de la vue; སྣང་བའི་དབང་པོ་ *sensus apparentium, visionis*, sens, organe des apparences, de la vision. *(S.)* ཙཀྵུ་

མིག་ ¶་བུ་ *(vulg.)* པད་མའི་¶་ *figurative: Foramen*, trou; ཁབ་¶་ *foramen acus*, trou d'une aiguille; སྟ་རེ་¶་ *securis foramen*, l'œil d'une hache; ཆུ་¶་ *aquæ foramen, fons*, fontaine; ལྡེ་¶་ *clavis*, clef; སྐར་¶་ *fenestella*, œil-de-bœuf; ¶་མང་ *tabula cum multis casulis*, tablette en damier; སྨིག་ *dicitur etiam de foramine in ligno ad jungendas trabes*, mortaise.

མིག་འབྲེད་པ་ *Ep. pro 11^{a} luna*, épith. pour la 11e lune.

མིག་དམར་ *Nom. planetæ Martis*, Mars (planète); གཟའ་¶་¶་ ¶་¶་ཉིན་མ་ *dies Martis*, mardi. *Syn. pro planeta Marte sunt:* ས་སྐྱེས་ སའི་བུ་ *filius terræ*, fils de la terre; པ་སངས་བུ་ *Veneris filius*, fils de Vénus; ཆུ་སྟོད་སྐྱེས་ *a constellatione* ཆུ་སྟོད་ *natus*, né de la constellation *Kiouteu;* ལུས་དམར་ *corpus rubrum*, corps rouge; འོད་ཟེར་དགུ་པ་ *9 radios habens*, aux 9 rayons; བཀྲ་ཤིས་རྩིབས་ལྡན་པའི་བུ་ *ens habens radios rotæ felicitatis*, ayant les rayons de la roue du bonheur; དམག་དཔོན་ *dux exercitus*, chef d'armée; རོལ་འགྲོ་ *cum jucunditate procedens*, s'avançant avec joie.

མིག་སྨན་མདོག་ *Color obscurus*, couleur sombre, *epith. pro* སྒྲ་གཅན་ *eclipsis, Rahu*, éclipse, Rahou.

མིག་སྒྲོལ་ *Regula, lex*, règle, loi.

མིང་ *(vulg.) Verbum, et etiam synonymon*, mot, synonyme; ¶་གི་མཛོད་ *thesaurus verb., dictionarium*, trésor des mots, dictionnaire; ¶་གི་རྣམ་གྲངས་ *enumeratio verb., codex, et vox æquivalens*, recueil de mots, mot équivalent; ¶་ཀྲུང་ *verbum simplex (unica littera constans)*, mot simple (composé d'une seule lettre), *v. g.* བ་ *vacca*, vache; ཀ་ *columna*, colonne; ¶་སྦྱར་ *verb. compositum pluribus litteris*, mot composé de plusieurs lettres; ¶་གཞི་ *littera radicalis verbi*, lettre radicale d'un mot; ¶་གཞི་ཀྲུང་པ་ *radicalis simplex*, radicale simple, *v. g.* ཕ་ *pater*, père; ¶་གཞི་གཉིས་སྦྲེལ་ *verb. ex 2 litteris compos.*, mot de deux lettres, *v. g.* ཀྲ་ *canalis*, canal;

¶་མཐའ་ *littera finalis verb.*, lettre finale d'un mot; མིག་གི་¶་གཞན་ *alia verb., seu synonyma pro* མིག་, autres mots ou synonymes pour *mig* (œil).

མིང་ *(vulg.) Nomen, fama*, nom, réputation; ¶་ཅན་ *v.* བཟང་ *boni nominis, i. e. celebris, bonam famam habens*, renommé, célèbre; ¶་མེད་ *v.* ངན་ *sine nomine, nomen malum, i. e. vilis originis, pravæ notæ*, vil, mal famé; རུས་ *v.* རིགས་ *v.* དུད་ *v.* ཚང་¶་ *nom. familiæ*, nom de famille; བཏགས་¶་ *prænomen*, prénom; རྗེས་སུ་གྲུབ་ཀྱི་¶་ *cognomen*, surnom; ¶་ཕྱུས་ *v.* ངན་ *irrisionis nom.*, sobriquet; ¶་གདོགས་ *v.* བཏགས་ *nom. dare, imponere*, donner un nom; ཁྱོད་¶་ཅི་བཏགས་ *quo nomine vocaris?* comment vous nommez-vous? ¶་འབོད་ *nomine vocare*, appeler par son nom; ¶་དམ་པ་ *nomen sanctum, christianum (t. cath.)*, nom de baptême.—*Syn. pro* མིང་ *sunt:* བློ་དྭགས་ *nom. abstractum*, nom abstrait; བོད་པ་ *nominatio, vocatio*, appel; བོད་ཕྱོགས་ *vocandi objectum, ratio*, objet, la cause d'un appel; མངོན་བརྗོད་མཚན་ *clare loquendi signum*, signe d'une parole claire; གདགས་པ་ *alligatus*, attaché (donné).

མིང་པོ་ *(vulg.) Ejusdem nominis, consanguineus frater*, frère consanguin; ¶་སྲིང་ *frater et soror*, frère et sœur; སྒྲོལ་མའི་¶་¶་ *Frater puellæ Djrolma*, frère de Djrolma; མིང་པོ་ *R* = *A* ནུ་བོ་ *frater*, frère.

མིད་ ¶་¶་ *Nom. magni piscis*, nom d'un gros poisson.

མིད་ *(vulg.)* ¶་པར་(བྱེད་) *(E.* མར་ *mong.) Sorbere, deglutire*, avaler; ¶་པ་ *v.* བྱེད་ *quod degl., œsophagus*, l'œsophage; ཟ་མ་མར་¶་ *cibum degl.*, avaler la nourriture.

མིན་ *pro* མ་ཡིན་=མེད་ མ་ མི་ *Negatio, non, non est*, non, ne pas; ཡིན་¶་ *estne, vel non?* est-ce, n'est-ce pas? ¶་ནོ་ *non est*, ce n'est pas; ¶་པ་ *v.* པར་ *adv. præter, sine*, excepté, sans; ང་¶་པར་གཞན་གང་ཡང་མ་ཐུབ་ *me excepto, nullus alius potest*, excepté moi, nul autre ne peut; ¶་པར་བྱེད་ *ad nihilum redigere*, réduire à rien.

མིར་ *pro* མི་རུ་ *v.* ལ་ *In homine, in hominem*, en homme; ¶་སྐྱེས་ *quasi homo natus*, né homme; ¶་གྱུར་ *factus homo*, devenu homme.

མིས་ *pro* མི་ཡིས་ *Homo (agens), ab homine*, l'homme, par l'homme; ¶་བྱས་པ་ *homo fecit, ab homine factus*, fait par

l'homme; ¶་ལབ་ཟིན་ *homó dixit, ab homine dictus*, l'homme l'a dit.

སྨུ་ *In sericbus, numerale = 76*, employée comme nombre, vaut 76.

སྨུ་ *Aurum*, or (?); སྨུས་དམར་ *aurum rubrum, ep. pro croco*, or rouge, le safran.

སྨུ་ ¶་མཐའ་ = མཐའ་ *Finis, extremitas, limes*, fin, bout, limite; ¶་མཐའ་མེད་པ་ *sine fine, limite, infinitus*, infini; ¶འི་བར་དུ་ སྨུར་ *ad, usque ad limitem*, jusqu'à la limite; ¶་ཕར་ཆད་ *trans limites*, au delà des limites; ཞིང་གི་¶་མཐའ་ *v.* ཐུག་ *agri (lapis, etc.) terminus*, borne de champ; ¶་ཐུག་བཙུག་ *limites plantare*, planter les bornes; སྨུ་ཐུག་ *moraliter, extrema necessitas*, extrême nécessité; སྣང་བའི་¶་ཁྱུད་ *circumferentia, circulus luminosus*, cercle lumineux; ¶་ཁྱུད་འཛིན་ *nom. ultimi montis circa* རི་རབ་, nom d'une montagne pres du Rérop; ¶་ཁྱུད་ཀྲི་ཀ་ *(S)* = འགྲམ་སྐྱོར་ *ripam fulciens, i. e. testudo*, qui étaie la rive, c.-à-d. la tortue.

སྨུ་གུ་ *In quibusdam locis in E., columbus*, pigeon.

སྨུ་གུ་ལ་ *Prima germinatio florum*, bouton de fleur.

སྨུ་གབ་ *Obsessio diaboli*, obsession diabolique; ¶¶་ཐོག་ *a diabolo obsessus*, obsédé par le démon.

སྨུ་གེ་ *vulg. Fames*, famine; *(J. desiderium, appetitus*, désir, appétit); ¶¶་རྒྱབ་ *v.* ཤར་ *fames existit, sævit*, il y a fam.; ¶¶འི་འཇིགས་པ་ *timor fam.*, crainte de la fam.; ¶¶འི་རིམ་ནད་ ¶་རྡལ་ *fam. generalis, grassata*, fam. générale, qui se propage.

སྨུ་ཅོར་ *Ineptiæ, verba sine sensu, absurditas*, paroles absurdes, non-sens; ¶¶་སྨྲ་བ་ = མ་དང་ *v.* མ་དུལ་བརྗོད་ *non recte, immoderate loqui*, parler à tort et à travers; *sic explicatur:* ཁ་དྲག་སྒོ་ནས་སྨྲ་ *voce terribili a porta loqui*, de la porte, parler avec une voix terrible; ¶་ཅོར་ *est syn. pro* སྨད་ *vilis*, vil.

སྨུཛྙེ་ཤི་ = འཇམ་དཔལ་ *Nom pro Buddha incarnatio in* ཐུ་མི་སམ་བྷོ་ཊ་ *in 7° sæc., et, secundum aliquos, nunc incarnat. in persona Imperatoris sinensis*, nom d'une incarnation de Bouddha.

སྨུ་ཏིག *vulg. = (S)* སྨུ་ཏིཀ་ སྨུ་ཏཀ་ *Unio, margarita*, perle; ¶¶་འབྱུང་གནས་ ¶་¶་མ་ *marg. origo, mater, ostrea*, huître; ¶¶་ཅན་ *(ostrea) marg. producens*, (huître) perlière; ¶¶་རྒྱན་ *v.* ཕྲེང་ *ornamentum ex marg.*, ornement de perles. *Syn.* གྲོལ་བ་ཅན་ *liberata, solūta*, délivrée (de la coquille).

སྨུ་སྟེགས་(པ་) *subst.* ¶¶་ཅན་ *adj. Qui tenent doctrinam perpetuæ durationis, Brahma-*

nista, (vulgo verbum injuriosum), Brahmaniste, qui croit à la perpétuité des êtres (injure bouddhique); = སྨྲ་མི་ཤེས་ *qui nescit loqui, ignarus, stultus,* qui ne sait parler, idiot; ཀ་ཀ་ཀྱི་གྲུབ་མཐའ་ *principia Brahm.,* principes des Brahmanes; ཀ་ཀ་ཀྱི་ལྟ་བ་ *v.* བསྟན་པ་ *doctrina, theorices Brahm.,* leur doctrine; ཀ་ཀ་ཀྱི་སྤྱོད་པ་ *praxis eorumd.,* leurs pratiques; ཀ་ཀ་ཀྱི་ཆོས་ *v.* ཆ་ལུགས་ *doctrina, cæræmoniæ, vestes et utensilia religionis Brahm.,* doctrine, cérémonies, vêtements, objets du culte brahmanique.

མུ་ཏོ་བ་ A = R. སྤྲང་པོ་ སློང་མཁན་ *Mendicus,* mendiant.

མུ་ནེ་ མུ་ནེ་ *(S)* = ཐུབ་པ་ *Potens,* puissant; ཤཱཀྱ་མུ་ནེ་ = *thib.* ཤཱཀྱ་ཐུབ་པ་ *Sha-Kia potens (fundator Buddhismi),* Sha-Kia le puissant.

མུ་མེན་ *Lapis pretiosus cæruleo obscurus,* pierre précieuse bleu-foncé; ཀ་ཀ་དམར་པོ་ *id. ruber,* la même rouge; ཀ་ཀ་ཕྲེང་བ་ *torquis, rosarium ex iisd.,* collier, rosaire fait de ces pierres.

མུ་ཛ་ཟ་ *(S)* = སྐྱེས་མ་ *Generans, ep. pro concubinis geniorum,* qui engendre, les concubines des génies. (au Sik. prostituée.)

མུ་ཟི་ མུ་ཟེ་ *(vulg.) Sulphur,* soufre; ཀ་ཀ་ཅན་ *v.* ལྡན་ *sulphureus,* sulfureux; ཀ་ཀ་སྐྱུར་རྩི་ *sulph. acidum,* acide sulfurique.

མུ་ཡ་ཐོད་ = མུར་དུ་སོད་ *Celeriter excitare, evigilare,* réveiller en sursaut.

མུ་རན་ *(J.) Circuli lignei vel ferrei circa aliquod vas,* cercles de bois ou de fer qui entourent un vase.

མུ་རུལ་ = མུ་གའི་རིམ་ནད་ *Fames grassans,* famine.

མུ་ལ་ *(J.) Quædam radix quasi arum campanulatum,* nom d'un tubercule.

མུ་ལི་ཏིང་ *(Schl.) Lacus fabulosus in Siberia orientali,* non d'un lac fabuleux.

མུ་ཤིན་ད་ *(S)* = སྤོད་པ་ *Audax, potens,* audacieux, puissant.

མུག་ ཀ་པ་ *v.* མ་ *Tinea,* mite, teigne; གོས་… བལ་… ཤིང་ཀ་ *tinea vestium, lanæ, ligni,* insectes qui rongent les habits, la laine, le bois; ཀ་ཟིན་ *a tin. corrosus,* vermoulu. *Moraliter significat: Dejectio spiritus, desperatio,* abattement, désespoir; ཡིད་ *v.* ཐུགས་ཀ་པ་ = སྙིང་ལུགས་ *spiritus a vermibus erosus, desperatus, remorsus conscientiæ,* esprit rongé des vers, désespéré, ayant des remords. (*J. piger,* paresseux.)

མུན་ ཀ་པ་ *v.* ནག་ *v.* རབ་ *v.* རུབ་ ཀ་པ་ཉིད་ *vulg. Tenebræ, obscuritas,* ténèbres, obscurité; ཀ་ཀ་ཅན་ *tenebrosus, obscurus,* ténébreux, obscur; ཀ་ཟ་ཟི་ ཀ་རབ་རིབ་ *v.* སྨུལ་ *tenebræ non completæ, i. e. crepusculum,* crépuscule; ཀ་འཁྲིགས་ *v.* སྟུག་ *v.* འཐིབས་ *tenebræ coacervantur,*

les ténèbres s'épaississent; ¶་སྒྲོལ་ v. བསལ་ *tenebras dissipans, ep. pro* ཉིན་མོ་ *dies*, qui dissipe les ténèbr., le jour; ¶་མཚན་སྐྱོན་མ་ *nox periculosa*, nuit dangereuse; ¶་ཁང་ *domus teneb., carcer*, cachot; ཁྲི་¶་ *sedes obscura, nom. familiæ*, siège obscur, nom de famille; ¶་རབ་སྐར་མ་ *stella vespertina*, étoile du soir. — *Syn. pro* མུན་པ་ *sunt:* སྣང་མེད་ *non apparens*, qui n'apparaît pas; ཉིན་མཐར་བྱེད་ *diem terminans*, qui termine le jour; ཉིན་མོའི་སྒོང་ *diei ovum*, œuf du jour; ཕྱོགས་གོས་¶་ *locorum vestimentum obscurum*, vêtement obscur des pays; ནམ་མཁའི་པགས་པ་ *cœli pellis*, peau du ciel; མཚན་མོའི་པགས་ *pellis noctis*, peau de la nuit; སྔོན་པོའི་ཕུང་པོ་ *cærulei cumulus*, amas de bleu; ཐིབ་བུ་ཤེ་མུན་ *tenebræ spissæ*, ténèbres épaisses; ལྷག་བྱེད་སྨག་ *tenebræ surgentes*, ténèbres qui s'avancent; སྨིག་སྨུན་ཆར་ཅན་ *obscura pluvia plenus*, rempli d'une pluie obscure.

སྨུན་ཀི་ *A = R* ཤེ་ཀ་ *v.* བ་ *Ulcus*, ulcère.

སྨུན་ཤེལ་ *Quidam lapis pretiosus cristallinus*, pierre précieuse cristalline.

སྨུར་གོག་ *Tempora (capitis)*, les tempes; ¶་འགྲམ་ *genæ*, les joues.

སྨུར་བར་ *Mandere*, mâcher; སྣུར་¶་ ལྡོག་¶་ *ruminare*, ruminer.

སྨུལ་ ¶་བར་ *Subridere*, sourire; ¶་བུ་ འཛུམ་¶་ *risus lenis*, un sourire.

སྨུལ་ཐུག་ = *vulg. E.* ཁུ་ཚུར་ *Pugnus*, poing; ¶་¶་རྒྱབ་ *v.* རྡུང་ *pugno verberare*, frapper du poing.

སྨུས་དམར་ སྨུ་ *Aurum rubrum, ep. pro croco*, or rouge, le safran.

སྨེ་ *Numerale = 106*, employée comme nombre, vaut 106.

མེ་ *(vulg.) Ignis*, feu; ¶་ཅན་ *v.* ལྡན་ *ignitus*, igné; ¶་ཐབ་ = ཐབ་(ཀ་) *caminus*, fourneau; ¶་སྣོད་ *v.* ཕོར་ *v.* ར་ *v.* ཟ་ *vas ad continendum ignem*, réchaud, chaufferette; ¶་ར་ *in E., (J.)* རི་¶་ *portio sylvæ secæ et combustæ*, portion de forêt coupée et incendiée (pour y faire l'agriculture); ¶་སྟག་ *v.* ཚག་ *v.* སྣར་ *v.* ཐིགས་མ་ *scintilla*, étincelle, *(cujus syn. sunt:* འཕྲོས་འགྲོ་ *et* རབ་འགྲོ་ *emanata*, émanée); ¶་ལྕེ་ *ignis lingua, i. e. flamma*, flamme, *(cuj. syn. sunt:* འཕྲོག་བྱེད་ *rapiens*, qui ravit; འཁྱུག་བྱེད་ *flexuosa*, flexueuse; ས་ལྕེ་དང་¶འི་ ཡན་ལག་ *metallorum et ignis membrum*, membre des métaux et du feu; འབར་བྱེད་ *comburens*, brûlante; ཡལ་¶་ *ignis evanescens*, feu qui s'évanouit; འབར་

བའི་ལྕེ་ *lingua ignita*, langue ignée; འོད་བཀྲའི་ཡན་ལག་ *luminis fulgentis membrum*, membre d'une lumière éclatante); ¶་དམར་, *vulg.* སོལ་དམར་ *prunæ*, charbons ardents; ¶་རོ་ སོལ་ནག་ *ignis extinctus, carbo niger*, charbon noir, éteint; ¶་ཁྲོ་ ¶་ཚག་རྒྱབ་ *ignis crepitans*, pétillant; སྒྲོན་¶་ *fax, resina accensa*, falot de résine; མེ་ཕུར་ *sulfuratum ramentum*, allumette souffrée; མར་¶་ ཁ་¶་ *lampas*, lampe; ¶་མཆེད་ *incendium*, incendie; ¶་ཕྱོགས་འགྲོ་ *ad incendii locum currere*, courir au lieu de l'incendie; ¶་སྦར་ *ignem accendere*, allumer le feu, brûler; ¶་འབུད་ *ignem sufflare*, souffler le feu; ¶་བསལ་ *v.* བསད་ *ignem extinguere*, éteindre le feu; ¶་ཐལ་ *Sik. cineres*, cendres; ¶་ཙ་བསྲེག་ *et* ¶་དཔྱད་ *duæ operationes chirurgicæ, acupunctura*, acuponcture; ¶་ཟུར་ *ignem manducare (pœna inferni)*, avaler du feu; ¶་སྦྱིན་སྐྱེས་ *ex holocausto natus*, *ep. pro* ལྷ་; ¶་འཁྲུགས་ *ignis iratus*, feu irrité; ¶འི་གཙུག་ཕུད་ *ign. crista*, crête de feu; ¶འི་རྒྱན་ *ornamentum igneum*, ornement de feu; ¶འི་སྐྲ་ *coma ignea*, chevelure de feu; ¶་མང་སྐྱེས་ *ab ingenti igne nata*, née d'un grand feu; *5 ep. pro fumo*, la fumée; ¶འི་རྡོ་སྣོ་ = ཀུར་ཀུམ་ *crocus*, le safran; ¶འི་ས་བོན་ *ignitum semen, ep. pro auro*, semence ignée, l'or. — *Syn. pro igne sunt:* བྱང་སྐྱེས་ *in Septentrione natus*, né au Nord; ལྷོའི་¶་ *ignis meridionalis*, feu du Sud; རྒོད་མ་ཁའི་¶་ *ignis ex equæ ore procedens*, feu sorti de la bouche de la jument (volcan); རྒྱ་མཚོ་འཐུངས་ *a mare absorptus*, bu par la mer; འབར་བྱེད་ འབར་བ་ཅན་ འབར་བའི་ལྕེ་ལྡན་ *comburens flamma*, flamme brûlante; སྣ་ཚོགས་འོད་ཅན་ *omni lumine lucens*, brillant de toute lumière; འོད་ཀྱི་ཤིང་རྟ་ *luminis vehiculum*, véhicule de la lumière; བི་ཧ་ན་རའི་བུ་ *filius Bihanara*, fils de B.

མེ་ལྷ་ *Genius ignis*, génie du feu; *cuj. syn. sunt:* བྱིན་ *v.* རྟེན་ཟ་ *oblata manducans*, qui mange les offrandes; རྙེད་ཟ་ *inventa manducans*, qui mange les choses trouvées; དྲོན་ཟ་ *calida manducans*, qui mange chaud; མཚུན་ཟ་ *antecessores manducans*, qui mange les ancêtres; སྲོག་ཟ་ *vitam edens*, qui dévore la vie; སྣ་ཚོགས་ཟ་ *omnia edens*, qui mange tout; ཟ་བྱེད་ *manducans*, mangeur; རླུང་གི་གྲོགས་ *venti comes*, compagnon du vent; དག་ *v.* གཙང་བྱེད་ *purificans*, purifiant; འཁྱོག་འགྲོ་ *flexuose incedens*,

qui s'avance irrégulièrement; ཤིང་འབྲེལ་འབར་བྱེད་ *lignum acervatum comburens*, brûlant le bois entassé; གཙུག་ཕུད་ཅན་ *cristatus*, crêté; དམར་འོད་ *lumen rubrum*, lumière rouge; ནོར་ཅན་ *dives*, riche; འོད་བཀྲ་ *faustum lumen*, lumière heureuse; སྲེག་བྱེད་ *assans*, grillant; ཆུའི་སྐྱེས་གནས་ *in nymphæa manens*, demeurant dans le lotus; ལྷ་ཞལ་ *os geniorum*, bouche, visage des génies; མཚུན་ཞལ་ *atavorum os*, bouche des ancêtres; ནོར་ལས་རྒྱལ་ *divitias vincens, destruens*, qui détruit les richesses; སྨིན་བྱེད་ *maturescere faciens*, qui fait mûrir; གསེར་གྱི་ཐིགས་ལེ་ *auri gutta*, goutte d'or; རྒྱེན་འགྲོ་ *ascendens*, qui monte; འོད་འཁྲིགས་ *cum lumine concors*, d'accord avec la lumière; སྔ་དྲོ་འབར་ *mane comburens*, qui brûle au matin; གསེར་གྱི་ཁུ་བ་ *essentia auri*, essence de l'or; འོད་བདུན་ *lumina septem*, sept lumières; གསལ་བྱེད་ *lucens, illuminans*, brillant; ལམ་ནག་ *via nigra vel mala*, voie noire ou mauvaise; ཆུ་མཁྲིས་ *aquam siccans*, qui dessèche l'eau; སྐེམས་བྱེད་ *siccans*, séchant; འཕྲོག་བྱེད་ *rapiens*, ravissant; འབར་བའི་སྐུ་ *corpus accensum*, corps embrasé; མུན་སེལ་ *tenebras dissipans*, dissipant les ténèbres; མུན་འཇོམས་ *tenebras vincens*, vainqueur des ténèbres; དུ་བའི་རོགས་ *fumi comes*, compagnon de la fumée; འཚོ་བྱེད་ *nutriens*, nourrissant; ཤིང་""ལུས་འཕེལ་ *ligna, corpora augens*, dilatant le bois, les corps; རྩེ་མོ་ཅན་ *acuminatus*, ayant des pointes. *(N. B. Multa ex istis syn. pertinent etiam ad ignem materialem.)*

མེ་ཁྱེར་ *vulg.* = མཁའ་སྣང་སྲིན་འབུ་ *Insectum aerem illuminans, lucifera musca, vel vermis*, insecte luisant.

མེ་ལྕགས་ ལྕགས་མ་ *vulg. Pyrites*, briquet; ¶་¶་རྡབ་ *pyrit. percutere*, battre le briquet.

མེ་མདའ་ *(vulg.) Sagitta ignita, i. e. sclopetum*, fusil; མེ་ཅོག་ *v.* སྒྱོག་ *tormentum bellicum*, canon; མེ་རྫས་ *pulvis pyrius*, poudre (pour fusil, etc.); མེ་སྙུད་ ར་མདའ་ *igniarium*, la mèche; ¶་¶་རྒྱབ་ *sclop. explodere*, tirer du fusil.

མེ་ཀ་ལའི་བུ་མོ་ *Filia (regionis?) Mekala, ep. pro flumine* སིན་དྷུ་ *Indus*, nom poétique de l'Indus.

མེ་ཏོག་ *(vulg.) Flos*, fleur; ¶་¶་རྡུལ་ *pulvis fl., pollen, ep. pro melle*, le pollen; ¶་¶་ཟེའུ་འབྲུ་ = གེ་སར་ = གེ་སར་ *ovarium, stamina fl.*, les étamines; ¶་¶་སྡོང་མ""ཆུན་པོ་ *flor. sertum, fasciculus*, bouquet

de fl.; ¶་¶་མདོག་མཛེས་ *color pulcher flor., rosa*, belle couleur des fl., la rose; ¶་¶་མཆོད *v.* དམ་ *v.* སྣོད་ *vas pro fl. (in altari)*, vase de fl.; ¶་¶་བཅུད་ *fl. succus*, suc des fl.; ¶་¶་གཞུ་ཅན་ *arcum fl. habens, Cupido*, ayant un arc de fl., Cupidon; ¶་¶་གི་དུས་ *fl. tempus, ep. pro vere*, le temps des fl., le printemps; ¶་¶་འཐུང་ *v.* འཇུག་ *v.* ཟས་ཅན་ *fl. bibens, intrans, manducans, ep. pro apibus*, qui boit, mange les fl., entre en elles; ¶་¶་ཅན་ *floridæ, et ep. pro menstruis*, fleuries, les règles des femmes. *Syn. pro floribus in genere sunt:* རབ་རྒྱས་ཁ་བྱེ་ རྣམ་བྱེ་ *os valde apertum*, très ouverte; ཡང་དག་རྒྱས་ *valde abundantes*, très abondantes; སྐབ་གྲོལ་ *soluti cadunt*, qui se détachent et tombent; འཕྲོ་བ་ཅན་ *fragrantes*, odoriférantes; རབ་ཤར་ *plurimi orientes*, qui sortent en grand nombre; འཛུམ་ལྡན་ *ridentes, amœni*, agréables; ཤིང་གི་ལང་འཚོ་ *arborum juventus*, jeunesse des arbres; ཡིད་དགའ་ *spiritum lætificans*, qui réjouit l'esprit; *(S)* ཟུལཔ་ ཟུཔའ་ ཀ་པ་ལ་ ཀུ་སུམ་ ཟུ་མ་ན

མེ་དྷཱ་ *(S) Syn. pro* ཚིལ་ *Pinguedo*, graisse.

མེ་ན་ཀ་ *(S) Syn. pro concubinis geniorum;* ¶་¶་ཕའི་སྲིང་མོ་ *earum filia*, fille de Ménaka; = ཨུ་མ་ *Siwæ uxor*, épouse de Siwa. (*Vid. syn. ad* ཨུ་མ་ *et ad* ཧྲི་ རྣམས་ཀྱི་སྐད་འཆོང་མ་)

མེ་བཞི་ *4 ignes, nom. 12ᵒ stellæ zodiaci, in Virgine, cuj. syn. est* བྲ་མ་, nom d'étoile.

མེ་རོག་=ནུ་བ་བྲང་ *N. W. (S.)* ¶་¶་རྫེ་ *syn. pro* སྦྲང་མ་ *Apis*, abeille.

མེ་ལ་ *(S)* = སྣག་ཚ་ *Atramentum*, encre; ¶་¶་ནནད་ = སྣག་ཕོར་ *atramentarium*, encrier.

མེ་ལོང་ *(vulg.) Speculum, et ornamentum in capite mulierum in forma disci argentei vel aurei*, miroir, ornement de tète pour les femmes; དངུལ་'''འཁར་'''ཤེལ་ གྱི་¶་¶་ *spec. ex argento, ære, vitro*, miroir d'argent, de bronze, de verre; ¶་¶་ལ་ལྟ་ *in sp. aspicere*, regarder dans un mir.; ¶་¶་གི་གཟུགས་བརྙན་ *imago reflexa in spec.*, l'image réfléchie dans un miroir.

མེ་ལོང་ *Quandoq. designat superficiem planam*, surface plane; *v. g.* སྒོའི་¶་¶་ *tabula plana portarum*, panneaux de porte; དཔུང་གི་¶་¶་ *os scapularum*, l'omoplate; ཕུབ་ཀྱི་¶་¶་ *scuti centralis pars*, le centre d'un bouclier; *et figur.* རྒྱལ་རབས་ཀྱི་གསལ་བའི་¶་¶་ *Speculum (liber) illustrans genealogias regum*, Miroir mettant en évidence la généalogie des rois, (titre de livre). *Syn. pro speculo sunt:* ཀུན་མཐོང་ *omnia videns*, qui voit tout; བཞིན་སྣོད་ *vas pro*

facie, vase pour (réfléchir) le visage; གཟུགས་བརྙན་སྐྱེས་གནས་ *locus imagines producens*, lieu où se produisent des images; *(S)* སུ་ཀཱ་ར་ ཨ་ར་ར་

མེ་ཧ་ན་ *(S) Syn. pro verendis viri*, les parties sexuelles de l'homme.

མེ་ཧེ་ར་ *(S)* = ཟངས་ *Cuprum rubrum*, cuivre rouge.

མེད་ *(vulg.) Partic. negativa, et privativa, non, sine*, non, sans; གཟུགས་…ར་… ཐབས་¶་ *incorporeus, insipidus, sine modo*, incorporel, insipide, sans façon; ཁྱད་པ་¶་ *sine differentia, similis, æqualis*, sans différence; ཅི་(ལ་)¶་ *nihil omnino*, absolument rien.

མེད་ ¶་པ་ *Non esse, non existere*, n'être pas, il n'y a pas; ཁལ་ན་སྟོང་ཕག་ གཅིག་¶་པ་ *1000 animalia non sunt*, il n'y a pas 1000 animaux; འདི་¶་པ་ན་ *si istud non esset, si non existeret*, si cela n'était pas; ¶་པར་འགྱུར་ *annihilari*, être détruit; ¶་པ་ *v.* ཕོ་བ་ཟོ་ *annihilare*, annihiler, détruire; ཡུལ་ནང་མི་རྩ་¶་¶་བྱེད་ *regionem depopulari*, dépeupler un pays; ¶་མེན་ *non non-existens, ergo existens*, existant. *Syn. sunt:* མི་མཆི་ མི་མངའ་ མ་ལྷན་ ཡོད་མེན་ *non est, non habeo*, il n'y en a pas, je n'en ai pas; བྲལ་ *sine, deficiens*, sans, manquant; དབེན་པ་ *solitudo, carentia*, solitude, manque.

མེད་པ་ *In sensu Buddhistarum est 1°: nihilum primordiale, a quo exiere creaturæ; et 2° est translatio pro (S) Nirvana: unde suspicari potest supremam felicitatem Buddhist. consistere in nihilo*, le néant primordial, la fin dernière, la félicité éternelle du Bouddhisme; ¶་¶་པ་ *sectator hujus doctrinæ*, sectateur de cette doctrine.

མེན་ *(J.) Quoddam ornamentum pretiosum*, nom d'un précieux ornement.

མེནད་ *(S) (J.) Lausonia alba, qua rubro colore pinguntur ungues*, nom de plante.

མེ་ན་ཅེ་ *(J. W.) Sudarium colore pictum*, mouchoir de couleur.

མེ་ན་ཧྲི་ *(J.) Species pellis ad vestimenta conficienda*, espèce de fourrure.

མེར་ *pro* མེ་རུ་ *v.* ལ་ *In igne, quasi ignis*, dans le feu, comme du feu.

མེར་ *Quassatio*, secousse; ¶་སྐྱུག་ *quassatio ante vomitum*, nausée.

མེར་བ་ *Fluiditas, tenuitas*, fluidité, subtilité; ¶་མེར་ ¶་པོ་ *subtilis, fluidus*, mince, fluide.

མེལ་ཚེ་ *vulg. Excubiæ, vigiliæ*, gardes de nuit; ¶་¶་པ་ *qui excubias vigilat*, sentinelle de nuit; ¶་¶་བྱེད་ *vigilias agere*, monter la garde; ¶་¶་ཚ་ *tempus excubiarum, nox*, le temps des gardes; ¶་¶་ དང་པོ་ 1^a *vigilia*, སྲོད་ནས་ནམ་ཕྱེད་དུ་

a crepusculo ad mediam noctem, la 1re garde, depuis le crépuscule jusqu'à minuit; ¶་¶་གཉིས་པ་ *2a vigil.*, *a* ནམ་ཕྱེད་ནས་ཐོ་རེངས་སུ་ *a media nocte ad auroram*, la 2e garde, de minuit au matin.

མེལ་ཚེ་ *(J.) Petra steatita viridis pallidi coloris*, pierre stéatite d'un vert pâle.

མེས་ *pro* མེ་ཡིས་ *ab igne*, par le feu; ¶་བསྲེགས་པ་ *igne combustus*, brûlé par le feu; ¶་འཇིག་ *ignis destruxit*, le feu a détruit.

མེས་ ¶་པོ་ *(vulg.)* = སྤོ་བོ་ *Avus*, aïeul; ཕ་¶་ *id. ex parte patris*, aïeul paternel; མ་¶་ *id. ex parte matris*, aïeul maternel; ཞེ་¶་ ཡང་¶་ *abavus*, bisaïeul; ¶་དབོན་ *avus et nepotes, ascendentes et posteritas*, les ancêtres et les descendants; རྒྱལ་པོའི་¶་དབོན་ *regis decessores et successores*, les prédécesseurs et successeurs d'un roi.

མེས་ཨག་ཚོམ་ *Nom. regis Thibeti in 8o sæculo*, nom d'un roi Thibétain.

མཻ་ཏྲེ་ *(S)* = བྱམས་པ་ *Futurus Buddha Maitreya*, nom d'un futur Bouddha.

མོ་ *Numerale = 136*, employée comme nombre, vaut 136.

མོ་ *vulg. Post finalem* མ་ *ponitur pro puncto et præsente; v. g.* བསམས་¶་ *puto*, je pense. *Quandoque est signum interrogationis, v. g.* ག་¶་ *quid sit?* qu'est-ce?

མོ་ *(vulg.) Particula additiva.* 1o *Indicat sexum femineum in nominibus habentium sexum*, signe du sexe féminin; *v. g.* མི་¶་ *mulier*, femme; བུ་¶་ *filia*, fille; བྱ་¶་ *gallina*, poule; ཁྱི་¶་ *canis (fem.)*, chienne. 2o *Sæpe additur verbis et adjectivis quibusdam*, terminaison verbale; *v. g.* མཚན་¶་ *nox*, nuit; ཉིན་¶་ *dies*, jour; ལེགས་¶་ *bonus*, bon; བདེ་¶་ *pacificus, bene valens*, pacifique, bien portant; *(consulatur usus.)*

མོ་ *(vulg.) Femina, mulier*, femme; ¶་བུད་ *Sik. mulier, uxor*, femme, épouse; ¶འི་ ¶་ཡི་ *femineus, muliebris*, de femme, féminin; ¶་བེ་ *vitula*, génisse; ¶་གོས་'''རྒྱན་ *vestis, ornamentum pro mulieribus*, habit, ornement de femme; ¶་རིགས་ *genus vel sexus fem.*, sexe féminin; ¶་རྒྱུད་ *progenies fem.*, descend. fémin.; ¶་རང་མ་ *mulier sola, innupta*, femme non mariée, seule; ¶་གཤམ་ = བུ་རྒྱུད་མེད་པ་ *mulier sterilis*, fem. stérile; ¶་གཤམ་གྱི་བུ་ *filius mulieris sterilis, ergo nihil, non existens, vel ad nihilum bonus*, fils de fem. stérile, rien, bon à rien; ¶་རིང་ *famula, nom. propr.*, servante, nom propre; ¶་རྟགས་ *v.* དབང་ *v.* མཚན་ *pudenda muliebria, vulva*, parties sexuelles de la femme; *(cujus*

syn. sunt: ཉེར་གནས་སྐྱེས་གཉིས་ *per coitum duorum generans*, qui engendre par le rapprochement de deux; དགའ་ཁྱིམ་ *amoris, lætitiæ domus*, demeure de l'amour, de la joie; ནུན་པའི་ཁྲོན་པ་ *v.* ཡན་ལག་ *conceptionis puteus, membrum*, puits, membre de la conception; འཁོར་བའི་འདམ་ *v.* ལམ་ *transmigrationis electio vel via*, voie de la transmigration; སྐྱེ་བ་འཛིན་ སྐྱེ་གནས་ *generationis locus*, lieu de la génération; དགའ་མ་བུ་ག་ *amoris foramen*, trou de l'amour; མེ་ཏོག་ *v.* རྡུལ་ ལམ་ *menstruarum via*, voie des regles; བུ་ཚའི་ལམ་ *infantuli via*, voie des enfants; གཉིས་དགའི་ཁྱིམ་ *duorum amatorum domus*, maison de deux amants.

མོ་ *(vulg.) sortes*, sorts; ¶་འདེབས་པར་, *vulg.* ¶་བཏབ་ *sortes mittere*, jeter les sorts; ¶་མོ་ *vulg.*, ¶་པ་ *v.* མཁན་ *v.* རྩིས་ མཁན་=ཕྱ་མཁན་ *qui sort. mittit, hariolus*, sorcier; ¶་ངན་པ་...ལེགས་མོ་ *vel* བཟང་པོ་བབ་ *v.* བྱུང་ *sortes faustæ, infaustæ exierunt*, les sorts sont favorables, défavorables.

མོ་ཕྲང་ *Clematis sinensis, planta medic. et venenosa = (S.)* ཀ་ཀ་ཕུ་ཡ་, clématite.

མོ་ཏྲེ་ཏ་ *(S) Ep. pro 1ª luna*, 1re lune.

མོག་པ ¶་མོག་ *Color obscurus, fulvus*, couleur brune, obscure; ¶་སྐྱེས་ *ab obscuro (tempore) natus*, né des temps sombres; *ep. pro* ལོའི་ཐོག་མ་ *principium anni*, le commencement de l'année.

མོག་མོག་ *(J.) Arctocreas*, pâté.

མོག་ཤ་ *(J. W.) Fungus*, champignon. (*vid. vulg.* ཤ་མོང་)

མོགས་ཙ་ར་ *(J.) Nom. plantæ, in Ladak: ferula vel dorema, cum flore flavo et putrido*, nom de plante.

མོང་གོལ་ *vulg.* སོག་པོ་ *Mongol.*

མོང་དུལ་(བ་ཉིད་) *Stupiditas*, stupidité; ¶་¶་ཅན་ *stupidus*, stupide.

མོངས་པ་ *Turbatio*, trouble.

མོད་ *Momentum, tempus faciendi, etc.*, le moment où l'on agit; ¶་དུ་ *v.* ལ་ *in ipso momento, immediate*, au moment même, immédiatement; ད་ *v.* ད་¶་ལ་ *nunc, in isto momento*, maintenant; དེ་ནས་¶་ལ་ *immediate post*, immédiatement après; ལང་བའི་¶་ལ་ *surgendi tempore*, au moment de se lever; མོད་ *A=R* དེ་དུས་སྟོན་འདྲེན་ *et* གྲོགས་པར་འདོད་ *i. e. indicat tempus præsens, et aliquid adjuvans*, qui indique le présent, ce qui aide; ¶་དུ་ཚུད་ *A=R* ཁོང་དུ་ཚུད་པ་ *in mentem penetrans*, pénétrant dans l'esprit. (*vulg.* ཚོ་ལ་=དུས་ལ་)

མོད་ *A* = *R* མི་དམའ་ *Non vilis, non demissus,* non vil, non bas; = དཔངས་ *elevatus,* élevé; = མཐོ་ *altus,* haut; = སྣ་མོ་མིན་ *non minutus,* non diminué; *ergo est particula expletiva et emphatica, aliquid magnum, altum, nobile indicans,* particule emphatique; དཔག་ཏུ་མེད་¶་ *omnino, vere immensurabilis,* tout à fait sans mesure; འགྲོ་བ་ཡིན་¶་ *ire omnino oportet,* il faut absolument aller; ཞེས་སྨྲས་¶་ཀྱི་ *vere sic dixit,* il a vraiment parlé ainsi; ཡོངས་སྤྱོད་¶་པར་འགྱུར་ *divitiis affluere,* devenir très riche; ཤིང་ཏོག་¶་པ་ *fructus superabundantes,* fruits surabondants.

མོན་ *(vulg.)* ¶་པོན་ *Nom. genericum pro populis inter Thibetum et Indiam, et ideo pluribus convenit. Attamen unum lexic. dicit:* ནུབ་¶་པ་ *i. e. ad Occidentem* (*Lhassæ? Thibeti?*) *sunt Meunpa,* à l'ouest sont les Meunpas. *In Sik.* ¶་སྨི་ *designat tribus* Rong *vocata* Lepcha *ab Europæis,* les indigènes du Sikim; ¶་རས་ *tela ex eodem loco,* toile de ce pays; ¶་སྲན་ = སྲེའུ་ *pisum parvum (J. Phaseolus radiatus),* espèce de petit pois.

མོན་གྲུ་ ¶་དྲེ་ 22^a *stella zodiaci, in Capro,* nom d'étoile, *cuj. syn. sunt:* ནམ་མཐོང་གོང་ *apertura in summitate,* qui a une ouverture au sommet; ཐོབ་ལྡན་མ་ *obtinens,* qui obtient; ཐོས་མཆོག་ *nobilis auditus,* ouïe noble; ནོར་ལྡན་ *dives,* riche; སྨག་སྐྱོད་ *aliud nomen illius stella,* autre nom de cette étoile; *(S)* དྷནིཥྛཱ

མོན་གྲེ་ 23^a *stella zodiaci, in Amphora,* nom d'étoile, *cuj. syn. sunt:* ཆུ་ལྷ་མོ་ *dea aquarum,* déesse des eaux; ནམ་མཐོང་འོག་ *apertura in inferiori parte,* qui a une ouverture en bas; སྨག་སྨད་ *aliud nomen hujus stellæ,* autre nom de cette étoile.

མོར་ *pro* མོ་རུ་ *v.* ལ་ *In femina, in feminam, feminæ,* en femme, à la femme.

མོལ་ *A* = *R* གཏམ་མམ་ཞིབ་གྲོས་ཡིད་འོང་གཏམ་ *i. e. Sermo, vel accurata pronuntiatio blanda,* parole, prononciation agréable; ¶་བ་ *sermo, mandatum,* discours, ordre; ¶་མཆིད་ = བཀའ་མཆིད་ *v.* གཏང་ *mandare,* ordonner; ¶་གཅིག་གཏོང་ *sermonem conceptum emittere, i. e. vulg. E. dictare,* dicter.

མོས་ ¶་པར་(བྱེད་) *Velle, desiderare,* vouloir, désirer; འགྲོ་... ཟ་¶་ *velle ire, manducare velle,* vouloir aller, vouloir manger; ¶་པའི་གླུ་ *lætitiæ et laudis cantus,* chant joyeux, de louange; སྐྱེད་¶་ *desiderium adauctum,* désir augmenté; སྐྱིད་¶་ཚལ་ *sylva, hortus voluptatis,* bosquet, jardin de plaisance.

མོས་ ¶་པར་(བྱེད་) *Honorare, revereri*, honorer, respecter; ¶་པ་ཅན་ *honorans, reveritus*, respectueux; ¶་གུས་ དད་¶་ *honor religiosus, devotio*, dévotion, piété; ཡིད་¶་གུས *religioso, reverenti, devoto spiritu honorare*, honorer avec piété; ¶་སྤྱོད་པ་ *homo devotus, actio devota*, homme dévot, action pieuse; ¶་རྒྱ་ མཚོ་སྐྱེས་ *ab oceano honorato nati, ep. pro* ལྷ་ nés de l'océan honoré, les génies.

ཉ་ *Pronuntiatur (gallice)* gnia.

ཉ་ངན་ *vulg. Infortunium, miseria, luctus*, malheur, misère, deuil; ¶་¶་ཅན་ *infortunatus, infelix, miser, luctuosus*, malheureux, en deuil; ¶་¶་མེད་ *felix, beatus, nom. celebris regis Asoka*, heureux, nom d'un roi célèbre; ¶་¶་མེད་པའི་ མེ་ཏོག *flos felicitatis. = (S.)* བཛྲ་ཉ་ལ་, fleur du bonheur; ¶་¶་བྱེད་(པར་) *mœstus esse, luctu affici*, être triste, en deuil; ¶་¶་གོས་ *vestis luctus*, vêtement de deuil; ¶་¶་ལས་འདས་པ་ *a miseriis (mundi) liberatus*, délivré des misères; *ep. pro* ཐར་བ་ *salus, liberatio*, le salut; ¶་¶་ལ་བཟླ་ *miserias vitare, mori*, échapper à la douleur, mourir; ¶་¶་སྐད་ *vox doloris, luctus*, cri de douleur, de deuil; *(cujus syn. sunt:* ན་ཚིང་སྐད་ *ægri vox*, voix de malade; ཀྱི་ཧུ་ ཀྱི་ ཧུད་ ཨོ་ཙེ་ *variæ exclamationes doloris*, divers cris de douleur; བུད་མེད་འཛེར་ *mulier dolens*, femme en peine; འཛེར་ སྐད་ *vox dolens*, voix dolente). *Syn. pro* ཉ་ངན་ *sunt:* ཡིད་གདུང་ གདུང་བ་ *spiritus dolens, dolor*, esprit en peine, douleur.

ཉ་ངམ་ *Pascua, deserta sine aqua, regio arida*, pâturages, désert.

ཉག་ཐུན་ = ཉག་ *v.* ནག་ཐུན *Sagitta*, flèche. (*vulg.* མདའ་)

ཉག་ཉོག *Verba sine sensu, scurrilitas*, paroles vaines, bouffonnes. *(In E. pueruli dicuntur* gnagnong, *sed incertum qualiter scribatur.)*

ཉགས་ ¶་པ་ *vulg. Putrefactus, putridus*, pourri; ¶་པར་འགྱུར་བར་, *vulg.* ¶་འགྲོ་ *putrescere*, se pourrir; རོ་¶་ *cadaver putridum, una ex pœnis inferni*, cadavre pourri, l'une des peines de l'enfer.

ཉང་ *vulg. fut. vi* ཉོང་བར་ *et* ¶་བར་ *(ambo vulg.) percipere, frui, gustare*, percevoir, jouir, goûter; རོ་¶་ *gustare*, goûter; བདེ་¶་ *pace frui*, jouir de la paix, (*vid.* ཉོང་)

ཉང་=འདས་ *Signum præteriti*, signe du passé; འགྲོ་¶་ *jam ivi*, je suis déjà allé; ཚོར་¶་ *jam audivi*, j'ai déjà entendu.

ཉངས་ *præt. vi* ཉོང་ *(vid. sup. et inf.)*

མྱང་མྱང་ *Sedendi modus*, manière d'être assis.

མྱལ་མྱལ་ *Minutatim*, en très petits fragments.

མྱུ་གུ་ ཉུག་(གུ་) *(vulg.) Prima plantarum germinatio*, bourgeonnement des plantes; ¶·¶·སྔོན་པོ་ *gemma cærulea*, bouton bleuâtre (verdâtre); ¶·¶འི་དུས་ *germinationis tempus, ver*, temps de la germination, le printemps.

མྱུག་ ¶·པར་ (*vid.* ཉུག་པར་) *vulg. Sik., attrectare, tangere*, toucher; ལག་པས་མ་¶· *manu noli tangere*, ne touche pas avec la main. *(J. addit: cum ostentatione ostendere*, faire parade.)

མྱུར་ ¶·བ་(ཉིད་) *Celeritas*, promptitude; ¶·པོ་ *celer*, rapide; ¶·པར་ *v.* དུ་ *v.* གྱིས་ *celeriter*, promptement; ¶·ཁྱབ་ *celeriter manifestans, ep. pro* ནམ་མཁའ་ *aere*, qui manifeste promptement, l'air; ¶·འགྲོ་ *celeriter procedens, ep. pro vento, deo venti et serpentibus*, qui s'avance rapidement, le vent, le dieu du vent, le serpent; ¶·ལམ་ *via qua celeriter incedi potest, ep. pro* རྒྱ་ལམ་ *via magna (Lexic.)*, route où l'on peut marcher vite, grand chemin; མགྱོགས་ལམ་ *via celera, i. e. via brevis*, voie courte; ¶·སྐྱབས་ *celeriter adjuvans, ep. pro dea* སྒྲོལ་མ་, Djreulma, qui aide promptement; ¶·བར་འགྲོ་མཁན་ *homo qui celeriter ambulat*, rapide marcheur; *cujus syn. sunt:* ¶·མགྱོགས་མཁན་ *homo celer*, homme agile; མགྱོགས་པ་ ¶·པོ་ *citus*, prompt; རྒྱུག་པ་པོ་ *cursor*, courrier; རླུང་ཤུགས་ཅན་ *vim venti habens*, ayant la force du vent.

མྱུལ་ ¶·བར་ *Explorare, investigare*, explorer, espionner; ¶·བ་ *exploratio, etc.*, exploration, etc.; ¶·མཁན་ *explorator*, explorateur, espion; ནགས་...ཡུལ་¶· *sylvam, regionem explorare*, explorer, espionner un pays.

མྱོ་ ¶·བར་ སྨྱོ་བར་, *vulg. præt.* མྱོས་ *(vulg.) Inebriari, et præsertim, insanire, furere*, être ivre, insensé, furieux; ¶·བ་ *ebrietas, insanitas, rabies*, ivresse, folie, rage; ¶·བྱེད་ *inebrians, infatuans, etc.*, qui rend ivre, etc.; ཁྱི་མྱོས་(འགྲོ་)སོང་ *canis rabidus est*, le chien est enragé; ཆང་མྱོས་སོང་ *vino inebriatus, furens effectus*, enivré, furieux par suite d'ivresse; མྱོས་སྲུང་ *ebrios, insanos custodiens, i. e., peribolus, repacula*, garde-fou.

མྱོང་ ¶·བར་, *præt.* མྱངས་, *fut.* མྱང་ *(vulg.) Percipere (sive bonum sive malum, sensibile vel spirituale);* རོ་ *v.* ཟ་ *v.* ལྕེས་¶· *gustare (lingua)*, goûter; བདེ་སྐྱིད་¶·སྐྱིད་པོ་¶· *felicitate frui, gaudere*, jouir du bonheur, se réjouir; ¶·གབ་ *expe-*

rientia, notitia practica, expérience; ཉམས་¶ སེམས་ཀྱིས་¶ animo percipere, intelligere, comprendre.

རྨོས་ (vulg.) præt. vi སྨྱོ་བར་ Inebriatus, infatuatus, rabidus, ivre, fou, enragé; ¶་པའི་མི་ homo ebrius, insanus, rabidus, un homme ivre, etc.

ཪ་ Pronuntiatur ma, r non auditur, vel habet tantum sonum gutturale.

རྨེ་རྒྱ་ རྨེགས་མ་ (S) = གླ་བ་ Dama moschata, daim musqué.

དམག་ (vulg.) Bellum, et quod attinet ad bel., guerre, et ce qui concerne la guerre; ¶་གི་ belli, militaris, de la guerre, militaire; རྟ་ཐང་¶་ equites, pedites milites, cavalerie, infanterie; ¶་མི་ miles in genere, soldat en gén.; ¶་དཔོན་ dux militaris in genere, officier en gén.; (cujus syn. sunt: ¶་གི་འདྲེན་པ་ ductor belli, exercitus, qui dirige la guerre, l'armée; རལ་གྲིའི་གཉེན་ ensis amicus, ami du sabre; དཔུང་བདག་ exercitus dominus, chef d'armée; སྡེ་དཔོན་ populi dux, chef du peuple;) ¶་མི་སྡུད་ v. འདུ་ milites colligere, lever des soldats; ¶་ཁྲིམས་ lex militaris, loi militaire; ¶་དར་ v. སྒར་ v. ར་ castra, præsidium, camp, forteresse; ¶་གི་རྒྱལ་མཚན་ vexillum militare, drapeau; (cuj. syn. sunt: ¶་དར་ id.; རུ་དར་ vexil. unius partis exercit. (S) བ་དའ་ག་, étendard d'un corps d'armée); ¶་རྒྱབ་ v. འཐབ་ v. འཁྲུག་ pugnare, combattre; (cujus syn. sunt: གཡུལ་འགྱེད་ དམག་འགྱེད་ གཡུལ་སྤྲོད་ prælium committere, contendere, livrer bataille); དམག་ཁྲིད་ belli optimus dux, ep. pro Amithaba, le meilleur officier (Schl.): ¶་གི་རྒྱལ་པོ་གེ་སར་ Kesar rex bellator, Késar le roi belliqueux.

དམངས ¶་མ་ (vulg.) Plebs, vulgus, multitudo populi, le peuple, la multitude; ¶་རིགས་, (S) ཤྲི་འ་ལ་ genus plebeium, race plébéienne; (cujus syn. sunt: ཆོས་གཅོད་ religionem violans, qui viole la religion; རིགས་དམན་ genus vile, race vile; བྱིན་པ་སྐྱེས་ e crure nati, nés de la cuisse (de Brahma); ¶་ཀྱི་སྟོན་མོ་ convivium omni populo oblatum, repas offert à tout le peuple. Syn. pro དམངས་ sunt: མཆོག་མིན་ non nobilis, non noble; འོགས་ inferior, vilis, inférieur, vil; མི་གཙོ་བ་ qui non est dux, qui n'est pas chef; གཙོ་རི་ཆེ་ auctoritas non magna, qui a peu d'autorité.

དམན་ དམའ་ (vulg.) Inferior, vilis, demissus, humilis, inférieur, vil, abaissé, humble; བློ་ v. སེམས་¶་ animus vilis, dejectus, etc., âme vile, abattue; སྐྱེས་¶་ vilis nata, mulier in genere, quandoque uxor, femme en génér., épouse;

¶་རིགས་ *genus vile, populus*, la plèbe.

དནའ་ (*vid.* དམན་) ¶་འདྲུག་བྱེད་ *De aliquo detrahere*, vilipender.

དམར་ ¶་པོ་ *(vulg.) Ruber*, rouge; = ལི་བཀྲུན་ *crocus*, safran; *et* ཁྲག་མདོག་ *color sanguineus*, couleur de sang; ¶་པོ་རི་ *mons rubeus, nom. collis prope Lhassa*, montagne rouge; མིག་¶་ *oculus ruber, nom. planetæ Martis*, œil rouge, la planète Mars; ལག་¶་ *manus rub., homicida*, main rouge, c.-à-d. homicide; ཁ་¶་ *os rub., aruspex*, augure; མགོ་¶་ *caput rub., calvum*, chauve; ཐོ་¶་པོ་བཤལ་ *dysenteria sanguinea*, dyssenterie; ¶་ཕྱོགས་ = ནག་ཕྱོགས་ 2ª *pars lunæ, luna decrescens*, lune décroissante; ¶་པོ་སྤྲིན་སྐྱེས་ *a nube rubea productus, cp. pro ligno* ཨ་ག་རུ་, produit par les nuages rouges, le bois d'aigle; ¶་སྐྱ་ = དཀར་¶་ *rubeo-pallidus*, rouge pâle; ¶་ནག་ *v.* སྨུག་ = དུད་ཁ་ *color fumi*, couleur de fumée; = མཆིན་ཁ་ *color jecoris, rubeo-obscurus et violaceus*, couleur du foie, violette; ¶་ལྗང་ *rubeo-viridis*, rouge-vert; ¶་སེར་ *rubeo-flavus*, rouge-jaune; = སེར་སྨུག་ *flavo-obscurus*, brun; = གཞི་ = ཝ་མདོག་ *color vulpis*, couleur du renard; = གསེར་མདོག་ *aureus color*, couleur d'or; = ཇ་དོང་ *thei color*, couleur de thé; ¶་སེར་མིག་ *oculos rubeo-flavos habens, cp. pro* ནོར་ལྷས་ *deo divitiarum*, aux yeux bruns, le dieu des richesses; ¶་སེར་མ་ *fulva, cp. pro* ཕྱོགས་གླང་པོ་ 8 *divisiones pyxis nauticæ*, la brune, la boussole; ¶་སེར་དབྱུ་ལྷན་ *cp. pro disco solis*, le disque du soleil.

དམར་ *(J.) Lucrum, eventus propitius*, profit, heureux événement; ཐུགས་དམ་¶་པོ་བྱུང་ངམ་ *contigitne secundum tua desideria?* vos désirs ont-ils été accomplis? ¶་འཁྲིད་ *ad lucrum, profectum ducens, practica et finalis instructio*, enseignement pratique qui procure un gain.

དམས་ (*prob. præt. v*ⁱ དམའ་བར་) *Minutus, deterioratus, vulneratus*, diminué, détérioré, blessé; ཉམས་¶་ *constitutio, valetudo debilitata*, santé débile, ruinée.

དམིག་ ¶་པ་ *v.* བུ་ = བུ་ག་ *Foramen, apertura*, trou, ouverture.

དམིགས་ *Cogitatio, ejus objectum*, la pensée et son objet; ¶་པ་གཏོད་ *mentem præstare, attendere ad*, appliquer son esprit; ¶་(པ་)མེད་(པ་) *quod cogitari non potest*, inimaginable; ¶་གསལ་ *cogitata manifestare*, montrer sa pensée; ¶་པ་ *v.* སུ་ *evidenter*, évidemment; ¶་གསལ་བྱེད་པའི་དོན་ *particulæ sensum specificantes, v. g.* འོན་ཀྱང་ འོན་ཏེ་ *v.* དང་

རྣམ་པ་ *etc.*, particules démonstratives.

དམུ་=འདྲེ་སྲིན་ *Diabolus, malus genius*, démon, mauvais génie; *unde* དམུ་ *præt.* དམུས་ *violentus, malus*, violent, méchant; ¶་རྒོད་ *homo malus, dissimulatus*, homme violent, dissimulé; ¶་རབས་ *generationes perversæ*, les âges pervers; དམུས་བྱུང་ *perversus factus, dæmon terribilis*, perverti, démon terrible; ¶་ཆུ་ *hydropisis*, hydropisie; ¶་ལོང་ *cæcus a nativitate*, aveugle de naissance; ¶་བློ་ *indoles mala, irascibilis*, caractère mauvais, irascible.

དམུད་པ་ = གླེན་པ་ *Stupiditas, hebetudo*, stupidité, idiotisme; ¶་¶་ཅན་ *stupidus, idiota*, stupide, idiot.

དམུལ་ = འཛུམ་(¶་) *Subridere*, sourire; ¶་བ་ འཛུམ་¶་བ་ *risus lenis*, un sourire.

དམུས་ (*vid.* དམུ་) ¶་བྱུང་ = སྤོ་དམན་ *Spiritus dejectus, tædium*, esprit abattu, ennui; = སྤོ་ཆད་ *tædium*, ennui; = ཡིད་ཆད་ *vis animi deficiens*, abattement d'esprit.

དམེ་ ¶་བ་ མྱེ་ སྨྱེ་ *Macula, contaminatio, præsertim ab homicidio contracta*, souillure, surtout celle contractée par l'homicide; ¶་པོ་ *v.* པོ་ *m.* མོ་ *f. homicida*, homicide; = རང་གི་རྣམ་གཅིག་པའི་རི་བསད་ *qui occidit aliquem de familia, unde: parricida*, parricide; གཙང་¶་ *puritas et contaminatio*, pureté et souillure.

དམོད་པ་ *v.* མོ་ *vid.* སྨོད་པ་ *(ambo vulg.) Injuria, et speciatim: maledictum, execratio, reprehensio*, injure, malédiction, reproche; ¶་པ་བྱེད་ *v.* གཏོང་ *v.* འདོར་ *maledicere, verba contemptus, reprehensionis proferre*, dire des injures, faire des malédictions; ¶་བཙུག་ *sibimet mala imprecari*, se souhaiter du mal.

དམྱལ་ ¶་བར་(བྱེད་ *Contundere, in pulverem tunsione reducere, (J. minutatim secare) et pars inferni ubi damnati in mortariolo contunduntur*, broyer, et nom d'une partie de l'enfer.

དམྱལ་བ་ *v.* བོ་ *v.* ཁམས་, *(S)* ཨ་ག་ *(vulg.) Infernus*, enfer; ¶་བ་པ་ *v.* སོང་མི་ *v.* སྐྱེར་མི་ *v.* སྡོད་མཁན་ *damnatus ad infernum*, un damné; ¶་བར་ *v.* བ་ལ་འགྲོ་ *in inferos ire*, aller en enfer; ¶་བའི་ཁམས་འཇིག་རྟེན་འོག་ཏུ་ *infernus est infra mundum*, l'enfer est au-dessous du monde; ¶་བའི་ཁམས་བཅོ་བརྒྱད་ *18 partes inferni*, les 18 parties de l'enfer; ཚ་¶་བརྒྱད་ *inferni calidi 8 sunt*, les enfers chauds sont au nombre de 8; ཡང་སོས་ ཐིག་ནག་ བསྡུས་འཇོམས་ ངུ་འབོད་ ངུ་འབོད་ཆེན་པོ་ ཚ་བ་ རབ་ཚ་ མནར་མེད་ noms des enfers chauds; — གྲང་བའི་¶་བ་བརྒྱད་ *8 inferni frigidi sunt*, il y a 8 enfers froids, *qui*

sunt: ཆུ་བུར་ ཆུ་བུར་རྡོལ་བ་ཅན་ ལ་ཆུ་ གྱི་ཧོད་ སོ་ཐམས་པ་ ཨུད་པ་ལ་ལྟར་བུར་ གསལ(བསིལ ?) པད་མ་ལྟར་གས་ཤིང་ པད་མ་ལྟ་བུར་ཆར་གས་, noms des 8 enfers froids; ¶་བའི་སྡུག་བསྔལ་ *pœnæ infernor. sunt:* ཚོར་བ་དྲག་པོ་ མི་བཟོད་པ་ བརྟག་དཀའ་ བསྡེར་མེད་ ཟུག་རྔུ་ གཟིར་ གདུང་བ་ noms des peines de l'enfer. *Syn. pro inferno sunt:* ངན་འགྲོ་ *v.* སོང་ *ad malum ire*, aller au malheur; འདོད་བྲལ་ འདོད་འབྲས་བྲལ་ *amissio fructus desiderii*, perte des fruits du désir; ངན་འགྲོའི་མཐིལ་ *imus infernus*, le fond de l'enfer.

རྨུག་ ¶་པར་(བྱེད་) *Ostentare*, faire parade; ¶་¶་བྱེད་ *sæpe ostentare*, faire souvent parade; ¶་པ་ *ostentatio*, ostentation.

རྨུག་ ¶་པར་, *præt.* རྨུགས་ = རྨུག་ *et vulg. Sik.* ཉུག་པར་ *Attrectare, tangere*, toucher.

རྨ་ ¶་བར་, *præt.* རྨས་ = འདྲི་ *Interrogare*, interroger; ¶་བ་ *quæstio*, question.

རྨ་ ¶་བར(བྱེད་), *præt.* རྨས་ རྨ་གཅུད་ *v.* བྱེད་ *vulg. Vulnerare*, blesser; ¶་(བ་) *vulnus*, blessure; ¶་ཁ་ *vulneris apertura*, plaie; ¶་ཤུལ་ *v.* རྗེས་ *v.* རུལ་ *cicatrix*, cicatrice; ¶་སྨན་ *medicina pro vulnere*, médecine pour une blessure; ¶་གསོ་ *vulnus curare*, la guérir; ¶་ཐོབ་བྱུང་ *vulneratus fuit*, il fut blessé.

རྨ་ *Sumitur pro causa menstruarum.* — ¶་རྒྱས་ *A vulnere productæ, menstruæ*, les règles des femmes, produites par une blessure; = ¶་ལས་འཛག་ *e vulnere stillans*, dégouttant d'une blessure.

རྨ་ཁ་ཆད་པ་ ¶་ཆད་ *A* = R ཡང་དག་ *Valde*, très, beaucoup; *et* ཕལ་པོ་ཆེ་ *plerique, plerumque*, la plupart, le plus souvent.

རྨ་ཆུ་ *Nom. thibet. fluminis Hoang-ho, ab Europæis dicti* Fleuve Jaune.

རྨ་བྱ་ *(vulg.) Pavo*, paon; ¶་¶འི་སྒྲོ་མདོངས་ *magnæ plumæ gemmatæ pavonis*, les grandes plumes de sa queue. *Syn. pro pavone sunt:* སྨ་འགྲོ་གར་མཁན་ *saltando ambulans*, qui marche en dansant; སྤྲིན་གྱི་སྙེམ་ *nubium jactantia*, l'orgueil des nuages; མདོང་ལྡན་ *maculatus*, tacheté; སྙེམ་ལྡན་ *jactans*, orgueilleux; མདོང་མཐའ་ཅན་ *caudam maculatam habens*, à la queue tachetée; རྣ་རྒྱན་ཅན་ *inaures habens*, qui a des pendants d'oreilles; སོར་མོའི་གར་ *in digitis saltans*, dansant sur les doigts; ལག་འགྲོའི་ཟས་ཅན་ *reptilibus vescens*, vivant de reptiles; མགྲིན་སྔོན་ཅན་ *collum cæruleum habens*, au cou bleu; སྤྲིན་ལ་དགའ་ *nubium amans*, amateur des nuages; འབྲུག་སྒྲའི་སྐད་ *vox sicut*

tonitru, à la voix de tonnerre; ཀེ་ཀེའི་སྐད་ཅན་ *cujus vox est* ཀེ་ཀེ་, dont le cri est *ké ké; ཤོག་ས་བྲིས་སྐྱ་ pennæ bene pictæ*, plumes bien peintes; རྩེ་མོ་ཅན་ *acuminibus (crista) ornatus*, orné d'une crête; བྲོས་གར་ཅན་ *saltans*, danseur; སྐྱ་བ་འཛིན་ *ligna sumens*, voleur de bois.

སྐྱ་བྱ་ཆེན་པོ་ ¶་ཆེན་ *Nom. alicujus genii, protectoris Buddhismi*, nom d'un génie protecteur du Bouddhisme.

སྐྱང་ *(vulg.) Fundamentum, basis*, fondement, base; རྩིག་¶་ *parietis fund.*, base d'un mur; ¶་རྡོ་ *in petra fundam. posita*, pierre fondamentale; ¶་བ་དིང་ *v.* བརྩུག་ (པར་) *fundamentum jacere*, jeter les fondements; ¶་ནས་རྩིག་...འཇིག་ *a fundamento struere, destruere*, construire, détruire jusqu'aux fondements.

སྐྱང་ཆོར་ *v.* འཆོར་ *(J.) Forficulæ ad evellendos pilos*, pince pour arracher les poils.

སྐྱད་ ¶་བ་ *Prodigium, res miranda*, prodige, merveille; ¶་(ཉ་)བྱུང་ *mirandus*, admirable; ¶་བསགས་ *(mirabilia cumulata) sacrosancta Missa*, la sainte Messe; ¶་བསགས་ཀྱི་མཆོད་པ་ *sacrificium Missæ (2 t. cath.)*, le sacrifice de la Messe.

སྐྱས་ *(vulg.) præt. v^i* སྐྱ་བར་ *Vulneratus*, blessé; ¶་བྱེད་ *quod vulnerat*, ce qui blesse, *cp. pro* སྐྱིག་པ་ *peccatum, culpa*, le péché.

སྐྱི ¶་བར་ ¶་ལམ་¶་ *(vulg.), præt.* སྐྱིས་ *Somniari*, rêver; ¶་བ་ ¶་ལམ་ མནལ་ལམ་ *v.* རྨུས་ *somnium*, rêve, songe; ¶་ལམ་དུ་མཐོང་ *in somnio videre*, voir en songe; ¶་ལམ་བཤད་ *v.* འགྲེལ་ *somn. explicare*, expliquer un songe; ¶་ *v.* མནལ་རྨུས་ *significatio somnii*, le sens d'un rêve.

སྐྱིག་(པ་) *vulg. Ungula animalium*, sabot des animaux; ¶་རྒྲུམ་ ¶་པ་གཅིག་པ་ *ungula rotunda, integra*, sabot entier, rond; སེམས་ཅན་¶་པ་ཅན་ *animalia ungulas integras habentia*, animaux à sabots entiers; ¶་(པ་ཁ་)བྲག་ སོར་ གས་ *ungula bifida*, sabot fendu; རྟ་¶་ = *(S)* ཁུ་རཱཻ *equi ungula, et globulus argenti 50 unciarum, et (J.) nom. planetæ*, sabot de cheval, globule de 50 onces d'argent, nom d'une planète; གཡག་...གླང་...ར་¶་ *ungula bovis yak, elephantis, capræ*, sabot de yak, d'éléphant, de chèvre; ¶་ལྕགས་ *ferrum pro ungulis equi*, fer à cheval.

སྐྱིག་སྣ་ཅན་ = སྣ་བཛེས་ *Nasus sicut ungula, prob. persona tragica*, nez comme un sabot, probabl. masque.

སྐྱིགས་པ་ *(S) Nomen vermis vel insecti, (J.)*

parvus lacertus, nom d'insecte, petit lézard.

སྨིས་ *præt. v*[i] སྨི་བར་ *Somniavi, somniatus*, j'ai rêvé.

སྨུ་བ་ *in sensu physico: Nebula, caligo; in sensu morali: torpor, stupiditas*, brouillard, brume, torpeur, stupidité; སྨུས་པ་ *caliginosus, stupidus*, brumeux, stupide; ¶་¶་བསྨགས་ *caligo densior efficitur*, la brume s'épaissit; གནམ་སྨུས་པ་ *cælum caliginos.*, ciel brumeux, couvert; ¶་རྒོད་ = དབུ་རྒོད་ *homo passione excæcatus*, aveuglé par la passion; ¶་ཐག་ *(J.) funis cum fragmentis panni precibus impressis, et quædam communicatio supernaturalis inter antiquos reges et eorum decessores*, corde où sont suspendus des morceaux de toile sur lesquels sont imprimées des prières, communication surnaturelle entre les anciens rois et leurs successeurs.

སྨུག་ ¶་པར་, *præt.* སྨུགས་ (*vulg.* སོ་བཏབ་) *Dentibus mordere*, mordre; ཁྱི་སྨུགས་ ཞིག་ *canis momordit*, le chien a mordu; ¶་པའི་རྨ་ *vulnus ex morsu*, blessure causée par une morsure. (*J. addit: pungere, latrare*, piquer, aboyer.)

སྨུགས་པ་=ནག་ཐུན་ (*vid.* སྨུ་བ་) *Nebula, caligo atra*, gros nuage; ¶་¶་འཐིབས་ *v.* བསྨགས་ *nebulæ congregatæ sunt*, les nuages sont amoncelés; ¶་¶་སངས་ *v.* བསལ་ *v.* ཡལ་ *nebulæ evanuere*, les nuages sont dissipés.

སྨུགས་པ་ *moraliter: Torpor, gravitas (corporis vel animæ)*, torpeur, lourdeur; གཉིད་¶་ *gravis somnus*, sommeil profond; ཞིང་བ་¶་ *mentis dejectio*, dépression mentale.

སྨུན་ ¶་པོ་=སྨུ་བ་=སྨུགས་པ་=རྟུན་པ་ *Stupidus, gravis, torpidus*, stupide, lourd.

སྨུར་ ¶་བར་ *Rixari, sese invicem mordere*, lutter; ¶་བ་ *rixa*, bataille; ཁྱི་¶་ *canes inter se pugnant*, les chiens se battent.

སྨུས་ *præt. v*[i] སྨུ་བར་ *Torpidus, caliginosus*, plongé dans la torpeur, nuageux; སྨུན་པའི་¶་ *e tædio ortus torpor*, torpeur causée par l'ennui.

སྨེ་ ¶་བར་=སྨེ་བར་ *A* = *R* བཙེ་ *Tingere, inquinare, maculari, et moraliter: polluere*, teindre, souiller, être souillé; ¶་གྲིབ་ *moralis contaminatio*, souillure morale; ¶་གཙང་མེད་ གཙང་¶་མེད་ *nec purus nec maculatus*, ni pur ni taché.

སྨེ་ (*vulg. E.*) *Vix, fere, jamjam*, à peine, presque, sur le point de; སྣོད་¶་¶་གང་ *vas fere plenum*, le vase est presque plein; ¶་¶་འགྲོ་ *jamjam profecturus*, il va partir; ¶་¶་ཡོད་ *vix adest, vix habeo*, à peine y en a-t-il, j'en ai à peine.

སྨེ་བ་ སེར་¶་ བསྐྱིས་¶་ *Parcimonia, avaritia*, parcimonie, avarice; ¶་¶་ཅན་ *avarus, parcus*, ladre, avare.

སྨེ་རུ་ (*J.*) *Montes ad limites Imperii sinensis, arx in urbe Lhassa*, nom de montagnes sur les confins du Thibet et de la Chine, nom d'un fort à Lhassa.

སྨེག་ *A = R* གདན་ *Ordo, series*, ordre, série; ¶་མེད་ གདན་མེད་ *sine ordine, non durabilis*, sans ordre, peu durable; ¶་སྨེད་ བཅོམ་ *A = R* གསོད་ *occidere*, tuer.

སྨེད་ སྨའི་¶་ ¶་ཐག་ སྨད་ཐག་ *Postilena*, croupière; མགོང་¶་ = མགོང་ཐག་ *antilena*, courroie du poitrail.

སྨེར་ ¶་པར་ སྨེད་པར་ *A = R* གསོལ *Precari*, prier; = (གདམས་)འདྲི་ *interrogare*, interroger; = སྨྲ་ *loqui, sermocinari*, parler, discourir; ¶་པ་ = སྨྲ་བ་ *colloquium, preces, interrogatio*, colloque, prière, question; འདྲི་¶ (མཇོད་པར་) *interrogare*, interroger.

སྨེད་ ¶་པར = *vulg.* སྨོ་བར་ *Arare*, labourer; ¶་པ་ = ཞིང་སྨོ་བ་ *aratio*, labour; ¶་མཁན་ *arator*, laboureur.

སྨེན་པ་ ¶་བུ་ ཤ་¶་ *Glandula, ejus tumefactio, excrescentia carnea*, glandes, leur tuméfaction, loupe charnue.

སྨེལ་ ¶་བར་ *Mundare, sordes seponendo*, nettoyer en séparant les ordures; བལ་¶ *lanam mundare, camd. nere et intorquere*, purifier la laine, la filer, la tordre.

སྨོ་ (*vulg.*) ¶་བར་, *præt. imp.* སྨོས་ *Arare*, labourer; ཞིང་¶ *agrum arare*, labourer un champ; ¶་མི་ *v.* མཁན་ *arator*, laboureur; ¶་བྱེད་ *quod arat, aratrum*, charrue; ¶་གཉའ་ *aratri jugum*, joug de charrue; ཞིང་¶་བའི་དུས་ *arandi tempus*, temps du labour; མ་སྨོས་པའི་ཐོག་ *messis non arata, i. e. zea*, maïs.

སྨོ་སྨོ་ = ཨ་ཕྱི་ *Avia materna*, grand'mère maternelle. (*Cs. soror minor matris*, jeune tante maternelle; *in Bathang, noverca, socrus*, belle-mère.)

སྨོག་ (*vulg.*), དབུ་¶་ ¶་ཞྭ་ ¶་སྨོར་ *Galea*, casque; ¶་ཚངས་ (*forte* ཚོང་) *galeæ crista*, cimier; ¶་ཁྲབ་ཕུབ་གསུམ་ *galea, lorica, scutum, hæc 3 simul* (*armatura completa*), le casque, la cuirasse, le bouclier font une armure complète. *Syn. pro galea sunt:* མགོ་ཁེབས་ *v.* རྨོབ་ *caput cooperiens, protegens*, qui couvre, protége la tête; ཁྱུང་སྒྲོད་ཅན་ *pennis* garudæ *avis ornatus*, orné de plumes d'aigle; ལྕགས་ཞྭ་ *pileus ferreus*, chapeau de fer.

སྨོང་ ¶་བར་ *præt.* སྨོངས་ *Obtenebrari, et moraliter: iners, torpidus esse*, être obscurci, inerte; ¶་བར་ *stupide, segniter*, stupidement, avec inertie; སྙིང་མ་¶་པ་ *spiritus non iners, vivax, alacer*, esprit vif; སྨོངས་པ་ = གླེན་པ་ *stupidus, ignorans*, stupide, ignorant; ¶་བུ་ *species morbi*, nom de maladie.

སྨོང་སྤུ་ *Pili ventris et verendorum*, poils du ventre et des parties.

རྨོད་ ¶་པར་, *vulg.* རྨོ་བར་ *Arare*, labourer; ¶་གླང་ *v.* མཛོ་ *boves ad arandum*, les bœufs de labour; ¶་འཐམ་ *sulcus*, sillon.

རྨོན་ ¶་པར་=རྨོད་པར་ *et vulg.* རྨོ་བར་ *arare*, labourer; ¶་དོར་ *par boum ad arandum*, paire de bœufs de labour.

རྨྱ་བ་ *A* = *R* ཁམས་རྙོག་ = ཉམས་པ་ *Debilitas, anemia (corporis)*, anémie; ཁམས་¶་ *debilitatum corpus, homo æger, (Cs.) nausea, dyspepsia*, corps débile, maladif.

རྨྱང་ ¶་བར་ *Pandiculari, ossitare*, s'étendre, bâiller; བྱ་¶་བྱེད་ *avis alas expandit*, l'oiseau étend les ailes.

སྨ་ ¶་བར་, *præt.* སྨས་ = སྨད་.= *vulg.* སྨོད་ = དམའ་ *Vilipendere, contemnere, vilificare, humiliare*, vilipender, mépriser; ¶་བ་ *contemptus, etc.*, mépris, etc.; ¶་འབེབས་ *v.* ཕབ་ *humiliatus, vilis factus*, humilié, vilipendé; ¶་རྒྱབ་ *contemnere, vilificare, humiliare*, mépriser, etc.

སྨ་ར་ *Stricte designat aliquos pilos in facie congregatos, et ideo evellendos*, petite touffe de poils sur le visage; *differt a* ཁ་སྤུ་ *oris barba*, la moustache; *a* ཨྱ· *v.* ཨག་ཚོམ་ *barba menti*, l'impériale; རྒྱ་བོ་ གྲམ་རྒྱ་ *genarum barba*, les favoris. *(Ista nomina (sed non* སྨ་ར་*), secundum loca, sumuntur etiam pro barba in genere*, barbe en général); ¶་¶་འབལ་ *pilos sparsos evellere*, arracher ces poils.

སྨག་ ¶་ཉིད་ *Obscuritas*, obscurité; ¶་རུམ་ *vesper, tenebræ*, le soir, ténèbres; ¶་རོ་ *obscurus, tenebrosus, ep. pro* ལོའི་ཕྲོག་མ་ *anni principium (quia dies sunt breves)*, obscur, ténébreux, le commencement de l'année; ¶་ཚོགས་ *tenebrarum cumulus, nox*, amas de ténèbres, la nuit.

སྨུག་ *(J.) Medicina astringens, piper nigrum*, médecine astringeante, poivre noir.

སྨང་ཆོར་ (*J.* སྣང་ཆོར་ *v.* འཆོར་ *vid. sup.*) *Instrumentum ad pilos evellendos*, épiloir.

སྨད་ *præt. v*[i] སྨོད་པར་ *(vulg.), et* སྨད་པར་ *v. act. Vilipendere, deprimere, exprobrare*, mépriser, opprimer, reprocher: ¶་བ་ *depressio, contemptus, vituperatio*, mépris, etc.; ¶་པའི་ཚིག་ *verba contemptus, etc., et epith. pro peccato*, parole de mépris, le péché (digne de mépris): ¶་རིགས་ *genus vile*, race vile. — *Syn. pro* སྨད་ *sunt:* ངེས་རྒོལ་ *Valde contradicere*, contredire beaucoup; བྱ་ཙོད་ *verba insulsa*, paroles sans goût, désagréables; མི་བསྔགས་ *non laudatus*, le contraire de la louange; གཤུང་ *reprehensio*, reproche; འཕྱར་ཀ་འདོགས་ *vilipendere*, vilipender; དཔྱད་གདགས་སྨྲོ་ *vituperatione contristare*, attrister par des mépris; ཡོངས་སྨོད་ *magnus contemptus*, grand mépris; སྨྱན་འབྱིན་ *ex-*

probrare, refutare, reprocher, réfuter; སྐུར་པ་གཞི་ *injuriis appetere*, dire des injures; ཇན་སྐུར་ *pro nihilo habere*, compter pour rien.

སྨད་ *(vulg.) Pars inferior vel posterior rei* (*opponitur voci* སྟོད་ *pars superior vel anterior*), le bas, le derrière d'un objet; ས་ *v.* རོང་¶་*pars inferior, calida vallis*, le bas d'une vallée; ¶་བོད་ བོད་¶་ *Thibetum infer.*, le Thibet inférieur; གཡོགས་ *v.* གོས་¶་ *vestis pro inferiori corpore*, habit pour le bas du corps; ནམ་... ཟླ་... དབྱར་... དགུན་¶་ *noctis, mensis, æstatis, hyemis ultima pars*, la seconde partie de la nuit, du mois, de l'été, de l'hiver; མ་¶་ བུ་¶་ *mater et liberi, familiares*, mère et enfants, les familiers; ¶་རྒྱུས་ *multas inferiores, ancillas habens, ep. pro nobilibus feminis*, qui a beaucoup de servantes, une femme noble; ¶་མགོ་བཀུག་ *v.* བཙུག་ *deponere caput*, courber la tête.

སྨད་ཚོང་མ་ *Partem inferiorem (corporis) vendens mulier, meretrix*, prostituée; *cujus syn. sunt:* གཟུགས་ཚོང་མ་ *corpus vendens*, qui vend son corps; སྐྱལ་ཚོང་ *transmigrationem vendens*, qui vend la transmigration: འཛད་མ་ཐུན་ *v.* འཐུན་ *ad quam omnes conveniunt*, près de laquelle tous se réunissent; གཡེམ་མ་ *concupiscens, fornicans*, qui se livre à la fornication; ཁྱོན་མ་ *vaga*, vagabonde; སྐྲ་འཛིས་མ་ *capillos incomptos habens*, dont les cheveux sont en désordre; འདོད་ *v.* ཆགས་ལྡན་མ་ *concupiscentiis plena*, pleine de luxure; མོ་གཤམ་ *sterilis*, stérile; འདོད་འགྲོ་ *secundum desideria procedens*, qui suit ses désirs; རིགས་མྱུར་མ་ *genus promptum*, race prompte; གྲོང་ཁྱིར་མ་ ཚོགས་ཅན་མ་ གྲོང་ཁྱིར་སྤྱོད་ *vulg.* གྲོང་པའི་མནའ་མོ་, femme pour tout un village; འཕྲིན་སྐྱེལ་རེ་མ་ *sperans quod nuntium afferetur*, qui espère recevoir avis; ཁྱོ་མང་མ་ *multos habens maritos*, qui a beaucoup de maris; བྱི་མོ་ *mus, adultera*, souris, c.-à-d. adultère; དུས་ཟུས་མ་ *cujus tempora facta (præterita) sunt*, dont les temps sont passés.

ལྷའི་སྨད་ཚོང་རྣམས་ *Geniorum meretrices*, (*quarum syn. vid. ad* ལྷ་) les prostituées des génies célestes.

སྨད་ཚོང་གནས་ *v.* ཁང་ *v.* ཁྱིམ་ *Lupanar, prostibulum*, lieu de prostitution; *cujus syn. sunt:* དགའ་མགུར་སྤྱོད་གནས་ *voluptatis, amoris domus*, maison de joie, d'amour; རྩི་དགའི་གནས་ *nectarei voluptatis locus*, lieu où l'on goûte une volupté douce comme le nectar; སྐྱེ་བོ་ཀུན་འཛུག་ *quo omnes masculi ingrediuntur*, où tous les hommes entrent; འཁྲིག་གནས་ *coituum locus*, lieu des u-

nions sexuelles; གཡེལ་གནས་ *pigritiæ locus*, lieu où règne la paresse.

སྨན་ ¶་པ་ *pro vulg.* ཕན་པ་ *Utilitas, utilis*, utilité, utile; ¶་གདགས་ *utilis esse*, être utile; ¶་སེམས་ *mens benefica*, âme bienfaisante.

སྨན་ *(vulg.) Medicina*, médecine; ¶་(ཀྱི་) རིག་(པ་) *scientia medicinæ*, la science médicale; ¶་ཡིག་ *v.* དཔེ་ *v.* དཔྱད་ *liber de medicinis*, livre de médec.; ¶་ཁང་ *v.* ཁྲིམ་ *pharmacopola*, pharmacie; ¶་སྦྱོར་(བར་) *medicinas præparare*, préparer des médec.; ¶་སྦྱིན་ *v.* གཏད་ *v.* བྱིན་ *v.* གནང་ *medic. dare*, les donner; ¶་འཐུང་ *medicinam (liquidam) bibere*, boire une médic.; ¶་ཟ་ *med. (siccam) manducare*, la manger; ¶་ལྗོངས་ *v.* ས་ *locus ubi medic. crescunt*, pays où croissent les médec.; ནང་¶་ *medic. interna*, méd. interne; བྱུག་ *v.* འབྱར་¶་ *linimen, unguentum*, onguent, onction; སྦྱོང་(བྱེད་པའི་)¶་ བཤལ་(བྱེད་པའི་)¶་ འདྲེན་¶་ *medicina purgativa*, médec. purgative; ཕོ་བཤལ་བཅད་¶་ *medicina astringens*, méd. astringente; སྐྱུག་¶་ *medic. vomitiva*, vomitif; རྨ་¶་ *medic. pro vulnere*, méd. pour blessure; མིག་¶་ *medic. pro oculis*, méd. pour les yeux; འདྲེར་རེ་¶་ *med. contra febrim*, fébrifuge; འབུ་¶་ *medic. contra vermes*, vermifuge; ཀོང་¶་ *medic. contra scabiem*, médec. contre la gale. — *Syn. pro medicina sunt:* ནད་གསོ་ *v.* འཚོ་ *morbos curans*, qui guérit; གསོ་བའི་དཔྱད་ *curandi modus*, méthode de guérir; རྒྱིད་¶་ *medic. utilis*, méd. utile; ནད་སེལ་ *morbos dissipans*, qui dissipe les maladies; འཚོ་བྱེད་ *vivere faciens*, qui fait vivre; བདེ་བྱེད་ *pacificans, bonam sanitatem tribuens*, qui rend la santé; ནད་འཇོམས་ *morbum vincens*, qui vainc les maladies; ནད་ཀྱི་གཉེན་པོ་ *morbis adversaria*, qui combat les maladies; ནད་ཀྱི་རྒྱིན་རྩི་ *essentia in morbis utilis*, essence utile dans les maladies; རྒྱན་¶་ *medic. efficax*, médec. efficace; རྩི་¶་ *essentia medicinalis*, essence médicinale; ནད་འཚོས་ *morbum mundans*, qui purge des maladies.

སྨན་པ་ *(vulg.) Medicus*, médecin; ¶་ལྷ་ *supremus medic., deus medicinæ*, le dieu de la médecine; སྨྱང་བའི་¶་¶་, *vulg.* ¶་ ¶་མཁས་པ་ *medic. peritus*, habile médecin; ¶་པའི་གླ་ *v.* ཡོན་ *salarium med.*, ses honoraires.—*Syn. pro medico sunt:* རིག་བྱེད་པ་ *doctus*, savant; གསོ་རིག་འཛིན་པ་ *curandi scientiam possidens*, sachant l'art de guérir; ལྷ་རྗེ་ *genius*

honorabilis, honorable génie; ཚེ་རིག་བྱེད་ *vivific. scientiam exercens*, exerçant la science qui fait vivre; འཚོ་བྱེད་ *v.* འཛིན་ *vivere faciens, vitam servans*, qui conserve la vie; གསོ་དཔྱད་མཁན་ *artem curandi exercens*, qui exerce l'art de guérir.

ལྷའི་སྨན་པ་ *Medicus geniorum vel divinus*, (*cujus syn. videas ad* ལྷ་), le médecin des génies.

སྨན་ཁང་ *Nom. sub-præfecturæ, in districtu* ཚ་(བ)་རོང་, *in præfectura* ཚ་(བ་སྒོ་) སྨང་, *ad ripas fluminis* རྫོད་ཆུ་ (Lou-tse-kiang, la Salouen), *in parte S.-E. provinciæ* ཁམས་, nom d'une s.-préfecture.

སྨན་མོ་ = དྲད་མོ་ *Spiritus malus, similis* ཀླུ་ *tellurus, draco*, nom d'esprits malins.

སྨར་ *proprie: Aurum, sed etiam pecunia*, or, monnaie; ¶་ཀྱང་ *pecunia tantum*, rien que de la monnaie; ¶་ཟོང་ *pecunia et merces*, monnaie et marchandises; ཟོང་མིན་¶་ *non merces, sed pecunia*, non des marchandises, mais de l'argent; ¶་ཀྱང་གཏོང་ *v.* གཏད་ *pecuniam tantum solvere*, payer tout en argent.

སྨར་ཁམས་ སྨར་གྲོག་ རྒྱ་མཁར་ *Tria nomina pro eadem urbe, a Sinensibus* Kiang-kha *vocata*, nom d'une ville. (*Ibi habitat* གྲའི་རྗེ་ *seu gubernator provinciæ* ཁམས་, *regio per vicinium vocat.* སྨག་སྨེ་)

སྨལ་པོ་ *Nom. stellæ*, nom d'étoile; ¶་¶་ཟླ་ *ep. pro 11a luna*, la 11e lune.

སྨིག་རྒྱུ་ *v.* རྒྱུ་ ཆུར་འཕྲུལ་¶་¶་ *Phenomenon fallax*, mirage, prodige trompeur; ¶་¶འི་རྒྱན་ *v.* རྒྱན་ *ornamentum vel flumen falsum*, ornement, fleuve faux. — *Syn. sunt:* སྨག་སྨིག་སྣང་བ་ *manifestatio fallax, movens*, manifestation trompeuse, mouvante; གཡོ་བའི་འོད་ *lumen mobile*, lumière changeante; འཆིར འཇུག་ *mortifer*, mortel, qui cause la mort; བར་སྣང་རྒྱང་རི་···ཆུ་བོ་···ཆུ་རླབས་ *mons, flumen, fluctus (existentes) tantum in aere*, montagne, fleuve, flot (qui n'existent que) dans l'air; གྱ་གྱུའི་རི་མོ་ *imago flexuosa*, image changeante; རྒྱང་རིང་ཆུ་ *flumen longum*, long fleuve; རི་དྭགས་སྲིད་སྐྱེད་ *animalia regens, gubernans*, qui régit les animaux sauvages.

སྨིག་བུ་ སྨིག་བུ་ (*J.*) *Lacerta*, lézard.

སྨིག་སྨན་(མ་དོག་) *syn. pro* སྔོན་པོ་ *Cæruleus, color obscurus, fulvus*, bleu, couleur brune.

སྨིན་ ¶་པ་ *in sensu physico, Maturus*, mûr; *in sensu morali, perfectus in sua specie*, parfait dans son espèce; ལྟོག་¶་ནོ་ *segetes mat. sunt*, les moissons sont mûres; འབྲས་བུ་མ་¶་ *fructus non sunt mat.*, les fruits ne sont pas mûrs; ¶་པ་ཡོངས་ *maturitas longa*, longue maturité; *et* ¶་ན་ཚོད་ཡོལ་ *velum ætatis matur.*, voile

de l'âge mûr, *2 epith. pro senectute*, la vieillesse; ཕ་གྲོལ་ *perfecta liberatio, salvatio*, la délivrance, le salut; ཕ་གྲོལ་ལམ་ *via ad perfectam liberationem*, voie de la délivrance complète; ཕ་གྲོལ་གླིང་ *Locus perfectæ lib·rat., nomen monasterii*, Lieu de la parfaite délivrance, nom d'une lamaserie.

སྨིན་དྲུག *Pleiades, 5ª stella zodiaci, in Ariete,* (S) ཀྲི་འཏྟི་ཀཱ་ les Pleïades; ཕ་ཀ་ཟླ *10ª luna*, 10e lune.

སྨིན་དྲུག་ *Nom. filii* དབང་ཕྱུག, *deus belli*, nom du dieu de la guerre, fils de Siwa; *cujus syn. sunt:* གཞོན་ནུ་ *juvenis*, jeune homme; སྨྲེམས་བྱེད་ *sese jactans*, vantard; ས་ག་སྐྱེས་ *a stella Saga natus*, né de l'étoile Saga; གླང་ཁྲུང་འཇོམས་ *qui elephantes et grues vicit*, qui a dompté les éléphants et les grues; གདོང་དྲུག་པ་ *6 facies habens*, aux six visages; གང་ག་སྐྱེས་ *a Gangete natus*, né du Gange; འདམ་བུའི་ཚལ་སྐྱེས་ *in horto Dambou natus*, né dans le jardin Dambou; ཞོན་ལྷའི་དམག་དཔོན་ *equitantium geniorum dux*, chef des génies cavaliers; རི་སྲས་ *filius montis*, fils de la montagne; དགའ་བྱེད་ *lætificans*, qui réjouit; མ་དྲུག་པ་ *6 matres habens*, qui a six mères; ཆུ་ག་ག་ཐུ་ལ་རྒྱལ་མཚན་ *gallinam aquaticam in vexillo habens*, ayant une poule d'eau dans son étendard; མང་པ་སྐྱེས་ *pluries incarnatus*, souvent incarné; སྡེ་ཅན་ *subditos habens*, ayant des sujets; མི་སྐྱེ་ *non generans*, qui n'engendre pas; མདུང་ཐུང་ཅན་ *jaculum gerens*, armé d'un javelot; མེ་ལས་སྐྱེས་ *ab igne natus*, né du feu; བདེ་བྱེད་སྲས་ *filius pacificans*, qui cause la paix; རྣམ་པར་རྒྱལ་བྱེད་ *valde, sæpe vincens*, très et souvent victorieux; ལྷའི་དམག་དཔོན་ *dux exercitus geniorum*, chef de l'armée des esprits; སྐེམ་བྱེད་ *siccans, macerum reddens, præ terrore*, qui fait sécher, maigrir de peur; ཤ་ཟའི་མདུང་ཐུང་འཛིན་ *jaculum tenens quod carnem manducat*, tenant le javelot qui dévore les chairs; གཙུག་ཕུད་ཅན་ *capillos nodatos habens*, dont les cheveux sont noués; ཞོན་ཁྲུང་ཁྲུང་འཇོམས་ *supra gruem sedens vicit*, assis sur une grue il vainquit; གྲོལ་བྱེད་ *solvens, liberans*, qui délivre; འདུལ་ཚངས་སྤྱོད་ལྡན་ *domans et purificans*, domptant et purifiant; བཅུ་གཉིས་མིག་ཅན་ *12 oculos habens*, ayant 12 yeux; (S) ཀ་རྟི་ཀ

སྨིན་བདུན་ *Septem stellæ, Arctos*, la Grande Ourse.

སྨིན་མ་ (*vulg.*) *Supercilia*, sourcils; ¶་¶་ ལེགས་པ་ *v.* མཛེས་པོ་ *pulchra supercil.*, beaux sourcils; ¶་བསྐུམས་ *v*, འཁྲིག་ *supercilia contracta (ira vel passione)*, sourc. contractés; *ep. pro* ཁྲོ་བོ་ *ira*, la colère; ¶་དབྲག་ *v.* སྨྲག་ *v.* མཚམས་ *intervallum inter supercilia*, l'intervalle entre les sourcils.

སྨིན་པོ་ *Nom. stellæ*, nom d'étoile.

སྨུག་ ¶་པོ་ ¶་ནག་ ¶་སྐྱུག་ *Violaceo-obscurus*, violet foncé; དམར་¶་ *rubeo-violaceus*, rouge-violet; ¶་རྩི་ *macrotomia, planta ad tincturam violaceam usitata*, plante employée pour teindre en violet; ¶་ཚོས་ *ista tinctura*, cette teinture; ¶་རྩང་ *nom. plantæ*, nom de plante.

སྨུག་དུང་ *Nom. instrumenti musici*, nom d'un instrument de musique.

སྨུག་པོ་ = འདུས་ནད་ *Nom. morbi a vento, bili et flegmate simul causati*, nom de maladie.

སྨེ་བདུན་ = སྨིན་བདུན་ རྡེས ¶་བ་ *Arcti constellatio*, la Grande Ourse; ¶་བའི་ཟླ་ *7ª luna*, la 7e lune.

སྨེ་བ་ (*J.* = སྨེ་བ་) = ཟད་དཀའ་ *Difficile deletu, i. e. macula*, tache; ¶་བ་ = ཤ་ མཚན་ = ནག་ཐིག་ *macula nigra pellis*, taches sur la peau; ¶་དགུ་ *9 maculæ, superstitiosa tabula 9 coloribus depicta*, les 9 taches, nom d'une tablette superstitieuse peinte en neuf couleurs.

སྨྲེ་ཤ་ *Nom. idoli*, nom d'une idole.

སྨྲེད་ ¶་པར་ འདྲི་¶་ *præt. imp.* སྨྲེས་ *Interrogare, dicere*, interroger, dire; མིང་ནས་¶་ *nomine dicere, vocare*, appeler par son nom. (*vid.* སྨྲིད་ *et* སྨྲ་བར་)

སྨྲེག་ *A* = *R* ཉམས་དང་མཛེས་ཀ་ *Menti jucundus*, agréable à l'esprit.

སྨྲེལ་བ་ *A* = *R* མཁལ་མ་ *Renum glandulæ, renes*, les reins.

སྨྲོ་ ¶་བར་ *præt., imp.* སྨྲོས་ = སྨྲ་བར་ *Dicere, loqui*, dire, parler; སྨྲོས་ཅི་དགོས་ *quid dicendum?* que dire? ལྟ་ཅི་སྨྲོས་ *multo magis*, bien plus; མིང་ནས་¶་བ་ *nomine vocare*, appeler par son nom; གོང་དུ་སྨྲོས་པ་ *supra dictum est, ut supra*, comme il est dit plus haut.

སྨོད་ ¶་པར་ ¶་བྱེད་ ¶་པ་གཏོང་ *vulg., præt.* སྨད་ *Contemnere, despicere, deprimere, vilipendere, reprehendere*, mépriser, opprimer, vilipender, reprocher; ¶་པ་ *contemptus, etc.*, mépris, etc.; རང་¶་ *seipsum despicere, humiliare*, se mépriser, s'humilier. *Syn. sunt:* ཉེས་བརྗོད་བྱེད་ *defectus enarrare*, raconter les défauts; ཉེས་པར་སྤྱོད་ *male agere*, mal agir; སྨ་ *vilis, vilipendere*, vil, dénigrer; ངན་ *v.* ཡོངས་¶་ *multum contemnere*, mépriser beaucoup; གཤེ་ *conviciari, contumelia afficere*, dire des injures; འཕྱ་བ་ *con-*

temptus, mépris; ཐུས་གདགས་ *v.* གདོགས་ *contemptum alligare*, attacher le mépris; སྐྱོན་འབྱིན་ སྐྱོན་བརྗོད་ *defectum exprobrare*, reprocher un défaut; བསྐུར་འདེབས་ *maledicere*, maudire; མི་བསྔགས་བརྗོད་པ་ *non laudis verba dicere*, dire des paroles non flatteuses.

སྨོན་ *Nom. stellæ*, nom d'étoile.

སྨོན་ ¶·པར་ *Desiderare, velle*, désirer, vouloir; ¶·པ་ *desiderium, voluntas, votum*, désir, volonté, vœu; ¶·པའི་སེམས་ ཡོད་¶· *mens cupida, desiderans*, esprit cupide, qui désire beaucoup; ¶·པ་དེ་བཞིན་བྱེད་ *secundum desid. facere*, agir selon ses désirs; ཚེ་རིང་...ནོར་ལ་ ¶· *vitam longam, divitias appet.*, désirer une vie longue, des richesses; ¶·(པ་དང་)འཛག་ *(Cs.)* (*forte melius* མཛག་) *votum, desid. et ejus effectus*, le désir et ses conséquences.

སྨོན་ལམ་ *(vulg.) Votum, bona vel mala deprecatio*, souhaits; ¶·¶·བཟང་པོ་གཏོང་ *v.* བཏབ་ *adprecari*, faire de bons souhaits à quelqu'un; ¶·¶·ངན་པ་མ་གཏོང་རོག་ *quæso, noli imprecari (mihi)*, de grâce, ne faites pas de mauvais souhaits contre moi; ¶·¶·གྱི་གནས་ *v.* ཐུ་ བ་ *votorum objectum*, l'objet des souhaits, des vœux.

སྨྲས་ *præt. v*[i] སྨྲ་བར་ *Dictus*, dit; ¶·འདོད་ *vocatus*, appelé.

སྨྱག་ཤིང་ ¶·མ་ *Nom. arboris*, nom d'arbre.

སྨྱང་ ¶·བར་ (*J.* སྨྱར་བར་) *Extendere*, étendre.

སྨྱང་གནས་ (*forte mendum pro* སྨྱུང་གནས་ *vid. inf.*) *Jejunium*, jeûne.

སྨྱན་ཀ *A = R* བུ་དང་བུ་མོ་འཕྱང་བྱེད་ *Puer et puella sibi invicem adhærent, matrimonium*, mariage; ¶·ཀ་བྱེད་ *matrim. contrahere*, contracter mariage. — *N. B. Ista vox antiquior jam non intelligitur, verbum usuale nunc est:* གཉེན་ཀ་ *affinitas per matrimonium*, parenté par mariage; *v. g.:* དུད་ཀ་གཉིས་གཉེན་ཀས་འབྲེལ་ཡོད་ *duæ familiæ per unum matrimonium uniuntur*, les deux familles sont unies par un mariage; གཉེན་ཀའི་རབ་རྗེས་ *sacramentum Matrimonii*, le sacrement de Mariage.

སྨྱུ་གུ་ སྨྱིག་གུ་ *v.* མ་ སྨྱུ་གུ་ སྨྱུག་མ་ *(vulg.) Arundo bambusa spissa et dura pro calamis et sagittis, et calamus ad scribendum*, espèce de bambou, bambou taillé pour écrire; ¶·གྲི་ *culter ad acuendam illam*, canif; ¶·ཐོགས་, *vulg.* ཉུང་ ཡིག་ འབྲི་མཁན་ *scriptor*, écrivain; ལྕགས་ཀྱི་¶·¶· *stylus ferreus (europæus)*, plume de fer; རྒྱའི་མདའ་¶· *sagitta emissa*, flèche lancée. *Syn. pro ista arundine sunt:* འདོད་མ་ *aliud nomen*

ejusd., autre nom du même bambou; པགས་སྐྱིང་ཤུན་པ་མཁྲེགས་པ་ *cujus cortex et interiora sunt dura, concreta*, dont l'écorce et l'intérieur sont durs et pleins.

སྨྱུག་མ་ སྨྱུག་མ་ *Arundo bambusa, calamus*, bambou; ¶་(ཡར་)འབྲུས་ *bamb. germinant* (*ista germina vocantur* haro *in Sik.; et quando cocta vocantur* ropkiou), les bambous germent; ¶་ས་ཤུ་ *bamb. pelle exuere*, peler les bambous; ¶་¶་བཤགས་ *eas findere*, les fendre; གཤིལ་¶་, *vulg. Sik.* ཚགས་ *bamb. fissa pro ligaturis et textura*, bambous fendus; ¶་¶་ཐྲུས་ *eas texere, textura ex illis*, tresser les bamb., ouvrage en bamb. tressés; ¶་ཚིགས་ *junctura, nodi bamb.*, nœuds des bamb.; ¶་དོང་ *v.* ཁྲོག་ *v.* སྦུབས་ (*J.* སྦྲག) *tubus ex bamb. ad præparandum theum*, tube de bambou pour battre le thé; ¶་གདན་ *matta*, natte; ¶་ལྕུག་ *virga, flagellum*, baguette, fouet de bamb.; ¶་བཤད་སོ་མང་ *pecten ex bamb.*, peigne; ¶་མཁན་ *viminarius*, vannier; *cujus syn. sunt:* གཡུང་པོ་ གདོལ་པ་ *homo vilis conditionis*, homme de condition vile.

སྨྱུག་ སྨྱུག་ སྨྱུག་ ཉུག་(ག་) *Germen, prima germinatio plantarum*, germe, germination; ¶་¶འི་དུས་ *germinationis tempus, ver*, le printemps; ¶་¶ ཡར་རྡོལ་ *v.* རྡོལ་ བསྐྱང་ *germin. exeunt*, les germes poussent.

སྨྱུག་ས་ = *vid.* སྨྱིག་ས་

སྨྱུགས་པ་ = བཅུག་པར་ *Intraponere*, mettre dans.

སྨྱུང་ ¶་བ་ *Deformis*, difforme; མགོ་¶་ *caput deforme*, tête difforme.

སྨྱུང་གནས་ སྨྱུང་གནས་ (*vulg.*) *Jejunium*, jeûne; ¶་¶་བྱེད་ *v.* བཟོ་ *v.* སྲུང་ ¶་བར་ *jejunare*, jeûner; ¶་¶་པ་ *v.* མཁན་ *m.* མ་ *f. qui jejunium servant*, jeûneurs. *Syn. est:* ལྟོ་སྐོམ་འཇུག་ *quod famem et sitim causat*, ce qui cause la faim et la soif. (*Dicuntur, in quibusdam locis, neque manducare neque bibere, nisi alternis diebus; in aliis locis, manducare et bibere quotidie, sed tantum post occasum solis. Non adest lex jejunandi, sed devotio ista est ad libitum.*) (*Vid.* སྨྱུང་གནས་)

སྨྱུར་བ་ སྨྱུར་བ་ *Festinatio*, hâte; ¶་བར་ *festinare*, se hâter; ¶་དུ་ *celeriter*, promptement; ¶་འགྲོ་ སློབ་ ཟ་ *celeriter ire, discere, manducare*, aller, apprendre, manger rapidement; དུས་¶་ *tempus cito transit*, le temps passe vite.

སྨྱོ་བ་ = ཉེན་པ་ *Malus, detritus*, mauvais, usé.

སྨྱོ་ ¶་བར་ = སྨྱོ་བར་, *præt.* སྨྱོས་ *Amens, rabidus, ebrius esse*, être fou, enragé, ivre; ¶་བ་ *amentia, etc.*, folie, etc.; ¶་བར་ རྫོད་ *vulg.* སྨྱོས་པ་འདྲ་འདྲ་བཤད་ *v.* ལབ་ *amentis modo loqui*, parler comme un insensé; སྨྱོས་པའི་སེམས་ *v.* བློ་ *vulg.*

སེམས་སྨྱོས་བྱུང་ *animus amentia captus,* esprit détraqué; ཁྱི་¶ *v.* སྨྱོས་ཁྱིན་ *canis rabidus,* chien enragé; ¶་གཏམ་བཤད་ *in verbis vagare,* déraisonner.

སྨྱོན་ ¶་པ་ *m.* མ་ *f.* *(vulg.) Amens, lunaticus, ebrius, rabidus,* fantasque, ivre, enragé; ¶་ནད་ *morbus insanum reddens, delirium,* délire.

སྨྱོས་ *(vulg.) præt. v*ⁱ སྨྱོ་བར་ *Amens, rabidus, ebrius effectus,* devenu fou, enragé, ivre; ¶་བྱེད་ *ament., etc. reddens, ep. pro filio dii* ཁྱབ་འཇུག་, *Cupido,* Cupidon, qui rend fou; རབ་ཏུ་¶་མ་ *penitus amentes, etc.; ep. pro meretricibus geniorum,* tout-à-fait folles, les prostituées des génies célestes; ¶་སྲུང་ *peribolus (insanos protegens),* garde-fou.

སྨྲ་ ¶་བར་ *præt.* སྨྲས་ *imp.* སྨྲོས་ *Dicere, loqui,* parler, dire; ¶་བ་ *locutio, colloquium,* parole, conversation; ¶་བྱེད་ *quod loquelam facit, ep. pro* ལྕེ་ *lingua, et pro* ཁ་ *ore,* qui fait parler, la langue, la bouche; མ་སྨྲོས་ཤིག་ *noli dicere, loqui,* ne parle pas; མི་¶་བ་ *non loquens, mutus,* muet; (*cuj. syn. sunt:* ངག་བསྡམས་པ་ *elocutio ligata,* parole liée; ¶ *v.* ངག་བཅད་ *elocutio succisa,* parole coupée); ¶་བའི་ངག་འགྲོས་ *modus loquendi, elocutio,* élocution; ¶་འདོད་ *loquax,* bavard; ¶་བའི་དབང་ཕྱུག་ *v.* ལྷ་ *v.* རྒྱལ་པོ་ *v.* མཆོག་ *sermonis princeps, genius, rex, vir nobilis, ep. pro* འཇམ་དབྱངས་ *(S.) Manjusri,* Guiamyong, le prince de l'éloquence; ¶་བའི་བདག་ *loquelæ dominus, epith. pro* ཕུར་བུ་ *Jove,* Jupiter, le maître du discours; ¶་དབྱངས་ལྷ་མོ་= དབྱངས་ཅན་མ་ *dea eloquentiæ,* la déesse de l'éloquence; ¶་ངན་སྤང་བའི་གླུ་ དབྱངས་ཅན་ *cantando verba mala rejiciens, ep. pro* དྲི་ཟ་ *musico geniorum,* Tchré-sa, le musicien des génies, qui rejette les paroles mauvaises en chantant; ¶་སྙན་ *instrumentum music.,* instrument de musique. *Syn. pro* སྨྲ་བ་ *sunt:* ཚིག་རྒྱུན་¶་ *verba fluenter loquens,* qui parle couramment; སྙན་ཚིག་¶་ སྙན་ངག་མཁན་ *jucunda verba dicendi peritus,* habile à dire de belles paroles; ¶་མཁན་ *orator,* orateur; སྙན་ངག་ *verba jucunda,* paroles agréables; དབྱངས་ཅན་ *canorus,* harmonieux; དགའ་བྱེད་ *lætificans,* qui réjouit; དབྱངས་ཅན་ངག་ *sermo dulcisonus,* discours harmonieux; དབྱངས་ཅན་མགྲིན་བྱེད་པ་ *guttur canorum exercens,* qui exerce sa gorge harmonieuse.

སྨྲ་མཁན་ *Orator,* orateur, *cuj. syn. sunt:* བརྡ་སྤྲོད་ དབང་པོ་བརྡའི་སྤྲོད་ *gesticu-*

lans, qui fait des gestes; སྐད་གཉིས་པ་ *v.* དབང་ཕྱུག་ *linguæ sacræ necnon profanæ princeps*, prince de la langue sacrée et de la profane; འཇིག་རྟེན་འདྲེན་... མིག་ *mundi voluntas, oculus*, volonté, œil du monde; མཆན་བུའི་གནས་ *discipulorum conventus*, rassemblement de disciples; ལུགས་བསྒྱུར་བྱེད་ *usus mutans*, qui change les coutumes; ཞུས་ཆེན་པོ་ *multum interrogatus*, qu'on interroge beaucoup; འགྲོ་ཙ་ *v.* ཚ་བ་ *commentator*, commentateur; ཚིགས་སྒྲུར་སྨྲ་བ་ *compositiones recitans*, qui récite ses compositions littéraires.

སྨྲང་ སྨྲིང་ *Verbum, locutio, sermo*, parole, discours; སྨྲ་གསོལ་བ་ *loquendi (licentiam) petens*, demandant la parole.

སྨྲས་ *præt. vi* སྨྲ་བར་ *Dixit, dictus*, a dit, dit; ཞེས་སྨྲས་སོ་ *sic dixit*, il a dit ainsi.

སྨྲིག་ *(in comp.)* ངུར་སྨྲིག་ *A = R* དམར་སེར་ *Fulvus*, brun, *(J. pink rose)*; ཆོས་གོས་ ངུར་སྨྲིག་ *sacra vestis fulva*, habit brun des lamas; ངུར་སྨྲིག་ *minium, (S)* ཛ་དང་ ལ་ ཛ་རབ་

སྨྲེ་ སྨྲེ་བ་ སྨྲེ་སྔགས་ *Lamentatio*, lamentation; སྨྲེ་སྨྲེ་འདོན་ *v.* ཀྱུ་བ་ *lamentari*, se lamenter. *Syn. sunt:* འགལ་བ་བརྗོད་ *reluctationis verbum*, parole d'antipathie; གདུང་ཚིག་ *doloris vox*, parole de douleur.

སྨྲིང་=སྨྲང་ *(vid. paulo sup.)*

སྨྲོས་ སྨྲ་ཤིག་ *imp. vi* སྨྲ་བར་ *Dic, loquere*, dis, parle; མིང་གིས་སྨྲ་ *nominatim voca*, appelle par son nom; མ་སྨྲ་ཤིག་ *noli dicere*, ne dis pas.

ཙ་

Cette lettre se prononce toujours *tsa* bref.

ཙ་ *17a littera alphabeti. — In seriebus, numerale = 17*, 17e lettre de l'alphabet, employée comme nombre, vaut 17.

ཙ་ཀོར་ ཙ་ཀོར་ *(S) cuj. syn. sunt:* ཟླ་འོད་ ཟས་ཅན་ *Lumine lunari vescens*, qui se nourrit de la lumière de la lune; ཀུ་མུད་ཟས་ *nymphæam manducans*, qui mange le lotus; ཀུ་མུད་བཅུད་འཐུང་

nymphææ albæ succum bibens, qui boit le suc du lotus blanc; ཀུ་མུད་དགའ་ *nymphææ amans*, qui aime le lotus. *(Inde patet esse quamdam avem aquaticam*, oiseau aquatique.*)*

ཙཀྲ *(S)* = འཁོར་ལོ་ *Rota*, roue.

ཙ་ཀྲ་བའ་ཀ་ *(S) (J.) Anas casarca*, espèce de canard.

ཙ ཏྲམ་ *(Ind. tchata)* = གདུགས་ *Umbella*, parapluie, parasol.

ཙ་ན་ *Quando?* quand? ཙ་ནས་ *unde?* d'où? ཙ་ལ་ *quonam?* où? ¶་¶་སླེབ་ *quandonam advenit?* quand est-il arrivé? ¶་ནས་ཐོབ་ *undenam hcc obtinuisti?* d'où l'avez-vous obtenu? ¶་ལ་འགྲོ་ *v.* གྲུ་ *v.* ཕྱིན་ *quo vadis?* où allez-vous? ང་བོད་ཡུལ་དུ་བཞུགས་¶་¶་ *v.* ཚོ་ན་ *quando eram in Thibeto*, quand j'étais au Thibet.

ཙ་ན་ཀ་ *(S) Cicer arietinum (J.)*, espece de pois.

ཙ་མ་ར་ *(S)* = འབྲོང་ *Bos* yak *sylvestris*, yak sauvage.

ཙ་རི་ཏྲ་ = ཙ་རི་ཏ་ *Nom. cujusdam montis, locus peregrinationis*, nom d'une montagne qui est un lieu de pèlerinage.

ཙ་ཏུ་ *Pulmentum lactis*, bouillie au lait. *(J. cirratus, crispus, curled, et cibus carnis manibus oblatus.)*

ཙ་ཤ་ཀ་ *(J.) Graculus*, geai.

ཙན་དན་ *Sirium myrtifolium, sandal*, sandal; ¶་¶་དཀར་པོ་ *sand. album*, sandal blanc, *cuj. syn. sunt:* (དཔལ་མོ་མཆོག་ *nobile inter nobilia*, noble entre tous (les bois) *(S)* ཤ་ཁ་དན་); ¶་¶་དམར་པོ་ *sand. rubrum*, sandal rouge; ¶་¶་སེར་པོ་ = ཁ་ཀ་ཏུ་ *sand. flavum*, sandal jaune; ¶་¶་ཏིལ་འདབ་ཅན་ = ཏིལ་འདབ་ = ¶་¶་དམན་པ་ *sand. minoris qualitatis (propter mixturam foliorum* ཏིལ་ *sesamæ)*, sandal de qualité inférieure; འཕྲོག་བྱེད་¶་¶་ *sand. rapiens (sensus)*, sandal qui ravit (les sens), (*cujus syn. sunt* ཏེའུ་ སྦུ་ར་ཏྲི་ ལག་འགྲོའི་སྙིང་པོ་ *serpentium, reptilium essentia*, essence des reptiles); ¶་¶་མཆོག་ = *(S)* གོ་ཤི་ཏ་ *sand. 1ª qualitatis*, sandal de 1re qualité. *Syn. pro sandalo sunt:* མ་ལ་ཡར་སྐྱེས་ མ་ལ་ཡ༔ *In montibus Malaya productum*, produit des monts Malaya; དྲིའི་སྙིང་པོ་ *essentia odorum, odor essentialis*, odeur essentielle; ཚད་སྐྱབས་ *v.* སེལ་ *a dolore caloris allevians*, qui soulage de la chaleur; བསིལ་བའི་དྲི་ *odor refrigerans*, odeur rafraîchissante; དྲི་ཞིམ་ *odor suavis, thymiama*, odeur agréable, parfum; སྙིང་པོ་སེར་ *essentia flava*, essence jaune; དཔའི་དུམ་བུ་ *fragmentum (ligni) nobile*, noble morceau (de bois).

ཙབ་ཙུབ་ ¶་ཙོབ་ *Festinatio*, hâte; ¶་¶་ཅན་ *festinus, celer*, prompt, rapide; ¶་¶་བྱེད་(པར་) *festinare*, se hâter.

ཙནས་རུ(རྭ) *(J.) Species salis*, espèce de sel; *(Schl.) cornea tuba*, trompette de corne.

ཙམ་ ¶་དུ་ *Circiter, plus minusve*, environ, plus ou moins; ཅི་ *v.* ག་¶་ *quot circ.?* environ combien? མང་ཉུང་¶་ *plus minus*, plus ou moins; རིན་ག་ཚད་¶་ *quodnam sit cir. pretium?* quel est à peu près le prix? བརྒྱ་¶་ *circ. 100;* ཉིན་གུང་ ¶་ *circit. meridies*, environ midi; མདོ་ ¶་ *quasi librum, compendium*, abrégé d'un livre; ¶་ཡང་མེད་ *nec circ. quidem, i. e. nihil omnino*, absolument rien.

ཙམ་ *Nom. regionis. Bagalpore? Chamba? (J.)*, nom de pays.

ཙམ་པ་ཀ་ *(S) Michelia-champaca, magnolia arbor*, l'arbre magnolia.

ཙམ་སྦྱོ་བ་ *Comparatio, actus comparandi*, comparaison ; ¶་པའི་ཚིག་ *particula comparativi*, partic. indiquant le comparatif; ¶་¶་དོན་ *sensus comparandi, causa vel fundamentum compar.*, sens à comparer, motif de comparaison.

ཙར་མ་ *Loci nom. in antiqua India*, nom de lieu.

ཙི་ *In seriebus, numerale = 47*, employée comme nombre, vaut 47.

ཙི་དེ་སོ་ *Nom. aviculæ*, nom d'un petit oiseau.

ཙི་དེ་དྲུ་ལ་ *(S) =* མཛེ་ *Lepra*, lèpre.

ཙི་ཏྲ་ཀ་ *(S) Nom. quarumdam plantarum, v. g. ricinus vulgaris, anemona rivularis*, nom de diverses plantes.

ཙི་ཏ་ (*J.* ཙི་ཏྟ་) *Cor*, cœur.

ཙི་སྨུག་ *(J.) Nom. medicinæ purgativæ*, nom d'une médecine purgative.

ཙི་ན་ མ་ཧ་¶་¶་ *(S) =* རྒྱ་ནག་ *Nom. indicum pro Sinis*, nom indien de la Chine.

ཙི་ཙི་ *(J.) Species muris*, espèce de rat.

ཙི་ཙི་ ཙི་ཙེ་ ཙི་པ་ *(vulg.) Species milii*, espèce de millet; རྒྱ་¶་ *magna species*, le sorgho.

ཙི་ཛི་ལ་ = ཙི་དེ་དྲུ་ལ་ *(S) =* མཛེ་ *Lepra*, lèpre.

ཙི་ལབ་ནེ་ལེགས་ = འོལ་བ་ *(J.) Equus niger*, cheval noir.

ཙུ་ *In seriebus, numerale = 77*, employée comme nombre, vaut 77.

ཙུ་ཏ་ *Nom. regionis*, nom de pays.

ཙུ་ར་ *Nom. arboris*, nom d'arbre.

ཙུག་ *Quid? quomodo? quot? — quid, quomodo, quantum*, qui, comment, combien (est aussi interrogatif); *(correlativus) quot... tot*, combien... tant. *(Secund. J. est vulg. in W.; v. g.* ག་ཟུག་ *pro* ཅི་¶་ = ཅི་ལྟར་ *quomodo?* comment? དེ་ཟུག་ ཨ་ཟུག་ དེ་¶་ *sic*, ainsi; དེ་¶་ལགས་ *sic convenit, bene!* c'est bien!*)*

ཙུག་ཙུག་ *Sonus in ore inurbane manducantis*, bruit que l'on fait en mangeant grossièrement.

ཙནྡ་ད་ *pro vulg.* ཙན་དན་ *Sandali lignum (vid. sup.),* bois de sandal.

ཙེ་ *Numerale = 107,* employée comme nombre, vaut 107.

ཙེ་ *Finalis (sine sensu proprio) post quasdam voces,* syllabe finale; *v. g.* དོང་¶་ *moneta,* monnaie; ཏོག་¶་ *ligo,* pioche; ཅོག་¶་ *mensa,* table, etc.

ཙེ་པོ་ *vulg. Sik.* ¶་བོ་=སྙན་པོ་=སླེ་སྨོ་=ཙེལ་པོ་ *Corbis, canistrum, sporta,* corbeille; སྨྱུག་¶་ *ead. bambusea,* corb. de bambqu; ¶་ལྕུག་ *vimina ex quibus sporta conficitur,* les lianes dont on la fait; ¶་ལུང་ *ansa ad deferendam sportam,* son anse; ¶་སྨག་ *pharetra ex arundine,* carquois de bambou.

ཙེ་ཙེ་ ཙི་ཙེ་ ཙི་ཙི་ *vulg. Species milii,* espèce de millet; ¶་¶་རྡུང *mil. contundere,* le battre.

ཙེ་ཉེ་ ཙེ་རེ་ *Differens,* différent.

ཙེ་རེ་(བ་) *Cantus, cantilena,* chant, chanson.

ཙེ་རེ་(བ་) *Phasianus ithaginis,* = ཟུ་¶་¶་ *ejus color est viridis cum rosacea lanugine in pectore et cauda, cristam pluineam etiam habet. — Vocatur son-ky a Sinensibus,* espèce de faisan.

ཙེག་ཙེག་ *Strepitus sicut feni sicci quod quis pedibus terit,* bruit d'herbe sèche sur laquelle on marche; ¶་¶་སེར་ *hunc sonum emittere,* produire ce bruit.

ཙེབ་ཙེབ་ *Acuminatus,* pointu.

ཙེའུ་རེ་ *(J.) Species dæmonis fem. generis,* espèce de démon femelle.

ཙེར་ཙེར་ *(J.) Tremere,* trembler.

ཙེལ་པོ་=ཙེ་པོ་ *Canistrum, sporta (vid. sup.),* corbeille.

ཙཽ་ *Numerale = 137,* employée comme nombre, vaut 137.

ཙཽ་ར་ *(S) (J.)* = སྤུབ་ཀ་ *In Kulu: Lilium album fragrans,* lys blanc odorant.

ཙོག་བུ་ *v.* པུ་ ¶་ཙོག་འདུག་ *v.* སྡོད་ *(vulg.) Sidere,* s'accroupir; ¶་ཙུག་ *v.* ¶་བུར་ *adv., sidendo,* en s'accroupissant.

ཙོང་ཁ་ *Nom. loci in Thibeto inferiori,* nom de lieu.

ཙོང་ཁ་པ་ *Celeber lama, natus 1355, mortuus 1417, fundator sectæ* དགེ་ལུགས་པ་, *fundavit monasterium* དགའ་ལྡན་ *in Lhassa circa annum 1414,* nom du fondateur de la secte des Gué-louk-pa, et de la lamaserie de Gaden, à Lhassa.

ཙོབ་ཙོབ་(འདུག) *(J.) In globo simul stare,* se tenir debout massés ensemble.

ཙོར་མོ་ *Quantum a 5 digitis potest capi,* une pincée des cinq doigts.

གཙག་ *pro* འཚག་ *et* འཛག་ *(vulg.) Colare,* tamiser, filtrer; ¶་བུ་ *colum,* tamis, filtre. *(vid. vulg.* འཚག་ *et* འཛག་*)*

གཙག་ *Stillare, sanguinem (naturaliter) mittere,* dégoutter (naturellement) de l'eau, du sang; ¶་བུ་ *scalprum ad ve-*

nam aperiendam, lancette pour saigner.

གཙང་ ¶་མ་ *(vulg.)*=དག་པ་=དྲི་མེད་ *Purus, nitidus (physice et moraliter)*, pur, propre; ¶་བ་(ཉིད་) *puritas, mundities*, pureté, propreté; ¶་སྦྲ་ *puritas (moralis)*, pureté morale; ¶་(མ་)བྱེད་ *v.* བཟོ་ *mundare, purificare*, nettoyer; ¶་བྱེད་ *est etiam epith. pro* བརྒྱ་བྱིན་, *aqua, igne, et pro porcis*, ép. pour Indra, l'eau, le feu, les porcs; (དྲི་)¶་ཁང་ *locus sanctus, templum*, lieu saint, temple; ལག་པ་མི་¶་ *v.* ¶་མ་མ་རེད་ *figurat. manus improbæ*, les mains ne sont pas propres, c.-à-d. volent; ཁྱིམ་¶་མ་བཟོ་ *domum emunda*, nettoie la maison; མ་¶་མའི་ལས་ ལས་ཀ་ *v.* བྱ་བ་མི་¶་བ་ *opus, actio impura*, action impure; ཁ་མི་¶་བཤད་ *os impurum*, bouche qui dit des paroles sales; མི་¶་བའི་སྡིག་པ་''' སྐད་'''བསམ་པ་ *impuritatis peccatum, verbum, cogitatio*, péché, parole, pensée impure.

གཙང་ *(vulg.)* ¶་སྟོགས་ *Nom. propr. provinciæ centro-occidentalis Thibeti, cujus urbs principalis est* གཞིས་ཀ་རྩེ་ *prope monasterium* བཀྲ་ཤིས་ལྷུན་པོ་, nom de la seconde province centrale du Thibet; ¶་པ་ *incola hujus prov.*, habitant de cette province.

གཙང་པོ་ *in gener. Flumen*, fleuve, rivière; ¶་ཆེན་ *id. magnum*, grande riv.; ¶་ཆུང་ *id. parvum*, petite rivière. *In particulari* ¶་ཆུ་ ¶་པོ་ཆུ་ ཡར་ཆུ་ *v.* ཆབ་¶་ པོ་ *nom. propr. magni fluminis Thibeti, cursus superior fluminis Brahmaputra*, le grand fleuve du Thibet, qui est le cours supérieur du Bahmapoutre.

གཙི་ ¶་བར་ *præt.* གཙིས་ *(J.) Invitare, vocare*, inviter, appeler.

གཙིགས་ *Magni momenti*, de grande importance; ¶་ཆེ་(བར་)བྱེད་(པར་) མང་པོ་ ¶་ *magni pendere*, estimer beaucoup; མ་¶་ *v.* རྩེ་ *non æstimare*, ne pas estimer, compter pour rien; ¶་པའི་བློ་ *mens capax magnalium*, âme capable de grandes choses; མ་¶་སྤྱོད་པ་ = མི་རིགས་པ་ *vilis*, vil. (*vid.* རྩེ་ *vulg.*)

གཙིགས་ མཆེ་¶་ *Dentibus stridere*, grincer des dents.

གཙིར་ *fut. vi* འཚིར་ *(vulg.) Premam, premendo exprimam*, je presserai, j'exprimerai.

གཙུག་ *Vertex capitis, ejus ornamentum*, sommet de la tête, son ornement; ¶་ལྡན་ *id. habens, ep. pro pavone*, qui a un ornement sur la tête, le paon; ¶་རྒྱན་ *v.* ཏོར་ *ornamenta capitis*, ornem. de tête; ¶་ཏོར་ སྤྱི་ཏོར་ སྤྱི་¶་ *excrescentia in vertice capitis Buddhæ*, excroissance au sommet de la tête de Bouddha; ¶་ཕུད་ *capilli nodati in vertice capitis*,

cheveux noués sur le sommet de la tête; ¶་ཏོར་ཅན་ *unus ex 7 prædecessoribus Buddhæ*, un des sept prédécesseurs de Sha-kia; ¶་ཕུད་ལྔ་པ་ *5 nodos capitis habens, ep. pro leone*, qui a 5 *tsougpeu*, le lion; མེའི་¶་ཕུད་ *ignis id. ep. pro fumo, tsougpeu* du feu, la fumée; ¶་ན་ཟླ་བ་ *lunam in vertice cap. habens, ep. pro* དབང་ཕྱུག་, ayant la lune sur la tête, Siwa; ¶་རུ་ *cornu in vertice capit., species monocerotis, unicornis*, espèce de licorne; ¶་སྒྲོ་ *pennæ cristatæ*, crête de plumes; ¶་རབས་ *generationes antiquæ (in vertice seu initio historiæ)*, les premières générations.

གཙུག་ལག་ *Scientia, opera scientifica, academia*, science, ouvrages scientifiques, académie; ¶་¶་ཁང་ *schola, collegium, bibliotheca*, école, bibliothèque; ¶་¶་པ་ *v.* མཁན་ *doctor, homo scientiis deditus*, docteur, savant; ¶་¶་རྣམ་པ་བཅོ་བརྒྱད་ *18 species scient.*, les 18 sciences.

གཙུབ་ ¶་པར་ *Simul fricare*, frotter l'un contre l'autre; ¶་གདན་ *v.* སྟན་ *lignum contra quod aliud fricatur*, bois contre lequel on en frotte un autre (pour allumer du feu); ཤིང་གཉིས་¶་ན་མེ་འབར་འོང་ *si duo ligna fricentur, ignis accendetur*, si l'on frotte deux bois, le feu s'allume; གཏུབ་¶་ *secare et fricare, minutatim secare*, couper et frotter, couper en petits morceaux.

གཙེ་ *fut. et* གཙེས་ *præt. v[1]* འཚེ་ *Nocere*, nuire; གཙེས་ཤིང་ *arbor nociva, i. e. instrumentum supplicii*, instrument de supplice; གཙེར་ *pro* གཙེ་རུ་ *ad nocendum*, pour nuire.

གཙོ་ ¶་བོ་ *m.* མོ་ *(vulg.) Dux, dominus, magister, principalis, titulus honoris*, chef, seigneur, titre honorifique; ¶་གྲོང་ *dux pagi*, maire; སྐྱེ(འི་)¶་(བོ་) *multitudinis præses*, chef de tout le peuple; ¶་བར་ *principaliter*, principalement; ¶་(བར་)བྱེད་(པར་) *regere, gubernare*, gouverner; རྐང་གཉིས་ཀྱི་¶་བོ་ *dux hominum*, chef des hommes; ཆོས་ཀྱི་¶་བོ་ཆེན་པོ་ *magnus doctrinæ magister, (S) Sariibu*, le grand maître de la doctrine; ཡི་གེ་¶་¶་=མིང་གཞི་ *litteræ radicales*, lettres radicales. — *Syn. pro* གཙོ་བོ་ *sunt:* རྗེ་བོ་ དབང་ཕྱུག་ *princeps*, prince; བདག་པོ་ *dominus*, seigneur; ཁྱབ་བདག་ *dominus certus*. chef certain; འདྲེན་བྱེད་ *ductor*, guide.

གཙོ་རུས་ *Symbolicum cornu*, corne symbolique.

གཙོད་ *(J.)* = བཙོད་ *Species cervi*, antilope *(vid. inf.)*

གཙོར་ *pro* གཙོ་རུ་ *In ducem*, comme chef; ¶་བཀོད་པ་ *In ducem statuere*, établir comme chef.

བཙག་ *Terra rubra tinctilis (sinice:* t'ôu-hông), *ep. pro lapidibus in genere,* ocre rouge, les pierres en général; ¶་རི་··· ལུང་··· ཐང་ *mons, vallis, planities ex ista terra,* montagne, vallée, plaine de terre rouge; ¶་ཕྱུག་ *(J.) quædam mineralis substantia,* substance minérale.

བཙག་ *(vulg.) fut. v*i འཚག་, *et* ¶་པར་ *v. act. Colare, cribrare,* tamiser, filtrer; ཆུ་¶་ *aquam colare,* filtrer l'eau; འབྲུ་¶་ *cerealia cribrare,* vanner les grains; བཙགས་ *colatus, cribratus, et subst. colum, cribrum,* tamisé, filtré, tamis, filtre; ¶་བུ་ (གཙག་བུ་?) *operatio chirurgica,* opération chirurgique.

བཙང་ ¶་བ་ *Vi sibi viam aperire,* employer la force pour s'ouvrir un passage.

བཙང་པོ་ མི་རྗེ་¶་¶་ *Titulus regum et principum, nom. antiqui regis in Lhassa,* titre des rois et princes, nom d'un roi de Lhassa.

བཙན་ *Potens, illustris,* puissant, illustre; ¶་པོ་ *m.* མོ་ *f. aliquis illustris,* une personne puissante; = ཇོ་བོ་ *v.* པོ་ *v.* མོ་ *(vulg.) nobiles, potentes viri, mulieres,* hommes, femmes nobles.

བཙན་པོ་ *(vulg.) Violentus, strictus, severus,* violent, strict, sévère; ¶་དུག་ *venenum viol.,* poison violent; བཀའ་··· ཁྲིམས་¶་¶་ *mandatum, lex stricta, severa,* loi, ordre sévère; ¶་ཐབས་ཀྱིས་ *mediis violentis,* par des moyens violents; ¶་ཕོར་ཕྲོགས་ *vi ereptus,* ravi par force; ¶་བཙུག་ *cogere,* forcer; ལས་ཀ་ལས་སུ་¶་བཙུག་ *cogere ad laborandum,* forcer au travail.

བཙན་པོ་ *(vulg.) Firmus, securus,* ferme, assuré; རྫོང་¶་¶་ *arx, præsidium sec.;* ཁང་པ་¶་¶་མི་འདུག་ *domus secura non est (facile perfodi potest),* la maison n'est pas sûre; ¶་པོ(ར་)བྱེད་ *securum reddere,* assurer la sécurité.

བཙན་ ¶་དུག་ ¶་རྒོད་ = མི་འདྲེ་ *Dæmon similis homini, nom. 8 geniorum,* démon semblable à l'homme, nom de 8 génies.

བཙབ་ ¶་པར་, *imp.* བཙོབ་ *(vulg.) in fragmenta secare,* couper en morceaux; ཤིང་··· རས་··· ཤ་¶་ *ligna, telam, carnem frustatim secare,* découper du bois, une toile, de la viande; ¶་སྟན་ *lignum in quo secatur,* billot sur lequel on coupe.

བཙམས་པ་ ཐོ་ *v.* མཐོ་¶་¶་ འཐོ་འཚམས་པ་ *Irridere,* se moquer.

བཙའ་ = གཡའ་ *(vulg.) Rubigo præsertim cerealium,* rouille surtout des céréales; ལྕགས་(ཀྱི་)¶་ *rub. ferri,* rouille du fer; ཟངས་¶་ *rub. cupri,* vert-de-gris; གྲོ་ནས་¶་ཕོག་ *cerealia rub. vitiantur,* les céréales sont attaquées de la rouille; བཙས་ *pro* ¶་ཡིས་ཟིར་ *v.* ཟད་ *a rub. ablatus, erosus,* rongé par la rouille.

བཙའ་ ¶་བར་, *præt.* བཙས་ *hon. Gignere, parere,* engendrer; བུ་¶་བར་ *filium gig.*, engendrer un fils; ¶་མི་ཐུབ་ *parere non potest,* ne peut engendrer; སྙིང་¶་ = བརྩེ་ *corde gig., misericordia,* miséricorde.

བཙའ་ ¶་བར་ *Invigilare, custodire,* veiller, garder; མིག་གིས་¶་བ་ *oculis intentis invigilans,* veillant attentivement.

བཙར་ *pro* བཙའ་བར་ བཙའ་རུ་ *Parere, pariendus,* mettre au monde, à engendrer.

བཙལ་ *(vulg.) fut. v*ⁱ འཚོལ་ *et* ¶་བར་ *v. ac. Quærere, desiderare,* chercher, désirer; =སྐྱལ་བར་ *desiderare,* désirer; ནོར་¶་ *divitias desid., quærere,* désirer, chercher les richesses; གདམ་¶་ *verba inter loquendum quærere, non fluenter loqui,* chercher ses mots en parlant.

བཙས་ ¶་པ་ *præt, v*ⁱ བཙའ་ *Genitus, parturivit,* engendré, a mis au monde; ¶་མ་ཐག་ *statim post nativitatem,* aussitôt après la naissance.

བཙས་ ¶་མ་ *Seges, messis,* moisson; ¶་(མ་)སྨིན་ *v.* བཙས་འགྲོ་ *segetes maturescunt,* les céréales mûrissent; ¶་རྔ་ *metere,* moissonner; ¶་མའི་ཚེ་ *v.* དུས་ *tempus messis,* temps de la moisson.

བཙས་ *(vulg.)* ¶་མ་ *Salarium, merces,* salaire, récompense; གནས་¶་ *diversorii pretium,* prix de logement; གྲུ་¶་ *naulum,* prix de passage en barque.

བཙིར་ *fut. v*ⁱ འཚིར་ *(vulg.) Premendo exprimam,* j'exprimerai en pressant.

བཙུག་ *(vulg.)* ¶་པར་ *præt.* བཙུགས་ *Recto situ figere, plantare,* planter, fixer droit; ཤིང་¶་ *arborem plantare,* planter un arbre; ཀ་བ་¶་ *columnam erectam figere,* élever et fixer une colonne; མདུང་ས་ལ་བཙུགས་ཏེ་ *cum lanceam in terra fixisset,* ayant fixé sa lance en terre; བཙུགས་པའི་ནགས་ཚལ་ *sylva plantata,* forêt plantée, bosquet; པུས་མོ་¶་ *genua in terram figere, genuflectere,* se mettre à genoux.

བཙུག་ ¶་པར་ *(moraliter figere) Instituere, statuere,* établir, fonder; སྲོལ་ *v.* ཁྲིམས་¶་ *legem, consuetudinem instituere,* établir une loi, une coutume; དགོན་པ་¶་ *monasterium fundare,* fonder une lamaserie; རིགས་¶་ *familiam instituere,* faire une famille.

བཙུད་ ¶་པར་=འཛུད་པར་=འཙུད་པར་= *vulg.* བཙུག་པར་ *Intraponere, ponere,* mettre dedans, placer; བཙོན་དུ་¶་ *in carcerem detrudere,* mettre en prison.

བཙུན་ ¶་པ་ *v.* པོ་ *m.* མོ་ *f. (vulg.) Honorabilis, venerandus, nobilis,* honorable, noble; ¶་¶་(ཉིད་) *nobilitas, etc.,* noblesse, etc.; རྗེ་¶་པོ་ *m.* མོ་ *f. nobilis*

dominus, vestra excellentia, votre excellence; ¶་མོ་ *uxor magnatis, nobilis femina*, épouse d'un grand personnage, noble dame; བུ་མོ་¶་མོ་(ར་)ལེན་ *puellam in uxorem sumere*, se marier; ¶་པའི་ཕོ་བྲང་ *nobile, eximium palatium*, superbe palais.

བཙུན་ ¶་པར་ *Refrenare, continere*, réprimer, contenir; ངག་... ཡིད་... བག་ཆགས་ ¶་ *verba, mentem, passiones refrenare*, modérer ses paroles, son esprit, ses passions.

བཙུམ་ *præt. v*[1] འཛུམ་པར་, *et* ¶་པར་ *v. act., præt.* བཙུམས་ *(vulg.) Claudere*, fermer; མིག་... རྣ་བ་... སྣ་¶་ *oculos, aures, nares claudere*, fermer les yeux, les oreilles, les narines; མིག་¶་ *dormire*, dormir; ཁ་¶་སྡོད་ *ore clauso mane, tace*, ferme la bouche, tais-toi; དམ་བུ་... སྒམ་... སྒོ་¶་ *lagenam, capsam, portam claudere*, fermer une bouteille, une caisse, la porte; (ཁ་)¶་ས་ *res ad aperturam claud., cooperculum*, couvercle.

བཙེ་ *fut. v*[1] འཚེ་བར་, *et* ¶་བར་ *præt.* བཙེས་ *Nocere*, nuire; ¶་བ་ *nocumentum*, dommage; ¶་དཔྱད་ *v.* ཧྲ་ *nocumentum examinare, investigare*, examiner les torts; ¶་གཅོད་ *nocum. judicare, terminare*, les juger.

བཙེམ་ *fut. v*[1] འཚེམ་, *et* ¶་པར་ *v. act. (vulg. Sik.) Suere*, coudre; ¶་པ་ *actus suendi, sutura*, couture; གོས་ལ་¶་ *vestes suere*, coudre des habits, (*vid.* འཚེམས་)

བཙོ་ *fut. v*[1] འཚོད་, *et* ¶་བར་ *v. act. præt.* བཙོས་ *(vulg.) in ebulliente aqua coquere*, cuire à l'eau; ¶་བ་ *coctio*, cuisson; ཤ་... འབྲས་¶་དགོས་ *carnem, oryzam coquere oportet*, il faut cuire la viande, le riz; ཤ་འདི་མི་བཙོས་བས་ *ista caro non est cocta*, cette viande n'est pas cuite.

བཙོ་ བཙོས་ *vulgo dicitur pro: Maturus*, mûr; འབྲས་བུ་མི་¶་ *fructus non sunt maturi*, les fruits ne sont pas mûrs; ཐོག་¶་རན་སྣང་ *segetes fere maturæ sunt*, les moissons sont presque mûres; *in Sik.* ¶་སོང་འདུག་ *maturæ sunt*, elles sont mûres; མ་¶་བས་ *non sunt maturæ*, elles ne sont pas mûres.

བཙོ་ *vulg. Excoquere, purificare*, purifier par la fusion; གསེར་¶་ *aurum purificare*, purif. l'or; གསེར་¶་ལུགས་ *modus aurum purificandi*, manière de purif. l'or; གསེར་¶་མ་ *aurum purificatum*, or purifié.

བཙོ་ བཙོས་ *(vulg.) Tingere*, teindre; ¶་བ་ ¶་སྣག་ *tinctura, et specialim rubia (chelidonium-minus)*, teinture, garance; བལ་དམར་པོ་¶་ *lanam rubro colore tingere*, teindre la laine en rouge;

¶་(ལྷག)མཁན་ *v.* པ་ ཚོན་¶་ལྷག་པ་ *v.* མཁན་ *tinctor*, teinturier.

བཙོག་ *fut. v*[i] འཚོག་, *et* ¶་པར་ *v. act. Secare, cælare, sculpere, inoculare*, couper, ciseler, sculpter, inoculer.

བཙོག་ *Verberare, verb. excutere*, frapper, épousseter; རྡེག་¶་ ¶་རྡེག་ *verberare et excutere, v. g. tapetem*, battre, p. ex. un tapis.

བཙོག་ ¶་པོ་ *A* = *R* པོ་¶་ = ངན་པ་ *Sordidus, vilis, rudis, malus*, sale, vil, rude, mauvais; ཁྱིམ་¶་དྲགས་ *domus valde immunda*, maison très sale; ཚིག་¶་ བཤད་ *verba immunda dicere*, dire des paroles sales, grossières; *(vid. vulg.* ཙུབ་)

བཙོང་ ¶་པོ་ *(vulg.)* = ཀུན་དོང་ *Capa*, oignon.

བཙོང་ *fut. v*[i] འཚོང་ *(vulg.) et* ¶་བར་ *v. act. præt.* བཙོངས་ *Vendere*, vendre.

བཙོད་ *(vulg.)* ¶་ག་ *(vid.* བཙོ་ལྷག་) *Rubia, chelidonium minus (sinice tsien-tsao)*, garance; ¶་ཞིང་ *ager ubi rub. crescit*, champ de gar.; ¶་ཀྱིས་བཙོ་ *rubia tingere*, teindre à la garance.

བཙོད་ *(J.* གཙོད་) *Species capræ cujus cornua sunt recta et alta*, espèce de chèvre aux cornes droites et élevées.

བཙོན་ ¶་པ་ *(vulg.) Captivus*, prisonnier; ¶་པ་(ཉིད་) *captivitas*, captivité; ¶་ཁང་ *v.* ར་ *carcer*, prison; ¶་དུ་ *v.* ནུ་ *v.* ལ་ འཇུག་ *v.* བཙུག་ *v.* བཞག་ *in carcerem, in captivitatem redigere*, mettre en prison, réduire en servitude; ¶་ཁང་ནས་ འདོན་ *v.* འགྲོལ་ *v.* ཐར་ *e captiv., carcere liberare*, délivrer de la prison, de la servitude; ¶་སྒྲོག་ *captivi catenæ, compedes*, ceps, chaînes; ¶་སྲུང་ *v.* རྫི་ *custos captivorum*, gardien de prisonniers; མི་ཚེ་གཅིག་གི་¶་པ་ *captivus pro tota vita*, prisonnier à vie; *(J.* ¶་དོང་ *abyssus*, abîme.)

བཙོས་ *vulg. præt. v*[i] བཙོ་བར་ *(vulg.) Coctus, maturus, tinctus, purificatus*, cuit, mûr, teint, purifié.

ཙ་ *(vulg.) Partic. additiva inter decades et unitates. V. g.* ཉི་ཤུ་¶་གཅིག་ *21, usque ad* དགུ་བཅུ་¶་དགུ་ *99*, particule qui se met entre les dizaines et les unités. *In 1ª decade sæpe dicitur tantum* ཙ་གཅིག་ *21, etc.*

ཙ་ *(vulg.)* ¶་ལ་ ཙར་ *Coram, ad, prope, et in Sik. apud*, devant, vers, près, chez; ང(འི་)¶་(ལ་)ཤོག་ *veni ad me, coram me*, viens devant, près de moi; སྒོ་¶་སྡོད་ *ad ostium, coram porta stat*, il se tient debout à la porte; ང་¶་ཡོད་ *v.* འདུག་ *apud me est, i. e. habeo*, j'en ai; ཁང་པ་¶་ ཙ་ཡིན་ *domus proxima est*, la maison est très proche.

རྩ་ *(vulg.) Vena, arteria, et quandoque nervi*, veine, artère, et même les nerfs; རྩ་ནག་ ཁྲག་རྩ་ *venæ sanguine plenæ*, veines pleines de sang; རྩ་དཀར་ རླུང་རྩ་ *venæ albæ, i. e. vacuæ, vento plenæ*, veines vides; རྩ་ལྟ་ *v.* རྟེག་ *arteriam tangere, examinare*, tâter le pouls; རྩ་སྦོམ་པོ་ *v.* འཕྱགས་ *art. fortis, palpitans vehementer*, pouls fort, agité; རྩ་ཕྲ་མོ་ རྩ་མར་ཕབ་ *art. lenis, decrescens, debilis*, pouls faible; མཆེན་...ཆག་...ཀུན་རྩ་ *art. quæ ab indice, digito medio, annulari tangitur*, pouls touché par l'index, le doigt du milieu, par l'annulaire; རྩ་རྒྱུས་ *venæ et nervi*, les veines et les nerfs. *(vid. J. Dict. p. 436.)*

རྩ་ རྩ་བ་ *(vulg.) 1° in sensu physico. (in Sik. dicitur* ra tsa*) Radix, basis, ima pars*, racine, base, le bas; ཤིང་(གི་)རྩ་(བ་) *radix arboris*, racine d'arbre; རྩ་བ་ནས་ འབལ་ *radicitus evellere*, arracher même les racines; རྩ་བ་སྤྲལ་མ་ *capillares radices*, radicelles; ཀ་བའི་རྩ་བ་ ཀ་རྩ་ *basis columnæ*, base de colonne; ལ་རྩ་ *basis, ima pars montis, seu potius transitus*, pied d'une montagne, ou de son col; རྩིག་(པའི་)རྩ་(བ་) *ima pars, basis, fundamentum parietis*, base d'un mur; རྩ་རྡོར་ *imum et summum, basis et apex*, base et sommet.

རྩ་བ་ 2° *in sensu fig. significat: Origo, causa, pars principalis, res magni momenti*, origine, cause, partie principale, chose importante.

1° Origo et causa. ཚིག་གི་རྩ་རྩ་ *origo, radix, characteristica littera verbi*, racine d'un mot, lettre radicale; རྩ་ཚིག་ *vox primitiva, etymologia*, étymologie; རྩ་བའི་རང་བཞིན་ *natura*, nature; རྩ་བའི་དོན་ གཞི་རྩ་ *causa primaria*, cause première; རྩ་བ་མེད་ *sine causa, origine, absurdus, vilis*, sans cause, sans raison, vil, absurde; ཉོན་མོངས་ཀྱི་རྩ་བ་གསུམ་ *miseriarum tres causæ*, les trois causes de la misère; འཁོར་བའི་རྩ་རྩ་ *causa transmigrationis*, cause de la transmigration; རྩ་རྩ་རྒྱུད་སྐད་ *fundamentalis ratio*, raison fondamentale; འཁྲུགས་པའི་རྩ་རྩ་རྒྱུད་སྐད་ཅི་ཡིན་ *turbationis causa fundamentalis quænam sit?* quelle est la cause fondamentale de ce trouble?

2° Sors, pars principalis, capital; བསྟན་བཅོས་ཀྱི་རྩ་རྩ་དང་འགྲེལ་བ་ *doctrinæ textus primarius et commentarii*, texte original et commentaires; རྩ་བསྡུད་ *compendium textus exemplaris*, abrégé d'un texte; ཚོང་(གི་)རྩ་རྩ་ *sors commercii*, capital de commerce; རྩ་སྐྱེད་ *sors et lucrum*, capital et intérêts; རྩ་ཡང་ བྱམ་ *sortem ipsam perdidit*, il a même perdu son capital.

3° *Magni momenti*, de grande valeur; ཁྱོད་¶་¶་ཅི་མེད་ *tu nullius es valoris, nullius momenti*, tu n'es bon à rien; ¶་ཆེན་པོ་བཟོ་ *magni facere aliquid, illud multum æstimare*, priser beaucoup une chose; ¶་འཛིན་བྱེད་ *adhærere, se dicare*, adhérer, se donner à; སྲོག་¶་འཛིན་ tenir à la vie.

རྩྭ་ *(vulg.) Herba, planta*, herbe, plante; ¶་སྔོན་ *v.* རྔོན་ *v.* གསར་ *v.* ལྗང་ *herba nova, viridis, non sicca*, plante verte, non sèche; ¶་སྐམ་པ་ *herba sicca*, herbe sèche, foin; ¶་སྤྱངས་ ¶་ཁ་ *locus herbosus, pascua*, pré, pâturages; ¶་ར་ *pratum reservatum, clausum*, pré clôturé; ¶་གསིང་ *pratum*, pré; ¶་དཔོན་ *custos pascuorum*, gardien des pâturages; ¶་ཕུང་ *acervus feni*, tas de foin; ¶་ཉག་མ་ *herbæ folia*, feuilles des herbes; ¶་རྔ་ *h. secare et metere*, faire la fenaison; སེར་¶འི་གོས་ *vestis flava (sicut herba sicca)*, habit couleur d'herbe sèche, c.-à-d. jaune; ¶་མཆོག་ = *(S)* ཀུ་ཤ་ *herba optima*, herbe de très bonne qualité; ¶་མཆོག་གྲོང་ *civitas ubi* ཤཱཀྱ་ *mortuus est, = hodie, Kamarupa (Kamrup) in Assam*, nom de la ville où mourut Sha-Kia.

རྩྭ་རན་ *Equisetum arvense*, prêle des bois, *(shave grass. J.)*

རྩ་ལག་ *A = R* གཉེན་བཤེས་ *Parentela, propinqui*, parenté.

རྩ་ལག་མཚོ་མེ་ཏོག *Flos aquaticus ruber*, fleur aquatique, *cujus syn. est*, ཆུའི་གཉེན་ *aquæ propinquus, amicus*, parente, amie de l'eau. *(S)* རཀྟ་ཀ་ བནྡུ་ཀཱི་ བནྡྷུ་ ཛཱི་ཝ་ཀ་

རྩང་ *A = R* ནན་བཏུང་བ་ *Qui multum bibit*, qui boit beaucoup; *et* = རྩ་བ་ *radix, basis*, racine, base; ¶་ནས་འབལ་ *radicitus evellere*, arracher même les racines.

རྩང་ *in sensu fig. Anima mundi (Schl.)*, l'âme du monde.

རྩང་ *A = R* ཚེར་མ་ *Spina*, épine.

རྩང་པ་ལོ་མ་ *in quibusdam locis, Malva, sed vulg.* ལྗམ་པ་, mauve.

རྩངས་ ¶་པ་ *Lacerta*, lézard; *cuj. syn. sunt:* མགོ་འདར་ *caput movens*, qui remue la tête; སྐྱིན་གོར་ *(vid. sup.)*, *(S)* ས་ར་ཊ

རྩད་ = རྩ་བ་ *Radix, fundamentum*, racine, base; རྩ་བ་¶་རྐྱེན་ *causa fundamentalis*, cause principale.

རྩད་ *(vulg.)* ¶་པར་ *Investigare, inquirere*, examiner, scruter; ¶་གཅོད་ *v.* བཅད་ *invest. et terminare, i. e. judicare*, juger après examen; ཁྲིམས་¶་(བྱེད་) *litem invest.*, étudier un procès; གསྡོད་¶་ *interrogare ubinam quis habitet*, demander où l'on habite; ཤ་¶་བྱེད་ *titillare*, chatouiller.

ཙབ་ ¶་¶ *Festinatio*, hâte. *Sic explicatur:* ངལ་ ཆགས་པ་ཀུན་ བསྣངས་ ཙ་ཙོ་ སྒྲོགས་ *anhelus obvium quidquid sumpsit, et clamavit*, saisir tout ce qui se trouve sous la main et crier (en cas de danger).

ཙབ་སྨོ་ *Species potus*, sorte de boisson; ¶·¶ སྐྱུར་པོ་ *potus acidus*, cette boisson acide. (*Ren. addit: aqua e fonte scaturiens*, eau de source.)

ཙབ་པའི་དུག་ *Species veneni*, espèce de poison. = (*S*) ཧཱ་ལཱ་ཧ་ལ་ཀ་ཀི་ཡ་

ཙབས་ *Fermentum ex farina acida*, ferment fait de farine acide; ཞོ་¶ *id. cum lacte acido præparatum*, le même préparé avec du lait caillé.

ཙབས་ ¶་པར་ (*vulg.*) *vid.* བཙབ་ *Frustatim secare, findere, dentibus rodere*, couper en morceaux, fendre, ronger; ཤིང་¶ *ligna in frusta secare*, couper du bois; བྱི་བ་གོས་ལ་¶ *mus vestimenta rodit*, le rat ronge les habits.

ཙབས་རུ་ཚ་ (*J.*) *Nom. medicinæ*, nom d'une médecine.

ཙམ་པ་ (*vulg. E.*) *Farina ex granis assatis, sed præsertim granis hordei*, farine de grains grillés, surtout d'orge; འབྲས་… གྲོ་… ནས་¶·¶ *v.* ཕྱེ་ *farina ex oryza, frumento, hordeo assato*, farine de riz, de blé, d'orge grillé; ནས་¶·¶ *est communis cibus in Thibeto*, le *tsampa* est la nourriture ordinaire au Thibet; ¶་པ་ འཐག་ *farinam molere*, moudre; ¶·¶ དཀྲུག་, *vulg.* ཨ་ལོག་བཟོ་ *eamd. pinsere cum theo in poculo*, pétrir la farine dans sa tasse; ¶·¶ *v.* ཨ་ལོག་ཟ་ *v. hon.* གསོལ་ *farinæ globulos manducare*, manger les boulettes de *tsampa*; ¶་ཁུག་ *sacculum ad continendam farin.*, sac à tsampa. (*In Sik. vulg.* ཕྱེ་ *v. g.* ནས་ཕྱེ་ *farina hordeacea*, farine d'orge.)

ཙམ་ (*J.*) *Urina*, urine; ¶་མདོག་ *color urinæ*, couleur d'urine.

ཙར་ *in comp. et libris pro* ཙ་ལ་ *Coram, prope, in præsentia*, devant, près, en présence.

ཙལ་ (*vulg.*) *Vis, habilitas*, force, capacité; སྒྱུ་ *v.* སྟོབས་¶ *vis physica*, force physique; ¶་ཆེ་ *v.* ཆེན་པོ་ *magna vis, habilitas, ep. pro* དཔའ་བོ་ *bellator, heros*, qui a une grande force, un héros; ¶་ལྡན་ *fortis, capax, ep. pro* གཞོན་ནུ་ *juvenis*, fort, capable, un jeune homme; ¶་མེད་ *sine viribus, debilis*, sans forces, débile; ¶་འགྲན་(པར་) ¶་སྦྱོང་ *vires tentare*, essayer ses forces; ལང་¶་བྱེར་ *vires reficere*, réparer ses forces; ¶་ཆེན་པོ་ བཞག་ *magna vi conari*, faire de grands efforts; བྱང་ཆུབ་སེམས་ཀྱི་¶་གསུམ་ *3 capacitates, vires unius Bhodisatwæ in contemplatione*, les trois puissances d'un futur Bouddha dans la contemplation.

ཙེ་ (*vulg.*) *Fluidum spissum, liquor crassus,*

liqueur, fluide épais; *v. g.* སྦྲང་¶· *mel*, miel; བདུད་¶· *nectar*, nectar; ¶ མར་ *oleum ex seminibus*, huile; ཆང་¶· *fermentum liquidum pro vino*, ferment liquide pour faire le vin; ཚོན་¶· *pictura, tinctura*, peinture, teinture; གླ་¶· *moschus*, le musc; ¶·དྲིག *bursa moschi*, vessie de musc; གསེར་¶·འབྱུག *deaurare*, dorer; ¶·ཤིང་ *arbor vernicii*, arbre à vernis; ཁྲག་¶ *succus fructuum*, suc des fruits; སྐྱུར་¶· *acidum*, les acides en général.

རྩི· *(vulg.)* ¶·བར་, *præt.* རྩིས བརྩིས་, *fut.* བརྩི་, *imp.* རྩི་(ཞིག་) རྩིས(ཤིག་) *numerare, computare*, compter, calculer; ¶·བ· *computatio, supputatio*, compte, calcul; ¶·གྲུབ·རྒྱབ་ *rationem perfecte ponere*, tirer les comptes au clair; ¶·ལས་འདས་པ་, *vulg.* ¶·མི་ཐུབ· *innumerabilis*, innombrable; རྩིས་རིག་པ· *arithmetica*, l'arithmétique; སྐར་¶· *astronomia*, l'astronomie; ནག་¶· *astronomia sinica*, astronomie chinoise.

རྩེ· *(vulg.)* ¶·བར་ *(t. prim. id.)* (*vid.* གཙེགས་) *Æstimare, magni pendere*, estimer, faire grand cas; མི་རེ་རེ་རང་ཕ་ཡུལ་མང་པོ་¶· *unusquisque suam patriam magni æstimat*, chacun estime beaucoup son pays; དུས་¶· *tempus æstimare, utrum faustum an infaustum sit*, apprécier le temps, faste ou néfaste; མི་ཡ་མ་¶· *hominem pro nihilo habere*, mésestimer quelqu'un; ཕ་¶· *noli ad hoc attendere*, n'y fais pas attention; མི་སྐྱི་བས་ཁོ་ཡག་པོ་¶· *omnes illum magni pendunt*, tous l'estiment.

རྩེ་ཏ = ཙེ་ཏ (*J.* ཙེ་ཏད་) *Cor*, cœur.

རྩིག་ *(vulg.)* ¶·པར་, *præt.* རྩིགས་, *fut.* བརྩིག་, *imp.* བརྩིགས་ *Struere, ædificare, et superponere in modum structuræ*, bâtir, et empiler avec ordre; ཁང་པ་'''' ཟམ་པ་'''' རྩིག་པ་¶· *domum, pontem, murum struere*, construire une maison, un pont, un mur; རྩིགས་པའི་དམག་ར་ *arx ædificata*, forteresse bâtie; ཤིང་སོག་ རྩྭ་རྒྱབ་¶· *ligna, paleas, herbas, onera superponere (in forma structuræ)*, entasser (comme un mur) du bois, des pailles, des herbes, les charges d'animaux.

རྩིག་པ *vulg.*, ¶·ག *Murus lapideus, vel ex lateribus*, mur bâti en pierres; (*murus terreus vocatur* གྱང་) ¶·ལུགས་ *architectura*, architecture; ¶·ངོས་ *v.* གྲུས་ *superficies muri*, superficie d'un mur; ¶·རྨང་ *fundamenta muri*, ses fondements; ¶·རྡོ་ *lapides ad ædificandum*, pierres pour bâtir; ¶·མཁན་ *cæmenta-*

rius, maçon; ¶་དཔོན་ *præpositus ædificantibus*, *architectus*, *supervisor*, chef maçon; ¶་གཡོག་ *adjutores in structura*, ses aides; བཀྲ་ཤིས་¶་མཛོད་ *benedictio novæ structuræ (Schl.)*, bénédiction d'une nouvelle maison.

རྩིགས་མ་ *(J.)* = ཙིགས་མ་ *Fæces, sedimentum, res turbida*, sédiment, lie, liquide trouble.

རྩིང་ ¶་པོ་ *v.* ¶ *Asper, rudis, inurbanus*, rude, grossier; ཞིབ་¶ *subtilis et crassus*, fin et grossier. (*In E. adhibetur tantum per oppositionem ad* ཞིབ་ *v. g.* རྩམ་པ་ཞིབ་མོ་ *farina subtilis*, fine farine; རྩམ་པ་¶་¶་ *farina crassa*, farine grossière); ཚིག་''སྤྱོད་པ་¶་པོ་ *vox, agendi ratio rudis, inurbana*, parole, manière d'agir rude, impolie.

རྩིད་པ་ *(vulg.) pili tonsi animalium (excepta ove, cujus pili, etiam tonsi, semper dicuntur* བལ་*)*, poils tondus des animaux, (excepté la laine de mouton); འབྲོང་'' ར་¶་པ་ *boum, capræ pili secti*, poils de yak, de chèvre; ¶་ཐགས་ ར་ཐགས *panni ex istis pilis*, étoffe faite avec ces poils; ¶་¶་རྡབ་ *pilos pectine tractare, carminare*, carder ces poils; ¶་¶་འཁལ་ *pilos nere*, les filer; ¶་གུར་ ར་གུར་ *tentorium ex iisd.*, tente d'étoffe de poils; ¶་ཐག་ *funis ex iisd.*, corde de poils.

རྩིབ་མ་ རྩིབས་མ་ *(vulg.) Costa*, côte; ལུས་ཀྱི་¶་¶་ ¶་ལོགས་ *costæ corporis*, les côtes du corps; ¶་¶་ཆགས་པ་ *costa fracta*, côte brisée; ¶་¶་ཟུག་ *v.* གཟེར་ *c. dolent*, mal de côtes; ¶་¶་ཤ་ཟ་ *costarum carnem manducare*, manger des côtelettes.

རྩིབ་ ¶་མ་ *(vulg.) Radii*, rayons; ཤིང་རྟའི་¶་¶་ *radii rotæ currus*, rais des roues d'un char; གྲུའི་¶་¶་ *trabes interiores naviculæ*, carcasse de barque; གུར་གྱི་¶་¶་ *structura lignea tentorii*, carcasse d'une tente; གདུགས་¶་ *radii umbellæ*, baleines d'un parapluie; ¶་ཀྱི་སྦུ་དྲུད་ *circumferentia radios (rotæ) sustinens*, jante d'une roue.

རྩིཕྲ་ *Nom. planetæ*, nom d'une planète.

རྩིས་ *(vulg.) præt. v*i རྩི་བར་ *Supputatus, numeratus, arithmetica, astronomia, astrologia*, compté, arithmétique, astronomie, astrologie; ¶་པ་ *v.* མཁན་ *calculator*, calculateur; སྐར་མ་ *v.* གཟའ་ ¶་ *stellas computare, consulere*, calculer les étoiles, les consulter; མོ་¶་ *sortes consulere*, consulter les sorts; ¶་རྡེ་ *tabula sinica ad computandum (souan-pan)*, tablette chinoise pour compter; རྒྱ་ནག་¶་ *arithmetica sinica*, arithmétique chinoise, (*cujus syn. sunt:* འབྲུང་

(བའི་)གཙུག་ལག་ འབྱུང་¶་ *futuri calculatio*, calcul de l'avenir; ནག་¶་ *calculatio nigra vel mala*, calcul noir ou mauvais). — *Syn. pro* ¶་རིག་ *arithmetica*, l'arithmétique, *sunt:* སྐར་¶་ *stellarum calc.*, calcul des étoiles; དུས་འཁོར་དབྱངས་འཆར་ *temporis successio ab harmonia exoritur*, la suite des temps commence par l'harmonie. — *Syn. pro.* ¶་མཁན་ *sunt:* ལྟས་ཤེས་ *signa, prognostica sciens*, qui connaît les signes; ཡེ་མཁྱེན་ *doctissimus*, très savant; ལྟས་རྟོག་པ་ *signa examinans, judicans*, qui examine, juge les signes; སྐར་མཁན་ *astronomus*, astronome; ལོ་ཤེས་ *annorum scius*, qui connaît les années; སྟེ་མཁྱེན་ *superiora sciens*, qui sait les choses supérieures; གཟའ་སྐར་མཁན་ *planetis et stellis ediscendis addictus*, adonné à l'étude des astres.

ཙུག ཙུག་ *Quomodo? quantum?* comment? combien?

ཙུབ་ ¶་པོ་ *(vulg.) Asper, rudis, inurbanus, severus*, âpre, rude, impoli, sévère; ¶་པ་ (ཉིད་) *asperitas, etc.*, aspérité, etc.; གོས་¶་¶་ *vestis aspera, rudis*, habit grossier; རོང་ *v.* ལུང་པ་¶་པ་ *vallis rudis, saxosa*, vallée rocailleuse; ¶་ཟས་ ཟ་མ་¶་¶་ *cibus vilis*, nourriture vile; ¶་ཏོན་ *aspera planans (ferrum)*, qui aplanit les aspérités (fer); ¶་རྣོ་ *obtusus et acutus*, obtus et aiguisé; ཚིག་¶་རྒྱབ་ *injuriis afficere*, injurier; སྤྱོད་¶་པོ་ = བསླང་སྤྱོད་ *actiones inurbanæ*, actions grossières; སློབ་དཔོན་¶་སློབ་མ་མཁས་ *si magister severus fuerit, discipulus peritus erit (prov.)*, si le maître est sévère, l'écolier deviendra habile; ནད་¶་པ་ *morbus severus, periculosus*, maladie grave, dangereuse; ལམ་¶་པོ་ *via aspera*, route difficile.

ཙེ་ ¶་མོ་ *(vulg.) Apex, fastigium, summitas (in Sik. spica, post nom. plantæ)*, pointe, crête, sommet; མདུང་... ཁབ་... སྨྱུ་གུ་¶་¶་ *lanceæ, acus, calami acumen*, pointe de lance, d'aiguille, de plume; ཤིང་གི་... རིའི་... བྲག་གི་¶་¶་ *arboris, montis, rupis cacumen*, cime d'arbre, de montagne, de rocher; ¶་གསུམ་ཅན་ *tridentem tenens, ep. pro* དབང་ཕྱུག qui tient le trident, Siwa; སྐྲའི་¶་¶་འདྲ་ *apicis capilli instar (minutissimus)*, (très fin) comme la pointe d'un cheveu; ཞྭ་མོ་¶་ཙེ་ *pileus acuminatus*, chapeau pointu; ¶་གཅིག་ཏུ་ *in uno puncto*, en un point.

ཙེ་ *(vulg.)*, ¶་བར་, *præt. imp.* རྩེས་ *ludere, jocari (in Sik. pronunt.* tsem tsem*)*, jouer; ¶་མོ་ *v.* བ་ *ludus, jocus*, jeu; ¶

མོ་¶་ v. རྩེད་ v. རྒྱབ་ v. བྱེད་ v. བརྩེ *ludere*, jouer; ¶་གྲོགས་ v. རོགས་ *socius ludorum*, compagnon de jeu; ¶་གནས་ v. ས་ *lusoria aula*, lieu de récréation.

རྩེ་ཁྲོད་ *(J.) Ludi et risus*, jeux et rires; *(Ren.) multitudo, comitatus*, multitude, cortège; *(Lex.)* བླ་འབངས་གཙུག་ལ་སྡེ་སློབ་ཡིན་ *servorum et discipulorum lamarum cœtus*, assemblée des serviteurs des lamas; ¶་¶་ = གཡོག་པོ་ *servus*, serviteur.

རྩེ་སྣ་ *Ministri ab ipsomet Dalai-lama electi*, les ministres choisis par le Grand Lama lui-même.

རྩེ་ཚུང་ = རྩ་ཚུང་ *(J.) Vena jugularis externa*, veine jugulaire externe.

རྩེག་ *(vulg.)* ¶་པར་, *præt.* བརྩེགས་, *fut.* བརྩེག་, *imp.* རྩེགས་ *Superponendo struere*, entasser régulièrement (comme un mur); ¶་པ་ *superpositio, structura*, structure; ཁང་པ་¶་པ་ཅན་ *domus contignationes habens*, maison à étages; ཤིང་'''སོག་མ་¶་ *ligna, paleas in ordine superponere*, empiler (en ordre) des bois, des pailles; དཀོན་¶་ *Pretiosa superposita (nom. libri)*, Amas de Choses précieuses (nom de livre); དབུགས་ རྩེགས་པ་ *respirationes respirationibus superpositæ, i. e. anhelatio*, respiration haletante.

རྩེང་ ¶་བར་, *præt.* བརྩེངས་, *fut.* བརྩེང་, *imp.* རྩོང་ བརྩོངས་ *Colligendo attollere (v. g. vestes)*, retrousser.

རྩེད་ *(vulg.)* ¶་པ་ v. མོ་ རྩེན་པ་ = རྩེ་མོ་ *Ludus*, jeu, amusement; ¶་མོ་¶་ *ludere*, jouer; ¶་ལོ་ཟེར་ v. བཤད་ v. ལབ་ *verba jocosa proferre*, dire des plaisanteries; ¶་མོ་འཚོ་ *de ludis vivens*, joueur de profession; ¶ ལོའི་རིགས་ *variæ species lud.*, diverses espèces de jeux, *v. g.:* གར་གླུ་ *saltationes et cantus*, danses et chants; ཚོལ་¶་ *latrunculi*, dames, échecs; ཐྲི་¶་ *ludere armis*, escrime; རྐྱལ་¶་ *natatio*, natation; རྟ་¶་ *equitatio*, équitation; ¶་འཛོ་ཡི་ཆུ་བོ་ *flumen ludens, varius in cursu, ep. pro* སེན་དུ་, fleuve au cours capricieux, l'Indus. — *Syn. pro* རྩེད་ v. རྩེ་ལོ་ *sunt:* གཞད་གད་ *risus*, le rire; ཀྱལ་ཀ་ *vanitas*, vanité; ཀུ་རེ་ *jocus*, amusement; དགོང་གཡོ་སློང་བ་ *mens lætatur*, l'âme se réjouit.

རྩེན་པ་ *A = R* རྩེ་བ་ *Ludus, et* རོལ་མོ་ *musices, joci*, jeux, facéties, musique.

རྩེན་ ¶་པར་ *Agere*, agir; ¶་དུས་ *agendi tempus, dies*, le temps du travail, le jour; ¶་སྐབས་གསུམ་ སྲུམ་¶་ *tria tempora vitæ geniorum*, les trois temps de la vie des génies; *quæ sunt:* ལྷ་ལ་ སྐྱེས་''''གནས་''' འཇིག་ *ejus ortus, vita, destructio*, sa naissance, son existence, sa mort; ལྔ་¶་ *5 tempora vitæ humanæ*,

les cinq époques de la vie humaine; མི་ལ་སྐྱེས་པ་ *homo nasci*, naître homme; གཞོན་པ་ *juventus*, la jeunesse; གནས་པ་ *duratio vitæ*, l'existence; རྒན་པ་ *senectus*, la vieillesse; འཆི་བ་ *mors*, la mort.

རྩེན་གོག་ *(J.) Sura cruris*, le mollet.

རྩེར་ *pro* རྩེ་ལ་ *Ad apicem*, au sommet; ¶་ཐོག་ *v.* མཆོག་ *v.* སོན་ *v.* ཐོབ་ *ad apic. attingere, excellens effectus*, arrivé au sommet (de la perfection); ¶་ཕྱིན་ *A = R* མཐར་ཕྱིན་ *ad finem pertingere, finiri, perfectio*, arriver au terme, parfaire.

རྩེལ་བ་ *A = R* སེལ་བ་ *Mundatus, purificatus, purificatio*, nettoyé, purifié, propreté, pureté.

རྩེས་ *præt. v*[i] རྩེ་བར་ *Lusi, jocatus sum*, j'ai joué, j'ai plaisanté.

རྩོད་ *(vulg.)* ¶་པར་ ¶་པ་བྱེད་ *v.* རྒྱབ་ *Altercari, discutere, de quæstione disputare*, se disputer, discuter; ¶་པ་ *querela, disputatio*, querelle, discussion; ཁ་¶་ *verbis jurgari*, querelle (en paroles); འཐབ་¶་ *rixa*, rixe; འཆད་པ་¶་པ་ ཆད་¶་ *disp. de dialectica*, discuss. philosophique; ཆོས་¶་བྱེད་ *de religione disp.*, discussion religieuse; ¶་གཞི་ ¶་བྱའི་ བརྗོད་པ་ ¶་པ་རྣམས་ *thema disp.*, sujet d'une discuss.; ¶་པ་འགྲན་ *competere in disp.*, soutenir une discuss.; ¶་བ་སླང་པ = སྣད་ཀ་ *aggressio in disp.*, l'attaque; = ཀླན་ཀ་ *vituperatio, culpa*, mépris, faute; = སྐྱད་ཚོལ *causam (rixæ) quærere*, chercher une querelle; ¶་པའི་དོན་བརྗོད་ = སྐྱད་ *sententia*, sentence.

རྩོམ་ ¶་པར་ *præt.* བརྩམས་ *fut.* བརྩམ་ *imp.* རྩོམ་ རྩོམས་ *Incipere*, commencer; ¶་པ་དང་པོ་ 1[m] *principium*, premier principe; བྲོས་པར་བརྩམས་ཏེ་ *cum cœpisset fugere*, quand il eut commencé à fuir; ང་ལོག་¶་པར་ *rebellionem incip.*, commencer la révolte.

རྩོམ་ *(t. prim. id.) Componere, opus facere, perficere*, composer, faire, achever; ¶་པ་ *compositio*, composition; ཡི་གེ་¶་པའི་དོན་ *causa librum comp.*, motif de la compos. d'un livre; ཚིགས་སུ་¶་ *versibus exarare*, composer en vers.

རྩོལ་ ¶་བ་ *Conatus, exercitatio, diligentia*, effort, exercice, diligence; ¶་བ་ཅན་ *strenuus, diligens*, actif, diligent; ¶་བ་མེད་པ་ *negligens, ignavus*, négligent, paresseux; ¶་བ་བྱེད་ *v.* སྐྱིལ་ *v.* བཞག་ *diligenter, studiose agere*, agir diligemment; སྲོག་¶་ *medulla spinalis (ubi vires sedem habere putantur)*, l'épine dorsale. (*vid. vulg.* རྩལ་)

སྩལ་ *præt., fut. vi* སྩོལ་བར་ *et* ཀ་བར་ *v. act.* *Dare, concedere*, donner, accorder ; སྦྱིན་པ་""བཀའ་""དགོངས་པ་ཀ་ *eleemosynam, mandatum, permissionem dare*, donner l'aumône, un ordre, une permission ; ཀ་ད་གསོལ་ *da, quæso*, veuillez donner.

སྩོགས་ *A = R* སོགས་པ་ *et vulg.* རྫོགས་པ་ *Completus, perfectus, etc.*, complet, achevé.

སྩོང་ *A = R* སོང་ *præt. vi* འགྲོ་ *Profectus, finitus*, parti, fini.

སྩོལ་ ཀ་བར་ *præt., fut.* སྩལ་ *Dare, concedere*, donner, accorder ; ཀ་བ་ *donum, concessio, permissio*, don, concession, permission ; དངོས་གྲུབ་ཀ་ *necessaria vitæ dare*, donner les choses nécessaires à la vie; བདག་ལ་སྲོག་ཀ་ *mihi vitam tribuas*, veuillez m'accorder la vie, (*vulg.* གཏད་ བྱིན་ *et hon.* གནང་)

བཙག་ = འཚག་ *(ambo vulg.) Colare, cribrare*, filtrer, tamiser. *(Est etiam fut. vi* འཚག་)

བཙང་ *A = R* བསངས་ *Alleviatus, dissipatus, curatus*, soulagé, dissipé, guéri.

བརྩད་ *præt., fut. vi* རྩོད་པར་ *Contendi, contendam, rixatus sum, rixabor*, j'ai lutté, je lutterai ; ཀ་པ་ *disputatio*, dispute ; ཀ་བཅོད་ *v.* བཅད་ *illam succidere, i. e. judicare*, juger une dispute.

བརྩན་དར་ *Parva vexilla superstitiosa ramis suspensa*, petits morceaux d'étoffe suspendus aux branches ; ལ་ཀ་ *acervus lapidum cum iisd., ad transitum montium*, les mêmes sur les tas de pierres superstitieuses, au passage des montagnes.

བརྩམ་ *fut. et* བརྩམས་ *præt. vi* རྩོམ་པར་ *Inceptus, incipiam, composui, componam*, commencé, je commencerai, j'ai fait, je ferai ; ཀ་བྱའི་བསྟན་བཅོས་ *de doctrina volumen componendum*, livre religieux à composer ; ངས་ཡི་གེ་བརྩམས་ཟིན་ *ego librum composui*, j'ai composé un livre ; དུས་འདི་ནས་བརྩམས་ཏེ་ *ab isto tempore incipiendo*, à partir de cette époque.

བརྩལ་ ཀ་པ་ *Nativitas, nasci*, naissance, naître.

བརྩི་ *fut. et* བརྩིས་ *præt. vi* རྩི་བར་ *Numerabo, numeravi, æstimabo, æstimavi*, je compterai, j'ai compté, j'estimerai, j'ai estimé ; ཀ་བ་ *supputatio, æstimatio*, compte, estimation ; གཅིག་ཏུ་བརྩིས་ *ad unum (numeri) collecti, summa*, somme, total.

བརྩིག་ *fut. et* བརྩིགས་ *præt. vi* རྩིག་པར་ *Struam, construxi*, je construirai, j'ai bâti ; བརྩིགས་པ་ *res structa*, structure.

བརྩེ་ ཀ་བ་ སྙིང་ *v.* ཐུགས་ཀ་ *vulg. Benevolentia, misericordia, amor*, bienveillance, miséricorde, amour ; ཀ་བ་ཅན་ ཀ་ ལྡན་ *benevolus, etc., ep. pro* སྤྱན་རས་གཟིགས་ *Buddha*, le bienveillant, etc., Shen-ré-zi ; སྙིང་ཀ་བྱེད་ *miseric. præsta-*

re, amare, faire miséric., aimer; བརྩོན་འགྲུས་~་བྱེད་ *ardenter amare,* aimer ardemment.

བརྩེ་ *Aciditas,* acidité; སོ་~་ *dentibus acidum,* acide aux dents; སུ་~་ *nitrum,* nitre, salpêtre.

བརྩེ་དྲུང་ *Titulus lamarum apud Dalai-lama commorantium et cum custodientium,* titre de la troupe des lamas qui font les gardes du corps du Dalaï-lama.

བརྩེག་ *fut. et* བརྩེགས་ *præt. v*ⁱ རྩེག་པར་ *Superponam, superpositus,* je placerai dessus, superposé; ~་ཡིག་ *litteræ aliis superp. i. e.* ར་ལ་ས་, les lettres *ra, la, sa,* qui s'écrivent au-dessus des autres.

བརྩེགས་པ་ *Spissus, crassus,* épais, dense; ནག་པོ་~, *(S)* ཀཱ་ལ་ *valde niger,* très noir; *epit. pro* ཀཱ་ཀུ་ཊ་ *species veneni,* espèce de poison; ~་པའི་གོས་ *vestis spissa,* habit épais.

བརྩོན་ ~་འགྲུས་ *(vulg.) Conatus, zelus, diligentia,* effort, zèle, diligence; ~་སྙོད་ *diligentia et negligentia,* zèle et paresse; ~་~་པར་ *v.* བྱེད་ *conari, zelari,* s'efforcer; ~་~་ཉམས་ཏེ་ *cum zelus defecisset,* le zèle s'étant refroidi. — *Syn. sunt:* སྤྲོ་བ་ *gaudium,* joie; འབད་པ་ *conatus,* effort; ནན་ཏན་དང་འབད་པ་ *multum conari,* faire de grands efforts; བརྟན་པ་ *diligentia,* diligence.

བསྩལ་ *fut. v*ⁱ སྩལ་བར་ *dabo, concedam, permittam,* je donnerai, accorderai, permettrai.

བསྩལ་བ་ *A = R* བསལ་བ་ *Mundatio, sanatio, destructio,* nettoyage, guérison, destruction.

ཚ་

Cette lettre, qui est toujours radicale, se prononce toujours *tsa* aspiré.

ཚ་ *18ª littera alphabeti, numerale = 18;* 18ᵉ lettre de l'alphab., employée comme nombre, vaut 18.

ཚ་ ~་མོ་ *(vulg.),* ཚད་ ཚན་ 1° *in sensu physico naturali: Calidus,* chaud; ~་བ (ཉིད་) *calor,* chaleur; ~་བ་ *et* རབ་~་ *sunt duæ regiones inferni calidi,* deux parties de l'enfer chaud; ཚ་~་(མོ་) ཚ་

ཚན་ *aqua calida, thermæ*, eau chaude, eaux thermales; འབའ་¶་ཆུ་ *thermæ in Bathang*, eaux thermales de Bathang; ཆུ་¶་མོ་བཟོ་ *aquam calefacere*, faire chauffer de l'eau; ¶་(བའི་)ནད་ *morbus a calor. productus*, maladie causée par la chaleur; ¶་ཟེར་(ཅན་) *radii calidi, ep. pro sole*, rayons chauds, le soleil; ¶་སྐྱོབས་ *contra cal. protegens, ep. pro foliis*, qui protégent contre la chal., les feuilles; ད་རིང་ཉི་མ་¶་དོ་ *v.* ¶་དྲགས་ *hodie sol valde calet*, aujourd'hui le soleil est très chaud; ¶་མནན་བཏབ་ *cal. (ferro) telam planare*, repasser une toile; ¶་གྲང་ *temperies*, température; ¶་གྲང་འགྲིག་ *v.* སྦྱང་ *temperaturæ assuefieri*, s'accoutumer à la température; ¶་གྲང་ལྟ་ས་ *instrumentum ad mensurandum calor. et frigus*, thermomètre; ཨ་¶་ཚ་ *exclamatio doloris propter nimium calorem*, exclamation douloureuse causée par la trop grande chaleur.

2° *in sensu figurato.* ཁ་ཚ་ *Os pungens, comburens*, qui brûle la bouche, *in Sik.*, le piment; མིག་¶་ *oculos pungens (dicitur de fumo et zelotypia)*, qui pique les yeux, la fumée, la jalousie; ཁ་¶་མོ་ *loquela vivax*, parler vif, mordant; བློ་¶་མོ་ *mens perspicax*, esprit perspicace; ངོ་¶་ *litt. faciem calefaciens, i. e. erubescere*, rougir de honte; ངོ་¶་ཤེས་ *erubescit, timidus est*, il sait rougir, est timide; སོ་¶་ *dentes irritans, pungens*, agaçant les dents.

ཚ་ ¶་བོ་ *vulg.* དབོན་པོ་ *Nepos, et filii filiorum*, neveu, petits-fils; ¶་མོ་ *neptis*, nièce; *(in Sik. pronunt. tsam.)* ཡང་¶་ *pronepos*, arrière-neveu, arrière-petit-fils; ཡུང་ *v.* གཞི་¶་ *filius ad 4m generationem*, fils à la 4e génération; ¶་ཡུག་ *nepotes*, les descendants; བུ་¶་ *familia (vid. syn. ad* བུ་*), in E. domestici, servi*, familiers, serviteurs; བུ་¶་བུ་རོགས་ *amici*, amis *(vulg. E.)*.

ཚྭ་ *(vulg.)*, ལན་¶་ *Sal*, sel; ¶་ཁ་ *salis fodina, et in Sik. nimis salitus*, saline, trop salé; *est etiam nom. districtus ad ripas flum.* སྒྲ་ཆུ་ *in ditione* འབའ་ *Bathang, ubi sunt salinæ*, nom d'un village où sont des salines, sur le territoire de Bathang; ¶་ཞིང་ *v.* ཁྲམས་ *species aggerum ad siccandam aquam salsam*, terrasses où l'on fait évaporer l'eau salée; ¶་ཁུ་ *muria, salsura*, saumure; ¶་བཏབ་ *pro* འདེབས་ *sal. injicere*, saler; ¶་ཁྲུབ་ *sarcina salis*, charge de sel; ¶་སྒར་ *telonium pro sale*, douane pour le sel; ¶་ཁྲལ་ *vectical salis*, prix de cette douane; ¶་རིགས་ *variæ species salis*, diverses espèces de sel; ¶་དཀར་···ནག་ *sal*

albus 1° qualitatis, sal niger inferioris qualitatis, sel blanc, noir; ¶་རྡོ་ *petra salis et stalactitæ sal.*, pierres de sel; ཁ་རུ་¶་ ལྕེ་སྐྱང་¶་ *alumen*, alun; རྒྱ་¶་ ¶་རྩེ་ *sal ammoniacus*, sel ammoniaque; བ་¶་ *sodium impurum*, soude non purifiée; ¶་ལ་(དཀར་པོ་) *borax*, borax; ལྕགས་"ཟངས་¶་ *terra cum borace ad ferruminandum*, terre mêlée au borax pour souder; གདུང་¶་ *sal superstitiosus ex cadavere salito extractum*, sel qui s'écoule d'un cadavre salé; ¶་ལའི་སྐྱུར་རྩི་ *boracic acidum*, acide borique.

ཚ་འབྲུ་ *pro* རྒྱ་གཟེར་ *Colica*, colique.

ཚ་ག་འབུ་ *vulg. Insectum calidæ tempestatis, locusta*, sauterelle.

ཚ་སྤུར་ *Forfices*, ciseaux; *(sed potius puto: ferrum ad planandum*, fer à repasser.)

ཚ་དྲག་ ¶་རག་ *vulg. E. Festinatio*, hâte; ¶་¶་དུ་ *festinanter*, vitement; ¶་¶་ཤོག་ *cito veni*, viens vite.

ཚ་ཚ་ ཚ་ཚ་ *Parvæ imagines ex argilla factæ*, figurines d'argile; ¶་ཁང་ *tugurium ubi deponuntur*, l'abri où on les dépose; ¶་དཔེ་ *typus in quo premuntur*, moule dans lequel on les presse.

ཚ་རག་ *vid.* ཚ་དྲག་ *Festinatio*, hâte.

ཚ་རུ་ *Vulgo dicitur de pellibus agnorum, de istis pellibus subactis et simul sutis, et de vestibus præfultis cum istis pellibus*, peaux, fourrures de peaux d'agneaux, habits que l'on en fait; པགས་¶་ *tunica pellicea grossa Thibetanorum*, habit de peau d'agneau et de mouton.

ཚ་ལི་བཟང་པོ་ *Hemerocallis fulva*, nom de fleur.

ཚག་ *Parvum punctum vocabula separans in scriptura*, point qui sépare les mots et les syllabes dans l'écriture.

ཚག་ ཚགས་(མ་) ཁྲོལ་ཚགས་ ¶་སེ་ *Cribrum, colum*, crible, tamis; ཇ་"ཕྱེ་"ས་¶་ *id. pro theo, farina, terra*, pour passer le thé, la farine, la terre; ¶་རོ་ *fæces in cribro superstites*, résidus qui restent dans le crible. (*vid.* འཚག་)

ཚག་ལྷག་, *(J.)* ¶ ཡ་ *Gemelli*, jumeaux; ¶་ལུག་ *agni gemelli*, agneaux jum.; *(in E.* ཚ་ལུག་ *oves calidarum regionum*, moutons des vallées chaudes.

ཚག་ཤིག་ *(J.) Parvæ maculæ nigræ ligni*, petites taches et veines noires du bois.

ཚག་ཤ་ *Tota caro magni animalis occisi*, toute la chair d'un gros animal tué.

ཚགས་ བཙགས་ *præt. v*ⁱ འཚག་ *Colatus, cribratus, colum*, filtré, tamisé, filtre, tamis.

ཚགས་ *(vulg. Sik.) Ligaturæ tenues ex bambusa fissa, vel ex vimine*, liens de bambous fendus, ou de lianes; ཉ་¶་ *sporta piscatoria viminea*, nasse de bambous fendus; ¶་རྡུང་ *v.* གདུང་ *matta ex*

iisd., natte faite de ces bambous fendus.

ཚགས་ ཁ་མ་ *Series, ordo*, série, ordre, rang; ཁ་དམ་ *series completa*, série complète; = སྟུག་པོ་ *densus*, dense; = བར་མེད་ *sine intermedio*, sans intervalle; སོའི་ཁ་དམ *series integra dentium*, ratelier de dents; ཤིང་ཁ་ཐུག་ *arbores per ser. valde propinquas plantatæ*, arbres plantés en rangs pressés; ཁ་མི་དམ་པ་ *ser. non ita stricta, non integra*, sér. non pressée, interrompue, *cujus syn. sunt*: ཐར་ཐུ་ ཐར་ཐོར་ *sparsus*, disséminé; ཏྲལ་ ཏྲལ་ རལ་པ་ *laceratus*, brisé, déchiré.

ཚགས་ ཁ་བྱེད་ *Parcus esse, seponere*, épargner, mettre de côté; ཁ་པའི་སེམས་ ཁ་འདོད་ཅན་ *animo parcus, avarus*, économe, avare.

ཚགས་ར་ *(vulg. E.) Servare, curam agere, seponere*, garder, prendre soin, mettre à part; དངུལ་བྱེད་ཀ་ཁ་ཁ་བཟོ་བྱེད་ཀ་སྤྱོད་ *partem argenti sui seponit, partem expendit*, il met de côté une partie de son argent, il emploie l'autre partie; ཇ་གོས་ཁ་ཁ་བཟོ་མི་ཤེས་ *vestes servare, curare nescit*, il ne sait pas garder, soigner ses habits.

ཚགས་ *(vulg. E.) Nutrire, pascere*, nourrir, faire paître, *v. g.* ལུག་··· དྲེལ་ཁ་ *oves, mulos nutrire, pascere*, nourrir les moutons, les mulets.

ཚང་ ཁ་མ་ *(vulg.) Completus, integer, et in Sik. plenus*, complet, entier, plein; ཁ་པ་(ཉིད་) *totalitas, etc.*, le tout, etc.; མི་ཁ་(པ་) ཁ་མ་མི་འདུག་ *non est completum, etc.*, n'est pas complet; ཁ་ང་(མ་) ཨ་ཁ་(མ་ཁ་) *estne completum?* est-ce complet? ཁ་གོ་ *v.* འགྲིག་ *compl., etc. est*, c'est compl.; གཅིག་མི་ཁ་ *unum deficit*, il en manque un; ལུས་སེམས་ཁ་མས་ *toto corpore et anima*, corps et âme; ལོ་ལྔ་ཁ་ནས་ *quinquennio completo*, cinq années étant révolues; ལག་ཆ་ཐམས་ཅད་ཁ་ང་(མ་) *adsuntne omnia instrumenta?* les outils sont-ils au compl.? སྒམ་འདི་ཡི་གེ་ཁ་ཚང་འདུག་ *ista capsa libris penitus plena est (Sik.)*, cette caisse est toute pleine de livres.

ཚང་ *(vulg.)* 1° *si de animalibus: Locus ubi habitant*, lieu où se logent les animaux; *v. g.* བྱ་ཁ་ *nidus*, nid; སྦྲང་ཁ་ *alveus apium*, ruche d'abeilles; སྟག་··· དོམ་··· ཝ་ཁ་ *tigridis, ursi, vulpis latibulum*, tanière de tigre, d'ours, de renard; འབུ་ཁ་ *conchile*, coquille; བྱི་··· བྱི་ཁ་ *murium foramen*, trou de rat; ཁ་སྐྱེས་ *in nido natus, ep. pro avibus*, né dans le nid, les oiseaux.

2° *si de hominibus: Familia, cœtus, congregatio*, famille, assemblée; ནང་

v. ཁྱིམ་ v. གནས་¶་ *domestici, familiares*, les gens de la famille; *in E.* གནས་¶་ *domus, diversorii dominus*, maître de maison; བླ་¶་ *lamarum congregatio, familia, monasterium*, réunion de lamas, lamaserie; བཟའ་¶་ *qui simul manducant, conjuges*, époux; གཡོག་¶་ *servi*, serviteurs; *post nom. prop.* = *familia, v. g.* བདེ་ཅེན་¶་ *familia* བདེ་ཆེན་, la famille Dé-kyin; ¶་ཆུང་ *parva habitatio, i. e. cunæ, arum*, berceau.

ཚང་ཁུར་ *A* = *R* གོས་ཤུབས་ *Involucrum pro vestibus*, enveloppe pour les habits.

ཚང་མང་ *A* = *R* ཐབ་¶་ = ¶་བང་ = མེ་ཁང་ *Caminus (quia plures sunt loculi)*, fourneau.

ཚང་ཚིང་ *Rubus, sylva arbuscularum densa*, buisson, fourré; ¶་¶་འཁྲིགས་པའི་ས་ *locus ubi rubi implexi assurgunt*, fourré d'épines; *(J.) the horrible existence of the external world;* ¶་ཤིང་ = ཤིང་ཕྲན་ *virgulta*, taillis.

ཚངས་ *(Ren.) Sonus dulcis, harmonia*, harmonie; *(J.) clavis foramen*, trou de clé.

ཚངས་ ¶་པ་ *Purus, mundus, sanctus*, pûr, propre, saint: ¶་སྤྱོད་ཅན་ *qui juste agit, præses*, qui agit justement, un président; མི་¶་སྤྱོད་ *impure agere*, agir d'une manière impure; ¶་པ་ *syn. pro* ཐར་པ་ *liberatio, salus*, le salut, la délivrance; (*vid. vulg.* གཙང་)

ཚངས་ ¶་པ་ *(Cs.) Rectus*, droit; ¶་ཐིག་ *linea recta, æquatorialis*, ligne droite, équatoriale.

ཚངས་པ་ = *(S)* བྲཧྨ་ *Brahma;* ¶་པའི་བུ་ *filius B., ep. pro Brahmanis et pro flumine* བྲཧྨ་པུ་ཏྲ་, fils de Brahma, les Brahmes, le Brahmapoutre; ¶་པས་བྱིན་ *a Brahma datum*, donné par Brahma; ¶་པའི་སྐུད་, *(S)* སེ་མོ་དོ་ *funiculus distinctivus classis Brahmanorum*, le cordon distinctif des Brahmes.—*Syn. pro Brahma sunt:* རང་བྱུང་ བདག་སྐྱེས་ *a seipso, sponte natus*, né de soi-même; པད་སྐྱེས་ *ex nymphæa natus*, né du lotus; ལྟེ་བ་སྐྱེས་ *ex umbilico natus*, né du nombril; སྣ་ཚོགས་སྐྱེས་ *ex universali natus*, né du tout en général; ཀུན་བྱེད་ *omnia faciens*, qui fait tout; བྱེད་པོ་ *creator*, créateur; སྣ་ཚོགས་(སྒྲུབ་)བྱེད་ *omnia perficiens*, qui donne la perfection à tout; སྔོན་སྐྱེས་ *primogenitus*, premier-né; ལྷ་(ལས་)རྒན་ *spiritibus* ལྷ་ *antiquior*, plus ancien que les génies; ལྷ་ཆེན་ *magnus genius, spiritus*, le grand génie, esprit; ཆུ་སྐྱེས་ *ex aqua natus*, né de l'eau; གཉིས་སྐྱེས་ *bis natus*, né deux fois; གསེར་གྱི་མངལ་ གསེར་མངལ་ཅན་ *sinus (uterus) aureus*, au sein d'or; པད་མའི་གདན་ v. སྐྱེས་གནས་ *super nym-*

phæam natus, né sur un lotus; རྣམ་འབྱེད་ ཀུན་འབྱེད་ *valde, in omnibus divisus*, divisé en tout; སྐྱེ་དགུའི་བདག་པོ་ *dominus creaturarum*, maître des créatures; འཇིག་རྟེན་གྱི་མིག་པ་ *oculus mundi*, œil du monde; དབྱིག་གི་སྙིང་པོ་ *essentia divitiarum*, essence des richesses; མེས་པོ་ *avus*, l'aïeul; ཡང་མེས་པོ་ *abavus*, le bisaïeul; གདོང་བཞི་པ་ *quadrifrons*, aux quatre visages; རྣ་བ་བརྒྱད་པ་ *8 aures habens*, qui a 8 oreilles; མིག་བརྒྱད་པ་ *8 oculos habens*, qui a 8 yeux; སྣ་ཚོགས་གདོང་ *omnium facies*, visage universel; འཇིག་རྟེན་བདག་ *v.* དབང་ཕྱུག་ *v.* བྱེད་པོ་ *mundi dominus, creator*, prince, créateur du monde; རིག་བྱེད་དབང་ *v.* སྙིང་པོ་ *rex, essentia sapientum*, le roi, l'essence des sages; སྣ་ཚོགས་ཤེས་ *omniscius*, qui sait tout; འགྲོ་བའི་བྱེད་པ་ *animantium creator*, créateur des êtres animés; ངང་པོ་བཞོན་ *v.* ཤིང་རྟ་ *flavæ anati insidens*, assis sur un canard jaune; བདེ་འབྱུང་ *pacis, felicitatis origo*, source de la paix, du bonheur; གནས་བྱེད་ *creator spatii*, créateur des espaces, des lieux; འཕྲོག་བྱེད་ *rapiens*, qui ravit; སྐྱོན་ཅན་ *defectibus, periculis plenus*, plein de défauts, de dangers; སྙིང་རྗེ་ཅན་ *misericors*, miséricordieux; སྡང་བྱེད་ *iracundus*, colère; མི་མཇེད་བདག་པོ་ *dominus impavidus*, maître qui ne craint rien.

ཚངས་མ་ ཀ་པའི་བུ་མོ་ *v.* སྨྲས་མོ་ *Filia Brahmæ*, la fille de Brahma, *cuj. syn. sunt:* དབྱངས་ཅན་མ་ *harmoniosa (S) Saraswati*, Harmonieuse; ངག་དབང་མོ་ *eloquentiæ regina*, reine de l'éloquence; གཙང་མ་ *pura*, pure; དཀར་མོ་ *alba, bona*, blanche, bonne; དཀར་མོ་ཆེན་མོ་ *magna albedo*, la grande blancheur; སྟོབས་སྦྱིན་མ་ *vires præbens*, qui donne des forces; ཟླ་མ་མཛེས་མ་ *socia pulchra*, belle compagne; རྒྱས་བྱེད་མ་ *abundantiam producens*, qui produit l'abondance.

ཚངས་པའི་བུ་ག་ མཚོགས་མ་ (*Fouc.* འཚོགས་མ་) *Fonticulus capitis puerulorum*, fontanelle molle des enfants.

ཚད་=ཚན་=ཚོད་= *vulg.* ཚ་བ་ *Calor*, chaleur; ཀ་པས་ཐོག་པ་ *v.* ཚིགས་པ་ *a cal. percussus, ustus*, brûlé par la chaleur; ཀ་(པའི་)ནད་ *morbus a cal. productus*, maladie causée par la chaleur; ཀ་ཟླ་ *menses æstivi*, les mois chauds; ཀ་སྐྱབས་ *v.* སེལ་ *protegens contra, dissipans calorem, ep. pro sandalo*, le sandal qui protége contre la chaleur, la dissipe; ཀ་འཛོམས་ *a cal. congregati, nu-*

bes, rassemblés par la chal., les nuages; ཚད་ག་འབུ་ *insectum temporis calidi, locusta*, sauterelle.

ཚད་ ཚད་མ་ *1° in genere. Mensura, proportio, et verb. mensurare*, mesure, proportion, mesurer; ཞིང་ལ་ཐག་ཚད་རྒྱབ་ *agrum fune mensurare*, mesurer un champ au cordeau; རིང་ཐུང་ཚད་ *longitudinem mensurare*, mesurer la longueur; ཡུངས་འབྲུ་ཚད་ཙམ་ *circiter unius grani sinapis mensura*, gros environ comme une graine de moutarde; ཚད་མེད་ *sine m., immensus*, sans mesure; ཅི་ *v.* ཇི་ *v. vulg.* ག་ཚད་ *quantum? quot?* combien? མ་ཚད་ *non solum, sed amplius*, non-seulement tant, mais plus; *v. g.* ལོ་ཉི་ཤུ་མ་ཚད་ཡོད་ *20 anni et ultra*, plus de 20 ans; གང་མ་ཚད་ *species superlativi*, superlatif; གང་མ་ཚད་སྙིང་ཁ་ *ira magna fervet*, il est très irrité.

2° in particulari: ཤིང་ཚད་ *Mensura lignea*, règle, mesure (instrument); དཔག་ཚད་ *itineris mensura, leuca (vulg. una hora itineris)*, une lieue, une heure de chemin; འདོམས་ཚད་ *ulna*, brasse; ཁྲུ་ཚད་ *cubitus*, coudée; སོར་ཚད་ *digitus (in latitudine)*, un doigt, (en largeur).

3° *moraliter:* ཚད་ལྡན་ *v.* ཅན་ *Modicus, temperatus*, modéré, tempéré; ཚད་མེད་(པར་)ཆང་འཐུང་ *immoderate vinum bibere*, boire le vin sans mesure; མི་ཚད་ལྡན་པ་ མི་ཚོད་ཤིག་ *homo bene morigeratus, regulæ vivens*, personne bien réglée; བཟའ་བཏུང་ཚད་ལྡན་བྱེད་དགོས་ *in cibo et potu regulam tenere oportet*, il faut manger et boire avec mesure.

4° verbum act. ཚད་(བར་) *Mensurare, experiri, probare*, mesurer, expérimenter, éprouver; ས་ཞིང་ཚད་ *agrum mens.*, mesurer un champ; འདོམས་པས་ཚད་ *per ulnam mensur.*, mesurer à la brasse; ཐགས་ *v.* ཉམས་ཚད་ *v.* ཚོད་ *hominem quanti valeat probare*, éprouver la valeur d'un homme.

5° in logica: ཚད་མ་ *Regula, argumentum, dialectica*, règle, argument, dialectique; ཚད་ཚད་རྩོད་པ་ *disputatio de logica*, discussion sur la logique; ཚད་མའི་རིག་པ་ *logica, dialectica (scientia)*, la logique; ཚད་མའི་གཞུང་ *textus primarius libri de logica*, texte original d'un ouvrage sur la logique. *Syn. sunt:* གཏན་ཚིགས་རིག་པ་ *disciplina argumentorum*, science des arguments; རྟག་གཞིའི་གཞུང་ *textus de judiciis*, texte des jugements.

ཚད་ག་འབུ་ = *vulg.* ཚ་ག་འབུ་ *Æstivi temporis insectum, i. e. locusta*, sauterelle.

ཚན་=ཚ་བ་=ཚད་ *Calor*, chaleur; ཆུ་ཚན་ *aqua calida, thermæ*, eaux chaudes, thermales.

ཚན་ *(vulg.) Series, ordo, classis,* série, rang, classe; ཕ་¶ *parentes ex parte patris,* parenté paternelle; མ་¶ *parentela ex parte matris,* parenté maternelle; བཞི་¶ *series 4 elementorum,* la série des 4 éléments; གཉེན་¶ *amici, propinqui,* parents, amis; ལེ་¶ *in libris: caput, sectio,* chapitre, section; *in regione: districtus, provincia,* district, province; ལས་¶ *paragraphus, series operum,* paragraphe, l'ordre des travaux; ¶་རྒྱས་ *omnes species, abundantia, præsertim,* toutes les espèces, abondance, surtout; ¶་རྒྱས་ཡོད་ *multi sunt, copia adest,* il y en a beaucoup; ལོ་ཏོག་¶་ཆེ་བ་ *messis abundans,* la moisson est abondante; ¶་ཆེ་བ་ *præsertim, ante omnia,* surtout.

ཚན་པོ་ *Vir dignitate, potentia magnus,* un grand homme; ¶་¶་ཆེ་ *valde potens, etc.,* très puissant, etc.

ཚབ་ *(vulg.) Sik.* ¶་མ་ *Vices gerens, vicarius, tutor,* remplaçant, vicaire, tuteur; རྒྱལ་¶ *pro-rex,* vice-roi; སྐུ་¶ *personæ vices agens, et in* དཔོན་ *præcipui ducum sequaces, qui ad dignitates promoveri possunt et duces comitantur,* agent, et, à Bathang, les principaux employés des chefs, leur cortège; བུ་¶ *filius adoptivus,* fils adoptif; བུ་¶་ལེན་ *v.* བླང་ *adoptare filium,* adopter un fils; ཕ་¶ མ་¶ *patrinus, matrina (t. cath.),* parrain, marraine.

ཚབ་ *Æqualis alterius rei,* l'équivalent d'une chose; རྟ་¶ *res data pro equo,* ce que l'on donne pour un cheval; དངུལ་¶ *res data pro argento,* l'échange d'un objet contre de l'argent. (*vid.* འཚབ་)

ཚབ་ཚབ་ *Expeditus, celer, inquietus,* expéditif, prompt, inquiet; མིག་¶་¶་བྱེད་ *oculis nictare,* cligner des yeux; ¶་¶་སྡོད་ *super sedile exagitari,* s'agiter étant assis; ¶་¶་འགྲོ་ *præcipitanter exire, ire,* sortir, aller précipitamment.

ཚབས་=འཇིགས་པ་ *(S.) Timor, periculum,* crainte, danger; *(J.) difficultas, turbatio,* difficulté, trouble; ནད་¶་ཅན་ *morbus periculosus,* maladie dangereuse; འགལ་¶་ཅན་ *reus,* coupable; *(J.) magnum crimen,* grand crime.

ཚབས་ཆེ་ *(J.) Multum,* beaucoup; ཁྲིམས་དང་འགལ་¶་ཆེན་པོ་ *gravis transgressio legum,* violation considérable des lois; ¶་ཚབས་ *negotiis obrutus,* très affairé.

ཚམ་དམ་ *(J.) Turbulentus,* turbulent; ¶་པ་ *(Ren.) hariolus, magus,* sorcier.

ཚམ་ཚམ་ ¶་ཚུམ་ ¶་ཚོམ་ *Hæsitatio, dubitatio,* hésitation, doute; ¶་¶་བྱེད་(པར་) *anceps hærere, dubitare,* hésiter, douter;

¶་ཏྲས་ *A* = *R* འཇིགས་སྣངས་ *modus timendi, trepidatio,* tremblement.

ཚམས་ *Congregare, convenire,* rassembler, se rassembler. (*vid.* འཚམས་)

ཚར་ (*vulg.*) *præt. v*¹ འཚར་ *Finitus, nota præt. temporis,* fini, un des signes du passé; ¶་རོ་ *v.* ཏོ་ *actum est,* c'est fini; ¶་བར་འགྱུར་ ¶་འོང་ *finietur,* finira; བཤད་¶་ *dixi,* j'ai dit; རྣམ་¶་བ་ *omnino finitus, perfectus,* parachevé, *cuj. syn. sunt:* ཟིན་ *finitus,* fini; གྲུབ་ *perfectus,* parfait; རྫོགས་ *perfectus, completus,* complété.

ཚར་ཕྱིན་ *A* = *R* ཕར་ཕྱིན་ *Abii, redii,* je suis parti, revenu; *significat etiam, pervenire ad, venire,* parvenir, arriver; *v. g.* དེ་རིང་ང་མདོ་ལ་¶་འོང་ *ego hodie Ta-tsien-lou pertingam,* aujourd'hui j'arriverai à Ta-tsién-loû; དཔོན་པོ་ཡ་ན་¶་ཕྱིལ་ *dux huc pervenit* (*vulg. E.*), le chef est arrivé ici.

ཚར་ ¶་¶་ མཐའ་¶་ སྣེ་¶་=མཐའ་¶་ *Quæ sunt ad extremitatem panni, fimbriæ,* bordures, franges; ཁ་¶་ *fimbr. in principio panni,* les franges au bout d'une étoffe.

ཚར་ *Vicis,* fois; ¶་གསུམ་...བཞི་དབྱེ་ *in 3, 4 partes divisus,* divisé en 3, 4 parties; ¶་གཅོད་ *semel et iterum investigare, judicare,* examiner, juger. (*Sik* = རྩ་)

ཚར་པོང་ (*J.*) *Carduus nutans, planta medic.,* espèce de chardon.

ཚལ་ རྒྱ་¶་ *vid. vulg.* མཚལ་ *Cinnabaris,* vermillon.

ཚལ་ (*vulg.*) 1° *in genere. Sylva, nemus, hortus,* forêt, bosquet, jardin; ཁྱིམ་ *v.* དགའ་ *v.* རྩེ་(བའི་)¶་ *sylvula ad ornatum vel recreationem prope domos plantata,* bosquet d'agrément; མེ་ཏོག་¶་ *florum hortus,* parterre; ¶་ར་ *sylvæ, hortus clausura, ep. pro muris,* clôture; ¶་སྐྱེས་ *e sylvis nati, ep. pro nubibus,* produits par les forêts, les nuages.

2° *In partic.* ནགས་¶་ (*vulg.*) *Sylvæ naturales et magnæ,* les grandes forêts naturelles; *cujus syn. sunt:* འབྲོག་ *desertum,* désert; དགོན་པ་ དབེན་པ་ *solitudo,* solitude; ནགས་རི་ *mons sylvosus,* montagne boisée; དབེན་འཛིན་ *solitudinis receptaculum,* séjour solitaire; ¶་ཀློང་ *sylv. extensio,* étendue de forêts; ནགས་མ་ཐུང་ *sylv. area aperta,* clairière; དྲང་སྲོང་གནས་ *eremitarum habitatio,* demeure des ermites; བསྟི་གནས་ *quietus locus,* lieu tranquille; དགོན་པ་ཆེན་པོ་ *magna solitudo, magnum monasterium,* grande solitude, grand monastère.

3° *In partic.* སྐྱེད་(རྩེས་)¶་ *Sylvula plantata,* bosquet; *cujus syn. sunt:* ཉེ་འཁོར་¶་ ཉེ་བའི་¶་ ཉེར་སྐྱོད་¶་ *sylva*

vicina, forêt voisine (des maisons); བྱས་པའི་ནགས་ *sylva manu præparata*, forêt préparée; འབྲས་ཤིང་ར་བ་ *frugiferarum arborum hortus*, plantation d'arbres fruitiers; སྔོ་ར་ *hortus pro leguminibus*, jardin potager; མེ་ཏོག་ར་བ་ *hortus florum*, parterre; ཡིད་མོས་¶་ *hortus mentem lætificans*, jardin de plaisir; རྩེ་གནས་ རོལ་(རྩེད་)གནས་ *musices et ludor. locus*, lieu où l'on fait de la musique, où l'on joue; རྒྱུ་རྩལ་གནས་ *locus ubi vires exercentur*, lieu où l'on exerce ses forces; དགའ་བའི་¶་ *hortus voluptatis*, jardin de plaisir; སྐྱོ་བསང་གནས་ *locus tristitiam dissipans*, lieu où se dissipe la tristesse; ཡིད་བདེའི་གནས་ *locus spiritum pacificans*, lieu où l'esprit devient paisible; གྲོང་ཁྱེར་མཐའི་སྐྱེད་¶་ *sylvula voluptatis ad limites urbis*, bosquet de plaisance près des villes; བཅོད་མའི་གནས་ *sylva præparata, arte facta*, forêt artificielle; ཀུན་དགའི་སྐྱེ་ཤིང་ *producens omnes arbores amœnas*, qui produit tous les arbres agréables; བཙུག་པའི་¶་ *sylva, hortus plantatus*, forêt, jardin planté, (*vid. alia syn. ad* ནགས་)

ཚལ་ དུམ་¶་ *Divisio, fragmentum*, division, fragment; ཤིང་¶་ *ligni fragm.*, morceau de bois; ¶་བུ་ *fragment. parvum*, petit morceau; ¶་པ་བདུན་ལ་གས་ *in 7 fragm. fissus*, fendu en 7 morceaux; ¶་པ་བཀའ་འགྱུར་ *operis* བཀའ་འགྱུར་ *divisiones*, divisions de l'ouvrage nommé Ka-guieur; དུམ་པ་བརྒྱ་དང་བརྒྱད་ *complectitur 108 volumina*, il contient 108 volumes.

ཚལ་མ་ *Cibus, jentaculum*, nourriture, déjeûner; ¶་¶་ཟ་ *jentare*, déjeûner; ¶་མའི་ལམ་ *(J.) iter jentaculum inter et prandium*, voyage entre le déjeuner et le dîner.

ཚས་ = ཚལ་ = *vulg.* སྐྱོག་ར་ *v.* ཁ་ *Hortus*, jardin; ¶་པ་ *v.* མཁན་ *hortulanus*, jardinier; ¶་བུ་ *parvus hortus*, jardinet; ¶་ཁང་ *tugurium in horto*, maison dans un jardin.

ཚི་ *Numerale pro 48*, employée comme nombre, vaut 48.

ཚི་ཀ་ *(J.)* = ཙི་ཀྱ་ *Sulcus*, sillon.

ཚི་ ¶་བ་ *Gummis, pix, resina*, gomme, poix, résine.

ཚི་ ¶་བ་ *Alii humores, vel sordes glutinosæ*, humeurs ou ordures gluantes; བལ་¶་ *sordes lanæ adhærentes*, ordures de la laine; ¶་བའི་འདམ་པ་ *lutum tenax*, boue gluante; བད་ཀན་གྱི་¶་བ་ *pituitæ mucus*, glaires; ¶་ཅན་ *sordidus, viscosus*, sale, gluant.

ཚོ་གུ ཚོག་གུ *(vulg.) syn. pro* སྙིང་པོ་ *Fructus in nucleo,* amande des noyaux; ¶་གའི་ཚོགས་ *partitiones ejusd.,* ses divisions; སྟར་(ཀའི་)¶་¶་ *fructus nucis (pars edibilis),* le fruit de la noix; ཁམ་(བུ་)¶་ *nucleus persici (Sik.),* noyau de pêche.

ཚོ་ཚད་ = དུབས་པ་ *et* ཡིད་ཚད་ *Tædere,* s'ennuyer.

ཚོག་ *(vulg.) præt. v*ⁱ འཚོག་ *Combustus, assatus,* brûlé, grillé; ¶་མ་ *res combusta,* chose brûlée.

ཚོག་ *(vulg.) Vocabulum, vox,* mot, parole; ¶་འབྲུ་ *v.* གཅིག་ *unum vocab., una syllaba,* un mot, une syllabe; ¶་མཚམས་ *spatium inter duas voces,* l'intervalle entre deux mots; ¶་སྦྱོར་ *conjunctio,* conjonction; ¶་རྒྱན་ *partic. expletiva, emphatica,* particule emphatique; ¶་བཅད་ *elisio,* élision; དྲི་བའི་¶་ *partic. interrogativa,* partic. interrogative; ¶་སྦྱར་ *v.* སྒྲིག་ *vocabula ordinare, simul componere,* arranger les mots, composer.

ཚིག་ *Sermo, stylus,* discours, style; ¶་འཇམ་པོ་ ¶་སྙན་ *verba jucunda,* paroles, discours agréables; ¶་རྩུབ་ བརླང་¶་ ¶་ཀྱོང་ *verba inurbana, aspera,* paroles grossières; = གནོད་བྱེད་¶་ *verbum, sermo nocens,* paroles nuisibles; = ཤིན་ཏུ་ འགལ་བའི་¶་ *sermo multum contrarius, adversus,* discours d'opposition; བདེན་¶་ *sermo verax,* parole vraie; རྫུན་(མའི་)¶་ *verba mendacii,* mensonge; ¶་གསལ་ *loquela, sermo clarus, politus,* discours clair, poli; ¶་བྱེད་ *v.* བཤད་ *v.* ལབ་ *loqui, sermocinari,* parler, discourir; ¶་རྒྱན་སྨྲ་ *verba concinnata loqui, eloquentia,* parler éloquemment; ¶་རྒྱན་མཁན་ ¶་ལ་མཁས་པ་ ཁ་མཁས་པ་ *vir eloquens, orator,* orateur; ¶་ལམ་སྟོན་ ¶་སྒོ་སྟོན་ ¶་རྩ་བཅད་ *insinuare, modum, viam aperire,* insinuer; ¶་གཅོད་ *v.* བཅད་ *alicujus sermonem interrumpere,* couper la parole, interrompre; ¶་བདག་ *sermonis dominus, ep. pro* ལྷ་, maître du discours, un génie, Jupiter; ¶་ཅན་ *vocibus, sonis plenus, ep. pro* རི་ *mons,* pleine de voix, une montagne.

ཚོག་གུ = ཚོ་གུ = འབྲུའི་ཡང་སྙིང་ *Fructus pars interior, i. e. fructus in nucleo,* amande dans sa coque.

ཚིག་པ་ *v.* པོ་ *v. Sik.* ཀོ་ *(vulg.) Ira,* colère; ¶་¶་ཟ་ *irasci,* se fâcher; ¶་¶་མ་ཟ་རོག་ *noli irasci,* ne vous fâchez pas; ¶་¶་ཁོལ་ *ira fervet,* la colère bout; སྙིང་¶་དགས་ *multum, nimis irascitur,* il est très en colère.

ཚོགས་ *A* = *R* དཀའ་ལས་ *Opus difficile,*

œuvre difficile; རྣམ་ཀ་ *valde difficile*, très difficile. (*Vid.* ཚེགས་)

ཚིགས་ ཀ་མ་ *(vulg.) Junctura*, articulation, jointure; སྒལ་ *v.* རྒྱབ་་་སོར་ཀ་ *dorsi, digitior. junctura*, articul. du dos, des doigts; ཀ་རུ་ཚམས་ *junctura duorum membrorum*, articul. de deux membres; ཀ་ཤོག་ *v.* ལྡུད་ *luxatio*, luxation; ཀ་ནད་ *artic. morbus, podagra*, goutte; སོག་་་སྨྱུག་ཀ་ *palearum, arundinum nodi*, nœuds des pailles, des roseaux, etc.

ཚིགས་ ཀ་མ་ *Sectio, divisio, versus*, section, division, vers; དུས་ཀ་ *divisio temporis, epocha, ætas*, époque, âge; ས་ཀ་ *terræ (viæ, itineris) divisiones*, stations; ཀ་སུ་བཅད་པ་ *sermo sectus, i. e. versus, poesis*, vers, poésie.

ཚིགས་མ་ *(J.) Residuum, fæces*, résidu, sédiment; མར་གྱི་ཀ་ཀ་ *residuum butyri*, résidu du beurre.

ཚེབ་ ཚེབས་ནད་ *(J.) Boa*, rougeole.

ཚིམ་པ་ *Contentus*, satisfait; ཀ ཀ་(ཉིད་) *gaudium, voluptas*, joie, plaisir; མི་ཀ་པ་ *non content.*, mécontent; སྙིང་ ཀ་སོ་ *cor contentum est*, le cœur est satisfait; ཀ་བྱེད་རྒྱས་ = ལྷག་པ་ *superabundans*, surabondant; ཡིད་་་ལྟོ་ཀ་ཀ་ *mens, venter satiatus*, esprit, estomac rassasié.

ཚམ ཚེམ་ མིག་ཀ་ཀ་ *Vertigo oculorum*, éblouissement.

ཚེམས་ ཚེམས་ *hon. pro* སོ་ *Dentes*, les dents.

ཚིར *præt. v[i]* འཚིར་ *Pressus, expressus*, pressé, exprimé.

ཚིལ ཀ་བུ་ *v.* ཀ་ *v. Sik* ཀོ་ *v.* ལུ་ *(vulg.) Pinguedo*, graisse; ཕག་་་ལུག་་་གླང་ཀ་ ཀ་ *porci, ovis, bovis pingued.o*, graisse de porc, de mouton, de bœuf; ཀ་ཀ་ཞུ་ *ping. liquefacere*, fondre de la graisse; ཀ་ཁྲ་ *p. liquefacta*, gr. fondue; ཀ་ར་ *diaphragma*, le diaphragme; ཀ་རོ་ *quod superest post liquef. pingued.*, les résidus de graisse fondue; ཀ་མེད་ *macer*, maigre; ཀ་ཤུབས་ *injora viscera, hilla*, gros intestins; སྤྲ་ཀ་, *vulg.* སྤྲང་ཀ་ *cera*, cire.

ཚིས་ *pro* རྩིས་ *Numeri, numeratio*, nombre, calcul; ཀ་བདག་ *numer. regens, ep. pro* ཟླ་བ་ *luna, mensis*, qui règle les nombres, la lune, le mois.

ཚུ་ *Numerale* = *78*, employée comme nombre, vaut 78.

ཚུ་ ཚུན་ ཚུར་ ཀ་རོལ་ *vulg.* (*opp. verbo* ཕ་ ཕར་) *Ista pars*, ce côté-ci; ཀ་ལོག་ *redi*, reviens; ཀ་གཏད་ *redde mihi*, rends-moi; ཆུ་ཀ་ཁ *in ista ripa fluminis*, sur cette rive du fleuve. *(vid. vulg.* ཚུར་)

ཚུག་ = *vulg.* བར་(དུ་) *Usque ad*, jusqu'à; གང་ཀ་པ་ *usquequo?* jusqu'où? དེ་ཀ་པ་ *hucusque*, jusqu'ici.

ཚུགས་ *præt. v*¹ འཚུག་པར་ *Stabilitus, fixus, constitutus,* établi, fixé; གྲུའི་¶་པ་ *quod pro navi constitut. est, naulum,* prix de passage; ¶་ཤིང་ *palus erectus,* pieu planté; ལུས་¶་མི་ཐུབ་ *corpus firmare non posse, titubare,* ne pouvoir se tenir ferme debout, chanceler; ¶་ཁང་ *sistendi locus, diversorium,* lieu où l'on s'arrête, hôtel.

ཙུགས་ *præt. v*¹ འཙུགས་པར་ *Nocere,* nuire; ¶་པ་ *nocumentum,* dommage, mal; མ་¶་པར་ *sine nocum.,* pas de mal; ¶་ཐུབ་ *mala sustinendi capax, patiens,* patient, qui sait souffrir; འབྲུ་(བྲུས་)¶་ *fodere et nocere, i. e. torvis oculis aspicere,* regarder de travers.

ཚུད་ *præt. v*¹ འཚུད་པར་ *Ingressus, pervenit, constitutus,* entré, est arrivé, établi; བདེ་བའི་ལམ་དུ་¶་པ་ *in felicitatis viam ingressus,* entré dans la voie du bonheur; དམྱལ་བ་ལ་¶་པ་ *qui infernum penetravit, damnatus,* qui est entré en enfer, un damné; ¶་སོ་མཁན་ *A = R* བསྐོས་མཁན་ *homo in officio constitutus,* personne établie en charge.

ཚུན་ ཚུ་ = *vulg.* ཚུར་ (*Opponit. vocibus* ཕན་ ཕར་ ཕ་) *ista pars,* ce côté-ci; ¶་ཆད་ *hucusque,* jusqu'ici; སང་ཉིན་¶་ཆད་ *usque in crastinum,* jusqu'à demain; ཕན་¶་ *illa et ista pars, simul, invicem,* ensemble, l'un l'autre.

ཚུབ་ (*vulg.*) ¶་མ་ *Procella, magna turbatio,* tempête, trouble; རླུང་¶་ *ingens procella,* grande tempête; ཁ་¶་ *cad. nivium,* temp. de neige; ལྷ་འདྲེའི་¶་ འདྲེ་བུ་¶་ *diabolica procella, turbo, vortex,* tourbillon; སེམས་¶་ *animi perturbatio,* trouble de l'âme; ཕྲག་དོག་... འདོད་ཆགས་... ཁྲོ་བའི་¶་མ་ *ex invidia, concupiscentia, ira turbatio vehemens,* grand trouble causé par l'envie, la luxure, la colère.

ཚུར་ (*vulg.*) = ཚུ་ ཚུན་ *Ista pars* (*per oposit. ad* ཕ་ ཕན་ ཕར་ *illa pars*), ce côté-ci; ¶་ཤོག་... གཏད་ *redi ad me, redde mihi,* reviens, rends-moi; ¶་ཁ་ *v.* ཕྱོགས་ *v.* ལོགས་ *v.* རོལ་ *ista pars,* ce côté-ci; *si addatur* དུ་ *v.* ན་ *in ista parte, ad istam partem,* vers ce côté-ci; *si addatur* ནས་ *ex ista parte,* à partir d'ici; ¶་ཤེགས་ ¶་བྱོན་ *A=R* ¶་ཤོག་ *redi huc,* reviens ici; ¶་གཤེགས་ ¶་མཚུན་ *A = R* མེས་ཀྱི་ལྷ་ *manes avorum,* les esprits des ancêtres.

ཚུར་ ¶་སོ་ ས་¶་ *Materia tinctorialis,* teinture; ནག་... སེར་... དམར་¶་ *cad. nigra, flava, rubra,* teinture noire, jaune, rouge.

ཚུལ་ ལུགས་¶་ (*vulg.*) *modus, methodus,* manière, méthode; བཤད་¶་ *loquendi*

modus, elocutio, manière de parler, élocution; ལས་བྱེད་པའི་¶་ བཟོ་¶་ བཟོ་ལུགས་ *operandi modus,* manière d'agir, de faire; ¶་ལྡན་ *v.* ཡོད་ *cum methodo, in ordine,* avec ordre, méthode; ¶་མེད་ *sine methodo,* sans ordre.

ཚུལ་ ¶་ཁྲིམས་ ལུགས་¶་ *(vulg.) Regulæ, leges, mores, consuetudines,* règles, lois, mœurs, coutumes; ¶་¶་ཅན་ *v.* ཡོད་མི་ *regularis, legalis, bene morigeratus,* régulier, légal, bien réglé; ¶་¶་ལེགས་སོ་ *v.* ཡག་པོ་སྲུང་ *legibus, etc., rite obsequi,* bien observer les lois, etc.; ¶་¶་འགལ་ *v.* མི་སྲུང་ *leges, etc. violare,* les violer; དགེ་¶་པ་ *m.* མ་ *f. novitius in religioso ordine,* Religieux novice; རྒྱ''' བོད་(ལུགས་)¶་ *usus, mores in Sinis, in Thibeto,* coutumes chinoises, thibétaines.

ཚུལ་ = རིགས *Species,* espèce; ཟ་མའི''' ནད་ཀྱི་¶་ *cibi, morbi species,* espèce de nourriture, de maladie.

ཚེ་ *Numerale = 108,* employée comme nombre, vaut 108.

ཚེ་ *(vulg.)* = དུས་ *Tempus,* temps: ད་¶་ *temp. præsens,* le présent; འདས་(པའི་) ¶་ *tempus præteritum,* le passé; མ་འོངས་པའི་¶་ *temp. futurum,* le futur; སྔ་¶་ *tempus anterius, et matutinum,* le temps antérieur, le matin; ཕྱི་¶་ *temp. posterius, et vespertinum,* le temps d'après, le soir; འགྲོ་བའི་¶་(ན་) *tempore quo ibat,* quand il allait; ¶་རེ་(རེ་) *per singula temp.,* en chaque temps; ¶་ཚེ་ *Sik. quadam ex his diebus, altera die,* un de ces jours, un autre jour.

ཚེ་ ¶་སྲོག་, *hon.* སྐུ་¶་ *(vulg.) Vita,* vie; ¶་རིང སྐུ་¶་རིང་ *vita longa (votum a postulante freq. usitatum),* vie longue; ¶་ཐུང་ *vita brevis,* vie courte; ¶་(དང་) ལྡན་(པ་) ¶་ཡོད་ *v.* འདུག་ *vivens est,* est vivant; ¶་མེད་ *v.* འདས་ *v.* ཟད་ *v.* རྫོགས་ *exanimis, mortuus,* sans vie, mort; ¶་ཚད་ *mensura vitæ,* mesure de la vie; མི་¶་གཅིག་ ¶་གང་རིག་ *totum tempus unius vitæ hominis,* une vie d'homme; ¶་རབས་ *tempus unius generationis,* une génération; ¶་རབས་ནས་ ¶་རབས་དུ་ *a generatione in gener.,* de génération en génération; ¶་ལོ་ = དགུང་ལོ་ *tot annis completis,* tant d'années étant accomplies; ¶་སྟོད་སྐྱིད་¶་ སྨད་སྡུག་ *(prov.) 1ª pars vitæ felix, 2ª pars misera,* la 1re partie de la vie est heureuse, la 2e est malheureuse; ¶་དཔག་མེད་ *immensurabilis vita, ep. pro* Amithaba, vie sans mesure; ¶་ཐར་ *vitam salvare, vita donatus,* accorder la vie, *(dicitur de animalibus quæ occidere non licet, quia liberantur ad compen-*

sandam hominis vitam; in Sik. vero occiduntur ex eadem intentione); ~་མནན་ *v.* གནོན་ *vitam subigere, refrenare, opprimere,* soumettre, réprimer, opprimer; ~་གཅོད་ *v. vulg.* བཅད་ *vitam succidere, occidere,* tuer; ~འི་རིག་བྱེད་པ་ *vitæ scientiam exercens, cp. pro medico,* qui pratique la science de la vie, le médecin; ~་རབས་ལས་རྩི་ *supputatio longævitatis ope medior. magic. (Schl.),* calculer la vie par des moyens magiques; ~་མདུད་ *nodus vitæ, i. e. nodus cum* kata *circa collum (protectio pro longa vita),* nœud qui préserve la vie; ~་རོགས་ *conjuges,* les époux; ~་གཡོག་ *servus pro tota vita,* serviteur à vie.

ཚེ་པད་ *(J.) Ephedra saxatilis, species rubi vel arbusti,* nom d'arbuste.

ཚེ་ཚེ་ *pro* རྨིག་པ་ *Ungula animalium,* sabot des animaux; ~་~་རྡེ་འཛིན་སྐྱེས་ (?) *cp. pro* ར་ *capra,* chèvre.

ཚེག་ *Punctum intersyllabicum,* point qui se place entre les syllabes; ~་བཤད་ *punctum inter sententias,* point qui se place entre les phrases (་ *v.* །); ~་བར་ *intervallum inter duo puncta, i. e. verbum,* l'intervalle entre deux points, c.-à-d. le mot.

ཚེགས་ = ཚེགས་ *A = R* ལས་དཀའ་ *Arduus, difficilis,* ardu, difficile; ~་ཀྱིས་ *v.* པར་ *difficile,* difficilement.

ཚེམ་ ~་པོ་ ཚེམས་ *(vulg. Sik.) Sutura,* couture; ~་པ་ ~་(བཟོ་)མཁན་ ~་བུ་བ་ *sutor,* tailleur, couturier; ~་འགྲོལ་ *dissuere,* découdre.

ཚེམས་ *præt. vi* འཚེམ་ *Sutus,* cousu; ~་པའི་གོས་ *vestis suta,* habit cousu; མགོ་~་ *volumen cujus caput (litt.) sutum,* volume relié.

ཚེམས་ ཚེམས་ *hon. pro* སོ་ *Dens,* dent; ~་ཤིང་ *scalpellum ad mundandos dentes,* cure-dent. *Syn. sunt:* ཟད་བྱེད་ *mandens,* qui mâche; གཅོད་བྱེད་ *secans,* qui coupe; གཉིས་སྐྱེས་ *bis natus, bis crescens,* qui naît, pousse deux fois.

ཚེར་ *pro* ཚེ་རུ་ *v.* ལ་ *In vita, per vitam, in tempore,* dans la vie, au temps.

ཚེར་ཀ་ *Mæror, afflictio,* chagrin, peine.

ཚེར་མ་ *(vulg.) Spina, rubus spinosus,* épine, broussaille; ~་~་ཅན་ *v.* ཡོད་ *spinosus,* épineux; ~་མས་རྨས་ *v.* ཟུག་ *v.* ཛོག་ *spinis vulneratus,* blessé par les épines; ~་~་རྒྱབ་ *sp. figere, spinis verberare,* enfoncer une épine, frapper avec des épines; ~་(མའི་)ལྕག་ *flagellum de sp.,* fouet d'épines; ~་~་འབལ་ *sp. evellere,* arracher une épine; ~་ལྡུང་ *rubus spinosus,* buisson épineux; ~་མའི་ཚང་ *(cujus) nidus ex spinis fit, cp. pro corvo,* nid d'épines, celui du corbeau; ~་དཀར་ *v.* སྟར་ *hyppophaæ ramnoides;*

ཀ་ཀླུམ་ *Sik. idæum fragum*, framboise; ཀ་ཧླག་ *(J.) nom. morbi*, nom de maladie; ཀ་མའི་ཅོད་པན་ *corona spinea*, couronne d'épines; ཚེར་མ་རྡྲ་མགོ་ *nom. plantæ aquaticæ, spinosæ, ex qua quoddam vinum conficitur*, nom de plante.

ཚེར་ནག་ར་ཏག་ *Acacia arbor*, acacia (arbre).

ཚེས་ *(vulg.)*, གྲལ་ཀ་ *Quota dies mensis*, le quantième du mois; ད་རིང་ཀ་ག་ཚོད་ཡོད་ *hodie quota sit mensis dies?* quel est le quant. du mois? ཀ་བཞི་(པ་) *4ª dies mensis*, c'est le 4 du mois.--*Syn. pro quot. die m. in genere sunt:* འཕེལ་བ་ *augens*, augmentant; འགྲིབ་པ་ *minuens*, diminuant; ཆ་ཤས་ *pars*, partie; གྲལ་ཀ་ *seriei dies*, le jour dans la série; ཀ་གྲངས་ *dies numerata*, le jour compté.

ཚེས་གཅིག་ *Prima dies mensis*, le 1er jour du mois, *cuj. syn. sunt:* ཐོགས་ཀྱི་དང་པོ་ *v.* ཐོག་མ་ *v.* རྩ་བ་ *mensis principium*, le commencement du mois; སོ་སོར་རྩོམ་ *separatim incipiens*, qui commence séparément; ཡར་ངོ་ *pars superior*, la partie supérieure.

ཚེས་བཅོ་ལྔ་ *15ª dies mensis*, le 15 du mois; *cuj. syn. sunt:* ཟླ་བ་གང་བ་ ཉི་གང་ *plenilunium*, pleine lune; ཟླ་བ་ཉི་ *15ª dies lunæ*, le 15 de la lune; དཀྱིལ་འཁོར་གང་བ་ *discus plenus*, disque complet; ཆ་རྫོགས་དུས་ *tempus perfectæ partis*, le temps d'une division parfaite; རི་བོང་ཅན་གྱི་ཞག་ *nox leporis*, la nuit du lièvre; མངོན་བྱང་ཆུབ་ *valde perfecta*, très parfait.

ཚེས་སུམ་ཅུ་ *Dies 30 lunæ, mensis*, le 30 du mois, *cuj. syn. sunt:* ཟླ་བ་ཟད་ *mensis finis*, fin du mois; ཆ་ཤས་ཁ་སྦྱོར་ *partes (menses) invicem osculantur*, les mois s'embrassent; ཉི་ཟླ་ཁ་སྦྱོར་ *sol et luna mutuo osculantur*, le soleil et la lune s'embrassent, leur conjonction; ལྷའི་གནས་ *habitatio geniorum*, séjour des génies; གནམ་གང་ *(vulg.) cælum (stellis vel tenebris) plenum*, ciel plein; *est etiam nom. propr. eorum qui nati sunt die 30ª mensis*, nom propre de ceux qui sont nés le 30 d'un mois; གནམ་སྟོང་ *cælum vacuum (luna vel lumine)*, ciel vide.

ཚ་ *Numerale = 138*, employée comme nombre, vaut 138.

ཚོ་ *(vulg. præsertim E.) Nota vel signum pluralis*, un des signes du pluriel; བཅུ་ཀ་ *decades*, décades; བརྒྱ་ཀ་ *centenæ*, centaines; མཁས་པ་ཀ་ *sapientes, societas sapientum*, les savants, leur corporation; ཁྱོད་(རང་)ཀ་ *vos*, vous; ང་(རང་)ཀ་ *nos*, nous; བུ་ཀ་ *pueri (in Sik. filius)*, enfants.

ཚོ་ཀ་ (S.) *Concentus aliquorum versuum, strophe*, strophe.

ཚོ་ལྷ་ *Pagi nom. inter* སྐར་ཕྲོག་ *et* བྲག་གཡབ་ nom de village entre Kiang-ka et Tchra-ya.

ཚོ་མི་ཟིན་ *A=R* ལུས་ཚུགས་མི་ཐུབ་ *Corpus non posse firmare, titubare*, chanceler; *et* ཕན་ཚུན་འཁྲིད་པ་ *inter se collidi*, se heurter.

ཚོགས་ *(vulg.) præt. imp. v*[i] འཚོགས་པར་ *Conventus, congregatus*, rassemblé, réuni; དམག་ཀ་ *exercitus*, armée. *Syn. sunt:* འདུ་ བསྡུ་ *congregare*, rassembler; འཕྲོད་ *occurrere (alicui)*, rencontrer.

ཚོགས་པ་ *vulg. subst. Cœtus, turba, multitudo, omnes*, réunion, multitude, tous; གྲྭ་ཀ་ *cong. monachorum, mon. omnes*, assemblée des lamas; ལྷ་ཀ་ *genii omnes*, tous les génies; ཀ་ཁང་ *v.* ས་ *domus, locus congreg.*, lieu de réunion; ཀ་དཔོན་ *præses societatis, cœtus, etc.*, président d'une réunion; = ཀ་མཆོག་ (རྗེ་བོ་) *nobilis dux cœtus*, noble président; = རྡོ་རྗེའི་མཆུ་ཅན་ *labia adamantina habens*, qui a des lèvres de diamant; = ཁམས་གསུམ་པ་ = (S) བྲི་ཤའི་དུ་ཅན་, *classis tertia*, troisième classe; ཀ་འདུ་ *v.* བསྡུ་ *cat. congregare*, réunir une assemblée; ཀ་པར་གཏོང་ *v.* བཀྲམ་ *cœtum dimittere*, licencier une réunion; དགེ་བའི་....བསོད་ནམས་ཀ་པ་ *virtutum vel meritorum, felicitatum accumulatio*, réunion des mérites, des félicités; ཀ་གདམས་གཏོང་ *sermonem coram multitudine habere*, parler devant une assemblée; ཀ་འཁོར་བསྐོར་ *omni multitudine circumdatus*, environné d'une grande multitude; ཀ་ཅན་མ་ *omnium mulier, meretrix*, femme de tout le monde, prostituée. — *Syn. pro* ཚོགས་པ་ *sunt:* འདུས་མ་ ཡང་དག་འདུས་ *cætus, strictius congregati*, assemblée, plus réunis; བཀོད་པ་ *constitutus*, établi; བསགས་པ་ རབ་བསགས་ *cumulatus*, amassé; སྤུང་པ་ སྤུང་པོ་ *cumulus*, amas; སྤུང་པོ་དོན་ཕྲན་ *consociatio intuitu negotii*, société d'affaires; སྡེ་ *populus*, peuple; དཔུང་ *exercitus*, armée, troupe; འཁོར་གྱི་དཀྱིལ་འཁོར་ *circuli centrum*, centre d'un cercle.

ཚོགས་བདག་ ཀ་ཀྱི་བདག་པོ་ *Omnium dominus, nom. filii primogeniti dii* དབང་ཕྱུག་, nom du fils aîné de Siwa. *Ejus syn. sunt:* མཆེ་བ་གཅིག་པ་ *unum dentem caninum habens*, qui a une dent canine, une défense; གླང་པོའི་གདོང་ *elephantis faciem habens*, au visage d'éléphant; བགེགས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་ *rex impediens*, roi qui empêche; ལོག་འདྲེན་

pellax, séduisant ; ལྟོ་འཕྱང་ *venter pendulus, præpinguis*, gros ventre ; ལུས་གཉིས་པ་ *duo corpora habens*, qui a deux corps; ཧ་ལ་ནག་ *venenum* ཧ་ལ་ *nigrum*, poison noir, violent; དགྲ་སྟ་ཅན་ *securim gerens*, armé d'une hache.

ཚོགས་བོར་ *A = R* རྫོགས་པར་ *Perficere, complere*, achever, parfaire; གཤོག་པ་ གཡས་པས་རི་རབ་~་~་འཕེར་ཁྱུང་ཟེར་བ་ *avis Garuda refertur, ictu alæ dextræ, perfecisse montem* རི་རབ་, on dit que l'oiseau de Wishnu, d'un coup de son aile droite, fit le mont Rérop.

ཚོང་ *(vulg.) imp. v*[i] འཚོང་ *Vendere*, vendre; *subst.* = ཟོང་ ~་ཟོང་ *merces, mercatura*, marchandise, commerce; ~་པ་ ~་མཁན་ *mercator in genere*, marchand; ~་དཔོན་ *dux mercatorum, et vulg. ille qui proprio nomine mercaturam facit*, marchand à son compte; ~་ཁང་ *commercii domus, apotheca*, boutique; ~་རྫལ་ *v.* འདུས་ *v.* གནས་ *v. vulg.* ལམ་ *v.* ར་ = ཁྲོམ *locus mercaturæ, forum*, marché, bazar; ~་ཉོ་ *vendere et emere, i. e. commercium*, vendre et acheter, c.-à-d. commerce; ~་(ཉོ་)བཟོ་ *negotiari*, faire le commerce; ~་མཐུན་ ~་པའི་ཚོགས་ ~་པ་ཚོ་ *societas, conventus mercatorum*, société commerciale; ~་གྲོགས་ *v.* རོགས་ *v.* ཞ་ *socius in comm.*, associé; གསེར་'''འབྲུ་'''རྟ་~་པ་ *auri, cerealium, equorum mercator*, marchand d'or, de grains, de chevaux; ~་ཆད་ *v.* ཡིག་ *v.* གན་རྒྱ་ *contractus commercii*, contrat; ~་ལོག་ *contractum rescindere*, résilier un contrat; ~་ཆང་ *v.* སྟོན་མོ་ *vinum, prandium post contractum*, vin, repas après un contrat ; ~་(གི་)ཁེ་ *v.* སྐྱེད་ *v.* སྐྱལ་ *lucrum ex comm.*, gains de commerce; ~་ཕམ་ ~་གི་གྱོང་ *perdere in comm.*, perdre au comm.; ~་(གི་)རྩ་བ་ *sors in comm.*, capital. — *Syn. pro* ཚོང་པ་ *mercator, sunt :* ལུས་བྲལ་སྤྱོབ་ས་ *qui nullum residuum negligit*, qui ne laisse rien perdre; ཟོག་གིས་འཚོ་ *de mercibus vivens*, qui vit de ses marmarchandises. — *Syn. pro* ~་གནས་ *forum*, marché, bazar, *sunt :* (ལམ་) སྲང་ *via*, la rue; རྒྱ་འགྲིམས་པ་ *magnus ambulationis locus*, endroit où l'on passe beaucoup; མཐིལ་ར་ *(vulg.) pars principalis loci*, l'endroit principal d'un village.

ཚོང་ཚོང་ *Species ornamenti*, espèce d'ornement.

ཚོད་ ཚད་ *(ambo vulg.) 1° in sensu physico : Mensura, proportio*, mesure, proportion ; ཆུ་~་ *mensura temporis ope aquæ*,

mesure du temps par l'eau coulante; ཆུ་~ v. དུས་~འཁོར་ལོ་ *mensura temporis ex rotis, i. e. horologium*, horloge; ཆུ་~ དུས་~ *hora*, heure; ན་~ *ætas*, âge; ~གཞལ་ v. འཇལ་ *mensurare*, mesurer; ཤིང་~ *instrumentum ligneum ad mensur.*, mesure en bois, règle; ~མེད་ *incommensurabilis, sæpe species superlativi*, sans mesure; ག་~ *quot? quantum?* combien?

2° *in sensu morali: Moderatio, secundum regulam*, modération, régulier; ~ལྡན་ *moderatus, legalis*, modéré, légal; ~མེད་ *immoderatus, illegalis*, immodéré, illégal; སེམས་ཀྱི་~པ་ *animi, passionum moder.*, modér. de l'âme, des passions; ~བཟུང་ *dirigere, regulas statuere*, diriger, régler; ཁྱིམ་ནང་ ཡག་པོ་~བཟུང་ཤེས་ *domum bene regere*, bien gouverner sa maison.

3° *in intellectu:* ~ལྟ་བ་ *Examen*, examen, épreuve; སེམས་ཀྱི་~ལེན་པ་ ཁོང་~ལེན་པ་ *mente examinare, probare, tentare*, examiner, éprouver, *cujus syn. sunt:* སྲད་ *vulg.* ཉམས་སྲད་ *examini subjicere, probare aliquem*, examiner, éprouver quelqu'un; མདའ་ གཏིང་ཚོལ་ *vallis profundum quærere*, chercher quelle est la profondeur d'une vallée; འོག་ལེན་པ་ *imum inquirere*, chercher le fond; ~བགྲུ་ *duas mensuras tentare, comparare*, comparer deux mesures; མཚམས་ལྟ་ *limites examinare*, voir les limites; ~ལྟ་ *proportionem inspicere*, regarder les proportions; གསེར་ སྤྱོ་ *explorare*, espionner; སྐབས་ཚོལ་ འགྲོ་ *circumstantias inquirere*, rechercher les circonstances.

ཚོད་བྱ་ ~ཤེས་ *Quod est examinandum, quod post examen noscitur, i. e. ænigma*, énigme; ~~སློ་ v. བཤད་ *ænig. proponere*, proposer une énigme; ~~འགྲོལ་ v. འགྲེལ་ v. གཅོད་ *ænigm. solvere*, la résoudre; སེམས་ཅན་~~ *ænig. de animalibus*, sur les animaux.

ཚོད་ *Partic. additiva ex adject. vocab. abstractum faciens*, particule qui ajoutée à un adjectif en fait un nom abstrait, *v. g.* དཀའ་ *difficilis*, difficile, དཀའ་~ *difficultas*, difficulté; ཆེ་ *magnus*, grand, ཆེ་~ *magnitudo*, grandeur.

ཚོད་མ་ *(vulg.) Olera in genere*, légumes en général; ~~བཏབ་... བཙུགས་... བཙོ་... ཟ་ *ol. seminare, plantare, coquere, manducare*, semer, planter, cuire, manger des légumes; ~~རྒོད་སྐྱེས་ རི་~~ *ol. sylvestria, montana*, leg. sauvages; ~~ གཡང་སྐྱེས་ ཞྨག་རའི་~~ *ol. exculta*, légum. cultivés; ~མའི་ཚལ་ v. ཞྨག་ར་ *ol.*

hortus, jardin potager; ལྡོ་ *v.* སྔོ་ *v.* སྔོན་ ¶· *ol. viridia*, leg. verts; ལྗང་¶· *radices edibiles*, racines charnues; ཤ་¶· *jusculum ex carne cocta*, bouillon de viande.

ཚོན་ *(vulg.)* ¶·རྩི་ ཚོས་ *Materia tinctorialis, pictura, color*, teinture, peinture, couleur (la matière); ¶·ནག་(པོ་)... དཀར་(པོ་) *tinctura, color niger, albus (ambæ species aluminis vel stalagmitis)*, coul. noire, blanche; ¶·སྦྱོར་ *col. præparare*, préparer les coul.; ¶·རྒྱས་བཙོ་ *tingere*, teindre; ¶·རྒྱབ་ *v.* འབྲུག་ *pingere*, peindre; ¶·ལེན་ *(pannus) colorem assumit, imbibit*, (l'étoffe) prend la couleur; འཇའ་ *v.* གཞུ་¶· *colores iridis*, couleurs de l'arc-en-ciel.

ཚོན་མོ་སྡིང་ *syn. pro* གཤའ་དཀར་ *Stannum*, étain.

ཚོམ་ ¶·པ་ *v.* པོ་ *v.* བུ་ *Fasciculus, manipulus*, faisceau, bouquet; མེ་ཏོག་གི་¶· *id. florum*, bouquet de fleurs; ལྷ་¶· ནོར་བུའི་¶·པོ་ *gemmarum ornamentum*, écrin de pierres précieuses; རྔ་མ་ནག་པོའི་¶·པོ་ *fasciculus pilorum nigrorum caudæ yak*, queue de yak faisant touffe, (*vid. vulg.* ཚུན་པོ་ *et* ཚག་པ་)

ཚོམ་ ¶·¶· *vulg.* ཐེ་¶· *Dubium, hæsitatio*, doute, hésitation; ¶·¶·བྱེད་ *dubitare*, douter. (*vid.* ཐེ་¶)

ཚོམ་ ཚོམས་ ¶·ཆམས་ = འཇིགས་ཉམས་སྐྱེད་ *Timorem producens, terribilis (dicitur de saltationibus et spectaculis)*, terrible. (*J. fragor*, grand bruit.)

ཚོམས་ ¶·སྒོར་ *Area clausa*, cour fermée; =ཁྱམས་ *ambulacrum*, promenade.

ཚོམས་ *Pars, sectio, caput (libri)*, partie, division, chapitre (d'un livre).

ཚོར་ *(vulg.)*, ¶·བར་ *Sensibus percipere, et præsertim auditu et tactu*, percevoir; ¶·བ་ *perceptio, auditio, tactus*, perception, ouïe, toucher; ¶·བའི་ཕུང་པོ་ *summa perception. ab omnibus sensibus*, l'ensemble des perceptions; ¶·བ་དྲག་པོ་ *terribilis percept., una ex pœnis inferni*, terrible perception, une des peines de l'enfer; ཁྱ་¶· *an percipis, audis, sentis?* sentez-vous? entendez-vous? ཞིམ་པོ་... འཇམ་པོ་¶· *dulcem gustum, mollem tactum percip.*, percevoir un goût agréable, la douceur d'un objet; གཟེར་བ་¶· *dolorem sentire*, sentir de la douleur; ཅར་སྐད་¶· *ululatum audire*, entendre un cri aigu.

ཚོལ་ *imp. v*i འཚོལ་ *Pete, quære, examina, offer*, demande, cherche, examine, offre. (*vid.* འཚོལ་)

ཚོས་ ¶·རྩ་ *(vulg.) Materia tinctilis, et speciatim, rubia tinctilis (sinice, tsien-tsao)*, matière tinctoriale, et surtout garan-

ce; ¶་སྦག mordax materia ut tinctura adhæreat, mordant pour fixer une teinture; ¶་ཁུ་ *rubiæ coctæ jusculum*, décoction de garance; ¶་རྒྱབ་ *tingere*, teindre; ¶་ལེན་སླ་ *facile tinctu*, facile à teindre; ¶་མཁན་ ¶་བཙོ་ v. ཐག་མཁན་ *tinctor*, teinturier; ¶་སྐྱ་སྐྱ་ *tinctura pallida*, couleur pâle; ¶་འགྲིབ་ = ¶་ ཀྱུར་སོང་ *et vulg.* ¶་ལོག་ཐོན་ *color mutatus est*, la couleur est changée; རྒྱ་¶་ = རྒྱ་སྐྱེགས་ = *vulg.* སྐག་ *color violaceo-ruber, ex cera tinctoria*, laque tinctoriale; ¶་ཀྱི་སྐྱེགས་མས་བཙོད་པ་ *ex residuis rubiæ tinctus*, = ངར་སྐྱིག་ = ཚོས་ མདོག་དམར་སེར་ *color rubeo-flavus, fulvus, vestium monachorum*, teint avec les résidus de la garance, brun foncé, comme les jupons des lamas.

ཚོས་ *præt. v*i འཚོ་ *et imp. v*i འཚོད་ *Coctus, tinctus, nutritus, maturus*, cuit, teint, nourri, mûr.

ཚོས་ *(in verbis comp.) v. g.* ཁུར་¶་ ཞལ་གྱི་ ཁུར་¶་ *Genæ*, les joues; ཀུབ་ *v.* འཕོངས་ ¶་ *clunes*, les fesses.

མཚག་ ¶་བཟང་ = འཚག་བཟང་ *Crassus, abundans*, épais, abondant.

མཚང་=འཚང་=སྐྱོན་ *Defectus, peccatum*, défaut, péché; ¶་འབྲུ་ཚིག་ *verba quærelas provocantia*, paroles provocatrices; ¶་བརྡོལ་ ¶་ནས་སློག་ ¶་ནས་འབྲུ་བ་ *defectus premendo exprimere, fodere, i. e. de aliis conqueri, illorum defect. propalare*, éplucher les défauts d'autrui, s'en plaindre, les divulguer.

མཚང་ *Denuntiare, accusare aliorum facta*, dénoncer, accuser; ཁྱོད་ཀྱིས་དཔོན་ པོའི་ཞར་ང་ལ་¶་ *tu me accusas coram judice*, tu m'accuses devant le juge.

མཚང་ར་ *Junctura superior femoris*, la hanche, tête du fémur.

མཚན་ *Nom. plantæ medic.*, nom de plante.

མཚན་ *vulg.*, ¶་མ་ ¶་རྟགས་ = *vulg.* རྟགས་ *Signum, criterium, prognosticon, typus*, signe, critérium, pronostic, type; རྒྱལ་¶་ *sign. regium, vexillum*, étendard; ཕྱག་¶་ *chiromancia, insignia propria varias divinitates distinguentia, (quia in manu tenentur)*, chiromancie, insignes des divinités; ཕོ་...མོ་ *v.* དབང་ ¶་ *verenda viri vel mulieris*, les membres distinctifs de l'homme, de la femme; ¶་བཟང་...ངན་ *sign. faustum, infaustum*, bon, mauvais signe; ¶་བརྟག་པ་ ¶་ལྟ་མཁན་ ¶་ཐུབ་ *peritus signorum dignoscendorum, augur*, habile devin, augure; ¶་གཞི་ *typus signo designatus*, l'objet représenté par le signe; ¶་བྱང་ *signa sculpta vel inscripta*, inscription, enseigne; ¶་དཔེ་ *80 mirabilia signa in corpore Buddhæ*, les 80 signes merveilleux sur le corps de Boudha; ¶་དཔེའི་སྐུ་ *ipsa Buddhæ persona*,

Bouddha lui-même; ཡ་¶་ *signum mirabile, mirabile!* signe merveilleux, admirable! (*vid.* མཚར་)

མཚན་ ¶་མ་ *hon. pro vulg.* མིང་ *Signum quemq. distinguens, i. e. nomen*, nom, *et etiam fama*, réputation, renommée; ¶་འདོགས་ *v.* བཏགས *alicui nom. dare*, donner un nom; ¶་གསོལ་ *v.* ཞེན་ *v.* བླང་ *nom. assumere*, prendre un nom; ¶་དུ་ *in nomine*, au nom de; ¶་ཅན་ *v.* དང་ལྡན་པ་ ¶་བཟང་པོ་ཡོད་ *n. habens, famosus*, renommé; ¶་མེད་པ་ *v.* ངན་པ་ *sine nomine, vilis, malam famam habens*, sans nom, vil, mal famé; ¶་དམ་པ་ *nom. baptismi, christianum nomen (t. cath.)*, nom de baptême.

མཚན་ཉིད་ *Ratiocinatio, argumentum, criteria*, raisonnement, preuve; ¶་¶་ཅན་...མེད་ *probationis capax, incapax, quod criteria habet, criteriis carens*, qui a des preuves, sans preuves; ¶་¶་འཆད་ *v.* བཤད་ *criteriis suis probare*, donner les preuves; ¶་རྒྱན་ *signum vel vocabul. ornans, i. e. adjectivus*, adjectif.

མཚན་ ¶་མོ་ ¶་རིག་ *(vulg.) hon. pro* ནམ་ *Nox*, nuit; ¶་སྟོད་ ¶་མོའི་དང་པོ་ *v.* སྔ་ *1a pars noctis*, la 1re partie de la nuit; ¶་སྨད་ ¶་མོའི་མཐའ་ *v.* མཇུག་ *2a pars noctis*, sa seconde partie; ¶་དགུང་ *v.* གུང་ *v.* དཀྱིལ་ *v.* ཕྱེད་ *v.* དབུས་ *media nox*, minuit; ¶་དགུང་ *v.* ཐོག་ཐག་ *v.* མགོ་གཞུག(མ་) *nox integra*, une nuit entière; ¶་མོ་རིང་ཉིན་ཐུང་ *quando nox est longa, dies est brevis*, quand la nuit est longue, le jour est court; ཉིན་¶་ *diu noctuque*, jour et nuit; ¶་འདུག་ *v.* ལས་བྱེད་ *lucubrare*, faire la veillée; ¶་མོ་རྒྱུ་ *v.* སྤྱོད་ *per noct. ambulans, ep. pro* སྲིན་པོ་, qui marche la nuit, le dragon; ¶་མོའི་ནོར་བུ་ *v.* མགོན་ *gemma noctis, noct. protegens, ep. pro* ཟླ་བ་ *luna*, joyau de la nuit, protégeant la nuit, c.-à-d. la lune; ¶་མོ་འཇོམས་ *noct. vincens, ep. pro lumine solari*, la lumière solaire, qui dissipe la nuit; ¶་མོའི་པགས་ *pellis noct., ep. pro tenebris*, la peau de la nuit, c.-à-d. les ténèbres; ¶་མོ་བཞད་ *per noct. ridens, ep. pro* ཀུ་མུ་ད་ *lotus alba*, qui rit la nuit, le lotus blanc; ¶་བྱི་ *mus nocturnus, vespertilio*, chauve-souris. — *Syn. pro nocte sunt:* ནུབ་མོ་ *evanida*, qui disparaît; བྱ་བྲལ་ *sine operibus, vel avibus*, (temps) sans travail, ou sans oiseaux; སྣ་འཛུག་ངེས་སྣ་ *gemmis ornata*, toute parée de joyaux; མུན་ཅན་ *tenebrosa*, ténébreuse; མུན་¶་སྐྱོད་ *nox periculosa in tenebris*, nuit dangereuse dans les ténèbres; མུན་སྟུག་མ་ *tenebris densa*, rendue é-

paisse par les ténèbres; རྡུལ་ཅན་ *sordida*, souillée; ཐུན་གསུམ་པ་ *v.* མ་ *in 3 partes divisa*, divisée en trois veilles; སྣང་མེད་ *v.* རྣོག་ *sine (rerum) conspectu*, où rien n'apparaît; ཞིར་འཛུག་ *pacem disponens*, qui dispose à la tranquillité; ཐུན་ཚོད་ཅན་ *per 3 vigilias æquales divisa*, divisée en trois veilles égales; སྔོ་བསང་མ་ *cæruleum dissipans*, qui dissipe le bleu; མལ་ཚོ་མ་ *dormiendi tempus*, temps du sommeil; འཁྲིག་དུས་ *coitionis tempus*, temps des unions charnelles; ཡི་དགས་རྒྱུ་ *tempus in quo* Idag *procedunt*, temps pendant lequel les *Ida* vont et viennent; དགོང་དང་ངེས་ཉལ་བསམ་ *vespere dormire exoptat*, désire dormir le soir; གདན་མ་ *firma*, stable; ཟླ་འོད་ཅན་མ་ *a luna illustrata*, éclairée par la lune; དཀྱུང་དང་ཐུབ་མོ་ *medium et finem habens*, qui a un milieu et une fin; བསམ་གདན་མ་ *tempus contemplationis*, temps de la contemplation; བྱ་སྤྱངས་ *opera derelicta*, œuvres abandonnées; ཐུ་སྦྱོར་ *mala præparans*, qui prépare le mal.

མཚམས *pro* འཚམས་ *Conveniens, proprius, capax*, convenable, propre, capable; རང་¶་ *propria auctoritate, voluntate*, par sa propre autorité; ¶་སྦྱོར་ *mente concipere, fingere*, concevoir dans sa pensée.

མཚམས་ *Intermedium (spatii vel temporis)*, intervalle de temps ou d'espace; དུས་¶་ *intervallum temporis*, intervalle de temps; བར་¶་ན་ *in medio, intervallo*, au milieu, pendant l'interv.; ¶་སྦྱར་བ་ *interv. tenere, alicui succedere*, remplir l'interv., succéder; ¶་མེད་པ་ *sine intervallo, immediatus*, sans interv., immédiat; མིག་¶་ *interv. inter oculos*, l'interv. entre les yeux; ¶་བཞག་ *interrumpere*, interrompre, interruption.

མཚམས་ ས་¶་ *(vulg.) Limites*, limites; ཡུལ་གྱི་ས་¶་ *regionis limites*, lim. d'un pays; ས་ཆུ་¶་ *lim. terræ et aquæ, i. e. ripa*, la rive; ས་¶་ལྟ་ *v.* འཛབ་ *lim. examinare*, voir, espionner les lim.; ཕྱོགས་བཞི་¶་བརྒྱད་ *4 mundi partes cum 4 subdivisionibus earum*, les 4 points cardinaux et les 4 divisions intermédiaires; ¶་དྲུག་ *eæd. cum zenith et nadir*, les 4 points card., plus le zénith et le nadir; སྤྱོད་¶་ *actionum limites, i.e. lex*, la loi, qui limite les actions; ¶་གཅོད་ *v.* བཅད་ *finire, terminare*, finir, mettre un terme; རྒྱུད་¶་གཅོད་ *litem terminare*, finir un procès.

མཚའ་ = ནགས་ཁྱི་ *Canis sylvestris*, chien sauvage; = ཕར་བ་ *lupus rufus et parvus*, petit loup rouge. *(Sec. aliud dict. est etiam species gallinæ sylvestris*, poule sauvage.)

མཚའ་ལྭ་ ¶་¶་དེ་ *Equus ruber cum maculis albis*, cheval rouge à taches blanches.

མཚར་ ¶་བ་ ངོ་¶་ ཡ་¶་ རྒྱུ་¶་ *vulg. Mirabilis*, merveilleux, admirable; ངོ་¶་(གྱི་)ལས་ *opus mirandum, prodigium, miraculum*, prodige, miracle; ¶་¶་སྤྱོད་ *mirabilia operari*, faire des prodiges, des miracles; ཡ་¶་(དུ་) *mirabiliter*, admirablement; ¶་¶་མེད་པ་ *non mirab., vulgaris*, peu remarquable, vulgaire; ཡ་¶་ *v.* མཚན་ *exclam. admir. denotans, mirabile!*, o merveille! (*vid.* མཚན་)

མཚལ་ རྒྱུ་¶་ *(vulg.) Cinnabaris, atramentum rubrum*, vermillon, encre rouge; ¶་པར་ *atramento rubro impressus liber*, livre imprimé à l'encre rouge; སྐུ་¶་ *corporis cinnab., i. e. sanguis, hon.*, le sang; ¶་སྦྱོང་ *sanguinem extrahere*, saigner quelqu'un.

མཚུངས་ *(vulg.)* ¶་པ་ ¶་ལྡན་ *Æqualis, similis*, égal, semblable; ¶་པ་(ཉིད་) *æqualitas, similitudo*, égalité, ressemblance; ལོ་ *v.* དུས་¶་པ་ *ejusdem anni, ætatis, temporis, coætaneus*, de même âge, époque, contemporain; བྱགས་¶་ *corde similes, amici (vulg. Sik.)*, amis; ཁོ་གཉིས་སྐད་ཆ་མི་¶་ *istorum hominum verba non concordant*, les paroles de ces deux personnes ne concordent pas; ¶་(པ་)མེད་(པ་) *æq., similit. non habens, incomparabilis*, qui n'a pas son égal, son semblable, incomparable; བདུད་དང་¶་ *diabolo similis*, comme un démon; ངང་¶་སྤྲུལ་ = ས་ལྟུ་འཛིན་ *serpens, vel potius reptile 4 pedes habens*, serpent ou reptile à 4 pieds; ¶་བྱེད་ *æquare, comparare*, égaler, comparer.

མཚུན་ = ཕ་མེས་ཤི་བ་ = ཟོ་ལྷ་ *Majores, manes, dii tutelares*, les ancêtres, les mânes, dieux tutélaires; ¶་(གཏོར་) *oblatio manibus majorum*, offrande aux mânes des ancêtres; ¶་གྱི་ལྷ་ *deus manium, ep. pro* གཤིན་རྗེ་ *deus mortuorum*, le dieu des mânes, des morts; ¶་ཞལ་ *v.* ཟ་ *oblationes manducans, ep. pro igne*, qui mange les offrandes faites aux ancêtres, le feu; ¶་དམ་པ་ *Patriarchæ (t. cath.)*, les Patriarches.

མཚུན་སྐྱེས་ *Divisio noctis et diei, ep. pro æquinoctio*, division du jour et de la nuit, l'équinoxe.

མཚུར་=ཚུར་ *Materia tinctorialis, color*, matière tinctoriale, couleur.

མཚུར་སྟོན་ *Nom. cujusdam lamæ*, nom d'un lama.

མཚུལ་ ཁ་¶་ = མཚལ་ *Cinnabaris*, vermillon; *(Cs.) pars inferior vultus*, partie inférieure du visage.

མཚེ་ ¶་མ་ = ཚིག་སྣྲིག་ = ཚིག་ཡ་ *Gemini*, jumeaux; བུ་¶་གཉིས་སྐྱེས་ *duo gemini nati sunt*, deux jumeaux sont nés; མཛོ་...ཏྲེལ་¶་ *par boum, mulorum*, une paire de bœufs, de mulets.

མཚེ་ལྡུམ་ *Nom. arbustulæ medic.*, nom d'un arbuste médicinal.

མཚེའུ་ = མཚེ་ཆུང་ *Parvus lacus, stagnum*, petit lac, étang.

མཚེར་ ¶་ཀ་ *v.* བ་ འཚེར་བ་ ཐུགས་¶་ *Mœror, tristitia*, chagrin, tristesse; ལུགས་ལྷས་¶་ས་ *tristis locus, desertum ubi pecora clauduntur*, lieu triste où l'on parque les troupeaux, désert, pâturage.

མཚེར་ *hon. pro* འཕྲད་ *Occurrere*, rencontrer.

མཚེས་ *Nom. plantæ medic.*, nom de plante.

མཚེས་ *instr. pro* མཚེ་ཡིས་ *Geminatus*, doublé; ཁྱིམ་སྤྱམ་¶་ *domus geminatæ, vel contignationes habentes*, maisons contiguës, ou à étages.

མཚོ་ *(vulg.)*, ¶་མ་ *Lacus*, lac; རྒྱ་¶་ ¶་ཆེན་ *magnus lacus, mare, oceanus*, grand lac, c.-à-d. la mer, l'océan; རྒྱ་¶་ *post nom. propr., est etiam titulus pro Dalai-lama*, titre pour le Grand Lama du Thibet; ¶་མཐའ་ *v.* འགྲམ་ *v.* ཁ་ *ripa lacus*, rive d'un lac; ¶་དབུས་ *v.* དཀྱིལ་ *medius lacus*, le milieu d'un lac; ¶་ཆུ་ རླབས་ *laci aqua, fluctus*, eau, flot d'un lac; ¶་ཕྲན་ *v.* ཆུང་ མཚེའུ་ *parvus lacus, stagnum*, étang; ¶་འཁོར་ *v.* ཁྲོད་ *aggregatio lacuum*, réunion de lacs; ¶་གླིང་ ¶་གོས་ཅན་ *terra in lacu, aquis circumdata, insula*, île; ¶་སྐྱེས་ *e lacu natus, ep. pro luna et nymphæa*, né dans un lac, la lune, le lotus; ¶་ཏེང་ནང་ *nom. loci*, nom de lieu; ¶་སྔོན་ *Lacus cæruleus, Kou-kou-nor*, nom d'un lac; ¶་མ་ཕམ་ *lacus Manasarowar inter* གཙང་ *et* མངའ་རིས་, nom d'un autre lac. *Syn. pro* མཚོ་ *sunt:* པད་མའི་འབྱུང་གནས་ *locus originis nymphæarum*, lieu où naissent les lotus; ཆུ་མང་ལྡན་ *copiosam aquam continens*, contenant beaucoup d'eau; ངོགས་ཅན་ *ripas habens*, qui a des rives; སྒྲ་ལྡན་ *sonorus*, sonore. — *Syn. pro* མཚེའུ་ *(S)* ཤེ་ཤནྡ *est:* རྫིང་ཆུང་ *parvum aquæ receptaculum*, petit réservoir d'eau.

མཚོགས་མ་ (*Fouc.* འཚོགས་མ་) ¶་གསེང་ *Fonticulus in capite puerulorum*, la fontanelle; ¶་མར་འབྱར་ *usque ad fontic. elevare*, élever jusqu'au sommet de la tête.

མཚོང་ *Tumulus, cœmeterium*, tombeau, cimetière.

མཚན་ *pro* མཚན་མོ་ *Nox*, nuit. (*vid.* མཚན་ *nox*)

མཚན་ *Vel*, ou; སྟག་གི་པགས་པ་¶་སྟག་ལྤགས་ *pellis tigridis scribi potest 1° vel 2° modo (in comp.)*, peau de tigre peut s'écrire de l'une ou de l'autre manière.

མཚན་ *(vulg.)* ¶་ཆ་ *Arma*, arme; ¶་¶་ཅན་ *armatus, ep. pro viro*, armé; ¶་¶་

གཟུང་ v. ལེན་ v. ཐོགས་ *arma sumere*, prendre les armes; ¶·¶·བཞག་ v. འབབ་ *arma deponere*, les déposer; ¶·གྱིས·རྒྱབ་ *armis ferire*, frapper avec des armes; ¶·སྐྱབས་ *armatura protegens, lorica*, cuirasse; ¶·སྲུང་དཀྲུ་ *capsula superstitiosa protegens contra arma (baltei modo, vel supra renes fertur)*, boîte à amulettes protégeant contre les armes.

མཚོན་ ¶·པར་(བྱེད་པར་) *Ostendere, repræsentare, figurare*, montrer, représenter, figurer; ལམ་¶·བྱའོ་ *viam ostendam*, je montrerai la route; ¶·བྱེད་ *quod repræsentat, symbolum*, symbole; དཔེས་¶·པར་ *exemplis demonstrare*, démontrer par des exemples; ¶·དུ·མེད·པ་ *quod ostendi, repræsentari non potest*, ce qui ne peut être représenté, figuré.

མཚོན་ཁ་ *pro vulg.* ཚོན་ཁ་ *Color, materia colorans*, couleur, matière colorante.

མཚོན་ཏུ་ = ཀུན་ = ཚག་ཏུ་ *Pulsus ab indice tangendus*, pouls que l'on touche avec l'index; ¶·གང་ *(J.) unius digiti latitudo*, un doigt (en largeur); ¶·པ·ཁྱེག་ *unus manipulus*, une poignée. (?)

འཚག་ ¶·པར་ འཛག་པར་ *(vulg.)*, *præt.* བཙགས *et* ཚགས་, *fut.* བཙག་, *imp.* ཚོག་ *Cribrare, colare, stillare*, cribler, filtrer, tamiser, dégoutter; ¶·བ་ *stillatio, cribratio, cribrum, colum*, l'acte de cribler, etc., crible, tamis; ཇ·¶· *theum colare, colum pro theo*, filtrer le thé, filtre pour le thé; ཐོག·¶· *cribr. pro cerealibus*, crible pour les céréales, les cribler; ཁང·སྟེང·ཆུ·¶· *tectum stillat*, le toit dégoutte.

འཚག་ *vid.* མཚག་ *Abundans, crassus, pinguis*, abondant, gras; ¶·བཟང་=ཉམས་རྒྱས་པ་= *vulg.* ཉམས་བཟང་ *corpulentia, sanitas bona*, bonne santé, forte corpulence.

འཚང་ = མཚང་ *(vid. sup.) Culpa, defectus, accusatio*, faute, défaut, accusation; མིའི་¶·འདྲུ་ *aliorum culpas accusare*, critiquer les fautes d'autrui; སྐད་¶· *extinctio vocis*, extinction de voix.

འཚང་ *præt.* སངས་ *et* ཚངས་ *Purus, integer, completus*, pur, entier, complet; ¶·(རྒྱ་)བ་(ཉིད་) *puritas, integritas, completio*, pureté, etc.; ¶·རྒྱ་ ¶·རྒྱས་ *purificatio abundans, i. e. Buddha*, la purification parfaite, c.-à-d. Bouddha; སངས་རྒྱས་འགྱུར་བ་ *Buddha fieri*, devenir Bouddha; སྡུག་ངན་ལས་སངས་ v. འདས་པ་ *e miseriis purificatus, liberatus*, purifié, délivré des misères; ནད་སངས་སོ་ *morbus curatur*, la maladie est guérie; ¶·(བར་)བྱེད་(པར་) *mundare, purificare*, nettoyer, purifier.

འཚང་ ¶·བར་, *præt.* འཚངས་, *fut.* བཙང་

Stipare, farcire, fourrer, rembourrer ; ནང་དུ་ *v.* ལ·¶ *intra accumulare, præfulcire*, rembourrer, farcir ; ཁྲི·ནང·¶·ཅན་ *sedes farta, culcitris instructa*, siège remb. ; དབུགས·¶ *vulg. suffocatio*, suffocation ; ཟས·ཀྱིས·འཚངས·ལྟོ·བ་ *stomachus suffoc. cibo*, estomac suffoc. par la nourriture.

འཚང·ར་ མཚང·ར་ *Junctura superior femoris, coxa, coxendis*, l'os coxal.

འཚབ་ *(vulg.)* ¶·པར·(བྱེད་)· *præt.* ཚབས་ བསབས་, *fut.* བསབ་, *imp.* ཚོབས་ *Reddere, restituere, compensare*, rendre, restituer, compenser ; ¶·པ་ *restitutio, etc.*, restitution, etc. ; དྲིན·ལན·¶·(པར་) *gratiam pro gratia rependere*, rendre grâce pour grâce ; བརྐུས·པའི·ནོར·¶·(པར་)དགོས་ *furto ablatas res restituere vel compensare oportet*, il faut restituer ou compenser les choses volées ; རྒྱུན·པ་ ¶·པར་ *in eadem specie restituere*, restituer en même nature.

འཚབས་ སྤྲོ·¶ *Mente alacer, perspicax*, vif d'esprit ; ¶·¶·=ཚབ·ཚབ་ *celer, festinus*, prompt, rapide ; ¶·པར་ *festinanter*, rapidement ; *syn. est :* ཏབ་ ཏབ·པ་ *celer, promptus*, rapide, prompt.

འཚབས་ ¶·པར་, *præt.* ཚབས་, *imp.* ཚོབས་ *hon. Timere*, craindre ; ¶·པ་ *timor*, crainte.

འཚམ·པ་ *(in comp. verbis)* འཕྱོ·¶·པ་ *Irrisio, exasperatio*, moquerie, vexation ; འཕྱོ·¶·བྱེད·པར་ *irridere, provocare*, se moquer, vexer.

འཚམས་ ¶·པ་ *Conveniens, aptus, concors*, convenable, apte, d'accord ; ¶·པ·ཉིད་ *convenientia, etc.*, convenance, etc. ; ¶·ཞུ་ *petitio conven.*, pétition convenable ; ¶·དོན་ *res, ratio conv.*, chose, raison conven. ; མི·¶·ལས་ *opus incongruum*, œuvre action inconvenante ; ¶·མེད·ལྔ་ *5 non convenientia, peccata, defectus*, les cinq défauts. *Syn. sunt :* རན·པོ་ *fere, sicut*, presque, comme ; ཇི·འོས་ *dignumne est?* est-ce digne ?

འཚར་ ¶·བར་ *præt.* ཚར་ *(vid. sup.) Finiri, perfici, compleri, pervenire ad*, être fini, terminé, parvenir ; ¶·སྐྱེད་ *crescendo perfici*, parvenir à une croissance parfaite ; ¶·གཅོད·པ་ *terminatus, finitus*, terminé. (*vid.* ཚར་)

འཚལ་ *A* = *R* ཤེས་ *Scire*, savoir ; = གོ་ *intelligere*, comprendre ; = འདོད་ *desiderare, velle*, désirer, vouloir ; = ཆོག་ *sufficit, possibile*, il suffit, est possible. *Est etiam verb. auxil. sensum indeterminatum aliquid faciendi habens.* ནོར་ ལ·¶ *divitias quærere, desiderare*, chercher, désirer les richesses ; ལྟ·བར·¶ *videre velle, desid.*, désirer voir ; ངོ·¶

=*vulg.* ངོ་ཤེས་ *aliquem vultu cognoscere*, connaître quelqu'un au visage; ཕྱག་¶་ *manus offerre, salutare*, offrir les mains, c.-à-d. saluer; སྨོན་ལམ་¶་ *vota emittere*, faire des souhaits; ཟ་མ་¶་ *cibum desiderare, quærere*, désirer, chercher de la nourriture.

འཚལ་ *A* = *R* གསོལ་ *Manducare*, manger; ¶་མ་ = ཟ་མ་ *cibus*, nourriture; ¶་མ་གྲངས་ *cibo satiatus*, rassasié.

འཚིག་ ¶་པར་, *præt.* ཚིག་ = སྲེག་པར་ (*ambo vulg.*) *Comburi, assari*, être grillé; ཁྱིམ་མེས་ཚིག་སོང་འདུག་ *domus igne combusta est*, la maison est incendiée; ཉས་པར་ *v.* ཚང་མར་¶་ *omnino comb.*, entièrement brûlé; མིག་¶་དྲགས་ *oculi nimis comburuntur (sive morbo, sive zelotypia)*, les yeux brûlent (par suite de maladie ou d'envie); ཤ་¶་¶་ *v.* སྲེག་ སྲེག་བྱེད་ *carnem assare*, rôtir, griller de la viande.

འཚིར་ (*vulg.*) ¶་བར་ (བྱེད་), *præt. imp.* ཚིར་, *præt. fut.* བཙིར་ *Premere, premendo exprimere, opprimere*, presser, exprimer, opprimer; འོ་མ་.... སྣུམ་ ¶་ *lac premere (mulgere), oleum exprimere*, traire le lait, exprimer l'huile; ལག་པས་¶་ *manu premere*, presser avec la main; མི་ལ་¶ *populum opprimere*, opprimer le peuple.

འཚུགས་ ¶་པར་, *præt.* ཚུགས་ (*vid. vulg.* བཙུག་པར་) *Penetrare, stabiliri*, pénétrer, être fixé; རྩ་བ་ཚུགས་སོང་ *radices infixæ sunt*, les racines sont fixées; ཚུགས་པ་ *adj. fixus, stabilis*, fixe, stable; ཕྱོགས་གཅིག་ལ་མི་¶་པ་ *in uno loco non consistens, vagus*, qui ne sait se fixer nulle part, vagabond; རྐང་པ་མ་ཚུགས་ དེ་ས་ལ་ལྷུང་ *cum pedes non essent firmi, in terram cecidit*, les pieds n'étant pas fermes, il tomba; ཞིང་ན་གླང་¶་སོང་ *boves in agrum intraverunt, et steterunt, (Sik. vulg.)*, les bœufs sont entrés dans le champ.

འཚུགས ལས་ལ་¶་པར་ *Intrare in aliquod opus, incipere*, commencer un travail.

འཚུད་ ¶་པར་ (*vid.* འཛུད་པར་) *Contineri, intraponi*, être contenu, placé dedans; བཙོན་ཁང་དུ་¶་ *in carcere positus, inclusus*, mis en prison; དམྱལ་བར་¶་ *infernum ingredi, in illo contineri*, entrer en enfer, y demeurer; དགེ་བའི་ལམ་¶་ *virtutis viam ingredi*, s'engager dans la voie de la vertu; ཁང་པ་ནང་མི་ག་ཚད་¶་ཐུབ་ *quot homines contineri possunt in domo?* combien de personnes peut contenir la maison?

འཚུབ་ ¶་པར་, *præt.* ཚུབས་ *In gyros volutari, in vortices volvi*, tourbillonner; ¶་པ་ *v.* མ་ *rotatio rapida, turbo, vortex*, tourbillon; ཆུ་.... རླུང་.... དུ་བའི་¶་ *vortex aquæ*,

venti, fumi, tourb. d'eau, de vent, de fumée; ཆུས་མི་¶་པ་ *ab aqua non submersus, raptus, cp. pro pisce,* qui n'est pas emporté par l'eau, le poisson.

འཚུབ་ འཚུབས་པར་ *Conglomerare,* amonceler; སྤྲིན་¶་ *nubes congregantur,* les nuages s'amoncellent; མུན་ནག་¶་ *tenebræ crescunt, condensantur,* les ténèbres s'épaississent.

འཚེ་ ¶་བར་(བྱེད་), *præt.* བཙེས, *fut.* བཙེ་ *Nocere, persequi,* nuire, poursuivre; ¶་བ་ *nocumentum, persecutio, injuria,* mal, persécution, injure; ¶་སེམས་ *animus nocendi, anim. perversus,* âme perverse; ¶་ལྟ་ *v.* བརྟགས་ *v.* ཞིབ་སྤྱོད་ *nocumentum investigare, i. e. causam instruere,* instruire un procès; ¶་བཅོད་ *v.* བཅད་ *nocum. præcidere, i. e. judicare, terminare,* juger un procès; མི་ལ་¶་ *v. vulg.* གནོད་ *alicui nocere,* nuire à quelqu'un.

འཚོག་ ¶་པར་, *præt.* ཚོགས་, *imp.* ཚོག་ *Reddere, restituere,* rendre, restituer; = *(vulg.)* འཚབ་

འཚོང་ ¶་བར་ *Proficere, progredi, accrescere,* avoir du profit, croître; རྒྱལ་བའི་¶་ *vincere, lucrari,* vaincre, gagner. *(J. contentus, felix esse,* être content, heureux.*)*

འཚོད་ ¶་པར་ = འཚོད་པར་ *Coquere, tingere, maturescere,* faire cuire, teindre, mûrir; ¶་ཤིང་ *lignum ad comburendum,* bois à brûler. (*vid.* འཚོད་)

འཚེད་ ¶་པར་ = བསེད་པར་ *Seligendo purgare,* trier; ¶་པ་ བསེད་པ་ *mundatio,* triage; བལ་¶་ *lanam mundare,* nettoyer la laine en l'étirant.

འཚེད་ ¶་པར་ *Partiri, dividere,* partager, diviser; ཟས་¶་ *cibos unicuique dividere,* donner à chacun sa part de nourriture.

འཚེམ་ *(vulg.)* ¶་པར་, *præt.* ཚེམས་ བཙེམས་, *fut.* བཙེམ་, *imp.* ཚེམས་ ¶་པ་རྒྱབ་ *Suere,* coudre; ¶་པ་ *v.* ཚོ་ *sutura, actus suendi,* couture; ¶་མཁན་ *sutor,* tailleur d'habits; ¶་འགྲོལ་ *dissuere,* découdre; ¶་བྱེད་ ¶་ཁབ་ = *vulg.* ཁབ་ *acus,* aiguille à coudre.

འཚེར་ ¶་བར་ = མཚེར་བར་ *Mærore affici, dolere,* être chagrin, souffrir; ¶་བ་ *afflictio, dolor,* affliction, douleur; ¶་ས་ *v.* རྒྱུ་ *causa mæroris,* cause du chagrin; ¶་སྐད་ *vox mærens, clamor doloris,* voix plaintive, cri de douleur; སྙིང་བའི་¶་ *erubescentia, modestia,* modestie, timidité; ¶་མེད་ *sine mærore, sine erubescentia,* exempt de peine, impudent.

འཚེར་ ¶་བར *Lucere, splendescere,* luire, briller; ¶་བ་ *splendor,* splendeur; འོད་¶་, *vulg.* འོད་ཟེར་ *lux splend.,* lumière

éclatante; ¶་བྱེད་ *qui lucet, cp. pro* རི་རབ་མཚོག་རབ་ *mons Rérop*, le mont Rérop qui brille.

འཚེར་པ་ *Lien*, la rate.

འཚེར་བ་ *(vulg.) Hinnitus, etc., cantus galli, etc.*, hennissement, chant du coq, etc.; རྟ་...བྱ་¶་ *equus hinnit, gallus cantat*, le cheval hennit, le coq chante, etc. (*vulg.* ཟེར་)

འཚོ་ *(vulg.)*, ¶་བར་(བྱེད་), *præt. imp.* སོས་ *Vivere*, vivre; ¶་བ་ *v.* ལུགས་ *vita, modus vivendi*, vie, manière de vivre; ¶་བ་ཅན་, *vulg.* སེམས་ཅན་ *entia viventia*, les êtres vivants; ¶་བྱེད་ *quod vivere facit, cp. pro medico, cibo, etc.*, qui fait vivre, le médecin, la nourriture, etc.; ¶་སྐྱོང་ *vitam protegere, protector v.*, protégeant la vie; ¶་བའི་ཐབས་ *v.* ལུགས་ *vivendi modus, professio*, manière de vivre, profession; འཚོང་གིས་¶་ *ex commercio vivere, victum quærere*, vivre du commerce; ¶་བའི་རྩིས་ *computatio de vita, horoscopium*, horoscope.

འཚོ་ ¶་བར་, *præt.* སོས་ བསོས་, *fut.* བསོ་, *imp.* སོས་ *(vulg.) Nutrire, pascere, educare*, nourrir, élever; ནོར་ *v.* ཕྱུགས་...ཁལ་མ་¶་ *armenta, jumenta nutrire, pascere*, nourrir les troupeaux, les bêtes de somme; དབུལ་པོ་རྣམས་ལ་¶་ *pauperes nut.*, nourrir les pauvres; བུ་སྲིང་¶་ *filios et filias nut., educare*, élever les enfants; ¶་བ་ *cibus, nutritio, educatio*, nourriture, éducation; ¶་བ་འཚོལ་ *cibos quærere*, chercher sa nourriture; ¶་བྱེད་ *quod nutrit, cibus, et qui bene nutritur, corpulentus*, nourriture, bien nourri, corpulent, *cuj. syn. sunt:* ཤ་རྒྱས་ ཡན་ལག་རྒྱས་ *caro abundans, membra crassa*, corpulent, gros membres; མཚོན་ལྡན་ *pinguis*, gras; ལུས་སྦོམ་ *corpus crassum*, gros corps; ལྟོ་བ་ཕྱང་ *venter pendens, præpinguis*, ventre replet; གསོས་པོ་ཆེ་ *stomachus magnus*, gros estomac; གསོས་པོ་རྫིང་ཅན་ *stomachus sicut stagnum*, estomac semblable à un étang.

འཚོ་ ¶་བར་ = *vulg.* གསོ་ *Sanare*, guérir; ནད་ལ་¶་ *morbum san.*, guérir une maladie; ཤི་བ་ལས་¶་ *a periculo mortis salvare*, délivrer du danger de mort; སྲོག་¶་ *vitam salvare*, sauver la vie; ¶་བྱེད་ *qui sanat, medicus, vulg.* སྨན་པ་ médecin, qui guérit.

འཚོ་ ¶་བར་ *(t. prim. ut sup.) Coquere cibos, tincturam, tingere*, cuire, faire bouillir, teindre; ¶་བ་ *coctio, ebullitio, tinctura*, cuisson, ébullition, teinture; ཤ་...ཚོས་¶་ *carnem, tincturam excoquere*, faire bouillir la viande, la teinture; ཟ་མ་འདི་ཞིགས་མོ་མ་བསོས་བས་ *Sik.*

iste cibus non est bene coctus, cette nourriture n'est pas bien cuite. (*vid.* བཙོ་)

འཚོག་ ¶་པར་ *præt.* བཙོགས་ *fut.* བཙོག་ *imp.* ཚོག་ (*vid. vulg.* བཙུག་) *Secare, cælare, inserere*, couper, ciseler, inoculer; འབྲུམ་པ་¶་ *variolam inserere*, vacciner.

འཚོག་ ¶པར་ བརྡེག་¶་ *v.* བརྡུག་ *Verberare*, frapper.

འཚོག་ ¶་པར་ *præt. imp.* ཚོགས་ *Congregare, sociare*, rassembler, associer; ¶་པ་ *congregatio, societas*, rassemblement, société; ཚོགས་པའི་དྲུང་ *coram multitudine*, devant la multitude; ¶་ཆས་ *res congregatæ, i. e. supellex, instrumenta, cibaria*, mobilier, instruments, provisions. (*vid.* ཚོགས་)

འཚོང་ (*vulg.*) ¶་བར་ *præt.* བཙོངས་ *fut.* བཙོང་ *imp.* ཚོང་ *Vendere*, vendre; ¶་བ་ *venditio*, vente; ¶་(རྒྱ་)བརྒྱ་ *commercium facere*, faire le commerce; ¶་འདུས་ *forum, nundinæ*, marché, bazar; ¶་འདུས་འཛོམ་ *ad nundinas congregare*, réunir le marché; ¶་ཞིགས་སོ་ *v.* ལག་པོ་འདུག་ *v.* ཡོད་ *v.* སྣང་ *commercium est faustum*, le commerce est bon; ¶་ལ་ཕམ་ *in comm. perdere*, perdre au commerce; ¶་ཕྱིང་¶་ཕྱིང་འགྱུ་ *merces circumgestare*, porter les marchandises de côté et d'autre. (*vid.* ཚོང་)

འཚོད་ (*vulg.*) = འཚེད་ ¶་པར་, *præt.* བཙོས་, *fut.* བཙོ་, *imp.* ཚོད་ ཚོས་ (*vid.* བཙོ་) *Coquere*, cuire; ¶་པ་ *coctio*, cuisson; ¶་མཁན་ *coquus*, cuisinier; ཤ་བཙོས་ཡ་ཡོད་ *v.* ཡོད་དམ་ *adestne caro cocta?* avez-vous de la viande cuite?

འཚོད་ *vulg. Tingere*, teindre; ¶་པ་ teinture; གོས་···ལ་¶་ *vestes, pannum laneum tingere*, teindre des habits, une étoffe de laine.

འཚོད་, *præt.* ཚོས་ *vulg. Maturescere*, mûrir; ལོ་ཏོག་¶་འགྱུ་ *segetes maturescunt*, les moissons mûrissent; འབྲས་བུ་མི་ཚོས་ *fructus non est maturus*, le fruit n'est pas mûr.

འཚོབ་ ¶་པར་ (*vid. vulg.* ཚབ་ *et* འཚབ་) *Alicujus vices gerere, rem æquivalentem reddere*, remplacer quelqu'un, rendre l'équivalent; རིགས་ *v.* གདུང་¶་ *qui familiam repræsentat, hæres, filiusfamilias*, héritier, fils de famille.

འཚོར་ ཡར་¶, *vulg.* ཡར་སད་ གཉིད་སད་ *Expergefieri, expergefacere*, se réveiller, réveiller quelqu'un.

འཚོལ་ ¶་བར་(བྱེད་) *præt. fut.* བཙལ་, *præt. imp.* ཚོལ *Quærere, desiderare*, chercher, désirer; ¶་བ་ *investigatio*, recherche; ནོར་¶་ *divitias inquirere*, rechercher les richesses; ¶་མཁན་ *investigator*, examinateur; ¶་རྒྱུ་ *che (Sik.) quæsitum ibo*, j'irai chercher. (*vid.* འཚལ་)

ཛ

Cette lettre, qui est toujours radicale, se prononce toujours *dza*.

ཛ་ *19ᵃ littera alphab., numerale = 19,* 19ᵉ lettre de l'alphabet, employée comme nombre, vaut 19.

ཛ་ཀི་ཉི་ *(S)* = རྣལ་འབྱོར་པ་ *Ars contemplationis*, l'art de la contemplation; (*J. scribit:* ཛེ་ཀི་ ཛྲ་ཀི་)

ཛ་གར་ *(S)* = ཆང་ *Vinum*, vin.

ཛ་ཏི་ *(vulg.) Nux aromatica*, muscade; ¶་ ¶་མེ་ཏོག་ *ejusd. flos*, sa fleur, *cujus syn. sunt: (S)* སུ་མ་ན་ ཡིད་བཟང་སྐྱེས་ *spiritum lætificans*, qui réjouit l'esprit; འདབ་བདུན་ *7 folia habens*, qui a sept feuilles; གཞོན་ནུའི་ཕྲེང་ *juvenum sertum*, guirlande des jeunes gens; སྣ་མའི་མེ་ཏོག་ *flos pro naso*, fleur pour le nez; མ་མ་ཏི་ཕྲེང་ཅན་ *mamati in sertis*, — ཛ་ཏི་ཕ་ལ་ = ¶་¶འི་འབྲས་བུ་ *fructus nucis arom.*, noix muscade; *cujus syn. est:* སྣུབས་ཅན་ *cadens*, qui tombe.

ཛ་ཉ་པ་ *(S)* = མངའ་རིས་ *Provincia occid. Thibeti*, nom sanscrit de la province occidentale du Thibet.

ཛ་པཊ་ *(S)* = གཏོར་ *Dispergere, vel sacrificium*, disperser, ou sacrifice.

ཛ་བོ་ཤིང་ *(J.) Arbor cujus truncus est vacuus*, arbre dont le tronc est creux.

ཛ་མི་ཊ་ *(S)* = མག་པ་ *Gener, sponsus*, gendre, fiancé.

ཛ་ཛ་ *(S.)* = ཛྷག་ཛྷག་ *Violenter agere*, agir avec violence.

ཛ་ཡ་ *(J.) Nomen antiqui regis in Sinis, (Ren.) victor*, nom d'un ancien roi en Chine, vainqueur.

ཛ་ཡ་ *(J.) Maculæ in ligno, et fæces virides in aqua*, veines du bois, moisissures dans l'eau.

ཛ་རང་ལ་ ¶་རབ་ *A=R* སྨིག་བུ་ *Color rubeo-niger*, couleur rouge-noir; = བརྟགས་ *ligare, considerare*, lier, considérer.

ཛ་རུའི་བུ་མོ་ ཛ་རུ་གསུམ་འབབ་ *Filia Dza-rou, descendens a Dza-rou in 3 rivos, ep. pro Gangete*, épith. pour le Gange.

ཛ་ལྷུ་ *(S) Piger*, paresseux.

ཛ་ལྷུ་ཀ་ *(S) Sanguisuga*, sangsue.

ཛ་ལན་དྷ་, ཛ་ལན་དྷ་ར་ *(J.) Nom. provinciæ Jelundur in Panjab*, nom de pays.

ཛྱེ་ཥྛ་ *(S)* = སྣྲོན་ཟླ་ *Nom. stellæ, 5ª luna*, nom d'étoile, 5ᵉ lune.

ཛམ་བུ་ འཛམ་བུ ཤ་ཤ་ཤིང་ *Nom. arboris fabulosæ, (J.) eugenia*, nom d'arbre.

ཛམ་བུ་ཀཱ་ *(S)* = སྤྱང་མང་ཝེ་ཙུ་ཙེ་སྐྱང་ = ཝ་སྐྱོགས་ཞི་མ་ *Species lupi astuti vocem blandam habentis*, loup rusé, à la voix douce.

ཛམ་བུ་ཆུ་གསེར་ ཤ་ཤ་ན་རི་ལས་སྐྱེས་ *2 syn. pro* གསེར་ *Aurum*, l'or.

ཛམ་བུ(འི་)གླིང་ ཛམ་གླིང་ *proprie: Continens asiatica, India, ad merid. montis* རི་རབ་, *formam quadrangularem habens*, nom du Continent asiatique. — *Vulgo, mundus*, le monde. *Est etiam frequens exclamatio admirationem denotans, et juramentum comminatorium*, cri d'admiration, serment comminatoire.

ཛམ་བྷ་ལ འཛམ་བྷ་ལ་ = ནོར་ལྷ་ = རྣམ་(ཐོས་)སྲས་ = རྣམ་འཛིན་ *Varia nom. pro deo divitiarum*, divers noms du dieu des richesses; ཤུ་སེར་ *id. deus colore flavo pictus*, le même peint en jaune; ཤུ་ནག་ *id. niger*, le même peint en noir. *Syn. sunt:* སྔོན་གྱི་གནོད་སྦྱིན་ *antiquus Neujin*, antique Neujin; ནོར་སྦྱིན་དབང་ *rex dans divitias*, roi qui donne la richesse; ནོར་བུ་བཟང་པོ་ *lapis pretiosus bonus*, bonne pierre précieuse; རྨུགས་འཛིན་ *torpore mersus*, plongé dans la torpeur; གནོད་གནས་ གནོད་ཀྱི་དབང་ཕྱུག་ *princeps nocivus*, prince nuisible; ཆུའི་དབང་པོ་ *aquarum rector*, gouverneur des eaux; ཆུའི་སྟོབས་པ་ *aquarum potentia*, la puissance des eaux; ནོར་བུ་བཟང་ *bonum damnum*, mal agréable; གཏེར་འཆང་ *thesaurum tenens*, qui tient un trésor; གནོད་ལྡན་ *nocivus*, nuisible.

ཛི་ *Numerale = 49*, employée comme nombre, vaut 49.

ཛི་ན་མི་ཏྲ་ *(S) (J.) Nom. alicujus doctoris Buddhistæ*, nom d'un docteur.

ཛི་བི་ཛི་ *(S)* = ཤང་ཤང་ཏེའུ་ *Phasianus vel perdix*, faisan ou perdrix.

ཛི་བ་ཀ་ *(S)* = ཙ་ལག་མཆོག་ *Flos ruber*, fleur rouge.

ཛུ་ *Numerale = 79*, employée comme nombre, vaut 79.

ཛུབ་ཛུབ་ *(J.) Movere, agitare*, mouvoir, agiter.

ཛེ་ *Numerale = 109*, employée comme nombre, vaut 109.

ཛེ་ཏ་ཀཀྵ་ *A = R* ཟེ་ཁྲིམ་ *Pinnaculum domus*, pinacle d'une maison. (?)

ཛེ་རང་ *(vulg. E.) Lacerta*, lézard.

ཛོ་ *Numerale = 139*, employée comme nombre, vaut 139.

ཛོ་གི་ *Nom. loci*, nom de lieu.

བཛྲ་པ་ཎི་ བཛྲ་རྡོ་རྗེ་ = ཕྱག་ན་རྡོ་རྗེ་ (*vid.* ཕྱག་རྡོར་) *Vajra-pani*, nom d'un génie.

མཛངས་ ཡ་རབ་¶་ ཡ་རབས་སྤྱོད་པ་ དཔའ་¶་ *Sapiens, doctus, potens, nobilis*, sage, savant, puissant, noble; ¶་བླུན་ *id. et insanus, unus ex tractatibus libri* བཀའ་འགྱུར་ le Sage et le Fou.

མཛད་ ¶་པར་, *imp.* མཛོད་ (*hon.*) *Facere, formare, creare, causare*, faire, former, créer, être cause (verb. auxil.); ¶་པ་ =སྤྱོད་པ་=བྱ་བ་ *actio, creatio*, action, création; ¶་པ་བཅུ་གཉིས་ *12 Buddhæ actiones*, les 12 actes de Bouddha; ¶་བརྒྱ་ *100 actiones ejusdem (in quibusdam libris 120 numerantur)*, ses 100 actions; འཇིག་རྟེན་གྱི་¶་པ་པོ་ *creator mundi (t. cath.)*, créateur du monde; ཅི་¶་འདུག་ *quid facis?* que faites-vous? རོགས་བྱེད་པར་མཛོད་ *adjuva me*, aidez-moi; དགོངས་པ་མཛོད་ཅིག་ *miserere mei*, ayez pitié de moi; ཆོས་ལ་འཇུག་པར་¶་ *causare ut quis religionem ingrediatur*, faire entrer quelqu'un en religion.

· མཛའ་ (*vulg.*) ¶་བ་(ཉིད་) *Amicitia, concordia*, amitié, concorde; ¶་བོ་ *m.* ¶་མོ་ *f.* སྡུག་ *m. f. amicus, a*, ami; ¶་བོ་བཟོ་ *amicitiam inire*, contracter amitié; མི་ཕྱེད་¶་ *dimidia pars sui, alter ego*, autre soi-même; ¶་བཤེས་ *concordes amici*, amis intimes; ¶་ཚང་ *conjuges*, époux; མི་¶་བ་ལ་སྡུམ་ *inimicos reconciliare*, réconcilier les ennemis; མཁར་བ་¶་ *baculi amicus, ep. pro sene*, ami de sa canne, un vieillard. — *Syn. pro* མཛའ་བ་ *sunt:* སྙིང་དགའ་ *ex corde amare*, aimer de cœur; ཡིད་ *v.* ¶་བཙུག་ *mentem, amicitiam figere*, fixer l'esprit, l'amitié; ¶་བ་མི་ཕྱེད་ *amicitia non dimidiata*, amour non divisé; སྙིང་ *v.* སེམས་ *v.* བློ་ཉེ་ *v.* མཐུན་ *corde, anima, intellectu propinqui*, rapprochés par le cœur, l'âme, l'intelligence; མ་ཉེས་གཤིན་པ་ *amor ad mortem*, amour jusqu'à la mort; དགའ་འདུན་ *amore prosequi desiderans*, qui désire aimer; འདྲིས་པ་ *assuctus*, accoutumé à. — *Syn. pro* ¶་མོ་ *amasia*, amante, *sunt:* སྙིང་སྡུག་མ་ *cordi jucunda*, douce au cœur; སྙིང་གྲོགས་མ་ *cordis socia*, compagne de cœur. — *Syn. pro* ¶་བོ་དབྱེ་བ་ *causæ divisionum inter amicos, sunt:* ཉེ་དབྱེན་དབྱེ་ *propinquos dividens*, qui divise les proches; ཕྲ་མ་ *invidia*, l'envie; ཕྱངས་ *paupertas*, la pauvreté; གཡོ་ *dolus*, la tromperie; སྐྱོ་མ་ *v.* བ་ *tristitia*, la tristesse; སྔ་བཙན་འཕྲིན་ *pristinæ gloriæ amissio*, la perte

de la gloire; དབྱིན་བྱེད་ *provocatio*, la provocation.

མཛོའ་པོ་ཀྱུ་ *ep. pro* རི་བྱི་ = སེམས་ནུ་བ་ *Nom. animalis*, nom d'animal.

མཛུབ་ ¶་མོ་ *v.* ག་ *vulg. Digitus*, doigt; མཐེབ་¶་ མཐེ་མོ་ མཐེ་བོང་ ¶་ག་ཐུང་ ཐུང་ *pollex*, le pouce; ¶་མོ་ *v.* ག་=སྟོན་བྱེད་ *index*, l'index; བར་¶ གུང་མོ་ གུང་ ¶་ *dig. medius*, le grand doigt; སྲིན་¶་ =སྲིང་སྙེད་ སྲིན་ལག་ *dig. annul.*, l'annulaire; མཐེབ་ *v.* མཐེབ་ཆུང་ *parvus dig.*, le petit doigt; ¶་གྱུང་ *v.* གྱིར་ *v.* གྱུར་ *dig. rigidus*, doigt raide; ¶་ག་ག་'''ཛུམ་ *dig. curvus, distortus*, doigt tordu; ¶་ མོས་སྟོན་ ¶་ག་བཙུག་ *digito ostendere*, montrer au doigt; ¶་དཀྲིས་ *annulus pro dig.*, bague; ¶་ཞུ་ *v.* རྡེབ་ *v.* ཤུབས་ *v.* ལྕུབ་, *vulg.* ལྕུབ་མོ་ *digitale ad suendum*, dé à coudre; ¶་བརྡ་རྒྱབ་ *signum dig. dare*, faire un signe avec le doigt.

མཛེ་ *(vulg.)* ¶་ནད་ *Lepra*, lèpre; ¶་པོ་ ¶་ ཕོག(ས་)མི་ *leprosus*, un lépreux. *(S)* ཅི་དེ་ཉལ་

མཛེངས་ *Dorsum*, le dos. (?)

མཛེར་ ¶་བ་ *vulg. Verruca (in pelle), nodus (in ligno), excrescentia*, verrue, nœud de bois, excroissance; མདོང་'''ལག་¶་ *excresc. carnea in facie, manibus*, loupe charnue; ཤིང་¶་ *nodus in ligno*, nœud de bois; ¶་མལ་ *v.* ཁུང་ *foramen in tabula ex nodo ablato*, trou dans une planche causé par l'enlèvement du nœud.

མཛེས་ ¶་པ་ *v.* པོ་ *v.* མོ་ *(vulg.) Pulcher*, beau; ¶་ལུགས་ *pulchritudo*, beauté; ¶་ པོ་བཟོ་ *v.* བྱེད་ = རྒྱན་ *ornare*, orner; ལུས་¶་པོ་ *corpus pulch.*, beau corps; ¶་ དྲགས་ *valde pulch.*, très beau; ¶་ཆས་ *splendor in supellectile, etc.*, bel ameublement; གནོད་¶་ *nocumentum pulchrum, ep. pro genio* ལུམ་མཛྲ་ནི་ *(S)*, beau mal, épith. d'un génie.

མཛོ་ *(vulg.)* ¶་པོ་ *m.* མོ་ *f. Bos oriundus ex yak et vacca communi, vel vice versa (masc. est sterilis, vacca est fecunda)*, bœuf métis; ¶་བེའུ་ *vitulus ejusd.*, son veau; ¶་རན་ *juvenis* dzo *qui mox arare poterit*, jeune *dzo* qui pourra bientôt labourer; ¶་དོར་ *v.* ཆ་གཅིག་ *par eorum*, une paire de *dzo*; ¶་ཞིང་རྨོ་ཤེས་ dzo *arandi peritus*, *dzo* formé au labour.

མཛོ་སྣང་ ཚ་བ་¶་¶་ ཚོ་སྣང་ *Nomen praefecturae, ad ripas fluminis* འུར་ཆུ་ *in provincia* ཁམས་, nom d'une préfecture.

མཛོད་ *imp. v^i^* མཛད་ *Fac*, fais.

མཛོད་ བང་¶་ *(vulg.) Repositorium, thesaurus, horreum, cubiculum*, dépôt, trésor, grenier, chambre; དབྱིག་¶་ = གཏེར་

thesaurus, trésor (le lieu); དཀོར་¶ *ærarium regium*, trésor royal; མིང་གི་¶ *vocabulorum thesaurus, i. e. dictionarium*, dictionnaire; ནམ་མཁའི་...ས་གཞི་...བར་སྣང་¶ *cœli, terræ, aeris amplitudo*, l'amplitude du ciel, de la terre, de l'air; ¶་ནང་འདུག *in cubiculo manet*, il est dans la chambre; ¶་པ་ *v.* སྲུང་ *custos horrei, etc.*, gardien d'un grenier, etc.; ཕྱག་¶ *qui manum habet in thesauro, œconomus, procurator (dignitas in monasterio)*, économe, procureur, (dignité lamaïque); མཛོད་ *est etiam ep. pro* སྒོང་ *ovum*, œuf.

མཛོད་སྤུ་(དཀར་) *Unicus pilus in media fronte Buddhæ, cujus efficacia est miranda*, poil unique au milieu du front de Bouddha.

མཛོལ་བུ་ *Rete*, filet. — *(J.) Mæror, dejectio mentis*, chagrin, affaissement d'esprit.

འཛག་ ¶་པར་ (*vulg.*) = འཚག་ *Stillare*, dégoutter; ཆུ་...མཆི་མ་...ཁྲག་¶ *aqua, lacrymæ, sanguis still.*, l'eau, les larmes, le sang coulent; རྫ་མ་...ཁང་སྟེང་¶ *vas argillaceum, tectum still.*, le pot de terre, le toit coule; ¶་ས་ *locus ubi aliquid stillat*, fissure; ¶་ས་བཀག་ *stillationis locum claudere*, fermer les fissures; ཆུ་¶ *Sik. colliquiæ*, gouttières; ¶་འགོལ་ *tegulæ concavæ*, tuiles creuses.

འཛོག་ *Altercatio*, dispute.

འཛོག་འཛོག་ *Permixtus*, mêlé, sans ordre; ཤིང་¶་¶་སྤུང་ *ligna sine ordine acervare*, entasser des morceaux de bois pêle-mêle.

འཛོངས་པ་ (*vulg.*) *Impensus, consumptus*, dépensé, consommé; དབུགས་¶ *halitus deficit*, la respiration manque; ནོར་¶ *divitiæ deficiunt*, les richesses font défaut.

འཛོངས་ *pro* མཛོངས་ *Sapiens*, sage.

འཛོད་ ¶་པར་, *præt.* ཟད་ *A* = *R* ཟད་ *Deficere, carere, impendi*, faire défaut, manquer, être dépensé; བསགས་པའི་ནོར་¶ *v.* ཟད་བྱེད་ *congregatas divitias expendere*, dépenser les richesses amassées; རྒྱགས་ཟད་སོང་ *viaticum expensum est, non amplius adest*, il n'y a plus de viatique. *Vulg.* ཟད་ *adhibetur etiam in epistolis, pro* ཚད་, *v. g.* མ་ཟད་ *pro* མ་ཚད་ *v.* མ་གཏོགས་ *non solum*, non seulement; དེ་མ་ཟད་ *non solum hoc, sed aliquid ultra*, non seulement cela, mais encore. (*J.* འདིས་ཟད་ *hic finitum est*, c'est fini ici; གཉིས་ཀ་མིང་གཅིག་པར་ཟད་དེ་ *cum ambo unum tantum nomen haberent*, comme les deux n'avaient qu'un nom; དེར་མ་ཟད་ *non solum istud, non sufficit*, non seulement cela, cela ne suffit pas.)

འཛོན་ *A = R* རྒྱས་པ་ *Vir, homo,* homme; ¶་པོ་ *m.* མོ་ *f.* *A = R* སྒྲིག་པོ་ *m.* མོ་ *f.* *jactitans homo, mulier,* homme, femme qui se vante; ¶་དཀའ་ *A = R* སྦྱོར་དཀའ་ *quod difficile jungitur,* difficile à joindre.

འཛབ་ *Incantatio, sententia magica,* formule magique; ¶་བཟླ་ *illas legere, recitare,* les lire, les réciter; ཐུད་¶་ *maleficium,* maléfice.

འཛམ་བུ་ ¶་བུའི་གླིང་ ཛམ་གླིང་ *vid.* ཛམ་བུ་ *Mundus,* le monde, etc.

འཛམ་བྷ་ལ་ *vid.* ཛམ་བྷ་ལ་ *et syn.*

འཛམ་བུར་ *Tormentum bellicum,* canon; ¶་ ¶་རྒྱབ་ *illud explodere,* tirer du canon. (*vulg.* མེ་ཏོག་ *v.* སྒྲོག་)

འཛོའ་ *(J.) Excambium, lucrum vel præmium ex pecunia,* échange, intérêt, prime de l'argent.

འཛོའ་ ¶་བར་ ཐུད་¶་བར་ *In vanum impensum,* dépensé en vain.

འཛེར་ *(vulg.)* ¶་བར་, *præt.* བཟར་, *fut.* གཟར་ *Suspendere,* suspendre; གོས་གཟན་ (*Sik.* གོས་ལ་)....ལག་ཆ་¶་ *vestes, utensilia, res susp.,* suspendre les habits, les outils, des objets; སྟེང་ནས་¶་ *ab alto pendere,* pendre de haut; ¶་རྒྱན་ *ornamenta pendula,* ornements suspendus; ¶་ཐུར་ *paxillus e quo res susp.,* cheville pour susp. des objets.

འཛེར་ ¶་རན་ *Spatium diei inter solis ortum et occasum,* espace de temps entre le lever et le coucher du soleil; ¶་ཇ་ *theum quod tunc bibitur,* thé que l'on boit alors; ¶་རག་ *vulg. prandium,* dîner.

འཛི་ *Piger,* paresseux; ¶་མོ་རྒྱབ་ *pigritare,* faire le paresseux; *(J.) abstinere, temperans esse,* s'abstenir, être tempérant).

འཛི་ འདུ་¶་ *Tumultus, fragor multitudinis,* tumulte, grand bruit; རྡོག་¶་བྱེད་ *terram conculcando fragorem edere,* faire un grand bruit en piétinant la terre.

འཛིང་ *(vulg.),* ¶་བར་(བྱེད་པར་) ¶་མོ་རྒྱབ་ *Rixari, pugnare,* lutter, combattre; ¶་བ་ *v.* མོ་ *pugna,* combat, rixe; མི་¶་ ché, *(Sik.) homines pugnabunt, bellum erit,* on se battra; བྱ་པོ་¶་དོ་ *galli pugnant,* les coqs se battent; སྡེར་....མཆེ་....རུ་....ལག་¶་ *unguibus, dentibus, cornu, manu pugn.,* combattre avec les ongles, les dents, les cornes, les mains; གཡུལ་¶་ *acie contendere,* combattre en bataille rangée; ¶་གོ་ཆ་ *v.* མཚོན་ *arma bellica,* armes de guerre.

འཛིང་ འཛིང་ *Lapis ad acuendum,* pierre à aiguiser.

འཛིངས་པ་ *Implicatus, intricatus,* embrouillé; སྐྲ་¶་ *crines disjecti,* cheveux épars; ཡལ་ག་¶་པ་ *rami intricati,* fourré de

rameaux, *syn. pro* ཤིང་སྡོན་ *arbuscula*, buisson.

འཛིད་=འཛིན་ *Capere, continere, (vid. seq.)*, prendre, contenir.

འཛིན་ ¶་པར་, *præt.* བཟུང་, *fut.* གཟུང་ *imp.* ཟུང་ ཟུངས་ *(vulg. in præt. et fut.) Sumere, tenere, amplecti, continere, affici*, tenir, embrasser, contenir, être affecté; ལག་པས་¶་ *manu capere*, prendre à la main; རྡོ་རྗེ་¶་ *sceptrum tenens*, qui tient le sceptre; རྒྱལ་སར་¶་ *thronum occupare, ascendere*, monter sur le trône; བདེན་¶་ *v.* བཟུང་ *veritatem apprehendere, i. e. credere*, saisir la vérité, croire; བདེན་མི་¶་པ་ *non credens, infidelis*, incroyant, infidèle; གྲུ་¶་ *naves continens, portus, etiam translatio pro Po-ta-la*, port, la demeure du Dalaï-lama à Lhassa; ཆུ་¶་ *aquam continens, cp. pro nube*, réservoir d'eau, les nuages; ¶་བྱེད་ *quod continet, cp. pro mundo, montibus, etc.*, ce qui contient; ནད་ཀྱིས་¶་པ་ *morbo captus, affectus*, saisi par la maladie; ཐུགས་རྗེས་¶་པ་ *misericordia affectus, motus*, touché de pitié; གཉིས་(སུ་)¶་ *(philosophia de) differentia rerum*, (système qui soutient) la différence des êtres; དངོས་པོར་¶་པ་ *fides in realitate rerum*, croyance en la réalité des êtres; སྤུན་ཟླ་དང་འདྲ་¶་ *in fratrem assumere*, recevoir comme frère; ཉི་....ཟླ་¶་ *v.* བཟུང་ *eclipsis solis, lunæ*, éclipse de soleil, de lune; ¶་རྒྱལ་=ཡིད་གཞུངས་པ་ *mens aliqua idea, objecto occupata, attentio*, esprit préoccupé, attention.

འཛིན་ དག་¶་ *(vulg.) Schedula rei acceptæ*, reçu (écrit); ¶་འབྲི་...གཏད་ *illam scribere, dare*, l'écrire, le donner.

འཛིན་པ་ *Species oleris, cujus gustus allii gustui similis est*, nom d'un légume.

འཛིན་བྱེད་ *Annus 10us cycli sexagenarii*, 10e année du cycle de 60 ans.

འཛིར་ = *vulg.* འཛག་པར་ *Stillare*, dégoutter.

འཛིར་=འཚིར་ *ambo vulg. Premere, premendo exprimere, opprimere*, presser, exprimer en pressant, opprimer.

འཛུ་ ¶་བར་, *præt.* འཛུས་ *Intrare*, entrer.

འཛུགས་ ¶་པར་, *præt.* བཙུག་ *(vulg. in omni casu), fut.* གཟུག་, *imp.* ཟུག་ ཟུགས་ *Plantare, figere, erigere*, planter, élever; ཤིང་སྡོང་....ཚོད་མ་....འབྲས་¶་ *v.* བཙུག་ *arborem, legumina, oryzam pl.*, planter un arbre, des légumes, le riz; མདུང་ས་ལ་¶་ *lanceam in terra figere*, fixer une lance en terre; ཀ་བ་....སྐས་....ལྷ་དར་¶་ *columnam, scalam, malum superstitiosum erigere*, élever une colonne, une échelle, un mât superstitieux; པུས་མོ་བཙུག་ *genuflectere*, fléchir le genou, se mettre à genoux.

འཛུག(ས་) ¶་པར་ *(t. prim. id.) Fundare, statuere, ædificare*, fonder, établir, bâtir; དགོན་པ་···གྲོང་ཁྱེར་···ཕོ་བྲང་¶་ *monasterium, urbem, palatium fund., ædif.*, fonder, bâtir un couvent, une ville, un palais; སྲོལ་···ཁྲིམས་···ཀུ་རིམ་¶་ *morem, legem, cæremonias instituere*, établir une coutume, une loi, des cérémonies; ཡར་ལྷག་¶་མར་ལྷག་¶་ *quod maximi (momenti), quod minimi est statuere*, établir ce qui est le plus et le moins important.

འཛུགས་ *in Sik., Intrare et manere*, entrer et rester dedans; *v. g.* ཞིང་ན་གླང་¶་སོང་ *boves intraverunt in agrum, in eoque steterunt*, les bœufs sont entrés et restés dans le champ.

འཛུད་ ¶་པར་, *præt.* བཙུད་, *imp.* ཚུད་ = འཛུག་པར་ *et* འཛུག་པར་ *Ponere, recondere*, placer, mettre dedans; འོག་ཏུ་¶་ = གནོན་ *infra ponere, opprimere*, mettre dessous, opprimer; སྣོད་དུ་¶་ *in vase recondere*, mettre dans un vase. (= *Vulg.* བཙུག་)

འཛུད་ ¶་པར་ *Inducere, ducere*, induire, conduire; ལམ་དུ་¶་ *per viam ducere*, guider en route; དགེ་བ་ལ་···སྡིག་པ་ལ་ ¶་ *in virtutem, in peccatum inducere*, induire à la vertu, au péché. (*vulg.* འཁྲིད་)

འཛུམ་ *(vulg.)* ¶་པར་, *præt.* བཙུམ་ ཟུམ་, *fut.* གཟུམ་, *imp.* ཙུམ་ *Claudere*, fermer; ¶་བྱེད་ *quod claudit, cp. pro* སྒོ་ *porta*, ce qui ferme, une porte; མིག་···ཁ་¶་ *oculos, os cl.*, fermer les yeux, la bouche; པད་མ་ཁ་¶་བཞིན་ *sicut nymphæa clauditur*, se ferme comme le lotus; རྨ་ཁ་¶་འགྲོ་ *vulneris apertura jamjam clauditur*, la blessure se cicatrise. (*vid.* བཙུམ་)

འཛུམ་ ¶་པར་ ¶་པ་མཛད་ *v.* བཞད་ *v.* བྱེད་ ¶་བྱང་བྱང་ *Subridere*, sourire; ¶་པ་ = བཞད་པ་ *risus lenis*, un sourire; ¶་ཞལ་ *v.* གདོང་ *v.* བཞིན་ *vultus subridens*, visage souriant; ¶་ཧྲུ་དགྲེ་ *risus subsannans*, rire sardonique, moqueur; ¶་མེད་ *non ridens, austerus*, qui ne rit pas, austère.

འཛུམ་ = བྱའི་འགྲོ་ལུགས་ = འཕུར་ = ལྡིང་ = འཕྱོ་ *Volare, fluitare*, voler, planer, surnager; ཆུའི་¶་དཀར་ *materia alba aquis supernatans, spuma*, écume qui surnage; ¶་ལྡན་ *vento flexilis, cp. pro floribus*, ondulant, *v. g.* les fleurs; བྱ་¶་ *avis volitat*, l'oiseau vole.

འཛུར་ ¶་བར་, *præt.* བཟུར་, *fut.* གཟུར་, *imp.* ཟུར་ *Declinare a via, vitare*, s'écarter du chemin, éviter; ལམ་ནས་¶་ *a via*

'*declinare*, s'écarter de la route; ལས་ ལ་¶ *opus vitare*, éviter le travail.

འཛུར་ *pro* འཛུ་རུ་ *v.* ལ་ *Ad intrandum*, pour entrer.

འཛུལ་ ¶་བར་ *Irrepere, curvo modo incedere, mergere, mergi*, ramper, marcher courbé, immerger, être plongé; ¶་ཁྲིང་ ¶་ཁྲིང་འགྲོ་ *prono corpore incedere ad sese abscondendum*, aller se cacher en marchant courbé; ཆུ་ལ་¶་ *in aquam rependo ingredi*, entrer dans l'eau en rampant, s'y plonger, y être plongé; ཁུང་ནུ་¶ *in antrum irrepere*, se glisser dans un antre.

འཛུས་ *præt. v^i^* འཛུ་བར་ *Intravi*, je suis entré.

འཛེ་ཤལ་ བཟེ་ཤལ་ ཚལ་ཟངས་ *Facies mœsta, deformis, irata*, visage triste, difforme, irrité; (*J.* ཚལ་ཟངས་ *ripa non profunda*, rive peu profonde.)

འཛེག་ ¶་པར་, *præt.* འཛེགས་, *imp.* འཛེག་ *Ascendere*, monter; སྐས་ལ་¶་ *scalam ascendere*, monter une échelle; མཐོ་རིས་ལ་¶་ *ad cœlum ascendere*, monter au ciel.

འཛེང་ ¶་རྡོ་ འཛེང་ *Lapis ad acuendum*, pierre à aiguiser.

འཛེང་བ་ (*J.*) *Prominere*, être proéminent.

འཛེད་ ¶་པར་, *præt.* བཟེད་, *fut.* གཟེད་ *Tenere, porrigere*, tenir, livrer; སྣོད་¶་ *vas tenere, porrigere*, tenir un vase, le livrer. (*Cs. recipere*, recevoir.)

འཛེམ་ (*vulg.*) ¶་པར་ *Abstinere refrenare*, s'abstenir, refréner; ¶་པ་ *abstinentia, refrenatio*, abstinence, répression; ¶་(པ་)མེད་(པ་) *sine moderatione*, sans modération; ཁ་¶ *abst. a cibis, gulam refrenare*, s'absten. de nourriture; སྡིག་པ་ལས་¶་ *abst. a peccatis, peccata refrenare*, s'abst. du péché, le corriger.

འཛེམ་ ¶་པར་ *Erubescere, modestus esse*, rougir par modestie; ¶་པ་ཅན་ = བག་ཅན་ *modestus*, modeste; ཁྲེལ་¶་ *verecundia, modestia*, modestie; ¶་པའི་ བག་མ་ *sponsa modesta*, fiancée modeste.

འཛེར་ (*vulg.*) *Clavus*, clou, cheville; ལྕགས་"" ཤིང་¶་ *clavus ferreus, ligneus*, clou de fer, de bois; ¶་རྒྱབ་ *clav. figere*, enfoncer un clou; ¶་གྱིས་བརྒྱབ་པ་ *clavis fixus*, cloué; ¶་དྲག་ ཤིང་¶་ *nodi duri in ligno, ad radicem ramorum*, nœuds dans le bois. (*vid.* མཛེར་)

འཛེར་ *A* = *R* ཟེར་ = སྐད་ *Dicere, vox*, dire, voix; ¶་དེ་ = ཟེར་དེ་ *cum dixisset*, quand il eut dit.

འཛེར་ *Raucus*, rauque; སྐད་¶་ *vox rauca*, voix rauque.

འཛེར་ *A* = *R* གཟེར་ *Dolere*, éprouver

de la douleur; ལོགས་སྐྱིས་¶་ *latus dolet*, le côté fait mal.

འཛོ་ = ངན་ *(Lexic.) Conveniens*, convenable; མ་¶་ *non conv.*, n'être pas d'accord; ཁོ་གཉིས་མ་¶་རོ་ *isti duo inter se non consentiunt*, ils ne se conviennent, ne s'accordent pas.

འཛོག་ ¶་པར་, *præt.* བཙོགས་, *fut.* བཙོག་, *imp.* འཚོག་ *Coacervare*, amasser; ¶་པ་ *coacervatio, altercatio, seditio*, rassemblement, sédition.

འཛོང་འཛོང་ *(J.) Acutus, turbinatus, cylindratus*, pointu, tourné en fuseau, en cylindre.

འཛོམ་ *(vulg.)* ¶་པར་ *Convenire, congregari*, se rassembler; ¶་པ་ *conventus*, réunion, rassemblement; ¶་སྲ་ *locus conventus*, lieu de rassemblement; ཆུ་...ལམ་...ལ་ *v.* རི་¶་ *aquæ confluentes, bivium, montium junctura*, confluent de rivières, carrefour, réunion de chaînes de montagnes; མི་ *v.* མི་བ་¶་ *populum cong.*, rassembler le peuple; མི་ ¶་རྒྱུབ་ *populi turba tumultuaria*, rassemblem. tumultuaire du peuple; ཚད་ ¶་ *calore congreg., ep. pro nubibus*, rassemblés par la chaleur, les nuages; ཀུ་ ¶་ *locus quo omnes conv., nom. transitus montis inter Lahul et Spiti (J.)*, nom d'un passage de montagne.

འཛོམ་ *Abundantia*, abondance; གང་ འབྱོར་¶་ *omnis generis bonorum congregatio, opulentia*, opulence; ¶་པོ་ *dives*, riche; རྩ་ཆུ་¶་པོ་ *locus abundans aquis et pascuis*, pays riche en eaux et en pâturages.

འཛོལ་ ¶་བར་ *A* = *R* ནོར་ *Errare, culpam committere*, errer, faire une faute; ¶་པ་ *error, culpa*, erreur, faute; སྙིན་གོང་ལོག་¶་བ་ *errare in detorquendo nuntio*, se tromper en annonçant le contraire de ce qu'on devait.

འཛོམས་སྨྲིན་དུག་ = *(S)* ད་ར་ད་ནི་ *Species veneni*, espèce de poison.

ཛ་ ¶་ས་ *vulg. Argilla*, argile; ¶་¶་མཉེད་ *arg. subigere*, la pétrir; ¶་མ་ *vulg.*, ¶་ སྣོ་ *v.* སྣོད་ *v.* སྣོད་ *vas arg. in genere*, vase de terre en général; ¶་བུམ་ *lagena arg.*, cruche, jarre de terre; ¶་ཕོར་ *v.* ཀོར་ = ཁམ་ཕོར་ *poculum argil.*, tasse de terre; ¶་པག་ *v.* འགྱོལ་ *tegula*, tuile; ཆུ་...ཆང་¶་མ་ *hydria pro aqua, vino*, cruche d'eau, de vin; ¶་(མ་)ཆག་=གྱོ་ མོ་ *testa argillacea*, tesson; ¶་(བཟོ་) མཁན་ *figulus*, potier; ¶་མ་སྲེག་ *vasa fictilia igne coquere*, cuire la poterie.

ཛ་ཀི་ *pro* ཛོ་གི་ *vel* ཡོ་གི་ *(J.) Nom. loci*, nom de pays.

ཛ་ང་ *Species tympani*, espèce de tambour.

ཛ་ཆུ་ *Nom. duorum rivorum, in duobus*

districtibus རྫ་ཡུལ་ *sitorum: 1° ad S. E. Thibeti prope Michmis et Assam, 2° ad originem fluminis* རྫ་ *vel* རྫ་ཆུ་ (Mè kong, Lan tsang kiang), *in N. E. Thib.* nom de deux rivières.

རྫ་ར་ རྫི་བྲ་ རྫོ་བ་ར་ ཟབ་ར་ *(J.) Species muris*, espèce de rat.

རྫང་ ¶་མ་=བང་(མ་) *Arca, capsa, horreum*, coffre, boîte, grenier.

རྫངས་ *præt. v*[1] རྫོང་བར་ *vulg. Missus, exul*, envoyé, exilé.

རྫབ་=འདམ་པ་=འཛིབ་ = *vulg.* འཛིམ་པ་ =ཆུ་རྙོག་ *Lutum, aqua turbida*, boue, eau trouble; ¶་རྫོང་ *fossa lutosa*, trou rempli de boue. *Syn. est:* འབྱིང་བྱེད་ *glutinans*, collant.

རྫབ་རྫབ་ = རྫུན་ *(vulg.) Falsus, decipiens*, faux, trompeur; རྨི་ལམ་¶་¶་ཅན་ *somnium vanum, decipiens*, songe vain, trompeur; ཀུན་¶་ཀྱི་བདེན་པ་ *axioma de vanitate, falsitate rerum (Schl.)*, axiome qui affirme l'inanité, la fausseté des choses.

རྫས་ *vulg. Res materiales in genere (istud vocab. multas habere potest significationes ex contextu intelligendas)*, choses, objets en général; ¶་སྣ་ཚོགས་ *omnis species rerum*, toute sorte de choses; ནོར་¶་ *divitiæ*, richesses; སྤྱག་¶་ *res necessariæ vitæ*, les nécessités de la vie; དམག་""ཆོས་""འབྲི་¶་ *instrumenta belli, religionis, scriptoris*, objets servant à la guerre, à la religion, à un scribe; བསྐང་¶་ *res in sacrificiis usitatæ*, ustensiles du sacrifice; ¶་གྲུབ་ གྲུབ་པའི་ *v.* བཟོ་བའི་¶་ *res arte fabricatæ*, objets fabriqués; གཉིམ་""གསོ་(བྱེད་པའི་)¶་ *res (medicina) dormire faciens, curans*, ce qui fait dormir, guérit, une médecine; མི་གཙང་བའི་¶་ *res sordida, impura*, chose sale, impure.

རྫས་ མེ་¶་ *vulg. Pyrius pulvis*, poudre (pour fusil); ¶་འདུལ་ *v.* བདུལ་ *v.* མཉེད་ *cumd. contundere*, la broyer; ¶་བླུག་ *cumd. fundere in sclopetum*, la verser dans le fusil; ¶་རྒྱབ་ *explodere*, produire l'explosion; ¶་མདེའུ་ཁུག་ *sacculus pro pulvere et globulis sclopeti*, giberne.

རྫི་ ¶་བོ་ *m.* མོ་ *f. vulg. Pastor, custos*, pasteur, gardien; ནོར་""ལུག་""རྟ་¶་ *pastor, custos boum, ovium, equorum*, berger, gardien de bœufs, de moutons, de chevaux; མི་""བུ་ *v.* བྱིས་པའི་¶་ *custos hominum, puerorum*, garde d'hommes, d'enfant; སེམས་¶་ *pastor animarum, parochus (t. cath.)*, pasteur des âmes, prêtre, curé.

རྫི་ =རླུང་འཇམ་པོ་ *Ventus amœnus*, brise; ཕྱོགས་¶་ *locus unde ventus flat*, côté d'où vient le vent; ལྷ་ *v.* སྟོད་¶་ *ventus ex superiori valle*, vent qui souffle du haut de la vallée; ལུང་ *v.* མདོ་¶་

ventus ex ima valle perflans, vent qui souffle du bas de la vallée; དྲི་¶་ཞིམ་ *ventus odore fragrans*, vent parfumé; ¶་ཆར་དྲག་པོ་ *ventus et pluvia vehementes, procella*, tempête de vent et de pluie.

རྫི་ ¶་བར་ (*vulg.*), *præt.* རྫིས་, *fut.* བརྫི་, *imp.* རྫི་ རྫིས་ *Premere, cogere, urgere, opprimere*, presser, forcer, opprimer; ¶་བ་ *pressio, etc.*, pression, etc.; རྐང་པས་¶་ *pedibus prem., conculcare*, fouler aux pieds; མ་¶་ *noli prem., urgere, cogere*, ne presse, ne force pas; ¶་མེད་ *quod premi, opprimi non potest*, qu'on ne peut presser, opprimer. *(Ren., vestigia sequi, insequi*, suivre à la trace.*)*

རྫི་མ་ *Oculorum cilia*, les cils.

རྫིང་ ཆུ་¶་ *vulg. Aquæ receptaculum, piscina*, réservoir d'eau, piscine; ¶་བསྐྱིལ་ཆུ་ *aqua derivata ad piscinam*, eau conduite au réservoir; ¶་གཅིག་རྐོ་ *piscinam fodere*, creuser un réservoir; ¶་ནས་ཆུ་འཆུ་ *e piscina aquam haurire*, y puiser de l'eau; ¶་འབྱེད་ *piscin. aperire (ad agros irrigandos)*, l'ouvrir (pour arroser les champs.) —*Syn. pro* ¶་བུ་ *sunt:* ལྷས་བསྐོས་ ལྷ་མིན་བསྐོས་ *v.* བཀང་ *a geniis, geniis futuris institutum, impletum*, établi, rempli par les génies à venir; ཀུན་བསྐོས་ *pro omnibus institutum*, fait pour l'usage de tous; ལྷ་¶་ *piscina divina, geniorum*, piscine des génies.

རྫིང་ རྫིངས་ གྲུ་¶་ *(vulg.) Ratis, et etiam navis, cymba*, radeau, barque.

རྫིཝ་ *vid.* རྫཝ་ *Vasculum*, petit vase.

རྫུ་ ¶་བར་, *præt.* རྫུས བརྫུས་, *fut.* བརྫུ་, *imp.* རྫུ་ རྫུས་ *Apparenter transformari*, sembler se métamorphoser; ¶་བ་ ¶་འཕྲུལ་ *falsa, apparens transform., præstigium*, transformation apparente; ¶་འཕྲུལ་གྱི་མཐུས་ *a potestate quæ operatur præstigia*, par une puissance magique; ¶་¶་གྱི་རྐང་པ་བཞི་ *4 pedes (principia) hujus artis*, les 4 principes de cet art; རྫུས དེ་སྐྱེས་པ་ *miro modo natus*, né d'une manière magique; ¶་འཕྲུལ་འཇིག་ *v.* འགྲོལ་ *v.* བསལ་ *falsas apparentias dissipare*, dissiper les prestiges.

རྫུ་ *(vulg.) Simulare*, simuler; གཉིད་བཙོད་¶་བྱེད་ *dormitionem simul.*, faire semblant de dormir; བདེན་བཟུང་¶་བྱེད་ *fidem simul.*, faire semblant de croire.

རྫུན་ བརྫུན་ *(utrumque vulg.)* ¶་པར་ *v.* ལབ་ *v.* བཤད་ *Verbis decipere*, tromper en paroles; ¶་མ་ ¶་གདམ་ *v.* ཚིག་ *mendacium*, mensonge; ¶་མའི་དཔང་པོ་ *falsus testis*, faux témoin; ¶་མ་ལབ་ *noli mentiri*, ne ments pas; ¶་ལབ་མི་ *v.* མཁན་

homo mendax, un menteur; ¶་མའི་དགེ་བ· *virtus falsa, hypocrisis*, hypocrisie.

ཛུན་ *(vulg. de rebus) Falsus, non genuinus*, faux, non naturel; *v. g.* དངུལ་¶་མ་ *argentum falsum*, argent falsifié; གན་རྒྱ་¶་མ་ *falsus contractus*, contrat faux; ཐིག་¶་མ་ *falsum sigillum*, faux cachet; མུ་ཏིག་ *v.* ནོར་བུ་¶་མ་ *gemma falsa*, pierre précieuse fausse, fabriquée.

ཛུབ་ ¶ ¶ ཛུབ་¶ = ཛུ་ = ཛུན་ *Falsus, decipiens*, faux, trompeur; རྨི་ལམ་¶་¶ *somnium fals., decip.*, songe trompeur.

ཛུས་ *prat. imp. v*i ཛུ་བར་ *Deceptus, decipe*, trompé, trompe; ¶་མ་ *deceptio, falsa transformatio*, tromperie, prestige.

ཛེ་ ¶་བར་, *præt.* ཛེས་ བཛེས་, *fut.* བཛེ་, *imp.* ཛེ་ ཛེས་ *Attollere, succingere colligendo*, retrousser; གོས་¶་བར་ *vestes succingere*, retrousser ses habits; སྐྲ་ གྱེན་དུ་བཛེས་པ་ *capilli hirsuti, in altum dispositi*, cheveux hérissés, retroussés.

ཛེའུ་ ¶་ཆུང་ ཛེ་ཆུང་ (ཛེའུ་ ?) *Vasculum, (sæpe, sed non semper, argillaceum)*, petit vase; = ཟ་ཛེ་ *v.* ཛེ་ = ཛ་མའི་ཟ་ཛེ་ *vasculum argillaceum*, petit vase de terre; ཟངས་ཛེ་ *id. cupreum*, petit vase de cuivre.

ཛུ་ *(S)* སྐྱུན་ *Nom. stellæ*, nom d'étoile.

ཛོགས་ ¶་པ་ *(vulg.) Finitus, completus, perfectus*, fini, complet, parfait; ¶་པ་ (ཉིད་) *completio, perfectio, finis*, achèvement, perfection, fin; ¶་སོ་ *v.* ཟིན་ *finitum est, etc.*, c'est fini, etc.; ལས་.... ཁྱིམ་¶་བྱེད་ *opus, domum perficere, compl.*, achever un ouvrage, une maison; ¶་པའི་ཆོས་ *v.* སྟོན་པ་ *religio, doctrina perfecta*, religion, doctrine parfaite; ¶· པར་བསླབས་ *perfecte, omnino didici*, j'ai tout appris; ¶་པའི་སངས་རྒྱས་ *qui ad statum perfecti Buddhæ pervenit*, Bouddha parfait.

ཛོང་ *(vulg.) proprie: Arx, castrum, sed nunc vulgo: locus residentiæ alicujus ducis*, citadelle, demeure d'un chef; ¶་དཔོན་ *dux arcis, sed in Sik., Butang, etc. titulus sub-præfectorum* (= ཞལ་ངོ་ *in E.*), commandant de fort, sous-préfet; ¶་གཡོག་ *præfecti servi*, serviteurs d'un préfet; ¶་འཛིན་ *v.* བཟུང་ *v.* བདག་ *arcem subjicere*, s'emparer d'une forteresse; ¶་སྡོན་ *nom. sub-præf. in territorio* འབའ་ nom d'une s.-préfecture dépendante de Bathang.

ཛོང་ *(vulg.)* ¶་བར་, *præt.* ཛངས་ བཛངས་, *fut.* བཛང་ *Dimittere, expellere, in exilium mittere*, renvoyer, chasser, exiler; ¶་བདའ་རྒྱབ་ *v.* གཏོང་ = མཐའ་ཕྱིར་གཏོང་ *et* རྒྱང་ཕུད་གཏོང་ *(omnes vulg.)*

in exilium mittere, exiler; བརྫངས་པ་ *v.* མཁན་ *homo in exil. missus*, un exilé; ¶་ས་ *locus exilii*, lieu d'exil; ཕྲིན་... པོ་ ཉེ་... སྨ་ཚབ་¶་ *nuntium, cursorem, delegatum mittere* (*vulg.* གཏོང་ *pro* ¶, *in sensu mittendi*), envoyer nouvelle, un courrier, un délégué; ¶་སྐྱབ་ *ante profectionem visitare amicos, (P. P. C.) (sinice* song-hin*)*, visiter ses amis avant le départ; འབུལ་བའི་རྫངས་ *munerum missio*, envoi de présents; དབུགས་རྫངས་(པ་)*respiratio dimissa, asthma, anhelatio*, respiration haletante, asthme.

རྫིང་མ་ནག་མོ་ *Dimissa nigra, ep. pro uxore dii* དབང་ཕྱུག་, la répudiée noire, l'épouse de Siwa.

རྫོབ་ ¶་པོ་ *v.* མོ་=རྫབ་ *et* རྫུབ་ *Vanus, futilis, sine realitate*, vain, futile, sans réalité; ཀུན་¶་ *omnino vanus, sine realitate*, tout-à-fait vain, non réel; ཀུན་¶་ཀྱི་ བདེན་པ་ *dogma de vanitate rerum*, dogme de l'inanité des êtres; *(Schl. signum characteristicum*, signe caractéristique).

བརྫངས *præt. et* བརྫང་ *fut. vi* རྫོང་ *Expellere, in exilium agere, exulare*, chasser, exiler, être exilé.

བརྫི་ (*vulg.*) *fut. et* བརྫིས་ *præt. vi* རྫི་བར་ *Premam, pressus, etc.*, je presserai, pressé ; བརྫི་བར་ *v. act. premere*, presser, etc.; དགྲ་བོས་བརྫིས་པ་ *ab inimico pressus, oppressus*, pressé, opprimé par un ennemi; གཞན་གྱིས་མི་བརྫིས་པ་ *ab alio non dominatus, homo liber*, homme libre; ཕྱེ་འགོག་¶་ *farinæ globulum manu premere, pinsere*, pétrir la boulette de farine; ཟ་མ་¶་ *cibos pinsere*, pétrir la nourriture; མར་¶་ *butyrum premere (ad exprimendam aquam)*, presser le beurre; ཁུར་¶་མཁན་ *pistor*, boulanger.

བརྫུ་ (*vulg.*) *fut. et* བརྫུས་ *præt. vi* རྫུ་བར་ *Falso transformari, simulare*, se transformer, simuler ; ཁྲོ་བོས་རྫུས་ *ex ira mutatus*, changé par la colère.

བརྫུན་ *pro* རྫུན་ (*vulg.*) *Decipere, mentiri, mendacium*, tromper, mentir, mensonge. *Syn. sunt:* བདེན་མིན་ *non verum, non reale*, faux, non réel; སྨྲ་བའི་ཚིག་ *dolosa, fallax vox*, parole trompeuse; དོ་ཉིད་བྲལ་ *realitate carens*, sans réalité; སྒྲ་ལག་གཡོ་བ་ *voce, manu decipere*, tromper par la voix, par la main; ལོག་པར་མངོན་སྒྱུར་ཕྱིན་ *verum in mendacium perperam vertere*, changer le vrai en faux par malice.

བརྫེ་ *fut. et* བརྫེས་ *præt. vi* རྫེ་བར་ *Succingere*, relever, retrousser; རལ་པ་གྲི་ བརྫེས་ *ensem elevavit, ense minatus est*, il a levé l'épée, menacé de l'épée.

ཝ

Cette lettre qui est toujours radicale, se prononce toujours *wa*.

ཝ་ *20ª littera alphab., numerale = 20,* 20ᵉ lettre de l'alphab., employée comme nombre, vaut 20.

ཝ་ ཝ་ཁ་ *Canalis, colliquiæ,* canal, gouttières; ཤིང་... རྡོ་... ལྕགས་ཀྱི་ཝ་ *ead. ex ligno, petra, ferro,* les mêmes en bois, en pierre, en fer; ཝ་ཆུ་ *aqua per canalem fluens,* eau coulant par un canal, etc.; ཝ་ཁས་ཆུ་འཁྲིད་ *v.* སྐྱེལ *per canalem aquam ducere,* amener l'eau par un canal; ཝ་གདིངས་ཅན་ *canalibus profundis plena, epith. pro stella* སྐག་, l'étoile *Ka,* remplie de profonds canaux. *(In E. adhibetur etiam pro tegulis, sed est vox sinica, pro vocabulo thibet.* འགོལ་ ཛ་ འགོལ་ *In Sik. colliquiæ dicuntur* ཆུ་ འཛག་)

ཝ་ *(vulg.)* ཝ་གྲུ་ *Navis, cymba,* navire, barque; ཝ་ཁ་ ཝ་གྲུ་ཁ་ *cymbarum portus,* port; ཝ་སྐྱུ་ *remus,* rame; ཝ་སྐྱུ་མི་ ཝ་དཀྲུག་མཁན་ *nauclerus,* batelier; ཝ་དཀྲུག་ *remigare,* ramer; ཝ་གླ་ *naulum,* prix de passage en barque.

ཝ་ *(vulg.)* ཝ་ཙེ་(ཕོ་ *m.* མོ་ *f.*) *Vulpes,* renard; ཝ་ཕྲུག་ *vulpecula,* renardeau; ཝ་སྔོ་(སྐྱོ་) *vulp. cærulea, cinerea,* renard bleu, gris; ཝ་ནག་ *vulp. nigra,* renard noir; ཝ་(མ་)སྤྱང་ chacal; ཝ་ལྤགས་ *pellis vulpis,* fourrure de renard; ཝ་ལྤགས་ཞྭ་ *ex v. pelle pileus,* chapeau de peau de ren.; ཝ་རྒན་ *v. annosa, et moraliter: nebulo,* vieux ren., fripon; ཝ་ཚང་ *v. caverna,* terrier du ren.; ཝ་རྙིབ་ *laqueus ad capiendas vulp.,* lacet pour prendre les ren.; ཝ་མདོག་ = དམར་སེར་ *color v., i. e. rubeo-flavus, fulvus,* couleur du ren., c.-à-d. fauve.

ཝ་ད་ *(S)* = ཡུགས་ *Viduus,* veuf.

ཝ་དི་ *(S)* = བཙུན་མོ་ *Nobilis femina,* femme noble.

ཝ་ཚྭ་ *Species salis,* espèce de sel.

ཝ་སྨ་གོ་ ཡ་ལད་ *(S)* = ཁྲབ་ *Lorica,* cuirasse.

ཝ་ཟུར་ བ་ཟུར་ *Littera* ཝ་ *vel* བ་ *alteri litteræ supposita,* la lettre *wa* jointe à une autre, et écrite dessous.

ཝཱ་ར་ཎ་སི་ v. ནེ་ *Nom. thib. urbis Benares (vulg.)*, nom thib. de Bénarès.

ཝ་ལི་ ཝལ་ལི་(བ་) = གསལ་པོ་ *Clarus, distinctus*, clair, distinct ; ¶་ལེར་ *clare, distincte*, clairement, distinctement ; ¶་¶་བསམ་ ¶་ལེར་དྲན་པར་ *clare, distincte recordari*, se souvenir clairement; ཡིད་ལ་¶་¶་གྲིས་ *mente clare concipere*, comprendre clairement.

ཝ་ཤམ་ *(S)* = དབང་ *Potestas*, pouvoir, puissance.

ཝ་ཤུལ་ *Pascua (in Ly-tang et Ta tsien lou)*, pâturages.

ཝ་སེ་ *(J.) Species pomi*, espèce de pommier. *In quibusdam locis in E.: cerasum sylvestre*, cerisier sauvage.

ཝག་སངས་ *Nom. unius stellæ*, nom d'étoile.

ཝང་ *(in comp. verbis) v. g.* གི་ *v.* གེའུ་¶ *Concretio flava in jecore boum (sinice: niou-houang)*, bézoard ; ཇོ་པ་¶་ཁྱག་ ཟུ་ *(S)* མཉྫ་ར་ *salagram, ammonites, planta medic.*, nom de pétrification, de plante; (ཟུ་)པ་¶་ *vespertilio*, chauve-souris.

ཝང་ཝང་ འཛུམ་¶་¶་ *Subridere*, sourire.

ཝང་ལོང་ ཨང་ལོང་, *vulg.* ཨ་ལོང་ *et* རྣ་ལོང་ *Inauris*, boucle d'oreille.

ཝལ་ ¶་¶་ *vid.* ཝ་ལི་ *Clarus, distinctus*, clair, distinct. *(Ren.) obscurus, inconstans*, obscur, inconstant.)

ཝི་ *Numerale=50*, employée comme nombre, vaut 50.

ཝུ་ *Numerale=80*, employée comme nombre, vaut 80.

ཝེ་ *Numerale = 110*, employée comme nombre, vaut 110.

ཝེར་ཛ་དེ་ *(S)* = ལི་ཤི་ *Caryophillum*, clou de girofle.

ཝོ་ *Numerale = 140*, employée comme nombre, vaut 140.

ཞ

Cette lettre se prononce *cha* quand elle est initiale, et *ja* quand elle a une préfixe.

ཞ་ *21a Littera alphabeti, numerale = 21*, 21e lettre de l'alphab., employée comme nombre, vaut 21.

ཞྭ་ ¶་མོ་ *(vulg.), hon.* དབུ་¶་ *Pileus, petasus*, chapeau ; རྒྱ···བོད···སོག་¶་ *pileus sinensis, thibetanus, mongolicus*, chap.

chinois, thibétain, mongol; དབྱར་.... དགུན་ཞྭ་ *petasus æstivalis, hiemalis*, chap. d'été, d'hiver; ཝ་(ལྤགས་)ཞྭ་ *petasus ex pelle vulpis*, bonnet de peau de renard; ཞྭ་ཆུང་ ཞུ་(ཆུང་) *pileolus*, petit chap.; ཞྭ་འཐོག་ཐོ་ *pileus cum amplis oris*, chap. à larges bords; ཞྭ་གཞོལ་ v. ཁ་ *oræ petasi*, bords du chap.; ཞྭ་རི་ *forma rotunda petasi*, 'forme ronde pour fabriquer un chap.; ཞྭ་ཏོག་ *globulus in vertice pilei*, globule au sommet d'un chap.; སྣ་མ་ཕྲོང་ཞྭ་ (*J.* ན་ཕྲོན་ཞྭ་) *magnorum lamarum p.*, grand chap. de lama; ཞྭ་ལོ་ ཞྭ་ཁྲ་ ཞྭ་སེར་ པད་ཞྭ་ *variæ species petasorum*, noms de diverses espèces de chap.; སོག་ཞྭ་ *pileus cum fimbriis pendulis*, chapeau aux franges pendantes; རྒྱང་ཞྭ་ *pileus ex tela et panno, supra scapulas descendens (in* Ly-tang*)*, béret (de *Ly-tang*); རྩྭ་ཞྭ་ *pileus ex paleis*, chap. de paille.

ཞྭ་ *vulg. Pileatus, dicitur de litteris quibus alia superposita habetur, v. g.* ཀ་ (lettre) qui a un chapeau, c.-à-d. une lettre superposée; ཞྭ་མེད་ *littera simplex, sine altera superp., v.g.* ཀ་ (lettre) sans chapeau, c.-à-d. simple. — *Dicitur etiam de columnis, parietibus, etc. peribolo, capite ornatis*, se dit aussi des colonnes, murs, etc., qui ont un couronnement; ཞྭ་སྒྲི་ *pileo nudatus* = མདའ་མེད་ *sine peribolo, crate*, sans bordure, sans balustrade.

ཞ་ *(vulg.)*, ཞ་བ་(ཉིད་) *Mutilatio*, mutilation; ཞ་པོ་ *m.* ཞ་མོ་ *f. homo, mulier mutil.*, un estropié; རྐང་...ལག་ཞ་ *claudus, mancus*, boiteux, manchot; མཆུ་ *v.* ཁ་ཞ་ *labium, os fissum*, bec-de-lièvre; ཞ་མགོ་ *caput mutil., cæcus, luscus, injuria vulg. in E.* tête fêlée; ཞ་སྐྱེས་ *m. a nativitate*, estropié de naissance; ཞ་ར་ *myops, strabo*, myope, louche; ཞ་ཆག་ *pars membri deficiens post mutilat.*, la partie enlevée par la mutil.; ཞ་ཆག་མེད་ *sine parte deficiente, membris integer*, qui a tous ses membres.

ཞ་ཉ་ = དབྱར་འདབ་ *Prob. nom. plantæ*, probab. nom de plante.

ཞ་ཉེ་ ཞ་ནེ་ ར་ཉེ་ *(vulg.) Plumbum*, plomb; ཞ་ཞ་རྡོ་ *mineralia, petra pl.*, minerai de pl.; ཞ་(ཉེ་)ནག་(པོ་) *id. nigrum*, pl. noir; ཞ་(ཉེ་)དཀར་(པོ་) *stannum*, étain; ཞ་ཉེས་སྦྱར་ *v.* སྦྲིག་བྱེད་ ཞ་ཞ་རྒྱབ་ *plumbo solidare*, plomber; ཞ་མགར་ *plombarius*, plombier; ཞ་ཤོག་ *folium pl.*, feuille de plomb.

ཞ་ཟླ་ *Species metalli plumbo similis, plumb. superioris qualitatis cum argento*, galène argentifère.

ཞ་འབྲིང་ ཞབས་འབྲིང་ = སློབ་མ་ *Disciptulus, et etiam famulus, pedissequus*, disciple,

serviteur, suivant; ¶་¶་བྱེད་ *discipulus esse, famulari*, être l'élève, le serviteur.

ཞ་ལུ་ *Poculum*, tasse, bol; *figurative:* = སྦྲུག་གུ་ *prima germinatio plantarum*, bourgeon.

ཞ་ལུ་པ་ ¶་¶་ལོ་ཙ་བ་ཆེན་པོ་ ལོ་ཆེན་ *Nomen auctoris dictionarii* ཟ་མ་ཏོག་, nom de l'auteur d'un dictionnaire.

ཞྭ་སེར་མེ་ཏོག་ *Flos pileum flavum habens, i. e. taraxacum, dens leonis*, pissenlit.

ཞག་ *(vulg.)*, དགུང་¶་ ¶་པ་ *v.* པོ་ *v.* མོ་ *Adhibetur pro die et nocte simul, i. e. pro die integra, in Sik. dicitur etiam pro die tantum*, jour et nuit, jour entier, le jour seulement; ¶་ནས་¶་དུ་ *de die in diem*, de jour en jour; ¶་དང་¶་ *quotidie*, chaque jour, tous les jours; ¶་འགའ་རེ་ནས་ *a quibusdam diebus*, depuis quelques jours; ¶་བདུན་ ¶་བདུན་ཕྲག་གཅིག་ *7 dies, hebdomada*, semaine; ¶་བཞི་གཡོག་བྱ་ཟིན་ *Sik. per 4 dies opus fecit*, il a travaillé pendant 4 jours; ¶་ག་ཚོད་སོང་མོ་ *quot dies elapsi sunt?* combien de jours se sont écoulés? མདངས་¶་ *heri*, hier; ཁར་སང་¶་ *nudius-tertius*, avant-hier.

N. B. Dans l'E., ce mot n'est guère employé que pour parler de voyages, et dans ce cas il signifie: nuit. 1° S'il s'agit des jours de marche, l'expression ཞག་གཉིས་ (deux nuits) signifie: trois jours de marche; et 2° s'il s'agit des jours de repos en voyage, le même mot signifie, deux nuits et le jour intermédiaire. 3° S'il n'y a qu'une journée de marche on dit; ཞག་མི་འདུག་ il n'y a pas de nuit (à passer en route).

ཞག་ *(vulg.)*, ¶་དག་ ཞགས་ = སྣུམ་ = ཚིལ་ཁུ་ *Pinguedo liquefacta*, graisse fondue; ¶་ཅན་...མེད་ *pinguis, macer*, gras, maigre; ¶་མར་ *butyrum liquef. super theum natans*, beurre fondu qui surnage sur le thé; ¶་རྐང་ *medulla ossium*, moëlle des os.

ཞག་ *figurat. Fertilis, abundans*, fertile, abondant; ¶་པའི་ས་ཞིང་...ཡུལ་...རྩྭ་བ་ *ager, regio, pascua fert., abund.*, champ, pays, pâturage gras, c.-à-d. fertile; ¶་མེད་ *sterilis*, stérile.

ཞག་ *Nebula, caligo*, nuage léger, brume, brouillard.

ཞག་པ་ ཞགས་པ་ *v.* ཐག་ *Laqueus*, lacet; ¶་ཐག་གིས་བཟུང་ *illaqueare*, prendre au lacet; ¶་པ་རྒྱབ་ *laq. projicere, ponere*, jeter, tendre le lacet; ¶་ཅན་ *v.* འཆང་ *laq. tenens, ep. pro* ཆུ་ལྷ་ *genius aquarum*, qui tient un lacet, le génie des eaux; ¶་ལྡན་ *laq. plena, ep. pro* ས་གཞི་ *terra*, remplie de lacets, la terre; སྦྲུལ་¶་ *laq. ex serpente factus, attributum quorumdam geniorum*, lacet fait d'un serpent, attribut de quelq. génies; ¶་གྲོལ་ *e laqueo liberatus, ep. pro*

fluvio ཞི་པ་ཤ་ཞི་ *(S)*, délivré du lacet (du défilé), épith. pour un fleuve.

ཞང་ ¶་པོ་ ཨ་¶་ ¶་ནུན་ *(vulg.) Avunculus maternus*, oncle maternel ; ¶་ཚ་ ཚ་ ¶་ *avunculus et nepos*, oncle et neveu. *Dicitur etiam de morali relatione inter magistrum et discipulum*, maître et disciple ; ¶་བརྒྱུད་ *progenies av. mat.*, descendance du côté de l'oncle maternel.

ཞང་བློན་=བློན་པོ་ *Titulus unius ex 4* བཀའ་བློན་ *ministris regis Lhassæ*, titre de l'un des 4 ministres d'État.

ཞང་ཞུང་ *Nom. antiquum districtus* གུ་གེ་ *in provincia* མངའ་རིས་, nom ancien d'un district thibétain.

ཞན་ ¶་པ་ *vulg. Debilis, vilis, miser, malæ qualitatis*, débile, vil, misérable, de mauvaise qualité ; ཉམས་¶་ *macilentus*, maigre ; མི་¶་པ་ *homo vilis, miserabilis*, homme vil, misérable ; རས་... ཁང་པ་... གྲིགས་ལམ་¶་པ་ *tela, domus, mores pravi*, toile, maison, mœurs mauvaises ; ¶་པ་འགྱུར་... སོང་ *pejor fieri, factus*, détérioré.

ཞབས་ *(vulg. hon.) pro* རྐང་པ་ *Pes*, pied ; ¶་སོར་... སེན་... མཐིལ་... རྟིང་... རྗེས་ *pedis digiti, ungues, planta, talus, vestigium*, les doigts, les ongles, la plante, le talon, la trace du pied ; ¶་ལྷམ་ *calceamenta*, bottes ; ¶་ཤུབས་ *tibialia*, jambières ; ¶་སྒྲོག་ les jarretières ; ¶་རྟེན་ *scabellum*, escabeau ; ¶་ལ་འདུད་པར་ *v.* ཁ་འབབ་ *ad pedes procumbere*, se prosterner aux pieds ; ¶་པད་ *pedes nymphææ, vel positi supra nymphæam, titulus 4* བཀའ་བློན་ *ministrorum regis Lhassæ*, aux pieds de lotus, ou reposant sur le lotus, titre des 4 ministres d'État ; ¶་འཆག་པ་ *summa cum majestate incedens*, qui marche majestueusement ; ¶་བཅགས་ *vestigia subsequi*, suivre les traces.

ཞབས་ *vulg. Ima pars alicujus rei, imum, infra*, la partie inférieure, le fond, dessous ; ཁང་པའི་¶་ *pars inferior domus*, le bas de la maison ; ¶་སྣ་ *v.* ལ་ *infra*, dessous ; ¶་སུ་བཤད་ *v.* འགྲེལ་ *infra dicetur*, ce sera dit, expliqué plus bas ; ¶་(སུ་)སྡོད་ *infra sedere, habitare*, être assis, habiter en bas ; ¶་ཀྱུ་ *uncus inferior, vocalis U scripta* ུ, la voyelle *ou*.

ཞབས་ *Indicat inferioritatem, subjectionem*, signe d'infériorité, de soumission ; ¶་ཕྱི་=མངའ་¶་=¶་འབྲིང་ *famulus, delegatus ab aliquo superiore*, domestique, délégué ; ¶་གྲལ་ *comitatus*, cortége ; ¶་ཏོག་ *famulatus*, service ; ¶་ཏོག་བྱེད་ *servire*, servir ; རྒྱལ་པོའི་¶་འགྲོ་མི་དགོས་ *subjici regi nolle, ejus ditionem nolle subire*, ne vouloir pas se soumettre au roi.

ཞབས་སོ་ *Nom. constellationis*, nom d'une constellation.

ཞམ་འབྲིང་ ཞམ་རིང་ *A=R* སློབ་མ་=ཞབས་འབྲིང་=ཞ་འབྲིང་ *Famulus, pedissequus, discipulus*, serviteur, suivant, disciple; ¶་¶་བྱེད་པར་ *famulari, discipulus esse*, servir, être le disciple.

ཞམ་མེ་བ་ *(J.) Abundans, fertilis esse*, être abondant, fertile.

ཞར་ ¶་བ་ *v.* མ་ = *vulg.* གྲུམ་པོ་ *Mutilatus*, mutilé, estropié; མིག་¶་ *cæcus, luscus*, aveugle, louche; ལག་˙˙˙ཀང་¶་ *mancus, claudus*, manchot, boiteux; ¶་བྱེད་ *mutilare*, mutiler.

ཞར་ = ཞོར་ *Redire, venire*, revenir, venir; ¶་ལ་བྱུང་བ་ = ཞོར་བྱུང་ *rediit*, il est revenu; (*J.* ཞར་ལ་ *sequens, succedens*, qui suit, succède.)

ཞྭ *(S)* = ཡི་གེ་ *Littera, liber, epistola*, lettre, livre, épître.

ཞལ་ *(vulg.) hon. pro* ཁ་ *Os, oris*, bouche; ¶་ལྤགས་ *labia*, lèvres; ¶་ཚུ་ *v.* ཆབ་ *saliva*, salive; ¶་ཟས་ *v.* གསོལ་ *cibus*, nourriture; ¶་ནས་ *v.* གྱིས་གསུངས་ *ore dictus*, dit; ¶་གདམས་ *consilium, mandatum*, conseil, ordre; ¶་(གྱིས་)བཞེས་ *v.* ལེན་ *ore sumi, i.e. promittere*, être pris par la bouche, c.-à-d. promettre; ¶་རྒྱན་ *v.* ཚེམས་ *oris ornamentum, mystax*, moustache; ¶་ཆེམས་ *ultima voluntas, testamentum*, testament; ¶་ལྕེ་ *affirmatio, judicium*, jugement; ¶་ལྕེ་བཅོད་ *judicare, judicium ferre*, juger un procès.

ཞལ་ ¶་གདོང་ *Facies*, visage, face; ¶་གྱི་སྒོ་ *facici porta, i. e. os*, bouche; ¶་མཇལ་ *v.* ལྟ་ *faciem videre, inspicere*, regarder le visage; བཅུ་གཅིག་¶་ *11 fac. habens*, qui a 11 visages; ¶་ཐང་ *imago, pictura sanctorum, personæ*, image d'un saint, portrait; ¶་དངོས་ *corporalis apparentia, status*, prestance, visage; ¶་བལྟ་ *v.* གཟིགས་ *faciem (domini) aspiciens, servus*, serviteur.

ཞལ་ *Superficies, extensio*, superficie, extension; ¶་དུ་མེད་ *immensus, sine termino*, immense, infini; ¶་ཡངས་ཟམ་ *pons vastæ extens., nom. pontis supra flum.* ཛོད་ཆུ་ *(Salouen), ad occid. urbis* ཆབ་མདོ་ *vel* ཁམས་མདོ་, nom d'un pont d'une grande longueur.

ཞལ་ངོ་ *Facies, vultus, i. e. in E. titulus subpræfectorum*, titre des sous-préfets dans l'E.

ཞལ་བ་ ¶་ཛུ་ *v.* ཛ་ ཞལ་འཛེམས་པ་ *proprie: superficies, sed speciatim gypsatio, pavimentum*, stuc, macadam; *cujus syn. sunt:* འཛེམས་¶་ *area ex luto*, aire battue; ¶་ཞལ་རྟིང་ སྐྱང་སྣུལ་ *linimen extendere, planare*, plâtrer, enduire de mortier.

ཞལ་བྱང་ ཁ་བྱང་ ¶་ཡིག ཁ་ཡིག *Titulus, inscriptio in facie, i. e. in principio libri*, titre de livre, inscription.

ཞི་ *Numerale=51*, employée comme nombre, vaut 51.

ཞི་ *(vulg.)* ¶་བ་ *syn. pro* ཐར་པ་ *liberatio, salus*, la délivrance, le salut; *pro* བཟོད་པ་ *patientia*, patience; *et pro* དགེ་བ་ *virtus*, vertu; ¶་བ་(ཉིད་) *tranquillitas, beatitudo, mitigatio, pax*, tranquillité, bonheur, adoucissement, paix; ¶་པོ་ *tranquillus, etc.*, tranquille, etc.; ནད་''' ཁྲོ་བོ་'''དམག་¶་འགྲོ་ *morbus, ira, bellum sedatur*, la maladie, la colère, la guerre se calment; ¶་བའི་ཐབས་ཀྱིས་ *pacificis mediis*, par des moyens pacifiques; ¶་བའི་ཞལ་ *v.* གདོང་ *facies placida*, visage placide; ¶་བར་ *v.* བ་ལ་ གཤེགས་ *v.* འགྲོ་ *ad locum beatitudinis, cælum ire*, aller à la béatitude céleste; ¶་ལྷག་ = ¶་གནས་ལྷག་མཐོང་ *in quiete manens plura videre, species contemplationis profundæ*, espèce d'extase; ¶་ ཞིང་དུལ་བ་ *mansuetudine domatus, patientia*, dompté par la douceur, patience; ¶་བ་སྦྱིན་སྲེག་ *holocaustum ad obtinendam pacem*, sacrifice pour obtenir la paix.

ཞི་བ་ དྲག་¶་¶་ *Nom. dii Iswaræ*, un des noms d'Iswara; ¶་བ་པ་ *m.* མ་ *f. sectatores ejusd.*, ses sectateurs; ¶་མ་(དྲག་མོ་) ¶་བའི་སྲིང་མོ་ *epith. pro uxore dii* དབང་ཕྱུག་ l'épouse de Siwa, *2m est etiam ep. pro flumine* པ་ཀུ་, et pour le fleuve Pa-kou; ¶་མ་འཛིན་ *ep. pro* རྒྱལ་མ་ *deæ nomen*, nom d'une déesse; ¶་མ་སྲིད་ ¶་བ་འཚོལ་ *ep. pro* བྱང་ཆུབ་ qui possède la paix, le bonheur, un Chian-kioup.

ཞི་བ་མཚོ་ *v.* འཚོ་ *Nom. celebris doctoris qui ex India ad Thibetum venit, in 8° sec. post Xum*, nom d'un docteur indien.

ཞིག་ (= ཅིག་ = ཤིག་) *ponitur post* ང་ན་ མ་འ་ར་ལ་ *et vocales, est partic. indicans* 1° *imperat. et subjunct.*, signe de l'impérat. et du subjonctif; *v. g.* གཏོང་¶་ *da, dare velis*, donne. 2° *Est articulus indefinitus, unus, aliquis*, article indéfini *un; v. g.* ལན་¶་ *semel*, une fois; འགའ་¶་ མི་¶་ *aliquis homo*, un homme.

ཞིག་ *(Cs.) præt. vi* འཇིག *Destructus*, détruit; ¶་པ་ *ruina*, ruine. (*Vid.* འཇིག་)

ཞིང་ *(vulg.)* (= ཅིང་ = ཤིང་) *Partic. ponitur post vocales et* ང་ན་མ་འ་ར་ལ་ *finales, est* 1° *signum participii præsentis*, signe du participe présent; *v. g.* སྲེར་¶་ *comburens*, brûlant; དགའ་¶་ *amans, lætificans, ridens*, aimant, réjouissant, riant.

2° *Conjunctio pro* དང་ *v. g.* བསམ་¶་ བཤད་ *cogitavit et dixit*, il pensa et dit.

ཞིང་ ས་ཞིང་ (*vulg.*), ཞིང་ས་ *v.* ཞིང་སོ་ *v.* ཞིང་ཟུ་ *Ager*, champ; ཞིང་དུམ་གཅིག *unus ager*, un champ; ཞིང་ཁྲོད་ *plures agri simul adunati, prædium*, plusieurs champs réunis, propriété foncière; ཞིང་གྲང་སོ་ *vel* ངན་པ་ *vulg.*, ཞིང་སྐྱིན་ *ager aridus, sterilis*, champ stérile; ཞིང་རྡུད་སོ་ *v.* རྒྱས་པ་ *v.* རྣང་མ་ *v.* བཟང་པོ་ *ager fertilis*, champ fertile; ཞིང་ཁ་ འབྲུ་ཞིང་ ཞིང་ས་ *terra arabilis*, terre labourable; ཆུ་ཞིང་ *ager pro oryza qui inundari potest*, champ que l'on peut inonder; སྐམ་ཞིང་ *ager qui inundari non potest*, champ sec, qu'on ne peut inonder; ཞིང་བདག *agri dominus*, propriétaire de terrain; ཞིང་པ་ *agricola*, fermier; ཞིང་རྨོ་ *agrum arare*, labourer un champ; ཞིང་འཚུ་ ཞིང་ནང་ཆུ་བཏང་ *ag. irrigare*, l'arroser; ཞིང་རྔ་ *agrum metere*, récolter; ཞིང་འབྲིངས་ *ag. productio*, produit d'un champ; ཞིང་ལས་ *agricultura*, agriculture; ཞིང་ཁྲལ་ *ag. redditus*, rente d'un champ; ཞིང་ཁྲལ་ *v.* ཕྲོག་ཁྲལ་ འཇལ་ *ag. redditus solvere*, payer son fermage.

ཞིང་ ཞིང་ཁམས་ *Locus, regio, habitationis locus*, lieu, pays, demeure; ཞིང་རྣམས་ཀུན་ *omnes regiones mundi, omnes mundi*, tous les mondes et leurs régions; ཞིང་བཅུ་ *10 partes mundi*, les 10 parties du monde; འདུལ་བའི་ཞིང་ *locus mortificationis, educationis*, lieu où l'on se livre à la mortification, à l'éducation; ཞིང་མཆོག་ *nobilis regio, paradisus*, noble pays, le paradis; དག་པའི་ཞིང་འགྲོ་ ཞི་བའི་ཞིང་ལ་གཤེགས་ *ad locum sanctitatis, pacis ire, pervenire, euphem. pro mori*, aller au séjour de la sainteté, de la paix, mourir; སངས་རྒྱས་ཀྱི་....ལྷའི་.... མིའི་ཞིང་ *locus habit. Buddhæ, geniorum, hominum*, séjour de Bouddha, des génies, des hommes.

ཞིང་ ཞིང་པ་ *in sensu partic.: Corpus, persona*, corps, personne; ཞིང་ལས་འདས་པ་ *e corpore profectus, mortuus*, sorti du corps, mort; ཞིང་ཆེན་ *v.* ལྤགས་ ཞིང་ཆེན་ ལྤགས་ *pellis corporis*, la peau du corps; ཞིང་ཤེས་ = སྐྱེས་བུ་ = གང་ཟག་ = རང་བདག་བལྟ་བ་ *persona intelligens, suiipsius conscia*, personne intelligente, qui a conscience d'elle-même.

ཞིང་ *figurative: Extensio, objectum*, étendue, objet; དབང་གི་ཞིང་ *potestatis extensio, jurisdictio*, l'étendue du pouvoir, juridiction; རིག་པའི་ཞིང་....ཆོས་ཀྱི་ཞིང་ *scientiæ, religionis objectum*, l'objet d'une science, de la religion.

ཞིབ་ ཞིབ་མོ་ *v.* སོ་ *vulg. Tenuis, minutus*, ténu, menu; ཞིབ་ཞིབ་གཏུལ་ *v.* བྱེད་ *in pulverem redigere*, réduire en poudre fine; ཞིབ་ཞིབ་བཅད་ *frustatim secare*, couper en

petits morceaux; ¶་ཆ་ *res minutæ*, choses menues.

ཞིབ་ *hon. pro* ཕྱེ་ *et* རྩམ་པ་ *Farina*, farine; ནས་¶་ *far. hordei*, far. d'orge; ¶་ཁུག་...ཕོར་ *sacculus, poculum pro far.*, sac, tasse pour la far.; ¶་ཏུམ་པ་=ཕྱེ་ལ་བཏགས་ *in far. redactus, molitus*, réduit en far., moulu; = སྦུར་བ་ *in pulverem reductus*, réduit en-poudre.

ཞིབ་ *figurat. (vulg.) Singulatim, subtiliter, stricte*, en détail, subtilement, strictement; ¶་བཤད་ *v.* ལབ་ *omnia singulatim dicere*, dire chaque chose en particulier; ¶་སྤྱོད་ *minutatim, per singula examinare, investigare*, examiner en détail, sans rien omettre; ¶་སྤྱོད་པ་ *judex qui stricte investigat*, juge d'instruction; བསམ་པ་ལ་¶་རྩད་བཅད་ *mentem, conscientiam stricte examinare*, examiner avec soin sa conscience; ¶་ཆ་ལྟ་ *ad minuta aspicere*, regarder à des minuties; མི་¶་རྩ་ *homo scrupulosus, de minutis inquietus*, scrupuleux; ¶་རྩ་འདྲི་ *minutatim interrogare*, interroger en détail.

ཞིམ་ ¶་མོ་ *vulg. Odori et gustui jucundus, bene olens, sapidus*, agréable à l'odorat, au goût; ¶་པ་(ཉིད་) *fragrantia, dulcis sapor*, parfum, saveur douce; ¶་ཟས་, *vulg.* ཟ་མ་ *v.* གསོལ་བ་¶་¶་ *cibus juc.*, nourriture savoureuse; ¶་¶་ཟ་བསམས་ *qui bonum cibum manducare delectatur*, gourmand, gourmet; དྲི་¶་ *odor suavis, thymiama*, parfum; དྲི་¶་གཉིས་འདྲ་ *sicut duo odores suaves, i. e. amicitia intima*, amitié aussi intime que deux parfums mêlés; དྲི་...ར་མི་¶་ *odor, gustus fœtidus*, odeur mauvaise, désagréable.

ཞིམ་སྤྲོག་ལེ་ *(J.) Herba medic.*, herbe médicinale.

ཞིར་ *pro* ཞི་རུ་ *v.* ལ་ *Ad pacem, felicitatem*, à la paix, au bonheur; ¶་འཛུག་ *ad quietem invitans, cp. pro nocte*, qui invite au repos, la nuit.

ཞུ་ *In sericbus, numerale = 81*, employée comme nombre, vaut 81.

ཞུ་ *(vulg.)* ¶་བར་, *hon.* གསོལ་, *præt.* ཞུས་ *Petere, postulare*, demander; ¶་བ་ ¶་གསོལ་ *v.* མཆིད་ *petitio, supplicatio*, pétition, supplique; ¶་ཡིག་ ¶འི་འབྲིན་ཡིག་ *petitio scripta*, pétition écrite; ¶་བ་ *v.* ¶་གསོལ་ *v.* ¶་སྙ་འབུལ་ *petitionem præsentare*, la présenter; དགོངས་པ་¶་ *veniam, permissionem petere*, demander pardon, permission; ¶་¶་ *iterum atq. iterum, vehementer postulare*, demander souvent, avec instance; ¶་ལོག་=ཡི་གེ་བདག་ཚུག་ *petitionis examen differre, eam rejicere*, différer de répondre à une supplique, la rejeter; *(J. petitio ficta,*

astuta); ¶་རྟེན་ *munus in præsentanda petit. oblatum*, présent qui accompagne une pétition.

ཞུ་ *(vulg.)* ¶་བར་, *præt.* ཞུས་, *fut.* བཞུ་ *Liquefacere, conflare*, liquéfier, faire fondre; ¶་བའི་ཁམས་ *res fusibiles, metalla*, chose fusibles, métaux; གསེར་'''' ཚིལ་ཀ་¶་(བྱེད་) *aurum, pinguedinem liquefacere*, faire fondre l'or, la graisse; ¶་སྣོད་ *vas ad liquefaciendum*, creuset.

ཞུ་ ¶་བར་ *(vulg.) (t. prim. id.) Digerere*, digérer; ¶་བ་ *digestio*, digestion; ཟ་མ་ཞུས་ནས་ *cum cibus digestus est*, après que la nourriture est digérée; ཟ་མ་¶་མི་ཐུབ་ *indigestio*, indigestion; ¶་རྙེས་ le chyme; ཁ་ལ་¶་རྙེས་སྐྱུར་ *aciditas ex stomacho in os ascendens*, aigreurs d'estomac.

ཞུ་དག *Correctio, emendatio*, correction, amendement; ཡི་གེ་¶་¶་བྱེད་ *scriptum emend.*, corriger un écrit; རང་རྒྱུད་¶་ ¶་བྱེད་ *seipsum examinare et emendare*, s'examiner et se corriger; ¶་¶་མཁན་ *corrector, emendator operum litterariorum*, correcteur de livres; ཞུ་ཆེན་གྱི་ལོ་ཙ་བ་ *principalis corrector librorum sacrorum*, le principal correcteur des livres sacrés.

ཞུའི་ཡོལ་ *Nom. sinense pro 8ª luna*, nom chinois de la 8e lune.

ཞུགས་ *hon. pro* མེ་ *Ignis*, feu.

ཞུགས་ *(vulg.) præt. imp. vi* འཛུག་ *Intrare, ingredi*, entrer; ¶་པ་ *ingressus*, entré; ཆོས་ལ་¶་ *in religionem, ordinem religios. ingressus est*, il a embrassé la religion, est entré dans un ordre religieux; ཁྱིམ་ན་¶་པའི་བུ་མོ་ *puella quæ in familiam ingressa est, nurus*, bru, belle-fille; རྒྱལ་པོས་པོ་བྲང་¶་པའི་ཚེ་ *quando rex palatium intravit*, quand le roi entra au palais.

ཞུང་ཞུང་ *(J.) Frequenter caput inclinare (v. g. cucullus)*, incliner souvent la tête.

ཞུད་ ¶་པར་ *(vulg.) Contorquere, nere*, tordre, filer; སྐུད་པ་¶་ *filum torquere*, tordre le fil.

ཞུད་ ¶་པར་ *Fricare*, frotter, frictionner.

ཞུད་ ¶་པར་ *(J.) Suspendere*, suspendre.

ཞུན་ ¶་པོ་ *Pulcher, bonus, purus, concors*, beau, bon, pur, d'accord.

ཞུན་པ་ *(vulg.)* ¶་པ་ (*Cs.* བཞུན་པ་) *præt. vi* ཞུ་བར་ *et* འཛུ་བར་ *Liquefactus*, liquéfié; བྲག་¶་ *substantia glutinosa, medicinalis, supra rupes inventa*, substance visqueuse, médicinale, trouvée sur les rochers; གསེར་¶་ *aurum liquefactum*, or fondu; ¶་མེ་ *lampas, butyro liq. impleta*, lampion; ¶་མ་ *substantia liquefacta*, substance fondue.

ཞུམ་ ¶་པ་ *Tristitia, afflictio, animi dejectio, timor, erubescentia*, tristesse, affliction,

abattement, crainte, rougeur; ཀ་(པ་) ཉིད་(པར་) *sine tristitia, etc.*, sans tristesse, etc.; ཀ་ཉིད་ *syn. pro* ཉ་གུས་ *irreverens esse*, sans respect; སེམས་ཀ་ *sine fortitudine*, sans énergie.

ཉུས་བྱི་ *Felis*, chat, *cujus syn. sunt:* བྱི་བ་ གསོད་ *v.* ཟ་ *v.* གྲུམ་མཁན་ *murium comestor, mutilator*, qui mange, mutile les rats; གཡོན་ཅན་ *astuta*, rusé; བཤང་(བ་)སྦེད་(པ་) *excrementa sua abscondens*, qui cache ses excréments; ལྗགས་མཁན་ *(lingua seipsam) lavans*, qui se lave.

ཉུར་ *pro* ཉུ་རུ་ *Liquefactu, digestibile*, à fondre, à digérer; ཀ་སླ་...དཀའ་ *liq., dig. facilis, difficilis*, facile, difficile à fondre, à digérer.

ཉུར་ *(J.) Rostrum, proboxis*, bec, trompe.

ཉུལ་ དམག་ཀ་ *Fortis, strenuus*, fort, courageux.

ཉུལ་ཉུལ་ *(J.) Manu blandiri*, caresser avec la main.

ཉུས་ ཀ་པ་ *præt. v*[i] ཉུ་བར་ *Postulatus, liquefactus, digestus*, demandé, fondu, digéré; ཀ་ཆེ་ *qui multum interrogatus est, epith. pro oratore*, qui a été beaucoup interrogé, un orateur.

ཉུས་དག་=ཉུ་ནག་ *Emendatio, correctio*, correction, amendement.

ཉེ་ *Numerale = 111*, employée comme nombre, vaut 111.

ཉེ་ *(vulg.) Abbrev. pro* བཞི་བཅུ་(ཞེ་) *40, adhibetur a* ཉེ་གཅིག་ *41, usque ad* ཉེ་དགུ་ *49.*

ཉེ་ *Propensio, dispositio mentis vel corporis in genere, sive bona sive mala*, inclination, disposition en général; ཀ་གནས་ *objectum dispos.*, l'objet de ces dispositions; ཀ་དག་པ་ *v.* དཀར་པོ་ *disp. bona*, bonne inclinat.; ཀ་ངན་པ་ *v.* ནག་པོ་ *disp. mala*, mauvaise dispos.; ཀ་གཅོད་པ་ *interruptio, cessatio dispos.*, leur interruption ou cessation.

ཉེ་ ཀ་སྡང་ *(vulg. Sik.)* ཀ་ལོག་ *v.* འདོད་ *v.* འགྲུས་ *Aversio, ira, odium*, aversion, colère, haine; ཀ་ལོག་གཏམ་ *sermo fastidiosus*, discours ennuyeux; ཀ་སྡང་སེམས་ *animus iratus*, âme irritée; ཀ་སྡང་རྒྱབ་ *irasci*, se fâcher; ཟས་ཀ་ལོག་བཟོ་ *aversio pro cibo, nausea*, dégoût de nourriture, nausée; ཀ་ལོག་མི་གཅིག་རེད་ *iste homo aversionem, nauseam provocat*, cet homme provoque l'antipathie. *Syn. pro* ཉེ་སྡང་ *sunt:* ཁྲོས་ ཁོང་ཁྲོ་ *iratus, intus irasci*, irrité, être en colère; ཁྲུགས་མི་བཟོད་ *se turbari non ferens*, qui ne supporte pas d'être troublé; ཆིག་པ་ཟ་ *(vulg. E.) irasci*, se mettre en colère.

ཉེས་ *Reverentia, honor, urbanitas*, respect,

honneur, politesse; ཞེ་ཞེའི་ཚིག་ *verbum causa honoris usitatum*, mot usité dans le langage honorable; རྣ་བའི་ཞེ་ཞེ་སྙན་ *verbum hon. pro* རྣ་བ་ *auris, est* སྙན་, le mot honor. pour oreille, est *gnien;* — ཞེ་ཞེ་ཞུས་ *verbis hon. postulare*, demander respectueusement; ཞེ་ཞེ་མི་ཤེས་ *urbanitatem non cognoscit*, il ne connaît pas la politesse. — *Syn. pro* ཞེ་ས་ *sunt:* བཀུར་སྟི་ *honor*, honneur; རིམ་གྲོ་རྗེད་པ་ *revereri*, respecter; བསྙེན་བཀུར་སྟི་ *propinquos salutare*, saluer ses proches, ses amis; སྟི་ཞུ་བྱེད་ *honorem præstare*, rendre honneur; ཟུ་དུད་བྱེད་ *sese prosternere*, se prosterner; སྒང་རི་མོ་བྱེད་ *situ corporis revereri*, montrer son respect par la position du corps.

ཞེ་ན་=ཅེ་ན་=ཤེ་ན་ *termin. post final.* ང་ན་མ་ འ་ར་ལ་ *et vocales, significans: Quæso, oro, precor, quisquis vel quidquid sit*, je vous prie, qui ou quoique ce soit; ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ཞེ་ *cur, quæso?* pourquoi, je vous prie? བཤད་ཞེ་ཞེ་ *loquere, quæso*, veuillez parler; ཞེའམ་ *estne, vel non?* est-ce, ou non? ཞེའོ་ *iste est, sic est*, c'est lui, c'est ainsi.

ཞེང་ ཞེ་བ་(ཉིད་), *vulg.* ཞེ་ཁ་ *Latitudo*, largeur; ཞེ་ཆེ་བ་ ཞེ་ཁ་ཆེ་ *magna lat.*, grande larg.; ཞེ་ཆེ་དྲགས་ *valde, nimis largus*, très, ou trop large; ཆུའི་...རས་ བྲུབས་ཀྱི་ཞེ་ཞེ་ *fluminis, panni lat.*, largeur du fleuve, de l'étoffe; ཡུལ་གྱི་ཞེ་ཞེ་ཚད་ *lat. regionis mensurare*, mesurer la largeur d'un pays.

ཞེད་ *A* = *R* སྐྲག་ *Timere*, craindre.

ཞེན་ ཞེ་པར་ *Desiderare, amare, sese devovere*, désirer, aimer, se dévouer; ཞེ་ཆགས་ *concupiscere, ardenter amare*, aimer avec passion; ཞེ་དོན་ *desiderii, amoris objectum*, l'objet du désir, etc.; ཞེ་ལོག་ *aversio, odium*, aversion, haine; ཕྱོགས་ཞེ་ *propriarum partium amor*, amour de son parti; རས་དཀར་པོ་ཚོན་ ཞེ་པ་ལྟར་ *sicut tela alba appetit, amat tincturam*, comme une toile blanche réclame une teinture. *(J. sicut tinctura adhæret telæ) (?)*

ཞེར་ ཞེ་འདེབས་པར་བྱེད་པར་ *Vituperare, corripere* (*forte pro* ཞེ་རྩ་), mépriser, reprocher.

ཞེལ་པོ་ (*J.* ཞོར་པོ་) *Vilis, miser, inurbanus*, vil, misérable, impoli.

ཞེས་=ཅེས་=ཤེས་ *ponitur post finales* ང་ན་ མ་འ་ར་ལ་ *et vocales, signif.: Sic*, ainsi; ཞེ་བྱ་བ་ *sic dictus, nominatus*, ainsi nommé; ཞེ་སྨྲས་སོ་ *v.* ལབ་བོ་ *sic dixit*, il a dit ainsi; ཞེ་པ་ *verbi gratia, explicatio*, par exemple, explication.

ཞོ *In scricbus, numerale = 141*, employée comme nombre, vaut 141.

ཞོ (*vulg.*) = སྐར་མ་བཅུ 10/100, *vel* 1/10 *unciæ* (= *0.27 cgr., sinice: tsien*), 1/10 d'once; དངུལ་¶་གང་...དོ་...གསུམ 1/10, 2/10, 3/10 *argenti*, un, deux, trois dixièmes d'once d'argent; ¶་སྐར (1/10 *et* 1/100) *i. e. pes (mensura)*, pied (mesure). (*In Sik.* ཞོ *significat* ¼ *rupiæ* = *4 annas.*)

ཞོ གསོལ་¶ ཞུ་¶ *hon. pro vulg.* འོ་མ *Lac*, lait; ¶་སྤྲི *cremor lactis*, la crême; བ་...ལུག་¶ *vaccæ, ovis lac*, lait de vache, de brebis; ¶་འཐུང *lactens, ep. pro puerulo*, qui boit le lait, enfant à la mamelle; ¶་སྤང *v.* བཅད *ablactare*, sevrer; ¶་དཀྲུག *v.* སྲུག *v.* དཀྲུག *lac agitare ad butyrum extrahendum*, battre le lait pour en extraire le beurre.

ཞོ *Parva macula alba (sicut lac)*, petite tache blanche; སེན་¶ *ead. super ungues*, sur les ongles; མིག་¶ *ead. super oculos*, sur les yeux.

ཞོ་སྨ ཞོ་ཞོག ཞོ་ལོ *vulg. Rumex, patientia lapata*, sandragon, patience; ཞོ་ལོ་ཞོ་འབྲུ *lappa personata*, bardane.

* **ཞོ་ཤ** *Vis, potestas*, force, efficacité.

ཞོ་ཤ *Fructus medic. cujus varietates (sec. J.), sunt:* མཁལ་¶་¶ སྙིང་¶་¶ སླ་གོར་¶་¶ མཆིན་¶་¶ མཆེར་¶་¶ nom d'un fruit médicinal et ses variétés.

ཞོ་ཤ ཞོ་ཤས *A* = *R* འཚོ་བ *Vivendi modus*, manière de vivre, = རང་གི་གླ་རྔན་འཚོ *de suo salario vivere*, qui vit de son salaire. (*J.: a publican, toll gatherer.*)

ཞོག ¶་ཞིག *imp. v*[i] འཞོག *Ponere, deponere, cooperire*, placer, déposer, couvrir.

ཞོགས་ཀ *v.* པ = སྔ་དྲོ *vulg. Mane*, le matin; ¶་ཇ་འཐུང *theum matutinum bibere*, boire le thé le matin; ¶་ཐེད *1ª pars matut., circa horam 9ᵃᵐ*, la première partie de la matinée; སང་ཉིན་¶་¶་ཤོག *cras mane veni*, viens demain matin; ¶་ཉལ་རྒྱབ *mane diu dormire*, dormir tard dans la matinée.

ཞོང (*J.*) *Imum, cavitas*, le fond, creux. (*prob.* གཞོང)

ཞོད (*J.*) 1° *Pax, tranquillitas*, paix, tranquillité; 2° *inundatio*, inondation; 3° *mamma*, mamelle. (?)

ཞོན (*vulg. Sik., hon. E.*) ¶་པར་(བྱེད་པར) *Ascendere equum vel currum*, aller à cheval ou en voiture; རྟ་¶ *pro* རྟ་རྒྱུ *vulg. E. equitare*, aller à cheval; རྟ་¶་པ *eques*, cavalier; ཤིང་རྟ་¶ *in curru iter facere*, aller en voiture; ཉི་མའི་ཟེར་བ་ལ་¶་བྱེད་མ *dea super radios solis equitans, sedens*, déesse assise sur les rayons du soleil; ¶་ལྷའི་དམག་དཔོན *dux geniorum equestrium, ep. pro* སྨིན

དྲུག, Min-djrou le chef des génies cavaliers; མི་ལ་¶་ *homini insidens, ep. pro* ནམ་སྲས་ *deus divitiarum*, le dieu des richesses assis sur un homme; ¶་དམག་ *exercitus equitum*, la cavalerie (armée). *Inurbane etiam adhibetur pro assensione ad coitum, et dicitur de bestiis et hominibus, v. g.* སྨོ་ལ་ ¶་ *feminam equitare, cum ea coire*, monter une femme, une femelle.

ཞོམ་ *præt. v*[i] འཇོམས་པར་ *Vincere, domare*, vaincre, dompter; ¶་པ་ *victus*, vaincu; ནད་¶་ *morbo prostratus*, dompté, abattu par la maladie.

ཞོར་ *pro* ཟུར་ *(J.)* ¶་ལ་ *Simul*, avec, ensemble; ¶་ལ་འགྲོ་བ་ *cum alia persona simul ire*, aller avec un autre; ¶་ལ་ ཁུར་ཁྲིད་ *istud simul cum aliis rebus aufer*, emporte cela avec le reste.

ཞོལ་ *Infra*, sous; བྲང་¶་ *infra pectus, i. e. venter*, sous la poitrine, c.-à-d. le ventre; སྡེ་¶་ *pagus ad monasterium pertinens*, village dépendant d'une lamaserie. *(N. B. Istud vocabul. ponitur ad finem nominis quorumdam pagorum, indicans, sed non semper, aliquam inferioritatem relative ad alium locum, v. g.* སྨོ་¶་ *pagus infra, prope limites*, village sous (près de) la frontière.

ཞོལ་གཡག, *vulg.* གཡག་ *Bos grunniens*, bœuf du Thibet; ར་མ་¶་མོ་ *species capræ cum longis pilis (J.)*, espèce de chèvre à longs poils.

གཞག་ *fut. v*[i] འཇོག་པར, *Ponam, deponam*, je placerai, déposerai; རྣམ་¶ *bona dispositio, ordo*, bon arrangement, symétrie; མཉམ་¶་ *simul ponenda*, à mettre ensemble; དྲན་པ་ཉེར་¶་ *in mente, memoria disp. (titulus libri)*, ranger dans sa mémoire; རྣམ་¶་གཏན་ *firma dispositio, i. e. contemplatio*, disposition sûre, contemplation.

གཞང་ *Anus, i*, l'anus; ¶་ནད་ *v.* འབྲུམ་ hémorrhoïdes; ¶་སྲིན་ *vermes intestini*, vers intestinaux; ¶་སྟོང་ *nudis clunibus*, fesses nues.

གཞང་ ¶་ཁ་ *(vulg. W.) Verenda, perineum (viri et mulieris)*, les parties naturelles (de l'homme ou de la femme); ¶་ཁྲག་ *menstruæ*, les règles des femmes; ¶་གཞང་ལ་སྦྱར་ *v.* འགྲོ་ *coire*, avoir le commerce charnel; ¶་འཚོང་མ་ *meretrix (vendens ver. sua)*, prostituée.

གཞད་ ¶་མོ་ *(J.)* = བཞད་ *Ridere*, rire.

གཞན་ ¶་མ་ *vulg. Alter, alius*, autre, différent; ¶་འགའ་ཞིག་ *v.* རེ་ *quidam alii*, quelques autres; མཚན་ *v.* མིང་¶་ *aliud nomen, synonymon*, nom différent, synonyme; ཕྱོགས་¶་ལ་འགྲོ་ *v.* འཕོ་ *ad alium locum ire, migrare*, émigrer; ¶་ཡང་ *aliter, amplius*, autrement, de

plus; ¶་དབང་ *ab alio dependens, v. g. servus, puer, uxor, etc., effectus, consequentia*, qui dépend d'un autre, serviteur, etc., conséquence; ¶་སྙིམས་བཟོ་ མི་ ¶་མ་ལ་དགའ་ཞོར་ *alicui irridere*, se moquer de quelqu'un; ¶་གྱིས་གསོས་ *ab alio nutritus, ep. pro cucullo*, nourri par un autre, le coucou; ¶་གསོ་ *alios nutriens, ep. pro corvo*, qui nourrit les autres, le corbeau; ¶་གྱིས་མི་ཐུབ་པ་ *ab alio non dominatus, epith. pro* དཔའ་བོ་ *heros*, qui n'est dominé par personne, un héros; ¶་འཕྲུལ་ *aliqua pars cæli*, une portion du ciel; ¶་བསྒྲུབ་ *grammat. vocabulum*, mot technique. — *Syn. pro* གཞན་ *sunt:* རྣམ་ཐ་དད་ *valde contrarium*, très contraire; ཕྱོགས་ *contra*, à l'opposé; ¶་ཤོས་ གཅིག་ཤོས་ *alter*, autre.

གཞབ་ *(J.) Lambere*, lécher. (*vid.* བཞབ་)

གཞམས་པ་ *(J.)* = བཞམས་པ་ *Manu blandiri*, caresser avec la main.

གཞད་པ་ *A* = *R* སྒག་པ ག་¶་ *Ridere, irridere*, rire, se moquer. *(J. addit: credere, fidere*, croire, avoir confiance).

གཞའ་ཚོན་ *A* = *R* འཇའ་ཚོན་ *Iris*, arc-en-ciel.

གཞའ་གསང་ *Nomen sectæ, et crucis* གཡུང་དྲུང་ *(S.) swastica, symbol. perpetuitatis*, nom de secte et d'un signe magique.

གཞར་བ་ *A* = *R* མཐུན་པའི་མིང་ *Conjunctionis vocabulum*, conjonction; ¶་ཡང་ *A* = *R* རྣམ་ཡང་ *vulg. Sik. semper, perpetuus*, toujours, perpétuel; སླར་ཡང་ ལའང་འཇུག་ *etiam adhibetur pro* སླར་ཡང་ *postea*, ensuite.

གཞར་ *A* = *R* བཞར་ *(vulg.) Radere*, raser; སྐྲ་¶་ *capillos rad.*, raser les cheveux; ¶་གྲི་ *novacula*, rasoir.

གཞལ་ *fut.* v^{i} *vulg.* འཇལ་བར་ *Ponderabo, mensurabo, solvam*, je pèserai, mesurerai, paierai; *et* ¶་བར་ *v. ac. ponderare, etc.* peser, etc.; སྲང་ལ་…བྲེ་ལ་¶་ *in statera, modio mensurare*, mesurer à la balance, au boisseau; ¶་བྱ་ *quod est ponderandum, etc. (etiam in mente)*, ce qu'il faut peser; ¶་བྱ་མེད་ *non ponderabile, etc.*, impondérable; *et qui nescit mente pond.* = ལྐུག་པ་ *mutus, stupidus*, muet, idiot; ¶་ཡས་ *v.* མེད་ཁང་ *palatium immensum, pal. geniorum*, palais immense, pal. des génies; ¶་ཚད་ *instrumentum ad mensurandum*, instrument pour mesurer.

གཞས་ *Risus, ludus*, rire, jeu; གླུ་¶་ *lætitiæ cantus*, chant joyeux. (*vid.* བཞད་)

གཞི་ མ་¶་ *vulg. Origo, principium, principalis*, origine, principe, principal; ¶་ཡོད་ *princip., caus. habens, merito*, qui

a une raison d'être; ¶་མེད་ *sine causa, princip., immerito,* sans cause, sans motif; ཀུན་¶་ *causa principalis, primaria omnium entium,* la cause principale de tout; བདེ་ལེགས་ཐམས་ཅད་ འབྱུང་བའི་¶་ *causa unde procedunt omnes felicitates,* le principe de toutes les félicités; ¶་སྐྱེ་མེད་ *vilis originis,* de basse origine; ¶་དེ་ལས་ *ideo, ex ista causa,* pour cette cause; ¶་གྲུབ་ *principium argumenti,* majeure d'un argument; ¶་ ལན་བྱེད་ *argumentum retorquere,* rétorquer un raisonnement; ¶་ཀ་ *principalis columna,* la colonne principale.

གཞི་ *pro* ས་བོན་ *Semen,* semence; *v. g.* ཡུང་¶་ *raparum semen,* semence de raves.

གཞི་ *Basis, fundamentum,* base, fondement; ཁང་...རྩིག་...ཀ་¶་ *domus, parietis, columnæ basis,* fondem. de maison, de mur, base de colonne; ¶་ཀྲང་ཀྲུ་ *in solo fundamento equitare, i. e. sine sella,* chevaucher sans selle.

གཞི་ *vulg. Solum, residentia,* sol, demeure; ས་¶་ *terra,* la terre, sol; ¶་བདག་ *soli dominus, i. e. deus tutelaris, lares,* dieu tutélaire d'un lieu, lares; གནས་ ¶་ *habitatio, domus,* demeure; ཆོས་¶་ *territorium sacrum, monasterii prædium (immune a tributo),* terrains ecclésiastiques; སྡེ་ *v.* ཁྲལ་¶་ *territoria plebis, tributum solventia,* terrains du peuple (soumis au tribut); ¶་ཟ་ *hæreditas et hæres,* héritage, héritier; ¶་ཟ་ ལེན་ *hæred. accipere,* recevoir un hérit.; ¶་ཟ་རོགས་རོགས་ *cohæredes,* cohéritiers; ¶་འཛིན་ *v.* བདབ་ *residentiam eligere,* choisir sa résidence; ¶་ཁ་ *villa,* maison de campagne; ¶་སོ་=¶་ས་ གྲུ་བཞི་ *territorium quadratum,* territoire carré.

གཞིག་ ¶་པར་ བརྟག་¶་ ¶་སེམ་གཏོང་= རྟོག་པར་ *Examinare, inquirere, probare, judicare,* examiner, rechercher, prouver, juger; བསམ་པས་¶་སེམ་ གཏོང་ *mente cogitare, judicare,* réfléchir, juger.

གཞིག་ *fut. vi* འཇིག་པར་ *Destruam, evertam,* je détruirai, renverserai.

གཞིབ་ *fut. et* གཞིབས་ *præt. vi* འཇིབ *Haurire, sugere, sorbere,* avaler, sucer; ཁུ་བ་ ཀྲང་སྨྱིགས་¶་ *jus, medullam sugere,* sucer le jus, la moëlle, etc.

གཞིབས་ *A = R* སྒྲིགས་ *Unitus, in ordine dispositus,* uni, arrangé.

གཞིར་ *pro* གཞི་རུ་ *Propterea, ideo,* c'est pourquoi.

གཞིལ་ *fut. vi* འཇིལ་ *Expellere,* chasser; *et* =འཇོམས་པར་ *subjugare, domare, vin-*

cere, soumettre, vaincre; ཉོན་མོངས་¶་ སླར་ཆོས་ལ་ཞུགས་ *passiones domabis, et deinde in (ordinem) religionem intrabis*, quand tu auras vaincu tes passions, alors tu entreras en religion.

གཞིས་ ¶་ཀ་ *v.* ཁ་ *Patria, natalis locus, possessiones territoriales* (*vid.* གཞི་), patrie, lieu de naissance, territoire; ¶་པ་ *indigena*, indigène; ¶་མལ་ *familia*, famille; ¶་ཀ *villicus*, fermier; ཕ་…མ་ ¶་ *hæreditas territorialis ex parte patris, matris*, biens-fonds provenant du père, de la mère; ཆོས་¶་ *territoria ad monasterium pertinentia*, biens-fonds des lamaseries; ཁྲལ་ *v.* སྡེ་¶་ *ead. plebis, tributo onerata*, territoires du peuple, qui paient tribut.

གཞིས་ཀ་གྲོང་དཀར་ *Nom. loci*, nom de lieu; གཞིས་ཀ་རྩེ་ *nomen urbis principalis provinciæ* གཙང་, nom de la capitale de la province de Tsang.

གཞུ་ (*vulg.*) ¶་མོ་ *Arcus*, arc; ¶་ཤིང་…རྒྱུད་ *v.* ཐག་…ཤུབས་ *arcus lignum, chorda, vagina*, le bois, la corde, le fourreau d'un arc; ¶་རྒྱུད་ *diametros*, diamètre; ¶་པ་ *v.* མཁན་ *sagittarius*, archer; ¶་ འགུགས་ *v.* བཀུག *v.* འཐེན་ *v.* བཀང་ *arc. tensus, eumd. tendere*, arc tendu, le tendre; ¶་འབུད་ *arc. relaxare*, détendre un arc; ལྕགས་(ཀྱི)…རྭ་¶་ *arc. ferreus, corneus*, arc de fer, de corne; ¶་ཁྱིམ་ *Sagittarii constell. in zodiaco*, la constellation du Sagittaire.

གཞུ་ *Concameratio*, voûte; ¶་ཐོག་, *vulg.* འཁྱོག་ཁང་ *tectum concameratum*, toit en voûte; ¶་ལུགས་སུ་འབུབ་པ་, *vulg.* ¶་འདྲ་འདྲ་རྩིག་ *secundum arcus formam concamerare*, construire en voûte; ¶་འདོམས་ une brasse.

གཞུ་བདུད་ *Nom. cujusdam regis in antiqua India*, nom d'un roi indien.

གཞུ་བར་=རྒྱབ་ *Percutere, verberare*, frapper; ལྕག་གིས་¶་ *flagellare*, fouetter; གཞུ་ *est etiam syn. pro* འཚེ་ *nocere*, nuire.

གཞུག་ (*vulg. Sik.*) ¶་ག་ ¶་ཚུང་=མཇུག་=ཇུ་མ་ *vulg. E., extremitas, pars inferior, cauda*, extrémité, le bas, queue; མགོ་ ¶་ *caput et cauda, principium et finis*, tête et queue, principe et fin; ལུས་ཀྱི་ ¶་ *corporis cauda*, la queue du corps; གྲལ་¶་ *seriei finis, ultimus*, fin d'une série, dernier; ལོ་…ཟླ་¶་ *anni, mensis finis, ultima pars*, la fin de l'année, du mois; མངའ་ *v.* བྲན་ *v.* ཉང་¶་ *servi, domestici*, les serviteurs.—*Syn. pro* གཞུག་ *sunt:* ཕྱི་ *v.* མ་འོངས་ མཐའ་ སླར་ *postea, finis*, ensuite, fin; རྗེས་ *post, retro*, après, par derrière; གཞུ་ཤམས་ *pars inferior*, le bas.

གཞུང་ ¶་མ་ *Medium*, le milieu; ལག་¶་ *m. manus*, le milieu de la main; ¶་ནས་ *e medio*, du milieu; ¶་དོན་ *sensus intrinsecus, intimæ res familiæ*, sens interne, les choses propres à la famille; ¶་ཀླད་ *cerebrum, medulla spinalis*, la cervelle, la moëlle épinière.

གཞུང་ *Textus primarius operis litterarii, origo*, texte original, origine.

གཞུང་ = *vulg.* བཟང་ *Bonus, justus, generosus*, bon, juste, généreux; སྐལ་¶་ = སྐལ་བཟང་ *portio, sors bona, felicitas*, bonne part, bonne chance; ¶་ལུགས་ *probi mores*, bonnes mœurs.

གཞུང་ (*vulg.*) ¶་བར་, *præt.* གཞུངས་ *Attendere, zelare, curare de*, s'appliquer à, avoir du zèle; ལས་ལ་"ཡི་གེ་ལ་¶་ *operi, studio cum zelo incumbere*, s'appliquer au travail, à l'étude; རྨི་ལམ་¶་ *somnio attend. (ad inveniendum sensum)*, chercher à découvrir le sens d'un songe. — *Syn. sunt:* མི་བདེ་ *non facilis*, malaisé; དཀའ་ *difficilis*, difficile; (*conf.* སྦྱོང་)

གཞུངས་ ¶་ས་ *Unum ex nom. regni Thibeti*, un des noms du Thibet; རྒྱལ་པ་¶་ *titulus regis Thibeti*, le roi du Thibet.

གཞུད་པ་ (*J.*) *Ire, intraponere*, aller, mettre dedans.

གཞུན་པོ་ (*J.*) *Excellens in sua specie*, parfait en son espèce; གསེར་¶་¶་ *aurum purum*, or pur; སྟོན་ཐོག་¶་¶་ *messis optima*, moisson excellente.

གཞུམ་ *fut. vi* འཇུམ་ *Contraham*, je contracterai.

གཞུར་ *Præcidere ramos, separare folia, emundare arbores*, émonder les arbres; ¶་བཏུག་ *A* = *R* ཟུར་ཟ་ *separatim cogitare A* = *R seorsim manducare*, penser, c.-à-d. manger à part.

གཞི་ར་ (*J.*) *Petroselinum*, persil.

གཞིང་ ¶་མ་ ¶་ཁ་ = ཞེང་(ཁ་) (*vulg. vid. sup.*) *Latitudo*, largeur.

གཞིན་ = དྲན་ *Reminisci, memoria*, se souvenir, mémoire; ¶་བསྐལ་ *A* = *R* དྲན་གསོས་ *consolatus*, consolé; (*J. alicujus memorari*, se rappeler quelqu'un); ¶་འདེབས་ *v.* གཏད་ *v.* བཏབ་ *exhortari, admonere*, exhorter, aviser. (*Lexic. intra ponere, v. g.* མེ་ཞུགས་ལ་¶་ *in ignem injicere, mittere*, mettre dans le feu.)

གཞིར་བ་ *A* = *R* བསྟན་པ་ *Doctrina, instructio, actus docendi*, doctrine, instruction, l'acte d'enseigner.

གཞིས་ཉིན་ (*vulg. E.*), ¶་ཚེས་ (*vulg. Sik.*) *post quartam diem (præsenti die incluso)*, dans quatre jours; ¶་སྔིང་ ¶་ཉིས་པོ་ *post triennium (annus 3us, præsenti incluso)*, dans trois ans.

གཞིས་ *A* = *R* སྡོད་ *Commorari, habitare*, habiter; = བཞུགས་ *sedere, existere*,

être assis, exister; = འཚོ་ཞིང་ *vivens*, vivant; འཚོ་ཞིང་¶་པའི་སངས་རྒྱས་ *Buddha nunc vivens, existens in mundo,* Bouddha vivant dans le monde (*vulg.* སྡུལ་སྡུ་) ; ཅུང་ཙམ་¶ *paululum sede, expecta,* assieds-toi, attends un peu.

གཞོ་ *prob. fut. v*ⁱ བཞོ་ *Mulgam,* je trairai.

གཞོག་ *vulg. fut. v*ⁱ འཇོག་པར་ *Secam, dolabo,* je couperai, raboterai.

གཞོགས་ *hon. Latus corporis, latus in genere,* le côté; ¶་གཡས་⋯⋯གཡོན་ *lat. dextrum, sinistrum,* le côté droit, gauche; ¶་ཕྱེད་ནད་པ་ *morbus dimidiæ partis corporis,* maladie de tout un côté du corps; སྦོ་¶ *turricula a latere domus,* tourelle sur le côté de la maison; ཁྱིམས་¶ *vicinus (subst.),* voisin; སྐུ་¶ (*vulg.*) *Vestra honorab. persona,* Votre Honneur, Votre Excellence; ཡས་¶ *hæc pars,* ce côté-ci; ཕར་¶ *illud latus, illa pars,* ce côté-là; ག་¶་འགྲོ་ *in quodnam latus, quamn. partem vadis?* de quel côté allez-vous? དཔོན་པོ་ཡ་¶་ཕེབས་རོག་ *veniat dux in hanc partem,* je prie le chef de venir de ce côté-ci; ¶་སྡིགས་ *A* = *R* ཟུར་མིག་སྡིགས་ ཆོས་འདོད་བསྒྲངས་ ? (*Ren.*) *situs corporis risum movens,* posture qui porte à rire; (*vid. seq. forte: simulatio religionem desiderandi,* feindre de désirer l'état de religion.)

གཞོགས་ ¶་སློང་(བྱེད་པར་) *Ambigue, figurate loqui, adulari,* parler d'une manière ambiguë, figurée, flatter; ¶་སློད་(བྱེད་པ་) *insidiose, maligne loqui de aliis,* parler méchamment des autres; ¶་ཇབ་ *apparentia bona et intentio prava, hypocrisis (J.),* hypocrisie.

གཞོང་ ¶་པ་ *v.* པོ་ *vulg.,* (*S*) ཁྲི་ཞེན་ད་ *Catinus, pelvis,* grand bassin; ཤིང་⋯ དངུལ་¶ *catin. ligneus, argenteus,* bassin de bois, d'argent; ལག་ན་¶་ཐོགས་ *pelvim manu tenens, ep. pro quodam genio,* qui tient un bassin à la main, un certain génie; ¶་ན་གོས་གཟན་འཁྲུད་ *in pelvi vestes lavare,* laver ses habits dans un bassin.

གཞོང་ *Dorsum gibberosum,* dos bossu; ¶་འབྲུམ་ *gibber dorsi,* bosse du dos.

གཞོངས་ *et* གཞུང་ *A* = *R* ལྗོངས་ *Regio,* pays.

གཞོན་ ¶་པ་ *v.* པོ་ *v.* ནུ་ (*vulg.*) *Juvenis,* jeune homme; ¶་པའི་ *v.* ནུའི་དུས་ *juventutis tempus,* le temps de la jeunesse; ང་ཁྱོད་ལས་¶་པོ་འདུག་ *ego junior te,* je suis plus jeune que toi; ¶་ནུ་མ་ བུ་མོ་¶་¶ *puella,* jeune fille; ¶་¶་ཤེས་ *natu minores noscens, ep. pro fratre majori,* qui connaît des (frères) plus jeunes, l'aîné; ¶་ནུའི་བར་གནས་ *usque ad juventut. manens, ep. pro* འཇམ་དབྱངས་, Guiam-yong, qui demeure jusqu'à la jeunesse; ¶་ནུ་སྐྱེམས་བྱེད་ *juvent. suam*

jactans, ep. pro སྨིན་དྲུག་, Min-djrou, qui vante sa jeunesse.

གཞོབ་ སེ་འཚོག་¶་ *Parum urere,* brûler légèrement; ཤིང་སོགས་¶་ *lignum, etc. sic comburere,* brûler un peu le bois, etc.; ངའི་ལུས་སེམས་¶་དུ་བུས་ *corpus et anima mihi uruntur (mœrore),* mon corps et mon âme sont consumés (de chagrin); ¶་དྲི་ *odor rei crematæ,* odeur de brûlé.

གཞོམ་ *fut. v*[i] འཇོམས་པར་ *Subjugabo, domabo, vincam,* je dompterai, vaincrai; དགྲ་བོ་¶་ *hostes vincam,* je vaincrai les ennemis; བདུད་¶་ *diabolum domabo,* je dompterai le démon; ནད་¶་ *morbos curabo,* je dompterai la maladie; *(vulg. Sik.) hariolus,* sorcier; ¶་མེད་པ་ *indomabilis,* indomptable.

གཞོར་ = འཇོར་ *(vulg. E.)* = ཏོག་ཙེ་ *(vulg. Sik.) Ligo,* houe, pioche; ¶་བུ་ *id. parvus,* piochette.

གཞོལ་ *Negotio attendere,* s'occuper d'une affaire; ཡི་གེ་…ཆོས་…ལས་ལ་¶་ *libris, religioni, operi curam dare,* s'adonner à l'étude, à la religion, au travail.

གཞོལ་ *hon. pro* འབབ་ *Descendere, inclinare,* descendre, s'incliner; རྟ་…ཤིང་རྟ་¶་ *ab equo, curru desc.,* descendre de cheval, de voiture; ལ་¶་འགྲོ་ *e monte descend.,* descendre de la montagne; ¶ དུ་འབབ་ *inclinando descend., fluunt, ep. pro fluminibus,* coulant en descendant, les fleuves; སྙེ་མ་བུད་¶་ *spicæ inclinantur,* les épis se penchent.

བཞག་ *vulg. adhibetur in omni casu, præt. v*[i] འཇོག་པར་ *Positus, deposui, derelictus, neglexi, non curavi,* placé, déposé, abandonné, négligé; ཡས་ན་¶ *pone hic,* place ici; མགོ་སྟེང་¶་ *supra caput ponere, alicui onus imponere,* mettre sur la tête de quelqu'un, c.-à-d. lui imposer une charge, etc.; ཕྱིར་¶་ *derelinque (hoc negotium), ne cures amplius,* abandonne (cette affaire); གོ་ས་ནས་ཕྱིར་¶་ *a dignitate dejicere,* dégrader quelqu'un.

བཞག་ *A = R* གཉེ་མ་ *Pars pinguis viscerum,* la partie grasse des entraillles; ¶་སྐོར་མོ་ *intestinorum involucrum,* le péritoine. *(vid.* ཞག་)

བཞག་པ་ *A = R* བརྒྱན་པ་ *Ornatus,* orné.

བཞག་འོག་ *A = R* མཆན་ཁུང་ མཆན་འོག *Axilla,* aisselle.

བཞད་ ¶་དཀར་ *Nom. avis aquaticæ, (J. cycnus),* nom d'un oiseau aquatique, (le cygne?); *Syn. sunt:* ཆུ་སྒྲོག་ *aquam resonare faciens,* qui fait résonner l'eau; འདབ་དམར་ *alæ rubræ,* ailes rouges; པད་མིང་ཅན་ *nymphæarum cognatus,* parent du lotus; རྫིང་བུའི་མཚན་མ་ *signum, vexillum stagni,* l'étendard des étangs.

བཞད་ ¶་པར་ *v.* གད་ གཞ་ འཛུམ་པར་, *vulg.* དགའ་ *Ridere, subridere,* rire,

sourire; ¶་མོ་ ¶་གད་ *risus*, le rire; ¶་མ་ *ridens, ep. pro mulieribus nobilibus*, qui rit, une femme noble; ¶་ལྡན་ *ep. pro floribus*, riantes, les fleurs; ¶་ལྡན་མ་ *nom. deæ Aswati*, nom d'une déesse; ¶་མོ་ཆེར་¶་ནས་ *cum magnum risum edidisset*, après avoir ri aux éclats. — *Syn. sunt:* ཀྲུ་རེ་ *Ludus*, jeu; ཀྱལ་ཀ་ *scurrilitas*, bouffonnerie; འདོད་གདམས་ *verba opportuna*, paroles d'àpropos; གོད་བག་ *risus passio*, la passion du rire.

བཞབ་ *fut. et* བཞབས་ *præt. v*[i] འཇབ་པར་ *Repere, occulte incedere, explorare, fixis oculis aspicere*, ramper, s'avancer en cachette, espionner, regarder fixement; *(J. addit: subito,* tout de suite, tout à coup.*)* — *(vid. vulg.* འཇབ་*)*

བཞམས་ བསྐྱ་¶་ *Ad memoriam revocare, reminisci*, rappeler à la mémoire, se souvenir. *(J. addit: blandiri,* caresser.)

བཞའ་ རླན་¶་ *Humidus*, humide.

བཞར་ *(vulg.) Radere*, raser; ¶་གྲི་ *novacula*, rasoir; མགོ་¶་ *caput rad.*, raser la tête.

བཞི་ *vulg. 4;* ¶་བཞི་ 4 fois 4; ¶་དང་¶་ 4 plus 4; ¶་པོ་ *in 4 consistens, 4 simul*, les quatre; ¶་པ་ 4[us], quatrième; ལན་ *v.* ཐང་མ་ *v.* སྐོར་ *v.* རྩ་¶་ *quater*, 4 fois; ¶་ཆ་གཅིག་ $\frac{1}{4}$; ¶་བཅུ་རྩ་གཅིག་ = ཞེ་གཅིག་ *41, usque ad* ¶་དགུ་ *49;* ¶་བརྒྱ་ *400;* ¶་སྟོང་ སྟོང་ཕྲག་¶་ *4000;* མེ་¶་ *4 ignes, 12*[a] *stella zodiaci (in Virgine)*, nom d'étoile; ¶་ཚེས་ *v.* ཚེ་ *post triduum*, dans trois jours.

བཞི་ *pro* གཞི་ *(in verbis comp. Cs.)* (དཔང་) ཚེ་¶་ *Testis*, témoin.

བཞིན་ ¶་རས་ བྱད་¶་ *Facies, forma, vel habitus, vel incessus corporis, proportio*, visage, posture, proportion; ¶་ལེགས་… མཛེས་ *facies bona, pulchra*, bon, beau visage; ¶་སྨོད་ ¶་དལ་མིག་ = *vulg.* ངོ་ཚ་ *erubesc., pudicus*, rougissant, modeste; གོས་ལྤགས་¶་ལོག་རྒྱབ་ *vestimentum pelliceum invertere (ejus faciem inverso modo ponere vel inducere)*, retourner un habit de fourrure.

བཞིན་ *præpos.* — *Simile, secundum, sic, sicut*, semblable, selon, ainsi, comme; དེ་¶་(ཉིད་) *eodem modo, sic*, de la même manière; སྔར་ *v.* སྔ་མོ་¶་ *sicut antea*, comme autrefois; དེ་¶་གཤེགས་པ་ *(titulus) in via antecessorum gradiens*, qui marche dans la voie de ses prédécesseurs; བཀའ་¶་ *secundum imperium*, selon l'ordre; ཉིན་རེ་¶་གྱི་ *quotidianus*, de chaque jour; *(vulg.* = འདྲ་ འདྲ་*)*

བཞིན་ *Cum radicali verbi, in libris, efformat partic. præsens*, partic. indiquant le

participe présent; *v. g.* འགྲོ་¶་པ་ *ambulans,* marchant; འབྲི་¶་ *scribens,* écrivant; *et cum* དུ་ *efformat gerund. v. g.* མཛད་¶་དུ་ *faciendo, faciendum,* en faisant, à faire; སློབ་¶་དུ་ *discendo, discendum,* en apprenant, à apprendre. (*vulg.* ཞིང་ *vel* ཤིང་)

བཞིར་ *pro* བཞི་རུ་ *in 4, ad 4,* en 4, à quatre; ཕྱོགས་¶་ *ad 4 partes, angulos mundi,* aux quatre coins du monde.

བཞིས་ *pro* བཞི་ཡིས་ *4, a quatuor,* quatre, par 4; མི་¶ བྱས་ *v. g. 4 homines fecerunt, a 4 hom. factus,* 4 hommes l'ont fait.

བཞུ་ *fut. v*[i] འཇུ་བར་ *et (vulg.)* བཞུ་བར་, *præt.* བཞུས་ *Liquefacere, digerere,* liquéfier, digérer; ¶་བ་ *fusio, digestio,* fusion, digestion; མར་""ལྕགས་¶་ *butyrum, ferrum liquef.,* faire fondre le beurre, le fer; བཞུས་པའི་གསེར་ གསེར་ བཞུས་པ་ *aurum liquefactum,* or fondu; ཟས་¶་སླ་མོ་""དཀའ་མོ་ *cibus facilis, difficilis digestu,* nourriture facile, difficile à digérer.

བཞུགས་ *(vulg.)* ¶་པར་ *hon. pro* འདུག་ *et* སྡོད་ *Sedere, habitare,* être assis, habiter; ¶་ས་ *v.* གནས་ *sedendi, habitandi locus,* lieu de repos, d'habitation; ¶་ཁྲི་ *sedes,* siège; ¶་སྒོ་གསོལ་, *vulg.* ¶་རོགས་ *v.* བྱོས་ *sedeas, maneas, quæso,* veuillez vous asseoir, demeurer; བདེ་མོ་¶་རོགས་ *in pace maneas (salutatio proficiscentis remanenti),* demeurez en paix; ¶་མཁན *qui sedet, habitat,* celui qui est assis, habitant; ¶་གྲོགས་ *habitationis comes, conjuges,* compagnons de demeure, époux; ག་¶་མཁན་ཡིན་ *ubi habitas?* où habitez-vous? — ཐུབ་¶་ *sicut Sha-kia sedere (plicatis cruribus),* être assis comme Sha-kia; བྱམས་¶་ *sicut Chiampa sedere (europæo modo),* être assis comme Chiampa.

བཞུགས་ *(vulg. hon.) Esse, existere, contineri,* être, exister, être contenu; འཇིག་རྟེན་ལ་¶་པའི་ཚེ་ན་ *quando erat, vivebat in mundo,* quand il était, vivait dans le monde; ¶་སོ་ *post titulum libri = continetur in isto volumine,* à la fin d'un titre, signifie: est contenu dans ce volume.

བཞུད་ ¶་པར་ *Ire, abire, proficisci,* aller, partir; ¶་ཅིག ¶་པར་མཛོད་ པར་¶་ *abi, proficiscere,* pars, va-t-en.

བཞུད་ *(vulg.)* = བཞུ་བར་ *Liquefacere, digerere,* liquéfier, digérer; གསེར་དངུལ་ སྲ་ཡང་¶་ནུས་ཀྱི་རྫས་ *aurum et argentum quamvis dura sint, sunt res fusibiles,* quoique l'or et l'argent soient durs, ce sont des choses fusibles; ཟས་¶་མི་ཐུབ་ *cibus non potest digeri,* la nourriture ne peut être digérée.

བཞུན་ ¶་མོ་ = ཞུན་ *Liquefactus*, fondu, liquéfié; ¶་མར་ *butyrum liquefactum*, beurre fondu.

བཞུར་ ¶་བར་ = གཞུར་ = བཞུར་ *Radere*, raser. *(J. addit: colare*, tamiser, filtrer*)*.

བཞུས་ *præt. vi* བཞུ་བར་ *Liquefactus, digestus*, fondu, digéré.

བཞེང་ ¶་བར་, *præt.* བཞེངས་ *Erigere, ædificare*, élever, construire; ཐང་ཀ་...ཀ་བ་...དགོན་པ་...གནས་ v. ཁྱིམ་¶ *picturam, columnam erigere, monasterium, domum ædificare, fundare*, élever un tableau, une colonne, bâtir, fonder un couvent, une maison; བཞེངས་པའི་ཆོས་རྟེན་ *pyramis constructa*, pyramide construite.

བཞེང་ *(t. prim. id.) hon. Surgere*, se lever; སྟན་ལས་¶ *e culcitra surgere*, se lever de dessus le coussin; སང་ཉིན་སྔ་མོ་ཨེ་¶ *cras, surgesne mane?* vous léverez-vous, demain, de bon matin?

བཞེད་ ¶་པར *hon. vulg. pro* འདོད་ *et* དགོས་ *Desiderare, velle, cogitare de*, désirer, vouloir, penser à; ¶་པ་ *desiderium, voluntas*, désir, volonté; ¶་དོན་ *desid. objectum, causa*, objet, cause du désir; ¶་དོན་འགྲུབ་པར་ *voluntatem suam adimplere*, satisfaire son désir; བ་སྦུལ་¶ *littera* བ་ *anteponi vult*, la lettre *ba* doit être préfixe.

བཞེས་ *(vulg. hon.) Sumere, accipere, manducare, bibere*, prendre, recevoir, manger, boire; ¶་པ་ *acceptatio, cibus, potus*, acceptation, nourriture, boisson; ¶་སུ་གསོལ་, *vulg.* ¶་རོགས་ *accipe, manduca, quæso*, veuillez recevoir, manger, etc.; ག་¶་མ་ཉེས་མོ་ *Sik., quid manducare desideras?* que désirez-vous manger? ག་འདྲ་མི་¶ *nihil omnino mand.*, ne rien manger; མནའ་མ་¶ *sponsam accipere, uxorem ducere*, se marier; ཞལ་གྱིས་¶ = ཁས་ལེན་ *ore, verbo capi, i. e. promittere*, promettre.

བཞོ་ *vulg. fut. et* བཞོས་ *præt. vi* འཇོ་བར་ *Mulgam, mulsus*, je trairai, trait; འོ་མ་...བ་¶ *lac, vaccam mulg.*, traire le lait, une vache; བཞོ་མ *vulg. E.*, བཞོན་མ་ *vacca lactifera*, vache laitière. *(Vulg. adhibetur præt. in omni casu.)*

བཞོག་ བཞོགས་ *(vulg.) præt. vi* འཇོག་པར་ *Dolare, levigare, et in Sik. radere*, raboter, équarrir, raser; ཤིང་ལེབ་...རྡོ་ལེབ་¶ *tabulam ligneam, petram levig.*, tailler une planche, une dalle; ¶་བོ་ *dolabra, instrum. ad levig.*, rabot, doloire; མགོ་¶ *caput radere, crines forficibus secare*, raser la tête, couper les cheveux.

བཞོན་པ་ *Vehiculum in genere (vulg. Sik., hon. E., vid.* ཞོན་*)* véhicule en général; རྟ་...ཤིང་རྟ་...འཁོར་ཁྲི་...གྲུ་¶ *equita-*

re, curru sedere, in sella gestatoria ferri, navigare, aller à cheval, en voiture, en chaise à porteurs, en barque. *Syn. sunt:* ཐེག་པ་ *gradus,* gradin; འཆིབ་ *equus,* cheval; སྦྱིན་བྱེད་ *pervenire faciens,* qui fait arriver.

བཞོན་མ་ ཤ་ཟུགས་, *vulg.* བཞོ་མ་ *Vacca, ovis, etc., lactifera,* vache, brebis, etc. laitière.

བཞོས་ *præt. v.*[1] འཇོ་ *Mulxi, mulsus,* j'ai trait, trait. (*vid.* བཞོ་)

ཟ་

Cette lettre se prononce *sa* (doux), quand elle est initiale, et *za*, quand elle a une préfixe.

ཟ་ *22ª littera alphab., numerale = 22,* 22ᵉ lettre de l'alphab., employée comme nombre, vaut 22.

ཟ་ *(vulg.)* ཤ་བར་, *præt.* ཟོས་ བཟས་, *fut.* བཟའ་, *imp.* ཟོ་ ཟོས་, *hon.* གསོལ་ *et* བཞེས་ *Manducare* manger; ཤ་འདོད་ *appetitus cibi,* appétit; ཟ་མ་ ཤ་འགོ་ *et Sik.* ཟའི་འགོ་ ཤ་རྒྱུ་ ཤ་ཟ་ ཟས་ ཟན་ *cibus, cibaria,* nourriture, vivres; ཟ་མ་ ཤ་ *v.* བཟའ་ *cibum mand.,* manger; ཤ་ཉན་པ་ *v.* རུང་བ་ *v.* ཚོག་ *edibilis,* mangeable; ཤ་མཁན་ *v.* མི་ *vulg. comestor,* mangeur; ཤ་ལོད་ = ལྟོ་ཆེ་བ་ *magnus venter, gulosus,* gros ventre, c.-à-d. gros mangeur; ཤ་ཁང་ ཟ་ཁང་ *(vulg.)* = རུང་ཁང་ = གཡོས་ཁང་ = གསོལ་ཁང་ *culina,* cuisine; ཟ་ཆས་ *culinæ instrumenta,* ustensiles de cuisine; ཤ་བྲར་, *hon.* གསོལ་བྲར་ = *vulg. E.* ཁས་ཤིང་, *vulg. Sik.* ཁ་བྲར་ *bacilli ad manduc.,* bâtonnets pour manger; ཤ་མ་ *prandium,* repas; ཟ་མ་ཤ་ཕོག་ *vulg.* = *hon.* གསོལ་ བ་གསོལ་རོག་ *v.* བཞེས་རོག་ *veni manducatum,* venez manger; ཟ་རྒྱུ་གྱོན་རྒྱུ་ *cibus et vestes, subsistentiæ necessaria,* nourriture et habits, c.-à-d. les choses nécessaires à la vie; ཟ་མ་ བཟའ་མ་ *uxor,* épouse.

ཟ་ *in sensu figurato. — Vivere de, devorare aliorum substantiam, opprimere,* vivre de, dévorer, c.-à-d. opprimer les autres; གླ་...ཕོགས་ཤ་ *de salario, stipen-*

dio vivere, vivre de son salaire; རང་ནོར་¶་ *de suo vivere*, vivre de son bien propre; མི་རང་ཁ་¶་ *populum injuste manducare, opprimere*, manger le peuple, c.-à-d., l'opprimer; མི་ལ་¶་མི་ *v.* མཁན་ *aliorum comestor, oppressor*, tyran, oppresseur.

ཟ་ *Prurire (et quasi rodere) vulg.*, démanger, piquer; ཚེར་མ་ ཟྭ་ ཤིག་ལུས་ལ་¶་ *spinæ, urticæ, pediculi corpus prurire faciunt*, les épines, les orties, les poux piquent; ཚིག་པ་¶་ *ira prurit, exurgit*, la colère est excitée; ཐེ་ཚོམ་¶་ *dubium prur., dubius esse*, être dans le doute; ¶་ཁྲ་ *semen pruriens, gonorrhœa*, maladie vénérienne. (*conf.* སྨག་)

ཟྭ་ ¶་ལོ་ *vulg. Urtica*, ortie; ¶་ཚོད་ *urt. recens quæ manducatur*, nouvelles pousses d'orties; ¶་སྲི་ *urt. fibrata*, ortie textile; ¶་ཐེར་ *v. vulg.* ཟ་ *pruritus urticarum*, le prurit causé par les orties; ¶་ལྕག་རྒྱབ་ *urticis flagellare*, fouetter avec des orties; ཏྭ་¶་ལོ་ *carduus*, chardon.

ཟ་མ་ 1° *vid.* ཟ་ *Cibus*, nourriture. 2° = འདོད་འགྲོ་ *una ex tribus speciebus* མ་ནིང་ *hermaphroditum*, espèce d'hermaphrodite.

ཟ་མ་ *pro* ཛ་མ་ ¶་¶་ཏོག་ *Canister, vas*, panier, vase; *titulus unius parvi dictionarii*, titre d'un petit dictionnaire; བརྗོད་ཤོ་གསང་མི་¶་¶་ཏོག་ *liber de sortibus per tesseras*, livre sur la manière de jeter les sorts avec les dés (Schl.).

ཟ་ཟི་ *Turbatus, agitatus*, troublé, agité; རྨི་ལམ་¶་¶་ *somnium turb.*, rêve agité; *attamen Lexic. habet:* སྨུད་པ་¶་¶་ = སྨུད་པ་ཆུང་ངུ་ *tenebræ non spissæ*, ténèbres peu profondes.

ཟ་ཟིམ་ *(J.) Tenuis gossypii tela*, toile fine de coton.

ཟ་འོག་ *(J.) Rudis pannus sericus*, étoffe de soie grossière; ¶་¶་དགུ་རྫིགས་ཁྲི་ *pulvinus ex 9 pannis hujusmodi coopertus*, coussin couvert de neuf de ces étoffes.

ཟ་ཧོར་ *(S)* ཟ་ཧུར་ *Nomen urbis Sahor, (Cs.) nom. civitatis et loci in Bengal, (J) Mandi in N. W. Indiæ*, nom d'une ville indienne.

ཟག་ ཟགས་ *præt. v.* འཛག་ *Stillare*, dégoutter; ཆུ་ཐིག་¶་ ཐིག་ཐིག་¶་ *guttatim fluxit, stillavit*, a coulé goutte à goutte.

ཟག་པ་ = ཉོན་མོངས་ *Defectus, miseria, peccatum*, défaut, misère, péché; ¶་¶་ཅན་ ¶་བཅས་ *malus, vitiosus, corruptus, etc.*, défectueux, etc.; ¶་བཅས་ཀྱི་ལས་ *actio perversa*, mauvaise action; ¶་¶་མེད་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་ *meditatio non turbata*, méditation sans défaut, sans dis-

traction; ¶་ཕུང་ = ལུས་ *miseriarum cumulus, i. e. corpus*, masse de misères, le corps.

ཟང་ཟིང་ *A = R* སྦྱིན་པ་ *et* སྐབས་འགར་ཤ་དང་ཟས་ *i. e. = Donum, eleemosyna, et quandoq. caro, cibus*, don, aumône et quelquefois, nourriture. *(Cs., bona, objecta, substantia*, biens, fortune; ཕྱི་རོལ་གྱི་¶་¶་ *bona externa, (hujus mundi)*, les biens de ce monde.

ཟངས་ *(vulg.)*, ¶་མ་ = ལྕགས་དམར་ *Metallum rubrum, i. e. cuprum*, cuivre rouge; ¶་ཁ་ ... ས་ *v.* རྡོ་ ... གཡའ་ *v.* བཙའ་ *cupri fodina, primitiæ, rubigo*, mine, minerai, rouille de cuivre; ¶་མདོག་ *color cupri*, couleur de cuivre; ¶་ཕྱལ་ *scoriæ cup.*, poussière de cuivre; རང་འབྱུང་¶་ *cup. nativum*, cuivre brut; ¶་ཤོག་ *vulg.*, ¶་ཀྱི་ཤློགས་མ་ *v.* ཤུ་ *lamina, folia cup.*, feuille de cuivre; ¶་ཀྱི་བཙུག་ཕུད་ ¶་ཟེ་ཅན་ *cristam cupream (flavam) habens, ep. pro passere*, qui a une huppe de cuivre, le moineau; ¶་སྣ་ཅན་ *nasum cupreum habens, epith. pro* ཕྱོགས་གླང་ངོ་ *pyxis nautica*, au nez de cuivre, la boussole.

ཟངས་ ¶་སྣོད་ *vulg. proprie, Vas ex cupro rubro, sed vulgo dicitur etiam pro vasis ex alio metallo*, grand vase de cuivre rouge, ou d'un autre métal; ¶་ཕྱིང་ *v.* སྐྱོགས་ *magnum cochlear ex eodem*, grande cuiller de cuivre rouge; ¶་རྒྱན་ ... དེབ་ ... སྣོར་ *species vasorum*, noms de diverses espèces de vases; ¶་ཀྱི་དཀྲུ་ *capsula pro amuletis*, boîte en cuivre pour les amulettes; ལྕགས་¶་ཆེན་ *vas ferreum*, grand vase de fer; ¶་ཟྲེ་ *modiolus* 3e *magnitudinis*, petite mesure de 3e grandeur.

ཟངས་དཀར་ *Nom. districtus in S. W. Ladak*, nom d'un district au Ladak.

ཟད་ ¶་པ་ *vulg. præt.* v^{i} འཛད་ *Finitus, impensus, deficiens*, fini, dépensé, manquant; ¶་དོ་ *finitum, etc. est*, c'est fini, etc.; དངུལ་འབྲུག་¶་ཟིན་ *argentum, cerealia expensa sunt, deficiunt*, l'argent, les céréales sont dépensées, manquent; ¶་(དུ་)མེད་(པ་) ¶་མི་ཤེས་པ་ *sine fine, perfectus*, infini, parfait; ¶་བྱེད་ = མཐར་ཕྱུག་ *quod ad finem ducit, propositum*, but, dessein; ¶་པར་ཀུན་ *omnia entia peritura*, tous les êtres qui doivent périr.

ཟད་ *pro* ཚོད་, *v. g.* མ་¶་ *pro* མ་ཚོད་ *Non solum*, non seulement; དེ་མ་¶་ *non solum hoc (sed amplius)*, non seulement cela.

ཟད་ *(in verbis comp.)* ཅུང་ *v.* ཉུང་¶་ *Paululum, tantillum*, un tant soit peu; གཟུགས་¶་ *carentia vitalium in corpore*, parties vitales manquant *(J)*.

ཟན་ ¶་པ་ *in E. adhibetur tantum pro animalibus, alibi etiam pro hominibus, cibus, nutrire,* nourriture, nourrir; རྟ་་་ནོར་¶་ *v.* ¶་པ་རྒྱབ་ *equos, boves, enutr.,* nourrir les chevaux, les bœufs; འབྲས་་་བག་ *v.* ཕྱེ་་་སྔོ་ *v.* ཚོད་མ་་་ཤ་ ¶་ *cibus ex oryza, farina, oleribus, carne,* nourriture de riz, de farine, de légumes, de viande; ¶་གཡོ་ *v. vulg.* བཟོ་ *et Sik.* བྱ་ *cibos præparare,* préparer la nourriture; ¶་ཟ་ *cibum manducare,* la manger; ¶་རྗེན་་་བཙོས་་་བརྔོས་པ་ *cibus crudus, coctus, assatus,* nourriture crue, bouillie, rôtie; ཤ་¶་ *carnivorus,* carnivore; ཉ་¶་ *ichthyophagus,* ichthyophage; ¶་གཏོར་ *oblatio, sacrificium ciborum,* nourriture offerte en sacrifice; ¶་ཕྲོག་ *indigestione laborare, dolere,* avoir une indigestion.

ཟབ་ ¶་པོ་ *v.* ཟབ་ *vulg. Profundus (physice et moraliter),* profond; མཚོ་་་རྫིང་་་ཁྲོན་¶་¶་ *lacus, aquarium, puteus prof.,* lac, réservoir, puits prof.; ¶་མོ(ར་) ཀོ་་་བསམས་ *alte fodere, cogitare,* creuser, méditer profondément; གཏིང་¶་ *abyssus,* abîme; ¶་ལམ་ *doctrina magica (J.),* doctrine magique; དོན་¶་¶་ *sensus altus, (t. cath.), mysterium,* mystère.

ཟབས་ *Profunditas,* profondeur; ¶་སུ་ *in profunditate,* en profondeur.

ཟམ་ ¶་པ་ *(vulg.)* ¶་པོ་ *Sik.—Pons,* pont; ཤིང་་་རྡོ་་་ལྕགས་་་གྲུ་¶་ *pons ex ligno, petris, catenis ferreis, naviculis,* pont de bois, de pierres, de chaînes de fer, de bateaux; ལྕག *v.* ཚོར་¶་ *pons flexibilis,* pont flexible; འདྲེད་¶་ *pons ex fune arundinea,* pont de corde de bambou; ¶་གདང་ *trabes pont.,* les poutres d'un pont; ¶་ཀ་(བ་) *v.* ཀྲང་པ་ *pilæ, columnæ p.,* les piles, les colonnes d'un pont; ¶་སྟོ་སྟང་ *pont. tabulæ superiores,* tablier d'un pont; ¶་མདའ་ཡབ་ *v.* ལག་རྟེན་ *pontis peribolus,* garde-fou d'un pont; ¶་གཞུ་སྒྲོག་ *arcus, concameratio pont.,* voûte d'un pont; ¶་པ་བཙུགས་ *v.* འཛུགས་ *v.* རྩིག་ *v.* བཟོ་ *p. construere,* construire un p.; བྲག་¶་ *rupium pons naturalis,* pont de rochers.

ཟར་ *pro* ཟ་རུ་ *v.* ཟ་ *Edendum, esu,* à manger.

ཟར་ *Furca,* fourche; ¶་སོ་ *dentes furc.,* ses dents; ¶་ཡུ་ *f. manubrium,* son manche; ¶་ཁྱེར་བཟུང་་་ཡར་བཀྱག་་་དཀྲུག་ *furca sumere, elevare, agitare, verberare,* prendre, élever, agiter, frapper avec une fourche.

ཟར་ ¶་བུ་ ¶་བས་ *(J.) Ornamenta in fasciculis (tassel, gold brocade),* ornements en faisceaux; ¶་སྣོད་ *ornam.*

in vertice capitis, ornements sur le sommet de la tête.

ཟར་མ་ (*J.*) *Sesamæ semen*, graines de sésame; ~ རའི་མེ་ཏོག་ *sesamæ flos*, sa fleur; ~ རའི་རས་ *tela ex urticarum fibris facta*, toile faite avec les fibres de l'ortie.

ཟལ་ (*J.*) *Parva insula in flumine*, petite île dans le lit d'un fleuve.

ཟལ་ (ཁྲམ་)~ ཟོག་ = གཡོ་ *Fallere, decipere*, tromper; ~ སྒྲུར་ *insidias parare, decipere velle*, tendre des embûches, chercher à tromper.

ཟལ་མོ་ *Juvenis vacca*, génisse; འབྲི་~ *ead. ex bove yak proveniens*, jeune gén. provenant du yak.

ཟས་ ཁ་~, *hon.* ཞལ་~ (*vid.* ཟ་མ་ *et* ཟན་) *cibus*, nourriture; ~ ཟ་ *v. hon.* གསོལ་ *v.* བཞེས་ *manducare*, manger; ~ མཆོད་ *c. oblatio ante prandium*, offrande avant le repas; ~ བཤགས་ *oblatio sub fine prandii*, offrande à la fin du repas; ~ ཚོད་ *v.* ཚད་ *cibi justa proportio*, nourr. en quantité raisonnable; ~ འདོད་ *cibi desiderium, gula (vulg.)*, gourmandise; ~ རོ་བརྒྱ་དང་ལྡན་པ་ *cibus 100 gustus habens, prorsus exquisitus*, nourr. aux 100 goûts, très succulente.

ཟས་གཙང་མ་ *Cibus mundus, nom. patris* ཤཱཀྱ་ nom du père de Sha-kia, *qui ipse vocatur* ཟས་གཙང་སྲས་ *filius Se-tsong*, fils de Sé-tsong; བདུད་རྩི་ཟས་ *nectaris cibus*, nectar nourriture; ཟེ་བོ་ ཟས་ (?); ~ དཀར་ *Cibus albus, bonus, 3 nomina trium fratrum patris* ཤཱཀྱ་, noms des trois oncles de Sha-kia.

ཟི་ *Numerale = 52*, employée comme nombre, vaut 52.

ཟི་བ་ *pro vulg.* བཟི་བ་ *Ebrietas*, ivresse.

ཟི་མ་ (*J.*) *Viridis mucus supra stagnantes aquas*, mousse verdâtre des eaux stagnantes.

ཟི་ར་ *Cuminum cyminum, carvi*, espèce de cumin; ~ ~ དཀར་པོ་ ... ནག་པོ་ *ejusdem species alba, nigra*, especes blanche, noire de cette plante.

ཟི་ལིང་ *Nom. urbis prope Kou-kou-noor, in provincia Kang-sou*, nom de ville; ~ ~ ཇ་ *species thei hujus provinciæ*, thé de Si-ling.

ཟིགས་མ་ ཆུའི་~ ~ *Guttulæ aquæ, tenuis pluvia*, gouttelettes, petite pluie; *cuj. syn. sunt:* ཆུ་འཐོར་ *aqua sparsa*, eau éparpillée; ཆུ་ཟིལ་ *ros*, rosée; ཆུའི་ཟེར་ *aquæ radii*, rayons aqueux.

ཟིན་ ~ པ་ = ཟད་པ་ *vulg. Deficiens, impensus, finitus, et præsertim una ex notis præt. temporis*, manquant, dépensé, fini, signe du passé; དངུལ་~ ཏོ་ *v.* སོང་ *argentum expensum est, deficit*, l'argent est dépensé, manque; ~ (ད་)མེད་(པ་) *infinitus, inexhaustus*, infini, inépuisable; སེམས་མི་~ *mens non est com-*

pleta, non matura, esprit non formé, non mûr; ¶་འབྲི་ *pro* འཛིན་འབྲི་ *schedula receptionis*, un reçu; བཤད་ *v.* ལབ་…བཟོ་…ཟ་…བསམས་¶་ *dixi, feci, manducavi, cogitavi*, j'ai dit, fait, mangé, pensé.

ཟིམ་ ¶་བུ་ *(J.) Tenuis, gracilis, subtilis*, ténu, grêle, mince; ཆར་¶་ *levis pluvia*, petite pluie; ¶་ཟིམ་ ཟིང་ཟིང་ *capillaris*, capillaire. *(forte pro seq.)*

ཟིལ་ *(vulg.)* ཆར་¶་ *Ros, pruina, et levis pluvia*, rosée, pluie fine; ¶་པ་ཅན་ *rore madefactus*, mouillé par la rosée; ¶་པའི་ཐིགས་པ་ *guttulæ roris*, gouttes de rosée; ¶་མངར་ *A* = *R* བདུད་རྩི་ *ros dulcis = nectar*, rosée douce au goût, c.-à-d. nectar.

ཟིལ་ ¶་མ་ = གཟི་བརྗིད་ *Gloria, splendor*, gloire, splendeur; ¶་ཅན་ *splendens, gloriosus*, glorieux, splendide; ¶་གྱིས་གནོན་ *v.* ¶་ནོན་ = ན་གནས་ *gloria, splendore, luxu vincere, opprimere, i. e. despicere alios*, opprimer par la gloire, le luxe, c.-à-d. mépriser les autres.

ཟིལ་ *vulg.*, ¶་བོད་ *Tremor*, terreur; ¶་མོ་རེད་ *terribile est*, c'est terrible; ལྟ་ས་¶་མོ་རེད་ *horribile visu*, horrible à voir.

ཟིལ་བ་ *Fallax, falsus*, trompeur, faux.

ཟུ་ *Numerale = 82*, employée comme nombre, vaut 82.

ཟུག་ *imp. v.* འཛུག་ (*vid.* འཚོག་ *et vulg.* བཙུག་) *Statuere, erigere, et in E. vulg. penetrare*, établir, élever, pénétrer; ¶་པའི་ཀ་བ་…དགོན་པ་ *columna erecta, fundatum monasterium*, colonne érigée, lamaserie fondée; ཁོར་¶་ *A*=*R* ཁོར་ཡུག་ *comitatus*, cortege; ཚེར་མ་¶་ *spina penetravit*, l'épine a pénétré; ཟུར་པ་མ་¶་དོ་ *clavus non penetravit*, le clou n'a pas pénétré.

ཟུག་ *(vulg.)* ¶་པར་, *præt.* ཟུགས་ *Latrare*, aboyer; ¶་པ་ *latratus*, aboiement; ཁྱི་…ཝ་…སྤྱང་ཀི་¶་ *canis, vulpis, lupus latrant*, le chien, le renard, le loup aboient.

ཟུག་ *(vulg. Sik.)* གཟུག་ ¶་ཟུ་ ¶་གཟེར་ སྡུག་¶་ *Pœna, cruciatus, dolere*, peine, douleur, souffrir; མགོ་…སོ་…ཕོ་མང་པོ་ ¶་ *v.* ¶་དྲགས་ *caput, dens, stomachus multum dolet*, la tête, la dent, l'estomac fait mal; ¶་སྨན་ *medicina contra dol., leniens*, médecine sédative; ཉེར་ ཉོང་ས་ཀྱི་¶་ཟུ་ *dolor e miseria naturali proveniens*, douleur causée par les misères de la nature corrompue. (*in E. præsertim dicitur* གཟེར་)

ཟུག་ གཟུག་ *(J.)* = སྣུ་ *Portio*, portion; = དུམ་(བུ་) *fragmentum*, morceau, fragment; = ཤུ་རི་ *pars carnis coctæ*,

sed potius magnæ partes animalis occisi, portion de viande cuite, quartier d'un gros animal tué.

ཟུང་ ¶་ཆ་ ¶་སྦྲེབས་ *vulg.* ཆ་ *Par,* paire; ¶་གཅིག་གཉིས་ *1, 2 paria,* une, deux paires; ¶་ཡ་, *vulg.* ཁ་ཡ་ ½ *pars paris,* la moitie d'une paire; མཛོ་¶་གསུམ་ *3 paria boum* dzo, trois paires de *dzo;* ¶་དུ་སྦྱོར་ *v.* འདེབས་ *v.* སྒྲིག་བྱེད་ *in paria jungere,* réunir par paires; ¶་འབྲེལ་ *concordantia duarum rerum,* l'accord de deux choses; ¶་ལྡན་ *concors, suum par habens,* qui concorde, qui a son égal; ¶་མེད་ *non concordans, sine pari,* discordant, qui n'a pas son égal; ¶་མཆོག *nobile par, duo præcipui Buddhæ discipuli, Sariibu et Mandgaliibu,* la noble paire, c.-à-d. les deux principaux disciples de Bouddha.

ཟུང་ *(J.) Solus, separatus,* seul, séparé; ཁ་ཏོད་¶་གཅིག་ *una buccella,* une bouchée; ཙམ་རེ་¶་རེ་བལྟས་པས་ *quando unam tantum partem videt,* quand il voit seulement une partie.

ཟུང་ ¶་ཕྲུགས་ *(J.) Symbolum pro numero* 2, symbole pour le nombre 2.

ཟུང་ ཟུངས་ *imp. v*ⁱ འཛིན་པར་ *Capere, continere,* saisir, contenir; ཡིད་ལ་¶་ *in mente sume, retine,* mets dans ton esprit. (*vid.* འཛིན་ *et vulg.* བཟུང་)

ཟུང་མཁར་ *Nomen palatii regii,* nom d'un palais royal.

ཟུང་འཇུག་ = ཡིལ་འབྱུད་ *v.* འཆོད་ *Mystica vox,* mot mystique. *(vid. J. dict. p. 489.)*

ཟུབ་ *(J.) pro* བཟུབས་པ་ *præt. v*ⁱ སྡུབ་པར་ *Obstructus, obstaculum posui,* obstrué, j'ai mis obstacle.

ཟུམ་ *præt. v*ⁱ འཛུམ་ *(Cs.) Contraxi,* j'ai contracté; ངབ་ཏུ་¶་ *valde fatigatus,* très fatigué; ¶་ཁབ་ *acus ad contrah. telam, crines,* aiguille pour plisser une toile, relever les cheveux; *(sec. Lexic.) clausus,* fermé.

ཟུར་ ¶་ཁ་ *Ora, ripa, margo,* bord, rive, marge; གད་…བྲག་…རི་¶་ *ora præcipitii, rupis, montis,* bords d'un précipice, d'un rocher, coude de montagne; ཆུ་¶་ *ripa fluminis, etc.,* rivage; ¶་རེ་¶་ཁ་འགྲོ་ *ad oram (viæ, præcipitii, etc.) ambulare,* marcher sur les bords, côtoyer; སྣོད་ཀྱི་¶་ཁ་ *vasis ora, margo,* le bord d'un vase; ཞིང་¶་ *agri ora, limites,* bords, limites d'un champ; ¶་ལེན་ *runcina pro canaliculis marginum,* rabot pour faire les rainures sur le bord d'une planche, etc.

ཟུར་ *(vulg.) Angulus,* angle; ¶་གསུམ་ སུམ་¶་ *triangulus,* triangle; ¶་བཞི་རྣ་པ་ *quadrangulus,* à 4 angles; ¶་མང་བ་ *polygonon,* polygone; ཁའི་གཡས་གཡོན་ ¶་གཉིས་ *anguli oris, dexter et sinister,* les angles de la bouche, le droit et le gauche; ¶་རྟོག་ *turricula*

in angul. tecti, tourelle à l'angle d'un toit; ཟུར་ = སྟག་ = སྣོད་འོག་ *posterior ang. infra renes, i. e. clunes*, les fesses; *v. g.* ¶་ཁ་ཡ་གཅིག་ན་ *clunis unus dolet*, une fesse fait mal.

ཟུར་དུ་ *In angulo, i. e. seorsum, separatim*, à part, de côté; ¶་¶་འཇུག་ *v.* བཞག་ *v.* བཙུག་ *seorsum ponere*, mettre à part; ¶་¶་བཤད་ *v.* ལབ་ *separatim, indirecte, per insinuationes loqui*, parler en secret, par insinuations; ¶་པ་ ¶་བཞུགས་པ་ *homo solitariam vitam ducens*, un solitaire; ¶་སྡེ་ *populus separatus, privilegiatus, tributum non solvens*, peuple à part, privilégié, ne payant pas tribut; ¶་ནོར་ *bona privata*, biens particuliers; ¶་ཟ་ *A* = *R* བཞུར་བདག་ *seorsim manducare* = *seorsim cogitare*, manger, c.-à-d., penser à part; ¶་ཁྲིམས་ ཏོག་ *ambigua explicare, syn. pro* གསལ་བ་ *clarus, illucescere*, clair, briller.

ཟུར་ཚག་ *v.* ཚགས་པ་ = ཉིད་¶་ཚགས་པ་ = ¶་ཉམས་ *A* = *R* སྐད་ཉམས་ *corrupta loquela (loq. vitiata in locis privatis)*, patois.

ཟུར་ཟུད་ *Crines in vertice capitis connexi*, cheveux noués sur le sommet de la tête; ¶་¶་རྒྱན་ *ornamentum capillorum sic connexorum*, cet ornement; ¶་¶་ལྔ་པ་ *idem quintuplex, epith. pro* འཇམ་དབྱངས་ *celebri doctore*, Guia'm-yong, célèbre docteur, dont la tête était ornée de 5 nœuds de cheveux.

ཟུར་ནས་ *A* = *R* ཟུག་ནས་ *Cum doluisset, cum latrasset*, ayant souffert, ayant aboyé.

ཟེ་ *Numerale* = *112*, employée comme nombre, vaut 112.

ཟེ་ ¶་བ་ ¶་ལྡུ་ *(vulg.)* ¶་ཧོག་ ཧོག་ས་ *Gibbus, crista, juba vel coma animalium*, fanon, crête, crinière; གླང་གི་ ... རྔ་མོའི་ ¶་¶་ *tauri, cameli gibbus*, fanon du bœuf, bosse du chameau; བྱ་¶་¶་ *avis crista*, crête, huppe d'oiseau; རྨོག་གི་ ¶་¶་ *crista galeæ*, cimier du casque; རྟའི་ ... སེང་གེའི་ ¶་¶་ *juba, coma equi, leonis*, crinière du cheval, du lion; ¶་འབྲུ་ étamines, ovaire des fleurs; ¶་ལྡུ་ འབྲུ་ཅན་ *epith. pro* པད་མ་ *lotus*, qui a beaucoup d'étamines, le lotus; ¶་ཁྲིམས་ = *(S)* ཧརྨྱ་ཀཱུ་ཊ་ *probab., pinnaculum domus*, pinacle de maison.

ཟེ་སྣ་ *(vulg,) Nitrum*, salpêtre; ¶་¶་ཅན་ *nitrosus*, nitreux; ¶་སྣའི་སྐྱུར་རྩི་ *acidum nitricum*, acide nitrique.

ཟེགས་མ་ *(J.) Sordes*, ordures; ཆའི་¶་¶་ *tenuis pluvia*, petite pluie; (*vid.* ཟེག་མ་) (*forsitan: aqua turbida*, eau trouble?) ¶་ཙམ་ *paululum*, un peu, (*forte: fere turbidus*, presque trouble?)

ཟེད་ *(vulg.) Seta (pili porcorum)*, soies de cochons; ཟུབ་¶, *vulg.* ཕྱག་¶ *scopula*, brosse; སོ་¶ = སོ་ཕྱིར་ *scopula pro dentibus*, brosse à dents; ཚོན་¶ *penicillus ad pingendum*, pinceau.

ཟེན་ *(Schl.) in magia = Occidens, arbor*, l'Occident, un arbre.

ཟེམ་ *Tubus ligneus, situlus*, tube de bois; ¶་མ་ཐིལ་ *imum ejusdem*, son fond; ཆང་''' ཆུ་''' འོ་¶ *tubus pro vino, aqua, lacte*, tube pour contenir le vin, l'eau, le lait.

ཟེར་ *(J.) Nom. parvi animalis*, nom d'un petit animal.

ཟེར་ ¶་མ་ = *vulg.* གཟེར་ *Clavus, paxillus*, clou, cheville, piquet.

ཟེར་ ¶་མ་ གཟེར་ *(vulg.) Radius*, rayon; ¶་མདངས་ *v.* སྣང་, *vulg.* འོད་ཟེར་ *radii luminis*, rayon de lumière; ཚ་ *v.* ཉི་¶ *radii calidi, solis*, rayons chauds, du soleil; གྲང་ *v.* ཟླ་¶ *radii frigidi, lunæ*, rayons froids, de la lune; འོད་¶་འཕྲོ་ *irradiare*, rayonner; ཉི་¶་ལ་འཁོད་མ་ *super radios solis dea sedens*, déesse assise sur les rayons solaires; འོད་ཟེར་ *vulgo sumitur etiam pro lumine in genere*, lumière en général; འོད་¶་གསལ་པོ་ *lux fulgens*, lum. éclatante; འོད་¶་མི་ཚོག་ *lumen non sufficit*, il n'y a pas assez de lumière.

ཟེར་ *(vulg.)*, ¶་བར་ *pro* འཛེར་ *Dicere, loqui*, dire, parler; འདི་མིང་ག་རེ་¶ *istud quomodo vocatur?* comment cela s'appelle-t-il? ཅི་¶་རེད་ *quid dicis?* que dites-vous? ¶་རེད་ *v.* ཡིན་ *dicitur*, on dit; བྱ་¶ *gallus dicit, i. e. cantat*, le coq chante; བྱ་¶་འགྲོ་ *ad cantum galli proficisci*, partir au chant du coq; འབོད་¶ *vocaris, aliquis vocat*, on appelle; དཔོན་པོ་ལ་¶་རོག་ *hæc refer duci*, dis-le au chef.

ཟེལ་ པན་ *v.* འཕན་¶ *Pannus sericus*, étoffe de soie.

ཟེལ་མ་ *(J.) Ligni fragmentum, assula*, écaille de bois.

ཟོ *Numerale = 112*, employée comme nombre, vaut 142.

ཟོ་ ཟོས་ *imp. vⁱ* ཟ་བར་ *Manduca*, mange.

ཟོ་ ¶་བདོག་ (*J.* ¶་མདོག་) སྐྱ་¶ = ལུས་ཀྱི་ཁམས་ *Corporis constitutio, complexio, sanitas*, constitution corporelle, santé; ¶་བཟང་པོ་ *v.* ལེགས་མོ་ *eadem bona*, bonne santé.

ཟོ་ *vulg.* ¶་བ་ = སྣོད་ *Vas, situlus, tubus*, vase, seau, tube; ཤིང་''' ལྕགས་¶ *vas ligneum, ferreum*, vase de bois, de fer; ¶་དཀྲི་ *circulus pro tubo*, cercle de tube; ཇ་¶ ¶་ཁྲ་ *vulg.* ¶་ལ་ *tubus ad miscendum theum*, tube pour battre le thé beurré et salé.

ཟོ་རས་ *pro vulg.* ཟོར་བ་ *Falcula*, faucille.

ཟོ་རིས་ *Sic explicatur:* ཁྲོ་བོར་ཞགས་པའི་¶་¶་ *numquid ab ira illaqueatur?* est-il pris de colère? ¶་¶་ = ཟུར་ཆག་ = སྙིང་མའི་བརྡའ་སྐད་ཡིན་ *loquela corrupta, antiquata*, langage corrompu, hors d'usage.

ཟོག་ ¶་མ་ ཟོལ་¶་ (*vid. vulg.* ཛུ་) *Astutia, deceptio*, ruse, tromperie; ¶་པོ་ *homo ast.*, homme fourbe; ¶་མེད་ *sine ast., simplex, rectus*, sans malice, simple; སྒྱུ་¶་ *hypocrisis*, hypocrisie; ཆོས་¶་ *religiosa hypocrisis*, hypocrisie religieuse.

ཟོག་ *(vulg.) pro* ཛས་ *et* ཟོང་ *Bona, substantia, divitiæ, merces*, biens, fortune, richesse, marchandise; ཚོང་¶་སྣ་ཁ་མང་པོ་ཡོད་ *multas species mercium habet*, il a beaucoup d'espèces de marchandises; མིའི་ *v.* མི་གཞན་མའི་...རང་གི་...ཕའི་¶་ *aliena, propria, paterna substantia*, biens d'autrui, biens propres, biens paternels; ¶་གི་བདག་པོ་...གཉེར་པ་...འཛིན་པ་ *bonorum dominus, administrator, hæres*, propriétaire, administrateur, héritier des biens.

✣ ཟོང་ = ཛས་ = ཟོག་ *(vid. præced.)*

ཟོད་ *(Schl.) in magia = Aer, regio septentrio-occidua*, l'air, le N.-O. (en magie).

ཟོན་ *(J.) Attentio, cura*, attention, soin; ¶་བྱེད་པ་ *attent., curam præbere*, faire attention, soigner; ¶་མེད་ *sine attent., cura*, inattentif, négligent; དགྲ་ལ་¶་ *ab inimico cavere*, se mettre en garde contre un ennemi.

ཟོམ་ ¶་པོ་ = རྩེ་མོ་ *Summitas, acumen*, sommet, pointe; རིའི་...བྲག་གི་¶་ *montis, rupis summitas*, sommet de montagne, pointe de rocher; རི་རབ་ཀྱི་¶་ *summitas montis Rerop*, le sommet du mont Rérop.

ཟོར་ *pro* བཟོ་རུ་ *Faciendum, factu*, à faire; ¶་སླ་...དཀའ་ *facile, difficile factu*, facile, difficile à faire.

ཟོར་ *pro* ཟོ་རུ་ *v.* ལ་ *In vase, situlo*, dans le vase, le seau.

ཟོར་ ¶་ཁ་ *Arma contra dæmones, i. e. imprecationes, maledicta*, imprécations, malédictions (contre les démons); ¶་¶་འཕེན་ *v.* རྒྱབ་ *ista arma in eos jaculari, dæmonibus maledicere*, leur jeter ces armes, les maudire.

ཟོར་ ¶་བ་ *vulg. Falcula*, faucille; ¶་ལྕེ་ *ejus lamina*, sa lame; ¶་ཡུ་ *manubrium*, son manche; ¶་རྣོན་པོ་...རྟུལ་བ་ *falc. acuminata, obtusa*, faucil. aiguisée, émoussée; ¶་བས་རྡ་ *v.* བཅོད་ *v.* བཅད་ *f. secare*, couper avec une fauc.; ¶་¶་རྡར་ *f. acuere*, aiguiser; ཀོ་¶་ *ligo ad fodiendum*, houe, pioche; ཚེར་¶་ *falcula ad secandas spinas*, serpe.

ཟོལ་ ¶་ཟོག་ *A = R* བསྐོ་སླུ་ *Fallere, decipere, fraus, astutia,* tromper, fraude, ruse; ¶་སྐོར་ ¶་¶་ཅེད་ = གཡོ་ *decipere,* tromper; ¶་བརྗོད་ཚིག་སྨྲ་ *adulatoria verba proferre,* flatter, aduler; ¶་མེད་ *sine duplicitate, simplex, rectus,* sans malice, simple, droit.

ཟོས་ ¶་པ་ *præt. et imp.* vⁱ ཟ་བར་ *Manducatus, manduca,* mangé, mange; *cujus syn. sunt* མྱོངས་པ་ *gustatus,* goûté; གསོལ་བ་ ཟས་པ་, *hon.* བཞེས་པ་ *manducatus,* mangé; ཕོངས་སྐྱིད་པ་ *dives factus,* devenu riche.

ཟོས་ཟོས་ = *(S)* ཁ་རི་ཁ་རི་ *forte* = སོད་སོད་ *excitare,* exciter. (?)

ཟླ་ *Pronuntiatur* la *vel* da.

ཟླ་ ¶་བ་ *v.* ཟླ་ *vulg. Luna,* la lune; ¶་ཟེར་ འོད་དཀར་ ¶་(བའི་)འོད་(ཟེར་) *lumen lunæ,* lumière lunaire. *Syn. pro lumine lunæ sunt:* བསིལ་ཟེར་ *radii refrigerantes,* rayons frais; འོད་དཀར་ *lumen album,* lumière blanche; ཀུ་མུད་ཕན་ *nymphææ utile,* utile au *lotus;*. སིམ་འོད་ *lumen allevians,* lumière qui soulage; ཀུན་ཕན་ *ad omnia utile,* utile à tout; བདུད་རྩིའི་ཟག་པ་ (*S* ཀུ་སུ་རིའ་) *nectaris stillatio,* rosée de nectar; ¶་འོད་ཅན་མ་ *lum. lunari plena, nox,* remplie de cette lum., la nuit; ¶་འཛིན་ *v.* བཟུང་ *vulg., v.* ཟ་ *v.* འཛིན་ཟས *luna capta, devicta, absorpta, i. e. eclipsis,* éclipse; ¶་འཛིན་ ¶་བ་གསུམ་ཆ་གཉིས་ བཀབ་ *in eclipsi,* ⅔ *lunæ cooperiuntur,* dans cette éclipse, les ⅔ de la lune sont couverts; ¶་བའི་བུ་ *filius lunæ, ep. pro* ལྷག་པ་ *Mercurius,* Mercure, fils de la lune; ¶་མའི་རི་ *maculæ lunæ,* taches de la lune; *et* ¶་བ་དགའ་ *lun. amans,* ami de la lune, *ep. pro nymphæa alba,* le *lotus* blanc; ¶་འོད་ཟས་ *de lumine lunæ vivens, ep. pro ave (S)* ཙ་ཀོ་ར་ l'oiseau qui se nourrit de la lum. lunaire; ¶་བ་ར་སྐོར་ *circulus lucidus circa lunam,* halo lunaire; ¶་¶་ མ་མ་ *lunæ nutritius, epith. pro* རྒྱ་མཚོ་ *mare,* nourricier de la lune, l'océan; ¶་བའི་སྲིང་མོ་ *lunæ filia, epith. pro* དབྱངས་མ་ *dea harmoniæ,* Yong-ma, déesse de l'harmonie, fille de la lune; ¶་བའི་ཕྱེ་ *lunæ pulvis, ep. pro camphora,* poussière lunaire, le camphre; ཟླས་བྱུང་ *e luna procedens, ep. pro flumine «Indus»,* l'Indus, qui provient de la lune..

ཟླ་བའི་འཕེལ་ ¶་བ་ཡར་རྒྱས་ *Luna crescens,* lune croissante, *cujus syn. sunt:* དཀར་ཕྱོགས་འཕེལ་བ་ *pars alba crescens,* partie blanche en sa croissance; ཕྱོགས་ སྔ་མ་ *prior pars lunæ,* première partie

de la lune; ཆ་ཤས་རིམ་རྫོགས་ *pars ordinatim perfecta*, partie devenant parfaite graduellement; ཆ་ཤས་དང་གང་ཕྱོགས་ *pars ad plenitudinem tendens*, partie tendant à la plénitude.

ཟླ་བ་མར་འགྲི་ *v.* འགྲིབ་ *Luna decrescens*, lune décroissante, *cuj. syn. sunt:* ནག་ཕྱོགས་ *pars nigra*, partie noire; འགྲིབ་ཕྱོགས་ *pars (sensim) minuta*, partie qui diminue; ཕྱོགས་ཕྱི་མ་ *pars posterior*, dernière partie; ཆ་ཤས་འཛད་ *v.* ཟད་ *pars evanescens*, partie qui termine; ཆ་རྣམས་དང་དམར་ཕྱོགས་ *pars rubra*, partie rouge.

ཟླ་བ་ཉ་ ཉ་གང་ ཀ་བ་སྐོར་སྐོར་ *(vulg.) Plenilunium, dies 15ª lunæ*, pleine lune, *cuj. syn. sunt:* དཀྱིལ་འཁོར་གང་བ་ ཟླ་(བའི་)དཀྱིལ་(འཁོར་) *lunæ orbis integer*, disque entier; ཀ་གསུ་ *v.* ཁམ་ *v.* རྒྱེད་ *v.* གང་ *v.* རྒྱས་ ཉ་རྒྱས་ཀ་བ་ *luna abundans*, lune abondante; ཆ་རྫོགས་དུས་ *tempus partium perfectarum*, temps où les parties sont parfaites; རི་བོང་ཅན་གྱི་ཞག་ *nox plena lepore (lepus in luna latere fingitur)*, nuit pendant laquelle apparait le lièvre; མངོན་བྱང་ལྷག་ *valde pura*, très pure.

(ཟླ་)བཅུ་དྲུག་ཆ་ཤས་ *16ª pars, seu 30ª dies*, le 30 du mois, *cuj. syn. sunt: (S)* ཀ་ལའི་ *nigra*, noir; ཀ་བ་ཟད་ *luna finita*, la fin de la lune; ཆ་རྣམས་དང་ཉི་ཟླ་ཁ་སྦྱོར་ *partibus finitis, sol et luna osculantur, conjunctio solis et lunæ*, conjonction du soleil et de la lune; ལྷའི་གནས་ *habitatio geniorum*, demeure des génies; རྫེ་ལུས་ *nobile corpus*, noble corps; གནམ་གང་ *cœlum plenum (stellis)*, *et* གནམ་སྟོང་ *cœlum vacuum (lumine)*, ciel vide (de lumière).

Syn. pro luna (sidere) sunt: ཀུ་མུ་ད་ *v.* ཀུ་མུད་གཉེན་ *nymphææ albæ amica*, amie du lotus blanc; འོད་དཀར་ཅན་ *lumine albo prædita*, à la blanche lumière; རི་བོང་འཛིན་པ་ *v.* མཚན་མ་ *v.* ཅན་ *lepore insignita*, décorée d'un lièvre; ཤར་གྱི་ཐིག་ལེ་ *Orientis macula florida*, tache fleurie de l'Orient; ཆ་ཤས་དབང་ *(temporis) partes regens*, qui régit les portions du temps; མཚན་མོ་མགོན་པོ་ *noctis protectrix*, protectrice de la nuit; གཉིས་སྐྱེས་དབང་ *avium dominatrix*, dominant les oiseaux; བདེ་འབྱུང་ *quietis origo*, origine du repos; གཙུག་རྒྱན་ *cristis ornata*, ornée de protubérances; སིལ་ཟེར་ཅན་ སིལ་བྱེད་ *cuj. radii refrigerant*, aux rayons rafraîchissants; རྩིས་ *v.* བརྩིས་བདག་ *computationum domina*, la reine des comp-

tes; མཚན་མོའི་ནོར་བུ་ *gemma noctis*, le joyau de la nuit; ཆ་ཤས་གཏེར་ *thesaurus divisionum (temporis)*, le trésor des divisions (du temps); རྒྱུ་སྐར་བདག་ *planetarum domina*, la reine des planètes; ག་བུར་འཛག་ *camphoram stillans*, distillant le camphre; བདུད་རྩིའི་འབྱུང་གནས་ *nectaris origo*, source du nectar; པད་མའི་དགྲ་ *nymphææ inimica*, ennemie du lotus; འགྲིབ་བྱེད་ *decrescens*, décroissante; ཕྱེད་ཅན་ *dimidiata*, partagée par moitié; རྟགས་ཅན་ *signa habens*, ayant des signes (taches); མཚོ་བྱེད་ *v.* སྐྱེས་ *e mare, lacu nata*, née de la mer, du lac; རྒྱ་མཚོའི་མར་སེར་ *butyrum flavum maris*, beurre jaune de la mer; ཁར་བའི་འོད་ *æneum lumen*, lumière d'airain; བདུད་རྩིའི་སྦྱོ་ *qua nectar producitur*, produisant le nectar; རྒྱུ་སྐར་སྦུ་ཁྲུད་ *ab aliis planetis circumdata*, centre des autres planètes; ཆ་(ཤས་)ཅན་ *partita*, divisée; འོད་ལུས་ *corpus luminosum*, corps lumineux; མིག་གསུམ་པ་ *3 oculos (maculas) habens*, ayant trois yeux (taches); ཡི་གཙུག་གི་ནོར་ *cæli gemma*, perle du ciel; རྡུལ་གྱི་ཐིག་ལེ་ *pulvere maculata*, tachetée de poussière; ཆགས་བྱེད་ *desiderium excitans*, excitant le désir; རྟ་དཀར་ *ab equis albis (ducta)*, conduite par des chevaux blancs; རི་དྭགས་མཚན་ *bestia (lepore) insignita*, ornée d'un lièvre; ནམ་ཁའི་རྣ་བ་ *cæli auris*, oreille du ciel; སྐར་མའི་བདག་ *astrorum domina*, reine des astres; གྲིབ་མེ་ལུས་ *decrescens sine reliquo*, diminuant (jusqu'à disparaître) entièrement; ལྡིང་ཕུར་ *in altum volitans*, planant au haut des airs. *(S)* བི་ཀུ་ཤ(བི་ཤུ་ཀྲ་?)

ཟླ་བ་ *v.* ཟླ་ *vulg. (S)* མའས་ *Mensis*, le mois; ཟླ་ཟླ་སྐོར་སྐོར་ *v.* ཁྲིག་ཁྲིག་ *totus mensis, m. integer*, un mois entier; ཟླ་སྟོད་ ཡར་ངོ་ *prima pars m.* sa première partie; ཟླ་སྨད་ མར་ངོ་ *2ª pars m.*, sa seconde partie; ཟླ་ཟླ་གཞོན་ནུ་ ཟླ་ཟླ་མཐོང་བའི་དུས་ *m. juvenis, recens, tempus videndi lunam*, mois nouveau, quand on revoit la lune; ཟླ་ཚེས་ *quota dies mensis*, le quantieme du mois; ཟླ་བཤོལ་ *(vulg.)*, བཤོལ་ཟླ་ ཟླ་ལྷག་ *m. intercalaris*, mois intercalaire; ཟླ་སྲུགས་བཞི་ *4 (tempestates) trium mensium*, les quatre saisons de trois mois.

Syn. pro mense sunt: ལོའི་ཆ་ཤས་ *divisio anni*, division de l'année; ལོའི་ཡན་ལག་ *anni membrum, pars*, membre, partie de l'année; ཉིན་ཞག་ཚོགས་པ་ *diebus et noctibus completus*, qui se

compose de jours et de nuits; ལོའི་མཛོད་ *anni thesaurus, cubiculum*, trésor, chambre de l'année; ཕྱོགས་ཅན་ *partitus*, divisé; འཇལ་བྱེད་དུས་ *tempus mensurans*, temps qui sert à mesurer; ཞག་གི་ཕུང་པོ་ *dierum cumulus*, réunion de jours.

1° ཟླ་བ་དང་པོ་ *1us mensis*, le premier mois; *sinice* ཕུང་ཡོལ་ (*prob. istud vocabulum* *ཡོལ་ *est pro voce sinica* yue), *thibetice* འབྲུག་ *v.* ཆུའི་ *v.* རྟ་པ་ཟླ་བ་ *m. Draconis, Aquæ, Equitis*, mois du Dragon, de l'Eau, du Cavalier. *Syn. sunt:* དགུན་ཐ་ཇིལ་ *ultimus m. hiemis*, dernier mois d'hiver; ནམ་ཤེས་ཟླ་ *perfectæ cognitionis, animæ m.*, m. de la connaissance parfaite, de l'âme; གཏི་མུག་ཟླ་ *obscuritatis m.*, m. de l'obscurité; འཕྲུལ་གྱི་¶ *transformationis m.*, m. des transformations; དཀའ་ཐུབ་¶་བ་ *pœnitentiæ m.*, m. de pénitence; ཆུ་ཅན་གྱི་¶་¶ *m. aquosus*, m. aqueux; མ་ག་ནམས་ *m. stellarum Maga*, m. des constellations Maga; (*S*) མཱ་གྷ་

2° ཟླ་བ་གཉིས་པ་ *2us mensis*, le 2e mois; *sinice* སྙིའུ་ཡོལ་, *thibetice* སྦལ་ *v.* དབོ་ *v.* སྦྲུལ་ཟླ་བ་ *mensis Serpentis, stellæ* དབོ་ m. du Serpent, de l'étoile Wo. *Syn. sunt:* དཔྱིད་ཟླ་ར་བ་ *1us m. veris*, 1er mois du printemps; ཉེན་འབྲིལ་མེད་གཟུགས་ (?); གདུང་བྱེད་¶ *m. urens*, m. brûlant; ཟླ་རིའས་བཟང་བའི་¶་¶ *m. bonus*, mois favorable; འབྲས་¶ *oryzæ, fructuum m.*, mois du riz, des fruits; (*S*) ཟླ་ *v.* ཕླ་རི་ཀ་

3° ཟླ་བ་གསུམ་པ་ *3us mensis*, le 3e mois; *sinice* སན་ཡོལ་, *thibetice* ཟ་ཨི་ *v.* ནག་ཟླ་བ་ *m. Equi et stellæ* ནག་, m. du Cheval et de l'étoile Nag. *Syn. sunt:* དཔྱིད་ཟླ་བ་ཆུང་ *veris medii m.*, m. du milieu du printemps; ནམ་སྟོང་¶ *noctis vacuæ m.*, mois de la nuit vide; དེལ་རིག་པ་ཏ་སྨལ་¶ (?) (*S*) *Chaitra*.

4° ཟླ་བ་བཞི་པ་ *4us mensis*, le 4e mois; *sin.?* ཡོལ་, *thibetice* ལུག་¶ ས་ག་¶ *m. Ovis et stellæ* ས་ག་, mois du Mouton, de l'étoile Saga. *Syn. sunt:* སྦྲང་རྩི་¶ *m. apum, mellis*, m. des abeilles, du miel; མགུ་བྱེད་ *lætificans*, m. réjouissant; (*S*) བཻ་ཤཱ་ཁ་

5° ཟླ་བ་ལྔ་པ་ 5us *mensis*, le 5e mois; *sin.* ངུ་ཡོལ་, *thib.* སྤྲེའུ་¶ སྣྲོན་¶ *m. Simii et stellæ* སྣྲོན་, mois du Singe et de l'étoile Neun. *Syn. sunt:* དབྱར་ར་ *principium æstatis*, commencement de l'été; མེ་གཞི་¶ (?), རྡོ་ཚ་ར་བ་ (?), ཆུ་སྲིན་¶ *monstri aquatici m.*, m. du Dragon

d'eau; འདོད་འཕེལ་ *desiderium augens*, qui augmente le désir; དགའ་བྱེད་ *lætificans*, réjouissant; *(S)* ཛྭ་ཁའ་

6° ཟླ་བ་དྲུག་པ་ *6us mensis*, 6e mois; *sinice* ཀྱི་ཡོལ་, *thib.* བྱའི་¶ ཆུ་སྟོད་¶ *m. Gallinæ et stellæ* ཆུ་སྟོད་, m. de la Poule et de l'étoile Kio-teu. *Syn. sunt:* དབྱར་འབྲིང་ *æstatis medium*, le milieu de l'été; ཐྲི་ཤུལ་¶ ཉིམ་སྲིད་པའི་¶ དག་དམ་ཤུག་ མ་མོའི་¶ (?), ཉི་འོད་ལྡན་ *lumine solis abundans*, abondant en lumière solaire; མི་བཟོད་པ་ *m. intolerabilis*, m. intolérable; *(S)* ཨ་ཥཱ་ཌ་

7° ཟླ་བ་བདུན་པ་ *7us mensis*, 7e mois; *sin.* གཙུ་ཡོལ་, *thib.* ཁྱིའི་¶ གྲོ་བཞིན་¶་བ་ *m. Canis et stellæ* གྲོ་བཞིན་, m. du Chien et de l'étoile Tchro jine. *Syn. sunt:* དབྱར་ཐ་¶ *finis æstatis*, fin de l'été; བྱ་སྨྲའི་¶ ཉིལ་ཞེན་པ་ སྨི་བའི་¶ (?), ནམ་ཁར་སྒྲ་ *in aere sonans*, bruyant dans l'atmosphère; སྒྲག་ཟླ་བ་ *m. crepitans, sonans*, mois bruyant; ཆུ་འཐག་ཟླ་ *aquæ crassæ m.*, mois des eaux épaisses; *(S)* བྷ་དྲ་པ་ད་

8° ཟླ་བ་བརྒྱད་པ་ *8us mensis*, 8e mois; *sin.* ཀྲའི་ཡོལ་, *thib.* ཕག་¶¶ ཁྲུམས་¶ *m. Porci et stellæ* ཁྲུམས་, m. du Porc et de l'étoile Tchrom. *Syn. sunt:* སྟོན་ར་ *princip. autumni*, commencement de l'automne; སྲིད་པའི་¶ *existentia, imperii m.*, mois de l'existence, du pouvoir; དགག་པའི་¶ *m. incurvatus*, mois courbé; སྤྲིན་བཟང་ *nubes boni*, bons nuages; ཁྲ་མ་ཚོགས་ *nobilis cœtus*, noble assemblée; ཀྲང་བའི་¶ *pedis m.*, mois du pied; *(S)* ཨཱ་ཤྭི་ནཱ

9° ཟླ་བ་དགུ་པ་ *9us mensis*, 9e mois; *sinice* ཞུའི་ཡོལ་, *thib.* བྱི་བ་¶ ཐ་དཀར་¶ *m. Muris et stellæ* ཐ་དཀར་, mois du Rat, et de l'étoile Taker. *Syn. sunt:* སྟོན་འབྲིང་ *medius autumnus*, le milieu de l'automne; དབྱུག་གུའི་¶ *virgarum m.*, m. des branchages; ཉིལ་སྐྱེ་བ་ (?); འཁྲུ་བའི་¶ *natationis m.*, mois des bains; ལྡད་མོའི་¶ *spectaculorum mensis*, mois des spectacles; *(S)* ཀཱརྟི་ཀ

10° ཟླ་བ་བཅུ་པ་ *10us mensis*, 10e mois; *sin.* ནེའུ་ཡོལ་, *thibetice* གླང་གི་¶ སྨྲུག་གི་¶ *m. Bovis et stellæ* སྨྲུག་, m. du Bœuf, et de l'étoile Moug. *Syn. sunt:* དར་སྟོན་ *finis autumni*, fin de l'automne; ཐ་ཉི་ནྡག་ ཉིལ་སྣ་ཤའི་མི་¶ (?); སྨྲོ་དགའ་ཅན་ *lætitiæ et amoris tempus*, temps de la joie, de l'amour; *(S)* ཀཱ་རྟི་ཀ་

11° ཟླ་བ་བཅུ་གཅིག་པ་ *11us mensis*, 11e mois;

sin. ཕལྒུ་ཡོལ, *thib.* སྟག་གི་¶་ སྐག་འི་¶་བ་ *m. Tigridis et stellæ* སྐག་, m. du Tigre et de l'étoile Go. *Syn. sunt:* དགུན་¶་ར་བ་ *princip. hiemis*, commencement de l'hiver; སྨལ་པོའི་¶་ རྡིལ་ན་རིག་ (?); འདོད་པའི་¶་¶་ *m. desideratus*, m. désiré; ཆིག་འབྱེད་པ་ *fontes aperiens*, qui ouvre les sources; ལོ་འགོ་ *princip. anni*, commencement de l'année; ས་ཡ་དབང་ཕྱུག་¶་ *m. millionum principum*, m. des millions de princes; རི་དྭགས་སྐྱོ་ *caput feræ*, tête de bête sauvage; *(S)* སྨྲི་ཤེ་ར་

12° ཟླ་བ་བཅུ་གཉིས་པ་ *12us mensis*, 12e mois; *sin.* ཤི་དགྲི་ཡོལ་, *thib.* ཡོས་ཀྱི་¶་ རྒྱལ་གྱི་¶་¶་ *m. Leporis et stellæ* རྒྱལ་, m. du Lievre, et de l'étoile Guiel. *Syn. sunt:* དགུན་གྱི་འབྲིང་པོ་ *m. medius hiemis*, m. du milieu de l'hiver; རྗེན་འབྲེལ་འདུ་བྱེད་ (?); རྒྱུ་སྐར་བཟང་པོའི་¶་¶་ *m. faustarum constellationum*, m. des constellations heureuses; འཕེལ་བའི་¶་¶་ *m. augens*, m. qui augmente; *(S)* ཕཱ་ལྒུ་ན་

ཟླ་མཚན་ *Mensuale signum, i. e. menstruæ*, les règles des femmes, *cuj. syn. sunt:* རྡུལ་ *pulvis, sordes*, poussière, ordures; མེ་ཏོག་ *flos*, fleur; དུས་ཚོས་ཅན་ *per periodos veniens*, qui vient par période; རྡུལ་ཅན་མ་ *mulier sordida*, femme souillée; བུད་ཚོས་ལྡན་མ་ *mulier regulas habens*, qui a ses règles; མཁལ་ནད་ཅན་མ་ *renum morbum habens*, qui a la maladie des reins; ཁྲག་ལྡན་མ་ *sanguinolenta*, souillée de sang; དུས་ལྡན་མ་ *tempus habens*, ayant son temps; མེ་ཏོག་ཅན་ *florida*, fleurie; རྡུལ་འབབ་ *sordes fluunt*, les ordures coulent. *(S)* རི་ཏུ་

ཟླ་ *(vulg.)* ¶་བོ་ ¶་གྲོགས་ *(Sik.)*, མི་¶་ *(E)* = གྲོགས་ = རོགས་ *Socius, comes, persona*, compagnon, personne; ¶་¶་ཡོད་ *socium habens*, qui a un compagnon; ¶་¶་མེད་ *sine socio, solus*, sans comp., seul; འགྲན་¶་ *æmulus, similis*, émule, semblable; མི་¶་ག་ཚད་ཡོད་ *quot sunt personæ?* combien y a-t-il de personnes? སྤུན་¶་ *fratres et sorores, pueri*, frères et sœurs, enfants; བཟའ་¶་ *v. vulg.* ཆང་ *consortes vitæ, conjuges*, époux; ¶་མེད་ *sine pari*, sans égal.

ཟློ་ ¶་བར་ *præt.* ཟླས་ *imp.* ཟློས་ = ཟློ་བར་ *Dicere, docere, legere, recitare*, dire, enseigner, lire, réciter; ཟླས་བྱེད་ *vox, sonus*, voix, son.

ཟློ་ ¶་བར་ ཟླ་བར་ བཟླ་བར་=འདའ་བར་ *et* ཟློ་བར་ *Transire, pertr.*, passer, passer outre; ¶་བ་ *transitus*, passage; ལ་

ཁ་བ་ *transitus montis*, passage de la montagne; ནད་ཀྱི་ལ་ཁ་བ་ *(Cs) sine spe curationis*, sans espoir de guérison; *sese a morbo incolumem expedire*, sortir sain et sauf d'une maladie; སྡུག་བསྔལ་ལས་ཟློས་པ་ v. འདས་པ་ *a miseriis liberatus*, délivré des misères.

ཟླ་ཁྲམ་ *(S)* = ཕུད་ *Caseus*, fromage; ཟླ་རྒྱས་ *(S)* = མར་ *butyrum*, beurre.

ཟླ་གམ་ *ep. pro* མདོངས་ *Macula florida in panno (sic vocatur species cappæ vel pluvialis, cum figura dimidiæ lunæ pro ornamento, soli præcelsiores lamæ hanc deferendi jus habent)*, espèce de chape réservée aux plus grands lamas.

ཟླ་བ་གྲགས་པ་ *(Schl.) Nom. auctoris systematis Prasanga-madiamika, in 3° sæc. post Xm*, nom d'un docteur.

ཟླ་བ་བཟང་ *Nom. cujusdam regis in India, nom. prop. vulg.*, nom d'un roi indien, nom propre.

ཟློས་ *præt. vi* ཟློ་བར་ *Dixi, dictus*, j'ai dit.

ཟླས་ ཁ་བྲེ་བ་ *Contrarium, oppositum*, contraire, opposé; ཡོད་པའི་ཁ་ཁ་མེད་པ་ *nihilum est contr. existentiæ*, le néant est le contraire de l'existence; ཁ་ཕྱི་ = ཟློག་པ་ *reverti, redire*, retourner, revenir.

ཟློག་ ཟློགས་པར་ *præt.* བཟློགས་ *fut.* བཟློག་ *(J.) Nuntiare, notitiam dare*, donner nouvelle; ཟློན་ཡིག་གིས་ *per epistolam nunt.*, annoncer par lettre.

ཟླུམ་ ཁ་པ་ v. ཟླུམ་པོ་ *Rotundus, circularis, sphæricus*, rond, circulaire, sphérique; ཁ་རིལ་ *globus, sphæra*, globe, sphère; ཁ་ར་ *clausura circularis*, clôture circulaire; ཁ་(པར་)འགྲོ་(བར་) *circuire, congregatim ire*, aller autour, en corps; དབུ་ v. མགོ་ཁ་ *caput involvere, caput. rotondum*, envelopper la tête, tête ronde; དགེ་བ་ཁ་པར་ *merita colligere*, amasser des mérites; ཁ་ཟླ *congregatio, turma*, rassemblement, foule. *(In Sik. vocabulum istud additur multis nominibus baccarum et fructuum, v. g.* ཚ་ཁ་ *malum aureum*, orange; རྡོར་ཁ་ *idæum fragum*, fraise, etc.)

ཟླུམ་ སྐྲ་ཁ་ *Truncus corporis (J. interior roundings of the abdomen)*, le tronc (du corps).

ཟླུམ་པུ་སེ་ *(J.) Species talpæ* = ཟྭ་བྲ་, espèce de taupe.

ཟློ་བར་ = (*vid. sup.* ཟླ་བར་) *In quibusdam locis in E. est vulg., v. g.* འདོན་མ་ཁ་ *preces recitare*, réciter des prières.

ཟློ་ ཁ་བར་ = ཟླ་བར་ *(vid. sup.) Transire*, passer; ལ་ཁ་བ་ = ཐག་གཅོད་ *definire*, définir, déterminer; = མཐར་ཕྱིན་པ་ *ad finem ducere*, qui mène au terme; = མཐའ་འགོགས་ *finem superare, transire*, passer la limite (Lexic.)

ཟློག་ ཁ་བར་ *(vulg.), præt.* ཟློགས་, *fut.* བཟློག་ *verb. act.* = ལྡོག་པར་ *v. n. Avertere*,

elongare, détourner, éloigner; སླར་ཟུར་ སྐྱོན་བྱ་གཅིག་ང་ལས་¶· *81 subita accidentia a me averte (oratio lamarum)*, détournez de moi les 81 accidents subits; ཉེས་ལས་དགེ་བ་ལ་¶·བྱེད་ *aliquem a vitiis ad virtutem convertere*, convertir quelqu'un du vice à la vertu. —*Sæpe vulgo adhibetur pro neutro, v. g.* ཚུར་···ཕྱིར་¶· *in istam partem, in hanc revertere*, reviens ici, là; ཁྱིམ་ལ་(ཕྱིར་) ¶·སོང་ *domum repetiit*, il est retourné à la maison; ཆུ་¶· *aquam divertere*, détourner l'eau; ལས་ *v.* གཡོག་ནས་¶· *a labore reverti*, revenir du travail; བློ་ནས་¶· *a mente avertere*, détourner de l'esprit; ¶·ཐབས་ *avertendi modus, i. e. antidotum*, antidote; ¶·དུ་མེད་ *quod averti non potest, syn. pro* སྙིང་སྟོབས་ *animi fortitudo*, ce qu'on ne peut éviter, force d'âme. (*Vid. etiam* ལོག་)

ཟློས་ *imp. v^i* ཟློ་ *et* ཟློ་བར་ *Dic, lege; transi*, dis, lis, passe; = བསྐྱར་བ་ *repetere, sæpe dicere*, répéter, dire souvent.

ཟློས་གར་ (*J.* ཟློད་གར་) *Saltatio*, danse; ¶· ¶·བྱེད་ *saltare*, danser; ¶·¶·གྱི་རིག་པ་ *ars saltandi*, l'art de la danse.

གཟག་ ཟག་པར་ *A = R* ཟག་ = གཙག་ = འཚག་ = འཛག་པར་ *Stillare, colare, cribrare*, dégoutter, filtrer, cribler.

གཟགས་པ་ (*J.*) *Magnificare, multiplicare*, exalter, multiplier.

གཟང་ *Pungere*, piquer.

གཟན་ *Vorare, nutrire*, dévorer, nourrir; ¶· པ་ *quod voratur, cibus, plantæ, etc.*, ce que l'on dévore; གཅན་¶ *feræ*, bêtes féroces; སེམས་ལ་¶· *mentem devorans, i. e. mœror, pœna, etc.*, le chagrin (qui dévore l'âme); ཚེར་མས་¶· *spinis punctus, vulneratus*, piqué par les épines; སེམས་ཅན་ལ་¶· *v.* ཟན་ *vulg. animalia nutrire*, nourrir les animaux; འབུས་ ¶·པ་ *a vermibus erosus*, vermoulu.

གཟན་ གོས་¶· (*vulg. E.*) *Vestis*, vêtement; ནང་ *v.* ཏུལ་¶· ¶·ཤམ་ *vestis interior, indusium*, chemise; རྡུལ་ *v.* ཕྱི་¶· *vestis exterior contra pulverem*, habit extérieur; ¶·¶·གྱོན་ *v. induere*, s'habiller; ¶·¶·གྱིས་སྐོན་ *aliquem vestire*, habiller quelqu'un; ¶·¶·འབུད་ *v. vulg.* ཕུད་ *vest. exuere*, se déshabiller; ¶·¶·འཚེམས་ *v.* འདྲུབ་ *vest. suere*, coudre des habits. (*Vulg. Sik.* གོས་ལ་)

གཟབ་ ཟབ་ *Mundus, pulcher*, propre, beau; ¶·ཡིག་ *pulchri characteres, litteræ*, belle écriture, = དབུ་ཅན་ *litteræ thibetanæ cum capite (pro librorum editione)*, caractères thibétains d'imprimerie; ¶·གོས་ *pulchra vestis*, bel ha-

bit; *vulgo dicitur* ¶་འཛོམས་ *v. g.* ¶་འཛོམས་བྱེད་ *v.* རྒྱབ་ *v.* སྤྲད་ *pulchris vestibus seipsum ornare,* mettre de beaux habits; ¶་འཛོམས་ *v.* འཛོད་དགའ་མོ་ *fatuus, ventosus,* faquin.

གཟབ་མ་ *(J.) Manipulus, fasciculus,* faisceau, *(probab. ornamentum corporis, vestitus.)*

གཟབས་ ཟབས་ *imp.* གཟོབས་ *(vulg.) Cura, cautio,* soin, précaution; ¶་པར་ *accurate, attente,* avec soin, attentivement; ¶་¶་ལྟ་‴བཟོ‴ འགྲོ་ *studiose, caute examinare, facere, ire,* examiner, agir, aller avec précaution; ¶་¶་ *cave,* prends garde; ཡི་གེ་¶་¶་སློབ་ *libros, epistolam attente discere, legere,* apprendre, lire avec soin les livres, une lettre; གཏམ་ ¶་ཟུར་བྱེད་ *caute loqui, ambigue loqui,* parler avec réserve, d'une manière ambiguë.

གཟབས་ *cum negatione vulgo significat: Non perfecte, non clare,* pas parfaitement; *v. g.* ¶་¶་མི་ཤེས་ *non bene, clare scio,* je ne sais pas très bien; ¶་¶་མི་རྟོག་ *v.* མཐོང་ *non clare video,* je ne vois pas clairement.

གཟའ་ *(vulg.)* = རྒྱུ་སྐར་ *Planeta (sidus),* planète; ¶་སྐར་ *pl. et stellæ,* planète et étoiles; ¶་ཁྱིམ་ *mansio pl. in zodiaco,* les plan. du zodiaque; ¶་ཚེས་ *quota dies mensis, hebdomadæ,* le jour du mois, de la semaine; ¶་(ཞག་)བདུན་ *7 plan., hebdomada,* les 7 plan., la semaine; ¶་ཉི་མ་ *pl. solis, dies dominica,* plan. le soleil, dimanche; ¶་ཟླ་བ་ *v.* ཟློ་ *planeta lunæ, lunæ dies,* pl. la lune, lundi; ¶་མིག་དམར་ *pl. Martis, dies Martis,* pl. Mars, mardi; ¶་ལྷག་པ་ *pl. Mercurii, dies Merc.,* pl. Mercure, mercredi; ¶་ཕུར་བུ་ *pl. Jovis, dies J.,* pl. Jupiter, jeudi; ¶་པ་སངས་ *pl. Veneris, dies V.,* pl. Vénus, vendredi; ¶་སྤེན་པ་ *pl. Saturni, dies S.,* pl. Saturne, samedi; ¶་བདག་པོ་ *planetar. dominus, sol,* le soleil, le maître des planètes; ¶་འི་རྣ་བ་འཛིན་ *pl. auribus capiens, eclipsis, ep. pro* སྒྲ་གཅན་ *Rahu,* qui prend les pl. par les oreilles, éclipse, Rahou.

གཟའ་ *quoad planetarum effectus, dicitur:* ¶་ཐོག་ ¶་ནད་ *Morbus a pl. causatus, specialiter: apoplexia, paralysis,* frappé par une pl., apoplexie, paralysie; ཉི་ ཟླ་གཟས་འཛིན་པ་ *a sole, luna, planetis percussus, paralyticus,* frappé par le soleil, la lune, les plan., paralytique.

གཟར་ *(vulg.),* ¶་བར་=འཕྱང་ དཔྱང་ འཛར་ *Suspendere, imponere ita ut pendeat res,* suspendre, laisser pendre; ¶་ཐག་ *funis ad susp., et forte funis prope scalam ad adjuvandos ascendentes,* corde

pour suspendre, corde faisant rampe d'escalier; ¶་ཟུར་ *clavus, paxillus etc., ad susp. res*, clou, cheville à laquelle on susp.; ཕྲག་པ་ལ་གོས་¶་ *scapulis vestem imponere ita ut inde pendeat*, jeter un manteau sur ses épaules; ¶་ས་ *locus ubi res susp.* (*Vid.* གཟེར་ *clavus, paxillus*, clou.)

གཟར་ *Stratum, stragulum*, coussin, tapis.

གཟར་ ¶་ཟུ་ ¶་རུ་ *Sik.* = ཤིང་ཐྲུགས་ *vulg. Magnum cochleare (in E. ex ligno tantum, alibi etiam ex metallo)*, grande cuiller; འགང་¶་ *et* ཐྲུགས་¶་ *(Schl.) cochlear usitatum in sacrificiis*, cuiller employée dans les sacrifices.

གཟར་ ¶་མོ་ *(vulg.) Abruptus, præcipitum* abrupte, précipice; ལམ་···རི་···བྲག་¶་¶་ *via, mons, rupes abrupta*, route, montagne, rocher abrupte; ¶་དུ་ *v.* མོ་ལ་ འདྲིལ་ *in præcipitum ruere*, tomber dans un précipice; རི་¶་ཆུ་ *aqua e rupibus per saltum decidens*, cascade; ¶་ཁ་མགོ་ འཁོར་ *ad oram præcipitii caput vertiginat*, la tête tourne au bord d'un précipice.

གཟས་ *instrum. pro* གཟའ་ཡིས་ *A planeta*, par une planète; ¶་ཐོག་ *a pl. percussus, paralyticus*, frappé par une planète, c.-à-d. paralytique.

གཟས་ ¶་པ་ *Proponere sibi, incipere*, se proposer de, commencer; འགྲོ་···ཤི་··· བསད་¶་ *jamjam profecturus, moriturus, occidendus*, près de partir, de mourir, d'être tué; ¶་པ་ *A = R* བཙམས་པ་ *compositus*, composé; འདྲེག་ *v.* འདྲེག་ པ་ *sectus, tonsus*, coupé, tondu.

གཟི་ ¶་བརྗིད་ *(vulg.)* = མདངས་ *Lux, splendor, gloria*, lumière, splendeur, gloire; འཇིག་རྟེན་གྱི་···རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་···མཐོ་ རིས་ཀྱི་¶་¶་ *mundi, palatii, cœli gloria, etc.*, la gloire du monde, d'un palais, du ciel; མིག་¶་ལྡོ་ *oculi fulgidi*, jeux brillants; ¶་བྱིན་(བཞིན་?) *vultus splendidus*, visage magnifique; ¶་བྱིན་ ཉམས་པ་ *constitutio corporis in deterius versa*, santé ruinée; ¶་མོ་ *dignus forma, majestatem præ se ferens*, majestueux.

གཟི་ *(vulg.) Beryllus*, aigue-marine.

གཟིག་ *(vulg.) Leopardus*, léopard; ¶་ ལྤགས་ ¶་གི་པགས་པ་ *l. pellis*, sa fourrure; ¶་རིས་ ¶་ལྤགས་ཐིག་ལེ་ *maculæ in pelle l.*, les taches de sa peau, *cujus syn. sunt:* འདུ་ཡིན་ *(S)*, པགས་བཀྲ་ *pellis fulgens*, fourrure brillante; གཟིག་ *est etiam syn. pro (S)* ས་ལོ་ *leopardus vel hystrix*, léopard ou porc-épic. (*in Sik.* བྱ་¶་ *l. avium = vulpes*, renard.)

གཟིག་ཆ་ཚུང་ *(Ren.) Fulgor adamantis*, l'éclat du diamant.

གཟིག་མོ་ *v.* ཟོང་ *(J.) Hystrix*, porc-épic; *(S)* ས་ཁོ་ (*vid.* གཟུགས་མོ་)

གཟིགས་ ¶་པར་ *hon. pro vulg.* མཐོང་ *v.* ལྟ་ *v.* རྟོག་ *Videre, aspicere*, voir, regarder; ¶་བ་ *visio, visus*, vue; གནམ་ལ་¶་ *ad cælum aspicere*, regarder au ciel; ང་ལ་ ཐུགས་རྗེས་¶་རོག་ *me cum misericordia respicias, i. e. miserere mei*, ayez pitié de moi; ¶་ས་ *locus unde aspicitur, vel ad quem asp., ad videndum*, lieu d'òu l'on voit, que l'on regarde, pour voir; ¶་མོ་ = ལྟད་མོ་ *spectaculum*, spectacle; ¶་མོ་ཁང་ *theatrum*, théatre; ¶་རྟེན་ *munus oblatum a visitante*, présent offert par un visiteur; དབུ་¶་རྒྱབ་¶་ *pars anterior et posterior paginæ*, le recto et le verso d'une page; སྤྱན་རས་¶་ *oculis fulgidis aspiciens, Buddha*, qui regarde avec des yeux brillants, Bouddha.

གཟིང་བ་ *(J.) pro* འཛིངས་པ་ *Rudis, saxosus, incompositus*, rude, rocailleux, en négligé.

གཟིངས་ གྲུ་¶་ *(vulg.) Cymba, navis*, barque, navire; ¶་པ་ *navicularius*, barquier; གྲུ་¶་ནི་ཆུ་རྒལ་ *v.* རྒྱལ་ *navi flumen trajicere*, passer une rivière en bateau; ¶་གླ་འཇལ་ *naulum persolvere*, payer le passage; ¶་ཁ་ *portus*, port. (*In E.* གཟིངས་ *adhibetur tantum pro rate*, radeau.)

གཟིམ་ གཟིམས་པར་ *hon. pro* ཉལ་ མནལ་ གཉིད་ *Dormire*, dormir; ¶་པ་ *dormitio, somnus*, sommeil; ¶་ཁང་ *v.* ས་ *dormitorium*, dortoir; ¶་ཁྲི་ *lectus*, lit; ¶་ཆ་ *v.* མལ་ *v.* ཁེབས་...ཡོལ་ *lecti supellex, conopeus*, fourniture, rideaux de lit; ¶་ཁོམ་པོ་ *involucrum pelliceum pro lecti supellectili*, grand portemanteau pour le lit (en voyage); ¶་དཔོན་ *cubicularius*, page; ¶་སྐྱོད་(འདུག་) *dormiens est*, il dort; ¶་ལས་ *v.* ནས་ཡར་ སད་ *expergefacere vel expergefieri*, réveiller, se réveiller.

གཟིར་ ¶་བར་ *(vulg. Sik.) Findere*, fendre; ཤིང་¶་ *ligna findere*, fendre du bois; གསུམ་¶་ *in tres partes find.*, fendre en trois; ཤིང་ལེབ་¶་མཁན་ *qui tabulas ligneas findunt (et etiam qui secant)*, fendeur de planches, (et scieurs de long).

གཟིར་ *fut. v*ⁱ འཚིར་ *Premam, exprimam*, je presserai, exprimerai; གཟིར་ *una ex pœnis inferni*, une des peines de l'enfer.

གཟིས་ *A* = *R* མཆོང་ *Salire*, sauter.

གཟུ་བ *(vulg.)*, གཞོ་(མོ་) *Vectis*, levier; ¶་¶་ བཙུག་ *v.* རྒྱབ་ *vecte uti*, se servir d'un levier.

གཟུ་བ་ *v.* ཀྲོ་ *Rectus, erectus, justus, honestus*, droit, élevé, juste, honnête; ¶་སྔས་ *pulvinus erectus, i. e. fulcrum*, coussin

pour appuyer le dos; ཐུགས་¶་¶་ *cor rectum*, cœur droit, juste; ¶་པོ་ *A* = *R* དཔང་པོ་ *testis*, témoin.

གཟུ་ལུམ་ = མ་བརྟགས་ *Inconsiderantia, temeritas*, étourderie, témérité; ¶་¶་བྱེད་པར་ *temere agere*, agir étourdiment; = རང་བཟོའི་ཚོག་ *vi proprii sensus agere*, agir d'après ses propres idées.

གཟུག་ ཟུག་ ན་¶་ ¶་གཟེར་ ¶་ཟུ་ ¶་མ་ (*vid. vulg.* ཟུག་) *Pœna, dolor*, peine, douleur; སྣང་པོ་¶་ *multum dolet*, il souffre beaucoup.

གཟུག་ (*J.*) *Summitas*, sommet; ལའི་¶་ *summitas montis*, sommet de montagne. (*forte est:* ལའི་གཟུགས་) *corpus, moles m.*, le corps, la masse de la montagne (?)

གཟུག་ = ཡན་ལག་ *Membrum, ramus*, membre, branche (*vid. seq. forte id.*).

གཟུགས་ (*vulg.*), ¶་པོ་ 1° *in sensu generali: Res materiales*, choses matérielles; ¶་མེད་ *immaterialis*, immatériel; ¶་ཅན་ *v.* ཡོད་ *materialis*, matériel; ¶་ཀྱི་ཕུང་པོ་ *aggregatio rerum materialium*, l'ensemble des choses matérielles; ¶་ཁམས་ *locus materiæ, mundus*, le monde matériel; ¶་ཁམས་གནས་བཅུ་བདུན་ *17 mundi motus*, les 17 évolutions du monde; *quæ sunt* 1° ¶་ཁམས་ལ་ཚངས་ རིས་ *Brahma separat mundos*, Brahma sépare les mondes: 2° ཚངས་པའི་ མདུན་ན་འདོན་ *in præsentia Brahmæ apparent*, ils apparaissent devant Brahma; 3° ཚངས་འཁོར་ *Brahmam comitantur*, ils accompagnent Brahma; 4° ཚངས་ཆེན་ *magnus Brahma (fiunt)*, (ils deviennent) le grand Brahma; 5° འོད་ཆུང་ *parvum lumen (sunt)*, (ils sont) une faible lumière; 6° ཚད་མེད་ འོད་ *lumen immensum (fiunt)*, (deviennent) une grande lumière; 7° འོད་ གསལ་ *lumen splendens (fiunt)*, une lumière brillante; 8° དགེ་ཆུང་ *parva virtus (sunt)*, une petite vertu; 9° ཚད་ མེད་དགེ་ *virtus immensa (fiunt)*, une vertu immense; 10° དགེ་རྒྱས་ *virtus abundans*, vertu abondante; 11° སྤྲིན་ མེད་ *sine nubilo*, sans nuage; 12° བསོད་ ནམས་འཕེལ་ *felicitas augens*, bonheur augmentant; 13° འབྲས་བུ་ཆེ་ *magnus fructus, magnum meritum*, grand mérite; 14° མི་ཆེ་བ་ *homo clarus*, grand homme; 15° མི་གདུང་བ་ *homo desiderans, appetens*, homme qui est sujet aux désirs; 16° གྱ་ནོམ་སྣང་བ་ *satietatis manifestatio*, le contentement se manifeste; 17° ཤིན་ཏུ་མཐོང་(སྦྱོ་) *visio perfecta*, la vision parfaite.

གཟུགས་ (vulg.) 2° in sensu particulari. *Corpus*, corps; སྐུ་¶་ *corpus hon., Vestra Persona, Vester Honor*, corps, Votre Honneur; ¶་རིང་པོ་... ཐུང་ཐུང་... སྦོམ་པོ་... ཉམས་ཞན་... རྒྱགས་པ་ *corpus longum, breve, crassum, macilentum, pingue*, corps long, court, gros, maigre, gras; ¶་བདེ་མོ་ *corpus bene valens*, bien portant; ¶་མི་བདེ་ *corpus non bene valens, ægrotum*, mal portant, (*dicitur etiam de muliere prægnante*, femme enceinte).

གཟུགས་ ¶་ཀ་ 3° *per extensionem sumitur pro: Forma, apparentia corporali*, la forme extérieure du corps; ལུས་ཀྱི་¶་ *f. corporis*, forme du corps; མིག་གིས་¶་རྣམས་ལྟ་ *oculus apparentias, formas videt*, l'œil voit les apparences; ¶་མངས་ *multiformis*, qui prend beaucoup de formes, *ep. pro* སྤོས་དཀར་ *incensum*, l'encens; ¶་བརྙན་ *v.* དབྱིབས་ *v.* རྟགས་ *form. regesta, imago, vel statua alicujus personæ*, portrait, statue; *cujus syn. sunt:* སྐུ་བརྙན་ *corpus redditum, repræsentatum*, corps réfléchi, représenté; འདྲ་འབག་ *figura personata*, masque; འདྲ་ཅག་ *v.* དབྱིབས་ *forma similis*, forme semblable; སྣང་བརྙན་ *apparentia regesta, repræsentata*, apparence représentée; སྐུ་འདྲ་ *sicut corpus, statua, idolum*, semblable au corps, statue, idole; ¶་དབྱིབས་ *corporis forma*, forme du corps.

གཟུག་ *fut. v'* འཛུགས་པར་ (*vid.* བཙུགས་) *Ponam, figam, plantabo*, je placerai, fixerai, planterai; ¶་པ་ *plantatio, etc.*, plantation, etc.

གཟུགས་མ་ *Nom. alicujus deæ*, nom d'une déesse.

གཟུགས་མོ་ (*J.* གཟིག་མོ་) = སྣང་དང་ཁྲི་ འབིགས་ *hystrix*, porc-épic; ¶་¶་ཁྲི་ཕར་ *Syn.* ཁྲི་ཕར་ སྣང་ཕར་ (*S*) ཤ་ལ་ལ་ *hystrix, vel forte echinus, herinacius*, porc-épic ou hérisson.

གཟུང་ *(vulg.) fut. v'* འཛིན་པར་ *Sumam*, je prendrai; ¶་བར་ *v. act., præt.* བཟུང་ *capere, sumere (physice et mente)*, prendre, saisir (au physique et au moral); རི་དྭགས་¶་ *feras capere*, prendre les bêtes sauvages; ལག་པས་¶་ *manu capere*, prendre à la main; བློ་ལ་¶་ *mente percipere, intelligere*, saisir en esprit, comprendre; ཚིག་ *v. vulg.* བདེན་¶་ *verba, veritatem sumere, i. e. credere*, croire; ཉི་... ཟླ་¶་ *solaris, lunaris eclipsis*, éclipse de soleil, de lune; ¶ གཟེར་ *clavus ad res suspendendas*, clou pour suspendre des objets; གསོལ་རས་¶་ *remunerationem accepi, i. e. gratias ago*, j'ai reçu votre récompense, c.-à-d. merci.

གཟུང་འཛིན་ *(J.) Pronus esse, inclinatio ad*, avoir de l'inclination pour; *(Cs.) com-*

prehendere, intelligere, comprendre le sens; ¶་¶་ཟླ་བ་ *(J.) sine studio, inclinatione*, sans inclination; *(Cs.) incomprehensibilis*, incompréhensible.

གཟུངས་ *Capacitas, habilitas, potestas*, capacité, puissance; ¶་ཞན་ *v.* ཟད་ *debilis, infirmus*, débile, faible; ¶་རྟེན་ *fulcimentum, partes vitales corporis*, étai, parties vitales du corps; ¶་སྤོབས་ *capacitas, vis magna, recordari*, grande capacité, force, se souvenir.

གཟུངས་ ¶་སྔགས་, *(S)* དྷཱ་ར་ཎཱི་ *Incantatio, magica sententia*, charme, sentence magique; ¶་ཐག་ *funis magicus*, corde magique; ¶་བསྡུས་ *Sententiarum mag. collectio (tit. libri)*, Recueil de sentences magiques; ¶་བཞུགས་ *locus ad reliquias sanctorum recondendas (Schl.)*, trésor des reliques.

གཟུད་ *fut.* vi འཛུད་པར་ *Vertam, convertam, ingrediar*, je tournerai, retournerai, entrerai.

གཟུམ་ *fut.* vi འཛུམ་ *Claudam*, je fermerai.

གཟུར་ *fut.* vi འཛུར་, *præt.* བཟུར་ *A via errare, declinare, (fut. et præt. vulgo adhibentur) v. g.* ལམ་¶་ *declina a via*, détournez-vous de mon chemin.

གཟེ་ ¶་བར་ *Pungere, rodere*, piquer, ronger; བྱི་བ་ཟུར་¶་ *mus rodit*, le rat ronge; ¶་མ་ར་མགོ་ *planta aquatica, cornuta, spinosa*, nom d'une plante aquatique épineuse; ¶་མ་ར་མགོ་ཆང་ *vinum ex ead. factum*, vin que l'on fait avec cette plante. (*Ista planta dicitur etiam* ར་མགོ་ཚེར་མ་ *et* ཚེར་མ་ར་མགོ་)

གཟེ་བ་ *(J.)* = གཟེད་ = གཟེབ་མ་ *Canister*, panier; *et prob.* = གཟེད་ *habitatio, domus, nidus*, demeure, nid.

གཟེ་ར་ *(J.) Celer*, prompt, rapide.

གཟེགས་མ་ *Atoma, fragmentum valde parvum*, atome, très petit morceau; ¶་སོ་ ཟན་ *paululum cibi*, un peu de nourriture. = *(S)* ཀ་ཎཱ་ད་ *(J. Casyapa.)*

གཟེགས་སོ་བྱི་ *Herinaceus*, hérisson. (*vid.* གཟེག་སོ་)

གཟེངས་ *A = R* བརྐྱང་བ་ *Extensus*, étendu; = འདེག་པ་ *elevatus, surrectus*, élevé, levé; = གཟི་བརྗིད་ *splendidus, magnificus*, splendide; ¶་བསྟོད་པ་ *laudibus efferre*, chanter les louanges; ¶་སྤངས་ *pascua alta*, hauts pâturages; སྤུ.... སོར་མོ་¶་ *pili hirsuti, digiti erecti*, poils hérissés, doigts levés.

གཟེད་ *fut.* vi འཛེད་ *Tenebo, feram, superponam*, je tiendrai, porterai, superposerai; (*J. addit: attingere, et longum jactum*, atteindre, long jet.); ཕྲག་པར་ ¶་ *super humeros ferre*, porter sur les épaules.

གཟེད་མ་ གཟེ་བ་ གཟེབ་མ་ *Species cistæ, canistri, cavea pro avibus*, panier, cro-

beille, cage; སྐྱོ་~ *vas ex cortice ad hauriendam aquam*, vase en écorce pour puiser l'eau.

གཟེབ་མ་=གཟུར་ *Tentorium, et etiam habit., cavea pro avibus*, tente, demeure, nid; ནེ་ཙོ་སྨྲ་བས་~ དུ་བཅུག་ *psittacus loquens in cavea ponitur*, le perroquet qui parle est mis en cage; གཟེབ་ *A* = *R* སྣོད་ *vas in genere*, vase en général.

གཟེམ་ = *vulg.* འཛེམ་ *Abstinere, vitare*, s'abstenir, éviter.

གཟེམ་ ~་པར་, *vulg.* ངོ་ཚ་ *Erubescere*, rougir (de honte); ~་པ་ *erubescentia*, rougeur, modestie. (*J. addit: moderate agere*, agir avec modération; *v. g.* ~ ཏེ་འགྲོ་བ་ *moderato passu ire*, marcher lentement; ~ ཏེ་བཞག་པ་ *cum cura deponere*, déposer avec soin.)

གཟེར་ ~་མ་ = *vulg.* ཟེར་ *Radius*, rayon; ཉི་~ *radii solis*, rayons de soleil; ཚ····བསིལ་~ *rad. calidi (solis), rad. frigidi (lunæ)*, rayons chauds (du soleil), rayons froids (de la lune).

གཟེར་ *(vulg.)* ~་མ་ *v.* ཟུ་ *Clavus, paxillus, nodi in ligno*, clou, cheville, nœud de bois; ཤིང་~ *acicula, paxillus*, cheville, pieu; ལྕགས་~ *cl. ferreus*, clou de fer; ~་གཅིག་རྒྱབ་ *cl. figere*, enfoncer un clou; ~་འབལ་ *cl. evellere*, l'arracher; ~(སྦུའི་)མགོ་ *cl. caput, cp. pro serpente*, tête de clou, un serpent; མདའ····མདུང་~ *sagittas, lanceam figere*, percer avec des flèches, avec une lance; ~་བྲིས་~ *clavis figere*, clouer.

གཟེར་ *(vulg. E.)* ~་བར་ = ~་ཟུག་ *(vulg. Sik.) Dolere, ægrotare*, souffrir, être malade; ~་བ་ *pœna, dolor*, souffrance, douleur; སོ་~ *v.* ཟུག་ *dentes dolent*, les dents font mal; ~་ཞི་སྨན་ *medicina sedativa*, médecine sédative.

གཟེར་ *(J.) Adjutorium ad memorandum*, un mémento, un souvenir.

གཟོ་ *vulg.* ~་བར་ *Rememorari, gratus esse*, se souvenir, être reconnaissant; དྲིན་(དུ་)~ *v. vulg.* ལན་ *gratiam, beneficium recordari, rependere*, se souvenir d'un bienfait, le rendre; དྲིན་~་མི་ཤེས་ *ingratus*, ingrat.

གཟོང་ *(vulg.)*, ~་མ་ *Scalptorium (fabri, sculptoris)*, ciseau; ~་གྲིས་རྐོ་ *scalp. calare, sculpere, fodere*, ciseler, sculpter, creuser au ciseau; ~་གྲིས་གཞོག་ *scalp. lævigare, polire*, polir au ciseau; ~་གྲིས་དངུལ་དུམ་བུ་བཅད་ *scalp. argentum in fragmentis secare*, couper de l'argent avec un ciseau; ~་རྡབ་ *malleus ad scalpt. percutiendum*, marteau avec lequel on frappe sur le ciseau.

གཟོད་ ད་~ *Nunc*, maintenant; ད་~་ཚོར····བཤད····སློབ་ *nunc audio, dico, disco,*

maintenant j'entends, je dis, j'apprends.

གཟོད་མ་ *A* = *R* འདོད་མ་ = ཐོག་མ་ = དང་པོའི་དུས་ *Initium, principium,* commencement, principe; ¶་¶་ནས་ཞི་བ་ *ab initio in quiete (Schl.),* en repos dès le commencement.

གཟོད་པ་ *A* = *R* མི་ཉན་ = ཆུད་¶་ *v.* ཟ་ *Non obedire, destrui, in vanum impendi, inutile factum,* désobéir, être détruit, dissipé, rendu inutile; *et sic explicatur:* ངག་སྨྲས་ཀྱང་མི་ཉན་པ་ *quidquid illi dicas, non obedit,* quoi qu'on lui dise, il n'obéit pas; བསྒོ་བ་རྣར་¶་ *A* = *R* བསྒོ་བ་ལ་མི་ཉན་ *mandatum in aure vanum* = *mandato non obedire,* ordre qui se perd dans l'oreille, ne pas obéir; རྣར་མི་¶་ *in aure non vanum, i. e. obediens,* qui ne se perd pas dans l'oreille, obéissant.

བཟང་ *(J.) Planta medicinalis,* plante médicinale.

བཟང་ ¶་པོ་ *v.* མོ་ *(vulg. præsertim E. et in moralibus) Bonus,* bon; ¶་འབྲིང་ངན་ *bonus, mediocris, malus,* bon, médiocre, mauvais; ¶་བ་(ཉིད་) *bonitas,* bonté; ¶་བར་ *bene,* bien, bon (adv.); མི་¶་ ¶་པོ་མེད་ *v.* མ་ཡིན་ *v.* མི་འདུག་ *non bonus, malus est,* pas bon, mauvais; ¶་པོ(ར་)བྱེད་(པར་) *v.* བགྱི་ *v.* མཛད་ *bene facere, agere,* bien agir; ¶་པས་སློབ་ *ad bonum docere, adhortari,* exhorter au bien; མི་¶་པོ་ *homo bonus,* un homme bon; ¶་སྐབས་གསུམ་གནས་ *mansio ter beata, ep. pro* ལྷ་གནས་ *habitatio geniorum,* demeure trois fois heureuse, celle des génies, le ciel; ཀུན་ཏུ་¶་པོ་ *Optimus, præcipuum numen sectæ* བོན་པོ་, le Très Bon, nom propre de la principale divinité des Peunbo; ཁང་¶་ *palatium,* palais, *cuj. syn. vid. ad* ཁང་ (*In Sik. potius dicitur* ལེགས་སོ་)

བཟད་ *pro vulg.* བཟོད་ *Tolerare, sufferre, patiens esse,* tolérer, souffrir, patienter; ¶་པའི་སེམས་ *animus patiens, tolerans,* esprit patient, qui tolère; ¶་མ་ཐུབ་ *quod tolerari non potest,* intolérable.

བཟན་ *pro vulg.* ཟན་ *(J.) Cibus,* nourriture.

བཟབ་ *Mundus, pulcher, elegans,* propre, beau, élégant. (*vid.* གཟབ་)

བཟབས་ *Cautus, diligens,* précautionneux, diligent. (*Vid.* གཟབས་)

བཟའ་ *(vulg.)* = *vulg.* ཟ་བར་, *præt.* བཟས་ *Manducare,* manger; ¶་བ་ *v.* མ་ *v.* འགོ་ *v.* སྒྲོ་ *v.* བྱ་ *cibus, manducatio,* nourriture, l'acte de manger; ¶་བཏུང་ *cibus et potus,* nourriture et boisson; ¶་ཤིང་ར་བ་ *pomarium,* verger; ¶་གཏད་ *(J.) cibaria,* provisions de vivres.

བཟའ་ ¶་མི་ *v.* ཚང་ *v.* ཟླ་ *(vulg.),* ¶་མི་

སྨྱིང་ཞལ་ *Conjuges*, époux; ¶་མ་ *v.* ཤུག་ *uxor*, épouse; ¶་ཚང བྱེད་ *conjugalem vitam agere*, être marié; ¶་མ་ལེན་ *uxorem ducere*, se marier; ¶་ཚང་ཁ་ཁ་ འབྱེད་ *conjuges separare, ad divortium cogere*, forcer les époux à se séparer; ¶་ཆུང་ *pro* མ་བུ་ *mater et filii, et inferiores*, mère et ses fils, et ses inférieurs; རྒྱ་¶་ *filia imperatoris* T'âng, *et* བལ་¶་ *filia regis Nepalii, quæ ambæ regis Thibeti* སྲོང་བཙན་སྒམ་པོ་ *circa annum 627 post* X^{um} *uxores fuerunt*, noms de deux reines. *Syn. pro* བཟའ་མི་ *conjuges, sunt:* ཁྱིམ་ཐོབ་ *domum obtinuit*, (qui) a une maison; གདན་གྲོགས་ *culcitræ comites*, compagnons de coussin; ¶་ཟླ་ *cibi socii*, compagnons de nourriture; ¶་ཚང་ *familia*, famille; ཁྱོ་ཤུག་ མཉམ་སྡེབས་ *conj. cohabitantes*, époux qui vivent ensemble.

བཟར་ *pro* བཟའ་རུ་ *v.* ལ་ *Ad manducandum, quatenus conjux*, pour manger, comme époux; ¶་འཇུག་ *ad comedend. provocare*, exciter à manger.

བཟས་ *præt.* v^{i} བཟའ་བར་ *Manducatus, manducavi*, mangé, j'ai mangé.

བཟི་ *(vulg.)*, ¶་བར་ *Ebrius esse*, être ivre; ¶་བྱེད་ *inebriare, inebrians (de vino et passionibus dicitur)*, enivrer, enivrant; ཆང་... ཨ་རག་འཐུང་ནས་¶་ཐོན་ *v. (Sik.)* སོང་ཟིན་ *potato vino inebriatus est*, il s'est enivré en buvant du vin; ¶་འགྱོ་ *fit ebrius*, il devient ivre; ¶་དྭངས་ འགྱོ་ *ebrietas dissipatur*, l'ivresse se dissipe; ¶་ནས་འཐབ་ *postquam inebriatus fuit, rixatus est*, après s'être enivré, il s'est battu.

བཟིགས་ *Folium libri*, feuillet de livre; དབུ་¶་ *anterior pagina*, le recto; རྒྱབ་¶་ *posterior pagina*, le verso d'un feuillet.

བཟུ་སད་ *(S)* = རྡོ་རྗེ་སེམས་དཔའ་ *Quidam gradus perfectionis apud lamas*, nom d'un grade de perfection lamaïque.

བཟུང་ *(vulg.) præt.* v^{i} འཛིན་པར་ *Captus, cepi*, pris, j'ai pris; *et* ¶་བར་ *v. act. (vulg. in omni casu) sumere, capere; contineri, incipere*, prendre, être contenu, commencer; ལག་པས་¶་ *manu captus, vel capere*, pris, prendre à la main; རི་དྭགས་... བྱ་¶་ *feras, aves capere*, prendre des bêtes sauvages, des oiseaux; བློ་ལ་¶་ *mente percipere, intelligere*, comprendre.

བཟུར་ *præt.* v^{i} འཛུར་ *Vitavi, removi, aufugi*, j'ai évité, écarté, fui. (*vid.* གཟུར་)

བཟེ་ ¶་རི་ *Pœna, dolor*, peine, douleur; ¶འི་ཕྲེབས་ *v.* འདེབས་ *pœnæ impositio*, imposition d'une peine; ¶་ཞལ་ = འཛེ་ཞལ་ *facies dolens, irata*, visage

souffrant, irrité; ¶་ཧྲུང་ *imago deformis*, image difforme; ¶་རི་བྲེད་(པར་) *irasci*, se fâcher.

བཟེད་ *præt. v¹* འཛེད་ *et* ¶་པར་ *v. act. Tenere, servare, colligere*, tenir, garder, rassembler; སྣོད་¶་ *vas tenere*, tenir un vase; རྐྱལ་ཁ་¶་ *os sacci tenere, i. e. aperire*, tenir un sac ouvert.

བཟེད་ ཞལ་¶ ¶་ཞལ་ *Vas ad spuendum, poculum ad fundendum butyrum theo supernatans*, crachoir, bol où l'on verse le beurre qui surnage sur le thé; ཕྱག་¶་ *pelvis ad lavandas manus*, cuvette; སླང་¶་ *scutella ad colligenda ea quæ cadunt, i. e. scutella mendicantis*, écuelle de mendiant.

བཟེབ་ = གཟེབ་ *Cavea, cista, carcer, locus habitationis*, cage, corbeille, prison, demeure.

བཟོ་ *(vulg.)* ¶་བར་ *Vox multas habens significationes, quæ omnes indicant actum et modum agendi, ut facere, laborare, causa esse, etc.*, faire, former, travailler, être cause; ¶་བ་ *actus, actio, etc.*, acte, etc.; ¶ ལུགས་ *v.* ཚུལ་ *modus faciendi, etc.* manière de faire, etc.; ¶་རིག་ *artes mechanicæ*, arts mécaniques; ¶་པ་ *v.* བོ་ *v.* མཁན་ *opifex, qui agit, etc.*, ouvrier, agent, etc.; ¶་དཔོན་ ལས་དཔོན་ *dux operis, operariorum*, chef ouvrier; ¶་སུ་ *v.* རས་ *natura operis*, nature d'un ouvrage; ¶་ཁང་ *v.* ཁྱིམ་ *v.* ར་ *officina*, atelier; གསེར་¶་བོ་ *v.* མགར་ *aurifaber*, orfèvre; ལུས···གདམ··· སེམས་ཀྱིས་¶་ *a corpore, loquela, mente factum*, fait par le corps, la parole, l'esprit; ལས་ཀ་ *v. Sik.* གཡོག་གཟབས་ གཟབས་¶་ *opus diligenter facere*, faire un travail avec soin; ཨ་འདྲ་མ་¶་ *noli ita facere*, n'agis pas ainsi; དགེ་བ··· སྡིག་པ་¶་ *actum virtutis elicere, peccata committere*, faire un acte de vertu, pécher; ཁྱིམ་གྱི་¶་ལུགས་ *domus constructio, architectura*, architecture; ཆོས་¶་ *religionem ingredi, in praxim redigere*, entrer en religion, la pratiquer; བཤད་ *v.* ལབ་¶་ *provocare sermonem*, faire dire; ལྷུང་(བར་)¶་ *promovere casum alicujus*, faire tomber. (*Conf.* བྱེད་)

བཟོད་ ¶་པར་ ¶་པ་བྱེད་ *v.* འཛད་ *(vulg.) Sufferre, tolerare, patientiam habere*, supporter, tolérer, avoir patience; ¶་པ་ *sufferentia, patientia*, support, patience; ¶་མེད་ ¶་མི་ཤེས་ མི་¶་པ་ *impatiens, intolerabilis (una ex pœnis inferni)*, impatient, intolérable, une des peines de l'enfer; ¶་སྲན་ *v.* བརྟན་ *forti animo mala perferre*, supporter le mal avec courage; ¶་པར་གསོལ་, *vulg.* ¶་རོག་ *tolerare, condonare velis*, veuil-

lez souffrir, tolérer; མི་¶་པ་ཆེན་པོ་ *homo valde patiens*, homme très patient; མི་དྲང་བ་འདི་ལ་¶་མི་ཐུབ་ *hanc injustitiam ferre, sustinere non possum*, je ne puis supporter cette injustice; ¶་པ་སྒོམ་ *patientiam meditari*, méditer sur la patience; ¶་དཀའ་རིང་ *qui multa patitur, epith. pro* བརྒྱ་བྱིན་, qui supporte beaucoup de maux, Indra; མི་¶་སེམས་ *animus impatiens, epith. pro* ཁྲོ་བོ་ *ira*, esprit d'impatience, la colère; མི་¶་ཟླ་ *mensis qui tolerari non potest (propter calorem), 6us mensis*, mois intolérable, le 6e mois. — *Syn. pro* བཟོད་པ་ *sunt:* བཟུག་ནུས་ སྲན་ཐུབ་ *perferre capax*, qui peut souffrir; མི་བཟོད་པ་ *A = R* སྡུག་བསྔལ་¶་ *miserias sufferens*, qui supporte les misères; སྐྱིད་ཐུབ་ *conari potens*, capable d'un grand effort; ཚུགས་ཐུབ་ *mala sustinens*, supportant le malheur.

བཟོབ་ *(J.)* = གཟོབ་ *Manipulus, fasciculus, sertum*, faisceau, bouquet.

བཟོམ་ ཆུ་¶་ *vulg. E. Tubus ad ferendam aquam, præsepe, alveus ad nutrienda animalia*, tube pour porter l'eau, crèche, mangeoire.

བཟླ་ *prob. fut. et* བཟླས་ *præt. v^{i}* ཟླ་བར་ (*et* ཟློ་བར་) *dicere, recitare; transire, pertransire*, dire, réciter, passer; ¶་བྱའི་སྔགས་ *incantationes proferendæ*, charmes à proférer; བཟླས་པའི་སྐད་ *vocabulum quod transiit, non usitatum amplius*, mot hors d'usage; ལ་བཟླས་ = བཀག་པའམ་ཐག་ཆོད་ *impeditus, vel certioratus*, empêché, ou certain.

བཟླགས་ *præt. A = R* ཞུས་པའམ་དྲིས་ *Postulatus, interrogatus*, demandé, interrogé.

བཟླུམ་ *A = R* བསྡུ་བར་ *Congregare, acervare, unire, convenire*, rassembler, amasser, unir, se rassembler.

བཟློ་ *fut. v^{i}* ཟློ་བར་ (*vid. etiam* ཟླ་བར་) *Dicam, transibo*, je dirai, passerai.

བཟློག་ *fut. v^{i}* ཟློག་ *Redire, avertere*, revenir, détourner; བཟློག་ *A = R* གཤེགས་ *ire*, aller; *et* བསྐྱལ་ *ducam*, je conduirai.

བཟློས་ *præt. v^{i}* ཟློ་བར་ *Dixi, pertransivi*, j'ai dit, passé outre.

འ

Selon les grammairiens thibétains, cette lettre est une consonne et non une voyelle.

1° Comme radicale, elle se prononce *ha*, avec une faible aspiration.

2° Quand elle est préfixe, elle ne se prononce pas, ou donne un son nasal à la consonne précédente, quand celle-ci est simple.

3° Employée comme affixe, elle ne se prononce pas.

འ་ *23ª littera alphab., numerale = 23*, 23ᵉ lettre de l'alphabet, employée comme nombre, vaut 23.

འ་ཅག་ ཨུ་ཅག་ འོ་ཅག་ *Nos*, nous. (*Vid.* འོ་)

འ་ཙེ་ *Nom. regionis*, nom de pays.

འ་མ་ *Sed, præsertim*, mais, surtout; ¶་¶་མ་བརྗེད་ཅིག་ *Sed, præsertim noli oblivisci*, mais, surtout n'oublie pas.

འ་ལི་ ལི་ལི་ ཨ་ལི་ ལི་ལ་ *in Ta-tsien-lou* སྤུང་རྡེ་ *in Sik.* ཨ་ལི་ཙུ་ *Felis*, chat. (*vulg.*)

འ་ལོང་ ཨ་ལོང་ ལོང་ *vulg. Annulus*, anneau; ལྕགས་(འ་)ལོང་ *ann. ferreus*, anneau de fer; རྣ་(འ་)ལོང་ *inauris*, boucle d'oreille.

འང་ = ཡང་ = ཀྱང་ *ponitur post* ང་ན་མ་འ་ར་ལ་ *et vocales, significat: Etiamsi, etsi, quamvis*, quoique; བསམ་¶་མི་གོ་ *quamvis cogitet, non intelligit*, quoiqu'il pense, il ne comprend pas; ¶་དེང་ *e contra*, au contraire; ¶་ན་ *A = R* འདི་ན་ *hic*, ici; ¶་ནས་ *unde*, d'où; ¶་སྟེང་ *ut infra*, comme ci-dessous; ¶་(ལ་) *iterum*, de nouveau, *v. g.* ¶་(ལ་)འགྲོ་དགོས་ *iterum eundum est*, il faut encore aller.

འང་ཀེ་ *(J.) Signum magicum*, signe magique.

འང་སྟེང་ *Nom. loci inter* བྲག་གཡབ་ (Tchra-ya) *et* ཁྲམས་མ་དོ་ (Tcham-tou *vel* Tchamou-to) *in prov.* ཁམས་ *(sinice vocatur* Ngān-ti), nom d'un bourg.

འམ་ *Ponitur post finalem* འ་, *post vocales scriptas et vocalem* a *inhærentem, est signum interrogationis vel dubii*, signe de doute ou d'interrogation; *v. g.* དགའ་¶་ *amasne?* aimez-vous? ཆེ་¶་ཆུང་ *(estne) parvum, vel magnum?* (est-ce) grand, ou petit?

འར་བ་ *Sortes*, les sorts; ¶་¶་རྒྱབ་ *sortes mittere*, jeter les sorts. (*vulg.* མོ་)

འི་ *Numerale = 53*, employée comme nombre, vaut 53.

འི་ = ཡི་ཀྱི་གྱི་གི་ *Signum genitivi casus post* འ་ *finalem, et post vocales sive scriptas sive post* a *inhærentem, non separatur puncto,* un signe du génitif; *v. g.* མའི་ *matris, maternus,* de la mère, maternel; བདག་པོའི་ *domini,* du seigneur. *(N. B. Post vocales* ི *et* ེ, *generaliter non pronuntiatur, quia confunditur cum præcedente voc.; post* ུ *et* ོ, *generaliter pronuntiatur* eu *(gallice) vel* ö *(germanice); post inhærentem voc.* a *generaliter pronuntiatur* e; *v. g.* སའི་ *sé.)*

འིས་ *Signum agentis casus, post easdem litteras ut in genitivo, sed fere semper supprimitur* འི་, *et tantum scribitur* ས་; *v. g. pro* མའིས་ *scribendum* མས་ *a matre,* par la mère; *pro* བཀའིས་ *scribendum* བཀས་ *ex imperio,* par l'ordre.

འུ་ *Numerale = 83,* employée comme nombre, vaut 83.

འུ་ *(vulg.)* ¶་འདི་ = འདི་ *(vid. etiam* འོ་*) pronom. demonstr. Iste,* ce, cet; ¶་འདི་མི་ *iste homo,* cet homme; ¶་ནེ་རུ་ ¶་ནེར་ *hic,* ici.

འུ་ *Post vocales, est unum ex signis diminutionis, parvitatis,* signe de diminution, de petitesse; *v. g.* སྒོའུ་ *parva porta,* petite porte; མིའུ་ *pygmæus,* nain. *Sæpe pronuntiatur* u *(gallice); v. g.* བྱིའུ་ཀ་ (Chu-ka) *avicula,* petit oiseau; *vel* eu (ö) སྤྲེའུ་ (tchreu), *simius,* singe.

འུ་ཅག་ འུ་བུ་ འུ་བུ་ཅག་ འུ་སྐོལ་(རྣམས་) *(vid. etiam* ངེད་*) nos,* nous; *et cum signo genitivi: noster,* notre.

འུ་ཐུག་པ་ སྡུག་ཐུག་པ་ *(J.) Violenta passione moveri,* être ému par une violente passion.

འུ་ལག་ *pro* ཁྲར་པོ་ *(vulg.) Opus impositum, persona coacta, sine remuneratione (dicitur etiam de familiis agros habentibus eo fine ut ducibus serviant),* corvée, travail sans salaire; ¶་¶་པ་ *qui opus impositum perficit, onera defert, etc.,* homme de corvée; ¶་¶་སྐྱེལ་ *v.* ཁལ་ *onera deferre (sine remuneratione),* porter les corvées; ¶་¶་འདུ་ *v.* སྡུད་ *homines et animalia pro opere imposito, itinere, etc. congregare,* rassembler les gens et les bêtes de corvée.

འུ་ཡུ་ *Loci nom. in principatu* ཟོ་ཡུལ་ *ad S-E. regni Thib.,* nom de lieu; ¶་¶་སྡེ་པ་ *dux hujus loci,* le préfet de ce pays.

འུ་སུ་ *(vulg.) Nom. plantæ,* nom de plante; རྒྱ་¶་¶་ *anisum, anicetum,* anis; བོད་¶་¶་ *coriandrum,* coriandre; ཆུ་¶་¶་ *apium grave olens,* celeri.

འུག་ *(vulg.) Species felis, magnæ, tricoloris, prob., aliurus refulgens,* nom d'un gros félin.

འུག་ཐུག་ *vid. sup.* འུ་ཐུག་ *et* འོག་ཐུག་

འུག་པ་ *(vulg.) Bubo, nicticorax,* hibou; ¶་རྒྱན་ *(J.) id. magnus, coronatus,* grande espèce; ¶་གུ་ *v.* ཆུང་ *id. parvus,* petite

espèce; ¶་མིག་ *oculi magni, languidi,* yeux de hibou, grands, languissants. *Syn. pro* ཧུག་པ་ *sunt:* རྣ་རིང་ *aures longæ,* longues oreilles; ཧུམ་སྒྲོག་ *dicens* ཧུམ་, dont le cri est *houm;* བྱ་རོག་དགག *corvi inimicus,* ennemi du corbeau; གོས་སེར་ཅན་ *vestimentum flavum habens,* aux habits jaunes; མིག་སེར་ཅན་ *oculos flavos habens,* aux yeux jaunes; མུན་པའི་མིག་ཅན་ *oculos pro tenebris habens,* ayant des yeux faits pour les ténèbres; སྲམ་གྱིས་མཆོད་ *a lutra honoratus,* honoré par la loutre; འབྱུང་པོའི་བྱ་ *avis monstri* འབྱུང་པོ་, *dæmonis,* oiseau du démon; ཉིན་འཇིགས་ *diem timens,* qui craint le jour; བརྒྱ་བྱིན་མིག་ཅན་ *oculos sicut* བརྒྱ་བྱིན་ *habens,* ayant les yeux comme Indra.

ཧུག་སིངས་ *Vinum dulce (non distillatum); quandoq.* = ཆང་, vin doux, non distillé; *v. g.* ¶་¶་འཐུང་ཤོག་ *veni et bibe vinum,* viens boire le vin.

ཧུང་སོ་ *Quoddam officium (sed quale? forte: explorator vel cursor?)* nom d'un emploi (mais lequel?)

ཧུད་ ¶་ཆེ་བ་ *Excessus in loquendo, inflatio sermonis,* emphase du discours; ¶་ཆེར་སྨྲ་བར་ *emphatice loqui,* parler avec emphase; ¶་གྱིས་ *exaggeranter, subito,* avec exagération, subitement.

ཧུབ་པ་ ཧུབས་པ་ *A* = *R* འདུས་པ་ *Collectus, collectio, cumulus,* rassemblé, assemblage, tas; ¶་གྱིས་ *v.* པར་ *cumulatim, in globo,* en somme; དམག་རྟ་¶་སྡོད་ *equi exercitus (in castris) detenti sunt, illis uti non licet,* les chevaux de l'armée sont retenus au camp, on ne peut s'en servir.

ཧུམ་བུ་ལྷུང་མཁར་ *(J.) Nom. palatii regis Thotori,* nom du palais du roi Thotori.

ཧུར་ *(vulg.) Sonitus magnus, fragor, clamor,* grand bruit, éclat de voix, cri; ¶་སྒྲ་རྒྱབ་ *magnum clamorem emittere, vocare,* jeter un cri, appeler; དགའ་སྒྲ་¶་ *lætitiæ clamores proferre,* jeter des cris de joie; ¶་རྡོ་ *petra ululans, i. e. funda,* fronde; ¶་རྡོ་རྒྱབ་ *funda lapides jaculari,* jeter des pierres avec la fronde. *Syn. sunt:* ཀ་ཅོ་ ཅ་ཅོ་ ཀླག་ཅོར་ *clamor validus,* cri puissant.

ཧུར་ ¶་¶་ *vulg. Murmur, bombus,* murmure, bourdonnement; རྣ་¶་བས་ *aures tinniunt,* les oreilles tintent; སྦྲང་གི་¶་བ་ *apum bombus,* bourdonn. des abeilles; ཆུའི་¶་སྒྲ་ *susurrus aquæ,* murmure de l'eau; ཚོགས་ཀྱི་¶་སྒྲ་ *murmur multitudinis,* le bruit d'une multitude.

ཧུར་ *Loquacitas, rumor, colloquium frequens,* bavardage, rumeur; ¶་བར་ ¶་གཏོང་ *garrire,* bavarder; ¶་འབྱུང་བར་

pervulgare, rumorem disseminare, propager une rumeur.

འུར་མགྱོགས་ *(Lexic.) Festinatio,* hâte, empressement; དར་གཅིག་ལ་ཁ་ཁ་པ་ *juvenis petulans, festinus,* jeune homme pétulant, vif; བཤུགས་ཁ་བྱེད་པ་ = བྲོས་འགྲོ་ *aufugere,* s'enfuir. *Syn. sunt:* མགྱོགས་ *celer,* prompt; ཕྱུར་ལ་གོར་ *celeriter volvens,* qui tourne rapidement; སྐྱིན་པ་ཡུར་ *canalis rapidus,* canal rapide; མི་རྫོགས་ *nihil perficiens,* qui ne termine rien; མི་བགོར་ *non procrastinans,* qui ne tarde pas; ཕྱུར་འགྲུ་ *celeriter se movens,* qui se meut rapidement. (*Vid.* ཕྱུར་ *sed in alio sensu: solers, peritus, habilis,* adroit, habile.)

འུར་ཆུ་ *Nom. fluminis affluentis fluminis* རྫོང་ཆུ་ *inter Lan-tsang et Lou-tse kiang,* nom d'une rivière.

འུར་རྡོ་ *(vulg.) Funda,* fronde; ཁ་ཁ་རྒྱབ་ *v.* འཕེན་ *funda lapides jaculari,* jeter des pierres avec la fronde.

འེ་ *Numerale = 113,* employée comme nombre, vaut 113.

འེ་ *Vox ad appellandum,* oh! eh!

འོ་ *Numerale = 143,* employée comme nombre, vaut 143.

འོ་ *Post vocales, ad finem sententiæ, indicat tempus præsens et punctum,* particule finale; *v. g.* དགའོ་ *amo,* j'aime; འགྲོའོ་ *eo,* je vais.

འོ་ 1° *pron. pers.* ཁ་སྐལ་ *v.* ཅག་ *nos,* nous. (*Vid.* ཉ་ཅག་)

2° *pron. demonst.* ཁ་ནི་ *A = R* འདི་ནི་ *Iste,* celui-ci; ཁ་དེ་ = དེ་ *ille,* celui-là.

3° *pron. loci:* ཁ་ན་ ཁ་ནེར་ *hic,* ici. *(adhuc vulg. E.)*

འོ་ *adv.* = ལན་མ་ = ཐང་མ་ = རེ་ *Vicis,* fois; ཁ་གཅིག་གཉིས་...མང་པོ་...འགའ་རེ་ *semel, bis, sæpe, aliquoties,* 1, 2 fois, souvent, quelquefois; འོ་ན་(ནི་ *v.* ཡང་) *ideo, ergo, tamen, nihilominus,* donc, cependant, néanmoins; *(J.) etiam! bene! sed! nunc!* oui, bien! mais, maintenant; ཁ་ན་རྒྱལ་པོ་རིན་པོ་ཆེ་ *ergo, ô rex pretiose,* donc, ô roi précieux; འོ་ལ་ *(vulg. E.) iterum, amplius,* de nouveau, de plus; ཁ་ཁ་བཤད་ *v.* ལབ་རོག་ *dic iterum, quæso,* veuillez dire encore; ཁ་ཁ་དགོས་ *iterum, amplius volo,* je veux encore, davantage.

འོ་ ཁ་མ་ *vulg. (In Sik pronunt.* om*), Lac,* lait; ཁ་ཁ་འཇོ་ *v. vulg.* བཞོ་ *mulgere,* traire; ཁ་ཁ་སྐྱལ་འགྲོ་ *lac coagul.,* le lait se coagule; ཁ་ཁ་འཁྲིགས་ *v. vulg.* ཅག་ *l. coagulatum,* lait caillé; ཁ་ཁ་སྲུབ་ *v.* དཀྲུག་ *lac agitare (ad extrahendum butyrum),* battre le lait; ཁ་(མ་)འཛིན་ *lac continens, cp. pro mamma,* qui contient le lait, mamelle; ཁ་སྒྲི་ *v.* སྒྲིས་ *v.* སྒྲི་

v. སྤྲིས་ v. མཏྲིགས་ *cremor lactis*, crème; ¶་ཐུད་ = ཐུད་ *caseus*, fromage.

འོ་བརྒྱལ་ ¶་¶་ ¶་¶་ལགས་ *vulg. Fatigatio corporis vel mentis*, fatigue; ¶་¶་ཡས་ཐག་ *esne fatigatus?* êtes-vous fatigué? དཔོན་པོ་¶་¶་རྒྱས་པ་ཐག་ཐེལ་ *dux valde fatigatus est*, le chef est très fatigué; ¶་¶་ *(bis) salutatio viatori honorabili*, salut à un voyageur honorable, *qui respondere debet:* མ་དཀའ་ *non sum fatigatus*, je ne suis pas fatigué.

འོ་སྐྱིགས་ *(J.) Bitula arbor*, bouleau, (*vulg.* སྟག་པ་ སྟག་ཤིང་). *Apud Ta-tsien-lou: fraga*, fraise.

འོ་ཐང་ *Planities lactis, nom. antiquum vallis ubi nunc est Lhassa, antea vocabatur* ¶་¶་གི་མཚོ་ *lacus planitiei lactis*, nom antique de la vallée où se trouve maintenant Lhassa.

འོ་དོད་ *(J.) Lamentatio, timoris clamor*, doléance, cri provoqué par la crainte; ¶་¶་འབོད་པ་ *in adjutorium vocare*, appeler au secours.

འོ་སེ་ *vulg. Morum (fructus)*, mûre; ¶་¶་ཤིང་ *morus*, mûrier.

འོག་ 1° *si agatur de loco: Sub, infra*, sous, dessous; 2° *si agatur de tempore: Post, postea, deinde*, après, ensuite; 3° *si agatur de statu: Inferior, subditus*, inférieur, sujet, serviteur; ¶་ཏུ་ v. ཏེ་ v. ལས་ v. ན་ v. རོལ་ན་ v. ལྷུགས་སུ་ *infra, postea, in inferiori gradu*, au-dessous, dans la suite, dans une condition inférieure; ¶་ཏེ་བཞག་ v. བཙུག་ *infra v. post ponere, subjicere*, placer dessous ou après, soumettre; གནམ་¶་ *quæ sub cælo sunt, terra, mundus*, sous le ciel, la terre, le monde; ¶་ཕྱོགས་ v. གནས་ *inferiora loca, inferi*, les lieux inférieurs, les enfers; ¶་ཐོག་ *inferior contignatio*, rez-de-chaussée; ¶་སྣ་གབ་ *domus plures contignationes præ se ferens*, maison à plusieurs étages; ¶་འདུན་གནས་ *aula conventus in inf. parte domus*, salle de réunion au rez-de-chaussée; ¶་སྒོ་ *inf. apertura (corporis), i. e. anus*, l'anus; འོག་ *est etiam euphem. pro* རླིགས་པ་ *testiculi*, les testicules; ¶་ལེན་ *castrare*, châtrer; ¶་རྡོ་ *lapis inferior, i. e. incus*, enclume; ¶་ཏུ་བཤད་ *postea dicetur*, sera dit plus tard.

འོག་ ལག་¶་ ¶་མ་ མངའ་¶་ *Subditus, subjectus, vilis conditionis*, sujet, de basse condition; ¶་¶་ཞུད་ *servire, subditus esse*, servir, être sujet; བཅུ.... བརྒྱ་¶་ *subjecti decurionis, centurionis*, les soldats soumis à un décurion, à un centurion; སྡེ་¶་ *subditi unius* deba, peuple soumis à un préfet; འབའ་¶་ *populus principatus Rathang*, peuple de la principauté de Bathang.

· འོག་ཐུག་ *vulg.*, མུ་ཐུག་ སྡུག་ཐུག་ *In extremas angustias adductus (modus freq. insistendi in postulationibus)*, réduit à la dernière extrémité, être à bout de moyens; ཀ་ཀ་འཚུག་ *aliquem ad extremas angust. cogere*, réduire quelqu'un aux dernières extrémités.

འོག་པག་ = བུད་མེད་རྣམས་ཀྱི་སྐེད་རྒྱན་ *Ornamentum pro renibus mulierum, cingulum ornatum*, ceinture de femme; གསེར་གྱི་ཀ་ཀ་ *cingul. aureum*, ceinture d'or.

འོག་སྲིན་ *(vulg. Sik.) Vermis inferioris partis corporis, i. e. tænia*, ver solitaire.

འོང་ *(vulg.)*, ཀ་བར་, *præt.* འོངས་, *imp.* ཤོག་ = ཡོང་ *Venire, advenire, fieri*, venir, arriver, devenir; ཀ་ག(མ་) *Sik.*, ཨ་ཀ་ *E. venitne?* vient-il? ཀ་ངེ་ *venio*, je viens; ག་ནས་འོངས་ *unde venisti?* d'où venez-vous? ཀ་རན་ ཀ་རྒྱུ་ཡིན་ *mox veniet, perveniet*, il va venir, arriver; ཁྱིམ་ན་ཀ་རོག་ *veni domum*, viens à la maison; མ་འོངས་པའི་དུས་ ཀ་བུའི་དུས་ *tempus futurum*, le futur.

འོང་ *Est signum futuri in E., (in Sik. etiam, sed multo sæpius habet* ché, *cujus scripturam non inveni,)* འགྲོ་...བཤད་... ཤི་...ན་ཀ་ *ibo, dicam, moriar, ægrotabo*, j'irai, je dirai, je mourrai, je serai malade; བདེན་འཛིན་མི་ཀ་ *non credam*, je ne croirai pas; ཆེན་པོ་...ཕྱུག་པོ་ཀ་ *magnus, dives fiet*, il deviendra grand, riche.

འོང་ *Accidere, occurrere*, survenir, se rencontrer; ནད་གཞི་ཀ་ན་ *si morbus acciderit*, s'il survient une maladie; ལེགས་པར་ མོ་ *v.* ཡག་པོ་མི་ཀ་ *non bene eveniet*, cela tournera mal; མིའི་ཡུལ་ན་མི་ཀ་ *non invenitur in regione hominum, inter homines*, cela ne se trouve pas parmi les hommes.

འོང་ *Conveniens, sufficiens*, convenable, suffisant; ཀ་བས་ *vulg. Sik., sufficit, conveniens est*, cela suffit, est convenable; ཡིད་ལ་ཀ་བ་ *menti conven., placens, jucundus*, agréable à l'esprit; ད་ཡི་གེ་ བསླབས་ཀ་བས་ *nunc litteris satis studuisti, sufficit*, vous avez assez étudié.

འོད་ ཀ་ཟེར་ *(vulg.) Lumen*, lumière; ཀ་ཀ་ ཡོད་ *luminosus*, lumineux; ཀ་ཀ་མེད་ *sine lum., tenebrosus, obscurus*, ténébreux; ཀ་འཕྲོ་ *v.* སྤྲོ་ *l. spargere, emittere*, répandre de la lumière; ཀ་འབར་ *v.* སྣང་ *lucere, fulgere*, luire, briller; ཀ་མིག་ ཟིག་ *lumen oculos percellit, excæcat*, la lum. frappe dans les yeux; ཀ་ཀོར་ *v.* འཁོར་ *circulus luminosus*, cercle lumineux; མགོ་ཀ་འཁོར་ *nimbus circa caput sanctorum*, nimbe des saints (bouddhiques); མི་དམ་པའི་ཀ་འཁོར་ *nimbus Sanctorum (t. cath.)*, nimbe des Saints

(chrétiens); རང་འོད་ *lux propria*, lum. propre à l'objet; འོད་བརྙན་ *v.* གཡར་ *l. reflexa*, lum. réfléchie; འོད་སྲུང་ *custos lucis, ep. pro aurora, unus ex Buddhis incarnatis in præcedenti existentia mundi, filius regis Long-der-ma*, gardien de la lum., l'aurore, nom de l'un des 7 Bouddhas incarnés en ce monde, nom du fils du roi Long-der-ma; ཉི་...ཟླ་...སྐར་...གློག་...མེ་འོད་ *solis, lunæ, stellarum, fulguris, cæli seu zodiacale, ignis lumen*, lum. du soleil, de la lune, des étoiles, de la foudre, du ciel ou zodiacale, du feu; འོད་དཀར་(ཅན་) *lum. album (emittens), ep. pro luna et camphora*, lum. blanche, de la lune, du camphre; འོད་དམར་ *lux rubra, epith. pro aurora*, lum. rouge (du soleil); འོད་སྲོང་ཅན་ འོད་བཀྲ་ འོད་གསལ་ འོད་ནོར་ *lum. recto, fulgido, splendido, pretioso præditus, ep. pro sole*, doué d'une lum. droite, éclatante, splendide, le soleil; འོད་ཀྱི་དཀྱིལ་འཁོར་ *circulus luminosus*, cercle lumineux; འོད་ཁྱིམ་ *lucis habitatio*, demeure de la lum.; འོད་ཀྱི་གུར་ *luminis tabernaculum*, tente de la lum.; འོད་ཀྱི་ལྡིང་ཁང་ *domus luminosa volitans*, demeure lumineuse volante, *4 ep. pro zodiaco*, 4 épith. du zodiaque; ཉི་འོད་ *lumen solis*, lum. solaire, *cuj. syn. sunt:* ཚ་ཟེར་ *radii calidi*, rayons chauds; མཚན་མོ་འཇོམས་ *noctem vincens*, qui vainc la nuit; སྐེམས་བྱེད་ *siccans*, séchant; ཆུ་འཐུང་ *aquam bibens*, buvant, évaporant l'eau; གདུང་སྲེག་འོད་ *lum. urens et comburens*, lum. brûlante; ཀུ་གསལ་ *v.* སྣང་ *omnia illuminans*, illuminant tout.—*Syn. pro lumine in genere sunt:* སྣང་བ་ འོད་སྣང་ འགྲོ་སྣང་ རབ་སྣང་ སྣང་ གསལ་ གསལ་བ་ སྣང་བྱེད་ གསལ་བྱེད་ *illuminans, apparere faciens*, qui fait apparaître les objets; འོད་འབར་ *lum. comburens*, lum. brûlante; མུན་གསལ་ *v.* འཇོམས་ *tenebras dissipans, vincens*, qui dissipe, vainc les ténèbres; རབ་འགྲོ་ *celerrime procedens*, qui marche très rapidement; ཕྱོགས་སུ་འགྲོ་ *in loca intrans*, qui entre partout; འོད་མདངས་ *lum. refulgens*, lum. brillante; སྲིན་བུ་འཇོམས་ *vermes domans*, qui dompte les insectes; ཟེར་ *v.* འོད་ཕྲེང་ *radiorum sertum*, guirlande de rayons; སྒྲོན་མ་ *fax*, flambeau; གསལ་བ་སྒྲོན་ *fax lucens*, flambeau brillant; ཀུན་གདུང་ *omnia urens*, qui brûle tout.

འོད་ཟེར་ *Radii lucis*, rayons;=འོད་ཀྱི་དྲ་བ་ *luminosa craticula*, grillage lumineux; ཚ་ཟེར་ *radii calidi, solis*, rayons chauds, du soleil; གྲང་ *v.* བསིལ་ཟེར་ *radii frigidi, lunæ*, rayons froids, de la lune; འོད་འོད་ཅན་མ་ *radiata, nomen deæ*, ornée de rayons, nom d'une déesse; འོད་འོད་

བདུན་པ་ *septem radios emittens*, Vénus, aux sept rayons; ¶་¶་དགུ་པ་ *9 radios habens, Mars*, qui a neuf 9 rayons, Mars; ¶་བྱེད་ *lum. faciens*, qui fait la lumière; ¶་ནོར་ཅན་ *lum. pretiosum*, lum. précieuse; ¶་བཀྲ་ *lum. felix*, lum. heureuse, *4 ep. pro igne*, 4 épith. du feu.

འོད་ *Nitor, splendor*, beauté, splendeur; ¶་གསལ་ *splendor rerum, et supernaturalis Sanctorum illuminatio*, le lustre des choses, la lumière surnaturelle qui éclaire les Saints; ¶་གསལ་གྱི་ངང་གནས་གཟིགས་ *supernaturali lumine videns*, qui voit avec cette lum. surnaturelle.

འོད་དཔག་མེད་ *Lux immensurabilis, nom. Buddhæ Amithaba, protectoris* ཤཱཀྱ་ nom thibétain du bouddha Amithaba, protecteur de Sha-kia; ¶་¶་¶་ཞིང་བཀོད་ *liber de glorioso regno Amithabæ*, livre sur le glorieux règne d'Amithaba.

འོད་ *Orificium, apertura tubi, antri, etc.*, orifice, ouverture.

འོད་པ་ *A = R* ཡོད་པ་ *Habens*, ayant.

འོད་མ་ *Species arundinis bambusæ*, espèce de bambou; ¶་མའི་ཚལ་ *plantatio ejusd.*, plantation de ces bambous; ¶་མའི་གཞུ་ *arcus ex eadem*, arc fait de ce bambou.

འོན་ཀྱང་ འོན་ཀྱང་ནི་ འོན་ཏང་ ¶་ཀྱི་ཀྱང་ *Quamvis, sed, nihilominus*, quoique, mais, cependant; མི་མཐོང་¶་¶་བདག་གིས་ཐོས་ *non video, sed audio*, je ne vois pas, mais j'entends; ¶་དེ་(ན་) *sed, si, vel e contra*, mais, si, ou bien; གསོན་ནམ་¶་དེ་ཤིའམ་ཅི་ = *vulg.* གསོན་པོ་ཡིན་ནམ་ཤི་ཤི་ཡིན་ *estne vivens, vel mortuus?* est-il vivant, ou mort?

འོན་པ་ *vulg. Surdus*, sourd; ¶་པ་(ཉིད་) *surditas*, surdité. *Syn. est:* རྣ་བ་མི་གསལ་ = *vulg.* རྣ་ཅོ་མི་ཚོར་ *v.* མི་ཐོས་ *auris non audit*, l'oreille n'entend pas.

འོན་ ¶་པར་ *A = R* འཁྱེར་ *Ferre, bajulare*, porter; ¶་ཅིག་ *imp. fer, bajula*, porte; ¶་པ་ *actus ferendi*, action de porter.

འོན་སེང་ ¶་¶་བྱེད་པར་ *(J.) Attendere*, faire attention.

འོབ་ འོབས་ *Fovea, canalis*, fosse, canal; མེ་¶་ *focus, caminus*, foyer, âtre; ¶་རགས་ = ཡོངས་བསྐོས་ *moles firmata, i. e. agger, canalis agger*, digue d'un canal.

འོམ་བུ་ *Miricaria*, tamarin.

འོར་ ¶་ག་ *A = R* འགའར་ *Aliqui*, quelques-uns; = *etiam* ལན་འགའ་ *aliquoties*, quelquefois.

འོར་ ¶་ནད་ *Species hydropisis*, espèce d'hydropisie. *(J. hydr. anasarka.)*

འོར་ ¶་བར་ *A = R* བོར་བར་ *Deponere, re-*

jicere, perdere, déposer, rejeter, perdre; ¶·ཁྱིག = འོར་བཞག *relinque, rejice*, abandonne.

འོལ་ *Nom. herbæ*, nom d'herbe (*J. clover, trifoil*, luzerne); ¶·ཐང་ *planities herbis hujusmodi cooperta*, plaine couverte de cette herbe.

འོལ་སྤྱི(ར་) *Generaliter, fere*, généralement, environ; ¶·¶·ལོ་མཉམ་ *circiter ejusdem anni, coætanei*, environ de la même époque.

འོལ་བ་ *Nom. animalis*, nom d'un animal. (*J. equus niger*), (*S*) ཙོ་ལམ་ནེ་ཝི་

འོལ་(མ་)སེ་ སེ་བ་, (*J.*) འོལ་མོ་སེ་ (*Cs.*) *Nomen baccæ, et parvi ponderis*, nom d'une baie, et d'un petit poids.

འོལ་མོ་ *Scopa ad verrendum*, balai; སྟག་¶· *scopa ex betulæ ramis*, balai de bouleau; ¶·ཟེད་ *scopa ex setis porcorum*, balai de soies de cochon.

འོལ་ཚིང་ *Malleoli pedum*, chevilles du pied; འོལ་ ¶·གོང་ = རྐང་མགོ *pars superior pedis*, cou-de-pied.

འོས་ *A* = *R* འཚམས་པ་ *Conveniens, aptus, dignus*, convenable, apte, digne; མཆོད་ *v.* བཀུར···བསྟོད···ཕྱག་¶·པ་ *dignus reverentia, laude, salutatione*, digne de respect, de louange, d'être salué; ¶·པའི་སྤྱོད་ལམ་ *mores conven., boni*, bonnes mœurs, manières convenables; ¶·པའི་གླ་གཏང་ *stipendium conv. dare*, donner un salaire convenable; རྒྱལ་པོ་མཛད་པར་¶· *regiæ potestatis exercendæ capax*, digne d'être roi; དགའ་¶· *amabilis (et sic sæpe efformat adjectivum)*, aimable.

ཡ

Cette lettre se prononce toujours *ya* (en une seule émission de voix).

ཡ་ *24ª littera alphab., numerale = 24*, 24e lettre de l'alphab., employée comme nombre, vaut 24.

ཡ་ ¶·དོ་ དོ་¶· = *vulg.* གྲོགས་པོ་ ཟླ་བོ་ རོགས་ *Socius, comes*, associé, compagnon; ¶·¶·མེད་ *sine socio*, sans compagnon; ¶·¶·འཁྲིད་ *v.* ལེན་ *soc. assumere*, prendre un compagnon; ¶·ཁ· *mutuæ injuriæ*, injures réciproques;

སྤུན་ཀ་ *fratres*, frères; *in E.*, *frater minor*, frère cadet.

ཨ་, *vulg.* ཁ་ཀ་ ཁ་ཀ་གཅིག་ *Unum e paribus, vel dimidia pars rei ex se duplicis,* la moitié d'une chose naturellement double; རྒྱབ་ཀ་ཀ་གཅིག་ *dimidia pars unius sarcinæ jumenti*, une ½ charge d'animal; ལྷམ་...མིག་ཀ་ཀ་ *unum calceamentum, unus oculus (ex duobus)*, une botte, un œil; ཀ་གཅིག་མི་ཐུང་ *v.* མི་མཚུངས་ *una dimidia pars non concordat*, une moitié ne concorde pas avec l'autre; རོགས་ཀ་ *unus ex sociis*, un des associés; རྒྱུད་ཀ་ *unus ex contendentibus in lite*, un des plaideurs; མིག་ཀ་བཙུམ་ *unum oculum claudere*, fermer un œil.

ཨ་ *(vulg.)* = ཨན་ = ཨས་ = གོང་, *opponitur vocabulo* མ་ མར་ མན་ *Superior, supra, excellens*, supérieur, sur, excellent; ཀ་ཐྲེམ་ *v.* རེ་ *superliminare*, linteau; ཀ་མཆུ་ *labium super.*, lèvre supérieure; ཀ་གད་ *pro* ཀ་སྐས་ = ཀྲང་རྡེན་ *scala, scalæ gradus*, échelle, échelon; ཀ་མཐའ་ *principium et finis*, commencement et fin; ཀ་རབས་ *classis, genus sup., excellens*, race noble, excellente; ཀ་རབས་མཛངས་ *vir valde doctus, sapiens*, grand savant; ཀ་ཀུ་རེ་ *perjucundus ludus, mirabile!* jeu très plaisant, admirable! ཀ་མཚན་ *signum mirabile, prodigium, mirabile!* ô prodige, ô merveille! ཀ་བག་ལས་ཀ་ *actio extraordinaria*, action extraordinaire.

ཨ་ཀྱེ་ *He! ho! vox ad vocandum*, hé! ho! cri pour appeler.

ཨ་ག་(བ་) *Mala fama, infamia*, mauvaise réputation, infamie; ཀ་ག་ *est syn. pro* དམྱལ་བ་ *infernus*, syn. de l'enfer.

ཨ་གད་ *A=R* སྐས་ *Scala*, échelle, escalier.

ཨ་ང་(བ་) *Calamitas, malum*, calamité, malheur, *(J. timor*, crainte); ནད་ཀྱི་...ལྟོ་གེའི་...དམག་གི་ཀ་ཀ་ *calamitas (vel timor) morbi, famis, belli*, calamité (ou crainte) de la maladie, de la famine, de la guerre; ཀ་ངའི་གནས་ *terribilis locus*, lieu terrible; ཀ་ངའི་གེགས་ *v.* སྐྱོན་ *terribile obstaculum, periculum*, obstacle, danger terrible.

ཨ་བཏགས་ (*J.* ཨ་ད་ ?) *Littera* ཨ་ *alteri litteræ supposita*, la lettre ཨ་ écrite sous une autre lettre.

ཨ་སྟགས་ *Species sacrificii, oblatio farinæ*, espèce de sacrifice, offrande de farine.

ཨ་དི་ཙ་ཚ་ཐུ་ནུས་ *(S)* = ད་སྐད་ཅིག་ *Nunc, in præsenti tempore*, maintenant.

ཨ་དྲ་ ཨན་དན་ *(J.) Festum in honore mortuorum*, fête en l'honneur des morts.

ཨ་རོ་ *vid. sup.* ཨ་ *Socius*, compagnon.

ཨ་པོ་ *v.* བོ་ *v.* འོ་ *v.* བོ་ = ཤན་ *v.* གཤན་པ་ *Lanius, carnifex, homicida*, boucher, bourreau, assassin.

ཡ་བ་ཀྵཱ་ར་ *(S) (J.) Nitrum*, salpêtre.

ཡ་མ་ *(J.) Tempora (capitis)*, les tempes; *catarrhus*, catarrhe; *nom. deæ*, nom d'une déesse.

ཡ་མ་ར་ *(S)* = འཐོར་འཐོར་ *Disseminatus, inordinate sparsus*, disséminé, répandu sans ordre. (*J.* ཡ་མ་ཟུང་ *inconsistent.*)

ཡ་མ་བརླ་ *Vanus, futilis, instabilis*, vain, futile, instable, = མི་བདེན་པ་ *non verus, falsus*, faux.

ཡ་སྦུ་ན་ *A* = *R* སྙིང་པོ་མེད་པའམ་རྫུན་ *Sine realitate, substantia, falsus, ep. pro flum.* པ་ཀུ་ sans réalité, sans essence, faux, le fleuve Pakou; ¶་¶ ¶་སྤུན་ *falsus, decipiens frater*, faux frère, *ep. pro* གཤིན་རྗེ་ *deus mortuorum*, le dieu des morts.

ཡ་ཚ་ *v.* མཚན་ *v.* མཚར་, *(vulg.)* ¶་¶་པོ་ (རེད་) *mirabile est*, c'est admirable, ô merveille! ¶་¶་ཅན་གྱི་ལས་, *vulg.* ལས་ཀ་ *v.* དོན་དག་¶་¶་(པོ་) *res miranda*, chose merveilleuse.

ཡ་ཡ་ *Diversus, distinctus, divisus*, divers, distinct, divisé; ¶་¶་བ་ *divisio, diversitas*, division, diversité.

ཡ་ཏོ་ *vid.* ཡ་ཐོ་ *Lanius, homicida, carnifex*, boucher, assassin, bourreau.

ཡ་ཡོ་ *(physice et moraliter, vulg.) Curvus, flexuosus*, courbe, tortueux; ¶་ཡོར་འགྲོ་ *per sinus incedens, epith. pro fluminibus, serpentibus, fumo*, qui s'avance d'une manière tortueuse, les fleuves, les serpents, la fumée; ¶་¶་བསམ་"་བཤད་"་བཟོ་ *non recte cogitare, loqui, agere*, penser, parler, agir tortueusement; ¶་¶་བྱེད་ = རྒྱ་རྒྱུ་བྱེད་ *sorti exponere*, exposer au hazard; ཚོང་རྩ་¶་¶་བྱེད་ *commercii sortem sorti dare*, exposer au hasard un capital de commerce.

ཡ་ལད་ *(S)* = གོ་ཆ་ཁྲབ་ *Lorica*, cuirasse.

ཡ་ཤ་ *(J.) Honor, æstimatio, amor*, honneur, estime, amour.

ཡག་ ¶་པོ་ *v.* མོ་ *(vulg. E.)*, ཡགས་ འཛག་ཟོ་ *Bonus, bene*, bon, bien; ¶་ཉེས་ *bonum et malum*, le bien et le mal; ¶་པོ་རེད་ *v.* ལགས་ *bonum est, bene est*, c'est bon, bien; ¶་པོ་མི་འོང་ *istud male eveniet*, cela tournera mal; ¶་བྱུང་ *bene evenit*, cela a bien tourné; ད་ལོ་ཐོག་¶་¶་སྣང་ *hoc anno messis bona est*, cette année la moisson est bonne; ཁོ་རང་གཉིས་¶ ས་དགའ་ས་རེད་ *ambo in loco amœno lætantur*, les deux s'amusent en un lieu agréable. (*N.B.* ཡག་ *et* བཟང་ *sunt fere æquivalentes, sed* བཟང་ *potius dicitur de morali bonitate.—In Sik. vulg. adhibetur* ལེགས་མོ་)

ཡང་ = ཀྱང་ = འང་ *Ista præp. ponitur post finales* ང་ན་མ་འ་ར་ལ་ *et vocales, signif. et, etiam, quamvis*, et, aussi, quoique;

འདི་...དེ་¶་ *etiam iste, et ille,* celui-ci, celui-là aussi; ང་¶་འགྲོ་དགོས་ *ego etiam ire debeo,* moi aussi je dois aller; འཚོལ་¶་མི་རྙེད་ *quamvis quærat, non invenit,* quoiqu'il cherche, il ne trouve pas.

ཡང་ *adv. Iterum, denuo,* de nouveau; ¶་¶་ *per* (*abbrev.* ཡངང་) ¶་དང་¶་དུ་ ¶་ནས་¶་དུ་ ¶་སྐྱར་(དུ་ *v.* ནུ་) *iterum atque iterum, frequenter,* fréquemment; ¶་¶་བསམ་ *frequenter cogitare,* penser souvent; ¶་སྲིད་ ¶་གསོན་པོ་ *iterum existens, redivivus,* ressuscité; རྟག་¶་ *semper (Sik.),* toujours.

ཡང *In quibusdam compositis, sensum habet remotioris loci, gradus, dignitatis,* particule indiquant un plus grand éloignement, un plus haut degré, *v. g.* ¶་འཇུག་ *secundæ affixæ litteræ, quæ sunt:* ད་ *et* ས་, les deuxièmes affixes; ¶་མེས་(པོ་) *abavus,* arrière-grand-père; ¶་མེས་མོ་ *v.* ¶་ཕྱི་ *v.* ཕྱི་ *abavia,* arrière-grand'mère; ¶་ཚེས་ *v.* ཚ་ *pronepos,* arrière-petit-fils; ཁྱིམ་¶་ཐོག་ཅན་ *domus plures contignationes habens,* maison à plusieurs étages; ¶་རྩེ་ *summitas altissima, perfectio,* le plus haut sommet, perfection.

ཡང་དག *Etymologice signif. iterum purus vel multum, ideo indicat aliquam perfectionem in suo genere, et consequenter superlativum,* espèce de superlatif; ¶་¶་སྦྱར་ *perfecte uniti,* parfaitement unis, *epith. pro* མཐོ་རིས་གནས་ *cœli vel sancti in cœlo,* le ciel, les saints; ¶་¶་རྟོག་ *perfecte intelligens, ep. pro* རྟོག་པ་ *judicio,* parfaitement intelligent, le jugement; ¶་¶་ལམ་ *magna via,* grand'route; ¶་¶་རྩལ་ *ars, vis perfectissima,* art, force très parfaite.

ཡང་ ¶་པོ་ *v.* མོ་ *vulg.,* (¶་གི་ *J.*) *Levis, facilis, expeditus,* léger, facile, aisé; ¶་¶་བཟོ་ *levem, etc. reddere,* rendre léger, etc.; ལག་པ་ ¶་¶་ *manus lev., facilis vel ad percutiendum, vel ad opus faciendum,* main légère (pour frapper ou travailler); སེམས་¶་¶་བཞག་ *mentem levem, tranquillam habeto,* mettez votre esprit à l'aise; ¶་ལྗིད་ *levis, ponderosus,* léger, lourd.

ཡང་ན་(ནི་) *vulg. Vel, sive,* ou bien, *ponitur in principio duarum sententiarum disjunctivarum, v. g.* ¶་¶་ཁྱོད་འགྲོ་¶་¶་ང་འགྲོ་ *vel tu ibis, vel ego ibo,* ou vous irez, ou bien j'irai.

ཡང་མ་ *(J.) Hordeum præcox,* orge précoce. (?)

ཡང་སོས་ *Probab. redivivus, aliqua pars inferni,* où l'on revit, (?), une partie de l'enfer.

ཡངས་ ¶་པ་ *v.* པོ་ *vulg.* ***Largus, amplus, extensus, abundans***, large, ample, abondant; ¶་པ་(ཉིད་) *amplitudo, etc.*, ampleur, etc.; ས་ཞིང་'''ཐང་'''གནས་¶་¶་ ***ager, planities, locus vastus***, un champ, une plaine, un lieu vaste; མིག་¶་¶་ ***oculi largi, invidi, cupidi***, yeux grands, envieux, cupides; ལག་པ་¶་པ་ ***manus larga, et munifica, prodiga***, main large, prodigue; ¶་ཅན་གླིང་ ***Locus vastus, nom. monasterii in*** Yun-nan *N.-W.*, nom d'une lamaserie; ¶་འདུ་ས་བརྡོལ་ ***nom. arboris valde extensæ***, nom d'un arbre.

ཡངས་པ་ཅན་ ¶་པའི་གྲོང་ཁྱེར་,*(S)* ཝཻ་ཤཱ་ལི་ *et* བྲི་ཡག་ ***Urbs extensa, nom. antiquæ civitatis, nunc Allahabad in India***, ancien nom d'Allahabad.

ཡན་ *(vulg.)* = ཡ་ ཡས་ ཡར་ (*per oppos. ad* མན་ མ་ མས་ མར་) ***Pars superior, prior, eminens***, la partie supérieure, antérieure, éminente; ¶་ཆད་ *v.* དུ་ *v.* ན་ ***in superiori, prima, anteriori parte***, dans la première partie; ¶་མན་ ***supra et infra***, dessus et dessous; ¶་ནས་ ***e supra, ab initio***, de dessus, depuis le commencement; ལོ་བརྒྱད་¶་ནས་ ***abhinc octo annis***, depuis huit ans; ¶་ལ་འགྲོ་ ***ascendere***, monter. (*vid.* ཡར་)

ཡན་གླིང་ *(J.)* ***Dulcimer, music. instrumentum in*** གཙང་, nom d'un instrum. de musique.

ཡན་པ་ ***Vacans, carens opere, incultus***, qui a du loisir, inoccupé, inculte; ས་¶་¶་ ***terra inarata, deserta***, terrain en friche; ཁྱི་¶་¶་ ***canis sine domino, vagus***, chien sans maître, abandonné; ¶་འགྲོ་, *vulg.* ཁྲམས་འགྲོ་ ***ambulare recreationis causa***, se promener; ¶་འདུག་ ***absque opere remanere***, rester à rien faire.

ཡན་པ་ ***Separatus, diffusus***, séparé, diffus; ¶་(དུ་)བཞག་ ***seponere, scorsum ponere***, mettre à part; རྒྱ་¶་ ***magna diffusio, i. e. mundus exterior***, la grande diffusion, c.-à-d. le monde; ལུག་'''ནོར་'''དམག་¶་སོང་ ***oves, animalia, milites dispersi sunt***, les moutons, les bêtes, les soldats sont dispersés; བསམ་པ་¶་¶་ ***cogitatio diffusa, distractionibus rapta***, esprit distrait.

ཡན་ལག་ *(vulg.)* ***Membrum***, membre; ¶་¶་ *v. vulg.* ཀང་ལག་བཞི་ ***4 membra i. e. duo crura et duo brachia***, les 4 membres; ¶་¶་དམ་པ་ *v.* མཆོག་ *v.* དང་པོ་ ***m. sanctum, nobile, primum, i. e. caput***, le noble membre, la tête; ¶་¶་རྒྱས་ ***m. larga, pinguia, cp. pro juvene***, ayant des membres forts, gras, un jeune homme; ¶་¶་མ་མཉམས་ ***m. inæqualia, deformia***, memb. inégaux, difformes.

ཡན་ལག་ *figurat.: Pars, divisio præcipua alicujus rei,* partie principale d'un objet; *v. g.* ཆུ་བོ་¶་¶་ཅན་ *flumen rivos influentes in ipsum habens,* fleuve qui a des affluents; ཤིང་གི་¶་¶་ *arboris rami principales,* les grosses branches d'un arbre; ཁྱིམ་གྱི་¶་¶་ *alæ domus,* ailes d'une maison; ས་ལི་དང་མེའི་¶་¶་ *pars metallorum et ignis, et* འོད་བཀྲའི་¶ ¶་ *pars luminis fulgentis, 2 epit. pro flamma,* la flamme; ¶་¶་མ་མཛེས་མ་ *pulchras divisiones habens,* qui a de belles divisions, *ep. pro* ཐུགས་སྒྲང་པོ་བརྒྱད་ *pyxis nautica et ejus 8 divisiones,* la boussole et ses 8 divisions.

ཡན་སྲན་ *Species fabæ vel pisi,* espèce de haricot ou de pois.

ཡབ་ ཕ་¶་ ¶་རྗེ་ *vulg., hon. pro* ཕ་ ཨ་ཕ་ *Pater,* père; ¶་སྲས་ = *vulg.* ཕ་བུ་ *pater et filius,* père et fils; ¶་ཡུམ་ *p. et mater,* père et mère; ¶་མེས་ *p. et avus, antecessores,* ancêtres; ¶་ཡུམ་འཛུད་པ་ *pater matrem osculatur, species boni* དགྲ་བཤད་ *genii protectoris hominum* (*Schl.*), nom d'un génie protecteur des hommes.

ཡབ་པ་ *(J.)* = གཡབ་ *Signis vocare, provocare,* appeler par signes, provoquer.

ཡབ་ *(in verbis comp.),* མདའ་¶་ ¶་ལན་ཀ་ *Cancelli, vel crepido pontis,* balustrade, parapet; ¶་རིང་པོ་ *(J.) porticus,* portique.

ཡབ་བུ་ཊ་ *Nom. urbis in antiqua India,* nom de ville.

ཡབ་མོ་ གཡབ་མོ་ *in comp.* ཡབ་ *(vulg.) Flabellum,* éventail; བསིལ་ *v.* རླུང་¶་ *magnum flab. (panka),* grand éventail suspendu; རྔ་ཡབ་ *flab. ex cauda bovis yak (insigne regium),* évent. de queue de yak (insigne royal); སྦྲང་¶་ *flab. ad abigendas muscas,* chasse-mouches; ¶་མོ་དཀྲུག་ *flab. agitare,* agiter l'éventail.

ཡམ་བུ་ = རྟ་ཚད་ *Massa argenti 50 unciarum, vocatur etiam* རྟ་རྨིག་པ་ *ungulus equi,* lingot d'argent de 50 onces.

ཡམ་སེ་བ་ *(sch.) Aspere, dure,* durement, sévèrement; *(J.) dulce, suaviter,* doucement, suavement.

ཡམ་ཡོམ་ ¶ ¶་བྱེད་(པར་) *Titubatio, titubare,* chancellement, tituber; ¶་སྤོས་ *fluitatio thymiamatum,* ondulation des parfums; ¶་བརྫུ་ *syn. pro* སྙིང་པོ་མེད་པ་ *sine essentia, valore, futilis,* sans essence ni valeur, futile.

ཡམས་ནད་ ཤེད་ནད་ *Morbus contagiosus,* maladie contagieuse; ནད་¶་ *morbus grassatur,* la maladie se propage; མི་¶་ *(J.) morbus a malignis spiritibus causatus,* maladie causée par les mauvais génies.

ཡར་ *vulg. pro* ཡ་རུ་ *v.* ལ་ *v.* དུ་ *v.* ཙད་ *v. Sik.* ཏེ་ *Supra, in altum, incrementum,* sur, en haut, croissance ; ¶་མར་ *supra et infra, altus et demissus, etc.,* dessus et dessous, haut et bas ; ¶་འགྲོ་" འཕག་ *ascendere, in altum salire,* monter, sauter en l'air ; ¶་སད་ *expergefacere et expergefieri,* réveiller, se réveiller ; ¶་ ལང་" བཀུག་ *surgere, sublevare,* se lever, soulever ; ¶་སྐྱེས་པ་ *in altiori gradu renatus,* rené dans une condition plus élevée ; ¶་ངོ་ = ཟླ་སྟོད་ *1ª pars mensis,* la 1re partie du mois ; ¶་བཤད་ མར་བཤད་ *verbo vituperare, censurare,* censurer, critiquer ; ¶་ཞུ་ *ad superiorem appellare,* en appeler à un supérieur.

ཡར་ *verb. act. Elevare,* élever ; གདུང་མ་ ¶་ *trabem elevare,* soulever une poutre ; ¶་ཐུབ་ *elevare posse,* pouvoir lever ; ¶་ ཚེ་ *v.* འཕེལ་ *augere, ad gradum superiorem ascendere,* augmenter, monter en grade ; ¶་ *tsou* (ཚུག་ ?) *Sik. supra et ultra salire posse,* pouvoir sauter pardessus et au-delà.

ཡར་ཆབ་ *v.* རྒྱ་གཙང་པོ་ *Flumen aquæ superioris, nom. integrum magni fluvii Thibeti,* nom complet du grand fleuve du Thibet.

ཡར་ཁྲིམ་ *Nom. civitatis,* Yarkand.

ཡར་ལུང་ *Nom. fluminis in parte orientali prov.* ཁམས་, *inter* དར་རྩེ་མདོ་ *et* ལི་ཐང་: *unde totum flum. dicitur* Ya-long-kiang *a Sinensibus, sed a Thibetanis vocatur* ཡར་ལུང་ *in cursu superiori, et* ཉག་ཆུ་ *in cursu medio et prob. inferiori,* nom d'un grand affluent du fleuve Bleu.

ཡར་ལྷ་ཤམ་པོ་ *(J.) Nom. montis nivosi inter* ལྷ་ས་ *et limites regionis Boutang,* nom d'une montagne neigeuse.

ཡལ་ག་ *v.* ལག་ *vulg. Ramulus,* petit rameau ; ¶་ཕྲན་ *ramusculus,* brindille ; ¶་ འདབ་ = *(S.)* པལ་ཤ་བ་ཏེ་ *ramosus et frondosus,* rameux et feuillu ; ¶་ལྕུག་ ལྕུག་མ་ *virga,* verge, baguette ; ¶་ གའི་རི་དྭགས་ *ramorum animal, simius,* le singe, qui vit dans les branches ; ¶་ ¶་ཁྲིན་སློ་བ་པའི་བདག་པོའི་ཉིན་མ་ *Palmarum dominica (t. cath.),* le dimanche des Rameaux.

ཡལ་ ¶་བར་ *vulg. Spargi, dispergi, evanescere,* être répandu, dispersé, se dissiper ; སྤྲིན་པ་" འཇའ་ཚོན་" ནད་གཞི་¶་ *nubes, iris evanescit, morbus minuitur,* les nuages, l'arc-en-ciel disparaissent, la maladie diminue ; དྲི་ཞིམ་¶་ *fragrantia evanescit, etc.,* le parfum s'évapore ; དྲོད་ *v.* ཚ་པ་¶་ *calor evanescit, minuitur,* la chaleur diminue.

ཡལ་ཡལ་ *160000 milliones!!* ¶་¶་ཆེན་པོ་ *id. numerus major, (immensus et absque limite),* nombre indéfiniment grand.

ཡལ་ཡོལ་ *Inconstantia, instabilitas,* inconstance, instabilité.

ཡས་ = ཡ་ ཡན་ ཡར་ *Pars superior, supra,* la partie supérieure, sur; ¶་མས་ *supra et infra, etc.,* dessus et dessous; ¶་སུ་ *v.* ལ་ *v.* ན་ *in alto, supra,* en haut; ¶་ནས་(མར་)འབབ་པ་ *ab alto descendens,* descendant.

ཡས་ *(J.) Extra,* dehors; ¶་གཏོང་བ་ འཕང་ ¶་གཏོང་བ་ གཏོང་¶་བྱེད་པ་ *extra projicere,* jeter dehors.

ཡས་ *(in verbis comp.) Sine, valde,* sans, très; མཐའ་¶་ *sine mensura, immensus,* qui est sans mesure, immense; གྲངས་¶་ *innumerabilis,* innombrable; ཞལ་ *v.* གཞལ་¶་སམ་ *nom. pontis longi supra flum.* རྫོད་ཆུ nom d'un pont très long sur la haute Salouenne.

ཡི་ *In seriebus, numerale = 54,* employée comme nombre, vaut 54.

ཡི་ *Nota genitivi post* འ་ *et vocales,* = འི་, un des signes du génitif; *sic scribitur tantum in versibus, quando una syllaba superaddenda est;* མ་ཡི་ = མའི་ *matris, maternus,* de la mère, maternel.

ཡི་ *(in verbis comp.) pro* ཡིད་ *Mens, animus,* l'esprit, l'âme; ¶་རངས་ ཡིད་ལ་འབབ་ *spiritui placens, contentus,* agréable, content; ¶་རངས་སེམས་དགའ་ *alacritas, lætitia,* plaisir, joie; ¶་གཉིས་ *animus anceps, anxius,* anxiété; ¶་འཁྲི་ *v.* བསད་ *v.* ཆད་ *v.* པམ་ *v.* སྡུག་པ་ = ཆོམ་ཆད་ *et* དམུས་པ་ *anim. dejectus, desperans,* esprit abattu, désespéré.

ཡི་ག་ *Gustus, appetitus,* goût, appétit; ¶་གར་མི་འོང་བ་ *gustui injucundus,* désagréable au goût; ¶་¶་འགག་ *v.* རྡོག་ *v.* སྡང་ *v.* འཆུས་ *appetitus deficit,* dyspepsie, manque d'appétit.

ཡི་གེ *(vulg. et in verbis comp.* ཡིག་*) Litteræ alphab., litteratura, libri, epistola, (S.)* = ཨ་ཀ་ར་, lettres de l'alphabet, littérature, livres, épitre; ¶་¶་སུམ་ཅུ་ *30 litt. consonantes alph.,* les consonnes; ¶་¶་དབུ་ཅན་ *litt. cum capite (pro editione librorum),* les caractères d'imprimerie; ¶་¶་དབུ་མེད་ *litt. sine capite (pro manuscriptis et scriptura cursiva),* les lettres cursives, manuscrites; ¶་¶་དྲུག་པ་ *6 litteræ, verba, i. e. precatio Om-ma-ni-pé-mê-houm,* les 6 lettres; ¶་¶་པ་ *vulg.* དྲུང་ཡིག་ *et Sik.* འབྲི་མཁན་ *et* ¶་¶་བཀུ་འབྲི་མཁན་ *scriba,* écrivain, scribe: ¶་¶་བསྡུས་པ་ *litteræ constrictæ, i. e. abbreviatæ,* mots abrégés; ¶་¶་བབ་བརྡ་ *signa, characteres litterar.,* les signes des lettres; ¶་¶་སྒྲོར་ *v.* སེལ་ *v.* ཟད་ *litt. delere,* raturer, effacer; ¶་¶་དག་པ་ *compositio pura, casti-*

gala, écriture sans fautes; ¶་¶་འབྲི་… གཏོང་… སྐྱེལ་ *v.* འཛིན་… ལེན་ *epistolam scribere, mittere, ferre, recipere*, écrire, envoyer, porter, recevoir une lettre; ¶་¶་སློབ་ *litteris, litteraturæ, libris studere (v. docere)*, étudier (ou enseigner) les livres; ¶་¶་འདོན་རྒྱུ་མ་ལོན་ འབྲི་ *non legibili modo scribere*, écrire illisiblement; ཁྱོད་ནམ་པ་¶་¶་མང་པོ་ ཡོད་ *plurimos libros habes*, vous avez beaucoup de livres.

ཡི་གེ་དྲུག་ལ་ *Mons orationis Om-ma-ni-pé-mé-houm, i. e. nom. montis in Sinis, prope Ome-hien, in Se-tchuen merid. (mons vocatur* Oùa-hŏ-chan *a Sinens.), est locus peregrin. Thibetanorum*, nom de montagne.

ཡི་དྭགས་ *Monstrum fictitium, typus miseriæ, cujus os et venter immensa, sed guttur tenuissimum*, nom de monstres, types de la misère; ¶་¶་ཀྱི་ཡུལ་ *residentia eorumd., pars inferni*, leur demeure, une partie de l'enfer; ¶་¶་སླགས་ *tempus opportunum pro eisd., 1ª pars noctis, crepusculum*, le temps qu'ils préfèrent, le crépuscule; ¶་¶་རྒྱུ་ *causa eorumd., nox*, leur cause, la nuit; ¶་¶་བདག་ *eorum dux, ep. pro* གཤིན་རྗེ་ *deus mortuorum*, leur chef, le dieu des morts; ¶་¶་ *est una ex tribus transmigrationibus malis, venit inter* དུད་འགྲོ་ *bestiam et* དམྱལ་བ་ *infernum*, une des transmigrations mauvaises.

ཡི་དམ་ ཐུགས་དམ་ = *vulg.* དམ་བཅའ་ *Votum, promissio*, vœu, promesse; ¶་¶་བྱེད་(པར་) *v.* བཅའ་ *vovere, promittere*, vouer, promettre; ¶་¶་བཅད་ *v.* ཆག་ *v.* ལོག་ *v.* མི་སྲུང་ *vota, promissa violare*, violer ses vœux, ses promesses.

ཡི་དམ་ *Quidam genius tutelaris, nom. prop. vulg.*, nom d'un génie tutélaire, nom propre.

ཡིག་ *(vulg.) (in vocibus comp. pro* ཡི་གེ་*) Litteræ, litteratura, libri, epistola*, lettres, littérature, livres, épitre; ཀ་¶་ *littera* ཀ་ la lettre *k*; ¶་འབྲུ་ *v.* བརྡ་ *una litt. separatim*, un caractère, une lettre (prise séparément); ¶་ཕྲེང་ *una linea litt.*, une ligne (d'écriture); ¶་མཁན་ = *vulg.* དྲུང་¶་ *scriba*, écrivain; ¶་ཚང་ *bibliotheca*, bibliothèque; ཕྲིན་¶་ *epistola nuntium continens*, lettre de nouvelles; ཞུ་¶་ *petitio scripta*, pétition écrite; ¶་ལན་ *responsio ad epistol.*, réponse à une lettre; ཞལ་ *v.* ཁ་¶་ *titulus in principio libri*, titre de livre; རྟགས་¶་ *sigillum*, sceau; ལམ་¶་ *scriptum pro via*, passe-port; འཆོལ་¶་ *commendatitiæ epist.*, lettres de recommandation; འཆིང་¶་ *mandatum, edi-*

ctum ligans, ordre écrit; མདའ་¶་ *epist. annuntians proximum ducis adventum*, lettre pour annoncer l'arrivée d'un chef; ཆད་¶་ *contractus*, contrat; མ་¶་ *textus originalis*, texte original; ཟུ་¶་ *transcriptio, notæ, commentarium textus*, copie, notes, commentaire du texte; ¶་འགྲིལ་ *ep. claudere*, fermer une lettre; ¶་བསྐུར་ *(J.) nom. libri de methodo scribendi epistolas*, Modèles de style épistolaire; ¶་སྐད་ཕ་སྐད་ *librorum lingua, et lingua vulgaris*, langage des livres et langage vulgaire.

ཡིད་ (=ཡི་ *in comp.*)=བློ་གྲོས་ *mens, animus, spiritus*, l'esprit; ¶་དུ་འོང་བ་ ¶ འཐད་ ¶་ལ་འབབ་ *menti jucundus, placens*, agréable à l'esprit, à l'âme; ¶་མཐུན་ *v.* མཚུངས་ *concordes amici*, amis intimes; ¶་གཉིས་ *spiritus duplex, i.e. anxius*, anxieux; ¶་ལ་ཤར་ *in m. oriri*, s'élever dans l'esprit; ¶་སྨྲུབ་ = འདོད་པ་ *mens agitata, desiderium*, cœur agité par les désirs; ¶་ཆད་ *v.* གདུང་ *mœrore confici, tædere*, être accablé de chagrin, s'ennuyer; ¶་ལ་བཞག་ *v.* བཟུང་ *v.* བཅུག་ *v.* དྲན་ *in mente reponere, recordari*, mettre dans l'esprit, se souvenir; ¶་བཟང་ *mens bona, ep. pro* ལྷ་, bon esprit, les génies; ¶་བཞིན་གྲུབ་ *secundum m. perfectus, ep. pro felicitate*, qui voit ses pensées accomplies, bonheur; ¶་སྨྲུབ་པ་ = ¶་ལས་བྱེད་ *mente agitatus, agens, ep. pro filio* ཁྱབ་འཇུག་, à l'esprit agité, agissant, Wishnou; ¶་གཞུངས་ *mente exercitatus, epith. pro* ཤེས་རབ་ *sapiens*, à l'esprit exercé, un savant; ¶་(ལ་) བྱེད་ *mentem efformans, ep. pro* རྟོག་པ་ *judicium*, qui forme l'esprit, le jugement. (*Vulg. pro* ཡིད་ *dicitur* སེམས་)

ཡིད་ཆེས་ *v.* སྡོན་ *Fides*, foi; ¶་¶་(པར་) *credere*, croire; ¶་¶་རུང་བ་...དཀའ་...སླ་ *creditu conveniens, difficilis, facilis*, qu'on peut croire, difficile, facile à croire; ¶་བྲུག་ཕྱོག་ *credibilis, verisimilis*, croyable, vraisemblable; (*vulg. dicitur* བདེན་འཛིན་ *v.* བཟུང་)—*Syn. pro* ཡིད་ཆེས་ *sunt:* བདེན་ལ་ཕབ་ *ad veritatem pervenire*, parvenir à la vérité; དབྱིས་ཕྱིན་པ་ *ad terminum perveniens*, parvenant au terme; ཐེ་ཚོམ་བྲལ་ *sine dubio*, sans doute; སོམ་ཉི་སྤོངས་ *dubium expellit*, qui chasse le doute; ངེས་ཤེས་ *certe sciens*, qui sait avec certitude; མངོན་གྱུར་ *evidens effectus*, devenu évident.

ཡིན (*vulg.*), ¶་པར་ *Esse, existere*, être, exister; ཁྱོད་སུ *v.* གང་¶་, *Sik.* ཁྱོད་ག་མོ་ *tu quis es?* qui êtes-vous? ག་བ་ཡིན་, *Sik.* ག་སྔོད་མཁན་¶་ *undenam es?*

ubinam habitas? d'où êtes-vous? ང་ལྷ་ས་བ་¶་, *ego sum incola civitatis Lhassa,* je suis habitant de Lhassa; ཆེན་པོ་... མཁས་པ་... བླུན་པོ་¶་ *magnus, capax, stupidus est,* il est grand, capable, idiot; ¶་ན་ ¶་ལགས་ ¶་འདུག་ (¶་བས་ *Sik.*) *est ita, etiam,* oui, il en est ainsi; ཐག་ཆོད་¶་ ¶་ཐག་ཆོད་ *certum est, indubitanter,* c'est certain; ¶་ཚུལ་ *v.* ལུགས་ *modus existendi,* manière d'être; མ་¶་པ་, *vulg.* མེད་པ་ *quod non existit, nihil, nihilum,* le néant; མ་¶་པའི་སྤྱོད་པ་ *actio quæ pro nihilo habetur, actio mala,* action vaine, mauvaise; ¶་ན་(མ་) *Estne?*, est-ce? ¶་རྒྱུ་རེད་ ¶་པབ་ ¶་འདྲ་ *(E.) probabiliter,* probablement.

ཡིབ་ *(vulg. Sik.)*, ¶་པར་ *A = R* སྦ་བར་ *Abscondere, latere,* cacher, se cacher; ནོར་...གཏེར་ས་ལ་¶ *divitias, thesaurum in terra abscond.,* cacher un trésor en terre; ¶་ས་ *locus absconsionis,* cachette; ཆར་¶་ *locus contra pluviam absc., protectus,* lieu protégé contre la pluie; བྲག་དོང་ན་¶་རྒྱུ་ *ire ad latendum sub rupe,* aller se cacher sous un rocher.

ཡིབས་ *A = R* དབྱིབས་ *Forma,* forme; ¶་སུ་ *in forma, secundum apparentiam,* ayant la forme, l'apparence.

ཡིས་ *Nota agentis casus, ponitur post final.* འ་ *et vocales,* signe de l'ablatif; མདའ་¶་ *a sagitta,* par la flèche. *Sic scribitur in versibus, quando una syllaba superaddi debet; sed vulgo* ཡི་ *supprimitur, et tantum scribitur* ས་ *v. g.* མདས་ = མདའ་¶་

ཡུ་ *Numerale = 84,* employée comme nombre, vaut 84.

ཡུ་དཀར་ *(vulg.)* — (*J.* ¶་ག་ *v.* ཧུ་) *Avena,* avoine.

ཡུ་ག་ཤིང་ *Arbor ex qua conficitur medicina contra vulnera et ulcera,* nom d'un arbre médicinal.

ཡུ་གར་(ཡུལ་) *Nom. regionis et populi, (Cs.)* Yugurs, sur les confins du Thibet et de la Chine; *(J.)* = ཡུ་གེ་ར་ = ཧོར་ *variæ tribus in Thib. scpt.* (*aliud dict. habet* ཡུ་གར་), nom d'un peuple.

ཡུ་བ་ *(vulg.)* ¶་ཐུང་ *Manubrium,* manche; གྲི་...སྟར་...མདུང་¶་(བ་) *cultri, securis, lanceæ manub.,* manche de couteau, de hache, hampe de lance; ¶་¶་གློལ་ *v.* ཕྱུད་ *man. auferre, eripere,* enlever le manche; ནོར་བུའི་¶་(ཅན་) *m. pretiosis lapidibus ornatum, vel ex gemma factum,* manche orné ou fait de pierre précieuse. *Syn. sunt:* ཚང་བཟུང་ *pars parva quæ sumitur,* la petite partie qu'on saisit; གཞུའི་སྐེད་པ་ *arcus renes, (pars media),* le milieu d'un arc.

ཡུ་བ་ *Stipes, caulis, culmus,* tige, chaume;

པད་མའི་¶་¶་ *stipes nymphææ*, tige de lotus, *cujus syn. sunt:* པད་མའི་ཟེ་བ་ *v.* སྐྲ་ *nymp. crista, capilli*, chevelure, panache du lotus; *(S)* ཀེ་སར་ ཟེའུ་འབྲུ་ *stamina*, étamines; རྩ་བ་ *radices*, racines; སྡལ་མ་ *fila*, les fils, les fibres.

ཕུ་བ་ *(vulg.)* ལྷམ་(གྱི་)¶་(བ) *Ocrearum tibiale*, tiges de bottes.

ཕུ་ཟུ་ ¶་¶་ཅག ཞུ་ཟུ་(ཅག) *A = R* བདག་ཅག་ *nos*, nous; *et cum signo genit.*, *noster*, notre.

ཕུ་མོ་ (*J. addit* ¶་ནོ་) *Vacca sine cornibus (vel bos?)*, vache sans cornes; ཤ་བ་¶་མོ་ *cerva*, biche.

ཕུ་མོ་སྲོལ་གོང་ ཕུ་མོ་མདེའུ་འབྱིན་ *(J) Nom. plantarum*, noms de plantes.

ཕུག་ = ཐུབས་ *Pannus integer*, une pièce d'étoffe; རས་¶་ *pannus telæ*, une pièce de toile.

ཕུག་པ་ *(vulg.) Involucrum*, enveloppe; ¶་གིས་འཐུམ་ *involvere*, envelopper; ཡི་གེའི་¶་¶་ *libri invol.*, envel. de livre; གོས་¶་¶་ *vestis pars exterior*, l'extérieur d'un habit; (*per oppos.* ནང་ཤ་ *vestis interior*, l'intérieur.) (*Vid.* གཡོགས་)

ཕུག་རྡོམ་ *Lapis medicinalis*, pierre médicinale.

ཕུག་ས་ ཕུགས་ས་ (*J.* ¶་ཟ་?) *Viduitas*, viduité; ¶་¶་ལོག་གྱུར་ *viduus effectus*, devenu veuf; ¶་¶་པ་ *v.* ཕོ་ *homo viduus*, un veuf; ¶་¶་མོ་ མོ་¶་ *vidua mulier*, une veuve; *(est frequenter injuria contra mulierem et etiam puellam, quasi si diceretur: misera! repudiata!)*

ཕུག་ས་མོའི་ཟླ་ *Viduæ luna cp. pro 6ª lunâ*, la lune de la veuve, la 6ᵉ.

ཕུགས་ཤོག *A = R* ལྡུགས་ཤོག་ *Infunde*, verse dedans.

ཕུང་ཀར་ ཕུངས་དཀར་ *(vulg.) Synapis dichotoma*, moutarde; ¶་འབྲུ་ *v.* གཞི་ *ejus semina*, ses graines; ¶་མར་ *oleum ex eod.*, huile de moutarde; ¶་མ་ *(vulg.) rapa*, rave; ¶་སྐྱན་ *rapa rubra et dura*, rave rouge et ferme.

ཕུང་བ་ *Radix flava et aromatica, usitata in tincturâ et pro condimento, species turmeric*, nom de plante; ¶་བའི་མདོག་ *color hujus radicis, flavus*, sa couleur, jaune.

ཕུད་ ¶་ཙམ་ *(vulg.) Unum momentum*, un moment; ¶་¶་འགྲོ་ *v.* རྒྱུ་ *in m. profecturus*, partira dans un moment; ཚེ་འདི་¶་¶་ཡིན་ཚེ་རེར་མཐའ་མེད་ *ista vita est unius momenti, altera est sine fine*, cette vie n'est que d'un moment, l'autre est éternelle. *(In libris invenitur:* ¶་¶་སུམ་ཅུ་ལ་ཞག་གཅིག་ *30* yeutsam *faciunt unum diem, et:* ཐང་ཅིག་སུམ་ཅུ་ལ་¶་¶་གཅིག་ *30* thongkiig *faciunt u-*

num yeutsam, *ergo ex ista computatione, 1* yeutsam = *48 minuta.)*

ཡུད་ཟླ་=ཨུ་ཟླ་ ཨུ་ཟླ་ *A = R* ངེད་ཅག་ *Nos,* nous; *et cum signo genit., noster,* notre.

ཡུད་ཡུད་ ¶་¶་ཟིད་པ་ *(7.) Obscura et indistincta fluctuatio ante oculos,* fluctuation incertaine devant les yeux.

ཡུན་ *(vulg)* = དུས་ *Spatium temporis,* espace de temps, durée; ¶་རིང་བ་ *v.* པོ་ *v.* མོ་ *longum tempus,* un long temps; ¶་ཐུང་(ཐུང་) *v.* མི་རིང་ *v.* རིངས་ *breve tem.,* un temps court; ¶་རིང་ *diu,* longtemps; ¶་ཅི་སྲིད་(དུ་) ¶་ག་ཚོད་ *quantum temporis?* combien de temps? ¶་མ་རིང་ནས་ཤི་ཤི་ཡིན་ *a non longo temp. mortuus est,* il est mort depuis peu; ¶་ཚོགས་ *accumulatio temporis, i. e. perseverantia,* persévérance.

ཡུམ་ *(vulg)* = *hon. pro* མ་ ཨ་མ་ *Mater,* mère; ¶་གྱི་རིགས་ *parentela mat.,* parenté maternelle; ¶་དམ་པ་མ་རི་ཡ་ *Sta Mater, Maria,* la sainte Mère, Marie; གནམ་གྱི་བདག་པོའི་¶་ *Mater Dei,* Mère de Dieu. *(2 t. cath.)*

ཡུམ་ *Titulus libri Abhidharma,* titre de livre; ¶་ཆུང་ *ejus epitome,* son abrégé.

ཡུར་ ¶་བར་བྱེད་ *Dormitare,* dormir; ཡུར་ ¶་བ་ *propensio ad dormiend.,* envie de dormir.

ཡུར་ ¶་པོ་ (*vulg.* ཀ་ ཆུ་ཀ་ ཡུ་) *Canalis, aquæductus,* canal, aqueduc; ¶་(པོ་) བྱེད་ *v.* ཀོ་ *v.* བཤགས་ *eumd. aperire, fodere, facere,* faire, creuser un canal; སྦུབས་¶་ *id. coopertus,* canal couvert.

ཡུར་ *(vulg.)* ¶་བར་ *Sarculare,* sarcler; ¶་མ་ *herbæ inutiles et nocivæ,* mauvaises herbes; ¶་མ་¶་ *has herbas evellere,* les arracher; ¶་སྤུང་ *cumulus earumd.,* tas de mauvaises herbes.

ཡུལ་ *(vulg.)* — *Regio, locus habitatus,* pays, lieu habité; ཕ་ *v.* འཁྲུངས་ *v.* རང་¶་ *patria, locus nativitatis,* patrie, lieu de naissance; གཞན་¶་ *alia, aliena regio,* pays étranger; ¶་པ་ *m.,* མ་ *f.* མི་ *m. f., incola,* habitant; མི་....ལྷ་¶་ *hominum, geniorum locus, habitatio,* lieu où demeurent les hommes, les génies; སྐྱིད་¶་ ¶་སྐྱིད་པོ་ *v.* བཟང་པོ་ *regio amœna, bona,* beau, bon pays; སྡུག་¶་ ¶་སྡུག་པོ་ *v.* ངན་པ་ *regio misera, mala,* mauvais pays; ¶་ཁམས *v.* གྲུ་ *v.* སྡེ་ *v.* འཁོར་ *v.* ལྗོངས་ *provincia, districtus,* province, district; རྒྱ་....རྒྱ་གར་....བོད་¶་ *Sinæ, India, Thibetum,* la Chine, l'Inde, le Thibet; རོང་....ཐང་....འབྲོག་¶་ *locus profundus, planities, pascua,* pays de vallées profondes, de plaines, de pâturages; ¶་ཚོ་ གྲོང་¶་ *pagus,* villa-

ge; ¶་སྲིད་ v. ཁམས་ *regnum, gubernium*, royaume; ¶་འཁོར་འཛིན་ *regna circuiens, ep. pro anate*, qui tourne autour des royaumes, le canard.

ཡུལ་ *in sensu generaliori, signific: Objectum, quod attinet ad, quod est proprium*, l'objet, ce qui a rapport à, le propre d'une chose; ¶་མེད་པར་སྨྲ་བར་ *sine objecto loqui*, parler sans raison, sans motif; ཕྱིའི་¶་དྲུག་ *rerum externarum 6 propria objecta, i. e. 6 sensus*, les six sens qui ont rapport aux choses extérieures; མིག་གི་...རྣ་བའི་¶་ *oculi, auris object., visus, auditus*, l'objet de l'œil, de l'oreille, la vue, l'ouie; བསམ་པའི་... རྟོག་པའི་¶་ *cogitationis, judicii object.*, l'objet de la pensée, du jugement; རྣམ་ཤེས་དབང་པོའི་¶་ནས་འདས་པ་ *anima a sensuum organis separata*, l'âme séparée des organes.

ཡུལ་ *In sensu partic., quandoq. sed raro, in libris sumitur pro climaterico statu*, climat; ¶་བཟང་...ངན་ *tempestas bona, mala*, beau, mauvais temps.

ཡུས་ ¶་པ་ *Gloriatio, jactantia*, orgueil, jactance; ¶་བརྗོད་...བྱེད་ *superbe loqui, agere*, parler, agir par orgueil; ¶་ཆེ་དོན་ཆུང་ *magna jactatio de exiguo negotio*, se vanter pour la moindre chose.

ཡུས་ *Fervor, ardor (physice et moraliter)*, ferveur, ardeur; ¶་ཆུ་ *aqua fervida, ebulliens*, eau bouillante; དད་པའི་¶་ *fervor devotionis*, ferveur de dévotion; ¶་དེ་ *A = R* བདེན་དེ་ *cum esset verum*, comme c'était vrai.

ཡུས་འཐུད་པ་ *(J.). Funes duos connectere*, nouer deux cordes ensemble.

ཡེ་ *Numerale = 114*, employée comme nombre, vaut 114.

ཡེ་ ¶་མ་ ¶་དུས་ = ཐོག་མ་ *Principium temporis, olim, primo*, le commencement du temps, autrefois, d'abord; ¶་ཐུན་ *antiquus, æternus*, ancien, éternel; ¶་ནས་ *ab antiquo, ab ævo seu æternitate*, de tout temps, depuis l'éternité.

ཡེ་ *Vere, valde, perfecte, signum superlat.*, signe du superlatif, très, parfaitement; ¶་དག་...རྫོགས་...བཟང་ *valde purus, perfectus, bonus*, très pur, parfait, bon; *et cum negatione: nullo modo*, nullement; ¶་མི་དགོས་ *nihil quidquam volo*, je ne veux absolument rien; ¶་¶་འབྱམས་ *A = R* སྟོང་ཉིད་ *valde diffusus = vacuum, immensitas*, très diffus, le vide, l'immensité; ¶་སྐབས་དྲན་ *subito recordari*, se souvenir tout à coup.

ཡེ་ཤེས་ = *abbrev.* ཡེས་ *(vulg.) Perfecte sciens, i. e. sapientia*, sagesse; ¶་¶་ཀྱི་རྒྱུ་ v. རྩ་བ་ v. འབྱུང་གནས་ *sapient., scientiæ origo*, l'origine, la source de la sagesse; ¶་¶་ཀྱི་སྣང་བ་ v. གསལ་བ་ — ཡེ་ཕྱིག་ *ejusdem manifestatio*, sa manifesta-

tion; ཀ་ཀ་མཚོ་རྒྱལ་ *Regalis lacus sap., nom. unius ex concubinis* པད་མ་འབྱུང་གནས་, le Lac royal de la sagesse, nom propre; ཡིས་མེ་ལོང་ *speculum sap., ep. pro* འཇམ་དབྱངས་, Guiam-yon, le miroir de la sag.; རང་འབྱུང་ཀ་ཀ་ *sap. a se existens* = སྟོང་པ་ཉིད་ *vacuum*, sagesse existante par elle-même, le vide absolu.

ཡེ་དོང་ *Puteus, (forte puteus valde profundus?)*, puits.

ཡེ་འབྲོག་ (*Lexic.* འདྲོག་ཉེ་ཡེ་) *Quidam morbus contagiosus*, nom de maladie contagieuse; *(J. Injury inflicted on the soul)* = འདྲོག་ *terror*, terreur.

ཡེ་རང་ *Nom. civitatis in Nepal*, nom de ville au Népal.

ཡེ་ར་བ་ *Ep. pro flumine* པཀྵུ་ épith. pour le fleuve Pakou.

ཡེ་རེ་ ཡེར་རེ་བ་ *(J.) Purus, non adulteratus*, pur, sans alliage; སྔོ་""དཀར་ཀ་ཀ་ *cœruleus, albus purus, sine mixtura*, bleu, blanc pur.

ཡེ་ཤུ་ *Jesus (t. protest.)*, ཡེ་སུ་ཀྲི་སྟོ — ངེད་ རྣམས་ཀྱི་བདག་པོ་ཡེ་སུ་ *(t. cath.) Jesus Christus*, Jésus-Christ.

ཡེགས་ *Asper, hispidus*, rude, hérissé.

ཡེང་བ་ *(J.)* — གཡེང་ *Inconstantia, fluctuatio*, inconstance, fluctuation.

ཡེད་ ཡད་ལ་ *(J.)* ཀ་ཀ་གཏོང་བར་ *Liberaliter dare*, donner libéralement (*forte pro* ཡངས་ལག་) *manus larga, i. e. prodigalitas*, prodigalité.

ཡེབ་ = འདབ་ = བལ་འདག་ *probab. Scobis, assulæ metallorum*, limaille.

ཡེར་པ་ *(J.) Elevatio manuum ad offerendum aliquid, oblatio*, oblation en élevant les mains. (*probab. pro* ཡར་)

ཡེར་རེ་བ་ = ཡེ་རེ་ *Omnino purus*, entièrement pur *(vide sup.)*.

ཡེལ་འཚོལ་ *v.* འཕྲོས་ *A* = *R* ཟུང་འཇུག་ *Mystica vox, contractio mentis in meditatione*, concentration de l'esprit dans la méditation; ཀ་ཡེལ་ *(J.) clarus, fulgidus, pulcher*, clair, brillant, beau; མདངས་ *v.* སེམས་ཀ་ཡེལ་ *animus clarus, illuminatus*, esprit clair, illuminé.

ཡེས་མེས་ ཡེས་ཡེས་ *(vulg.) Antecessores, avus*, ancêtres, aïeul.

ཡོ་ *Numerale* = *144*, employée comme nombre, vaut 144.

ཡོ་ ཀ་བ་ (*vid.* ཡོད་ *et* གཡོ་) *Curvatus, flexus, obliquus*, courbe, fléchi, oblique; ཀ་བ་ *flexura, obliquitas*, courbure, obliquité; ཀ་(བར་) *curvare, inclinare, et adv., curvato modo*, courber, d'une manière courbe, oblique; ཁ་""མིག་""རྐང་ པ་ཀ་བ་ *os, oculus, pes distortus*, bouche, œil, pied tordu; ཆུ་བོ་ཀ་འཁྱོག་ *flumen*

flexuosum, fleuve au cours tortueux; གྲམ་ v. གྲན་¶་ *prope inflexus, A = R* ཉེ་འཁོར་ *vicinus, comitatus*, voisin, cortège.

ཡོ་ *in sensu morali, Non rectus, astutus, decipiens*, faux, rusé, trompeur; བསམ་པ་¶་ v. ཡོན་པ་ v. གཡོ་ཅན་ *mens tortuosa, fallax, decipiens*, âme fausse, rusée, trompeuse. (*vid. syn. ad* ཡོན་)

ཡོ་ག་ *(S)* = རྣལ་འབྱོར་ *Devotio, pietas*, dévotion, piété; ཡོ་གི་ *homo devotus*, un dévot; ¶་གི་ནི་ *mulier devota*, une dévote.

ཡོ་ག་ v. ཆོ་ *syn. pro* ཐམས་ཅད་ = ད་ཡོད་ = ཅག་གི་ *Omnes, multi*, tous, beaucoup.

ཡོ་བྱད་ *(vulg.) Supellex, utensile*, fourniture, outil; ནོར་ཕྱུགས་¶་¶་གསུམ་ *divitiæ, armenta, supellex (tres species bonorum)*, les richesses, les troupeaux, les meubles (sont trois espèces de biens); འཚོ་བའི་¶་¶་ *necessaria vitæ*, les nécessités de la vie; མཆོད་""འབྲི་¶་¶་ *ad sacrificandum, ad scribendum res necessariæ*, les choses nécessaires au sacrifice, pour écrire; ¶་¶་སྤང་ *supellect. minuens, i. e. qui rebus mundanis abrenuntiant, contemplativi*, qui s'abstiennent des choses de ce monde, les contemplatifs.

ཡོ་འབོག་ *(J.) Ulmus vel tilia arbor*, orme ou tilleul.

ཡོ་ཆོ་ (*Vid.* ཡོ་ག་ *omnes*, tous.)

ཡོག་ ¶་མ་ *pro* འོག་ *Inferior pars*, le bas; ¶་རྒྱུ་ *(Sik.) descendere*, descendre; ¶་ནས་ *ab infra*, de dessous.

ཡོག་པོ་ v. སོ་ v. ཤིང་ *(J.) Baculus*, perche, bâton; (*vid.* དབྱུག་) — *In E. focus transitorius in itinere, ex 3 lapidibus compositus*, foyer composé de trois pierres, fait en voyage; ¶་པོ་བཙུག་ *illum struere*, le construire.

ཡོགས་ *A = R* ཁེབས་ = གཡོག་ *Cooperire, involvere*, couvrir, envelopper.

ཡོང་ ¶་བར་ *præt.* ཡོངས་ = འོང་བར་ *(vulg.) Venire, advenire*, venir, arriver; ནམ་¶་ *quandonam veniet?* quand viendra-t-il? *et cum* ཡོངས་ *quandonam advenit?* quand est-il arrivé? ལེགས་སོ་ v. བདེ་སོ་ v. ཡག་པོ་¶་ *bene eveniet*, cela tournera bien.

ཡོང་ཡེ་ *A = R* ངེས་པར་ = རྣམ་པ་ = ཏེ་པོར་ = ཐལ་དུ་ཕྱིན་ = ཤིན་ཏུ་ = མཐའ་གཅིག་ *Vere, valde, species superl.*, très, espèce de superlatif. *(J. ever before, at all times, semper, antea*, en tous temps.)

ཡོངས་ *Totus, completus, omnes*, tout entier, complet, tous; ¶་སུ་དག་པ་ *omnino sanctus, purus*, parfaitement saint, pur; ¶་སུ་གདུང་ *omnino comburere, epith. pro igne*, qui brûle entièrement, le feu;

¶་བསྐྱོས་ *omn. firmatus,* = འོབས་རགས་ *agger,* digue; ¶་འདུ་ས་ *locus ubi omnes congregantur, ep. pro luco geniorum,* lieu de réunion générale, bois sacré; ¶་འཇོམས་ *omnia subjiciens, ep. pro 4 tempestatibus anni,* qui soumet tout, les 4 saisons; ¶་གྲུབ་ *omn. perfectus, i. e. absolutus,* l'absolu (Schl.).

ཡོད་ *(vulg.)* ¶་པར་ *Esse, existere,* être, exister; ¶་པ(ཉིད་) = སྣང་ = མཆིས་ = མངའ་ *existentia,* l'existence; ¶་ཚད་ = *vulg.,* གྲངས་ཅད་ *numerus, mensura existent., i. e. omnes,* le nombre des existences, tous; མཐུན་པར་¶་ *concordare,* être d'accord; ཨ་ན་ *v. (Sik.)* ན་¶་ *est hic,* est ici; སྡིག་པ་...སྐྱོན་¶་ *peccatum, periculum adest,* il y a péché, danger; ག་ཚོད་¶་ *quot sunt?* combien y-a-t-il? ང་རྒྱ་གར་¶་པའི་ཚེ་ *quando eram in India,* quand j'étais dans l'Inde; གང་¶་ *omnes,* tous.

ཡོད་ ¶་པར་ *(vulg.) Habere,* avoir; ང་ལ་¶་ *ego habeo, mihi est,* j'ai; ཁྱོད་(ལ་)ལོ་ག་ཚོད་¶་ *quot annos ætatis habes?* quel âge avez-vous? ང་ལ་བུ་¶་མེད་ *ego filium non habeo,* je n'ai pas de fils.

ཡོན་ *(hon.)* = གླ་ *vulg* = རྔན་—*Stipendium, salarium, remuneratio,* honoraires, récompense; སྨན་...དཔོན་...གཏོར་¶་ *stip., salar. medici, ducis, sacrificii,* honoraires du médecin, d'un chef, pour un sacrifice; སེར་¶་ནས་ *hordeum datum monachis pro pretio precum contra grandinem,* salaire donné aux lamas pour leurs prières contre la grêle; ཟས་...དངུལ་...གོས་¶་ *salar. in cibis, argento, vestibus datum,* salaire donné en nourriture, en argent, en habits; ¶་བདག་ *donator,* donateur; ¶ བདག་བཅའ་ *cuidam benefactori seipsum commendare,* se recommander à un bienfaiteur; ¶ ཆབ་ *aqua utilis, i. e. benedicta,* eau lustrale, bénite; ཕན་¶་ = ཕན་འདོགས་ *v.* གདགས་ *utilis, utilitas,* utile, utilité.

ཡོན་ ¶་པོ་ = ཡོ་བ་ གཡོ་ *(vulg.) Curvus, obliquus, flexuosus, et moral. fallax, astutus,* courbe, oblique, tortueux, faux, rusé; ¶་ཁར་དེ་ནི་ = ཡང་དག་མིན་ *qui ore fallax est = non purus, sanctus,* le menteur, qui n'est pas pur, saint. *Syn. pro* ཡོན་ *sunt:* ཀྱག་པོ་ འཁྱོག་པོ་ འཁྱུས་པ་ མི་དྲངས་ ཀྱག་ཀྱོག་ དཀྱི་དགུ་ཅན་ *(S)* ཨ་རེ་ལ་ *curvus, fallax,* courbe, fourbe.

ཡོན་ཏན་ *(vulg.) Bonæ qualitates, dotes (naturales vel acquisitæ), scientia, peritia,* bonnes qualités, science, habileté; ¶་¶་ཡོད་ *bonis qual. præditus,* doué de bonnes qualités; ¶་¶་མེད་ *sine qualit.,* sans qualités; སྨན་གྱི་¶་¶་ *medicinæ virtus,* efficacité d'une médecine;

གཞན་གྱི་¶་¶་བརྗོད་ *v.* བཤད་ *v.* ལབ་ ***aliorum bonas qual., merita narrare***, raconter les mérites du prochain; སྒྲུང་¶་གནས་ ***in diligentia manens, ep. pro*** ཉན་ཐོས་ ***discipulus, auditor***, qui demeure dans l'exercice des vertus, un disciple.

ཡོབ་ *(vulg.)* ¶་ཆེན་ འོབ་ Etrier, ¶་གོང་ ***arcus superior ejusd.***, l'arc supérieur; ¶་ལྷགས་ *v.* མཐིལ་ ***pars inferior, pro planta pedis***, la partie inférieure et plate; ¶་ལྷུང་ ***annulus pro corrigia***, l'anneau où l'on passe la courroie; ¶་ཐག་ ***corrigia ejusd.***, cette courroie; ¶་ཐག་ཐུང་དྲགས་...མི་མཉམ་...སྲ་མོ་སྡོམས་ ***corrigiam nimis brevem, non æqualem stricte alliga***, les courroies sont trop courtes, ne sont pas égales, attache-les solidement.

ཡོམ་ ¶་ཡུ་ *v.* ཡོ་ *v.* ཡོ་ ***Instabilis, inconstans, mutabilis***, instable, inconstant, mouvant; ¶ཡོམ་ *syn. pro* གཡོ་འགུལ་ ***movens, fluitans, titubans***, mouvant, fluctueux, titubant; བླ་བྲེས་¶་¶་ ***conopæum fluitat***, le badaquin s'agite; སེམས་¶་¶་ ***mens inconstans, distracta***, esprit inconstant, distrait.

ཡོར་ ¶་པོ་ ***Stupidus, obtusus, gravis***, stupide, obtus, lourd; ¶་བ་(ཉིད་) ***stupiditas, etc.***, stupidité, etc.; མིག་¶་ ***oculi caligant***, les yeux sont obscurcis.

ཡོར་ ¶་པོ་ *(vulg.)* ***Obliquus, inclinatus***, oblique, incliné; ས་¶་ཀོ་དགོས་ ***terram obliquo, declivi modo fodere oportet***, il faut creuser la terre en talus; མི་¶་¶་ ***mutans, oblique agens homo***, homme versatile, qui n'agit pas franchement; ¶་རྡོ་ *v.* རྡོ་གས་ ***lapides superpositi ad prohibendum accessum domus, morbi vel mortis causa***, pierres superposées pour défendre l'entrée d'une maison òu il y a un malade ou un mort.

ཡོལ་ ***in comput. mensium, vox sinica*** yŭe, ***mensis***, mois; ལྷུང་¶་ ***1ª luna***, la 1re lune chinoise; སུ་¶་ ***3ª lune***, la 3e lune.

ཡོལ་ ¶་མ་ *v.* གོ་, *vulg.* དཀར་¶་=སྣོད་ ***Vas, sed nunc designat vasa fictilia et proprie porcellanea***, vase, surtout les vases en faïence et porcelaine; དཀར་སྡེར་ ***catinus, patina ex eod.***, plat de porcelaine.

ཡོལ་ ¶་མ་ *v.* བ་ *(vulg.)* ***Velum, conopæum***, voile, baldaquin; དར་...རས་¶་ ***id. ex serico, tela***, voile de soie, de toile; སྒོ་... གཉིད་¶་ ***id. pro porta, lecto***, rideaux de porte, de lit; རླུང་¶་ ***id. pro vento, vel. navis***, voile de navire; རྒྱལ་¶་ ***umbella, conopæum, distinct. omnium Bodhisatwa***, ombrelle, marque distinctive des futurs Bouddhas; ¶་རྒྱང་...སྡུས་ ***vel. extendere, colligere***, déployer, serrer un voile, etc.

ཡོལ་ *Quod pertransiit, elapsus*, ce qui est passé; ཉིན་ཕྱེད་...ནམ་ཕྱེད་¶་ *meridies, media nox pertr.*, midi, minuit est passé; ལང་ཚོ་...ནུ་¶་ *juventus, anni transierunt, senectus*, la jeunesse, l'âge est passé, vieillesse; དུས་ལས་ ¶་བ་ *tempus (aptum) transiit*, le temps (propice) est passé.

ཡོལ་ *pro* འཇུལ་ *(J.) Evadere, fugere*, s'évader, fuir.

ཡོས་ *(vulg.) Grana assata, et præsertim hordeum ass.*, grains, et surtout orge grillée; ¶་རྡོ་ *v. Sik.* སྲེག་སྲེག་བྱ་ *hordeum assare*, griller de l'orge; ¶་འཐག་ *hordeum ass. molere*, moudre l'orge grillée; ¶་དཀར་ *grana alba postquam ass. fuerunt*, grain perlé; ¶་ཟ་ *grana ass. (non molita) manducare*, manger les grains perlés.

ཡོས་ *in astronomia: Lepus*, le Lièvre; ¶་ལོ་ *annus Lep., 4us cycli duodenarii*, année du Lièvre, la 4e du cycle duodénaire; ¶་ཟླ་ *Lep. luna, mensis, 11us mensis*, le mois du Lièvre, le 11e; ¶་ཀ་ *Lep. tempus, ep. pro vere*, le temps du Lièvre, le printemps; ¶་ཚོ་ *v.* དུས་=ཐྲ་མཚམས་ *divisio diei et noctis, (circa horam 6am mat.)*, séparation du jour et de la nuit, vers 6h du matin. (*In Sik.* ཡོས་ *est species accipitris vel falconis, et adhibetur pro* ¶་ལོ་...ཟླ་...ཚོ་)

ཡོས་ཚེག་ *Quiddam relationem habens ad editionem librorum, (sed quid?)* quelque chose ayant rapport à l'imprimerie. (?)

གཡག་ *(vulg.) Bos grunniens, yak (ejus vacca semper dicitur* འབྲི་མོ་,*; yak sylvestris dicitur* འབྲོང་*)*; ¶་ཕོ་ *yak non castratus*, yak taureau; ¶་ལྤགས་...ཀོ་...ཤ་...རྩིད་ ཕུ་...ཁྱུ་...རྫི་...ངར་ *yak pellis, corium, caro, pili secti, grex, custos, mugitus*, peau, cuir, viande, poils coupés, troupeau, berger, grognement de yak; ¶་ཁལ་ *sarcina pro yak*, charge pour un yak; ¶་རུ་ *cornu bovis yak, et nom. plantæ, morina (J.)*, corne de yak, et nom de plante. (*In S. yak dicitur* ཙ་མ་རི་)

གཡང་ ¶་བ་ *Sors, fortuna, lucrum*, chance, fortune, profit; ¶་ཅན་ *fortunatus, etc.*, fortuné; ¶་ལེན་ *officium lamarum, avertendi infausta*, office des lamas, celui de détourner les malheurs; ¶་སྐར་ *fausta stella*, étoile propice; ¶་ཤོག་ཏེ་ *et* ¶་འབོད་ *felicitas tibi adveniat! et clamores ad fortun. vocandam in quibusdam cæremoniis (vulg.)*, que le bonheur vous arrive! ¶་ལྷ་ *genius propitius*, génie propice; ¶་ཁུག་ *pera mendicantis*, besace de mendiant; གནམ་¶་ *cœlum propitium, sic vocatur apertura in tecto pro lumine, fumo et transitu (vulg. E.* སྐྱས་མ་ཁྱིང་*)*, trou dans le

toit; ¶་ཕྲུབས་ *luxuriose vestitus*, vêtu somptueusement; ¶་དར་ = *vulg.* ཁ་བཏགས་ *pannus sericus in visitationibus, etc., oblatus*, écharpe de félicité offerte dans les visites, etc.; ¶་འགུགས་ *v. v.* སྒྲུབས་ *preces ad divitias obtinendas (Schl.)*, prières pour obtenir les richesses; ¶་གསལ་སྒྲོན་མེ་ *Fax sortes illuminans (tit. libri de chronologia vel computationibus circa cyclum 60 annor., (Schl.)*, titre d'un livre. *Syn. pro* གཡང་ *est* དཔལ་ *nobilis, excellens*, noble, excellent.

གཡང་ ¶་ས་ ¶་གཟན་ = *vulg.* གཟར་ *Abyssus, præcipitium, locus abruptus*, abîme, précipice; ¶་སའི་ལམ་ *via in loco abrupto, periculosa, et via ad infernum*, route sur le bord de précipices, route de l'enfer; ¶་ན་ལྷུང་ *in abyssum cadere*, tomber dans un précipice; ¶་ས་ནས་ *v.* ཐར་ *ab abyss. extrahere, liberare*, retirer d'un précipice.

གཡང་གྱི་ *Porphyrium*, le porphyre. — (*J.* ¶་ཏི་ *the precious stone chas.*)

གཡང་ཚེ་ *(J.) Poculum ex argilla vel ligno*, tasse de terre ou de bois.

གཡང་ལྤགས་ ¶་གཞི་ (*J.* ཡང་ལྤུས་) *Integra pellis animalium, pro vestibus et lecto*, peau entière d'animal; ལུག་¶་མོ་ *ead. ovis*, toison de mouton; བཟོད་པའི་¶་¶་གྱོན་ *patientiæ pallium induit*, il a revêtu le manteau de la patience.

གཡན་པ་ *Cutis vitium (J. hæreditarium sed non contagiosum)*, maladie de peau.

གཡན་པ་ *Quædam vestis lamarum*, un habit des lamas; ¶་¶་དགབ་ *illa indui*, en être revêtu.

གཡབ་ ¶་མོ་ ཡབ་མོ་ *(vulg.)* རླུང་ *v.* བསིལ་ ¶་ *Flabellum ad refrigerandum agitato aere*, éventail; སྦྲང་¶་ *muscarium*, chasse-mouches; ¶་མོས་¶་ *flabellum agitare*, agiter l'éventail.

གཡབ་ ¶་པར་, *præt.* གཡབས་ *Agitare, signa facere*, agiter, faire des signes; ལག་པས་¶་ *manu signa dare*, faire des signes avec la main; དགྲ་བོ་ལ་¶་ *inimicum signis provocare*, provoquer un ennemi par des signes; ¶་ཡིག་ *aliquid relationem habens ad typographicam artem*, quelque chose se rapportant à l'imprimerie(?).

གཡབ་ *vulg. E. pro Tentorio formam tecti habens*, tente en forme de toit; ¶་ཀ་ *columnæ ejusd.*, ses colonnes; ¶་འཛུགས་ *v. vulg.* སྒྲུབ་ *illud figere*, planter cette tente; ¶་ཚུར་འདུད་ *illud contrahere*, la plier; ¶་ཞབས་སྡོད་ *sub tent. vivere*, vivre sous la tente.

གཡབས་ ¶་ས་ *v.* པ་ *Locus coopertus, refugium*, lieu couvert, abri; ¶་ཆ་ *res*

in abscondito depōsitæ, objets cachés; བྲག་~ *Rupes protegentes, cooperientes, nom. civitatis et monasterii in* ཁམས་ *(vocatur* Tchraya *a Sinensibus)*, nom d'une ville.

གཡའ་ *(vulg.) Rubigo (rub. cerealium dicitur* བཙའ་), rouille; ལྕགས་~སྨན་ཡིན་ཟངས་~དུག་ཡིན་ *ferri rubigo est medicina, cupri r. est venenum*, la rouille du fer est une médecine, celle du cuivre est un poison; ~སེལ་ *Rub. destruens, tit. libri de artibus*, titre d'un livre; ལྕེ་ལ་~འདྲུལ་བྱེད་ *(J.) lingua muco cooperta*, langue chargée de mucosités.

གཡའ་ཀྱི་མ་ *Planta medic.*, plante médicinale. *(J.) species alpinæ saussuræ.*

གཡའ་བ་ *Repugnantia, horror, tremor*, aversion, horreur, tremblement; སྙིང་~ *timor, tremere*, crainte, trembler; ~སྒྲོག་ *tremere, prurire, titillare*, trembler, démanger, chatouiller; ལུས་ལ་~བས་ *corpus scabere*, se gratter.

གཡའ་མ་ ~རྡོ་ *(vulg.) Ardesiæ lapis*, ardoise; ~སྤང་ *v.* ལེབ་ *ard. tabula*, feuille d'ardoise; ~ཕྲིག་ *ardes. penicillus*, crayon d'ardoise.

གཡའ་ལི་ *Acer (arbor)*, érable.

གཡར་ ~བར་ *(vulg.) Mutuari ab aliquo, et alicui commodare*, emprunter, prêter; ~གཏོང་ *v.* བཞག་ *alicui commod.*, prêter; ~ལེན་ *ab aliquo mut. accipere*, emprunter; ཁང་པ་…ས་ཞིང་…དངུལ་…འབྲུ་ ~ལེན་…གཏོང་ *domum, agrum, argentum, cerealia mut. accip., commod. alteri*, louer une maison, un champ, prêter de l'argent, ou l'emprunter; ~པོ་ *res commodata*, chose prêtée; ཕ་…མ་…བུ་~ *vitricus, socrus, filius adoptivus*, beau-père, belle-mère, fils adoptif; *in Sik.* པོ་~ *maritus*, mari; གནས་ཚང་~ *ad hospitandum postulare*, demander un logement.

གཡར་ *A = R* ཁ་ = གདོང་ = མདུན་ *Os, facies, præsentia*, bouche, face, présence; ~ཁམས་ = སྐུ་ཁམས་ *hon. persona*, honorable personne; ~ཁྲེལ་ = ངོ་ *v.* ཁ་ཁྲེལ་ *modestia vultus*, visage modeste; ~ཁྲལ་ *tributum reverentiæ, honoris*, hommage; ~ལེ་ = ཁས་ལེན་ *promittere*, promettre; ~དམ་ = དམ་བཅའ་ *votum, promissio*, vœu, promesse; ~ལམ་ = མདུན་ *coram, in præsentia*, en présence.

གཡལ་བ་ ཁ་~ གྱལ་བ་ *Oscitari*, bâiller.

གཡས་ ~པ་ *v.* མ་ *(vulg.)*, ~ཕྱོགས་ *v.* ཕྱོགས་ *dexter locus, latus dexter.*, le côté droit; མིག་…ལག་~པ་ *oculus, manus,*

dextra, l'œil, la main droite; ¶་སུ་ *v.* ལ་ *ad dexteram*, à droite; ¶་ནས་ *a dextris*, de droite; ¶་སྐོར་ *ad dexteram circuire*, tourner sur la droite.

གཡས་རུ་ *(J.) Nomen districtus in provincia* གཙང་, nom d'un district; ¶་¶་གཙང་པོ་ *nom. magni fluvii Thibeti*, nom du fleuve du Thibet. (*N. B. Nunquam inveni hanc scripturam, nec audivi hanc pronunt., sed* ཡར་ཀླུ་གཙང་པོ་)

གཡི་ = དབྱི་ *(vulg.) Cervarius lupus*, lynx; ¶་ལྤགས་ *ejus pellis*, sa fourrure. (*vid.* དབྱི་)

གཡིག་པར་ *Impediri*, être empêché.

གཡིགས་པར་ *(Ren.) Quadam mordaci substantia uri*, être brûlé par une substance âcre; གཡེར་མས་¶་¶་ *a pipere* yerma *uri*, brûlé par le poivre.

གཡུ་ *(vulg.) Ærizusa*, turquoise; ¶་དམར་''' དཀར་ = དྲག་དམར་'''དཀར་ *ead. rubra, alba*, turq. rouge, blanche; *(species cæruleo-viridis est communiter in usu);* ¶་ཕྲེང་མ་ *torquis, rosarium ex iisdem*, collier, rosaire de turquoises; ¶་མཚོ་ *lacus Cæruleo-viridis*, lac Kou-kou-nor; ¶་ཕྲ་ *parva ærizusa*, petite turquoise.

གཡུག་པ་ ? *pro* དབྱུག་པར་ = གཡབ་ *Agitare, signa facere*, agiter, faire des signes.

གཡུང་ *Cicuratus, mansuefactus*, apprivoisé; ¶་དྭགས་ *animalia domestica*, animaux domestiques; རི་དྭགས་¶་མོ་བཟོ་ *feras mansuef., cicurare*, apprivoiser les bêtes sauvages.

གཡུང་དྲུང་ ¶་¶་རི་མོ་ *Figura crucis vocata (S.) swastica*, nom d'une croix superstitieuse; ¶་¶་པ་ *sectatores sectæ* བོན་པོ་ *qui specialiter utuntur hac cruce*, les lamas Peunbo; ¶་¶་ *adv. perpetuo (quia ista crux rotando est signum perpetuitatis)*, perpétuellement; ¶་¶་ *nom. pr.*, nom propre; ¶་¶་དགོན་པ་ *nom. monasterii in Ladak*, nom d'une lamaserie.

གཡུང་བ་ *v.* པོ་ *A* = *R* ཞན་པ་ *Malus, vilis*, mauvais, vil; ¶་མོ་ *ancilla, meretrix*, servante, femme débauchée; *(Cs. mulier quæ continuo menstruas patitur);* ¶་པ་ *A* = *R* མགར་ *ferrarius*, forgeron; = བཤན་ *laniarius*, boucher; = རྔོན་པ་ *venator*, chasseur, etc.: *vilis conditionis homines*, hommes de condition vile.

གཡུར་ ¶་བར་ *vulg.* ¶་འགྲོ་ *Incurvari, inflecti*, être courbé, fléchi; ¶་འགྲོ་ *prono corpore gradi, incedere*, marcher ayant le corps incliné; སྙེ་མ་¶་ *spicæ inclinantur*, les épis penchent; མེ་ཏོག་¶་འདུག་ *flores inclinati remanent (præ siccitate)*, les fleurs restent inclinées; ¶་ཟ་ *ep. pro* སྙེ་མ་ *spicas manducare quando inclinantur*, manger les épis mûrs.

གཡུར་ *A* = གཉིད་དུ་སྨྲ་ *Per somnum loqui*, parler en dormant.

གཡུལ་ ¶་ངོ་ ¶་ལས་ *vulg. Prælium, exercitus ordinatus, acies*, combat, armée rangée en bataille; ¶་ས་ *locus prælii*, champ de bataille; ¶་ས་བརྗིད་ *gloria in campo prælii, epith. pro* དཔའ་བོ་ *heros*, la gloire des champs de bataille, un héros; ¶་སྒྲིག་ *prælium ordinare*, disposer le combat; ¶་འཐབ་ *v.* འགྱེད་ *prælium disputare, præliari*, combattre; ¶་ལས་རྒྱལ་""ཕམ་ *victoriam lucrari, perdere*, remporter la victoire, perdre la bataille; ¶་ལ་སྙོམས་ *prælii amans, bellator*, guerrier; ¶་ནས་བྲོས་ བྲོན་ *e prælio aufugit*, il s'est enfui.

གཡུལ་ཁ་ *v.* འཐག་ *Area ad messes excutiendas*, aire pour battre les céréales; འབྲུའི་¶་ལས་ *opus excutiendi messem*, le battage des grains.

གཡེང་ ¶་བར་ *præt.* གཡེངས་ *Movere, fluitare, inundari*, remuer, flotter, être inondé; རླབས་ཀྱིས་¶་བ་ *a fluctibus motus, agitatus*, agité par les flots; ཡུལ་ནི་ཆུས་གཡེངས་ཏེ་ *cum regio aquis inundata fuisset*, le pays ayant été inondé; དཔེ་རྣམས་¶་བར་ *libri folia volvere (J.)*, tourner les feuillets d'un livre.

གཡེང་ ¶་བ་ཉིད་ *Inconstantia, incuria, distractio*, inconstance, incurie, distraction; ¶་མེད་ *attentus, constans, etc.*, attentif, constant; སེམས་བདུད་ཀྱིས་¶་ *mens a dæmone obsessa*, esprit obsédé par le démon. *(J. addit : recreatio, relaxatio, vacatio*, récréation, repos.)

གཡེན་ ¶་སྒྲོར་བར་ *(J.) Calumniare*, calomnier; ¶་སྒྱུ་ *syn. pro* ཁོག་ཆོད་ལེན་པ་ *investigare, explorare*, espionner, examiner.

གཡེམ་ ལོག་¶་ *(vulg.) Fornicatio, adulterium*, fornication, adultère; (ལོག་)¶་(པར་) *istud peccatum committere*, commettre ce péché; ¶་པ་པོ་ *m.*, ¶་མ་ *v.* མོ་ *f., fornicator, adulter*, une personne impudique; ལོག་པར་མ་¶་ *noli forn., adult. (6m Decalogi præceptum, t. cath.)*, ne commettez pas de péchés impurs; ¶་མ་ *meretrix*, prostituée, *cuj. syn. sunt :* བདག་པོ་ངེས་མེད་པའི་བུད་མེད་ *mulier certum maritum non habens*, femme qui n'a pas de mari attitré; འཕྱོན་མ་ *prostituta*, prostituée; གཞན་འཆིང་མ་ *quæ alios ligat*, qui lie les hommes; རིགས་འཆམས་མ་ *ab omnibus visitata*, visitée par tous.

གཡེར་ཁ་ *Tintinnabulum*, grelot; ¶་¶་ཅན་ *iisd. adornatus, ep. pro* གདུ་བ་ *armilla*, orné de grelots, un bracelet.

གཡེར་པོ་ *A* = *R* མཁས་པའི་དྲིས་ *Periti viri quæstio*, question sensée; (*vel* ཡོབ་

པོ་རྟགས?) *vir prudens, sagax,* homme prudent.

གཡེར་བག *(Ren.) Piger,* paresseux. *(J.) lumen, locus lumine clarus,* lumière, lieu éclairé.

གཡེར་མ་ ~ ~ ཤིང་ *(vulg.) Xantaxylum pipericum vel piper cubeba (J. guinea piper, capsicum.) (sinice Hoa-tsiao)* condiment très mordant.

གཡེར་ཤིང་པ་ *(J.) Medicinalis planta,* plante médicinale. *(prob. ead. ac præced.)*

གཡེལ་བ་ *vulg. Negligentia, pigritia, distractio,* négligence, paresse, distraction; ~ ~ སྡོད་ *nihil operando remanere,* rester à rien faire; ~ མེད་གསོལ་བ་འདེབས་ *sine distractione precari,* prier sans distraction, attentivement; ~ གནས་ *pigritiæ, otii locus, ep. pro prostibulo,* lieu de repos, maison publique; ~ ཆེ་བ་ = གཡེར་བག་སྣང་ = སྣང་ ~ *pigritiæ passionem ostendere,* faire preuve d'une grande paresse.

གཡེལ་ ཐུགས་ ~ *hon. pro* བརྗེད་ *Oblivisci (distractionem habere),* oublier par distraction; ཐུགས་མ་ ~ *noli oblivisci,* n'oublie pas.

གཡེས་ *A = R* འདོད་པ་ *Desiderium, velle,* désir, volonté.

གཡོ་ ~ བར་ *vulg. præt.* གཡོས་ = འགུལ་ *(etiam vulg.) Movere, moveri,* mouvoir, être agité; ས་ ~ *terræmotus,* tremblement de terre; མི་ ~ immobile, *epith. pro* ས་གཞི་ *terra,* la terre, *et pro* རི་ *mons,* une montagne; *(J. addit et pro Siwa et terribilibus diis;)* ~ ལྡན་ *mobilis,* mobile, *ep. pro* ཆུ་བོ་ *flumen,* un fleuve; ~ བྱེད་ *motor, ep. pro vento et deo venti,* moteur, le vent et le dieu du vent; ~ བའི་འོད་ *lumen mov., ep. pro* སྨིག་རྒྱུ་ lumière mouvante, mirage. *In sensu morali,* ཐུགས་རྗེས་གཡོས་ *misericordia motus,* touché de miséricorde. *Syn. pro* གཡོ་ *sunt :* སྒུལ *v.* འགུལ་ འཁྲིགས་ *motus, agitatus,* mu, agité; ལྡེབ་ *vacillare,* vaciller; ཡོམ་ཡོམ་ ཤིག་ཤིག་ *motus rerum vacillantium,* mouvement de choses peu serrées.

གཡོ་ ~ སྒྱུ་ *(vulg.) Artificium, fallacia, astutia,* artifice, tromperie, ruse; འགྲོ་ ~ ~ སྒྱུ་(བྱེད་པར་) *fallere, decipere,* tromper; འགྲོ་ ~ མི་ *v.* མཁན་ *deceptor,* trompeur; ~ ~ ཤེས་ *v.* མཁས་པ་ *peritus decipiendi,* habile trompeur; ~ བཏང་ = ངན་ཐབས སྒྱུ་ཐབས་ *media astuta,* moyens rusés; ~ སྒྱུ་མེད་ = དྲང་པོ་ *sine fallacia, rectus, simplex,* sans malice, simple. *Syn. sunt :* ངན་ ~ *fallacia mala,* mauvaise tromperie; ཚུལ་འཆོས་ *consuetudines transgredi,* violer les (bonnes) coutumes; ཁྲམ་ གཅམ་བུ་ *hypo-*

crisis, hypocrisie; ཟོལ་ཟོག་ *fallere*, tromper; བཙོས་མཚན་ *maledictiones simulatæ*, malédictions feintes; ཀྱག་ངན་ཐབས་ *perversa et contorta media*, moyens pervers et tortueux; ཟོལ་སྦྱོར་ *dolos comparare, insidiari*, tendre des embûches; ¶་ལག···སྐོར་ *læva manus, latus sinistrum, ad sinistram*, la main, le côté gauche, à gauche.

གཡོས་ ཟ་¶་ *Cibi, cibaria*, nourriture, vivres, *(J. cibos parare,)* les préparer; ¶་ཁང་ *culina, et caminus*, cuisine, fourneau; ¶་བྱེད་པ་ *cibos præparans, i. e. coquus*, cuisinier.

གཡོས་ལྡན་ *nom. cujusdam* གླིང་ཕྲན་ *ad occid. (montis Rerop)*, nom d'un petit continent à l'ouest du mont Rérop.

གཡོག་ ¶་པོ་ *m.* མོ་ *f. et* ཀྱི་ *Sik. vulg. Famulus, a*, serviteur, servante; ¶་བྱེད་ *servire*, servir; དཔོན་¶་ *dominus et servi*, maître et domestiques; འཁོར་¶་ *domestici, familiares*, les gens de la famille; ཚེ་¶་ *servus perpetuus, euphem. in E., pro* བྲན་ *servus proprie dictus*, esclave, serviteur à vie; ¶་ནང་ཟན་ *domestici qui domi aluntur*, serviteurs nourris à la maison. *Syn. sunt* བྲན་¶་ ཁོལ་པོ་ *Sik., servi, domestici*, serviteurs, esclaves; འབངས་ *subditi*, sujets; བཀའ་འབངས་ *v.* སྡོད་ *qui mandatis subjacent*, qui sont soumis aux ordres; མངག་བཞུགས་པ་ *qui mittendi manent*, ceux qui demeurent pour être envoyés; རྩེ་རྒོད་ *ludentes et ridentes*, qui jouent et rient; ཅི་བགྱི་ *quodlibet opus facientes*, qui font toutes sortes d'ouvrages; ཞབས་ཕྱི་པ་ *pedes mundantes*, qui nettoient les pieds; བཀོལ་བྱ་ *servientes*, servants; ཕྱག་བརྙན་ *manuum vicem gerentes*, qui remplacent les mains.

གཡོག་ *vulg. Sik. Opus*, ouvrage, travail; ¶་བྱ་ (*pro* བྱེད་) *laborare, opus facere*, travailler; ¶་ཡོད་དམ་(སམ་) *estne aliquod opus faciendum?* y a-t-il de l'ouvrage à faire? ¶་བྱ་སོང་ *vade et labora*, va travailler; ¶་ལེགས་མོ་བྱ་མི་ཤེས་ *bene laborare nescit*, il ne sait pas bien travailler.

གཡོག་ ¶་པར་, *præt.* གཡོགས་ *Involvere, cooperire*, envelopper, couvrir; ¶་པ་ *involucrum*, enveloppe; ཁ་¶་ *operculum*, couvercle; མགོ་¶་ *caput cooperiens, pileus*, qui couvre la tête, chapeau; རི་མགོ་ཁ་བས་གཡོགས་ཟིན་ *summitas montis nive cooperta est*, le haut de la montagne est couvert de neige; གསེར་གྱིས···དངུལ་གྱིས···པགས་པས་¶་ *deaurare, deargentare, pelle involv.*, dorer, argenter, couvrir de peau.

གཡོག ¶་མ་ (*vid.* ལྤགས་པ་) = གོས་ *Corporis involucrum, i. e. vestis,* habit; = སྨད་གོས་ *vestis inferior,* habit pour le bas du corps; ¶་ཁྲེ་ *tela quadrata, vestimentum completum apud* Lou-tse, habit des Lou-tse; ¶་གཉྲང་ *id. duplex,* le même double.

གཡོག་ *(J.) Effundere, projicere extra,* verser, jeter dehors, (*sed auctor ipse dubitat; forte pro* སྐྱུག་)

དཡོད་ *(J.) Colon vel colum, (unum ex magnis visceribus),* le colon (intestin).

གཡོན་ ¶་ཅན་ *Astutus, fallax, ep. pro fele, pro vespertilione,* rusé, trompeur, épith. pour le chat et la chauve-souris; ¶་མ་ *mulier astuta,* femme rusée. *(J. harlot), ep. pro mulieribus nobilibus (Lexic.)*

གཡོན་ ¶་མ་ *v.* པ་ *(vulg.) Sinister (locus),* (le côté) gauche; ¶་ལག་ ... ཕྱོགས་ *manus, locus sinistr.,* main gauche, lieu situé à gauche; ¶་ནས་ *a sinist.,* de gauche; ¶་ཕྱོགས་ *sumitur etiam pro* ལྷོ་ཕྱོགས་ *meridies,* le midi; ¶་ཕྱོགས་ལྷ་ *genius tutelaris meridiei, ep. pro* དབང་ཕྱུག་ dieu tutélaire du sud, Siwa; ¶་སྨིན་འཁྲིག་ *sinistro supercilio contracto, ep. pro ira,* sourcil gauche contracté, la colère.

གཡོབ་ ¶་པར་, *præt.* གཡོབས་ (*vid.* གཡབ་) *Movere, vibrare,* mouvoir, vibrer; ¶་རྔ་¶་(པར་) *flabello ventilare,* éventer; འདབ་མ་¶་ *alas quatere,* battre des ailes.

གཡོར་མ་ *Fluctus,* flot; རྒྱ་མཚོའི་¶་¶་ *maris fluctus, æstus,* flot, vagues de la mer; ¶་ཡོལ་ གྲུང་¶་ *velum navis,* voile de navire; ¶་ཤིང་ *malus et antenna navis,* mât, vergues de navire.

གཡོར་ ¶་བར་ *Cooperire, obumbrare, obscurare,* couvrir, faire ombre; མིག་¶་ *caligo oculorum,* obscurcissement de la vue; (*vid.* ཡོར་)

གཡོར་པོ་ *Nom. regionis,* nom de pays.

གཡོལ་བ་ = ཡོལ་བ་ *vid. supr. Quod pertransiit,* ce qui est passé.

གཡོས་ *præt.* vi གཡོ་ *Motus, agitatus,* mû, agité.

གཡོས་ *pro* གཡོ་ *Cibus,* nourriture; ¶་ཁང་ *v.* ཚང་ *culina, et ciborum apotheca,* cuisine, boutique où l'on vend des vivres; ¶་མཁན་ *coquus,* cuisinier.

ར་

1° Cette lettre étant radicale se prononce *ra*.
2° Si elle est affixe, quelquefois elle se prononce fortement comme *r*, le plus souvent comme un *r* guttural. 3° Si elle est placée sous une autre lettre simple, les deux ensemble se prononcent *tchra*, ou *tra*. S'il y a une préfixe ou lettre superposée, la prononciation sera *djra* ou *dra* (guttural).

ར་ *25ª littera alphab. Numerale = 25*, 25ᵉ lettre de l'alphabet, employée comme nombre, vaut 25.

ར་ ¶་བ་ E., ¶་བོ་ *Sik. (vulg.) Septum, clausura, et etiam, locus septus*, enceinte, clôture, lieu clôturé; ¶་བས་བསྐོར་ ¶་བོ་བཀག་ *claus. circumdare*, clôturer; ¶་ཟུར་ *palus pro cl.*, les pieux d'une clôture; ལུག་...ནོར་...རྟ་¶་ *septum, stabulum pro ovibus, bobus, equis*, enceinte pour les moutons, les bœufs, les chevaux; ཚེར་མའི་...ཟླས་པའི་¶་ *cl. ex spinis, textis lignis*, clôture d'épines, de bois tressés; གྱང་¶་བ་ *murus terreus pro septo erectus*, mur de terre battue faisant clôture; ཐང་ར་ *area clausa*, cour fermée; ལྕང་¶་ *ambulacrum salicibus plantatum*, promenade plantée de saules; དམག་¶་ *castrum*, camp retranché; རྩྭ་¶་ *pratum clausum et reservatum*, pré entouré d'une clôture et réservé; ཀུན་¶་ *pro* ཀུན་དགའ་¶་བ་ *lucus, sylvula, schola*, bosquet, école; ཉི་...ཟླ་¶་¶་ *halo, corona circa solem, lunam*, halo solaire, lunaire; ¶་བ་ *syn. pro* ལྕགས་རི་ *mœnia*, remparts; མགར་...ཚོང་...མ་ཁྲིལ་¶་ *ferrarii, mercatoris officina, forum*, boutique de forgeron, de marchand, le marché; མིག་¶་ *claus. pro oculis, i. e. conspicilla*, lunettes ; མེ་¶་ *pelvis pro igne, et incendium sylvæ sectæ et siccatæ, etc.*, chaufferette, brûlis de forêt, etc.

ར་ *(vulg.)* ¶་རིགས་ *Genus caprinum in genere*, chèvre en général; ¶་ཕོ་ *hircus*, bouc; ¶་མ་ *capra*, chèvre; ¶་ལྤགས་...ཤ་...རྩིད་པ་ *capræ pellis, caro, pili secti*, peau, viande, poils de chèvre; ¶་ལུག་ *c. et oves, pecudes (præsertim oves)*, petit bétail; བ་¶་ *vaccæ et capræ, armenta et pecudes, sed vulg., potius armenta*, grand

et petit bétail; ¶་ཕྲོང་ *c. biennis*, ch. de deux ans; ¶་ཁང་ *v.* ཁྱིམ་ *v.* ར་བ་ *stabulum pro c.*, écurie de chèvres; ¶་རྫི་ *custos capr.*, gardien de chèvres; ¶་རྒོད་ *v.* དམར་ *c. rubra, sylvestris*, ch. rouge, sauvage; ¶་རྡུག་ *stercus rotundus c. (est etiam injuria contra Sinenses thibetanas uxores in Sinas abducentes)*, crotte de ch.; ¶་མ་ལུག་ *c. cujus mater est ovis, injuria contra mixtas generationes*, chèvre dont la mère est une brebis, métis, de sang mêlé. *Syn. pro* ར་ *sunt:* ཚེ་ཚེ་དྲི་འཛིན་སྐྱེས་ *ex fœtore (hirco) nata*, née de la puanteur (du bouc); སྒྲ་ཅན་ *sonora, clamans*, bruyante, qui crie; ཨོག་ཞལ་ཅན་ *barbata*, ayant de la barbe au menton.

ར་ ¶་ཅོ་ *(vulg.) Cornu, et insectorum cornicula*, corne, antennes des insectes; ¶་རྩ་...རྩེ་...སྙིང་ *cor. radix, apex, interior pars*, racine, pointe, intérieur d'une corne; མེ་མདའི་¶་¶་ *sclopeti thibetani anterides*, affût du fusil thibétain; ¶་ཅོས་རྡུང་ *c. ferire*, frapper de la corne; ¶་གཞུ་ཅན་ *arcum ex c. gerens, ep. pro filio dii* ཁྱབ་འཇུག་, portant un arc de corne, le fils de Wishnou; བྱེ་མ་ལེབ་ཀྱི...འབུའི་¶་¶་ *papilionis, insecti cornicula*, antennes de papillon, d'insecte; ¶་སྦེད་ *c. serlum pro pyrio pulvere*, giberne thibétaine.

ར་གན་ *in comp.* རག་ *(vulg.) Cuprum flavum*, cuivre jaune, laiton; ¶་¶་ཀྱི་བུམ་པ་ རག་བུམ་ *amphora ex eod.*, cruche de cuivre jaune; རག་དུང་ *buccina*, trompette; རག་དུང་འབུད་ *buccinare*, jouer de la trompette; རག་སྐུད་ *filum ex c.*, fil de laiton; རག་སྐྱོགས་ *magnum cochlear ex cupro flavo*, grande cuiller de cuivre jaune.

ར་སྒྲེང་ *Nom. monasterii a* འབྲོམ་སྟོན་ *erecti circa annum 1055*, nom d'une lamaserie.

ར་མགོ་ཚེར་མ་ *Nom. plantæ aquaticæ, spinosæ, ex qua species quædam vini conficitur*, nom d'une plante aquatique.

ར་མགོ་ཚོད་མ་ *Spinacia*, épinard.

ར་ཉེ་ *A=R et vulg.* ཞ་ཉེ་ *Plumbum*, plomb; ¶་¶་རྡོ་ *primitiæ plumbi*, minerai de plomb; ¶་¶་ཞུ་...རྡུང་ *plumb. liquefacere, malleo cudere*, fondre, frapper du plomb; ¶་མགར་ *operarius pl.*, plombier.

ར་མ་ཉེ་ *Pastinaca*, carotte (*sinice* hông lo pou).

ར་བཏགས་ *Littera* ར་ *alteri litteræ supposita, pronunt.* tchra *v.* tra; djra *v.* dra *quando adest præfix. vel superpos. littera.*

ར་ཏི་ *(S) Parvum pondus, drachma (60 grains, 3gr 60cgr.)*, petit poids.

ར་མདའ་ = གྲོགས་ (*Lexic.*) *Socius, adjutor, adjutorium*, compagnon, aide, secours; ¶་¶་བྱེད་ *v.* བཞག་ *adjuvare*, aider; ¶་མདར་འབོད་ *aliquem in adj. vocare*, appeler au secours; ¶་¶་དཔུང་ཚོགས་ཁྲི་ཕྲག་གཅིག་ *10000 milites auxiliares*, 10000 hommes de troupe auxiliaire.

ར་མདའ་ *vulg. in E., Persequi*, poursuivre; *v. g.* ཀུན་མ་ལ་¶་¶་འགྲོ་ *ire ad persequendos fures*, aller poursuivre les voleurs.

ར་སྨོང་ (*J.*) *Salix babylonica, sed vulg.* ལྕང་མ་ཤིང་, saule pleureur.

ར་སྣ་ (*J.*) *Nom. plantæ medic.*, nom de plante médicinale, = སྤྲུན་ཤིང་ *pinus resinam manans*, pin résineux.

ར་བ་ *Initium*, commencement; ¶་¶་འབྲིང་ཐ་མ་ *initium, medium, finis*, commencement, milieu, fin; དབྱར་གྱི་ཟླ་¶་¶་ *1us mensis æstatis*, 1er mois de l'été.

རའ་བ་ན་ (*S*) = མགྲིན་བཅུ་ = སྲིན་པོ་ *Monstrum* ཐྲིན་པོ་ *10 colla habens*, monstre ayant 10 cous.

ར་མ་མོ་ *Dux, major pagi*, chef, maire de village. (*in E. vulg.* སྦས་སྦས་, *in Sik.* ཐ་པོ་, *alibi* ཐན་པོ་)

ར་མོ་ཆེ་ *Planities prope Lhassa, ubi uxor, e Sinis orta, regis* སྲོང་བཙན་སྒམ་པོ་ *ædificavit monasterium*, nom d'une plaine près de Lhassa.

ར་ཙ་ཀ་ (*S*) = ཁྱག་རྡ་ *Hirundo*, hirondelle.

ར་ཙུ་ (*S*) *Nom. plantæ vel fructus bene olentis*, nom de plante ou de fruit parfumé.

ར་བྲའི་ཁྱོད་ཀྱང་ཟོ་ *Tu etiam* ར་བྲ་ *manduca*, toi aussi mange *rawa*. (?)

ར་ཛ་ (*S*) = རྒྱལ་པོ་ *Rex*, roi.

ར་རི་ (*J.*) ¶་¶་མེད་པ་ *Neque altus neque demissus*, ni haut ni bas.

ར་རིས་ = རེ་མོས་ (*J*) *Vicissim*, tour à tour.

ར་རོ་ *Ebrius, ebrietas*, ivre, ivresse; ¶་¶་བྱེད་ *inebriare*, enivrer; ¶་¶་ལས་སངས་ *v.* གྲོལ་ *v.* གསོས་ *ab ebrietate sanatus*, délivré de l'ivresse.

ར་རོ་ *in quibusdam locis, Puer, et stupidus*, enfant, stupide.

ར་ས་འཕྲུལ་སྣང་ *Nom. monasterii ab uxore nepalensi regis* སྲོང་བཙན་སྒམ་པོ་ *in Lhassa ædificati*, nom d'une lamaserie à Lhassa.

ར་ཧུ་(ལ་) (*S*) *Rahu, nom. genii nocivi, eclipsim causantis*, Rahou, *in thibetan.* དགྲ་གཅན་ *inimicus terribilis*, ennemi terrible.

རཀྟ་ (*S*)= ཁྲག་ *Sanguis, menstruæ*, sang, règles des femmes; = ཙ་ལག་མཆོད་ *flos aquat. ruber*, fleur aquatique rouge; = དུང་དམར་ *concha rubra*, conque rouge.

རཀྵ་ (S) = བསྲུང་ *Custoditus*, gardé; = སྲིན་པོ་ *species monstri*, espèce de monstre; = སྲིན་ཁ་ *parva concha marina*, petite conque marine; ¶·ཀུ་རུ་ཡེ་སྭཱ་ཧཱ་ = སྲུང་བར་གྱུར་ཅིག་ *custodiatur*, qu'il soit gardé; *sed* སྲུང་པ་ = *etiam* སྲིན་པོ་ *unde ista sententia significare potest: monstrum* སྲིན་པོ་ *fiat*, qu'il devienne un monstre *sinpo*.

རག་ *vulg. in comp. pro* ར་གན་ *(vid. sup.) Cuprum flavum*, cuivre jaune, laiton. *Syn. sunt* བཞུ་བྱ་ *fusibile*, fusible; བཞུ་ བླེགས་ *facile liquefactu*, qui se fond facilement.

རག་ ¶·པར་ *vulg. in E. pro* རེག་པར་ *Tangere, percipere, accipere*, toucher, percevoir, recevoir; མ་¶་ *noli tangere*, ne touche pas; དུག་¶་ *venenum tangere, i. e. sumere*, prendre du poison; ལྟོག་ ཡག་པོ་¶·ཐོན་ *messem bonam accepi, collegi*, j'ai récolté une bonne moisson; གྲང་མོ་···ཚ་པ་···འདར་རེ་¶་ *frigus, calorem, febrim sentio*, je sens le froid, le le chaud, la fièvre; ཁ་ཅེ་མི་¶་ *os nihil quidquam tetigit, i. e. nihil omnino manducavi*, je n'ai rien mangé; ¶·གཏོང་ གཏང་¶·གཏོང་ *pro re accepta gratias agere*, rendre grâces pour un bienfait reçu; ¶·ལས་ *v.* ལུས་པ་ *(J.) ab aliquo dependere*, dépendre de quelqu'un.

རག་ཤ་ *(J.) Grana rosarii, fructus arboris cui nomen elæocarpus janitrus*, grains de rosaire, faits d'un fruit d'arbre.

རག་ཤི་ *(J.) Nom. regionis*, nom de pays.

རགས་ ¶·པ་ *Rudis, crassus, spissus, summatim, grosso modo*, rude, épais, en résumé, en gros; ལུས་ཀྱི་ཉམས་པ་ཕྲ་¶་ ཉམས་ *corporis organa minora et crassa*, les organes petits et gros; ¶·པའི་ མི་རྟག་པ་དང་ཕྲ་བའི་མི་རྟག་པ་ *magnæ et parvæ res non durant*, les grandes et les petites choses ne durent pas; ¶·རྩིས་ སུ་ *grosso modo computando*, comptant en gros; ¶·རིས་ *grosso, materiali modo*, d'une manière rude, matérielle. *(quotationes sunt, ex J.)*

རགས་ ཆུ་¶་ ཆུ་ལོན་ *Agger, moles ad continendam aquam*, digue; ¶·བྱེད་···འཇིག *aggerem struere, destruere*, la construire, la détruire; ཤིང་···རྡོ་···བྱེ་¶་ *agger ex lignis, lapidibus, arenis*, digue faite de bois, de pierres, de sable; སྐ་ *v.* སྐེ་¶་ *(vulg.) agger circa renes i. e. cingulum*, ceinture.

རང་ *(vulg.) in sensu generaliori, indicat aliquid: Proprium, naturale, a se*, ce qui est propre, naturel à une chose, qui est de soi; ¶·སྲོག་ ··སེམས་···ལུས་···དོན་ *propria vita, spiritus, corpus, negotium*, sa vie, son esprit, son affaire propre; ¶·(གི་)དོན་གཉེར་ *propr. negotia regens*,

ep. pro བྱང་ཆུབ་, qui régit ses propres affaires, un Chian-kiob; ¶་གྲུབ་ ¶་གྲུབ་པ་ *a se perfectus, natus*, parfait, né par soi-même; ¶་འབྱུང་ *a se purificatus (inferior gradus inter monachos)*, purifié par soi-même; ¶་སངས་རྒྱས་ *a se Buddha factus*, devenu Bouddha par soi-même; ¶་དབང་ *propria voluntate fruens, liber, ad libitum*, qui est libre, à votre volonté; ¶་དབང་ཐོབ་ *qui libertate donatus est*, affranchi; ¶་ལུགས་བྱེད་ *secundum propriam method. facere*, agir selon sa méthode; ¶་དབང་བཟོ་ *libere agere*, agir librement; ¶་བཞིན་ *v.* གཟུགས་ *v.* ངོ་བོ་ *propr. facies, essentia, i. e. natura*, nature.

རང་ *(vulg.) Adhibetur cum et pro pron. person., v. g.* ང་¶‥‥ཁྱོད་¶‥‥ཁོ་¶ *et cum signo plur. nos, vos, illi*, je, tu, il, nous, vous, ils; *sæpe pron. pers. subauditur quando sensus est manifestus, v. g.* ¶་ལ་དངུལ་མེད་ *non est argentum (mihi, tibi, illi)*, il n'y a pas d'argent. *Sæpe etiam* རང་ *dat tantum emphasim sententiæ*, འདི་¶་རེད་ *istemet*, celui-ci même; དེ་¶ *istud ipsum*, cela même; བཀའ་གནང་¶་རེད་ *mandatum est optimum, bene! etiam*, c'est très bien, oui.

རང་ *(vulg.) Solus*, seul; ¶་པོ་ པོ་¶ *homo solus, non uxoratus*, homme seul, célibataire; མོ་¶ ¶་མོ་ *mulier sola, non uxorata*, femme seule, non mariée; ¶་བུ་=གཅིག་པུ་ *solus, unicus*, unique; ¶་རང་, *Sik.* ¶་སོ་¶་སོ་ *singulatim*, un à un, séparément; ¶་རང་སོ་སོ(ར་) *singulatim et separatim*, chacun séparément.

རང་ རངས་ *A* = *R* དགའ་ *Contentus, hilaris, amans*, content, joyeux, agréable; ཡིད་¶ *v.* རངས་ *menti jucundus, placens*, qui plaît à l'esprit; མི་¶་བ་ *injucundus*, désagréable.

རང་ རངས་པ་ *Rudis, asper, saxosus*, rude, raboteux, rocailleux; རི་ཐོ‥‥ལམ་¶་པ་ *mons, via sax., rudis*, montagne, route rude, rocailleuse.

རང་ཁ་ *(vulg. E.)* ¶་¶་བཟོ་ = གཟུ་ལུམ་ *et* བརྟན་ངེས་ *Inconsiderate, inordinate, perperam*, à tort et à travers, sans ordre, mal; ¶་¶་བཤད་‥‥ལྟ་‥བཟོ་ *perper. loqui, aspicere, agere*, parler, regarder, agir mal; སྐད་ *v.* གཏམ་¶་¶ *verba insana*, paroles insensées.

རང་འཐག་ *(vulg.) Manualis mola (quæ propria est unicuique domui)*, meule à main.

རང་པོ་ *A* = *R* ངེད་ཅག་ *Nos*, nous; *et* ཐམས་ཅད་ *omnes*, tous.

རད་པ་ *(J)* = བགྲད་པ་ *Fixis oculis aspicere*, regarder fixement.

རད་རོད་ཅན་ = རོད་པོ་ *Rigidus, asper*, raide, rude.

རན་ ¶་ཁ་ ¶་སྣང་ *vulg. Fere, prope*, presque, sur le point de; ཟ་···ཐོག་ཏུ་¶་ *mox manducabo, metam*, je suis sur le point de manger, de récolter; བཙོས་ ¶་¶་ *fere maturus*, presque mûr.

རན་ ¶་པ་ *v.* ཐོ་ = འཚམས་པ་ = ཇི་འོས་ *Conveniens, aptus, proportionatus, moderatus, mediocris*, convenable, à propos, proportionné, modéré, médiocre; ¶་པ་(ཉིད་) *justa proportio, convenientia*, juste proportion, convenance; དངུལ་ ¶་པར་སྤྱོད་ *argento conv. uti*, user de l'argent modérément; ཁ་¶་¶་ལབ་ *os conv. loquitur*, parler convenablement.

རན་པ་ *A = R* ལྕུག་ཕྲན་ *Ramulus, virga*, petit rameau, baguette.

རབ་ *(vulg.) Principalis, excellentior, prior*, principal, meilleur, premier en qualité; ¶་(དུ་) *vere, valde*, très; ¶་འབྲིང་མཐའ་ *excellens, mediocris, pejor, 1ª, 2ª, 3ª qualitatis*, de très bonne, moyenne, dernière qualité; ¶་ཞི་ *mitissimus*, très doux; ¶་གསལ་ *Perlucidus, valde lucens, (tit. libri precum)*, le très Brillant; ¶་འཕྲོ་ མེ་སྟར་ *ignis valde diffusus, i. e. scintilla*, étincelle; ¶་འགྲོ་ *celerrime discurrens, ep. pro lumine*, qui va très vite, la lumière; ¶་རྒོས་སྙེག་མ་ *mulier superba, valde superbia inebriata*, femme très infatuée par l'orgueil; = ¶་སྐྱེས་མ་ *mulier nobiliter nata*, femme très noble; ¶་འབྱམས་པ་ *vir doctrina præcellens, doctor*, homme très savant; ¶་(དུ་)བཟང་པོ་ *optimus*, le meilleur; ¶་ཏུ་འབྱེད་པར་ *optime dividens, analysi subjiciens*, qui sait très bien analyser; ¶་དག་པའི་ སེམས་ *Sanctus Spiritus*, le Saint Esprit; ¶་¶་¶་¶་མར་ཕེབས་པའི་ཉིན་མཆོད་ *Pentecostes*, la Pentecôte; རབ་རྫེས་ *sacramentum*, sacrement. (*3 term. cathol.*)

རབ་ *quandoq. sumitur pro : Fere*, presque; *v. g.* ¶་གཅིག་ཡིན་ *fere idem est*, c'est presque le même; ལས་ཀ་¶་རྫོགས་སོ་ *opus jamjam perficitur*, l'ouvrage est presque fini.

རབ་(ཏུ་)བྱུང་ *Perfectionem adeptus, ordinem religios. ingressus*, qui a obtenu la perfection, est entré dans un ordre religieux; ¶་¶་པ་···མ་ *monachus, monialis*, moine, religieuse; ¶་¶་ལ་བཞུགས་ *religiosum statum ingredi*, entrer dans un ordre religieux; ¶་ཏུ་བྱེད་ *dedicare, consecrare*, dédier, consacrer; ¶་གནས་བྱེད་ *locum, monumentum dedic.*, consacrer un lieu, un édifice; ¶་གནས་བཞུགས་པ་ *consecratio rerum in sacris ædibus*, consacrer des objets dans les pagodes. *(Schl.)*

རབ་བྱུང་ *Cyclus 60 annorum, (1us annus 1i cycli incœpit 1027 post Xum)* cycle de 60 années.

རབ་རིབ་ = སྨུན་ཆུང་ *Parva obscuritas, igniculi a terra emanantes*, petite obscurité, feux follets; ཀ་ཀ་སྨག་ = སྨུན་པ་ *tenebræ*, ténèbres; ཀ་ཀ་སེལ་ *obscuritatem dissipans, ep. pro mane*, qui dissipe l'obscurité, le matin; སྐར་མ་ཀ་ཀ་ *stellarum exiguum lumen*, la faible lumière des étoiles *(sic Lexic.)*. *Vulgo* རབ་རིབ་ *est species superlativi indicans aliquid forte, grave*, quelque chose de fort, d'important; ནད་གཞི་ཀ་ཀ་ *morbus gravis*, maladie grave; ཁོ་ཀ་ཀ་ཡིན་ *iste homo capax est (boni vel mali)*, homme capable (en bien ou en mal).

རབ་གསལ་ = ཁ་པད་ *Mœnianum, podium*, balcon. *vulg. E.*

རབས་ *Generatio, genus, familia*, génération, race, famille; མི་ཀ་ ཚེ་ཀ་ *una generatio, una vita hominis*, une génération ou vie d'homme; མི་ཚེ་མི་ཀ་ *a generatione in gener.*, de génération en génér.; རྒྱལ་ཀ་ *genus regale, familia reg.*, race, famille royale; ཡ་ *v.* བཙུན་ཀ་ *nobile gen., familia*, noble race; སྨ་ *v.* དམའ་ *v.* མ་ཀ་ *genus vile*, famille vile; དགྲ་ཀ་ *genus sylvestre*, race sauvage; སྔོན་...ཕྱི་ཀ་ *gener. antiquæ, recentiores*, les anciens, les modernes; ཀ་ཆད་ *linea generat. interrupta, mulier quæ amplius parere non potest*, famille éteinte, femme qui ne peut plus engendrer.

རབས་ *in E. significat etiam: Quidam, quædam species*, quelque, quelque espèce; ཡ་དེ་དོན་དག་བཤད་ཀ་ཅི་ཡ་ཡོད་ *estne aliqua species rumoris de isto negotio?* y a-t-il quelque sorte de rumeur sur cette affaire? བཤད་ཀ་ཅི་མེད་ *nullus est rumor*, on ne dit rien.

རམ་ *post fin.* ར་ *est Signum interrog. vel dubii*, signe de l'interrogation ou du doute; ཤར་ཀ་ *exoriturne?* se lève-t-il? དམར་ཀ་དཀར་པོ་ *estne ruber, vel albus?* est-il rouge, ou blanc?

རམ་པ་ ཀ་རྒྱ་ *Gramen*, chiendent. *(vulg.)*

རམ་བྲུ་ *(J.) In cantu jungere, in choro cantare*, chanter ensemble, en chœur.

རམ་ཤག་ *A = R* འབྱོར་པ་ *Divitiæ*, richesses.

རམས་, *(S)* འཇིལ་ *Indigofera Anil*, la plante d'indigo; ཀ་མདོག་ *color indigo, cœruleus*, bleu-indigo; ཀ་ཚོན་རྒྱབ་ *cærul. colore tingere*, teindre à l'indigo; ཀ་མཁན་ *indigo fabricator vel mercator*, fabriquant ou marchand d'indigo.

རམས་ *Gradus doctoratus*, le grade de docteur; སྔགས་...གོ་...དྭང་ཀ་(པ་) *varii gradus doct. et qui illos obtinuerunt*, divers degrés de doctorats, (*vulg.* བྲམ་)

རནར་ *(S) = vulg.* རིན་པོ་ཆེ་ *Pretiosus*, précieux; ཀ་སམ་ = རིན་ཆེན་ *res pretiosa*, chose précieuse; ཀ་ཏ་ཡ་ཡ་ = དཀོན་

མཆོག་རིན་པོ་ཆེ་གསུམ་ *tres pretiosissimi (genii, libri, monachi)*, les trois êtres précieux (les génies, les livres, les moines).

རལ་ ¶་པ་=དྲལ་པ་—*(ambo vulg.) Laceratus, divisus*, déchiré, divisé; རས་... གོས་¶་བ་ *tela, vestis lacerata*, toile, habit déchiré; ལུང་པ་¶་བ་ *vallis divisa*, vallée divisée; ¶་གསུམ་ *3 divisiones (valles), nom. districtus in Lahul (J.)*, nom d'un district; གྲོང་¶་ *(terra) lacerata (exarata)*, terre déchirée (labourée); = ས་ཞག་ *terra pinguis, fertilis*, terre fertile; མཚོན་གྱིས་...ཚེར་མས་ ¶་པ་ *armis, spinis lacer.*, déchiré, blessé par les armes, par les épines.

རལ་གྲི་ *(sec. Lexic.) Ensis*, épée, sabre *(est unum ex insignibus regiæ potestatis)*; ¶་ཐོར་ཅན་ *ensem gerens, ep. pro* དབང་ཕྱུག་ qui porte l'épée, Siwa. *In E. ensis dicitur* དཔའ་ཐུངས་, *et* རལ་གྲི་ *designat cultrum longum ad latus gestatum; in Sik.* དཔའ་ཐུངས་ *designat cultrum longum*, = རལ་གྲི་ *in E.* — ¶་¶འི་ འདབ་མ་ *v.* ལྕེ་...སོ་ *v.* ཁ་...སྒལ་...ཡུ་བ་ *ensis lamina, acies, dorsum, manubrium*, lame, tranchant, dos, manche de sabre; ¶་¶་ཤུབས་ནས་འདོན་ *ensem e vagina extrahere*, tirer l'épée du fourreau; ¶་¶་དཕྱུག་ *ensem vibrare*, brandir un sabre; ¶་¶་ཤུབས་ལ་བཙུག་ *ensem in vaginam mittere*, remettre l'épée au fourreau.

རལ་ ¶་པ་ *vulg. pro* སྐྲ་ *Capilli, et speciatim longi pili animalium*, cheveux, et surtout crinière; ¶་པ་ཅན་ *longos crines habens et* ཁྲི་རལ་ = འཇམ་དཔྱངས་ *rex Thibeti in 9° sæculo*, noms d'un roi du Thibet; རལ་པ་ *est etiam ep. pro* ཤིང་རྩ་ *radices arborum capillares*, les racines capillaires des arbres; ¶་གོས་ *v.* ཀ་ *v.* ཟླ་ *v.* ག་, *(S)* རལ་ལག་ *vestes ex pilis vel lana*, habit de poils ou de laine; = ཆར་འི་སྣམ་གོས་ *vestis lanea contra pluviam*, habit contre la pluie.

རས་ *(vulg.) Pannus ex gossypio, cannabi, lino (sed nunquam ex lana)*, toile (de coton, chanvre ou lin); ¶་བལ་ *gossypium non fabricatum*, coton brut; ¶་ཐུབས་ *v.* ཡུག་གཅིག་ *pannus integer*, une toile entière; ¶་སྐུད་ *gossypii filum*, fil de coton; ¶་བཀད་ *telæ trama*, la trame d'une toile; ཐོད་ *v.* སྤྱི་ *v.* མགོ་¶་ *tela pro capite*, turban; ¶་ཁ་གང་དོ་གསུམ་ *1, 2, 3 panni quadrati telæ*, 1, 2, 3 carrés de toile.

རི་ *In seriebus, numerale = 55*, employée comme nombre, vaut 55.

རི་ *(vulg.)* ¶་བོ་ *v.* ག་ *v.* ངོ་ *Mons*, montagne; (*vid. etiam* ལ་) ¶་ཕྲན་ ¶་བོ་ཆུང་ *m. parvus, collis*, colline; ¶་རྒྱ་ *v.* མགོ་...

སྐྱིད་....རྩ་ *summitas vel apex, renes seu declivitas, radix seu basis montis,* sommet, penchant, pied de mont.; གངས་ ¶་ *mons perpetuis nivibus coopertus,* glacier; ¶་ཁྲོད་ *aggregatio m.,* groupe de mont.; ¶་གཟར་པོ་ = ཕྲང་གནས་ = གཡངས་¶་ *m. abruptus, præcipitiis plenus,* montagne abrupte; ¶འི་འདབ་ *m. adjacens,* contrefort; ¶་ཕུག་ *caverna in m.,* caverne; ¶་སུལ་ *sulcus, parva vallis in m.,* petit vallon; ¶་མེ་ = *E.* མེ་རུ་ *incendium sylvæ sectæ,* incendie de forêt coupée; ¶འི་རྣ་བ་ཅན་ *m. pro auribus habens, cp. pro* ས་གཞི་ *terra,* la terre, dont les oreilles sont les mont.; ¶་བོ་ཅན་གྱི་ཡུལ་ *regio montuosa, ep. pro Thibeto,* pays montagneux, le Thibet; ¶འི་ཕྲོད་ཅན་ ¶འི་གྲོང་ *cujus frons sunt montes, m. habitatio, ep. pro* རྒྱ་མཚོ་ *mare,* la mer, dont le front est formé, peuplé de mont.; ¶་བོའི་བུ་མོ་ *filia m., ep. pro Indus,* fille des mont., l'Indus; ¶་སྐྱེས་ *e m. nata,* née de la mont.; *et* ¶་ཁྲོད་མ་ *in m. virens,* vivant dans les mont., *ep. pro uxore dii* དབང་ཕྱུག་, l'épouse de Siwa; ¶་སྲས་ *filius m., ep. pro fratre minori dii* དབང་ཕྱུག་, fils de la mont., le frère cadet de Siwa; ¶་བོ་འཇོམས་ *v.* འགེམས་ *m. domans, ep. pro armis dii* བརྒྱ་བྱིན་ les armes d'Indra, qui domptent les mont.; ¶་གནས་ *in m. habitans, ep. pro* ཀླུ་ *Tellurus,* qui habite les mont., les Nagas. — *Syn pro* རི་ *sunt:* ས་འཛིན་ *terram includentes,* qui enferment la terre; རྡུལ་རྩིགས་ *pulvere structus,* construite de poussière; རྩེ་མོ་ཅན་ *acuminatus,* pointue; གྱེན་བརྩེགས་ *v.* འཕྱུར་ *in altum structus, surgens,* qui s'élève en l'air; ས་གཞིར་འཚང་ *v.* སྐྱོབ་ *terram sustinens, adjuvans,* qui supporte la terre; ཚིགས་ཅན་ *juncturas habens,* dont les parties se joignent; རྡོ་བ་བརྩེགས་ *lapidibus superpositis structus,* construite de pierres superposées; མི་གཡོ་ འགྲོ་མེད་ *immobilis,* immobile; ཆུ་སྐྱོབ་ *aquam protegens,* qui protége l'eau; སྤྲིན་གྱི་སོ་ཅན་ *nubibus denticulatis plenus,* remplie des aspérités des nuages; སྤྲིན་འཛིན་བྱེད་ *nubes præpediens,* arrêtant les nuages; སོའི་ཕྱུར་བུ་ *cujus apices sunt dentes,* dont les aspérités sont comme des dents; བརྟན་པ་ཅན་ *firmus,* solide, stable; མགྲིན་པ་ཅན་ *fauces (valles) habens,* ayant des gorges.

རི་ *vulg. figurat. signif. Sylvestris,* sauvage; ¶་བྱ་...ཕག་ *avis, porcus sylvestris,* oiseau, porc de mont., c.-à-d. sauvage; ¶་སྒོག་...ཚོད་ *allium, legumen sylv.,* ail,

légume sauvage; ཀ་འབྲས་‴ནས་ *oryza, hordeum montium (coluntur sed inferioris qualitatis sunt),* riz, orge de montagne.

རི་རབ་ རི་བོ་མཆོག་རབ་ རི་དབང་པོ་ རིའི་རྒྱལ་པོ་ *Mons perfectus, valde nobilis, rex montium, Rerop, (S.) Sumeru,* le Rérop, montagne fabuleuse. *A 4 continentibus circumdatur hoc modo:* 1° ཤར་ ལུས་འཕགས་པོ་ དབྱིབས་ཟླ་གམ་ *Ad Orient., Leu-pà-po, cujus forma est lunæ plenæ.* 2° ལྷོ་ འཛམ་བུ་གླིང་ དབྱིབས་སོག་སྨ་ *Ad Merid., Dzam-bou-ling, cujus forma est oblonga.* 3° ནུབ་ པན་ *v.* བ་གླང་སྤྱོད་ དབྱིབས་ཟླུམ་ *Ad Occid., Pen-long-chieu, cujus forma est sphærica.* 4° བྱང་ སྒྲ་མི་སྙན་ དབྱིབས་གྲུ་བཞི་ *Ad Septentr. Djra-mi-gnen, cujus forma est quadrata.*

Syn. pro རི་རབ་ *sunt:* གླིང་བཞིའི་ལྟེ་བ་ *4 continentium umbilicus, cardo,* le gond des 4 continents; གླིང་བཞིའི་སྤྱི་ *earumd. vertex,* leur sommet; ལྷུན་པོ་ *moles,* masse; ལྷུན་གསེར་གྱི་རི་ *mons moles auri,* mont qui est une masse d'or; ཟླ་བའི་སྐ་རགས་ཅན་ *lunam pro cingulo habens,* ayant la lune pour ceinture; སྟོང་རིམས་ཅན་ *massa bene ordinata,* masse bien ordonnée; འཚེར་བྱེད་ *lucens,* brillante; རིན་ཆེན་རྡུལ་རྩིགས་ *gemmarum pulvere constructus,* construite avec de la poudre de pierres précieuses; ལྷའི་རི་བོ་ *mons geniorum,* mont. des génies; ལྷ་གནས་ *geniorum habitatio,* demeure des génies; འཆི་མེད་རི་ *mons immortalis,* mont immortel.

རི་སྐྱེགས་ *(Lexic.) Avis sylvestris, magna, bene cantans, garrula religiosa,* nom d'oiseau. *(J. groose, heath-cock.)*

རི་ཁྲོད་པ་ *vulg. In montibus habitans, eremita,* ermite; ཀ་ཀ་ཁང་པ་ *domus, cellula erem.,* sa cellule, *cujus syn. sunt:* ཙོས་སེམས་ཁང་བུ་ *parva domus contemplantium religionem,* petite maison des contemplatifs religieux; བདུད་རྩིའི་ཁང་ *nectaris domus,* maison de nectar; བསམ་གཏན་ཁང་པ་ *animi firmi domus,* maison des esprits fermes; ཞི་བའི་གྲོང་ *pacis pagus,* village de la paix; དབེན་གནས་ *habitatio solitaria,* demeure solitaire.

རི་གོང་ རི་བོང་ *(ambo vulg.) Rex, asinus montium i. e. lepus,* lièvre; ཀ་ཀ་འཛིན་ *lep. continens, ep. pro luna,* qui contient un lièvre, la lune; ཁྱིམ་གྱི་ *v.* ཁང་པའི་ ཀ་ཀ་ *lep. domesticus, cuniculus,* lapin.

རི་ལྡ་མེ་ཏོག་ *Tropæolum,* capucine.

རི་དྭགས་ *Animalia sylvestria in genere, et specialim quadrupedia, feræ,* animaux

sauvages, quadrupèdes, bêtes féroces; ¶·¶·རྒྱལ་པོ་ *v.* དབང་ *rex ferarum, leo,* roi des animaux, le lion; ¶·¶·འཚོ་བ་ *v.* གསོད་ *fer. occidens, venator,* chasseur; ¶·¶·སྐྲེད་ *fer. terrens,* qui épouvante les animaux, *ep. pro* སྨིག་རྒྱུ་ mirage; ¶·¶·མགོ་ = ལོའི་ཐོག་མ་ *principium anni, (quia anni designantur nomine unius animal.), ep. pro 11ª luna,* le commencement de l'année, la 11ᵉ lune; ¶·¶·ལྟེ་བ་ *v.* འཆང་ *v.* སྨྱོས་བྱེད་ *v.* རྩི་ *feræ umbilicus, alias feras capiens, inebrians, feræ succus, epith. pro moscho,* nombril d'un animal, qui saisit les bêtes sauvages, les enivre, suc, essence d'un animal, le musc. — *Syn. pro* རི་དྭགས་ *sunt:* པགས་པའི་སྐྱེ་གནས་ *origo pellium,* la source des fourrures; རླུང་བཞིན་འགྲོ་ *sicut ventus veloces currendo,* rapides à la course comme le vent; མིག་མཛེས་ *pulchri oculis,* qui ont de beaux yeux; ནགས་སུ་སྤྱོད་ *in sylvis viventes,* vivant dans les forêts; འཕྲོག་བྱེད་ *rapientes,* rapaces; *(S)* མྲི་ག་

རི་དཔོན་ *Montium dux, titulus 4 præcipuorum ministrorum gubernii Lhassæ,* chef des montagnes, un des titres des 4 ministres d'Etat, à Lhassa.

རི་ཕག་ *Mons posterior, syn. pro* མངལ་ *vulva,* la montagne postérieure, c.-à-d. la vulve.

རི་བ་ *Valor, pretium,* valeur, prix; རི་བར་ *id tanti valet,* cela vaut tant; དངུལ་བརྒྱ་ ¶·¶འི་རྟ་ *equus 100 argenti uncias valens,* cheval qui vaut 100 onces d'argent, (*vid.* རིན་ *et* གོང་ *vulg.*)

རི་བོང་ རི་གོང་ *Lepus,* lièvre; ¶·¶·མཚན་མ་ *lep. pro signo habens, ep. pro luna,* qui a un lièvre pour signe distinctif, la lune. *(ambo vulg.)*

རི་བྲེ་ *(S)* སམ་བླ་བ་ *et* ཨ་གདུས་ *Species animalis, (probab. fabul.),* nom d'un animal, *cujus syn. sunt:* རི་འདོར་ *v.* འབེན་ *montes evertens,* qui renverse les montagnes; བུམ་པ་སྐྱེས་ *e lagena natum,* né d'une jarre; མཛའ་བོ་ཆུ་ *aquæ amans,* qui aime l'eau; ལྷའི་བུ་ *filius cujusdam genii,* fils d'un génie.

རི་མ་ *(vulg. E.)* = ར་བོ་ *(vulg. Sik.)* = ར་ *(vulg. vid. sup.)*

རི་མ་ཏི་ *Nom. cujusdam deæ,* nom d'une déesse.

རི་མོ་ *(vulg.) Figura, imago, pictura,* forme, image, peinture; ¶·¶·འབྲི་ *delineare,* dessiner; ¶·¶·རྐོ་ *imag. sculpere,* sculpter une image; མིའི་¶·¶·ནང་ལ་སྟག་གཟིག་¶·¶·ཕྱི་ལ་ཡོད་ *hominis imago interna est, tigridis, leopardi imago est externa,* la forme d'un homme est interne, celle d'un tigre, d'un léopard est externe.

རི་མོ་ *vulg. sic vocantur: Maculæ ligni, petrarum, rugæ aquæ, etc.*, les veines du bois, des pierres, les rides de l'eau, etc.; *v. g.* ¶་¶འི་མཛོད་ *imagines efformans, ep. pro mare*, qui forme des dessins, la mer; ¶་¶་གསུམ་ *3 imagines, ep. pro collo*, les trois dessins, le cou; རྡོའི་¶་¶་ *venæ, maculæ in lapidibus (v. g. in marmore) et fossiles petræ*, les taches, les veines des pierres, les fossiles; ཤིང་གི་¶་¶་ *venæ ligni*, les veines du bois; ཆུའི་¶་¶་ *rugæ supra aquam, spuma fluitans, etc.*, rides de l'eau, écume flottante, etc.

རི་མོ་བྱེད་ = རིམ་འགྲོ་ *Revereri, honorare*, respecter, honorer.

རི་ཥ་བྷ་ *(S)* = གླང་ *Bos*, bœuf.

རི་གཟིག་ སྐྱུར་བྱང་ཟིན་ཟིས་ (?)

རི་ཥོ་ཏི་ལ *(S)* = པཀྵུ་ *Nom. fluminis in India*, nom d'un fleuve de l'Inde.

རི་ཥི་ *(S)* = དྲང་སྲོང་ *Eremita, sapiens*, ermite, sage.

རི་ཥོ་ *Herba medicinalis*, herbe médicinale.

རི་ཥོད་ *Pagus prope* སྨར་ཁོག་ *in Thibeto orientali*, nom d'un village.

རིག *(vulg.)* ¶་པར་ = ཤེས་པར་ *Scire*, savoir; ¶་པ *intelligentia, scientia*, intelligence, science; ¶་མཁན་ *v.* མི་ *homo doctus*, un savant; ¶་བྱེད་གདོང་ *v.* དྲག་པོ་ *vultus intelligens, terribilis, 2 ep. pro* ཚངས་པ་ *Brahma*, au visage intelligent, terrible, Brahma; ¶་པ་ཅན་ *scientia præditus*, savant; མ་¶་པ་ ¶་པ་རྨུག་པ་ *ignorans, stupidus*, ignorant; མི་ལ་¶་བྱེད་ *alicui notitiam dare*, faire savoir; ¶་རྒྱུད་ *sapiens indoles, ingenium*, esprit sage, éclairé; ¶་བྱེ་ *quod intell. aperit*, ce qui ouvre l'intelligence, = ཐོས་པ་ *auditio*, l'audition, *et* མན་ངག་ *consilium*, le conseil; ¶་འཛིན་ = མིག་གི་¶་ *intelligentiæ receptaculum, oculus*, le réservoir de l'intelligence, l'œil; ¶་སྔག་ *scientiam, doctrinam laudare*, louer la science; ལོག་(གི་)¶་(པ་) *scientia mala, perversa*, mauvaise science, science perverse.

རིག་པ་ *in sensu partic. (vulg.) Aliqua scientia, litteratura, etc.*, une science en particulier; ཕྱིའི་¶་¶་ *scientia rerum externarum, scientia extranea, heterodoxa*, science des choses extérieures, sc. hétérodoxe; ནང་གི་¶་¶་ *sc. rerum internarum, spiritualium, et scient. orthodoxa*, sc. intérieure, orthodoxe; ཐུན་མོང་གི་ *v.* སྤྱིའི་¶་¶་ *sc. universalis, communis, vulgaris*, sc. universelle, vulgaire; ¶་པའི་རོལ་ཚོ་ ¶་ཐམས་ཅད་ *omnia sc. genera, encyclopedia*, toutes les sc., encyclopédie; ¶་གནས་ *alicujus sc. objectum*, l'objet particulier d'une science. — ¶་པའི་གནས་ཆེ་བ་ལྔ་ནི་ *5 majores sc.*, les 5 sciences principales; *sunt:*

སྒྲ་¶·¶· *philologia, grammatica*, la grammaire; གཏན་ཚིགས་¶·¶· *logica, dialectica*, la logique; གསོ་བའི་¶·¶· *medicina*, la médecine; བཟོ་¶·¶· *artes mechanicæ*, les arts mécaniques; ནང་དོན་¶·¶· *theologia*, la théologie. — ¶· གནས་ཆུང་བ་ལྔ· *vel* གར་ལྔ· *5 parvæ sc.*, les 5 petites sciences; *sunt:* སྙན་ངག· *rhetorica*, la rhétorique; སྡེབས་སྦྱོར· *poesis*, la poésie; མངོན་བརྗོད· *elocutio*, l'élocution; ཟློས་གར· *saltatio et cantus*, la danse avec chants; སྐར་རྩིས· *astronomia, astrologia*, l'astronomie et l'astrologie. — ¶·གནས་བཅུ· *10 scientiæ*, les 10 sciences; *sunt:* རིག་པ་ལྔ་དང་ གར་ལྔ· *5 magnæ et 5 parvæ (ut supr.)*, les 5 grandes et les 5 petites. — ¶· གནས་བཅོ་བརྒྱད་དེ· *18 scientiæ*, les 18 sciences; *sunt:* རོལ་མོ· *musices*, la musique; འཁྲིགས་ཐབས· *coeundi modi*, les manières d'union charnelle; འཚོ་བའི་རྩིས· *horoscopus*, les horoscopes; གྲངས་རྩིས· *arithmetica*, l'arithmétique; སྒྲ· *grammatica*, la grammaire; གསོ་བ· *medicina*, la médecine; ཆོས་ལུགས· *ritus*, les rites religieux; བཟོ· *artes mechanicæ*, les arts mécaniques; འཕོང· *sagittatio*, l'art de tirer des flèches; གཏན་ཚིགས· *logica*, la logique; རྣལ་འབྱོར· *mystica, contemplatio*, la mystique ou contemplation; ཐོས་པ· *auditio*, l'audition; དྲན་པ· *memoria*, la mémoire; སྐར་མའི་དཔྱད· *astrologia*, l'astrologie; འཕྲུལ· *magia*, la magie; སྔོན་རབས· *historia*, l'histoire; སྔོན་བྱུང་བ· *scientia rerum antiquarum, archæologia, palæontologia*, l'archéologie et la paléontologie.

རིག་བྱེད་བཞི་དེ· *4 instructiones, Vedas*, les 4 instructions ou Védas; *sunt:* ངེས· བརྗོད· *mandata*, les préceptes; མཆོད་སྦྱིན· *sacrificiorum oblatio*, l'offrande des sacrifices; སྙན་ཚིག· *hymni, preces*, les hymnes et les prières; སྲིད་སྐྱོང· *cura rerum temporalium*, le soin des choses temporelles. *(N. B. Omnes istæ divisiones scientiarum ex libris thibetanis desumptæ sunt.)*

རིགས· *(vulg.) Genus, species, familia*, genre; ཕོ་¶· *genus mascul.*, genre masculin; མོ་¶· *genus femin.*, genre féminin; ¶· གཅིག་པ· *v.* འདྲ་(འདྲ) *ejusdem gen., etc.*, de même genre, etc.; གྲོ···ནས··· ཤིང···རྡོ་¶·གྲངས་མེད་པ་ཡིན· *frumenti, hordei, arborum, petrarum species sunt innumerabiles*, les espèces de blé, d'orge, de pierres sont innombrables;

འགྲོའི་…བཟོའི་…བསམ་པའི་¶་ *cundi, faciendi, cogitandi modi* (*hic vulg. dicitur* ལུགས་), manières de marcher, d'agir, de penser; འགྲོ་བའི་¶་དྲུག་ *6 species transmigrat.* (*vid. ad* འགྲོ་བ་ = འཁོར་བ་), les 6 modes de transmigration; ཅི་¶་སྣ་ *v.* པར་ *omnimode,* de toute manière.

རིགས་ *vulg. in sensu partic.* = རུས་ = བརྒྱུད་ *Stirps, familia,* race, famille; ¶་ཅན་ *stirp. habens, nobilis,* de noble extraction; ¶་མེད་ *v.* ངན་ *v.* ཞན་ *v.* དམའ་ *sine st., vilis originis, familiæ,* d'origine, de famille vile; ¶་ཉམས་ *familia, degener,* famille dégénérée; ¶་སྐྱོང་ *familiam conservans, ep. pro uxore,* qui conserve la famille, l'épouse; ཕ་…མ་¶་ *parentela paterna, materna,* parenté paternelle, maternelle; བུ་¶་ *progenies in genere,* descendants; ¶་མྱུར་ *genus celere, i. e. meretrix,* prostituée. *Post nom. propr.* = ཚང་ *familia,* famille; *v. g.* གཉའ་ངན་¶་ *v.* ཚང་ *familia Gnia-nguen,* la famille Gnia-nguen; ¶་གསུམ་མགོན་པོ་ *tres magni protectores, trinitas buddhista,* les trois grands protecteurs, trinité bouddhique; *scilicet:* 1° སྤྱན་རས་གཟིགས་ *in Dalaïlama incarnatus,* Chen-ré-zi, le grand lama de Lhassa; 2° འཇམ་དཔལ་དབྱངས་ *Guiampe-yong, in imperatore sinensi incarnatus,* l'incarnation de Bouddha dans l'empereur de Chine; 3° ཕྱག་ན་རྡོ་རྗེ་ *incarnatus in* པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་ *incarnatio Bouddhæ in* བཀྲ་ཤིས་ལྷུན་པོ་, l'incarnation de Bouddha dans le grand lama de Tchra-chi-lhun-po.

རིགས་ *vulg. etiam in alio sensu partic. Gens tribus, classis vel ordo populi,* nation, tribu, peuple; *v. g.* བོད་…རྒྱ་…སོག་…ཧོར་¶་ *populus thibetanus, sinensis, mongolicus, heur,* peuple thibétain, chinois, mongol, heur; རྒྱལ་…བླ་…རྗེ་…དམངས་¶་ *ordo, classis regalis, lamarum, ducum, plebis,* race royale, classe des lamas, des chefs, du peuple; མི་¶་ *populus,* le peuple.

རིགས་པ་ *Conveniens, aptus, necessarius, possibilis,* convenable, apte, nécessaire, possible; ¶་¶་ཡིན་ནོ་ *conven. est, bene,* c'est convenable, c'est bien; ¶་ཀྱི་དུས་ལ་བབ་ *opportuno tempore advenit,* c'est arrivé au bon moment.

རིང་ ¶་པོ་ *v.* མོ་ *v. Sik.* ཀྲི་ *Longus, distans (de spatio et tempore),* long, loin; ¶་ཐུང་ *long. et brevis, longitudo,* long et court, longueur; ¶་ཐུང་ག་ཚད་ཡོད་ *quænam est longitudo?* quelle est la longueur? གཟུགས་¶་¶་ *corpus altum, statura magna,* haute stature; ལམ་¶་¶་ *via l.,*

iter magnum, long chemin; ཚེ་¶ སྐུ་ཚེ་ རིང་ *vita l. (2us est modus freq. insistendi in petitione)*, vie longue; རྒྱང་ *v.* ཐག་ ¶ *longe distans (loco)*, éloigné; རྒྱང་¶ ནས་བྱོན་ *a longe venit*, il vient de loin; ཡུན་¶ *l. tempus, diu*, long temps; ¶་པོ་ བཟོ་ *longum facere*, allonger.

རིང་ ¶་དུ་ *In tempore, per*, pendant; ཉིན་... མཚན་... དབྱར་ཀའི ¶་དུ་ *v.* ལ་ *per diem, noctem, æstatem*, pendant le jour, la nuit, l'été; རྒྱལ་པོ་བློ་བཟང་¶་དུ་ *tempore regis* བློ་བཟང་, au temps du roi Lozong; ད་ *v.* དེ་ *v.* ཨས་¶ *hodie*, aujourd'hui.

རིང་ལུགས་ *secta, sectatores, priscæ consuetudines*, secte, sectateurs, vieilles coutumes.

རིང་སྲེལ་ = སྐུ་གདུང་ *reliquiæ, ossa Sanctorum (quæ diu servari possunt)*, les reliques des Saints (qui se conservent longtemps).

རིངས་ ¶་པ *Celer, rapidus*, prompt, rapide; རྟ་¶་པ་ བྱོན *equus cel. venit*, le cheval vient vite; ¶་རིངས་ལྡིང་ *celeriter volare*, voler rapidement; ཡུན་རིངས་ *tempus cel., et ideo breve*, temps (qui passe) vite, temps court.

རིད་ ¶་པ་ *v.* རོ་ *v.* སྐོ་ *vulg. Macer*, maigre, *(J. addit: rarum*, rare*)*; ¶་པ་(ཉིད་) *macies*, maigreur; གཟུགས་¶་པ་ *corpus, persona mac.*, une personne maigre.

རིད་པང་ *(J.) Pinus-neosa*, espèce de pin.

རིན་ ¶་ཐང་ ¶་གོང་ གོང་ *vulg. pretium*, prix. (*N. B.* རིན་ *adhibetur pro pretio concreto;* གོང་ *etc., pro pretio abstracto; attamen in lingua vulg., secundum loca, quandoq. confunduntur;*) *v. g. dicitur:* གོང་བཤད་...བཅད་ *pretium, valorem discutere, determinare*, discuter, déterminer le prix; གོང་ཡར་འཕེལ་ *pret. augetur*, le prix augmente; གོང་མར་འགྲིབ་ *pr. minuitur, etc.*, le prix diminue; *et* རིན་གཏད་ *v.* བྱིན་ *v.* སྤྲོད་ *pretium tradere, dare*, livrer le prix; རིན་དངུལ་སྲང་བཅུ་ *pret. est 10 unciæ argenti*, le prix est de 10 onces d'argent; (*vid.* གོང་)

རིན་ཆེན་ *et per abbrev.* རི་ཆེ་ *(vulg.) Res pretiosa in genere, dicitur de metallis et lapidibus pretios., de rebus mirabilibus, de personis*, chose précieuse (se dit des métaux, des choses admirables, des personnes); གསེར་...དངུལ་...བྱུ་རུ་... གཡུ་བཅས་¶་¶་ཡིན་ *aurum, argentum, coralium, ærizusa, etc. sunt res pretiosæ*, l'or, l'argent, le corail, la turquoise, etc. sont des choses précieuses; ¶་¶་ འབྱུང་ཁུངས་ *v.* གནས་ *origo rerum pret., cp. pro* རྒྱ་མཚོ་ *mare*, le lieu d'origine des choses précieuses, l'océan; ¶་¶་

རྟག་པར་ v. *vulg.* རྡེ་ *res pret. examinare, probare*, examiner les objets précieux.

རིན་པོ་ཆེ་ (*vulg.*) *Pretiosus, magni pretii, sed speciatim titulus honoris pro personis eminentibus*, précieux, titre honorifique; རྒྱལ་བ་¶་¶་¶་ *pretiosus victor, ep. pro Dalaï lama in Lhassa*, précieux vainqueur, le Dalaïlama; པཎ་ཆེན་¶་¶་¶་ *pretios. Doctor, tit. magni lamæ in* བཀྲ་ཤིས་ལྷུན་པོ་, précieux docteur, le lama de Tra-chi-lhun-po; དཔོན་པོ་¶་¶་¶་ *dux pretiose, valde honorandus*, très précieux, honorable chef; ¶་¶་¶་ སྣ་བདུན་ *septem res pret. in vita Buddhæ*, les 7 merveilles dans la vie de Bouddha, (dont en voici cinq): འཁོར་ལོ་ *rota*, la roue; ནོར་བུ་ *gemma*, le joyau; གླང་པོ་ *elephas*, l'éléphant; དམག་དཔོན་ *dux belli*, son chef d'armée; བཙུན་མོ་ *uxor*, son épouse.

རིབ་མ་ *Sepes, clausura*, haie, barrière.

རིམ་ (*vulg.*) ¶་པ་ *Series, ordo, gradus, methodus*, série, ordre, grade, méthode; ¶་(པ་)ཅན་ v. ཡོད་ *bene ordinatus, etc.*, bien ordonné; ¶་(པ་)མེད་ v. བྲལ་ *sine ord., confusus*, sans ordre, confus; ¶་འཚམས་ *ordo in serie*, la suite d'une série; ¶་འཚམས་སུའི་ཡིན་ སུའི་¶་འཚམས་ཡིན་ *cujusnam vicis est?* de qui est-ce le tour? ¶་པ་བཤད་ *methodice loqui, explicare*, parler, expliquer avec méthode; ¶་པས་དང་པོ་ *pro prima vice*, pour la première fois; ཤིང་¶་དུ་ v. བཀོད་ བཙུག་ *arbores in ordine, scriebus plantare*, planter des arbres en lignes; ¶་པོ་(ར་)བཞག་ v. སྒྲིག་ *in ordine disponere*, mettre en bon ordre; ¶་པར་ གོ་ས་ཆེན་པོ་ཐོབ་ *per omnes gradus ad magnam dignitatem ascendere*, arriver à une haute dignité en passant par les grades inférieurs; ¶་བཞིན་ *sicut ordo, ep. pro 4 partibus mundi*, en ordre, comme les 4 parties du monde. *Syn. pro* རིམ་པ་ *sunt:* བློ་¶་ *cogitatio ordinata*, pensée bien ordonnée; སྔོན་རྗེས་ *ante et post*, avant et après.

རིམ་གྲོ་ སྐུ་རིམ་ *vulg. Honor, cæremoniæ solemnes*, honneur, cérémonies solennelles; ¶་¶་བྱེད་ v. བཟོ་ *illas peragere*, les célébrer; ¶་¶་བྱས་ནས་ཕན་པ་ཡོད་ འོང་ *si solemnes cæremoniæ actæ fuerint, sanabitur*, si l'on fait les grandes cérémonies, il guérira; ¶་¶་བཅོས་ *solemnibus precibus morbum tractare*, les célébrer pour guérir un malade; ¶་¶་བྱེད་ *primitiis frugum honorare*, faire honneur des prémices.

རིམས་ ¶་ནད་ ངན་¶་ *Morbus contagiosus, pestilentia*, maladie contagieuse, épidé-

mie; ¶ ཀྱིས་ཐོག་ *ab ead. captus, percussus*, frappé d'une épidémie ; ¶་གཏོང་''' བཀག་'''བཅད་ *v.* འགག་ *eamd. causare, disseminare, impedire*, la causer, disséminer, faire cesser.

རིའུ་རྩག་ *Planta medicin.*, plante médicinale.

རིལ་ ¶་བ་ *v.* པོ་ *v.* མོ་ *(vulg.)* = སྒྲིལ་པོ་ *Rotundus, globosus*, rond, globuleux ; ¶་བུ་ *exiguus globulus, pilula*, petit glob., pilule; རྡིན་བསྲེས་¶་བུ་ ས་དེ་¶་བུ་ *2 species pilul. superstitiosarum*, 2 espèces de pilules superstitieuses; སྨན་ ¶་བུ་ *medicina in pilul.*, médecine en pilules; ¶་མ་ *fimus rotundus quorumdam animalium*, crottes rondes de certains animaux, = རྡུག་ ; སྲན་མ་¶་པོ་ *cicer rotundus*, pois rond; ¶་བའི་སྣྱི་བླུགས་ *lagena rotunda*, bouteille ronde, = ¶་བ་ཆུ་སྐྱིང་ཅན་ = *(S)* ཀུ་ནདའ་ *lagena aqua plena, (prob. uter)*, bouteille pleine d'eau (probabl. outre).

རིལ་པུ་ *v.* པོ་ *Totus, omnes simul, summa*, un tout, tous ensemble, total; དེ་དག་ ¶་གྱིས་ *isti omnes simul, in globo*, eux tous ensemble; ¶་གྱིས་བཏུམས་པ་ *omnino vel in globo involutus*, entièrement enveloppé, enveloppé en un paquet.

རིས་ *vulg. Pars, partes, divisio*, partie, parti, division; ¶་སྣ་གསུམ་ *in 3 partes*, en trois parts; སྐྱ་¶་ *pars alba, non picta in imagine*, la partie blanche, non peinte d'un tableau; ཚོན་¶་ *pars picta*, la partie peinte; རང་'''གཞན་¶་ *meæ propriæ, alterius partis*, mon parti, le parti d'un autre; ¶་ཅན་ *iniquo jure utens*, partial; ¶་མེད་ *æquo jure utens*, impartial; གཙུགས་ཁམས་ལ་ཚངས་¶་ *Brahma separat elementa*, Brahma sépare les éléments; མངའ་¶་ *4a Thibeti prov., ad Occid.*, nom de la 4e province du Thibet, à l'Ouest.

རུ་ *Numerale = 85*, employée comme nombre, vaut 85.

རུ་ = རྭ་ = *vulg.* རྭ་ཅོ་ *cornu*, corne, (*vid.* རྭ་)

རུ་ *Pars, divisio*, partie, division; ¶་བཞི་བགོ་ *v.* འབྱེད *in 4 partes dividere*, diviser en quatre parties; ཁམས་དབུས་གཙང་མངའ་རིས་¶་བཞི་ *Kham, Eu, Tsang, Ngare, 4 div., provinciæ (Thibeti)* noms des quatre divisions ou provinces du Thibet; དམག་¶་ *cornu, ala exercitus*, un corps d'armée; གཡས་'''གཡོན་'''གཞུང་¶་ *ala dextera, sinistra, centrum exercitus*, l'aile droite, gauche, le centre d'une armée; ¶་དར་ *v.* མཚོན་ *vexillum unius alæ*, étendard d'un corps d'armée; ¶་དཔོན་ *dux ejusd.*, chef de corps.

ཏུ་ *In nom., signum dativi post vocales, et in verbis, signum supini,* signe du datif et du supin; *v. g.* མི་¶་ *homini, in homine,* à l'homme, en homme; དགའ་¶་ *amaturus, amandus,* à aimer *(act. et pass.);* (*sæpe scribitur* མིར་···དགར་)

ཏུ་ཀྱང་ *Macer, siccus,* maigre, sec.

ཏུ་ང་ *Invidia, odium,* envie, haine; ¶་ངར་ཆེ་ *multum inv., infestus,* très envieux, haineux.

¶་ཏུ་ *Species radicis aromaticæ, in Lhadak, inula helenium (J.),* nom de plante.

ཏུ་ཐོག་ ¶་རྡོག་ *Nom. districtus in prov.* མངའ་རིས་, nom d'un district.

ཏུ་དེ་ཏ་ར་ *(S.) Menstruæ,* les règles des femmes.

ཏུ་པེ་ *(S)* = དངུལ་ *i. e. Rupia indica,* la roupie, monnaie de l'Inde.

ཏུ་བ་ *(vulg.)* རེ་གུར་ *et in Lylang, Ta-tsien-lou* བླ་ཤུབ་ *et* གུར་ཀ་ *proprie: Tentorium ex pilis yak,* tente (noire) de poils de yak. *Sed vulgo* ཏུ་བ་ *designat pascua excelsa cum tentoriis et armentis,* hauts pâturages avec les tentes et les troupeaux; ¶་¶་པ་ *pastores in pascuis,* pasteurs des hauts pâturages; ¶་¶་ཚོགས་ *aggregatio tentoriorum,* réunion de tentes; རི་རྩེ་ལ་¶་¶་ཡོད་ *in summitate montis sunt tentoria,* il y a des tentes et des troupeaux au sommet de la montagne; ¶་¶་ཁྱི་ *canis pascualis,* dogue des pâturages.

ཏུ་སྦལ་ ཏུས་སྦལ་ *(vulg.) Testudo,* tortue; ¶་¶་ཆེ་ལྡན་ *magnas t. habens, ep. pro* རྒྱ་མཚོ་ *mare,* qui renferme de grandes tortues, la mer; ¶་¶་པགས་པ་ *testud. cortex,* sa carapace. *Syn. pro* ཏུས་སྦལ་ *sunt:* བུལ་ *v.* དལ་འགྲོ་ *lente procedens,* qui s'avance lentement; ཤུགས་ངན་ *viribus debilis,* qui a peu de force; རྟོག་པ་ཅན་ *impedita,* embarrassée; འགྲམ་སྐྱངས་ *quoad genas protecta,* dont les joues sont protégées; དམ་པོ་འཛིན་ *firmiter stringens, tenens,* qui tient fortement. *(S)* ཀུཙྪ་སྨམ་

ཏུ་མ་ *(J.) Lac coagulatum loco fermenti usitatum,* lait coagulé servant de ferment. *Sed Lexic.* མིག་གི་¶་¶་ *A = R* མིག་གི་སྐྱུགས་དེ་ *pus ex oculis morbidis fluens,* le pus des yeux malades.

ཏུ་རཀྵ་ *(S) Species baccæ,* espèce de baie.

ཏུ་ཏུ་ *(S) syn. pro* ཁྭ་ཤ་ *Dama latrans,* daim aboyeur, *cuj. syn. est:* སྒྲ་སྒྲོག་ *vocem emittens,* crieur.

ཏུ་ཏུ་ཤ་ར་ *(S)* = ཟླ་ *Nom. cujusdam animalis,* nom d'un animal.

ཏུ་ལེབ་ *(J.) Species damæ,* espèce de daim, élan.

ཉ་ཏ་ ¶་¶འི་ཆ་བྱད་ = གཙེའུ་ *Clyster*, clystère.

ཉག་ *Colligere*, rassembler ; ཅ་ལག་¶་ *res, instrumenta collig.*, réunir les instruments, des objets. *In E., et sec. J. in W., abundantia*, abondance ; ཞིང་སྨྲམ་ ¶་གེ་ *ager videtur abundans*, le champ est fertile, abondant ; ཞིང་ནང་ཚེར་མ་¶ ཉག་ཡིན་ *in agro spinæ sunt abundantes*, les épines sont en grande quantité dans ce champ.

ཉག་པ་ *Species patatæ*, espèce de patate ; ¶་¶འི་ཁ་ཟས་ *pulmentum ex ead.*, bouillie de patate.

ཉང་ ¶་བ (*in E. vulg.* སྣ་རོ་, *in Sik.* འོང་བས་) *Conveniens, aptus, possibilis*, convenable, apte, possible ; ¶་ངེ་...མི་¶་ངེ་ *conven. est, non conv. est*, c'est, ce n'est pas convenable ; ཟ་¶་ *ad esum conv., edibilis*, mangeable ; བཟོ་མི་¶་ *facere non decet*, il n'est pas bon de faire ; ཅི་མ་¶་ *minime convenit (J, utinam!)*, cela n'est nullement convenable, (J. plût à Dieu!)

ཉང་ = ཡང་ (*J.*) *Quamvis*, quoique ; མི་དགོས་¶་ *quamvis necessarium non sit*, quoique ce ne soit pas nécessaire ; ཤེས་¶ མི་ཤེས་ལྟར་བྱེད་པ་ *quamvis sciat, quasi nescius agit*, quoiqu'il sache, il agit comme s'il ne savait pas.

ཉང་ཁང་ = གཡོས་ཁང་ *Culina*, cuisine.

ཉང་ཛྲས་ཟ་བ་ *A* = *R* གཏུམ་པ་ *Furor, ira*, fureur, colère.

ཉད་ *(vulg.) Præceps terrarum lapsus*, éboulement ; ཁ་བ་...ས་...བྲག་...ཆུ་¶་འགྲོ་ *nives, terra, rupes, aquæ præcipites ruunt*, les neiges, la terre, les rochers s'éboulent, l'eau inonde ; བྲག་¶་གྱིས་ཁྱེར་ *a rupium lapsu ablatus*, enlevé par une avalanche de rochers ; ¶་ཟམ་ *pons naturalis a nive, etc. factum*, pont naturel de neige, de rochers, etc.

ཉབ་ ¶་པར་ *Invadere, aggredi, pervadere*, envahir, attaquer, se répandre ; མུན་¶་ = ས་¶་ *tenebræ terram invadunt*, les ténèbres se répandent sur la terre ; ཕྱོགས་གཅིག་ལ་¶་ *in unum loc. affluentes*, s'amasser en un lieu ; ཆུ་¶་(རྒྱབ་) *aquam, flumen vadare*, passer l'eau, le fleuve à gué ; ཆུ་¶་ས་ཡ་ཡོད་ *adestne vadandi locus? (vulg. E.)*, y a-t-il un endroit guéable ? ཟན་ལ་¶་ *ad cibum irruere*, se précipiter sur la nourriture (*J.*) ; ཀོང་¶་ = གར་བུ་ (*ambo antiquata verba) sic explicant :* བདག་སྙིང་ལྕགས་ཀྱི་གར་བུ་ཆེན་པོ་ *cor meum est magna ferri moles*, mon cœur est comme une grosse masse de fer.

ཉམ་ = སྣུམ་ = མངལ་ = སྣོ་བ་ = པག་ *Uterus, vulva, venter, posteriora*, la matrice, la vulve, le ventre, le derrière ; སྣའི་¶་

matris uterus, la matrice; མའི་~་དུ་ འཛུག་པ་ *uterum matris ingressus (conceptio buddhista)*, entré dans le sein, (conception bouddhique).

རུམ *vulgo adhibetur pro: Sinu, plicationibus vestis circa sinum, et (verb.) in sinu fovere, incubare*, sein, replis de l'habit près de la poitrine, giron; prendre, porter sur son sein; ~་ལ་འཛུད་ *v. Sik.* འབག་ *in sin. ferre*, porter sur son sein; སྒོང་~་ *ova incubare*, couver des œufs; བྲག་~་ *anfractus rupis*, fracture, creux de rochers; མུན་པའི་~་ནག་ *tenebrarum sinus niger, teneb. densæ*, épaisses ténèbres.

རུམ་ *Romanum imperium, Turcia*, empire romain, Turquie (?); ~་ཤམ་ *Syria, Turcia asiatica*, Syrie, Turquie d'Asie. (?)

རུལ་ ~་བར་ *vulg. Putrescere, lacerari*, se pourrir, être déchiré; ~་བ་(ཉིད་) *putredo, laceratio*, pourriture, déchirure; ཤ་...ཆུ་...རྡོ་~་ *caro, aqua putrid., lapilli detriti*, viande pourrie, eau corrompue, pierres délitées; ~་དྲི་ ~་གྱི་དྲི་མ་ *odor putrid.*, odeur de pourriture; ཤ་~་ འགྱོ་ *caro putrescit*, la viande se pourrit; རུལ་པོ་=ཧྲུལ་པོ་ *laceratus*, déchiré; གོས་གཟན་~་པོ་སོང་ *vestis lacerata est*, l'habit est déchiré.

རུས་ ~་པ་ *et Sik.* ~་ཀོ་ *vulg. Os, ossis*, os; མི་...རྒྱབ་~་ *hominis, dorsi ossa*, os d'un homme, du dos; ~་(པ་)ཀྲང་(ཀྲང་) ཀེང་~་ ~་བུབ་ཚང་མ་ *sceletus*, squelette; གདུང་~་ *(hon.) cadaver*, cadavre; ~་བུ་ *reliquiæ, cadaver*, reliques, cadavre; ~་པའི་རྒྱལ་པོ་ *rex ossium, calvaria*, le roi des os, le crâne; ~་པའི་མེ་ཏོག་ *flos ex ossibus, ep. pro dentibus*, fleurs des os, c.-à-d. les dents; ~་པའི་རྒྱན་ *ornamentum, torquis ex ossibus*, collier d'os; ཤ་~་པ་མི་ཟ་ན་མ་བཞག་ *quandiu carnem et ossa tua non manducaverim, istud negotium non relinquam (species juramenti in ira)*, tant que je n'aurai pas mangé ta chair et tes os, je n'abandonnerai pas cette affaire (serment).

རུས་ རིགས་~་ གདུང་~་ བརྒྱུད་ *(vulg.) Parentela, familia, ascendentes*, parenté, famille, ancêtres; ཕའི་~་རིགས་ *ascend. ex parte patris*, ancêtres paternels; མའི་~་རིགས་ *iid. ex parte matris*, ancêtres maternels; ~་ཚ་ = ~་གཅིག་པའི་བུ་ *filii ejusdem familiæ*, enfants de la même famille, *quor. syn. sunt:* (ནུབ་ བ་ཅིག་ནུབ་ *consanguinei*, consanguins; *et* ཁྱོ་ཤུག་གཉིས་ *ambo conjuges*, les deux époux); ~་མཐོ་བ་ *v.* མཐོན་པོ་ *v.* ཆེན་པོ་ *v. Sik.* ཕུན་པོ་ *familia illu-*

stris, famille illustre, noble; ཀ་དམའ་ *v.* ཞན་པ་ *v.* ངན་པ་ *famil. infima, vilis*, famille vile, de roturiers.

རུས་ *(vulg.) figurat. Vis, robur*, force, énergie; སྙིང་ཀ་ *animi fortitudo*, force d'âme; ལྷུང་ཀ་ཟེར་ *vehementer eloqui*, parler avec force.

རུས་སྦལ་ རུ་སྦལ་ *(vid. sup.) Testudo*, tortue; ཀ་ཀ་ཆེན་པོ་སློག་བྱེད་ *magnam test. invertere, cæremonia ad avertenda mala*, retourner une grosse tortue, c.-à-d. cérémonie pour détourner les malheurs. (Schl.)

རེ· *Numerale = 115*, employée comme nombre, vaut 115.

རེ· *pro* དྲུག་བཅུ་རྩ་ *60, adhibetur a* རེ་གཅིག་ *61, usque ad* རེ་དགུ་ *69.*

རེ· རེས་ *vulg. Solus, unicus, unus tantum*, seul, unique; ལན་ཀ་ *semel*, une fois; ང་ལ་ཁྱིམ་ཀ་ཡོད་ *unam tantum domum habeo*, je n'ai qu'une maison; དུས་ཀ་... ཕྱོགས་ཀ་ *in uno tempore, loco*, en un seul temps, en un lieu.

རེ· ཀ་ཀ་ ཀ་བཞིན་ *(vulg.) Quisque separatim*, chaque, chacun (séparément); མི་ཀ་ཀ་ *quisque homo, singuli homin.*, chaque homme; ཉིན་ཀ་ *quæque dies*, chaque jour; གཉིས་ *singuli secundi*, chaque deuxième; དགོན་པ་ཀ་ཀ་མཇལ་ *omnia singulatim monasteria visitare*, visiter chaque lamaserie.

རེ· ཀ་ཞིག་ ཀ་འགའ་ འགའ་ཀ་ *vulg. Aliqui, aliquot*, quelques; མི་ཀ་ཀ་བྱུང་ *aliq. homines venerunt*, quelque personnes sont venues; དངུལ་ཀ་ཀ་ང་ལ་བྱིན་རོགས་ *aliquid pecuniæ mihi dare velis*, veuillez me donner de l'argent; ལོ་ཀ་ཀ་སོང་ *aliquot anni elapsi sunt*, quelques années se sont écoulées.

རེ *(vulg.) Forma, marginata tabula*, cadre, chambranle; སྒོ་...སྐར་ཁུང་ཀ་བཞི་ *portæ, fenestræ 4 postes, forma*, les quatre châssis de porte, de fenêtre; ཡ་...མ་... གློགས་ཀ་ *postis superior, inferior, lateralis*, chambranle supérieur, inférieur, de côté; ཀ་ཁ་ *picturæ forma*, cadre d'une peinture.

རེ་སྐན་ (*Cs. Est vel non, ironice*, oui ou non); *(J.) nunquam, omnino impossibile est*, jamais, impossible; ཡོང་ཀ་ཀ་ *nunquam fiet*, cela n'arrivera jamais; ཚིམ་པར་འགྱུར་ཀ་ཀ་ *nunquam satiabitur*, il ne sera jamais content.

རེ་སྐོན་ *(J.) Nom. plantæ medicin. amaræ*, nom d'une plante médicinale amère.

རེ་ལྡེ་ = བྱར་བ་ = རྩྭ་ལྷམ *Tela ex herbis contextis*, toile d'herbes tressées. (*vid.* རེ་བ་)

རེ་འཕགས་ *(J.) Nom. thib. pro Triloknath, locus peregrinationis in Chambra,* nom d'un lieu de pèlerinage.

རེ་ ¶་ཐྲེ་ ¶་ཡོལ་ ¶་གུར་ ¶་བ་ (*vid.* རྫ་བ་) *Pannus ex pilis bovis yak et caprarum,* étoffe de poils de yak et de chèvre; ¶་གུར་ *tentorium ex eod. pro pascuis,* tente noire des pâturages; ¶་ཐྲེ་ = ཟུར་ *tela rudis pro saccis (Lexic.),* toile grossière pour faire des sacs.

རེ་བ་ *(vulg.)* རེ་ *Spes, fiducia,* espoir, espérance, confiance; ¶་དོགས་ *spes et anxietas,* espoir et anxiété; ¶་མེད་པ་ *v.* ཐུམ་པ་ *sine spe, desperans,* sans espoir, désespéré; ¶་བསྐང་བ་ *spes, desiderium adimpletum, ep. pro felicitate,* dont les espérances sont réalisées, bonheur; རྒྱ་དོགས་པ་ཆེ་བོད་¶་¶་ཆེ་ *Sinensis valde suspicax, Thibetanus valde confidens (prov.!!),* le Chinois est très défiant, le Thibétain est très confiant; ¶་གནས་ ¶་བའི་རྒྱུ་ ¶་ས་ ¶་¶་རྒྱབ་ས་ *v.* དོན་ *causa sperandi,* raisons, motifs d'espérer.

རེ་མ་ *A* = *R* བུད་མེད་རིགས་པ་ *Mulier nobilis,* femme noble; *et* བུད་མེད་བྲེགས་པ་ *mulier tonsa, monialis,* femme tondue, c.-à-d. religieuse.

རེ་རལ་ *(J.) Nom. medicinæ,* nom d'une médecine.

རེག ¶་པར་ (*vulg. E.* རེག་) *Tangere, sentire, percipere,* toucher, sentir, percevoir; ¶་པ་ *v.* བྱ་ *tactus, perceptio,* tact, perception; ལག་པས་...རྣ་བས་...མིག་གིས་...ཁས་¶་ *manu, aure, oculis, ore percipere,* percevoir avec la main, l'oreille, les yeux, la bouche; ཚ་པ་...གྲང་མོ་¶་ *calorem, frigus sentire,* sentir le chaud, le froid; ¶་པ་འཇམ་...རྩུབ་པོ་ *tactui mollis, rudis,* doux, dur au toucher; ནད་...དུག་¶་ *morbum, venenum sentire,* sentir une maladie, le poison.

རེག་མ་ལྷ་མོ་ *Nom. cujusdam deæ,* nom d'une déesse.

རེང་བྲིག་བྲིན་བྲིས་ *(Lexic.), (J.)* རེག་གཟིག་པ་, *(Gir. vulg.)* རེག་བྲིན་འབྲི་ *v.* བྲིས་ *verba excipere, notas scribere,* prendre des notes; *(Gir.) prævia scriptura epistolæ, contractus, etc.,* faire le brouillon d'une lettre, d'un contrat, etc.; བྲིན་བྲིས་གཅིག་འབྲི་དགོས་ *præviam scripturam conficere oportet,* il faut écrire un brouillon.

རེང་ ¶་བར་, *præt.* རེངས་ *Rigescere, durescere,* se raidir, se durcir; རེངས་པ་ *rigidus factus (præsertim frigore),* raidi, engourdi; ཁྲག་རེངས་སོང་ *sanguis coagulatus est,* le sang s'est coagulé; རོ་ ¶་བ་ *cadaver rigidum,* un cadavre raide.

རེངས་བུ *A* = *R* འབྲེལ་མེད་ *Non unitus, non concors*, non uni, qui n'est pas d'accord; = རྐྱང་པ་ *solus, unicus*, seul, unique; = རིལ་ཐམས་ཅད་ *globuli, pilulæ omnes (unde forte: præparatio incensi, Cs.)*, tout ce qui est en globules, en pilules.

རེད་ *(vulg. E.) Esse*, être; = ཡིན་ ཡས་¶་ མ་¶་ ཡས་མ་¶་ *estne, vel non?* est-ce? ou n'est-ce pas? བཟང་པོ་...ངན་པ་...ཆེན་པོ་¶་ *bonus, malus, magnus est*, c'est bon, mauvais, grand; སུ་¶་ *quis est?* qui est-ce? ཉིན་ཕྱེད་...ནམ་ཕྱེད་¶་ *meridies, media nox est*, il est midi, minuit; ¶་གྲོལ་ *factum est, bene evenit*, est fait, cela a bien tourné; ¶་གྲུ་མ་¶་ ¶་མ་འོང་ *non bene eveniet*, cela tournera mal; མ་¶་གྲོལ་མ་¶་ཁན་ *infortunio infortunium succedit*, un malheur succède à un malheur.

རེད་པ་ = *vulg.* རྡད་ *Paratus*, prêt, préparé; ¶་¶་ཡོད་པར་ *parat. esse*, être prêt.

རེད་རེན་ = སྨམ་ = ཀྲམ་ *Desiderium, spes, appetitus*, désir, espoir, appétit.

རེམ་ ¶་པ་ *Validus, fortis, robustus*, fort, robuste; ¶་ཅིག་ *fortis esto*, sois fort; མི་¶་པ་ *homo fortis, strenuus*, homme fort, courageux; ཆོས་ལ་¶་ *in religione colenda strenuus esse*, se montrer courageux dans la pratique de la religion.

རེའུ་མིག་ = རེ་བཞི་ *Forma, postis (portæ, etc.)* jambage, cadre. (*vid.* རེ་)

རེར་ *pro* རེ་ལ་ *Unicuique*, à chacun; ཉིན་¶་ *unaquaque die*, à chaque jour.

རེས་ ¶་པ་ *vulg. Vicissitudo, reciprocitas*, alternative, réciprocité; ¶་བྱེད་པ་ ཇེ་ ¶་བྱེད་ *alternis vicibus agere*, faire tour à tour; ཆུ་¶་ *dies affixa unicuique familiæ ad irrigandos agros*, tour d'arrosement par famille; ¶་ཆེ་¶་ཆུང་ *quandoq. magnus, quandoq. parvus*, parfois grand, parfois petit; ¶་ཞིག་ = འགའ་¶་ *et vulg.* ཁ་¶་ *quandoq., aliquoties*, quelquefois; རྒྱབ ¶་འགྲོ་ *invicem rixari*, se quereller; བཤད་¶་བྱེད་ *verba retorquere*, répliquer; རྩོད་¶་བྱེད་ *de quæstione disputare*, discuter.

རོ་ *Numerale = 145*, employée comme nombre, vaut 145.

རོ་ *Post final.* རོ་ *ponitur pro puncto*, indique un point final; གྲོལ་¶་ *liberatus sum*, je suis délivré.

རོ་ *(vulg.)* = བྲོ་ ¶་བྲོ་ *Gustus, sapor*, goût, saveur; ¶་ཞིམ་ *v.* མངར་... སྐྱུར་... ཁ་མོ་... ཚ་བ་ *g. jucundus, acidus, amarus, mordax*, goût agréable, acide, amer, brûlant; ¶་བརྒྱ་པ་ *100 g. habens*, qui a 100 goûts; *et* ¶་བྱིན་སུམ་ཚོགས་པ་ *g. exquisitum habens, 2 ep. pro nectare geni-*

orum, au goût exquis, le nectar des génies; རོ་འཛིན་ *v.* ཤེས་ *gustus capax*, capable de recevoir le goût; རོ་ལ་བདུད་རྩི་འཛག་ *gustui nectar stillans, ep. pro* ལྕེ་ *lingua*, qui distille le nectar, la langue; རོ་མྱོང་(བར་) *degustare*, goûter; རོ་(རྣམ་པ་)དྲུག་ *6 species gustus*, les 6 espèces de goûts.

རོ་ *(vulg.)*, རོ་མ་ སྤུར་, *hon.* གདུང་རུས་ *Cadaver*, cadavre; མི་…རྟ་…གླང་རོ་ *c. hominis, equi, bovis*, cadavre d'homme, de cheval, de bœuf; རོ་སྒམ་ *sarcophagus*, cercueil; རོ་ཁང་ = མཆོད་པ་ = དུར་ཁང་ *sepulchrum*, tombe; རོ་(འཐུམ་)རས་ *sindon*, linceul; རོ་ཐྲན་མ་ = དུར་ཁྲོད་ *cœmeterium*, cimetière, *et ep. pro* རྒྱ་མཚོ་ *mare*, la mer; རོ་ཐབ་ *fornax ad comburendum cad.*, four pour la crémation; རོ་སྲེག་ *v.* བཞུ(བར་) *c. comburere*, brûler un cadavre; རོ་སྦ་ *v.* སྦེད་ *c. sepelire*, l'enterrer; རོ་བདག་ *(in litibus) parentes vel domini mortui*, les parents ou maîtres d'un mort; གསོན་བདག་རོ་བདག་ཡིན་ *dominus hominis viventis, est dominus ejus cad. (quando non sunt parentes)*, le maître d'un homme vivant est aussi le maître de son cadavre; རོ་ཟན་ *c. manducans, ep, pro monstro* སྲིན་པོ་ Sin-po, qui mange les cadavres; རོ་ཁལ་སོ་ *res ad deferenda cadavera = ad nihilum bonus, aptus (maledictio)*, chose à porter les cadavres, bon à rien; ཕ་རོ་མ་རོ་ *per patris et matris c. (species juramenti in ira)*, par le cadavre de mon père et de ma mère; རོ་ལངས་ *cadav. quod surrexit, i. e. phantasma*, fantôme; རོ་སྨུགས་འདམས་ *cadavera putrefacta et in lutum redacta (una ex pœnis inferni)*, cadavres pourris.

རོ་ རོ་མ་ *(vulg.) Residuum, fœces*, résidu, lie; ཇ་…ཆང་…ཚིལ་རོ་ *thei, vini, pinguedinis fœces (remanentes post extractionem)*, résidus du thé, du vin, de la graisse (après extraction).

རོ་ཉི་ = ར་ཉི་ = ཞ་ཉེ་ *Plumbum*, plomb.

རོ་སྙོམས་ = *vulg. Sik.* བསོད་སྙོམས་ = སློམས་བུ་ *Eleemosyna*, aumône; རོ་རོ་རྒྱབ་མཁན་ *mendicus*, mendiant.

རོ་ཙ་ རོ་གཙའ་ *Concupiscentia carnalis*, la concupiscence charnelle; རོ་རོ་སྐྱེད་པ་ *illam excitare, provocare*, l'exciter.

རོ་ཏི་ད་ *(S)* = ཉ་དམར་པོ་ *Piscis ruber esculentus*, poisson rouge bon à manger; *et* = འཇའ་ *iris*, arc-en-ciel.

རོ་ཧི་ར་ *(S). 12ª luna*, la 12ᵉ lune.

རོག་ རོག་པོ་ *in sensu physico: Niger, obscurus*, noir, obscur, sombre; བྱ་རོག་ *vulg.* = ཁྭ་ཏ་ *corvus*, corbeau; རོག་གེ་བ་ *niger*

splendens, noir brillant. — *In sensu morali : Malus, perversus, severus*, mauvais, méchant, sévère; ཞལ་འཛུམ་ནག་¶་གྱི་བ་ *cum vultu austero*, avec un visage sévère; ¶་ཁ་ ཁ་¶་ *secreto*, secrètement.

རོག་ *(vulg.) Quæso, velis, hon. in postulationibus*, je vous prie de, veuillez; གནང་¶་ *da, quæso*, veuillez donner. ད་རིང་ཤི་¶་བྱུང་ན་ *si hodie mori posset*, s'il pouvait mourir aujourd'hui.

རོགས་ ¶་པོ་ *Sik.* ཤག་¶་ = གྲོགས་ *(vulg.) Socius, adjutor, amicus*, compagnon, aide, ami; བྱ་¶་ *soc. in opere*, compagnon de travail; ¶་མེད་(པ་) *sine soc., solus*, sans compagnon, seul; དགའ་¶་ *amasius, a*, amant, amante; འདུག་ *v.* སྡོད་¶་ *habitationis soc., conjuges*, époux; སློབ་¶་ *condiscipulus*, condisciple; གྲོང་¶་ *vicinus in pago, ejusdem pagi*, voisin; ¶་(བྱེད་) ¶་རམ་བྱེད་ *v.* བཞག་ *adjuvare*, aider; མི་སུ་ཡིན་ནང་ལ་¶་མི་བྱེད་ *nemo est qui me adjuvet*, il n'y a personne qui m'aide; ཤིང་¶་མེད་ན་འབར་མ་འོང་ *si lignum socium non habeat, non comburetur*, si une bûche n'a pas de compagne, elle ne brûle pas.

རོང་ *(vulg.) Locus angustus, vallis profunda et calida*, vallée étroite, profonde et chaude; བྲག་¶་ *ead. inter rupes, fauces*, défilé; ¶་ཡུལ་ *vallis profunda*, vallée profonde; ཁལ་¶་ *pascua pro equis et mulis in vallibus calidis*, pâturages dans ces vallées, pour les chevaux et les mulets; ¶་སྨད་ *vulg. freq.*, ¶་ཆེན་ *pars ima istarum vallium*, le bas de ces vallées; ¶་སྟོད་ *pars summa*, leur partie haute; ཚ་¶་ *nom. districtus, ad ripas flum.* རྫོད་ཆུ་ *(Salouen) in S.-E. Thib.*, nom d'un district.

རོད་ ¶་པ་ *v.* རོ་ *Rigidus*, raide; ¶་¶་འགྲོ་ *rigescere*, se raidir; *in sensu morali : superbus, severus*, orgueilleux, sévère, dur; ¶་¶་བཀའ་གནང་ *stricte imperare*, commander durement, avec sévérité.

རོན་ ཕུ་¶་ ཕུག་¶་ *vulg. (vid. sup.) Columbus*, pigeon.

རོམ་ ¶་པ་ *Durus, concretus, densus*, dur, compact, dense; ཁྱགས་¶་ *(vulg.) glacies*, glace; ¶་ཡིག་ *typi litterarum pro editione librorum*, types d'imprimerie.

རོལ་ *Pars, latus, ripa, etc.*, parti, côté, rive; ནང་…ཕྱི་¶་ *interius, exterius*, l'intérieur, l'extérieur; ཕྱི་¶་པ་ *extranei, et vulg. hæretici*, étrangers, hérétiques; ཕ་¶་དུ་རྫོང་ *extra (limites) in exilium mittere*, envoyer en exil; ཆུ་བོ་ཕ་¶་དུ་རྒྱལ་ *transnavigare*, traverser l'eau, un fleuve, etc.; སྔ་ *v.* སྔོན་¶་ *quod præteriit*, les choses passées; འོག་ *v.* བཞོལ་¶་

quod in posterum eveniet, les choses futures; ཕྱོར་¶་ལ་སྐྱོབ་ *proprias partes tueri*, défendre son parti; ¶་རྐྱལ་ *ad partes, factiones, sectam transire*, passer à un parti, etc.

རོམ་ *pro* རྨལ་ *Sulcus*, sillon; ¶་རྨོ་བར་ *arare*, labourer.

རོལ་ ¶་བར་ ¶་རྩེ་ *Delectari, jocari, frui*, se réjouir, jouer, jouir; ¶་པ་ *jocus, ludus, status illecebrosus*, plaisanterie, jeu, posture séduisante; ¶་གནས་ *oblectandi locus, ep. pro* ནམ་ཁ་ *cœlum*, lieu où l'on se délecte, le ciel; ¶་འགྲོ་ *ludendo procedens, ep. pro* མིག་དམར་ *Mars*, qui s'avance en se jouant, Mars; རྒྱ་ཆེར་ ¶་པ་ *Ludi magni et majores (tit. libri)*, Développement des jeux (Fouc.); ¶་ས་བདེ་ལྡན་ *locus hilaris et pacificus, ep. pro* ལྷ་གནས་ *habitatio geniorum*, lieu de joie et de paix, demeure des génies; ¶་གནས་ *v.* རྩེད་ *recreationis locus, ep. pro luco*, lieu de récréation, un bosquet; ལོངས་སྤྱོད་་་འདོད་ཆགས་་་རིག་པལ་¶་བར་ *in divitiis, concupiscentia, scientiis delectari*, se plaire dans les richesses, la luxure, les sciences; སྲིན་མོ་ཁྲག་ལ་¶་ *striges sanguine delectantur*, les vampires se plaisent dans le sang; རོམ་=*etiam* བཞེས་ *hon. manducare, accipere, etc.*, manger, recevoir, etc.

རོལ་མོ་ *specialim: Musices*, musique; ¶་¶་པ་ *v.* མཁན་ *musicus*, musicien; ¶་¶་བྱེད་ *v.* སྒྲོད་ *v.* རྩེད་ *musica ludere*, faire de la musique; ¶་¶འི་རིག་པ་ *ars musica*, la science musicale; ¶་ཆ་(བྱད་) *instrumenta musica*, instruments de musique; ¶་¶་རྡུང་་་འབུད་ *instrum. m. pulsare, sufflare*, jouer des instrum. de musique; ¶་¶འི་རྡོ་རྗེ་ = ཀྱི་རྡོར་ *nom. divinitatis*, nom d'une divinité.

རོལ་བ་ = སྤྲུལ་བ་ *(J.) Transformatio, magicæ artes*, les incantations, les arts magiques; རྣམ་པར་¶་པ་ *valde transmutatus*, parfaitement transformé; ཡེ་ཤེས་¶་པའི་ཁྲིའུ་ལྔ་ *5 transformati filii sapientiæ*, les 5 fils métamorphosés de la sagesse; ¶་¶ མཚོ་ *lacus incantatus*, lac enchanté.

རླ་ = རླག་ *(J.) et quandoq.* = རླ་ *et* ཀླགས་ (*vid. etiam* བརླ་) ཆུ་ཤིང་¶་ཅན་ *Musa sapientum, ep. pro concubinis geniorum*, bananier, épith. pour les concubines des génies.

རླག་ ¶་པར་བྱེད་ (*vid.* རླག་ *et* བརླག་) *Perdere, destruere, dispergere*, perdre, détruire, disperser; ནོར་¶་བྱེད་ *divitias perdere*, perdre, dissiper ses richesses.

རླག་མོ་ *Rarus, sparsus, disseminatus*, rare, épars, disséminé.

རླངས་ ¶་པ་ *vulg. Vapor*, vapeur; ཁ་¶་ *halitus, expiratio oris*, souffle; ཆུ་¶་ *vap. aquæ*, vapeur d'eau; ས་¶་ *vapor terræ*, vapeur de la terre, miasme; ནམ་ཁའི་ ¶་ *pruina*, brume; ཁྲག་¶་ *catharrus*, catharre; ¶་པ་ཡལ་བ་ *vap. dissipantur, in vap. redigi*, les vapeurs se dissipent, s'évaporer; ¶་མེད་ *sine vapore, lucidus, clarus*, sans vapeur, serein.

རླན་ རློན་ ¶་རློན་ *(vulg.) Humor, humiditas, viriditas (non siccus)*, humeur, humidité, verdeur; ¶་མེད་ *sine hum., siccus*, sec; ¶་འཛིན་ *hum. continens, ep. pro nubibus*, qui contient de l'humidité, le nuage; ཤིང་¶་ *lignum viride, non siccum*, bois vert. (*vid.* རློན་)

རླབས་ དབའ་ *v.* རྦ་¶་ ཆུ་¶་ ¶་ཕྲེང་ = དབའ་ *v.* རྦ་ཀློང་ *Fluctus, æstus maris, aquæ*, flot, vague; དུས་¶་ *fl. periodicus*, flux et reflux; ¶་ཕྲེང་ཅན་ *fluctuosus, ep. pro* རྒྱ་མཚོ་ *mare*, fluctueux, la mer; མཚོ་¶་ཡར་འཕེལ་ *fl. maris crescunt*, les vagues de la mer croissent. (*vid. syn. ad* རྦ་)

རླབས་ *figurat., Amplus, magnus*, ample, vaste, grand; ¶་ཆེན་ *ingens labor, diligentia*, grand travail, diligence. (*vid.* རྦབ་)

རླབས་ བྱིན་¶་ *(vulg.), imp.* རློབས་ *Benedictio, benedicere*, bénédiction, bénir; བྱིན་གྱིས་¶་པར་ བྱིན་¶་ *vulg. benedicere*, bénir; བླ་མས་¶་ཤོག་ *lama benedicat*, que le lama bénisse; བྱིན་¶་པའི་ རིལ་བུ་...ཆུ་ *pilula, aqua benedicta*, pilule, eau bénite. (*vid.* བྱིན་)

རླམ་ ¶་པ་ *præt.* རླམས་པ་ *A = R* ནད་གདོན་ དཀྲུག *(S)* དུ་སྲུ་ *Agitatus a dæmoniaco morbo, possessio, obsessio diaboli*, possession, obsession diabolique; རླམས་ པ་ཅན་ *v.* མཁན་ *homo, locus possessus, obsessus*, lieu hanté, personne possédée du démon.

རླིག་ ¶་པ་ *vulg., hon.* གསང་¶་ ¶་འབྲས་ *Testiculi*, les testicules; ¶་ *v.* འོག་ཅན་ *eosd. habens, non castratus*, non châtré; ¶་ *v.* འོག་མེད་ *sine test., castratus, eunuchus*, châtré, eunuque; ¶་འབྲས་འདོན་ པའི་མི་ = ཉག་ཏུམ་ *homo cujus test. ablati fuerunt*, eunuque; བཅའ་ཁ་བྱེད་ འོག་ཤིན་ ཤུ་བཅད་ *i. e. castrare*, châtrer; ¶་བསྐྲངས་ *test. tumefacti*, test. enflés; ¶་ཤུབས་ *sacculus test. continens*, la bourse contenant les test.; *cuj. syn.* sunt : སྒོ་བའི་ཤུབས་ *involucrum portæ, aperturæ*, enveloppe de la porte, de l'ouverture; སྐྱི་བ་ *saccus pelliceus*, sac de peau; *(S)* བྲི་ཤ་ཀ་

རླིངས་ *(J.) Bonus, celer,* bon, rapide. (*vid.* བརླིང་)

རླིད་བུ་ *Pellis integra et non fissa animalis, ad conficiendos utres, folles, etc.,* peau entière et non fendue d'un animal; དུད་འགྲོའི་¶་¶་ *animal sic excoriatum,* animal ainsi écorché. *(J. moles integra,* masse entière.*)*

རླིབ་ *A = R* རྒྱ་ཆེ་ *Magnus, maximus,* grand, très grand.

རླུགས་ ¶་པ་ *vulg. Ejectio, purgatio,* expulsion, purgation; མངལ་¶་(པར་)བྱེད་ *purgare vulvam, ex utero ejicere, i. e. abortum procurare,* faire avorter; ¶་མ་ *res ejecta, abortus, vomitus, etc.,* déjection, ce qui est rejeté, avorton, vomissement, etc.; ¶་བྱེད་སྨན་ *medicina purgativa, vomitum, abortum procurans,* médecine purgative, vomitif, médecine pour faire avorter (surtout). (*vid. vulg.* ཡོག)

རླུང་ *(vulg.)* ¶་མ་ *Aer,* l'air; ¶་གི་དཀྱིལ་འཁོར་⋯ཁམས་⋯ལམ་ *aeris centrum, regio, via,* c.-à-d. l'atmosphère; ¶་ཟས་ཅན་ *aerem manducans, ep. pro serpente,* qui se nourrit d'air, le serpent; ¶་འབྱུང་ཁུང་ *apertura pro aere veniente, i. e. porta, fenestra,* trou pour le vent, c.-à-d. porte, fenêtre; ¶་གི་སྐམ་བརླན་ *aeris siccitas et humiditas,* état hygrométrique de l'air.

རླུང་ *Unum ex elementis in genere, aer,* l'air considéré comme élément; *et* ལུས་ཀྱི་¶་ *in partic. aer in quantum est unum ex elem. corporis,* (*alia elem. sunt* ཆུ་ *aqua et* མེ་ *ignis*), l'air considéré comme élément constitutif du corps; ¶་ནད་ཀྱིས་བཏབ་ ¶་གིས་བཟུང་ *morbus ab aere productus,* maladie causée par l'air; ¶་ནད་ *designat etiam herniam et alios morbos,* hernie et autres maladies.—*Syn. sunt:* སྲོག་འཛིན་ *vitam continens,* qui contient la vie; མཉམ་གནས་ *in æquali proportione (cum aliis elem.) manens,* qui demeure en proportion égale; གྱོན་རྒྱུ་ *vestes induendi causa,* cause pour laquelle on revêt des habits; ཐུར་སེལ་ *ab infra mundatus,* qui se purge par le bas; ཁྱབ་བྱེད་ *manifestans,* qui manifeste. (*Ex istis duobus ultimis videtur quod* ལུས་ཀྱི་རླུང་ *significat etiam: peditum,* pet.)

རླུང་ ¶་མོ་ *v.* ཁ་ *Ventus,* vent; ¶་ཚུབ་ *v.* དྲག་པོ་ *ventus violentus,* ནག་¶་ *v. niger,* དམར་¶་ *v. ruber,* འཐོར་¶་ *v. dissipans, illa omnia = ventus magnus,* vent violent, noir, rouge, qui disperse, c.-à-d. grand vent; ¶་བསེར་(བུ་) ¶་ཆུང་ངུ་ ¶་ཆུང་ཆུང་ *ventus tenuis, zephyrus,* vent léger, brise; ཤར་⋯ལྷོ་⋯ནུབ་⋯བྱང་¶་ *v. ab oriente, meridie, occidente, septentrio-*

ne, vent d'Est, du Midi, de l'Ouest, du Nord; ཆར་¶་ *pluvia et v., procella*, tempête; ¶་འབུད་ ¶་ཁ་རྒྱབ་ *v. flat*, le vent, souffle; ¶་ལྡང་ *v. surgit*, le vent s'élève; ¶་ལུང་ས་ལྷུང་པ་ *vallis ventosa*, vallée exposée au vent; ¶་(ཟབ་)ཁ་འགྲོ་ *contra ventum ire*, aller contre le vent; ¶་སྐེབ་འགྲོ་ *secundum v. ire*, aller dans la direction du vent; ¶་གཡབ་ *flabellum*, éventail; ¶་དར་ ¶་རྟ་ *v.* ཁ་ *species malorum quibus panni litteris impressi suspensi sunt*, mâts superstitieux auxquels sont suspendues des toiles imprimées; མི་¶་ཁ་དར་ལྡོག་ *figurat. homo omni vento opinionum versatus*, homme qui tourne à tout vent d'opinion. *Syn. pro vento sunt:* དབུགས་འཐེན་འགྲོ་ *v.* བདག་ *flatum trahens, regens*, qui attire, règle le souffle; ཕྱིར་ཡང་དག་རྒྱུག་ *foras celerrime procedens*, qui court dehors très promptement; ཟག་…རྒྱུར་….འཁྱོག་འགྲོ་ *terribiliter, celeriter, flexuose procedens*, qui s'avance d'une manière terrible, promptement, en formant des sinuosités; ནམ་ཁའི་སྲོག་ *v.* དབུགས་ *cœli vita, respiratio*, la vie, la respiration du ciel; དྲིའི་གཞོན་ *v.* ཤིང་རྟ་ *vehiculum odorum*, véhicule des odeurs; དྲི་ལེན་ *odores sumens*, qui prend les odeurs; འཕྲོག་བྱེད་ *rapiens*, ravissant; རིག་ལྡན་ *v.* འཛིན་ *v.* བྱེད་ *sensibilis*, sensible; འགྲོ་བའི་སྲོག་ *v.* ངང་ཚུལ་ *vivorum vita, natura*, vie, nature des êtres vivants; ཀུན་དུ་རྒྱུ་ *quocumque procedens*, allant partout; ཀུན་བྱེད་ *cuncta faciens*, qui fait tout; དག་བྱེད་ *purificans*, purifiant; རྡུལ་གྱི་ཁ་ལོ་པ་ *pulveris ductor*, conducteur de la poussiere; རྡུལ་གྱི་རྒྱལ་མཚན་ *pulvereum vexillum*, étendard poudreux.

རླུང་ལྷ་ *Genius venti*, le génie du vent, *cuj. syn. sunt:* ¶་གི་དབང་ཕྱུག་ *venti princeps*, prince du vent; སྣ་ཚོགས་རྟ་ཅན་ *omnia vehicula possidens*, possesseur de tous les véhicules; སྟོབས་ཀྱི་ལྷ་ *genius fortis*, génie puissant; ནུབ་བྱང་ཕྱོགས་སྐྱོང་ *protector regionum N.-W.*, protecteur du N.-O.

རླུང་འཛིན་པ་ *In actu contemplationis videtur signific. longam halitus retentionem*, longue rétention de l'haleine; ¶་སེམས་ལ་དབང་ཐོབ་པ་ མགྱོགས་¶་ *qui hanc facultatem adepti sunt*, ceux qui ont acquis cette faculté; (*mirabilia magica perficere posse censentur*, ils sont censés pouvoir faire des prodiges magiques).

རླུབས་ ཁྲོང་བུའི་¶་ *Pars interior tubi*, l'intérieur d'un tube; (*J.*) *foramen, latibulum*, trou, cachette.

རློག་ ¶ པར་, *præt.* བརླགས་, *fut.* བརླག་, *imp.* རློག(ས་) = བརླག་ *diruere, destruere, perdere,* ruiner, détruire, perdre; ¶་པ་ *destructio, etc.,* destruction, etc.; རྡུལ་དུ་¶་ *in pulverem comminuere,* réduire en poudre; རྫ་མ་བརླགས་སོང་ *amphora fracta est,* la jarre est brisée; ལུག་གཅིག་བརླགས་སོང་ *ovis una perdita est,* un mouton est perdu. (*Vulgo adhibetur tantum in præt. vel fut., vid.* བརླག་)

རློག་ ¶་པར་ *in sensu morali. Perverti, corrumpi,* être perverti, gâté, corrompu; འདོད་ཆགས་ཀྱིས་ བརླགས་ པའི་ སེམས་ *mens a concupiscentia perversa,* âme corrompue par la luxure; བསམ་པ་ བརླགས་སོན་ *intellectus eversus est, demens, insanus factus,* il est devenu fou; ¶་པོ་ *homo stupidus, amens,* un homme stupide, fou.

རློངས་' ཁ་¶་ *Alicui maledicere,* maudire quelqu'un. (*vid.* བརླང་)

རློན་ (*vulg.*) ¶་པར་, *præt., fut.* རླན་' *vulg. Madefacere, humectare,* tremper, humecter; ¶་པ་ *humidus, viridis (non siccus),* humide, vert (non sec); ཆུས་··· ཆར་པས་¶་པ་ *aqua, pluvia madefactus,* mouillé par l'eau, par la pluie; ཤིང་ ¶་པ་ *lignum non siccum,* bois vert (non sec); ས་¶་པ་ལ་མ་འདུག་ *in terra humida noli sedere,* ne vous asseyez pas sur la terre humide.

རློན་ *pro* སློན་ ཟློན་ *et vulg.* ལན་ *Respondere,* répondre; ལན་¶་པར་ *responsum dare, retorquere,* rendre réponse, répliquer.

རློབ་ (*vulg.*) བྱིན་¶ (པར་), *præt.* བརླབས་, *fut.* བརླབ་, *imp.* རློབས་ = རླབས་ (*vid. sup.*) *Benedicere,* bénir; ¶་པ་ བྱིན་ (གྱིས་)¶་པ་ *benedictio,* bénédiction; བྱིན་¶་རོགས་ *benedic, quæso,* veuillez bénir. (*vid.* རླབས་ *et* བྱིན་)

རློམ་ ¶་པར་(བྱེད་པར་), *præt.* བརླམས་, *fut.* བརླམ་ *Sese jactare, superbus, ambitiosus esse,* se vanter, être orgueilleux, ambitieux; ¶་པ་ ¶་སེམས་ མངོན་¶་ *superbia, jactantia, ambitio,* orgueil, etc.; ¶་པར་ *arroganter, ambitiose,* arrogamment, etc.; ནོར་···ན་བཟའ་···གོ་ས་¶་(པར་) *divitias, vestes, dignitatem jactare, ambire, multum desiderare,* vanter, désirer les richesses, de beaux habits, les dignités; འགྲོ་མ་¶་ *proficisci non desiderare,* ne pas désirer partir; ¶་སེམས་ཆེན་པོ་ *ambitio magna,* grande ambition; ¶་ཁྲིར་ *v.* ངར་སོན་ *superbia, ambitione elatus, raptus,* emporté par l'orgueil, par l'ambition.

བརླ་ ¶་པོ་ *Femur, clunes,* fémur, fesses; ¶་རྐང་ *v.* རུས་ *os femoris,* l'os fémur;

¶་ཤ་ *f. caro, clunes,* la cuisse, les fesses; ¶་ཤུབས་ *femoralia,* pantalon.

བརླ་ *in comp.* ¶་བསྣན་ *Augere,* augmenter; ¶་མེད་ *ep. pro* སྐྱ་རེངས་ *aurora,* qui n'augmente pas, l'aurore; ¶་རིགས་ = ཇོ་བོ་ = རྗེ་རིགས་ *nobile genus,* noble race; ཡ་མ་¶་ *futilis,* futile; ¶་སྐྱེས་ *ex nobili genere natus,* de noble extraction. (*videtur fere simil.* ཧླ་)

བརླག་ *fut. et* བརླགས་ *præt. v*ⁱ རློག་ *et* བརླག་པར་ *vulg. Destruere, perdere,* détruire, perdre; ཕྱེ་མར་ *v.* ཕྱེ་མོར་¶་ *in pulverem redigere, minutatim contundere,* broyer en petits morceaux; ངའི་བུ་བརླགས་སོང་ *meus filius periit, mortuus est, vel perditus est,* mon fils est mort, est perdu; ཁལ་མ་¶་སོང་ *jumenta perdita sunt,* les bêtes de somme sont perdues; བ་ཙམ་ ¶་ *nom. regionis in India (J. Mathura prope Agra),* nom de pays.

བརླང་ ¶་པོ་ *Inurbanus, rudis, incultus,* impoli, rude, grossier; ¶་ཚིག་ *verba inurban., etc.,* paroles grossières; ¶་པ་རྒྱབ་ *conviciari, maledicere,* injurier, maudire.

བརླངས་པོ་ *A* = *R* བརླབས་ཆེན་ *Magna benedictio,* grande bénédiction; *et* = བཀྲགས་པར་དགའ་བའི་སྐྱེ་ *felix populus,* peuple heureux.

བརླན་ *præt. et fut. v*ⁱ རློན་པར་ *Malefacere, humectare,* tremper, mouiller.

བརླབ་ *fut. et* བརླབས *præt. v*ⁱ རློབ་ *Benedicam, benedictus,* je bénirai, béni.

བརླམ་ *fut. et* བརླམས་ *præt. v*ⁱ རློམ་ *sese jactare, superbire, ambitiosus esse,* se vanter, être orgueilleux, ambitieux.

བརླིང་ ¶་པོ་ *v.* མོ་ *vulg. Stabilis, firmus, securus,* stable, solide, sûr; བརྟན་¶་ *valde firmus, immutabilis,* immuable; དུལ་བའི་¶་ *bonæ educationis stabil.,* la constance d'une bonne éducation; ཁང་པ་ ¶་¶་ལས་ *tutam domum ædificare,* bâtir une maison sûre; ¶་¶་བཤད་ *argumenta firma proferre,* donner des preuves solides.

བརླུག་ = མཛའ་བོ་ *Amicus, socius,* ami, compagnon; རློ་¶་བརྟན་ *amicus firmus et fidelis,* ami fidèle; *præt.* བརླུགས་ *adjutus,* aidé.

བརླུང་བ་ མགོ་¶་ *Detruncare,* décapiter.

བརླུབས་ = རླུབས་ *Pars interior tubi,* l'intérieur d'un tube. (*J. foramen, abditamentum*), trou, cachette.

ལ་

Cette lettre radicale se prononce *la*.

Superposée à 10 lettres, elle ne se prononce que dans ལྷ་ *lha*, et quelquefois *ha*. Placée sous 6 lettres, les radicales ne se prononcent pas, et *la* seul se prononce; cependant ཟླ་ se prononce *la* ou *da*.

ལ་ *26ᵃ littera alphabeti, numerale = 26,* 26ᵉ lettre de l'alphabet, employée comme nombre, vaut 26.

ལ་ *postposit. frequenter. 1° Signum dativi,* signe du datif; *v. g.* ང་ལ་ཡོད་ *mihi est,* j'ai; ངས་ཁྱོད་ལ་འཚོང་ *ego vendo tibi,* je te vends. *2° Sign. accusativi,* signe de l'accusatif, *v. g.:* ཕ་ཡུལ་ལ་དགའ་ *patriam amare,* aimer son pays; (*sed sæpius, pro accusat.,* ལ་ *subauditur*). — *3° Relative ad locum,* prépos. de lieu. *v. g.* ཁྱིམ་ལ་ *ad domum, in domo,* vers, dans la maison; སྟེང་ལ་ "འོག་¶་ *supra, infra,* sur, sous; ལ་ཁ་¶་ *ad montem,* à la montagne. *4° Quandoq. in libris adhibetur pro conjunctione* དང་, la conjonction *et; v. g.* གཏུམ་ལ་དྲག་པོ་ *violentus et crudelis,* violent et cruel. *5° significat: Quoad,* quant à; *v. g.* དཔོན་པོའི་གསུང་རྒྱུ་ལ་དྲང་པོ་ཡིན་ *quoad ducis verba, hæc sunt recta et vera,* quant aux paroles du chef, elles sont justes et vraies. *(vid. J. Dict. pag. 539.)*

ལ་ *(vulg.) Mons in genere =* རི་, montagne en général; ¶་རྨ་ *v.* ཞབས་ *imus mons,* le bas de la mont.; ¶་རྩེ་ *v.* མགོ་ *summitas m.,* son sommet; ¶འི་དཀན་ *m. ascensus,* sa montée; ¶་ཐུར་ *m. descensus,* sa descente; ¶་ཁ་(ལ་)འགྲོ་ *ire ad montem,* aller à la montagne; ¶་ཁ་(ལ་)ཁལ་མ་འདའ *ad m. pecora mittere,* lâcher les animaux à la mont.; ནགས་¶་ *m. silvosus,* montagne boisée.

ལ་ རིའི་ལ་ *post nom. propr. montis: Transitus montis,* passage, col de montagne; *v. g.* རྡོ་དཀར་ལ་ *transit. m. Do-ker,*

(inter Lou-tse et Lan-tsang kiang), etc., le col Do-ker. *Raro dicitur solus, sine nom. propr., sed evidens est ex contextu, v. g.* རི་གཅིག་ཀ་གཉིས་ *mons unus cum duplici transitu (cum parva valle intermedia in vertice m.)*, une montagne ayant deux cols (à cause d'une petite vallée au sommet); ལ་གཅན་པ་ *collector vectigalium in transitu montis,* douanier au passage d'une montagne.

ལ་ཀི་དུ་ *(S)* = ཐུགས་གར་འགྲོ་ *Quo vadis?* où allez-vous?

ལ་ཏྲི་མོ་ *(J.) Mustella montana,* belette, fouine.

ལ་མགོར་ *A = R* མགྱོགས་ = སྐྱེན་ *Celer, rapidus,* prompt, rapide.

ལ་རྒྱུ་ *Causa, ratio, cur, quare?* cause, motif, pourquoi? *(J. Administration.)*

ལ་ཚ་ *v.* ཛ་ *(vulg.) Cera ad sigillandum,* cire à cacheter; ཀ་ཀ་ཐིག་རྒྱབ་ *cera sigillare,* cacheter à la cire; ཀ་ཐིག་ *(J.) ceræ guttæ, et* ཀ་ཐིག་རྒྱག་པ་ *guttas ceræ infundere (species supplicii),* gouttes de cire, les faire couler (supplice). *(Ista cera conficitur ex residuis tincturæ* སྣག་ *vid. sup.)*

ལ་ཚྭ་ཀྱི་དུད་ *Unus ex frigidis infernis,* l'un des enfers froids.

ལ་བཏགས་ *Littera* ལ་ *alteri litteræ radicali supposita,* la lettre *la* placée sous une autre.

ལ་དུ་ *v.* ལ་ཌུ་ *v.* ཌུ་ *Placenta dulcis,* galette sucrée.

ལ་ཐོད་ *(J.)* Turban.

ལ་དྭགས་ *Nom. Thibeti inferioris, in valle fluminis Indus, ad Occident. provinciæ* མངའ་རིས་. *Ab anno 1836 pertinet ad regnum* ཁ་ཆེ་ *Cachemire,* nom de pays.

ལ་དུབ་ཆེ་ *Valde, nimis fatigatus,* très, trop fatigué.

ལ་བདོ་ *(Lexic.) et vulg.* ལ་དོ་ *Servus,* domestique. *Sed in E. adhibetur tantum pro serv. mulorum et jumentorum,* serviteur, muletier.

ལ་པ་ཤ་ *v.* ཤག་ *Pallium,* manteau.

ལ་ཕུག(ས་) *vulg. Raphanus sativus (sinice lô póu),* rave; ལ་ཉུང་ *rap. et napus,* rave et navet; ལ་བདར་ *(J.) radula, scobina ad secanda vegetalia,* râpe, couteau pour découper les racines.

ལ་བ་ ལ་བྲ་ གོས་ཀྱི་ལ་ *vulg. Pannus laneus comm.,* étoffe commune de laine; ཀ་ཀ་ ལ་ཚོས་ *v.* ཚོན་རྒྱབ་ *illum rubia tingere,* le teindre à la garance; ཀ་ཀ་ཐུབས་ *pannus integer ejusdem speciei,* une piece de cette étoffe. *(Olim* ལ་བ་ *vocabatur* སྣབ་པ་; *nunc in Sik. vocatur* སྣམ་བུ་ *sicut alii panni lanei.)*

ལ་མ་ *(J.) Species herbæ,* nom d'une herbe.

ལ་མ་སྦྱུ་ *(J.) Idæum fragum,* framboise. *(In Sik. vocatur* ཚེར་བྲམ་*)*

ལ་ཚོགས་ *A = R* དེར་དབང་བྱེད་ *Illic regit, gubernat,* il règne là.

ལ་འོར་ *Celeriter*, promptement; ¶་¶་ཤོག་... འགྲོ་... ཟ་ *citus veni, abi, manduca*, viens, va, mange vite.

ལ་ཟློ་ i. བཟློས་ *A* = *R* ཐག་ཆོད་ *v.* བཅད་ *Determinare, judicare, certum facere*, déterminer, juger, rendre certain; *et* = མཐའ་འགེགས་པ་ *ad fines (regionis) impeditus i. e. in exilium actus*, envoyé en exil.

ལ་ཡོག་ *A* = *R* རྣམ་སྨིན་ *Perfecte maturus*, parfaitement mûr.

ལ་ཡོགས་ *(J.) Retributio pœnæ pro peccatis, punitio, et redire*, punition, revenir.

ལ་རེ་ *(J.) Species centipedis*, espèce de centipède.

ལ་ལ་ *(vulg.)*, ¶་¶་ཞིག་ = འགའ་རེ་ *Quidam, aliquot*, quelques; ¶་¶་བཟང་¶་¶་ངན་ *quidam sunt boni, quidam sunt mali*, les uns sont bons, les autres mauvais; ¶་¶་ཡོད་ *sunt quidam*, il y en a quelques-uns.

ལ་ལ་ག་བདག་ *Herba medicin.*, herbe médicinale.

ལ་ལ་ཕུད་ *(J.) Herba medicin. in Ladak: Bupleurum*, herbe médicinale.

ལ་སོགས་ *Nota pluralis, et cætera*, signe du pluriel, etc., et le reste; ལྷ་¶་¶་ *genii et alii*, les génies et autres. (*Vulg. tantum scribitur* སོགས་ *v.* ཚོགས་)

ལ་ཀ་ *(S)* = འཇིག་རྟེན་ *Mundus*, le monde.

ལཀྵྨའ་ཀ་ར་ *(S)* = སྙིན་ཀ་ར་ *probab. Species sacchari*, espèce de sucre.

ལག་ ¶་སོར་ *Nom. stellæ, 5æ Zodiaci (in Geminis)*, nom d'étoile, *cuj. syn. sunt:* ནག་མོ་ *nigra vel mala*, noire ou mauvaise; དྲག་མོ་ དྲག་ཀུལ་མ་ *terribilis, crudelis*, terrible, cruelle; དམག་དཔོན་དགྲ་ *ducum militarium inimica*, ennemie des chefs militaires.

ལག་ ¶་པ་ *v.* མགོ་ *et Sik.* ཀོ་, *hon.* ཕྱག་ *manus*, main; ¶་སོར་... མཐིལ་ *v.* མདུན་... རྒྱབ་... ཚིགས་ *manus digiti, palma, pars posterior, juncturæ*, les doigts, la paume, le dos, les articulations de la main; ¶་ཞ་ *v.* ཆག་ *v.* རྡུམ་ *v.* གྲུམ་ = ¶་མགོ་ ཆད་པ་ *mancus, manu mutilatus*, manchot; ¶་པས་འཛིན་ *v.* བཟུང་ *manu capere*, prendre avec la main; ¶་དཔྱིབས་ ལྟ་ chiromancie; ¶་གདུབ་ *v.* འབྲང་ *v.* ལྷུང་ *armilla*, bracelet; ¶་ལྕགས་ *manicæ*, menottes; ¶་བརྟགས་ *sigillum manu impressum, et aliquid in manu traditum in signum veritatis*, sceau imprimé par la main, et objet présenté en signe de la vérité; ¶་(པ་)བདེ་(མོ་) *v.* མགྱོགས་ *manus habilis*, main habile au travail; ¶་དམར་ *manus rubra, i. e. homicida*, homicide; ¶་ཡངས་ *v.* སྦུབ་ *v.* འབབ་ *v.* གདད་ *manus larga ad do-*

nandum, liberalis, main libérale, prodigue; ¶་པ་ཡངས་མོ་དཀུ་བཟང་པོའི་རྟགས་ *liberalitas bonæ indolis signum est*, la libéralité est le signe d'un bon caractère; ¶་པ་སྲུ་མོ་ *man. dura, tenax, illiberalis*, main tenace, avare; ¶་གཅུས་ *manum manui superponere*, superposer les mains; ¶་འཛིང་ *manibus rixari*, lutter; ¶་གེ་བྲ་ *A = R* ལས་གང་རེར་བསྐོར་པ་ *omni operi faciendo m. habilis*, habile à tout faire; ¶་རྒྱུགས་ *v.* བཟུངས་ *v.* འཛུ་ *chlatri ad ducendas manus*, balustrade; ¶་རས་ *v.* ཕྱིས་ *manutergium*, serviette; ¶་ཆ་ ཅ་¶་ *utensilia*, outils; ¶་པའི་འཛིན་མ་ *mánum capiens, ep. pro uxore*, qui prend la main, l'épouse; ¶་བཟང་ *manus bona, ep. pro concubinis geniorum*, bonne main, épith. pour les concubines des génies.—*Syn. pro* ལག་མགོ་ *manus, sunt:* ཡལ་ག་ལྔ་པ་ *5 ramos habens*, qui a cinq rameaux; སྤལ་སྐོ་ *digiti*, les doigts; འཛིན་བྱེད་ *capiens*, qui saisit; ཕྱག་པ་ *manus*, main.

ལག་པ་ *(vulg.) Brachium, anteriora membra*, bras, membres antérieurs des animaux; ¶་ང་ *humerus;* ལུག་˙˙˙རྟ་¶་¶་ *ovis, equi membra anteriora*, membres antérieurs d'un mouton, d'un cheval; ¶་འགྲོ་ *brachiis incedens, ep. pro serpentibus (sic) reptilibus et* ཀླུ་, qui marche sur les bras: les (serpents) reptiles; ¶འགྲོའི་ཟས་ *serpentes, reptilia manducans, ep. pro pavone*, qui mange les serpents, les reptiles, le paon; ¶་སྒྲོ་ *v.* འདབ་ *ala*, aile.—*Syn. pro brachio sunt:* གླང་པོ་སྣ་འདྲ་ *sicut elephantis nasus, proboscis*, semblable à une trompe d'éléphant; ཡན་ལག་ཕྱུག་ *membrum cum manu*, membre avec une main; དཔུང་པའི་འདབ་མ་ *brachii ala*, l'aile du bras.

ལག་ *figurat. Pars magna et adjacens alicui rei principali*, appendice d'un objet principal; ཤིང་¶་ *ramus magnus*, grosse branche; ལམ་¶་ *secundaria via ad viam principalem confluens*, petite route conduisant à une grande; ¶་པའི་ཆུ་བོ་ ¶་ཆུ་ *affluens fluminis*, affluent; མཚོ་¶་ *sinus maritimus, maris recessus*, golfe, baie; འགྲམ་¶་ *ripæ recessus et promontoria*, crique, cap; ཁྱིམ་¶་ *ala domus*, aile de maison; དགོན་¶་ *monasterium ab alio dependens*, lamaserie succursale.

ལག་ ¶་དུ་ *v.* ན་ *vulg. moraliter: In potestate*, au pouvoir; ¶་¶་བཞག་ *v.* འཚོལ་ *potestati alicujus tradere*, remettre au pouvoir de quelqu'un; ¶་¶་ལེན་ *in manu negotium suscipere*, prendre en main une affaire; ¶་འཕྲོགས་པ་ *qui potest. detinet*, qui a le pouvoir, l'autorité;

¶་¶་འདོན་ ¶་འོག་ *qui sub pot. alterius est, servus, subditus*, qui est soumis au pouvoir d'un autre; མིའི་¶་ནས་འཕྲོག་ *v.* ཕྲར་ *a ditione alterius emancipare*, délivrer de la sujétion; ¶་དཔོན་ *dux operariorum*, chef-ouvrier; ¶་གཡོག་ *operarius*, ouvrier; འོག་¶་ *opus coactum et qui illud perficiunt*, corvée et ceux qui les font; ¶་ན་རྡོ་རྗེ་ *in manu sceptrum tenens, ep. pro* ཕྱག་རྡོར་ Chiadeur, qui tient le sceptre; ¶་ན་བེ་ཅོན་ཅན་ *in manu clavam tenens, ep. pro socero* ཤཱ་ཀྱ་, qui tient une massue, le beau-père de Shakia.

ལག་ ¶་ལེན་ ¶་རྒྱུན་ ¶་སྦྱངས་ *Praxis, peritia, dexteritas, scientia practica*, pratique, habileté, science pratique; ཆོས་... ཁྲིམས་... བཟོ་¶་¶་ *dexteritas in religione, legibus, artibus*, habileté en religion, dans les lois, les arts. *In eodem sensu, quandoq. tantum adhibetur* ལག་, *v. g.* ¶་མཁས་པ་ *manu peritus, dexter*, main habile; ¶་འགྱུར་ *manus mutans, non capax*, main changeante, inhabile; ¶་རྒན་ *m. senex, inutilis*, vieille main, main inutile.

ལགས་ *(vulg.) hon. pro* ཡིན་ *et* རེད་ *Esse*, être; ¶་སོ་ ¶་སོ་¶་ *ita sane est, etiam*, c'est bien, oui; ཡོད་¶་ *habet*, il a; ཁྱོད་རྣམ་པ་ཅི་དགོས་¶་ *quid vult vestra persona?* que voulez-vous? ཡག་¶་ *bene est*, c'est bien; མེད་¶་ *non est, non adest*, ce n'est pas, il n'y est pas; ¶་ ཀྱེ་¶་ *bene!* bien! *Unum dict. habet:* ¶་ = ཞུ་ *petitio, quæso*, pétition, je vous prie.

ལང་ ¶་བར་ *præt.* ལངས་, *imp.* ལོང་ *vulg. Stare, surgere*, se tenir debout, se lever; སྟན་ལས་¶་ *e culcitra surgere*, se lever de dessus le tapis; ཡར་ལོང་ *surge*, lève-toi; ¶་ ¶་སློད་ *v.* འདུག་ *stare*, se tenir debout; ཨ་ན་¶་འདུག་ *hic stando remane*, restez debout ici; ¶་ལང་ཀ་འགྲོ་ *erecto corpore ire*, marcher le corps droit; གཉིད་ནས་ཡར་¶་ *discusso somno surgere*, se lever après le sommeil; ཤི་བ་ལས་ལངས་སྟེ་ *cum a mortuis surrexisset*, s'étant levé d'entre les morts; སྐབས་¶་བྲེད་ *subito evigilare*, réveiller en sursaut.

ལང་ *(J.) Pervenire ad, conveniens esse*, arriver à, être convenable; འདི་¶་སོང་ *istud sufficit*, cela suffit; འདྲེན་གྲིས་མ་ ¶་ *præparationes non sufficiunt*, les dispositions ne suffisent pas; གྲངས་ཀྱིས་ ¶་བ་ *numerabile*, qu'on peut compter.

ལང་ཀ་ *(S)*, ¶་ཀེ་གླིང་ *Insula Ceylan*, nom de l'île de Ceylan; ¶་ཀར་གཤེགས་པའི་མདོ་ *de itinere (Buddhæ?) in Ceylan*,

pars libri བཀའ་འགྱུར་, livre du voyage de Bouddha à Ceylan; ¶·¶·སྲུ་རི་ *(J.) civitas Rakshaka in Ceyl.*, nom d'une ville; ¶·ཀའི་བདག་ *dominus insulæ Ceylan, ep. pro* སྲིན་པོ་ *monstrum marinum*, Sinepo, le seigneur de Ceylan.

ལང་ཐང་ *(J.) Scopolia prælata, herba sylvestris cum floribus flavis, in Lh. etiam Hyociamus*, nom de plante.

ལང་ཚོ་ *v.* འཚོ་ *=vulg.* གཞོན་ནུ་ *v.* པོ་ *Adolescens, juvenis*, jeune homme; ¶·¶·མ་ *puella*, jeune fille; ¶·¶འི་སྐབས་ *v.* དུས་ *juventutis tempus*, le temps de la jeunesse; ¶·ཤེད་བདོ་ *juv. viribus exuberans, ep. pro juvene*, jeune homme plein de force; ཤིང་གི་¶·¶· *arboris juv., ep. pro floribus*, la jeun. de l'arbre, ses fleurs; ¶·¶འི་དུས་འདས་མཁན་ *homo maturæ ætatis*, homme d'un âge mûr.

ལང་ཤོར་(ཅན་) *Obstinatus, pertinax*, opiniâtre, entêté; འདི་ཁྱེད་པས་¶·¶·བག་ཆགས་ཡིན་ *plus vobis, dæmones, passiones sunt tenaces (J.)*, les passions sont plus tenaces que vous, démons.

ལངས་ *præt. vi* ལང་བར་ *Erectus*, droit, levé.

ལད་པ་ *Debilis, languidus, exhaustus*, débile, languissant, épuisé; རྟ་¶·¶· *equus fatigatus*, cheval fatigué; སེམས་…སྙིང་ ¶·¶· *animus dejectus*, esprit abattu; གྲི་¶·¶· *culter obtusus*, couteau émoussé.

ལད་མོ་ *(J.) Sicut, post*, comme, après; (*prob. pro* ལྟད་ ?) ངད་ཀྱི་¶·¶·ཁྱེད་ཀྱིས་མི་འོང་ *non potes venire post me, me imitari*, tu ne peux venir après moi, m'imiter.

ལན་ ¶·མ་ = ཐང་མ་ = འོན་མ་ = རྩ་ *(omnes vulg. sec. loca.) Vices*, fois; ¶·¶·དང་པོ་ *1ª vice*, la première fois; ¶·རེ་ *semel*, une fois; ¶·¶·རེ·རེ་ *quoties*, chaque fois, combien de fois.

ལན་ *(vulg.)* ¶·པར་ ¶·ལྡོན་ *vel* གདབ་ *vel* འདེབས་ *v.* ལྡན་ *v. vulg.* རྒྱབ་ *Respondere*, répondre; ཚིག·¶· *responsio verbalis*, réponse verbale; ཡིག་¶· *ead. scripta*, rép. écrite; རྩོད་¶· *resp. in discussione*, réplique; རྒྱུད་¶· *resp. in lite*, réponse dans un plaidoyer; ¶·སྒྲ་ *sonus repercussus*, écho; དྲི·¶· *quæstio et resp.*, question et réponse; དྲི·¶·ཡིག་ཆེ་…འབྲིང་…ཆུང་ *liber per quæstiones et resp., catechismus magnus, medius, parvus (cath.)*, grand, moyen, petit catéchisme.

ལན་ *(vulg.)* ¶·ཟློད་(པར་) *Retribuere, vices reddere*, rendre en échange; དྲིན་¶· *gratiam pro gratia reddere*, rendre un bienfait; དྲིན་¶·པ་ *v.* མི་ *gratus pro beneficio*, reconnaissant; དྲིན་¶·མི་ཤེས་

gratus esse nescit, ingratus, ingrat; ངན་ ¶ *malum retribuere, ulcisci*, se venger; སྡིག་པའི་¶་དུ་ཆད་པ་གཅོད་ *peccatum punire*, punir une faute; ¶་ཆགས་ *calamitas*, calamité.

ལན་ཀན་ *v.* ལྒན་ *v.* ཁན་ = *(Lexic.)* ཁ་ཁྱུར་ *Circa aperturam*, près de l'ouverture; = སྒྲིགས་བུ་ *parv. repositorium*, étagère; = བསྣམས་པ་བསྐོར་ *possessum a diabolo includens, i. e. margo, repositorium, peribolus*, margelle, étagère, parapet; *(Ren.) pars lateralis domus*, aile de maison; *(Cs.) tecti ora*, bord d'un toit; *(J.) clausura*, clôture; = ལྷ་ཤུ་ ¶་སྐྱུར་ *(J.) clausura, septum*, clôture, enclos.

ལན་ཀུག་ *(J.)=prob.* ལན་ཆགས་ *vel* ལ་ཡོགས་ *punitio, pernicies*, punition, malheur.

ལན་བུ་ *Capilli texti*, tresse de cheveux; ¶ ¶་སླེ་ *v.* སླེ་བ་ *capillos texere*, tresser les cheveux; ¶་ཚོར་ *fimbriæ ad capillos ligatæ*, rubans attachés aux cheveux.

ལན་བོན་ *A = R* ལན་(ལྷན་ ?) སྙོད་པ་ *Resarcitus*, raccommodé.

ལན་ཚྭ་ = *vulg.* ཚྭ་ *Sal, muria*, sel; ¶་¶་ཆུ་ *vulg.* ཚྭ་ཆུ་ *aqua salita*, eau salée; ¶ ¶་རྡོ་ *salifodina, sal fossile*, sel gemme. *Syn. sunt:* ཆུའི་རོ་འགྱུར་བྱེད་ *gustum aquæ mutans*, qui change le goût de l'eau; སིན་དུའི་རྒྱུས་ *a flumine Indus productus*, produit de l'Indus.

ལན་ཚ་ ལན་ཙ་ *(S) Scriptura sanscrita, et sic accipitur nunc in Thibeto*, écriture sanscrite; *(J.) scrip. epigraphica, adornata*, écriture d'ornement pour les inscriptions.

ལབ་ *(vulg. Sik.)* ¶་པར་ ཁ་¶ ཟེར་¶ *Loqui, dicere, sermocinare*, parler, discourir; ཁྱོད་¶་ངས་ཐོས་ *tu, loquere, ego audio*, parle, moi j'écoute; ག་རེ་¶ *quid dicis?* que dites-vous? ག་¶་ས་མི་འདུག་ *nihil dicendum habet*, il n'a rien à dire; ཟེར་¶་དེ་ *dico*, je dis; ¶་ཞེན་ *nuntium dare*, annoncer; བདེན་པ་¶ *verum dicere*, dire la vérité; རྫུན་¶ *decipere, mentiri*, mentir; ¶་མཁས་པ་ ¶་ཤེས་བྱུང་ *loquendi peritus*, habile parleur; རྒྱ་¶་ཅན ཁ་མང་པོ་¶་མཁན་ *loquax*, bavard.

ལབ་རྩེ་ *Acervus lapidum cum parvis vexillis in faucibus montium (Schl.)*, tas de pierres et de petits drapeaux au sommet des montagnes.

ལབ་ཟུབ *A = R* མགྱོགས་པ་ *Celer, rapidus*, prompt, rapide.

ལམ་ *(vulg.) 1° in sensu physico: Via, trames*, route, chemin; ¶་ཆེན་(པོ་) རྒྱ་¶ སྲོང་¶ ¶་ཡངས་པ་ *magna via*, grand'route; ¶་ཕྲན་ *v.* ཆུང་ཆུང་ *v.* ཞན་པ་ *v.* དོག་པོ་ *via parva, mala, semita*, petite route, sentier; གྱེན་ *v.* ཡར་¶ *via ascendens*,

chemin montant; ཐུར་(མ་)¶་ *via descendens,* (*vid. seq.* ཡར་…མར་) chemin descendant; ཐྲེད་ *v.* རྫེབས་¶་ = ལམ་ལག་ *via lateralis, confluens,* voie latérale; ¶་གྱི་འགྲམ་ ¶་ཁ་ *oræ viar.* bords d'une route; ¶་སྲང་ *v. in pago, foro,* rue; ¶་མདོ་ *bivium,* embranchement de deux routes; ¶་གསུམ་འགྲོ་ *per 3 vias procedens, ep. pro Gangete,* qui s'avance par trois voies, le Gange; ¶་ནག་ *via nigra, ep. pro igne et eclipsi,* voie noire, épith. pour le feu, les éclipses; ¶་ཐར་ *v. libera est, sine obstaculo,* la route est libre, sans obstacle.

ལམ་ 2° *in sensu figuràto: vulg. Iter,* voyage; ¶་(དུ་)བཞུགས་ *v.* འཛུག་ *iter incipere,* commencer un voyage; ¶་སྟོན་ *v.* འཁྲིད་ *v.* ཁྲིལ་ *in itinere ducere,* conduire en voyage; ¶་སྣ་བོ་ *v.* འདྲེན་པ་ *v.* འཁྲིད་ *v.* ཁྲིལ་མཁན་ *ductor itineris,* guide; ¶་པ་ *v.* མཁན་ *v.* འགྲོ་མི་ *viator,* voyageur; ¶་ནས་ལྡོག་ *v.* ཚུར་འོང་ *ab itinere reverti, regredi,* revenir d'un voyage; ཡར་¶་ *ascendère, et etiam a domo propria ad alium locum iter habere,* voyage en montant, en s'éloignant de chez soi; མར་¶་ *descendere, etiam ab alio loco ad domum reverti,* voyage en descendant, en revenant chez soi; ¶་ཡིག་ *epistòla pro itinere,* passe-port; ¶་པ་ *telonarius,* douanier; ཞག་གསུམ་གྱི་¶་ *via 3 noctium, i. e. 4 dierum* (*vid.* ཞག་), voyage de quatre jours.

ལམ་ 3° *in sensu morali. vulg. Via, mores, methodus, medium,* voie, mœurs, méthode, moyen; སྤྱོད་¶་ *mores, agendi ratio,* mœurs, manière d'agir; དགེ་བའི་…སྡིག་པའི་¶་ *virtutis, peccati via,* voie de la vertu, du péché; འཁྲུལ་མེད་¶་ *via recta, ubi non erratur,* voie droite, de la justice; འགྲོ་བའི་¶་དྲུག་ *6 modi transmigrationis,* les 6 modes de transmigration; ¶་གྱི་རིམ་པ་ *gradus perfectionis,* les degrés de perfection; སྐྱེས་བུ་ཆུང་བའི་¶་ *imperfectorum via,* la voie des imparfaits, des commençants; སྐྱེས་བུ་འབྲིང་བའི་¶་ *via eorum qui jam progressi sunt,* la voie de ceux qui progressent; སྐྱེས་བུ་ཆེན་པོའི་¶་ *via perfectorum,* la voie des parfaits; སྤྱོད་¶་སྙོད་(སྙོད་) *mores remissi,* mœurs relâchées; བཟོ་¶་ *faciendi modus,* manière de faire; སྨོན་¶་ *desiderii modus, i. e. vota,* souhaits; སྦྲིག་¶་ *unionis modus, i. e. civilitates,* urbanité, politesses; ¶་ ཐབས་¶་ *medium, possibilitas,* moyen, possibilité; ང་ལ་¶་མེད་ *nullum medium habeo,* je suis à

bout de moyens; ཐབས་¶་སྦྱོར་ *media adhibere*, employer les moyens.

Syn. pro via in genere sunt: ཤུལ་ *via*, route; འགྲོ་ *v.* བགྲོད་བྱ་ *v.* ས་ *(inserviens) ad eundum, iter faciendum*, ce qui sert à marcher, à voyager; འཇུག་བྱ་ *v.* དགོས་ *in quod ingressus fit*, où l'on entre; འགོམ་བྱ་ *per quod passibus ambulatur*, ce que l'on parcourt; བཅད་བྱ་ *quod secatur*, que l'on coupe (divise); སྲོལ་¶་ *consuetudinis via*, coutume.

Syn. pro ལམ་ཆེན་ *magna via*, grand'-route, *sunt:* ངང་¶་ *via substantialis*, voie importante; གསེར་¶་ *via aurata*, voie dorée; རྒྱལ་པོ་བྱོན་པས་¶་ *via qua rex venit*, route royale; ¶་མཆོག་ *v. nobilis*, noble route; ¶་ཟབ་ *v. profunda*, route profonde; ཡང་དག་¶་ *v. perfecta*, route parfaite; ¶་ཡངས་ *via lata*, voie large; བདེ་....མྱུར་¶་ *v. plana, celeris*, voie plane, rapide; ¶་གྱི་སྙིང་ *viæ cor*, cœur du chemin; ཐར་བའི་¶་ *libera via*, route libre; འཁྲུལ་མེད་¶་ *v. per quam nemo errare potest*, route où l'on ne peut errer; འཆུ་མེད་¶་ *v. non flexuosa*, route non tortueuse.

Syn. pro malis viis, les r. mauvaises, *sunt:* ¶་ལོག་ *v. eversa*, route renversée; ¶་འཆུ་ *via flexuosa*, route tortueuse; ¶་གོམ་ *v. pro peditibus (solum)*, route pour les piétons; འཁྲུལ་¶་ *via ubi errari potest*, route où l'on peut errer; དམན་¶་ *v. vilis*, route misérable; གཡང་སའི་¶་ *v. per præcipitia, periculosa*, route à précipices, dangereuse; ཉམས་པའི་¶་ *via detrita*, route abîmée; འཇིགས་བཅས་ཉེས་¶་ *v. timenda*, route qu'il faut craindre; ངན་འགྲོའི་¶་ *via ad infernum*, chemin qui conduit à l'enfer.

ལམ་མཆོག་འགྲོ་ *Viam nobilem sequens, nom. unius* གླིང་ཕྲན་ *insulæ, ad Occid. montis* རི་རབ་, nom d'une île à l'Occident du mont Rérop.

ལམ་མེ་ ལྷམ་མེ་ *Majestate præditus*, majestueux.

ལར་ ¶་ནི་ ¶་ན་ = ཡིན་ *vel* འོན་ཀྱང་ *Est, etiam, sed, quamvis*, est, oui, mais, quoique.

ལར་རྒྱ་ = ཀླད་ *Unanimis, universalis, communis, concors*, unanime, universel, commun, d'accord.

ལས ¶་ཀ་ *vulg. E.* (*in Sik.* གཡོག་ *vulg.*) 1° *Opus, opera*, travail, ouvrage; ¶་པ་ *v.* མཁན་ *v.* བྱེད་, *vulg.* ¶་ཀ་བཟོ་མི་ *operarius*, ouvrier; ¶་དཔོན་ *dux operis vel operariorum*, chef-ouvrier; ¶་རོགས་ *socius laboris*, compagnon de travail;

~་བྱེད་པའི་ཉིན་མ་ (v. ཞག in quibusdam locis) dies in qua laboratur, jour ouvrable; ~་སྐྱབས་ *operis adjutor, ep. pro* བརྒྱ་བྱིན་, qui aide au travail, Indra; ~་སྦྲོན་བཙུག་ *opus incipere,* commencer le trav.; ~་ཁྲི་ *tabulatio,* plancher.

2° ཕྲིན་~ ~་དོན་ ~་ཚན་ *Officium, munus (præsertim publicum),* emploi, charge, office (surtout public); ~་~་འགྲོགས་པ་ v. སྒྲུབ་པ་ *qui officium implet,* celui qui remplit un office; ~་~་ལ་བཀོད་""ལེན་ *in officium deputare, intrare,* donner un emploi, l'accepter; ~་~་འདོན་ v. བཞག་ *officium deserere,* abandonner son emploi; ~་~་སར་བབ་ *ab officio rejici,* perdre sa place; སྨན་པའི་""ཕ་མའི་~ *offic. medici, parentum,* devoir de médecin, des parents.

3° ལས་ ~་འབྲས་ = བྱ་བ་ *Actio moralis,* action morale; ~་བཟང་ v. དཀར་ v. ལེགས་ *actiones bonæ,* bonnes actions; ~་ངན་ v. ནག་ *actiones pravæ,* mauvaises actions; ~་དང་འབྲས་བུ་ ~་རྒྱུ་འབྲས་ *actiones et earum fructus, meritum,* le fruit, le mérite des actions; (*qui hanc doctrinam non admittunt dicuntur:* ~་མི་བདེན་ *operibus non credentes,* qui ne croient pas (au mérite) des actions); ~་བུམ་པ་ *catinus operum, ante contemplativum positus, ad imaginationem figendam (Schl.),* bassin des actions, placé devant celui qui médite, pour fixer son attention; ~་རྐྱེན་ v. དབང་ *actionum circumstantiæ,* les circonstances des actions.

ལས་ *verb. in E.* ~་ཀ་ལས་ v. བཟོ་ v. བྱེད་ *Operari,* travailler; ཁང་པ་སྙིང་པོ་~ *domum tutam condere,* bâtir une maison sûre.

ལས་ *(vulg.)* = ནས་ (ནས་ *potius dicitur in E.,* ལས་ *in Sik.*) *a, ab, e, ex, unde, postquam,* de, d'où, après; ག་~་ཡོང་ *unde venis?* d'où venez-vous? ལྷ་ས་~་འོང་ *a Lhassa venio,* je viens de Lhassa; ཉ་མགོ་~ *a capite,* de, depuis la tête; གཞན་~་ཉོ་ *ab alio emere,* acheter d'une autre personne; རྫ་""དངུལ་~་བྱས་པའི་བུམ་པ་ *amphora ex argilla, ex argento facta,* cruche (faite) de terre, d'argent; མི་ལྔ་~་གཅིག་ *unus homo ex 5,* un sur 5; ལོ་བདུན་~ *a 7 annis,* depuis 7 ans; བྱེད་(པར་)བསམས་ནས་ *cum cogitasset de faciendo,* ayant pensé faire; ལབ་~ *cum dixisset,* quand il eut dit.

ལས་ *(vulg.)* ~་ལྷག་ = གོང་ *Sign. comparativi,* signe du comparatif; ཁྱོད་ང་~་ཆེ་ ང་~་ཁྱོད་ཆེ་ *tu major me es,* vous êtes

plus grand que moi; དངུལ་¶་གསེར་དཀོན་པོ་ *aurum. pretiosius est argento*, l'or est plus précieux que l'argent; ཚྭ་ཀ་ར་¶་ཕན་པ་ཡོད་ *sal saccharo utilius*, le sel est plus utile que le sucre.

ལི་ *Numerale = 56*, employée comme nombre, vaut 56.

ལི་ཁ་ར་ *Species sacchari*, espèce de sucre.

ལི་ཁྲི་ *(S)* སིན་དུ་ར་ཏི་ *Pulvis ruber pro oculis*, poudre rouge pour les yeux. *(J. minium and orange colour.)*

ལི་ཁྲི་ *Nephelium punicum* (*sinice* ly-tchē), nom d'un fruit.

ལི་ཐོག་ ལོ་ཐོ་ *vulg. Calendarium*, calendrier; ¶་¶་རྩི་ *calendas computare*, calculer, faire le calend.; ¶་¶་ལྟ་ *illud legere, examinare*, le lire, l'examiner.

ལི་ཡུལ་ *Nom. regionis, alii dicunt: pars Mongoliæ, Khoten, alii: India septent., Nepal*, nom de pays.

ལི་མ་ *Imago vel statua*, image ou statue.

ལི་ཤི་ ལི་ཤིག་ *A = R* བུར་ཛ་ཏི་ *Planta aromatica et ejus fructus*, plante aromatique et son fruit. (*vid.* ཛ་ཏི་)

ལིག་བུ་མིག་ *(S) Petra medicinal. pro oculis*, pierre médicinale pour les yeux. *(J.)* malachite.

ལིང་ ¶་བ་ ¶་ངེ་ ¶་ལིང་ *Fluitans, suspensus, sparsus*, flottant, suspendu, épars; སྐྲ་¶་¶་ *capilli sparsi et fluitantes*, cheveux épars et flottants; མགོ་¶་ *caput tremulum, cp. pro* ཤིང་ *arbor*, à la tête ondulante, un arbre; སྤྲིན་¶་¶་སྡོད་ *nubes fluitant. manent*, les nuages restent suspendus; རྐང་ལག་ལྷ་¶་ངེ་འདུག་པ་ *infans pedes et manus agitans (J.)*, enfant qui agite les pieds et les bras.

ལིང་ཀོ་ ¶་བ *Moles integra, pannus integer*, lingot, pièce d'étoffe entière; གསེར་···ལྕགས་ཀྱི་¶་བ་ *massa auri, ferri*, un lingot d'or, masse de fer; དར་¶་ *pannus sericus integer*, pièce de soie entière; ¶་གིས་འདྲིལ་བ་ *uno panno integro involvere*, envelopper d'une pièce de toile entière.

ལིང་ག་ *(S) Membrum virile*, membre viril.

ལིང་ག་ *vox grammaticalis: signum agentis*, terme de gramm., cas indiquant l'agent; *v. g.* བྱེད་པ་(པོ་) *agens*, qui agit; རྟ་པ་ *eques*, cavalier; སྐྱེ་པ་པོ་ *qui generat*, générateur; མཛད་པ་པོ་ *creator*, créateur. *(J. addit: imago inimici, quæ comburitur ad illum magice occidendum*, image d'un ennemi, brûlée comme pour le tuer par la magie.)

ལིང་གྲོལ་མ་ *(J.) Crabro magnus*, frelon.

ལིང་ཏོག་ *v.* ཐོག་ *Albugo, pellicula supra oculos*, taie, cataracte des yeux.

ལིང་ཚེ་ *Craticula, crates*, grillage, gril.

ལིངས་ *Venatio*, chasse; ¶་པ་ *m.* པ་མོ་ *f.* མཁན་ *m. f.* = ཁྱི་ར་པ་ *et vulg.* རྔོན་པ་

venator, chasseur; ~ཁྱི་ *venat. canis*, chien de chasse; ~ཁྲ་ *falco pro v.*, faucon dressé pour la chasse; ~འགྲོ་ *v.* རྒྱུ་ *ire venatum*, aller à la chasse.

ལུ་ *Numerale* = *86*, employée comme nombre, vaut 86.

ལུ་ ལུ་ལུ་ *vulg.* = ཡངས་ *Largus, amplus*, large, ample; གོས་ལུ་ལུ་~~ *vestes nimis amplæ, undiq. fluitantes*, vêtements trop larges.

ལུ་གུ་ ལུག་གུ་ *(vulg.) Agnus*, agneau; ~~འཚོ་ *v.* ཟས་ *agnos nutrire*, les nourrir; ~~རྒྱུད་དུ་ *v.* ཐག་པས་འཆིང་ *agn. catenula alligare*, attacher les agneaux; (*J. addit:* ལུ་རྒྱུད་ *unde, qualiscumque species catenularum*, toutes sortes de chaînettes); ~~པགས་པ་ *agni pellis*, peau d'agneau.

ལུ་བ་ *(vulg.) Tussis*, toux; ~~རྒྱབ *tussitare*, tousser; ~རྒྱབ་མཁན་ *qui tussitat*, tousseur.

ལུ་མ་ *(J.) Stagnum cum fonte, locus fontibus abundans*, étang alimenté par une fontaine, lieu rempli de sources.

ལུ་སྨི་འབྲས་བུ་ *Fructus ruber (sinice:* chè-tsè), *mangifera indica*, fruit rouge.

ལུ་ལུ་ *(J.)* (*in Sik.* ཀླུམ) (*forte* ཟོག་ཟོག་ *rotundus?*) *baccæ in genere*, baies en général; སེབ་སེའི་~~ *fructus rosæ sylvestris*, fruit de l'églantier; ཚེར་སྒུར་ ~~ *bacca hippophäe* (*Sik.* ཚེར་ཀླུམ་), framboise.

ལུག་ *vulg. Genus ovile*, espèce ovine; ~ཕོ་ *aries*, bélier; ~མོ་ *ovis*, brebis; ~གུ་ ལུ་གུ་ *agnus*, agneau; ~ཁྱུ *grex ovium*, troupeau de moutons; ~རྫི་ *pastor ov.*, berger de moutons; ~ར་ *v.* ཁང་ *v.* ཁྱིམ་ *stabulum pro ov.*, bergerie; ~རིལ་ *v.* རྟག་ *stercus ovium*, crotte de mouton; ~ལྤགས་ *pellis ov.*, peau de mouton; ~སྒལ་ *v.* རྒྱབ་ *onus pro ove*, charge pour un mouton. *Syn. pro* ལུག་ *ove sunt:* གཡང་དཀར་ *fortuna alba*, richesse blanche; གཡང་མོ་ *fortuna*, richesse; བལ་ལྡན་ *lanigera*, qui porte de la laine; ཤེལ་སྒོང་ *globulus vitreus (albus)*, globe de verre (blanc).

ལུག་ *(vulg.) in computatione temporis* ~ལོ་ *annus Ovis, 8us cycli duodenarii*, l'année du Mouton, la 8e du cycle duodénaire; ~ཟླ་ *mensis Ovis, 4us*, le mois du Mouton, le 4e de l'année; ~དུས་ *hora 1^{a} vesp.*, une heure après midi; ~ཁྱིམ་ *mansio Ovis, in zodiaco*, le Bélier du zodiaque.

ལུག་ངལ་བ་ ~ཆུང་བ་ ~སྣུར་བ་ ~རྩི་ ~རུ་དམར་པོ་ ~རུ་སེར་པོ་ *Nom. plantarum medic., quarum 2 ultimæ, sec. J., sunt species pedicularium*, noms de plantes.

ལུགས་པ་ *A = R* བརླུགས་པ་ *vulg. Infusus, conflatus*, versé, coulé; ¶་མ་ *imago, idolum ex metallo conflato*, statue en fonte.

ལུགས་ ¶་ཚུལ་ ¶་སྲོལ་ ¶་ཁ་ *vulg. Mos, usus, consuetudo, methodus*, coutume, usage, méthode; རྒྱ་‥བོད་‥སོག་¶་ *mores sinenses, thibetani, mongolici*, coutumes chinoises, thibétaines, mongoles; ¶་ ¶་བཟང་པོ་ *v.* ལེགས་མོ་ *iid. boni*, bonnes coutumes; ¶་ངན་པ་ *iid. mali*, mauvaises coutumes; འགྲོ་ ¶་འདུག་¶་ *habitus corporis*, attitude corporelle; ཆོས་ ¶་ *ritus, cæremoniæ religionis*, rites, cérémonies religieuses; འཇིག་རྟེན་གྱི་¶་ *mores mundani*, coutumes du monde; ནང་‥ཕྱི་¶་ *ritus orthodoxi, hæreticii*, rites orthodoxes, hétérodoxes; ¶་གཉིས་ *religiosorum et laicorum usus*, coutumes des moines et des laïques; འགྲོ་‥ བཟོ་‥བསམ་‥བཤད་¶་ *modus eundi, faciendi, cogitandi, dicendi*, manière d'aller, de faire, de penser, de dire; ¶་¶་མི་ཤེས་ *consuet. nescit*, il ne sait pas les usages; མདོ་¶་ *ritus in Sutras inclusi*, rites renfermés dans les Sutras; སྔགས་¶་ *ritus, etc. in Tantras inclusi*, rites enseignés par les Tantras.

ལུང་ *(vulg.) Annulus*, anneau; ལྕགས་¶་ *ann. ferreus*, ann. de fer; རྣ་¶་ *inaures*, boucles d'oreilles; རྐང་¶་ *a. pro pedibus*, ann. qui ornent les pieds; སྣོད་¶་ *vasis ansa*, anse d'un vase; ¶་(ཐག) *corrigia circularis ad deferenda onera*, courroie circulaire pour porter les fardeaux; ལྷུའི་¶་ཐག་ དཔའ་¶་ *parva corrigia ad ensem pugno alligandum*, petite courroie qui lie le sabre au poignet; ¶་ཐག་ *est etiam: petiolus fructuum*, queue des fruit.

ལུང་ བཀའ་¶་ = *vulg.* བཀའ་ *Mandatum, præceptum*, ordre, commandement; དཔོན་གྱི་¶་ *ducis mandatum*, ordre d'un chef; ¶་བཀོད་ *legem ferre*, faire une loi; ¶་སྒྲོག་ *v.* གཏོང་ *v.* གནང་ *leg. publicare*, publier; ¶་ཐོབ་ *recipere mand.*, recevoir un ordre.

ལུང་བསྟན་ *Instructio, demonstratio*, enseignement, démonstration; ¶་(ད)བསྟན་པ་ *doctor*, docteur; ལྷའི་‥སློབ་དཔོན་གྱི་‥མདོའི་¶་¶་ *instructio a geniis, magistro, libris data*, enseignement donné par les esprits, un maître, les livres; ¶་¶་བཤད་ *docere, prædicare*, enseigner, prêcher; ¶་གསལ་བྱེད་ *probare, demonstrare*, prouver; ¶་¶་པ་མེད་པོ་ *non demonstrabilis*, qu'on ne peut prouver; ¶་དྲང་(ས་) *v.* འགྲེལ་ *explicare*, expliquer le texte; ¶་མན་ངག་ *admonitio*, avis; ¶་(དང་)རིགས་(པ་) *instructio et*

prolatio auctorum, enseignement et citation des auteurs; ¶་གི་རྗེས་འབྲང་ *qui adhærent textui litterali*, ceux qui s'attachent à la lettre; དོན་གྱི་རྗེས་འབྲང་ *qui adhærent sensui*, ceux qui suivent le sens.

ལུང་བསྟན་ *Oraculum, prophetia*, oracle, prophétie; མ་འོངས་པའི་¶་¶་ *prædictio de futuro*, annonce des choses futures; སྔོན་ཤེས་པ་དག་གི་¶་¶་རྣམས་ *Prophetarum effata*, les oracles des Prophètes; སངས་རྒྱས་སུ་¶་¶་དོ་ *nuntiatum est ipsum Buddham evasurum*, il fut annoncé qu'il deviendrait Bouddha.

ལུང་ ¶་པ་ *vulg. Vallis, et in E. regio*, vallée, pays; ¶་པའི་སྤྱི་ ¶་སྟོད་ *pars superior vall.*, le haut d'une vallée; ¶་མདོ་ *v.* དམའ་ *v.* སྨད་ *pars inferior vallis*, le bas d'une vallée; རི་¶་ *montes et vall.*, monts et vallées; ¶་སྟོང་ *vallis vacua, deserta*, vallée déserte; ¶་པ་རྒྱས་པ་ *v.* རྣམ་ *vall. fertilis, abundans*, vall. fertile; བོད་¶་¶་མཐོན་པོ་དང་རྒྱ་གར་¶་¶་དམའུ་ཡོད་ *Thibetum est regio alta, et India regio demissa*, le Thibet est un pays élevé, l'Inde est un pays bas; འབའ་¶་ ¶་ལ་ཚྭ་ཁ་ཡོད་ *in regione Bathang sunt salinæ*, dans le pays de Bathang, il y a des salines; ¶་ལུང་སྒང་སྒང་འགྲོ་ *per valles et montes ire*, aller par monts et par vaux.

ལུང་པ་ *(J.) Striatura*, strie, cannelure.

ལུང་བོང་ *A = R* བན་གླང་ = བ་ལང་ *Armenta*, gros bétail.

ལུད་ *(vulg.) Stercus, fimus*, excréments, fumier; མི་...གླང་¶་ *st. hominis, bovis*, excréments d'homme, de bœuf; ¶་དོང་ *v.* ཚང་...ཕུང་...ཚ་ *fimi fossa, acervus, jus*, fosse, tas de fumier, purin; ཁང་¶་ *domus sordes*, balayures.

ལུད་ ¶་པ་ *Aliæ sordes corporis*, les autres déjections du corps; མཆིལ་¶་ *saliva*, salive; ¶་པ་ལུ་བ་ *phlegma tussitando expellere*, expulser les glaires en toussant; སྣ་¶་སྦྲིད་ *sternutare*, éternuer; ཁྲག་¶་ *sanguis corruptus*, sang corrompu; མིག་...སེན་...རྣ་¶་ *sordes oculorum, unguium, aurium, etc.*, ordures des yeux, des ongles, des oreilles, etc.

ལུད་ *(vulg.)*, ¶་པར་ *Erumpere, exundare*, jaillir, déborder; ཆུ་...མཚོ་¶་ *aquarum, lacus exundatio, eruptio*, l'eau, le lac déborde; འོ་མ་ཡར་¶་ *lac ebulliendo tumescit*, le lait s'élève en bouillant.

ལུམ་བི་(ནི་) *Nom. horti in quo natus est* ཤཱ་ཀྱ་, nom du jardin où naquit Shakia.

ལུམས་ *Species balnei pro membris morbidis, fomentatio*, fomentation. (*vid.* གླུམ་)

ལུས་ ཀ་ཡོ་ *vulg. E.* = གཟུགས་ *(vulg. Sik.) hon.* སྐུ་ཀ་ *Corpus*, corps; ཀ་ཀྱི་ *v.* ཅན་ *corporis, corporeus*, corporel; ཀ་མེད་ *incorporeus*, incorporel; མི་...ལྷ་...སྐར་མའི་...སེམས་ཅན་གྱི་ཀ་ *hominis, idoli, stellæ, animalis corpus*, le corps d'un homme, d'une idole, d'une étoile, d'une bête; ཀ་ཡོ་འཚོང་མ་ *v.* བུས་མ་ *c. vendens, meretrix*, qui vend son corps, une prostituée; ཀ་ཡོ་མི་བདེ་ *corp. ægrotat, dicitur etiam de muliere prægnante, et menstruas habente*, être malade, être enceinte, avoir les menstrues; ཀ་གཉིས་ *duo c. habens, ep. pro filio majori dii* དབང་ཕྱུག་ qui a deux corps, le fils aîné de Siwa; ཀ་དམར་ *corp. rubrum, ep. pro* མིག་དམར་ *Mars*, Mars, au corps rouge; ཀ་ངན་ *c. malum, ep. pro* ནོར་སྲུང་ *deus divitiarum*, corps mauvais, le dieu des richesses; *et* སྦྱུགས་རིམ་ *membrum virile*, le membre viril; ཀ་རྒྱུག་གི་སྲོག་ *vita currentium, ep. pro* རི་དྭགས་, vie des êtres coureurs, les bêtes sauvages. (*N. B.* ལུས་ *dicitur quando agitur de corpore ipso; sed quando agitur de ejus qualitatibus, dicitur* གཟུགས་. *Sic in libris et E., sed in Sik.* ལུས་ *fere ignotum est, et semper adhibetur* གཟུགས་)

ལུས་ ཀ་པར་ *Superesse, reliquum esse*, être en surplus, rester; ཀ་པ་ *v.* མ་ ལྷག་ཀ་ ཕྱིར་ *v.* རྗེས་ཀ་ *reliquiæ, residuum*, reste, résidu; ཀ་བཞག་ ཀ་འབབ་ *resid. deponens*, laissant un dépôt, un résidu; མ་ཀ་པར *sine resid., omnino*, sans reste, entièrement; མ ཀ་འཕེལ་ *sine fine increscens, ep. pro vento*, qui augmente sans fin, le vent; རུས་པ་ཉི་ཚེ་ཀ་ *ossa tantum supersunt*, il ne reste que les os.

ལུས་ *Manere, relinquere ex oblivione*, demeurer, laisser par oubli; བཙོན་ར་ལ་ ལོ་གཉིས་ཀ་ *in custodia biennio manere*, demeurer en prison pendant deux ans; ས་ཚིགས་ལ་ངའི་གྲི་ཀ་སོང་ *in statione meum cultrum reliqui, oblitus sum*, j'ai laissé, oublié mon couteau à la station.

ལུས་འཕགས་པོ་ *Nom. continentis ad E. montis* རི་རབ་, nom du continent à l'Est du mont Rérop; ལུས་ *et* ལུས་འཕགས་ *nom. duarum* གླིང་ཕྲན་ *insularum in eod. loco*, nom de deux îles près de ce continent.

ལུས་སྲུལ་ *Nom. alicujus monstri fabulosi*, nom d'un monstre fabuleux.

ལི་ *Numerale = 116*, employée comme nombre, vaut 116.

ལི་ *Æs*, airain, bronze; ལི་ཐང་ *æris planities, nom. civitatis in provincia* ཁམས་, nom de la ville de Litang.

ལེ་ ¶་མ་ = ལེའུ་ ལེ་ཚན་ *(vulg.)* *Caput, sectio*, chapitre, section ; ལེའུར་ཕྱེ་པ་ *in capita divisus*, divisé en chapitres ; ¶་ *v.* ལེའུ་ཐོ་ *calendarium*, calendrier. (*vid.* ལོ་ཐོ་)

ལེ་བརྒྱན་ ལེབ་རྒྱན་? *syn. pro* དམར་པོ་ *Ruber*, rouge ; ¶་¶་རྩེ་ *pro* གུར་གུམ་ཕལ་པ་ *crocus communis*, safran ; *(Cs) papaver*, pavot ; *(Lexic.) crocus; aliud Lexic. habet :* ¶་¶་དར་དམར་སེར་གྱི་མིང་ *i. e. est syn. pro panno serico rubeo-flavo*, étoffe de soie rouge-jaune (brune) ; ¶་¶་དམར་པོའི་གདན་ *tapes ex serico rubeo-flavo confectus*, tapis de soie brune ; ¶་¶་འཇོལ་བེར་ *vestimentum longum ex eod. confectum*, habit de soie brune.

ལེ་ན་ *Lanugo*, duvet ; ¶་ནའི་གོས་ *vestis ex ead.*, habit fait de duvet.

ལེ་མ་ *vid.* ལེ(འུ་) *Capitulum, sectio*, chapitre, section.

ལེ་ལག་ *Appendix, supplementum, additio*, appendice, note supplémentaire, addition ; ¶་¶་དང་བཅས་པ་ *supplement. habens*, qui a un appendice, un supplément.

ལེ་ལན་ *Magni momenti*, de grande importance. *J. addit : reprobatio*, reproche ; ¶་¶་(བདའ་)པ་ *qui exprobrat*, celui qui reproche.

ལེ་ལེ་ ཞི་ལ་ ཨ་ལེ་ (*Sik. alii* ཨ་ལེའུ་?) *vulg. Felis*, chat ; ¶་¶་ཛ་མ་ *lolium*, vraie ; ¶་¶་སི(འུ་) *(in Bathang) prunum*, prune ; ¶་¶་ཤིང་ *prunus*, prunier.

ལེ་ལྡེ་ *(tata, kele, chiang-chiang.) vulg. sec. loca. Solus, tantum, tantummodo*, seul, seulement ; མི་གཅིག་¶་¶་འོངས་ *unus tantum homo venit*, un seul homme est venu ; འདི་སྐད་¶་¶་བཤད་ *istud verbum tantum dic*, dis seulement cette parole.

ལེ་ལོ་ *(vulg.)* (*unum Lexic. habet* ལེ་ལོག་?) *Piger*, paresseux ; ¶་¶་ཆེ་དྲགས་ *nimis, vere piger*, très paress. ; ¶་¶་བྱེད་ *v.* བཟོ་ *v.* ཡིན་ *pigritari*, être paress. ; ¶་¶་མི་དགོས་ *ne sis piger*, ne sois pas paresseux ; ¶་¶་སྤྱངས་ *pigritiæ addictus*, livré à la paresse ; ¶་ཤོར་མེད་ ¶་¶་མེད་ *diligens*, diligent, zélé. *Syn. sunt :* འཕྱར་གཡེང་ *et* རྣམ་གཡེང་ *multum effusus*, très dissipé.

ལེགས་ ¶་པ་ *v.* པོ་ *v.* མོ་ *(vulg. Sik.) Bonus, elegans, bene*, bon, bien, élégant, beau ; ¶་¶་ལབ་ *bene loqui*, bien parler ; ¶་སྦྱར་གྱི་སྐད་ སྐད་¶་མོ་ *sermo bene compositus, bonus sermo*, bon sermon, discours bien composé ; ¶་(པར་)བཤད་(པ་) *proverbia celebriora*, paroles célèbres ; ¶་སོ་ = *vulg.* ལགས་སོ་ *etiam, bene*, oui, c'est bien ; ¶་གསོལ་ *beneprecari, gratias agere, benedicere, laudare*, faire de bons souhaits, rendre grâces,

bénir, louer; དགེ་¶་ *virtutis bonus actus*, bonne action; འདི་¶་མོ་བས་ *bene est*, c'est bien; འདི་མ་¶་པས་ *non est bonum*, c'est mal; ¶་མོ་འོང་···མི་འོང་ *bene, male eveniet*, cela tournera bien, mal; ¶་བརྒྱན་མ་ *bene adornata, ep. pro concubinis geniorum*, bien ornée, les concubines des génies; ¶་བྱིས་དབང་པོ་ *bonus juvenis, princeps* (བརྒྱ་བྱིན་), bon jeune homme, Indra; ¶་བྱིས་ *bonus juvenis ep.* ལྷ་, bon jeune homme, un génie; ¶་བྲི་སྒྲོ་ *pennas bene pictas habens, ep. pro pavone*, qui a les plumes bien peintes, le paon.

ལེགས་བམ་ *pro* གླེགས་བམ་ *Volumen*, volume.

ལེན་ ¶་པར་, *præt.* བླངས་, *fut.* བླང་, *imp.* ལོང་ *vulg. Capere, accipere, obtinere*, prendre, recevoir, obtenir; ལག་པས་¶་ *manu cap.*, prendre avec la main; བློ་ ལ་¶་ *mente percipere, intelligere*, saisir par l'esprit, comprendre; སྙིང་ *v.* ཐུགས་ལ་¶་ *cordi, curæ habere*, prendre à cœur, aimer; ཁས་ *v.* གསུང་¶ *ore, verbo ligari, i.e. promittere, vovere*, promettre, vouer; ངོ་¶་ *fateri*, avouer; བཀའ་དྲིན་···འགོ་དྲིན་¶་ *gratiam accipere, sub tutela poni*, recevoir une grâce, protection; གོ་ས་¶་ *dignitatem suscipere*, recevoir une dignité.

ལེབ་ ¶་¶་ *vulg. Planus*, plan, plat; ¶་¶་བཞག་ *in pl. deponere*, déposer à plat; སྲན་¶་ *lens, lenticula*, lentille; བག་ *v.* འཇུར་¶་ *scriblita*, crêpe; ཤིང་¶་ *tabula lignea*, planche; རྡོ་¶་ *petra plana*, dalle; ¶་¶་བཟོ་ *planare*, aplanir; ¶་མ་ *v.* ཐགས་ *vitta, tænia*, ruban; སྣ་¶་ *nasus depressus, silus*, nez camus; ¶་ཆེན་ *pennæ majores avium*, longues plumes des oiseaux.

ལེའུ་ *vid.* ལེ་ *Capitulum, sectio*, chapitre, section.

ལེའུ་ལོན་ *A =R* ལན་སློན *v. vulg.* བསབ་ *Restituere, respondere*, restituer, répondre, répliquer.

ལོ *Numerale = 146*, employée comme nombre, vaut 146.

ལོ *Partic. finalis post litteram* ལ་, *ponitur pro puncto*, point final; ཉལ་¶་ *dormio, dormiens est*, je dors, il dort; ཕྱག་འཚལ་¶་ *saluto*, je salue. *In colloquiis =dicitur*, on dit; ད་ལམ་ཐར་¶་ *dicitur viam nunc liberam esse*, on dit que la route est libre; ཆེར་¶་ *dicitur famam spargi*, il y a cette rumeur, dit-on.

ལོ་ ¶་མ་ ¶་འདབ་=འདབ་མ་ *folium*, feuille; ཤིང་(གི་)¶་(མ་) *f. arboris*, feuille d'arbre; ¶་¶་རྡོལ་ *v.* སྐྱེ་ *f. crescunt*, les

feuilles poussent; ལོ་ལོ་ལྡོག་ *fol. cadunt,* elles tombent; ལོ་ལོ་ཁ་(མདོག་) *color f., viridis,* couleur des feuilles, le vert; ལོ་ལོ་སོག་སྐོར་ *folia et paleas turbine circumvolutans,* tourbillon qui emporte les feuilles et les pailles.

ལོ་ *(vulg.) Annus,* année; ལོའི་ *anni, annuus,* annuel; ལོ་སྐོར་སྐོར་ *v.* ལྡོག་ལྡོག་ *v.* སྐོང་སྐོར་ ལོ་ངོ་གཅིག་ *ann. totus, integer,* une année entière; ལོ་ཕྱེད་ཀ་ *dimidius ann.,* une demi-année; ལོ་གསར་པ་ *novus ann.,* nouvel an; ལོ་གསར་ཕུལ་ *v.* གཏོང་བ་ *novi anni munera,* étrennes; ད་ *v.* ཨ་ལོ་ *ann. præsens,* l'année présente; ལོ་སྙིང་ སྔ་ལོ་ ན་ནིང་ *ann. præteritus,* l'année dernière; ལོ་རྗེས་མ་ *v.* ཕྱི་མ་ *v.* ནང་པར་, *vulg.* སང་ཕྱད་ *ann. proximus,* l'année prochaine; ལོ་རེ་རེ་ *quotannis,* chaque année; ལོ་ཆག་ *an. fracti i. e. quolibet secundo anno,* chaque seconde année; ལོ་ཐང་ *v.* དཔྱ་ *v.* ཁྲལ་ *tributum annuum,* tribut annuel; ལོ་ཏོར་ *v.* སྟོར་ *redditus ann. agrorum,* revenu annuel des champs; ལོའི་ཆ་ཤས་ *v.* ཡན་ལག་ *v.* མཛོད་པ་ *partes anni, ep. pro* ཟླ་བ་ *mensis,* les parties d'un an, les mois; ལོ་ཐོ་ *calendarium,* calendrier. — *Syn. pro anno sunt:* རང་རྒྱུབ་ *se-ipsum sustinens,* qui se soutient par soi (unité); འདོ་བྱེད་ *quod repetitur,* qui se répète; གྲངས་གཞི་ *numerorum origo,* principe des nombres; དུས་ཀྱི་ཚིགས་ *articulus temporis,* articulation du temps; ཟླ་བའི་ཕྱོགས་ *locus mensium,* place des mois; བགྲང་བྱ་ *numerandus,* que l'on compte; དུས་ཀྱི་ཆ་ཤས་ཅན་ *temporis partes continens,* contenant les divisions du temps; མི་ཟད་པ་ *non cessans,* qui ne cesse pas; ཟླ་བའི་ཕུང་པོ་ *cumulus mensium,* réunion des mois; ཟླ་བའི་ཕྲེང་བ་ *sertum mensium,* guirlande des mois; འདོར་བྱེད་ *transire faciens,* qui fait passer.

ལོ་འཁོར་ *Cyclus annorum,* cycle d'années; ལོ་ལོ་བཅུ་གཉིས་ *cyclus 12 annorum,* cycle de 12 ans. *Sic ordinatur:* 1° བྱི་ལོ་ *annus Muris,* année du Rat; 2° གླང་ལོ་ *annus Bovis,* année du Bœuf; 3° སྟག་ལོ་ *ann. Tigridis,* ann. du Tigre; 4° ཡོས་ལོ་ *ann. Leporis,* ann. du Lièvre; 5° འབྲུག་ལོ་ *ann. Draconis,* ann. du Dragon; 6° སྦྲུལ་ལོ་ *ann. Serpentis,* ann. du Serpent; 7° རྟ་ལོ་ *ann. Equi,* ann. du Cheval; 8° ལུག་ལོ་ *ann. Ovis,* ann. du Mouton; 9° སྤྲེ་ལོ་ *ann. Simii,* ann. du Singe; 10° བྱ་ལོ་ *ann. Avis,* ann. de l'Oiseau; 11° ཁྱི་ལོ་ *ann. Canis,* ann. du

Chien; 12° ཕག་¶ *annus Porci*, année du Porc.

ལོ་རྒན་ = རབ་བྱུང་ *Cyclus 60 annorum*, cycle de 60 ans; ན་རྩིས་པར་¶·¶·དྲུག་བཅུ་ཟེར་བ་ *veteres computatores vocant 60 annos unum* ལོ་རྒན་, les anciens calculateurs nomment *lo-guen* la période de 60 ans. (Ce cycle se forme en ajoutant successivement les 5 éléments masculins et féminins à l'un des 12 animaux du cycle précédent. La 1re année du 1er cycle de 60 ans མེ་མོ་ཡོས་ correspond à l'an 1027 de l'ère chrétienne.)

ལོ་ *(vulg.) adhibetur in sensu: Ætas*, âge; ¶·གཅིག་པ་ *v.* མཉམ་པ་ *vulg.* = ནེའུ་¶·པ་ ཉེའུ་ཟླ་ མཉམ་ཟླ་གྲོགས་ *ejusdem anni, mensis, coætaneus*, de même âge; ¶·ཆེན་པོ་ *natu major*, aîné; ¶·མང་པོ་ *ann. multos habens*, qui a beaucoup d'années; ¶·ཆུང་(ཆུང་) *junior, juvenis*, jeune; དགུང་¶·ག་ཚད་ཡོད་ *quot annos ætatis computat?* quel âge a-t-il? ¶·རྒན་ *annis senex*, vieillard.

ལོ་རྒྱུས་ *Annorum series, i. e. historia, annales*, histoire, annales; ¶·¶·པ་ *historicus*, historien; གནའ་བོའི་¶·¶ *historia antiqua*, histoire ancienne. *Syn. sunt:* སྔོན་བྱུང་ *quod antea evenit*, ce qui est arrivé autrefois; བྱུང་བ་ *eventus*, événement; དེ་ལྟར་བྱུང་ *sic evenit, factum est*, il arriva ainsi; གཏམ་ *verbum*, discours.

ལོ་ཏོག་ *v.* ཐོག་ *vulg. Fructus anni, segetes*, fruits annuels, moissons; ¶·¶·ལེགས་སོ་ *v.* ཡག་པོ་ *messis bona est*, la moisson est bonne; ¶·¶·རྔ···འཐུ···རྫུང···གཤར་ *messem metere, colligere, excutere, ventilare*, couper, recueillir, battre, vanner la moisson; ¶·(ཐོག་) འབྲལ་འབྲལ་ཡིན་ *messis est mediocris*, la moisson est médiocre.

ལོ་ཀ་ *(S) Mundus, terra, etc.*, le monde, la terre.

ལོ་པཎ་ *v.* པཎ་ *pro* ལོ་ཙ་བ་དང་པཎ་ཌི་ཏ་ *Interpres, commentator, translator thibetanus, et* pundit *seu doctor indicus*, interprète, commentateur thibétain et docteur indien; ¶·ཙ་བྱེད་ *v.* སྒྱུར་བ་ *istud munus adimplere*, remplir l'office d'interprete; ¶·(ཙ་བ་)ཆེན་(པོ་) *magnus interpres, commentator (titulus honorific.)*, le grand interprète; ¶·ཙ་མཁན་པོ་ *magnus lama, imperatoris sinensis capellanus, et linguæ thibetanæ ludimagister*, titre du grand lama chapelain de l'Empereur de Chine.

ལོ་མ་ཤིང་ *Viscum*, gui.

ལོ་རྫོང་ = ལོ་རང་རྫོང་ *Nomen loci inter* ཤུག་པ་མདོ་ *et* ལྷ་རི་མགོ་ *in via a Sinis ad Lhassa*, nom de ville.

ལོ་ཧི་ཏ་ཀ་ *(S)* = པད་མ་ར་ག་ *Achates petra,* agate.

ལོ་རི་ར་ *(S) Ep. pro flumine* པ་ཀྵུ་, épith. du fleuve Pakou.

ལོག *(vulg.) præt et imp. vi.* ལྡོག་པར་ ལོག་པར་ *v. n. Implicat generalem sensum eversionis, contrarietatis, reversionis, etc., et adhibetur in physico et morali sensu,* verbe qui exprime un sens d'opposition, de répétition, ou de retour.

ལོག་པར་ *1° in physico sensu : Reverti, everti, iterum,* revenir, être renversé, de nouveau; ཚུར་¶་ *redire in istam partem,* revenir; ཕྱིར་ *v.* ཕར་¶ *regredi in aliam partem,* repartir; ¶་འབག་འོང་ཟིན་ *huc retuli,* j'ai rapporté ici; ཁྱིམ་ན་¶་ཕྱུ་ཟིན་ *domum reversus est,* il est revenu à la maison *(Sik.)*; ¶་སོང་ *abi hinc et in tuum locum redi,* retourne chez toi; ཤི་ནས་ཚུར་¶་ *a morte redire ad vitam,* ressusciter; ཁང་པ་...ཤིང་སྡོང་¶་འགྲོ་ *domus, arbor ruit (naturaliter),* la maison, l'arbre tombe; རྩིག་པ་¶་བྱེད་ *murum evertere,* renverser un mur; ¶་རྒྱབ་ *invertere, convertere,* retourner; སྟན་...གོས་¶་རྒྱབ་ *tapetem, vestem invertere,* retourner un tapis, un habit; ཞིང་¶་རྒྱབ་ *aratro terram vertere,* retourner la terre en labourant; ནད་¶་ཕྱིན་ *morbus rediit,* la maladie est revenue; ¶་བཙོ་དགོས་ *iterum coquere oportet,* il faut cuire de nouveau; ཁ་ལས་¶་འོང་ *evomet,* il vomira ; ཟ་¶་ལྡད་ *ruminare,* ruminer.

ལོག 2° *in sensu morali : vulg. Malus, perversus, transgredi,* mauvais, transgresser; ¶་ཆོས་ *falsa religio, hæresis, etc.,* mauvaise religion ; ཆོས་¶་ *religionem evertere, transgredi,* violer la religion ; ¶་ལྟ་...བསམ་པ་གཏོང་ *male, perperam aspicere, cogitare,* regarder, penser mal ; ¶་གཡེམ་ *prave concupiscere,* avoir de mauvais désirs ; ¶་འདྲེན་ *ad malum ducens, tentans, ep. pro filio majori dii* དབང་ཕྱུག་, tentateur, le fils aîné de Siwa ; སྙིང་¶་ *cor, mens turbata, ad malum inclinata,* esprit troublé, incliné au mal ; དུས་¶་ *intempestivus,* intempestif ; ཀླད་པ་¶་ཕྱིན་ *cerebrum eversum, amens,* fou ; ངོ་¶་ *vultum avertere, rebellare,* se révolter ; བླ་མ་བཀའ་¶་ *monachus qui violavit sua vota et ad vitam sæcularem rediit,* moine qui défroque ; ཚོང་¶་ *contractum commercii rescindere,* résilier un contrat ; ¶་ཟན་ *prandium pro contractu rescisso,* diner que doit donner celui qui résilie un contrat.

ལོག ¶་¶་ *vulg. Globulus, rotundus,* globule, rond ; ¶་¶་སྡོད་ *in globo manere,* de-

meurer en groupe; ¶·¶·རྩིས་ *in globo, summatim supputatus*, total fait; འབྲས་¶ *baccæ in genere*, baies en général. (*vid.* ལུ་ལུ་ *et* སླུམ་)

ལོགས་ *in sensu generali. vulg. Aliqua directio, pars, turma*, direction, part, foule; ཚུར་¶ *ista direct., pars*, cette direction-ci; ཕར་¶ *illa direct.*, ce côté-là; ཡར་¶ *direct. superior*, en haut; མར་¶ *direct. inferior (de via, situ etc.)*, en bas; ¶·སུ *ad, prope, contra*, près, vers, à l'opposé; ¶·སུ·བཞག *v.* བཅུག *seponere*, mettre à part; དམག་མི་¶·གཅིག *manipulus militum*, une troupe de soldats.

ལོགས་ *minus generaliter. vulg. Pars externa, superficies rerum*, la partie extérieure, superficie; རྩིག་¶ *superficies parietis*, surface d'un mur; ¶·བྲིས་ *in superf. parietis picturæ*, peintures à fresques; རས་བུབས་ཀྱི་¶·མདུན་ *telæ superf. externa*, l'endroit d'une toile; ཤོག་གུའི་¶·བཟང་ *folii papyrei prima pagina*, recto d'un feuillet; རྒྱབ་ *v.* ངན་¶ *folii secunda pagina*, verso; ¶·རེ་ *postes laterales portæ, fenestræ, formæ*, encadrement de porte, de fenêtre, etc.

ལོགས་ རྩིབ་¶ *vulg. Latus corporis, costæ*, le côté du corps, les côtes; གཡས་···གཡོན་¶ *l. dexterum, sinistrum*, le côté droit, le gauche; ¶·སྐྱེས་ *in latere (pectore) nata, ep. pro mamma*, née sur le côté, la mamelle; རྩིབ་¶·གཟེར་ *v.* ཟུག་ *costæ dolent*, les côtes font mal.

ལོང་ ¶·ཤིག *imp. et* ལོངས་ *præt. v'* ལེན་ *Sume, sumptus*, prends, pris; ཁབ་¶·རྡོ་ *pro vulg.* ཁབ་ལེན་རྡོ་ *magnes*, aimant; ¶·སྤྱོད་ *sume et manduca, syn. pro* ཟོས་ *manduca*, prends et mange.

ལོང་ *vulg.* ¶·ཤིག *imp. v'* ལྡོང་ ཡར་¶ *Surge*, lève-toi.

ལོང་ (*vulg.* ཁོམ་) *Otium, tempus vacuum, absque occupatione*, loisir; ¶·ཡོད་''·མེད་ *vacuum tempus adest, non adest, vaco, non vaco*, j'ai du loisir, je n'en ai pas; ¶·གཏམ་ *otiosa verba, conversatio*, paroles oiseuses, causerie; ཁྲིད་¶·ན་ཤོག་ *cum (opere) vacaveris, veni*, viens quand tu seras libre.

ལོང་ཀ་ *v,* ཁ་ *v.* ག་ *Intestina*, les intestins; ཡར་'''མར་¶·¶ *int. superiora, inferiora*, les intestins supérieurs, inférieurs; ¶·ནད་ *morbus int.*, maladie des intestins.

ལོང་ཀི་ཏ་ (*S*) = ཞོ་ *Lac*, lait.

ལོང་བ་ (*vulg.*) *præt. v'* ལྡོང་བར་ *Cæcus esse*, être aveugle; ¶·བ·པོ་ *m.* མོ་ *f.* (མི་) ¶·བ་ *cæcus, cæca*, un, une aveugle; ¶·འཁྲིད་མཁན་ *vulg.* = དམིགས་བུ་ *dux*

cæci, guide d'aveugle; ¶་བ་བྱེད་ *excæcare*, aveugler; ¶་¶་འགྱོ་ *cæcutire*, devenir aveugle.

ལོང་བུ་ ¶་ཚིགས་=ཞོལ་¶་ *Claviculæ pedum*, chevilles des pieds.

ལོངས་ *præt. v*ⁱ ལོང་བར་ *Captus, acceptus*, pris, reçu.

ལོངས་སྤྱོད་ *(vulg.) Rei possessæ fruitio, i. e. verb. uti, frui, et subst. bona, divitiæ*, employer, jouir, biens, richesses; ¶་¶་ལ་ཆགས་…བསགས་…ཤོར་ *divitias appetere, congregare, rejicere, vel perdere*, désirer, amasser, perdre les richesses; ¶་(ཕྱུད་རྫོགས་པའི་)སྐུ་ *corpus perfectarum divitiarum, i. e. remuneratio pro impletis tribus perfectionis conditionibus (Schl.)*, le corps de la richesse parfaite; ¶་¶་ཟད་སོང་ *divitiæ expensæ sunt*, les richesses sont dissipées; ལྷག་པར་¶་¶་བྱེད་པ་ *qui multas divitias congregat*, celui qui amasse beaucoup de richesses = བསོད་སྨོལས་འདོད་པའི་ཡོན་ཏན་ *dispositio desiderandi felicitatem*, disposition à désirer le bonheur.

ལོད་པ་ *v.* ལོ་ *vid.* ལྷོད་པ་ *Relaxatus*, relâché.

(*Lexic.* ལོང་མི་འདོད་ *nolle, non desiderare*, ne pas vouloir, ne pas désirer.)

ལོན་པ་ = *vulg.* ལེན་ = ཐོབ་ *Sumere, recipere*, prendre, recevoir; ཆུ་¶་ *aquam haurire, aquam includens*, puiser de l'eau, contenir de l'eau; བུ་¶་ *quod filium capit, i. e. debitum*, dette; ཅི་མི་¶་ *nihil accepi, obtinui*, je n'ai rien reçu, obtenu; བསྐྱེད་ག་ཚད་¶་ *quantam usuram accipis?* quel intérêt prenez-vous?

ལོན་ *vulg. si de annis, ætate agatur: Attingere, obtinere*, atteindre, accomplir; ལོ་ཉི་ཤུ་¶་པ་ནས་ *cum 20 annos attigisset, complevisset*, ayant atteint, acompli sa 20ᵉ année; ཡུན་རིང་མ་ལོན་ *non diu durat*, ne dure pas longtemps.

ལོན་ *Nuntium*, nouvelle, avis; ལོན་བཟང་གཏོང་ *bonum n. mittere*, envoyer une bonne nouvelle; ལོན་ལན་ *nuntio respondere*, répondre à un avis reçu.

ལོབ་ ལོབ་པར་, *præt.* ལོབས་ *pro* སློབ་ *Discere, docere*, apprendre, enseigner, (*vid. etiam* ལབ་ *dicere*, dire).

ལོས་ ལོས་ཀྱང་ ལོས་ལོས་ *Vere, certe, etiam*, vraiment, certainement, oui.

ཤ

Cette lettre se prononce *cha* ou *chia*, et à Bathang, *ha*.

ཤ *27a littera alphab. Numerale = 27,* 27e lettre de l'alphab., employée comme nombre, vaut 27.

ཤ་ *vulg. Caro,* chair, viande; ཤ་མདོག་ *color carnis,* couleur de chair; ཤ་མདོག་ལོག་ *color carnis mutatur,* la couleur de la chair change; ལུག····བྱ····ཉ་ཤ་ *caro ovis, avis, piscis,* viande de mouton, d'oiseau, de poisson; ཤ་བཙོ····རྫོ····སྲེག་ *carnem coquere, assare, super prunas torrefacere,* cuire, rôtir, griller de la viande; ཤ་ཁུ་ *jus carnis,* jus de viande, soupe; ཤ་ཟ་ *v. hon.* གསོལ་ *v.* བཞེས་ *carn. manducare,* manger de la viande; ཤ་ཧྲིག་ *c. integra animalis occisi (exceptis pelle, capite et intestinis),* toute la viande d'un animal tué; ཤ་ལྷུ་ *v. vulg.* ལྷེབ་ *quarta pars animalis occisi,* quartier de viande de boucherie; ཤ་རྒྱགས་པ་ (*v.* ཚོ་བ་ *v.* ཚང་པ་ *Gir.?*) *c. pinguis, corpus pingue,* chair grasse, corps gras; ཤ་རིད་པ་ *v.* སྐེད་ *c. macilenta, corpus macrum,* viande maigre; ཤ་ནག་ *v.* དམར་པོ་ *pars musculosa c.,* viande rouge, les muscles; ཤ་དཀར་ *(in porcis) laridum,* lard; ཤ་གསར་ *v.* རློན་ *c. recens,* viande fraîche; ཤ་སྐམ····རྙིང····རུལ་ *caro sicca, vetusta, putrida,* viande sèche, pourrie; ཤ་སྦྲང་ *musca c.,* mouche à viande; ཤ་འབུ་ *vermes in c.,* vers de viande; ཤི་ཤ་ *caro animalis mortui,* viande d'un animal mort; ཤ་ཁྲག་ ཤ་ཉེ་ *consanguinei,* consanguins; ཤ་མཛེར་ *v.* མཛེ་བ་ *concretio carnis, verruca,* excroissance charnue, verrue; ཤ་སྲིན་ *cancer (ulcus),* ulcère; ཤ་སྨན་ *condimenta in genere,* condiments; ཤ་ཚོང་པ་ *lanius,* boucher; ཤ་རྒྱུ་མ་ *hilla,* saucisse; ཤ་བཟུང་ *fuscinula,* fourchette; ཤ་བཅད་ *v.* ལེན་ *euphem. pro castrare,* châtrer.

ཤ་ *vulg.* = རྔོན་ *Venatio,* chasse, venaison; ཤ་སྐྱགས་ *venari,* aller à la chasse; ཤ་བསད་ *in ven. animalia occidere,* tuer du gibier; ཤ་ཁྱི་ *canis venat.,* chien de

chasse; ཤ་སྐྱགས་མི་ ཤ་བསད་མཁན་ = ལྤ་ར་ *venator*, chasseur; ནགས་ཚལ་ལ་ ཤ་མང་པོ་ཡོད་ *in sylva copia ven. est*, il y a beaucoup de gibier dans la forêt.

ཤཱ་ ཤ་ཆུ་ *v.* རྒྱུག་ *v.* སྒྲུག་ *Rivulus currens in valle*, ruisseau dans un vallon; ཤ་འདོད་ *arundines ad oras*, les roseaux sur la rive; *terræ lapsus ab aquis causatus*, éboulement des rives; ཤ་སྣང་ *alluvio*, alluvion.

ཤཱ་ སྔ་ཤ་ *Pars anterior ephippii*, le devant d'un selle; རྒྱབ་ཤ་ *pars posterior ejusd. (Lexic.)*, le derrière de la selle.

ཤཱ་ཀ་ར་ ཤཱ་ཁ་ར་ *(vulg.) Saccharum crystallinum*, sucre cristallisé.

ཤཱ་ཀུ་ན་ *(S) syn. pro* བྱ་ *Avis*, oiseau; ཤཱ་སྐད་ *(J.) corvi clamor*, cri du corbeau.

ཤཱ་ཀོན་ ཤཱ་འཁོན་ *A = R* ཞེ་ཁོན་ ཞེ་སྡང་ *Ira, irasci, odisse*, = ཤཱ་ལན་ *v.* སྤྱོད་ = གནོད་པ་ *nocumentum, ulcisci, odisse*, dommage, se venger, haïr.

ཤཱ་ཀྱ་ ཤཱ་ཀྱ་སྟོབས་པ་ *v.* ཐུབ་པ་, *(S)* ཤཱ་ཀྱ་མུ་ནི་ *Sha-kia potens, audax*, Sha-kia le puissant; ཤཱ་ཀྱ་སེང་གེ་ *S.-K. leo*, Sha-kia le lion; ཉི་མའི་རིགས་འབྲངས་ ཉི་མའི་རྒྱུད་ ཉི་མའི་གཉེན་ *de familia solis*, de la race du soleil; ཤཱ་ཀྱའི་གཙོ་བོ་ *princeps familiæ S.-K.*, le prince de la famille S.-K.; གོ་ཏ་མ་ *nom. familiæ*, nom de la famille S.-K.; བུ་རམ་ཤིང་ཟས་གཙང་ སྲས་ *Se-tsong-se (pater S.-K.) filius familiæ Pouram*, nom du père de Shakia; དགེ་སློང་ཆེན་པོ་ *magnus monachus*, le grand religieux; ལྷོའི་ལྷ་ *genius regionum ad Merid.*, le génie du Sud; ལྷའི་ཡང་ལྷ་ *genius geniorum*, le génie des génies; ཤཱ་ཀྱའི་དགེ་སློང་... རྒྱལ་པོ་... ཏོག་ *familiæ S.-K. monachus, rex, summitas*, le moine, le roi, le plus élevé des S.-K.; སྤྲུལ་འཕྲུལ་སྲས་ *filius transformatus*, fils transformé; ཤཱ་ཀྱའི་ཁྲུ་མཆོག་ *nobilissimus familiæ S.-K.*, le plus noble des S.-K.; ཤཱ་ཀྱའི་དགེ་སློང་ *sacerdos familiæ S.-K.*, le prêtre de la famille S.-K.; དོན་ཀུན་གྲུབ་ *qui omnia opera perfecit*, qui a tout fait; རྡོ་རྗེ་གདན་པ་ *qui thronum adamantinum possidet*, assis sur le trône de diamant; ཤཱ་ཀྱའི་ཆོས་ *religio S.-K. (cujus fundator fuit), Buddhismus*, religion de Shakia.

ཤཱ་དཀར *(vulg.)*, དཀར་གཡའ་ གཡའ་དཀར་ *Stannum (cujus rubigo est alba)*, étain.

ཤཱ་ཁ་ནནྡ་ *(S)* I[a] *qualitas sandali ligni*, sandal de 1re qualité.

ཤཱ་ཚགས་པ་ *A = R* བློ་ཡོད་ *In mente habere, cogitare*, penser; = བབ་ཐོབ་ཡོད་ *opportune obtinere, successus*, succès; = འཐུག་པའམ་བརྟེང་བ་ *spissus vel firmus*,

épais, ferme; = འཇུག་པ་བཏག་ *principium considerare*, juger le principe.

ཕ་དའངག་ (*S*)=ཤིང་རྟ་ *Vehiculum, currus*, véhicule, char.

ཕ་སྦྲུ་ (*J.*) = ཀླུ་ *Tellurus, draco*, dragon.

ཕ་སྐྱག་ *v.* དག་ *A* = *R* ཐལ་ཆེ་ = ཁ་སྐྱང་ (*Lexic.*) *Major pars*, partie la plus grande; *color unicus, purus*, couleur pure, sans mélange; དངུལ་~~ *argentum purum*, argent pur; ~~བྱེད་ *purificare (mixturas auferendo)*, purifier; སྐྱེ་པ་...བུད་མེད་~~ *soli (vel plerique) homines, mulieres*, les seuls (ou la plupart) des hommes, des femmes.

ཕ་ན་ *Linum*, lin; (*J. addit*): *cannabis*, chanvre; ~~འི་རས་...གོས་ *tela, vestis linea*, toile, habit de lin.

ཕ་བོ་ (*vulg. E.*) (*J.* ཕ་ཚ་) *Amicus*, ami; ~~བཟོ་ *v.* འབྲེལ་ *amicus esse*, être ami, faire amitié; ཚོང་~ *v.* རོགས་ *socius in commercio*, associé de commerce; ང་གཉིས་~~ཡིན་ *nos ambo amici sumus*, nous sommes deux amis.

ཕ་བ་ (*vulg. E.*), ~ཝ་ (*Sik.*) *Cervus*, cerf; ~མོ་ *cerva*, biche; ~ཕྲུག་ *cervi pullus*, faon; ~རུ་(ཅོ་) *cornu cervi*, corne de cerf; ཁྲ་ ཁྲ་རུ་ *rami cornei cervi*, rameaux d'un bois de cerf. *Syn.* རུ་བཅུ་པ་ *10 cornua habens*, aux 10 cornes; རྡོ་དཀར་ལྷའི་རྟ་ *equi montis Do-ker-lha*, chevaux du mont Do-ker-la.

ཕམ་ = ལྷ་མ་ *v.* མོ་ = བུ་རོག་ *Emissiones post partum*, les déjections qui suivent l'enfantement.

ཕ་མ་ར་ ཕ་མ་ག་ (*S*) *Syn. pro* སྦྲང་(མ་) *Apis*, abeille.

ཕ་མོ་ ཕ་མང་ (*vulg.*) *Fungus*, champignon; སེར་...སྨུག་...ཤང་...ལུད་...གཟུངས་ ~~ ནེ་~ ཧོ་སེར་ ཧོ་ནག་ ཤིང་~ *variæ species fungi*, noms de diverses espèces de champignons.

ཕ་ཚ་ *Fidelis, fidus, fiducia dignus*, fidèle digne de confiance; ཕ་མ་ཚ་ *infidelis*, infidèle; (*J. addit*): *amicus*, ami. (*vulg.*) *Misereri*, avoir compassion; ང་ཁོ་ལ་~~ཡིན་ *ipsius misereor*, j'ai pitié de lui; ~~སྙིང་རྗེ་ *misericors*, miséricordieux.

ཕ་ཟ་འཁྲོ་ *Nom. idoli crudelis*, nom d'une divinité cruelle.

ཕ་ར་ (*S*) = *vulg.* མདའ་ *Sagitta*, flèche; ~~གཤོག་ལྡན་ *sagitta pennata*, flèche emplumée.

ཕ་ར་ར་ *vid.* ཕར་ཕར་

ཕའ་རི་ཀ་ (*S*) *Graculus*, geai.

ཕ་རིའི་བུ་ ཤ་ར་དྭ་ཏིའི་བུ་ *Nom. unius celebris disc..li* ཕ་ཀུ་ *antea dicti* ཉེ་རྒྱལ་, nom d'un des plus célèbres disciples de Sha-kia.

ཕ་རི་ར་ (*S*) = *vulg.* ལུས་ *Corpus*, corps.

ཤ་ལ་ལ *(S)* = ཟྲི་ཕུར་ *Hystrix*, porc-épic.

ཤ་ལི་ པ་ལྱུ་ *Planta oryzæ*, le riz en herbe.

ཤ་ལོ་ *Nom. plantæ*, nom de plante.

ཤ་ལན་ *v.* བླན་ = ཤ་ཀོན་ *v.* འཁོན་ *Odisse*, haïr; = གནོད་པ་ *damnum, nocumentum*, dommage, mal; = ངན་ལན་ *ulcisci*, se venger.

ཤ་ཤ་ *(S)* = རི་བོང་ *Lepus*, lièvre.

ཤ་ཤ་ད་ན་ *(S)* = ཁྲ་ *Accipiter, et potius falco*, épervier ou faucon.

ཤག་ཏི་ *(S)* = རྩེ་གསུམ་ *Tridens*, trident.

ཤཱཀ་ཐུབ་ *abbrev. pro* ཤཱ་ཀྱ་ཐུབ་པ་ *Nom. fundatoris Buddhismi*, Shâ-kia-thoupa.

ཤག་མ་ *Glarea, lapides detriti*, gravier; ¶ ¶་ཅན་ *glareosus*, graveleux; ¶་ས་ *terra glar. plena*, terre pierreuse; ¶་¶་བསལ་ *v.* སྤྱོང་ *purgare a glar., eas rejiciendo*, épierrer.

ཤགས་ ཁ་¶ *(vulg.) Facetiæ, irrisio*, plaisanterie, moquerie; ངན་¶ *indecens, malitiosa*, moquerie indécente, méchante; ཁ་¶་བཤད་ ¶་ཁ་རྒྱབ་ *alicui irridere* (*vid.* འཕྱ་), se moquer de quelqu'un; ཤགས་ *adhibetur etiam pro jurgio, querela*, dispute, querelle.

ཤང་ཤང་ ¶་ལང་ = གྲི་རིང་ *Culter longus, ensis*, long couteau, sabre.

ཤང་ཤང་ *(ens fabulosum) Homo alatus et pennis coopertus*, homme ailé et emplumé.

ཤང་ཤང་ *Superficies inæqualis, aspera*, surface inégale, raboteuse; ལམ་¶་¶ *via irregularis et aspera*, route irrégulière et rude.

ཤང་ཤང་ཏེའུ་ *v.* ཏེའུ་, *(S)* ཛིའ་ཛི་ཛི་ *(Cs.) Phasianus vel perdix*, faisan ou perdrix. *(Lexic.) syn. sunt:* བ་སྐྱོད་ *vaccas frequentans*, que se tient près des troupeaux; ཕས་འཚེ་ *adversariis nocens, querulosa*, querelleuse; དུག་སེལ་ *venenum dissipans*, qui dissipe le poison.

ཤངས་ *hon. pro* སྣ ¶་སྣ་ *Nasus*, nez; ¶ ཁུང་....རྩེ་....རྩ་ *nasi foramina, apex, radix*, narines, bout, racine du nez.

ཤད་ *signum puncti*, signe de ponctuation; ཀྱང་ *v.* ཚེག་¶ *id. simplex* |, point simple, virgule; གཉིས་¶ *id. duplex* ||, double virgule, point final; བཞི་¶ *quadruplex id.* || ||, quadruple virgule, double point.

ཤད་ གཤད་ གཤོད་ *(vulg.) Pectere*, peigner; སྐྲ་¶ *capillos p., pecten*, peigner les cheveux, peigne; སོ་¶ སོ་མང་ *pecten*, peigne; རྟ་¶ *equum pectere, strigillo radere, strigillis*, étriller un cheval, étrille; ཤིང་....ལྕགས་¶ ¶་མ་ *lignea, ferrea crates, occa ad planandas terras aratas*, rateau, herse.

ཤན་ *Circuli ferrei pro dolio, capsa, etc.; laminis ferreis involvere*, cercle, cercler.

ཤན་ *Cymba, navicula*, barque; ¶་པ་ *nauclerus*, barquier; ¶་ཆ་ *nav. armamenta (vulg. in Bathang)*, agrès de barque.

ཤན་པ་=ཡ་ཧོ་ *v.* སྲོ་ *v.* སྤོ་ བཤན་པ་ གཤེད་པ་ *(vulg.) Lanius, carnifex*, boucher, bourreau; ¶་ཁང་ *c. apotheca*, boucherie; ¶་གྲི་ *culter lanii*, couteau de boucher; ¶་གྲིབ་ *v.* དྲི་ *macula contracta propter occisionem*, souillure (morale) contractée pour avoir tué.

ཤབ་ཤུབ་ (*vid.* ཤིབ་ *et* ཤུབ་) *Maledictio*, médisance; ¶་¶་གཏོང་ *maledicere*, médire.

ཤབ་ཤོབ་ *Dolus, artificium*, ruse, stratagème; ¶་¶་བྱེད་.... ཟེར་ *actibus, verbis decipere*, tromper par ses actes, par ses paroles.

ཤམ་ གཤམ་ *Pars inferior*, la partie inférieure, le bas; ¶་པ་ *qui in parte inf. vallis habitat*, habitant du bas de la vallée; ¶་གོས་ གཟན་¶་=སྨད་གཡོགས་=མཐང་གོས་ *vestis inferiora corporis involvens*, vêtement qui couvre le bas du corps; ¶་དུ་ *infra*, sous; དེའི་¶་དུ་ *vulg.* དེ་ནས་ *infra, deinde*, après cela, ensuite; ¶་ཐི་ *loci inferiores, infernus*, les lieux inférieurs, l'enfer.

ཤམ་ *Condonare*, faire remise, pardonner; བུ་ལོན་.... ཁྲལ་¶་ *debita, tributum cond.*, faire remise des dettes, du tribut.

ཤམ་ཁ་ *syn. pro* དུང་དམར་ *Species conchæ marinæ*, espèce de conque marine.

ཤམ་བུ་ *Fimbriæ*, franges.

ཤམ་བྷ་ལ་=ཀ་ལ་པ་ *nom. civitatis fabulosæ, (Cs.) in sept. Asia, (J.) in N.-W. Thibeti*, nom de ville fabuleuse, *cujus nom. thib. est* བདེ་འབྱུང་ *Pacis, felicitatis origo*, Source du bonheur; ¶་¶་ལའི་ལམ་ཡིག་ *titulus libri de visitatione hujus civ. (J.)*, titre du livre guide du visiteur dans cette ville.

ཤར་ *(vulg. in omni casu) præt. v*[1] འཆར་ *Surgere, oriri*, se lever, poindre; ཉི་མ་ ¶་ *sol oritur*, le soleil se lève; ¶་རན་ *mox orietur*, se lèvera bientôt; ཉམས་ལ་ *v.* བློ་ལ་ *v.* ཡིད་ལ་¶་ *in mente oritur, cogitatio surgit*, se lever dans l'esprit, penser à; ¶་པ་ *juvenis*, jeune homme *(qui oritur in vita, in mundo)*.

ཤར་ ¶་ཕྱོགས་ *vulg. Oriens (directio mundi)*, l'Orient, l'Est; ¶་ལྷོ་ *S.-E.* བྱང་¶་ *N.-E.* ¶་ལ་ *v.* ན་ *in Oriente*, à l'Est; ¶་ནས་ *ab Or.*, de l'Est; ¶་མདའ་གཏོང་ *Or. sagittas emittit, aurora paulo ante ortum solis*, l'Orient lance des flèches, c.-à-d. l'aurore un peu avant le lever du soleil.

ཤར་གངས་ལ་ *Nom. montis ad W. urbis* ཁམས་མདོ་ nom de montagne; ¶་¶་¶་གནམ་གྱི་ཀ་བ་ཡིན་ *iste mons est columna cœli.*

cette montagne est une colonne du ciel.

ཤར་གཟབ་ *Aliquid ad editionem librorum referendum, (sed quid?)* quelque chose ayant rapport à l'imprimerie (?)

ཤར་ཤར་ *vulg.* ཤར་(ར་) *Directe,* directement, droit; ¶་¶་འགྲོ་...འོང་ *recta via ire, venire,* aller, venir directement; ང་འབའ་ལ་ཤར་ར་འགྲོ་གྱུ་ཡིན་ *ego directe vado Bathang,* je vais droit à Bathang.

ཤལ་ བཤལ་ ¶་ནད་ *(vulg. Sik.) Diarrhæa, diar. laborare,* diarrhée, avoir la diarr.; ¶་གཏོང་ *ventrem purgare, mingere,* aller à la selle, uriner; ¶་མི་ཐུབ་ *a laxando ventre, mingendo cohiberi,* constipation, rétention d'urine. *Syn. sunt* འཁྲུ་ *lavare,* laver; སྦྱོང་བ་ *purificatio,* nettoyage.

ཤལ་ རྣ་¶་ *Infima pars auriculæ,* le bout de l'oreille.

ཤལ་བ་ *v.* རྨ་ *Crates, occa, (ad planandas terras aratas),* râteau, herse. (*vid.* ཤད་ *pectere, sub fin.*)

ཤལ་མ་ *Silex, lapillus durus,* silex, gravier dur; ¶་མས་ཞལ་ *lapillis pavimentum facere,* faire un pavé en petites pierres.

ཤལ་མ་ལི་ *(J.) Bombax heptaphillum, gossypii arbor cum 7 foliis,* arbre à coton.

ཤལ་མ་ལི་ *Una ex pœnis inferni,* une des peines de l'enfer.

ཤས་ *pro* ཤ་ཡིས་ *A carne,* par la chair.

ཤས་ ཆ་¶་ *(vulg. Sik.) Pars, divisio, portio,* partie, division, part; ¶་¶་ཆེ་ *pro majori parte,* pour la plupart; ¶་¶་(སྒོ་) བགོ་(བར་) *in partes dividere,* diviser en parts; ¶་¶་དང་པོ་...བཞི་པ་ 1^{a}, 4^{a} *pars,* 1re, 4e partie; ལོའི་¶་¶་ *partes anni, menses,* divisions de l'année, les mois.

ཤས་ འགའ་¶་ *Aliqui, aliquot,* quelques; ལོ་¶་ *aliquot anni,* quelques années. (*vulg.* འགའ་རེ་ *etc.*)

ཤི་ *Numerale = 57,* employée comme nombre, vaut 57.

ཤི་ *(vulg. in omni casu) præt. v*[i] འཆི་བར་ *Mori,* mourir; ¶་བ་ *mors,* la mort; ¶་པོ་ *v.* མི་ *homo mortuus,* un mort; ¶་ཁ་ *momentum mortis,* le moment de la mort; ¶་རན་ *fere m.,* presque mort, *= agonia, momentum m.,* agonie; ནད་ཀྱིས་¶་ *mort. ex morbo,* mort de maladie; ¶་རོ་སྐྱེ་ *mortuum puerum parere,* mettre au monde un enfant mort-né; ¶་¶་མེད་ *immortalis,* immortel; ¶་རྒྱུ་རེད་ *mox morietur,* qui va mourir; ¶་ཁའི་གདམས་བཞག་ *commendationes, testamentum tempore mortis,* dernières volontés, testament; ¶་(ནས་ཡར་)ལོག་ *a m. resurgere,* ressusciter; ¶་ཆོས་ *v.* མཆོད་ *ritus erga m. observandi,* rites envers

les morts; ཤ་ཤ་ཟ་མཁན་ *cadavera manducans*, qui dévore les cadavres. *Syn. pro* ཤི་བ་ *sunt:* ཚེ་འདས་ འདས་པ་ དུས་འདས་ *transivit a vita, tempore*, trépassé; དག་པའི་ཞིང་ *v.* གནམ་ཐེབས་ *ad cælum pervenit*, arrivé au ciel; འཇིག་རྟེན་ ཕ་རོལ་སོང་ *in alterum mundum abiit*, allé dans l'autre monde; ལུས་བོར་ *corpus reliquit*, a quitté le corps; དུས་ཆོས་གྱུར་ *temporis legem subiit*, a subi la loi du temps; བརྟགས་ཟུས་ *destructus*, détruit ; ལྷ་བྲེད་ *genius effectus*, devenu génie; ལྔ་པར་ཕྱིན་ *quinquies pervenit*, arrivé cinq fois.

ཤིའི་མི་ཟླ་ *Ep. pro 10a luna*, épith. pour la 10e lune.

ཤིན་རབ་ *(S)* = དུང་ཆེན་ = ཐོད་ཀོ་ *Magna concha, i. e. os capitis*, le crâne.

ཤེར་ *(S)* = ཁ་བད་ = པད་ = ལན་ཀན་ = ཏྲ་མ་ *Crates, clathri*, grillage, balustrade.

ཤེར་གྱུ་ *Ep. pro flumine* སེ་ར་, épith. pour le fleuve Séra.

ཤེལ་ *(S)* = ཚུལ་ཁྲིམས་ *Mores, consuetudines, leges*, mœurs, coutumes, lois.

ཤེའི་བུ་ཁ་ *syn. pro* བུང་བ་ *Apis*, abeille.

ཤེ་པུ་མ་ར་ *Species monstri* སྲིན་པོ་ *quod* བྱིས་པ་གནོད་ *pueris nocet*, monstre qui nuit aux enfants.

ཤིག *post final.* ས་ *est 1° Artic. indefinitus unus*, artic. indéf. un; *v. g.* ལུས་ཤ་ *unum corpus*, un corps; *2° nota imperat.* signe de l'impératif, *v. g.* སེམས་ཤ་ *cogita*, pense.

ཤིག(ས་) *imp. vi* འཇིག་པར་ *Destrue, everte*, détruis, renverse.

ཤིག་ *(vulg.) proprie: Pediculus*, pou; ཤ་ཕྱུ་ *homo pediculosus*, pouilleux; ཤ་འཚྭ···བསད···ཟ་ *ped. inquirere, occidere, manducare*, chercher, tuer, manger les poux; མི···ཁྱི་ཤ་ *ped. hominum, canum*, poux de l'homme, du chien. *Vulg. in comp.* ཤིག་ *dicitur etiam pro pluribus aliis insectis; v. g.* འདྲེ་ཤ་ *cimex*, punaise; ཁྲི་ཤ་ *pulex*, puce; ནགས་ཤ་ *pediculus sylvarum*, pou de bois.

ཤིག་གེ་བ་ *(J.) Confertus, densus*, entassé, dense.

ཤིག་ཤིག་ ཤིགས་(སེ་)ཤིགས་ = གཡོ་འགུལ་ *Movere, oscillare, et forte strepitus rerum oscill.*, mouvoir, osciller, bruit des objets qui ballottent.

ཤིང་ *vulg. post final.* ས་ *est: 1° Signum participii præsentis*, signe du participe présent, *v. g.* བཞུགས་ཤ་ *sedens, sedendo*, étant assis.

2° *Adhibetur quasi conjunctio pro* དང་, la conjonct. et; *v. g.* སེམས་ཤ་བྱེད་ *cogitavit et fecit*, il pensa et fit. (*vid.* ཅིང་ *et* ཞིང་)

ཤིང་ *(vulg.) Lignum in genere*, bois en général; ཤིང་གི་ *ex ligno, ligneus*, de bois, ligneux; ཤིང་བཟོ་(པ་) *v.* མཁན་ ཤིང་བཞོག་མཁན་ *lignarius*, charpentier, menuisier; ཤིང་དུམ་(བུ་) *fragmentum lig.*, morceau de bois; ཤིང་ལེབ་ *v.* སྦྱང་ *tabula l.*, planche; ཤིང་ཆ་ = ཁང་ཤིང་ *lign. pro constructionibus*, bois de construction; ཤིང་(སོ་ལེས་)དྲ་ *lignum serrare*, scier du bois; ཤིང་ལྤགས་ *ligni cortex, pelliculæ*, écorce, copeaux de bois; ཤིང་རྫམ་ *pulvis ligneus*, poussière, sciure de bois; བུད་ *v.* མེ་ཤིང་ *l. ad comburendum*, bois à brûler, *(cujus syn. sunt:* འཚོར་ཤིང་ *l. divisum*,.bois divisé; བསྲེག་ *v.* སྦར་བྱ་ *comburendum*, à brûler; ཤིང་སྐམ་ *l. siccum*, bois sec.*)*; ཤིང་གི་ཁུར་རྒྱ་ *v.* རྡོས་པོ་ *v. Sik.* ཐོགས་ *sarcina l.*, charge de bois; ཤིང་འཕེལ་འབར་བྱེད་ *lign. augens et comburens*, qui développe et brûle le bois; ཤིང་རྒྱུ་གདུང་ *l. naturam comburens, 2 ep. pro igne*, qui brûle la substance du bois, le feu; ཤིང་ཐུར་ *lignea virga, surculi*, baguette, cercle de bois.

ལྗོན་ཤིང་ *vulg. Arbor*, arbre; ཤིང་ཟུང་ *aliqua arbor (integra consid.)*, un arbre entier; ཤིང་སྡོང་ *v.* སྙེ་ *truncus arb.*, tronc d'arbre; ཤིང་རྩེ་ *v.* མགོ་ *apex, summitas arboris*, le sommet; ཤིང་ཀུན་ *v.* ཤུན་ *v.* ལྤགས་ *v.* སྐོགས་ *cortex arbor.*, écorce; ཤིང་ཏོག་ *v.* ཐོག་ *v.* འབྲས་ *fructus arb.*, fruits des arbr.; བཟའ་ཤིང་ *arbor. frugifera*, arbre fruitier; ཤིང་ཁུ་ *v.* ཆུ་ *arb. succus*, la sève; ཤིང་རྫེ་ *arb. resina*, la résine; ཤིང་རྩ་ *radices arb.*, les racines; ཤིང་ཕྲན་ *arbustulum*, arbuste; ཤིང་ནགས་ *v.* ཚལ་ *sylva, nemus*, forêt; ཤིང་དྲ་སྣ་ཚོགས་ཚལ་ *nemus omnia genera arborum continens, ep. pro nemore dii* བརྒྱ་བྱིན་, forêt qui renferme toutes sortes d'arbres, celle d'Indra; ཤིང་གི་གོས་ *arb. vestis, ep. pro foliis*, vêtement des arbres, les feuilles; ཤིང་གི་ལང་འཚོ་ *arb. juventus, ep. pro floribus*, la jeunesse des arbres, les fleurs; ཤིང་ *ponitur post nom. propr. plantæ, arboris*, ཤིང་སྟགས་, *vulg.* སྟག་མ་ཤིང་ *rhododendron;* སྟག་པ་ཤིང་ *bitula*, bouleau.

ཤིང་ཀུན་ *(Lexic.)* = ཤིང་ཤུན་ *cortex arb.*, écorce; *(Cs)* = ཤིང་རྫེ་ *resina dulcis arb.*, résine douce. *(J. R.) assa fœtida.*

ཤིང་ཀུར་ *(J.) Transitus montium inter Lahul et Zanskar*, nom d'un passage de montagne.

ཤིང་རྨོན་ *Picus (avis)*, pivert; ཤིང་ཤིང་ཁྲ་བོ་ *id. varii coloris*, pivert bariolé; ཤིང་ཤིང་མགོ་ནག་ *id. cum capite nigro*, pivert à tête noire.

ཤིང་དེ་མ་མེད་པ = སྙིགས་མ་མེད་པ་ *Sine fæcibus*, sans résidu; = ངམ་ཆུད་ཟབས་ཆུང་བ་ *degeneratus, parvus*, dégénéré, petit.

ཤིང་མངར་ *Glycyrrizon*, (*in* འབའ་ *vocatur* ཁ་སྨུར་ ཁ་ཟུར་) réglisse.

ཤིང་རྟ་ *vulg. in genere, Vehiculum (physice et moraliter)*, véhicule; དྲིའི་¶་¶་ *vehic. odorum, epith. pro vento*, véhic. des odeurs, le vent; ཆུའི་¶་¶་ *vehic. super aquas, navis*, navire; དྲན་པའི་¶་¶་ *vehic. memoriæ vel conceptionis, ep. pro filio*, véhic. de la mémoire ou de la conception, un fils; ¶་¶་ཆེན་པོ་... ཆུང་བ་ *Systema philosophicum magnum, parvum*, le grand, le petit Véhicule (systèmes philosophiques).

ཤིང་རྟ(འཁོར་ལོ་) (*Sik.* ¶་¶་འཁོར་ར་) *in partic. Currus, currus cum rotis*, char; ¶་¶འི་སྣོག་ཤིང་... འཁོར་ལོ་ *v.* འདོང་ལོ་... ལྟེ་བ་... རྩིབས་མ་... མུ་ཁྱུད་ *currus axis, rotæ, modiolus, radii, circumferentia*, son axe, ses roues, son moyeu, ses rayons, sa circonférence; ¶་¶་མཁན་ *curruum faber*, charron; ¶་¶་པ་ *v.* འཁྲིད་མཁན་ *c. ductor*, conducteur de voiture; ¶་¶་ལ་ཞོན་ *v.* འགྲོ་ *in c. ire*, aller en voiture; ¶་¶་ལས་ *v.* ནས་བབ་ *e curru descendere*, descendre de voiture; ¶་¶འི་དཔུང་ *c. exercitus*, l'armée des chariots; ¶་¶་སྣ་ཚོགས་ *omnes species vehic., ep. pro* རྒྱ་མཚོ་ *mare*, toutes sortes de véhic., la mer.

ཤིང་རྟ་མ་ *Species avis (fabulosæ?)*, nom d'oiseau, *cuj. syn. sunt:* བཟང་པོའི་མིང་ཅན་ *famosa*, renommé; འདབ་བརྒྱ་པ་ *100 alas habens*, aux 100 ailes; ཤིང་འཇོམས་ *arbores domans*, qui dompte les arbres.

ཤིང་ཏོག་ *vulg. Arborum fructus*, fruits des arbres; *et A = R* ལྕུག(ཀྱུ་) *lignum flexibile*, bois flexible.

ཤིང་རྩ་ *Arboris radix, et chelidonium minus* (*sinice:* hoang-lien), *(Cs) cinnamomum*, racine d'arbre, nom de plante.

ཤིང་ཤ་པ་ནས་ལྷན་ *Ep. pro ligno akarou*, agallochum-calambac.

ཤིད་ གཤིད་ *A = R* གཤིན་ *Mors, funera*, mort, funérailles.

ཤིད་ *(J.) Coruli fructus*, noisette. (*In* འབའ་ *vocatur* ཀ་ཡུ་སྤུར་ཀ་ *et* ཅི་བ་སྤུར་ཀ་)

ཤིནྡས་ *(S) syn. pro* ཞི་བ་ *Iswara.*

ཤིན་ཏུ་ *Nota superl., valde*, superlatif, très; ¶་¶་བསྟོད་འོས་པ་ *magna laude dignus*, très digne de louanges; ¶་¶་དྲི་ཞིམ་ *suavissimus odor, ep. pro arbore* ཨ་མྲ་ *mangifera indica vel dyospiros kaki*, très douce odeur, nom d'un arbre.

ཤིབ་པ་ ཤུབ་པ་ *v.* ཟུ་ *Susurrus (vocis)*, mur-

mure (son); ¶་¶་སྨྲ་ *susurrando loqui,* chuchotter.

ཤིབ་དབྱིབས་པར་ *Diffundi,* être répandu.

ཤིམ་ཤུ་པ་ *Species ligni vel arboris,* nom d'arbre.

ཤིར་ ¶་¶་ *Erumpere cum strepitu,* s'échapper avec bruit; ཆུ་¶་¶་འཐོན་པ་ *aqua cum str. erumpit,* l'eau s'échappe avec bruit. *(Forte, imitatio soni aquæ, vaporis, etc. erumpentis,* onomatopée.*)*

ཤིལ་ *Imitatio alicujus soni,* onomatopée.

ཤིས་ ¶་པ་, *vulg.* བཀྲ་¶་ *Felicitas, fortuna,* bonheur, bonne fortune; ¶་¶་བརྗོད་ *vulg.* ¶་¶་ཤོག་*bona adprecari,* souhaiter du bien; ¶་¶་ཡིན་"'འགྱུར་ *felix esse, fieri,* être, devenir heureux; བཀྲ་¶་ *nom. propr. vulg.,* nom propre; ¶་པའི་མིང་" ལྟས་ *nomen, signum faustum,* nom, signe de bon augure.

ཤུ་ *Numerale = 87,* employée comme nombre, vaut 87.

ཤུ་ཀ་ *(S)* = ནེ་ཙོ་ *Psittacus,* perroquet.

ཤུ་ཀུ་ལ་ *(S)* = ལྷམ་ *Calceamenta,* chaussures.

ཤུ་ཀྲ་སྐྱེས་པ་ *syn. pro Sperma, semen virile,* le sperme.

ཤུ་དག་ *(J.) Nom. plantæ, arundo,* nom de plante, roseau.

ཤུ་བ་ *vulg. Ulcus, furunculus,* abcès, furoncle; ¶་¶་འཐོན་ *v.* འབུར་ *v.* སྐྲངས་ *ulc. surgit, tumescit,* l'abcès gonfle; ¶་¶་སྨན་འབྱུག་ *v.* བསྐུ་ *ulcus medicina ungere,* mettre un onguent sur un abcès; ཇོ་¶་ = ཟ་འཁྲུག་ *digestionem conturbans, ulc. in stomacho,* ulcère dans l'estomac.

ཤུ་བར་ *(vulg.), præt. et imper.* བཤུས་ ཤུས་ *fut.* བཤུ་ *Cutem detrahere, decorticare, abripere,* écorcher, écorcer, arracher; ལུག་གི་པགས་པ་¶་ *ovi cutem detrahere,* écorcher un mouton; ཤུན་¶་ *arbori corticem tollere,* écorcer un arbre; གོ་ཆ་¶་ *alicui arma abripere,* enlever les armes à quelqu'un; མི་ལ་གོས་¶་ *aliquem vestibus spoliare,* arracher les habits; འབྲས་བུ་¶་ *fructui pelliculam auferre,* peler un fruit.

ཤུ་བར་ *si agatur de libris, signif: Transcribere,* transcrire, copier; དཔེ་"'བྱང་¶་ *librum, inscriptionem transcr.,* copier un livre, une inscription; དཔེ་¶་མཁན་ *transcriptor librorum, amanuensis,* copiste.

ཤུ་དྲམ་ *(S)* = རྫོགས་སོ་ *Finitum, perfectum est,* c'est fini, c'est achevé.

ཤུ་ར་སེ་ན་ *(J.) Regio prope Mathura et Agra,* nom de pays.

ཤུ་ཤི་ཀ་ *prob.* = ཤུ་ལིང་ *(J.) Regio fabulosa in N.-W.,* nom de pays fabuleux.

ཤུག་ *Uxor*, épouse; ཁྱོ་¶་ *maritus et uxor, conjuges*, époux, mari et femme; རྒྱ་¶་ *uxor primaria*, épouse, principale; ¶་ལེན་ *uxorem ducere*, se marier.

ཤུག་པ་ (*vulg.*) *Juniperus excelsa*, genévrier; ¶་དཀར་...ནག་ *ejusd. species alba, rubra*: རྒྱ་¶་ སྐྱ་མ་ *junip. squamosa*; ¶་ཟློག་... ལེབ་ *2 species junip., quarum 1ª cum foliis rotundis, 2ª cum foliis planis*, noms de diverses espèces de geniév.; ¶་དུད་ *v.* སྤོས་ *jun. quasi thymiama adhibita*, genièvre employé comme parfum; ¶་¶་ཆུ་ནང་མི་རུལ་ *junip. in aqua non putrescit*, le genièvre ne pourrit pas dans l'eau.

ཤུག་པ་མདོ་ *Confluens ad juniperum, nom parvæ civitatis et districtus in prov.* ཁམས་ *ad Occid. fluminis* ཇོད་ཆུ་ *in via quæ ducit a Sinis ad Lhassa, (a Sinens. vocata Choupanto)*, nom d'une petite ville.

ཤུགས་ (*vulg. E.*) *Vis, potestas, efficacia*, force, pouvoir, efficacité; རང་¶་ = སྐྱེས་དབང་ *vi naturalis, inhærens*, force naturelle, inhérente; ¶་བྱུང་ *v.* བཞག་ *viribus eniti*, s'efforcer; གསོལ་བའི་¶་ *precum vis*, l'efficacité des prières; ¶་སྐད་...གླུ་ *sonus, cantus altus*, son, chant élevé, haut; ¶་ངན་ *viribus carens*, sans force, *ep. pro testudine*, la tortue.

ཤུགས་ནར་ (*vis continua*) *i. e. Suspirium, gemitus*, soupir, gémissement; ¶་¶་འབྱིན་ *v.* བྱེད་ *suspirare, gemere*, soupirer, gémir; ¶་རིང་ནར་ནར་འདུག་ *longum et productum suspir.*, soupir prolongé.

ཤུང་ ¶་བར་ ¶་¶་ཟེར་ ¶་པ་རྒྱབ་ *Rhonchos emittere*, ronfler; ¶་པ་ *v.* བ་ *rhonchus, murmur insectorum*, ronflement, bourdonnement.

ཤུད་ ¶་པར་ *præt., fut.* བཤུད་ *Fricare et invicem confricari*, frotter, être frottés l'un contre l'autre; ¶་པ་ *fricatio*, friction; མེ་སྤོབ་ས་ཤིང་གཉིས་¶་ *ad obtinendum ignem ligna duo inter se fricentur*, pour obtenir du feu, il faut frotter deux bois l'un contre l'autre. (*J. addit: vulnerari, ungue notari*, être blessé, griffé.)

ཤུན་ ¶་ལྤགས་ ¶་ཀོག་ *Cortex, pellis, testa, siliqua*, écorce, peau, écaille, cosse; ཕྱི་...བར་...ནང་¶་ *cortex exterior, medius, interior*, écorce extérieure, moyenne, intérieure; ¶་པ་རྗེ་...ཤུ་ *pellem mutare, auferre*, changer de peau, écorcher; འབྲུའི་¶་ *granorum furfur*, son des grains. *Syn. sunt:* སྐོགས་པ་ *tegumentum crassum, squama*, carapace, écaille; སྐྱུན་པ་ *cortex*, écorce; ཟུབ་པ་ *v.* མ་ *gluma palearum*, menue paille.

ཤུན་མང་ *Spissum corticem habens, i. e. buxus*, buis.

ཤུབ་ ¶་པར་ *præt. imp.* ཤུབས་ *Susurrare, voce demissa loqui,* chuchotter; ¶་པ་ *susurratio,* chuchottement; ¶་¶་སླ་ *susurrando loqui,* parler à voix basse. (= ཤིབ་ ཤུབ་ཤུབ་)

ཤུབས་ *(vulg.) Vagina, theca, tegumentum,* fourreau, étui, enveloppe; གྲི་...མདའ་... ཁབ་ *vagina ensis, pharetra, acuum theca,* fourreau, carquois, étui pour aiguilles; ཡིག་¶ *libri, epistolæ involucrum,* enveloppe de livre, de lettre; རླིག་¶ *testiculorum invol.,* bourse des testicules; གྲི་¶་ལ་བཙུག་ *cultrum in vag. recondere,* remettre l'épée au fourreau.

ཤུར་ ¶་བར་ *fut. imp.* བཤུར་ *Leviter comburere, secare,* brûler, couper légèrement; མེ་ལ་¶ *igni assare,* griller; གྲིས་¶ *cultro leviter secare, radere,* racler.

ཤུར་བུ་ *Species cinguli,* espèce de ceinture; ¶་བུས་བཅིངས་ *eod. cinctus, ligatus,* en être ceint. *(J. addit: ulcus pure manans, dumpling of flour,* ulcère purulent, *pouding* de farine.)

ཤུལ་ བཤུལ་ ¶་ལམ་ = *vulg.* ལམ་ *Via, modus, methodus,* voie, mode, méthode; ¶་དུ་བཞུགས་ *in viam intrare, iter incipere,* commencer un voyage; རྨོའི་¶ *aratri via, i. e. sulcus,* sillon; ཤིང་རྟའི་¶ *currus via, i. e. vestigium,* traces d'un char, ornière.

ཤུལ་ = *vulg.* རྒྱབ་ *Dorsum,* dos; ¶་རུས་ *spina dorsalis,* épine dorsale; ¶་རྡི་ *dorsi sordes, i. e. excrementa,* excréments.

ཤུལ་ དྲག་¶ *Ferocitas, persecutio,* cruauté, persécution; ¶་¶་ཅན་ *ferox, crudelis,* féroce, cruel; ¶་¶་བྱེད་ *ferocius agere,* agir cruellement, persécuter; ¶་¶་མྱོང་ *persecutionem pati,* souffrir la persécution *(vulg.).*

ཤུལ་ *in quibusdam locis in E.* = རྩྭ་བ་ *Pascua,* pâturages.

ཤུལ་ *(J.) Quod derelictum fuit, reliquiæ,* reste; མེ་¶ *reliq. ignis, i. e. cineres,* cendres; ཕ་¶ *bona relicta a patre, hæreditas,* héritage; སྒོ་...ནས་¶ *culmi tritici, hordei post messem in agro remanentes,* chaumes de blé, d'orge.

ཤུལ་དུ་ *Loco, pro,* au lieu de, pour; དེའི་¶་¶ *in ejus loco,* à sa place; ནོར་བརྐུས་པའི་¶་¶ *pro bobus furto ablatis,* pour les bœufs volés.

ཤུལ་དུ་ *v. Sik.* ལས་ *Postea, deinceps,* ensuite; ¶་¶་ལྟ་ *postea videbitur,* on verra après; ¶་¶་བཟོ་ *facies postea,* tu le feras après.

ཤུས་ *præt. vi* ཤུ་བར་ *Cui cutis fuit detracta, decorticatus, transcriptus,* écorché, écorcé, transcrit; ¶་མ་ *liber transcr.,* livre copié.

ཤེ་ *In seriebus, numerale = 117,* prise comme nombre, vaut 117.

ཤེ་ ¶་དག v. སྟག = ཤ་སྟག ཤ་དག *Plerique, tantummodo, purus*, la plupart, seulement, sans mélange.

ཤེ་དྲེ་ཡོལ་ *Nom. sinicum pro* 11^{a} *luna*, nom chinois de la 11e lune.

ཤེ་ན་ *post final.* ས་ = ཅེ་ན་ = ཞེ་ན་ *Sic dicit, quæso, oro*, ainsi dit-il, je vous prie, veuillez; ཤེའམ་ ཅེའམ་ ཞེའམ་ *vel*, ou.

ཤེ་བམ་ = ཐོ་ཡིག *Index, catalogus*, table des matières, catalogue. *(Cs.) species contractus*, sorte de contrat.

ཤེ་མ་ བཙུན་མ་ ཇོ་མ་ *Nobilis femina, matrona*, femme noble, matrone; ¶་¶་ ཆུང་ཆུང་ *ead. juvenis*, noble jeune fille.

ཤེ་སྨུན་ *Tenebræ, obscuritas*, ténèbres, obscurité.

ཤེ་སྨོང་ *(J.) Fatum, prædestinatio, potestas, vis*, destin, prédestination, efficacité.

ཤེག་ *hon. pro* ཤོག་ *imper. v*[i] གཤེགས་ *Veni, abi, ambula*, viens, va, marche; ཚུར་ ¶་ *redi*, reviens.

ཤེད་ *vulg. Vis*, force; ¶་པོ་ཆེ་ *vir fortis*, homme fort; ¶་བྱེད་ *v.* བཞག *vires elicere*, déployer ses forces; ¶་རྩོད་བྱེད་ *viribus contendere*, s'efforcer; ¶་བྱེ་ *vires divisæ*, forces divisées; ¶་འཕེལ་འགྲོ་ *vires augentur*, les forces augmentent; ¶་འབྲི་ *v.* ཆུང་ *v.* ཉམས་འགྲོ་ *vires minuuntur*, les forces diminuent; ¶་གསོ་ (བར་) *vires reficere*, réparer ses forces, se reposer; གླང་¶་ *vires bovis, i. e. valde fortis*, fort comme un bœuf.

ཤེད་ *A = R* གཤིན་པོར་དམིགས་པའི་དགེ་བ་བསྒྲུབ་ *Excogitatas virtutes ad mortem usque (strenue) perficiens*, qui pratique la vertu jusqu'à la mort, c.-à.-d. avec persévérance; ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་¶་འདུལ་ *qui potestatem genii* ཆོས་རྒྱལ་ *frangit, ep. pro* གཤིན་རྗེ་ *deus mortuorum*, qui brise la puissance de Kieu-Guiel, c.-à-d. le dieu des morts.

ཤེད་ *(J.) Directio in genere, latus, ad, regio*, direction, côté, vers, lieu en général; ཉི་མའི་ནུབ་¶་ན་ *versus solem occumbentem*, vers le soleil couchant; གང་¶་ན་ *in quacumq. direct.*, en toute direction.

ཤེན་པ་ *A = R* བཤན་པ་ ཤན་པ་ ཡ་ཏོ་ *Carnifex, lanius*, bourreau, boucher.

ཤེར་ ¶་བར་ *præt.* བཤར་ (*vid.* གཤེར་) *Comparare, investigare*, comparer, rechercher; ¶་བྱེད་ *examinator (officium Brahmanorum)*, investigateur; ¶་དཔོན་ *judex investigans (lites)*, juge d'instruction, *cujus syn. sunt:* ལྕེ་གཅོད་པ་ *linguam, i. e. litem secans*, qui juge les procès; གཤེར་དཔང་ *testes interrogans*, qui interroge les témoins; ཤགས་འབྱེད་པ་ *confessioni pandens (viam)*, qui fait avouer.

ཤེར་ཕྱིན་ *abbrev. pro* ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་ *titulus partis libri* བཀའ་འགྱུར་ *ultra omnem sapientiam pertransivit,* sagesse transcendante.

ཤེལ་ *(vulg.) Crystallus,* cristal; རང་ *v.* རྡོ་ ¶ ¶ རྡོ་ *cr. nativa,* cristal de roche; ཟླ་འོད་མདན་¶ *cr. inferioris qualitatis, cum colore luminis lunăris,* crist. teinté de gris; བཞུས་¶ *cryst. fusione facta,* crist. fabriqué; དམན་¶ *cr. inferioris qualitatis, vitrum,* verre; མེ་¶ *cr. comburens,* miroir (de verre) ardent, lentille; དཀར་པའི་རྡོ་དཀར་ *petra alba pura,* pierre d'un blanc pur; ¶་རོང་ *tubus cum lenticulis cryst.,* télescope; ¶་མིག་ *Sik.,* མིག་ར་ *E.,* lunettes; སྤོས་¶ *succinum,* ambre; ¶་ཀ་ར་ *saccharum crys.,* sucre cristallisé; ¶་སྒོང་ *globuli vitrei, ep. pro ovibus,* boules de cristal, épith. pour les moutons.

ཤེས་ *post fin.* ས་ = ཅེས་ ཞེས་ *Sic, sic est,* ainsi; ¶་བྱ་བ *sic dictus,* ainsi nommé.

ཤེས་ *(vulg.)* ¶་པར་ *Scire, intelligere,* savoir, comprendre; ཡི་གེ་¶ *litteras, libros scire,* savoir les lettres, les livres; རིག་པ་....བཟོ་ལུགས་¶ *scientiam, artem scire,* savoir une science, un art; ཅི་¶ *quis scit?* qui sait? ངོ་¶ *vultum scire, noscere aliquem,* connaître quelqu'un; གོ་བ་¶....མི་¶ *sensum cognoscere, nescire,* connaître, ne pas connaître le sens; ཀུན་¶ *omniscius,* qui sait tout; བཟང་ངན་¶ *bonum et malum scire,* savoir le bien et le mal; ¶་ལྡན་ *intelligens, sagax animus,* esprit intelligent, sagace.

ཤེས་ ¶་པ་ *(vulg.) Cognitio, intelligentia, mens,* connaissance, intelligence, esprit; རྣམ་¶ རྣམ་པར་¶་པ་ *perfecte sciens, i. e. anima,* qui sait parfaitement, l'âme; ¶་པ་གསལ་བ་ *mens illuminata, clara,* esprit éclairé; ¶་པ་ བྲིབས་ *v.* རྟུལ་ *v.* རྨུག་ *mens obtusa,* esprit obtus; ¶་བྱེད་ *quod scire facit, mens, anima,* ce qui fait savoir, l'âme; ¶་རྒྱུ་ *v.* རྒྱུད་ *causa, objectum cognitionis,* la cause, l'objet de la connaissance; ¶་བྱ་རབ་གསལ་ *res sciendas clare illustrans (tit. libri de origine mundi, Schl.),* titre de livre sur la cosmogonie. *Syn. pro* ཤེས་པ་ *sunt:* གཏན་ལ་ཕེབས་པ་ *ad firmitatem (mentis) pervenit,* arrivé à la fermeté d'esprit; ཆོས་བཞིན་ངེས་ *secundum legem certus,* certain selon la loi; དོགས་མེད་ *sine dubio,* qui ne doute pas; ཡིད་ཆེས་ *credere,* croire; གདོན་མི་ཟ་ *diabolum non edens, i. e. non errans,* qui ne mange pas le diable, qui n'erre pas; གོར་མ་ཆག་ *indubitabilis,* dont on ne peut douter; གདེངས་ཐོབ་

confidentiam adeptus, qui a acquis la foi; མངོན་གྱུར་ *evidens, clarus factus*, devenu évident, clair; གཞན་དྲིན་མི་འཛུག་ *in alio non fidens*, qui ne place pas sa confiance dans les autres; མཐར་ཕྱིན་ *perfectionem adeptus*, qui est arrivé à la perfection; ཐེ་ཚོམ་བྲལ་ *sine dubio*, qui n'a plus de doute; ངེས་རྙེད་ *qui certitudinem invenit*, qui trouve la certitude.

ཤེས་ *vulg. Posse, facultatem vel propensionem habere*, pouvoir, avoir la faculté, le penchant; འགྲོ་...མཐོང་...བཟོ་¶་ *potest ire, videre, facere*, il peut aller, voir, faire; ངོ་ཚ་¶་...མི་¶་ *erubescit, non potest erub.*, il rougit, ne sait pas rougir; མཛོ་ཞིང་རྨོ་¶་ *bos* dzo *arare potest (scit)*, le bœuf sait labourer; མགོ་ན་¶་ *caput dolere solet*, la tête fait mal ordinairement; བཟི་¶་ *inebriari solet*, il a coutume de s'enivrer.

ཤེས་རབ་ *vulg. Ingenium, et speciatim sapientia absoluta*, génie, sagesse absolue; ¶་¶་ཅན་ *v.* ཡོད་མི་ *sapiens*, sage; ¶་¶་སྤྱན་ *oculus sap., in fronte Buddhæ (Schl.)*, l'œil de la sagesse; ¶་¶་རལ་གྲི་ *ensis sap., insigne doctoris Thome Sambodja*, l'épée de la sagesse (insigne); ¶་¶་འཁོར་ལོ་ *rota sap., ep. pro* འཇམ་དབྱངས་, roue de la sagesse, le docteur Guiamyong; ¶་¶་ཆེ་བ་ *v.* ཟུར་བ་ *v.* རྣོ་བ་ *ingenium magnum, celerum, acutum*, esprit large, prompt, clair; ལོག་པའི་¶་¶་ *sap. falsa*, fausse sagesse. *Syn. pro* ཤེས་རབ་ *sunt:* བློ་ *spiritus*, esprit; གནམ་སྐྱོད་རིག་པ་ *scientia actionum cœlestium*, science des actions célestes; བློ་གྲོས་ *consilium*, conseil; ཡིད་གཞུངས་ *spiritus attentus*, esprit attentif; རྣམ་རིག་བྱེད་ *perdoctum efficiens*, rendant très savant; དོན་སེམས་ *v.* རྟོགས་ *v.* མཐོ་ *sensum cogitans, judicans, sensus altus*, qui juge du sens, sens élevé; རབ་དུ་རྣམ་དབྱེད་ *perfecte dividens*, divisant parfaitement; ཁོང་དུ་ཆུད་ *in semetipsum intrans*, qui rentre en soi-même; ཐོ་བ་སྤྱོད་པ་ *sensu fruens*, qui jouit du sens.

ཤེས་རབ་ལོ་མ་ *Sapientiæ folium, i. e. Taraxacon dandelion*, pissenlit.

ཤོ *In seriebus, numerale=147*, employée comme nombre, vaut 147.

ཤོ་ *pro* བཙའ་མ་ *Rubigo segetum*, rouille des céréales.

ཤོ་ ¶་མོ་ *v.* ཤོ་ *vulg. Tessera, alea*, dé à jouer; ¶་རྩེད་ *v.* རྒྱབ་ *al. ludere*, jouer aux dés; ¶་མིག་ *tesser. maculæ nigræ*, les points noirs; རྡེས་¶འི་རྡེའུ་ *lapilli ad numerandum*, petites pierres pour compter; ¶་རྒྱན་ *pignus ludi tess.*, en-

jeu aux dés; ¶་བྱུལ་ *v.* ཁྲེ་···ཕམ་ *tesser. ludendo lucrari, perdere,* gagner, perdre aux dés; ¶་རྟེལ་ *attributum quorumdam idolorum,* signe distinctif de quelques idoles.

ཤོ་ *(J.) Salix alba, et nomen quarumdam plantarum,* nom de plantes. (*Forte* = ཞེ་ཞོག་ *v.* ཤོ་ *rumex,* sang-dragon.)

ཤོ་གམ་ *Vectigal, tributum,* taxe, tribut; ¶་¶་པ་ *vect., trib. collector,* collecteur de taxes; ¶་¶་འཇལ་ *ead. solvere,* les verser ; ¶་¶་ཁང་ *telonium,* bureau de la douane.

ཤོ་ཁེ་པ་ *A* = *R* ཡུལ་ *Regio,* pays; *et* = འཕྲང་གི་བདག་ *dominus viæ arctæ, i. e. præcipitium,* précipice.

ཤོ་སྒྲ་ ཤོད་སྒྲ་ frôlement; ལོ་མ་¶་¶་ *sonitus foliorum,* frôl. des feuilles; གོས་¶་¶་ *sonitus vestium,* frôl. des habits.

ཤོ་ན་ *Nom. alicuius fluvii,* nom d'un fleuve; *cujus syn. sunt:* དམར་སྐྱ་ *rubeo-pallidus,* rouge-pâle; གསེར་ལག་ *aureum affluens,* affluent d'or.

ཤོ་བེ་(པང་)ཤོབ་ *A* = *R* རྫུན་ *Dolus, mendacium,* tromperie, mensonge.

ཤོ་མ་ ¶་མོང་ = ཤ་མོང་ *(vulg.) Fungus,* champignon. *(vid. supr.)*

ཤོ་མང་ *(J.) Herba medicinalis,* plante médicinale.

ཤོ་ར་ = ཟེ་ཚྭ་ *Nitrum,* nitre.

ཤོ་རེ་ *abbrev.* ཤོར་ *Detritus, in deterius actus, defectus,* usé, détérioré, défaut; ¶་¶་སོང་ *deter. factus,* abimé; ཁ་¶་ *labium fissum,* bec-de-lièvre.

ཤོ་ལོ་ཀ་ *(S) Strophe,* strophe.

ཤོ་ལིག་ཀི་ཡ་ = རྦབ་དུག་ *Venenum violentum,* poison violent.

ཤོག་ *imp. v*[i] འཆེག་ *Finde, fatere,* fends, avoue; ཤིང་···རྡོ་ལེབ་¶་ *tabulas ligneas, lapideas finde,* fends des planches, des dalles; སྡིག་པ་ཐམས་ཅད་¶་ *omnia peccata fatere,* avoue tous tes péchés.

ཤོག་ *(vulg.),* ¶་ཅིག་ *imp. v*[i] གཤེགས་ *et v.* འོང་བར་ (ཨ་)ནུ་¶་ *Huc veni,* viens ici; ཚུར་¶་ *redi,* reviens; ཁྱེར་¶་ *affer,* apporte; ¶་ཟེར་ *ut venias dicitur, aliquis vocat te,* on t'appelle; ཇ་འཐུང་¶་ *veni ad bibendum theum,* viens boire le thé. ཤོག་ *solus et cum* ཅིག་ *sæpe est Signum optativi,* signe de l'optatif; གསོལ་བ་འདེབས་པར་¶་ *preces effundere velis,* veuillez prier; གསོད་པར་¶་ *occidatur,* qu'il soit tué.

ཤོག་ ¶་གུ་ *v.* བུ་ *vulg. Papyrus,* papier; རྒྱ་···བོད་···དར་···རས་···ཤིང་གི་¶་¶་ *pap. sinica, thibetana, ex serico, tela, cortice arborum facta,* papier chinois, thibétain, de soie, de toile, d'écorce; ¶་གྲི་ཁ་, *vulg.* ¶་ཁ་གང་ *unum folium papyri,* une feuille de pap.; པགས་¶

membrana, parchemin. *In Sik.* ¶་བྲི་ *papyrus scripta*, papier écrit; *et* ¶་སྟོང་ *papyr. non scripta*, papier non écrit; ལྕགས་...ཟངས་...གསེར་¶་ *folium ferri, cupri, auri*, feuille (plaque) de fer, de cuivre, d'or; ཚིར་¶་ *pap. contra pluviam, papyrus oleata*, papier huilé; ¶་(འདབ་)གྲངས་ *numerus foliorum libri*, nombre des feuillets d'un volume; ¶་ཁང་ *v.* རེ་ *forma in qua conficitur pap.*, forme dans laquelle se fabrique le papier; ¶་བཏབ་ *folium pap. supra typos applicare*, appliquer le papier sur la planche d'imprimerie; བཀའ་¶་ *diploma*, diplôme, ordre écrit.

ཤོང་ *Continendi capax*, pouvant contenir; ¶་བ་ *capacitas*, capacité; ཐམས་ཅད་¶་མི་ཐུབ་ *omnia cont. non potest*, ne peut contenir tout; ཁལ་བརྒྱ་¶་བའི་རྒྱ་བང་ *arca capax continendi 100 modios*, coffre pouvant cont. 100 boisseaux.

ཤོང་ *Transfundere*, transvaser; བང་མཛོད་རྙིང་པ་ནས་གསར་པ་ལ་འབྲུ་¶་དགོས་ *ex horreo vetere in novum cerealia transf. oportet*, il faut transvaser les céréales du vieux coffre dans le nouveau.

ཤོང་ ¶་བར་(བྱེད་), *præt.* བཤོངས་, *fut.* བཤོང་ *Tollere, purgare*, ôter, nettoyer; རྡོ་རྩལ་¶་ *rudera, glarea. purgare*, ôter les graviers; བཤང་བ་¶་ *excrementa emittere, purg. ventrem*, aller à la selle.

ཤོང་ (གཤོངས་) *Fovea, locus cavus, vallis*, fosse, dépression, vallon; *(J.) addit: montis vertex*, sommet de montagne, *sed potius depressiones verticis*, dépressions du sommet, cols); ཆུ་¶་ *cavitas aquis plena*, trou plein d'eau; ¶་དུ་ *infra*, dessous; ¶་བུ་ *canaliculus*, petit canal, cannelure; (*vid.* ཤང་ཤང་)

ཤོད་ *imp. v*ⁱ འཆད་ *Dic*, dis; མངོན་པར་¶་ *dic clare*, parle clairement.

ཤོད་ *imp. v*ⁱ གཤོད་ *Pecte*, peigne. (*vid.* ཤད་)

ཤོད་ *Pars inferior alicujus rei, infra*, le bas, le pied, le dessous; རྩེ་¶་ *summa et ima pars, vel locus immediate infra verticem*, sommet et base, ce qui est sous le sommet; ¶་དུ་འགྲོ་ *v.* འབབ་ *descendere*, descendre; ¶་ནས་ཡར་འགྲོ་ *ab infra sursum ascendere*, aller de bas en haut. *(N. B. Multa locorum nomina terminantur per* ཤོད་ *quando (sed non semper) supponuntur alteri loci vel objecti nomini, v. g.* སྒོ་¶་ *infra portam (districtus vel regionis);* སྣེང་¶་ *infra promontorium.)*

ཤོད་སྒྲ་ *vid.* ཤོ་སྒྲ་ *Sonitus herbarum et vestium*, bruit que font les herbes et les habits.

ཤོབ་ གཤོབ་ ཤོ་བེ་ *Dolus, mendacium*, tromperie, mensonge; ¶་ཅན་ *mendax, fallax*, menteur, faux; ¶་བཤད་ *v.* ལབ་ *mentiri*, mentir; ¶་རྡིབ་ *(Gir.) infimus*,

sordidus (physice et moral.), vil, sordide; མི་¶་རྡེབ་ *homo infimus, malus*, personne vile, méchante; ལས་ཀ་¶་རྡེབ་ *opus malum, infimæ qualitatis*, mauvais ouvrage.

ཤོམ་ ¶་པར་, *præt.* བཤོམས་ བཤམས་, *fut.* བཤམ་, *imp.* བཤོམ་ *(vulg. ad præt. et fut.) Præparare, disponere, sternere*, préparer, disposer, étaler; ¶་པ་ *v.* ར་ *dispositio, ordinatio*, disposition, arrangement; ཁྱིམ་ཉལ་ཁྲི་ལྷུག་ཙེ་¶་ *v. vulg.* བཤམ་ *domum, lectum, mensam parare, disponere*, arranger une maison, faire le lit, dresser la table; གདན་ *v.* སྟན་¶་ *tapetem sternere*, étendre un tapis; ཅ་ལག་ཟོག་¶་ *supellectilem, res, merces propalare*, étaler le mobilier, les objets, les marchandises.

ཤོར་ *abbrev. pro* ཤོ་རེ་ *Detritus, residuum, vid. sup.*, usé, résidu.

ཤོར་ *(vulg. in omni casu) præt.* *v*ⁱ འཚོར་ *Expellere, emittere, egredi*, chasser, émettre, sortir; མི་ལ་¶་ *hominem expellere, persequi*, chasser, poursuivre quelqu'un; ¶་བ་ = རྗེས་བསྙགས་ *expulsio, insectatio*, expulsion, poursuite; སྐད་¶་ *vocem emittere, clamare*, émettre un son, crier; རླུང་ཆུ་¶་ *ventus aqua erumpit*, le vent, l'eau s'échappe; མེ་¶་ *ignis exit, accenditur*, le feu s'allume. (*est etiam imp.* *v*ⁱ གཤོར་ *vid. inf.*)

ཤོལ་ = བཤོལ་ *vulg. Procrastinare, tardare*, tarder; ཟླ་¶་ ¶་ཟླ་ *mensis alios menses retardans, intercalaris*, mois intercalaire; ¶་བ་ *mora*, retard.

ཤོལ་པོ་ *(J.)* = གཤོལ་པོ་ *Populus (arbor)*, peuplier.

ཤོས་ = ཤིན་ཏུ་ *Sign. superlativi*, signe du superlatif; ཕྱུག་དབུལ་རྒས་¶་ *valde dives, pauper, senex*, très riche, pauvre, vieux; གཞན་¶ གཅིག་¶་ *omnes*, tous, *(J. unus ex duobus, alter*, l'un des deux); ནད་ཆེ་¶་ *præcipuus morbus, i. e. senectus*, la principale maladie, c.-à.-d. la vieillesse.

ཤྲ་བ་ཎ་ *(S)* = གྲོ་བཞིན་ *Stella 21ª zodiaci, in Capro*, la 21ᵉ étoile du zodiaque, dans le Bélier.

ཤྲ་མ་ར་ ཤ་མ་ག་ *(S) Apis*, abeille.

ཤྲང་ཤྲང་ = ཧྲང་ = རང་ *Solus, solitarius*, seul, solitaire.

ཤྲི་ *(S)* = དཔལ་ *Nobilis, illustris, eminens*, noble, illustre, éminent; ¶་རི་ *mons nobilis, 10 diebus itineris ad Occid.* བཀྲ་ཤིས་ལྷུན་པོ་ *distans, in quo sunt multa monasteria*, nom d'une montagne.

ཤྲི་ཁ་ནད་ *(S) Liquor purgativus ex ligno* བསེ་ཤིང་ *(arbor vernicis) extractus*, nom d'un purgatif.

ཤྲི་ལ་ *(S)* = ཚུལ་ཁྲིམས་ *Lex*, loi.

གཤག་ *fut. et* གཤགས་ *præt.* *v*ⁱ གཤེག་ *et* གཤག་པར་ *v. act.* (*vid. etiam* བཤག་

vulg. in omni casu cum præt.) *Findere, confiteri,* fendre, avouer; ཀ་འགྲོལ་ *findere et separare,* fendre et séparer; ཡུར་བྱེད་ཀ་ *terram fodiendo canalem aperire,* creuser un canal; ཉེས་པ་ཀ་ *culpam fateri,* avouer une faute.

གཤག *Cubiculum lamarum,* chambre de lama; ཀ་རོགས་ *socius, vicinus in cub.,* compagnon, voisin de chambre; ཀ་འཛོམ་ *duo cub. contigua,* deux chambres voisines.

གཤགས་ ཁྲིམས་ཀ་ *Justitia, æquitas, justæ leges,* justice, équité, lois justes; ཀ་དཔོན་…ཁང་ *judex, just. aula,* juge, cour de justice; ཀ་འབྱེད་ *justitiam causæ investigare,* examiner la justice d'une cause; ཁྲིམས་ཀ་(གཏོང་) *just. administrare, legem applicare,* administrer la justice, appliquer la loi; ཀ་གཅོད་ *sententiam ferre,* porter la sentence; ཀ་ལོག་གཏོང་ *sententiam iniquam ferre,* donner une mauvaise sentence.

གཤང་ *Species tintinnabulorum (instrum. music.),* clochettes, grelots; ཀ་དཀྲོལ་ *ead. agitare,* les agiter.

གཤང་ *Sordes, excrementa,* ordures, excréments; *(prob.) sordes corporis in genere,* impuretés du corps en général.

གཤང་(ས་) = *vulg.* ལུང་པ་ *Vallis,* vallée.

གཤད་ *(J.)* = བཤད་ *Dicere, loqui, explicare,* dire, parler, expliquer. (?)

གཤམ་ ཀ་པོ་ = ཤམ་ *Pars inferior,* le bas; ཀ་དུ་ *in inferiori parte, infra, in fine,* au bas, dessous, à la fin; གོས་ཀ་ *pars inf. vestis, vel vestis pro inf. parte corporis,* le bas d'un habit, habit pour le bas du corps; ཀ་གསལ་ *infra explicabitur,* ce sera expliqué plus bas, ensuite.

གཤམ་ *Sterilis,* stérile; མོ་…རྒོད་…བ་ཀ་ *mulier, equa, vacca sterilis,* femme, jument, vache stérile; ཀ་སྤང་ *pratum sterile,* pré stérile.

གཤའ་ ཀ་མ་ *Dignus, aptus, rectus,* digne, capable, droit; ཡིན་ཀ་ *bene est,* c'est bien; མི་ཀ་བའི་ལས་ *actio non recta,* action inconvenante; སེམས་ཀ་མ་ *mens apta ad,* esprit apte à, disposé à; ཆོས་ལུགས་ཀ་ *religionis leges bene servare,* bien observer les lois religieuses.

གཤའ་ = ཚོན་མོ་སྦྱིང་ = ཀ་ཚེ་ *et prob.* = *vulg.* ཀ་དཀར་ *Stannum,* étain.

གཤའ་རིང་ *(J.) Longa vestimenti cauda,* traîne de robe.

གཤར་ བཤར་ *(vulg.) Ventilare, (cerealia, etc.)* vanner; འབྲུ་ཀ་ *cerealia ventilare,* vann. les céréales; ཀ་ས་ *ventilabrum,* van; འབྲུ་ཀ་ས་རླུང་འབོད་ *ad ventil. cereal., ventum vocare (sibilo),* siffler pour appeler le vent, quand on vanne.

གཤར་ (J.) *Modus scribendi, species scripturæ*, manière d'écrire, espèce d'écriture.

གཤིར་ ¶་མ་ ¶་སྐྱོན་ *A* = *R* ཤིད་ *et* གཤིན་ *(vid. seq.)*

གཤིན་ *Mortuus, mors*, mort, la mort; ¶་པ་ *v.* ¶་མོ་ *homo, mulier mort.*, personne morte; ¶་ཟས་ *cibus mortuis oblatus*, nourriture offerte aux morts; ¶་འབྲུས་ *v.* འཕུགས་ *convulsiones m.*, les spasmes de l'agonie; ¶་ས་ *v.* ཚལ་ *v.* ཁྲོད་ *cœmeterium, rogus ad comburenda cadavera*, cimetière, bûcher; ¶་རྩིས་ *computum de proximo ortu*, calcul sur l'époque de la prochaine renaissance.

གཤིན་རྗེ་ *Dominus et judex mortuorum*, dieu des morts; ¶་¶འི་བ་དན་ *vexillum ejusd., ep. pro* སྤེན་པ་ *Saturnus*, son étendard, épith. pour Saturne. *Syn. pro deo mortuorum sunt:* ཆོས་(ཀྱི་)རྒྱལ་(པོ་) *rex entium*, roi des êtres; མཚུངས་འཇུག་ *æqualitatem causans*, qui rend (tout) égal; པ་ཡི་བདག་པོ་ *patris dominus*, maître de son père; དབྱུག་པ་ཅན་ དབྱུག་འཛིན་ བེ་ཅོན་འཆང་བ་ *baculum, clavam tenens*, qui tient un bâton, une massue; འཆི་བདག་ *mortis dominus*, maître de la mort; ལྔ་པའི་བདག་ *quinquies dominus*, cinq fois maître; འཕྲོག་བྱེད་ *rapiens*, ravissant; ཛས་འཛིན་ *cervical capiens*, qui enlève l'oreiller; ཉི་མའི་བུ་ *filius solis*, fils du soleil; མ་ཧེའི་རྒྱལ་མཚན་ *cujus vexillum, seu attributum est bubalus*, ayant le buffle pour insigne; མཚུན་ཀྱི་ལྷ་ *majorum genius*, génie des ancêtres; ཡ་མུ་ནའི་སྤུན་ཟླ་ *frater fluminis* Jumna, frère de la rivière *Jumna;* མ་མོའི་རྒྱལ་ *victor matris*, vainqueur de sa mère; ལྷོ་ཕྱོགས་བདག་པོ་ *meridionalium regionum dominus*, seigneur des pays du Sud.

གཤིན་པོ་ *v.* མོ་ *Bonus, excellens, fertilis*, bon, excellent, fertile; ¶་ས་ ས་ཞིང་¶་¶་ *ager, terra ferax*, champ, terre fertile; ¶་¶་འདེབས་ *fertilitatem afferens, syn. p.* ཞིང་ *ager*, qui apporte la fertilité, l'abondance, un champ; གཉིས་¶་ *bonum inter duos, syn. pro* མཛའ་བ་ *amicitia*, bien mutuel, c.-à-d. amitié, *et nom. fundatoris sectæ* ཤེན་པོ་, nom du fondateur de la secte Peunbo; ¶་པོ་ = ཡིད་འོང་ *menti placens, jucundus*, plaisant, agréable.

གཤིབ་ ¶་པར་ *Comparare*, comparer, confronter; གཉིས་¶་ *duo objecta comparare, duplex, par*, comparer deux objets, double, paire.

གཤིབ་ བཤིབ་པར་ *In ordine, per series disponere*, mettre en ordre, en rangs; གྲལ་¶་ *ordines, series*, rangs, série; ¶་

¶་འགྲོ་ *per ordines, series ambulare, ire (vulg.)*, marcher en rangs.

གཤིས་ ¶་པོ་ *v.* མ་ *v.* ཀ་ *Natura, indoles, persona*, nature, caractère, personne; ¶་ཀྱིས་ *naturaliter*, naturellement; ¶་བཟང་ངན་ *nat. bonus, malus*, bon, mauvais par nature; ¶་མ་ *v.* ལུགས་ *regulæ, consuetudines, mores*, règles, coutumes, mœurs; ཆོས་ལུགས་¶་མ་ *leges, etc. religiosæ*, lois, coutumes religieuses.

གཤུང་ ¶་བར་ *Reprehendere, susurrare adversus aliquem*, réprimander, critiquer; ¶་བ་ *reprehensio, susurratio*, reproche, critique.

གཤུམ *sec. J.* = ཤུམ་པར་ *Lamentari, lacrymari*, se lamenter, pleurer.

གཤེ་བ *A = R* ངོམ་སྨོད་ = བཤུང་ = སྨུགས་ སྨ་སྨད་ *(Lexic.) Contemptus, reprehensio, susurratio*, mépris, reproche, critique; ¶་བ་ *convicium, verba contumeliosa*, injure; ¶་མཁན་ *conviciator, susurro*, insolent en paroles; ¶་ཡང་ སྨར་མ་¶་ *quamvis convitiis affectus fueris, noli conviciari*, quoiqu'on vous injurie, n'injuriez pas.

གཤེག་ ¶་པར་ = བཤག་ *vulg., et* གཤོག་ *Findere, confiteri*, fendre, avouer; རྩམ་ པར་¶་པར་ *penitus find., confitens*, fendant, avouant entièrement. *Syn. sunt:* རྡལ་ འདལ་ *Lacerare*, déchirer. (*vid.* བཤག་)

གཤེགས་ *hon. pro* འགྲོ་ *Ire (cum apparatu)*, aller (solennellement); ཕྱིར་¶་ *redire*, revenir; གནམ་ལ་¶་པ་ *in cœlos abire, euphem. pro mori*, aller au ciel, mourir; བདེ་བར་¶་པ་ *in locum felicitatis ivit, mortuus est*, il est allé au séjour de la félicité, il est mort; བདེ་¶་ སྒྲུ་¶་ *sunt etiam ep. pro* ཤཱ་ཀྱ་, arrivé au bonheur, Sha-kia; དེ་བཞིན་¶་པ་ *sicut antecessores ambulans, ep. pro Buddha*, qui marche comme ses prédécesseurs, Bouddha; ¶་ཟན་ *v.* ཟོང་ *cibus spiritui viri præstantis oblatus, et convivium funebre post ejus mortem*, nourriture offerte aux mânes d'un grand personnage, repas après sa mort.

གཤེད་ *(vulg.) Castigare, interficere*, punir, tuer; ¶་པ་ *v.* མ་ *lanius, carnifex*, boucher, bourreau; ¶་ *est etiam animal occidendum pro cibo*, animal destiné à la boucherie; ¶་འཚོང་རྒྱུ་ཡ་ཡོད་ *habesne animal pro cibo vendendum?* as-tu une bête à vendre pour la boucherie? དགྲ་¶་ *inimicos castigans, occidens, i. e. species bonorum geniorum contra malos pugnantes pro hominibus*, nom des bons génies qui combattent les mauvais, pour protéger les hommes.

གཤེན་རབ་ ཡེ་¶་ མཉེས་¶་ བོན་¶་¶་གསུང་ དྲུང་ *Nomina fundatoris sectæ* བོན་པོ་ noms du fondateur de la secte Peunbo; སྒྲུག་¶་ *hujus doctrina*, sa doctrine.

གཤེར་ ཀ་ཝ་(ཉིད་) *vulg. Humiditas, virentia*, humidité, verdeur; རྩྭ་ཀ་པ་ *herba viridis (non sicca)*, herbe non sèche, verte; ཆུས་""ཆར་པས་ཀ་པ་བྱས་པ་ *aquis, pluvia madefactus*, mouillé par les eaux, par la pluie; ཟིལ་གྱིས་ཀ་བའི་སྤང་ *pratum roridum*, pré tout humide de rosée.

གཤེར་ ཀ་བར་ = ཞེར་ = སློང་ = ཞུ་ *Petere, mendicare*, demander, mendier; ཀ་དཔང་ *syn. pro* ཀ་དཔོན་ = ཞེར་བྱེད་ *judex investigans, (officium Brahmanorum)*, juge d'instruction; ཀ་བ་པོ་ *mendicus*, mendiant.

གཤེར་ = གཤོར་བར་ *Mensurare, ordinatim disponere (vid. infr.)*, mesurer, mettre en ordre.

གཤོ་ ཀ་བར་ = བཤོ་བར་, *præt.* བཤོས་ གཤོས་ *Spargere, dispergere, effundere*, répandre, disperser; ཆུ་""ས་བོན་ཀ་ *aquam, semina spargere*, répandre de l'eau, semer des grains.

གཤོ་མ་ = *vulg.* གཟུ་བ་ *Vectis*, levier; ཀ་ མོས་ཡར་བཀུག་ *vecte sublevare*, soulever avec un levier.

གཤོག་ ཀ་པར་ *præt.* བཤགས་ *v.* གཤགས་ *fut.* གཤག་ *v.* བཤག་ *(vulg. adhib. præt. vel fut.) Findere, secare per longit.*, fendre, scier en long; རྡོ་""སྨྱིག་མ་ཀ་ *petras, arundines find.*, fendre des pierres, des bambous; ཤིང་ལེབ་སོག་ལེས་ཀ་ *tabulas ligneas serrare*, scier des planches en long.

གཤོག་ *(temp. prim. id.): Vi aperire, findere*, ouvrir par force; ལམ་ཀ་ *v.* གཤག་ *viam sibi vi aperire*, s'ouvrir un chemin par la force; གངས་ *v.* ཁ་བ་ཀ་ *per glacies, nives sibi viam aperire*, s'ouvrir un passage à travers les glaces, la neige; ཞིང་སྨོ་བས་ས་ཀ་ *aratro terram ap., sulcos facere*, ouvrir des sillons; ཡུར་ཀ་ *canalem fodere*, creuser un canal.

གཤོག་ *(t. prim. ut supr.) moraliter: Mentem dividere, aperire, confiteri*, découvrir sa pensée, avouer; སྡིག་པ་ཀ་ *peccata confiteri (vulg.)*, avouer, confesser ses péchés; *(J. addit: reparatio pro peccato agnito*, réparation d'un péché confessé (?);) མཐོལ་བཤགས་ *confessio (J. reparatio?) peccati*, confession; སྦྲུལ་བསད་པའི་སྡིག་ཀ་སུ་ *(J.) in compensationem pro peccato occisi serpentis*, en compensation du péché d'avoir tué un serpent; *sed etiam: in confitendo peccatum de occiso serpente*, en confessant le péché d'avoir tué un serpent; སྡིག་ཀ་སྨོན་ལམ་ *(J.) pœnitentialis oratio*, prière de pénitence, *sed melius: votum confitendi pecc.*, souhait de confesser son péché; མཐོལ་བཤགས་བཟོ་ *propriam conf. facere*, faire sa confession; *et* ཀ་ཀ་ཉན་ *alterius confess. audire*, entendre la confession (d'un autre), *(2 t. cath.)*.

གཤོག་ ¶་པ་ *Sik.* ¶་ཀོ་ (*vulg.*) (*J.* = ཤོག་པ?) འདབ་¶་ *Ala, pennæ,* aile, grandes plumes; ¶་ཆགས་ *animalia alata v. pennata, aves,* oiseaux; མཇུག་¶་ *pennæ caudæ,* plumes caudales; རྡིང་¶་ *pennæ alarum,* plumes des ailes; ¶་རྡུན་མཉེས་ *amicus alatus, i. e. promptus,* ami ailé, c.-à.-d. dévoué; ¶་ལྗང་ *alæ virides, i. e. psittacus viridis,* ailes vertes, la perruche.

གཤོག *Appendices (alis vel pennis similes),* appendice d'un objet principal; *v. g.* མིག་¶་ *oculorum cilia,* les cils des yeux; ཉ་¶་ *piscium pinnæ,* nageoires des poissons; གྲུའི་¶་ *cymbæ remi,* rames d'une barque.

གཤོང་ གཤོངས་ = ཤོང་ *Depressio terræ, vallis, fovea,* dépression de terrain, vallée, fosse; སྤང་¶་ *pratum in valle,* pré dans un vallon; སྟེང་¶་ སྟེང་ཤོད་ *altus et depressus,* haut et bas; གནམ་¶་ *profundum cœli,* la profondeur du ciel.

གཤོད་ ¶་པར་ *probab. præt.* བཤད་ ཤད་, *fut.* གཤད་, *imp.* ཤོད་ (*vulg. præt. et fut.*) *Pectere,* peigner.

གཤོན་ ¶་པར་ = སྐྱོན་པར་ *Crimini arguere, culpam imputare,* accuser d'une faute.

གཤོབ་ = ཊ་བ་(བེ་) *Mentiri, decipere, detrahere,* mentir, tromper, médire; སྒྲ་ལག་¶་བེ་ *tum verbo tum opere decipere, homo dolosus,* tromper en parole et par action, un fourbe.

གཤོམ་ = ཤོམ་པར་ *Disponere, parare, sternere,* arranger, préparer, étendre. (*vid. vulg.* བཤམ་)

གཤོར་ ¶་བར་, *præt. fut.* བཤར་ གཤར་, *imp.* བཤོར་ ཤོར་ (*vid. vulg.* ཤོར་) *Mensurare, ordinatim disponere, expellere, persequi,* mesurer, disposer, expulser, poursuivre; ཞེས་...སྲང་¶་ *modiolo, statera mensur.,* mesurer au petit boisseau, à la balance; གསེར་ལ་ར་གན་¶་བ་ *pro auro cuprum mens., vel mutare,* peser du cuivre pour de l'or; ཉ་...རི་དྭགས་¶་ *pisces, feras persequi, piscari, venari,* aller à la pêche, à la chasse; སྐད་¶་ *vocem emittere, clamare,* crier; ¶་བ་ = རྒྱུག་པ་ *festinatio,* hâte; འཕྲང་...ལམ་ལ་¶་ *ad oram præcipitii (gressum) in itinere festinare,* se hâter sur le bord d'un précipice, en route.

གཤོར་ སྐྲ་¶་ *Incomptus,* échevelé, = སྐྲ་རྒྱུ་བ་ *capilli sparsi, hirsuti,* cheveux épars et en désordre; དབུ་སྐྲ་མི་¶་བ་ *capilli non hirsuti, caput comptum,* cheveux peignés.

གཤོལ་ *Aratrum,* charrue; ¶་མདའ་...ལྷགས་ *v.* ཐང་ལྷགས་...གཉའ་ཤིང་ *arat. temo, vomer, jugum,* timon, soc, joug de charrue; ¶་འདྲིད་ *v.* སྐྱེལ་ *ar. ducere, tenere,*

conduire, diriger la charr.; ཐོང་ ¶་ *vomer*, soc; ¶་ལ་ཀ་ཧྗོ་བདགས་ *aratro boves alligare*, atteler les bœufs à la charrue.

གཤོལ་བ་ (*J.* ཤོལ་པོ་) *Populus (arbor)*, peuplier.

གཤོས་ *præt. v*ⁱ གཤོ་བར་ *Sparsus, dispersus, effusus*, dispersé, répandu; ¶་པ་ *effusio, effusio seminis humani in coitu*, épanchement, épanch. du sperme.

བཤག་ *fut. et* བཤགས་ *præt. (vulg.) v*ⁱ གཤོག་ *et v*ⁱ འཆགས་པར་ *Findere, aperire viam, confiteri*, fendre, ouvrir une route, avouer; སྡིག་པ་ཐམས་ཅད་¶་པར་གཏེར་ཆོས་ *Thesaurus religiosus de confessione omnium peccatorum*, Trésor de la confession de tous les péchés; སྡིག་བཤགས་གསེར་གྱི་སྤུ་གྲི་ *Novacula aurea de confess. pecc.*, Rasoir d'or pour la confession; *(duo tituli librorum, Schl.)* ཏེ་རེ་¶་ *oratio ante vel post prandium*, prière avant ou après le repas; སྡིག་པ་¶་ *peccata confiteri*, confesser ses péchés; འཚེམས་¶ *suturam solvere*, découdre.

བཤང་ *Excrementa*, excréments; ¶་བཀག་ *excrem. impedita*, constipation; ¶་གཅི་ *urina*, urine; ¶་གཏོང་ *excrem. emittere, et medicina purgativa*, aller à la selle, purgatif; ¶་ལམ་ l'anus; ¶་སྦུལ་ *carabeus* escarbot; ¶་(བ་)སྦེད་པ་ *excr. abscondens, ep. p. fele*, qui cache ses excr., le chat. *Syn. pro* བཤང་ *sunt:* རྟག་པ་ *stercora globulosa*, crottes rondes; ཀྱག་པ་ *stercus*, excrément; སྐྱི་ས་བྲུན་ *stercus a posteriori*, ordure du postérieur; དྲི་ཅིན་ *urina*, urine; སྣུད་ཚ་ *mixtura calida*, mélange chaud.

བཤངས་ *prob. præt. v*ⁱ གཤོང་ *Rugis et fissuris plenus*, ridé, fendillé; ¶་འདུག་ *fissum est*, c'est fendu; སྦུབས་¶་ *foratus*, foré.

བཤད་ *(vulg. E. in omni casu) præt. v*ⁱ འཆད་, *et* ¶་པར་ *Dicere, explicare, docere*, dire, expliquer, enseigner; ¶་པ་ *sermo, instructio*, discours, instruction; ¶་ལུགས་ *modus dicendi*, manière de dire; ངན་¶་ *male loqui, verba maligna dicere*, parler mal, dire du mal; ¶་(ད་)མེད་པ་ *inenarrabilis*, inénarrable; ¶་མི་སྤོད་ *non audeo dicere*, je n'ose dire; ཁོ་ལ་¶་སོང་ *vade et dic illi*, va lui dire; ཆོས་... ཁྲིམས་¶་ *religionem, leges explicare*, expliquer la religion, les lois; གཏམ་ གཏམ་... རྣམ་ཐར་¶་ *fabulas, historiam narrare*, raconter des fables, l'histoire; གཏམ་¶་ *confabulari*, converser; ¶་ *v.* ཟེར་དགས་ *dicitur*, on dit; ཡར་¶་མར་

¶· *censurare*, censurer. (*In Sik. potius dicitur* ལབ་)

བཤད་ *(vulg) prob. præt. vi* གཤོད་ *Pectere*, peigner. (*vid.* ཤད་)

བཤན་པ་ = *et vid.* ཤན་པ་ *Lanius, carnifex*, boucher, bourreau.

བཤན་པོ་ *(vulg) Rectus*, droit; ལམ་¶·¶· *via recta*, voie droite; (*vid.* གཤིན་ *bonus, rectus, excellens*, bon, juste, excellent.)

བཤན་པོ་ *(vulg) Aptus ad, habilis ad*, capable de, habile à; ཏྲ་མེ་མདའ་¶·¶· ཡོད་ *ille explodendi sclopeti peritus est*, il est habile à tirer du fusil; ཟ་¶· *gulosus*, glouton; ཆང་འཐུང་¶· *ebriosus*, ivrogne. (*vid.* གཤའ་)

བཤམ་ *fut. et* བཤམས་ *præt. (vulg. dicuntur) vi* ཤོམ་པར་ *Præparabo, disposui*, je préparerai, j'ai disposé; གདན་...ཉལ་ ཁྲི་...ལྕོག་ཙེ་¶· *tapetem sternere, lectum, mensam parare, disponere*, étendre un tapis, disposer le lit, la table; མཆོད་¶· *oblationes (pro sacrificio) parare*, disposer les offrandes du sacrifice, *et Sik. altare*, autel; ཡོན་ཆབ་¶· *libationum vasa disponere*, arranger les vases des libations; ཁྱིམ་¶· *domum ornare*, orner une maison.

བཤའ་ ¶·བར་ *præt.* བཤས་ *vulg. Occidere animalia ad esum*, tuer des animaux pour les manger; སེམས་ཅན་...རི་དྭགས་...ལུག་¶· *animalia, feras, oves occidere ad esum*, tuer des animaux, du gibier, des moutons, pour la nourriture.

བཤའ་ *Divisio, partitio*, division, partage; བགོ་¶·བྱེད་ *v.* རྒྱབ་ *in partes, portiones dividere, partiri*, diviser, partager; འབྲུག་...དངུལ་...གོས་བགོ་¶·རྒྱབ་ *cerealium, argenti, vestium partem unicuiq. dare*, donner à chacun une part de céréales, d'argent, d'habits.

བཤའ་དཀར་ གཤའ་དཀར ཤ་དཀར་ ¶·ཚོ *Stannum*, étain ; ¶·ཤོག་ *stanni folium*, feuille, plaque d'étain.

བཤའ་མ་ གཤའ་མ་ *Rectus, justus*, droit, juste.

བཤར་ *fut. vi* གཤོར་ *Mensurare, per ordines, series disponere, propalare, expellere, persequi*, mesurer, mettre en ordre, étaler, expulser, poursuivre; བྲེས་...སྲང་ལ་¶· *in modiolo, statera mensurabo*, je mesurerai au petit boisseau, à la balance; ཤ་¶· *venationem prosequar*, je poursuivrai le gibier.

བཤར་ གཤར་ *(vulg) Ventilare, ventilabro purgare*, vanner, cribler.

བཤར་ *pro* བཤའ་རུ་ *Occidendus ad edendum*, à tuer pour la nourriture.

བཤལ་ ¶·བར་ = ཤལ་ = འཁྲུ་ *Lavare, purgare*, laver, nettoyer; ཆུས་¶· *aqua lav.*,

purg., laver avec de l'eau; དཀར་ཡོལ་ ¶་ *scutellas lav.*, nettoyer les écuelles; ¶་དྲངས་ se gargariser; སོ་¶་ *dentes purgare*, se nettoyer les dents.

བཤལ་ *vulg. Sik. Purgare ventrem*, aller à la selle; ཕོ་¶་ *venter laxatur, diarrhœa laborat*, avoir la diarrhée; ¶་བྱེད་སྨན་ *medicina purgativa*, purgatif; ¶་བཅད་ སྨན་ *medic. adstringens*, médecine astringente.

བཤས་ *præt. vi* བཤའ་ *Occisus ad edendum, divisus*, tué, divisé; ཐོགས་¶་ *lucrum divisum*, gain partagé.

བཤི་ *pro et vid.* ཤི་ *(vulg.) præt. vi* འཆི་བར་ *Mortuus*, mort.

བཤིག་ *præt. et* གཤིག་ *fut.*, ཤིག་ *imp. vi* འཇིག་པར་ *(in E. imp., et in Sik. præs. vulgo dicuntur) Destruere, destrui, violare, transgredi*, détruire, violer, être détruit, violé; རྩིག་པ་འཇིག་(ཤིག་)འགྲོ་ *paries jamjam dilabitur*, le mur tombe en ruines; ཁྲིམས་...དམ་བཅའ་¶་བྱེད་ *leges, vota violare*, violer les lois, ses vœux.

བཤེབ་ གཤེབ་ *Comparare, per series disponere*, préparer, disposer; ¶་འགྲོ་ *per ordinem ambulare*, marcher en ordre.

བཤུ་ *fut. vi* ཤུ་བར་ *Excoriabo, excorticabo, transcribam*, j'écorcherai, écorcerai, transcrirai.

བཤུག་ *A = R* བསྐྱང་བ་ *et* བསྐྱོང་ *Elevare, et petere*, élever, demander; *(Cs. J.) vendere, dare*, vendre, donner.

བཤུང་ གཤུང་བར་ *Contemnere, reprehendere*, mépriser, gourmander; ¶་བ་ *contemptus, objurgatio*, mépris, reproche.

བཤུད་ *fut. vi* ཤུད་པར་ *Invicem fricare*, frotter l'un contre l'autre.

བཤུམ *fut. vi* ཤུམ་པར་ *Lacrimabor, lamentabor*, je pleurerai, je me lamenterai.

བཤུར་ *fut. vi* ཤུར་བར་ *Leviter comburam, secabo*, je brûlerai, couperai légèrement.

བཤུལ་ *A = R* ལམ་ *Via*, voie, route; རྒྱབ་ ¶་ *trames*, route de traverse.

བཤུས་ *præt. et* བཤུ་ *fut. vi* ཤུ་བར་ *Excoriare, excorticare, expoliare, transcribere*, écorcher, écorcer, dépouiller, transcrire.

བཤེའུ་ *dimin. pro* ཤ་ *(vid. sup.) Lapsus terrarum propter nimiam aquam*, éboulement, *(J. inundatio*, inondation.)

བཤེར་ *præt. et* ཤེར་ *Comparatus, collatus*, comparé, confronté; ¶་དཔོན་ *judex qui causas simul confert*, juge qui compare les causes.

བཤེས་ *prob. præt. vi vulg.* ཤེས་པར་ *Scire, cognoscere, intelligere*, savoir, comprendre; དགེ་¶་ དགེ་བའི་¶་གཉེན་ *virtutem sciens*, qui connait la vertu; ¶་གཉེན་ *doctor*, docteur, *2 gradus apud monachos*, titres lamaïques; གཉེན་¶་ *con-*

sanguineus, parent; བཟའ་ *v.* གྲོགས་ཀ་ *amicus*, ami; མ་ཉེན་མེད་ཀ་མེད་ *sine consanguineis nec amicis*, sans parents ni amis.

བསྲོ་བར་ གསྲོ་བར་ *præt.* བསྲོས་ གསྲོས་ *Spargere, disseminare, effundere*, répandre, parsemer.

བསྲོ་བར་ *præt.* བསྲོས་ *Seminare (in actu coitus)*, émettre la semence vitale; བསྲོས་པའི་བུ་ *filius conceptus*, fils conçu.

བསྲོག་ གསྲོག་པར་, *fut.* བཤག་, *præt.*, བཤགས་ *Findere, confiteri*, fendre, avouer; (*vid.* བཤག)

བསྲོང་ བཤང་ *Stercus*, excrément.

བསྲོར་ *fut. v^i^* གསྲོར་ *Mensurabo, emittam*, je mesurerai, émettrai; ཀ་བ་ *exilium*, exil; རི་དྭགས་ཀ་ *venari*, chasser le gibier. (*vid. vulg.* སྲོར་)

བསྲོར་བ་ *A = R* སྣོད་....སྤྱི་....བྲེ་....བྲག་གདོང་པ་ ཡིན་ *i. e. Vasis, capitis, modioli, rupis frons, summitas*, le front, le haut d'un vase, de la tête, d'un boisseau, d'un rocher.

བསྲོལ་ ཀ་བར་, *imp.* སྲོལ་ ཀ་འདེབས་ ཕྱི་ཀ་ *Procrastinare, tardare*, différer, tarder; འགྲོན་ཀ་ *profectum postponere*, retarder son départ; གཞན་གྱི་སྲོག་ཀ་ *alterius vitam prolongare*, prolonger la vie de quelqu'un.

བསྲོལ་ *Paululum deficere (in pondere)*, il manque du poids; སྲང་ལ་ཚད་ཀ་དེ་ *statera parum deficit*, la balance donne un poids trop faible.

བསྲོས་ *præt. v^i^* བསྲོ་ *Sparsus*, épars, dispersé; *et* = གསྲོས་ *præt. v^i^* གསྲོ་ *motus, agitatus*, mû, agité.

བསྲོས་ *præt. v^i^* བསྲོ་ *Seminatus (in coitu)*, ཀ་ *A = R* འཁྲིག་པ་སྤྱོད་ *coire et seminare*; ལྷས་ཀ་ *a genio conceptus*.

བསྲོས་ *hon.* གསང་མ་ = ཟན་ *Cibus, prandium*, nourriture, repas; ཀ་གསོལ་ *cibos manducare*, manger la nourriture; དཔོན་ལ་ཀ་འབུལ་ *duci prandium offerre*, offrir un repas au chef; ལྷ་ཀ་ *cibus geniis oblatus*, nourriture offerte aux esprits. *Syn. sunt:* ཞལ་ཟས་ *v.* ཚོས་ *cibus*, nourriture. (*S*) ནེ་ནེ་ར་ལ་

ས་

1° Quand cette lettre est radicale, elle se prononce *sa* dur; 2° superposée, elle ne se prononce pas; 3° si elle est affixe, *(a)* après une radicale simple, elle change le son de l'*a* inhérent en *ê* long; *(b)* après les voyelles *i* et *e*, et après une consonne (comme double affixe), elle ne se prononce pas; *(c)* après les voyelles *u (ou)* et *o*, elle leur donne le son de *eu.*

ས་ *28ª littera alphabeti; ut numerale,* = *28,* 28ᵉ lettre de l'alphabet, prise comme nombre, vaut 28.

ས་ *per abbrev. pro* ཡིས་ *Ponitur post vocales ad designandum subjectum agens, vel ablativum,* signe du sujet agissant, et de l'ablatif; *v. g.* མས་བཤད་ *pro* མ་ཡིས་བཤད་ *mater dicit, a matre dictum,* la mère dit, dit par la mère; གྲིས་ *pro* གྲི་ཡིས་ *culter, a cultro,* le couteau, par le couteau; བདག་པོས་ *pro* བདག་པོ་ཡིས་ *magister, a domino,* le maître, par le maître.

ས་ *(vulg.) Terra, solum,* terre, sol; ¶·ཆུ་མེ་རླུང་ *terra, aqua, ignis, ventus (quat. elem.),* la terre, l'eau, le feu, le vent (4 éléments); གསེར་···དངུལ་···ལྕགས་···ཟངས་¶་ (*v. vulg.* རྡོ་) *terra aurum, argentum, ferrum, cuprum continens,* minerai d'or, d'argent, de fer, de cuivre; ཛ་¶་ *argilla,* argile; ¶·རྐོ་ *t. fodere,* creuser la terre; ¶·ཨ་ *t. linimen,* crépi; ¶·ཁྲང་ *fovea,* fosse; ¶·ཕག་ *argillacei lateres,* briques; ¶·ཕག་ *forma ad lateres conficiendos,* moule à briques; ¶·ཙ་ *v.* ཚ་ *parva idola argillacea, ad solem siccata,* statuettes de terre séchée au soleil; ¶·བཤད་རྡོ་བཤད་ *de terra et lapidibus loqui, absurde loqui,* parler de terre et de pierres, dire des riens; ¶·ལ·འཁྱོག་ *v.* འགྲོ་ *super terr. repens, ep. pro serpente,* rampant sur terre, le serpent; ¶འི་སྙིང་པོ་ *succus terræ, et* ¶འི་ཟླ་བ་ *luna terrea, 2 ep. pro auro,* le suc de la terre, la lune de la terre, c.-à.-d. l'or; ¶འི་གདུ་བུ་ *t. armilla,* le bracelet de la terre; ¶ སྟོབས་ *t. vis,* la force de la terre; ¶·འཆིངས་ *t. ligans,* qui lie la terre; ¶·མོས་ *t. amans,* aimant la terre; *4 ep. pro* ཨུད་པ་ལ་ *et* ཀུ་མུ་ད་ *loto,*

4 épith. du lotus; ¶་སྐྱེས་ *e t. natus, ep. pro arbore*, né de la terre, un arbre; ¶་འགྲོ་ *in t. procedens, ep. pro pavone*, marchant sur terre, le paon; ¶་ལྗོང་ཉལ་ *in t., valle recubans, ep. pro elephante*, qui repose sur terre, dans la vallée, l'éléphant.

ས་ ¶་གཞི་ (*vulg.*) *Terra, mundus*, la terre, le monde; ¶་འོག་... སྟེང་ *v.* ལྷ་ *partes inferiores t., inferi; part. superiores t. cœlum*, sous la terre, c.-à-d. l'enfer; au dessus de la terre, c.-à-d. le ciel; ¶འི་ཁྱོན་ *v.* སྤྲོང་ *v.* ཟུང་པོ་ *moles, amplitudo t.*, la masse de la terre; ¶་ཆེན་ *t. magna, orbis t.*, le monde; ¶འི་ལྷ་... ལྷ་མོ་ *t. deus, dea*, dieu, génie du monde; ¶་སྐྱེས་ ¶་ལས་འབྱུང་ ¶འི་བུ་ *filius t., Mars*, fils de la terre, Mars; ¶་རྡུབ་ *t. invadens, crepusculum*, qui envahit la terre, le crépuscule; ¶་འཛིན་ ¶་གཞིར་འཆང་ ¶་སྐྱོབ་ *t. capiens, includens, protegens, 3 ep. pro* རི་ *mons*, qui saisit, renferme, protège la terre, la montagne; ¶་ཁྲ་ གནམ་འོག་¶་ཁྲ་ *charta geographica, id. totius mundi*, carte de géographie, de tout l'univers; ¶་འགུལ་ *ter. tremit, t. motus*, tremblement de terre. *Syn. pro* ས་གཞི་ *terra*, terre, monde, *sunt:* བརྟན་པ་འཛིན་མ་ མི་གཡོ་ *firmá, immobilis*, ferme, immobile; ནོར་ *v.* དབྱིག་འཛིན་མ་ *divitias continens*, qui contient les richesses; དབྱིག་གི་བློ་གྲོས་ *divitiarum consiliaria*, conseillère des richesses; ནོར་ལྡན་ *divitias possidens, dives*, riche; དབྱིབས་ལྡན་ *v.* འཛིན་མ་ *formas habens, recipiens*, qui prend des formes; རྒྱ་མཚོའི་སྐ་རགས་ *v.* གོས་ཅན་ *habens mare pro cingulo, pro vestimento*, dont la ceinture, le vêtement est l'océan; ཞགས་ལྡན་ *laqueis plena*, pleine de lacets, de piéges; ཀུན་བཟོད་མ་ *omnia sustinens*, soutenant tout; སྣ་ཚོགས་འགེགས་ *omnia impediens*, qui arrête tout; བཅུད་ལྡན་ *humorem continens*, qui contient l'humidité; མཐའ་ཡས་ཡངས་ལྡན་མ་ *vastissima*, très vaste; རྙེད་ལྡན་ *lucrum afferens*, procurant du lucre; འབྱུང་པོ་འཛིན་མ་ *v.* རྟེན་ *creaturas continens, sustinens*, qui contient, soutient les créatures; རྟེན་བྱེད་མ་ *fulcrum*, étai; གསེར་ལྡན་མ་ གསེར་གྱི་སྙིང་པོ་ *auro plena, aureum cor*, pleine d'or, au cœur d'or; འོད་སྲུང་བྱིན་ *ab Eu-son data, benedicta*, donnée, bénite par Euson; ཆུ་སྐྱོབས་ *aquam protegens*, protectrice de l'eau; རིའི་རྣ་བ་ *cujus aures, appendices sunt montes*, dont les montagnes sont les oreilles, les appendices.

ས་ ས་ཆ་ *(vulg.) Locus, regio,* lieu, pays; ས་སྟོད་ མཐོ་ས་···ས་སྨད་ དམའ་ས་ *regio alta, demissa, et pars superior, inferior vallis (relative ad originem flum.),* pays hauts, bas, le haut, le bas d'une vallée; འགྲོ་ས་ཡོད་ *eundi locus adest,* il y a de la place pour aller; ས་མཚམས *regionis limites,* limites d'un pays; ས་མཐར་ཕྱུད་ *extra fines reg. missus, exul,* exilé hors du pays; ས་ཚིགས་ *loci articulationes, stationes,* étape, station; གནས་···འདུག་···འཚོ་ས་ *locus habitationis,* lieu d'habitation; ལྷ་ས་ *terra, regio geniorum,* la demeure des génies; ས་བདག་ *v.* དབང་ *v.* སྐྱོང་ *v.* ཚངས་ *v.* བརྒྱ་བྱིན་ *regionis dominus, princeps, protector, Brahma, Indra = rex,* le maître, le prince, le protecteur, le Brahma, l'Indra d'un pays, c.-à-d. le roi; ས་སྲུང་ *v.* འཛིན་ *v.* ཁྱོང་ *v.* སྐྱོད་ *v.* འཚོ་ *locum servans, regens, capiens, ferens, de eo nutritus, = proprietarius,* un propriétaire; ས་ལྷ་ *v.* གནས་ *genius tutelaris loci,* génie tutélaire d'un lieu; ས་སྟོང་པ་ སྐྱ་ངན་ཐང་ *terra deserta, arida,* pays aride, désert; ས་བཞི་ *4 regiones, continentes (circa* རི་རབ་*)*, les 4 continents; ས་བཅུ་ *10 regiones mundi, et 10 gradus ad perfectionem,* les 10 directions du monde, et les 10 degrés de la perfection.

ས་ *(vulg.) Locus, ratio, motivum, ut, ad,* lieu, raison, motif, pour; འགྲོ་ *v.* རྒྱུ་ས་ *locus, ratio, causa eundi,* la raison d'un voyage; ཧྲིག་ས་མེད་ *non est locus, possibilitas videndi,* il n'y a pas moyen de voir; ཆོས་བཤད་ས་སླེབས་ *ad prædicandam religionem veni,* je suis venu pour prêcher la religion; ཤ་བདའ་ས་བགྲོ་ *ire venatum,* aller à la chasse; འབུལ་ས་ *ad offerendum, res offerenda,* pour offrir, chose à offrir. *(In Sik. sæpius dicitur:* Ché.*)*

ས་ *(vulg.) Species hordei,* espèce d'orge; ས་ཁ་ *v.* དུས་ *tempus hordei,* le temps de l'orge, le printemps.

ས་སྐྱ་ *Secta buddhistica in Thib.,* nom d'une secte au Thibet; ས་ས་དགོན་ *monasterium caput hujus sectæ, situm ad S.-W. a* ལྷ་ས་ *et N. a regno Nepal,* nom de la lamaserie-mère de cette secte; ས་ས་གོང་མ་ *superior hujus monasterii et totius sectæ,* titre du supérieur général de cette secte; ས་ས་ཆེན་པོ་ ས་ཆེན་ *titulus lamæ* ཀུན་དགའ་སྙིང་པོ་ *nati 1090 post* Xum, titre d'un lama; ས་ས་པཎ་ཌི་ཏ་ *doctor Sakia, alter lama hujus monasterii, natus 1180,* titre d'un autre lama.

ས་སྐྲན་ ས་ནད་ *(Gir.) Carbunculus (hominum et animalium),* la maladie du charbon.

ས་ག་ *1[illegible]ª Stella zodiaci in Libra,* nom d'une étoile, *cujus syn. sunt:* དབང་པོ་ལྷ་ལྡན་

genios potentes continens, contenant des génies puissants; རྒྱུད་ལྡན་མ་ *ordinata*, bien ordonnée; སྒྲུབ་བྱེད་མ་ *perfecta*, parfaite; ནམ་འོག་ *noctis finis*, après la nuit; ¶·¶·ཟླ་ 4ª *luna*, 4e mois; *(S)* ཁི་ཤན་ཀན་

ས་ག་ར་ *(S) Mare*, mer, océan.

ས་ག་རྩེ་ *Nom. vermis v. insecti*, nom d'insecte.

ས་གོན་ ས་བོན་ *(ambo vulg.) Semen*, semence.

ས་མཆེད་ *Titulus*, titre; ས་ད་ (*J.* ས་ཁྲ) *diploma*, diplôme; མགོ་ས་མཆེད་ཆེན་པོ་ཡོད་ *honorabiles titulos habet*, il a des titres de noblesse; མགོ་སའི་ས་ད་ *dignitatis diploma*, diplôme d'une dignité.

སུ་དི་ *(S) in poesi* = བདེ་ལེགས་ = བསོད་ནམས་ *Felicitas*, bonheur.

ས་ཐག་ རྒྱུག་པའི་¶·¶· *R* = *A* དཀྱུས་ཐག་ *Funis ad determinandum cursuum campum*, corde pour fixer le champ des courses.

ས་ཐམ་ *Nom. thib. urbis* Ly-kiāng-foû *et ejus territorii, in prov. Yunnan sept.*, nom d'une ville chinoise.

ས་ཐེལ་ནག་པོ་ *(J.) Quædam deitas tribuum* ཧོར་, nom d'une divinité des tribus Heur.

ས་མདའ་ ས་ཐག་ *(vulg.) Pharetra*, carquois; ¶·¶·ནང་བཙུག་ *sagittas in phar. ponere*, mettre les flèches dans le carquois; ¶·¶·ནས་འཐེན་ *e phar. eas extrahere*, les en tirer. *In E.* ¶·¶· *est etiam paxillorum septum cum venenatis sagittis ad occidendas feras*, enceinte de pieux garnie de flèches empoisonnées pour tuer les bêtes féroces; ¶·¶·བཞག་ *v.* བཙུག་ *idem præparare*, la préparer.

ས་དུས་ *Aurora*, l'aurore.

ས་རྡར་ *vulg. Lima*, lime; ¶·¶·བྱེས་རྡར་ ¶·¶·རྒྱབ་ *limare*, limer.

ས་ནྟ་ར་ *(S)* = བུ་ཚ་ *Filii, nepotes*, enfants, neveux.

ས་ཕྲ་ར་ *(S)* = སྔོན་འགྲོ་ *Præire, præcursor, cursor*, aller devant, courrier.

ས་བོན་ ས་གོན་ *(ambo vulg.) Semen*, semence; འབྲུའི་....སྡེའི་¶·¶· *sem. cerealium, leguminum*, sem. de céréales, de légumes; ¶·¶·འདེབས་ *v. vulg.* བཏབ་ *seminare*, semer; ¶·¶·འཐུ་ *sem. colligere*, recueillir les semences. *In sensu fig.* དགེ་བའི་....རྩོད་པའི་¶·¶· *virtutis, discordiarum semen*, sem. de la vertu, des discordes; ¶·¶· *etiam: sperma, semen virile*, le sperme; ¶·¶·ཟག་པ་ *emissio sem. vir.*, son émission; ¶·¶·འཛིན་མ་ *sem. vir. capiens, conceptio*, la conception.

ས་མོང་ *Nom. principatus thib. in N.-W. prov. Se-tchuen*, nom d'une principauté; ¶·¶·རྒྱལ་མོ་ *regina hujus principatus*, la

reine de cette principauté. *(Secund. consuetudinem, mulier aliqua semper præficitur gubernio.)*

ས་བརྡེ་ = ཟེ་ཚྭ་ *Nitrum*, nitre.

ས་ཙ་ *v.* ཚ་ ཚ་ཚ་ *(vulg.) Parva idola argillacea et in forma pressa*, petites idoles d'argile séchée au soleil; *(S)* འཕྲི་འཕྲི་

ས་འཚོ་མ་ *(S. Gopa) Uxor* ཤཱཀྱའི་, nom de l'épouse de Sha-kia.

ས་ཛྷི་ཀ་ *Soda*, soude.

ས་འོག་ ¶་¶་ཕྱོགས་ *Subterraneus, loci inferiores, infernus*, sous terre, l'enfer. = ཀླུ་ les Nagas; ¶་¶་དུ་སྦ་ *sub terra abscondere, sepelire*, cacher sous terre, enterrer. *Allegorice:* ¶་¶་ = སྨང་ལ་ *vulva*, la vulve. — *Syn. pro* ¶་¶་ *sunt :* ཉམ་ང་གནས་ *miseriarum locus*, lieu de misères; བཅུད་འོག་ *infra humorem, aquam*, sous l'eau; སྟོབས་ལྡན་གནས་ *fortitudinis locus*, lieu de la force; འོག་གི་འཇིག་རྟེན་ *mundus inferior*, le monde inférieur; ཀླུའི་སྲིད་པ་ *dæmoniorum regnum*, royaume des démons.

ས་ཞག་ *R* = *A* ཀྲུང་རལ་ *Terra dura, petrosa, sterilis*, terre dure, rocailleuse, stérile.

ས་ཡ་ *(vulg.) 1.000.000*, million.

ས་ར་ *(S)* = ཁ་ལོ་པ་ *Ductor*, guide.

ས་ར་ = སྒྲ་སྙི་ = དབྱངས་ཅན་མ་ *Dea concentus, harmoniæ*, déesse de l'harmonie.

ས་རཊ་ *syn. pro* རྩངས་ *Lacerta*, lézard.

ས་རི་ *14ª stella zodiaci, in Libra*, nom d'une étoile, *cuj. syn. sunt :* རླུང་གི་ལྷ་མོ་ *dea venti*, la déesse du vent; རླུང་དབང་ཕྱུག་ *principissa venti*, princesse du vent; ནམ་གང་ *media nox, vel dies 30ᵘˢ mensis*, minuit, le 30 d'un mois; སྐྱ་རི་ *felix*, heureuse.

སའ་ལ་ *Shorea robusta, arbor* sal, nom d'arbre.

ས་ལ་གདགས་ *Littera* ས་ *alteri litteræ superposita. v. g.* སྐ་, la lettre *S* superposée.

ས་ལུ་ = ཤ་ལི་ *Planta oryzæ*, riz en herbe.

ས་ལེ་ *Ep. pro flamma (aurata?)*, épith. pour la flamme (dorée).

ས་ལེ་ *Avis rapax, quæ* ཆུའི་སྲིན་རིང་འཛིན་ *magnos aquaticos serpentes capit*, oiseau de proie qui saisit les serpents d'eau; *syn.* ནག་ཁྲ་ *accipiter, falco niger*, épervier ou faucon noir.

ས་ལེ་བ་ = གཏིང་མི་ཟབ་ *Non profundus*, non profond.

ས་ལེ་སྦྲམ་ *Aurum purum, massa aurea*, or pur, lingot d'or. *(Cuprum*, cuivre (?)

ས་ཤོ་ *(S)* = གཟིག་ *Leopardus, et forte histrix*, léopard, ou porc-épic. (?)

ས་སྲུང་བུ་ *Filius regis* Sa-song, *ep. pro elephante dii* བརྒྱ་བྱིན་, éléphant d'Indra.

ས་སྲོད་ *A* = *R* ས་རུབ་ སྲུན་རུབ་ *Crepusculum, tenebræ invadentes (terram)*, crépuscule.

ས་ཧ་ *Firmus, solidus*, ferme, solide.

ས་ཧོར་ *A* = *R* ཟ་ཧོར་ *Nom. urbis Sahor*, nom de ville indienne.

སག་ ཉ་¶་ *(Cs. J.) Fuscus color, fulvus*, brun, couleur fauve; ¶་འཐུག་ *fusco-niger*, brun foncé.

སག་ ཉ་¶་ *(Cs.) Callositas*, cal, calus; *(Ren.) corpulentia*, corpulence; ¶་ཅན་ *carnosus*, charnu; ¶ འཐུག་ *caro crassa, abundans, pinguis*, chair abondante, gros et gras; ¶་ཙ་སྐྱེས་པ་ *A* = *R* སྦྱངས་སྐྱེས་ *pinguis, crassus*, gros et gras. (*vid.* སྦྱང་)

སག་ཐག་ *Pharetra*, carquois. (*vid.* ས་མདའ)·

སག་པར་ *Perlucida papyrus pro editione librorum (Schl.)*, papier transparent, pour l'impression des livres.

སག་རམ་རྩེ་ = གཡའ་སྤང་ *Calchantum, sulphuricum acidum*, acide sulphurique.

སག་ལད་ = འགོ་སྣམ་ = ཕྲོག་སྣམ་ = *vulg.* སྣམ་བུ་ *Pannus laneus*, étoffe de laine. *(J. addit: funiculus rotundus*, cordon rond.*)*

སང་ *(vulg.) Tempus proximum*, le temps qui va arriver; ¶་ཉིན་ *cras*, demain; ད་¶་ *nunc*, maintenant; ¶་ནང་པར་ ¶་སྔ་བར་, *vulg.* ¶་ཉིན་སྔ་དྲོ་ *cras mane*, demain matin; དེང་¶་ *nunc, in præsenti tempore*, en ce moment présent; ¶་ཕྱིད་ *v.* ལོ་ *annus proximus*, l'an prochain.

སང་བ་, *præt.* (བ)སངས་, *fut.* (བ)སང་ *(J.) Removere, mundare, auferre, vitiare*, éloigner, nettoyer, emporter, vicier. (*forte error pro* སངས་)

སང་སེང་ *(J.) Abditamentum, fissura*, cachette, fissure.

སངས་ *præt. v*[i] འཚང་བར་ *Purificatus, dissipatus*, purifié, dissipé; རི་ཁ་ལ་སྐྱོ་བ་¶་ *in monte tristitia dissipata fuit*, la tristesse se dissipa sur la montagne; ནད་ ¶་ཟིན་ *morbus dissipatus, curatus est*, la maladie est passée, guérie; གནམ་¶་སོ་ *cœlum serenum factum*, le ciel s'est éclairci.

སངས་རྒྱས་ *Valde purificatus, i. e. Buddha*, très purifié, c.-à-d. Bouddha. (*N. B.* Bouddha (ou les Bouddhas) ne représente nullement Dieu créateur et souverain Seigneur du ciel et de la terre. C'est seulement la Sagesse ou la Raison abstraite et absolue, figurée par quelqu'un, ou quelques-uns, des principaux ལྷ་ *lha*, vivant, ou ayant vécu parmi les hommes. Sur les diverses espèces de Sanguié, voy. Dict. de J. pages 571 et 457. Y a-t-il deux docteurs thibétains qui comprennent ces distinctions? j'en doute.) ¶་¶་ཀྱི་ཆོས་ *religio Buddhæ*, la religion de Bouddha; ¶་¶་པ་ *sectator hujus religionis*, bouddhiste; མཆོག་གི་དང་པོའི་¶་¶་ = རྡོ་རྗེ་འཆང་ *v.* འཛིན་ *v.* སེམས་པ་ *primi eminentiores Budd. (Schl.)*, les premiers

Bouddhas suprêmes; ཤཱ་ཀྱ་ཀྱི་སྐུ་གསུང་ཐུགས་ཀྱི་རྟེན་ *scabellum corporis, verborum, cordis Buddhæ, nomen monasterii in Lhe (Schl.),* l'escabeau du corps, des paroles, du cœur de Bouddha, nom d'une lamaserie; ཤཱ་ཀྱ་སྐུ་ *idola Buddham repræsentantia,* les idoles représentant B.; གསུང་ *ejus doctrina contenta in libris,* sa doctrine contenue dans les livres; ཐུགས་ *ejus præcepta moralia, exempla, actiones,* ses exemples, ses actions, ses préceptes moraux; ཤཱ་ཀྱ་ཆུང་ངུ་ཐོས་སྐྱུག་ *qui paululum de Buddha audierunt,* ceux qui connaissent un peu Bouddha; *et* ཤཱ་ཀྱ་འཁོར་ *Buddhæ comitatus,* cortége de Bouddha, *2 epith. pro* ཉན་ཐོས་ *ejus discipuli,* ses disciples; ཤཱ་ཀྱ་འབྲིང་ *Buddha medius,* Bouddha moyen; *et* ཉི་ཚེའི་ཤཱ་ཀྱ་ *Bud. solaris,* Boud. solaire; *ep. p.* བྱང་ཆུབ་ les Bohdisatwas (*vid. supr.*). *Syn. pro* སངས་རྒྱས་སྤྱི་བ་ *Buddha in genere, sunt:* རྒྱལ་བ་ *victor,* vainqueur; བདུད་...འཇིག་རྟེན་འདུལ་ *qui dæmones, mundum vincit, domat,* qui dompte les démons, le monde; སྐྱོབ་པ་ *adjuvans,* aidant; འགྲོ་འདུལ་ *homines, entia viventia domans,* qui dompte (élève) les hommes, les êtres vivants; དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ *sicut antecessores ambulans,* qui marche dans la voie de ses prédécesseurs; ཀུན་ *v.* ཐམས་ཅད་མཁྱེན་ *omniscius,* sachant tout; སྲིད་པ་ཐར་བྱེད་ *existentias, regna salvans,* sauvant les existences, les royaumes; དགེ་བའི་འབྱུང་གནས་ *virtutis origo,* origine de la vertu; དྲང་སྲོང་ཆེ་ *magnus eremita,* le grand ermite; ཚད་མའི་སྐྱེ་བུ་ *regulæ vir,* homme de règle; ལྷ་མིའི་སྟོན་པ་ *doctor geniorum et hominum,* docteur des génies et des hommes; སྐུ་གསུམ་པ་ *tria corpora habens,* aux trois corps; ཀུན་དུ་བཟང་པོ་ *optimus,* le très bon; ལུས་མེད་ཐུམ་ *incorporalibus involutus,* enveloppé d'incorporalités; ཐུབ་དབང་ *potens,* puissant; འགྲོ་བའི་བླ་མ་ *hominibus superior, vel doctor hominum,* supérieur aux hommes, docteur des hommes; རྐང་གཉིས་གཙོ་བོ་ *bipedum, i. e. hominum dux,* chef des hommes; བཅོམ་ལྡན་འདས་ *qui fuit victor, vel victoribus præstantior,* qui fut vainqueur, surpassant les vainqueurs; བདག་ཉིད་ཆེན་པོ་ *magnam dominationem habens,* ayant une domination étendue; ཐམས་ཅད་གཟིགས་ ཀུན་གཟིགས་དཔལ་ *omnia videns,* qui voit tout; མངོན་ཤེས་དྲུག་ལྡན་ *6 scientias evidentes possidens,* possédant les 6 sciences évidentes; སྟོབས་

བཅུ་པ་ *10 viribus præditus*, doué de 10 forces; རྣམ་པར་འདྲེན་པ་ *valde trahens, invitans, gubernans*, qui attire, invite, gouverne puissamment; ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་ *rex religionis*, roi de la religion; སྐྱེ་བུ་སེང་གེ་ མིའི་སེང་གེ་ *hominum leo, homo-leo*, le lion des hommes, homme-lion; རྟོག་གཉིས་མེད་གསུང་ *sine ambiguitate loquens*, parlant sans détour; སྐྱེ་བུའི་ཁྱུ་མཆོག་ *nobilissimus inter homines*, le plus noble des hommes; ཡེ་ཤེས་གཟིགས་ *sapientiam (absolutam) videns*, qui voit la sagesse; རབ་རིབ་མི་མངའ་ *sine tenebris*, sans ténèbres; བདེ་བ་བརྙེས་ *qui pacem, felicitatem invenit*, qui a trouvé la paix, le bonheur.

རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས་ *Perfecta purificatio, perfectus Buddha*, pureté parfaite, Bouddha parfait; ཐུབ་པ་ཆེ་ *valde potens*, très puissant; ཆགས་བྲལ་ *sine concupiscentia, desiderio*, sans concupiscence, sans désirs; བྱམས་པའི་སྟོབས་མངའ་ *bonitatis vim habens*, possédant la force de la bonté; འཇིག་རྟེན་མགོན་པོ་ *mundi protector*, protecteur du monde; དུས་གསུམ་མཁྱེན་ *3 tempora sciens*, connaissant les trois temps; ཕ་རོལ་ཕྱིན་བཅུ་འཆང་བ་ *10 alterius vitæ aditus tenens, i. e. decies incarnatus et liberatus*, 10 fois incarné et délivré; ཡོན་ཏན་རྒྱ་མཚོ་ *bonarum qualitatum oceanus*, océan de bonnes qualités; ས་བཅུ་སྤྱོད་ *qui per 10 terrarum (spatium) vixit*, qui a vécu l'espace de 10 mondes; སྐྱེས་བུའི་ཁ་ལོ་སྒྱུར་བ་ *mutatus in ductorem hominum*, devenu le guide des hommes; དྲི་མ་གསུམ་སྤང་ *qui 3 sordes abjecit*, qui a rejeté les trois souillures (ignorance, passions, colère); རིག་གསུམ་པ་ *tres scientias habens*, possédant les trois sciences; འཇིག་རྟེན་འདྲེན་པ་ *mundum ducens, gubernans*, dirigeant le monde; བདེ་བར་གཤེགས་ *qui ad felicitatem pervenit*, arrivé à la paix; ས་བཅུ་དབང་ཕྱུག་ལ་སོགས་པ་ *10 terrarum gubernium colligens*, réunissant le gouvernement de 10 mondes.

སངས་རྒྱས་རབས་བདུན་ *Septem Buddhæ prædecessores Sha-kiæ, qui sunt:* རྣམ་པར་གཟིགས་ གཙུག་ཏོར་ཅན་ ཐམས་ཅད་སྐྱོབས་ འོད་སྲུང་ གསེར་ཐུབ་ འཁོར་བ་འཇིག་ (*vid.* ཉེ་གསན་བརྒྱད་)

རང་སངས་རྒྱས་པ་ *Per se Buddha*, Bouddha par soi, par nature; *cuj. syn. sunt:* ཉི་ཚེའི་ཀ་ཀ་ *Buddha solaris, dynastiæ solaris, cujus vita est sicut vita solis*, B. solaire; རྟེན་འབྲེལ་སྒོམ་ *de connexione causarum et effectuum meditans*, qui médite sur la connexion des causes

et des effets; ཐེག་འབྲིང་སྐྱེས་བུ་ *medii status homo*, homme d'état moyen; ཞི་བ་འཚོལ་ *mansuetudinem, tranquillitatem quærens*, qui cherche la douceur, la tranquillité; རང་གི་དོན་གཉེར་ *propriæ felicitatis administrator*, qui règle son propre bonheur; རྐྱེན་གཅིག་རྟོགས་ *unum commodum cogitans*, pensant à un seul avantage; བསེ་རུའི་རྒྱལ་ས་ *thronus unicornis*, trône de la licorne; རང་བྱང་ཆུབ་ *seipsum purificans*, se purifiant soi-même; རང་རྒྱལ་ *seipsum vincens*, se vainquant soi-même.

སད་ (*vulg.* བ་མོ་), *Grando, pruina*, grêle, gelée; ¶་གྱིས་འཁྱེར་བ་ *v.* བཏབ་ *v.* ཐོག་ *grandine, gelu tactus, ablatus*, frappé de la grêle, de la gelée.

སད་ ¶་པར་ ཉམས་¶་ *vulg. Examinare, probare, experimentum facere*, examiner, éprouver, essayer; མི་ཉམས་¶་ *hominem probare*, éprouver quelqu'un; དངུལ་¶་ (པར་) *argentum tentare, (cujus valoris sit)*, éprouver l'argent; ལས་ཉམས་¶་པའི་མི་ *qui alicujus operis magnam habet experientiam*, homme expérimenté dans un travail; རིག་པ་མཐུ་¶་བྱེད་ *(alterius) scientiam, vim tentare*, éprouver la science, la force de quelqu'un.

སད་ ཡར་¶་ གཉིད་¶་ *vulg. A somno expergefieri vel somnum excutere*, se réveiller, réveiller; ཡར་¶་པའི་དུས་ལ་ *in tempore evigilandi*, au moment de se réveiller; ཁྲོ་བའི་སེམས་ཡར་¶་གྲོན་ *iræ animus exarsit*, la colère s'est éveillée.

སད་པ་ *Species insecti*, nom d'un insecte.

སད་ཞི་=དངོས་ཀུན་ *Entia in genere*, les êtres en général.

སམ་ཀ་ར་ (*S*)=ཕྱག་མས་དེད་པའི་རྡུལ་ཅིབ་ *Purgamenta (ope scopæ propulsata)*, balayures.

སམ་སྐྲི་ཏ་ ¶་¶་¶འི་སྐད་ *Lingua sanscrita*, la langue sanscrite.

སམ་ཏ་ (*vulg*) = བྱང་ཤིང་ = བྱང་བུ་ *Pugillaria, tabula lignea, polita, pigmento nigro et oleoso uncta, pulvere conspersa, qua utuntur pueri ad scribendum*, tablette pour écrire.

སམ་ཕྱག་ (*S*) = དགྲ་བཅོམ་པ་ *Inimicorum victor*, vainqueur des ennemis.

སམ་ཧླ་བ་ (*S*)=རི་བྱི་ *Species animalis, cuj. syn. vid. ad* རི་བྱི་, nom d'un animal.

སམ་ཧྲིད་དྷ་ཡ་ (*S*) = ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས་ *Buddha eminenter perfectus*, Bouddha très parfait.

སམ་བྷོ་ཊ་ (*S*) = ཐུ་མི་ = ཐོན་མི་ = མཐུ་མི་ = མཐུན་མི་ = ཨ་ནུའི་བུ་ *Nom. primi Thibetani doctoris, qui vixit 7° sæculo post Xm, et introduxit scripturam in Thibeto*, nom du premier docteur thibétain qui introduisit l'écriture au Thibet.

སམ་ཡ་ (*S*) = དམ་ཚིག་ *Promissio, votum, propositum*, promesse, désir, projet.

སར་ *pro* ས་རུ་ *v.* ལ་ *In terra, in gradu*, à terre, en terre, en grade; ¶་སྤྲ་བར་…

བཞུག་ *sub terra abscondere, ponere*, cacher, mettre en terre; ཆེ་¶་འདོན་པར་ *ad altum gradum promovere*, élever en grade, en dignité.

སར་པ་ *v.* ཟ་ *pro vulg.* གསར་པ་ *Novus, recens*, nouveau, récent.

སརྦ་ *(S)* = ཐམས་ཅད་ *Omnes*, tous.

སལ་ *prob.=vulg.* གསལ་ ¶་སིལ་ *Auri fimbriæ*, franges d'or; ¶་ལེ་བ་ *(J.) clarus, fulgens*, clair, brillant; ¶་ལེར་སྣང་བར་ *clare apparere*, apparaître clairement; མདངས་¶་སལ་ *vultus, sanitas corporis optima*, très bonne santé.

སས་ *pro* ས་ཡིས་ *Terra, a terra*, la terre, par la terre.

སི་ *Numerale = 58*, employée comme nombre, vaut 58.

སི་ ¶་སྐད་ *v.* ཤྲ་ *(vulg.) Sibilus*, sifflement; ¶་¶་རྒྱབ་ *sibilare*, siffler; ¶་གླུ་ *sibilando cantum emittere*, siffler un air, une chanson; ¶་བརྡ་ *signum sibilo datum*, signe donné en siffl.; ¶་བརྡ་རྒྱབ་ *illud signum dare*, donner ce signe. (*Sik. bipo* རྒྱབ་)

སི་ཀ་ར་ *(S)* = སྐེ་རགས་ *Cingulum*, ceinture.

སི་ཏ་ *Unum ex 4 fluviis in sept. Asia*, un des 4 fleuves de l'Asie septentrionale. (སི་ཏ་ པ་ཀྵུ་ སིན་དྷུ་ གང་གཱ་)

སི་བ་ཉིམ་པ་ *Aspalathus indica, species genistæ, planta medic.*, nom de plante.

སི་ལ་ *Species incensi*, espèce d'encens.

སི་ལི་ *(vulg.) Pirum*, poire; ¶་ཤིང་ *pirus*, poirier.

སི་ཨུ་ སི་ཨུག་ སིཨུ་ སི་འབྲུ་ སི་ཏོག *(omnia vulg. secundum loca) Malum granatum*, grenade; ¶་¶་ཤིང་ *punica malus*, grenadier; རྒྱ་¶་ *E. malum aureum*, orange.

སིག་ ¶་པར་ ¶་སིག་ *Movendo parum elevare, vel excutere (bajulatorum instar)*, mouvoir par secousse.

སིག་སུ་ *Species canistri, (in E. ad ferendum supra dorsum)*, panier, hotte.

སིང་ *species superl., Vere, valde*, très, beaucoup; ནག་¶་པ་ *valde niger*, très noir; སྤྲོ་¶་པ་ *magna lætitia*, grande joie.

སིང་ ཉེའུ་གསིང་ *v.* གསིང་ *Pratum, planities herbosa, pascua*, pré, pâturage.

སིང་ སིངས་ ¶་སུ་ *v.* པོ་ *Fluidus, non spissus, vinum dulce, aqua vino mixta*, fluide, non épais, vin doux, vin mêlé d'eau; ¶་འཛག་ *liquidum fluit, stillat*, le liquide coule; ¶་སྐྱུར་ *liquidum acidum*, liquide acide; ¶་ཚལ་ *cucumena pro theo*, théière; ཆང་¶་ *vinum dulce*, vin doux.

སིང་ག་གླིང་ *Nom. insulæ Ceylan (unde nom.* Cingalais *pro inhabitantibus?)*, île de Ceylan.

ཤིང་གེ་ *(J.)* = སེང་གེ་ *Leo*, lion.

ཤིང་བ་ *(J.) Seligere, selecta separare*, choisir, séparer ce qu'on choisit.

ཤིང་རི་ *Nom. montis*, nom de montagne.

ཤིད་པ་ *Sibilus*, sifflement. (*vid.* ཤི་སྒྲ་ *vulg.*)

ཤི་དེ་ཏ་ད་ *(S)* = དངོས་གྲུབ་ *Gratia, gratificatio, beneficium*, grâce, récompense, bienfait.

ཤིན་དྷུ་ ཤིན་དུ་ *Fluvius Indus*, le fleuve Indus; ¶་¶་སྐྱེས་ *e fluvio "Indus" natus, ep. pro* ལན་ཚྭ་ *sal*, né de l'Indus, le sel. *Syn. sunt:* རི་བོའི་བུ་མོ་ *montis filia*, fille de la montagne; ལག་པའི་ཆུ་བོ་ *affluentes habens*, ayant des affluents; དྲག་ཏུ་འབབ་ *terribiliter fluens*, qui coule avec fureur; རྫེད་འཛུའི་ཆུ་བོ་ *fl. incessu jucundo procedens*, fleuve au cours agréable; མེ་ཀ་ལའི་བུ་མོ་ *filia transitus* མེ་ཀ་, qui sort du passage Méka.

ཤིན་དུ་ཀ་ ཤིན་བའུ་ར་ *(S) Nom. floris*, nom de fleur.

ཤིན་དུ་ར་ *Nephelium punicum*, nom de plante. (*J. minium.*)

ཤིན་པ་ *Nom. regionis et populi in India, Seïks*, nom de pays et de peuple.

ཤིབ་ ¶་པར་ *Madefacere, immergere*, mouiller, tremper; (*J. addit: evaporare*, évaporer); ¶་ཀྱིས་ ཐིམ་པ་ *madefieri*, se mouiller. (*J. celeriter evaporari*, s'évaporer rapidement.)

ཤིབ་བུ་ = ཐེ་གེ་ = *E.* སེ་ཐུ་ *Species variolæ levis, seu potius boa*, rougeole.

ཤིམ་པ་ *A = R* བདེ་བ་ *Alleviatio, felicitas, bona valetudo*, soulagement, bonheur, bonne santé; ཡིད་རབ་¶་¶་ *spiritus valde contentus, felix*, esprit content, heureux; ¶་འོད་ = ཟླ་འོད་ *lux placens, lux lunaris*, lumière agréable, celle de la lune; ¶་བྱེད་མ་ *mulier lætificans, ep. pro uxore dii* དབང་ཕྱུག་, épouse qui rend heureux, celle de Siwa; རྨ་¶་ *vulnus alleviare*, adoucir une blessure.

ཤིལ་ གཤིལ་ བཤིལ་བར་ (*vulg. hon.*) *Refrigerare*, refroidir, rafraîchir; ¶་མ་ *frigus*, froid; ¶་བྱེད་ *refrigerans, ep. pro luna*, qui rafraîchit, la lune; *etiam hon. pro lavare*, laver; ལུས་¶་བྱེད་ *corpus lavare*, se laver; ¶་གཡབ་ *flabellum*, éventail.

ཤིལ་ ¶་མ་ *Murmur (sonus)*, murmure (son); ¶་ཅབ་ *v.* ཆུ་ *aqua murmurans*, eau qui murmure; ¶་(མའི་)སྙན་ *sonus dulcis murmurans, cymbalum*, son doux, cymbale; ¶་སྙན་དཀྲོལ་ *cymb. percutere*, frapper les cymbales; ¶་སྒྲ་ སྒྲ་¶་ = རྒྱན་གྱི་སྒྲ་ *sonus ornamentorum in corpore*, cliquetis des ornements portés sur le corps; ¶་དངུལ་ *argentum sonans, arg. sonus*, son argentin. (*J. In Ladak, moneta valens* ⅙ *rupiæ indicæ*, nom d'une monnaie au Ladak.)

སུ་ *Numerale* = *88*, employée comme nombre, vaut 88.

སུ་ *Post finalem* ས་ *est unum ex signis dativi et locativi*, un des signes du datif et du locatif; ལུས་¶་ *corpori, in corpore*, au corps, dans le corps; སེམས་¶་ *animæ, in anima*, à l'âme, dans l'âme.

སུ་ *(vulg. E.) Pronom. demonst. quando agitur de personis*, pronom démonstratif et interrogatif, quand il s'agit des personnes; མི་¶་ཡིན་ན་ = ¶་ཐ་ *v.* ཐད་(ནས་) *quisquis sit*, quiconque; ¶་ལ་ལམ་ནང་ འཕྲད་ན་ *cuicumque per viam occurreris*, n'importe qui tu rencontres en route; ¶་ཞིག་ ¶་ཡིན་ *quis est?* qui est-ce? ¶འི་ *cujus?* de qui? ¶་ལ་ *cui?* à qui? བྲོད་¶་ཚང་ཡིན་ *cujus familiæ es tu?* de quelle famille es-tu? (*In Sik. vulg.* ག་ (སོ་)

སུ་མ་ན་ *(Ren.) Gelsiminum*, jassemin; *(Lexic.) syn. pro* ཛཱ་ཏི་མེ་ཏོག་ *flos nucis aromaticæ*, muscade.

སུ་སྨན་ (*J.* = སུག་སྨེལ་) *Cardamomum*, cardamome.

སུ་མི་ *(Cs.) Radix medicinalis, antidotum contra venenum*, racine médicinale, antidote du poison.

སུ་ར་ = ཆང་ *Vinum (non distillatum)*, vin doux.

སུ་རྟ་ *in E. vulg. pro Pimento, dicitur etiam* སུར་པན་ ¶་¶་པན་ཚ་ *sed rarius*, piment. *(J. caspium annuum, guinea pepper)*, (*In Sik. piment. dicitur* ཁ་ཚ་)

སུ་ལུ་ *(J.) forte Modus sedendi doctoris Milarepa*, probabl. manière de s'asseoir du docteur Milarépa.

སུ་སུ་ *(J.) Sonus respirationis labiis fere clausis emissus*, son que fait la respiration quand les lèvres sont presque closes; ¶་¶་ཟེར་བ་ *hunc sonum emittere*, produire ce son.

སུག་ བསུག་ *Merces, munus*, récompense, présent; ¶་རྫན་ = *v.* གསོལ་རས་ *stipendium laboris, extra salarium*, pourboire; ¶་རྫོད་ *honoris munus*, don respectueux; ཕྱག་¶་ *munus a tergo datum ad corrumpendum*, présent donné pour corrompre; ¶་འབུལ་ *m. offerre, oblatum*, offrir un présent.

སུག་ ¶་པ་ *v.* གུ་ *A* = *R* ལག་པ་ ལག་མགོ་ *manus, brachium, et in animalibus etiam crura*, main, bras, et, s'il s'agit des animaux, ce mot s'emploie même pour jambe; སེམས་ཅན་གྱི་¶་བཞི་ *animalis 4 membra*, les 4 membres d'un animal; ¶་བྲིས་ = ལག་བྲིས་ *manuscriptum*, manuscrit; ཀ་བའི་¶་རྟེན་ *columnæ basis*, base d'une colonne.

སུག་ ¶་པར་ *Propellere*, pousser; ¶་པར་ ཞིག་བྱེད་པ་ ¶་རྒྱབ་པ་ *impulsum unum*

dare, donner une poussée; སྒོ་¶་ *portam pellere*, pousser la porte.

སྦུག་སྨེལ་ *(Cs.) Species aromatis*, bétel; *(J.) cardamomum.*

སྦུད་ ¶་པར་ སྒྲོ་¶་རྒྱབ་ *v.* བྱེད *(vulg.) Tussitare*, tousser.

སྦུན་པ་(ཉིད་) = སྐྱུས་ *Tædium, fatigatio*, ennui, fatigue; སེམས་¶་ ¶་པ་ *v.* པོ་ *animus tristis, dejectus*, triste, abattu.

སྦུན་པར་ ¶་འབྱིན་པར་ *A* = *R* སྨོད་པར་ *Contemnere*, mépriser; *et* སྨྲན་བརྗོད་པར་ *reprehendere, corripere* gourmander; ཤིན་ཏུ་¶་འབྱིན་བྱེད་ = བསྡིང་ཚིག་བཅས་པ་ *increpationes proferre*, faire des reproches; ¶་བྱིན་ *A* = *R* གཞན་འགོག *aliquem impedire*, empêcher quelqu'un.

སྦུབ་ ¶་པར་, *præt.* བསྦུབས་, *fut.* བསྦུབ་ *Obstruere, abscondere, eradere*, obstruer, cacher, raturer; མཚོ་...ཆུ་བོ་¶་པར་ *lacum, flumen aggere obstruere*, endiguer un lac, un fleuve; དབུགས་¶་པ་ *respiratio obstructa, suffocatio*, suffocation; རི་མོ་...ཡི་གེ་...རྐང་རྗེས་...རྟགས་¶་པར་ *imaginem, litteras eradere, vestigium pedum, signum delere*, effacer une image, des lettres, la trace des pieds, un signe.

སྦུམ་ *(vulg.) pro* གསུམ་ *ponitur ante alium numerum incipientem per consonantem, v. g.* ¶་ཅུ་ *30*, ¶་བརྒྱ་ *300*, ¶་ཆ་ ⅓, ¶་སྣ་ཅན་ *triangularis, epith. pro serpente*, triangulaire, le serpent; ¶་འབབ་ *in tres affluentes descendens, ep. pro Gangete*, qui coule en trois affluents, le Gange.

སྦུམ་ ¶་དུ་ *Ter, species superlativi*, trois fois, sorte de superlatif; ཕན་¶་ *ter, valde utilis*, trois fois, c.-à-d. très utile; མངོན་¶་(དུ) *evidenter*, évidemment; སྐབས་¶་བདག་ *ter, eminenter dominus, ep. pro* བརྒྱ་བྱིན་, trois fois, parfait seigneur, Indra; སྐབས་གསུམ་འཇིག་བྱེད་ *penitus destruens*, qui détruit entièrement.

སྦུམ་སྒྲགས་ *Liber de grammatica*, livre de grammaire.

སྦུམ་པ་ *Putridus, rancidus*, pourri, rance; ¶་¶་འགྱུར་ *putrescere*, se pourrir; ¶་པའི་མར་ *butyrum putridum*, beurre rance.

སྦུམ་པ་ *præt.* བསྦུམས་ (?), *fut.* བསྦུམ་ *(J.) Simul ligare, condensare*, lier ensemble, condenser.

སྦུམ་རྫོང་གླིང་ *Nom. monasterii in* Tchōng-tiēn, *(Yunnan N.)*, nom d'une lamaserie.

སྦུར་ན་ *(J.)* Hautbois.

སྦུར་པན་ = སུ་རུ་པན་ཚ་ *Capsicum annuum, pimentum*, piment.

སྦུར་ཡ་ *Colocyntis*, coloquinte.

སྦུལ་ *(vulg.) Fossa, sulcus, stria, ruga, plicatura*, fosse, sillon, strie, ride, pli;

ཤི་...བྲག་ཤ་ *sinus in rupe, monte*, crevasse de rocher, pli de montagnes ཀ་ཤ་ *striaturæ in columna*, cannelure de colonne; ཞིང་རྨོ་ཤ་བ་འདྲགས་ *aratro sulcos ducere*, tracer des sillons en labourant; ཤ་ཅན་ *striatus, rugatus*, strié, ridé; ཤ་མལ་ *plicaturæ stomachi ruminantium*, les replis de l'estomac des ruminants; གོས་ཤ་ *plicaturæ vestium*, plis des habits; ཤ་མ་ *vestis mulierum plicata*, robe plissée des femmes. *(J. vas multos angulos habens*, vase anguleux ?)

ཤུས་ *(vulg.) pro* སུ་ཡིས་ *Quis? a quo?* qui ? par qui ? ཤ་བྱས་ *a quo factum?* qui a fait ? ཤ་བཤད་ *quis dixit?* qui a dit ?

ཤེ་ *Numerale = 118*, employée comme nombre, vaut 118.

ཤེ་ཀོལ་ ཤ་ཀོལ་ *(vulg.) Sonus et tempus brevissimum (quasi dum crepitant digiti. J.) instantaneus*, son, temps très court, instantané; ཤ་ཤ་སྒྲ་ *sonus subitus et brevis*, son subit et bref; ཤ་ཤ་འོད་ *instant. lumen, fulgur*, lumière instantanée, l'éclair; ཤ་ཤ་གྱི་ཚེ་ ཤ་ཤ་གཅིག་ *in uno momento, subito*, subitement; ཤ་ཤ་ཤི་སོང་ *subito mortuus est*, il est mort subitement; ཤ་ཤ་གྱི་བརྡ་ *signum instantaneum*, signe instantané.

ཤེ་དང་ *Lapis flavus pretiosus (ex parte centrali Thibeti. J.)*, nom d'une pierre précieuse jaune.

ཤེ་རྣ་ག་ *Venereus morbus*, maladie vénérienne. *(In Sik.* sem sem *dicitur.)*

ཤེ་དྲི་ *Olentia sudoris ex axillis*, odeur de la sueur aux aisselles; ཤ་ཤ་བསྣམས་ *ex hoc odore fœtidus*, qui répand cette odeur.

ཤེ་སྦུར་ *Scarabeus*, scarabée.

ཤེ་བ་ བསེ་བ་ *(J. et* གསེ་བ་*) Rosa (arbuscula)*, rosier; ཤ་ཤ་མེ་ཏོག་ *rosa*, rose; ཤ་རྒོད་ *rosa sylvestris*, églantier.

ཤེ་བོ་ *et in comp.* ཤེ་ *tantum: Cinereus color*, couleur de cendre, grise; མགོ་ཤ་ *caput ciner.* = སྐྲ་ཤ་བོ་ *crines ciner.*, tête, cheveux gris.

ཤེ་འབྲུ་ ཤེའུ་ ཤེ་རྡོག་ *vulg. Malum granatum*, grenade; ཤ་ཤིང་ *punica gr. arbor*, grenadier; བལ་པོ་ཤའུ་ *ejusd. fructus ex Nepal*, grenade du Népal; ཤའུ་ཅན་ *sicut pom. gran. ruber, ep. pro puerulo*, rouge comme une grenade, un petit enfant. *(In E.* ཤེའུ་ *morbus Boa*, rougeole; ཤ་ཤ་ན་ *boa ægrotare*, avoir la rougeole.)

ཤེ་མོ་དོ་ = ཚངས་པའི་སྐུད་ *(Lexic.) Funiculus distinctivus Brahmanorum*, cordon distinctif des Brahmes; *(Cs.) ornamentum, torquis ex lapidibus pretiosis*, or-

nement, collier de pierres précieuses; *(J.) id. ex margaritis*, le même de perles; ཀ་ཀ་ནོར་བརྒྱན་ *illo ornatus*, orné de ce cordon. *Syn. sunt:* མཆོད་སྦྱིན་སྐུད་བུ་ *funiculus sacrificulorum*, cordon des sacrificateurs; མཆོད་བྱེར་ཐོགས་ *dum fit sacrificium ligatus, gestatus*, lié, porté pendant le sacrifice; ལྷག་མ་མཛེས་ *eminenter pulcher*, excessivement beau.

སེ་མེད་མ་ *ep. pro* ཕྱོགས་ཀྱི་གླང་པོ་བརྒྱད་ *Pyxis nautica, seu ejus 8 divisiones*, la boussole et ses 8 divisions.

སེ་མོག་ སེ་རྨ་ སེ་དྲུག་ *Venereus morbus*, maladie vénérienne. *(Sik. sem sem.)*

སེ་ཡབ་ བསེ་ཡབ་ *Ficus*, figue; ཀ་ཤིང་ *ead. arbor*, figuier.

སེ་ར་ *(vulg. E.)* = ལག་ཆ་ *Utensilia, res in genere, et speciatim mensa demissa thibetana*, chose, objet, meuble, petite table basse; *est etiam vox contemptus, ista res!* parole de mépris, cette chose là!

སེ་ར་ *Nom. fluvii in sept. Asia, (S)* བ་སུ་ཏ nom de fleuve. *Syn. sunt:* དབྱང་པ་བྱིན་ *a* དབྱང་པ་ *datum*, donné par Yong-pa; དཀར་འབབ་ *descendendo albus, spumans*, écumant; ཤི་ར་གྲུ་ *sepulchrum pro cymbis*, cimetière des barques; གྱར་དགྲེས་ *injucundus*, désagréable; ཐོག་པ་གྲོལ་ *obstacula solvens*, qui renverse les obstacles.

སེ་རག་དར་སྐྱན་ = ལྷ་བ་ *Species pastinacæ (purgativa medic.)*, espèce de carotte médicinale.

སེ་རལ་ཁ་ *(Lexic.) Ornamentum scapulas involvens usque ad axillas*, ornement qui couvre les épaules jusqu'aux aisselles. *(J. paululum apertus, half open*, entr'ouvert.*)*

སེ་ཤིང་ བསེ་ཤིང་ *Punica arbor*, grenadier.

སེ་ཤིང་ *Arbuscula spinosa pro sepibus*, arbuste épineux pour clôtures; ཀ་དུག་ *venenum ex ead.*, son poison.

སེག་ ཀ་ཀ་ *Obliquus, inclinatus*, oblique, incliné; ཀ་གཅོད་... རྐོ་ *obliq. secare, fodere* couper, creuser en biais; ཀ་རྡབ་ *obliq. percussa, i. e. parva cymbala*, petites cymbales qu'on frappe obliquement.

སེག་མ་ = ཤག་མ་ *Glarea, lapilli detriti*, gravier, pierre délitée.

སེང་ ཀ་པོ་ = *vid.* སེང་བུ་ *v.* ཐོ་ *Fluidus, vinum dulce*, fluide, vin doux; ཀ་རྒྱུགས་ *fluere, stillare*, couler, dégoutter.

སེང་ བསེང་ ཀ་པོ་ སྲབ་ཀ་ *Mundus, tenuis*, propre, fin; ཀ་རས་ཡོལ་ *cortina, velum ex tela munda, tenui*, rideau de toile propre, fine.

སེང་ བསེང་ ཀ་བར་, *præt.* བསངས་, *fut.* བསང་ བསེང་ *Erigere, alleviare*, élever, soulager; མིག་... ལག་... གོས་ཀ་ (བར་) *oculos, manus, vestes sublevare*, lever les yeux, les mains, retrousser

les habits; སྐྱོ་"་གྲུ་ངན་བསངས་ཏེ་ *cum tristitia, luctus vel mœror alleviatus fuisset,* la tristesse, le chagrin étant apaisé; ཁམས་དེ་བ་¶་ *requiescere,* se reposer.

སེང་གེ་ *(vulg), (S)* སེང་ཧ་ *Leo,* lion; ¶་¶འི་རལ་པ་ *l. juba,* sa crinière; ¶་¶འི་ངར་ *l. rugitus,* son rugissement; ¶་¶འི་ཁྲི་ ¶་¶་བརྒྱད་ཁྲི་ *thronus 8 leonum, thr. Buddhæ,* trône aux 8 lions, celui de Bouddha; ¶་¶་ཉལ་སྟབས་ *jacere sicut leo (in latere dextro, cruribus extensis, capite supra dexteram manum recumbente),* couché comme un lion; ¶་¶་རྣམ་པར་རྒྱལ་བ་ *leo omnino victor, ep. pro prioribus Buddha, religionis propagatoribus,* lion parfaitement vainqueur, epith. des premiers Bouddhas; ¶་¶་ཅན་ ¶་¶་མོའི་བུ་ *sicut leo, leænæ filius, 2 ep. pro* སྒྲ་གཅན་ *Rahu,* comme un lion, fils d'une lionne, Rahou; ¶་¶་ཅན་ *etiam ep. pro doctore* འཇམ་དབྱངས་ comme un lion, le docteur Guiamyong; ¶་¶་ཞིང་ནུ་མ་ *supra l. sedens, ep. pro uxore dii* དབང་ཕྱུག་, assise sur un lion, l'épouse de Siwa; ¶་¶་ཁྱིམ་ *constellatio Leonis,* constell. du Lion; ¶་¶་མེ་ཏོག་ *nom. floris,* gueule-de-lion. — *Syn. pro leone sunt:* གདོང་ *v.,* ཁ་ལྔ་པ་ *5 facies habens,* aux 5 faces; རི་དྭགས་རྒྱལ་པོ་ གཅན་གཟན་དབང་པོ་ *rex ferarum,* le roi des bêtes sauvages; གཉའ་རལ་ཅན་ *in collo comatus,* ayant une crinière; འཕྲོག་བྱེད་(སེག་) *rapiens,* ravisseur; སྟག་"་གུང་"་དྲེད་ཟ་ *tigridem, kon, ursum fulvum manducans,* qui dévore le tigre, l'ocelot, l'ours brun; གཙུག་ཕུད་ལྔ་པ་ *5 nodos capillorum habens,* dont la tête est ornée de 5 toupets; གླང་པོ་གཡོ་མེད་ *quem elephas non movet,* que l'éléphant n'émeut pas.

སེང་གེ་རྐང་པ་བརྒྱད་པ་ = ཤྲ་ *Leo 8 pedes habens,* lion aux 8 pieds, *cujus syn. sunt:* སེང་གེ་འདོམས་ *leonem domans,* qui dompte le lion; ཤང་ཀོ་ཀ་ ཤང་སྐྱོ་སྐྱ་ ཤར་ ཤྲ་ ses autres noms. (*vid. syn. ad* ཤྲ་)

སེང་ལྡེང་ *v.* ལྡེང་ *v.* (*J.* ཤང་) *Accacia catechu (arbor ex cujus cortice pauperes speciem thei præparant),* nom d'arbre.

སེང་ཤིང་ *v.* ཤང་ གསིག་ཤང་ མཁར་སིལ་ *Mendicantium lamarum baculus sonans,* bâton des lamas mendiants.

སེད་ *(vulg.)* ¶་པར་ གསེད་ བསེད་ *Seligendo mundare,* nettoyer en triant; བལ་ ¶་ *lanam mund.,* carder la laine; འབྲུ་ ¶་ *grana mund.,* trier les grains. (ཆབ་) ¶་ཁང་ *hon. pro latrina,* latrines.

སེད་ ¶་པར་ *Ordinare, disponere,* mettre

en ordre, disposer; ཁང་པ་···ཆ་ལག་ཀ་ *domum disponere, supellectilem ordinare,* mettre en ordre la maison, les meubles.

སེན་མོ་ *(vulg.) Unguis (hominis et bestiarum)*, ongles de l'homme, griffes des animaux; ཀ་ཀ་བཏབ་ *v.* རྒྱབ་···འདྲུབ་ *v.* དྲལ་ *ungues injicere, unguibus lacerare*, jeter les griffes, déchirer avec les ongles; ཀ་ཏོ་ *macula alba super ung.*, tache blanche sur les ongles; ཀ་ཐྲུག་གང་ *quantum duobus vel tribus digitis comprehendi potest*, pincée avec deux ou trois doigts; ཀ་ཐིགས་ཐྲུག་ *v.* རྒྱབ་ *v.* བཏབ་ ཀ་ཐྲུག་ *digitis extremis sumere*, saisir avec le bout des doigts; ཀ་ཐྲུག་ཙི་མི་སྣང་ *non est quod digitis extremis capiatur*, il n'y a rien à prendre même avec le bout des doigts; ཀ་ཐྲུག་རྒྱབ་ *talitro percutere*, chiquenaude. *Syn. pro unguibus sunt:* སྣར་སྐྱེས་ *postea nati*, qui poussent après; བཅད་སྐྱེས་ *secti crescunt*, qui croissent après avoir été coupés.

སེན་མོ་ *pro* སེར་པོ་ *et* ཟངས་མ་དོག་ *Color cupri, flavus*, couleur de cuivre, jaune.

སེན་མོ་མེ་དོག་ *Flos balsamina*, balsamine.

སེབ་ གསེབ་ = ཁྲོད་ *Aggregatio, conventus multorum*, rassemblement, réunion; ཀ་ལམ་ = གསང་ལམ་ *via confluens, secreta*, carrefour, route secrète.

སེམ་, *vulg.* སེམས་(པ་) *subst. Anima, mens, spiritus, vitale principium*, âme, esprit, principe vital; ཀ་ཁྱལ་མ་མཉམ་ *mens versatilis, inconstans*, esprit inconstant; ཀ་ཁྲོང་དོག་མོ་ *ingenium parvum*, esprit étroit; ཀ་ཡངས་མོ་ *mens larga, vasta*, esprit large; ཀ་འཇམས་ *v.* སྡུག་སྡུ་མོ་ *mens sensibilis*, âme sensible; ཀ་ལ་ཤར་ ཀ་ཚགས་ = ཡིད་འབྱུང་ *in m. surgens, desiderium, m. conveniens*, qui s'élève dans l'esprit, lui convient, le désir; ཀ་ནང་བཞག་ *v.* བསམས་ *in m. reponere, cogitare*, mettre dans son esprit, penser; ཀ་དགའ་ *m. contenta, beata*, âme contente, heureuse; ཀ་གསོ་, *vulg.* དྲན་གསོ་ *m. alleviare, consolari*, consoler; ཀ་བཟོད་པ་ *animus patiens, turbatus*, esprit patient, troublé; ཀ་བློ་བཅད་ *consilium capere, statuere*, prendre conseil, décider; ཀ་བབ་བྱེད་ *sese humiliare*, s'humilier; ཀ་ཀྱི་ལས་ *ment. operationes*, les opérations de l'âme; (*quæ sunt:* དྲན་པ་ *memoria*, la mémoire; མནོ་བསམས་ *cogitatio, intellectus*, l'intellect; རྣམ་ *v.* ཀུན་རྟོག་ *judicium*, le jugement); ཀ་ནད་ ཇུ་ཀ་ *animi dolor, vulg. odium*, douleur morale, haine; རང་ཀ་བརྟན་པོ་ མི་སྡོད་ *inconstans spiritu*, inconstance de caractère; = རྣལ་དུ་མི་གནས་ *in me-*

ditatione non manens, qui n'est pas fixé dans l'oraison; *et* = བག་མི་ཐེབས་ *qui constantiam non obtinuit*, qui n'a pas obtenu la constance; ¶་ཧྲི་ *pastor animarum, parochus*, pasteur des âmes, curé; རབ་དགའ་པའི་¶་ *Sanctus Spiritus*, Saint-Esprit. — *Syn. pro* སེམས་ *substant. sunt:* ཡིད་ བློ་ *intellectus, spiritus*, intellect, esprit; དྲན་པ་ *memoria*, mémoire; རིག་པ་ *sciens, scientia*, le savoir; སྙིང་ *cor*, cœur; ཤེས་པ་(བྱེད་པ་) *scire faciens*, qui fait savoir; རྣམས་ཀུན་གཞི་ *principium omnium entium*, principe de tous les êtres.

སེམ་ སེམས་པར་, *præt.* སེམས་ བསམས་, *fut.* བསམ་, *imp.* སོམ་ *v.* སེམས་ཤིག་ *(vulg. in fut.) Cogitare*, penser; ལོག་པར་¶་ *perperam cog.*, mal penser, penser au mal; ལེགས་སོ་¶་ *bene, de bono c.*, bien penser, penser au bien; བསམ་ཤེས་ *apprime scire, rememorari*, bien savoir, se souvenir; མི་ལ་གནོད་¶་མི་རུང་ *non licet cogitare quomodo noceatur aliis*, il n'est pas permis de penser à nuire; ང་འགྲོ་¶་ *ego cogito me iturum*, je pense à aller; ཁོ་བཟོ་ལུགས་འདི་བསམས་ *ipse hanc methodum operandi excogitavit, invenit*, il a inventé cette manière de faire.

སེམས་ཅན་ *(vulg.)*, ¶་ལྡན་ *Entia viventia, animalia, et etiam homo (sed raro)*, les êtres vivants, les animaux, et quelquefois l'homme; ¶་¶་འཚོ་...འདྲེད་...བསད་ *anim. nutrire, pascere v. ducere, occidere*, nourrir, paître, tuer les animaux; ¶་¶་བསད་མི་རུང་ *non licet occidere animalia viventia*, il n'est pas permis de tuer les êtres vivants; ¶་¶་མཆོག་ནི་མི་ཡིན་ *entium nobilissimum est homo*, le plus noble des êtres vivants est l'homme; ¶་¶་དང་ལྡན་མ་ ¶་¶་ཡོད་ *mulier cum ente vivente, i. e. prægnans*, femme enceinte. — *Syn. pro* སེམས་ཅན་ *sunt:* སྐྱེ་དགུ་ *omnes qui generant*, tous ceux qui engendrent; སྐྱེ་འགྲོ་ *generantes et ambulantes*, qui engendrent et marchent; འགྲོ་བ་ *ambulantes*, ceux qui marchent; སྐྱེས་བུ་ གང་ཟག་ *homo*, l'homme; ¶་པ་ཅན་ *spiritum habens*, qui a un esprit; ཚེ་ *v.* སྲོག་ལྡན་ *viventes*, vivants; ¶་ *v.* ཡིད་ལྡན་ *intellectu præditi*, doués d'intelligence; སྐྱེས་ལྡན་ *nati generati*, les engendrés; འཚོ་བ་ཅན་ *viventes*, les vivants; ལུས་ཅན་ *corpus habentes*, ceux qui ont des corps; སྲོག་ཆགས་ *entia, animalia viventia*, êtres doués de vie.

སེམ་རྒྱ་ *Nepos, filius filii*, petit-fils; ཡང་¶་ *pronepos*, arrière-petit-fils.

སེམས་ཙམ་པའི་ལྟ་བ་ *(S) Yogachara dersana*, syst. de philosophie indienne.

སེའུ་ *(vulg) Malum granatum*, grenade; ¶་ཤིང་ *id. (arbor)*, grenadier; (*vid.* སེ་འབྲུ་) *In E.* སེའུ་ *Boa*, rougeole.

སེར་ ¶་བ་ *v.* སོ་ *v.* བུ་ *vulg. Grando*, grêle; ¶ ¶་འབབ་ *v.* རྒྱབ་ *grandinat*, il grêle; ¶་བས་རྒྱབ་ *v.* ཐོག་ *v.* བསད་ *v.* འཁྱེར་ *grandine tactus, occisus*, frappé par la grêle; ¶་སྤྲིན་ *nubes gr. gravida*, nuage chargé de gr.; ¶་ཡོན་ནས་ *hordeum lamis datum pro pretio precum contra gr.*, orge à payer aux lamas, comme prix de leurs prières contre la grêle.—*Syn. pro grandine sunt:* སྤྲིན་གྱི་རུས་པ་ *v.* རྡོ་ *ossa, petra e nubibus*, os, pierre des nuages; ཆུ་འཁྱིག་ *aqua condensata, dura*, eau condensée, dure; སྤྲིན་གྱི་གོང་བུ་ *globuli a nubibus*, globules (lancés) par les nuages; སྤྲིན་གྱི་ཁ་བ་ *nubium nix*, neige (venant) des nuages; རྡོའི་ཆར་ *petrarum pluvia*, pluie de pierres; ལོ་ཐོག་གཞིད་ *messes exterminans*, qui tue les moissons.

སེར་ ¶་པོ་ ¶་མདོག་ *vulg. Color flavus*, couleur jaune; དཀར་¶་ ¶་སྐྱ་ *fl.-pallidus*, jaune-pâle; *ep. pro* ངང་པ་ *anas flav.*, canard jaune; ¶་སྨུག་ དམར་¶་ *rubeo-fl., fl.-obscurus, fulvus*, couleur fauve, brune; ¶་སྐྱ་ *monachi et laici (propter colorem vestium?)*, les religieux et les laïques. (*Attamen, in E.*, སེ་¶་ *et* སེ་སྐྱ་ *designant plebem, laicos*, les laïques.) ¶་བྲིམ་པ་ *(J.) secta*, secte; ¶་མོ་ (པོ་?) *monachi in genere (J.)*, religieux en général.

སེར་ *quandoq. dicitur pro Rancido statu et colore*, l'état d'être rance, cette couleur; སྣུམ་... ཤ་¶་ *oleum, adeps, caro rancida*, huile, graisse, viande rance; མར་¶་འགྲོ་ *butyrum ranc. fit*, le beurre devient rance.

སེར་སྐྱ་ ¶་¶འི་གྲོང་ *Nom. urbis Kapila in Oude*, nom de ville; ¶་¶་མ་ *mulier ex ead., ep. pro uxore dii* དབང་ཕྱུག་ femme de Kapila, l'épouse de Siwa; ¶་¶་ཞི་བ་ *pax, tranquillitas hujus civitatis, ep. pro* ཁྱབ་འཇུག་ la paix de Kapila, Wishnou.

སེར་ཀ་ *Rugæ, fissuræ*, rides, fentes; རྐང་ ལག་གི་¶་¶་ *rugæ pedum et manuum*, rides des pieds et des mains; བྲག་གི་... སའི་¶་¶་ *rugæ, fissuræ rupis, terræ*, crevasses de rochers, de la terre.

སེར་ཀ་མ་ *(J.) Curcuma, turmeric*, nom de plante.

སེར་སྣ་ *(vulg)*, ¶་སྣེ་ *Avaritia, parcimonia*, avarice, parcimonie; ¶་¶་ཆེན་པོ་བྱེད་ *multum avarus esse*, être très avare. *Syn. sunt:* འཆུམ་བརྡུངས་པ་ *desideriis*

'*tactus*, aveuglé par ses désirs; ཁ་ཁ་ཆེ་ *magna avaritia, avarus magnus*, grand avare.

སེར་བུ་ བསེར་བུ་ *Ventus amœnus, aura lenis*, vent doux, zéphir.

སེར་སོ་ *(J.) Species hordei tardi*, espèce d'orge tardive.

སེར་ཞ་ *Nom. plantæ*, nom d'une plante; ཁ་ཁའི་གོས་ *vestis ex ead. facta*, habit confectionné avec ses fibres.

སེར་ར་ (*J.* སེ་ར་) *Nom. magni monasterii prope* ལྷ་ས་ *habentis 5500 lamas*, nom d'une grande lamaserie à Lhassa.

སེལ་ *(vulg.)* ཁ་བར་, *præt. fut.* བསལ་, *imp.* སོལ་(ཞིག) *Mundare, reficere, alleviare, dissipare*, nettoyer, réparer, soulager, dissiper; སྐྱོན་ཁ་ *defectum corrigere, periculum avertere*, corriger un défaut, éloigner un danger; མུན་པ་བསལ་གྲོན་ *tenebræ dissipatæ sunt*, les ténèbres sont dissipées; ནད་ཁ་ *morbum curare, sanare*, guérir une maladie; བུ་ལོན་ཁ་ *debita purgare, solvere*, payer ses dettes; སྐྱོ····གདུང····ཁྲོ་བོ་ཁ་ *tristitiam, mærorem, iram dissipans, sedans, ep. pro nectare*, qui dissipe la tristesse, le chagrin, la colère, c.-à-d. le nectar.

སེལ་ *(J.) Dissentio*, dissention, querelle; ནང་ཁ་ *domestica diss.*, querelle domestique.

སེལ་ *(J.) Species incantationis*, espèce de charme; ཁའཛུག་པ་ *exorcizare*, exorciser.

སོ་ *Numerale = 148*, employée comme nombre, vaut 148.

སོ་ *(vulg) pro* སུམ་ཅུ་ཙ་ *30, adhibetur a* ཁ་གཅིག་ *31, usque ad* ཁ་དགུ་ *39.*

སོ་ *(vulg.) Dens*, dent; སྟེང་ *v.* ཡ····འོག་ *v.* མ····མདུན་ *v.* བཅད····མཆེ····ཆེ་ *v.* སྨྱོས་ *v.* འགྲམ་ཁ་ *dentes super., infer., anter., canini, molares*, dents supérieures, inférieures, canines, antérieures, molaires; རྟ་ཁ་ *dentes equi, i. e. æquales*, dents de cheval, c.-à-d. égales; འདྲེ་ཁ་ *dentes diaboli, irregulares et protuberantes*, dents de diable, c.-à-d. irrégulières et protubérantes; ཁ་སྐྱེ····ལྷུང···· འབལ་ *dentes crescunt, cadunt, evellere*, les dents poussent, tombent, les arracher; ཁ་འདེབས་ *v. vulg.* བདབ་ *v.* རྒྱབ་ *dentibus mordere*, mordre; ཁ་བརྡར་ *v.* འཁྲིག་ *dent. stridere*, grincer des dents; ཁ་ཤ་ *v.* སྣགལ་ = རྙིལ་ = དཀན་ *gengivæ*, gencives; ཁ་ན་ *v.* ཟུག་ *dent. dolent*, les dents font mal; ཁ་ཐམ་པ་ *collisio d., unus ex infernis frigidis*, claquement de dents, l'un des enfers froids.—*Syn. pro* སོ་ *sunt:* ཟད་བྱེད་ *Mandens*, qui mâche; གཅོད་བྱེད་ *secans*, qui coupe; ཚེམས་ *dens, hon.*, dent, terme honorif.;

གཉིས་སྐྱེས་ *bis natus*, qui naît deux fois.

སོ་ *figur. Dentes, acies quorumdam instrumentorum*, dents, tranchant de certains instruments; *v. g.* ¶་སྨོང་ *pecten*, peigne; ¶་ལེ་ *serra*, scie; ¶འི་ཕྱུར་པ་ *montium indentationes*, dentelures des crêtes de montagnes; གྲི་¶་ *acies cultri*, tranchant d'un couteau; ¶་རྣོ་བ་''' བདུལ་བ་ *acies acuta, obtusa*, tranchant aiguisé, émoussé.

སོ་ *pro* ས་ *v.* སར་ *(J.) Locus, in loco*, lieu, au lieu; ངན་¶་ *loc. malus, inferior, vilis*, condition mauvaise, vile; རང་¶་ *proprius loc.*, la place propre, convenable; རང་¶་ལ་བཞག་ *in propr. l. ponere*, mettre à sa place.

སོ་ ¶་བར་ *v.* བྱེད་ *Speculari, explorare*, espionner, explorer, veiller; ¶་པ་བཞག་ *speculatores disponere*, placer des sentinelles; ¶་ཁང་ *latebræ pro speculatoribus*, cachette pour les sentinelles; ¶་སྐད་ *verbum, signum excubiarum*, mot d'ordre; ཟས་ནོར་བདུད་ཀྱི་¶་པ་ཡིན་ *cibi et divitiæ sunt dæmonum speculatores*, la nourriture et les richesses sont les espions des démons (J.).

སོ་ག་ སོས་ཀ་ = དཔྱིད་ *Ver*, printemps; ¶་ ¶འི་དུས་ *tempus vernum*, la saison du printemps.

སོ་ཚ་ *(J.) Species vomitivæ medic., species emetici*, espèce de vomitif, d'émétique.

སོ་ནམ་ ¶་ནམས་ *Agricultura*, agriculture; ¶་¶་འདེབ་ *v.* བྱེད་ *v.* སྒྲུབ་ *agric. exercere*, se livrer à l'agric.; ¶་¶་གྱི་ལག་ཆ་ *instrumenta agric.*, instruments d'agric.; ¶་¶་པ་ *v.* མཁན་ *agricola*, agriculteur, *cujus syn. sunt:* ཞིང་ལས་ཀྱིས་འཚོ་ *de agric. vivens*, qui vit de l'agric.; རྨོ་རྐོ་མཁན་ *homo arans et fodiens*, celui qui laboure et qui creuse; ཞིང་པ་ *vulg. agricola*, fermier. *Syn. pro* སོ་ནམ་ *agricultura, est:* འཚོ་ཐབས་ *v.* མཆིས་ *modus nutriendi, nutriens*, moyen de nourrir, ce qui nourrit.

སོ་པ་རི་ = གོ་ཡུ་ *Species baccæ pro dentibus mundandis usitata*, baie employée pour nettoyer les dents; ¶་པ་ *saponaria*, saponaire (plante).

སོ་ཕག་ *Lateres, tegulæ*, briques, tuiles; ¶་¶་གི་ཕྱེ་མ་ *ead. pulverizatæ, pro cemento*, briques, tuiles pilées; ¶་¶་མཁན་ *carum fabricator*, briquetier; ¶་¶་གིས་རྩིག་''' བཀབ་ *lateribus struere, tegulis cooperire*, construire en briques, couvrir de tuiles. (*vulg. later.* ས་ཕག་)

སོ་བ་ སུ་ *Species hordei rudis*, espèce d'orge grossière; ¶་རྒོད་ *id. sylvestre*, la même à l'état sauvage.

སོ་པོ = སློ་བུ (*in S.-E. pronunt.* sibou.) *Sporta*, hotte.

སོ་བླ (*S.*) = ཡང་ལག་པ་ *Levis in manu, i. e. species junci ex quo pilei conficiuntur*, espèce de jonc servant à faire des chapeaux.

སོ་མ་ *pro* གསར་པོ་ *Novus, recens*, nouveau, frais.

སོ་མ་ གསོ་མ་ གཙོ་མ་ བཙོ་མ་ ¶·¶·ར་ཇ་ *Cannabis, et liquor inebrians ex ejus seminibus extractus*, chanvre, liqueur enivrante extraite de ses graines; ¶·¶·ར་ཇའི་རས·····ཐག་པ་ *tela, funis ex fibris cannabis*, toile, corde de chanvre. (*Vid.* གསོ་མ་)

སོ་ཚིས་ (*J.* སོ་ཚིགས་) *Æconomia domestica*, économie domestique; (*J. addit: agricultura*, agriculture. (*vid.* སོ་ནམ་)

སོ་ལ་ (*S*) = སྤྲུལ་པ་ *Magica transformatio*, transformation magique.

སོ་ལེ་ སོག་ལེ་ (*vulg.*) *Serra*, scie; ¶·ལེས་དྲ་ *v.* བཤག་ *Serrare, secare in longit.*, scier, scier en long.

སོ་སོ་ (*vulg.*) *Distinctus, separatim, singularis*, distinct, séparé, singulier; ¶·སོར་ *distincte, separatim*, d'une manière distincte, séparément, à part; ¶·¶·བཞག་ *seponere*, mettre à part; རང་རང་¶·¶· *unusquisque seorsim*, chacun en particulier; བྱེ་བྲག་དང་¶·¶· *specialiter et singulatim*, spécialement et séparément; བསམ་པ་¶·¶· *diversæ cogitationes, opiniones*, opinions diverses; ¶·¶འི་མི· *homo separatus ab aliis*, homme séparé des autres, c.-à-d. religieux, anachorète; ¶·ཐར་ *speciali modo liberatus*, délivré d'une manière spéciale (le moine); ¶·སོར་ཐར་པའི་མདོ་ *liber 250 regulas monachorum complectens*, livre qui contient les 250 règles spéciales des lamas.

སོ་སོ་ཆ་ (*J.*) *Herba medic., vomitoria*, plante médicinale, vomitif.

སོ་སོ་ན་ (*S*) = གསེར་ *Aurum*, or.

སོ་གསོད་པ་ = སེམས་བདེ་བ་ *Gaudium, felicitas*, joie, bonheur.

སོག་ *pro* སོབ་ གསོག་(གསོབ) *Vanus, futilis*, vain, futile.

སོག ¶·པོ་ (*vulg.*) *Mongolus, Tartarus*, Mongol, Tartare; ¶·ཡུལ་ *Mongolia*, la Mongolie; ¶·རྟ·····ལུགས་ *mong. equus, usus mong.*, cheval, coutume mongole.

སོག་སྡེ་ *Nom. genericum pro territorio a præfecto urbis* སྣར་ཁྲོག་ (*sinice* Kiang-ka) *gubernato, in prov.* ཁམས་, nom de pays. (*Fortasse quia iste populus migravit a Mongolia.*)

སོག་པ་ སོགས་པ་ *Scapulæ*, épaules, omoplate; ¶·པའི་སེ་ཡོང་ *v.* ལྡུ་ omoplate; ¶·སྐུ་ *collum ejusd.*, le col de l'omop.; ¶·མོ་ *tesseræ ex eod. factæ*, dés faits de l'os de l'omoplate.

སོག་ ¶་མ་ (vulg.) *Palea, culmus*, paille, chaume; ནས་''གྲོ་¶་ *hordei, frumenti, palea*, paille d'orge, de blé; ¶་ཚིགས་ *articuli seu nodi pal.*, nœuds de la paille; ¶་མདའ་གཅིག་ *palearum culmus*, chaume, tige de paille; ¶་ར་ *v.* ཁང་ *locus ad recondendas paleas*, grenier à paille; ¶་རྩིག་ *palearum manipulos in ordine acervare*, empiler les gerbes; ¶་ལྷམ་ *sandalia ex pal. facta*, sandales de paille.

སོག་ ¶་པར་, *præt.* (བ)སོགས་, *fut.* བསོག་, *imp.* སོག་ སོགས་(ཤོག་) (*vulg. in præt. et fut.*) *Congregare, colligere*, rassembler, réunir; ནོར་''དགེ་བ་''དམག་མི་¶་ *divitias, virtutes vel merita, milites cong.*, amasser des richesses, des vertus ou mérites, réunir des soldats; དགེ་བསོགས་ *qui virtutes, merita congregavit, gradus inferior inter lamas*, titre inférieur de la hiérarchie lamaïque.

སོག་སྨེལ་ *Planta medic. aromatica*, plante médicinale aromatique.

སོག་ལེ་ = སོ་ལེ་ (*ambo vulg.*) *Serra*, scie.

སོགས་ *imp.* vi སོག་པར་ *Congrega, collige*, rassemble, réunis.

སོགས་ *Nota pluralis, in globo, et cætera*, signe du pluriel, tous ensemble, et le reste; གསེར་''དངུལ་''ལྕགས་¶་ *aurum, argentum ferrum, etc.*, l'or, l'argent, le fer, et le reste; མི་ལྷ་དང་¶་ *homines, genii, etc.*, les hommes, les génies, et autres; མི་ལ་¶་པའི་སྲོག་ཆགས་ *animalia simul cum homine, homo et animalia*, l'homme et les animaux tous ensemble.

སོང་ *vulg. præt, imp.* vi འགྲོ་ *Profectus, vade*, étant parti, va; ཕྱ་ *v.* ཕར་¶་ *abi*, va-t-en; ངན་''རུལ་བ་¶་ *malus, putrefactus*, devenu mauvais, pourri; ཁ་ཉིན་¶་ *una ex his diebus abiit*, il est parti un de ces jours; སོང་ *est etiam signum præter. temporis*, signe du passé; (*in Sik. sæpe etiam additur* ཟིན་) *v. g.* ཤི་ཤི་¶་ *et in Sik.* ཤི་ཤི་¶་ཟིན་ *mortuus est*, il est mort.

སོད་ *imp.* vi གསོད་ *Occide*, tue.

སོད་ ¶་པར་ *pro vulg.* སད་པར་ *Evigilare, examinare*, réveiller, examiner, éprouver; སོད་སོད་ = ཐད་ཐད་ *excitare, frequenter provocare*, exciter, provoquer souvent; སྨུ་ཡ་ཐད་=སྨྱུར་དུ་¶་ *celeriter excitare*, exciter promptement. (*vid.* སད་)

སོན་ *vulg. abbrev. pro* ས་བོན་ *Semen*, semence; ¶་བཏབ་ *seminare*, semer. (*vid.* ས་བོན་)

སོན་ *pro* སོང་ *Ire, venire*, aller, venir; ན་¶་ *huc veni*, viens ici.

སོན་ = གསོན་ *Vivus esse, vivere*, être vivant; ¶་པོ་ *vivens*, vivant.

སོབ་ གསོབ་ (*J. et* སོག་ གསོག་) *Vanus, futilis, vacuus*, vain, futile, vide.

སོབ་ གསོབ་ *Fartus, præfultus*, rembourré; ནང་ *v.* ཁོང་ཤ་ *intus fartus*, bourré à l'intérieur; པགས་'''སྟན་ཤ་ *pellis, pulvinus præfultus*, peau, coussin rembourré.

སོམ་ ཤ་ཤིང་ གསོམ་ཤིང་ = སྒྲོན་ཤིང་ *Abies, pinus*, sapin; ཤ སྡོང་'''གདུང་'''ལེབ་ *truncus, trabs, tabula abietis*, tronc, poutre, planche de sap.; ཤ་ཤ་ནགས་ *sylva abietum*, forêt de sapins. (*In Sik. som-ching est valde differens.*)

སོམ་ *imp. v*' སེམས་པར་ *Cogita*, pense, réfléchis.

སོམ་ཉི་ *v.* ཉེད་ *pro* ཐེ་ཚོམ་ *Dubium, incertitudo, hæsitatio, anxietas*, doute, incertitude, hésitation, anxiété; ཤ་ཤ་སྤངས་ *qui dubia excussit, syn. pro* ཡིད་ཆེས་ *fides, certitudo*, qui est hors de doute, certain.

སོར་ *abbrev. 1° pro* སོ་རུ་ *In loco*, au lieu de. *2° pro* སོ་ གསར་ *noviter*, nouvellement; *3° pro* སོ་ལ་ *denti*, à la dent.

སོར་ གསོར་ *Terebra*, foret; ལག་ཤ་ *ead. manu mota*, foret à main, vrille; གཞུ་ ཤ་ དུང་ཤ་ *ead. ope arcus mota*, foret mû par un arc, vilebrequin; ཤ་གྲིས་ ཧྲང་བརྒྱུག་ *terebrare*, forer.

སོར་ ཤ་མོ་ ལག་ཤ་ *vulg. Digitus*, doigt; ཤ་ཚིགས་ *dig. articuli*, ses articulations; ཤ་ཤ་ཐུ་བ་ *v.* དང་པོ་ *pollex*, le pouce; ཤ་ཤ་ཆུང་བ་ *v.* ལྷུ་པ་ *parvus, 5us dig.*, le petit doigt; ཤ་གདུབ་ *dig. annularis, et annulus pro digit.*, l'annulaire, bague; ཤ་རིས་ *maculæ digitis impressæ*, taches de la peau sur les doigts; སེམས་ཅན་ ཤ་འགས་ཅན་ *animalia quorum ungulæ sunt fissæ*, animaux au sabot fendu.

སོར་ *vulg. Mensura digiti in latitudine*, la largeur d'un doigt, (mesure).

སོལ་ ཤ་ཞིག་ *imp. v*' སེལ་བར་ *Munda, sana, dissipa*, nettoie, guéris, dissipe.

སོལ་ ཤ་བ་ ཤ་མ་ *vulg. Carbo*, charbon; རྡོ་ཤ་ *c. mineralis*, houille; ཤ་ནག་ *c. extinctus*, charbon noir, éteint; ཤ་མེ་ *c. accensus*, ch. allumé; ཤ་ཁང་ *caminus ad conficiendum c.*, four pour faire le ch.

སོལ་ནག་ཐང་པོ་ཆེ་ *Magna planities carbonis, nom. monasterii prope* ལྷ་ས་ nom d'une lamaserie près de Lhassa.

སོལ་བ་ *syn. pro* གསར་པ་ *Novus, recens*, nouveau, frais.

སོས་ (*vulg.*) *pro* སོ་ཡིས་ *Dentes, a dentibus*, dents, par les dents; ཤ་བཏབ་ *dentibus mordere*, mordre.

སོས་ ཤ་པ་ *præt. v*' འཚོ་བར་ *Vixit, nutritus, sanatus*, a vécu, a été nourri, guéri; ལེགས་པར་ཤ་པའི་ནོར་ *animalia bene nutrita*, animaux bien nourris; ཤི་ནས་

ཀ་ *redivivus*, ressuscité; ནད་ཀ་པ་ *a morbo sanatus*, guéri; ཚོང་གསོས་ཀ་ *ex commercio vixit*, a vécu de son commerce; ཡང་ཀ་ *adhuc vivus, semper vivus (quædam pars inferni)*, qui revient à la vie, vit toujours (une partie de l'enfer).

ཀོས་ཀ་ = དཔྱིད་ *Ver, tempus vern.*, le printemps.

ཀོས་གདལ་ *Vacare, sine occupatione esse*, avoir du loisir, être sans travail. (*J.* ཀ་དལ་ *tardus, lentus*, lent.)

ཀོས་ཟིན་ (*J.*) *5 varietates seu gradus gonorrhææ*, 5 variétés de la maladie vénérienne.

ཀོས་ཀོབ་ *Nom. plantæ*, nom de plante.

ཀྵ་ Se prononce *sa* un peu guttural.

ཀྵ་ ཀ་བ་ ཀ་པོ་ ཀ་མོ་ *vulg. Durus, firmus, solidus*, dur, ferme, solide; རྡོ་...ཤ་ཀ་ཀ་ *petra, caro dura*, pierre, viande dure; མགོ་...ཐུགས་ཀ་ཀ་ *caput, cor dur., sine affectione, etc.*, tête, cœur dur; གཞུ་...མཚོན་ཆ་ཀ་ཀ་ *arcus, arma firma, solida, fortia*, arc, armes solides; ཐག་པ་ཀ་ཀ་ སྡོམ་ *fune firmiter, stricte ligare*, lier fortement; ལག་པ་ཀ་ཀ་ *manus dura, stricta, illiberalis*, main dure, avare; ཁ་ཀ་ཀ་ལབ་ *v.* བཤད་ *verba dura, severa dicere*, dire des paroles dures; ཀ་བཀྲུང་ *species pulvini pro monachis*, coussin pour les lamas; ཀ་ཆས་ཀྱི་བྱ་བ་ *actiones duræ, perversæ*, actions dures, méchantes; ཀྵ་ཤིང་ *in E. larix*, mélèze, (*sed in Sik. omnino differens est*). *Syn. pro* ཀྵ་མོ་ *sunt:* (ཀ་)མཁྲེགས་ *durus, concretus*, dur, coagulé; མཁྲང་ས་ *solidus*, solide; བརྟན་པོ་ *firmus*, ferme; མི་ཕྱེད་པ་ *non dimidius, i. e. compactus, densus*, compacte, dense.

ཀྵ་སྒར་ (*S*) = རྡོ་ *Lapis*, pierre.

ཀྵ་བྷ་ཀ་ར་ (*S*) = སྣད་འབྱུང་གནས་ *Sambhawa, species animalis* = རི་དྭགས་ animal fabuleux.

ཀྵག་ ཀ་པར་ *in E. vulg. pro* སྲེག་པར་ *vulg. Sik. Comburere, assare, urere, prurire*, brûler, rôtir, démanger; ཤ་ཀ་ *carnem assare*, rôtir, griller la viande; ཤིག་...ཁྱི་བ་...ཟྭ་ཀ་དགས་ *pediculi, pulices, urticæ multum pruriunt*, les poux, les puces, les orties démangent, piquent beaucoup; ད་རིང་ཉི་མ་ལེགས་མོ་ཀ་ *hodie sol valde urit, calet*, aujourd'hui le soleil est ardent; ཁང་པ་མེས་ཀ་སོང་ *domus igne combusta est*, la maison est incendiée.

ཀྵག་ *Sutura*, couture; གོས་ཀ་ = གོས་ཚེམས་ *sutura vestium, vestes suere*, couture d'habit, coudre un habit.

ཀྵང་ *vulg. Statera romana*, balance romaine; ཀ་མདའ་...རྡོ་...སྡེར་ *v.* ཕུར་ *st. virga, pondus, pelvis*, son style, son poids,

son bassin; ཤ་ལ་འདེགས་ v. འཇལ་ v. བཀུག stat. *ponderare*, peser à la bal.; ཤ་ཚད་ (Cs) stat. *pondus, sed potius ejus qualitas (gravis vel levis)*, son poids (lourd ou léger).

སྲང་ vulg. *Uncia*, once; ཤ་གང་ཞོ་ལྔ་ *uncia cum dimidia*, une once et demie; ཤ་གསུམ་ཞོ་བཞི་སྐར་མ་དྲུག *3 unciæ cum* $\frac{4}{10}$ *et* $\frac{6}{100}$, 3 onces $\frac{4}{10}$ et $\frac{6}{100}$. (*Ista statera adhibetur tantum ad ponderandum aurum, argentum et eas merces quæ sub parvo volumine ad magnum pretium attinent. Pro aliis mercibus, Thibetani adhibent* རྒྱ་མ་ *statera et libra thib., cujus uncia dicitur* ཉ་ག)

སྲང་ཁྲིམས་ *Constellatio Bilancis in zodiaco*, la constellation de la Balance.

སྲང་ ཤ་ལམ་ vulg. *Via pagi, fori, urbis*, rue; ཤ་ཆེན་ ... ཆུང་ ... ཁྱོག་ཁྱོག་ *via larga, parva, tortuosa*, grand'rue, ruelle, rue tortueuse; ཤ་ནས་ཤ་ལ་འཁྱམས་ *de via in viam ambulare*, aller de rue en rue.

སྲངས་ ཤ་པ་ = vulg. སྐྲངས་པ་ *Tumefactus*, enflé.

སྲངས་ *præt. v*[i] སྲོང་བར་ *In æquilibrio positus, æquatus, refectus, erectus, emendatus*, équilibré, égalé, rendu droit, rectifié.

སྲད་བུ་ *Filum*, fil; ཤ་ཤ་འཁལ་ *nere*, filer; ཤ་ཤའི་འཇུར་པ་ *f. glomus*, peloton de fil; ཤ་ཤའི་མཆིལ་ལྷམ་ *calceamenta ex funiculis*, souliers faits de ficelles; ཤ་ཤ་འདོད་པ་ འདོད་པ་ཅན་ *ad unum filum parcus*, regardant à un fil près.

སྲད་མ་ སྲན་མ་ (*vulg. in Sik. pronunt.* sem.) *Pisum, faba*, pois, fève; ཤ་ལེབ་ *lens*, lentille; ཤ་སྐམ་ v. སྐང་བུ་ *pis., fab. siliqua*, leurs cosses; ཤ་ཐུག་(པ་) *pulmentum ex iisd.*, bouillie de pois, de feves.

སྲན་མ་ *Pisum, faba*, pois, fève. (*vid. præc.*)

སྲན་ ཤ་པར་ *præt., fut.* བསྲན་ *imp.* སྲོན་ *Pœnam sufferre, patiens esse, indurari ad laborem*, supporter la peine, être patient, endurci au travail; ཤ་ཐུབ་ཅན་ *homo fortis animi, patiens*, homme à l'âme ferme, patiente; སྡུག་ཤ་ ཤ་དཀའ་ བཟོད་ཤ་ *patiens, fortis in adversis, etc.*, patient, fort dans l'adversité; ཤ་(དུ་)མེད་པ་ *impatiens, etc.*, inpatient; ཤ་པར་བྱེད་ *dure, strenue, fortiter agere, dure punire*, agir avec énergie, punir sévèrement, durement.

སྲན་བལ་ (*Lexic.*), སྲིན་བལ སྲིང་བལ་ (*J.*) སྲིན་བལ་ (*vulg.*) *Gossypium*, coton. (*vid.* སྲིན་བལ)

སྲབ་ (*vulg.*) *Habenæ*, bride; ཤ་ལྕགས་ *hab. frenum*, son mors; ཤ་ཐག་ *hab. corrigia*, les rênes; ཤ་སྐོན་ *hab. equo imponere*, brider; ཤ་ལོག་ v. ཕྱུ་ *h. auferre*, débrider; ཤ་འཇུ་ v. སྲ་མོ་ལེན་ *hab. strictas*

tenere, tenir la bride serrée; ¶·སློད་ *h. laxare*, la relâcher. *(S)* ཁ་ལིའི་ན་

སྲབ་སྲིབ་ *Obscurus, caliginosus*, obscur, ténébreux, nuageux.

སྲམ་ *(vulg.) Lutra*, loutre; ¶·ལྤགས་ *pellis ejusd.*, sa fourrure; ཚུ་¶· ཉ·¶· ཐག་¶· *variæ species lutr.*, diverses espèces de loutres; ¶·གྱིས་མཆོད་ འོག་པ་མཆོད་པ་ *a lutra honoratus, ep. pro noctua*, honoré par la loutre, le hibou. *Syn. sunt :* ཆུའི་སྤྲེའུ་ *aquaticus simius*, singe d'eau; སྐད་གཅིག་དབྱུགས་ *unicam vocem emittens*, qui n'a qu'un cri; ཆུར་འཛུལ་ *per aquam irrepens*, rampant dans l'eau; ཆུའི་བྱི་བ་ *mus aquatilis*, rat d'eau.

སྲར་ *pro* སྲ་མོར་ *Dure, stricte, severe*, durement, strictement, sévèrement.

སྲས་ *(vulg.)* ¶·པོ་ *hon. pro* བུ་ *Filius*, fils; ¶·མོ་ *filia, hon. pro* བུ་མོ་, fille; རྒྱལ་¶· *filius regis*, fils de roi; ལྷ་¶· *fil. cujusdam genii vel principis*, fils d'un génie, d'un prince; ¶·ཚབ་ *fil. adoptivus*, fils adoptif; ¶·ཀྱི་ཆེ་འདོན་ *elevatio filii ad dignitatem*, promotion d'un fils à une dignité. *Sæpe* སྲས་ *apponitur in fine nom. familiæ, et tunc signific. filium vel membrum talis fam.*, fils de famille; *v. g.* ཁྲི་སྨུན་¶· *filius fam.* ཁྲི་སྨུན་, fils de la famille Tchré-mun. *Quandoque sumitur in sensu spirituali, v. g.* ཐུགས་ ¶· *filius cordis, animæ, spiritualis vel amatus*, fils spirituel, chéri; སངས་རྒྱས་ཀྱི་¶· *filius Buddhæ, ejus fidelis sectator*, fils de Bouddha, son fidèle sectateur.

སྲི་ ¶·ངན་ *Mali spiritus, præmaturam mortem causantes (Schl.)*, esprits mauvais, causant une mort prématurée; ཚང་¶· ཕུང་¶· མས་ཀྱི་¶· *variæ species eorumdem*, diverses espèces de ces esprits; ¶ཙ་སྲིད་ *abortivus*, avorton; ¶· ལང་···ནོན་ *v.* འདུལ་ *iste malus spiritus surgit, illum domare*, ce mauvais esprit s'élève, le dompter.

སྲི་ ¶·མ སྲིས་ སྤྲིས་མ་ *Cremor, adeps in superficie liquidi*, crême, graisse qui surnage sur un liquide; འོ་¶· *cremor lactis*, crême du lait; ཐུག་¶· *adeps in superf. jusculi carnis, pulmenti*, graisse de la soupe.

སྲི་ ¶·བར་, *præt.* བསྲིས་, *fut.* བསྲི་ *Retinere, parcus esse*, retenir, épargner; ¶·བར་ *parce, reluctanter*, avec parcimonie, répugnance; ནོར་¶·ཤེས་པ་ *divitiarum parcus, avarus*, avare; ¶·བ་མེད་ *sine parcimonia, liberalis*, libéral, généreux; བཤང་···གཅིན་¶· *(J.) constipatio, stranguria*, constipation, rétention d'urine.

སྲི་ ¶·ཞུ་ དམ་¶· *Reverentia, honor*, respect, honneur; ¶·¶ བྱེད་ *revereri*, honorer.

སྲི་མ་ར་ *(S)* = མཛོ་ *Bos mulus ex yak et*

vacca communi, vel vice versa, bœuf métis du yak et de la vache ordinaire.

སྲིང་ ¶་བར་, *præt.* (བ)སྲིངས་, *fut.* བསྲིང་ *Extendere, prolongare, procrastinare,* étendre, prolonger, tarder; ¶་(དུ) *in longitudine,* en longueur; བཞི་¶་ *in 4 partes extensus, quadrangulus,* quadrangulaire; འཆི་བའི་ཚེ་¶་བར་ *mortem retardare,* retarder la mort; སྲོག་¶་ *vitam prolongare,* prolonger la vie; མིག་ ¶་ *oculi largi, invidi,* yeux grands, envieux.

སྤྲིང་ ¶་བར་=སྤྲིང་ *Mittere,* envoyer; ཕྲིན་... མི་རྐྱང་¶་ *nuntium, cursorem mitt.,* envoyer une nouvelle, un courrier.

སྲིང་མོ་ *(vulg.) Soror, in Sik. soror minor,* sœur, jeune sœur; བུ་¶་ *filii et filiæ, liberi in genere,* fils et filles, enfants, *(in Sik. filia tantum,* fille*)*; ཕུན་ *v.* མིང་¶་ *frater et soror ex iisdem parentibus,* enfants consanguins; ¶་མོ་ཆེ་བ་ = *vulg.* ཨ་ཞེ་ ཨ་ཅེ་ ཆེ་ཞེ་ *soror natu major,* sœur aînée; ¶་¶་ཆུང་བ་ = ནོ་མོ་ *soror natu minor,* sœur cadette.

སྲིད་ ¶་པར་ *Esse, existere, possibilis esse,* être, exister, être possible; ¶་པ་ *existentia, possibilitas,* existence, possibilité; ¶་དུ་རུང་བ་...མི་རུང་བ་ *possibilis, impossibilis,* possible, impossible; ¶་པ་ འདི་...ཕྱི་མ་ *ista præsens, futura exist.,* cette vie, la vie future; ཇི་¶་ *quomodo?* comment? དེ་¶་ *ita est,* il en est ainsi.

སྲིད་པ་ *Res existentes, i. e. mundus,* le monde; ¶་¶་གསུམ་ *3 mundi,* les trois mondes; *qui sunt:* ས་འོག་ *inferi,* les enfers; ས་སྟེང་ *terra,* la terre; ས་བླ་ *cœlum,* le ciel; མིའི་...ལྷའི་...ཡི་དྭགས་ཀྱི་ ¶་¶་ *mund. hominum, geniorum, Yda,* le monde des hommes, des génies, des Yda; ¶་སྲུང་ *custos mundi, cura de rebus sacris (4us veda),* gardien du monde, soin des choses sacrées; ¶་གསུམ་རྣམ་འཇལ་ *3 mundos omnino mutans, mensurans, cp. pro* སྒྲ་གཅན་ *eclipsis,* qui change, mesure les 3 mondes, une éclipse; བར་(དོའི་)¶་(པ་) *entia in* བར་དོ་ *(status inter mortem et proximam existentiam),* êtres qui sont dans le Bardo; ¶་པའི་མིག་ *mundi oculus, cp. pro sole,* l'œil du monde, le soleil.

སྲིད་ *Extensio, altitudo, longitudo,* étendue, hauteur, longueur; ¶་དུ་ *v.* པར་ *in extens., etc.,* en étendue, etc.; ལམ་¶་དུ་ དཔག་ཚད་ལྔ་ *via, iter 5 leucarum in long.,* chemin, voyage de 5 lieues de long; ¶་དུ་རིང་བ་ *longus,* long, *cp. pro* མཆུ་ *labium,* lèvre; *et* ཀྱུས་ *uncus,* crochet.

སྲིད་ *Dominium, gubernium*, domaine, gouvernement; རྒྱལ་… བླ་¶་ *regum, lamarum gub.*, domaine royal, des lamas; ཆོས་¶་ *domin. ecclesiasticum*, domaine ecclésiastique; སྡེ་¶་ *provincia*, province; ¶་ལ་བཀོད་(པར་) *ad munus aliquod promovere aliquem*, promouvoir à un emploi.

སྲིད་བྲག་ *Species silicis*, espèce de silex.

སྲིན་ཐོར་ (*vulg. in Bathang, pronunt.* sintho, *in Sik.* semteu.) *Furunculus magnus*, gros furoncle; *etiam ulcera magna*, ulcère; ¶་¶་བཅད་ *fur. secare*, percer un furoncle. (*Parvul. fur. vocantur* སྲིན་འབུ་)

སྲིན་པོ་ *Species dæmonum, lemurum nocivorum et carnem humanam vorantium*, espèces de démons anthropophages; ¶་མོ་ *eorumdem feminæ*, leurs femelles; ¶་ཕྲུག་ *eorumd. pulli*, leurs petits; བྲག་… ཆུ་¶་ *iid. in rupibus, in aqua viventes*, les mêmes vivant dans les rochers, dans l'eau; འདྲེ་¶་ *dæmon*, démon. *Syn. sunt:* གདོང་… མགྲིན་བཅུ་པ་ *10 facies, colla habens*, aux 10 faces, aux 10 cous; ལང་ཀའི་བདག་ *domini insulæ Ceylan*, maîtres de l'île de Ceylan; སྒྲ་སྒྲོག་ *ululantes*, hurleurs; རོ་… ཤ་རྗེན་ཟ་ *cadavera, carnem crudam manducantes*, mangeurs de cadavres, de viande crue; ཁྲག་འཐུང་ *sanguinem bibentes*, buveurs de sang; མཚན་མོ་རྒྱུ་ v. སྤྱོད་ *per noctem ambulantes, agentes*, qui marchent, agissent pendant la nuit; འཇིགས་བྱེད་ *terrifici*, qui épouvantent; བདེན་བྲལ་ *veritate, realitate carentes*, qui sont sans réalité; གསོད་བདག་སྐྱེས་ *ab interfectore nati*, nés du meurtrier; སྣ་ཚོགས་མདོག་ *omnicolores*, de toutes couleurs; མགྲིན་དམར་ཅན་ *collum rubrum habentes*, au cou rouge; མི་ལ་འཚེ་ *hominibus nocentes*, nuisibles aux hommes; སྤྱང་བ་པོ་ *speculatores*, espions. — ཆུ་¶་ཆེན་པོའི་མིང་ *Syn. pro Sinpo aquatico, sunt:* རལ་གྲིའི་སོ་ཅན་ *enses pro dentibus habentes*, dont les dents sont des glaives; མི་ནོན་པ་ *hominum domitores*, qui terrassent les hommes.

སྲིན་ ¶་བུ་ (*vulg.*) *nom. generic. pro Vermibus, insectis, aliisque dubiæ speciei*, vers, insectes et autres animaux d'espèce douteuse; ¶་¶་པད་མ་ = ཁྲག་འཐུང་ *et vulg. Sik.* བད་པོ་ *sanguisuga*, sangsue; རྒྱུ་ v. ཁོང་¶་ *vermes interni*, vers intestinaux; ཏོག་¶་ *tænia*, vers solitaire; དར་¶་, *vulg.* དར་འབུ་ *bombyx*; ¶་¶་མེ་འཛེར་ *verm. vel musca lucifera*,

ver luisant, mouche luisante; ¶་ཞལ་ *v.* སྒོ་ *os, porta verm., i. e. anus,* l'anus; ¶་ཟ་ *vermium comestor, ep. pro* བྱ་ *ave,* qui mange les vers, l'oiseau; ¶་¶་འཇོམས་ *insecta domans, ep. pro lumine in genere,* qui dompte les insectes, la lumière. (*In lingua vulg., vermes, insecta, etc. dicuntur simpliciter* འབུ་)

སྲིན་བྱ་ *Noctua,* hibou, *cujus syn. sunt:* ཉིན་མོར་ཡིབས་ *abscondita per diem,* caché pendant le jour; ཉི་མས་ལོང་ *a sole excæcata,* aveuglé par le soleil; མིག་སྔོན་ *oculus cæruleus,* à l'œil bleu. (*vulg. E.* བྱ་མགོ་ཞིབ་)

སྲིན་ལག་ = མིང་མེད་ *Digitus annularis,* doigt annulaire.

སྲིན་ཤིང་ *Morus,* mûrier.

སྲིབ་ སྲུན་¶་ *A* = *R* སྒྲིབ་པ་ ¶་རི་ མཚན་མོ་ *Umbra, tenebræ, nox,* ombre, ténèbres, nuit; ¶་¶་ *valde tenebrosus,* très sombre; ¶་འགྲོ་ *obumbrari, tenebris cooperiri,* être couvert d'ombre, de ténèbres; རིའི་¶་པ་ *montis umbra,* l'ombre de la montagne. (*Vid. vulg.* སྒྲིབ་པ་ *v.* ནག་ *umbra,* ombre.)

སྲིབ་པ་ *Momentum, tempus breve,* un moment; ¶་ཀྱིས་སྒྲིབས་...འགྲོ་ *subito advenire, ire,* arriver, aller subitement.

སྲིཙ་ནག་ (*J.*) *Morus,* mûrier.

སྲིལ་ (*J.*) *Bombyx,* ver à soie.

སྲུ་ ¶་མོ་ *Matertera, noverca,* marâtre.

སྲུང་ (*vulg.*) ¶་བར་བྱེད་, *præt.* སྲུངས་ བསྲུངས་ *fut.* བསྲུང་, *imp.* སྲུང(ས་) *Invigilare, custodire, protegere,* veiller sur, garder, protéger; ཁྱིམ་ *v.* ཁང་...ཡི་གེ་ *v.* དཔེ་ཆ་...དམ་རྫས་¶་ *domum, libros, res sacras custodire, illis invigilare, custos domus, etc.,* garder la maison, les livres, les vases sacrés, gard. de maison, etc.; རང་སྲོག་¶་ *propr. vitam protegere,* protéger sa vie; འོད་ ¶་ *luminis custos, ep. pro Buddha,* gardien de la lumière, Bouddha; དམྱལ་བའི་¶་བ་ *custos inferorum,* gardien des enfers; བདག་གནོད་པ་ཐམས་ཅད་ལས་¶་ *ab omni malo custodi, protege me,* protégez-moi contre tout mal; མཚོན་¶ དགའུ་ *amuletum contra arma protegens,* amulette protégeant contre les armes; ¶་འཁོར་ *v.* སྲུད་ *v.* མདུད་ *amuletum ex filis circa collum ligatis,* amulette de fils liés autour du cou; རྒྱལ་པོའི་¶་མ་ *regia custodia,* garde royale; ¶་སེམས་ *animus vigil,* esprit vigilant.

སྲུང་ *Custodire, obedire,* garder, obéir à; ཁྲིམས་¶་ *mandata, leges cust.,* garder, observer les lois; ཁས་ལེན་...དམ་བཅའ་¶་ *promissiones, vota servare,* accomplir

ses promesses, ses vœux; ཁྲིག་ལམ་ཀ་ *consuetudines servare*, observer les coutumes.

སྲུང་ ཀ་བར་ *Tueri, protegi*, protéger, être protégé; རིགས་ཀྱིས་... བདག་པོས་... ཆོས་ཀྱིས་ཀ་ *a genere, domino, religione protectus*, protégé par sa race, son maître, la religion; *vel propter reverentiam generis, etc. sese custodire*, se garder à cause de sa race, etc.

སྲུན་པ་ = དུལ་བ་ *Mansuefactus*, apprivoisé, dompté; རྟ་ཀ་པ་ *equus mansuefactus*, cheval dompté; མི་ཀ་པ་ *non mansuetus, sylvestris, indomitus*, sauvage, indompté.

སྲུབ་ ཀ་པར་, *vulg. præt.* བསྲུབས་, *fut.* བསྲུབ་ *Agitare et miscere*, mêler en agitant; ཀ་ལ་ *tubus ad agit. et misc. liquida*, tube pour agiter et mêler les liquides; ཀ་ཤིང་ *lignum cum pelvicula, ambulatilis fundulus*, le piston de cette espèce de baratte; ཇ་...འོ་མ་ཀ་ *theum agitare et miscere, lac agitare ad extrahendum butyrum*, battre le thé, le lait; བསྲུབས་ཇ་ *theum cum butyro et sale agitatum et mixtum (thibetano modo)*, thé beurré et salé; ཡིད་ཀ་ *A* = *R* འདོད་པ་ *desiderium, passio*, désir, passion (qui agite l'âme).

སྲུབ་ཀ་ = *(S)* ཙི་ར་ *Nom. medicin. plantæ*, nom de plante médicinale. *(J.) In Kulu, lilium album bene olens*, lis blanc odoriférant.

སྲུབ་ཐག་ *Funis putei*, la corde d'un puits.

སྲུབས་ = སེར་ཀ་, *vulg.* འགས་ས་ *Ruga, fissura*, ride, fente; བྲག་ཀ་ *fissura in rupe*, fente de rocher; ཀ་འབྱེད་ *lacerare*, déchirer.

སྲུས་ *hon. pro* ཤ་ *Caro*, chair, viande; ཀ་ཧྲིག་ *tota carò animalis occisi pro cibo*, toute la viande d'un animal tué pour la boucherie.

སྲུལ་ ཤྲུས་ཀ་པོ་ *Monstrum fictitium, nocivum*, monstre fabuleux, nuisible. *Vid. sup.* སྲིན་པོ་

སྲུལ་པོ་ = *vulg.* རུལ་པོ་ *Putridus*, pourri; ཀ་མ་ *putrefactio*, putréfaction; ཤ་ཀ་སོང་ *caro putrida est*, la viande est pourrie.

སྲུལ་ *(J.) Agitare, movere*, agiter, mouvoir; (*prob. error, vel verbum antiquum pro* སྲུབ་ *vid. sup., vel pro* དཀྲུལ་)

སྲུས་ *Spicæ et fruges non maturi*, épis et fruits non mûrs; ནས་ཀ་ *hordeum nondum maturum*, orge non mûre; སྟར་ཀ་ *nux formata sed non matura*, noix formée, mais non mûre; ཀ་མཉེད་ *spicas in manibus fricare*, broyer les épis dans ses mains.

སྲུས་པ་ *(J.) Spissus fieri (per evaporationem et coctionem)*, s'épaissir par l'évaporation et la cuisson.

སྲེ་ ཀ་བར་, *præt. imp.* བསྲེས་, *fut.* བསྲེ་ *vulg. Miscere*, mêler, mélanger; འདྲེས་ཀྱི

ནས་མ་ཉམ་པོ་~ *oryzam, frumentum, hordeum simul misc.*, mêler du riz, du blé, de l'orge; བསྲེས་པའི་གསེར་…དངུལ་ *aurum, argentum mixtum, non purum*, or, argent ayant de l'alliage; བསྲེས་རིགས་ *v.* བརྒྱུད་ ~་སྐྱད་བུ་ *ex diversis familiis, generibus mixtum genus*, de races diverses, métis; སྐྱིད་སྡུག་~ *felicitatem et dolorem misc.*, mêler le bonheur et le chagrin; གྲངས་~ *numeros misc., addere*, faire une addition; ~་བོ་ = ཁྲ་བོ་ *et vulg.* ཁྲ་ཁྲ་ *versicolor*, bariolé; སྐྲ་བསྲེས་ *capilli mixti, hirsuti, incompti, ep. pro meretricibus geniorum*, échevelées, les concubines des génies; ~་ཀླུགས་ *magnum cochleare (in sacrificiis usitatum)*, grande cuiller.

སྲེ་ད་ *(J.) Species cerealium*, espèce de céréales.

སྲེ་ནག་ ~་ནག་ *A=R* རྫ་རྡིག་ *Fuligo*, suie.

སྲེ་བ་ *Species arbusculæ*, nom d'un arbuste.

སྲེ་མང་ *v.* སྲོ་ *Mustella*, belette, fouine.

སྲེ་ལོང་ *(J.) Nervus calcanei, nom. medicinæ*, nerf du talon, nom de médecine.

སྲེག་ (*vulg. Sik., in E.* སྲག་), *præt.* བསྲེགས་ *fut* བསྲེག, *imp.* (བ)སྲེགས་(ཤིག་) *comburere, (et Sik.) assare*, brûler, griller, rôtir; ~་པ་ *combustio, incendium*, combustion, incendie; ~་བྱེད་, *quod urit, ep. pro igne*, ce qui brûle, le feu; ཁྱིམ་མེས་~ *domum igne combur.*, incendier une maison; ཤ་~་བྱེད་དགོས་ *carnem assare oportet*, il faut griller, rôtir la viande; སྦྱིན་~ *oblata comb., holocaustum*, holocauste; རོ་~ *cadaver cremare*, brûler un cadavre. *Moraliter:* སྲེག་ = འདོད་ཆགས་ *concupiscentia (propter ejus ardorem)*, concupiscence; སེར་སྣ་…ཕྲག་དོག་གིས་བསྲེགས་པའི་སེམས་ *avaritia, invidia mens usta*, âme consumée par l'avarice, l'envie.

སྲེག་པ་ *(vulg.) Perdix, coturnix*, perdrix, caille; *cujus syn. sunt:* ཀ་བིཛྙ་ལ་ *(S)*. ཁོང་མ་~ *dorsum ustum (fulvum)*, dos brûlé, roux; གཏུགས་ཅན་ *cristata*, huppée; གཤོག་བཀྲ་ *alæ, pennæ fulgentes*, aux ailes, aux plumes brillantes; *(vulg. in E. pronunt.* sapa. *Est etiam nomen equorum quibus color inest flavo-pallidus*, cheval alezan*)*; ཆུ་~ *avis aquatica*, oiseau aquatique. = *(S)* ཀ་དམ་པ་

སྲེད་ = སྲེ་ད་ *Species cerealium*, espèce de céréales.

སྲེད་རྒྱལ་མ་ *(J.) Divinitas sectæ* བོན་པོ་, idole de la secte Peunbo.

སྲེད་ འདོད་~ *Affectus, desiderium, cupiditas*, amour, désir, cupidité; ~་པོ་ *m.* ~་མོ་ *f.* *v.* མཁན་ *amator, atrix*, amant, amante; ཟས་…ནོར་…འདོད་ཆགས་~་པར་ *cibum, divitias, libidinem appetere*, aimer, dé-

sirer la nourriture, les richesses, la luxure; ¶་ཀྱི་འཇིག་རྟེན་གསུམ་ *tres mundi voluptatis, felicitatis, ep. pro* ལྷ་གནས་ *habitat. geniorum*, les trois mondes de la volupté, du bonheur, la demeure des génies.

སྲིན་བལ་ *(vulg.)* (*J.* སྲིན་བལ་) *Gossypium*, coton; ¶་¶་ཁལ་...སྒྲིལ་ *vel* གཅུ་ *gossyp. nere, torquere*, le filer, le tordre; ¶་¶་རས་...གོས་...ཡོལ་ *gossypii tela, vestis, velum*, toile, habit, voile de coton.

སྲེལ་ ¶་བར་, *præt. fut.* བསྲེལ་ *Educare, nutrire*, élever, nourrir; ¶་མཁན་ *educator*, éducateur.

སྲེལ་བ་ *pro* རྩལ་ *Vis, habilitas, capacitas*, force, habileté, capacité.

སྲེལ་ *A = R* སོགས་ ཚོགས་ *Omnes, et cætera*, tous, et le reste.

སྲེས་ *prat. v*[i] སྲེ་བར་ *Mixtus*, mêlé.

སྲོ་ ¶་བར་བྱེད་ *(vulg. Sik. pronunt.* sok*)*, *præt. imp.* སྲོས་, *fut.* བསྲོ་ = བསྲད་ *et* བསྲོད་ *Calefacere*, chauffer; ¶་བ་ *calor*, chaleur; མེ་ལ་...ཉི་མ་ལ་¶་ *ad ignem, solem calef., et sese calef.*, chauffer, se chauffer au feu, au soleil; ¶་ཁང་ *A = R* ཁྲུས་ཁང་ *balnea, thermæ*, maison de bains; ¶་ཅན་ *calidus, et moral., passione agitatus*, chaud, passionné; ཐུགས་¶་ཅན་ *cor ardens*, cœur ardent; ¶་ཡོང་ *v.* འཕེལ་ *calor, passio oritur, increscit*, la chaleur, la passion vient, augmente; ¶་བབ་ *v.* འབྲི་ *calor, passio minuitur*, la chaleur, la passion diminue.

སྲོ་མ་ *(vulg.) Lens, pediculi ovum*, lente, œuf de pou; *est etiam minutissima (et imaginaria) mensura longitudinis*, très petite mesure (imaginaire) de longueur; ¶་¶་བདུན་ཤིག་གཅིག་ཡིན་ *7 lendes faciunt unum pediculum (in long.)*, 7 lentes font un pou (en long.).

སྲོ་མ་ནག་པོ་ སྲོ་མ་སེང་གེ་ *Nom. plantarum medic.*, noms de plantes médicinales.

སྲོ་ལོ་ *Planta medicinal*, plante médicinale. *(J. Sedum, et aliæ similes plantæ.)*

སྲོག་ ¶་གཞི་ *vulg. Principium vitale, vita*, principe vital, vie; ¶་ཡོད་ *vivens*, vivant, = ¶་ཆགས་ *et* སེམས་ཅན་ *entia viventia, animalia*, les êtres vivants, les animaux; *syn. sunt* སྐྱེ་ལྡན་ *nata per generat.*, nés par voie de génération; *et* སྐྱེ་བོ་ལུས་ཅན་ *nata cum corpore*, nés avec un corps; ¶་མེད་ *v.* བྲལ་ *sine vita, mortuus, exanimata entia*, sans vie, mort, êtres inanimés; ¶་¶་བབ་ *vitam adeptus, natus*, né; ¶་སྦྱིན་ *v.* གཏོང་ *v.* གནང་ *vitam dare, concedere*, accorder la vie; ¶་གཅོད་ *v. vulg.* བཅད་... ནོར་བཞག་ *vitam secare, i. e. occidere, perdere, in discrimen adducere*, tuer, perdre la vie, l'exposer; ¶་ཚུར་བླུ་ *v.* ཐར་ *v. salvare*,

redimere, sauver, racheter la vie; ¶་ཟ་ *vit. edens, ep. pro igne*, qui dévore la vie, le feu; ཚེ་¶་ *tempus unius vitæ*, le temps d'une vie.

སྲོག ¶་ཤིང་ *(vulg. figurat.) Pars præcipua, et quasi vitalis alicujus rei*, la partie principale, vitale d'une chose; *v. g.* ཤིང་རྟའི་¶་¶་ *currus axis*, l'axe d'un char; སྒོ་¶་ *pessulus uniens tabulas portæ*, barre de porte; མཆོད་རྟེན་གྱི་¶་¶་ *palus supra pyramidem religiosam*, mât au-dessus d'une pyramide; སེམས་ཀྱི་ ¶་¶་ *principium vitale*, principe vital.

སྲོག་གཞུ་རྒྱ་སྤྲན་ *Ornamentum capitis*, ornement de tête.

སྲོང་ ¶་བར་ *vulg., præt.* (བ)སྲངས་, *fut.* བསྲང་, *imp.* ¶་ སྲོངས་(ཤིག) *Rectum facere, corrigere, reficere*, rendre droit, rectifier, réparer; ¶་པོ་ *rectus, æqualis*, droit, égal; ཤིང་ལེབ་‴ལྕགས་ཟ་ར་¶་བྱེད་ *tabulam ligneam, ferream virgam in rectum flectere*, rendre droits une planche, une barre de fer; ཁྱབ་(ཡར་)¶་ *onus devium juxta æquilibrium restituere*, remettre en équilibre une charge qui tourne; ཡར་¶་མི་ཐུབ་ *fortunam reficere non possum*, (mes dettes sont trop grandes,) je ne puis refaire ma fortune.

སྲོང་ དྲང་¶་ *Rectum faciens, i. e. eremita, sapiens, doctor*, qui agit droitement, un ermite, un sage, un docteur.

སྲོང་བཙན་སྒམ་པོ་ *Rex famosus Thib., qui lamaismum primo introduxit, natus 627 post Xum*, nom du roi thibétain qui établit le lamaïsme.

སྲོད་ ¶་ཀྱི་དུས་ *vulg.*, ¶་འཛིང་ *Crepusculum*, crépuscule; ¶་འཁོར་ཐུག *tempus 2 horarum post crep., a 10a ad 12am*, après le crépuscule, de 10h à minuit; ¶་ཡོལ་སོང་ ¶་སོང་ཐོན་ *crepusc. transiit, nox est*, le crépusc. est passé, il est nuit.—*Syn. sunt:* མཚན་མོའི་དང་པོ་ *v.* སྒོ་ *noctis initium, porta*, le commencement, la porte de la nuit; ནམ་¶་ *nox*, nuit; ས་¶་ *v.* རྡུབ་ *terram invadens*, envahissant la terre; ནམ་རྨུས་ *nox torpens*, nuit pleine de torpeur; ལྟས་ *v.* ལྟའི་དུས་ *signorum tempus*, temps des signes; ཡི་དགས་གླགས་ *tempus opportunum pro Yda*, le temps favorable pour les Yda.

སྲོན་ནུས་ *pro* སྲན་ *Tolerandi capax, patiens*, capable de souffrir, patient.

སྲོལ་ = ལུགས་ = རྩོལ་ ལུགས་¶་ *v.* རྩོལ་ *(vulg.) Mos, consuetudo, modus, methodus*, manière, coutume, mode, méthode; ¶་མེད་ *non secundum usum, inurbanus, extraordinarius*, contraire aux usages, impoli, inusité; ཆོས་‴ཡུལ་‴ཕྱག་ *v.* ལག་¶་ *religiosi, civiles usus, operandi methodus*, coutumes religieuses, civiles, méthode de faire; ¶་དུ་འོང་ *in consuetudin., usum venire*, devenir la

coutume; ཐོབ་¶ *usum obtinuit*, est en usage; ལུགས་¶་ཤེས་ *consuetudinem scit*, il sait la cout.; འཇམ་¶ = *E.* སྐྱིག་ལམ་ *et Sik.* སྐྱིག་ཁྲིམས་ *urbanitatis usus, regulæ*, règles de la politesse.

སྲོ་ཁྲ་པ་ར་ *(S) = Stellarum* ཁྲམ་སྟོད་ *et* ཁྲམ་སྨད་ *nomina*, noms de deux étoiles.

སྲོས་ = སྲོད་ ས་¶ *Crepusculum*, crépuscule; ¶་པ་ སྲུན་¶་པ་ *sero, ad vesperam*, le soir.

སླ་ Se prononce *la*.

སླ་ ¶་བ་ *vulg.* སློ་ *vulg. Facilis*, facile; ¶་བ་(ཉིད་) *facilitas*, facilité; ¶་བར་བྱེད་པར་, *vulg.* ¶་སློ་བཟོ་ *facile agere*, faire aisément; གོ་¶་སློ་ཡིན་ *f. intellectu*, facile à comprendre; ཚིག་པ་ཟ་¶་¶་ཡིན་ *promptus ad iram*, qui se met facilement en colère; ¶་¶་འཆིང་ '' རྡུང་ *leviter ligare, verberare*, lier, frapper doucement; མ་¶་ཤོག་ *non f. (non lente), i. e. celeriter veni*, viens promptement; ¶་སླ་ *facillime*, très facilement.

སླ་ ¶་བ་ *vulg.* ¶་སློ་ *Fluidus, non spissus*, clair, non épais; འདམ་པ་ *v.* འཛིམ་པ་ ¶་¶་ *lutum fluidum, non spissum*, boue claire; འབྲས་ཐུག་པ་¶་¶་བཙོ་ *oryzæ pulmentum non spissum coquere*, cuire la bouillie de riz non épaisse; ¶་དྲགས་ *nimis fluidum*, trop clair, trop fluide.

སླང་ *(vulg.) Magna sartago ad assanda grana*, grande poêle pour griller les grains; ¶་¶་ལ་ཡོས་རྔོ་ *v.* རྔོག་ *in sartagine grana assare*, griller les grains dans la poêle.

སླ་ང་ *(vulg.) Rotula genu*, la rotule du genou; ¶་¶་ས་ལ་བཙུག་ *genuflectere*, se mettre à genoux; ¶་ཤུབས་ *tibialia, femoralia*, les bas, le pantalon.

སླག་པ་ = པགས་གོས་ *et vulg.* པགས་ཚི་ *Pellicea vestis*, habit de peau; ལུག་'' ར་'' ཝ་¶་ *ead. ex pelle ovina, caprina, vulpina*, habit de peau de mouton, de chèvre, de renard; རས་¶་ *ead. ex tela pellibus fulta*, habit de toile doublé de fourrures.

སླང་ *fut. et* སླངས་ *præt. v*[1] སློང་བར་ *vulg. Elevare, surgere, excitare, inquirere, recipere*, lever, se lever, exciter, chercher, recevoir; ཡར་སླངས་ནས་ *cum surrexisset*, quand il se fut levé; ¶་ཁྲ་ *(J.) repositorium*, lieu où l'on place des objets. (*vid.* སློང་)

སླད་ ¶་(རོལ་)དུ་ ¶་མ(ར་) *1° si agatur de loco: Pars posterior, retro*, la partie postérieure, derrière; *2° si de tempore: postea, post*, ensuite; ¶་¶་འབྲང་ *sequi, imitari*, suivre, imiter; ¶་ནས་མདུན་ལ་ཤོག་ *a retro veni coram*, ne reste pas derrière, viens en face ¶་རོལ་པ་ = ཕྱི་རོལ་པ་ *vulg., extraneus, hæreticus*, é-

-tranger, hérétique; ~་མའི་དུས་ *tempus futurum*, le futur.

སླད་ ~་དུ་ ***Propterea, ut, ad, causa,*** à cause, pour, parce que; ཅི(འི་)~་(དུ་) *quare? cur?* pourquoi? སློབ་པའི་~་~་ *ad discendum*, pour apprendre, afin qu'il apprenne. (*vulg.* དོན་དག་ལ་)

སླད་ ~་པར་, *præt.* བསླད་ = ལྷད་པར་ *vulg.* ***Mixtura adulterare, miscere,*** mélanger, altérer; ~་(པ་ *v.* མ་) *mixtura, temperatio*, mélange, alliage; དངུལ་ཟངས་ཀྱིས་བསླད་ *argentum cupro mixtum*, argent mêlé de cuivre; སྐྱོན་གྱིས་མ་བསླད་པ་ *nullis defectibus vitiatus*, qui n'a pas de défaut; ~་ཚ་ *mixtura calida A = R* མི་གཙང་ག་ཤང་ *stercus*, mélange chaud c.-à-d. excrément.

སླད་ཀོར་ ***Signum o litteris superp.*** = མ་, le signe *o* superposé à une lettre = m.

སླན་ ~་དེ་ = *vulg.* སླ་མོ་ ***Facilis***, facile, aisé, (*vid. sup.*)

སླན་ ~་པར་ བསླན་ ལན་ གླན་ ལྷན་(*vulg.*) ***Resarcire***, raccommoder; ལྷན་པ་~་ *v.* རྒྱབ་ *resarcimentum addere*, mettre une pièce.

སླན་ཆད་ = ཕྱིན་ *v. vulg.* ཕྱར་ཆད་ ***Postea, deinde***, ensuite; ད་སྣང་~་~་ *abhinc, ab isto momento deinceps*, à partir de ce moment, dans la suite; ~་~་བཤད་ *postea dicere, explicare*, dire ensuite, expliquer.

སླམ་པ་ = སྣམ་གོས་ = བལ་གོས་ = ཆུའི་སྣམ་གོས་ ***Vestis lanea contra pluviam***, habit de laine contre la pluie.

སླམ་པ་ (*J.*) ***Assare, frixere***, griller, frire (?)

སླར་ ~་མ་ ~་རིམ་ ~་ཞིང་ = སླད་ = སླན་ = *vulg.* ཧྲེས་ ***Postea, denuo, iterum, rursus***, ensuite, de nouveau; ~་འདྲི་... ལོག་ *iterum interrogare, redire*, interroger, dire de nouveau, revenir; ~་སྐྱེས་ *iterum natus*, rené; ~་འཇུག་ = རྗེས་འཇུག་ *affixæ litteræ*, les lettres affixes; ~་ཡང་འཇུག་ *2e affixa*, deuxièmes affixes.

སླས་ ལྷས་ ~་མ་ ***Textura, septum, clausura***, chose tressée, clôture; (*vid. vulg.* ལྷས་)

སླས་ ***Comitatus***, cortége; ~་ནི་བཙུན་མོའི་འཁོར་ *est comitatus reginæ, nobilis feminæ*, cortége d'une reine, d'une princesse; ཕོ་བྲང་གི་~་ *aula regia, aulici*, palais royal, courtisans.

སླི་ (*Cs.*) ***Cerasum***, cerise; ~་ཤིང་ *cerasus*, cerisier; (*J.*) *pirus baccata*, poirier. (*Vid.* སེ་ལི་ *pirum in E.*)

སླིད་བུ་ = སླེ་ ***Sporta, canistrum***, hotte, panier.

སླུ ¶་བར་(བྱེད་), *præt.* བསླུས་, *fut.* བསླུ་, *imp.* སླུས་ = *vulg. Decipere, fucum facere, seducere, errare,* tromper, farder, séduire, se tromper; ¶་བ་ *deceptio, etc.*, tromperie, etc.; ¶་མཁན་ *deceptor*, trompeur; (ཚུར་)བསླུས་པ་ *deceptus*, trompé; ¶་(བ་)མེད་(པ་) *qui errare, decipere non potest, infallibilis,* infaillible; ལམ་བསླུས་ *a via erravit,* il s'est trompé de route; ¶་ཁྲིད་ *in errorem inductus, seductus, tentatio,* séduit, tentation; ¶་སྦྲད་མཁས་པ *peritus decipiendi,* habile trompeur. (*J. Quandoque etiam in bono sensu, allicere,* exciter à, allécher; བཟང་པོའི་ ¶་ཁྲིད་ *ad bonum alliciens, industria ad bonum insinuandum,* attirant au bien.)

སླུ་གུས་ *Nom. medicinæ*, nom de médecine.

སླེ་ *Nom. principalis civitatis in Ladak,* nom de la capitale du Ladak.

སླེ་ ¶་བར་, *præt.* བསླེས་ *v.* ལྷེས་. *fut.* བསླེ་ = ལྷེ་ *vulg. Texere, intorquere,* tresser, tordre; ¶་བ་ *v.* མ་ *textura,* tresse; སྐྲ་ ¶་ *capilli texti,* cheveux tressés; སྨྱུག་མ་¶་ *arundines bambusæ textæ, matta,* natte; ¶་པོ་ *homo membrum distortum habens,* un estropié; མིག་...རྐང་...ལག་ བསླེས་པ་ *oculi, pedes, manus distortæ,* yeux, pieds, mains désorganisées; སླེས་ ¶་བ་ *v.* པོ་ = སྣོད་པ་ = ཙེལ་པོ་ *canistrum ex arundinibus, viminibus textis,* corbeille tressée. (*J. addit: coarse blanket,* couverture grossière.)

སླེ་དེས་ *Nom. medic.*, nom d'une médecine.

སླེ་ཡོན་ *Astutia, fraus,* ruse, fraude; ¶་¶་བྱེད་ *ast., fraude uti,* ruser, frauder.

སླེབ་ ¶་པར་, *præt.* བསླེབས་, *fut.* བསླེབ་ *vulg. Advenire, pervenire,* arriver, parvenir; ནམ་བསླེབས་ *quandonam advenisti?* quand êtes-vous arrivé? ཤི་ཁ་ལ་¶་ *ad momentum mortis perv.*, parvenir au moment de la mort; རྗེས་¶་ *insequendo attingere,* atteindre en poursuivant; ཁྱོད་ཀྱི་རྟ་ངའི་རྟ་རྗེས་¶་མི་ཐུབ་ *tuus equus meum subsequi et attingere non potest,* ton cheval ne peut pas rattraper le mien; ¶་ཐོ་ (*J.*) *codex pro rebus acceptis,* livre de compte pour les recettes.

སླེའུ་ = སྟེང་ཁེབས་ *Cooperculum, tectum,* couvercle, toit. (*probab. vox sinica.*)

སྦྱི་ སོད་པའི་¶་ *Stercora,* excréments; ¶་རློན་ *ead. calida, recentia,* excréments chauds, récents.

སློ་འཐོ་ ¶་མ་ = ཞིབ་མ་ *Tenuis, farina, stricte,* mince, farine, strictement. (?)

སློག་ ¶་པར་ *vulg.* = ཟློག་ = ལྡོག་ (*vid. etiam* ལོག་), *præt.* བསློགས་, *fut.* བསློག་ *Vertere, invertere, convertere, reverti,* tourner, retourner, convertir, revenir;

ཕྱི་ནང་¶ *exteriorem partem interius vertere*, mettre à l'envers; ས་¶ *terram invertere*, retourner la terre; མགོ་... མིག་...རྒྱབ་¶ *caput, oculos, dorsum vert.*, tourner la tête, les yeux, le dos; ལུགས་ངན་པ་ལས་¶་བྱེད་ *a pravis consuetudinibus aliquem revocare*, convertir quelqu'un; ཁྲིམས་¶་བྱེད་ *leges violare*, violer les lois; ཁྱིམ་ལ་¶་སོང་ *domum redi*, reviens à la maison; རྐུབ་¶་རྒྱབ་ *clunibus verberare*, donner le fouet.

སློང་ ¶་བར་, *prat.* (བ)སླངས་, *fut.* (བ)སླང་ *vulg. Elevare, excitare*, élever, faire lever, exciter; གདུང་མ་ཡར་¶ *trabem elevare*, lever une poutre; ཤི་བ་ནས་ཡར་¶་བྱེད་ *a mortuis (aliquem) suscitare*, ressusciter quelqu'un; ¶་བ་ = དོན་གཉེར་འགུལ་ *ad aliquod opus excitare*, exciter à une œuvre; ཁྲོ་བོ་...སྐྱོ་བ་¶ *iram, tristitiam excit.*, exciter la colère, la tristesse; ཀུན་¶ = ཉོན་མོངས་ཀྱི་¶ *passionis excitatio*, l'excitation de la passion.

སློང་ ¶་བར་ *vulg.* ཞུ་ *Petere*, demander; ཁྱོད་ཅི་¶ *quid petis?* que demandes-tu? དཔོན་ལ་ *v.* ནས་¶ *pete a duce*, demande au chef; དགེ་¶ ¶་¶་མ་ *qui, v. quæ virtutem petit, quærit (dignitas lamaïca)*, qui demande, qui cherche la vertu (dignité lamaïque).

སློང་མོ་ *(vulg.) Res petita, i. e. eleemosyna*, aumône; ¶་¶་སློང་ *eleemos. petere*, demander l'aum.; ¶་ཕོར་ *scutella mendicantis*, écuelle de mendiant; ¶་¶་གཏོང་ *v.* བྱིན་ *eleem. dare*, donner l'aum.; ¶་¶་པ་ *m.* མ་ *f.* མཁན་ *m. f. mendicus*, mendiant, mendiante, = *Sik.* བསོད་སྙོམས་རྒྱབ་མཁན་ *idem sens.*, même sens; *cuj. syn. sunt :* ལག་རྐྱང་པ་ *manum protendens*, qui tend la main; སྤྱི་དོ་བ་ སྤང་པོ་ སྤང་¶་ སྤང་མི་ *rejectus homo*, homme repoussé.

སློང་ *(t. prim. id.) Dare*, donner; ང་ལ་¶ རོགས་ *da mihi, quæso*, veuillez me donner.

སློད་ *Relaxare*, relâcher. (*Prob. A pro R* གློད་)

སློན་ ¶་པར་ = སློན་ *et vulg.* ལྷན་པར་ *Resarcire*, raccommoder.

སློན་པར་ *(Cs.) Protrudere, evellere*, tirer, arracher; *(J.) simulare*, simuler; *(Lex.)* ལན་¶ *R = A* ལན་དོན་ *responsum dare, rependere*, répondre, rendre; ཕྱོགས་སུ་¶ *in aliquem locum pellere*, chasser en un lieu.

སློབ་ ¶་པར་, *prat.* བསླབས་, *fut.* བསླབ་, *imp.* ¶ སློབས་(ཤིག་) *vulg. Edocere, discere*, enseigner, apprendre; དཔོན་¶ *magister et discipulus*, maître et élève; ¶་དཔོན་ *ludimagister*, professeur; ¶་མ་

vulg. E., v. Sik. མཁན་ *discipulus*, élève, disciple ; ¶་རོགས་ *v.* གྲོགས་ *condiscipulus*, condisciple, *cujus syn. sunt :* ཞ་ *v.* ཞབས་འབྲིང་ ཞམ་རིང་ *famulus medius, pro magno tempore*, serviteur intermédiaire, pour longtemps; གྲྭ་པ་ *scholasticus, monachus*, étudiant, moine; ཉེ་གནས་ *prope degens*, qui demeure auprès ; ¶་ཁང་ *schola*, école ; ཡི་གེ་¶་ *litteras docere vel discere*, enseigner ou apprendre les lettres ; མི་ལ་རིག་པ་... བཟོ་ལུགས་¶་ *scientiam, artem docere*, enseigner une science, un art ; བློ་(ནང་) ¶་ *memoriter disc.*, apprendre par cœur; བཟང་པོ་¶་ *quod bonum est discere*, apprendre ce qui est bien ; མི་ལ་ལེགས་སོ་ ¶་ *alios ad bonum incitare, adhortari*, exhorter au bien ; ¶་ཞེན་ *Sik., consilium dare, nuntiare*, donner un conseil, annoncer.

སྐྱབ་མ་ ¶་མར་ *vulg. Vallus, ventilabrum, (canister planus in forma cribri, sed absque foraminibus)*, van ; རྒྱ་¶་ *in E. vulg.* ¶་ཀོར་ ཕོ་ཀོར་ *id. magnus*, grand van.

གསག་ *prob.* = བསག་ *fut. v*ⁱ སོག་པར་ *Congregare, colligere, accumulare*, rassembler, amasser; ཁ་¶་(བྱེད་པར་) *verba accumulare, i. e. adulari*, multiplier les paroles, c.-à-d. flatter ; ཁ་¶་པ་ *adulator*, flatteur.

གསང་ ¶་བར་, *præt.* གསངས་, *fut.* གསང་, *imp.* སོངས་ *vulg. Abscondere*, cacher; ¶་གནས་ *v.* ས་ *locus secretus, verenda corporis*, cachette, les parties sexuelles; ¶་ཁང་ *cubiculum secretum, latrina*, chambre secrète, latrines; ¶་ཡིག་... གཏམ་ *epistola, verba absc., secreta*, lettre, paroles secrètes; ¶་སྔགས་ *laudes, orationes secretæ, incantationes*, charmes, formules magiques; ¶་སྟེ་ *v.* དུ་ *v.* བས་ *abscondite, secreto*, en cachette; བསམ་པ་¶་ *mentem abscond.*, cacher sa pensée. *Syn. sunt :* འཆབ སྦེད སྦ་ *abscond. sed præsertim in physico sensu*, cacher (surtout physiquement).

གསང་སྔགས་ཆོས་རྫོང་ *Præfecturæ nom. in parte S.-E. Thibeti, ad occid. flumin.* ཛོད་ཆུ་, nom d'une préfecture.

གསང་པོ་ གསོང་པོ་ *A* = *R* དྲང་པོ་ *Verus, rectus*, vrai, droit, juste; ¶་¶་སྨྲ་བ་ *recte loqui*, parler correctement, bien.

གསང་པོ་ *Nom. monasterii*, nom d'une lamaserie.

གསང་མ་ = བཞེས་ = ཟན་ *Cibus*, nourriture.

གསད *(vulg.) fut. v*ⁱ གསོད་པར་ *Occidam*, je tuerai.

གསན་ *fut. vi* གསོན་ *hon. pro* ཉན་ *Audire, exaudire, obedire,* entendre, exaucer, obéir; སྙན་¶་ *audiam, exaudiam,* j'entendrai, etc.

གསབ་ *fut. vi* གསོབ་, *et* གསབ་པས་ཕར་ *(vulg.) Retribuere, compensare,* rendre (un bienfait), donner une compensation. (*vid.* གསོབ་)

གསའ་ *Species feræ,* nom d'un animal carnassier. *(J. nivium leopardus, fere albus cum parvis maculis nigris, in altis montibus vivens.)*

གསར་ ¶་པ་ *v.* ཏོ་ *v.* སོ་ *(vulg.) Novus, recens,* nouveau, récent, frais; ལོ་... ཁང་པ་¶་¶་ *annus, domus nova,* année, maison nouvelle; མར་... ཤ་¶་¶་ *butyrum, caro recens,* beurre, viande fraîche; བུ་མོ་... བག་མ་¶་¶་ *virgo integra, sponsa recenter nupta,* vierge, nouvelle mariée; ¶་བུ་, *vulg.* ལག་¶་ *tiro artis discendæ,* apprenti; ¶་¶་བཟོ་ *renovare,* faire à nouveau, renouveler.

གསར་གཙོད་པ་ = ཆར་གཙོད་པ་ *Recenter inventus, imaginatus, et nova investigare,* d'invention nouvelle, faire de nouvelles inventions.

གསལ་ ¶་བར་(བྱེད) *vulg. Lucere, clarus, fulgidus esse,* briller; ¶་བ་(ཉིད) *claritas, fulgor,* clarté, splendeur; ¶་བ་ *v.* ཏོ་ *v.* སོ་ *lucens, fulgens, clarus,* brillant, clair; འོད་¶་ *lumen (fulgens),* lumière; ¶་བྱེད་ *splendere faciens,* faisant briller; ¶་སྐྱིག་ *v.* ཁུང་ *v.* མཐོང་ *apertura lucens, fenestra,* trou brillant, c.-à-d. fenêtre; དཀར་...དམར་¶་ *color albus, ruber fulgens,* blanc, rouge brillant.

གསལ་ *in sensu figurato, vulg. Demonstrari, patere, evidens reddere,* être démontré, rendre évident, clair; ¶་ཡིག་ *nota, explicatio,* note, explication (du sens); ཆོས་ཀྱི་དོན་¶་བྱེད་ *religionis sensum explicare,* expliquer la religion; འདུལ་བ་ན་¶་སོ་ *in Dulva explicatur, manifestum est,* c'est clairement expliqué dans le Dulva; ¶་ཤིང་ *lignum, palus ad manifestandum, exponendum sontem,* pilori; ¶་དག་བྱེད་ *clare explicare sensum, negotium obscurum,* éclaircir le sens.

གསས་མོ་ *(Ren.) Aruspex et ejus extasis,* augure et son extase; *(J.) matris lac,* le lait d'une mère; *(Lexic.)* ¶་ནི་དཔོན་ *dux, aliquis gradus vel officium ducis,* chef.

གསིག་ འསིག་པར་ *Excutere,* secouer; རལ་པ་... དཔུང་... འདབ་མ་¶་ *comam, brachia, alas excutere, movere,* secouer, remuer la chevelure, les bras, les ailes.

གསིང་མ་ ཉེ་¶་ གསིང་ སིང་, *vulg.* སྤང་ *Pratum, planities herbosa,* pré, pâturage. *(J. addit: palus, udis,* marais).

གསིར་ *(J.)* = བསིར་ *Volvere, propellere,* tourner, pousser; འཕང་...མདའ་...མགོ་

ཚ་¶ *fusum, sagittam, arma volvere, vibrare,* tourner le fuseau, lancer une flèche, brandir des armes; འབུར་ལེན་ ¶ *runcinam propellere,* pousser le rabot; ཐུར་དུ་¶ *in præceps volvere,* rouler en bas; ཁ་རུད་¶་འགྲོ་ *nivium lapsus deorsum volvitur,* l'avalanche se précipite.

གསིལ་ ¶་བར་ *Secare, dividere, findere,* couper, diviser, fendre; དུམ་བུར་¶ *frustatim secare,* couper en morceaux; ¶་བུ་ *v.* ཚལ་ *fragmentum,* fragment; སྨྱུག་མ་¶ *arundines bambusas findere,* fendre des bambous.

གསིལ་ ¶་བར་ (*vid.* སིལ་) *Resonare, agitando sonum provocare,* résonner, faire résonner; དྲིལ་བུ་¶ *campanulam pulsare, camp. sonum emittit,* sonner la clochette, elle sonne; མཁར་¶ *baculus resonans (mendicantium lamarum),* bâton sonnant (des lamas mendiants).

གསིལ་ = བསིལ་ *Frigus, refrigerans,* froid, frais; ¶་བྱེད་ *refrigerare,* refroidir; ཆུ་¶ *aqua frigida, urina,* eau froide, urine; ཆུ་¶་གཏོང་ *mingere,* uriner; ¶་བྲིལ་ (?) *vesica,* vessie.

གསྒུག་པ་ *A* = *R* ངན་པ་ *Salarium,* salaire; ¶་ཟ་ *de salario vivere,* recevoir un salaire, en vivre.

གསུང་ ¶་བར་ *vulg., præt.* གསུངས་ *hon. pro* སྨྲས་, *et* བཤད་ *et* ལབ་ *Dicere, jubere,* dire, ordonner; དཔོན་གྱིས་¶ *dux dicit, a duce dictum,* le chef dit; ཅི་¶ *quid dicit?* que dit-il? སུས་གསུངས་ *a quonam dictum est?* qui a dit? ¶་སྒྲོང་ *A* = *R* བཀའ་མཆིད་ *v.* གནང་ *mandare,* ordonner; དོན་¶ *sensum explicare, dicere,* expliquer le sens; ལེགས་པོ་¶ *bona verba dicere, commendare,* dire de bonnes paroles, recommander; ¶་རབ་ *Verba, mandata perfecta (tit. libri), dicitur etiam de verbis, doctrina superioris ordinis,* les Paroles parfaites, doctrine élevée; ཡེ་ཤུ་ཀྲི་སྟོའི་¶་རབ་ *doctrina, prædicatio Jesu-Christi (t. cath.),* les nobles paroles de Jésus-Christ; ¶་ཞེན་ *hon. pro* ཁས་ལེན་ *promittere,* promettre; ¶་རྒྱུས་ *ep. pro* ཉན་ཐོས་ *auditor, discipulus,* un disciple; གསུངས་འབུམ་ *100000 Præcepta, verba (tit. libri),* les 100000 Préceptes ou paroles.

གསུད་ *Guttur cibis obstructum, suffocatio,* engorgement de nourriture; ¶་པ་ནི་སྐྱུགས་པ་ *qui cibo suffocatur eructat,* celui qui est suffoqué par la nourriture rote. (*J. addit: perditus, dispergi,* perdu, dispersé.)

གསུམ་ *(vulg.) Tres,* trois; ¶་པ་ 3us, 3me; ¶་ག་ *v.* པོ་ *3 simul, ex 3 consistens,* les

trois, composé de trois; ¶་པར་ 3°, troisièmement; ལན་ v. ཐེང་ v. བྲང་མ་ v. རྒྱ་¶ *ter*, trois fois; དཀོན་མཆོག་¶་ *tria pretiosa, nobilia (genii, doctrina et libri, monachi)*, les trois nobles choses (les génies, la doctrine et les livres, les lamas); རབ་འབྲིང་དམན་¶་ *perfectus, mediocris, vilis, hæc 3*, parfait, médiocre, vil, trois (qualités); ¶་སྐྲིང་ཅན་ *tres torques habens, ep. pro psittaco viridi*, ayant trois colliers, la perruche. (*vid.* ཤུམ་)

གསུམ་ལྡན་དུས་ *cuj. syn. sunt:* དམ་པ་མི་ལྡན་ *Non sanctus*, non saint; *et* འགྲིབ་དུས་དག་ *tempora depravata*, les époques de dépravation.

གསུར་ ¶་མ་ *Res leviter combusta*, chose brûlée légerement: ¶་དྲི་ *combustionis odor*, odeur de brûlé.

གསུར་ *pro* བསུར་ *pro* བསུ་རུ་ *Ad obviandum*, pour aller à la rencontre.

གསུས་ ¶་པ་ v. ཕོ་ *vulg. Venter, stomachus*, ventre, estomac; ¶་¶་ཆེ་ ¶་¶་རྫིང་ཅན་ *venter crassus, venter sicut stagnum habens*, gros ventre, ventre comme un étang; ¶་ཁོང་ = *vulg.* སྙིང་ཁ་ *fossa stomachi*, creux de l'estomac; ¶་¶་སྐྲངས་ *v. inflatur*, le ventre est gonflé; ¶་ནད་ *morbus v., hydropisis*, hydropisie; ¶་འབྱུང་ *v. pendulus (præ crassitudine, ep. pro quodam genio)*, ventre pendant, épith. d'un génie.

གསེ་ ¶་བར་ = གསེད་པར་ = བསེ་བར་ *Seligere, et seligendo purgare*, choisir, trier.

གསེ་བ་ སེ་བ་ བསེ་བ་ *Rosa*, la rose. (*vid.* སེ་བ་)

གསེག་མ་ = ཤག་མ་ *Calculi, lapilli, glarea*, gravier.

གསེང་ གསེང་ སེང་ ཉེའུ་¶་ *Pratum, planities herbosa*, pré, pâturage. (*vulg.* སྤང་ *et* རྩ་ར་)

གསེང་ *Fissura*, fente; ¶་སྐྱབ་ v. སྡེན་ *fissuram reficere*, réparer une fissure; སྣོད་གསེངས་སོང་ *vas fissum est*, le vase est fendu, fêlé.

གསེང་ *(J.) Dulcisonus*, harmonieux; རྣ་བ་¶་ *auris ad sonos commota*, oreille délicate, sensible.

གསེང་བྲོར་ *vulg. Ulcus, furunculus magnus*, ulcère, gros furoncle. (*vid.* སྲིན་བྲོར་)

གསེད་ ¶་པར་ = གསེ་ བསེད་ *vulg. Seligere, et sel. mundare*, choisir, trier; བལ་... རྫིད་པ་¶་ *lanam, pilos sectos selig.*, trier la laine, les poils coupés; འབྲུག་¶་ *grana seligere et mundare*, trier, nettoyer les grains.

གསེབ་ *Admissarium animal*, étalon; རྟ་... རྔ་མོ་¶་ *equus, camelus admiss.*, cheval, chameau étalon. (*vulg.* ཕོ་)

གསེབ་ སེབ *Turba, cumulus, aggregatio,* troupe, tas, rassemblement; འཁྲིགས་ ¶་ *in unum colligere, condensare,* réunir ensemble, condenser; གྲོང་¶་ *pagus cujus habitationes sunt contiguæ,* village dont les maisons sont contiguës; དམག་¶་ *turba militum, exercitus,* armée.

གསེར་ *(vulg.) Aurum,* or; ¶་གྱི་ *ex auro, aureus, auratus,* d'or, doré; ¶་སྲང་གང་ *una uncia auri,* une once d'or; ¶་ཁ་"་མདོག་ *aurifodina, auri color,* mine, couleur d'or; ¶་མགར་ *aurifaber,* orfèvre; ¶་སྦྲམ་ *auri massa,* lingot d'or; ¶་བདབ་ *v.* རྒྱབ་ *deaurare,* dorer; ¶་ལྡན་མ་ *aurum continens,* qui contient de l'or, *ep. pro* ཆུ་བོ་ *flumen,* un fleuve, *et* ས་གཞི་ *terra,* la terre; ¶་མིག་ཅན་ *oculos aur. habens, ep. pro pisce,* aux yeux d'or, les poissons; ¶་ལྡན་ *auratus,* doré, *ep. pro* ལྷག་པ་ *Mercurius,* Mercure; ¶་གྱི་ལུས་ ¶་འདབ་ *corpus aureum, ala aurea, ep. pro aquila,* au corps doré, aux ailes dorées, l'aigle; ¶་མངལ་ལྡན་ *aur. viscera, ep. pro* ཚངས་པ་ *Brahma,* Brahma aux entrailles d'or. *Syn. pro auro sunt:* ཀ་ན་ཀ་ *et* སུ་ཝརྞ་ *(S),* གང་གར་སྐྱེས་ *a Gangete productum,* produit par le Gange; རྡུལ་པ་སྐྱེས་ *in pulveris forma natum,* né en poussière; ཁ་དོག་བཟང་ *color bonus,* bonne couleur; ཚོང་མཆོག *nobilis merx,* noble marchandise; ས་ལེ་སྦྲམ་ *moles auri,* lingot d'or; རྐང་བརྒྱད་པ་ *8 pedes habens,* ayant 8 pieds; བུམ་བརྒྱ་སྐྱེས་ *ex 100 lagenis natum,* qui sort de 100 jarres; ལྕགས་མཆོག་ *metallum pretiosum, nobile,* le noble métal; མེའི་ས་བོན་ *ignis semen,* semence du feu; སའི་ཟླ་བ་ *terræ luna,* lune de la terre; སའི་སྙིང་པོ་ *essentia terræ,* essence de la terre; རིན་ཆེན་དང་པོ་ *prima inter res pretiosas,* la première des choses précieuses; གཟི་བརྗིད་སྐྱེས་ *gloriose natum,* glorieusement né; ཛམ་བུ་ན་རི་སྐྱེས་ *e monte Dzambou natum,* né du mont Dzambou; ཛམ་བུ་ཆུ་གསེར་ *aqua aurea ex Dzambou,* eau dorée du Dzambou.

གསེར་སྐུད་ ¶་གྱི་མེ་ཏོག ¶་ཤུར་ *Nom. plantarum medicinal.,* noms de plantes médicinales.

གསེར་གླིང་ *Auri regio, Malaca,* pays de l'or, Malacca (?).

གསེར་མདོག་ཅན་ *Auri colorem habens, flavus, nom. monasterii,* Couleur d'or, nom d'une lamaserie.

གསེར་ཐུབ་ *Unus ex 7 prædecessoribus Buddhæ* ཤཱཀྱ་ un des 7 prédécesseurs de Shakia.

གསེར་བུ་ སེར་བུ་ = རླུང་ཆུང་ངུ་ *Ventus lenis*, vent doux, zéphir.

གསེར་བྱེད་ *A* = *R* མཁར་གསིལ་ *Baculus mendicantium lamarum*, bâton des lamas mendiants.

གསེས་ *Fractus, divisus*, brisé, divisé; དུམ་བུར་ཀ་ *per fragmenta divisus, fractus*, divisé, brisé en morceaux; ཐང་ཀ་ = ཁྱད་པ་ *specialis*, spécial.

གསོ་ ཀ་བར་, *præt.* གསོས་ བསོས་, *Nutrire, educare (vulg. Sik.)*, nourrir, élever; ནོར་… སེམས་ཅན་ཀ་ *boves, animalia nutrire*, nourrir les bœufs, les animaux; བུ་ཀ་ *parvulos educare*, élever les enfants; ཀ་སྐྱ་ *corpus nutritum, vivens*, corps vivant.

གསོ་ ཀ་བར་ ཀ་བྱེད་ *vulg.* (*t. prim. id.*) *Reficere, reparare, curare*, réparer, guérir; ཀ་བྱེད་ ཀ་རིག་པ་ ཀ་དཔྱད་མཁན་ = *vulg.* སྨན་པ་ *curandi peritus, medicus*, habile dans l'art de guérir, médecin; ཀ་(བའི་)རིག་(པ་) *scient. medicinæ*, la médecine (science); ཀ་ཚུལ་ *v.* ཐབས་ *curandi modus*, manière de guérir; ནད་… རྨ་ཀ་ *morbum, vulnus curare*, guérir une maladie, une blessure; སེམས་ *v.* དྲན་ཀ་ *mentem, memoriam curare i. e. consolari*, consoler; ངལ་ཀ་ *fatigationem cur., i. e. quiescere*, se reposer; ཁྱིམ་… ལམ་ཀ་ *v. vulg.* སྐྱུན་ *domum, viam reficere*, réparer une maison, une route; ཀ་སྦྱོང་ = ཉེས་པ་ཀ་བ་ སྡིག་པ་སྦྱོང་བ་ *culpas emendare*, corriger ses fautes.—. *Syn. pro* གསོ་རིག་ *medic. scientia sunt*: ཚེའི་རིག་བྱེད་ འཚོ་བའི་རིག་ *vitæ scientiam faciens*, la science de la vie, qui fait vivre; འཆི་ཀ་གཞུང་ *a morte liberare enitens*, qui s'efforce d'éloigner la mort.

གསོམ་ ཀ་ཀ་ར་རྩ་ (སོམ་ གཙོམ་ བཙོམ་ སོམ་ར་ཛ་) *vulg. Cannabis indica*, chanvre; ཀ་རས་… སྐུད་… ཐག་ *tela, filum, funis, ex fibris ejusd.*, toile, fil, corde de chanvre.

གསོབ་པ་ གསོབ་པ་ ཀ་གསོབ་ *v,* སོབ་ *Res vana, inanis, syn. pro* སྙིང་པོ་མེད་ *sine essentia*, chose vaine, futile, sans substance.

གསོག་ ཀ་པར་ (*vulg. in præt. et fut.*), *præt.* བསགས་ *fut.* བསག་ *imp.* སོག་ (*vid.* (སོག་པར་) *Congregare, colligere*, rassembler, amasser, recueillir; སྡིག་པ་ཀ་ *peccata congregare*, amasser des péchés. (*vid. vulg.* བསག་)

གསོང་པོ་ *A* = *R* དྲང་པོ་ *Rectus, sincerus*, droit, sincère.

གསོང་ ཀ་བར་ = གསང་བར་ *præt.* གསངས་; *imp.* གསོང་(ས་) *Abscondere, secretum tenere*, cacher, tenir secret; (*vid.* གསང་)

གསོད་ ཀ་པར་ *præt.* བསད་ (*vulg. in omni casu*), གསད་ *imp.* སོད་ *Occidere*, tuer;

ཕར་¶་ཚུར་¶་ *invicem occid.*, s'entre-tuer; ¶་མཁན་ མི་ལ་བསད་མི་ *homicida*, homicide; ¶་བྱེད་ *causare ut aliquis occidatur*, faire tuer; ཉ་... ཤ་བསད་ *piscari, venari*, pêcher, aller à la chasse; མར་མེ་¶་ *v.* བསལ་ *lampadem extinguere*, éteindre la lampe. *Syn. pro* གསོད་ *sunt:* ཁ་བཏགས་ བསྒྲལ་པ་ *solutio lintei* kata (*circa collum alligati*), brisement du *khata* (lié autour du cou pour protéger la vie); འགེམས་པ་ བརླག་པར་བྱེད་ *destruere*, détruire; རྨིད་མེད་བཅོམ་ *perperam vincere, domare*, vaincre, dompter à tort et à travers; མཚོན་བསྣུན་ *armis confossus*, percé avec des armes; བརྡེག་འཚོག་ *percutere et transfodere*, frapper et percer; སྲོག་མཐར་བྱེད་ *vitam ad finem adigere*, faire cesser la vie; ཕུང་བ་གསུམ་པ་ *corpus interficere*, tuer le corps; ཕ་རོལ་གཏོང་ *ad aliam partem* (*vitam*) *mittere*, envoyer dans l'autre monde; སྲོག་གཅོད་ *vitam succidere*, couper la vie; ཚེ་ཟད་ *carentia vitæ*, manque de vie.

གསོན་ ¶་པ་ *v.* པོ་ *vulg. Vivus*, vivant; ¶་གཤིན་ *vivi et mortui, vita et mors*, les vivants et les morts, vie et mort; ¶་པའི་ཚེ་ *tempore vitæ, tunc cum viveret*, pendant sa vie; ཡང་¶་པོ་བྱེད་ *aliquem resuscitare*, ressusciter quelqu'un; ཡང་¶་པོར་བྱུང་ *resuscitatus*, ressuscité; ¶་པོ(ར་)སྲེག་ *vivum comburere* brûler vif.

གསོན་པོ་ *Integer* (*non sectus*), entier; དངུལ་ ཁ་... སྣམ་ བུབས་¶་¶་ *moneta, pannus laneus integ.*, une pièce de monnaie, une étoffe entière.

གསོན་ ¶་པར་, *præt.* བསན་, *fut.* གསན་ *Audire, exaudire*, entendre, exaucer; བདག་ལ་¶་རོག་ *exaudire me digneris*, veuillez m'exaucer.

གསོབ་ སོབ་ གསོག་ གསོག་¶་ *Res vana, inanis*, chose vaine, futile. — *Syn.* སྙིང་པོ་མེད་ *sine substantia*, sans substance.

གསོབ་ ¶་པར་, *præt.* བསབ་, *fut.* གསབ་ *vulg. Reddere, retribuere, compensare*, rendre, compenser; དྲིན་¶་ *gratiam pro gratia retribuere*, rendre bienfait pour bienfait; ཕར་¶་ *alicui restituere*, restituer; སྒྲིན་¶་ *rem ejusd. naturæ redd.*, rendre en objets de même nature; བརྐུས་པའི་ ནོར་པར་¶་དགོས་ *res furto ablatas restit. vel compensare oportet*, il faut restituer ou compenser les choses volées.

གསོབ་ སོབ་ *Fartus, præfultus*, rembourré; ¶་པགས་... སྟན་ *pellis, culcitra præfulta*, peau, coussin rembourré.

གསོམ་ ¶་པོ་ *v.* ཤིང་ (*vid.* སོམ་ཤིང་) *Pinus, abies*, pin, sapin. (*In Sik. est arbor differens.*)

གསོར་ *pro* གསོ་རུ་ *Ad curandum*, pour guérir, etc.

གསོར་ འབིགས་བྱེད་ *Terebra, subula*, foret, alêne; ¶་ཤིང་... ལྕགས་ *ejusd. manubrium, ferreum acumen*, son manche, sa pointe de fer; ¶་གྱིས་ ཁུང་བུག་ *terebrare*, forer.

གསོལ་ ¶་བར་ *vulg. hon. pro* ཞུ་ *Rogare, petere, deprecari*, demander, prier; ¶་བ་ *preces, petitio*, prière, pétition; ¶་བ་འདེབས་ *v.* འབུལ་ *v.* གཏོང་ *v.* རྒྱབ་ *precari, rogare*, prier; འདི་སྐད་ཅེས་¶་ཏོ་ *his verbis deprecatus est*, il pria, demanda ainsi; བསམ་དུ་¶་, *vulg.* བསམ་རོགས་ *cogita, quæso*, veuillez penser, ལེགས་¶་ *beneprecari, benedicere, gratias agere*, faire de bons souhaits, bénir, remercier.

གསོལ་ ¶་བར་ *vulg. hon. pro* ཟ་ *Manducare, bibere*, manger, boire; ¶་བ་ *cibus, potus*, nourriture, boisson; ¶་བ་¶་རོགས་ *manduc., bibere velis*, veuillez manger, boire; ¶་བཞེས་ *hon.* = ཕོར་ *poculum*, tasse; ¶་སྟོན་ *prandium*, repas; ¶་ཁང་ *culina*, cuisine; ¶་ཐབ་ *fornax*, fourneau; ¶་མཆོད་ *oblatio cibi ante prandium*, offrande de la nourriture avant le repas.

གསོལ་ *hon. pro* སྐོན་ *v.* གྱོན་ *Induere, vestire*, se vêtir, vêtir; ན་བཟའ་¶་ *vestes ind.*, mettre ses habits.

གསོལ་ *hon. pro* གཏོང་ *Dare*, donner; མཚན་ ¶་བར་ *nomen conferre*, donner un nom; ཕོགས་¶་ *stipendium solvere*, donner un salaire; ¶་རས་ *(vulg.) donum, remuneratio*, récompense, pourboire; ¶་རས་ གནང་ *v.* བྱིན་ *remunerationem da, quæso*, veuillez donner une récompense; ¶་རས་བཟང་ *v.* བཟུང་ *remun. bona est, vel remuner. accepi, i. e. gratias ago*, votre récompense est bonne, je l'ai reçue, c.-à-d. merci!

གསོས་ བསོས་ *præt. vi* གསོ་ *vulg. Nutritus, educatus, sanatus, reparatus*, nourri, élevé, guéri, réparé; ནད་¶་སོང་ *morbus curatus est*, la maladie est guérie; ¶་བུ་ *filius nutritus, adoptivus*, fils nourri, fils adoptif; ལེགས་མོ་མི་¶་པའི་བུ་མོ་ *puella non bene educata*, fille mal élevée.

བསག *fut. et* བསགས་ *præt. (ambo vulg. in omni casu) vi* སོག་པར་ *Collectus, congregavi, cumulavi*, rassemblé, j'ai amassé; ¶་པ་ ལེགས་¶་ *aggregatio, cumulus*, rassemblement, amas; ནོར་... དགེ་བ་¶་ *divitias, virtutes vel merita cumulavi (vulg., et ead. cumulare)*, j'ai rassemblé, amassé des richesses, des vertus ou mérites. *(vulg.* les amasser); དགེ་¶་ *qui virtutes vel merita colliget (parva dignitas apud monachos)*, qui amassera des mérites (petite dignité

lamaïque); རྨད་¶ *cumulus prodigiorum, sacrificium Missæ)*, multiplication de merveilles, c.-à-d. la Sainte Messe (terme cathol.).

བསང་ *fut. et* བསངས་ *præt. v*ⁱ སེང་ *Purificabo, purificatus*, je purifierai, purifié; དྲི་མ་¶ *sordes purificabo*, je nettoierai les ordures; ¶་གཏོར་ *oblatio munda vel purificans (species sacrificii)*, oblation pure; ¶་ཟུ་ *v.* ས་ *v.* འབྲས་ *cibus mundus, (hon.)*, nourriture pure; སྐྱོ་¶ *tristitiam excutere, recreari*, dissiper la tristesse, être réjoui, consolé; སྲི་བསངས་ ¶་སྟེགས་ *v.* ཁྲུག་ *turricula, pelvicula ad comburenda thymiamata*, tourelle, bassin pour brûler les parfums; བསངས་སྲག་ *thymiamata comburere*, brûler les parfums.

བསང་སྔགས་ཆོས་རྫོང་ *vid.* གསང་¶་¶་¶ *Nom. præfecturæ in Thib. S.-E.*, nom d'une préfecture.

བསད་ *(vulg. in omni casu) præt. v*ⁱ གསོད་པར་ *Occisus (et vulg. etiam occidere)*, tué (tuer); ¶་པ་ *occisus, occisio*, tué, meurtre; མི་ལ་དཔག་མེད་¶ *innumeros homines occidit*, il a tué des hommes sans nombre. (*vid.* གསོད་)

བསབ་ *(vulg.) præt. v*ⁱ གསོབ་ *Restitutus, retributus, compensatus*, restitué, rendu, compensé; དྲིན་ལན་¶ *gratia retributa*, bienfait rendu. (*vid.* གསོབ་)

བསམ་ *(vulg. in omni casu) fut. v*ⁱ སེམས་ *et* ¶་པར་ *v. act. Cogitare, considerare, desiderare, modum invenire*, penser, considérer, projeter, inventer; ¶་པ་ *cogitatio, etc.*, pensée, etc.; ¶་པ་ *v.* མནོ་¶ གཏོང་ *v.* བསྐྱེད་ *cogitationem elicere, cogitare, meditari, considerare*, penser, etc.; ¶་པ་གཏོང་མི་ཤེས་ *cog. nescit, insipiens*, qui ne sait pas penser, sot; ¶་ཚོད་མ་མཚུངས་ *animus inconstans, versatilis*, esprit inconstant; ¶་ཚོད་དེག་པོ་ *judicium rectum*, jugement droit; ¶་ཡོར་ *homo mentis gravis*, esprit lourd, borné; གསོད་¶་མི་ཉན་ *non licet cogitare de occidendo*, il n'est pas permis de penser à tuer; བཟོ་ལུགས་གསར་པོ་¶ *novum operandi medium, modum excogitare, invenire*, inventer une nouvelle manière de faire; མ་¶་ཁ་ *non antea cogit., subito*, ce à quoi on n'a pas pensé, subit; ¶་གཏན་ *animus firmus, nom. prop. vulg.*, esprit ferme, nom propre; ¶་གཏན་པ་ *homo contemplationi deditus*, contemplatif; ¶་པ་སྨིན་པ་ *mens matura, formata*, esprit mûr, formé.

བསམ་གཏན་གླིང་ *Nom. monasterii in Lytang*, nom d'une lamaserie; བསམ་ཕེལ་གླིང་ *nom. alterius monast. prope Lytang*, nom d'une autre lamaserie; བསམ་ཡས་

nom. monast. in Lhassa, nom d'une autre lamaserie à Lhassa; ¶་པ་གྲུ་ཁ་ nom. pagi et pontis ad orientem urbis Lytang, nom d'un village et d'un pont.

བསམ་བསེའུ་ བསམ་སེ་ *Vas seminis viri-lis*, l'organe spermatique de l'homme.

བསམས་ *præt. v*ⁱ སེམས་ *Cogitatus, etc.*, pensé, etc.; *cuj. syn. sunt:* བརྣབས་ *cupidus*, cupide; *et* མནོས་ *cogitatus*, pensé. (*vid.* བསམས་)

བསལ་ *vulg. præt. fut. v*ⁱ སེལ་བར་ *et* ¶་བར་ *v. act. Dissipare, destruere, eradere, evanescere*, dissiper, détruire, effacer, s'évanouir; སྐྱོན་"' གནོད་པ་¶་ *pericula, damna avertere*, détourner les dangers, les maux; སྤྲིན་པ་¶་ *nubes evanescunt*, les nuages se dissipent; ནད་¶་ *morbus sanatur*, la maladie se guérit; དམིགས་¶་ *apparentias rejicere, et ideo anteponere*, rejeter les apparences, préférer; ཡིག་"' དྲི་མ་¶་ *scripturam eradere, maculam mundare*, raturer l'écriture, effacer une tache.

བསིག་ གསིག་ *syn. pro* བསྒྲུམས་ *Quassatus, agitatus*, secoué, agité; ཇ་"' ཆུ་¶ *theum, aqua turbata*, thé battu, eau troublée; འདར་¶་བྱེད་ *horrere*, frissonner.

བསིང་པ་ *Petasi ora*, bord d'un chapeau.

བསིད་ *(J.) Resarcire, reparare*, raccommoder.

བསིར་ གསིར་བར་ *Manu volvere, vibrare*, faire tourner avec la main, vibrer.

བསིལ་ གསིལ་ སིལ་ *Frigus*, froid, fraîcheur; ¶་ཁང་"' སྒྲིབ་ *domus, umbra refrigerans*, maison, ombre fraîche; ¶་(བུའི་)རླུང་ *ventus lenis, refriger.*, vent frais; ¶་གཡབ་ *flabellum*, éventail; ¶་བྱེད་ *refrigerans, ep. pro sylva geniorum, luna, aqua, etc.*, rafraîchissante, la forêt des génies, la lune, l'eau, etc.; ¶་ཟེར་ཅན་ *radios frig. habens, ep. pro luna*, aux rayons froids, la lune; ¶་བ་དང་པོ་ *principale refrigerium, ep. pro* ཐར་པ་ *liberatio, salus*, le principal réfrigérant, le salut, la délivrance finale; ¶་བའི་རི་ =གངས་རི་ *mons frigidus, nivosus*, mont froid, neigeux; ¶་དྲི་ *odor refriger., ep. pro sandalo*, odeur rafraîchissante (calmante), le sandal; ¶་སྙན་ *sonus amœnus, cymbalum*, son agréable, cymbales.

བསིལ་ *hon. pro* འཁྲུ་ *et* བཀྲུ་ *Lavare*, laver; ཕྱག་¶་ *manus lavare*, laver ses mains; ¶་བ་འཛིན་ *sese lavans, ep. pro* ཆུ་ལྷ་ *genius aquarum*, qui se baigne, le dieu des eaux; ¶་བྱེད་པ་ *baptizans, Baptista (t. cath.)*, baptisant, Baptiste.

བསུ་ ¶་བར་, *vulg.* ¶་བར་གྱིས་ *v.* བྱེད་ *præt. imp.* བསུས་ *Obviam ire*, aller à la ren-

contre; ཀ་བ་ *receptio venientis*, réception d'un hôte; མགྲོན་... དཔོན་... གྲོགས་ ལ་ཀ་ *hospiti, duci, amico obv. procedere*, aller au devant d'un hôte, d'un chef, d'un ami; ཀ་སྐྱེལ་ *receptio et deductio*, réception et conduite; ཁྱིམ་ནང་ཀ་ *ad domum invitare, in eam introducere*, inviter, introduire dans la maison; བསུར་ *pro* བསུ་རུ་འགྲོ་ *ad suscipiendum obviam ire*, aller pour recevoir quelqu'un.

བསུང་ *A* = *R* དྲི་མ་ཞིམ་པ་ (*vid. etiam* བསང་) *Odor suavis, thymiama, et odor in genere*, parfum, odeur en général; ཀ་ཅན་ *odorans, fragrans*, odorant, parfumé; ཀ་སྲེག་ *v.* སྣག་ *thym. comburere*, brûler des parfums; སྣུམ་ཀ་ ཀ་སྣུམ་ *oleum fragrans*, huile parfumée; དྲི་ཀ་ ངན་པ་ *fœtens, fœtidus*, puant; རོ་ཀ་ *fœtor cadaveris*, puanteur d'un cadavre.

བསུན་སྐྱུར་ (*J.*) *Pravitas morum*, dissolution des mœurs; ཀ་པར་བྱེད་པར་ *dissolute agere*, agir d'une manière dissolue. (*Sed Lexic. habet*) ཐུག་ཀ་ *pulmentum sordidum*, bouillie gâtée; *unde* ཀ་སྐྱུར་ *potest significare* བསུན་ = (*vel fere*) སྐྱུར་ *acidus*, acide, aigre; ཀ་ཙམ་ *fere acidus*, presque acide. (*vid.* སུན་)

བསུབ་ *fut. et* བསུབས་ *præt. v*ⁱ སུབ་པར་ (*vid. etiam* འཚུབ) *Delere, eradere, destruere*, détruire, effacer; རྗེས་... ཡིག... རྟགས་ཀ་པར་ *vestigium, scripturam, signum delere, eradere*, effacer une trace, une écriture, un signe; དབུགས་ཀ་ *respirationem præcludere, suffocare*, empêcher la respiration, suffoquer. (*comp. vulg.* བསལ་)

བསུམ་ ཀ་པར་ གསུམ་པར་ འཛུམ་པར་, *vulg. E.* བཙུམ་ *Claudere*, fermer; ཁ་... མིག་... སྒོ་... སྒམ་ཀ་(པར་) *os, oculos, portam, capsam claud.*, fermer la bouche, les yeux, une porte, une boîte. (*vid.* བཙུམ་)

བསུར་ *pro* བསུ་རུ་ *Ad obviam eundum*, pour aller au-devant.

བསུར་སློག་ བསུ་སྨན་ *Clyster*, lavement.

བསུས་ *præt. v*ⁱ བསུ་བར་ rencontré, je suis allé à la rencontre.

བསེ་ ཀ་བ་ སེ་བ་ *Rosa, ejus spinæ*, la rose, ses épines.

བསེ་ ཀ་ཀོ་ *Pellis subacta*, peau tannée; ཀ་སྒམ་ *v.* སྒྲོམ་ *capsa ex ead.*, boîte de peau; ཀ་ཁྲབ་ *lorica ex ead.*, cuirasse de cuir; ཀ་རོ་ ས་རོ་ *pellis caprina rubro colore tincta*, peau de chèvre teinte en rouge.

བསེ་ ཀ་བར་ = གསེ་ *vulg. Separare, dividere, seligendo mundare*, séparer, diviser, trier; ལུས་དུས་བུར་ཀ་བར་ *corpus in*

frusta discerpere, diviser un corps en morceaux; ནས་"'འབྲས་¶་ *hordeum, oryzam mundare (selig. et ejiciendo lapides, etc.)*, trier et nettoyer l'orge, le riz.

བསེ་ ¶་ཤིང་ *(vulg.) Stagmaria vernicifera, vernicium*, arbre à vernis; ¶་ཆུ་ *v.* ཁྲོ་མ་ *vernicium (ex cortice arboris fluens)*, le vernis; ¶་དུག་ *venenum vernicii recentis*, poison de ce vernis frais; ¶་ཁྲོ་འབྱུག་ *isto vern. ungere*, vernir.

བསེ་ ¶་རུ་ ¶་དཀར་ ¶་ནག *Nom. arbusculæ et ejus varietates*, nom d'arbustes.

བསེ་ཡོ་ཤིང་ *Punica malus*, grenadier; (*vid.* སེའུ་, *etc.*)

བསེའུ་ བསམ་¶་ *Vena spermatica, vas seminis virilis*, veine spermatique.

བསེ་ཡབ་ *Ficus*, figue; ¶་¶་ཤིང་ *ead. arbor*, figuier. *(Sik. kedong.)*

བསེ་རུ་ *Fera unicornis*, unicorne, rhinocéros? licorne? (*In Thib. putant hanc feram esse ex genere caprarum, sed eam nemo vidit unquam.)* ¶་¶འི་རྒྱལ་བ་ *unicornium victor*, vainqueur des unicornes, *ep. pro* རང་སངས་རྒྱས་ *per se Buddha*, les Bouddhas par eux-mêmes.

བསེ་ཤིང་ རྒྱ་ཤེ་ རྒྱ་ནད་ *Morbus venereus*, maladie vénérienne. (*In Sik.* sem-sem)

བསེང་ *fut. et* བསེངས་ *prat. v.* སེང་བར་ *Erigere, alleviare*, lever, soulager.

བསེད་ ¶་པར་ = སེད་ *Seligendo purgare*, trier. (*vid.* གསེ་ བསེ་)

བསེན་ཧྲམ་ *A = R* གཉེན་བསླུས་པ་ *Ab amico deceptus*, trompé par un ami.

བསེར་ སེར་ གསེར་བུ་ *Zephyrus, aura lenis*, vent léger, zéphir; ¶་མས་ཐོག་ *a frigido vento, catharro percussus*, il a gagné un froid, un catarrhe; ¶་མོ་ *frigus*, froid, (*vulg.* ཆམ་པ་)

བསེལ་ ¶་བ་ *Præsidium*, escorte; ལམ་¶་ བྱེད་ *in itinere comitatûs, præsidii causa*, escorter en route; ¶་པ་ *A = R* སྐྱེལ་མ་ *comitans*, accompagnant, conduisant.

བསོ་ ¶་བ་ = སོ་བར་ *Speculari, exploratio, custodia*, espionner, exploration, garde; ¶་བྱེད་ *speculari, excubias invigilare*, examiner, monter la garde; ¶་སྐད་གཏོང་ *excubiarum verbum pronuntiare*, répondre le mot d'ordre.

བསོ་ *pro* གསོ་ *Nutrire, sanare, alleviare, instaurare*, nourrir, guérir, soulager, réparer; ནད་¶་ *morbum sanare*, guérir une maladie; ངལ་བསོས་ *quievit*, il s'est reposé.

བསོག་ གསོག་ = སོག་ (*vid. vulg.* བསག་) ནོར་¶་ *Bona congregare*, amasser des richesses.

བསོད་པ་ *A = R* བཟང་ ལེགས་"པ་ *Bonus, ep. pro* ཁ་ཟ་མཆོག་ *cibo nobili*, bon, bonne

nourriture; ཞིམ་པ་ *jucundus gustui, sapidus*, savoureux; ¶་པ་དང་ངན་པ་ *bonum et malum*, le bien et le mal.

བསོད་ ¶་ནམས་ *(vulg.)* སྐུ་¶་ *(hon.)* ¶་བདེ་ *Felicitas, bona fortuna, bonum fatum, meritum*, bonheur, bonne fortune, bonne chance, mérite; ¶་¶་མེད་པ་ *infelix, etc.*, malheureux; ¶་ར་ *felicitatis, (securitatis) circuitus, ep. pro propugnaculis*, enceinte (qui assure) le bonheur, remparts; ¶་¶་ *nom. propr.*, nom propre. *Syn. pro* བསོད་ནམས་ *sunt:* ལེགས་བྱས་ *bene evenit, factum est*, cela a bien tourné; ཁ་རྗེ་ *verbum nobile*, noble parole; སྐལ་བཟང་ *sors, pars bona*, bonne part; དགེ་བའི་གོ་ཆ་བསགས་པ་ *qui virtutis, meritorum arma congregavit*, qui a réuni les armes des mérites; འདོད་བྱ་ *exoptandus*, désirable; སྡིག་ཟད་ *quod peccata destruxit*, qui a détruit les péchés.

བསོད་ ¶་སྙོམས་ *(vulg. Sik.) Circa fortunam lentus, indolens, i.e. eleemosyna*, aumône; ¶་¶་གྱིས་འཚོ་ *de eleemos. vivere*, vivre d'aumônes; ¶་¶་རྒྱབ་ *(vulg.) mendicare*, mendier; ¶་¶་རྒྱབ་མཁན་ *mendicus*, un mendiant; ¶་¶ གཏོང་ *v.* བྱིན་ *eleem. dare*, donner l'aumône. *Syn. pro* བསོད་སྙོམས་ *sunt:* སློང་མོ་ *(vulg. E.) et* ཐྲོམ་བྲ་ *eleemosyna*, aumône.

བསོས་ *præt. v.* གསོ་བར་ *et* འཚོ་བར་ *Nutritus, refectus, sanatus*, nourri, réparé, guéri; ¶་པ་ *reparatio damni*, réparation d'un dommage.

བསྲ་ ¶་མོ་ *Durus, solidus, strictus*, dur, solide, strict. (*vid.* སྲ་མོ་)

བསྲང་ *fut. et* བསྲངས་ *præt. v.* སྲོང་བར་ *Erigere, reficere, æquilibrium restituere*, rendre droit, réparer, remettre en équilibre; ཡོ་ *v.* ཡོན་པོ་¶་ *distorta reficiam*, je remettrai droit ce qui était de travers; ¶་པོ་ *A = R* དྲང་པོ་ *rectus*, droit; མདའ་¶་པོ་རྒྱབ་ *sagittam recta jaculari*, lancer une flèche en droite ligne.

བསྲད་ = བསྲོད་ = བསྲོ་ = སྲོ་བར་ *calefacere*, chauffer; མེ་ལ་...ཉི་མ་ལ་¶་ *ad ignem, ad solem calef., siccare*, chauffer, sécher au feu, au soleil.

བསྲན་ *præt. fut. v.* སྲན་པར་ བཟོད་¶་ *Pati, sufferre, patiens esse*, supporter, souffrir, être patient; ¶་བཙོས་རིག་རྣམས་ *patienter laborantes, sapientes docti fiunt*, les sages, en travaillant patiemment, deviennent savants; ¶་ཚུགས་ཆེ་བ་ = ཐོག་སྐྱག་ཆེ་བ་ *magnum dolorem patienter sustinens, magna fatigatio ex nimio labore*, supporter avec patience une grande douleur, grande fatigue par excès de travail.

བསྲབ་ ¶་པར *Refrenare, reprimere*, réprimer, corriger; བག་ཆགས་...ངན་སྤྱོད་¶་

(པར་) *passiones, malos mores refrenare,* réprimer les passions, corriger les mauvaises mœurs. (*vid.* སྲུབ་)

བསྲབ་ ¶་པ་ = *vulg.* སྲབ་ *Tenuis, subtilis, non spissus,* ténu, subtil, mince; ¶་པའི་རས་…གོས་ *tela, vestis subtilis,* toile, habit léger.

བསྲལ་ *fut. vi* སྲེལ་བར་ *Educabo, nuntiam,* j'élèverai, j'annoncerai.

བསྲམ་ ¶་བ་ = སྲེམ་བ་ = *vulg.* རྩལ་ *Fortitudo, fortis,* force, fort; བྱ་བའི་¶་ *fortitudo et dexteritas in opere,* force et habileté au travail.

བསྲི་ *fut. vi* སྲི་བར་ *et* ¶་བར་ *Parcus esse, servare, custodire,* être parcimonieux, conserver, garder; ནོར་¶་ *bona servare, illis parce uti,* conserver son bien, en user avec réserve; གཅིག་དུ་¶ *simul recondere, servare,* mettre avec, garder.

བསྲིང་ *fut. et* བསྲིངས་ *præt. vi* སྲིང་བར་ *Extendere, procrastinare, mittere, tradere,* étendre, tarder, envoyer, livrer; ཚེ་…དུས་¶་ *vitam, tempus producam,* je prolongerai la vie, le temps; རྐང་¶་ *extendam,* j'étendrai; འཕྲིན་¶་ *nuntium mittam,* j'enverrai nouvelle; ཡུན་རིང་པོར་¶་ *diu tardabo,* je tarderai longtemps; ཡི་གེའི་¶་པ་ *epistolæ traditio,* remise d'une lettre.

བསྲིལ་ *Occultare,* cacher. (?)

བསྲིས་ *præt. vi* སྲི་ *et* བསྲི་བར་ *Parcus fui,* je fus parcimonieux.

བསྲུང་ *fut. et* བསྲུངས་ *præt. vi* སྲུང་བར་ *vulg. custodiam,* je garderai, veillerai sur; ¶་འཁོར་ བགེགས་¶་ *præsidium contra diabolum, amuletum,* amulette; ས་¶་ *genius tutelaris, homo securitati viarum et pagi invigilans,* dieu tutélaire, gardien des routes et des villages.

བསྲུན་ = སྲུན་ = དལ་བ་ *Mansuetus, humilis, pacificus,* doux, humble, pacifique; སེམས་…རྟ་¶་ *animus, equus mansuetus, tranquillus,* caractère, cheval doux, tranquille.

བསྲུབ་ *fut. et* བསྲུབས་ *præt. vi* སྲུབ་ *vulg. Agitabo, agitavi,* j'agiterai, j'ai agité; ཇ་…ཆུ་¶་ *theum, aquam turbabo, agitavi,* j'ai remué, je remuerai le thé, l'eau; ¶་སྐྱེས་ *e motu nata, aqua, mare,* née du mouvement, l'eau, la mer; ¶་སྐྱེས་བུ་མོ་ *filia maris, ep. pro uxore dii* དབང་ཕྱུག་ fille de la mer, épouse de Siwa.

བསྲེ་ *fut. vi* སྲེ་ *et* ¶་བར་ *v. ac. Addere, miscere,* ajouter, mélanger.

བསྲེག་ *fut. et* བསྲེགས་ *præt. vi* སྲེག་པར་ = སྲེག་ *vulg. Comburam, combustus, assabo, assatus,* je brûlerai, brûlé, je grillerai, grillé.

བསྲེལ་ *fut. v*ⁱ སྲེལ་ *Nutriam, educabo, custodiam, deducam*, je nourrirai, élèverai, garderai, conduirai; རིང་¶་ = འཕེལ་གདུང་ *pilulæ quibus supponitur corpus Buddhæ multiplicari*, pilules qui sont censées multiplier le corps de Bouddha; ¶་བའི་ཐོས་སྐད་ *excubiarum verbum*, mot d'ordre.

བསྲེས་ *præt v*ⁱ སྲེ་ *v.* བསྲེ་བར་ *Mixtus, mixt. adulteratus*, mêlé, qui a de l'alliage; ¶་པ་ *syn. pro* སྦག་པ་ *inquinatus*, sali; ¶་སྐྱེ་ *tinctus*, teint.

བསྲོ་ *fut. et* བསྲོས་ *præt. v*ⁱ སྲོ་བར *Calefaciam, siccabo, calefactus, siccatus*, je chaufferai, sécherai, chauffé, séché. (*vid.* སྲོ་ *et* སྲོད་)

བསྲོད་ སྲོད་ = སྲོ་ *v.* བསྲོ་བར་ *Calefacere, siccare*, chauffer, sécher.

བསླང་ *fut. et* བསླངས་ *præt. v*ⁱ སློང་བར་ *Elevare, petere*, élever, demander; ཀུན་¶་ = རྦབ་ *festinatio*, hâte.

བསླད་ *præt. v*ⁱ སླད་ *Mixtus, mixtione adulteratus*, mêlé, qui a de l'alliage.

བསླན་ སླན་ = ལྷན་ = གླན་ *Resarcire*, raccommoder.

བསླན་ *A* = *R* བསྡུས་པ་ *Collectus, congregatus*, réuni, rassemblé.

བསླབ་ *fut. et* བསླབས་ *præt. v*ⁱ སློབ་ *Docebo, discam; docui, didici*, j'enseignerai, j'étudierai, j'ai enseigné, j'ai étudié.

བསླུ་ *fut. et* བསླུས་ *præt.* སླུ་བར་ *Decipiam, decepi, deceptus*, je tromperai, j'ai trompé, induit en erreur.

བསླི་ *fut. v*ⁱ སླི་བར་ *Intertexam*, je tresserai.

བསླེབ་ *fut. v*ⁱ སླེབ་ *Adveniam, perveniam*, je viendrai, arriverai.

བསློག་ *fut. v*ⁱ སློག་ *Invertam, vertam, volvam*, je retournerai, roulerai.

བསླུས་ *Syn. pro* སྦག་ *Inquinare, miscere*, souiller, mêler.

བསློང་ *fut. v*ⁱ སློང་ *Elevabo, petam*, j'élèverai, demanderai.

ཧ་

Cette lettre se prononce *ha* fortement aspiré. Quand la lettre *l* lui est superposée, elle se prononce généralement *lha*, mais en certains lieux et dans certains mots, elle se prononce aussi *ha*.

ཧ་ *29a littera alphab., numerale = 29*, 29e lettre de l'alphab., employée comme nombre, vaut 29.

ཧ་ ཧ་ཧ་ *vulg. Oscitatio*, bâillement; ཧ་ཡོང་འདུག་ *(J.), in E.* ཧ་ཧ་བྱེད་ *v.* གཡལ་ *oscilare*, bâiller; *(Sik.* lhopia*)*.

ཧ་ ཧཱ་ཧཱ་ *Sonus ridentis, interj. magni doloris vel contemptus*, son produit par le rire, interj. de douleur ou de mépris.

ཧ་ *Halitus*, souffle; ཧ་འདེབས་ *v.* བཏབ་ *hal. emittere, sufflare*, souffler; ཧ་བ་ཧ་བ་ *persæpe anhelare*, haleter.

ཧ་ *Mutuum*, prêt; ཧ་གཏད་ *mutuo dare*, prêter à quelqu'un; ཧ་ལེན་ *m. accipere*, recevoir en prêt; ཧ་བདག་ *creditor*, créancier.

ཧ་ *A = R* ལུ་བ་ *Pannus laneus communis*, étoffe de laine commune; གོས་ཀྱི་ཧ་ = ལུ་བ་ *id. pro vestimento*, cette étoffe pour habit. *(Cs. J. vestimenti collum*, le collet d'un habit.)

ཧ་ *(vulg. E.) Dehiscere*, s'épanouir; མེ་ཏོག་ཧ་ *flores dehiscunt*, les fleurs s'épanouissent.

ཧ་ ཧ་ཚོག་ = ཕར་ ཕ་རོལ་ *In altera parte, longius*, de l'autre côté, plus loin; ཧ་ན་ *(in E.) ante*, devant; ཧ་ན་འགྲོ་ *anteire*, précéder. *(In Sik.* henle*.)*

ཧ་ *(J.) Mentum, menti ossa*, le menton, ses os.

ཧ་ ཧ་ཛ་ *A = R* བཙོད་མ་དོག་ *Rubiæ color*, couleur garance. (*Lexic.* = ཧོང་)

ཧ་སྐུ་ = ཀླས་ = ནད་གདོན་དཀུག་ *Morbus a dæmone causatus, obsessio diabolica*, maladie causée par le diable, ses obsessions.

ཧ་གོ་ *(vulg.) Intelligere, sensum percipere*, comprendre; ཧ་ཨེ་གོ་ *intelligisne?* comprenez-vous? ཧ་གོ་ *intelligo, percipio*, je comprends; ཧ་མ་གོ་ ཧ་ཧ་མི་འདུག་ *non intelligo*, je ne comprends pas.

ཧ་ཅང་ *Valde, nimis*, très, trop; ཧ་ཧ་སྤང་

v. འཁོན་ *multum odisse*, haïr beaucoup; ¶·¶·ཕྲ་མོ་ *nimis tenuis*, trop fin; ¶·¶·ཕྱུག་པོ་ཡིན་ *valde dives*, très riche.

ཧ་སྟི་ (S) = གླང་པོ་(ཆེ་) *Elephas*, éléphant.

ཧ་སྟག་ (S) = ལག་པ་ *Manus, brachium*, main, bras.

ཧ་ན་ *(vulg.) Ante*, devant; ¶·¶·འགྲོ··· གཏོང་ *anteire, præmittere*, précéder, envoyer en avant. (*In Sik.* henle.)

ཧ་ན་ཙ་ན་ (S) = འབངས་ཕལ་པ་རྣམས་ *Plebs, multitudo*, le peuple, la multitude.

ཧ་ན་ཧ་ནེ་ ཧན་ཧོན་ (*J. Ld.*) *Valde iratus, in rabiem raptus*, très irrité, enragé.

ཧ་ནི་ (*J.*) *Omnes simul*, tous ensemble.

ཧ་བོ་ (*J.*) *Planta medic.*, plante médicinale.

ཧ་མིང་ཅན་ *ep. pro deo* དབང་ཕྱུག་ épith. de Siwa.

ཧ་ཡོ་ *Doloris vox*, cri de douleur; ¶·¶·བཏབ་ *hanc vocem emittere*, jeter ce cri.

ཧ་ར་ (*J.*) *Tesseræ*, dés; ¶·¶·རྒྱབ་ *tess. ludere*, jouer aux dés.

ཧ་ར་ཧ་རེ་ (*J.*) *Violentus, vehemens, rudis, impudens*, violent, véhément, rude, impudent.

ཧ་རམ་ (*J.*) *Denegare, abnuere, non agnoscere*, nier, refuser, ne pas reconnaître.

ཧ་རི་ (*S.*) *Psittacus*, perroquet; ¶·¶འི་ད་ཅན་ *super psitt. sedens, ep. pro* བརྒྱ་བྱིན་ assis sur un perroquet, Indra.

ཧ་རི་དྲ་ཀ་ (S) *Legumina*, légumes; ¶·¶·དྲ་ *curcuma, turmeric.*, concombre.

ཧ་རི་ཙནྡན་ *Sandali lignum 1° qualitatis*, sandal de 1re qualité; *ep. pro* གུ་གུལ་ *incensum*, encens; *ep. pro sylva geniorum*, la forêt des génies.

ཧ་རེ་ནུ་ཀ་ (S) *Nom. medicinæ*, nom d'une médecine.

ཧ་ལ་ (S) = བཙན་དུག་ *Nom. veneni violenti*, nom d'un poison violent, (*Ren.*) *Hyociamus*, jusquiame, (*Schl.*) *venen. a spiritibus malis usitatum ad nocendum hominibus*, poison employé par les mauvais génies pour nuire aux hommes. (*Ista interpretatio forte provenit a nomine vulg.* འདྲེ་ལོ་ *diaboli folium*, feuille du diable.) ¶·¶·ནག་ *venen. nigrum, ep. pro filio majori dii* དབང་ཕྱུག་ poison noir, violent, le fils aîné de Siwa; ¶·ལ·¶·ལ· (*Lexic.*) = གཏོལ་དུག་ཉིད་ *venenum a populea arbore extractum*, poison extrait du peuplier. (*J. Cs. Venenum in genere*, poison en général); ¶·ལ·¶·ལ·བཏུན་པའི་དུག་འཇོམས་ *qui istud venen. domat, ep. pro* སྤྱན་རས་གཟིགས་, Chinrézi, qui détruit ce poison.

ཧ་ལ་ལ་ཀམ་ (S) *Nom. floris aquatici rubri*, nom d'une fleur aquatique rouge; *cuj. syn. est* མཚམས་སྤྲིན་ཅན་ *in limite (seu oris) nubem habens*, ayant un nuage sur ses bords.

ཧ་ལམ་ *(vulg.)* = ཙམ་ = ཐལ་ཆེར་ = རན *Circiter, fere, plus minusve,* environ, presque, plus ou moins; ཧ་ཧ་ཤི་སོང་ *fere mortuus est,* il est presque mort; ཧ་ཧ་སླེབ་འོང་...འགྲོ་འོང་ *mox adveniet, proficiscetur,* il va arriver, partir; ཧ་ཧ་ ཐམས་ཅད་ *fere omnes,* presque tous.

ཧ་ལས་ *(Ren.) Qui bene profecit,* qui a eu du succès; *et* ཧ་ལེན་ *victor, qui lucratur,* vainqueur, gagnant; ཧ་ཤོག་ *qui perdidit, victus fuit,* perdant, vaincu; *(J.) attonitus, terrefactus,* étonné, effrayé; *(vulg. E.) attonitus (sed non territus),* étonné; རྩ་རྩ་ནས་ཧ་ལོག་བྱུང་ *litt. a radice fortunam perdidit,* il a perdu toute sa fortune.

ཧ་པོ་ *(J.) Nom. floris,* nom de fleur; ཧ་ཧ་ག་ *(W.) malva,* mauve. (*In E. malva dicitur* ལྕམ་པ་)

ཧ་ཤང་ *pro voce sinica* hô-cháng, *Bonzius sinensis,* bonze chinois. *(J. addit: persona, larva in comœdiis usitata,* masque.)

ཧ་ཤིག *(J.) Mineralis medic. contra renum calculos,* médecine minérale contre les calculs. *(Lexic.)*=རྡོ་ལེ་ཀར་ *Alabastrum,* albâtre.)

ཧ་ཧང་ *Vox sinica designans Mahumetanorum prædicatorem,* prédicateur mahométan.

ཧ་ཀཱས་ *A = R* བུ་རམ་ = ཁ་ར་ *Saccharum impurum,* sucre impur; ཧ་ཀྱི་ལ་དུ *placenta, scriblita cum sacc.,* crêpe au sucre.

ཧང་ ཧ་འཛོམས་པ་ *(J.) Dissipare,* dissiper; ཧ་ཚ་བྱེད་ *dissipator,* dissipateur. *(In Sik. decipere, mentiri,* tromper, mentir.)

ཧང་བ་ *(J.) Suffocari, anhelare,* être suffoqué, haleter.

ཧང་སེ་ *Anser,* oie. (*Anser dicitur* བྱ་ཐང་ *in E.*)

ཧད་ཀྱིས་ *(J.)* ཧ་ཏོ་ *Subito,* subitement.

ཧད་ཧད་ ཧ་དུད་ *(J.) Conari,* s'efforcer *(vel vox ad seipsum vel alios excitandum,* cri pour exciter).

ཧན་ལྡང་ *(J.) Mutus, balbus, stupidus,* muet, bègue, stupide.

ཧན་ཧན་ = ཧ་ན་ཧ་ནེ་ *(J.) Multum iratus, in rabiem raptus, furiosus,* très irrité, enragé, furieux.

ཧབ་ ཧུབ་ *vulg. Buccella, haustus,* bouchée, gorgée; ཧ་ཟ་བྱེད་ ཧ་ཧབ་ཟ་ *vorare, gulose deglutire,* dévorer, avaler comme un glouton; ཧ་བཅད *buccella secta i. e. famelicus,* affamé; གདམ་ཧ་ཆེན་ *emphasis in sermone,* emphase dans le parler.

ཧབ་ *Sutura,* couture; ཧ་སྐུད་རྒྱབ་ *suere,* coudre. (*vid.* འདྲུབ་ *et* འཚེམས་ *vulg.*)

ཧབ་ཤ *(J.) Querela,* querelle; ཧ་ཧ་བྱེད་པར་ *rixari,* quereller; ཧ་ཐོབ་བྱེད་པ་ *id.*

ad obtinendum aliquid, quereller pour obtenir quelque chose.

ཧབ་ཤང་ *Species medicinæ*, espèce de médecine. *Sic explic.* དབང་ལག་བ་ཤད་ *dicitur de membris et manu*, se dit des membres et de la main.

ཧམ་པ་ *(vulg.) Malitiosus, malevolus, violentus*, méchant, malveillant, violent; ཧ་ ཧ་བྱེད་ *v.* རྒྱབ་ *v.* བཞག་ *perverse facere, agere*, agir méchamment; ཧ་ཧ་ཆེ་དྲགས་ *valde, nimis malitiosus*, très, trop méchant.

ཧམ་པ་ ཧམས་པ་ *(vulg.) Fortitudo, robur, audacia*, force, énergie, audace; ཧ་ཧ་ ཆེ···ཆུང་ *audax, timidus*, audacieux, timide; ཧམས་པ་ *aviditas*, avidité.

ཧམ་ *(vulg.) Mucedo*, moisissure; མར་··· ཤ···ཆུ་ཧ་འགྲོ་ *butyrum, caro, aqua mucescunt*, le beurre, la viande, l'eau se moisissent; ཧ་སྔོན་ *v.* རྡེན་ *mucida facta sunt*, ils sont moisis.

ཧམས་ *(S.)* = ངང་སེར་ *Anas flava*, canard jaune.

ཧུ་ *Doloris vox*, cri de douleur.

ཧུ་སྨྲ་བ་ *(J.) Nom. herbæ medic.*, nom d'une plante médicinale.

ཧར་ ཧ་གྲིས་ *(J.) Subito*, subitement; ཧ་ ལང་བ་ *sub. surrexit*, il s'est levé tout à coup.

ཧར་རེ་ *(J.) Vacuus, apertus*, vide, ouvert.

ཧལ་པ་ *(J.) Species jusculi ex lacte, butyro et melle facti*, bouillon de lait, de beurre et de miel.

ཧལ་ ཧ་ཧ་ *Anhelatio*, essoufflement; ཧ་ ཚགས་པ་ *anhelare post conatum*, haleter après un effort; ཧ་ཁྱི་ *canis anhelans*, chien haletant.

ཧས་ *pro* ཧད་ *Excessus*, exagération; ཧ་ ཆེར་སྨྲ་བ་ *nimium loquens*, parlant avec exagération.

ཧས་པོ་རི་ *(J.) Nom. montis in centrali Thibeto*, nom d'une montagne du Thibet central.

ཧི་ *Numerale = 59*, employée comme nombre, vaut 59.

ཧི་མ་ *(S.)* = གཡུ་ *Ærizusa*, turquoise.

ཧི་མ་ལ་ཡ་གངས་ཅན་ *Montes Himalaya nivosi*, les Himalayas neigeux. (*vid.* མ་ལ་ཡ་ *et* ཧིམ་)

ཧི་ར་ *(S.) Adamas*, diamant.

ཧི་རི་ *Acervus cerealium*, tas de céréales; ཧ་ཧ་རྒྱབ་ *cerealia acervare*, entasser les céréales.

ཧི་ལིང་ *(J. W.) Strepitus*, bruit; ཧ་ཧ་གཏོང་ཅན་ *turbulentus*, turbulent.

ཧི་ཧི་ = ཧ་ཧ་ *Strepitus ex risu proveniens*, bruit produit en riant; ཧི་ཧི་ཧི་ཧི་ *clamor provocationis et aggressionis Thibe-*

tanorum, cri de provocation et d'attaque des Thibétains.

ཧིག་ ཁ་ཀ་ *v.* ཕྱ་ *vulg. Singultus, suspirium*, hoquet, sanglot, soupir; ཧ་ཧ་གཏོང་ *v.* རྒྱབ་ *singultire, suspirare*, avoir le hoquet, sangloter, soupirer.

ཧིང་ = ཤིང་ཀུན་ *(Cs.) Resina dulcis, balsamum*, résine douce, baume; *(Ren. J.) assa fœtida.*

ཧིམ *(S.)* = གངས་ *Nix congelata*, neige gelée, glacier. *(Mihi videtur hic inveniri etymon, et ideo vera orthographia montium Him-Malaya, qui dicuntur etiam* མ་ལ་ཡ་གངས་རི་ *per oppos. ad* མ་ལ་ཡ་ *simpliciter, seu Gahtes occid., qui non sunt nivosi montes.)*

ཧིའི་ཀ་ *Sternum (pectoris)*, l'os sternum.

ཧུ་ *Numerale = 89*, employée comme nombre, vaut 89.

ཧུ་ཀ་ *Houka, tubus fumigatorius Indorum*, pipe-à-eau indienne; ཧ་ཧ་འཐུང་ *illum fumigare*, la fumer.

ཧུ་ཁྱུ་ *(J.) Sonus a suspirante productus, suspirium*, soupir, son bruit.

ཧུ་ན་ *Nom. populi antiqui, forte Huns*, nom de peuple; ཧ་ཧའི་ཡི་གེ་ *ejusd. scriptura*, son écriture.

ཧུ་ས་ *A = R* ཧུར་ *(sed quodnam* ཧུར་ *inter multa?)*

ཧུ་རེ་ ཧུར་ *Fixis oculis aspicere (præ confusione, horrore, admiratione)*, regarder fixement.

ཧུ་ཕུར་ *(J. S.) Diligens, sedulus*, diligent, attentif.

ཧུ་ཧུ་ = ཧུད་ *Interj. Oh! signum doloris*, interjection oh! indiquant la douleur.

ཧུ་ཧུ་ *Sonus inter manducandum productus*, son que l'on produit en mangeant.

ཧུད་ཧུད་ *Conari, vel potius vox ad excitandum*, s'efforcer, cri pour exciter; ཀྱུ་ཧ་ ཀྱུ་མ་ཀྱུ་ཧ་ *vox doloris, heu!* cri de douleur, hélas! ཧ་ཅོ་བྱུང་ *lamentari*, se lamenter.

ཧུན་ *pro* ཆ་ *Nuntium, notitia*, nouvelle, notice; ཧ་མེད་པ་ *subito*, subitement; ཧ་ཚོར་ *nunt. audire*, apprendre une nouvelle; ཧ་གཏོང་...ལེན་ *nunt. mittere, recipere*, l'envoyer, la recevoir.

ཧུབ *(vulg.)* = ཧུབ་ *Haustus, buccella*, gorgée, bouchée; ཧ་ཀྱིས་ ཧ་ཧ་བྱེད་ *sæpe sorbere*, avaler souvent; ཧ་རེ་འཐུང་ *uno haustu bibere*, boire une gorgée. (*vid.* ཧུབ་ ཧུབ་)

ཧུམ་ *Mystica interjectio, 6ª orationis* ཨོཾ་མ་ཎི་པདྨེ་ཧཱུཾ་ la 6ᵉ syllabe de la prière om-ma-ni-pè-mé-hom. *(Cs. clementiam indicans?)* ཧ་སྐད་ *clamans* ཧུམ་ *ep. pro noctua*, dont le cri est *hom*, le hibou.

ཧུམ་ཕཊ *(S)* = འགྲུབ་པར་གྱུར་ཅིག་ *Perficiatur, ad perfect. perveniat*, qu'il soit achevé, qu'il arrive à la perfection.

ཧུའི་ *v.* ཧུའུ་ཡོལ་ *8a luna sinensis*, 8e lune chinoise.

ཧུར་ ཧུ་རེ་ *Fixis oculis aspicere*, regarder fixement.

ཧུར་པ་ ¶·ཐག་ *vulg. Dexteritas, solertia, diligentia*, habileté, diligence; (མི་)¶·པོ་ *homo diligens, peritus*, homme diligent, habile; རྟ་¶·པོ་ *equus velox*, cheval agile; ¶·རིམ་སུ་རིམ་བྱེད་ *vulg. famil. quam maxima diligentia agere*, agir avec la plus grande diligence possible.

ཧུར་ཧུར་ ཧད་ཧད་ ཧུད་ཧུད་ *Conari, vox adhortationis ad excitandum*, s'efforcer, parole pour exciter.

ཧུམ་ *Humiditas*, humidité; ¶·ཅན་ *humidus*, humide; ¶·མེད་ *siccus, aridus*, sec, aride.

ཧེ· *Numerale = 119*, employée comme nombre, vaut 119.

ཧེ· ཧེ·ཧེ· *Vox appellativa eh! oh! et sonus ridentis*, interjection pour appeler, son produit par le rire.

ཧེ· མ·ཧེ· *(S.)* = ཆུ་གླང་ *Bubalus*, buffle.

ཧེ·ཏུ = རྒྱུ་ *Causa, ratio, argumentum, logica*, cause, raison, argument, logique.

ཧེ·ཧུམ·ཧུམ· *(S.)* = བརྡུང་བརྡུང་ *Sæpe verberare*, frapper souvent.

ཧེ·བག་ *(J.) Provocatio, convicium, vellicatio*, provocation, dispute, insulte.

ཧེ·བཛྲ་ *(S.)* = ཀྱེ·རྡོ·རྗེ· *Nom. idoli*, nom d'une idole; = ཧེ·བཛྲ· *nom. quorumdam librorum*, nom de quelques livres.

ཧེ·རུ·ཀ· = ཁྲག·འཐུང་ *Nom. datum pluribus geniis terribilibus*, noms de plusieurs génies terribles. *(Schl., feminei spiritus Buddham comitantes*, génies femelles qui accompagnent Bouddha); ¶·¶·འི· རྒྱུད· *varii tractatus de istis geniis*, traités divers sur ces génies.

ཧེ·རེ· *Interj. he!* l'interjection *he!*

ཧེག·པོ· *(J.) Putridus, rancidus*, pourri, rance.

ཧེལ· ¶·པོ· ¶·ཅན· *Amplus, vastus (J. de vestibus)* ample, large; ¶·¶·ཉིད· *amplitudo*, amplitude; ¶·ཧེལ· *amplissimus*, très ample.

ཧེལ·ག· *(J.) Corium molle*, cuir mou, tanné.

ཧོ· *Numerale = 149*, employée comme nombre, vaut 149.

ཧོམ· ཧོམ· = སྦྱིན·སྲེག· *Sacrificium comburendum, holocaustum*, holocauste; ¶·¶· བྱེད· *illud offerre*, l'offrir; ¶·ཁང· *v.* ཁང· *locus, caminus ad comburenda thymiamata*, lieu, fourneau où l'on brûle les parfums.

ཧོ·ལ·གཞལ·བ· *In* ཧོ· *mensurare*, mesurer dans le *ho.* (?)

ཧོ·ཧོ· *Interj. admirationis, oh!* interj. indiquant l'admiration.

ཧོ·ལྷམ· *Species ocrearum*, espèce de chaussures.

ཧོང་=ཧུ=ཧུ་ཛ་ *A=R* བཙོད་མདོག *Rubiæ color*, couleur de garance. *(Forte vox sinica hong, ruber,* rouge). *(Lexic.) color caudæ avis garuda*, couleur de la queue de l'oiseau garuda, *attamen cum explic.* ལྗང་ཁུ་ *viridis*, vert.)

ཧོང་འཕྲོན་ *syn. pro* སེམས་སྐྱོར་ ཧོང་སྐྱོར་ *Animus dejectus*, esprit abattu, découragé.

ཧོང་ལེན་ *(J.) Picrorrhiza, herba medic.*, herbe médicinale.

ཧོན་ཧོན་=ཧན་ལྡང་ *Stupidus, stultus*, stupide, sot.

ཧོབ་པ་ *(J.) Collisum metallum*, métal travaillé en bosse, bosselé.

ཧོམ་ *(J. verb. mongol.) Culcitra oneri cameli supposita*, coussin sous la charge d'un chameau.

ཧོམ་པ་ *(J.) Macilentus, deterioratus*, maigre, détérioré.

ཧོར་ *Nom. regionis et populi*, nom de pays et de peuple; ¶་ཡུལ་ *ista regio*, ce pays; ¶་པ་ ་མོ་ ་ཕྲུག་ *homo, mulier, puer ejusd.*, homme, femme, enfant du Heur; ¶་སྟོད་ ་སྨད་ *pars superior, inferior regionis*, le Heur supérieur, inférieur; *(vid. J. Dict. pag. 598.) (Nunc autem, istud nom. videtur pertinere ad plures populos et regiones. — In W. sic vocantur Turcarum gentes*, Turkestan. *— In centrali parte Thibeti, vocantur variæ tribus pastorum in* བྱང་ཐང་ *i. e. planitie sept. Thibeti. — Sec. Fouc.* ཧོར་ *comprehendebat etiam* ལི་ཐང་ འབའ་ *et* སྡེ་དགེ་*—Nunc ad Orient. prov.* ཁམས་ *ad Sept. urbis* དར་རྩེ་མདོ་ *(Ta-tsien-lou), est vasta regio valde referta agris et pascuis, nominata* ཧོར་ཟར་ཁག་ལྔ་ *quia divisa est in 5 districtus. In libris inveni* ཧོར་པོ་ཁག་ལྔ་ *prob. est idem.)*

ཧོར་པ་ *(J.) Tetrao (wood grouse)*, coq de bruyère; ¶་¶་དཀར་པོ་ *species accipitris*, espèce d'épervier.

ཧྲལ་ཧོལ་ *(J.) Tenuis, mollis, levis (sicut terra verno tempore)*, menu, mou, léger.

ཧྲག་པ་ ¶་མོ་ *Durus, et vulg. durus ad laborandum*, dur, dur au travail; ¶ ¶་ཉིད་ *durities, ad operand. fortitudo, strenuitas*, dureté, courage pour le travail; ¶་ཧྲག་ *valde durus, impiger*, très dur, très appliqué au travail; འཛེར་¶་ *durus ligni nodus*, nœuds durs du bois; མི་ལས་ཀ་¶་མོ་ཡིན་ *homo ad laborandum fortis, strenuus*, fort travailleur. *Figurative, cupidus, avarus, tenax*, cupide, avare.

ཧྲུག་ ¶་པར་ *vulg. Destruere, evertere*, détruire, renverser; ཁང་པ་¶་ *domum evertere*, démolir une maison.

ཧྲང་ = རང་ = ཤང་ཤང་ *Solus, solitarius*, seul, solitaire; ཕོ་ ་མོ་¶་ *homo, mulier sola, non conjugata*, personne seule, non mariée. *(vulg.)*

ཧྲང་ ¶་¶་ *Nudus*, nu; དམར་¶་ *nudus ruber, i. e. omnino nudus*, tout nu.

ཧྲད་པ་ *Conatus*, effort, application; ¶་ཧྲད་བྱེད་ *conari*, s'efforcer; སློ་ལ་ཧྲག་

~ཆ་རྫོད་པ *manu violenta portam pellere,* pousser violemment la porte avec la main.

ཧྲལ་ *(vulg.) in sensu physico. Laceratus,* déchiré; གོས་~ (པོ་)སོང་(འདུག) *vestis lacerata est,* l'habit est déchiré. — *In sensu morali. Malus, inurbanus,* mauvais, impoli; ~ལུགས་ *pravæ consuetudines,* mauvaises coutumes; ཁྲིམས་~ *leges violare,* violer les lois. (*vid.* ཧྲལ་ འདྲལ་)

ཧྲི་ *(S) Vox mystica. Essentia, substantia,* essence, substance.

ཧྲིག་ *(vulg. E.)* ~པར་ *Videre, aspicere, nictare,* voir, regarder, cligner de l'œil; ~ཧྲིག་བྱེད་ པར་~རྫོར་~ *sæpe huc illuc aspicere,* souvent regarder ça et là; ཨ་~་དོ་ *videsne?* vois-tu? ~དོ་ *video,* je vois; ~སྟ་ *v.* ལུགས་ *modus adspiciendi,* manière de regarder; ~སྟ་ *ad videndum,* pour voir.

ཧྲིང་ མི་~ པོ་~ *vulg. Nuntius, cursor solus sine socio et onere,* courrier allant seul et sans charge; ~~གཏོང་ *illum mittere,* l'envoyer; མི་~འགྲོ *instar cursoris solus ire,* comme un courrier aller seul.

ཧྲིད་ *(J.)* རྣ་བ་~འབྱར་ *sic explic.* རྣ་བ་ཧྲག་པ་ཕྱོགས་སུ་བྱར་ *auris paululum ad collum inclinatur (signum mortis),* l'oreille penche un peu sur le cou, (signe de mort).

ཧྲིལ་ ~པོ་ ~~ *Rotundus, sphæricus,* rond, sphérique; ~བ་ཉིད་ *rotunditas, etc.,* rondeur, etc. (*vid.* རིལ་ *vulg.*)

ཧྲིལ་ *vulg. Totus, integer, in globo,* un tout, entier, en bloc; ཉིན་...མཚན་~~ *tota die, nocte,* tout le jour, toute la nuit; ~འདུས་ཏེ་འདུག་པར་, *vulg.* ~~ *v.* འཁོག་ འཁོག་འདུག *v.* སྡོད་ *in globo manere,* demeurer tous ensemble, en tas.

ཧྲིལ་ ~བྱེད་ ~~གར་གར་བྱེད་ *(J.) Dolore torquente, huc illuc sese convertere,* se tourner et retourner à cause de la douleur. (*forte pro* འཁྲིལ་ ?)

ཧྲུད་ ~པ་ *v.* པོ་ *Asper, rudis, severus,* âpre, dur, sévère; ~ཚིག་ *v.* གདམས་ *verba aspera, severa,* paroles dures, sévères.

ཧྲུམ་པ་ *pro* རྡུམ་པ་ *(vulg.) Mutilatus,* mutilé; ལག་...རྐང་~ *manu, pede mutilatus,* estropié de la main, du pied.

ཧྲུལ་པོ་ = ཧྲལ ཧྲུལ་ *(omnes vulg.) Laceratus,* déchiré; ~(པར་)བྱེད་(པར་) *lacerare,* déchirer, lacérer; ཁང་པ་~འགྲོ *domus pæne ruit,* la maison tombe en ruines; གོས་~པོ་ *vestis detrita,* habit usé, déchiré; ~པོ་ལ་ལྷན་ *rem aliq. laceratam reficere,* raccommoder un objet lacéré.

ཧྲེམ་པ་ *(J.)* ~མེ་ *Tumefactus,* enflé, gonflé.

ལྷ་ *Generaliter pronunt.* lha, *in quibusdam locis et casibus* ha *(valde aspiratum),* se prononce *lha* ou *ha* très aspiré.

ལྷ་ *(S.) Deva, sura. Dii, genii, spiritus,*

dieux, génies, esprits. (N. B. Comme le culte des *lha* est beaucoup plus vulgaire au Thibet, même parmi les lamas et les savants, que celui de Bouddha et des Bouddhas, nous pensons devoir donner le détail des épithètes que les auteurs classiques leur attribuent. Cette peinture purement thibétaine est ce qui peut donner une idée plus exacte du bouddhisme au Thibet. (Voyez J. Dict. pages 598-599).

ལྷ་སྡེ་བའི་མིང་ *Synon. pro* ལྷ་ *in genere*, syn. pour les génies en général; ཚེ་རིང་ *vita longa*, vie longue; འཆི་མེད་ *immortales*, immortels; རྒས་མེད་ *non senescentes*, qui ne vieillissent pas; བདུད་རྩིའི་ཟས་ཅན་ *nectarem, ambrosiam bibentes*, qui boivent le nectar, l'ambroisie; བདུད་རྩིའི་སྐྱེས་ *a nectare nati*, nés du nectar; བཅུད་ལྡན་ *substantia (subtili) præditi*, doués d'une substance subtile; རྣམ་པར་རྨི་ལམ་མེད་ *omnino sine somniis*, exempts de songes; ཡིད་བཟང་ *intellectus bonus*, bonne intelligence; ཚོང་བཟང་ *bonum commercium, boni mercatores*, bons marchands; ཚིགས་བཟང་ *bonæ juncturæ, fortes corpore*, forts de corps; མཁར་ཉལ་ *in cœlo per aera degentes*, demeurant au ciel, dans l'air; སུམ་རྩེད་ *ter, valde ludentes*, très adonnés au jeu; སྐབས་སུམ་པ་ *(per) tria tempora (viventes)*, (vivant) trois temps; ཚིག་མདའ་ཅན་ *verba quasi sagittas habentes*, dont les paroles sont (comme) des flèches; ངག་གི་མཚོན་ཆ་ཅན་ *pro armis verba, loquelam habentes*, dont les armes sont la parole; སྦྱིན་སྲེག་ཟ་ *oblationes adustas, i. e. thymiamata edentes*, mangeant les parfums; མེ་(ཡི་)ཞལ་ *os, facies ignita*, visage de feu; མེ་སྦྱིན་སྐྱེས་ *ab holocaustis nati*, nés des holocaustes; རམ་ཡིག་བུ་ *v.* སྐྱེས་ *ex littera* རམ་ *nati*, nés de la lettre *ram*; ཨ་དེའི་བུ་ *filii Adhi*, fils de Adhi; ལེགས་བྲིས་(མཁན་) *bene picti*, bien peints; མཁའ་སྤྱོད་ *cœlo fruentes*, jouissant du ciel, de l'air; མཁའ་ལ་འགྲོ་ *ad cœlum euntes*, allant au ciel; མིག་མི་འཛུམ་ *oculos non claudentes*, qui ne ferment pas leurs yeux; བྱིན་སྐྱེས་དགྲ་ སྦྱིན་དགྲ་ ལྷ་མིན་དགྲ་བོ་ *inimici illorum spirituum quorum nomina supra sunt*, ennemis des esprits dont les noms précedent.

ལྷ་གནས་མིང་ *Syn. pro habitatione istorum* ལྷ་, synon. pour la demeure des lha; མཐོ་རིས་ *excelsa*, élevée; གནས་བཟང་ *bona habitatio*, bonne demeure; སྐབས་སུམ་གནས་ *trium temporum habitatio*, demeure des trois temps; ས་བླ་ *terræ imminens*, supérieure à la terre; སྟེང་གི་འཇིག་རྟེན་ *mundus (terræ) imminens*,

monde supérieur; རོལ་པ་བདེ་ལྡན་ *musice et pace fruens locus*, lieu rempli de musique et de paix; རོལ་འཛིན་ *musices, ludorum receptaculum*, séjour de musique et de jeux; སྡིག་མེད་ v. སྐྱོན་མེད་ གནས་ *habit. sine peccato, defectu vel periculo*, demeure sans péché, défaut ou péril; བདེ་འགྲོ་ *ad felicitatem procedens*, allant au bonheur; ལྷས་རྗེན་ *a geniis lætificata*, réjouie par les génies; ལྷའི་གྲོང་ *pagus geniorum*, village des génies; སྲིད་ཀྱི་འཇིག་རྟེན་ *amoris, desideriorum mundus*, monde de l'amour, des désirs; གསུམ་རྗེན་གནས་ *maximæ lætitiæ locus*, séjour de la très grande joie; གྲུབ་པའི་གནས་ *habitatio perfecta*, demeure parfaite; སུམ་རྗེན་འཆི་མེད་ཀྱབ་པའི་གནས་ *hab. perfectæ felicitatis et immortalitatis*, séjour du parfait bonheur et de l'immortalité; ལྷ་གནས་སུམ་ཅུ་རྩ་གསུམ་ *loca ubi habitant* ལྷ་ *sunt 33*, il ya 33 séjours des lha. *Vocantur etiam* རྣམ་པར་རྒྱལ་བའི་ཁང་བཟང་ *palatium vere regium*, palais vraiment royal; ཆོས་བཟང *religio vel res bona*, bonne religion ou bonne chose; ལྷའི་ཡོངས་འདུའི་ཚལ་ *locus congregationis omnium* ལྷ་, lieu de réunion de tous les génies; འདྲེས་ཚལ་ *sylva, hortus mixtus, i. e. omnium generum arboribus plantatus*, forêt plantée de toutes sortes d'arbres. (N. B. *Vide ad* དཀོན་མཆོག་ *alia syn. pro* དཀོན་མཆོག་གི་ བཞུགས་གནས་ *habitatio nobilissimæ raritatis*, demeure de Kun-kiou.)

ལྷའི་བདུད་རྩི་ v. ཟས་ v. བཏུང་ *Cibus vel potus istorum* ལྷ་, nourriture, boisson de ces génies.—*Syn. sunt:* འཆི་མེད་བཏུང་བ་ v. བཅུད་ *immortalitatis potus*, boisson d'immortalité; བཏུང་བྱེད་ *ad bibendum excitans*, qui excite à boire; ཚིམ་བྱེད་ *satians*, rassasiant; རོ་བརྒྱ་པ་ *100 gustus habens*, aux 100 goûts; གདུང་སེལ་ *mærorem, angorem dissipans*, qui dissipe le chagrin.

ལྷའི་ཆུ་བོ་ *Flumen geniorum* ལྷ་, le fleuve des génies. *Syn. sunt:* ནམ་ཁའི་གང་ག་ *cœli Ganges*, Gange céleste; མཐོ་རིས་ཀླུང་ *flumen in excelsis*, fleuve des régions supérieures; བཙུད་ལྡན་རིང་པོ་ *in longinquum fluens*, qui coule au loin; ལྷའི་རྫིང་རིང་ *longum stagnum geniorum*, long étang des génies; དལ་འབབ་ *lente fluens*, qui coule lentement.

ལྷའི་རི་བོ་ *Mons geniorum* ལྷ་, montagne des génies; *cuj. syn. sunt:* རི་བོ་མཆོག་རབ་ *mons valde nobilis*, montagne très noble; རི་རབ་ *mons perfectus (nom. pr.)*, montagne parfaite (son nom propre); འཚེར་བྱེད་ *lucens, splendens*, brillante;

ལྷུན་གསེར་གྱི་རི་ *mons moles auri*, mont qui est un monceau d'or; རིན་ཆེན་རྡུལ་རྩེགས་ *e lapidibus pretiosis in pulverem redactis, structus*, montagne construite de pierres précieuses pulvérisées; རི་རྒྱལ་ རིའི་དབང་པོ་ *rex montium*, roi des monts.; (*vid.* རི་རབ་)

ལྷའི་ལྗོན་ཤིང་ *Sylva, nemus geniorum* ལྷ་, forêt des génies; *cujus syn. sunt:* (*S.*) དེ་བ་དཱ་རུ་ ལྷའི་ལྗོན་པ་ *arbores geniorum, vel arbores-genii* (*sacræ*), arbres des génies, arbres sacrés; དཔག་བསམ་ཡིད་ཧོས་ *arbor* pasam *mentem lætificans*, arbre *pasam* qui réjouit l'esprit; རྒྱ་མཚོ་སྐྱེས་ *e mari orta*, sorti de la mer; ཡོངས་འདུ་ས་ *locus ubi omnes congregantur*, lieu de réunion générale; ཀ་རི་ཙན་དན་བསིལ་བྱེད་ *locus ubi sandali arbor refrigerat*, lieu où le sandal rafraîchit. (*S.*) ཀོ་བི་ད་ར་ རྡུལ་མཚན་ད་ར་

ལྷའི་གླུ་མཁན་ *Cantator, musicus geniorum* ལྷ་, le chantre, le musicien des génies. (*Vid. syn. ad* དྲི་ཟ་ *ejus nom. propr.*)

ལྷའི་སྨན་པ་ *medicus geniorum* ལྷ་, le médecin des génies; *cuj. syn. sunt.* ཀུན་བྱེད་གཞོན་ནུ་ *juvenis omnia faciens*, jeune homme qui fait tout; རྣམ་འབྱེད་བུ་ *perfecte dividens, analysi subjiciens*, qui sait parfaitement diviser, analyser; མཐོ་རིས་སྨན་པ་ *medicus cæli*, médecin céleste; རྟ་མོའི་བུ་ *filius equæ*, fils de la jument; ནད་སེལ་ *morbos dissipans*, qui dissipe les maladies; སྒ་སྐྱེ་ *zinziberum vel crocum producens*, qui produit le gingembre ou le safran; ཐ་སྐར་སྐྱེས་ *e stella* Tha *natus*, né de l'étoile *Tha*; སྣ་སྐྱེས་ *ex naso natus*, né du nez; (*S.*) ཐཀད་སྐྱེས་

ལྷ་རྣམས་ཀྱི་སྨད་འཚོང་མ་ *Geniorum* ལྷ་ *meretrices* (*quæ inferiorem partem corporis vendunt; non ergo concubinæ, quæ vocantur* ཆུན་མ་, *multo minus uxores* ཆུང་མ་ *quarum multæ citantur cum honore in libris; sed hic sensus proprius est meretrix infimæ qualitatis*), les prostituées des génies; *syn. sunt:* ཏིལ་མཆོག་མ་ *oleum sesamæ pretiosum*, huile précieuse de sésame; པད་དཀར་མ་ *nymphæa alba*, lotus blanc; ལག་བཟང་ *bona manus*, bonne main; དགའ་བའི་ཤིང་རྟ་མ་ *vehiculum amoris*, véhicule de l'amour; གློག་འོད་ *fulguris lumen*, lumière de la foudre; ཆུ་ཤིང་ *nymphæa*, lotus; ལེགས་བརྒྱན་མ་ *bene adornata*, bien ornée; སྐྱེས་མ་ *meretrix*, prostituée (*vulg. Sik.*); སྐྲ་རྩེགས་མ་ *capillos superpositos, ædificatos habens*, ayant les cheveux disposés en étages; བརྣ་ཙན་.

མ་ *nobile genus*, noble race; སྐད་སྨོན་མ་ *criminatrix, querulosa*, querelleuse; སྐྲ་འཛིངས་མ་ *capillos disjectos, mixtos habens*, échevelée; རབ་ཏུ་སྨྱོས་མ་ *omnino infatuata, rabida*, tout, à fait folle, enragée; དབང་མོ་ཆེ་ *magnæ potentiæ*, ayant une grande puissance; *(S.)* སུ་མཛེ་ *et* མི་ནཀ

ལྷའི་བུ་ *v.* སྲས། ལྷའི་བུ་མོ་ *v.* སྲས་མོ་ *Filii et filiæ geniorum* ལྷ་ *(ex eorum concubitu cum uxoribus, concubinis et præcedentibus meretricibus)*, fils et filles des génies. *Syn pro* ལྷའི་བུ་མོ་ *sunt:* ཐིག་ལེ་མཆོག་མ་ *semen virile nobile*, noble sperme; གློག་འདབ་མ་ *fulgur alatum*, foudre ailée; ཤིང་རྟ་བཟང་མ་ *bonum vehiculum*, bon véhicule; མུ་ཏིག་གནས་ཅན་ *in locis margaritarum (mari) degens*, demeurant au séjour des perles (c.-à-d. la mer); རིགས་མ་ཛེས་མ་ *pulchrum genus*, belle race; ཆུ་ཤིང་པདྨ་ཅན་ *lotis ornata*, ornée de lotus; སྐེད་ལེགས་མ་ *renes pulchri, fortes*, reins beaux, forts; *(et alia syn. communia cum synonym. meretricum, vid. ad* སྨད་འཚོང་མ་, *quod non est mirandum, qualis mater, talis filia.)* *(N. B. Picturæ obscœnissimæ, expositæ in templis, optime concordant cum istis nominibus et synon., ad repræsentandam oculis lasciviam istorum* ལྷ་ *in cœlis.)*

ལྷ *designat vulgo Idolum, seu materialem repræsentationem alicujus deitatis*, idole; ¶འི་བཟོ་པ་ *fabricator idolorum*, fabriquant d'idoles; *cujus syn. sunt:* ལས་སྣ་ཚོགས་པ་ *opus omnis generis faciens*, qui fait toutes sortes d'ouvrages; ལས་བཟང་ཅན་ *bonum opus faciens, (S)* བི་ཤྭ་ཀརྨ་, qui fait un bon ouvrage; གསེར་གྱི་... ཤིང་གི་... འཇིམ་པའི་¶་ *idolum aureum, ligneum, luteum*, idole d'or, de bois, de boue; ¶་ལ་ཕྱག་འཚལ་ *idola salutare*, saluer les idoles; ¶་འབྲི་མཁན་ *idolorum pictor*, peintre d'idoles.

ལྷ་ *designat etiam Entia materialia quæ supponuntur possideri ab aliquo* ལྷ་, êtres matériels supposés occupés par un génie; *v. g.* ¶་ཤིང་ *arbor sacra*, arbre sacré; ¶་སྦྲུལ་ *serpens sacratus*, serpent sacré; རྒོད་... ངང་པ་ ¶་ཡིན་ *vultur, anas flava* ལྷ་ *sunt*, le vautour, le canard jaune sont des génies, par conséquent inviolables *(Non licet secare istas arbores nec occidere ista animalia.)*

ལྷ་ *Quandoque est titulus honoris et adulationis*, titre d'honneur et de flatterie; *v. g.* མིའི་¶་ *hominum genius, i. e. rex*, génie des hommes, c.-à-d. roi; ¶་སྡེ་ མི་སྡེ་ ¶་འབངས་ *plebs geniorum et plebs communis, sed etiam: lamæ, monachi et*

plebs, vulgus, les génies, et le peuple, les lamas et le peuple; ཀ་རྗེ་ *nobilis genius,* noble génie, *ep. pro* སྨན་པ་ *medicus,* médecin.

ལྷ་ *In E. sæpe dicitur quasi species juramenti = certe! vere,* certainement! vraiment!

ལྷ་སྒང་དགོན་ *Monasterium supra collem geniorum, in Thib., ad ripas fluminis* རྫ་ཆུ་ *(Mé-kong, Lan-tsang-kiang), prope* ཚྭ་ཁ་ *Salinas (29° 2'-0° lat. N.),* nom d'une lamaserie.

ལྷ་གཉེར་ ལྷའི་འཚོ་བ་ དཀོར་གཉེར་ *Administrator bonorum ecclesiasticorum,* administrateur des biens ecclésiastiques. (*In privatis monasteriis dicuntur vulg.* ཕྱག་མཛོད་)

ལྷ་མདུན་ *Coram geniis; est nom. primi pagi Thibeti proprie dicti, qui est obvius venienti e Sinis,* nom du 1er village du Thibet proprement dit, quand on vient de Chine.

ལྷ་འདྲེ་ འདྲེ་ *(vulg.) Genius malus, diabolus proprie dictus,* le démon, le diable proprement dit; (ཀ་)འདྲེས་ཞུགས་པ་ *a diabolo impetitus, possessus,* possédé du démon; ཀ་ཀ་སྤྲང་""སྐྲགས་ *diabolum rejicere, expellere,* chasser le diable; ཀ་ཀ་མེ་སྤྲར་ *igniculi super terram emicantes,* feux follets. (*vid.* འདྲེ་)

ལྷ་མིན་ *Qui nondum pervenerunt ad dignitatem* ལྷ་ *sed proximi accedunt,* ceux qui ne sont pas encore génies, mais vont le devenir. *Syn. sunt:* ལྷིན་སྐྱེས་ *v.* བྱུང་ *ab oblationibus nati, orti,* nés des offrandes; དབང་པོའི་དགྲ་ *auctoritatis inimici,* ennemis de l'autorité; སྔོན་གྱི་ལྷ་ *anteriores genii,* anciens génies; མཆོད་སྦྱིན་དགྲ་ *geniorum* མཆོད་སྦྱིན་ *inimici,* ennemis des esprits Kieu-jin; པ་སངས་སློབ་མ་ *discipuli Veneris,* disciples de Vénus; བཅུད་མི་ལྡན་ *sine substantia,* sans substance; ལྷ་ལ་སྨོད་ *genios despicientes,* méprisant les génies; ལྷ་ལས་རྒན་ *geniis seniores,* plus âgés que les génies; གཞུ་ལས་སྐྱེས་ *ab arcu (Brahmæ) nati,* nés de l'arc (de Brahma). *(S)* དཱ་ན་ཝ་

ལྷ་རི་སྒོ་ *Summitas montis geniorum, nom. civit. in* དབུས་ *(sinice La-li),* nom de ville.

ལྷ་ས་ *Terra geniorum, nom. urbis primariæ totius regni Thibeti et provinciæ* དབུས་ nom de la capitale du Thibet. *Ibi habitat* རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེ་ *pretiosus victor, seu Dalaï-lama, in monte* པོ་ཏ་ལ་, résidence du grand lama. *Ipse est dux supremus in spiritualib. sectæ officialis* དགེ་ལུགས་པ་ *sed non aliarum sectarum,* chef suprême de la secte officielle des Gué-louk-pa, mais non des autres sectes. *Est etiam dominus Thibetanæ regionis quam administrat, sub auctoritate imperatoris sinensis, a quo accepit hanc regionem, et delegatorum ejusdem*

imperatoris, propriétaire du Thibet qu'il a reçu de l'empereur de Chine, et qu'il administre sous son autorité et celle de ses délégués.

ལྷ་སྲུང་མ་ *Penates genii*, dieux pénates.

ལྷ་ *pro* ལྷས་ *(ambo vulg.) Texere*, tresser, (*vid. etiam* སླེ་)

ལྷང་ སྣང་ *(ambo vulg.) Rotula genu*, rotule du genou; ¶་ཁྲུང་ *flexio infra genu*, le pli du genou; ¶་¶་ལོག་ཐོན་ *luxata est rotula*, la rotule est luxée.

ལྷ་བ་ *Medulla sanguinea ossium*, moëlle sanglante des os.

ལྷ་མཚམས་ *16a stella zodiaci, in Scorpione*, 16e étoile du zodiaque, dans le Scorpion. *Ejus syn. sunt* མཛའ་བོའི་ལྷ་ *genius amicus, faustus*, génie ami, favorable; ལག་སོར་ *digiti manus*, les doigts de la main; *(S.)* ཨ་ནུ་རའདྷ་

ལྷ་རུ་ *Cartilago*, cartilage.

ལྷག་ ¶་ནག་ *vulg. Species aquilæ*, espèce d'aigle; ¶་མ་ཅན་ *syn. pro.* ཀླུ་མཐའ་ཡས་ *serpentes destruens (avis Wishnu)*, qui détruit les serpents.

ལྷག་ ¶་ཆད་, *Sik.* ¶་ཀི་ *vulg. Magis, amplius*, plus, de plus; ¶་པར་ *v.* གྲིས་ *v.* གི་(བར་) *valde, principaliter*, très, principalement; ¶་པ་=གདད་པ་ *superior, excellentior*, supérieur, meilleur; ¶་མ་ *quod superest, reliquiæ*, surplus, reste; བརྒྱ་¶་ *100 et amplius*, 100 et au-delà; དངུལ་སྲང་བརྒྱ་¶་ཆད་དགོས་ *100 et amplius unciis argenti valet*, il vaut plus de 100 onces d'argent; གང་ལས་¶་པ་ *omnibus superior*, supérieur à tous; ¶་(མ་) མེད་ *sine residuo, omnino*, sans reste, entièrement.

ལྷག་བཅས་ *Vox technica grammatic. pro plusquamperfecto, cujus signa sunt :* ཏེ་ སྟེ་ དེ་ *et vulg.* ནས་ *v.* ལས་, signes du plus-que-parfait.

ལྷག་པ་, *Sik.* ¶་པོ་ *vulg. Planeta Mercurius*, la planète Mercure; ¶་¶་ཉིན་མ་ ¶་¶་ གཟའ་ གཟའ་¶་¶་ *M. dies*, mercredi. *Syn. pro Merc. planeta sunt :* ཟླ་བའི་བུ་ *filius lunæ*, fils de la lune; སྣར་མ་སྐྱེས་ *a constell.* སྣར་སྐྱ་ *natus*, né de la constellation Nerma; སྔོ་བསངས་ལུས་ *corpus cæruleo-pallidum*, corps bleu-clair; གསེར་ལྡན་ *aurum continens*, contenant de l'or; ཚོམ་བྱེད་སྐྱེས་ *natus ex Lætitia*, né de Lætitia; མཛའ་ལྷའི་གྲོགས་པོ་ *comes dii amoris*, compagnon du dieu de l'amour; ལུས་གཅིག་པ་ *unum (tantum) corpus habens*, n'ayant qu'un corps; རྒྱལ་པོའི་བུ་ *filius regis*, fils de roi; གསལ་ལྡན་ *luminosus*, lumineux; ཐོས་ལྡན་སྐྱེས་ *natus ex* ཐོས་ལྡན་ *(audiens, auditor)*, né de Theuden; མཁས་པ་ *capax, peritus*, capable, habile.

ལྷག(ས་)པར་ *Convenire, congregare*, se réunir, rassembler.

ལྷགས་པ *Ventus frigidus*, vent froid.

ལྷང་ངེ ལྷག་ངེ་བ ལྷན་ནེ ལྷམ་མེ *(J.) Clarus, distinctus*, clair, distinct; *(S.) majestate pollens*, majestueux; *clare apparens*, ¶་མེ་སྒྲ *vox clara, clare loqui*, voix claire, parler clairement; ¶་¶་སྒྲ་ཅན *claro sonitu præditus, i. e. murmur aquæ*, murmure de l'eau, (*vid.* ལྷུང)

ལྷད *(vulg.) Mixtura, adulteratio ex mixtura orta*, mélange, alliage; ¶་མེད *sine mixt., purus*, pur, sans mélange; དངུལ་ཟངས་ཀྱིས་བསླད *argentum cupro mixtum*, alliage d'argent et de cuivre; ¶་ཚིག *verbum postea interpolatum*, interpolation.

ལྷད ¶་སྒྲ *Vox, sonus*, voix, son.

ལྷན ¶་ཅིག(པ) *Communis, simul*, commun, ensemble; ¶་¶་(དུ) *simul, communiter*, (adv.) ensemble, en commun; ¶་རྒྱས *socii muneris*, collègues; ¶་སྐྱེས *simul natus, hereditarius*, qui est de naissance, héréditaire; ¶་པ *species tapetis ex diversis pannis consutis*, tapis de diverses pièces cousues ensemble.

ལྷན གླན སླན *vulg. Fragmentum ad resarciendum*, pièce, morceau (pour raccommoder); ¶་¶་རྒྱབ *resarcire*, raccommoder; ¶་¶་བཞིན *sicut resarcim., i. e. macula*, comme une pièce, tache.

ལྷབ་ལྷུབ *v.* ལྷུབ *(vulg.) Amplus, fastuosus*, ample, fastueux; གོས་¶་¶་གྱོན *cum fastu vestiri*, être habillé somptueusement; མི་¶་ཅན *fastui deditus*, aimant le faste.

ལྷམ *(vulg.), hon.* མཆིལ་¶ *Ocrea, calceamenta*, bottes, chaussures; ¶་ཡུ··· མཐིལ···སྒྲོག *calc. tubus, solea, pericillides*, tige, semelles, jarretières de bottes; ¶་གྱོན···ཕུད *calc. induere, exuere*, mettre ses bottes, les ôter; ¶་བ་རྡོག་པ་གཏོང *v.* རྒྱབ *calcitrare*, ruer; ¶་མཁན *calcearius*, bottier; *syn. pro* ལྷམ *est* རྐང་སྐྱོབ *pedes protegens*, qui protége les pieds.

ལྷམ་མེ *vid.* ལྷང་ངེ

ལྷས *pro* ལྷ་ཡིས *Genii, a geniis*, les génies, par les génies; ¶་བསྟན *a gen. monstratum, doctum*, montré, enseigné par un génie. *Nom. urbis prope Kapila, ubi nata est mater* ཤཱ་ཀྱ, nom de la ville où naquit la mère de Sha-kia.

ལྷས *vulg. Intexere, intextus*, tresser, tressé; ¶་མ *res texta, matta, septum, etc.*, chose tressée, v. g. une natte, etc.; སྐྲ་¶ *capillos texere et textura capillorum*, tresser les cheveux, tresse; ¶་སུ *v.* ན་བཀག *intra septa includere*, parquer.

ལྷིང ¶་པ *(J.) Ulcus pure plenus*, ulcère plein de pus; ¶་རྩ *vena plena*, veine pleine; ¶་ཆད་པ *omnino separatum*, tout à fait séparé. *(Ex istis ultimis, videtur quod* (ལྷིང) *signif. plenus, omnino, et non ulcus.)*

ལྷུ་ *Membrum, pars magna animalis occisi,* membre, quartier d'un animal tué; ¶·ཚིགས་ *partes animalis occisi,* les morceaux d'un animal tué; *(sec. J. numerantur 12 vel 18,* on en compte 12 ou 18); ¶·མཚོག་རྒྱལ·མཚན་ *membrum nobile (virile) habens pro vexillo, ep. pro* དབང་ཕྱུག་ *Siwa,* ayant pour étendard les parties sexuelles de l'homme, Siwa.

ལྷུག་(ཅིག) *imp. v*ⁱ ལྷུག *v.* བླུག་ *Infunde,* verse.

ལྷུག་ ¶·པ· *v.* པོ་ *vulg. Diffusus, amplus, non interruptus,* diffus, ample, non interrompu; གོས·¶·པར·གྱོན·ནས *cum vestem amplam induisset,* ayant revêtu un ample vêtement; ¶·པར·བཤད་ *facunde, diffuse dicere, explicare,* parler, expliquer amplement, d'une manière diffuse; ¶·གདམ་ *verba, sermo diffusus, non interruptus, et prosa (non secta sicut poesis),* discours diffus, non interrompu, prose.

ལྷུང་ *(vulg.) præt. v*ⁱ ལྷུང·བར·, *et* ¶·བར· *v. n. (vulg.) Cadere,* tomber; ས·ལ·ལྷུང·¶·སོང་ *cecidit in terram,* il est tombé à terre; ཉེན····སྡུག་ངལ····དམྱལ·བ·ལ·¶ *in periculum, miseriam, infernum cadere,* tomber dans un péril, dans la misère, en enfer; ལྷུང·¶·འགྲོ་ *est in actu cadendi,* il tombe en ce moment; ¶·བཟེད· *scutella mendici,* écuelle de mendiant.

ལྷུང· ¶·¶ *Murmur (sonus),* murmure (son); ཆུའི····སྦྲང·གི·¶·¶·(སྒྲ) *murmur aquæ, apum,* murm. de l'eau, des abeilles.

ལྷུན་ ¶·པོ· *vulg. Moles, acervus,* masse, amas; གསེར·གྱི·¶·¶ *moles auri,* lingot d'or; ¶·གསེར·གྱི·རི *mons moles auri, ep. pro* རི·རབ·; le Rérop, montagne d'or; བཀྲ·ཤིས·¶·¶ *Felicitatis cumulus,* le Comble du bonheur, *nom. principalis monasterii in* གཙང·, nom de la principale lamaserie dans la province de Tsang, *ubi habitat* པཎ·ཆེན·རིན·པོ·ཆེ· *Pretiosus doctor, 2*ᵘˢ *post Dalai lama in secta* དགེ·ལུགས·པ·, où habite le second grand lama, appelé le Précieux docteur; ¶·སྟུག· *v.* ཐུག· *densissima (mentalis) obscuritas,* l'obscurité (mentale) très dense.

ལྷུན· *Simul, in globo,* ensemble, en bloc; ¶·གྲུབ· *penitus formatus, perfectus,* formé, perfectionné en tout.

ལྷུན·པོ·=རི·རབ· *Mons fabul. ubi habitant* ལྷ·, montagne fabuleuse où demeurent les génies, le Rérop; ¶·¶·ལྟ·བུ· *sicut mons* རི·རབ·, comme le Rérop.

ལྷུབ· ¶·¶ ¶·པ·ཉིད *Amplitudo,* ampleur.

ལྷུབ· ¶·པར· *(J.) Ligare,* lier.

ལྷུམས· *hon. pro* མངལ· *Vulva,* la vulve, le sein; ¶·སུ·ཞུགས·པ· *in sinum ingressus, conceptus (Buddh. modo),* entré dans le sein, conception bouddhique; ¶·སུ·གྲུབ·པ· *in utero perfectus,* formé dans le sein, conçu (terme cathol.); པང·¶·

(Lexic) ***sinus***, le sein; (*vulg. pro conceptione dicitur* ཆགས་)

ཧླུར་ *prob. pro* ཧླུ་རུ་ *In membris, manu*; ¶་ལེན་པ་ *manu sumere, sese addicere*, prendre en main, s'appliquer à quelque chose.

ཧླེ་ ¶་བར་ *præt.* ཧླེས་=སླེ་ (*vid. etiam* ཧླུས་) *Texere*, tresser; ¶་མ་ *textura, res texta (vulg.)*, tresse, chose tressée.

ཧླེན་ ¶་སྣན་ སྣན་ནད་ *Sordes (J. excrescentiæ) obstruentes intestina*, ordures ou excroissances qui obstruent les intestins.

ཧླེན་སྣ་ *(J.) Stomaci fossa*, creux de l'estomac.

ཧླེབ་ ¶་¶་ དབུགས་¶་¶་ *Anhelare, suffocatio*, haleter, suffocation.

ཧླེས་ ཧླས་ སླེ་ *(vulg.) Textus*, tressé; ¶་བ་ *actus texendi*, l'acte de tresser; ¶་མ་ *res texta*, chose tressée.

ཧློ་ ¶་ཕྱོགས་ *(vulg.) Meridies*, le sud; ¶་ནུབ་ *S.-W.*; ཤར་¶་ *S.-E*; ¶་པ་ *nom. generic. tribuum ad meridiem Thibeti*, nom générique des tribus situées au sud du Thibet; *in E. sic vocantur Abors, qui dicuntur etiam* ¶་ཁ་ཁྲ་ *propter picturas inscriptas in facie*, les Abors; *in centrali parte, incolæ Buthang vocantur* ¶་པ་, les Bouthaniens; *et in W. incolæ districtus Lahul*, les habitants du Lahul, à l'ouest.

ཧློ་བུར་ = ¶་བུ་མ་ = ཁུག་མ་ *Caligo, bruma*, brouillard, brume.

ཧློག་པ་ སློག་པ་ *(J.) Gravius ulcus, antrax, pro cujus cura adhibetur aconitum ferox (vel alia species aconiti)*, gros ulcère, le charbon; ཉ་¶་ གག་¶་ *2 aliæ species*, deux autres espèces.

ཧློག་ ཧློགས་ཤིག་ = ཀློག་ཅིག་ *imp. v.* ཀློག་ *Lege*, lis; སླར་¶་ *repetere*, répéter.

ཧློད་ ¶་པར་=སློད་=ལོད་པར་ *(vulg.) Laxari, relaxari*, être relâché, non serré; གོས་¶་ཧློད་ *vestes laxatæ, sine cingulo*, vêtements flottants, sans ceinture; སྒློ་¶་གྲོན་ *ventrale (equi) laxatum est*, la ventrière est relâchée; ¶་པ་ *remissus, laxatus*, relâché, détendu; སྣོ་¶་ *animum relaxare*, détendre son esprit; ལས་¶་པར་བྱེད་ *opus remisse facere*, travailler lâchement.

ཧློན་པར་ སློན་པར་ *Restituere*, restituer; བུ་ལོན་...འཚོལ་མ་¶་ *debitum, depositum restit.*, restituer une dette, rendre un dépôt, (*vulg.* ཧྲེ་ *et* པར་བསབ་)

ཨ

Cette consonne se prononce toujours *a* bref.

ཨ *30ᵃ littera alphab., numerale = 30,* 30ᵉ lettre de l'alphab., employée comme nombre, vaut 30.

ཨ་ *In E. signum vulg. interrogat.,* signe d'interrogation dans l'E.; ཨ་ཡིན་ *estne?* est-ce? ཨ་ཤེས་ *scisne?* savez-vous? *Est etiam signum dubii = si,* signe du doute, si; ཁོ་ཨ་འགྲོ་མ་འགྲོ་ང་ནི་མ་གོ་ *utrum proficisceretur necne, nescio,* partira-t-il ou non, je ne sais.

ཨ *Multis vocibus præficitur quasi pronom. demonstr, v. g.* ཨ་འདི་...དེ་ *iste, ille,* celui-ci, celui-là; ཨ་རིང་ *illa dies,* ce jour; ཨ་ན་ *v.* ཁ་ *v.* རུ་ *hic,* ici; ཨ་འདྲ་ *isto modo, sic,* ainsi.

ཨ་ཀ་ར་ *(S.) syn. pro* ཡི་གེ་ *Littera, epistola, liber,* lettre, épitre, livre.

ཨ་ག་རུ་ (*J.* ཨ་ག་རུ་) *Agallochum-calambac, arbor odorifera, cujus lignum est rubrum, adhibetur pro thymiama,* bois d'aigle; *ejus syn. sunt:* དམར་པོ་ *rubra,* rouge; སྤྲིན་སྐྱེས་ *a nubibus producta,* produit par les nuages; རྒྱལ་མ་ཉེས་བྱེད་ *reges honorat,* honore les rois; ཕྱེ་བའི་སྙིང་པོ་ *substantia pulverulenta,* substance en poudre; ཙནྡན་སེར་ *sandalum flavum,* sandal jaune; དྲི་ཞིང་ *lignum odorans,* bois odorant; ནུས་ལྡན་ *forte, potens,* fort, puissant; *(S.)* ཉེ་ཤར་པ་

ཨ་ཀ་ལ་ *(S.) Immaturus, præmaturus,* non mûr, prématuré.

ཨ་ཀུ་ *vulg.* = ཨ་བུ་ ཕྲུག་གུ་ *Puerulus, infantulus,* petit enfant. (*vid.* ཨ་ཕྲུ་)

ཨ་ཀི་ན་ཀ་ན་ *(S.) syn. pro* མེ་ཚག་ *Scintilla,* étincelle.

ཨ་ཀྱོང་ *vulg.* བྱང་འགོས་ *(J.) Aranea roylea, planta alpina, usitata ad curandas oves,* nom de plante.

ཨ་ཁ་ ཨ་ཨ་ཁ་ *vulg. Exclamatio indicans dolorem, contemptum, deceptionem,* exclamation indiquant la peine, le mépris, la déception; *etiam adj. malæ qualitatis, sine valore,* de mauvaise qualité, sans valeur; རྟ་ཨ་ཨ་མ་ *equus malæ qualitatis,* mauvais cheval.

ཨ་ཁ་ *v.* ཕྲུ་ = ཨ་བུ་ = ཕྲུག་གུ་ *Puerulus,* petit enfant.

ཨ་ཁུ་ ཁུ་བོ་ *Avunculus paternus,* oncle paternel; *est etiam modus appellandi hominem ætatis provectæ,* manière d'appeler un homme âgé.

ཨ་ཁག་ ཀ་ཀ་ཁག་ = ཨ་ཁ་ཁ་ *Heu! miserande!* hélas! malheureux!

ཨ་ག་རུ་ *(J.) vid.* ཨ་ཀ་རུ་ *Agallochum calambac*, bois d'aigle.

ཨ་གས་ *v.* གེས་ = *(S.)* སམ་བྷ་ལ་ = རི་དྭགས་ *Species animalis, (vid.* རི་དྭགས་*)*, nom d'un animal; = ཀ་ཀ་སྤྲེལ་བ་ སྤྲེལ་བ་ཀ་ཀ་ *species simii*, espèce de singe.

ཨ་གྲིས་ *Oh! fac*, veuillez faire; ཀ་མ་གྲིས་ *oh! noli facere*, oh! ne faites pas; *(J. vox ad blandiendum)*, parole caressante.

ཨ་གྲས་ ཀ་གྲའི་ཆོ་ག་ *(S.) Cæremonia religiosa*, cérémonie religieuse; *(Schl.) post instaurationem ædificii*, après la réparation d'un édifice.

ཨ་ངར་ *syn. pro* མེ་ལོང་ *Speculum*, miroir.

ཨ་ཅང་ =*et vid.* ཧ་ཅང་ *Valde, species superl.*, très, espèce de superlatif.

ཨ་ཙུག་ *(J.) Malleoli pedum*, chevilles des pieds.

ཨ་ཚུ་ ཀ་ཀ་ཚུ་ *vulg. Interj. doloris, propter nimium frigus*, exclamation de douleur causée par un grand froid; ཀ་ཀ་ཟེར་བ་ *nom. unius inferni frigidi, ubi damnati clamant* ཀ་ཚུ་, nom d'un enfer froid, où les damnés crient *akiou*.

ཨ་ཅེ་ ཀ་ཅེ་, *vulg.* ཀ་ཅེ་ *Soror natu major, appellatio hon. pro mulieribus ætatis paulo provectioris = domina!* sœur aînée, manière de s'adresser aux femmes d'un certain âge.

ཨ་ཚོས་པ་ *vulg. E. Peregrinus buddhista, in Sik.* ཆོས་པ་ *m.* མོ་ *f.* pèlerin bouddhiste.

ཨ་མཆོད་ *Qui libros vel preces legunt (remunerationis causa), sed extra cæremonias lamarum*, diseurs de prières pour de l'argent, en dehors des cérémonies lamaïques.

ཨ་ཇོ་ ཇོ་ཇོ་ *vulg.* (*vid.* ཇོ་བོ་) *Frater natu major, vox appellativa pro homine ætatis paulo provectioris = domine!* frère aîné, manière de s'adresser à un homme plus âgé que soi; *syn. sunt:* སྔོན་སྐྱེས་ *antea natus*, né avant; གཅེན་པོ་ ཕུ་བོ་ ཕུ་བོ་ *frater natu major*, frère aîné.

ཨ་ཏི་ཤྭ་ཏི་ *(S.)* = ཕྱག་འཚལ་ *Saluto*, je salue.

ཨ་ཏི་ཤ་ *Celeber doctor ex Bengal, natus ann. 982° post X^m, qui in Nepal et Thibet. per multos annos buddhismum docuit et propagavit, mortuus est anno 1054*, nom d'un célèbre docteur.

ཨ་སྟག་རོང་ *Mongolia et finitimæ regiones*, Mongolie et pays voisins.

ཨ་མདོ་ *Nom. regionis in Mongolia*, nom d'un pays mogol.

ཨ་དྲ་པ་དྲ་ *Rastellus, vulg. E.*, rateau.

ཨ་ན་ ཀ་ན་ན་ *Interject. indicans molestiam, tristitiam*, cri de contrariété, de tristesse.

ཨ་ན་ *E. vulg., Sik.* ན་ *Hic*, ici; ཀ་ཀ་ཤོག་ *Sik.* ན་ཤོག་ *huc veni*, viens ici.

ཨཎྜ་ *(S.)* = སྒོང་ང་ *Ovum*, œuf.

ཨཏྤ་ལ་ར་ *(S.) ep. pro* ཨ་ཏྤ་ལ་ *Nymphæa cærulea*, lotus bleu.

ཨ་ནུ་ *(S.) homo*, homme. *In quibusdam locis E. vulg. infantulus lactens*, enfant à la mamelle. = ཨ་བ་ *v.* ཀ་

ཨ་ནེ་ ནེ་ནེ་(མོ་) ¶་སྣེ་ *proprie: Soror patris, amita,* tante; *sed etiam: titulus honoris pro muliere provectioris ætatis, et speciatim pro monialibus,* titre honorif. pour les femmes âgées, religieuse; ¶་¶་དཀར་མོ་ *virgo pura, integra, monialis pura,* vierge, religieuse pure. *(J. addit: uxor,* épouse? *)*

ཨ་བྲ་ *(J.) Spermophilus-citillus, mus montanus sine auribus,* marmotte sans oreilles.

ཨ་ཕ་ *Sik.* ¶་ཕོ་ *vulg. pro* ཕ་ *et pro hon.* ཡབ་ *Pater,* père; ¶་¶་ར་འགྲོ་ *ad patrem eo,* je vais vers mon père; ¶་¶་ཆེ་བ་···ཆུང་བ་ *pater magnus, parvus, sic vocantur a liberis primarius et secundarius mariti matris in polyandria,* père grand, petit, c.-à-d. 1er et 2[d] maris de la mère dans la polyandrie; ¶་¶་འི་མིང་ *patris nomen,* nom du père, nom de famille.

ཨ་ཕྱི་ *v.* ཕྱི་ *(vulg.)* = ཕྱི་ *v.* ཕྱི་མོ་ = *hon.* རྨོ་མོ་ *Avia,* aïeule.

ཨ་ཕྲུག་ ¶་འབྲི་ *Nom. medicinarum,* noms de médecines.

ཨ་བ་ ¶་བུ་ ¶་ནུ་ ¶་གུ་ = ཕྲུག་གུ་ *vulg. Puerulus,* petit enfant; ¶་¶་ལྷ་མི་ *nutrix, custos pueri,* nourrice.

ཨ་བོ་ *in quibusdam locis, Frater natu major,* frère aîné; *in Bathang, uxor vel filia ducis,* = *domina,* femme ou fille de chef; *(J.) nom. medicinæ,* nom de médecine.

ཨ་བོ་ཙེ་ *(J.) Bonus, satis bonus, tolerabilis,* bon, assez bon, passable.

ཨ་ཕྱུར་ *A = R* ཕྱི་མར་ *Postea, retro,* ensuite, derrière.

ཨ་མ་ *vulg. pro* མ་ *et hon.* ཡུམ་ *Mater,* mère; *appellatio pro muliere venerabilis ætatis,* manière de s'adresser à une femme âgée; ¶་¶་ཆེན་པོ་···ཆུང་བ་ *mater magna, parva, sic vocantur a pueris 1[a] et 2[riæ] uxores patris in casu polygamiæ,* mère grande, m. petite, c.-à-d. 1re et secondes femmes du père. *Syn. pro matre sunt:* སྐྱེ་བའི་ལམ་ *via generationis,* voie de la génération; ནོར་སྐྱེད་ *bona adaugens,* qui augmente les biens; མ་ཡུམ་ *mater honorabilis,* mère honorable; སྐྱོང་མ་ *protectrix,* protectrice.

ཨ་མི་དཔའ་བྷ་ *A = R* ¶་མི་དེ་བ་ ¶་མི་དེ་བྷ་ = འོད་དཔག་མེད་ *et* སྣང་བ་མཐའ་ཡས་ *Lux, splendor immensus,* lumière, splendeur immense; = ལྷ་ཚེ་དཔག་མེད་ *vita geniorum immensa,* vie immense des génies; *ista sunt nomina pro Dhyani-Buddha,* noms des Dhyani-Bouddhas.

ཨ་མི་འབྲས་བུ་ ¶་¶་ཤིང་ ¶་¶་སྦྲང་པོ་ Plaqueminier.

ཨ་མེས་ *(vulg.) Avus,* aïeul.

ཨ་མོ་གྷ་ *(S.)* = དོན་ཡོད་གྲུབ་ *Officium perficere,* parfaire un devoir.

ཨ་མྲ་ *(S.)* ས་དྲ་ཀ་ *Nom. fructus acidi bene olentis, (J.) mangifera indica, (Ren.) dyospyroskaki, (sinice* che tse), nom d'un fruit. — *Syn. sunt:* སྦྲང་ཤིང་ *arbor mellea,* arbre à miel; ཤིན་ཏུ་དྲི་ཞིམ་ *optime olens,* très parfumé; ར་ཙ་བུ་རོ་ལྡན་ *habens gustum sicut* ར་ཙ་བུ་ ayant le goût de *ratsaou.*

ཨ་མྲི་ཏ *Ambrosia*, ambroisie; *quædam species fructuum, forte guava (J.)*, espèce de fruits.

ཨ་ཙ་ ཀ་ཀ་ཙ་ ཀ་ཀ་མ་ *(vulg.) Interj. doloris, mœroris*, interject. indiquant la peine, la douleur, le chagrin.

ཨ་ཙ་ར་ *Species dæmonum, larvarum, lemurum*, espèce de démons, de revenants.

ཨ་ཙ་ར་ *In E. sic vocatur provincia Assam*, nom thib. de la province d'Assam.

ཨ་ཙ་ར་ཡ *(S.) Magister, doctor*, maître, docteur.

ཨ་ཙ་ ཀ་ཁ་ ཀ་ན་ *(vulg.) Hic, huc*, ici; ཀ་ཀ་ཤོག་...སྡོད་ *huc adveni, hic permane*, viens, demeure ici.

ཨ་ཚ་ ཀ་ཀ་ཚ་ *(vulg.) Interj. doloris propter nimium calorem et combustionem*, cri de douleur causé par la chaleur, uue brûlure.

ཨ་ཚད་ *vulg. quando agitur de quantitate, et* ཨ་ཙེ་ *quando de tempore, Paululum*, un peu; དངུལ་ཀ་ཀ་ཡོད་ *paululum argenti adest*, il y a un peu d'argent; ཀ་ཚེ་སྒུག་ *paulul. expecta*, attends un peu.

ཨ་ཚོད་ ཀ་ད་ *vulg. Nunc*, maintenant.

ཨ་ཚོམ་ *(vulg.) Barba in genere et præsertim b. menti*, barbe en général, et surtout barbe du menton.

ཨ་མཚར་(པོ་) = ཡ་མཚར་ *v.* མཚན་ *Mirabile*, admirable.

ཨ་ཛིན་ ཀ་ཛིན་ Antilope noire.

ཨ་བྷུ་ཧ་ར་ *(S.)* = ཏོ་ཞལ་ *syn. pro* ཕྲེང་ *in genere, Sertum, torquis, rosarium, etc.*, guirlande, collier, rosaire, etc.

ཨ་ཞང་ ཞང་པོ་ *(vulg.) Avunculus maternus*, oncle maternel; *appellatio ad cognatum ætatis provectioris*, manière de s'adresser à un parent déjà âgé; ཞང་ རྒན་ *modus appellandi hominem jam senem honorabilem*, manière de s'adresser à un vieillard honorable.

ཨ་ཟླ་ *vid.* = ཨ་བ་ *Infantulus*, enfant à la mamelle; ཀ་ཀ་ *est etiam nom. herbæ medic.*, nom d'une plante médicinale.

ཨ་ཟླང་ = (ཀ་)ཟླང་ *Annulus, ansa rotunda ad capiendum*, anneau, anse.

ཨ་ཟླད་ *(S.) Turbo, vortex*, tourbillon; *nom. morbi pulmonum*, maladie des poumons; *(J.) dizziness, vertigo*, étourdissement, vertige.

ཨ་ཞེ་ *(vulg.) Soror natu major*, sœur aînée; *et appellatio pro muliere provectioris ætatis*, manière de s'adresser à une femme d'un certain âge.

ཨ་ཡ་ *in E.* = ཁ་ཡ་ = *W.* ཨལ་གཅིག་ ½ *pars unius paris, v. g. oneris jumenti*, la moitié d'une chose naturellement double.

ཨ་ཡ་ཟྭ་ཚོད་ *Species urticæ*, espèce d'ortie.

ཨ་ཡུ་ *(S.)* = ཚེ་ *Vita vel tempus*, vie ou temps.

ཨ་ཡུ་ *Pecora sine cornibus*, bétail sans cornes.

ཨ་ཡེས་ *(vulg.) Avia, appellatio pro muliere vetula*, grand'mère, manière de s'adresser à une vieille femme.

ཨ་ར་ སྨ་ར་ *Aliquot pili in facie congregati*, poils de barbe réunis en petites touffes.

ཨ་རུ་ ཀ་རན་ལ་ *(S.)* = ཀུག་པ་ *Curvatus, curvus*, courbé, courbe.

ཨ་ར་ཀ (S.) = སྤྲིན་རྡོ་ = ཟེར་བ་ *Grando*, grêle; *et etiam species marmoris*, espèce de marbre.

ཨ་ར་ཎ་ (S.) = དགོན་པ་ *Solitudo, monasterium*, solitude, monastère.

ཨ་ར་པ་ཙ་ན་ (S.) *Vox mystica*, parole mystique.

ཨ་ར་ར་ *Interj. angustiam (cordis) denotans*, cri d'angoisse.

ཨ་ར་རང་ཐང་ ¶་རང་སྡིང་ *Nom. pagi, distantis biduo ad septentr. a civitate* སྣར་ཐོག་ *seu Kiang kha*, nom d'un village.

ཨ་ར་ཧ་ཏི་ (S.) = དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ *Ep. pro iis qui in via sunt ut fiant Buddhæ*, titre des esprits qui vont devenir Bouddhas.

ཨ་རག་ (*vulg.*), འདོན་རག *Vinum ardens, distillatum*, eau-de-vie, alcool; ¶་ཆས་ *machina ad vinum decoquend.*, alambic; ¶་¶་དང་པོ་ དང་རག་ *vinum decoctum 1° qualitatis*, eau-de-vie de 1re qualité; ¶་¶་གཉིས་པ་ *id. 2° qual.*, de seconde qualité.

ཨ་རྫུན་ (S.) = ཆུ་ཤིང་ *Arbor aquatica*, arbre aquatique, *cujus syn. sunt:* དྲི་ཟའི་ལག་པ་ལྟན་ཤིང་ *arbor sicut manus musici geniorum*, arbre semblable à la main de Tchrésa, le musicien des génies; སོར་མོ་ལྔ་པ་ལྡན་ *habens 5 digitos*, ayant cinq doigts; སྟག་མཇུག་ནད་ཆེན་སྐེམ་བྱེད་ *tigridis caudam magno morbo siccans*, qui fait dessécher la queue du tigre par une grande maladie.

ཨ་རུ་ *Planta medic.*, plante médicinale.

ཨ་རུ་ར་ *Fructus astringens*, fruit astringent; (*J.*) *myrobalan.*

ཨ་རུང་ (*vulg.*) *Adhuc, iterum*, encore, de nouveau; ¶་¶་ཡོད་···འགྲོ་···ལབ་ *adhuc est, iterum ire, rursum dicere*, il existe encore, aller, dire de nouveau.

ཨ་རུམ་ *Allium strictum*, espèce d'ail, (*J. cum roseo flore*, à fleur rose).

ཨ་རོགས་ *vulg.* རོགས་ གྲོགས་པོ་ *et Sik.* ཟླ་གྲོགས་ *Socius, amicus*, compagnon, ami; *et speciatim vox appellativa frequens inter æquales*, manière de s'appeler entre égaux.

ཨ་ལ་(ལ་) *Interj. lætitiæ, admirationis, euge!* cri de joie, d'étonnement, courage!

ཨ་ལི་ ¶ སྐྱེང་ *Verbum designans 4 vocales alphab.*, les 4 voyelles; *per oppos. ad* ཀ་ལི་ *designans consonantes*, les consonnes.

ཨ་ཞི་, *Sik.* ¶་ཞིཝུ་ *Felis*, chat. (*vulg.*)

ཨ་ལི་ཁྱག་ཏ་ = ཁྱག་ཏ་ *Hirundo*, hirondelle. (*cujus syn. vid. ad* ཁྱག་ཏ་)

ཨ་ལུང་ (*vulg.*) *Annulus, et ansa rotunda ad rem aliquam capiendam*, anneau, anse. (*vid.* ལུང་)

ཨ་ལེ་ *v.* ལས་ (*vulg.*) *Interject. fastidii, tædii pro re male eveniente*, cri d'ennui, de désappointement.

ཨ་ལོག་ (*vulg.*) Patate, pomme de terre.

ཨ་ལོག་ *Globulus farinæ pistæ*, boulette de farine pétrie; ¶་¶་བཟོ་ *v.* དཀྲུག་ *v.*

བརྡི་ *eumd. manu facere*, la pétrir à la main.

ཨ་སླ *Scriblita*, crêpe, galette.

ཨ་ཕྲ་ *Ep. pro 9a luna*, épith. de la 9e lune.

ཨ་ཤང་ = ཁ་ཐུར་ (*ambo vulg.*) *Bacilli ad manducandum more sinico*, bâtonnets.

ཨ་ཤྭད་ཐ་ ཀ་ཤྭ་ཐ་ *Ficus religiosa*, figuier.

ཨ་ཤ་ཌྷ་ *Epith. pro 6a luna*, épith. de la 6e lune.

ཨ་ཤ *Armeniacum pomum*, abricot.

ཨ་ཤོཾ་ཀ *Nom. arboris vel floris*, nom d'arbre ou de fleur; *cujus syn. est:* མྱ་ངན་མེད་པའི་མེ་ཏོག *flos felicitatis*, fleur de la félicité. (*S*) བཛྙ་པ

ཨ་ཤོ་ཀ *Nom. regis famosi in annalibus Buddhismi, in India*, nom du roi indien qui favorisa le plus le bouddhisme.

ཨ་ཤྲུ (*S*) = མཆི་མ་ *Lacrymæ*, larmes.

ཨ་ཙམ་ (*J.*) *Pulmentum spissum*, bouillie épaisse.

ཨ་ཕྱི་ ཕྱི་མ་ (*J.*) *Amita*, aïeule.

ཨ་ཧ་ཧ་ *Interj. lætitiæ, sonus imitans risum*, cri de joie, son imitant le rire.

ཨ་ཧེ་ (*S*) = དགའ་བར་བྱོན་ *Jucundus adventus*, heureuse arrivée. — *In E. cognomen*, prénom dans l'E.

ཨ་ཧ་ལ་ཡན་ ཨོ་ཧ་ལ་ཧེ་ལ་ (S) = ཚུལ་བྱོན་ *Secundum ordinem, opportune advenit*, arrivé à propos.

ཨ་ཧོ་ཡེ་ (*J.*) *Etiam, imo, non solum!* oui, vraiment, bien plus, non seulement.

ཨག་པོ་ (*J.*) *Malus*, mauvais. (*prob. pro* ནག་པོ་)

ཨག་ཙེ *Melia-azedaracha*, margousier, (*vocatur* ནིམ་པ་ *ab Indis*, k'òu lién-chòu *a Sinensibus, et adhibetur contra morbos cutis*, remède contre les maladies de peau.)

ཨག་ཚོམ་ (*vulg.*) *Barba, et specialiter b. menti*, barbe, barbe du menton; ¶·¶· བཞར་ *b. radere*, raser la barbe; ¶·¶· རིང་པོ་གསོ་ *barb. longam nutrire*, conserver la barbe longue.

ཨ་རྩིའི་ཆོ་ག ¶·གྲས་ (*Schl.*) *Cæremonia pro reparatione ædificii*, cérémonie pour la réparation d'un bâtiment.

ཨང་ (*prob. indica vox* ang, *etiam*) *Hei! bene!* hé bien! (oui).

ཨང་ ¶·དུ་ ¶·རས་ ¶·རག་ ¶·ཐུང་ *Vestis interior*, habit intérieur.

ཨང་ ¶·གི་ v. ཀི་ *vulg. Numeri scripti arabico modo sic:* ༡ ༢ ༣ ༤ ༥ ༦ ༧ ༨ ༩ ༠, chiffres arabes; ¶·¶·དང་པོ་ *1us ex istis numeris, i. e. vulg. optimus, ante omnia*, le 1er de ces chiffres, n° 1, le meilleur.

ཨང་ཀུ་ཤ (*S*) *Uncus ferreus ad ducendos elephantes*, crochet de fer pour conduire les éléphants.

ཨང་གུ་ལི་ (*S. J.*) *Digitus*, doigt.

ཨང་མ་ཅེ་ (*J.*) *Muscæ et insecti alati*, mouches, insectes ailés.

ཨང་རག *Femoralia*, pantalon.

ཨན་ (*J. W.*) *Creta alba*, craie blanche.

ཨན་སྒོང་ (*J.*) *Colli vertebræ*, vertèbres du cou.

ཨན་ད་ནི་ནའ་ *A* = *R* ཤ་ཤ་སྐྱིལ་ *v.* སྐྱིལ་ ཤ་ ད་སྐྱིལ་ *Nom. lapidis pretiosi cærulei, (smaragdus?)*, nom d'une pierre précieuse bleue.

ཨན་གདོས་ *v.* འདར ལྕགས་ཀྱི་ཤ་ཤ་ *Compedes, instrumentum supplicii*, ceps, instrument de supplice; ཨན་འདར་ (*J.*) *tabula lignea*, prob. instrum. de supplice, cangue), *et forte nom. indic.* andjra, *tabula lignea*, planche.

ཨན་ད་ *Pars sept. regionis Orissa*, partie septentrionale de l'Orissa.

ཨབ་ = ཆུའི་སྒྲ་ *Sonus, murmur aquæ*, murmure de l'eau.

ཨམ་ *A* = *R* ཤིང་འཐུ་ *Ligna colligere*, ramasser du bois.

ཨམ་ *Mystica exclamatio*, exclam. mystique.

ཨམ་བན་ (*vulg. ubique in Thib., unum lexic. habet* ཤ་འབབ་ ?) *Legatus sinensis, gubernator in Thibeto et aliis regionibus tributariis*, titre du gouverneur chinois du Thibet et autres pays tributaires.

ཨམ་ཨམ་ *vulg. Vox irrisionis et maledictionis, profertur scabendo mentum*, parole de dérision et de malédiction qui se dit en se grattant le menton.

ཨཙུ་ཙེ་ *Quid refert? non importat*, qu'importe?

ཨཙུ་ཙེ་ *Nom. plantæ, (J. in Ladac, impatiens Roylei, adhibetur contra fluxum sanguinis*, grande balsamine. (*Lexic.*) = ཙ་པོ་ཙེ་ཙེ་ *phasianus communis in Sik.*, faisan ordinaire.

ཨར་ག་ ཤཀ་ = སྨིན་རྡོ་ *Marmor*, marbre; ཤ་ཤ་གཞལ་ *pavimentum marmoreum*, dallage de marbre.

ཨར་གོན་ (*J.*) *Filii parentum diversorum natione, religione, gradu, mixti generis*, enfants de parents qui sont de nation, religion, dignité, race différente.

ཨར་བ་ *syn. pro vulg.* ཇག་པ་ *Latro*, brigand.

ཨརྒ་ཀ་ (*S*) *Gossypium*, coton.

ཨར་ལ་གཏད་པ་ (*J.*) *In ultimam miseriam dejectus, sine medio (operandi, vivendi)* (*in E. dicitur* འཁག་ཐུགས་), tombé dans la misère, à bout de moyens.

ཨལ་གཅིག་ (*J.*) *Unum ex duobus paribus* (*in E. dicitur* ཁ་ཡ་), moitié d'une chose naturellement double.

ཨལ་ད་ (*J.*) *Nunc, hodie* (*vulg.* ཨ་ད་), maintenant, aujourd'hui.

ཨལ་དིང་ (*J.*) *Aliquid grave in cingulo deferre*, porter quelque chose de lourd dans la ceinture.

ཨལ་དོ་ *v.* ཏེ་ (*J. Ld.*) *Vas argillaceum pro culina* (*vulg.* ཇ་མ་), vase d'argile pour la cuisine.

ཨལ་ལ་(ལ་) *Interj. lætitiæ*, cri de joie.

ཨཤྨ་གརྦྷ་ (*S*) *Species lapidis pretiosi (smaragdus?)*, espèce de pierre précieuse.

ཨི *Numerale* = 60, employée comme nombre, vaut 60.

ཨིཧྐག = ཧིག་ཧྐག *(vulg.) Singultus*, hoquet; ཀ་ཀ་རྒྱབ་ *singultire*, avoir le hoquet.

ཨིཏྲུབ་ *Res inanimatæ*, choses inanimées, matière brute.

ཨིདམ་ ཀ་དི ? (*prob.* = ཨེ་དམ་) *Promissio, votum, quidam genius tutelaris*, promesse, vœu, génie tutélaire.

ཨིང་ར་ *Annus 6ᵘˢ cycli sexagenarii*, la 6ᵉ année du cycle de 60 ans.

ཨིནྡྲ་གོ་པ Cochenille. *(J. addit: quædam pretiosa gemma*, pierre précieuse.*)*

ཨིནྡྲ་ནི་ལ་ *Sapphirus*, saphir; *syn.* དབང་སྔོན་ *(color) cœruleus regalis*, bleu royal.

ཨུ་ *Numerale = 90*, employée comme nombre, vaut 90.

ཨུ་རྒྱན་ ཨོ་རྒྱན་ 1° *Nom. montis in parte occident. Thib.*, nom d'une montagne; 2° *nom. regionis et civitatis* ཨོ་ཌི་ཡ་ན་ *in antiqua India*, nom de pays et de ville; 3° *nom. propr. vulg.*, nom propre vulg.; 4° *nom. celebris doctoris qui in 8° vel 9° sæculo diu vixit in Thibeto, vocatur etiam:* ཀ་ཀ པད་མ་ པད་མ་ སམ་བྷ་ཝ་ པད་མ་འབྱུང་གནས་ noms d'un docteur célèbre; པད་མ་པ་ *sectator ejus doctrinæ*, sectateur de sa doctrine.

ཨུ་ཊྲག་ *(J.) Suadere*, persuader.

ཨུ་དུམ་ ཀ་ཀ་བ་ར་ *Nom. floris*, nom de fleur. *(J. ficus glomerata; fabulosa immensa lotus.)*

ཨུ་ལུ་པི་ *Piscis infantes occidens et manducans*, poisson qui tue et dévore les enfants; *ejus syn. est:* བྱིས་པ་ཅན་ *infantibus plenus*, rempli d'enfants.

ཨུ་དུ་དུ་ *(S)* = རྔ་མོ་ *Camelus*, chameau.

ཨུ་མ་ *(S.)* ཀ་ལི་ *Kali, Dourga, uxor dii* དབང་ཕྱུག་ nom de l'épouse de Siwa; ཀ་ཀའི་བདག་ *dominus, i. e. maritus ejusd.*, Siwa, son maître, son mari. *Syn. pro* ཀ་ཀ་ *sunt:* ཀུན་ལ་བཀྲིས་ *quæ omnia illaqueavit*, qui a enlacé tout; དབང་ལྡན་མ་ *potens*, puissante; གངས་རིའི་བུ་མོ་ *filia montis nivosi*, fille d'un glacier; དབང་མོ་དངས་ *regina pura, nitida*, reine pure; ཀོ་རི་མ་ལ་ཡ་གནས་མོ་ *habitans in montibus Ko ri ma la ya*, habitant sur les monts Ko-ri-ma-la-ya; ཀ་ཏྱའི་བུ་མོ་ *filia regionis vel familiæ* ཀ་ཏྱ་, fille du pays, ou de la famille Katya; ལེགས་ལྡན་མ་ *bona, pulchra*, bonne, belle; ཞི་བའི་སྲིང་མོ་ *filia dii Iswara*, fille d'Iswara; རི་སྲས་མོ་ རི་སྐྱེས་ *filia montis*, fille d'une montagne; ཁྱབ་འཇུག་སྲིང་མོ་ *filia dii Wishnu*, fille de Wishnou; དཀའ་ཟློག་མ་ *difficilia evertens*, qui renverse les difficultés; མི་ནུ་ཀའི་སྲིང་མོ་ *filia meretricis geniorum*, fille d'une prostituée des génies; དྲག་མོ་ *terribilis, ferox*, terrible,

féroce; སེང་གེའི་ཤིང་རྟ་མ་ *cujus vehiculum est leo,* dont le char est un lion; སྤངས་མ་ *rejecta, repudiata,* rejetée, répudiée; གསད་མོ་ *occidens,* qui tue; རྨ་བྱའི་རྒྱལ་མཚན་ཅན་ *pavonem habens pro vexillo,* ayant un paon pour étendard; མཆོད་ལྡན་མ་ *honorata,* honorée.

ཨུ་རྨི་ (*S.*) = ཆུ་རླབས་ *Fluctus,* flot.

ཨུ་རྫ་ན་ (*S.*) 1° *nom. floris,* nom de fleur; 2° *nom. fluvii,* nom d'un fleuve, *cuj. syn. sunt:* དཀར་འབབ་ *spumosus,* écumant; དཔུང་སྦྱིན་ *e brachio datum,* donné, né du bras (de Brahma).

ཨུ་རྡ་ *Aures nimis parvæ,* oreilles trop courtes.

ཨུག་ཆོས་ (*J.*) *Nom. medicinæ,* nom de médecine.

ཨུང་ག་ (*J.*) *Lampas,* lampe.

ཨུད་པ་ལ་ ཨུཏྤ་ལ་དཀར་པོ་ = ཀུ་མུ་ད་ *Nymphæa cærulea,* lotus bleu, *et nom. alicujus deæ,* nom d'une déesse. *Syn. sunt:* ཆུ་སྐྱེས་ *in aqua nata,* née dans l'eau; སྔོན་པོ་ *cærulea,* bleue; དྲི་ཐུང་ *odor brevis, parvus,* ayant peu d'odeur; སྟོབས་ངན་ *vis parva, debilis,* ayant peu de force; རྩིབས་འབིགས་ *costas (truncum) perforatas habens,* ayant les tiges perforées; མིག་གི་གཉེན་ *oculorum protectrix,* protectrice des yeux; སའི་གདུ་བུ་ *terræ armilla,* bracelet de la terre; ཆུ་རམས་ *indigo aquaticus,* indigo aquatique; ས་སྟོབས་ *vis terræ,* force de la terre; ས་འཆིངས་ *terram ligans,* qui lie la terre; སྟེང་འཐུང་ *super (aquam) bibens,* buvant sur (l'eau); དཔལ་དགའ་དག་ *amores nobiles,* nobles amours.

ཨུད་པ་ལ་དཀར་པོ་ *Nymphæa alba,* lotus blanc, *cujus syn. sunt:* ཟླ་བས་དགའ་ *a luna amata,* aimé de la lune; ཆུར་གྲགས་ *in aqua celebris,* célèbre dans l'eau; ཆུ་སྐྱེས་དཀར་ *nymph. alba,* nénuphar blanc.

ཨུད་པ་ལ་སྟར་བུར་ *Nymph. spinosa sicut hippophaæ ramnoides,* nom de plante; *nom. unius inferni frigidi,* nom d'un enfer froid.

ཨུར་ཀྱུ་ (*J.*) *Offa calida,* galette chaude.

ཨུར་བ་ (*vulg.*) *Polire, perficere opus manuale vel intellectuale,* polir, perfectionner un travail manuel ou intellectuel; ཡི་གེ་ཤ་བཟོ་ *scripturam, librum polire, perficere, emendare,* polir le style, corriger un livre; གོས་ཤ་བཟོ་ *vestem perficere, eam planando, etc.,* repasser un habit, etc. (*vid. vulg.* དབུར་)

ཨུལ་འཐག་ (*J.*) *Area ad excutiendas segetes,* aire à battre les grains. (*vid.* གཡུལ་ཐག་)

ཨཱུ་ *Numerale = 120,* employée comme nombre, vaut 120.

ཨེ་=ཨ་ *In E. signum interrogationis, jungitur pronom. demonstr., etc.,* pronom démonstratif dans l'E.

ཨེ་ཉ་ *v.* རྦྱ་ *v.* ནཡ་ *(S.) Antilops nigra, cum pedibus et oculis parvis,* antilope noire aux pieds et aux yeux petits.

ཨེ་ནས་=དེ་ནས་ *(vulg.) Deinde,* ensuite.

ཨེ་མ་ ¶་¶་ཧོ་ *v.* ཧྭ་ ¶་¶་ཡ་ལ་ལ་ *Interj. admirationis,* cri d'admiration; ¶་¶་ ངོ་མཚར་རོ་ *mirande!* admirable! *Est etiam signum compassionis, et vox ad suscitandam attentionem,* signe de pitié, manière d'attirer l'attention.

ཨེ་མ་ཆེ་ *Medicus,* médecin.

ཨེ་བྷ་ *Eva, 1a mulier (t. cath.),* la 1re femme, Eve.

ཨེ་བྷམ་ *(S.) Vere, certe,* vraiment, certainement.

ཨེ་ར་ཀ་ *Nom. regionis, Irak, Chaldæa,* nom de pays (?) ¶ ¶་པའི་ཤིང་བལ་ *gossypii arbor hujus regionis,* arbre à coton de ce pays. *(J. In S., indicat speciem tapetis ex lana,* tapis de laine, en sanscrit).

ཨེ་ལ་ *Electeria-cardamomum,* cardamome; ¶་¶་ཕྲ་མོ་ *ejusd. species parva,* espèce petite; ¶་¶འི་རྒྱུད་ *ex progenie* ¶་¶་ = རྣམ་སྲས་ *deus divitiarum,* Nam-sé, dieu des richesses, de la race d'Ela.

ཨེ་དཔལ་ཏེལ་ = ཨ་དཔལ་ཡ་ན་ (S) = ཚུལ་བྱུན་ *Quod secundum ordinem, opportuno tempore evenit,* qui arrive à propos.

ཨེན་འདར་ *vid.* ཨང་འདར་

ཨེན་ཚམ་ ¶་རི་ *Festinatio, properatio (vulg.),* hâte.

ཨེན་ཙམ་ *(J.) Paululum,* un peu.

ཨེན་ལེ་ *v.* ལམ་ *(Sik. vulg.) Primo, ante,* d'abord, avant, devant.

ཨེར་ཀ་ = ཨར་ཀ་ *Marmor,* marbre.

ཨོ་ *Numerale* = 150, employée comme nombre, vaut 150.

ཨོ་དཀར་ སྙིག་དཀར་ སྙིག་མ་ *Mus sylvestris,* rat des forêts.

ཨོ་རྒྱན་ *vid. supr.* ཨུ་རྒྱན་

ཨོ་དི་ཡ་ན་ = ཨུ་རྒྱན་ *Malwa,* nom de pays dans l'Inde; ཡཊྜ་ *pars septentr. Orissæ regionis,* partie N. du pays d'Orissa.

ཨོ་ལྡིང་ *v.* དོང་ *v.* ཨོ་ *Arteria aspera,* trachée-artère.

ཨོ་མོ་སུ་ *(J.) vox mongolica, Tibialia,* les bas, les jambières.

ཨོ་འ་དད་ *Nom. medicinæ,* nom de médecine.

ཨོ་ཁོ་ *vox mongol., (J.) Confluens duorum flum. = thib.* མདོ་ confluent de deux rivières. *(N. B. Inter Tà-tsién-lôu et Ly-tang sunt duo pagi* Tong-golo *ad Orient. et* Si-golo *ad occid. flum.* ཉག་ཆུ་ *(vid. etiam* ཧོར་))

ཨོ་ལེ་ འོ་ལེ་གླག་ *Magnus milvus,* gros milan.

ཨོག་སྒྲ་ *v.* ཚམ་ (*vid.* ཨག་ཚོམ་) *Barba,* barbe.

ཨོག་མ་ *v.* ཀུང་ *v.* དོང་ *v.* གྲེ་ *vulg. Guttur, collum,* gorge, cou; ¶་མདུད་ *gutt. nodus*

i. e. arteriæ asperæ protuberantia, pomme d'Adam; ཀ་ཀ་འཚང་ *gutt. impeditum*, embarras de la gorge. *Pro animalibus dicitur:* ཀ་ནད་ *v.* ཀྲུག་ *v.* འཁྲུག་ *mucus e naso equorum fluens*, morve des chevaux; ཀ་ཐྲིག་ *v.* སྒྲིག་ *pars inferior capistri, habenarum*, la partie inférieure du licou, des rênes.

ཨོག་ཚར་ *v.* ཞོལ་ *Barba menti caprarum*, barbe au menton des chèvres.

ཨོང་ཀུ་ ཨུང་ཀུ་ *Lampas*, lampe.

ཨོང་ཅང་ *Nom. principissæ sinicæ regis* སྲོང་བཙན་སྒམ་པོ་ *(quæ sinice vocatur Ouen-Tchen)*, nom d'une princesse chinoise mariée à un roi thibétain.

ཨོང་མ་ *Instrumenti bellici nomen*, nom d'une machine de guerre.

ཨོང་ལོག་ *(J.) Ptarmigan*, nom d'oiseau.

ཨོམ་ *1ª Syllaba invocationis* ཨོམ་མ་ནི་པད་མེ་ཧཱུམ་ *(de qua vid. J. Dictionn. pag. 607???)* 1re syllabe de la formule *Om-ma-ni-pe-me-hom.*

ཨོམ་འདོར་དུ་ *Nom. morbi*, nom de maladie.

ཨོམ་བཛྲ་ *(S.)* = ཡེ་ཤེས་རྡོ་རྗེ་ = ཕྱག་རྡོར་ *Nom. genii boni*, nom d'un bon génie.

ཨོམ་མཛོད་མ་ = སྒྲོལ་མ་ = རྒྱལ་མ་ *Nom. deæ*, nom d'une déesse, *cuj. syn. sunt:* མྱུར་སྐྱོབས་ *celeriter adjuvans*, qui aide promptement; ཞི་མ་ *dulcis, misericors*, douce, miséricordieuse; འཇིག་རྟེན་དབང་ཕྱུག་མོ་ *filia rectoris mundi*, fille du gouverneur du monde; དཔལ་ཆེན་མ་ *nobilissima femina*, très noble femme.

ཨོམ་ཨ་ཧུམ་ *Interj. mystica*, parole mystique.

ཨོལ་མ་ *v.* པ་ ཨོ་རྔོང་ ཨོལ་ཀོ་ ཀ་གང་ ཀ་ཀྲོང་ *Guttur*, gorge, cou; ཀ་མ་ སྡམས་ཏེ་ ཤི་སོང་ *cum guttur ligatum fuisset, mortuus est, strangulatus fuit*, il fut étranglé. (*vid.* ཨོག་མ་)

ཨོས་སྒོ་ ཞལ་སྒོ་ *Mentum*, menton.

ཨོས་ཆོས་ *(J.) Pedicularis-hookeriana, staphis-agria*, herbe-aux-poux.

རྫོགས་སོ། FIN.

ERRATA.

Pag.	Col.	Lin.	lisez.
2	1	18	ནག་པོ་
6	1	2	རྩ་ལྷུ་
11	2		ཀོ་བ་
12	1	10	མཉེད་
17	1	21	བསྟན་
21	1	1	ཐེལ་
25	1	17	གྲི་
32	2	10	བསྐོན་
33	2	12	ཤོག་
33	2	26	ཤེས་
37	2	3	རྫང་
38	2	13	འཚོ་
40	1	18	ཀོན་
40	2	23	ཐོ་
59	1	6	གྲུབ་
67	2		སྐྲུ་
70	2	15	འཇིག་
92	2	5	སྐུ་
95	1	3	བཟུང་
96	1	5	མགུལ་
102	2	21	ཁང་
104	2	22	བདག
110	1	2	གཅིག་བྱེད་
111	2	17	ཕྲེང་

Pag.	Col.	Lin.	lisez.
115	1	9	ཤ་ཕོར་
121	1	25	ཀོ་
135	2	28	སྦབ་
158	2	19	བཟའ་
159	1	17	ཤ་དྲུབས་
166	1	8	བཀྲམ་
167	1	1	ཤ་ལྷུག
183	2	9	གཟུགས་
195	2	1	དབུ་
203	2	12	(vulg.)
206	2	4	ཅད་
207	2	22	ཕག་ཤ་
212	2	5	གྲུབ་
213	2	13	འདྲིལ་
214	1	1	མཇལ་
216	1	29	ངན་
218	2	22	དས་
219	1	18	རྐིང་
222	1	21	གྲུ་ཡུལ་
225	1	23	འཛིན་
244	1	25	རྫོག
245	2	1	ཆེན་
249	2	3	སློག་
265	2	25	ངན་པ་

Pag.	Col.	Lin.		lisez.
274	1	11		བཀུལ
278	1	27		རྒྱབ
279	2	9		ཞུགས་
299	2	27	le premier.	གཅིག
310	1	22		ཁྲིགས་
310	2	8		སྐྱོང་
322	2	18		གཙང་པོ་
326	2	7		བག་གསར་
333	2	12		སྤྲི
345	1	26		ཁྲམས་
350	1	20		འཁྲུར་
351	1	10		ཕྱུན་
352	1	24		ཞེབ་
380	2	17		བརྒྱད་
384	2	4		ཁྲེར་
394	2	6		ཁྲེད
404	1	18		ཞུགས
417	1	26		གདོང་
432	1	23		ཕྲོན་
432	2	13		ཁལ་
451	1	10		བརྒྱད་
459	1	25		(vulg.)
461	1	12		སངས་རྒྱས་
462	2	3		ཕྲོང་ཁ་
466	2	27		མཐུན་
468	2	12		མཆོ་

Pag.	Col.	Lin.	lisez.
473	1	8	འཕྲེང་
476	1	7	སྒོད་
486	1	13	བགྲང་
488	2	16	ཞིག་
490	1	17 19 28	རྡོག་
497	2	7	གྲི
498	1	7	འབྲིང་
507	2	12	གདོད་
532	2	5	འཆོམས་
545	1	14	སྦྱང་
545	2	8	སྦྲིག
547	1	6	ཤ་ཚིག་
557	2	4	ན་རེ་
557	2	10	ན་རོ་
558	2	27	ཤ་ཚལ་
574	2	3	aurium.
583	1	25	སྟག་
632	2	27	སྐྱུང་
670	2	24	ཡད་
674	1	9	ཐོད་
687	2	17	བར་ཕྲོང་
743	2	3	སྐྱོལ་
777	2	21	སྤུར་
796	2	3	འགྲུས་
810	1	32	ཚོམ་
811	2	8	སྦྲ་བ་

Pag.	Col.	Lin.		lisez.
816	1	28		ཚིག་
823	1	13		ཚིག
827	1	15		རྡོག
829	1	7		འགྱུར་
842	2	6	4 fois.	ལྷུང་
845	1	26		རྫིང་
851	1	28		ཞུ་དག
857	2	16		གཞུག
867	2	7		ལྷུག
872	1	6		བྲེན་
893	1	11 13	5 fois.	ལྷུང་

Pag.	Col.	Lin.	lisez.
923	2	6	གཡེན་
925	2	23	མགོ་
934	1	25	ལྷག་
945	2	20	ཡལ་ཡོད་
945	2	29	ལྷམས་
981	2	16	རྫེ་
985	1	9	ཤར་ར་
1010	1	13	ཁྲོ་
1060	1	14	ཞེན་
1060	2	10	མདོག་
1086	1	32	ཡེན་

Ngawang T. Narkyid